This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS

Soler-Alexandrini, Ordinis Minor. Regul. Obſerv. S. P. Franciſci, Lectoris Jubilati, Exprovincial. Examin. Synodalis, ac S. O. Conſultoris

P R O M P T A

BIBLIOTHECA

CANONICA, JURIDICA, MORALIS, THEOLOGICA

N E C N O N

ASCETICA, POLEMICA, RUBRICISTICA, HISTORICA

De Principalioribus, & fere Omnibus, quæ in dies occurrunt, nec penes omnes facile, ac prompte reperiri poſſunt,

EX UTROQUE JURE, PONTIFICIIS CONSTITUTIONIBUS, CONCILIIS, SACRARUM CONGREGATIONUM DECRETIS, SACRÆ ROMANÆ ROTÆ DECISIONIBUS, AC PROBATISSIMIS ET SELECTISSIMIS AUCTORIBUS

Accurate collecta, adaucta, in unum redacta, & ordine alphabetico congeſta

AC IN DECEM TOMOS DISTRIBUTA.

Editio Noviſſima denuo recognita, aucta, & emendata, adjecto Indice Materiarum abſolutiſſimo.

TOMUS NONUS

T = Z

V E N E T I I S

Apud GASPAREM STORTI

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

M. DCC. LXXXII.

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS

A D M. R E V. P.

F. LUCII FERRARIS
PROMPTA BIBLIOTHECA
CANONICA, JURIDICO-MORALIS, THEOLOGICA.

T A B A C U M.

1 TAbacum, ſive ſolidum, ſive in fruſta conciſum, aut in pulverem redactum, ore, vel naribus, in fumo per tubulos, & alias quomodolibet ſumere prohibetur ſub pœna Excommunicationis latæ ſententiæ eo ipſo abſque aliqua alia declaratione incurrenda omnibus, & ſingulis utriuſque ſexus perſonis tam Sæcularibus, quam Eccleſiaſticis, etiam cujuſvis Ordinis, ac Inſtituti Regularibus quomodolibet qualificatis in quibuſvis Civitatis, & Diœceſis Hiſpalenſis Eccleſiis, earumque Atriis, & Ambitu. Urban. VIII. Conſtit. incip. *Cum Eccleſiæ* emanat. *die* 30. *Januarii* 1642.

2 Item ſub eadem Excommunicationis pœna Tabacum ſumere in Baſilica Vaticana, ejuſque Choro, Capellis, Sacrario, Porticu, & Atriis ſumere prohibuerat Innocentius X. ſub die 8. *Januarii* 1650. Conſtitut. incip. *Cum ſi-*
3 *cut*. Aſt iſtam ſuſtulit Benedictus XIII. ſub die 10. *Januarii* 1725. ut patet in ſequenti notificatione.

A N N I B A L

Miſeratione Divina Tit. S. Clementis Presbyter Cardinalis Albanus S. R. E. Camerarius, & hujus Sacroſanctæ Baſilicæ Archipresbiter.

4 „ OMnibus, & ſingulis noſtras haſce litteras
„ inſpecturis compertum eſſe volumus a
„ Ss. D. N. Benedicto Divina Providentia
„ PP. XIII. per ejus ſpeciale Chirographum,
„ ſeu motum proprium ad nos directum, & da-
„ tum ſub die X. menſis hujus Januarii anni
„ 1725. nobis a Sanctitate ſua demandatum
„ fuiſſe, ut cunctis Chriſti fidelibus utriuſque
„ ſexus, ac præſertim Reverendiſs. Capitulo
„ & Clero Sacroſanctæ Baſilicæ Vaticanæ ſi-
„ gnificemus, & notum faciamus, prout præ-
„ ſentibus exequimur, ab eadem Sanctitate
„ ſua, juſtis, prudentibuſque de cauſis in eo-
„ dem motu proprio indicatis, certa ſcientia,
„ deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, abo-
„ litam fuiſſe, ac penitus abrogatam prohibi-
„ tionem, alias a fel. rec. Innocentio P. P.
„ X. factam, qua ſub pœna Excommunicatio-
„ nis ipſo facto incurrenda, omnibus, & ſin-
„ gulis vetuerat, ne in Baſilica præfata ejuſ-
„ demque Sacrario, Choro, Capellis, Porti-
„ cu, & Atrio Herbam Nicotianam, vulgo
„ Tabacum nuncupatam, ſive in ſolidum, ſi-
„ ve in fruſta conciſum, ſive in pulverem re-
„ dactum, fumum ex eo elicitum, ore, na-
„ ribus aut alias quomodolibet ſumere aude-
„ rent, vel præſumerent: & virtute memora-
„ ti Chirographi quibuſcumque a Sanctitate ſua
„ factam fuiſſe poteſtatem dicto Tabaco in re-
„ cenſitis ſacris locis pro libito utendi, illum-
„ que ſumendi, cujuſvis Eccleſiaſticæ Cenſuræ
„ comminatione omnino ſublata.

„ Quia tamen in laudato Motu proprio ea-
„ dem Sanctitas ſua expreſſe declaravit, ejuſ-
„ dem mentem non eſſe, aut unquam fuiſſe,
„ ut ex narrata permiſſione, reverentia, &
„ honor dictæ Sacroſanctæ Baſilicæ debitus ul-
„ latenus minuatur, & ideo nobis, qui præ-
„ fatæ Baſilicæ immeriti quamvis Archipresby-
„ teri munere fungimur, diſtricte præcipit,
„ ut ejuſdem Reverendiſs. Capitulo, & Clero,
„ qui ceteris aliis exemplo præire debet, ea
„ ſervanda mandaremus, quæ ad augendam

„ Domus Domini Sanctitudinem, & cultum huic toto Orbe celeberrimæ Baſilicæ præſtandum, cujus incrementum Sanctitas ſua quam maxime in votis habet, facere, & conducere judicaremus.

„ Hinc piiſſimis hiſce Sanctitatis ſuæ mandatis morem ex animo gerentes præſenti Edicto Rev. Capitulo, totique Clero ſuprad. Baſilicæ diſtricte in Domino præcipimus, non modo, ut in ipſa Baſilica, vel ejus Choro, aut Sacrario Tabacum ita circumſpecte ſumant, ut nemini eorum, qui aderunt, ſcandali, & offenſionis ingerant occaſionem verum etiam, quod illorum nullus, præſertim dum Choro intereſt, & Divinis operatur Officiis, Arculam, ſeu Thecam, in qua Nicotianum pulverem ſervat, ad alios in orbem, ſeu gyrum mittere palam, & publice audeat; ſeu pœnis arbitrio noſtro juxta modum inobedientiæ infligendis. Volumus autem, ut hæc voluntatis noſtræ ſignificatio præſentibus Litteris conſignata in Sacrario memoratæ Baſilicæ, ac in loco conſpicuo, qui ab omnibus cerni poſſit, ſemper affixa remaneat in perpetuum omnium ſupra dictorum, præceptorumque monumentum.

Dat. Romæ ex noſtro Palatio ad quatuor fontes 15. Januarii 1725.

Loco ✠ *Sigilli*.

A. Card. S. Clem. Arch.

5 Tabaci cujuſcumque uſus ante Miſſam, & Communionem indecens eſt, ut notant paſſim Doctores, & ſignanter la Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 560. ubi dicit, quod Urbanus VIII. Conſtitut. 161. & Synodus Colonienſis *pag.* 88. prohibent, ne ullus Clericus, vel Laicus ante Miſſam, vel Communionem ſumat Tabacum naſale; Si autem Tabacum traheretur fumo, adhuc magis dedeceret, uti notant Doctores cum Buſemb. *lib.* 6. *part.* 1. *tract.* 3. *cap.* 2. *dub.* 1. *art.* 2. *verſ. Et ſi pervius*, & multo magis dedeceret, ſi maſticaretur.

6 An vero ſumptio Tabaci frangat jejunium naturale? Variant Doctores. Antonius enim de Leone *in quæſtionibus moralibus de Chocolate part.* 1. *§.* 4. *num.* 10. *& ſeq.* Lezana *tom.* 3. *verb. Eucharistia num.* 16. & alii, dicunt violari jejunium naturale ad Communionem requiſitum, quando aliquis fumum, vel pulverem Tabaci naribus ſumit. At vero recentius hanc ſententiam rejiciunt Diana *part.* 5. *tract.* 13. *reſolut.* 1. *& part.* 8. *tract.* 7. *reſolut.* 3. Paſqualig. *in praxi jejunii deciſ.* 438. Lugo *in reſpons. moral. lib.* 1. *dub* 9. La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *num.* 570. cum aliis ibi citatis, & alii paſſim; Et ratio eſt, quia illa non eſt vera comeſtio, vel potatio, quibus ſolis jejunium ſolvitur, ſed vel trajectio ſalivæ, vel reſpiratio, vel attractio, ſeu efflatio narium.

7 Difficultas major eſt de his, qui folia Tabaci ore ſumunt, & dentibus conterunt ad ſputa, & phlegmata ex ore projicienda; De iſtis enim Antonius de Leone *loc. cit.* dicit non eſſe dubium, quod violent jejunium, quia ſemper aliquid ex ſucco in ſtomachum trajicitur, & ipſum ſequuntur alii, & præſertim Lezana *loc. cit.* dicens frangi jejunium, niſi mortaliter certum ſit nihil in ſtomachum perveniſſe. Et Alphonſus de Leone, & Joannes Præpoſitus, quos affert, & ſequitur Diana *loc. cit.* Raynaud. *in Heter. tom.* 16. *ſect.* 2. *p.* 3. *num.* 23. & alii dicunt, non violari jejunium, ſi nihil in ſtomachum trajiciatur; Violari tamen ſi aliquid trajiciatur. Gobat autem *tom.* 1. *tract.* 4. *numer.* 265. Burg. & Marcant. cum La Croix *lib.* 6. *par.* 1. *num.* 569. & alii plures, & ex profeſſo Lugo *in Reſponſ. moral. lib.* 1. *dub.* 6. *num.* 5. dicunt, per id minime frangi jejunium, faterturque *ibi* Lugo, quod talis ſit praxis Doctorum, & piorum virorum, qui abſque ullo ſcrupulo Tabaco utuntur, & ejus folia primo mane ore verſant, & dentibus conterunt, & poſtea ad Communionem, & Miſſam celebrandam accedunt, ſicque ſibi reſpondiſſe omnes a ſe conſultos viros doctos, & Theologiæ Profeſſores volentes, quod ad hoc, ut Tabacum ore ſumptum, & dentibus contritum ſputa, & phlegmata alioſque ſuperfluos humores attrahat, non ſit neceſſe ut aliquis ſuccus foliorum Tabaci deſcendat in ſtomachum, quia fieri poteſt per vim attractivam, ex conſenſu linguæ, & palati cum ſtomacho, cerebro aliiſque partibus continentibus; Ceterum tenendum eſt, quod ſi aliquis Tabaci ſuccus in ſtomachum trajicitur, tunc frangatur jejunium naturale; Secus autem non, ut præter ſupracitatos cum aliis docent etiam Pontas verb. *Miſſ. cap.* 6.

Tabaci præſertim exceſſivus uſus, ut dicam & 8
abuſus non parva affert incommoda, ſi expertibus in arte medica fidem habere velimus, Simeon Paulus enim Medicus Regius Tarbuſienſis *pag.* 8. *terg. litt. D.* ſic expreſſe habet *Quotus quiſque ergo eſt, niſi ipſe ſit Architabacarius, atque adeo animo occupato, qui non intelli-*

telligat, quod mentibus, aut foraminulis oſſis ethmoidis a pulvere Tabaci obturatis, cum cerebrum per hos ethmoidis neque aerem, ut eo ventiletur, neque verum odorabilium ſpecies admittere poſſit, quin neceſſario olfactu intercidat. Et paulo poſt; Cum ergo ad naſi radices uſque pulvis Tabaci narcoticus magna copia violenter attrahatur, & punctum temporis natura otioſa non ſit, ac in vivo corpore ex Decretis Hyppocratis noſtri, omnia ſint permeabilia, ac tranſpirabilia, utique aliter fieri non poteſt, ut innui, quin partes olfactui deſtinatæ a narcotica Tabaci facultate affligantur.

9 Et Jo. Chryſoſtom. Magnenus Profeſſor Medicus in Univerſitate Ticinenſi *Exercit.* 8. §. 4. ſequentia Tabaci incommoda recenſet: *Primum incommodum eſt Odoratus abolitio, membranarumque, nervique odoratorii exſiccatio, proceſſuum mamillarium tabes, ut probavimus* §. 15. *Exerc. 6. Secund. Inducta cerebro intemperies, quæ memoriam labefactat. Tertio operantur in Medicina iſti, quando quieſcere licet, quod furoris genus appellat Celſus. Quarto attrahunt a ventriculo ad cerebrum humores pravos, immoderataque cerebri exſiccatione aliqui vix ſibi ſatis conſtant. Quinto ſenium, mortemque accelerant adventitia ſiccitate humido radicali infeſta. Sexto Febribus acutis magis obnoxii redduntur, itemque deliriis, & pherenetidi. Septimo, vidi non neminem, cui inſanus hujus pulveris uſus cryſtallinum corrugaverat humorem, unde & fluitantia cernebat objecta. Octavo durior auditus fit iis, qui parvum caput ſortiti ſunt, tinnituſque aurium cuipiam contingit effrenato hujus pulveris uſu.*

10 Tabacum Jacobus VI. Britannorum Rex interdixit ſuo in regno, bene perſuaſus ex ejus uſu corpora hominum enervari. Et Amurathes IV. Turcarum Imperator ſub pœna capitali ipſum prohibuit, teſte dicto Magneno *Exerc.* 6. §. 10. & 11. ne ſubditi, vel inebriarentur, vel infœcundi redderentur.

11 His de Tabaco ad eruditorum curioſitatem addere lubet, quæ ex Anton. Abbati *in ſuis lepidiſſimis Fraſcherie Faſcio* 2. *tit. la Pazzia, Satira circa medium* refert Urſaya *Inſtit. Crim. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 58. ibi.

Una certa pazzia naſi innamora,
Che nome ha di Tabacco, e a mio giudizio,
Già dall' urna del mal traſſel Pandora.
E' medicina, e non fa mai ſervizio.
Non fa ſervizio, e a chi la piglia è grata;
Grata è per uſo, ed uſaſi per vizio.
A lordar naſi, e fazzoletti è nata.
Però ſcerner non sò, ſe più conviene
A i naſi, o a' fazzoletti una buccata.
Come in ſuol polveroſo ondoſe vene
Piovon dal Ciel, così dal naſo eſcluſa
Su la polvere ſua la pioggia viene.
S' a ſgravare il cervello un Uomo l' uſa,
Ragione non avrà, mentre ſi lagna,
Che leggier di Cervell' altri l' accuſa.
Sempre cola un umor, ch' il labbro bagna,
Ond' io non ſo, ſe magni, o cachi il naſo,
O faccia collazion naſo, che magna.

Adducuntur varia Decreta Sacræ Congreg. Immunitatis in ordine ad faciendam perquiſitionem Tabaci in locis immunibus, prout referunter a D. Riccio *in ſua Synopſi verb. Tabacum, ibi:* 12

Sac. Cong. ultra facultates in Decreto ſub 21. Dec. 1676. ex ſpeciali commiſſione Sanctiſſimi conceſſas Reverendiſſimo Nuncio Apoſtolico, & Ordinariis Locorum in Regnis Luſitaniæ, & Algarbiorum, ſequentes de ejuſdem Sanctiſſimi permiſſione addendas eſſe cenſuit: firma in reliquis remanente diſpoſitione ejuſdem Decreti, videlicet. 13

Quod Reverendiſſimus Dominus Nuncius, retenta ſibi poteſtate procedendi, & inquirendi contra Regulares, & exemptos in Civitate, & Diœceſi Ulixiponen. pro aliis locis cognitionem cauſarum contra cujuſvis Ordinis, Congregationis, & Inſtituti de neceſſitate etiam exprimendi Regulares mercimonii cauſa Tabacum contrahentes, ſeu contundentes, vel etiam ad effectum præfatum retinentes, propriis Epiſcopis in Civitatibus & locis intra fines cujuslibet illorum Diœceſis, & quoad loca, quæ Nullius, vel extra Diœceſim exiſtunt, aliis Epiſcopis viciniorbus committere poſſit, & valeat, communicando eidem nomine Sedis Apoſtolicæ facultatem inquirendi, & procedendi contra dictos Regulares, & exemptos privative quo ad omnes etiam ipſorum Prælatos, & Regulares; inſuper tam idem Nuncius, Sanctiſſimo pariter annuente, in Diœceſi, & Civitate Ulixiponen. quam dicti Epiſcopi, & Ordinarii locorum, ſive procedentes contra Eccleſiaſticas Perſonas ex propria facultate, ſive delegata contra Regulares, alioſque exemptos poſſint pariter, & valeant in caſibus præfatis perquirere toties, quoties opus fuerit in locis immunibus, ac intra Clauſtra, & Domos Regularium, ſeu Monaſteria, quamvis exempta. *Sacr. Congr. Immun. in Luſitana* 21. *Junii* 1678. *lib.* 2. *Decret. Altovit. p.* 1599.

14 Ad inſtantiam Proregis Neapolis editum fuit ſimile Decretum quoad Tabacum cum iiſdem facultatibus Nuncio, & Epiſcopis Regni Neapolitani, ac in ſuprapoſito pro Regnis Luſitaniæ. *Sac. Cong. Immun. in Neapolitana* 29. *Jun.* 1678 *lib.* 2. *Decr. Alt. p.* 1603.

15 Ad inſtantiam Appaltatorum Tabaci R. Cameræ Apoſtolicæ conceditur eadem facultas Epiſcopis Status Eccleſiaſtici perquirendi in quocumque loco, & procedendi, & inquirendi contra quoſcumque quomodolibet exemptos eodem modo, & forma, ac in Neapolitana ſupraſcripta circa Tabacum. *Sac. Cong. Immunit. in Romana* 17. *Martii* 1682. *lib.* 3. *Decr. Alt. p.* 23.

16 Edicta, & Banna publicata a D. Nuncio, & controverſa ab Eminentiſſimo Archiepiſcopo ſuper Tabaco ſuſtinentur. *Sac. Congr. Immun. in Neapolitana* 13. *Novemb.* 1668. *lib.* 1. *Decr. Alt. p.* 186.

17 Tabacum extractum ab Executoribus Curiæ Epiſcopalis ſine interventu Perſonæ Eccleſiaſticæ a loco immuni, debet reſtitui loco immuni. *Sac. Cong. Immun. in Tudertina* 30. *Auguſti* 1679. *lib.* 2. *Decr. Alt. p.* 1826.

18 Quamvis Tabacum cujuſcumque generis ante, & paulo poſt celebrationem Miſſæ, & ſumptionem Euchariſtiæ, quædam Synodi etiam ſub Cenſuris interdixerint; Qua propter his ſuffulti auctoritatibus Clericatus *de Sacrament. Euchariſt. deciſ.* 54. *num.* 12. *caſ.* 2. Natalis Alexander *Theolog. Dogmat. & Moral. tom.* 1. *in appendic.* 1. *variar. Epiſtolar.* 45. Sarnellus Epiſcopus *tom.* 6. *Epiſt. Eccleſiaſtic. Epiſt.* 30. Hurtad. *reſolut. moral. t.* 2. *tract.* 11. *cap. ultim.* docuerunt oportere, ac decere, ut Epiſcopi in ſuis Synodis edicant a nemine ante Miſſæ celebrationem, aut Sanctiſſimæ Euchariſtiæ perce-
19 ptionem, Tabaci folium mandatur; Benedict. XIV. *De Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 63. *n.* 3. relicta in medio ſeu indeciſa quæſtione de tabaci folii maſticatione, tradit nequaquam hodie expedire, ut uſus tabaci fumi, aut pulveris naribus attracti ſub Cenſurarum pœna interdicatur; Cum hodie a communi conſuetudine ſit adeo talis uſus cohoneſtatus, ut nulli prorſus ſcandalum præbeat, aut admirationem
20 cauſet. Unde nimium ſeverus notaretur Epiſcopus, qui dictis antiquis Synodis inſiſtens dicti Tabaci uſum aut omnibus ante Sacræ Euchariſtiæ perceptionem, aut ſolis Sacerdotibus ante Miſſæ celebrationem interdiceret, adjecta præſertim in tranſgreſſores Cenſurarum pœna.

T A B E R N A C U L U M.

Claves Tabernaculi nec relinqui debent in Sacriſtia, nec a Laico ſervari, ſed a ſolo 1
Sacerdote. *Sac. Cong. Rit.* 22. *Feb.* 1593. Immo 2
ipſas retinere debet Parochus privative ad Sacriſtiam, & Capellanum. *Sac. Cong. Concil. in Neapolitana* 14. *Novemb.* 1693.

In Tabernaculo, ubi aſſervatur Sanctiſſimum 3
Sacramentum, non ſunt retinendæ Reliquiæ, nec Vaſa Sacrorum Oleorum, nec aliud. *Ead. Sac. Cong. Rit. die* 22. *Febr.* 1593.

Clavis Tabernaculi, ubi reponitur Hoſtia 4
conſecrata in feria V. Cœnæ Dominicæ, non eſt danda Laico, quantumvis nobili. *Sac. Cong. Rit.* 30. *Jan.* 1616.

Monialibus non committitur Clavis Taber- 5
naculi SS. Sacramenti, ſed penes eum Sacerdotem ſemper eſſe debet, ad quem ſpectat cura illud adminiſtrandi. *Sac. Cong. Concilii in Valliſoletana* 12. *Januar.* 1604.

Nec etiam in Monaſteriis Monialium aſſer- 6
vari debent Reliquiæ, ſed in exterioribus Eccleſiis. *Sacra Cong. Conc. in Faventina* 7. *Martii* 1617.

Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti in Ca- 7
thedralibus non debet eſſe in Altari majori propter functiones Pontificales, quæ fiunt verſis renibus ad Altare. *Sac. Cong. Rit.* 24. *Novemb.* 1598.

Capuccini retinere poſſunt Tabernaculum li- 8
gneum affabre laboratum. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regul.* 13. *Julii* 1646.

Ante oſtiolum Tabernaculi SS. Euchariſtiæ, 9
in quo depicta, vel inſculpata eſt Imago Salvatoris, non eſt retinendum vas florum, vel quid ſimile, ſed collocandum in humiliori, & decentiori loco. *Sac. Congregat. Rit.* 22. *Januar.* 1701.

TABERNA, TABERNARII, ſeu CAUPONES.

Tabernæ nomine intelligitur Domus, in 1
qua panis, vinum, carnes coctæ, & alia hujuſmodi venduntur. Sic Gloſſa communiter recepta *in Clem.* 1. *de vita, & honeſtate Clericorum.*

Ta-

2 Tabernas ingredi non poſſunt Clerici ad comedendum, & bibendum niſi in itinere, aut cauſa neceſſitatis; *cap. Non oportet* 2. *cap. Clerici* 4. *diſt.* 43.

3 Tabernas habere nullimode licet Clericis, alias deponendi ſunt, textu expreſſo *in cap. Nulli Clerico* 3. *diſt.* 44. ibi: *Nulli clerico licet Tabernam, aut ergaſterium habere; Si enim hujuſmodi Tabernam ingredi prohibetur, quanto magis aliis miniſtrare in ea? Si quis vero tale quid fecerit, aut ceſſet, aut deponatur.*

4 Tabernarii, ſeu Caupones mortaliter peccant, ſi inebriandos plura vendendi, aut lucrandi prætextu ad potum continuandum provocent. *Communis*. Et ratio eſt, quia ſi ex Apoſtolo *ad Rom.* 1. *n.* 31. *Digni ſunt morte, & non ſolum qui ea faciunt, ſed etiam qui conſentiunt facientibus*, a fortiori qui alios ad male agendum provocant, & inducunt.

5 Item mortaliter peccant Tabernarii, ſeu Caupones, qui potum miniſtrant iis, quos inde prævident inebriandos, ſi ex denegatione non timeantur gravia incommoda. *Communis*. Et ratio eſt, quia licet ipſi vendant, & miniſtrent rem de ſe indifferentem, quia tamen hic & nunc eſt materia ebrietatis, & conſequenter etiam peccati gravis, tenentur illam denegare, ſicuti tenentur peccatum proximi impedire, quia, ut habetur *Eccleſiaſt.* 17. *n.* 12. *Mandavit (Deus) . . . unicuique de proximo*
6 *ſuo*. Idem dicendum eſt cum proportione de Tabernariis, qui carnes, aut ſecundam refectionem miniſtrant in die jejunii, ac de illis, qui potum miniſtrant ſe inebriaturis, cum ſit omnino par ratio.

7 Tabernarii, ſeu Caupones, ſi, ut plures habeant hoſpites, permittant, ſeu curent ad ædes ſuas venire meretrices, & inſervire menſis, peccant mortaliter, quia dant occaſionem proximam peccatis, tum meretricum, tum hoſpitum. Beja *p.* 1. *caſ.* 48. La Croix *lib.* 2. *n.* 26. & alii paſſim.

8 Tabernarii graviter peccant, ſi, admoniti ut deſiſtant, adhuc diebus Feſtis, tempore Divinorum Officiorum in ſuas Tabernas incolas, ſeu Parœcianos ad potandum, ludendum, aut aliud non neceſſarium agendum permittunt, præſertim cum ſcandalo aliorum. Colligitur ex pluribus Conciliis, & ſignanter ex Concilio Rothomagenſi *de Curatorum, & aliorum Presbyterorum, & Parœcianorum Officiis*, ubi ſtatuit, ut Parochi *in Pronao pro excommunicatis denuncient, qui poſt admonitionem auſi fuerint Dominicis, & feſtivis diebus, tempore Divini ſervitii Parœcianos in Domum ſuam ad potandum, ludendum, aut aliud non neceſſarium agendum recipere*. Item ex Concilio Turonenſi *tit. De Feſtorum cultu*, ibi: *In Hoſpitiis, ſeu Cauponis aliis, quam peregrinis cibaria, & vinum miniſtrari . . . . . ſub anathematis pœna prohibet hæc Sancta Synodus*. Quæ duo Concilia, ut teſtatur Pontas verb. *Caupo caſ.* 2. confirmata fuerunt a Gregorio XIII. Anathematis autem pœna non niſi pro peccato mortali infligi poteſt, ut declarat Concilium Meldenſe *cap.* 56. relat. *in c. Nemo* 41. *cauſ.* 11. *quæſt.* 3. ibi: *Quia anathema æternæ eſt mortis damnatio, & non niſi pro mortali debet imponi crimine*, & concordat *cap. Corripiatur* 17. *cauſ.* 24. *qu.* 3. ubi dicitur, quod in Eccleſia nulla major dari poteſt pœna, quam Excommunicatio, ibi: *Qua pœna in Eccleſia nulla major eſſe poteſt*.

De Tabernariis vendentibus pro puro vinum 9
aquæ commixtum, aliaſque res majori pretio, quam valeant, diſcurrendum eſt cum proportione, ſicuti dictum eſt ſub verb. *Emptio, & Venditio art.* 3. Vide *ibi*.

Epiſcopus poteſt prohibere aperiri Tabernas 10
pro ludis alearum, & Taxillorum. *Sacr. Congreg. Immunit. in una S. Severini* 8. *Julii* 1687. *lib.* 1. *Martelli pag.* 131. *&* 16. *Nov.* 1688. *ibi pag.* 388.

Magiſtratus non poteſt prohibere Tabernariis 11
appendere res venales in columnis Porticus de jure Eccleſiæ, ſeu quas Eccleſia habet Jus locandi. *Sac. Cong. Immun. in Imolen.* 5. *Maii* 1699. *Decr. Vall. p.* 218.

TACTUS IMPUDICI.

OMnes tactus impudici animo determinate 1
libidinoſo facti in quacumque corporis parte, ſive in alio, ſive in ſe ipſo, ſunt ſemper peccatum mortale.

Tactus facti in ſeipſo in partibus verendis 2
præciſe ex joco, ſeu levitate, ordinarie non ſunt peccatum mortale, quia tactus in corpore proprio non ita excitant ad libidinem, ac tactus in corpore alieno. *Communis*.

Tactus facti in alio cujuſcumque ſexus in 3
parte corporis honeſta ex joco, levitate, aut propter delectationem mere ſenſibilem, ordinarie excuſantur a peccato mortali, *Communis*; Et ratio eſt, quia tactus illi, cum ſint de ſe indifferentes, non plus habent malitiæ, quam communicet ipſis affectus tangentis, adeo-

que, cum in dicto caſu affectus tangentis non ſit mortalis, neque mortales erunt dicti tactus,

4 Mortales autem ordinarie ſunt dicti tactus, ſi fiant in partibus verendis. *Communis*; Et ratio eſt, quia licet tactus illi procedant abſque affectu vere libidinoſo, quia tamen ſunt in partibus libidinoſis, ſeu libidinem ex natura ſua (ubi non adeſt *juſta* dictorum tactuum neceſſitas) valde excitantibus, & ad delectationem veneream, & pollutionem proxime diſponentibus, ſunt ordinarie mortiferi, juxta illud *Eccl. 2. n. 27: Qui amat periculum, peri-*
5 *bit in illo*. Si tamen dicti tactus fiant quidem in partibus verendis, ſed ſupra veſtes, ordinarie excuſantur a peccato gravi, quia non videtur ipſi adeſſe tantum periculum, ut notant communiter Doctores, quamvis ſerio moneant eſſe id vitandum, præſertim in perſonis alterius ſexus.

6 Feminæ permittentes ſe tangi impudice præſertim in partibus libidinoſis, peccant graviter, non ſolum ratione cooperationis alterius peccato, ſed etiam ratione tactus paſſivi. *Communis*; Et ratio eſt, quia non minus ad libidinem excitat tactus paſſivus, quam activus, adeoque &c.

7 Ancillæ, nutrices teneros pueros veſtientes, lavantes, eorumque pudenda tangentes, etſi motus ſenſualis exurgat, ſecluſo conſenſu, aut complacentia turpi, aut non peccant, ſi ita ſuum officium exigat, aut ſolum peccant venialiter, ſi leviter ex joco, aut curioſitate faciant; Si autem id facerent cum notabili mora, ordinarie peccarent mortaliter ob mortale periculum conſenſus libidinoſi, & a fortiori, ſi in his faciendis intermiſceretur delectatio venerea. *Communis*.

8 Tactus venerei, ſeu impudici inter perſonas ejuſdem ſexus ſunt graviora peccata mortalia, quam inter perſonas ſolutas diverſi ſexus. *Communis;* Et ratio eſt, quia tales actus venerei ex natura ſua tendunt ad peccatum mollitiei, vel etiam Sodomiæ, quod eſt peccatum gravius ſimplici fornicatione.

Tactus in quacumque parte corporis, ſive 9
proprii, ſive alieni, facti a Medicis, Chirurgis, Infirmariis, aut aliis cauſa medendi, aut alterius neceſſitatis, quamvis inde interdum ſuboriantur motus inordinati, quamdiu abeſt pravus affectus, & conſenſus, aut ejuſdem periculum, nullimode ſunt peccaminoſi; Immo de ſe meritorii. *Communis*.

Item ne quidem erit peccatum veniale tan- 10
gere verenda proprii corporis ex naturali aliquo, & non malo fine, ut ſi quis verb. gr. fricatione velit extinguere pruritum non venereum in illis partibus quandoque vehementius conſurgentem. Vide verb. *Luxuria n.* 84.

Tangere, ſeu complecti pueros ex affectu 11
teneræ infantilis ætatis captando delectationem ſenſibilem ex mollitie carnis teneræ, per ſe loquendo, ſecluſo conſenſu, aut complacentia turpi, vel nullum eſt peccatum, vel tantum veniale. Vide d. verb. *Luxuria n.* 77.

Tactus etiam in partibus verendis facti in- 12
ter conjuges, ſi ordinentur ad copulam conjugalem, ſunt per ſe liciti. *Communis*; Conjuges enim licite ſe poſſunt ſimili modo ad co-
pulam conjugalem excitare, Si autem ſimiles 13
tactus inter conjuges fiant cauſa ſolius voluptatis, & delectationis abſque ordinatione ad copulam conjugalem, ſunt quidem culpabiles, ſed non mortaliter. *Communis*. Et ratio eſt, quia Matrimonium eos cohoneſtat, & defe-
ctus debiti finis non eſt mortalis. Dummodo 14
tamen in dictis tactibus abſit periculum pollutionis, quia alioquin eſſent mortales, cum voluntaria pollutio extra debitum vas etiam inter conjuges ſit mortalis. *Sic Doctores Communiter*.

Tactus qui fiunt inter ſponſos de futuro 15
cum delectatione ſenſibili venerea, moroſa, & directe voluntaria, ſunt peccata mortalia; alias non ſunt niſi venialia: Et ſi pudice fiant ex recto & honeſto fine ſecundum conſuetudinem patriæ in ſignum mutuæ benevolentiæ, & debiti obſequii, ſunt licita. *Communis*. (*)

Bru-

Not. Rom. Theol.

(*) Non adeo facile a gravi culpa excuſari debent tactus illi deliberati, qui aut in honeſtis partibus fiant, ob delectationem tamen ſenſualem percipiendam, vel in partibus pudendis ſupra veſtes, aut in ſignum mutuæ benevolentiæ inter ſponſos de futuro &c. Nam ubi ordinarie lethalis culpæ periculum adeſt, ibi peccatum mortale ſit neceſſe eſt: Huc enim ſpectat illud Eccleſiaſtici a Lucio citatum: *Qui amat periculum, peribit in illo;* ordinarie vero, qui deliberate tactus illos exercet, periculo graviter peccandi ſe ſe exponit: Nam delectatio venerea, fatentibus omnibus, peccatum mortale eſt; inhoneſtæ quoque hac de re cogitationes, & deſideria inde ſequentia, mortalia quoque peccata ſunt. Quis vero dicat, tangentes ex. ca. faciem captandæ delectationis ſenſibilis cauſa ex ipſius mollitie; tangentes ex joco, & levi-

tate

16 Bruta, ſeu animalia minora præſertim, ut catellos, catos, & hujuſmodi molliter tractare, demulcere, etiam eorum pudenda contrectare ex ſola jocoſitate, vel levitate, ſine ulla impura delectatione, ordinarie eſt tantum peccatum veniale; Vide verb. *Luxuria n.* 80.

17 Eſſet autem mortale ita bruti, ſeu animalis alicujus pudenda fricare, ut ſemen expelleret ex curioſitate illud videndi, & ob delectationem ſenſibilem. Vide *ib. n.* 81.

18 Ad complementum aſſertur Poeticum dictum relatum ab Urſaya *in Miſcellaneo* 1. *Sacro, & prof. litt. num.* 11.

Ni fugiat tactum, vix evitabitur actus,
Hos ergo vita, ne moriaris ita.

19 Alia ad rem, Vide verb. *Femina*, verb. *Luxuria*, verb. *Sponſi*.

TALIONIS PŒNA. Vide verb. *Falſarius num.* 69. & verb. *Pœna, art.* 2. *num.* 24. ac verb. *Accuſator n.* 3. & 4.

TARRACONENSE CONCILIUM.

1 TArraconenſe Concilium Provinciale Feſto-
rum dierum imminuendorum methodum
excogitat, quæ a Benedicto XIII. approbatur,
Nimirum, ut omnibus diebus dominicis, aliiſ-
que ſolemnioribus Feſtis, Fideles Miſſæ inter-
2 ſint, & ab operibus ſervilibus abſtineant. In
aliis vero Miſſam audiant, ſed operibus ſervi-
libus navare poſſint; Sic Benedictus XIV. tom.
2. Bullar. Conſtitut. 63. incip. *Non multi men-*
3 *ſes*: Qui eamdem methodum ſequitur in con-
cedendis hujuſmodi imminutionum indultis,
ibid. & Conſtitut. 65. incip. *Cum ſicut.*

T A X A.

Taſſa Innocenziana del Foro Eccleſiaſtico nelle materie ſpirituali;

Ovvero

Dichiarazioni ſopra quelle cauſe, e materie Eccleſiaſtiche, e ſpirituali, nelle quali nel Foro Eccleſiaſtico, ed Epiſcopale non ſi può, nè ſi deve eſigere emolumento alcuno, eccetto quello, che ſi dichiara per il ſolo Cancelliere con la riforma degli abuſi contrarj.

ESſendoſi avuto ricorſo alla Santità di Noſtro Signore Innocenzio XI. per molti Veſcovi, ed Arciveſcovi, ed altri Prelati zelanti, acciò per ſicurezza della loro coſcienza, e per togliere ogni occaſione di dubbio, che poteſſe naſcere dalle diverſe conſuetudini delle Dioceſi, ed anche acciò non ſiano ingannati da' loro Vicarj, Cancellieri, ed altri Miniſtri, e familiari, ſi ſtabiliſca una Taſſa generale, ed uniforme per il Foro Epiſcopale, ovvero Eccleſiaſtico, nè mancando i Ricorſi de' Cleri, e de' Popoli, ha perciò la Santità ſua deputato una Congregazione particolare di due Signori Cardinali Prefetti delle Congregazioni del Concilio, e de' Veſcovi, e di quattro altri Signori Cardinali delle medeſime Congregazioni, e di due Monſignori loro Segretarj, e delli Monſignori Datario, ed Auditore della Santità ſua, e da queſta ſi è riſoluto non poterſi nelle cauſe contenzioſe, civili, criminali, e miſte venire alla ſuddetta Taſſa generale ſenza la precedente notizia delle Taſſe particolari di ciaſcheduna Dioceſi, o Provincia, potendo giuridicamente quella eſſer varia ſecondo la diverſa conſuetudine regolata dalla diverſità de' Paeſi, e de' luoghi. Bensì do-
verſi

tate propria pudenda, atque tangentes & oſculantes futuram ſponſam, in mutuæ benevolentiæ ſignificationem, periculo non ſe ſe exponere delectationis venereæ, inhoneſtæ cogitationis, turpiſque deſiderii? Nam ex tactibus illis delectatio ordinarie conſurgit, quæ ad venerem incitat, & motus inde naſcentes nonniſi venerei ſunt, atque ad veneris uſum provocantes. Itidem tactus illi rei inhoneſtæ ideam ſuggerunt, ex idea inhoneſta cogitatio oritur; ex inhoneſta cogitatione, turpe deſiderium enaſcitur, ut rem conſideranti liquet. Quamobrem ordinarie loquendo tactus hujuſmodi a gravi culpa excuſari non debent, ac rari admodum caſus eſſe poſſunt, in quibus tactus hujuſmodi deliberati ſint, non ex neceſſitate fiant, & gravi culpa careant.

verſi con qualche maggior chiarezza per togliere tutti i dubbj, e gli equivoci, dar fuori le dichiarazioni, che in più tempi, e diverſe occaſioni ſi ſon fatte dalle Sacre Congregazioni del Concilio, e de' Veſcovi nelle materie Eccleſiaſtiche, ovvero meramente ſpirituali; acciò in tal modo ſappia ciaſcuno quel che ſia illecito, e ſi tolga ogni ſcuſa, o preteſto d'ignoranza, o di conſuetudine, dovendo in sì fatte materie l'oſſervanza eſſere da per tutto uniforme per le generalità de' Canoni, e Conciij, e particolarmente del Tridentino in modo, che deve dirſi reprobata, ed illecita ogni contraria conſuetudine, e Taſſa diverſa in qualunque modo per l'addietro fatta, conforme dalla medeſima Congregazione ſi è ſtabilito, in modo che le ſeguenti dichiarazioni debbano oſſervarſi da per tutto ſenza eccettuazione alcuna, ſotto le pene contenute ne' Sacri Canoni, e Concilj, ed altre ad arbitrio del Sommo Ponteſice, che ſarà pro tempore, e naſcendo qualche dubbio in contrario, ſe ne debba conſultare la ſuddetta Sacra Congregazione del Concilio, e non altrimente.

Nella materia delli Ordini Sacri, e Minori, e prima Tonſura, così per la Collazione, come per la facoltà, che ad altro ſi dia di conferirli, ed anche per il loro eſercizio, e per la facoltà di eſercitarli in qualunque luogo, e qualunque tempo ſi ſtabiliſce la regola generale, da non ricevere altra eccettuazione, che quella ſi dirà di ſotto, e che nè il Veſcovo, o altro Prelato, nè il ſuo Vicario Generale, o Foraneo, Cancelliere, od altro Offiziale qualſivoglia, nè Parenti, e Famigliari, o Servitori poſſano eſigere, e ricevere emolumento, e coſa alcuna ſotto qualſivoglia colore, o preteſto di atti per la giuſtificazione de' requiſiti, ovvero di Tovaglia, Forbici, Pettine, ed altro, nè ſotto titolo di regalo, o di mancia, anche ſe ſpontaneamente ſi offeriſſe e deſſe, eccetto che l'Ordinante poſſa ricevere l'Oblazione della Candela, ſecondo diſpone il Pontificale a libero arbitrio dell'Ordinando circa la qualità, e peſo. Ed il Cancelliere, ſecondo la diſpoſizione del Sagro Concilio di Trento per le lettere teſtimoniali della collazione dell'Ordine già dato, ovvero per le lettere dimiſſoriali per la collazione da farſi per un altro Veſcovo, poſſa ricevere ſolamente la decima parte d'uno ſcudo di moneta Romana, cioè un giulio, ovvero l'equivalente nella moneta del Paeſe, e non più, da perſone, le quali abbino l'uſo del denaro, non già da quei Religioſi, i quali non ne hanno l'uſo, come ſono i Cappucini, ed i Minori oſſervanti, eccetto che nella collazione del Suddiaconato per gli atti, che ſi devono fare per la giuſtificazione della verità, e ſufficienza del Patrimonio, ovvero del Beneſizio, a titolo del quale ſi deve promovere, poſſa eſigere quell'emolumento, che ſia proporzionato alla mera fatica perſonale per la ſcrittura, e carta, ſenza che il Veſcovo, o Vicario, o altr'Offiziale, direttamente, nè indirettamente ne poſſa partecipare in modo alcuno, purchè detto emolumento non poſſa, nè debba eccedere uno ſcudo d'oro, ma ſe la fatica richiede minor mercede ſi debba eſigere ſolamente quel meno. Ma riſpetto agli altri Ordini, ed alla prima Tonſura non poſſa eſigere coſa alcuna ſotto preteſto di regiſtratura de' Brevi, e diſpenſe, e di altre Scritture, o di preſentata, e di qualunque altra giuſtificazione, e ſolennità, o remozione d'impedimento.

Con dichiarazione, che ſe le ſuddette Lettere teſtimoniali, ovvero dimiſſoriali contengono più Ordini, tuttavia non ſi poſſa eſigere altra mercede, che la ſuddetta di un giulio, ſicchè non ſi poſſa moltiplicare a ragione di ciaſcun Ordine. Non ſia però tenuto il Cancelliere a far una ſola ſcrittura per più Ordini, quando queſti ſiano ſtati conferiti in diverſi tempi, e diverſe Ordinazioni, ma volendo, poſſa farle ſeparate, non già riſpetto a quegli Ordini che ſi conferiſcono in uno iſteſſo giorno, come ſegue ne' Minori, ne' quali dovrà farſi una ſola ſcrittura, e nelle lettere dimiſſoriali che ſi diano per l'Ordinazione da farſi per un altro Veſcovo a più Ordini parimente non ſi poſſano moltiplicare ſcritture, nè poſſa eſigere coſa alcuna per il rogito della collazione degli Ordini, ovvero per l'acceſſo al luogo dell'Ordinazione con altro preteſto anche di mancia, o di regalo.

Nella materia de' Beneficj Eccleſiaſtici, quando ſi tratta di quelli, che come di libera collazione, ovvero come devoluti, ſi conferiſcono dal Veſcovo, o altro Ordinario Collatore parimente ſi ſtabiliſce la regola generale, che nè il Veſcovo, o altro Collatore, nè il ſuo Vicario, nè il Cancelliere, o Parenti, famigliari, ſervitori poſſano eſigere, e ricevere emolumento alcuno, e altra coſa ſotto qualſivoglia altro colore, e preteſto, anche di mancia, o regalo, o volontario donativo; così ſe ſiano Curati, e reſidenziali, come ſe ſemplici o non reſidenziali, ed anche ſe ſiano Capellanie manuali, ma ſolamente il Cancelliere

liere

ſtere per le lettere della collazione, compreſa carta, ſigillo, corde, ed ogni altra coſa, poſſa eſſer la mercede proporzionata alla ſcrittura, e materia, purchè non ecceda la ſomma di giulj dieci di moneta Romana, ovvero l' equivalente nella moneta del Paeſe, nè ſi poſſa pretendere altra mercede, ſotto qualſivoglia preteſto, e particolarmente per l'approvazione e preelezione nel concorſo alle Chieſe Parrochiali. E per il poſſeſſo il Veſcovo, o Vicario, o altr' Officiale non poſſa eſigere coſa alcuna, ed il Cancelliere, ſe ſarà dentro la Città, poſſa per il rogito, ed ogn' altro atto eſigere giulj tre, ſe ne' Borghi, ovvero Suburbj, giulj quattro, e ſe in altro luogo i medeſimi giulj quattro il giorno, e le ſpeſe di vitto, e viatico; Bensì che ſe nel luogo del Benefizio vi ſarà il Cancelliere del Vicario Foraneo, o altro Notaro, ſi dovrà il poſſeſſo commettere al Vicario Foraneo, e ſuo Cancelliere ſenza la neceſſità del viaggio del Cancelliere Epiſcopale.

Quanto a' Benefizj di Proviſione Apoſtolica, perchè ſiano riſervati, ovvero affetti avanti la loro provviſione così ne' Benefizj Curati, ne' quali per l'ordinario ſi danno le lettere teſtimoniali alla Dataria dell' approvazione, e preelezione nel Concorſo ſecondo la forma del Concilio di Trento, come anche negli altri Benefizj non Curati, e particolarmente ne' reſidenziali, per i quali ſi ſogliono dare le atteſtazioni alla Dataria ſopra la vita, coſtumi, ed idoneità de' concorrenti per le dette lettere, non ſi poſſa eſigere, o ricevere mercede, ed emolumento alcuno in denaro, o in altre coſe ſotto qualſivoglia preteſto, o colore, anche di volontario donativo, ma ſi debbano dare affatto gratis.

E dopo la proviſione per l'eſecuzione delle lettere Apoſtoliche, quando ſiano nella forma grazioſa, non poſſano il Veſcovo, o altro Prelato Ordinario del luogo, o ſuo Vicario, e Cancelliere, ed altr' Officiale pretendere di doverne eſſere per neceſſità Eſecutori; ma ſia in arbitrio de' Proviſti l'eleggerſi l'Eſecutore, ed il Notaro per il poſſeſſo, ma ſe il proviſto eleggeſſe l'ordinario Officiale, ed il ſuo Cancelliere, o veramente ſe le lettere foſſero nella forma, che ſi dice dignum indirizzate all' Ordinario, ovvero al ſuo Vicario, il quale per ciò ne foſſe neceſſariamente l'Eſecutore, così nell' uno, come nell' altro caſo, non eſſendovi legittimo contradditore, in modo che l'Eſecutore ſia mero, parimente il Veſcovo o altro Prelato, ed il ſuo Vicario, o altr' Officiale, e ſuoi famigliari, ſervitori, ed attinenti, non poſſano, nè debbano eſigere, e ricevere emolumento alcuno, in quell' iſteſſo modo, che di ſopra ſi è detto ne' Beneficj d' ordinaria collazione; ma il Cancelliere poſſa per la copia, o regiſtro delle lettere Apoſtoliche ed altri atti ricevere la mercede proporzionata alla fatica per la ſcrittura, purchè non ecceda il tutto uno Scudo d' oro. Ed eſſendovi contraddittore, ſicchè convenga di far proceſſo giudiziale, la mercede del Cancelliere per la ſua fatica ſi poſſa ſtendere a due Scudi d' oro, e non più, ſenza che il Veſcovo, o Vicario, o altro Officiale poſſa eſigere, e ricevere emolumento alcuno, mentre nelle cauſe Eccleſiaſtiche, e ſpirituali, ordinano i Sacri Canoni, che non oſtante qualſivoglia conſuetudine, il giudizio ſi debba interporre gratis. E per il poſſeſſo ſi oſſervi quell' iſteſſo, che ſi è detto di ſopra ne' Benefizj conferiti dall' Ordinario Collatore.

Nelli Beneficj del Padronato, naſcendo dubbio ſopra l'eſiſtenza del Padronato con il Procurator Fiſcale, ovvero col Proviſto, che ne pretenda la libertà, ſi debba il tutto, e per tutto oſſervar quell' iſteſſo, che di ſopra ſi è detto ne' Beneficj di libera collazione col Contraddittore. Ma ſe convertendoſi l'eſiſtenza, ſia la controverſia tra' Compatroni, ovvero Preſentati da eſſi ſopra la pertinenza, in tal caſo ſi reputi come cauſa civile profana, e per conſeguenza ſi oſſervi la ſolita Taſſa di ciaſcuna Curia, fino a tanto che ſi faccia l' altra Taſſa delle cauſe profane Civili, Criminali, e miſte.

Generalmente così nelle Cappellanie manuali, come nelle nuove fondazioni, ed erezioni de' Beneficj, Cappellanie, Confraternità, Congregazioni, ovvero fondazioni, benedizioni, conſecrazioni, e reſpettivamente Viſite, ed approvazioni di Chieſe, e di Oratorj così con l' autorità Apoſtolica, come con l' ordinaria, il Veſcovo, o altro Prelato, e ſuo Vicario, e qualunque Officiale non poſſa eſigere, e ricevere emolumento alcuno, ma ſolamente il Cancelliere poſſa eſigere quella mercede, che ſia proporzionata alla ſua fatica per la ſcrittura, purchè non poſſa eccedere in tutto uno Scudo d' oro, ma ſia meno, ſe minore ſarà la fatica.

Nelle cauſe, e materie, che riguardano il Matrimonio, ed i Sponſali, così per l' eſecuzione delle Diſpenſe Apoſtoliche Matrimoniali, come per la giuſtificazione dello ſtato libero, o che non vi ſia Canonico impedimento,

to, ed anche per la diſpenſa dalle pubblicazioni, o per la licenza di poterſi contrarre in Caſa, o in altro luogo, o tempo inſolito, e proibito, o che ſi poſſa contrarre in preſenza d'altri, che del Parroco, ed ogni altro atto, che occorreſſe fare il Veſcovo, e il ſuo Vicario, ed ogni altro Offiziale, o Miniſtro, o Famigliare, non poſſa ſotto qualſivoglia preteſto, o colore; anche di mancia, e di volontario donativo eſigere, o ricevere emolumento alcuno, nè in denaro, nè in altre coſe, ma ſolamente il Cancelliere poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatica della ſcrittura, cioè nell'eſecuzione delle diſpenſe giulj tre, e per i teſtimonj ſopra lo ſtato libero, o che non vi ſia impedimento, un giulio per teſtimonio, purchè in tutto non ſi ecceda uno Scudo di moneta Romana, cioè dieci giulj, ovvero il loro equivalente nella moneta del Paeſe. Non comprendendoſi le cauſe contenzioſe tra i conjugi ſopra la validità del Matrimonio, ovvero ſopra la ſeparazione del Toro, ſtimandoſi queſta cauſa giudiziale profana, nella quale ſi oſſerverà la Taſſa di ciaſcun Tribunale, finchè ſi provveda.

Generalmente in tutto quello, che riguarda i Monaſterj delle Monache, ed i Conſervatorj delle Donne, le quali a guiſa de' Monaſterj, e Monache reſpettivamente vivono ritirate, il Veſcovo, o altro Prelato, il Vicario così generale, come particolare, e qualunque altro Officiale, o Deputato, ed il Cancelliere, ed anche i Parenti, e i Famigliari del Veſcovo, o Prelato, o de' ſuoi Officiali non poſſano eſigere, e ricevere emolumento alcuno in danaro, e in altre coſe, eccetto che quelle commeſtibili, che ſiano proporzionate all'uſo, e conſumo proprio dentro tre giorni, anche con titolo di donativo per l'ammiſſione all'Abito Monaſtico, per l'approvazione del Depoſito della Dote per la profeſſione, per l'ammiſſione dell'Educande, ed altre Donne ſecolari, per le rinunzie, che ſi fanno dalle Novizie, per l'elezione dell'Abbadeſſa, o altra Superiora, o per licenze de' Medici, Chirurghi, ed altri Operaj, per le licenze di parlare alle Monache, ed altre, che ſono nel Monaſtero, per la Deputazione de' Confeſſori, Cappellani, Procuratori, Eſattori, ed altri Miniſtri, e generalmente per ogni atto, che riguarda al governo, ma ſolamente il Cancelliere per il rogito delle rinunzie, e per gli atti, che convenga fare ſopra la giuſtificazione del Depoſito della Dote, poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatica della ſcrittura, purchè non ecceda in tutto giulj cinque Moneta Romana, l'equivalente moneta del Paeſe.

Parimente per una regola generale da non ſoggiacere a limitazione alcuna, il Veſcovo, o altro Prelato ſuo Vicario generale, o particolare, Cancelliere, e qualunque altro Officiale, Miniſtro, e Famigliare, ſotto nome di mancia, o volontario donativo, non potrà eſigere, e ricevere emolumento alcuno, così in denaro, come qualunque altra coſa in tutto quello che riguarda l'amminiſtrazione de' Sacramenti, del Batteſimo, della Creſima, della Penitenza, dell'Eucariſtia, dell'Eſtrema Unzione, anche per l'eſame, ed approvazione o licenza d'amminiſtrarli. Anzi s'incarica a' Veſcovi, e Prelati, e loro Vicarj, che non lo permettano a' Curati, e a' Confeſſori, ed altri Miniſtri, e particolarmente nel prendere il piatto, o altro vaſe, nel quale ſia riposto il vaſo dell'Olio Santo per l'Eſtrema Unzione, o del Criſma nel Batteſimo, ovvero Tovaglie, Fazzoletti, ed altre coſe, dichiarandoſi tutto ciò illecito. Come anche a non chiedere, nè eſigere coſa alcuna per la benedizione delle Donne infantate, quando dopo il parto ſecondo il Rito Eccleſiaſtico per la prima volta entrano in Chieſa.

In quelle Dioceſi, nelle quali regna l'antica conſuetudine, che il Veſcovo, o altro Prelato, ed Officiale faccia il Teſtamento per l'anima di quelli, i quali muojono ab inteſtato di quella ſomma moderata, nella quale ſecondo i Decreti della Sacra Congregazione può eſercitare tal facoltà, non poſſano eſſo, e ſuoi Officiali, Miniſtri, Parenti e Famigliari partecipare in modo alcuno ſotto qualſivoglia colore, o preteſto, anche di povertà, ma il tutto ſi debba effettivamente applicare ad uſi ed opere pie, nè per l'adempimento di tal diſpoſizione ſi poſſano in modo alcuno impedire, e ritardare la ſepoltura e l'Eſequie, o funerale al Defonto, dovendoſi eſercitare giuridicamente azioni ſopra i beni ereditarj, e debba oſſervare la Lettera Circolare della Sacra Congregazione de' Veſcovi ſotto li 19. Agoſto 1678.

Come anche in modo alcuno non ſi poſſono impedire, o ritardare la ſepoltura, e l'eſequie, o funerali a defonti, così Cittadini, come foraſtieri per il pagamento di quegli emolumenti che dal Veſcovo, o dal Capitolo, o dal Curato, e qualunque altro per la conſuetudine del Paeſe, ſi pretendono, ma parimente rimangano illeſe le azioni giuridiche ne' beni, ſopra i quali ſi dovranno eſercitare, ſenza che

in

in modo alcuno ſi faccia repreſaglia al cadavere, ovvero che ſi diano moleſtie perſonali a' figli, e moglie, e parenti: E ancora non ſi poſſa eſigere coſa alcuna per la licenza di traſportare i Cadaveri, ovvero di ſepelirli più in un luogo, che nell'altro.

Si dichiara ancora illecito ogni emolumento diretto, ed indiretto, e per conſeguenza ſe ne proibiſce al Veſcovo, o Prelato, ſuo Vicario e Cancelliero, e ogni altro Miniſtro, e Famigliare, ogni eſazione ſotto qualſivoglia preteſto, anche di mancia o donativo nell'infraſcritte coſe, cioè:

Per la licenza, o Patente di predicare, così nella Quareſima, nell'Avvento, come in tutti gli altri tempi, e in qualſivoglia luogo.

Per la licenza di lavorare nelle feſte, anche per applicarſi ad uſi pii, ſicchè ſi dia onninamente grazia, e quanto alle contravenzioni d'aver lavorato, le pene tutte ſi applichino effettivamente ad opere, o luoghi pii, ſenza partecipazione alcuna benchè minima, eccetto che alli Eſecutori, e Miniſtri inferiori, volgarmente Sbirri, per la cattura ſi dia la mercede proporzionata alla diligenza, e fatica, purchè non ecceda tre giulj in tutto.

Per la reviſione de' conti de' Luoghi Pii.

Per la recognizione, ed approvazione, e pubblicazione delle Reliquie, delle Indulgenze, ed Altari privilegiari.

Per le licenze di queſtuare.

Per l'atteſtazione della povertà, o altro requiſito, eccetto che il Cancelliere poſſa eſigere in tutto, e per tutto un giulio di moneta Romana, o l'equivalente.

Per la licenza d'eſſer aſſente dalla reſidenza, e generalmente per le Dimiſſorie, che ſi ſogliono concedere a quelli, li quali partono di caſa per andar in altro Paeſe.

Per le monitoriali. Per le revelazioni di ſcomuniche, così quando ſi diano da eſſa Curia, ed Ordinario, come quando ſi pubblicano le Lettere Apoſtoliche, eccetto che il Cancelliere poſſa per la mercede della ſcrittura eſigere un giulio ſolamente.

Per la dichiarazione dell'incorſo nelle Cenſure per la percuſſione de' Cherici, ed altre ſomiglianti cauſe, e per la loro aſſoluzione, eccetto che il Cancelliere per la fatica della Scrittura poſſa eſigere giulj due, eccetto che nell'eſecuzione de' Brevi della Penitenziaria, nel qual caſo per quel che appartiene all'aſſoluzione, nè anche il Cancelliere poſſa eſigere coſa alcuna.

Per la facoltà d'eſercitare i Pontificali.

Per l'eſecuzione de' Brevi Apoſtolici, ovvero licenza della Sacra Congregazione nell'alienazione de' Beni di Chieſa, e Luoghi Pii, ovvero impoſizione de' cenſi, ſolamente il Cancelliere poſſa eſigere la mercede proporzionata alla fatica della Scrittura, purchè non ecceda in tutto giulj dieci di Moneta Romana, o ſuo equivalente, come anche per tutto quello, che appartiene alla difeſa dell'Immunità Eccleſiaſtica, così perſonale, come reale, e locale, e particolarmente di queſt'ultima non ſi poſſa in modo alcuno ſotto qualſivoglia preteſto ricevere, ed eſigere mercede, ovvero emolumento, ma il tutto ſi debba far gratis.

Le pene, le multe e le compoſizioni ſi applichino per intiero ad uſo de' Luoghi Pii, ſenza che il Veſcovo, o Vicario, o ſuoi Officiali direttamente, nè indirettamente ne abbiano partecipazione alcuna.

Il Suſſidio caritativo in quelle Dioceſi, nelle quali ſia ſolito eſigerſi, e non altrimente ſi eſiga ſolamente per una volta nel primo ingreſſo del Veſcovo ſecondo la Taſſa ſolita antica d'anni 40. in dietro, ſicchè non s'attenda il ſolito più moderno da detto tempo in giù, nè ſi poſſa più eſigere ſotto qualſivoglia preteſto anche di volontario donativo.

Quanto alla viſita ſi oſſervino inviolabilmente il Decreto del Sacro Concilio di Trento, e le dichiarazioni della Sacra Congregazione, e particolarmente da quelli, i quali concorrono alle ſpeſe de' cibarj, nè mediatamente, nè immediatamente ſi poſſino ricevere regali, e donativi, anche di coſe commeſtibili. Ed ancora non ſi poſſa eſigere emolumento alcuno per gli atti della Viſita, decreti, e preſentare di ſcritture, ovvero per le reviſioni de' Decreti delle Viſite antecedenti, e della loro oſſervanza, mentre da quelli, i quali ſono viſitati ſi ricevono le ſpeſe del vitto.

Die prima Octobris 1678. facta per me infraſcriptum iſtarum reſolutionum, ſeu declarationum relatione D. N. Innocentio XI. mediante illarum lectura de verbo ad verbum Sanctitas Sua laudavit, approbavit, ac ſervare mandavit, eorumque obſervantiam, & publicationem injunxit Sacræ Congregationi Concilii.

Jo. Baptiſta de Luca præfati SS. D. N. Innocentii Papæ XI. Auditor, & Secretarius Memorialium.

Die 8. Octobris 1678. Sacra Congreg. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, inhærendo mandatis Sanctitatis Suæ cenſuit præmiſſam Taxam, ſeu Decla-

ratio-

gationes Typis dandas eſſe, & per litteras Circulares ad quoſcumque Locorum Ordinarios tranſmittendas, ut eas in Cancellaria in loco omnibus patenti retineri faciant, easdem adamuſſim obſervent, ac faciant obſervari.

F. Card. Columna Præfect.

Loco ✠ *Sigilli*.

S. Archiepiſ. Brancaccius Epiſc. Viterbien. Secr.

2 Taxa Innocentiana non eſt niſi reaſſumptum Ordinationum Sacrorum Canonum, & Sacrarum Congregationum. Et ejus Executrix eſt Sacra Congregatio Concilii privative quoad omnes. Sic ex ejuſdem Taxæ verbis Cardin. Petra *tom.* 1. §. 3. *pag.* 8. *num.* 22.

T A S S A

Per li Avvocati, e Procuratori, che patrocinano le cauſe di Beatificazione, e Canonizazione nella Sacra Congregazione de' Riti rinnovata, e ſtabilita dalla medeſima Sacra Congregazione.

1. Per lo Spoglio univerſale, che ſi fa pro una vice tantum, ſi oſſervi la Taſſa del 1658. al §. 3. ove ſi dice, che non ſi poſſi dare più di Scudi 4. per ogni centinajo di fogli di eſſo Proceſſo ridotto, cioè che il foglio ſia di due facciate, e ciaſchedune facciata ſia di linee 24. e la linea di ſillabe 16.

2. Per le ſcritture ne' due ſoli dubbj principali, cioè ſuper virtutibus, & miraculis ſi poſſino dare ſcudi 20. per ciaſcheduna, e non più.

3. Per le riſpoſte ne' medeſimi dubbj ſi poſſino dare Scudi 10. e per tutte le altre ſcritture, che riſguardano fatica conſiderabile in tutti gli altri dubbj, ſi poſſano dare ſcudi 15. per ciaſcheduna ſcrittura e non più.

4. Per le ſcritture d'introduzioni delle cauſe nuove, e di reaſſunzione di quelle introdotte avanti gli Decreti del 1642. ad effetto di ſegnarſi nell'une, e nell'altre la Commiſſione, ſi poſſano dare Scudi 15. e non più.

5. Per le copie originali di tutte le ſcritture ſi paghino bajocchi 15. il foglio ridotti come ſopra.

6. Per il ſommario, che ſi farà ſopra ciaſcun dubbio, ſi diano cinque bajocchi per carta dell'iſteſſo ſommario, che ſarà fatto, ridotte le carte come ſopra.

7. Per li Memoriali di qualſivoglia ſorte, o grandi, o piccoli che ſiano, non ſi diano più di Giulj 12. per ciaſchedino eccettuate le ſcritture di reaſſunzione, o introduzione delle cauſe, quali ſogliono andare ſotto nome di Memoriali, per li quali s'oſſervi ciò, che s'é diſpoſto di ſopra al n. 4.

8. Per la prima copia originale tanto delli ſopradetti ſommarj quanto de' memoriali ſi diano ſolo bajocchi ſei la carta ridotta come ſopra.

9. Per l'informazione in voce, quando s'informa tutta la Congregazione con l'intervento de' Conſultori non ſi diano più di Scudi 30. tra il Procuratore, e gli Avvocati, e quando s'informa la ſola Congregazione ordinaria, ſi dia la metà.

10. L'emolumento degli Avvocati ſia di Scudi 10. per ſcrittura, e per l'informazione in voce ſia il medeſimo, che ſi dà a' Procuratori.

11. Per la minuta di qualſivoglia Commiſſione non ſi paghi più di Giulj 15. e per le due copie da darſi al Sig. Card. Ponente, ed al Segretario, ſi paghi a ragione di bajocchi ſei il foglio ridotto come ſopra.

12. Per l'acceſſo del Procuratore al Sig. Card. Ponente, ed al Promotore, e per la minuta, o copia originale del fatto concordato non ſi paghi più di Giulj 22.

13. Per l'informazione in voce di Noſtro Signore, e dell'Auditore di S. Santità ſi diano al Procuratore Scudi 3. moneta, ed altrettanti all'Avvocato, ſe informerà anch'eſſo.

14. Per le Citazioni, ed intimazioni non ſi paghi coſa alcuna, e per l'eſecuzione di eſſe ſi paghi a ragione delle Taſſe de' Curſori.

15. Le Copie delle Oppoſizioni del Promotore, eccetto la prima Originale, ſi faccino fare dalle parti, le quali fatte che ſaranno, doveranno portarle al Promotore, che ſigillate le darà alle medeſime parti per diſtribuirle alli Signori Cardinali, Protonotario, Segretario, e Conſultori.

16. Per qualſivoglia fatica, o ſcrittura non eſpreſſe di ſopra, s'intenda l'arbitrio de' Signori Cardinali Prefetto della Sacr. Congregazione, e Ponente della cauſa, nè poſſino i Curiali arbitrar da sè medeſimi.

17. E li ſuddetti Ordini ſi debbano regiſtrare ne' regiſtri della Sacra Congregazione, e ſi debbano fare ſtampare, e pubblicare, e puntualmente oſſervare ſotto pena di perpetua pri-

va-

vazione del Patrocinio, e ſollecitazione delle cauſe vertenti nella detta Congregazione, e ſotto altre pene ad arbitrio della medeſima Sag. Congregazione.

A' 15. Ottobre 1678. Avendo io infraſcritto fatto relazione della Preſente Taſſa a Noſtro Signore Innocenzio XI. la Santità ſua l' ha lodata, ed approvata, ed ha comandato, che ſi oſſervi, e ſi pubblichi.

Gio: Battiſta de Luca Auditore, e Segretario de' Memoriali.

Luogo ✠ *del Sigillo.*

Bernardino Caſali Segret. della Sagra Congregazione de' Riti.

ORDINI, E TASSA

Da oſſervarſi dal Notaro della Sacra Congregazione de' Riti rinnovati, e ſtabiliti dalla medeſima Sagra Congregazione.

S'Ordina, che il Notaro non faccia Regiſtri, ſe non degli Atti giudiziarj, non dell' eſame de' Teſtimonj, o altro, e quelli ſiano ſenza eſtenſione de' termini, o repetizioni de' titoli, eccetto che nel primo Atto, quali Regiſtri debbanſi omninamente fare in tutte le Cauſe.

2. Che per ogni centinajo di fogli di Regiſtro ben fatto, e ſecondo la Riforma della fel. mem. di Paolo V. ſotto il titolo de' Regiſtri, non pigli più di quattro ſcudi, nè per collazionatura, nè per rubricatura, nè per qualſivoglia altro preteſto.

3. L' iſtanze de' Principi, Religioni, Univerſità, ed altri nelle Cauſe di Beatificazioni, e Canonizzazioni dal Segretario ſi conſegnino al Notaro, il quale le regiſtri negli Atti, non altrimente per extenſum, ma indicando ſolamente il nome del Principe, o altri, che fa l' iſtanza, e la data della lettera, cioè *pro introductione cauſæ inſtant talis Rex ſuis litteris datis die tali &c. talis Rex &c.* in altra ſeparata, o ſuſſeguente carta dopo gli Atti fatti per l' introduzione della cauſa ſcriva: *Pro cauſæ proſequutione ad effectum obtinendi Litteras remiſſoriales in genere inſtant N. Rex &c.* e gli originali ſi conſervino nell' Archivio, nè ſi dia l' eſtratto de verbo ad verbum, ma ogni volta, che ſarà richieſto il Notaro, ne dovrà dare un riſtretto da cavarſi dal detto Regiſtro, o Manuale come ſopra, e per eſſe copie paghi a ragione di copia, come ſi dirà al ſeguente numero 4. e per la fede di eſſe ſi dieno due Giulj per ciaſcuna copia, delle quali una data all' Eminentiſſimo Sig. Cardinal Ponente, l' altra a Monſignor Segretario, e l' altra a Monſignor Promotore della Fede.

4. Per la copia degli atti fatti in Curia, o fuori di eſſa in forma di buon originale non ſi paghi più di bajocchi 7. e mezzo per foglio da tutte le due bande, la facciata ſia di linee ventiquattro, e la linea di ſillabe ſedeci, ed eſſendo ſcritta in forma di Regiſtro, ſi paghi a ragione di regiſtro come ſopra.

5. Per la copia pubblica di qualſivoglia Proceſſo, tanto fatto auctoritate ordinaria, quanto Apoſtolica, ſi paghino al Notaro bajocchi ſette, e mezzo per foglio ſolamente ſenz' alcun' altro emolumento, o mercede per detta copia, o ſcrittura, ed il foglio ſia di facciate, linee, e ſillabe come al detto num. 4.

6. Tutti li Regiſtri, copie, e ſcritture ſi debbano fare in carta buona, e lettera intelligibile, e ſecondo la Riforma, e Ordini ſopradetti, altrimenti il Notaro ſia tenuto farle copiare di nuovo ſenza altra ſpeſa.

7. Che li Proceſſi che vengono de partibus, tanto fatti auctoritate ordinaria, quanto auctoritate Apoſtolica non ſi regiſtrino per conto alcuno, ſecondo la detta Riforma, ancorchè non paſſaſſero 20. fogli, ma ſolo ſi poſſano rubricare, ſe non ſaranno rubricati, e non intieramente, nel qual caſo ſi poſſa ſolo rubricare quello, che manca, e non altro.

8. Per la rubricazione di qualſivoglia coſa, che n' abbia biſogno ridotto il Proceſſo a carte buone, conforme alla detta Riforma, oltre detti bajocchi ſette e mezzo per foglio per la ſcrittura, ſi paghino Giulj dieci per cento, e tale rubricazione debba in ſoſtanza contenere tutto quello, che contiene il corpo della ſcrittura, e venendo Proceſſo, o altra ſcrittura rubricata de partibus, non eſſendo intieramente rubricata, ſi paghi ſolamente quello, che manca, come ſi è detto.

9. Per l' aſcoltazione, o collazione de' Proceſſi ogni volta, che ſia continuata a ragione di ſei ore il giorno, non ſi paghi al Notaro più di uno ſcudo il giorno, oltre li emolumenti ſuddetti, e li Ajutanti ſiano deputati dalle parti, dalle quali ſe li paghi quel tanto, che ſarà convenuto, e per la fede dell'

aſcoltazione di tutto il Proceſſo ſi paghino Giulj cinque per la prima copia ſolamente; e quando le parti voleſſero altre copie autentiche di detti Proceſſi, oltre la prima, non poſſa il Notaro pretendere più di bajocchi cinque per foglio ridotto come ſopra, compreſovi la Rubricatura, ma oltre detti bajocchi cinque per foglio ſe gli debba la mercede della collazionatura, ed aſcoltazione come ſopra, e per la fede di detta aſcoltazione bajocchi venticinque per ciaſcuna di dette copie duplicate.

10. Per le compulſoria ſi paghino Giulj dodeci conforme preſcrive la Riforma ſuddetta di Paolo V. al Tribunale dell' A. C.

11. Per le remiſſorie in genere anco ſuper non cultu, ſuper caſu excepto, o altre, in oſſervanza, ed eſecuzione de' Decreti della Santiſſima Inquiſizione, non ſi paghi più di ſcudi ſei per quelle in ſpecie, di ſcudi dieci in tutto, compreſavi la ſcrittura, ed ogni altra coſa ſpettante alle medeſime ſpedizioni. Nè per la ſcrittura degl' interrogatorj, che ſi mandano chiuſi, prenda il Notaro mercede alcuna, ma per gli Articoli l' eccessività della ſcrittura ſopra a quindici fogli ſe gli paghi a ragione di bajocchi ſette e mezzo il foglio, come al n. 5. ed occorrendo di dette lettere darne duplicati, non debba il Notaro per eſſi eſigere altro che la metà della mercede ſtabilita per la prima ſpedizione, ed eſſendovi eccessività di ſcrittura degli Articoli come ſopra, debba la detta eccessività pagarſi a ragione di bajocchi cinque il foglio.

12. Per la compulſa di qualſivoglia ſcrittura fuori di Officio, per l' acceſſo, e ſeſſione di tre ore non poſſa pigliar più d'otto Giulj. Per la fede in fin del Proceſſo compulſato cinque Giulj, e per la Scrittura a ragione di bajocchi ſette e mezzo per foglio, come al num. 4. Dentro l'Officio per ciaſcuna ſeſſione di tre ore Giulj cinque per la Fede, e Scrittura come ſopra.

13. Dovendoſi compulſare Libri ſtampati dandoſi dalle Parti un ſunto, ſia tenuto il Notaro inſerirlo in fine del Proceſſo ſenza farne copia, o regiſtro di ſorte veruna.

14. Per ogni eſame dell' Officio, ſe finiſce in una ſeſſione ſi paghino Giulj tre, ſe vi vogliono più ſeſſioni, finchè ſi finiſce l' eſame di detto Teſtimonio, non poſſa il Notaro pretendere più di Giulj due per ſeſſione, e fuori dell' Officio il doppio.

15. Per le ſurrogazioni de' Giudici, o nuovi termini nelle cauſe di Beatificazioni, e Canonizazioni non ſe gli paghi più di quindici Giulj in tutto, per ciaſcuna ſpedizione di lettere remiſſoriali, compulſoriali, proroghe di termini, e ſurrogazioni di Giudici da farſi ſolamente per comandamento degli Eminentiſſimi Sigg. Cardinali, Prefetto della Sag. Congregazione, o Ponente nelle cauſe controverſe, non ſi paghi più di quello, che preſcrive la Riforma ſuddetta al Tribunale dell' A. C.

16. Per qualſivoglia Citazione ſemplice da ſpedirſi ſolamente, come ſopra, e da eſeguirſi fuori di Roma, non ſi paghi più di Giulj tre, e per quelle, che ſi ſpediſcono con le Inibizioni in virtù delle commiſſioni, Giulj dieci.

17. Per il duplicato di qualſivoglia Scrittura pubblica, o privata con ſottoſcrizione, ſigillo ec. o ſenza, non ſi debba pagare più di cinque bajocchi per foglio.

18. Occorrendo dar altra Scrittura, o far altre fatiche non eſpreſſe nella preſente Taſſa, l' emolumento ſi ſtabiliſca dall' Eminentiſſimo Sig. Card. Prefetto, nè poſſa il Notaro prendere alcun' altro emolumento, ancorchè concorra la medeſima, o maggior ragione delle mercedi eſpreſſe.

19. Che nelli Proceſſi delle Beatificazioni, e Canonizazioni s' oſſervi puntualmente per le Commiſſioni remiſſorie, compulſorie, Articoli, Interrogatorj, ed altro, la forma preſcritta nelli Decreti, e norma di fare detti Proceſſi pubblicati d' ordine della ſan. mem. d' Urbano VIII. l' anno 1631. ed ora confermati da Noſtro Signore coll' aggiunte, che ſi ſono fatte.

20. Che il Notaro debba ritenere il Libro receptorum, e fedelmente in eſſo notare quanto gli entra in mano de' ſuoi emolumenti ſotto pena della privazione dell' officio.

21. Che ſi faccino due Manuali, cioè uno degli atti delle cauſe di Beatificazioni, e Canonizazioni, e l' altro degli Atti delle cauſe controverſe, nelle quali ſi regiſtrino tutte le comparſe, proteſte, citazioni, ed intimazioni con le ſue titolazioni, quali reſtino ſempre nell' Officio, nè per queſti ſi paghi coſa alcuna, e poſſano ſempre da tutti gl' intereſſati eſſer veduti, e letti gratis, ed il Notaro ſia ſempre obbligato moſtrarli.

22. Non poſſa il Notaro eſtrarre fuori d' officio li Proceſſi originali, o qualſivoglia altra Scrittura prodotta, ma debba darne copia pubblica, o ſemplice, ſecondo che le parti chiederanno.

23. Per

23. Per la reſtituzione di qualſivoglia Scrittura prodotta, dimiſſa copia, ſi diano tre giulj, e debba il Notaro far buoni due foglj, e dalle due in ſu gli paghi a ragione di ſette bajocchi e mezzo come ſopra al n. 4. ma ſe ſi reſtituiſcono in una volta più Scritture prodotte in un ſol atto, ſi debbano ſolamente tre giulj, e di più l' eceſſività della copia come ſopra.

24. Che volendo le Parti veder Proceſſi, o qualſivoglia altra Scrittura originale dentro l' Officio, ſia il Notaro tenuto laſciarli vedere ſenza mercede alcuna.

25. Sappino le Parti, che nella Sagreſtia della Sagra Congregazione tutto ſi ſpediſce gratis, nè perciò debbano al Notaro per ſigillo, ſcrittura, ſottoſcrizione, o qualunque altra coſa, che ſi faccia in Segretaria, emolumento, o mercede alcuna.

26. Che non poſſa pretendere il Notaro per il Viatico coſa alcuna nell' andare a legare citaz.

27. Che il Notaro debba dare il giuramento in Sagra Congregazione d' oſſervare la preſente Taſſa, ed Ordini nella forma ſeguente:

Ego N. Notarius a Sacra Congregat. ſpecialiter deputatus in cauſis ejuſdem Sacræ Congregationis, tactis Sacroſanctis Dei Evangeliis juro & promitto fideliter exercere Officium mihi conceſſum, & ad unguem obſervare ſupradictam Taxam ſub pœna perjurii, privationis officii ipſo facto incurren. & reſtitutionis contra dictam Taxam habitorum, & acceptorum, aliiſque pœnis arbitrio ipſius Sac. Congr.

28. Che ſi faccino ſtampare li preſenti Ordini, e Taſſa, ed il Notaro debba tenerli pubblicamente affiſſi nell' Officio, affinchè a ciaſcuno poſſano apparire, ed il tutto ſia obbligato ad oſſervare tanto nelle Cauſe di Beatificazioni, e Canonizazioni, quanto reſpettivamente in quelle de' Sagri Riti ſotto le pene contenute nel detto giuramento, dandoſi facoltà di ricorrere ad ognuno, che ſi ſentiſſe gravato, e vedeſſe non oſſervarſi quanto è eſpreſſo di ſopra, perchè vi ſi prenderà la debita proviſione.

Dato in Roma li 6. Agoſto 1678.

A' 15. Ottobre 1678. Avendo io infraſcritto fatta relazione della ſuddetta Taſſa a N. S. Innocenzo XI. con la ſua intiera lettura, la Santità ſua l' ha lodata, ed approvata, ed ha comandato che ſi oſſervi, e ſi pubblichi.

Gio: Battiſta de Luca Auditore, e Segretario de' Memoriali.

Luogo ✠ *del Sigillo.*

Bernardino Caſali Segret. della Sac. Congr. de' Riti.

Taxa facta a Laicis non afficit Eccleſiaſticos. Sic pluris decrevit *Sac. Congr. Immun.* & ſignanter *in Melevitana* 1. *Dec.* 1648. *lib.* 4. *Decr. Paul. pag.* 18. ibi: *Edictum taxæ ſuper pretio frumenti editum a Curia Magni Magiſtri afficere non poteſt Eccleſiaſticos, ſed ſi concurrat publicum bonum, injungi poteſt Epiſcopo, ut pro Eccleſiaſticis publicet Edictum ſimile, non tamen relative ad Edictum Laicum.* Et *in Aprutina* 1. *Aprilis* 1695. *lib.* 1. *Decr. Vallem. p.* 180. ibi: *Taxæ Edicto Regis impoſitæ ex cauſa Monetæ novæ non comprehendunt Eccleſiaſticos, & injungitur D. Nuncio, ut tueatur Immun. Eccleſ.* 5

Capitulum Cathedralis non poteſt ad ſuum libitum pro ratione perſonarum taxare emolumenta funerum, neque funeri intereſſe non vocatum. *Sacra Congr. Concilii in Matheranen. loco Grottulæ*, in qua propoſitis dubiis, I. *An attenta conſuetudine, cujus vigore Capitulum expenſas funerum pro ratione perſonarum defunctarum taxare ſolet, ſit locus certam, ac perpetuam taxam pro funeribus quibuſcumque præſcribendi. II. An Capitulum, quamvis non vocatum, poſſit invitis heredibus, lucrandi ſtipendii cauſa, funeribus intereſſe. Dicta Sacra Congregatio die* 13. *Novemb.* 1660. *ſecundum ea quæ narrantur*, Reſpondit; *Ad I. Non licere Capitulo taxam ad ſuum libitum facere, & Archiepiſcopo injungendum, ut ipſe auditis partibus taxam conficiat, eamque Sacræ Congregationi probandam tranſmittat. Ad II. non poſſe.* Et id confirmatum fuit *in Lavellen.* in qua *die* 16. *Junii* 1668. *ead. Sac. Congregatio Concil. Audita relatione Epiſcopi Lavellen. inhærendo declarationi ejuſd. Sacræ Congregat. in Matheranen. ſub die* 13. *Novemb.* 1670. *emanatæ, cenſuit non poſſe funeralibus invitis hæredibus intereſſe, nec licere taxam ad ſuum libitum facere, ſed eidem Epiſcopo injungendum, prout injungit, ut auditis partibus taxam conficiat, eamque Sac. Congr. probandam tranſmittat.* 6

Taxam ab Epiſcopo ſtatutam in ſcutis ſex pro conſtructione ſepulcri in Eccleſia eſſe augendam arbitrio Eminentiſſimi Præfecti, reſpondit *Sacra Congregatio Concil. in Spoletana Sepulcrorum* 24. *Auguſti* 1709. 7

Taxam Seminario ſolvere tenentur Parochi, Beneficiati, Confraternitates, cæterique omnes in taxa facta de anno 1653. per clar. mem. Cardinalem Rapacciolum Epiſcopum, & cogendi ſunt pro terminis decurſis, & decurrendis, quacumque appellatione ſuſpenſiva, & quibuſcumque inhibitionibus Urbis non obſtantibus. *Sacr. C. Conc. in Interamn. Taxæ Seminarii* 11. *Maii* 1720. 8

9 Taxa Innocentiana prohibet Parochis, Confeſſoribus, aliiſque Miniſtris accipere diſcum, aut aliud vas, in quo Oleum Sanctum fuit repoſitum pro extrema unctione miniſtranda. *Sacra Congr. Concil. in Senogallien.* 24. *Maii* 1710. *ad* 2. ubi quod neque a ſponte dantibus accipi poteſt, *& in Albanen.* 20. *Januarii* 1723.

10 Taxæ Seminarii eſt ſubjectum Beneficium B. M. V. erectum in Cathedrali Veliterna, ac per Sixtum V. unitum Collegio S. Bonaventuræ Urbis. *Sac. Cong. Concil. in Veliterna, Taxæ Seminarii* 12. *Apr.* 1723.

11 Taxa Ceræ adhibendæ ab heredibus circa cadavera defunctorum ſtatuenda, & ab Ordinario, auditis intereſſe habentibus, tranſmittenda eſt ad Sacram Congregationem. *Sac. Congreg. Concil. in Nullius, ſeu Montis Caſſini*, 26. *Januar.* 1726. *ad VIII.*

12 Taxa Innocentiana ſervanda eſt in omnibus Curiis, etiam extra Italiam. Unde *Sacra Congreg. Concil. in Vaſionen. Taxarum Synodalium*, quæ præſcripta erant contra dictam Taxam Innocentianam ad dubium: *An Taxæ præſcriptæ in ſynodo Diœceſana Vaſionen. ſint obſervandæ, & executioni mandandæ in caſu &c.* ſub *die* 6. *Februar.* 1724. Reſpondit *Negative, & amplius.*

13 Taxa Cathedratici quæ, & a quibus ſit obſervanda, ac ſolvenda? oſtenditur in ſequentibus Sacr. Congregationis Reſolutionibus. In Congregatione particulari ſuper Cathedraticis pridem a Sanctiſſimo D. N. deputata quatuor ad inſtantiam Fiſcalis Curiæ Archiepiſcopalis Firmanæ *die* 29. *Apr.* 1731. contra Collegiatam Murri Vallis propoſitis dubiis, nempe: *I. An Beneficia, quæ ſunt ad collationem Capituli Firmani præter ſolutionem Cenſus, quam ei facere ſolent, teneantur etiam ſolvere Cathedraticum Reverendiſſimo Archiepiſcopo? II. An Capellæ, & Confraternitates laicales teneantur ſolvere Cathedraticum? III. An Cathedraticum jam in certa ſumma taxatum, & ſolvi conſuetum potuerit augeri? IV. An augmentum hactenus exactum veniat reſtituendum?* Reſponſum fuit: *Ad I. Affirmative. Ad II. Capellanias, & Confraternitates laicales non teneri. Ad III. Negative. Ad IV. Affirmative.* Quatuor etiam aliis propoſitis contra Collegiatam S. Elpidii; nimirum: *I. An capitulares, & Beneficiati S. Elpidii, quatenus habeant Præbendas diſtinctas a Maſſa communi, teneantur ſolvere Cathedraticum pro qualibet eorum Præbenda ultra Cathedraticum in communi? II. An antiqua, ſeu potius nova taxa Cathedratici etiam quoad Beneficia extra gremium dictæ Collegiatæ, & Loca Pia dictæ Terræ ſit exequenda? III. An Beneficia, & Loca Pia de præterito non taxata pro Cathedratico teneantur in poſterum illud ſolvere: & ad cujus taxæ rationem? IV. An conſtet de attentatis?* Reſponſum fuit: *Ad I. Negative. Ad II. Antiquam Taxam eſſe ſervandam. Ad III. Ad mentem*, quæ fuit *ut ſervetur diſpoſitio Concilii Romani. Ad IV. Negative.* Ac deinde repropoſita cauſa *die* 5. *Octobris ejuſdem anni* 1731. reſcriptum fuit: *In Deciſis in omnibus, & amplius.* Et tandem *in dicta Cathedratici die* 24. *Julii* 1734. propoſitis hiſce tribus dubiis; *I. An Beneficia, quorum reditus non excedunt annua ſcuta* 15. *deductis oneribus, teneantur ſolvere Cathedraticum, & in qua ſumma in caſu? II, An confraternitates erectæ auctoritate ordinaria, & habentes propriam Eccleſiam teneantur ſolvere Cathedraticum in caſu? III. An ad ſolutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates non habentes propriam Eccleſiam, ſed ſimplicem tantum Capellam in honorem Sanctorum, ſub quorum titulo ſunt erectæ in caſu?* Reſponſum fuit *Ad I. & II. Affirmative. Ad III. Negative, & amplius.*

Taxa Innocentiana eſt omnino ſervanda. 14
Propoſitis enim inter alia duobus ſequentibus dubiis: *XII. An conſtet de inobſervantia Taxæ Innocentianæ in Curia Epiſcopali Alexani quoad collationem Beneficiorum, Ordinum, & executionem diſpenſationum Matrimonialium*, & quatenus affirmative; XIII. *An, & quas pœnas incurrerint Epiſcopus, ejuſque Officiales in caſu &c. Sacra Congregatio Concilii in Alexanen. die* 1. *Septembr.* 1742. Reſpondit; *ad XII. & XIII. Epiſcopus ſedulo invigilet, ut Taxa Innocentiana omnino ſervetur; & quo ad præteritum conſulat conſcientiæ ſuæ.*

Additiones ex aliena manu.

Poſſunt Epiſcopi taxare ſtipendium pro- 15
Miſſis tum in Synodo, tum extra Synodum; *Amoſtaz. de Cauſis piis lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. *& ſequent. Romaguer. ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 17. *cap.* 18. *n.* 5. *& plur. ſeq.*

Nota tamen, quod non poſſunt Epiſcopi 16
ſtipendium taxare negative, ut nec ſit majus, nec minus, & ita ut libere non dari poſſit in quacumque quantitate, & libere in quacumque quantitate recipi; *Peyerin. de ſtat. Homin. quæſt.* 187. *artic.* 4. *a n.* 393. *& maxime n.* 397. *Giballin. de Simon. quæſt.* 18. *conſect.* 7. *num.* 5.

In

17 In taxando vero hoc ſtipendio attendendæ ſunt circumſtantiæ Loci & temporis, & qualitatis Miſſarum, quum majus ſtipendium ſit taxandum pro una Miſſa, quam pro alia, nempe pro ſolemni ac cantata, quam pro non ſolemni. Confer præter allegatos *Cortiad. dec.* 244. *num.* 12. *par.* 4.

18 Taxato ab Epiſcopo ſtipendio, tenentur ad illud etiam Laici, ita ut in foro poſſint conveniri; *Tancredin. conſult.* 59. *num.* 24. *Romaguer. ad Conſtit. Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 17. *c.* 18. *n.* 10.

19 A poteſtate ſæculari taxari minime poteſt hoc ſtipendium; *Amoſtaz. de cauſis piis lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 13. *Cortiad. deciſ.* 244. *n.* 13. *par.* 4.

20 Num vero equitis & ſepulturis ſint debita aliqua emolumenta, poſſintque ea taxari ab Epiſcopo, vide *Romaguer. ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 19. *cap.* 4. *n.* 48. ubi an taxæ huic ſtare teneantur Laici, ac Clerici, pariterque Regulares exempti.

Reſponſio Auctoris.

21 Circa ea, quæ hic adducuntur præſertim *n.* 16. recolenda ſunt, quæ jam tradidi ego in verb. *Eleemoſyna num.* 65. nempe: Eleemoſyna pro unaquaque Miſſa manuali non poteſt tradi minor uno julio. Sic expreſſe ſtatutum eſt de mandato Clementis XI. die 23. *Decembris* 1706. ut patet in ejus ſpeciali Bullario, Edicto XII. Et ſic etiam ſtatuit *Sac. Congr. Concil.* 13. *Aprilis* 1726. Unde Epiſcopus ſtatuere poteſt, ne Sacerdos recipiat quid minus eleemoſyna taxata; *S. Congr. Concil. in S. Severini eleemoſynæ Miſſarum*, 16. *Julii* 1697. & in *Alexanen.* 26. *Januarii* 1743. Et ita habetur etiam in Notificatione ſuper eleemoſyna Miſſæ edita a Card. Lambertino, deinde Benedicto XIV. qui inſuper plurima tradit ad rem in ſuo egregio Opere de *Synodo diœceſ. lib.* 5. *cap.* 8. *& lib.* 13. *cap.* 25. merito ibi videnda, & obſervanda.

TEMERARIA PROPOSITIO. Vide verb. *Propoſitiones damnatæ num.* 36.

TEMPERANTIA. Vide verb. *Virtus numer.* 120.

TEMPLA GENTILIUM.

In Templis, Feſtivitatibus, & Sacrificiis Gentilium, ſeu infidelium prohibentur Chriſtiani tibicinibus, muſicis inſtrumentis, aliiſque modis operam ipſis præſtare, ſeu inſervire. Benedict. XIV. tom. 1. Conſt. 107. incip. *Omnium ſolicitudinum*, ubi plurima alia ad rem merito obſervanda. 1

TERRITORIUM SEPARATUM.

Territorium ſeparatum importat juriſdictionem in Clerum, & populum, in Eccleſias, & loca. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtit 76. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis* §. 6. Territorium 1
autem ſeparatum Prælato inferiori competere non cenſetur in loco intra certam Diœceſim exiſtente, niſi conſtet de privilegio Apoſtolico, aut de immemorabili conſuetudine. Idem tom. 2. Conſt. 33. incip. *Inter multa*. Territorii ſeparati jura ex mera denominatione *Nullius Diœceſis* non probatur. Idem *ibidem*. 2

TERTIARII, TERTIARIÆ.

Tertiarii, & Tertiariæ habentes requiſita Conſtitutionis Leonis X. & Decreti generalis infra ponendi Sacræ Congregationis Epiſcop. & Regular. innovantis, & confirmantis ad id Decreta Sacræ Congregat. Concilii, gaudent privilegiis, quibus gaudent Fratres Ordinis, cujus tertiæ Regulæ Habitum geſtant. *Communis*, ex repetitis Declarationibus *Sac. Congregationum*, *tum Concilii*, *tum Epiſcop. & Regular. tum Immunitatis*, ut abunde in decurſu patebit. 1

Requiſita autem ex Conſtitut. Leonis X. incip. *Dum intra*, edita *in Concilio Lateranenſi Seſſ.* 21. pro Tertiariis viris ſunt, quod collegialiter vivant, ſeu cum Clauſtralibus habitent, ibi: *Collegialiter autem viventes*, *ſeu cum Clauſtralibus habitantes*, & pro Tertiariis mulieribus ut ibi ſequitur: *Ac mulieres virginalem*, *ſeu cælibem*, *aut caſtam vidualem ex-* 2

[illegible] voto, & ſub dicto habitu vitam ducen-tes, [illegible], quibus Fratres Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ Habitum geſtant, gaudere debeant. Et in alia Conſtitutione incip. *Nuper in Concilio Lateranenſi* edita die 1. *Martii* 1518. ita declarat: *Nos ad tollendum omne dubium, motu proprio, & ex certa ſcientia, & de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine harum ſerie decernimus, & declaramus, quod in præmiſſis de voto ſolemni Religionis minime intelligi debeat, ita ut mulieres virginalem, ſeu celibem vitam ſimpliciter voventes, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis Domibus, vel ſeorſum habitantes, & privilegiis, & immunitatibus prædictis in omnibus; & per omnia frui, & gaudere debeant*.

3 Supradictæ Pontificiæ diſpoſitioni inhærendo *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. ſub die* 20. *Decemb.* 1616. innovans, & confirmans Decreta Sacræ Congr. Concilii ad id edita ſtatuit, ut ſequitur.

„ Sacra Congregatio Cardinalium negotiis „ Epiſcop. & Regul. præpoſita ad tollendas „ omnes contentiones inter Epiſcopos, & Superiores Regulares ſuper Immunitates, & „ exemptiones Tertiariarum, quæ in privatis „ Domibus degunt, vulgo *Bizzoche*, ſeu alio „ quovis nomine nuncupatarum, in primis, „ & ante omnia in memoriam revocat ea, „ quæ Sacra Congregatio Concilii in eadem „ ſententia reſpondit, videlicet.

„ §. 1. Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum ſæpius reſpondit, minime poſſe Sacerdotes Regulares Mulierum Tertii Ordinis, quas de pœnitentia „ vel Bizzochas vocant, Confeſſiones Sacramentales audire, niſi fuerint ab Ordinario „ approbati ad Confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, quemadmodum nec poſſe „ illis Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum „ adminiſtrare in die Paſchatis Reſurrectionis „ SS. D. Noſtri Jeſu Chriſti.

„ §. 2. Verum quo ad ſepulturam, atque „ alia Privilegia, Fratres Tertiarios, Mantellatos, Corrigiatos, alioſque ſimiles, ita demum Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ Habitum aſſumpſerunt, privilegiis potiri, & ab „ Ordinarii juriſdictione exemptos eſſe, ſi viri „ Collegialiter vivant, aut cum Clauſtralibus „ habitent; Mulieres virginalem, ſeu Calibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, „ & ſub habitu vitam traduxerint, quemadmodum cavetur Conſtitut. Concil. Lateranen. „ ſub. Leone X. quæ habetur ſeſſ. 11. in fine.

„ §. 3. Hoc autem voto mulierum alia duo „ ſcilicet Paupertatis, & Obedientiæ nequaquam includi; quinimo hujuſmodi mulieres, „ ſi virginalem, aut Cælibem vitam ſimpliciter, „ & expreſſe voverint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut propriis domibus, vel ſeorſim habitantes, ſupradictis „ Privilegiis Ordinis, cujus Tertiæ Regulæ „ habitum deferunt, exemptioneque ab Ordinarii juriſdictione frui debere, ut idem „ Leo poſtea declaravit Conſtitut. edita 1. „ Martii 1518.

„ §. 4. An autem prædictæ qualitates in „ hujuſmodi Tertiariis concurrant? Ordinarii „ loci eſſe judicium.

„ §. 5. Præterea ſi contingat aliquas ex prædictis Tertiariis ſine ſepulturæ electione decedere, eas ſic decedentes, ita demum in „ Eccleſiis Ordinis, cujus habitum aſſumpſerunt, ſi in ipſis earum communis ſepultura „ reperiatur, ſin minus in Eccleſiis Parochialibus ſepeliendas eſſe decernit.

„ Superioribus autem Regularibus ſufficienti facultate ad id a Sancta Sede Apoſtolica „ ſuffulti (Capuccinis exceptis) libere Mulieres ad hujuſmodi habitum recipere, atque „ ad ipſos veſtiendi eas officium pertinere; „ non autem ad habitum admittendas, & recipiendas eſſe, niſi probatæ vitæ, ac bonis „ moribus præditas, ac in ætate ſaltem quadraginta annorum conſtitutas, quæ de proprio habeant, unde ſufficienter vivere poſſint, & non cum aliis viris, quam cum „ conſanguineis vel affinibus in primo tantum „ gradu ſibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non „ aliter eam concedat, niſi de prædictis prævio examine diligenti ſibi conſtiterit.

„ §. 6. Verum in hujuſmodi habitu concedendo, & reſpective deferendo, omnino a „ velo ſupra caput, quod Superjectum vocant, & a pectorali quod vulgo dicitur *Sottogola*, & a patientia abſtinendum eſſe; „ quinimo eas, quæ ſupradicta tria, vel aliquod ipſorum deferre comprehenſæ fuerint, „ illa dimittere etiam per cenſuras Eccleſiaſticas ab Ordinariis locorum compellendas eſſe „ decernit.

„ §. 7. Supradictis vero Decretis Mulieres „ Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, „ non comprehendi, quinimo eas diſpoſitioni „ Conſtitutionis Pii V. editæ Romanæ anno 1566. „ 4. Kalend. Julii, quæ incipit *Cura Paſtoralis* &c. penitus ſubjacere expreſſe declarat. „ Non obſtantibus quibuſcumque in contrarium „ facientibus. Dat. Romæ 20. Decemb. 1616.

Ex

4 Ex quibus clare patet, quod ſoli illi Tertiarii viri gaudent privilegiis ſui Ordinis, & exemptione ab Ordinarii juriſdictione, qui *Collegialiter vivunt*, ideſt qui vivunt in aliqua communi Domo in Sæculo, aut Collegio ſub Habitu, & Regula Tertiariorum approbata a Sancta Sede, *aut cum Clauſtralibus habitant*, ideſt qui dicto Habitu, & Regula Tertiariorum morantur intra ſepta ſub Obedientia Superioris ſuæ Religionis, ut recte explicat Donatus *prax. Rer. Regular. tom.* 2. *tract.* 17. *quæſt.* 3. *num.* 2. *&* 3. & alii paſſim, id aperte colligentes ex verbis citatæ Conſtitut. Leonis X. incip. *Dum intra*: & ex verbis adducti Decreti §. 2.

5 Item ex ſuprapoſitis clare patet, quod ſolæ illæ Tertiariæ mulieres gaudent dictis privilegiis, & exemptione, quæ virginalem, ſeu cælibem, aut caſtam vidualem vitam ducunt in domibus ſui, aut ſuorum conſanguineorum, vel affinium, facto tamen prius voto ſimplici in manu ſuis Superioris de ſervando vitam cælibem, aut caſtitatem vidualem ſub Habitu, & Regula proprii Ordinis; Non autem ad id requiritur, quod dictæ Tertiariæ, Bizzochæ, ſeu Pizzochæ, ſeu Pizzocheræ, Mantellatæ, Corrigiatæ, alioque ſimiles *Collegialiter*, ut Tertiarii viri, *vivant*, *aut cum Clauſtralibus habitent*, ut recte notat Donatus *loco cit. num.* 4. & alii paſſim id clare deſumentes ex verbis expreſſis citatæ Conſtitut. Leonis X. incip. *Dum intra*, & citat. alterius Conſtitutionis ejuſdem Pontificis incip. *Nuper in Concil. Lateranenſi*: & ex verbis adducti Decreti §. 2. *&* 3.

6 Ut prædictæ Tertiariæ gaudeant omnino privilegiis ſui Ordinis, & exemptione ab Ordinarii juriſdictione, requiritur etiam, quod a Superioribus Regularibus recipiantur, & admittantur ad Habitum de expreſſa licentia Ordinarii loci, & ſint in ætate quadraginta annorum probatæ vitæ, ac bonis moribus præditæ, & habeant de proprio, unde ſufficienter vivere poſſint, & non cum aliis viris, quam cum conſanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu ſibi conjunctis cohabitent. Sic expreſſe ſtatuitur in adducto decreto §. 5. *verb. Superioribus autem*.

7 An autem prædictæ qualitates in hujuſmodi Tertiariis concurrant? ſpectat ad Ordinarium loci id declarare. Sic expreſſe cit. Decret. §. 4. vide ſupra.

8 Unde ad id Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 14. *num.* 1. Card. Petra *tom.* 4. *Comm. ad Conſt.* 15. *Martini V. num.* 21. tradunt ſequentem formulam.

Dilectæ Nobis in Chriſto N. Salutem, & benedictionem in Domino.

Ut tu, quæ bonis moribus imbuta, bonæque frugis, ac laudabilis vitæ exiſtis, in ætate annorum quadraginta conſtituta, propria bona ex quorum fructibus honeſte vivere vales, poſſides, & non cum aliis viris, quam cum tuis conſanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu conjunctis habitas, prout hæc omnia nobis prævia informatione conſtare feciſti, Habitum Tertii Ordinis S. P. N. quem poſtulaſti, induere poſſis, per R. P. N. Ordinis Provincialem illum tibi conferendi licentiam, & facultatem concedimus, & impertimur. In quorum &c. Dat. &c.

N. Epiſcopus N.

9 An autem ſi omnia prædicta requiſita in allato Decreto non ſerventur, Profeſſio ſit nulla? Variant Doctores. Lezana enim *Quæſt. Regular. ſeu de caſibus conſcientiæ ad perſonas Religioſas utriuſque ſexus titul. de Tertiariis Regul. eorumque privil. cap.* 4. *num.* 4. & alii, dicunt Profeſſionem adhuc eſſe validam ex eo quod in dicto Decreto non adſit Clauſula irritans, nec Sacra Congregatio uſa fuerit verbis *Non poſſunt admitti niſi &c.* ſed verbo *Non admittantur*, & proinde actus admiſſionis dicendus eſt illicitus, non autem nullus. De Angelis vero *Opuſc. de Tertiariis poſt tract. de expenſ. & melioram. num.* 14. *& ſeq.* & alii docent oppoſitum ex eo quod requiſita ſint de forma Profeſſionis, ibi: *& ab Ordinario loci licentia prius impetrata*, ſicque adimit Superioribus Regularibus aliter habitum ipſis conferendi facultatem, & proinde fecit, ut Tertiariæ a non habente facultatem Habitum obtinerent. At placet ſententia, quam docent Cardinal. Petra *loco citato num.* 23. dicens, quod dictum Decretum duas habet partes; Unam ſcilicet de contentis in Bulla Leonis X. quoad Habitus aſſumptionem, & votum, quæ cum eſſentialiter requirantur ad dictam Profeſſionem certum eſt, quod ſi unum ex ipſis deficiat, Profeſſio ſit nulla. *Sacra Congregat. Immunit. in Aſculana* 8. *Auguſti* 1702. de quadam Tertiaria, quæ receperat quidem Habitum, ſed non emiſerat explicite votum Caſtitatis licet crederet teneri ad ejus obſervantiam ex dicto Religioſi tradentis Habitum, accuſata de Infanticidio, cenſuit non gaudere privilegio Fori; verum dicta Sacra Congregat. ſupplicavit Sanctiſſimum pro aliquali commiſera-

ſeratione, ne deveniretur ad pœnam ultimi ſupplicii. Sic Cardin. Petra *loco citato* ex Riccio *Synopſi verb. Tertiariæ num. 9.* Et aliam habet partem de aliis contentis in allato Decreto Generali §. *V. verb. Superioribus*; quæ non important nullitatem Profeſſionis; Unde ſi aliquod ipſis deficiat, adhuc Tertiaria gaudet privilegiis; Hinc *Sacra Congreg. Immu. in Spoletana* 12. *Septemb.* 1684. de quadam Tertiaria, quæ emiſerat quidem Profeſſionem, ſed ſolum in anno vigeſimo octavo contra allatum Decretum requirens ætatem quadraginta annorum, cenſuit hoc non obſtante adhuc ipſam gaudere privilegio Fori. Card. Petra *loco cit.* ex Riccio *loco cit. n.* 8.

10 Tertiariæ habentes dicta requiſita gaudent privilegio Fori, & exemptionis a Gabellis; Sic ſæpius reſpondit *Sacra Congregat. Immunit.* & ſignanter *in Neocaſtren.* 16. *Julii* 1626. *in Salernit.* 29. *Maii* 1629. *& in Interamnen.* 10. *Novemb.* 1638. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 14. *num.* 1. Etiamſi votum emiſerint poſt motam litem, ut cenſuit *eadem Sacra Congregat. Immunit. in dicta Interamnenſi* apud Ricciùm *in Synopſi verb. Tertiariæ numer.* 3.

11 Unde ipſæ uti exemptæ etiam a juriſdictione Ordinarii, ut patet expreſſe ex §. 3. allati Decreti generalis, conveniri debent coram Conſervatore illius Ordinis, cujus Habitum deferunt, ut recte obſervat Matthæuc. *Offic. Curiæ c.* 53. *ſub n.* 4. *verſ. Exempto*. Ubi *n.* 5. ex Fagnan. *in cap. Nullus, de Foro compotent.*

12 *num.* 65. recte ſubjungit, gaudere etiam privilegio Canonis, & cum multis cenſet Cardin. Petra *loco cit. n.* 10.

13 Tertiariæ, ſi habent requiſita neceſſaria Conſtitutionis Leonis X. non ſunt moleſtandæ pro ſolutione oneris, ut dicitur *delle Bocche*. Sic *Sacr. Congreg. Immun. in Firmana* 21. *Februar.* 1699. *lib.* 2. *Decret. Vallem. pag.* 204. apud *Riccium loc. cit. n.* 4.

14 Item ſunt immunes a Gabellis etiam quo ad animalia, quare injungitur Epiſcopo, ut publicet Cedulones contra Datiarios ob executata earumdem animalia. *Sac. Congregat. Immunit. in Tarentina* 27. *Martii* 1703. *lib.* 3. *Decret. Vallem. pag.* 482. apud Ricc. *loc. citat. num.* 5.

15 Tertiariæ, quæ vivunt in Congregatione abſque Clauſura non gaudent dictis privilegiis. Card. Petra *loc. cit. num.* 19. Piaſec. *in praxi part.* 2. *cap.* 3. *art.* 7. *num.* 13. Matthæucc. *loc. cit. num.* 6. Nicol. *in Floſculis, verb. Clauſura num.* 38. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia ipſæ *in allato Decreto generali* §. 7. ut clare ibi patet, relinquuntur ſub diſpoſitione Conſtitutionis S. Pii V. incip. *Circa Paſtorali Officii*, ubi Pontifex receptiones, & Profeſſiones talium Tertiariarum in Congregatione abſque Clauſura viventium omnino irritat, & annullat, ibi: *Mulieres quoque, quæ Tertiariæ, ſeu de Pœnitentia dicuntur, cujuſcumque fuerit Ordinis in Congregatione viventes, ſi & ipſæ profeſſæ fuerint, ita ut ſolemne votum emiſerint, ad Clauſuram præciſe, ut præmittitur, & ipſæ teneantur. Quod ſi votum ſolemne non emiſerint, Ordinarii, una cum ſuperioribus earum hortentur, & perſuadere ſtudeant, ut illud emittant, & profiteantur, ac poſt emiſſionem, & Profeſſionem eidem Clauſuræ ſe ſubjiciant. Quod ſi recuſaverint, & aliquæ ex eis inventæ fuerint ſcandaloſe vivere, ſeveriſſime puniantur. Ceteris autem omnibus ſic abſque emiſſione Profeſſionis, & clauſura vivere omnino volentibus, interdicimus, & perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorſus in ſuum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant; Quod ſi contra hujuſmodi hanc noſtram prohibitionem, & Decretum aliquas receperint, eas ad ſic vivendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaslibet Profeſſiones, & receptiones irritas facimus, & annullamus*; Quod & confirmavit Gregorius XIII. Conſtitution. incipiente: *Deo Sacris Virginibus*.

Et tales Tertiarias poſſe hoc tempore prohiberi, ne in Communitate maneant, niſi Profeſſionem cum quarto voto de perpetua Clauſura emittant ad formam dictæ Pianæ Conſtitutionis, reſcripſit *Sacra Cong. Epiſc. & Regul. in Lucen.* 22. *Januar.* 1596. apud Piaſec. *loc. cit.* Matthæucc. *loc. cit. nu.* 6. Card. Petra *loc. cit. num.* 19. Et de facto Urbanus VIII. Conſtitut. incip. *Paſtoralis Romani Pontificis*, edita ſub *anno* 1630. *die* 13. *Januarii* ſuppreſſit, & annullavit quamdam Congregationem Mulierum, quæ in nonnullis Italiæ, & ultramontanis partibus ſine ulla Sedis Apoſtolicæ approbatione ab aliquot annis in unum conveniebant vitæ religioſæ ducendæ prætextu, peculiarem, & diſtinctum Habitum deferentes, & multa pia opera peragentes; Unde conſimiles Tertiariarum, ſeu Mulierum Congregationes, vel penitus diſſolvuntur, vel ſi tolerentur, remanent ſub omnimoda Juriſdictione Ordinarii, ut cenſuit *Sac. Congregat. Concil.* 27. *Maii* 1677. in qua quidem agebatur de Congregatione duodecim mulierum Tertiariarum in Oppido Cottunei emittentium quædam vota Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ, ſed non ſolemnia, & ſine Clauſura; Ideoque pro-

propoſito dubio: *An mulieres hujuſmodi ſubſint Viſitationi, & correctioni Epiſcopi? Sacra Congregatio*, audito Procuratore Generali PP. Reformatorum S. Franciſci, cenſuit *Affirmative*; Et *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular.* confirmavit Decreta Epiſcopi facta circa dictas mulieres *in Laudenſi 27. Junii* 1704. Et *Sacr. Congregat. Concilii in eadem* 15. *Junii* 1709. mandavit, ut Epiſcopus procederet ad Viſitationem, & correctionem earum. Sic expreſſe refert Card. Petra *loc. cit. num.* 20. Vide infra *num.* 52.

18 Tertiarii, & Tertiariæ habentes requiſita Conſtitut. Leonis X. & allati Decreti Sacræ Congregat. ſi decedant non ſibi electa ſepultura, & in Eccleſiis Ordinis, cujus Habitum aſſumpſerunt, communis ſepultura pro ipſis reperiatur, debent in ipſa ſepeliri, alias ſepeliri debent in Parochiali. Sic expreſſe ſtatuitur *in allato Decreto* §. 5. Vide *ſupra ſub n.* 5.

19 Si Tertiariæ poſt votum caſtitatis, & Profeſſionem emiſſam, aliaque requiſita ſervantes, contrahant Matrimonium, quamvis peccent, ex quo violent ſuum ſimplex votum caſtitatis, tamen Matrimonium eſt validum. *Sac. Congregat. Concilii in Marſicana Validitatis Matrimonii* 10. *Aprilis* 1660. & jam prius etiam *in Tudertina ſeu Balneoregien.* 8. *Julii* 1648.

20 Tertiariæ, quamvis dicta requiſita habeant, acquirere non poſſunt Legatum relictum pro puellis profeſſuris, quia debet dari iis, quæ profitentur tria vota ſubſtantialia, & ſolemnia, *Sacra Congregat. Concil. in Æſina* 8. *Junii* 1696. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 10. *formul.* 19. *nu.* 7. Et in terminis Monialium, quæ ſunt in Conſervatoriis, ut non valeant habere Dotes relictas pro Monialibus cenſuit *Sacra Congreg. Concilii in Spoletana* 20. *Sept.* 1710. denegando
21 hujuſmodi Indultum Conſervatorio pueri Jeſu.

Tertiarii utriuſque ſexus in Clauſtro non viventes ſubjiciuntur Parochis quo ad Sacramentorum adminiſtrationem, nec poſſunt alteri peccata ſua confiteri, quam Confeſſario ab Epiſcopo approbato. *Communis*. Sic enim ſæpe ſæpius declaravit *Sacra Congreg. Conc.* & ſignanter *in Aquilana* 5. *Febr.* 1604. *in Stagnen.* 19. *Decemb.* 1620. *& in una Civitatis Caſtelli* 2. *Decemb.* 1623. *& Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in cit. Decreto generali* §. 1. & ſæpe *alibi*.

22 Tertiarii utriuſque ſexus non habentes dicta requiſita Conſtit. Leonis X. & allati Decreti generalis Sacræ Congreg. habitantes in propriis Domibus, ſicut alii Laici, non gaudent privilegio Fori, nec Canonis, nec exemptionis ab oneribus publicis aliorum Laicorum. Sic ſtatuit Leo X. in cit. Conſtit. incip. *Inter cetera*, ibi: *Fratres autem, & Sorores Tertii Ordinis, nec non Mantellati, Corrigiati, Pizzochere, Cordellati, & alii quocumque nomine nuncupati in propriis Domibus habitantes, ſepulturam, ubi voluerint, eligere valeant. Sed die Paſchatis tantum Eucharistiam, nec non Extremam Unctionem, ceteraque Eccleſiaſtica Sacramenta (Pœnitentiæ Sacramento duntaxat excepto) a proprio Sacerdote recipere, & ad onera, quæ Laicis incumbunt, perferenda teneantur, ac in Foro ſæculari coram Judicibus ſæcularibus conveniri poſſint*. Et ſæpe ſæpius decrevit *Sac. Congregat. Immunitat*, & ſignanter *in Eugubina* 26. *Julii* 1633. *in Forolivien.* 22. *Novembris* 1633. *in Policaſtr.* 19. *Julii* 1635. *in Tricaric.* 7. *Septemb.* 1638. *& in Tudertina* 20. *Decemb.* 1667. *& noviſſime in Faventina* 13. *Maii* 1727. & pluries etiam *Sacr. Congreg. Concilii, & Epiſcop. ac Regul.* ut refert Urſaya *tom.* 4. *part.* 1. *diſcept.* 3. *a nu.* 8. cum aliis ibi cit.

Si tamen adſit alicubi conſuetudo, ut fruan- 23
tur privilegiis exemptionum etiam non habentes dicta requiſita, talis conſuetudo debet ſervari, ut declaravit *Sac. Congreg. Immu. in Policaſtren.* 23. *Decembr.* 1636. *lib.* 3. *Decretal. Paul. pag.* 20. apud Riccium *in ſynopſi verb. Tertiarii n.* 3. ubi *ſub num.* 6. ſubjungit; Et ibi afferatur contraria conſuetudo, nihil innovetur, tam per Curiam Eccleſiaſticam, quam Laicam, donec cognitum ſit de tali conſuetudine. *Sacra Congregat. Immunitat. in Soanen.* 9. *Maii* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 188. quem citat, & ſequitur Cardin. Petra *loc. cit. num.* 16.

Tertiarios utriuſque ſexus ad Habitum pro- 24
priæ Religionis admittere, & recipere poſſunt omnes Regulares ad id facultatem a Sede Apoſtolica obtinentes, & juxta legitimam conſuetudinem cujuſvis Ordinis, ſive Superioris immediate per ſe, ſive per alios ab ipſis delegatos. *Communis*.

Deveniendo autem ſpecialiter ad Tertiarios 25
utriuſque ſexus Ordinis Minorum, varia pro diverſitate temporum, locorum, & perſonarum emanarunt Apoſtolica Decreta, quibus brevitatis gratia relictis videndis, tum apud Orbem Seraphicum P. de Gubernatis, tum apud Lantuſcam in Theatro Regularium, tum apud Matthæuccium *Official. Curiæ capit.* 52. tum apud Cardinal. Petram *tom.* 3. *Commentar. ad Conſtitution* 4. *Nicolai IV. & tom.* 4. *Commentar. ad Conſtitut.* 15. *Martini V.* tum apud Bulla-

rium Clementis XI. *in Decretis memorabilibus Sacræ Congregationis;* Hic ſolum juvat referre noviſſimas Conſtitutiones ad id editas a Benedicto XIII.

26 Et primo refertur ejuſdem Benedicti XIII. Conſtitut. 16. incip. *Paterna Sedis Apoſtolicæ providentia*; edita *Die* 10. *Decembris* 1725. in qua *ſub* §. 4. omnia privilegia a Summis Pontificibus Tertio Ordini Sancti Patris Franciſci conceſſa approbantur, & renovantur. Et *ſub* §. 5. declaratur juxta alias Anteceſſorum Pontificum declarationes, quod triplex Tertiariorum ſtatus unum & eumdem Tertium Ordinem, ſanctum, meritorium, & verum, non Confraternitatem componit, & denuo eorum Regula confirmatur. Et *ſub* §. 6. Miniſter Generalis totius Ordinis Minorum, & ſecundarii Superiores confirmantur in auctoritate ſupra omnes Tertiarios utriuſque ſexus. Et *ſub* §. 9. Miniſtro Generali totius Ordinis injungitur propagatio Tertiariorum utriuſque ſexus per univerſum Orbem, eidemque Miniſtro facultas conceditur ſtatuendi quæ bonum eorum reſpiciunt. Et *ſub* §. 10. declaratur, quod ſolis Superioribus Minorum de Obſervantia privative ad alios competit quoſcumque recipere ad Tertium Ordinem, ejuſque Confeſſarium, & Viſitatorem, qui præſideat, & rationes examinet, adſignare. Et *ſub* §. 11. declarantur omnia irrita, & mera attentata quæcumque ab aliis præter voluntatem dictorum Superiorum de Obſervantia circa Tertios Ordines iſtos, aut innovari, aut mandari contigerit. Et inſuper declaratur, quod ubi jam eſt inſtitutus, & fundatus dictus Tertius Ordo, alii fundari minime poſſint, nec a Conventu, ubi jam fundatus eſt, poſſint transferri ad alium dicto Generali Miniſtro Totius Ordinis non ſubjectum, & quod alias inter Tertios Ordines approbatos ab Apoſtolica Sede habendi non ſint, nec gaudeant Indulgentiis, & privilegiis Tertio huic Ordini per eamdem Sedem Apoſtolicam impertitis.

27 Deinde nono Kalendas Junii 1726. idem Benedictus XIII. Conſtit. 17. incip. *Ratio Apoſtolici miniſterii*, ſtatuit, quod Tertiarii PP. Capuccinorum ubicumque exiſtentes, ab eorum Miniſtro Generali, & non ab alio dependeant, & fruantur omnibus Indulgentiis, & gratiis Tertiariis Fratrum Minorum conceſſis.

28 Et poſtea die 6. Julii 1726. idem Pontifex Benedictus XIII. Conſtit. 29. incip. *Singularis Devotio* decrevit, quod Tertiarii PP. Minorum Conventualium fruantur privilegiis, & gratiis, ſpiritualibus, quæ ceteris Tertiariis conceſſæ fuerunt. Quæ tres tamen Conſtitutiones fuerunt una cum aliis moderatæ, & redactæ ad terminos juris a Clemente XII. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*.

Aſt vero poſtremo die 21. Junii 1728. idem Benedictus XIII. Conſtit. 47. incip. *Dilecti Filii*, denuo confirmavit quæ pro Tertiariis Minorum de Obſervantia in cit. Conſtit. 6. incip. *Paterna Sedis Apoſtolicæ providentia* ſancita ſunt. Et hic ab uberiorem, & clariorem notitiam dantur præciſa hujus Conſtitutionis verba *ſub* §. *Præterea* contenta, ibi: *Præterea quaſcumque Indulgentias, Indulta, Privilegia, Prærogativas, Favores, exemptiones, Libertates, Extenſiones, & Conceſſiones, tam in genere, quam in ſpecie in memorata Conſtitutione, quæ incipit Paterna, Tertiariis Fratrum Minorum de Obſervantia tributas, & per alios ſuperius indicatas ad Tertiarios Fratrum Minorum Conventualium, & Capuccinorum, eorumque Superiores extenſas, & ampliatas, tenore præſentium confirmamus, & approbamus, quatenus opus ſit, ipſis Fratribus Conventualibus, & Capuccinis, eorumque Tertiariis, in iis tamen, quæ præfatæ noſtræ Conſtitutioni pro Obſervantium Tertiariis editæ non adverſantur, & non alias de novo concedimus, mandantes potiſſimum, utque in ipſa circa erectionem unius duntaxat Congregationis Tertiariorum pro unaquaque Civitate, aut loco, deque eorum tranſitu præſcripta, & ſancita ſunt, aliis poſterioribus noſtris non obſtantibus, inviolabiliter obſerventur.* Et hæc poſtrema Conſtitutio, cum non ſit hactenus revocata, nec moderata, eſt ſimpliciter attendenda, & per extenſum eſt adducta ſub verb. *Religiones Regulares artic.* 5. *num.* 55. 29

Unde expreſſe patet, quod in quibuſcumque Civitatibus, aut locis, ubi erectus eſt, ſeu fundatus Ordo, ſeu Congregatio Tertiariorum utriuſque ſexus a Minoribus de Obſervantia, non poteſt amplius erigi, nec fundari a PP. Conventualibus, & PP. Capuccinis. Nec ab ipſis poſſunt alii ad Habitum Tertii Ordinis recipi, & admitti, alias nullis gauderent Indulgentiis, & Privilegiis, ut expreſſe ſancitum eſt in dicta Conſtitutione *Paterna*. Nota. Attamen quidquid ſit de hoc, nunc vide quæ in tom. 2. ſub verb. *Capuccini n.* 1. noviſſime adducta ſunt, & concl<ude ſicut ibi. 30

Tertiarii utriuſque ſexus Ordinis Minorum, etiamſi in propriis domibus ſecularibus habitent, nec habeant requiſita Conſtitut. Leonis X. & Decreti generalis Sac. Cong. allati ſupra *ſub n.* 3. gaudent omnibus Indulgentiis, quibus gaudent ipſimet Fratres Minores, ac 31

Mo-

Moniales S. Claræ. Vide verb. *Indulgentia art. 5. a num. 23. ad 27.* ubi multa de plurimis Indulgentiis, quibus fruuntur dicti Tertiarii utriuſque ſexus, etiamſi in propriis domibus ſæcularibus habitent.

32 Dicti tamen Tertiarii Ordinis Minorum, ſicuti & ceteri alii, ſi non habeant præfata requiſita Conſtitut. Leonis X. & Decreti generalis Sacræ Congregationis non gaudent, nec privilegio Fori, nec Canonis, nec exemptione aliqua ab oneribus, & muneribus publicis aliorum Laicorum, & patet ex adductis ſupra *n. 22.*

33 Niſi tamen alicubi adeſſet conſuetudo, ut fruerentur privilegiis exemptionum etiam non habentes dicta requiſita, ut per allata decreta *ſub n. 23.*

34 Ad hoc, ut Tertiarii utriuſque ſexus, in propriis domibus ſæcularibus degentes gaudeant omnibus Indulgentiis, quibus gaudent ipſimet Fratres Minores, & Moniales S. Claræ, ſufficit, ut recipiant, & deferant Habitum juxta morem, & formam, quæ pro diverſitate Regionum hactenus ab eiſdem Tertiariis ſervata eſt; Sic colligitur ex cit. Conſtitut. Benedicti XIII. incip. *Paterna Sedis Apoſtolicæ providentia* §. 10. ubi expreſſe conceditur Superioribus noſtri Ordinis *Utriuſque ſexus Chriſtifideles juxta morem dicti Ordinis recipere*, quæ Conſtitutio confirmata eſt in citata alia ejuſdem Pontificis incip. *Dilecti Filii*, quæ hactenus nec eſt revocata, nec moderata. Item ex ejuſdem Benedicti VIII. Conſtitut. incip. *Pretioſus* §. 54. ibi: *Retineri tamen poſſe Habitus formam, quæ pro Regionum diverſitate hactenus ab eiſdem Tertiariis ſervata eſt*.

35 Etiamſi ſit parvus Habitus, ſeu parvum ſcapulare, ut ſæpe ſæpius ipſum ſic appellatur a Sacra Congregatione, tum a Summis Pontificibus, & ſignanter in cauſa vertente inter Capuccinos, & Minores de Obſervantia Regni Sardiniæ, ubi quærebatur: An Patribus Capuccinis Regni Sardiniæ liceat diſpenſare, ſeu diſtribuere *Habitum*, ſeu *Scapulare parvum* cum cingulo S. Franciſci? Et *Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. die 16. Novemb.* 1703. reſpondendo ad quæſitum vocat ipſum *Scapulare*, ſeu *Habitum parvum*. Quod & confirmarunt Clemens XI. Conſtitut. incip. *Emanarunt nuper*, & Benedictus XIII. Conſtit. incip. *Ratio Apoſtolici miniſterii* ipſum appellando, uti ipſa Sacra Congregatio, *Scapulare*, ſeu *Habitum parvum*; ſub quo nomine & modo, ſive forma ipſum non vocaſſent, nec permiſiſſent, ſi non ſufficeret pro lucrandis Indulgentiis ipſum recipientibus, & deferentibus conceſſis. Vide dictam Conſtit. incip. *Ratio Apoſtolici miniſterii*, in qua continetur dicta Conſtitutio Clementis, & Decretum Sac. Congregationis; Et revera Pater Michael Angelus a Bugliaſco in Regula Tertii Ordinis Pœnitentium Seraphici P. Sanct. Franciſci Typis edita Januæ, *cap. Dell' utilità di queſt' Ordine de' Penitenti pag.* 81. ſic habet expreſſe: *Portano i Fratelli, e Sorelle di queſt' Ordine il Scapulario ſotto le veſti cinto col Cordone, il quale ſe ſarà ſolo un terzo di palmo, come concede Giulio II. averà le cordicelle per poterlo cingere*.

36 Tum quia, ut habetur *in Compendio privilegiorum Fratrum Minorum, & aliorum Mendicantium, & non Mendicantium ab Alphonſo de Caſarubios ſecundo edito, & a P. Hieronymo a Sorbo quibuſdam additionibus locupletato ſub verb. Tertiarii Fratres, & Sorrores* §. 29. Innocentius VIII. conceſſit ut *ſuſcipientes Habitum Mantellatorum, ſive Mantellatarum Ordinis S. Auguſtini, licet Habitum illum cum licentia Prioris loci non retineant, nec continue deferant, Corrigiam tamen retinentes, ac deferentes, eiſdem privilegiis, gratiis, Immunitatibus, & Indulgentiis gaudeant, quibus ipſi Mantellati, & Mantellatæ gaudere poſſunt*. Unde dicendum eſt, quod ſimili modo per viam Communicationis gaudeant iiſdem Indulgentiis Tertiarii Ordinis Minorum deferentes cingulum, & inſuper ipſum *Scapulare*, ſeu *parvum Habitum*, ut appellant citati Pontifices, & Sac. Congreg. Eo vel maxime, quod Chordigeri lucrari poſſunt etiam illas Indulgentias, quas Paulus V. conceſſit omnibus Regularibus, & Indulgentias omnes Fratribus Minoribus directe, & in ſpecie conceſſas, ut patet ex dictis ſub verb. *Indulgentia art.* 5. *n.* 30. & 31.

37 Habitus Tertii Ordinis S. P. N. Franciſci non poteſt conferri niſi a Superioribus Ordinis, aut ab aliis ab ipſis delegatis; & nullatenus conferri poteſt ab aliis Tertiariis, ut referente Urſaya *tom.* 8. *p.* 1. *diſcept.* 1. deciſum fuit *a Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in Faventina Superioritatis*, inter PP. Reformatos Sancti Franciſci Faventiæ, & Tertiarios Sancti Antonii ejuſdem Civitatis, in qua *die* 18. *Junii* 1717. propoſita cauſa in Congregatione Epiſcop. & Regul. per Card. Corſinum ſub ſequentibus quatuor dubiis.

I. An Donatio facta Patribus ſuſtineatur in caſu &c.

II. An Tertiarii ſint ſubjecti guberno ſpirituali PP. Reformatorum in caſu &c.

III. An

III. An Tertiarii poſſint alios admittere ad Habitum, eorumque Profeſſiones recipere? Et quatenus Affirmative;

IV. An admiſſiones ad Habitum, & Profeſſiones hactenus ſequutæ in manibus Tertiariorum ſuſtineantur?

Ad I. Reſponſum fuit Affirmative.

Ad II. Affirmative in concernentibus ſpiritualia in Eccleſia S. Antonii.

Ad III. Negative.

Ad IV. Pro ſanatione.

38 Tertiarii utriuſque ſexus poſt annum integrum Probationis, ſeu Novitiatus a die recepti, ſeu ſuſcepti Habitus, Profeſſionem emittunt in manibus Superioris Ordinis, ſeu Viſitatoris ſub hac forma:

In Fratello N. o Sorella N. prometto a Dio Onnipotente, ed alla B. Maria ſempre Vergine, ed al Beato S. Franceſco, ed a tutti i Santi del Cielo, ed a Voi Padre, d'oſſervar tutto il tempo di mia Vita la Regola de' Frati di Penitenza inſtituita dal P. S. Franceſco, e per Papa Nicolao IV. confermata, ed i Comandamenti di Dio, e ſoddisfare come conviene per le traſgreſſioni, che commetterò contro queſto modo di vivere, ogni volta che ſarò dimandato dal mio Viſitatore.

39 Et hæc formula Profeſſionis eſt ad tenorem præſcriptæ in capite ſecundo ejuſdem Regulæ Tertii Ordinis approbatæ a Nicolao IV. Conſtit. incip. *Supra montem*. Ut etiam recte obſervat Matthæucc. *loc. c. n. 9.*

40 Ex qua formula Profeſſionis, & præſertim ex illis verbis, *inſtituita dal Padre S. Franceſco*, clare conſtat dictam Regulam Fratrum, & Sororum de Pœnitentia fuiſſe a Seraphico noſtro P. S. Franciſco, Deo inſpirante primo concinnatam, & non a Nicolao IV. ut aliqui non ſatis de hac re conſcii exiſtimarunt; Et id expreſſe aſſerit Leo V. Conſtit. incip. *Inter cetera*; ubi pluries ait dictam Tertiariorum Regulam fuiſſe a S. P. Franciſco editam, & a Nicolao IV. confirmatam, & approbatam; Quod & aſſerit Laertius Cherubin. ad Conſtit. 2. Nicolai IV. & 42. Leonis X. Idem ceteris clarius ſæpius affirmat Clemens VII. Conſtitut. incip. *Ad uberes fructus*; Et jam ab ſua origine fuit hic tertius Ordo communiter S. Franciſci a Summis Pontificibus appellatus, & uti talis recognitus, plurimis privilegiis ornatus, ac omnibus Archiepiſcopis, & Epiſcopis, aliiſque Prælatis ſumme commendatus, ut apparet ex Brevi Gregorii IX. incip. *Deteſtanda humani hoſtis*; Quod & facit Innocentius IV. Brevi incipient. *Debemus Nos*, aliique Summi Pontifices Nicolao IV. anteriores. Unde Minoritica Religio in Officio ejuſdem Seraphici P. Sancti Franciſci a Sancto Bonaventura præcipue compoſito, & a S. Romana Eccleſia comprobato, Antiphona tertia ad Laudes ſolemniter canit: *Tres Ordines hic ordinat; primumque Fratrum nominat Minorum; pauperumque fit Dominarum medius, ſed Pœnitentium tertius ſexum capit utrumque*. Facile tamen crediderim Nicolaum IV. ejuſdem Sancti Patris Franciſci Filium, quædam ex ſuis inſeruiſſe, aliquidque pro temporis, & ipſius Ordinis ratione immutaſſe; Quorum utrumque ipſe Nicolaus IV. non obſcure inſinuavit Conſtitut. incip. *Unigenitus*, quam refert Antonius de Sillis *lib. de Origine, & profectu tertii Ord. tom. 2. p. 7.* & ſequitur eruditiſſimus P. Waddingus *tom. 2. Opuſculorum B. Franc. in Argumento Regulæ Tertiariorum, ſive Fratrum de Pœnitentia*; ubi ante hæc habet.

„ Quam (Pœnitentiam) dum Cœleſti fervore, 41
„ & cumulato fructu in multis Italiæ „ locis Beatus hic Legiſlator noſter prædicaret, „ ſed præcipue in Oppido Canarii, quod „ in Umbra in Valle Spoletana per quatuor „ millia paſſuum ab Aſſiſio diſtat, oppidani „ omnes, & ex aliis Pagis, & Civitatibus „ turmatim ad Virum Dei ejus prædicationis „ igne ſuccenſi, undique confluebant, nullo „ pavore ſuſpenſi, nulla cura diſtracti, & ſe „ novis pænitentiæ legibus vincire velle ſignificabant. „ Qui ne imbecilles mulieres, & „ periculis facile expoſitas, Conſortium præſidio „ orbaret, nec homines uxorum licita, „ & optata ſocietate privaret, & loca, urbeſque „ penitus depopulari videretur; nec „ hos in Religioſorum ſodalitium recipere, „ nec illas in Sanctimonialium clauſtra recludere, „ conſultum judicavit. Unde communem „ utriuſque hoc Inſtitutum præſcripſit ad „ 14. plenæ converſionis annum, & Virginei „ partus 1221. in quo utriuſque ſexus omne „ genus, tam ſæcularium, quam Eccleſiaſticorum „ facillime, & ſub ſuavi jugo, ſub „ propriis tectis, propria gaudens hereditate, „ Deo inſerviret, Ordinem ſuis ſtatutis firmavit, „ legibus munivit, & propria Regula „ corroboravit. Hæc ille. “

42 Unde S. P. N. Franciſcus inter omnes Religionum Regularium Fundatores primus, ni dicam unicus, fuit, qui tertium Ordinem de Pœnitentia inſtituit, cujus exemplum deinde aliquæ aliæ præſertim Mendicantes ſequutæ ſunt Religiones, ut tradit P. Petrus Antonius

de

de Venetiis, in *Viridario Seraphico italice impreſſo tom.* 1. *p.* 1. *ca.* 12. & alii de hac re ſcribentes. Eumque S. Pater *de Pœnitentia* nuncupavit, fortaſſe, ut placet S. Bonaventuræ, quia ſicut Pœnitentia eſt via communis ad Cælum, ſic Ordo iſte cujuſcumque ſtatus & ſexus viros, feminas, Clericos, & Laicos ſolutos, & Ligatos, ſeu conjugatos amplectitur, ac neminem excludit, hominesque hunc Ordinem ingredi, illumque profiteri poſſunt; Sicque per omnium Pœnitentiam in hoc mirifico Ordine omnibus commodam, omnibuſque ab ipſo paratam, verificetur univerſalis prolabentis Eccleſiæ reparatio ſibi a Jeſu Chriſto, e Cruce pendente miraculoſe indicta, juxta primam Laudum Antiphonam in Feſto ejuſdem Sacrorum Stigmatum a Minoritica Religione a Sede Apoſtolica comprobatam quotannis cani conſuetam; *Crucis vox hunc alloqui-*
43 *tur, terdicens; Tu te præpara; Vade Franciſce, repara Domum meam, quæ labitur:* Quapropter Deo grata Sancta Catholica Romana Eccleſia tanto pro Beneficio recepto medio Seraphici S. P. N. Franciſci, ac trium Sacrorum Ordinum ab ipſo inſtitutorum, in Coronatione Summi Pontificis, nullius alterius Sancti canit collectam præter illam ipſius, tres duntaxat canendo, primam nempe de Spiritu Sancto, ut eam illuminet, ſecundam de B. M. V. ut eam protegat, tertiam de S. P. N. Franciſco, ut ſicut eam a caſu reparavit, eamdem continue ſuſtentet: uti jam adnotavimus ſub verb. *Papa art.* 1. *num.* 73. & notant paſſim de hac Co-
44 ronatione ſcribentes.

Et fuiſſe vere hunc tertium Ordinem a S. P. N. Franciſco inſtitutum, Chriſtus ipſe teſtari voluit myſterioſa illa, ac miraculoſa revelatione in Monte Alverniæ ei facta ipſi apparens in forma Seraphim, terque ei dicens, ut aliquid donaret, ac omnibus nudus Seraphicus Pater, ſuo in ſinu tres aureas monetas miraculoſe reperiens, eaſdemque ſtatim ipſi Chriſto ſumma eum lætitia elargiens, meruit hæc ab ipſo audire: Scias Franciſce, tres has pretioſiſſimas monetas mihi elargitas, tres illos eſſe Ordines a te tanto caritatis, ac pietatis favore inſtitutos, quorum præmio, ac remuneratione mox te faciam mearum Plagarum participem, ut ſic te ducem, ac ſigniferum meæ Paſſionis, & Crucis conſtituam. Inde, ut oſtenderet Chriſtus Dominus, æque ſibi gratam fore pretioſam illam auream monetam hujus tertii Ordinis, ac alias duas aliorum duorum Ordinum; ſicuti hos duos, ita & iſtum ampliſſimis favoribus inſignire voluit, tum in ordine naturæ, tum in ordine Gratiæ, & Gloriæ, ipſum ditando innumerabilibus Potentatibus, Imperatoribus, Imperatricibus, Regibus, Reginis utriuſque, ſexus Ducibus, ac Principibus, Marchionibus, Marchioniſſis, Comitibus, ac Comitiſſis, aliiſque conſpicuis undequaque Perſonis, etiam Eccleſiaſticis, Epiſcopis nempe, Archiepiſcopis, Patriarchis, Cardinalibus, & inſuper etiam pluribus Summis Pontificibus, qui teſte Miranda *in Regula Tertii Ordinis p.* 340. huic Seraphico Ordini ſe adſcripſerunt, & ſub Pontificiis veſtibus ſuum Sacrum habitum geſtaverunt, ut vere, ac jure gloriari poſſent ſe eſſe Filios Seraphici Patriarchæ Inſtitutoris. E quibus omnibus ſupradictis plurimi virtutum laude, miraculorum gratia, & Sanctitatis gloria conſpicui evaſere, ac in dies continue evadunt, ut videre eſt apud Antonium de Silliis, Waddingum, Mirandam, Petrum Antonium de Venetiis, Chronicas Fratrum Minorum, omneſque de hoc mirifico Tertio Ordine S. P. N. Franciſci Scriptores, & Regulæ Expoſitores, de qua merito poteſt dici illud Apoſtoli *ad Galatas cap. 6. n. 16. Quicumque hanc Regulam ſequuti fuerint, pax ſuper illos, & miſericordia.*

Tertiarii utriuſque ſexus hujus Tertii Ordi- 45
nis non obſtante ſupradicta formula emiſſæ Profeſſionis, per tranſgreſſionem præſcriptorum, in ſua Regula, niſi alias ad eas ſint obligati ex Divinis, vel Eccleſiaſticis præceptis, nullum committunt peccatum, nec mortale, nec veniale; Et quod nullum incurrant peccatum mortale, habetur expreſſe deciſum a Nicolao IV. in cit. Conſtit. *Supra montem cap.* 20. *ipſiuſmet Regulæ*, ibi: *Ceterum in præmiſſis omnibus, ad quæ Fratres veſtri Ordinis, non ex Divinis præceptis, vel ſtatutis tenentur Eccleſiæ, nullum ipſorum ad culpam mortalem volumus obligare, ſed impoſitam ſibi pœnitentiam pro tranſgreſſionis exceſſu prompta humilitate recipiant, & efficaciter ſtudeant adimplere.* Item a Leone X. Conſtit. 42. incip. *Inter cetera cap.* 10. *ejuſdem Regulæ contenta ſunt conſilia ad facilius ſalvandas animas Viatorum, & nulla ſunt obligatoria ad peccatum mortale, vel veniale, niſi humano, vel Divino jure aliquis alius eſſet obligatus. Obligantur tamen Fratres, & Sorores facere pœnitentias ſibi a Superioribus impoſitas, quando ſuper hoc requiruntur.* Ubi, ut clare vides, hic Pontifex expreſſe declarat, quod nulla contenta in dicta Regula ſint obligatoria ad peccatum nequidem veniale, ibi: *Nulla ſunt obligatoria ad peccatum mortale, vel veniale.*

Hinc, ut recte monent paſſim Doctores, de- 46
bent Tertiarii utriuſque ſexus, antequam Pro-

[illegible]

47 Tertiarii [illegible] Vide Officium [illegible] num. 17. & seq.

48 Alia [illegible] vide Religiosus [illegible] Vestis num. 17.

49 Tertiarii qui nondum [illegible] vide Habitus a n. 33. ad 39.

50 Additur attendenda peculiaris Constitutio Benedicti XIII incip. [illegible], edita [illegible] Septembris 1729. [illegible], in qua ad instantiam P. F. Bonaventura [illegible] Procuratoris Generalis Fratrum Tertii Ordinis S. Francisci ad tollendas qualescumque molestias, & vexationes, quas non minus Tertiarii Seculares hujusmodi, quam Minister Generalis, aliique Superiores ſubalterni ſibi inferre poſſe verentur ab iis locorum Ordinariis, qui dictos Tertiarios Seculares ſuæ obedientiæ ſubjacere vellent Litteras ſuas anni 1725. 10. Dec. editas anno ſecundo, per quas inter alia Tertiarii de Pœnitentia nuncupati, directioni, curæ & Regimini Miniſtri Generalis, ac Superioribus Ordinis S. Franciſci de Obſervantia ſubjiciuntur, ſeu ſubjecti declarantur, confirmat ad tenorem Conſtitutionis Clementis VII. incip. Dum uberes fructus, & Pauli III. incip. Ad uberes fructus: In quibus prædictus Tertius Ordo admiſſus fuit ad participationem privilegiorum quatuor Ordinibus Mendicantibus, [illegible] S. Sede conceſſorum [illegible]

[illegible]

51 [illegible]

[illegible]

Romæ 5. Septembris 1728.

Huic articulo ſub n. 17. addendum eſt, quod excitata controverſia inter Epiſcop. Lunen. Sarzanen. & Tertiarias Ord. S. Franciſci de Obſervantia Collegialiter in Conſervatorio Maſſæ viventes ſub cura dictorum Patrum; *Sacra Congregatio Concilii die 23. Januarii 1723.* reſpondit *Conſervatorium eſſe ſubjectum omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi, citra tamen approbationem Sacræ Congregationis quoad dictum Conſervatorium*, [illegible] apud Theſaurum Reſolutionum Sacræ Congregationis Concil. *tom. 2. in dict. Lunen. Sarzanen. Viſitationis Sacrorum Liminum*. Nec 52

obſtat Conſtit. Bened. XIII. inc. *Paterna ſedis Apoſtolicæ Providentia* edita pro omnimoda exemptione Tertiariarum Ordinis Minorum de Obſervantia a juriſdictione Ordinariorum, & Parochorum; nec alia ejuſdem Conſtit. incip. [illegible] edita pro ſimili omnimoda exemptione Tertiariarum præclariſſimi Ordinis S. P. Dominici in qua §. 55. ita ſancivit: *Attendentes* [illegible] *per annos, ut accepimus, centum & ſe*[illegible] *ab edita dicta Conſtitutione S. Pii V.* [illegible] *poſt Decretum Congre*[illegible] *& Regularium emanatum* [illegible] *Tertiarias colle*[illegible] *ſcientibus, ac* [illegible] *& etiam nunc* [illegible] *volumus, &* [illegible]

aut eſſe compellendas ; non obſtantibus contrariis ordinationibus, etiam Apoſtolicis, quibus expreſſe per præſentes derogamus.

34 Non obſtat inquam dicta utraque Conſtitutio Benedicti XIII. quia cum aliis ad favorem Regularium editis ab eodem Pontifice, fuit utraque moderata, & reducta ad terminos juris Communis, Concilii Tridentini, & Conſtitutionum Apoſtolicarum a Clemente XII. tertio Kalendas Aprilis 1732. Conſtitut. incip. *Romanus Pontifex* jam a me ad litteram adducta *tom. 5. verb. Privilegium art. 3. num. 64.* in qua ſic expreſſe habetur : *Statuimus & decernimus, de omnibus & ſingulis prædictis Litteris, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem Anteceſſore noſtro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus Privilegiis, Gratiis, Favoribus Indultis, exemptionibus, Facultatibus, & Declarationibus in iiſdem contentis eam deinceps deciſionem, ad judicium, etiam in foro conſcientiæ habendum quod ſive jure communi, ſive ex Concilio, ſive ex Decretis, & Conſtitutionibus, Apoſtolicis, ſive ex aliis legitime habebatur, antequam eædem Litteræ, & Declarationes ab eodem Benedicto conceſſæ fuiſſent, perinde ſcilicet ac ſi illæ non emanaſſent, ad quam diſpoſitionem, ejuſque priſtinum ſtatum, ac terminum omnia ſuperius enunciata, omnino reducimus & reducta eſſe volumus, itaut in poſterum ſupradicti Ordines Regulares earumdem Litterarum, & Conſtitutionum uſum, commodo, & effectu penitus carere debere intelligantur.* Unde, ut vides, & recte tradit Bened. XIV. *volum. 5. notificat. 17. §. 2.* redit in priſtinum juriſdictio Ordinariorum ſupra Tertiarias collegialiter viventes, ac ſi minime emanaſſent dictæ Benedictinæ Conſtitutiones, eas a tali juriſdictione eximentes, qua dicta priſtina juriſdictione utens ipſe, ceu vigilantiſſimus, & Zelantiſſimus Archiepiſcopus Bononienſis, uti ſibi omnino ſubjectas eas libere viſitavit. Vide *ipſum volum. 2. notificat. 9. cit. notificat. 17. §. 2.* ubi plurima ſcite & erudite ſuo more adducit ad rem.

35 Sæculares Tertii Ordinis gaudent præcedentia ſupra quaſcumque laicales Confraternitates; Sic expreſſe ſtatuit Benedictus XIII. Conſtitution. incip. *Ad noſtram Audientiam*. Et noviſſime Benedictus XIV. Conſtitutione incip. *Emanavit nuper*, in qua confirmat etiam Decretum Sacræ Congreg. Epiſcopor. & Regularium ad id editum. Et talis præcedentia eis competit, ſive ſub propria Cruce, ſive ſub illa FF. incedant. Idem *ibidem*. Eorum habitum eſſe non ſolum veſtem totalem, ſed etiam particularem, ſcilicet ſcapulare, & cingulum, expreſſe declarat. Idem *ibidem*.

56 Nova conceſſio, & præfinitio Indulgentiarum pro Fratribus, & Sororibus Tertii Ordinis ſæcularis S. P. N. Franciſci Aſſiſienſis facta eſt noviſſime ab eodem Benedicto XIV. Conſtit. incip. *Ad Romanum Pontificem*. Item nova Indulgentiarum Conceſſio pro Perſonis ſæcularibus utriuſque ſexus, tam Tertio Ordini S. P. Franciſci de Paula adſcriptis, quam Chordigeris ejuſdem Sancti Funiculum benedictum deferentibus facta eſt ab eodem Conſtitut. incip. *Inexhauſti*.

57 Tertiarias ſubjectas eſſe juriſdictioni Parochorum, in quorum Parochiis ſine clauſura convivunt, cenſuit *Sac. Congreg. Concil. die 26. Aprilis 1749. in Januen.* pro Tertiariis inclyti Ordinis S. P. Dominici, & confirmavit idem Bened. XIV. Conſt. incip. *Emanavit nuper*. Quæ omnes Conſtitutiones attendendæ nunc ſunt, non attentis amplius aliis, quæ in contrarium jam in Opere his de rebus tradidimus.

58 * Mulieribus Tertiariis non collegialiter viventibus non poſſunt Regulares dare habitum ſui Ordinis ſine licentia Epiſcopi Diœceſani, cui debent rite probare habere ſe hoc privilegium Sedis Apoſtolicæ, feminas illas eſſe moribus probatas, habere illas ultra annum quadrageſimum, tantum poſſidere de annuis reditibus, ut habeant ſatis ad alimenta ; ac denique non cum aliis eas cohabitare, quam cum neceſſariis in primo tantum gradu conſanguinitatis, vel affinitatis ſibi conjunctis, ut ex Decret. S. Congr. in cauſa Mazarienſi die 10. Maii 1727. *De Syn. Diœc. l. 7. c. 41. §. 8.*

59 Tertiariæ non collegialiter viventes ex recepta Sacr. Congregationis immunitatis opinione gaudent immunitate fori.

60 Viciſſim autem Tertiariæ in domibus privatis habitantes eodem privilegio non gaudent, ut ex Doctoribus definitur *Inſtit. Eccl. 105. §. 68.*

61 De argumento hujus artic. plura ad rem diſſerit P. Gaudentius de Janua in ſuo opere *de Viſitatione tom. 3. c. 7. dub. 17. ſect. 3.* Eum igitur conſule, ubi neceſſitas exigat ; nec non quæ ex Theologo Romano deſumpta ſubjiciuntur hic.

Additiones ex Editione Romana.

Inſtructio edita a Sacra Congregatione de Propaganda Fide, quoad Tertiarias, præſertim pro Sacrarum Miſſionum regionibus.

CUm diuturna experientia Eminentiſſimi PP. non ſine gravi mœrore edocti ſint non levia inter Ordinarios locorum, & Superiores Re-

Regularium de Tertiariis, earumque exemptione ac juribus in dies oriri diſſidia, hac potiſſimum cauſa, quod Pontificum Conſtitutiones omnes hac de re non ſatis ſint notæ, ac privilegia a Sede Apoſtolica Tertio Ordini conceſſa non probe intelligantur: ne malum hoc diutius perſeveret, in locis præſertim Miſſionum, in quibus pacis, & concordiæ vinculum inter Clerum Sæcularem, & Regularem maxime conſervatum oportuit ad cavendum a fidelium ſcandalis, ab infidelium blaſphemiis & ab hæreticorum ſchiſmaticorumque calumniis, iidem Eminentiſſimi PP. in Congregatione Generali habita die 2. Auguſti 1762. provide decreverunt inſtructionem aliquam eſſe adornandam, in qua exerta veterum Decretorum ſumma, & norma in cauſis occurrentibus ab omnibus ſervanda contineatur.

Pro cujus Decreti exequutione, ut ordine procedatur, primo illud præ oculis habendum, hic non agi de Tertiariis, quæ Latini ritus non ſint; hujuſmodi enim mulieres a Miſſionariis Latinis cujuſvis Ordinis, aut Inſtituti, minime licere ad habitum Tertii Ordinis ſuſcipiendum admittere; quin imo, & admiſſæ ſi quæ fuerint, ab iiſdem Miſſionariis curandum eſſe, ut quantocius ſuſceptum habitum deponant ſub pœnis Apoſtolicæ Sedis arbitrio ſubeundis, jam declaravit Sacra Congregatio Decreto edito in Congregat. Gen. ſub die 9. Maii 1757., & a ſan. mem. Benedicto XIV. approbato, quod ſic ſe habet.

„ Referente Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino, Domino Cardinali Tamburino Venente literas R. P. D. Patriarchæ Catholici Armenorum Ciliciæ, quibus querebatur, Patres Terræ Sanctæ plures Mulieres Armenas ad habitum Tertii Ordinis admiſiſſe, eaſque inſolita in illis Regionibus veſte indutas incedere, aliaque in iiſdem literis plane expoſita peragere, unde gravia mala, ſcandala, & incommoda oriebantur; ideo orabat, ut aliquod opportunum remedium adhiberetur: Eminentiſſimi Patres, re mature perpenſa, cenſuerunt conſulendum eſſe Sanctiſſimo, ut præcipiat Patribus Terræ Sanctæ aliiſque Religioſis Viris cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti, ne Mulieres cujuſcumque ritus Orientalis admittant ad habitum Tertii Ordinis, vel ad alium quemcumque ejuſmodi: admiſſas vero habitum jam receptum quamprimum deponere, & veſte illius Regionis, in qua degunt communi uti omnino curent, ſub pœnis Sanctitati ſuæ benevisis.

„ Facta autem per R. P. D. Nicolaum Antonelli Secretarium Sanctiſſimo Domino Noſtro in audientia eodem die habita de ſupradictis omnibus relatione, Sanctitas Sua ſententiam Sacræ Congregationis in omnibus approbavit, eamque ſervari mandavit ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ, non obſtantibus Apoſtolicis Conſtitutionibus, Statutis, Conſuetudinibus etiam authoritate Apoſtolica confirmatis, aliiſque in contrarium quibuſcumque. Datum Romæ, die, & anno, quibus ſupra."

Cum igitur ad unius Latini ritus Mulieres Regularium circumſcripta facultas intelligatur, pronum eſt habitum Tertii Ordinis profeſſas duas in Claſſes referre: alteram earum, quæ ſimul collegialiter vivunt, alteram vero earum, quæ ſeorſum ſuis in domibus degunt.

Quoad primas explorata res eſt, privilegiis Tertii Ordinis minime frui etiam illas, quæ votum ſimplex Caſtitatis emiſerint, niſi vota ſolemnia nuncuparint, & clauſuram ſancte, religioſeque cuſtodiant: Quamvis enim ejuſmodi privilegiis olim fruerentur vigore Conſtitutionum Leonis X., quarum altera incipit *Dum intra*, altera incipit *Nuper*, ea tamen privilegia diſerte revocata leguntur a ſan. mem. Pio V. Conſtitutione, quæ incipit *Curæ Paſtoralis Officii*, in qua diſtrictius cautum eſt; ne Tertiariis, quæ vota ſolemnia non emittunt, & clauſuræ lege obſtrictæ non ſint, uſquam collegialiter vivere liceat: Quod etiam a Gregorio XIII. plane confirmatum eſt Conſtitutione, quæ incipit *Deo Sacris Virginibus*.

Fatendum quidem eſt his non obſtantibus & hactenus fuiſſe, & adhuc eſſe Conſervatoria quædam, ubi Tertiariæ collegialiter vivunt, etiamſi nec ſolemnia vota emittant, nec clauſuræ lege teneantur; At cum ea ab Apoſtolica Sede tolerata, non approbata eſſe intelligantur, ut Religioſæ domus canonice erectæ haberi non poſſunt, ſed potius ut domicilia fundata contra mentem Sedis Apoſtolicæ, & contra Decreta Pontificum Pii V. & Gregorii XIII., ideoque certis privilegiis, quæ nonniſi clauſis Tertii Ordinis Monaſteriis propria ſunt, carere omnino neceſſe eſt: Quomodo enim Apoſtolicæ Sedis Indultis, & Gratiis frui poſſent, quæ contra ejuſdem Apoſtolicæ Sedis mentem ſine clauſura, & votis ſolemnibus, adhuc tamen collegialiter vivunt? Sequitur ergo hujuſmodi Tertiarias juriſdictioni Ordinarii integre, ſolideque ſubjectas manere.

Quod huc uſque deductum eſt juxta Doctorum omnium ſenſum, luculentiſſime docuit ſan. mem.

mem. Benedictus XIV. Inſtitut. Can. 105. num. 76., ac conſtanti ſtylo reſcripſere Sacræ Urbis Congregationes, quarum celebriora duo afferre Decreta abs re non erit.

Primum nempe Sacræ Congregationis Concilii in una *Lauden.* die 27. Maji 1677. In qua quidem cauſa, cum de Tertiariis Oppidi Cottonei vota quædam ſimplicia Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ emittentibus, ſine ſolemnitate tamen, & ſine clauſura, ageretur, propoſito Dubio: „ An Mulieres hujuſmodi ſubſint viſitationi, & correctioni Epiſcopi, Sacra Congregatio, audito Procuratore Generali Patrum Reformatorum Sancti Franciſci, ſub quorum cura vivebant, reſpondendum cenſuit " *Affirmative*.

Alterum vero eſt Sacræ Congregationis Concilii in una *Lunen.* Sarzanen. die 30. Januarii 1723. In qua quidem cum de Mulierum, aſſumpto habitu Tertii Ordinis Sancti Franciſci, collegialiter in Conſervatorio Maſſæ viventium, exemptione diſceptaretur, Sacra Congregatio de more reſcripſit. „ Conſervatorium eſſe ſubjectum omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi, citra tamen approbationem Sacræ Congregationis quoad dictum Conſervatorium: " In quo quidem Decreto, eodem temporis, ac loci veſtigio, quo ejuſmodi Mulieres ſubjectæ declarantur omnimodæ juriſdictioni Epiſcopi, ne probari ſub ea forma videantur hujuſmodi Conſervatoria, verbis adjectis, *citra approbationem*, ſolertiſſime cautum eſt; adeo Sacræ Congregationis mens ab ejuſmodi Collegiis ſine votorum ſolemnitate, & ſine clauſuræ lege fundatis vel ipſa ſpecie probandis aliena eſt.

Diſciplinam hanc aliquantulum immutavit Benedictus XIII. nonnullis Conſtitutionibus editis, nimirum ea, quæ incipit *Paterna*, altera, quæ incipit *Exponi Nobis*, tertia denique, quæ incipit *Pretioſus*, quarum diſpoſitione Tertiariæ, quæ ſine ſolemnibus votis, & ſine clauſuræ lege collegialiter viverent, a juriſdictione Epiſcoporum ſubductæ in juriſdictionem, & curam Superiorum Ordinis redierunt; At vix defuncto laudato Pontifice, ejus Succeſſor Clemens XII. Conſtitutione, quæ incipit *Romanus Pontifex*, ſublatis iterum ejuſmodi gratiis, & privilegiis, priſtinam de Tertiariis Ordinario ſubjectis diſciplinam reſtituit; in ea quippe ſic expreſſe habetur: „ Statuimus, & decernimus de omnibus, & ſingulis prædictis Literis, & Conſtitutionibus, quæ ab eodem Anteceſſore noſtro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, & declarationibus in iiſdem contentis eam deinceps deciſionem, ac judicium etiam in foro conſcientiæ habendum, quod ſive ex jure communi, ſive ex Concilio, ſive ex Decretis, & Conſtitutionibus Apoſtolicis, ſive ex aliis legitime habeatur antequam eædem Literæ, & Declarationes ab eodem Benedicto conceſſæ fuiſſent, perinde ſcilicet ac ſi illæ non emanaſſent; ad quam diſpoſitionem, ejuſque priſtinum ſtatum, ac terminum omnia ſuperius enunciata omnino reducimus, & reducta eſſe volumus; ita ut in poſterum ſupradicti Ordines Regulares earumdem Litterarum, & Conſtitutionum uſu, commodo & effectu penitus carere debere intelligantur: " Ex quibus ſane verbis colligit Benedictus XIV. Inſtitut. Can. 105. num. 76.: „ Redit in priſtinum Ordinariorum juriſdictio ſupra Tertiarias collegialiter ſine votorum ſolemnitate, & ſine clauſuræ lege viventes; eademque de cauſa ut nobis ſubjectas eas libere viſitavimus. "

Gradum nunc faciendo ad alteram Tertiariarum Claſſem, quæ ſeorſim ſuis in domibus degunt, majoribus privilegiis olim gaviſas eas fuiſſe compertum eſt, inter quæ præcipua numerantur: 1. privilegium Fori, quod tamen locum non habet in locis miſſionis, ubi vix Religio toleratur, 2. ut Patribus illius Ordinis, cujus regulam profitentur, ſua peccata in ſacramento pœnitentiæ aperire liceret, quamquam ab Ordinario non approbatis: 3. ut Communionem Paſchalem in eorumdem Regularium Eccleſia recipientes, præcepto Eccleſiæ ſatisfacerent: 4. ut ab iis etiam Viaticum, atque extremam unctionem in exitu vitæ poſſent percipere. Hæc tamen omnia ſucceſſivis temporibus a Summis Pontificibus, atque a Sacris Cardinalium Congregationibus, pluribus editis Conſtitutionibus, & Decretis, penitus ſublata, atque ad terminos juris communis redacta ſunt, ut late Fagnanus in Cap. *Omnis* num. 64. de Pœnit. & Remiſs. ex S. C. reſcripto refert his verbis: „ Cum Fratres Monaſterii Sancti Dominici de Lugo Imol. Diœceſis declarari poſtulaſſent an ipſis liceret præſertim ex ſuis privilegiis audire confeſſiones virorum, & mulierum profeſſorum Tertii Ordinis Sancti Dominici, eiſque in Paſchate Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrare, Viaticum præbere, atque extremam unctionem miniſtrare; Sacra Congregatio conſideravit, præſuppoſito, quod hujuſmodi profeſſi eodem jure cenſeantur cum aliis profeſſis Tertii Ordinis Sancti Franciſci, de quibus in gloſſ. in Clem. *Cum*

„ ex

„ *ex eo* de ſentent. excommunicat. Eorum non
„ eſſe aliquam Religionem, ſeu modum quem-
„ dam vivendi approbatum a Sede Apoſtoli-
„ ca, nec dici plene translatos ad Ordinem
„ itaut deſinant eſſe de ſæculo. Cardinal. in
„ Clem. *Per literas* num. 9. de Præb. Quod
„ cum ita ſit, non magis horum, quam alio-
„ rum ſæcularium confeſſiones prædictos Reli-
„ gioſos audire poſſe, juxta cap. 15. ſeſs. 23.
„ ubi privilegiis quibuſcumque derogatum eſt,
„ & amplior derogatio habetur in Bulla Pii
„ IV. revocatoria omnium privilegiorum ſub
„ quibuſvis formulis, in his, quæ Sacro Tri-
„ dentino Concilio ſunt contraria; Ex quo
„ ſequitur, tales Religioſos non eſſe proprios
„ Sacerdotes horum profeſſorum; ac proinde
„ non poſſe eiſdem Sacramentum Pœnitentiæ,
„ vel Euchariſtiæ in Paſchate miniſtrare, jux-
„ ta Cap. *Omnis utriuſque ſexus* de pœnitent.
„ & remiſs., idemque juris eſſe de Viatico:
„ ſiquidem præcedente confeſſione exhiberi de-
„ bet Cap. 7. de præpar.; quæ adhibenda eſt
„ &c. ſeſs. 13. in Decreto de Sanctiſſimo Eu-
„ chariſtiæ Sacramento. De extrema unctione
„ non eſſe judicium Congregationis, ſed ta-
„ men conſtare ejus adminiſtrationem, ſicut
„ aliorum Sacramentorum, pertinere ad Pa-
„ rochum de cujus Parochia dicuntur eſſe ta-
„ les profeſſi, niſi ſpeciali privilegio ſint exem-
„ pti."

Latius hoc ipſum Benedictus XIV. ex Pontificum Conſtitutionibus inter ſe collatis, & S. C. Decretis deducit Inſtitut. Can. 105. numer. 67. & ſequent. his verbis: „ Si Leonis
„ X. Conſtitutio vim totam, & integram
„ obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agen-
„ tes, Epiſcopi juriſdictionem prorſus immu-
„ nes eſſe deberent: Eos ſibi Confeſſarios deli-
„ gere poſſent, qui ad Monialium confeſſiones
„ non vero ſæcularium excipiendas probantur:
„ Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut
„ Paſchali præcepto ſatisfacerent: Tandem a
„ Præfectis ſuis Regularibus extremam unctio-
„ nem percipere, & poſt mortem in Eccleſia
„ ſui Ordinis ſepeliri jure poſſent; ſed aliter
„ ſe res habet: nam Leonis X. Conſtitutio ad
„ certos quoſdam limites redacta fuit a Sum-
„ mis Pontificibus, qui deinde Sedem Apoſto-
„ licam tenuerunt. Cum hæ Mulieres revera
„ non habeantur Regulares, eo quod tribus
„ votis ſolemnibus non adſtringantur, ideo
„ non cenſentur immunes ullo modo ab Epiſco-
„ pi facultate..... Inſuper de his Mulie-
„ ribus Tertiariis hæc Sac. Congregatio Con-
„ cilii decernit: Sacra Congregatio Cardina-
„ lium Concilii Tridentini Interpretum ſæpius
„ reſpondit, minime poſſe Sacerdotes Regula-
„ res Mulierum Tertii Ordinis, quas de pœ-
„ nitentia, vel *Pinzocheras* vocant, confeſſio-
„ nes ſacramentales audire, niſi fuerint ab Or-
„ dinario approbati ad confeſſionem perſonarum
„ ſæcularium audiendas, quemadmodum nec
„ poſſe illis Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacra-
„ mentum adminiſtrare in die Paſchatis Reſur-
„ rectionis Sanctiſſimi Domini Noſtri Jeſu Chri-
„ ſti; Item ex epiſtola Sacræ Congregationis
„ pro cauſis Epiſcoporum, & Regularium con-
„ ſtitutæ ad Epiſcopum Mutinenſem die 17.
„ Junii anno 1637. hæc in ipſas Tertiarias
„ ſancita deprehenduntur: Circa Tertiariam ſi-
„ militer cenſuerunt (nempe Cardinales Sacræ
„ Congregationis) permiſſum haud fuiſſe Fra-
„ tribus ejuſdem Monaſterii ob quodcumque
„ privilegium Ordinis adminiſtrare ipſi Sacra-
„ mentum Divinæ Euchariſtiæ, & extremæ
„ Unctionis, neque ejus cadaver domo efferre
„ indicata funebri pompa ſine Parocho, aut ſi-
„ ne ipſius licentia: Nam hæc revera ad Pa-
„ rochos pertinent, qui debent aſſiduo, ſed hoc
„ præſertim tempore, cognoſcere, juvare, accu-
„ ratoque ſtudio fideles ſibi traditos inſtituere.
„ Accedit quod Tertiaria licet nuncupatis vo-
„ tis, clauſtro non tenebatur: ſed domi ſuæ
„ intra Parochi ejuſdem ditionem habitabat."

Poſſunt tamen earum cadavera ſepeliri in Eccleſiis ſui Ordinis ſi locus Tertiariis deſignatus ſeorſum exiſtat; ſin minus, in Parochiali Eccleſia, ut cæterarum cadavera, ſepelienda ſunt.

Lucrantur etiam indulgentias gaudentque aliis ſpiritualibus gratiis Ordini adnexis, quem profitentur, ſtatim ac ad habitum Tertii Ordinis, ac ad votum ſimplex Caſtitatis a Superioribus Regularibus admittuntur, quibus hanc facultatem ex Apoſtolicæ Sedis indulto reſervari compertum eſt.

Non tamen ad omne Mulierum genus hæc facultas extenditur, ſed ad eas dumtaxat, quæ conditiones a Sacris Congregationibus rite præſcriptas habuerint: nimirum ut honeſtis, probiſque moribus fulgeant, ut annos quadraginta ſaltem attingant, ut neceſſaria ad congruam vitæ ſuſtentationem bona poſſideant, ut nonniſi cum conſanguineis, vel affinibus in primo gradu cohabitent.

Hujuſmodi autem conditionum examen, & judicium non ad Superiores ipſos Regulares, ſed ad locorum Ordinarios pertinere Summi Pontifices decreverunt; adeo ut recte ſubjiciat Benedictus XIV. loc. cit. „ Quare ſi quod

„ pro-

„ proprium eſt, unicuique tribuatur, ad Præfectum Regularem ſpectat, religioſum habitum his Mulieribus impertiri: ad Epiſcopum vero facultatem tradere, & præſcriptas conditiones accurato examine cognoſcere. “

Hæc omnia, quæ exerte tradit Benedictus XIV. cit. Inſtitut. 105. Sacræ Congregationis Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſitæ, Decreto edito ſub die 20. Decembris 1616. diſertiſſime ſanciuntur; Sic enim §. 5. „ Præterea ſi contingat aliquas ex prædictis Tertiariis ſine ſepulturæ electione decedere, eas ſic decedentes ità demum in Eccleſiis Ordinis, cujus habitum aſſumpſerunt, ſepeliri debeant, ſi in ipſis earum communis ſepultura reperiatur, ſin minus in Eccleſiis Parochialibus ſepeliendas eſſe decernit: Superioribus autem Regularibus ſufficienti facultate ad id a Sancta Sede Apoſtolica ſuffultis (Cappucinis exceptis) licere Mulieres ad hujuſmodi habitum recipere, atque ad ipſos veſtiendi eas officium pertinere; non autem ad habitum admittendas, & recipiendas eſſe, niſi probatæ vitæ, ac bonis moribus præditas, ac in ætate ſaltem quadraginta annorum conſtitutas, quæ de proprio habeant unde ſufficienter vivere poſſint, & non cum aliis viris quam conſanguineis, vel affinibus in primo tantum gradu ſibi conjunctis cohabitent, & ab Ordinario loci licentia prius impetrata, qui non aliter eam concedat, niſi de prædictis prævio examine diligenti ſibi conſtiterit, “.

Univerſa hæc iterum a Sacra Congregatione Concilii confirmata ſunt; nam Epiſcopo Mazaræ quærenti anno 1727, „ Quænam ſint conditiones requiſitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi habitum ſuæ Religionis Mulieribus non collegialiter viventibus, dictum habitum dare poſſint, & an examen dictarum facultatum pertineat ad Epiſcopum? “ Sacra Congregatio Concilii reſpondit: „ Examen facultatum concedendi habitum pertinere ad Sedem Apoſtolicam, examen conditionum quoad Mulieres veſtiendas, & licentiam veſtiendi pertinere ad Ordinarium, & conditiones veſtiendarum eſſe expreſſas in Decretis generalibus alias editis, & hæc Decreta eſſe omnino ſervanda.

Ad normam hujuſce Decreti ſubjecta hæc formula Epiſcopi uti conſuevere, qua Mulieri facultatem aſſumendi habitum Tertii Ordinis concedere teſtificantur.

„ Dilectæ Nobis in Chriſto N. ſalutem, & benedictionem in Domino. Ut tu, quæ bonis moribus imbuta, bonæque frugis, ac laudabilis vitæ exiſtis, in ætate annorum quadraginta conſtituta, propria bona, ex quorum fructibus honeſte vivere vales, poſſides, & non cum aliis viris, quam cum tuis conſanguineis, vel affinibus in primo gradu conſtitutis habitas, prout hæc omnia nobis prævia informatione conſtare feciſti, habitum Tertii Ordinis S. N., quem poſtulaſti, ſuſcipere poſſis per R. P. N. Ordinis Provincialem, illum tibi conferendi licentiam, & facultatem concedimus, & impertimur. In quorum &c. Datum &c. “

N. Epiſcopus N.

Ex quibus omnibus conſequitur, quam recte Sacra Congregatio de Propaganda Fide in Congregatione particulari habita die 31. Auguſti 1761. per modum Decreti Generalis ſervandi in toto Regno Hiberniæ inter alia reſcripſerit pro Tertiariis nullo modo licere Regularibus admittere ad habitum, niſi ſervatis ſervandis, & de licentia Ordinarii: aliter admiſſas declaretur ab Epiſcopis, nec eſſe Tertiarias, nec ullis gaudere privilegiis, aut indulgentiis.

Etiamſi vero ejuſmodi caſus occurrere aliquando poſſit, in quo potius expedire videatur adoleſcentulam aliquam habitu Tertii Ordinis ante præfixam ætatem, quod veluti tegumento ſecuritatis aſſumpto a periculis liberare, quam medias inter inſidias inermem relinquere: non ideo ſequitur fas eſſe Superioribus Regularibus ſine licentia Epiſcopi, vel Vicarii Apoſtolici Puellas ad habitum ſuſcipiendum admittere: Conſulant ipſius in hujuſmodi caſibus loci Ordinarium, qui ſe facilem pro ſui prudentia, atque adeo conſcientia, motus ipſius periculi gravitate, præbebit. Nec expedit ſemper in adoleſcentulis votum Caſtitatis cum habitus ſuſceptione conjungi, quin potius ad ætatem provectiorem quandoque differri; ab ea quippe longius abeſſe ſolent illa, ſive pericula, ſive ſcandala, quæ ferventiori, quam prudentiori zelo agitante, poſſunt oriri.

Hæc habet Sacra Congregatio, quo diſſidia, ac jurgia hiſce de rebus in poſterum tollantur, iiſque ſublatis, unitas ſpiritus, & vinculum pacis inter Operarios Vineæ Domini conſervetur: Et ut maxima, quæ in Terris a Domino relicta eſt, poteſtate roborentur SS. D. N. P. CLEMENTIS XIII. feliciter regnanti legenda, conſideranda, probanda curavit; & idem SS. D. hæc omnia lecta, conſiderata, probata authoritate Apoſtolica confirmavit.

Confidit in D. J. Sacr. Congregat. hinc Superioribus Regularibus ad normam inſtructionis hujuſce ambulantibus, inde locorum Ordinariis, & Vicariis Apoſtolicis ad aliorum jura ſervanda ſollicitis, collatis utrinque ſtudiis, illud concordiæ gluten coaliturum, quo qui ex adverſo ſunt, nihil habentes malum dicere de eis, vereantur magis, & domus Dei, quæ eſt Eccleſia, ipſa unitate terribilis ut Caſtrorum acies ordinata, Fideles lætiria, Infideles, Hæreticos, Schiſmaticos rubore ſuff ndat.

Quam Sacr. Congregat. Inſtructionem Sanctiſſimo Domino Noſtro CLEMENTIS XIII. per me infraſcriptum Secretarium ejuſdem Sacræ Congregationis relatam in audientia habita die 16. Januarii anno 1763. Sanctitas Sua benigne in omnibus adprobavit, & omnino ſervari mandavit. Datum ex Ædibus Sacræ Congregationis die 17. menſis, & anni quibus ſupra.

M. Mareſuſcus Secretarius.

TESTAMENTUM.

Articulus I.

Teſtamentum quoad ejus naturam, diviſionem, & ſolemnitatas ad ipſum requiſitas.

---

1 TEſtamentum ex eo appellatur, quod teſtatio mentis ſit. Textu expreſſo *in princip. Inſtitut. de Teſtamentis ordinandis*. Et ſic Communis *Doctorum*.

2 Teſtamentum eſt ultima noſtræ voluntatis diſpoſitio ſeu ordinatio cum directa Heredis inſtitutione. *Ita in re Communis, arg. leg. Teſtamentum* 1. *ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*, ubi Teſtamentum a Modeſto ſic definitur: *Teſtamentum eſt voluntatis noſtræ juſta ſententia de eo, quod quis poſt mortem ſuam fieri vult.* Quæ definitio, quamvis a multis ut legitima recipiatur, a pluribus tamen ob omiſſam particulam *cum Heredis inſtitutione*; ut manca, & imperfecta rejicitur, eo quod Here-
3 dis inſtitutio ſit de eſſentia Teſtamenti. Nul-
lum enim Teſtamentum, quantumvis privilegiatum valet, vel ſubſiſtit ſine Heredis directa inſtitutione, ut tenet Communiſſima Doctorum ob textus expreſſos §. *Ante Heredis* 34. *Inſtit. de Legatis*, ibi: *Teſtamenta vim ex inſtitutione Heredes accipiunt, & ob id veluti caput, atque fundamentum intelligitur totius Teſtamenti Heredis inſtitutio*; §. *In primis* 1. *Inſtitut. de Fideicommiſſariis hereditatibus*, ibi: *In primis ſciendum eſt opus eſſe, ut aliquis recto Jure Teſtamento Heres inſtituatur . . . . aliquin inutile eſt Teſtamentum, in quo nemo Heres inſtituitur*; *leg. Proxime* 3. *ff. De his, quæ in teſtamento delentur, inducuntur, vel inſcribuntur*, ibi: *Non poteſt ullum Teſtamentum valere, quod Heredem non habet*, *leg. Quod per manus* 10. *ff. de Jure Codicilliorum*, ibi: *Teſtamentum, quod vires per inſtitutionem Heredum accipit*; *leg. Jubemus* 29. *ff. Quod ſi*; *Cod. de Teſtamentis*, ibi: *Quod ſi non fuerit obſervatum & nomen Heredis, vel Heredum non fuerit manu Teſtatoris ſcriptum, vel voce coram teſtibus nuncupatum, hoc Teſtament. ſtare minime patimur*, cum ſimilibus.

Teſtamentum dividitur in ſolemne, & non ſolemne, ſeu privilegiatum. Teſtamentum *ſolemne* eſt, quod habet omnes ſolemnitates a Jure requiſitas, quæ infra aſſignabuntur. Teſtamentum *non ſolemne*, ſeu *privilegiatum* eſt, quod licet careat ſolemnitatibus aliàs de jure communi requiſitis; ex ſpeciali tamen privilegio valet, ac ſi ipſas haberet, cujuſmodi eſt Teſtamentum ad pias cauſas, Teſtamentum parentum inter liberos conditum, Teſtamentum militis in expeditione bellica factum, Teſtamentum conditum tempore peſtis, Teſtamentum factum coram Principe, ſeu ipſi oblatum, vel ad Acta Judicis traditum. *Communis*. 4

Teſtamentum ſolemne ſubdividitur in ſcri- 5
ptum & Nuncupativum; §. *Sed hæc* 14. *Inſtit.*
de Teſtamentis ordinandis; Teſtamentum ſo- 6
lemne *Scriptum*, ſeu *in ſcriptis* (quod etiam *clauſum* vulgo appellatur, eo quia plerumque Teſtator latere vult Tabelliones, & teſtes quid in eo contineatur) eſt illud quod fit in ſcripturam redactum, ſcriptum, & ſubſignatum, ſervata juris forma præſcripta; *leg. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. de Teſtament.*

Teſtamentum ſolemne *Nuncupativum* eſt illud, quod ſine ſcriptura, ac etiam ſine ſubſcriptione & ſubſignatione teſtium fit, cum teſtator coram requiſitis teſtibus Heredem oretenus nominat, ſeu nuncupat, ſimulque declarat, quid de bonis ſuis poſt mortem fieri velit; §. *Sed hæc* 14. *Inſtitution. de Teſtamentis ordinandis*. Hodie tamen talis nuncupatio, ſeu declaratio ultimæ voluntatis in ſcripturam a Notario publico redigi ſolet; Non quod ad illam requiratur ſcriptura tanquam forma ad ſubſtantiam actus, ſed ne memoria excidat, & ut facilius probari poſſit voluntas Teſtatoris, ſi fortaſſe teſtes interim mori, vel inhabiles reddi contingeret, antequam coram Judice voluntatem defuncti declaraſsent; quorum defectus ſuppletur per publicum Notarii Inſtru- 7 8

ſtrumentum, ut inſinuatio alia apud Judicem non ſit neceſſaria; nec per hoc ceſſat eſſe Teſtamentum Nuncupativum, quia talis ſcriptura non adhibetur, nec fit neceſſario, ſed ut dictum eſt, adhibetur, & fit ſolum pro commodiori, & faciliori probatione, prout in ſimili dicitur, *leg. in re 4. de Fide inſtrument.* ibi: *Fiunt enim de his ſcripturæ, ut, quod actum eſt, per eas facilius probari poſſit, & ſine his autem valet, quod actum eſt, ſi habeat probationem.*

9 Ad valorem Teſtamenti ſolemnis *Scripti*, ſeu *in ſcriptis* (præter Heredis diſtinctam inſtitutionem, quæ ex Juribus adductis *ſupra num. 3.* neceſſaria eſt ad valorem cujuſcumque Teſtamenti quantumvis privilegiati.) requiritur primo, ut ſit in Scripturam redactum, vel manu ipſius teſtatoris, vel manu alterius de expreſſo ejus mandato, *l. Hac conſultiſſima 21. Cod. de Teſtamentis*, ibi: *Vel ipſius Teſtatoris,*
10 *vel cujuslibet manu conſcriptum.* Cum hoc tamen, quod, ſi manu alterius ſit ſcriptum, debet ei Teſtator propria manu ſubſcribere coram teſtibus, vel octavum teſtem adhibere, qui nomine, & loco ipſius ſubſcribat; *cit. l. Hac conſultiſſima 21. & l. Cum antiquitas 28.*
11 *Cod. de Teſt.* Si autem ipſemet Teſtator manu propria Teſtamentum ſcripſerit, non requiritur amplius propria, vel alterius octavi teſtis ſubſcriptio, tex. expr. *in cit. l. Cum antiquitas 28. §. Cum autem, Cod. de teſtamentis*, ibi: *Sancimus, ſi quis ſua manu totum teſtamentum, vel Codicillum conſcripſerit, & hoc ſpecialiter in ſcriptura repoſuerit, quod hæc ſua manu confecerit, ſufficiet ei totius teſtamenti ſcriptura, & non alia ſubſcriptio requiretur,*
12 *neque ab eo, neque pro eo ab alio.* Nec refert, an iſto, vel alio tempore ſcriptum, dictatumque ſit teſtamentum textu expreſſo *in cit. l. Hac conſultiſſima 21. Cod. de Teſtamentis*, ibi, *Licet alio tempore dictatum, ſcriptumve profera-*
13 *tur teſtamentum, ſufficiet.* Nec requiritur, quod Teſtator Teſtamentum ſcriptum prælegat, vel tenorem illius manifeſtet, ſed ſufficit, quod ſcripturam clauſam, aut convolutam exhibeat teſtibus, dicendo in illa ſuum contineri Teſtamentum, *cit. l. hac conſultiſſima*, ibi: *Dummodo tamen teſtibus præſentibus teſtator ſuum eſſe teſtamentum dixerit, quod offertur.*

14 Secundo ad valorem Teſtamenti ſolemnis Scripti, ſeu in ſcriptis requiritur quod in illo adhibeantur ſeptem teſtes idonei, *l. Hac conſultiſſima 21. Cod. de Teſtam. & l. Heredes 21. §. in Teſtamen. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt.*

15 Teſtes autem, ut ſint ad id idonei, debent eſſe maſculi; Mulieres enim ad id non admittuntur, *§. Teſtes autem 6. Inſtit. de teſtamentis ordinandis, l. Qui teſtamento 20. ff. Qui*
teſtamenta facere poſſunt. Item debent eſſe li- 16
beri, & non ſervi: ſervi enim excluduntur, *citat. leg. Hac conſultiſſima 21. & citat. §. teſtes*
autem. Item debent eſſe puberes, quia impu- 17
beres ad id inhabiles declarantur, *cit. §. teſtes*
autem, & cit. l. Hac conſultiſſima, Item te- 18
ſtes, ut ſint idonei, non debent eſſe furioſi, neque muti, nec ſurdi, omnes enim iſti excluduntur, *cit. §. teſtes autem 6. Inſtit. de teſtamentis ordinandis.* Ad quos reducuntur etiam
cæci, ex eo quod Teſtamentum videre non 19
poſſunt, quod tamen requiritur, *arg. l. Si non*
ſpeciali 9. Cod. de teſtamentis. Item debent eſ- 20
ſe teſtes extra omnem ſuſpicionem; Unde teſtis eſſe non poteſt in Teſtamento ipſe Heres inſtitutus, *l. Qui teſtamento 20. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt; §. Sed neque Heres, Inſtit.*
de teſtament. ordinand. Neque is, qui in pote- 21
ſtate Teſtatoris, ſeu Heredis eſt, neque pater ejus, qui eum habet in poteſtate, neque fratres, qui in ejuſdem patris poteſtate ſunt; *§. in teſtibus 9. & cit. §. Sed neque Heres 10. Inſtit. de teſtament. ordinand.*

Cæteri autem conſanguinei, & affines Te- 22
ſtatoris, ſeu Heredis, nec non famuli, Officiales, Miniſtri, ac Domeſtici ejus teſtes ad id eſſe poſſunt; Immo etiam fratres jam emancipati, & pater in Teſtamento filii Teſtatoris jam emancipati; Item maritus in Teſtamento uxoris; In iſtis enim omnibus ceſſat ratio Legis, vinculum ſcilicet unitatis ex patria poteſtate proveniens. Nec obſtat *cit. §. In teſtibus 9. Inſtit. de teſtam. ordinandis*, ubi ad id excluditur *teſtimonium domeſticum*, & *cit. §. Neque Heres 10. Inſtit. eod.* ubi declaratur inhabilis *is, qui in poteſtate ejus*, (ideſt Heredis) *eſt*; Quia uterque textus intelligendus eſt de iis, quos vinculum patriæ poteſtatis unit cum Herede, vel Teſtatore, ita ut qui ſub Heredis vel Teſtatoris patria poteſtate eſt, filius videlicet, & qui hac ratione domeſticus reperitur, teſtis eſſe non poſſit, ut communiter interpretantur Doctores.

Poſſunt etiam plures ex eadem domo, quam- 23
vis conſanguinei, ut pater, & filius, duo, vel plures fratres teſtes eſſe in eodem Teſtamento; Dummodo non ſint ſub patria poteſtate Teſtatoris, *l. Ad teſtium 22. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt, & §. Pater 8. Inſtitut. de teſtament. ordin. c. Si teſtes 3. cauſ. 4. qu. 2.*

De rigore Juris Canonici non poſſunt ſaltem 24
licite extra caſum neceſſitatis Clerici ſine licentia Epiſcopi, & Religioſi, ſeu Monachi

ſine Prælati ſui facultate, & conſenſu teſtes eſſe, ſeu teſtimonium ferre in Teſtamentis, ſeu Inſtrumentis Sæcularium conficiendis, aliiſque cauſis, ſive contractibus Civibus Locorum. Gloſſa in *Authentic. de Monachis* §. *Cogitandum verſ. teſtes Collation.* 1. juncta Gloſſa Marginal. *ibidem* Abbas *in cap. cum Nuncius num.* 3. *de teſtibus*, Farinàcius *quæſt.* 61. *de teſtibus num.* 64. & plurimi alii per textum *in cap. Quamquam* 2. *cauſ.* 14. *quæſt.* 2. ubi in Synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. *capit.* 13. ſic ſtatutum legitur: *Quamquam Sacerdotum teſtimonium credibilius habeatur, tamen ipſi in ſæcularibus negotiis pro teſtimonio, aut in conficiendis Inſtrumentis non rogentur, quia eos in talibus rebus eſſe non convenit; Si autem eventu aliquo cauſæ interfuerint, & aliquid viderint, vel audierint, ubi nullæ idoneæ ſæcularium inveniantur perſonæ, ne veritas occultetur, aut malus ut bonus æſtimetur, in providentia proprii Epiſcopi ſit, ut, aut coram ſe, & competentibus Judicibus, aut aliter honorifice veritatem attollant*: Et in ejus Summario expreſſe dicitur: *In conficiendis Inſtrumentis Sacerdotes ad teſtimonium non vocentur*; Tum quia Clerici ſubſunt ſuo Epiſcopo, & ſtrictius Religioſi, ſeu Monachi ſuo Prælato Regulari, cum ſub ejus omnimoda Obedientia ſint poſiti, nec habeant velle nec nolle; *cap. ſi Religioſus* 27. *de election. in* 6. *cap. Religioſus* 2. *de Teſtament. in* 6. *cap. Religioſi* 5. *de ſepulturis in* 6. ergo hoc ipſo non poſſunt eſſe teſtes ſine licentia ejus, cui ſubſunt; *arg. cap. Monachi vagantes* 53. & *cap. Monachi et Monaſterio* 33. *cauſ.* 16. *q.* 1. cum ſimilibus; Tum etiam quia Clericis, vel Monachis, ſeu Religioſis illicitum eſt negotiis ſæcularibus ſe immiſcere. *Tot. tit. Ne Clerici, vel Monachi Sæcularibus negotiis ſe immiſceant*, juncto illo Apoſtoli 2. *ad Timoth. cap.* 2. ibi: *Nemo militans Deo, implicet ſe negotiis Sæcularibus*; Et quod Clericus abſque licentia Epiſcopi non poſſit teſtimonium ferre etiam in cauſa Civili coram Judice Laico, expreſſe declaravit *Sacra Congreg. Immun. in Aquilana* 5. *Maii* 1637. *lib.* 3. *Decr. Paul. pag.* 30. apud Ricciam *in Synopſi verb. Teſtis n.* 1. & ſæpe ſæpius alibi: Et hoc a fortiori dicendum eſt de Religioſo, ſeu Monacho ſine licentia ſui Prælati per ſupra adducta: In caſibus enim, in quibus neceſſarium eſt eorum teſtimonium, ſolet a Sac. Congr. concedi facultas Epiſcopo loci eos examinandi, ſicuti alios exemptos, ut videre eſt apud d. Ricciam *in Synopſi verb. Facultas examinandi Eccleſ. & exempt.*

25 Quamvis tamen de rigore Juris Canonici id ſit illicitum Clericis, & Religioſis; nihilominus validum eſt eorum teſtimonium; etiamſi ſine licentia; & præſcitu Superiorum teſtes in ſupradictis agant. Abbas *in cap. Cum nuncius n.* 3. & 4. & Felinus *ibid. n.* 3. *de teſtibus*, Maſcardus *de probationibus concluſ.* 260. *n.* 12. & 13. Farinacius *de teſtibus quæſt.* 61. *num.* 84. & 134. allegans plures alios, Reiffenſtuel *lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 13. Pirhing *ibidem n.* 3. Lezana *tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 13. & *tom.* 4. *verb. Teſtis Regularis, num.* 1. teſtans ex Novario ſic deciſum fuiſſe a Sacr. Congreg. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia licentia Superioris eſt quoddam accidentale, non autem de ſubſtantia actus teſtimonii, *argum. cap.* 1. *de teſtibus*; Tum quia multa fieri prohibentur, quæ ſi facta fuerint, obtinent roboris firmitatem; *cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus*: Tum etiam quia nullibi reperitur tale teſtimonium a Jure declarari irritum, ac invalidum; Immo, ut experientia docet, ſolent Clerici Sæculares paſſim in Teſtamentis, aliiſque contractibus Laicorum ex generali conſuetudine in teſtes adhiberi etiam ſine alia licentia Superioris Eccleſiaſtici, prout obſervant Farinacius *loc. cit. num.* 64. Azorius *conſil.* 590. *nu.* 20. Pirhing *lib.* 2. *Decret. tit.* 20. *num.* 60. Reiffenſt. *ibid. num.* 184. & alii. Quinimmo etiam Religioſi non ſemel ſine alia ſuorum Superiorum expreſſa licentia in teſtes aſſumuntur pro conficiendis Teſtamentis, præſertim in eorum Conventibus, ad quos Teſtatores pro majori celatione in dies accedunt: Nec deſunt auctores dicentes citatum Canonem *Quamquam* 2. *cauſ.* 24. *qu.* 2. procedere potius de honeſtate, quam de neceſſitate, prout videtur innuere ly *Eos in talibus rebus eſſe non convenit*. Vel non ipſum Canonem eſſe uſu receptum. Vel ſi receptum, denuo fuiſſe per contrariam conſuetudinem abrogatum. Conſultius tamen, & tutius eſt, ut monent ſupra citati Doctores, & alii paſſim, ad effugiendas omnes dubietates, Superiorum ad id petere, & obtinere facultatem; Nam quod poſſit impugnari teſtamentum, in quo Religioſus abſque ſui Superioris licentia eſt teſtis eo quod pro mortuo habeatur, tradit Joan. Faber §. *Teſtes n.* 3. *inſt. de teſtamentis*, junctis nonnullis aliis, quos in oppoſitum citat Maſcard. *de Prob. concl.* 260. *n.* 1. & 2.

26 Tertio ad valorem Teſtamenti ſolemnis ſcripti, ſeu in ſcriptis, requiritur, ut omnes teſtes, ita ſint præſentes, ut Teſtatorem, non tantum audire, ſed & videre poſſint. *Communis, arg. l. Si non ſpeciali* 9. *Cod. de teſtamentis*, ibi: *Si teſtes non conſpectu Teſtatoris teſ-*

ſimo-

ſtimonium officio functi ſunt, nullo jure teſtamentum valet.

27 Quarto requiritur non ſolum, quod teſtes ſint præſentes, ſed inſuper quod ad teſtificandum ſint rogati, ſeu invitati, ac moniti, *l. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. De teſtamentis*, ibi: *Rogatis teſtibus*.

28 Quinto requiritur, quod Teſtator, Teſtibus, ut ſupra, præſentibus, ſcripturam clauſam, aut convolutam exhibeat, dicendo in illa ſuum contineri Teſtamentum, *l. Hac conſultiſſima* 31. *Cod. de teſtamentis*, ibi: *Dummodo teſtibus præſentibus Teſtator ſuum eſſe teſtamentum dixerit quod offertur*.

29 Sexto ſequitur, quod Teſtamentum ſic exhibitum, vel propria manu ſubſcribat, ſi ipſemet totum non ſcripſit, vel ſi ſubſcribere nequeat, aut neſciat, octavum teſtem, qui nomine ipſius ſubſcribat, adhibeat, *cit. l. Hac conſultiſſima* 21. *& l. Cum antiquitas* 28. *Cod. de teſtamentis*.

30 Septimo requiritur, ut omnes, & ſinguli teſtes nomen ſuum propria manu ſubſcribant, & illud ſubſignent annulo, ſeu ſigillo ſuo, aut alieno, etiam a Teſtatore accepto, §. *Sed cum* 3. *&* §. *Poſſunt* 5. *Inſtit. de Teſtamentis ordinandis*, *l. Ad teſtium* 22. §. 4. *ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*, *l. Singulos teſtes* 30. *ff. eod. l. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. de teſtamentis*.

31 Octavo requiritur, ut totum negotium Teſtamenti ſolemnis ſcripti peragatur uno, eodemque loco, & tempore, unoque contextu, ideſt ullo actu alieno, ſive extraneo (qui ad Teſtamenti factionem non pertineat) interveniente, niſi ad modicum intervallum ex neceſſitate, interruptio aliqua facta ſit, quæ in tali caſu non obeſt; §. *Sed cum* 3. *Inſt. de teſtamentis ordinandis*, ibi: *Conſtitutum eſt, ut uno eodemque tempore ſeptem teſtibus adhibitis, & ſubſcriptione teſtium ſignacula teſtamentis apponerentur*. Et concordat *lex Heres* 21. §. *final. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*, *lex Hac conſultiſſima* 21. *& l. Cum antiquitas* 28. *Cod. de Teſtamentis*.

32 Ad valorem Teſtamenti ſolemnis *Nuncupativi* requiritur, quod Teſtator coram ſeptem Teſtibus idoneis ut ſupra, & ad id ſpecialiter rogatis, ſimul uno, eodemque tempore ultimam ſuam voluntatem, tam circa Heredis inſtitutionem, quam circa Legatum palam pronunciet, ſeu alias ſufficienter manifeſtet, ita ut intelligi poſſit. *Communis*, per textus expreſſos *in* §. *Sed hæc* 14. *Inſtitut. de teſtamentis ordinandis*, ibi: *Si quis autem ſine ſcriptis voluerit ordinare jure Civili Teſtamentum, ſeptem teſtibus adhibitis, & ſua voluntate coram eis nuncupata ſciat hoc perfectiſſimum teſtamentum Jure Civili, firmumque conſtitutum*. *Authentic. Hoc inter* §. 2. *Cod. de teſtamentis*, ibi. *Per Nuncupationem quoque, hoc eſt, ſine ſcriptura, teſtamenta non alias valere ſancimus, quam ſi ſeptem teſtes, ut ſupra dictum eſt, ſimul uno, eodemque tempore collecti, Teſtatoris voluntatem, ut teſtamentum ſine ſcriptura facientis audierint*; *& leg. In teſtamentis* 26. *Cod. eod.* ibi: *In teſtamentis ſine ſcriptis faciendis omnem formalem obſervationem penitus amputamus, ut poſtquam ſeptem teſtes convenerint, ſatis ſit voluntatem Teſtatoris, vel Teſtatricis ſimul omnibus manifeſtari ſignificantis, ad quos ſubſtantiam ſuam pervenire velit, vel quibus legata dare, vel fideicommiſſa, vel libertates diſponere*.

33 Ex quibus clare patet, quod pauciores ſolemnitates requiruntur ad Teſtamentum *Nuncupativum*, quam ad Teſtamentum *ſcriptum*; cum ad *Nuncupativum* non requiratur teſtium ſubſcriptio, nec ſigillatio eorundem, nec Teſtatoris; uti requiritur ad Teſtamentum *Scriptum* ex ſupradictis. *Communis*.

34 Unde Teſtamentum *Nuncupativum*, & Teſtamentum *Scriptum*, ſeu in ſcriptis inter ſe differunt. Primo, quia in Teſtamento *Scripto* plerumque celatur ultima voluntas Teſtatoris, & Heres inſtitutus. In *Nuncupativo* autem debent ultima voluntas Teſtatoris manifeſtari, & palam nuncupari Heres, ut ſciant Teſtes, quinam ſit inſtitutus. *Authent. Hoc inter* §. 2. *Cod. de Teſtamentis*, *l. Jubemus* 29. *Cod. eod.* Secundo, quia ad Teſtamentum *Scriptum* neceſſarie requiritur Scriptura, ſine qua Teſtamentum eſt nullum. *Nuncupativum* autem poteſt fieri ſine ulla Scriptura, ſola nuda voce coram teſtibus; Et quamvis hodie redigi ſoleat in ſcripturam, non ceſſat tamen per hoc eſſe Teſtamentum nuncupativum, cum ſcriptura adhibeatur, & fiat ſolum pro commodiori, & faciliori probatione, *argum. l. In re* 4. *ff. de fide inſtrumentorum*, ut patet ex dictis *ſupra num.* 8. ubi adducitur textus. Tertio, quia in Teſtamento *Nuncupativo* teſtes nec ſubſcribunt, nec ſubſignant, ſicuti nec Teſtator; Totum autem id requiritur ad Teſtamentum *Scriptum*, *l. Hac conſultiſſima* 21. *& l. Cum antiquitas* 28. *Cod. de Teſtamentis* §. *Sed hæc* 3. *&* §. *Poſſunt* 5. *Inſtit. de Teſtamentis ordinandis*; cum ſimilibus. *Vide ſupra n.* 10. 11. 29. 30.

35 Supradictæ ſolemnitates requiſitæ ad valorem Teſtamenti de jure Civili non requirun-

[illegible] de jure Canonico. *Communis*, textu [illegible] *Cum eſſes* [illegible] *de Teſtamentis*.

36 [illegible] jure enim Canonico ad valorem teſta-[illegible]. [illegible] pias, ſive profanas non [illegible] duo teſtes [illegible] & Parochus loci. *Communis*, per ex-[illegible] *cap. Cum eſſes* 10. *de* [illegible] *talem in tuo Epi-*[illegible] *obtinere, quod teſtamenta,* [illegible] *voluntate, penitus reſcin-*[illegible] *cum* [illegible] *ſeptem, vel quin-*[illegible] *quod Leges humanæ* [illegible], *Quia vero a divina Lege, & SS.* [illegible], *& a generali Eccleſiæ conſue-*[illegible] *eſſe* [illegible] *alienum, cum ſcriptum* [illegible] *cap.* 17. *num.* 6. *& cap.* 19. *num.* [illegible] *& Matth. c.* 18. *num.* 16.) *In ore* [illegible] *trium* [illegible] *ſtat omne verbum,* [illegible] *conſuetudinem improbamus, & te-ſtamenta, quæ Parochiani coram Presbytero ſuo,* [illegible], *vel duabus aliis perſonis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus per-manere, ſub interminatione anathematis prohi-bentes, ne quis hujuſmodi audeat reſcindere te-ſtamenta.*

37 Teſtes requiſiti de jure Canonico debent eſſe idonei, ac teſtes requiſiti de jure Civili, & [illegible] *ſupra num.* 15. Fagnanus *in citat. cap. Cum eſſes num.* 36. Covarruv. *ibidem num.* 14. Clarus *§. Teſtamentum quæſt.* 55. *num.* 3. Reiffen-ſtuel *lib.* 3. *tit.* 26. *num.* 133. Pirhing *ibidem num.* 12. & alii. Et ratio eſt, quia *in citat. cap. Cum eſſes*, immutata eſt forma teſtandi Juris Civilis quoad numerum tantum, non autem quoad qualitatem teſtium, cum ſicuti in jure Civili etiam in *dict. capit. Cum eſſes*, exigatur, quod Teſtamenta fiant coram perſo-nis idoneis; Ubicumque autem diſpoſitio Juris Civilis non reperitur expreſſe immutata, vel correcta a Jure Canonico, debet Jus Civile etiam in Foro Canonico, & Eccleſiaſtico ſer-vari, ut tradunt Doctores communiter per tex-tum *in cap. Intelleximus* 1. *de novi operis nuncia-tione*, ibi: *Sicut leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & Sacrorum ſtatuta Cano-num Principum Conſtitutionibus adjuvantur.*

38 Item per eamdem rationem dicendum eſt, quod tales teſtes ſicuti de Jure Civili, ita et-iam de jure Canonico debeant eſſe rogati, cum diſpoſitio Juris Civilis id requirens non ſit ex-preſſe correcta per Jus Canonicum, quia po-tius videtur approbata *in cap. Relatum* 11. *de Teſtamentis*, ibi: *Tribus, aut duobus teſtibus requiſitis*, ideſt rogatis; Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 133. Pirhing *loc. citat. num.* 12. Fagna-nus *loc. cit. a num.* 17. ubi ſub *num.* 19. dicit, quod hæc eſt communis opinio.

In defectu Parochi proprii de jure Canonico ſufficit, ſi quatuor teſtes ſint adhibiti, quia duo teſtes æquivalent Parocho, & vices ſupplent unius, quamvis maximæ ſint auctoritatis, ut patet ex *c. Cum a nobis* 28. *& cap. Licet* 47. *de teſtibus*. Sic docent Abbas *in cit. cap. Cum eſſes n.* 7. Covarruv. *ibid. n.* 12. *&* 13. Clarus *loc. cit. quæſt.* 53. *num.* 3. Molina *tract.* 2. *de Juſtitia diſp.* 133. *n.* 4. *&* 5. Pirhing *loc. cit. num.* 10. & ipſo teſte alii communiter. 39

In Ditionibus Romano Imperio ſubjectis, tam in Foro Eccleſiaſtico, quam Laicali fieri, & judicari debent Teſtamenta ſecundum ſo-lemnitates de jure Civili requiſitas; In ditio-nibus autem temporali juriſdictioni Romani Pontificis ſubjectis ſecundum ſolemnitates de jure Canonico requiſitas, & præſcriptas *in cit. cap. Cum eſſes* 10. *de teſtamentis*. Sic Gloſſa *ibid. verb. Improbamus*, Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 13. *num.* 1. & *in cap. Eccleſia* 10. *num.* 15. *de Conſtitutionibus*, Alexander *conſil.* 146. *n.* 6. *lib.* 2. *& conſ.* 177. *num.* 2. *lib.* 2. dicens hanc eſſe communem, Pariſius *conſil.* 51. *num.* 1. *lib.* 3. teſtans ſic affirmare ſcribentes omnes, nullo excepto, dicentes hanc concluſionem eſſe com-munem, & ſequendam in judicando, & con-ſulendo, & *num.* 15. aſſerit eam eſſe firmiſſi-mam, & indubitabilem, Pirhing *loc. cit. num.* 11. Reiff. *loc. cit. num.* 135. dicens opinionem hanc eſſe conſuetudine receptam, ſicque confir-matam, & conſequenter tenendam, ſicque te-nere communem aliorum apud Fagnanum *in cit. cap. Cum eſſes num.* 46. Et ratio eſt, quia cum Clerici ſint Cives, ac membra Reipublicæ, ubi degunt, æquum eſt, & rectæ rationi con-ſonum, ut in rebus mere politicis, Legibus ſæ-cularibus locorum ſe conforment. Eo vel ma-xime quod *cit. cap. Cum eſſes* 10. *de Teſta-mentis*, inſcribatur ab Alex. III. Hoſtienſi Epiſcopo, quæ Civitas Hoſtienſis eſt de tem-porali Juriſdictione Romani Pontificis. 40

Quamvis tamen graviſſimi Doctores teneant, quod Clerici etiam in Terris Imperii, alio-rumque Regnorum, poſſint condere Teſtamenta juxta diſpoſitionem, & formam Juris Cano-nici, traditam *in cit. c. Cum eſſes* 10. *de Teſta-mentis*, ita ut ubique ſervanda ſit in Foro Eccleſiaſtico. Sic Joann. Andreas *in cit. cap. Cum eſſes n.* 6. *verſ. Communiter*; Cardinal. *ib. num.* 5. *verſ. Joannes Andreas dicit*; ubi aſſe-rit, hanc opinionem eſſe veriorem. Imola *ibid. num.* 13. dicens hanc opinionem videri conſuetudine roboratam, & per conſequens 41

ſer-

ſervandam, Calderin. *conſ.* 8. *circa finem de Teſtamentis*, dicens hanc ſervari de facto, Clarus in §. *Teſtamentum qu.* 57. *verſ. Quæ quidem*, dicens non eſſe ab ea in conſulendo, & judicando recedendum, & paulo infra ſubdens: *A qua non recedas in practica, quia quantum ego vidi omnes, ita ſervatur ſine controverſia*, & ſic tenent alii apud Fagnan. *in citat. cap. Cum eſſes num.* 41.

42 Unde in praxi eſt attendendum ad conſuetudinem locorum, ut recte monent Molina *loc. citat. num.* 7. & 8. Pirhing *loc. citat. num.* 11. ubi ex Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 13. *n.* 1. & *in cap. Eccleſia* 10. *nu.* 15. *de Conſtitutionibus* dicit, quod in Imperio Romano eſt uſu receptum, quod Teſtamenta a Clericis fiant ſecundum Jus Civile, & Cæſareum, & ſi aliter fiant, non valeant.

43 Teſtamentum ad cauſas profanas carens una, vel pluribus ſolemnitatibus a Jure poſitivo requiſitis nullum, & invalidum eſt in foro externo. *Communis*, per text. in *l. Si non ſpeciali* 9. *l. Si unus* 12. & *l. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. de teſtamentis*, ibi: *ex imperfecto autem teſtamento* (ideſt ſolemnitatibus requiſitis deſtituto) *voluntatem defuncti tenere non volumus*, & §. *Ex eo* 7. *Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur*, ibi: *Imperfectum teſtamentum nullum eſt*, cum ſimilibus. Et ſic ſemper cenſuit Rota, & ſignanter *part.* 4. *tom.* 3. *dec.* 544. *n.* 1. *part.* 8. *dec.* 97. *n.* 9. *part.* 10. *dec.* 289. *n.* 3. *part.* 14. *dec.* 467. *num.* 1. *par.* 15. *dec.* 328. *n.* 2. *part.* 16. *dec.* 316. *n.* 4.

44 An autem, ſicut Teſtamentum ad cauſas profanas carens una, vel pluribus ſolemnitatibus a jure poſitivo requiſitis invalidum, & nullum eſt in foro externo, ita etiam ſit invalidum, & nullum in foro interno, ſeu conſcientiæ? celebris, & gravis controverſia eſt, in qua tres extant Doctorum ſententiæ.

45 Prima ſententia docet, quod Teſtamentum ad cauſas profanas carens una, vel pluribus ſolemnitatibus a Jure poſitivo requiſitis ſit validum in foro interno, ſeu conſcientiæ, ac proinde quod Heres, vel Legatarius ſcriptus licite retinere poſſit hereditatem, vel Legatum ex tali Teſtamento imperfecto acquiſitum, nec reddere debeat Heredi ab inteſtato, dummodo aliunde ſufficienter conſtet hanc fuiſſe voluntatem Teſtatoris, & quod Heres ab inteſtato in conſcientia teneatur ipſi tradere hereditatem, & ſolvere Legata ex tali Teſtamento imperfecto relicta. Ita Fagnanus *in cap. Cum eſſes* 10. *de Teſtamentis*, Abbas *ibidem*, Jaſon *in l. Cum quis* 10. *Cod. de Juris, & facti ignorantia*. Clarus, §. *Teſtamentum q.* 90. Zoeſius *in Commentar. ad Decretal. num.* 43. Fachin. *lib.* 4. *controverſ. cap.* 5. Molina *tract.* 2. *de Inſtitut. diſp.* 81. *num.* 2. Leſſius *de Jure & Juſtit. lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 3. Maſtrius *diſp.* 4. *Theol. moral. num.* 52. Sannig *diſp.* 12. *de Juſtitia quæſt.* 3. *num.* 9. Malder. *tract.* 1. *de Juſtitia cap.* 11. *dub.* 5. Felix Poteſtas *num.* 1. *par.* 2. *ſub num.* 2518. Matthæuc. *Official. Curiæ cap.* 52. *num.* 9. S. Antoninus *part.* 3. *tit.* 10. *cap.* 3. §. 14. Silveſter *in Summa verb. Legatum* 4. §. 10. Sotus *lib.* 4. *de Juſt. & Jur. quæſt.* 5. Petrus de Aragonia *in* 2. 2. *de Juſtitia quæſt.* 62. Reginald. *prax. fori Pœnit. lib.* 25. *num.* 105. Petrus Ancharanus *in Regul. Poſſeſſor, de Regul. Jur. in* 6. Bartolus *tract. de Minorit. cap.* 3. Plinius ſecundus *lib.* 2. *Epiſtol. ad Anianum*, his verbis: *Ego propriam Legem mihi dixi, ut defunctorum voluntates, etiamſi deficerent, quaſi perfectas tuerer*, & *lib.* 5. *Epiſtol. ad Calviſium*, his clarioribus verbis: *Hoc enim ſi Jus adſpicias, irritum, ſi defunctos, ratum & firmum eſt, mihi autem defuncti voluntas* (*vereor, quam in partem Juriſconſulti, quod dicturus ſum, accipiant*) *antiquior Jure eſt*: La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 717. Eamdem ſententiam tenent etiam Innocent. Imola, Alexander, Alciat. Albert. Brun. Alber. Florianus, Guido, Corneus, Tiraquell. Felin. Oroſius, Angelus, Adrian. Joann. Medina, Armilla, Navar. Caldar. Sarmiento, Perez, Tabiena, Segura, Comitolus, Filliucius, Molfeſius, Homobonus, Mantica, & alii quos affert Card. de Lugo *tom.* 1. *diſp.* 22. *ſect.* 9. *n.* 249. ubi obſervat, quod ſupradicti inferunt heredem ab inteſtato conſcium voluntatis defuncti, qui hereditatem, vel Legatum alicui reliquit, teneri in conſcientia ea ſolvere, vel ſi dubius fuerit, componere cum illo pro ratione dubii; Item ſi heres, aut Legatarius ab inteſtato poſſideat, poſſe heredem, aut Legatarium ex Teſtamento minus ſolemni, ſervatis debitis conditionibus, ſibi occulte compenſare.

Et fundamenta hujus ſententiæ deſumuntur, 46
tum ex Jure Canonico, tum ex Jure Civili. Ex Jure enim Canonico *cap. ultima voluntas* 4. *cauſ.* 12. *quæſt.* 2. ex verbis S. Gregorii Papæ expreſſe habetur: *Ultima voluntas defuncti modis omnibus ſervari debet*, & *cap. Indicante* 4. *de Teſtamentis*, ubi ſtatuitur deberi Legatum quamvis nudis verbis relictum, ibi: *In quibus voluntate ejus per omnia volumus adimpleri*, & in ejus Summario præciſe dicitur: *Debetur Legatum quamvis nudis verbis a Teſtatore relictum*, & *cap. Cum eſſes* 10. *eod.* decernitur, quod, quamvis deſit ſolemnitas ſeptem, vel

quinque teſtium, ſit validum Teſtamentum, ſi conſtet de voluntate teſtatoris, v. gr. per Parochum, & tres, vel duos teſtes.

47 Ex Jure autem Civili habetur *l. Non dubium 16. Cod. de Teſtamentis*, ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Illud etiam adjiciendum eſt, ut qui ex teſtamento, vel ab inteſtato Heres extiterit, etſi voluntas defuncti circa Legata, ſeu Fideicommiſſa, ſeu libertates Legibus non ſit ſubnixa, tamen ſi ſua ſponte agnoverit, implendi eam, neceſſitatem habeat*; Et *l. Et ſi 2. Codice de Fideicommiſſis*, ubi decernitur, quod ſi quis alicui Fideicommiſſum in Teſtamento minus ſolemni, & conſequenter invalido in foro externo relictum, ſolvat, & tradat, revocari, ſeu repeti poſtea non amplius poſſit, quia illud ſolvit, & tradidit urgente conſcientia, cum ſciverit talem revera fuiſſe Teſtatoris voluntatem, quamvis ejus Teſtamentum ex defectu ſolemnitatum fuerit invalidum in foro externo, ibi: *Et ſi inutiliter*, (ideſt abſque requiſitis a Jure ſolemnitatibus) *Fideicommiſſum relictum ſit, tamen ſi Heredes, comperta voluntate defuncti, prædia ex cauſa Fideicommiſſi Avo tuo præſtiterunt, fruſtra ab Heredibus ejus de ea re quæſtio tibi movetur, cum non ex ea ſola ſcriptura* (ſolemnitatibus deſtituta), *ſed ex conſcientia relicti Fideicommiſſi defuncti voluntati ſatisfactum eſſe videatur*. Item §. *Et quia 12. Inſtit. de Fideicommiſſariis hereditatibus*, ubi ſtatuitur, quod ſi quis Teſtator Teſtamento minus ſolemni mandaverit ſuo Heredi, ut vel Hereditatem, vel ſpeciale Fideicommiſſum reſtituat, & talis Heres perfidia tentus, neget hoc ſibi impoſitum fuiſſe, nec quidquam de hoc a Teſtatore audiſſe; tunc *Neceſſe eum habere, vel Jusjurandum ſubire, quod nihil tale a Teſtatore audiverit, vel recuſantem ad Fideicommiſſi, vel univerſalis, vel ſpecialis ſolutionem coarctari, ne depereat ultima voluntas Teſtatoris fidei Heredis commiſſa*: Et infra ſubjungitur, quod ſi is, poſtquam negaverit, confiteatur quidem, ſed excipiat dicendo Teſtamentum non valere, ex quo careat debitis ſolemnitatibus, ſit, hoc non obſtante, ad ſolutionem compellendus. Item §. *Per traditionem 20. Inſtit. de rerum diviſione*, ubi ſic expreſſe habetur: *Nihil enim tam conveniens eſt naturali æquitati, quam voluntatem Domini volentis rem ſuam in alium transferre ratam haberi*.

48 Inſuper hæc ſententia oſtenditur etiam ratione, quia ex Teſtamento minus ſolemni oritur obligatio naturalis, ut ex Communi ſententia docet Clarus §. *Teſtamentum q. 90. num.* 1. Atqui hoc nihil aliud eſt, quam tale Teſtamentum in foro conſcientiæ eſſe validum, ita ut heres ab inteſtato teneatur ei ſatisfacere, & inſtitutus poſſit tuta conſcientia ſibi relictum retinere, quamvis Jus Civile nullam actionem concedat ex tali Teſtamento; ergo &c. Tum quia Leges præſcribentes dictas ſolemnitates ad Teſtamenta, fundatur in præſumptione fraudis; conditæ enim ſunt, ut ſic omnis fraus in teſtamentis evitetur, *l. Quæſtiones 32. Cod. de Fideicommiſſis*, ibi: *Lex enim, ne quid falſitatis incurrat, per duos forte teſtes compoſitum Teſtamentum, majorem numerum teſtium expoſtulat, ut per ampliores homines perfectiſſima veritas reveletur*. Præſumptio autem cedit veritati, *argum. cap. Super hoc 5. de renunciatione*, *l. Continuus 137. ff. de verbor. ſignificat. leg. Ultim. ff. quod metus cauſa, leg. Imperatores 29. ff. de probationibus*, adeoque ſi aliunde conſtet de vera voluntate Teſtatoris, ſicque ceſſet præſumptio fraudis, ceſſant etiam ipſæ Leges, nec amplius obligant ſaltem in conſcientia, cum ceſſante ratione, & cauſa Legis, vel obligatione, ceſſet Lex, ſeu obligatio ipſa, *l. Adigere 6. §. 2. ff. de Jurepatronat.* Card. de Luca autem *diſc. 21. de donat.* dicit, quod licet iſta opinio apud morales ſit magis communis, & recepta, reputatur per Canoniſtas minus vera, & in Foro nullatenus recepta, ita ut numquam practicari viſa fuerit.

Secunda ſententia oppoſita expreſſe tenet, 49
quod Teſtamentum ad cauſas profanas carens una vel pluribus ſolemnitatibus a Jure Civili requiſitis, ſit invalidum, & nullum, non ſolum in foro externo, ſed etiam in foro interno, ſeu conſcientiæ, adeo ut Heredes, & Legatarii vi talis Teſtamenti, nec poſſint aliquid accipere, nec, ſi jam acceperint, illud tuta conſcientia retinere valeant, ſeu Heredibus ab inteſtato teneantur ſub gravi cuncta relinquere, aut reſtituere, quantumcunque de voluntate Teſtatoris certo conſtet. Sic Covarruvias *de teſtamentis cap. 10. n. 12.* Card. Petra *tom. 2. Comment. ad Conſt. X. Innoc. III. ſect. 4. n. 4.* Vaſq. *in Opuſc. de Teſtame. cap. 3. dub. 1.* Suarez *lib. 5. de Legibus cap. 24. n. 4.* Valentia *tom. 2. diſp. 5. q. 6. par. 5. §. 1. quæſtiuncul. 1.* Salas *de Legibus diſp. 16. ſect. 12. n. 52.* Bonacina *de Contract. diſp. 3. quæſt. 1. punct. 3.* Diana *tom. 1. tract. de Contractibus reſolut. 75.* Henrincx *diſp. 2. q. 4. de Teſtam.* Haunold. *tract. 6. c. 1. controv. 3.* Henno *tom. 2. tract. 2. de Jur. & Juſt. diſp. 6. q. 7. ar. 4. concl. 1.* Beja *par. 1. caſ. 53.* Dicaſtil. *lib. 2. tract. 2. dub. 8.* Baldus, Fulgoſius, Paulus de Caſtro, Fortunius, Matienzo, Padilla, Gregorius Lopez, Antonius

Go-

Gobez, Victoria, Ledeſma, Valerus, Veja, Aragonius, Salonius, Naldus, Bannes, Becanus, & alii, quos affert Card. de Lugo *loc. cit. n.* 250. & hanc fatentur probabilem, Leſſius, Sanchez, Malderus, Joan. de la Crux apud ipſum *l. c.* & plures alii.

50 Et fundamentum præcipuum hujus ſententiæ petitur a pluribus Legibus, quæ aperte declarant teſtamentum cenſendum eſſe ut non factum, cui deeſt aliqua ſolemnitas requiſita, & ſignanter *l. Si non ſpecial. 9. Cod. de teſtame.* ibi: *Si teſtes non in conſpectu Teſtatoris teſtimoniorum Officio functi fuerint, nullo Jure teſtamentum valet*, *l. Si unus* 12. *Cod. eod.* ibi: *Si unus de ſeptem teſtibus defuerit, vel coram Teſtatore omnes eodem loco teſtes, ſuo, vel alieno annulo non ſignaverint, Jure deficit teſtamentum*, *l. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. eod.* ibi: *Non ſubſcriptum autem a teſtibus, ac non ſignatum teſtamentum pro infecto haberi convenit.* Et *ibid.* infra: *Ex imperfecto autem teſtamento voluntatem tenere defuncti . . . . non volumus*, *§. Ex eo 7. Inſt. Quibus modis teſtamenta infirmentur*, ibi: *Imperfectum teſtamentum ſine dubio nullum eſt*; Et concordant *l. Si quæramus* 5. *ff. Qui teſtame. facere poſſunt*; *l. Et ab antiquis* 31. *Cod. de teſtame.*, ac plures aliæ.

51 Ex quibus Juribus Patroni hujus ſententiæ ſic arguunt: Teſtamentum ſolemnitatibus deſtitutum declaratur imperfectum, nullum, irritum, ac invalidum, ut patet ex allatis textibus; Atqui ubi Jus poſitivum declarat certos actus eſſe nullos, & invalidos, ipſi non obligant in conſcientia, ut patet in Donationibus pupillorum, & ſimilibus, in Matrimonio ſine præſentia teſtium, & Parochi, & hujuſmodi, ergo &c. Tum quia ad valorem cujuſcumque actus requiritur voluntas, & potentia, *arg. c. Cum ſuper* 23. *de Offic. & poteſt. Deleg.* Atqui nemo teſtari poteſt ſine ſolemnitatibus a Jure Civili requiſitis, ut clare patet ex citatis Juribus, & ut expreſſe dicitur *in c. Quæ contra* 64. *de regul. Juris in* 6. *Quæ contra Jus fiunt, debent utique pro infectis haberi*, ergo &c. Unde Card. de Luca *loc. c. de donationibus diſc.* 21. *n.* 9. videtur aſſerere, hanc ſecundam ſententiam eſſe in praxi tenendam, cum dicat, quod licet prima opinio ſit apud morales magis communis, & recepta, reputatur tamen per Canoniſtas minus vera, atque in Foro nullatenus recepta, ita ut nunquam practicari viſa fuerit.

52 Tertia ſententia eſt media, per quam, ut recte notat Pirhing *lib.* 3. *Decr. tit.* 26. *num.* 13. *in fine*, fere conciliantur inter ſe prædictæ duæ ſententiæ oppoſitæ, & docet, quod dictum teſtamentum minus ſolemne, ſeu imperfectum non ſit quidem irritum, & invalidum ipſo Jure, in foro conſcientiæ, at tamen poſſit tale declarari per ſententiam Judicis, apud quem, tam Heres ab inteſtato, quam Heres ſcriptus poſſunt licite agere, ut jus ſuum pro ſua bona fide in diverſis Legibus, & rationibus fundata defendant, quamvis ſint de voluntate Teſtatoris omnino certi; Unde tale Teſtamentum quadam ratione eſt validum, ideſt antequam per ſententiam Judicis irritetur, ſeu irritum declaretur, & quadam alia ratione eſt invalidum, ideſt quatenus poteſt, immo etiam debet per ſententiam Judicis invalidum declarari, ſi ſuper eo in Judicio lis fuerit mota. Ita Cabaſſutius *Juris canonici Theoria, & praxis lib* 6. *cap.* 3. Pontas *verb. Teſtame. cap.* 20. *in fin.* Menochius *de præſumptionibus lib.* 1. *præſump.* 80. *n.* 7. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 17. *n.* 2. Sotus *de Juſtitia l.* 4. *quæſt.* 5. *ar.* 3. Bannes *diſp.* 3. *ad q.* 62. Thomas Sanchez *lib.* 4. *Conſil. c.* 1. Beja *puncto de furto, & damno dato caſu* 2. Sa *verb. Hereditas n.* 32. *verb. Teſtamentum n.* 3. Tanner. *tom.* 3. *Theol. diſp.* 4. *q.* 6. *dub.* 13. *n.* 332. Pirhing *lib.* 3. *tit.* 56. *num.* 13. Reiffenſtuel *ibid. num.* 118. & *in Theologia moral. tract.* 8. *diſt.* 3. *q.* 2. *n.* 15. *& ſeq.* & alii.

53 Unde juxta hanc ſententiam prædictarum duarum fere conciliativam concludimus, quod tale Teſtamentum minus ſolemne, ſeu imperfectum ad cauſas profanas validum eſt, & obligat in conſcientia ante ſententiam Judicis. Secus autem poſtquam, uti debet, Judex ſententiam tulerit pro ejus invaliditate, & hanc in primis videntur inferre præmiſſa fundamenta utriuſque prædictæ inter ſe oppoſitæ ſententiæ, cum prior locum habeat ante ſententiam Judicis, & poſterior ſolum poſt Judicis ſententiam.

54 Probatur tamen ulterius quoad primam partem, quia ex tali Teſtamento oritur obligatio naturalis, cujus præcipuus effectus eſt tribuere creditori Jus accipiendi, ac retinendi in conſcientia id, quod ſic naturaliter debitum eſt, donec exceptione Legis Civilis, & per ſententiam Judicis elidatur. Obligatio enim naturalis ſufficit ad transferendum dominium, adeoque teſtamentum illud validum eſt, & obligat in conſcientia ante ſententiam Judicis, ſeu donec per ſententiam Judicis irritetur, vel irritum declaretur.

55 Probatur etiam ulterius quoad ſecundam partem, quia, cum Judex ſecundum Leges judicare debeat, *c. In iſtis* 3. *diſt.* 4. & Teſtamen-

tum

[illegible] in validum [illegible] ... [illegible] Legum [illegible] ... [illegible] Cap. [illegible] de Magistr. [illegible] ... [illegible] Sacerdotes Leviticæ generis, & ad Judicem, qui fuerit illo tempore . . . sequerisque sententiam eorum, nec declinabis ad dexteram, neque ad ſiniſtram.

56 Et quod poſt Judicis ſententiam etiam in foro conſcientiæ pro irrito ſit habendum tale Teſtamentum, quamvis ante Judicis ſententiam pro valido habeatur, patet a ſimili variis exemplis ex Jure deſumptis; Sic enim ſine debitis ſolemnitatibus a Jure requiſitis electus, quamvis tuta conſcientia Beneficium retinere poſſit, ſi nemo ſe opponat, vel Electionem impugnet, cap. Quod ſicut, de electione. tamen poſt ſententiam Judicis [illegible] irritam, & nullam declarantis, etiam in foro conſcientiæ abſtinere, ac Beneficium dimittere tenetur, ut tradunt communiter Doctores. Item quamvis contrahens cum Pupillo ſine auctoritate Tutoris, naturaliter, & in foro interno valide agat, & tuta conſcientia [illegible] poſſit quod ex tali contractu accepit, argum. leg. Stichum 95. de Solutionibus, tamen poſtquam Judex contractum nullum, & irritum declaraverit, acceptum reſtituere tenetur, ut fatentur omnes. Idem dicendum eſt in caſu alienationis rerum Eccleſiaſticarum, non ſervatis debitis ſolemnitatibus, & de multis aliis ſimilibus.

57 Hinc reſolves, quod Teſtamentum ſine debitis ſolemnitatibus conditum ante ſententiam Judicis, & quando nemo ſe opponit, ita validum eſt in foro interno, ſeu conſcientiæ, ut Heredes, & Legatarii in eo conſtituti, tuta conſcientia accipere, & retinere poſſint Hereditatem, & Legata ſibi in tali Teſtamento relicta: Poſt ſententiam vero Judicis etiam in foro interno eſt ita nullum, ut ipſi tuta conſcientia nihil accipere poſſint, & ſi quid acceperint, id totum reſtituere teneantur.

58 [illegible]. Tunc tamen Heres ab inteſtato Teſtamentum ſine [illegible] ſolemnitatibus factum [illegible] Legis [illegible] ... [illegible] Heredes ab inteſtato, [illegible] Heredibus, vel Legatariis inſtitutis, Hereditatem, & Legata cedere [illegible] in conſcientia tenentur.

* Quoad diſpoſitionem Capitis Cum eſſes, non ſufficit, ſi ſint duo, vel tres teſtes, & abſit Parochus, cum in Canone ſit etiam Presbyteri ſui. Nec ſufficit, ſi defectum Parochi ſuppleat Capellanus. Denique teſtes maſculi requiruntur, nec feminæ valent. Tamen valet teſtamentum ita conditum etiam [illegible] non ſit in extremo vitæ periculo. Inſtruct. Ben. [illegible] § 8. q. 23. 59

Scribenda ſunt teſtamenta a Parocho coram teſtibus, & a teſtatore ſubſcribenda, ſicut etiam a Parocho, & teſtibus. Si tamen ſcribere ignorent, ſufficit ſcriptura Parochi, & ſignum Crucis impreſſum in charta a teſtibus, ibid. § 14. 60

Ita ſcriptum teſtamentum ſaltem intra octo 61 dies Parochus cum teſtibus deferre debet tabellioni; & ſi adſit ſubſcriptio teſtatoris, & teſtium, non requiritur, ut ſingula contenta in teſtamento referant Notario. Si nulla ſit teſtatoris ſubſcriptio, tunc Parochus ſeu Sacerdos viva voce exprimere debet, quidquid in eo teſtamento continetur; quod, & a ſingulis teſtibus ſeorſim præſtandum eſt. Denique, & ſinguli illi ſubſcriptionem ſuam agnoſcant. Ibidem §. 16. Has vero omnes depoſitiones ſcribat tabellio, & jungat teſtamento.

Ad ſervanda vero quæ in teſtamento mandantur, diſcuſſio Parochi, & teſtium agenda eſt a Judice competente, citata parte, cujus intereſt, excepta tamen conſuetudine, ut valeant teſtamenta, nulla facta publicatione, ſi illa repoſita ſint in Archivio. Ibid. §. 16. 62

Additiones ex aliena manu.

Graviſſima eſt quæſtio, de qua hic agit Auctor, an ſcilicet teſtamentum minus ſolemne obliget in conſcientia. Ad rectam autem hujus quæſtionis reſolutionem prius videndum, utrum teſtamentum ſit juris naturalis, an juris poſitivi. 63

Jus autem naturale pro pace generis humani expoſcere, ut introducto dominio, aliqua ſtatuatur ſucceſſio, non eſt, quod dubitari poſſit. Aſſiduis enim diſcordiis, a quibus abhorret 64

horret jus naturale, expoſiti eſſent homines, ſi in obitu cujuſcumque, quæ ab eo relinquuntur bona, ea fierent primi occupantis, minimeque ex ordine ſucceſſionis ſtabilito ad
65 vocatos pertinerent. At quod ſucceſſio hæc ſit potius teſtamentaria, quam legitima, non determinat jus naturale. Nec jus proprietatis eo extendendum, ut quis etiam poſt mortem de
66 rebus ſuis diſponere valeat. Convenit propterea hodie fere inter omnes, teſtamentum non eſſe juris naturalis, ſed juris poſitivi. Confer *Bynkershoeck Obſerv. lib. 2. cap. 7.*

67 Poſito autem, quod teſtamentum ſit non juris naturalis, ſed juris poſitivi, facile eſt dignoſcere, ut ad propoſitam quæſtionem veniamus, teſtamentum minus ſolemne non obli-
68 gare in conſcientia. Obligatio enim in conſcientia deſcendere debet, vel a jure naturali,
69 vel a jure poſitivo. At teſtamentum minus ſolemne nec obligat de jure naturali, quia ut mox recognitum eſt, teſtamentum tametſi ſolemne non eſt juris naturalis, nec obligat de jure poſitivo, quia jus poſitivum non aliter vim obligandi tribuit teſtamento, quam concurrentibus ſolemnitatibus ab ipſo præſcriptis. Patet igitur, & quidem ad evidentiam uſque, teſtamentum minus ſolemne obligare in conſcientia haud poſſe. Habes reſolutionem graviſſimæ quæſtionis ex genuinis principiis petitam.

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt omnia Teſtamenta privilegiata.

1 Teſtamenta privilegiata ſunt Teſtamenta, quæ licet careant ſolemnitatibus alias de Jure communi requiſitis, ex ſpeciali tamen privilegio valent, ac ſi ipſas haberent. *Com-*
2 *munis*. Et Teſtamenta privilegiata ſunt, Teſtamentum ad pias cauſas; Teſtamentum parentum inter liberos; Teſtamentum Militum in expeditione bellica conditum; Teſtamentum Ruſticorum; Teſtamentum tempore peſtis factum; Teſtamentum publicum, ideſt fide, & Auctoritate publica, Principis nempe, vel Judicis. *Communis*.

3 Teſtamentum ad pias cauſas eſt illud, in quo pro Herede inſtituta eſt cauſa pia. *Com-*
4 *munis*. Nomine cauſæ piæ veniunt hic omnia loca, & Inſtituta pia ut Eccleſiæ, Conventus, ſeu Monaſteria, Hoſpitalia, Noſocomia, Confraternitates, & pauperes omnes, non ſolum qui carent neceſſariis vitæ, & naturæ, ſed etiam qui carent neceſſariis ad decentem ſuſtentationem juxta qualitatem, & conditionem ſui ſtatus, quales interdum poſſunt eſſe etiam Nobiles, Barones, Comites, immo & Principes, qui non ob exceſſivam pompam, & luxum, nec ob malam dilapidationem, nec ob aliam culpam propriam, ſed ex infortunio, vel caſu aliquo, ut incendio, ruina, bello, latrociniis, multitudine prolium, & hujuſmodi, valde egent neceſſariis ſtatui, ac conditioni ſuæ; Dummodo tamen eiſdem principaliter ob honorem, & amorem Dei, & animæ ſalutem Hereditas, vel legata relinquantur. *Communis* per text. *in cap. Conſideranda 17. diſt. 86.* ubi expreſſe ſit mentio etiam de iis, qui Divites, vel Nobiles ad egeſtatem abſque proprio vitio pervenerunt.

Teſtamentum ad pias cauſas perfecte, & 5
pro utroque Foro eſt privilegiatum, ita ut non ſolum in Foro interno, ſed etiam in Foro externo valeat; quamvis careat ſolemnitatibus a Jure Civili alias ad Teſtamentum requiſitis; Dummodo aliunde ſufficienter conſtet de Teſtatoris ultima voluntate; *Communis*, textu expreſſo *in c. Relatum 11. de Teſtamentis*, ibi: *Mandamus quatenus cum aliqua cauſa talis ad veſtrum fuerit examen deducta; eam non ſecundum Leges, ſed ſecundum Decretorum ſtatuta tractetis, tribus, aut duobus legitimis teſtibus requiſitis*. Et tale Teſtamentum eſſe privilegiatum etiam de Jure Civili, non obſcure deſumitur *ex l. Si eum ſervum 29. ff. De Fideicommiſſariis libertatibus*, ubi licet pater in imperfecto Teſtamento libertatem cuidam reliquiſſet eum nihilominus manumittere debuerunt filii, & *ex l. Habeat 1. Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*; Et dato, quod tale Teſtamentum non eſſet privilegiatum de Jure Civili, adhuc debet dici privilegiatum pro Foro Civili a Jure Canonico *in cit. cap. Relatum*; ubi, ut fatentur Doctores communiter, ſunt correctæ Leges Civiles ſolemnitatem requirentes in Teſtamento ad pias cauſas; Et ratio eſt, quia in cauſa, & materia ſpirituali, qualis eſt Teſtamentum ad pias cauſas, ſervandum eſt Jus Canonicum in utroque Foro, tam Civili, ſeu Laicali, quam Eccleſiaſtico, ac in quovis Loco, ſeu Territorio; *arg. cap. Quæ in Eccleſiarum 7. & cap. Eccleſia S. Mariæ 10. de Conſtitutionibus*; Sicque ſervat praxis, & conſuetudo univerſalis, quæ eſt optima Legum interpres; *l. Si de interpretatione 37. & l. Nam Imperator 38. ff. de Legibus*, *c. Cum dilectus 8. de conſuetudine*.

In Teſtamento ad pias cauſas ſufficiunt duo 6
te-

7 teſtes *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Relatum* 11. *de Teſtamentis*. Dicti duo teſtes non ſunt neceſſarii ad ſubſtantiam, & valorem Teſtamenti ad pias cauſas, ſed tantum ad probationem in Foro externo, in caſu, quo aliunde non conſtet, nec probari poſſit voluntas Teſtatoris niſi per teſtes, Fagnan. *in c. Cum eſſes* 10. *de Teſtamen. n.* 8. Covarruv. *de Teſtamen. cap.* 11. *n.* 12. Menochius *lib.* 3. *conſil.* 224. *a n.* 58. Engel *lib.* 3. *Decr. titul.* 26. *n.* 18. Pirhing *ib. n.* 20. Reiffenſtuel *ibid. num.* 143. Card. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Conſt. X. Innoce. III. ſect.* 3. *num.* 15. Card. de Luca *de Teſtame. diſc.* 14. *num.* 5. *&* 7. & alii paſſim, ac Rota *deciſ.* 374. *num.* 6. *par.* 1. *diverſ. deciſ.* 311. *n.* 16. *&* 17. *coram Card. Cerro*, *& deciſ.* 665. *n.* 3. *coram Emerix Jun.*, *& in Barchinonen. Hereditatis* 11. *Mar.* 1689. §. *Cumque*, *coram D. Molines*, *& in Colonien. Teſtame.* 23. *Junii* 1704. §. *Quoniam*, *co-*
8 *ram D. Lancetta*. Unde, ſi aliunde ſufficienter conſtet de voluntate Teſtatoris, Teſtamentum ad pias cauſas in utroque Foro, tam externo, quam interno Civili, & Canonico, etiam ſine teſtibus validum exiſtit. *Communis* cum omnibus ſupracitatis, & alias: Modus enim probatorius per duos teſtes inductus *in cit. cap. Relatum* non importat neceſſitatem teſtium, ſed exemplificative fuit dictum de iis, ut naturalis probatio reſultet, & ſufficienter conſtet de voluntate Teſtatoris, de qua aliunde ſufficienter conſtante non eſt curandum, an teſtes intervenerint, nec ne. Cum non ſit opus alia probatione, quando de veritate conſtat.

9 Si validum eſt Teſtamentum ad pias cauſas etiam ſine ullis teſtibus, ſi manu propria Teſtatoris nota, & indubitata ſit ſcriptum, vel ſubſcriptum. Sicuti etiam valet, & ſufficit ad id Cedula ſcripta, vel ſubſcripta ab ipſo Teſtatore, etiam nullo teſte in ea ſubſcripto, vel præſente, quidquid dicant aliqui apud Mantic. *de Conject. lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 4. Tiraquell. *de privileg. piæ cauſæ privil.* 1. Nam ſic communiter ſuſtinent Doctores citati, & Valaſc. *conſ.* 67. *num.* 8. Barboſa *in c. cap. Relatum n.* 4. Card. de Luca *diſcurſ.* 26. *n.* 8. *de Teſtamen.* Gratian. *diſcep.* 705. *num* 20. *& ſeq.* Cabed. *deciſ. Luſitan.* 129. *n.* 12. *lib.* 2. Rota *par.* 19. *tom.* 2. *rece. deciſ.* 449. *n.* 3. & ſæpe alibi.

10 Item valida eſt diſpoſitio Teſtatoris ad pias cauſas, ſi ipſe Heres ab inteſtato ſine omni teſte audivit defuncti voluntatem: In hoc enim caſu omnino tenetur in Foro interno adimplere defuncti voluntatem: immo etiam in Foro externo, ſi fateatur ſe revera eam audiviſſe; *arg.* a fortiori, *l. Non dubium* 16. *Cod. de Teſtame.* ubi de Teſtamentaria voluntate Defuncti etiam ad cauſas profanas, quamvis carente debitis ſolemnitatibus ſic ſtatuitur: *tamen ſi ſua ſponte agnoverit*, *implendi eam*, *neceſſitatem habeat*. Et concordat *l. Etſi* 2. *Cod. de Fideicommiſſis*, ibi: *Si Heredes comperta voluntate defuncti &c.* & aliæ adductæ *ar. antecedenti ſub n.* 47. Vide *ibi*.

Teſtamentum inchoatum, ſed non per- 11
fectum, quia Teſtator morte præventus non potuit illud abſolvere, licet alias invalidum ſit, *l. Si is*, *qui* 25. *ff. Qui Teſtame. facere poſſunt*, valet tamen quoad legata pia in eo relicta, quæ in illa imperfecta diſpoſitione jam expreſſa erant; Covarruv. *de Teſtame. cap.* 11. *n.* 14. Layman *lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 2. *n.* 6. Molina *diſp.* 134. *n.* 9. Abbas *in cap.* 1. *de ſucceſſion. ab inteſtato num.* 2. Pirhing *loco cit. num.* 22. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 173. Tiraquel. *loc. cit. privileg.* 7. Decius *conſ.* 159. teſtans de communi, Bartolus, Jaſon. Alexander, & *Communis aliorum* contra Clarum §. *Teſtame. quæſt.* 7. *num.* 4. Et ratio eſt, quia in Teſtamento ad pias cauſas non attenditur rigor Juris Civilis; *arg. cap. Relatum* 11. *de Teſtamen.* ſed ſufficit, quod vere conſtet de voluntate Teſtatoris, uti revera conſtat in hoc caſu quoad legata pia in tali Teſtamento jam expreſſa.

Item quamvis Teſtamentum ad cauſam pro- 12
fanam factum ob defectum ſolemnitatis Civilis, corruat, valet nihilominus quoad legata pia in eo relicta; Pirhing *loc. c. n.* 22. Reiffenſt. *loc. cit. num.* 164. Engel *loc. cit. num.* 20. Covarruv. *in cap. Relatum* 11. *n.* 2. *&* 3. *de Teſtame.* Molina *loc. cit. de Juſtitia tract.* 3. *diſp.* 134. *num.* 2. Tuſcus verb. *Legatum concluſ.* 109. *num.* 7. Layman *loc. cit.* Card. Petra *loc. c. num.* 62. & ipſo teſte *Communis aliorum*; Et ratio eſt, quia in relictis ad cauſam piam non attenditur Jus Civile; *argum. cit. cap. Relatum* 11. *de Teſtame.* adeoque, quamvis tale Teſtamentum corruat quoad profana, valet tamen quoad legata pia in eo relicta.

Teſtamentum ſine ſolemnitatibus a Jure Ci- 13
vili requiſitis conditum ad cauſas pias, valet etiam quoad legata profana in eo contenta. Covarruv. *de Teſtamentis cap.* 11. *n.* 2. Molina *cit. diſp.* 134. Tiraquell. *loc. c. privileg.* 80. Pirhing *loco cit. num.* 22. Engel *loco cit. n.* 19. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 161. Layman *loco cit. n.* 10. & alii paſſim contra paucos alios.

alios. Et ratio eſt, quia cum tale Teſtamentum valeat tamquam principale, debent valere etiam legata tamquam acceſſorium: *argum. cap. Acceſſorium 42. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.*

14 Quamvis Teſtamentum ad interrogationem alterius, & ſolis nutibus, ſeu ſignis factum non valeat de Jure Civili, per text. *in l. Jubemus 29. Cod. de Teſtamentis*, valet nihilominus ad pias cauſas. Tiraquell. *loco cit. privileg.* 8. Barboſa *in cap. Cum tibi 13. num. 3. de Teſtamentis*, Menoch. *loco cit. n.* 24. Card. Petra *loco cit. num.* 40. Jul. Clar. §. *Teſtamentum quæſt. 6. num.* 7. & alii communiter. Teſtari enim ad interrogationem alterius, & ſolis nutibus, ac ſignis non eſt prohibitum Jure naturæ, & gentium, ſed Jure Civili, quod in Teſtamentis ad pias cauſas non attenditur, *argum. cit. cap. Relatum* 11. *de Teſtamentis.*

15 Item quamvis non valeat teſtamentum ſine inſtitutione Heredis, valent tamen legata pia in eodem teſtamento adjecta. Rota *par.* 19. *tom. 2. rec. deciſ.* 484. *num.* 4. Card. de Luca *de Teſtamentis diſc.* 16. *n.* 4. Card. Petra *loc. cit. n.* 45. & alii paſſim.

16 Item quamvis non valeat Teſtamentum cum Herede incerto, valet tamen favore piæ cauſæ, ut ſi Teſtator dicat: Inſtituo Heredes pauperes, animas Purgatorii, Eccleſiam, & hujuſmodi. Barboſa *in cit. cap. Cum tibi* 13. *num. 4. de Teſtament.* Tiraquell. *loco cit. privileg.* 55. & 56. Card. de Luca *de Teſtam. diſc.* 22. *n.* 5. Card. Petra *loco cit. num.* 42. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 151. & *Communis aliorum.*

17 Item quamvis non valeat Teſtamentum, quo quis hereditatem, vel legata alterius arbitrio diſtribuenda committit, per text. *in l. Illa 32. l. Si quis 68. ff. de hered. inſtit.* tamen valet, ſi id fiat ad pias cauſas, v. g. dicendo: Inſtituo heredes bonorum meorum pauperes, quos Franciſcus elegerit, vel lego mille aureos decem puellis, centum pro unaquaque, ſi heres meus voluerit, & hujuſmodi. Ita Jul. Clar. §. *Teſtamentum q. 6. n.* 5. Covarruv. *de Teſtam. in cap. Cum tibi num.* 12. Layman *loc. cit. num.* 7. Pirhing *loco cit. num.* 23. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 151. & alii communiter; *argum. cap. Cum tibi 13. de Teſtamentis*, juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente: *Tenet Teſtamentum, ſi quis extremam voluntatem ſuam alterius diſpoſitioni committit, & dicitur teſtatus ad pias cauſas.*

18 Si aliunde de voluntate Teſtatoris ſufficienter non conſtet, tunc in Teſtamento ad pias cauſas neceſſario requiruntur duo teſtes legitimi, adeo ut nec in Foro interno Heres ab inteſtato credere teneatur uni ſoli teſti, licet omni exceptione majori teſtimonium ſuum etiam juramento confirmanti; Layman *lib. 3. tract. 5. cap. 2. num.* 4. Reiffenſtuel *loco citato num.* 152. & ipſo teſte *Communis aliorum*, *argum. citat. cap. Relatum 11. de Teſtamentis*; ubi ad valorem Teſtamenti ad pias cauſas duo ſaltem, vel tres teſtes requiruntur, & *cap. Licet univerſis 23. de teſtibus*, ubi tamquam Regula Juris traditur, quod unus teſtis ad probandum non ſufficiat cum alterius præjudicio; Alioquin enim plurimæ fraudes, & injuriæ contingerent.

19 Hinc recte advertunt Reiffenſtuel, & Layman *loco citat.* & alii, quod improvide, ac periculoſe agunt, tam Teſtator, qui uni ſoli, v. g. ſoli Parocho, aut ſoli Confeſſario manifeſtat, quam ipſe Parochus, ſeu Confeſſarius, qui ſuſcipit voluntatem ultimam referendam Heredibus ab inteſtato, quia hoc ipſo, quo uni ſoli, quiſquis ille ſit, credere non teneantur Heredes ab inteſtato, diſpoſitio talis ultima periculo nullitatis ſemper exponitur. Quamvis ipſemet Parochus, ſeu Confeſſarius legata in Schedis adnotaverit, non creditur illi ſine alio teſte, ut expreſſe dicit *ibid.* Layman: Quare, ſubjungit, monendi ſunt Parochi, aliique Confeſſarii, ut ultimas ejuſmodi diſpoſitiones ad cauſas pias non excipiant, niſi advocatis duobus teſtibus maſculis, aut feminis, vel ſaltem uno, qui ſimul cum Parocho vel Confeſſario ſufficere poterit. Et in tali caſu, ſi Teſtator coram teſtibus dicat, quod velit quædam ad pias cauſas erogari ſicuti Parocho, aut Confeſſario ſuo mandavit, tunc Parochus, ſeu Confeſſarius audiri debet, & ſecundum ejus relationem executio fieri, modo talia indicia afferat, ut, ſpectatis circumſtantiis, veriſimile eſſe poſſit, defunctum ea ipſi mandaſſe. Sic Covarruvias *in cap. Cum tibi* 13. *numer.* 22. *de Teſtamentis*, Navarr. *lib. 3. conſil. 16. de Teſtamentis edit.* 2. Layman *loco cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 153. recte addens, quod vel Teſtator communicet ipſi Heredi ab inteſtato ſuam diſpoſitionem ad piam cauſam, vel quod melius eſt, manu propria ſcribat, aut duos teſtes adhibeat.

20 Tales teſtes in his Teſtamentis ad pias cauſas non eſt neceſſe, quod ſint rogati. Abbas *in cap. Relatum 11. num. 3. de Teſtamentis*, Fagnan. *ibid. numer.* 12. Barboſ. *ibid. in fine*, Covarruv. *ibi. num.* 5. Cardin. Petra *loc. cit.*

num.

num. 28. Jul. Clarus *loc. cit. num.* 3. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 154. & alii communiter. Ad id poſſunt eſſe teſtes etiam Feminæ, & aliæ perſonæ, quæ a Jure Civili non ſolent admitti, dummodo non ſint infames, mentis impotes, vel alias reprobatæ ratione delicti.

21 Fagnan. *in cit. cap. Relatum num.* 14. & *cit. cap. Cum eſſes numer.* 34. *& ſeq.* Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 20. *num.* 88. Card. Petra *loc. cit. n.* 29. Ancharanus *in c. cap. Cum eſſes num.* 6. & plurimi alii, volentes, quod in teſtamento ad pias cauſas teſtis eſſe poſſit quicumque de Jure naturæ, & gentium a ferendo teſtimonio non repellitur.

22 Item in Teſtamento ad pias cauſas teſtis eſſe poteſt Parochus, Confeſſarius, Beneficiatus, & Religioſus, quamvis legata ſint ad favorem propriæ Eccleſiæ, ſeu Monaſterii. Layman *cit. lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 2. *ſub num.* 5. Tiraquel. *de privileg. cauſæ piæ privileg.* 95. Card. de Luca *de Teſtament. diſc.* 8. *num.* 20. Farinaccius *quæſt.* 60. *de teſtibus num.* 463. *& ſeq.* Maſcard. *concluſ.* 3. *num.* 11. *&* 11. Pirhing *lib.* 2. *Decretal. tit.* 29. *num.* 101. Reiffenſtuel *ibid. num.* 197. *&* 198. *cum ſeq.* & *Comm. Aliorum* per clar. text. *in cap. Inſuper* 6. *& cap. Cum Nuncius* 12. *de teſtibus.*

23 An ex bonis relictis in Teſtamento ad pias cauſas, ſeu ex legatis piis detrahi poſſit Falcidia? Vide verb. *Falcidia*, & verb. *Legatum a num* 137.

24 Teſtamentum inter liberos eſt illud, quod parentes, Pater nempe vel Mater, vel aſcendentes in linea recta faciunt, & in eo liberos, vel Nepotes inſtituunt. *Communis*, per text. *in l. Inter omnes* 26. *Cod. Familiæ Erciſcundæ*; *l. Hac conſultiſſima* 21. §. *Ex imperfecto*, *Cod. de Teſtamentis*, ibi: *Ex imperfecto autem Teſtamento voluntatem tenere defuncti, niſi inter ſolos liberos a parentibus utriuſque ſexus habeatur, non volumus*: Et quia, ut expreſſe habetur *leg. Appellatione* 51. *ff. de verb. appellat. Appellatione parentis, non tantum pater, ſed etiam Avus, & Proavus, & deinceps omnes Superiores continentur, ſed & Mater, & Avia, & Proavia*, ideo etiam illud Teſtamentum, quod aſcendentes pro heredibus inſtituunt, Teſtamentum inter liberos, ac conſequenter privilegiatum erit. Layman *lib.* 3. *de Juſtitia tract.* 5. *cap.* 2. *num.* 11. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 26. *num.* 180 & alii per text. *in Novell.* 107. *in Præfatione*, ibi: *Inſuper & Theodoſius decrevit, non in Patribus ſolum hoc diſponens, ſed etiam in Matribus, & aſcendentibus utriuſque naturæ.*

Teſtamentum inter liberos eſt pro utroque Foro privilegiatum, unde valet in utroque Foro, quamvis careat ſolemnitatibus de jure Civili ad teſtamentum ut ſic requiſitis; Dummodo ad illud concurrant ea, quæ pro eodem a Jure ſpecialiter requiruntur. *Communis*, textu expreſſo *in cit. leg. Inter omnes* 26. *Cod. Familiæ Erciſcundæ*; *& cit. leg. Hac conſultiſſima* 21. §. *Ex imperfecto*, *Cod. de Teſtamentis.* 25

Ad valorem Teſtamenti inter liberos de Jure ſpecialiter requiritur, & ſufficit, quod ſi fiat in ſcriptis, parens teſtans *primum ejus ſubſcriptione tempus*, quo Teſtamentum fecit, *declaret; deinde quoque filiorum nomina propria manu; ad hoc uncias, in quibus ſcripſit eos heredes* (ideſt id, quod cuivis ex liberis relinquere intendit) *non ſignis numerorum ſignificandas, ſed per totas litteras declarandas, ut undique claræ, & indubitatæ conſiſtant.* Sic expreſſe habetur *in Novella* 107. *cap.* 1. Et concordat *cit. l. Inter omnes* 26. *Cod. Familiæ Erciſcundæ*, ibi: *Sive cæptum, neque impletum Teſtamentum, vel Codicillus, ſeu Epiſtola parentis eſſe memoretur, ſive quocumque alio modo ſcripturæ quibuſcumque verbis, vel indiciis inveniantur relictæ . . . . defuncti diſpoſitio cuſtodiatur, etiamſi ſolemnitate Legum hujuſmodi diſpoſitio fuerit deſtituta.* Et *Authent. Quod ſine, Cod. De Teſtamentis*, ibi: *Quod ſine ſubſcriptione ita procedit, ſi parens litteras edoctus, manu propria, non ſignis, ſed litterarum conſequentia declaret, & tempus, & liberorum nomina, item & unciarum numerum, ſeu ſigna rerum ſpecialium.* 26

Si ſupradicto modo parens manu propria teſtamentum inter liberos totum ſcripſit, valet etiamſi ipſemet nomen ſuum non ſubſcribit. *Communis*, *argum. cit. l. Hac conſultiſſima* 21. *& cit. Authentic. Quod ſine*, *Cod. De Teſtamentis.* Si autem non ab ipſo parente, ſed ab alio ſcriptum ſit Teſtamentum, ad hoc ut ſit validum abſque omni alia ſolemnitate, debet parens propria manu ipſum ſubſcribere. *Communis*, *arg. cit. l. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. De Teſtamentis.* 27 28

Etiam Nuncupativum Teſtamentum inter liberos valet, quamvis careat omni alia ſolemnitate, dummodo per duos teſtes conſtet de voluntate Teſtatoris. *Communis*, *cit. leg. Hac conſultiſſima* 21. §. *Ex imperfecto*, *Cod. de Teſtamentis*, ubi ſine ulla diſtinctione Teſtamenti ſcripti, & Nuncupativi abſolute dicitur Teſtamentum imperfectum valere, ſi ſit inter liberos. 29

Nec tales teſtes in Teſtamento Nuncupativo 30

vo inter liberos debent neceſſario eſſe rogati. Et in tali Teſtamento poſſunt eſſe teſtes etiam feminæ. *Communis*. Quod enim teſtes debeant eſſe rogati, & maſculi, eſt ſolemnitas Juris Civilis requiſita ad Teſtamentum non privilegiatum, quæ in Teſtamento privilegiato, uti eſt Teſtamentum inter liberos, non attenditur; textu expreſſo *in cit. l. inter omnes* 36. *Cod. Familiæ Erciſcundæ*, ibi: *Etiamſi ſolemnitate Legum hujuſmodi diſpoſitio fuerit deſtituta*.

31 Teſtamentum inter liberos eſt validum, quamvis parens eos inæqualiter inſtituat, uni majorem, & pinguiorem partem hereditatis aſſignando, quam alteri; Dummodo cuivis Legitimam relinquat. Sic fere Communis Doctorum contra paucos per textum *in l. Parentibus* 8. *Cod. de inofficioſo Teſtamento*, ibi: *Parentibus arbitrium dividendæ hæreditatis inter liberos adimendum non eſt: Dummodo non minus is, qui pietatis ſibi conſcius eſt, partis, quæ inteſtato defuncto potuit ad eum pertinere, quartum ex judicio parentis obtineat*, & concordat *lex Cum pater* 77. §. 8. *ff. de Legatis* 2.

32 Teſtamentum inter liberos non valet, ſi nullus in eo inſtitutus ſit heres. Communis. Nullum enim Teſtamentum, quantumvis privilegiatum valet, ſeu ſubſiſtit ſine heredis directa inſtitutione per Jura adducta *artic. antecedenti num.* 3. Vide *ibi*.

33 Teſtamentum minus ſolemne inter liberos non valet quoad extraneas perſonas heredes inſtitutas. *Communis*, textu expreſſo *in cit. l. Hac conſultiſſima* 21. §. *Ex imperfecto*, *Cod. de Teſtamentis*, ibi: *Ex imperfecto autem Teſtamento voluntatem tenere defuncti niſi inter ſolos liberos a parentibus utriuſque ſexus habeatur, non volumus; Si vero in hujuſmodi voluntate liberis alia ſit extranea mixta perſona, certum eſt eam voluntatem defuncti quantum ad illam duntaxat permixtam perſonam pro nullo haberi, ſed liberis accreſcere*.

34 Si autem in Teſtamento minus ſolemni inter liberos extraneæ perſonæ relinquitur aliquid per modum legati, aut Fideicommiſſi, valet. Covarr. *de Teſtament. cap.* 11. *num.* 2. Molina *diſp.* 128. *num.* 2. citans communem, Alexander *conſil.* 41. & *conſil.* 102. teſtans de communi, Reiffenſt. *loc. cit. num.* 204. & plurimi alii contra Jaſonem, & alios per textum *in Authent. Quod ſine*, *Cod. de Teſtamentis*, ibi: *In quo* (ſcilicet Teſtamento minus ſolemni inter liberos) & *aliis legari*, & *fideicommitti*, & *libertas relinqui poteſt*. Et ratio eſt quia, cum tale teſtamentum valeat tamquam principale, debet valere etiam legatum aut fideicommiſſum tamquam acceſſorium, *argum. cap. Acceſſorium* 24. *de Regulis Juris in* 6. ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*.

Teſtamentum minus ſolemne patris inter liberos naturales, & ſpurios non eſt privilegiatum, adeoque non valet. *Communis*. Et ratio eſt, quia, dum Lex mentionem facit de liberis, ac filiis, ordinarie ſoli legitimi intelliguntur, *leg. Filium* 6. *ff. De his, qui ſunt ſui*; Tum quia non eſt credibile, quod Jura ſpeciale privilegium concedere velint filiis illegitimis ob inordinatam patris libidinem alias ſuſpectis. 35

Valet tamen teſtamentum minus ſolemne matris inter liberos naturales, & ſpurios. *Communis*. Et ratio eſt, quia reſpectu matris filii naturales reputantur pro legitimis in ordine ad capiendam hereditatem; *leg. Noviſſime* 3. *Inſtit. de Senatuſconſulto Orficiano*, *leg. Hac par.* 2. *ff. Unde cognati*. 36

Teſtamentum militis factum ab ipſo in expeditione bellica, prælio, vel conflictu actuali, conſequenter in periculo, ac diſcrimine belli conſtituto, nullam penitus Juris Civilis ſolemnitatem, ad ejus valorem requirit, ſed ſufficit, ſi de voluntate ipſius militis ſatis conſtet, quomodocumque dein innoteſcat. *Communiſſima*, textu expreſſo *in leg. Milites* 15. *Cod. De Teſtamento militis*, ibi: *Milites in expeditione degentes, ſi uxores, aut filios, aut amicos, aut commilitones poſtremo cujuſlibet generis homines amplecti voluerint ſupremæ voluntatis affectu, quomodo poſſint, ac velint, teſtentur: nec uxorum, aut filiorum eorum, cum voluntatem patris reportaverint, meritum, aut libertas, dignitaſve quæratur. Proinde ſicut Juris rationibus licuit, ac ſemper licebit, ſi quid in vagina, aut clypeo litteris ſanguine ſuo rutilantibus annotaverint, aut in pulvere inſcripſerint gladio ſuo ipſo tempore, quo in prælio vitæ ſortem derelinquunt, hujuſmodi voluntatem ſtabilem eſſe oportet*. Et concordat *lex Militibus* 1. *ff. de teſtamento Militis*, ibi: *Simplicitati eorum conſulendum exiſtimavi, ut quoquo modo teſtati fuiſſent, rata eſſet eorum voluntas. Faciant igitur Teſtamenta, quomodo volent, faciant quomodo poterint. Sufficiatque ad bonorum ſuorum Diviſionem faciendam nuda voluntas Teſtatoris*. Item concordat *Inſtitut. de militari Teſtamento, in principio*, ibi: *Quamvis ii neque legitimum numerum teſtium adhibuerint, neque etiam Teſtamentorum ſolemnitatem obſervaverint, recte nihilominus teſtan-* 37

ſtantur, videlicet cum in expeditionibus occupati ſunt.

38 Qui Urbem obſident, vel obſeſſam actualiter defendunt, in expeditione bellica, quo ad hoc, eſſe cenſentur, ideoque eodem privilegio, quod ad Teſtamentum gaudere debent: Omnes enim iſti in manifeſtis periculis ob machinationes reciprocas verſantur, & quaſi in continuo conflictu, & præ aliis potiſſimum in expeditione bellica exiſtunt. Unde cum de iſtis militet eadem ratio, debet de iſtis militare eadem Legis diſpoſitio, *leg. Illud* 32. *ff. Ad Legem Aquil. & cap. Inter corporalia 2. de tranſlation. Epiſcop.* Cum ratio Legis ſit anima Legis, *leg. Cum ratio 7. ff. de bonis damnatorum*. Ita Andlerus *in Medulla Juris, de Teſtamento Milit. n.* 1. Schmidt *Ad ſtatuta Bavarica tit.* 34. *art.* 7. *n.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 213. & alii.

39 Ad Teſtamentum militis in caſtris quidem, ſed abſque actuali expeditione bellica, ſeu actuali conflictu ſecure degentis requiruntur duo ſaltem teſtes. *Communis hodie ac certa* per receſſum Imperii 1512. teſte Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 214. cum aliis ibi allegatis.

40 Ad valorem Teſtamenti Militis nec in caſtris, nec in aliqua actuali expeditione bellica, ſed vel in hybernis, vel in fortalitiis obſidionem actualem non patientibus præſidiarii exiſtentis, ſeu alibi ſecure degentis, requiruntur ordinariæ Juris ſolemnitates, ſimile enim teſtamentum non eſt ad id a Jure privilegiatum, *Communis*, textu expreſſo *in principio Inſtitut. de Militari teſtamento*, ibi: *Illis autem temporibus, per quæ citra expeditionum neceſſitatem in aliis locis, vel ſuis ædibus degunt, minime ad vindicandum tale privilegium adjuvantur ſed teſtari quidem & ſi filii familiarum ſint propter militiam conceduntur, Jure tamen communi eadem obſervatione, & in eorum Teſtamentis adhibenda, quam in Teſtamentis paganorum proxime expoſuimus*.

41 Quamvis Teſtamentum militis in actuali expeditione bellica quomodocumque valide fieri poſſit, ſi tamen ejus voluntas non aliter quam per teſtes probari poſſit, duo ſaltem teſtes ad id requiruntur. *Communis* per text. *in §. Plane* 1. *Inſtitut. de militari Teſtamento*. Et ratio eſt, quia Regula generalis eſt, quod unus teſtis ad probandum non ſufficiat cum alterius præjudicio, *argum. cap. Licet univerſis 23. de teſtibus*. Unde militis heredes ab inteſtato cum ſuo, vel alterius præjudicio uni ſoli teſti, quamvis omni exceptione majori, credere in tali caſu non teneretur.

Teſtamenta Militum in actuali expeditione 42
bellica facta gaudent adhuc aliis privilegiis. Primo quod Teſtamentum factum in actuali expeditione bellica per integrum adhuc annum validum ſubſiſtat, poſtquam miles a militia jam dimiſſus, vel a caſtris rediens in alio ſecundo loco degit. *Communis*, textu expreſſo *in §. Sed hactenus 3. Inſtit. de Militari Teſtamento*, ibi: *Et quod in caſtris fecerint Teſtamentum non communi Jure, ſed quomodo voluerint, poſt miſſionem intra annum valebit. Quid ergo ſi intra annum quis deceſſerit, conditio autem heredi adſcripta poſt annum extiterit? An quaſi militis Teſtamentum valeat? & placet valere quaſi militis*. Unde heres inſtitutus poſſet vi talis teſtamenti hereditatem capere, ſi miles intra annum in ſua Domo decederet, & concordat *lex Quod dicitur 38. ff. De Teſtamento Militis*, ibi: *Quod dicitur, ſi miles intra annum quam miſſum eſt, deceſſerit, valere ejus Teſtamentum, quod Jure militari fecerat, verum eſt, etiam ſi poſt annum conditio inſtitutionis extiterit, mortuo eo intra annum. Et ideo ſi heredi filio ſubſtituerit, nihil intereſt, quando filius moriatur, ſufficit enim patrem intra annum obiiſſe*. Secundo, ſi quis ante militiam non Jure fecit Teſtamentum, & miles factus in actuali expeditione bellica degens reſignavit illud, & quædam adjecit, ſive detraxit, vel alias manifeſta eſt militis voluntas hoc valere volentis, tunc valet tale Teſtamentum, ac ſi haberet omnes ſolemnitates. *Communis*, textu expreſſo *in §. Sed & ſi quis 4. Inſtit. de militari Teſtamento*. Tertio, Teſtamentum in actuali expeditione bellica factum non ſubjacet Legi Falcidiæ. *Communis*, textu expreſſo *in l. Si certatum 17. §. 4. ff. de Teſtamento Militis*. Quarto nec ſubjacet querelæ inofficioſi teſtamenti. *Communis* per text. *in l. Cum antiquis 37. Cod. de inofficioſo teſtamento*. Quinto poſſunt in eis inſtitui heredes etiam deportati, & fere omnes, qui Teſtamenta facere non poſſunt. *Communis*, textu expreſſo *in leg. Idem eſt 13. §. 2. ff. de teſtamento Militis*.

Teſtamentum Ruſtici poteſt Ruri fieri co- 43
ram quinque teſtibus, caſu, quo Ruſticus in loco, ubi teſtatur, ſeptem teſtes alias de Jure requiſitos, habere commode nequeat. *Communis*, textu expreſſo *in leg. Et ab antiquis 31. Cod. de Teſtamentis*, ibi: *In illis vero locis, in quibus raro inveniuntur homines litterati, per præſentem Legem ruſticanis concedimus antiquam eorum conſuetudinem Legis vicem obtinere, ita tamen ut ubi ſcientes litteras inventi fuerint, ſeptem teſtes, quo ad teſtimonium convocari ne-*

ceſ-

ceſſe eſt, adhibeantur, ut unuſquiſque pro ſua perſona ſubſcribat. Ubi autem non inveniuntur litterati ſeptem teſtes, etiam ſine ſcriptura teſtimonium adhibentes admittit; ſin autem in illo loco minime inventi fuerint ſeptem teſtes, uſque ad quinque modis omnibus teſtes adhiberi jubemus, minus autem nullo modo concedimus; Si vero unus, aut duo, vel plures fuerint litterati, liceat eis pro ignorantibus litteras, præſentibus tamen, ſubſcriptionem ſuam interponere. Sic tamen ut ipſi teſtes cognoſcant teſtatoris voluntatem, & maxime quem, vel quos heredes ſibi voluntatem, & maxime quem, vel quos heredes ſibi relinquere voluerit, & hoc poſt mortem Teſtatoris jurati deponant: Quod igitur quiſque ruſticorum, ſicut prædictum eſt, pro ſuis rebus diſpoſuerint, hoc omnimodo Legum ſubtilitate remiſſa firmum, validumque conſiſtat.

44 Dicti teſtes pro Teſtamento ruſtici debent eſſe litterati, ſi haberi poſſint & omnes ſe ſubſcribere debent, ut clare patet ex expreſſis verbis textus adducti, ibi: *Ita tamen, ut ubi ſcientes litteras inventi fuerint ſeptem teſtes, quos ad teſtimonium convocari neceſſe eſt, adhibeantur, ut unuſquiſque pro ſua perſona ſubſcribat.*

45 Si autem non omnes ſeptem, vel reſpective quinque, unus tamen, vel plures ſcribere ſcientes facile inveniri poſſunt, debent illi loco aliorum litteras ignorantium, ipſi præſentibus, Teſtamentum ſubſcribere, ut expreſſe habetur ex adductis illis verbis: *Si vero unus, aut duo, vel plures fuerint litterati, liceat eis pro ignorantibus litteras, præſentibus tamen, ſubſcriptionem ſuam interponere.*

46 Si vero nullus litteratus haberi poſſit, poteſt Ruſticus etiam oretenus coram ſeptem teſtibus, ſi haberi poſſint, vel coram quinque, ſi ſeptem commode haberi nequeant, valide teſtari per verba. Sic expreſſe ex illis verbis: *Ubi autem non inveniuntur litterati ſeptem teſtes, etiam ſine ſcriptura teſtimonium adhibentes admittet; Sin autem in illo loco minime inventi fuerint ſeptem teſtes uſque ad quinque modis omnibus teſtes adhiberi, jubemus.*

47 Teſtamentum ruſtici coram paucioribus, quam quinque teſtibus, nullo modo valet etiamſi fiat in loco, ubi quinque teſtes haberi non poſſunt. Sic expreſſe habetur ex illis verbis: *Uſque ad quinque modis omnibus teſtes adhiberi jubemus, minus autem nullo modo concedimus.*

48 Teſtes in Teſtamento ruſtici eodem modo debent eſſe idonei, & qualificati, ſicuti in aliis Teſtamentis non privilegiatis. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 221. cum variis aliis ibi citatis. Et ratio eſt, quia eo ipſo, quod Jura pro teſtamento ruſtici diſpenſant ſolummodo in quantitate teſtium, videntur velle quod dicti teſtes habeant etiam pro ipſo eaſdem qualitates, quas habere debent pro aliis non privilegiatis, cum exceptio unius firmet Regulam in contrarium, *leg. In iis, ff. de Legibus, & leg. Quæſitum* 12. §. 43. *ff. de Inſtrumento legato*, & diſpenſationes ſint odioſæ, & ideo reſtringendæ, nec extendendæ de uno ad aliud, *arg. cap. Si is* 2. *de filiis Presbyterorum in* 6.

Ruſtici habitantes in Pagis ubi ſeptem teſtes facile haberi poſſunt, ſicut ſi in Urbe, vel Oppido Teſtamentum faciant, licet alias ordinarie ruri habitent, nullo gaudent ad id privilegio. *Communis*, teſtibus Julio Claro *loc. cit. q.* 56. *n.* 6. & Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 219. Et ratio eſt, quia tunc non ſunt in loco, ubi teſtes haberi nequeunt ut ad tale privilegium requirit *cit. l. Et ab antiquis* 31. *Cod. de Teſtamentis*: Ceſſante autem ratione, & cauſa legis, ceſſat ipſa Lex, *leg. Adigere* 6. §. 2. *ff. de Jure Patron.* Cum ratio Legis ſit anima Legis; *l. Cum ratio* 7. *ff. De bonis damnatorum.* 49

An autem tali privilegio Ruſticorum gaudeant etiam Cives, & Nobiles ruri recreationis gratia, vel alia de cauſa degentes, & ibi ægrotantes, ac ideo ibidem teſtantes? Controverſia eſt inter Doctores. Varii enim apud Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 222. tenent abſolute affirmativam ſententiam, quia, dicunt, in his eadem militat ratio, defectus nempe teſtium, & conſequenter eadem debet militare juris diſpoſitio, *l. Illud* 42. *ff. Ad Legem Aquil. l. Ideo* 27. *ff. De Legibus, cap. inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcopi*. Cum ratio Legis ſit anima Legis, *cit. leg. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnatorum*. Clarus autem §. *Teſtamentum quæſt.* 56. *num.* 6. Bartolus *in cit. leg. Et ab antiquis* 31. *num.* 2. *Cod. de Teſtamentis*, & Reiffenſtuel *loc. cit.* ubi teſtatur de communi, tenent probabilius negativam ſententiam, & ratio eſt, quia *in citat. leg. Et ab antiquis* tale privilegium eſt conceſſum ruſticis, non ſolum ob defectum teſtium, ſed etiam, & primario ob ſimplicitatem, & imperitiam ruſticorum, ut patet ex verbis ipſiuſmet Legis, ibi: *& ab antiquis Legibus, & a diverſis retro Principibus ſemper ruſticitati conſultum eſt, & in multis Legum ſubtilitatibus ſtricta obſervatio eis remiſſa . . . . . homines ruſtici, & quibus non eſt litterarum peritia quomodo poſſunt tantam Legum ſubtilitatem cuſtodire in ultimis ſuis voluntatibus? Ideoque ad Dei humanitatem reſpicientes, neceſſarium duximus* 50

mus per hanc Legem eorum ſimplicitati ſubvenire ; Tum quia ibidem ſubjungitur : *In illis vero locis , in quibus raro inveniuntur homines litterati , per præſentem Legem ruſticanis concedimus* . Unde hoc ipſo quod *ſolis ruſticanis* id concedatur , ceteris implicite negatur , quamvis per accidens exiſtant etiam in loco , ubi litterati non reperiuntur; Cum diſpenſationes Legis ſint odioſæ , ac ideo reſtringendæ , nec extendendæ de uno ad aliud , *argum. cap. Si is 2. de filiis Presbyteror. in 6. cap. Odia 15. de Regul. Juris in 6.*

51 Ad Teſtamentum factum tempore peſtis ita ſævientis , ut ſeptem teſtes haberi nequeant , ſufficiunt quinque , vel etiam duo ſoli teſtes . Gailus *l. 2. obſerv.* 118. *nu.* 18. dicens ita practicari in Camera Imperiali ; ita etiam Mynſing. *Cent.* 1. *Obſerv. 96.* Clarus *loc. cit. quæſt.* 56. *num.* 6. Jaſon *in cit. l. Et ab antiquis* 21. *num.* 3. 4. *&* 5. *C. de Teſtamentis* , Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 229. & plures alii . Et ratio eſt , quia , ubi clarus non habetur textus , *optima Legum interpres eſt conſuetudo* , *leg. Si de interpretatione 37. ff. de Legibus* , *& cap. Cum dilectus* 8. *de conſuetudine* . Unde cum conſuetudo , & praxis recepta in Camera Imperiali ex ſupracitatis Doctoribus habeat , quod ad tale teſtamentum duo teſtes ſufficiant , ſtat firma noſtra concluſio .

52 Immo varii volunt , quod ad tale teſtamentum tempore peſtis adeo ſævientis ea ſola ſufficiant , quæ de Jure naturæ & gentium requiruntur , & conſequenter hujuſmodi Teſtamentum coram duobus teſtibus factum in utroque Foro ſubſiſtat . Sic Florianus *in leg. Milites* 15. *Cod. de teſtamentis milit.* Portius §. *final. Inſtitut. de Teſtament. Milit.* Paulus Comitolus *lib. 7. reſponſ. moral. quæſtion.* 1. *concluſ.* 2. & alii . Et ratio eſt quia in caſu neceſſitatis receditur a Jure communi , cum ipſi illa non ſubjaceat , *l. Ubi abſunt 19. ff. de Tutoribus , & Curatoribus* : *l. Cæſar 15. ff. de Publicanis , & vectigalibus , & cap. Conſilium 2. de obſervat. jejunior.* ibi : *Cum non ſubjaceat Legi neceſſitas* , *c. Sicut* 11. *diſt.* 1. *de conſecrat.* ibi : *Neceſſitas non habet legem* , cum ſimilibus .

53 Stando tamen in præciſo rigore Juris Communis , ad Teſtamentum tempore peſtis non ita ſævientis , quin haberi poſſint ſeptem teſtes , & obſervari aliæ ſolemnitates alias requiſitæ , debent omnes tales ſolemnitates obſervari , & omnes dicti ſeptem teſtes adhiberi , quamvis alioquin non omnes ſeptem ſimul , & ſemel congregati eſſe debeant , ſed ſucceſſive venire poſſint , textu expreſſo *in leg. Caſus majoris 8. Cod. de Teſtamentis* , ibi : *Caſus majoris , ac novi contingentis ratione adverſus timorem contagionis quæ teſtes deterret , licet aliquid de Jure laxatum eſt ; non tamen prorſus reliqua teſtamentorum ſolemnitas perempta eſt ; Teſtes enim hujuſmodi morbo oppreſſos eo tempore jungi , atque ſociari remiſſum eſt ; Non etiam conveniendi numeri eorum ſublata eſt .*

Teſtamentum Principi oblatum inter omnia 54
privilegiatiſſimum , eſt illud , quod Teſtator prius abſque ulla Juris ſolemnitate in Scripturam redigit , & poſtea Supremo Principi , vel ejus nomine Deputatis offert rogans , ut illud auctoritate Principis ſuſtineatur . *Sic in re Communis* , per text. *in l. Omnium 9. Cod. de Teſtamentis* .

Teſtamentum coram Principe factum æque 55
privilegiatum , eſt illud , quod Teſtator coram Principe , vel ejus Deputatis oretenus abſque ulla Juris ſolemnitate , facit , ultimam ſuam voluntatem declarando , ſeu manifeſtando , & rogando , ut Principis auctoritate ſuſtineatur . *Sic in re Communis* , per text. *in cit. l. Omnium 19. Cod. de Teſtamentis* . Unde , ut vides , non ſolum Teſtamen- 56
tum in ſcriptis jam factum Principi offerri , ſed etiam oretenus coram eodem poteſt fieri Teſtamentum validiſſimum abſque omni Juris ſolemnitate , ut tradit Communiſſima Doctorum .

Teſtamentum Principi oblatum , vel coram 57
eo factum eſt validiſſimum abſque omni Juris ſolemnitate . *Communis* , per expreſſum textum *in cit. l. Omnium 19. Cod. de Teſtamentis* , ubi dicitur , quod æque ſecurus ſit Teſtator , ſive auribus privatorum adhibita ſolemnitate ordinaria , ſive ſine ſolemnitate ordinaria coram Principe teſtetur , ibi : *Aut auribus privatorum mentis ſuæ poſtremum publicavit judicium , ita nec de ejus unquam ſucceſſione tractabitur , qui Nobis mediis , & toto Jure (quod in noſtris eſt ſcriniis conſtitutum) teſte ſuccedit* . Et ratio potiſſima eſt , quia ut ibi dicitur , Principis auctoritas omnem ſolemnitatem ſuperat : Eo vel maxime quod Princeps numquam ſolus , ſed ſemper Nobilibus , aliiſque omni exceptione majoribus perſonis ſtipatus exiſtat , ibi : *Omnium Teſtamentorum ſolemnitatem ſuperare videtur , quod inſertum mera fide precibus inter tot Nobiles , probataſque perſonas , etiam conſcientiam Principis tenet .*

Item

58 Item privilegiatum eſt Teſtamentum *Ad acta datum*, & eſt illud, quod Teſtator prius jam abſque ſolemnitate factum, & in Scipturam redactum Judici, vel Deputatis ab eo, offert. *Sic in re Communis*, per text. *in cit. l. Omnium* 19. *Cod. de Teſtamentis*.

59 Item privilegiatum eſt Teſtamentum *apud acta*, ſeu *coram actis factum*, & eſt illud, quod Teſtator facit oretenus ſuam ultimam voluntatem coram Judice, vel Deputatis ab eo declarando, & manifeſtando. *Sic in re Communis* per textum *in cit. l. Omnium*.

60 Ad valorem Teſtamenti *ad acta dati*, ſeu *apud Acta*, vel *coram Actis facti*, ſive in loco Judicii, ſive extra illud nulla alia requiritur Juris ſolemnitas; Dummodo alias legitime conſtet, & probari poſſit Teſtamentum revera *ad acta datum*, ſed *apud Acta*, *vel coram Actis factum* fuiſſe. *Communis*, per text. *in citat. leg. Omnium* 19. *& leg. Sancimus* 27. *Cod. de Teſtamentis*. Et ratio eſt, quia in tali Teſtamento auctoritas Judicis requiſitas ſolemnitates ſupplet; immo ſuperat, ut expreſſe dicitur *in cit. leg. Omnium*, ibi: *Omnium teſtamentorum ſolemnitatem ſuperare videtur* &c. Unde *leg. In donationibus* 31. *Cod. de donationibus* ſic expreſſe ſtatuitur: *In donationibus, quæ Actis inſinuantur, non eſſe neceſſarium judicamus vicinos, vel alios teſtes adhibere. Nam ſuperfluum eſt privatum teſtimonium, cum publica monumenta ſufficiant*.

61 Teſtamenta Cardinalium ſunt æque privilegiata, ac Teſtamenta militum. Card. de Luca *de teſtamentis diſc.* 7. *num.* 7. Alban. *de Cardinalibus q.* 42. §. 2. Germon. *de Sacror. Immunit. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 66. Gratian *diſceptat.* 312. *num.* 11. Diana *part.* 5. *tract.* 2. *de Cardinalibus cap.* 41. Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 5. *num.* 101. cum aliis
62 ibi citatis. Et in ipſis attenditur ſola veritas naturalis. Rota *in Romana Legati* 14. *Aprilis* 1660. *coram Priolo*, Card. de Luca *loc. cit. nu.*
63 8. Jacob. Gall. *conſil.* 60. & alii. Atque ſufficit ſola ſchedula vel ſubſcripta manu Cardinalium abſque teſtibus. Card. de Luca *de teſtamentis diſc.* 14. *num.* 9. Card. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Conſtit. X. Innocent.* III. *Sect.* 1. *n.* 18. Abb. *conſil.* 32. *n.* 2. *& ſeq. lib.* 2. Achill. de Graſſ. *deciſ.* 1. *de Teſtamentis*, & alii.

Additiones ex aliena manu.

Agit hic *Auctor* de Teſtamentis, in quibus 64
remiſſus eſt rigor ſolemnitatum juris Civilis. Libet vero aliqua addere de teſtamento ad pias cauſas.

Quod attinet ad Teſtamentum ad pias cau- 65
ſas, quæſtionis eſt, an teſtamentum, in quo pia cauſa per fideicommiſſum vocata eſt, dici queat ad pias cauſas. De hac autem quæſtio- 66
ne hic fuit ſenſus Rotæ *in Majoricen. Immiſſionis* 21. *Januaris* 1735. *cor. Eminentiſſ. Creſcentio*: *Fruſtra* (ſunt ejus verba §. 5. & ſeq.) *ad evitandam prædicti textus cenſuram impugnatur in hypotheſi favor piæ cauſæ, ex quo Collegium nec directe inſtitutum legeretur, neque ſubſtitutum ſub aliqua conditione certo extitura, ſed vocatum tantummodo ſub duplici conditione, quod nempe Antonius primus heres obiret ſine filiis, quod iſti ſine liberis ac deſcendentibus decederent, quod nunquam evenire quum poſſet, non erat proinde cur in his terminis diſpoſitio diceretur ad pias cauſas ad effectum gaudendi illius privilegiis &c. Aſſumptum namque procederet, & contrariæ auctoritates locum haberent, ubi jus & vocatio piæ cauſæ adhuc ſub incerta conditione maneret, ita ut privilegium reſpiceret prius commodum intermediæ privatæ Perſonæ illud allegantis. Secus autem ubi prout in caſu purificata jam conditione præſens ac certum eſt jus cauſæ piæ, factuſque jam locus illius ſubſtitutioni. In his quippe terminis nihil refert an directa, vel obliqua, an proxima, vel remota fuerit ab initio vocatio ejuſdem cauſæ piæ ad hoc ut teſtamentum non ſubjaceat cenſuræ juris civilis, ejuſque ſolemnitatibus &c.* Confer etiam *confirmatoriam* 13. *Aprilis* 1736. §. *Neque & plur. ſequent. cor. eodem*.

Num privilegium teſtamenti ad cauſas pias 67
ad legata profana in eo contenta etiam extendatur, acerrima quæſtio eſt. Affirmativam 68
opinionem pluribus cumulatis tenent Lanfredin. *Reſponſ. Eccleſ.* 4. *n.* 11. ea de ratione; *quod propter individuitatem teſtamenti, & mutuæ rationem juſtitiæ, cujus Eccleſia cultrix eſſe debet, validitas ex piæ cauſæ ratione inducta legatis etiam profanis communicetur, & quæcumque diſpoſita in teſtamento ubi pia cauſa ſit inſtituta, exequutioni demandanda ſint*.

In concernentibus vero voluntatem, nullum 69
eſt privilegium piæ cauſæ. Utile propterea eſt noſſe quando ſchedula ad pias cauſa contineat perfectam diſpoſitionem, & quando præparationem, ad diſponendum. Vide tamen Lanfredin.

din. *Reſponſ. Eccleſ. 29. n. 16. & plur. ſeq. Rota in Anconitana Legati pii 18. Junii 1742. cor. Reverendiſſ. Molin.*

Articulus III.

Teſtamentum quod ad ea, quæ concernunt illos, qui poſſunt, vel non ipſum facere, heredes in ipſo inſtitui, & ejuſdem Executores eſſe, eorumque obligationem.

1 Quilibet Teſtamentum facere poteſt, qui nec Jure naturali, nec poſitivo prohibetur: *Communis*, per text. expreſſum *in l. Habeat unuſquiſque 1. Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis; & leg. ex facto 43. in principio ff. de vulgari, & pupillari ſubſtitut.* ubi dicitur, iniquum eſſe auferre Teſtamenti factionem homini ſanæ mentis, ibi: *Etenim iniquum incipit fieri Beneficium Principis, ſi adhuc id valere dicamus, auferret enim teſtamenti factionem homini ſanæ mentis.*

2 Jure naturæ Teſtamentum facere non poſſunt infantes ante ſeptennium, utpote uſu rationis carentes, qui uſus rationis de Jure naturæ requiritur ut actus humanus valeat: *Communis, arg. §. Præterea 1. Inſtit. Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum*, ibi; *Item furioſi, quia mente carent*, & concordant *l. In eo 2. & l. in adverſa 17. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt.*

3 Item Teſtamentum facere non poſſunt furioſi, amentes, mente capti, ac omnes, qui uſu rationis carent, tempore, quo uſu rationis actualiter privati exiſtunt. *Communis*, per textus expreſſos *in citat. §. Præterea 1. Inſt. Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum*, ibi: *Item furioſi quia mente carent, l. In eo 2. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*, ibi; *In eo qui teſtatur ejus temporis, quo Teſtamentum facit, integritas mentis, non corporis ſanitas exigenda eſt; l. In adverſa 17. ff. eodem* ibi: *in adverſa corporis valetudine mente captus eo tempore Teſtamentum facere non poteſt*. Et concordat *lex Furioſi 40. ff. de Regulis Juris.*

4 Valet tamen Teſtamentum ab ipſis factum, antequam eſſent furioſi, amentes, mente capti, ſeu uſu rationis privati, *Communis*, textu expreſſo *in cit. §. Præterea, 1. Inſt. Quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum*, ibi: *Certe eo quod ante furorem fecerint, valente teſtamento: leg. Qui teſtamenta 20. §. 4. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*, ibi: *teſtamentum quoque, quod ante furorem conſummavit, valebit.*

5 Valet etiam Teſtamentum ab ipſis factum tempore, quo habent lucida intervalla. *Communis*, textu expreſſo *in cit. §. Præterea*, ibi: *Furioſi autem, ſi per id tempus fecerint Teſtamentum, quo furor eorum intermiſſus eſt, Jure teſtati eſſe videntur, leg. Furioſum 6. Cod. Qui teſtamenta facere poſſunt*. ibi: *Si vero voluerit in dilucidis intervallis aliquod condere Teſtamentum, vel ultimam voluntatem, & hoc ſana mente inceperit facere, & conſummavit, nullo tali morbo interveniente, ſtare Teſtamentum, ſive quamcumque ultimam voluntatem cenſemus, ſi & alia omnia acceſſerint, quæ in hujuſmodi actibus legitima obſervatio requirit.*

Dummodo tamen durante lucido intervallo 6
totum abſolvant; alias, ſi durante actu teſtandi, in furorem, amentiam, vel inſaniam, ſeu uſus rationis privationem incidant, totum teſtamentum quo ad cauſas profanas eſt nullum. *Communis*, textu expreſſo *in citat. l. Furioſum*, ibi; *Si cæpto teſtamento furor eum invaſit, ſancimus tale teſtamentum hominis, qui in ipſo actu teſtamenti adverſa valetudine tentus eſt, pro nihilo eſſe.*

Item Teſtamentum facere non poteſt mutus, 7
& ſurdus ſimul a nativitate; Secus autem ſi ex accidenti, modo ſcribere ſciat, vel ſi mutus, aut ſurdus tantum ſit, & voluntatem ſuam ſcripto declarare poſſit. Communis textu claro *in §. Item 3. Inſtitut. Quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum, l. Qui in poteſtate 6. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt, l. Diſcretis 10. Cod. eod.*

Item teſtari non poteſt cæcus, niſi nuncu- 8
pative, & obſervatis ſolemnitatibus, quæ deſcribuntur in *leg. Hac conſultiſſima 8. Cod. Qui Teſtamenta facere poſſint*. *Communis*, per textem expreſſum *in dicta leg. Hac conſultiſſima.*

Item Teſtamentum facere non poteſt prodi- 9
gus, cui a Judice interdicta eſt bonorum adminiſtratio. *Communis*, textu expreſſo *in §. Item prodigus 2. Inſt. Quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum, & l. Is cui 18. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt.*

Item Teſtamentum facere non poteſt ſervus, 10
ſive mancipium, *Communis*, textu claro *in l. Filius familias 16. & l. Si Filius familias 19. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt, & c. illud. 5. cauſ. 14. q. 2.*

Item teſtari non poteſt captivus, vel obſes 11
apud hoſtes detentus. *Communis*, textu expreſſo *in §. Ejus qui 5. Inſtitut. Quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum; l. Ejus qui 8. & l. Obſides 11. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt.*

Item teſtari non poteſt damnatus ad mor- 12

tem

tem naturalem, vel Civilem. *Communis*, textu expreſſo *in l. Ejus qui* 8. §. 1. *&* 2. *ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*, *& l. Si quis* 6. §. 6. *ff. De injuſto, rupto, irrito facto Teſtame.*

13 Item Teſtamentum facere non poſſunt impuberes, maſculi ante annum 14. & feminæ ante annum duodecimum completum. *Communis*, textu claro *in l. Si frater* 4. *Cod. Qui Teſtamenta facere poſſint*, *l. A qua ætate* 5. *ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*, *&* §. *Præterea* 1. *Inſtitu. Quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum*, ibi: *Præterea Teſtamentum facere non poſſunt impuberes, quia nullum eſt eorum animi judicium.*

14 Item filius familias, qui ſub patris poteſtate eſt, non poteſt teſtari, niſi de bonis caſtrenſibus Jure militari, & quaſi caſtrenſibus, ſervatis ſolemnitatibus Juris Communis, ſi pubes ſit. *Communis*, per textus *in l. Nemo* 11. juncta Gloſſa *ibi. verb. certis*, *& leg. Omnes* 12.

15 *Cod. Qui Teſtamenta facere poſſint*. De bonis vero adventitiis Teſtamentum facere non poteſt, ne quidem patre conſentiente, textu expreſſo *in l. Qui in poteſtate* 6. *ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*, *& princip. Inſtit. Quibus non eſt permiſſum facere Teſtamentum.*

16 Item damnati ob libellum famoſum teſtari non poſſunt. *Communis*, textu expreſſo *in l. Is cui* 19. §. 1. *ff. Qui Teſtament. facere poſſunt*, ibi: *Si quis ob carmen famoſum damnetur, Senatus conſulto expreſſum eſt, ut inteſtabilis ſit, ergo nec Teſtamentum facere poterit*, *l. Ob carmen* 21. §. *de teſtibus*, ibi: *Ob carmen famoſum damnatus inteſtabilis ſit.*

17 Item teſtari non poſſunt rei criminis læſæ Majeſtatis, ideſt qui hoſtile quid contra Supremum Principem, vel ejus Conſiliarios moliuntur. *Communis*, textu expreſſo *in l. Quiſquis* 5. *Cod. ad Leg. Juliam Majeſtatis.*

18 Item teſtari prohibentur Hæretici. *Communis*, textu expreſſo *in leg. Manichæos* 4. *& l. Ariani* 5. *Cod. de Hæreticis*. Et idem eſt dicendum de receptoribus, defenſoribus, & fautoribus ipſorum Hæreticorum. *Authent. Credentes*, *Cod. eod.* ibi; *Præterea receptatores, & defenſores, & fautores Hæreticorum . . . . . quilibet talium . . . . . ſit etiam inteſtabilis, ut nec teſtandi liberam habeat facultatem, nec ad hereditatis ſucceſſionem accedat*, *cap. Excommunicamus* 13. §. *Credentes*, *de Hæreticis*. Advertendum tamen eſt, quod vi pacis Vveſtphalicæ, Lutherani, & Calviniſtæ in Imperio tollerati ſint teſtandi, & aliorum Jurium Civilium capaces.

Item teſtari prohibentur Uſurarii publici, 19
& manifeſti, niſi prius uſuras reſtituant, aut de reſtitutione facienda idoneam cautionem præſtent. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quamquam uſurarii* 2. *de uſuris in* 6.

Item teſtari prohibentur omnes hoſtiliter inſequentes, percutientes, aut offendentes S. R. E. Card. *Communis*, textu expreſſo *in c. Felicis* 5. *de pœnis in* 6.

Item non deſunt Doctores volentes, quod 20
omnes Excommunicati notorii, & vitandi teſtari non poſſint. At communis ſententia tenet contrarium, quia nullibi id reperitur in Jure expreſſum, cum eorum actus privati non ſint irriti, iis tamen exceptis, qui Excommunicati ſunt propter Hæreſim ob dicta *ſupra num.* 18. Sic de Communi teſtantur Pirhing *loc. cit. num.* 24. *in fine*, & Reiffenſtuel *loc. c. n.* 319.

Qui ſunt inhabiles ex natura ad teſtandum, 21
ut infantes, amentes, inſani, furioſi, muti, & ſurdi ſimul a nativitate, Teſtamenta facere nequeunt neque ad cauſas pias. *Communis* teſte Reiff. *l. c. n.* 320.

Qui autem ad teſtandum ſunt inhabiles ſo- 22
lum de Jure Civili, poſſunt valide teſtari quoad cauſas pias de iis bonis, quorum perfectum dominium adhuc habent, Riccius *in praxi aurea par.* 4. *reſolution.* 88. Bartolus *in l.* 1. *Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*, Engel *lib.* 3. *Decretal. titul.* 26. *n.* 4. Reiffenſtuel *ibidem n.* 321. cum Molina, Leſſio, Sanchez ibi citatis, & alii; *arg. l. Habeat* 1. *Cod. De Sacroſanctis Eccleſiis*, ubi Conſtantinus Imperator unicuique abſque limitatione, conſequenter etiam alias inhabilibus de Jure Civili, concedit licentiam teſtandi ad piam cauſam; Natura enim hujus Dictionis *Unuſquiſque* eſt neminem excludere, *l. Hoc ar.* 29. *ff. de heredibus inſtituendis*, ibi: *Hoc articulo* quiſque *omnes ſignanteur*; Tum quia Teſtamentum ad pias cauſas nullo modo ſubjacet diſpoſitioni Juris Civilis, ſed ſecundum Canones, Juraque naturæ, & gentium judicandum eſt, textu expreſſo *in cap. Relatum* 11. *de Teſtamentis.*

Fuit autem notanter dictum: *De iis bonis*, 23
quorum perfectum dominium adhuc habent, quia de bonis jam propter delicta amiſſis, & Fiſco addictis neque ad cauſas pias teſtari poſſunt, ut præſertim patet de reis criminis læſæ Majeſtatis, de Hæreticis, eorumque fautoribus, qui cum illico bona ſua amittant, eaque Fiſco cedere debeant, ne-

quae ad cauſas pias de ipſis, utpote non amplius ſuis, teſtari poſſunt, ut notant Reiffenſtuel *loc.*
25 *cit. n.* 324. Ubi *n.* 325. ſubdit, quod prodigi impuberes judicium naturale ſufficiens ad peccatum mortale jam habentes, & damnati ad mortem, quorum bona non confiſcantur, teſtari poſſint ad cauſas pias.

26 Clerici Sæculares omnes, tam majores, quam minores æque ac Laici facere poſſunt Teſtamentum de bonis ſuis patrimonialibus, & quaſi patrimonialibus, ſeu induſtrialibus. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quia nos 9. de Teſtamentis*, ibi: *Conſiderationi tuæ reſpondemus, quod Clerici de his quæ paternæ ſucceſſionis, vel cognationis intuitu, aut de artificio ſunt adepti, ſeu dono conſanguineorum, aut amicorum, non habito reſpectu ad Eccleſiam, pervenerunt ad ipſos, libere diſponere valeant; De his tamen, quæ conſideratione Eccleſiæ perceperunt, nullum de Jure facere poſſunt Teſtamentum*. Et concordant *c. Epiſcopi* 19. *cauſ.* 12. *q.* 1. *& cap. Placuit* 1. *& cap. Quicumque* 2. *ead. cauſ.* 12. *q.* 3.

27 Clerici ſæculares Teſtamentum facere poſſunt etiam de bonis parſimonialibus, S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 7. *in reſponſ. ad* 2. Covarruv. *de Teſtam. cap.* 7. *n.* 9. Navar. *de Reditibus Eccleſ. q.* 1. *n.* 26. *&* 44. Pirhing *loc. cit. n.* 33. Reiff. *loc cit. n.* 327. Barboſ. *in cap. Cum in Officiis* 7. *de Teſtamentis*, & ipſo teſte *Communis aliorum*, *arg. cit. c. Epiſcopi* 19. *cauſ.* 12. *q.* 1.

28 Clerici de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis, ſeu de fructibus Beneficii de Jure nullum penitus Teſtamentum, nec ad cauſas pias facere poſſunt. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Quia nos 9. de Teſtamentis*, ibi *De his tamen, quæ conſideratione Eccleſiæ perceperunt, nullum de Jure facere poſſunt Teſtamentum*. Et concordant c. *Quorundam* 1. *c. Cum in Officiis* 7. *c. Ad hæc* 8. *c. Relatum* 12. *de Teſtamentis*. Vide verb. *Beneficiatus art.* 3. *n.* 1.

29 Notanter autem dicitur Clericum de bonis Eccleſiaſticis nec ad cauſam piam teſtari poſſe *de Jure*, qui de conſuetudine legitima poteſt introduci, ut Clerici Sæculares de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis ad cauſas pias valide teſtari poſſint. *Communis*. Vide d. verb. *Beneficiatus art.* 3. *n.* 2.

30 Non poſſunt tamen Clerici Sæculares, ſive majores, ſive inferiores, neque vi conſuetudinis licite, vel valide teſtari de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis in notabili quantitate ad cauſas profanas. Nec heres profanus poteſt tuta conſcientia talem hereditatem recipere, & retinere, ſed ſi eam accipiat, tenetur ex Juſtitia eam iterum reſtituere: Vide d. verb. *Beneficiatus art.* 3. *a n.* 3. *ad n.* 7. *& art.* 1. *a n.* 36. *ad* 62.

Clerici autem incolæ, & Cives Urbis Ro- 31
manæ, qui in ea, vel ejus diſtrictu deceſſerint, poſſunt libere, & licite, tam inter vivos, quam mortis cauſa de bonis Eccleſiaſticis ſuperfluis diſponere etiam ad cauſas profanas. Vide dict. verb. *Beneficiatus art.* 3. *num.* 8. *&* 9.

Regulares omnes profeſſi, tam Superiores, 32
quam ſubditi nequeunt ullum facere Teſtamentum, *Communis, ac certa*. Vide verb. *Regulares art.* 1. *n.* 62.

Neque Regulares teſtari poſſunt ad pias cau- 33
ſas. *Communis*. Vide *ibid. n.* 63.

Immo neque de licentia Prælati, ſeu Supe- 34
rioris. *Communis*. Vide *ibid. n.* 64.

Nec poſſunt Regulares teſtari, etiamſi an- 35
te Profeſſionem ſibi aliquam ſummam ſuorum bonorum reſervaſſent cum facultate teſtandi. *Communis*. Vide *ibid. n.* 65.

Quinimo Regularibus profeſſis neque licet Te- 36
ſtamentum a ſe conditum ante emiſſam Profeſſionem moderari per viam declarationis. Vide *ibid. n.* 66.

Poſſunt autem Regulares Profeſſi Teſtamen- 36
tum a ſe factum ante Profeſſionem interpretari, & declarare, ſi declaratione, aut interpretatione egeat, quia hoc non eſt diſponere de aliquibus bonis, ſed declarare, & explicare diſpoſitionem a ſe factam, quando poterant illam facere. Novarius *in Lucerna Regularium verb. Teſtamentum num.* 7. Portellus *in dubiis Regularium verb. Teſtamentum num* 2. Lezana *in Summa qq. Regular. verb. Teſtamentum n.* 2. Rodriquez *tom.* 3. *q.* 69. *art.* 3. Sanchez *lib.* 7. *moral. c.* 11. *num.* 16. Gozzadin. *conſil.* 41. *n.* 15. 16. 17. Reginald. *lib.* 18. *cap.* 27. *n.* 397. Moneta *de commutat. ult. volunt. cap.* 5. *q.* 1. *n.* 14. Barboſa *ad Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 16. *n.* 21. cum aliis ibi citatis. Vide verb. *Novitius n.* 55.

Novitius poteſt revocare Teſtamentum a ſe 38
factum, ſive ante, ſive poſt ingreſſum Religionis, & durante Novitiatu aliud condere. Vide d. verb. *Novitius n.* 50.

Novitius in Teſtamento nihil poteſt ſibi re- 39
ſervare ad effectum teſtandi de illo poſt profeſſionem. Vide *ibid. n.* 51.

Poteſt tamen Novitius in ſuo Teſtamento 40
præcipere, ut aliquid ex ejus bonis etiam poſt Profeſſionem ſuam quotannis expendatur in

pios

pios uſus, ſeu quod alicui ſolvatur annuum legatum, vel ne quid de eis alienetur, & hujuſmodi. Vide *ibid. n.* 52.

41 Si Novitius ante profeſſionem teſtari omittat, ſuccedit in ejus bona, actiones, & Jura Monaſterium, ſit ut capax bonorum: Si autem Monaſterium ſit incapax, ſuccedunt conſanguinei ab inteſtato. Vide *ibid. n.* 53.

42 Poſt Profeſſionem emiſſam non poteſt Religioſus Teſtamentum ante Profeſſionem factum revocare, quamvis, ut ſupra dictum eſt, poſſit ipſum declarare. Vide *ibid. n.* 54. *&* 55.

43 Novitii poſſunt, ſive ante ingreſſum Religionis, ſive etiam tempore Novitiatus Teſtamentum condere, etiam ante duos menſes proxime præcedentes Profeſſionem, & ſine licentia Epiſcopi, vel ejus Vicarii Generalis, non obſtante Decreto Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 16. *de Regularibus*, quia ibi non adimitur illis facultas teſtandi, ſed ſolum diſponendi inter vivos, non ſervatis iis, quæ ibi præſcribuntur. Vide verb. *Novitius n.* 35.

44 Qui poſſint, vel non, Heredes inſtitui in Teſtamento? Vide verb. *Heres per tot.*

45 Executores Teſtamentorum ſunt, & dicuntur illi, qui vel ex diſpoſitione Legis, vel Teſtatoris, vel Judicis exequuntur defuncti voluntatem. *Sic in re Communis.*

46 Executores Teſtamentorum alii ſunt *Legitimi*, alii *Teſtamentarii*, alli *Dativi*. Executores *Legitimi* ſunt, & dicuntur illi, qui ab ipſa Lege, ſeu Jure dantur, ſive quibus munus exequendi a Lege competit. Executores *Teſtamentarii* ſunt, qui ab ipſo Teſtatore in Teſtamento deſignantur, ſeu deputantur. Executores *Dativi* ſunt, qui a Judice, vel Magiſtratu dantur caſu, quod Heres inſtitutus Executor eſſe nequeat, aut deſignatus in Teſtamento munus exequendi accipere nolit, vel non poſſit. Ita in re Doctores communiter; *argum. tot. Titul. ff. de Teſtament. tut. & titul. ff. de Tutoribus, & curatoribus*, ubi Tutores alii ſunt Legitimi, alii Teſtamentarii, alii Dativi.

47 Si nullus a Teſtatore ſit deſignatus, ſeu deputatus in Teſtamento Executor, ipſo Jure Executor eſt ejus Heres, qui de Jure debet integram defuncti voluntatem etiam quoad Legata exequi. *Communis, arg. cap. Nos quidem* 3. *& cap. Si Heredes* 6. *de Teſtament. l. Nulli* 28. *Cod. de Epiſc. & Cleric. & Novell.* 131. *cap.* 11.

48 Excipiuntur tamen ea, quæ pro redemptione captivorum, vel pauperum alimentis, aut aliis cauſis piis relicta ſunt. Horum enim executio, non ad Heredes, ſed ad Epiſcopum loci, tamquam Patrem pauperum, & miſerabilium perſonarum, ac piarum defunctorum voluntatum Executorem de Jure pertinet, ſi nullus alius ſit Executor deſignatus; Sicuti etiam, ſi heres, aut Executor deſignatus voluntatem defuncti exequi negligit, Abbas *in cit. cap. Nos quidem n.* 4. Covarruv. *ibid. n.* 8. Silveſter verb. *Teſtamentum* 2. q. 8. Molina *de Juſtitia diſp.* 247. *n.* 4. Layman *lib.* 3. *tract.* 6. *cap.* 11. *num.* 4. Pirhing *loc. cit. num.* 101. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 774. *&* 775. & alii paſſim, per text. *in c. Nos quidem* 3. *cap. Si Heredes* 6. *& c. Tua nobis* 17. *de Teſtamentis*; *l. Heredes* 50. *ad finem, ff. de Petit. Heredit. l. Nulli* 28. *Cod. de Epiſcop. & Clericis, & Novella* 131. *c.* 10. *&* 11. Et Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. *de reform.* ibi: *Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati in caſibus ab Jure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos ſint Executores.*

49 Immo Epiſcopus poteſt compellere Executores Teſtamentarios ed exequendas pias voluntates defunctorum, etiamſi Teſtator hoc interdixiſſet. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Tua nobis* 17. *de Teſtamentis*, ibi: *Cum igitur in omnibus piis voluntatibus ſit per locorum Epiſcopos providendum, ut ſecundum defuncti voluntatem univerſa procedant, licet etiam a Teſtatoribus id contingeret interdici; Mandamus quatenus Executores Teſtamentorum hujuſmodi, ut bona ipſa fideliter, & plenarie in uſus prædictos expendant, monitione præmiſſa compellas*, juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente, ibi: *Epiſcopus compellit Fideicommiſſarios, ſeu Executores Teſtamenti ad exequendas pias voluntates defunctorum, etiamſi Teſtator hoc interdixiſſet.* Et ſic pluries decrevit Sac. Cong. Conc. Vide verb. *Adminiſtrator a num.* 3. ubi referuntur decreta.

50 Executores Teſtamenti deputari poſſunt a Teſtatore unus, vel plures, ſive ex Heredibus, ſive ex extraneis, ſive Clericis, ſive Laicis. Molina *loc. cit. num.* 6. Laym. *loc. cit. num.* 2. Pirhing *loc. cit. num.* 102. Reiffenſtuel *l. c. num.* 776. & alii communiter, per textus *in cap. Joannes* 19. *de Teſtamentis*, ibi: *Joannes Clericus, & P. Laicus Executores ultimæ voluntatis*, & concordat *c. Tua nobis* 17. *eodem*.

51 Etiam feminæ eſſe poſſunt Executrices Teſtamentorum. *Communis*, cum ſupracitatis Doctoribus, per text. *in cap. Nos quidem* 3. *de Teſtamentis*, & *l. A. filio* 15. *ff. de Aliment. legat.*

52 Item etiam minores 25. annis poſſunt eſſe Executores; dummodo ſeptemdecim annos exceſſerint. Hæc enim ætas ſufficit, ut quis ſit Procurator ad negotia; *c. Qui generaliter* 5. §. *fin. de Procuratoribus in 6.* Sic Covarruv. *loc. cit. num.* 4. Molina *loc. cit. num.* 4. 14. Pirhing *loc. cit. num.* 102. Reiffenſtuel *loc. c. n.* 776. & alii paſſim.

53 Executores Teſtamentarii poſſunt eſſe etiam Religioſi omnes (exceptis Fratribus Minoribus) dummodo ad id licentiam habeant a legitimo ſuo Superiore. *Communis*, per clarum tex. *in c. Religioſus Executor* 2. *de Teſtamentis in* 6. & *Clementina Religioſis, de Teſtamentis*.

54 Per Superiorem autem, qui talem licentiam dare poteſt, intelligitur Superior Localis, ſeu Prælatus Conventus Monaſterii, aut Domus Religioſæ, niſi ſpeciales Conſtitutiones alicujus Religionis aliud ordinet. Pirhing *loc. cit. n.* 108. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 777. Sanch. *lib.* 6. *moral. cap.* 11. *n.* 15, & 16. Franc. *in cit. cap. Religioſus Executor n.* 1. Layman *cit. cap.* & alii paſſim.

55 Si Religioſus abſque licentia Superioris munus Executoris Teſtamentarii, ſive ad cauſas profanas, ſive ad cauſas pias ſuſcipiat, & peragat, adhuc per eum geſta ſunt valida. Felin. *in cap.* 2. *de Judiciis*, Layman *loc. cit. c.* 11. *n.* 5. Pirhing *loco cit. n.* 109. Sanchez *loc. cit. cap.* 11. *n.* 44. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 42. *n.* 65. Azorius *tom.* 1. *Inſt. moral. lib.* 12. *cap.* 11. *q.* 1. Lezana *in ſumma queſt. Regular. verb. Teſtamentum quoad Regulares n.* 4. & alii plures; Et ratio eſt, quia licet Sacri Canones prohibeant, tamen non annullant executionem a Religioſo abſque licentia Superioris factam, adeoque talis executio eſt quidem illicita, & peccaminoſa, ſed non eſt irrita, & invalida: Tum quia quamvis Religioſus *velle, & nolle* non habeat, *cap. Si Religioſus* 27. *de electione in* 6. *& cap. Religioſus* 2. *de Teſtamentis in cap. Religioſi* 5. *de ſepulturis in* 6. habet tamen conſenſum naturalem, qui una cum conſenſu Teſtatoris ſufficiens eſſe videtur ad hoc officium: *arg. l. Filius Familias* §. *Veterani, ff. de Procuratoribus*, ubi deciditur, quod licet miles eſſe nequeat Procurator in Judicio, tamen, ſi non repellatur, actus ab eo geſtus valeat.

56 Oppoſitum tamen non improbabiliter tenent Covarr. *de Teſtamen. cap.* 17. *num.* 2. Molina *loco cit. nu.* 9. Silveſter *loco cit. q.* 2. *dict.* 3. Franc. *in cit. cap. Religioſus* 2. *n.* 2. *de Teſtamentis in* 6. & alii, cum quibus videtur inclinare Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 279. quamvis *n.* 278. dicat, quod aliam ſententiam affirmativam cum communi aliorum tenet Felinus *in cap.* 2. *de Judiciis*, Layman *loc. cit. n.* 5. Pirhing *loc. cit. n.* 109. Sanch. *loc. cit.*

57 Fratres Minores nullatenus poſſunt eſſe Executores Teſtamentorum, neque ad cauſas profanas, neque ad cauſas pias; neque a Superioribus poteſt eis ad id licentia concedi. *Comm.* tex. expreſſo *in Clementina Exivi* 1. §. *Verum etiam, de verb. ſignif.* ibi; *Prædictis fratribus non licet, nec competit, quia potius (conſiderata ſui puritate ſtatus) debent ſibi ſcire interdictum quod hujuſmodi executionibus, & diſpoſitionibus ſe exponant, cum hæc ſæpius abſque litigio, & contractione, vel adminiſtratione pecuniæ nequeant expediri.*

58 Poſſunt tamen Fratres Minores dare ad id conſilium Executoribus a Teſtatore deputatis. *Communis*; textu expreſſo *in cit. Clementina Exivi* §. *Verum etiam*, ibi: *Veruntamen in his exequendis dare conſilium ipſorum ſtatui non obſiſtit, cum in hoc ipſis circa bona temporalia nulla Juriſdictio, ſive actio in Judicio, ſive diſpenſatio tribuatur.*

59 Inſuper poteſt Teſtator committere alicui Fratri Minori, ut ipſe denominet unum, vel plures Executores. Et etiam præcipere poteſt Executoribus, ut non niſi illis pauperibus, vel cauſis piis hereditatem, vel legata diſtribuant, quos dictus Frater Minor elegerit, deſignaverit, vel denominaverit. Et in tali caſu id licite Frater Minor perageret. Sic Barboſa *in cit. Clementina Exivi n.* 26. Covar. *de Teſtame. c.* 17. *n.* 1. Abbas *in Clementin. Religioſus n. penult. de Relig.* Sanchez *lib.* 6. *moral. c.* 11. *n.* 32. & 41. Rodriquez *Queſt. Regular. tom.* 3. *q.* 70. *ar.* 2. Reiffenſt. *loc. c. n.* 783. Bartolus ibi cit. & alii contra Molinam, & alios a Sanchez citatos, & ratio eſt, quia in tali caſu ceſſat motivum, & ratio prohibitionis, cum hoc munus ſine ullo litigio, & contractione, vel adminiſtratione pecuniæ omnino exequi valeat Frater Minor, ut de ſe patet: ceſſante autem ratione, & cauſa Legis, vel obligationis, ceſſat lex, ſeu obligatio ipſa, *l. Adigere* 6. §. 2. *ff. De Jure Patronat.* Cum ratio Legis ſit anima Legis, *l. Cum ratio* 7. *de bonis damnatorum*, adeoque &c.

Hinc conclude, quod teſtatorum voluntates Fratres Capuccini, & alii Minoritæ exequi poſſunt, nominando, vel eligendo ad ſubſidia dotalia, & ad Beneficia, ac juventes ad-

ſemi.

ſeminaria. Sic Sacra Congregatio Concilii in Papien. *Subſidii dotalis die* 18. *Auguſti* 1731. ex Bullario Capuccinor. *tom.* 1. *pag.* 187. ubi refertur integra hæc cauſa cum ſua reſolutione, & egregiis notis. Vide etiam noſtr. tom. 8. in Appendice Reſolutionem *Sacr. Congr. Conc.*

60 Regulares Executores Teſtamentarii, ſeu ultimarum voluntatum, tenentur reddere rationem adminiſtrationis, ſeu executionis Epiſcopo; & ſi in hoc deliquerint, poſſunt ab ipſo puniri. *Communis*; textu expreſſo *in Clementin. Religioſis*, *de Teſtamentis*, ibi: *Religioſis etiam exemptis deputatis ad executionem cujuslibet ultimæ voluntatis circa ipſius executionis Officium (quod utique non poſſunt, niſi a Superiore ſuo petita ſuper hoc licentia & obtenta, ſuſcipere) volentes præſcindere materiam delinquendi, Pontificiæ conſtitutionis auctoritate ſtatuimus, quod tales (etiamſi Prælationis fungantur Officio) locorum Ordinariis debitam reddere, ipſique Ordinarii abſque dolo, fraude, ſeu negligentia de ſuſceptæ executionis Officio teneantur exigere rationem; Illos, quos circa id deliquiſſe repererint, in aliorum exemplum pœna debita (quocumque non obſtante privilegio) punituri.*

61 Immo Regularis Executor ultimæ voluntatis defuncti, quamvis ei ſecreto communicatæ, tenetur adhuc Epiſcopo requirenti aperire Summam, & circa quæ ſit diſtribuenda, ac rationem adminiſtrationis reddere, & tunc eſt eidem fides adhibenda, ſi juratus deponat, & concurrant probabiles conjecturæ de veriſimili voluntate Teſtatoris. Sic expreſſe Fagnan. *in c. Tua nobis* 17 *de Teſt. n.* 61. teſtans hunc caſum ſuo tempore contigiſſe Mediolani, & in hanc ſententiam a S. Cong. Conc. ſcriptas fuiſſe litteras ad Card. Borromæum Archiep.

62 Executor deſignatus, ſeu deputatus a Teſtatore non poteſt ordinarie compelli ad acceptandum, & exequendum tale munus, ſive diſpoſitio ſit ad cauſam profanam, ſive ad cauſam piam. Poſtquam tamen acceptavit expreſſe, vel tacite, omnino etiam invitus cogi poteſt, ut defuncti voluntatem exequatur. Abbas *in cap. Joann.* 19. *n.* 3. *de Teſtamentis*, Covarruv. *ib. n.* 3. Molina *diſp.* 248. *n.* 3. Pirhing *loc. cit. n.* 113. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 748. & alii communiter, *arg. cit. cap. Joan.* 19. *de Teſtam.* ibi: *poſt ſuſceptum mandatum cogi debent*. Et ratio eſt, quia univerſaliter loquendo, ut expreſſe habetur §. *Mandatum* 11. *Inſt. de mandato*: *Mandatum non ſuſcipere cuilibet liberum eſt, ſuſceptum autem conſummandum eſt*.

Dicitur autem notanter *Ordinarie*, quia aliquando ob rationabilem cauſam poteſt Epiſcopus Clericum in Teſtamento Executorem diſignatum compellere, ut tale munus ſuſcipiat, præſertim ad exequenda pia legata, ſi non ut Executorem Teſtamentarium, ſaltem ut delegatum, ſeu Commiſſarium ſuum, *arg. cap. Paſtoralis* 28. *de Offic. deleg.* Et ratio eſt, quia univerſaliter poteſt Epiſcopus, quando ipſi aliqua Executio competit, munus ſuum alteri delegare, & delegatum, ut obediat, ſi ſit ſuus ſubditus, compellere. Sic Abbas *loc. cit.* Silveſter verb. *Teſtam.* 2. *q.* 3. *dict.* 1. & alii ſupracitati, *arg. l. In cauſar. delegationibus*, *Cod. Qui pro ſua Juriſdictio.* Et ita Judex Laicus ob rationabilem cauſam poterit interdum Laicum ſuum ſubditum cogere ad munus Executoris ſuſcipiendum, & exequendum. Sic citati Doctores, *arg. c. l. In cauſarum delegationibus*. 63

Executores tenentur quamprimum poſſunt exequi ultimam voluntatem, niſi certum tempus ab ipſo Teſtatore ſit deſignatum. *Communis*, *arg. c. Si heredes* 6. *de Teſt.*, *& l. Cum res* 47. *ff. de lega.* 1. ubi expreſſe præcipitur, ut legata ſine mora præſtentur. Vide verb. *Legatum n.* 41. *&* 42. 64

Tam Judex Eccleſiaſticus quam Laicus poteſt compellere Executores Laicos ad exequendam voluntatem defuncti, ſive diſpoſitio ſit ad cauſam profanam, ſive ad cauſam piam, ita ut hæc cauſa ſit mixti Fori, & detur locus præventioni. *Communis*. Et quidem quod id poſſit Epiſcopus ſeu Judex Eccleſiaſticus, ſi diſpoſitio ſit ad cauſam piam, etiamſi Teſtator ſit Laicus, habetur deciſum *in c. Tua nobis* 17. *de Teſtamentis*. Et concordat *cap. Nos quidem* 3. *& cap. ſi heredes* 6. *eodem*. Et quod id poſſit etiam Judex Laicus, quamvis diſpoſitio ſit ad cauſam piam, patet ex *Novella* 131. *cap.* 10. ibi: *Si quis ædificationem Venerabilis Oratorii, aut Xenodochii, aut Ptochii, aut Orphanotrophii, aut Noſocomii; aut alterius venerandæ Domus in noviſſima voluntate fieri diſpoſuerint . . . . compleri jubemus providentia locorum Epiſcopi, & Civilis Judicis*. Quod autem id poſſit Judex Laicus in caſu, quo diſpoſitio ſit ad cauſam profanam, & Teſtator, & Executor ſit Laicus, eſt extra controverſiam indubitatum apud omnes. Quod vero in tali caſu id poſſit etiam Epiſcopus, quamvis Teſtator, & Executor ipſius diſpoſitionis ad cauſam profanam ſit Laicus, tenet (teſte Covarruv. *loco cit. nu.* 3. & Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 789.) *Communis* 65

Docto-

Doctorum, *arg. cit. cap. Si heredes 6. de Teſtamentis*; ubi ſine ulla diſtinctione an diſpoſitio Teſtatoris ſit ad cauſam piam, vel profanam, & heres, ſeu Executor ſit Laicus, vel Eccleſiaſticus; tribuitur Epiſcopo facultas compellendi hæredes, ſeu Executores ad exequendam defuncti voluntatem, ibi: *Si heredes juſſu Teſtatoris non adimpleverint, ab Epiſcopo loci illius omnis res, quæ eis relicta eſt, Canonice interdicatur cum fructibus, & ceteris emolumentis, ut vota defuncti adimpleantur.*

66 Judex autem Laicus nullimode compellere ad id poteſt Executorem Clericum, cum Judici Laico nulla competat Juriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas. *Communis*, per text. *in c. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *c. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionib. c. Cum Laicis* 12. *de rebus Eccleſ. alienand. vel non*, *c. Decernimus* 2. *de Judiciis*, cum ſimilibus.

67 Judex præſertim Eccleſiaſticus ſtatim poſt aditam ab Herede hereditatem compellere poteſt Executores, ut voluntatem defuncti executioni mandent, quamvis Teſtator id expreſſe ei inhibuerint. *Comm.* & quidem quoad primam partem patet ex Juribus adductis *ſup. num.* 63. juncta *l. Si domus* 71. §. *ff.* 2. *De Legatis* 1. ubi cum Executores jubeantur voluntatem Defuncti ſtatim adimplere, ſequitur clare, quod poſſint ſtatim ad id compelli. Quoad ſecundam autem partem, nempe quoad Executores poſſint ad id compelli, quamvis Teſtator id expreſſe inhibuerit, patet ex Juribus, & decretis adductis *ſup. num.* 48. Et ratio eſt, quia privata perſona non poteſt generalem Conſtitutionem publici Juris Eccleſiaſtici, vel Civilis immutare, aut impedire, *l. Nemo* 55. *ff. de legatis* 1. ibi: *Nemo poteſt in Teſtamento ſuo cavere, ne leges in ſuo teſtamento locum habeant*; & *c. Requiſiviſti* 15. *de Teſtamentis*, ibi: *quia privata diſpoſitio teſtatoris non poteſt generalem Conſtitutionem Canonis immutare.*

68 Si plures ſint a Teſtatore deputati Executores, & unus eorum ſit mortuus, vel in remotis exiſtat, ſeu exequi forte nolit; poteſt alius, etiam unicus ex deputatis, niſi Teſtator aliud diſpoſuerit, officium Executionis libere adimplere, *Communis*, textu expreſſo *in c. Religioſus Executor* 2. *de Teſtamentis in* 6. §. *Sane*, ibi: *Sane pluribus a Teſtatore ſimpliciter Executoribus deputatis, uno eorum mortuo, vel in remotis agente, aut id exequi forte nolente, ne voluntatem Teſtatoris impediri, vel nimium differri contingat, poterit alius, niſi teſtator aliud expreſſerit, officium executionis injunctum libere adimplere.*

69 Nulli Executores, præter Summum Pontificem, nec Epiſcopi quidem, relicta ad certas pias cauſas in alios uſus, vel cauſas, quamvis evidenter meliores eſſent, poſſunt ordinarie commutare, ſi voluntas determinata Teſtatoris commode, ac juſte adimpleri poſſit. *Communis*, per text *in c. Nos quidem* 3. *de Teſtamentis*, *c. Ultima voluntas* 4. *cauſ.* 13. *q.* 2. *Clementin. Quia contingit* 2. *de Religioſis domibus*, cum ſimilibus.

70 An autem, quando, & ob quas cauſas poſſit mutari ultima voluntas Teſtatoris, præſertim quoad legata, aliaſque pias cauſas a Papa, & ab aliis; Vide verb. *Legatum a n.* 143. *ad* 165.

71 Executores, & Heredes intra quod tempus teneantur adimplere voluntatem Teſtatoris, & quas pœnas incurrant, ſi negligentes fuerint? Vide d. verb. *Legatum a n.* 41. *ad* 46. & verb. *Heres a n.* 44. *ad* 52.

72 Executores, & Heredes quibus, & quo ordine diſtribuere poſſint, & debeant Legata pia a Teſtatore relicta. Vide d. verb. *Legatum a n.* 47. *ad* 95. & *a n.* 125. *ad* 132.

Additiones ex aliena manu.

73 De executoribus teſtamentariis, de quibus & hic diſſerit *Auctor*, gravis eſt quæſtio illa, utrum ipſi ubi ſunt plures, conveniri in ſolidum queant de geſta adminiſtratione, tametſi non omnes adminiſtraverint?

74 Hanc autem quæſtionem ſibi propoſuit Rota *in Poſnanien. Legatorum 6. Decembris* 1748. *coram bon. mem. Vicecomit.* & ita §. 7. & *ſeq.* reſolvit: *Conſtito ex hiſce de acceptatione exequutoria, & adminiſtratione hereditatis per Guglielmum exercita, inutiliter opponebatur, quod eidem ſaltem ſuffragari debeat beneficium ordinis, & excuſſionis, ut nempe ceteri quoque Adminiſtratores, qui adminiſtrant, conveniri debeant, quodque ipſe pro illis duntaxat rebus hereditariis, quæ ad ejus manus perveniſſe conſtet, remanſerit obligatus. Objectum namque pleniſſime confutatur ex eo quod quum agatur de exequutore & Adminiſtratore voluntario, cum eo rigidius procedi ſolet, qui quum potuiſſet injunctum munus reſpuere, ſibi debet imputare, ſi adminiſtrationem, prout debebat, non exercuit, ideoque nec beneficio ordinis, & excuſſionis juvari debet, ſed etiamſi non adminiſtraverit, in ſolidum conveniri poteſt &c. vel ſaltem exuberat, ut quid modicum, vel minimum de eadem adminiſtratione participaverit. Præcipue quia nulla habetur diviſio hujuſce adminiſtrationis, vel a Judice, vel a Teſtatore facta.*

facta, adeoque quemadmodum apud omnes individua fuit adminiſtratio hereditatis, ita quoque individua, & ſolidalis reſultat eorum obligatio erga Legatarios. Nec unuſquiſque amplius excipere valet ſe rationem redditurum de bonis ad ejus manus perventis; quippe id procederet, ubi ageretur de adminiſtratione particulari, & adeſſet diviſio adminiſtrationis, vel a Judice, vel a Teſtatore facta: ſecus autem ubi adminiſtratio fuit omnibus generalis, & ſolidaliter attributa; & ab omnibus unitim acceptata.

Articulus IV.

Quoad ea, quæ concernunt Codicillum, ſeu Clauſulam Codicillarem.

1 Codicillus ſic dicitur, quaſi parvus Codex, ſeu parva Scriptura. Sic Laym. *lib. 5. de Juſtitia tract. 5. c. 8. n. 1.* Pirhing *lib. 3. De-*
2 *cretal. tit. 26. n. 7.* & alii paſſim. Unde *Codicillus eſt ultimæ voluntatis teſtificatio ſine Heredis directa inſtitutione, & ſolemnitate Teſtamentaria.* Eſt *in re Communis*, & deſumitur *ex tot. tit. Inſtit. & Cod. de Codicill. & ex tit. ff. de Jure Codicilli.*

3 Codicillus potiſſimum differt a Teſtamento per illa verba: *Sine Heredis directa inſtitutione*: Teſtamentum enim non ſubſiſtit ſine Heredis directa inſtitutione, *ut ſupra probavimus art. 1. num. 5.* per expreſſa jura ibi adducta. Et e contra Codicillus debet eſſe ſine Heredis directa inſtitutione, quia in Codicillo neque Hereditas directe dari, neque auferri alicui poteſt, textu expreſſo *in §. Codicillis autem 2. Inſtitut. de Codicillis; l. Hereditatem 7. & leg. Si idem 7. Cod. de Codicillis, & l. Quod per manus 10. ff. de Jure Codicillorum.* Et hoc: *Ne confundatur Jus Teſtamentorum, & Codicillorum*, ut expreſſe dicitur *in cit. §. Codicillis.*

4 Dicitur autem notanter: *Sine directa Heredis inſtitutione*, quia licet in Codicillo nequeat Heres inſtitui directe, poteſt tamen inſtitui indirecte, quatenus nempe in Codicillo poteſt relinqui Fideicommiſſum, & ſic Heres inſtitui indirecte, & prout contingit, ſi quis ſine Teſtamento decedens faciat Codicillum, & in eo roget Heredem ab Inteſtato, ut Hereditatem, vel totam, vel partem reſtituat alteri: In hoc enim caſu Heres parere tenetur, quamvis Trebellianicam deducere poſſit. *Communis*, textu expreſſo in *cit. §. Codicillis, 2. Inſtit. de Codicillis*, ibi: *Nam per Fideicommiſſum Hereditas Codicilli Jure relinquitur.* Et concordat *l. Hereditatem 2. Cod. De Codicillis.*

Item Codicillus ſpeciatim differt a Teſtamento per illa verba: *Et ſine ſolemnitate Teſtamentaria*, quia, ubi ad Teſtamentum non privilegiatum requiruntur ſeptem teſtes, ut patet ex dictis, & adductis Juribus *ſupra artic. 1. num. 14. & 32.* ad Codicillum requiruntur ſolum quinque teſtes. Et ubi ad di- 5
6
ctum Teſtamentum requiritur, quod teſtes ſint maſculi, & rogati, ut patet ex dictis, & adductis Juribus *ib. n. 15. 27. & 28.* ad Codicillum ſufficiunt teſtes, ſive maſculi, ſive feminæ ſive rogati, ſive non. *Sic communis Doctorum*, per text. *in l. Si quis 8. §. 3. eod. de Codicillis*; ibi; *in omni autem ultima voluntate, excepto Teſtamento, quinque teſtes, vel rogati, vel qui fortuito venerint, in uno eodemque tempore debent adhiberi, ſive in ſcripturis, ſive ſine ſcriptis voluntas conficiatur, teſtibus videlicet, quando in ſcriptis voluntas componitur, ſubnotationem ſuam accommodantibus.* Et licet in allato textu, quod poſſint in Codicillo teſtes eſſe etiam feminæ, non habeatur explicite, habetur tamen implicite, quia in requiſito numero teſtium non requiruntur ſoli maſculi, nec feminæ excluduntur: Sicut in numero teſtium requiſitorum ad Teſtamentum, ut patet ex dictis, & adductis Juribus *ſupra art. 1. n. 15.* Ubi autem lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus; *cap. Qui circa 22. de privileg. & leg. De pretio 8. ff. De Rubliciana in rem actione.* Et ſi id voluiſſet etiam pro Codicillo, expreſſiſſent, uti expreſſit pro Teſtamento; *arg. cap. Inter corporalia 2. de translatione Epiſcop. §. Sed neque iſtud, cap. Ad audientiam 12. de Decimis.* Ita Gloſſa *in cit. l. Si quis 8. Cod. De Codicillis*, Tuſcus *litt. cap. concluſ. 405. n. 1.* Baldus *conſil. 283. circa finem lib. 3.* Reiffenſtuel *lib. 3. Decretal. tit. 26. num. 711.* ubi teſtatur de communi. Vid. verb. *Teſtis art. 1. num. 47.*

In Codicillis parentum inter liberos, & 7
ad pias cauſas ſufficiunt duo teſtes. Ita Tuſcus *litt. c. concluſ. 405. n. 11.* Molina *diſp. 134. n. 8.* Reiffenſtuel *loc. citat. n. 712.* & alii; Et ratio eſt clara, qui cum duo teſtes ſufficiant ex dictis, & adductis Juribus *ſupra n. 6. & 29.* ad Teſtamentum inter liberos, & ad pias cauſas, a fortiori ſufficient ad Codicillum, utpote ad ſui formam minorem requirens ſolemnitatem, quam Teſtamentum.

Codicillum facere poteſt omnis, & ſolus, qui teſtari valet. *Communis*, textu expreſſo *in l.*

[illegible] de Jure Codicillorum, ibi: [illegible] facere poteſt, qui & Teſtamentum facere poteſt.

9 Codicillus fieri poteſt, tam in ſcriptis, quam abſque ſcriptis, ſeu oretenus. Communis, textu expreſſo in l. Si quis 8. §. 3. Cod. de Codicillis, ibi: *Sive in ſcriptis, ſive ſine ſcriptis voluntas conficiatur*.

10 Codicillus fieri poteſt abſque Teſtamento. Communis, per text. *in l. Non idcirco 4. Cod. de Codicillis, & §. Non tantum 1. Inſt. de Codicillis*.

11 Item Codicillus fieri non poteſt cum Teſtamento, & poſt illum jam factum. *Communis*, per textus *in cit. §. Non tantum 1. Inſt. de Codicillis*, & *l. Si quis 3 ff. De Jure Codicillorum*.

12 Item Codicillus fieri poteſt etiam ante Teſtamentum factum. *Communis*, per textum *in*
13 *cit. §. Non tantum 1. Inſt. de Codicill.* Ad hoc tamen, ut valeat Codicillus factus ante Teſtamentum, requiritur, quod Teſtator in Teſtamento ſubſequenti expreſſe illum confirmet. Communis, textu expreſſo *in cit. §. Non tantum*, ibi: *Sed cum ante Teſtamentum factum Codicilli facti erant, Papinianus ait, non aliter vires habere, quam ſi ſpeciali poſtea voluntate confirmentur*.

14 Quamvis non poſſit quis duo Teſtamenta facere, ita ut ambo valeant, cum per poſterius rumpatur prius, textu expreſſo *in §. Poſteriore 2. Inſt. Quibus modis Teſtamenta infirmentur*, ibi: *Poſteriore quoque Teſtamento, quod Jure perfectum eſt, ſuperius rumpitur*, cum
15 ſimilibus. Poteſt tamen quis duos, vel plures validos Codicillos facere, textu expreſſo *in §. Codicillos autem 3. Cod. De Codicillis*, ibi: *Codicillos autem etiam plures quis facere poteſt; & l. Divis §. 1. ff. de Jure Codicillorum*, ibi: *Codicillos & plures quis face-*
16 *re poteſt*. Non revocatur prior per poſteriorem, niſi quatenus ſibi contrarii ſunt. *Communis*, per textum expreſſum *in c. Cum propouatis 3. Cod. de Codicillis*. Et ratio diſparitatis eſt, quia in Codicillis res ſingulares tantum relinquuntur, & ideo poſſunt quædam res relinqui in uno Codicillo, & quædam aliæ in altero, & ſic uterque poteſt ſubſiſtere abſque contrarietate. In Teſtamentis autem relinquitur neceſſario Hereditas, quæ eſt ſucceſſio in univerſum Jus defuncti; *l. Hereditas 62. ff. de Reg. Juris*, ibi: *Hereditas nihil aliud eſt, quam ſucceſſio in univerſum Jus, quod defunctus habuerit*: & ideo prius Teſtamentum rumpitur per poſterius, cum non poſſit utrumque ſubſiſtere cum tali contrarietate reſictæ integræ Hereditatis.

Diſpoſitio dicentis ſe velle Teſtamentum facere, ſi ex defectu ſolemnitatis non valet ut 17
Teſtamentum, neque valebit ut Codicillus, quamvis omnes ſolemnitates requiſitæ ad Codicillum concurrant, niſi talis diſpoſitio Clauſulam habeat Codicillarem. Comm. text. expreſſo *in l. Sæpiſſime 1. ff. de Jure Codicillorum*, ibi: *Sæpiſſime reſcriptum, & conſtitutum eſt eum, qui Teſtamentum facere opinatus eſt, nec voluit quaſi Codicillos id valere, videri nec Codicillos feciſſe; ideoque quod in illo Teſtamento ſcriptum eſt, licet quaſi in Codicillis poterit valere, tamen non debetur*.

Et idem eſt ſentiendum, quamvis quis ex- 18
preſſe quidem non dicat, quod teſtari velit, ſed tantum Heredem inſtituat, vel exheredationem faciat, qui ſic faciendo præſumitur, quod teſtari voluerit, per textum *in l. Non Codicillum 14. Cod. De Teſtamentis*, ibi: *Non Codicillum, ſed Teſtamentum aviam veſtram facere voluiſſe, inſtitutio, & exheredatio facta probant evidenter*.

Dicitur autem notanter in concluſione; *Niſi* 19
talis diſpoſitio Clauſulam habeat Codicillarem, quia ſi Teſtamentum habeat talem Clauſulam Codicillarem, quamvis ex defectu ſolemnitatis non valeat ut Teſtamentum, valebit tamen ut Codicillus. *Communis*, per textum *in l. Si quis 8. §. 1. Cod. de Codicillis, & l. Ex ea Scriptura 29. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*.

Unde Clauſula Codicillaris eſt, quam Te- 20
ſtator Teſtamento apponit, & per eam expreſſe, vel tacite declarat, quod ſi ſua ultima diſpoſitio ex defectu alicujus ſolemnitatis non valeret ut Teſtamentum, valeat tamen ut Codicillus. *Ita in re Communis*.

Duplex igitur eſt Clauſula Codicillaris, ex- 21
preſſa ſcilicet, & tacita. *Expreſſa eſt*, dum Teſtator expreſſe dicit, v. g. *Si hæc mea diſpoſitio non valet vi Teſtamenti, volo ut valeat vi Codicilli. Tacita eſt*, dum Teſtator id non expreſſe, ſed tacite, vel virtualiter innuit, dicendo, v. g. *Si hæc mea diſpoſitio non valeat ut Teſtamentum, volo, ut valeat omni meliori modo, quo poteſt*. Sic *Communis Doctorum, argum. l. Si quis 8. Cod. de Codicillis, l. Sæpiſſime 1. ff. De Jure Codicillorum, & l. Ex ea Scriptura 29. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt, l. Si Jure 11. Cod. de teſtamentaria manumiſſione*.

Effectus Clauſulæ Codicillaris, ſive expreſ- 22
ſæ, ſive tacitæ ſunt plures, & præcipui ſunt ſequen-

ſequentes ; Primus eſt , quod in caſu , quo Teſtamentum ex defectu alicujus ſolemnitatis ad ipſum requiſitæ eſt nullum vigore Teſtamenti , valet nihilominus vigore Codicilli , ſeu ut Codicillus ; Unde quamvis Heredis inſtitutio omnino irrita ſit, tamen Heres ab inteſtato ſuccedens tenetur ſolvere omnia Legata , ac Fideicommiſſa particularia in tali nullo Teſtamento recepta ; & hoc propter adjectam illam clauſulam Codicillarem . *Communis*, per text. *in cit. l. Si quis* 8. 1. *C. de Codicillis*, *cit. l. Si Jure* 11. *C. de Teſtamentaria manumiſſione*, & *cit. l. Ex ea ſcriptura* 29. *ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*.

23 Secundus effectus eſt , quod , ſi Teſtator carens Heredibus neceſſariis in hujuſmodi irrito, & invalido Teſtamento inſtituat Heredem extraneum , virtute dictæ clauſulæ Codicillaris inſtitutio directa vertitur in Fideicommiſſariam, & proximi Heredes ab inteſtato tenentur reſtituere Heredi extraneo in tali irrito Teſtamento per modum Fideicommiſſi inſtituto totam hereditatem , ſola pro ſe retenta Trebellianica. Jaſon. *in Authent. Ex cauſa* 22. *Cod. De liber. præter.* Tuſchus *litt. C. concluſ.* 404. & *ſequent.* Laym. *lib.* 3. *tract.* 5. *c.* 8. *num.* 4. Gailus *lib.* 2. *Obſerv.* 114. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 720. & alii communiter, per text. *in l. Ex ea ſcriptura* 29. *ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt* , *l. Scævola* 76. *ff. Ad Senatus conſult. Trebellian. l. Si Frater* 5. *Cod. De Fideicommiſſis ; & l. Si quis* 8. *Cod. de Codicillis*.

24 Item ſi Teſtator Herede neceſſario ſcienter præterito , vel injuſte exheredato in tali Teſtamento nullo inſtituat Heredem extraneum , virtute dictæ Clauſulæ Codicillaris tenetur Heres neceſſario reſtituere dicto inſtituto heredi extraneo totam hereditatem , ſola retenta pro ſe Legitima , & Trebellianica ſimul . Ita Clarus §. *Teſtamentum q.* 46. Tuſchus *lib.* 6. *concluſ.* 292. *num.* 1. Gailus *loc. cit. num.* 3. dicens hanc concluſionem eſſe indubitabilem . Layman. *loc. cit.* cum Molina *diſp.* 132. Reiffenſtuel *l. c. num.* 721. & ipſo teſte *Communis aliorum*, *arg. citatis Juribus*.

25 Tertius effectus eſt , quod Heres inſtitutus in tali Teſtamento poſſit pro libitu agere , vel ex Teſtamento , vel in vim Codicilli , ideſt poſſit , vel vi Teſtamenti petere totam hereditatem in ipſo ſibi relictam , vel timens Teſtamentum non ſubſiſtere, agere in vim Codicilli , & vi illius petere , ut hereditas per modum Fideicommiſſi ſibi reſtituatur, cum hac tamen advertentia , quod , ſi Heres inſtitutus incæpit agere ex Teſtamento , non poſſit amplius variare , & hereditatem petere in vim Codicilli , niſi eſſet ex agnatis uſque ad quartum gradum , vel ex cognatis uſque ad tertium gradum . *Communis* , textu expreſſo *in l. Si quis* 8. 1. & 2. *Cod. de Codicillis*, ibi : *Illo electionis videlicet jure perdurante*, *ut* , *qui ex Teſtamento agere voluerit* , *ad Fideicommiſſum migrare non poſſit . Si quis vero ex parentibus utriuſque ſexus* , *ac liberis uſque ad quartum gradum agnationis vinculis alligatus* , *vel cognationis nexu conſtrictus uſque ad tertium ſcriptus Heres fuerit* , *vel nuncupatus* , *in eo videlicet Teſtamento*, *quod Teſtator vicem quoque Codicillorum voluit obtinere* , *licebit ei* , *ſi de hereditate ex Teſtamento ſecundum mortui voluntatem agens fuerit ſeparatus* , *vel certe ipſe ſponte voluerit ad Fideicomm. ſubſidium convolare*.

Teſtamentum autem minus ſolemne non poteſt vi dictæ clauſulæ Codicillaris valere ut Codicillus , niſi habeat ſaltem ſolemnitates ad Codicillum requiſitas, nempe quod interfuerint quinque teſtes , & adhibiti fuerint , uno eodemque tempore , & ſi in ſcriptis conficiatur Codicillus, dicti teſtes ſuam ſubnotationem interpoſuerint , ut patet ex *l. Si quis* 8. §. 3. *Cod. de Codicillis* , & ex dictis *ſupra num.* 6. 26

Excipe tamen , niſi diſpoſitio eſſet ad pias cauſas, ſeu inter liberos , quia tunc ſufficerent duo teſtes, ut patet ex dictis *ſupra num.* 7. 27

Ad complementum de Codicillis advertendum eſt, quod Codicilli introducti fuerunt, & præcipue inſerviunt ad Fideicommiſſa , & legata relinquenda . Item ad Teſtamentum declarandum , immutandum , minuendum , augendum , ei addendum , vel demendum , & hujuſmodi , ſalva ſemper tamen Heredis inſtitutione , cum hereditas per Codicillum , nec dari , nec adimi poſſit, ut patet ex §. *Codicillis autem* 2. *Inſtit. de Codicillis* , & *l. Hereditatem* 2. *Cod. de Codicillis* . Et primus , qui Codicillos introduxit , fuit *Lucius Lentulus*, ut expreſſe habetur *in princip. Inſtitut. de Codicillis* , ibi : *Ante Auguſti tempora conſtat Codicillorum Jus in uſu non fuiſſe* , *ſed primus Lucius Lentulus* (*ex cujus perſona etiam Fideicommiſſa eſſe cœperunt*) *Codicillos introduxit* &c. 28 29

Alia ad rem . Vide verb. *Fideicommiſſum* , verb. *Legatum*.

Additiones ex aliena manu.

Solet clauſula codicillaris apponi teſtamentis Ruſticorum , Mulierum , & aliorum , qui ejus vim haud intelligunt . Quæſtionis propterea 30

rea eſt, an ea in hiſce teſtamentis expreſſa effectus ſuos pariat?

31 Sunt qui negant, idque quia quum Perſonæ hæ clauſulam, ejuſque effectum ignorent, hinc non præſumuntur rogaſſe heredem ab inteſtato, ut iis vi clauſulæ illius præſtanda præſtet. Vide quos pro hac ſententia citat doctores *Turrett. de effect. & defect. clauſul. Codicill. q. 9. num. 3.*

32 Affirmativa tamen prævaluit ſententia. Mox dictæ enim perſonæ adhibendo Notarium, cenſentur eum rogaſſe, ut ita condat teſtamentum, ut omni meliori modo ſubſiſtere poſſit. Jam ergo non commodius ſuſtinetur quam per clauſulam Codicillarem. Ergo ut hunc quoque addant voluiſſe videntur. Qui enim vult finem cenſetur etiam voluiſſe media ad finem

33 conducentia. Quapropter clauſulam Codicillarem ſemper voluntate Teſtatoris adjectam præſumi, tradunt poſt alios *Carpzov. lib. 6. Reſponſ. 7. per tot. Caſtill. lib. 4. de conjectur. ultim. volunt. cap. 49. num. 27.*

Articulus V.

Quo ad ea, quæ concernunt revocationem, ſeu mutationem, irritationem, ruptionem, & deſtitutionem Teſtamenti, & Codicilli.

1 Quilibet Teſtator poteſt uſque ad mortem ſemper, & pro libitu ſuum Teſtamentum, & Codicillum penitus revocare, aut mutare. Sic Doctores communiter per clarum textum in *l. Quod ſi 4. ff. de adimendis legatis: Ambulatoria enim eſt voluntas defuncti uſque ad vitæ ſupremum exitum*, & noviſſima ipſius voluntas eſt ſervada, textu expreſſo *in l. Translatio 6. ff. de adimendis legatis*, ibi: *Noviſſima enim voluntas ſervatur*. Et ſic Rota recent. *part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 456. *num.* 16. *part.* 10. *deciſ.* 103. *num.* 33. & 34. & ſæpe alibi.

2 Etiamſi promiſerit, ſeu pacto ſe obligaverit de non revocando, aut mutando. *Communis*, per text. *in cit. l. Si quis 24. ff. de legatis 3. Nemo enim*, ut expreſſe ibi dicitur, *eam ſibi poteſt legem dicere, ut a priori* (voluntate) *ei recedere non liceat*; ſic expreſſe Gloſſa in *cap. Cum Marthæ 9. verb. Non valet, de celebrat. Miſſar.* ibi: *Unde poteſt mutari teſtamentum, etiamſi pactum intervenerit, ne poſſit mutari*, per text. in *leg. Pactum quod dotali 15. Cod. de pactis*.

3 Et etiamſi fuerit a Principe confirmatum. Sic expreſſe Gloſſa in *cap. Martha verb. Non valet*, per text. in *l. Omnium teſtamentorum 19. C. de teſtamentis*, quia dicit Gloſſa *ibid. Nemo hanc legem ſibi dicere poteſt, ut a priori teſtamento ſibi recedere non liceat*, per cit. *leg. Si quis 22. ff. de legat. 3.*

Dummodo tamen in poſteriori teſtamento 4 mentionem faciat, quod non obſtante tali obligatione, ſeu promiſſione de non revocando, velit revocatum teſtamentum prius, *l. Si mihi, & tibi 12. §. final. & ibi Gloſſa verb. Non valebit, ff. de legatis 1. & cit. l. Si quis 22. ff. de legatis 3.* ubi poſtquam dictum eſt: *Nemo enim eam ſibi poteſt legem dicere, ut a priori ei recedere non liceat*, ſtatim ſubjungitur: *Sed hoc ita locum habebit, ſi ſpecialiter dixerit, prioris voluntatis ſibi pœnituiſſe*. Sic Fachineus *lib. 4. cap. 29.* Reiffenſtuel *lib. 3. Decretal. tit. 26. num.* 730. Menochius *lib. 4. præſumpt.* 1.16. *num.* 25. & 26. ubi plurimos alios citat, vereque aſſerit hanc eſſe receptam, & communem ſententiam contra Bartol. in *leg. Si quis 11. num. 9. ff. de legat. 3.* Fabrum, Morandum, & alios volentes etiam, ut ſine mentione prioris clauſulæ derogatoriæ poſſit revocari, vel cenſeatur revocatum per poſterius teſtamentum.

Non eſt tamen neceſſaria talis mentio, ſi 5 Teſtator poſterius teſtamentum juramento confirmat. Covarruvias *de teſtament. part. 2. Rubric. num.* 59. Molina *diſp.* 143. *n.* 26. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 740. & ipſo teſte communis aliorum, quia tunc merito præſumitur pœnitere prioris voluntatis quamvis nullam penitus mentionem faciat prioris teſtamenti, aut clauſulæ derogatoriæ prioris voluntatis eidem inſertæ.

An autem revocari poſſit teſtamentum, quod 6 Teſtator juramento confirmavit ſe nullatenus revocaturum? Variant Doctores. Communior, & probabilior Canoniſtarum tenet, quod tale teſtamentum ſaltem licite revocari nequeat. Gloſſa *in cap. Ultima voluntas 4. cauſ. 13. quæſt. 1. quia*, ut dicit ipſa, *hoc juramentum non vergit in interitum ſalutis æternæ, ergo eſt ſervandum*, ut extra *de jurejurando cap. Si vero*, Molina *loco cit.* Reiffenſtuel *loco cit. num.* 741. Albert. *in l. 1. Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* & ipſo teſte apud Clarum §. *Teſtamentum q. 94. num.* 3. Communior Canoniſtarum *argument. cap. Si vero 8. & cap. Cum contingat 28. de jurejurando*, ubi univerſaliter decernitur, quod omne juramentum, quod non vergit in præjudicium tertii, nec in interitum ſalutis æternæ, ſit omnino ſervandum, & adimplendum, quamvis caderet ſuper actu Legibus infirmato, ut

to, ut expreſſe habetur in Summario dicti *cap. Cum contingat*, ibi: *Juramentum præſtitum ſuper actu a Lege infirmato*. Legiſtæ autem defendunt communiter quod tale teſtamentum adhuc revocari poſſit, uti aſſerunt, & tenent Clarus §. *Teſtamentum quæſt. 94. num. 3.* Alexander in *l. Stipulatio hoc modo num. 1. ff. de verbor. obligat.* Dauth. *de mutat. teſtam. n. 89. & ſeq. argum. cit. leg. Si quis 22. ff. de Legat. 3.* Et id expreſſe ſtatuitur in jure
7 Bavarico teſte Land. Recht. *t. 34. art. 15.* Quæ Legiſtarum opinio admittenda revera eſt in caſu, quo gravis prius non præviſa emergeret mutatio circumſtantiarum, ut ſi graves inter Teſtatorem, & heredem ortæ eſſent non præviſæ inimicitiæ, & hujuſmodi: Juramentum enim ſicut & ceteri actus tacitam includens conditionem, *rebus ſic ſtantibus*, prout tenet communis Doctorum, *argum. cap. Quemadmodum 25. de jurejurando*. Ubi expreſſe deciditur, quod licet quis juraverit certam ducere uxorem, eam ducere non teneatur, ſi poſt juramentum mulier illa meretrix, vel leproſa, aut paralitica fieret, aut oculos, vel naſum amitteret, ſeu quidquam ei turpius eveniret, ibi: *Quoniam in eo talis erat ſubintelligenda conditio; ſi videlicet illa in legem conjugis non peccaret . . . Quia in illo juramento talis debet conditio ſubintelligi, ſi videlicet contra regulam deſponſationis non venerit &c.* Et ſic expreſſe tenet ibi Gloſſa *verb. Conditio* plurimas adducens ſimiles conditiones in juramentis tacite ſubintellectas, & in utroque jure tum Canonico, tum Civili, admiſſas.

8 Etiam Teſtamentum reciprocum, ſeu mutuum factum inter conjuges, ſeu inter duas, aut plures alias perſonas nulla ratione conjunctas, poteſt a quovis conjugum, ſeu quavis ex illis perſonis pro ſua parte libere revocari, etiam inſcio, vel invito altero conjuge, ſeu inſcia, vel invita altera perſona. Sic Gailus *lib. 2. obſerv. 127. n. 2.* Peck *de Teſtam. conjug. lib. 1. c. 43.* Berlik. *in aureis deciſion. dec. 92.* Mynſinger. *centur. 1. obſerv. 8. num. 5.* Reiffenſtuel *loco cit. n. 381.* & ipſo teſte communiſſima aliorum, per text. *in cit. l. Si quis 22. ff. de Legat. 3.* ubi expreſſe dicitur: *Nemo enim eam ſibi poteſt legem dicere, ut a priori* (voluntate, ſeu Teſtamento) *ei recedere non liceat*. Et ratio eſt, quia *ambulatoria eſt voluntas defuncti uſque ad vitæ ſupremum exitum*, textu expreſſo *in l. Quod ſi 4. ff. de adimendis legatis*: Teſtamentum enim non eſt firmum, nec effectum aliquem habet, ſeu nihil valet ante mortem Teſtatoris, ut expreſſe habetur *in Epiſtola ad Hebræos cap. 9. num. 16. & 18.* ibi: *Ubi enim teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat Teſtatoris; Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt, alioquin nondum valet, dum vivit qui teſtatus eſt; cap. Cum Marthæ 6. de celebrat. Miſſarum, l. cum hic ſtatus 32. ff. de donationibus inter virum & uxor.* cum ſimilibus.

Et id valet, non ſolum in caſu, quo unus 9
conjux, ſeu una ex illis perſonis jam obiit, ſed etiam ſi ambo, vel ambæ adhuc vivant, ſive dein alter conjux; ſeu altera perſona revocationem ſciat, & conſentiat, ſive neſciat, & contradicat: Valor enim Teſtamenti neutiquam dependere poteſt a voluntate, ſeu arbitrio alterius, textu expreſſo *in l. Illa inſtitutio 32. ff. de Heredibus inſtituendis*, ibi: *Nam ſatis conſtanter veteres decreverunt Teſtamentum jura ipſa per ſe firma eſſe oportere, non ex alieno arbitrio pendere*. Sic ſupracit. Doctores cum communi aliorum.

Item id etiam valet quamvis in una, & 10
eadem charta reciprocum, ſeu mutuum Teſtamentum conſcripſerint, ſeu ſcribi fecerint. Licet enim una ſola ſit charta, nihilominus duplex diſtinctum, ac ſeparabile cenſetur eſſe, & eſt Teſtamentum, ita ut quivis de ſuis bonis præſumatur Teſtamentum feciſſe, & conſequenter pro ſua parte poteſt illud denuo libere revocare, per omnia allegata, & ſimilia jura. Sic cum communi ſupralaudati Doctores.

Quando una pars clandeſtine ſuum revocat 11
Teſtamentum reciprocum, cenſetur etiam ab altera tacite revocatum & ſuum, ſeu prius ſtatim illud expiraſſe cenſetur. Sic Menochius *de præſumptionibus lib. 4. præſumpt. 56. num. 20.* Peck. *loc. cit.* Reiffenſtuel *loco cit. num. 382.* & alii; Et ratio eſt, quia, hujuſmodi reciproca & mutua Teſtamenta cenſentur, & præſumuntur ordinarie facta ſub ſpe, & tacita conditione, quod nullus ante mortem alterius Teſtamentum revocare, ſed potius unus alteri in eventum mortis tali Teſtamento favere velit. Actus autem agentium non operatur ultra intentionem, & voluntatem eorum; *leg. Non omnis 19. ff. de rebus creditis ſi certum petatur, cap. Cum olim 37. de præbend.* & actus ſub conditione celebratus, conditione non impleta nullum operatur effectum *argum. §. Sub conditione 4. Inſtitut. de verbor. obligat., & l. Unic. §. Sin autem, Codic. de caducitat. tollend.* cum ſimilibus. Idem habetur in ſtatutis Bavariæ *tit. 3. art. 3.* ubi univerſaliter ſtatuitur, quod ſi unus conjugum Teſtamentum inter

ter eos reciproce factum clandeſtine revocet, etiam alterius Teſtamentum revocatum cenſetur, & quidem merito, quia fruſtra ſibi fidem quis poſtulat ab eo ſervari, cui fidem a ſe præſtitam ſervari recuſat, texto expreſſo *in cap. Fruſtra* 75. *de reg. jur. in* 6. & concordant *cap. Cum pridem* 4. §. *Ille igitur, de pactis, cap. Pervenit* 3. & ibi Gloſſa 2. *de jurejurando, c. Innocens* 23. *cauſ.* 22. *q.* 4. cum ſimilibus. Tum quia ſic clandeſtine revocans ſuum reciprocum Teſtamentum, cenſetur doloſe, & fraudulenter agere; fraus autem, & dolus nemini patrocinari debent, *c. Sedes* 15. *& cap. Ex tenore* 16. *de Reſcriptis, c. Tua* 12. *de Clericis non reſidentibus, c. Intelleximus* 7. *de judiciis*, ibi: *Ne videatur de ſua malitia commodum reportare; l. In fundo* 38. *ff. de rei vindicat. leg. Cum his* 8. *ff. de tranſact. l. Non fraudantur* 134. *ff. de Regul. jur. l. Si Legatarius* 25. *Cod. de Legatis*. Si vero, ut proſequuntur ſtatuta Bavarica *loco citato* unus non clandeſtine, ſed ſciente altero, Teſtamentum revocavit, remanet conjugis alterum Teſtamentum in ſuo valore, ſi poſt revocationem ab altero factam tamdiu adhuc vixit, quod etiam ipſe ſuum Teſtamentum facile revocare, vel mutare expreſſe potuiſſet, & tamen non fecit. Ipſe enim in tali caſu videretur ceſſiſſe juri ſuo, ut quilibet poteſt, textu expreſſo *in c. Si de terra* 6. *de privilegiis*, ibi: *Cum liberum ſit unicuique juri ſuo renunciare*, & concordant *cap. Si diligenti* 22. *de foro competente, leg. Si Judex* 41. *ff. de minoribus, leg. Si quis in conſcribendo* 29. *Cod. de pactis*.

12 Teſtamentum reciprocum, ſeu mutuum inter conjuges ſeu alias perſonas fieri poteſt oretenus, & in ſcriptis in una, vel diverſa charta, eodem vel diverſo tempore, coram iiſdem, vel diverſis teſtibus; Ita tamen quod ſi in eadem charta, & coram iiſdem teſtibus fiat, uterque conjux, ſeu utraque perſona illud ſignare, & ſubſcribere, ac teſtes, ad ferendum Teſtimonium rogare, ſeu requirere debeat; Et ipſi teſtes in ſubſcriptione, non tantum proprium nomen, ſed etiam illud utriuſque conjugis, vel perſonæ ſeparatim, ac ſpecifice exprimere debeant. Et ſic uterque conjux, ſeu utraque perſona neceſſario debeat rogare, ſeu requirere teſtes caſu, quo coram iiſdem teſtibus eodem tempore ſimul Teſtamentum reciprocum, ſeu mutuum oretenus ab ipſis fiat. Gailus *lib.* 2. *obſervat.* 117. *n.* 1. Schmidt. *ad tit.* 34. *art.* 12. *numer.* 1. *ſeq.* Jul. Clar. §. *Teſtamentum nu.* 1. *& ſeq.* Molina *diſp.* 152. *num.* 1. *& ſeq.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 371. & ipſo teſte communis aliorum, *arg. leg. Licet* 19. *Cod. de pactis, l. Eo quod, Cod. Si certum petatur, l. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. de Teſtament. leg. Singulos teſtes* 30. *ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*. Et ratio eſt, quia licet uterque conjux, ſeu utraque perſona coram iiſdem teſtibus eodem tempore ſimul teſtamentum reciprocum oretenus condat, ſeu in una, & eadem charta ſuam Teſtamentariam voluntatem exprimat, duplex tamen Teſtamentum eſt, cum quivis tantum de ſua ſubſtantia teſtetur. Berlick. *in aureis deciſionib. deciſ.* 92. *n.* 4. Gailus *loc. cit.* Myſinger. *centur.* 1. *obſervat.* 8. *n.* 6. Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 371. & alii communiter, *arg. l. Servi electione* 5. §. 2. *ff. de Legatis* 1. cum ſimilibus.

13 Teſtamenta reciproca, ſeu mutua inter conjuges, vel alias perſonas poſſunt confici his, vel aliis ſimilibus formulis. Si ambo conjuges ſimul v. g. in eadem charta ſuam reciprocam Teſtamentariam voluntatem ſcribant, vel ſcribi faciant, poterunt hujuſmodi verbis uti: *Nos infraſcripti conjuges hiſce teſtamur, quod unus alterum poſt mortem ſuam Heredem ſuum inſtituat, & inſtitutum velit, vel unus alteri omnium bonorum relinquat uſumfructum cum hoc onere, quod &c.* Si vero quivis conjux diſtincte, ſeparatim, ac in ſingulari in eadem charta ſuam dictam Teſtamentariam voluntatem ſcribat, vel ſcribi faciat, poterit uti hujuſmodi verbis: *Ego N. maritus hiſce teſtor, quod poſt mortem meam, volo pro Herede mea habere, ſeu Heredem meum inſtituo dilectiſſimam uxorem meam N. vel lego eidem bonorum omnium, vel certorum uſumfructum &c.* Et ſic viciſſim uxor voluntate Mariti integra expreſſa, ac ſcripta ſubjungit: *Et Ego N. uxor reciproce poſt mortem meam volo pro Herede meo habere, ſeu Heredem meum inſtituo dilectiſſimum Maritum meum N. vel lego eidem uſumfructum &c. vel hoc, vel illud &c.* Hac etiam alia forma, vel ſimili uti poterunt duo conjuges, ſeu duæ aliæ perſonæ mutuo conſenſu volentes ſe reciproce Heredes inſtituere, ſeu reciproce ſibi aliquid legare. *Si ego N. ante te N. deceſſero, Heredem omnium bonorum ad dies tuæ vitæ tibi N. lego &c.* Et alter reciproce. *Si ego N. ante te N. obiero, te N. quoque Heredem omnium bonorum meorum inſtituo, aut hoc, vel illud tibi N. lego &c.* Idem etiam in ſeparatis duabus chartis, vel etiam oretenus præſtare poterunt, dummodo ſemper illud ſignent, & ſubſcribant, ac teſtes ad ferendum Teſtimonium rogent, ſeu requirant, ut dictum eſt ſupra *num.* 12. *arg. leg. Licet* 19.

Cod.

Cod. de pactis, *leg. Eo quod* 10. *Cod. Si certum petatur*, *leg. Hac conſultiſſima* 21. *Cod. de Teſtamentis leg. Singulos teſtes* 20. *ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*. Et eſt hic advertendum quod non refert an conjuges, ſeu aliæ perſonæ æqualiter, vel inæqualiter, ſe invicem inſtituant, uti cum aliis ex jure, & praxi oſtendit ac probat Berlik. *in aureis deciſionibus deciſ.* 92. & ſequitur Reiffenſtuel *loc. cit. numer.* 371.

14 Quoad reciproca Teſtamenta conjugum eſt ſpecialiter notandum, quod tunc maxime fieri ſolent, & poſſunt, quoad Hereditatem, ſeu uſumfructum omnium bonorum, quando conjuges filiis carentes Heredem neceſſarium non habent. Si vero filios, ſeu Heredes neceſſarios habeant, poſſunt quidem ſe reciproce Heredes, ſeu uſufructuarios inſtituere: ſed tamen in hoc caſu, ut eorum reciprocum Teſtamentum ſubſiſtat, debet neceſſario relinqui filiis, ſeu Heredibus neceſſariis legitima ſine omni onere, & quidem ex titulo Heredis tradenda ſtatim poſt mortem patris, ſeu matris, & quoad proprietatem, & quoad uſumfructum, ut docent communiter Doctores per text. *in Authentic. Noviſſima Lege*, & *l. Quoniam* 32. *ac l. Scimus* 36. C. *de inofficioſo Teſtamento*, & *Novella* 18. *c.* 3. *ac cap. Rainucius* 16. *de Teſtamentis*. Unde ſi unus conjugum cæco ductus amore alteri uſumfructum omnium bonorum ad dies vitæ ſuæ in Teſtamento univerſaliter legaret, vel relinqueret, adhuc cenſendus eſſet exceptus uſusfructus legitimæ, ita ut extantes poſt mortem Teſtatoris filii poſſent a patre, vel matre, cui uſusfructus omnium bonorum relictus eſſet, petere ſtatim ſecuta dicta morte legitimam una cum uſufructu, ut tradunt communiter Doctores per citata jura, & ſignanter per dict. *Novellam* 18. *cap.* 3. ubi id expreſſe ſtatuitur. Legitima enim debita filiis non dependet a voluntate parentum, ſed procedit a jure naturæ, Canonico, & Civili, *l. Cum ratio* 8. *de bonis damnator. cap. Rainucius* 16. *de Teſtamentis*, ibi: *Legitima portio jure naturæ debita*, juncto ejus Summario, in quo ſic expreſſe habetur: *In bonis, patris, matris, & Aviæ habet quis debitam jure naturæ, in qua gravari nequit.*

15 Teſtamentum revocari poteſt, & verbis, & factis. Communis, *arg. l. Sancimus* 27. & *l. Noſtram* 30. *Cod. de Teſtamentis*, *l. Quæ in Teſtamentis* 1. & *l. Cancellaverat* 2. *ff. de his, quæ in teſtamento delentur*, *l. Poſteaquam* 1. §. 8. *ff. Si tabulæ Teſtamenti nullæ extabunt*, cum ſimilibus.

Revocatio Teſtamenti facta nudis verbis, ut 16
ut ſit valida, duo copulative requirit, nempe 1. Ut coram tribus Teſtibus, aut coram Actis ſeu apud Acta fiat. 2. Ut elapſum jam ſit decennium a tempore conditi Teſtamenti; Si enim una ex his duabus conditionibus deficiat, revocatio verbalis eſt nulla. Sic contra Martinum Covarruviam, & alios, Alexander *in l. Sancimus* 29. *Cod. de Teſtamentis nu.* 8. Jul. Clar. §. *Teſtamentum qu.* 91. Fulgoſus *in cit. l. Sancimus*, Fachin. *lib.* 4. *Controverſ.* 8. Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 743. & 745. teſtans quod hæc ſententia ſit communior, & juri conformior, per expreſſum, & clarum textum *in l. Sancimus* 27. *Cod. de Teſtamentis*, & concordat *cap. Militis* 36. §. 3. *ff. de Teſtamento Militis*, & §. *Ex eo* 7. *Inſtit. Quibus modis Teſtamenta infirmentur*.

Teſtamentum cenſetur vere revocatum factis, 17
nedum per validam alterius poſterioris teſtamenti confectionem, ſed etiam per ipſius cancellationem, deletionem, inciſionem, lacerationem, inductionem, corruptionem, exuſtionem, vel alio ſimili modo a teſtatore, vel ejus mandato ab alio ſerio, ſeu conſulto factam. *Communis*, per claros, & expreſſos textus in *l. Quæ in Teſtamento* 1. *l. Cancellaverat* 2. *l. Proxime* 3. & *l. Pluribus tabulis* 4. *ff. de his, quæ in teſtamento delentur, inducuntur, vel inſcribuntur*, *l. Poſteaquam* 1. §. 8. *ff. Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt*, *l. Noſtram proviſionem* 38. *Cod. de teſtamentis*, cum ſimilibus. Et ratio eſt, quia ex hujuſmodi actionibus, ſeu factis ſufficiens habetur ſignum mutatæ voluntatis teſtatoris, *argum. cit. l. Poſteaquam* 1. §. 8. *ff. Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt*, ibi: *quia voluntatem teſtator mutavit*, & *cit. leg. Noſtram proviſionem* 30. C. *de teſtamentis*, ibi: *Utpote ejus voluntate mutata*.

Non cenſetur autem teſtamentum revocatum 18
factis, ſi ſupradictæ actiones & aliæ ſimiles fiant inconſulto, fortuito, aut præter voluntatem Teſtatoris, dummodo heres inſtitutus adhuc legi poſſit. *Communis*, textu expreſſo in *cit. leg. Quæ in teſtamento* 1. *ff. de his quæ in teſtamento delentur*.

In dubio an teſtamentum conſulto, aut in- 19
conſulto fuerit cancellatum, ſeu deletum? Præſumendum eſt deletum conſulto, ſi teſtamentum ſervabatur apud teſtatorem; Secus vero ſi alibi. Mantica *de Conjectur. ultim. volunt. lib.* 12. *tit.* 1. *num.* 28. Bruneman *ad leg.* 12. *Cod. de teſtament.* Zoeſius *lib.* 1. *cauſ.* 2. *num.* 1. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 754. cum aliis ibi allegatis.

20 Si teſtator omnem ſcripturam teſtamenti cancellavit, etiam quoad legata cenſetur revocatum; *leg. Proxime* 3. *ff. De his*, *quæ in teſtamento delentur*, *leg. Poſteaquam* 1. §. 8. *ff. Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt*, *l. Noſtram provisionem* 30. *Cod. de teſtamentis*; & Doctores paſſim.

21 Immo etiamſi teſtator non totam ſcripturam teſtamenti cancellet, ſed ſolum aliquid ſubſtantiale, ſine quo ultima voluntas conſiſtere nequit, ut ſi conſulto deleat nomina teſtium, aut infringat, aut auferat ſigilla, totum teſtamentum etiam quod ad legata cenſendum eſt revocatum, quia in tali caſu merito præſumitur totam mutaſſe voluntatem, ac inteſtatum decedere voluiſſe, *arg. citatis juribus*, Dauth. *l.* 21. *Cod. de teſtamentis num.* 17. Roc. *diſp.* 27. Struv. *Syntagma jur. Civil. Exercit.* 33. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 749. & alii.

22 Si teſtator conſulto cancellaverit in teſtamento ſolum nomen unius ex pluribus heredibus, teſtamentum non cenſetur revocatum quo ad illos, ſed ille ſolus erit excluſus, alii vero non, & tota hereditas debebitur heredibus non deletis, *l. Cancellaverat* 2. *ff. de his*, *quæ in teſtamento delentur*, Caſtrenſis *in l. Proxime* 3. *ff. De his*, *quæ in Teſtamento delentur*, Gilken *in leg. Noſtram* 30. *numer.* 6. *Cod. de teſtamentis*, Mantica *de Conjectur. ultim. voluntat. lib.* 12. *tit.* 1. *num.* 31. Reiffenſtuel *loco citato num.* 750. & ipſo teſte *communis* aliorum; Et ratio eſt, quia nemo partim teſtatus, partim inteſtatus decedere poteſt; *l. Jus noſtrum* 7. *ff. de Regul. juris*.

23 Si autem teſtator conſulto deleverit nomina omnium heredum, tunc teſtamentum corruit quoad inſtitutionem reſpectu omnium, ſicuti corruit, ſi deleatur nomen heredis ſolius inſtituti, & tunc datur ſucceſſio ab inteſtato, quia in tali caſu merito eſt præſumendum, quod ipſe voluerit decedere inteſtatus. *Communis*, cum Doctoribus num. antecedenti allegatis, *arg. l. Proxime* 3. *ff. De his*; *quæ in teſtamento delentur*; *l. Poſteaquam* 1. §. 8. *ff. Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt*, *l. Noſtram* 3. *Cod. de teſtamentis*, cum ſimilibus.

24 Deletis conſulto nominibus omnium heredum, nedum corruit teſtamentum quoad inſtitutionem, ſed probabilius corruit etiam quoad legata profana non deleta, ita ut non debeantur legatariis; ſic cum pluribus aliis Cujacius *in l. Proxime* 3. *ff. de his*, *quæ in teſtamento delentur*, per textum *in cit. l. Proxime*, ibi: *Non poteſt ullum teſtamentum valere*, *quod heredem non habet*, *arg. l. Ex teſtamento* 29. *Cod. de Fideicommiſſis*, ibi: *Ex teſtamento*, *quod jure non valet*, *nec Fideicommiſſum quidem*; & faciunt dicta & adducta ſupra *n.* 20. 21.

Alii tamen, ut Ludvvell. *part.* 1. *cap.* 10. 25
fol. 173. Caſtrenſ. *in cit. l. Proxime* 3. *ff. de his*, *quæ in teſtamento delentur*, Gilken in *cit. l. Noſtram* 30. *Cod. de teſtamentis*, & *ibidem* Brunnen cum aliis, quibus adhærere videtur Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 771. tenent contrarium, nempe, quod deleto nomine omnium heredum, valent legata non deleta, *arg. cit. leg. Proxime in fine*, ubi rupto propter deletionem heredis teſtamento, legatum deberi deciditur, quod nempe eſt tenendum in ſpeciali caſu, quo, ut ibi libertas eſt legata: Quamvis alioquin non ſine rationabili fundamento ſupra allegati Doctores dictam Legis deciſionem extendant ad quodlibet aliud legatum propter rationem univerſaliter ibi allegatam, nempe, *Sed in re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus juſtum eſt quam tutius*.

Teſtamentum facto revocatur per poſterius 26
legitime conditum, quamvis hoc poſterius non ſortiatur ſuum effectum, ex quo heres v. g. in illo inſtitutus repudiavit hereditatem, vel ante Teſtatorem deceſſerit, & hujuſmodi. *Communis*, per clarum textum *in* §. *Poſteriore quoque* 2. *Inſtitut. Quibus modis teſtamentum infirmetur*, & *in l. Teſtamentum* 1. *ff. de injuſto*, *rupto*, *irrito facto Teſtamento*. Et idem et- 27
iam currit, quamvis in primo teſtamento heres fuiſſet ex Aſſe inſtitutus, in ſecundo autem in re certa. *Communis*, textu expreſſo in §. *Sed & ſi* 3. *Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur*. Item etiamſi prius teſtamentum 28
clauſulam teſtamenti derogatoriam contineat, dummodo talis derogatoriæ clauſulæ fiat mentio in teſtamento poſteriori revocatorio juxta dicta & adducta ſupra *n.* 4.

Ad hoc autem, ut Teſtamentum prius re- 29
vocetur per poſterius, neceſſe eſt quod poſterius ſit rite, & legitime cum requiſitis juris ſolemnitatibus factum; Si enim ex defectu alicujus ſolemnitatis poſterius eſſet nullum, prius remaneret validum. *Communis*, *arg. cit.* §. *Poſteriore quoque* 2. *Inſtit. Quibus modis teſtamenta infirmentur* & *l. Tunc autem* 2. *ff. de injuſto*, *rupto* &c.

Vel ſi teſtamentum poſterius non ſit rite, 30
& legitime factum, neceſſe eſt, ad hoc ut rumpat prius, ut in ipſo inſtitutus ſit qui alias ab inteſtato ſuccederet. *Tunc enim & poſteriore non perfecto ſuperius rumpitur*, textu expreſſo in *cit. leg. Tunc autem* 2. *ff. de injuſto*, *rupto*, *irrito facto teſtamento*. Dummodo tamen

poſterius teſtamentum coram ſaltem quinque teſtibus fuerit factum, textu expreſſo in *Authentic. Hoc inter §. Cod. de Teſtamentis*, ibi: *In qua voluntate quinque teſtium juratorum depoſitione ſufficiunt, quo non facto valebit primum teſtamentum, licet in eo ſcripti videantur extranei*.

31 Teſtamentum prius ſolemniter, & legitime factum rumpitur per poſterius privilegiatum verb. g. datum ad Acta, vel factum ad cauſas pias, aut tempore peſtis, & hujuſmodi. Sic communior, juri conformior, ac uſu recepta ſententia cum Arpreft. *in §. 3. Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur*, Salicet. *in l. Sancimus 27. Cod. de teſtamentis n. 3.* Covarruv. *de teſtamentis part. 2. Rubr. n. 2. & ſeq.* Carp. *part. 2. Conſt. 3. defin. 42.* Reiffenſtuel *loc. cit. num. 759.* cum Mantica, & aliis. Et ratio clara eſt, quia, ut prius teſtamentum revocetur per poſterius, ſufficit quod poſterius ſit factum ſecundum diſpoſitionem juris, *arg. cit. leg. Poſteriore quoque 2. Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur, cit. leg. Tunc autem 2. ff. de injuſto, rupto, &c.* & *cit. Authent. Hoc inter, Cod. de teſtamentis*, atqui teſtamentum privilegiatum quamvis careat ſolemnitatibus ordinariis ad aliud non privilegiatum requiſitis, eſt factum ſecundum veram diſpoſitionem ſpecialis juris per expreſſos textus in *l. Inter omnes 26. Cod. Familiæ Erciſcundæ, l. Hæc conſultiſſima 21. §. Ex imperfecto, Cod. de teſtamentis* pro teſtamentis inter liberos: *leg. Si milites 16. Cod. de teſtamentis milites* pro teſtamentis militum, *l. Et ab antiquis 31. Cod. de teſtamentis* pro teſtamentis ruſticorum, *l. omnium 19. Cod. de teſtamentis* pro teſtamentis Principi oblatis & ad Acta factis ſeu datis, *cap. Relatum 11. de teſtamentis* pro teſtamentis ad pias cauſas, & ſic de aliis ſimilibus, ergo &c. Tum quia teſtamentum privilegiatum habet eamdem vim, ac ſolemne: *argum. leg. militibus 1. & leg. Divus Trajanus, ff. de teſtamentis militum*, immo majorem, *arg. l. Omnium 19. Cod. de teſtamentis*, ibi: *Omnium teſtamentorum ſolemnitatem ſuperare videtur*.

32 Item teſtamentum prius ad Acta, ſeu coram Principe factum revocari poteſt per aliud poſterius ſine Actis, ſeu in abſentia Actorum ordinaria, vel privilegiata ſolemnitate factum. *Communis*, per textum in *cit. l. Omnium 19. verb. Nec ſane, Cod. de teſtamentis*, & faciunt rationes & jura *numero antecedenti* adducta.

33 Teſtamentum autem parentum inter liberos non aliter revocari poteſt, quam per aliud teſtamentum coram ſeptem teſtibus legitime factum, quamvis prius coram duobus ſolum eſſet factum. *Communis* textu expreſſo *in Authent. Hoc inter, Cod. de teſtamentis*, & *in Novella 107. cap. 2.*

Teſtamentum nedum, ut ex hucuſque dictis, poteſt revocari, ſeu mutari, ſed etiam poteſt irritari, rumpi & deſtitui. *Communis, tot. tit. Inſtit. Quibus modis teſtamenta infirmentur §. 3. num. 4. Inſtitut. de capitis deminut. & l. 1. ff. eod. l. In quantitate 75. ff. de Falcidia, l. Poſthumi 3. §. 4. ff. de injuſto, rupto, irrito facto teſtamento §. 2. Inſtit. de adopt. Novella 89. cap. 12.* cum ſimilibus. 34

Teſtamentum irritari dicitur, quando non ex parte ipſius teſtamenti, ſeu ex parte teſtatoris accidens, defectus, vel vitium aliquod emergit, vi cujus teſtamentum prius validum infirmatur, & redditur nullum, *§. Alio autem modo 4. §. Hoc autem caſu 3. & §. Non tamen 6. Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur*. Præcipue tamen irritatur teſtamentum, quando teſtator patitur capitis deminutionem, ſeu ſtatus mutationem: capitis enim deminutio eſt ſtatus mutatio, *Princip. Inſtitut. de capitis deminutione*, ibi: *Eſt autem capitis deminutio prioris ſtatus mutatio, leg. 1. ff. de capite minutis*, ibi; *Capitis minutio eſt ſtatus permutatio*. Et hæc capitis deminutio eſt triplex ſcilicet Maxima, quæ ſit cum quis libertatem amittit, & ſervus efficitur, *§. Maxima 1. Inſtitut. de capitis deminutione*; Minor, ſeu media, quæ ſit, cum quis Civitatem amittit, ſed adhuc libertatem retinet, *§. Minor, ſeu media 2. Inſtit. eod.* Minima, quæ ſit, cum quis prius ſui juris, alterius juri ſubjicitur, ſed adhuc retinet Civitatem, & libertatem, ut ſit ſi teſtator alteri ad regendum ſe tradit; *§. Minima 3. Inſtit. eod.* & totum id habetur expreſſe *in l. capitis Deminutionis 11. ff. de capite minutis*, ibi; *Capitis deminutionis tria genera ſunt, Maxima, Media, Minima. Tria enim ſunt, quæ habemus libertatem, Civitatem, familiam. Igitur cum omnia hæc amittimus, hoc eſt libertatem, Civitatem, & familiam, maximam eſſe capitis deminutionem. Cum vero amittimus Civitatem & libertatem retinemus, mediam eſſe capitis deminutionem. Cum & libertas, & Civitas retinetur, familia tantum mutatur, Minimam eſſe capitis deminutionum conſtat*. Qualibet autem ex dictis tribus Capitis deminutionibus irritatur teſtamentum; *§. Alio autem modo 4. Inſtit.* 35

 ſtit.

ſtit. Quibus modis teſtamenta infirmentur, *l. Si quis* 6. §. 5. & 6. *ff. de injuſto, rupto, irrito facto teſtamento*, *l. Conficiuntur* 8. §. 3. *ff. de jure Codicillor.* cum ſimilibus.

36 Teſtamentum rumpi dicitur, cum in eodem ſtatu manente teſtatore, ipſius teſtamenti jus vitiatur, textu expreſſo in §. *Rumpitur* 1. *Inſtit. Quibus modis teſtamenta infirmentur*. Tripliciter autem de jure rumpitur teſtamentum. Primo, ſcilicet ſi poſt conditum teſtamentum naſcitur ſuus heres legitimus, proles nempe legitima; *leg. Poſthumi* 3. §. 4. *ff. de injuſto, rupto &c.* dummodo tamen vivus, & verus homo in monſtrum, vel prodigium non declinans veniat in lucem, nam ſi vel mortuus editus ſit, vel vivus quidem, ſed declinans in monſtrum, vel prodigium, per ipſum non rumpitur teſtamentum, ſicuti, per ipſum rumpitur, ſi vivus perfecte natus ſit, licet ſtatim moriatur, textu expreſſo in *leg. Quod certum* 3. *Cod. de poſthumis heredibus inſtituendis*. Secundo, rumpitur, ſi poſt teſtamentum conditum aliquis teſtatori ſuus heres efficiatur, ut ſi filius naturalis poſt teſtamentum legitimetur; *Novellæ* 80. *c.* 12. vel ſi quis in filium a teſtatore adoptetur, vel adrogetur, §. *Rumpitur* 1. *Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur*. Tertio, rumpitur per revocationem, & mutationem, quæ pluribus poteſt fieri modis juxta dicta, & jura allegata ſupra *a n. ad* 33.

37 Teſtamentum deſtitui dicitur, quando nullus ex eo heres exiſtit, *arg. leg. In quantitate* 73. *ff. ad leg. Falcidiam*, ibi in principio: *Ne deſtituto teſtamento nihil conſequatur*, & §. *Poſteriore quoque* 2. *Inſtit. Quibus modis teſtamenta infirmentur*. Et id tripliciter contingere poteſt. Primo, ſi inſtitutus heres noluerit eſſe heres. Secundo, ſi inſtitutus heres, aut vivo teſtatore, poſt mortem ejus, antequam hereditatem adiret, deceſſerit. Tertio, ſi conditione ſub qua heres inſtitutus eſt defectus ſit. In his enim caſibus paterfamilias inteſtatus moritur. Sic expreſſe habetur *in cit.* §. *Poſteriore quoque*; ubi ratio ſubjungitur: *Nam & prius teſtamentum non valet ruptum a poſteriore, & poſterius æque nullas habet vires, cum ex eo nemo heres extiterit*.

38 Revocari poſſunt non ſolum teſtamenta, ſed etiam aliæ ultimæ voluntates, videlicet legata, Codicilli, & donationes mortis cauſa. *Communis*, per text. *in leg. Si quis* 22. *ff. de Legatis* 3. *in leg. Quod ſi* 4. *in l. Tranſlatio* 6. *ff. de adimendis Legatis*, cum ſimilibus.

39 Et quidem Legata revocari poſſunt facto, verbis, & ſignis intra, & extra teſtamentum, tacite & expreſſe: dummodo concurrant eædem ſolemnitates, quæ ad eorum confectionem requiruntur, videlicet quinque teſtes. *Communis*, per claros textus *in toto ff. de adimendis Legatis*, *l. Nutu* 21. *ff. de Legatis* 3. & §. *unic. Inſtitut. de adoptione Legatorum*, & quod requirantur, & ſufficiant quinque teſtes, habetur in *l. Si quis* 8. §. 3. *Cod. de Codicillis*; Omnis enim res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, textu expreſſo *in cap. Omnis res* 1. *de Regul. Juris in antiquis*.

40 Facto revocantur Legata, quando ipſa ſerio ac conſulto delentur, cancellantur, aut calamo inducuntur. *Communis*, per expreſſos textus *in l. Quæ in Teſtamento* 1. & *l. Proxime* 3. *ff. De his, quæ in teſtamento delentur*. Sic etiam facto revocantur Legata, quando totum teſtamentum per legitimam confectionem alterius, aut per totalem cancellationem, vel deſtructionem, aut revocationem verbalem rumpitur, aut revocatur. *Communis*, *arg.* §. *Poſteriore quoque* 2. *Inſtit. Quibus modis Teſtamenta infirmentur*, *l. Quæ in Teſtamento* 1. & *leg. Proxime* 3. *ff. De his, quæ in teſtamento delentur*, *l. Poſteaquam* 1. §. 8. *ſi Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt*, *l. Noſtram proviſionem* 30. *Cod. de teſtamentis*, cum ſimilibus. Rupto enim, ſeu invalido exiſtente teſtamento, legata profana non debentur, *l. Sæpiſſime* 1. *ff. de jure Codicillorum*, *l. Ex teſtamento* 29. *Cod. de fideicommiſſis*.

41 Confeſſione tamen poſterioris legati, vel Codicilli legatum, aut Codicillus antecedens non revocatur, niſi in quantum eidem contrarius exiſtit. *Communis*, textu expreſſo in *leg. Cum proponatis* 3. *Cod. de Codicillis*. Vide ſupra *art.* 4. *num.* 16. ubi aſſignatur circa hoc ratio diſparitatis inter Codicillum, ſeu legatum, & teſtamentum.

42 Legata ſola nuda voluntate, ſignis, nutu, vel litteris etiam ad interrogationem alterius manifeſtata revocari poſſe, clare habetur *in l. Si quis* 3. §. 12. *ff. de adimendis Legatis*. Dummodo tamen legans loqui poſſit, niſi ſuperveniens morbus ei impediat, textu expreſſo *in l. Nutu etiam* 21. *ff. de legatis* 3. ibi: *Nutu etiam relinquitur fideicommiſſum, dummodo is nutu relinquat, qui & loqui poteſt, niſi ſuperveniens morbus ei impedimento ſit*. Propterquæ ultima verba probabilius etiam infirmus morti proximus, & non amplius loqui potens ſolo nutu ad interrogationem alterius legata fa-

cere, & revocare poteſt; Covarruvias *in cap. Cum tibi* 13. *num.* 3. *de teſtamentis*; Molina *diſp.* 138. *num.* 7. *& diſput.* 212. *num.* 1. & multi alii, Gloſſa *in leg. Si quis* 4. *verb. Vocabula, ff. de legatis* 3. *& l. Cum proponebatur* 64. *ff. de legatis* 2. Reiffenſtuel tamen *loco cit. num.* 766. quamvis dicat hanc ſententiam non eſſe improbabilem, ſequitur tamen ut probabilem opinionem contrariam.

43 Tacite revocantur, vel potius revocata ipſo jure cenſentur legata, ſi teſtator vivus rem legatam alteri donaverit, textu expreſſo in *leg. Rem legatam* 18. *ff. de adimendis legatis*. Etiamſi talis donatio fuerit invalida, textu claro in *l. Legatum* 24. *ff. de adimendis legatis*.

44 Item tacite ipſo jure revocata cenſentur legata, ſi teſtator nulla urgente neceſſitate, ſed ex mera voluntate titulo oneroſo illa alienet, vendat, ſeu commutet, *argum. cit. leg. Rem legatam*; Gloſſa *in leg. Lucius* 22. *verb. Reliqui, ff. de Legatis* 2. Gloſſa *in leg. Qui* 3. *verb. Dedit, Cod. de Legatis*. Per talem enim mere voluntariam alienationem rei legatæ clare patet, quod teſtator mutaverit circa id ſuam voluntatem, & voluerit revocare legatum. Unde nec reviviſcit legatum per donationem, vel alienationem revocatum, quamvis illud poſtea teſtator emptione, vel alia ratione iterum recuperet, *leg. Cum ſervus* 15. *ff. de adimendis Legatis*, *leg. Qui res* 98. §.
45 8. *ff. de ſolutionibus*. Si vero rem legatam teſtator ex neceſſitate urgente alienaverit, ſeu hypothecaverit, non cenſetur revocatum legatum, niſi heres ſufficienter probet intentionem, & voluntatem teſtatoris fuiſſe tali alienatione, ſeu oppignoratione legatum adimere, ſeu revocare; §. *Si rem ſuam* 12. *Inſtitut. de legatis*, *leg. Fideicommiſſa* 11. §. *Si rem* 12. *ff. de Legatis* 3. Gloſſa 1. *in cit. §. Si rem ſuam; Inſtitut. de Legatis*, Gloſſa *in leg. Lucius* 22. *verbo Reliqui, ff. de Legatis* 2.

46 Item tacite ipſo jure cenſetur revocatum legatum, ſi capitales, & graves inimicitiæ oriantur inter teſtatorem, & legatarium, non autem ſi ſolum leves; textu expreſſo *in leg. Si quis* 3. §. 11. *ff. de adimendis legatis*, *leg. Si inimicitiæ* 9. *ff. de his, quæ ut indignis*. Et idem dicendum eſt, ſi Legatarius teſtatori verbo, aut facto gravem irroget injuriam, aut gravem accuſationem, vel damnum attentet, textu expreſſo in citat. *leg. Si inimicitiæ* 9. *ff. de his, quæ ut indignis*, *& leg. Filio* 31. §. 2. *ff. de adimendis legatis*.

47 Si vero ante mortem in amicitiam redeant, reviviſcit iterum legatum, textu expreſſo *in leg. Quod ſi* 4. *de adimendis legatis*.

Item ipſo jure revocatum, vel potius ex- 48
ſpiratum cenſetur legatum, ſi Legatarius ante teſtatorem, vel ante completam conditionem moriatur, aut ſi hereditas non adeatur; §. *Si peculium* 20. *Inſtitut. de legatis*; §. *Poſteriore quoque* 2. *Inſtitut. Quibus modis teſtamenta infirmentur*, *leg. Si habitatio* 9. *ff. Quando dies Legati cedat*, *leg. In quantitate* 73. *ff. Ad legem Falcidiam*, *c. Raynaldus* 18. *de teſtamentis*, cum ſimilibus.

Quoad revocationem Codicillorum, ea pro- 49
portionaliter dicenda ſunt, quæ de legatis, cum legata extra teſtamentum non niſi per Codicillos fiant; de revocatione autem donationis mortis cauſa, vide verb. *Donatio art.* 3. *a num.* 28. *ad* 31.

Additiones ex aliena manu.

Potiſſimum prius teſtamentum rumpitur per 50
poſterius perfectum. De eo vero ſæpiſſime diſputari in Foro ſolet, an poſterius teſtamentum rumpat prius teſtamentum, ſi priori teſtamento adjecta ſit clauſula derogatoria; illa tamen haud revocata fuit in poſteriori teſtamento. Affirmare videntur Carpzov. *Juriſprud. Forenſ.* 51
part. 3. *conſtit.* 5. *defin.* 19. *num.* 5. *Ludvvell. de ultim. volunt. cap.* 1. *theſ.* 4. Adde *Bathov. ad §. Inſtit. quot mod. teſtament. infirmetur*. At negant *Brunemann. ad L.* 22. *fer. per tot. ff. de Legat.* 3. *Vult. Conſil. Marpurg. vol.* 2. *conſil.* 21. *n.* 23. *Hilliger. in ſuo Donell. Enucleat. lib.* 6. *c.* 4. *lit. E. Sand. deciſ. Friſic. lib.* 4. *tit.* 1. *deciſ.* 10.

Alii varie diſtinguere hic ſolent, ut videre 52
eſt apud Mantic. *de conjectur. ultim. volunt. lib.* 2. *tit.* 8. Confer etiam Coccei *diſſert. de clauſ. teſtament. cap.* 2. Recte Strick. *in uſu moder.* 53
Pandect. *l.* 28. *tit.* 3. §. 9. *Scilicet* (ait) „hic non tam quæſtio juris, quam facti vertitur, quid Teſtator revera voluerit, & inde ex circumſtantiis judicandum, an ea poſterior voluntas ſuſpicione quadam laboret, necne? De jure ſane non præciſe requiritur, ut expreſſe revocatio prioris fiat, nec hoc probari poteſt ex L. 22. ff. de Legat. 3. ubi agitur de caſu ſi quis in teſtamento ſibi legem præſcripſit, & in eodem in fine ab ea recedere velit, quod lex non aliter factum eſſe dici poſſit, quam ſi expreſſerit ſe prioris voluntatis pœnitere. At hic quæſtio eſt de teſtamento poſteriori diverſo tempore condito, ubi ex ipſa nova ordinatione mutatio voluntatis inducitur."
Conſulatur etiam *Philippi in uſ. practic. Inſtit. lib.*

lib. 2. Eclog. 66. At conſule præ cæteris *Rot. in Barchinonen. Hæreditatis 26. Januarii* 1733. *fer. per tot. cor. Eminent. Creſcentio inter impreſſas dec.* 203. *quæ in materia hac magiſtralis eſt.*

TESTIS,

ARTICULUS I.

Quoad ea, quæ concernunt illos, qui poſſunt, vel non eſſe teſtes, tum generaliter quoad omnia, tum ſpecialiter quoad certas perſonas, & cauſas,

1 TEſtes dicti ſunt, quaſi ſuperſtites, textu expreſſo in *cap. Forus* 10. *de verborum ſignificatione*, ibi: „ Teſtes antiquitus ſuperſtites „ dicebantur, eo quod ſuper cauſæ ſtatu pro„ ferebantur, nunc (parte ablata nominis) „ teſtes vocantur. " Unde teſtes generatim lo-
2 quendo ſunt perſonæ, quæ ad fidem alicujus rei faciendam adhibentur. *Ita in re Communis Doctorum.*

3 In teſtibus ſex præcipue ſunt attendenda, nempe conditio, ſexus, vita, ætas, dignitas, atque fortuna; ſic Gloſſa communiter recepta, *in cap. In nomine Domini 2. de teſtibus, verb. utiliſſimi*, ubi ad id dat ſequentes verſus.

Conditio, ſexus, ætas, diſcretio, fama,
Et fortuna, fides, in teſtibus iſta requires.

4 Teſtes igitur ad hoc, ut ad teſtificandum poſſint admitti, debent eſſe idonei, ſeu habiles, legitimi, & integri, ſeu integræ opinio-
5 nis, ac famæ, *Communis*. Tales autem ſunt, & habentur idonei, & legitimi, quicumque a teſtimonio dicendo per Canones, vel Leges non repelluntur. *Communis*, per textum *in l. Teſtimonium 1. de teſtibus*, ubi omnes illi pro teſtibus idoneis, habilibus, legitimis, aut integris agnoſcuntur, *quibus non interdicitur teſtimonium*: Unde qui nulla legitima exceptione a teſtimonio repelli poſſunt, idonei teſtes dicuntur, & omni exceptione majores, *cap. Ex litteris 1. de conſanguinitate, & affinitate*, juncta Gloſſa *ibidem verb. Majores*, ſic expreſſe dicente: *Illi dicuntur omni exceptione majores, qui repelli non poſſunt aliqua exceptione.*

6 E contra autem teſtes inidonei, ſeu inhabiles ad teſtificandum ſunt omnes illi, qui Jure
prohibentur, ſive arceantur a teſtimonio feren- 7
do. *Ita in re communis*. Et ex iſtis aliqui in totum, ſive omnino, & generaliter prohibentur eſſe teſtes, & alii limitate tantum, ſcilicet, vel pro certis perſonis, vel contra certas perſonas, vel in certis cauſis tantum; ut infra ſinguli diſtincte aſſignabuntur.

Et in primis generaliter, & abſolute inha- 8
biles ad teſtificandum, tam in cauſis civilibus, quam criminalibus ſunt infantes, & impuberes, ideſt maſculi minores 14. annis, & feminæ, minores annis 12. *l. teſtium fides 3. §. 5. & l. Inviti 19. ff. de teſtibus*, juncta Gloſſa communiter recepta *ibidem verb. Sed nec pupillus*. Et hoc propter defectum, & infirmitatem Judicii, ut expreſſe dicitur *in cap. Infamis 1. cauſ. 3. q. 7. Et impubes, quia judicio caret.* Vide tamen *infra a n. 59.*

Item inhabiles ad ferendum teſtimonium ſunt 9
amentes, & furioſi: Iſti enim ſicut non poſſunt eſſe Judices, per text. *in cit. cap. Infamis*, ita etiam nequeunt eſſe teſtes, quia mente carent, *§. teſtes autem 6. Inſtitut. de teſtamentis ordinandis, §. Præterea 1. Inſtitut. Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum*, ibi: *Item Furioſi quia mente carent*. Et concordant *l. In negotiis 5. & l. Furioſi 40. ff. de Regul. Juris*, & *cit. cap. Infamis 1. cauſ. 3. quæſt. 7.* cum ſimilibus.

Item inhabiles ad id ſunt ſurdi, & muti ſi- 10
mul a nativitate: Iſti enim animi ſui ſenſus exprimere nequeunt, & ideo etiam teſtamenta facere non poſſunt; *Item ſurdus 3. Inſtit. Quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum, l. Qui in poteſtate 6. ff. Qui teſtamenta facere poſſunt, & l. Diſcretis 10. Cod. eod.* Tum quia teſtes viva voce deponere, eorumque dicta a Judice audiri debent; *l. Cum ab initio 4. & l. Vel negare 5. ff. teſtamenta quemadmodum aperiantur, leg. teſtim. 3. §. 1. de teſtibus*. Ex-
cipiuntur tamen qui ex accidenti ſurdi, & 11
muti, ſcribere, aut certis, & indubitatis ſignis, ſeu nutibus cogitationes ſuas explicare poſſunt, *l. Sermo 65. §. Si pupillo, ff. Ad Senatus conſult. Trebellian.*

Item inhabiles regulariter ſunt cæci, quia 12
ſolus auditus in teſtibus non ſufficit, ſed præſentia, & viſus requiritur, *cap. Teſtes 15. cauſ. 3. quæſt. 9. cap. Cum cauſ. 32. de teſtibus*, ibi: *Viſu, Auditu &c. leg. Teſtium 18. de teſtibus*. Qui autem non vident, præſentes non dicuntur, *leg. Coram Titio 209. ff. De verbor. ſignificat. leg. 1. in fine*, & ibi Bartolus, *ff. de Auctorit. & conſenſ. Tutor.* adeoque

que qui non vident, teſtes eſſe non poſ-
ſunt.
13 Item inhabiles ſunt ſervi, ſeu mancipia,
leg. Quoniam liberi 1. *Cod. De teſt. Authentic.*
de teſtibus §. *Si vero titul.* 2. *collat.* 7. & *cap.*
Forus 10. *de verb. ſignificat.* ubi etiam ratio
redditur, quia nempe ſervus ſæpe metu Do-
14 minantis teſtimonium ſupprimit veritatis. Poſ-
ſunt tamen ſervi, ſeu mancipia eſſe teſtes,
quando non habetur alia probatio ad eruendam
veritatem, *leg. Servi*, *ff. de teſtibus*, ibi:
„ Servi reſponſo credendum eſt, cum alia pro-
„ batio ad eruendam veritatem non eſt. ” Et
concordat *lex Cum probatio*, *ff. de probationi-*
15 *bus*, & *cap. Si teſtes* §. *Servi* 4. *quæſt.* 3. In-
ſuper poſſunt ſervi, ſeu mancipia eſſe teſtes
etiam in exceptis criminibus, quia in ipſis ad-
mittuntur teſtes etiam inhabiles, *cap. In fi-*
dei 5. *c. Accuſatus* 8. §. *licet*, *de Hæreticis*
in 6. Vide etiam *infra n.* 23.
16 Item inhabiles ſunt ad teſtificandum, qui
pretio ad id ſunt conducti, cum eo ipſo cor-
rupti cenſeantur, ac proinde eorum Teſtimo-
nium non valet, ſed a parte adverſa, immo
etiam officio Judicis rejici poteſt, *cap. Pla-*
cuit 1. *de teſtibus*, ibi: *Placuit Sancto Conven-*
tui, *ut teſtes non conducantur pretio*, *cap. Sicut*
nobis 9. *eodem cap. licet* 9. *de probationib.* ibi:
Objecit in teſtes prædictos, *quod corrupti falſa*
dixiſſent, *cap. Non ſane* 15. *cauſ.* 14. *q.* 5. *l.*
teſtim. 3. §. 5. *ff. de teſtibus* cum ſimilibus.
17 Item inhabiles ad teſtificandum tam in cau-
ſis Criminalibus, quam Civilibus ſunt Infames
infamia Juris. *Communis*, per text. *in cap.*
teſtes 2. *quæſt.* 7. *cap. Nulli* 3. *quæſt.* 4. *cap.*
Conſtituimus 3. *quæſt.* 5. *cap. Præterea* 7. *de*
teſtibus cogendis; *l. teſtium* 3. §. 5. *ff. de teſti-*
bus, ibi: „ Alii vero propter notam, & in-
„ famiam vitæ ſuæ admittendi non ſunt ad
„ Teſtimonii fidem.
18 Item inhabiles ſunt ad teſtificandum in cau-
ſis criminalibus criminaliter motis etiam infa-
mes infamia facti: In iſtis enim cauſis requi-
runtur probationes indubitatæ, & omni exce-
ptione majores; *cap. Denique* 1. *de exceptioni-*
bus, *cap. teſt.* 2. *quæſt.* 7. *leg. Sciant cuncti* 27.
Cod. de probationibus, adeoque ad id non ſuf-
ficiunt teſtes infames infamia facti, quorum
fama, & exiſtimatio, & conſequenter fides
apud viros prudentes, & honeſtos graviter
19 læſa eſt. *Communis*. In cauſis autem crimina-
libus civiliter agitatis, & in cauſis Civilibus
non gravioribus regulariter admittuntur ad te-
ſtificandum tales infames infamia facti, quam-
vis eiſdem de fide non parum diminuatur.

Gloſſa *in cap. teſtimonium* 54. *verſ. Emendatus*, *de teſtibus*; Abbas *ibidem num.* 6. Maſcard. *de probationib. concluſ.* 1363. *num.* 59. & 65. Farinac. *de teſtibus quæſt.* 56. *num.* 100. & 115. *ac ſequent.* allegans alios, Engel *lib.* 2. *Decret. t.* 20. *n.* 16. Reiffen. *ib. n.* 49. & alii.

Etiam infames infamia Juris admittuntur ad 20
teſtificandum in variis caſibus, & ſignanter in criminibus exceptis, ut Hæreſis, Læſæ Majeſtatis, & hujuſmodi, quia in ipſis propter eorum enormitatem, ac maximam, quam Reipublicæ afferunt perniciem, admittuntur etiam teſtes inhabiles, *cap. In fidei* 5. & *cap. Accuſatus* 8. §. *licet*, *de Hæreticis in* 6.

Item quando veritas aliter haberi non poteſt, 21
quam per tales infames, *argument. l. Servi* 7. *ff. de teſtibus*, Abbas *in cap. teſtimonium* 54. *in* 7. *de teſtibus*, Felinus *ibid. n.* 11. Maſcard. *loc. cit. num.* 52. Farinac. *loc. cit. quæſt.* 56. *num.* 50. & 55. cum aliis ibi allegatis.

Item quando infames rogati fuerunt ab utra- 22
que parte, ut eſſent teſtes: Tunc enim præſumitur ejus fides mutuo partium conſenſu approbata. Sic Gloſſa *in Authent. de teſtibus* §. *Et licet collat.* 7. Jaſon *in leg. Cunctos populos num.* 67. *Cod. de Summa Trinitat.* Baldus *in cap.* 2. *num.* 3. *de teſtibus*, Farinac. *loc. cit. q.* 56. *n.* 92. Maſcard. *loc. citat. concluſ.* 1363. *num.* 53. & alii.

Item valet teſtimonium infamis, quando 23
tempore dati dicti teſtimonii communi opinione reputabatur bonæ famæ, ſicuti valet teſtimonium Servi communi opinione habiti ut liberi. *Comm.* per text. *in l. teſtes* 1. *C. de teſtam.*

Item inhabiles ad teſtificandum ſunt crimi- 24
noſi, etiam non infames, ideſt qui commiſerunt crimen grave, ſeu peccatum mortale non habens annexam infamiam Juris: Iſti enim criminoſi ſive perſeverent in crimine, ſive jam fuerint emendati, repelluntur omnino a teſtimonio ferendo in cauſis criminalibus criminaliter motis; *cap. teſtimonium* 54. *de teſtibus* & Gloſſa *ibid. verb. Confeſſus*, *verb. Emendatus*, & *verb. Opinio*. Hoſtienſ. verb. *eodem*, Abbas *num.* 8. & 12. Felin. *num.* 24. & 31. Barboſa *num.* 1. Farinac. *loc. cit. quæſt.* 56. *num.* 135. Pirhing *loc. citat. numer.* 22. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 61. & alii plures, & concordat *cap. Super eo* 13. *de teſtibus*. Et ratio eſt, quia in iſtis cauſis requiruntur probationes indubitatæ, & omni exceptione majores, *l. Sciant cuncti* 25. *Cod. de probationibus*, *cap. teſtes* 2. *quæſt.* 7. *cap. Denique* 1. *de exceptionibus*, *cap. Super eo* 13. *de teſtibus*, adeo-

que ad id non ſufficiunt tales criminoſi cum ratione commiſſi gravis criminis eorum fides reddatur ſuſpecta.

25 In cauſis autem Civilibus admittuntur ad teſtimonium tales criminoſi, ſi jam ſint emendati; ſecus vero, ſi nondum ſint emendati, *cap. teſtimonium* 54. *de teſtibus*, & ibi Gloſſa verb. *Emendatus*: Abbas *num.* 6. Barboſa *num.* 1. Farinacius *loc. cit. quæſt.* 56. *num.* 126. & 134. *ac ſequent.* Maſcard. *de probationibus concluſ.* 465. *num.* 1. & 6. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 58. Pirhing *loc. cit. num.* 20. & 21. & alii. Et ratio eſt, quia, licet digni ſint fide tales criminoſi jam emendati ex quo criminoſi poſt pœnitentiam non cenſeantur amplius mali, *cap. Ferrum* 18. *diſt.* 50. indigni tamen fide ſunt criminoſi nondum emendati, cum non ſit credendum contra alios, qui criminibus implicantur; *cap. Neganda* 1. *cauſ.* 3. *quæſt.* 11.

26 Et hoc procedit de Jure Canonico quamvis tales criminoſi de crimine nondum fuerint condemnati: Dummodo crimen ipſis objectum legitime probetur, textu expreſſo *in cap. Super eo* 13. *de teſtibus*, ibi: „ Reſpondemus, quod „ ſi etiam ante non ſint confeſſi de criminibus „ illis: Dummodo inde convincantur, in te„ ſtimonium non debent admitti." Et in ejus Summario ſic expreſſe dicitur; „ Crimen nunc „ probatum repellet teſtem, alias de illo cri„ mine non damnatum."

27 De Jure Civili tamen requiritur, ut de crimine illo fuerint antea judicialiter condemnati, *leg. teſtium* 3. §. 5. *ff. de teſtibus*, ibi; Quique Judicio publico damnatus erit, *leg. Athletas* 4. §. 4. *ff. De his, qui notantur infamia*; ibi: „ Calumniator ita demum notatur „ (*infamia*) ſi fuerit calumniæ cauſa damna„ tus, neque enim ſufficit calumniatum." Ita Gloſſa *final. in cit. cap. Super eo*, & ibi Abbas [illegible]*m.* 3. Felinus *num.* 3. Farinac. *l. c. q.* 56. *n.* 129. Pirhing *l. c. n.* 19. Reiffen. *l. c. n.* 60. & alii.

28 Criminoſi jam emendati admittuntur pro teſtibus in cauſis etiam criminaliter motis in variis caſibus, & ſignanter in criminibus exceptis, ut de infamibus infamia Juris dictum eſt *ſupra num.* 20. Item quando veritas aliter haberi non poteſt, quam per tales criminoſos, ut dictum eſt *ſupra num.* 21. Item quando tales criminoſi rogati fuerunt ab utraque parte, ut eſſent teſtes, ut dictum eſt *ſupra num.* 22. Item quando pars adverſa nihil oppoſuit contra teſtes criminoſos; quos ſciebat eſſe tales; Tunc enim cenſetur tacite conſenſiſſe in tales criminoſas perſonas, eaſque approbaſſe; adeoque poſtea, ſeu poſt factam eorum examinationem, nihil amplius opponere poteſt; *argument. leg. Si quis teſtibus* 17. *Cod. de teſtibus*; juncta Gloſſa *ibid. verb. Excipere*, Maſcard. *de probationibus concluſ.* 465. *n.* 22. Felin. *in cap. teſtimonium* 54. *num.* 3. *de teſtibus*, Pirhing *l. c. n.* 25. Reiffenſtuel *l. c. n.* 65. & alii.

29 Perjuri, ideſt qui falſum juramento confirmarunt, non poſſunt eſſe teſtes, neque in Criminalibus, *cap. Quicumque* 18. *cauſ.* 6. *q.* 1. *cap. Parvuli* 14. *cauſ.* 22. *quæſt.* 5. *cap. Ex parte* 7. juncta Gloſſa *ibid. verb. De Perjurio*; *de teſtibus*; & *cap. teſtimonium* 54. *eod.*

30 Et hoc procedit, etiamſi jam fuerint emendati, & de perjurio pœnitentiam egerint, *cit. cap. teſtimonium* 54. *de teſtibus*, & ibi Gloſſa *verb. Perjurii*, & Abbas *ibid. num.* 7. Gloſſa *in cit. cap. Quicumque verb. teſtimonium*, & ratio eſt, quia qui ſemel pejeraverunt præſumuntur iterum pejeraturi. Gloſſa *in citat. cap. Parvuli, verb. Cauſa*; *argument. c. Non poteſt* 24. *cauſ.* 2. *quæſtion.* 7. ibi; „ Non poteſt erga homines „ eſſe fidelis qui Deo extiterit infidus."

31 Valet tamen teſtimonium perjuri in crimine Hæreſis. Ad hujus enim peſtiferi criminis probationem in Fidei favorem poteſt perjurus eſſe teſtis, deponendo tam contra ſe, quam contra complices, quod prius celaverat; Dummodo ex manifeſtis indiciis appareat, quod ipſe perjurus, non ex animi levitate, aut odio, ſed zelo Fidei Orthodoxæ id faciat, textu expreſſo *in cap. Accuſatus, de Hæreſi* 8. §. *licet*, *de Hæreticis in* 6. juncto ejus Summario ſic dicente; „ Teſtis in cauſa Hæreſis falſum deponens, „ licet perjurus ſit, probat dicendo contrarium; „ Dummodo tamen ex indiciis conſtet dictum „ non corruptionem, ſed veritatem continere.

32 Excommunicati vitandi nequeunt ad teſtimonium ferendum in Judicio admitti, quia ipſi inter infames reputantur, *cap. Illi qui* 3. *cap. Infames* 17. *cauſ.* 7. *quæſt.* 1. Et concordat textus *in cap. Veniens* 38. *in fine de teſtibus*, ubi decernitur, quod teſtes, de quorum Excommunicatione dubitatur, quia excommunicati dicuntur, prius ad cautelam abſolvantur, quam ad Judiciale teſtimonium admittantur; *cap. Decernimus* 9. *de ſententia Excomm. in* 6. & *cap. Excommunicamus* 13. §. *Credentes*, *de Hæreticis*, ubi excommunicati non ſolum non admittuntur ad teſtificandum, ſed etiam Judex Laicus ab Eccleſiaſtico compellitur per Cenſuras ad eos repellendos.

33 Immo excommunicati, neque poſſunt admitti ad teſtificandum con-

contra alios excommunicatos. Sic Maſcardus *de probationib. vol. 2. concluſ.* 705. *num.* 4. Farinac. *q.* 56. *n.* 257. Pirhing *l. c. n.* 31. Reiffen. *l. c. n.* 43. *& ſeq.*

34 Poſſunt tamen dicti Excommunicati admitti
ad teſtimonium in crimine Hæreſis, textu ex-
preſſo *in cap. in Fidei favorem* 5. *de Hæreticis*
in 6. ibi: „ In Fidei favorem concedimus ut
„ in negotio Inquiſitionis hæreticæ pravitatis
„ excommunicati, & participes, vel ſocii cri-
35 „ minis ad teſtimonium admittantur. Et ge-
neraliter poſſunt tales excommunicati eſſe te-
ſtes in omni caſu, in quo teſtes infames ad
teſtificandum admittuntur. Maſcard. *loc. cit.*
num. 15. Farinac. *loc. cit. num.* 281. Pirhing
36 *loc. cit. num.* 31. *in fine*, & alii. Item tales
excommunicati poſſunt eſſe teſtes Inſtrumenta-
rii, ſcilicet in contractibus, & Teſtamentis,
præſertim in caſu, quo haberi non poſſint alii
teſtes idonei non excommunicati. Maſcard. *l.*
cit. n. 12. *&* 13. Pirhing *l. c. num.* 31. *in*
fine, & alii.

37 Pauperes, & viles perſonæ nequeunt eſſe teſtes in cauſis criminalibus, *arg. l. Nonnulli* 10. *ff. de Accuſationibus*, ibi: *Nulli* prohibentur accuſare *propter paupertatem, ut ſunt, qui minus quam quinquaginta aureos habent.* Et ratio eſt, quia in criminalibus cauſis requiruntur probationes indubitatæ, & teſtes omni ſuſpicione, & macula carentes, *l. Sciant cuncti* 25. *Cod. de probationibus, cap. Denique* 1. *de exceptionibus, cap. Teſtes* 2. *q.* 7. Id autem non reperitur in teſtibus pauperibus, & vilibus, cum ſemper eis poſſit opponi exceptio paupertatis, & vilitatis, ſeu plebeitatis, per text. *in l. Teſtium* 3. *in princip. ff. de teſtibus*, ibi: „ Teſtium fides diligenter examinanda eſt, „ ideoque in perſona eorum exploranda erit „ in primis conditio cujuſque. Utrum quis „ Decurio, an Plebejus ſit, & an honeſtæ, & „ inculpatæ vitæ . . . an locuples, vel egens „ ſit, ut lucri cauſa quid facile admittat. " Quæ Lex eſt canonizata in *cap. Si teſtes §. Teſtium fides* 4. *q.* 2. Et concordat *cap. in primis §. Sed & de perſonis* 2. *q.* 1. ibi: *Aut ne inopes ſint*, cum ſimilibus. Sic Farinac. *l. c. q.* 57. *n.* 15. *&* 16. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 1161. *n.* 11. *& ſeq.* Reiffen. *loc. cit. num.* 97. Pirhing *loc. cit. n.* 77. & alii.

38 Item pauperes, & viles perſonæ non admittuntur tamquam teſtes idonei in cauſis Civilibus arduis, & magni momenti. Sic Farinacius *cit. q.* 57. *n.* 26. *&* 27. iſtud exemplificans in cauſa unius hereditatis, vel majoris partis bonorum, *arg. l. Propter litem §.* 1. *ff. De Excuſat. tutor.* Pirhing *l. c. n.* 77. Reiffenſt. *l. c. n.* 98. Maſcard. *l. c. n.* 16. Pariſius *conſil.* 188. *num.* 27. *vol.* 5. & alii. Et ratio eſt, quia cauſæ Civiles arduæ, & magni momenti æquiparantur cauſis Criminalibus, *arg. leg. l. Advocati, Cod. de Advocat. diverſ. Judic. ubi* Advocati patrimonia hominum defendentes dicuntur *laborantium ſpem, vitam, & poſteros defendere*, unde ſicut dictæ pauperes, & viles perſonæ nequeunt eſſe teſtes in cauſis Criminalibus, neque in Civilibus arduis ac magni momenti.

In cauſis autem Civilibus, non adeo ar- 39
duis & magnis, pauperes, & viles perſonæ, niſi aliunde ſuſpectæ ſint, non repelluntur a ferendo teſtimonio in Judiciis, prout colligitur *ex cap. Si quis teſtium* 8. *de Teſtibus*, juncta Gloſſa *ib. verb. Paupertate*, ubi ſtatuitur, quod Judex mittere debeat perſonas idoneas ad recipiendum teſtimonium eorum, qui *paupertate depreſſi* perſonaliter ad ipſum Judicem accedere nequeunt, adeoque pauperes, & viles non repelluntur a teſtificando. Et ratio eſt, quia non tam ex facultatibus, quam ex fide, & moribus teſtis idoneus æſtimatur, *arg. §. Suſpectum* 13. *Inſt. de Suſpectis Tutoribus, & Curatoribus*, Gloſſa *in leg. teſtium* 3. *in princip. verb. Etenim, ff. de teſtibus.* Tum quia ſi aliter teneretur, nimis coarctaretur facultas probandi contra *l. Quoniam, Cod. de hered.* cum multo plures ſint pauperes, quam divites, prout arguunt Farinac. *l. c. q.* 57. *n.* 13. Pirhing. *l. c. n.* 76. Reiffen. *l. c. n.* 99. & alii.

Immo & in ceteris quoque caſibus admittun- 40
tur pauperes ad teſtimonium, ſi ceteroquin ſint perſonæ honeſtæ, & neutiquam ſuſpectæ proter ſuam paupertatem, prout clare deſumitur *ex cit. cap. Si quis teſtium* 8. *de teſtibus &* tenet Gloſſa *ib. verb. Paupertate*, & DD. *ib.* teſte Reiffen. *l. c. n.* 100. ac tenuit Rota apud Rubeum *p.* 12. *dec.* 57. *num.* 12. Auctoritate Baldi *in cit. c. Si quis teſtium n.* 5. intelligens etiam in cauſa ardua, qualis de facto erat illa, in qua Rotalis deciſio emanavit. Et hoc idem procedit quamvis pauper ſit vilis, ſi tantum ſit vilis, quia pauper. Rota *l. c.* Menochius *l.* 3. *de Arbitr. Jud. cauſ.* 96. *num.* 5. & cum pluribus aliis ibi allegatis Reiffen. *l. c. n.* 100. & alii.

Feminæ regulariter poſſunt eſſe teſtes in cauſis Civilibus, tam de Jure Canonico, quam Civili. *Sic Communis Doctorum*, teſte Pirhing *l. c. num.* 66. Et quidem loquendo de Jure Civili habetur *in l. Ex eo* 18. *ff. de teſtibus*,

l. Qui

l. Qui teſtamento 20. §. *Mulier*, *ff. Qui teſtamento facere poſſunt*. Et loquendo de Jure Canonico habetur *in cap. Mulieres* 2. *de Judiciis in* 6. *&* *c. Ex eo* 2. & ibi Gloſſa verb. Teſtimonium *cauſ*. 15. *q*. 3.

42 Et hoc procedit etiam in cauſa Matrimoniali, quamvis inter cauſas Civiles graviſſima, & valde ardua cenſeatur. *Communis &* colligitur aperte *ex c. Super eo* 22. *de teſtibus*, *& c. Videtur* 3. *Qui teſtimonium accuſare poſſunt*.

43 Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia feminæ in aliquibus cauſis Civilibus nequeunt eſſe teſtes, & ſignanter in cauſis Feudalibus, textu claro *l*. 2. *Feud. tit*. 2. *Qui teſtes ſunt neceſſarii*, Maſcard. *concluſ*. 764. *n*. 2. Farinac. *q*. 59. *num*. 35. Pirhing *l. c. num*. 67. Reiffen. *l. c.*
44 *num*. 89. & alii. Excipiuntur tamen Feminæ illuſtres, & habentes Feudum ſub ſe, quia tales poſſunt eſſe teſtes etiam in cauſis Feudalibus. Maſcard. *l. c. num*. 3. Farinac. *l. c. num*. 40. Pirhing *l. c. num*. 67. Reiffen. *l. c. n*. 89. & alii.

45 Neque feminæ poſſunt eſſes teſtes in Cauſis Civilibus arduis, & magni momenti; In iſtis enim requiruntur teſtes magis idonei, quibus nihil prorſus vitii objici poſſit, quales non ſunt feminæ; *Nam*, ut expreſſe dicitur *in c. Forus* 10. *de verb. ſignif. in fine*: *Nam varium, & mutabile teſtimonium ſemper femina producit*. Ita Farinac. *c. quæſt*. 59. *num*. 37. *&* 38. Pirhing *l. c. num*. 66. Reiffenſt. *l. c. num*. 90. & alii.

46 Item nequeunt feminæ eſſe teſtes in teſtamentis, textu expreſſo *in §. teſtes autem* 6. *Inſtit. de teſtamentis ordinandis*, *& l. Qui teſtamento* 20. *ff. Qui teſtamenta facere poſſunt*.

47 Poſſunt tamen feminæ eſſe teſtes in Codicillis. Gloſſa *in l. Si quis* 8. *Cod. de Codicillis*, Tuſchus *litt*. C. *concluſ*. 405. *nu*. 1. Baldus *conſ*. 283. *circa finem l*. 3. Molina *diſp*. 131. *n*. 6. Pirhing *l. c. nu*. 74. ubi ex aliis dicit id eſſe verum, etiamſi omnes teſtes eſſent feminæ; Reiffen. *loc. c. num*. 8. *& l*. 3. *decr. tit*. 26. *n*. 711. ubi teſtatur de communi aliorum. Vide verb. *teſtam. art*. 4. *num*. 6. Inſuper poſſunt
48 feminæ eſſe teſtes etiam in teſtamentis ad pias cauſas. Et id favore piæ cauſæ, & animæ teſtatoris; Ancharanus *in cap. Cum eſſet* 10. *num*. 6. *de teſtam*., Fagnan. *ib. n*. 34. *& ſeq*. Card. Petra *tom*. 2. *Comment. ad Conſt. X. Innocen. III. ſect*. 3. *n*. 29. Reiffen. *l*. 2. *decr. titul*. 20. *num*. 88. & alii. Vide verb. *teſtam. art*. 2. *num*. 21.

49 Feminæ de Jure Canonico nequeunt eſſe teſtes in cauſis Criminalibus criminaliter motis *c. Mulierem*. 17. juncta Gloſſa verb. *Nec teſtis cauſ*. 33. *quæſt*. 5. *c. Forus* 10. juncta Gloſſa verb. *Mulier*, *de verb. ſignif*. Et ita Maſcard. *concl*. 762. *n*. 1. Farin. *q*. 59. *n*. 1. *& plur. ſeq*. Pirhing *l. c. n*. 69. ubi teſtatur de communi. Et ratio eſt, quia feminæ de ſua natura ſunt mutabiles, & inconſtantes, & ideo minus idoneæ reputantur a Sacris Canonibus, ut ſint teſtes in cauſis criminalibus criminaliter motis, in quibus agitur de graviſſimo præjudicio Reorum.

Notanter autem dicitur *in cauſis criminalibus criminaliter motis*, quia in cauſis Criminalibus ſolum Civiliter motis, v. g. ad compen- 50
ſationem damni illati, vel ad privationem Beneficii alicujus inhabilis, ſeu non Canonice electi, vel promoti etiam de Jure Canonico poſſunt feminæ eſſe teſtes, *c. Tam litteris* 33. & ibi; Gloſſa verb. *Feminas*, *de teſtibus*; Pirhing *l. c. num*. 70. Reiffenſt. *l. c. num*. 91. & alii.

Item de Jure Canonico poſſunt feminæ eſſe 51
teſtes, ſi agatur de crimine per modum denunciationis, exceptionis vel inquiſitionis, ut clare conſtat *ex cap. Quoniam* 3. *de teſtibus*, ubi cum quædam crimina Epiphanii Presbyteri denunciata fuiſſent Papæ Gregorio, is mandavit Sabino Defenſori Sardiniæ, ut tam Mulieres; cum quibus illa commiſiſſe aſſerebatur, quam alios de ea conſcios Romam adduci curaret, ſeu ut ibi notant Hoſtienſis, & alii Canoniſtæ, eorum examen eo mitteret, ut ſic veritas aperiri poſſet. Sic Gloſſa *in cit. cap. Quoniam in principio*, Pirhing *l. c. n*. 70. Reiffen. *l. c. n*. 92. Farin. *c. q*. 59. *n*. 9. allegans plurimos alios.

Item de jure Canonico poſſunt feminæ eſſe 52
teſtes etiam in crimine Hæreſis, Læſæ Majeſtatis, Simoniæ, & aliis exceptis criminibus; *Communis*, per text in *c. In Fidei favorem* 5. *de hæreticis in* 6. *cap. tanta*. 7. *& c. Per tuas* 32. *de Simonia*, cum ſimilibus.

Item de Jure Canonico poſſunt feminæ eſſe 53
etiam in cauſis criminalibus teſtes, quando non poſſunt haberi aliæ probationes; Vel quando agitur ad defenſionem alicujus, ſeu ad probandam ejus innocentiam; & generaliter in omnibus illis cauſis, in quibus de Jure Canonico poſſunt eſſe teſtes etiam perſonæ infames; In iſpis poſſunt etiam, ac multo magis feminæ eſſe teſtes; Gloſſa *in cit. cap. Mulierem* 17. *verb. Nec teſtis cauſ*. 33. *quæſt*. 6. Reiffen. *l. c. num*. 92. Pirhing *l. c. num*. 77. Farin. *cit. q*. 59. *num*. 8. *&* 10. *& ſeq*. & alii paſſim. Unde vide dicta *ſupra a n*. 20.

De Ju-

54 De Jure Civili poſſunt feminæ, dummodo non ſint criminoſæ, aut infames, eſſe teſtes etiam in cauſis Criminalibus criminaliter motis, *l. Ex eo* 18. *ff. de Teſtibus*, & *l. Qui Teſtamen.* 20. §. *Mulier*, *Qui Teſtamen. facere poſſunt*. Ita Abbas *in c. cap. Quoniam* 3. *n.* 2. *de teſtibus*, Clarus *in Practic.* §. *fin.* *q.* 24. *n.* 2. Maſcard. *l. c. concl.* 762. *n.* 11. Farinac. *c. q.* 59. *n.* 17. Pirhing *l. c. n.* 68. teſtans de communi.

55 Dicitur autem notanter, *Dummodo non ſint criminoſæ, aut infames*, quia iſtæ, ut quæ corpore palam, ac ſine delectu quæſtum fecerunt, nec de Jure Civili poſſunt in cauſis Criminalibus criminaliter motis, eſſe teſtes; *l. Teſtium* 3. §. 5. & ibi Gloſſa verb. *Quæ palam*, *ff. de Teſtibus*.

56 Item neque de Jure Civili poſſunt feminæ eſſe teſtes in cauſis criminalibus valde gravibus, & arduis, ut cum agitur de pœna mortis inferendæ, tunc enim etiam tres feminæ conteſtes Reum non convincunt, & id propter exceptiones ex earum ſexu reſultantes, cum feminæ ſuapte natura ſint nimis mutabiles, fragiles, ac inconſtantes. Maſcard. *l. c. n.* 14. Farinacius *loco c. n.* 21. 23. & 26. Pirhing *l. c. n.* 68. & alii.

57 Pupilli, ſeu impuberes regulariter in nulla cauſa, ſive Civili, ſive Criminali poſſunt eſſe teſtes, & hoc ob defectum, ſeu infirmitatem ſui Judicii, aut conſilii, textu claro *in l. Teſtium* 3. §. 5. & ibi Gloſſa verb. *Impubes*, & verb. *Lubricum*, *ff. de Teſtibus*, *l. Inviti* 19. *ff. eod. cap. Infamis* 1. *cauſ.* 3. *q.* 7. ibi: *Et*
58 *impubes, quia judicio caret*. Unde impuberes neque poſſunt eſſe teſtes in Teſtamentis, textu expreſſo *in* §. *Teſtes autem* §. *Inſt. de Teſtamentis ordinandis*: *l. Hac conſultiſſima* 12. *Cod. de Teſtamentis*.

59 Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia in variis caſibus poſſunt impuberes eſſe teſtes. Et ſignanter pro Matrimonio contrahendo in locis recepti Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de reform. Matrimonii*; Duo enim teſtes præter Parochum ibi a Concilio requiſiti poſſunt etiam eſſe impuberes; Dummodo ſint rationis compotes, & bene percipiant, quid agatur; Concilium enim Tridentinum *loco c.* duos, vel tres teſtes ſimpliciter, & ſine ullius peculiaris qualitatis mentione ad valorem matrimonii requirit. Ubi autem Lex non diſtinguit inter puberes, & impuberes, neque nos diſtinguere debemus, *cap. Quia circa* 22. *de privil.* & *l. De pretio* 8. *ff. De Publiciana in rem actione*: Si enim illos voluiſſet puberes, expreſſiſſet; quia, quod voluit expreſſit, *arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcop.* §. *Sed neque iſtud*, *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, adeoque &c. Et ſic expreſſe tenent Barboſa *par.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 32. *n.* 138. Sanchez *lib.* 3. *de Matrimonio diſp.* 41. *n.* 4. & 5. Layman *lib.* 5. *Theolog. moral. tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 4. *n.* 6. Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decr. tit.* 2. *n.* 74. & *lib.* 4. *tit.* 3. *n.* 103. & alii paſſim.

Item impubes factus pubes teſtificari poteſt 60
de iis, quæ vidit in impubertate ſua. Gloſſa *in l. Teſtium* 3. *verb. Impubes*, *ff. de Teſtibus*, Farinac. *q.* 58. *n.* 53. allegans alios, Speculator *tit. de teſte* §. 1. *n.* 35. aſſerens ita tenere omnes, Reiffenſtuel *l. c. n.* 77. & ratio eſt, quia pubes factus non prohibetur ullo jure teſtificari de iis, quæ vidit tempore ſuæ impubertatis, adeoque debet admitti, *l. Teſtimoniorum uſus* 1. §. 1. *ff. de Teſtibus*, ibi: *Adhiberi quoque teſtes poſſunt non ſolum in criminalibus cauſis, ſed etiam in pecuniariis litibus, ſicubi res poſtulat, & hi, quibus non interdicitur teſtimonium, nec ulla Lege a dicendo teſtimonio excuſantur*. Conceſſum enim intelligitur, quod expreſſe non prohibetur, uti habet Gloſſa marginal. communiter recepta *in cap. Inter corporalia* 2. *de translatione Epiſcop. verb. Non invenitur*, *arg. l. Mutus* 43. §. 1. *ff. De Procuratoribus*, & *c. l. Teſtimoniorum uſus* 1. §. 1. *de Teſtibus*.

Item impuberes pubertati proximi poſſunt 61
eſſe teſtes in revelanda occiſione ſui Domini & ſimilibus, textu expreſſo *in l. Excipiuntur* 14. *ff. de S. C. Silaniano*, Farinac. *c. q.* 58. *n.* 15. 16. & 28. cum aliis ibi citatis, Speculator *loco c. n.* 34. Reiffenſtuel *loco c. n.* 76. & alii.

Item tales impuberes poſſunt eſſe teſtes in 62
crimine læſæ Majeſtatis. *Communis*, *arg. l. Nullus*, *Cod. Ad Legem Juliam Majeſtatis*.
Item in crimine Hæreſis. *Communis*, per 63
text. in *cap. In Fidei* 5. & *cap. Accuſatus* 8.
§. *Licet*, *de Hæreticis in* 6. Item quando aliæ 64
probationes haberi non poſſunt, ſeu veritas aliter haberi non poteſt, quam per tales impuberes, per dicta a ſimili de infamibus *ſupra a n.* 20. Vide ibi.

Puberes minores viginti annis non poſſunt 65
regulariter eſſe teſtes in cauſis criminalibus, Farinacius *q.* 57. *n.* 10. & 23. Speculator *tit. de Teſte* §. 1. *num.* 34. Pirhing *loco c. num.* 75. Reiffenſtuel *loco c. num.* 80. & alii paſſim per clarum textum *in l. In teſtimonium* 20. *ff. de teſtibus*, & *in cap. Teſtes* 3. §. *In teſti-*

teſtimentum cauſ. 4. q. 2. quo utruque in loco ſic præciſe ſtatuitur: *In teſtimonium accuſator citare non debet eum, qui Judicio publico reus erit, aut qui minor viginti annis erit*, ubi Gloſſa *final.* iſtud recte intelligit in cauſa criminali, uti etiam non obſcure indicat ly *Accuſator*.

66 Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia tales puberes minores viginti annis poſſunt eſſe teſtes in criminibus exceptis, & quando aliter veritas haberi non poteſt, cum in ſimilibus, ut dictum eſt *ſupra n.* 62. poſſint eſſe teſtes etiam impuberes, adeoque a fortiori puberes licet minores viginti annis. Farinacius *q.* 57. *n.* 29. cum pluribus aliis ibi citatis, Alexander *conſ.* 64. *n.* 5. & 6. *l.* 1. Maſcard. de *probationibus concluſ.* 1253. *n.* 7. Reiffen. *loc. c. n.* 84 & alii paſſim.

67 Puberes majores viginti annis, quamvis adhuc ſint minorennes, ſeu minores vigintiquinque annis, poſſunt eſſe teſtes in cauſis criminalibus, prout colligitur clare a ſenſu contrario *ex c. l. In teſtimonium* 20. *ff. de teſtibus*, & *c. cap. Teſtes* 3. §. *In teſtimonium cauſ.* 4. *q.* 2. Reiffenſtuel *l. c. num.* 83. Farinac. *q.* 58. *num.* 19. & 21. citans plurimos alios, & appellans hanc ſententiam veriſſimam, & magis communiter receptam, quamvis nonnulli ſentiant contrarium.

68 Puberes minores viginti annis poſſunt ordinarie eſſe teſtes in cauſis Civilibus. *Communis*. Et ratio eſt, quia tales puberes nullibi prohibentur eſſe teſtes in dictis cauſis Civilibus; adeoque debent admitti per dicta & Jura *ſupra n.* 60.

69 Dicitur tamen notanter *Ordinarie*, quia tales puberes minores viginti annis nequeunt eſſe teſtes in cauſis Civilibus valde arduis, & magni momenti per dicta & Jura adducta *ſupra n.* 38.

70 Parentes regulariter prohibentur ferre teſtimonium pro filiis, & e contra filii pro parentibus. *Communis*, textu expreſſo *in l. Teſtis* 9. *ff. De Teſtibus*, ibi: *Teſtis idoneus pater filio, aut filius patri non eſt*, *l. Parentes* 6. *Cod. de Teſtibus*, ibi: *Parentes, & liberi invicem adverſus ſe nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt*. Et concordat *cap. Si Teſtes* 3. §. *Teſtis idoneus*; & *Parentes cauſ.* 4. *q.* 2. Et id propter naturalem affectionem, quam inter ſe gerunt, ob quam eorum teſtimonium redditur ſuſpectum.

71 Et hoc extenditur etiam ad omnes aſcendentes, & deſcendentes, tam in linea paterna, quam materna uſque in infinitum, quia dicti omnes quantum ad propoſitum veniunt appellatione parentis. *Communis*, textu expreſſo *in l. Appellatione* 51. *de verborum ſignific.* ibi: *Appellatione parentis non tantum pater, ſed etiam avus, & proavus, & deinceps omnes ſuperiores continentur, ſed & mater, & avia, & proavia*.

Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia 72
plures ſunt caſus, in quibus valet teſtimonium patris, vel matris pro filio, & ſignanter in probanda filii ætate, quia parentes de ætate filiorum meliorem præ ceteris notitiam habent. *Communis*, per textum *in l. Etiam* 16. *ff. de probationibus*, ibi: *Etiam matris profeſſio filiorum recipitur, ſed & Avi re.prenda eſt*.

Talis autem teſtificatio parentum de ætate fi- 73
liorum non facit ſemiplenam probationem, ſicut alterius teſtis extranei, ſi redundet in commodum filii cum alterius præjudicio, ſed ſolum præſumptionem aliquam, & leve indicium affert, niſi adminiculis adjuvetur, ut eſt v. gr. liber patris, in quo ſcripta eſt ætas filii, & hujuſmodi, Maſcard. *de probationibus concluſ.* 668. *n.* 12. & *ſeq.* Farinac. *q.* 54. *num.* 178. & *ſeq.* Pirhing *loco c. num.* 34. Reiffenſtuel *l. c. n.* 103. & alii.

Item quando cauſa agitatur inter duos fi- 74
lios; tunc enim parens poteſt eſſe teſtis pro uno contra alium, quia æqualis affectio, quam præſumitur habere erga omnes filios, tollit omnem ſuſpicionem, *arg. l. Non ſolum* 67. §. 1. *ff. De ritu nuptiarum*, ibi: *Quia par affectionis cauſa ſuſpicionem fraudis amovet*. Maſcard. *concluſ.* 1148. *n.* 29. Farinac. *q.* 54. *n.* 205. Pirhing *loc. c. n.* 34. Reiffen. *loc. c. n.* 107. & alii.

Item poſſunt parentes, aliique conſanguinei 75
teſtes eſſe in cauſa Matrimoniali filiorum, ubi agitur ſuper conſanguinitate, vel affinitate aliquorum, quia iſti melius præ ceteris id ſcire præſumuntur. *c. Videtur* 3. *Qui Matrimonium accuſare poſſunt*, *cap. Licet ex quadam* 47. *de Teſtibus*, *cap. De parentela* 8. *cauſ.* 35. *q.* 6.

Item parentes, aliique conſanguinei, ut 76
affines utriuſque ſexus poſſunt eſſe teſtes, ubi agitur de Matrimonio inter æquales contrahendo, & dubitatur, an vir, & mulier ſibi invicem promiſerint, *c. cap. Videtur* 3. *Qui Matrimonium accuſare poſſunt*, & *cap. Super eo* 22. juncta Gloſſa verb. *Cum mater*, & Abbate *n.* 8. ac Barboſa *ibid. num.* 4. *de Teſtibus*, Farinacius *de Teſtibus quaſt.* 54. *num.* 191. Maſcardus *de probationibus concl.* 1024. *n.* 23. cum pluribus aliis ibi citatis,

Pirhing

Pirhing *loc. cit. n.* 36. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 110. & alii.

77 Dicitur autem notanter *Inter æquales*, quia ſi magna adſit diſparitas inter contrahentes, ut ſi mulier longè ſuperet, & excedat virum nobilitate, honore, potentia, divitiis, & hujuſmodi, vel vir mulierem; Tunc parentes, aliique conſanguinei, ut affines non cenſentur, teſtes idonei, cum ob eorum affectionem & conjunctionem ſanguinis, ſeu parentelæ ſemper præſtantiores, aut locupletiores nuptias ipſi præcipiant, adeoque reddantur ſuſpecti, ut expreſſe deciditur *in cit. c. Super eo* 22. *de Teſtibus*, & tenet ibi Gloſſa verb. *Cum Mater*, & Abbas *n.* 8. ac Barboſa *n.* 4. & 6. Pirhing *loc. cit. n.* 35. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 111. Menoch. *de Arbitrar. Judic. lib.* 2. *caſ.* 102. *n.* 6. & 7. & alii. Qui tamen recte concludunt tale teſtimonium eſſe relinquendum Judicis arbitrio, ut inſpecta qualitate perſonæ, & affectionis adjudicet, qualis fides ſit ipſi præſtanda, ut cum aliàs etiam advertit Ventriglia *tom.* 1. *Annotat.* 3. §. 3. *num.* 2. & *ſeq.*

78 Maritus pro uxore, & contra Uxor pro Marito regulariter teſtis eſſe non poteſt. *Communis*, per text. *in cap. Si teſtes* 3. *Idonei cauſ.* 4. *quæſt.* 2. juncta Gloſſa *ibid. verb. Imperari l. Etiam Jure* 3. *Cod. de teſtibus*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Etiam Jure verſ. quod in Viro*, & *Uxore*: Et id merito eſt ſtatutum propter magnam affectionem, quæ eſt, vel præſumitur inter conjuges, aliis relictis non inferiori-
79 bus motivis. Et hoc propter eamdem rationem extenditur etiam ad Sponſam de futuro, & ad concubinam, atque Amaſiam. Maſcard. *concl.* 1429. *n.* 4. & 5. Farinaci *quæſt.* 54. *num.* 215. Pirhing *loc. cit. num.* 37. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 114. & 115. & alii.

80 Conſanguinei, & affines illius, qui ipſos producit ut teſtes pro ſe adverſus extraneos, non ſunt teſtes idonei: Ipſi enim ob naturalem affectionem erga ſuos conſanguineos, & affines redduntur minis ſuſpecti. *Communis*, per text. *in l. Teſtium Fides* 3. *in princip. ff. De teſtibus*, & *capite Si teſtes* 3. §. *Teſtium fides cauſ.* 4. *quæſt.* 2. *cap. Conſanguinei* 1. *cap. Accuſatores* 2. *cap. Accuſatoribus* 3. & *cap. Suſpectus* 4. *cauſ.* 3. *q.* 5. *cap. Abſens per alium* 18. *cauſ.* 3. *q.* 9. cum ſimilibus.

81 Domeſtici ipſius producentis non ſunt teſtes idonei. *Communis*, per textum expreſſum *in cit. l. Etiam Jure* 3. *Cod. de teſtibus*, ibi: *Etiam Jure Civili domeſtici teſtimonii fides improbatur*, & concordat *cit. cap. Si Teſtes* 3. §. *Etiam cauſ.* 3. *q.* 2. ubi ipſiſſima tradita verba adducuntur, *leg. Teſtes eos* 24. *ff. De teſtibus*, ibi: *Teſtes eos, quos accuſator de domo produxerit, interrogari non placuit*. Et concordat *cit. cap. Si teſtes* §. *Teſtes* ubi eademmet præciſa verba habentur, & *cap. In litteris* 24. *de Teſtibus* juncto ejus Summario ſic præciſe dicente: *Non ſunt idonei teſtes quos Actor de familia ſua produxit*.

Supradictæ autem concluſiones de marito & uxore, de conſanguineis, & affinibus, & de Domeſticis, limitantur in variis caſibus, & ſignanter quando pars adverſa, contra quam ſupradicti teſtificantur, ſponte eos ad ferendum contra ſe teſtimonium admitti, ſive expreſſe, ſive tacite nihil contra eorum teſtimonium opponendo; Quiſquis enim poteſt renunciare favori pro ſe introducto, *l. Si quis in conſcribendo* 29. *Cod. de pactis*, *cap. Si diligenti* 12. *de Foro competenti*, *cap. Si de terra* 6. *de privilegiis*; adeoque &c. 82

Item conſanguinei, affines, & domeſtici poſſunt eſſe teſtes in caſibus, ubi veritas aliter, quam per ipſos haberi non poteſt, ut ſi agatur de commiſſis in domo, nemore, aut alio loco ſecreto, *cap. Veniens* 38. §. *final. de Teſtibus*, *cap. Venerabilis* 11. juncta Gloſſa *verb. Juramento*, *de Teſtibus cogendis*, *cap. Si Teſtes* 3. §. *Servi reſponſio* 4. *quæſt.* 3. *l. Conſenſu* 8. §. 6. *verſ. Super plagis*, *Cod. de repudiis*, cum ſimilibus. 83

Item domeſtici poſſunt eſſe teſtes, quando ſunt domeſtici utriuſque partis, ideſt tam ejus pro quo, quam ejus, contra quem producuntur; Tunc enim ceſſat ratio ſuſpicionis ob parem affectionem erga utrumque. Gabriel *com. concluſ. lib.* 1. *de teſtibus concluſ.* 10. *n.* 68. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 533. *num.* 36. Farinac. *quæſt.* 55. *num.* 92. Pirhing *loc. cit. num.* 44. *verſ. Limitatur quinto*, & alii paſſim. 84

Item domeſtici poſſunt eſſe teſtes Inſtrumentarii, & Teſtamentarii; cum enim ipſi ad id ſint ab utraque parte rogati, cenſentur etiam ab utraque approbati, adeoque nequeunt amplius reprobari, ſub prætextu quod ſint domeſtici, *arg. l. Si quis* 17. *Cod. de teſtibus*, Maſcard. *concluſ.* 534. *num.* 29. & 30. cum aliis ibi citatis, Farinac. *q.* 55. *n.* 83. Pirhing *loc. cit. n.* 45. *verſ. Denique*; Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 139. & alii. 85

Inimici teſtes eſſe non poſſunt contra eos, cum quibus gerunt inimicitiam. *Communis*, per claros textus *in l. teſtium fides* 3. *in princip.* 86

cip. ff. De teſtibus, *Authent. de teſtibus.* §. *Si vero dicatur*, *Collat.* 7. *cap. Accuſatores* 2. & *cap. Accuſatoribus* 3. *cauſ.* 3. *quæſt.* 5. *cap. Si teſtes* 4. §. *teſtium fides cauſ.* 4. *quæſt.* 2. *cap. Cum oporteat* 19. *de accuſationibus*, cum ſimilibus.

87 Immo inimici contra ſuos inimicos nequeunt eſſe teſtes, neque in criminibus exceptis, ut Hæreſis, Simoniæ, Læſæ Majeſtatis, & hujuſmodi, *cap. Per tuas* 32. §. *Nos vero*, *de Simonia*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Inimici tui capitales*, Menoch. *de Arbitr. Judic. lib.* 1. *q.* 29. *num.* 2. & 3. Maſcard. *concluſ.* 901. *num.* 2. Farinac. *q.* 53. *num.* 5. & *ſeq.* Pirhing *loc. cit. n.* 53. Reiff. *loc. cit. n.* 133. & alii paſſim.

88 Parentes contra ſuos filios, & viciſſim filii contra ſuos parentes in judicio teſtificari non poſſunt, *Communis*, textu expreſſo *in l. Parentes* 6. *Cod. de teſtibus*, ibi: *Parentes*, & *liberi invicem adverſus ſe nec volentes ad teſtimonium admittendi ſunt*, & concordat per expreſſa eadem verba *cap. Si teſtes* 3. *cauſ.* 4. *quæſt.* 2.

89 Parentum autem teſtimonium contra filios, & filiorum contra parentes admittitur in crimine læſæ majeſtatis, Hæreſis, & aliis atrociſſimis exceptis criminibus. Clarus *in Practic. Crimin.* §. *final. quæſt.* 24. *n.* 22. Farinac. *de Teſtibus quæſt.* 55. *n.* 173. & 174. Maſcard. *concl.* 463. *n.* 65. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 149. Gloſſa *in cap. Laudabilem* 1. *de controv. Infidelium*, *verb. Et Chriſtiani*, quod pugnantes pro patria, & Fide pater in filium, & filius in patrem inſurgere debeat, *argum. l. Minime* 35. *ff. de Religioſis*, & *ſumptibus funerum*; Tum quia Filii naſcuntur patriæ, ſeu Reipublicæ, *l. Sicuti liberorum* 1. §. 15. *De ventre in poſſeſſionem mittendo*. Et quidem magis quam parentibus, ut inquit Gloſſa *in cit. l. Sicuti liberorum* §. 15. *verſ. Reipublicæ* id probans *ex l. Poſtliminium* 19. §. 7. *de captis*, & *Poſtliminio*; & ſic Doctores paſſim, *arg. c. In fidei* 5. *de Hæret. in* 6.

90 Liberti contra Patronos, & e contra Patroni contra libertos non poſſunt eſſe teſtes, nec volentes, nec inviti, *Communis*, *cap. Epiſcopus* 58. *cauſ.* 4. *quæſt.* 2. *cap. Si teſtes* 3. §. *Ne patroni cauſ.* 5. *quæſt.* 2. & 3. *l. Libertorum* 12. *Cod. de teſtibus*, ibi: *Libertorum adverſus patronos illicitas, atque improbas voces pœnæ objectione præcludimus atque ita, ut non ſolummodo ſponte prodire non audeant, ſed ne vocati quidem in Judicium venire cogantur*. Ex-
91 ceptis tamen criminibus Hæreſis, Læſæ Majeſtatis, & aliis ſimilibus attrociſſimis per dicta, & adducta Jura *n. antec.*

Judæi nequeunt in judicio eſſe teſtes contra 92
Chriſtianos. *Communis* textus expreſſo *in c. Non poteſt* 24. *cauſ.* 2. *quæſt.* 7. & *leg. Quoniam* 21. *Cod. de Hæreticis*, cum ſimilibus.

Item dicendum eſt de paganis, Hæreticis, 93
& quibuſcumque aliis infidelibus. *Communis*, per text. *in c. Pagani* 23. & *cap. Si Hæreticus* 20. *cauſ.* 2. *q.* 7. *cit. l. Quoniam* 21. *Cod. de Hæreticis* cum ſimilibus.

Prædictæ tamen duæ concluſiones limitantur 94
in criminibus exceptis, ut Hæreſis, Læſæ Majeſtatis, & ſimilibus; ac in caſibus, in quibus veritas aliter, quam per ipſos haberi non poteſt. *Communis*, per textum *in cap. In fidei* 5. & *cap. contra Chriſtianos* 13. *de Hæreticis in* 6.

Poſſunt inſuper Judæi, aliique infideles in 95
Inſtrumentis, contractibus, & Teſtamentis eſſe teſtes ſaltem ſi alii commode haberi non poſſint. *Communis*, textu expreſſo *in cit. l. Quoniam* 21. *in fine Cod. de Hæreticis*, ibi: *Cæterum teſtamentaria teſtimonia eorum*, & *quæ in ultimis elogiis vel in contractibus conſiſtunt propter utilitatem neceſſariis*, *uſus eis ſine ulla diſtinctione permittimus*, *ne probationum facultas anguſtetur*.

Laici ordinarie non poſſunt eſſe teſtes con- 96
tra Clericos, & Religioſos in cauſa criminaliter mota. *Communis*, per claros textus *in cap. Nullus Laicus* 2. *conſ.* 2. *q.* 7. *cap. Beatus Petrus* 5. *cauſ.* 7. *q.* 1. *cap. De cetero* 13. *de Teſtibus*, cum ſimilibus.

Nec valet objicere, quod Laici poſſunt Cle- 97
ricos, & Religioſos accuſare, & contra eos agere etiam in cauſa criminali, ſaltem ſi ſuam vel ſuorum injuriam proſequantur, ut expreſſe dicitur *in cit. cap. De cetero* 14. *de teſtibus*, adeoque poſſunt etiam contra eos eſſe teſtes. Non valet, inquam, quia ultra quam quod *in cit. cap. De cetero* ſtatim additur: *Nec tunc etiam ad teſtimonium*, *ſed ad accuſationem poſſunt admitti*; Stat adhuc evidens diſparitas, quia teſtimonium dicere eſt majoris præjudicii, quam accuſare, quia judex tenetur fere ſententiam ſecundum allegata, & per teſtes, non autem ſecundum propoſitam accuſationem, *cap. Judices* 4. *cauſ.* 3. *q.* 7. *l. Rem novam* 14. *Cod. de Judiciis*, cum ſimilibus.

Dicitur autem in concluſione notanter *Or-* 98
dinarie, quia ſecus eſt in criminibus exceptis, ut Hæreſis, Læſæ Majeſtatis, Simoniæ, & hujuſmodi, quia in iſtis, poſſunt Laici teſtificari etiam contra Clericos, & Religioſos, ſi zelo juſtitiæ, & non odii procedant. *Communis*, per text. *in cap. tanta* 7. *de Simonia*,

cap.

cap. In fidei 5. de Hæreticis in 6. cum ſimilibus.

99 Item notanter dicitur, *In cauſa criminaliter mota*, quia in cauſa criminali civiliter mota, ſicuti in cauſis civilibus poſſunt Laici eſſe teſtes contra Clericos, & Religioſos, *argum. cap. Quoniam 3. cap. Ex par. 7. & cap. De cetero 14. de teſtibus*. Sic Abbas *in d. cap. De cetero n. 7.* Barboſa *ibid. n. 3.* argumento, ſenſu contrario deſumpto, Maſcard. *concluſ.* 1364. *n.* 44. Farinacius *q. 61. de teſtibus n.* 120. cum pluribus aliis ibi allegatis, Pirhing *loc. cit. n.* 58. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 164. & alii.

100 Inſuper poſſunt Laici eſſe teſtes contra Clericos, & Religioſos ab defectum teſtium Eccleſiaſticorum, quia v. g. crimen a Clerico inter ſolos Laicos commiſſum eſt, ut in Villa, ubi nulli reperiebantur Eccleſiaſtici. Et hoc ne alioquin crimina Clericorum, & Religioſorum remaneant impunita, & ipſis præbeatur anſa impune delinquendi; *arg. cap. Venerabilis XI. de Teſtibus cogendis* ibi: *Ne pro defectu teſtium pareat ſua juſtitia*. Abbas *in cit. cap. de cetero n. 3.* Barboſa *ibid. n. 3.* Maſcard. *loco cit. n.* 45. Farinac. *loco cit. num.* 107. Pirhing *loc. cit. n.* 58. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 168. & alii.

101 Clerici, & Religioſi non poſſunt eſſe teſtes contra Laicos in cauſa criminaliter mota; *c. Teſtimonium 9. cauſ. 11. q. 1.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Recipiat*, & Archidiacon. *ibidem num. 3. argum. cit. cap. De cetero 15. de Teſtibus*, Maſcard. *concluſ.* 1358. *n.* 62. Pirhing *loc. cit. n.* 59. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 168. & alii paſſim.

102 Et ubi agitur de imponenda Laico criminoſo pœna ſanguinis, non poſſunt Clerici eſſe teſtes, nequidem in criminibus exceptis Gloſſa *in cap. Aliquantos 1. diſt. 50. verb. ad Sacerdotium*, Covarruv. *in Clementin. Si furioſus par. 2. §. 6. n. 5.* Farinac. *cit. q. 61. n. 66. & 67.* Felin. *in cit. c. De cetero n. 1.* Maſcard. *concluſ.* 1357. *n.* 62. Pirhing *loco cit. n.* 59. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 150. & alii.

103 Poſſunt tamen Clerici eſſe teſtes contra Laicos in cauſis criminalibus civiliter motis, & in cauſis Civilibus. Archidiaconus *in cit. c. Teſtimonium n.* 1. Abbas *in cit. cap. De cetero 14. de teſtibus n.* 1. Felin. *ib. n.* 1. Farinac. *cit. quæſt. 61. n. 68. & ſeq.* Pirhing *loco cit. n.* 60. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 179. & ipſo teſte alii paſſim, *arg. cap. Quamquam 7. cauſ. 14. q. 2.*

104 Inſuper Clerici poſſunt eſſe teſtes contra Laicos, ubi veritas aliter haberi non poteſt, non ſolum in Civilibus, & Criminalibus civiliter motis, ſed etiam in criminalibus criminaliter agitatis dummodo non agatur de imponenda pœna ſanguinis. Farinac. *cit. qu.* 61. *n.* 71. & 72. cum aliis ibi allegatis, Felinus *in cit. cap. De cetero n. 1. verſ. Fallit ſecundo*, Alexander *conſil. 65. n. 7. lib. 7.* Pirhing *loco cit. n.* 60. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 175. & alii per textum *in cit. cap. Quamquam 2. cauſ. 14. q. 2.* Et hoc ut ibi dicitur: *Ne veritas occultetur, & malus ut bonus æſtimetur.*

In dictis tamen, & ſimilibus caſibus Clerici, & Religioſi ad teſtificandum cogi non poſſunt per Judicem Laicum; Clerici enim, & Religioſi ſunt omnino exempti a Juriſdictione Fori Laicalis. *Communis*, textu expreſſo *in cap. nullus Judicum 2. de Foro competenti* cum ſimilibus. Vide verb. *Juramentum art. 2. n.* 43. 105

Unde ſi in defectu teſtium Laicorum oportuerit Clericum ferre teſtimonium, Epiſcopus ejus ad requiſitionem Judicis Sæcularis debet per ſe, aut per alium examinare Clericum, & ejus Judicialem diſpoſitionem ſub ſigillo ſuo tranſmittere ad Judicem Laicum, textu expreſſo *in cap. Quamquam 2. cauſ. 14. quæſt. 2.* ubi ex Concilio Romano ſub Eugenio Papa ſtatuitur, quod in ſimilibus caſibus: *Ne veritas occultetur, & malus ut bonus æſtimetur, in providentia proprii Epiſcopi ſit, ut aut coram ſe, & competentibus Judicibus, aut aliter honorifice veritatem teſtificentur*; Ita Archidiaconus *in cit. cap. Quamquam n.* 2. Abbas *in cap. cum nuncius num.* 3. & Felinus *ibid. num. 3. de Teſtibus*, Maſcard. *concluſ.* 364. *num.* 51. Farinac. *quæſt. 61. num.* 84. Pirhing *loco cit. n.* 60. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 177. & alii paſſim. 106

Immo plures præfatorum Doctorum volunt, quod in ſimili caſu examen Clerici contra Laicum de licentia, & aſſenſu Epiſcopi, ſi ita expedire judicaverit, poſſit etiam fieri per Judicem Sæcularem, quia, dicunt, de licentia Epiſcopi poteſt Clericus coram Judice Sæculari teſtimonium ferre. Abbas, Maſcard, Farinac. Pirhing locis cit., & alii. Ac favet textus *in cap. Super prudentia 1. in fine cauſ. 14. quæſt. 2.* ibi: *Sed ſi caſu contractui eos interfuiſſe contigerit, jubente Epiſcopo teſtimonium dicant*; & *cit. cap. Quamquam 2. ead. cauſa, & quæſt.* ibi: *Aut aliter honorifice veritatem teſtificentur*. Et ad id facit ſequens Decretum Sacræ Congregationis Immunitatis relatum a D. Petro Andrea Riccio *in ſua Synopſi* 107

pſi verb. Teſtis n. 1. his præciſis verbis: Clericus abſque licentia Epiſcopi non poteſt Teſtimonium ferre etiam in cauſa Civili coram Judice Laico; ſed pro licentia nihil eſt ſolvendum. *In Aquilana* 5. *Maii* 1637. *lib.* 3. *Decretal. Paul. pag.* 30.

108 Qui tamen Riccius *in dicta ſua Synopſi verb. Facultas examinandi Eccleſiaſticos & Exemptos* adducit ſequentia decem & octo Decreta ejuſdem Sacræ Congregationis Immunitatis, ibi.

1. Attentis circumſtantiis particularibus temporum de ordine Sanctiſſimi datur Emin. Legato facultas examinandi pro quinque caſibus, qui poſſunt occurri etiam per alium (modo ſit Clericus) omnes perſonas Eccleſiaſticas utcumque privilegiatas, & ſpeciali nota dignas cum præſervatione ab irregularitate pro hac vice tantum, & non tranſeat in exemplum, modo crimina ſint gravia, & enormia, ſcillic. contra quietem publicam. *Bononien.* 8. *Maii* 1697. *lib.* 2. *Decretal. Vallem. pag.* 90.

2. Si veritas pro defenſione Rei aliunde haberi non poteſt, datur Epiſcopo facultas, ut Clerici poſſint in Tribunali Laico examinari in cauſa Criminali pro defenſione, præſtito tamen prius juramento coram d. Epiſcopo de ſervandis expreſſis in praxi Genuenſi *cap.* 35. *n.* 6. ſcilicet ut articuli, ſuper quibus deponent, non contineant Criminalitatem, infamiam, negativam, aut repulſam. Et cum diſpenſatione ab incurſu irregularitatis. Et detur ſalvus conductus Clericis examinandis. *Mediolan.* 24. *April.* 1646. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 379.

3. Supplicante Carcerato a Curia Laica pro examine Sacerdotis in ejus defenſam, injungitur Vicario Generali, ut eum examinet, & poſtea communicet examen Curiæ Sæculari. *Firmana* 19. *Julii* 1673. *lib.* 1. *Decretal. Altoviti p.* 822.

4. Ad hoc ut Immunitas poſſit reintegrari, & juſtitia adimpleatur, quando aliter, & aliunde non poteſt juſtificari, an carceratio ſit facta in loco Immuni? Conceditur facultas examinandi Fratres Ordinis Capuccinorum, *Praneſtina* 7. *Julii* 1668. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 239.

5. Sanctiſſimus concedit facultatem Ordinario examinandi Regulares, & Sæculares exemptos in cauſa proceſſus contra Gubernatorem ob obſidionem poſitam Eccleſiis pro capiendis confugitis cum ſolita præſervatione. *Narnien.* 26. *Julii* 1672. *lib.* 1. *Decret. Altov. pagin.* 719.

6. Epiſcopo conceditur facultas examinandi Patentatos Sanctæ Domus in cauſa extractionis. *Lauretana* 1. *Aprilis* 1679. *lib.* 1. *Decret. Altov. pag.* 332.

7. Archiepiſcopo conceditur facultas, ut mandet per ſuos Judices examinari Equitem Chriſti ſuper intereſſe cujuſdam Laici, & deinde tradat parti copiam authenticam examinis. *Neapolitana* 16. *Septemb.* 1625. *lib. Script. Vet. pag.* 71.

8. In cauſa mortis ex veneno ſecutæ Sanctiſſimus tribuit facultatem examinandi coram Epiſcopo Medicum Sacerdotem, & conſignandi examen Curiæ Sæculari. *Tropien.* 30. *Martii* 1694. *lib.* 1. *Decretal. Valleman. pag.* 114.

9. Ut deveniatur in cognitionem furti, quatenus alii teſtes haberi non poſſint, conceditur Vicario Generali facultas examinandi Sacerdotem. *Mediolanen.* 30. *Julii* 1678. *lib.* 2. *Decret. Altov. pag.* 1621.

10. Epiſcopus cum facultate S. Congr. prævio juramento coram ſe præſtando ab Eccleſiaſticis concedit facultatem Judici Sæculari examinandi, & eiſdem Eccleſiaſticis ſeſe ſubjiciendi examini coram eodem Judice, prævia declaratione facienda per Fiſcum utendi depoſitione citra pœnam ſanguinis. *Oſtunen.* 31. *Maii* 1704. *lib.* 3. *Decret. Valleman. pag.* 584. *Eugubina* 9. *Septemb.* 1673. *lib.* 1. *Decr. Alt. pag.* 837.

11. Ex Secretaria ſtatus juſſu Sanctiſſimi pro indaganda veritate quoad rapinas, & furta patrata in Legationibus Ferrariæ &c. Datur Vicario Generali facultas examinandi mulierem exiſtentem in Conſervatorio, ac etiam perquirendi in Hoſpitali. *Faventina* 6. *Decemb.* 1692. *lib.* 1. *Decr. Vallen. pag.* 9.

12. Datur Eminentiſſimo Legato facultas examinandi, annuente Sanctiſſimo etiam per alium (modo ſit Clericus,) in cauſa furti ſacrilegi Vaſorum Sacrorum facti a Fratre Laico, Regulares Capuccinos, & cogendi etiam per cenſuras cum præſervatione ab irregularitate. *Ravennaten.* 1. *Octobr.* 1678. *l.* 2. *Dec. Alt. p.* 164. Similis facultas conceditur etiam quoad Monachos Caſſinenſes. *Bonon.* 13. *Januarii* 1679. *lib.* 2. *Decr. Alt. pag.* 1699.

13. Ad hoc, ut dilucidari poſſit delictum reſiſtentiæ, ſeu oppoſitionis armis factæ contra curiam Laicam Eminentiſſ. Legatus Urbini ex mandato Sanctiſſimi poteſt examinare Clericum, eumque cogere in caſu renitentiæ cum ſolita præſervatione ab irregularitate. *Urbinaten.* 27. *Januarii* 1674. *lib.* 1. *Decr. Vallem. pag.* 101.

14. Datur Eminent. Archiepiſcopo facultas cogendi Monachos Cæleſtinos non obſtantibus eorum privilegiis ad ſe ſubjiciendum examini in Tribunali Legationis, præſtito prius juramento in Curia Eccleſ. de dicenda veritate: dummodo agatur tantum judicio Civili. *Bononienſ. 30. Novemb. 1697. lib. 2. Decret. Vallem. pag. 122.*

15. Conceditur Gubernatori facultas examinandi Eccleſiaſticos in cauſa furti lampadæ ſecuti in Sacra Æde Lauretana cum ſolita præſervatione ab irregularitate. *Lauretana 23. Auguſti 1667. lib. 1. Decret. Alt. pag. 1747.*

16. Jubente Sanctiſſimo datur Gubernatori facultas in cauſa homicidii cujuſdam Canonici, ut poſſit examinare etiam per alium (dummodo ſit Clericus) Perſonas Eccleſiaſticas, & Notarium Vicarii Foranei, & in caſu renitentiæ, eos cogendi, ac procedendi contra eaſdem ſi culpabiles reperiantur, præmiſſa ſolita proteſtatione ad formam, *cap. Prælatis, de homicid. in 6.* ſicque Sanctiſſimus eos præſervat ab omni Irregularitate. *Reatina 27. Decemb. 1682. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 14. Verulana 5. Decemb. 1693. d. lib. pag. 91. Maceraten. 16. Decemb. 1693. & 25. Aprilis 1694. dict. lib. pag. 11. & alibi.*

17. Annuente Sanctiſſimo in cauſa graſſationis datur Gubernatori facultas examinandi etiam alium (dummodo ſit Clericus) Fratrem Religioſum, qui parum diſtabat a loco commiſſæ graſſationis. *Spoletana 22. Novemb. 1693. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 87.*

18. Conceditur Epiſcopo facultas, impertiendi licentiam examinandi Eccleſiaſticos in cauſa homicidii, quando ex aliorum depoſitione nequeunt heberi probationes ſufficientes ad juſtitiam ſubminiſtrandam cum ſolida præſervatione, facta proteſtatione ad tenorem *c. Prælatis, de homicid. in 6. Eugubina 9. Septembris 1673. lib. 1. Alt. pag. 837.*

109 An Clerici, & Religioſi poſſint ſine licentia ſuorum reſpective Superiorum valide & licite eſſe teſtes in Teſtamentis, Inſtrumentis, & contractibus Laicorum; Vide verb. *Teſtamentum artic. 1. n. 24. & 25.*

110 Nemo poteſt eſſe idoneus teſtis in propria cauſa. *Communis*, textu expreſſo *in l. Nullus 10. ff. de Teſtibus*, *ibi: Nullus idoneus teſtis in re ſua intelligitur*, *l. Omnibus 10. C. eod.* ibi: *Omnibus in re propria dicendi Teſtimonii facultatem Jure ſubmoverunt*, *cap. Si teſtes 3. §. Nullus, & §. Omnibus cauſ. 4. q. 2. & 3.* ubi ambæ dictæ Leges canonizantur.

* Cum Gratiani Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura emendatum fuiſſe non ignoretur, vim, ac pondus legis non habeat, quin immo inter omnes receptum ſit, quidquid in ipſo continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex ſe habuiſſet, ſi nunquam in Gratiani collectione inſertum foret: ut præ cæteris teſtatur SS. D. N. Benedictus XIV. *lib. 7. de Synodo, c. 15. n. 6.* hinc ſequitur, quod prædictæ Leges nequeant dici canonizatæ, quæ tantum ex corpore Juris Civilis deſumptæ ſunt. *

Advocati, & Procuratores nequeunt eſſe teſtes in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt. *Communis*, textu expreſſo *in l. Mandari 25. ff. de teſtibus*, ibi; *Mandari cavetur, ut Præſides attendant, ne patroni in cauſa, cui patrocinium præſtiterunt, Teſtimonium dicant*, *cap. Romanæ 3. de Teſtibus in 6.* ibi: *In appellationis cauſa is, qui appellantis Procurator, vel Advocatus in priori judicio fuerat, non recipiatur in teſtem.* Et concordant *cap. Si teſtes 3. §. Patroni cauſ. 4. quæſt. 2. & 3. & cap. Inſuper 6. in fine de Teſtibus.* Ed id propter præſumptam actionem in illam cauſam, cui patrocinium præſtiterunt. 111

Neque Judices poſſunt eſſe teſtes in cauſis quas judicarunt. *Communis*, per textum *in c. Dilecto 40. de teſtibus*. Et ratio eſt eadem, quæ *n. antecedenti*. Tum quia Judex, Actor, Reus, teſtis diſtinctæ in Judicio perſonæ eſſe debent; *cap. Nullus unquam 1. & cap. Nullus introducatur 2. cauſ. 4. quæſt. 4. cap. Forus 10. §. In omni, de verbor. ſignificat.* cum ſimilibus. 112

Dicta de Judicibus, Advocatis, & Procuratoribus dicenda ſunt etiam de Tutoribus, vel Curatoribus in cauſis ſuorum Pupillorum, vel Minorum; item de Adminiſtratoribus, Syndicis, & Actoribus cum eadem ſit ratio eos repellendi a Teſtimonio propter præſumptam affectionem ad negotium, quod geſſerunt, quandoquidem commodum inde, vel honorem ſaltem, aut gratiam conſequi poſſunt. *Communis*, per text. *in cit. l. Mandari 25. ff. de Teſtibus*, ibi: *Quod & in executoribus negotiorum obſervandum eſt.* Tum quia ſupradicti omnes cenſentur quodammodo eſſe teſtes in propria cauſa, *argum. leg. Si quidem 1. §. In propria cauſa 11. ff. Quando appellatum ſit*, ubi ſic expreſſe habetur: *Propriam cauſam ab aliena quemadmodum diſcernimus, & palam eſt eam eſſe propriam cauſam, cujus emolumentum, vel damnum ſuo nomine pertinet.* Quæ ipſiſſima expreſſa verba habentur canonizata (* Vide ſupra 113

pra *num.* 110. *) *in cap. Biduum 29. cauſ. 2. q. 6. §. Palam eſt*, ibi: *Palam eſt eam eſſe propriam cauſam, cujus emolumentum, vel damnum ad aliquem ſuo nomine pertinet.*

115 Proxeneta, ſeu Mediator inter contrahentes regulariter teſtis eſſe non poteſt in actum, ſeu negotium, in quo operam ſuam impendit, præſertim ſi propter hujuſmodi Officium aliquod ſalarium, ſeu emolumentum receperit, ut colligitur *ex cap. Mediatores* 1. & ibi Gloſſa verb. *Civiliter, de Teſtibus in 6.* & *Authentic. de Teſtibus §. Quoniam vero collat. 7. & cit. leg. Mandari 25. ff. de teſtibus*. Et ratio eſt, quia propenſus, & affectus præſumitur ad negotium illud, cujus fuit mediator, perficiendum, confirmandum, & approbandum, tum ne ſalarium, aut emolumentum amittat, tum ne ei objiciatur (etiamſi ſalarium non receperit) quod non bene in eo negotio ſe geſſerit. Gloſſ. *in cit. Authent. De teſtibus §. Quoniam, verb. Prohibitione*. Farinac. *quæſt. 60. num. 206. cum ſeq.* & alii ab ipſo ibi allegati, Pirhing *loc. cit. n. 95.* & alii paſſim.

116 Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia in aliquibus caſibus Mediator, ſeu Proxeneta teſtis eſſe poteſt, & ſignanter quando ambæ partes litigantes conſentiunt, ut Mediator ad teſtificandum admittatur, tunc enim etiam invitus compellitur eſſe teſtis. *Communis*, text. expreſſo *in cit. Authent. De Teſtibus §. Quoniam vero*, & ibi Gloſſa *verb. Legem*, & Gloſſa *in cit. capit. Mediatores 1. verb. Civiliter, de teſtibus in 6.*

117 Item Mediator, ſeu Proxeneta poteſt eſſe teſtis, quando aliter abſque ipſo veritas haberi non poteſt, tunc enim etiam invitus cogi poteſt ad teſtificandum in cauſis civilibus. Franc. *in cit. cap. Mediatores 1. num. 5. de Teſtibus in 6.* Farinac. *loco citat. num.* 417. *& ſeq.* Maſcard. *de probationib. concluſ.* 1039. *num.* 16. Pirhing *loco cit. num. 96. verſ. Excipitur ſecundo*, & alii paſſim.

118 Item Mediator poteſt eſſe teſtis favore Matrimonii. Maſcard. *loco cit. num.* 11. Farinacius *loco cit. num.* 442. Pirhing *loco cit. n. 96. verſ. Quinto*, & alii.

119 Prælatus, aliique Clerici poſſunt eſſe teſtes in Cauſa Civili ſuæ Eccleſiæ; Dummodo non ſubſit alia rationabilis cauſa illos impediens a teſtificando. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Cum Nuncius 12. de Teſtibus*, ibi: *Non lateat prudentiam veſtram, quod Clerici non ſunt a ferendo teſtimonio ſuper negotio Eccleſiæ ſuæ (niſi alia rationabilis cauſa impediat) repellendi*. Et concordat *cap. Super prudentia 1. cauſ. 14. q. 2.* Et ratio eſt, quia Jura Eccleſiæ non ſunt Jura propria Clericorum, cum bona Eccleſiæ ſint bona Dei, & patrimonium Chriſti, *cap. Quiaquis tua 8. & cap. Res Eccleſiæ 26. & cap. Nulli 27. cauſ. 12. quæſt.* 1. cum ſimilibus. Et quod bona Eccleſiæ non ſint bona propria Clericorum, & conſequenter ipſi teſtificando de iis non ſint teſtes in propria cauſa, colligitur a ſimili de bonis Univerſitatis, quæ non ſunt ſingulorum, ſed Univerſitatis, ut expreſſe dicitur *in leg. In tantum §. 1. ff. De Diviſione rerum*, ibi: *Univerſitatis ſunt, non ſingulorum .... ſi qua alia ſunt communia Civitatum, & leg. Sicut 7. §. 1. ff. Quod cujuſcumque Univerſitatis nomine*, ibi: *Si quid Univerſitati debetur, ſingulis non debetur, nec quod debet Univerſitas, ſinguli debent*, & concordat *lex Sed ſi 10. §. 4. ff. De in jus vocando*.

Et idem a fortiori dicendum eſt de Regularibus, qui ſine dubio teſtes idonei pro ſuo Monaſterio reputantur, cum in ipſis magis ceſſet præſumptio affectionis, ac ſuſpicio proprii intereſſe. *Communis*, per clarum textum *in cap. Inſuper 6. de Teſtibus*, ubi Summus Pontifex Eugenius III. expreſſe concedit Priori, & Fratribus SS. Trinitatis, ut liceat ipſis in cauſis propriæ Eccleſiæ teſtimonium ferre, ibi: *Inſuper ſtatuimus, ut liceat vobis in cauſis Eccleſiæ veſtræ ferre Teſtimonium*. 120

Canonici teſtes eſſe poſſunt eorum, quæ geſta ſunt in Capitulo, ut in Electionibus, & hujuſmodi, quæ ſecreto inter ipſos fieri ſolent, textu expreſſo *in cap. Veniens 38. §. final. de Teſtibus*, ubi id expreſſe ipſi conceditur, addita hac ratione: *Quia quæ in Capitulo aguntur, non poſſunt facile, niſi per Canonicos ipſos probari*: Et concordat *capit. Cum dilectus 32. §. Nos attendentes, de election.* cum ſimilibus. 121

Notanter autem in concluſione ſub num. 119. fuit dictum: *Dummodo non ſubſit alia rationabilis cauſa illos impediens a teſtificando*, quia in aliquibus caſibus Clerici tum Sæculares, tum Regulares impediuntur a teſtificando etiam in cauſa ſuæ Eccleſiæ ex aliqua rationabili cauſa, ut ex Excommunicatione, perjurio, infamia, aut alio gravi crimine, ut patet ex dictis ſupra de infamibus *a num.* 17. de criminoſis *a n.* 24. de perjuris *a n.* 29. de excommunicatis *a n.* 32. 122

Item Clerici tum Sæculares, tum Regulares nequeunt eſſe teſtes in cauſa ſuæ Eccleſiæ, quando in eadem cauſa conſtituti ſunt Auctores, Procuratores, ſeu Reſponſales, qui nomine 123

mine

mine ipſius Eccleſiæ, ſeu Monaſterii cauſam exerceant, textu expreſſo *in cit. c. Inſuper 6. de Teſtibus*. Et ratio eſt, quia nemo poteſt ſimul eſſe Actor, & teſtis in eadem cauſa, *c. Nullius unquam* 1. & *c. Nullus introducatur* 2. *cauſ.* 4. *q.* 4. *cap. Forus* 19. §. *In omni*, *de verb. ſignificat.* cum ſimilibus.

124 Item Clerici nequeunt eſſe teſtes in cauſa ſuæ Eccleſiæ, quando commodum, ſeu utilitas inde proveniens eſt ſingulorum; tunc enim cenſerentur eſſe teſtes in re, & cauſa propria, in qua nemo teſtis idoneus reputatur, per jura adducta *ſupra n.* 110. & Doct. citatos *infra num.* 117.

125 Unde Canonicus nequit eſſe teſtis idoneus in cauſa ſuæ particularis Præbendæ, cum reditus ipſius, non ad Capitulum, ſed ad ſe ipſum ſolum ſpectent, ſicque in tali caſu eſſet teſtis in propria cauſa, quod eſt omnino prohibitum per dicta adducta jura *ſupra num.* 110. & Doctores allegandos *n. ſequenti*.

126 Sic etiam ob eamdem rationem Epiſcopus, Abbas, Prælatus, ſeu Rector Eccleſiæ non Collegiatæ nequeunt eſſe teſtes in rebus ſpectantibus ad ſolam ſuam Menſam, ſeu Præbendam; Nam tales reditus immediate, & totaliter ipſis, & non Eccleſiæ proveniunt, ſicque cenſerentur eſſe teſtes, præſertim quoad fructus, in propria cauſa, quod penitus vetitum eſt per citata Jura. Maſcard. *de probationibus concluſ.* 1364. *n.* 29. Socinus *in Fallentiis Regul.* 408. *fall.* 4. Joann. Andr. *in addition. ad ſpeculatorem tit. de Teſte num.* 24. *verſ. Dominicalis*, Farinac. *q.* 60. *num.* 462. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 206. 207. & 208. cum pluribus aliis ibi allegatis, Pirhing *loco cit. n.* 102. & alii.

127 Item in cauſa Univerſitatis Sæcularis, vel alterius cujuslibet poſſunt regulariter eſſe teſtes illi, qui ſunt de Univerſitate, vel Communitate, ut Cives pro ſua Civitate, Oppidani pro ſuo Oppido. *Communis*. Et ratio eſt, quia tales revera non ſunt teſtes in propria cauſa per adducta *ſupra n.* 119.

128 Hinc quando agitur de probatione confinium, admittuntur teſtes de Civitate, Oppido, ſeu Communitate, quia non teſtificantur in re propria, ſed in ea, quæ eſt Univerſitatis, ſeu Communitatis, *cit. l. In tantum* §. 1. *ff. de diviſione rerum*, *l. Sicut* 7. §. 1. *ff. Quod cujuſcumque Univerſitatis nomine*, *l. Sed ſi* 10. §. 4. *ff. De in jus vocando*. Et ſic Communis Doctorum teſte Maſcardo *de probationibus concluſ.* 395. *num.* 9. & Reiffenſtuel *loco citato num.* 215.

129 Dicitur autem notanter in Concluſione *Regulariter*, quia teſtes de Univerſitate poſſunt repelli in cauſis illis, ubi commodum inde reſultans tangit ſingulos eorum. Et ſignanter in lite ſuper nemore, vel paſcuis, ubi ſinguli de Communitate poſſunt ligna cædere, vel animalia ſua paſcere, quia tunc cenſerentur teſtificari ſinguli in ſua propria cauſa. Ita Jaſon *in l. Sed ſi* 10. §. *Patronum n.* 6. *ff. De in jus vocando*, Felinus *in cap. Inſuper* 6. *n.* 5. *de teſtibus*, Menoch. *cap.* 106. *n.* 13. Farinac. *qu.* 60. *n.* 405. & *ſeq.* Pirhing *loco cit. n.* 102. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 219. Covarruv. *Practic. Quæſt. cap.* 18. *num.* 4. teſtans de communi.

Item quando agitur de prædio, aut vinea, cujus proprietas eſt quidem Univerſitatis, uſusfructus & utilitas, pertinet ad ſingulos; Tunc enim teſtes de Univerſitate repelli poſſunt, quia cenſerentur teſtificari in propria cauſa. Felinus *in cit. cap. Inſuper num.* 4. Baldus *in cap. Cum unicus* 12. *n.* 1. *de teſtibus*, Farinac. *cit. q.* 60. *num.* 499. & 504. Pirhing *loco cit. num.* 102. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 220. & alii. 130

Item propter eamdem rationem repelli poſſunt teſtes de Univerſitate, quando, lite perdita, in ſingulos de Univerſitate imponenda eſt certa collecta. Felinus *in cit. cap. Inſuper num.* 6. Baldus *ibid. n.* 3. Menochius *cap.* 106. *num.* 15. Farinac. *c. q.* 60. *num.* 505. & 507. Maſcard. *concl.* 1422. *num.* 5. & 6. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 221. & alii. 131

Additiones ex aliena manu.

De infamibus quæſtio apud DD. vertitur num abſolute, & in genere repellantur, an admittantur ſalvis exceptionibus. 132

De jure civili *infamia juris notati* indiſtincte a teſtimonio non repelluntur, ſed quidem tantum ſpecialiter enumerati *in L.* 3. *ff. de Teſtib.* quales ſunt judicio publico damnati, qui pugnant cum beſtiis lucri cauſa, quæſtum corpore facientes, ad teſtimonium falſum dicendum pecunia corrupti; Sic etiam *in L.* 15. *princ. ff. eod.* repelluntur ſpeciatim damnati repetundarum; porro damnati ob adulterium *L.* 18. *ff. eod.* & ob carmen famoſum *L.* 21. *ff. eod.* Præterea Senatu moti ob turpitudinem, nec reſtituti *L.* 2. *ff. de ſenat.* quæ ſpecialis enumeratio argumento eſt, non omnes in genere infames excludi, ſed cæteros quidem admitti, non tamen eſſe teſtes omni exceptione majores; *Umm. in Proceſſ. diſſ.* 16. *num.* 9. *Menoch. de Arbitr. Jud. quæſt. lib.* 1. *q.* 27. 133

134 At de jure canonico indiſtinctè repelluntur *c. 54. diſt. titulo* C. 15. C. 6. *q.* 1. adeo ut etiam Judex Teſtes infames nemine opponente repellere debeat.

135 *Infamia vero facti notati* nec jure civili, nec jure Canonico abſolute repelluntur; *Carpzov. Juriſprud. Forenſ. Conſt. 16. defin. 72. num. 7. Han. ad Weſembec. tit. de Teſt. num.*

136 Poſtulat tamen aliquando rei conditio, ut Infames admittantur, ſi alii Teſtes deficiant, & per infames tantum veritas haberi queat. Sed
137 quantum tunc fides ipſis haberi queat exponit Juriſconſultus *in L. 21. §. 2. ff. dict. tit.* his verbis: *Si ea rei conditio ſit, ubi arenarium teſtem, vel ſimilem Perſonam admittere cogimur, ſine tormento teſtimonio ejus credendum non eſt.*

138 Ex qua lege generaliter Doctores inferunt: *Quibus caſibus teſtis infamis jure permittente ad teſtimonium admittitur, fides ei ſine tormentis non habetur.* Faciunt etiam L. 13. C. *dict. tit. & Novell. 90. cap.* 1.

139 Provocat huc etiam Pontifex *in cap. 7. c. 2. q. 1. in fine*, inquiens: *Multæ Leges ſanciunt, uti viliſſimis Teſtibus ſine corporalis diſcuſſione credi non debeat.*

140 Hi autem textus conjunctim conſiderati oſtendunt, non abſolute Teſtes viliſſimos, & infames torturæ eſſe ſubjiciendos, ſed ubi gravitas cauſæ hoc poſtulat, ut veritas abſque eis aliter haberi non poſſit, & tamen ſuſpicio falſi, vel corruptionis adſit, quod veritatem fateri nolit; ut adeoque tormenta non fidem per ſe faciant, ſed tantum operentur, ut a ſuſpecto fides eo facilius erui poſſit; *Tabor. de Tortur. cap. 5. num. 18. & ſequent.* Quorſum potiſſimum pertinet, ſi Teſtes vacillent, aut varient, de quibus tamen conſtat, quod facti notitiam habeant; *Carpzov. Proceſſ. crimin. q. 119. num. 46. & ſeq.*

Articulus II.

Quoad ea, quæ concernunt teſtium numerum, teſtes conteſtes, teſtes ſingulares, teſtes de ſcientia, teſtes de credulitate, teſtes de auditu, teſtium productionem, juramentum, & examen, ac interrogatoria ſuggeſtiva.

1 REgulariter in qualibet cauſa ſive profana, vel ſæculari, ſive Eccleſiaſtica, ſive Criminali, ſive Civili ad legitimam probationem requiruntur, & ſufficiunt duo teſtes idonei, & omni exceptione majores; Niſi expreſſe per legem, aut Canonem plures in alia cauſa requirantur. *Communis*, per expreſſos textus *in c. 17. num. 6. Deuteronomii*, ibi: *In ore duorum, aut trium teſtium peribit, qui interficietur, c. 19. n. 15. ejuſdem Deuteron.* ibi: *In ore duorum, aut trium teſtium ſtabit omne verbum; Matth. c. 18. num. 16.* ibi: *Ubi in ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum; cap. In omni 4. de Teſtibus*, ibi: *Ut in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum; cap. Licet 23. eod.* ibi: *Juxta illud Dominicum: In ore duorum, vel trium teſtium ſtat omne verbum, cap. Si Teſtes 3. §. Ubi numerus, cauſ. 4. quæſt. 2. & 3.* ibi: *Ubi numerus teſtium non adjicitur, etiam duo ſufficiunt; pluralis enim locutio duorum numero contenta eſt, leg. Ubi num. 12. ff. De Teſtibus*, ibi: *Ubi numerus teſtium non adjicitur, etiam duo ſufficient: pluralis enim locutio duorum numero contenta eſt.*

Dicitur autem notanter: *Niſi expreſſe per* 2
Legem, ſeu Canonem plures in aliqua cauſa requirantur, quia in variis cauſis plures, quam duo teſtes requiruntur, tum de Jure Civili, tum de Jure Canonico. Et quidem de Jure 3
Civili in Teſtamentis requiruntur ſeptem teſtes, *leg. Hac conſultiſſima 21. Cod. de Teſtamentis*; *leg. Heredes 21. §. In teſtamentis. ff. Qui Teſtamenta facere poſſunt*. Et quinque teſtes in Codicillis; *leg. Si quis 8. §. 3. Cod. de Codicillis*. Item quinque teſtes requiruntur in donatione facta cauſa mortis; *leg. Cum de mortis cauſa 4. Cod. de donationibus cauſa mortis*. Item aliæ plures ſunt cauſæ, in quibus plures, quam duo teſtes requiruntur, quæ brevitatis gratia relinquuntur videndæ apud Speculatorem, *titul. de Teſte, §. De numero teſtium num.* 1. Farinac. *tract. de Teſtibus q. 63. n.* 254. qui plures hujuſmodi cauſas enumerant.

De Jure Canonico etiam in variis cauſis 4
plures, quam duo requiruntur teſtes. Et ſignanter in purgatione Canonica Epiſcopi requiruntur teſtes duodecim; *cap. Omnibus 19. cauſ. 2. q. 4.* & concordat *c. Nobilis 1. de purgatione Canonica*. Et in purgatione Presbyteri ſeptem, & in purgatione Diaconi tres requiruntur, *cap. Si legitimi 12. eod. cauſ. 2. & q. 4.* Item in cauſa divortii ob impotentiam viri ſeptem requiruntur teſtes ex parte utriuſque conjugis, qui jurent, quod invicem cohabitaverint, & nunquam copulam habere potuerint, *c. Requiſiviſti 2. cauſ. 33. q. 1. cap. Laudabilem 5. & c. Litteræ 7. de Frigidis & Maleficiatis*. Item ad condemnandum Epiſcopum teſtes 72. Presbyterum 44. Diaco-

num

num. 27. & Subdiaconum, vel inferiorem Clericum Eccleſiæ Romanæ 7. requiruntur, *in c. Præſul 2. cauſ. 2. quæſt. 5.* Unde *in cap. Licet 23. de teſtibus* expreſſe dicitur, quod *quædam ſint cauſæ, quæ plures quam duos exigant teſtes.* Quamvis tamen de conſuetudine hodie ad convincendam quamcumque perſonam in quacumque Dignitate conſtitutam ſufficiant duo teſtes idonei, & omni exceptione majores, Gratianus *in cit. cap. Præſul 2. cauſ. 2. quæſt. 4. §. Ex præmiſſis, & cap. Nullam 3. §. Sed hoc ead. cauſ. & quæſt.* Clarus *in Practic. criminal. lib. 5. §. final. q. 66. n. 5.* Pirhing *loc. cit. num.* 8. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 244. Farinac. *q. 63. de teſtibus num.* 224. citans alios; & communem.

5 Unus ſolus teſtis, cujuſcumque ſit dignitatis, non ſufficit ad legitimam probationem, ita ut nulla Judicialis controverſia teſtimonio unius hominis quamvis legitimo terminari poſſit. *Communis*, & habetur expreſſe tum de Jure Divino ex adductis teſtibus *ſupra num.* 1. & *ex c. 17. n. 6. Deuteronomii*, ibi: *Nemo occidatur uno contra ſe dicente teſtimonium, & ex ejuſdem cap. 19. num. 16.* ibi: *Non ſtabit teſtis unus contra aliquem.* Tum de jure Canonico *cap. Veniens 10. de Teſtibus*, ibi: *Nec unius teſtimonium ad condemnationem ſufficiat alicujus*; *cap. Licet 23. eod.* ibi: *Nulla eſt tamen cauſa, quæ unius teſtimonio quamvis legitimo terminetur, cap. Si teſtes 3. §. Juriſjurandi cauſ. 4. quæſt. 2. & 3.* ibi: *Unius teſtis reſponſio omnino non audiatur, etiamſi præclaræ Curiæ honore præfulgeat, cap. Admonere 8. cauſ. 33. quæſt. 2.* ibi: *Nec Evangelium, nec ulla divina, humanaque Lex unius teſtimonio etiam idoneo quempiam condemnat, vel juſtificat.* Tum de jure Civili, *L. Juriſjurandi 9. Cod. de Teſtibus*, ibi: *Manifeſte ſancimus, ut unius omnino teſtis reſponſio non audiatur, etiamſi præclaræ Curiæ honore præfulgeat*, juncto ejus Summario *ibidem*, ubi refert illud vulgatum: *vox unius, vox nullius.*

6 Dantur tamen plures caſus, in quibus etiam unius teſtimonium ad plenam fidem, & probationem faciendam ſufficit. Et ſignanter in quibuſdam cauſis non judicialibus, nec alteri præjudicialibus, ut quod talis infans ſit baptizatus, talis Clericus ſit ordinatus, talis pœnitens ſit confeſſus, talis moribundus ſigna pœnitentiæ dederit, talis excommunicatus ſit ab excommunicatione abſolutus, talis Eccleſia ſit conſecrata, & hujuſmodi, *arg. c. Cum itaque 112.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Qui teſtimonio diſt. 4. de conſecrat.* Maſcard. *de probationibus vol. 1. q. 11. n. 14. & concluſ. 103.* Farinac. *q. 63. n. 26. & 27.* Pirhing *l. c. n. 112.* & alii paſſim. Item in cauſis Judicialibus levioribus, in quibus non agitur de gravi præjudicio tertii, & in cauſis Summariis, in quibus de plano proceditur ſola facti veritate inſpecta, Maſcard. *cit. q. 11. n. 19.* Farinac. *cit. q. 63. num. 30.* Maranta *de ordin. Judic. part. 4. diſt. 9. n. 75.* Gabriel, *commun. concluſ. lib. 1. de teſtibus concl. 1. num. 22. & 41.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 280. & alii communiter. Item quando agitur de vitando peccato, dummodo parti Jus non ſit acquiſitum, ut ſi ante contractum Matrimonium dubitetur de impedimento dirimente, tunc enim ſufficit teſtis unicus id affirmans, ut patet ex *cap. Super eo 22. de teſtibus, & cap. 2. de Sponſalibus*, Abbas *in cit. cap. Super eo num. 7.* Farin. *cit. quæſt. 63. num. 48.* Sanchez *lib. 1. de Matrim. diſp. 71. num. 1.* teſtans de communi. Item creditur publico Officiali jurato in his, quæ pertinent ad ſuum Officium, ut Nuncio, ſeu Apparitori aſſerenti citationem a ſe factam eſſe, Ponderatori publico circa menſurationem, ſeu ponderationem juſtam rerum ad ſe delatarum, Medico, Architecto, Agrimenſori, & hujuſmodi. *Communis.*

Teſtes quo ad probationem alii vocantur Teſtes conteſtes, & alii Teſtes ſingulares. *Teſtes conteſtes* ſunt illi, qui unum & idem ipſum factum teſtantur, ut quod viderint Petrum furantem talem rem, tali loco, & tempore, v. g. Candelabrum argenteum, tali die, in tali Eccleſia. *Teſtes ſingulares* e contra ſunt illi, qui teſtantur ſuper diverſis factis, ita ut quilibet ſit ſingularis in ſuo dicto, & non concordet cum alio. *Sic in re Doctores communiter.* 7

Singularitas teſtium eſt triplex, nempe Obſtativa, adminiculativa, & Diverſificativa. Sic Baldus *in cap. Licet cauſam n. 11. de probationibus*, Farinac. *de Teſtibus q. 6. num. 4.* cum aliis ibi citatis, Pirhing *loc. cit n. 142.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 285.* & alii paſſim. 8

Singularitas Obſtativa, ſeu *Adverſativa* eſt ea, quæ continet contrariam, ſeu repugnantem teſtium depoſitionem, ut ſi unus deponat tale homicidium, ſeu adulterium commiſſum eſſe in tali loco, & tali tempore, alter vero aſſerat commiſſum eſſe in alio loco, & alio tempore, ut patet de ſingularitate Obſtativa, ſeu Adverſativa duorum illorum impudicorum teſtium ſenum, *Daniel cap. 13.* quorum unus teſtabatur caſtam Suſannam commiſiſſe adulterium ſub Schino, & alter ſub Prino; repugnat enim, quod idem numero adul- 9

teſtes commixtantur, eodem tempore, in diverſis locis, ſeu loco diverſo, & ciſimdis arboribus.

10 *Singularitas adminiculativa*, ſeu *cumulativa* eſt ea, quæ continet teſtium depoſitionem de actibus quidem diverſis, ſed tamen mutuo ſeſe adjuvantibus ad probandum id, de quo eſt quæſtio: ut ſi ad probandam controverſam poſſeſſionem agri, unus teſtis aſſerat, ſe vidiſſe illum arari a Paulo, alter dicat ſe vidiſſe illum ab eodem Paulo ſeminari, & alter deponat ſe vidiſſe meſſem ab eodem Paulo ex eo colligi: Iſti enim teſtes, quamvis ſint ſingulares, quia deponunt de diverſis actibus poſſeſſoriis, uti ſunt arare, ſeminare, & meſſem colligere, tamen cum tendant ad eumdem finem, probandi nempe poſſeſſionem illius agri habitam a Paulo, dictum unius teſtis coadjuvat dictum alterius, & ſic de aliis ſimilibus, ut cum ad probandum idem factum concurrunt diverſæ quidem teſtium depoſitiones mutuo tamen ſeſe adjuvantes, ut ſi unus teſtis deponat de facto a ſe viſo, alter de eodem a ſe audito, alter de fama ejuſdem, & hujuſmodi.

11 *Singularitas diverſificativa* eſt ea, quæ continet teſtium depoſitionem de actibus diverſis, quorum unus neque repugnat alteri, neque ipſius probationem coadjuvat, ut ſi unus teſtis aſſerat, quod Petrus ludens cum Paulo amiſit ſcuta centum tali die, & tali loco, & alter dicat, quod amiſit octoginta alio loco, & alio tempore; Tales enim teſtes non contrarii, ſed diverſi, deponentes de diverſis actibus reputantur, cum non repugnet, quod Petrus ludens cum Paulo bis, & ter, & adhuc pluries, diverſas ſummas diverſo loco, & tempore amiſerit. Unde neque una depoſitio repugnat alteri, neque eadem adjuvat, ſed quælibet manet ſingularis in ſubſtantia objecti, & effectus, ac ſi altera depoſitio non fuiſſet facta.

12 Teſtes ſingulares ſingularitate *obſtativa*, ſeu *adverſativa* nihil probant. *Communis*, & patet expreſſe *ex cap.* 13. *Danielis* de adductis *ſupra n.* 9. duobus impudicis teſtibus Senibus accuſantibus caſtam Suſannam de adulterio, qui ex quo eſſent teſtes ſingulares ſingularitate *obſtativa*, ſeu *adverſativa*, ſuccubuerunt in probatione, & falſitatis convicti fuerunt. Unde melius eſt habere pro ſe unum ſolum teſtem alioquin idoneum, quam mille teſtes ſingulares ſingularitate obſtativa, cum iſti omnes nihil probent, & ille ſolus probet ſaltem ſemiplene.

13 Teſtes ſingulares *ſingularitate diverſificativa*, quamvis plene non probent, ſinguli tamen probant tantum, quantum unus, adeoque ex eorum depoſitione oritur ſaltem ſemiplena probatio. Prima pars, ſcilicet quod plene non probent, habetur clare ex *cap. Bonæ memoriæ* 23. §. *Contra*, *de Electione*, ibi: *Cum etſi quilibet de ſe poſſet aſſerere, quod ad eum citatio minime perveniſſet, ſinguli tamen veſtrum eſſent in ſuo teſtimonio ſingulares*. Et ſic, ut explicat Gloſſa *ibid. verb. Singulares*, *Et ſic eſſet inſufficiens teſtimonium illorum*. Et concordat *cap. Cum Dilectus* 32. §. *Nos vero*, *de electione* ibi; *Cum contra hoc eorum eſſet probatio inſufficiens, eo quod ſinguli eſſent in ſuis teſtimoniis ſingulares*, juncta Gloſſa *ibidem verb. Probatio*, & *c. Licet cauſam* 9. §. *quamquam*, *de probationibus*, ibi: *Et quidem etiï ſint in dicto ſui Teſtimonii ſingulares*. Secunda autem pars, ſcilicet, quod ſinguli probent tantum, quantum unus, adeoque ex eorum depoſitione oriatur ſaltem ſemiplena probatio, ſuadetur clara ratione, quia, cum eorum depoſitione in nihilo ſint contrariæ, & repugnantes, ut patet ex dictis *ſup. n.* 11. quælibet de ſe habere debet totum illum valorem, quem habet depoſitio unius teſtis ceteroquin idonei, & omni exceptione majoris, uti eſſe ſupponitur quilibet iſtorum in hoc caſu, adeoque ſemiplenam facit probationem, uti facit depoſitio unius teſtis legitimi, & omni exceptione majoris. Farinac. *cit. q.* 64. *num.* 42. & 47. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 294. & *ſeq.* Jaſon *in l. Admonendi num.* 178. *de Jurejurand.* Caccialupus *ibid. num.* 91. 92. 93. teſtans de communi.

Teſtes ſingulares *ſingularitate adminiculativa*, ſeu *cumulativa* probant in cauſis Civilibus idem factum genericum, continuum, ſeu ſucceſſivum. Ita Gloſſa *final. in l. Ob carmen*, *ff. de teſtibus*, Maſcard. *de probationibus concluſ.* 1205. *n.* 24. & *ſeq.* Card. de Luca *tract. de dote diſp.* 144. *num.* 9. Farin. *cit. q.* 64. *num.* 112. 130. 169. & 164. Pirhing *loc. c. n.* 144. Reiff. *loc. cit. n.* 277. & *ſeq.* Felin. *in c. Licet ex quadam n.* 2. Baldus *ib. n.* 9. *de teſtibus*, Tuſchus *litt. T. concl.* 265. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia, ut patet ex dictis *ſupra n.* 10. tales teſtes quoad rem, & ſubſtantiam quæſtionis non cenſentur eſſe teſtes ſingulares, ſed potius conteſtes per notabilem textum *in l. Qui ſententiam* 16. *Cod. de pœnis*. Tum quia licet adhuc poſſent dici teſtes ſingulares, & quod deponant de alio, & alio actu ſpecifico, nihilominus tales teſtes etiam ſingulares conjunguntur in dicto caſu 14

caſu ad plene probandum, cum tendant ad eumdem finem, quamvis per diverſa media, *arg. cap. Cum dilectus* 3. juncto ejus Summario & Abbat. *ibid. nu.* 7. *de ſucceſſionibus ab inteſtato*.

15 Quinimmo etiam in cauſis criminalibus, ſi teſtes plures teſtentur de diverſis actibus, ſeu indiciis ad eumdem omnino finem, & effectum tendentibus, ut ſi aliqui jurati deponant ſe vidiſſe Paulum egredientem e domo occiſi, alii teſtentur de fuga ipſius, & alii de fama publica, poterunt conjungi ad faciendam plenam probationem; Miſing. *Cent.* 3. *obſerv.* 106. Pirhing *loc. citat. num.* 144. *verſ. etiam*, Layman *lib.* 3. *de Juſtitia tract.* 6. *cap. n.* 5. *verſ. Interim verum eſt*, *in fine*,
16 dicens id colligi *ex l.* 3. *de Teſtibus*. Quamvis tamen in cauſis criminalibus criminaliter motis caute ſit procedendum ad Reos pœna ordinaria condemnandos per ſolas atteſtationes ſimilium teſtium, cum ad id requirantur probationes indubitatæ; *l. Sciant cuncti*, *Cod. de probationib. cap. Teſtes* 2. *q.* 7. & *cap.* 1. *de exceptionibus*, & notant paſſim Doctores.

17 Teſtes quo ad probationem alii dicuntur Teſtes de ſcientia, alii Teſtes de credulitate, & alii Teſtes de auditu. *Teſtes de ſcientia* dicuntur, & ſunt illi, qui deponunt ſe ſcire aliquid ita eſſe geſtum, eo quod proprio ſenſu corporeo, ver. g. viſu, vel auditu id perceperint, nempe viderint tale furtum fieri a Petro, audierint talem blaſphemiam proferri a Paulo, & hujuſmodi. *Teſtes de credulitate* dicuntur, & ſunt illi, qui jurati deponunt ſe credere rem ita ſe habere, *Teſtes de auditu auditus*, ſeu *ex auditu alieno* dicuntur, & ſunt illi, qui jurati deponunt ſe ita audiviſſe narrari a viris fide dignis. *Sic in re Doctores communiter*.

18 Ordinarie loquendo ad legitimam facti probationem requiruntur *Teſtes de ſcientia*. *Communis*. Et ratio eſt quia de factis externis, & ſenſu perceptibilibus nequeunt Teſtes eſſe certi, niſi per aliquem proprium ſenſum corporeum; Certitudo autem de eo, quod teſtantur, eſt omnino neceſſaria ad legitimam probationem, cum teneantur reddere cauſam ſuæ ſcientiæ, ſeu teſtimonii ſui, quando deſuper interrogantur, pro ut a Judice interrogari debent; *cap. Cum cauſam* 37. juncta Gloſſa *ibid. verb. de cauſis*, *de Teſtibus*, quam cauſam ſuæ ſcientiæ ſeu ſui teſtimonii, ſi non reddiderint, non valebit eorum dictum, ſeu teſtimonium, ut pluribus Juribus adductis notat Gloſſa *in cit. verb. De cauſis*, & tenet Communis Doctorum per textum *in cap. Sicut nobis* 16. *de Sententia*, & *re judicata*, ibi: *Verum quia teſtimonium ipſorum quaſi nude prolatum fuerat, cum de cauſis, quæ Judicem movere ſolent ad ſententiam proferendam, nihil dixerint &c.*

19 Hinc ordinarie loquendo ad legitimam facti probationem non ſufficiunt *Teſtes de credulitate*, & *Teſtes de auditu alieno*, cum tales, ut notant paſſim Doctores, non dicantur vere, & proprie Teſtes, ſed ſolum improprie.

20 Dicitur autem notanter *ordinarie loquendo*, quia in quibuſdam caſibus admittuntur ad probationem etiam *Teſtes de credulitate*, & *Teſtes de auditu alieno*. Et ſignanter *Teſtes de credulitate*, admittuntur contra producentem. Item ad probandam Rei innocentiam, ut quod hominem occiderit ad neceſſariam ſui defenſionem. Item in iis, quæ difficilis probationis ſunt. Item quando concurrunt alia adminicula præſumptionis, vel indicia. Sic pariter admittuntur Teſtes de auditu alieno, ſi deponatur ſuper factis antiquis ætatem, & memoriam hominum actu viventium excedentibus. Item in iis, quæ facta ſunt tempore peſtis, cum in iis difficile reperiantur teſtes, qui de viſu, aut auditu proprio deponere poſſint. Item quando teſtimonium de auditu alieno eſt adminiculatum, ſeu conjunctum cum aliis conjecturis aut præſumptionibus, vel probationibus. Item in aliis caſibus, in quibus admittuntur teſtes de credulitate. *Sic in re Doctores communiter*.

21 Teſtes regulariter producendi ſunt poſt litem conteſtatam, & citata parte adverſa. *Communis*. Et quidem quo ad primam partem, textu expreſſo *in cap. Quoniam* 5. §. 1. *Ut lite non conteſtata non procedatur ad teſtium receptionem*, ibi: *Quoniam frequenter in dubium revocatur a multis: An lite non conteſtata teſtes recipi valeant? Auctoritate præſentium duximus declarandum regulariter verum eſſe, quod lite non conteſtata, non eſt ad receptionem teſtium procedendum*. Et quo ad ſecundum partem, textu expreſſo *in cap. In nomine Domini* 2. *de Teſtibus*, & *in Authent. de Teſtibus* §. *Et hic vero*, *collat.* 7.

22 Dicitur tamen notanter *Regulariter*, quia dantur ſpeciales caſus, in quibus teſtes produci poſſunt etiam ante litem conteſtatam. Et ſignanter in cauſis Civilibus, cum adeſt periculum, ne teſtimonii facultas pereat, ſi timeatur de teſtium morte, vel abſentia diurna,

textu expreſſo *in cit. cap. Quoniam*, ſtatim poſt verba *num. antecedenti* adducta, ibi: *Niſi forte de morte teſtium timeatur, vel abſentia diuturna, in quibus caſibus, cum civiliter eſt agendum, ne veritas occultetur, & probationis copia fortuitis caſibus ſubtrahatur, ſenes, & valetudinarii, & alii teſtes, de quibus ex aliqua rationabili cauſa timetur, etiam lite non conteſtata, ſunt proculdubio admittendi.*

23 Item ſi Reus legitime citatus comparere noluerit, ſicque contumax fuerit, ſimulque periculum ſit in mora, tunc contra contumacem, etiam lite non conteſtata, poſſunt teſtes produci, & recipi, ac inſuper ſi de cauſa liquido conſtet, etiam ſententia definitiva ferri, textu expreſſo *in cit. cap. Quoniam* §. *Porro*.

24 Item etiam lite non conteſtata poſſunt produci, & recipi teſtes *ad perpetuam rei memoriam*, ne videlicet in poſterum probationis copia pereat, textu expreſſo *in cit. cap. Quoniam* §. *Sunt & alii*, juncto ejus Sommario, & Gloſſa *ibid. verb. Publicatio*, & *cap. Significavit* 41. *de Teſtibus*, & *Authent. de Teſtibus* §. *Et hic vero collat.* 6.

25 Item etiam lite non conteſtata poſſunt produci, & recipi teſtes, quando agitur per viam inquiſitionis ſuper aliquibus exceſſibus; Vel teſtium publicatio imminet facienda, textu expreſſo *in cit. cap. Quoniam* §. *Sunt & alii*.

26 Item etiam lite non conteſtata poſſunt produci, & recipi teſtes in Judiciis ſummariis; Cum enim in iſtis procedatur ſimpliciter, ſummarie, ac de plano, non eſt neceſſario præmittenda litis conteſtatio. *Clementin. Sæpe contingit, de verbor. ſignificat.* Gloſſa communiter recepta *in citat. cap. Quoniam* §. 1. *verb. Regulariter*, ubi plures enumerat ſpeciales caſus, in quibus ſummarie procedi poteſt, & lite non conteſtata poſſunt teſtes produci, & recipi.

27 In cauſis autem criminalibus criminaliter motis non poſſunt unquam produci, & recipi Teſtes, lite non conteſtata, pro inſtituenda futura accuſatione. Sic Gloſſa communiter recepta *in cit. cap. Quoniam* §. 1. *verb. Civiliter*; ubi ſic expreſſe habet: *Civiliter hoc ideo dicit, quia in criminalibus nunquam recipiuntur Teſtes, lite non conteſtata*. Et id deſumitur aperte *ex cit. cap. quoniam* §. 2. ibi: *In quibus caſibus cum civiliter eſt agendum &c.* ergo ſecus, quando criminaliter eſt agendum: Exceptio enim unius firmat Regulam in contrarium in caſu non excepto, *l. Quæſitum* §. *Denique, ff. De fundo inſtructo, cap. Dominus* 32. *quæſt.* 7. & *cap.* 2. *De Conjug. leproſorum*. Et ratio efficax eſt, quia, cum in criminalibus cauſis criminaliter motis non agatur de ſolo intereſſe pecuniario, ut in Civilibus, ſed de graviſſimo præjudicio vitæ hominis, requiruntur in ipſis probationes ſtrictiſſimæ, & apertiſſimæ. ut dicit Gloſſa *in cit. cap. Quoniam* §. 1. *verb. Civiliter*, per textum *in cap. Epiphanium* 5. *quæſt.* 6. & *leg. Ultim. Cod. de probationibus*.

28 Dicitur autem notanter *criminaliter motis*, quia ſecus eſt dicendum in cauſis Criminalibus ſolum *civiliter motis*, cum de ipſis ſit diſcurrendum ac de Cauſis mere Civilibus: Paria enim cenſentur, quod agatur mere civiliter, vel quod de crimine agatur civiliter, *arg. l. Ultim. ff. de privatis delictis*, & concordat *cit. cap. Quoniam* §. 1. ubi dicit indiſtincte, *Cum civiliter eſt agendum*, non diſtinguens de cauſis mere Civilibus, ac de Criminalibus civiliter agitatis. Sic *Doctores Communiter*.

29 Ordinarie tres ſolum teſtium productiones fieri, & admitti poſſunt, quarta vero nonniſi ex gravi cauſa, & cum ſolemnitate Legali admitti poteſt. *Communis*, textu expreſſo *in c. In cauſis* 15. *de Teſtibus*, ibi: *In cauſis Eccleſiaſticis, vel Civilibus ultra tertiam productionem non debent teſtes produci, niſi adhibita quadam ſolemnitate, quæ in legibus invenitur expreſſa*, Et concordat *Authent. de Teſtibus* §. *Quia vero, collat.* 7. & *cap. Ultra tertiam* 55. *de Teſtibus*, ubi inſuper determinatur ſolemnitas Legalis obſervanda in quarta teſtium productione, ibi: *Ultra tertiam productionem non debent Teſtes produci in cauſa: Niſi præſtito ab eo, qui hoc poſtulat, juramento, quod neque per ſe, neque per alium teſtificata ſubtraxerit, vel fuerit percunctatus; neque per dolum, aut artem aliquam, quartam productionem expoſcat, ſed quia, quos deſiderat de novo producere, prius habere nequivit*.

30 Ubi, ut vides, dicta requiſita ſolemnitas Legalis in quarta productione teſtium importat juramentum ſuper tribus punctis judicialiter præſtandum. Primo quod *teſtificata*, ideſt factas, ſive pro ſua, ſive pro contraria parte (ut explicat Gloſſa *in cit. cap. Ultra tertiam verb. Teſtificata*) teſtium depoſitiones, *neque per ſe, neque per alium ſubtraxerit*, ideſt ſuppreſſerit, vel occultaverit, forſan advertens quod ſibi non faveant. Secundo, quod nec dicta teſtificata *fuerit percunctatus*; ideſt non didicerit, aut exploraverit, cum de facili poſſet tunc oriri periculum, & præſumptio ſubornationis teſtium ſi iſti poſt jam percunctata, ſeu didi-

didicita teſtificata produci poſſent, *cap. Fraternitatis* 17. juncta Gloſſa *ibid. verb. Noviſſ. de Teſtibus*. Tertio, quod *ne per dolum, aut artem aliquam, quartam productionem expoſcat*; ideſt quod non ad malitioſe protrahendam litem, donec *aliquis interim moriatur, vel ſe abſentet* (ut explicat Gloſſa *ibidem verb. Per dolum*) *ſed quia, quos deſiderat de novo producere, prius habere nequit*, ut expreſſe habet textus *in cit. cap. Ultra tertiam, & citat. Authent. de Teſtibus*, §. *Quia vero*, *Collat.* 7. *tit.* 2. *cap.* 4.

31 Qui teſtificata, ſeu depoſitiones teſtium nondum didicit, neque teſtibus producendis renunciavit, poteſt in eodem etiam Judicio, & ſuper eiſdem articulis, iterum eoſdem, vel alios teſtes producere. *Communis*, textu expreſſo *in c. Conſtitutis* 46. *de Teſtibus*, juncto ejus Summario, in quo ſic præciſe habetur: *Qui teſtificata non didicit, nec renunciavit teſtibus producendis ſuper antiquis articulis, ſeu Capitulis, teſtes etiam alias productis producere poteſt*. Et ratio eſt clara, quia in tali caſu ceſſat periculum ſubornationis teſtium.

32 Poſt didicita autem teſtificata, ſeu didicitas teſtium productiones, aut poſt factam publicationem atteſtationum non poteſt pars ſuper eiſdem articulis, vel directe contrariis reproducere priores teſtes, neque alios novos producere. *Communis*, textu expreſſo *in cit. Authent. de Teſtibus*, §. *Quia vero cap.* 4. *Collat.* 7. *tit.* 2. ibi: *Illud tamen indubium eſt, quia & ſi ſemel producens teſtes, aut bis, aut teſtificationem tractaverit* (ideſt deſcripſerit, ut explicat ibi Gloſſa) *aut adverſario hoc faciente, ipſe diſputationem acceperit, & ex hoc didicerit teſtificata, non habebit omnino licentiam ullam alterius uti teſtium productione*. Et concordat *citat. cap. Conſtitutis* 46. *de teſtibus*, ibi: *Cum nondum teſtificata didicerint*, ſumpto argumento a ſenſu contrario, & *cap. Ex tenore* 36. *de Teſtibus*, ibi: *Cum atteſtationes jam eſſent hinc inde ſolemniter publicatæ, locus productioni teſtium jam non erat*, juncta Gloſſa *Final. ibidem cap. Veniens* 38. §. *Pars autem, de Teſtibus*, ibi: *Non licebat eidem, poſtquam teſtificata didicerat, ſuper eiſdem articulis alios teſtes producere*. Et ratio eſt manifeſta, quia tunc ſubeſt præſumptum periculum ſubornationis teſtium, ideſt ne pars, quæ teſtes produxit, eos ſubornet, ac inſtruat, ut aliquid addant, vel demant, ſeu corrigant de priore ſua facta teſtificatione. *Clement. Teſtibus* 1. *de Teſtibus*, ibi: *Teſtibus rite receptis, & eorum atteſtationibus publicatis, ſicuti non licet ſuper eiſdem, vel directe contrariis articulis, alios, vel eoſdem teſtes in principali cauſa producere; ſic non debet in appellationis cauſa licere: Cum non minus in principali cauſa ſubornatio ſit timenda*.

Dantur tamen varii caſus, in quibus etiam poſt publicationem atteſtationum, aut didicita atteſtata, & inſuper etiam poſt concluſionem in cauſa poſſunt adhuc produci novi teſtes, aut reproduci priores, etiam ſuper eiſdem articulis, & admitti novæ probationes. Vide verb. *Probatio a n. 66. uſque in fin.* ubi id clare oſtenditur. 33

Teſtes e longinquo producendi ſunt ſumptibus ipſius producentis, ſeu ipſorum teſtimonium deſiderantis, qui tenetur proinde eis ſubminiſtrare competentes expenſas in veniendo, ſtando, & redeundo factas juxta conditionem, & qualitatem ipſorum. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Statuimus* 11. §. *Pro ferendo, de Reformatis in* 5. ibi: *Sed nec tunc, niſi a producente competentes vocato pro teſtimonio veniendo, ſtando, & redeundo faciat miniſtrari expenſas, & leg. quoniam libri* 11. *Cod. de Teſtibus*, ibi: *Talis debet eſſe cautio judicantis, ut his* (ſcilicet teſtibus) *venturis ad Judicium per accuſatorem, vel ab his, per quos fuerunt poſtulati, ſumptus competentes dari præcipias*, quæ ipſiſſima verba repetuntur *in cap. Si teſtes* 3. §. *Venturis cauſ.* 4. *quæſt.* 2. & 3. 34

Inſuper producens teſtes de longinquo debet eis compenſare emolumenta, quibus teſtes ob abſentiam carere debent, ſeu operas ob id ab eis omiſſas. Et hoc ad ſervandos teſtes indemnes, ne videlicet teſtimonium ſit teſtificantibus damnoſum ex jactura talium emolumentorum, quia licet teſtimonium non debeat teſtibus eſſe lucro, non tamen debet ipſis eſſe nocumento. Farinac. *de teſtibus quæſt.* 76. *n.* 271. & 272. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 443. teſtans de veriori, & magis communi contra Gailum, & alios. 35

Pars adverſa, ſeu quicumque alius teſtium productionem injuſte impediens, peccat graviter, & poteſt ob id excommunicari. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Conſtitutis* 46. *de Teſtibus*, ibi: *Cum quoſdam induxerint ad jurandum, ne adverſus Archiepiſcopum aliquid dicerent, & alios minis, & terroribus a teſtimonio perhibendo arcere nitantur. Nos ex Officio noſtro ſuper hoc providere volentes, mandamus, ut generalem feras excommunicationis ſententiam in omnes, qui impedimentum aliquod ipſi M. præſtare præſumpſerint teſtibus producen-* 36

cen-

...mus, juncto ejus Summario [illegible] : Excommunicati possunt, qui partem impediunt in officiis pronunciatis.

37 Teſtes antequam deponant ſuum teſtimonium, debent jurare, alioquin eorum teſtimonium non valet, & nihil probat in Judicio. Communis, textu expreſſo in c. ſuper bonis 51. de Teſtibus, ibi: Nullius teſtimonio, quantumcumque Religioſus exiſtat, niſi juratus depoſuerit, in alterius præjudicium debet credi. Et concordant cap. Fraternitatis 17. cap. De Teſtibus 29. cap. Tuis 39. de Teſtibus, cap. Si Teſtes 3. §. Juriſjurandi cauſ. 4. q. 2. & 3. cap. Hortamur 20. cauſ. 3. q. 9. Item l. Juriſjurandi 9. Cod. de teſtibus, ibi: Juriſjurandi religione teſtes priuſquam perhibeant teſtimonium, jam dudum arctari præcipimus, & l. teſtium 19. Cod. eod. ibi: Hique cum Sacramenti religione depoſuerint.

38 Teſtium juramentum non eſt calumniæ, ſed veritatis, ideſt de tota veritate dicenda, quam noverunt circa rem illam, ſuper qua depoſituri jurant. Communis, per text. in c. Nullam damnationem 3. cauſ. 2. q. 5. c. Hortamur 20. cauſ. 3. q. 9. c. Non ſane 15. cauſ. 15. q. 6. cum ſimilibus.

39 Juramentum teſtium debet eſſe perſonale, ac præſtari tactis Sacroſanctis Evangeliis. Communis, per text. in cit. cap. Nullam damnationem, ibi: Et prius ad Sacra Chriſti quatuor Evangelia Sacramenta præſtent, cit. cap. Hortamur, ibi: Tactis Sacroſanctis Evangeliis, & Clem. 1. §. Porro, de Hæreticis, ibi: Jurabunt ad Sancta Dei Evangelia corporaliter a ſe tacta.

40 Epiſcopi autem non jurant tactis corporaliter Sacris Evangeliis, ſed tantummodo iis coram ſe poſitis, & inſpectis tacto ſuo pectore jurant. Authent. Sed Judex, Cod. de Epiſcop. & Cleric. & c. Ultim. juncta Gloſſa ibidem verb. Per ſe ipſum, de juramento calumniæ, Vulturius in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] & alii, id extenduntur etiam ad alios [illegible], aliaſque perſonas in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], & [illegible] [illegible] [illegible] generaliter.

41 Teſtes poſſunt [illegible] [illegible] [illegible] de con[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] enim a partibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Communis, [illegible]

42 Teſtes examinandi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Novella 60. & concordat l. Teſtium 3. ff. de Legibus. Et id ut poſſint a Judice terreri, & cogi juſtum teſtimonium ferre, ut dicitur in cit. Authent. ſeu Novella, & notat Gloſſa communiter recepta ibid. verb. teſtibus.

43 Ob juſtam tamen cauſam, ut ſi Judex fuerit legitime impeditus, aut teſtes fuerint remote abſentes, ita ut difficulter ad Judicem accedere poſſint, poteſt Judex alteri perſonæ idoneæ eorum examen committere, cit. Novella 60. cap. 2. l. Judices 18. Cod. de Fide inſtrument. c. Conſtitutus 3. §. Præterea, de Fidejuſſor. c. Mulieres 2. de Judiciis in 6.

44 Teſtes ſecreto, & ſingillatim ſeorſim ab aliis ſunt examinandi, & non plures ſimul; c. Venerabili 47. de Teſtibus, juncta Gloſſa communiter recepta ibid. verb. Examinare; c. Inquiſitionis 21. §. Tertiæ dubitationis, de accuſationib. ibi: Qui poſt juramentum interrogati ſecreto, l. Nullum 15. Cod. de teſtibus.

45 Poteſt tamen, immo debet Judex adhibere Notarium, ſeu duos viros idoneos, qui teſtium depoſitiones conſcribant, c. Quoniam 11. de probationibus.

46 Et inſuper in examine teſtium ſuper crimine Hæreſis præter Notarium adhiberi debent aliæ duæ religioſæ, & diſcretæ perſonæ, textu expreſſo in cap. Ut Officium 11. §. Verum quia, de Hæreticis in 6.

47 Examinatio teſtium ordinarie fit in loco Judicii, & ante prandium, dum teſtes adhuc ſunt jejunii, & melius ſibi præſentes exiſtunt, c. Placuit 1. de teſtibus, ibi: Ac nullus teſtimonium dicat, niſi jejunus, quod tamen, ut notat Gloſſa communiter recepta, ib. verb. Jejunus: Hoc de honeſtate dictum eſt, non de neceſſitate; per text. in c. Honeſtum 16. cauſ. 22. q. 6. ibi: Honeſtum etiam videtur, ut qui in ſanctis audet jurare, hoc jejunus faciat cum omni honeſtate, & timore Dei.

48 Unde ſi opus ſit, aut expediens videatur, poteſt examinatio teſtium fieri etiam poſt prandium ipſis teſtibus non jejunis, ut conſtat de communi conſuetudine, & etiam extra locum Judicii, ubicumque expediens viſum fuerit. Gloſſa communiter recepta in cit. c. Quoniam 11. verb. Tempora, de probationibus, ibi: in quo loco facta ſint, Abbas ibid. n. 27. & alii paſſim id deducentes ex ipſomet Textu dicti Capituli, dum ibi jubetur Notarius in actis [illegible] [illegible] depoſitiones Teſtium, [illegible] [illegible] [illegible], & tempora & perſonas.

49 [illegible] quæritur, quando [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] examinari poſſint, ac debent, [illegible] expreſſe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Jurejurando, ibi: *Ad perſonas egregias, eoſque qui valetudine impediuntur, domum mitti oportet ad jurandum.*

50 Inter *perſonas egregias* comprehenduntur Epiſcopi. *Authent. Sed Judex, Cod. de Epiſcop. & Cleric.* Immo etiam Presbyteri, & Diaconi, vel etiam alii Clerici. Abbas *in c. Si qui teſtium* 8. *num.* 5. & 6. *de Teſtibus*, Pirhing *loc. cit. n.* 189. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 505. Farinac. *de Teſtibus quæſt.* 77. *num.* 213. cum aliis ibi citatis; Item Perſonæ illuſtres, & in Dignitate conſtitutæ. Felin. *in c. cap. Si qui teſtium n.* 6. Farinac. *loc. cit. n.* 210. Pirhing *l. c. n.* 189. Reiff. *loc. c. n.* 105. Item Doctores *l. Medicos* 6. *Cod. de Profeſſoribus*, Gloſſa *in cit. l. Ad Perſonas* 15. *verb. Ad perſonas, ff. de Jurejurando*, Abbas *l. cit. n.* 5. Farinac. *l. c. n.* 214. Pirhing *cit. n.* 189. Reiffenſtuel *cit. n.* 505. Item Milites, ſeu Equeſtris ordinis perſonæ, Pirbing *l. c. n.* 189. Reiffenſtuel *l. c. num.* 505. Farinac. *l. c. n.* 223. cum aliis ibi allegatis.

51 Eodem privilegio gaudent etiam teſtes valetudinarii, & ſenes, vel debilitate confecti, aut paupertate depreſſi, ita ut coram Judice commode comparere nequeant propter virium imbecillitatem, vel quia cum honeſtæ perſonæ ſint, non ſine dedecore ſuo ad locum Judicii venire poſſunt; Unde etiam ad horum teſtimonium recipiendum debet Judex mittere perſonas idoneas, & diſcretas, textu expreſſo *in cap. Si qui teſtium* 8. *de Teſtibus*, ibi: *Si qui teſtium valetudinarii ſunt, & ſenes, vel debilitate confecti, ac paupertate depreſſi, ita quod non poſſint ad veſtram præſentiam adduci, ad ipſos recipiendos mittatis perſonas idoneas, & diſcretas*, juncto ejus Summario ſic dicente: *Judex mittere debet examinatorem diſcretum ad teſtes recipiendos, qui ad eum commode venire non poſſunt*, & concordat *cap. Mulieres* 2. *de Judiciis*, ubi idem de feminis ſtatuitur.

52 Quod autem dictum eſt *ſupra num.* 50. de perſonis egregiis, v. g. Perſonis Illuſtribus, Doctoribus, Militibus &c. locum non habet in cauſis Criminalibus, quia in his magis decet, ut Perſonæ etiam egregiæ ad Judicem ſe conferant, quam Judex ad ipſas. Abbas *loc. cit. n.* 1. Felin. *loc. cit. num.* 2. Farinac. *loc. cit. n.* 235. & 238. Pirhing *loc. cit. n.* 190. & alii per text. *in Autenth. Apud eloquentiſſimum, Cod. de Fide inſtrumentor.* ibi: *Sed hoc in Civilibus tantummodo cauſis, nam in Criminalibus teſtes apud Judices repræſentandi ſunt, & cum res exegerit, tormentis ſubjiciendi*, juncta Gloſſa *in citat. cap. Mulieres, verb. Jure prohibente*: ibi, *Jure prohibente, ut in Criminali criminaliter intentata.* Et id ſupracitati 53
Doctores extendunt etiam ad cauſas Civiles valde arduas, quia cauſæ Civiles valde arduæ, & magni momenti æquiparantur cauſis criminalibus, *arg. l. Advocati, Cod. de Advocat. diverſor. Judicior.*

In examinatione teſtium ultra interrogatoria 54
generalia, quæ eis fieri ſolent, nempe cujus ſint ætatis, & conditionis, an ſint conjuncti producenti, an inimici parti adverſæ, an ſubornati, an in cauſa controverſa intereſſe habeant, & hujuſmodi, ſunt eis facienda interrogatoria ſpecialia circa cauſam controverſam, & ejus peculiares circumſtantias, quæ generatim ad decem reducuntur, prout habentur expreſſæ *in cap. Cum cauſam* 37. *de Teſtibus*, ibi: *De ſingulis circumſtantiis prudenter inquires, de cauſis videlicet, perſonis, loco, tempore, viſu, auditu, ſcientia, credulitate, fama, & certitudine.* Quæ decem particularia interrogatoria breviter a Gloſſa *ibidem verb. Tempore*, ſequentibus verſiculis perſtringuntur.

Auditus, viſus, perſona, ſcientia, cauſa,
Fama, locus, tempus, ac certum, credulitaſque;
Dum teſtes recipit, Judex hæc cuncta notabit.

In teſtibus examinandis ſunt omnino evitanda interrogatoria ſuggeſtiva, utpote in Jure 55
expreſſe prohibita: Unde tenetur Judex ab ipſis abſtinere, non ſolum quando tendunt in damnum Rei, ſed etiam quando tendunt in damnum Fiſci. Ita Farinac. *de Teſtibus q.* 79. *n.* 78. Scaccia *lib.* 1. *de Judiciis q.* 86. *n.* 8. & 40. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 319. & ipſo teſte Communis aliorum, per clarum textum *in l. In criminibus* 1. §. 21. *ff. de Quæſtionibus*, ibi: *Qui quæſtionem habiturus eſt, non debet ſpecialiter interrogare, an Lucius Titius homicidium fecerit, ſed generaliter quis id fecerit, alterum enim magis ſuggerentis, quam requirentis videtur.*

Unde, ut vides, interrogatoria ſuggeſtiva 56
dicuntur, & ſunt ea, quæ fiunt de aliquibus in ſpecie, ſive exprimendo ſpeciales perſonas, circumſtantias, & qualitates alicujus cauſæ Civilis, vel Criminalis, ſeu rei geſtæ, aut criminis commiſſi, ut ſi Judex interroget teſtem, an viderit, quod Paulus occiderit Petrum tali die, in tali loco, percutiendo ipſum baculo

culo, [illegible] in capite [illegible] [illegible] Quum [illegible] Laicum [illegible] in [illegible] culo, [illegible] in [illegible] hoc enim [illegible] suggestionem [illegible] indicando quid respondeat [illegible] [illegible] &c. [illegible] Scaccia [illegible] Reiff. loc. cit. n. [illegible] & seq.

57 Duplex [illegible] patet esse suggestio, una scilicet aperta, & palliata. *Suggestio aperta* dicitur, quando ea aperte, seu clare consistit [illegible] interrogatione, uti [illegible] [illegible] exemplis. *Suggestio palliata* dicitur, quando tecto aliquo modo aperitur via respondendi, [illegible] de ea ex interrogatione non apparet. Et hoc dupliciter accidit; Primo quando nullo modo apparet, de qua re testis fuerit interrogatus, ut si in Actis scri[illegible] *in opportunam interrogationem respondit* [illegible] &c. [illegible] libera datur via respondendi. Secundo quando interrogans prævenit testem in responsione, quasi subtiliter ei indicando modum respondendi; seu quando interrogans prævenit Reum in responsione, si ipsemet Reus interrogetur, quasi subtiliter ei indicando modum evadendi. Farinac. *loc. c. n.* 91. 92. Scaccia *cit. cap.* 86. *nu.* 8. *&* 40. cum aliis ibi citatis, & litteraliter Reiff. *loc. cit. n.* 519.

58 Confessio Rei per interrogationem suggestivam extorta, non præcedentibus signis, non sufficit ad ipsum condemnandum, & omnia inde secuta sunt penitus nulla, & invalida. Scaccia *lib.* 1. *de Judiciis c.* 86. *num.* 7. *&* 40. Farinac. *tom.* 3. *Prax. Crim. q.* 93. *num.* 84. cum pluribus aliis ibi allegatis; Reiff. *l. c. nu.* 521. Ludovicus de Ameno *in Pract. Crim. tit.* 19. §. 4. *num.* 17. & ipso teste alii communiter. Et ratio est, quia interrogationes suggestivæ sunt omnino in Jure prohibitæ, *cit. l. in Criminibus* 1. §. 21. *ff. de Quæstionibus*. *Quæ autem contra Jus fiunt, debent utique pro infectis haberi*, textu expresso *in cap. Quæ contra Jus* 64. *de Regul. Jur. in* 6. & concordat *cap. Imperiali* 13. *caus.* 25. *q.* 2. *&* *l. Non dubium* 5. *Cod. de Legibus*.

[illegible]

[illegible] 59
[illegible] Quin adeo Doctores [illegible], ut ne [illegible] quidem, [illegible] per summum Principem [illegible] posse, ut uni Testi plene credatur. Confer *[illegible] ad Process. [illegible]* 17. *n.* 42.

Justa vero ratione evenire interdum potest, 60 ut unico Testi credatur; *Horn. dissert. de Probat. per unic. Test.* Quod non in praxi recurri solet, quando Persona in officio publico constituta de illis testificatur, quæ egit ratione officii, vel coram ipso gesta sunt. Et ita credendum est Judici, si asserat testamentum coram se conditum fuisse, licet vel maxime juramentum non præstet, *Carpzov. Jurisprud. Forens. part.* 1. *Const.* 26. *defin.* 27. *Philippi decis.* 44. *observ.* 3. *n.* 18.

Sic etiam Nuncio publico in iis, quæ ad 61 officium ejus spectant, creditur, non item in illis, quæ extra officium sunt. Adi *Mev. ad Jus Lubecens. lib.* 1. *titul.* 1. *art.* 3. *num.* 17. veluti si testificetur de executione eorum, quæ ipsi sunt commissa; *L.* 5. *Cod. de Exact.* 62 *Tribut.* nequaquam vero de facto Tertii. Idem quoque hodie locum habet quoad Actuarios, Secretarios, &c. quum æque juratæ personæ sint, ut fidem publicam in iis, quæ ad officia eorum spectant, habere debeant; *Philippi ad decis.* 38. *observ.* 3.

Natura quoque negotii admittit aliquando 63 probationem per unum Testem, veluti si in summariissimo de præsentanea possessione agatur; *Brunemann. in L.* 91. *Cod. de Testib. Horn. dissert. cap.* 3. *n.* 5.

Pro rei vero gravitate quandoque ne duo 64 quidem Testes sufficiunt, ut patet ex *L.* 18. *Cod. de Testib.* Disponit hic Imperator, quod contra debitum in scriptis contractum Testes non facile audiendi sint, qui solutionem probare velint. Quin potius qui exceptionem solutionis recte docere vult, producere debet vel quinque Testes idoneos, & summæintegræque opinionis, qui solutioni præsentes fuerint, vel per apocham. Cæterum moribus non quin- 65 que amplius Testes requiruntur, sed duo sufficiunt; *Ant. Faber in Cod. lib.* 4. *titul.* 15. *defin.* 23. *num.* 12. *&* *sequent. Gudelin. de Jur. novissim. lib.* 4. *cap.* 11. *Groenovvegen. de Leg. Abrog. ad dict. L.* 18. *n.* 4. *Sande lib.* 1. *tit.* 10. *defin.* 1.

Si-

66 Simile quid eſt in *L. ultim. Cod. Si certum petatur*, ubi cavetur, ut ſi debitum excedat 10. libras auri, hic Chirographum & quitantia alias robur non habeant, niſi trium teſtium ſubſcriptione munita ſit. Sed moribus nec requiritur hæc trina teſtium ſubſcriptio; *Gudelin. loco mox citato*, *Groenewegen. ad dict. L. ult. Chriſtin. vol. 5. deciſ. 5. n. 8.*

ARTICULUS III.

Quoad teſtium exceptionem, ſeu reprobationem, coactionem, & obligationem.

1 Exceptiones, quæ teſtibus objici poſſunt, ſunt triplicis generis, ſcilicet contra perſonas teſtium, contra examen teſtium, & contra depoſitiones, ſeu dicta teſtium. Hiltropius *in Proceſſ. Judicial. tit. 9. cap. 6.* Pirhing *loc. c. n. 293.* Reiffenſt. *loc. c. n. 334.* & alii.

2 Exceptio *contra Perſonas teſtium* fit opponendo ipſis, quod vel omnino, vel ſaltem reſpectu talis cauſæ inhabiles ſint ad ferendum Teſtimonium; & qui ſint tales ſic inhabiles, abunde patet ex ſupradictis *art. 1.*

3 Exceptio *contra examen teſtium* fit opponendo, quod non ſit legitime factum, vel ex defectu Juriſdictionis, ſi nempe a Judice incompetente teſtes fuerint examinati, v. gr. Clerici a Judice ſæculari ſine conſenſu proprii Superioris, vel quia teſtes producti, & recepti ſunt ante litem conteſtatam, aut parte adverſa non citata, ut poſt tertiam productionem non obſervata requiſita ſolemnitate Legali, aut poſt didicita teſtificata, ſeu cognitas depoſitiones eorum, aut poſt concluſionem in cauſa, ſive renunciationem a partibus factam productioni teſtium; vel quia non jurati ſunt recepti, & examinati, aut non ſingillatim, & ſeorſim in ſecreto, ſed ſimul plures admiſſi, & hujuſmodi, de quibus exceptionibus ſatis conſtat ex ſupradictis *art. 2.*

4 Exceptio *contra depoſitiones, ſeu dicta teſtium* fit opponendo, quod depoſuerint contraria, ſive unus teſtis ſibi ipſi, ſive unus alteri contradicat. Vel quod depoſuerint ſingularia, vel ſine certa ſcientia, vel depoſuerint inveriſimilia, aut penitus falſa. Vel etiam quod depoſuerint per interrogatoria ſuggeſtiva ſibi facta, & hujuſmodi, de quibus plene conſtat ex dictis *ſupra art. 2.*

5 Exceptiones contra perſonas teſtium ſunt opponendæ ante publicationem atteſtationum, alioquin non valent, niſi in tribus caſibus. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Præſentium 31. de Teſtibus*, ubi aſſignantur dicti tres caſus. Primo ſcilicet; *Si quis cum juramento firmarit, quod ad hoc ex malitia non procedat.* Secundo, *ſi forſan ante publicationem id fuerit proteſtatus.* Tertio, quando quis *oſtendere poterit, quod poſt publicationem didicerit quod objicit in perſonas.*

6 Exceptiones contra depoſitiones, ſeu dicta teſtium opponendæ ſunt poſt publicationem atteſtationum. *Communis*. Et ratio eſt clara, quia partes ante publicationem atteſtationum ignorant penitus, quid teſtes depoſuerint, ſicque neſciunt quid in eorum dictis, ſeu depoſitionibus ſit reprobandum, adeoque &c.

6 Et idem ſervata proportione dicendum venit de exceptionibus contra examen teſtium; tales enim exceptiones, ut de ſe patet, nequeunt opponi, niſi quando examine illo teſtium producto altera pars cognoſcere potuit, iſtud, ſe non citata, aut alias illegitime fuiſſe attentatum, & factum. Sic præciſis verbis Reiffenſtuel *loco c. num. 539.* & alii paſſim.

8 Nemo poteſt excipere contra, ſeu reprobare teſtes, quos induxit pro ſe, ſed tenetur eos admittere contra ſe, etiam in alio Judicio, niſi nova cauſa ſupervenerit. *Communis*, textu expreſſo *in l. Si quis teſtibus 17. Cod. de Teſtibus*, ibi: *Si quis teſtibus uſus fuerit, iidemque teſtes adverſus eum in alia lite producantur, non licebit ei perſonas eorum excipere, niſi oſtenderit inimicitias inter ſe & illos poſtea emerſiſſe, ex quibus teſtes repelli Leges præcipiunt*; & concordat *cap. Si teſtes 3. §. Si quis teſtibus cauſ. 4. q. 2. & 3.* ubi repetuntur ipſiſſima præciſa verba.

9 Item poteſt quis excipere contra, & reprobare teſtem antea a ſe productum, non ſolum ex inimicitia poſtea inter ſe orta, ſed etiam ex quacumque nova cauſa de Jure ſufficiente ad aliquos teſtes repellendos, ut ſi poſtea teſtis ille factus ſit infamis perjurus, & hujuſmodi. *Communis*, *arg. c. l. Si quis teſtibus 17. Cod. de teſtibus*, *& c. cap. Si teſtes 3. §. Si quis teſtibus cauſ. 4. q. 2. & 3.* Ubi enim eadem eſt ratio, ibi etiam eadem eſt Legis diſpoſitio; *l. Ideo 27. ff. de Legibus*, *l. Illuſt. 32. ff. Ad Legem Aquiliam*, *& c. Inter corporalia 2. de translatione Epiſcopi*; Cum ratio Legis ſit anima Legis, *leg. Cum ratio 7. De bonis damnatorum.*

10 Teſtes probatorii poſſunt reprobari per alios teſtes reprobatorios a parte adverſa productos,

ctos, & etiam hi ipſi reprobatorii poſſunt reprobari per teſtes reprobatorios reprobatoriorum; Ultra vero, ideſt contra teſtes iſtos reprobatorios reprobatoriorum non eſt permiſſum alios teſtes reprobatorios producere. *Communis*, textu expreſſo *in c. Licet dilectus* 49. *de Teſtibus*: juncto ejus Summario ſic expreſſe dicente: *Teſtes probatorios & reprobatorios probatoriorum reprobare licet, ſed reprobatorios reprobatoriorum non licet*. Unde, ut vides, ad æqualitatem ſervandam in Judiciis, & ne veritas ſuccumbat, ac per falſos teſtes opprimatur, jure merito tam Actori, quam reo permittitur reprobare, tum teſtes probatorios ſuper principali negotio ab altera parte productos, tum etiam horum reprobatorios, & ne detur proceſſus in infinitum, ſtatuitur, quod in tertia productione teſtium priores teſtes reprobantium utrobique detur ſtatus, nec ultra ad quartam teſtium productionem contra tertios productos poſſit procedi, textu expreſſo *in c. cap. Licet dilectus*, ibi: *Nec ſi producendi quartos contra tertios, & ſic deinceps partibus licentia tribuatur, negotium diutius protelari contingat*.

11 Teſtes autem *probatorii* dicuntur, & ſunt illi, qui ſuper cauſa, ſeu negotio principali producuntur ad probationem illius; Teſtes reprobatorii vero dicuntur, & ſunt illi, qui ab altera parte producuntur ad reprobandum, ſeu refutandum perſonas; aut dicta illorum teſtium probatoriorum, probando ſcilicet per eos, quod teſtes illi probatorii ſint a Jure inhabiles, utpote ſervi, infames, & hujuſmodi, aut quod eorum depoſitio ſit contradictoria, falſa &c. & ſic ipſi nihil probent. *Teſtes reprobatorii reprobatoriorum*, tandem dicuntur, & ſunt illi qui viciſſim producuntur ad reprobandum perſonas, aut dicta teſtium reprobatoriorum. *Sic in re Doctores communiter*, id deſumentes *ex c. cap. Licet Dilectus* 49. *De Teſtibus*, & ejus Summario, *& cap. Præſentium* 4. *de Teſtibus in* 6. juncto pariter ejus Summario.

12 Quando teſtes legitime citati venire, aut teſtificari in cauſa Civili recuſant, tunc per Judicem ſive ordinarium, ſive Delegatum ad teſtificandum compelli poſſunt. *Communis*, textu expreſſo *in c. Cauſam* 1. *De teſtibus cogendis*, ibi: *Mandamus quatenus teſtes ab alterutra partium in ſuæ aſſertionis teſtimonium invocatos, ne veritatem occultent, diligentius moneas, & inducas; Si autem odio, vel gratia, vel timore ſe ſubtrahant, eos ad ferendum teſtimonium coram præfatis Judicibus, vel eorum nuncio, quem ad hoc miſerint, Eccleſiaſtica diſtinctione compellas*, juncto ejus Summario ſic dicente: *In cauſa Civili monendi, & inducendi teſtes ſunt ad teſtificandum. Et ſi ſe ſubtrahant odio, gratia &c. compelluntur*, & concordant *c. Cum ſuper* 2. *cap. Super eo* 3. *cap. Pervenit ad audientiam* 4. *cap. Pervenit ad nos* 5. *cap. Ceterum* 6. *eod. l. Temporibus* 1. §. 3. *ff. de inſpiciendo ventre*, cum ſimilibus.

De Jure Civili etiam in cauſis criminalibus cogi poſſunt teſtes Laici ad teſtificandum. Pirhing *lib* 2. *Decretal. tit.* 21. *n.* 15. *in fin.* Reiffenſtuel *ibid. n.* 18. Sigiſmund. Scaccia *lib.* 2. *de Judiciis cap.* 10. *n.* 13. Julius Clarus *in Praxi Criminal. l.* 5. §. *final. q.* 24. *n.* 21. teſtans ſic ſervari in Jure civili de communi conſuetudine, *arg. l. Si quando* 19. *Cod. De Teſtibus*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Cauſis*, cum ſimilibus, & *cap. Super eo* 3. *in fin.*, *de teſtibus cogendis*. 13

De Jure Canonico in Cauſis Criminalibus criminaliter motis teſtes etiam Laici ordinarie cogi non poſſunt ad teſtificandum. Sic Gloſſa *in cap. Super eo, verb. Paſſim*; *in cap. Pervenit ad nos, verb. Recuſant*, *in cap. Dilectorum, verb. Super criminibus*, *de teſtibus cogendis*, Pirhing *loco c. num.* 11. cum Innocent. Abbate, Imola, & aliis ibi citatis, teſtans inſuper ſic ſentire alios Canoniſtas communiter, Reiffenſtuel *loco c. n.* 20. Farinac. *Tract. de Teſtibus quæſt.* 78. *num.* 115. dicens hanc eſſe communem ſententiam Canoniſtarum per text. *in cap. Dilectorum* 10. *de teſtibus cogendis*, ibi: *Teſtes qui fuerint nominati, præterquam ſuper criminibus (ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint) per cenſuram Eccleſiaſticam cogatis veritati teſtimonium perhibere*, ubi, ut vides, expreſſe excipiuntur Cauſæ Criminales per verba: *Præterquam ſuper criminibus*. 14

Et a fortiori dicendum eſt, quod teſtes etiam Laici cogi non poſſunt ad teſtificandum de crimine occulto, & non notorio, quamvis forte duobus, vel tribus cognitum ſit, textu expreſſo *in cap. Super eo* 3. *de teſtibus cogendis*, ibi: *Verum ſi non eſt notorium, & is, qui convenitur, factum negaverit, teſtes, qui interfuerunt facto, monendi ſunt, non cogendi, ferendum teſtimonium veritati*, & ſic tenent Jo. Andr. *in c. cap. Dilectorum* 10. *n.* 11. *verſ. In occultis, de Teſtibus cogendis*, Laym. *lib.* 3. *Theolog. moral. tract.* 6. *cap.* 4. *n.* 9. Farin. *q.* 78. *n.* 121. cum aliis ibi allegatis, Reiffenſt. *loc. c. n.* 12. ubi allegat S. Thomam, & alios. 15

Item

16 Item nec cogi poſſunt teſtes etiam Laici ad teſtificandum in cauſis criminalibus, quando ex tali depoſitione, ſeu teſtificatione imminet ipſis teſtibus grave periculum v. g. capitalis inimicitiæ. Baldus *in cit. cap. Dilectorum n.* 6. & Felinus *ibid. n.* 3. Layman *l. c.* Pirhing *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 23. Leſſius *lib.* 2. *de Juſt. cap.* 30. *dub.* 6. *n.* 50. Menochius *de Arbitrar. Judic. lib.* 2. *caſu* 487. *num.* 3. *& ſeq.* & alii paſſim. Et ratio eſt, quia nemo poteſt cogi teſtificari in præjudicium ſuorum conſanguineorum, vel affinium, textu expreſſo *in l. Lege Julia* 4. *ff. De teſtibus*, quæ eſt canonizata (* Vide ſupra *art.* 1. *n.* 110. *) *in cap. Si teſtes cauſ.* 4. *q.* 2. *&* 3. §. *Lege Julia*; Et concordat *l. Parentes, & liberi* 6. *Cod. de teſtibus*, cum ſimilibus, ergo multo minus cogitur quis teſtificari in tam grave proprium præjudicium, ut eſt inimicitia capitalis.

17 Dantur tamen varii caſus, in quibus etiam de Jure Canonico cogi poſſunt teſtes ad teſtificandum etiam in cauſis criminalibus criminaliter motis. Et ſignanter quando veritas aliter haberi non poteſt, textu expreſſo *in cap. Pervenit ad nos* 5. *de Teſtibus cogendis*, ibi: *Qui .... teſtificari recuſant, ſi aliter veritas nequiverit elici, ad illud ſunt per cenſuram Eccleſiaſticam compellendi*, juncto ejus Summario ſic habente: *Si res aliter probari non poteſt, & in cauſa criminali compellendi ſunt teſtes.* Et ſic Gloſſa *ibid. verb. Eccleſiaſticis;* Abbas *in cit. cap. Dilectorum n.* 6. Socius *in Fallentiis Regul.* 417. *fallen.* 2. Farinac. *d. q.* 78. *n.* 121. cum pluribus aliis ibi citatis, Pirhing. *loc. c. n.* 13. Reiffenſtuel *l. c. n.* 25. & alii.

18 Item compelli poſſunt teſtes ad teſtificandum etiam in Criminalibus, quando malitioſe ſe ſubtrahunt a ferendo teſtimonio timore adverſæ partis, aut gratia, vel odio aliquo, *c. Super eo* 3. *de Teſtibus cogendis*, juncto ejus Summario, in quo ſic dicitur: *Teſtis, qui timore adverſæ partis ſe ſubtrahit, teſtificari compellitur*: Adde etiam in Criminali ſecundum communem intellectum, *cap. Cum contra* 9. *eod.* ibi: *Nos igitur reſpondemus, quod teſtes prædicti, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, per Cenſuram Eccleſiaſticam, debes appellatione remota compellere veritatis teſtimonium perhibere*, juncto ejus Summario ſic dicente: *Teſtes, qui ſe ſubtrahunt, etiam in criminali cogendi ſunt.* Farinac. *quæſt.* 78. *num.* 127. cum plurimis aliis ibi citatis, Pirhing *loc. c. num.* 14. Reiffenſtuel *loc. c. num.* 26. & alii paſſim.

19 Item Teſtes etiam in Criminalibus cogi poſſunt ad teſtificandum, quando pars adverſa malitioſe impedit eorum productionem, *c. Pervenit ad audientiam* 4. *de teſtibus cogendis*, juncto ejus Summario ſic habente: *Compelluntur teſtes etiam in Criminali, quos accuſatus malitioſe accuſatori ſubtrahit.* Pirhing *loc. c. n.* 14. cum aliis ibi allegatis, Reiff. *l. c. n.* 26. Farin. *l. c.* & alii paſſim.

20 Item teſtes cogi poſſunt ad teſtificandum in crimine Hæreſis, Læſæ Majeſtatis, Conjurationis, Simoniæ, & aliis ſimiliter attrocioribus delictis. *Communis*, per claros textus *in t. Si quis per capillum* 10. *cauſ.* 22. *q.* 1. *c. Venerabilis* 11. *de teſtibus cogendis*, juncto ejus Summario ſic habente: *Ad detegendam veritatem conjurationis coguntur ſocii, etiam jurati*, cum ſimilibus aliis.

21 Ad teſtificandum regulariter in nulla cauſa cogi poſſunt parentes, & liberi contra ſe invicem, immo iſti neque volentes admittuntur, *Communis*, textu expreſſo *in l. Parentes* 6. *Cod. de teſtibus*, ibi: *Parentes, & liberi invicem adverſus ſe, nec volentes, ad teſtimonium admittendi ſunt.* Et concordat *c. Si teſtes* 3. §. *Parentes cauſ.* 4. *q.* 2. *&* 3. ubi ipſiſſima verba repetuntur.

22 Item regulariter in nulla cauſa cogi poſſunt ad teſtificandum agnati, & cognati contra ſuos conſanguineos uſque ad tertium gradum incluſive. Colligitur aperte ex *l. Lege Julia* 4. *ff. de teſtibus*, *& c. Si teſtes* 3. §. *Lege Julia cauſ.* 4. *q.* 2. *&* 3. in quo utroque loco expreſſe cavetur, ne conſanguinei inviti cogantur adverſus ſe dicere teſtimonium uſque *ad Sobrinum, & Sobrinam, Sobrinove natum*, qui tertio gradu ab invicem diſtant ut patet ex Arbore Conſanguinitatis.

23 Item regulariter in nulla cauſa cogi poſſunt ad teſtificandum contra ſe invicem Socer & Socrus; Gener & Nurus; Vitricus & Noverca; Privignus & Privigna, Patruus & Amita; Avunculus & Matertera, Maritus & Uxor, & hujuſmodi affines, *cit. l. Lege Julia, & cit. c. Si teſtes* 3. §. *Lege Julia cauſ.* 4. *q.* 2. *&* juncta Gloſſa *ibid. verb. Imperari*, cum ſimilibus, Pirhing *loc. c. num.* 23. & alii communiter.

24 Item regulariter in nulla cauſa cogi poſſunt Liberti ad teſtificandum contra patronos, nec Patroni contra ſuos Libertos, textu expreſſo *in cit. l. Lege Julia, & cit. cap. Si teſtes* §. *Ne Liberto, &* §. *Ne Patroni.* Et concordat *l. Libertorum* 12. *Cod. de teſtibus*, cum ſimilibus,

Item

25 Item regulariter in nulla cauſa cogi poſſunt ad teſtificandum ſenes majores 70. annis, valetudinarii, milites, & illi, qui cum Magiſtratu Reipublicæ cauſa abſunt, vel quibus venire non licet, textu expreſſo *in cit. cap. Teſtes* 3. §. *Inviti cauſ.* 4. *q.* 1. & 3. & *l. Inviti, ff. de Teſtibus*, cum ſimilibus.

26 Notanter autem in concluſionibus *a n.* 20. dicitur *Regulariter*, quia ſupradicti privilegiati cogi poſſunt ad teſtificandum in aliquibus caſibus. Et ſignanter, quando veritas aliter quam per ipſos haberi non poteſt. *Communis*, per textum *in cap. Pervenit ad nos* 5. *de Teſtibus cogendis* ibi: *Si aliter veritas nequiverit elici*, *cap. Venerabilis* 11. *eod.* ibi: *Ne pro defectu teſtium pereat ſua Juſtitia*, *cap. Quamquam* 2. *cauſ.* 14. *q.* 2. ibi: *Ne veritas occultetur*, cum ſimilibus. Et ratio eſt clara, quia tunc favore eruendæ veritatis eorum privilegium ceſſat, cum publica utilitas, quæ in perhibendo teſtimonio veritati verſatur, merito præponderare debeat.

27 Item dicti privilegiati cogi poſſunt ad teſtificandum in crimine Læſæ Majeſtatis, Hæreſis, & aliis atrociſſimis exceptis criminibus. Farinac. *tract. de teſtibus q.* 55. *n.* 160. & *ſeq.* Pirhing *loc. c. n.* 23. & alii communiter. Vide dicta *ar.* 1. *a n.* 79.

28 Clerici autem, & Religioſi, ubi agitur de imponenda pœna ſanguinis, ne quidem cogi poſſunt ad teſtificandum in dictis criminibus exceptis propter periculum Irregularitatis, ut notat Reiffenſtuel *loc. c. n.* 37. & fuſius id probat *lib.* 2. *Decretal. tit.* 20. *a n.* 170. ſolvens contraria. Vide *ar.* 1. *n.* 102.

29 Clerici, ſi non adſint alii teſtes, cogi poſſunt ad perhibendum teſtimonium veritatis, etiamſi cederet in aliquod damnum Eccleſiæ. Gloſſa unica *in cap. Cum nuncius* 12. *de teſtibus*, Abbas *ibid. n.* 4. Reiffenſtuel *loc. c. tit.* 21. *nu.* 41. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia in defectu probationum ceſſat omne privilegium, ne veritas occultetur, & injuſtitia foveatur, per Jura adducta *ſupra n.* 25. Iniquum enim eſſet Eccleſiam contra alium injuſte locupletari, aut manuteneri, atque etiam gravi alterius læſione veritatem opprimi.

30 Non obſtante juramento, quo teſtis juravit, ſe nihil dicturum, neque depoſiturum in Judicio, poteſt is ad teſtificandum compelli. *Communis* textu expreſſo *in cap. Pervenit ad audientiam* 4. *de teſtibus cogendis*, juncta Gloſſa *ib. verb. Juramento adſtrinxit*, *cap. Venerabilis* 11. *eod.* juncto ejus Summario ſic dicente: *Ad detegendam veritatem conjurationis coguntur ſocii etiam jurati.* Et concordat *cap. Intimavit* 18. *de teſtibus*, ibi: *Injungimus ut . . . . eos qui ſunt juramento adſtricti . . . . in teſtimonium recipere non poſtponas*. Item *cap. Conſtitutis* 45. *de Teſtibus*, ibi; *Illos autem, quos, ut dictum eſt, juraſſe conſtiterit, quod contra Archiepiſcopum nihil dicerent, denuncies juramento hujuſmodi non teneri*. Item *cap. Olim* 26. *de accuſationibus*, ibi: *Juramentis, ſi qua de tacenda veritate Abbas extorſerit, relaxatis*.

31 Immo talis poteſt teſtificari nulla prævia dicta ſui juramenti abſolutione. Gloſſa *in c. cap. Venerabilis* 11. *verb. Abſolvant*, *de Teſtibus cogendis*, Abbas *ibid. n.* 3. Pirhing *lib.* 2. *Dec. t.* 31. *n.* 29. Reiffenſtuel *ibid. n.* 45. Vallenſ. *ibid. n.* 3. Maſcard. *de probationibus*, *q.* 5. *proœmial. n.* 48. & 54. Farinac. *d. q.* 78. *n.* 150. & 151. Et ratio eſt, quia cum tale juramentum ſit temerarium, & contra bonos mores præſtitum, ne ſcilicet veritas manifeſtetur, & juſta ſententia ſequatur, non eſt obligatorium, textu expreſſo *in cap. Non eſt obligatorium contra bonos mores præſtitum juramentum*. Unde abſque ullo periculo perjurii poteſt quis ipſi contravenire, *cap. Quanto* 18. *de Jurejurando*, juncto ejus Summario, in quo ſic habetur: *Jurans ſcienter illicitum non indiget abſolutione, ſed tenetur illud non obſervare*. *Cum*, ut dicitur *ibid.* in textu *Cum juramentum, non ut eſſet iniquitatis vinculum, fuerit inſtitutum*. Et concordat *c. cap. Conſtitutis* 45. *de Teſtibus*, per textum adductum numero antecedenti, ubi, ut vides, poſteriora illa verba: *Denuncies juramento hujuſmodi non teneri*, aperte indicant tale juramentum *ipſo* Jure fuiſſe invalidum, veluti contra bonos mores præſtitum, quia ibi Pontifex non mandat ſuo Delegato, ut illos, qui ſic jurarunt, a ſuo juramento prius abſolvat, ſed ſolum ut denunciet illos, tali ſuo facto juramento non teneri.

32 Recte tamen monent ſupracitati Doctores, & alii, quod conſultius ſit abſolutionem ejuſdem ad cautelam petere, vel ſaltem quod Judex prius declaret nullitatem ejus, *arg. cap. Veniens ad Apoſtolicam* 38. *in fine*, *de Teſtibus*, ibi: *Ad cautelam abſolvatis eoſdem, ut vocati ad teſtimonium libere valeant pro utraque parte teſtari*.

33 Teſtes an, & quando poſſint, vel non in præſtando juramento uti reſtrictione mentali, ſeu amphibologia, ut Æquivocatione, Vide verb. *Juramentum art.* 1. *a n.* 13. & verb. *Reſtrictio mentalis per tot.* & vide etiam aliqua ad rem ſub verb. *Reus*.

34 Obligatur teſtis ſub gravi peccato & caritate, & ſponte ſua teſtimonium dicere, quando proximus in gravi neceſſitate de vita, fama,

vel

vel bonis fortunæ periclitatur, & malum teſtando, impediri poteſt. *Communiſſima Doctorum* in materia de Caritate: Tunc enim urget Caritas, ut innocenti, & ſic indigenti ſuccurramus.

35 Ex juſtitia autem Legali, ſeu ex obedientia tenentur ſub gravi teſtimonium ferre ſolum, quando a competente Judice legitime eſt citatus, & interrogatus. *Sic Doctores Communiter* cum S. Thoma 2. 2. *q.* 70. *art.* 1. *num.* 2. & Scoto *in* 4. *diſt.* 15. *q.* 3. Et ratio eſt manifeſta; quia juſto legitimi Superioris præcepto in re gravi, ut eſt præceptum legitimi Judicis juridice interrogantis, & teſtimonium exigentis, parendum eſt ſub mortali.

36 Tunc vero Judex juſte, ſive juridice exigit a teſtibus teſtimonium, quando hominis infamia, juſta accuſatio, vel denunciatio criminis cum ſemiplena probatione, vel aliis indiciis ſufficientibus ad teſtes examinandos, præceſſerunt. Sic ex communi Leſſius *lib.* 2. *c.* 30. *dub.* 6. Layman *Theolog. moral. lib.* 3. *tract.* 6. *cap.* 4. *num.* 8. Sporer *tom.* 2. *tract.* 5. *in VIII. præcept. Decalogi cap* 4. *ſect.* 3. *num.* 51. & alii paſſim.

37 Unde teſtis ſub mortali tenetur teſtimonium ferre in legitimo Judicio in ſequentibus caſibus. I. Si de Auctore delicti ſit ſaltem ſemiplene probatum, aut ſufficientia de hoc habeantur indicia: II. Si procedatur via accuſationis, & poſſit crimen ſufficienter probari. III. Si Auctor laboret infamia criminis patrati. *Communis*; Et ratio eſt clara, quia niſi in his caſibus obligetur quis teſtimonium ferre, nihil prodeſſent Tribunalia Juſtitiæ cum maximo Reipublicæ, & Particularium detrimento.

38 Non obligatur autem teſtis, etiam interrogante, & præcipiente Judice, teſtimonium ferre in ſequentibus caſibus. I. Si rem ſolum ex Confeſſione Sacramentali noverit, ut patet ex dictis ſub verbo *Juramentum art.* 1. *n.* 15. II. Si criminis notitia accepit ſub ſecreto naturali ad honeſtum finem, utpote Advocatus, Medicus, Chirurgus, Obſtetrix, Vir doctus, aut valde amicus &c. ad conſilium, auxilium vel remedium adhibendum miſero crimino ſo, alias ſecluderetur miſeris ſubſidium neceſſarium. Excipe tamen, ſi defectu teſtimonii immineret Communitati, aut privato aliquod grave, & notabile damnum, quia in tali caſu obligaretur ad teſtificandum, cum tunc non obligaret naturale Secretum. III. ſi crimen eſt occultum ita ut nulla publica de eo adſint indicia, quamvis fere duobus, vel tribus privatim cognitum eſſet: Niſi tamen crimen valde pernicioſum eſſet Reipublicæ, quia tunc teneretur illud teſtificari, cum bonum commune prævalere debeat particulari. IV. Si rem noverit a perſonis dubiæ, aut modicæ fidei, quia tunc poteſt ſe habere, ac ſi nihil ſciret. V. Si Auctor non laboret infamia, nec damnum timeatur poſtea. VI. Si notitiam delicti alteriuſve ſecreti per injuriam accepit, ver. gr. litteras aperiendo, vel hominem per vim cogendo, aut per ebrietatem ad id inducendo, tunc enim id teſtari non tenetur: nec juſte poteſt, cum injuria ſemel illata non ſit extendenda. VII. Si ſciat factum hominis, de quo interrogatur, a peccato & pœna alienum eſſe, ut ſi ex ignorantia hominem pro fera occidit, ſi rem alienam abſtulit ob juſtam compenſationem, vel graviſſima neceſſitate coactus; tunc enim non tenetur de eo teſtari, immo factum ſimpliciter negare poteſt, ſicuti & ipſe Reus etiam addito juramento, quia interrogatio Judicis procedit ex præſumptione commiſſæ culpæ ſeu de facto crimino ſo, quale factum recte negat etiam juratus. Sicuti ex communi docent Leſſius *loc. cit. cap.* 31. *dub.* 3. *num.* 14. Layman *loc. cit. num.* 9. *verb. Si ſcias*, Sporer *loc. cit. num.* 52. & alii paſſim. VIII. Si ex teſtificatione ſibi, vel ſuis notabile damnum immineat, non tenetur teſtari, niſi crimen Reipublicæ pernicioſum ſit, ut proditio, & hujuſmodi, & alia ratione impediri non poſſit. Sic docent Navar. 1. *Manual. cap.* 25. *& in Canon. Inter* 11. *q.* 3. Petrus Navarra *lib.* 2. *cap.* 4. Leſſius *lib.* 2. *c.* 30. *&* 31. Layman *lib.* 3. *tract.* 6. *cap.* 4. *& lib.* 4. *tract.* 3. *cap.* 14. Buſem. *lib. I. c.* 3. *art.* 4. *dub.* 6. ſecutus a La Croix *lib.* 4. *num.* 1514. Sporer *loc. cit. n.* 52. Henno *tom.* 2. *tract.* 2. *diſp. acceſſoria q.* 4. *concluſ.* 2. Pontas verb. *Teſtis*, Merbeſius *t.* 1. *Summ. Chriſt. part.* 2. *q.* 191. & alii paſſim.

39 Unde in dictis caſibus, & quoties Judex non legitime interrogat, licitum eſt teſtimonium recuſare, ſubterfugere, tergiverſari. Aut, ſi neceſſario ſit reſpondendum, veritatem diſſimulare, aut aliqua licita amphibologia, vel reſtrictione mentali eludere, juxta notata, & dicta ſub verb. *Juramentum art.* 1. *a num.* 13. verb. *Reſtrictio mentalis per tot.* & partim ſub verb. *Judex*, ac verb. *Reus* Vide *ibi*. (*)

Te-

Nota Romani Theol.

(*) Circa Teſtes in ordine ad dicendam veritatem Judici legitime interroganti, abſque ulla mentali reſtrictione: vide quæ adnotavimus Tom. 1. in verb. *Accuſatus*, poſt num. 43.

40 Teſtis in pluribus peccat. Et ſignanter ſi affirmet, quod ignorat. Item ſi veritatem, quam debebat celare, aperiat. Item ſi ſe occultet, ne interrogetur, caſu quo tenetur teſtari. Item ſi Judici, juſte, & legitime interroganti ad rem non reſpondeat. Item ſi pretium pro dicenda veritate accipiat, ſicuti peccat Judex, ſi pretium accipiat pro ferenda ſententia juſta, cum nemo poſſit aliquid accipere pro eo, ad quod tenetur ex Officio. Vide verb. *Judex a num* 33.

41 Teſtis, qui ex malitia ſcienter falſum depoſuit, præter pænas perjurii; quas incurrit, tenetur etiam ad reſtitutionem totius damni inde ſequuti propter injuſtitiam commiſſam.
42 *Communis*. Item tenetur talis malitioſus, & falſus teſtis revocare ſuum falſum teſtimonium cum pari ſuo damno, & periculo, etiam vitæ, ſi Reus a ſe injuſte pro tali teſtificatus, de ea periclitetur, & putetur revocando aliquid effecturus. *Communis*. In damno enim æquali potius habenda eſt ratio innocentis.

43 Si autem teſtis ex ignorantia invincibili, inadvertentia, aut oblivione inculpabili falſum depoſuit, quamvis teneatur retractare id quod dixit, & damnum impedire eo modo, quo poteſt, non tenetur tamen ex juſtitia ad reſtitutionem damni illati; cum neque teneatur ex re accepta, neque ex injuſta acceptione, ſeu ex delicto, & vere injuſtitiam non commiſerit. Cajetanus 2. 2. *q.* 70. *art.* 4. Navarrus *in Manuali cap.* 25. *num.* 40. Sanchez *tom.* 2. *Conſil. moral. l.* 6. *cap.* 5. *dub.* 7. Buſemb. *loc. cit.* Lezana *in Summa qq. Regular. verb. Teſtis Regular. nu.* 4. Diana, Fagundez, Corduba, & alii paſſim.

44 Item ad reſtitutionem non tenetur talis teſtis in caſu quo a parte rei per ſuum falſum teſtimonium nihil effecerit, ſeu nullum damnum cauſaverit, ex quo per falſa teſtimonia aliorum jam tota cauſa damni fuerit poſita, ita ut Judex ex hoc teſtimonio nihil penitus fuerit motus. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 30. *dub.* 7. Diana *part.* 3. *reſolut.* 105. Fagundez *in VIII. præcept. Decalog. lib.* 8. *cap.* 42. *num.* 3. Buſemb. *loco cit. circa finem*, & alii.

45 Teſtis autem, qui falſum depoſuit, non ſcienter, nec ex notabili negligentia, ſeu non ex culpa lata, ſed tantum ex culpa levi, licet non teneatur ad reſtitutionem totalis damni, tenetur tamen ad reſtitutionem partis juxta proportionem culpæ. Navarr. *loco cit. nu.* 40. Sanch. *loco cit. dub.* 27. Fagundez *loco cit. n.* 1. Lezana *loc. cit. n.* 4. Sotus *lib.* 5. *de Juſtitia q.* 7. *art.* 4.

Alia ad rem: Vide verb. *Judex*, verb. *Ju- 46
ramentum*, verb. *Reſtitutio*, verb. *Reſtrictio mentalis*, verb. *Reus*.

Teſtes plures, ſed ſingulares quoad varios 47
actus ſucceſſivos, ex quibus unicum delictum conflatur, ſi non ad pænam, ſufficientes decernuntur ad torturam pro eruenda veritate. Benedict. XIV. tom. 1. Conſtitut. 97. incip.
Sacerdos in æternum §. 4. Teſtimonium Judicis 48
omni exceptione majoris in antiquis attendi debet. Idem Conſtit. 75. incip. *Apoſtolicæ ſervitutis* §. 15.

Teſtis unicus non probat de jure. Idem tom. 49
2. Conſtitut. 28. incip. *Poſtremo menſe* §. 55.
Limita quando teſtis unicus legitimis præ- 50
ſumptionibus, & validis conjecturis adminiculatus eſt. Idem *ibid.* §. 55. Item limita, ut 51
collatio Baptiſmi per unicum teſtem fide dignum probari poſſit. Idem *ibid.* §. 31. Teſtes 52
in Judiciis Civilibus, & Canonicis admittuntur etiam mulieres, Idem *ibid.* §. 55.

Teſtes *habentes notam manum*, identitatem 53
ſcripturæ autographæ non probant, niſi validis adminiculis fulciantur id eſt comparentur cum aliis ejuſdem ſcriptis per peritos, qui de identitate characteris juxta eorum artis regulas judicium faciant, & hujuſmodi. Item Conſtitut. 46. incip. *Poſtulatum*. Teſtes examinati 54
turmatim invalidam probationem in cauſis Beatificationis, ſeu Canonizationis conſtituunt, ſed de ſubſtantia examinis formalis eſt, ut ſinguli ſeorſim audiantur. Idem *ibid.*

Teſtes pro electione ſepulturæ ſufficiunt duo. 55
Sic expreſſe reſolvit *Sacra Congreg. Concil. in Neapolitana Electionis ſepulturæ* 13. *Febr.* 1666. *lib.* 25. *Decretor. pag.* 29. *apud.* Theſaur. *Reſolut. tom.* 2. *pag.* 304. *in Cauſa Sarana Funerum*, §. Redacta, & ſæpe alibi. Nec requiri- 56
tur quod tales teſtes deponentes ſuper electione ſepulturæ recipiantur medio juramento per publicum Notarium, ut expreſſe ſtatuit *eadem Sac. Congr. in Senogallien. Funerum die* 19. *Decembr.* 1739. ubi ad ſecundum ſic propoſitum dubium; *An teſtes ſuper electione ſepulturæ deponentes, recipi debeant medio juramento per publicum notarium: ſive potius ſufficiat, eoſdem teſtes deponere oretenus cum juramento coram ipſomet Parocho, vel Vicario Foraneo;* Reſpondit: *Ad II. Negative ad primam partem & affirmative ad ſecundum*. Ita apud Theſaurum Reſolutionum *tom.* 9. *part.* 1. *pag.* 156. in dicta *Senogallien. Funerum*.

Teſtes Synodales tum in Synodis Provin- 57
cialibus, tum Diœceſanis eligebantur viri probatæ fidei, ut Diœceſim perluſtrarent, explora-

raturi an Synodalia ſtatuta cuſtodirentur, & omnia in futura Synodo fideliter referrent, quæ
58 emendanda deprehendiſſent. Differebant *a Periodeutis* ſeu Viſitatoribus, quia juriſdictione carebant. Valde utiles erant, & adhuc eſſent;
59 Difficulter tamen idonei inveniuntur, qui velint tale munus ſuſcipere, adeoque fere ubique in conſuetudinem abjerunt, & in eorum locum ſuffecti ſunt Fiſcales Epiſcoporum, & Decani, hoc eſt Vicarii Foranei, qui utique ſi doctrina, pietate, prudentia & zelo præſtarent, ac munus ſuum diligenter obirent, Synodalium Teſtium defectum ſupplerent, & compenſarent. Sic pluribus ad rem erudite ſuo more deductis tradit Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 4. *cap.* 3. *per tot.*

60 In teſtes aſſiſtentes Matrimonio contracto non præmiſſis debitis denunciationibus, excommunicatio latæ ſententiæ decerni poteſt, idem *ibid. lib.* 7. *cap.* 69. *num.* 2. Vide *tom.* 5. *verb. Matrimonium art.* 2. *ſub num.* 1.

61 Teſtes de auditu auditus, allati in Proceſſu Apoſtolico, conjungi non poſſunt in linea æqualis probationis, cum teſtibus de viſu extantibus in Proceſſu ordinario in cauſis Beatificationis, & Canonizationis Sanctorum. Benedict. XIV. in Appendice ad Tomum 4. ſui Bullarii pag. 2. Conſtitut. incip. *Cum ex relatione*
62 §. 2. Vim tamen adminiculativam habere poſſunt, modo majorem, modo minorem, pro varia circumſtantiarum conditione. Idem *ibid.* §. 3.

Additiones ex aliena manu.

63 Debent Teſtes produci coram Judice, cui fides eſt facienda, & quidem in loco Judicii quum major dicatur auctoritas præſentium Teſtium, quam Teſtimoniorum, *L.* 3. §. 4. *ff. de Teſtib.*

64 Nihilo tamen minus poteſt Judex interdum examen teſtium delegare, præſertim in civilibus; *Novell.* 90. *c.* 5. *Auth. apud* C. *de fide Inſtrum.*

65 Hinc ſponte ſua fluit, Notarios non aliter poſſe Teſtes per ſe examinare, quam ſi examen hoc a Judice delegatum ſit. Et ita hoc examen privatum a Notario factum nullum eſt, Beuſt. *ad L.* 31. *num.* 212. *ff. de Jurejurand.* Carpzov. *lib.* 3. *Reſponſ.* 87. *num.* 3. Grev. *concluſ.* 102. *n.* 1. & 9. atque adeo nihilominus modo probatio adhuc ſalva ſit, denuo a Judice juramento adſtringendi & examinandi ſunt.

66 De cetero ubi non requiritur ſolemnis probatio, ſed ſufficit nuda demonſtratio, facilius depoſitio Teſtium coram Notario admittitur uti communiter hodie in poſſeſſorio ſummariſſimo fieri ſolet, ubi præſentes, vel quaſi demonſtraſſe ſufficit.

Pariter in proceſſu exequutivo ad probandam 67
exceptionem incontinenti admitti poſſe examen Teſtium coram Notario citra delegationem, tenet Carpzov. *Juriſprud. Forenſ. p.* 1. *Conſt.* 8. *defin.* 30. quum judicium ſummarie peragatur.

TESTIUM PRÆSENTIA QUO AD MATRIMONIA. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *n.* 19. *ad* 113.

THALMUD HEBRÆORUM.

Judæi dicti ſunt a Juda quarto Jacobi Pa- 1
triarchæ filio. Unde Palæſtinæ Syriæ Regio, utpote ab eis inhabitata, Judææ nomen obtinuit. Joan. Bohem *de nation. mund. in Republic. Hebræor. cap.* 3. Card. Petra *tom.* 3. *Commentar. in Conſtit.* 2. *Innocentii IV. nu.* 1. Et Hebræi dicti ſunt ab Heber abnepote Semi filii Noe, ut notant Tertull. *in Apol. c.* 18. & poſt plures Gonzal. *in cap. Judæi* 5. *numer.* 1. *de Judæis*, Petra *loco c. n.* 1. recte advertens, quod Sacri Canones tum antiqui, cum recentiores eos utroque nomine promiſcue appellant, & Joſephus *lib.* 1. *Antiquit. Judaicarum*. Alii tamen autumant Hebraicam Gentem, & linguam fuiſſe cognominatam ex eo quod cum ipſi Abraham de terra, & cognitione ſua egredi, & terram Chanaam ingredi a Deo juſſo, ut in eam terram iret, ſuperandus fuiſſet Euphrates, dictus ſit *Hebræus*, ideſt *Tranſitor*, & inde ejuſdem Poſteri Hebræi fuerint appellati.

Thalmud Hebræorum, ſeu Judæorum he- 2
braice idem importat, quod latine ſonat diſciplina, ſeu doctrina. Sic Decian. *lib.* 5. *tractat. criminal. cap.* 12. Cardin. Petra *tom.* 3. *Commentar. in Conſtitut.* 2. *Innocentii IV. num.* 3. & alii. Sixtus autem Senenſis *lib.* 4. *Bibliothec. Sacr.* dicit nomine Thalmud ſignificari ingens, ac vaſtum opus Judaicarum Traditionum, in quo collecta ſunt Decreta omnia Rabbinorum, Sammai, Hillel, Akiba, Joſeph, & filiorum Aſamoniæ una cum aliis innumeris aliorum Magiſtrorum Statutis, ſententiis, & tam Divinarum, quam humanarum

 Le-

[illegible] , quibus nunc tota Judæorum [illegible] regitur. Ab aliis vero vocatur [illegible], tam civile quam ſacrum, denominantur etiam, ac Pandectæ & Digeſta. Sic Pignatell. tom. 5. conſult. 15. num. 14.

3 Thalmud compilare cœpit quidam Judas Simeonis filius circa annum Chriſti 150. poſt ultimam Hieroſolymæ deſolationem, inde circa annum 300. auctum, & Thalmud Hieroſolymitanum appellatum a quodam R. Johanna. Poſtremo iterum compilatum fuit cum aliis additionibus circa annum 479. a R. R. Aſe, Jeſſe, & Hemai, quæ compilatio cum Babyloniæ contigerit, exinde Thalmud Babylonicum appellatum eſt, ut referunt Decianus *loc. cit. nu.* 3. Cherubin. junior *ad Conſtitut.* 20. *Clementis VIII. ſ. tua.* 2. Voiſin. *in proœm. pugion. Fidei pag.* 5. Rota

4 *loc. cit. n.* 4. Unde Thalmud aliud eſt Hieroſolymitanum, & aliud Babylonicum.

5 Pignatell. autem *loco cit. n.* 10. habet, quod Liber Thalmud cœptus eſt anno a Domino Jeſu 100. ad umbilicum perductus anno ejuſdem 400. ſed Ben. Majemon in compendium redegit Thalmud, & ſcripſit anno 1150. & habetur ſecundo loco poſt Bibliam; & tantæ eſt auctoritas ut Thalmud.

6 Thalmud ſive Hieroſolymitanum, ſive Babylonicum, ultra infinitas ineptias, abuſiones erroneas, & ſtultitias inauditas continet tacite, vel expreſſe innumerabiles hæreſes, ſeu errores contra veteris, ac novæ Legis Scripturas, nec non contumelioſas impietates, & blaſphemias contra Deum, Sanctiſſimam Trinitatem, Salvatorem noſtrum, Beatiſſimam Virginem, Beatos Angelos, Patriarchas, Prophetas, Apoſtolos, alioſque Sanctos Dei, Sanctiſſimam Crucem, Sacramenta novæ Legis, ſacras Imagines, ſanctam Catholicam Eccleſiam, Sedem Apoſtolicam, Chriſtianam Religionem ac Chriſtianos, ac plurima alia deliramenta, quæ videri poſſunt apud Sixtum Senenſem *lib.* 2. *tom.* 1. *Bibliothecæ Sacræ*, Iſidor. Epiſcop. Hiſpal. *lib. contra Judæos n.* 49. Marquard. *de Judæis p.* 3. *cap.* 1. *num.* 49. *inter tract. magn. tom.* 14. & plura ejuſdem libri capita affert Pignatell. *cit. t.* 5. *conſult.* 14. *n.* 11. quæ referuntur ſub verb. *Hebræus a n.* 38.

7 Hujus impii, nefandique Thalmud fere infinita volumina in tota Gallia reperta, fuerunt Pariſiis juſſu Gregorii IX. Summi Ponti-

8 ficis, & auxilio Regis Galliæ tunc Sancti Ludovici anno circiter 1239. igne combuſta. Hoc idem quo ad combuſtionem Thalmudicorum voluminum ſtatuerunt Innocentius IV. Clemens IV. Honorius IV. & Joannes XXII. In Italia quoque Julius III. anno 1553. cum Feſta Tabernaculorum a Judæis menſe Septembri celebrarentur, per omnes Urbes Thalmudica volumina inquiri, & comburi juſſit. Deinde Paulus IV. per Decretum Supremæ Inquiſitionis 9

anno 1559. eorumdem Thalmudicorum voluminum perquiſitionem, & combuſtionem iterum mandavit, idque ſecere Sanctus Pius V. anno 1566. & Gregorius XIII. ſtatuentes ut ab Inquiſitoribus procedatur contra Judæos [illegible] [illegible]. Et poſtremo Clemens VIII. Conſtitut. 20. incip. *Cum Hebræorum*, omnes prædictas circa Thalmudicos 10

libros proviſiones approbans, omnibus tum Judæis, tum Chriſtianis eos retinere, aut quovis modo [illegible], etiam ſub prætextu expurgationis factæ, aut faciendæ, revocans quaſcumque licentias ac facultates a quibuſcumque, etiam Romanis Apoſtolicis, a Sede Latere Legatis, ac [illegible] quibuſcumque [illegible] conceſſas eos retinendi, legendi, [illegible], emendi, vendendi, aut de 11

[illegible]. [illegible], ut infra duos menſes a die publicationis eos retinentes locorum Ordinariis, ſive Inquiſitoribus deferrent, ab his ſtatim comburendos, indicta contra tranſgreſſores Hebræos pœna amiſſionis librorum, publicationis bonorum, aliiſque gravioribus, etiam corporis afflictivis arbitrio Ordinariorum, aut Inquiſitorum. Et contra Chriſtianos ultra præfatas pœnas, Excommunicatione latæ ſen- 12

tentiæ etiam impoſita.

13 An autem Excommunicatio lata contra Chriſtianos legentes, aut retinentes libros Thalmudicos ſit reſervata Summo Pontifici, dubitant Doctores. Quo ad Excommunicationem enim appoſitam per Bullam Pii IV. *in Indice librorum prohibitorum* poſſunt abſolvi a proprio Confeſſario, ut recenſendo tenorem ipſius Excommunicationis ab altera impoſita in Bulla Cœnæ Domini, docent Suarez *de Fide diſp.* 20. *ſect.* 3. *num.* 39. Becanus *de Fide cap.* 15. *q.* 8. Delbene *de offic. Inquiſit. part.* 1. *dubit.* 46. *per. num.* 5. *& ſeq.* Bonacina *tom.* 3. *de Cenſur. in Bulla Cœnæ diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *nu.* 2. Card. Petra *loco cit. num.* 13. ubi ſubjungit quod nec etiam poteſt dici, quod incurratur Excommunicatio lata in Bulla Cœnæ, quia procedit contra legentes libros Hæreticorum, & ſic non comprehendit iſtos Judæorum, & firmat idem Delbene *dubit.* 36. *in Corol. nu.* 1. 2. *&* 6. Bonacina *cit. diſp.* 1. *q.* 2. *punct.* 4. *num.* 21. Unde idem Petra recte concludit quod cum in Conſtitutione Clementis VIII. nulla adſit re-

reſervatio Cenſuræ, non videtur, quare poſſit dici reſervata; Sicque ſolum elicitur talis reſervatio quo ad ferentes, vel auxilium præſtantes Hebræis, ut dictos libros habeant, quia, cum ex eadem Conſtitutione iſti incurrant pœnas fautorum Hæreticorum, proinde incurrunt etiam Excommunicationem contentam in Bulla Cœnæ. Hactenus erudite ſuo more Eminentiſſimus Petra *loc. cit. num.* 13. & 14. Vide verb. *Libri prohibiti n.* 28.

Noviſſime additiones ex aliena manu.

14 Longe a veritate aberrat Ferraris noſter in taxanda Thalmudis Epoca; præterquam quod Miſna cum Thalmud, itemque Thalmud utrumque Hieroſolymitanum cum Babylonio confundit. Quoniam vero meum non eſt nunc Chronologum, aut Hiſtoricum Litterarium agere, Lectores remitto ad *Rabbinicas Bibliothecas* Bartolocci, & Wolfii. Illud autem, de quo Lectorem eumdem admonendum eſſe cenſeo, eſt, quod etſi Corpus thalmudicum multis, ac fere innumeris refertum ſit fabellis, nugis, contradictionibus, erroribus, vel etiam blaſphemiis, quarum ampliſſimum catalogum elaboravit prædictus Bartolocci, *Tom.* 3. *a pag.* 359. *ad pag.* 663. ac propterea jure in illud animadverſum ſit, diriſque flammis devorandum traditum: negari tamen nequit, quin multa adhuc in eodem reſerventur divinarum ſcripturarum explanationi, rectæque earumdem intelligentiæ, perquam utilia, necnon antiquæ, genuinæque traditiones Iſraeliticæ gentis, tum argumenta adverſus Judæorum pervicaciam, & quod maxime eſt notandum; Catholicæ Eccleſiæ apologia adverſus hujus temporis hæreticos. Abſtinere omnino nequeo ab adducendis nonnullorum Clariſſimorum Virorum teſtimoniis, & judiciis de eodem Thalmud. Illuſtriſſimus Boſſuetius in admirabili ſuo Opere, cui titulus, *Diſcours ſur l' hiſtorie univerſelle*; *part.* 2. hæc ſcripta reliquit; *Habent* (Judæi) *opus ab iis appellatum Thalmud, ideſt*, doctrina, *quod æquali cum ſacra ſcriptura, veneratione proſequuntur. Antiquorum eorum Magiſtrorum tractatus, atque ſententias in unum collectas complectitur; & quamvis partes ſingulæ, quibus magnum hujuſmodi Opus conſtat, eadem minime potiantur antiquitate; poſteriores tamen, qui inibi referuntur, auctores, priora Eccleſiæ ſecula attigere. Hac autem in collectione, inter innumeras, indecenteſque fabellas, quarum pleræque evulgatæ conſpiciuntur poſt Chriſti adventum, quædam occurrunt vetuſtiſſimarum traditionum lipſana hebraicæ gentis, probationeſque quibus facile redarguatur*. Idem eſt judicium quod de eodem Thalmud noviſſime efformavit Clar. Abbas Houtteville in egregio Opere adverſus incredulos edito, *tom.* 1. *diſcours critique pag.* 148. *Generatim*, inquit, *de Thalmud loquendo, magnum hoc Opus reſidua quædam pretioſa continet veterum Judaicarum traditionum, a quibus adjutorium poſtulari poſſe recognoſco ad Sacrarum Scripturarum intellectum... Neque aſſerere vereor, quin in ea Tractatuum, ſententiarumve caterva, quibus compactum eſt, talia reperiantur, ut ſi quis ea ſeligere apprime norit, invictiſſima ex iis elaborare poſſit argumenta pro Eccleſia cum Judæis diſceptaturus*. Præiverat Claudius Fleurii; *Diſcours ſur l' Hiſtoire Eccleſiaſtique*, V. *diſcours* §. V.

Hinc mirum non eſt, ſi Raymundus Martini dominicanæ familiæ ſec. XIII. ſplendidiſſimum ornamentum in Prooemio eximii, ſingularisque Operis *Pugionis fidei*, *n.V.* profiteatur; *Secundaria vero* (materia hujus Pugionis erit) *quædam traditiones, quas in Thalmud, & Midraſchim, ideſt Gloſſis, & traditionibus antiquorum Judæorum reperi, & tamquam Margaritas, quaſi de quodam maximo fimario ſuſtuli non modice lætabundus*. Quod & fideliter præſtitit pius, doctuſque Vir maximo cum Eccleſiæ emolumento, adeo ut, omnes quotquot in poſterum Chriſtianam Religionem adverſus Judaicam perfidiam vindicare aggreſſi ſunt, a Raymundo arma commodarint. Eamdem & ipſe Spartam ſecutus quantocius, nedum adverſus Judæos, verum etiam adverſus Eterodoxos hujus temporis, Eccleſiæ Catholicæ dogmata propugnabit thalmudicis, cæteriſque Judaicis traditionibus in cæno Rabbinicorum voluminum involutis V. C. Abbas D. Bernardus Poch. 15

THEOLOGIA, THEOLOGUS.

Theologia eſt Divinarum rerum ex iis, quæ revelata ſunt, Sacra Doctrina. *Eſt in re communis*. 1

Theologia eſt quintuplex, ſcilicet Poſitiva, Aſcetica, Polemica, Scholaſtica, Moralis. *Sic Doctores communiter*. 2

Theologia *Poſitiva* eſt, quæ in ſenſu Scripturæ, Traditionum, Decretorum Pontificiorum, & Definitionum Conciliorum explicando occu- 3

 ſpatur,

patur, vel eſt Theologia Sanctorum Patrum,
& aliorum Sacræ Scripturæ, ac Sacrorum Ca-
nonum Interpretum, & ideo dicitur *Poſitiva*,
quia ponit fundamenta pro conſtruendis argu-
mentationibus Theologicis; ejus præcipua fun-
ctio eſt interpetrari Sacras Scripturas, Tradi-
tiones, ac Sacros Canones.

4 Theologia *Aſcetica*, ſeu *Myſtica*, aut *Af-
fectiva* eſt, quæ non tam rationis diſcurſu,
quam ſimplici mentis intuitu affectuoſe res di-
vinas contemplatur, & ſapit, & ideo, non
ſolum intellectum illuminat, ſed præſertim
voluntatem inflammat, & dicitur *Aſcetica*,
quia potiſſimum docetur in Aſceteriis Reli-
gioſorum; ac ejus præcipua functio eſt trade-
re Doctrinas ad perfecte virtutes conſequendas
neceſſarias, & docere veram perfectionem Chri-
ſtianam.

5 Theologia *Polemica*, ſeu *Dogmatica*, aut
Theoretica eſt, quæ Fidei dogmata, & Myſte-
ria Fidelibus exponit, & contra Infideles de-
fendit, & dicitur *Polemica* a quodam ver-
bo Græco, quod bellum ſignificat, quia tra-
ctat controverſias, & docet modum defenden-
di veram Fidem, & expugnandi Hæreſes.
Et ejus præcipua functio eſt ponere vera Fi-
dei Myſteria fidelibus, ut confirmentur, &
infideles convincere de erroribus, ut conver-
tantur.

6 Theologia *Scholaſtica* eſt, quæ artificioſa
methodo, & ſyllogiſtice de rebus Divinis diſ-
ſerit ad differentiam Poſitivæ, quæ privata
Sacrarum Scripturarum lectione, & exercita-
tione SS. P. P. comparantur. Et dicitur *Scho-
laſtica*, quia in Scholis traditur, & a Docto-
ribus Scholaſticis eſt inducta. Et ejus præci-
pua functio eſt deducere concluſiones certas ex
principiis partim Fidei, & partim luminis na-
turalis.

7 Theologia *Moralis* eſt, quæ de rebus ad mo-
res pertinentibus in ordine ad ſalutem concluſio-
nes proponit, eaſque argumentis facilioribus
declarat, & confirmat. Et dicitur *Moralis*,
quia Mores ad Fidei Chriſtianæ regulam or-
dinat; Et ejus præcipua functio eſt actus hu-
manos, ſeu morales hominum dirigere, & ad
id explicare, & reſolvere caſus conſcientiæ.

8 Theologia ratione ſubjecti, in quo recipi-
tur, dividitur in Theologiam Dei, in Theo-
logiam Beatorum, & in Theologiam Viato-
rum. *Theologia Dei* eſt, quæ immediate in-
nititur lumini ſupernaturali increato, nempe
intellectui Divino. *Theologia Beatorum* eſt,
quæ innititur lumini ſupernaturali creato cla-
re, & evidenter manifeſtativo, nempe viſioni
beatificæ, *Theologia Viatorum* eſt, quæ inniti-
tur lumini ſupernaturali creato, ſed obſcuro,
nempe Fidei. Theologia Dei eſt comprehenſi-
va, Theologia Beatorum eſt intuitiva, Theo-
logia Viatorum eſt diſcurſiva.

Theologia ratione objecti, circa quod ver- 9
ſatur, dividitur in Theologiam neceſſariorum,
& in Theologiam contingentium. *Theologia
neceſſariorum*, eſt quæ reſpicit veritates neceſ-
ſarias, ut Unitatem Dei in eſſentia, Trinitatem
in Perſonis, Infinitatem in ſuis Attributis, ſeu
unico verbo, eſt, quæ reſpicit Deum ad in-
tra. *Theologia contingentium* eſt, quæ reſpicit
veritates contingentes, ut Creationem Mundi,
Incarnationem Divini Verbi, Creaturas, quas
Deus libere vel creat, & moderatur in ordi-
ne Naturæ; vel vocat, & juſtificat in ordine
Gratiæ; vel beatificat, & coronat in ordine
Gloriæ, ſeu unico verbo eſt, quæ reſpicit Deum
ad extra.

Theologiæ objectum eſt omnis veritas ali- 10
quo modo ad Deum pertinens, & deducibi-
lis ex revelatis; reductive autem & ultima-
te eſt ipſe Deus; & hoc clare patet tum ex
ipſius nomine: vocatur enim Theologia ex
quo ſit ſcientia, vel ſermo de Deo, & tum
ex hoc, quod omnia, de quibus agitur in
Theologia, directe, vel indirecte ipſum Deum
reſpiciant.

Theologia Dei non eſt proprie ſcientia; Ad 11
rationem enim ſcientiæ requiritur diſcurſus,
ſeu progreſſus a minus notis ad notiora, Deus
autem omnia unico actu clariſſime intelligit.
Theologia Beatorum de neceſſariis eſt ſcien-
tia. Habet enim omnes conditiones ad ſcien- 12
tiam requiſitas, & etiam diſcurſum, de quo
majus eſt dubium, quia Beati ex Scoto prius
ſaltem natura intelligunt quidditatem rei, quam
proprietates. Theologia Viatorum non eſt pro- 13
prie ſcientia: Deficit enim ipſi evidentia, cum
nitatur in Fide, quæ eſt obſcura; Poteſt tamen
dici ſcientia lato modo, ſumendo ſcientiam pro
cognitione ita certa, ut ipſius certitudo æqui-
polleat evidentiæ, ut habetur ex Scoto *q. 3.
Prolog.*

Theologia in ſe, & in quocumque intellectu 14
eſt ſapientia; ſepoſita tamen evidentia in in-
tellectu Viatorum: Eſt enim cognitio rerum
altiſſimarum, nempe Dei, & Divinorum, quæ
habetur per rationes altiſſimas, ſcilicet per Fi-
dem in intellectu Viatorum, per lumen Glo-
riæ in intellectu Beatorum, & per eſſentiam
Divinam in intellectu Dei. Quod eſt proprium 15
Sapientiæ, quæ definitur, quod ſit notitia re-
rum Divinarum per altiſſimas cauſas.

Theo-

16 Theologia Dei non eſt practica, ſed ſpeculativa. Ipſa enim non eſt regulativa, cum intellectus Dei nequeat regulare Divinam voluntatem, ex quo ipſa ſit ſumme recta, & regula omnium, nec poſſit habere malos actus, adeoque non eſt regulabilis, & conſequenter Dei Theologia nec eſt regulativa, nec practi-
17 ca. Theologia autem Beatorum, & Viatorum eſt practica: Operatur enim circa objectum ipſum diligendo, nec manet in ſola contemplatione Dei, ſed excitat voluntatem ad Deum amandum, & ſic dirigit praxim: Et hæc aliqualis breviter de Theologia perſtricta notitia ſufficiat. Reliqua de ea, tum poſitiva, tum Aſcetica, tum Polemica, tum Scholaſtica, tum Morali relinquendo videnda apud ſuos reſpective Auctores, qui fuſe ad rem integra volumina ediderunt.

18 Hic juvat addere quod in noſtro Minoritico Ordine primus omnium legitime Sacram Theologiam interpretatus eſt S. Antonius de Padua cum facultate ut ſequitur S. P. noſtri Franciſci.

Cariſſimo meo Fratri Antonio.

Frater Franciſcus in Chriſto ſalutem.

Placet mihi quod Sanctæ Theologiæ Litteras Fratribus interpreteris; ita tamen, ut neque in te, neque in ceteris (quod vehementer cupio) extinguatur ſanctæ orationis ſpiritus juxta Regulam, quam profitemur. Vale.

Recepta hac Seraphici S. Patris Patentali facultate primam Cathedram Scholaſticæ Doctrinæ aperuit S. noſter Antonius in noſtro Fratrum Minorum Ordine, eamque docuit in Alma ſtudiorum Matre Civitate Bononiæ, ac in aliis Galliæ, & Italiæ Civitatibus, & poſtremo in Civitate Paduæ, ubi glorioſum, ac miraculoſum vitæ ſuæ curſum complevit; & præ innumerabili miraculorum multitudine, nondum a ſuæ glorioſæ mortis tranſacto anno (quod mirum eſt) a Gregorio IX. plaudente Urbe, & Orbe in Civitate Spoleti (ubi tunc aderat Romana Curia) Sanctorum Faſtis omni cum ſolemnitate fuit adſcriptus. Sic P. Petrus Antonius de Venetiis in Viridario Seraphico italice conſcripto *tom.* 2. *cap.* 2. *pag.* 9. aliique apud Wadingum ad *annum* 1222. & habetur in Opuſculis ejuſdem S. P. Franciſci *tom.* 1. *Epiſtola tertia.*

19 Quo ad ea, quæ concernunt Theologum. Vide verb. *Canonicus art.* 9. *a num.* 1. *uſque ad num.* 44. ubi abunde de omnibus.

THESAURUS S. M. ECCLESIÆ. Vide verb. *Indulgentia art.* 1. *a n.* 4.

THESAURUS. Vide verb. *Dominium art.* 3. *a n.* 26. *a n.* 45.

THURIFICATIO.

Thurificatio juxta formam Cæremonialis cum unico tantum Thuribulo eſt facienda. *Sacra Congr. Rit. in Lucerina* 21. *Julii* 1618. apud Aldan. *in Compendio Canonicarum reſolutionum lib.* 1. *tit.* 9. *num.* 34. & Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Thurificatio n.* 1. 1
Uſus enim duorum Thuribulorum non probatur. *Sacr. Cong. Rit. in Alexandrina* 15. *Martii* 1608. *in reſponſ. ad* 2. *dub. & in dict. Lucerina* apud Aldan. *loco cit. n.* 36. & Barboſa *l. c. n.* 2. 2

Thurificationis munus eſt Diaconi, qui etiamſi ſit ex Dignitatibus, vel Canonicis, poſt incenſatum Epiſcopum, debet alios Prælatos, ſi adſint, Magiſtratum Sæcularem, Dignitates, & Canonicos incenſare; Manſionarios vero, & alios Capellanos, alius Capellanus, ſeu Magiſter Cæremoniarum pro Eccleſiæ conſuetudine incenſare debet. *Sacra Congreg. in Lucen.* 10. *Julii* 1600. apud Aldanum *l. c. n.* 37. Barboſ. *l. c. n.* 3. 3

Thurificatio debetur Canonicis paratis ante Vicarium Generalem. *Sacra Congregat. Rit. in Egitanien.* 3. *Auguſti* 1602. *& in Tiburtina* 6. *Martii* 1610. apud Barboſ. *loco cit. num.* 10. *& tract. de Canonicis c.* 18. *n.* 29. 4

Thurificatio debetur prius Canonicis Cathedralis, & Collegiatæ, quam Gubernatori, & Officialibus. *Sacra Congregat. Rit. in Camplen.* 28. *Januar.* 1612. apud Sellium *in Selectis Canonicis cap.* 16. *num.* 23. & Barboſa *loco citat. n.* 11. Vide tamen *infra a num.* 32. *ad* 39. 5

Finito Evangelio Miſſæ ſolemnis, cui aſſiſtit Epiſcopus cum Cappa, thurificandus eſt celebrans, non vero Epiſcopus. *Sacra Congr. Rit.* 4. *Auguſt.* 1663. apud Pittonum *Conſtit. ad Canonicos n.* 720. 6

Thurificatio in Eccleſia Collegiata exempta, præſente Epiſcopo cum Canonico Eccleſiæ Cathedralis, & Abbate cum Canonicis, dictæ Eccleſiæ Collegiatæ, debetur primum Epiſcopo triplici ductu Thuribuli, & poſt Epiſco- 7

pum immediate Canonico Cathedralis Eccleſiæ duplici ductu, deinde Abbati etiam duplici ductu. *Sacra Congreg. Rit. in Alexandrina S. Petri in Bergolio 7. Februarii* 1604. apud Barboſa *loco cit. num.* 12. *&* *tract. de Canonicis cap.* 34. *num.* 32. Et iterum in Decretis Generalibus 22. *Septembr.* 1659. §. 15. ibi: *Epiſcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (niſi celebret (pariter duplici, ac ſubinde Canonici, vel Monachi Abbatialis Eccleſiæ unico tantum ductu thurificentur*. Vide verb. *Abbas*, ubi dantur Decreta per extenſum.

8 Canonicis Collegiatæ thurificatio debetur ante Rectores, & Beneficiatos aliarum Eccleſiarum Parochialium, etiam quando in eorum propriis Eccleſiis ſimul Divinis interſunt, nec eſt hujuſmodi Cæremonia aliquo prætextu omittenda, ſi ex conſuetudine fieri ſolet. *Sacra Congregat. Rituum in Calaguritana* 1. *Junii* 1601. apud Aldan. *loc. cit. num.* 40. Barboſa *loc. cit. n.* 23.

9 Thurificatio debetur duplici ductu Thuribuli Canonicis Collegiatæ; Clericis vero Parochialium Eccleſiarum unico ductu. *Sacra Congregat. Rit. in Cæſarauguſtana de Daroca* 19. *Januarii* 1613. apud Barboſam *loco citato n.* 14. *& tract. de Canonicis cap.* 18. *n.* 66.

10 Thurificatio debetur duplici ductu Portionariis, & aliis Beneficiatis, ſicut & Canonicis, quando tales Portionarii, & Beneficiati in reliquis omnibus, & per omnia æquiparantur Canonicis, & æqualiter incedunt in Proceſſionibus, & ſedent in æqualibus ſcamnis, non obſtante Cæremoniali Libro, qui intelligitur, quando non adſunt Presbyteri, qui ſunt omnino æquales Canonicis. *Sacra Congregatio Rit. in dicta Cæſarauguſtana de Daroca* 21. *Martii* 1615. apud Barboſa *loco citato num.* 25. *& tract. de Canonicis cap.* 34. *num.* 34.

11 Dignitatibus hinc inde diſtributis in choro debent incenſari eæ cum Canonicis ab una parte, deinde aliæ cum aliis Canonicis ab altera parte; Non vero omnes Dignitates ſimul ante omnes Canonicos. *Sacra Congreg. Rit.* apud Gavant. *in Manual. Epiſcop. verb. Miſſa Conventualis in addit. num.* 3. apud Pitton. *Conſtit. ad Canonicos n.* 123.

12 Aſſiſtentes Epiſcopo, licet ſint minus digni, ratione aſſiſtentiæ ante Dignitates thurificantur, & recipiunt pacem. *Sacra Congregat. Rit. in Bracharen.* 19. *Junii* 1608. apud Barboſ. *tract. de Canonicis cap.* 33. *num.* 15. *&* 16. & Pitton. *loco cit. num.* 140.

13 Archidiaconus, qui ſuſtinet baculum Epiſcopi, dum celebrat ſolemniter, thurificandus eſt immediate poſt Diaconos aſſiſtentes. *Sac. Congr. in d. Bracharen.* 19. *Junii* 1608. apud Barboſ. *tract. de Canonicis cap.* 5. *n.* 52. *& cap.* 33. *n.* 22.

14 Aſſiſtens Presbyter ſive Dignitas ſit, ſive Canonicus, thurificare debet Epiſcopum, & non Diaconus Evangelii. *Sac. Rit. Congreg. in Placentina* 19. *Maii* 1607. apud Barboſ. *tract. de Canonicis cap.* 23. *num.* 17. *&* Pittonium *loc. cit. n.* 207.

15 Thurificatio non debetur Epiſcopo a Canonico, vel dignitate aſſiſtente genibus flexis, ſed ſtante. *Sacr. Congregat. Rit. in Uſcenſi* apud Barboſ. *in Summ. loc. cit. num.* 4. *& tract. de Canonicis cap.* 33. *num.* 29. & Aldan. *loc. cit. n.* 38.

16 Thurificatio cum triplici ductu Thuribuli unico tantum, & digniori, ideſt Epiſcopo convenit. *Sac. Cong. Rit. in Vintimilien.* 11. *Decemb.* 1604. *& in Civitat. Ducal.* 11. *Novemb.* 1614. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 5. *& tract. de Canonicis cap.* 34. *num.* 26. Pitton. *loc. cit. num.* 281.

17 In abſentia vero Epiſcopi thurificatio fieri debet Celebranti triplici ductu juxta Regulas Ceremonialis. *Sac. Congreg. Rit. in Patavina Plebis Sacci* 9. *Maii* 1606. *& in Comen. Valutiæ* 30. *Januarii* 1616. apud Pitton. *loc. cit. nu.* 281. & Barboſ. *loc. cit. num.* 6.

18 Dignitatibus autem, & Canonicis Cathedralium in ſuis Eccleſiis duplici, ceteris vero de choro unico ductu thurificatio debetur. *Ead. Sac. Cong. Rit. in d. Patavina, & Comenſi* apud Pitton. *l. c.* & Barboſ. *l. c. n.* 7.

19 Unde thurificatio duplici ſolum ductu debetur Dignitatibus Cathedralium, niſi firmiter probetur immemorabilis, quod triplici ductu thurificentur, abſente Epiſcopo. *Sac. Cong. Rit. in Caſertanà* 16. *Septembr.* 1632. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 8. *tract. de Canonicis c.* 34. *num.* 31.

20 Thurificatio non debetur Canonicis ab Epiſcopo celebrante. *Sac. Congreg. Rit. in Uladiſlanien.* 2. *Martii* 1613. apud Sellium *in Selectis Canon. cap.* 16. *num.* 22. Barboſ. *loc. cit. num.* 9.

21 Thurificatio duplici, non autem triplici ductu debetur Vicario Generali ſedenti in choro, licet ſupra Canonicos & ſit Prælatus. *Sacra Congr. Rit. in Nepeſina* 14. *Januarii* 1617. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 16. *& tract. de Canonicis cap.* 34. *n.* 29.

22 Thurificatio debetur Magiſtratui poſt Canonicos

nicos æquis ductibus. *Sacr. Cong. Rit. in Interamnen.* 20. *Junii* 1600. *& in Faventina eadem die & Anno* apud Aldan. *loc. cit. n.* 41. Barboſ. *loc. cit. n.* 17. Nam Canonici ante Magiſtratum thurificandi ſunt, tam in Cathedrali, quam in aliis, in quibus ſimul convenerint; ubi talis eſt conſuetudo. *Sac. Rit. Congreg. in Narnien.* 15. *Junii* 1605. apud Barboſ. *loc. cit. num.* 17. *& tract. de Canonicis cap.* 18. *num.* 75.

23 Thurificatio a Presbytero celebrante non eſt præſtanda Domino loci, nec aliis, *Sacr. Congr. Rit. in Calaguritana* 5. *Julii* 1614. apud Aldan. *loc. cit. num.* 42. & Barboſ. *l. cit. num.* 18.

24 Circa thurificationem autem Baronis Domini loci ſervanda eſt conſuetudo. *Sac. Rit. Con. in S. Agathæ* 17. *Novemb.* 1607. apud Sellium *in Selectis Canonicis cap.* 56. *num.* 58. & Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Conſuetudo circa thurificationem n.* 5.

25 Curatus, ſive Rector Eccleſiæ Parochialis tamquam caput Eccleſiæ thurificandus eſt ante Dominum Loci. *Sacra Congr. Rit. in Turritana* 7. *Auguſti* 1610. apud Sellium *loc. cit. cap.* 71. *num.* 20. & Barboſ. *loc. cit. verb. Curatus n.* 12.

26 Diaconus Evangelii debet thurificare Chorum, nec ab eo munere excuſatur ſub prætextu contrariæ conſuetudinis. *Sacra Congreg. Rit. in Alexandrina* 15. *Martii* 1608. *in reſponſ. ad dub.* 10. apud Aldan. *loc. cit. tit.* 9. *num.* 35. & Barboſ. *loc. cit. verb. Diaconus n.* 4.

27 Diaconus debet incenſare Canonicos, & alios, non tamen Manſionarios. *Sacr. Congr. Rit. in Lucerina* 20. *Aprilis* 1620. apud Aldan. *loc. cit. num.* 34. & Barboſ. *loc. cit. n.* 3.

28 Diaconus non debet dare pacem Laicis, nec Domino Loci. *Sacr. Congr. Rit.* 5. *Julii* 1614. apud Gavant. *in Rubricis Miſſalis part.* 2. *tit.* 10. *num.* 8. *verſ. Ordo*, & Barboſ. *loc. cit. n.* 6.

29 Conſuetudo, ut Vicarius Ceneralis thurificetur ante Canonicos ſervanda eſt, ſive qui thurificat ſit Canonicus, ſive Acolythus. *Sacr. Congr. Rit. in Alexandrina* 15. *Martii* 1608. apud Sellium *loc. cit. cap.* 56. *n.* 53. & Barboſ. *loc. cit. verb. Conſuetudo circa thurificationem num.* 1.

30 Conſuetudo loci, vel Eccleſiæ ſervanda eſt, ut Vicarius Generalis ſit thurificandus, & debeat accipere Candelam, Cinerem, Palmam, & adorare Crucem ante, vel poſt Capitulum. *Sacr. Congreg. Rit. in Neocaſtr.* 19. *Januarii* 1607. apud Sellium *loc. cit. cap.* 56. *n.* 54. Barboſ. *loc. cit. n.* 2.

Conſuetudo, ut Manſionarii ab una parte thurificentur immediate poſt Canonicos ejuſdem partis, antequam thurificentur Dignitates, & Canonici, qui ſedent ab alia parte Chori, non eſt ſervanda. *Sac. Cong. Rit. in Placentina* 19. *Maii* 1607. *in reſponſ. ad dub.* 3. apud Sell. *loc. cit. cap.* 56. *num.* 57. & Barboſ. *loc. cit. n.* 4. 31

Conſuetudo ut Gubernator thurificetur immediate poſt Epiſcopum, ſervanda eſt. *Sacr. Congreg. Rit. in Alexandrina* 15. *Martii* 1608. *reſponſ. ad dub.* 4. apud Sell. *loc. cit. cap.* 56. *n.* 59. Barboſ. *loc. cit. n.* 6. 32

Conſuetudo incenſandi Gubernatores Civitatum Sedis Apoſtolicæ, qui ſunt Referendarii, & Prælati, & utuntur Rochetto ante Canonicos poſt Epiſcopum, ſervanda eſt. *Sac. Cong. Rit. in Cæſenaten.* 7. *Decemb.* 1601. apud Sell. *loc. cit. cap.* 56. *num.* 60. & Barboſ. *loc. cit. num.* 7. 33

Conſuetudo, quod Gubernator Status thurificetur, & habeat pacem ante Rectores, & Curatos Eccleſiarum, ſervanda eſt. *Sacr. Cong. Rit. in Gotian. in Sardinia* 5. *Julii* 1615. apud Sell. *loc. cit. cap.* 56. *num.* 61. Barboſ. *loc. cit. n.* 8. 34

Conſuetudo laudabilis, quod Gubernator non thurificetur, nec oſculetur librum Evangelii, nec habeat pacem immediate poſt Epiſcopum, ſervanda eſt. *Sacr. Congr. Rit. in Tullen.* 2. *Auguſti* 1603. apud Sellium *loc. cit. num.* 62. Barboſam *loc. cit. n.* 9. 35

Gubernator Protonotarius cum habitu Prælatitio, ideſt Rochetto, & Mantello Divinis aſſiſtens thurificandus eſt ante Canonicos immediate poſt Epiſcopum. *Sac. Congreg. Rit. in Faventina* 5. *Julii* 1603. apud Aldan. *loc. cit. tit.* 16, *num.* 64. & Barboſ. *loc. cit. verb. Gubernator n.* 10. 36

Gubernator digniſſimus, & perpetuus, thurificandus eſt immediate poſt Epiſcopum, & ante Canonicos, etiam paratos. *Sacr. Congr. Rit. in Alexandrina* 15. *Martii* 1698. *in reſponſ. ad dub.* 4. apud Sellium *loc. citat. cap.* 27. *num.* 34. Barboſam *loc. cit. verb. Gubernator num.* 11. 37

Gubernator Civitatis etiam non Prælatus thurificandus eſt immediate poſt Canonicos aſſiſtentes ante alios Canonicos; abſente vero Epiſcopo, immediate poſt Vicarium Generalem. *Sacr. Congr. Rit. in Faventina* 9. *Maii* 1606. *& in Fanen.* 1. *Septemb.* 1607. apud Sell. *loc. cit. cap.* 27. *num.* 75. Barboſ. *loc.* 38
39 *cit. num.* 12. Etiamſi Gubernator ſit uxoratus. *Ead. Sacr. Congr. in Faventina* 17. *Nov.* 1607. apud

apud Sell. *loc. cit. cap.* 27. *n.* 36. Barboſ. *loc. cit. num.* 12.

40 Gubernator Civitatis thurificandus eſt duplici, & non triplici ductu Thuribuli. *Sacr. Rit. Congr. in Civitatis Ducalis* 11. *Novembr.* 1614. apud Sellium *cit. cap.* 27. *num.* 38. Barboſ. *loc. cit. n.* 15.

41 Quoad thurificationem triplicis ductus licet per Regulas Cæremonialis debeatur ſoli Epiſcopo, vel celebranti; Nihilominus ſi adeſt immemorabilis conſuetudo, quod alii pariter thurificentur triplici ductu, ea omnino ſervari debet. *Sac. Cong. Rit. in Caſertana* 18. *Septemb.* 1632. apud Pitton. *Conſt. ad Canonicos num.* 957.

42 Dignitatibus in choro non debetur thurificatio triplici, ſed duplici tantum ductu, non obſtante quod ibi amiſſis diſtributionibus, perſona, quæ habet Dignitatem incederet, cum Rochetto, & habitu Protonotarii, ut reſpondit *Sacr. Congr. Rit. contra Præpoſitum Eccleſiæ Inſulanæ* 21. *Martii* 1699. apud Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. n.* 18.

43 Thurificatio cum triplici ductu nec debetur Vicario Apoſtolico. *Sacr. Congr. Epiſcop. in Melphien.* 28. *Auguſti* 1689. apud eumdem *num.* 19.

44 Neque primæ Dignitati Eccleſiæ Collegiatæ S. Mariæ in Coſmedin Urbis. *Congregatio deputata trium Cardinalium die* 4. *Septembr.* 1705. *in reſponſ. ad dub.* 31. apud eumdem Monacell. *loc. cit. n.* 20.

45 Thus, & Pax Domino Loci debet dari juxta formam libri Cæremonialis. *Sac. Congr. Rit. in Strongolen.* 4. *Mart.* 1606. apud Sellium *in Selectis Canonicis cap.* 18. *num.* 29. & Barboſ. *loc. cit. verb. Pax n.* 6.

46 Mulieribus non datur thus, & pax inter Miſſarum ſolemnia. *Sac. Cong. Rit. in Paten.* 28. *Januar.* 1612. *& in Lucerina* 3. *Junii* 1617. Et an aliquando debeat dari; remittitur arbitrio Epiſcopi. *Eadem Sacr. Congr. in d. Paten.* 28. *Januarii* 1612. apud Sell. *loc. cit. num.* 11. & *cap.* 51. *num.* 17. Barboſ. *loc. cit. verb. Mulier num.* 5. *& verb. Pax num.* 8. Non debere autem dari niſi Reginis, & magnis Principiſſis, non obſtante conſuetudine contraria, decrevit eadem Congr. *in Larinen.* 6. *Decembr.* 1702. apud Monacell. *ſuppl. ad* 3. *tom. n.* 4.

47 Canonici, & Beneficiati, ac Magiſtratus in Veſperis quando aſſiſtunt Beneficiati cum Pluvialibus, thurificandi ſunt per aliquem ex dictis Beneficiatis aſſiſtentibus Pluviali indutis. *Sacra Congregat. Rituum in Turritana* 5. *Jul.* 1631. apud Pitton. *Conſtitution. ad Canonicos num.* 514.

48 Canonicus Locumtenens Epiſcopi debet in Choro ſedere in loco ſuæ receptionis in habitu Canonicali, nec eis competit Pacis, & Thuris honor ante Dignitates, & non lucratur diſtributiones, niſi ſedeat in ſuo Stallo cum habitu Canonicali. *S. Cong. Rit. in Hidruntina* 10. *Nov.* 1612. apud Pitton. *loc. cit. num.* 264. & Barboſa *tractat. de Canonicis cap.* 38. *n.* 40.

49 Prior Collegiatæ, ſi in Cathedrali præſens fuerit ſimul cum illius Dignitatibus & Canonicis duplici ductu thurificandus eſt, quamvis nullam habeat præcedentiam ſupra Canonicos Cathedralis. *Sacr. Congregat. Rit. in Tuſcanenſi* 19. *Auguſti* 1619. apud Pitton. *loc. cit. n.* 356. & Barboſa *tract. De Canonicis c.* 11. *num.* 8. *&* 9.

Tam Dignitates, quam Canonici a latere digniori Chori ſedentes prius thurificandi ſunt, quam Dignitates, & Canonici qui ſedent a latere Chori minus digno. *Sac. Rit. Cong. in Benevent.* 5. *Dec.* 1648. 50

In Feria VI. Paraſceves thurificanda ſunt Oblata; ſed poſt thurificationem Oblatorum, non eſt iterum thurificandum SS. Sacramentum, ob cujus tamen præſentiam non eſt omittenda thurificatio Crucis; ſed Crux, & Altare thurificanda ſunt eo prorſus modo, quo fit in aliis Miſſis, non omiſſis debitis genuflexionibus, tranſeundo ante SS. Sacramentum. *Sac. Rit. Congr. in Panormit.* 5. *Jul.* 1698. 51

Reliquia SS. Crucis non eſt incenſanda a celebrante genuflexo. *Sac. Rit. Congr. in Brixien.* 15. *Septemb.* 1636. ubi etiam ſtatuit, quod non eſt genuflectendum a Capitulo, & Clero proceſſionaliter tranſeuntibus ante Altare, in quo recondita eſt ipſa Reliquia SS. Crucis; Et quod poſt expoſitionem dictæ Reliquiæ SS. Crucis, vel poſt ejus delationem in Proceſſione, benedicendus eſt populus cum ipſa. 52

Thurificatio non debetur Laicis a Diacono Parato, vel Beneficiato, ſed a ſolo Clerico cotta induto, ut ſæpe reſolvit *S. Congr. Rit.* & ſignanter *in Paten.* 21. *Mart.* 1609. *& in Calaguris.* 5. *Jul.* 1614. teſte Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 7. *num.* 30. & Urſaya *tom.* 2. *diſceptat.* 7. *num.* 12. 53

Diaconus miniſtrans thus Canonico celebranti, ut benedicat, debet dicere *Benedicite Pater Reverende, & non Pater Reverendiſſime. Sac. Congr. Rit.* 4. *Apr.* 1699. Si autem celebrans ſit Epiſcopus, debet dicere *Pater Reveren-* 54

verendiſſime, ex Cæremon. Epiſcop. *libr.* 1. *cap.* 23. Et nonnulla Cæremonialia Regularium relata a Franciſco Maggio *in lib. de Offic. Chori opuſc.* 4. *diſquiſit.* 23. præſcribunt etiam Abbatibus Generalibus, ſeu Præpoſitis pariter Geralibus in tali circumſtantia debere dici a Diacono *Benedicite Pater Reverendiſſime*. Sic eruditiſſimus P. Merati *tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 4. *num.* 19. Si vero Celebrans ſit Cardinalis, dicit *Benedicite Pater Eminentiſſime*, ut tradit dict. Merati *loc. cit. tit.* 14. *num.* 26. Sicut celebrante Summo Pontifice *Pater Beatiſſime*.

55 Facta de more a Celebrante incenſatione Altaris, Diaconus incenſet ipſum Celebrantem triplici ductu. Si autem in Presbyterio adſit Epiſcopus Diœceſanus, Diaconus ipſum incenſabit triplici ductu, & celebrantem duplici: Et ſi adſit Legatus, vel alii Cardinales, ipſi triplici ductu, & Epiſcopus, ac celebrans duplici thurificantur; Cæremon. Epiſcop. *lib.* 1. *cap.* 23. Cæremon. Ordinis Minor. *par.* 3. *cap.* 2. Bongiovanni in Silva Sacrar. Cæremoniar. *lib.* 3. *cap.* 11. *&* *lib.* 9. *cap.* 2. Merati *tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 7. *num.* 73. poſt Gavant. *ibid. litt.* C. & alii paſſim. Et ſi adſint Epiſcopi exteri, vel alii Prælati, honoris gratia thurificantur immediate poſt celebrantem triplici ductu, ſicuti & triplici ductu incenſabitur ipſe Celebrans; Ord. Minor. *loc. cit.* Merati *loc. cit.* Bongiovanni *loc. cit.* & alii; Quod tamen intelligendum eſt in abſentia ſupradictorum Digniorum.

56 Cum Diaconus acceſſerit ad incenſandum Chorum, ſi ibi exiſtat aliquis ex prædictis, incenſabit modo dict. *num. antec.* Et ſi nullus dignior ibi exiſtat, & adſit P. Generalis, thurificabit eum triplici ductu. At ſic etiam ſi abſente Generali, adſit Provincialis & ita abſentibus Generali, & Provinciali Prælatus localis, qui, ſive alius Prælatus, præſente Præſule majori duplici tantum ductu thurificabitur. Cæremon. Ord. Minor. *par.* 3. *c.* 2. Bongiovanni *lib.* 3. *cap.* 11. & alii. Incenſato Prælato, Diaconus incenſabit Cantores paratos duplici ductu, deinde incenſabit Patres ſingillatim in prima, & ſecunda parte Chori duplici ductu, ſicuti ex ſupra allatis Decretis ſingillatim ſunt duplici ductu incenſandi omnes Canonici; Alios autem Fratres unico tantum ductu incenſabit; Et omnes in Choro incenſandi, ſtantes extra Stallum ſe mutuo invitare debent modeſta capitis inclinatione ad thurificationem prius recipiendam, itaut quilibet alium ſibi immediate ſubſequentem ſic reverenter præmoneat. Cæremon. Epiſcop. *lib.* 1. *c.* 23. Gavant. *tom.* 1. *part.* 2. *titul.* 7. *Rub.* 10. *litt.* C. Merati *ibid. n.* 71. Biſſus *litt.* I. *n.* 18. §. 3. Bauldry *part.* 3. *cap.* 11. *nu.* 18. Cæremon. Ord. Minor. *part.* 3. *cap.* 2. *part.* 4. *c.* 6. *&* 7. Bongiovanni *lib.* 3. *c.* 11. *&* *lib.* 9. *c.* 2. & alii.

Diaconus procedens ad incenſandum Chorum debet incedere manibus junctis, & capite detecto ex parte Epiſtolæ; Cæremon. Ord. Minor. *part.* 1. *cap.* 4. *par.* 2. *cap.* 9. *&* *parte* 3. *cap.* 2. Bongiovanni *lib.* 3. *cap.* 11. & alii. Ac debet incenſationem abſolvere antequam Præfatio incipiatur, quia Celebranti debet aſſiſtere, vel ſtare retro poſt eum; Cæremon. Ordin. Minor. *part.* 2. *c.* 9. *n.* 7. *&* *par.* 3. *cap.* 2. *num.* 10. Bongiovanni *lib.* 3. *c.* 11. & alii, ac Rubrica Miſſalis 7. *n.* 12. ubi expreſſe habetur; *Cum dicitur Præfatio, Diaconus, & Subdiaconus, ſtant retro Celebrantem, & paulo ante priuſquam dicatur Sanctus, accedunt ad Altare &c.* Et in eadem Rubrica 7. *num.* 10. ſtatuitur ſic: *Cum redditur thuribulum Diacono, dicit, Accendat in nobis &c. & incenſatur ab eo; Deinde Diaconus incenſat Chorum.* Unde ſtat clarum, quod Incenſatio Chori facienda eſt immediate poſt incenſationem Altaris, & Celebrantis, antequam incipiatur Præfatio, & non tempore quo canitur ipſa Præfatio; Et ſi tanta ſit multitudo Clericorum, & Religioſorum, ut incenſatio finiri non poſſit antequam Præfatio incipiatur, tunc ſufficit incenſare ſeparatim Prælatum, & omnes paratos, ac illos, qui ſunt in ſedibus ſuperioribus: Reliqui autem inferiores brevitatis gratia poterunt incenſari ſine mora, itaut incenſatio finita ſit antequam incipiatur Præfatio, ut ſalvetur diſpoſitio Rubricarum, ut docet Bongiovanni *loc. cit.* ex Cæremon. Ord. Minor. *loc. c.* & alii, & non paulo ante priuſquam dicatur *Sanctus*, ut tradunt Corſettus *tract.* 1. *cap.* 11. *nu.* 22. Merati *loc. c. nu.* 71. Biſſus *loc. c.* §. 7. Baldus *loc. cit. n.* 18. 57

Si altare, in quo canitur Miſſa, longius diſtet a Choro, thuriferarius pro Diacono ad ipſum incenſandum ſe conferet. Niſi in Choro ſuperior aliquis præcipuus adeſſet, aut Magnus Præſul; quia tunc convenientius id præſtare debebit Cæremoniarius comitatus a Thuriferario. Cæremonial. Ord. Min. *part.* 2. *c.* 9. *n.* 4. Bongiovanni *loc. c.* Alcozer, & Bauldry *par.* 1. *c.* 9. *art.* 1. & alii. 58

Imperator, & reges ante Epiſcopum triplici ductu thurificantur. Cæremon. Epiſcop. *lib.* 1. *c.* 23. Bongiovanni *lib.* 9. *c.* 2. & alii paſſim. Princeps Magnus non recognoſcens Superiorem 59

rem, Proreges, & Gubernatores Regnorum, & Provinciarum thurificantur a primo aſſiſtente immediate poſt Epiſcopum triplici ductu. Cæremon. Epiſcop. *loc. c.* Bongiovanni *loc. c.* Merati *loc. cit. n.* 73. Flumara *part.* 2. *cap.* 3. & alii.

60 Domini locorum minorum, & Magiſtratus incenſari poterunt a Thuriferario duplici, vel unico ductu pro qualitate perſonarum; illi videlicet, quibus proprium ſcamnum ſeu ſedes ab aliis diſtincta parari ſolet, diſtincte incenſandi ſunt juxta laudabilem conſuetudinem in toto incenſationis ordine, & ritu ad pacem tam Laicorum, quam Clericorum conſervandam. Cæremon. Epiſcopor. *lib.* 1. *c.* 23. Cæremon. Ord. Minor. *par.* 2. *c.* 9. *& part.* 3. *c.* 2. Bongiovanni *lib.* 3. *cap.* 11. Caſtald. *in Epitome par.* 2. *tract.* 1. *tit.* 7. Pollac. *Aphoriſm. par.* 2. *Cer.* 3. *p.* 128. Gavant. *loc. cit. lit.* C. & alii paſſim.

61 Et quod in ſimilibus incenſationibus ſervanda ſit laudabilis, & legitima conſuetudo, pluries decrevit *Sacr. Rit. Congregat.* ut refert Capon. *diſcept.* 329. *a num.* 17. & ſignanter *in Caſertana* 18. *Septembris* 1632. quam referunt etiam, & ſequuntur Barboſa *in Summa Apoſtolicar. deciſion. collect.* 705. *num.* 8. *& de Canonicis cap.* 34. *num.* 31. *verſ. Supradicta*, *Panimol. deciſ.* 1. *annotat.* 13. *num.* 29. & Pignatell. *tom.* 4. *conſult.* 4. *num.* 4. ubi ſequentem adducit congruam rationem: *quia quod non thurificetur triplici ductu, Niſi Epiſcopus, & Celebrans, eſt ſolum ex regulis Cæremonialis, atque adeo de puro, atque mero jure Eccleſiaſtico, ergo conſuetudo thurificandi alios, etiam triplici ductu, poteſt illis prævalere.* Quod confirmat etiam Matthæuc. *in official. Cur. cap.* 28. *verb. Officialis quod Juſpatronatus num.* 3. Et ſtatuit ead. *Sacra Congregatio in Aprutina* 6. *Octobr.* 1696. *ad ſextum dubium*, ubi cum quæſitum fuiſſet; *An Magiſtratui Therami debeatur thurificatio duplici, vel unico ductu, & a quo ſit thurificandus?* Reſpondit: *Servetur ſolitum.*

62 Omnibus de more incenſatis, incenſandus eſt a Thuriferario populus ter, primo in medio, deinde verſus latus Epiſtolæ, quod eſt dextrum populi, tertio verſus latus aliud cum honoris ſignificatione, & debitis reverentiis ante, & poſt. Cæremon. Ord. Minor. *part.* 2. *c.* 9. *nu.* 5. Bongiovanni *lib.* 3. *cap.* 11. Gavant. *loc. cit. litt.* D. & alii paſſim juxta Miſſalis Rubricam *tit.* 7. *num.* 10.

63 Quando Chorum incenſat Thuriferarius, poteſt illum incenſare, vel in communi tranſeundo ante ſedilia, vel ſingillatim Patres, & alios ſuo ordine facie ad faciem, juxta laudabilem cujuſque Provinciæ conſuetudinem. Cæremon. Ord. Minor *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. Bongiovanni *lib.* 9. *cap.* 2. & alii.

Si in Presbyterio, vel in Choro, ubi benedicendum eſt incenſum, adſit Epiſcopus Diœceſanus, vel aliquis eo major; tunc ſpectat ad ipſum incenſum imponere, & benedicere, miniſtrante thuribulum primo ex Aſſiſtentibus cum debitis oſculis, & dicente *Benedicite Pater Reverendiſſime*, & ſi erit Cardinalis, *Pater Eminentiſſime*; & thurificatur triplici ductu, Celebrans vero duplici. Cæremon. Epiſcopor. *lib.* 1. *cap.* 23. Cæremon. Ord. Minor. *part.* 3. *cap.* 2. *num.* 5. *& p.* 4. *cap.* 7. *num.* 11. Bongiovanni *lib.* 3. *cap.* 11. *& lib.* 9. *cap.* 2. Gavant. & Merati *tom.* 2. *ſect.* 10. *cap.* 3. *num.* 15. & alii paſſim. Si autem ad Veſperas eſt præſens Generalis, aut Provincialis in ſua Provincia, ſeu Epiſcopus Diœceſanus vel alius eo major, tunc expedit quod Celebrans incenſetur apud Altare, ſicut in Miſſa, triplici ductu in cornu Epiſtolæ, & inde revertatur ad Chorum, ubi fiet incenſatio de more ſecundum dignitatem, & ordinem omnium ibi exiſtentium. Cæremon. Ord. Minor. *part.* 3. *cap.* 2. *n.* 6. *& part.* 4. *cap.* 7. *num.* 11. Bongiovanni *lib.* 9. *cap.* 2. & alii.

Quando ad Veſperas præter Altare majus aliud Altare, ſeu alia Altaria incenſanda ſunt tunc facta incenſatione Altaris majoris, vel illius, ubi SS. Sacramentum aſſervatur (quod prius eſt incenſandum, quam Altare, ad quod Veſperæ fiunt, ut docent Gavant. *tom.* 2. *ſect.* 10. *cap.* 3. *nu.* 18. & Merati *ibid. n.* 15. ac alii) incenſantur alia Altaria; & peracta incenſatione Altarium omnium, quæ incenſanda ſunt, revertuntur omnes parati ad Chorum. & fit ibi de more incenſatio ſecundum modum, & ordinem prædictum; Pergendo autem de Choro ad Altaria, & redeundo de Altaribus ad Chorum, Celebrans cum Miniſtris incedere debent detecto capite ob reverentiam Cantici Evangelici *Magnificat*; Cæremon. Ord. Minor. *part.* 3. *c.* 3. *num.* 5. Bongiovanni *lib.* 9. *cap.* 3. Bauldry *part.* 2. *cap.* 11. Merati *loc. cit. n.* 12. Caſtaldus *in Cæremon. Claric. Regularium lib.* 2. *cap.* 20. Flumara in eod. Cæremon. *part.* 2. *cap.* 4. & alii plures. 6

Incenſatio (quæ omnibus dari debet, quia Chriſtus communicat omnibus odorem ſuum; Sanct. Thomas 3. *part. quæſt.* 83. *art.* 5. & quia quæ facit Sacerdos, pertinent ad omnes: Durand. *cap.* 31. Item quia Thurificatio repræſentat diffuſionem gratiarum ſpiritualium in capite & ab eo ad membra: Idem *lib.* 4. *cap.* 5. Gavant. *tom.* 1. *part.* 2. *titul.* 7. *litt.* 66

lit. C.) ceſſare debet ad Veſperas antequam Celebrans dicat verſ. *Dominus vobiſcum*, ex Cæremonial. Epiſcopor. *lib.* 2. *cap.* 4. Cæremonial. Ord. Minor. *part.* 3. *cap.* 2. Bongiovanni *lib.* 9. *cap.* 2. Gavant. *tom.* 2. *ſect.* 10. *cap.* 3. *num.* 20. Unde qui in Choro ſunt Cantores, vel muſici, majori pauſa, ac graviori modulatione Canticum *Magnificat* præcinere debent, & Organiſta ſonum ſolemnius in longum protrahere, ut ante verſ. *Dominus vobiſcum*, & Orationem, incenſatio compleatur. Merati *tom.* 2. *ſect.* 10. *cap.* 3. *num.* 16. Bongiovanni *loc. cit.* & alii paſſim.

67 Quando duo ſunt Thuriferarii, quiſque a parte ſua incenſat unum ex Aſſiſtentibus, & poſtea Cantores per ordinem duplici ductu; Sicque etiam quiſque ſuo thuribulo incenſat ſuam partem Chori, vel ſingillatim Patres & alios ſuo ordine facie ad faciem cum debitis reverentiis ante, & poſt, vel in communi tranſeundo ante ſedilia, una ſimul egredientes ad planum Chori, ubi Ceroferarios per ordinem incenſabunt; Tantum ter populum, unuſquiſque a ſua parte, incipiendo in medio, & ultimo ſeipſos, peractis ſimul ante & poſt incenſationem reverentiis, & genuflexionibus debitis; Cæremon. Ord. Minor. *part.* 3. *cap.* 2. *numer.* 1. Bongiovanni *lib.* 9. *cap.* 2. Gavant. in Epitom. *tract.* 1. *part.* 2. *tit.* 7. *num.* 23. & *tractat.* 2. *part.* 2. *tit.* 3. & alii.

68 Qui thurificat, ſemper ſtare debet; ſolus Summus Pontifex a genuflexo incenſatur. Cæremon. Epiſcopor. *lib.* 1. *cap.* 23. Bongiovanni *lib.* 9. *cap.* 2. & alii paſſim.

69 Hic juvat adducere reſponſionem S. Rit. Congregat. *in Oſtunen.* 24. *Novembris* 1703. ad ſequentia dubia.

I. An Duci Oſtuni liceat retinere Sedem Cameralem coopertam ſerico villoſo rubeo, cum Genuflexorio, tam in Cathedrali, quam in aliis Eccleſiis Sæcularibus, & Regularibus Civitatis extra Presbyterium, ſive abſente, ſive præſente Epiſcopo? Et quatenus affirmative. Nihil de Sede fixa, & dentur Decreta.

II. An idem liceat etiam ejus Fratribus? Negative.

III. An dicto Duci debeatur Thurificatio triplici ductu per aliquem Magiſtrum Cæremoniarum, ſive alium Presbyterum Cotta indutum? Duplici ductu per alium Capellanum, ſive Acolythum.

IV. An eadem debeatur etiam ejuſdem Fratribus? Negative.

V. An dicto Duci debeatur Pax cum Inſtrumento per aliquem Magiſtrum Cæremoniarum, ſive alium Presbyterum Cotta indutum? Affirmative.

VI. An eadem debeatur etiam Fratribus? Affirmative.

VII. An dicto Duci accedenti ad Eccleſiam Cathedralem, debeat obviam ire Procurator Capituli, ſive alius Canonicus ejuſdem nomine in habitu Canonicali, eidemque in janua Eccleſiæ porrigere Aſperſorium Aquæ Benedictæ?

VIII. An idem debeatur etiam Fratribus? Ad VII. & VIII. Negative prout jacent.

Repropoſita vero cauſa die 12. Julii 1704. per Card. Coloredum ſub ſequentibus duobus dubiis.

I. An Fratribus Ducis Oſtuni inſtantibus liceat retinere Sedem Cameralem non fixam cum Genuflexorio inferioris ornatus, ac illa, quæ juxta antiqua Decreta conceditur dicto Duci, tam in Cathedrali, quam in aliis Eccleſiis Sæcularibus, & Regularibus ejuſdem Civitatis, extra tamen Presbyterium, ſive præſente, ſive abſente Epiſcopo? Et quatenus affirmative;

II. An dictis Fratribus Ducis Oſtuni debeatur Thurificatio unico ductu per Capellanum, ſive Acolythum Cotta indutum?

Sacra Congregatio tam in voce, quam in ſcriptis, Partibus informantibus auditis; Ad utrumque: *Nihil* reſpondendum cenſuit.

Iterum, & tertio repropoſita eadem cauſa die 4. Aprilis 1705. ad inſtantiam Epiſcopi prætendentis denegare dictum Genuflexorium; Reſponſum fuit; *In deciſis*; videlicet: *Nihil de Sede fixa, & dentur Decreta*, quibus alias declaratum fuit Domino Loci permitti poſſe Sedem cum Genuflexorio, & Tapeto; non tamen gradatam neque fixam, ſed amovibilem, & extra Presbyterium. Sic refert D. Urſaya *tom.* 4. *part.* 2. *diſcept.* 4. *numer.* 1. qui *ibid. num.* 90. alias ejuſdem Sacræ Congregationis reſolutiones adducit præciſis his verbis:

Mileten. 26. Aprilis 1704. Obtento ab A.C. adverſus Promotorem Fiſcalem Curiæ Epiſcopalis Mileten. per Alphonſum Toralba Baronem Calimeræ &c. Monitorio ſuper manutentione in poſſeſſione &c. detinendi in Parochiali dicti Caſtri Sedem, Stratum, & Genuflexorium, & recipiendi Aquam Benedictam &c. remiſſa &c. Cauſa &c. ad Sacr. Rit. Cong. ſuper infraſcriptis dubiis.

Primo: An liceat Alphonſo Toralba Baroni Calimeræ retinere in Eccleſia Matrici, ſeu Parochiali dicti Loci pro audiendis Divinis, Sedem fixam extra Presbyterium, abſente, & non re-

[illegible] Epiſcopo ; Vel potius amovibilem cum Scabello, Tapeto, Suppedaneis, & Poſtergalibus in caſu &c.

Secundo ; An eidem liceat retinere Genuflexorium cum Tapeto, & Pulvinaribus ? & quatenus affirmative ;

Tertio : An eadem prærogativa, in utroque dubio recenſita, competant etiam Baroniſſæ ejus matri in caſu, &c.

Ad primum : Quoad Sedem fixam, Negative. Quoad amovibilem, & Cameralem tantum, Affirmative ; In reliquis vero, Negative.

Ad ſecundum : Affirmative, juxta Decreta in Larinen. 12. Septembr. 1699. in Oſtunen. 24. Novemb. 1703.

Ad tertium, Negative.

Toletana. Capitulum, & Canonici Metropolitanæ Eccleſiæ Toletanæ ad evitandos abuſus pomparum, & faſtus Nobilium ad dictam Eccleſiam confluentium, qui Sellas, ſtrata, & Pulvinaria præmittebant, decreverunt, alias nemini licere in poſterum ſupradictis commoditatibus, ſeu vanitatibus in d. Eccleſia uti, exceptis duntaxat Regalibus Perſonis, & Magnatibus. Quod decretum fuit Litteris S. Pii V. confirmatum anno 1571. ex quo Decreto cum effectum eſſet, ut Nobiles retraxerint ſe a dicta Eccleſia, tandem dictum Capitulum, & Canonici ad revocandos Nobiles decreverunt [illegible] & extendere dictum Decretum ad [illegible] T[illegible]res, & Magiſtratus, & Officiales [illegible] Uxores, Filias, & [illegible] ſupplici ipſius Capituli ; [illegible] ex quo Decretum [illegible] Apoſtolica confirmationem, ac Sacram Congregationem [illegible] Nov. [illegible] 18. Martii [illegible].

[illegible] In Choro thurificari debent [illegible] Quia [illegible] ac [illegible] Cærimonis [illegible] [illegible] paulo antequam [illegible] Rubr. [illegible] Bauldry [illegible] Cærem. [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] & verb.

Magiſtratus n. 3. & 9. & Doctiſſimum P. Cajetanum Mariam Merati *in t. 1. part. 3. tit. 7. num. 72. & 73.* ubi ait quod ex Cæremoniali Epiſc. *l. 1. cap. 23. n. 32.* inter alia habetur : Quod ſi adſit Dominus loci Laicus, vel alius Princeps major, debeat incenſari ter, ſicut incenſatur Epiſcopus, Celebrans, Dignitates, & Canonici bis &c.

Additiones ex aliena manu.

Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ in Tabernaculo Altaris reconditum thurificari non debet, ſed ſolum unicum genu tum in tranſitu tum in redditu flectendum eſt ante illud, dum thurificatur Altare. At vero ſi fuerit ibidem expoſitum, incenſatio illius debet a celebrante fieri genuflexo utroque poplite ſuper gradu ſuperiori ſuppedanei Altaris ; Gavant. *in Rubric. Miſſal. part. 2. tit. 8. n. 10. §. Incenſat.* Et tunc non incenſatur Crux, quæ immo adeſſe haud deberet in Altari Bauldry ; *in Manual. Sacr. Cærem. part. 2. tit. 8. n. 9. art. 3. num. 2. & rurſus part. 3. cap. 20. n. 5.* Et celebrans in primo gradu ſuppedanei ſtans thurificatur ; *Synod. Diœceſ. Benev. part. 1. tit. 29. ſect. 4. §. 2. n. 11.* 74

T I T U L U S.

Titulus Crucis D. N. Jeſu Chriſti inventus fuit Romæ in Eccleſia Sanctæ Crucis in Hieruſalem die ultima menſis Januarii 1492. Græcis, Hebraicis, & Latinis characteribus conſcriptus. Alexander VI. Conſtitut. 4. in-cip. *Admirabile.* 1

Titulus *Servus Servorum Dei*, quo utitur Papa in Bullis, fuit primo inventus a S. Damaſo Papa. 2

Quidam dicant alii id attribuentes Sancto Gregorio Magno. Vide verb. *Papa art. 2. num.* [illegible] Papa quare ſe [illegible] Tomo 3 Vide [illegible] 3

Titulus *Eminentiſſimi*, & *Vobis Eminentiæ* [illegible] Cardinalibus anno 1630. ex Decreto Sacræ Congregationis Rituum [illegible] ab Urbano VIII. die 10. Junii 1630. [illegible] [illegible] talis Titulus a nemine [illegible] [illegible] ab Eccleſiaſticis Romani Imperii Electoribus, ac Magnum Magiſtrum Hieroſolymitani [illegible] [illegible] Vide verb. *Cardinalis* art. 2. n. [illegible] [illegible] ac litteram tale Decretum. 4

Quod

5 Quod poſtea Innocentius X. Sanctione firmavit jubens omnes tali titulo contentos eſſe; quamvis ſint magni principes. 24. *Apr.* 1645.

6 Tituli Cardinales in aliis Civitatibus extra Romam olim erant, qui erant Tituli Parochiales & ſub Epiſcopi Juriſdictione erant. *Concil. Meldenſe cap.* 54. *& Concil. Roman. ſub Leone IV.*

7 Tituli Cardinalitii Romæ erant olim Parochiæ. *Concil. Roman. ſub Leone IV.*

8 Tituli Cardinalitii Eccleſiarum Romæ a Sixto V. fuerunt præſcripti, & numerati Conſtitut. 55. incip. *Religioſo:* Quæ affertur ad litteram ſub verb. *Cardinales art.* 5. *n.* 23. Vide *ibi*, ubi inſuper *ſub num.* 54. afferuntur, pro ut poſtea fuerunt deſignati a Clemente VIII. & a Sacra Congreg. Rit. approbati, ac a Paulo V. confirmati.

9 Cardinales in ſuis Titulis circa ſuos Clericos uti poſſunt Cenſuris, ut Excommunicatione, ſuſpenſione, & Interdicto; *c. His quæ, de Majorit. & Obedient.*

10 Cardinales tenentur reſidere in ſuis Titulis, alias ſi Romæ non reſideant, & ſine Papæ diſpenſatione alibi degant, deponendi ſunt, ut fuit depoſitus Cardinalis Anaſtaſius, quia per quinque annos non reſederat in Titulo Sancti Marcelli Romæ, *cap. Ex geſtis, de Clericis non reſidentibus.*

11 Titulus *Meſſere* anno 1564. tribui ſolebat Nobilibus perſonis. Rota *in Melevitana* 29. *Januarii* 1706. §. *Nec ex alio, coram Caſſarel.* Urſaya *Miſcellan.* 1. *lit. T. n.* 81.

12 Titulum honorificum ſibimet ipſi attribuere nimis abſonum eſt. Rota *in Saliſburgen. Primogenituræ de Lodrono* 20. *Feb.* 1713. §. *Certius, coram Anſaldo*, Urſaya *Miſcellan.* 2. *lit. T. num.* 34.

13 Titulo *de Suor*, non *de Donne* vocari debent Moniales. C. *Congr. Epiſc. & Regul. in Toletana* 9. *Januar.* 1595. apud Joan. Mariam Novarr. verb. *Monialis n.* 5. & Barboſ. *in Summ. Apoſt. deciſ. eod. verb. Monialis n.* 10.

14 Titulum, Characterem, & Ordinem ſemper retinet Epiſcopus, licet dimittat Eccleſiam. *Sac. Congr. Rit. in Minerb.* 4. *Martii* 1601. apud Sell. *in Selectis Canonic. cap.* 3. *n.* 64. & Barboſa *loco cit. verb. Epiſcopus n.* 6.

15 Epiſcopus ordinans aliquem ſine legitimo Titulo tenetur ſuſtentare Ordinatum; textu expreſſo *in capit. Si Epiſcopus* 37. *de Prebend. in* 6.

16 Quis, & quotuplex ſit legitimus Titulus pro Sacris Ordinibus recipiendis; Vide verb. *Ordo art.* 2. *a num.* 47.

Ut quis poſſit ordinari Titulo Familiaritatis, quid requiratur; Vide d. verb. *Ordo art.* 3. *a num.* 29. 17

Titulus coloratus, an, & quando ſufficiat ad inducendum valorem iis, quæ publici miniſtri faciunt præſertim in adminiſtratione Sacramentorum, & ſignanter Sacramenti Pœnitentiæ; Vide verb. *Confeſſarius art.* 1. *a num.* 33. *ad* 42. 18

Quo ad ea, quæ concernunt Titulum ad præſcriptionem requiſitum, advertendum eſt, quod Titulus poteſt eſſe, vel verus, vel coloratus, vel apparens, vel præſumptus. Titulus *verus* eſt cum re ipſa exiſtit, uti ſi res ſit reipſa legitima hereditate acquiſita. Titulus *coloratus* eſt, cum intervenit talis titulus, ſed ob ignoratam cauſam fuit invalidus, ut ſi hereditas ſit acquiſita a non potente propter aliquem occultum Juris, vel facti defectum talem hereditatem relinquere. Titulus *apparens*, ſeu exiſtimatus eſt, cum talis titulus re ipſa non exiſtit, attamen bona fide putatur exiſtere, ut ſi quis prudenter exiſtimet talem hereditatem legitime a Patre ſuo relictam fuiſſe, cum tamen contra diſpoſitionem Legis ei obvenerit. Titulus *præſumptus* eſt, cum non ſcitur de ullo certo titulo, quo res incæpta ſit poſſideri; nihilominus prudenter præſumitur aliquis adfuiſſe ratione poſſeſſione longiſſimi temporis, & hic etiam titulus ſufficit ad præſcriptionem; *l.* 4. *Cod. de præſcriptione* 30. *vel* 40. *annorum, & cap. Ad aures, de præſcriptionibus.* 19

Titulus verus non requiritur ad præſcribendum. *Communis.* Et ratio eſt evidens, quia ubi adeſt verus Titulus rem poſſidendi, jam antecedenter ad præſcriptionem habetur dominium, cum nullus poſſit rem ſuam præſcribere. 20

Titulus coloratus ſufficit ad præſcribendum. *Communiſſima* per clara Jura *in tot. Titul. ff. & Cod. de Uſucapionib. Titul. Pro Emptore, Titul. Pro Herede, Titul. Pro donato, Titul. Pro derelicto, Titul. Pro Legato, Titul. Pro Dote, & Inſtit. de uſucapionibus.* 21

Titulus etiam apparens, ſeu exiſtimatus, dummodo non ſit Titulus pro Emptore, ſufficit ad præſcribendum, *leg. ſi exiſtimans* 48. *ff. De Uſurpationibus, & Uſucapionibus*, cum ſimilibus. 22

Cetera autem, quæ concernunt juſtum Titulum ad præſcriptionem requiſitum; Vide verb. *Præſcriptio* §. 3. & *per tot.* ubi abunde de omnibus. 23

Titulus coloratus Beneficii dicitur, qui apparet, 24

paret, ſeu probabiliter videri poteſt eſſe juſtus, ut ſi collatio habetur ab eo, qui habet poteſtatem ordinariam conferendi, quamvis tunc adfuerit impedimentum legitimum validæ proviſionis. Unde ſi Petro v. g. conferatur Beneficium Pauli adhuc viventis, mortuo Paulo, Petrus habebit Titulum coloratum. Item ſi Beneficium prius confeiratur Petro, & poſtea Paulo, Paulus habebit Titulum coloratum, quamvis de Jure Titulus verus ſit penes Petrum. Item ſi impetratum ſit Beneficium non expreſſo ejus valore, quando id pro validitate impetrationis requiritur; tunc ad talem impetrationem, & collationem ſequitur Titulus coloratus, & ſic de ſimilibus, ut notant paſſim Doctores.

25 Titulus Beneficii quando amittatur, & quando non. Vide verb. *Reſignatio Beneficii*.

26 Titulus antiquus Eccleſiæ mutari non poteſt a Confraternitate. *Sacr. Rit. Congr.* 26. *Octob.* 1604.

27 Titulus alienus non poteſt aſſumi cum alterius præjudicio, alias punitur aſſumens, ut pluribus adductis egregie ſuo more probat Eminentiſſimus Card. Petra *tom.* 2. *Commentar. ad Conſtitut.* 1. *Celeſtini III.*

28 Capitulum Cathedralis non eſt ſalutandum a Concionatore cum titulo Reverendiſſimi neque in abſentia Epiſcopi. *Sac. Congr. Rit. in Capuana* 23. *Januar.* 1700. *in reſponſ. ad III.* apud Monacelli. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 1. *tom. num.* 20.

29 Titulares Epiſcopi nequeunt cogere Synodum Diœceſanam, niſi qui a ſuis Eccleſiis expulſi ſunt, aut in terris Chriſtianorum juriſdictionem exercent in determinatis locis. Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 2. *c.* 4. *a*

30 *num.* 2. *ad* 6. Epiſcopi Titulares non fuerunt admiſſi ad Concilium Romanum ſub Benedicto XIII. celebratum anno 1725. Idem *ibid. lib.* 5. *cap.* 10. *num.* 3.

31 Fraudibus, quæ contingere poſſunt in aſſignatione tituli pro Sacris Ordinibus ſuſcipiendis, ſive in Beneficiis, & Patrimoniis fictitiis, ſive in Patrimoniis conditionaliter conſtitutis, cum pacto ut Clerici ad Sacros Ordines promoti, ſi aliunde acquirant, unde honeſte vivere poſſint, bona ſibi aſſignata in Patrimonium, eorumque uſumfructum domino reſtituant, & relinquant, variis Decretis occurrit Sacra Congregatio Concilii, ut patet ex jam adductis *tom.* 5. *verb. Ordo art.* 2. *a num.* 90. *ad* 100. & *tom.* 6. *verb. Patrimonium a nu.* 3. *ad*
ibus expreſſe definivit non ſolum non liiericis Patrimonium diſtrahere, ad cujus titulum fuerant ordinati, ſed neque cum aliis bonis cujuſcumque generis, ſine expreſſa Epiſcopi licentia illud permutare, ut declaravit eadem *Sac. Congreg. die* 20. *Julii* 1619. *lib.* 17. *Decretor. pag.* 17. *ibi*: *Patrimonium ad cujus titulum aliquis eſt promotus, poſſe utique de licentia Epiſcopi permutari cum aliis bonis non minoris reditus, aut valoris, ſed debere Epiſcopum declarare, Bona ex permutatione acquiſita eſſe ſubrogata in locum prioris Patrimonii, itaut deinceps alienari nequeant, niſi ſervata forma a Concilio praſcripta*. Et die 6. *Martii* 1638. *lib.* 15. *Decretor. pag.* 667. Sacra &c. *cenſuit eum, qui de facto alienavit Patrimonium, ad cujus titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione, quod ad illius titulum promotus fuiſſet, in Cenſuras non incidiſſe, ſed alienationem, ut proponitur, factam, eſſe ipſo jure nullam*. Sic refert Benedict. XIV. *tom.* 2. *notific.* 6. ubi plurima erudite ſuo more ad rem tradit merito obſervanda, & alia ſimilia *de Synodo Diœceſana lib.* 7. *cap.* 7. *n.* 1. & *ſequent.*

Si quis ordinandus ſit ad titulum Beneficii 32
in aliena Diœceſi obtenti, & hoc perpetuam exigat reſidentiam, proventus reſpondere debent taxæ Diœceſis, in qua Beneficium erectum reperitur. Aliter reſpondere deberet taxæ Diœceſis, in qua Clericus habet Domicilium. Idem *ibid. num.* 2. ex Decret. Sacræ Congregationis Concil. *in Alatrina* 9. *Julii* 1708. & *in Romana, ſeu Sanctæ Agathæ Gothorum* 27. *Maii* 1713. & ex Conſtitutione Innocentii XIII. incip. *Apoſtolici Miniſterii*, ubi expreſſe habetur: *Cum etiam juxta memoratam Innocentii XII. Prædeceſſoris Conſtitutionem, ratione ac titulo Beneficii in aliena Diœceſi obtenti, non aliter liceat Ordines ab Epiſcopo ejuſdem Diœceſis ſuſcipere, quam ſi Beneficium ſit ejus reditus, ut ad congruam vitæ ſuſtentationem, detractis oneribus, per ſe ſufficiat, Declaramus ſufficientiam hujuſmodi præfiniendam eſſe, non juxta taxam Synodalem, ſive morem pro promovendis ad Sacros Ordines, vigentem in loco prædicti Beneficii (niſi tamen illud continuam, & præciſam reſidentiam requirat) ſed juxta taxam, vel ea deficiente, juxta morem, in alio loco domicilii vigentem.*

Si Beneficium habeat annexum onus Miſſarum a 33
Beneficiato per ſe, vel per alium celebrandarum, poterit Epiſcopus determinare, an inter proventus ſit numeranda, vel detrahenda ſtipes, reſpondens numero Miſſarum, ad quas celebrandas Clericus, ſive per ſe, ſive per alium tenetur ex lege Beneficii. Idem *ibidem a n.* 3. *ad* 7. Vide *tom.* 5. *verb. Ordo, art.* 2. *a n.* 105. *ad n.* 110.

Titu-

34 Titulus Beneficii, aut Patrimonii eſt neceſſarius etiam pro Ordinatione Græcorum; Nec loco Patrimonii poteſt Clericus Græcus aſſignare dotem ſuæ uxoris; Nec Ordinarius eam admittere. Idem tom. 1. Bullar. Conſtitut. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 7.

35 Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Maxima*, Portugalliæ & Algarbiorum Regi, ejuſque ſucceſſoribus in perpetuum *Fideliſſimi* titulum aſſignavit.

Additiones ex aliena manu.

36 Titulus *inſignis* cuinam Eccleſiæ competat? Et quibus competat titulus Capitularium? Vide unam itemque alteram rem examinatam a Rota in *Theatina delationis Titulorum* 18. *Martii* 1732. *cor. bon. mem. Nunez.*

TONSURA.

1 Tonſura ſit, nec ne, Ordo, non eſt definitum. Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Ad audientiam* §. 22.

2 Alia ad rem, vide verb. *Ordo*, *art.* 1. *a n.* 8. *ad* 15. *& art.* 2. *n.* 1.

TRADITIONES.

1 Traditio generatim ſumpta eſt doctrina ſucceſſive per tempora ab uno in alterum tranſmiſſa, ſive interim ſcripta ſit, ſive non.
2 *Sic in re communis Doctorum*. Traditio autem ſpeciatim, & prout moris eſt, magis ſtricte ſumpta, eſt doctrina non ſcripta a primo ſuo Auctore, ſeu ab exordio, licet poſtea ab aliis fuerit conſcripta, & per Codices ad nos tranſmiſſa. *Sic Doctores communiter.*

3 Traditio dividitur in Divinam, Apoſtolicam, & Eccleſiaſticam. Traditio *Divina*, ſeu *Verbum Dei non ſcriptum* eſt doctrina Fidei, & morum, non ſcripta in libris Canonicis, ſed ex ore Chriſti docentis immediate Apoſtolos procedens, vel a Spiritu Sancto iiſdem dictata, & ab eis viva voce Eccleſiæ tradita, & continua ſucceſſione in poſteros ad nos uſque tranſmiſſa, & in Eccleſia Catholica pro revelata a Deo ſemper habita, qualis traditio potiſſimum habetur circa materiam, & formam Sacramentorum, circa perpetuam Virginitatem B. M. Virginis, & hujuſmodi in Eccleſia Catholica perpetuo conſervata, licet in ſacra Scriptura expreſſe non habeantur. Traditio *Apoſtolica* licet interdum ſoleat confundi cum Divina, eo quod per Apoſtolos, ut Chriſti Præcones, ſeu nomine Chriſti loquentes, viva voce fuerit Eccleſiæ tradita, ſeu promulgata, proprie tamen eſt illa, quæ ab Apoſtolis ex inſtinctu Spiritus Sancti primo viva voce profecta eſt, & ab ipſis ad nos uſque per Majores intermedios tranſmiſſa; Quamvis in eorum Libris, & Epiſtolis non reperiatur expreſſa, uti eſt Jejunium Quadrageſimæ, Obſervatio diei Dominicæ loco Sabbati, & alia hujuſmodi. Traditio *Eccleſiaſtica* proprie eſt illa, quæ nec a Chriſto, neque ab Apoſtolis, ſed poſt Chriſti Aſcenſionem, & Apoſtolorum mortem, eſt ab Eccleſiæ auctoritate, aut praxi, aut Prælatis inchoata, & in populum fidelem introducta, uti eſt Conſecratio Eccleſiarum, & Altarium, abſtinentia a carnibus, ovis, & lacticiniis certis diebus, aliquorum jejuniorum, & Feſtorum obſervantia, & alia hujuſmodi.

Præter Sacram Scripturam, ſeu Verbum Dei 4
Scriptum admittendæ, & obſervandæ ſunt Traditiones Apoſtolico-Divinæ, ſeu Verbum Dei
non ſcriptum. *Communis Catholicorum* contra 5
modernos Hæreticos, & habetur expreſſe ex 2. *ad Theſſalonicenſes* 2. ibi: *Tenete Traditiones, quas didiciſtis, ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam noſtram*. Eſtque definitum in Concil. Trid. *Seſſ.* 4. *de Canonicis Scripturis*.

Traditiones Divinæ ſunt infallibiles Fidei 6
Regulæ, ac Verbum Dei Scriptum. *Communis inter Catholicos* contra dictos modernos Hæreticos. Et ratio eſt, quia Verbum Dei ſcriptum non habet, quod ſit infallibilis Fidei Regula ex eo quod ſcriptum ſit, ſed ex eo quod a Deo procedat; ſed æque procedit a Deo verbum Dei non ſcriptum, ac ſcriptum, ergo &c. Scriptura enim confert ad memoriæ commoditatem, non vero ad rei veritatem: Unde Concilium Tridentinum *cit. ſeſſ.* 4. ſic expreſſe habet: *Sacroſancta Synodus Traditiones, tum ad Fidem, tum ad mores pertinentes, tamquam vel oretenus a Chriſto, vel a Spiritu Sancto dictatas, & continua ſucceſſione in Eccleſia Catholica conſervatas pari pietatis affectu, ac reverentia ſuſcipit, & veneratur.* Et S. Joannes Chryſoſtomus *in cit. Epiſt.* 2. *ad Theſſalonicenſes* 2. ſic dicit: *Hinc patet, quod non omnia per Epiſtolam tradiderit, ſed multa etiam ſine litteris; eadem vero Fide digna ſunt tam illa,*

quam iſtu, quo pari ſenſu loquuntur ceteri Sancti Patres.

6 Traditiones pure Apoſtolicæ, & pure Eccleſiaſticæ, quamvis, ut de ſe patet, non habeant parem cum Traditionibus Divinis, ſeu Apoſtolico Divinis auctoritatem, nihilominus ſunt ab omnibus obſervandæ, ſi ſint univerſales. Ita Catholici communiter, Concil. Colonienſ. II. *part.* 9. *cap.* 1. *cap. Si quis omnem*, 2. *cauſ.* 1. *q.* 7. Unde S. Auguſtinus *Epiſt.* 118. *cap.* 5. loquens de his traditionibus ſic expreſſe dicit: *Si quid horum tota per Orbem frequentat Eccleſia . . . quia ita faciendum ſit, diſputare*
7 *inſolentiſſimæ inſaniæ eſt*. Immo tales Traditiones violans eſt anathema, textu expreſſo *in cit. cap. Si quis omnem* 2. *cauſ.* 1. *q.* 7. ibi: *Si quis omnem Traditionem Eccleſiaſticam ſcriptam, vel non ſcriptam violat, anathema ſit*.

TRANSACTIO.

---

1 TRanſactio dupliciter ſumitur, ſcilicet late, ſeu minus proprie, & ſtricte, ſeu ma-
2 gis proprie. *Communis*. Tranſactio late, ſeu minus proprie ſumitur pro omni actu, quo ab obligatione receditur; & quaſi tranſitur, ac negotium aliquod inter quoſdam componitur, ſive id fiat litis componendæ cauſa, ſive non. Et juxta hanc acceptionem omnis contractus, & etiam res judicata, Juſjurandum, ac quodlibet pactum nomine tranſactionis comprehenditur, *l. Hujus Edicti* 1. §. 3. *& l. Tres Fratres* 35. *ff. De pactis*, *l. Juſjurandum* 2. *ff. De Jurejurando*, *l. Tranſacta* 229. *ff. de*
3 *verbor. Significationis*. Tranſactio ſtricte, ſeu magis proprie ſumpta eſt, *de re dubia, & controverſa, ſive lite incerta, & nec dum finita, non gratuita, ſed oneroſa inter partes conventio, ſeu pactio, vel compoſitio*. Deſumitur clare ex *l. Qui tranſigit* 1. *ff. de Tranſactionibus*, ibi: *Qui tranſigit quaſi de re dubia, & lite incerta neque finita tranſigit*. Et concordant *l. Præſes* 12. *l. Tranſactio* 38. *& l. Jubemus* 43. *Cod. eod.*

4 Unde ex data definitione colligitur tria requiri ad ſtrictam & propriam Tranſactionem. Primo requiritur, ut dicta Tranſactio fiat de re dubia, ut ſic diſtinguatur a pacto, quod eſt de re certa & indubitata, quæ per pactum ſubinde remittitur; Ad quod Gloſſa *in Rubrica de Tranſactionibus* ante *cap. Sicut grave* 1. *eod.* hos duos affert vulgares verſiculos:

Incerta de re tranſactio dicitur eſſe,
Sed fiunt certæ pacta favore rei.

Hinc ſi tempore tranſactionis pars tranſigens certo cognoſcat, ſibi nullum in re, de qua tranſigitur, Jus competere, tunc non valet tranſactio inde ſequuta, & tenetur in foro conſcientiæ reſtituere totum id, quod ob talem tranſactionem ab altera parte recepit, ſeu ei debitum non dedit, cum talis ſic tranſigens nullum habeat juſtum titulum, vi cujus poſſit aliquid accipere, ut recedat ab actione, vel retineat id, de quo agitur, ut de ſe 5
patet, & docet communiſſima Doctorum. Immo nedum in Foro interno, ſeu in Foro conſcientiæ, ſed etiam in Foro externo invalida eſt talis tranſactio; Vel ipſo Jure, ſi ſit Actor, qui ſic tranſigat, ſciens, certo rem ad alteram partem ſpectare, ut conſtat ex *l. in Summa* 65. *ff. de condition. indebit.* Vel per exceptionem, ſeu replicationem doli, inſtante Actore, reſcindenda erit, ſi ſit Reus, qui ſic tranſegerit, ſciens certo rem ad Actorem pertinere, uti habetur ex *l. Sub prætextu* 19. *Cod. de Tranſactionibus*, & docet Gloſſa *in c. Super eo* 6. *verb. Dato, de Tranſact.* Abbas *ibid. in fine*, Molina *tract.* 2. *de juſtitia diſp.* 555. *num.* 1. Pirhing *lib.* 1. *Decretal. tit.* 36. *n.* 3. Reiffenſtuel *ibid. n.* 4. Engel *ibid. num.* 3. & alii paſſim.

Secundo ſequitur ad ſtrictam & propriam 7
tranſactionem, quod fiat ſuper lite incerta, & nec dum finita, quia ſi lis jam ſit per latam a Judice ſententiam finita, & nulla fuerit ſuper ipſa interpoſita appellatio, jam tranſit in rem judicatam, ſicque non amplius locus eſt tranſactioni ſuper ea, cum non amplius lis ſit incerta, nam res judicata pro veritate accipitur, textu expreſſo *in leg. Res judicata* 206. *ff. de Reg. Juris*, ibi: *Res judicata pro veritate accipitur*. Unde *in l. Elegantes* 23. §. 1. *ff. De Conditione indebiti*, recte ſtatuitur: *Si poſt rem judicatam quis tranſegerit, & ſolverit, repetere poterit, idcirco quia placuit Tranſactionem nullius eſſe momenti*. Et concordat textus expreſſus *in leg. Si cauſa* 32. *Cod. de Tranſactionibus*. Nec tranſactio eſt de qualibet re dubia, ſed de re dubia propter litem jam motam, & nec dum finitam, vel ſaltem movendam, utpote quia controverſia, ſeu dubium inter partes ortum eſt, timetur quod lis poſſit in Judicio moveri, quamvis

non-

nondum ſit mota; tunc enim inter partes ad
eam controverſiam dirimendam, & litem im-
pediendam valide, & licite poſſunt antea in-
ter ſe tranſigere, textu expreſſo *in l. Cum te
2. Cod. de Tranſactionibus*.

8 Tertio requiritur ad ſtrictam & propriam
Tranſactionem, quod non fiat gratis, ſed one-
roſe aliquo hinc inde dato, & retento, pro-
miſſo, vel remiſſo, textu expreſſo *in leg.
Tranſactio 38. Cod. de Tranſactionibus*, ubi
dicitur quod *Tranſactio nulla dato* (pro eo
quod remittitur) *retento, ſeu promiſſo, mini-
me procedit*. Et in hoc differt a compoſitione
amicabili, quæ gratis fit, nullo dato, aut re-
tento, ſeu promiſſo, ſed per ipſam pars debi-
ti gratis remittitur, & condonatur, *c. Super
eo 7. de Tranſactionibus*: Quamvis tamen com-
poſitio amicabilis in largiori ſignificatione in-
terdum pro Tranſactione ſumatur, & e con-
tra tranſactio pro amicabili compoſitione, ut
colligitur ex *cap. Ex litteris 6. & cap. Veniens
8. de Tranſactionib.*

9 Generatim, & univerſim loquendo tranſige-
re poſſunt omnes, qui liberam rerum ſuarum
adminiſtrationem habent, eaſque aliis dona-
re ſeu quovis alio modo alienare poſſunt;
arg. l. In re 11. Cod. Mandati. Qui autem
non poſſunt res alienare, neque circa illas
tranſigere poſſunt. Tranſactio enim eſt ſpecies
alienationis. *Extravagant. Ambitioſæ, de rebus
Eccleſiaſt. non alienand.* Et ſic tenent *Doctores
communiter*.

10 Item generatim, & univerſim loquendo po-
teſt fieri Tranſactio de omnibus rebus dubiis,
& litibus incertis, de quibus id nullo Jure
prohibitum reperitur; Conceſſum enim intel-
ligitur quidquid expreſſe prohibitum non re-
peritur, *leg. Nec non 28. §. 2. ff. Ex quibus
cauſis, l. Teſtimonium 1. §. 1. ff. De teſtibus,
l. Mutus 43. §. 1. ff. De Procuratoribus*, Gloſ-
ſa marginal. communiter recepta *in cap. Inter
corporalia 2. de Translatione Epiſcop. verb. Non
invenitur*. E contra autem tranſactio fieri non
poteſt ſuper iis, de quibus aliquo Jure prohi-
bitum reperitur: Juri enim publico nequit de-
rogari pacto privatorum, textu expreſſo *in
l. Jus publicum 38. ff. de Pactis., cap. Si dili-
genti 11. de foro competenti*. Unde immerito
in cap. Quæ contra 64. de Reg. Jur. in 6. di-
citur, expreſſe: *Quæ contra Jus fiunt, debent
utique pro infectis haberi*.

11 Hinc ſuper Matrimonium nequit fieri tranſa-
ctio; nec amicabilis compoſitio, utpote ex-
preſſe prohibita *in c. Ex parte ſua 1. de Tranſ-
act.* juncta Gloſſa communiter recepta *ibidem
verb. Sacramentum*, ibi: *Sic patet, quod in
Matrimonium Tranſactio, ſeu compoſitio non ha-
bet locum*. Quamvis tamen fieri poſſit tranſa- 12
ctio, ſeu amicabilis compoſitio ſuper Sponſa-
libus de futuro, cum ea dependeant ex libero
contrahentium aſſenſu, vel diſſenſu, nec ad id
habeatur reſiſtentia Juris *Communis*.

Item fieri nequit Tranſactio ſuper relictis 13
in Teſtamento, vel Codicillo, niſi prius in-
ſpectis cognitiſque verbis illius, textu expreſſo
in leg. De his 6. ff. de Tranſactionibus, ibi:
*De his controverſiis, quæ ex teſtamento proficiſ-
cuntur, neque trahi, nec exquiri veritas ali-
ter poteſt, quam inſpectis, cognitiſque verbis
teſtamenti*. Et concordat *lex Cum hi 8. §. 2.
ff. eod. & lex Omnibus 1. §. 1. ff. Teſtamen-
ta quemadmodum aperiantur*, ubi ad id requi-
ritur inſuper auctoritas Judicis. Et ratio eſt,
quia tales tranſactiones ſunt captioſæ, cum
poſſint heredes teſtamenta occultare, & faci-
le Legatarios inducere, ut modico ſtatim ſi-
bi dato contenti, magna relicta, ſive legata,
inexpectato evenientia, & necdum certo ſci-
ta, repudient, ut cavetur *in cit. l. Cum hi 8.
ff. de Tranſactionibus*, & ſic depereant cum
non parvo boni publici præjudicio ultimæ de-
functorum voluntates contra præſcriptum *l.
Habeat unuſquiſque. 1. Cod. de Sacroſanctis Ec-
cleſiis, l. Vel negare 6. ff. Teſtamenta quemad-
modum aperiantur, capit. Ultima voluntate 4.
cauſ. 13. q. 2.* cum ſimilibus, ubi ſtatuitur
quod *ultima voluntas, ſeu diſpoſitio defuncti
modis omnibus ſervari debeat*.

Item propter eandem rationem non valet 14
tranſactio ſuper alimentis in ultima voluntate
relictis, niſi fiat cauſa cognita, & auctorita-
te Judicis interveniente. *Communis*, textu ex-
preſſo *in cit. l. Cum hi 8. ff. de tranſactioni-
bus*, ibi: *Cum hi, quibus alimenta relicta erant,
facile tranſigerent, contenti modico præſenti, di-
vus Marcus oratione in Senatu recitata effecit,
ne aliter alimentorum tranſactio rata eſſet, quam
ſi auctore Prætore facta; Solet igitur Prætor in-
tervenire, & inter conſentientes arbitrari, an
tranſactio, vel quæ admitti debeat, ejuſdem
Prætoris notio ob tranſactionem erit, ſive habi-
tatio, ſive veſtiarium, ſive de prædiis alimen-
tum legabitur*.

De quolibet crimine capitali (excepto adul- 15
terio) licitum eſt tranſigere, textu expreſſo *in
leg. Tranſigere 18. C. de Tranſactionibus*. ibi:
*Tranſigere, vel paciſci, de crimine capitali, ex-
cepto adulterio, prohibitum non eſt*. Et ratio
eſt; quia licitum eſt unicuique ſanguinem ſuum
quovis modo redimere, corrumpendo etiam

adverſarium, ut ab accuſatione deſiſtat, textu expreſſo *in leg. In capitallibus* 1. *de bonis eorum qui ſententiam*: ibi: *In capitallibus criminibus a Principibus decretum eſt non nocere ei, qui adverſarium corrupit, ſed in his demum, quæ pœnam mortis continent, nam ignoſcendum cenſuerunt ei, qui ſanguinem ſuum qualitercumque redemptum voluerit*.

16 De aliis autem criminibus, quæ pœnam ſanguinis non irrogant, non eſt licitum tranſigere, præterquam de crimine falſi, textu expreſſo *in cit. l. Tranſigere* 18. *Cod. de Tranſactionibus*, ibi: *In aliis autem publicis criminibus, quæ ſanguinis pœnam non ingerunt, tranſigere non licet citra falſi accuſationem*. Et ratio eſt, quia hic ceſſat periculum capitis, & ſanguinis, & ideo tranſigentes excuſationem non merentur; Tum quia id exigit bonum commune Reipublicæ, ne crimina maneant impunita. Unde merito *l. In omnibus cauſis* 7. *ff. de prævaricatione* ſtatuitur, quod in omnibus cauſis, præterquam in cauſa capitali, & ſanguinis, qui delatorem, ſeu accuſatorem corrupit, pro victo habeatur, ibi: *In omnibus cauſis, præterquam in ſanguine, qui delatorem corrupit, ex Senatus conſulto pro victo habetur*.

17 Tranſactio ſuper Beneficio Eccleſiaſtico, vel alia re ſpirituali, de qua litigatur, neque privato partium conſenſu, neque auctoritate Judicis Ordinarii fieri poteſt abſque labe Simoniæ interventu rei temporalis viciſſim datæ, remiſſæ, vel promiſſæ; Bene tamen gratuita, & amicabilis compoſitio. *Communis*, textu expreſſo *in c. Super eo* 7. *de Tranſactionibus*, ibi: *Tranſigi ſuper re Sacra, & litigioſa non poteſt, etenim res Sacræ, ut poſſideantur aliquo dato, vel remiſſo, ſive promiſſo, ſpeciem credimus habere Simoniæ. Alias ſi gratis, & amicabiliter inter ſe litigantes componant, ſacris Canonibus nequaquam dicimus obviare*. Et concordat *cap. Conſtitutus* 4. *eod. & cap. Exhibita* 9. *de rerum permutat. cap. Cum pridem* 4. *de pactis*. Pittonius *de controverſ. Patronor. allegat.* 100. *n.* 669. *& ſequent.* cum aliis ibi allegatis.

18 Poteſt tamen ſuper ſpiritualibus fieri tranſactio abſque labe Simoniæ, ſi detur ſpirituale pro ſpirituali, ut ſi decimæ litigioſæ pro parte per tranſactionem dividantur, aut Clerici pro Jure decimandi controverſo ſeſe obligent ad adminiſtranda Sacramenta, & hujuſmodi: *Communis, arg. cap. Ad quæſtiones.* 6. *juncto ejus Summario, de rerum permutat.* ubi habetur expreſſe, quod ſpiritualia poſſunt adinvicem permutari, adeoque poteſt etiam ſupra eiſdem tranſigi.

Tranſactio ſuper ſpirituali ſubjectione eſt Simoniaca, & conſequenter illicita, & nulla, ſi fiat dato, vel remiſſo aliquo temporali. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Præterea* 10. juncto ejus Summario *de Tranſactionibus*.

Neque poteſt abſque labe ſimoniæ fieri tranſactio ſuper Jurepatronatus, aut ſuper jure præſentandi ad Beneficia interventu rei temporalis, ac prætio æſtimabilis. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Præterea quando* 9. *de Tranſactionibus*. Et ratio eſt, quia res ſpiritualis non poteſt abſque Simonia dari, aut promitti pro re temporali, *citat. cap. Super eo* 7. *de Tranſactionibus*. Juſpatronatus autem, vel ſecundum ſe, & intrinſece eſt ſpirituale, ut tradit Gloſſa *in d. cap. Præterea quando, verb. Simoniaca, ibi: Quia Juſpatronatus eſt ſpirituale*, vel ſaltem ſpirituali annexum, *cap. Quanto* 3. *de Judiciis*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Connexa; Unde*, ut ibi dicit Gloſſa, *Spirituale cenſetur propter connexitatem*, & ideo non poteſt ſuper ipſo tranſigi interventu rei temporalis, ſine labe Simoniæ, cum ipſa non ſolum committatur in ſpiritualibus, ſed etiam in ſpiritualibus annexis, *c. Si quis objecerit* 7. *cauſ.* 1. *q.* 3. quia de connexis idem eſt Judicium, *c. Tranſlato* 3. *de Conſtitutionibus*. Unde ob id Juſpatronatus per ſe vendi non poteſt, *c. De Jure* 16. *de Jurepatronat.* cum ſimilibus. 20

Prælatus, ſeu Rector Eccleſiæ nequit tranſigere de rebus Eccleſiæ immobilibus, vel pretioſis abſque Solemnitatibus a Jure requiſitis, Cum enim tranſactio ſit ſpecies alienationis, qua vel rem nobis competentem, aut quam credimus competere, dimittimus, *arg. l. Si quid* 1. §. 6. *& 9. ff. Si quid in fraudem*, nequit fieri ſuper dictis rebus, ſicut nequit fieri alienatio ſine ſolemnitatibus a Jure requiſitis. *Extravagant. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienandis*. 21

Poteſt tamen Prælatus, ſeu Rector Eccleſiæ tranſigere ſuper Juribus Eccleſiæ in præjudicium ſui ipſius, ita ut tranſactio teneat pro toto tempore, quod Eccleſiam poſſidebit. Sic deſumitur ex *cap. Veniens* 7. §. *Mandamus, de Tranſactionibus*, & notat Abbas *ibid. num.* 1. & Fagnan. *num.* 2. *& communis aliorum*, teſte Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 36. *num.* 63. Et ratio eſt, quia talis tranſactio eſt potius inter perſonas, quam inter Eccleſias, ſicque non realis ſed mere perſonalis, quæ non tranſit ad Succeſſores, ut *ibi* innuit Pontifex: *Cum aliis tranſactio inter perſonas facta potius, quam inter Eccleſias videatur, ne pacta inter alios acta, aliis* 22

aliis abeſſe patiantur &c. & habet Gloſſa *ibid. verb. Inter alios.*

23 Talis autem Tranſactio perſonalis ſuper rebus, ſeu Juribus Eccleſiæ fit realis & obligat ſucceſſores, ſi fuerit a Papa ex certa ſcientia confirmata. Sic colligitur ex *cit. cap. Veniens* 8. *de Tranſactionibus*, & habet expreſſe Gloſſa *ibid. verb. Confirmata* ex pluribus Juribus ibi adductis, & ſequitur Fagnan. *ibid. num.* 3. cum aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 64. & alii paſſim; ac Rota *part.* 4. *Recent. deciſ.* 31. *nu.* 2. Et ratio eſt, quia, ut argumentatur citata Gloſſa *ibid. verb. Confirmata*, Papa poteſt facere, ut Tranſactio, quæ nulla eſt, ſit aliqua, *arg. cap. ultim. cauſ.* 16. *quæſt.* 1. *& cap. cum Apoſtolicæ* 7. *De his, quæ fiunt a Prælato ſine conſenſu Capituli*, adeoque proſequitur dicta Gloſſa, multo magis poteſt efficere, ut ſit alia, nempe ut ex perſonali fiat realis, cum plus ſit de nihilo aliquid facere, quam de aliquo aliud, *arg. cap. Revera, de conſecrat. diſt.* 2. *& l. Rem in præſenti* 1. *in princip. Cod. De rei uxoriæ actione.*

24 Tranſactio ſemel bona fide, ac legitime celebrata, invita altera parte tranſigentium revocari, aut reſcindi non poteſt, *l. Cum te* 5. *Cod. De Tranſactionib. l. Poſtquam liti* 4. *Cod. de Pactis.*

25 Immo talis Tranſactio, ne quidem interveniente Reſcripto Principis, revocari valet, textu expreſſo *in l. Cauſas* 16. *Cod. de Tranſactionibus*, ibi: *Cauſas, vel lites tranſactionibus legitimis finitas Imperiali Reſcripto reſuſcitari non oportet.*

26 Item nec talis Tranſactio reſcindi poteſt prætextu Inſtrumentorum de novo poſtea repertorum ad litem ſopitam pertinentium, textu expreſſo *in l. Sub prætextu* 19. *Cod. de Tranſactionibus*, ibi: *Sub prætextu Inſtrumenti poſt reperti tranſactionem bona fide finitam reſcindi Jura non patiuntur.* Et concordat *l. Sub prætextu* 29. *Cod. eod.* ibi: *Sub prætextu ſpecierum poſt repertarum generali tranſactione finita reſcindi prohibent Jura, & cap. Sicut gravis* 1. *de tranſactionibus.*

27 Dummodo tamen in ſupradictis nulla intervenerit fraus, aut dolus, quia ſi adverſarius per ſe, vel per alium alteri parti tranſigenti Inſtrumenta, quibus veritas cognoſci potuiſſet, dolo ſubtraxiſſet, ſicque defectu talium inſtrumentorum cum ſui præjudicio ad tranſigendum coegiſſet, tranſactio poſſet reſcindi actione doli mali competente parti innocenti, & deceptæ. *Communis*, textu expreſſo *in cit. l. Sub prætextu* 19. *Cod. de Tranſactionib.* Fraus enim, & dolus nemini patrocinari debent, *cap. Ex litteris* 2. *de dolo & contumac. cap. Sedes* 15. *cap. Ex tenore* 16. *de Reſcriptis, cap. Tuæ* 22. *de Clericis non reſident. l. In fundo, ff. de rei vindicat. l. Cum hi, ff. de Tranſactionib. l. Legatarius, Cod. de Legatis.*

Unde ſi quis graviter lædat alteram in tranſactione, tenetur in Foro conſcientiæ ad reſtitutionem rei injuſte acceptæ, ſeu retentæ, ut certum eſt apud omnes, & inſuper contra eum in Foro externo datur actio de dolo malo, & reſcinditur tranſactio, ſi dolus vere interveniſſe probatur. *Communis*, per text. *in l. De dolo* 2. *& Non poſſunt* 3. *Cod. de Dolo malo, l. Qui cum Tutoribus* 9. §. 2. *ff. de tranſactionibus*, cum ſimilibus, & juribus *num. antecedenti* allegatis. 28

Probabilius eſt, quod Tranſactio etiam bona fide hinc inde celebrata reſcindi poſſet ob læſionem ultra dimidium; Bartolus *in l. Si quis cum aliter* 36. *n.* 4. *ff. De verbor. ſignificat. & l. Rem majoris* 2. *num.* 9. *Cod. de reſcindend. vendit.* Abbas *in cap. Cum cauſa* 6. *nu.* 7. *&* 8. *de empt. vendit.* Engel *lib.* 1. *decretal. tit.* 36. *num.* 14. *&* Reiffenſtuel *ibid. num.* 56. Fachineus *lib.* 2. *Controverſ. cap.* 6. allegans Rotam Romanam *in* 1. *part. noviſſima deciſ.* 102. *num.* 2. & plures alios contra plures alios & concluſio deſumitur *ex l. In ſumma* 65. §. 1. *ff. De conditione indebiti*, ubi propter immodicam læſionem, aut evidentem calumniam permittitur quis adverſus tranſactionem venire. Item *ex l. Si Superſtite* 5. *Cod. De dolo malo*, ubi expreſſe ſtatuitur, quod filia emancipata, & cum patre bona fide tranſigens, ſi læſa eſt immodice, habeat actionem in factum contra patrem. Item ex *l. Rem majoris* 2. *Cod. de reſcindenda venditione*, ubi reſcinditur venditio, in qua intervenit læſio ultra dimidium, & de hoc datur ratio, quia iſtud *humanum eſt*, cum autem non ſit hoc minus humanum in tranſactione ob læſionem ultra dimidium, idem de ipſa concludendum eſt. Et concordat *cap. Cum cauſa* 6. *de emption. & vendition.* cum ſimilibus. Tum quia in Jure dolus ex propoſito, & dolus re ipſa æquiparantur, *arg. l. Si quis cum aliter* 36. *ff. de verbor. ſignificat.* ibi: *Idem eſt, etſi nullus dolus interceſſerit ſtipulantis, ſed ipſa res in ſe dolum habeat*, & tradunt Covarr. *in capit. Quamvis part.* 3. §. 4. *num.* 5. *de Pactis in* 6. Gailus *lib.* 2. *Practic. obſervat.* 127. *num.* 11. Fachineus *lib.* 12. *Controverſ. cap.* 6. §. *Movet ſecundo*, citans alios, 29

Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 58. & alii . Atqui ex læſione ultra dimidium dolus re ipſa apparet, atque præſumitur, *l. Omnes* 17. §. *Lucius*, *ff. Quæ in fraudem Creditor.* & notant citati Auctores cum communi ; ergo ſicuti ob dolum ex propoſito reſcindi debet tranſactio ex dictis *ſupra num.* 27. *&* 28. ita etiam reſcindi debet ob dolum re ipſa , ſive ob læſionem ultra dimidium ; Eſt enim hoc conformius æquitati naturali , ne quis cum alterius jactura locupletetur , & Juſtitiæ commutativæ , quæ æqualitatem inter contrahentes deſiderat .

30 Eſt tamen vere probabilis etiam contraria ſententia, quam tenet Gloſſa *final. in cit. cap. Cum cauſa 6. de emption. & vendition.* Jaſon in *l. Si quis cum aliter* 26. *num.* 33. *& ſeq. de verbor. ſignificat.* & plures alii variis municipalibus Juribus , & ſignanter *l. Lucius* 78. §. *Ultim. ff. Ad S. C. Trebellianum* , ubi negatur reſciſſio Tranſactionis ſuper Fideicommiſſo factæ , quamvis ex Inſtrumentis poſtea appareat quadruplo plus in hæreditate fuiſſe , & favent *l. Sub prætextu* 19. *& l. Sub prætextu* 29. *Cod. de Tranſactionibus* , *l. A Divo Pio* 15. §. *Pignora* 3. *ff. De re judicata* , & plures aliæ, quas affert , ſed tamen ſolvit Fachineus *lib.* 2. *Controverſ. Juris cap.* 6.

31 Afferuntur varia Decreta Sacræ Congregationis Immunitatis concernentia Tranſactionem inter Eccleſiaſticos , & Laicos, prout referuntur a D. Riccio *in ſua Synopſi* , *verb. Tranſactio*, ut infra . Tranſactio, ſeu Concordia inter utrumque Clerum , & Decem ac Conſiliarios Reipublicæ Sancti Marini pro Collectis certis contribuendis ab Eccleſiaſticis Reipublicæ in perpetuum pro bonis acquiſitis ab Eccleſiaſticis , & locis piis , non tamen primæ erectionis, nec pro Patrimoniis ad Ordines recipiendos aſſignatis confirmatur, dummodo exactio dd. Collectarum ab Eccleſiaſticis fiat per Deputatos Eccleſiaſticos . *Sacr. Congr. Imm. in Feretrana* 22. *Sept.* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 76.

32 Confirmatur, annuente Sanctiſſimo, concordia ſuper gabella carnis Civitatis Oſcen. facta inter Clerum , & Civitatem , modo accedat conſenſus Cleri Regularis , qui in concordia non interfuit . In hac concordia Eccleſiaſtici ſe obligabant ad emendas carnes in Macellis Civitatis cum certis limitationibus , & reſervationibus, & Civitas ſe obligabat ad ſolutionem certæ ſummæ quolibet anno augendæ , vel minuendæ juxta augmentum , vel diminutionem Eccleſiaſticorum in Civitate ſecundum Fidem Epiſcopi . *Sacr. Cong. Immun. in Oſcen.* 22. *April.* 1692. *lib. decret. Grim. pag.* 122.

Regularibus repugnantibus ſupraſcriptæ concordiæ Civitatis Oſcen. Epiſcopus præfigat terminum ad deducendum eorum difficultates in Sacra Congregatione . *Sacra Congreg. Immunit. in Oſcen.* 2. *Junii* 1693. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 50. 33

Tandem concordia præfata approbatur juxta declarationem faciendam a D. Secretario , quæ præcipue tendebat ad explicanda aliqua loca dictæ Tranſactionis pro manutentione Juriſdictionis Eccleſiaſticæ , & exequi permittitur , etiam diſſentientibus aliquibus ex Regularibus. *Sacra Cong. Immun. in Oſcen.* 25. *Maii* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 124. 34

Non obſtante Tranſactione , & aliis contractibus factis per ſuperiorem , & Regulares cum Communitate pro ſolvendis omnibus laicis pro bonis acquiſitis , Archiepiſcopus tueatur Libertatem Eccleſiaſticam . *Sacra Congregat. Immun. in Taurinen.* 14. *Januarii* 1698. *lib.* 4. *Decretal. Vallem. pag.* 133. 35

Tranſactio facta ab Eccleſiaſtico de ſolvendis collectis Regiis, eſt caſſanda . *Sacra Cong. Immun. in Reatina* 8. *Auguſt.* 1702. *lib.* 3. *Decretal. Vallem. pag.* 435. 36

Quo ad Tranſactionem inter Communitatem , & Monaſterium Sanctimonialium Sacra Congr. decernit ſervandam eſſe primam tranſactionem anni 1671. approbatam a Clemente X. quæ eximit Monaſteria a Collectis ſuper bonis acquiſitis uſque ad illum annum . *Sacra Cong. Immun. in Nullius S. Angeli in Vado* 14. *Januar.* 1698. *lib.* 2. *Decretal. Valleman. pag.* 133. 37

Tranſactio ſuper rebus Eccleſiaſticis nequit fieri ſine Beneplacito Apoſtolico . *Communis* , Vide verb. *Alienatio art.* 4. *num.* 12. Et ſi fiat cum reſervatione dicti Beneplaciti , revocari poteſt , adeſtque locus pœnitentiæ ante ipſius impetrationem . Rota *part.* 1. *recent. dec.* 624. *num.* 12. Card. de Luca de *Benefic. diſc.* 51. *nu.* 5. *&* 6. cum aliis Pignatell. *tom.* 1. *conſult.* 136. *num.* 4. & alii plures. 38

Additiones ex aliena manu.

Jure Romano tranſactio ſuper relictis in teſtamento non inſpectis tabulis facta vitioſa eſt, *l.* 6. *ff. de Tranſact.* Diſquiri vero ſolet an tranſactio hæc moribus ſuſtineatur , ſi inſpectioni huic fuerit renunciatum , vel juramento ipſa tranſactio confirmata fuerit ? 39

Simplicem renunciationem non ſufficere exiſtimant 40

mant Mantin. *de Tacit. & Ambigu. lib.* 1. *tit.* 2. *n.* 2. *& ſeq.* A Sande *deciſ. Friſic. lib.* 4. *tit.* 5. *defin.* 15. ex ratione illa, quod juri prohibitivo renunciari haud poteſt.

41 At ſi acceſſerit juramentum, valere tranſactionem ex diſpoſitione juris canonici, tenet Vinnius *de Tranſact. cap.* 5. *n.* 8. eo quia poteſt juramentum hoc ſine peccato ſervari.

42 Cæterum pactum remiſſorium, ſeu gratuitum, quo renuntiat quis omni illi quod ſibi in teſtamento relictum eſt, ſubſiſtere, firmant Lauterbach. *in compend. jur. lib.* 2. *tit.* 15. Borcholten. *de Tranſact. c.* 4. *n.* 20. ea adducta ratione quod ceſſat hic ratio illa prohibitiva tranſactionis quod Homines modico incontinenti dato, inexpectato obvenientia facile repudiare ſolent; *L.* 8. *princip.*

43 *ff. de Tranſact.* Contrarius vero eſt Strych. *in uſu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 15. §. 10. Verum inquit) *& hic forte exiſtimabit paciſcens parum ſibi relictum eſſe; unde ad liberalem repudiationem exigui lucri facile induci potuit, non idem forte facturus, ſi quantitatem relicti in teſtamento ſciviſſet. Nec quidquam ſtringit Hunnii ratio, quod illa, quæ in teſtamento relicta, aut integra acceptanda, aut integra repudianda. Hoc enim in ipſa Hereditate concedo, in Legato nego. Immo nec legatum pro parte ſic accepto, ſed integrum: partem vero vi tranſactionis alteri cedo. Vix ergo ſine juramento tale ſubſiſtet pactum.*

44 Pariter Jure Romano de alimentis in teſtamento relictis tranſigi haud poteſt, niſi auctore Prætore, *L.* 8. *princ. ff. de Tranſact. & L.* 8. *Cod. eod.* niſi melior reddatur conditio alimen-

45 torum, *dict. Leg.* 8. §. 6. At prohibitum haud eſſe pactum, quo alimenta futura gratis remittantur, tenent Hunnius *de Tranſact. c.* 3. *exercit.* 22. *Vinn. eod. tract. cap.* 6. *num. final.*

46 Sed & contradicit Stryk. *in uſu modern. Pandect. lib.* 2. *tit.* 15. §. 11. Adde Coler. *de Aliment. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 48. *& ſequent.* Accedente vero juramento ſuſtineri & tranſactionem, ſentiunt Bachov. *hoc titul. de Tranſact. cap.* 2. *n.* 8. Vinn. *eod. tractat. cap.* 6. *n.* 16.

47 An & Decretum Judicis requiratur in ceſſione alimentorum ex contractu debitorum, vide apud Rot. *in Romana Ceſſionis* 11. *Junii* 1731. & in confirmatoria 8. *Decembris ejuſdem anni cor. clar. mem. Aldrov.*

48 Reliquum eſt, ut diſpiciatur, an tranſactio hodie involvat novationem. Affirmat Anton. Faber *in Cod. hoc titul. defin.* 2. At negat, & quidem rectius innixus in *L. final. Cod. de Novat.* Strykius *in uſ. modern. Pandect. dict. lib.* 2. *dict. tit.* 15. §. 4.

49 Utilis vero eſt hæc obſervatio; nam ſi tranſactioni haud ineſt novatio, non liberantur pignora, & fidejuſſores prioris obligationis. Immo, & priſtina actione agi poteſt, recuſante altero implere tranſactionem; Stryk. *ubi ſupra*.

TRANSITUS.

Regulares profeſſi non poſſunt ad aliam Religionem etiam ſtrictiorem tranſire ſine licentia Sedis Apoſtolicæ. Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 3. *num.* 18. Donatus *Prax. rerum Regular. tom.* 2. *par.* 2. *tract.* 5. *qu.* 22. *n.* 11. & *Communis aliorum* ex praxi, & Stilo Curiæ, & quoad tranſitum ad alias Religiones edita eſt noviſſime a Bened. XIII. Conſt. incip. *Licet Sacra*. Vide verb. *Regulares art.* 1. *n.* 61. ubi affertur ad litteram. 1

Regulares profeſſi tranſeuntes de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem Religionem etiam ejuſdem Ordinis, tenentur in ſecunda Religione novum annum probationis peragere, & ibi Profeſſionem emittere. Sic *Sac. Congr. Conc.* quæ apud Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus num.* 67. expreſſe reſpondit, *Tranſeuntem de licentia Sedis Apoſtolicæ ad laxiorem Religionem etiam ejuſdem Ordinis, teneri in ſecunda Religione novum annum probationis peragere.* 2

Regularis profeſſus, qui habet Indultum Apoſtolicum tranſeundi ad aliam Religionem, non poteſt tranſire ad laxiorem. Conc. Trid. *cap.* 19. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, & *Sac. Congr. Conc. in Cajetana Tranſitus* 4. *Mart.* 1743. in qua Reſcriptum fuit: *Tranſitum ad laxiorem fuiſſe nullum., & Orator omnino intra menſem redeat ad ſuam Religionem*. Sic apud Monacell. *tom.* 4. *Supplem. ad* 2. *tom. n.* 455. 3

Si tamen indultum ſit conceſſum tranſeundi ad quamcumque Religionem, in qua Regularis, & Clauſtralis Obſervantia vigeat, tunc poteſt tranſire etiam ad laxiorem: Dummodo ſit Religio Clauſtralis, & Regularis, quia, cum Apoſtolicum Indultum limitaverit Religionem Clauſtralem, & Regularem, videtur noluiſſe limitare qualitatem Religionis circa arctitudinem majorem, vel minorem; alias id expreſſiſſet, *arg. cap. Inter corporalia* 2. *de translation. Epiſcop.* §. *Sed neque iſtud*, *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, *& cap. Quia circa* 22. *de Privilegiis*. Sic recte notat Eminent. Petra *tom.* 5. *Commentar. ad Conſt.* 3. *Calliſti III. num.* 9. referens, quod cum 4

hujuſmodi Breve obtinuiſſet quidam Monachus Camaldulenſis generaliter ad aliam Religionem, ubi Regularis, & Clauſtralis Obſervantia vigeret, & inde tranſiiſſet ad laxiorem Canonicorum Regularium S. Auguſtini Congregationis Ultienſis, & diſputato dubio in Sacra Congregatione Concilii ex remiſſione facta per Sacram Pœnitentiariam, *Sacra Congr. in Taurinenſi Tranſitus 6. Aug.* 1712. *reſcripſit Conſtare de validitate Tranſitus*, nulla facta difficultate circa laxiorem qualitatem Canonicorum Regularium. Hæc ipſe.

5 Tranſitus Regularium Converſorum ad ſtatum Clericalem etiam in anno Novitiatus eſt prohibitus; unde non poteſt concedi, niſi a Sede Apoſtolica: Habetur ex Decretis Clementis VIII. editis pro Inſtitutione Novitiorum in Monaſteriis deſignatis, vel deſignandis, Conſtitut. incip. *Cum ad Regularem num.* 23. ubi ſic expreſſe ſtatuitur: *Sed qui ad Converſorum habitum recepti fuerint, ad Clericorum ſtatum tranſire, etiam durante tempore probationis, non poſſunt*. Quæ Decreta Clementis VIII. confirmata fuerunt juſſu Urbani VIII. a Sacra Congreg. Conc. *in Decretis de Apoſtatis, & Ejectis*, & ita Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſt.* 8. *Eugenii IV. num.* 6. ubi expreſſe dicit, quod proinde hic tranſitus fieri non poteſt, niſi cum licentia Papæ, quamvis Jure antiquo id fieri potuerit cum licentia Superiorum Regularium; Paſſerin. *de ſtatib. homin. tom.* 3. *quæſt.* 189. *art.* 8. *num.* 227. Donatus *Prax. rer. Regul. tom.* 2. *tract.* 14. *quæſt.* 14. recte dicens, quod optima ratione id factum eſt, ut juxta præceptum Apoſtoli 1. *ad Corinth. cap.* 7. *Unuſquiſque permaneat in ea vocatione, in qua vocatus eſt*, ut auferatur anſa, & occaſio ambitionis, qua ſolent homines altiora appetere non ſine murmure, & Prælatorum moleſtia.

6 Et a fortiori, ſi jam Profeſſionem emiſerint in ſtatu Laicorum, ſeu Converſorum, non poſſunt de ſola licentia Prælati Regularis, & Definitorii tranſire ad ſtatum Clericorum, ſed talis licentia obtineri debet a Sede Apoſtolica, quæ ad id ſolet expedire Brevia cum clauſula, *De licentia tamen ſuorum Superiorum*, quæ debet intelligi copulative de illa Generalis & Provincialis ſimul, prout expreſſe declaravit *Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. de mandato Urbani VIII. die* 2. *Aug.* 1630. apud Peyrin. *de Prælat. quæſt.* 3. *cap.* 1. §. 6. *num.* 149. nempe *clauſulam; De licentia Superiorum in Brevibus prædictis appoſitam, eſſe intelligendam de Generali Ordinis, & Provinciali Oblatorum hujuſmodi, ita ut pro eorumdem Brevium executione requiratur utriuſque licentia, & conſenſus*.

7 Et quod Laici, ſeu Converſi profeſſi non poſſint tranſire ad ſtatum Clericalem de ſola licentia Prælati Regularis, clare habetur ex cit. Decret. Clementis VIII. per illa adducta verba: *Etiam durante tempore probationis, non poſſint*, quæ manifeſte indicant a fortiori ſic tranſire non poſſe poſt jam emiſſam Profeſſionem. Et id expreſſe decrevit Sac. Congreg. Epiſcop. & Regular. ſub pœna ſuſpenſionis ab Officio Superioribus talem facultatem concedentibus ut refert Nicolius *in Floſculis verb. Converſus num.* 3. his verbis: Superiores, qui contra Decretum Clementis VIII. ſuper receptione, & inſtitutione Novitiorum 19. Mart. 1603. ſub Conſtit. 82. incip. *Cum ad Regularem*, §. 23. tenoris ſubſequentis: *Qui ad Converſorum habitum recepti fuerint, ad Clericorum ſtatum tranſire etiam durante tempore probationis non poſſint*, dant eiſdem Converſis licentiam tranſeundi ad ſtatum Clericalem, ſuſpendi debent ab Officio ad tempus: Tranſeuntes vero reducendi ſunt ad Laicalem cum perpetua ſuſpenſione a ſuſceptis Ordinibus. Hæc ille adducens ad id Decretum *Sacr. Congr. Epiſcop. & Regular. in una Minimorum* 14. *Febr.* 1620. & 25. *Jan.* 1646. Et ſic etiam *Ead. Sacr. Cong. Epiſc. & Regular. decrevit in una Auguſtinianorum* 23. *Jan.* 1613. apud D. Nicolium *loc. cit.* Item pro Congregatione Hiſpaniæ, Fratrum Diſcalceatorum de Ordine SS. Trinitatis Redemptionis captivor. id ſtatuit Alexander VII. Conſtit. 138. incip. *Paſtoralis Officii*. Item pro Ordine Eremitarum S. Auguſtini Clemens X. Conſt. incip. *Exponi*, teſte Lantuſca *in Theatr. Regular. verb. Laici, ſeu Converſi, in ſupplement. ſub n.* 2. Et hoc probat praxis, & Stylus Curiæ: & ſignanter Sac. Congreg. Concilii, quæ dignis de cauſis hanc licentiam concedit; ut conceſſit in una Ordinis S. Mariæ de Mercede *die* 16. *Januarii* 1700. cuidam Laico, ſeu Converſo, attento quod in Religione ſtudiis vacaſſet, ac ſe ad Clericorum munus idoneum reddidiſſet; Et aliis dignis de cauſis hanc licentiam denegat, ut denegavit in una Ordinis Prædicatorum Provinciæ Bæticæ *die* 16. *Martii* 1700. cuidam alteri Religioſo Laico vix idoneo ad Divina peragenda, quamvis ipſe tranſitum exoptaret ob nimiam devotionem erga SS. Euchariſtiæ Sacramentum, eſſetque vitæ exemplaris, ac de Religione optime meritus. Sic refert Emin. Petra *cit. tom.* 4. *Comment. ad Conſtit.* 8. *Eugenii IV. n.* 16.

Con-

8 Converſi, ſeu Laici ex indulto Apoſtolico tranſeuntis ad ſtatum Clericalem præcedentia initium ſumere debet a die Clericatus, non autem a die ſuſceptionis Habitus Converſorum. *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regul. in una Minorum de Obſervantia 26. Februarii 1649.* apud Lantuſc. *in Theatr. Regul. verb. Præcedentia n. 3.* & *Sac. Congr. Concil. in una Minimorum S. Franciſci de Paula 15. Aprilis 1684.* apud Card. Petram *tom. 4. Comment. ad Conſtitut. 8. Eugenii IV. ſub n. 17.*

9 Tranſitus de ſtatu Clericali ad illum Converſorum juſta cauſa concurrente poteſt fieri cum ſola licentia Prælati Regularis, ſcilicet Provincialis, aut Generalis cum conſenſu Diſcretorum, vel alias prout cujuſque Ordinis ſtatuta præſcribunt; Dummodo tranſiens in Ordinibus Sacris non ſit conſtitutus. Donatus *loco cit. quæſt.* 19. cum pluribus ibi citatis, Pellizzarius *in Manual. Regul. tom. 1. tract. 3. cap. 5. ſect. 3. num.* 136. Lezana *in ſumma q. Regular. part. 1. cap. 22. num.* 25. Murga *ad Conſtit. 7. Alexandri IV. num.* 153. Card. Petra *loco cit. num.* 16. ubi cum Sanchez *lib. 6. Moral. c. 7. num.* 80. dicit, Prælatum Regularem hunc tranſitum non ſolum permittere, ſed etiam jubere poſſe ob punitionem delicti; Quamvis tamen conſultius cenſeam in ſimilibus caſibus recurrendum eſſe pro providentia ad Sedem Apoſtolicam.

10 Quo ad ea, quæ concernunt Affiliationes Regularium in aliis Conventibus, & tranſitus ad alienas Provincias. Vide verb. *Affiliatio per tot.*

11 Tranſitus de Ritu Græco ad Latinum, vel e contra, non permittitur abſque licentia Papæ. Card. Petra *tom. 4. Comment. ad Conſtit. 17. Eugenii IV. ſect. 2. n.* 12. & *Communis aliorum* per Conſtitutionem 12. S. Pii V. incip. *Providentia*.

12 Facilius tamen permittitur tranſitus a Græco ad Latinum, & nunquam regulariter de Latino ad Græcum. Card. Petra *loco cit. num.* 13. cum Verricell. & Dandino ibi citatis, teſtans de uſu Sacræ Congregationis Supremæ Inquiſitionis.

13 Capitulo, Canonicis, & Parochis licitum
non eſt aliquid exigere ratione tranſitus per
eorum Parochiam, quando funus ducitur ab
una Parochia ad Eccleſiam funeris ſitam in
alia Parochia; *Sacr. Congr. Concil. in Trojana
Funerum 7. & 21. Maii 1701. ad 4. dub.* &
Sacr. Congreg. Epiſcopor. & Regular. in Placen-
14 *tina 13. Novemb. 1703. ad 2. dub.* Ubi etiam
ſtatuit, quod occaſione funerationis cadaverum
alterius Diœceſis, aut Parochiæ in Eccleſiis
Regularium, poteſt proprius Parochus defuncti ad effectum deferendi proceſſionaliter cadaver ad dictas Eccleſias, libere tranſire per quaſcumque Diœceſes, & Parochias Stola, & Cruce elevata, etiam irrequiſitis earumdem Parochis. Vide verb. *Parochus art. 3. n. 36. & ſeq.*

Tranſitus Regularium de uno ad alium Or- 15
dinem concedi poteſt a Cardinali Summo Pœ-
nitentiario, nedum a laxiore ad arctiorem,
verum etiam ad æqualem; & ab arctiori ad
laxiorem ob juſtas tamen, & graves reſpecti-
ve cauſas ab eodem probandas, audito prius
Superiore Ordinis a quo, & cum conſenſu Su-
perioris Ordinis ad quem. Et pro majori tran- 16
ſitus firmitate, poteſt in his omnibus idem
Major Pœnitentiarius Statutis, & Privilegiis
Apoſtolicis quomodolibet obſtantibus opportune
derogare. Benedict. XIV. tom, 2. Conſtit. 95.
incip. *Paſtor Bonus* §. 34.

Non poteſt tamen ipſum tranſitum concedere 17
Summus Pœnitentiarius a Religione Clauſtra-
li ad Ordines Hoſpitalarios, aut Militares, ex-
cepto Ordine S. Joannis de Deo, nec ad Or-
dinem S. Benedicti antiquioris obſervantiæ,
aliaſque ſimiles Congregationes. Idem *ibid.* §.
18. Tranſitus autem ad Ordinem Hoſpitala- 18
rium S. Spiritus in Saxia ſpecialiter, & omni-
mode prohibetur. Idem Conſtitut. 15. incip.
Sæpe Romanorum §. 5. confirmans ad id Con-
ſtitutionem Benedicti XIII. incip. *Sacra*.

Concedere etiam poteſt Major Pœnitentiarius 19
tranſitum ab uno Monaſterio ad aliud, Mo-
nialibus tantum ultra montes exiſtentibus, le-
gitima concurrente cauſa, in Signatura diſcu-
tienda, & approbanda; Committendo tamen 20
facultatem hujuſmodi tranſitus admittendi, &
exequendi, arbitrio Ordinarii clauſulis oppor-
tunis pro caſuum varietate. Idem in cit. Conſt.
Paſtor Bonus §. 36.

Tranſitus Regularium ab Ordine laxiore ad 21
ſtrictiorem impediri non debet ſine cauſa. Idem
tom. 2. Conſt. 25. incip. *Ex quo*. Si Supe- 22
riores duorum Ordinum diſſentiant, Judicium
ad Sedem Apoſtolicam devolvitur, quæ con-
cedere ſolet dictum tranſitum cum deroga-
tione ſuper conſenſu Superioris Ordinis laxio-
ris. Idem *ibid.*

A Regularibus ſe prætendentibus Apoſtolica 23
facultate translatos ad ſtatum Clericalem ſæcularem, vel ad Ordines, in quibus non vigeat Clauſtralis obſervantia; vel ad Ordines Militares, aut Hoſpitalarios (ad quos non niſi perraro, & graviſſimis, rationabilibuſque de

causis

caſis [illegible] transitus concedi) & actu degen-
tibus extra clauſtra, debent Epiſcopi exquirere
de veritate talis Indulti, & eos compellere
[illegible] etiam vi, ad ſibi hujuſmodi Indul-
tum oſtendendum, atque inſimul, poſtquam
illud perlegerint, diligenter expendere cauſas
in ipſo Indulto contentas, & expreſſas, veræ
ne, an falſæ ſint. Quod ſi illud Indultum
commonſtrare, & tradere detrectaverint, ad-
verſus ipſos, juris Ordine ſervato ſtatim pro-
cedere juxta facultatem ſibi attributam a Con-
24 cilio Tridentino *c. 3. ſeſſ. 6. de reform.* Et ſi
Indulti cauſas minime veras eſſe compererint,
non debent dubitare ſuper ejus ſubreptione ſeu
obreptione pronunciare, & adverſus Religio-
ſum procedere extra clauſtra ſine facultate de-
gentem. Idem tom. 2. Conſt. incip. *Pontifi-
cia commendatione*.

25 Tranſitus a Ritu Latino ad Græcum eſt
omnino interdictus. Benedict. XIV. tom. 1.
26 Conſtit. 57. incip. *Etſi Paſtoralis* §. 2. Tran-
ſitus vero a Ritu Græco ad Latinum permit-
titur pueris de conſenſu Patris Græci, & li-
27 centia Epiſcopi Latini. Idem *ibid.* Adultis
autem Laicis de licentia Epiſcopi Diœceſani.
Idem *ibid.*

28 Tranſitus a Ritu Græco ad Latinum prohi-
betur Communitatibus Italo-Græcorum, ſive
Albanenſium abſque licentia Sedis Apoſtolicæ.
29 Idem *ibid.* Item Eccleſiaſticis quibuſcumque
abſque ſimili licentia S. Sedis. Idem *ibid.*
30 Tranſitus a Ritu Græcorum Melchitarum ad
Latinum, aut Maroniticum Ritum interdici-
tur. Idem Conſt. 87. incip. *Demandatum*.

Additiones ex aliena manu.

31 Gravis hic ſe offert quæſtio, an tranſeunte
Abbate alicujus Monaſterii ad Religionem ſtri-
ctioris obſervantiæ, procedi ſtatim valeat ad
electionem ſucceſſoris in Prælaturam?

32 In eam itum eſt ſententiam, non poſſe du-
rante Novitiatu, & ante profeſſionem novæ
Religionis; idque quia ad electionem Succeſſo-
ris deveniri haud poteſt, priuſquam vacet Ab-
batia; *cap. Nulla, de conceſſ. Præbend.* Hæc au-
tem minime vacat ante emiſſam ab Abbate
profeſſionem in nova Religione. Durante enim
novitiatu non deſinit ille eſſe Abbas Monaſte-
rii, a quo tranſiit, & ita quidem, ut ſi a No-
vitiatu egrederetur, fortaſſe quod perferre ne-
quiret rigorem novæ Religionis, rediret ad
Monaſterium, & ipſam etiam Abbatiam;
Wieſtner *in Decretal. lib.* 3. *tit.* 31. *num.* 133.
Donat. *Prax. Regular. tom. 1. par.* [illegible] 2. *tract.* 5.
quæſt. 52. *num.* 1. *& plur. ſequent.* & rurſus
quæſt. 55. *num.* 1. *&* 4. ibi quod durante No-
vitiatu in ſuſpenſo remanent jura omnia a
priori Religione dependentia.

Non ignoro, eſſe, qui tenent in ipſo ingreſ-
ſu in Novitiatum ſtrictioris Religionis Abba-
tiam vacare per tacitam renunciationem. At
opinio hæc aperte contradicit *cap. 4. de Regu-
lar. in 6.* ibi: *Beneficium illius, qui Religionem
ingreditur, non eſt intra probationis annum alicui
conferendum, niſi ipſius accedat aſſenſus.* Hinc
enim manifeſtum redditur, ſolo ingreſſu in No-
vitiatum non induci renunciationem Beneficii,
quum alias citra aſſenſum fas eſſet conferre Be-
neficium illud. Confer Wieſtner *in Decretal.
lib. 3. tit.* 31. *n.* 135. qui & aliam reddit ra-
tionem, quod ex diſpoſitione Concilii Triden-
tini *ſeſſ.* 25. *cap.* 16. *de Regul.* non aliter te-
neat quælibet renunciatio emiſſa a Novitio,
niſi facta ſit intra duos menſes ante profeſſio-
nem. Sed dubito an diſpoſitio hæc locum ſibi
vindicare queat quoad Regulares tranſeuntes ad
aliam Religionem.

TRANSLATIO.

Tranſlato Feſto, in cujus die conceditur 1
Indulgentia, non transfertur etiam Indul-
gentia, niſi ex conceſſione ſpeciali. *Sac. Con-
greg. Rit.* 10. *Junii* 1690.

Feſtum duplex occurrens ante Octavam non 2
privilegiatam non eſt transferendum poſt Octa-
vam, ſed infra eamdem celebrandum prima
die non impedita. *Sac. Congreg. Rit.* 30. *Se-
ptemb.* 1679.

Feſtum ſemiduplex occurrens in Feſto du- 3
plici infra Octavam non privilegiatam non eſt
transferendum poſt illam, quando dies imme-
diate ſequens alio Feſto duplici, vel ſemidu-
plici impedita non fuerit, ſed faciendum tunc
eſt Officium die immediate ſequenti. *Sacra Rit.
Congr.* 30. *Septemb.* 1679.

Officium ſemiduplex occurrens in Dominica 4
infra Octavam non privilegiatam non erat olim
celebrandum in feria ſecunda ſequenti licet
non impedita, ſi adeſſet reponendum aliud Fe-
ſtum altioris ritus. *Sacra Rituum Congregat.*
1. *Martii* 1681. Secus tamen hodie propter
poſterius Decretum relatum infra *ſub num.*
19. *&* 20.

Non eſt transferendum in diem immediate 5
ſequentem Feſtum illud, ante cujus transla-
tionem

tionem habentur reponenda alia Officia prius tranſlata ejuſdem ritus, non obſtante Decreto edito *die* 30. *Septembris* 1679. Quoad vero Feſtum ſemiduplex in Dominica infra Octavam occurrens, omnino ſervanda eſt Rubrica generalis Breviarii de Tranſlatione Feſtorum *num.* 5. *Sacra Congregat. Rit.* 22. *Decembr.* 1696. Vide tamen Reſolutiones Sacræ Congreg. *tom.* 8. ubi afferuntur contraria recentiora Decreta, & ſerva ut ibi.

6 In reſponſione duorum, vel plurium Feſtorum ritum habentium eumdem, & die occurrentium diverſa, attendatur prioritas tranſlationis, niſi attendenda ſit major Dignitas. *Sac. Rit. Congr. Junii* 1682.

7 Si plura ſint transferenda Feſta, quæ eadem die occurrunt, & quibus non convenit ratio majoris Dignitatis, attendatur in eorum repoſitione major apparatus, vel populi concurſus, ex quo vocatur etiam major ſolemnitas, ſuppoſito tamen, quod ſint ejuſdem ritus. *Sac. Rit. Congr.* 20. *Julii* 1686.

8 Officium particulare alicujus Diœceſis, vel Religionis, quod occurrit die 25. Februarii, eſt transferendum in anno Biſſextili ad primam diem non impeditam; dummodo ſit duplex primæ Claſſis. *Sac. Rit. Congreg.* 7. *Septemb.* 1680.

9 Si occurrerint, vel fuerint transferenda duo Feſta ejuſdem ritus, quæ unica die occurrebant, quorum unum ſit univerſale, & alterum particulare alicujus Diœceſis, vel Religionis, prius fiat de univerſali, deinde de particulari, niſi obſtet ratio majoris dignitatis. *Sacra Rituum Congregat.* 27. *Septemb.* 1698.

10 Si ſimul ſint transferenda Feſta S. Marci Evangeliſtæ, & SS. Apoſtolorum Philippi, & Jacobi, prius reponatur Feſtum S. Marci, deinde Feſtum Apoſtolorum. *Sac. Rit. Congr.* 18. *Septembr.* 1666.

11 Si ſimul transferenda ſint Feſta S. Joſephi, & Annunciationis B. M. V. prius reponatur Annunciationis Feſtum, deinde S. Joſephi, non obſtante Decreto edito in contrarium *ſub die* 12. *Junii* 1602. *Sacra Congr. Rit.* 14. *Junii* 1692.

12 Si Feſtum Annunciationis B. M. V. occurrerit in feria ſexta in Paraſceve, vel Sabbato Sancto, transfertur ejus Officium una cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus ad Feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, protracto ad aliam diem Feſto in ea occurrente, niſi fuerit duplex primæ Claſſis. *Sacra Rituum Congreg.* 11. *Martii* 1690. Vide tamen verb. *Reſolutiones Sacrarum Congregationum tom.* 8. ubi dantur ad id quædam notabilia.

13 Si Feſtum S. Confeſſoris transferatur in proxime ſequentem diem, in Hymno *Iſte Confeſſor &c.* nulla fit mutatio Verſiculi, ſed dicitur *Meruit beatas*, dummodo primæ Veſperæ non ſint impeditæ. *Sac. Rit. Congr.* 13. *Januarii* 1683.

14 Tranſlato autem Feſto S. Confeſſoris ultra ſequentem diem, in Hymno *Iſte Confeſſor* facienda eſt mutatio Verſiculi, dicendo *Meruit ſupremos*. *Sacra Rit. Congreg.* 14. *Junii* 1692.

15 Officium Nominis B. M. Virginis occurrens in Feſto Exaltationis Sanctæ Crucis, vel in alio altioris ritus, aut Dignitatis, transferatur, non vero omittatur. *Sacra Rit. Congr.* 20. *Julii* 1686.

16 Si in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum occurrerit Dominica, vel alicubi Feſtum de præcepto diei Dominico æquale, officium cum Miſſa Defunctorum transferatur in ſequentem diem etiam Feſto duplici impeditam. *Sacra Rit. Congr.* 5. *Octobris* 1688.

17 Feſta duplicia, & ſemiduplicia tranſlata præferenda ſunt Officiis ſemel in hebdomada conceſſis, ita ut Feſtum duplex, ſeu Semiduplex etiam tranſlatum, nec non dies Octavæ ſit dies impeditus reſpectu talium Officiorum. *Sac. Congr. Rit.* 8. *Febr.* 1699. *&* 26. *Martii* 1706. Vide *Reſolutiones Sacrarum Congregationum*, ubi affertur Decr. ad litteram.

18 Officia Sanctorum, quæ alicubi ſuperſunt de menſe Decembris alias transferri poterant in annum ſequentem ex Decreto *S. Rit. Congreg.* 7. *Decembr.* 1680. At nunc id vetitum eſt ex Decreto ejuſdem *Sac. Rit. Congr. die* 26. *Novemb.* 1735. *&* 8. *Martii* 1738. Vide *Reſolutiones Sacrarum Congregationum*, ubi affertur Decretum ad litteram.

19 Officium Semiduplex in Dominica infra Octavam non privilegiatam occurrens tantum habet juris in feria ſecunda immediate ſequenti non impedita, ut non cedat duplici primæ Claſſis tranſlato. *Sac. Rit. Congr.* 16. *Septembris* 1702.

20 Pluribus Feſtis ejuſdem ritus tranſlatis, Officium de primo tranſlato recitandum eſt, etiamſi ultimo tranſlatum poſſet in diem immediate ſequentem transferri, non obſtante quocumque alio Decreto in contrarium. Semiduplex tamen occurrens in Dominica infra Octavam non privilegiatam celebrandum eſt ante quodcumque prius tranſlatum etiam 1. Claſſis feria 2. immediate ſequenti, alio Feſto occurrente

rente non impedita. *Sac. Rit. Congr.* 16. *Septembris* 1702.

21 Alia ad rem. Vide verb. *Feſtum Octave*; verb. *Officium Divinum*, *Reſolutiones Sacrarum Congregationum*, Rubr. *De Translatione Feſtorum*.

22 Monialis translata ad aliud Monaſterium, niſi aliud diſponat Sacra Congregatio, relinquit dotem primo, ſolvitque novam ſecundo. Sic pluries decrevit *S. Epiſcopor. Congr.* Vide verb. *Monialis art.* 2. *n.* 50. ubi dantur Decreta.

23 An Monialis translata, vel Regularis translatus poſſit ſecum deferre ad Monaſterium *ad quod*, vel debeat relinquere Monaſterio *a quo* bona quæ habet; Vide d. verb. *Monialis art.* 2. *num.* 51. & verb. *Affiliatio Religioſorum*.

24 Quoad ea, quæ concernunt translationem Epiſcopi de una ad aliam Eccleſiam. Vide verb. *Epiſcopus art.* 3. *a n.* 40. *ad* 46.

25 Quoad ea, quæ concernunt translationem Conventuum. Vide verb. *Conventus art.* 1. *n.* 11. & 12.

26 Quoad, ea quæ concernunt translationem Imaginum, & Reliquiarum. Vide verb. *Imagines*, & verb. *Veneratio Sanctorum*.

TREBELLIANICA. Vide verb. *Falcidia a num.* 4.

TREGUA.

---

1 Tregua eſt ſecuritas perſonis, & rebus ad tempus præſtita bello, vel diſcordia, ſeu lite nondum finita. *Sic in re Communis*.

2 Unde Treguæ in jure Civili vocantur alio nomine *Induciæ* (vulgo Armiſtitium) quia Tregua proprie dicta nihil aliud eſt, quam Induciæ belli, cum ſcilicet inter hoſtes ad breve tempus convenit, ne ſe invicem armis laceſſant, textu expreſſo *in l. Poſtliminium* 29. §. 1. *ff. De Captivis*, *& poſtliminio reverſis*, ibi: *Induciæ ſunt*, *cum in breve*, *& in præſens tempus convenit*, *ne invicem ſe laceſſant*.

3 Pax autem ad differentiam Treguæ eſt totalis, & perpetua diſcordiæ, ſeu litis, aut belli peremptio voluntarie inter litigantes facta: Non enim Pax quæritur, ut bellum excitetur, ſed bellum geritur, ut pax acquiratur, *c. Noli* 3. *cauſ.* 23. *q.* 1.

4 Tregua eſt duplex, ſcilicet Conventionalis, & Canonica, ſeu Legalis. Sic Gloſſa communiter recepta *in c. Treguas* 1. *verb. Frangere*, *de Tregua*, *& Pace*.

Tregua *Conventionalis* eſt illa, quæ ex libera litigantium voluntate initur, & ex conventione formam, & modum recipit, ſicuti quilibet alius contractus; *l. Depoſitum*, 1. §. 6. *ff. Depoſiti*, *c. Contractus* 86. *de Reg. Jur. in* 6. Unde hæ Treguæ, ſeu Induciæ conventionales inter gentium Jura numerantur, *c. Jus gentium* 9. *diſt.* 1. Omnium enim gentium uſu, & conſenſu ſecundum naturalem æquitatem conſtitutum eſt, ut etiam hoſti fides data ſervanda ſit, *c. Noli* 3. *cauſ.* 23. *q.* 1. Dummodo is quoque ex ſua parte fidem ſervet, *c. Pervenit* 2. *de Jurejurando c.* 2. *cauſ.* 28. *q.* 2.

Tregua *Canonica*, ſeu *Legalis* eſt illa, quæ 6 per Canonem, ſeu Legem conſtituta eſt, de qua fit mentio *in c. Tregua* 1. *& c. Innovamus* 2. *de Tregua*, & *pace*.

Unde *in cit. c. Treguas* aſſignantur dies in qui- 7 bus ſervandæ ſunt Treguæ præciſis his verbis: *Treguas a quarta Feria poſt occaſum ſolis uſque ad ſecundam feriam in ortu ſolis*, *ab adventu Domini uſque ad Octavas Epiphaniæ*, *& a Septuageſima uſque ad Octavas Paſchæ ab omnibus inviolabiliter obſervari præcipimus*. Et in- 8 ſuper ſtatuuntur graviſſimæ pœnæ contra eas violantes, ibi: *Si quis autem Treguas frangere præſumpſerit*, *poſt tertiam admonitionem* (*ſi non ſatisfecerit*) *ſuus Epiſcopus ſententiam Excommunicationis dictet in eum*, *& ſcriptam viciniis Epiſcopis annuntiet*, *quorum nullus excommunicatum in communione recipiat*, *immo ſcriptam ſententiam quiſque confirmet*.

Et *in cit. cap. Innovamus* 2. *de Tregua*, 9 aſſignantur perſonæ, quæ gaudent Tregua, ſeu ſecuritate perpetua, ita ut belli Duces, & milites eas moleſtare non poſſint, ibi: *Innovamus*, *ut Presbyteri*, *Monachi*, *Converſi*, *Peregrini*, *Ruſtici euntes*, *vel redeuntes*, *vel in agricultura exiſtentes*, *& animalia*, *quibus arant*, *& ſemina portant ad agrum*, *congrua ſecuritate lætentur*.

At vero iſti duo Canones non ſunt uſu re- 10 cepti, nec proinde hodie tenent, ut notant Gloſſa *in cit. c. Treguas*, *verb. Frangere*; Abbas, Innoc. & alii Expoſitores communiter.

An autem, & quando, & quibus de cau- 11 ſis inita Pax, & Tregua cum hoſtibus frangi poſſit, eique bellum indici, vel non? Vide verb. *Bellum per tot.* ubi cuncta, quæ Bellum concernunt in quinque diſtinctis articulis fuſe diſcutiuntur.

TRIBUTUM. Vide verb. *Gabella*.

TRIDENTINI CONCILII DECRETA.

1 TRidentini Concilii Decreta enunciantur,
& impleri jubentur circa juriſdictionem
Epiſcoporum in omnes animarum curam ge-
rentes, & in Eccleſias, quibus adnexa eſt hu-
juſmodi cura. Benedictus XIV. tom. 2. Con-
ſtit. 1. incip. *Quamvis*, & Conſtit. 33. incip.
2 *Inter multa*. Item ſuper electione dignioris in-
ter approbatos ad animarum curam. Idem
Conſtit. 4. incip. *Reddita Nobis*.
3 Item ſuper juriſdictione Epiſcoporum in Re-
gulares extra Clauſtra degentes. Idem Conſtit.
4 7. incip. *Pontificia Commendatione*. Item ſuper
Ordinationibus Regularium, & ſuper abolitio-
ne privilegiorum recipiendi Ordines a quo-
cumque vel extra tempora. Idem Conſtit. 27.
5 incip. *Impoſita Nobis*. Item de non recipien-
dis Regularium recurſibus adverſus Profeſſionis
validitatem poſt elapſum a die Profeſſionis quin-
quennium; vel ſi reclamantes extra Clauſtra
6 degant, aut Habitum dimiſerint. Et de for-
ma ſervanda in hujuſmodi judiciis. Idem Con-
ſtitut. 47. incip. *Si datam*. Vide ſupra ad verb.
7 *Profeſſio Regularis*. Idem de Confeſſariis Ex-
traordinariis bis, aut ter in anno exhibendis
Religioſarum mulierum Communitatibus. Idem
Conſtit. incip. *Paſtoralis Curæ*.
8 Item de abſtinentia Clericorum a luxu,
conviviis, choreis, aleis. Idem Conſtit. 45.
9 incip. *Inter cetera*. Item de coercendis iis,
qui mulieres cogunt ad ingrediendam Religio-
10 nem. Idem Conſtit. 47. incip. *Si datam*. Idem
ſuper facultatibus Epiſcoporum circa ea, quæ
obſervari debeant, aut evitari in celebratione
11 Miſſæ. Idem Conſtit. incip. *Accepimus*. Item
ſuper reſidentia Epiſcoporum, & ſuper eorum
abſentiæ cauſis. Idem Conſtit. 18. incip. *Ad
univerſæ*.
12 Item de non ordinandis ſine cauſa Epiſcopis
Titularibus, & de his, quæ hujuſmodi Epi-
ſcopis permittuntur. Idem Conſtit. 36. incip.
13 *Cum a Nobis*. Item de reſervatione Cauſarum
criminalium judicio Epiſcopi, ſeu Ordinarii,
excluſis Archidiaconis, Decanis, aliiſque infe-
rioribus. Idem Conſtit. 40. incip. *Cauſarum*.

TRISAGIUM.

TRiſagium, quo tres perſonæ Divinæ lau- 1
dantur his verbis *Sanctus Deus*, *Sanctus
Fortis*, *Sanctus & Immortalis miſerere noſtri*,
e Cœlo adductum eſt, cum puer e Terra ele-
vatus Conſtantinopoli, & in Cœlum raptus
per unam horam, deſcendit poſtea illud re-
citans.
Cum enim Orbis pene univerſus ita horri- 2
bili & longo Terræmotu quateretur, ut an-
no 446. in ſola Conſtantinopolitana Urbe ſub-
verſa fuerint omnia magnificentiora ædificia,
& quingentæ ſeptem Turres, ut ex Marcelli-
no refert Berninus *tom. 1. Hiſtor. omnium Hæ-
reſum cap. 6. de geſtis tempore* Felicis III. affe-
rens quæ ſcribit Nicephorus *lib. 14. cap. 46.*
nempe: *Theodoſius imperabat, & Terræmo-
tus magnus, & admirandus extitit, qui priores
magnitudine, celeritate, & temporis diuturnita-
te facile ſuperavit, & non ex intervallo, ſed
motu continuo omnia concuſſit, idque per Orbem
fere univerſum*. Hac de cauſa, ne vivi ſepe- 3
lirentur, antequam interirent, imperator Theo-
doſius cum ſuis Magnatibus, Proclus Epiſco-
pus cum ſuo Clero, Civeſque omnes extra Ur-
bem ſe receperunt, & brachiis extenſis ad Cœ-
lum verſus, ut ſcribit Nicephorus *loco citat.
obteſtabantur Deum, ut propitius eis eſſet, &
ab imminenti calamitate Orbem liberaret*. Tunc- 4
que Infantulus toto populo ſpectante in Cœlum
per unam horam raptus eſt, indeque reverſus
nuntiavit Epiſcopo, ac Imperatori, aliiſque
inibi exiſtentibus audiſſe Angelos ante Thronum
Dei hoc Divinum canentes Triſagium: *Sanctus
Deus, Sanctus Fortis, Sanctus & Immortalis
miſerere noſtri*, ſibique mandatum fuiſſe, ut
eam laudationem populo indicaret: Quæ ubi 5
Proclus intellexit, ſubjungit Nicephorus *loco cit.
ſtatim ad eum modum pſallere juſſit, & Ter-
ræmotus ſtatim etiam conſtitit, omninoque quie-
vit*, & ut ſcribit Felix III. Summus Pontifex
Epiſt. 3. Quam laudationem ubi populi incæ- 6
perant, Civitatem receperunt, Deoque per
hujuſmodi laudem propitio facto, & ab im-
minenti ira ſunt liberati, & exinde, ut pro-
ſequitur *loco citato* Nicephorus, *Imperator
Theodoſius, & Pulcheria tanto miraculo perculſi
Conſtitutione Imperiali confeſtim, ut per Orbem
omnem Hymnus Divinus iſte concineretur, decre-
verunt; & eo tempore Eccleſia Chriſti eum ac-
ceptum*,

[illegible] non quidem tantum [illegible] usurpat, sed [illegible], & laudis Dei [illegible] omnia plena [illegible] praemittit.

TUTELA, TUTOR, CURA, CURATOR.

1 Tutela est vis, ac potestas in capite libero ad tuendum eum, qui propter ætatem suam sponte se defendere nequit, Jure Civili data, ac permissa. Sic textus expressus *in l. Tutela 1. de tutelis, & in §. Est autem tutela 1. Inst. de tutelis.*

2 Tutores autem sunt, qui eam vim, ac potestatem habent, exque re ipsa nomen acceperunt. Itaque appellantur Tutores, quasi Tuitores, atque Defensores; Sicuti Æditui dicuntur, qui Ædes tuentur. Sic textus expressus *in cit. l. Tutela §. 1. & in §. Tutores autem sunt 2. Instit. de tutelis.*

3 Tutela dividitur potissimum in Testamentariam, Legitimam, & Dativam. Sic Com-
4 munis [illegible]. Tutela *testamentaria* est quæ constituitur a parentibus in Testamento, vel in Codicillis Testamento confirmatis, [illegible] suis impuberibus in sua potestate existentibus; [illegible] *Instit. de tutelis, leg. Lege* [illegible] *ff. de testamentar. Tutela. L. testamento 4. ff. eod.* Tutela *Legitima* est, quæ a [illegible] Pupillorum, [illegible] Testamentariis; Quando [illegible] Tutores ex Testamento [illegible] contingeret, tunc Jure [illegible] contingeret [illegible] Tutor Legitimus; [illegible] *Legitima Tutela* [illegible] *Legitimis* [illegible] *Si plures 9. ff. eod.* [illegible] *de Legitima Agnatorum tutela*, [illegible] *Cum autem* [illegible] *Instit. de* [illegible]. Tutela Dativa est [illegible]

6 [illegible] Testamentariis, [illegible] Tutoribus, ad petitionem [illegible] Pupilli, [illegible] Tutor a [illegible] vel Magistratu, [illegible] *Decretum 7. ff.* [illegible] *l. Generaliter* [illegible] *Cod. de* [illegible] *l.* [illegible] *Cod. de Legitimis* [illegible], *l. Sive* [illegible] cum similibus, *ff. de Tutoribus. & Curatoribus* [illegible], *l. Matrem 1. ff. Qui* [illegible] similibus.

7 Unde [illegible] Tutela [illegible] Tutores [illegible] sunt Testamentarii, [illegible] Legitimi, & alii Dativi, *arg.* [illegible] cum similibus.

Tutela finitur, postquam impuberes consecuti sunt pubertatem; seu Pupilli, & Pupillæ remanent sub tutela, donec impuberes existant; Facti autem puberes a tutela liberantur, textu expresso *in Institut. Quibus modis tutela finitur, in principio*, ibi: *Pupilli, Pupillæque, cum puberes esse cœperint, a tutela liberantur.* Et [illegible] *leg. Nisi 4. in princip. ff. de tutela, & rationib. distrahendis. L. Si Curatores 1. Cod. quando Tutores, & Curatores esse desinunt*, cum similibus; Rota *part. 4.* [illegible] *1. decis. 588. num. 6. part. 16. decis. 255. n. 1. dec.* [illegible] *n. 43.*

Pubertas autem habetur in masculis anno 14 completo & 12. in feminis, textu expresso *in* [illegible] *Inst.* [illegible] *Quibus modis tutela finitur, in princip.* ibi: *Pubertatem in masculis* [illegible] *quatuordecim annos completos* [illegible] *annos* [illegible] *esse* [illegible]. Et [illegible] *Qui testamenta facere possunt*, [illegible] *2. ff. de vulgari, & pupillari substitut.* [illegible] *Cod. Quando Tutores, & Curatores esse desinunt*; Rota *part. 4.* [illegible] *decis. 588. num. 5. part. 16. decis. 255. n. 9.*

Tutela finita, incipit cura, seu curatio, aut curatela, quæ de Jure communi Cæsareo durat usque ad annos 25. completos, tam in masculis quam in feminis, textu expresso *in Instit. de Curatoribus, in principio*, ibi: *Masculi quidem puberes, & feminæ viri potentes usque ad vigesimum quintum annum* [illegible] *Curatores accipiunt, quia licet puberes sint, adhuc tamen ejus ætatis sunt, ut sua negotia tueri non possint.* [illegible] *de Minoribus §. 2. & 3.* ibi: [illegible] *Minoribus* [illegible] *Curatorum* [illegible] *sunt* [illegible].

De Jure autem [illegible] De Jure communi 11 Cæsareo, [illegible] per municipale Statutum, seu Principis [illegible] ætas, v. g. ad annum vigesimum in masculis, & ad annum decimum octavum in feminis, tunc eo ipso Minor liberatur a cura, ut tradunt communiter Doctores. Sicuti 12 etiam finitur cura ante dictum tempus, si Minor

nor veniam ætatis a Principe impetravit, textu expreſſo *in l. Omnes adoleſcentes 2. Cod. de his, qui veniam ætatis impetraverunt*.

13 Curator vero is eſt, qui præpoſitus eſt alicui, quique poteſtatem habet adminiſtrandi bona ejus, qui, vel ob ætatem, vel ob mentis, corporiſque vitium ſuis rebus ſupereſſe non poteſt. *Ita in re communis* per claros textus *in §. Sed & mente captis 4. Inſtit. de Curatoribus, l. His, qui 12. ff. de Tutoribus, & Curatoribus datis ab his &c. l. Sed & aliis 2. ff. de Curatoribus furioſi, & aliis*.

14 Tutores, & Curatores differunt inter ſe, Primo, quia Tutores dantur principaliter perſonæ, ſecundario rebus, ut patet per Jura adducta *ſupra num. 1. & 2.* juncta *l. Quia perſonæ 14. ff. de Teſtamentaria Tutela, & §. Certæ autem, Inſtitut. Qui Teſtamento Tutores dari*. Curatores autem vel rebus tantum, vel principaliter rebus & non niſi ſecundario perſonæ, ſaltem regulariter loquendo per textum *in l. In copulandis 8. Cod. de nuptiis*, ibi: *Nec curatori, qui ſolam rei familiaris ſuſtinet adminiſtrationem*, Marianus Socinus *conſil. 97. num. 6. lib. 1.* Roſignol. *de Tutor. & Curator. contract. 17. prænotion. 28. num. 1.* & alii. Dicitur autem notanter *Saltem regulariter loquendo*, quia Curatores amentibus, & furioſis æque principaliter dantur perſonis, ſicut Tutores Pupillis, & Impuberibus, textu expreſſo *in l. Conſilio 6. ff. De curatoribus furioſi, & aliis extra Minores dandis*, ibi: *Conſilio, & opera curatoris tueri debet non ſolum patrimonium, ſed & corpus, ac ſalus furioſi*: Iſti enim quamvis fuerint ætate adulti, in dirigendis tamen ſe ipſis, rebuſque ſuis ſunt tamquam Pupilli, ipſiſque in judicio æquales, ac inſuper inferiores ſaltem illis, qui ſeptennium excesſerint, adeoque etiam quo ad perſonam indigent Tutore, ſicuti Pupilli, Montanus *de Tutor. & Curator. cap. 29. num. 9.* Decius *in l. Quo tutela §. nemo num. 4. ff. de Regul. Juri.*, Roſignol. *loc. cit. num. 2.* & alii.

15 Secundo differunt, quia Tutores regulariter dantur Impuberibus per Jura adducta *ſupra num. 8. & 9.* & iis ad ſummum, qui impuberibus comparantur per *cit. l. Conſilio*, & dicta *num. antecedenti*; Curatores vero dantur puberibus uſque ad 25. annum ſecundum Jus commune Cæſareum per Jura adducta *ſupra num. 10.* vel uſque ad 20. in maſculis, & 18. in feminis ſecundum aliqua ſtatuta municipalia, ſeu ad minorem ætatem ſecundum veniam impetratam a Principe, per dicta *ſupra num. 11. & 12.* Decius *in cit. l. Quo tutela §. Nemo, ff. de Regul. Jur. & l. Curator, ff. de tutoribus & curator. datis ab his &c.* Roſignol. *loc. cit. num. 8.* & alii paſſim.

Tertio differunt, quia Tutores certæ rei, & cauſæ dari non poſſunt, per text. *in §. Certæ autem rei 4. Inſtitut. Qui Teſtamento Tutores dari poſſunt, l. Certarum rerum 12. & l. ſeq. ff. de Teſtamentaria tutela*: Curatores autem & certis rebus, & determinatis cauſis dari poſſunt per text. *in §. Item inviti 2. de Tutoribus*, ibi: *Curator enim & ad certam cauſam dari poteſt*. Portius *in Tit. de curatoribus num. 4.* Angelus *in §. Certæ autem rei 4. Inſtit. Qui teſtamento Tutores dari poſſunt*, Roſignol. *loc. cit. n. 12.* & alii alias enumerantes differentias, quæ tamquam minus ſcitu neceſſariæ, brevitatis gratia apud ipſos, alioſque Legiſtas videndæ relinquuntur. 16

Stante conſuetudine omnium fere Regionum finita tutela, tutor tamquam curator perſeverat uſque ad 25. annum, Montanus *de tutor. & curator. cap. 37. n. 86.* Antonius Gailus *lib. 2. practic. Obſervat. 96. num. 1.* Roſignol. *loc. cit. part. 2. contract. 37. prænot. 1. num. 18. & prænot. 2. num.* & alii. 17

Non poteſt tamen, qui fuit Tutor, compelli ordinarie loquendo, ad perſeverandum, ſi noluerit, in curatione, & adminiſtratione bonorum ejuſdem puberis, per text. *in l. a Tutoribus 33. §. 1. ff. De adminiſtrat. Tutor.* Æquitas enim non poſtulat, ut qui diu in onere tutelæ permanſerit, ulteriori onere prægravetur. 18

Item nec pupillus tenetur ſtare ejuſdem tutoris curæ, niſi forte Teſtator aliter diſpoſuerit, quod nempe perſeveret ſub cura tutoris, donec pervenerit ad 25. annum, per text. *in l. Si Tutor 9. ff. de Tutel. & rationib. diſtrahend. l. Tutor 28. & l. Maximeque 29. ff. de adminiſtrat. tutor. & curator.* 19

Tutor Dativus perveniente altero ex fratribus ad Majoritatem, ceſſat quo ad omnes fratres, & factus Major fit tutor aliorum fratrum impuberum. Exiſtente enim tutore legitimo, ceſſat Tutor Dativus, cum hic detur ſolum non extantibus teſtamentariis, nec legitimis tutoribus, per Jura adducta *ſupra n. 6.* Rota *part. 2. recent. deciſ. 306. num. 2. & part. 3. deciſ. 60. num. 4.* Roſignol. *loc. cit. prænot. 3. num. 3.* cum pluribus ibi ad id adductis. 20

Non ſic autem tutor teſtamentarius, quia hic altero ex Fratribus perveniente ad Majoritatem, non ceſſat eſſe tutor quo ad alios fratres impuberes. Exiſtente enim tutore teſtamentario, non eſt locus legitimo tutori; cum tutor 21

tutor teſtamentarius cuicumque alteri præferatur, & tutor legitimus ſubintret ſolum in defectum tutoris teſtamentarii, per Jura adducta *ſupra n.* 5. Rota *part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 435. *num.* 4. *part.* 13. *deciſ.* 34. *num.* 4. Montanus *de tutoribus & curatoribus cap.* 27. *num.* 97. Roſignol. *loc. cit. num.* 4. & alii.

22 Judex pro dando tutore debet habere Juriſdictionem in pupillum, cui dandus eſt, & in eum, qui dari debet, textu expreſſo *in l. Neque a Præſide* 5. *Cod. Qui dare tutores, vel curatores poſſunt*.

23 Tutor proprie, & in rigore conſtituendus eſt per Judicem habitationis pupilli, quamvis ejus bona alibi extent. Tutor enim datur principaliter pro perſona pupilli, per Jura adducta *ſupra n.* 1. 2. *&* 14. quæ perſona utpote principalior trahit ad ſe etiam bona, quamvis alibi exiſtentia, cum tutela legitime collata extendatur ad omnia bona ubicumque exiſtentia, per text. *in* §. *Datus* 17. *Inſtit. de excuſationibus tutorum*, *l. Propter litem* 21. §. 2. *ff. De Excuſationib. l. Magis puto* 5. §. 12. *ff. de rebus eorum, qui ſub tutela, vel cura ſunt*; Rota *part.* 5. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 177. *num.* 27. *&* 29. *& part.* 9. *tom.* 1. *deciſ.* 12. *n.* 26. 27. *&* 28. Angelus Aretin. *Inſtit. de Legitim. Agnat. Tut. num.* 3. *verſ. Quæro ſi tale*. Marianus Socinus *conſil.* 97. *num.* 6. & *conſil.* 248. *num.* 2. *lib.* 1. Alexander *conſil.* 44. *num.* 17. *lib.* 5. Roſignol. *loco cit. part.* 1.
24 *contradict.* 17. *præſupp.* 17. *num.* 11. & alii. Si autem adminiſtratio dictorum bonorum impugnetur a Judice loci, in quo ſita ſunt bona, tunc equidem, ne bona pupilli in deterius abeant, conſtitui poteſt a dicto Judice loci bonorum Curator: Et ratio eſt, quia quotieſcumque tutor legitime datus, eſt impeditus, ſeu abſens, poteſt alius ſubſtitui, ut docet Rota *part.* 2. *diverſar. deciſ.* 89. *num.* 6. *& part.* 13. *recent. deciſ.* 108. *num.* 3. *& part.* 15. *recent. deciſ.* 107. Montanus *de tutorib. cap.* 24. *per tot.* Paulus Chriſtin. *deciſ.* 150. *per tot. volum.* 3. *& alii*. Atqui extante impugnatore, ſeu contradictore quo ad tutorem datum a Judice habitationis pro adminiſtratione bonorum alibi exiſtentium, talis tutor in ordine ad dictam adminiſtrationem talium bonorum intelligitur impeditus, & eſt abſens; ergo ſaltem in ordine ad eadem poterit conſtitui curator, & quidem per Judicem talis loci, ne etiam alius, ſi fuerit datus a Judice habitationis pupilli, per ſimilem impugnationem, ſeu contradictionem impediatur, & interim bona pupilli in tali loco exiſtentia in deterius abeant. Et quamvis talis *in l. Pupillo* 27. *ff. De tutorib. & Curatorib. datis ab his, & leg. Unica, Cod. Ubi petantur Tutores, & Curatores*, exprimatur communi nomine Tutoris, proprie tamen non eſt niſi Curator, cum non detur perſonæ, ſed rebus; *arg. citatis Juribus ſupra num.* 14. ut recte notat Roſignolus *loc. cit. num.* 10. & alii. Vide Rotam *part.* 9. *recent. tom.* 1. *deciſ.* 12. *n.* 44. *&* 45. ubi declarat textum *in cit. leg. Unica, Codic. Ubi petantur Tutores*.

Si pupillus ſit Clericus, Tutor eſt per Judicem Eccleſiaſticum conſtituendus, Joannes Faber *Inſtitut. De Attiliano Tutore num.* 4. *in fine*, Sperellus *deciſ.* 1. *num.* 4. Franciſcus Ripa *in cap.* 2. *num.* 10. *de Judiciis*, Marianus Socinus *in leg. Si quis Clericus num.* 23. *in fine ff. de Foro competent.* Montanus *de Tutoribus cap.* 4. *num.* 25. *&* 28. Diana *part.* 1. *tract.* 2. *reſolut.* 95. Bellettus *Diſquiſit. Cleric. part.* 1. *Tit. de favore Cleric. perſonali* §. 6. *num.* 15. Anguianus *de Legibus part.* 1. *lib.* 2. *controverſ.* 23. *num.* 69. Roſignol. *loc. cit. num.* 12. & alii paſſim. Et ratio eſt clara, quia Tutor datur principaliter perſonæ, & non niſi ſecundario rebus, per Jura citata *ſupra num.* 14. Atqui perſona Clerici non eſt ſubdita Judici Laico, *c. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionib. cap. Cum Laicis* 12. *de rebus Eccleſiæ alienandis, vel non*, cum ſimilibus, ergo non poteſt per Judicem Laicum conſtitui Tutor pupillo Clerico.

Neque per Judicem Laicum poteſt dari Clerico Tutor Clericus, ſeu Eccleſiaſticus; Adhuc enim Laicus diceretur exercere Juriſdictionem, quam nec habet, nec habere poteſt in pupillum Clericum. Decius *conſil.* 175. *num.* 9. Montanus *de tutor. & curator. cap.* 7. *num.* 27. Roſignolus *loc. cit. num.* 26. & alii.

Poteſt tamen a Judice Eccleſiaſtico dari pupillo Clerico Tutor Laicus. Sic in ſimilibus Gloſſa *in cap. Bene quidem* 1. *diſtin.* 96. *verb. Præter*: Archidiaconus *in cap. Clericum cujuslibet* 11. *quæſt.* 1. Federicus de Senis *conſil.* 127. & alii tenentes, quod Epiſcopus cauſas Civiles Clericor. poſſit delegare Laicis, uti ex Gloſſ. *in cap. Decernimus* 2. *de Judiciis verb. Non præſumant*, *arg. cit. cap. Delegat. num.* 38. & in terminis docent Montanus *de tutorum & curator. cap.* 4. *num.* 31. Roſignolus *loc. cit. num.* 28. & alii; Et ratio eſt, quia Tutor Laicus ſic deputatus a Judice Eccleſiaſtico exercet munus Tutelæ non

ex

ex propria, ſed ex Judicis Eccleſiaſtici conſtituentis auctoritate, ſicque fundamentaliter ex officio Eccleſiaſtico, adeoque ſine repugnantia dari poteſt a Judice Eccleſiaſtico pupillo Clerico Tutor Laicus, ſicuti Laicus poteſt eſſe Procurator Clerici, & Syndicus Eccleſiæ, per textum *in cap.* 1. *de Procurator.* & *cap.* 1. *De Syndic.*

28 Extantibus ex eodem patre pluribus pupillis, quorum alii ſint Laici, & alii Eccleſiaſtici, quamvis una Doctorum ſententia velit in tali caſu dandum eſſe Tutorem pro omnibus a Judice Eccleſiaſtico, & altera teneat dandum eſſe pro omnibus a Judice Laico; Placet tamen ſententia media docens unum Tutorem pro Clericis dandum eſſe a Judice Eccleſiaſtico, & alterum pro Laicis dandum eſſe a Judice Laico; Niſi forte uterque Judex concurrat ad unum, & eumdem conſtituendum, qui utraque auctoritate reſpective regat. Et ratio eſt, quia, ſicut Judex Laicus nullam habet Juriſdictionem in perſonam Eccleſiaſticam, *cap. Bene quidem* 1. *diſt.* 96. *c. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtitutionibus*, *cap. Cum Laicis* 12. *de rebus Eccleſiæ alienandis*, *vel non*, cum ſimilibus: Ita nec Judex Eccleſiaſticus in perſonam, & cauſam mere Laicalem, *cap. Licet* 10. & *cap. Ex tenore* 11. *de Foro competente*, cum ſimilibus.

29 Curator, ſi æque principaliter dandus ſit perſonæ, puta furioſi, amentis, ſicuti Tutores pupillis principaliter quo ad perſonam, tunc dandus eſt a Judice, ſub cujus Juriſdictione eſt perſona, & ſic ſi fuerit Clericus a Judice Eccleſiaſtico per dicta *ſupra num.* 25. Vel ſi perſona fuerit Laicalis ſub uno Territorio, & bona ejus ſub alio, Tutor dandus erit a Judice Territorii, ſeu habitationis, ſub cujus poteſtate eſt perſona per dicta *ſupra num.* 23. cum limitatione adducta *ibid. num.* 24.

30 Si perſona ratione ſtatus ſit ſub uno Judice, ſcilicet Clericus ſub poteſtate Eccleſiaſtica, & bona ejus ſint ſub poteſtate Laicali, & Curator dandus ſit tantum bonis, tunc dari debet a Judice Laico, ſub cujus Juriſdictione ſunt eadem bona. Et ratio patet a contrario ſenſu ex dictis *ſupra num.* 25. quod nempe pupillo Clerico dandus ſit Tutor a Judice Eccleſiaſtico, quia principaliter datur perſonæ, & non niſi ſecundario rebus, adeoque a contrario ſenſu, cum in noſtro caſu Curator dandus ſit rebus tantum, & nullo modo perſonæ, utique dandus erit a Laico Judice, ſub cujus Juriſdictione ſunt bona; Decius *conſil.* 150. *num.* 3. & 7. Ripa *in cap.* 2. *num.* 10. *de Judiciis*, Marianus Socinus *in cap. Si quis Clericus n.* 23. *de Foro competent.* Alexander *conſil.* 44. *nu.* 17. *lib.* 5. Roſignol. *loc. cit. prænot.* 28. *n.* 5. & alii.

31 Si curator dandus ſit, non ſolum rebus, ſed rebus ſimul, & perſonæ, licet principaliter rebus, & non niſi ſecundario perſonæ, tunc probabilius dandus eſt a Judice ſub cujus poteſtate eſt perſona: Et ratio eſt, quia licet perſona ſub illo munere non veniat, niſi ſecundario, ipſa tamen non poteſt cadere ſub poteſtate Laicali, ſi fuerit Eccleſiaſtica, per Jura adducta *ſupra ſub num.* 25. Nec ſub alio Judice Laico, in cujus Territorio non degit, quamvis fuerit perſona Laicalis, cum Judex non habeat Juriſdictionem in perſonam degentem extra ſuum Territorium, ſeu Provinciam, *cap. Romano* 5. *de ſentent. Excommunicationis*, *cap. Ut animarum* 2. *de Conſtitutionibus in* 6. *l. Neque a Præſide* 5. *Cod. Qui dare Tutores, vel Curatores poſſunt*, *l. Unica*, *Cod. Ubi petantur Tutores, & curatores*, cum ſimilibus, adeoque in tali caſu dandus erit Curator ab illo Judice, ſub cujus Juriſdictione eſt perſona, cui dandus eſt. Sic expreſſe Roſignolus *loc. cit. num.* 7. & alii.

32 Parentes poſſunt Teſtamento filiis ſuis impuberibus, ſive maſculini, ſive feminini ſexus Tutores conſtituere, ſi modo in poteſtate ſua ſint, textu expreſſo *in l. Lege duodecim* 1. *ff. De Teſtamentaria tutela*, ibi: *Lege duodecim tabularum permiſſum eſt parentibus liberis ſuis, ſive feminini ſive maſculini ſexus, ſi modo in poteſtate ſint, tutores teſtamento dare*, & concordat §. *Permiſſum eſt* 3. *Inſtitut. de tutelis*, cum ſimilibus.

33 Pater etiamſi fuerit Minor 25. annis poteſt filiis ſuis dare Teſtamento Tutorem, ſi perpenſo conſilio id præſtet; Et ratio eſt, quia tales filii ita ſunt ſub ejus patria poteſtate, ac ſi ipſe eſſet major 25. annis, unde ſicuti pater major 24. annis poteſt Tutorem dare filiis ſub ſua patria poteſtate exiſtentibus per Jura mox adducta, ita etiam patet minor 25. annis, dummodo perpenſo conſilio id præſtet. Angelus Aretinus *in* §. *Furioſus num.* 2. *Inſtit. Qui teſtamento Tutores dare poſſunt*, Montanus *de Tutoribus & Curatorib. cap.* 8. *num.* 5. Romanus *ſingul.* 70. *incip. Adultus*, Joan. Guttierez. *de Tutor.* & *Curator. part.* 1. *cap.* 3. *n.* 11. Roſignol *loc. cit. prænot.* 5. *n.* 2. & alii.

34 Si autem pater fuerit adhuc ipſe ſub patria poteſtate, quamvis fuerit major 25. annis,

nis, non poteſt filiis ſuis Tutorem dare. Exiſtente enim patre ſub patria poteſtate, ſunt ſub eadem etiam ipſius filii, & ſic nepotes ex filio reſpectu Avi, per text. *in l. Nam Civium, ff. Qui ſunt ſui, vel alieni Juris, leg. Si maritus, Cod. de patria poteſtate*, cum ſimilibus. Pater autem poteſt ſolum Tutorem dare filiis exiſtentibus ſub ſua poteſtate ex *cit. l. Lege duodecim* 1. *ff. de teſtamentaria tutela*, ibi: *Si modo in poteſtate ſunt*, cum ſimilibus, adeoque pater adhuc exiſtens ſub patria poteſtate, cum ſui filii non ſint ſub ejus poteſtate, ſed ſub poteſtate Avi, non poteſt eis Teſtamento Tutorem conſtituere; Montanus *de tutor. & curator. cap.* 3. *num.* 47. Carolus Philippus Corneus *conſil.* 129. *n.* 9. & 10. *vol.* 1. Roſignol. *loc. cit. prænot.* 5. *n.* 6. & alii.

35 Poteſt pater, ſuperſtite matre, filiis ſuis impuberibus Teſtamento Tutorem dare, ipſa matre excluſa. Habetur clare *ex Authent. Matri, & Aviæ, cod. Quando mulier tutelæ officio fungi poſſit*, ibi: *Matri, & Aviæ ſecundum ordinem tutelam etiam ante agnatos ſubire permittimus . . . ſolis teſtamentariis tutoribus eas præcedentibus Legitimis, & Dativis poſtpoſitis: Defuncti namque voluntatem præponi volumus*, Rot. *part.* 4. *recen. tom.* 2. *deciſ.* 435. *n.* 10.

36 Mater qua Mater eſt, non poteſt filiis Teſtamento Tutorem conſtituere, *leg. Mater* 4. *Cod. de Teſtamentaria Tutela, leg. Pater* 4. *ff. eod. l. Mulier* 2. *ff. de confirmando Tutore*, Montanus *de Tutor. & Curator. cap.* 8. *num.* 38. & *cap.* 24. *num.* 18. Marianus Socinus *conſil.* 59. *num.* 29. *lib.* 3. Angelus Aretinus *in tractat. de teſtament. verb. tutores autem*, Sanfelicius *deciſ.* 206. *n.* 3. Decius *in leg. Quo tutela n.* 2. *ff. de Regul. Jur.* & alii: Et ratio eſt, quia Jura permittunt parentibus Teſtamento conſtituere Tutores filiis, & nepotibus, ſi illos habeant in poteſtate, textu expreſſo *in l. duodecim* 1. *ff. de teſtamentaria tutela, l. Ut ne* 1. §. 1. *ff. de confirmando tutore* §. *Permiſſum* 3. *Inſtit. de tutelis*. Mater autem qua talis eſt, non habet liberos in poteſtate §. *Ceteri* 3. *Inſtit. de Heredum, qualitate, & differentia*, & §. *Feminæ* 10. *Inſtitut. de Adoptionib.* adeoque mater qua mater eſt, non poteſt filiis Teſtamento Tutorem conſtituere.

37 Dicitur autem notanter *Mater qua Mater eſt*, quia ſi Mater in Teſtamento filium Heredem inſtituat, & ſimul Tutorem ei conſtituat, erit recte conſtitutus Tutor, & a Judice cum inquiſitione confirmandus, *l. Mater* 4. *Cod. de teſtamentaria tutela*, ibi: *Mater teſtamento filiis Tutores dare non poteſt, niſi eos heredes inſtituerit, leg. Pater* 4. *ff. de Teſtamentaria tutela*, ibi: *Pater herede inſtituto filio, vel exheredato, Tutorem dare poteſt, Mater autem non niſi inſtituto quaſi in rem potius, quam in perſonam Tutorem dare videatur, ſed & inquiri in eum, qui matri teſtamento datus eſt Tutor, oportebit*.

Item quilibet extraneus, ſi impuberem Heredem inſtituat, Tutorem ei conſtituere poteſt, a Judice cum inquiſitione confirmandum, *l. Si patronus* 4. & *l. Tutores* 5. *ff. de confirmando Tutore*. 38

Item Patronus, ſi Libertum Heredem inſtituat, poteſt ei Tutorem conſtituere, a Judice probabilius cum inquiſitione confirmandum, *leg. Si Patronus* 4. *ff. de confirmando Tutore*; Quinimmo plurimi Doctores citati, & ſecuti a Doctiſſimo Roſignolo *l. c. contract.* 17. *diſq.* 2. §. 86. *num.* 5. docent poſſe Patronum Tutorem conſtituere ſuo Liberto, ſive ipſum Heredem inſtituerit, ſive non inſtituerit. 39

Pater poteſt in Teſtamento dare Tutorem filiis ſuis quemcumque ſibi beneviſum; Unde licet femina ſit incapax a Jure per textum *in l. Feminæ* 18. *ff. de Tutelis, l. Tutelam* 1. *Cod. Quando mulier tutelæ officio*, tamen ex voluntate Teſtatoris poteſt Tutelam exercere per text. *in l. Liberto* 31. §. 6. *ff. de negotiis geſtis*, ibi: *Quamquam Mater filiis negotia ſecundum patris voluntatem pietatis fiducia geret*, & ibi Doctores, quos allegat, & ſequitur Rota *part.* 2. *recent. tom.* 2. *deciſ.* 435. *num.* 6. ubi *num.* 17. & 18. ſubjungit, quod licet femina non poſſit eſſe Tutrix ob imminentiam litium; Hoc tamen non procedit in Tutrice data a Teſtatore, cum ejus fides videatur approbata a Teſtatore, veriſimiliter non ignorante litium occaſionem. 40

Si pater in ſuo Teſtamento conſtituit Tutorem filiis, & filiabus, Tutela extenditur etiam ad poſthumos & poſthumas, textu expreſſo *in* §. *Si quis filiabus* 5. *Inſtit. Qui teſtamento Tutores dari poſſunt, l. Si quis filiabus* 5. *ff. de teſtamentaria tutela*, cum ſimilibus. 41

Si pater in Teſtamento conſtituit Tutorem pro filiis, Tutela extenditur etiam ad filias; textu expreſſo *in l. Si quis ita* 16. *ff. de teſtamentariam tutela*, cum ſimilibus. 42

Si pater in Teſtamento conſtituit Tutorem filio, & plures habuerit, Tutela extenditur ad omnes ejuſdem filios, textu expreſſo *in cit. l. Si quis ita* 16. §. 1. cum ſimilibus. 43

Si

44 Si pater filiis ſuis Teſtamento Tutores dederit, cenſetur & nepotibus conſuluiſſe, modo iſti in poteſtate patris non ſint relapſuri; Secus ſi filiis, retento proprio nomine filiorum, textu expreſſo *in* §. *filiabus* 5. *inſt. Qui teſtamento Tutores dare poſſunt*, ibi: *Quod ſi nepotes ſint, an appellatione filiorum, & ipſi Tutores dati ſint? dicendum eſt, ut & ipſis quoque dati videantur, ſi modo* liberos *dixerit, cæterum ſi* filios *non continebuntur, aliter enim filii, aliter nepotes appellantur*, & ſic expreſſe concordat etiam *l. Quid ſi 6. ff. de teſtamentaria tutela*.

45 Pater filiis ſub patria poteſtate non exiſtentibus, ſed mancipatis, non poteſt conſtituere Tutorem ſimpliciter, cum ad id requiratur patria poteſtas ex §. *Permiſſum* 3. *Inſt. de Tutelis*, *l. Lege duodecim* 1. *ff. de teſtamentaria tutela*, *l. Ut ne* 1. §. 5. *ff. de confirmando Tutore*, ſed ſolum poteſt ipſis Tutorem conſtituere a Judice confirmandum, & quidem ſine inquiſitione, textu expreſſo *in* §. *Sed & ſi* 5. *ff. de tutelis*, ibi: *Sed & ſi emancipato filio Tutor a patre datus fuerit teſtamento, confirmandus eſt ex ſententia Præſidis omnimodo, ideſt ſine inquiſitione*.

46 Pater nequit filio ſuo naturali, & illegitimo dare Tutorem Teſtamento, niſi vel illum heredem inſtituat, vel aliquid eidem relinquat, textu expreſſo *in l. Naturali filio 7. ff. de confirmando Tutore*, ibi: *Naturali filio, cui nihil relictum eſt, Tutor fruſtra datur a patre, nec ſine inquiſitione confirmatur*. Et ratio inter alia eſt, quia ad conſtituendum Tutorem Teſtamento filiis requiritur patria poteſtas, ex citatis Juribus *ſupra num.* 43. Filius autem naturalis, & illegitimus non eſt in poteſtate patris, textu expreſſo *in* §. *Si adverſus* 12. & §. *Aliquando* 13. *Inſt. de Nuptiis*.

47 Regulariter in Teſtamento dari nequit Tutor quoad exercitium Tutelæ, qui non attigerit 25. annum ſuæ ætatis, textu expreſſo *in* §. *Item major* 13. *Inſt. de excuſat. Tutorum*, ibi: *Minores autem* 25. *annis olim quidem excuſabantur, noſtra autem conſtitutione prohibentur ad Tutelam, vel Curam aſpirare, adeo ut nec excuſatione opus ſit*, & §. *Furioſus* 2. *Inſt. Qui teſtamento Tutores*, ibi: *Furioſus, vel minor* 25. *annis Tutor teſtamento datus, Tutor tunc erit, cum compos mentis, aut major* 25. *annis Tutor fuerit factus*.

48 Filius familias, non obſtante, quod ſit ſub patria poteſtate, ſi habeat ceteras conditiones ad hoc requiſitas, non interdicitur a munere Tutelæ, textu expreſſo *in princ. Inſtit. Qui teſtamento Tutores dari poſſunt*, ibi: *Dari autem Tutor poteſt teſtamento, non ſolum pater familias, ſed etiam filius familias*. Et concordat *l. Filius familias 9. ff. de his, qui ſui, vel alieni Juris ſunt*, ibi: *Filius familias in publicis cauſis loco patris familias habetur, veluti ſi Magiſtratum gerat, vel Tutor detur*.

Servus durante ſervili ſua conditione, ne- 49
quit Teſtamento Tutor conſtitui, textu expreſſo *in l. In ſervili 7. Cod. Qui dare Tutores, vel Curatores poſſunt*. Et concordat *l. Qui tutelam 38. §. 1. ff. de Teſtamentaria tutela*, & §. *Sed & ſervus* 1. *Inſt. Qui Teſtamento Tu-*
tores dari poſſunt. Si autem ſervus conſtitua- 50
tur Tutor a proprio Domino conſcientia ſervitutis, nec intelligitur actu prævio liberari a ſervitute, & ſic recte Tutor conſtitutus, textu expreſſo *in cit.* §. *Sed & Servus* 1. *Inſt.*
Qui teſtamento Tutores &c. Si vero ſit Servus 51
alienus, ſolum cum liber erit, habebitur verus Tutor, textu expreſſo *in cit.* §. *Sed & Servus*, & *in cit. l. Qui tutelam* 28. §. 1. *ff. de teſtamentaria tutela*.

Epiſcopi, & Monachi nequeunt eſſe Tute- 52
res Teſtamentarii, textu expreſſo *in Authent. de Sanctiſſimis Epiſcopis, ſeu Novella* 123. *c.* 5. ibi: *Deo autem amabiles Epiſcopos, & Monachos ex nulla Lege Tutores, aut Curatores cujuſcumque perſonæ fieri permittimus*. Rota *part.* 4. *rec. tom.* 2. *dec.* 116. *num.* 16. & *p.* 16. *deciſ.* 252. *n.* 19.

Immo neque Sacerdotes, aliique Clerici in 53
Sacris conſtituti poſſunt eſſe Tutores Teſtamentarii. Bartolus *in Authent. cap.* 5. *num.* 1. Abbas *in cap. Non eo minus num.* 15. *de Immun. Eccleſ.* Bertrandus *conſ.* 126. *par.* 2. *lib.* 2. Alciatus *præſumpt.* 18. *Reg.* 3. Guttierez *de Tutor. par.* 1. *cap.* 1. *n.* 39. Carolus de Graſſis *de effectibus Cleric. cap.* 16. *a num.* 1. *uſque ad* 16. Roſign. *loc. cit. prænot.* 6. *num.* 14. cum plurimis aliis ibi allegatis, & colligitur etiam *ex cit. Authent. cap.* 5. ubi licet Sacerdotibus, Diaconis, & Subdiaconis videatur concedi facultas ad Tutelam, hæc tamen facultas reſtringitur ad Tutelam Legitimam, ut ipſiuſmet verba indicant, & Interpretes paſſim intelligunt.

Sacerdotes igitur, aliique Clerici ſæculares, 54
licet non poſſint eſſe Tutores Teſtamentarii, poſſunt tamen eſſe Tutores Legitimi, *cit. Authent. ſeu Novella* 123. *c.* 5. ibi: *Presbyteros autem, & Diaconos, & Subdiaconos Jure, & Lege cognationis tutelam, aut Curam ſuſcipere hereditatis permittimus proprio, & ſolo gradu cognationis ad tutelam, & Curam vocatis*, hujuſ-

hujuſmodi ſuſcipere adminiſtrationem permittimus. Et concordat *cap. Pervenit ultim. diſt. 86.* & tenent paſſim Doctores; Et ratio cur Clericis ſecularibus permittitur Tutela legitima, non autem Teſtamentaria, eſt ſtricta Lex agnationis, cognationis, & ſanguinis, quæ adeo indicta eſt humanis cordibus, ut vix videatur poſſe avelli, & ideo ex benigna Jurium Indulgentia permittitur eis Tutela Legitima, & non Teſtamentaria, in qua non viget ſic ſtrictum vinculum ſanguinis.

55 Epiſcopi autem, & Monachi neque poſſunt eſſe Tutores Legitimi, ut patet *ex cit. Authent. ſeu Novella* 123. *cap.* 5. per verba adducta *ſupra num.* 52. Et ratio eſt, quia Epiſcopalis cura adeo gravis, & urgens eſt, & ſtricta erga Deum, ut excludat omnimodam Curam temporalem, & cum ſit in ordine ad Deum & ad bona ſpiritualia, prævalere debet cuicumque temporali: Et Monachi ex vi proprii Inſtituti intelliguntur Sæculo mortui, & ſoli Deo vivere, unde nullatenus decet eos externis publicis curis implicari, *cap. Monachis* 35. *cauſ.* 16. *quæſt.* 1.

56 Qui habet bona indiviſa cum pupillis, poteſt eorumdem eſſe Tutor Teſtamentarius, ſi Teſtator noverit talem indiviſionem: Teſtator enim ipſum eligens cum plena cognitione talis indiviſionis, videtur abſolute fidere ejus perſonæ, ipſiuſque fidem totaliter approbare per text. *in leg. Tres Tutores* 55. *§. final. ff. de adminiſtratione Tutor*. Unde Teſtamentarii Tutores ſatisdare non coguntur, *Inſtitut. De ſatiſdatione Tutorum in principio*, ibi: *Nam Tutores teſtamento dati ſatiſdare non coguntur, quia fides eorum, & diligentia ab ipſo teſtatore approbata eſt*.

57 Item Creditor, & debitor poteſt Teſtamento Tutor conſtitui, ſi Teſtator plenam cognitionem habuerit de tali Credito, & debito, *arg. dictis, & allegatis Juribus num. antecedenti*.

58 Civis alterius Civitatis poteſt conſtitui Tutor Teſtamentarius pupillorum alibi degentium, textu expreſſo *in l. Quæro* 32. *ff. De Teſtamentaria tutela*, ibi: *Quæro an, non ejuſdem Civitatis Cives teſtamento quis Tutores dare poſſit: Paulus reſpondit poſſe*.

59 Mutus nequit eſſe Tutor, textu expreſſo *in leg. Tutela* 1. *§.* 22. *ff. De tutelis*, ibi: *Mutus tutor dari non poteſt, quoniam Auctoritatem præbere non poteſt, leg. Agnato* 10. *ff. De Legitimis tutoribus*, ibi: *Surdus, & mutus nec legitimi tutores eſſe poſſunt, cum nec Teſtamento, nec alio modo utiliter dari poſſint*.

Item nec ſurdus poteſt eſſe Tutor, textu expreſſo *in citat. leg. Tutelæ* 1. *§.* 3. *De tutelis*, ibi: *Surdum non poſſe dari tutorem pleriſque, & Pomponius lib.* 69. *ad Edictum probant, quia non tantum loqui, ſed audire tutor debet, & cit. l. Agnato*, per verba *num. antecedenti* adducta.

Item Furioſus durante furore, & amens durante amentia nequit eſſe Tutor, text. expreſſo *in §. Furioſus* 2. *Inſtitut. Qui teſtamento tutores dari poſſunt, & leg. Furioſus* 11. *ff. De Tutelis*. 60

Item Prodigus Tutor eſſe non poteſt, *leg. His qui* 12. *§.* 2. *ff. De Tutoribus, & Curatoribus datis ab his, & arg. l. Nemo* 5. *Cod. De Legitima tutela*. 61

Feminæ, quamvis de Jure nequeant ordinarie eſſe Tutrices, poſſunt tamen ex voluntate teſtatoris Tutelam exercere per dicta, & Jure adducta *ſupra n.* 40. 63

Si maritus in Teſtamento Uxorem Tutricem filiorum conſtituerit, etiam in caſu ſecundarum nuptiarum, non eſt neceſſe, quod eadem uxor renunciet ſecundis nuptiis: Quamvis enim Mater tranſiens ad ſecundas nuptias, ipſo Jure privetur Tutela filiorum prioris Matrimonii, per text. *in Authent. Sacramentum*, *Cod. Quando mulier tutelæ Officio*, *l. Si pater* 3. *Cod. eod. l. Lex quæ tutores*, *§. Lex enim*, *Cod. de adminiſtr. tutor. & Authent. Ut ſine probibitione verſ. propterea igitur*, *Collat.* 7. Tamen dicta Jura procedunt ſolummodo, vel quo ad Tutelam Legitimam, vel quando aliter non eſt diſpoſitum a teſtatore, qui poteſt quamcumque legem Juri non repugnantem pupillis, & rebus ſuis ſtatuere, cum proviſio hominis ceſſare faciat proviſionem Legis, *l. final. Cod. de pact. convent. l. Et habet*, *§. Cum quis ff. de Precario*. Ubi patet de Tutore, qui ex diſpoſitione Legis ſatiſdare tenetur rem pupilli ſalvam fore finita tutela, per text. *in princip. Inſt. de ſatiſdatione tutorum*, *& l. Sciendum* 1. *l. In dubium* 3. *Cod. de tutore, qui ſatis non dedit*, cum ſimilibus, tamen ad hoc onus non teneatur, quando a Teſtatore fuit liberatus, ut communiter tradunt Doctores per textus *in cit. Juribus*, cum ſimilibus. 64

Secus autem eſt dicendum, ſi maritus ſimpliciter eam conſtituerit Tutricem teſtamentariam, quia talis ſimplex diſpoſitio ſine ullo adjecto intelligitur facta ſecundum diſpoſitionem Juris; Jus autem diſponit, quod mulier, ut valide ſuſcipiat Tutelam teneatur renunciare ſecundis nuptiis, ex Senatus conſulto Vellejano, textu expreſſo *in l. Si pater* 3. *Cod.* 65

Cod. Quando mulier tutelæ Officio, & quod ſi tranſeat ad ſecundas Nuptias ipſo Jure privetur Tutela filiorum prioris Matrimonii, ut *ex cit. Juribus in principio num. Antecedenti*.

66 Tutela Legitima competit proximiori pupilli, textu expreſſo in §. *Cum autem 7. Inſtitut. de capitis deminutione*, *l. Legitimæ tutelæ* 1. *ff. de Legitimis tutoribus*, cum ſimilibus.

67 Et ſi plures fuerint in eodem gradu, omnes debent admitti ad ipſam Tutelam, textu expreſſo *in leg. Si plures 9. ff. de Legitimis tutoribus*.

68 Mater in Tutela filiorum impuberum non præfertur Avo paterno. Colligitur aperte *ex* §. *Permiſſum eſt 3. Inſtitut. de tutelis*, *ex leg. Lege duodecim* 1. *leg. Si hæreditas* 10. §. 2. *ff. De teſtamentaria tutela*, ubi habetur, quod Avus paternus mortuo filio, & adhuc ſuperſtite Nuru, poteſt teſtamento dare nepotibus ex eodem filio, & Nuru Tutorem, etiam ad excluſionem ejuſdem Nurus; adeoque exiſtente Avo paterno ſimul cum Nuru Matre filiorum impuberum, Avus ipſe paternus erit præferendus; Cum enim hic poſſit dare alium Tutorem ad excluſionem ejuſdem Nurus a tali Tutela, a fortiori poterit ipſemet dictam Tutelam exercere ipſa Nuru excluſa.

69 Præfertur tamen mater in tutela filiorum Avo materno. Sic tacite videtur ſentire Gloſſa *in Authent. Matri*, *& Aviæ*, *verſ. Item quid ſit*, *Cod. quando mulier tutelæ Officio*. ubi dicit, quod *ſi fuerit Mater*, *& Avus*, *præponitur Avus paternus*; Unde cum in ſuppoſitione talis propoſitionis indefinitæ, quod *fuerint Mater*, *& Avus* limitet prælationem ſolum in favorem Avi paterni, videtur ipſam prælationem denegare Avo materno. Et hoc ſuadet aperta ratio, quia in tantum conceditur prælatio Avo paterno, & denegatur materno, quia majora ſubſtant onera illi quam iſti. Ille enim per prius in concurſu cum matre tenetur nepotes alere, & neptes dotare, iſte vero, ſcilicet maternus, niſi per poſterius ad matrem; Et inſuper in illo ſalvatur ratio agnationis, reſpectu cujus major ſolicitudo, & cura præſumitur, in iſto vero nequaquam, cum ſit alterius agnationis. Unde Jura videntur magis fidere Aſcendentibus per virilem ſexum, quam Aſcendentibus per femineum. Sic expreſſe Roſignolus *loc. cit. prænot.* 20. *n.* 15. & alii.

70 Item Mater præfertur Aviæ ſive paternæ, ſive maternæ; Et ratio eſt clara, quia ceteris paribus ille præferendus eſt in munere Tutelæ, qui proximior eſt in gradu aſcendentis, & linea, *arg.* §. *Cum autem 7. Inſtitut. de capitis deminutione*, *leg. Legitimæ tutelæ* 1. *ff. De Legitimis tutoribus*, cum ſimilibus, & ubi ſtatuitur, quod Tutela Legitima competat proximiori pupilli: Atqui Mater comparative ad Aviam, ſive paternam, ſive maternam proximior eſt in linea, & gradu aſcendentis; ergo eſt ipſa præferenda. Nec valet dicere, quod ſicuti Matri præfertur Avus paternus, ita etiam debeat ipſi præferri Avia paterna. Non valet, inquam, quia in ordine ad Tutelam diverſa eſt omnino ratio de Avia, ac de Avo paterno in ordine ad Matrem: perpenſius enim conſilium, & ſalubrius judicium conſideratur in Avo paterno comparative ad Matrem, ac conſideretur in Avia paterna comparative ad eandem Matrem in ordine ad adminiſtrationem pupillorum, ac eorumdem ſubſtantiæ; Tum quia feminæ non admittuntur ad Tutelam, *leg. Femina* 18. *ff. De tutelis*, *l. tutelam* 1. *Cod. Quando mulier tutelæ Officio*, cum ſimilibus. Et ſolum ex ſpeciali privilegio eſt id conceſſum Matri, & Aviæ. *Authen. Ut liceat Matri*, *& Aviæ*, *& Authent.*, *Matri*, *& Aviæ*; *Cod. Quando mulier tutelæ Officio*. Privilegium autem in 71
ordine ad eaſdem intelligendum eſt cum ordine ſucceſſivo ad normam aliorum Tutorum Legitimorum, inter quos præferuntur ſemper proximiores in gradu, §. *Cum autem 7. Inſtitut. de capitis deminutione*, *leg. Legitimæ tutelæ* 1. *ff. De Legitimis tutoribus*, cum ſimilibus, adeoque cum Mater comparative ad Aviam, ſive paternam, ſive maternam proximior ſit in linea, & gradu aſcendentis, debet omnino præferri. Sic docent Montanus *de tutoribus*, *& Curatorib. cap.* 15. *num.* 6. Menochius *de Arbitrar. Judic. lib.* 2. *cent.* 3. *caſu* 150. *num.* 3. Marcus Antonius Sabellius *in Summ. diverſ. tract. in verb. tutela num.* 8. *verſ. Quod tutela Legitima*, Cornens *conſil.* 274. *num.* 1. *l.* 3. Roſignolus *loc. cit. n.* 9. & 10. & alii.

Avia paterna præſertim in Italia præferenda eſt maternæ. Sicut enim Avus paternus, non obſtante identitate gradus, & ſexus præfertur materno in munere Tutelæ, ita etiam Avia paterna præferenda eſt maternæ, ut ſervetur ordo. Quamvis enim *in Novella* 118. *Juſtiniani Imperatoris*, ſit ſublatum antiquum Jus Agnatorum, & ſit novum Jus conditum, quod nempe tam agnati, quam cognati, qui proximi ſunt, & idonei ad Tutelam, ut heredes, ita & Tutores eſſe debeant: Tamen per univerſam fere Italiam ex Juribus municipalibus, & conſuetudinariis agnati etiam 72

quo ad ſucceſſionem præferuntur cognatis, quibus ſtantibus videtur ibi adhuc vigere Jus antiquum, quo licet prælatio detur agnatis. Sic teſtatur, & tenent Mynſingerius *Inſtit. de Legitima agnator. ſucceſſion.* Montanus *de Tutorib. & Curator. cap. 15. nu.* 46. Roſignol. *loc. cit. n. 13. 19. & 28.* ac alii plures.

73 Non exiſtente Avia paterna, nec materna, admittenda eſt ad Tutelam Proavia, *arg. Authen. Ut liceat Matri, & Aviæ, & authent. Ut Matri & Aviæ, Cod. Quando mulier tutelæ Officio.* Proavia enim proprie venit nomine Aviæ, per text. *in l. Appellatione* 51. *ff. de verbor. ſignificat.*, ibi: *Appellatione parentis non tantum Pater, ſed etiam Avus, & proavus, & deinceps omnes ſuperiores continentur, ſed & Mater, & Avia, & Proavia.* Sic Bartolus *in l. Si quis ſub conditione num.* 16. *ff. de Teſtamentaria tutel.* Joannes Guttierez *de tutor. par. 1. cap. 8. num.* 17. Roſign. *loc. cit. num.* 14. & alii paſſim.

74 In concurſu Avi materni cum Avia materna prælatum Avus; In omnibus enim aliis, *cæteris paribus*, maſculi præferuntur feminis, *ut patet* in concurſu patris, & matris, in concurſu Avi paterni, & Aviæ maternæ, in concurſu fratrum, & Sororum, quia in maſculis conſideratur perpenſius conſilium, & ſalubrius judicium, quam in feminis, quo ad adminiſtrationem pupillorum, eorumque ſubſtantiæ. Bartolus *in l. Si quis ſub conditione n. 6. ff. de Teſtamentaria tutela*, Montanus *de tutoribus, & Curator. cap. 15. num.* 47. Decius *conſil.* 188. *num.* 1. & 2. Roſignol. *loc. cit. num.* 16. & alii.

75 Mater etiam tantum naturalis præfertur in omnibus caſibus, in quibus præfertur Mater Legitima. Sic Gloſſa communiter recepta *in Authen. Matri & Aviæ verb. Matri, Cod. Quando mulier Tutelæ Officio*, per clarum text. *in Novella* 94. *cap.* 1. *in fine, & l. Si pater* 5. *Cod. Quando mulier Tutelæ Officio.*

76 In concurſu Patris, & Matris naturalis præfertur Mater. Mater enim naturalis ſemper eſt certa, & Jura cognationis ſemper cum filiis retinet, & ſicut filii naturales, & etiam ſpurii ſuccedunt Matri, per text. *in l. Modeſtinus, l. Hac parte, l. Spurius, ff. Unde cognati*, ita etiam Mater eiſdem filiis ſuccedit, per text. *in cit. l. Hac parte, & l. Spurius, ff. Unde cognati.* Unde quoad Matrem pro legitimis habentur, *l. Si ſuſpecta* 29. §. 1. *ff. de Inofficioſo Teſtamento.* Adeoque, cum hæc non verificentur reſpectu Patris naturalis, ſtat quod ipſi ſit præferenda naturalis Mater. Bartolus *in Authentic. Matri, & Aviæ n. 3. Cod. Quando mulier Tutelæ Officio*, Montanus *de Tutor. & Curator. cap. 15. num. 26. & ſeq.* Angelus *de Legitima patron. Tutela num.* 6. Roſignol. *loc. cit. n.* 20. & alii.

Excipe tamen in caſu, quo filii naturales eſſent a Patre legitimati, quia tunc debet præferri Pater, cum filii legitimati, necdum per ſubſequens Matrimonium, ſed etiam per Reſcriptum Principis habeantur tamquam veri legitimi, adeoque ſicuti Pater præfertur reſpectu filiorum Legitimorum, ita etiam reſpectu Legitimatorum. *Communis.*

In concurſu Matris, & Aviæ cum Fratre 77 majori Filiorum, & Nepotum ordine ſucceſſivo præferuntur Mater, & Avia, textu expreſſo *in cit. Authent. Matri, & Aviæ, Cod. Quando mulier Tutelæ Officio*, ibi: *Matri, & Aviæ ſecundum ordinem Tutelam etiam ante agnatos ſubire permittimus.*

Item Mater & Avia præferuntur etiam Pa- 78 truis. Decius *in cap. Ex parte, de appellatione, & conſil.* 16. Gualdus *de Caut. ultim. voluntat. Tit. de Tutorib. Cautel.* 1. Roſignol. *loc. cit. num.* 23. & alii per text. *in cit. Authen. Matri, & Aviæ.*

Comparando Fratres utrinque conjunctos cum 79 Patruis etiam ex parte Patris, præferuntur Fratres, ſi fuerint majores. *Communis*: Conſanguinei enim proximiores præferuntur remotioribus, textu expreſſo *in* §. *Cum autem* 7. *Inſtitut. de Capitis deminutione, l. Legitima Tutelæ* 1. *ff. de Legitimis Tutoribus*, cum ſimilibus.

Frater utrinque conjunctus in Tutela Fra- 80 trum ſuorum impuberum præfertur Fratri ex uno tantum latere conjuncto: in Fratre enim utrinque conjuncto præſumitur major propenſio, & affectio intenſior erga Fratres, & ſic etiam major ſolicitudo, ac cura, quam ſit in alio Fratre ex uno tantum latere conjuncto, adeoque eſt præferendus; Baldus *in l. de emancipatis, Cod. de Legitim. heredib.* Stephanus Gratianus *diſceptat. Forenſ. cap.* 671. *n.* 19. Roſignol. *loc. cit. n.* 25. & alii.

Concurrentibus duobus Fratribus utrinque 81 conjunctis, & habilibus, uterque æque primo admittendus eſt ad Tutelam, etiamſi unus reſpectu alterius ſit minoris ætatis. Cum enim omnes ſint in eodem gradu, & capaces adminiſtrationis Tutelæ reſpectu impuberum, & æquale Jus habeant ſuccedendi, ſic etiam æqualiter debent ad dictam Tutelam admitti, per text. *in l. Si plures, ff. De legitimis Tutoribus*, ibi: *Et ſi eodem gradu plures ſint, omnes Tutelam nanciſcuntur.*

Con-

83 Concurrentibus agnatis, & cognatis ſecundum modernam diſpoſitionem Juris communis admittuntur ad Tutelam proximiores in gradu, nulla habita ratione cognationis, & agnationis, textu expreſſo *in Novella* 118. *cap.*
84 5. Secundum autem conſuetudinem, & Jura municipalia totius fere Italiæ præferuntur agnati Cognatis. Myſingerius *Inſtitut. de legitima agnatorum ſucceſſione*, Montanus *de Tutor. & Curatorib. cap.* 16. *n.* 48. Roſignol. *l. c. nu.* 28. & alii. Vide *ſupra n.* 72.

83 Tutor, ſicuti & Curator cum primum Judicis auctoritate interveniente, bonorum adminiſtrationem ſuſcepit, Inventarium conficere debet, textu expreſſo *in l. Tutor 7. ff. de adminiſtratione Tutorum, & Curatorum, & l. Tutores vel Curatores 24. Cod. eod.*

86 Talis Inventarii confectio debet præcedere adminiſtrationem, exceptis tamen aliquibus caſibus neceſſitatis, & ſignanter caſu, quo res aliqua non admitteret dilationem, ex quo poſſet ſtatim periclitari, cujuſmodi ſunt fructus, & alia ſimilia, quæ ſunt obnoxia corruptioni, *cit. leg. Tutor 7. ff. de adminiſtrat. Tutor. & Curator. in princip.* ibi: *nihil itaque gerere ante Inventarium factum eum oportet, niſi id, quod dilationem nec modicam expectare poſſit*, & concordat *l. Veteris Juris* 13. §. 1. *Cod. Arbitrium Tutelæ.*

87 Non tenetur tamen Tutor Inventarium conficere caſu, quo Teſtator id ei remiſerit, aut vetuerit; Montanus *de Tutor. & Curator. cap.* 32. *regul.* 5. *num.* 26. Julius Clarus *in* §. *Teſtamentum q.* 66. Baldus *in l. Cum tale* §. *Titius, ff. de condit. & demonſtrat.* Jaſon. *in l. Nemo poteſt num.* 65. *& ſeq. ff. de Legatis* 1. Sebaſtianus Mantic. *de Inventar. cap.* 1. *num.* 44. Practic. Papienſ. *in forma reddit. ration. Tutor. gloſſ. num.* 15. Roſignol. *loc. cit. part.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 5. *num.* 22. & alii per text. *in l. Veteris Juris* 13. §. 1. *Cod. Arbitrium tutelæ*, ibi: *Niſi Teſtatores, qui ſubſtantiam tranſmittunt, ſpecialiter Inventarium conſcribi vetuerint*: Tunc enim præſumenda eſt regulata Teſtatoris diſpoſitio; Vel quia per hoc præſumitur conſulere utilitati pupillorum, per text. *in l. Nec in ea in fin. ff. de Adult.* Vel ne forte ſecreta patrimonii ſui pandantur, *l. Quod plerumque 2. Cod. de alimentis pupillo præſtandis.*

88 Curatores iis omnibus dari poſſunt, qui ſuis rebus ſupereſſe non poſſunt, textu expreſſo *in* §. *Sed & mente captis 4. Inſtitut. de Curatoribus, l. His quis 12. ff. de Tutoribus, & Curatoribus datis ab his, l. Sed & aliis 2. ff. de Curatoribus furioſo, & aliis.*

Generaliter loquendo Curatores dantur Minoribus, qui exceſſerunt annum 13. nec pervenerunt ad 25. *Inſtitut. de Cur. in princip. Inſtitut. Quibus modis tutela finitur in princip. l. Niſi 4. in princip. ff. de tutel. & rationib. diſtrahend. l. Si Curatores 1. Cod. Quando Tutores, & Curatores eſſe deſinant.* 89

Curatores dari poſſunt furioſis, & mente captis, etiam ſi exceſſerint 25. ſuæ ætatis annum; §. *Furioſi 3. &* §. *Sed & mente captis 4. Inſtit. de Curatorib. l. Lege duodecim 1. ff. de Curatorib. furioſo, & aliis, l. de creationibus 27. Cod. de Epiſcopali audientia.* 90

Si Filius familias inciderit in amentiam, & furorem, licet fuerit emancipatus, Pater erit Legitimus Curator, *l. Cum furioſus 7. Cod. De curatore furioſi*, ibi: *Quis enim talis affectus extraneus inveniatur, ut vincat paternum? Vel cui alii credendum eſt res liberorum gubernandas, parentibus derelictis?* 91

Si pater factus fuerit furioſus, & amens, conſtituendus eſt ejus Tutor filius ætate major, *l. Lege duodecim 1. ff. de Curatoribus furioſo, & aliis, leg. His, qui 12. ff. de Tutoribus & Curatoribus datis*, & concordat *lex Furioſæ 4. ff. de Curatoribus furioſo, & aliis.* 92

Item ſi mater facta fuerit furioſa, & amens, eſt ei dandus filius Curator, textu expreſſo *in cit. l. Furioſæ 4. de Curatoribus furioſo, & aliis*, ibi: *Furioſæ matris Curatio ad filium pertinet. Pietas enim parentibus, etſi inæqualis eſt eorum poteſtas, æqua* (ſeu æqualis) *debebitur.* 93

Curatores dari poſſunt prodigis, *l. Lege duo-* 94
decim 1. ff. de Curatoribus furioſo, & aliis,
leg. Dabimuſque §. *Sed æquiſſimus, ff. de pri-*
vileg. credit. Et ad dandos tales Curatores ſuf- 95
ficit, quod prodigorum conjuncti habentes notitiam de eorum prodigalitate, eos petant; *leg. De Tutela 7. Cod. de in integrum reſtitut.*
minor. Immo etiam nemine petente, poteſt 96
Judex ex Officio, ſi notorie conſtet de prodigalitate, Curatorem dare tali prodigo; quia prodigus æquiparatur furioſo, *cit. l. Lege duodecim 1. ff. de Curatoribus furioſo, & aliis, l. Fulcinius 7.* §. *9. 10. 11. & 12. ff. Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur*, cum ſimilibus.

Curator dari poteſt aſſiduo Luſori; Ipſe enim æquiparatur prodigo, cum bona ſua inordinate exponat fortunæ alearum, aliorumque ludorum periculis. Unde Jura adducta de prodigo faciunt etiam pro aſſiduo Luſore: Decius *in cap. ultim. in fine; de Judiciis*, Pinellus ad *l. 4. & ultim. Cod. De bonis matern.* Monta- 97

nus de Tutor. & Curator. cap. 28. *num.* 49. *cum ſeq.* Roſignol. *loc. cit. part.* 1. *contract.* 17. *prænot.* 27. *num.* 67. & alii.

98 Item Curator dari poteſt feminæ prodige, & luxurioſe viventi; *l. Et mulieri* 15. *ff. de curatorib. furioſo, & aliis*, faciunt Jura adducta de prodigis.

99 Maſculo tamen luxurioſe viventi non interdicitur adminiſtratio. Speculator *in tit. de Actore* §. 1. Albericus & Cumanus *in l. Is cui bonis, ff. de verbor. ſignificat.* Felinus, & Decius *in cap. Perſonalis, de Judiciis*, Jaſon *in l.* 4. §. *Sed eo quod meretrici, ff. de condict. ob turpem cauſam*, Roſignol. *loc. cit. num.* 71. & alii; Jura enim plus deferunt feminæ luxurianti, quam maſculo, *l. Lucius* 9. *ff. de Jure Fiſci*, ubi Fiſcus aufert a femina fornicaria id, quod ab Amaſio recepit ob copiam factam ſui corporis, nec tamen in aliquo damnat maſculum cum ipſa congredientem, & facit textus Evangelicus *Joan.* 8. *num.* 4. ubi fit a Scribis, & Phariſæis fortis inſtantia pro condemnatione, & punitione feminæ adulteræ, & nulla penitus de viro adultero, ibi: *Magiſter, hæc mulier modo deprehenſa eſt in adulterio. In Lege autem Moyſes mandavit nobis hujuſmodi lapidare.* Si autem maſculus, ne-
100 dum luxurioſe, ſed & prodige viveret, poſſet ei dari Curator uti prodigo per Jura adducta *ſupra n.* 94. *& ſeq.*

101 Maritus non poteſt dari Curator uxori ſuæ, textu expreſſo *in l. Virum* 14. *ff. de Curatorib. furioſo, & aliis*, ibi: *Virum Uxori mente captæ Curatorem dari non oportet*, *l. Maritus* 2. *Cod. Qui dari Tutores, vel Curatores poſſunt*, ibi: *Maritus, etſi rebus Uxoris ſuæ debeat affectionem, tamen Curator ei creari non poteſt.*

102 Curatores dari poſſunt captivis quantumvis majoribus, textu expreſſo *in l. Muto* 6. *ff. de Tutelis*, a. 4. *in fine*, ibi, *Immo Curator ſubſtantiæ dari debet, ne in medio pereat.*

103 Item propter eamdem rationem poſſunt dari Curatores abſentibus, *arg. cit. l. Muto* §. 4. Alexander *conſil.* 4. *num.* 4. *lib.* 2. *& conſil.* 221. *num.* 5. *lib.* 6. Decius *conſil.* 275. *num.* 4. Angelus *conſil.* 19. *Mortuo debitore*, Roſignol. *loco cit. n.* 73. & alii.

104 Item Curatores dari poſſunt mutuis & ſurdis, textu expreſſo *in* §. *Sed & mente captis* 4. *Inſtit. de Curatoribus*, *l. Nec mandante* 8. §. 3. *ff. de Tutoribus, & Curatoribus datis*, *l. Cui earum* §. *In Curatoribus, ff. de poſtulando*, *l. Vel Surdo, ff. de privileg. credit.*

105 Curatores, & Tutores regulariter tenentur ſatiſdare, ſeu idoneam fidejuſſionem præſtare Res minorum, & pupillorum ſalvas fore, textu expreſſo *in princip. Inſtitut. de ſatiſdatione Tutorum, & Curatorum*, *l. & De die* 8. *ff. Qui ſatiſdare coguntur*, §. 4. & concordat *tot. Titul. ff. Rem Pupilli, vel adoleſcentis ſalvam fore*, cum ſimilibus.

Excipiuntur tamen Tutores Teſtamentarii, 1
textu expreſſo *in cit. Inſtit. de ſatiſdatione Tutorum, & Curatorum in princip.* ibi: *Nam tutores teſtamento dati ſatiſdari non coguntur, quia fides eorum, & diligentia ab ipſo teſtatore approbata eſt.*

Item variis aliis relictis apud Juriſtas viden- 11
dis excipiuntur etiam Tutores, & Curatores dati ex inquiſitione, textu expreſſo *in cit. Inſtit. de ſatiſdatione tutor., & curator. in princip.* ibi: *Item ex inquiſitione tutores, vel curatores dati ſatiſdatione non onerantur, quia idonei electi ſunt.*

Tutores, & Curatores tenentur adminiſtra- 108
re bona Pupillorum, & Minorum tali cura, & diligentia, qualem providus Paterfamilias propriis bonis adhibere ſolet, textu expreſſo *in l. A tutoribus* 33. *ff. de adminiſtratione tutor. & curator.* ibi: *A tutoribus, & curatoribus pupillorum eadem diligentia exigenda eſt circa adminiſtrationem rerum pupillorum, quam Paterfamilias rebus ſuis ex bona fide præbere debet.*

Tutores & Curatores tenentur operam da- 109
re, ut ex bonis immobilibus ab ipſis adminiſtratis fructus conſueti proveniant, bona mobilia minus utilia vendere, pecuniam non otioſam relinquere, ſed eam in utilem, & tutam prædiorum emptionem, & in annuos reditus ad pupillorum, & Minorum emolumentum convertere; Quibus culpabili eorum incuria neglectis, obligantur ad reſtitutionem totius intereſſe, textu expreſſo *in l. Tutor* 7. §. 1. *ff. de adminiſtratione, & periculo tutor. & curator.* ibi: *Si Tutor ceſſaverit in diſtractione earum rerum, quæ tempore depereunt, ſuum periculum facit; Debuit enim confeſtim Officio ſuo fungi.* Et *ibidem* §. 3. expreſſe habetur: *Si poſt depoſitionem pecuniæ comparare prædia tutores neglexerunt, incipient in uſuras conveniri: Quamquam enim a Prætore cogi eos oportet ad comparandum, tamen ſi ceſſent, etiam uſuris plectendi ſunt, tarditatis gratia, niſi ſi per eos factum non eſt, quominus compararent.* Et concordat *l. Tutor* 13. *l. Si Tutor* 15. *l. Si minoris* 25. *l. Ob fœnus* 49. *ff. eod.* *Tutores vel Curatores* 24. *Cod. De adminiſtratione Tutor. vel Curator.* cum ſimilibus.

Ad

110 Ad nullum tamen intereſſe tenentur Tutores, & Curatores, ſi factis debitis diligentiis pro implicanda in prædiis, ſeu annuis reditibus Pupillorum, ſeu Minorum pecunia, nulla eis certa, & tuta occaſio affulgeat, textu expreſſo in *l. Si pecuniam* 3. *Cod. de uſuris pupillaribus*, ibi: *Si pecuniam pupillarem neque idoneis hominibus credere, neque in emptionem poſſeſſionum convertere potuiſti, non ignorabit Judex uſuras ejus a te exigi non oportere*, *l. Cum plures* 12. §. *final. ff. de adminiſtrat. & pericul. Tutor.* ibi: *Si Tutor pecuniam pupillarem credere non potuit, quod non erat, cui crederet, pupillo vacabit*.

111 Salarium pro Tutela accipere interdictum eſt Tutoribus, præterquam ſi eis a Judice conſtitutum ſit, *l. A Tutoribus* 33. §. 3. *ff. de adminiſtrat. Tutor. l. Qui negotiationem* 58. §. 4. *ff. eod.* & docet Gloſſa *in l. In eos* 9. *ff. de tutelis*. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 9. *n.* 2. *verſ. Tutor ſicuti*, & alii paſſim dicentes, quod Officium Tutoris de Jure debeat eſſe gratuitum.

112 Nihilominus tamen non interdicitur Judici, quin interveniente cauſa poſſit Tutoribus congruum Salarium, juxta qualitatem cauſæ, laboris, & negotiorum gerendorum, & hujuſmodi aſſignare, *arg. cit. l. A Tutoribus* 33. §. 3. *ff. de adminiſtrat. Tutor.* ibi: *Niſi ab eo, qui eum dat, certum ſalarium ei conſtitutum eſt*. Et ibi Gloſſa, & Doctores, Bartolus *in l. In eis* 9. *ff. de Tutelis, & in l. Athletha* §. *Tutela, ff. de excuſat. Tutor.* Cavalcanus *de Tutore & Curatore num.* 310. Corduba a Lara *in l. Si quis a liberis* §. *Si mater num.* 73. *ff. de liberis agnoſcend.* Surdus *de aliment. tit.* 6. *quæſt.* 14. *num.* 7. Roſignolus *loco cit. part.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 20. *num.* 2. & alii paſſim: Immo in variis Regionibus ex diſpoſitione Jurium municipalium ibidem vigentium aſſignantur Tutoribus, & Curatoribus certæ por-
113 tiones. Quinimmo Curator hæreditatis jacentis habet Jus Hypothecæ in bonis ejuſdem hereditatis pro ſuo ſalario cum prælatione quoad omnes alios Creditores hereditatis, licet anteriores. Mart. Medic. *deciſ.* 19. *per tot.* Merlinus *de pignorib. lib.* 3. *quæſt.* 5. *num.* 30. Roſignol. *loc. cit. part.* 1. *Contract.* 17. *prænot.* 27. *n.* 28. & alii.

114 Si Tutores, & Curatores ab initio aſſumptæ Tutelæ, & Curæ ſalarium non petierint, nec de illo proteſtati fuerint, & poſtea illud petant, non eſt decernendum a Judice pro præterito, ſed tantum pro futuro. Socinus *conſil.* 196. *col. ultim. lib.* 2. Joann. Guttierez *de Tutor. & Curator. part.* 3. *cap.* 2. *n.* 4. Federic. de Senis *conſil.* 118. *n.* 2. Alexander *conſil.* 109. *n.* 1. *& ſeq. lib.* 6. Caſtrenſis *conſil.* 346. *lib.* 2. Roſignol. *loc. cit. part.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 20. *num.* 13. & alii.

Non poſſunt autem Tutores, & Curatores 115
ſibi ipſis ſalarium conſtituere, cum ſolum ſit ipſis permiſſum illud petere auctoritate, & arbitrio Judicis, *arg. cit. l. A Tutoribus* 33. §. 3. *ff. de Adminiſtrat. Tutor. & Curator.* ibi: *Niſi ab eo, qui eum dat, certum ſalarium ei conſtitutum eſt*, Roſignol. *loc. cit. part.* 2. *contract.* 17. *prænot.* 20. *n.* 10. cum aliis ibi citatis, & alii paſſim.

An, & quando Pupilli, & Minores poſſint 116
ſine auctoritate Tutorum, & Curatorum contractus celebrare? Et an ſi aliquos ſic celebraverint, obligentur ad illos, tum civiliter, tum naturaliter ſeu tam in Foro externo, quam in Foro interno, ſeu conſcientiæ? Vide verb. *Contractus*, *a n.* 27. *ad* 35. & verb. *Mutuum num.* 20.

Additiones ex aliena manu.

Plura tametſi hic habeat *Auctor*, plura ni- 117
hilominus eſſent addenda. Sed præ anguſtis limitibus additionum vix tria adnotabimus. Primum eſt, quod tempus tutelæ a Lege præfinitum ad ultimum uſque momentum durat, ideoque non admittitur anticipata terminatio, quamvis ad breve tempus prætenſa. Confer Rot. *in Imolen. Tutelæ ſuper* 1. *dub.* 13. *Junii* 1735. & in confirmatoria 3. *Junii* 1736. *coram Eminentiſſimo Buſſio*.

Alterum eſt, quod Tutor cogi haud poteſt a 118
Pupillo ad rationes adminiſtratæ tutelæ reddendas, ſi ipſe Pupillus effectus major, eum ab hac rationum redditione liberaverit. Idque procedit 119
etiamſi liberatio hæc facta fuerit abſque exhibitione computorum, diſpunctione partitarum, & reliquatus, quia liberatio hoc modo facienda reſpicit ipſam redditionem rationis, non item locum ſibi vindicat in caſu, in quo Tutor liberatur ab ipſa redditione rationis. Conſule pariter *Rot. in Ferentina Redditioni. rationis* 23. *Junii* 1728. *cor. clar. mem. Millino*, 120
ubi quod Tutor, ſeu quivis alius Adminiſtrator non poteſt liberari hoc modo quoad futuram adminiſtrationem, ne detur occaſio peccandi, poteſt vero quoad adminiſtrationem præteritam, ſecluſo præſertim dolo.

Tertium demum eſt, quod Tutor haud po- 121
teſt reportare ceſſiones contra Pupillum, & ita quidem ut ſi quas reportaverit, eæ cedant beneficio

122 neficio ipſius Pupilli. Intellige vero, ſi agatur de ceſſionibus a Tutore reportatis mala fide, eo ſcilicet animo ut lucrum faceret contra Pupillum, ut ſunt ceſſiones concernentes jura Ecclesiaſtica, vel minori pretio comparata. Confer decis. Supremum Tribunal in Romana Ceſſionum 27. Junii 1738. §. Nec obſtat, coram clar. mem. Tano. inter impreſſas coram. 110. num. 6.

VACANS SEDES

Vide verb. Sedes Vacans.

VACATIO, VACARE.

1 VAcatio per mortem, & per renunciationem non ſunt eadem, nec eoſdem effectus cauſant, *cap. Suſceptum, de Reſcriptis in 6.*

2 Vacant Eccleſiæ Beneficia &c. per promotionem alicujus ad Cardinalatum, niſi a Papa concedatur Retentio. Sixtus V. Conſt. 77. incip. *Sanctiſſimus.*

3 Vacant Præceptoriæ Militiæ S. Joannis Hieroſolymitani, quando Milites, ſeu Equites fiunt Epiſcopi. Gregorius XIII. Conſt. 32. incip. *Controverſiæ.*

4 Vacare cenſentur loca Montium vacabilia per aſſumptionem ad Cardinalatum; Urbanus VIII. in Append. Conſtit. 38. incip. *Decet.*

5 Vacare non intelliguntur Officia Romanæ Curiæ per mortem vacabilia ob aſſumptionem ad Epiſcopatum, Commendam, &c. ſed per aſſumptionem ſolum ad Cardinalatum. Urbanus VIII. in cit. Conſtit. inc. *Decet* revocans quoad hoc Conſtit. 79. Sixti V. incip. *Sanctiſſimus.*

6 Quoad Beneficiorum vacationem ipſo Jure. Vide verb. *Beneficia art. 7. per tot.*

7 Quoad collationem, & proviſionem Beneficiorum vacantium. Vide verb. *Beneficia art. 3. 4. & 5. per tot.*

8 Vacatio Beneficiorum inducitur per ſolemnem Profeſſionis emiſſionem. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 25. incip. *Ex quo*, ubi ſic expreſſe declarat: Denique de Beneficiorum vacatione, in jure ſtatutum habemus, ea non induci per ſolum ingreſſum in Religionem, ſed per Profeſſionem Regularem dumtaxat, quemadmodum videre eſt *in cap. Beneficium, de Regular. in 6.* Et quidem pro tempore, quod inter ingreſſum in Ordinem Regularem, & Profeſſionem ſolemnem intercedit, ſtatuit Epiſcopus omni Beneficio curam ei plenam agere, tunc alius præſtare conſueverit, quam Parochus aliquo impedimento detinetur, ne animarum curam exercere valeat; quoad Beneficia vero Canonicalia adſcripti Tyroni Religionis, qui Choro intereſſe nequit, ejus Beneficii fructibus, ac diſtributionibus privari, ut jura præſcribunt, juxta opinionem in praxi receptam, de qua agit Suarez *de Religione tom. 3. lib. 5. cap. 16. num. 12.* Quinimmo ſi eis forte Religionem ingreſſurus, Beneficium ſuum dimitteret, quo caſu poteſt Epiſcopus ex Conſtitutione LVIII. 9
S. Pii V. ejuſmodi renunciationem admittere; vel etiam ſi tempore Noviciatus impedimenti cauſam exponeret, ſervatis omnibus, quæ ex præſcripto Sacri Tridentini Concilii *cap. 16. ſeſſion. 25. de Regularibus*, tam in bonorum temporalium, quam in Beneficiorum Eccleſiaſticorum renunciationibus ſervari debent, nihilominus omnia in ſuſpenſo remanere deberent, neque poſſet Epiſcopus ad Beneficii ſic dimiſſi collationem devenire; niſi poſt factam a dimittente ſolemnem Profeſſionem; uti late oſtendit doctus, & in hoc toto rerum genere expertiſſimus Scriptor, bon. memor. Joannes Baptiſta Riganti, in ſuo Commentario *ad Regulas Cancellariæ tom. 3. Regul. 46. a num. 11. ad finem.* Non vero inducitur 10
dicta Beneficiorum vacatio per votorum ſimplicium emiſſionem in Societate Jeſu, tranſacto probationis biennio. Idem *ibid.* Decretum eſt 11
autem in Congregatione Generali quinta ipſius Societatis, ut quilibet expleto biennio, Beneficia eccleſiaſtica dimittat; Idem *ibid.* Sic ex- 12
preſſe proſequens: Qua in re olim dubitatum eſt, an vota ſimplicia, quæ a Clericis Regularibus Societatis Jeſu, poſt biennium Probationis emittuntur, hujuſmodi Beneficiorum vacationem inducerent? Sed negativa ſententia communiter recepta fuit, ut obſervat laudatus Rigan-

Riganti *loc. cit. num.* 30. *& ſequent.* & monet Pittonius *diſcept.* 126. *num.* 11. *& ſeq.* Quam-
14 vis in Congregatione quinta Generali ipſius Societatis *Can.* 19. ſtatutum fuerit, ut qui Societati nomen dederit, expleto biennio, antequam Vota ſimplicia emittat, eccleſiaſtica Beneficia dimittere debeat; quo caſu hujuſmodi Beneficia, ſi minus propter Profeſſionem, at propter renunciationem, vacare intelliguntur; ut notant Sanchez ad *præcepta Decalogi lib.* 7. *cap.* 4. *num.* 7. Pellizarius *in Manuali tom.* 1. *tract.* 3. *cap.* 4. *num.* 52. cum aliis, quos citant præfati Rigant. *loc. cit. n.* 32. & Pitton. *num.* 12. Hæc ille.

Additiones ex aliena manu.

15 In addit. ad *verb. Beneficium artic.* 7. diſſeruimus de vacationibus Beneficiorum ipſo jure. Res modo poſtulat, ut agamus de caſibus, in quibus Beneficia haud vacant ipſo jure, ſed per Judicis ſententiam.

16 Ex ſimplici Homicidio Beneficia non vacant ipſo Jure. Quin nec ex Fratricidio vacant ipſo jure Beneficia; Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonica verb. Vacatio ſect.* 2. *num.* 1.

17 Nec ex Concubinatu vacant ipſo jure Beneficia, ſed privationem præcedere debet trina canonica monitio, ex *Concilio Tridentino ſeſſ.* 26. *cap.* 14. *de Reform.* de quo Rota *in Ratisbonen. Parochialis* 13. *Junii* 1718. §. *Et demum, cor. bon. mem. Foſcar. & in Placen. Parochiæ* 9. *Decembris* 1743. §. 9. *cor. bon. mem. Lan. &* 15. *Junii* 1744. §. 8. *cor. clar. mem. Millin.*

18 Idemque tradit de Adulterio Rouſſeaud de la Combe *in ſua Juriſprudentia Canonic. verb. Vacatio ſect.* 2. *num.* 2.

19 Vide & alios caſus apud eumdem *loc. cit. num.* 5. *& plur. ſequent.* Hic vero non eſt prætereundum, quod in quibus caſibus Vacatio Beneficiorum inducitur ipſo jure, Collator, qui ejus notitiam habuit, tenetur illa intra ſex menſes conferre, alias devolvitur ipſa col-
20 latio ad immediatum Superiorem. At in caſibus, in quibus ſententia requiritur pro vacatione Beneficiorum, currit Collatori ſub pœna devolutionis idem tempus ſex menſium a die, quo ſententia illa nacta eſt auctoritatem rei judicatæ. Interim non prohibetur Beneficiarius reſignare Beneficium; *Idem Auctor ubi ſupra num.* 8.

VAGUS, VAGABUNDUS.

Vagus ſeu Vagabundus proprie dicitur ille, qui certam, & conſtantem ſedem habitationis nullibi habet. Item qui poſt relictum corpore, & animo priſtinum domicilium iter facit, quærens ubi domicilium figat. *Sic in re Doctores communiter*, per text. *in l. Ejus, qui manumiſit* §. *Celſus*, *ff. Ad municipalem.* 1

Vagi, ſeu vagabundi, qui certum domicilium, vel habitationem non habent, ſortiuntur Forum, ubi reperiuntur: Alias enim nullibi pro delicto, aut contractu poſſent conveniri contra ea, quæ notantur *in l. Hæres abſens*, ubi Bartolus *n.* 5. *ff. de Judiciis*. Sic Fagnanus *lib.* 2. *Decretal. in cap. Licet* 20. *de Foro competenti num.* 26. cum pluribus aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.* 2. *Decretal. tit.* 2. *n.* 46. cum aliis ibi allegatis, per text. *in leg.* 1. *Cod. Ubi quis de Curiali*, *& l.* 1. *Cod. Ubi de Criminibus.* 2

Unde Parochus proprius vagorum in ordine ad Matrimonium eſt Parochus illius loci, ubi vagi actu verſantur. Vide verb. *Impedimenta matrimonii art.* 2. *n.* 86. *ad* 89. & verb. *Lex art.* 3. *a n.* 46. *ad* 48. 3

Poſſe vagos inire Matrimonium apud quemcumque Parochum, etiamſi alteruter tantum ſit vagus, docent Sanchez *l.* 3. *d.* 25. *n.* 14. Pontius *lib.* 5. *cap.* 14. §. 1. Layman *lib.* 5. *tract.* 9. *part.* 2. *cap.* 4. Gutrierez, Leander, Tambur. Boſſius, Dicaſtill. Gobar, Barboſ. Kugler, Krimer citati, & ſecuti a La Croix *lib.* 6. *p.* 3. *n.* 750. ubi teſtatur hanc eſſe communem ſententiam, & ſic decrevit *Sacra Congreg. Concil. die* 28. *Aug.* 1607. apud Aldan. *in compendio Canon. Reſolut. lib.* 1. *tit.* 78. *num.* 1. & Barboſa *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Vagus num.* 1. his verbis: Vagus ducens Uxorem in aliquo loco, ubi eſt vere domicilium mulieris, poteſt contrahere in alio loco, ubi voluerit, cum omnes poſſint eſſe Parochi vagi, quamvis adſit Parochus mulieris, quia tunc eſt vere Parochus vagi in alio loco, ubi reperitur vagus. 4

An vagi, ſeu vagabundi obligentur Legibus, & conſuetudinibus locorum, per quæ tranſeunt, vel in quibus hoſpitantur? Vide verb. *Lex art.* 3. *a n.* 46. *ad* 48. 5

Vagi, ſeu vagabundi ubi ſint ſepeliendi; Vide verb. *Sepultura n.* 22. 6

7 Vagi poſſunt abſolvi a commiſſis alibi, etiamſi in loco patratorum criminum eſſent reſervata, ſi hic non ſint reſervata, quia cum iſti nullum habeant domicilium, adſtringuntur ſolum Legibus Epiſcopi, ubi confitentur. Barboſa *part. 3. de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 52. *n.* 16. & alii communiter.

VANAGLORIA. Vide verb. *Superbia n.* 8.

VANA OBSERVANTIA. Vide verb. *Superſtitio num.* 45.

VASA SACRA.

---

1 VAſa Sacra benedicendi facultatem habent Abbates Pontificalia exercentes, etiam Regulares; non tamen pro Eccleſiis extraneis. Vide verb. *Abbas num.* 31. §. 18. *& in declaratione Sacræ Congregation. Rit. data ad* §. *Decimum octavum*, *& verb. Benedictio*, *art.* 1. *n.* 20. *&* 21.

2 Prælati Regulares, nempe Generales, Provinciales, Priores, Rectores, Præpoſiti, Guardiani, aliique omnes Superiores locales quocunque nomine nuncupentur, quamvis non poſſint benedicere Sacra vaſa, in quibus intervenit unctio Sacri Chriſmatis, poſſunt tamen benedicere alia Sacra Vaſa, & ornamenta, ſeu paramenta pro uſu ſuarum tantummodo Eccleſiarum. Vide dict. verb. *Benedictio a num.* 19. *ad* 21. ubi dantur ad id varia Decreta.

3 Unde caute legendi ſunt Doctores, qui apud La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 353. & apud alios, dicunt Superiores Ordinum Mendicantium adhuc id poſſe etiam pro extraneis, ubi eſt uſus, quamvis aſſerant bona fide id facere paſſim, permittentibus, & ſæpe ad eos remittentibus

4 Epiſcopis. Epiſcopi enim non poſſunt abſque ſpeciali licentia hanc Sacrorum paramentorum Benedictionem aliis delegare, ut ſæpius decrevit *Sac. Rit. Congreg.* & ſignanter *die* 14. *Novemb.* 1615. apud Gavant. *in Manuali Epiſcop. verb. Benedictio n.* 5. & teſtantur Averſa *q.* 11. *ſect.* 13. *§. Sexto*, La Croix *loco cit. n.* 253. & alii paſſim.

5 Neque Benedictio Sacrorum paramentorum, & vaſorum Eccleſiaſticorum poteſt fieri ab inferioribus Prælatis Jure proprio, licet habeant Territorium ſeparatum, & Juriſdictionem, niſi habeant ea, quæ ſunt Ordinis, ut decrevit *Sacra Congreg. Rit. in Nullius* 21. *Auguſt.* 1601. apud Barboſ. *lib.* 3. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 3. *num.* 31. *& in Summ. Apoſtol. deciſ. verb. Benedicere*, *Benedictio num.* 9. Ubi *n.* 15. refert, quod Benedictio paramentorum, & vaſorum Eccleſiaſticorum, in quibus non adhibetur ſacra unctio, diverſis Abbatibus, Decanis, aliiſque perſonis Eccleſiaſticis conceſſa fuit per Sacram Rit. Congreg. & ſignanter *in Aquilejen.* 20. *Aprilis* 1599. *in Elven* 17. *Maii* 1600. *in Lameron. in Polonia* 15. *Novemb.* 1603. *in Laudunen.* 29. *Januar.* 1605. *in Aquilejenſi* 24. *Aprilis* 1610. *in Auguſtana* 12. *Aprilis* 1614. *in Lucion. & Gneſnen.* 4. *Septembris* 1621.

Protonotarii ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ, 7 ſeu Sacræ Congregationis licentia, nulla poſſunt benedicere vaſa, paramenta, ſeu ornamenta Eccleſiaſtica. *Sac. Congreg. Rit.* 17. *Jul.* 1627. apud Gavant. *in Manual. Epiſc. verb. Benedictio n.* 7. & Barboſ. *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Protonotarius Titularis n.* 14.

Vaſa Sacra, ſcilicet Calix, Patena, Cibo- 8 rium, Corporale, dum in iis actu continetur Corpus, vel Sanguis Chriſti, a nemine præter Sacerdotem, & Diaconum ſine gravi culpa tangi poſſunt. Colligitur *ex cap.* Non *oportet* 26. *& cap. Non oportet* 38. *diſt.* 23. & docent Paludanus *in* 4. *diſt.* 13. *quæſt.* 1. *art.* 4. Suarez *t.* 3. *in* 3. *part. diſp.* 81. *ſect.* 6. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 6. *n.* 18. Tambur. *lib.* 1. *de Sacrific. cap.* 2. §. 1. Quarti *Comment. in Rubric. Miſſalis p.* 2. *tit.* 1. *dub.* 6. *verſ. Certum eſt*; La Croix *lib.* 6. *part.* 2. *n.* 360. Sporer *tom.* 3. *part.* 2. *cap.* 6. *ſect.* 2. *num.* 403. ubi teſtatur de communi *contra* Ochagaviam, & Gobat negantes id eſſe mortale.

Vaſa Sacra vacua extra Sacrificium licite 9 poſſunt tangi ab omnibus Clericis, etiam ſola prima Tonſura initiatis; Suarez, Tamburin. Quarti, Sporer *loc. citat.* La Croix *loco cit. n.* 357. & alii apud Gobat *tract.* 3. *a num.* 329. contra Filliucium, & alios id negantes de Clericis ſola prima Tonſura initiatis. Acoly- 10 thi miniſtrantes licite etiam in Sacrificio tangere poſſunt Vaſa Sacra vacua per expreſſam conceſſionem Martini Papæ *in cap. Non liceat penult. diſt.* 23.

Omnes Religioſi etiam Laici Ordinum Men- 11 dicantium, & communicantium in eorum privilegiis præſertim deputati ad ſervitium Miſſarum, & Sacriſtiæ, poſſunt licite tangere vaſa ſacra, & lavare corporalia ob expreſſum privilegium conceſſum Minoribus a Caliſto III.

& Sx-

& Sixto IV. ut refert Caſarub. *in Compendio privileg. Fratrum Minorum , & aliorum Mendicantium , & non Mendicantium , verb. Corporalia n. 1. & 2. & verb. Ornamenta Eccleſiaſtica n. 3. & 6.*

12 Laici , & feminæ , etiam Moniales abſque neceſſitate , vel rationabili cauſa nuda manu tangentes vaſa Sacra , peccant venialiter , ut cum Suarez , Coninch. Azorio , Sanchez tradit Layman *loco cit. num.* 19. & tenet Quarti *loco cit. verſ. Secunda ſententia*. Paſqual. *q.* 328. *n.* 4. La Croix *loco cit. num.* 558. & de communiſſima teſtatur Sporer *loco cit. num.* 405. per text. *in cap. Sacratas* 25. *diſt.* 23. *& cap. In Sancta* 40. *diſt.* 1. *de conſecr.* Immo Tam-
13 burinus *Opuſc. de Sacrificio lib.* 1. *cap.* 2. §. 1. *num.* 7. Sotus *in* 4. *diſt.* 13. *q.* 3. *art.* 3. *ad* 3. Fagundez *Præcepto* 1. *lib.* 3. *cap.* 21. Bartholomæus ab Angelo *Dialogo* 5. §. 321. & multi alii recentiores , quos citat Sanchez *lib.* 2. *Decalogi cap.* 43. *num.* 27. ſuſtinent , Laicos , & feminas tangendo vaſa ſacra , ſecluſo contemptu , nequidem peccare venialiter , quia Canones id prohibentes poſſunt intelligi de conſilio , & ob majorem decentiam , nec videntur continere præceptum : Et ſi ad id accedat aliqua rationabilis cauſa , nullo modo peccare Laicos & feminas tangendo vaſa ſacra , Corporalia , & alia hujuſmodi , tenent etiam Quarti *loco citato verſ. Colligitur quinto* , cum aliis ibi citatis , Layman *loco citato num.* 19. Sanchez *loco cit.* Gobat *loco cit.* Henriq. & plurimi alii.

14 Hinc Moniales Sacriſtanæ poſſunt licite tangere Calices , corporalia , & hujuſmodi . In ipſis enim adeſt rationabilis cauſa ſupradicta tangendi , cum ratione ſui Officii debeant Calices , Patenas , Corporalia , & ſimilia præparare , miniſtrare , mutare , & hujuſmodi ; quæ ſine tactu præſtare non poſſunt . Paſqualig *de Sacrifi. novæ Leg. q.* 839. *num.* 9. cum Quintanadven. & Suarez ibi citatis , D. Cajetanus de Alexandris *in Confeſſario Monialium , c.* 11. §. 5. *q.* 12. & alii paſſim , docetque praxis ; Cum enim Moniales gaudeant privilegiis Regularium , & Laici Regulares , præſertim deputati ad ſervitium Miſſarum , & Sacriſtiæ ex privilegio conceſſo Laicis Fratrum Minorum a Caliſto III. & Sixto IV. ut dictum eſt *ſupra num.* 11. Poſſint tangere vaſa ſacra , Corporalia , & Purificatoria lavare , poterunt id etiam Moniales Sacriſtanæ , cum in ipſis adſit etiam par rationabilis ratio .

15 Adhibere Sacra Vaſa , Corporalia , Purificatoria , & hujuſmodi ad uſum profanum , verb. gr. in communi menſa ad convivium , ad nares purgandas , & hujuſmodi , eſt peccatum mortale ; Id enim præfefert gravem contemptum , & irreverentiam ; Unde Jure ipſo naturali prohibitum eſt , ac etiam Jure Eccleſiaſtico *in c. In ſancta* 40. *c. Veſtimenta* 41. *diſt.* 1. *de conſecrat. & c.* 26. 27. 29. 31. *& ſeq. diſt.* 23. & docent Layman *loco cit. num.* 19. *verſ. Dico quarto* , Quarti *loco cit. verſ. Certum eſt primum* , Suarez *loco cit. diſp.* 81. *ſect.* 8. §. *Quarto addendum* , & alii communiter .

Immo ſacra vaſa convertens ad uſus profa- 16
nos , ſi eſt Laicus , excommunicatur , & ſi ſit Eccleſiaſticus , etiam ab Officio deponitur . Concil. Bracharen. 3. *cap.* 2. & facit ad hoc etiam Concilium quod dicitur Apoſtolor. *cap.* 12. *& cap. Ad hæc* 4. *de Religioſis dominibus* , Concil. Mediolanenſ. 1. *part.* 2. *titul. de Eccleſiis*.

Vaſa ſacra convertens ad proprios uſus , vel 17
alienans , Officio privatur , infamis fit , excommunicatur , & tenetur ad reſtitutionem ; Concil. Toletan. 17. *cap.* 4.

Vaſa Sacra , vel alia Eccleſiaſtica Judæis 18
vendens , eſt in pœnitentia relegandus , & Judæi ipſa ementes conveniendi ſunt a Judice , & ad reſtitutionem eorum ſtatim compellendi . Gregorius I. *lib.* 1. *Epiſtol.* 66. apud Paravicinum *Polyanthea Sacror. Canonum verb. Vaſa num.* 8.

Alia ad rem ; Vide verb. *Calix* , verb. *Pa-* 19
ramenta Sacra , verb. *Veſtis* .

VATICANA BASILICA.

Vaticanæ Baſilicæ prærogativa eſt , ut in 1
ea benedicantur Pallia , quæ a Romano Pontifice Patriarchis , & Archiepiſcopis mittuntur , Bened. XIV. tom. 2. Conſtit. 60. incip. *Rerum Eccleſiaſticarum* . Et in eadem aſſer- 2
vantur prope Corpus B. Petri . Idem *ibid.* 3
Ipſius Baſilicæ Altariſtæ injungitur cura Arculæ ab eodem Pontifice donatæ , & in qua ipſa Pallia aſſervantur . Idem *ibid.* Vaticanæ 4
Baſilicæ Archipresbyter Dimiſſorias Litteras Clericis ſuæ Baſilicæ addictis dare , & Sacramentum Confirmationis adminiſtrare poteſt . Idem Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis* .

Fontis Baptiſmalis Benedictionis in Baſilica 5
Vaticana peragendæ , debens per ſe , vel per

per

[illegible] Rectores Eccleſiarum [illegible] ſub- [illegible] . Idem [illegible] *[illegible]* §. 2.

Vaticanae Baſilicae Cera [illegible] eſt a [illegible] II. [illegible] Pontificibus Romanis [illegible] . Idem Conſt. [illegible] *[illegible]* §. [illegible] in Vaticana Baſilica [illegible] Beatificationes.

3 [illegible] Canonizationes [illegible] tom. 1. Conſt. [illegible] *[illegible]* §. 4. Ex ipſius Vaticanae Baſilicae [illegible] praeſtationes [illegible] Beatificationum, & Canonizationum [illegible] Decretum Alexandri VII. [illegible] Conſtitutione *[illegible]* §.

5 [illegible] Decretum [illegible] Benedicto XIV. *de [illegible] Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione* [illegible] §. [illegible] Sanctiſſimus Dominus Noſter Alexander divina [illegible] Papa VII. [illegible] Summum [illegible] Dignitate [illegible] Pontificem [illegible] Sanctos Dei [illegible] in Baſilica Vaticana [illegible] Sacra etiam Supellectili [illegible] . Sacriſtiae [illegible] Baſilicae Sacras Veſtes, & ſane [illegible] , in Canonizatione Sancti Thomae de Villanova [illegible] praecipua ſua munificentia, & in Baſilicam ipſam Vaticanam religione elargitus fuit: Volenſque praeterea in futuro Sacriſtiae ejuſdem indigentiis identidem religioſe conſulere, mandavit, ne in poſterum Secretarius pro tempore Congregationis Sac. Rituum Decreta Beatificationum, & Canonizationum, quae ab ipſa Congregatione in fine Cauſarum eduntur, in Acta Sacrae Congregationis referat, neque evulget, aut ſub quovis praetextu Procuratoribus, & Poſtulatoribus Cauſarum, vel aliis quibuſcumque conſignet, niſi docto, ſe Sacriſtis Majoribus praefatae Baſilicae conſignaſſe Sacram Supellectilem veri valoris Aureorum mille pro Canonizando, quingentorum vero ſimilium pro Beatificando; nempe in tot Planetis, Stolis, Manipulis, ac Burſis Corporalium, vel Albis, & Amictibus ad uſum Miſſarum privatarum, quae dietim in dicta Baſilica celebrantur, [illegible] in tot Palliis, & Altarium Linteaminibus pariter ad ſimilem uſum adhibendis. Et [illegible] dictis quidem arbitrio Sacriſtarum Majorum [illegible] praeſtandis; quorum proinde curae Sancti[illegible] commendavit, quae magis pro tempore [illegible] ſervitium exiget, Procuratoribus Cauſarum [illegible] Secretarium vero Sacrae Congregationis [illegible] & Sacriſtas praedictos admonere, & quod eadem ſerviens impleantur, invigilare. Ne autem hujuſmodi Decreti ignorantia praetendi poſſit, idem in Acta Sacrae Congregationis referri juſſit; prout Chirographum [illegible] verius ſupplicem Libellum manu Sanctitatis Suae firmatum [illegible] inſeri voluit.

Die 2[illegible]. Septembris 1659.

Quia vero magna erat Poſtulatorum moleſtia in comparandis Supellectilibus ad normam Decreti Alexandri VII. eodem annuente Pontifice, praeſtitio facilior modus eſt ſubrogatus, ſolvendi videlicet Aureos quingentos in Beatificatione, & Aureos mille in Canonizatione Canonicis Baſilicae Eſtrenis, qui eos ſolidium [illegible] in comparandam ipſam Supellectilem neceſſariam, nec non Capitulo reddunt rationes expenſarum. Ideo in ejuſdem Baſilicae Sacrario ad perpetuam rei memoriam erectus eſt Lapis, in quo haec verba leguntur.

ALEXANDRO VII. Pont. Max.

Quod ſingulari ejus munificentia Vatic. Baſ.
Sacra Supellectile abundanter ſit inſtructa
Ad illamque conſervandam, & augendam
Apoſtolico Decreto
Perpetuo duraturum ſubſidium ſit attributum.
Beneficii magnitudinem referentes,
Ac poſteritati teſtantes
Poſt Anniverſaria Sacra Solemni Ritu inſtituta
Grati animi Monimentum
Canonici Poſuere.

VECTIGAL. Vide verb. *Gabella*.

VENATIO, VENATOR.

VEnatio, qualis, & quando ſit Clericis, & Religioſis ſpecialiter interdicta, & qualis aliquando ſit eis conceſſa? Vide verb. *Clericus art. 6. a num. 6. ad 38.* Et adde, quod cum Epiſcopus Sarnen. ſuo Clero venationem prohibuiſſet ſub poena Suſpenſionis latae ſententiae; Recurrente autem eodem Clero ad Sacram Congregationem Concilii, ipſa 21. *Aprilis* 1703. reſcripſit, Poenam Suſpenſionis latae ſententiae mutari in pecuniariam; Idemque reſolvit circa ludum. Sic refert Urſaya *Inſtitut. Crimin. lib. 2. titul.* 10. §. 4. *num.* 113.

Venatio, ſeu piſcatio poteſt ex juſta cauſa a 2

ſa a Principe, vel Republica ſub pœna prohiberi etiam in locis publicis. *Communis*, patetque ex fere omnium Regionum praxi, quidquid in contrarium ſcripſerint aliqui dicentes, hujuſmodi venationem, aut piſcationem, utpote Jure naturæ, aut Jure gentium licitam, non poſſe a Principe, vel Republica prohiberi: Et ratio noſtræ concluſionis eſt clara, quia cum ex juſta cauſa poſſit Princeps, vel Reſpublica aliquid ex bonis particularium exigere, a fortiori poterit loca publica eorum uſibus deputata aliis elocare, aut etiam interdicere, ubi id exigat juſta cauſa, aut bonum commune.

Immo prudentiſſime agunt Principes, vel Reſpublicæ, ſi ne majoribus tributis gravetur populus, elocent fluvios communes, aut certa loca venationis idonea. Item ſi prohibeant venationem tempore, quo animalia ſunt gravida, ne extirpentur; aut tempore, quo nives ſunt copioſæ; ne quaſi omnia capiantur cum publico detrimento. Item ſi prohibeant, ne fiat piſcatio cum lumine nocte, aut cum certis quibuſdam inſtrumentis, quibus etiam minutiſſimi piſces concluduntur, aut ne fiat piſcatio per infectionem fluminis, aut eſcis venenatis cum fere omnium piſcium extinctione in maximum boni communis detrimentum. *Sic Doctores communiter.*

4 Item poteſt Princeps venationem prohibere in certis locis, & certorum animalium ad ſolam ipſius, vel alicujus perſonæ benemeritæ recreationem: Cum enim ipſe pro publico bono communi vigilet, ac laboret; juſtum eſt, ut populus ex publico ei honeſtas recreationes, & convenientem ſuo faſtigio apparatum concedat, & inſuper Princeps habeat, unde compenſet perſonas, quæ pro Reipublicæ defenſione, ac conſervatione ſtrenue laborarunt, aut fortiter dimicarunt. *Communis*.

5 Venantes, & piſcantes contra Jus, & prohibitionem principis peccant graviter, vel leviter, juxta magis, vel minus notabilem contraventionem, & damnificationem: Si enim Jus, & facultas certa venandi, ſeu piſcandi notabiliter lædatur, impediatur, aut diminuatur, & grave nocumentum Communitati, ſeu alicui tertio, qui Jus venandi, aut piſcandi conduxit, inferatur, tunc peccatur mortaliter: At vero ſi venatio, aut piſcatio prohibita, non ſit graviter injurioſa Reipublicæ, nec alicui tertio, qui eam conduxerit, tunc niſi concurrant aliæ circumſtantiæ rem aggravantes, erit ſolum peccatum veniale, ut notant paſſim Doctores.

6 Tales venantes, & piſcantes contra Jus, & prohibitionem Principis ultra peccatum quod incurrunt, tenentur ad compenſandum damnum inde ſecutum. *Communis Doctorum* uno ore aſſerentium, quod ſi quis ſobolem ferarum notabiliter extinxit, ſi ut piſces caperet, fluvium cum gravi detrimento Reipublicæ, aut Conductoris venenatis eſcis infecit, is omnino teneatur damnum illatum compenſare, & lucrum inde ſperatum reſarcire.

7 Idem pariter eſt dicendum, quando aliquis privatus Jus privativum quo ad alios habet ad venationem, aut piſcationem in aliquo loco: Cum enim de Jure civili poſſit quilibet Jus venandi, aucupandi, aut piſcandi in loco ad ſe ſpectante, præſertim ſpeciali ſepe, aut muro clauſo ſibi reſervare, aliiſque interdicere, textu expreſſo *in l. Item ſi fundi 9. §. 5. ff. De uſufructu*; ibi: *Aucupiorum quoque, & venationum reditum Cajus ait lib. 8. Juris Civilis ad fructuarium pertinere*, *ergo & piſcationum*; Et §. *Fere 12. Inſtitut. de rerum diviſione*, ibi: *Plane qui alienum fundum ingreditur venandi, aut aucupandi gratia, poteſt a Domino, ſi is præviderit, prohiberi, ne ingrediatur*, ſequitur, quod peccet contra Juſtitiam, & teneatur damnum illatum compenſare, ſeu lucrum inde ſperatum reſarcire, qui Domino notabiliter invito ibi venatur, aucupatur, aut piſcatur.

8 Quamvis tamen ſpectato ſolo Jure naturali talis venatio videatur licita, præſertim in prædiis apertis, omnibuſque patentibus, ubi fieri poteſt ſine detrimento ipſorum prædiorum, Domini, cum feræ non ſint fructus fundi, nec ad fundum, aut fundi Dominum pertineant, nam feræ paſſim vagantes nullius ſunt, & *l. Poſſeſſio 1. §. 2. ff. de acquirend. poſſeſſion. &* §. *Fere 12. Inſtitut. de rerum diviſione*, dicuntur fieri primo occupantis, adeoque de Jure naturæ videtur, quod non poſſit aliquis privatus venationem prohibere in ſuis prædiis apertis, omnibuſque patentibus, nullumque ob id detrimentum patientibus, ut recte La Croix *lib. 3. part. 2. num. 256.* & cum aliis Card. de Lugo *tom. 1. diſputat. 6. ſect. 6. n. 54.* dicens, quod Jura numero antecedenti adducta intelligenda ſunt, quod poſſit privatus venationem ſibi reſervare, & aliis interdicere in ſuo fundo, quando is eſt ſepe, vel muro circumdatus, vel talis propter aliquas circumſtantias, ut Domino liceat ingreſſum aliis impedire, ut ſi ſit vinea, vel hortus, in quam ob fructuum cuſtodiam poſſit Dominus prohibere aliis ingreſſum, vel propter damnum, quod ex libero aliorum tranſitu immineret poſſit ſe-

ſit ſegeti, vel arboribus; Non autem quando fundus apertus eſt, omnibuſque quo ad tranſitum, & alia, patens ſine ullo Domini detrimento.

9 Immo ſi in fundo aliquo etiam ſepe clauſo ſibi a Domino quo ad venationem reſervato, aliiſque interdicto ita multiplicarentur animalia, ut vicinis gravia afferrent nocumenta, poſſet ibidem neglecta tanquam irrationabili, & injuſta ejus prohibitione, venatio licite exerceri; Quinimo teneretur ipſemet fundi Dominus ad damnorum inde aliis obvenientium reparationem, cum eſſet vere cauſa illorum. Qui enim occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur, *cap. Si culpa 9. de injuriis, & damno, l. Qui occidit, ad 30. §. 3. ff. Ad Legem Aquiliam,*

10 Sic etiam Principes tenentur ad reſtitutionem, ſi vel prohibendo, ne ſubditi feras arceant, ſeu abigant a frugibus, vel nimis multiplicando animalia, gravia afferant ipſis ſubditis nocumenta,

11 Item ſi Principes venando notabiliter proterant ſata, grana excutiant, vineas & ſepes lædant, aliaque ſimilia gravia nocumenta ſubditis afferant, tenentur ad hujuſmodi damnorum compenſationem. *Communis.*

12 Et a fortiori tenentur ad reſtitutionem privati venatores venantes cum notabili detrimento proximi, v. g. deſtruendo ſemina, conculcando ſegetes, excutiendo grana, devaſtando vineas, ſepes, & hujuſmodi gravia nocumenta proximo afferendo. *Communis.*

13 Licitum eſt quælibet animalia ferina, & ſilveſtria nondum ab aliquo comprehenſa proſequi, & capere, ita ut ſtatim fiant capientis, ubicumque capiantur. Idem eſt de illis, quæ ex Domini poteſtate elapſa, in priſtinam libertatem redierunt, *Communis*, textu expreſſu *in §. Feræ 12. Inſtitut. de rerum diviſione, & Poſſeſſione 1. ff. De acquirenda poſſeſſione.*

14 Capientes autem animalia in Leporariis, vivariis, ſtagnis, ſilvis non amplis, & circumdatis, non acquirunt eorum dominium, ſed tenentur ea reſtituere, cum adhuc habeant Dominum. *Communis.*

15 Ita etiam animalia domeſtica, ſeu naturaliter manſueta, ſicut ferina manſuefacta, quandiu redire ſolent, non ſunt primo occupantis, etiamſi longe aberraverint, ſed ſunt Domino comparenti reſtituenda. *Communis*, per text. *in §. Pavonum 15. & §. Gallinarum 16. Inſtit. de rer. diviſion.*

16 Feram, aut avem letaliter vulnerans, & eam inſequens moraliter certo capturus acquirit ipſius dominium, & conſequenter, ſi ab aliquo capiatur, eſt reſtituenda, quia tali vulnere letali jam cenſetur ipſam cepiſſe. *Communis.*

Si vero fera, aut avis ſit ita leviter vulnerata, ut adhuc fugere poſſit, tunc ſi alius eam fugientem capiat, eſt ipſius capientis, quia naturalem libertatem non amiſit. *Communis.*

Si autem dubium foret, an qui vulneravit, ratione talis vulneris eſſet capturus, nec deſiiſſet proſequi feram vulneratam, tunc de æquitate eſſet dividenda inter vulnerantem, & capientem tanquam duas concauſas acquiſitionis feræ ſecundum proportionem concauſalitatis; Layman *lib. 3. de Juſtitia tract. 1. c. 5. n. 12.* Henno *tom. 2. de Juſtitia, & Jure tract. 2. diſp. 4. quæſt. 2. concl. 1. reſolut. 2.* Sporer, & alii paſſim.

Eadem ratione ſi quis animal vagum inſequatur, & illud in retia alterius incidat, tunc uterque habet Jus illud capiendi, unus, quia retibus ſuis deprehenſum eſt, alius quia ſua opera, & induſtria incidit: Unde de æquitate eſt inter ipſos dividendum ſecundum proportionem concauſalitatis,

Si piſcis reperiatur ita inextricabiliter implexus in retibus alicujus piſcatoris, ut nullatenus poſſit evadere, acquiritur ſtatim ejus dominium; Unde ſi alter ex ejus retibus ipſum eripiat, tenetur ad reſtitutionem. Secus autem eſt dicendum, ſi piſcis adhuc poterat ſe eripere ex illis retibus, quia tunc fiet prius apprehendentis, eo quod defectu ſufficientis apprehenſionis nondum piſcator cenſebatur illius dominus. De æquitate tamen eſt piſcatori aliquid dandum juxta proportionem induſtriæ, & probabilitatis prædæ capiendæ, *Communis,*

Venatio, & piſcatio ſi fiant ſolum recreationis gratia, non cenſentur ex ſe prohibita die Feſto, niſi addantur opera ſervilia; Ipſa enim non ſunt de ſe ſervilia, ſed potius liberalia, & communia ſervis, & Dominis. Bonacina *tom. 2. diſp. 5. q. unica punct. 2. n. 23.* Reiffenſtuel *Theologiæ moral. tract. X. diſt. 1. quæſt. 2. num. 16.* Azorius, & alii. Dicitur autem notanter *Niſi addantur opera ſervilia*, quia revera venatio, & piſcatio non licent, ſi in ipſis concurrant alia opera ſervilia. pro ut accidere ſolet in venationibus clamoroſis cum canibus, & apparatu inſtitutis, ac in piſcationibus operoſis, & multi laboris, non recreationis, ſed lucri gratia exercitis, *arg. cap.*

Quid

Quid prodeſt 22. *& cap. An putatis* 13. *diſt.* 86. ubi ex verbis S. Ambroſii damnatur venatio diebus pœnitentiæ, & jejunii exercita, ibi: *Quid prodeſt jejunare viſceribus, & luxuriari venatibus?* & *in cit. c. An putatis*; ſic expreſſe: *An putatis illum jejunare fratres, qui primo diluculo non ad Eccleſiam vigilat, non beatorum Martyrum loca ſancta perquirit, ſed ſurgens congregat ſervulos, diſponit retia, canes producit, ſaltus, ſilvaſque perluſtrat, ſervulos, inquam, ſecum pertrahit, fortaſſe magis ad Eccleſiam feſtinantes, & voluptatibus peccata accumulat aliena, neſciens ſe reum futurum, tam de ſuo delicto, quam de perditione ſervorum.* Unde ſi S. Ambroſius tanta dicit de venantibus diebus jejunii, quid diceret de profanantibus dies Feſtos tali exercitio?

23 Permittitur tamen tanquam licita die Feſto piſcatio certorum piſcium raro, & certis ſolum anni temporibus occurrere, & apparere ſolitorum, ut Halecia, & hujuſmodi, textu expreſſo *in cap. Licet Feriis*, 3. ibi: *Indulgemus, ut liceat Parochianis veſtris diebus Dominicis, & aliis Feſtis, præterquam in Majoribus anni ſolemnitatibus, ſi Halecia terræ ſe inclinaverint, eorum captioni, ingruente neceſſitate, intendere, ita quod poſt factam capturam Eccleſiis circumpoſitis & Chriſti pauperibus congruam faciant portionem.*

24 Rigoroſe loquendo non eſt venandum tempore Quadrageſimæ. Sic expreſſe reſpondit Nicolaus I. *Ad conſulta Bulgarorum cap.* 34. & concordat *cit. cap. Quod prodeſt* 12. *& cap. An putatis* 13. *diſt.* 86. Hic tamen rigor videtur abiiſſe in deſuetudinem. Unde La Croix *lib.* 2. *num.* 258. inſuper dicit, quod ſi abſit ſcandalum, poteſt venator, vel auceps in Quadrageſima capere feras, vel aves, & vendere in Terris Hæreticorum. * Caveat vero, ne ita errorem hæreticorum probare videatur, & ne contemptui orthodoxæ Eccleſiæ diſciplinam exponat.

25 Venatores ſolent ſe induere communiter veſte viridi ad hoc ut propter aſpectum viroris, quem beſtiæ naturaliter diligunt, minus venatorum inſidias expaveſcant.

Additiones ex aliena manu.

26 Duo noviſſime de hac materia edidit opuſcula *Ickſtatt*. Alterum *de eo quod jure naturali circa venationem juris eſt*. Alterum *de eo quod jure publico univerſali & particulari Imperii Romani circa venationes juris eſt*. Quinque hoc conſtat capitibus. Primum eſt *de majeſtatico & territoriali circa venationes jure*. Secundum *de regali venationis jure, & quidem in Fundis Civitatis publicis*. Tertium *de regali venationis jure in Fundis privatis*. Quartum *de regali venationis jure in territorio alieno*. Quintum *de regali venationis jure ſubordinato, ſive landſaſſico*. Meo judicio in duobus hiſce opuſculis pro dignitate Auctor hic de hac materia agit. Eum igitur conſule, ubi res ita poſtulat.

VENDITIO.

* Clerici beneficiati prohibentur unico actu vendere commodum, ſeu utilitatem percipiendi fructus Beneficii quoad vixerint, vel per longum tempus, recepta pecunia in ea ſumma, de qua conventum eſt inter contrahentes, ſive pecunia illa tota ſimul ſolvatur, ſive per plures ſolutiones. Id vero vetitum ſub excommunicatione & aliis pœnis contra alienantes bona Eccleſiaſtica inflictis; & contractus omnes ita celebrandos in futurum irritat & annullat Benedictus XIV. Conſtitut. 29. Tom. I. Bullar. incip. *Univerſalis Eccleſiæ*. 1

In contractu emptionis & venditionis, ſi fiat pactum, quo venditor, quandocumque voluerit rem venditam redimere, obligetur in vi ejuſdem pacti plus dare, quam recepit in venditione, contractus eſt injuſtus. *De Synodo Diœc. lib.* 7. *c.* 51. §. 4. 2

Si venditio fiat cum pacto redimendi intra certum tempus, quo elapſo non ſit amplius locus retrovenditioni; iſte contractus ſapit uſuram, ex eo quia videtur inducere naturam pignoris. *ibid.* * 3

Alia vide verb. *Emptio*.

VENENUM.

Componens venenum hominis necandi gratia, reus eſt homicidii, morte ſequuta, *l. Capitalium* 28. §. 9. *ff. de pœnis*, Corrad. *in praxi diſpenſat. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 20. Urſaya *Inſtitut. Crimin. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 77. & alii communiter. 1

Item reus eſt homicidii venenum vendens, vel apud ſe retinens, hominis necandi gratia, morte ſequuta. Urſaya *loco cit.* & alii per text. *in cit. l. Capitalium*. 2

3 Et a fortiori homicidii reus eſt ipſum venenum propinans, & mandans propinari ad dictum malum finem. *Communiſſima*, per text. *in cit. l. Capitalium*. Plus eſt enim homines
4 veneno, quam gladio, & ſica occidere, textu expreſſo *in l. Plus eſt*, *C. de maleficis*, ubi: *Plus eſt hominem extinguere veneno, quam occidere gladio*.

5 Homicidium veneno commiſſum punitur pœna ultimi ſupplicii, per text. *in citat. leg. Capitalium* 28. §. 9. *de pœnis*; Immo reus tanquam aſſaſſinus trucidari debet malleo in capite. Cavalcant. *de Brach. Reg. part.* 4. *nu.* 57. Guazzin. *ad defenſ.* 43. *cap.* 4. *num.* 8. Urſaya *loco cit. n.* 89. & alii.

6 Venenum porrigens conjugato, vel conjugato ad facilitandum Matrimonium cum conjuge ſuperſtite, puniendus eſt pœna mortis; Cenſal. *deciſ. Januenſ.* 10. *num.* 36. *& ſeq.* ubi refert, quod fuit ſuſpenſus Juvenis, qui placentam venenatam tradi fecerat Patri Amaſiæ, ad hoc ut poſt necem patris eamdem Amaſiam duceret; & Rainald. *tom.* 3. *cap.* 31. §. 4. *num.* 10. *& ſeq.* ubi quod ita practicatum fuit in Urbe *de anno* 1679. *in Firmana Uxoricidii*; Quodque ita practicari deberet, etiamſi non ſequatur mors, refert, & tenet etiam Urſaya *loco cit. num.* 93. 94. *&* 95.

7 Homicidium committens veneno, non gaudet immunitate Eccleſiaſtica. *Sacra Congr. Concilii ſub die* 9. *Decemb.* 1632. apud Barboſ. *in Summa Apoſtol. deciſ. verb. Homicida n.* 7. & ſæpius *Sacr. Congr. Immunitatis*, & colligitur ex noviſſima Conſtitutione Benedicti XIII. incip. *Ex quo* §. 6. ubi immunitate Eccleſiaſtica privantur interficientes proximum ſuum animo præmeditato, ac deliberato; Qualitas enim veneni ſemper præſupponit præmeditationem, ut ex aliis recte docet Urſaya *loco cit. nu.* 86. vide ipſum *loco cit. lib.* 2. *tit.* 5. *a n.* 74. ubi multa habet ad rem.

8 Alia ad rem; Vide verb. *Homicidium*; verb. *Immunitas*, verb. *Maritus*, verb. *Mater*, verb. *Uxor*.

VENERABILE SACRAMENTUM. Vide verb. *Euchariſtia*, verb. *Miſſa*, verb. *Proceſſio*, verb. *Sacramentum*, verb. *Sacrificium*, verb. *Tabernaculum*.

VENERATIO SANCTORUM.

PRo Sancto aliquem venerari non licet ſine 1
licentia Papæ, etiamſi in vita feciſſet Miracula. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Audivimus*, 1. *de Reliquiis*, *& Veneratione Sanctorum*. ibi: *Illum ergo non præſumatis de cetero colere, cum etiamſi per eum Miracula fierent, non liceret vobis pro Sancto abſque auctoritate Romanæ Eccleſiæ venerari*.

Sanctus igitur proprie, & ſtricte captus, & veneratione dignus eſt omnis, & ſolus ille, qui rite *Canonizatur*, ideſt per Pontificem *Albo*, ſeu numero, & Catalogo aliorum Sanctorum publice, ſolemniter, ac Canonice adſcriptus tamquam Sanctus declaratus, & definitus eſt, addito ſtatuto, ut ab omnibus pro tali habeatur, atque colatur. *Sic in re Doctores communiter*.

Item Beatus proprie, & ſtricte captus eſt 3
omnis, & ſolus ille, qui ex ſpeciali conceſſione Summi Pontificis ab aliqua *Provincia*, Religione, vel loco tamquam in Cœlis exiſtens cultu aliquo publico, v. gr. recitatione Divini Officii, celebratione Miſſæ, expoſitione publica ejuſdem Reliquiarum ad normam conceſſionis Pontificiæ coli, & venerari poteſt. Ita *in re pariter Doctores communiter*.

Unde Canonizatio proprie, & ſtricte ſumpta 4
eſt publicum Sedis Apoſtolicæ judicium, & expreſſa definitio de Sanctitate, & *Gloria* alicujus, qui ſolemni Cæremoniarum pompa Sanctorum Catalogo adſcribitur, & publicæ totius Militantis Eccleſiæ venerationi proponitur, eique honores Sanctis debiti decernuntur. *Eſt in re Comm.*

Beatificatio vero proprie, & ſtricte ſumpta 5
eſt legitima Pontificis conceſſio alicui certo Regno, Provinciæ, Religioni, vel loco facta, ut aliquis tamquam cum Chriſto in Cœlis regnans Cultu aliquo publico, ut recitatione Divini Officii, Celebratione Miſſæ, expoſitione publica ejuſdem Reliquiarum ad normam Pontificiæ conceſſionis venerari, ac invocari poſſit. *Eſt in re Communis*.

Duplex eſt tam Canonizatio, quam Beati- 6
ficatio, una ſcilicet formalis, & altera æquipollens. Canonizatio formalis eſt illa, quæ 7
expletur a Summo Pontifice ſervata forma judiciali, prolataque ſententia cum omnibus conſuetis Cæremoniis, ſeu ſolemnitatibus, Canonizatio

8 nizatio æquipollens eſt, cum Summus Pontifex aliquem Dei ſervum in antiqua cultus poſſeſſione exiſtentem, fama Virtutum & Miraculorum celebrem, & nulla prolata ſententia, nec ſervato ordine Judiciali, omiſſiſque conſuetis cæremoniis, ac ſolemnitatibus coli jubet in univerſa Eccleſia, tal. determinato die per Officii, & Miſſæ recitationem, & celebrationem: Sic rectiſſime omni genere virtutum, ac diſciplinarum undequaque Eminentiſſimus Cardinalis de Lambertinis, deinde meritiſſimus, ac vigilantiſſimus Summus Pontifex in ſuo nemini impari, omnibus ſuppari Clariſſimo opere *de Servorum Dei Beatificationem & Beatorum Canonizatione lib.* 1. *cap.* 41. *n.* 1. ubi *a* §. 1. *ad* 10. *per totum caput* varias recenſet æquipollentes Canonizationes peractas a Summis Pontificibus, ut Sancti Romualdi a Clemente VIII. Sancti Norberti ab Urbano VIII. & Clemente X. Sancti Brunonis a Clemente X. Sancti Petri Nolaſci ab Alexandro VII. & Clemente X. Sancti Raymundi Nonnati ab Innocentio XI. Sanctorum Joannis de Matha, & Felicis de Valoris ab Innocentio XII. Sanctæ Margaritæ Scotorum Reginæ ab Innocentio XII. Sancti Stephani Hungariæ Regis ab Innocentio XI. Sancti Wenceslai Ducis Bohemiæ a Benedicto XIII. Sancti Gregorii VII. ab eodem Benedicto XIII. * Adde ex §. 11. *ejuſdem Capitis, ac Libri editionis Romanæ* 1747. S. Gertrudem Islebienſem Virginem a Clemente XII. æquipollenter Canonizatam. *

9 Beatificatio formalis eſt illa, in qua prævia formali diſcuſſione Virtutum, aut Martyrii, & Miraculorum, Summus Pontifex indulget, ut Servus Dei Beatus appelletur, atque in determinato aliquo Regno, Provincia, Religione, aut loco colatur, & ut plurimum quidem cultu Officii, ac Miſſæ in ejus hono-
10 rem. Beatificatio æquipollens eſt illa, in qua rata habita fama Virtutum, aut Martyrii, & Miraculorum Summus Pontifex approbat Sententiam latam a Judice Ordinario, vel Delegato ſuper Cultu immemorabili, ac caſu excepto a Decretis Urbani VIII. Idem qui ſupra *loco cit. cap.* 42. *n.* 8.

11 Beatificatio, & Canonizatio non differunt eſſentialiter, ſed ſolum accidentaliter; Quamvis enim nonnulli apud Pignatelli *tom.* 4. *conſultat.* 53. *num.* 1. velint Canonizationem eſſentialiter, & ſecundum propriam rationem intrinſecam diſtingui a Beatificatione; Ipſe tamen Pignatellus *ibidem num.* 2. talem opinionem reprobans ſic expreſſe habet: At vero hæc doctrina non eſt a Sede Apoſtolica, ideoque non video quomodo ſubſiſtat, Beatificatio enim univoce convenit cum Canonizatione, ſcilicet in nomine, cum Beatificatio ſit etiam Canonizatio, quamvis particularis, ut breviter, ſed optime dicit Pegna *de Cultu, & veneratione Sanct.* Turrianus *in* 2. 2. *D. Thomæ diſp.* 16. *dub.* 2. *&* 3. Card. Thuſch. verb. *Canonizare*, Contelorus *de Canonizatione Sanctorum cap.* 2. *num.* 4. & alii. Ac etiam ratione ſubſtantiæ. Nam & Beatus poteſt invocari, Aræ poſſunt Deo dicari in ejus memoriam, Miſſa, Laudes, & preces in Officio Divino ei dicuntur, dies Feſtus in ejus memoriam celebratur, pingitur cum radiis in ſignum Gloriæ, qua fruitur in Cœlis, ejus Reliquiæ exponuntur in Eccleſiis ad venerationem; Qui omnes ſunt honores eſſentiales Sanctorum Canonizatorum, teſte Bellarmino *tom.* 2. *controv.* 4. *lib.* 1. *cap.* 7. Hæc ad litteram Pignatell. *loco cit.*

Et revera, quod Beatificatio, & Canoni- 12
zatio non differant eſſentialiter, clare patet ex quo utraque fiat maturitate maxima, & cauſa pleniſſime diſcuſſa, ac cognita, precibus præmiſſis, & Spiritus Sancti aſſiſtentia enixe implorata, & utraque ſit ultimum, & completum judicium, quod vir Dei ſit in gloria; cum Beatificatio non peragatur, niſi prius mature diſcuſſis Virtutibus in gradu heroico, & Miraculis tum in vita, tum poſt mortem patratis, quibus Sanctitas Beatificandi hominis a Deo manifeſtatur, illiſque legitime verificatis, Pontifex inſtinctu Spiritus Sancti factus certus de illius Sanctitate, & exiſtentia in Gloria, devenit ad illius Beatificationem, expediendo ad id ipſius Beatificationis Diploma, ſeu Breve. Immo per Beatificationem etiam ut talis toti Eccleſiæ proponitur, & ideo ubique a Fidelibus Beatus certo abſque formidine in Gloria creditur, & ad gratias impetrandas invocatur, quamvis uni ſoli Regno, aut Provinciæ, aut Civitati, aut Religionis Officio, ac Miſſa colendus permittatur: Nequit enim alicubi dubitari de Sanctitate, & Gloria tam Beati, quam Canonizati, cum judicium Pontificis, ex quo fiat ex aſſiſtentia Spiritus Sancti, ſit infallibile, ſive declaret aliquem eſſe Beatum, ſive expreſſe definiat eſſe Sanctum; Sicque ubique Fideles omnes cognoſcunt per actum Beatificationis, & Canonizationis Animam Beatificati, & Canonizati eſſe in Gloria. Hac tamen differentia ſervata, quod per Canonizationem id credunt, ut per formam expreſſe definitivam, & pronunciativam; per

Beatificationem vero, ut per formam conceſſivam, & implicite definitivam. Sic Arriaga *tom. 4. Theol. diſput. 7. ſect. 4.* Trullench. *in Decal. tom. 1. lib. 1. c. 9. dub. 5. n. 3.* Matthæuci *in Practica Theologo-Canonica ad cauſas Beatificationum, & Canonizationum in quæſtione proœmiali cap. Unic. num. 9. & in opere dogmatico controverſ. 7. cap. 5. num. 21.* & alii.

13 Nec obſtat, quod pro Canonizatione novum fiat examen, quia tale novum examen non fit de Virtutibus Viri Dei, neque de Miraculis in vita, aut ante Beatificationem patratis, quibus probata fuit ſanctitas vitæ, & infallibilis exiſtentia ſervi Dei in Gloria, ſed fit ſolum novum examen de continuatione Miraculorum poſt beatificationem a Deo ad interceſſionem Beati patratorum, ut ea certum teſtimonium perhibeant, etiam voluntatis divinæ, quod Beatus publico cultu Officii, & Miſſæ in tota Eccleſiæ colendus decernatur, ut patet ex Conſtitutione 2. Gregor. IX. incip. *Mira* §. 7. edita pro Canonizatione S. P. N. Franciſci: ibi: *Sane licet ejus vita tam Sancta, tam ſtrenua, & præclara ſibi ſufficeret ad obtinendum conſortium Eccleſiæ Triumphantis; quia tamen Militans, quæ ſolummodo videt in facie, non præſumit, auctoritate propria judicare .... vitam ejus ſibi fuiſſe acceptam, & ipſius memoriam eſſe a Militante Eccleſia venerandam, multis & præclaris Miraculis declaravit.*

14 Nec etiam officit, quod Pontifices in Bulla Beatificationis uti ſoleant ſolum verbis, *Concedimus, Indulgemus, Impartimur*, in Bullis vero Canonizationis utantur verbis explicitis *Declaramus, Definimus, Decernimus, & Mandamus*, quia ut recte dicunt Trullench. *loco citat.* Matthæucc. *loco cit. num.* 21. & alii, Pontifices tam per Beatificationem, quam per Canonizationem declarant Servos Dei eſſe in Gloria, per Canonizationem quidem in forma explicite definitiva, & pronunciativa, per Beatificationem vero in forma indultiva, conceſſiva, & implicite definitiva; Unde Contelorus *de Canonizatione Sanctorum cap. 2. num.* 4. aliis allegatis tradit *Beatificationem in effectu aliud non eſſe quam particularem quamdam Canonizationem minori apparatu celebratam*, ut ait Fagundez apud Dianam coordinat. *tom. 3. reſolut. 9. num. 2.* Sicque apparet, quod Beatificatio, & Canonizatio non differant inter ſe eſſentialiter, ſed ſolum accidentaliter, quatenus Cultui per Canonizationem conceſſo adjecta non ſit limitatio, bene vero adjecta ſit Cultui per Beatificationem indulto, ut nempe Beatus recitatione Officii, & celebratione Miſſæ colatur ſolum in aliquo certo Regno, Provincia, Civitate, & Religione cum nonnullis aliis limitationibus in Brevi Beatificationis exprimi ſolitis, ac in Decretis Sacræ Congregationis Rit. infra *ſub num. 43.* adducendis, expreſſis.

15 Hinc plurimi Claſſici Doctores tenent, quod ſit de Fide, quod Papa non poſſit errare, non ſolum in Canonizatione, ſed etiam in Beatificatione. Vide verb. *Papa art. 2. a num. 49. ad 57.*

16 De facto ſolus Papa poteſt aliquem *Canonizare*, vel *Beatificare*. Hoſtienſ. *in cap. Audivimus 1. de Reliquiis, & veneratione Sanctorum num. 23. verb. Abſque auctoritate*, & *ibid.* Joann. Andreas *num.* 6. Cardinal. *in 2. notabil.* Innocent. *n.* 2. Abbas *in 2. notabil.* Barboſ. *num.* 3. Fagnan. *num.* 20. Turrecremata *in cap. 11. num. 22. de conſecrat. diſt.* 3. Sanctus Antonin. *in Summa part. 3. tit. 22. cap. 5. num.* §. 5. Cardin. Bellarmin. *de Sanctor. Beatitud. tom. 2. part. 2. lib. 1. cap.* 8. Matthæucc. *in cit. Practica Theologo-Canonica quæſt. proœmial. cap. Unic. nu.* 2. Reiffenſtuel *lib. 3. Decret. tit. 45. num.* 6. Pirhing *ibid. num. 3.* Eminentiſſimus de Lambertinis deinde Beatiſſimus Summus Pontifex nomine *Benedictus*, re in Ævum *Benedicendus loco cit. cap.* 10. & alii communiter, *arg. in cit. cap. Audivimus 1. de Reliquiis, & Veneration. Sanctor.* ibi: *Cum etiamſi per eum Miracula fierent, non liceret vobis ipſum pro Sancto abſque auctoritate Eccleſiæ Romanæ venerari*, & concordat *cap. Ex eo 2. eod. & cap. Venerabili 52. de Teſtibus*. Et ratio eſt, quia hæc eſt una de majoribus cauſis, quæ inter Chriſtianos proponi poſſit, ut de ſe patet, & omnes fatentur; Majores autem cauſæ ad Sedem Apoſtolicam ſpectant, *cap. Majores 3. de Baptiſmo*, eique ſpecialiter reſervantur, *cap. Niſi 3. & cap. Quod tranſlationem 4. de Officio Legati*, adeoque &c. Tum quia ſicut opera, quæ Sanctitati alicujus teſtimonium perhibent, Fidei innituntur, ut patet de Miraculis, juxta illud *Matth. cap. 17. num.* 19. ibi: *Si habueritis fidem ſicut granum Sinapis, dicetis huic Monti tranſi hinc illuc, & tranſibit, & nihil impoſſibile erit vobis*, ita ad illum pertinet Sanctos Canonizare, ad quem pertinet quæſtiones Fidei determinare, qualis eſt ſolus Papa, *cap. Quoties 21. cauſ. 24. q. 1.* cum ſimilibus.

17 Quamvis enim antiquitus ante introductionem ſolemnis, qui nunc ſervatur, ritus *Canonizandi*, plurimi Sancti (ut patet de Apoſtolis

lis

ſis omnibus, de variis Martyribus Stephano, Laurentio, Sixto, Vincentio, Fabiano & Sebaſtiano, Joanne & Paulo, Coſma & Damiano, Gervaſio & Protaſio, pluribuſque aliis: De Confeſſoribus Silveſtro, Antonio Abbate, Paulo primo Eremita, Martino, Nicolao, & Gregorio Magno, Auguſtino, Ambroſio, Hieronymo, Nazianzeno, Baſilio, Athanaſio, Cyrillo, Chryſoſtomo, Hilarione, multiſque aliis, de Maria Magdalena, & Martha, ac de Virginibus Agnete, Agatha, Lucia, Cæcilia, Catharina, Anaſtaſia, & pluribus aliis) poſt felicem eorum obitum communi Epiſcoporum, & populorum conſenſu tales declararentur, & colerentur; hoc tamen ſemper de auctoritate expreſſa, vel tacita Summi Pontificis id non contradicentis, ſed tacite approbantis, ut docent Gonzal. *in cap. Audivimus ſub num. 7. de Reliquiis, & veneratione Sanctor.* Garcias *de Canonizatione* §. 5. *pag.* 91. Gravina, *de Cathol. præſcript. tom. 4. quæſt.* 5. *de Canonizatione Sanctor. pag.* 321. Dominicus a Sanctiſſima Trinitate *tom. 3. de Eccleſia militante in Bibliotheca maxima Pontificia tom.* 10. *pag.* 487. Rabaud. *Exercit. Theolog. tom.* 2. *exercit.* 3. *cap.* 1. *pag.* 138. Azorius *Inſtitut. moral. tom.* 2. *lib.* 5. *cap,* 7. Bellarmin. *loco cit. cap.* 8. *in fine*, Layman *lib.* 4. *tract.* 7. *cap.* 5. *num.* 1. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 7. Matthæucc. *loco citat. num.* 1. & 2. Lambertin. *loco citat. lib.* 1. *cap.* 6. *ſub num.* 9. ubi egregie more ſuo id probat pluribus aliis adductis.

18 Et a tempore Alexandri III. uſque in præſens poteſtas tum *Canonizandi*, tum *Beatificandi* ſoli Romano Pontifici privative quo ad omnes alios fuit reſervata, *cap. Audivimus* 1. *de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*, ubi dictus Alexander III. Summus Pontifex, ut patet ex ejuſdem verbis adductis *ſupra num.* 16. inhibuit, ne quis in poſterum pro Sancto venerari inciperet abſque Romani Pontificis expreſſa approbatione. Bellarmin. *loco cit. cap.* 8. Matthæucc. *loco cit. num.* 5. Gravina *in Continuatione ſecunda partis Catholic. præſcript. tom.* 4. *pag.* 200. §. *Merito vero Alexander*, Waneſpen *Juris Eccleſiaſtici univerſ. part.* 1. *tit.* 22. *cap.* 7. *num.* 14. & pluribus aliis adductis, Lambertin. *loco cit. cap.* 10. *a num.* 5. *uſque in finem*; Quamvis tamen Gonzal. Victon. Bivarius, Godefridus, Henſchenius, Daniel Papebrochius, & alii apud ipſum *loco citat. num.* 5. non improbabiliter cenſeant talem Legem, ſeu reſervationem eſſe multo antiquiorem Alexandro III. cum *in dicto c. Audivimus*, id de novo ſtatuat, ſed quaſi jam conſtitutum commemoret, & talis loquendi forma Decretum non faciat, ſed factum, & vulgo notum ſupponat, ut videntur innuere verba ipſius Decretalis adducta *ſupra n.* 16.

19 Hinc non certo conſtat, quiſnam fuerit primus Summus Pontifex, qui ſolemniter Canonizationem Sanctorum celebraverit? Nam multi tenent, quod prima Canonizatio ſolemniter celebrata fuerit a Leone III. anno 804. qui in Civitate Werdunenſi ſolemniter inter Sanctos Sanctum Svvibertum ejuſdem Civitatis Epiſcopum retulerit. Sic ex quadam Epiſtola Sancti Ludgeri Epiſcopi Monaſterienſis relata a Cardinali Baronio *in Annalibus ad dictum annum* 804. *num.* 2. *& ſeq.* inter alios Cardinalis Bellarminus *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *de Sanctor. Beatitudine*, ubi ſic expreſſe habet: *Primus enim Pontifex (ni fallor) qui Sanctos legatur canonizaſſe, videtur fuiſſe Leo Papa III. de quo ſic ſcribit Sanctus Ludgerus in Epiſtola de miraculis Sancti Svviberti cap.* 9. *in* 2. *tom. Surii*; Tandem devota inſtantia Caroli (Magni) & Hildebaldi Archipræſulis Colonienſis venit a Colonia idem Papa Werdam, & ibi poſt alias ſolemnitates Sanctum Svvibertum ſolemniter Catalogo Sanctorum Confeſſorum adſcripſit pridie Nonas Septembris; *Hanc primam legi ſolemnem Canonizationem, ante quam fortaſſe fuerunt etiam aliæ, ſed non mihi conſtat*. Angelus Rocca *de Canonizatione Sanctor. cap.* 5. §. *Ego vero*, Macrus *in ſuo Vocabulario Eccleſiaſtico verb. Canonizatio*, Franciſcus Victon. *in ſuo Tractatu gallice conſcripto de Canonizatione Sanctor. cap.* 10. *per totum*, Phæbeus Archiepiſcopus Tarſenſis *in ſua diſſertat. impreſſa poſt Acta Canonizationis Sancti Petri de Alcantara, & Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Pazzis*, Gonzal. *in cap. Audivimus ſub n.* 7. *de Reliquiis, & veneratione Sanctor.* Card. de Lauræa *in* 3. *lib. ſentent. tom.* 3. *diſp.* 6. *art.* 3. *num.* 47. Cornelius a Lapide *in Comment. ad cap.* 44. *Eccleſiaſt.* §. *Triplex hæc gloria*, Caſalius *de veteribus Eccleſiæ Ritibus cap.* 50. §. *de prædictis*, Rabaudi *exercit. Theolog. tom.* 2. *exercit.* 3. *cap.* 1. *de Eccleſia* §. *At poteſtatem*, Marcheſius *de capite viſibili Eccleſiæ tom.* 9. *Bibliothecæ maximæ Pontificiæ pag.* 737. §. *A Romano*.

20 Alii autem multi defendunt contrarium, docentes, quod illa Epiſtola Sancti Lugderi, quæ eſt potiſſimum fundamentum ob quod ſupra allati Doctores primam ſolemnem peractam Canonizationem Sancti Svviberti adſcribunt Leoni III. eſt commentitia; Sic

Pater Joannes Morinus *in Commentario de adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ lib.* 10. *cap.* 20. ubi hæc habet : *Confiſta Epiſtola ante forſan trecentos annos, aut, ut maxime ante quadringentos nomine Sancti Lugderi ab aliquo Wesdenſi Monacho in ſui Monaſterii commodum, & gloriam . . . Deinde Sancti Suuiberti in Sanctorum Catalogum relationem eodem modo, & ordine enarrat, quo nunc, & ab annis quadringentis celebrari ſolet. Certum eſt autem hanc celebrationem cœpiſſe trecentis poſt Leonem III. annis & amplius. Primus, quem perbibent antiqua documenta ſolemniter a Pontificibus Canonizatum fuiſſe, eſt Hugo Carthuſianus, & Gratianopolitanus Epiſcopus; Secundus eſt Sanctus Bernardus. Sed conſidera quæ Epiſtola, ſive Bullæ Pontificum de iſtorum Sanctorum Canonizatione referunt, & ea compara cum iis, quæ Auctor ille de Sancti Suuiberti Canonizatione ſcribit, deprebendeſque cæremonias bodiernas a Leone III. multo diligentius, & copioſius, quam ab Innocentio II. aut Alexandro III. fuiſſe obſervatas. Quod argumentum certum eſt, iſtius Epiſtolæ auctorem poſt annum* 1200. *ſcripſiſſe. Ante Innocentium II. & Alexandrum III. ſimplex admodum erat Canonizationis ritus, ut ex Petro Damiano conſtat in fine vitæ Sancti Romualdi, teſtaturque Cardinalis Baronius ad annum Chriſti* 1027. *Obtinebatur ab iis, quibus cura erat illa Canonizatio, a Sede Apoſtolica facultas Altare ſupra Corpus Defuncti erigendi: Eo erecto, peracta erat Canonizationis ſolemnitas. Poſt illud tempus cæremoniæ ſanctæ illius actionis paulatim factæ ſunt auguſtiores.* Demum poſt alias adductas rationes concludit Morinus : *Multa ſunt alia ejuſdem originis argumenta, quæ longum eſſet perſequi. Undique enim rimoſa eſt Hiſtoria iſta, & fabellis veritati aſſutis fatiſcit*; Legi poſſunt etiam Henſchenius ad diem 26. Menſis Martii *in Commentario prævio ad vitam Sancti Ludgeri*, & Cointius *in Annalibus Eccleſiæ Francorum ad annum* 805. ubi non pauca adverſus eam Sancti Lugderi Epiſtolam, quam ſuppoſititiam eſſe cenſent, annotarunt. Item Joſeph Maria Sanfelicius Apoſtolicæ Sedis olim Nuncius ad Tractum Rheni *in ſua Epiſtola, quam ediderunt Continuatores Bollandiani ad diem* 26. *Martii pag.* 640. Lucas d'Acheri, & Joannes Mabillon. *in Actis Sanctorum Ordinis Sancti Benedicti, & in præfatione ad ſæculum quintum* §. 6. *num.* 100. Pagi *in Critica Hiſtorico-Chronologica in univerſos Annales Cardinalis Baronii tom.* 3. *ad annum Chriſti* 754. *num.* 7. ubi ſic habet : *Cumque hæc de Sancti Suuiberti Canonizatione commenta nunc manifeſta ſint, iis refellendis diutius non immorabor.* Alter Pagi *in vita Sancti Stephani II. alias III. ad nu.* 14. Continuatores Bollandiani *ad diem* 26. *Martii in vita Sancti Ludgeri* §. 8. Quibus conſentit idem Lambertin. *loc. cit. lib.* 1. *c.* 7. *ſub n.* 13. & expreſſe Graveſon. *in celeberrima ſua Hiſtoria Eccleſiaſtica tom.* 4. *part.* 1. *colloq.* 1. *pag.* 299. *primæ impreſſionis Romanæ*, ubi ex aliis expreſſe dicit : *primum exemplum ſolemnis Canonizationis facta a Romano Pontifice, contigiſſe duntaxat anno nongenteſimo nonageſimo tertio, quando videlicet Joannes XV. Pontifex Maximus ſolemni Canonizationis ritu Udalricum Epiſcopum Auguſtanum publicis Sanctorum Faſtis adſcripſit*. Item Mabillonius præfatione in ſæculum quintum Benedictinum, quod eſt Eccleſiæ decimum, ſic habet : *Hoc primum indubitatæ Fidei monumentum de ſolemni per Romanum Pontificem Canonizatione invenimus Diploma Joannis XV. qui frequenti Epiſcoporum Conventu ad preces Liutuphi Epiſc. Auguſtani Udalricum ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopum in Sanctorum Album retulit*; Sic etiam Papebrochius *diſſert.* 20. *in Conatu Chronico Hiſtorico de ſolemnium Canonizationum initiis, atque progreſſibus*, & alii plures validis, & ſatis convincentibus fundamentis id oſtendentes.

In Canonizatione non ſemper obſervatus 21
fuit idem ritus, & forma ſolemnitatis, quæ ſolet obſervari noſtris hiſce diebus, ſed fuit varia pro varietate temporum, & Pontificum, cum enim pendeat ab arbitrio ipſorum Pontificum, poteſt augeri, vel minui, prout ipſi judicaverint expedire, & temporum circumſtantiis congruere, ut notant Contelorus *de Canonizatione Sanctorum cap.* 3. *num.* 5. Matthæucc. *l. cit. n.* 3. idem Lambertin. *lib.* 1. *cap.* 36. *per tot.* ubi per varios §. aſſignat ſolemnia Canonizationis, tum quoad ritum antiquiorem, tum quo ad ritum moderniorem merito ibi legendum, admirandum, & venerandum.

Item nec ſemper fuit obſervatus idem ri- 22
tus, & forma in Beatificatione, uti videre eſt *in cit. nunquam ſatis commendato, ſemperque amplius commendabili Opere de Servorum Dei Beatificatione, & Beatorum Canonizatione dicti Eminentiſſimi de Lambertinis, deinde undequaque meritiſſimi Summi Pontificis Benedicti XIV.* & ſignanter *lib.* 1. *capit.* 13. & 20. *ac* 24. ubi *num.* 1. & 2. inſuper aſſerit, quod ſolemnitas Beatificationis, quæ fit in Baſilica Vaticana per publicationem potiſſimum Brevis Apoſtolici inter Miſſarum ſolemnia initium

duxit

duxit ab Alexandro VII. in Beatificatione Beati, nunc Sancti Franciſci Saleſii. Et *ibid. num.* 3. ſubjungit, quod ſolemnitas Beatificationis in Baſilica Vaticana peragendæ conſiſtit potiſſimum in actibus ſequentibus; hoc eſt primo in publicatione Indulgentiæ ab omnibus utriuſque ſexus Fidelibus confeſſis, & Sacra Communione refectis lucrifaciendæ, qui in Baſilica Principis Apoſtolorum, aut Miſſæ ſolemni pro Beatificatione canendæ intererint, aut Beatificationis die eamdem Vaticanam Baſilicam viſitabunt: ſecundo in præſentia tum Cardinalium Sacris Ritibus præpoſitorum, nec non Conſultorum Sacrorum Rituum Congregationis, cum Cardinalis Archipresbyteri Baſilicæ Vaticanæ, & Canonicorum, & Cleri ejuſdem Eccleſiæ: tertio in exhibitione Brevis Apoſtolici, quæ fit a Poſtulatore Cauſæ Cardinali Præfecto Sacræ Congregationis, qui Poſtulatorem remittit ad Cardinalem Archipresbyterum Vaticanæ Baſilicæ pro facultate illud in Baſilica publicandi: quarto in publica lectione Brevis, quinto in ſolemni cantu Hymni: Te Deum laudamus, qui ab Epiſcopo Miſſam ſolemnem celebraturo intonatur: ſexto in detectione imaginum Servi Dei, quæ prius velo coopertæ erant, tum ſuper Altari, tum ad faciem Templi: ſeptimo in omnium adſtantium veneratione: octavo in recitatione Collectæ, quæ fit ab Epiſcopo Miſſam celebraturo in honorem Beati: nono in thuris datione Imagini Beati, quæ ab eodem fit Epiſcopo trino ductu: ultimo in celebratione Solemnis Miſſæ, tum vero in acceſſu Summi Pontificis ad Baſilicam Vaticanam ipſa die poſt Veſperas ad Imaginem Beati colendam.

24 Tam ad Beatificationem, quam ad Canonizationem duo copulative requiruntur, ſcilicet excellentia Virtutum in gradu heroico, & Miracula, ita ut nec excellentia Virtutum ſine Miraculis, nec Miracula ſine Virtutibus ſufficiant; Sic expreſſe habetur in Conſtitut. Innocentii III. edita pro Canonizatione Sancti Homoboni incip. *Quia pietas*, ibi: *Licet autem juxta teſtimonium veritatis, ſola finalis perſeverantia exigatur ad ſanctitatem animæ in Eccleſia triumphante, quoniam, qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit; duo tamen, virtus videlicet morum, & virtus ſignorum, opera ſcilicet in vita, & Miraculorum ſigna poſt mortem, ut quis reputetur Sanctus in Militanti Eccleſia, requiruntur: nam quia frequenter Angelus Satanæ ſe in lucis Angelum transfigurat, & quidam faciunt opera ſua bona, ut videantur ab hominibus, quidam etiam coruſcant Miraculis, quorum tamen vita merito reprobatur, ſicut de Magis legitur Pharaonis, & etiam Antichriſto, qui electos etiam, ſi fieri poteſt, inducet ſuis Miraculis in errorem, ob id nec opera ſufficiunt ſola, nec ſigna; Sed cum, illis præcedentibus, iſta ſuccedant, verum nobis præbent indicium Sanctitatis, nec immerito nos ad illius venerationem inducunt, quem Dominus ſuis oſtendit Miraculis venerandum. Hæc autem duo ex verbis Evangelii plenius leguntur, ubi de Apoſtolis loquens ait... Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & ſermonem confirmante, ſequentibus ſignis... In eo namque, quod ait, cooperante, eos operatos eſſe demonſtrans; & in eo, quod ſequitur, ſequentibus ſignis, eos exponens, immo Dominum in eorum Miraculis claruiſſe. Hæc etiam Dominus uſque hodie operatur in Sanctis & potentiam ſuam ſignis evidentibus manifeſtat, dum vivorum curat ægritudines ad memoriam mortuorum, & eos plus eſſe poſt mortem, & felicius vivere mortuos qui in Domino moriuntur, quam qui vivunt in Mundo, demonſtrat.* Et in Conſtit. 4. Gregorii IX. edita pro Canonizatione mei Sancti Antonii de Padua incip. *Cum dicat Dominus*, ibi: *Licet ad hoc, ut aliquis Sanctus ſit apud Dominum in Eccleſia Triumphante, ſola ſufficiat finalis perſeverantia juxta illud Apocalypſis 2. Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ: Ad hoc tamen ut Sanctus habeatur apud homines in Eccleſia Militante, duo ſunt neceſſaria, virtus morum, & veritas ſignorum, merita videlicet & Miracula, ut hæc & illa ſibi adinvicem conteſtentur, cum nec merita ſine Miraculis, nec Miracula ſine meritis plene ſufficiant ad perhibendum inter homines teſtimonium Sanctitatis.* Et ſic docent Fagnanus *in cit. cap. Venerabili* 52. *num.* 2. *de Teſtibus*, & *in cit. cap. Audivimus* 1. *de Reliquiis*, & *veneratione Sanctor. num.* 3. & ibi Innocentius *numer.* 1. Joannes Andreas *num.* 4. Ancharanus *num.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 9. teſtans de communi, & Lambertin. *loc. cit. lib.* 4. *part.* 1. *cap.* 5. *a num.* 1. *uſque ad* 7. & *eod. lib.* 4. *part.* 1. *cap.* 9. & 18. refellens illos, qui ſolas virtutes expoſcunt, aut ſola Miracula.

255 Miracula non ſolum in vita, ſed præcipue poſt obitum patrata, ſunt neceſſaria ad Beatificationem, & Canonizationem alicujus. Sic Gloſſa communiter recepta, *in c. Unic. de Reliquiis, & veneratione Sanctorum in 6. verb. Sedis*, Maſcard. *de probationib. concluſ.* 216. *num.* 41. Reiffenſt. *loc. c. n.* 10. Lambertin. *loc. c.* & alii paſſim.

26 In cauſis procedentibus per viam non cultus, bina ſaltem Miracula requiruntur, atque ſufficiunt, etiamſi ſint ſolum tertii generis pro obtinenda Beatificatione formali, & bina, quæ poſt eam ſupervenerint, ſufficiunt pro Canonizatione; & in cauſis, quæ procedunt per viam Caſus excepti, ſeu cultus immemorabilis bina ſufficiunt Miracula, quæ poſt indultam Venerationem ſuperveniunt; Sic expreſſe Lambertin. *loc. c. lib.* 1. *c.* 32. *num.* 3. *& ſeq.* referens ita deciſum fuiſſe *a Sacrorum Rituum Congregatione Generali in Cauſa S. Joannis de Capiſtrano die* 13. *Junii* 1677. Item *in Cauſa Sanctæ Catharinæ de Bononia die* 17. *Maii* 1707. Item *in Cauſa S. Stanislai Societatis Jeſu die* 13. *Nov.* 1714. Item *in cauſa S. Agnetis Virginis Ordinis Prædicatorum die* 12. *Martii* 1726. Et idem tenet *lib.* 4. *part.* 1. *c.* 6. *nu.* 4. *&* 5. ubi teſtatur de praxi Sedis Apoſtolicæ, uti etiam de tali praxi teſtatur Matthæucci *loco cit. tit.* 3. *cap.* 8. §. 2. *nu.* 23. dicens, quod Sedes Apoſtolica plures in ordine Beatorum, & Sanctorum conſcripſit ſolis duobus tertii generis Miraculis verificatis, idque dicit notum eſſe ex Decretis Sacræ Congregationis in Regiſtro videndis, in quam praxim concurrunt ſcribentes apud Martam *de Canonizatione part.* 4. *cap.* 7. *num.* 88. & tenent Doctores paſſim. * Nunc autem ſervanda ſunt Decreta S. D. N. Benedicti Papæ XIV. alterum quidem ſub die 23. Aprilis 1741. emanatum, in quo ſtatuitur, ut in Cauſis Beatorum per viam Cultus immemorabilis, aut indulti procedentibus, in poſterum non duo, ut antea, ſed quatuor ad eorum Canonizationem probari debeant miracula: in cauſis autem procedentibus per viam non cultus, ubi virtutes, aut martyrium ex teſtibus de auditu fuerint probatæ, non duo miracula ut antea, ſed quatuor omnino ad eorum Beatificationem obtinendam, debeant approbari: alterum vero die 17. Julii 1754. editum, in quo declaratur, pro obtinenda formali beatificatione, ſi teſtes de auditu a videntibus in Proceſſu Apoſtolico excepti conjungantur cum teſtibus de viſu in Proceſſu ordinario exceptis, ſufficere debere duo miracula, ſi vero cum teſtibus de viſu in Proceſſu ordinario exceptis non conjungantur niſi teſtes de auditu auditus in Proceſſu Apoſtolico exceptis, tunc tria miracula requiri ante Beatificationem data, & approbata. *

27 In Beatificatione, & Canonizatione Martyrum non ſolet fieri tam exacta, & ſtricta inquiſitio de probitate Vitæ, & Miraculis tempore vitæ peractis, ac fit in Beatificatione, & Canonizatione Confeſſorum, ſed præcipue de Miraculis poſt mortem, & de cauſa, ob quam paſſi ſunt, indagatur. Hoſtienſis *in cit. c. Audivimus* 1. *n.* 3. *de Reliquiis, & Veneratione Sanctor.* Fagnan. *ibid. nu.* 16. Auguſt. Triumph. *de poteſtate Eccleſ. q.* 16. *art.* 3. Maſcard. *l. c. num.* 9. Reiffenſt. *l. c. n.* 11. & alii, *arg. cap. Baptiſmi vicem* 34. *& c. Catechumenum* 37. *de conſecrat.* & ad id ſatis clare facit generalis illa promiſſio Chriſti *Matthæi* 10. *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inveniet eam.*

Quamvis enim antiquitus nomen Martyris, 28 & Confeſſoris promiſcue ſumeretur, ſicque idem eſſent Martyres, & Confeſſores, ut tradunt paſſim Scriptores, & ſignanter Petrus Galeſinus *in Notis ad ſuum Martyrologium* 17. *Kal. Februar.* ubi inquit: *Certum atque explanatum omnibus eſt .... Martyris, & Confeſſoris nomen olim ſinonymum fuiſſe*; Franciſcus Amatus Pouget *in ſuis Catholicis Inſtitutionibus tom.* 1. *pag.* 913. ibi: *Olim Confeſſores Chriſti dicebantur ii ſolum, qui cum teſtimonium perhibuiſſent veritati cum carceris, exilii, rei familiaris, ſuppliciorum, ipſiuſque vitæ periculo, non tamen morti traditi fuerant; Confeſſores autem dicebantur propter glorioſam & publicam nominis Chriſti Confeſſionem, Martyres quoque appellabantur propter exhibitum veritati teſtimonium.* Baronius *in Notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 2. *Januar.* ibi: *Ne quid lateat, ſciendum eſt, diverſa admodum ſignificatione a præſentis temporis uſu hanc vocem* (ſcilicet Confeſſoris) *a majoribus uſurpatam; Illi enim neminem eo nomine appellabant, niſi eum, qui Chriſti Fidem interpellatus coram Fidei hoſtibus confeſſus eſſet.* Lambertin. *loco cit. lib.* 1. *cap.* 2. *ſub num.* 6. ibi: *Proprie Confeſſores olim dicebantur illi, qui Chriſtum palam, & coram tyrannis, ſeu Fidei hoſtibus confeſſi, quolibet tormentorum, vel pœnæ genere affecti, ſuperſtites tranquillam mortem obibant*, Et infra *num.* 7. ſic ſubjungit: *Martyres tandem erant illi, qui pro vera Fidei defenſione moriebantur, aut qui atrociſſima tulerant pro Fide tormenta; licet fuerint ſuperſtites, & in pace quieverint*, teſte Divo Thoma 2. 2. *quæſt.* 124. *art.* 4. *ad quartum*; Unde ut notat ipſe, veri Martyres etiam aliquando Confeſſores dicti ſunt.

Progreſſu tamen temporis, ut etiam hodie 29 ſervatur, Eccleſia conſuevit diſtincte nomen Martyris, & Confeſſoris uſurpare; Illos ſcilicet appellando Confeſſores, qui ſancta, ac laudabili vita vixerunt, & ſancto demum fine naturali morte in pace quieverunt, ac in San-

Sanctorum numerum ſunt relati, quatenus per virtutum opera ſunt Deum confeſſi. Unde Odo Cluniacenſis *in præfatione ad vitam Sancti Geraldi* ſic expreſſe habet: *Cum igitur Confeſſor a confitendo vocetur, Geraldus tanto rectius Confeſſor dici poteſt, quanto juſtioribus factis Deum eſt confeſſus*. Et Egebertus Epiſcopus Eboracenſis *in Excerpt. cap.* 28. ait: *Sancti Patres, quos Confeſſores nuncupavimus, ideſt Epiſcopi, Presbyteri, qui in Caſtitate ſervierunt Domino*, Lambertin. *loc. cit. n.* 6. Matthæuc. *loc. cit. titul.* 4. *cap.* 1. *num.* 3. & alii communiter, atque Eccleſiaſtica praxis: Et illos appellando Martyres, non ſolum qui violentam mortem, ſeu cruciatus letales voluntarie perpeſſi ſunt, ſed etiam illos, qui a perſecutoribus noſtræ Fidei comprehenſi, varie vexati, in carcerem, vel in exilium miſſi, & ærumnis confecti uſque in finem perſeverantes propter Fidei, aliarumque ſupernaturalium virtutum confeſſionem mortem naturalem ſubierunt. Vide verb. *Martyrium*.

30 Noſtris hiſce temporibus, niſi habeatur Apoſtolica diſpenſatio non procedit Sacra Congreg. Rit. in Cauſis Servorum Dei ad effectum Canonizationis, ſeu Beatificationis, aut declarationis Martyrii, niſi elapſis quinquaginta annis ab obitu illorum; Sic expreſſe ſtatuunt Decreta juſſu Urbani VIII. edita §. *Sanctitas ſua*, ibi: *Sanctitas ſua expreſſe prohibuit Sacræ Rituum Congregationi, ne deinceps procedat in Cauſis Servorum Dei ad effectum Canonizationis, ſeu Beatificationis, aut Declarationis Martyrii, niſi lapſis quinquaginta annis ab obitu illius, quinimo etiam lapſis quinquaginta annis de ſimilibus Proceſſibus, tam factis quam faciendis agi vetuit, niſi habita prius, & expreſſe obtenta licentia a Sanctitate ſua, vel ejus Succeſſoribus. Sub Decreto hujuſmodi vult comprehendi etiam Cauſas, in quibus modo reperiuntur expeditæ Litteræ Remiſſoriales, & Compulſoriales, ac omnes aliæ nunc pendentes, quæ adhuc expectant perfectionem ſuam, & complementum a facto futuro finalis determinationis. Quod ut firmius obſervetur, inſuper jubet, ut, ſi memoriale ſuper hoc directum Congregationi porrigatur cum Reſcripto Sanctitatis ſuæ, ut aliqua ex hujuſmodi Cauſis ad præfatos effectus examinetur, nullum ſortiatur effectum, niſi in eodem Reſcripto ſpecialis prædictæ prohibitionis derogatio reperiatur.*

31 Talis autem prohibitio non impedit, quod infra ſpatium dictorum quinquaginta annorum poſſint confici Proceſſus per Ordinarios, vel per Delegatos Apoſtolicos, & in Sacra Rit. Congregatione diſcuti de eorum validitate, ne labente dicto temporis curſu pereant oculati, & meliores teſtes, ſicque occaſione hujuſmodi dilationis pereant etiam probationes, ut expreſſe habetur in ſupradictis Urbani VIII. Decretis §. *Verum*, ibi: *Verum, ne pereant hujuſmodi dilationis occaſione probationes; permittit Sanctitas ſua, non habita ratione dictorum quinquaginta annorum, ut agi poſſit de prædictis Proceſſibus, ſive de aliis auctoritate Ordinaria fabricatis, vel fabricandis ad effectum deliberandi, an per Sedem Apoſtolicam debeant concedi Litteræ Remiſſoriales in genere: quibus obtentis, & fabricatis ſuper eis Proceſſibus ſervatis ſervandis, illiſque Sacræ Rituum Congregationi præſentatis, permittit pariter Sanctitas ſua, ut in Sacra Congregatione diſcutiatur de eorum validitate, ac etiam de relevantia in ordine, & ad effectum tantum cognoſcendi, an ſit procedendum ad Proceſſus in ſpecie; & Proceſſibus in ſpecie completis, & Sacræ Congregationi delatis, videatur tantum de illorum validitate: quibus definitis, iidem Proceſſus per Secretarium claudantur, & obſignentur ſigillo Sacræ Congregationis, non aperiendi, donec veniat plenitudo temporis dictorum quinquaginta annorum: quo completo, nullo modo de eis agi poſſit, niſi expreſſe mandetur a Summo Pontif.* Unde, ut vides, ſupradicta prohibitio reſtricta eſt, ne conſtructis Proceſſibus ab Ordinariis, ſeu a Delegatis Apoſtolicis actu procedatur in Sacra Congregatione ad ulteriora in Cauſa, in examine Virtutum, & Miraculorum, vel Declarationis Martyrii, niſi elapſis dictis quinquaginta annis, aut niſi interveniat Pontificia diſpenſatio.

Quæ quidem diſpenſatio ſupra complementum dictorum quinquaginta annorum ſolet interdum ob juſtas cauſas a Romano Pontifice concedi, ut ſæpius conceſſam eſſe conſtat, & ſignanter *in Cauſa Polloſen. Martyrii Joſaphat ab ipſomet Urbano VIII.* Ut habetur *ex Decreto edito die* 27. *Januar.* 1629. Item *in Cauſa Gebennen. Sancti Franciſci de Sales ab Alexandro VII.* Ut *ex Decreto edito die* 10. *Januarii* 1659. Item *in Cauſa Limana Sanctæ Roſæ a dicto Alexandro VII.* Ut *ex Decreto edito die* 26. *Septemb.* 1664. Item *in Cauſa Japonen. Martyrii Servorum Dei Angeli Orſucci, Caroli Spinulæ, & Sociorum a Clemente IX.* Ut *ex Decreto edito die* 5. *Junii* 1669. Item *in Cauſa Neritonen. Servi Dei Joſephi a Cupertino a Clemente XI.* Ut *ex Decreto edito die* 9. *Maii* 1711. 32

Sine dicta autem Pontificia diſpenſatione eſt omnino ſervanda ſupradicta Lex ab Urbano VIII. 33

no VIII. conſtituta de lapſu quinquaginta annorum ab Obitu Servi Dei, antequam proponi poſſit dubium de virtutibus, aut de Martyrio: de qua quidem Conſtitutione, ut ſcribit dictus Lambertin. *loc. cit. cap. ultim. num.* 7. *in fine*, ſic habetur *in Vita Venerabilis Servi Dei Dominici a Jeſu Maria* ſcripta a Patre Philippo a Sanctiſſima Trinitate *lib.* 7. *cap.* 11. *La cagione di tal Coſtituzione è, che niſſuno vive così puramente, e ſantamente, che alcuna volta non cada in qualche imperfezione ſecondo quel detto:* Septies in die cadit juſtus. *Queſti difetti, benchè minimi, molte volte reſtano a memoria, & poſſono diminuire la divozione, e forſe alcune volte del tutto torla, ſe foſſero propoſti per Santi, e per eſſere venerati quelli, ne' quali comparvero alcuni difetti; eſſendo che volgarmente i Fedeli ſtimano, che i Santi foſſero del tutto irreprenſibili.* Quod etiam confirmatur a Patre Nicolao Lancicio *tom.* 2. *Opuſc. Spiritual.* 19. *de vitandis judiciis temerariis*, *c.* 6. *n.* 74. *pag.* 644.

34 Ut plene percipiatur, quinam Cultus, ſeu Adoratio debeatur Sanctis, ac Beatis, advertendum eſt, quod Adoratio eſt actus, quo quis alteri ſe ſubmittit in recognitionem ſuæ excel-

35 lentiæ. *Eſt in re communis*. Et hæc Adoratio, ſeu Cultus alia eſt mere Civilis, ſeu Politica, & alia Sacra, ſeu Religioſa. Adoratio *mere Civilis*, ſeu *Politica* eſt illa, quæ exhiberi ſolet Regibus, & Principibus ſupremis propter excellentiam ſui ſtatus, ſeu poteſtatis humanæ, quam præ aliis habent, uti paſſim in Sacra Scriptura leguntur quidam adoraſſe ſuos Reges, ut David 1. *Regum cap.* 20. *Cadens pronus in terram adoravit tertio*, Jonatham. *Et* 1. *Paralip. cap.* 29. *num.* 20. *Benedixit omnis Eccleſia Domino Deo Patrum ſuorum, & inclinaverunt ſe, & adoraverunt Deum, & deinde Regem*, ubi, ut vides, eadem vox Adorationis tribuitur Deo, & Regi, licet Deo Cultus Latriæ, & Regi ſolus Cultus Civilis, ac Politicus competens. Adoratio *Sacra*, ſeu *Religioſa* eſt illa, quæ exhibetur alicui ob excellentiam ſuam Sacram, & ſupernaturalem, uti eſt Adoratio, quæ exhibetur Deo, & B. Mariæ Virgini, ac Sanctis omnibus, & Beatis.

36 Adorationis Sacræ, ſeu Religioſæ tres ſunt ſpecies, nempe Latria, Hyperdulia, & Du-

37 lia. *Communis Theologorum*. Adoratio ſeu Cultus Latriæ eſt illa, quæ ſoli Deo debetur, ac exhibetur propter ſummam increatam, ac in-

38 finitam ſuam excellentiam. *Communis*. Adoratio, ſeu Cultus *Hyperdulia* eſt illa, quæ B. Mariæ Virgini debetur, ac exhibetur ob excellentiam Maternitatis Dei, & alia excellentiſſima dona, ac ſpecialiſſimam ejus Sanctitatem ceteris ſupereminentem. *Communis*. Adoratio, ſeu cultus *Duliæ* eſt illa, quæ debetur, ac exhibetur Sanctis ob ſupernaturalem excellentiam ſuæ Sanctitatis, & Gloriæ. *Communis*.

Dicta triplex adoratio, ſeu Cultus alia eſt 4
abſoluta conveniens ſoli rei intellectuali, quæ per ſe honorabilis, atque adorabilis eſt ob perfectionem, atque excellentiam ſibi intrinſecam, qualis Adoratio, ſeu Cultus convenit, ac debetur Deo, B. Mariæ Virgini, & Sanctis per ſe abſolute venerabilibus. Et alia eſt *Reſpectiva* conveniens rebus non intellectualibus, & ratione carentibus, quæ non coluntur per ſe ob perfectionem, atque excellentiam ſibi intrinſecam, ſed propter aliud, ſeu ob reſpectum ad aliud, qualis Adoratio ſeu Cultus convenit, ac debetur Cruci, Sacris Reliquiis, Imaginibus, Veſtibus, ac ſimilibus ratione carentibus; cum eorum Veneratio, *ſeu* Adoratio, vel Cultus non ſiſtat in illis, ſed referatur ad Prototypum, cujus ſunt Imagines, aut quod repræſentant. *Communis inter Catholicos*, & clare habetur ex Concilio Tridentin. *ſeſſ.* 23. *in Decreto de invocatione Sanctorum*.

Cultus alius eſt publicus, & alius privatus. 4
Cultus *publicus* eſt, qui fit nomine Eccleſiæ, vel tanquam inſtitutus ab ea, ſive deinde publico in loco, ſive in occulto fiat. Non enim dicitur, ſeu appellatur *publicus*, vel ſolemnis, eo quod publice, & coram aliis exhibeatur, ſed quia defertur nomine Eccleſiæ, vel tanquam inſtitutus ab ipſa. Cultus *privatus* eſt, qui non exhibetur nomine Eccleſiæ, nec tanquam inſtitutus ab ipſa, ſed fit ex privata devotione colentis, ſive deinde talis Cultus fiat privatim in loco occulto, ſive in loco publico videntibus aliis, Scacchus *de Notis, & ſignis Sanctit. ſect.* 10, *cap.* 1, *verſ. Ex hoc*, Hurtad. *in reſolution. de vero Martyrio reſolution.* 43. §. 11. *per totum*, Reiffenſtuel *loco citat. num.* 16. Paſqualig. *in Addition. ad Lauret. de Franch. titul. de Cultu erga non Canonizatos num.* 1222. Layman *in theol. moral. lib.* 4. *titul.* 7. *cap.* 5. *num.* 14. Del Bene *de Inquiſit. part.* 2. *dub.* 234. *ſect.* 7. *ſub num.* 1. Molpheſ. *conſil.* 45. *num.* 20. Bonacina *tom.* 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 1. *punct.* 2. *num.* 2. cum Bellarmin. Sanchez, & aliis ibi citatis, Matthæucc. *citat. quæſt. proœmial. cap. unic. num.* 25. *& ſeq.* Lambertin. *loco citat. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 7. & alii contra Conte-

lorum

lorum *de Canonizatione Sanctor. cap.* 22. *n.* 7. Barboſa *allegat.* 97. *num.* 13. Caſtelln. *de Certitudine Gloriæ Sanctorum cap.* 2. *punct.* 23. *&* 24. & alios non improbabiliter volentes, quod etiam dici debeat Cultus publicus, qui fit in loco publico, ſeu coram aliis.

42 Cultu publico coli poſſunt omnes Sancti, & Beati, ideſt omnes, qui jam ſunt *Canonizati*, vel ſaltem *Beneficiati*. *Communis inter Catholicos;* cum hac tamen differentia, quod, qui jam ſunt Canonizati, poſſunt coli ubique, & quovis Duliæ cultu publico. Qui vero ſunt ſolum *Beatificati*, & nondum *Canonizati* non poſſunt coli, niſi in illo loco, & illo cultu publico, quem conceſſit Summus Pontifex, cum in Beatificatione non quivis publicus Cultus, ſed aliqui ſoli determinati concedantur. Unde attendenda ſunt Brevia Conceſſionum.

43 Et inſuper circa Beatos nondum Canonizatos attendendum eſt etiam Decretum ſuper Cultu Beatis adhuc non Canonizatis præſtando a Sacrorum Rituum Congregatione Ordinaria habita coram Sanctiſſimo Domino noſtro Alexandro VII. emanatum.

Ad aures Eminentiſſimorum Patrum Congregationis Sacrorum Rituum plures devenerunt, qui patrantur, indultorum exceſſus in materia præſtationis Cultus Beatis adhuc non Canonizatis. Quamobrem eos eliminare, ac, ne in futurum inducantur, providere ſtudentes ad infraſcripta devenerunt Decreta &c.

I. Quod eorumdem Beatorum Imagines etiam non principaliter, & uti ſupplices appoſitæ, ſimulacra, Picturæ, Tabellæ, aut Scripturæ, eorum præclara geſta repræſentantes, aut referentes in Eccleſiis, Sacrariis, & Oratoriis quibuſcumque, & præſertim in quibus Miſſæ Sacrificium, vel alia Divina Officia peraguntur, inconſulta Sede Apoſtolica, nullo pacto exponantur.

II. Quod ubi Indultum fuerit per Sedem Apoſtolicam Imagines, Simulacra, pictaſque Tabellas in Eccleſiis poni, & coli poſſe, ea pariete tantum, non autem ſuper Altari, collocandi facultas tributa cenſeatur.

III. Quod ſi conceſſa fuerit per eamdem Sedem Apoſtolicam Altarium erectio, non tamen ob id Miſſam, & Officium de prædictis Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præſumatur; etenim ſpecifica, & expreſſa conceſſio ſuper his procedere debet.

IV. Ubi in uno loco Cultus fuerit conceſſus, non extendatur, inconſulto Pontifice ad alium locum, quamvis alia concurrente auctoritate.

V. In locis, ubi Beatos prædictos ab omnibus coli permiſſum fuit, non inde publica Officii recitatio permiſſa cenſeatur, ſed tantummodo privata, nec ſatisfactoria præcepto recitationis, niſi quo ad illos quibus Sedes Apoſtolica de hoc indulſerit.

VI. Miſſæ pariter, quæ fuerint indultæ certis perſonis nempe Presbyteris Regularibus, vel ſæcularibus alicujus loci, vel monaſterii, ſeu Presbyteris alicujus Eccleſiæ ſervitio præcipue addictis, a confluentibus Sacerdotibus quavis Dignitate etiam Cardinalatus inſignitis, minime celebrentur.

VII. Dies Feſti in Beatorum eorumdem memoriam non celebrentur, niſi ſpeciali Indulto Apoſtolico proviſum fuerit.

VIII. Eorumdem nomina in Kalendariis non apponantur, niſi illius tantum loci, earumque Perſonarum, in quo, & a quibus Cultus cum Officio, & Miſſa celebretur.

IX. In quibuſvis Eccleſiaſticis precibus, etiam in Oratoriis privatis recitandis particularis eorumdem Suffragia non apponantur, vel recitentur.

X. Publicis in precibus præter indultas, & a Sede Apoſtolica approbatas, iidem Beati non invocentur.

XI. Eorumdem Reliquiæ in Proceſſionibus minime circumferantur.

Sacra tamen Congregatio præſentibus Declaratione, & Juſſione removere non intendit Cultum Beatis per communem Eccleſiæ conſenſum, vel per immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum ſcripta, vel temporis centum annorum metam excedentis ſcientiam, & tolerantiam Sedis Apoſtolicæ, aut Ordinariorum hactenus præſtitum, ac certis modo, & forma ab eo tempore eis exhibitum. Verum, ſi a centum annis circa Cultus hujuſmodi aliqua ex parte conſtiterit actus, & extenſus, eo caſu Sacra eadem Congregatio eumdem in priſtinum reduci jubet; prout quemvis Cultum extra caſus prædictos ad expreſſa tantum verbaliter in Apoſtolicis Indultis omnino revocari mandat ſub pœnis &c.

Firmis quoque remanentibus Decretis, nempe, ne Beati in Patronos eligantur, ne eorum Natalitia cum Octavis celebrentur, & aliis quibuſcumque a Sacra Congregatione hactenus emanatis, quæ præſenti Decreto renovantur.

His autem Sanctiſſimo relatis, & in Congregatione Sacrorum Rituum Ordinaria habita coram Sanctitate ſua per Eminentiſ. & Reverendiſ. Dom. Cardinalem Sacchettum accurate perlectis, mature diſcuſſis, Sanctitas ſua ea approbavit,

bavit, & *pro omnimoda eorumdem obſervatione mandavit typis imprimi*, *ad Valvas affigi*, & *publicari*, *ut*, *elapſo tempore ſex menſium a die publicationis eorumdem*, *omnes*, & *ſingulos afficiant*, & *arctent*, *ac ſi omnibus*, & *ſingulis eadem exhibita*, *vel perſonaliter præſentata*, *intimata ſeu notificata fuiſſent*. *Indulſitque Locorum Ordinariis*, *ut auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſint*, *immo debeant Sæculares*, & *Regulares quoſcumque*, *quamtumvis exemptos*, *etiam Societatis Jeſu*, *S. Antonii Viennen.* & *S. Joannis Jeroſolymitani*, *ac reliquos omnes ſpeciali expreſſione indigentes etiam ſub Cenſuris compellere*.

Cumque aliqui nulli ſubdantur Epiſcopo, *qui eos*, *ſi exceſſerint*, *coercere valeant*, *eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nuntiis*, *ſi aderint*, *ſin minus ab Archiepiſcopis*, *in quorum Provinciis*, *vel ab Epiſcopis Romano tantum Pontifici ſubjectis*, *intra*, *vel prope quorum Diœceſis limites eorum Eccleſiæ*, *vel Monaſteria ſita fuerint*, *tamquam a Sede Apoſtolica Delegatis ad hujuſmodi Decretorum obſervationem prædicti omnino cogantur*.

Die 27. Septemb. 1659.

DECLARATIO DECRETI

Super Cultus Beatis adhuc non Canonizatis, præſtando.

Allatis ad Sacrorum Rituum Congregationem dubiis circa obſervationem, & intelligentiam Decreti ſuper cultu Beatis adhuc non Canonizatis præſtando editi die 27. *Septembris 1656.* & *publicati 3. Februarii præſentis anni* 1660.

Primo: *An*, *ubi indultum fuerit*, *ut Miſſa de aliquo Beato celebretur*, *liceat ejus Imaginem*, & *ſimulacrum ſuper Altari exponere*, *nec non Votivas Tabellas ibi appendere?*

Secundo: *An* §. Dies Feſti in Beatorum honorem non celebrentur, *extendatur ad Feſta Devotionis?*

Tertio, *An Indulta recitandi Officium cum Octava*, *vel ſine Octava*, & *Celebrandi Miſſam de Beatis*, *fuerint revocata per dictum Decretum Sacræ Congregationis?*

Quarto: *An in Eccleſiis*, *in quibus Officium*, & *Miſſa de beatis recitari*, *ac reſpective celebrari poſſunt*, *liceat eorum Reliquias exponere?*

Quinto: *An Epiſcopi Regulares*, *qui ex indulto Sedis Apoſtolicæ gaudent Privilegiis ſuæ Religionis*, *de quibus ſunt capaces pro eorum conditione*, *poſſint de Beatis ſuæ Religionis recitare officium*, & *in propriis Cathedralibus Miſſam celebrare*, & *Altare de Beatis prædictis erigere*.

Sacrorum Rituum Congregatio reſpondit.

Ad primum Affirmative.
Ad ſecundum negative.
Ad tertium pariter negative.
Ad quartum affirmative.
Ad quintum negative.

Die 17. Aprilis 1660.

Qui cum fama Sanctitatis, aut inſignis pietatis obierunt, & nondum ſunt nec *Canonizati*, nec *Beatificati*, poſſunt quidem licite invocari, venerari, ac coli *Cultu privato*, at non *Cultu publico*. *Communis*, *arg. c. Audivimus 1.* & *cap. Cum eo 2. de Reliquiis*, & *Veneratione Sanctor.* Ubi prohibetur aliquem publice venerari pro Sancto abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate; unde a ſenſu contrario privatus honor, & cultus permittitur.

Circa autem Cultum, & Venerationem talium virorum cum fama Sanctitatis defunctorum, eorumque Imagines, & Miracula, revelationes &c. attendendæ ſunt duæ celeberrimæ Conſtitutiones Urbani VIII. quæ hic per extenſum, tanquam ſcitu maxime neceſſariæ, afferuntur, & prima, quæ eſt 39. inter Conſtitut. ejuſdem Pontificis eſt, ut ſequitur.

Sanctiſſimus D. N. ſolicite animadvertens abuſus qui irrepſerunt, & quotidie irrepere non ceſſant in colendis quibuſdam cum Sanctitatis, aut Martyrii fama, vel opinione defunctis, qui, etſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti ſint ab Apoſtolica Sede, eorum tamen Imagines in Oratoriis, atque Eccleſiis, aliiſque locis publicis, ac etiam privatis cum laureolis, aut radiis, ſeu ſplendoribus proponuntur, miracula, & revelationes, aliaque beneficia a Deo per eorum interceſſionem accepta in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrantur, & ad illorum ſepulcra Tabellæ, Imagines, & res aliæ ad beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponuntur.

§. 1. Volenſque proinde hujuſmodi abuſibus pro debito Officii Paſtoralis occurrere, re etiam cum Illuſtriſs. & Reverendiſs. DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem in univerſa Republica Chriſtiana Generalibus Inquiſitoribus communicata, & mature conſiderata, ac diſcuſſa declaravit, ſtatuit, & decrevit,

crevit, ne quorumvis hominum cum Sanctitatis, ſeu Martyrii fama (quantacumque illa ſit) defunctorum Imagines, aliaque prædicta, & quodcumque aliud, Venerationem, & cultum præferens, & indicans in Oratoriis, aut locis publicis, ſeu privatis, vel Eccleſiis tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponantur, antequam ab Apoſtolica Sede Canonizentur, aut Beati declarentur, & (ſi quæ appoſitæ ſunt) amoveantur, prout eas ſtatim amoveri mandavit.

§. 2. Ac pariter imprimi de cetero inhibuit libros eorumdem hominum, qui Sanctitatis, ſive Martyrii fama, vel opinione (ut præfertur) celebres e vita migraverint, geſta, miracula, vel revelationes, ſeu quæcumque beneficia tanquam eorum interceſſionibus a Deo accepta continentes, ſine recognitione, atque approbatione Ordinarii, qui in iis recognoſcendis, Theologos, alioſque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat: & ne deinceps fraus, aut error, aut aliquid novum, aut inordinatum in re tam gravi committatur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmittat, ejuſque reſponſum expectet. Revelationes vero, & miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, & geſta continentibus, hactenus ſine recognitione, atque approbatione hujuſmodi impreſſa ſunt, nullo modo approbata cenſeri vult, mandatque ſua Sanctitas.

§. 3. Ad horum hominum ſepulcra vetuit etiam ac inhibuit Tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento ſeu ex alia quacumque materia, tam pictas, quam fictas, atque exculptas appendi, aut affigi, lampades ſive alia quæcumque lumina accendi ſine recognitione ab Ordinario omnino, prout ſupra, facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda.

§. 4. Declarans, quod per ſupraſcripta præjudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarii coluntur.

§. 5. Ut autem præmiſſa diligentius obſerventur, univerſis, ac ſingulis tam Ordinariis, quam hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus diſtricte præcipit, ut in ſua quiſque Diœceſi, vel Provincia ſedulo pervigilent, ne ſine approbationibus prædictis Imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut Miracula, revelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliave contra ſuperius diſpoſita fiant.

§. 6. Tranſgreſſores vero, ſi Regulares fuerint, privationis ſuorum Officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ, nec non & ſuſpenſionis a Divinis, ſi vero Clerici Sæculares, privationis pariter ſuorum Officiorum, Suſpenſionis a Divinis & ab adminiſtratione Sacramentorum, executioneque ſuorum Ordinum reſpective, aliiſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo.

§. 7. Qui autem libros impreſſerint, aut Imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquo modo effinxerint, vel formaverint, cæterique Artifices circa præmiſſa qualitercumque delinquentes, prædicta omnia amittant, & inſuper pecuniariis, aliiſque etiam corporalibus pœnis juxta criminis gravitatem, eorumdem Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur.

§. 8. Contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

§. 9. Et ne præmiſſorum ignorantia poſſit ab aliquo prætendi, voluit, ut Decretum hujuſmodi ſeu illius exemplum ad Valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum Urbis, ac in acie Campi Floræ affixum omnes perinde arctet, atque afficiat, ac ſi unicuique perſonaliter intimatum fuiſſet.

§. 10. Quodque præſentium tranſumptis, etiam impreſſis, manu Notarii publici ſubſcriptis, ac ſigillo alicujus Perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides habeatur, quæ præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

J. Antonius Thomaſius S. Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis Not.

Anno 1625. Indictione 8. Pont. Sanctiſs. D. N. D. Urbani Divina providentia Papæ VIII. Anno ejus 2. die vero 4. menſis Aprilis, ſupradictum Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Baſilicæ Principis Apoſt. de Urbe, & in acie Campi Floræ, ut moris eſt, per me Brandimartem Latinum Sanctiſs. D. N. Papæ Curſorem.

Octavius Spada Mag. Curſ.

Sequitur Declaratio præinſertæ prohibitionis.

Poſtmodum vero idem Sanctiſ. D. N. a quibuſdam revocari in dubium accepit, an Tabellas, & Imagines, quas in poſterum offerri contigerit, recipere, & antea oblatas conſervare liceret; Sanctitas ſua, quæ tantummodo voluit, occurrendo abuſibus qui irrepere videban-

debeantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam quorum Sanctimoniam Divinæ Clementiæ placuerit, admirandis operibus illuſtrare: re prius cum Illuſtriſs. & Reverendiſs. DD. Cardinalibus contra hæreticam pravitatem Generalibus Inquiſitoribus communicata, præſenti Decreto declaravit; Quod ſicut nunquam prohibitum, nec ſuæ intentionis fuit prohibere oblationem, receptionemque Tabellarum & Imaginum hujuſmodi, ita, ut nulli deinceps hæſitationi locus relinquatur, ſtatuit in præſentiarum, & decernit, ut quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, locumve alium publicum ſæcularem, ſeu regularem Tabellas, & Imagines, aliudve ſimile quiſquam detulerit, ac interceſſione hominum inter Sanctos, vel Beatos non adſcriptorum, quamvis cum Martyrii, vel Sanctitatis fama demortuorum, optata, ſe impetraviſſe dixerit, liceat Eccleſiaſticis perſonis Eccleſiarum, locorumve prædictorum curæ Præpoſitis Tabellas, & Imagines, ſive pictas, ſive ex quavis materia fictas, atque alia quæcumque collatæ gratiæ fidem facientia ſimul cum deferentis, aliorumque, qui conſcii fuerint, atteſtationibus accipere, atque approbantibus Ordinariis, ad quos referre ſtatim omnia teneantur, in ſecreto aliquo, ſeorſim ab Eccleſia, loco cuſtodire, ibidem jam amotam collocare, aſſervare, ut ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in terris decorare voluerit, extent hujuſmodi Sanctitatis qualeſcumque probationes Apoſtolicæ Sedis judicio tunc examinandæ, contrariis quibuſcumque non obſtantibus.

Jo: Antonius Thomaſius S. Romanæ, & univerſalis Inquiſitionis Not.

Anno 1625. Indictione VIII. Pont: Sanctiſs. D. N. D. Urbani Divina providentia Papæ VIII. an. 2. die vero 30. Octobr. ſupradictæ litteræ, ſive Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Princip. Apoſt. Urbis, ac in acie Campi Floræ, ut moris eſt, per me Brandimartem Latinum Sanctiſs. D. N. Papæ Curſorem.

Altera ejuſdem Pontificis Conſtitutio, quæ eſt 134. in ordine, eſt ſequens.

Cæleſtis Jeruſalem Cives, quorumglorioſis natis Sancta lætatur Mater Eccleſia, ſicut hujus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ miniſterio a piis utriuſque ſexus Chriſtifidelibus venerantur in terris, ita Romanum decet Pontificem Militantis Eccleſiæ regimini providentia præpoſitum pro ſuo præcipuo honoris Domus Dei zelo invigilare, ne quid in Perſonarum cum Sanctitatis, aut Martyrii fama, vel opinione defunctarum memoriam ſive Cultum inconſulta S. Sede prædicta innovetur.

§. 1. Alias ſiquidem Nos ſolicite animadvertentes abuſus, qui irrepſerant, & irrepere non ceſſabant in colendis quibuſdam cum Sanctitatis, aut Martyrii fama, vel opinione defunctis, qui, etſi neque Canonizationis, neque Beatificationis honore inſigniti eſſent ab eadem Sede, eorum tamen Imagines in Oratoriis, atque in Eccleſiis, aliiſque locis publicis, atque etiam privatis cum laureolis, aut radiis, ſeu ſplendoribus proponebantur, Miracula, & revelationes, aliaque beneficia a Deo per eorum interceſſionem accepta in libris rerum ab ipſis geſtarum enarrabantur, & ad illorum ſepulcra Tabellæ, Imagines, & res aliæ ad Beneficia accepta teſtificanda, & lampades, & alia lumina apponebantur: Volentesque proinde hujuſmodi abuſibus pro debito Officii Paſtoralis occurrere, re etiam cum Venerabilibus fratribus Noſtris S. R. E. Card. contra hæreticam pravitatem in univerſa Republica Chriſtiana generalibus Inquiſitoribus ab eadem Sede ſpecialiter deputatis communicata, & mature conſiderata, ac diſcuſſa: de eorumdem Cardinalium Conſilio ſub die 13. Martii 1625. declaravimus, ſtatuimus, & decrevimus, ne quorumvis hominum cum Sanctitatis, ſeu Martyrii fama (quantacumque illa eſſet) defunctorum Imagines, aliaque præfata, & quodcumque aliud Venerationem, & cultum præſeferens, & indicans in Oratoriis aut locis publicis, ſeu privatis, vel Eccleſiis, tam ſæcularibus, quam Regularibus cujuſcumque Religionis, Ordinis, Inſtituti, Congregationis, aut Societatis apponerentur, antequam ab Apoſtolica Sede Canonizarentur, aut Beati declararentur, & ſi quæ appoſitæ eſſent, amoverentur, prout eas ſtatim amoveri mandavimus. Ac pariter imprimi de cetero inhibuimus libros eorumdem hominum, quo Sanctitatis, ſive Martyrii fama, vel opinione, ut præfertur, celebres e vita migraviſſent, geſta, Miracula, vel revelationes, ſeu quæcumque beneficia, tanquam eorum interceſſionibus a Deo acceptas continentes, ſine recognitione, & approbatione Ordinarii, qui in iis recognoſcendis Theologos, alioſque pios, ac doctos viros in conſilium adhiberet: & ne deinceps fraus, aut aliquid novi, & inordinati in re tam gravi committeretur, negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam tranſmitteret, ejuſ-

ejuſque reſponſum expectaret: Revelationes vero, & Miracula, aliaque beneficia ſupradicta, quæ in libris horum hominum vitam, geſtaque continentibus eatenus ſine recognitione, atque approbatione hujuſmodi impreſſa erant, nullo modo approbata cenſeri volumus, mandavimuſque; Ad horum hominum ſepulcra vetuimus etiam, ac inhibuimus Tabellas, atque Imagines ex cera, aut argento, ſeu ex alia quacumque materia, tam pictas, quam fictas, atque exculptas appendi, ſeu affigi, & lampades, ſive alia quæcumque lumina accendi ſine recognitione ab Ordinario omnino, prout ſupra, facienda, Sedique Apoſtolicæ referenda, ac probanda. Declarantes, quod per ſupraſcripta præjudicare in aliquo noluimus, neque intendimus, iis, qui aut per communem Eccleſiæ conſenſum, vel immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia præfatæ Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarii celebrantur. Cumque poſtea die 2. Octobr. ejuſdem anni 1625. a quibuſdam revocari in dubium accepiſſemus, an Tabellas, & Imagines, quas in poſterum offerri contingeret, recipere, & antea oblatas conſervare liceret: Nos, qui tantummodo volumus, occurrendo abuſibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum Sanctimoniam Divinæ Clementiæ placuerit admirandis operibus illuſtrare: re prius cum eiſdem Cardinalibus communicata, de ſimili eorum conſilio declaravimus, quod ſicut nunquam prohibuimus, nec intentionis noſtræ fuit prohibere oblationem, receptionemque Tabellarum, & Imaginum hujuſmodi, ita ut deinceps nulli dubitationi locus relinqueretur, ſtatuimus, & decrevimus, ut quoties ad aliquam Eccleſiam, aut Oratorium, locumve alium publicum Sæcularem, ſeu Regularem Tabellas, & Imagines, aliudve ſimile quiſpiam deferret, ac interceſſione hominum inter Sanctos, vel Beatos non adſcriptorum, quamvis cum Martyrii, aut Sanctitatis fama demortuorum, optata ſe impetraviſſe diceret, liceret Eccleſiaſticis perſonis Eccleſiarum, locorumve prædictorum curæ præpoſitis Tabellas, & Imagines, ſive pictas, ſive ex quavis materia fictas, atque alia quæcumque collatæ gratiæ fidem facientia ſimul cum deferentis, aliorumque, qui conſcii fuiſſent, atteſtationibus recipere, atque approbantibus Ordinariis, ad quos referre ſtatim omnia tenerentur, in ſecreto aliquo, ſeorſim ab Eccleſia, loco, cuſtodire, ibidemque jam amota collocare, & aſſervare, ut ſi quando Dominus talium virorum merita Beatificationis, ſeu Canonizationis honore in terris decorare voluiſſet, extarent hujuſmodi Sanctitatis qualeſcumque probationes Apoſtolicæ Sedis judicio tunc examinandæ. Demum vero, ut ejuſmodi Decreta obſervarentur indubie, ac omnimodam ſortirentur executionem cum eiſdem Cardinalibus re pariter communicata, deque eorumdem conſilio præmiſſis addidimus, ſtatuimus, decrevimus, atque declaravimus, ne ex tunc deinceps quiſpiam Ordinariorum, aut ab Apoſtolica Sede ad hoc ſpecialiter delegatorum ſuper alicujus utriuſque ſexus cum Sanctitatis, aut Martyrii fama, vel opinione defuncti Miraculis, Revelationibus, aliiſve hujuſmodi Sanctitatem redolens ex integro informationes quoquo modo reciperet, aut Proceſſum inſtrueret, vel hucuſque receptas informationes, inſtructumque Proceſſum ulterius proſequerentur, niſi poſtulator prius per legitimas juridice ſuſceptas probationes circa Perſonam ejus, de cujus miraculis, revelationibus aliiſque rebus geſtis Sanctitatem præſeferentibus ageretur, præſcriptam in præfato noſtro Decreto formam omnino ſervatam extitiſſe docuerit, & niſi poſtea ſucceſſive idem Ordinarius, aut ab Apoſtolica Sede ad hoc ſpecialiter delegatus, diligenti præhabita diſquiſitione circa eamdem Perſonam, ſupracitato Decreto nullatenus contraventum eſſe, rite pronunciaverit: Utque id inviolabiliter obſervetur, ſtatuimus inſuper ac decrevimus, ne tranſmiſſi ad Urbem undecumque hujuſmodi Proceſſus a Congregationis Sacrorum Rituum Secretario, minuſve Sanctæ Fidei Promotore quomodolibet aperiantur, niſi prius in Sacrorum Rituum Congregatione, alio ſejunctim oblato authentico Proceſſu, ex eo Ordinarium, aut ab Apoſtol. Sede ſpecialiter Delegatum rite, ac recte, ut præmittitur, cognoviſſe ac pronunciaſſe prælibato Decreto nequaquam contrafactum eſſe plene conſtiterit, ac deinde a Nobis judicialiter aperiendi eos Proceſſus facultas indulta fuiſſet. Inſuper longiſſimum tempus, illiuſve immemorabilem curſum, de quo in prædicto decreto, intelligi declaravimus eſſe tempus centum annorum metam excedens: Deque his, atque infraſcriptis omnibus, quæ in his Decretis diſpoſita, & ordinata ſunt, aliqua ſuboriente difficultate, Ordinariis locorum, & Delegatis Apoſtolicis quibuslibet omnem omnino interpretandi facultatem ademimus, utque Sedem Apoſtolicam deſuper conſulerent, ab eaque reſponſum expectarent, mandavimus eiſdem, & alias,

prout

prout in Decretis deſuper editis plenius continetur.

§. 2. Quare inviolabili Decretorum prædictorum obſervationi, quantum cum Domino poſſumus, conſulere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac mera deliberatione noſtris, deque Apoſtol. poteſtatis plenitudine Decreta prædicta cum omnibus, & ſingulis in eis contentis, tenore præſentium perpetuo approbamus, & confirmamus, illiſque inviolabilis Apoſt. firmitatis robur adjicimus, omniaque, & ſingula Decreta hujuſmodi ab omnibus, ad quos ſpectat, & in futurum quomodolibet ſpectabit, obſervari omnino præcipimus ſub pœna nullitatis quarumcumque Informationum, Proceſſuum, ac Interpretationis aliter, quam prævia ſupraſcripta præcognitione inſtructorum, eorumque admiſſionis, publicationis, aut interpretationis, ita ut earumdem Informationum receptiones, Proceſſuumve inſtructiones, nec non eorum admiſſiones, ac publicationes & interpretationes habeantur pro non receptis, non inſtructis, non admiſſis, non publicatis, interpretatis, eorumque amplius ratio aliqua nullatenus alicubi unquam haberi debeat.

§. 3. Decernentes, præſentes Litteras, & in eis contenta quæcumque, etiam ex eo, quod quicumque in præmiſſis, ſeu eorum aliquo intereſſe habentes, ſeu quomodolibet habere prætendentes, ad præmiſſa vocati, & auditi, minuſque cauſæ propter quas eædem præſentes emanarint, adductæ, verificatæ, ſeu alias ſufficienter, aut etiam nullatenus juſtificatæ fuerint, nullo unquam tempore de ſubreptionis, obreptionis, nullitatis, aut invaliditatis vitio, ſeu intentionis noſtræ aut alio quovis defectu, etiam quantumvis magno, inexcogitato, & ſubſtantiali, ſive etiam ex eo quod in præmiſſis, ſeu eorum aliquo ſolemnitates, & quævis alia ſervanda, & adimplenda, ſervata, & adimpleta non fuerint, aut ex quovis alio capite a jure, vel facto aut ſtatuto, vel conſuetudine aliqua reſultante, ſeu etiam enormis, enormiſſimæ, & totalis læſionis, aut quocumque alio colore, etiam in corpore juris clauſo, ſeu occaſione, vel cauſa, etiam quantumvis juſta, rationabili, & privilegiata, etiam tali, quæ ad effectum validitatis præmiſſorum neceſſario exprimenda foret: aut quod de voluntate noſtra hujuſmodi, & aliis ſuperius expreſſis, ſeu relatis nihil ullibi appareret, ſeu aliter probari poſſet, notari, impugnari, invalidari, retractari, in jus, vel controverſiam revocari, aut ad terminos juris ...ici, vel adverſus illa reſtitutionis in integrum, aperitionis oris, reductionis ad viam, & terminos juris, aut aliud quodcumque juris, facti, gratiæ, vel juſtitiæ remedium impetrari, ſeu quomodolibet concedi, aut impetrato, vel conceſſo quempiam uti, ſeu ſe juvare in Judicio, vel extra poſſe, neque ipſas præſentes ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus, ſuſpenſionibus, limitationibus, aut aliis contrariis diſpoſitionibus pro tempore quomodolibet faciendis comprehendi, ſed ſemper ab illis exceptas, perpetuoque validas, firmas, & efficaces exiſtere, & fore, ſuoſque plenarios, & integros effectus ſortiri, & obtinere, ac per omnes & ſingulos, ad quos ſpectat, & quomodolibet ſpectabit in futurum, inviolabiliter obſervari.

§. 4. Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus, & ſingulis per quoſcumque Judices ordinarios, & delegatos, etiam cauſarum Palatii Apoſtolici Auditores, & S. R. E. Cardinales, etiam de Latere Legatos, & Nuncios, & alios quavis auctoritate & poteſtate fulgentes, in quavis cauſa, & inſtantia, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, ubique judicari, & definiri debere: irritum quoque, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate, ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 5. Quo circa venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, & aliis locorum Ordinariis, nec non dilectis filiis noſtris, & Apoſtolicæ Sedis Nunciis, ac hæreticæ pravitatis Inquiſitoribus ubilibet exiſtentibus per Apoſtolica ſcripta mandamus, ut ſtatim, atque præſentes Litteræ noſtræ ad eorum, & cujuslibet eorum notitiam pervenerint, in ſua quiſque reſpective Diœceſi, vel Provincia ſedulo pervigilet, ne ſine approbationibus prædictis, Imagines cum memoratis ſignis exponantur, aut Miracula, revelationes, ac beneficia prædicta publicentur, aliave contra ſuperius diſpoſita fiant: tranſgreſſores vero, ſi Regulares fuerint, privationis ſuorum Officiorum, ac vocis activæ, & paſſivæ, nec non Suſpenſionis a Divinis; ſi vero Clerici Sæculares privationis pariter ſuorum Officiorum, ſuſpenſionis a Divinis, & ab adminiſtratione Sacramentorum, exequutioneque ſuorum Ordinum reſpective, aliiſque arbitrio prædictorum Ordinariorum, ſeu Inquiſitorum pro modo culpæ infligendis pœnis plectendo: Qui autem libros impreſſerint, aut Imagines pinxerint, ſculpſerint, ſeu quoquo modo affixerint, vel formaverint, ceterique Artifices circa præmiſſa qua-

qualitercumque delinquentes , prædicta omnia amittant , & inſuper pecuniariis, aliiſque etiam corporalibus pœnis juxta criminis gravitatem , eorumdem Ordinariorum , ſeu Inquiſitorum arbitrio afficiantur, Contradictores quoslibet, & rebelles, ac præmiſſis non parentes , per ſententias , Cenſuras , & pœnas Eccleſiaſticas, aliaque opportuna juris , & facti remedia, omni, & quacumque appellatione , recurſu, & reclamatione remotis compeſcendo , invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit , auxilio brachii Sæcularis .

§. 6. Non obſtantibus , quatenus opus ſit , rec. mem. Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædeceſſoris Noſtri de una , & in Concilio generali edita de duabus dietis , ceteriſque in contrarium facientibus quibuſcumque.

§. 7. Ut autem præſentes , & in eis contenta quæcumque ad omnium notitiam deducantur , & ne aliquis de eis ignorantiam prætendere poſſit , volumus pariter, & mandamus, quod eædem præſentes per aliquem , ſeu aliquos ex Curſoribus noſtris ad Eccleſiæ Lateranen. & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, necnon Cancellariæ Apoſtolicæ valvas, ac in acie Campi Floræ affigantur , & publicentur , & cum inde amovebuntur earumdem exempla in eiſdem locis affixa dimittantur, quæ ſic publicatæ , & affixæ poſt duos menſes a die publicationis computandos , omnes , & ſingulos, quos concernunt , perinde afficiant, & arctent, ac ſi unicuique illorum perſonaliter intimatæ, & notificatæ fuiſſent .

§. 8. Quodque illarum tranſumptis impreſſis, ſigillo alicujus perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, & manu alicujus Notarii publici ſubſcriptis eadem prorſus fides adhibeatur , quæ præſentibus adhiberetur , ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Dat. Romæ apud S. Mariam Majorem ſub Annulo Piſcatoris die 5. Julii 1634. Pontificatus Noſtri anno undecimo.

Anno 1634. Indictione ſecunda Pontificatus SS. D. N. D. Urbani divina providentia Papæ VIII. an 11. die vero 5. Septembris ſupradictæ litteræ, ſive Decretum affixum, & publicatum fuit ad Valvas Baſilicarum S. Joannis in Laterano, & Principis Apoſtolorum Urbis, ac in acie Campi Floræ, ut moris eſt , per me Alexandrum Latinum prælibati Sanct. D. N. Papæ Curſ.

Pro D. Mag. Curſ. Dominicus Mag. Curſ.

48 Atendenda ſunt inſuper Decreta ad id edita de expreſſo mandato Urbani VIII. & alia edita juſſu Innocentii XI. quæ ad litteram referuntur a Lambert. *cit. lib.* 2. *in Appendice a pag.* 578. *ad pag.* 602. & brevitatis gratia apud ipſum videnda relinquuntur.

Affertur Decretum Sacræ Congregationis Rituum ſuper immemorabili. 49

Sacra Rituum Congregatio juſſu Sanctiſſ. D. N. decrevit immemorabilem probatam ſuper Cultu & Veneratione alicujus Sancti non Canonizati, nec Beatificati , non ſuffragari ad effectum, quod de illo poſſit concedi Miſſa, vel Officium, ſed in ſpecie , & in illo loco eſſe probandam immemorabilem quoad Cultum cum Miſſa, & Officio, & ita in poſterum ſervari mandavit die 20. Novembris 1628.

Adducitur Decretum ejuſdem Sacræ Congregationis ſervandum in recipiendis informationibus pro cauſis Beatificationum, & Canonizationum Servorum Dei 50

Cum in tota Eccleſiæ gubernatione nihil majus, nihil ſit anguſtius Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum , utpote homines jam demortuos , etiam cum fama Sanctitatis , ac Miraculorum , declarare pro Sanctis, eoſque uti tales colendos, & venerandos decernere ;

Sacra Rituum Congregatio , ut res hæc plane ampliſſima, atque graviſſima rite , ſancteque conficiatur, prohibet omnibus , & ſingulis perſonis Eccleſiaſticis , tam Sæcularibus, quam Regularibus, etiam Sancti Joannis Hieroſolymitani , Societatis Jeſu, vel aliorum quantumvis ſpeciali nota dignorum ; ne audeant ipſi per ſe, aut per alios capere informationes ſuper ſanctitate, aut Miraculis alicujus Defuncti, neque ullo modo exquirere , aut obtinere ad hunc effectum extrajudiciales teſtificationes, aut ſubſcriptiones ſub pœnis arbitrio Sac. Congregationis infligendis. Quod ſi Superiori, Sacriſtæ, ſeu alteri Officiali illius Eccleſiæ , in qua requieſcit Corpus ipſiuſmet Defuncti ; vel alterius etiam Eccleſiæ , fuerint revelata aliqua Miracula, ſeu Prophetiæ dona , poſſint ea recipere ſub ſigillo Secreti ab ipſis tantum relatoribus, in quorum gratiam contigiſſe narrabitur. Teneantur tamen quam primum commode poterunt eadem deferre, vel obſignata tranſmittere Epiſcopo loci cum expreſſa declaratione, quod revelationes ſic ut ſupra receptæ non faciant aliquem probationis gradum, etiam cujuſvis longiſſimi temporis curſu.

Quod Decretum , cum fuerit ad notitiam Sanctiſſ. D. N. Urbani Papæ VIII. deductum, Sanctitas ſua illud approbavit , ac imprimi, & ubique publicari mandavit. Die 12. Martii 1631.

51 Circa Cultum, & Venerationem Reliquiarum Sanctorum, & Beatorum eſt idem ferme dicendum, ac de Cultu, & veneratione ipſorum Sanctorum, & Beatorum dictum eſt *ſupra a n.41.*

52 Per Reliquias autem Sanctorum, & Beatorum intelliguntur quantum ad propoſitum, eorumdem Corpora, & Corporis partes etiam minimæ, nempe Caput, manus, digiti, dentes, Oſſa, capilli, cineres, pulveres. Item eorum veſtes, panni, vela, quibus in vita uſi ſunt, vel quibus eorum Corpora, aut partes eorum poſt mortem fuerunt involuta. Item inſtrumenta pœnarum, & mortificationum, quibus in vita utebantur, & hujuſmodi. *Communis.*

53 Reliquiæ noviter inventæ, aut productæ, ad hoc ut coli poſſint cultu publico, debent prius eſſe legitime recognitæ & approbatæ. *Comm.* per text. *in c. Cum ex eo* 2. *de Reliquiis, & veneratione Sanctorum*. Et Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de invocatione, veneratione, & Reliquiis Sanctorum*, ubi expreſſe ſtatuitur: *Nulla etiam admittenda miracula nova, nec novas Reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente, &*
54 *approbante Epiſcopo*. Ubi ut vides, Reliquiæ tam *Beatorum*, quam *Sanctorum* de novo inventæ, non ſolum a Papa, ſed etiam ab Epiſcopo recognoſci, & approbari poſſunt. Fagnan. *cit. cap. Cum ex eo num.* 6. Barboſ. *in Concil. Trid. loc. cit. num.* 9. & 10. & *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 97. *num.* 10. cum pluribus aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 27. & alii paſſim; Quamvis enim textus *in cit. cap. Cum ex eo*, dicat, *Niſi prius auctoritate Romani Pontificis ſint approbatæ*; Tamen id debet intelligi de noviter inventis Reliquiis alicujus nondum *Canonizati* nec *Beatificati*, uti cum aliis ſolide probat *ibid. a nu.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 27. 26. & alii.

55 Immo Reliquiæ a Papa jam approbatæ etiam ab Epiſcopo loci adhuc ſunt recognoſcendæ, non quidem ut denuo ab ipſo approbentur, ſed ſolum ut videat, an revera Romæ fuerint approbatæ, & an fraus aliqua ſubſit, antequam publicæ venerationi exponantur. Sixtus V. Conſtitut. 88. incip. *Dominus*, *Sacra*
56 *Congr. Rit.* 19. *Octobr.* 1691. Et hoc etiam pro Reliquiis exponendis in Eccleſiis Regularium, ut deciſum fuiſſe *in una Viterbien.* 26. *Junii* 1627. refert Sellius *in Select. Canonic. cap.* 3. *n.* 11. Barboſ. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *n.* 11.

57 Ad hoc autem ut Epiſcopus rite approbet alicujus jam *Canonizati*, aut *Beatificati* Reliquias noviter inventas Romæ nondum approbatas, neceſſe eſt, ut *adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati conſentanea judicaverit*, ut expreſſe ſtatuit Conc. Trid. *l. c.* & recte obſervant Barboſa *ib. n.* 13. & *cit. alleg.* 97. *n.* 17. cum pluribus ibi citatis, Sanch. *in decalog. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 43. *num.* 15. Azorius *par.* 1. *lib.* 9. *c.* 8. *q.* Reiff. *loc. cit. num.* 27. & alii paſſim. Et ſi aliquod circa id emerſerit grave dubium, nihil inconſulto Summo Pontifice novum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum eſt decernendum, textu expreſſo *in Conc. Trid. loc. cit. in fine*.

Epiſcopus approbare non poteſt in ordine 5
ad Cultum publicum Reliquias alicujus cum fama Sanctitatis defuncti, & nondum *Canonizati*, nec *Beatificati*: Hoc enim ſpectat ad Romanum Pontificem. *Communis*, textu expreſſo *in cit. cap. Cum ex eo* 2. *de Reliquiis, & Veneratione Sanctorum*, ibi: *Inventas de novo Reliquias nemo publice venerari præſumat, niſi prius auctoritate Romani Pontificis ſint approbatæ*. Nec obſtat textus Concilii Tridentini allat. *ſupra num.* 53. quia debet intelligi de ſolis noviter inventis Reliquiis jam *Canonizatorum*, vel *Beatificatorum*, & allatus textus *citat. cap. Cum ex eo* intelligendus eſt de noviter inventis, ſeu productis Reliquiis alicujus cum fama Sanctitatis defuncti, & nondum *Canonizati*, nec *Beatificati*, ut cum aliis recte docet Fagnan. *in cit. c. Cum ex eo a num.* 5. Barboſa *citat. allegat.* 97. *num.* 11. cum aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 28. & alii.

Cultu privato poſſunt coli Reliquiæ quæcumque, tam antiquæ, quam novæ, non ſo- 6
lum *Canonizatorum*, & *Beatificatorum*, ſed etiam cum fama Sanctitatis defunctorum, quamvis nemine recognitæ, & approbatæ fuerint. *Communis*, *arg. cit. cap. Cum ex eo*, ubi ſolum prohibetur publicus cultus, & Veneratio, adeoque a ſenſu contrario conceſſus intelligitur Cultus privatus, & Veneratio Servorum Dei nondum *Canonizatorum*, nec *Beatificatorum*.

Reliquiæ antiquæ habendæ ſunt in ea vene- 61
ratione, in qua hactenus fuerunt. *Sac. Congregat. Conc.* apud Bonacinam *in primum decalogi præceptum diſp.* 3. *q.* 1. *punct.* 4. *num.* 4. *verſ. Dixi*, Barboſam *cit. allegat.* 97. *num.* 11. & *in Summa Apoſtolic. dec. verb. Reliquiæ Sanctorum n.* 3.

Quoad Reliquias eſt attendendum noviſſi- 62
mum Edictum emanatum pro veneratione Reliquia-

liquiarum &c. Vide verb. *Agnus Dei*, ubi aſſertur ad litteram.

3 Reliquiæ non ſunt incenſandæ, niſi cum incenſantur Oblata. *Sacr. Congregat. Rit. in Lucana* 20. *April.* 1602. apud Barboſ. *in Summa loc. cit. num.* 10. & Sell. *in Select. Canonic. c.* 58. *n.* 3.

4 Corpora Sanctorum, & inſignes eorum Reliquiæ non poſſunt transferri de Civitate ad Civitatem, nec de Eccleſia ad Eccleſiam, inconſulta Sede Apoſtolica, Lambertin. *loc. cit. lib.* 4. *par.* 2. *cap.* 21. *a num.* 10. *ad* 19. ubi *ſub num.* 13. dicit, ſic reſpondiſſe *Sac. Congreg. Conc. tom. 6. memorabilium pag.* 733. in Archiv. ibi enim ſic legitur: *An qui tranſtulerunt Corpus Sanctæ Chriſtinæ Virginis, & Martyris, inciderint in pœnam Excommunicationis; Sanctiſſimus Dominus Noſter reſpondit, transferentes non eſſe excommunicatos, ſed tamen obtinuit hodie ex Stylo talem translationem non eſſe faciendam, inconſulta Sede Apoſtolica.* Et infra *a num.* 14. refert exempla variarum ſimilium Translationum factarum ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, & ſignanter Translationis Oſſium, & Reliquiarum Sancti Thomæ Aquinatis, Translationis Capitis Beatæ Nymphæ Virginis, & Martyris, & Translationis Capitis S. Guillelmi Ducis Aquitaniæ, Translationis Brachii S. Conradi Placentini, Tranſlationem Brachii Sancti Bernardi.

65 Item transferri non poſſunt de loco ad locum Corpora, neque Reliquiæ Beatorum nondum Canonizatorum, nec fieri poteſt mutatio Capſæ, in qua eorum Oſſa recondita ſunt, niſi accedente Summi Pontificis, aut Sac. Congregationis Rituum auctoritate; d. Lambert. *loc. cit. c.* 21. *a n.* 6. *ad* 9. ubi refert varia exempla ſimilium Translationum factarum ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, & ſignanter Translationis Beati, nunc Sancti Laurentii Juſtiniani, Translationis Beati, nunc Sancti Joannis a Cruce, Translationis Beati Ferdinandi III. Regis Caſtellæ & Legionis.

66 Item ſine licentia Papæ, aut Sacræ Congregationis Rituum transferri non poſſunt de loco ad locum Corpora Servorum Dei nondum Beatificatorum, nec Canonizatorum, in quorum Beatificationis, & Canonizationis Cauſis Sedes Apoſtolica jam manum appoſuit. Idem Lambertinus *loc. citat. cap.* 21. *a num.* 1. *ad* 5. ubi refert varia exempla ſimilium Translationum factarum ex conceſſione Sedis Apoſtolicæ, & ſignanter Translationis Corporis Venerabilis Servæ Dei, nunc Beatæ Hyacintæ de Mareſcotti, Translationis Servi Dei, nunc Sancti, Joannis Franciſci Regis, Translationis Servi Dei, nunc Sancti Camilli de Lellis, translationis Servi Dei Carolis a Seria.

Translatio autem Corporum Servorum Dei nondum Canonizatorum, nec Beatificatorum, in quorum Cauſis non fuit adhuc ſignata *Commiſſio*, ſeu Sedes Apoſtolica nondum manum appoſuit, poteſt fieri de licentia Epiſcopi, ſeu Ordinarii. Idem Lambertin. *loc. cit. nu.* 4. & alii paſſim. 67

Reliquiæ Sanctorum vendi non poſſunt. *Communis*, per text. *in cit. cap. Cum ex eo* 2. *de Reliquiis, & veneratione Sanctorum, & l. Nemo* 3. *Cod. de Sacroſanctis Eccleſ.* Res enim Sacræ, quales ſunt Reliquiæ, non ſunt in dominio alicujus, nec pretii æſtimationem recipiunt, *l. Sacra* 9. *in fine, ff. de rerum diviſione*. Et quod Reliquiæ nullius ſint in bonis, expreſſe decrevit *Sac. Congregat. Rit. in Senogallien. Montis Bodii* 23. *Jun.* 1610. apud Barboſ. *in Summa loc. cit. num.* 5. & Sellium *loc. citat. cap.* 58. *num.* 3. adeoque vendi non poſſunt; Tum quia Spiritualia, & ſpiritualibus annexa vendi non poſſunt ſine labe Simoniæ, *cap. Querelam* 15. *de Simonia. cap. De Jure* 16. *de Jurepatronat.* Gloſſa communiter recepta *in cap. Cum ex eo, verb. Venales*, adeoque &c. 68

Furtiva ſubtractio SS. Corporum, vel Reliquiarum etiam devotionis cauſa facta, eſt peccatum Sacrilegii, niſi eſſent in locis infidelium condita. Reliquiæ enim ſunt Res Sacræ. Sic Turrecremata *in c. Corpora Sanctorum* 37. *de conſecrat. diſt.* 1. *in reſponſ. ad* 3. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 45. *num.* 12. *in fine*, Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 33. Ferrand. *Diſquiſit. Reliq. lib. lib.* 1. *cap.* 8. *art.* 2. Lambert. *loc. cit. lib.* 4. *par.* 2. *cap.* 25. *num.* 21. per text. *in cap. Quiſquis* 17. *q.* 4. 69

Reliquiæ in Altari pro ejus conſecratione locandæ debent eſſe Sanctorum ab Eccleſia approbatorum. *Sac. Congr. Epiſc. & Regul.* 13. *Septemb.* 1593. apud Gavant. *in Manual. Epiſc. verb. Altare n.* 12. Barboſ. *in Summa loc. cit. n.* 4. 70

Corpora Sanctorum nondum Canonizatorum non poſſunt poni ſub Altari. *S. C. Epiſc. & Regul.* 10. *Jun.* 1586. apud Gavant. *loc. cit. verb. Reliquiæ Sanctorum n.* 12. 71

Quando exponuntur Reliquiæ, ultra lampadem, debent continuo ardere in Altari duo lumina, alias non exponantur. *S. Rit. Cong.* 22. *Joan.* 1701. 72

Reliquia Sancti, ad hoc ut de eo poſſit ce- 73

lebrari Officium, debet eſſe inſignis, ſcilicet Caput, Brachium, Crus, vel ea pars Corporis, in qua paſſus eſt Martyr; dummodo ſit integra, & non parva, & ſit ex Sanctis approbatis, & poſitis in Martyrologio, & tunc celebratur Officium ſub ritu duplicis Minoris, & recitatur Symbolum in Miſſa. *Sac. Rit. Congr.* 8. *Apr.* 1628.

74 Officium de Reliquia inſigni celebrandum eſt ſolum in Eccleſia, ubi eſt Reliquia; Et ſi talis Eccleſia ſit Cathedralis; non propterea aliæ Eccleſiæ debent ſe in hoc conformare cum illa. *Sac. Rit. Congregat. in Calaguritana* 1. *Septemb.* 1611. *& in Conchen.* 12. *Martii* 1619.

75 Si vero Reliquia non ſit inſignis, non licet, nec eſt alterandum Officium, ſed recitandum, prout in Breviario Romano. *Sac. Rit. Cong. in Viterbien.* 1. *Sept.* 1612.

76 De Sancto, cujus habetur Corpus vel inſignis Reliquia, non poteſt fieri Officium, niſi conſtet de identitate, & niſi reperiatur in Martyrologio Romano: Reliquiæ vero a locorum Ordinariis approbatæ poſſunt exponi ad Fidelium venerationem. *Sac. Rit. Congr.* 19. *Octob.* 1691.

77 Feſtum, quod in aliqua Eccleſia celebratur ratione Corporis, vel inſignis Reliquiæ, non habet Octavam, niſi ſpecialiter concedatur a Sede Apoſtolica. *Sacr. Rit. Congr.* 12. *Aug.* 1613.

78 Qui recitat Officium de Sancto, de quo habet inſignem Reliquiam in propria Eccleſia, ſi celebret eo die in alia Eccleſia, debet omittere *Credo*. *Sac. Rit. Congregat.* 2. *Decemb.* 1684.

79 In illis Eccleſiis, in quibus Officium, & Miſſa de Beatis recitari, & reſpective celebrari poſſunt, licet eorum Reliquias exponere, Imagines, vel Simulacra ſuper Altari collocare, ac votivas Tabellas ibidem appendere. *S. Rit. Cong.* 17. *Apr.* 1660.

80 In Miſſis de Beatis non debet dici *Credo*, niſi adſit Reliquia. *Sacra Rit. Congregat.* 22. *Jul.* 1664.

81 Reliquiam deferre in Proceſſionibus pertinet ad Priorem Conventus, unde Reliquia ſumitur, ſed Regulares non parati debent in proceſſione cedere digniorem locum Clero Sæculari. *Sac. Rit. Congr. Rit. in Senogall. Montis Bodii* 25. *Sept.* 1605. *&* 19. *Apr.* 1608. *&* 23. *Januar.* 1610.

82 Reliquiæ non in Monaſteriis Monialium, ſed in exterioribus Eccleſiis aſſervari debent. *Sacr. Congr. Epiſc. & Regul. in Faventina* 7. *Mart.* 1617.

Reliquiarum Sanctorum Patronorum Civitatis Clavis una concedi poteſt Magiſtratui Sæculari ejuſdem Civitatis. *Sacr. Congr. Rit.* 8. *Maii* 1604. apud Barboſ. *in Summa loc. cit. num.* 9. Et *S. Congr. Epiſcop. in Civitatis Caſtellane* 6. *Apr.* 1696. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *n.* 39. ubi etiam de aliis Laicis.

Reliquia modica jam facta alienabilis, alicui Eccleſiæ, vel Oratorio donari poteſt. *Sac. Rit. Congr. in Aſten.* 8. *Jul.* 1602. Alias enim non poſſet alienari ſine beneplacito Sedis Apoſtolicæ, Barboſa, *loc. cit. num.* 6. *&* 7. cum Marco Antonio Genuenſi, Maranta, & Ricciul. ibi citatis.

Reliquias falſas exponere ad venerationem eſt peccatum Superſtitionis. La Croix cum Buſembaum *lib.* 3. *par.* 1. *n.* 8. *verſ. Superſtitionem*, & alii paſſim.

Reliquiæ, & Oſſa Sanctorum radi non poſſunt, ut raſura detur cum potu infirmis, *Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular.* 17. *Decemb.* 1691. apud Gavant. *loc. cit. num.* 33. Immo Reliquiæ Sanctorum (præſertim inſignes) neque portari poſſunt ad Ægrotos. Concil. Provincial. Mediolanen. V. apud Gavant. *loc. cit. num.* 33.

In Altari, in quo eſt expoſitum SS. Sacramentum, non poſſunt exponi Reliquiæ Sanctorum. Sic in Inſtructione edita de mandato Clementis XI. *die* 20. *Jan.* 1725. §. 2. ibi: *Sopra l' Altare non vi ſi ponghino Reliquie de' Santi, o ſtatue de' medeſimi*. Vide verb. *Eucharistia ſub n.* 64.

In Tabernaculo, ubi aſſervatur SS. Sacramentum, non ſunt retinendæ Reliquiæ, nec Vaſa Sacrorum Oleorum, nec aliud: *Sacr. Cong. Rit.* 22. *Febr.* 1593.

Ad evitandas diſſenſiones, & contentiones inter aliqua totius Ordinis Fratrum Minorum membra circa ſolemnitates, picturas, & inſcriptiones Religioſorum, noviter Beatificatorum, & Canonizatorum, in Capitulo Generali Victoriæ celebrato die 23. Maii 1694. ſub titulo *Pro utraque Familia a n.* 41. *ad* 46. provide fuit ſtatutum ut infra.

„ Non ſine juſto animi angore perpendit
„ Diffinitiorum Generale, quanta in pluribus Provinciis evenerint ſcandala poſt novam aliquam Canonizationem ſervi Dei,
„ qua Altiſſimus Ordinem noſtrum dignatus
„ eſt decorare, cujus occaſione elapſis annis,
„ vel ratione ſolemnizandi Canonizationis feſtum, vel vitam Sancti imprimendi, vel
„ ejus imaginem, ſive ſculptam, ſive pictam
„ cum aliqua intitulatione, inſcriptione, nar-

„ rativa,

,, rativa, aut rethorica, compoſitione vulgan-
,, di, vel de eo prædicandi, vel Canonizatio-
,, nis Proceſſionem faciendi, vel aliud quid-
,, piam in ea ſolemnitate peragendi, lites,
,, & diſſenſiones inter aliqua totius corporis
,, Obſervantiæ membra in variis Provinciis
,, exortæ, Fratrum turbationes, publica jur-
,, gia, mendacia utrinque forte vulgata, li-
,, bri & ſcripturæ a temerariis Auctoribus,
,, tam proprio, quam alieno nomine, abſque
,, legitima licentia impreſſi, plus damni,
,, quam ædificationis apud Chriſtifideles conci-
,, liavere.

1 ,, Volens itaque Diffinitorium Generale ta-
,, libus in poſterum diſſonantiis, ſecundum
,, Deum providere, conſulto, & mature de-
,, cernit, quod ſi ſervus Dei, de quo agatur
,, cauſa Beatificationis, vel Canonizationis
,, apud S. Sedem, aut qui a Summo Pontifi-
,, fice fuerit Beatificatus, vel Canonizatus, ſit
,, ex obſervantia, & mortuus ſit filius alicu-
,, jus Provinciæ, vel Cuſtodiæ Obſervantiæ
,, tam in actis cauſæ, quam in picturis, ſcul-
,, pturis, laminis, libris, ſcripturis, elogiis,
,, & foliis, ac locis quibuſcumque, exprima-
,, tur quod ex Reformatis Ultramontanæ Fa-
,, miliæ explicetur, quod eſt ſtrictioris Ob-
,, ſervantiæ, vel Minorum Obſervantium Re-
,, formatorum. Sin autem fuerit ex Diſcal-
,, ceatis, vel Recollectis Provinciis hujus Ciſ-
,, montanæ Familiæ, dicatur Ordinis Minorum
,, Obſervantium Diſcalceatorum, vel Recolle-
,, ctorum, quod etiam addatur, ſi dicatur ſtri-
,, ctioris Obſervantiæ, ita ut nunquam parti-
,, cularis ſtatus, in quo mortuus eſt Sanctus,
,, ſive ſit Obſervantiæ, ſive Reformatorum,
,, ſive Diſcalceatorum, ſive Recollectorum ta-
,, ceatur, aut ſtatus cum ſtatu confundatur.

92 ,, Solemnitas feſti Beatificationis, ac Cano-
,, nizationis Servi Dei ad totum corpus Ob-
,, ſervantiæ pertinentis, & proceſſio in ea fie-
,, ri conſueta, prius fiat a Conventus illius
,, membris, cujus ſervus Dei, dum viveret
,, portio fuerat, videlicet Reformatorum, ſi
,, mortuus eſt Reformatus; Obſervantium, ſi
,, Obſervans, Diſcalceatorum, aut Recollecto-
,, rum, ſi Diſcalceatus, vel Recollectus, in
,, Cœlum migraverit. Et ſi plures fuerint ejuſ-
,, dem membri Conventus, prius fiat a prin-
,, cipaliori, deinde liberum ſit ceteris etiam
,, alterius membri, etiam eodem tempore cum
,, aliis Conventibus (non tamen cum princi-
,, paliori prædicto membro, ad quod Sanctus
,, immediate pertinet) eam celebrare ſolem-
,, nitatem.

,, Ad Proceſſionem autem quæ a principa- 93
,, liori prædicto Conventu fiet, aliorum Con-
,, ventuum Communitates concurrere tenean-
,, tur, & ſub privatione officii, vociſque acti-
,, væ, & paſſivæ per triennium, Prælati cum
,, ſuis familiis omnino conveniant.

,, Si vero in loco non extiterit Conventus 94
,, immediatioris Inſtituti illius novi Sancti,
,, ſolemnitas, & Proceſſio, cui omnes alii in
,, loco, vel Civitate coexiſtentes Conventus
,, intereſſe, ſub iiſdem pœnis teneantur, fiat
,, primo in Conventu Ordinis antiquioris, ex
,, quocumque membro Obſervantiæ ſit, dum-
,, modo in omnibus Imaginibus, libris, &
,, foliis exprimatur cujus membri de corpore
,, Obſervantiæ Sanctus ille, vel Beatus in ſua
,, pretioſa morte filius fuerit.

Quæ omnia pro illorum majori firmitate, 95
& perpetua obſervantia, ut refert Urſaya *tom.* 1. *par.* 2. *diſcept.* 20. *num.* 79. fuerunt ſpecifice confirmata a Sacr. Rit. Congregatione ſequenti Decreto: *Sacra Rituum Congregatio ſuprascriptum ſtatutum benigne confirmavit, & contra ejuſdem transgreſſores ſub pœna privationis vocis activæ, & paſſivæ procedi poſſe decrevit.*

Die 9. Decemb. 1713.

G. Card. Carpinetus Præfectus.
N. M. Tedeſchi Epiſcopus Liparitanus
S. Rit. Cong. Pro-ſecr.

Alia ad rem. Vide verb. *Imago*, verb. *Mi-* 96
raculum, verb. *Sanctitas*, *Sancti*, & inter *Decreta* Sacr. Congregat. decretum ſub *nu-*
mer. 598. ubi decernitur, quod Reliquiæ San- 97
ctorum, quæ deferuntur in Proceſſionibus per Civitates, & oppida, non debeat deferri ſub Baldachino.

Addendum eſt ſequens Decretum quoad cul- 98
tum Coronæ ferreæ, quæ in Collegiata Eccleſia S. Joannis Baptiſtæ Mediolanen. Diœceſis aſſervatur.

,, Cum Modoetiæ in Eccleſia Collegiata S.
,, Joannis Baptiſtæ ab antiquiſſimo tempore
,, inter cæteras Sanctorum Reliquias Corona
,, Ferrea, uno ex Clavis Domini Noſtri Je-
,, ſu Chriſti, ut pie creditur in laminam, ſi-
,, ve circulum compacto exornata aſſervare-
,, tur: Cumque Anno 1687. D. Tancredinus
,, Viſitator cultum eidem Coronæ antea præ-
,, ſtitum, quouſque a clar. mem. D. Card.
,, Vicecomite tunc Mediolanen. Archiepiſco-
,, po, aliter decerneretur, Decreto ſuſpende-
,, rit: idem vero Cardinalis Archiepiſcopus
,, rei gravitate perpenſa anno 1688. recurſum

„ ad Apoſtolicam Sedem habendum eſſe, ab
„ eaque deciſionem expoſtulandam edixerit;
„ Modoetienſes vero actis nonnullis in Curia
„ Archiepiſcopali tunc peractis uſque modo ſi-
„ luerint, ac ſolummodo tribus ab hinc an-
„ nis Sacr. Rituum Congregationi pro præ-
„ dicta Deciſione ſupplicaverint: Hinc audito
„ prius R. P. D. Calcho Epiſcopo Lucano,
„ tunc Vicario Capitulari Mediolanen. deinde
„ vero Eminentiſſimo, & Reverendiſſimo D.
„ Cardinali Odeſcalco moderno Archiepiſcopo
„ Mediolani, ac poſtremo, tam in voce,
„ quam in ſcriptis R. P. D. Proſpero de Lam-
„ bertinis Fidei Promotore, Eminentiſſimus,
„ & Reverendiſſimus D. Cardinalis Ptolomæus
„ infraſcripta dubia declaranda propoſuit, vi-
„ delicet.

„ Primum. An Capitulo Collegiatæ S. Joan-
„ nis Baptiſtæ Modoetiæ liceat Coronam Fer-
„ ream, de qua agitur, retinere intus Cru-
„ cem, in qua fuit repoſita inſimul cum aliis
„ reliquiis, & publicæ Venerationi exponere?
„ & quatenus negative,

„ Secundum. An ſaltem eidem Capitulo
„ liceat dictam Coronam Ferream exponere
„ in altari Majori, & proceſſionaliter deferre,
„ prout olim practicabatur, in caſu &c.

„ Et ſacra eadem Congregatio re mature
„ diſcuſſa, viſiſque eorum juribus, reſponden-
„ dum cenſuit.

„ Ad primum *Affirmative*.

„ Ad ſecundum proviſum in primo, & ita
„ declaravit Die ſeptimo Aug. 1717.

„ Et facta deinde per me Secretarium de
„ prædictis Sanctiſſimo D. N. relatione, San-
„ ctitas ſua benigne annuit. Die 10. ejuſdem
„ menſis, & anni 1717.

99 Nomina Sanctorum ſepulcris impreſſa, pro-
pria cenſeri debent. Benedict. XIV. in Ap-
100 pendice Conſt. incip. *Soror Imelda* §. 7. No-
mina quædam appellativa, *Juſti*, videlicet,
Candidi, *Victoris*, & ſimilium, Sanctis ſine
proprio nomine repertis, ignotis, ſive bapti-
zatis, quorum corpora a Catacumbis, ſeu
Cœmeteriis extrahuntur, recte imponuntur.
Idem. *ibid.* §. 3.

VESTIS.

1 Femina non poteſt uti veſte virili, nec vir
veſte feminea, & hoc ſi fiat ſine prava
intentione, periculo ſcandali, & libidinis, erit
tantum peccatum veniale; alias mortale. Vi.
de verb. *Habitus n.* 50.

Seculares utentes veſtibus Religioſis ignomi- 2
nioſe in ludis, vel in laſciviis, peccant mor-
taliter, & incurrunt graves pœnas, & poſſunt
puniri per Judices Sæculares. Vide d. verb.
Habitus nu. 47. Unde Concilium Mediolanenſe 3
2. *part.* 2. *tit. de Clericorum veſtitu* expreſſe
ſtatuit, quod induentes veſtes Religioſorum
ad Maſcheras gravi pœna puniantur, & etiam
illi, qui eas commodant. Et Urſaya *Inſt.* 4
Crim. lib. 2. *n.* 112. cum aliis ibi citatis ob-
ſervat, quod verbum *Maſchera* derivat a di-
ctione *Maſcha*, quæ apud Longobardos ſigni-
ficat Lemures, & Lamias, exinde infe-
rendo ſolum nomen Maſcheræ horridum, &
perniciosum eſſe.

Hinc locorum Ordinarii, aliique Prælati 5
Regulares non debent dare licentiam, nec per-
mittere, quod Moniales tempore Bacchana-
lium, recreationis gratia, proprias Religioſas
veſtes dimittant, & aſſumant alienas Maſche-
ras, *Sac. Congreg. Epiſc. & Regul. in Ferra-
rien.* 27. *April.* 1664.

Veſtes Sacræ non poſſunt amplius converti 6
in uſus profanos, quia ſemel Deo dicatum
non eſt ad uſus humanos ulterius transferen-
dum, textu expreſſo *in cap. Semel* 51. *de Re-
gul. Juris in* 6. & concordat *cap. Quæ ſemel*
4. *cap.* 19. *qu.* 3. Nec ad alios uſus, quam 7
quibus dedicatæ ſunt, transferri debent, *cap.
Veſtimenta* 42. & *cap. Ad nuptiarum* 43. *de
conſecrat. diſt.* 1.

Veſtes Sacræ, cum fuerint vetuſtate con- 8
ſumtæ, incendio dandæ ſunt, & Cineres in
Baptiſterio, vel alio loco abdito, & honeſto
condi debent, *cap. Altaris palla* 37. *de conſe-
crat. diſt.* 1.

Clerici quibus veſtibus uti debeant? Vide 9
verb. *Clericus art.* 1. *a n.* 13. *uſque in finem*.

Veſtis Clericorum uſque ad annum 500. nul- 10
latenus diſtincta erat a veſtibus Laicorum. Ur-
ſaya *in Miſcellaneo* 2. *litt. V. n.* 24. ex Thomaſ-
ſino *de veteri, & nova Eccleſiæ diſciplina*.

Quæ ſint veſtes neceſſariæ pro celebratione 11
Miſſæ? Vide verb. *Miſſa art.* 10.

Quis poſſit illas benedicere? Vide verb. 12
Benedictio art. 1. *a nu.* 17. *ad* & Verb. *Vaſa Sa-
cra n.* 2. & 3.

Illicitum eſt uti veſtibus infidelium, quæ 13
alium uſum non habent, quam quod ſint ſi-
gna falſæ Religionis, ſeu falſi Cultus. At ve-
ro licitum eſt uti infidelium veſtibus, quæ
alium aliquem uſum habent, quam profiten-
dæ falſæ Religionis, aut falſi Cultus, præſer-
tim

rum ſi ſubſit juſta cauſa, v. g. ad evitandum aliquod grave periculum, ad eludendos hoſtes, ad obtinendam victoriam, vel propter defectum alterius veſtimenti, & hujuſmodi (*). *Communis*, cum S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 169. *art.* 2. *ad* 3. ubi ſic expreſſe dicit: *Poteſt tamen quandoque hoc fieri ſine peccato propter aliquam neceſſitatem, vel cauſa ſe occultandi ab hoſtibus, vel propter defectum alterius veſtimenti, vel propter aliquid aliud hujuſmodi*. Et ad id faciunt duo ſequentes verſiculi relati a Gloſſa *in cap. Clericus* 5. *de vita, & honeſtate Cleric. verb. Relaxaverint*, ibi:

Tutius ut peterem Laici ſub imagine Romam,
Fas fuit, ut ſinerem luxuriare comam.

14 Aſſeruntur alii notabiles verſiculi quoad veſtem, relati ex aliis ab Urſaya *in Miſcellaneo* 2. *lit. V. n.* 26. ibi.

Vir bene veſtitus pro veſtibus eſſe peritus
Creditur a mille, quamvis idiota ſit ille.
Si careas veſte, nec ſis veſtitus honeſte,
Nullius es laudis, quamvis ſcias omne quod audis.

15 Quidam Theologus, qui prius humiliter indutus, male fuerat receptus in ſuo Monaſterio, rediens deinde cum pretioſa Cappa, ſplendide receptus, & honorifice tractatus fuit, qui poſtea in Capitulo multas gratias egit Cappæ ſuæ. Fagnan. *in c. Epiſcopalia n.* 32. *de privileg.* Urſaya *Miſcellan.* 2. *lit.* C. *n.* 33.

16 Alia ad rem. Vide verb. *Benedictio*, verb. *Clericus*, verb. *Habitus*, verb. *Fœmina*, verb. *Miſſa*, & verb. *Paramenta*.

Aſſertur noviſſimum Edictum, quo ſub certis pœnis præcipitur Cadavera Eccleſiaſticorum in funeralibus Officiis exponi induta Sacris veſtibus eorum Ordini congruentibus, & cadavera quorumcumque etiam Nobilium, & Magnatum deferri ad Eccleſiam cum feretro præcedente Cruce; non autem cum rhedis aliiſve vehiculis. 17

Gaſpero per la Miſericordia di Dio Veſcovo di Sabina della S. R. C. Card. di Carpegna, della Santità di noſtro Signore Vicario generale ec.

Avendo la Santità di noſtro Signore ſotto li 9. del proſſimo paſſato meſe fatto alcune proviſioni circa le Proceſſioni de' Funerali, e l'eſpoſizioni di Cadaveri nelle Chieſe, quali di nuovo conferma, e volendo, che in tutta la Funzione delli detti Funerali, ed Eſequie ſi oſſervi puntualmente il Rito di queſta Santa Romana Chieſa, ordina a tutti i R. R. Parrochi, Superiori delle Chieſe Secolari, e Regolari, ed in qualſivoglia modo privilegiati, Sagreſtani, ad altri a chi ſpetta, di non permettere, che li Cadaveri degli Eccleſiaſtici Secolari, particolarmente de' Sacerdoti come anche de' Diaconi, e Suddiaconi ſi traſportino dalle proprie Caſe alle Chieſe, ovvero in queſte ſi eſponghino veſtiti di qualunque altro abito ſia di compagnie, o Religioni, ma con le veſti Sacre ſecondo il loro Ordine in conformità della diſpoſizione del Rituale Romano *tit. de Exequiis* ſotto pena alli ſuddetti della perdita di tutti gli emolumenti funerali, ed altre a noſtro arbitrio.

Di

Nota Rom. Theologi.

(*) Veſtes infidelium, aut nationales ſunt, vel Religionis diſtinctivæ, vel denique falſæ Religionis proteſtativæ. Nulli dubium, quin primi generis veſtes adhiberi queant, ſemota quacumque culpa, quemadmodum inconcuſſum eſt apud Theologos omnes, ſi unum vel alterum excipias, numquam licere uti veſtibus tertii generis, cum in ſe falſæ Religionis profeſſionem includant. Moveri dumtaxat poſſet controverſia de veſtibus ad ſecundum genus ſpectantibus. Diſceptarunt olim Theologi, uti videre licet apud Cardinalem de Lugo in *Tractatu de Fide, quæſt.* 14. *ſect.* 5. Etenim hodie extra controverſiæ aleam eſt poſitum, illicitum prorſus eſſe talibus veſtibus uti, quacumque ex cauſa, niſi forte in Theatris, aliiſque ſpectaculis.

Ita concludit Bened. XIV. *De Syn. Diæc.* L. XIII. Cap. 20. *num.* 25. *Si quod adſit*, inquit, *indumenti genus, quod ex forma, uſu, aliiſve adhærentibus circumſtantiis, habeatur veluti teſſera, ſive nota, quæ Religionem a Religione ſecernat, numquam eo uti licebit*. Ratio intrinſeca eſt, quia hæc important ſimulationem Religionis, quæ mendacium includit. Mendacium porro ſemper eſt malum, nec unquam cohoneſtari poteſt, & a fortiori cum de Fide agitur. Hac doctrina corrigenda eſt Ferraris ſententia ſub hoc numero explicata, ubi perperam adducitur S. Thomæ patrocinium, qui in loco citato loquitur de veſtibus mulierum.

Di più ordina la Santità ſua, che nel traſportare dalle Caſe alle Chieſe li Cadaveri di tutte le perſone di qualſivoglia ſtato, grado, e condizione, anche titolate, o ſia di giorno, o di notte con la dovuta licenza, ſi oſſervi parimente la diſpoſizione del detto Rituale Romano *nel tit. ſuddetto* §. *Conſtituto tempore*: che ſi portino proceſſionalmente con la Croce avanti *Parocho præcedente feretrum cum luminibus*, e però proibiſce di traſportarli in qualſivoglia altra maniera, particolarmente dentro li Cocchj, o Carrozze, ſotto pena alli Eredi in caſo di contravenzione di Scudi 500. da applicarſi in opere pie, ed al Parroco, ſe ciò permetterà, della perdita delli emolumenti, che ſe li devono, ed altre a noſtro arbitrio. Dato queſto dì 4. Febbraro 1705.

18 Catechumeni non ante, ſed poſt Baptiſmum veſte candida ſunt induendi, *c. Poſt Baptiſmum* 91. *& c. Accepiſti* 92. *diſt.* 4. *de Conſecr.* Et ſic expreſſe ſtatuit Bened. XIII. in Conc. Rom. tit. 26. *de Baptiſmo c.* 2.

19 Veſtis talaris uſus an, quibus, & ſub qua pœna præcipi valeat ab Epiſcopis? Quamvis enim Sacrum Concil. Tridentinum *ſeſſ.* 14. *cap.* 6. *de Reformat.* verbis expreſſis non injunxerit Eccleſiaſticis perſonis uſum veſtis talaris, ſed ſolum juſſerit deferri habitum *eorum Ordini & Dignitati congruentem*, *& juxta Epiſcopi ordinationem ac Mandatum*: Nihilominus *Sacr. Congreg. Concil.* rata ſemper habere conſuevit Epiſcoporum Decreta de uſu Veſtis talaris; Et præſertim *in Hortana* 8. *Julii* 1699. ubi propoſito dubio, *An Edictum, ſeu præceptum Epiſcopi ſuſtineatur?* Reſcriptum fuit, *Secretario*, *Ad mentem*, *quæ ſic explicata fuit*; *ſuſtineri Edictum*, *Sacerdotes teneri ſemper incedere in habitu talari*, *& Clericos maxime in functionibus Eccleſiaſticis*; *& quoad pœnas Epiſcopus moderate procedat*, ut in *lib.* 40. *Decretor.* pag. 435. Rurſus in *Oſtunen. Synodi* 6. *Jul.* 1697. *ad VII. dub.* Reſpondit, *ſervandum eſſe Decretum proxime relatum in Hortana*, ut in *lib.* 47. *Decret. poſt pag.* 294. Sic quoque in *Melevitana Synodi* 4. *Junii* 1707. *ad XXVII. dub.* prodiit Reſcriptum, *Conſtitutionem Synodalem ſuſtineri cum licentia tamen gratis danda*, ut in lib. 57. *Decretal. pag.* 205. Itidemque in *Ruben*. *Habitus talaris*, dubium hoc, *An Edictum ſuper delatione habitus talaris in Eccleſiis, illarumque ingreſſu, & egreſſu ſuſtineatur?* Ita reſolutum fuit; *ſuſtineri moderatis pœnis arbitrio Eminentiſſimi Præfecti*, qui ſic declaravit; *Nos ad mentem ejuſdem Sacræ Congregat. Nobis expreſſam*, *declaramus a ſummo prædicto Edicto Epiſcopi delendas eſſe contra inobedientes*, *videlicet quoad Sacerdotes pœnam ſuſpenſionis ipſo facto incurrendæ*; *Quoad Clericos*, *pœnam quod non poſſent promoveri ad Ordines Sacros*, *nec admitti ad Beneficia*, *quamvis de jurepatronatus*; *& quoad Sacriſtas*, *pœnam ſuſpenſionis*; *& reſpective quoad Clericos*, *pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ*. *Et loco prædictarum pœnarum mulctandos eſſe in quinque libris ceræ albæ laboratæ*, *& in ſubſidium ſuſpenſionis*, *& interdicti*, *ferendæ ſententiæ reſpective*; ut in *lib.* 58. *Decret. pag.* 288. Recentius vero in *Sorana Edicti* 20. *Maii* 1719. reſcriptum fuit, *Servandum eſſe Edictum* ut in *lib.* 69. *Decret. pag.* 291. Et denique *in Marſicen.* cum Epiſcopus ſimile promulgaſſet Edictum; ſed dum Clerici ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem eſſent promovendi, exigeret ab eis juejurandum de Edicto obſervando. *Sacra Congregat. die* 15. *Decembr.* 1631. Reſcripſit: *Servetur Edictum Epiſcopi*, *ſed non exigatur præſtatio Juramenti*. Et in *Salernitana Edictorum* 27. *Septembris* 1732. *ad* 3. *dub. An Dignitates*, *& Canonici Cathedralis cogi poſſint ad incedendum in habitu talari uſque ad occaſum ſolis excepta tamen occaſione eundi ad loca ruralia*; *& quatenus affirmative?* Reſpondit: *Affirmative*. Et conſimiliter reſpondit *Sacra Congregat. Epiſcopor. & Regular. die* 1. *Octob.* 1728. *in Monopolitana* approbando hujuſmodi Edictum ab Epiſcopo latum. Sic expreſſe apud *Tomum quintum Theſauri Reſolutionum Sacræ Congregation. Concilii in Salernitana Edictorum*.

Et apud Urſayam *tom.* 5. *part.* 2. *diſſertat.* 18. *num.* 68. habetur hæc celebris reſolutio *Sacr. Congreg. Epiſcop. & Regular. in Callien. Synodi* 20. *Januar.* 1720. in qua multa fuerunt reſoluta dubia; & ad rem dicta die 20. Januarii 1720. fuit Epiſcopo Callienſi ſcripta Epiſtola vulgari idiomate inter alia continens, ut ſequitur. *Che precetti a tutti gli Eccleſiaſtici di dover veſtire con abiti lunghi ſino a' piedi*, *quando celebrano la Santa Meſſa*; *o intervengono nelle Sagre funzioni ſolamente*, *tanto di eſtate*, *come d' inverno*, *ſotto pena di ſei giorni di carcere formale per ciaſcheduna volta*, *che ſi contravenga*, *e quando vi foſſero recidivi*, *poſſa eſtendere detta pena anche ſino a dieci giorni*; *Tollerando però che quando non intervenga a dette Funzioni Eccleſiaſtiche*, *poſſano uſare Abiti più corti*, *purchè ſieno decenti e modeſti*, *e che proibiſca a' Chierici poter uſare Abiti ſecolareſchi*, *con Manicone*, *e Saccoccie alla moda*

ſotto

*fatto pena di due libre di cera bianca lavorata
per ciaſcheduna volta.*
21 Affertur lepida obſervatio de veſte talari,
ratione cujus multi ſine Abbatia paſſim vo-
cantur Abbates, teſte Lubin. *de Abbat. Ital.
in Monit. ad Lectorem*, §. *de Abbatum nume-
ro*, ſequentibus verbis, *His vero noviſſimis
temporibus, tum curialium vanitate, tum adu-
latione amicorum, & plebis ignorantia infini-
tus evaſit, ut ſtabemus, ſic Abbatum numerus,
adeout bono talari veſte indutus, ab omnibus
Abbas æſtimetur, & appelletur, qui fatuorum
more ſibi blandiens, de vano titulo gloriatur,
& ex ſolius familiæ nomine nova, ſed chime-
rica creditur Abbatia*. Indeque in Urbe lepi-
de diſtinguuntur Abbates in duas ſpecies, quo-
rum una creatur a Dataria, alia vero a Sar-
toribus, qui eo ipſo, quod alicui habitum
Eccleſiaſticum faciunt, dicuntur ei dare titu-
lum, ſe faciendi vocare Abbatem: Quapro-
pter S. M. Innocentius XI. cuidam nobili Ro-
mano petenti Eccleſiaſticum Beneficium, eo
prætextu, ut poſſet denominari Abbas, ſerio
reſpondit, non eſſe opus ad dictum effectum
obtinere aliquod Beneficium, ex quo ſatis
erit, habitum deferre Eccleſiaſticum; Sic ex-
preſſe refert, & ſequitur Urſaya *lib. 3. Inſtit.
Crim. tit. 4. num. 5. & 6.* improbans cum
aliis, quod jam omnes Presbyteri ratione ſo-
lius veſtis vocentur Abbates.
22 Sacræ veſtes cujuſque dignitatis, ſeu Ordi-
nis geſtandæ ſunt a Clericis Synodo intereſ-
ſentibus, ut ex antiquis Synodorum Conſtitu-
tionibus & more moderno erudite tradit Be-
nedictus XIV. *De Synodo Diœceſana lib. 3.*
23 *cap.* 11. *num.* 1. 2. & 3. Et in primis Epiſco-
pus in Congregationibus anteſynodalibus in
ædibus Epiſcopalibus fieri ſolitis præſidet in-
dutus habitu Prælatitio, Rocchetto ſcilicet,
& Mozzetta; Cum ad Eccleſiam accedit Sy-
nodum incepturus, aut proſecuturus incedit
indutus Cappa; priuſquam preces recitet,
quæ cujuſque ſeſſionis initio dicendæ ſunt,
præter ſuperpelliceum, amictum, & ſtolam,
induit Pluviale rubeum. In ſolemni ſupplica-
tione, ſeu Proceſſione, quæ cum univerſo
Clero in Synodi initio, & fine per Urbem
inſtitui ſolet, pergit indutus alba, ſtola, Plu-
viali rubeo, Mitram pretioſam, & Paſtora-
lem baculum deferens, & has eaſdem veſtes
in Seſſionibus Synodalibus retinet. Idem *loc.
cit. num. 3. ex Cæremoniali Epiſcop. lib.* 1. *cap.*
31. & Gavant. *in praxi Synodi Diœceſanæ*
24 *cap.* 13. Secunda autem die Synodi recitat
conſuetas preces Defunctorum in Pluviali ni-
gro; & tertia die aſſiſtit Miſſæ cum Stola, &
Pluviali albo. Idem *lib. 6. cap.* 1. *num.* 4.
Pallium vero nec Archiepiſcopus, nec Epi- 25
ſcopus jus Pallii habens, geſtare poſſunt extra
Eccleſiam, & extra Miſſarum ſolemnia. Idem
lib. 3. cap. 11. *num.* 4. Vide tradita *in tom.
2. verb. Archiepiſcopus art. 3. num.* 23. *ad* 25.
Nec in omnibus Miſſis; ſed Archiepiſcopus 26
eo uti poteſt dum ſolemnem Miſſam celebrat
in Synodo Provinciali. Idem *ib. n.* 6. & ex-
preſſe *Cæremonial. Epiſcop. lib.* 1. *c.* 31. ibi:
*Cantabitur Miſſa de Spiritu Sancto ſolemniter
per Archiepiſcopum, qui in ea utatur Pallio.*
Et de facto in Conciliis Provincialibus Pallio 27
uſos fuiſſe S. Carolum Borromæum Mediolani,
& Benedictum XIII. dum erat Archiepiſcopus
Beneventi, tradit Card. Petra *tom. 5. in Conſt.
3. Pii II. ſect. unica n.* 32. Vide d. *tom.* 1.
verb. Archiepiſcopus art. 3. num. 27. In Miſſa
autem ſolemniter celebranda in Synodo Diœ- 28
ceſana, nec Archiepiſcopus, nec Epiſcopus Pal-
lii uſum habens, poteſt ipſo uti, ut indubi-
tanter aſſerit idem Benedict. XIV. *cit. lib.* 4.
c. 11. *n.* 6. dicens expreſſe, quod Pallii uſus
pro die Synodi Diœceſanæ nuſquam reperitur
Archiepiſcopo, aut Epiſcopo uſum Pallii ha-
benti conceſſus. Unde Gavantus *in praxi Diœce-
ſanæ Synodi c.* 13. *ſatis* appoſite ſcripſit: *Ha-
bitus Epiſcopi in Miſſa Synodali erit Pontifica-
lis, & coloris rubei. Si celebrat ſolemniter, aſ-
ſumit omnia paramenta uſque ad Pallium exclu-
ſive.* Quod etiam notavit Pax Jordan. *tom.* 2.
lib. 8. tit. 2. num. 92. Epiſcopus etſi Miſſam 29
in Synodo non celebret, omnia habere debet
Pontificalia ornamenta, eique aſſiſtunt Diaco-
nus, & Subdiaconus cum Dalmaticis; Idem
ibid. num. 9. Qui tamen *lib. 5. cap. 1. nu.* 3.
vult, quod Epiſcopus per ſeipſum Miſſam ce- 30
lebret, ut illi imponit recens Pontificale, quod
prodiit auctoritate Clementis VIII. ubi Epiſco-
po, & non alteri dicitur: *Paratur in Sede,
celebrat Miſſam de Spiritu Sancto*. Nec ſa-
tis eſt, ut Epiſcopus Miſſam privatam fa- 31
ciat, ſed omnino decet, ut ſolemni, & Pon-
tificali ritu celebret. Siquidem S. Carolus Bor- 32
romæus, in Concilio Provinciali Mediolanenſi
IV. *par. 2. titul. Quæ pertinent ad Sanctiſſi-
mum Miſſæ Sacrificium pag.* 152. dies enume-
rans, quibus Epiſcopus *Patrum monimentis, &
veteri, eoque comprobato rituum, cæremoniarum-
que Romanarum Codice*, Sacra Myſteria ſolemni
celebritate, & Pontificio apparatu perficere
debet, primam quoque Diœceſanæ Synodi diem
inter illas recenſet. Sic ille expreſſis verbis.
Vicarius Generalis in Synodo Diœceſana, ſi 33
Pro-

Protonotarius ſit Apoſtolicus, utitur veſtibus hujus muneris, Rochetto ſcilicet, & Mantelleta. Et ſi ea careat prerogativa, utitur veſtibus quibus per Urbem incedere ſolet. Si autem ſit de gremio Capituli, in Miſſa, & ſolemni ſupplicatione utitur veſtibus Canonicalibus; In ſeſſionibus vero Synodalibus, illis depoſitis, proprias aſſumit. Idem *ib. n.* 7. ex Gavanto *cit. c.* 13. *n.* 11. *&* 12.

34 Dignitates Cathedralis, Epiſcopo ſolemniter celebranti aſſiſtunt indutæ Pluviali; Canonici Presbyteri Caſula, Diaconi, & Subdiaconi Dalmaticis, ubi juxta Tridentini Decretum *ſeſſ.* 24. *c.* 12. *de reformat.* ſit facta Præbendarum diviſio. Ubi autem ea diviſio nondum eſt facta, omnes Canonici uti ſolent Pluviali. Idem *ib. n.* 8. ex Gavant. *l. c. n.* 2. Coadjutores Cano-
35 nicorum Eccleſiæ Cathedralis utuntur veſti-
36 bus, quibus in Choro uti conſueverunt. Vicarii Foranei, & Archipresbyteri, ſeu Præpoſiti rurales in aliquibus Diœceſibus, aut Pluviale, aut aliud ornamentum aſſumunt quo a cœteris diſtinguantur: In aliis autem nullum ob-
37 tinent ſpeciale Inſigne. Parochi quoque alicubi præter ſuperpelliceum, ſeu Cottam, geſtant Capuccium, alibi Stolam. Cœteri de Clero utuntur duntaxat ſuperpelliceo. Idem *ibid. num.*
38 8. ex Gavant. *cit. cap.* 13. Recte tamen cum ipſo concludens, ſtandum eſſe in his omnibus locorum conſuetudini.

39 Si Epiſcopus in Synodo Miſſam privatim, vel nullatenus celebret (quod tamen juxta ſupra tradita, improbatur) Canonici Cathedralis utuntur dumtaxat veſtibus Choralibus. Et ei intereſſenti ut debet Synodo omnibus ornato Pontificiis inſignibus, aſſiſtunt Diaconus, & Subdiaconus cum Dalmaticis, perinde ac ſi Miſſam celebranti inſervirent, ut præſcribitur in Pontificali Romano; Idem *ib. nu.* 9. Gavant.
40 & Pax Jordan. *loco cit.* Dignitates, & Canonici Cathedralium habentes per Apoſtolicum privilegium uſum Pontificalium, in Synodo, dum Epiſcopus Miſſam celebrat, Proceſſio peragitur, & Synodales ſeſſiones habentur, poſſunt uti ſola Mitra cum Veſtibus aliorum Canonicorum propriis, non vero cum aliis indumentis Pontificalibus; Cum enim Præpoſitus Collegiatæ Sanctæ Agathæ Civitatis Cremonæ vellet Cremonenſi Synodo intereſſe indutus Pontificalibus ornamentis, quorum uſum illi cœteroquin competere nullus dubitabat, eique opponeret Epiſcopus, propoſito dubio in Sacra Congregatione Concilii: *An Præpoſitus S. Agathæ poſſit ultra uſum Mitræ in Cathedrali, & actionibus Synodalibus uti baculo, aliiſque Pontificalibus ex laminis aureis, cum ſcabello genuflexorio, & Sede occaſione celebrationis Miſſæ in Synodo?* Sacra Congregatio die 5. Aprilis 1720. Reſpondit, *Negative, excepto uſu Mitræ ſimplicis in actibus Synodalibus tantum.* Iterumque cauſa propoſita die 4. Auguſti 1733. *Sacra Congregatio ſtetit in deciſis*, excepta qualitate Mitræ, quam dixit poſſe a Præpoſito geſtari aurifriſiatam. Idem *ibid. num.* 11. *&* 12. ubi ſubjungit, quod credere fas eſt, ideo quoad hoc Sacram Congregationem ſententiam mutaſſe, quia deprehenſum fuit Præpoſitum exemptum eſſe ab Epiſcopi juriſdictione. Cæteri quippe Mitræ uſum ſibi a Sede Apoſtolica conceſſum habentes, ſi Epiſcopi juriſdictioni ſubjaceant, in Epiſcopali Synodo Mitram ſimplicem dumtaxat, & non aurifriſiatam geſtare permittuntur, juxta apertam deciſionem Clementis IV. in cap. *Ut Apoſtolicæ, de privileg. in* 6. ibi: *De Fratrum noſtrorum conſilio, præſenti Decreto ſtatuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ uſus eſt ab eadem Sede conceſſus, Exempti quidem in Provincialibus Conciliis, & Epiſcopalibus Synodis (quibus nonnulli eorum intereſſe tenentur) Mitris tantummodo aurifriſiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmam habentibus, uti poſſint. Non exempti vero ſimplicibus, & albis, ac planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis, Mitris liceat illis uti, prout conceſſa eis ab eadem Sede Indulta permittunt.* Unde Canonici, & alii, qui nobiliori Mitra in aliis actibus, & functionibus Eccleſiaſticis ex privilegio utuntur, ſi eamdem in Synodo deferre geſtiant, concludenter probare debent, id etiam honoris ſibi ſpecialiter, & expreſſe, & quidem poſt Clementem IV. fuiſſe a Sede Apoſtolica conceſſum.

Veſtis Clericorum ſtatui conveniens eſt Talaris. Hinc fere omnia celebrata Concilia poſt Tridentinum Clericos coegerunt ad geſtandam veſtem talarem, & quidem nigri coloris; In Concilio Provinciali Mediolanenſi 1. *part.* 2. Sanctus Carolus Borromæus de Clericorum Veſtitu loquens ait (*Part.* 1. *Act. Eccleſiæ Mediolanenſ. pag.* 18.) *in omni veſtitu color tantum niger adhibeatur .... externa veſtis ſimplex, & talaris eſt.* In Concilio Mediolanenſi anni 1570. *tit. de vita & honeſtat. Clericor. cap.* 3. (*tom.* 10. *collect. Hard. col.* 1195.) jubentur Clerici majorum Ordinum, cum in publicum prodeunt geſtare *veſtem talarem*. Concilium Remenſe anni 1583. *tit. de Clericis in genere num.* 8. (*ibid. col.* 1292.) *Veſte Eccleſiaſtica, eaque talari, ac decenti utantur omnes*

Clerici. Concilium Burdigalenſe ejuſdem anni
tit. 1. ſeſſ. 21. (*ibid. col.* 1359) *cap.* 2. *Ve-
ſtes eorum ſint talares*: Quodque notabilius eſt,
Concilium Provinciale Narbonenſe *anni* 1602.
cap. 41. (*tom.* 11. *collect. Hard. col.* 44.) Cle-
ricos etiam noctu incedentes ad deferendam
veſtem talarem coegit: Noctu incedentes, ex
rationabili cauſa, togas talares deferent. Con-
3 ciliis Provincialibus concinunt innumeræ Syno-
di Diœceſanæ congeſtæ a Genetto *Theolog. mo-
ral. tom.* 2. *tract.* 1. *cap.* 9. *& in Appendic.
ad Synodum Fulginatenſem Epiſcopi Baptiſtelli*
4 *pag.* 172. *& ſequent.* Unde Sacrorum Canonum
rigorem non augent, ſed emolliunt Synodales
Conſtitutiones, quæ obligationem deferendi ve-
ſtem talarem a pluribus Conciliis omnibus Cle-
ricis generatim impoſitam, ad ſolos limitant
Clericos majorum Ordinum, aut Eccleſiaſti-
5 cum Beneficium poſſidentes. Et majori adhuc
indulgentia lenitum reputari debet Epiſcopale
Edictum ſolos compellens Sacerdotes ad eam
ſaltem induendam, cum Eccleſiam ingrediun-
tur Sacris operaturi, cujuſmodi eſt illud quod
promulgavit Benedict. XIV. uti Archiepiſco-
pus in Diœceſi Bononienſi. Sic idem expreſſis
verbis *loco cit. lib.* 7. *cap.* 19. *n.* 3. & 4. Qui
6 *ibid. n.* 1. teſtatur quod Eccleſiaſtici omnes,
qui adverſus conſimiles ſanctiones uti nimio
rigore conſperſas dictitantes provocarunt ad Sa-
cram Congregationem Concilii, ſemper ſuccu-
buerunt, uti videre eſt in Notificatione 81. &
in Epiſtola Paſtorali bon. mem. Cardinalis Lan-
fredini *edit. in Civitate Æſina* 1740. *pag.* 187.
& ſequent.

7 Et quidem merito ſuccubuerunt reclamantes
contra tam juſtas ſanctiones; immo ſevere pu-
niri deberent qui veſtes proprio non congruen-
tes Ordini deferunt, contra expreſſum Decre-
tum Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de
reformat.* ibi: *Quia vero, etſi Habitus non fa-
ciat Monachum, oportet tamen Clericos veſtes
propria congruentes Ordini ſemper deferre, ut per
decentiam Habitus extrinſece, morum honeſtatem
intrinſecus oſtendant &c.* Unde contra Eccleſia-
ſticos in hoc delinquentes jam dixerat S. Ber-
nardus *de conſideratione ad Eugenium III. lib.* 3.
cap. 4. *At forma hæc veſtium deformitatis men-
tium, & morum indicium eſt. Quid ſibi vult,
quod Clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? Id
quidem minus caſtum, minuſque ſincerum. Nem-
pe Habitu milites, quæſtu Clericos, actu neutrum
exhibent, nam neque pugnant ut milites, neque
ut Clerici evangelizant*, & contra alios magis
adhuc in forma veſtium delinquentes S. Hiero-
nymus ſcripſit *ad Euſtochium Epiſtola* 22. *Ta-
les cum videris, ſponſos magis exiſtimato, quam
Clericos.*

VIATICUM.

Viatici nomine apud Profanos ſcriptores in- 1
telligitur cibus, & pecunia, quæ in viam,
ſeu iter peragendum præparantur. Unde apud
Plautum teſte eruditiſſimo Patre Gobat *tom.* 1.
tract. 4. *num.* 180. dicitur Viaticus is, qui ſi-
bi proſpexit de rebus neceſſariis profectioni. 2
Viatici enim nomen venit a voce *Via*, & ſu-
mit annominationem a Cibariis quæ a Viato-
ribus ad iter agendum præparantur. Hinc a Sa- 3
cris Scriptoribus Divina Euchariſtia identidem
nuncupatur *Viaticum*. S. Thomas 3. *p. q.* 73.
art. 4. *in corpore*, ibi: *In quantum ſcilicet hoc
Sacramentum eſt præfigurativum fruitionis Dei,
quæ erit in Patria, ſecundum hoc dicitur Viati-
cum, quia hic præbet nobis viam illuc pervenien-
di;* Et ſic expreſſe vocat ipſam Concilium
Carthaginenſe relat. *in cap. Is qui* 8. *cap.* 26.
q. 6. & Concilium Nicænum relat. *in cap. De
his eod. cauſa, & quæſtione*, ubi ſtatuit: *Ut ſi
forte quis recedat ex corpore, neceſſario vitæ non
defraudetur Viatico.*

Tenetur ægrotus in mortis periculo conſtitu- 4
tus, tum Jure Eccleſiaſtico, tum Divino, Sa-
crum Viaticum ſumere, quamvis non ſit je-
junus. *Communis*. Sumere Euchariſtiam per 5
modum Viatici eſt ipſam ſumere eo tempore,
quo pro mortis periculo obligat præceptum:
Vaſqu. *tom.* 3. *in* 3. *p. diſp.* 214. *n.* 17. Hurtad.
de Euchar. diſp. 10. *diff.* 2. Gob. *l.c.n.*181. & alii.

Et licet ægrotus ſit jejunus, recte adhibetur 6
adhuc formula *Accipe Viaticum &c.* cum non
minus ſumat Euchariſtiam per *modum Viatici*
ægrotus jejunus, ac non jejunus, ex quo Viati-
cum ſit præparatio pro via ad cœleſtem patriam
brevi aggredienda, tam a jejuno, quam a
non jejuno: Viatici enim nomen ex dictis *ſupra
numer.* 2. & 3. venit a voce *Via*, & ſumit
annominationem a cibariis, quæ a Viatoribus
ad iter agendum præparantur.

Qui mane communicaverit ex devotione, ſi 7
ſuperveniat periculum mortis, an teneatur ea-
dem die per modum Viatici communicare? Vi-
de verb. *Euchariſtia num.* 36.

In eadem infirmitate, etſi non teneatur, po- 8
teſt tamen ægrotus poſt 6. 7. vel 8. dies repe-

tere

tere Viaticum non jejunus; Dummodo nequeat *jejunus* ſumere, & periculum mortis recurrat. Vide *ibid. n.* 37. Immo ut habeat Urſaya *in Miſcellaneo* 1. *litt. V. n.* 28. Viaticum poteſt dari infirmo duobus diebus continuis. Card. Brancat. *de Sacro Viatico in extremo vitæ periculo extantibus exhibendo* ſequutus a Coronello *in Bibliotheca univerſali litt. B. n.* 2807. *fol.* 1037. ubi quod ita practicavit Philippus IV. Hiſpaniarum Rex.

9 Viaticum dari debet etiam in die Paraſceves, ſed nullatenus ipſa poteſt ſanis præberi Euchariſtia. *Sacra Rituum Congregatio* 19. *Februarii* 1622.

10 Viaticum Corporis Chriſti non eſt ad infirmos deferendum, qui cum illud ſumere impediantur, adorationis, vel deoſculationis cauſa ad ſe deferri expoſtulant. Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Cum, ut recte*, §. 12. & 13. Et id jam nos tradidimus in Tomo 3. verb. *Euchariſtia*, *n.* 50.

* Morituro impotenti Euchariſtiam ſub ſpecie panis deglutire, non poteſt Sacramentum adminiſtrari ſub ſpecie vini, neque ſub ſpecie panis intincti in vino conſecrato, ſed omnino linquendus eſt non refectus ſacra Communione, cum præceptum Viatici non obliget, niſi cum miniſtrari poteſt ritu ab Eccleſia non prohibito; iſte vero ritus ab Eccleſia Latina omnino prohibetur. Viciſſim autem licite adminiſtratur ſub ſpecie panis vino, vel aqua non conſecrata madefacti ut facilius deglutiatur. Bened. XIV. *de Sacrif. Miſſ. lib.* 3. *cap.* 19. §. 6. *

11 Conſtitutio *Unigenitus* tantam ſibi vindicat auctoritatem, & obſequium, ut eidem publice refragantibus, veluti notoriis, ac publicis peccatoribus, denegandum ſit ſanctiſſimum Viaticum. Bened. XIV. Conſt. incip. *Ex omnibus*, §. 3. Publici autem, atque notorii ſunt refractarii, in caſu, de quo agitur, quicumque per ſententiam a Judice competente prolatam, rei declarati ſunt, eo nomine, quod debitam prædictæ Conſtitutioni *Unigenitus* venerationem, obſequium, & obedientiam contumaciter denegaverint: Quicumque etiam hujuſmodi contumaciæ reos in judicio confeſſi ſunt: Ac præterea illi qui, quamvis nec a Judice condemnati, neque reatum ſuum in judicio confeſſi fuerint, nihilominus, vel eo tempore, quo ſacrum ipſum Viaticum ſuscepturi ſunt, propriam inobedientiam, & contumaciam adverſus Conſtitutionem *Unigenitus* ſponte profitentur, vel in ante actæ vitæ decurſu aliquid evidenter commiſiſſe noſcuntur, manifeſte oppoſitum venerationi, obſequio, & obedientiæ, eidem Conſtitutioni debitæ, in eoque facto moraliter perſeverare, quod ita vulgo cognitum eſt, ut publicum ſcandalum inde exortum, non adhuc ceſſaverit. Sunt verba præciſa dictæ Conſtitutionis *ſub* §. 4.

In re autem dubia, quam regulam ſequi debeant Sacramentorum Miniſtri, tradit Pontifex *ibid.* §. 8. & 9. his verbis. Hoc itaque primum advertere debent, an ſcilicet ei, qui extremum Viaticum poſtulat, quum antea ad ſacram menſam accederet, Paſchali præſertim tempore, a loci illius Parocho, ubi degebat, Euchariſtica Communio adminiſtrata fuerit; ſi enim hæc illi in vita non fuerit denegata, argumento id erit, aut hominem illum ab omni labe immunem, aut ſaltem non vere notorium peccatorem reputatum fuiſſe; indeque ſequetur, Sacrum Viaticum eidem in exitu vitæ publice poſtulanti denegari non poſſe; Niſi forte, poſtquam olim ad Euchariſticam menſam admiſſus fuit, & ante id tempus, quo poſtrema Sacramenta requirit, aliquid commiſiſſe noſcatur, quo publici, & notorii peccatoris notam, juxta præmiſſa, contraxerit.

Ubi autem ex hac facti ſpecie certum ipſis, 12 non ſuppetat fundamentum, cui inſiſtere valeant, aliunde vero validæ adverſus ægrotum præſumptiones, & indicia gravia, & urgentia militant, ob quæ obortum ſibi ſcrupulum rationabiliter deponere nequeant; in his rerum circumſtantiis, oportet eos, remotis arbitris, ægrotum alloqui, eique cum omni lenitate, & manſuetudine, non tamquam diſputantes, eumque convincere volentes, oſtendere, quæ, & qualia ſint indicia, quæ ſuſpectum reddant ipſius vitæ tenorem; rogantes eum, & obſecrantes, ut reſipiſcat, in eo ſaltem temporis articulo, a quo æterna ipſius ſalutis ſors pendet; eidem præterea demonſtrantes, quod quamvis ipſi parati ſint Sanctiſſimum Corporis Chriſti Viaticum ei miniſtrare, non ideo tamen tutus ipſe erit ante tribunal Chriſti, ſed potius novi, & horrendi criminis reum ſe conſtituet, ex quo judicium ſibi manducavit, & bibit: Cæterum ſe non alia de cauſa Sacramentum Corporis Chriſti eidem miniſtraturos, niſi, ut Eccleſiæ jubenti obtemperent, quæ præter eam quam habet, curam, ut ſcandala publica antevertat, pro ſua etiam pietate, ægroti ipſius infamiam præcavere ſtudet, licet peccatorem in conſpectu Domini reputet, non tamen in proprio Tribunali publicum, atque notorium peccatorem

em agnoſcit. Hæc ille §. 8. & 9. citatæ conſtitutionis merito integraliter perlegendæ, & obſervandæ, quam idcirco ad litteram hic ſubjectimus.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinal., ac Archiep., & Epiſcopis Regni Galliarum in noviſſimis Comitiis Cleri Gallicani congregatis, Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

EX omnibus Criſtiani Orbis regionibus, ad quas impoſita imbecillitati noſtræ paſtoralis cura protenditur, quum multa ſæpe ad nos deferantur, quæ animum noſtrum pro omnium, ſingularumque Eccleſiarum ſtatu ſolicitum, & anxium habeant, vix tamen aliunde Nobis majores perturbationes, atque doloris cauſæ acciderunt, quam ex graviſſimis controverſiarum, & diſſenſionum incommodis, quibus, florentiſſimum iſtud Regnum, & Catholicam Gallorum nationem aliquot ab hinc annis jactari cognovimus. Neque ſane deſtitimus hoc toto perturbationum veſtrarum tempore Deum Optimum Maximum enixe rogare, ac interpoſitis etiam aliorum precibus orare, atque obſecrare, ut ipſe, qui Deus pacis eſt, veram, ſolidamque tranquillitatem turbatis Eccleſiis veſtris reddere dignaretur. Sæpe etiam, datis ad cariſſimum in Chriſto Filium noſtrum Ludovicum Galliarum Regem Chriſtianiſſimum Apoſtolicis litteris, illius opem, & brachium ad Eccleſiaſticæ pacis tutelam, atque præſidium imploravimus. Iis autem, qui ad Nos, & ad Sedem Apoſtolicam de rebus iſtis recurſum habuerunt, ea ſemper reſponſa dedimus, quibus Nos promptos, paratoſque declaravimus, pro pace Eccleſiæ Gallicanæ, quam ſincera, & conſtanti dilectione proſequimur, quidquid Nobis vitæ ſupereſſe poſſet libenter impendere, atque omnia quæ Nobis agenda proponerentur, & aggredi, & urgere, dummodo ejuſmodi conſilia eſſent, quæ ad revellendum malorum germen apta, & idonea dignoſcerentur, & quorum executio cum ſpe proſperi eventus ſuſcipienda, & ad intentum finem utiliter proceſſura videretur.

Gravem, atque diuturnam de rebus veſtris ſollicitudinem, qua hactenus affecti fuimus, non parum ſublevarunt litteræ e Gallicani Cleri Comitiis die 31. Octobris elapſi anni ad Nos ſcriptæ, quas quidem legentes, veſtram, venerabiles fratres, firmitatem, atque conſtantiam, veſtram perſpeximus perfectam conſenſionem in cuſtodiendo veræ ſanæque doctrinæ depoſito, & in retinenda, quam ſemper majores veſtri profeſſi ſunt, erga Apoſtolicam B. Petri Sedem, Catholicæ Unitatis centrum, obſervantia & veneratione. Neque enim ullam inter vos diſſenſionem vigere comperimus, quoad canonicas regulas, & principia, ſed ſciſſuras tantummodo eſſe inter vos, in deligendis, ſtatuendiſque mediis, quibus utendum neceſſario eſt, ut eadem communia principia in uſum deducantur. Quod quamvis optandum fuiſſet longe abeſſe a conventu Veſtro, haud tamen mirum videri debet, ſcientibus, id alias inter ſacros Antiſtites, & doctrina, & morum ſanctitate conſpicuos, in graviſſimarum rerum tractatione eveniſſe. In magnam autem præconceptæ conſolationis noſtræ acceſſionem ſeſe obtulit eximia Chriſtianiſſimi Regis pietas, & religio, cum hereditario ipſius in hanc Apoſtolicam Sedem obſequio conjuncta, quæ non in recentioribus tantummodo illius litteris, quas die 19. Decembris ejuſdem elapſi anni, prædictam Cleri epiſtolam huc mittens, ad nos dedit, ſed in cæteris quoque omnibus ab eo conſcriptis præclare enituit: in quibus teſtari poſſumus, atque debemus, Nos ſemper illius regii animi ſenſus eos plane deprehendiſſe, qui maxime decebant orthodoxum Principem, & vera in Deum religione, & ſincera erga Romanam Sedem pietate præditum, eumdemque pacis, atque concordiæ in ſuis regnis reſtituendæ, & conſervandæ amantiſſimum.

Tanta eſt profecto in Eccleſia Dei auctoritas Apoſtolicæ Conſtitutionis, quæ incipit *Unigenitus*, eademque ſibi tam ſinceram venerationem, obſequium, & obedientiam ubique vindicat, ut nemo fidelium poſſit, abſque ſalutis æternæ diſcrimine, a debita erga ipſam ſubjectione ſeſe ſubducere, aut eidem ullo modo refragari. Hinc porro conſequitur, ut in ea, quæ exorta eſt, controverſia, utrum hujuſmodi refractariis Sanctiſſimum Corporis Chriſti Viaticum expetentibus denegari debeat, ſine ulla hæſitatione reſpondendum ſit, quoties prædictæ Conſtitutioni publice, & notorie refractarii ſint, denegandum eis eſſe; ex generali nimirum regula, quæ vetat publicum, atque notorium peccatorem ad Euchariſticæ Communionis participationem admitti, ſive eam publice, ſive privatim requirat.

Publici autem, atque notorii ſunt refractarii, in caſu, de quo agitur, quicumque per ſententiam a Judice competente prolatam rei de-

declarati ſunt, eo nomine, quod debitam prædictæ Conſtitutioni *Unigenitus* venerationem, obſequium, & obedientiam contumaciter denegaverint; quicumque etiam hujuſmodi contumaciæ reos ſe in judicio confeſſi ſunt; ac præterea illi, qui quamvis nec a Judice condemnati, neque reatum ſuum in judicio confeſſi fuerint, nihilominus, vel eo tempore, quo ſacrum ipſum Viaticum ſuſcepturi ſunt propriam inobedientiam, & contumaciam adverſus Conſtitutionem *Unigenitus* ſponte profitentur, vel in anteactæ vitæ decurſu aliquid evidenter commiſiſſe noſcuntur, manifeſte oppoſitum venerationi, obſequio, & obedientiæ eidem Conſtitutioni debitæ; in eoque facto moraliter perſeverare, quod ita vulgo cognitum eſt, ut publicum ſcandalum inde exortum, non adhuc ceſſaverit: in his enim caſibus eadem omnino adeſt moralis certitudo, quæ habetur de iis factis, ſuper quibus judex ſententiam tulit, vel ſaltem alias ſuppetit moralis certitudo prædictæ ſimilis, & æquipollens.

In quo tamen præ oculis habenda eſt differentia, quæ intercedit inter notorium illud, quo merum aliquod factum deprehenditur, cujus facti reatus in ipſa ſola externa actione conſiſtit, ut eſt notorietas uſurarii, aut concubinarii, & aliud notorii genus, quo externa illa facta notari contingit, quorum reatus ab interna etiam animi diſpoſitione plurimum pendet; de quo quidem notorii genere nunc agitur. Alterum enim illud gravibus ſane probationibus evinci debet, ſed alterum gravioribus, certioribuſque argumentis probari oportebit.

Ea vero, quam ſupra innuimus, certitudo minime adeſſe dicenda eſt in aliis Caſibus, in quibus crimen innititur conjecturis, præſumptionibus, incertiſque vocibus, quæ originem ſuam plerumque debent hominibus, aut malo animo affectis, aut qui præjudicatis opinionibus, vel partium ſtudiis ducuntur; quibus dum fidem habetur, ſatis compertum eſt, tum præteritorum temporum, tum ætatis noſtræ experientia, quot modis homines errare, & falli, ac in tranſverſum agi contingat.

Quia vero nonnulli animarum Paſtores, Eccleſiæque Miniſtri, pietate, & zelo commendati, hujuſmodi conjecturis, & præſumptionibus deferentes, dum ad Sacrum Viaticum aliquibus miniſtrandum advocantur, animo anxii hærent, verentes ne id ſine propriæ conſcientiæ periculo adminiſtrare non poſſint, certam ſubnectimus agendi regulam, quam ſequantur.

Hoc itaque primum animadvertere debent an ſcilicet ei, qui extremum Viaticum poſtulat, quum antea ad ſacram menſam accederet, Paſchali præſertim tempore a loci illius Parocho ubi degebat, Euchariſtica Communio adminiſtrata fuerit: ſi enim hæc illi in vita non fuerit denegata, argumento id erit aut hominem illum ab omni labe immunem aut ſaltem non vere notorium peccatorem reputatum fuiſſe, indeque ſequetur, ſacrum Viaticum eidem in exitu vitæ publice poſtulanti denegari non poſſe; niſi forte, poſtquam olim ad Euchariſticam menſam admiſſus fuit, & ante id tempus, quo poſtrema Sacramenta requirit, aliquid commiſiſſe noſcatur, quo publici & notorii peccatoris notam, juxta præmiſſa contraxerit.

Ubi autem ex hac facti ſpecie certum ipſis non ſuppetat fundamentum, cui inſiſtere valeant; aliunde vero validæ adverſus ægrotum præſumptiones, & indicia gravia, & urgentia militent, ob quæ obortum ſibi ſcrupulum rationabiliter deponere nequeant, in his rerum circumſtantiis, oportet eos remotis arbitris, ægrotantem alloqui, eique cum omni *lenitate*, & manſuetudine, non tamquam diſ*putantes*, eumque convincere volentes, oſtendere, quæ, & qualia ſint indicia, quæ ſuſpectum reddunt ipſius vitæ tenorem, rogantes, eum, & obſecrantes, ut reſipiſcat, in eo ſaltem temporis articulo, a quo æterna ipſius ſalutis ſors pendet: eidemque præterea demonſtrantes quid, quamvis ipſi parati ſint Sanctiſſimum Corporis Chriſti Viaticum ei miniſtrare, ac etiam reipſa illud ei miniſtrent, non *ideo* tamen tutus in ſe erit ante tribunal *Chriſti*, ſed potius novi, & horrendi criminis reum ſe conſtituet, ex quo judicium ſibi manducavit, & bibit; cæterum ſe non alia de cauſa Sacramentum Corporis Chriſti eidem miniſtraturos, niſi ut Eccleſiæ jubenti obtemperent; quæ præter eam, quam habet, curam, ut ſcandala publica antevertat, pro ſua etiam pietate, ægroti ipſius infamiam præcavere ſtudet, & idcirco eum a ſacra menſa non repellit, dum ipſum, licet peccatorem in conſpectu Domini reputet, non tamen in proprio tribunali publicum, atque notorium peccatorem agnoſcit.

Hanc itaque judicandi, agendique normam oportet vos, venerabiles fratres, utpote Noſtro, & Apoſtolicæ ſedis judicio prolatam, inferioribus animarum Paſtoribus, cæteriſque Presbyteris per civitates, & Diœceſes veſtras Sacramenta legitime adminiſtrantibus, ſequendam, & obſervandam proponere. Quod quidem

dem

ſtem judicium ſuper vigentibus controverſiis a Nobis interpoſitum, & Eccleſiaſticis regulis nititur, & conciliorum olim in ipſis Galliarum regionibus habitorum decretis, & gravium ipſius nationis veſtræ Theologorum ſententiis fulcitur. Ut igitur vobis laudi fuit, illuſtrium prædeceſſorum veſtrorum exempla ſequendo, promotas iſtic controverſias, ſubortaque dubia ad Nos, & Apoſtolicam Sedem deferre, certamque hinc regulam ad revocandam, tuendamque Eccleſiarum veſtrarum pacem expoſcere, ita nunc officii veſtri partes, veſtraque ſimul apud Deum, & Eccleſiam merita cumulabitis, ſi ſupraſcriptam agendi methodum ab iis, ad quos pertinet in occurrentibus caſibus omnino ſervari curabitis. Quod Nos a Fraternitatibus veſtris eo fidentius expectamus, Nobiſque pollicemur, quo magis Nobis ipſi conſcii ſumus, nihil diligentiæ, aut ſtudii a Nobis prætermiſſum fuiſſe, ſive in perpendendis, ac diſcutiendis articulis, quos Epiſcopi in præfatis Cleri Comitiis adunati, licet non unanimi ſententia, propoſuerunt, deſumendiſque ex ipſa eorum diſcrepantia notionibus, ad rem penitus percipiendam, rectoque judicio definiendam opportunis, ſive in legendis, ponderandiſque ſententiis ſcripto exaratis a venerabilibus Fratribus noſtris hujus S. R. E. Cardinalibus, quorum hac de re conſilia exquiſivimus; ſive in cæteris omnibus exequendis, atque præſtandis, per quæ divini luminis adjutorium quod interim flagrantiſſimis votis implorare non prætermiſimus, Nobis promereri poſſemus.

Neque vero dubitamus, quin cariſſimus quoque in Chriſto filius noſter Rex Chriſtianiſſimus, poſtquam ſuſceptum a vobis conſilium non ſolum probavit, ſed etiam, ut ſupra innuimus, ſuis ad Nos datis litteris fovere, & adjuvare non recuſavit: pro ſua perſpecta in Deum, & Eccleſiam religione, ac pietate validam Fraternitatibus veſtris opem præbere ſtudeat, quo tam vobis, quam inferioribus Eccleſiæ Miniſtris, liberum & integrum ſit, ad ſuperius deſcriptam agendi normam ſacrorum Myſteriorum adminiſtrationem moderari. Qua quidem fiducia freti, Nos hic ſermonem minime habendum exiſtimavimus de reliquis Fratrum veſtrorum articulis reſpicientibus Epiſcopalia jura circa eorumdem Sacramentorum participationem concedendam, vel denegandam, & varias ſuper hac re obortas controverſias, ſed potius cum ipſo Chriſtianiſſimo Rege per alias litteras noſtras agendum duximus, ut is Sacra Epiſcopatus jura, ſua animi magnitudine, ac præſtanti virtute, tueatur. Quod ipſum, & proprio, & majorum ſuorum more, facturum certo confidimus: ut nobiliſſimæ Galliarum Eccleſiæ, illius regio favore noſtris, veſtriſque ſtudiis obſecundante, ſuum priſtinum decorem retinuiſſe, & perturbatam ad tempus tranquillitatem cito recuperaſſe lætentur. In cujus optatiſſimi eventus auſpicium Fraternitatibus veſtris, cunctiſque populis Paſtorali curæ veſtræ concreditis Apoſtolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem die decima ſexta Octobris MDCCLVI. Pontificatus noſtri anno decimo ſeptimo.

Alia ad rem: Vide verb. *Euchariſtia*, verb. 15
Infirmus, verb. *Moribundus*.

Additiones ex aliena manu.

Juxta Rituale Romanum Pauli V. tit. *de* 16
Commun. Infirm. non poteſt Viaticum miniſtrari de novo, niſi infirmus per *aliquot* dies ſupervivat.

Quæſtionis propterea eſt, quot dies debeant 17
intercedere? Sunt qui tenent, ſufficere quod intercedant duo dies, ea adducta ratione quod
numerus pluralis contentus eſt duobus. At di- 18
ctionem *aliquot* importare majorem numerum duorum dierum, & ſaltem quatuor, tenet *Romaguer. ad Synod. Gerund. lib.* 3. *tit.* 17. *cap.* 28. *num.* 38.

VICARIUS APOSTOLICUS.

PRo Vicario Apoſtolico non intelligitur hic 1
Eminentiſſimus Cardinalis Vicarius Urbis, cui competunt ampliſſimæ facultates ex conceſſione variorum Summorum Pontificum, & ſignanter Pauli II. Conſtit. incip. *Licet Eccleſiarum*, Julii II. Conſtit. incip. *Decet*, Pauli III. Conſtit. incip. *Licet*, Clementis X. Conſtit. incip. *Supremo*, Innocentii XIII. Conſtit. incip. *Quamvis Eccleſiarum*; & noviſſime Benedicti XIII. *in ſuo Motu proprio expedito ſextodecimo Kalendas Septembris anno* 1724. *Pontificatus anno primo*: ubi, ut obſervat, & refert Eminentiſſimus Cardin. Petra *tom.* 5. *Comment. in Conſtitut.* 1. *Pauli II. num.* 61. amplas facultates a Clemente X. Eminentiſſimo Urbis Vicario conceſſas, & ab Innocentio XII. reſtrictas ampliavit ad terminos primævæ conceſſionis Clementis X. Unde de iſto non eſt hic ſermo, ſed de illo Vicar. Apoſtolico,

lico, qui interdum mittitur a Summo Pontifice cum Brevi, vel a Sacra Congregatione Epiſcop. & Regularium ex aliqua legitima cauſa cum Litteris ejuſdem, cum facultate adminiſtrandi totam Juriſdictionem Epiſcopalem, aliquibus tamen exceptis caſibus in particulari; Et hic Vicarius Apoſtolicus mitti ſolet aliquando Sede Epiſcopali plena, & aliquando Sede vacante.

2 Talis Vicarius Apoſtolicus poteſt ibi ea omnia facere, quæ poteſt Epiſcopus, exceptis Pontificalibus; ſicque Juriſdictio Vicarii Apoſtolici eſt eadem, ac Epiſcopi, *cap. Quoniam* 19. *diſt.* 61. *cap. Is cui, de electio n. in* 6.

3 Vicario Apoſtolico ultra poteſtatem ordinariæ Juriſdictionis ſibi traditæ concedi ſolent multæ aliæ facultates pro temporum, locorum, ac perſonarum diverſa exigentia; Unde diligenter attendendum eſt Breve Pontificium, & animadvertendæ Litteræ Sacræ Congregationis, ſi ab ipſa ſit miſſus, ac deputatus; Signanter autem ſolet ei concedi, ut poſſit exequi Litteras Apoſtolicas Epiſcopo, vel ejus Vicario directas æque, ac ſi dirigerentur ipſimet Vicario Apoſtolico; Sic declaravit etiam in caſu dubio *Sac. Cong. Epiſcop. in una Aſſiſien.* 10. *Maii* 1593. *& in una Biſinianen.* 18. *Maii* 1632.

4 Vicarius Apoſtolicus poteſt viſitare Diœceſim, & ſi cum ipſo viſitet etiam Epiſcopus, non poteſt Epiſcopus ſe ingerere in viſitatione, ſed ſolum in exercitio Pontificalium, ſi non ſit ei interdictum; Nec poſſunt Epiſcopus, & Vicarius Apoſtolicus ſimul ducere ſecum plus quam quinque perſonas, ut, ne Clerus eo caſu duplicibus expenſis gravetur, ſtatuit *Sacra Congregat. Epiſcop. in una Cajacen.* 20. *Aprilis* 1601. *in Conſentinen.* 19. *Novembris* 1652. *& in Biſinianen.* 23. *Auguſti* 1652.

5 Ad Vicarium Apoſtolicum ſolum ſine interventu Epiſcopi ſpectat facere Concurſum, ſicut & Synodum, & declarare magis idoneum, quia Epiſcopus non habet, niſi adminiſtrationem Ordinis, niſi ſit ipſi interdicta etiam iſta adminiſtratio. *Sacr. Congreg. Epiſc. in Licien.* 9. *Junii* 1653.

6 Poteſt, immo debet Vicarius Apoſtolicus invigilare ſuper manutentione introituum Menſæ Epiſcopalis, cum ad ipſum hoc ſpectet. *Sac. Congr. Epiſcopor. in una Tranen.* 7. *Junii*
7 1652. Non tamen poteſt ſe intromittere in redditibus Menſæ, niſi in quantum ſibi debetur pro ſuis proviſionibus, & intereſſe, & non in aliis. *Sac. Cong. Epiſcop. in Caputaquen.* 8. *Octobris* 1585. *& in Lancianen.* 17. *Novembris* 1646.

Neque poteſt Dimiſſorias ad Ordines com dere, cum hæc facultas illi in ſpecie auſe ſoleat in Brevi, ut pluries cenſuit *Sac.* Con *Epiſcop.* & ſignanter *in Tranen.* 9. *Junii* 174 *& in Ugentinen.* 8. *Octobris* 1655. Neq poteſt Vicarius Apoſtolicus concedere Dimi ſorias ſubditis Nullius, ſed ipſis concedend ſunt ab Epiſcopo viciniori. *Sac. Cong. Epiſc in una Nullius* 9. *Aug.* 1604. & antea ſæpi ſime, ut refert Nicolius *in Floſcul. verb. Di miſſoria num.* 4.

Neque poteſt Beneficia conferre, niſi ſpecialiter ſibi in Brevi fuerit conceſſum, ſed hoc ſpectat ad Epiſcopum in ſuis menſibus & jure ordinario. *Sacr. Congregat. Epiſcop.* a *Tarentina* 3. *Decembris* 1586. Si autem Epiſcopus reperiretur ſuſpenſus a Juriſdictione, & haberet præſervatum Jus conferendi Beneficia, non poſſet ex approbatis in concurſu Parochialis Digniorem præeligere, ſed hoc pertineret ad Vicarium Apoſtolicum, ut præter Decreta, quæ referuntur a Fagnano *in cap. Illa, Ne Sede vacante nu.* 30. *& ſeq.* declaravit *Sacr. Congreg. Concilii in Sorana* 12. *Decembr.* 1699. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 4. *formul.* 16. *num.* 3.

Neque poteſt proceſſare, & punire Vicarium Epiſcopi ſine ſpeciali licentia, & conceſſione Sacræ Congregationis, ut declaravit *Sacr. Congr. Epiſcop. in Larinenſ.* 15. *Decemb.* 1587. *& in Aſſiſien.* 21. *Junii* 1588. Neque a fortiori poteſt ſe intromittere Vicarius Apoſtolicus in Cauſis perſonam Epiſcopi *concernentibus*, ſive in Civilibus, ſive in *Criminalibus*, ſive in mixtis, niſi ſuper his ſpecialiter illi concedatur a Summo Pontifice, vel a Sacra Congregatione. Sic cenſuit *Sacr. Congr. Epiſcop. in una Cajacen.* 20. *Aprilis* 1640.

Et a contrario neque Epiſcopus ullam habet Juriſdictionem, & auctoritatem in Vicarium Apoſtolicum, ita ut, ſi ipſe delinquit, nec informationes capere poſſit contra ipſum, nequidem Officio finito; Et multo minus poterint Edicto aliquo ipſius honorem deturpare, ut declaravit *Sacr. Cong. Epiſcop. in una Theanen.* 20. *Martii* 1612. *& in Monopolitana* 16. *Octobris* 1627.

Item neque poteſt Epiſcopus tenere Vicarium Generalem tempore, quo adeſt Vicarius Apoſtolicus, nec aliquo modo ſe intromittere valet in negotiis Juriſdictionem tangentibus. Immo neque poteſt exequi litteras Apoſtolicas ſibi directas ſub nomine Dignitatis, ut declaravit

ravit

ravit *Ead. Sacr. Congr. Epiſcop. in Nolana* 27. *Septembris* 1641.

6 Vicarius Apoſtolicus non poteſt compellere Canonicos ad deducendum illum a Palatio ad Eccleſiam, & ab Eccleſia ad Palatium, quia hoc eſt proprium privilegium Epiſcopi. *Eadem Sac. Congr. Epiſc. ſub die* 28. *Auguſti* 1589. *fol.* 268. §. 10.

7 Neque poteſt prætendere, ut ſibi ter detur incenſum inter Miſſarum ſolemnia, nempe in principio Miſſæ, poſt Evangelium, & in Offertorio, ſed ſemel tantum dari debet in Offertorio, & non amplius. Et tunc ſi Epiſcopus eſt præſens, bis ducto Thuribulo; ſi abſens, ter ducto. *Sac. Congr. Epiſc. in Cajetana* 14. *Januar.* 1595.

18 Neque poteſt prætendere, ut ſibi deferatur oſculandus Liber Evangelii, niſi ſit Epiſcopus, quia hoc eſt privilegium ſolis Epiſcopis conceſſum. *Sacra Congregatio Epiſcop.* 28. *Auguſt.* 1589.

19 Neque poteſt habere duos Clericos cum Cottis, quando celebrat, ut ipſi inſerviant, etiamſi ſit Protonotarius Apoſtolicus: & nec quatuor candelas accenſas in Altari tenere, niſi hoc fieret propter ibi Feſtivitatem currentem. *Sac. Rit. Congr.* 7. *Auguſti* 1627.

20 Neque poteſt facere functiones Epiſcopales abſente, vel impedito Epiſcopo, ſed hoc ſpectare ad primam Dignitatem, & ſucceſſive ad alios ſeniores de Capitulo, declaravit *Sacra Rit. Congr. in Brunduſina* 5. *Febr.* 1614. *in Alatrina* 22. *Januar.* 1618. *in Algaren. & in alia Brunduſina* 20. *Decembr.* 1625.

21 Neque poteſt Miſſas ſolemnes cantare, SS. Sacramentum, aut Sacras Reliquias paratus deferre, nec aliis functionibus Eccleſiaſticis ſe immiſcere, ſed tantum præeſſe, ut omnia ſuo ordine recte fiant. *S. Congr. Epiſcopor. in Saſſaren.* 14. *Aprilis* 1592. *in Biſinianen.* 16. *Maii* 1600. *in Spoletana* 22. *Decembr.* 1611. *in Ortonen.* 19. *Septembr.* 1627.

22 Vicarius Apoſtolicus deputatus a Papa durare ſolet abſque controverſia etiam Sede Apoſtolica vacante. *Sacra Congreg. Epiſc. in Licien.* 17. *Novemb.* 1590. *eodem anno in Caſtillanetana.*

23 Immo ſi Vicarius Epiſcopi mortui fuerat miſſus a Papa, vel a Sacra Congregatione, non poteſt per Capitulum, Sede vacante, expelli, & novus Vicarius Capitularis eligi. *Sacra Congregat. Epiſcop. in Aquilana* 4. *Auguſti* 1578.

24 Solet tamen ex abundantia Sacra Congregatio, occurrente caſu vacationis, prohibere Capitulis, ut non procedant ad electionem Vicarii Capitularis. *Sac. Congr. Epiſc. in Spoletana* 2. *Aprili.* 1591. *in Licien.* 22. *Decemb.* 1638. *in Biſinianen.* 2. *Auguſti* 1647.

Vicarius Apoſtolicus miſſus, Sede vacante, poteſt expedire Litteras, quæ Vicariis Epiſcopalibus dirigi ſolent, ac dare Dimiſſorias poſt annum, & infra annum arctatis, ſi eſſet Vicarius Capitularis, niſi hoc ei ſpecialiter ſit prohibitum. *Sac. Cong. Epiſc. in Aquilana* 22. *Septemb.* 1628. 25

Vicarius Apoſtolicus tenetur reſidere in Diœceſi, ad quam regendam miſſus fuit, nec poteſt ab ea ad longum tempus diſcedere, & alium ſubſtituere abſque prævia licentia Sacræ Congregationis Epiſc. ut *ead. Sac. Congr. declaravit in Spoletana* 19. *Junii* 1647. 26

Quod habet locum, etiamſi ſit vocatus ab aliquo Principe, nam neque tunc poteſt. *Sac. Congr. Epiſcop. in Meſſanen.* 27. *Maii* 1603. Neque poteſt abſque dicta licentia diſcedere, etiamſi ſi ſit acceſſurus ad Urbem. *Sac. Congr. Epiſcop. in Reatina* 22. *Decemb.* 1600. 27 28

Vicarius Apoſtolicus debet habere in Choro, ſi non ſit Canonicus, præcedentiam ſupra omnes, & ideo ſedere debet in digniori ſede, non tamen in ſolito Epiſcopali. *Sacr. Congreg. Epiſcopor. in Cajetana* 22. *Januarii* 1596. Quod ſi dignior Sedes Chori eſſet occupata, tunc Dignitates, & Canonici deſcendere debent inferius uno gradu, relinquendo majorem ipſi Vicario. *Sacra Congreg. Epiſc. in Licien.* 14. *Aug.* 1590. 29 30

Vicarius Apoſtolicus debet habere ſalarium ſcutorum ducentorum monetæ Romanæ pro ſingulis annis ab Epiſcopo, vel a Menſa Epiſcopali Sede vacante, niſi in Brevi Pontificio aliter exprimeretur, & inſuper Scuta quinquaginta ejuſdem monetæ pro acceſſu, & totidem pro receſſu; Aliquando tamen taxatur minus, vel plus ſecundum locorum diſtantiam. *Sacr. Congregatio Epiſcopor. in Caputaquen.* 20. *Septembr.* 1580. *in Cajacen.* 27. *Februarii* 1603. & pluries alibi. Quod ſalarium non incipit currere a data Brevis, ſed a die poſſeſſionis, & ingreſſus in Civitatem, quando cæpit Juriſdictionem exercere; Et ratio eſt, quia pro Viatico dantur ſibi expenſæ acceſſus, ut dixit *Ead. Sacr. Congr. Epiſcopor. in Brunduſina* 10. *Junii* 1611. *in Cajacen.* 23. *Novembris* 1640. 31 32

Si autem deputaretur Vicarius Apoſtolicus aliquis in eadem Civitate reſidens, non poſſet iſte prætendere expenſas acceſſus, neque receſſus, ſi ab ea revera non recederet. *Sac. Con-* 33

Congreg. Epiſcop. in Biſinianen. 14. *Junii* 1645.
34 *in Triventina* 2. *Martii* 1646. Neque poteſt, uſquequo diſcedat, Summam taxatam pro receſſu prætendere, *Sac. Congr. Epiſcop. in Cajacen.* 23. *Novembr.* 1640.
35 Si vero Epiſcopatus habet tenues reditus, & detracta proviſione prædicta, non poſſet Epiſcopus cum reſiduo decenter ſuſtentari, deberet fieri nova taxatio, & diminui prædicta proviſio habita ratione paupertatis Epiſcopi. *Sacra Congregat. Epiſcop. in una nullius Altamuræ* 7. *Decemb.* 1604. *& in alia* 2. *Auguſti*
36 1647. Quæ moderatio poteſt, immo debet fieri ad Scuta centum quinquaginta, & aliquando ad centum pro prædicta ratione paupertatis, & tenuitatis redituum Epiſcopalium. *Sac. Congr. Epiſc. in Ferentina* 1653. *in Crotonen.* 3. *Octobr. ejuſdem anni.*
37 Si aſſignata proviſio ipſi retardetur, poteſt ipſe Vicarius auctoritate Apoſtolica fructus menſæ Epiſcopalis ſequeſtrare, quouſque ſatisfactionem recipiat. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Cajacen.* 29. *Novemb.* 1600. *in Theanen.* 17. *Septem.* 1602.
38 Vicarius Apoſtolicus ultra proviſionem prædictam una cum acceſſu, & receſſu debet habere ſolita emolumenta Vicariatus, & honoraria pro Decretis; Non tamen habere debet, nec recipere poteſt emolumenta, quæ proveniunt ex ſigillo: Illa enim ſpectant ad Epiſcopum, ſive ad Menſam. *Sac. Congreg. Epiſc. in Aquilana* 24. *Octobris* 1585. *in Theanen.* 21. *Auguſti* 1615.
39 A ſententiis Vicarii Apoſtolici appellatur ad Metropolitanum, non ad Papam, ut declaravit *Sacra Congreg. Epiſcop. facto verbo cum Sanctiſſimo Papa Gregorio XIII. in una Salernitana* 7. *Julii* 1580. *& in Caputaquen.* 22. *Aprilis* 1686.
40 Vicarius Apoſtolicus non poteſt abſolvere a Cenſuris Sedi Apoſtolicæ reſervatis ſub quocumque prætextu, & cauſa. *Sac. Congr. Immunit. in Conſentina* 10. *Maii* 1633. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 156.
41 Non habet auctoritatem extrahendi confugitos, nec res a loco immuni, & homicidam a ſe extractum tenetur reſtituere Eccleſiæ. *Sac. Congr. Immun. in Nolana* 3. *Apr.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vall. pag.* 180.
42 Vicario Apoſtolico prohibetur concedere terminum, & recurſum in cauſis violatæ Immunitatis. *Sac. Congreg. Immun. in Licien.* 26. *Junii* 1629. *l.* 1. *Decret. Paul. p.* 143.
43 Acriter monetur Vicarius Apoſtolicus Reatinus ob commiſſionem cauſæ violatæ Immunitatis, & Libertatis datam Archipreſbytero N. commoranti in Regno ſub motivo, quod in Regno nequeant exequi Decreta emanata a Judicibus in ſtatu Eccleſiaſtico exiſtentibus abſque *Exequatur* Regio. *Sac. Congr. Immun. in Reatina* 8. *Auguſti* 1702. *lib.* 3. *Decret. Vallem. pag.* 435.

Reprehenditur, quia permiſit Curiæ Laicali extrahere Cadaver ab Eccleſia pro recognitione Corporis delicti. *Sac. Congr. Immun. in Sorana* 13. *Januarii* 1699. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 197.

Item quia requiſitus renuit procedere contra violatores Immunitatis Eccleſiaſticæ. *Sac. Congreg. Immun. in S. Agathæ Gothorum* 10. *Februarii dicti Anni, & lib. pag.* 203.

Eidem præcipitur, ut incumbat carcerationi complicis homicidii facti in Eccleſia. *Sacra Congr. Immun. in Eadem* 5. *Maii d. Anni, & lib. pag.* 219.

Eidem datur facultas extrahendi, & aſſecurandi res ad Menſam Epiſcopalem pertinentes exiſtentes in locis immunibus. *Sacr. Congreg. Immun. in Hyeracen.* 19. *Febr.* 1694. *lib.* 1. *Dec. Vallem. pag.* 172.

Item datur facultas perquirendi, & extrahendi ex Palatio Epiſcopi res ſpectantes ad Epiſcopum, exceptis Sacris Supellectilibus. *Sacra Congregat. Immunit. in Nolana eadem die ibid.*

Cum facultate Apoſtolica poteſt conſignare Curiæ Laicali res, & acta corporis delicti cum ſolita præſervatione. *Sacra Congreg. Immunit. in Imolen.* 30. *Novemb.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Val. pag.* 23.

Vicarius Apoſtolicus, ſicuti ſolet mitti propter plures, & diverſas juſtas cauſas, ita propter plures, & diverſas juſtas cauſa ſolet removeri. Cauſæ autem præcipuæ, propter quas ſolet mitti, ſeu deputari, ſunt ſequentes. Primo ſi Epiſcopus male gubernet. Secundo ſi ſit ſordidus. Tertio ſi ſit ſenex. Quarto ſi ſit ſuſpenſus a Juriſdictione. Quinto ſi non expedivit Bullas per multos annos. Sexto ſi ſit moroſus in penſione ſolvenda. Septimo ſi ſit proceſſandus. Octavo ſi ſit vocatus ad Urbem. Nono ſi non reſideat. Decimo ſi non vult recipere Vicarium miſſum ab Urbe. Undecimo ſi moriatur morte violenta. Duodecimo ſi Capitulum in electione Vicarii Capitularis non concordavit. Tertiodecimo ſi Capitulum elegit indoctum. Quartodecimo ſi Vicarius Capitularis vocetur ad Urbem. Quintodecimo ſi Eccleſia diu vacavit. Sextodecimo ſi intereſſe Cameræ Apoſtolicæ ita requirit. Decimoſeptimo

mo ſi negligit Epiſcopus exequi Decreta Viſitationis Apoſtolicæ, Decimoctavo propter utilitatem Eccleſiæ, Decimonono propter aliquos graviſſimos reſpectus. Vigeſimo propter inhabilitatem, vel impedimentum Epiſcopi.

52 Cauſæ vero, propter quas Vicarius Apoſtolicus ſolet removeri, ſunt præſertim ſequentes. Primo ſi Epiſcopus non ſit ſolvendo. Secundo ſi Eccleſia fuit proviſa de Paſtore. Tertio ſi Epiſcopo reſtituatur Juriſdictio. Quarto ſi ipſe Vicarius pecuniam indebite extorqueat. Quinto quando non defendit Immunitatem, Sexto quando in ipſo detegitur aliqua infamia prius ignorata. Septimo ſi damnatus ſit, ex quo converſetur cum bannitis. Octavo ſi filios baſtardos habeat prius ignoratos. Nono ſi illicite negotietur. Decimo ſi ſit exoſus populo, & Clero. Undecimo ſi contra prohibitionem expreſſam Sacræ Congregationis practicam cum Monialibus habeat. Sic doctiſſimus Pellegrinus *in praxi Vicariorum part.* 1. *ſect.* 6. ubi omnes ſupradictas cauſas tum deputationis, tum remotionis aſſignat, afferens pro omnibus Decreta Sacræ Congregationis, & inſuper formulam deputationis per extenſum.

53 Vicario Apoſtolico in omnibus Eccleſiis, & Eccleſiaſticis functionibus debentur tantum illæ prærogativæ, quibus gaudent Vicarii Generales Epiſcopi, & titulus Illuſtriſſimi Vicario Apoſtolico non debetur. *Sac. Rit. Congregat. in Spoletana* 12. *Auguſt.* 1684. *&* *in Imolen. eod. die & anno.*

54 Vicarius Apoſtolicus a Pontifice per ſe immediate, vel per Sacram Congregationem Epiſcop. & Regular. Eccleſiæ vacanti, vel plenæ præficitur, triplici de cauſa, nempe, vel quia timetur de nimium diuturna Sedis vacatione, vel quia Epiſcopus ob ſenectutem, aut adverſam valetudinem inhabilis effectus eſt ad Eccleſiam regendam, vel quia ab ejuſdem Eccleſiæ adminiſtratione ſuſpenſus vel remotus fuit; Benedict. XIV. *de Synodo Diœceſana lib.*
55 2. *cap.* 9. *n.* 7. Ejus facultas modo amplior, modo ſtrictior eſt, cum pro Sacræ Congregationis libito aliquando amplietur, & aliquando limitetur, prout exigunt rerum circumſtan-
56 tiæ, in quibus conſtituitur; unde ne erret in miniſterio, debet facultates ſibi conceſſas accurate perpendere; Idem *ib. num.* 7. Poteſt &
57 debet ſine Epiſcopo Eccleſiæ, cui præfectus eſt, celebrare Synodum diœceſanam. Idem *ibid.* Vide *ſupra n.* 5. ubi quod ad Vicarium Apoſtolicum ſolum ſine interventu Epiſcopi ſpectat facere concurſum, ſicut & Synodum, & declarare magis idoneum; ut declaravit *S. C. Epiſc. & Regular. in Lycien.* 9. *Junii* 1608. *& in Biſinianen.* 16. *Maii* 1635. Et *num.* 51. *&* 52.
ubi viginti aſſignantur diverſæ juſtæ cauſæ pro- 58
pter quas ſolet mitti Vicarius Apoſtolicus, & duodecim propter quas ſolet removeri.

Vicarii Apoſtolici Indiarum Orientalium 59
non habentes Epiſcopum cum futura ſucceſſione, tenentur aſſumere Vicarium Generalem; Benedict. XIV. Conſtitut. incip. *Ex ſublimi* §. 1. Et eidem aſſumpto Vicario Generali con-
ceduntur omnes, & ſingulæ facultates compe- 60
tentes Vicariis Capitularibus Cathedralium,
Sede vacante: Eidemque poſt Apoſtolici Vi- 61
carii obitum conceditur uſus, & exercitium earum facultatum, quibus gaudebat, dum viveret, defunctus Apoſtolicus Vicarius Epiſcopi, iis dumtaxat exceptis, quæ requirunt Ordinem, & Characterem Epiſcopalem, vel non ſine unctione Sacrorum Oleorum exercentur; & quandocumque neceſſitas urgeat, eidem conceditur facultas conſecrandi Calices, Patenas, & Altaria portatilia, cum Sacris Oleis omnino ab Epiſcopo benedictis. Idem *ibid.* §. 3.

Vicarii Apoſtolici per quaſcumque regiones 62
conſtituti, qui Epiſcopi non ſunt, tenentur ſibi Pro-Vicarium eligere; Idem Conſtit. *Quam ex ſublimi*, §. 2.

Alia de Vicariis Apoſtolicis in Anglia con- 63
ſtitutis; Vide tom. 5. verb. *Miſſionarii*.

Additiones ex aliena manu.

Mitti ſolet Vicarius Apoſtolicus, tum Sede 64
Epiſcopali vacante, tum Sede Epiſcopali ple-
na. Priori caſu exequi poteſt Litteras, quæ di- 65
rigi ſolent Vicariis Epiſcoporum, concedere dimiſſorias poſt annum, & intra annum arctatis, ac ſi eſſet Vicarius Capitularis, niſi ei ſpecialiter prohibeatur; *Vulp. in Prax. For. Eccleſ. cap.* 7. *n.* 15. *Marchet. in Prax. Vicar. Capitul. part.* 1. *tit.* 15. *num.* 64. *Baſſ. de Vicar.*
Apoſtol. tit. 2. *num.* 1. *Panimolli dec.* 1. *adnot.* 5. 66
num. 9. Tum conferre beneficia liberæ Collationis; *Marchett. in Prax. Vicar. Capitul. part.* 2. *tit.* 32. *num.* 15. *Baſſ. de Vicar. Apoſtol. tit.* 2. *n.* 1.
Solet vero, ut plurimum in Brevi, vel Lite- 67
ris facultas hæc concedendi Literas dimiſſorias, & conferendi Beneficia limitari; *Monacell. part.* 2. *tit.* 16. *formul.* 8. *in princip. & rurſus in adnot. ſub n.* 3. *in fin. & præterea formul.* 9.

Item poteſt concedere monitoria pro revela- 68
tione, & contra non revelantes devenire ad excommunicationem; *Marchett. in Prax. Vicar. Capitul. part.* 2. *tit.* 22. *nu.* 7. *Baſſ. de Vicar. Apoſtol. tit.* 2. *n.* 5.

69 Poteſt præterea eligere Concionatores ; *Baſſi de Vicar. Apoſtol. tit. 7. n. 6.*

70 De eo vero eſt diſſenſio , an poſſint erigere Beneficia cum reſervatione juriſpatronatus . Vide DD. apud *Baſſ. de Vicar. Apoſtol. tit. 2. num. 10.*

71 Convenit vero inter omnes , quod poſſit alieno Epiſcopo ad formam Concilii Tridentini *ſeſſ. 7. cap. 5.* impertiri licentiam exercendi Pontificalia , tum conferendi Ordines non ſolum ſubditis Diœceſis neceſſariis requiſitis ſuffultis , ſed etiam ſubjectis eidem Epiſcopo Ordinanti , immo etiam aliis aliunde cum dimiſſoriis ſuorum Ordinariorum confluentibus ; *Priviter. in Manual. Antiſt. p. 86. per tot. Baſſ. de Vicar. Apoſtol. tit. 2. n. 11.*

72 Ad differentiam Vicarii Epiſcopi , tum Capituli , Vicarius Apoſtolicus utitur proprio ſigillo , ac titulo Vicarii Apoſtolici , & aliis decoratur honoribus hujuſmodi Vicariis concedi ſolitis ad inſtar Præſulum ; *Pignatell. Conſuet. canon. tom. 6. conſult. 159. n. 10. & ſeq. Leuren. de Vicar. cap. 5. quæſt. 199. n. 2.*

73 De Vicario Apoſtolico Sede plena differit Auctor , ſed vide etiam de eo *Baſſ. de tract. tit. 3. & per tot.*

Piaculum eſſet , ſi hic haud monemus quod ubi res poſtulat , conſulendus præ ceteris *de Vicario Apoſtolico eſt* , Sanctæ & Immortalis memoriæ *Benedictus XIV. de Synod. Diœceſan. lib. 2. cap. 10. per tot.*

VICARIUS CAPITULARIS.

Quo ad ea quæ concernunt ejus electionem , qualitatem , initium , & finem ſuæ Juriſdictionis .

Articulus I.

1 Vicarius Capitularis eſt eligendus a Capitulo infra octo dies poſt mortem Epiſcopi , alias electio devolvitur ad Metropolitanum . *Communis* , texto expreſſo in Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 16.* ibi : *Item Oeconomum , ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere , vel exiſtentem confirmare omnino teneatur , qui ſaltem in Jure Canonico ſit Doctor , vel Licentiatus , vel alias quantum fieri poterit , idoneus ; Si ſecus factum fuerit , ad Metropolitanum deputatio hujuſmodi devolvatur .*

Et ſi Eccleſia ipſa fuerit Metropolitana aut exempta , & Capitulum intra octo dies Vicarium Capitularem non elegerit , tunc electio Vicarii Capitularis pro Metropolitana devolvitur ad antiquiorem ex Epiſcopis Suffraganeis , & pro Eccleſia exempta devolvitur ad Epiſcopum propinquiorem : *Communis* , texto expreſſo in ipſo Concilio Tridentino *loco citato* , ibi : *Et ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit , aut exempta , Capitulumque , ut præfertur , negligens fuerit , tunc antiquior Epiſcopus ex ſuffraganeis in Metropolitana , & propinquior Epiſcopus in exempta Oeconomum , & Vicarium idoneos poſſit conſtituere .*

Ante Concilium Tridentinum tamen de Jure communi non tenebatur Capitulum Vicarium conſtituere , Sede vacante , ſed poterat per ſe ipſum Juriſdictionem exercere . *Abbas in cap. Irrefragabili nu. 2. de Officio Ordinarii* , Felin. *in cap. Cum olim n. 9. de majorit. & obedien.* Fagnan. *in cap. His , quæ , eod. tit. num. 16.* Pellegrin. *in praxi Vicariorum part. 1. ſect. 4. ſubſ. 1. n. 5.* & alii paſſim .

Capitulum non poteſt cogi ad creandum Vicarium intra pauciores dies quam *octo* , *ſed* poteſt gaudere termino a Sacro *Concilio ſibi* dato . Vide verb. *Capitulum art. 3. n. 29.*

Et infra illos dies , antequam Vicarium conſtituat , exercitium Juriſdictionis ſpectat ad totum Capitulum in ſolidum , non autem ad primam Dignitatem . Vide *ibid. n. 30.*

Capitulum nedum poteſt eligere Vicarium Capitularem poſt mortem Epiſcopi , ſed etiam quando Eccleſia vacat per translationem Epiſcopi ad aliam Eccleſiam . Vide *ibid. n. 31.*

Et Eccleſia vacat per translationem Epiſcopi ſtatim , ac habita fuit notitia , etiam ex teſtimonio , ſeu documento Secretarii Sacri Collegii , quod Epiſcopus a ſuæ Eccleſiæ vinculo abſolutus fuit in Conſiſtorio Sanctitatis Suæ etiam ante expeditionem Litterarum Apoſtolicarum , vel adeptam poſſeſſionem ſecundæ Eccleſiæ ; tunc enim Capitulum poteſt , & debet Sedem vacantem publicare , & Vicarium intra Concilii Tridentini præſcriptum eligere . Vide *ib. n. 31.*

Sic etiam Capitulum poteſt conſtituere Vicarium in caſu , quo Epiſcopus efficiatur captivus ab hoſtibus Catholicæ Fidei . Vide *ibid. num. 32.*

Item Sedes vacat , ſi Epiſcopus ingrediatur aliquam Religionem ; & tunc Capitulum poteſt eligere Vicarium Capitularem . Vide *ibid. num. 33.*

Item vacat Sedes per renunciationem . Vide *ib.*

1 *ib. n.* 34. Similiter vacat Sedes per depoſitionem, vel relegationem. Vide *ib. n.* 35.

2 Non poteſt tamen Capitulum conſtituere Vicarium in caſu, quo Epiſcopus ſit excommunicatus, vel ſuſpenſus; Vel in caſu, quo Epiſcopo in remotis degente, Vicarius Generalis ab ipſo relictum moriatur, vel a Principe Sæculari ejiciatur a Diœceſi, quia tunc recurrendum eſſet ad Sedem Apoſtolicam pro proviſione. Vide *ib. n.* 36.

3 Capitulum non poteſt devenire ad electionem Vicarii Capitularis ante certam notitiam vacationis. Vide *ib. n.* 39.

4 Capitulum neque poteſt devenire ad electionem Vicarii Capitularis poſt habitam notitiam mortis, vel translationis Epiſcopi, quando Vicarius Epiſcopi defuncti, vel translati miſſus fuerat a Papa, vel a Sacra Congregatione Epiſcoporum. Vide *ib. n.* 48.

5 Electio Vicarii Capitularis debet fieri, Capitulo more ſolito capitulariter congregato, & per ſecreta ſuffragia, alioquin nulla eſt. Vide *ib. n.* 39.

16 Capitulum non poteſt eligere in Vicarium Capitularem, niſi unum tantum; & ſi eligat plures, electio devolvitur ad Metropolitanum; Si tamen plures ſucceſſive eligit, primo electus debet continuare; Dummodo habeat requiſita. Vide *n.* 40.

17 Poteſt tamen Capitulum duos Vicarios conſtituere, ut alternis menſibus Vicarii munere fungantur, ſi legitimam habeat ad id conſuetudinem ab immemorabili ſervatam ſine interruptione, & electi ſint præditi omnibus qualitatibus, quas Tridentinum requirit. Vide *ib. n.* 41.

18 Facta ſemel per Capitulum electione Vicarii Capitularis, non poteſt illum ad libitum revocare, & novum conſtituere. Vide *ib. n.* 42.

19 Si tamen adeſſet juſta cauſa illum revocandi, debet prius habere licentiam a Sacra Congregat. Epiſcopor. Vide *ib. n.* 43.

20 Immo non poteſt per Capitulum revocari Vicarius Capitularis, etiamſi ſit electus cum clauſula, quod poſſit revocari ex cauſis ſibi beneviſis. Vide *ib. n.* 44.

21 Plures ſunt cauſæ, propter quas ſolet Sacra Congregatio Epiſcoporum facultatem concedere removendi Vicarium Capitularem, ut indignum, & tales cauſæ aſſignantur *ibid. num.* 42.

22 A Capitulo pro electione Vicarii Capitularis non debent vocari Canonici abſentes, niſi commode fieri poſſit. Nec ita abſentes poſſunt mittere, aut conſtituere Procuratorem ad ferendum in electionem ſuffragium. Vide *ibid. num.* 46.

Si tamen adſit conſuetudo legitime præſcripta admittendi in electione Canonicos abſentes per Procuratorem, talis conſuetudo eſſet intelligenda, & reſtringenda ad abſentes ſolummodo intra Provinciam, & ibidem detentos aliquo legitimo impedimento de tempore actualis electionis Vicarii. Vide *ib. n.* 47. 23

Et ſi e contra adeſſet conſuetudo non vocandi quoquomodo abſentes a Civitate, ſervanda eſſet. Et tanta eſt vis conſuetudinis, quod a Capitulo pro electione Vicarii, præter Canonicos, vocandi ſunt etiam illi, qui de Jure non ſunt de Capitulo, ut Portionarii, aliique Beneficiati Eccleſiæ, ſi adſit conſuetudo legitime præſcripta illos vocandi. Vide *ib. n.* 48. 24

Si autem conſuetudo non ſit pacifica, & legitime præſcripta, ſed ſolum pauci actus efferantur, in quibus ii, qui non ſunt de corpore Capituli, fuerint admiſſi ad ſuffragium ferendum, tunc Capitulum poteſt illos excludere. Vide *ib. n.* 49. 25

Capitulum debet pro Vicario Capitulari eligere unum, qui ſit de gremio Capituli, ſi adſit idoneus. Vide *ib. n.* 50. 26

Et qui ſit Doctor, alias electio eſſet nulla. Vide *ib. n.* 51. 27

Nec ſufficit, quod ſit Magiſter in Sacra Theologia, ſed debet eſſe ſaltem Doctor in Jure Canonico. Vide *ib. n.* 52. 28

Nec etiam ſufficit, quod ſit Doctoratus a perſona privata, ſed in aliqua Univerſitate. Vide *ib. n.* 53. 29

Habilis tamen non Doctor tolerari poteſt, ſi Doctor haberi non poſſit. Vide *ib. n.* 54. 30

Debet tamen Vicarius non Doctor eligere ſibi Conſultorem beneviſum, qui ſit Doctor, & in rebus Legalibus, & arduis peritus, a quo poſſit dirigi. Vide *ib. n.* 55. 31

Si Capitulum eligat aliquem non Doctorem, quando adeſt Doctor, ex quo talis electio ſit nulla, tunc electio devolvitur ad Metropolitanum. Vide *ib. n.* 56. 32

In caſu tamen, quo Vicarius deputatus per Metropolitanum ob malam electionem Capituli, vel ob ejus negligentiam, decederet, tunc poſſet Capitulum novum eligere Vicarium infra octo dies, ut prius. Vide *ibidem num.* 57. 33

Capitulum non poteſt in electione, ſeu deputatione Vicarii apponere reſtrictivam, ut Vicarius Capitularis non poſſit procedere contra aliquem Capitularem abſque conſenſu Capituli. Vide *ib. n.* 58. 34

Vel [illegible] *ibid. num.* 59.

35 Nec potest apponere in electione conditio-
36 nem, ut participet Capitulum de emolumentis ex Officio Vicariatus provenientibus. Vide *ib. n.* 60.

37 Nec poteſt Capitulum reſervare ſibi facultatem ſignandi ſupplicationes, diſtribuendi conciones, vel habendi ſuperintendentiam Seminarii. Vide *ib. n.* 61.

38 Vel faciendi gratiam condemnatis ab ipſo Vicario, vel cognoſcendi de cauſis ſuſpicionis ipſius Vicarii, ac Judicem non ſuſpectum partibus deputandi, vel cum alia quacumque reſtrictione [illegible]. Quod ſi Vicarius Capitularis electus fuerit cum [illegible] reſtrictionibus, poterit [illegible] Juriſdictione [illegible] conditionum. Vide [illegible] *Ord. art.* 3. *num.* 42.

39 Capitulum enim poſt electionem Vicarii nullam exercere poteſt [illegible], quia poſt electionem [illegible] Epiſcopalis tranſit ad Vicarium Capitularem [illegible] quo ad Capitulum, [illegible]. Vide *ib. num.* 63. [illegible]

40 [illegible] propter abſentiam [illegible], & non ad Capitulum [illegible].

41 [illegible] poteſt eſſe Canonicus [illegible] eadem Civitate, & [illegible] gerit animarum. *Sac.* [illegible] *Martii* 1619. & 19. [illegible] etiam fuit declaratum,

42 [illegible], nempe quod Paro[illegible] eligi in Vicarium Capitularem, [illegible] Parocho rurali. Sic refert [illegible] ad litteram Barboſa *de Canonicis*, & [illegible] *cap.* 42. *n.* 38.

43 Vicarius Capitularis eligi debet ætatis ſaltem [illegible] annorum, ſi haberi poſſit, alias permittitur poſſe eligi in ætate 23. annorum, ſi ſit [illegible], ſed non ſemper expedit. *Sacra Congr. Concil. die* 11. *Auguſti* 1618. apud Barboſ. *in Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 16. *num.* 19. [illegible] *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Vicarius Capitularis Sede vacante num.* 8. & Sellium *in Select.* [illegible] *cap.* 19. *num.* 44.

44 In electione Vicarii Capitularis ſunt præferendæ Dignitates, & Canonici, quatenus ſint idonei, Canonico Coadjutori, ut reſpondit *Sacra Congr. Conc.* 14. *Aprilis* 1685. *lib.* 35. *fol.* 17. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 10. *ſub n.* 13.

Si electio non concludatur in tempore a Concilio Tridentino præſcripto *c.* 16. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* fit devolutio ad formam Conciliaris Decreti, tam in caſu negligentiæ, quam in caſu diſſenſionis. *Sacra Congr. Conc. in Aquilana* 10. *Octobris* 1605. *lib.* 28. *fol.* 195. apud Monacell. *loco cit.*

Si in electione duo Canonici Doctores habuerint vota paria, neuter eſt Vicarius legitimus, & electio propterea, tranſacto octiduo, devolvitur ad Metropolitanum, juxta diſpoſitionem Concilii, ut reſpondit *Sac. Congr. Concilii in Vercellen.* 12. *Martii* 1611. *lib.* 17. *fol.* 769. apud Monacell. *loco cit.*

Si Eccleſia ſuffraganea vacans careat Capitulo, electio, ſeu deputatio Vicarii pro illius adminiſtratione ſpectat ad Capitulum Metropolitanæ Paſtore carentis, non autem ad antiquiorem Epiſcopum Suffraganeum, non obſtante Synodo Provinciali, ut declaravit *Sacra Cong. Concilii* 28. *Aug.* 1683. *confirmata* 14. *April.* 1685. *lib.* 35. *fol.* 195. apud Monacell. *loco cit.*

Si autem Eccleſia Cathedralis carens Capitulo, non ſit ſuffraganea, ſed exempta, & 48
Sanctæ Sedi immediate ſubjecta, uti eſt Eccleſia, ſeu Epiſcopatus Portuenſis prope Almam Urbem, tunc videtur, quod deputatio Vicarii Capitularis in caſu vacationis Sedis non pertineat ad propinquiorem Epiſcopum, juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 16. Sed conſulenda ſit Sancta Sedes, quia Epiſcopo viciniori devolvitur electio ſecundum diſpoſitionem Concilii in caſu negligentiæ Capituli; at quando Eccleſia Capitulo caret, caſus eſt omiſſus a Concilio. Sic præciſis verbis Monacell. *loco cit. num.* 13. *in fine*, teſtans inſuper, quod quoties occurrit vacatio in dicta Cathedrali, ſeu Epiſcopatu Portuenſi, Epiſcopus vicinior non ſe ingerit in deputatione Vicarii, ſed Eccleſia remanet ſub regimine Eminentiſſimi Urbis Vicarii, quia eſt in diſtrictu Urbis, uſque dum novus Epiſcopus Eccleſiæ poſſeſſionem capiat.

Vicarius Capitularis debet provideri de competenti Salario. *Sacra Congr. Concilii in una Vintimilien.* 15. *Octobris* 1601. apud Barboſ. *in Summa loc. cit. n.* 13. *& de Canonic. & Dignitatibus cap.* 42. *n.* 35. & apud Pellegrinum *loc. cit. ſubſect.* 1. *n.* 30. Quod poteſt eſſe ad rationem Scutorum quatuor pro ſingulis menſibus, ut declaravit *ead. Sac. Coog. in una Caſalen.* 21. *Aug.* 1654. Non tamen debet eſſe majus eo, quod habebat Vicarius Epiſcopi defuncti. *Ead. Sac. Congr. in Vintimilien.* 15. *Januarii* 1602. apud Pellegrin. *loco cit.* Attendenda tamen eſt circa ſupradicta omnia legitima

loco-

locorum conſuetudo, *arg. cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*.

50 An Vicarius Capitularis lucretur diſtributiones quotidianas, ſi Choro propter ſuum munus non interſit? Variant Doctores. Affirmativam enim ſententiam defendunt Pellegrinus *loco cit. num.* 31. Garcias, Gonzalez, Pavin. Covarruv. & alii ab ipſo citati dicentes non currere paritatem de Vicario Epiſcopi, quia ideo ipſe non intereſſendo Choro, non lucratur diſtributiones, quia ſervit Epiſcopo, & non Eccleſiæ, ut ſervit Vicarius Capitularis, ſicut notat Rota *dec.* 222. *nu.* 5. *part.* 2. *diverſar.* Negativam autem ſuſtinent Monacell. *tom.* 3. *tit.* 1. *formul.* 41. *n.* 5. Moneta *de diſtributionibus part.* 2. *q.* 11. *n.* 83. *& ſeq.* Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 54. *num.* 165. *verſ. Qui dum a Choro abſens eſt*, *& de Canonicis, & Dignitatibus cap.* 42. *n.* 39. & alii plures: Ut autem concilientur Doctores, dicendum eſt ſtandum eſſe legitimis locorum conſuetudinibus, ut ibi Vicarius Capitularis abſens a choro lucretur diſtributiones, ubi adeſt legitima conſuetudo eas lucrandi; & ibi non lucretur, ubi adeſt legitima conſuetudo eas non lucrandi, *arg. cit. c. Cum tanto* 11. *de conſuetudine*; Et ſic tenent Rota *cit. deciſ.* 222. *num.* 6. *part.* 2. *diverſ.* Barboſa *loco cit.* Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante*, *verſ. Octavo dubitatur*, Proſper Auguſt. *in addit. ad d. Quarant. loco cit. num.* 8. *in fine*, Rebuff. *titul. de Vicario Epiſcop. n.* 5. & ipſe Pellegrinus *loco cit. num.* 31. *in fine*, cum aliis ibi allegatis.

51 Si Vicarius Capitularis, ubi adeſt conſuetudo intereſſendi choro pro lucrandis diſtributionibus, voluerit ipſas lucrari, debet intereſſe cum ſolita veſte Canonicali, & ſedere in loco proprio ſui Canonicatus, neminem antiquiorem præcedendo. Rota *in Lucana Beneficii* 18. *Decembris* 1579. *coram Seraphino*, & eadem Rota *deciſ.* 288. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* apud Barboſ. *cit. alleg.* 54. *n.* 166. & Pellegrin. *loc. cit. num.* 34. & ſic tenent cum ipſis plures alii Doctores.

52 Si vero noluerit diſtributiones lucrari, debet præcedere omnes, excepta prima Dignitate poſt Pontificalem. Sic reſcriptum feciſſe a *Sacra Congregatione in una Aſſiſienſi de menſe Auguſti* 1630. dum ipſe eſſet Aſſiſii, teſtatur Nicolius *in Floſcul. verb. Vicarius Capitularis num.* 67. & refert etiam Pellegrin. *loc. cit. n.* 34. & alii.

53 Vicarius Capitularis non poteſt occupare Sedem Archidiaconi in Eccleſia, ſed ſedere debet in alia Sede portatili. *Sac. Congr. Rit. in Nucerina* 10. *Aprilis* 1601. apud Pellegrin. *loco cit. n.* 34. & Barboſa *de Canonicis & Dignitatibus cap.* 42. *n.* 42.

Archidiaconus, ſeu alia Dignitas major poſt Pontificalem præfertur Vicario Capitulari, etiamſi dictus Vicarius non ſit Canonicus, Barboſ. *cit. cap.* 42. *n.* 41. *& cit. alleg.* 54. *num.* 167. cum aliis ibi citatis. 54

Vicarius ſemel ac Canonice eſt electus, durat toto tempore vacationis Eccleſiæ. Quamvis enim Barboſa *in Summa Apoſtol. deciſ. loco cit. num.* 7. *& tract. de Canonicis loco cit. n.* 44. *& in Trid. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *num.* 14. referat *Sacram Congreg. ſub die* 17. *Junii* 1617. decreviſſe poſſe Capitulum eligere Vicarium cum clauſula, quod non duret niſi per annum: Tamen Nicolius *in Floſculis verb. Vicarius Capitularis ſub n.* 59. refert ſæpius a Sacra Congreg. Epiſcop. deciſum fuiſſe non poſſe Capitulum eligere Vicarium Capitularem ad certum tempus, ſed pro toto tempore vacationis Eccleſiæ. Sic dicta *Sacra Congregat. in Potentina* 7. *Maii* 1604. 30. *Auguſti* 1641. 5. *Martii* 1647. 14. *Februarii* 1648. *& in Sutrina* 21. *Novembris* 1653. Quod & melius eſſe teſtatur etiam ipſe Barboſa *in cit. cap.* 44. *num.* 44. *& cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *num.* 14. referens ita reſcripſiſſe *Sacram Congregat. Epiſcopor. Epiſcopo Cajetano ſub die* 29. *Octobris* 1587. Et ſic expreſſe tenet Monacell. *tom.* 1. *tit.* 1. *formul.* 2. *num.* 14. cum Fagnano, & aliis ibi citatis, adductis inſuper aliis decretis. 55

Unde Vicarii Capitularis juriſdictio ceſſat ſolum poſt poſſeſſionem realem captam a novo Epiſcopo; Sedes enim Epiſcopalis intelligitur ſemper vacare uſquequo Litteræ Apoſtolicæ Prælati proviſi de illa Eccleſia, cujus Sedes vacabat, non fuerint præſentatæ Capitulo, nec interim poteſt Epiſcopus noviter proviſus Epiſcopatum miniſtrare. *Extravagant. Injunctæ* 2. *de electione*; Unde Vicarius Capitularis poteſt continuare exercitium ſuæ Juriſdictionis, donec novus Epiſcopus adeptus fuerit realem Epiſcopatus poſſeſſionem. Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante num.* 13. *verſ.* 13. *Dubitatur*; Flaminius Pariſius *de Reſignat. lib.* 8. *quaſt.* 5. *num.* 33. Rebuffus *in Praxi Benefi. tit. de Simonia in Reſignat. num.* 11. Henriq. *conſ.* 29. *num.* 4. Aloyſius Riccius *in Praxi Fori Eccleſ. deciſ.* 376. *in prima edition. reſolution.* 500. *in ſecunda edition.* Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. c.* 27. Pellegrin. *loco cit. ſubſect.* 6. *num.* 1. *&* 2. cum pluribus ibi citatis, Barboſa *cit.* 56

alleg. 54. *num.* 161. Gonzalez *ad Regul.* 8, *Cancellar. gloſſa* 15. §. 2. *num.* 88. ubi refert fuiſſe concluſum validam eſſe quamdam collationem Canonicatus in menſe Ordinario vacantis factam a Capitulo Burgenſi, ſpreto Epiſcopo jam promoto, & habente expeditas Litteras ſuæ proviſionis, qui tamen nondum illas oſtenderat, nec præſentaverat.

57 Terminatur autem Vicarii Capitularis Juriſdictio, cum mittitur Vicarius Apoſtolicus a Papa, vel a Sacra Congregatione Epiſcoporum, quod fit, ſi Eccleſia diu vacaverit, ut cenſuit *Sac. Congr. Epiſc. in una Aleriana* 28. *Junii* 1649. præſertim ſi ſubditi in adminiſtratione Juſtitiæ aliquod inconveniens experiantur. *Ead. Sacra Congr. in Ugentinen.* 17. *Septemb.* 1665.

58 Item ceſſat Juriſdictio Vicarii Capitularis, quando removetur a Sacra Congregatione, vel vocatur ad Urbem pro juſtificandis rebus, de quibus fuit inculpatus. *Sacra Congregat. Epiſcop. in Spoletana* 12. *Novembris* 1600. *in Aſten.* 30. *Septembris* 1650. *& in Monopolitana* 3. *Maii* 1653.

59 Quod hactenus dictum eſt de Vicario Capitulari Cathedralis, locum habet ſervata proportione in Vicario Capitulari Collegiatæ exemptæ, & nullius Diæceſis; Capitulum enim Collegiatæ, quæ nullius Diæceſis eſt, & ſubditur proprio Prælato, ordinariam, & quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem habentem, vacante Sede dicti ſui Prælati, debet eligere Vicarium Capitularem eodem modo, & eiſdem Legibus, Capitulis Cathedralium præſcriptis a Sacro Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.*
60 16. *Communis*. Cum hac tamen differentia, quod Vicarius Capitularis dictæ Collegiatæ exemptæ, & Nullius, non debet neceſſario eſſe Doctor, aut Licentiatus in Jure Canonico, ſicuti tenetur eſſe Vicarius Capitularis Cathedralis; Sic expreſſe declaravit Sacra Congregatio Concilii ad dict. *cap.* 16. *die* 12. *Septemb.* 1585. apud Garciam *de Beneficiis tom.* 1.
61 *part.* 5. *cap.* 7. *num.* 20. & apud Pellegrinum *loco cit. ſect.* 5. *num.* 5. Non poſſe autem eligi Vicarium Capitularem per Clerum Eccleſiæ exemptæ Abbatia vacante, decrevit *Sacr. Congreg. Concil. in Anglonen.* 30. *Januarii* 1717. ut refert Card. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Conſtit. IV.* Caliſti III. *ſect.* 3. *n.* 10.

62 Affertur noviſſima reſolutio ſacræ Congregationis Concilii quoad varia dubia de Vicario Capitulari in ipſa propoſita, ut ſequitur.

I. An poſſit Capitulum Sede Vacante, poſt electum Vicarium in Spiritualibus, & temporalibus deputare alium toties quoties ſibi placuerit ad aliquid faciendum in exercitio Juriſdictionis tranſlatæ, ipſa Juriſdictionem reaſſumendo?

II. An poſſit Capitulum per ſeipſum dare ſubditis Chartas teſtimoniales, vel Reverendas ad ordines ſuſcipiendos, vel debeant dari per Vicarium Generalem Capitularem?

III. An poſſit Capitulum in deputatione Vicarii Capitularis dare juriſdictionem limitatam; & poſſit in hoc caſu attendi conſuetudo Regni Luſitaniæ? & quatenus affirmative.

IV. An poſſit reſervatam juriſdictionem alicui alteri committere, vel illam debeat per ſeipſum exorcere?

V. An poſſit Capitulum dare ſubditis atteſtationes de vita, & moribus per ſeipſum, vel debeant dari Vicario Capitulari?

VI. An poſſit Capitulum jubere Vicario Capitulari, ut det tales atteſtationes, vel debeat pendere ab arbitrio Vicarii Capitularis?

VII. An in concurſu Parochialium debeat intervenire arbitrium Vicarii Capitularis, vel debeat pendere ab arbitrio Capituli, facto concurſu in præſentia Capituli, vel in abſentia, & an debeat attendi conſuetudo Regni *in caſu* &c.

Sacra Congreg. Concil. In Elven. Juriſdictionis 1. *Decemb.* 1736. Reſpondit: *Ad* I. *Negative. Ad II. Negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam. Ad III. Negative. Ad IV. Proviſum in tertio. Ad V. Negative quoad primam partem, & affirmative quoad ſecundam. Ad VI. Negative. Ad* VII. *Affirmative quoad primam partem ad formam juris; In reliquis negative.*

Additiones ex aliena manu.

Pacifica haud eſt opinio *Auctoris num.* 60. quod & Capitulum Collegiatæ Eccleſiæ defuncto Prælato *Nullius* debeat conſtituere Vicarium Capitularem; Juriſdictionem enim remanere penes Capitulum, nec teneri ipſum conſtituere Vicarium Capitularem, ſentiunt *Fagnan. in cap. His quæ num.* 77. *de Major. & obed.* ubi quod ita reſolvit S. Congreg. Concilii interpres, *Leuren. de Vicar. tract.* 3. *c.* 4. *quæſt.* 541. *per tot.*

Capitulum vero Cathedralis, vel Metropolitanæ Eccleſiæ non teneri in electione hac Vicarii Capitularis ſervare formam *cap. Quia propter*, *de elect.* communis ſententia eſt; ut rejecto *Freſc. de Viſitat. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 32. firmant *Pirbing ad titul. Decretal. de Offic. Vicar. n.* 77. 64

n. 77. *Pignatell. conſult. canonic. tom.* 8. *conſul.* 4. *num.* 9. & 11. *Garc. de Benefic. part.* 5. c. 7. *num.* 21. *Leuren. de Vicar. tract.* 3. *c.* 4. *quæſt.* 550. *num.* 1.

Hinc fit, quod neceſſe haud ſit, ut hæc Vicarii Capitularis electio fiat per ſuffragia ſecreta; *Leuren. de Vicar. tract.* 3. *cap.* 4. *quæſt.* 55. *num.* 2.

Debet vero concurrere major pars ſuffragiorum, & quidem collegialiter præſtitorum, ut valida ſit electio Vicarii Capitularis. Quocirca electio Vicarii Capitularis facta a minori parte Capituli, minime valida evadit per ſubſcriptionem Litterarum patentium factam a majori ejuſdem Capituli, quum non ſufficiat conſenſus poſtea datus a ſingulis; *Pignatell. conſult. canon. tom.* 1. *conſult.* 23. *num.* 7. *Lauren. de Vicar. tract.* 3. *c.* 4. *quæſt.* 552. *per tot.*

Coram quo, & quomodo proponenda ſit nullitas electionis Vicarii Capitularis, vide apud *Leuren. de Vicar. tract.* 3. *cap.* 4. *quæſt.* 554. *per tot.*

Reſponſio Auctoris.

Pacificam non eſſe opinionem meam *l. c.* expoſitam, nempe, quod & Capitulum Collegiatæ Eccleſiæ defuncto Prælato *Nullius* debeat conſtituere Vicarium Capitularem, in his *additionibus* adſtruitur: at mihi Auctori ſufficit pro mea opinione habere expreſſam declarationem *Sacr. Congreg. Concil.* & Doctores *ibi* allegatos. Immo ex reſolutione Sac. Congreg. Concil. adducta hic ſub *n.* 1. ex Fagnano ſecuto a Leurenio locis ibid. *cit.* eruitur quidem, quod Capitulum Collegiatæ exemptæ & *nullius* non teneatur eligere Vicarium, qui ſit doctor vel Licentiatus in Jure Canonico; at non quod non teneatur eligere Vicarium Capitularem. Dubium enim propoſitum in Sacr. Congregat. Concil. relatum a Fagnano ut *ſupra*, erat ſic præciſe: *An decretum Concilii in cap.* 16. *ſeſſ.* 24. *Quid Capitulum Sede vacante, conſtituere debeat Vicarium; qui ſaltem in Jure Canonico ſit doctor vel Licentiatus locum habeat etiam in Collegiata, defuncto ejus Prælato. Et S. Congregatio cenſuit, non habere locum.* Ex quo decreto deducitur, Sacram Congregationem cenſuiſſe Tridentinum non habere locum quoad neceſſitatem eligendi doctorem, at quoad neceſſitatem eligendi Vicarium, ut tradunt Barboſa in dict. *ſeſſ.* 24. *cap.* 16. *nu.* 30. Pellegrin. de *Vicario Capitulari Eccleſ. nullius diœceſ. ſect.* 5. *nu.* 5. *ex Garcia de benefic. tom.* 1. *part.* 5. *cap.* 7. *nu.* 20. ubi refert ſic fuiſſe deciſum a dicta Sac. Congregat. Et ratio eſt, quia, ut dicunt, ſi non eſt neceſſe, ut hic Prælatus mortuus ſit doctor; ergo nec etiam Vicarius, ut cenſuit ead. *Sac. Congr. ibid.* & notant Sbroz. in *addition. ad quæſt.* 36. §. 1. Aloyſius Ricc. *in collectan.* 1607. Ragucc. de *voce Canonic. in Elleſ. quæſt.* 37. *n.* 6. apud Pellegrin. locis citatis.

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ Vicarius Capitularis facere poteſt, vel non.

Vicarius Capitularis, ſicuti Capitulum, Sede vacante, ſuccedit Epiſcopo in his, quæ illi competunt de Jure communi, non vero in his, quæ ſunt de Jure ſpeciali, ſive Delegato. *Communis*, per text. *in cap. Eam te* 7. *de Reſcriptis, cap. Cum olim* 14. *de Majoritat. & Obedient.* cum ſimilibus: in Vicarium enim Capitularem Canonice electum transfertur tota Juriſdictio Capituli, & Juriſdictio Vicarii Capitularis in ſupradictis eadem eſt, quæ fuit Epiſcopi. *Sacra Congregat. Epiſcopor. in Reatina* 21. *Novembr.* 1603. apud Nicolium *in Floſculis verb. Vicarius Capitularis n.* 68. 1

Vicarius Capitularis poteſt concedere Dimiſſorias ad Ordines infra annum a die vacationis Sedis arctatis ratione Beneficii recepti, vel recipiendi, ut colligitur clare ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *c.* 10. *de reform.* & pluries declaravit expreſſe *Sacr. Congr.* & ſignanter *in Neapolitana* 12. *Jan.* 1604. & *in Aleriana* 24. *Januar.* 1653. 2

Et aliquando conceditur facultas Vicario Capitulari, ut etiam infra annum a die vacationis Sedis Epiſcopalis poſſit concedere Dimiſſorias ad Ordines, cum voto tamen pleni Capituli, ubi pro ſervitio Eccleſiæ id neceſſarium eſſe fuerit judicatum, pro ut *a Sacr. Cong. Epiſc.* conceſſa fuit *Vicario Capitulari Antuerpienſis Eccleſiæ* 15. *Mart.* 1598. 3

Arctati ratione *Beneficii recepti* dicuntur illi, qui obtinent aliquod Beneficium requirens ſervitium perſonale, ratione cujus de Jure, conſuetudine, privilegio, ſtatuto Eccleſiæ, vel fundatione infra annum teneatur ſe promoveri facere ad illum Ordinem, quem requirit tale Beneficium, Barboſa *ad Trid. citat. ſeſſ.* 7. *cap.* 10. *n.* 16. cum pluribus ibi citatis, Monacell. *tom.* 3. *tit.* 2. *formul.* 3. *nu.* 2. & alii paſſim. 4

Arctari autem ratione *Beneficii recipiendi* dicuntur illi, qui habent Jus, ſeu ſunt vocati, aut præſentati ad aliquod Beneficium vacans, ſeu 5

ſeu Cancellariam, quæ requirit actu certum Ordinem, quo illi carent. Barboſa *loc. citat. num.* 17. cum aliis ibi allegatis, Monacell. *loc. cit. num.* 2. & quod præſentati ad Beneficia dicantur arctati, expreſſe declaravit *Sacr. Congregat. Epiſcopor. in Squillacen.* 3. *Januar.* 1594. apud Nicolium *loc. citat. num.* 70. *verſ. Præſentati*, & Monacell. *tom.* 1. *titul.* 1. *ſormul.* 2. *num.* 22.

6 Poſt annum vero a die vacationis Sedis Epiſcopalis poteſt Vicarius Capitularis Dimiſſorias ad Ordines quibuſcumque ſuis ſubditis etiam non arctatis concedere. Colligitur clare ex Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 7. *cap.* 10. & expreſſe declaravit *Sac. Congreg. ejuſd. Conc.* apud Garciam *de Beneficiis par.* 5. *cap.* 7. *num.* 93. & Pellegrinum *l. c. ſubſection.* 2. *nu.* 5. & *Sacr. Cong. Epiſc. in Neapolitana* 12. *Jan.* 1604. *& in Aleriana* 24. *Jan.* 1653. apud Nicolium *loc. cit. n.* 70. ubi declaravit, concedere Dimiſſorias poſt annum ſpectare ad Vicarium Capitularem, & non ad Capitulum.

7 Poteſt Vicarius Capitularis etiam ante lapſum anni concedere licentiam extero Epiſcopo exercendi Pontificalia in Eccleſiis Diœceſis, & Ordines conferendi Clericis exteris habentibus Litteras ſuorum Epiſcoporum, non tamen Clericis ſubditis vacantis Sedis. *Sacr. Congr. Conc. in Brixien.* 16. *Maii* 1705. Barboſa *de Canonicis, & Dignitat. c.* 42. *nu.* 124. Quaranta *in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante qu.* 11. Navarr. *conſil.* 27. *de tempor. Ordinat.* Molfeſius *in Summa tract.* 2. *c.* 2. *n.* 28. Piaſec. *part.* 1. *c.* *n.* 13. *pag.* 39. Marcus Anton. Genuenſ. *in praxi Archiep. Neapolitan. c.* 87. *n.* 33. Marcian. *part.* 6. *c.* 3. *num.* 16. Fornar. *de Ordine c.* 5. *n.* 8. *verſ. Quarto nota*, & alii.

8 Poteſt Vicarius ante lapſum anni obtinenti facultatem a Sede Apoſtolica de ſuſcipiendo Ordines cum licentia ſui Ordinarii, hanc licentiam ſubordinatam concedere. Navarr. *conſil.* 29. *de temporibus Ordinat.* Piaſec. *l. c.* Barboſa *l. c. n.* 123. & alii.

9 Poteſt Vicarius Capitularis dare licentiam Epiſcopo extero confirmandi, Eccleſias conſecrandi, reconcilliandi, & alia ad uſum Pontificalium ſpectantia exercendi in ſua Juriſdictione. *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Nepeſina* 15. *Decembris* 1603. apud Nicol. *loc. cit. numer.* 3. & Pellegrinum *loc. cit. ſubſection.* 2. *n.* 6.

10 Et ipſemet Vicarius poteſt Eccleſiam non ſacratam reconcillare. *Sacr. Congr. Rit. in Florentina* 15. *Dec.* 1632. apud Bonſadin. *in Theſaur. Eccleſ. dec. reſol.* 51. *num.* 23. & Barboſ. *in Summa Collectan.* 712. *n.* 4.

Poteſt Vicarius Capitularis Diœceſim viſitare per ſe, vel per alium, & in Viſitatione Decreta facere, dummodo ſit lapſus annus a poſtrema Viſitatione, nec faciat novitates. *Sac. Cong. Epiſc. in Lancianen.* 10. *Jun.* 1625. *& Pampilonen.* 3. *Februar. eodem anno in Materan.* 10. *Dec.* 1604. cum famulatu, & comitatu ſolito a Conc. Trid. *ſeſſ.* 21. *c.* 3. *de reform.* præſcripto. *Sacr. Cong. Conc. in Liman.* 10. *Maii* 1629.

Item poteſt Diœceſanam Synodum congregare, elapſo anno ab altera Synodo ultimo celebrata. Sic deciſum fuiſſe a *Sac. Cong. Conc.* referunt Garcias *de Benefic. par.* 9. *c.* 2. *num.* & Card. Petra *tom.* 5. *Comment. ad Conſt.* 4. *Caliſt. III. ſect.* 2. *num.* 213. & alii plures. Vide verb. *Synodus n.* 11.

Et eo tempore, quo Synodum celebrat, po- 13
teſt eligere Examinatores Synodales, extra vero illam non poteſt, ſed uti debet electis antea. *S. Cong. Epiſc. in Neapolitana* 12. *Jan.* 1604.

Item Concurſum ad Parochiales vacantes tem- 14
pore Sedis vacantis facere poteſt, ut poterat Epiſcopus, ſervata forma Conc. Trid. *ſeſſ.* 23. *c.* 18. *de reformat.* magis idoneum eligere, & approbationem ad Sanctiſſ. Dominum, ejuſque Eminentiſſ. Datarium mittere pro confirmatione electionis. *Sac. Cong. Epiſc. in Ravennaten.* 3. *Feb.* 1604.

Poteſt executioni demandare Litteras Epiſco- 15
po per Sacram Congregationem directas, & ab illo non executas. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul. die* 10. *Apr.* 1615.

Vicarius Capitularis poteſt abſolvere a Cen- 16
ſuris, & diſpenſare in Irregularitatibus ex delictis occultis Sedi Apoſtolicæ reſervatis provenientibus, in quibus eſt id conceſſum Epiſcopis a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 6. Sic *Sac. Cong. Conc.* 3. *Dec.* 1632. apud Barboſam *de Canonicis, Dignitatibus c.* 42. *n.* 62. *in fine, & in Summa Apoſtolic. dec. collectan.* 717. *n.* 5. & Pellegrinum *loc. cit. ſubſection.* 2. *n.* 22.

Item poteſt Vicarios idoneos Parochialibus 17
vacantibus deputare, donec de Rectore proviſum ſit, & proponere Edicta ad concurſum. *Sac. Cong. Conc.* apud Aldan. *in compendio canonic. reſolut. lib.* 1. *tit.* 43. *nu.* 46. & Barboſ. *in Summa loc. cit. n.* 6. & Pellegrinum *loc. cit. nu.* 25. Vide *ſupra n.* 14.

Item poteſt ſibi ſubſtituere Vicarium ad 18
modicum tempus propter ejus abſentiam, vel infirmitatem; Hoc enim ſpectat ad ipſum, &

non

non ad Capitulum. *Sac. Cong. Conc.* apud Pellegrin. *loc. cit. num.* 26. & apud Barboſ. *in Summa loc. cit. num.* 9. Vide verb. *Capitulum art.* 3. *n.* 64.

19 Item poteſt ſine Adjunctis procedere, ſi Epiſcopus, dum vivebat, auctoritatem habebat procedendi ſine illis; Si vero Epiſcopus hoc privilegio non gaudebat, ita nec Vicarius Capitularis. *Sacr. Congregat. Conc.* apud Barboſ. *in Summ. loc. cit. nu.* 7. Garciam *de Benefic. part.* 5. *c.* 7. *num.* 32. & Pellegrin. *loc. cit. n.* 27.

20 Item poteſt cognoſcere cauſas Matrimoniales. *Sac. Cong. Conc.* 30. *Maii* 1602.

21 Item poteſt viſitare Moniales non exemptas, exemptas vero non poteſt; Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. univerſ. cap.* 32. *nu.* 71. Garcias *loc. cit. cap.* 7. *num.* 45. Pellegrin. *loc. cit. nu.* 23. & alii paſſim.

22 Moniales tamen exemptas poteſt viſitare in iis, in quibus datur Epiſcopis facultas perpetua viſitandi tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatis; Talis enim delegatio, cum ſit facta Epiſcopis in perpetuum, eſt pars Juriſdictionis ordinariæ, & ſic tranſit ad Vicarios Capitulares; Barboſa *de Canonic. & Dignitatibus cap.* 42. *num.* 107. *& lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 32. *num.* 31. *in fine*, Molina *de Juſtitia tract.* 5. *diſp.* 11. *n.* 8. Pellegrin. *loc. cit. nu.* 24. & alii paſſim.

23 Vicarius Capitularis poteſt conferre illa Beneficia, quorum collatio ſpectabat ad Epiſcopum per devolutionem ob negligentiam inferioris. Abbas *in c.* 2. *num.* 1. *Ne Sede vacante*, Quaranta *in Summa Bullar. qu.* 10. Pellegrin. *loc. cit. n.* 30. & alii.

24 Item poteſt in Beneficiorum permutationibus auctoritatem interponere, & conſenſum præſtare, quando collatio partim ſpectat ad Capitulum, & partim ad Epiſcopum; non autem in aliis caſibus. Garcias *de Beneficiis part.* 11. *cap.* 4. *a num.* 75. Barboſa *libr.* 1. *Jur. Eccleſiaſtic. cap.* 32. *numer.* 97. Quaranta *loc. citat. quæſt.* 10. Diana *part.* 8. *tractat.* 5. *reſolut.* 19. Pellegrin. *loc. citat. num.* 31. & alii.

25 Item poteſt unire Beneficia in omnibus caſibus, in quibus poteſt Epiſcopus; Dummodo nihil præjudicetur Juri Epiſcopali, Garcias *de benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 67. *&* 68. Zerola *prax. Epiſc. par.* 1. *verb. Unio* §. 11. *& part.* 2. *verb. Capitulum* §. 4. Quaranta *l. c. q.* 9. *verſ. Quæ concluſio*, Pellegrin. *l. c. n.* 32. & alii.

26 Item poteſt commendare Eccleſias ad tempus donec provideantur. Barboſa *cit. lib.* 1. *cap.* 32. *nu.* 94. Molina *de Juſtitia*, *tract.* 5. *diſp.* 11. *nu.* 11. *verſ. Licet*; Zerola *loc. cit. part.* 1. *verb. Capitulum* §. *Ad quintum*, Rebuff. *in praxi Benefic. cit. de devolut. nu.* 77. *&* 80. Pellegrin. *loc. cit. n.* 34. & alii.

27 Item poteſt dare licentiam ædificandi Eccleſiam, & ut acquiratur Juſpatronatus. Pellegrin. *loc. cit. nu.* 35. Lambertin. *de Jure patronat. lib.* 1. *part.* 1. *q.* 5. *art.* 9. Pavinus *de poteſtat. Capit. Sede vacante part.* 5. *q.* 1. *num.* 5. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcopi part.* 3. *allegat.* 70. *n.* 32. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 9. *n.* 79. & alii.

28 Item poteſt diſpenſare cum illegitimis etiam ex damnato coitu ad Minores Ordines, & ad Beneficium ſimplex cum cauſa. Barboſ. *lib.* 1. *Juris Eccleſ. cap.* 32. *nu.* 81. *& part.* 2. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 45. *numer.* 25. Quaranta *in ſumma Bullar. verb. Capitulum Sede vacante q.* 9. *verſ. Secundo quæro*; Navarr. *conſil.* 31. quod incipit: *An Capitulum*, *de temporibus Ordinat. in antiq. & conſil.* 7. *de filiis Presbyter. in novis*, & alii.

29 Item poteſt ſuſpendere, excommunicare, interdicere, privare, & abſolvere, *cap. His quæ in fine*, *de Majorit. & Obedient. cap. Unic. eod. in* 6. Pellegrin. *loc. cit. num.* 40. Rebuff. *loc. cit. tit. de devolut. num.* 63. & alii apud Dianam *part.* 8. *tract.* 4. *reſol.* 11. Vide *ſupra n.* 16. ubi fuit concluſum, poſſe Vicarium Capitularem abſolvere ab omnibus Cenſuris, & diſpenſare in omnibus Irregularitatibus ex delicto occulto provenientibus, a quibus poteſt Epiſcopus vigore facultatis Concil. Tridentini *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reform.*

30 Unde poteſt Monitoria ad finem revelationis concedere, quia eſt actus Juriſdictionis neceſſariæ, ut eſt excommunicationis promulgandæ facultas. Sic declaravit *Sac. Congr. Concilii* 26. *Octobris* 1590. apud Pellegrin. *l. cit. numer.* 56. & tenent Doctores communiter.

31 Item poteſt gratiam facere ſubditis, ipſiſque remittere pœnas per Epiſcopum mortuum impoſitas, cum hoc ſit de Juriſdictione ordinaria. Riccius *tom.* 1. *prax. Fori Eccleſiaſtic. reſolut.* 302. Novarius *in Summa Bullar. tit. de Capitul. Sede vacante nu.* 12. Marcell. Vulp. *in Prax. Eccleſ. capit.* 44. *numer.* 17. Pellegrin. *loc. cit. numer.* 64. Alii tamen apud ipſum *loc. cit. num.* 64. ſentiunt contrarium. Unde vide verb. *Pœna art.* 1. *numer.* 64. ubi affertur decretum S. Cong. Concil. & tenet ſicut ibi.

Item

32 Item diſpenſare poteſt in Interſtitiis, ſicuti poteſt Epiſcopus, virtute Concilii Trid. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 11. 13. 14. ex cauſis ibi expreſſis. Sic declaraſſe *Sacram Congregationem Concilii* teſtantur Marcell. Vulp. *loc. cit. cap.* 44. *num.* 27. Pellegrin *loc. cit. n.* 47. & alii. Vide verb. *Interſtitia n.* 12.

33 Item poteſt ſtatuta facere, quæ totam Diœceſim obligent etiam tempore Epiſcoporum Succeſſorum, donec revocentur. Pavinus *de poteſtate Capitul. Sede vacante part.* 1. *quæſt.* 6. Marcell. Vulp. *cit. cap.* 44. *num.* 16. Zerola *l.c. cit. verb. Capitulum* §. 15. Quaranta *l. c. verſ. Quæro ſecundo*, Pellegrin. *loc. cit. num.* 42. & alii.

34 Poteſt compellere Religioſos, qui fuerunt executores Teſtamentarii, ad reddendas rationes adminiſtrationis. Pavinus *loc. cit. qu.* 7. *num.* 6. Azorius *Inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 39. *ſub qu.* 6. Barboſa *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat.* 82. *num.* 25. Pellegrin. *loc. cit. n.* 44. & alii.

35 Item poteſt exigere rationes ab Adminiſtratoribus piorum locorum; Quaranta *loc. cit. verſ. Septimo*, Pellegrin. *loc. cit. n.* 45. Zerola *loc. cit. part.* 2. *verb. Capitulum* §. 9. & alii paſſim.

36 Item poteſt approbare Confeſſarios pro Sacramentalibus Confeſſionibus excipiendis. *Communis.*

37 Item poteſt Matrimonio celebrando aſſiſtere, & alteri Sacerdoti aſſiſtendi licentiam concedere. *Communis.*

38 Item poteſt licentiam concedere, ut Novitii per duos menſes ante Profeſſionem poſſint diſponere de ſuis bonis, & donationem, vel ceſſionem facere cuicumque voluerint ſecundum formam Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 16. *Communis.*

39 Tandem Vicarius Capitularis poteſt exercere omnem Juriſdictionem competentem Epiſcopo de Jure communi ordinario, non autem de Jure ſpeciali, ſive Delegato; Succedit enim vice Capituli in totam Juriſdictionem Epiſcopi, & poteſt omnia facere, quæ ſunt Juriſdictionis Ordinariæ, niſi expreſſe prohibita reperiantur, *cap. His quæ* 11. *cap. Cum nimis* 14. *de Majoritat. & Obedientia cap. Unic. eod. in* 6. *cap. Ad abolendam, de Hæreticis cap. Pendentem. & cap. Ultim. de ſupplenda negligentia Prælator.* cum ſimilibus. Et ſic tenent Doctores paſſim.

40 An autem Vicarius Capitularis poſſit totam dictam Juriſdictionem exercere etiam in illis caſibus, in quibus Vicarius Epiſcopi non poſſet ſine ſpeciali mandato: ſeu an totam prædictam Juriſdictionem Epiſcopi tranſeuntem Sede vacante in Capitulum poſſit Vicarius Capitularis exercere ſine ſpeciali mandato ipſius Capituli, etiam in his, quæ ſpeciale mandatum requirunt? Variant Doctores. Affirmativam enim ſententiam tenent Guttierez *Canonic. quæſt. lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 10. *verſ. Id quod hodie*, Genuenſ. *in praxi Archiepiſcop. Neapolitan. cap.* 86. *nu.* 5. Molina *de Juſtitia tract.* 5. *diſp.* 11. *num.* 4. Nicolaus Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 7. *nu.* 28. Diana *part.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 41. *in princip. verſ. Secundo videtur.* Et ratio eſt, quia cum Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 16. arctet Capitulum ad eligendum infra octo dies Vicarium, qui totam Juriſdictionem exerceat, non videtur neceſſaria alia ſpecialis commiſſio, & impartitio ſpecialis mandati; Maxime quia per declarationes Sacræ Congregationis Capitulum poſt electionem Vicarii nullam exercere poſſit Juriſdictionem, cum poſt electionem tota Juriſdictio Epiſcopalis tranſeat in Vicarium Capitularem privative quo ad Capitulum, non cumulative. *Sac. Cong. Epiſcop. in Hydruntina* 1. *Octobris* 1655. *& in alia Neritonen.* 17. *Septemb. ejuſdem anni.* Et Juriſdictio Vicarii Capitularis eadem ſit in his, quæ ſunt Juris communis, quæ fuit Epiſcopi, *Sac. Congr. Epiſcop. in Reatina* 21. *Novemb.* 1603. Negativam autem ſententiam, nempe non poſſe Vicarium Capitularem facere omnia ea, quæ ſpeciale mandatum requirunt, ſi illud non habeat, nec veniunt vigore Mandati generalis; ſeu in Vicarium Capitularem non tranſire ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, docent Pellegrinus *loc. cit. ſubſection.* 2. *nu.* 67. & alii apud ipſum, Barboſa *in Summa collectan.* 717. *n.* 13. ubi ex Decreto *Sac. Congr. Concilii* dicit, quod Vicarius Capitularis deputatus cum generali commiſſione, non habet facultatem faciendi illa, quæ indigent ſpeciali delegatione, Fagnanus *in cap. A nobis* 21. *num.* 4. *de ſententia excommunicat.* dicens ſic ſæpius reſpondiſſe Sacram Congregationem Concilii, Piaſec. *in praxi Epiſcop. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 18. referens ſic declaraſſe *Sacram Congregationem Concilii die* 5. *Decemb.* 1632. *in una Camenecen.* in qua dubitatum fuerat pro parte dicti Epiſcopi Camenecen. *An facultas competens Epiſcopis vigore Concilii Tridentini cap.* 5. *ſeſſ.* 24. *de reform. transferatur in Vicarium Capitularem Sede vacante?* Et Sac. Cong. *Cardinal. Concilii Tridentini Interpretum inhærendo declarationibus alias factis reſpondit eam facul-*

ultatem transferri in Vicarium Capitularem Se'e Epiſcopali vacante; Dummodo talis facultas pecialiter per Capitulum eidem Vicario tributa uerit. Et ita etiam tenuit Rota in *Mauriaenſi Penſionis 26. Junii 1626. coram D. Pirovano in fine*, & *in Burgen. Canonicatus coram D. Gypſio Addit. ad Garciam de Benef. part. 5. ap. 7. num. 10. verſ. Sed poſtea*. Et ratio ſt, quia Concilium Tridentinum nihil diſpouit de hoc, ſed ſolum arctavit Capitulum d conſtituendum Vicarium infra octo dies, t nihil aliud ſancivit; Unde caſus omiſſus remanet in diſpoſitione Juris Communis, quando Lex nova nihil diſponit; Ante autem Concilium Tridentinum in Vicarium Capitularem non tranſibat major poteſtas, quam in Vicarium Epiſcopi, ut tradunt Pavinus *de poteſtate Capituli Sede vacante q. 10. 2. part. n. 17.* Mandoſ. *in Regul. 24. Cancellar. q. 6. num. 10.* Sbroz *de Vicar. Epiſcop. lib. 2. q. 4. num. 5.* Quaranta *in Summa Bullar. Verb. Capitulum Sede Vacante q. 2. num. 15. verſ. Circa quam commiſſionem:* ergo ut concludit Pellegrin. *loc. cit. n. 47.* ceſſat omnis dubietas, cum etiam accedant prædictæ declarationes Sacræ Congregationis Concilii, & Rotæ Romanæ deciſiones. Unde niſi praxis ſit in contrarium, non eſt ab hac opinione recedendum, in praxi autem ſervari, quod quotieſcumque eligitur Vicarius Capitularis, a Capitulo detur illi omnis facultas, quam Capitulum habere, & dare poteſt, etiam in his, quæ ſpeciale mandatum requirunt, fatentur non pauci; adeoque in hoc ſervanda eſt praxis, & legitima conſuetudo cujuſque Diœceſis ac Provinciæ, *arg. c. Cum tanto 11. de conſuetudine.* Vide verb. *Juriſdictio num. 18.* ubi concluſum fuit, Juriſdictionem Vicarii Capitularis eſſe ordinariam.

Non poteſt Vicarius Capitularis infra annum a die vacationis Sedis Epiſcopalis concedere Dimiſſorias ad Ordines non arctatis, textu expreſſo in Concilio Tridentin. *ſeſſ. 7. cap. 10. de reform.*

Immo neque poteſt infra dictum annum Dimiſſorias concedere non arctatis ad primam Tonſuram. Barboſa *ad Concil. Trident. cit. ſeſſ. 7. cap. 10. n. 2.* Quaranta *loc. cit. verb. Capitulum Sede vacante verſ. Decimo quæro*; Garcias *de Beneficiis part. 5. cap. 7. n. 95.* Moneta *commutat. ult. volunt. c. 10. num. 173.* Riccius *deciſ. 175. num. 2. part. 4.* Card. de Luca *ſupra Conſil. diſcurſ. 31. num. 32.* Ventriglia *in praxi part. 2. adnotat. 15. §. 1. n. 32.* Pellegrin. *loc. c. ſubſection. 3. n. 4.* Majol. *de Irregular. lib. 4. c. 2. n. 3.* Monac. *tom. 3. tit. 2. formul. 3. n. 3.*
& ſeq. ubi recedendo a contraria ſententia,
quam tenuerat *t. 1. tit. 1. formul. 2. n. 23.* ſo-
lide probat hanc noſtram ſententiam, & ſic te-
nent plures alii. Poteſt tamen dimiſſorias ad 43
primam Tonſuram concedere iis, qui ſunt præ
ſentati a Patronis Laicis ad Beneficia Juriſpa-
tronatus ipſorum, ut ſic illa obtinere valeant,
qui tales præſentati ad dicta Beneficia dicun-
tur arctati, ut declaravit *Sac. Congr. Concilii
in Squillacen. 3. Januarii 1694.* & tenent ſu-
pracitati Doctores, & alii paſſim.

Neque poteſt Vicarius Capitularis infra di- 44
ctum annum concedere Dimiſſorias ad Or-
dines, etiamſi Capitulum habeat Territorium
diſtinctum, & exemptum, & pacifice poſſi-
deat ab immemorabili, & in eo Juriſdictionem
Ordinariam habeat. Riccius *in Deciſ. Curiæ
Epiſcopal. deciſ. 184. part. 4.* Quaranta *loc.
cit. verſ. Decimo quæro*, Barboſ. *ſupra Concil.
cit. ſeſſ. 7. cap. 10. n. 15.* Pelleg. *loc. cit. n. 6.*
& alii.

Vicarius Capitularis concedens infra di- 45
ctum annum Dimiſſorias non arctatis incidit in
pœnam Interdicti, juxta diſpoſitionem Conci-
lii Trid. *cit. ſeſſ. 7. cap. 10.* & non in pœnam
Suſpenſionis per annum juxta *cap. 10. ſeſſ. 23.*
Barboſa *ſupra Concil. cit. ſect. 7. cap. 10. n. 18.*
Molina *de Juſtitia tract. 5. diſp. 11. num. 4.*
Franciſc. Leo *in Theſauro Fori Eccleſ. part. 3.
cap. 8. n. 48.* & alii. Ita quod non prohi-
beatur concedere alias Dimiſſorias. Rota *in
Burgenſi Canonicatus 17. Octobris, & 28. No-
vembris 1586. coram Gypſio.*

Et dicta pœna incurritur a Vicario Capi- 46
tulari, quamvis is, cui conceſſit Dimiſſo-
riam, uſus non fuerit, quia actus jam fuit
conſummatus quo ad Vicarium concedentem,
cum per ipſum non ſteterit: ſic deciſum fuiſſe
a Sac. Congr. Concilii referunt Garcias *de Be-
nefic. part. 5. cap. 7. num. 93. in addition.* Bar-
boſa *ſupra Concil. cit. ſeſſ. 7. cap. 10. num. 19.*
Marchin. *de Sacrament. Ordinis tract. 1. part. 6.
cap. 3. n. 15.* Pellegin. *loc. cit. n. 4.*

Sic ordinati cum Dimiſſoriis Vicarii Capitu- 47
laris infra annum a die vacationis Sedis Epi-
ſcopalis, ſi in Minoribus Ordinibus conſtitu-
ti fuerint, nullo privilegio Clericali præſer-
tim in Criminalibus gaudent; Et ſi in Majo-
ribus, remanent ſuſpenſi ab Executione Ordi-
num ad beneplacitum futuri Epiſcopi, textu
expreſſo *in cit. ſeſſ. 7. cap. 10. num. 20. &
leg. 1. Juris Eccleſiaſtic. Univerſ. cap. 32. n.
131.* ubi ex Marchin. *cit. part. 6. cap. 3. n.
13.* ſubdit dictam pœnam privationis privi-
legii Clericalis hodie non incurri, niſi poſt
Judi-

Judicis declarationem, juxta Conſtitutionem SS. D. N. Urbani VIII. contra male promotos.

48 Non poſſe Vicarium Capitularem infra annum dictæ vacationis concedere licentiam Epiſcopo externo commoranti in Diœceſi, ut ordinet Regulares etiam prævio examine per ipſum Vicarium facto, tenent Barboſa *ſupra Concit. cit. ſeſſ. 7. cap.* 10. *num.* 3. *& tract. de Canonicis*, *& Dignitatib. cap.* 42. *num.* 121. *& lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 32. *num.* 121. Raguc. *de voce Canon. part.* 39. *num.* 4. At rectius contrarium docent Navarr. *conſil.* 27. *de Temporibus Ordinat.* Quaranta *loc. cit. verb. Capitulum Sede vacante q.* 11. Genuenſ. *in prax. Archiepiſcop. Neapolitan. c.* 87. *n.* 33. Piaſec. *in Prax. Epiſcop. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 13. & alii.

49 Licet non poſſit nunc Vicarius Capitularis Dimiſſorias ad Ordines concedere infra annum non arctatis, ex nova diſpoſitione Concilii Trid. *ſeſſ. 7. cap.* 10. *& ſeſſ.* 23. *cap.* 10. *de reform.* Poterat tamen ante Concilium de Jure communi illas concedere indiſtincte arctatis, & non arctatis, *cap. Cum nullus 3. de temporibus Ordinat. in 6.*

50 Dimiſſoriæ a Vicario Capitulari, ſive poſt annum, ſive intra annum a die vacationis in caſu permiſſo rite, & recte conceſſæ non expirant per ingreſſum novi Epiſcopi, quia gratia ſemel obtenta, non expirat morte concedentis, *cap. Si ſuper gratia 9. de Officio Delegati in 6. cap. Si cui 36. de præbend. in 6.* Et ſic tenent paſſim Doctores recte notantes, quod licet de Jure tales Dimiſſoriæ non expirent, poteſt tamen novus Epiſcopus illas per Edictum revocare, ſicuti & omnes alias ab Epiſcopo prædeceſſore conceſſas ſimiliter annullare.

51 Quamvis Vicarius Capitularis nequeat infra dictum annum Dimiſſorias ad Ordines concedere non arctatis, poteſt tamen expedire intra dictum annum illas Dimiſſorias, quas Epiſcopus defunctus nominatim conceſſerat ante obitum, & morte præveniente non expedierat. *Sacra Congr. Concilii in Mexicana Litterarum Dimiſſorialium* 24. *Aprilis* 1700. apud Monacell. *tom.* 1. *titul.* 4. *formul.* 5. *num.* 2.

52 Talis enim conceſſio Dimiſſorialium eſt gratia, quæ non expirat morte concedentis per Jura adducta *num. antecedenti*.

53 Vicarius Capitularis non poteſt concedere Indulgentias. Card. Petra *tom.* 3. *Commentar. ad Conſtitut.* 16. *Alexandri II.* *n.* 28. ubi dicit, quod in hanc ſententiam videtur fuiſſe *Sacr. Cong. Conc. ſub die* 13. *Novembris* 1688. ibi: *Dubium Indulgentiarum. Quæritur. An Vicarius Capitularis, Sede Epiſcopali vacante, facultatem habeat concedendi Indulgentias, quas ceteroquin concedere poteſt Epiſcopus vivens? Sacra Congr.* Reſpondit, *Vicarius ſe abſtineat.* Et ſic tenent Archidiaconus *in cap.* 1. *de Pœnit. & remiſſionibus in 6.* Cardinal. *in cap. Accedentibus* 12. *de exceſſibus Prælator.* Fagnan. *ibid. n.* 17. Sotus *in 4. diſt.* 21. *q.* 1. *art.* 4. Lavorius *de Indulgentiis part.* 2. *cap.* 11. *n.* 52. Pax Jordan. *tom.* 1. *lib.* 5. *tit.* 16. *n.* 27. Bonacina *tom.* 1. *diſp.* 6. *de Indulg. q.* 1. *punct.* 3. *n.* 23. Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. n.* 64. ubi dicit, quod poſſet Vicarius Capitularis accuſari tempore Sedis vacantis ipſum conceſſiſſe Indulgentias, quas Epiſcopus vivens concedere conſuevit; nam talem poteſtatem Vicarium Sedis vacantis non habere conſtat ex declaratione *Sac. Cong. Conc.* 13. *Novembris* 1688. quæ dubio propoſito reſpondit: *Abſtineat.* Barboſa *part.* 3. *de Offic. & poteſtat. Epiſcopi alleg.* 88. *num.* 21. cum Navarr. Selu. Card. Ledeſma, Torreblanca, Henriq. Suarez, Reginald. Sanctarell. Rhedo, & aliis, contra Silveſtrum, Lazarium, Zerolam, Aloyſium Riccium, Azorium, & alios, & *etiam contra* ipſum Barboſam *lib.* 1. *Juris Eccleſiaſt. cap.* 32. *n.* 91. *& tractat. de Canonicis*, *& Dignitatibus cap.* 42. *num.* 91. Et ratio noſtra eſt, quia licet concedere Indulgentias ſit actus Juriſdictionis, eſt tamen actus reſervatus Dignitati Epiſcopali, cum ſit de Majoribus; *cap. Accedentibus 12. de exceſſibus Prælatorum*; ubi Fagnan. *num.* 17. cum pluribus ibi citatis, adeo ut etiam Auctores contrarii fateantur tutius eſſe, quod Capitulum, ſeu Vicarius committat alicui Epiſcopo, ut indulgentias concedat nomine ipſius Capituli.

Vicarius Capitularis, Sede vacante nequit quidpiam innovare in præjudicium Eccleſiæ, aut Epiſcopi. *Communis*, textu expreſſo *in c. Novit ille* 1. *Ne Sede vacante*.

Neque poteſt conſumere, aut aliquo modo in proprios, vel alienos uſus convertere bona, Sede vacante, Eccleſiæ relicta, aut eo tempore collecta; Et ſi ſecus fecerit, tam ipſe, quam quilibet alius id faciens remanet ſuſpenſus ab Officio, & beneficio, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, ſtatutis, conſuetudinibus, textu expreſſo *in cap. Quia ſæpe* 40. *de election. in 6.*

Neque poteſt conferre Beneficia ſpectantia ad ſolam collationem Epiſcopi, textu expreſſo *in cap. Illa* 2. *Ne Sede vacante*.

Et hoc etiamſi collatio ſpectaret ad Epiſcopum

um cum conſenſu, vel conſilio Capituli, nia adhuc Capitulum, Sede vacante, confer- : non poteſt, *cap. Unico* §. *Cum vero*, *Ne ede vacante in 6.*

Poteſt tamen conferre Beneficia illa, quo- um collatio ſpectat ad Epiſcopum, & Ca- itulum ſimul, textu expreſſo *in cap. Unico* §. *Ne Sede vacante in 6.*

Neque poteſt ſupprimere Beneficium, & uni- e Capitulo. Sic declaraſſe *Sac. Cong. Concilii uper cap.* 15. *de reformat. ſeſſ.* 24. refert Pel- egrinus *loc. cit. ſub ſect.* 3. *num.* 21.

Neque poteſt donationem Juriſpatronatus onfirmare, nam in illa debet neceſſario inter- enire Epiſcopi conſenſus, Rota apud Fari- ac. *decіſ.* 257. *n.* 1. *part.* 2. *recent. deciſ.* 576. *n.* 1. *recent.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 303. *num.* 10. *cum ſeq.* Lambertin. *de Jurepatronat. lib.* 1. *part.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 2. *num.* 3. *& art.* 4. *per tot.* Pellegrin. *loc. cit. n.* 22. & alii.

Neque poteſt ſubſtituere novos Examinato- res in locum Examinatorum abſentium, aut defunctorum, ſed curare debet, ut elapſo an- no alii in locum demortuorum eligantur in Synodo, alioquin pro legitimis non habebun- tur, qui ſupererunt. *Sac. Congr. Conc.* apud Garciam *de Benefic. in addit. part.* 5. *c.* 2. *nu.* 78. & Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. col- lectan.* 717. *num.* 14. & Pellegrinum *loco citat. num.* 24.

Neque poteſt exequi Commiſſiones Apoſto- licas in *forma dignum*, & alias directas Epi- ſcopo, vel ejus Vicario Generali intuitu Of- ficii, vel ſub nomine Dignitatis; *S. Con. Con- cil.* 2. *Aug.* 1631. apud Barboſ. *loc. cit. n.* 11.

Neque poteſt expedire diſpenſationes Matri- moniales directas Epiſcopo, & ejus Vicario Generali. *Sacr. Cong. Concilii* 24. *Maii* 1721. apud Barboſam *loc. cit. num.* 12.

Neque poteſt cognoſcere cauſas confugien- tium ad Eccleſiam, vel ab illa extractorum. *Sac. Congr. Immunit.* 15. *Februarii* 1633. apud Barboſam *loc. cit. n.* 15.

Neque prohibere poteſt, ne quis, Sede va- cante, promoveatur ad Ordines. *Sac. Cong. Epiſcop. in Siracuſana* 13. *Martii* 1604.

Neque poteſt licentiam concedere erigendi nova Monaſteria, & Conventus. *Sacr. Cong. Epiſc.* 19. *Februar.* 1633.

Neque poteſt ſuſpendere, & iterum exami- nare Confeſſarios Regulares ab Epiſcopo defun- cto examinatos, & ſimpliciter approbatos abſ- que præfixione temporis, vel ad tempus non- dum elapſum, propter privilegium, quod ha- bent a Clemente IV. ut ſæpius declaravit *Sa- cra Congr. Conc.*; Pellegrin. *loco cit. n.* 31. & alii paſſim. Vide verb. *Approbatio art.* 1. *a n.* 54. *ad* 58. ubi affertur dictum privilegium, & dantur citata Decreta.

Neque poteſt, neque debet expedire cauſas 68
quæ patiuntur dilationem imminente proviſio- ne Eccleſiæ, niſi fuerint ſibi ſpecialiter dele- gatæ, ſed relinquere expeditionem novo Epi- ſcopo. Sic declaravit *Sac. Congr. Epiſcopor. in Neapolitana* 17. *Maii* 1594. *& in Narnien.* 15. *Maii* 1601. *&* 21. *Maii ejuſdem anni*. Sic pariter debet tali tempore imminentiæ novi Epiſcopi abſtinere a dandis Dimiſſoriis, ſeu te- ſtimonialibus ad Ordines. *Sacr. Congreg. Epi- ſcopor. in Brixien.* 20. *Novembris* 1654.

Adducitur noviſſima reſolutio Sacræ Congre- 69
gationis Concilii quoad aliqua dubia de Vica- rio Capitulari in ipſa propoſita, ut ſequitur.

I. *An Vicario Capitulari Turritano liceat pro- cedere in cauſis Canonicorum Eccleſiæ Me- tropolitanæ, tam in communi, quam in particulari, non obſtante illius ſuſpicione, ſeu recuſatione per eoſdem Canonicos, ſeu Capitulum allegata in caſu &c.*

II. *An competat Capitulo Metropolitano Tur- ritano facultas recipiendi recuſationes Vi- carii Capitularis per Diœceſanos Turrita- nos propoſitas, ſeu proponendas, & reſpe- ctive deputandi Arbitros pro admittendis, ſeu rejiciendis cauſis earumdem recuſa- tionum in caſu.*

III. *An præfato Capitulo Eccleſiæ Metropoli- tanæ licitum fuerit recipere ſuſpiciones, ſeu recuſationes ejuſdem Vicarii coram ipſo propoſitas per Rev. D. Antonium Murgiam Rectorem Eccleſiæ Parochialis de Oſſi; & Rev. P. Antonium Fran- ciſcum Serram Plebanum Eccleſiæ Paro- chialis de Oſilo in caſu &c.*

IV. *An Cenſuræ relaxatæ per eumdem d. Vi- carium Capitularem adverſus Archipresby- terum, Decanum, & Canonicum anti- quiorem prædictæ Eccleſiæ, ſuſtineantur in caſu &c.*

Sac. Congr. Conc. in Turritana 16. *Decembr.* 1724. Reſpondit.

Ad I. Affirmative. Ad II. & III. Affirma- tive. Ad IV. Negative.

Et repropoſita cauſa ſub dubio: *An, & in qua parte ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis* 15. *Decembris* 1724. *Ead. Sacr. Congr. die* 13. *Januarii* 1725. Reſpondit, *Ad I. & II. in de- ciſis. Ad III. recedendum a deciſis. Ad IV. in deciſis.*

Vicarius Capitularis, Sede vacante, tueri 70
de-

debet Jura Eccleſiæ pro exemptione fructuum ſpectantium ad Menſam Epiſcopalem. *Sacra Congr. Immunit. in Liparitana 8. Junii 1626. lib. 2. Decret. Paul. pag. 2.*

71 Poteſt, & debet procedere pro defenſione Immunitatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ. *Sacra Congr. Immunit. in Regien. 8. April. 1642. lib. 3. Decret. Paul. pag. 173. in Mediolanen. 27. Aprilis 1632. lib. 2. Decret. Paul. pag. 124.*

72 Non habet tamen facultatem, quam habet Epiſcopus in Caſibus Bullæ Gregorii XIV. ſuper Immunitate; ideoque cognitio ſpectat ad Epiſcopum viciniorem. *Sacra Congr. Immunit. in Vercellen. 9. Novembr. 1650. lib. 4. Decret. Pauluc. pag. 125.*

73 Vicarius Capitularis non habet facultatem, quæ competit Epiſcopo quo ad Caſus Bullæ Greg. Unde jubetur reſtituere Eccleſiæ Reum homicidii prætenſi exceptuati a ſe extractum, & datur ei facultas denuo extrahendi ad formam Bullæ, & ſubjungitur, ut denuo conficiat Proceſſum, ac tranſmittat. *Sacra Cong. Immun. In Calaritana 30. Septembr. 1698. lib. 2. Decret. Vallem. pag. 178.*

74 Nec poteſt cognoſcere ſuper extractione, & violatione Immunitatis Eccleſiaſticæ, ſed hoc ſpectat ad Epiſcopum viciniorem. *Sac. Congr. Immunit. in Regien. 19. Novemb. 1641. lib. 3. Decr. Paul. pag. 161.*

75 Et in prædictis delinquens jubetur accedere ad Urbem. *Sacra Congreg. Immun. in una S. Severini 29. Aprilis 1704. libr 3. Decret. Vallemani p. 577.*

76 Etiam jubetur reſtituere Reum prætenſi homicidii exceptuati, quem extraxerat vigore Litterarum ejectionis. *Sacra Congreg. Immunit. in Firmana 10. Maii 1693. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 45.*

77 Vicario Capitulari non licet dare licentiam viſitandi loca Immunia. *Sacr. Congreg. Immunit. in Bobien. 2. Martii 1700. lib. 2. Decret. Vallem. pag. 275.*

78 Quare Vicarius Capitularis monetur quia dederit Curiæ Laicæ licentiam exhumandi Cadaver e loco immuni pro facienda recognitione. *Sac. Congr. Immun. in Spoletana 11. Maii 1683. lib. 3. Decret. Alt. pag. 176.*

79 Cum Vicarius Capitularis, & Pro-Vicarius ordinaverint extractionem prætenſi Rei Aſſaſſinii, qui poſtea per d. Vicarium Capitularem ... declaratione, quod non deberet frui immunitate Eccleſiaſtica, traditus fuerat Curiæ ..., a qua damnatur in pœnam ultimi ...; Sac. Congr. cenſuit tam Vicarium, ... Pro-Vicarium, & alios Cooperatores eſſe incurſos in Cenſuras, & concedit facultatem Epiſcopo abſolvendi omnes coram Capitulo in forma conſueta, facta Eccleſiæ læſæ competenti Eleemoſyna arbitrio Epiſcopi, inhabilitatis ab Officio Vicariatus, & Pro-Vicariatus arbitrio Sac. Congreg., nec non ... nitis de Irregularitate incurſa. *Sacr. Congr. Immunit. in Mantuana 18. Martii 1689. lib. Decret. Mart. pag. 62.*

Vicarius Capitularis, qui cum Curia Laica perquiſivit, & extraxit confugitos ab Eccleſia, non ſolum non eſt executus ſuas partes hujuſmodi violationes impediendo, ſed etiam animum dedit violatoribus, vocatur ad Urbem, & agitur cum Secretario Sac. Congreg. Epiſc. pro proviſione alterius Vicarii. *Sacra Congr. Immunitat. in Acerren. 31. Julii 1674. lib. 1. Decret. Altev. pag. 974.*

Vicarius Capitularis extrahere faciens ab Eccleſia Curſorem Curiæ Archiepiſcopalis, mandet reſtitui, & acriter moneatur, reficiat carcerato damna paſſa, & conſulat conſcientiæ ſuæ. *Sacra Congregat. Immunit. in Santina 22. Januarii 1692. lib. Decret. Grim. pag. 80.*

Idem Vicarius abſolvens Cenſuratum, talem a ſe declaratum ob violatam immunitatem, reintegret Cenſuras, & conſulat conſcientiæ ſuæ. *Sac. Congr. Immun. in Squillacen. 9. Maii 1676. lib. 1. Decret. Alt. pag. 1243.*

Injungitur Vicario Capitulari, ut declaret abſolutionem a ſe datam eſſe nullam, & agitur cum Secretario Sac. Congreg. Epiſc. ut deputet alium Vicarium. *Sac. Cong. Immun. in Aquilana 14. Novembr. 1644. lib. Decret. Rocci pag. 434.*

Cum facultate tamen Sacræ Congreg. poteſt abſolvere a Cenſuris ob violatam immunitatem. *Sac. Congr. Immunit. in Vercellen. 30. Julii 1695. lib. 1. Decr. Vallem. pag. 206.*

Non debet impedire confugitum. *Sac. Congr. Immun. in Terracinen. 18. Novemb. 1664. lib. Decret. Rocci pag. 599.*

Aliquando jubetur reſtituere pecuniam ſibi erogatam pro excarceratione Sacerdotis. *Sac. Congr. Immun. in Oritana 22. Aprilis 1698. lib. 2. Decret. Vallem. pag. 149.*

Aliquando ei injungitur, ut mandet nulliter extractum reſtitui, & deinde extrahat ad formam Bullæ, conficiat Proceſſum, & tranſmittat. *Sac. Congr. Immun. in Tropien. 27. Januar. 1665. lib. Decret. Rocci pag. 117.*

Vicarius Capitularis Acherontiæ contra Ordines Sanctiſſimi, & Sacræ Congreg. obediens Litteris Regiis de accedendo Neapolim, 85
declaratur ſuſpenſus a Divinis, privatur Vicariatu,

tu, & inhabilitatur ad hujuſmodi Officia, &
ei præcipitur, ut diſcedat ab Urbe, & Decre-
tum præfatum notificatur tam Nuncio, quam
Capitulo per Litteras, quæ ad futuram rei
memoriam retineantur in Actis Nunciaturæ,
& Curiæ Eccleſiaſticæ Acherontinæ, & ſi non
juſtificaverit allatam legitimam excuſationem,
inhabilitandus eſt etiam ad Beneficia. *Sacra
Congr. Immun. in Acherontina* 5. *&* 13. *Julii*
1633. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 160.

Vicarius Capitularis, ſeu Capitulum Sede
vacante non poteſt conferre Beneficia de Jure-
patronatus, quando ex lege fundationis con-
ferri debent uni ex conſanguineis, affinibus,
concivibus, ſeu perſonis ex certa familia, lo-
co, ſeu Collegio, quia tunc ſicuti non poteſt
Sede vacante ſe ingerere in collatione Benefi-
ciorum liberæ collationis etiam devoluta, cum
collatio Beneficiorum in tali caſu, etſi jure
devoluto, ſit ſemper liberalitas, & gratia, ſeu
gratificatio erga perſonam arbitrio conferentis
eligendam, ſicque non neceſſaria, ſed libera,
dum potius uni quam alteri Beneficium con-
ferre poteſt, quæ eſt una ex rationibus, ob
quas Vicarius Capitularis, ſeu Capitulum Se-
de vacante non poteſt conferre Beneficia ad
ordinariam Epiſcopi collationem ſpectantia *ex
cap. Illus* 2, *Ne Sede vacante*; Ita ſequitur
quod data hujuſmodi Beneficiorum devolutio-
ne, collatio ex tali jure non ſpectat ad Vica-
rium Capitularem, ſed ad Sedem Apoſtolicam
vigore Regulæ ſecundæ Cancellariæ. *Sic Rota
in Cremon. Præpoſituræ* 5. *Apr.* 1683. §. *Hoc
poſito, coram Urſino*, ac ita *in una Calatitana
Beneficii* fuit in Curia judicatum per binas ſen-
tentias conformes *de anno* 1687. *a R. P. De
Aſte*, *&* 1688. *a R. P. D. de Effectibus*, apud
Rigant. *tom.* 1. *in Regul.* 2. *Cancellariæ* §. 3.
numer. 154. *&* 155. ubi ad id ſecum adducit
Wames *conſil.* 260. *numer.* 3. Fermoſin. de
Capitul. Sede vacante quæſt. 33. *numer.* 5. *&
ſeq.* Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 2. *quæſt.* 1.
num. 21. Gonzal. *ad Regul.* 8. *gloſſ.* 9. §. 1.
num. 75. *&* 77. Marchet. *de Vicar. Capitul.*
90 *tit.* 32. *n.* 45. *& ſequent.* ac alios. Sic etiam
quando Teſtator in fundatione Beneficii jus il-
lud conferendi relinquit Epiſcopo pro tempo-
re exiſtenti, cum in tali caſu agatur de jure
ſpeciali, & accidentali, & non de jure pro-
veniente, vel ab ordinaria Epiſcopali poteſtate,
vel a juris diſpoſitione, non poteſt tale jus
tranſire in Vicarium Capitularem, ut diſtin-
guunt Felin. & ceteri Interpretes, *in cap. Cum
olim*, *de Majoritat. & obedient.* Roman. *conſil.*
506. *num.* 14. Sbroz *de Offic. Vicar. lib.* 2. *quæſt.*
30, *n.* 3. *& quæſt.* 188. *num.* 6. Garcias *de Benefic.
part.* 5. *cap.* 7. *n.* 39. & alii. Et ad id facit re-
ſolutio Sacræ Congr. Concil. *in Cluſin. die* 20.
Martii 1756. Hinc Beneficii collatio a Vicario 91
Capitulari expleta Titulum coloratum non tri-
buit. Rigant. *tom.* 3. *in Regul.* 36. *Cancellar.
n.* 122. ubi ad id varios adducit Doctores, &
Rot. *in Segobien. Canonicat.* 11. *April.* 1704. §.
Altera, *coram Scot.* confirmat. 9. *Maii* 1705.
coram Anſald.

Vicarius Capitularis juriſdictionem Epiſco- 92
palem ad Capitulum devolutam, independen-
ter ab ipſo Capitulo exercet. Benedict. XIV.
de Synodo Diœceſ. lib. 2. *num.* 1. Vide *tom.* 2.
verb. *Capitulum art.* 3. *num.* 63. *& ſequent.*
& ſupra *art.* 1. *num.* 39. Vicarius Capitularis 93
poteſt ſua auctoritate ordinaria conficere pro-
ceſſus ſuper fama virtutum & miraculorum
Servorum Dei, quos conficere potuiſſet Epiſco-
pus. Idem *ibid. n.* 2. *& de Canonizat. Sanctor.* 94
lib. 2. *cap.* 2. *num.* 2. Immo ab ipſamet Sede
Apoſtolica ad Vicarium Capitularem quando-
que diriguntur Litteræ Remiſſoriales pro confi-
ciendis proceſſibus Apoſtolicis ſuper virtuti-
bus, & miraculis tum eorumdem Servorum
Dei, tum etiam eorum, qui jam in Beatorum
Album ſunt relati. Idem *ibid. num.* 2. *& cit.
lib.* 2. *cap.* 45. *num.* 17. Quamobrem *cit. num.* 95
2. ingenue fatetur nondum hactenus percipere
potuiſſe, cur Dataria Apoſtolica diſpenſatio-
nes, quæ ex mente Tridentin. *ſeſſ.* 22. *de refor-
mat. cap.* 5. extra Curiam committendæ ſunt
Ordinariis locorum, in quibus degunt illas
impetrantes, numquam conſueverit committe-
re Vicariis Capitularibus, quamvis eaſdem
committere ſoleat Vicariis Generalibus. Plura
alia de Vicario Capitulari, Vide *tom.* 2. *verb.
Capitulum art.* 3. & ſupra, ubi abunde de omni-
bus, & inſuper in d. *tom.* 2. *verb. Concilium
art.* 2. *a nu.* 7. *ad* 9. Ubi quod Synodus Provin- 96
cialis non a Vicario Capitulari Metropolitanæ
vacantis, ſed ab antiquiori Epiſcopo ſuffraga-
neo eſt indicenda ex Decreto *Sacræ Congrega-
tionis Concilii in Tarraconenſi* 13. *Maii* 1604.
Et quod abſente, vel impedito, ſeu mortuo 97
Archiepiſcopo convocanda eſt Synodus Provin-
cialis ab antiquiore Epiſcopo ex ſuffraganeis,
non autem ab Epiſcopo exempto, quamvis
antiquiores, ex Decreto *ejuſdem Congregationis
in Burgen. die* 7. *Aprilis* 1649.

Alia de Vicario Capitulari, vide verb. *Ca-* 99
pitulum, & verb. *Ordo*.

Vicarius Capitularis, loco defuncti Epiſcopi, 100
in Miſſa nominari non debet; Benedict. XIV.
Conſtitut. incip. *Ex quo primum* §. 20. Vi-

caſus Capitularis, in locis Miſſionum, ubi reſident Epiſcopi, a Capitulo, vel Parochis, juxta veterem conſuetudinem, eligi debet ſtatim ab obitu Epiſcopi; Idem Conſtitut. incip.
101 *Quam ex ſublimi* §. 3. Si vero nullum adſit Capitulum, nec Parochorum numerus, a quibus electio perficiatur Vicarius Generalis defuncti Epiſcopi, Pontificis auctoritate conſtituitur Vicarius Capitularis, Idem *ibid.* §. 4. Et Doctoratus neceſſitas tollitur, dummodo alia requiſita in eligendo concurrant,

102 Vicariis Capitularibus per Regnum Neapolitanum, & Vicariis Generalibus ægrotantium Prælatorum ejuſdem Regni quæ cura circa Spolia ſit commiſſa, & demandata; Vide ſupra verb. *Spolia*.

103 Vicarius Capitularibus in regno Neapolitano prohibetur conceſſio Litterarum dimiſſorialium pro prima Clericali Tonſura aliiſque Ordinibus, etiamſi annus a die vacationis Eccleſiarum elapſus ſit, abſque ſpeciali facultate Sac. Congregationis. Clemens XI. *part.* 3. *Bull. Epiſt.* 2. *&* 3. *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.*

Additiones ex aliena manu.

104 Num Capitulum eligendo Vicarium Capitularem poſſit aliqua reſervare a ſe ipſo exercenda? Affirmant Pirhing *ad tit. de Offic. Vicar. n.* 78. Pignatell. *Conſult. Canon. tom.* 9. *conſult.* 59. *n.* 4. Ventrigl. *in Prax. For. Eccleſ. tom.* 2. *Adnot.* 15. §. 2. *n.* 18. Ragucc. *de Voc. Canon. q.* 40. *n.* 14.

105 Tradunt vero Auctores hujus affirmativæ ſententiæ, quod ſi reſervatio concernat ea, quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis minime repugnat, ut ipſa exerceantur ab ipſo Capitulo; contra vero ſi reſervata ſint illa, quæ ſpectant ad Juriſdictionem contentioſam, debeant hæc a Capitulo alteri delegari.

106 Negativam vero ſententiam tenent *Fagnan. in cap. His, quæ n.* 72. *de major. & obed. Leuren. de Vicar. tract.* 3. *cap.* 5. *quæſt.* 565. *n.* 2.

107 Quod ſi Capitulum haud poteſt aliqua ſibi reſervare Vicarium Capitularem eligendo, multo minus poteſt quidquam ad ſe avocare poſtquam jam Vicarium Capitularem elegit; *Leuren. ubi ſupra q.* 567. *n.* 2.

108 Ex his etiam patet vera reſolutio ad quæſtionem, de qua agit Auctor *num.* 40. an ſcilicet poſſit Vicarius Capitularis vigore ſuæ electionis exercere ea quæ ſpeciale mandatum Epiſcopi requirerent reſpectu Vicarii Generalis.
109 Si enim Capitulum nil ſibi poteſt reſervare eligendo Vicarium Capitularem, non eſt quod Vicarius Capitularis opus habeat ullo ſpeciali mandato, ſed ut primum electus eſt, poterit ea etiam exercere, quæ Vicarius Generalis nonniſi ſpeciali mandato exercere valet; *Leuren. loco citato q.* 568. *n.* 2. ubi rationem differentiæ tradit.

Reſponſio Auctoris.

Circa ea, quæ hic adſtruuntur, præſertim ſub *n.* 108. videantur quæſo quæ ego adduxi in hoc *art.* ſub *cit. n.* 40. ubi poſt adductas duas opiniones contrarias cum ſuis reſpective rationibus: An poſſit Vicarius Capitularis vigore ſuæ electionis exercere ea, quæ ſpeciale mandatum Epiſcopi requirerent reſpectu Vicarii generalis, concluſi *ibi* in hoc ſervandam eſſe praxim, & legitimam conſuetudinem cujuſque diœceſis, & Provinciæ; cum conſuetudo ſit optima legum interpres, *L. ſi de interpretatione* 58. *ff. de legibus*; *& cap. Cum dilectus* 8. *de Conſuetudine*, addendo, videndum eſſe verb. *Juriſdictio n.* 18. ubi concluſi, Juriſdictionem Vicarii Capitularis eſſe ordinariam: ſicque etiam concluſi in verb. *Vicarius Generalis art.* 4. *n.* 6.

VICARIUS FORANEUS.

Vicarius Foraneus dicitur ille, qui in certa parte Diœceſis extra Civitatem Sedis Epiſcopalis, vel in Oppidis per Epiſcopum conſtituitur, ut ibi Juriſdictionem quamdam exerceat; *cap. Romana* 1. *de Officio Ordinarii in* 6. & ibi Gloſſa verb. *Foraneus*; & alia Gloſſa *in Clement. Et ſi principalis* 2. *de Reſcriptis verb. Foraneo*. Et dicitur *Foraneus*, quia foris, ſeu extra locum, in quo Sedes Epiſcopalis reperitur, Epiſcopi vices agit juxta traditam ſibi poteſtatem. Gloſſa *in citat. cap. Romana* 1. *de Officio Ordinarii in* 6. *verb. Foraneos*; & alia Gloſſa *in cit. Clement. Et ſi principalis* 2. *de Reſcriptis in caſu verb. Nota*.

Epiſcopus tenetur Vicarios Foraneus in Diœceſi conſtituere, *Concil. Mediolan.* 1. *part.* 2. *tit. de Vicariis Foraneis*, *Sacra Congreg. Epiſcop. in Trojana* 27. *Martii* 1590. *&* 10. *Martii* 1667. Et ad hoc munus Vicarii Foranei eligi, & conſtitui debent Archipresbyteri, & Præpoſiti locorum, vel alii in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti; Sin minus eligi debent Rectores Eccleſiarum Parochialium Diœceſis, quantum poſſibile erit. *Concil. Mediolan.* 1. *loco citat.*

Vica-

Vicarii Foranei amoveri poſſunt arbitrio Epiſcopi, quotieſcumque voluerit, & puniri poſſunt, ſi male ſe geſſerint in Officio ſibi demandato. *Concil. Mediolan.* 1. *loc. cit.*

Juriſdictio Vicariorum Foraneorum eſt omnino limitata, cum concedatur ſolum pro certa parte Diœceſis, & limitatis loci, ac ſolum pro certis, & limitatis cauſis Civilibus ibidem occurrentibus uſque ad certam, & limitatam ſummam, v. g. quinque Scutorum plus minuſve, prout libuerit, ne partes pro quamlibet levi re cogantur ſemper ſe conferre ad Civitatem, & comparere coram Vicario Generali. *Sac. Congr. Epiſ. in Trojanen.* 27. *Martii* 1590.

7 In Criminalibus autem non poſſunt ordinarie ſe intromittere, niſi informationes capiendo, & formando proceſſum informativum ad effectum illum tranſmittendi ad Vicarium Generalem cum relatione totius facti. *Sac. Cong. Epiſcop. in Motulenſi* 9. *Junii* 1592.

8 Poteſt tamen ab Epiſcopo eis concedi, ut ſe intromittant in omnes cauſas Cleri alicujus Oppidi, ſeu ſui limitati Vicariatus, tam Civiles, quam Criminales, & mixtas, exceptis iis, pro quibus pœna corporis afflictiva eſt imponenda. *Sacra Congreg. Epiſcop. in Tarentina pro Oppido Martinæ* 7. *Julii* 1567.

Ad Vicarium Foraneum, & non ad Ar-
9 chipresbyterum, ſive Curatum, niſi ipſo Vicario abſente, ſpectat dare licentiam laborandi die Feſto, & contravenientes mulctare. *Sac. Congr. Epiſcop. in Cerentina* 2. *Auguſti* 1594. & *in Materanen.* 18. *Novembris* 1597.

10 Et talis licentia in ſcriptis concedi debet, & non oretenus. *Ead. Sacra Congreg.* 21. *Auguſti* 1615.

11 Pœna pro tranſgreſſione Feſtorum debet eſſe moderata; & ſi fuerit exorbitans, reduci debet ad arbitrium Ordinarii, & reliquum, ſi fuerit exactum, reſtitui. *Sacra Cong. Epiſcop. in Ravennatenſi* 16. *Januarii* 1601. *in Bellicaſtrenſi* 1. *Septemb.* 1603. & *in Cornetana* 12.
12 *Decemb.* 1624. Neque debet excedere 5. vel 6. Julios in loca pia diſtribuendos, deducta tertia parte Executoribus, licet quis deprehenſus fuerit in fragranti poſt publicatum Edictum. *Sac. Congreg. Epiſc. in Tarracinenſi* 14.
13 *Decembris* 1595. Et tertiam partem pœnæ, ſeu mulctæ, quæ a violatoribus Feſtorum exigitur, deberi Vicariis Foraneis, tenet Pellegrinus *Par.* 1. *ſect.* 7. *de Vicario Foraneo ſubſection. unica, n.* 61 dicens, quod ubique ſervatur, quod pœnæ prædictæ applicentur Vicariis Foraneis, & eorum Executoribus, & quod ſic cenſuit *Sacr. Congr. Epiſcop. in Theanen.* 5. *Februar.* 1591. At hodie attendenda eſt Taxa Innocentiana §. *Le pene, e multe*, ubi ſtatuitur, quod applicentur uſui locorum piorum.

Vicarius Foraneus ratione ſui Vicariatus 14
nullam habet præcedentiam in Choro, ſeſſionibus, & proceſſionibus, & aliis actibus, & functionibus Eccleſiaſticis ſupra alios Parochos, Canonicos, & Presbyteros ipſo antiquiores, & digniores, ſed debet ipſe Vicarius ſtare, ſedere, & incedere in loco ſuæ receptionis, & Dignitatis, ac ſi non eſſet Vicarius Foraneus, tam cum Cotta, quam ſine illa, non obſtante quacunque ordinatione Epiſcopi in contrarium, præterquam in Congregationibus, quæ de mandato Epiſcopi ſingulis menſibus fiunt, in quibus tamquam Epiſcopi Delegatus præcedere debet omnibus, non tamen in Proceſſionibus, Miſſa, & aliis, quæ fiunt ante Congregationem. *Sac. Congreg. Rit. in Brunduſina* 17. *Novembris* 1600. *in Oritana*, & *Catan. ead. die*, & *anno*, *in Marſicen. Spoletana*, & *Bononien.* 11. *Aprilis* 1601. *in Regien.* 2. *Martii* 1602. *in Tropien.* 25. *Januarii* 1603. *in Neocaſtren.* 12. *Aprilis* 1607. *in Comen. Valevariæ* 19. *Martii* 1611. *in Nucerina* 25. *Junii* 1611. *in Siracuſana* 7. *Julii* 1612. *in Hydrutina Soleti* 2. *Martii* 1613. *in Mediolanen. Cerbettæ* 3. *Decembris* 1616. *in Campana Terræ Auletta* 12. *Martii* 1618. *in Meſſanen. Terræ Caſtri* 7. *Septembris* 1618. *in Spoletana Terræ Caſciæ* 23. *Martii* 1619. *in Salernitana* 27. *Martii* 1628. *in Neritonen.* 22. *Decembris* 1629. & *in Tranen.* 9.
Aprilis 1633. & ſæpiſſime alibi. Etiam qua- 15
cumque conſuetudine contraria non obſtante. *Ead. Sac. Rit. Congreg. in Siracuſana* 8. *Junii* 1630.

Vicarius Foraneus debet in Proceſſionibus, 16
& Choro uti Cotta, ſicut alii Presbyteri, nec ratione ſui Officii debet ante alios habere Thuris, & Pacis honorem. *Eadem Sacra Congreg. Rit. in Tranen.* 24. *Septembris* 1605.

Vicarii Foranei reſidere debent in locis, 17
ubi conſtituti fuerint, vel in alio non multum diſtanti. *Sac. Congreg. in Trojanen.* 12. *Decemb.* 1646. Locus autem debet eſſe equidem numeroſus.

Vicariis Foraneis non licet mulctare Cleri- 18
cos, vel Presbyteros, qui non veniunt ad Horas Canonicas ultra ſolitum punctum amiſſionis diſtributionum quotidianarum. *Sac. Cong. Rit. in Brunduſina* 4. *Martii* 1606.

19 Neque poſſunt Vicarii Foranei contra uſum, & conſuetudinem Eccleſiæ prohibere Canonicis, ne Capitulum faciant ſine ſua licentia. *Sac. Cong. Rit. in Orien. Cœliæ 16. Decemb.* 1605. & *ead. Sac. Cong. 16. Decemb.* 1616.

20 Vicarius Foraneus, ſi ſit Canonicus, non debet habere majorem portionem ex funeralibus, quàm ſi eſſet ſimplex Canonicus. *Sacr. Cong. Rit. in Bononien. Caſtri Joannis 7. Octobris* 1617.

21 Vicarii Foranei, vel alii Rectores non tenentur quidquam ſolvere, aut dare Curſoribus, aut aliis Epiſcopi Miniſtris per Diœceſim diſcurrentibus, ſed tantum miniſtrare debent cubile, & lumen, & ſi victum eis præbeant, ab Epiſcopo repetere poſſunt. *Sacr. Cong. Epiſcop. in Licien.* 5. *Febr.* 1501. & *in Balneoreg. 6. Auguſti* 1602.

22 Epiſcopus in ſua Diœceſi concedere debet facultatem etiam Vicariis Foraneis, & Archipresbyteris, ut de conſilio Medicorum impertiri poſſint indigentibus licentiam veſcendi cibis vetitis, quæ detur omnino gratis, ita ut nec pro ſcriptura quidquam accipere liceat. *Sac. Cong. Epiſcop.* 20. *Auguſti* 1591.

23 Non debet Epiſcopus prohibere Parocho, ne celebret Officium Mortuorum ſine interventu Vicarii Foranei. *Sac. Congr. Epiſcop. in Cremen.* 10. *Junii* 1603.

24 Attenta diſpoſitione Tridentini *cap. 3. ſeſſ.* 25. *de reform.* non poteſt Epiſcopus delegare facultatem Vicariis Foraneis, ſed tantum Vicariis Generalibus concedendi Litteras Monitoriales pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis. *Sac. Congr. Concilii 25. Junii* 1653. Et antea *ead. Sac. Congreg.* 8. *Febr.* 1590. declaravit non licere Epiſcopo hanc facultatem alteri, quam Vicario Generali delegare, neque ſpecialiter, apud Paſcuc. *tit. de Vicario*, & Pittonum *Conſtit. ad Epiſcopos n.* 1206.

25 Epiſcopus præter Vicarium Foraneum non debet retinere in locis Diœceſis alios Patentatos. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Ferentina* 4. *Auguſti* 1690. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 1. *formul.* 6. *n.* 2.

26 Vicariis Foraneis obedire debent omnes Curati, & alii Clerici, cujuſcumque dignitatis ſint, alias per Epiſcopum puniri poſſunt. *Concil. Mediolanenſ.* 1. *part.* 2. *tit. de Vicariis Foraneis.*

27 Vicarii Foranei habent facultatem in unum congregandi ſemel in menſe Presbyteros ſuæ Regionis, ſeu loci, ut conferant inter ſe ſuper difficultatibus Parochiarum, & curis Animarum. *Concil. Mediolanenſ. l. c.*

Eorum Officium eſt inquirere de vita, moribus Clericorum, an Parochi, & Pres teri ſui Vicariatus habeant libros, quos bere debent; an obſervent Decreta Syno lia, an eorum incuria Divinus Cultus aliq detrimenti patiatur? & de his omnibus Epiſcopum relationem facere. *Concil. Med lanen. loc. cit.*

Tenentur ſignificare Epiſcopo Curatos non reſidentes in ſua Regione. *Conc. Mediolan* 1. *part.* 2. *tit. de Reſidentia.*

Vicarius Foraneus dependet a Vicario Generali, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo juſta de cauſa aliquando ab ejus Juriſdictione eximatur. *Communis.*

Non permittat Epiſcopus Vicarium Foraneum retinere nonniſi unum Notarium. *Sac. Congr. Immun. in Spoletana* 16. *Apr.* 1652. *lib.* 4. *Decr. Paul. pag.* 181.

Vicarii Foranei non habent facultatem extrahendi confugitos. *Sacr. Cong. Immun. in Spoletana* 29. *Maii* 1629. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 139.

Quare quoad extractionem Sacerdotis, Clerici factam a Vicario Foraneo, Sacra Congr. injungit Epiſcopo reintegrari Eccleſiam, & d. Vicarius conſulat conſcientiæ ſuæ. *Sac. Cong. Immunit. in Theanen.* 19. *Februarii* 1704. *lib.* 3. *Decret. Vallem. pag.* 558.

Vicarius Foraneus ob datam licentiam extrahendi ab Eccleſia pro facienda recognitione corporis delicti contrahit excommunicationem. *Sac. Cong. Immun. in Urbevetana* 31. *Aug.* 1695. *lib.* 1. *Decret. Vallen. pag.* 213.

Item contrahit Irregularitatem, & pro diſpenſatione remittitur ad Sac. Cong. Concilii. *Sac. Cong. Immun. ibid.*

Aliquando tamen conceditur eidem facultas extrahendi a locis immunibus ad ſex menſes, & pro arbitrio Epiſcopi, ita *tamen ut extracti ducantur ad carceres* Curiæ Eccleſiaſticæ. *Sac. Cong. Immun. in Camerinen.* 19. *Novembris* 1630. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 64.

Vicarii Foranei dicuntur illi, qui in certa parte Diœceſis extra Civitatem Sedis Epiſcopalis, vel in Oppidis per Epiſcopum conſtituuntur, ut ibi juriſdictionem quamdam exerceant; *cap. Romana* 1. *de Offic. Ordinarii in* 6. Et ab ipſis appellari poteſt ad Epiſcopum. 38
Ben. XIV. *de Syn. D. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 5.
Antiquiſſimi ſunt, & origo eorum ad Chor- 39
epiſcopos eſt referenda. *Idem ibid. n.* 6. Chor-
epiſcopis enim ſuffecti ſunt Archipresbyteri, 40
Archidiaconi, & Decani rurales. *Idem ibid. num.* 7. Vide *de Chorepiſcopis tom.* 3. *verb.*

Epiſco-

piſcopus art. 1. num. 36. ad 41. ubi qui ipſi ierint, quod eorum Officium, & quare ab Eccleſia ſublati? Vicarii Foranei in Italia etiam ante S. Carolum Borromæum eſſe cœperunt, ut in aliis locis. Idem ibid. num. 8. contra aliquos aliter ſentientes; Sed minorem n Italia obtinent juriſdictionem. Idem ibid. num. 9. Si Parochi ſint, Synodo Diœceſanæ intervenire debent. Si non ſint, tenentur, ſi Epiſcopus eos vocet, idque expediat, quoniam ab iſtis tamquam oculatis teſtibus melius, quam a Vicario Generali certior fieri poterit de iis, quæ in remotis Diœceſis partibus occurrunt, & aliquam fortaſſe Sanctionem expoſcunt. Idem *ibid. n.* 10.

Additiones ex aliena manu.

A Vicario Foraneo diſtingui debet is, qui extra Urbem cum aliqua delegatione univerſitatis cauſarum ab Epiſcopo conſtituitur. Ille enim nec in Perſonatu, nec in dignitate conſtitutus cenſetur, nec præcedentiam ratione officii ſupra alios Presbyteros obtinet; *Monacell. in Formul. Legal. practic. par.* 1. *tit.* 1. *n.* 2. *& ſequent. Schmier Juriſprud. Canon. Civil. lib.* 1. *tract.* 3. *c.* 5. *ſect.* 4. *in ſupplement. quæſt.* 1. *nu.* 5. ubi quod ſolet deputari pro levibus dumtaxat & modicis cauſis.

7 Hic vero majorem dicitur habere prærogativam, & juriſdictionem. Quinimmo ſi deputatus ſit ad univerſitatem cauſarum perinde ac ille qui reſidet in Urbe, dici poterit Vicarius Generalis, & ſic in dignitate conſtitus capaxque delegationis Apoſtolicæ; & id quia Vicarium Generalem non facit qualitas loci, ſed generalitas cauſarum; *Sbrozz. de Vicar. Epiſcop. lib.* 1. *quæſt.* 20. *n.* 11. *Schmier loco mox citato* ubi quod *Si reſcriptum aliquod Pontificium ad Vicarium Generalem dirigatur in materia gratioſa, erit in arbitrio Impetrantis cuinam illud præſentare velit, poteritque electus ab Impetrante Vicarium ad exequutionem privative procedere.*

VICARIUS GENERALIS EPISCOPI.

Articulus I.

Quod ea, quæ concernunt ejus eſſe, conſtitutionem, & Juriſdictionem.

Vicarii Generalis nomine intelligitur ille, qui conſtitutus eſt ab Epiſcopo cum Generali poteſtate, ut ejus vices gerat in eodem loco, in quo ipſe Sedem habet, ac Jus dicere ſolet, ita ut cenſeatur idem eſſe Auditorium utriuſque, *cap. Non putamus* 2. *de conſuetudine in* 6. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 54. *n.* 127. cum plurimis ibi citatis, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 28. *num.* 16. & alii plures. Vide *infra num.* 9. 1

Vicarius Generalis Epiſcopi in Jure appellatur etiam Officialis, *cap. Cum in generali* 3. *de Officio Vicarii in* 6. ibi: *Officialis, aut Vicarius Generalis Epiſcopi*, & concordat *cap. Cum nullus* 3. *de temporibus ordinat. in* 6. ubi ille ipſe, qui antea dicebatur *officialis Epiſcopi*, paucis interjectis lineis vocatur ipſius in ſpiritualibus *Vicarius Generalis*. 2

Epiſcopus poteſt conſtituere Vicarium Generalem abſque conſenſu, vel conſilio Capituli. *Communis*. Sic approbante praxi, & conſuetudine univerſali, quæ in talibus eſt ſervanda. *Cap. Ea noſcitur* 6. *de his, quæ fiunt a Prælatis ſine conſenſu Capituli*. 3

Immo Epiſcopus non tantum poteſt, ſed etiam ordinare tenetur Vicarium Generalem conſtituere. Abbas *in cap. Quoniam* 14. *n.* 3. *de officio Ordinarii*, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 28. *n.* 65. Bald. *in l. Aliquando n.* 1. *in quarta oppoſitione, ff. de offic. Proconſ.* Lancellot. *Inſt. Canonic. lib.* 1. *tit. de offic. Vicar. in Gloſſa verb. Non poteſt*, Covarruv. *lib.* 3. *variar. reſolut. cap.* 20. *nu.* 4. & plures alii. quos allegat Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcopor. part.* 3. *allegat.* 54. *n.* 125. & Pellegrin. *Part.* 1. *ſect.* 2. *de Vicario Generali Epiſcop. ſubſect.* 5. *n.* 1. per text. *in cap. Volumus* 2. *& cap. Quia in quibuſdam* 4. *diſt.* 89. *cap. In nona* 16. *q.* 1. *cap. Quoniam* 14. *cap. Inter cætera* 15. *de officio Judicis Ordinarii*. 4

Dicitur autem notanter *Ordinarie*, quia ſi Epiſcopus velit cauſas per ſe tractare, ſitque peritus Juriſta, & per ſe ſufficiens ad eas ſe 5

ſolo expediendas, præſertim ſi Epiſcopatus non ſit amplus, cogi non poteſt ad conſtituendum Vicarium Generalem, ut pluries tenuit Rota; & ſignanter *in Calaguritana Fructuum* 18. *Martii coram Cavalerio*, *in Valven. & Sulmonen. Præeminentiarum* 18. *Junii* 1649. *coram Emerix Decano*, *& in eadem Valven. coram eodem Emerix* 11. *Martii* 1695. & quod Epiſcopus non poſſit coarctari ad retinendum Vicarium, expreſſe declaravit *Sacra Congregat. Concilii* 11. *Februarii* 1696. approbando dictum votum Rotæ editum 18. *Junii* 1694. *&* 11. *Martii* 1695. *coram d. Emerix in Valven. Præeminentiarum* apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 1. *formul.* 1. *n.* 6. & apud Pitton. *Conſtitut. ad Epiſcopos n.* 1954. & tenent Doctores plurimi allegati a Barboſa *l. c. n.* 125. a Pellegrino *l. c. nu.* 5. Reiffenſtuel *l. c. num.* 66. aliique paſſim.

6 Secus vero foret, ſi Epiſcopus non eſſet peritus Juriſta, vel ob vaſtitatem Epiſcopatus, & ingentem cauſarum molem, aut ob aliam cauſam non eſſet ſufficiens per ſe ipſum ſolum ad omnia commode expedienda, quia tunc, ut dictat ipſamet ratio naturalis, teneretur Epiſcopus Vicarium Generalem conſtituere, ut ſæpe Sacra Congregatio diverſis temporibus præcipere conſuevit, alioquin mittitur illi ab Urbe, vel aliunde Vicarius pro tali Officio exercendo, vel cum Brevi Apoſtolico, vel cum Litteris Sacræ Congregationis, vel cum Patente Epiſcopi, quia fuit ad hoc compulſus, ut referunt Nicolius *in Floſculis verb. Vicarius Generalis ſub n.* 39. Pellegrin. *loc. cit. n.* 4. & alii.

7 Qui inſuper notant, quod talis Vicarius miſſus ab Urbe ſupradictis modis, eſt vere Vicarius Apoſtolicus, & Juriſdictionem habet privative quoad Epiſcopum, nec Epiſcopus illum removere poteſt. *Sac. Congr. Epiſcop. in una Civitatis Caſtellanæ* 2. *Aprilis* 1591. *in Mediolanen.* 8. *Febr.* 1594. *in Savonen.* 17. *Septemb.* 1605. *in Biſinianen.* 18. *Mart.* 1632. *in Motulen.* 5. *Aug.* 1656.

8 Epiſcopus poteſt etiam binos Vicarios Generales æque principales, ſeu in ſolidum conſtituere, maxime ſi Diœceſis ſit multum ampla, ut ſic expeditioni cauſarum facilius conſulatur, cum facilius expediantur cauſæ per plures, quam unum, *c. Quoniam*, *de officio Ordinarii*, *c. Ad hæc*, *de officio Archidiaconi*, *c.* 1. *De celebratione Miſſarum*, *Clementin. Et ſi principalis*, *& ibi Gloſſa verb. Principalis*, ac Cardinalis, & Imola *de Reſcriptis*, *cap. Prudentiam*; ubi Abbas *n.* 10. *de Officio Delegati*, Ugolin. *de Officio, & poteſt. Epiſcopi cap.* 4. §. 6. *n.* 4. Barboſa *cit. allegat.* *n.* 126. Rebuffus *in praxi Benefic. titul. Forma Vicariatus n.* 203. Zerola *in prax. Epiſcop. par.* 1. *verb. Vicarius num.* 1. Sbroz *lib.* *quæſt.* 50. *num.* 4. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 6 Pellegrin. *loc. cit. num.* 10. & alii. Notandum tamen quod eos conſtituere debet in eodem loco, ubi Sedem habet; Nam Generalis Vicarius dicitur ille, qui conſtitutus eſt ab Epiſcopo cum Generali poteſtate, ut ejus vice gerat in eodem loco, in quo ipſe Sedem habet, ac Jus dicere ſolet, ita ut cenſeatur idem eſſe Auditorium utriuſque, *cap. Non putamus* 2. *de conſuetudine in* 6. Bartolus *in l.* 1. *in fine*, *ff. Qui & a Quo appelletur*, Maranta *de Ordine Jud. par.* 1. *diſp.* 5. *n.* 8. Sbroz *lib.* 1. *q.* 28. *n.* 7. *& q.* 69. *nu.* 2. Pellegrin. *loc. num.* 11. Reiff. *loc. cit. n.* 16. Barboſa *cit. allegat.* 54. *num.* 127. cum pluribus ibi allegatis.

Ampliatur prædicta concluſio, ut poſſit Epiſcopus plures habere Vicarios Generales, ſi ita ſervetur de conſuetudine. *Sac. Congreg. in Lucianen.* 24. *Mart.* 1599. *&* 21. *Feb.* 1614. apud Quarant. *verb. Capitulum Sede vacante*, Nicol. *in Floſculis verb. Vicarius Generalis n.* 40. Pellegrinum *loc. cit. n.* 12. 10

Et a fortiori ſi habeat plures Civitates, ſeu Diœceſes unitas, nam tunc debet in unaquaque tenere ſuum Vicarium Generalem. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Sutrina* 7. *Jun.* 1594. apud Nicolium *loco cit. ſub num.* 40. Pellegrinum *loc. cit. n.* 13. Pitton. *Conſtitut. ad Epiſcopos n.* 1919. quamvis ipſe fortaſſe inadvertenter ex Paſcuc. referat dictum Decretum *de anno* 1694. 7. *Jun.* 11

Et præſertim ſi dictæ Eccleſiæ, ſeu Diœceſes unitæ inter ſe multum diſtent, quia ſi una ab altera notabiliter diſtet, debet Epiſcopus Vicarium Generalem in Diœceſi, in qua non reſidet, deputare, ut reſpondit *Sac. Congr. Conc. in Gerunden. & Cariaten.* 2. *Oct.* 1706. in qua diſtantia triginta Milliarium notabilis ad hunc effectum reputata fuit, ut habetur apud Monacell. *in Appendic. ad par.* 2. *Deciſion.* 4. *in fine*, & apud Pittonum *loc. cit. num.* 2156. 12

Quamvis tamen Rota *die* 5. *Maii* 1660. *in Valven. Præeminentiarum coram Taja dec.* 1. *num.* 2. inter impreſſas apud Monacell. *in Appendic. ad par.* 2. & refert etiam Pitton. *loc. cit. num.* 1325. expreſſe tenuerit, quod poſſit Epiſcopus duarum Eccleſiarum unitarum in uno tantum Epiſcopatu Vicarium Generalem conſtituere, ad quem accedere tenen-

tur

tur ſubditi utriuſque Diœceſis, quod & confirmat eadem Rota *in eadem Valven.* 18. *Jun.* 1694. *coram Emerix dec.* 3. *n.* 1. apud Monacell. *loc. cit.* ubi dicit, quod id tradit Cardinal. *in Clementin.* 2. *q.* 2. *de Reſcriptis*, Sbroz *de Offic. Vicar. lib.* 1. *par.* 1. §. 2. *ſect.* 2. *ſubſect.* 5. *n.* 5. Melphiten. *ad Gratian. diſcept.* 655. *n.* 4. Card. de Luca *de Juriſd. diſc.* 22. *n.* 10. & *de Præeminent. diſc.* 7. *n.* 21. Poſth. *de manutent. Obſervat.* 53. *n.* 9. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. par.* 3. *allegat.* 54. *num.* 129. & *ſeq.* Frances *de Eccleſiis Cathedralibus cap.* 8. *num.* 378. & 384. Rota *dec.* 418. *n.* 3. *coram Cavalerio*, & *dec.* 2138. *num.* 12. & *ſeq.* & ſignanter *num.* 16. *cor. Coccino*. Et ratio eſt, quia licet duæ ſint materiales Eccleſiæ, formaliter tamen ratione unionis habentur pro unica, *cap. Primo, Ne Sede vacante, cap. Sicut unire, de exceſſibus Prælator.* Innocent. *in cap. Novit in fine, de Offic. Legat.* Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 29. Rota *dec.* 477. *num.* 2. *coram Remboldo*. Hæc Rota *loc. cit. n.* 1. ubi *num.* 2. ſic ſubjungit: *Immo quod plus eſt, poteſt etiam nullum habere Vicarium, & negotia explere per ſemetipſum*, ut *in dicta dec.* 418. *n.* 19. *coram Cavalerio*, Et *ibid. n* 3. ſic addit: *Poteſt enim Epiſcopus in quacunque parte ſuæ Diœceſis Tribunal erigere, & ſubditorum cauſas cognoſcere; c. cum Epiſcopus, ibique Doctores de Officio Ordinarii in 6.* Mandoſ. *conſil.* 27. *num.* Bertachin. *de Epiſcop. par.* 5. *lib.* 4. *quæ quaſt.* 38. *nu.* 6. *Nec ſic per indirectum cogi debet alibi, quam in loco ſuæ reſidentiæ, vel conſueto Vicarium retinere, vel mittere contra mentem Sacri Concilii Tridentini ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 6. ibi; *In ejus domo, aut conſueto Tribunali procedere teneatur*; Nec *applicantur auctoritates, & Decreta Sacræ Congregationis Concilii in contrarium allata, quia intelligenda, ac recipienda ſunt, prout etiam pleraque loquuntur in caſu, quo ſubſit conſuetudo retinendi diſtinctum Tribunal, ac Vicarium in utraque Diœceſi, aut maxima ſit inter unam, & alteram diſtantia locorum.*

14 Et idem iterum confirmavit eadem Rota *in eadem Valven.* 11. *Mart.* 1695. *coram eodem Emerix Decano dec.* 4. *num.* 1. 2. & 3. apud Monacell. *loc. cit.* ibi: *Quo enim ad ſecundum certum eſt, quod duæ Eccleſiæ vigore unionis etiam æque principalis exiſtentes ſub uno Epiſcopo (quidquid ſit reſpectu ipſarum Eccleſiarum, quæ conſervant ſingula ſuam eſſentiam, præeminentias, ac privilegia ſecundum auctoritates in contrarium allegatas) reſpectu Epiſcopi habentur pro unica cap.* 1. *Ne Sede vacante, cap. Sicut unire, de exceſſib. Prælator.* Rota *in Ampurien. ſeu Civitaten. Unionis* 10. *Jun.* 1686. §. *Quoniam verſ. quoad Epiſcopum, coram Reverendiſſimo Dom. Archiepiſcopo Mediolanen.* & ideo ſufficit, quod Epiſcopus unum tantum Vicarium Generalem deputet, pro ambabus Diœceſibus, ut præter vetuſtiores auctoritates, in deciſ. relatas ex modernioribus tradunt Pellegrin. *in prax. Vicar. par.* 1. *ſect.* 2. *ſubſ.* 5. *n.* 5. Merol. *in Theolog. moral. par.* 3. *diſp.* 6. *c.* 6. *dub.* 9. *num.* 73. Ventrigl. *part.* 2. *in praxi Eccleſ. annot.* 34. §. 1. *num.* 4. Idque procedit, nedum quando Epiſcopus reſidet in Diœceſi, verum etiam, quando abeſſe cogitur ab illa; nam in utroque caſu militant eadem ratio unicitatis Eccleſiarum, ſeu Diœceſum quoad ſemetipſum; Immo ſicuti, ubi reſidet, nec arctatur ullum retinere Vicarium Generalem, ſed poteſt per ſe ſolum cauſas cognoſcere, ceteraque explere negotia ſuæ Diœceſis, ut dixit Rota *deciſ.* 418. *ſub num.* 10. *coram Cavaler.* ita etiam abſens unum duntaxat Vicarium Generalem relinquere valet, qui vices ſuppleat ſui ipſius. Nec ſubſiſtit peculiaris conſuetudo Epiſcoporum Valven. ſeu Sulmonen. retinendi duos Vicarios Generales in utraque Diœceſi, ex Ughell. *in Ital. Sacr. tom.* 1. *fol.* 250. *tit. Valven. & Sulmonen. Epiſcopi*, quia hic non loquitur nominatim de Vicario Generali, ſed de Vicario Viceſgerente, & ſic etiam intelligi valet de Vicario Foraneo. Ultra quod quatenus etiam conſtaret, quod quandoque Epiſcopus pro unaquaque Diœceſi deputaſſet Vicarium Generalem, ex deputationibus hiſce, tanquam mere facultativis, nulla adverſus ipſos allegabilis eſt conſuetudo, ſive præſcriptio, ut per Rotam *deciſ.* 306. *num.* 3. *coram Caputaquen.* & *deciſ.* 418. *num.* 9. *coram Cavalerio*.

Epiſcopus non debet habere plura Tribuna- 15
lia, vel plures Vicarios juxta numerum Dominiorum, ad quæ Diœceſis ſe extendit. *Sac. Congr. Epiſcop. in Aquenſi* 16. *Februar.* 1604. apud Nicolium *in Floſculis verb. Vicarius Generalis num.* 40. *in fine*, apud Pellegrin. *loc. cit. n.* 14. Niſi tamen alicubi ob juſtas, & graves cauſas haberetur ad id ſpecialis conceſſio, ſeu proviſio Apoſtolica, aut conſuetudo legitime præſcripta.

Vicarius conſtitutus in aliquo loco, vel 16
parte Diœceſis cum facultate generali pro omnibus cauſis ejuſdem loci, vel partis, eſt ſolum delegatus, non autem Vicarius Epiſcopi Generalis; ideoque Litteras Apoſtolicas exequi non poteſt. Sic. *Sacr. Congregat. in una*

Nullius 22. *Decemb.* 1628. apud Nicol. *loc. cit. num.* 48.

17 Epiſcopus nequit creare Vicarium Generalem, antequam poſſeſſionem Epiſcopatus apprehendat, quamvis fuerit per Papam pronunciatus Epiſcopus. Barboſa *cit. allegat.* 54. *n.* 3. Azorius *par.* 2. *lib.* 3. *c.* 3. 43. *q.* 2. Nicolius *loc. cit. n.* 39. & alii paſſim.

18 Epiſcopus debet in Vicarium eligere Clericum ſaltem primæ Tonſuræ, non vero Laicum; Nam Laicis non licet Eccleſiaſtica tractare negotia, *c. Decernimus* 2. *de Judiciis*, cum ſimilibus, Barboſa *cit. allegat.* 54. *n.* 4. cum communi aliorum.

19 Clericus conjugatus licet cum unica, & virgine, non poteſt eſſe Vicarius Generalis Epiſcopi. *Sac. Cong. Epiſc. in Traguirienſi* 11. *Septemb.* 1612.

20 Et multo minus Bigamus, *c. Unic. de Cler. conjugat. in* 6.

21 Nec Regularis poteſt eſſe Vicarius Generalis Epiſcopi, *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in Aſculana* 15. *Januar.* 1597. *in Mutulana* 8. *Maii* 1615. *in Spalatenſi* 12. *April.* 1619. &

22 ſæpe alibi. Niſi cum aliis requiſitis habeat etiam licentiam Apoſtolicam degendi extra Clauſtra; *Sacr. Congr. Epiſcop. in Caputaquen.* 18. *Novemb.* 1593.

23 Vel niſi ſit Abbas, qui habeat Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem in perſonas ſæculares; Nam hic poteſt deputare Vicarium Monachum Juriſperitum; Quod ſi talem non habeat, debet tenere Vicarium Clericum Sæcularem Doctorem; Et ſi id minus fieri poſſit, poterit facere Vicarium Monachum non Doctorem aſſignando ei Doctorem pro Aſſeſſore, ſine cujus conſilio nihil facere poſſit, quod requirat altiorem indaginem. *S. Congr. Epiſc. in Calaguritana* 23. *Dec.* 1603. & 21. *Nov.* 1605. apud Nicolium *loc. cit. ſub n.* 34. Vide *infra n.* 40.

24 Et Sacra Congreg. Epiſcop. aliquando conceſſit licentiam aſſumendi Regulares in Vicarios Epiſcopales Cæleſtinos, & etiam Dominicanos, ut *in Puteolana* 3. *Febr.* 1593. *in Traguirienſi* 15. *Jul.* 1606. & *in Veſtana* 16. *Novemb. ejuſdem anni* apud Nicol. *loc. cit.*

25 Vicarius quoque Patriarchæ Latini Conſtantinopolitani ſolet eſſe de Minoribus de Obſervantia. *Sac. Cong. Epiſc. & Regul.* 22. *Dec.* 1619. apud Nicol. *loc. cit.*

26 Vicarius Generalis in Regnis Hiſpaniarum non poteſt eſſe, niſi qui in Ordine Sacerdotali eſt conſtitutus. Urban. VIII. Conſt. incip. *Decet Romanum*.

Vicarius Epiſcopi, vel Sede vacante, non poteſt eſſe Parochus habens Curam animarum *Sac. Conc. Conc. ſub die* 12. *Maii* 1629. apud Barboſam *in Summa Apoſtol. Deciſ. verb. Vicarius Generalis Epiſcopi num.* 3. Et maxime ſi curam animarum habeat extra Civitatem, & multo magis, ſi extra Diœceſim, non poteſt eſſe Vicarius, ut decrevit ſæpe ſæpius *Sac. Cong. Epiſc.* apud Nicol. *loc. cit. n.* 37. & *in compendio Epiſc. verb. Vicario num.* 7. ubi dicta decreta congerit; Generaliter enim eſſe Parochum, & Vicarium ſunt Officia male compatibilia in eadem perſona. *S. Congr. Epiſc. in Meſſana* 19. *Jan.* 1603. Ex eo quod ut quis bene exerceat alterum ex dictis Officis, alteri neceſſario deeſſe cogitur. *Sac. Cong. Epiſc. in Sutrina* 16. *Nov.* 1640. Neque poteſt Vicariatum retinere ex eo quod habeat Coadjutorem in Parochia. *Sac. Congr. Epiſc. in Albingan.* 8. *Jun.* 1621. apud Nicol. *in Floſculis loc. cit. ſub n.* 37.

Vicarius Generalis eſſe non poteſt nepos, vel filius fratris Epiſcopi. *Sac. Congr. Epiſc. in Hoſtunen.* 19. *Sept.* 1577. *in Murana* 4. *Feb.* 1611. *in Tranen.* 17. *Jun.* 1662. *in Meliten.* 18. *Jun.* 1624. & ſæpe alibi.

Nec frater, præſertim ſi non eſt Doctor. *Sac. Congr. Epiſc. in Comenſi* 2. *Decemb.* 1578. *in Meſſana* 11. *Januar.* 1600. Immo laudatur, qui nec patruelem vult habere Vicarium. *S. Congreg. Epiſcop. in Tarentina* 6. *Apr.* 1611. Nec alium conſanguineum. *Sacr. Cong. Epiſc. in Arianen. de anno* 1636. apud Nicol. *in Floſculis loc. cit. ſub n.* 35.

Niſi hoc Sacra Congreg. ad aliquod tempus concedat propter bonas qualitates ſubjecti, ac aliorum idoneorum penuriam. *Sac. Congreg. Epiſc. in Nullius Piſcia* 1. *Octob.* 1655.

Originarius Civitatis, vel Diœceſis non poteſt eſſe Vicarius, nam propter conſanguinitates, affinitates, familiaritates, & alias attinentias poteſt deviare a recta Juſtitia, & ſe reddere partibus ſuſpectum. *Sacr. Congreg. Epiſc. in Hoſtunen.* 28. *Jul.* 1587. *in Spalaten.* 9. *Mart.* 1593. *in Senogallien.* 10. *Febr.* 1798. *in Sutrina* 16. *Novemb.* 1640. *in Melphien.* 11. *Aug.* 1645. *in Fundana* 25. *Maii* 1646. & pluribus aliis omiſſis, *in Monopolitana* 21. *Auguſt.* 1711. Ponente Card. Grimaldo, & ſæpiſſime alibi, ut adducit Urſaya *tom.* 3. *dec.* 8. *n.* 11. & ſequentibus. Et noviſſime ſtatutum fuit in Concilio Romano celebrato ſub Benedicto XIII. anno 1725. ubi *tit.* 8. *cap.* 2. ſic expreſſe habetur: *Epiſcopi praeterea in Vicarios gene-*

generales ſuos Fratres, aut Nepotes, aut propriæ Epiſcopalis Urbis Cives non eligant.

Solet tamen Sacra Congr. ſæpe diſpenſare, ut Epiſcopus præſertim reſidens tenere poſſit Vicarium Diœceſanum: Dummodo non det occaſionem querelarum, & hoc multis de cauſis, & ſignanter ſi Epiſcopus adhuc extraneum idoneum invenire nequiverit. *Sac. Cong. Epiſcop. in Melphiten.* 11. *Aug.* 1645. *in Fundana* 25. *Maii* 1644. *in Tropien.* 25. *Jan.* 1650. Item ſi Vicarius exterus non tam cito poſſit accedere. *Sac. Cong. Epiſc. in Melphiten.* 9. *Octob.* 1645. Item propter tenuitatem fructuum Eccleſiæ. *Sac. Cong. Epiſc. in Satrina* 7. *Decemb.* 1640. Item propter aeris intemperiem. *S. Cong. Epiſcop. in Fundana* 29. *Septemb.* 1645. Item propter notitiam bonarum qualitatum talis Vicarii Diœceſani, qui ſit eximius in regimine. *Sac. Congr. Epiſcop. in una Montis Faliſci* 4. *Sept.* 1684. *& in una Civitatis Plebis* 4. *Mart.* 1649.

36 Pœnitentiarius non poteſt eſſe Vicarius Generalis, ne ſuſpicionem ingerat, quod in adminiſtratione Juſtitiæ utatur ſcientia Confeſſionis, niſi tantæ ſit apud omnes bonæ famæ, & opinionis, ut excludatur hujuſmodi ſuſpicio. *Sac. Cong. Epiſc. in Ariminen.* 28. *Jan.* 1611.

37 Ut quis poſſit conſtitui Vicarius Generalis, debet eſſe ætatis ſaltem 25. annorum. Azorius *Inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 43. *quæſt.* 10. Alzed. *de præcellent. Epiſcop. Dignit. par.* 2. *qu.* 2. *num.* 3. Nicolius *in Floſculis l. cit. n.* 29. Barboſa *cit. alleg.* 54. *ſub num.* 3. Homobon. *de humana vitæ ſtatibus cap.* 7. *verſ. Ætas*, ubi etiam addit nec poſſe Epiſcopum diſpenſare ſuper minori ætate ſui Vicarii Generalis.

38 Item debet eſſe Doctor, vel Licentiatus in Jure Canonico. *Sac. Congr. Epiſc. in Polignanen.* 28. *Aug.* 1582. *in Triventina* 6. *Octobr.* 1645. & ſæpiſſime alibi; Unde ſi ad Sacram Cong. Epiſcop. habeatur recurſus contra Epiſcopum non retinentem Vicarium Juriſperitum, ſolet ipſa demandare, ut retineat Vicarium Generalem Doctorem, ut teſtatur Monacell. *par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *nu.* 3. Et hoc præcipue locum habet, quando Epiſcopus ipſe Theologus eſt, & non Juriſta. *Sac. Congregat. Epiſcop. in Arben.* 23. *April.* 1591. Ne ſemper indigeat Aſſeſſore. *Sacr. Cong. Epiſc. in Cajeten.* 11. *Maii* 1594. *& in una Montis Faliſci* 12. *Aug.* 1650. Nec ſufficit eſſe Theologum. *S. Congr. Epiſcop. in Surrentina* 15. *Nov.* 1605. Et interim donec provideatur, datur Doctor pro Conſultore, *ibidem*.

Aliquando tamen Sacra Congreg. Epiſcop. conceſſit poſſe Epiſcopum tenere Vicarium non Doctorem, alias tamen idoneum, præſertim dum Epiſcopus Juriſta reſidet. *Ead. Sac. Cong. in Traguriens.* 15. *Jun.* 1590. *& in Orien. ſeu Oritana* 29. *Mart.* 1593. 39

Item Vicarii Abbatum debent eſſe idonei Doctores ſi juriſdictionem exerceant extra Monaſterium. *Sac. Cong. Epiſc. & Reg. in Calaritana* 23. *Dec.* 1603. Vide *ſupra n.* 23. 40

Vicarius Generalis Epiſcopi habet Juriſdictionem ordinariam, & non delegatam. Sic colligitur *ex cap. Non putamus* 2. *de conſuetudine in* 6. *& cap. Romana* 3. §. 1. *de Appellat. in* 6. ac tenet expreſſe Gloſſa *in cit. cap. Romana, verb. Generaliter*, & alia Gloſſa *in cap. Licet verb. Officialem, de Officio Vicarii in* 6. Nicolius *in Floſculis verb. Vicarius Generalis n.* 45. Pellegrin. *in Praxi Vicar. par.* 1. *ſect.* 2. *ſubſect.* 3. *a nu.* 1. *ad* 6. ubi, pluribus adductis, id ſolide probat, & ſolvit contraria. Statim enim ac ab Epiſcopo conſtituitur, eo ipſo à Lege, ſeu Canone Juriſdictionem accipit, *arg. cap.* 2. *de Officio Vicarii in* 6. Et notat Barboſa *par.* 3. *de Officio, & poteſt. Epiſcopi allegat.* 54. *n.* 34. Sanchez *lib.* 3. *de Matrimonio diſp.* 29. *n.* 13. Fagnan. *in cap. Quod nobis n.* 41. *de Clandeſtina deſponſat.* & alii plures. Vide verb. *Juriſdictio a n.* 15. *ad* 17. ubi late de hac Vicarii Generalis Juriſdictione. 41

Idem eſt Tribunal, ſeu Auditorium, eademque Juriſdictio Epiſcopi, & Vicarii ſui Generalis; textu expreſſo *in cap. Non putamus* 2. *de Conſuetudine in* 6. ibi: *Cum ſit idem Auditorium utriuſque, & in cap. Romana* 3. *de appellationibus in* 6. ibi: *Cum unum, & idem Conſiſtorium, ſive Auditorium ſit cenſendum.* 42

Hinc a Vicario Generali regulariter non datur appellatio ad Epiſcopum, textu expreſſo *in cit. cap. Non putamus* 2. *de conſuetudine in* 6. addita ratione: *Ne ab eodem ad ſeipſum (cum ſit idem Auditorium utriuſque) appellatio interpoſita videatur, & in c. cap. Romana* 3. §. 1. *de appellationibus in* 6. ibi: *Ne ab eiſdem ad ſeipſos interponi videatur.* Unde a Vicario Generali Epiſcopi appellatur, omiſſo Epiſcopo, immediate ad Archiepiſcopum. Rota *par.* 13. *rec. dec.* 192. *nu.* 5. *& par.* 14. *dec.* 115. *n.* 210. & communis Doctorum. 43

Addi-

Additiones ex aliena manu.

44 Nonnunquam duo conſtitui ſolent Vicarii Generales æque principales. Dubitari propterea contingit utri delegationes Apoſtolicæ cenſeantur commiſſæ.

45 Porro ſi agatur de Reſcripto gratioſo, ille ex duobus Vicariis erit delegatus Apoſtolicus, cui ab Impetrante fuerit illud præſentatum.

46 Reſcriptum vero licet gratioſum uni Vicario jam præſentatum haud poteſt alteri Vicario præſentari; Layman *in c. 1. num. 7. de Offic. Vicar.* Leuren. *de Vicar. cap. 1. §. 2. quæſt. 34. num. 2.*

47 Quod ſi res ſit de Reſcripto contentioſo conſentientibus Partibus, aut nil opponente eo, contra quem ipſum impetratum eſt, poteſt etiam quilibet eorum eligi; Partibus vero diſſentientibus adeundus eſt Papa, qui debet declarare, utrum eorum delegaverit; Barboſ. *in c. Quoniam n. 10. de Offic. delegat.* Wieſtner *in Decretal. lib. 1. tit. 28. n. 27.*

ARTICULUS II.

Quoad ea, quæ poteſt, vel non poteſt Vicarius Generalis.

1 VIcarius Generalis, ad hoc ut ſuum munus plene, & libere exercere poſſit, debet ab Epiſcopo conſtitui in ſpiritualibus, & temporalibus, nec ſufficit, ſi conſtituatur in ſpiritualibus tantum, vel temporalibus, quia ſub tali forma verborum non eſſet rigoroſe Vicarius Generalis, *arg. cap. Si Epiſcopus 3. & cap. Eccleſiæ Cathedrali 4. de ſupplenda negligent. Prælatorum in 6.* ibi: *In ſpiritualibus, & temporalibus*, Barboſa *part. 3. de Offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 54. n. 57.* Rebuffus *in Praxi Beneſic. par. 1. tit. de Vicar. Epiſcop. num. 16. & in forma Vicarior.* Sbroz *de Officio Vicarii lib. 1. quæſt. 25. num. 1. cum ſeq.* Pavinus *de Offic. & poteſt. Cap. Sede vacante cap. quæſt. 12. num. 6.* Pellegrin. *in Praxi Vicarior. par. 1. ſect. 1. ſubſect. 1. numer. 1.* & alii contra alios. Et ratio eſt, quia Eccleſia habet & ſpiritualia, & temporalia, *cap. Si quis 1. quæſt. 3.* adeoque debent in forma Vicariatus ambo exprimi, *cap. Licet 2. de Officio Vicarii in 6. cap. Romana 1. de Officio Ordinarii in 6. cap. Romana 3. de appellationibus in 6. cap. Romana 3. de appellationibus in 6. cap. Statutum 9. & cap. Statuta 20. de Hæreticis in 6.* Sic per hæc Jura docet Pellegri *Prax. Vicar. part. 1. ſect. 2. ſubſect. 1. nu.* cum aliis ibi citatis.

In generali Vicarii conſtitutione conceduntur tantum, quæ in generali mandato continentur, etiamſi adeſſet clauſula: *Dantes, & concedentes ei plenam, & liberam poteſtatem arg. text. in leg. Procurator cui, ff. de Procuratoribus*, cum ſimilibus, Barboſ. *loc. cit. num. 59.* Rebuff. *loc. cit. nu. 36.* Pellegrin. *loc. cit. n. 3.* & alii.

Vicarius Generalis vi Officii ſibi generaliter commiſſi ordinarie poteſt ea omnia, quæ Epiſcopus: Rebuffus *in Praxi Beneſic. tit. Forma Vicariatus num. 30. & ſeq.* Garcias *de Beneſic. par. 5. cap. 8. num. 65. & ſeq.* Pirhing *lib. 1. Decretal. tit. 25. num. 41.* Reiffenſtuel *ibid. num. 76.* & alii plures; & ratio eſt, quia Vicarius Generalis conſtituit unum Tribunal cum Epiſcopo; *cap. Non putamus 2. de conſuetudine in 6.* ejuſque perſonam repræſentat; *cap. Romana 3. de appellationibus in 6.* atque quod poteſt Epiſcopus, cenſetur & ejus Vicarius poſſe. Niſi tamen aliquid fuerit ſpecialiter in Jure exceptum, ut de ſe clare patet, & omnes fatentur; aut res ſit ita gravis, & ardua, ut eam Epiſcopus non eſſet illi in ſpecie veriſimiliter conceſſurus, *arg. cap. Cum in generali 3. de Officio Vicarii in 6.* ibi: *Cum in generali conceſſione nequaquam illa veniant, quæ non eſſet quis veriſimiliter conceſſurus*, & concordat *cap. In generali 81. de Regul. Juris in 6.* ibi: *In generali conceſſione non veniunt ea, quæ quis non eſſet veriſimiliter in ſpecie conceſſurus*; Seu res ſit talis, ut exigat ſpeciale mandatum, *arg. cap. Qui generaliter 5. de Procuratoribus in 6.* ibi: *Qui generaliter conſtituitur ob negotia Procurator, agere, ac experiri poteſt, exceptis his caſibus, qui mandatum exigunt ſpeciale.*

Vicarius Generalis etiam ſine ſpeciali mandato poteſt confirmare electos, & inſtituere præſentatos ad Juſpatronatus, *cap. Ex frequentibus 3. de Inſtitutionibus*, Gloſſa verb. *Non poſſunt in cap. final. de Officio Vicar. in 6.* Roch. *de Jurepatronat. verb. Competens qu. 31. num. 66. & 67.* Lambertin. *eod. tract. part. 3. lib. 2. art. 5. quæſt. 1. in princip.* Covarruv. *lib. 3. variar. cap. 20. num. 7.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar. gloſſa 9. §. 1. a num. 78.* Pellegrin. *loc. cit. num. 4.* Barboſ. *cit. allegat. 54. num. 70.* cum Rota, & Sacra Congr. *ibi cit.* teſtans de communi Doctorum contra Rolandum, & Rebuffum.

Vica-

Vicarius Generalis ſine ſpeciali mandato poteſt Monitoria ſub pœna excommunicationis ad finem revelationis pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis concedere. Sic pluries declaraſſe *Sacr. Congr. Conc.* refert Garcias *de Beneficiis part.* 5. *cap.* 8. *numer.* 98. Pellegrin. *loc. cit. num.* 9.

Vicarius Generalis, abſente Epiſcopo, Proceſſiones indicere, & dirigere poteſt cum conſenſu Capituli. *Sacr. Cong. Conc.* apud Barboſ. *in Summ. Apoſtol. dec. verb. Vicarius Generalis Epiſcopi quam habeat auctoritatem*, *n.* 2.

8 Poteſt Vicarius Generalis cognoſcere de cauſis Menſæ Epiſcopalis, & judicare, prout juſtum fuerit. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Leſinen.* 3. *Octobr.* 1586.

9 Item poteſt exequi commiſſiones, & Litteras Apoſtolicas, quæ prius directæ fuerant Vicario Capitulari, non adhuc executæ. *Sacr. Congr. Epiſc. in Parmen.* 6. *Aug.* 1614.

10 Item poteſt eſſe delegatus Papæ, & executor Gratiarum Apoſtolicarum, quia eſt in Dignitate conſtitutus. *Clement. Etſi Principalis* 2. *de Reſcriptis*.

11 Item poteſt ex vi mandati generalis Confeſſiones Sacramentales audire, aliiſque eas audiendi facultatem concedere. Barboſa *ſupra Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 15. *num.* 25. cum Sanchez, Campanil. Narbona, Novar. Moneta, & aliis ibi citatis, Pellegrin. *loc. c. num.* 17. Ventrigl. *prax. rerum notabilium tom.* 2. *annotat.* 25. §. 1. *num.* 28. Merol. *Theol. moral.* 3. *par. diſput.* 7. *cap.* 6. *dub.* 21. *num.* 176. qui teſtatur de magis communi, & veriſſima ſententia contra Barboſam *de Offic. & poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.* 54. *num.* 91. & alios apud ipſum tenentes Vicarium Epiſcopi non poſſe ſine ſpeciali mandato facultatem concedere aliis Sacerdotibus audiendi Confeſſiones Sacramentales.

12 Item poteſt ex proprio officio abſque ſpeciali commiſſione intereſſe Matrimoniis, & aliis Sacerdotibus aſſiſtendi licentiam concedere; Vicarius enim Generalis venit appellatione Ordinarii. *Communis* cum Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſc. par.* 2. *alleg.* 32. *num.* 127. Ventriglia *l. cit. num.* 27.

13 Et id poteſt Vicarius Generalis, etiamſi ſit tantum Clericus, & non Sacerdos. Baſilius Pontius *tract. de Sacram. Matrimon. lib.* 5. *cap.* 11. *num.* 11. Barboſa *cit. alleg.* 32. *num.* 120. & alii contra multos alios ibi citatos, & Pellegrinum *loc. cit. num.* 27. & alias ab ipſo allegatos. Et ratio noſtra eſt, quia adverſarii, ut notat Barboſa *loc. citat.* defendunt contrarium ex eo tantum fundamento, quod non ſufficit in contrahendo Matrimonio præſentia Parochi, qui non ſit Sacerdos: Hoc autem eſt falſum, cum *Sac. Congr. Conc. in Abulenſi* 12. *Mart.* 1593. *lib.* 7. *Decretor. fol.* 193. apud Monacell. *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *numer.* 34. & apud Pitton. *Conſtitut. ad Parochos num.* 160. expreſſe declaraverit, quod Parochus valide, & licite aſſiſtit Matrimonio, etiamſi nondum ſit Sacerdos; adeoque &c. Tum quia *Eadem Sac. Cong. Conc.* 4. *Jul.* 1602. *lib.* 10. *Decr. fol.* 47. apud Monacell. *loc. citat.* declaravit, quod Matrimonium contrahi poteſt valide, non ſolum coram Sacerdote habente facultatem a Vicario Generali, ſed coram Vicario Generali met perinde ac coram Parocho. Unde cum ex alio adducto Decreto Parochus valide, & licite aſſiſtat Matrimonio, etiamſi nondum ſit Sacerdos, idem etiam dicendum venit de Vicario Generali nondum Sacerdote.

Licentia tamen aſſiſtendi Matrimonio non 14
poteſt ab ipſo Vicario Generali, ſicuti nec a Parocho concedi alicui, qui non ſit Sacerdos; *arg. Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. Matrimon. cap.* 1. ubi expreſſe requirit, ut delegandus ſit Sacerdos, ibi: *Vel alio Sacerdote*: Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *n.* 68.

Vicarius Generalis poteſt petere Salarium ab 15
Epiſcopo, quod Salarium non poteſt eſſe minus quinquaginta aureis pro quolibet anno. Sic declaravit *Sac. Cong. Epiſ. in Ventimilien.* 8. *Martii* 1606. Vel centenis monetæ. *Ead. Sac. Cong. Epiſ. in Cajetana* 5. *Februarii* 1616. apud Nicolium *l. cit. n.* 52. & Pellegrin. *l. cit. c.* 21.

Non poteſt tamen loco Salarii, ſeu proviſio- 16
nis Epiſcopus aſſignare Vicario emolumenta Cancellariæ, ut evitentur fraudes. *Eadem Sac. Congregat. Epiſcop. in Senogallien.* 16. *Octobris* 1604. apud Nicol. *l. cit. num.* 52. & Pellegrin. *loc. cit. num.* 21.

Vicarius Generalis poteſt petere a Judice 17
Laico auxilium brachii ſæcularis in cauſis, in quibus poteſt Epiſcopus; *cap.* 1. ubi Canoniſtæ *de Offic. Ordinarii*, *cap. Dilecto*, *de ſentent. excomm. in* 6. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *& ſeſſ.* 15. *de Regularibus cap.* 5. *& ſeſſ.* 25. *de refor. cap.* 3. Pellegrin. *loc. cit. num.* 23. cum Gratian. Genuenſ. Menoch. Molina, Ridolphin. Barboſ. Covarruv. & alii paſſim.

Vicarius Generalis Archiepiſcopi, ipſo Ar- 18
chiepiſcopo abſente, & a ſua Provincia diſtante, poteſt interveniente juſta aliqua, & gravi cauſa Epiſcopos ſuffraganeos ſuſpendere, interdicere, & excommunicare, textu claro *in cap. Romana Eccleſia* 1. §. *Officialis autem*, *de Offi-*

cio

cio Ordinar. in 6. Vide verb. *Archiepiſcopus art.* 1. *n.* 20.

19 Non poteſt Vicarius Generalis, etiamſi fuerit Epiſcopus ex generali commiſſione ſine ſpeciali mandato Epiſcopi exercere ea, quæ ſunt Ordinis Epiſcopalis, ut conſecrare Eccleſias, & Altaria, Chriſma, & Oleum Sanctum conficere, Sacramentum Confirmationis, & Ordinis conferre, Calices conſecrare, & alia hujuſmodi. Rebuff. *in Praxi Benefic. tit. de Vicario n.* 33. *& num.* 168. *cum ſeq.* Sbroz *de Vicario Epiſ. lib.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 10. *& q.* 6. *cum ſeq.* Azorius *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45. *qu.* 9. *& cap.* 46. *verſ. Confirmationes*, Ugolinus *de Offic. & poteſt. Epiſ. cap.* 4. §. 7. *num.* 2. *verſ.* 8. Franciſcus Leo *in Theſaur. Fori Eccleſ. parte* 1. *cap.* 12. Barboſa *part.* 3. *de Offic. & poteſt. Epiſ. allegat.* 54. *nu.* 83. cum aliis ibi citatis Pellegrin. *l. cit. ſubſect.* 2. *a num.* 1. *ad* 5. & alii paſſim.

20 Item non poteſt ſine ſpeciali mandato Synodum congregare. Gloſſa *in cap. Tua nos verb. Vicarii, de Officio Vicarii, & in cap. Quod ad translationem*, verb. *Item Congregatio, de Officio Legati*: Pellegrin. *l. cit. n.* 47. Rebuff. *in Praxi Benefic. de Forma Vicarii n.* 151, Sbroz *lib.* 2. *quæſt.* 46. *num.* 1. Barboſa *cit. allegat.* 54. *num.* 103. cum aliis ibi citatis, & *ſuper Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 2. *num.* 21. cum aliis ibi allegatis, inſuper refert ex Sellio ſic fuiſſe reſolutum *a Sac Congreg. Concilii* 11. *Aug.* 1618. Quamvis enim ipſe *in Summ. Apoſtolic. verb. Vicarius Generalis collectan.* 715. *numer.* 3. dictam Sacræ Congr. deciſionem referat in contrarium, nihilominus ut recte notat ex aliis Ventriglia *tom.* 2. *annotat.* 14. §. 3. *num.* 37. ipſa Sacræ Congreg. deciſio cantat pro noſtra opinione, quod nempe Vicarius Generalis abſque ſpeciali mandato non poſſit Synodum congregare, & fortaſſe Barboſa *in dicta ſumma* inadvertenter omiſit dictionem *Non*.

21 Item non poteſt ſuo arbitrio Conſtitutiones Synodales mutare. *Sac. Cong. Rit.* 25. *Febr.* 1606.

22 Item non poteſt ſine ſpeciali mandato Diœceſim viſitare, quia Viſitatio videtur Epiſcopis tantum reſervata, qui per ſeipſos viſitare tenentur ſingulis annis, & ipſis legitime impeditis, per ſuos Vicarios, *cap. Decernimus* 10. *cauſ.* 10. *quæſt.* 1. *cap. Epiſ.* 11. *ead. cauſ. & quæſt. c. Inter cetera, de Offic. Ordinarii, cap. ſi Epiſ.* 6. *eod. in* 6. Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 8. *& ſeſſ.* 23. *de reformat. c.* 3. Rebuff. *l. c. num.* 100. Sbroz *lib.* 2. *q.* 120. *n.* 2. Pellegrin. *l. cit. nu.* 46. Barboſa *cit. allegat.* 54. *n.* 102. & alii paſſim.

Item non poteſt ſine ſpeciali mandato exigere Cathedraticum, ſeu Synodaticum, quod Epiſcopis debetur ratione ſubjectionis. Sbroz *lib.* 2. *q.* 38. *n.* 6. Barboſa *cit. alleg.* 54. *n.* 123. Pelleg. *l. c. n.* 40. & alii.

Item nequit ſine ſpeciali mandato imponere, & exigere Caritativum Subſidium. Barboſa *cit. alleg.* 54. *n.* 122. Bellencin. *in tract. de Caritativo ſubſidio qu.* 11. *per tot.* Azorius *Inſtit. Moral. par.* 2. *lib.* 9. *c.* 14. *q.* 5. *verſ. Vicarius*, Sbroz *lib.* 2. *q.* 48. *nu.* 6. Pellegrin. *l. c. nu.* 48. & alii.

Item ſine ſpeciali mandato nequit ſe intromittere in cauſis Criminalibus, quæ enumerantur inter negotia ardua, cum in eis tractetur de vita hominis, & de pœna graviter infligenda, *arg. c. Veniens* 15. *& c. Qualiter* 24. *de accuſationibus*. Unde pro ipſis cauſis debet habere ſpecialem commiſſionem, textu expreſſo *in c. Licet, de Offic. Vicarii in* 6. ibi: *Poteſtatem tamen inquirendi, corrigendi, aut puniendi aliquorum exceſſus, ſeu aliquos a Beneficiis, Officiis, vel adminiſtrationibus amovendi transferri volumus in eumdem, niſi ſibi ſpecialiter hæc committantur.*

Item ſine ſpeciali commiſſione nequit Beneficia conferre; *cap. Ult. de Offic. Vicarii in* 6. *& Communis Doctorum* cum Barboſa *citat. alleg.* 54. *num.* 6. Pellegrin. *l. cit. numer.* 13. Ventriglia *l. citat. num.* 8. & alii. Neque poteſt ſine ſpeciali mandato reſignationes, & permutationes Beneficiorum admittere, & approbare, *cap. Quæſitum, de rer. permut.* Barboſa *l. cit. num.* 66. cum pluribus ibi allegatis, Pellegrin. *l. cit. num.* 14. Ventriglia *l. cit. n.* 9. & alii paſſim. 26

Immo etiamſi Vicarius habeat ſpeciale mandatum ad recipiendas reſignationes Beneficiorum, adhuc non poteſt conferre Beneficia coram ipſo reſignata ſine ſpeciali mandato ad conferendum. Rota *dec.* 5. *alias* 487. *nu.* 2. *&* 3. *in novis*, quam affert Sbroz *lib.* 2. *qu.* 71. *num.* 9. Pellegrin. *l. citat. numer.* 14. Rebuff. *l. citat. num.* 104. *&* 106. Ventriglia *l. citat. num.* 10. cum aliis ibi allegatis, Barboſa *cit. alleg.* 54. *n.* 67. & alii. 27

Neque poteſt ſine ſpeciali mandato Beneficia unire, neque uniones revocare, aut Eccleſias dividere. Lotter. *in tract. de re Beneficiaria lib.* 1. *q.* 28. *a num.* 118. Garcias *de Benefic. par.* 12. *c.* 2. *nu.* 69. Sbroz *lib.* 2. *q.* 115. Barboſ. *cit. alleg.* 54. *n.* 72. Ventrigl. *l. cit. num.* 12. Pellegr. *l. cit. n.* 15. 28

Neque poteſt abſque ſpeciali mandato Beneficia erigere, aut Juriſpatronatus fundationi 29

ni

conſenſum præſtare. Barboſ. *loc. cit. n.* 71. legrin. *loc. cit. num.* 17. & 22. Riccius *in . Cur. Archiepiſc. Neapolit. par.* 1. *dec.* 140. &

Item neque poteſt abſque ſpeciali mandato neficia ſupprimere. Barboſa *loc. cit. num.* 71. roz *lib.* 2. *q.* 117. *n.* 5. Moneta *de commutat. . volunt. cap.* 12. *nu.* 129. *cum ſeq.* Pellegrin. *l. n.* 6. & alii.

Neque poteſt abſque ſpeciali commiſſione iſpatronatus reſervare alicui ex cauſa dona- onis, fundationis, vel conſtructionis. Gar- as *de Benefic. par.* 5. *c.* 9. *n.* 43. Vivian. *in raxi Juriſpat. par.* 1. *lib.* 1. *n.* 24. *in prima ition.* alias *lib.* 2. *c.* 1. *n.* 10. Sbroz *lib.* 2. . 31. *nu.* 4. Gratian. *diſcept. Forenſ. c.* 303. *u.* 12. Pellegrin. *loc. cit. nu.* 19. Barboſa *loc. it. n.* 74. adducens ultra alios Doctores etiam d id plures Rotæ deciſiones.

Neque ſine ſpeciali mandato donationi Ju- iſpatronatus decretum interponere, vel aucto- itatem, ſeu aſſenſum præſtare valet, quia hoc eſt de Juriſdictione gratioſa, & non ne- ceſſaria, ut *in cap. Unic. de Jure patronat. in* 6. Riccius *in praxi aurea reſol.* 469. Zerola *in Praxi Epiſc. verb. Vicarius* §. 11. & 13. Pel- legr. *loc. cit. n.* 20. Barboſa *loc. cit. num.* 75. cum pluribus ibi allegatis adducens inſuper ad id varias Rotæ deciſiones.

Neque ſine ſpeciali commiſſione præſentare poteſt ad Beneficium Juriſpatronatus ad Epi- ſcopi præſentationem pertinens. Lambertin. *de Jurepatr. par.* 3. *lib.* 2. *quæſt.* 110. *numer.* 2. Sbroz *lib.* 2. *quæſt.* 110. *num.* 2. Garcias *de Benefic. part.* 5. *cap.* 8. *num.* 82. Pellegrin. *l. c. num.* 21. Barboſa *loc. cit. num.* 82. & alii apud ipſos.

4 Neque novas Parochias erigere, nec alia Beneficia creare, neque in creatione novæ Dignitatis auctoritatem præſtare; *cap. Nemo*, ubi Gloſſa verb. *Veniat per ſe, vel per alium diſt.* 1. *de conſecrat.* Rota *in Segobien. Capel- laniæ* 28. *April.* 1625. *coram Ubaldo*, Garcias *de Benefic. par.* 5. *cap.* 8. *num.* 75. Pellegrin. *loc. cit. n.* 22. Barboſa *loc. cit. num.* 76. cum aliis ibi allegatis.

5 Neque poteſt ſine ſpeciali mandato impone- re penſionem ſuper Beneficiis, ubi Epiſcopus ob aliquam juſtam cauſam, ver. gr. pro bono pacis, & concordiæ poſſet. Sbroz *lib.* 2. *quæſt.* 71. *num.* 14. Moneta *de commut. ult. volun- tat. cap.* 5. *num.* 496. Pellegrin. *loc. cit. num.* 24. Barboſa *loc. cit. nu.* 77. Ventrig. *loc. cit. n.* 13. & alii.

36 Neque poteſt abſque ſpeciali commiſſione Coadjutorem Vicarium Rectori imperito de- putare ſecundum formam *Sacr. Conc. Trident. ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 6. Sbroz *de Offic. Vicarii lib.* 2. *q.* 112. *a nu.* 2. Puteus *dec.* 239. *num.* 2. Ventriglia *loc. cit. n.* 13. Barboſa *loc. cit. nu.* 73. & alii.

Neque abſque ſpeciali conceſſione poteſt 37
Œconomum Eccleſiæ conſtituere. Sbroz *lib.* 3. *q.* 53. *n.* 2. Felin. *in c. Quoniam in fine, de Offic. Ordinarii*, Barboſa *loc. cit. num.* 78. Pelle- gr. *loc. cit. num.* 24. Ventriglia *loc. cit. n.* 13. & alii.

Neque poteſt abſque ſpeciali commiſſione 38
aliquem ab Ordine deponere, aut amovere a ſuo Beneficio, Officio, vel adminiſtratione, textu expreſſo *in cap. Licet, de Offic. Vicarii in* 6. Vide verba adducta *ſupra num.* 25. Bar- boſa *loc. cit. num.* 25. & ipſo teſte alii com- muniter.

Neque ſine ſpeciali mandato poteſt Cleri- 39
cum exilio condemnare, aut ab exilio revoca- re. Abbas *in c.* 1. *nu.* 3. *de calumn.* & *in c. Cum non ab homine nu.* 4. *de Judiciis*, Sbroz *lib.* 2. *q.* 155. *num.* 2. & *qu.* 156. *num.* 4. Bar- boſa *loc. cit. num.* 79. Pellegrin. *loc. cit. num.* 26. & alii apud ipſos.

Neque poteſt ſine ſpeciali conceſſione Ec- 40
cleſias dirutas, & vetuſtate collapſas, quæ ob illarum, & Parochianorum inopiam nequeunt reſtaurari, in Matrices erigere, vel in alias viciniores Eccleſias transferre. Franciſc. Leo *in Theſaur. Fori Eccleſiaſtic. par.* 2. *cap.* 16. *num.* 16. Barboſa *loc. cit. num.* 81. Sbroz *lib.* 2. *qu.* 117. *num.* 3. Pellegrin. *loc. cit. n.* 27. & alii.

Neque ſine ſpeciali mandato poteſt mutare 41
ſtatum alicujus Eccleſiæ etiam in caſibus, in quibus id poteſt Epiſcopus. Moneta *de com- mut. ult. volunt. c.* 11. *n.* 358. & 160. Barb. *loc. cit. n.* 81. Pellegr. *l. c. n.* 28. & alii.

Neque ſine ſpeciali mandato alienare poteſt 42
res Eccleſiæ, aut in alienationibus, ſeu tran- ſactionibus earumdem rerum decretum interpo- nere. Sbroz *lib.* 2. *q.* 118. *nu.* 2. Pellegr. *loc. cit. n.* 29. & 55. Barboſa *loc. cit. num.* 106. & alii plures apud ipſos.

Neque ſine ſpeciali commiſſione poteſt con- 43
cedere licentiam ædificandi nova Monaſteria, & Conventus in loco ſuæ Diœceſis, ex eo quia eſt de Majoribus. *Sacra Cong. Conc.* 11. *Jul.* 1620. apud Barboſam *in Summa Apoſtol. dec. Collectan.* 715. *n.* 10.

Neque poteſt, quando celebrat, habere duos 44
Capellanos, ſive Clericos, qui illi cum Cottis inſerviant. *Sac. Congreg. Rit.* 7. *Aug.* 1627.

Ne-

75 Neque cognoſcere poteſt de cauſa delegata Epiſcopo, niſi in Reſcripto addita ſint verba: *Sive ejus Generale Vicario*, Barboſa *l. c. num.* 111. Zerola *in Praxi Epiſcop. part.* 1. *verb. Vicarius* §. 21. *dub.* 5. Campanil. *in diverſ. Jur. Canonic. Rubric.* 1. *cap.* 23. *num.* 148. Pellegr. *l. c. n.* 60. Ventrig. *loco cit. n.* 41. & alii.

76 Neque ſine ſpeciali mandato cauſas Feudales cognoſcere, & tractare poteſt. Card. *in Clement.* 1. *num.* 19. *de Officio Vicarii*, Sbroz *lib.* 2. *quæſt.* 125. *num.* 3. Barboſa *loc. c. n.* 112. Ventriglia *loc. cit. num.* 40. Pellegr. *loc. cit. nu.* 62. & alii.

77 Neque ſine ſpeciali mandato poteſt auctorare exemplum ex originali ſumptum, ut eamdem vim, & auctoritatem cum originali habeat, *cap. final. de Fide inſtrumentor.* ibi: *Coram Ordinario Judice, vel Delegato ab eo ſpecialiter præſententur*, per quem text. ita ibi tenent Goffred. & Hoſtienſ. Decian. *reſp.* 24. *num.* 44. *volum.* 1. Barboſa *loc. cit. num.* 113. Ventrigl. *loc. cit. num.* 40. Pellegr. *loc. cit. nu.* 63. & alii.

78 Neque ſine ſpeciali commiſſione repreſalias concedere poteſt. Barboſa *l. c. nu.* 114. Ventriglia *l. c. num.* 40. Pellegrin. *l. c. num.* 16. Sbroz *lib.* 2. *q.* 165. *n.* 1. & alii.

79 Neque ſine ſpeciali mandato bona Clericorum confiſcare poteſt. Baldus *in l. Imperatores in fine, ff. de Officio Præfecti Vigilum*, Sbroz *lib.* 2. *q.* 158. *num.* 3. Ventrigl. *l. c. num.* 40. Pelleg. *l. c. n.* 66. & alii.

80 Neque ſine ſpeciali commiſſione pœnas corporales in pecuniarias convertere poteſt; *cap. Licet*; ubi Gloſſa, & DD. *de pœnis*, & *capit. In Archiepiſcopatu, de Raptor.* Pellegin. *loc. cit. num.* 67. Ventrigl. *loc. cit. num.* 46. Barboſa *loc. cit. num.* 120. Rebuff. *loc. citat. tit. De Forma Vicar. numer.* 44. *cum ſequentibus*, & alii.

81 Neque ſine ſpeciali mandato poteſt condemnatum Reum abſolvere. Ripa *in leg. Qui condemnare num.* 9. *verſ. Sed certe, ff. de Re Judic.* Menoch. *de Arbitrar. Judic. lib.* 1. *qu.* 49. *n.* 28. Sbroz *lib.* 2. *q.* 38. *num.* 1. *& q.* 156. *n.* 4. Barboſa *loc. cit. num.* 118. Pellegrin. *loc. cit. num.* 63. Sive, ut dicitur, non poteſt gratiam facere, & indulgere delinquentibus, nam id ſapit liberalitatem, & non venit in generali mandato. Card. *in Clementin.* 1. *num.* 19. *de Officio Vicarii*, Rebuff. *in Praxi Benef. tit. de Forma Vicariat. Archiepiſc. numer.* 167. Sbroz *lib.* 2. *q.* 38. *n.* 4. Ventriglia *l. c. n.* 46. Pellegr. *l. c. n.* 65. & alii.

82 Neque ſine ſpeciali conceſſione poteſt exercere poteſtatem Doctorandi, quam habet Epiſcopus ex privilegio; Secus ſi illi compet[...] Jure communi. Sbroz *de Vicar. Epiſcop.* [...] 2. *quæſt.* 29. *num.* 8. Merol. *Opuſcul.* [...] 3. *part. diſp.* 7, *cap.* 6. *dub.* 16. *num.* 164. *&* [...] Ventriglia *l. c. n.* 46. & alii.

Neque ſine ſpeciali commiſſione poteſt e[...] qui pias defunctorum voluntates. Bald. *in* [...] *Nulli nu.* 8. *Cod. de probat. & in c. Cum* [...] *ſis, de election.* Tiraquell. *de privileg. piæ ca[uſæ] privileg.* 31. *in fine*, Sbroz *lib.* 2. *qu.* [...] *num.* 12. *& q.* 50. *num.* 1. *& q.* 51. [...] Barboſa *loc. cit. num.* 104. Pellegrin. *loc. c[it.] n.* 54. & alii.

Ad dignoſcendum autem pro quibuſnam ca[u]ſis habeat, vel non ſpeciale mandatum, [ha]bet diligenter inſpici, & attendi forma [Vi]cariatus, ſeu inſtrumentum commiſſionis, [quo] quis inſtitutus fuit Vicarius Generalis, [...] habeatur ſolita apponi clauſula Generalis: *ad omnia, & ſingula faciendi, & commitendi, etiam ſi majora fuerint, & quæ mandatum exigant ſpeciale, pro ut ad ipſius Vicariatus Officiatus Officium noſcitur quomodolibet pertinere*, &c. tunc ſi Epiſcopus antea conceſſit, vel expreſſit aliquos caſus ſpeciale mandatum requirentes, adjecta poſtmodum dicta Clauſula, poterit Vicarius etiam alia facere, quæ requirunt ſpeciale mandatum. Dummodo non ſint graviora, vel majora expreſſis, prout in ſimili habetur deciſum quoad Procuratores *in ca. Qui ad agendum* 4. *de Procuratoribus in* 6. & *Clementin.* 2. *de Procuratoribus*, ac notat Gloſſa pluribus adductis *in capit. Licet* 2. *verb. Committantur de Officio Vicarii in* 6. & tenent Hoſtienſis *in capit. Significaſti, de Officio Archidiaconi*, Covarruvias *lib.* 1. *variar. reſolut. capit.* 1. *num.* 2. *& lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 8. Sbroz *lib.* 1. *quæſt.* 65. *num.* 5. *& quæſt.* 67. *n.* 3. Garcias *de Benefic. art.* 5. *cap.* 8. *num.* 68. Sanchez *de Matrimon. lib.* 3. *diſput.* [...] *num.* 8. Moneta *de commutat. ultim. volunt. cap.* 5. *numer.* 479. Engel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 28. *numer.* 10. Reiffenſtuel *ibid. num.* [...] Barboſa *loc. citat. numer.* 124. Pellegrin. *loc. citat. numer.* 71. & alii notantes non eſſe neceſſe, quod omnes ſupradicti caſus exprimantur in Forma Vicariatus, ſeu inſtrumento commiſſionis, ſed ſufficere, quod aliqui tantum exprimantur cum prædicta Clauſula generali: *Ad omnia, & ſingula* &c. ſeu cum alia ſimili verb. grat. *Et omnia alia, licet mandatum exigant ſpeciale*, ſeu: *Et, omnia alia, quæ Ego poſſum, quamvis mandatum exigant ſpeciale*: Dummodo tamen, ut ſupra dictum

ſum eſt, ipſa alia non ſint graviora, vel majora expreſſis.

Vicarius Generalis non poteſt lucrari Diſtributiones, niſi Choro interſit, quia ſervit Epiſcopo, & non Eccleſiæ, ut Vicarius Capitularis. Rota *deciſ.* 222. *num.* 5. *par.* 2. *diverſarum*, etiamſi ab immemorabili tempore ſervatum fuerit, ut debeantur, ut deciſum refert Garcias *addit. ad cap.* 2. *num.* 359. *cum ſeq. par.* 3. *de Benefic.* & Pellegrin. *loc. cit. ſect.* 4. *ſubſect.* 4. *num.* 9. Vide verb. *Diſtributiones art.* 2. *num.* 2.

Vicarius Generalis non poteſt abſolvere etiam cum reincidentia occaſione infirmitatis, ſeu ſimilis cauſæ, a cenſuris incurſis ob violatam Immunitatem, & Libertatem, ac Juriſdictionem Eccleſiaſticam, & acriter reprehenditur ob abſolutionem datam Miniſtris Audientiæ Regiæ cenſuratis ſimili de cauſa. *Sac. Congreg. Imm. in una S. Marc.* 13. *Decembris* 1633. *lib.* 2. *Decret. Pauluc. pag.* 189. & *in Squillac.* 20. *Novemb.* 1640. *lib. Decret. Pauluc. pag.* 135.

Attamen eidem datur aliquando facultas abſolvendi Violatores præfatos: *Sac. Congregat. Immun. in Aprutina* 25. *Maii* 1694. *lib.* 1. *Decret. Valleman. pag.* 125.

Et etiam aliquando datur facultas eidem ſubdelegandi pro conferenda abſolutione. *Sac. Congreg. Immun. in Viterbien.* 9. *Jun. d. Anno & lib. pag.* 128.

89 Emolumenta Vicariatus debentur Vicario pro tempore ſuæ abſentiæ ex cauſa defenſionis Immunitatis Eccleſiaſticæ, dempta parte debita ſubſtituto pro rata laboris taxanda ab Epiſcopo. *Sacra Congregatio Immunit. in Majoricen.* 27. *Septembris* 1661. *lib. Decret. Rocci pag.* 361.

90 Vicarius Generalis, ſi non adeſt juſta cauſa, & demeritum, non eſt removendus per Archiepiſcopum ab Officio. *Sacra Congregatio Imm. in Brundusina* 7. *Junii* 1633. *lib.* 2. *Decretal. Paul. pag.* 158.

91 Quando vero Vicarius Generalis eſt ſcandaloſus, injungitur Epiſcopo, ut ipſum removeat. *S. Congr. Imm. in Acernen.* 1. *Octobris* 1669. *lib.* 1. *Dec. Altou. pag.* 406.

92 In loco Vicarii ſuſpecti in cauſa detentorum pro prætenſo homicidio, Epiſcopus deputet perſonam idoneam non ſuſpectam. *Sacra Congreg. Immun. in Averſana* 8. *Octob.* 1657. *lib. Decr. Rocci pag.* 37.

93 Procedere debet auctoritate ſua ordinaria ſer. ſer. contra Violatores Immunitatis. *Sac. Cong. Imm. in Averſan.* 4. *Sept.* 1658. *d. lib. pag.* 53.

94 Vicarius Collegii Græci poteſt procedere pro defenſione Immunitatis, & Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, licet non poſſit ſe ingerere in concernentibus extractionem, vel abſolutionem; *Sacra Congregatio Immunit. in Meliten.* 23. *Martii* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 57.

95 Vicarius data præventione Curiæ Eccleſiaſticæ procedere poteſt ſer. ſer. contra Judicem Laicum, ſi in d. cauſa procedat ad deſcriptionem bonorum. *Sacra Congr. Immun. in Dertonen.* 10. *Septemb.* 1652. *lib.* 5. *decr. Paulucci pag.* 197

96 Eidem injungitur, ut procedat contra Executores Curiæ Laicalis, qui tentarunt violenter extrahere ab Eccleſia confugitos, eoſque percuſſerunt. *Sacra Congreg. Immunit. in Sutrina* 29. *Auguſt.* 1695. *lib. Decret. Valleman. pag.* 219.

97 Injungitur Vicario, ut ſe abſtineat a permiſſione examinandi teſtes in loco immuni in cauſis Criminalibus. *Sacra Congr. Immun. in Lauden.* 26. *Maii* 1632. *lib.* 2. *decret. Paul. Paul. pag.* 127.

98 Vicarius tamen Generalis cum facultate Sanctiſſimi examinat mulierem exiſtentem in Conſervatorio. *Sacra Cong. Imm. in Faventina* 6. *Dec.* 1692. *lib.* 1. *Decr. Val. pag.* 9.

99 Vicario Generali injungitur, ut attenta abſentia Epiſcopi, redeat quamprimum ad ſuam reſidentiam. *Sacra Congr. Immun. in Biteſten.* 27. *Februarii* 1693. *Decret. Valleman. pag.* 476.

100 Vicarius bene agit non parendo Litteris ad audiendum verbum Regium; *Sacra Cong. Imm. in Catacen.* 21. *Septemb.* 1633. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 171.

101 Idem reſpondeat Litteris Regiis ſe procedere auctoritate ſua ordinaria ad defenſionem Immunitatis Eccleſiaſticæ ſibi a Sacra Congreg. demandatam, *Sacra Congreg. Immunit. in Bovinen.* 26. *Februar.* 1658. *lib. Decr. Rocci pag.* 63.

102 Idem ob inobedientiam, & tranſgreſſionem mandatorum Sanctiſſimi de non dicedendo ab Urbe Neapolis, & de non relinquendo exercitio ſui Vicariatus ex quacunque cauſa, etiam poſitis quibuſcunque minis, & præceptis Miniſtrorum Laicorum in contrarium de Ordine Sanctiſſimi a Nuncio auctoritate ſua ordinaria condemnatur in pœnam Suſpenſionis ab exercitio Ordinum, & inhabilitatis ad Dignitates, Beneficia, & Officia Eccleſiaſtica cujuſvis generis, quocumque loco, a quibuſcumque & quomodocumque in poſterum obtinenda ſub pœna Excommunicationis

nis Summo Pontifici reſervatæ, & quouſque Sanctitati ſuæ placuerit. *Sacra Congregat. Immunitat. in Neapolitana 25. Maii, & 19. ac 30. Junii 1660. lib. Decret. Rocci pag. 257. & 259.*

103 Injungitur Vicario Generali ordinanti, & ſcandaloſe aſſiſtenti extractioni Canonicorum a loco immuni, ut accedat ad Urbem, & ſe juſtificet, quatenus vero non ſe juſtificet, inhabilitatur ad Officia. *Sacra Congregat. Immunit. in Motulen. 2. Septemb. 1681. lib. 2. dec. Alt. pag. 1250.*

104 Vicarius Nullius Orbetelli, nequit extrahere confugitum ab Eccleſia, cum non poſſint hoc præſtare Ordinarii Epiſcopis inferiores. *Sacra Congr. Immun. in Nullius Orbetelli 1669. lib. 1. dec. Alt. pag. 315.*

105 Vicarius Generalis ob extractionem a ſe ordinatam furum a loco immuni incidit in Cenſuras, & prævia abolitione actorum ſuæ Curiæ conceditur, ut abſolvatur privatim. *Sacra Congr. Imm. in Recinaten. ſeu Lauretana 20. Maii 1696. lib. 2. Dec. Vallem. pag. 25.*

106 Vicarius Generalis ordinans carcerationem Parochi in loco immuni, ſuſpenditur ab Officio arbitrio Sacræ Congr. *Ead. Sacra Cong. Immun. in Albanen. 12. Sept. 1684. lib. 3. Decr. Alt. pag. 363.*

107 Verum ſi habeat facultatem a Sanctiſſimo extrahendi ab Eccleſia, poteſt ad ſimplicem correctionem extrahere Militem delinquentem, & in carceribus retinere pro aliquo modico tempore. *Sacra Congreg. Immun. in una Nullius Orbetelli 21. Jun. 1644. lib. 3. Decret. Paul. pag. 230.*

108 Aliquando etiam de mandato Sanctiſſimi datur Vicario Generali facultas extrahendi ad annum. *Sacra Congregat. Immunit. in Neapolitana 19. Maii 1703. lib. 3. Decretor. Vallem. pag. 409.*

109 Vicarius Generalis Canonicus ob datam Gubernatori Regni Corſicæ facultatem extrahendi confugitos a quacumque Eccleſia, & etiam Eccleſiaſticos, eoſque nomine Eccleſiæ cuſtodiendi, & cogendi ad ſolutionem condemnationum ipſius factarum ab ipſo Vicario acriter punitur de mandato Sacræ Congregat. ut ſequitur.

I. Prævia Suſpenſione a Divinis, & a perceptione fructuum Canonicatus. *Sacra Congreg. Martelli pag. 567.*

II. Deinde in honorem Feſtivitatis Nativitatis D. N. Sacra Congr. permiſit Epiſcopo illum reintegrare ad exercitium Ordinum per duos Menſes, & informet an fructus ejus Canonicatus fuerint ſequeſtrati? Item ſi, & qu[illegible] damna paſſi fuerint extracti vigore dictæ facu[illegible] tatis ab eo conceſſæ. *Sacra Cong. Imm. in e[illegible]dem 19. Dec. d. Anni, & lib. pag. 701.*

III. Et cum poſtea idem ſupplicaſſet r[illegible] integrari; Sacra Congr. reſpondit: Satisfac[illegible] Parte de damnis coram Epiſcopo liquidandis eumdem reintegret ad Ordines cum inhabi[illegible]tate exercendi munus Vicarii in quacumque Diœceſi; *Sacra Cong. Imm. in Eadem 11. Decemb. 1691. Decret. Grimaldi pag. 58.*

IV. Tandem habito novo Recurſu pro gratia, allegata præſertim ejus decrepita ætate, Sara Cong. pronunciavit; facto depoſito arbitrio, & præſtita cautione in Urbe de reficiendis damnis liquidandis coram D. Ponente reintegretur ad Ordines, & fructus Præbendæ, firma remanente inhabilitate ad Officium Vicariatus. *Sacra Congr. Imm. in eadem 23. Decemb. 1682. lib. 1. Decr. Vallem. pag. 14.*

Contra Vicarium Generalem, qui [illegible] recurſum ad Proregem pro Delegatione [illegible]dicis Laici contra Clericos, a quo carcera[illegible] fuere, Epiſcopus Neocaſtren. tamquam Delegatus, & uti vicinior procedat ad ulteriora, & tranſmittat. *Sacra Congregat. Immunit. in una Nullius S. Euphemiæ 2. Junii 1693. lib. pag. 40.*

Vicarius Generalis Epiſcopi exoratus mandans carcerationem Eccleſiaſtici conſulat conſcientiæ ſuæ, & carceratio non ſuſtinetur. *S. Cong. Imm. in una Civitatis Caſtelli 19. Novembris 1680. lib. 2. Decret. Alt. p. 289.*

Vicarius Generalis, ſatisfacta Parte, abſolvat, juxta ſuas ordinarias facultates committentes homicidium in loco immuni auctoritate privata. *Sacra Congreg. Imm. in Cariaten. 1. Octobris 1669. lib. 1. decret. Altem. pag. 486.*

Eidem datur facultas perquirendi, & extrahendi ab Eccleſia, & a Domo Plebani, & a quocumque alio loco immuni (excepti Monaſteriis Sanctimonialium) libros, ac mobilia ibi transfugata in aliorum præjudicium, ac res furto ſublatas. *Sacra Congreg. Imm. in Faventina 6. Decemb. 1692. lib. 1. decr. Vall. pag. 9. & in Camerinen. 17. Dec. d. Anno, & lib. pag. 11.*

Injungitur eidem, ut abſtineat a cognitione cauſæ contra Filium Cancellarii Epiſcopalis. *Sac. Cong. Imm. in Ariminen. 6. Junii 1662. lib. Decret. Rocci p. 403.*

Addi-

Additiones ex aliena manu.

Ampliſſima eſt materia hujus articuli, ſed le ea pro dignitate agere haud patiuntur anguſti limites Additionum. Satis ſit indicare, qui de ipſa accurate præ cæteris diſſerit; Vide clariſſimum Ducaſſe *in Prax. Juriſdiction. Eccleſiaſt. voluntar. & contentioſ.* In priori tomo agit doctiſſimus hic Auctor de voluntariæ juriſdiction. Vicarii Generalis, & in poſteriori tomo de contentioſa ejuſdem juriſdictione, & quidem meo judicio doctiſſime,

ARTICULUS III.

Quo ad ea, quæ concernunt locum, præcedentiam, & modum quo expirat Vicarii Generalis Juriſdictio.

Locus Vicarii Generalis debet eſſe ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ, quæ non eſt mutanda. *Sac. Congr. Rit. in Alexandrina* 15. *Mart.* 1688. *in reſponſ. ad* 3. *dub.* apud Barboſam. *in Summa Apoſtolicar. deciſion. Collectan.* 714. *n.* 1.

Vicarius Generalis non poteſt Sedem arbitrio ſuo ſibi parare, ſed debet ſedere in Sede ſolita pro Vicario aſſignata. *Sacr. Congregat. Rit. in Neritonen.* 4. *Maii* 1606. apud Barboſam *loc. cit. n.* 2. & Ventrigliam *tom.* 2. *annot.* 14. §. 2. *n.* 7.

3 Vicarius Generalis licet ſedeat in primo Stallo Chori, in quo ſedere debet prima Dignitas, & habeat Thuris, & Pacis honorem ante omnes Dignitates, & Canonicos, non propterea dicitur occupare Stallum, ſive locum Dignitatum, & Canonicorum. *Sac. Congregat. Rituum in Placentina* 19. *Maii* 1607. *in reſponſione ad dub.* apud Barboſam *loc. cit. n.* 3.

4 Vicario Generali occupante primum locum Chori, & Stallum Archidiaconi, quomodo ſedere debeant Dignitates in Choro, ne Archidiacono præjudicium inferatur, Vide *ſupra verb. Vicarius Apoſtolicus n.* 30.

5 Vicario Generali non licet occupare locum Epiſcopi abſentis, nec parare ſibi ſedem cum tapete, & pulvino, ſed idem debet eſſe ejus locus, abſente Epiſcopo, quem illo præſente habere conſuevit. *Sacra Congreg. Rit. in Brunduſina* 16. *Jul.* 1695. apud Barboſam *loco cit. n.* 5. & Ventriglia *loco cit. n.* 7.

6 Vicarius Generalis præcedit Capitulo, & Clero. *Sac. Cong. Rit. in Meliten.* 13. *Julii* 1619. apud Barboſam *loco cit. n.* 6.

7 Vicarius Generalis, abſente Epiſcopo, debet habere primum locum ſuper omnes Dignitates, & Canonicos non obſtantibus conſuetudine, aliiſque in contrarium. *Sac. Congr. Rit. in Adrien.* 7. *Auguſti* 1610. *& in Ferrarien.* 20. *Decemb.* 1614. apud Barboſam *loco citato num.* 7.

8 Vicario Generali habitu Vicarii in Proceſſionibus incedenti danda eſt præcedentia ſuper omnes Dignitates, & Canonicos, & etiam ſuper illas Dignitates & Canonicos, qui habitu Protonotarii incedunt. *Sacra Congr. Rit. in Bruduſina* 16. *Julii* 1605. apud Barboſam *loco cit. n.* 8.

9 Vicarius Generalis debet præcedere omnibus Canonicis, tam in Proceſſionibus, quam in ſeſſionibus; Dummodo Canonici non incedant parati. *Sacra Congr. Rit. in Egitanien.* 3. *Auguſti* 1602. *in reſp. ad* 3. *dub. & Civitatis Pennæ* 12. *April.* 1603. *& in Lauretana* 6. *Decembris* 1603. *& in Tiburtina* 6. *Martii* 1610. apud Barboſam *loco cit. n.* 9.

10 Vicarius Generalis Canonicus, cum ſedet uti Canonicus, debet ſedere in loco ſuæ receptionis, & in habitu Canonicali; Si vero velit præcedere uti Vicarius, debet habitum Canonicalem dimittere. *Sacra Congreg. Rit. in Compoſtellana* 4. *Februarii* 1600. *& in Vulturarien.* 11. April. 1601. apud Barboſam *loco cit. num.* 10.

11 Vicarius Generalis in habitu ſuo ordinario non debet incedere inter Canonicos paratos, nec eis præcedere. *Sac. Rit. Cong. in Camerinen.* 14. *Junii* 1608. *& in Caſalen.* 5. *Julii* 1614. apud Barboſ. *loco cit. n.* 11.

12 Vicarius Generalis debet habere primum locum ante Capitulum, Canonicos, & Dignitates, tam præſente quam abſente Epiſcopo; Si autem ſit Canonicus, debet ſedere in proprio ſtallo, & cum habitu Canonicali, alias non lucratur diſtributiones quotidianas. *Sacra Congr. Rit. in Egitanien.* 10. *Decembr.* 1601. *& in Sutrina* 1. *Octobris* 1616. *& in Oritana* 5. *Aprilis* 1620. *& in Gallipolen.* 21. *Decemb.* 1613. apud Barboſ.

13 Vicarius Generalis præfertur Archidiacono, & omnibus Canonicis, niſi ipſe ſimul ſit Canonicus, quia tunc ſedere debet in ſuo ſtallo Canonicali, ſi diſtributiones quotidianas lucrari velit. *Sac. Congr. Rit. in Nolana* 8. *Julii* 1602. *& in Civitatis Pennæ* 12. *April.* 1603. *& in Compoſtellana* 41. *Februarii* 1604. *& in cauſa Candiæ* 7. *Aug.* 1610. apud Barboſam *loc. cit. n.* 13.

14 Vicarius Generalis Canonicus, præſente Præ-

poſito ſuo Principali, & in omnibus actibus Capitularibus, & quandocumque diſtributiones quotidianas lucratur, debet ſtare, vel ſedere, & incedere in ſuo loco Canonicali: abſente vero Præpoſito, tamquam Vicarius Generalis in primo, & digniori loco. *Sacra Congregat. Rit. in Altinen. Nullius* 4. *Martii* 1606. apud Barboſam *loco cit. n.* 14.

15 Vicarius Gener. Canonicus, ſive beneficiatus debet ſedere in loco ſuæ receptionis, & cum habitu Canonicali, ſive Beneficiati, ut lucretur diſtributiones, & quando vult præcedere Canonicis, ſeu Beneficiatis, debet habitum Canonicalem, ſeu Beneficiati dimittere, & non poteſt percipere diſtributiones. *Sacra Congr. Rit. in Calagurritana* 2. *Aug.* 1603. Nec lucratur diſtributiones, quæ dantur intereſſentibus Proceſſionibus, niſi incedat in habitu Canonicali. *Sacra Congr. Rit. in Compoſtellana* 21. *Februar.* 1604. *& in Brudunſina* 16. *Julii* 1607. apud Barboſam *loco cit. n.* 15.

16 Vicarius Generalis, licet etiam ipſo Epiſcopo præſente in Eccleſia, Choro, Proceſſionibus, Synodo, & aliis publicis, & privatis actibus, Canonicis, & Dignitatibus præcedere debeat, tamen hoc intelligitur, quoties Canonici, & Dignitates hujuſmodi in habitu Canonicali, etiamſi Cappa, & Rochetto utantur, ſtare aut incedere conſueverunt, non autem ſi Pluviali, Planetis, aut alii ſacris paramentis juxta cujuſquam Ordinis gradum ſint induti, prout in diſtributione Candelarum in die Purificationis, & in receptione Cinerum feria quarta cinerum, & ſimilibus diebus, quibus Epiſcopus ſolemniter celebrare ex ritu Eccleſiaſtico teneatur, tunc enim non decet, ut Vicarius, præſertim ſi in ſuo quotidiano habitu exiſtat eiſdem ſacris veſtibus paratus, ſive ſtando, ſive incedendo præcedat. *Sacra Congr. Rit. in Lauretana, & Nolana* 23. *Martii* 1602. *&* 6. *Septemb.* 1603. *& in Tiburtina* 6. *Martii* 1610. *& in Metropolitana* 7. *Auguſti* 1628. apud Barboſam *loco cit. n.* 16.

17 Vicarius Generalis licet præcedat omnibus Dignitatibus, & Canonicis, tamen ratione Paramentorum in diſtributione Candelarum, & Palmarum non debet habere locum digniorem, quam Canonici parati: in adoratione vero Crucis, & quandocumque Canonici non ſunt parati, digniorem locum habet immediate poſt Celebrantem, & ſimiliter thurificandus eſt ante Canonicos, niſi ſint parati, quia tunc poſt Canonicos eſt thurificandus. *Sacra Congreg. Rit. in Placentina* 19. *Maii* 1607. *in reſp. ad* 6. *dub. & in Alexandrina* 15. *Martii* 1608. *in reſp. ad* 1. *dub.* Et quod in ratione Crucis præferendus ſit Vicarius Generalis ante Dignitates, & Canonicos, cenſ. Sacra Congr. Rit. in cauſa 8. Martii 4. Ma 1633. apud Barboſam loco cit. n. 17.

Vicarius Generalis non præcedit Dignitatibus, & Canonicis paratis, conſuetudine contrarium non obſtante. *Sacra Congr. Rit. Lauretana* 6. *Sept.* 1603. *& in Caſalen.* 2. *Ja* 1614. *& in Caſtellaneten.* 25. *Septembris* 162 apud Barboſam *loco cit. n.* 18.

Vicario Generali præcedunt Canonici ſacris veſtibus induti, qui aſſiſtunt Epiſcopo celebranti. *Sacra Congr. Rit. in Nepeſina* 27. *Febr.* 1610. apud Barboſam *loco cit. n.* 19.

Vicarius Generalis Canonicus in funeralibus debet cum Canonicis in ſuo loco incedere, alias non lucratur Ceram, nec diſtributiones. *Sacra Congr. Rit. in Nitien.* 10. *Maii* 1604. apud Barboſam *loco cit. n.* 20.

Vicarius Generalis præſente Epiſcopo, in die Purificationis non debet accipere Candelam ante Canonicum, vel Dignitatem, ſi Epiſcopo miniſtravit. *Sacra Congr. Rit. in Lacerina* 14. *Maii* 1608. *in reſp. ad* 3. *dub.* apud Barboſam *loco cit. n.* 21.

Vicarius Generalis non eſt Prælatus, licet abſente Epiſcopo, cum in ſuo habitu ordinario cum ſubtana & Mantelletto nigro ſedeat in Choro in primo loco ſupra Canonicos, thurificandus eſt duplici, non autem triplici ductu thuribuli. *Sacra Congr. Rit. in Nepeſina* 14. *Ja Mar.* 1617. apud Barboſam *loco cit. n.* 22.

Vicarius Generalis thurificandus eſt, & debet accipere Candelam, Palmam, & Cineres, & adorare Crucem ante, vel poſt Capitulum juxta Eccleſiæ conſuetudinem. *Sacra Cong. Rit. in Neocaſtren.* 16. *Januarii* 1607. *& in Alexandrina* 15. *Martii* 1608. apud Barboſam *loc. cit. num.* 23.

Vicarius Generalis in ſpiritualibus juxta Eccleſiæ laudabilem conſuetudinem debet ſemper in omni loco præcedere Gubernatori Civitatis in temporalibus, tam præſente, quam abſente Epiſcopo. *Sacra Congr. Rit. in Ravennaten.* 28. *Apr.* 1607. apud Barboſam *loco cit. n.* 24.

Vicarius Generalis debet præcedere omnibus 15 Poteſtatibus, Commiſſariis, ſive Judicibus temporalibus in ſua Diœceſi exiſtentibus. *Sacra Congregat. Rit. in Nucerina Saxoferrati* 15. *Maii* 1610. apud Barboſ. *loco cit. n.* 25.

Vicarius Generalis Epiſcopi debet præcedere 16 Commiſſario ubique, & in omni loco, tam præſente, quam abſente Epiſcopo, non obſtante conſuetudine; Dummodo non ſit de

gremio

gremio Capituli, & incedat in habitu Canonicali. *Sacr. Congr. Rit. in Reatina* 18. *Maii* 1616. *& die* 19. *Januarii* 1619. *& in Terracin.* 10. *Aug.* 1617. apud Barboſam *loc. cit. n.* 26.

Vicarii Generalis Juriſdictio expirat: Primo per propriam ipſius renunciationem expreſſam, vel ſaltem tacitam, ut ſi Vicarius Diœceſim ſui Vicariatus egrediatur, & in longinqua abeat animo non amplius revertendi, tunc enim tacite renunciaſſe cenſetur. *Communis*.

Secundo expirat ejus Juriſdictio per remotionem, ſeu revocationem ipſius ab Epiſcopo factam; Epiſcopus enim poteſt ad ſui libitum, quotieſcumque voluerit, Vicarium Generalem amovere, *arg. cap. Omnis res, de Regul. Juris*, ibi: *Omnis res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*. Et ſic Gloſſa communiter recepta *in Clementin. Et ſi principalis* 2. *verb. Per electionem, de Reſcriptis*, ibi: *De Officiali, quem Epiſcopus ad nutum amovere poteſt*.

In tali tamen remotione eſt ſemper habenda ratio honoris ipſius; Unde facienda eſt cum magna circumſpectione, & cum gravi, & juſta cauſa, alias reintegrari poteſt per Sacram Congregationem Epiſcoporum. Sic declaravit *ead. S. Cong. Epiſc. in Spalaten.* 3. *Julii* 1601. *& Tragurien.* 7. *Sept.*, *&* 8. *Octob.* 1649.

30 Cauſæ autem juſtæ, pro quibus removeri poteſt Vicarius Generalis, ſunt præſertim ſequentes; Prima eſt, ſi de Vicario audiantur multæ querelæ. *Sac. Congr. Epiſc. in Spalaten.* 5. *Febr.* 1602.

31 Secunda eſt, quando non bene regit, & gubernat, nec certiorem facit Sacram Congregationem de cauſis magni momenti in defectu, vel abſentia Epiſcopi. *Sac. Congr. Epiſc. in Agrigentinen. & in Tranen.* 3. *Decembris ejuſdem anni*.

32 Tertia, ſi ſcribat irreverenter ad Sacram Congregationem, ejuſque DD. Officiales. *Sac. Congr. Epiſc. in Reatina* 2. *Septemb.* 1601.

33 Quarta, ſi aliquem ex S. R. E. Cardinalibus ea, qua decet, reverentia non tractet. *S. Congr. Epiſc. in Savon.* 19. *Novemb.* 1655.

34 Quinta, ſi caret circumſpectione, & prudentia, licet in reliquis idoneus eſſet. *Sac. Congr. Epiſc. in Placentina* 11. *Septembr.* 1601.

35 Sexta, ſi excommunicatus exiſtat, *Sac. Congreg. Epiſc. in Placentina* 18. *Jun.* 1649.

36 Septima, ſi mandatis Sacræ Congreg. obedire renuit. *Sac. Congr. Epiſc. in Parmen.* 17. *Aug.* 1649.

37 Octava, ſi oriundus fuerit ex eadem Civitate, vel Diœceſi. *Sac. Cong. Epiſc. in Oſtunen.* 28. *Junii* 1587. *in Spalaten.* 9. *Martii* 1593. *in Senogallien.* 10. *Febr.* 1598. *in Piſtorien.* 19. *Octob.* 1625. *& in Sutrina* 16. *Novembris* 1640.

Nona, ſi ſit Regularis. *Sac. Cong. Epiſc. in Juſtinopolitana* 16. *Oct.* 1615. *& in Spalaten.* 12. *Aprilis* 1619. 38

Tertio expirat Vicarii Generalis Juriſdictio per mortem naturalem Epiſcopi: Vicarius enim eamdem habet Juriſdictionem cum Epiſcopo, idemque Tribunal, *cap. Non putamus* 2. *de conſuetudine in* 6. *cap. Romana* 3. *de appellationibus in* 6. cum ſimilibus, adeoque, ceſſante per mortem naturalem Juriſdictione Epiſcopi, ceſſat etiam illa Vicarii Generalis, quia, ut habetur *in cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis*. 39

Valent tamen geſta a Vicario ignorante mortem Epiſcopi longe diſtantis; ſi etiam talis mors ignoretur communiter ab aliis, quia error communis dat Juriſdictionem, *l. Barbarius*, *ff. de Officio Prætoris*; Et ſic tenet Sperell. *deciſ.* 30. *Fori Eccleſiaſtic. num.* 3. citans Rotam *deciſ.* 1. *alias* 46. *de Officio Vicarii in nov.* Sanchez *lib.* 3. *de Matrimon. diſp.* 22. *num.* 29. Gratian. *diſceptat. Forenſ. cap.* 18. *nu.* 50. Barboſa *cit. alleg.* 54. *num.* 152. Reiffenſtuel *lib.* 1. *decretal. tit.* 28. *num.* 104. Pellegr. *de Vicario Gener. Epiſcopor. part.* 1. *ſect.* 2. *ſub ſect.* 6. *num.* 10. & alii paſſim. 40

Quarto expirat Juriſdictio Vicarii Generalis per translationem Epiſcopi ad alium Epiſcopatum; Cum enim per translationem ad alium Epiſcopatum ceſſet Epiſcopi Juriſdictio in primo Epiſcopatu, ita etiam ceſſat Juriſdictio ipſius ibi Vicarii Generalis. Gloſſa *in cap. Si propter* 10. *verb. Vacabunt, de Reſcriptis in* 6. *& Communis Doctorum*, per text. *in cap. Inter corporalia* 2. *& cap. Licet* 4. *de translatione Epiſcopi*. Vide verb. *Capitulum art.* 3. *num.* 31. 41

Quinto expirat per depoſitionem, vel relegationem Epiſcopi. Tunc enim vacat Eccleſia, & eligi debet Vicarius Capitularis, adeoque ceſſat Juriſdictio Vicarii Generalis. Vide d. verb. *Capitulum art.* 3. *n.* 35. 42

Sexto expirat Juriſdictio Vicarii Generalis per renunciationem Epiſcopatus factam ab Epiſcopo, & a Papa admiſſam, quia etiam in tali caſu eligi debet Vicarius Capitularis. Vide *ib. num.* 54. 43

Septimo expirat per legitimum ingreſſum Epiſcopi in aliquam Religionem. Vide *ibid. num.* 33. 44

45 Octavo expirat per captivitatem Epiſcopi.
Vide *ib. n.* 32.

46 Nono expirat Juriſdictio Vicarii Generalis,
ſuſpenſa Epiſcopi Juriſdictione per Excommu-
nicationem, Suſpenſionem, aut Interdictum;
Cum enim eadem ſit Juriſdictio, idemque Tri-
bunal Vicarii, & Epiſcopi, *cap. Non putamus*
2. de conſuetudine in 6. & cap. Romana 3. de
appellationibus in 6. cum ſimilibus, ceſſante,
ſeu ſuſpenſa Juriſdictione Epiſcopi, ceſſat, &
remanet ſuſpenſa etiam Juriſdictio ipſius Vi-
carii Generalis; Siquidem, ut habetur *in cap.*
Acceſſorium 42. de Regul. Juris in 6. Acceſſo-
rium naturam ſequi congruit principalis. Sic
Gloſſa communiter recepta *in cap. Romana 1.*
verb. Ipſius, de Officio Vicarii in 6. recte ſub-
jungens, quod tunc adeundus ſit Papa, ut pro-
videat.

Additiones ex aliena manu.

47 De præcedentia Vicarii Generalis non con-
veniunt Doctores. Vide *Manrique Ferr. de Præ-*
cedent. & Prælat. Eccleſiaſt. quæſt. 52. num. 2.
48 *& 3.* Et quod notandum eſt, quiſque pro ſua
opinione Reſolutiones allegat Sacrarum Con-
49 gregationum. Id ex eo evenit quod in obſcu-
ro eſt, an quæ allegatur Reſolutio, ea innixa
ſit nudæ juris diſpoſitioni, an peculiari illius
Eccleſiæ conſuetudini.

50 Mihi autem ea ſemper arriſit ſententia,
quod Vicarius Generalis in iis actibus præce-
dentiam obtinere debeat ſuper ipſas Eccleſia-
ſticas Dignitates, in quibus uti Vicarius Ge-
neralis intervenit. Cæterum ſi res ſit de acti-
51 bus, in quibus ita non intervenit, nulla ipſi
præcedentia debetur. Atque hinc quod ſi Vi-
52 carius Generalis ſit Canonicus, & divinis Of-
ficiis uti Canonicus interveniat, nullam obti-
net præcedentiam ratione muneris Vicarii Ge-
neralis. Confer *Du Caſſe in Prax. Juriſdict. vo-*
luntar. & contentioſ. tom. 1. ſect. 2. n. 1.

53 Dubitari vero contingit, an Vicarius Gene-
ralis in illis actibus, in quibus intervenit uti
Vicarius Generalis, præcedentiam debeat obti-
54 nere præſente etiam Epiſcopo? Magis vero in
hac quæſtione variant Doctores. Affirmant Pi-
gnatell. *Conſult. Canon. tom. 3. conſult. 64. num.*
3. Robuſterius Rotæ olim Auditor *in quodam*
ſuo voto apud *Gratianum diſcept. forenſ. cap. 3.*
n. 23. Anton. de Pret. *de juriſdict. Epiſcop.*
cap. 6. fer. per tot. Loter. *de Re Benefic. lib. 1.*
q. 16. num. 65. Sbrozz. *de Offic. Vicar. lib. 2.*
quæſt. 24. fer. per tot. Carol. Anton. de Luca
Ventrigl. tom. 2. adnot. 14. §. 2. n. 1. Negant
vero Menoc. *conſil. 51. & 217. utrobique*
per tot. Mareſcott. *variar. Reſolut. lib. 3.*
69. pariter fere per tot. Adde etiam Ven-
glia *tom. 2. adnot. 14. §. 2. n. 19. & p*
ſequent. Manrique Ferr. *de Præcedent. & P-*
lat. Eccleſiaſtic. quæſt. 52. n. 6.

Reſponſio Auctoris.

His, quæ hic adducuntur circa præcedenti-
Vicarii Generalis, conſonant omnino quæ e
ipſe jam tradidi in hoc *articulo num. 10. &*
ſeq. & n. 12. ubi ex variis decretis aſſerui, qu
Vicarius Generalis debet habere primum lo-
cum ante Capitulum, Canonicos, & digni-
tes, tam præſente, quam abſente Epiſcopo,
ſi interveniat uti Vicarius Generalis, non au-
tem ſi uti Canonicus, & in habitu Canonica-
li, & quia etiam circa hoc variant *Doctores*
diverſas afferentes hinc inde Sacrarum *Congre-*
gationum reſolutiones, ad ipſas conciliandas
ſervanda eſt cujuſque Eccleſiæ inveterata le-
gitima conſuetudo, *arg. L. De quibus 32. §. de*
legibus, ibi: *Inveterata conſuetudo pro lege non*
immerito cuſtoditur. Et L. ſed & ea 35. §.
eodem ibi: *Sed & ea, quæ longa conſuetudine*
comprobata ſunt, ac per annos plurimos obſerva-
ta, velut tacita civium conventio, non minus,
quam ea, quæ ſcripta ſunt, jura ſervantur cum
ſimilibus. Sicque etiam cenſuit *Sacra Congreg.*
Rit. in Alexandrina 15. Martii 1608. in re-
ponſ. ad 3. dubium; ut jam tradidi ergo in
hoc art. num. 1. ibi: Locus Vicarii Generalis
debet eſſe ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ, quæ
non eſt mutanda.

ARTICULUS IV.

Quo ad differentias vertentes inter Vicarium Generalem, Capitularem, & Foraneum.

PRima differentia inter Vicarium Gene-
ralem, & Capitularem eſt, quod Vicarius
Capitularis debet eſſe Doctor, ſi adſit, alias
electio eſt nulla, ut dictum eſt ſub verb. *Ca-*
pitulum art. 5. num. 51. Vicarius vero Gene-
ralis poteſt aliquando eſſe non doctor, maxi-
me quando Epiſc. eſt Juriſta, ut dictum eſt
ſupra art. 1. n. 39.

Secunda differentia eſt, quod Vicarius Capi- 2
tularis poſt electionem legitime factam non
poteſt a Capitulo ad libitum removeri, ut pa-
tet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.*
1. num. 55. Vicarius autem Generalis poteſt
ad

ad nutum, & arbitrium amoveri, quandocumque **illi** placuerit, ut concluſum eſt *articulo antecedenti n.* 28.

Tertia differentia eſt, quod Vicarius Capi**tularis non** poteſt eſſe niſi unus tantum, ex **dictis ſub ver**b. *Capitulum art.* 3. *n.* 40. Vicarius **autem Generalis** poteſt eſſe non ſolum unus, **ſed & plures** deputari poſſunt ex dictis *ſup. art.* 1. *a n.* 8. *ad* 12.

Quarta differentia eſt, quod Vicarius Gene**ralis poteſt** conſtitui ab Epiſcopo cum limita**tione**, & ſine limitatione, dando illi majo**rem**, vel minorem facultatem, prout ſibi pla**cuerit**, ut tenet *Communis Doctorum*, & do**cet praxis**, pateteque ex dictis *ſupra tot. art.* 2. **Vicarius** vero Capitularis non, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *n.* 34. *cum ſeq.* & verb. *Capitulum art.* 3. *a n.* 58.

Quinta differentia eſt, quod Vicarius Gene**ralis poſſit** eſſe quilibet exterus ad libitum **Epiſcopi**. Immo tenetur Epiſcopus exterum **eligere**, ex dictis *ſupra art.* 1. *num.* 35. *&* 35. **Vicarius** autem Capitularis debet eſſe de gremio Capituli, ſi adſit idoneus, ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *num.* 6. & verb. *Capitulum art.* 3. *n.* 50.

6 **Sexta** differentia eſt, quod Vicarius Generalis nequit exercere totam Juriſdictionem Epiſcopi abſque ſpeciali ejus mandato, ut patet ex *ſupradictis art.* 2. *a n.* 19. *ad* 84. & habetur expreſſe *in cap. Licet* 2. *& cap. Cum in generali* 3. *de Officio Vicarii in* 6. Vicarius autem Capitularis ſtatim ac eſt legitime electus, totam Juriſdictionem Capituli exercere poteſt abſque ſpeciali ejus mandato, præſertim ubi talis viget praxis, & conſuetudo, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 2. *num.* 40.

7 Septima differentia eſt, quod Vicarii Capitularis Juriſdictio incipit poſt mortem naturalem, aut Civilem Epiſcopi, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *a n.* 1. *ad* 11. Econtra autem Vicarii Generalis Juriſdictio per mortem naturalem, aut Civilem Epiſcopi finitur, ut patet ex dictis *art. antecedenti a num.* 39. *uſque in fin.*

8 Octava differentia eſt, quod Vicarius Capitularis continuat ſuam Juriſdictionem uſquedum novus Epiſcopus capiat realem poſſeſſionem Epiſcopatus, ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *nu.* 56. Vicarius vero Generalis non continuat eam uſque dum novus Epiſcopus capiat dictam realem poſſeſſionem Epiſcopatus, ſed ſolum uſquedum translatio Epiſcopi ad aliam Eccleſiam admiſſa eſt in Conſiſtorio etiam ante captam a novo Epiſcopo realem Epiſcopatus poſſeſſionem, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *nu.* 7. & ſub verb. *Capitulum n.* 31.

Nona differentia eſt, quod Vicarius Capitu- 9
laris, ſi ſit Canonicus, lucratur fructus, & diſtributiones; etiamſi Choro non interſit, ſi ad id adſit conſuetudo, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *num.* 50. Vicarius autem Generalis, ſi ſit Canonicus non lucratur diſtributiones, niſi Choro interſit, etiamſi adſit ad id conſuetudo, ut patet ex dictis *ſupra art.* 2. *n.* 85.

Decima differentia eſt, quod Vicarius Capi- 10
tularis nequit concedere licentiam erigendi nova Monaſteria, & Conventus, ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 2. *n.* 66. Vicarius autem Generalis cum ſpeciali mandato Epiſcopi id poteſt ex ſupradictis *art.* 2. *n.* 43. Quo ad hoc tamen ſunt hodie obſervandæ ultimæ diſpoſitiones Apoſtolicæ, allatæ ſub verb. *Conventus art.* 1. *per tot.*

Undecima differentia eſt, quod Vicarius Ge- 11
neralis, finito Officio Vicariatus, non tenetur ſtare Syndicatui, ut expreſſe declaratum fuit a Gregorio XIII. in quadam Conſtitutione directa Clero, & Communitati Tarentin. cujus præciſa verba refert B..boſa *citat. allegat.* 54. *num.* 183. ibi: *Statuin..s, & mandamus, quod Vicarii, & Officiales, ſive Generales, ſive particulares etiam Foranei nuncupati per eumdem Archiepiſcopum, ſive ejus pro tempore Succeſſores in dicta Eccleſia Tarentina, ſive ejus Diœceſi deputati, vel deputandi, ad aliquem Syndicatum nullo modo teneantur, aut eidem ſub quovis prætextu ſint obnoxii*. Et ratio eſt, quia, ſi ipſi erraverint, Epiſcopi ſtatim providebunt, prout juſtum fuerit, ut declaravit *Sac. Congregat. Epiſcop. in Tarentina* 20. *Auguſti* 1601. & prius *in Brunduſina* 13. *Octobris* 1592. apud Pellegrin. *loco citato part.* 1. *ſect.* 2. *ſubſect.* 6. *num.* 21. *& ſect.* 4. *ſubſect.* 4. *num.* 14. Vicarius autem Capitularis, finito Officio Vicariatus, tenetur ſtare Syndicatui, & reddere rationem Epiſcopo Succeſſori, etiamſi reddidiſſet illam Capitulo, & ab eo, ſeu a deputatis, vel Syndicatoribus ipſius obtinuiſſet liberationem, juxta diſpoſitionem Concilii Tridentini *ſection.* 24. *de reformat. cap.* 16. ibi: *Rationem exigat*. Et ſic declaravit *Sac. Congreg. Conc.* 8. *Aprilis* 1595. *ad d. caput* 16. *ſection.* 24. *de reformat.* Et ſic etiam cenſuit *Sac. Congreg. Epiſcop. in Catanenſi* 13. *Januarii* 1600. *& in Hydrutina* 19. *Maii* 1623. Vide verb. *Epiſcopus artic.* 6. *num.* 13. *&* 14.

Q 4 Alias

12 Alias differentias affert Pellegrin. *citat. ſect.* 4. *ſubſect.* 4. *num.* 10. 11. & 13. nempe quod Vicarius Capitularis Salarium non conventum petere poſſit, non vero Vicarius Generalis. Quod Vicarius Generalis poſſit exequi Litteras Apoſtolicas directas ſuo prædeceſſori, ſive Epiſcopo prædeceſſori Epiſcopi, qui illum conſtituit; Vicarius vero Capitularis non poſſit illas exequi. Quod Vicarius Capitularis non poſſit ex levi cauſa recuſari ut ſuſpectus; Vicarius autem Generalis poſſit; Sed vide apud ipſum.

13 Vicarius Generalis differt a Vicario Foraneo, Primo, quia a Vicario Generali non datur appellatio ad Epiſcopum, ex dictis *ſupra art.* 1. *num.* 43. Bene tamen a Vicario Foraneo. Rota *deciſ.* 297. *num.* 3. *part.* 2. *diverſ.* Garcias *part.* 5. *de Benefic. cap.* 8. *num.* 29. Barboſ. *tit. allegat.* 54. *num.* 22. cum plurimis ibi citatis, & alii paſſim, teſte Reiffenſt. *lib.* 1. *Decretal. tit.* 28. *num.* 18.

14 Secundo, quia Vicarius Generalis poteſt eſſe delegatus Papæ, & Executor Litterarum Apoſtolicarum, ut patet ex dictis *ſupra art.* 2. *n.* 80. non ſic autem Vicarius Foraneus, textu expreſſo *in Clement. Et ſi principalis* 2. *de Reſcriptis*, ibi: *In Officiali autem Foraneo . . . . nequaquam hoc volumus obſervari*, juncto ejus ſummario, & Gloſſa communiter recepta ibidem verb. *Foraneo*.

15 Tertio, quia Vicarius Generalis eſt in Dignitate conſtitutus. Gloſſa *in cit. Clementin. Et ſi principalis*, *verb. Epiſcopi*, & *verb. Foraneo*, & *Communis Doctorum*; Secus vero Vicarius Foraneus, niſi dignitas aliunde ipſi competat. Gloſſa *loco cit. verb. Foraneo*, & Doctores commun.

16 Quarto, quia Vicarius Generalis habet Juriſdictionem ordinariam, ut patet ex dictis *ſupra art.* 1. *num.* 42. Vicarius autem Foraneus ſolam delegatam. Gloſſa *in citat. Clement. Et ſi principalis verb. Foraneo*, Rota *deciſ.* 3. *de Officio Vicarii*, Garcias *de beneficiis part.* 5. *cap.* 8. *n.* 29. & 34. Barboſa *cit. alleg.* 54. *n.* 22. cum pluribus ibi citatis, Reiffenſt. *loco cit. n.* 21. Sanch. *lib.* 3. *de Matrimon. diſput.* 29. *nu.* 10. teſtans de communi.

17 Quinto quia, ut alia taceatur, Vicarius Foraneus, niſi ſpecialiter eximatur, dependet a Vicario Generali, & non e contra, ut docet Communis Doctorum, & patet in praxi.

18 Vicarius Capitularis differt a Vicario Foraneo: Primo quia Vicarius Capitularis habet Juriſdictionem ordinariam, & quidem ampliorem, quam Vicarius Generalis, cum ſi cedat in omnem Juriſdictionem competentem Epiſcopo de jure communi, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 1. *num.* Vicarius autem Foraneus ſolum delegatam & ex dictis *ſupra num.* 6.

Secundo quia a Vicario Foraneo appellatur ad Vicarium Capitularem, & non e contra *Communis & certa*.

Tertio quia Vicarius Foraneus poteſt conſtitui, & removeri a Vicario Capitulari, & non e contra. *Communis ac certa*.

Quarto quia Vicarius Capitularis tenetur ſtare Syndicatui, & reddere rationem Epiſcopo Succeſſori; non ſic autem Vicarius Foraneus, cum ipſe Vicarius Foraneus, ſi erraverit, poſſit ſtatim puniri, ac removeri a Vicario Capitulari, ut patet ex ſupradictis *num.* 11.

Quinto quia, ut alia taceantur, *plurima* 22 poteſt Vicarius Capitularis, quæ non poteſt Vicarius Foraneus, ut patet ex dictis ſub verb. *Vicarius Capitularis art.* 2. *per tot.* & verb. *Vicarius Foraneus*.

Vicarius Generalis in juriſdictione idem habet cum Epiſcopo Tribunal, itaut ab uno ad alterum non detur appellatio. Benedictus XIV. *de Synodo Diœceſana lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 2. ut Sacris Canonibus jam adductis ſupra *art.* 1. *num.* 41. *ad* 44. Multa tamen nequit ſine ſpeciali mandato Epiſcopi, adeoque ſine tali ſpeciali mandato, nec poteſt Synodum Diœceſanam convocare. Idem *ibid. num.* 2. 3. & 4. Vide *art.* 2. ſupra *per tot.* ubi fuſe enumerantur ea quæ poteſt, vel non poteſt Vicarius Generalis. Debet jubente Epiſcopo intereſſe in Synodo Diœceſanæ: Et expedit ut Epiſcopus id velit; idem *ibidem lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. 3. & 4. Non poteſt Synodalis examinatoris munus exercere ſub nomine appellativo Vicariatus; idem *ibid. lib.* 4. *cap.* 7. *num.* 5. & Decreto Sacræ Congregat. Concil. *in Polycaſtren. Parochialis* die 19. *Septembris* 1745. quamvis in Theſauro Reſolut. referatur ſub die 18. ejuſdem anni; Vide *tom.* 3. *verb. Examen*, *Examinatores num.* 25. ubi afferuntur alia ad rem. Vicarius Generalis in Synodo ſedet immediate poſt Epiſcopum; idem *ibidem lib.* 3. *num.* 2. Niſi legitima conſuetudo alteri faveat; Idem *ibid. num.* 3. Aut Dignitates & 29
Canonici Sacris Veſtibus induti aſſiſtant. Secus 30
ſi Vicario conſuetudo faveat; aut ipſe etiam 31
habitu Prælatitio ſit indutus. Idem *ibid. num.* 4. ubi ad id plura ſcite & erudite ſuo more adducit.

Vicarius Metropolitani in Synodis Provincialibus antefertur Epiſcopis ſuffraganeis, ob auctoritatem, quam obtinet & ratione Perſonæ, quam repræſentat; Benedict. XIV. tom. 2. Conſtit. 36. incip. *Cum a Nobis*.

Additiones ex aliena manu.

Si in Capitulo non ſit niſi unus Doctor, poſſe eligi Vicarium Capitularem non Doctorem ne coarctetur libertas electionis, tradit Cardinal. de Luca *ad Concil. Trident. diſcur.* 31. *num.* 10. *&* 12.

At doctrina hæc Cardinalis de Luca improbata fuit & quidem pluries a Sacra Congregatione Concilii interprete reſcribendo pro nullitate electionis in Vicarium Capitularem expletæ de perſona, quæ gradum Doctoris in publica Univerſitate haud fuerat aſſequuta, quando in Capitulo aderat unicus Doctor, ut *in Venuſina Vicarii Capitularis 6. Auguſti* 1702. *in Aceruen. Vicarii Capitularis* 23. *Februarii* 1709. *& in Alexanen. Vicarii Capitularis* 17. *Decemb.* 1712.

5 *Et merito* (inquit Epiſcopus Riganti *de Protonot. Apoſtol. diſſertat.* 10. *num.* 31. *& ſeq.*) *ſiquidem in jure prohibita ſolum eſt coarctatio illa, quæ fit ab inferiori a Papa arctante electores ad eligendas certas perſonas in individuo. At quando lex præſcribit ut eligantur perſonæ habentes certas qualitates ad bonum publicum, & majorem Eccleſiæ utilitatem tendentes, hinc non eſt proprie coarctatio, nec infringitur libertas electionis, ſi unus tantummodo adſit inter eligendos, qui ſit iis qualitatibus præditus, ut bene perpendit Paſſerinus &c. Immo etiam Superiores, qui ſint Papa inferiores, poſſe in his terminis limitare electiones ad perſonas hujuſmodi qualitatibus munitas, cum per eas haud lædatur jus ſive eligentium, ſive electorum, ut tradit idem Paſſerinus &c. exemplumque habemus in Provinciis Regularium, in quibus viget alternativa quoad Prælaturas, & Officia: Si enim in Provincia, quæ eſt in Turno, unus tantum habilis exiſtat ad conſequendam Prælaturam, aut aliud Officium, is neceſſario eligi debet, ut in Ordine Prædicatorum ſervatum fuiſſe ſub Magiſtro Generali Rodulpho homine doctiſſimo, referunt Paſſerinus &c.*

VICARIUS PAROCHIALIS.

Vicarius Parochialis alius eſt perpetuus, & alius temporalis, ſeu amovibilis. Abbas *in cap. Extirpandæ*, §. *Qui vero num.* 5. *de præbend.* Azorius *Inſtitut. moral. part.* 3. *lib.* 3. *capitul.* 6. Barboſa *Juris Eccleſiaſt. univerſ. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 2. Layman *Theol. moral. lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 8. *num.* 8. Pellegr. *Prax. Vicariorum part.* 1. *ſect.* 8. *nu.* 1. & alii paſſim. 1

Vicarius perpetuus eſt, & dicitur ille, qui auctoritate Epiſcopi Canonice eſt inſtitutus ad deſerviendum cuipiam Eccleſiæ, loco principalis Rectoris cum aſſignatione congruæ portionis fructuum, quos inde percipere debet. *Sic in re communis Doctorum*, cum Gloſſa *in cap. Ex part.* 6. *verb. Perpetuos*, *de Officio Vicarii*. Vicarius temporalis, ſeu amovibilis 2 eſt, & dicitur ille, qui auctoritate legitimi Superioris pro peragendo Eccleſiaſtico ſervitio in locum alterius ad tempus, ſeu voluntatem conſtituentis ſufficitur. *Eſt in re Communis*. 3

Inſtitutio Vicarii perpetui pertinet ad Ordinarium loci, quamvis regulariter ea fieri debeat ad præſentationem, ſeu nominationem Rectoris principalis, ſive illorum, quorum Dignitati, vel Capitulo, ſeu Monaſterio Eccleſia Parochialis eſt perpetuo unita & annexa. Barboſa *l. cit. num.* 35. Navarrus *conſil.* 11. *de ſtatu Monachorum num.* 3. *&* 7. Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *nu.* 289. Gallet *in Margarita caſuum conſcientiæ verb. Vicarius* 3. Riccius *in Praxi Fori Eccleſiaſt. reſolut.* 358. *num.* 1. *verſ.* 2. Ugolinus *de Offic. Epiſcopor. cap.* 30. §. 3. *verſ. Octavo*, Reiffenſtuel *lib.* 1. *Decretal. tit.* 28. *num.* 26. Pirhing *ibid. numer.* 3. referentes ſic deciſum fuiſſe a *Sacra Congregat. Concilii ad ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de reform.* Et clare deſumitur ex *cap. de Monachis* 12. *de præbend. & cap. Unic. de Capellis Monachor. & Clementin.* 1. *de Jurepatronat.* ubi tales Vicarii dicuntur inſtitui per Epiſcopum ad præſentationem Rectoris principalis, vel hujuſmodi. 4

Et quod Vicarius perpetuus non poſſit ab Ordinario poni in Monaſteriis, quibus Cura imminet animarum, vel a principio, vel ratione unionis, & annexionis, ſed tantum a Superioribus eorum, prævio tamen examine ipſius 5

ipſius Ordinarii, ſtatuit expreſſe S. Pius V. Conſtit. incip. *Ad exequendum*, ibi: *Volumus inſuper, & ita mandamus, quod dicti Vicarii perpetui, non ad liberam Ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis unitis ponentur cum ipſorum Ordinariorum, ſeu eorum Vicariorum prævio examine, & approbatione deputentur*: Et ſic pluries declaraſſe etiam *Sac. Congreg. Concil.* referunt Garcias *de Benefic. part. 9. cap. 2. num. 294. & ſeq.* Barboſa *lib. 3. Juris Eccleſiaſtic. univerſ. cap. 6. num. 45. & ſupra Concil. Trid. ſeſſ. 7. cap. 7. num. 28.* & *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Vicarius perpetuus Parochialis num. 9.*

6 Et talis Piana Conſtitutio habet locum etiam quando Vicariæ vacant in menſe reſervato, ſeu cadunt ſub alia reſervatione. *Sacr. Congr. Conc. in Tiraſonenſi. Vicariæ 13. Octobris 1595.* apud Garciam *loc. cit. num. 309.* & Barboſ. *cit. lib. 3. Jur. Eccleſ. cap. 6. num. 45.* ſubdentes, quod in hujuſmodi Vicariis perpetuis vacantibus in menſibus Apoſtolicis, ſeu alias reſervatis, poſſit fieri præſentatio, ſeu nominatio, & deputatio, non obſtante reſervatione.

7 Vicarius perpetuus poteſt, & ſolet potiſſimum inſtitui in Parochialibus, ſeu Beneficiis Curatis, quæ Cathedrali, Collegiatæ, vel alteri Eccleſiæ, ſeu Monaſterio, aut Collegio, vel aliis piis locis perpetuo unita, & annexa reperiuntur. Colligitur ex *cap. Extirpandæ 30. §. Qui vero, de Præbend.* & habetur expreſſe ſtatutum *in Concilio Tridentino ſeſſ. 7. de reform. cad. 7.*

8 Sunt tamen plures caſus, in quibus Epiſc. nequit Vicarium perpetuum deputare; Primo quando Beneficium eſt unitum, & annexum Monaſterio Regularium: Tunc enim Epiſc. non poteſt deputare pro ejus ſervitio Vicar. perpetuum, ſed ſolum temporalem, & ad nutum amovibilem, ut declaravit S. Pius V. cit. Conſtit. incip. *Ad exequendum*.

9 Secundo quando a tempore immemorabili unio facta fuit, ac ex tunc conſtat Vicarios fuiſſe ad nutum amovibiles, ſcientibus, & conſentientibus Ordinariis, & nunquam Vicarium perpetuum fuiſſe conſtitutum. Barboſ. *cit. lib. 3. Jur. Eccleſ. univ. cap. 6. n. 7.* Sanchez *in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 29. num. 191. verſ. Tertio fallit*, Flores de Mena *Variar. q. 10. num. 44.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 28.* Pellegrin. *loco cit. ſub num. 19.* & alii.

10 Tertio quando unio facta eſt per viam pacti, & concordiæ a Sede Apoſtolica approbatæ cum Clauſula: *Ut deſerviri poſſit in Benef… Beneficio per Vicarium ad nutum amovib…* Barboſa *loco cit. n. 8.* Flores de Mena *loc… n. 41.* Sanchez *loco cit. n. 191. verſ. Se… fallit*, Reiffenſtuel *loco cit. num. 28.* Pelle… *loc. cit. ſub n. 19.* & alii.

Quarto quando pro bono pacis, & pro … lendis litibus, ac pro meliori Beneficii ſerv… expedit per Vicarium ad nutum amovibi… Eccleſiam gubernari: Barboſa *loc. cit. n.* … Reiffenſtuel *loco cit. n. 28.* Sanchez *loco cit.* 191. *verſ. Quinto fallit*, Flores de Mena … *cit. q. 10. n. 47.* & alii, *arg. cit. cap. 7.* Co… *Trid.* ubi id non reliquit liberæ Epiſcopi v… luntati, ſed uſum eſt verbis arbitrium b… ni viri denotantibus, ibi: *Niſi ipſis Ordin… riis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedi… re videbitur.*

Quinto quando ex privilegio remunerati… nis cauſa conceſſo Beneficio eſt unitum cum clauſula *ponendi Vicarium ad nutum amovibi… lem*, quia in generali privilegiorum … tione facta a Tridentino *cit. cap. 7.* non comprehenduntur privilegia remunerationis gratia conceſſa. Barboſa *loc. cit. num. 10.* Reiffenſtuel *loca cit. num. 28.* Flores de Mena *lo… cit. qu. 10. num. 46.* Pellegrin. *loco cit. ſub num. 19.* Sanch. *l. cit. num. 191. verſ. Quan… fallit*, & alii.

Sexto quando ex privilegio Pontificio poſt Tridentini Decretum conceſſo unitum eſt Beneficium Parochiale cum clauſula *inſtituendi Vicarium ad nutum amovibilem*, quia tale Pontificium privilegium poſt Tridentinum conceſſum derogaret dicto Tridentini Decreto, cum poſteriora derogent prioribus, *l. Sed & poſteriores, ff. de Legibus, l. Cum in plures* §. Locator horrei, *ff. Locati, l. 1. in fine ff. De ſtipulat. ſervor. l. Si unus §. Pactus ne peteres, ff. De Pactis*, cum ſimilibus, Barboſa *l. cit. n. 13.* Flores de Mena *l. cit. q. 10. num. 49. & 5*… Pellegrin. *loc. cit. ſub num. 19.* & alii.

Vicario perpetuo debet aſſignari Congrua portio de reditibus, fructibus, & emolumentis provenientibus Eccleſiæ incorporatæ Monaſterio, Collegio, Capitulo, Univerſitati, & hujuſmodi. Vid. verb. *Congrua n. 34.*

Talis Congrua eſt taxanda arbitrio Epiſcopi, habito reſpectu ad qualitatem Perſonæ, 1… loci, & temporis, & ad abundantiam, ſeu paupertatem fructuum, & redituum Eccleſiæ; Dummodo non ſit minor quinquaginta, nec major centum aureis pro quolibet anno. Vide d. verb. *Congrua n. 35.*

Pro tali Congrua aſſignari poſſunt ſolum il-

la

ſ emolumenta incerta, quæ habent quamdam ertitudinem, ut ſunt Decimæ frumenti, vini, lei &c. Non autem emolumenta omnino incerta, ut ſunt eleemoſynæ Altaris, Funeralium, & ſimilium. Vide d. verb. *Congrua n.* 11. *ad* 16. 36. *&* 37.

Congrua ſemel ſufficienter aſſignata non poteſt minui, quamvis Vicarius electus, & deputatus diminutioni conſentiat, & pro minori quantitate ſpondeat deſervire. Vide d. verb. *Congrua n.* 40. 41.

Unde Vicarius perpetuus Canonice inſtitutus, eſt vere Beneficiatus, *cap. Poſtulaſti* 27. *de Reſcriptis*, ibi: *Non enim Beneficio carere debet dici, cui competenter de perpetuæ Vicariæ proventibus eſt proviſum.*

Sicque Vicarius perpetuus habet verum Titulum, & poteſt ad dictum Titulum ordinari, atque idcirco ſemel Canonice inſtitutus nequit removeri; vel portione ſua fraudari, niſi forſan aliquod committat delictum dignum depoſitione, aut privatione Beneficii, *cap. Ad hæc* 3. *de Offic. Vicarii.*

Immo nec poteſt removeri, vel portione ſua fraudari, etiamſi Rector principalis moriatur, textu expreſſo *in cit. cap. Ad hæc* 3. *de Offic. Vicarii.*

Hinc Vicaria perpetua æquiparatur Beneficio Curato ſeu Parochiali, & Jura loquentia de Beneficiis circa omiſſionem prioris per aſſequutionem alterius, & per non promotionem, & de eorum ætate, locum habent in hujuſmodi Vicariis perpetuis, textu expreſſo *in Clementin. Unic. de Officio Vicarii*, ibi: *Quæ de Eccleſiis curam animarum habentibus per receptionem aliarum ſimilium amittendi: Ac de ipſarum Rectoribus promovendis ad Sacerdotium; Et de eorum ætate a Jure ſtatuta noſcuntur, in perpetuis Eccleſiarum Parochialium Vicariis, & aſſumptis ad eas volumus obſervari.*

22 Unde ſicuti non poteſt quis eſſe Parochus ſimul & ſemel duarum Parochiarum, *cap. De multa* 28. *de Præbend. Extravag. Joann.* XXII. *Execrabilis*, ita nec perpetuus Vicarius, *cap. Provideas* 2. *de Officio Vicarii.*

23 Item ſicuti Beneficium curatum, ſeu Parochiale vacat ipſo Jure per alterius ſimilis aſſequutionem, *cit. cap. De multa* 28. *de Præbend. cit. Extravagant. Joann. XII. Execrabilis* juncto Concilio Tridentino *ſeſſ.* 7. *cap.* 2. *&* 4. *de reformat.* Ita etiam dicendum eſt de Vicaria perpetua, *arg. cit. Clementin. Unic. de Officio Vicarii*, & *cap. Ad Audientiam* 1. *cap. Provideas* 2. *& cap. Ex part.* 3. *de Offic. Vicarii.*, & ibi Fagnan. *num.* 22. teſtans de communi.

Item ſicuti nemo poteſt conſequi Beneficium Curatum, ſeu Parochiale, ante 25. annum ſaltem inchoatum, *cap. Cùm in cunctis* 7. §. *Inferiore*, *de electione*, *cap. Licet Canon* 14. *eod. in* 6. ita nec ante dictum annum 25. inchoatum Vicariam perpetuam; *cit. Clementin. Unic. de Officio Vicarii*, juncta Gloſſa communiter recepta *ibid. verb. Volumus.* 24

Item ſicuti de facto, ſi promotus ad Beneficium Curatum, ſeu Parochiale infra annum non aſcendat ad Sacerdotium, ſeu Presbyteratum, vacat Eccleſia ipſo Jure, textu expreſſo *in cit. cap. Licet Canon* 14. *de election. in* 6. Ita etiam vacat ipſo Jure Vicaria perpetua, ſi intra annum non ordinetur promotus ad ipſam, *cit. Clementina Unic. de Officio Vicarii*, juncta Gloſſa communiter recepta *ibid. verb. Volumus.* 25

Item ſicuti ceteri Parochi, tenetur Vicarius perpetuus reſidere in ſua Vicaria, textu expreſſo *in cap. Ex parte* 6. *de Officio Vicarii.* 26

Nec poteſt alium Vicarium perpetuum ſubſtituere, textu expreſſo *in cap. Clericos* 4. *de Officio Vicarii.* Quamvis ob juſtam aliquam cauſam de licentia tacita, vel expreſſa Ordinarii poſſit ad modicum tempus ſubſtituere Vicarium temporalem, committendo ipſi totum Officium, ſeu Curam ſuam. Abbas *in cit. cap. Clericus num.* 2. Layman *ibid. n.* 1. Summa Angelica verb. *Vicarius n.* 4. *& communis aliorum.* 27 28

Vicarius perpetuus in Parochiali Eccleſia conſtitutus habet eamdem poteſtatem, quam verus Parochus, ſeu Prælatus, ac Rector, ita tamen ut tota cura actualis, ſeu quoad exercitium, competat Vicario; Prælatus vero, ſeu Rector principalis nonniſi habitu Curam retineat. Gloſſa Marginal. *in cap. Super eo 6. verb. Annexæ, de Præbend. in* 6. Rota *deciſ.* 2. *de Officio Vicarii in antiq.* Seraphin. *deciſ.* 109. *n.* 5. Burat. *deciſ.* 36. *num.* 1. Rota *in Romana Vicariæ* 8. *Novemb.* 1621. *coram Coccino Decano*, ubi fuit dictum, quod cum Eccleſia S. Mariæ in Via lata eſſet Parochialis, & deinde S. Pius V. in ea erexiſſet Vicarium perpetuum; penes ipſum Vicarium eſſe omnimodam Curam actualem, habitualem vero penes Capitulum; Barboſ. *l.* 3. *Jur. Eccleſiaſtic. univerſ. cap.* 6. *num.* 28. *& ſequentibus* cum pluribus ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 40. & alii plures. Unde quia in hoc ſenſu Vicarius perpetuus dicitur habere Curam animarum, non autem Rector principalis, ſeu 29 30

Præla-

Prælatus, ut reſte advertit Barboſa loco cit. num. 29. cum Cardinal. Anchàran. in allegatis, Reiffenſtuel loc. cit. num. 42. & aliis; Hinc Prælatus, ſeu Rector principalis nequit ibi exercere Curam Fori Pœnitentialis, nec invito Vicario, illi Eccleſiæ deſervire, ſeu Sacramenta adminiſtrare; Abbas ut cit. Exeq. pende §. Quia vero num. 15. de Præbend. Rebuff. in Praxi Benefic. de Vicariis perpetuis num. 1. Seraphin. deciſ. 106. n. 5. Ancharan. in cap. Expoſuiſti in 6. de Præbend. Reiffenſtuel loc. cit. num. 42. Barboſ. loc. cit. num. 31. poſt Rotam in Barchinonen. Vicariæ 17. Maii 1624. coram Merlino, & ſic plurimi alii.

31 Vicarii perpetui in Parochialibus Capitulo, Collegio, Monaſterio, ſeu Beneficio vel Eccleſiæ unitis, non ſunt prævio concurſu inſtituendi. Sacra Cong. Concil. die 28. Aprilis 1594. apud Garciam in adnot. ad ſuum tract. de Benefic. part. 9. cap. 2. num. 294. Barboſ. in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Vicarius perpetuus Parochialis n. 12. Sed deputandi, & in-

32 ſtituendi ſunt ad nominationem, ſeu præſentationem illorum, quorum Beneficio, ſeu Eccleſiæ, Capitulo, Collegio, Monaſterio Parochiales ſunt unitæ, & annexæ, & non ad liberam Ordinariorum electionem. Sic expreſſe ſtatuit S. Pius V. Conſt. incip. Ad exequendum; & pluries declaravit Sacra Cong. Concilii teſte Garcia loco cit. num. 294. & ſeq. & Barboſa cit. lib. 3. Jur. Eccleſ. cap. 6. num. 35. & 45. & Rota in Gerunden. coram Anſaldo 10. Decemb. 1669. ubi quod Vicaria unita conferri debet ad nominationem ejus, ad cujus favorem facta eſt unio; Non autem per Concurſum ab Epiſcopo indicendum, niſi in Bulla unionis expreſſe præciperetur, quod conferatur per Concurſum.

33 Tales Vicarii, ſeu Parochi etiam in Eccleſiis exemptis ſunt prius examinandi & approbandi ab Epiſcopo juxta diſpoſitionem cap. Per exemptionem, de privileg. in 6. Sic declaravit Sacra Congr. Concilii in Caputaquen. 23. Junii 1629.

34 Item Epiſcopus poteſt examinare, & approbare Vicarios Eccleſiarum Parochialium unitarum, & dependentium a Religione Hieroſolymitana, & debet eoſdem Vicarios, ſi idonei reperti fuerint, ſimpliciter approbare, non autem ad tempus, etiamſi ſint temporales, nec poteſt pro libito eoſdem ſubjicere novo examini. Sacra Congr. Concilii in Auguſtana Juriſdictionis 14. Decembris 1630.

35 Niſi ſuperveniente nova cauſa, & ſuſpicione ignorantiæ, quia tunc poterit Epiſcopus eoſdem iterum examinare ut dictum cap. 6. ſeſſ. de reform. ut conſtat ex Sac. Congr. Concil. in Placentina 28. Auguſti 1628. apud Barboſ. cit. cap. 6. n. 48. & 49. & ſuper Tridentinum ſeſſ. 7. de reform. cap. 7. n. 27.

Vicarii perpetui Eccleſiarum Parochialium debent præcedere Vicariis amovibilibus Eccleſiæ Cathedralis. Sac. Cong. Rit. in Terracinen. 1. Sept. 1616. apud Barboſ. in Summa, l. c. n. 2.

Vicarii perpetui Eccleſiarum Parochialium in Eccleſia noviter erecta in Cathedralem habent præcedere ſecundum ordinem receptionis, & non ſecundum ordinem Dignitatis Eccleſiarum, ut præcedebant ante erectionem in Cathedralem. Sacra Cong. Rit. in Ripana 28. Aprilis 1607. apud Barboſ. loc. c. num. 3.

Vicarii perpetuo adſcripti ſervitio Eccleſiæ Cathedralis, licet prius incederent ſub Cruce Eccleſiæ Collegiatæ, tamen poſt adſcriptionem debent incedere ſub Cruce Cathedralis, cui inſerviunt. Sacra Congreg. Rit. in Romana 27. Septem. 1608. & 11. Martii apud Barboſ. loc. cit. num. 4.

Vicario perpetuo Sancti Joannis Lateranenſis debetur præcedentia ſuper ceteros etiam Rectores perpetuos Parochialium Urbis. Sac. Cong. Rit. in Romana 13. Junii 1693. apud Card. Petram tom. 1. Commentar. ad Conſt. 2. Paſchalis II. num. 45.

Vicarius perpetuus Abbatiæ debet ſubire omnia onera reſpicientia Curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum; Cetera vero omnia ad Abbatem, ſeu Commendatarium ejuſdem Eccleſiæ ſpectat. Sacra Cong. Concil. in Eugubina 11. Maii 1594. apud Barboſ. loc. cit. n. 8.

Vicarius temporalis, ſeu amovibilis vere, & proprie non eſt Beneficiatus. Communis per text. in cap. Pervenit 27. de appellat. cap. Cum ex eo 34. de electione in 6. & Clementin. Un. de Officio Vicarii, juncta Gloſſa ib. verb. Perpetuis. Vicarius enim temporalis, & ad nutum amovibilis nullum habet titulum in Beneficio, neque in eo perpetuo inveſtitur, ut poteſt ob id ordinari in Sacris, ſed poteſt ad libitum conſtituentis removeri, quia, ut dictum eſt ſupra num. 3. Vicarius temporalis ſeu amovibilis eſt ille, qui auctoritate legitimi Superioris pro peragendo Eccleſiaſtico ſervitio in locum alterius ad tempus, ſeu voluntatem conſtituentis ſufficitur. Cum Vicaria temporalis ſit illa, quæ ad tempus, non in perpetuum duratura eſt, puta ceſſante cauſa, vel lapſo tempore, ob quam, vel uſque ad quod talis Vicaria conceſſa eſt; Unde non eſt Bene-

neſi-

ficium , ſed ſimplex ſalarium , ſeu ſtipenum , Barboſa *cit. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 58. arcias *de Benefic. tom.* 1. *part.* 1. *capit.* 2. *mer.* 93. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar.* loſſa 5. §. 3. *num.* 55. Pellegrin. *Prax. Viriorum part.* 1. *ſect.* 8. *num.* 22. & *Communis aliorum*.

Cauſæ, ob quas poteſt fieri deputatio Vicaii **temporalis**, ſeu Œconomi ad nutum amoibilis , ſunt præſertim ſequentes . Prima eſt, uando Rector legitime habet duas Parochias , ec poteſt per ſe ſolum in utraque commode eſervire , *cap. Et temporis cauſ.* 16. *quæſt.* 1. ecunda , quando Rector eſt nimis occupatus , *cap. Ad hec, de Officio Archidiaconi cap.* 1. *de celebratione Miſſar.* Tertia , quando Rector juſta de cauſa abeſt , vel eſt legitime impeditus , *cap. Relatum*, *de Cleric. non reſident. cap. Pervenit* , *de appellat. cap. Cum ex eo verſ. Porro* , *de election. in* 6. *cap. Non oportet* , *De conſecrat. diſt.* 5. Concil. Trid. *ſeſſ.* 6. *de reformat. capit.* 2. *ſeſſ.* 7. *capit.* 5. *& ſeſſ.* 21. *cap.* 6. Quarta, quando Rector ægrotat, *c.* 3. *& tot. Tit. de Cleric. ægrot.* Quinta , quando Rector devotionis , ſeu voti cauſa peregrinatur, *cap. final. de voto*. Sexta , quando Rector eſt minus idoneus , ſeu non intelligit linguam populi illius Parochiæ , ſeu nationis , *cap. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii* . Septima , quando Rector ex diſpenſatione Apoſtolica obtinet Parochiam ante debitam ætatem , *cap.* 2. *de ætat. & qualitate*. Octava, quando Rector Religionem ingreditur , & in probatione verſatur, *cap. de Monachis* , *de Præbend.* Nona , quando Rector e Miniſterio , & Officio dejicitur , vel removetur a loco , *cap. Ad audientiam*, *de Eccleſ. ædificand.* Decima, quando ſic requirit utilitas , aut neceſſitas Eccleſiæ , vel augmentum Divini Cultus , *cap. Expoſuiſti* , *de Præbend. c. Illud; & c. Nihil* 7. *q.* 1. Undecima , quando adeſt cauſa habendi Conciones, *c. Inter cetera* , *de Præbend. cap. Quod Dei timorem* , *de ſtatu Monachorum* . Duodecima , quando aliud Beneficium annectitur, quia tunc non ſolet conſtitui Vicarius perpetuus , ſed temporalis. Gloſſa *in cit. Clementin. Unic. de Officio Vicarii verb. Parochialium* , Rota *deciſ.* 758. *num.* 2. *part.* 1. *diverſ.* Tertiadecima , quando Vicariæ perpetuæ uniuntur , quia tunc efficitur temporalis Eccleſia , & inſtituitur Vicariatus amovibilis ad nutum inſtituentis, Gambar. *de Officio Legati in uniendo num.* 102. Barboſa *loc. cit. num.* 55. Gonzal. *cit.* §. *num.* 16. Pellegrin. *loc. citat. numer.* 21. Quartadecima , quando Beneficium eſt unitum Menſæ Epiſcopali , vel Capitulari ; Tunc enim poteſt conſtitui Vicarius temporalis . Gloſſa *in Clementina* 1. *verb. Ad menſam* , *de Exceſſibus Prælator. Clementina* 1. *de ſupplend. negligent. Prælator.* Gonzal. *dict.* §. 3. *nu.* 14. Pellegrin. *loco cit. num.* 21. Barboſa *loco cit. num.* 54. ubi recte ſubjungit , quod in hodie limitatur per cit. Conſtitutionem S. Pii V. incip. *Ad exequendum*. Quintadecima , quando Parochialis, vel per obitum , vel per reſignationem vacat , tunc enim deputatur ei Vicarius temporalis , donec eidem de Rectore provideatur , *capit. Cum vos* 4. *de Officio Ordinarii* , Concilii Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 18.

Deputatio Vicarii temporalis , ſeu Œconomi Clerici ſæcularis in hoc ultimo caſu vaca- 43
tionis Parochiæ ſpectat ad Epiſcopum , in cujus Diœceſi Parochia vacans ſita eſt , ſeu ad eum, qui poteſt inſtituere Concurſum . Sic de- 44
ciſum fuiſſe *a Sac. Cong. Concil.* refert Barboſa *cit. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 56. & *in Summa Apoſtolicar. deciſ. verb. Vicarius amovibilis num.* 4. Unde Prælati inferiores , qui non habent Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem cum facultate congregandi Synodum , & inſtituendi Concurſum , non poſſunt in tali caſu Vicarium temporalem deputare . Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 8. Franciſcus Leo *in Theſauro Fori Eccleſ. par.* 2. *c.* 18. *num.* 52. Maſſobr. *in Praxi habendi Concurſum requiſit.* 1. *dub.* 8. & 11. Barboſa *cit. lib.* 3. *cap.* 6. *Jur. Eccleſ. univerſ. num.* 56. *& de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 60. *numer.* 3. & 4. Monacell. *part.* 1. *tit.* 10. *formul.* 14. *nu.* 3. *Sac. Cong. Concilii in Piſana* 17. *Martii* 1696. apud ipſum cum aliis ibi citatis .

Vicarium conſtituere tempore vacationis ad 45
cuſtodiam Parochialis vacantis , licet ſpectet ad ipſum Epiſcopum , tamen in caſibus repentinis, ſi Vicaria eſt ad præſentationem alicujus Collegii , illum poteſt conſtituere quam primum , donec Epiſcopus certior ſit factus , & providerit ; *S. Congr. Concil.* apud Barboſa *in Summ. l. c. num.* 5. & Garc. *de Benef. p.* 9. *c.* 2. *n.* 11.

Nominatio aliorum Vicariorum temporalium 46
ad nutum amovibilium ſpectat ad Rectorem principalem , ſeu Prælatum Monaſterii , cui Beneficium eſt unitum ; Et Epiſcopus ſolum debet ipſum approbare , ac licentiam adminiſtrandi Sacramenta ei concedere , ſi per examen , vel aliunde ſibi conſtet eſſe idoneum , nec ulla alia requiritur collatio , aut inſtitutio . Flores de Mena *Variar. lib.* 1. *qu.* 10. *n.* 23.

n. 23. Pellegrin. *l. cit. num.* 26. Barboſ. *cit. l.* 3. *cap.* 6. *num.* 63. ubi ſic addit; Et quod in Eccleſia Regulari facultas nominandi Vicarium ad Regulares ſpectet, fuit dictum *in Jaunenſi Parochialis Sanct. Andreæ* 19. *Aprilis* 1627. *coram Dutano inter ejus impreſſas deciſ.* 47. Et quod nominatio Curati ſeu Vicarii amovibilis Parochialis in Eccleſiis ſubjectis Regularibus ſpectet ad eorum Superiores, & ad Epiſcopum ſola approbatio, decrevit *Sacr. Congregat. Epiſcop. in Mutinenſi* 4. *Februarii* 1586. & ſæpe alibi tum ipſa, tum Sacr. Congreg. Concilii.

47 Etenim Univerſitates Laicorum ſunt capaces nominandi Curatos, ſeu Vicarios amovibiles, juxta firmata a Rota *coram Priolo Deciſ.* 104. & *coram Peutinger. deciſ.* 173. & tenuit quoque *Sacra Congreg. Epiſcopor.* & *Regular. in Aquilana favore Univerſitatis Terræ Ariſchiæ* 29. *Julii* 1695. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 10. *formular.* 18. *num.* 1.

48 Si agatur de Œconomo, ſeu Vicario deputando propter abſentiam Parochi, nunc illius nominatio regulariter ad ipſum Parochum ſpectat, quamvis inquiſitum, cum approbatione tamen Epiſcopi, per quem fit congrua aſſignatio. *Sacr. Congr. Epiſc. in Mileten.* 7. *Decemb.* 1691. & *Sac. Congr. Concil. pariter in Mileten.* 7. *Junii* 1692. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 10. *formul.* 14. *num.* 4.

49 Vicarius Temporalis nominatus a Superioribus Regularibus, & a Rectoribus principalibus, poteſt ab ipſis ad libitum removeri, Non autem ab Epiſcopo, niſi ex cauſa legitima, & approbata, propter quam (etiamſi perpetuus eſſet) privari poſſet. *Sacr. Congreg. Concilii* apud Barboſam *in Summ. loco cit. num.* 2. Et ſic etiam Rota 21. *Junii* 1642. apud Pitton, *Conſtit. deciſ. ad Parochos n.* 516. loquens in ſpecie de Vicario amovibili deputato a Capitulo.

50 Vicario, ſeu Œconomo temporali, & amovibili aſſignanda eſt congrua, & taxanda arbitrio Epiſcopi ex fructibus Parochiæ. Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 18. ibi: *Debeat Epiſcopus ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere.*

51 Quam congruam arbitrari debere Epiſcopum, penſata qualitate Perſonæ, Beneficii, & loci, ac temporis, referunt deciſum Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 15. Maſſobr. *loco cit. requiſit.* 1. *dub.* 26. Barboſa *de Offic.* & *Poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 60. *num.* 2. *in fine*, & *ſupra Concil. Trident. cit. cap. num.* 42. Panimol. *deciſ.* 12. *adnot.* 4. *num.* & alii. Et poſſe eſſe duorum aureorum [...]gulis menſibus aſſerunt Gallet, *in Marga[...] caſuum Conſcientiæ verb. Vicarius* 8. Campa[...] *in diverſ. Juris Canonici Rubr.* 7. *cap.* 6. [...] 116. *in fine*, Barboſa *citat. allegat. num.* 2. [...] *fine*, & *ſuper Trident. loco cit. num.* 43. [Pa]nimol. *loco cit. num.* 40. Monacell. *part.* [...] *tit.* 10. *formul.* 14. *num.* 7. & alii. Nec [...] Congruam computari debent emolumenta om[...]no incerta, ut ſunt fructus conſiſtentes i[n] Funeralibus, Oblationibus, eleemoſynis Al[ta]ris, & ſimilibus. Vide verb. *Congrua a num.* 11. *uſque ad* 17. & *num.* 36. & 37.

Et ſi dicto Vicario congrua aſſignata [n]on reperiatur, poteſt petere ſalarium uſque a[d] ſummam dari ſolitam a Camera Apoſtolica, uti percipit ſpolia Eccleſiarum vacantium. *Sac. Congr. Epiſc. in Mileten.* 7. *Decemb.* 1691. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 19. *form.* 13. *num.* 6.

Alia ad rem. Vide verb. *Congrua*, per [...] & *diſcept.* 1. *tom.* 7. *part.* 1. *D. Urſaye*, [ubi] multa habentur ad rem cum Sacræ Congregationis deciſionibus.

Vicarius ad regimen Eccleſiæ Curatæ vacantis ſtatim ab Epiſcopo deputari debet. Bened. XIV. tom. 1. Conſtit. 68. incip. *Cum illud* §. 16. Vicarii Curati tam perpetui, quam ad tempus amovibiliter deputati, Miſſam Parochialem applicare debent pro populo diebus Feſtis. Idem Conſtitut. 103. incip. *Cum ſemper* §. 4. Eaque de cauſa congruis reditibus ſunt providendi. *Id. ibid.* §. 9. & 10.

Vicarii temporarii a Capitulis, & Monaſteriis deſtinati Curæ animarum in Parochiis illis unitis, etiam ſine cauſa removeri poſſunt: nec remotio in Synodo prohiberi poteſt. Idem *ibid. lib.* 6. *c.* 65. *num.* 2. *ex Rota in Pampilonenſi deciſ.* 886. *n.* 29. *coram Cerro*; ubi cum contigiſſet, ſimilem remotionem ſine cauſa fieri, illa ſuſtinuit, nulla habita ratione contrariæ Synodalis Conſtitutionis.

Additiones ex aliena manu.

Num ſanctio Concilii Tridentini *ſeſſ.* 7. *cap.* 7. *de Reformat.* qua Epiſcopis facta eſt poteſtas deputandi Vicarium Perpetuum in Parochiis ſubjective unitis, pertineat etiam ad Parochias unitas Monaſteriis & Conventibus Regularium, non una eſt Doctorum ſententia. Negavit Rota *in Ratisbonen. Vicariæ* 13. *Martii* 1739. §. 15. *cor. clar. mem. Calcagnin.* & 1.

r. 1. *Aprilis* 1743. §. 6. *cor. bon. mem. de*
ais, *& 4. Maii* 1746. §. 5. *cor. clar. mem.*
Millino, ea adducta ratione, quod S. Pius V.
i Conſtitutione 47. §. 5. derogavit mox di-
tæ Conciliari Sanctioni quoad Parochias ſub-
ective unitas Monaſteriis & Conventibus Re-
ularium, nec hanc Sancti Pii V. Conſtitutio-
em abrogavit Gregorius XIII. quippe qui il-
am dumtaxat moderatus eſt, quod ſpectabat
d exemptionem Decimarum Monachis & Men-
icantibus datam, atque ad immunitatem eo-
um quoque Colonis conceſſam.

At affirmavit idem Sacrum Tribunal Rotæ
n Sedunen. Unionis ſuper Regularitate 5. *Apri-
is* 1756. §. 5. *cor. Illuſtriſſ. Caprara Alm. Urb.
Gubernatore*, *& 16. Februarii* 1758. §. 3. *cor.
Eminentiſſ. Buſſio*.

At non recedendum a priori opinione Ro-
æ. In dicta enim *Sedunen. Unionis ſuper Re-
ularitate* Supremum Auditorium ſibi haud
objecit Conſtitutionem Pianam, quæ ut di-
ctum eſt, Conciliari ſanctioni derogavit. Stan-
dum igitur dictæ priori opinioni, amplexæ
in *Ratisbonen. Vicariæ*, in qua habita fuit
ratio Conſtitutionis Pianæ, tum alterius Gre-
gorianæ.

VICARIUS URBIS.

Cardinalis Vicarius eſt Ordinarius Urbis. Benedict. XIV. tom. 4. Bull. Conſtit. 11. incip. *Ad Audientiam*, §. 16. Ejus juriſdictio reducitur ad terminos reformationis Pauli V. unde revocantur Litteræ Bened. XIII. & Clem. XII. idem tom. v. Conſt. 44. incip. *Quantum* §. 4. & 22. ibi „ Ac demum indulta, & facultates, nec non privilegia quæcumque & „ præſertim ſuper cumulativa in cauſis Laica- „ libus, Tribunali Venerabilis Fratris Noſtri „ prædictæ S. Romanæ Eccleſiæ Noſtri, & „ Romani Pontificis pro tempore exiſtentis in „ Urbe Noſtra, ejuſdem diſtrictu Cardinalis „ Vicarii competentia, & præſertim per Lit- „ teras fel. Record. Clementis X. quæ *Supre-* „ *mæ Majeſtatis* ſub pridie Idus Auguſti „ MDCLXXI. ac per alias Benedicti XIII. „ quæ *in Supremo* ſub XVI. Kal. Septembris „ MDCCXXIV. nec non per alias Litteras „ Clementis XII. Prædeceſſorum noſtrorum, „ quæ *Romanus Pontifex*, reſpective incipiunt „ noviſſime de anno MDCCXXXV. promulga- „ tas ad ſtatum, in quo erant ante reforma- „ tionem rec. mem. Pauli Papæ V. ſimiliter „ Prædeceſſoris Noſtri, & ad ejuſdem refor- „ mationis tramites Apoſtolica auctoritate re- „ digimus, nec non utriuſque Clementis, „ & Benedicti Prædeceſſorum prædictorum Lit- „ teras tenore præſentium abrogamus, & de „ medio in hac parte tollimus, & abolemus.

Cardinali Vicario Urbis competit juriſdi- 2
ctio privativa in cauſis Matrimonialibus Ur-
bis, & in cauſis ſuper inſtitutione in Benefi-
ciis in Urbe, & diſtrictu. Idem Conſtit. 115.
incip. *Romanæ Curiæ* §. 20. In Cauſis Civili- 3
bus contra Clericos Romanos non exemptos,
aut loca pia Urbis competit ei cumulativa
cum ſolo A. C. cum loco præventionis inter
eos. Idem *ib.*

Item competit ei privativum jus interpo- 4
nendi Decreta in contractibus, & renuntia-
tionibus Regularium Urbis. Idem *ib.* §. 2. In 5
cauſis mercedis, & ſcutorum 25. competit ei
juriſdictio contra quoſcumque, non obſtante
obligatione Camerali, uti competit etiam Gu-
bernatori Urbis. Idem *ibid.* §. 24.

Ejus juriſdictio in cauſis laicalibus proroga- 6
ri poteſt de conſenſu partium in actis expreſ-
ſe præſtito. Idem *ib.* §. 18. Exceptis cauſis 7
ſuper executione obligationis Cameralis. Idem
ib. n. 19. Nulla juriſdictio competit ei in pri- 8
ma inſtantia in Territoriis, & Diœceſibus alio-
rum Ordinariorum in diſtrictu Urbis, nempe
intra quadrageſimum lapidem exiſtentibus. Idem
ib. §. 20. Salvo jure exequendi in illis cita- 9
tiones, & mandata contra Clericos ſibi ſubje-
ctos. Idem *ib.* §. 21.

Vicario Urbis S. R. E. Cardinali injungitur 10
ut in deputatione Confeſſariorum extraordina-
riorum pro Monaſteriis, & Conſervatoriis
ipſius Urbis Pontificis menti ſe conformet,
& ſtatutas leges a Regularibus, aliiſque ob-
ſervari curet. Idem tom. 2. Conſt. 30. incip.
Paſtoralis Curæ. In ejuſdem Tribunali ſervari 11
jubentur leges a Pontifice conditæ de Ordine
tractandi cauſas ſuper nullitate Profeſſionum
Regularium, quæ intra quinquennium apud
Ordinarios Judices promoveatur. Idem Conſtit.
47. incip. *Si datam*.

Vicarius Urbis tamquam Præfectus Congre- 12
gationis ſuper reſidentia Epiſcoporum, facul-
tatem ab Urbano VIII. habet concedendi Epi-
ſcopis ex juſtis cauſis, licentiam abeſſendi per
quadraginta dies. Idem Conſtit. 18. incip. *Ad
univerſæ*. Vicarii Urbis Promotor Fiſcalis, 13
idem conſtituitur Fiſcalis Promotor Congrega-
tionis ſuper reſidentia Epiſcoporum cum jure
ſuffragii conſultivi. Idem *ibid.*

Vi-

14 Vicarius Urbis Commiſſiones pro cauſis Criminalibus expedire poteſt, expenſis Accuſatoris, ſive Adhærentis Fiſco; facto nimirum ab hoc congruo depoſito pro Viaticis, & cibariis, & data fidejuſſione pro reliquo. Idem Conſtit. 44. incip. *Rerum humanarum*.
15 Deficiente autem Accuſatore, ſeu Adhærente, Commiſſiones expedire nequit, ſed demandare debet inquiſitoribus Ordinariis Eccleſiaſticis locorum, ſeu aliis ibi exiſtentibus in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutis. Idem *ibid.*

16 Quod ſi expedire judicetur eas ex Officio ab Urbe mittere, vel eaſdem injungere Judicibus extra locum delicti exiſtentibus, reportare debebit Commiſſionem ſpecialem manu Papæ ſignatam; & ab Auditore Sanctiſſimi ſubſcriptam, alias expenſas ſolvat de proprio. Idem *ibid.*

17 Vicarius Papæ tanquam Romani Epiſcopi juriſdictionem habet ad quadrageſimum ab Urbe lapidem, non tamen in loca aliarum Diœceſum infra hos fines comprehenſa, puta in Diœceſi Tuſculana, vel Nepeſina, & hujuſmodi. Idem *de Synodo Diœceſana lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. & in cit. Conſtit. incip. *Ro-*
18 *manæ Curiæ* §. 21. Quamvis ſex Cardinales Epiſcopi ſuburbicarii, Oſtienſis nempe, Portuenſis, Sabinenſis, Tuſculanus, Albanenſis, & Præneſtinus, niſi proprium Epiſcopum ſuffraganeum in ſua quique Diœceſi habeant, aut in ea commorantes per ſemetipſos conferant, ad ſolum Cardinalem Urbis Vicarium dimittere poſſint ſuos Subditos pro Ordinibus ſuſcipiendis; non propterea tamen Cardinalis Vicarius ullam ſibi vindicare poteſt juriſdictionem in dictis ſuburbicariis Diœceſibus. Idem *ibid.*

19 Poteſt tamen Cardinalis Vicarius Urbis concedere Capellanis triremium Pontificiarum facultatem excipiendi in triremibus in portu Centumcellarum, in Darſena, hujuſque hoſpitio Confeſſiones remigum, aliorumque in triremibus continue degentium. Idem *ibid.* ex Decreto *Sacræ Congregation. Concilii* 18. *April.* 1722. jam allatum *in tom.* 2. *verb. Capellanus*
20 *Militum num.* 14. Vide *ibi*. Poteſt etiam pro libito cogere Synodum Diœceſanam; Aliis vero Vicariis non licet ſine Epiſcoporum licentia. Idem *ibid. num.* 2. 3. 4. *&* 5.

21 Quoad Cardinalis Urbis Vicarii auctoritatem in exteros Romæ degentes, & ad Ordines promovendos, Clemens VIII. Decretum edidit, quo ſtatuit, omnes exteros in Urbe degentes, ad Sacros Ordines, ſive Minores, ſive ores, promoveri cupiunt, etiamſi Dimiſſorias Litteras a ſuis Ordinariis obtinuerint, quarum vigore a quocumque Epiſcopo ordinari poſſent nihilominus neque his uti, neque Sacros Ordines extra Urbem ſuſcipere poſſe, niſi antea examinati, & approbati fuerint a Examinatoribus Cardinalis Urbis Vicarii, ejuſque licentiam obtinuerint; Idque ſub pœna Suſpenſionis, quam porro ſequitur Irregularitas, ſi ordinatus contra formam Decreti, in ſuſceptis Ordinibus miniſtrare præſumpſerit. Clementis Decretum editum fuit die 24. Novembr. anni 1603. deindeque inſtauratum ab Alexandro VII. ſub die 25. Maii 1654. Quum vero poſtmodum nonnullæ obortæ fuerint quæſtiones ſuper Decreti interpretatione, ac præcipue quinam cenſeri deberent Clerici exteri in Urbe commorantes ſub ipſius Decreti cenſura comprehenſi; & utrum eidem *Decreto* obnoxii dicendi eſſent ii, qui *poſtquam in* Urbe per aliquod temporis ſpatium *morati* fuerint, non examinati a Cardinalis Vicarii Examinatoribus, abſcedunt, ut Sacros Ordines ſuſcipiant a proprio Ordinario, quem ſcilicet proprium agnoſcunt, ſive ratione originis, ſive domicilii, aut Beneficii, aut denique triennalis ſervitii: Hæc omnia opportunis Decretis definita fuerunt in Congregatione particulari habita anno 1668. cujus reſolutiones videri poſſunt relatæ per accuratiſſimum Rigantium *Tom.* 2. *de Regulis Cancellariæ Regula* 24. §. 3. *a numer.* 177. *ad* 185. Idem *ibid. ad Litter.* §. 10. Allegatæ autem Reſolutiones apud Rigantium *loco citato* ſunt ſequentes.

I. Qui dicantur Clerici in Urbe commorantes, ad hoc ut præfato Edicto comprehendantur?

Reſp. *Qui habitant in Urbe, & in ea ſaltem per quatuor menſes moram traxerint.*

II. An Clerici in Urbe commorantes accedentes ad proprium Ordinarium, & ab eo ſuſcipientes Ordines abſque eo quod examinati fuerint in Urbe, afficiantur Edicto ſupradicto?

Reſp. *Non afficiuntur Edicto ſi ab ipſomet Ordinario ſuſcipiant Ordines, ſed ſi ab alio ordinentur, etiam vigore Dimiſſorialium proprii Ordinarii.*

III. Clerici in Urbe commorantes, & ab Examinatoribus Eminentiſſimi Cardinalis Vicarii rejecti, recipientes Ordines a proprio Ordinario, an incidant in pœnas Edicti?

Reſp. *Clerici ab Examinatoribus Eminentiſſimi Cardinalis Vicarii reprobati incidunt*

in

ſus pœnas Edicti, etiamſi a propriomet Ordinario approbati ab eodem ſuſceperint Ordines.

IV. *An Clerici in Urbe commorantes ordinari poſſint etiam ab Epiſcopis Domicilii, Beneficii, & ab eo, cui triennale ſervitium perſonaliter præſtiterunt ad formam Sacr. Concil. Tridentini ſeſſ. 23. cap. 9. de Reformat. abſque eo quod prius examinati, & approbati fuerint ab Examinatoribus juxta ſupradictum Edictum?*

Reſp. *Clerici in Urbe commorantes bene recipiunt Ordines ab Epiſcopo Domicilii, Beneficii, Triennalis ſervitii præſtiti, dummodo ab ipſiſmet Epiſcopis ordinentur ad formam S. Concil. Tridentini*. Et huic Reſolutioni addi modo poſſet -- *necnon ad formam Conſtitutionis S. M. Innocentii XII.* incip. *Speculatores*. Vide ad id jam tradita in *Tomo quinto verb. Ordo art. 3. n. 76.*

Vicarii Baſilicarum Urbis in Actibus Capitularibus præcedunt omnibus de Capitulo, etiam perſonali Dignitate præſtantibus. Idem tom. 1. Conſtitut. 98. incipient. *Inter plures* §. 16.

VICINUS.

Vicinus pluribus partibus, præfertur aliis vicinis in emptione domus. Benedictus XIV. tom. 2. Conſtitut. 30. incipit. *Ad Centum cellas*.

VIDUA, VIDUUS.

1 Viduis, aut conjugatis, vel puellis viginti quinque annorum ætatem excedentibus, ut in habitu ſæculari in Monaſteriis degant, abſque Sacræ Congregationis, aut Romani Pontificis facultate non permittatur. *Sac. Congreg. Epiſcop. & Regul.* apud Barboſam *in Summa Apoſt. deciſ. verb. Vidua num.* 1. & *ead. Sacr. Congreg. Epiſc. 19. Julii 1647. & 14. Maii 1649.* apud Nicol. *in Floſcul. verb.*
2 *Vidua n.* 1. Et talis licentia non datur, niſi pro Monaſteriis numeroſis. *Ead. Sacr. Congr.*
3 *Epiſcop. in Brixien. 15. Julii 1693.* Et in caſu obtentæ licentiæ debet Vidua ingredi ſola, niſi aliud concedat Sacra Congregatio. *Ead. Sac. Cong. Epiſc. in Januenſi 25. Octobr. 1602. in Novarienſi 12. Maii 1504. in Cæſaraugustana 17. Januarii 1614.*

Moniales fieri non prohibentur Viduæ; *Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in Faventina 8. Februarii* 4
1593. apud Nicol. *loc. cit. n.* 4.

Et in locis numerariis vacantibus Monaſteriorum, quæ hujuſmodi mulieres recipere conſueverunt, non eſt neceſſaria licentia Sacræ Congregationis. *Ead. Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in Fulginaten. 30. Martii 1621.* apud Nicol. *loc. cit. n.* 4. 5

In Profeſſione recipere poteſt Vidua velum Profeſſarum, ſed non Virginum, neque in hoc Sacra Congregatio diſpenſat. *Eadem Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Feſulana 20. Decemb. 1604.* apud Nicol. *loco cit. n.* 5. 6

In Abbatiſſam eligi non poteſt ſine licentia Sacræ Congregationis. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Caſſanen. 29. Januarii 1585. in Forolivien. 4. Novemb. 1611. in Sarzanen. 15. Julii 1616.* Licet Matrimonium fuiſſet ſolum ratum, & non conſummatum. *Ead. Sac. Congr. Epiſc. & Regul. in Spoletana 12. Aprilis 1619.* 7 8

Vidua poſt Mariti mortem, non poteſt licite Miſſam omittere ultra menſem; alias ab Epiſcopo compellatur per Cenſuras non obſtante quavis conſuetudine, Concil. Mediolanenſ. *part. 2. tit. Quæ pertinent ad celebrationem Miſſæ*, ibi: *Viduæ ob maritorum mortem ad ſummum ne menſe amplius ſint ſine Miſſæ auditione: qua in re nulla valeat excuſatio cujuſvis conſuetudinis, quam irritam decernimus. Eas item Epiſcopi etiam Cenſuris Eccleſiaſticis id facere cogant.* 9

Vidua, & Viduus quando peccent, vel non, circa delectationem moroſam de copula præterita. Vide verb. *Delectatio moroſa a n. 30. ad 32.* 10

Vidua nubens intra annum luctus obnoxia erat infamiæ, aliiſque pœnis ex jure Civili, ut patet ex *L. Liberorum 81. ff. de his, qui notantur infamia lib. 1. Cod. de ſecundis nuptiis; & Authentic. de ſecundis nuptiis §. Primo ſi quidem, collat.* 14. *cum ſimilibus*. At vero ejuſmodi leges abrogatæ ſunt a jure Canonico *in cap. Super illa 4. de ſecund. nuptiis*, ibi: *Super illa quæſtione, qua quæſitum eſt, an mulier poſſit ſine infamia nubere infra tempus luctus ſecundum leges definitum*, Reſpondemus, *quod cum Apoſtolus dicat, mulier viro ſuo mortuo, ſoluta eſt a lege viri ſui: in Domino nubat, cui voluerit, per licentiam, & auctoritatem Apoſtoli ejus infamia aboletur*, & in cap. *Cum ſecundum* 5. *eod.* ibi: *Cum ſecundum Apoſtolum mulier mortuo viro ſuo, ab ejus ſit lege ſoluta, & nubendi*, 11 12

bendi, cui vult, tantum in Domino liberam habeat facultatem, non debet legalis infamiæ ſuſtinere jacturam, quæ licet poſt viri obitum intra tempus luctus, ſcilicet unius anni ſpatium nubat, conceſſa ſibi tamen ab Apoſtolo utitur poteſtate; cum in his præſertim ſæculares leges non dedignentur Sacros Canones imitari. Idem *de Synodo Diœceſana lib. 7. cap. 38. num. 6.* Vide *verb. Uxor a num. 40. ad 43.*

VIGILIA.

---

1 Vigilia eſt ſolemnioris Feſti præventio inſtituta ab Eccleſia in præparationem ejuſdem Feſti, præſertim obſervatione jejunii, ac nocturnæ, ut antiquitus, vigilantiæ in Dei laudibus. Antiquitus enim præter jejunium ſolebant fideles tota nocte vigilare in Dei laudibus apud Eccleſias Sanctorum, quorum Feſta præveniebant. Quarti *part. 1. tit. 3. num. 2.* Merati *tom. 2. ſect. 3. cap. 7. num. 1.* & alii
2 paſſim. Unde a ſic vigilando ortum eſt nomen Vigiliæ, quod etiam nunc retinetur, quamvis non in omnibus vigiliis jejunetur, & mos vigilandi de nocte, propter abuſus, qui irrepſerant, fuerit ſublatus. *Concil. Sabinen. cap. 22.* ibi: *Quia igitur in nocturnis vigiliis, quas in Eccleſiis fieri aliquorum ſimplicium devotio introduxit, nefanda ſæpe, ac enormia ſub hac boni ſpecie committuntur, ipſas fieri de cetero firmiter prohibemus.* Sic apud Paravicinum *in Poliant. Sacror. Canonum verb. Vigiliæ num. 3.* Et ſic tenent Honorius in *Gemma lib. cap. 6.* Gavant. *part. 4. tit. 13. num. 1.* Durandus *in Rationali lib. 6. cap. 7. num. 8.* Quarti *loco cit. num. 2.* & alii.

3 Dictæ nocturnæ Vigiliæ viguerunt non ſolum in primævis Chriſtianorum temporibus, ſed in variis Eccleſiis Cathedralibus, & aliquibus Parochialibus continuarunt uſque ad XV. ſæculum, ut ex multis oſtendit Martene in *tract. de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap. 7. num. 3.* ſequutus a Merato *loco cit.* Unde Vigilantius Hæreſiarcha ſui nominis hoſtis, qui ſæculo quarto temerario auſu Vigilias improbabat, confutatus fuit a S. Hieronymo, a quo per jocum dicitur *Dormitantius*, & in *Concilio Aquiſgranenſ. ſub Ludovico Pio cap. 130.* ſic habetur: *Eſt autem quoddam genus hæreticorum ſuperfluas exiſtimantium Vigilias, & ſpirituali opere infructuoſas dicentium, jura temerari divina, qui noctem fecit ad requiem, ſicut diem ad laborem, qui heretici græco ſermone Nyctazontes hoc eſt ſomniculoſi vocantur.* Ita apud Paravicinium *loc. cit. num. in fine.*

Vigiliæ nocturnæ viguerunt etiam ante legem Evangelicam, tum apud Ethnicos; tum apud Judæos, qui duodecim horas nocti artificialis dividere ſolebant in quatuor partes æquales inter ſe, inæquales vero in ſe, idest longiores, vel breviores, juxta noctium longitudinem, vel brevitatem; nam in æſtate erant breviores, in hyeme vero longiores: quarum partes ſtationes, & vigiliæ militares dicebantur; & harum quælibet tribus horis conſtabat. Prima incipiebat ab occaſu ſolis, & terminabatur in horam tertiam, & dicebatur *Conticinium*; Secunda incipiebat ab hora tertia, & terminabatur in horam ſextam, & dicebatur *Intempeſtus*. Tertia incipiebat ab hora ſexta, & terminabatur in nonam, & & dicebatur *Gallicinium*; Quarta, quæ proprie dicebatur Vigilia matutina, incipiebat ab hora nona, & terminabatur in duodecimam, ideſt uſque ad ortum ſolis, & dicebatur *Antelucanum*.

5 Prædictarum Vigiliarum mentio fit in veteri Teſtamento; De prima vigilia *Thren. 2. verſ. 19. Lauda in nocte in principio vigiliarum.* De tertia *Judicum 7. verſ. 59. Incipientibus vigiliis noctis mediæ*: De quarta *Exodi 14. verſ. 24. Jamque advenerat vigilia matutina.* In Teſtamento etiam novo habetur multis in locis expreſſa mentio earumdem vigiliarum. *Lucæ 2. verſ. 8. Paſtores erant in Regione eadem vigilantes, & cuſtodientes vigilias noctis.* S. Matthæus *cap. 14. verſ. 25.* de Chriſto loquens ait: *Quarta autem vigilia noctis venit ad eos ambulans ſuper mare*; Et idem Chriſtus Dominus *Marci 13. verſ.* dixit: *vigilate ergo, neſcitis enim quando Dominus domus veniat, ſero, an media nocte, an galli cantu, an mane.* Quod hic dixit *ſero* intelligit *primam Vigiliam noctis*; Quod hic dixit, *media nocte, an galli cantu*, *Lucæ 12. verſ. 38.* dixit, *Si venerit in ſecunda vigilia, & ſi in tertia vigilia venerit*; Et quod hic dixit *mane*, S. Matthæus *cit. cap. 14. verſ. 25.* dicit: *Quarta autem vigilia noctis.* Ethnicos quoque nocturnas Vigilias celebraſſe in honorem ſuorum Deorum oſtendit Card. Bona de *Divina Pſalmodia cap. 4.* Hæc ad litteram eruditiſſimus P. Merati *tom. 2. ſect. 5. cap. 7. ſub num. 1. §. Hujuſmodi vigiliæ.*

6 Hinc tres Matutini Nocturni inſtituti fuerunt, ut reſponderent tribus vigiliis, ſive noctis

tis ſtationibus, quibus ad orandum ſurgendum erat, & Laudes & reſponderent quartæ vigiliæ ſub lucis ortum; Amalarius *lib.* 4. *cap.* 9. Merati *tom.* 2. *ſect.* 4. *cap.* 1. *verſ. Ceterum*, & alii.

Vigiliæ nocturnæ fuerunt abolitæ propter abuſus, qui irrepſerant, ut ex Concilio Sabinenſi, & Doctor. allatis, *ſupra n.* 2. dictum eſt.

Abolitis ſupradicta ratione fere univerſaliter prædictis Chriſtianorum vigiliis; ſolumque adhuc in aliquibus Inſignioribus Eccleſiis pie, ac laudabiliter obſervatis, ut in Eccleſia Pariſienſi, ad tradita per Grancolas *lib.* 1. *cap.* 23. in Eccleſia Toletana, ac in Eccleſia Aurelianenſi in nocte Inventionis S. Crucis, in Eccleſia Cenomanenſi in nocte S. Juliani, & in Eccleſia S. Martini Turonenſis in nocte Feſti tranſitus ejuſdem Sancti, ut ex aliis d. P. Merati *cit. tom.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 7. *verſ. Abolitis*, & alibi, ut referunt alii, & per univerſam Eccleſiam in nocte Nativitatis Domini; & pluribus Regularium utriuſque ſexus Ordinibus, qui diverſis horis nocturnis ſurgunt ad Matutinum decantandum, itaut in qualibet noctis vigilia aliquis Regularis Ordo ſurgat ad nocturnas Laudes Deo perſolvendas; Remanſit apud univerſalem Eccleſiam vigiliarum nomen, ſive ad indicandum jejunium in ipſis obſervandum, ſive Officium divinum in ipſis recitandum.

9 Jejunandum eſt igitur ex præcepto ſcripto in Vigiliis Nativitatis Domini, Aſſumptionis Beatæ M. V. & omnium Apoſtolorum, exceptis Vigiliis Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, ac Sancti Joannis Evangeliſtæ, textu expreſſo *in cap. Ex parte veſtra* 1. & *cap. Conſilium* 2. *de obſervatione jejunio-*
10 *rum*. Ideo autem excipiuntur ab obligatione jejunii dictæ vigiliæ Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, ac S. Joannis Evangeliſtæ, *quoniam ipſorum ſolemnitas infra ſolemnitatem Paſchalem, iſtius autem infra Natalem Domini celebratur*; ſunt verba præciſa *citat. cap. Conſilium*.

11 Generali autem conſuetudine vim præcepti habente, ſive ex præcepto tradito, & non ſcripto, ut vult Cardenas, & alii Theologi, jejunandum eſt in Vigiliis Pentecoſtes, Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ, S. Laurentii, & Feſtivitatis omnium Sanctorum. Sic expreſſe Sapientiſſimus P. Merati *tom.* 1. *ſect.* 3. *cap.* 7. *ſub num.* 1. *verb. Abolitis in fine*, ubi recte ſubdit, quod præter dictas vigilias, aliæ duæ in Breviario, & Miſſali recenſentur, ideſt Epiphaniæ, & Aſcenſionis Domini, ſed ſine obligatione jejunii; ſolum ideo retentæ, quia in his ſolemnitatibus perinde ac in aliis, Vigiliæ olim ſolemnes in Eccleſiis haberentur; tum ut de iis Officium rite perſolvatur. Ideo 12
autem in ipſis non jejunatur, quia nulla adeſt Lex, ſeu conſuetudo ad id obligans, ob lætitiam Nativitatis Domini, & ejuſdem Reſurrectionis; Quam ob cauſam neque jejunatur in vigiliis S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ: & Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, ut dictum eſt ſupra *num.* 10. per expreſſum allatum textum, *in cap. Conſilium* 2. *de obſervatione jejunior.* Gavant. *tom.* 2. *par.* 1. *tit.* 3. *num.* 6. & *tom.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 7. *num.* 1. & alii paſſim.

Vigilia S. Bartholomæi celebranda eſt juxta 13
morem Regionum, textu expreſſo *in cit. cap. Conſilium*, ibi: *De Feſtivitate vero S. Bartholomæi Apoſtoli, de cujus celebratione dubietas oritur apud quoſdam, reſpondemus quod in hoc conſuetudinem tuæ Regionis obſerves*.

Vigilia eccurrente in Dominica, jejunari de- 14
bet in Sabbato antecedenti, textu expreſſo *in cap. Ex part.* 1. *de obſervatione jejuniorum*.

Si vigilia S. Joannis Baptiſtæ cadat in Feſto 15
Corporis Chriſti, anticipandum eſt jejunium feria 4. *Sac. Rit. Cong.* 23. *Septemb.* 1638. *in Decreto Urbis & Orbis*, & Urbanus VIII. 14. *Octobris ejuſdem anni* 1638. in appendic.
2. Conſtitution. 45. incipient. *Cum evenire* Et 16
eo anno nihil prorſus in Officio, & Miſſa, nec commemoratio fit de vigilia, quamvis anticipetur jejunium feria 4. prout reſpondit *Sac. Rit. Cong.* 28. *Septembr.* 1706. inquiens: *Nihil de Vigilia in Officio, & Miſſa*, apud Monacell. *part.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. num.* 459. quod approbavit Clemens XI. 2. Oct. ejuſdem anni, ut in ejus Bullario particulari *part.* 3. *Decret.* 9.

Idem declaratum eſt quo ad jejunium pro 17
Vigilia S. Antonii de Padua, ſi occurrat in Feſto Corporis Chriſti; Vide verb. *Jejunium artic.* 1. *num.* 23.

Si Vigilia cum jejunio occurrat in Feſto ſo- 18
lemni alicujus Patroni principalis, poteſt licite ab Epiſcopo fieri commutatio jejunii in die præcedenti. Vide *ibid. num.* 24. & Rubricas particulares Breviarii Franciſcani *tit. de Vigiliis num.* 73.

Non poteſt tamen Auctoritate Epiſcopi an- 19
ticipari Vigilia S. Matthiæ Apoſtoli, etiamſi occurrat ultima die bacchanalium. Vide *ibid. num.* 25.

Officium de Vigilia fit in omnibus Vigiliis 20
per annum, quæ jejunantur, niſi in die Vigiliæ

giliæ occurrat Feſtum novem lectionum, quia tunc fit Officium de tali Feſto, & legitur nona lectio de Homilia Vigiliæ, & fit commemoratio de ea ad Laudes tantum, cum Antiphona ad Benedictus, & ℣. Feriæ occurrentis de Pſalterio & Oratione Vigiliæ, tex. expr. in *Rubrica de Vigiliis num.* 1. Si autem tale Feſtum occurrens in die Vigiliæ fuerit primæ claſſis, tunc nihil prorſus, nec commemoratio fit de Vigilia, excepta Vigilia Epiphaniæ; Sic expreſſe *in cit. Rubrica n.* 2.

22 Et idem ſervandum eſt quando aliqua Vigilia cadit in Adventu, Quadrageſima, & quatuor temporibus, quia nulla in his fit commemoratio de Vigilia; Ita expreſſe *cit. Rubric. num.* 2.

23 Si Vigilia occurrat in Dominica, anticipatur ejus Officium in Sabbato præcedenti non impedito Officio novem lectionum, quia tunc de Vigilia fit tantum commemoratio. Excipiuntur tamen ab hac regula Vigiliæ Nativitatis, & Epiphaniæ Domini, quæ ſi venerint in Dominica, nihilominus fit Officium de
24 ipſis, textu expreſſo *in cit. Rubrica n.* 2. Si autem alicubi anticipetur, ſeu transferatur jejunium alicujus Vigiliæ in pridianum diem ob principale, & ſolemne Feſtum Patroni loci in ipſa Vigilia occurrens, non eſt transferendum, nec anticipandum Officium Vigiliæ, ſed de ipſa nihil tunc fit in Officio, & Miſſa, *arg. cit. Decret. Sacr. Congreg. Rit. num.* 16. & tenent Gavant. ac Merati *tom.* 2. *ſect.* 3. *cap.* 7. *num.* 3. Quarti *part.* 1. *tit.* 3. *ſect.* 2. *dub.* 2. ubi concludit, quod non impetrata licentia a Sede Apoſtolica, omittendum ſit tunc Officium cum Miſſa Vigiliæ.

25 Officio Vigiliæ, quod tunc erat de feria, addidit Sanct. Pius V. Homiliam in Evangelium, quod in Miſſa legebatur, Azorius *lib.* 10. *c.* 16. *q.* 5. Gavant. & Merati *l. c. n.* 5.

26 Licet ex dictis ſupra *n.* 22. ſi Vigilia venerit in Adventu, Quadrageſima, & quatuor temporibus, non ſit facienda de ipſa commemoratio in Officio; eſt tamen facienda in Miſſa, ut præſcribit *Rubrica Miſſalis tit. de Feria & Vigilia*. Et ratio diverſitatis eſt, quia cum Vigilia habeat Orationem propriam, & non confundatur cum Oratione Feriæ, hinc nulla eſt ratio cur debeat omitti ejuſdem commemoratio in Miſſa, quæ in ſola Oratione conſiſtit. At vero in Laudibus commemoratio involvit etiam Antiphonam, & Verſ. Feriæ, quæ deberent repeti, ſi deberet in Officio fieri commemoratio Vigiliæ, cum ſemper in tali commemoratione deſumatur Antiphona, &
Verſus ex Feria tunc occurrente, ut recte advertit doctiſſimus P. Merati *tom.* 2. *ſection.* 3.
cap. 7. *num.* 4. Non fit autem commemoratio 27
de Vigilia nec in Miſſa in Feſtis primæ Claſſis, ſicut nec fit de ipſa in Officio, textu expreſſo *in Rubrica Miſſalis titul. de Feria, & Vigilia num.* 2. ibi: *Quod ſi Vigilia occurrat in die alicujus Feſti ex majoribus primæ claſſis, in Miſſa non fit commemoratio de ea, ſicut nec in Officio.*

28 Sic etiam nec fit commemoratio Feſti ſimplicis in Miſſa in Feſtis primæ claſſis, excepta Sancta Anaſtaſia in 2. Miſſa Nativitatis Domini propter peculiarem rationem, quia nempe ſecunda illa Miſſa in Eccleſia d. Sanctæ Anaſtaſiæ celebrabatur a Summo Pontifice, & in ejus abſentia a Cardinali habente Titulum Sanct. Anaſtaſiæ; & in ejus defectu a primo Cardinalium Presbyterorum, ut ex aliis, tradit eruditiſſimus P. Merati *t.* 1. *part.* 1. *tit.* 7. *num.* 2. & quia ad eamdem Miſſam adſunt Romæ ſtationes in Eccleſia dictæ Sanctæ, ut tradit Micrologus *cap.* 4. *de numero Orationum in Miſſa*, relatus, & ſequutus a d. P. Merati *loc. cit. part.* 5. *tit.* 3. *num.* 9. ibi: *In Nativitate Domini ad Miſſam in mane Romani Orationem de S. Anaſtaſia adjiciunt, quia ſtationem in Eccleſia ejuſdem Martyris ad eandem Miſſam agunt; & nos quoque in illa adjectione incitamur, licet non eamdem adjectionis occaſionem habere videamur.* Immo ut refert Grancolas ibi a Merati citatus, extant Miſſalia M. SS. in quibus ſecunda hæc Miſſa tota eſt de S. Anaſtaſia, cum commemoratione Nativitatis; Et in antiquo Codice Turonenſis Eccleſiæ annorum 800. relato a Martene *de antiqua Eccleſiæ diſciplina cap.* 12. Collecta de Sancta Anaſtaſia præmittitur Orationi de Nativitate Domini. Quinimmo antiquiſſimus Codex Parthenonis B. Mariæ Calenſis ab eodem Scriptore laudatus duas habet Præfationes, unam de Nativitate, alteram de S. Anaſtaſia: ex quo fortaſſe conjici poſſet antiquitus ſecundam Miſſam in die Natalis Domini fuiſſe de S. Anaſtaſia, ut refert Grancolas ſupra laudatus.

29 In vigilia Nativitatis Domini, ſicut in tota ejus octava, prohibentur Miſſæ votivæ, & de Requiem, excepta una ſolemni pro re gravi, & de Requiem cantata præſente Cadavere. *S. Rit. Cong.* 28. *Aug.* 1628. 25. *Sept.* 1708. & 15. *Septembr.* 1714.

30 In Vigilia Epiphaniæ prohibentur Miſſæ votivæ, & de Requiem; poteſt tamen cani una votiva ſolemnis pro re gravi, ſicuti, &

una de Requiem ſolemnis præſente Cadavere. *Sacr. Rit. Congr. 27. April.* 1697. 16. *Junii* 1708. 10. *Decemb.* 1718. & 16. *Septemb.* 1720. Dictæ autem Miſſæ ſolemnes cantari poſſunt etiamſi ipſa Vigilia ſit die 3. 7. aut trigeſima, & Anniverſarium depoſitionis defuncti in Eccleſia tumulante, & non aliter. *Sacra Rit. Cong.* 10. *Decemb.* 1718. Sic ex Calendario Minorum de Obſervantia Mediolani impreſſo *anno* 1743. & variis aliis annis.

31 In Vigilia Aſcenſionis feria 4. Rogationum, ſi occurrat Feſtum primæ claſſis, tunc nec in Officio, nec in Miſſa fit aliquid de ipſa. Unde in tali caſu cantari debet in Cathedralibus, & Collegiatis ſolum Miſſa de dicto Feſto poſt Tertiam, & alia de Rogationibus poſt Nonam, omiſſa illa de Vigilia. Si autem in dicta Vigilia occurrat aliquod Feſtum novem Lectionum duplex, ſeu ſemiduplex, tunc Officium fit de eo cum lectione de Homilia Vigiliæ, & ejus commemoratione ad Laudes, & cantari debent tres Miſſæ; Prima de Feſto poſt Tertiam cum colore tali Feſto convenienti; Secunda de Vigilia poſt Sextam in paramentis coloris albi; Tertia de Rogationibus poſt Nonam in paramentis violacei coloris, ac in fine cujuslibet dici debet Evangelium S. Joannis. Merati *tom.* 1. *part.* 4. *tit.* 11. *n.* 14. cum Gavanto, & aliis ibi cit. Advertendum eſt autem, quod licet occurrente Feſto primæ claſſis in Vigilia Aſcenſionis Feria IV. Rogationum, nihil ſit agendum de ipſa tam in Officio, quam in Miſſa; ſi tamen tale Feſtum primæ claſſis occurrat in Feria 2. Rogationum, quia ipſa eſt *Feria major*, debet de ea fieri commemoratio tum in Miſſa cum ejus Evangelio in fine, tum in Officio cum ejuſdem nona lectione; Et hac in feria cani debent in Cathedralibus, & Collegiatis duæ Miſſæ, prima de Feſto, in qua nulla fit commemoratio Feriæ, & ſecunda de feria, in qua nulla fit commemoratio Feſti. Non ſic de Feria III. Rogationum, quia ipſa eſt tantum *Feria minor*; Unde occurrente in ipſa Feſto duplici primæ claſſis, nihil de ipſa agendum eſt tum in Miſſa, tum in Officio. Immo in Officio de ea nihil fit, quocumque in ipſa occurrente Feſto etiam ſimplici, de quo occurrente ſimplici fit Officium ſine commemoratione Feriæ, ſed tantum de Cruce, ut tempore Paſchali. Et tunc Miſſa dici poteſt, vel de Feſto ſimplici cum commemoratione Rogationum, vel de Rogationibus cum commemoratione Feſti ſimplicis, ut dicitur in Rubrica propria, & tertia Oratio erit *Concede*, ac ultimum Evangelium S. Joannis in utralibet. Nec tunc in Cathedralibus, & Collegiatis canendæ ſunt duæ Miſſæ, ut reſolvit *Sac. Rit. Cong.* 5. *Julii* 1698. *in Collen.* in qua ad ſequens inter alia propoſitum tertium dubium: *An occurrente in Feria tertia Rogationum Feſto ſimplici, in Cathedralibus & Collegiatis ſint canendæ duæ Miſſæ?* Reſpondit, *Ad* 3. *Negative*. Sic cum Gavanto, & aliis eruditiſſimus P. Merati *tom.* 1. *part.* 4. *titul.* 11. *num.* 12. 13. 14. & *tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 16. *num.* 1. 2. recte advertendo ex Rubricis Miſſalis, & Breviarii magis eſſe privilegiatam Feriam ſecundam Rogationum, & vigiliam Aſcenſionis in Feria quarta, quam ſit Feria tertia, utpote *Feria minor*, cedens Feſto ſimplici, de quo tamen Feſto ſimplici nequit fieri Officium in Feria 2. Rogationum, & Vigilia Aſcenſionis communiter nuncupata feria quarta Rogationum. Inſuper habentes Indultum, ut ſemel, vel pluries in ſingulis hebdomadis, aut menſibus dicant Officium, & Miſſam verb. grat. de Sanctiſſimo Sacramento, aut certo aliquo Sancto diebus nullo Feſto duplici, vel ſemiduplici impeditis, non poſſunt uti hoc ſuo Privilegio in Feria II. & IV. Rogationum, ſeu Vigiliæ Aſcenſionis ex Decreto generali Urbis, & Orbis edito *a Sacra Rituum Congregat.* 10. *Martii* 1706. bene vero in Feria tertia Rogationum in dicto Decreto non excepta.

In Vigilia Pentecoſtes prohibetur quodcumque Officium, etiam primæ claſſis; Item prohibentur Miſſæ votivæ, & de Requiem excepta una votiva ſolemni pro re gravi, & de Requiem cantata præſente cadavere, quæ tamen prohibetur in Dominica Pentecoſtes, duobus ſequentibus diebus ex Decreto *Sacræ Congregat. Rituum* 10. *Decembris* 1718. relato a ſupradicto Calendario Mediolani impreſſo anno 1743. & variis aliis annis. Vide tamen *tom.* 5. *in Supplement.* verb. *Miſſa artic.* 14. ubi ex noviſſimo Decreto edito 2. Septembris 1714. permittitur Miſſa ſolemnis de Requiem præſente cadavere feria 2. Paſchæ, aut Pentecoſtes. 32

Vigilias novas non appoſitas in Calendario Romano non poteſt ordinare Epiſcopus quoad Officium, & Miſſam, ſed requiritur licentia Sedis Apoſtolicæ, ut patet ex Bullis Sancti Pii V. appoſitis in initio Miſſalis, & Breviarii, & ex Decreto Sacr. Rit. Congregat. addito Rubricis Breviarii. Vide etiam verb. *Officium num.* 67. Neque quoad jejunium, 33

tiam, ut pluries decrevit Sac. Rit. Congregat. uti videri potest sub verb. Festa num. 3. & novissime die 2. Martii 1731. ut refert Scarfantonus ad Ceccoperium part. 3. accid. 24. sub num. 18. pag. 69. juxta novissimam edition. Veterbonf. de anno 1738 ubi: A Magistratu Provinciæ Guipuscoæ cum mandatis procuræ omnium locorum fuit emissum votum jejunandi in Vigilia S. Ignatii Loyolæ, tamquam Patroni principalis illius; Quod cum servare renuerit Clerus, propterea Episcopus tamquam Legislator Ecclesiasticus illum obligavit ad ejus observantiam; At reportavit Clerus Chirographum a Bened. XIII. quo impositum fuit illud factum Episcopi sub die 21. Mart. 1729. a quo cum petita fuisset oris aperitio, in Sac. Rit. Congregat. die 3. Mart. 1731. ponente Eminentissimo Origo fuit denegata, & iterum postulata recessum a decisis die 15. Sept. Sac. eadem Congreg. stetit in Decisis. Sic apud Joan. Baptistam Pittonum Constit. ac decision. pro Sacris Ritibus tom. 2. n. 2012.

V I N U M.

---

1 Solum vinum ex vite est materia apta Con-
ſecrationis. Concil. Carthaginenſ. III. c. 4.
Concil. Lateranenſ. in cap. Firmiter, de Summa Trinitate. Concil. Florentin. ſeſſ. ult. in Decreto unionis, §. Tertium, & Communis Catholicorum.
2 Unde Cerviſia, & Sicera non eſt apta ma-
teria, cum illa fiat ex frugibus, & præcipue
3 ex hordeo, iſta ex pomis. Item apta mate-
ria non eſt lac, mel, oleum, balſamum, &
4 ſimilia. Item apta materia non eſt ſuccus
extractus ex pomis, melogranatis, & moris,
5 & hujuſmodi. Item apta materia non eſt
agreſtum ex uvis penitus immaturis expreſ-
ſum, & acetum, quia illud nondum eſt vi-
num, & iſtud intelligitur jam ſubſtantialiter
6 corruptum. Item materia apta non eſt aqua
ex vite ad modum lacrymæ decidens, quia
licet de vite proveniat, nihil tamen vini,
7 nec accidentia continet. Item materia apta
non eſt vinum adhuc in uvis exiſtens, & non
expreſſum, cum potius vim habeat cibi, quam
8 potûs. Item materia apta non eſt vini va-
por, idest ſubtilior, & magis ignea ipſius
pars, vulgo Acquavita, aut Spirito di Vino,
quia nulla fere habet accidentia vino com-
munia. Item materia apta non eſt vinum ita 9
decoctum, & adustum, ut per decoctionem
duæ ipſius partes fuerint conſumptæ, rema-
nente tertia parte craſſiori, & dulciori, quia
talis tertia pars eſt ſubſtantialiter diverſa a
vino, nec ad potum deſervit, ſed ad cibos
condiendos. Item materia apta non eſt vi- 10
num in pane imbibitum, quia tale vinum habet potius rationem cibi, quam potus; unde conſecrari nequit, ſicuti ſimili de cauſa conſecrari nequit uva, ſeu vinum adhuc in uva exiſtens, & non expreſſum. Sic Communis Doctorum quoad omnes ſuprapoſitas concluſiones.

Apta tamen materia pro Conſecratione eſt 11
vinum miraculoſum, quale fuit illud in Cana Galilææ a Chriſto ex aqua productum, quia ipſum in ſubſtantia eſt ejuſdem rationis, & ſpeciei cum vino de vite expreſſo, ſicuti in ſubſtantia eſt ejuſdem rationis cum pane triticeo, panis miraculoſe ex lapide, ſeu alia materia productus.

Muſtum immediate ab uvis expreſſum, & 12
non depuratum, in caſu alicujus neceſſitatis eſt materia apta, & licita pro Conſecratione. Colligitur ex cap. Cum omne crimen, de conſecr. diſt. 2. ubi dicitur, quod in neceſſitate poſſit exprimi botrus in Calice, aqua miſceri, & conſecrari, quod clare demonſtrat tale muſtum eſſe materiam aptam, & validam, & ex neceſſitate etiam licitam, quia neceſſitas facit licitum quod alias eſt illicitum, cap. Quod non eſt licitum 4. de Regul. Juris, cap. Omnes 1. de Feriis, c. Conſuluiſti 3. de celebrat. Miſſar. c. Conſilium 2. de obſerv. jejun. cum ſimilibus.

Uno verbo omnia vina de vite modo con- 13
ſueto extracta, quæ non ſint ſubſtantialiter
corrupta, vel notabiliter mutata, ſunt materia apta Conſecrationis, quamvis aliqualiter alterentur, ut ſi calefiant, & modice coquantur, modico aquæ immiſceantur, aut aliquo
aromate ad ea conſervanda condiantur. Nec 14
refert an dicta vina ſint alba, vel rubra,
cum utraque ſint vera genimina vitis. Quam- 15
vis tamen ubi commode haberi poſſint vina alba convenientius ſint adhibenda, ut ſtatuit Concilium Mediol. 1. part. tit. Quæ pertinent ad celebrationem Miſſæ, ibi: Quamobrem etiam vino albo, ubi poſſit, tantummodo ad Miſſæ Sacrificium Sacerdotes utantur.

Probabilius eſt, quod ſi vinum imbibitum 16
in pane erumpat ſupra panem, aut ſi uva matura pungatur, ita ut erumpat ſuccus quaſi in bulla, ſit materia apta ad Conſecrationem.

bem. Sic La Croix *lib. 6. par. 1. num.* 436. cum Suarez, & Hannold. ibi citatis, & alii. Et ratio eſt, quia eo ipſo quod vinum erumpat, deſinit eſſe pars talis panis intincti, vel uvæ, & eſt vere demonſtrabile, ſicuti ſi quis videat ſanguinem erumpere e vulnere Pauli, vere dicit, hic eſt ſanguis Pauli (*).

17 Item probabilius eſt, quod vinum congelatum ſit materia apta ad Conſecrationem. Silveſter verb. *Eucharistia 1. quæſt.* 10. Angelus verb. *Miſſa num.* 23. Suarez *diſput.* 45. *ſect. verſ. Unde tertio concludo*, Reiffenſtuel *Theol. Moral. tract.* 14. *num.* 14. *q.* 3. *num.* 25. teſtans de communiori Theologorum, La Croix cum Buſemb. & aliis *lib. 6. part. 1. num.* 434. & alii plures contra Armillam, Ledeſmam, Henriquez, Felicem Poteſt. & alios; Et ratio noſtra eſt, quia vinum congelatum eſt proprium vinum ex vite ſubſtantialiter, & ex natura ſua potabile, & quamvis hic, & nunc propter congelationem non ſit proxime potabile, hoc eſt per accidens, poteſt enim facile per liquefactionem redigi ad formam potabilem; Unde attendendum eſt ad id, quod res eſt per ſe, & ex natura ſua, & non ad id, quod eſt per accidens. Si quis autem ſine
18 neceſſitate in vino congelato conſecraret, peccaret graviter, quia ſine neceſſitate conſecraret in materia aliqualiter dubia, cum ſupracitati Doctores putent eſſe materiam inſufficientem, & invalidam. Unde priuſquam conſecretur, debet liquefieri, vel complectendo Calicem manibus, vel ignem, aut calidos pannos applicando; ſicuti Rubricæ Miſſalis *tit. de defectibus in Miniſterio ipſo occurrentibus*, præſcribunt eſſe faciendum, ſi poſt Conſecrationem Sanguis congelatur in Calice, ibi: *Si in hieme Sanguis congelatur in Calice, involvatur Calix pannis calefactis; ſi id non proficeret, ponatur in ferventi aqua prope Altare; Dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.*

Sine vino nunquam licet conſecrare ſolum 19
panem; Conſecratio enim utriuſque ſpeciei panis, & vini eſt de neceſſitate præcepti Divini. Vide verb. *Sacrificium a num.* 50. *ad* 52.

Falſum enim & fabuloſum eſt, quod Inno- 20
centius VIII. diſpenſaverit cum Norvegis, ut in una tantum ſpecie conſecrarent. Vide *ibid. n.* 53. *&* 54.

Guttæ vini exiſtentes intra Calicem diſcon- 21
tinuæ, & a reliquo vino ſejunctæ probabilius non remanent conſecratæ. Suarez *diſp.* 43. *ſect.* 6. §. *Sed objicies*, Reginald. *lib.* 29. *c.* 2. Gavantus *in Rubr. Miſſalis par.* 3. *tit.* 7. *nu.* 4. Madernus *tract.* 2. *de Sacramento Eucharistiæ quæſt.* 4. *art.* 4. *num.* 15. Cacheranus *tract.* 9. *de Eucharistia ut Sacramento cap.* 2. § 6. *num.* 126. Felix Poteſtas *tom.* 3. *par.* 1. *cap.* 2. *num.* 227. & alii contra Bonacinam *diſp.* 4. *quæſt.* 2. *punct.* 5. *propoſit.* 2. *num.* 7. Coninch. Tolet. Rodriquez ab ipſo citatos & alios; Et ratio noſtra eſt, quia intentio legitima Sacerdotis fertur ſolum in materiam exiſtentem in Calice demonſtrabilem per pronomen *Hic*, & licite conſecrabilem; Licite autem eſt ſolum conſecrabile vinum aqua commixtum, cum hoc ſub gravi præcipiatur ab Eccleſia, ut mox dicetur, qua aqua non cenſentur commixtæ guttæ vini intra Calicem exiſtentes diſcontinuæ. & a reliquo vino ſejunctæ, adeoque

&c. Advertendum tamen eſt, quod guttæ il- 22
læ vini, ſi ante Conſecrationem inadvertenter

Nota Rom. Theologi.

(*) Quæri hic poteſt, utrum ad Euchariſticum Sacrificium perficiendum, uti quis poſſit liquore ex uvis paſſis, vulgo *Zebibo*, expreſſo. Pro cujus rei intelligentia, ſciendum vinum in Æthiopia, cujus ibi magna extat penuria, ita confici: Sumuntur V. C. lib. 4. Zebibi, franguntur, & tunduntur, atque in totidem aquarum frigidarum libras infunduntur: ſex, octo, vel ad ſummum decem horas ea in infuſione relinquuntur: extracto dein Zebibo, ac panno ab aqua exteriori expurgato, panno ſtringitur, vel torculari ſubjicitur. Dubium eſt, an liquor inde expreſſus materia ad conſecrationem apta ſit cenſenda. Hujuſmodi dubium propoſitum fuit Congregationi S. Officii a P. Joſepho de Hieruſalem Ordi Min. Strict. Obſerv. Miſſionibus Æthiopiæ Præfecto, die 4. Februar. 1703. coram Sanctiſſimo, qui auditis votis, &c., mandavit exquiri, quo præciſe modo conficiatur præfatum vinum. Poſtea die 6. Jul. 1706. eadem in Congregatione, præmiſſa explicatione, propoſitum iterum fuit dubium, ac *lectis quoque relationibus, & rationibus Patris Joannis Damaſceni Conſultoris, necnon variis experimentis factis pro eruendo dicto vino, Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum:* dixit: *Licere, dummodo liquor extrahendus a Zebibo, vel uvis paſſis ex colore, odore, & guſtu dignoſcatur eſſe verum vinum.*

non fuerint abſterſæ, non debent poſt Conſecrationem abſtergi propter probabilitatem, quod ſunt conſecratæ juxta opinionem ſupradictorum Doctorum.

23 Vino conſecrando admiſcenda eſt aqua, *c. In Sacramentorum* 1. *cap. Sicut in ſacrificio* 2. *cap. Non oportet* 5. *cap. In Sacramento* 5. *cap. Cum omne* 7. *cap. In Calicem* 83. *diſt.* 2. *de conſecr.* cum ſimilibus, Conc. Floren. *in Decreto Unionis*, §. *Tertium*, Conc. Trident. *ſeſſ.* 22. *cap.* 7.

24 Vino conſecrando admiſcenda eſt aqua ob tres potiſſimum rationes, quas adducit Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 22. *cap.* 7. præciſis his verbis: *Monet deinde Sancta Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miſcerent, tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum Sanguine exierit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur, & cum aqua in Apocalypſi Beati Joannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.* Et concordat Concil. Florent. *loc. cit. & cit. c. In Calicem* 83. *diſt.* 2. *de conſecr. c. Cum Marthæ* 6. *de celebrat. Miſſarum*, cum ſimilibus.

25 Præceptum de aqua miſcenda vino conſecrando eſt tantum Eccleſiaſticum, & non Divinum. *Communis*, & clare patet ex illis mox adductis verbis Concilii Tridentini: *Præceptum eſſe ab Eccleſia*.

26 Vinum pluſquam aqua in Calice pro Sacrificio eſt ponendum: *cap. Pernicioſus* 13. *de celebratione Miſſar.* Vinum quippe cum aqua miſcendum debet eſſe plus ſaltem quoad duas partes. Concil. Tribur. 1. *cap.* 19. & concordant Rubricæ Miſſalis, *tit.* 7. *de Offertorio*, ubi præcipitur, quod Sacerdos infundat *parum aquæ in Calice*, & Concil. Florentin. *in cit. Decreto Unionis* §. *Tertium*, dicit, quod vino *ante Conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet*.

27 Aqua mixta vino non convertitur immediate in Sanguinem Chriſti, ſed ſolum mediate, ideſt convertitur prius in vinum, & eo mediante per conſecrationem in Sanguinem. Sic expreſſe S. Thomas *par.* 3. *quæſt.* 74. *art.* 8. S. Bonaventura *in* 4. *diſt.* 11. *par.* 2. *art.* 1. *quæſt.* 3. Scotus *in* 4. *diſt. diſt.* 11. *quæſt.* 7. cum omnibus Thomiſtis, & Scotiſtis, ac pluribus recentioribus contra plures alios; Et ratio noſtra eſt, quia ſolum vinum ex vite eſt materia apta Conſecrationis: ex Conc. Carthaginenſ. III. *cap.* 24. Conc. Lateranenſ. *in cap. Firmiter, de Summa Trinitate*, Concil. Florentin. *ſeſſ. ultim. in Decreto unionis*; Atqui aqua nondum converſa in vinum non eſt vinum ex vite, immo nullatenus vinum, ergo &c. Hinc Innocentius III. *in cap. Dum Marthæ* 6. *de celebrat. Miſſar.* §. *Quæſiviſti*, rejectis duabus aliis ſententiis, videtur aperte aſſerere, noſtram opinionem aſſerentem aquam prius in vinum converti eſſe probabiliorem. Et idem Innocentius III. *libr.* 4. *de Altaris Myſterio cap.* 31. expreſſe ſuam mentem in hoc explicat præciſis his verbis: *Quibuſdam vero non abſurdum videtur, quod aqua cum vino tranſit in ſanguinem ea videlicet ratione, quod aqua per admixtionem tranſit in vinum: & vinum per Conſecrationem tranſit in Sanguinem; Quis enim ambiget aquam in vinum tranſire; cum multo vino modicum infunditur aqua?* Et Catechiſmus Romanus *de Euchariſtia cap.* 4. tradit, hanc opinionem de converſione aquæ in vinum eſſe Scriptorum Eccleſiaſticorum teſtimonio roboratam.

28 Si venditor vini nequit conſequi juſtum ejus pretium vel ex quo ſit injuſte taxatum, vel ex quo emptores ob ſuam iniquitatem nolint juſto pretio emere, poteſt ipſi infundere modicam aquam ad ſe reddendum indemnem; Dummodo nullum damnum ſequatur emptoribus. Vide verb. *Emptio art.* 3. *n.* 26.

29 Item ſi emptores abhorreant a vino nimis meraceo, vel rigido emendo, ut niſi aqua aliquantulum temperetur, non appareat emptoribus ejus præſtantia, & juſtus valor, & ideo venditor cogatur minoris juſto pretio vendere, vel omnino repellatur, tunc poteſt venditor aliquantulum aquæ ipſi infundere ad reddendum ipſum tenuius, & ſuavius, & ſe reddendum indemnem; Dummodo emptoribus nullum omnino ſequatur damnum, & venditor tantum minuat de pretio vini, quantum auget de aqua. Vide *ibid. n.* 27.

30 Vinum dicitur ſpurcari per mixtionem aquæ. Gloſſa Marginal. *in l. Si ſervus, ff. Ad Legem Aquil.* Urſaja *in* 2. *Miſcellan. Sacro, & profano litt. V. num.* 39.

31 Vinum terræ ſanguis appellatur ab Androcyde penes Plinium *lib.* 14. *c.* 5. quem ſequutus fuit Raynald. *tom.* 2. *cap.* 15. §. 2. *num.* 120. Urſaya *Inſtit. Crimin. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 71. & 1. *Miſcellan. Sacr. & profan. litt. V. n.* 117.

32 Alia de vino, & aqua pro Sacrificio Miſſæ Vide verb. *Miſſa art.* 8.

33 Et hic ad eruditionem adverte quantum ſit pondus, tum vini, tum aquæ, tum farinæ & aliorum, prout traditur ab eruditiſſimu P. Tirino *Comment. in S. Script. pag.* 1. *in princip. tit. de menſuris, ſeu vaſis*; ubi hæc habentur.

Sexta-

Sextarius Romanus plenus farina non ponderat niſi		uncias	9
Idem plenus oleo ponderat		uncias	18
Plenus frumento { Italico, vel Belgico		uncias	20
Plenus frumento { Palæſtinæ, & Aſiatico		uncias	20
Plenus aqua, vino, aceto (horum enim æquale eſt pondus)		uncias	20
Plenus melle		uncias	30
Stanno		uncias	150
Ferro	fere	uncias	162
Ære cupreo		uncias	182
Argento		uncias	208
Plumbo		uncias	233
Argento vivo		uncias	300
Auro		uncias	375

Talis enim eſt proportio inter hæc metalla: Licet Plinius lib. 33. cap. 3. putavit (ſed falſo) aurum non eſſe omnium ponderoſiſſimum. Hæc ille.

34 Gabella vini vulgo *della foglietta* non eſt ſolvenda a vendentibus vinum in Civitate Lauretana, niſi venditores ſint Caupones, vel ut dicitur *diano da mangiare*. Nec huic reſolutioni obſtat Conſtitutio Clementis VIII. ſuper exſtinctione recentiorum victualium; *Sacr. Congr. Concil. Immun. in Lauretana* 18. *Julii* 1629. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 145.

35 Clerici, & Eccleſiaſtici vendentes vinum recollectum in propriis bonis minutatim in ſuis Domibus non tenentur ad Gabellam vulgo dictam *della foglietta*, & cognitio fraudum, quæ deſuper fieri poſſunt, ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum. *Sacr. Congreg. Immunit. in Ravennaten. Spoletana*, & *aliis* 25. *Septembr.* 1627. *lib.* 1. *Decret. Paul. pag.* 97. *in Nolana* 26. *Januarii* 1644. *lib.* 3. *Decretal. Paulut. pag.* 218. *in Theatina* 15. *Martii* 1661. *lib. Decretal. Rocci pag.* 323. & *in Faventina* 25. *Januarii* 1677. *lib.* 2. *Decret. Alt. pag.* 1338.

36 Sacra Congreg. inhærendo Decretis alias factis cenſuit, perſonas Eccleſiaſticas, tam Sæculares, quam Regulares vendentes vinum minutatim in propriis locis, & domibus, recollectum in eorum bonis, non teneri ad ſolutionem Gabellæ etiam vigore Conſtitut. Sixti V. dummodo ibidem non dent, ut vulgo dicitur, *da mangiare, e non facciano bettole*, a quibus debent abſtinere ratione honeſtatis Clericalis; cognitionem autem fraudum, quæ deſuper committi poſſunt, ſpectare ad Judicem Eccleſiaſticum. *Sacra Congr. Immunit. in Aſculana* 23. *Januarii* 1646. *lib.* 3. *Decretal. Paul. pag.* 268.

37 Eccleſiaſtici non tenentur ad ſolutionem gabellæ dictæ *della Foglietta*, pro vino vendito in propriis domibus minutatim, & recollecto in eorum bonis, cum Communitas nunquam appaltaverit d. Gabellam juxta præſcriptum Bullæ Sixti V. Sed ſolum juxta quædam Capitula Communitatis. *Sacr. Congr. Immunit. in Auximana* 2. *Aprilis* 1680. *lib.* 2. *Decretal. Alt. pag.* 1594.

38 Item non tenentur ad gabellam pro vino minutatim vendito; & pignus deſuper factum eſt iis reſtituendum. *Sacra Congreg. Immunitat. in Callien.* 1. *Aprilis* 1704. *lib.* 3. *Decret. Vallem. pag.* 568.

39 An Eccleſiaſtici vendentes vinum minutatim poſſint permittere, ut ementes bibant vinum emptum, dum degunt in eorum Cellis vinariis, ſeu Anditis, & ibi manducant res comeſtibiles per ipſos emptores ſecum latas, Sacr. Congreg. reſpondit: *Serventur Litteræ Sacr. Congreg. Sublevaminis ſub die* 4. *Junii* 1656. *in Tudertina*, quibus hoc cavetur, & dicitur eſſe facere (ut vulgo ajunt) Betulam; *Sacra Congr. Imm. in Faventina* 5. *Martii* 1697. *lib.* 2. *decret. Vall. pag.* 78. *in Tolentina* 15. *April.* 1699. *ibi pag.* 215. *in Firmana* 19. *Auguſti* 1704. *lib.* 3. *Decret. Vallemani pag.* 605.

40 Quare Eccleſiaſtici, vel ſe abſtineant a venditione vini minutatim cum permiſſione ementibus manducandi, vel ſolvant gabellam dictam *della foglietta*. *Sac. Cong. Immun. in Camerinen.* 4. *Decembris* 1680. *lib.* 2. *Decret. Altoviti pag.* 2105.

41 Vinum Eccleſiaſticorum non poteſt vendi in caupona ſine ſolutione gabellæ d. *della foglietta*. *Sac. Cong. Immun. in Senogallien.* 12. *Julii* 1678. *lib.* 2. *Decret. Alt. pag.* 162.

42 Pro vino recollecto in propriis bonis, quod Canonici Lateranenſes faciunt vendere in Domo per eos conducta, ſolvi non debet gabella dicta *della foglietta*, ſi ibi non vendantur comeſtibilia ad edendum. *Sac. Cong. Immun.*

in

in Ravennaten. 10. *Decemb.* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 81.

43 Vinum, quod ab Eccleſiaſticis traditur ad vendendum, aſſignata certa mercede ei, qui curam habet vendendi, debet eſſe omnino exemptum a quacumque gabella Vino impoſita. *Sac. Cong. Imm. in Ulixipon.* 1. *Decemb.* 1638. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 82.

44 Canonici non tenentur ad gabellam pro eo, quod minutatim vendant Vinum abſque comeſtibilibus. *Sac. Cong. Imm. in Lauretana* 27. *Junii* 1654. *lib.* 2. *decret. Paul. pag.* 193.

45 Perſonæ Eccleſiaſticæ ſive vendentes, ſive ementes Vinum minutatim, non comprehenduntur ſub gabella impoſita vendentibus, & ementibus Vinum. *Sacra Congreg. Immun. in Nolana* 12. *Julii* 1649. *lib.* 4. *decret. Paul. pag.* 113.

46 Gaudere debent exemptione a gabella vini, tam perſonæ Eccleſiaſticæ vendentes, quam ementes ab illis. *Sac. Cong. Immun. in Taurinen.* 11. *Sept.* 1634. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 202. *in Converſana* 14. *Januarii* 1653. *lib.* 5. *decret. Paul. pag.* 5.

47 Taxatio quotæ exemptionis, ſeu franchitiæ ſuper oneribus Vini, & Moliture, ſingulis Eccleſiaſticis aſſignandæ non ſpectat ad Judices Laicos, nec cognitio controverſiarum, quæ illorum occaſione oriri poſſunt, ſed ad Judicem Eccleſiaſticum, prævio tamen Beneplacito Apoſtolico: taxatio inſuper Vini, & frumenti non eſt facienda pro ſingulis tantum Eccleſiaſticis, ſed etiam pro omnibus, qui vivunt expenſis Eccleſiaſticorum. *Sac. Congreg. Immun. in eadem Taurinen.*

48 Rata, ſeu portio Vini ſpectans ad Eccleſiaſticos eſt dumtaxat exempta ab oneribus; Cognitio vero ſuper hujuſmodi portione ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum: Ad obviandas fraudes committendas ab Eccleſiaſticis, quarum cognitio ſpectat ab Judicem Eccleſiaſticum, pro opportuna proviſione prohibere poteſt Eccleſiaſticis, ne recipiant in propriis Cellis vinariis Vinum Laicorum, nec proprium vinum reponant in Cellis vinariis Laicorum. *Sac. Cong. Immun. in eadem Taurinen.*

49 Vina recollecta in Feudis Eccleſiaſticis excipiuntur ab oneribus. *Sac. Cong. Immun. in eadem Taurinen.*

50 Perſonæ Eccleſiaſticæ gaudent exemptione a gabella Vini; dummodo non adſit fraus. *Sac. Cong. Immun. in Januen.* 9. *Aprilis* 1649. *lib.* 4. *Decret. Paul. pag.* 10.

51 Bannimenta Laicalia ſuper venditione Vini non poſſunt comprehendere Eccleſiaſticos. *Sacra Congreg. Imm. in Lycien.* 30. *Junii* 1631. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 130.

52 Abſque ſolutione ullius gabellæ Epiſcopus poteſt vendere Vinum propriæ Menſæ; dummodo nihil indecens intercedat. *Sacra Congr. Immun. in Aſculana* 5. *April.* 1672. *lib.* 1. *Decr. Alt. pag.* 677.

53 Epiſcopus tueatur jura Eccleſiaſticorum vendendi Vinum minutatim recollectum in eorum bonis, vel in propriis domibus, vel in apothecis in Civitate ad hunc effectum electis, & per Laicos ad hunc effectum deputatos contra Edictum Gabellariorum prohibens cuicumque recipere Vinum ad effectum vendendi ſine eorum licentia, *Sacra Congr. Imm. in Callien.* 14. *Aprilis* 1694. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 37.

54 Eccleſiaſticus Faventinus introducens Ravennam proprium Vinum, partim per aquam, partim per viam terræ, tenetur tantum ad gabellam Vini introducti per aquam. *Sacra Cong. Immunit. in Faventina* 10. *Novembris* 1685. *lib.* 3. *Decr. Alt. pag.* 509.

55 Eccleſiaſtici medio eorum juramento aſſignent quantitatem Vini recollecti per ipſos in propriis bonis, & deinde conſignent atteſtationem mulioni de Vino, quod extrahatur, ad evitandas fraudes. *Sac. Congr. Imm. in Faventina* 5. *Maii* 1688. *lib. Decr. Mart. pag.* 282.

56 Denegatur facultas petita, quod Eccleſiaſtici teneantur conſignare notam Vini deputato Civitatis, ad effectum illud appretiandi, etiamſi adſint conditiones, quod pretium debeat eſſe juſtum, & Eccleſiaſtici non teneantur ſolvere gabellam, etiamſi una cum Ordinario conſenſerint. *Sacra Congr. Immunit. in Salernitana* 26. *Februar.* 1636. *lib.* 2. *Decr. Paul. pag.* 245.

57 Quo ad exemptionem a gabella Vini, ut dicitur *a minuto* dantur D. Nuncio Litteræ adinſtar earum, quæ datæ fuerunt Epiſcopo Lucano ſub die 26. Nov. 1655. quibus ei injungebatur, ut prohiberet Regularibus ſuæ Juriſdictionis, ne venderent comeſtibilia, ſive cocta, ſive cruda ſæcularibus quovis prætextu ſub pœnis ſibi beneviſis. *Sac. Congr. Immun. in Neapolitana* 12. *Martii* 1699. *lib.* 1. *Decret. Vallem. pag.* 177.

58 Valde attendendi ſunt ad rem ſequentes Sacræ Scripturæ textus, videlicet: Qui ſuavis eſt in vini demorationibus, in ſuis munitionibus relinquit contumeliam; *Proverb. cap.* 12. *num.* 11. Luxurioſa res vinum, & tumultuoſa ebrietas; quicumque his delectatur, non erit ſapiens;

piens; *Proverb. cap.* 20. *num.* 1. Qui amat vinum, & pinguia, non ditabitur; *Proverb. cap.* 22. *num.* 17. Cui væ? Cujus patri væ? cui foveæ? cui ſine cauſa vulnera? cui ſuffoſſio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & ſtudent calicibus epotandis? *Proverb. cap.* 23. *num.* 29. & 30. Ne intuearis vinum quando flaveſcit; cum ſplenduerit in vitro color ejus, ingreditur blande, ſed in noviſſimo mordebit ut coluber; & ſicut Regula venena diffundet; *Proverb. cap.* 23. *num.* 31. & 32. Noli Regibus, o Lamuel, noli Regibus dare vinum, quia nullum ſecretum eſt, ubi regnat ebrietas, & ne forte bibant, & obliviſcantur judiciorum, & mutent cauſam filiorum pauperis, *Proverb. cap.* 31. *num.* 4. Vinum novum, amicus novus; Veteraſcet, & cum ſuavitate bibes illud; *Eccleſiaſtici cap.* 9. *num.* 15. Vinum, & mulieres apoſtatare faciunt ſapientes, & arguent ſenſatos; *Eccleſiaſtici cap.* 19. *num.* 2. Quam ſufficiens eſt homini erudito vinum exiguum, & in dormiendo non laborabis ab illo, & non ſenties dolorem; *Eccleſiaſtici cap.* 31. *num.* 22. Diligentes in vino noli provocare; multos enim exterminavit vinum; *Eccleſiaſtici cap.* 31. *num.* 30. Exultatio Animæ, & cordis vinum moderate potatum; *Eccleſiaſtici cap.* 31. *num.* 36. Sanitas eſt animæ, & corpori ſobrius potus; *Eccleſiaſtici cap.* 31. *num.* 37. Vinum multum potatum, irritationem, & iram, & ruinas multas facit; *Eccleſiaſtici cap.* 31. *num.* 38. Amaritudo animæ vinum multum potatum; *Eccleſiaſtici cap.* 32. *num.* 39. Vinum, & muſica lætificat cor; *Eccleſiaſtici cap.* 40. *num.* 20. Et vinum lætificat cor hominis; *Pſalm.* 103. *num.* 15. Hi quoque præ vino neſcierunt, & præ ebrietate erraverunt; Sacerdos, & Propheta neſcierunt præ ebrietate, abſorpti ſunt a vino, erraverunt in ebrietate, neſcierunt videntem, ignoraverunt judicium; *Iſajæ cap.* 28. *num.* 7. Bonum eſt non bibere vinum; *Ad Romanos cap.* 14. *num.* 21. Oportet ergo Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe ... non vinolentum; 1. *ad Timoth. cap.* 3. *num.* 3. & *ad Titum cap.* 1. *num.* 7. Et Diaconos ſimiliter ... non multo vino deditos; 1. *ad Timoth. cap.* 3. *num.* 8. Anus ſimiliter ... non multo vino ſervientes; *ad Titum cap.* 2. *num.* 2. Noli adhuc aquam bibere, ſed modico vino utere, propter ſtomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates; 2. *ad Timoth. cap.* 5. *num.* 23.

VIOLENTIA. Vide verb. *Conſervatores artic.* 2. *num.* 5. & 6.

V I R.

1 VIR extra Paradiſum fuit formatus, mulier vero intra Paradiſum. *Geneſ. c.* 2. & *cap. Illud* 9. *diſt.* 40. ibi: *Illud autem animadverte, quod extra Paradiſum vir factus eſt: intra Paradiſum Mulier, ut advertas, quod non loci, non generis nobilitate, ſed virtute unuſquiſque gratiam comparat ſibi. Denique extra Paradiſum (hoc eſt in inferiore loco) vir factus, melior invenitur, & illa, quæ in meliori loco (hoc eſt in Paradiſo) facta eſt, inferior invenitur.*

2 Viri in principio Mundi acceperunt ſorores in Uxores; *c. Cum igitur* 1. *cauſ.* 35. *q.* 1.

3 Vir circa uxorem peccat graviter præſertim in octo caſibus. Primo, quando ſine juſta cauſa illam retrahit ab impletione, & obſervantia præceptorum, quæ obligant ſub mortali. Secundo, quando illi permittit peccare mortaliter, & non corrigit, cum debeat, & poſſit. Tertio, quando ante elapſum bimeſtre, vi ab invita uxore obtinet copulam. Quarto, quando ſine juſta cauſa denegat Uxori petenti debitum conjugale. Quinto, quando ex levi cauſa illam graviter percutit, & animo injurandi afficit verbis valde ignominioſis. Sexto quando diſſipat ejus dotem, & etiam ſuum patrimonium in ejus grave præjudicium, vel non laborat, cum laborare juxta ſuam conditionem poſſit, & alias ejus labor ad uxoris ſuſtentationem ſit neceſſarius. Septimo, ſi datam ei fidem Matrimonialem violet. Octavo, ſi eam aliquo morbo contagioſo per copulam ab ipſa invita extortam inficiat. *Sic Doctores communiter.*

4 Vir ab uxore, & e contrario uxor a viro ad maritale conſortium, ſeverioribus Canonum remediis cogi poteſt: *cap. Litteras* 13. *de reſtit. ſpoliat. cap. Ex publico* 7. *de converſ. conjug. cap. Non eſt* 11. *de Sponſalib. & Matrimon. & cap. Pervenit* 5. *de conjugio Leproſor. & Sacr. Congr. Concil.* 10. *Septembr.* 1695., & Benedictus XIV. Conſtitut. incip. *Paſtor Bonus* §. 50.

5 Alia ad rem. Vide verb. *Adulterium*, verb. *Bona*, verb. *Conjuges*, verb. *Debitum conjugale*, verb. *Delectatio moroſa*; verb. *Divortium*, verb. *Dominium*, verb. *Dos*, verb. *Affinitas*, verb. *Impedimenta Matrimonii*, verb. *Luxuria*, verb. *Maritus*, verb. *Matrimonium*, verb. *Tactus*, verb. *Uxor*.

VIRGA PŒNITENTIARIORUM.

Quoad Virgam Pœnitentiariorum datur hic ad Litteram Conſultatio vigeſima ſecunda tomi primi D. Jacobi Pignatelli, ut ſequitur.

CONSULTATIO XXII.

An Canonicus Pœnitentiarius in Cathedrali Eccleſia uti poſſit virga, ſive ut ajunt, bacchetta?

1 NON poteſt. Quia eſt Præjudiciale Pœnitentiariis Eccleſiarum Patriarchalium Urbis, & novitatis introductivum. Quippe quælibet Cathedralis poterit ſibi tamquam licitum arrogare quod in ſimili Romæ geſtum fuerit. Non enim talis Canonicus Pœnitentiarius eſt Pœnitentiarius D. Papæ, ſed inſtitutus ad obſervationem Decreti Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de reformat.* Cum autem tenere virgam in manibus ſit ſignum ſupremæ auctoritatis, unde ſolus Summus Pœnitentiarius illam tenet, eoque præſente minores Pœnitentiarii virgam dimittunt; ideo concedi non debet cuicumque Pœnitentiario cujuslibet Eccleſiæ, ſed ſolum illis, qui immediate ſunt Pœnitentiarii Summi Pontificis.

2 Accedit reſolutio Sacræ Congregat. ſuper cauſa *Abulenſium anno* 1587. *die* 21. *Aprilis*. Quæſitum enim fuerat, an Canonicus Pœnitentiarius teneretur auſcultare Confeſſiones etiam non reſervatorum? An ſedere, & aſſiſtere in ſede determinata ſtatis temporibus, & horis ante, & poſt meridiem? An deberet tenere virgam in manu, ſicuti ſervatur in Patriarchalibus Urbis? Et reſponſum fuit affirmative ad duo priora quæſita, ad tertium autem, novas conſuetudines non eſſe inducendas. Idem quoque declaravit *Sacra Congregat. Epiſcop. & Regular. die* 16. *Maii* 1596. *in una Neapolitana* per hæc verba: *Che ſenza privilegio Apoſtolico non poſſono i Confeſſori tener in mano le bacchette, come fanno i Penitenzieri di Roma.*

3 Quare cum ſit contra uſum totius Eccleſiæ, nuſquam enim tales Pœnitentiarii virgam tenent, contra conſuetudinem & rationem permitti non debet, prout non permitti decrevit *Sacra Congreg. Concilii in una Romana Pœnitentiarii Lateranenſis die* 13. *Novembris* 1639. de qua teſtatur Dominicus Adolphinus Parochus S. Luciæ ad Apothecas, vir pius, & Eccleſiaſtica eruditione apprime imbutus.

Major Pœnitentiarius poteſt concedere In- 4
dulgentiam centum dierum omnibus Chriſtifidelibus, qui ipſi pœnitentiali Virga tangendos ſe ſubmiſerint. Innocent. XII. Conſtit. incip. *Romanus Pontifex*.

VIRTUS.

Virtus generatim capta, eſt cujuſque rei 1
vigor, bonaque diſpoſitio, quæ ſubjectum, cui ineſt, in ſuo genere bonum, perfectumque, ejuſque operationem aliquam excellentem reddit. Sic v. gr. oculi virtus, eſt bona ac perfecta videndi acies, equi virtus eſt facilitas, & promptitudo currendi, ac portandi, hominis virtus eſt bonus habitus, ex quo & bonus homo ipſe efficitur, & bonum ejus opus reddit; Unde Ariſtotel. 2. *Ethic. cap.* 9. definit: *Virtus eſt, quæ bonum facit habentem, & opus ejus bonum reddit.*

Virtus ſpecifice, & proprie capta, prout 2
reperitur in ſola ſubſtantia intellectuali, & non in brutis, aut rebus inanimatis, eſt habitus perficiens ſubſtantiam intellectualem, & ad bonam rectamque operationem inclinans. *Sic in re Doctores communiter.*

Et hæc Virtus tripliciter dividitur, videli- 3
cet ex parte ſubjecti in virtutes intellectuales, & morales; ex parte cauſæ efficientis in infuſas, & acquiſitas, & ex parte objecti in Theologicas, & morales. *Ita Doctores communiter.*

Virtutes intellectuales ſunt illæ, quæ intel- 4
lectum, in quo ſubjectantur, perficiunt in cognitione veri, & tales juxta Ariſtotelem 6. *Ethic. cap.* 3. ſunt quinque, nempe Intellectus, Scientia, Sapientia, Prudentia, & Ars, quibus addi poteſt Fides infuſa & Theologica, quam Philoſophus ignoravit. Virtutes mo- 5
rales ſunt illæ, quæ hominis voluntatem, in qua ſubjectantur, perficiunt in affectione ad bonum honeſtum, & tales ſunt Prudentia, Juſtitia, Fortitudo, & Temperantia, ſub quibus aliæ continentur, vel ad illas reducuntur; Prudentia enim quamvis eſſentialiter ſit Virtus intellectualis, eſt tamen dux, & Regina omnium Virtutum moralium. Vide *infra num.* 96.

Vir-

6 Virtutes infuſæ, ſeu ſupernaturales ſunt illæ, quæ nequeunt per potentiam naturalem comparari, ſed ex natura ſua intrinſeca poſtulant infundi, ſicque nobis a Deo immediate infunduntur, ut ſunt habitus Fidei, Spei, & Caritatis, qui etiam parvulis in Sacramento Baptiſmi divinitus infunduntur, ex Conc. Tridentin. *ſeſſ. 6. cap.* 7. ibi: *In ipſa juſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Jeſum Chriſtum, cui inſeritur, Fidem, Spem, & Caritatem.*

7 Virtutes acquiſitæ, ſeu naturales ſunt illæ, quæ ex natura ſua poſſunt phyſice acquiri ab ipſa potentia per frequentationem actuum, & de facto noſtris frequentatis actibus comparantur, & acquiruntur, ut ſunt habitus Humilitatis, Temperantiæ, Manſuetudinis, & hujuſmodi. Unde Philoſophi dicunt, quod *ex frequentatis actibus fit habitus.*

8 Virtutes Theologicæ, ac ſupernaturales ſunt illæ, quæ immediate, & principaliter verſantur circa Deum tamquam objectum *quod*, & formale, & tales ſunt Fides, Spes, & Caritas; Iſtæ enim ſolæ habent Deum pro objecto primario, quod creditur, quod ſperatur, quod diligitur; & etiam habent ipſum, ejuſque attributum pro objecto motivo, ſeu
9 formali *quo*. Virtutes morales, ac naturales ſunt illæ, quæ principaliter verſantur circa aliquod objectum creatum tamquam objectum formale, & terminativum quoad dirigendos mores, & moderandos affectus animi noſtri juxta dictamen rectæ rationis, & tales ſunt Prudentia, Juſtitia, Fortitudo, & Temperantia, ſub quibus reliquæ omnes virtutes morales, vel tamquam *partes ſubjectivæ*, vel *potentiales*, & *integrales* comprehenduntur.

10 Unde Virtus Theologica ut ſic recte deſcribitur, quod *ſit habitus ſupernaturalis a Deo infuſus elevans animam, ut immediate feratur in Deum tamquam objectum. Ita in re communis Doctorum.*

11 Et Virtus moralis ut ſic recte definitur, quod *ſit Habitus electivus in Mediocritate conſiſtens, quo ad nos determinata ratione, prout ſapiens definierit*. Ita Ariſtoteles 2. *Ethic. cap. 6.* Scotus *in* 3. *diſt. 36. quæſt. unic.* §. *Dicitur*, & alii communiter. Ubi per ly *Habitum electivum* intelligitur Habitus voluntatis, cum ipſa voluntas ſoleat appellari Potentia electiva, & per ly *In mediocritate conſiſtens &c.* intelligitur, quod ad rationem Virtutis requiritur Mediocritas a recta ratione prudentis præfinita.

12 Hinc currit illud vulgatum, quod *Virtus in medio conſiſtit; Vitia autem ad extrema ten-*
dunt. Vitium enim, prout opponitur Virtu- 13
ti, eſt Habitus electivus a Mediocritate declinans, ſive eſt habitus inclinans in actus contra præſcriptum rectæ rationis; Sicut enim Virtus reddit habentem bonum, & ejus opus bonum, ita e contra Vitium reddit habentem malum, & ejus opus malum. Vide *infra num.* 93. *& ſeq.*

Tunc autem formaliter, & ſecundum ſe *Virtus in medio conſiſtit, & vitia ad extrema tendunt*; quando ipſemet habitus inter duos extremos habitus vitioſos ſibi oppoſitos verſatur. Sic Liberalitas mediat inter Avaritiam, & Prodigalitatem, nam quodlibet horum vitiorum extreme opponitur Liberalitati; Avaritia quidem per ſe defectum, ſumptus etiam neceſſarios non faciendo; Prodigalitas vero per exceſſum, expendendo bona ſua in ſumptus non neceſſarios; Unde, ut vides, Vitia ad extrema tendunt, nempe ad exceſſum, & defectum; Virtus vero amat, & conſectatur id, quod inter utrumque dictum extremum medium eſt, ſive mediocre. Sit aliud exemplum. Qui facile omnia metuit ubi, & quando non oportet, nihilque aggredi audet, is per defectum eſt vitioſus *Timidus*; Qui vero omnia aggredi audet, etiam ubi, & quando non oportet, nihilque timet, is per exceſſum eſt vitioſus *Audax*; Inter ipſos autem extreme oppoſitos vitioſos mediat virtuoſus *Fortis*, declinans ab utroque extremo, & medium tenens, metuendo ſcilicet, & non metuendo, aggrediendo aliquid, & non aggrediendo, ubi, & quando oportet ſecundum rectam rationem; Et ſic de aliis. 14

Virtutes quoque Theologicæ ex parte actus, ſeu exercitii earum conſiſtunt in medio; In exercitio enim ipſarum poteſt dari tum exceſſus, tum defectus. Exceſſus quidem in Fide credendo aliquid Deo convenire, quod non convenit. In Spe ſperando, ſeu potius præſumendo Beatitudinem conſequi ſine meritis, aut ex propriis viribus. In Caritate diligendo Deum actione indebita, prout fieret, ſe ipſum ob amorem Dei putativum interficiendo, aut eidem immolando filium ſuum. Defectus autem in ipſis dari poteſt, & de facto datur, non credendo, ſperando, vel diligendo prout debet tempore urgentis præcepti, ſed diſcredendo pertinaciter, deſperando, Deum odio habendo; Unde ille vere Virtutibus Theologicis eſt inſtitutus, atque ornatus, qui prout debet, credit, ſperat, & diligit declinando ab utroque dicto extremo exceſſus, 15

& de-

& defectus, juxta illud *Iſajæ* 38. *Hæc eſt via; ambulate in ea, & non declinetis neque ad dexteram* (ſcilicet per exceſſum) *neque ad ſiniſtram*, (videlicet per defectum.)

16 Virtutes Theologicæ ſunt tantum tres, nempe Fides, Spes, & Caritas. *Communis*, & habetur clare ex Apoſtolo 1. *ad Corinth. cap.* 13. ubi has tres ſolum enumerat. *Nunc autem manent Fides, Spes, Caritas, tria hæc;* & ex Trident. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. ubi ſolum has tres enumerat: *In ipſa juſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Jeſum Chriſtum, cui inſeritur, Fidem, Spem, & Caritatem.*

17 Virtutes Theologicæ ſunt perfectiores omnibus Virtutibus moralibus; Virtutes enim Theologicæ perfectius habent objectum, nempe ipſummet Deum, cum ordinentur ad Deum immediate, ad differentiam Virtutum Moralium, quæ ad Deum ordinantur tantum mediate. *Communis.*

18 Major & perfectior inter ipſas Virtutes Theologicas eſt Caritas; Ipſa enim perfectius nos conjungit cum Deo, quam Fides, & Spes. Unde Apoſtol. 1. *ad Corinth. cap.* 13. expreſſe dicit: *Nunc autem manent Fides, Spes, Caritas, tria hæc, major autem horum eſt Caritas.*

19 Omnes tres Virtutes Theologicæ ſunt adultis neceſſariæ ad ſalutem; Non poſſunt enim ſalvari adulti, niſi credant, ſperent, & diligant; actus autem credendi, ſperandi, & diligendi ex Dei ordinatione ab eorum habitibus procedunt, adeoque &c. Unde Scotus *in* 3. *diſt.* 35. *num.* 6. expreſſe dicit: *Fide tenemus tres Virtutes Theologicas eſſe neceſſarias perficientes immediate animam reſpectu objecti increati.* Et Sanct. Auguſt. *ſerm.* 53. *de tempore*, ſic habet: *Tria quædam propoſuit animæ noſtræ neceſſaria Beatus & egregius gentium Doctor dicens: Nunc autem manent Fides, Spes, Caritas;* Unde Alexander VII. die 24. Septembris 1665. merito damnavit ſequentem propoſitionem primam in ordine: *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Caritatis ex vi præceptorum Divinorum ad eas Virtutes pertinentium.*

20 Quo ad ea, quæ concernunt Fidem. Vide verb. *Fides per tot.*

21 Spes eſt Virtus Theologica Divinitus infuſa, qua ex liberali Dei promiſſione fiducialiter deſideramus nobis bonum infinitum per Dei auxilia, & merita noſtra obtinendum. Ita deſumitur ex Scoto *in* 3. *diſt.* 26. *quæſt. unic. num.* 10.

22 Spes eſt actus voluntatis idem cum deſiderio. Scotus *loc. cit. num.* 19. Scotiſtæ, & alii. Sperare enim quantum ad præſens idem eſt, ac deſiderare, quia ſpes fertur in bonum abſens ut poſſidendum; actus autem ille, quo bonum abſens ut poſſidendum appetitur, eſt deſiderium, adeoque ſpes eſt actus voluntatis idem cum deſiderio.

23 Spes diſtinguitur realiter a Fide, & Caritate. Sanct. Thomas 2. 2. *quæſt.* 17. *art.* 6. Scotus *loc. cit. num.* 17. & alii paſſim; Et ratio eſt, quia ubi ſunt diſtincti actus, & diſtincta objecta formalia, ibi ſunt diſtincti realiter habitus. Fidei autem, Spei, & Caritatis diverſi ſunt actus, cum actus Fidei ſit credere, actus Spei deſiderare, & actus Caritatis diligere; Item diſtincta ſunt objecta formalia, cum objectum formale Fidei ſit Deus ut verax, Spei ſit Deus ut nobis bonus, & promiſſus, & Caritatis ſit Deus ut bonus in ſe, adeoque &c. Tum quia ſperare idem eſt ac deſiderare; deſiderare autem eſt actus voluntatis, & credere eſt actus intellectus, adeoque Spes diſtinguitur realiter a Fide; Item diſtinguitur realiter a Caritate, quia Caritas eſt amor amicitiæ, quo Deus diligitur propter ſeipſum. Spes vero eſt amor concupiſcentiæ, quo Deus diligitur propter nos, ſeu ut bonus nobis, adeoque &c.

24 Objectum materiale primarium Spei eſt Deus poſſidendus. *Eſt in re Communis.* Et ratio eſt clara, quia objectum materiale primarium Spei noſtræ eſt illud, quod expectamus *in* Cœlis; Non expectamus autem Deum tantum, ſed Deum in Cœlis poſſidere, adeoque objectum materiale primarium Spei eſt Deus poſſidendus.

25 Objectum autem materiale ſecundarium Spei ſunt omnia bona, & auxilia ad Beatitudinem, ſeu Dei poſſeſſionem conſequendam neceſſaria. *Eſt in re Communis*; Et ratio eſt evidens, quia qui vult finem, vult & media neceſſaria ad ipſum conſequendum, adeoque, qui ſperat Deum in æterna Gloria beatifice poſſidendum, ſperat etiam media neceſſaria ad ipſum attingendum, ſeu conſequendum, uti ſunt omnia bona, & Dei auxilia ad obtinendam remiſſionem peccatorum, ad meritorie operandum, & ad finaliter in gratia ſanctificante perſeverandum.

26 Objectum formale Spei eſt Deus, quatenus eſt nobis bonus. Sic deſumitur ex Scoto *in* 3. *diſt.* 26. *quæſt. unica*, & tenent Herincx *diſp.* 10. *de Spe quæſt.* 1. *n.* 11. Reiffenſtuel *Theolog. moral. diſt.* 5. *qu.* 1. *concluſ.* 4. *num.* 6. Tan-

nerus. *tom.* 4. *diſput.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 14. citans S. Thomam, Suarez, & alios, Sanig. *tom.* 4. *diſt.* 4. *quæſt.* 1. & alii plures contra alios. Et ratio noſtra eſt, quia illud eſt objectum formale Spei, quod proprie movet ad appetitum, ſeu deſiderium objecti materialis; Talis autem ratio motiva eſt bonitas Dei reſpectiva nobis, ſeu Deus ut eſt bonus nobis, ſeu nobis commodum affert; Voluntas enim noſtra nihil appetit, niſi ſub ratione boni, adeoque &c.

27 Spes reperitur in Viatoribus, non tamen in omnibus. *Communis;* Et quidem prima pars patet ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 6. *cap.* 7. ubi expreſſe docet, in juſtificatione infundi Fidem, Spem, & Caritatem. Vide *ſupra num.* 6. & 16. ubi afferuntur verba præciſa Concilii; Et ſecunda pars patet de Judæis, Turcis, aliiſque Infidelibus, & Hæreticis, qui non habent Spem Theologicam, & ſupernaturalem, quia, cum carent Fide ſupernaturali, quæ eſt baſis, & fundamentum Spei, carere debent etiam Spe ſupernaturali; Unde ſi vitam æternam ſperent, id faciunt Spe naturali, & acquiſita, ſicuti Fide naturali, & humana credunt aliquos Fidei articulos; Item patet de peccatoribus illis, qui deſperant de ſua ſalute, iſti enim Spem amiſerunt. Nam ſicut Habitus Fidei deperditur per quemlibet actum infidelitatis, ita habitus Spei etiam deperditur per quemlibet actum deſperationis de ſalute, vel mediis ad ſalutem.

28 Spes remanet in Animabus Purgatorii. *Communis inter Catholicos;* Et ratio eſt, quia ipſæ Animæ vere expectant Beatitudinem, quam cognoſcunt obſcuram, futuram, abſentem, & arduam, utpote acquirendam per pœnas, quas patiuntur, non quidem merendo per illas, ſed ſatisfaciendo.

29 Spes nullatenus eſt in damnatis. *Communiſſima*, textu expreſſo in illo Proverb. 11. *Mortuo homine impio, nulla erit ultra Spes*; Tum quia in damnatis viget perpetua deſperatio, quæ eſt totaliter oppoſita Spei.

30 Spes non remanet in Beatis. *Communis;* Et clare habetur *ad Romanos* 8. ibi; *Spes, quæ videtur, non eſt Spes, nam quod videt quis, quid ſperat?* Atqui Beati Deum vident; eoque perfecte fruuntur, ergo amplius illum non ſperant.

31 Virtuti Spei opponuntur duo præcipua vitia, deſperatio ſcilicet, & Præſumptio. Deſperatio ei opponitur per defectum, ut cum quis deſperat ſeſe remiſſionem peccatorum ſuorum, & Beatitudinem æternam conſecuturum, atque ideo ab ejus procuratione ob impoſſibilitatem, vel nimiam difficultatem mediorum apprehenſam omnino deſiſtit. Præſumptio autem ei opponitur per exceſſum, ut cum quis præſumit ſe Divinam Gratiam, & æternam Gloriam ex ſe ipſo, & propriis viribus conſequi poſſe, ſeu e contra præſumit ſe ſola Dei Miſericordia, ac liberalitate, & Chriſti meritis abſque propria cooperatione per bona opera æternam Beatitudinem conſecuturum. *Sic Doctores Communiter.*

Unde Deſperatio definitur, quod ſit voluntaria, & deliberata abjectio omnis Spei conſequendi Beatitudinem, vel media ad illam conducentia ex opinione impoſſibilitatis, aut nimiæ arduitatis. *Eſt in re Communis.* 32

Et Præſumptio definitur, quod ſit temeraria Spes hominis ſibi, aut Deo innixi conſequendi Gratiam, & Gloriam æternam abſque mediis a Deo ordinatis. *Eſt etiam in re Communis.* 33

Caritas eſt Virtus Theologica divinitus infuſa, qua diligitur Deus propter ſe ſuper omnia, & proximus propter Deum, *Communis.* 34
Unde ex eodem motivo diligitur proximus Caritate Theologica, ac diligitur ipſe Deus, & conſequenter eſt unus, & idem habitus Caritatis inclinans ad diligendum Deum & proximum propter Deum; Ubi enim unicum eſt operandi motivum, ibi ſufficit unus habitus. Hinc S. Auguſtinus *de Trinitate lib.* 8. *cap.* 8. *in fine*, ſic expreſſe dicit: *Ex una eademque Caritate Deum, proximumque diligimus, ſed Deum propter Deum, & proximum propter Deum*: & ideo Scotus *diſt.* 8. *n.* 8. concludit, quod *ratio bonitatis proximi non eſt ratio terminans actum*, nempe Caritatis. 35

Unde objectum materiale primarium Caritatis eſt Deus, objectum vero ſecundarium eſt proximus noſter. *Communis*. Objectum autem formale, ſeu motivum Caritatis Dei eſt ipſamet Dei bonitas abſoluta, qua in ſe infinite bonus eſt in omni genere entis, & perfectionis. *Sic in re Communis Doctorum*. Et ratio eſt, quia illud eſt objectum formale Caritatis, quod eſt objectum Beatitudinis; Atqui Deus, ut abſolute bonus, in omni genere entis, & perfectionis eſt objectum Beatitudinis, cum ut ſic ſit maxime ſatiativus, ergo, &c. 36 37

Caritas Theologica diſtinguitur realiter a Fide, & Spe. *Communis*, cum Scoto *in* 3. *diſt.* 27. *num.* 2. ubi ſic expreſſe habet: *Hæc Virtus diſtincta eſt a Fide, quia actus ejus non eſt credere, ſimiliter a Spe, quia actus ejus non eſt con-* 38

eſt concupiſcere bonum amanti in quantum eſt commodum amantis, ſed tendere in objectum ſecundum ſe, etiamſi per impoſſibile circumſcriberetur ab eo commoditas in amante. Et ratio patet ex dictis *ſupra n.* 23.

39 Caritas in Patria, ſeu in ſtatu Gloriæ Cœleſtis remanet in Beatis. *Communis, ac certa* per illud 1. *ad Corinth.* 13. *Caritas numquam excidit*, excideret autem Caritas, ſi non remaneret in Beatis; Immo Sancti in Cœlis longe perfectius diligunt Deum, quam Juſti in hoc Mundo.

40 Datur præceptum verum, & ſpeciale diligendi Deum etiam actu interno. *Communis*, text. expreſſo *Deuteronomii 6.* ibi: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua; & ex tota fortitudine tua:* Quod idem repetit Chriſtus *Matth.* 22. addens: *Hoc eſt primum, & maximum mandatum*. Et ne quis dubitet de hac obligatione ſub mortali, clamat Joann. Apoſtol. *Epiſt.* 1. *cap.* 3. *Qui non diligit, manet in morte*. Unde Alexander VII. *die* 24. *Sept.* 1665. merito damnavit ſequentem propoſitionem primam in ordine: *Homo nullo unquam vitæ ſuæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Caritatis ex vi præceptorum Divinorum ad ea virtutes pertinentium*.

41 Deus ex præcepto diligendus eſt ſuper omnia ſaltem appretiative, non vero intenſive. *Eſt Communis*, quoad primam partem, & *Communior* quoad ſecundam. Ut facilius tamen hæc percipiatur concluſio, advertendum eſt cum Scoto *in 3. diſt.* 27. *quæſt. unica*, §. *Quantum ad illum*, & aliis pluribus, quod Deus poteſt ſuper omnia diligi dupliciter, ſcilicet appretiative, & intenſive: Tunc Deus diligitur ſuper omnia *appretiative*, ſeu æſtimative, aut prælative, quando pluris eum facimus, quam omnes creaturas, ita ut parati ſimus potius omnia perdere, immo & vitam propriam, quam Deum offendere, ſicque Deum omnibus Creaturis præferre, & nullius timore, aut amore ab ejus amicitia, ſeu Caritate ſeparari, juxta illud Apoſtoli *ad Rom.* 8. *num.* 38. ibi: *Neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque inſtantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque Creatura*
42 *alia poterit nos ſeparare a Caritate Dei*. Tunc autem diligitur Deus ſuper omnia *intenſive*, quando actu majori, ſeu conatu intenſiori, & vehementiori, aut teneriori, ac ferventiori affectu Deum præ alio diligimus; Hac igitur terminorum explicatione præmiſſa.

Probatur concluſio quoad primam partem 43
ex Sacra Scriptura. *Matthæi enim* 10. Chriſtus ait: *Qui amat Patrem, aut Matrem pluſquam me, non eſt me dignus*. Et *Lucæ* 14. *Si quis venit ad me, & non odit Patrem ſuum, & Matrem, & Uxorem, & Filios, adhuc autem & Animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus*: ergo ſi Patri, & Matri, Uxori, filiis, & etiam nobis ipſis debemus Deum præferre, a fortiori debemus ipſum præferre ceteris creaturis: Accedit ratio, quia cum Deus ſit abſolute & ſimpliciter ſuper omnia bonus, etiam abſolute, & ſimpliciter eſt ſuper omnia *appretiative*, ſeu æſtimative, vel prælative diligendus.

Probatur quoad ſecundam partem, nempe 44
quod Deus non ſit ex præcepto diligendus ſuper omnia *intenſive*. Et ratio eſt, quia pro adimplendo præcepto diligendi Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente &c. ſufficit, quod eum diligamus ſuper omnia *appretiative*, æſtimative, ſeu prælative, ita ut eum præferamus in appretiatione, & æſtimatione omnibus creaturis, & nobis ipſis, & nullius creaturæ amore, vel timore velimus ejus præcepta tranſgredi: nam, ut habetur ex *Epiſt.*, 1. *S. Joannis cap.* 2. *Qui ſervat verbum ejus vere in hoc Caritas Dei perfecta eſt*; ſi ergo, qui obſervat Dei mandata, habet vere caritatem Dei perfectam, *Vere in hoc Caritas Dei perfecta eſt*, ſtat clarum, quod pro adimplendo præcepto diligendi Deum ex toto corde &c. ſufficit, quod eum diligamus ſuper omnia *appretiative*, ejus præcepta plena obſervando præferenter ad amorem, vel timorem cujuſcumque creaturæ, ita ut nullius amore, vel timore ea unquam tranſgrediamur: Unde etiam ipſemet Chriſtus Dominus ſolum propoſuit hanc præceptorum obſervantiam, tamquam verum ſignum dilectionis ex affectu Caritatis. *Joan.* 14. *num.* 23. ibi: *Si quis diligit me, ſermonem meum ſervabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus*; adeoque &c.

Tum quia ſi pro adimplendo præcepto di- 45
ligendi Deum ex toto corde &c. deberetur diligi Deus ſuper omnia *intenſive*, ſequeretur, quod unus juſtus non poſſet intenſius amare Deum, quam alius; & quod nec etiam amor requiſitus pro adimplendo præcepto diligendi Deum poſſet ullatenus augeri, quod nullimode eſt dicendum, adeoque non requiritur neceſſario amor *intenſivus*, ſed ſufficit *appretiativus*.

Tum etiam quia homines naturali inclina- 46
tione

tione ferventiori affectu feratur in ſenſibilia, & præſentia, quam in inſenſibilia, & abſentia; Unde fit, ut licite quis revera amet Deum ſuper omnia *appretiative*, & tamen naturali virtute feratur intenſiori affectu in aliquam creaturam abſque offenſa Dei, interim paratus & reſolutus, ut ſi neceſſe eſſet, aut Deum offendere, aut illam creaturam amittere, omninò illam creaturam potius amitteret, quam Deum offenderet. Et de facto, ſicuti experientia conſtat, quòd non ſemel aliquis catulum v. gr. aut aliam creaturam ferventius ac tenerius amet, quam proprium filium, non tamen firmius, aut magis æſtimative, quod inde cognoſcitur, quia ſi vel catulum, vel filium amittere deberet, utique potius catulum, quam filium perdere vellet; ita etiam fieri poteſt, ut aliquis ſine culpa intenſius, ac tenerius amet Uxorem, Filium, aut Amicum, quam ipſum Deum, non tamen firmius, & magis æſtimative, ſi interim animo paratus ſit, & reſolutus potius Uxorem, Filium, aut Amicum deſerere, quam Deum offendere: Unde quod *Matth.* 10. Chriſtus Dominus dicit: *Qui amat Patrem*, *vel Matrem pluſquam me*, *non eſt me dignus*, intelligi debet ſecundum majorem appretiationem, ſeu æſtimationem, & non ſecundum majorem intenſionem, juxta communem Doctorum interpretationem, teſte Sporer *tom.* 1. *tract.* 2. *id* 1. *præcept. Decalog. cap.* 5. *ſect.* 2. *num.* 29. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. ubi refert hanc noſtram ſententiam ex communi doceri a Navarro, Suarez, Gabriele, Toleto, Valentia, & Sanchez, & tenent S. Bonaventura *diſt.* 27. *art.* 2. *quæſt.* 6. Sporer *loc. cit.* Boyvin. *tom.* 4. *diſp.* 3. *de Caritate quæſt.* 1. *verſ. Dicitur* 3. Felix Poteſtas *tom.* 1. *par.* 2. *num.* 286. ubi dicit, quod amor appretiativus eſt perfectior intenſivo, Reiffenſtuel *Theol. mor. tract.* 46. *diſt.* 6. *qu.* 1. *num.* 7. aliique plures Scotiſtæ, & Fraſſen *de Virtutibus Theologicis tract.* 2. *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *concluſ.* 2. citans Scotum *in* 3. *diſt.* 27. *num.* 17. quamvis ab aliis citetur, & revera teneatur pro ſententia contraria per hæc ſua verba *loc. citat. num.* 17. ibi: *Sicut enim teneor diligere Deum ſuper omnia alia extenſive*, *ita etiam majori affectu*, *quam aliquid aliud*, quæ verba non parum urgent.

47 Præceptum diligendi Deum, prout eſt negativum, ne videlicet Deum odio habeamus, aut aliquid agamus, quod ejus dilectioni, & amicitiæ ſit contrarium, obligat ſemper. *Communiſſima*.

Præceptum autem affirmativum de Deo ſu- 48
per omnia diligendo obligat ſolum certis temporibus. *Communis*. Et hæc tempora quatuor 49
potiſſimum a Doctoribus ſolent aſſignari. Primo, circa initium uſus rationis. Secundo, cum urgente gravi tentatione, periculum impendet homini, ne in odium Dei labatur, niſi ad Deum per actum dilectionis convertatur. Tertio, ſæpius in vitæ decurſu, ita ut non multo tempore differatur actus dilectionis Dei. Quarto, circa articulum mortis, & quoties tenetur quis elicere actum Contritionis, v. gr. moriturus, & Sacrificaturus, ſi conſcius peccati mortalis non habet copiam Confeſſarii: Contritio enim includit neceſſario dilectionem Dei ſuper omnia.

Unde quoad hoc ſemper præ oculis haben- 50
dæ ſunt, & evitandæ tres ſequentes propoſitiones merito damnatæ ab Innocentio XI. *die* 2. *Mart.* 1670. Prima, quinta in ordine, eſt, ut ſequitur: *An peccet mortaliter*, *qui actum dilectionis Dei ſemel tantum in vita eliceret*? *condemnare non audemus*. Secunda, ſexta in ordine: *Probabile eſt*, *ne ſingulis quidem rigoroſe quinquenniis per ſe obligare præceptum Caritatis erga Deum*. Tertia, ſeptima in ordine: *Tunc ſolum obligat quando tenemur juſtificari*, *& non habemus aliam viam*, *qua juſtificari poſſimus*.

Ultra Deum ſuper omnia tenemur ex præ- 51
cepto Caritatis diligere proximum ſicut noſmetipſos. *Communis*, præcepto expreſſo *Matthæi* 22. *num.* 39. ibi: *Diliges proximum tuum*, *ſicut teipſum*; *&* *Joann.* 13. ibi: *Mandatum novum do vobis*, *ut diligatis invicem*, *& Epiſt.* 1. *Joann. cap.* 4. ibi: *Mandatum habemus a Deo*, *ut qui diligit Deum*, *diligat & Fratrem*
ſuum. Unde Innocent. XI. *die* 2. *Mart.* 1679. 52
merito damnavit duas ſequentes propoſitiones. Prima, in ordine decima, eſt, ut ſequitur: *Non tenemur proximum diligere actu interno*, *& formali*. Secunda, in ordine undecima: *Præcepto proximum diligendi ſatisfacere poſſumus per ſolos actus externos*.

Item ex ſpeciali præcepto Caritatis tene- 53
mur diligere inimicos. *Communis*. Sic enim expreſſe præcipit Chriſtus *Matthæi* 5. ibi: *Ego autem dico vobis*, *diligite inimicos veſtros*. Quod præcipit ſua peccato gravi; *Matth.* 18. *n.* 35. habetur, quod nec Pater Cœleſtis dimittet nobis peccata, niſi prius dimiſerimus Fratri noſtro de cordibus noſtris, ibi: *Sic & Pater meus Cœleſtis faciet vobis*, *ſi non remiſeritis unuſquiſque Fratri ſuo de cordibus veſtris*, & *Marci* 11. *num.* 26. ibi: *Quod ſi vos non dimiſe-*

miſeritis, nec Pater veſter, qui in Cælis eſt, dimittet vobis peccata veſtra, & idem habetur *Matthæi 6. num. 15.*

54 Inimicis tenemur præcepto Caritatis exhibere communia, & generalia ſigna dilectionis communiter omnibus aliis ejuſdem ſtatus, conditionis, ac qualitatis præſtari ſolita. *Communis*. Unde tenemur inimicum ſalutantem reſalutare, interroganti reſpondere, emere volenti vendere, in communibus orationibus, & eleemoſynis eum includere, communia officia, vel obſequia, quæ omnibus paſſim in Communitate, Civitate, Collegio, Monaſterio, vel Domo aliqua exhiberi ſolent, etiam ipſi præſtare, idque ſub gravi, vel levi peccato, prout attenta Perſonarum, locorum, aut aliarum circumſtantiarum conditione gravis, aut levis reputabitur contemptus. Et ratio eſt, quia talis excluſio a dictis, aliiſque communibus dilectionis ſignis vindictam indicat, quæ privatis Perſonis interdicta eſt, juxta illud *Levitici 19. Non quæres ultionem; neque eris memor injuriæ Civium tuorum*. Et ad *Romanos cap. 12. num. 19. Mihi vindicta: Ego retribuam dicit Dominus*. Et idem *ad Hebræos cap. 10. num. 30.*

55 Excipiendi ſunt tamen caſus, in quibus Caritas, vel Juſtitia aliud prudenter ſuadent, aut rationabilis cauſa excuſat; Caritas enim erga ipſummet inimicum non ſemel prudenter ſuadet negare inimico ſigna communis dilectionis, ſeu Caritatis, videlicet ſalutationes, reſponſiones, allocutiones, & hujuſmodi, vel quia ſic ſperatur emendandus, errorem ſuum agniturus, & correcturus, vel quia timetur ex his ſignis deterior futurus, injuriam illatam parvipenſurus, & facilius denuo illaturus, aut talia ſigna Caritatis ſibi in deſpectum fieri, aut aliter in malum ſenſum interpretaturus; Item etiam Caritas erga ſeipſum interdum prudenter ſuadet negare inimico dicta ſigna, & evitare ejus conſortium, colloquium, familiaritatem, & hujuſmodi, ne inde nova jurgia inſurgant, vetera odia reaccendantur, & graviora mala oriantur, eo quod ſit naturæ rixoſæ, & hujuſmodi. Vide tamen *Notas Rom. Theologi* ad calcem Articuli.

56 Juſtitia aliquando prudenter ſuadet inimico reo ſubtrahere communia ſigna dilectionis, ſeu Caritatis, ut ſæpe ſæpius experientia demonſtrat in Parentibus, Prælatis, ac Superioribus, qui filios, & ſubditos in ſe peccantes a communibus beneficiis, vel amoris indiciis licite, imo & meritorie excludunt correctionis gratia; ut ſic errorem ſuum agnoſcant, & emendentur, & de cetero caveant. Sic in dies videmus Parentes, & conſanguineos e ſuis domibus ejicere, nec ad aſpectum, colloquium, convivium, aut conſortium admittere velle Filium, vel Conſanguineum, qui Matrimonium indignum contra eorum voluntatem contraxerint, aut alias crimine alicujus infamiæ commiſſo familiam gravi dedecore affecerit; Et tales Parentes, & Conſanguinei, ſi non ex animi odio, ſed ſolum ob dicti Filii, vel ſimilis Filiæ delinquentis correctionem, familiæ honorem, ac aliorum majorem cautelam procurandam ad id procedant; & non in perpetuum reconciliationem denegent, ſed ſolum ad tempus differant, quouſque videbitur expedire ad eorum punitionem, & emendationem, & alios bonos intentos fines conſequendos, non peccant, nec ſunt a Confeſſariis, vel Parochis abſolutione Sacramentali, & Sacra Communione privandi. Sic Layman *Theolog. moral. lib. 2. tract. 3. cap. 4. n. 4.* Sporer *tom. 1. tract. 2. in 1. præcep. Decalog. cap. 6. ſect. 2. n. 22.* & alii.

57 Rationabilis cauſa excuſat pluries ab obligatione præſtandi inimico communia ſigna Caritatis; Et ſignanter ſi Pater, vel Mater vitet aſpectum, & conſortium occiſoris proprii Filii, non ratione odii, ſed ne dolorem renovet cum memoria occiſi Filii; Item ſi quis ſine gravi incommodo ſui honoris non poſſit inimicum ſalutare; Item ſi quis prævideat inimicum exinde evaſurum audaciorem, & ſibi notabile damnum eſſe obventurum. Item ſi quis ob gravem receptam injurioſam infamiam præſtando ſic graviter injurianti, & offendenti communia ſigna Caritatis, & dilectionis, eſſet multis argumento ipſum parvi æſtimaſſe tam acerbam injuriam; Item ſi quis ſit moraliter certus ſuum inimicum non eſſe reſalutaturum, & correſponſurum, & ſic de aliis ſimilibus.

58 Specialia ſigna dilectionis per ſe loquendo non tenemur præſtare inimicis ex præcepto Caritatis, ſed ſolum ex conſilio. *Communis*. Unde non tenemur inimicos ægrotos inviſere, mæſtos conſolari, egentibus ſuccurrere, pecunias mutuare, hoſpitio, vel convivio excipere, ad familiare colloquium admittere, obviam factos ſalutare, & hujuſmodi; ut tradunt communiter Doctores.

59 Dicitur autem notanter *Per ſe loquendo*, quia ob varias accidentarias circumſtantias ſæpius obligamur inimicis exhibere ſigna aliqua vel beneficia ſpecialia Caritatis. Et ſignan-

gnanter ob evitandum ſcandalum, utpote ſi negando inimico ſigna dilectionis ſpecialia, quæ antea quis eis exhibere ſolitus erat, majus in ſe hominis odium, vel inimicitiam concitet, vel alios id advertentes ſcandalizet; Item quando exhibitione hujuſmodi ſigni, vel beneficii ſpecialis Caritatis animum inimici ſibi, ac principaliter Deo facilius reconciliandum quis ſperat, vel alias ſalutem ſpiritualem inimici proventuram; Item quando inimicus eſt in extrema, vel gravi neceſſitate conſtitutus, tunc ſpecialia beneficia Caritatis ſunt ei exhibenda juxta exigentiam neceſſitatis, ut habetur *Proverbior. cap.* 25. & *ad Romanos cap.* 12. *num.* 29. ibi: *Si eſurierit inimicus tuus, ciba illum, ſi ſitiverit, potum da illi*. Item præſtanda, & exhibenda ſunt inimico ſpecialia ſigna dilectionis, quando circumſtantiæ ſunt tales, ut eorum omiſſio ſit clarum ſignum odii interni, & ſic de aliis ſimilibus.

60 Quæ ex caritate diligenda ſunt, non ſunt omnia æqualiter diligenda, ſed inter ipſa ſervandus eſt debitus ordo caritatis, juxta illud *Cantic.* 2. *Ordinavit in me Caritatem*; Unde debet quiſque primo diligere Deum ſuper omnia; Secundo, ſe ipſum ſecundum bona ſpiritualia. Tertio, proximum ſecundum eadem bona ſpiritualia. Quarto, ſeipſum quo ad bona corporalia. Quinto, proximum quo ad eadem bona corporalia. Sexto, ſe ipſum quoad bona temporalia externa, & Septimo, proximum quoad eadem bona temporalia externa. *Communis*.

61 Hinc poſt Deum tenetur quiſque ceteris paribus magis diligere animam ſuam, quam animam proximi. Et ratio eſt clara, quia, ut dicit Scotus *in* 3. *diſt.* 29. *num.* 1. Menſura eſt perfectior menſurato, ſed dilectio ſui eſt menſura dilectionis proximi, ut patet ex *Matthæi* 22. ibi: *Diliges proximum tuum., ſicut teipſum*, ergo &c.

62 Tenetur autem quiſque magis diligere animam proximi, quam proprium corpus. Unde proximo verſanti in extrema, & moraliter inſuperabili neceſſitate ſpirituali, ſuccurrendum eſt cum certo periculo propriæ vitæ; Dummodo adſit ſpes æque certa eum juvandi, & nullum gravius damnum inde ſecuturum timeatur. *Communiſſima*, cum S. Auguſtino *lib.* 2. *de Doctrina Chriſtiana cap.* 27. S. Thoma 2. 2. *quæſt.* 26. *art.* 5. teſte Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in IV. præcept. Decalog. c.* 6. *num.* 125. Et hoc habetur ex verbis Chriſti *Joan.* 15. ibi: *Hoc eſt præceptum meum, ut diligatis invicem, ſicut dilexi vos*. Chriſtus autem: ita nos dilexit, ut tradiderit ſuum corpus pro animabus noſtris. *Tradidit ſemetipſum pro nobis*, ut ſcribit Apoſtolus *ad Epheſ.* 5. & ut docet Joannes Apoſtolus *Epiſt.* 1. *cap.* 3. *In hoc cognovimus Caritatem Dei, quoniam ille animam ſuam pro nobis poſuit*, unde ſubjungit: *Et nos debemus pro fratribus animas ponere*. Hinc S. Auguſtin. *lib. de mendacio cap.* 6. expreſſe dicit: *Temporalem vitam ſuam pro æterna vita proximi non dubitabit Chriſtianus amittere: Unde tenetur quis baptizare infantem, & abſolvere peccatorem, etiam cum periculo propriæ vitæ, ſi certo ſciat non poſſe alia via ſalvari, & aliunde non immineat ipſi periculum damni proprii ſpiritualis*.

Dicitur autem notanter: *Dummodo adſit ſpes æque certa eum juvandi, & nullum gravius damnum inde ſecuturum timeatur*; quia non tenetur quis ſuccurrere in tali neceſſitate proximo, ſi ſpes nulla, vel incerta ſit eum juvandi, aut ſi aliud gravius damnum inde ſecuturum timeatur, ut ſi tempore peſtis, & perſecutionis infidelium non adſit niſi unus Sacerdos, non tenetur ipſe pro unius tantum ſalute vitam ſuam exponere, cum ſic periclitaretur ſalus totius communitatis; Item ſi quis reperiatur in peccato mortali, nec poſſit commode ſibi procurare ſtatum gratiæ, non tenetur pro tunc vitam ſuam exponere pro ſalute ſpirituali proximi, cum ſic exponeret morti nedum ſuum corpus, ſed etiam propriam animam, quum ex dictis *ſupra num.* 61. tenetur quiſque magis diligere propriam, quam proximi animam. 63

Propriam vitam pro aliena vita exponere ordinarie non eſt licitum. S. Auguſtinus *lib. de mendacio ad Conſentium cap.* 6. ubi ſic ait: *Si quis pro alterius temporali vita ſuam ipſam temporalem perdit, non eſt jam diligere illum, ſicuti ſeipſum, ſed pluſquam ſeipſum, quod ſanæ doctrinæ regulam excedit*. Layman *loc. cit. cap.* 3. *num.* 4. Sporer *loc. cit. num.* 132. dicens eſſe communem recentiorum contra Arragonium, Victoriam, Valentiam, Molinam, & alios citatos, & ſecutos a Leſſio *lib.* 2. *de Juſtitia cap.* 9. *num.* 29. & *ſeq.* volentes licitum eſſe, atque laudabile vitam ſuam corporalem exponere pro ſervanda vita corporali amici, quia honeſtas Virtutis amicitiæ majus bonum eſt, quam vita propria corporalis. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia, ſi Virtus Caritatis, & ordo rectæ dilectionis præcepit, ut propriam quiſque vitam præferat alienæ, ſequitur nullam virtutis, & honeſtatis laudem eſſe propriam vitam expone- 64

re pro aliena ſervanda. Fateor tamen contrariam opinionem eſſe vere probabilem, cui favet illud Chriſti, *Joan.* 15. *Majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis.* Layman *loc. cit.* cum pluribus aliis ibi allegatis.

65 Dicitur autem notanter: *Ordinarie id licitum non eſſe*, quia pro ſalute perſonæ publicæ, ex qua multum dependet bonum commune, ſicuti pro communi totius Reipublicæ, & multo magis pro Fide, & Religione Catholica vitam propriam exponere, non ſolum licitum, & laudabile eſt, ſed interdum eſt etiam neceſſarium. *Sic communis Doctorum.* Et ratio eſt, quia bonum commune prævalet, & præferendum eſt bono particulari. Unde ſicuti in naturalibus pars una corporis periculo ſe exponit pro ſervando toto corpore, ita & in politicis particulare Reipublicæ membrum pro ſervanda tota Republica. Item licitum eſt, ac meritorium vitam propriam exponere pro vita corporali proximi, ſi ejus morti annexa eſſet mors ſpiritualis animæ, ut ad impediendam æternam damnationem injuſti aggreſſoris, cum illud occidere Jure poſſit injuſte aggreſſus, ſi aliter ſe defendere nequeat, potius permittere, ac tolerare mortem propriam corporalem eſt opus maximæ Caritatis, & ſumme meritorium.

66 Inter proximos magis diligendi, & prius ſubveniendi ſunt qui nobis magis conjuncti ſunt juxta triplicem conjunctionem, ſpiritualem, carnalem, & moralem, ſeu Civilem. *Communis*, & clare habetur ex Apoſtolo *Ad Galatas 6.* ibi: *Operemur bonum ad omnes, maxime ad domeſticos Fidei*, & 1. *Ad Timoth. cap.* 5. ibi: *Si quis autem ſuorum & maxime domeſticorum curam non habet, Fidem negavit, & eſt infideli deterior*; Unde qui magis nobis conjuncti ſunt conjunctione ſpirituali, præferendi ſunt in bonis ſpiritualibus; Qui nobis magis conjuncti ſunt conjunctione carnali, præferendi ſunt in bonis pertinentibus ad naturam, & vitam corporis; Qui nobis magis conjuncti ſunt conjunctione morali, ſeu Civili, præferendi ſunt in rebus pertinentibus ad Civilem communicationem, & ſic concives ferendi ſunt in his rebus aliis extraneis, & in rebus bellicis præferendi ſunt commilitones, & ſic de ſimilibus.

67 Quinam ordo ſervandus ſit in neceſſitate extrema, gravi, & communi? Vide verb. *Neceſſitas.*

68 Qui ex inimicitia alium offendit, vel læſit exterius ſigno, verbo, vel facto, tenetur ex Caritate ad reconciliationem externam, petendo ab offenſo, vel læſo quantum commode poteſt per ſe vel per alium ſigno, verbo, vel facto veniam, & remiſſionem offenſæ. *Communis.* Et ratio eſt clara, quia qua ratione, & forma Caritas eſt deſtructa, eadem reparari debet. Et ſicuti offenſor non tenebatur ponere offenſam, ita tenetur eam tollere; Inſuper tenetur ex Juſtitia etiam ad ſatisfactionem injuriæ, & ad reſtitutionem damni illati, niſi offenſus & læſus remittat.

Dicitur autem notanter: *Quantum commode poteſt*, quia nemo tenetur ad hanc externam reconciliationem cum inimico offenſo cum gravi, vel graviori ſuo incommodo, quam fuerit offenſio, vel læſio illata proximo, uti eſſet gravis infamia, ſi offenſio, & læſio hoſtilis fuerit occulta; Vel ſi offenſus, & læſus ſit abſens, nec facile conveniri poſſit, & hujuſmodi. 69

Veniam petere ab inimico læſo, vel offenſo tunc ſolum neceſſe eſt, quando gravis fuit offenſio, vel læſio, & aliud remedium, ſeu modus non occurrit ad reconciliationem. *Communis.* 70

Unde non eſt obligatio petendi veniam, 1. Si injuria, vel læſio non fuerit gravis; 2. ſi aliter ſatisfieri poteſt offenſo, vel læſo, v. g. per pecuniam, per ſpecialia ſigna, & officia amicitiæ, per aliqua particularia beneficia, aut per aliorum interceſſionem; 3. ſi offenſus, vel læſus petitionem veniæ non curat, vel cenſetur remittere; 4. ſi injuriæ & offenſæ inter inimicos factæ invicem ſe compenſant; 5. ſi offenſus, vel læſus per petitionem veniæ ſibi ab offenſore factam ſit magis irritandus; 6. ſi lædens, vel offendens ſit longe Superior offenſo, ut non conveniat a ſubdito, & longe inferiori veniam petere propter diminutionem auctoritatis, & ſuperioritatis; tenetur tamen aliis beneficiis, ſignis, & argumentis ſubditi læſi animum reconciliare; 7. Si apud aliquos v. g. nobiles viros veniæ petitio in uſu non ſit, ſed aliter fieri ſoleat reconciliatio. *Sic Doctores paſſim.* 71

E duobus mutuo ſe offendentibus, vel inimicis factis, ſi injuriæ, ſeu offenſæ fuerint æquales, reconciliationem petere, & procurare ſalutando, alloquendo, aut, ſi opus fuerit, veniam petendo, tenetur prius qui prior offendit vel prior cauſa rixæ extitit; Si autem injuriæ, vel offenſæ fuerint inæquales, tunc tenetur qui gravius offendit, quamvis poſterius; Et ſi contingat injurias cenſeri moraliter ita pares, & ſimultaneas, ut, omnibus 72

albus conſideratis, non appareat, cur unus non potius quam alter debeat eſſe prior in venia petenda, tunc uterque tenebitur, data occaſione, incheare reconciliationem, ſalutationem, alloquium &c. niſi conſuetudo, vel mos patriæ eſſet, ut unus potius, quam alter deberet prævenire; Unde generaliter loquendo inter æquales, is debet prius ſalutare, & alloqui, qui coram alio ſtante vel ſedente tranſit, vel de novo accedit. *Sic Doctores communiter.*

73 Omnis offenſus, vel læſus tenetur offenſori veniam petenti vere, & ſincere injuriam, & offenſam remittere, ſalva tamen Juſtitia, & Jure ſuo. *Communis*, & habetur clare ex pluribus Evangelicis textibus. *Lucæ enim cap.* 17. *num.* 3. & 4. præcipit Chriſtus: *Si peccaverit in te Frater tuus, & pœnitentiam egerit, dimitte illi, & ſi ſepties in die peccaverit in te, & ſepties in die converſus fuerit ad te, dicens pœnitet me, dimitte illi.* Et *Marci c.* 11. *num.* 26. expreſſe dicit: *Quod ſi vos non dimiſeritis, nec Pater veſter, qui in Cœlis eſt, dimittet vobis peccata veſtra*, & idipſum dicit *Matth. cap.* 6. *num.* 6. *num.* 14. ibi: *Si autem non dimiſeritis hominibus, nec Pater veſter dimittet vobis peccata veſtra*, & *Matth. cap.* 18. *num.* 15. narrata parabola de ſervo nequam, & crudeli damnato ad carceres, ex quo noluerit dimittere debitum conſervo ſuo, concludit: *Sic & Pater meus Cœleſtis faciet vobis, ſi non remiſeritis unuſquiſque Fratri ſuo de cordibus veſtris.*

74 Dicitur autem notanter; *Salva tamen Juſtitia, & Jure ſuo*, quia non obſtante, quod offenſus, vel læſus teneatur vere, & ſincere injuriam, vel offenſam offenſori veniam petenti remittere, poteſt tamen adhuc per viam Juris petere ab ipſo debitam ſatisfactionem, & recompenſationem pro injuria, & damno ſibi illato, ut tradunt communiter Doct. Vide verb. *Pax.*

75 Nulla opera hominis ſunt Deo grata, & meritoria, niſi prius, antequam ea faciat, ſe proximo ſuo reconciliaverit. *Communis*, per expreſſum textum *Matthæi cap.* 5. *num.* 23. ubi Chriſtus Dominus ſic expreſſe dicit: *Si offers munus tuum ad Altare* (intellige etiam de omni alio opere bono Deo grato, & meritorio) *& ibi recordatus fueris, quia Frater tuus habet aliquid adverſum te, relinquere ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari Fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Quod ſic egregie exponit S. Auguſtinus *ſerm. de verbis Domini in monte*: *Matthei* 5. ibi: *Si abſens eſt Frater tuus, vide non pedibus corporis, ſed animo humili te proſterne in conſpectu ejus, cui oblaturus es, ſi præſens, revocandus eſt ad amorem ab eo veniam petendo, ſi eum læſiſti, vel ſi te læſit, dimittendo Cordis rancorem.*

Virtuti Caritatis opponitur directe vitium odii Dei, aut proximi, & de hoc vide verb. 76
Odium per tot. ubi inſuper afferuntur tres propoſitiones damnatæ ad rem facientes.

Item Caritatis opponuntur plura alia vitia, 77
ut Acedia, Invidia, Ira, Scandalum, Schiſma, Bellum, Diſcordia, Contentio, Rixa, Seditio.

Quoad Acediam. Vide verb. *Acedia per tot.* 78

Quoad Invidiam. Vide verb. *Invidia per tot.* 79
ubi etiam de tribus Invidiæ affectionibus Caritati oppoſitis, nempe de Indignatione, ſeu Nemeſi, de Zelo, ſeu Æmulatione, & de Timore, ac de aliis ad rem.

Quoad Iram. Vide verb. *Ira, per tot.* ubi 80
etiam de Indignatione, Rixa, Contumelia, ac de aliis ad rem.

Quoad Scandalum. Vide verb. *Scandalum*, 81
per tot.

Quoad Schiſma. Vide verb. *Schiſma, per tot.* 82

Quoad Bellum. Vide verb. *Bellum, per tot.* 83

Diſcordia eſt diſſenſio voluntatum circa bo- 84
num, quod ex Caritate amare debemus. Unde opponitur Caritati, quæ neceſſario cauſat concordiam, conſenſionem, & pacem voluntatum in bonum.

Contentio eſt altercatio quædam verborum 85
cum proximo ad impugnandam veritatem, quam ipſe ſuſtinet; & hæc opponitur Paci, Caritati, qua tenemur cum proximo conſentire in bonis ipſi neceſſariis, non impugnando contentioſe veritatem in rebus ad ſalutem ejus animæ, vel corporis, ad ejus famam, vel fortunam pertinentibus.

Rixa eſt privatum quoddam bellum inter 86
perſonas ex odio reſultans. Unde opponitur Caritati, quia, ut dicitur *Proverb.* 10. *nu.* 12. *Odium ſuſcitat Rixas, & univerſa delicta operit Caritas.* Per Rixam, inquit Sanctus Thomas 2. 2. *quæſt.* 158. *art.* 2. *in corpore, intelliguntur omnia nocumenta, quæ facto proximis inferuntur ex ira*, adeoque pugnæ, bellum, ſeditio, vulnus, cædes, & hujuſmodi.

Seditio eſt quædam diſſenſio inter Cives ab 87
his duobus vocabulis *Seorſim*, & *Itio*, derivata, quia aliqui Cives ſeditioſi in diſſenſione dicuntur ſeorſim ire; Hoc vitium opponitur paci politicæ, & eſt ex ſuo genere peccatum grave ex parte commoventis ſeditionem, ſicuti

rixa ex parte rixantis, non vero ex parte illius, qui invaditur.

88 Virtutes Cardinales quatuor communiter aſſignantur, ſcilicet Prudentia, Juſtitia, Temperantia, & Fortitudo, de quibus legitur *Sapient.* 8. *num.* 7. *Sobrietatem enim, & Prudentiam docet, & Juſtitiam, & Virtutem, quibus utilius nihil eſt in vita hominibus*, ubi per ſobrietatem, *Temperantia*, & per Virtutem *Fortitudo* intelligitur communiter a Doctoribus: Unde S. Ambroſius *in cap. 6. Evangelii S. Lucæ* ſic expreſſe habet: *Scimus, Virtutes eſſe quatuor Cardinales Temperantiam, Juſtitiam, Prudentiam, Fortitudinem;* Et S. Auguſtinus *in Pſ.* 83. *verſ.* 8. *Virtutes*, inquit, *agendæ vitæ noſtræ quatuor deſcribuntur a multis, & in Scriptura inveniuntur. Prudentia dicitur, qua dignoſcimus inter bonum, & malum: Juſtitia dicitur, qua ſua cuique tribuimus, nemini quidquam debentes, ſed omnes diligentes; Temperantia dicitur, qua libidinem refrenamus. Fortitudo dicitur, qua omnia moleſta toleramus.*

89 Dictæ quatuor Virtutes *Cardinales* nuncupantur, quia ſunt tamquam aliarum Moralium Virtutum fontes, & *Cardines*, quibus ſubnixa tota humana vita regitur; Sicuti enim Oſtium in *Cardine*, ita omnis honeſtæ vitæ ratio in illis verſatur, atque univerſa boni operis ſtructura eiſdem innititur. Undè S. Greg. *lib.* 2. *Moral. c.* 36. *In quatuor Virtutibus totam bonam operis ſtructuram conſurgere teſtatur.*

90 Ceteræ Morales Virtutes reſpectu Virtutum Cardinalium in triplici differentia ſunt poſitæ. Aliæ enim Virtuti Cardinali tamquam Species, in quas dividitur, ſubjiciuntur, & ideo partes *ſubjectivæ* Virtutis Cardinalis appellantur. Aliæ, ſine quibus Virtus Cardinalis integra, & perfecta eſſe non poteſt, eo quod ad perfectionem ejus actus concurrant, partes illius *integrantes*, ſeu *integrales* vocantur. Aliæ denique inſtar potentiarum, ſeu facultatum ipſis Virtutibus Cardinalibus ſubſerviunt, & earum partes *potentiales* nuncupantur.

91 Omnes virtutes Morales, ſive Cardinales ſive eis adjunctæ ſunt ita inter ſe connexæ, ut nulla prorſus abſque ceterarum comitatu obtineri poſſit in ſtatu perfecto, & heroico. Et ratio eſt, quia Virtus perfecta eſt conſtans & firmus ordinis amor, quo quis id, quod tectum eſt, & rationi conſentaneum in quavis materia proſequitur: Talis autem amor conſtans, firmus, & habitualis omnes plane Virtutes includit, cum nequeat quis v. g. eſſe perfecte Juſtus, ſi careat Fortitudine, vel Temperantia, vel Liberalitate, ideſt ſi careat amore ordinis vel in materia Fortitudinis, vel in materia Temperantiæ, vel in materia Liberalitatis. Quippe Judex timidus minis terreri, intemperantis voluptatibus teneri, avarus pecunia corrumpi poteſt, ne jus perfecte, ac recte reddat. Sic Fortitudinem, Temperantiam &c. ſine ceteris aliis Virtutibus nemo in ſtatu perfecto, & heroico obtinere poteſt. Unde S. Auguſt. *Ep.* 167. alias 29. *num.* 5. alias *c.* 2. ſic habet: *Certe hinc perſuadent, qui unam Virtutem habuerint, habere omnes, & omnes deeſſe, cui una defuerit, quod Prudentia nec ignava, nec injuſta, nec intemperans poteſt eſſe, nam ſi aliquod horum defuerit, Prudentia non erit, Porro ſi Prudentia tunc erit, ſi & Fortis, & Temperans ſit, profecto ubi fuerit, ſecum habet ceteras. Sic & Fortitudo imprudens eſſe non poteſt, vel intemperans, vel injuſta; ſic Temperantia neceſſe eſt, ut Prudens, Fortis, & Juſta ſit. Sic Juſtitia non eſt, niſi ſit Prudens, Fortis, & Temperans. Ita ubi vera eſt aliqua earum, & aliæ ſimiliter ſunt. Ubi autem aliæ deſunt, vera illa non eſt, etiamſi aliquo modo ſimilis eſſe videatur.*

Quamvis autem nulla virtus moralis poſſit 92
ſine ceteris obtineri in ſtatu perfectu, ſeu heroico, qui ſcilicet Virtutis culmen attigit, & quo ita ſedati ſunt affectuum motus, ac ita fracti, ut Virtutem commovere amplius non poſſint, poteſt tamen una ſine ceteris aliis eſſe in ſtatu imperfecto, in quo quis affectuum motibus agitur, & iis ægre ſolum reſiſtit, ut tradunt communiter Doctores.

Virtus moralis proprie eſt *habitualis amor* 93
ordinis, ſive *eſt amor firmus, & conſtans honeſtæ mediocritatis per rectam rationem in qualibet materia definitæ*, ideſt habitus inclinans ad id agendum, quod juſta in mediocritate ſic poſitum eſt, ut neque rationis, aut ordinis modum excedat, neque ab eo deficiat in qualibet materia. Unde communiter dicitur quod *Virtus in medio conſiſtit*, ideſt *in medio rationis*, non autem *in medio rei*.

Mediocritas enim, ſeu medium eſt duplex, 94
ſcilicet medium rei, & medium rationis. *Medium rei* ex Ariſtotele *lib.* 2. *Ethic. cap.* 5. eſt *illud, quod ab extremis æqualiter diſtat*, eſtque ubique, & ſemper idem. Ut 6. medium eſt inter 10. & 2. nam ſenarius numerus a binario, & denario æqualiter diſtat, nempe quatuor unitatibus, & hoc medium vocatur ab Ariſtotele *Arithmeticum*, & hoc habet Juſtitia commutativa, nempe reddere præciſe cuique quod ſuum eſt, ſive ſtatuere vel conſervare æqualitatem rei ad rem. Medium ratio-

tionis, ſeu *Geometricum* eſt *illud*, *quod a ratione præſcribitur*, & quo ſtatuitur quid, quo tempore, & quibus circumſtantiis agendum ſit. Unde, & *Medium rei* eſt ex natura rei ita taxatum, ut in omnibus ſit omnino idem; *Medium vero rationis*, non eſt ita determinatum, ſed variatur ex diverſis conditionibus, & circumſtantiis perſonarum operantium. Ita tamen ut ſemper in mediocritate conſiſtat; nam ſi quis ab ea mediocritate, vel excedendo, vel deficiendo receſſerit, in vitium
95 morale incidet. Cum vitium morale ſit *habitus malus inclinans ad actus malos*, ideſt ad actus a recta ratione, ſeu *ordine* per exceſſum, aut per defectum aberrantes, qui actus peccata vocantur. Vide *ſupra a num.* 12. *ad* 15.

96 Unde deveniendo ad Virtutes Cardinales ſeorſim captas, Prudentia definitur ab Ariſtotele *lib.* 6. *Ethic. cap.* 5. *Habitus vera cum ratione activus in iis*, *quæ ſunt homini bona*, *vel mala moraliter*, ideſt habitus, quo non tantum id agendum ſit, & a quo abſtinendum cognoſcimus; ſed etiam quo conſtanter amamus id agere, & agimus quod agendum eſt, & ab eo, a quo eſt abſtinendum, abſtinemus, quia id *Ordo* poſtulat. Et ſecundum Sanctum Baſilium *homil.* 12. *ad popul. Prudentia eſt recta eorum*, *quæ agenda*, *vel non agenda ſunt*, *cognitio*. Et ut definitur communiter, *Prudentia eſt recta agendorum ratio*, ſeu eſt Virtus, qua in quovis occurrente negotio noſcimus quid honeſtum ſit, quid turpe, ſeu quid agendum, ut honeſtum, & quid fugiendum, ut inhoneſtum.

97 Prudentia, quamvis eſſentialiter non ſit Virtus moralis, ſed intellectualis, eſt tamen directiva, Dux, & Regina omnium moralium Virtutum, ſine qua nulla earum conſiſtere poteſt. Unde S. Bernardus *ſerm.* 40. *ſuper Cantic.* dicit: *Tolle diſcretionem* (Prudentiam) *& Virtus vitium erit*: & *c. Præſentium* 3. *cauſ.* 1. *quæſt.* 5. expreſſe dicitur, quod Prudentia, ſive *diſcretio*, *Mater eſt omnium Virtutum*. Et idipſum habetur in *cap. Cuſtos* 1. *de Officio Cuſtodis*, ibi: *Omnia cum diſcretione agantur*, *quæ noſcitur omnium Virtutum eſſe Matrem*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Cum diſcretione* expreſſe dicente: *Diſcretio enim Mater eſt omnium Virtutum*.

98 Partes integrantes, ſive integrales Prudentiæ octo enumerantur a S. Thomas 2. 2. *q.* 48. *art. unic.* eaſque deſumpſit partim ex Ariſtotele *lib.* 6. *Ethic. cap.* 12. *& ſequ.* partim ex Macrobio *lib.* 1. *in Somn. Scip. c.* 8. & ex S. Auguſtino *lib.* 83. *qq. q.* 3. & ſunt ſequentes, Memoria, Intelligentia, Providentia, Ratio, Docilitas, Solertia, Circumſpectio, Cautio.

Ad perfectam igitur Prudentiam eſt neceſſa- 99
ria *Memoria*, ideſt præteritarum rerum recordatio, ex qua naſcitur experientia optima rerum magiſtra: Item *Intelligentia*, ſeu intellectio, ideſt præſentium notitia, & primorum principiorum practicorum cognitio; item *Providentia*, ideſt futurorum præſcientia reſpiciens futura hic, & nunc, maxime a prudentibus conſideranda: Item *Ratio*, ideſt promptitudo, & facilitas ratiocinandi, & unum ex alio colligendi: Item *Docilitas*, ſeu prompta facilitas ad diſcendum ab aliis prudentibus, & expertis: Item *Solertia*, ſeu ſagacitas, ideſt facilis excogitatio, & applicatio mediorum ad finem conducentium; Item *Circumſpectio*, ideſt attenta ad recte exponendas omnes circumſtantias actionis moralis conſideratio; Item *Cautio*, ideſt cura, & ſollicitudo omnia evitandi incommoda, & cavendi ne ſub ſpecie boni voluntas applicetur malis.

Partes ſubjectivæ, ſeu ſpecies Prudentiæ 100
ſunt quinque; ſcilicet Monaſtica, Œconomica, Politica, Legiſlativa, & Militaris. S.Thom. 2. 2. *q.* 48. *art. unic.* & alii paſſim.

Prudentia *Monaſtica*, & *Perſonalis*, ſeu *ſo-* 101
litaria, & ſui moderatrix, eſt illa, quæ dictat quo pacto quis prudenter ſe gerere debeat circa ſeipſum. Prudentia *Œconomica* eſt, quæ dictat modum recte gubernandi Familiam. Prudentia *Politica*, ſeu *Civilis* eſt, quæ dictat modum recte adminiſtrandi Rempublicam, Legumque obſervantiam procurandi: Hæc enim reſpicit bonum commune totius Reipublicæ, ſeu Civitatis, ſicuti Œconomica bonum ſolius Familiæ, & Monaſtica bonum ſolius ſui ipſius. Prudentia *Legiſlativa*, ſeu Regalis eſt, quæ inſtruit ſuprema Capita Regnorum, & Provinciarum ad idoneas condendas Leges, earumque procurandam obſervantiam circa bonum totius Regni, ſeu Principatus publicum regimen. *Prudentia Militaris* eſt, quæ præſcribit normam recte militandi.

Partes Potentiales Prudentiæ tres commu- 102
niter aſſignantur cum S. Th. 2. 2. *q.* 51. & Ariſtotel. *lib.* 6. *Ethic. c.* 10. *& ſeq.* nempe *Eubulia*, *Syneſis*, & *Gnome*. Tria enim ſunt munia ipſius Prudentiæ, ut poſt Ariſtotelem, & S. Thomam *locis citatis*, notant paſſim Doctores, nempe *bene conſultare*, *recte judicare*, & quod judicatum, ſeu decretum eſt *ad praxim reducere*. Unde;

103 *Eubulia* (latine bona conſultatio) eſt habitus facilitatis ad recte conſultandæ, & excogitanda media apta pro conſecutione finis. *Syneſis* (quod latine eſt ſenſate diſcernere) eſt habitus diſponens ad ferendum rectum judicium de particularibus operabilibus conſultatis Lege commune definitis. *Gnome* (latine ſententia, pronunciatum, aut imperium) eſt habitus diſponens ad determinandum, ſeu jubendum rectæ executioni eſſe tradendum id, quod bene conſultatum, & judicatum eſt.

104 Vitia Prudentiæ oppoſita per defectum, ideſt per Prudentiæ carentiam, quatuor potiſſimum recenſeri ſolent ex D. Thoma *in 2. 2. q. 53. & 54.* & ſunt Præcipitatio, Inconſideratio, Inconſtantia, & Negligentia.

105 *Præcipitatio* eſt vitium, quo quis opus aliquod ſtatim præcipitanter, non præmiſſa ſufficienti conſultatione, & deliberationes, aggreditur, ſicque opponitur *Eubuliæ*, ſeu bonæ conſultationi. *Inconſideratio* eſt vitium, quo temere judicatur, & concluditur de ipſo opere exequendo, non præmiſſa debita attentione, & diligenti rerum, ac circumſtantiarum inſpectione; Sicque opponitur *Syneſi*, ſeu bono, ac ſenſato judicio. *Inconſtantia* eſt vitium, quo quis de rebus jam ſemel deliberatis ac recte judicatis ſine ulla, vel certe ſine ſufficienti cauſa judicium, & ſententiam mutat; Sicque opponitur *Gnomini*, ſeu ſententiæ, aut pronunciato, ſeu judicato. *Negligentia* eſt vitium, quo quis omittit requiſitam diligentiam, & ſollicitudinem ad opportune exequendum illud opus, quod conſultatum, & judicatum eſt, eſſe faciendum: ſicque etiam opponitur *Gnomini*, ſeu pronunciato, aut judicato. *Nam & priuſquam incipias*, conſulto, *& ubi conſulueris*, *mature facto opus eſt*, inquit Saluſtius *in Bello Catilinario cap.* 1.

106 Vitia Prudentiæ oppoſita per exceſſum quinque præſertim aſſignantur, nempe Prudentia carnis, Aſtutia, & Dolus, Fraus, & Nimia ſollicitudo temporalium. *Sic Doctores Communiter*.

107 *Prudentia carnis* ea dicitur, qua quis ſtudioſius excogitat media, & ſua facta dirigit ad naturæ corruptæ, ſeu carnis deſideria complenda, de qua Apoſtolus *ad Roman.* 8. dicit: *Prudentia carnis mors eſt*, & infra: *Sapientia carnis inimica eſt Deo*. *Aſtutia*, ſeu *calliditas*, aut *Verſutia* eſt excogitatio mediorum, ſeu rationum perverſarum ad fallendum, ſeu decipiendum proximum maxime conducentium, de qua Apoſtolus 2. *ad Corinth.* 4. *Non ambulantes in Aſtutia*. *Dolus* eſt ipſius Aſtutiæ executio, tum per verba, tum per facta, & definitur, quod ſit Machinatio ad circumveniendum, decipiendum, aut fallendum proximum adhibita. *Fraus* eſt executio Aſtutiæ per facta, ut cum menſura eſt minor juſto, vel cum moneta eſt adulterina, & hujuſmodi, adeoque Fraus eſt quid minus commune, quam Dolus. *Nimia ſollicitudo temporalium* eſt nimia mentis occupatio in conquirendis, & conſervandis rebus temporalibus proveniens ex immoderato habendi amore, & amittendi timore, quæ reprobatur *Matthæi 6. Lucæ 12. & 1. ad Timoth. 6.*

Juſtitia eſt conſtans, & perpetua voluntas 108
Jus ſuum unicuique tribuendi. *Communis* cum
Ulpiano *in leg. Juſtitia*, *ff. de Juſtitia*, &
Jure. Jus autem eſt id, quod juſtum, & 109
æquum eſt, ſive quod inter extrema vitioſa
eſt medium.

Partes ſubjectivæ, ſeu ſpecies Juſtitiæ ſunt 110
duæ, ſcilicet Juſtitia diſtributiva, & Juſtitia
commutativa. *Communis* ex Ariſtotele 5. *Ethic.*
cap. 2. Quænam autem ſit Juſtitia diſtributi- 111
va, & commutativa? Vide verb. *Juſtitia num.*
51. & 52. ubi etiam de differentia inter
utramque.

Utraque Juſtitia æqualitatem, ſeu propor- 112
tionem quamdam ſervat, cum hac tamen ad-
vertentia, quod in Juſtitia diſtributiva ſerva-
tur *proportio Geometrica*, & hæc proportio Geo-
metrica ſervat *medium rationis*, ſeu *Geometri-
cum*; In Juſtitia autem commutativa ſervatur
proportio Arithmetica, & hæc proportio Arithme-
tica ſervat *medium rei*, ſeu *Arithmeticum*.
Quodnam autem ſit medium rei, ſeu Arithme- 113
ticum, & quod ſit medium rationis, ſeu
Geometricum? Vide *ſupra num.* 94. & verb.
Juſtitia num. 52. ubi de æquitate *Arithmeti-
ca*, & *Geometrica*.

114 Si quis *medium rationis* in Juſtitia *diſtributiva*, vel *medium rei* in Juſtitia *commutativa* non ſervet, tunc Jus ipſum lædit, & Legem, qua Jus illud conſtituitur, violat. *Sic Doctores communiter*.

115 Partes integrantes, ſeu integrales Juſtitiæ ex S. Thoma 2. 2. *qu.* 79. *art.* 1. duæ ſunt, nempe declinare a malo, & facere bonum, quoniam iſtæ ad perfectum Juſtitiæ actum requiruntur; Cum enim ceteræ Virtutes homines in ſe, & propter ſe perficiant: Juſtitia autem ſit ad alterum, ut ait idem S. Th. 2. 2. *q.* 58. *art.* 2. Peculiari modo ad Juſtitiam pertinet, ut illa, dum cujuſque Jus conſtituit, a malo declinet, & faciat bonum.

Par-

116 Partes potentiales Juſtitiæ, quibus veluti facultatibus aut organis actus ſuos Juſtitia exercet, octo enumerantur a S. Thoma 2. 2. *q.* 80. *art.* 1. nempe Religio, Pietas, Obſervantia, Veritas, Gratia, Vindicatio, Liberalitas, & Amicitia, quibus additur Affabilitas, & iſtæ fere omnes aſſignantur etiam a Cicerone *lib.* 2. *de Inventione*.

117 *Religio* eſt Virtus moralis inclinans ad debitum cultum Deo tamquam primo rerum Principio in agnitionem ſupremæ ipſius poteſtatis, & excellentiæ exhibendum. Et hic cultus exhibetur Deo, tum interius, *devotione* ſcilicet, & *oratione*, tum exterius, *Adoratione* ſcilicet, *Sacrificio*, *voto* &c. *Pietas* eſt Virtus, qua debitus honor, officium, ac obſequium deferimus iis, qui poſt Deum ſunt præcipui noſtræ vitæ, & educationis Auctores, uti ſunt parentes, & alii conſanguinei, ac patria, quorum meritis paria referre non poſſumus: Sumitur etiam Pietas apud Chriſtianos pro *devotione*, ideſt pro fervore actus circa ea, quæ ſunt cultus divini. *Obſervantia* eſt Virtus, qua debitum honorem, officium, ac obſequium deferimus Superioribus noſtris; ac Majoribus ætate, Sapientia, ac Dignitate; Ad hanc reducitur *Obedientia*, quæ quatenus eſt ſpecialis Virtus, ideo aliquid facit, quia præceptum eſt. *Veritas*, ſeu *Veracitas* eſt Virtus moralis, qua nos proximis tales dictis, & factis exhibemus, quales reipſa ſumus nihil enunciando, aut aliter fingendo, quam ſit, vel fuerit, vel futurum ſit. *Gratia* & *Gratitudo* eſt Virtus, quæ reſpicit debitum ex beneficio natum. Unde inclinat ad Beneficium beneficio compenſandum, extenditque ſe ad omnes, a quibus aliquod beneficium accepimus, ut ad Deum, Parentes, Superiores, & homines privatos. *Vindicatio* eſt Virtus, per quam vim, & contumeliam defendendo, aut ulciſcendo propulſamus a nobis, & ab aliis, & per quam peccata punimus; Quæ tamen non eſt licita, niſi iis, qui aliis præſunt ad Juſtitiæ conſervationem. *Liberalitas* eſt Virtus, quæ circa pecunias dandas, & accipiendas mediocritatem tuetur, & conſequenter inclinat ad eas elargiendas, & condonandas ſecundum rectam rationem. *Amicitia* eſt Virtus, qua aliqui mutuam, apertamque inter ſe benevolentiam gerunt, ſeque invicem bonis afficiunt honeſtatis gratia, & non ſolum jucunditatis, aut utilitatis cauſa. *Affabilitas* eſt Virtus, qua quis in convictu, vitæ conſuetudine facilem, & gratum ſe, ut decet, exhibere ſtudet.

Vitia oppoſita Virtuti Juſtitiæ generatim 118
ſunt omnes *Injuſtitiæ*, quibus violatur tum Juſtitia diſtributiva; tum Juſtitia commutativa, tam per exceſſum, quam per defectum. Et quidem violatur Juſtitia diſtributiva *per exceſſum*, cum Princeps v. g. ſeu Superior tenui cuidam, & modicæ virtutis viro plus gloriæ, vel honoris, aut mercedis tribuat, quam deceat; *Per defectum* autem ſi minus tribuat, quam deceat virum eximiæ virtutis, & meriti. Item violatur Juſtitia commutativa *per exceſſum*, cum v. g. carius aliquid emitur, & venditur, vel cum in mutuo præter ſortem principalem aliquid datur, aut accipitur; *Per defectum* vero, ſi minus ſolvatur, vel reddatur, quam emptum, aut mutuo acceptum fuerit.

Et ita pariformiter deſcendendo ad partes po- 119
tentiales Virtutis Juſtitiæ in ſpecie opponuntur ipſis ſua ſpecifica vitia, nempe *Religioni* Irreligioſitas, & Superſtitio. *Pietati Obſervantiæ* ac Impietas. *Obedientiæ* Inobſervantia, ac Inobedientia. *Veritati* Mendacium. *Gratiæ*, *Gratitudini* Ingratitudo. *Vindicationi* Nimia Clementia ſeu indiſcreta Lenitas. *Liberalitati* Avaritia, & Prodigalitas. *Amicitiæ* Inimicitia. *Affabilitati* Adulatio per exceſſum, & Moroſitas, ſeu Aſperitas per defectum.

Fortitudo ex Ariſtotele *lib.* 3. *Ethic. cap.* 9. eſt *Mediocritas inter Audaciam, & timorem conſtituta*; Unde recte definitur, quod ſit Virtus moderatrix audaciæ, & timoris in periculis, ubi, & quando ratio præcipit adeundis, aut adverſis rebus ſuſtinendis. *Ita in re Communis*.

Ex qua definitione, ut vides, duo ſunt 121
actus præcipui *Fortitudinis*, nempe *Aggredi*, ſeu pericula adire, & *ſuſtinere*, ſeu res quaslibet adverſas conſtanter tolerare, cum id honeſtum, ac conveniens ex recta ratione videtur. Unde Fortitudo velut in duas ſecatur partes ſubjectivas, nempe in *Magnanimitatem*, & *Patientiam*. *Magnanimitas* eſt Virtus ad omne arduum aggrediendum ex motivo propriæ honeſtatis inclinans. *Patientia* eſt Virtus, quæ in adverſis rebus ex præſcripto rectæ rationis animi mœrorem temperat, ac mala præſentia æquanimiter tolerat.

Partes Fortitudinis integrantes, quæ & po- 122
tentiales quinque appellari poſſunt, ſunt præſertim Fiducia, Magnificentia, & Perſeverantia, *Fiducia*, ſeu *Confidentia* eſt Virtus, qua quis rationabiliter confidit poſſe ſe arduiſſima, ac difficillima, ubi, & quando decet, aggredi, ſeu tolerare. *Magnificentia* eſt Virtus reddens

dens hominem promptum ad faciendos magnos ſumptus, ubi, & quando recta ratio id expedire judicat, continetque in ſe pecuniæ contemptum, ſeu vilipenſionem. *Perſeverantia*, ſeu *Conſtantia*, eſt Virtus, per quam, non obſtante temporis diuturnitate, rerum, ac circumſtantiarum difficultate, ac moleſtia, homo perſiſtit in bono opere, quandiu recta ratio dictat.

123 Vitia oppoſita Fortitudini ſunt Temeritas, ſeu Audacia, & Timiditas, ſeu Ignavia. *Temeritas* quidem ſeu *Audacia* per exceſſum, *Timiditas* autem ſeu Ignavia per defectum. *Te-*
124 *meritas*, ſeu *Audacia* eſt vitium, quo per exceſſum Fiduciæ quis aggreditur pericula quando, ubi, & quomodo ſecundum rectam rationem non oportet; *Timiditas*, ſeu *Ignavia*, e contra eſt Vitium, quo per defectum Fiduciæ quis nihil audet ubi, quando, & quomodo aggredi, vel ſuſtinere ſecundum rectam rationem oportet.

125 Magnanimitati opponitur per exceſſum *Præſumptio*, qua homo ex nimia virium confidentia aggreditur, quod eſt ſupra vires, & *Ambitio*, quæ conſiſtit in nimia honoris appetentia: Per defectum autem opponitur ei *Puſillanimitas*, quæ conſiſtit in fuga magnorum operum ex eo quod quis nimis facile exiſtimet
126 ſe imparem eſſe talibus operibus. Patientiæ opponitur per exceſſum *Impatientia*, qua quis juſtum dolendi modum, quam Patientia præſcribit, excedit; per defectum autem ei opponitur *Inſenſibilitas*, qua quis nec ſuis, nec proximorum malis tangitur.

127 Fiduciæ, ſeu Confidentiæ opponitur per exceſſum *Audacia*, ſeu *Temeritas*, ac *Præſumptio*, & per defectum *Timiditas*, ſeu *Ignavia*, ac *Puſillanimitas*, uti dictum eſt *ſupra nu.* 123. *&* 124. de vitiis oppoſitis ipſi Fortitudini, *& num.* 125. de vitiis oppoſitis Magnanimi-
128 tati. Magnificentiæ opponitur per exceſſum *Profuſio pecuniæ*, qua quis nimium auget ſumptus, & longe majores facit expenſas, quam ratio dictet. Et per defectum opponitur ei *Parvificentia*, qua quis ex animi anguſtia magno cœpto operi, v. g. magno Palatio, magnificæ Eccleſiæ non pares, ſeu decentes exhi-
129 bet ſumptus. Perſeverantiæ ſeu Conſtantiæ opponitur per exceſſum *Pertinacia*, qua aliquis in opere incæpto continuare vult, quando & ubi non oportet, vel pluſquam oportet. Per defectum autem ei opponitur *Mollities animi*, ſeu *Inconſtantia*, qua quis faciliter, & ſine rationabili cauſa a bono incæpto abſiſtit.

130 Temperantia eſt Virtus refrænans, ac moderans inordinatos appetitus, & concupiſcentias, ac voluptates corporis, quibus præſertim guſtus & tactus efficitur circa eſculenta, poculenta & venerea. *Sic in re Communis*.

Partes ſubjectivæ, ſeu ſpecies Temperantiæ 131
proprie acceptæ ſunt Abſtinentia, Sobrietas, Caſtitas, & Pudicitia. *Abſtinentia* eſt Virtus moderans cupiditates, & delectationes eſculentorum. *Sobrietas* eſt Virtus moderans cupiditates poculentorum, ſeu potus inebriare valentis. *Caſtitas* eſt Virtus moderans inordinatum appetitum, uſumque venereorum. Et hæc triplex eſt, nempe Virginalis, Vidualis, & Conjugalis. *Pudicitia* eſt Virtus moderans appetitum circa aſpectus, oſcula, tactus, & ſimiles actus impudicos, ac venereos prævios ad actum principalem, & dicitur *Pudicitia*, quatenus pudori qui in uſu illorum intervenire ſolet, conformis exiſtit; Pudor enim eſt perturbatio animi de iis, quæ dedecus inferre videntur.

Partes potentiales Temperantiæ ſunt Con- 132
tinentia, Humilitas, Manſuetudo, Clementia, Studioſitas, Modeſtia, Eutrapelia, ſeu Urbanitas. *Continentia* eſt Virtus, quæ continet hominem a rebus venereis, ſeu concupiſcentiæ motibus ad intemperantiam provocantibus reſiſtit. *Humilitas* eſt Virtus, quæ hominem ad ſui vilitatem ingenue profitendam inclinat, ac temperat ejus inordinatum appetitum tendendi ad excelſa. *Manſuetudo* eſt virtus, quæ moderatur iram juxta rationis præſcriptum. *Clementia* eſt Virtus, quæ moderatur externam vindictam, & punitionem, quantum ratio Juſtitiæ patitur. *Studioſitas* eſt Virtus, quæ inordinatam ſciendi cupiditatem temperat, ac intra legitimos fines cohibet. *Modeſtia* eſt Virtus, quæ intra limites ſui ſtatus, ac conditionis debito modo ſe continet, tum in verbis, tum in factis, tum in veſtibus, ſupellectilibus, ac conviviis. *Eutrapelia*, ſeu *Urbanitas* eſt Virtus, quæ in recreationibus, ludis, ac jocis honeſtis, atque ad animi, & corporis refocillationem ſuſceptis rectum rationis moderamen ſervat.

Partes integrales, ſeu integrantes Tempe- 133
rantiæ ſunt *Verecundia*, & *Honeſtas*. *Verecundia* ſumpta prout ad præſens ſpectat, pro habitu, ſeu actu virtuoſo, eſt Virtus a turpibus, & inhoneſtis cupiditatibus retrahens. *Honeſtas* eſt Virtus avertens operantem ab inhoneſtis voluptatibus, in eſcis, potibus, & veneri inſervientibus, & inclinans ad decorem, in abſtinentia earum relucentem: *Honeſtum* enim, & *Decorum*, hoc loco idem ſignificant.

caut. Quo ſenſu eleganter ait Tullius *lib.* 1. *de offic. Et quod decet, honeſtum eſt, & quod honeſtum eſt, decet.*

134 Vitia oppoſita Temperantiæ ſunt Stupor, & Intemperantia. Stupor quidem per defectum; Intemperantia autem per exceſſum. *Stupor, ſeu inſenſibilitas,* eſt vitium, quo delectationes corporeæ etiam ad naturæ conſervationem divinitus ordinatæ contra rectam rationem prætermittuntur, ſeu eſt vitium, quo quis fugit honores, & voluptates, ut nolit eis uti quando, vel ubi, vel quantum ſecundum rectam rationem oportet. *Intemperantia* eſt vitium, quo quis in appetendis honoribus, & voluptatibus excedit omnino dictamen rectæ rationis.

135 Sic pariformiter aliis Temperantiæ partibus opponuntur ſua ſpecialia vitia per exceſſum, nempe Abſtinentiæ *Gula*, ſeu *Crapula*, & *Comeſſatio*. Sobrietati *Gula* item, *& Ebrietas*. Caſtitati *Luxuria*. Pudicitiæ *Impudicitia*. Continentiæ *Incontinentia*. Humilitati *Superbia*. Manſuetudini *Iracundia*. Clementiæ *Crudelitas*. Studioſitati *Curioſitas*. Modeſtiæ *Immodeſtia*. Eutrapeliæ ſeu Urbanitati *Scurrilitas*, ſeu *Inurbanitas*. Verecundiæ *Inverecundia*. Honeſtati *Impudentia*. Vitia autem eis oppoſita per defectum propria nomina non ſunt ſortita, ut patet de *Manſuetudine*, contra quam peccatur ſecundum defectum per iræ vacuitatem non increpando, caſtigando, & vindicando malum, ubi, & ſicut oportet. De *Humilitate*, contra quam ſecundum defectum peccatur per nimiam abjectionem ſui, & ſic de aliis.

Notæ Rom. Theologi.

136 Explorata res eſt, ita hominem oportere proximum diligere, ut ei velit bonum ſpirituale in ordine ad vitam æternam, Tum quia proximum ſicut noſmetipſos diligere tenemur, *Matth.* 22. *verſ.* 37. nos vero in ordine ad æternam beatitudinem diligere debemus: Tum etiam, quia Caritas virtus eſt; virtus autem propter operationem; ergo caritas erga proximum in actum exeat neceſſe eſt, actus vero caritatis eſt velle bonum proximo conforme ipſius naturæ, quæ diligitur; hujuſmodi autem bonum, vel beatitudo eſt, vel ad beatitudinem conducens: Tum demum, quia caritate imitari Deum, & Chriſtum tenemur, ut habetur *Joannis* 14. *v.* 22. *Si ſic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere.* Deus vero nos dilexit actu interiori, & poſitivo ordinando nos ad beatitudinem, & media conferendo ad beatitudinem conducentia; nos ergo interno actu proximum diligere debemus, optando illi æternam beatitudinem, & media procurando, quæ ad hanc proximum dirigant, atque perducant. Age vero: nomine proximi veniunt etiam inimici; Ii enim creaturæ rationales ſunt, & æternæ beatitudinis capaces: & ne viderentur ab hoc præcepto excluſi, Chriſtus Dominus ait, *Ego autem dico vobis, diligite inimicos veſtros, benefacite his, qui odetunt vos, orate pro perſequentibus, & calumniantibus vos:* ergo in inimicos quoque caritatem exercere tenemur, & ſigna illa benevolentiæ præbere, quæ ab inimicitia, & peccato illos retrahant, & ad æternam felicitatem dirigere, & conducere valeant. Hæc vero palam faciunt, 1. Negari inimicis non poſſe communia benevolentiæ ſigna, ſi hæc negatio odium, & inimicitiam foveat; nam tunc ruinæ ſpirituali occaſionem præfert; & non ſolum non exhibet media ad æternam beatitudinem conferentia, ſed retrahit hominem ab hoc bono, & ad perditionem ducit. Itaque abſtinere non poſſumus ab hac benevolentiæ demonſtratione, vel metu alicujus injuriæ, vel timore alicujus boni temporarii jacturæ, ut eſt manifeſtum, ſed prudentia utendum eſt, qua ita benevolentiæ ſigna in inimicos exercere poſſumus, ut non ſolum hos ad injuriam, & ad damna inferenda non moveant, ſed potius ad extinguendum odium, obtinendam benevolentiam, & ſinceram reconciliationem conferant. 2. In Prælatis, in Superioribus, in parentibus, ac in viris gravi auctoritate pollentibus omiſſione communium benevolentiæ ſignorum, quæ correctionis, & emendationis cauſa fiat, eſſe potius exercitium caritatis. Nam caritatem oſtendimus in iis, quæ homines a vitiis retrahant, & peccatis, & ad veram ad Deum converſionem eoſdem moveant, & provocent: Hæc enim veluti *media habentur* ad æternam ſalutem conferentia: At in Prælatis &c. omiſſio ſignificationis peculiaris benevolentiæ, in iis, qui errarunt, ac peccaverunt, confert ad retrahendos homines a peccato commiſſo, & ad iſtius deteſtationem per veram converſionem eoſdem provocat; Si ergo prudenter id fiat, tantum abeſt, ut dici queat negatio ſignorum caritatis quin potius eam caritatis demonſtrationem ſecum fert, quam exercere homines per correctionem debent. 3. Omittentes communia benevolentiæ ſigna correctionis cauſa, vel reprehendentes, & objurgantes homines, qui vel in eos, vel in alios peccaverint, curare omni ſtudio debent, ut oſtendant abſtinere ab illis ſignis, vel objurgationem adhibere,

hibere, quia bonum, ac verum bonum peccantibus exoptant, hac enim unice via charitatem exercent: atque hinc liquet, nonniſi improprie dici abſtinere tunc homines a communibus caritatis ſignis: ſigna enim caritatis ei tantum ſunt, quæ nos velle proximo ſignificent bonum ſpirituale in ordine ad beatitudinem; At vel ipſa omiſſio communium ſignorum id aliquando demonſtrat &c. 4. Etſi abſtinere licite poſſumus ab aſpectu, & conſortio inimici, ne odii in nobis augmento, aut nova in inimico ira peccandi occaſionem præbeamus; tamen ne dolor ex ejus præſentia in nobis augeatur, aut ne honor in nobis minuatur, abſtinere a ſignificatione charitatis non debemus; tum quia urget præceptum benefaciendi, & diligendi inimicos; tum etiam quia caritativus aſpectus, vel caritate conjunctum conſortium apta ſunt media ad inimicitiam tollendam, & procurandum bonum ſpirituale inimicis. Inimici enim vitæ noſtræ, vel famæ aut fortunæ, non ſunt exaſperandi injuriis, ſed emolliendi benefactis, inquit R. P. Jacobus Beſombes *de Caritate cap.* 8. qui rem ita oſtendit: *Noli vinci a malo, ſed vince in bono malum*, ait *Apoſtolus ad Rom.* 12. *verſ.* 21. Amor Dei, & Chriſti erga nos debet eſſe regula amoris noſtri erga inimicos, eiſque iſta debemus; 1. Qui eſt laceſſitus debet inimici converſionem & optare, & eam a Deo precibus poſtulare: optat enim Deus converſionem peccatoris: *Vivo ego dicit Dominus: nolo mortem impii, ſed ut convertatur impius a via ſua, & vivat*, *Ezech.* 33. *v.* 11. 12. Debet inimicum veniam petentem ſponte, & benigne excipere, ut facit Chriſtus, *Joan.* enim *6. verſ.* 7. ait *Eum, qui venit ad me, non ejiciam foras, & Matth.* 18. *verſ.* 22. alloquens Petrum, & nos omnes, inquit, *Non dico tibi ut parcas uſque ſepties, ſed uſque ſeptuagies ſepties*. 3. Debet per ſe, vel per alium offerre inimico reconciliationem, ſi ſperet futurum, ut id ad ejus converſionem inſerviat: Id enim præſtat Deus erga peccatores, quos ſemper ad pœnitentiam hortatur, & quibus etiam pertinaciſſimis gratiam offert: *Ecce*, inquit, *ſto ad oſtium, & pulſo. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit mihi januam, intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipſe mecum; Apoc.* 3. *v.* 20. *& Prov.* 18. 26. *Præbe fili mi cor tuum mihi* 4. Non poteſt negare reconciliationem inimico veniam petenti, nec communia amoris indicia, immo nec ſpecialia, cum hinc naſceretur ſcandalum, vel obex poneretur quo retardaretur converſio inimici. Atque hinc vide, num rite Ferraris aſſerat *n.* 58. non teneri chriſtianum hominem nec ad ſuccurrendum quidem inimico in egeſtate poſito, nec eumdem obvium factum ſalutare? Vide etiam num ob temporarium incommodum, vel damnum; aut ob metum jacturæ honoris mundani, omittendum ſit exercitium charitatis in proximum inimicum; vel negari eidem reconciliatio? Hæc ſane cum regula caritatis erga ipſos quoque inimicos uſurpanda conciliari nullo modo poſſunt. Vide demum, num grave, aut gravius incommodum quod offenſionem ſuperet, cauſa ſufficiens ſit ad negandam inimico offenſo reconciliationem externam. Hæc enim neceſſaria eſt ad removendum ſcandalum, ad placandam offenſi iram, & ad odium ex injuria in læſo homine excitato extinguendum, atque ad neceſſariam animi reconciliationem. Neque verum eſt, non teneri hominem ad veniam petendam a læſo, ſi levis læſio fuerit. Nam ſi ob gravem læſionem ſub gravi culpa, ſic ob levem ſub culpa veniali ad veniam petendam adſtringi is, qui læſerit, debet.

Reſponſio Auctoris.

137 Debuerat *Romanus Theologus* videre, & adnotare, quod ego *num.* 58. dico, per ſe loquendo, ſcilicet, ſpecialia ſigna dilectionis *per ſe loquendo* non tenemur præſtare inimicis ex præcepto Caritatis, ſed ſolum ex conſilio. Item tenebatur adnotare, quæ ego *num.* 59. immediate ſequenti ſubjungo, nempe, dicitur autem notanter *per ſe* loquendo, quia ob varias accidentarias circumſtantias ſæpius obligamur inimicis exhibere ſigna aliqua, vel beneficia ſpecialia caritatis, quæ ibi enumero, & ſignanter *quando inimicus eſt in extrema, vel gravi neceſſitate conſtitutus, tunc ſpecialia beneficia caritatis ſunt ei exhibenda juxta exigentiam neceſſitatis*. Videat igitur prudens, & impartialis lector ſub dictis numeris 55. 57. 48. & 59. & *num.* 68. *ad* 71. incluſive ibi tradita a me, & qua par eſt, æquitate, juſtitia pronunciet; Videatur ad rem S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 25. *artic.* 8. ubi ſic expreſſe tradit: *Dilectio inimicorum tripliciter conſiderari poteſt: uno quidem modo, ut diligantur inimici, in quantum ſunt inimici, & hoc eſt perverſum & charitati repugnans, quia hoc eſt diligere malum alterius. Alio modo poteſt accipi dilectio inimicorum, quantum ad naturam, ſcilicet in univerſali, & ſic dilectio inimicorum eſt de neceſſitate ſalutis, ut ſcilicet aliquis diligens Deum, & proximum, ab illa generalitate dilectionis proximi inimicos non excludat. Tertio modo poteſt conſiderari dilectio inimicorum in ſpecia-*

ſpeciali, ut ſcilicet aliquis in ſpeciali moveatur motu dilectionis ad inimicum, & iſtud non eſt de neceſſitate dilectionis, ſeu charitatis abſolute, quia nec etiam moveri motu dilectionis in ſpeciali ad quoslibet homines ſingulariter, eſt de neceſſitate charitatis, quia hoc eſſet impoſſibile; Eſt tamen de neceſſitate charitatis ſecundum præparationem animi, ut ſcilicet homo habeat animum paratum ad hoc, quod in ſingulari inimicum diligeret, ſi neceſſitas occurreret; ſed quod abſque articulo neceſſitatis homo etiam hoc impleat ut diligat inimicum propter Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis; & ibidem art. 9. inter alia ſubdit; *Alia vero ſunt beneficia, vel dilectionis ſigna, quæ quis exhibet particulariter aliquibus perſonis, & talia beneficia, vel dilectionis ſigna inimicis exhibere non eſt de neceſſitate præcepti, niſi ſecundum præparationem animi, ut ſcilicet ſubveniatur eis in articulo neceſſitatis ſecundum illud Proverb.* 25. *ſi eſurierit inimicus tuus, ciba illum, ſi ſitit da illi potum.*

V I S.

1 VIs, ſeu violentia eſt impetus majoris rei,
cui reſiſti non poteſt, ut definitur *in
l. Vis autem* 2. *ff. Quod metus cauſa*. Gloſſa
verb. *Cauſa in cap. Ad audientiam* 4. *De his,
quæ vi*, Gloſſa verb. *Vim in cap.* 5. *eod. in* 6.
Et explicatur, ut ſit neceſſitas rei faciendæ
præter voluntatem noſtram extorta, per text.
in *leg. Ait Prætor* 11. *ff. Quod metus cauſa*,
Raynaldus *lib.* 2. *c.* 23. §. 1. *num.* 1. & 2. cum
pluribus ibi allegatis.
2 Vis in genere alia eſt publica, alia priva-
ta, *l. Hoc jure utimur, ff. de Regul. jur.* Ur-
ſaya *Inſtit. crim. lib.* 2. *tit.* 7. *num.* 2. Ray-
nald. *l.c. cit. num.* 6. *& ſequent.* & alii paſ-
3 ſim. Vis publica eſt, quæ fit cum armis.
Privata vero quæ fit ſine armis; §. *Item Lex
Julia* 8. *Inſtit. de public. Judic.* Gloſſa 1. *in c.
Cum dilectus* 2. *de ordin. cognition.* Antonius
Matthæus *de crimin. tit. de vi publica, &
privat. cap.* 1. *num.* 2. Raynald. *loc. cit. n.* 10.
Urſaya *loc. cit. n.* 3.
4 Vis publica variis modis committi ſolet.
Primo, ſi quis domi ſuæ, ſive in Civitate,
ſive in Villa, ſive in agris, & vineis arma
coegerit ad aliquod facinus perpetrandum,
l. Lege Julia 2. *ff. ad Leg. Jul. de vi publi-*
5 *ca*. Secundo, Si quis turbæ, ſeditioniſque fa-
ciendæ, conſilium inierit, & ſervos, aut li-
beros homines in armis habuerit, armatoſ-
que congregaverit, textu expreſſo in *l. In
eadem cauſa* 3. *ff. eodem*, *& in leg. Omnibus*
10. *Cod. ad Leg. Jul. de vi public.* Tertio, Si 6
quis publice ad nocendum cum armis ambu-
laverit, *l. In eadem cauſa* 3. §. 1. *ff. eodem*.
Quarto, Si quis armatis hominibus poſſeſſo- 7
rem de domo, vel de agro, vel de navi deje-
cerit, concuſſerit, vel expugnaverit, *citat. l.
In eadem cauſa* §. 6. Quinto, Si quis cæ- 8
tu, concurſu, turba, ſeditione incendium fe-
cerit; ſeu in incendio cauſa rapiendi interfue-
rit, vel Dominum prohibuerit res ſuas ab in-
cendio ſervare, *cit. l. In eadem cauſa*, §. 5.
& l. Qui cætu 5. *ff. eod.* Sexto, Si quis ædes, 9
vel villas alienas convocatione, aut ſeditio-
ne expugnaverit, expilaverit, effregerit, &
bona ibidem exiſtentia rapuerit, *cit. l. In ea-
dem cauſa* §. 2. *& l. Hi qui ædes* 11. *ff. eod.* 10
Septimo, Si quis dolo malo fecerit quomi-
nus Judicia tuto exerceantur, aut Judices, ut
oportet, judicent, textu expreſſo in *l. Qui
dolo malo* 10. *ff. eod.* Octavo, Si quis convo- 11
catis hominibus vim fecerit, ut quis verbere-
tur, & pulſetur, quamvis non occidatur, tex-
tu expreſſo in citat. *l. Qui dolo malo*, §. 1.
Nono, Si quis violenter honeſtam mulierem, 12
ſive virginem, ſive nuptam, ſive viduam in-
vitam rapuerit, aſportaverit, & abduxerit de
loco ad locum cauſa libidinis, & animo eam
carnaliter cognoſcendi, *l. Qui cætu* 5. §. 2.
ff. eod. & l. Raptores 5. *Cod. de raptu Virgi-
num, ſeu viduarum*. Decimo, Si quis puerum, 13
vel feminam, vel alium quemquam per vim
ſtupraverit, textu expreſſo *in cit. l. In eadem
cauſa*, §. 4. Undecimo, Si quis per vim ali- 14
quem prohibuerit, vel e contra ad teſtandum
aliquem invitum compulerit; Si enim id cum
armis fecerit, præter crimen Falſi, tenebitur
etiam ex *l. Julia, de vi publica*; Si vero ſine
armis, tenebitur ex *l. Julia, de vi privata*,
ut tradunt Farinac. *q.* 151. *n.* 5. Urſaya *loc.
cit. num.* 130. & alii paſſim. Duodecimo, Si 15
quis vineas, & agros depopulaverit, ſive de
die, ſive de nocte, is enim propter criminis
atrocitatem, nec etiam gaudet immunitate
Eccleſiaſtica, *cap. Inter alia* 6. *de immun. Ec-
cleſ.* & ſanxerunt Greg. XIV. Conſt. incip.
Cum alias, & Benedictus XIII. Conſt. incip.
Ex quo. Sic Antonius Matthæus *de crimin.
tit. de vi public. & privat.* Brugiot. *Inſtit.
crim. lib.* 3. *tit.* 6. *per tot.* Urſaya *loc. cit. l.* 2.
tit. 7. *per tot.* & alii paſſim.
Vis privata etiam ipſa variis modis com- 16
mitti poteſt, & fere in omnibus illis caſibus,

in qui-

in quibus publica committi ſolet, ſi ſine armis committatur, ut tradunt in *ſuis Inſtitut. crim.* Brugiot. *l.* 3. *tit.* 6. Zuff. *lib.* 2. *tit.* 17. Urſaya *lib.* 2. *tit.* 7. *a num.* 134.

17 Si quis igitur convocatis hominibus, abſque tamen armis, vim fecerit, ut quis verberetur, aut pulſetur, quamvis non occidatur, adhuc erit reus criminis vis privatæ, textu expreſſo in *l. Hac lege* 2. *ff. ad Leg. Jul. de vi privata.*

18 Item ſi quis cœtum, vel concurſum fecerit quo minus aliquis in jus producatur, textu expreſſo *in l. Legis Juliæ* 4. *ff. eod.*

19 Item ſi quis aliquem de agro, vinea, aut villa ſua, congregatis hominibus ſine armis, dejecerit, textu expreſſo *in l. Si quis aliquem* 5. *ff. eod.*

20 Item ſi creditor ſine auctoritate Judicis abſque armis, bona debitoris uſurpaverit, textu expreſſo in. *l. Creditores* 7. *& in l. Si creditor* 8. *ff. eod.*

21 Item ſi quis ex naufragio dolo malo ſine armis aliquid rapuerit, textu expreſſo in *l. de vi privata* 1. §. 1. *ff. eod.*

22 Item ſi qui improbe coeant in alienam litem, ut quidquid ex condemnatione in rem ipſius redactum fuerit, inter eos communicaretur, textu expreſſo in *l. Ex ſenatu conſulto* 6. *ff. eod.*

23 Vis in ſpecie eſt quintuplex. Prima *expulſiva*, cum quis a re immobili expellitur. Secunda *ablativa*, cum res mobilis cuipiam aufertur. Tertia *compulſiva*, cum quis rem ſuam alienare cogitur. Quarta *turbativa*, qua quis in poſſeſſione turbatur. Quinta *inquietativa*, cum duo viciſſim prætendunt poſſidere, & alter inquietat. Primæ duæ præſcriptionem, ſeu uſucapionem ſecum non ferunt; Trium autem poſteriorum nulla obſtat præſcriptioni; §. *Furtivæ in addit. margin. Inſtit. de uſucapion.* Raynald. *loc. cit. num.* 11. teſtans de communi, Hieronymus Thomas in *tractat. de vi impulſiva c.* 1. §. 1. & alii paſſim.

24 Vis expulſiva parit interdictum *Unde vi* contra expellentem; *l. Sequitur* 4. §. *Si tu vi & ibi.* Gloſſa verb. *Locum*, *ff. de uſuc.* & Gloſſa 2. *in c. Ad audientiam* 4. *de his, quæ vi.* Hinc vi expulſus de poſſeſſione cum habeat interdictum *Unde vi*, perinde habetur ac ſi poſſideret quoad rem, & damna, & fructus; *l. Si qui vi* 17. *ff. de uſuc. & ibi Gloſſa* 1.

25 Vis ablativa inducit actionem *Si bonorum raptorum*, *l. Prætor ait* 2. *ff. Si bonorum raptorum*, Gloſſa in *c. Ad audientiam* 4. *verb. Cauſa*, *de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt.*

26 Vis compulſiva inducit actionem *Quod metus cauſa*. Gloſſa 2. *in d. cap. Ad audientiam* 1. Vis enim compulſiva, & metus idem ſunt, Gloſſa 1. *in l. Nihil conſenſui* 116. *ff. de Regul. juris.*

Vis turbativa inducit Interdictum *Uti poſſidetis* pro immobilibus; & *Unde vi*, ac *Utrubi* pro mobilibus, cum duo ſe poſſidere contendunt. *Gloſſa* 2. *in cit. cap. Ad audientiam, & Gloſſa final. in leg. Continet* 3. *ff. Quod metus cauſa.* 27

Vis inquietativa inducit Interdictum *Quod vi, aut clam*, cit. Gloſſa 2. *in d. c. Ad audientiam, & cit. Gloſſa fin. in d. l. Continet.* 28

Vis publica regulariter punitur pœna deportationis, textu expreſſo *in* §. *Item Lex Julia, Inſtit. de public. Judiciis.* Et vis privata punitur pœna publicationis tertiæ partis bonorum, textu expreſſo etiam in d. §. *Item Lex Julia.* Pro varietate autem caſuum, in quibus committitur vis publica, variæ etiam ſunt in utroque jure ſtatutæ pœnæ, de quibus in verb. *Pœna a num.* 212. *ad* 216. Vide *ibi*. 29

Vim vi repellere licet ſtatim & ſine intervallo, *l. Ut vim* 3. *& ibi Gloſſa* 2. *ff. de juſt. & jur. l. Sed & partus* 12. §. 1. *ff. Quod metus cauſa, l. Orator. art.* 1. *Vim* 1. *ff. de vi, & vi armata, c. Ultim.* 12. *de reſtit. ſpoliator. cap. Dilecto* 6. *de ſent. excommun. in* 6. cum ſimilibus; Vim enim vi repellere omnes Leges, omniaque jura permittunt, *l. Scientiam* 45. §. *Qui cum aliter, ff. ad Leg. Aquil. c. Perpendimus* 23. *& ibi Gloſſa* 1. *de ſent. excom. c. Jus naturale* 7. *& ibi Gloſſa* 1. *diſt.* 1. *cap. Summa* 7. *& ibi Gloſſa* 1. *cauſ.* 23. *qu.* 1. *cap. Dilecto* 5. *de ſent. excommun. in* 6. 30

Debet tamen vis, ſeu propulſatio fieri incontinenti, ſtatim, ac ſine intervallo, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, non ad vindictam, ſed ad defenſionem, *l. Scientiam* 45. §. *Qui cum aliter, ff. ad Leg. Aquil. l.* 1. *C. Unde vi, c. Interfeciſti* 2. *& cap. Perfodiens* 3. *de homicidio*, cum ſimilibus. Unde ſi quis percuſſit aliquem, & recedat, non poteſt percuſſus licite inſequi percuſſorem, quia tunc vellet injuriam ulciſci, & non repellere eam, eſſetque potius vindicta, quam defenſio. Gl. *verb. Sæcularibus*, & Gloſſa *final. in cit. c. Si perfodiens* 3. *de homicid.* & commun. Doctor. 31

Vim vi repellere licet etiam contra Clericum cum moderamine inculpatæ tutelæ; *c. Olim* 12. *de reſtit. Spoliator.* & ibi *Gloſſa final. cap. Perpendimus* 23. *de ſentent. excomm.* cum ſimilibus. 32

Vis, & metus differunt inter ſe, quia metus refertur ad animum, & vis refertur ad corpus. Gloſſa *in leg. Si vi, vel metu* 3. *verb. Si vi, C. de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt*, Rota recent. 33

p. 1.

34 *p. 2. dec.* 643. *num.* 25. Vis tamen includit in ſe metum; Unde quod vi fit, metu quoque fieri videtur. Gl. *verb. Cauſa in cap. Ad audientiam* 4. *de his, quæ vi metuſve cauſa fiunt*. Burat. *dec.* 86. *num.* 27. *& ſeq.*

Additiones ex aliena manu.

35 De vi tres potiſſimum leges latæ fuere, una Plautia, & duæ Juliæ, Cæſaris altera, altera Auguſti. Confer Sigon. *de Judic. lib.* 2. *capit. ultim.*

36 Duo Legis Juliæ fuerunt ſumma capita, alterum de vi publica, alterum de vi privata. Definivit Juſtinianus vim publicam, quæ fit cum armis, privatam, quæ fit ſine armis; §.
37 *Recuperandæ Inſtit. de Interdict.* At licet hæ definitiones ut plurimum procedant, non tamen ſemper, inſpecta præſertim vi publica.

38 Omnis utique vis armata publica eſt, at non omnis vis publica armata eſt, quippe quia & ſine armis Reſpublica, publicave utilitas, ita lædi queat, ut inde Legis Juliæ de vi publica accuſatio naſcatur; conſule Anton. Matthæum *de Crimin. lib.* 48. *tit.* 4. *cap.* 1. *num.* 2. *& ſequent.*

39 Appellatione vero armorum hic veniunt non ſolum ſcuta, & gladii, & galeæ, ſed & fuſtes, & lapides, & in genere quæcumque, quibus ſinguli homines nocere queunt; *l.* 9. *l.* 11. §. 1. *ff. Ad Leg. Jul. de vi public.* §. *Recuperandæ Inſtit. de Interdict.*

40 Armata dicitur vis, ſi armati quidem venerint ad dejiciendum de poſſeſſione, ſed armis ad dejiciendum uſi non ſint, eo quod ſufficit terror armorum, ut videantur armis dejeciſſe, *l.* 3. §. 5. *ff. de vi, & vi armata.*

41 De iis, qui tenentur ex Lege Julia de vi publica, adi *Sigon. de Judic. dict. cap. ultim.* tum Antonium *Matthæum de Crimin. lib.* 48. *tit.* 4. *cap.* 1. *num.* 3.

42 Pœna vis publicæ ex Lege Julia eſt aquæ & ignis interdictio, in cujus locum ſucceſſit de-
43 portatio; *L.* 1. §. *ultim. ff. ad L. Juliam de vi public.* atque adeo etiam bonorum publicatio, ſi non extent conjunctæ Perſonæ, quibus bona reſervari juſſit Juſtinianus in *Novella* 34. *cap. ult.* quin & aliquando ultimum ſupplicium, præſertim in humilioribus, ſi atrocior violentiæ ſpecies ſit, vel ex vi allata cædes alicujus illata fuerit; *l.* 11. *ff. ad Leg. Jul. de vi public. l.* 6. *C. eod. titul.*

44 Moribus vero noſtris pœna vis publicæ arbitraria eſt pro modo & gravitate admiſſi criminis; Vide Groenevveg. *ad* §. 8. *de Publ. Judic.*

VIS, ET METUS.

VIS, & metus diſtinguitur in gravem, & levem, habito etiam reſpectu ad perſonam, cui infertur; Bened. XIV. tom. 2. Conſt. 1
47. incip. *Si datam*. Vim, & metum inferentes, ut quis Religionem ingrediatur, aut Profeſſionem emittat, ab Ordinario puniendi ſunt 2
pœnis à Conc. Trid. ſtatutis; Idem *ib.* Vis, & metus auctores, qui a reclamante, vel a teſtibus ab ipſo inductis, indicati fuerint, citari debent in judicio ſuper nullitat. Profeſſionis; 3
Idem *ib.* Vis & metus incuſſus ad cogendum aliquem, ut Profeſſionem Regularem emittat, 4
etiamſi perſeveraverit per quinquennium, & ultra, non ideo tamen prorogatur quinquennium a Conc. Trident. conceſſum ad reclamandum; Idem *ib.* Attamen ex Apoſtolicæ Sedis æquitate inductum eſt remedium reſtitutionis in integrum adverſus lapſum quinquennii, a ſola tunc ipſa Sede Apoſtolica concedendum; Idem *ibid.* 5

Vis, & metus adhiberi non debet, ut Judæi in Chriſtianorum regionibus aſyli jure gaudentes, Baptiſmum ſuſcipiant; Idem Conſtit. 6
28. incip. *Poſtremo menſe* §. 13. *&* 37. Si quis per vim, & metum dicat ſe baptizatum fuiſſe, videndum, an violenter cedendo conſenſerit, an vero diſſentiens aqua Baptiſmi ablutus fuerit. In primo enim caſu valide baptizatus cenſebitur, ſecus in ſecundo; Idem *ib.* §. 48. *& ſeq.* Vide *tom.* 1. *verb. Baptiſmus*, *& tom.* 4. *verb. Hebræus*, ubi multa alia ad rem. 7

VISITARE, VISITATIO, VISITATOR.

VIſitare nihil aliud eſt, quam exceſſus, ac defectus inquirere, inventoſque caſtigare, & convenientibus remediis emendare, atque obſervantiam obligationum juxta cujuſvis Perſonæ, ac rei exigentiam, ubi adhuc viget, conſervare, & ubi deficit, in priſtinum reſtituere, Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 73. *num.* 1. & alii communiter per text. *Concil. Trident. Seſſ.* 24. *de reformat. cap.* 5. ibi: *Viſitationum autem iſtarum præcipuus ſit ſcopus, ſanam orthodoxamque Doctrinam, expulſis* 1

*ſis Hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, pra-
vos corrigere, populum cohortationibus, & ad-
monitionibus ad Religionem, pacem, innocen-
tiamque accendere, cetera prout locus, tempus,
& occaſio feret, ex viſitantium prudentia ad
Fidelium fructum conſtituere.*
2 Viſitandi Jus, & poteſtas competit omnibus
Prælatis Eccleſiaſticis, qui Juriſdictionem or-
dinariam in aliquos habent; *cap. Romana* 1.
§. Hanc, de Cenſibus in 6. Unde poſt Roma-
num Pontificem Jus, & poteſtatem viſitandi
3 habent Legati a Latere ex Officio Legationis
ſibi a Sede Apoſtolica demandatæ, *cap. cum
4 Apoſtolus, de Cenſibus*. Item Legati Pontificii,
qui non ſunt a Latere, ſed dicuntur nati,
quibus Legatio Apoſtolica competit ratione
Dignitatis, in qua ſunt conſtituti, *cap. Cum
inſtantia, cap. Procurationes, de cenſibus*, Bar-
5 boſa *loco cit. num.* 21. & alii. Item Legati
Apoſtolici, qui Miſſi, ſive Nuncii Apoſtolici
nuncupantur, ſi viſitandi onus eis ſit ſpecia-
liter impoſitum; Vel ſi urgens aliqua neceſſi-
tas Viſitationem poſtulet; *cit. cap. Cum in-
ſtantia, & cit. cap. Procurationes, de Cenſi-
bus;* Tuſchus *de Viſitation. lib.* 1. *cap.* 2. *num.*
6 9. Barboſa *loc. cit. num.* 21. Item Vicarius
Summi Pontificis in Territorio ſibi injuncto:
cap. Penultim. de Offic. Vicar. Tuſchus *cit. lib.*
1. *cap.* 2. *num.* 4. Barboſa *loco cit. num.* 21.
& alii. Item Cardinales in Eccleſiis ſuorum
7 Titulorum. Leo X. in Conſtitut. incip. *Su-
pernæ* edita *in Concil. Lateranenſ. V. ſeſſ.* 9.
cap. 2. Vide verb. *Cardinales art.* 4. *n.* 14.
8 Patriarchæ, Primates, Archiepiſcopi, &
Epiſcopi Jus ordinarium habent viſitandi ſuas
reſpective Diœceſes; *cap. Romana* 1. *de Cenſi-
bus in* 6. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 23. *de refor-
mat. cap.* 3. Ita ut habeant intentionem fun-
datam quo ad jus viſitandi omnes Eccleſias
cujuſque ſue reſpectivæ Diœceſis, *cap. Omnes
Baſilicæ* 14. *q.* 7. *cap. Conquerente, de Offic.
Ordinarii cit. cap. Romana* 1. *de cenſibus in* 6.
& Communis Doctorum.
9 Item Vicarius Capitularis, Sede vacante,
id poteſt, ſive per ſe, ſive per alium: Vide
10 verb. *Vicarius Capitularis art.* 2. *num.* 11. Item
Vicarius Apoſtolicus. Vide verb. *Vicarius Apo-
ſtolicus num.* 4. Item Vicarius Collegiatæ exem-
11 ptæ, & Nullius Diœceſis. Rota recent. apud
Farinac. *part.* 1. *deciſ.* 346. Nicolius *in Floſ-
culis verb. Viſitatio ordinaria n.* 3. Vide verb.
Vicarius Capitularis art. 1. *n.* 39.
12 Item Abbates, aliique Prælati habentes pro-
prium Territorium, & qualitatem *Nullius*.
Cap. Romana 2. *§. Hanc, de Cenſibus in* 6.
cum ſimilibus, & *Communi Doctorum*. Item
Decani, Archidiaconi, Archipreſbyteri, Ple-
bani, & alii inferiores viſitandi Jus habent,
ſi id longa conſuetudine præſcripſerint; *cap.
Super eo, & cap. Cum Apoſtolus, de Cenſibus*,
Concil. Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 3.
ibi: *Archidiaconi autem, Diaconi, & alii infe-
riores in Eccleſiis, ubi hactenus Viſitationem
exercere legitime conſueverunt, debeant quidem,
aſſumpto Notario, de conſenſu Epiſcopi, deinceps
per ſe ipſos tantum viſitare*. Item Capitulum, 13
ſuperſtite adhuc Epiſcopo, poſt interdum ex
præſcriptione, vel privilegio habere Jus viſi-
tandi; Et tunc Viſitatores a Capitulo deputa-
ti debent eſſe approbati ab Ordinario. Concil.
Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 3. ibi:
*Viſitatores etiam, a Capitulo deputandi, ubi Ca-
pitulum Jus viſitandi habet, prius ab Epiſcopo
approbentur*. Barboſa *ſupra Concilium loco cit.
num.* 14. *& citat. allegat.* 73. *num.* 26. cum
aliis ibi citatis, referens ſic etiam deciſum
fuiſſe *a Sacra ejuſdem Concilii Congreg.*
Dicti Archidiaconi tamen, & alii inferiores 14
Viſitationis a ſe factæ rationem reddere, &
acta omnia exhibere Epiſcopo infra menſem
tenentur. Concil. Trident. *loco cit*, ibi: *Cui
ipſi Archidiaconi, vel alii inferiores, Viſitatio-
nis factæ infra menſem rationem reddere, & de-
poſitiones teſtium, ac integra acta exhibere tenean-
tur, non obſtantibus quacumque conſuetudine etiam
immemorabili, atque exemptionibus, & privile-
giis quibuſcumque*. Immo Epiſcopus etiam per 15
alium poteſt eaſdem Eccleſias ſeorſim ab his
iterum viſitare. Concil. Trident. *loco citat.*
ibi: *Sed non ideo Epiſcopus, vel eo impedito ejus
viſitator eaſdem Eccleſias ſeorſim ab his viſitare
prohibeatur*. At vero licet Epiſcopus poſſit 16
iterum viſitare Eccleſias viſitatas ab inferiori-
bus, non poteſt tamen iterum punitos ab eis,
neque ab illis abſolutos cogere ad innocentiam
ſuam demonſtrandam. Sic deciſum fuiſſe refert
Barboſa *ſupra Concil. loco cit. num.* 15. &
Armendar. apud ipſum *ibid.*
Superiores Generales Ordinum Regularium, 17
Provinciales, & alii Prælati, quibus eſt in
alia inferiora Monaſteria, Prioratuſve legiti-
ma Juriſdictio, habent Jus viſitandi Monaſte-
ria, aliaque loca ſibi ſubjecta; *cap. In ſin-
gulis, & cap. Ea, quæ, de ſtatu Monachor.*
Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 8.
& *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 20. & *Comm.
Doctor.* praxi quotidiana id demonſtrante.
Epiſcopi, aliique Superiores non ſolum 18
poſſunt, ſed etiam tenentur per ſe ipſos,
aut ſi legitime fuerint impediti, per Vica-
rios

rios ſuos, vel Viſitatores, qui Presbyteri ſint, vel Diaconi, ſingulis annis, aut ſi ob latitudinem fieri nequeant, ſaltem quolibet biennio, totam Diœceſim, & Eccleſias ejuſdem viſitare. *Communis*, & clara Juribus *in c. Decrevimus*, 10. *cauſ.* 10. *quæſt.* 1. ibi: *Decrevimus, ut annuis vicibus ab Epiſcopo Diœceſes viſitentur*, *cap. Epiſcopum* 11. *eadem cauſ. & quæſt.* ibi: *Epiſcopum ſingulis annis ire oportet, ut acquirat* &c. *Quod ſi ipſe, aut languore detentus, aut aliis occupationibus implicatus id explere nequiverit, Presbyteros probabiles, aut Diaconos mittat, qui reditus Baſilicarum, & Miniſtrantium vitam inquirant*. Et Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 3. ibi: *Patriarchæ, Primates, Metropolitani, & Epiſcopi propriam Diœceſim per ſe ipſos, aut ſi legitime impediti fuerint, per ſuum Vicarium Generalem, aut Viſitatorem, ſi quotannis totam propter ejus latitudinem viſitare non poterunt, ſaltem majorem ejus partem, ita tamen ut tota biennio per ſe, vel per Viſitatores ſuos compleatur, viſitare non prætermittant*.

19 Vicarius tamen Generalis hoc Jus viſitandi non habet, niſi ſpecialiter ei committat Epiſcopus. Barboſa *ſupra Concil. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *num.* 3. & *cit. alleg.* 73. *num.* 28. cum pluribus ibi citatis, & alii paſſim. Vide verb. *Vicarius Generalis art.* 2. *num.* 21.

20 Metropolitani olim poſt plene viſitatam propriam Diœceſim poterant etiam viſitare Diœceſes ſuorum ſuffraganeorum, ſed hodie hoc amplius non poſſunt, niſi ex cauſa cognita, & probata in Concilio Provinciali, vel a Sacra Congregatione Concil. Trident. *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *Sacra Congr. Epiſcop. in Cajacen. & Theanen.* 22. *April.* 1603. apud Nicol. *in Floſcul. Viſitatio ordinaria num.* 2.

21 Epiſcopus viſitare poteſt toties, quoties opus fuerit, non ſolum Eccleſias communes Diœceſis, ſed etiam Capitula, & Eccleſias Cathedrales, aliaſque majores, & Perſonas illarum, *Communis* per textum expreſſum Concil. Trident. *ſeſſ.* 6. *de reform. cap.* 4.

22 Item tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus viſitare poteſt omnes Eccleſias ſæculares exemptas, non obſtantibus privilegiis, & conſuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præſcriptis. *Communis*, text. expreſſo in Concil. Trid. *ſeſſ.* 8. *de reform. cap.* 8.

23 Item poteſt viſitare quaſcumque Eccleſias Sæculares intra fines ſuæ Diœceſis exiſtentes, etiamſi ad Regulares pertineant, & ab eis dependeant, dum tamen per ſæculares ei deſerviatur, & hoc vigore Concilii Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 8. Sic deciſum fuiſſe referunt Armendar. *in add. ad recopil. Leg. Navar. lib.* 1. *tit.* 6. *de viſitat. l.* 5. §. 2. *num.* 3. Ventrigl. *prax. part.* 2. *annotat.* 24. §. 1. *num.* 7. Secus autem Eccleſias Regulares Nullius Diœceſis, ut ex Tridentino, & Decret. Sacræ Congregationis ad longum probat Fagnan. & Matthæuc. *locis n. ſequent. citandis*.

Item poteſt Epiſcopus vicinior tanquam Sedis Apoſtolicæ Delegatus viſitare Eccleſias omnes Sæculares Nullius Diœceſis, quantumcumque exemptas, & Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjectas, etiamſi in illis Prælatus inferior habeat quaſi Epiſcopalem Juriſdictionem. Concil. Triden. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 9. Barboſa *ad dict. c.* 9. *num.* 1. & 2. allegans Rotam *deciſ.* 396. *part.* 1. *recent.* & plurimos Doctores, Ventrigl. *loc. cit. num.* 9. & alii paſſim: Non poteſt tamen viſitare Eccleſias Regulares Nullius Diœceſis, ut ex Trid. & Decret. Sac. Congr. ad longum probat Fagnan. *lib.* 3. *Decretal. in cap. Nullus, de Parochiis num.* 33. & 37. & Matthæuc. *Official. Cur. cap. ult. num.* 12. *ad* 14. & alii. 24

Vicinior Epiſcopus poteſt viſitare Beneficia ſæcularia, & Clericos ſæculares Abbatiæ Nullius Diœceſis, ipſoſque culpabiles repertos corrigere; & dicitur vicinior Epiſcopus ſolum ille, cujus Cathedralis Eccleſia ſit Abbatiæ proximior, non autem locus dictæ Abbatiæ ſubjectus. Barboſa *ſupra Trid. cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 9. *num.* 4. atteſtans ſic deciſum fuiſſe *die* 2. *Auguſti* 1596.

Epiſcopus vicinior, ſi ſit legitime impeditus, poteſt Eccleſias Sæculares Nullius Diœceſis viſitare per ſuum Vicarium Generalem. 25 Sic deciſum fuiſſe *die* 17. *Januarii* 1585. teſtatur Barboſa *loc. cit. num.* 6.

Si Eccleſia, ſeu Abbatia Sæcularis Nullius 26 Diœceſis, ſita ſit in aliqua Diœceſi, Viſitatio ſpectat ad Ordinarium, in cujus Diœceſi eſt Eccleſia Nullius. Sic deciſum fuiſſe refert Rota *part.* 2. *recent. deciſ.* 501. *num.* 5. apud Barboſam *loc. cit. num.* 3.

Epiſcopus, ſive per ſeipſum, ſive per alium 27 delegatum viſitare poteſt Eccleſias, etiam non curatas, quæ reperiuntur erectæ in ſolo Lateranenſi, ut clare patet ex reſponſione Sacræ Congregationis Concilii ad ſequentia dubia propoſita ab Epiſcopo Mileti.

I. An Epiſcopus Mileteſis tanquam Delegatus Apoſtolicus poſſit ſubdelegare ſuum Vicarium Generalem, vel aliam Dignitatem Eccleſiaſticam ſibi beneviſam in Viſitatione Diœceſis, & præcipue Eccleſiarum, quæ prætenduntur ſitæ in ſolo Lateranenſi? 28

II. An Vicarius deſtinatus in dicta Diœceſi Mileten. a Reverendiſſimo Capitulo Baſilicæ Lateranen. poſſit revidere Viſitationes factas ab Epiſcopo, ſive ejus Delegato Viſitatore in dictis Eccleſiis?

III. An prædictus Vicarius Lateranen. in dicta Diœceſi Mileten. poſſit revidere computa, & viſitare Libros adminiſtrationis reddituum Societatum Laicarum erectarum in iiſdem Eccleſiis, & an pro d. computorum reviſione poſſit recipere a dd. Societatibus aliquod emolumentum, ſeu mercedem?

IV. An Vicarius deſtinatus in d. Diœceſi Mileten. a d. Reverendiſſ. Capitulo poſſit indicere Concurſum in occaſione vacantiæ Eccleſiarum Parochialium, quæ prætenduntur ſitæ in ſolo Lateranen.?

V. An Epiſcopus Mileten. in præfatis Eccleſiis intra fines ſuæ Diœceſis poſſit exercere ſuam Juriſdictionem ordinariam quo ad proviſionem Parochialium, aliorumque concernentium Curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum?

VI. An in alienationibus rerum earundem Eccleſiarum ſolemnitates requiſitæ etiam in vim Cap. Terrulas quæſt. 2. adhiberi debeant per Epiſcopum, vel per dictum Vicarium deſtinatum a Capitulo dictæ Sacroſanctæ Baſilicæ Lateran.?

VII. An in caſu, quo prædictus Vicarius deſtinatus a Capitulo ſe ingereret in Juriſdictionalibus, & cauſis ſpectantibus ad Epiſcopum Mileten. poſſit ab eodem coerceri, & puniri Canonicis Cenſuris & pœnis?

Quibus propoſitis auditis partibus in plena Congregatione 23. *Aprilis* 1701. reſponſum dedit: *Ad primum poſſe viſitare per ſe, vel per alium etiam Eccleſias ſitas in ſolo Lateranenſi ad formam Sacri Concilii. Ad ſecundum negative: Ad tertium negative ad utrumque: Ad quartum negative: Ad quintum, dilata: Ad ſextum ſpectare ad Epiſcopum privative: Ad ſeptimum affirmative.*

29 Super quibus repropoſita cauſa 3. *Maii* 1702. *Eadem Congregatio* reſpondit; *Ad* 1. *in deciſis. Ad* 2. *in deciſis. Ad* 3. *in deciſis quo ad primam partem, præterquam quoad Archi-Confraternitates erectas auctoritate Capituli; & quoad ſecundam in deciſis. Ad* 4. *in deciſis. Ad* 5. *quo ad primam partem affirmative quo ad inſtitutionem auctorizabilem tantum, quo vero ad ſecundam partem affirmative. Ad* 6. *dilata. Ad* 7. *in deciſis.*

Et iterum in eadem cauſa, & inter eaſdem partes propoſitis novis dubiis:

I. An ſine ſubdelegatione ſpeciali ſubdelegatus ab Epiſcopo ad viſitandum Diœceſim poſſit viſitare Eccleſias, Confraternitates, & loca pia fundata in ſolo Lateranenſi?

II. An d. Subdelegatio ſpecialis debeat a Subdelegato oſtendi, & inſeri actis Viſitationis?

III. An Epiſcopus, vel ab eo Delegatus teneatur declarare expreſſe ſe viſitare jure delegato?

IV. An Vicarius Lateranenſis in Viſitatione, quam facit Jure ordinario, poſſit petere, ut ſibi oſtendantur acta Viſitationis facta ab Epiſcopo, vel ejus Delegato?

V. An Eccleſias Parochiales fundatas in ſolo Lateranenſi valeat Epiſcopus viſitare jure ordinario? Die 17. *Novembris* 1703. *Sacra Congregatio &c.* reſpondit:

Ad 1. *Negative, & quo ad Confraternitates juxta reſolutiones jam factas.*

Ad 2. *Affirmative.*

Ad 3. *Affirmative.*

Ad 4. *Affirmative, non tamen auctoritative ad effectum corrigendi.*

Ad 5. *Negative.*

Viſitatio Abbatiæ Sanctæ Mariæ de Perno ſitæ in confinio Diœceſ. Muranæ, & Rapellen. æque principaliter unitæ Eccleſiæ Melphienſi ſpectat ad Epiſcopum Melphienſem, ut patet ex reſponſione Sacræ Congregationis Concilii ad ſequentia dubia relat. ab Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſceptat.* 33. *a num.* 45. 31

I. An Viſitatio Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Perno ſpectet ad Epiſcopum Melphien. vel potius ad Epiſcopum Muranum?

II. An Cenſuræ latæ per Curiam Epiſcopalem Melphien. contra Vicarium Generalem Muranum ſuſtineantur?

III. An declaratoria Cenſurarum facta per Vicarium Generalem Muranum contra Vicarium Generalem Melphien. ſuſtineatur?

Die 16. *Junii* 1712. *Sacra Congr.* Concilii *reſpondit: Ad primum affirmative quo ad primam partem, Negative quo ad ſecundam: Ad ſecundum Affirmative, & pro abſolutione arbitrio Metropolitani: Ad tertium Negative.*

Viſitare Jure delegato poteſt Epiſcopus Eccleſias unitas Collegiis exemptis. *Sac. Congr. Concil. in Bononien. Juris viſitandi* 2. *Octob.* 1721 Sic refert Urſaya *in Miſcellan.* 1. *Sacr. & profan. litt. V. num.* 147. 32

Viſitare tamen non poſſe Epiſcopum Beneficia unita Univerſitati Complutenſi ob privilegia, quæ habet, decrevit *Sac. Congr. Concil. die* 22. *Junii* 1606. apud Aldan. *in Compend. Canon. reſolut. lib.* 1. *tit.* 7. *num.* 10. & Barboſ. *Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Viſitare quando, & quæ Epiſcopus valeat num.* 14. 33

Vi-

34 Viſitare poteſt Epiſcopus Dignitatem exemptam in concernentibus Curam animarum illi annexam. *Sac. Congr. Concil. in Burgen.* 18. *Auguſti* 1628. apud Barboſam *loc. cit. num.* 12.

35 Item viſitare poteſt omnes Eccleſias Curatas Monaſteriis Regularium unitas. Concil. Trid. *ſeſſ.* 7. *de Reform. cap.* 7. & *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 11. In iis enim quæ ſpectant ad Curam animarum ſæcularium, tàm Eccleſiæ, quam Perſonæ Regulares dictam Curam exercentes ſubjacent Juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, ut deciſum fuiſſe *ſub die* 5. & 6. *Junii* 1627. refert Barboſ. *ſupra Conc. ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 11. *n.* 4. & 5. & noviſſime *Sac. Congr. Concilii in Mediolan.* 12. *Novembr.* 1689. & *Congregatio particularis deputata ab Alexandro VIII. in cauſa Hiſpalen.* 30. *Januarii* 1694. *in reſponſ. ad* 6. & relata *in Congregatione Generali* 18. *Auguſti* 1696. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 2.

36 Dummodo tamen Eccleſia Parochialis non ſit illius Conventus, in quo Generalis Ordinis habet reſidentiam ordinariam, quia ipſa gaudent exemptione a Juriſdictione Ordinarii. Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 11. & *Sacra Cong. Concil. in Lauden. Juriſdictionis* 1. *Decembris* 1691. in qua plene articulo diſcuſſo, & partibus informantibus fuit reſolutum, Conſtitutionem Gregorii XV. incipientem *Inſcrutabili*, non derogaſſe privilegio *cap.* 11. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus* favore Generalium Ordinum conceſſo. Sic refert Monacell. *part.* 1. *tit.* 6. *formul.* 20. *numer.* 14. & ſic alias cenſuit eadem Sacra Congreg. teſte Ventriglia *part.* 1. *annotat.* 48. §. *Unico n.* 91. Quamvis Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſion. verb. Viſitare Eccleſias*, & *loca Regularium quando poſſit Epiſcopus*, referat ex Armendar. & Lezana, Sacram Congregationem Concilii cenſuiſſe, quod viſitare poſſit Epiſcopus ex Decreto Concilii *ſeſſ.* 7. *cap.* 6. *de reform.* Eccleſias Parochiales unitas Monaſterio Canonicorum Regularium; tametſi Generalis in eo Sedem ordinariam principalem habeat.

37 Epiſcopus viſitando Eccleſias Curatas exemptas, vel Regularibus ſubjectas poteſt facere Decreta in iis, quæ concernunt rectam adminiſtrationem, & cuſtodiam Sacramentorum, & quatenus decreta diſcrepant ab illis, quæ fecerunt Superiores exempti, ſeu Regulares, debent ordinationes Epiſcopi prævalere, & obſervari. *Sacra Congreg. Concil. in Veronen.* 10. *Julii* 1628. *in Mediolanen.* 12. *Novembris* 1689. & *Congregatio particularis deputata ab Alexandro VIII. in cauſa Hiſpalen.* 30. *Januarii* 1694. *in reſponſ. ad* 6. & relata *in Congregatione Generali* 18. *Auguſti* 1699.

Quamvis Epiſcopus poſſit viſitare Eccle- 38
ſias Parochiales Monaſteriis Regularium unitas, vel annexas, nequit tamen viſitare Domos ipſarum Parochialium, in quibus non viget Regularis obſervantia, ſed in eis habitant ſoli Parochi Regulares ab eodem approbati, ut alias reſpondit *Sacra Congreg.* apud Fagnan. *lib.* 1. *Decretal. in cap. Grave gerimus* 19. *n.* 16. *de Officio Ordinarii.*

Nec Epiſcopus poteſt viſitare Monaſteria 39
Regularium eo prætextu, quod eorum Superiores ſint negligentes, ut reſpondit *Sacra Congreg. Concilii die* 20. *Februarii* 1616. apud Piaſec. *Prax. part.* 2. *cap.* 3. *art.* 6. *num.* 32. ibi: *Sacr. Cong. Cardinal. Concil. Trid. Interpretum cenſuit non licere Ordinariis locorum, Monaſteria Regularium eo prætextu viſitare, & corrigere, quod illorum Superiores admoniti intra ſex menſes illa non viſitaverint, vel correxerint, niſi eadem Monaſteria vel ſub Commenda exiſtant, ex decreto cap.* 8. *ſeſſ.* 21. *vel ſuorum Ordinum Capitibus non ſubſint, ac ſe in Congregationes redigere neglexerint, juxta cap.* 8. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus.*

Neque poteſt Epiſcopus viſitare Capellas, 40
& altaria Laicorum, ſeu Confraternitatum Laicalium in Eccleſiis Regularium erecta, ut reſolvit *Sacra Congregat. Concil.* apud Fagnan. *in cit. cap. Grave gerimus num.* 48. &
expreſſe Pignatell. *tom.* 10. *conſult.* 39. *nume-* 41
ro 9. Quamvis enim poſſit Epiſcopus viſitare Confraternitates Laicales erectas in Eccleſiis Regularium in iis, quæ reſpiciunt adminiſtrationem, & adimplementum onerum, ut pluries reſpondit, tum *Sac. Congr. Epiſ.* tum *Sac. Congr. Conc.* ut videri poteſt ſub verb. *Confra-*
ternitates, *art.* 3. *num.* 1. Tamen nullatenus 42
viſitare poteſt Capellas, & Altaria in Regularium Eccleſiis per ipſas Confraternitates Laicales conſtructa, ut pluries declaravit *dicta Sacra Congr.* ut videri poteſt ſub dict. verb. *Confraternitates a num.* 2. *ad* 4.

An autem, & quando poſſit, vel non, Epi- 43
ſcopus viſitare Conventus Regularium, ſive antiquos ſuppreſſos, & iterum reſtitutos, ſive nunquam ſuppreſſos, aut de novo erectos; Vide verb. *Conventus per tot.* ubi abunde de omnibus.

Epiſcopus viſitare poteſt Oratoria publica, 44
quæ habent requiſita Eccleſiæ, etiamſi ſint de pertinentiis Regularium; Dummodo ſeparata ſint a Clauſtris, & Campeſtria. *Sacr. Congr.* Con-

Concil. in Cæſenaten. 23. *Septemb.* 1690. & *in Corton.* 20. *April.* 1697. Vide d. verb. *Conventus ſub n.* 22. *in reſponſ. ad quintum dubium*, & *ſub n.* 1. *in reſponſione ad primum*.

45 Epiſcopus viſitare poteſt Eccleſias Parochiales Equitum Hieroſolymitanorum, ſed quo ad ea tantum, quæ ad Curam animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant.
46 S. Pius V. Conſtitut. 136. incip. *Expoſcit*. At
non poſſe Epiſcopum viſitare Oratoria publica dictæ Religionis Hieroſolymitanæ, declaravit *Sacra Congreg. Concil. in Mantuana* 17. *Junii* 1690. ut refert, & tenet Monacell. *part.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 5. *in fine*. An autem, &
47 quando poſſit Epiſcopus viſitare Oratoria privata erecta ex privilegio Apoſtolico in Domibus privatis Nobilium Perſonarum? Vide verb. *Oratorium a num.* 25. *ad* 26.

48 Epiſcopus viſitare poteſt Eccleſias Parochiales ſubjectas Capitulo Lateranenſi. *Sac. Congreg. Epiſcop. in Aquilana Terræ Arriſchiæ* 23. *Junii* 1690. Immo & quæ concernunt ornatum Eccleſiæ, *Sacr. Congr. Concil. in Cæſenaten.* 23. *Septemb.* 1690. apud Monacell. *loco cit. num.* 2. *in fine*.

49 Epiſcopus poteſt viſitare Monaſteria Monialium Regularibus ſubjectarum in iis, quæ pertinent ad Clauſuram, etiam inconſultis, & irrequiſitis earum Superioribus Regularibus. Vide verb. *Moniales art.* 3. *num.* 95.

50 Quo ad talem autem Viſitationem debet Epiſcopus obſervare Decreta Sacræ Congregationis Concilii hac de re edita, & adducta ſub d. verb. *Moniales num.* 96. & inſuper Decreta *Sacræ Congregat. Epiſcop. & Regular.* quæ hic dantur, prout referuntur ab Eminentiſſ. Petra *tom.* 5. *Commentar. ad Conſtit.* 3. *Calliſti III. ſect.* 2. *n.* 143. *verſ. Reſolutio*, ibi: *Reſolutio itidem noviſſima Congregationis Epiſcoporum, & Regularium fuit in Nucerina Paganorum* inter Epiſcopum, & Moniales Ordinis Prædicatorum Monaſterii exempti in dicta Civitate exiſtentis, & propoſita fuerunt infraſcripta dubia. I. *An Epiſcopus in concernentibus obſervantiam Clauſuræ toties quoties expedire judicaverit, & poſſit viſitare Monaſterium Monial. Sanctæ Annæ ſubjectarum PP. Ordinis Prædicatorum*. II. *An poſſit viſitare earum Eccleſiam, Communicatorium, & Crates Confeſſionarii quo ad concernentia Clauſuram*. III. *An poſſit viſitare nedum Crates, & Mœnia exteriora Monaſterii, ſed etiam Chorum interiorem, Dormitoria, Cellas, aliaque loca pro Clauſuræ Cuſtodia?* IV. *an poſſit indutus Stola ſupra Rocchettum, & Mozzettam ſolum cum ſuis Conviſitatoribus ingredi, & viſitare Clauſuram Monialium abſque interventu Prioris, & alterius cujuſvis Religioſi?* V. *An Epiſcopus volens poſſit in actu Viſitationis, habere ſermonem ſpiritualem Monialibus tam intra, quam extra Septa Monaſterii?* VI. *An Epiſcopo ſit per Prioriſſam tradenda notula nominum Monialium, Educandarum, & Ancillarum tempore Viſitationis?* VII. *An poſſit Epiſcopus occaſione Viſitationis ſingulas Moniales, & unamquamque ſeparatim interrogare, & examinare circa obſervantiam Clauſuræ?* VIII. *An tam Regulares, quibus ſubjectæ ſunt Moniales, quam etiam Sæculares teneantur ab Epiſcopo obtinere licentiam alloquendi Moniales?* IX. *An poſſit Epiſcopus inſimul cum Superiore Regulari revidere computa, atque recognoſcere ſtatum œconomicum Monaſterii?* X. *An Cenſuræ ſuſtineantur in caſu &c.* XI. *An conſtet de attentatis, & quomodo ſint purganda*. XII. *An, & quomodo ſit providendum quo ad ingreſſum Converſarum in locum ultimo loco defunctarum in caſus &c. Die 7. Julii 1724. Sacr. Congregat. Epiſcop. & Regular. Dubiis reſpondit*. Ad I. *uſque ad* X. *incluſive Affirmative*: Ad XI. *Negative*: Ad XII. *Providebitur poſt reviſionem Status œconomici*.

Prælati omnes ſæculares Epiſcopali, ac etiam Cardinalatus Dignitate præditi nequeunt ingredi Clauſuram Monialium etiam ſibi ſubjectarum, niſi in caſibus neceſſariis, uti eſt Caſus Viſitationis; & tunc comitati a paucis, iiſque ſenioribus, ac Religioſis viris. Vide d. verb. *Moniales art.* 4. *num.* 66. 51

Si autem contrafecerint, incurrunt Interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ pro prima vice; pro ſecunda vero contrahunt Suſpenſionem a Pontificali munere, & a Divinis; pro tertia autem vice, & deinceps excommunicatione majori afficiuntur. Vide *ibid. num.* 67. 52

Unde non poſſunt Epiſcopi ſecum ducere in Clauſuram ullos Laicos, tamquam comites, & ſocios. Vide *ibid. n.* 68. & 69. 53

Nec poſſunt Epiſcopi ſecum ducere in Clauſuram pluſquam octo perſonas, alias incurrunt prædictas Cenſuras. Vide *ibid. num.* 71. 54

Abſolutio tamen ab iſtis Cenſuris non eſt Papæ reſervata. Vide *ibid. num.* 72. 55

Prælati Regulares non poſſunt ingredi Monaſteria Monialium pro viſitatione locali, niſi ſemel tantum in anno, ita ut eo anno, quo unus ex dictis Superioribus viſitaverint, alius Superior a Viſitatione hujuſmodi ſe omnino abſtineat. Vide *ibid. num.* 47. 56

Prælatus Regularis, ſi fuerit Generalis, poteſt ſecum introducere duos Socios ſui Ordinis, 57

dini, ſi fuerit alius a Generali poteſt introducere ſecum tantum unum ſui Ordinis. Vide *ibid. n.* 95.

58 Nec ipſe Viſitator, nec ejus Socii poſſunt ſumere intra Clauſuram ullam refectionem. Vide *ibid. n.* 76.

59 Si ſuperior Regularis ſupradictis contrafecerit, ipſo facto pœnam Excommunicationis, & privationem omnium Officiorum, quæ obtinet, ac perpetuæ inhabilitatis ad illa, vel alia impoſterum obtinenda, vociſque activæ, & paſſivæ abſque alia declaratione incurrit. Et nihilominus nullis privilegiis, & exemptionibus tueri ſe poteſt, quominus ab Epiſcopo loci tamquam ad hoc Sedis Apoſtolicæ Delegato, quoties, & quando opus fuerit, corrigi, & puniri valeat. Vide *ibid. n.* 78.

60 Epiſcopus viſitare poteſt Hoſpitalia. Vide verb. *Hoſpitale num.* 33. & verb. *Adminiſtratio n.* 2.

61 Et poteſt exigere ab Adminiſtratoribus rationes, & computa, tam in Viſitatione, quam extra, etiam per ſuum Delegatum, non obſtantibus quibuſcumque privilegiis. Vide *ibid. n.* 34.

62 Immo poteſt Ordinarius viſitare Hoſpitalia, & ab eorum Adminiſtratoribus rationes, & computa exigere, non obſtante, quod a Teſtatore, & Lege fundationis expreſſe excludatur. Vide *ibid. nu.* 35. & verb. *Adminiſtratio n.* 3. 4. & 5.

63 Item poteſt exigere rationem adminiſtrationis ab Hoſpitalibus, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione. Vide d. verb. *Adminiſtratio n.* 12. 13. & 14.

64 Non poteſt tamen viſitare dicta Hoſpitalia, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione. Conc. Trid. *ſeſſ.* 22. *de reform. c.* 8.

65 Hoſpitale aliquod viſitare volenti, ſi opponatur exceptio, quod ſub immediata Regum protectione exiſtat, non ad Sæcularem Judicem, ſed ad ipſum Epiſcopum talis exceptionis cognitio, & definitio pertinet. Vide d. *Hoſpitale n.* 38.

66 Ad hoc tamen ut dicta Hoſpitalia ſint immunia a Viſitatione Epiſcopi, debent eſſe talia a primæva ſua fundatione: Nec ſufficit, ſi Hoſpitalia accipiantur expoſt a Rege ſub ſui immediata protectione. Vide d. verb. *Adminiſtratio, n.* 15. 16. 17. & 18. d. verb. *Hoſpitale n.* 39.

67 Epiſcopus viſitare, corrigere, & reformare poteſt Hoſpitalia omnia etiamſi privata ſint Laicorum, in caſibus a Jure conceſſis, ſcilicet ob negligentiam, vel ob dilapidationem bonorum, & ut Teſtatoris voluntas ſervetur. Vide d. verb. *Hoſpitale n.* 40.

68 Hoſpitalia privata poteſt Epiſcopus viſitare, corrigere, & reformare in iis tantum, quæ ad obſervandam voluntatem Teſtatorum pertinet, & exigere rationem ab Adminiſtratoribus una cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt. Vide *ibid. num.* 41.

69 Hoſpitalia etiam unita, in quibus Eccleſiæ ſunt, vel aſſidue Divina Officia celebrantur, & bona eorum non ſunt diſtincta, viſitari debent ab Epiſcopo. Vide *ibid. n.* 42.

70 Hoſpitalia, quamvis debeant viſitari ab Epiſcopo, non inde tamen prohibetur, quin & Judices Sæculares eadem viſitare poſſint, ſi hoc eis alias legitime competit. Vide *ibid. num.* 43.

71 Hoſpitalia adminiſtrata a Fratribus S. Joannis Dei non ſunt exempta a Juriſdictione Ordinarii, niſi ſolum quoad Regularem obſervantiam. Vide *ibid. n.* 44.

72 Epiſcopus viſitare poteſt Confraternitates Laicorum, etiamſi eſſent erectæ in Eccleſiis, ſeu Oratoris fundatis, & extructis in ſolo, & territorio Religionis Hieroſolymitanæ. Vide verb. *Confraternitates art.* 3. *n.* 5.

73 Epiſcopus viſitare poteſt etiam Confraternitates, quæ non a primæva ſua fundatione ſunt ſub immediata Regum protectione, ſed ſolum expoſt ſub ſui immediata protectione ſunt a Rege acceptata. Vide *ibid. a n.* 6. *ad* 8.

74 Adminiſtratores Confraternitatum, ſicut & aliorum piorum locorum poſſunt compelli ab Epiſcopo ad reddendam rationem adminiſtrationis etiam ad Palatium Epiſcopale, ſi ſint in loco reſidentiæ, ſeu alterius ſtationis, & permanentiæ Epiſcopi. Vide *ibid. n.* 9. & verb. *Adminiſtrator n.* 20.

75 Etiamſi tales Adminiſtratores rationem adminiſtrationis aliis reddere ſolerent, adhuc vigore diſpoſitionis Concilii principaliter erit adhibendus Epiſcopus. *Sacr. Congreg. Concil. in Converſanen.* 1. *Martii* 1697. & *in Melevitana* 20. *Martii* 1700.

76 Immo redditio rationis adminiſtrationis danda eſt Epiſcopo etiam a Confraternitatibus, aliiſque locis piis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione. Vide d. verb. *Confraternitates a n.* 11. *ad* 13.

77 Epiſcopus in Viſitatione debet celeriter, quantum res poſtulat, ſe expedire, & ad actus extraneos non ſe divertere, ne viſitati graventur expenſis. Sic pluries cenſuit *Sacra Congr. Concilii*, & ſignanter *in una Bojanen.*

die 14. *Decembris* 1654. in qua ad inſtantiam Capituli Collegiatæ Campi Baſſi propoſitis ſequentibus dubiis.

I. *An Epiſcopus teneatur ſingulis annis viſitare totam Diœceſim?*

II. *Quali debeat eſſe comitatus ejuſdem Epiſcopi viſitantis, ad effectum præſtationis victualium?*

III. *Per quod tempus in locis viſitandis ſint eis præſtanda victualia?*

IV. *An obtinentes Beneficia ſimplicia, ſeu Capellanias in Titulum teneantur contribuere dictis victualibus?*

V. *An eiſdem victualibus teneantur contribuere Confraternitates Laicorum?*

VI. *An Epiſcopo accedente ad conferendum Sacramentum Confirmationis teneantur Univerſitates præſtare victualia, ſeu procurationem?*

Die 14. *Decembris* 1654. *reſpondit*.

Ad 1. *Affirmative, & ſi legitime impeditus fuerit, per ſuum Vicarium Generalem, vel alium Viſitatorem idoneum debet viſitare, ita ut ſaltem toto biennio viſitatio abſolvatur.*

Ad 2. *Epiſcopum debere eſſe contentum de moderato, ac modeſto equitatu, ac famulatu.*

Ad 3. *Per Epiſcopum celeriter Viſitationem eſſe abſolvendam, & ad actus extraneos non eſſe divertendum.*

Ad 4. *Obtinentes Beneficia, ſeu Capellanias in Titulum teneri pro rata contribuere.*

Ad 5. *Confraternitates viſitatas teneri ad eamdem contributionem pro rata.*

Ad 6. *Non eſſe adminiſtranda victualia, niſi concurrat conſuetudo legitime præſcripta. Lib.* 19. *Dec. pag.* 428.

78 Qualis autem, & quanta procuratio debeatur, & a quibus Epiſcopo viſitanti, ſeu aliis Viſitatoribus; Vide verb. *Procuratio per tot.* ubi multa ad rem.

79 Quibus adde, quod a procuratione reſpectu Viſitationis Apoſtolicæ nemo eſt exemptus, licet in ſpecie contribuere teneatur is, qui eſt in culpa. *Sacr. Congr. Epiſcop. in Ariminen.* 26. *Junii* 1576. *in Spalaten.* 3. *Julii* 1601. Unde tenetur etiam Epiſcopus pro ſua rata. *Sacra Congregat. Epiſcop. in Ferentina* 8. *Novembr.* 1581. Item Commendatarii, etiam Cardinales. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcop. in Januen.* 21. *Auguſt.* 1582. Quamvis non eſſet expreſſum in Brevi. *Eadem Sacra Congregat. Epiſcop. in Licien.* 13. *Auguſti* 1627. Item etiam Regulares poſſidentes bona ſtabilia in communi; *ibidem*. Maxime ratione Parochiarum unitarum. *Eadem Sacra Congreg. Epiſcop. in Ariminen.* 11. *Martii* 1579. *& in Placentina* 16. *Maii ejuſdem anni, & in Cremonen.* 1. *Martii* 1580. Niſi haberent privilegium in ſpecie pro hoc caſu, *ibid.* Sic apud Nicol. *in Floſcul. verb. Viſitatio Apoſtolica num.* 23.

Si Viſitator Apoſtolicus ſit Epiſcopus, debet habere decem Scuta Monetæ pro qualibet die, *Sac. Congreg. Epiſcop. in Licien.* 13. *Auguſti* 1627. apud eundem *loco cit. num.* 25. 80

Antequam inchoetur Viſitatio proponuntur Edicta, in quibus Epiſcopus debet denunciare diem ſuum iis, quos viſitare intendit: Non enim viſitandos imparatos invadere debet, niſi juſta aliqua cauſa aliud prudenter ſuadeat, Tum quia id maxime expedit, ut ſic Parochus, ſeu Rector Eccleſiæ viſitandæ poſſit populo denunciare diem adventus Epiſcopi Viſitatoris, ad hoc ut ſe præparent ad illum recipiendum. Joann. Andreas *in cap. cum ſit Romana, de Simon.* Tuſchus *de Viſitat. lib.* 1. *c.* 4. *num.* 4. Barboſa *lib.* 1. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 13. *num.* 36. Ventrigl. *prax. tom.* 2. *annotat.* 24. §. 1. *numer.* 28. & alii paſſim. 81

Non licet tamen Epiſcopo Viſitationem aggredienti proponere Edicta, quibus ſubditi jubeantur in virtute S. Obedientiæ crimina detegere, multoque minus propoſita pœna Excommunicationis, ſed ſolum ad id enixe hortari. Sic reſolutum fuiſſe a Sacra Congregatione refert ex aliis Barboſa *de Offic. & poteſtat. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 75. *num.* 29. *& ſupra Concil. Trid. ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 4. *t.* 10. ubi ex Aldan. teſtatur id deciſum fuiſſe *ſub die* 21. *April.* 1593. & *in Summa verb. Viſitatio n.* 4. 82

Tempus incipiendæ Viſitationis non eſt a Jure determinatum; Unde relinquitur arbitrio Epiſcopi, qui poteſt eligere tempus loco magis proportionatum. Tuſch. *de Viſitat. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 13. Ventriglia *loco cit. cap.* 25. & alii. 83

An autem Viſitatio Generalis Diœceſis præcedere debeat convocationem Synodi, vel e contra? Vide verb. *Synodus n.* 15. *&* 16. 84

A qua Eccleſia ſit inchoanda Viſitatio, remittitur arbitrio Epiſcopi; Licet enim Viſitatio ut plurimum ſoleat inchoari ab Eccleſia Cathedrali, id tamen non eſt de præcepto, cum poſſit Epiſcopus inchoare ab Eccleſia, quæ ſibi magis placuerit, reſervatis Juribus, & ſine præjudicio aliarum Eccleſiarum. Sic *Sacr. Congreg. Rit. in Egitanien.* 10. *Junii* 1602. *in reſponſ.* 85

reſpon. ad 2. *dub.* ut ex aliis refert Ventriglia *loco cit. num.* 26. Barboſa *in Summa verb. Viſitatio num.* 1. Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 26.

86 Pro viſitatione facienda eligi ſolent ab Epiſcopo duo Convifitatores ſatis experti, & in rebus Eccleſiaſticis verſati, *cap. In ſingulis, de ſtatu Monachor. & Extravagant. Debent, de Offic. Ordinarii inter commun.*

87 Non eſt tamen neceſſaria talis electio, ſeu aſſumptio Conviſitatorum, ſeu Adjunctorum, ſed tantum voluntaria, cum poſſit Epiſcopus ſine illis viſitare etiam Capitula Cathedralium, & aliarum majorum Eccleſiarum, ut deciditur in Concilio Tridentin. *ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 4. ibi: *Per ſe ipſos, vel illis, quibus ſibi videbitur, Adjunctis*; & ſic tenet Communis *Doctorum*.

88 Unde viſitare poteſt Epiſcopus ſine Adjunctis Corpus Eccleſiæ Cathedralis, Sacramenta, Reliquias, veſtes, ornamenta, ceteraque ad cultum Divinum deſtinata. Item Capellas, Capellanias, Dotationes, Anniverſariorum inſtitutiones, memorias defunctorum, pia opera, & res, ſeu bona Fabricæ, vel Eccleſiæ. Sic *Sac. Congr. Conc.* apud Barboſ. *cit. alleg.* 73. *num.* 14. *& in Summa Apoſtolic. dec. verb. Viſitare quando, & quæ Epiſcopus valeat, num.* 17. Armendar. *lib.* 1. *tit.* 6. *de Viſitat. num.* 123. Nec poteſt Capitulum Cathedralis ſe eximere ab hac Viſitatione prætextu exemptionis, & præſcriptionis immemorabilis. *Sacra Congregat. Concilii in Hiſpalen. Juriſdictionis* 4. *Junii* 1689. *&* 4. *Maii* 1690. apud Monacell. *tom.* 1. *titul.* 5. *formul.* 2. *num.* 27.

89 Si Epiſcopus viſitare velit ex Decreto *ſeſſ.* 6. *cap.* 4. *de reformat.* debet id perſonaliter agere; Secus ſi ex aliis Concilii Decretis, cum id per ſuum Vicarium Generalem, aut Viſitatorem facere poſſit, ſi modo legitime impeditus fuerit, ut permiſſum eſt *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reformat.* etiamſi de viſitandis exemptis ageretur, cum *dict. cap.* 3. exemptiones tollat. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congregat. Concilii* teſtantur Aldan. *in Compend. Canonic. reſolut. lib.* 1. *titul.* 7. *num.* 2. Barboſa *in Summa loc. cit. num.* 18. *& ſupra Concil. ſeſſ.* 6. *de reformat. cap.* 4. *num.* 4. *& num.* 17. ubi cum aliis videtur tenere, quod poſſit Epiſcopus etiam per Delegatum viſitare Capitulum Cathedralis, & adducit Decretum *Sacræ Congreg. Concilii in Toletana*, ubi reſolutum fuit, Sereniſſimum Cardinalem Infantem Archiepiſcopum Toletanum non teneri per propriam Perſonam Capitulum Eccleſiæ Cathedralis viſitare, ſed id agere poſſe per Coadminiſtratorem.

Si Epiſcopus viſitare velit totum Capitulum, debet accedere ad locum ordinarium Capituli, in quo ſolent Capitulares congregari, & eorum actus expediri conſueverunt, ſi id tamen commode fieri poteſt. Sin minus ad locum congruum, & communem. Sed non tenetur accedere ad locum Capituli, quoties proſequi velit Viſitationem alicujus Perſonæ de Capitulo; Et ſi Capitulum occaſione Viſitationis convocare ipſe voluerit, non poteſt extra locum ſolitum congregare. *Sacr. Congr. Concilii* apud Barboſ. *in Summa Apoſtolic. deciſ. collectam.* 717. *n.* 9. 90

Viſitatio Perſonarum Capitularium, quæ juxta Canonicas ſanctiones, ut *in Decreto cap.* 4. *ſeſſ.* 6. *de reformat.* dicitur facienda, intelligitur juxta diſpoſitionem Juris communis citra punitionem, & privationem. *Sacra Congregatio Concilii*, de qua Rota *deciſ.* 328. *part.* 2. *diverſor.* apud Barboſam *in Summa verb. Viſitatio num.* 7. Unde in Viſitatione Generali Epiſcopus ſolus ſine Conjudicibus procedere poteſt contra Canonicos, eiſque pœnam imponere extraordinariam, quæ magis morum emendationem, quam correctionem reſpiciat. *Sacr. Congr. in Oriolen.* 27. *Martii* 1632. *in reſp. ad* 4. *dub.* apud Barboſ. *loc. cit. num.* 11. 91 92

Epiſcopus in Viſitatione tenetur prædicare Verbum Dei, per ſe, aut ſaltem per alios; Alias, niſi legitima cauſa excuſetur, ipſum peccare mortaliter ex Cajetano, Genuenſi, Gavanto, Abbate, & Piaſecio firmat Monacell. *tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 1. *n.* 51. adducens ad id text. *in cap. Placuit* 10. *q.* 1. *& c.* 1. §. *Sane, de cenſibus in* 6. & concludens, quod *quomodo ſe excuſent coram Deo tot Epiſcopi, qui nihil prorſus curant de hoc in viſitando, ipſe Deus ſcit.* 93

Viſitator, ſi in Viſitatione adinveniat Altaria de Jurepatronatus Laicorum, non proviſa de neceſſariis paramentis, & ſupellectilibus, aut vetuſtate conſumpta, fere collabentia, monere debet Patronos, ut illa reſtaurent, & ornent, ac onera eis adjuncta adimpleant infra brevem, & competentem terminum, alias poteſt illa concedere alteri Patrono, qui velit ea ornare, reparare, ac onera eis adjuncta adimplere. *Sac. Congregat. Epiſcopor. & Regular. in Mutinen.* 16. *Januarii* 1604. Sic referunt Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Altaria num.* 6. *& lib.* 2. *Juris Eccleſ. univerſ. cap.* 7. *num.* 28. Ventriglia 94

glia *prax. tom. 2. annot. 24. §. 1. num. 44.* Matthæucc. *Official. Curiæ cap.* 55. §. 1. *nu.* 7. & alii.

99 Si in Viſitatione adinveniantur Reliquiæ antiquæ, quæ ob injuriam temporum, ſeu ob incuriam Cuſtodum careant ſuis Authenticis, debet Viſitator permittere, ut habeantur in ea veneratione, qua hactenus fuerunt. Sic voluiſſe Sacr. Congr. Conc. referunt Barboſa *in Summa verb. Reliquiæ Sanctor. n. 3. & de Offic. & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 97. n.* 11, & Ventrigl. *loc. cit. n.* 38.

96 Reliquiæ autem, quæ ex donatione proveniunt Laicorum, quarum claves, vel unam ipſi retinent, & expenſas pro earumdem ornatu ſubminiſtrant, viſitantur ab Ordinario, quamvis retineantur, & cuſtodiantur in Eccleſiis Regularium. *Sacr. Cong. Conc. in Firmana 5. Jun.* 1700. apud Monacell. *tom. 1. tit. 5. form. 2. n.* 49.

97 Viſitator non poteſt recuſari: Orta enim dubitatione, *An Epiſcopus viſitans poſſit tamquam ſuſpectus recuſari? Sacra Congreg. Concilii cenſuit non poſſe, nec cum generalem Viſitationem aggreditur, nec cum ad ſpecialem deſcendit; ſi modo ſine ſtrepitu, & figura Judicis procedens pœnas non imponat delictorum ordinarias, ſed eas tantum, quæ morum correctionem reſpiciunt, & modum corrigendi non excedat.* Sic refert Fagnan. *lib. 2. Decretal. in cap. Conquerente, de Officio Ordinarii num.* 37. Et in terminis de Viſitatore Regulari Concil. Trident. *ſeſſ. 25. de Regularibus cap.* 20. Sic expreſſe ſtatuit; *Teneantur quicumque prædictorum Ordinum Monaſteriis præſunt, prædictos Viſitatores recipere, & illorum ordinationes exequi.*

98 Quod Viſitator, ſi ſibi impediatur aditus ad viſitandum, non poſſit frangere portas Eccleſiæ, ſed uti gladio ſpirituali Cenſurarum, tenet expreſſe Monac. *tom. 3. tit. 1. form. 39. num.* 2. poſt Graffium *deciſ. ans. part. 2. lib. 3. cap. 27. num.* 59. ubi ſic præciſe habet: *Viſitator non debet frangere portas Eccleſiarum, ſi ſibi denegetur aditus ad faciendum Viſitationem.* Ita Innocent. *in d. cap. 1. de Immunitat. Eccleſ. Quia bona Eccleſiarum ſunt Sancta Sanctorum, & Domino conſecrata &c. & ſic qui violentiam facit, Sacrilegium committit 12. quæſt. 2. cap. Nulli liceat: & capit. Quicumque, ſed poteſt uti gladio ſpirituali, ideſt Excommunicatione, vel Interdicto, facit text. in cap. Dilecto, de ſentent. excommunicat. in 6. & ita defendere ſuam poſſeſſionem, hoc eſt Viſitationem.* Ita not. per Innoc. & Hoſtienſ. *in cap. Venerabili 24. de cenſibus*, Barboſa tamen *ſupra Concil. ſeſſ. 24. de Regularibus cap.* 11. *num. 16. & de Officio & poteſtat. Epiſcop. part. 3. alleg. 74. num. 22. & lib. 1. Juris Eccleſ. univerſ. cap. 43. num.* 139. Tamburin. *de Jur. Abbatiſſar. diſp. 17. q. 3. num.* 4. Fuſchus *de Viſitat. lib. 2. cap. 16. poſt num.* 1. Ciarlinus *Controverſ. lib. cap. 65. num.* 12. Ventrigl. *in praxi part. 1. adnot. 48. §. Unico num.* 88. & alii volunt, quod renuentibus Regularibus, vel aliis exemptis Viſitationem, & claudentibus oſtium Eccleſiæ, vel Monaſterii, liceat Epiſcopo vim inferre, & oſtium frangere. Vide verb. *Moniales art. 3. num. 96. in reſponſione ad 3. dubium.*

Impedientes Viſitatorem a munere Viſitationis Excommunicationem ipſo Jure incurrunt, 99
ſi moniti non reſipiſcant, textu expreſſo *in Clementina Attendentes 2. de ſtatu Monachor. in fine*, ibi: *Si quis vero Viſitatores ipſos in præmiſſis impedire præſumpſerint, ſeu aliquo præmiſſorum, niſi moniti reſipiſcant, ipſo facto Excommunicationis ſententiam ſe noverint incurſuros, privilegiis, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuslibet in contrarium minime valituris.*

Quamvis hæc Excommunicatio ſit latæ ſen- 100
tentiæ, non tamen incurritur ſtatim ac fuerit Viſitationi illatum impedimentum, ſed requiritur, quod Viſitator prius moneat impedientes, ut deſiſtant ab illato impedimento quod ſi moniti non deſiſtant, ſtatim incurrunt, ut clare habetur ex allatis verbis dictæ Clementinæ *Niſi moniti reſipiſcant &c.* Gloſſa *in d. Clementina Attendentes verb. Impedire*; Navarr. *in Manual. cap. 27. num.* 140. Bonacina *de Cenſuris in particulari diſp. 3. quæſt. 2. punct. 4. num.* 4. Tambur. *de Jure Abbat. diſput. 14. q. 8. nu.* 3. Pellizzarius *de Monialibus cap. 10. q. 11. nu.* 81. Monacell. *tom. 3. tit. 4. annotat. ad Excommunicat. 2. num.* 3. qui *dict. tom. 3. tit. 1. formul. 39. num.* 4. recte advertit, quod ſi impedientes Canonice moniti nolint ab illato impedimento deſiſtere; poteſt Epiſcopus Viſitator ipſos excommunicatos publice denunciare abſque alia ſententia, ut tradunt Gloſſa *in cit. Clementin. verb. Impedire, & verb. Ipſo facto*, Barboſ. *ib. n.* 6. & alii.

Commendatarii quamvis poſſint viſitare Mo- 101
naſteria ſibi commendata in iis, quæ pertinent ad Curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum, ut cenſuit *Sac. Congreg. Epiſcop. in Senogallien. ſeu Nullius 6. Auguſti* 1601. *& in una Ciſtercienſium 17. Septembris ejuſdem anni;*

Non poſſunt tamen ea viſitare quo ad di- 102
ſciplinam Regularem, ut reſpondit *eadem Sacra*

ata Congr. Epiſcop. 2. Auguſti 1647. apud Nicolium in Floſculis verb. Viſitatio ordinaria ſub num. 4. & aperte habetur ex Concilio Trident. ſeſſ. 20. de Regularibus cap. 20. ac expreſſe ſtatutum eſt ab Innocentio X. Conſtit. 62. incip. Paſtoralis, & ab Alexandro VII. Conſtitut. 6. incip. Exponi, ubi declaratum eſt, quod obtinentes Monaſteria in Commendam, etiamſi fuerint S. R. E. Cardinales, nullam in Monaſteriis ſibi commendatis quo ad eorum Monachos Juriſdictionem exercere poſſint; ib. §. 2. *Tenore præſentium declaramus, decernimus, ac ſtatuimus non licere Commendatariis Priores, Sub-Priores, aut Officiales Clauſtrales inſtituere ac deſtituere, viſitare Monachos, eoſdemque corrigere, nec facultates eiſdem in Litteris Apoſtolicis conceſſas, & expoſſas, pro ut ſupra., ad ea, quæ Inſtitutum Regulare concernunt, ac tenore prædictorum privilegiorum, & Sacri Concilii diſpoſitione, Monaſtico regimini relinquuntur, trahi poſſe, ac debere*; Et ſimilia etiam habentur in Conſtitut. 32. ejuſdem Alexandri VII. incip. *Sacroſancti* edita favore Monaſteriorum Camaldulenſium.

103 Superiores Regulares ordinarie non ſolent viſitare Eccleſias ſui Ordinis commendatas ſæcularibus, niſi ibi habeant Conventum formatum. *Sac. Cong. Epiſcop. & Regular. in Vintimilien.* 1. *Septemb.* 1620.

104 Provincialis in actu non poteſt eſſe Viſitator extra ſuam Provinciam. *Sac. Cong. Epiſc. & Regular.* 28. *Julii* 1645.

105 Viſitator Provinciæ a Generali deputatus non poteſt ſubſtituere ſine licentia Sacræ Congregationis. *Ead. Sacr. Congreg. Epiſcop.* 1. *Septembris* 1646. & 21. *Octobris* 1649. apud
106 Nicol. *in Floſculis loc. cit. num. 6.* ubi *nu.* 7. ſubjungit, quod Superiores cujuſque Monaſterii Viſitationem biduo debeant explere. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Januenſi* 22. *Novembris* 1604.

107 Viſitator in Ordine Fratrum Minorum de Obſervantia deputandus eſt a Patre Generali totius Ordinis S. P. Franciſci circa finem Triennii Provincialatus Miniſtri Provincialis cujuſque reſpective Provinciæ, ut eam diligenter poſſit viſitare, & viſitata diligenter Provincia, Capitulum poſſit celebrare, & hoc intra tempus trium, vel quatuor, & in latiſſimis Provinciis, ſex menſium. *Conſtit. Ordinis c.* 8. *ſtatut.* 65. Compend. Sanctor. verb. *Viſitator n.* 5.

108 Dicto Viſitatori legitime deputato reſiſtentes, illumque impedientes, contradicendo, opponendo, recuſando, aut quovis modo rebellando, ſunt ipſo facto excommunicati Excommunicatione Papæ reſervata, Officio privati, & voce activa, & paſſiva in perpetuum deſtituti, Gregor. XIII. Conſtit. incip. *Quoniam noſtro*, Conſtit. Ordinis *cap.* 8. *ſtatut.* 67. *concluſ.* 6. Compend. Sanctor. *loco citat. numer.* 10.

Dictus Viſitator non habet votum in electionibus, niſi ſpecialiter a Generali ſit ipſi conceſſum. Conſtit. Ordin. *cap.* 8. *ſtatut.* 67. *concluſ.* 8. Sanctor. *loc. cit. num.* 11. 109

Neque in electione Capitulari habet in paritate votorum votum deciſivum. Vide verbo *Electio artic.* 4. *num.* 45. 110
Habet autem ipſum votum deciſivum in electionibus, quæ fiunt a ſolo Definitorio, ſi a Generale ſit deputatus Præſes. Vide d. verb. *Electio art.* 4. *num.* 46. 111

Præfatus Viſitator non poteſt uſurpare ſibi ſigilla majora Provinciæ, nec mittere Clericos ad Ordines ſuſcipiendos, neque recipere Novitios, neque deſtinare Prædicatores ad Quadrageſimas, ſeu Adventus, neque deputare Confeſſiones Monaſteriis Monialium, neque diſtribuere ſpolia defunctorum Fratrum, quæ omnia ad Miniſtrum Provincialem pertinent. *Statut. General. Capituli ſeptuageſimi primi pro Familia Ciſmontana cap.* 2. *numer.* 10. 112

Nec viſitare poteſt Monaſteria Monialium, niſi ex aliqua rationabili cauſa fuerit ei ſpecialiter, & expreſſe conceſſum in Patentibus Litteris Delegationis. *Statut. General. Capituli* 76. *pro Ciſmontana Familia circa finem verſ. Commiſſarii Viſitatores.* 113

Nec poteſt Statuta Provinciæ condere, vel mutare ſine Capitulo, nec Fratres extra Provinciam mittere, niſi ad Generalem pro ejus negotiis. Nec in Provincialem Miniſtrum, aut qui alias ſimili Officio functi ſunt, neque in Patres Ordinis notabiliter animadvertere poteſt, niſi ex probata cauſa, & de conſilio, & conſenſu majoris partis Patrum Provinciæ aut Provincialis Capituli, neque eos deponere, aut privare, niſi Generalis prius admoneatur, excepto caſu gravis delicti, quod populo ſcandalum generet, & quod Generalis diſtet per decem dies itineris, & tunc id ſolum poterit de conſenſu majoris partis Patrum Provinciæ. *Conſtit. Ordinis cap.* 8. *ſtatut.* 66. *concluſ.* 7. *Compilat. Statut. Sambuc. cap.* 8. §. *De Commiſſariis Viſitatoribus circa finem*, Sanctor. *loc. c. num.* 9. 114

Dictus Viſitator non poteſt eligi in Miniſtrum Provincialem Provinciæ, quam viſitat, 115
ſive

ſive ipſemet præſideat, ſive non: Alias electio eſt nulla, & Electores privationem vocis activæ, & paſſivæ incurrunt. *Statut. General. Capituli 29. Statuta pro utraque Familia num.* 11.

116 Viſitatione incæpta durat ejus Auctoritas, & Officium, mortuo licet, vel amoto Generali Delegante. *Statut. General. Capituli 72. pro tota Familia num.* 11. Sanctor. *loc. cit. numer.* 14. *arg. cap. Si cui 36. de Præbend. in 6. cap. Si ſuper gratia 9. de Officio Delegati in 6.*

117 Celebrato Provinciali Capitulo, debet Viſitator de Provincia ſibi credita egredi intra terminum 10. dierum, alioquin ejus ſpirat Auctoritas, niſi aliter ſit per ſpecialem, & expreſſam facultatem conceſſum. *Conſtit. Ordinis cap.* 8. *Statut.* 66. *concluſ.* 7. *Compilat. Statut. Sambuc. loc. cit. circa fin.* Sanctor. *loc. cit. num.* 9.

118 Si contigerit mors Viſitatoris, capta Officii poſſeſſione, Provinciali competit regimen Provinciæ uſque ad novi Viſitatoris deputationem in iis tantum, quæ dilationem non patiuntur; Unde viſitare, proceſſus formare de præteritis delictis, cauſas terminare, & ſimilia facere non poteſt. *Statut. General. Capituli* 75. *pro Ultramontana Familia num.* 33.

119 Quæ autem dictus Viſitator in obeundo Viſitationis munere præſtare, & inquirere debeat: Vide *Compilat. Statut. Sambuc. cap.* 8. §. *Ultim. per tot.* ubi abunde de omnibus.

120 Quo ad ea, quæ concernunt Viſitatores aliorum Regularium Ordinum, quæque præſtare, & inquirere debeant; Attendendæ ſunt propriæ cujuſque Religionis peculiares Conſtitutiones.

121 Quæ vero advertenda ſint ab Epiſcopis, ac Viſitatoribus in Generali Viſitatione, adducuntur hic pro ut traduntur a Monacell. *tom.* 1. *Append. in fine*, *tom.* 4. *ſupplement. ad* 1. *tom. poſt num.* 267.

ADVERTENDA IN VISITATIONE.

Cancellarius.

An ſcripturæ tam Actorum Civilium, quam Criminalium integre, & diſtincte in locis, ac Armariis aptis fideliter retineantur?

An retineatur liber bene compactus, in quo regiſtrentur nomina, & cognomina illorum, qui profeſſionem Fidei ad formam Conſtitutionis Pii IV. 89. emiſerunt, & an in dicto actu adhibeantur teſtes cum expreſſione diei, & anni, prout adhibendi ſunt?

An retineatur liber pariter bene compactus, in quo adnotentur, & regiſtrentur ſupplices libelli, Decreta, & Reſcripta gratioſa, Proviſiones, & Permiſſiones Epiſcopales, in quibus non conficiuntur Proceſſus?

An retineatur liber bene compactus, & Cartulatus, in quo adnotentur ea omnia, quæ pertinent ad Moniales?

An retineatur liber, in quo adnotentur Ordinationes generales, & particulares, aliæve Epiſcopi Pontificales functiones?

An Acta Ordinandorum diſtincte, ac ordinate ſerventur, & cuſtodiantur?

An adſit Inventarium omnium Scripturarum, & Proceſſuum?

An ſupradicti libri retinendi habeant in frontiſpicio, ſeu titulo ſubſcriptionem, & approbationem Epiſcopi, vel Vicarii Generalis, & Cancellarii illius temporis, quo fuerunt compacti, & a principio inſcripti; prout illam continere deberent, ut illis major fides præſtari poſſit?

Capitulum, & Canonici.

An Officium Divinum, Miſſæ, & Horæ Canonicæ in Eccleſia, & Choro ſtatutis horis recitentur, & ceteræ functiones expleantur?

An cum veſte talari, & habitu Canonicali; devote, modeſte, & attente, & cum ſilentio?

An Punctatores fideliter officium exerceant, & juramentum præſtiterint?

An Capitulum determinata die convocetur, & a quo?

An reſolutiones Capitulares fiant per vota ſecreta, & in libro fideliter regiſtrentur per Capituli Secretarium?

An Officiales Capituli ſingulis annis per vota ſecreta eligantur, & in fine anni ſuæ adminiſtrationis rationem reddant, & de ratione reddita in libris Capituli legitime appareat.

An adſit Archivium Scripturarum, in quo Inventarium bonorum omnium Capituli cuſtodiatur una cum ceteris ſcripturis ad uſum pertinentibus.

An adſint Statuta Eccleſiæ, ſeu Conſtitutiones Capituli, & an ſint ab Ordinariis, vel a Sede Apoſtolica approbatæ?

An adſint diſtributiones quotidianæ?

An adſint Præbendæ Theologalis, & Pœnitentialis?

An Dignitates, & Canonici ſint ordine diſtincti?

An

An adſint Manſionarii, & Beneficiati, vel Capellani ſervitio Chori addicti?

An in Choro adſint Pſalteria, Antiphonaria, & ceteri libri neceſſarii?

An adſit Tabella Horaria?

An celebretur quotidie Miſſa Conventualis pro Benefactoribus?

An Canonici inſerviant per ſe ipſos, vel per ſubſtitutum?

An Canonici ſint promoti ad Ordines Sacros eorum Præbendis annexos?

Parochus.

An retineat quinque libros Parochiales bene compactos, videlicet Status Animarum, Baptizatorum, Matrimoniorum, Confirmatorum, & Defunctorum?

An habeat Archivium, in quo Scripturæ ad Eccleſiam ſpectantes cuſtodiat ſub clavi?

An continuo reſideat in Parochia, vel potius frequenter ab ea diſcedat abſque licentia?

An diebus Dominicis pueros, & puellas doceat Doctrinam Chriſtianam, & habeat ſermonem ad populum, Feſta, & Jejunia denunciet?

An diebus Dominicis, & Feſtis de præcepto Sacrificium pro populo applicet?

An Teſtamenta Parochianorum confecerit, & ubi, & quomodo illa retineat, & an ad Cancellariam Epiſcopalem, ut in publicam ſcripturam releventur, tranſmiſerit?

An retineat Coadjutorem?

An admittat exteros, & vagos Sacerdotes ad Sacrum faciendum abſque licentia Curiæ Epiſcopalis?

An publicet Indulgentias abſque approbatione Epiſcopi, vel Vicarii Generalis?

An incidat Arbores frugiferas, & infrugiferas in bonis Eccleſiæ, aut alia bona ejuſdem diſtrahat abſque beneplacito Apoſtolico, vel Epiſcopi?

An Sacramenta miniſtret ſuperpelliceo, ſtola, & veſte talari indutus, & Feſtis diebus etiam non vocatus, Confeſſionali de mane inſideat?

An Domi cohabitet cum Mulieribus, & quæ ſint?

An habeat Sacram Bibliam, alioſque libros pertinentes ad ſuum Officium?

An Sacramenta, & Sacramentalia ſub ſeris, & clavibus cuſtodiat?

An viſitet infirmos etiam non vocatus, eiſque debito tempore Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & Extremæ Unctionis miniſtret?

An in ſua Eccleſia, de mane, in meridie, & de ſero detur cum Campana ſignum ſalutationis Angelicæ, & prima hora noctis detur ſignum precum *Deprofundis*?

Vicarius Foraneus.

An in morte Parochorum Inventarium rerum Eccleſiæ conficiat, & ſcripturas omnes, & libros Parochiales ab heredibus Defuncti recuperare invigilet, teſtibus adhibitis?

An diſpoſitiones, & Legata relicta Locorum piorum Vicario Generali communicet, ut executioni mandentur?

An Clericos, & Sacerdotes ſcandaloſos, vel indevote Miſſam celebrantes Epiſcopo denunciet?

An Parochos, & alios Curam exercentes deſides, & eorum munia negligentes ad Epiſcopum deferat, ut corrigantur?

An peccata publica, & ſcandala, quæ emergunt, pariter Epiſcopo denunciet?

An exigat pœnas contra facientes opera ſervilia ſine licentia diebus Feſtis?

An concedat licentias alloquendi Moniales ſine ſcriptis, & tempore Divinorum Officiorum?

An concedat licentias Parochis, & Curatis ſe abſentandi a reſidentia?

An interponat Decreta in Contractibus Minorum, & Mulierum?

Clericus.

An habeat penes ſe Teſtamentum vetus, & novum latinum vulgatæ editionis, Concilium Tridentinum, Catechiſmum, Rituale & Summam aliquam Theologiæ Moralis, & librum aliquem Spiritualem?

An ſemper incedat cum veſte Clericali, raſura & Tonſura decenti, Miſſam audiat quotidie, Eccleſiæ, cui eſt adſcriptus, ſaltem diebus Feſtis inſerviat, Doctrinam Chriſtianam doceat, & Communionem frequentet, & Scholam. *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 11. 13. & 14. *de Reform.*

An aleis, aliiſque ludis incumbat, aut venationi, ſpectaculis, & Choreis interſit, & in profanis Comœdiis fiat Actor, & an cum mulieribus cohabitet, & quæ ſint?

An implicet ſe negotiis Secularibus, Mercaturam exercendo, Prædia, aut vectigalia Laicorum conducendo, aut Laicis pro Factore, ſeu Magiſtro Domus inſerviendo?

An habeat Superpelliceum, & Biretum mundum?

Presbyter.

An, & quos libros retineat, & ſtudeat?

An, & quibus ludis det operam, aut venationibus?

An quotidie Sacrum faciat?

An celebret recitato Matutino cum Laudibus, cum Paramentis integris, & mundis?

An ante celebrationem Miſſæ Tabacum ſumat, & quoties in hebdomada confiteatur peccata, & ante Miſſam præparationem faciat?

An in Civitate, & locis populoſis celebret cum veſte talari?

An quotidie recitet Divinum Officium ſtatutis horis, & in quo loco?

An habeat ſuperpelliceum, & Biretum decens proprium?

An interveniat Proceſſionibus, & aliis functionibus Eccleſiaſticis Publicis locis in quibus permanet?

An ſemper incedat cum veſte talari in Civitate, & locis parvis decenti cum Corona, & Tonſura capillorum?

An interſit, aut ducat Choreas, in Comædiis fiat Actor, & in comeſſationibus, & conviviis tempus inſumat?

An cohabitet cum Mulieribus, & quæ ſint?

An implicet ſe negotiis ſæcularibus, Mercaturam exercendo, aut vectigalia Laicorum conducendo, aut negotia tanquam Factor, & Miniſter eorumdem Laicorum agendo, vel Procuram exercendo?

Si Viſitator in hac ſpeciali Clericorum Viſitatione adverteret illos veritatem non dicere, poſſet ab eis exigere juramentum poſtea quam eos audivit, ut dicit Graff. *deciſ. aur. part. 2. lib. 4. cap. 27. n. 6. & 63.*

Regulares.

An adſint in numero ſufficienti, & habeant qualitates præſcriptas a Conſtitutionibus Apoſtolicis?

An ſervent, & ſervari faciant ab eorum famulis dies Feſtos, nec non Cenſuras, & Interdicta ab Epiſcopali Curia emanata?

An admittant in eorum Eccleſiis Presbyteros Sæculares exteros ad celebrandas Miſſas abſque Epiſcopi, aut ejus Vicarii licentia; *S. Congr. Concilii in Neapolitana 17. Auguſti 1617.*

An publice exponant Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſine licentia Ordinarii?

An habeant Conſervatorem legitime electum ad formam Conſt. Gregorii XV.

An eleemoſynas quærant, licet non indigeant?

An incedant per loca ſine ſocio, & vadant de nocte?

An ſe ingerant in adminiſtratione bonorum ſpectantium ad Societates Laicorum in eorumdem Eccleſiis erecta?

An Sacramenta infirmis miniſtrent, inſcio, aut Parocho invito?

An celebrent Miſſas horis inconſuetis, vel ſermones habeant in Eccleſiis ſine licentia Epiſcopi, vel Miracula prædicent non authentica?

An accedant ad Monaſteria Monialium abſque licentia præter formam præſcriptam a Decretis Apoſtolicis?

Moniales.

An muri Clauſuræ habeant proſpectum activum, vel paſſivum in Domos, vel e Domo Sæcularium?

An Manſiones Confeſſarii Monialium exemptarum ſint penitus disjunctæ a Monaſterio?

An Moniales ſcribant Epiſtolas extra Clauſuram abſque licentia Abbatiſſæ?

An Moniales utantur feneſtrella, ubi audiuntur Confeſſiones ad colloquendum cum exteris?

An adſit in Monaſterio capſa communis, in qua deponantur omnes pecuniæ provenientes a Monialibus particularibus?

An admittantur exteri ad colloquendum cum Monialibus abſque licentia in ſcriptis Epiſcopi, vel Vicarii Generalis?

An introducantur in clauſuram catuli, pueri, vel puellæ cujuſcumque ætatis?

An recipiantur electæ, & deputatæ Auſcultatrices, Rotariæ, & Oſtiariæ?

An retineantur ab Abbatiſſa libri bene compacti, & cartulati, in quorum primo deſcribantur dietim data, & accepta, introitus, exitus, quo poſſit legaliter in fine officii rationem reddere Epiſcopo ſuæ adminiſtrationis; In altero per modum Inventarii deſcripta ſint bona ſtabilia, Cenſus, & credita Monaſterii cum indicatione rogituum Inſtrumentorum; In tertio regiſtrentur reſolutiones Capituli Monialium, acceptationes Puellarum ad Habitum, & Profeſſiones cum expreſſione diei, menſis, & anni: quos libros, ſi inveniat Viſitator non retineri, omnino provideat.

An in Monaſterio adſit locus ſeparatus pro educandis, & Novitiis?

An omnes Moniales ſumant cibum in Refectorio

ſtatuto tempore Menſæ ex coquina, & ærario communi paratum,

An Moniales parent cibos exteris, vel dona eiſdem mittant, aut recipiant abſque licentia, & ſcientia Abbatiſſæ, & Monaſterii?

An admittantur Regulares ad celebrandum Sacrificium in Eccleſia abſque licentia Epiſcopi, ſeu Vicarii Generalis?

An omnes Moniales ſaltem ſemel in Menſe confiteantur, & ſumant Euchariſtiam?

An omnes interſint Choro ad recitandum hora debita Divinum Officium, & orationibus, & aliis pietatis exercitiis communibus?

An omnes quotidie audiant Sanctum Sacrificium Miſſæ?

Quos libros retineant, & legant, & an tempore Miſſæ fiat lectio alicujus libri ſpiritualis, & ſervetur ſilentium?

Viſitet Dormitorium, ſeu Cellas, & obſervet, an unaquæque Monialis habeat lectum ſeparatum?

An habitus Monialium ſit uniformis, & ad præſcriptum Regulæ: *Sac. Congregat. Epiſcopor. in Ceſenaten. 26. Septemb. 1692.*

Inquirat caute, & prudenter de vita, moribus, & directione Confeſſarii.

Eremitæ.

An in Eccleſiis Civitatis, ſuburbiorum, vel Diœceſis permaneat aliquis Eremita abſque approbatione Epiſcopi?

An incedat in Habitu a Conſtitutionibus Apoſtolicis præſcripto?

Hoſpitalia, & Moniales.

An adſint Erectiones, ſtatuta, & an legitime, an honeſta, & licita?

An infirmis ſubminiſtrentur corporalia, & ſpiritualia?

Revideantur computa, & adminiſtrationes.

Confraternitates Laicorum.

An ſint legitime erectæ auctoritate Apoſtolica, vel ordinaria, & habeant ſtatuta approbata?

An bona, & eleemoſynæ fideliter adminiſtrentur, & Officiales a plena Confratrum Congregatione ſingulo anno eligantur per vota ſecreta, computa revideantur, & ſolidentur?

An habeant Inventarium omnium, & ſingulorum bonorum, Capellanum, & Depoſitarium ab Epiſcopo approbatos?

An retineant libros diſtinctos, in quorum primo reſolutiones ſocietatis legitime congregatæ regiſtrentur; In ſecundo nomina, & Cognomina Confratrum; In tertio reviſiones computorum, & ſententiæ abſolutoriæ, ſeu condemnatoriæ Adminiſtratorum, & aliorum Officialium Societatis, nec non Decreta Viſitationum?

An habeant Archivium ſcripturarum?

An ſint aggregatæ Archiconfraternitatibus Urbis, vel habeant alia Indulta, & Privilegia?

An Confratres Debitores Societatis, bona, & introitus ejuſdem adminiſtrent?

An bona ſtabilia Societatis locentur abſque prævio Edicto, & ultra triennium?

An interſint Proceſſionibus publicis?

Seminarium.

An adſint Deputati electi ad formam Concilii?

An adſint Magiſtri, & quot, & Rector?

An Alumni ſint omnes Civitatis, vel Diœceſis, & omnes ſint Clerici, & pauperes?

An omnes Alumni habeant requiſita Concilii?

An admiſſi præſtiterint fidejuſſionem in Actis Curiæ impenſas victus reddituri, quatenus ad ſtatum Laicalem redierint?

An reditus fideliter adminiſtrentur?

An adſint regulæ ab Alumnis ſervandæ?

An Alumni interveniant Eccleſiæ Cathedrali diebus Feſtis ad formam Concilii?

An incedant per Urbem ſoli ſine veſte?

Eccleſia.

An ædificentur Eccleſiæ, Capellæ, Oratoria publica abſque licentia Epiſcopi, & Dote, & quæ jam ædificatæ fuere ſint collapſæ, & indigeant reparatione? *Cap. Nemo Eccleſiam, Cap. Nullus Presbyter diſt. 1. de conſecrat.*

An altaria habeant in medio ſaltem lapidem ſacrum debitæ latitudinis coopertum tela cerata, gradum ligneum vel lapideum cum duobus Candelabris, & Cruce cum Imagine Crucifixi? *cap. Si motum diſt. 1. de Conſecrat.*

An dicta Altaria habeant Icones integras decenter depictas cum Imaginibus Sacris ab Epiſcopo benedictis?

An ſint Menſæ eorumdem Altarium tectæ cum tribus mappis albis, & mundis, quarum ſuperior ab utroque latere uſque ad ſuppedaneum deſcendat.

An habeant ſuppedanea lignea cum repagulo,

[illegible] & Tabellas Sa- [illegible] & in [illegible]?

An [illegible] ſubtus [illegible] pi- ro, & [illegible], ac ſigno Crucis [illegible] palio?

An [illegible] Campanæ, & [illegible]

An [illegible]

[illegible]

[illegible] Miſſæ [illegible]

[illegible] quæ debet clau- [illegible]

[illegible] Campanæ ſint ab Epiſ- [illegible]?

Funus.

[illegible] abuſus, puta quod Cadavera [illegible] ſine Cruce, ſine lumine, & ſine Parocho, vel cum ululatu Conſangui- [illegible]: Mulieres evellant ſibi crines, aut ali- [illegible] agant gentilium more?

An Cadavera Defunctorum proceſſionaliter ad Eccleſiam ferantur ante ortum, vel poſt occaſum Solis abſque licentia?

An tradantur ſepulturæ ante lapſum tem- poris viginti ad minus horarum, poſtquam Animam a corpore exhalaſſe pro certo ha- beatur; eos vero, qui repentina morte, an- te lapſum 24. horarum?

An Parochus, aliive Sepulturam denegent, aut differant prætextu non ſolutæ eleemoſynæ, & an pauperes gratis ſepeliantur? *Eccleſiaſt. cap. 7. Ritual. Rom. de Fer.*

An in Eccleſia Parochiali adſit Sepulcrum [illegible] parvulis decedentibus cum Ba- [illegible] ante [illegible], pro [illegible] de- bet?

An in Eccleſia Cathedrali adſit Sepulcrum [illegible] pro Canonicis, & aliud pro Cle- ricis?

An Cadavera infantium decedentium ſine Bapt[illegible] proque Eccleſiam in loco [illegible]?

An Cœmeteria, quæ religioſa loca ſunt, [illegible] circumdata, & in medio ſi- gnum Crucis elevetur?

An Sepulturæ conſtructæ, & effoſſæ [illegible] ſubtus Altaria, vel prope, & [illegible] ſuppedanea pertingant: hæ eterim ob- ſtruendæ omnino ſunt, alias Altaria interdi- cuntur.

An [illegible] Monialium ſive Societatis Sa- [illegible] Cadavera Lai- [illegible] Marum, [illegible] Mulierum? Si [illegible] Patroni Eccleſiæ, qui in [illegible] ſibi, & heredibus reſervaſſent [illegible] Sacræ congregationis, & [illegible] Sepulcrum ab antiquo tempore habeant con- ſtructum.

An Parochus præter quartam pro Cadave- ribus extra Parochiam tumulandis aliquid aliud exigat ab heredibus Defuncti? Id enim veti- tum eſt, non obſtante contraria conſuetudine. *Sac. Congr. Epiſcop. in Civitatis* [illegible] *Ju- nii 1693. & Sacr. Congreg. Concil.* [illegible] *tuana Januarii & 3. Apr. 1694.*

Hortentur Sacerdotes, ut ſibi ipſis decedentibus Suffragiorum vicem retribuant.

Reliquiæ.

An decenter cuſtodiantur in Thecis ſaltem ex ligno deauratis, & criſtallo, ſeu vitro in- tegro contectis, cum ſuis inſcriptionibus.

An retineantur in Armario ornato loco fixo ſub ſera, & clavi cum epigraphe: *Reliquiæ Sanctorum.*

An adſit Catalogus omnium Reliquiarum, & an ſint Authenticæ, vel ignotæ, aut du- biæ fidei.

An aſportentur ad infirmos; Si enim hoc fieret, prohibetur.

An in illarum publica expoſitione accendan- tur lumina, & ſubtus Altaria ſint depoſita Corpora integra Sanctorum, an retineatur Lampas accenſa?

In-

Indulgentia.

An publicentur abſque licentia, & approbatione Epiſcopi?

An adſint Brevia, & conceſſione authenticæ?

An fiant mercimonia, & quæſtus prætextu, & occaſione Indulgentiarum?

Imagines Sacræ.

An Imagines Sanctorum exponantur in Eccleſiis adorandæ, priuſquam ab Epiſcopo fuerint benedictæ, & approbatæ?

An Imagines Sacræ ſint depictæ in locis ſordidis aut locis irreverentiæ obnoxiis, an deformatæ, & deturpatæ? Inde enim tollendæ ſunt, vel reſtaurandæ, & ſi fieri nequit, dealbandæ, *l. Unica*, *Cod. Nemin. lic. ſign. Salvator.* &c. *Sacr. Congreg. Epiſcopor. in Veneta* 22. *Maii* 1696.

Signum Crucis ſi in pavimento ſculptum inveniatur, inde tollatur, ne pedibus conculcetur, *l.* 1. *C. Nemin. lic. ſigni Salvator.* &c.

An imagines Jeſu Chriſti, Beatæ Mariæ Virginis, Apoſtolorum, ac Evangeliſtarum reperiantur depictæ cum habitu, vel forma ab Eccleſia non uſitata, vel cum habitu Regularium? Si enim taliter depictæ inveniantur etiam in Eccleſiis exemptis, debent deleri, & reformari. *Urban. VIII. in Appendic.* 2. *Conſtitut.* 51.

Baptiſmus.

An Fons ſit lapideus, vel ex alia materia ſolida cum cooperculo ex metallo ſine rimulis, propeque adſit Sacrarium.

An fonti affixum ſit Tabernaculum, ſeu ut appellant Ciborium ſaltem ligneum decore fabrefactum, in quo ſit contignatio, ubi vaſcula argentea, ſeu ſtannea Oleorum Chriſmatis, & Cathecumenorum reponantur cum ſuis inſcriptionibus.

An ibi retineatur coclear argenteum, ſeu ſaltem ſtanneum ad fundendam aquam in Caput Baptizandi: Vas cum ſale benedicto, & linteamina munda?

An Ciborium decenti conopeo veſtiatur, ne ſordes ſuperne decidant; & illud commaculent, & firmiſſima ſera claudatur?

An obſtetrices ſint examinatæ, & approbatæ?

An admittantur Patrini minores 14. annis, & Matrinæ minores 12. & an Regulares, vel Clerici in Sacris conſtituti ſine licentia? *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *Synod. Diœc.* 3. *Decr.* 17.

An Baptiſmus infantium protrahatur, & differatur ultra tres dies, & nomina Ethnicorum imponantur? *Clement. Unic. de Baptiſm.*

An baptizati eodem die a Parocho, vel alio, qui de ejus licentia, aut Epiſcopi Sacramentum miniſtravit, deſcribantur in libro Baptizatorum?

An hoc Sacramentum extra caſum neceſſitatis conferatur Domi?

Confirmatio.

An in Officio Patrini admittantur non confirmati, vel ignorantes erudimenta Fidei, an Regulares, an in Ordinibus Sacris conſtituti?

An admittantur ad recipiendum hoc Sacramentum minores ſeptennio, qui non fuerunt inſtructi, ac adulti non confeſſi?

An qui fuerunt Patrini in Baptiſmo, admittantur, & fiant Patrini ejuſdem pueri in Sacramento Confirmationis?

An pueri, vel puellæ ducantur ad recipiendum hoc Sacramentum extra Diœceſim?

Euchariſtia.

An retineatur in Tabernaculo affabre facto, extra majori ex parte deaurato, & interius undequaque ſerico panno decentis coloris veſtito, in Pyxide argentea orbiculata, & auro intus illita cum ſuo cooperculo, & conopeo ſuper Corporali mundo?

An Oſtiolum Tabernaculi ſit firmiſſimum ſera, & Clavi argentea, aut deaurata clauſum, quam Parochus apud ſe diligenti cuſtodia retineat?

An Tabernaculum ſit tectum decenti conopeo, & de illis proviſum omnium colorum.

An particulæ conſecratæ hyeme ſaltem ſingulis quindecim, æſtate octo diebus renoventur?

An ante Altare Tabernaculi diu, noctuque colluceat ſaltem una expolita lampas?

An in Tabernaculo præter Pyxidem, aliquid aliud quantumvis Sacrum aſſervetur? quod ſi fiat, removeatur, *cap. Reliqui*, *de Cuſtod. Euch.*

An delatio Euchariſtiæ ad infirmos fiat cum debita aſſociatione luminum cum Baldachino, ſeu Umbella in locis parvis, Pluviali in Civitate, & Oppidis nota dignis?

An

An Mulieres accedant modeſte ad ſumendam Sacram Euchariſtiam, vel potius irreverenter, mammis, & brachiis denudatis?

An non communicantes in Paſchate moniti fuerint, & illorum nomina tranſmiſſa ad Curiam Epiſcopalem?

An, & quoties in anno fiant Proceſſiones cum delatione Euchariſtiæ, & expoſitione publica?

Pœnitentia.

An hoc Sacramentum miniſtretur in Eccleſia in Sede Confeſſionali cum ſuperpelliceo, & Stola?

An Sedes Confeſſionales habeant Crates ſaltem ligneas, ſeu potius laminas ferreas, ſpiſſis foraminibus terebratas, ac bene undequaque hærentes, cum aſſerculo verſatili, cujus objectu facies Sacerdotis populo occultetur, nec non piam aliquam imaginem ex parte Pœnitentis, & an ſint in loco viſibili?

An Confeſſarii audiant Confeſſiones extra Sedem Confeſſionalem, præſertim Mulierum, & puerorum e conſpectu nulla interpoſita Crate? Nam ſi talis abuſus inveniretur, pœna ſuſpenſionis ab audiendis Confeſſionibus eſſet puniendus.

An in Sede Confeſſionali ſit affixa Tabella caſuum reſervatorum, & Summarium Bullæ in Cœna Domini?

An admittantur Confeſſarii tam Sæculares, quam Regulares exteri, & de aliena Diœceſi ad audiendas Confeſſiones ſine Epiſcopi licentia?

Oleum Infirmorum.

An retineatur in Eccleſia in Feneſtrella a cornu Evangelii, Altaris Majoris, intus panno ſerico obducta in Vaſculo argenteo, ſeu ſaltem ſtanneo, atque id in ampliori Capſula lignea undequaque goſſipio circumpoſito cum ſera, & clavi, inſcripto ſupra oſtiolum: *Oleum Infirmorum*.

An Parochus illud deferens ad infirmos ſit inductus Superpelliceo, & Stola, an in ſerica burſa violacei coloris incluſum, & cordulis item ſericis collo appenſa reverenter ferat?

An conferatur pueris uſum rationis, & malitiam peccandi non habentibus, furioſis lucido intervallo carentibus, & impœnitenter decedentibus? *cap. Erga cum 26. quæſt. 7.*

Matrimonium.

An Parochi Matrimonia denuncient, antequam ſemotis arbitris conſenſum mutuum contrahere volentium receperint?

An Parochi antequam Matrimonia denuncient, recognoſcant, an contrahere volentes ſint legitimæ ætatis, confirmati, in Myſteriis Fidei edocti, an conſanguinei?

An Sponſi, antequam Matrimonium contrahant, invicem converſentur abſque interventu Parentum, & Conſanguineorum?

An Parochus ſaltem bis in anno in Miſſis Parochialibus populo impedimenta Matrimonii denunciet?

An Parochi exteros, vel eos, qui a Diœceſi diu fuerunt abſentes abſque licentia Epiſcopi in Matrimonio conjungant?

An Parochi diſpenſent, unam, vel alteram ex denunciationibus faciendis, auctoritate propria abſque permiſſione Epiſcopi, vel Vicarii Generalis?

An denonciationes fiant ſemper diebus Feſtis de præcepto interpolatis?

An Parochus, vel alter, qui de ejus licentia, vel Epiſcopi, contrahentes Matrimonio conjunxit, Matrimonium deſcribat in libro eadem die, vel differat deſcriptionem?

An Matrimonia contrahantur ſemper in Eccleſia, vel aliquando Domi ſine licentia Epiſcopi, vel Vicarii Generalis?

An temporibus ab Eccleſia prohibitis abſque Epiſcopi licentia?

Miſſæ Sacrificium.

An ad Sacrum faciendum admittantur Exteri abſque Litteris Dimiſſoriis, ſeu Commendatitiis recognitis, & approbatis ab Epiſcopo, vel ejus Delegato?

An adſint in loco Sacerdotes, qui indevote, propere, & irreverenter Sacrificium celebrent?

An Sacriſta, ſeu Rector Eccleſiæ permittat, & admittat ad celebrandum Presbyteros, qui Coronam, & Veſtem Clericalem decentem, & ab edictis, ſeu Conſtitutionibus Synodalibus præſcriptam non deferunt?

An in Miſſis Votivis fiant quæſtus, & an Sacerdos novellus admittat Laicos ad Altare ad oſculum manus: Nam ſi iſte abuſus inveniatur, tolli debet, cum pacis Inſtrumentum, ſeu Crucem ad oſculum exhibere debeat, & non manus, & oblationes, ſi quæ offerri contingat,

tingat, hoc fiat in medio Altaris, Sacerdote populo obverſo. *Sacr. Congr. Concil.* apud Zerol. *in praxi verb. Miſſa.*

An in celebratione Miſſarum Sacerdotes utantur Calicibus, & Patenis diſauratis, Planetis attritis, & corroſis, Albis, & Amictis immundis, Cingulis fractis, Corporalibus commaculatis, ac Miſſalibus laceratis, vino acido, vel mucido, & an parati ſint urceoli mundi cum pelvicula ſaltem teſtacea?

An Tabella onerum Miſſarum in qualibet Eccleſia in Sacriſtia appenſa in loco patenti retineatur?

An in eadem Sacriſtia retineantur Libri, non folia, quæ vento rapiuntur, in quibus eadem die, qua celebratæ fuerunt, per eoſmet Sacerdotes adnotentur Miſſæ celebratæ; Et an ſervetur ſilentium, vel potius indecentia committantur?

Mandet, quod Sacerdotes exteri, aut vagi, qui cogniti non ſunt, quoties cum licentia Epiſcopi, vel Vicarii admiſſi fuerint ad Sacrum faciendum, in Libro ſcribant ſe tali die celebraſſe, ad hoc, ut ſi forte falſos, & fictos Sacerdotes eſſe compertum fuerit, conſtare poſſit de corpore delicti per propriam confeſſionem.

Qui ſint Miniſtri, & quæ Perſonæ admittantur ad inſerviendum Miſſis?

An celebrentur Miſſæ de mane ante auroram, vel poſt meridiem?

Legata Pia.

An in loco viſitato præter onera, & Legata Miſſarum adſint alia Legata pia adimplenda?

An de illis habeatur, & retineatur nota in Cancellaria Epiſcopali, ac in libris Eccleſiæ, ſeu alterius Loci Pii viſitati?

An adimpleantur?

Doctrina Chriſtiana.

An in Cathedrali, aliiſve Eccleſiis Parochialibus reperiantur erectæ ſodalitates Doctrinæ Chriſtianæ?

An adſint peccatores publici, puta Concubinarii, Sortilegi, Uſurarii, Blaſphemi, Lamiæ, Conjuges ſeparati abſque judicio Eccleſiæ, retinentes, & legentes Libros prohibitos abſque licentia, evulgantes erroneas, & falſas propoſitiones, ac damnatas ab Eccleſia doctrinas?

Confeſſarii tam ſæculares, quam Regulares abſolventes a reſervatis abſque Epiſcopi expreſſa facultate, Hæretici, aut de hæreſi ſuſpecti.

An in Eccleſiis Parochialibus, & aliis, in quibus Sodalitates ſunt erectæ, edoceantur pueri, & puellæ in his, quæ pertinent ad Myſteria Fidei, & bonos mores?

Hæc inquam regulariter, & ſubſtantialiter advertenda erunt in Viſitatione, quæ omitti non debent. Ceterum juxta locorum, & Eccleſiarum qualitatem, & exigentiam arbitrio prudentis Viſitatoris, etiam alia plura erunt conſideranda, & providenda; quæ videri ad ſaturitatem poſſunt apud Fuſch. Reſtum, Pec. Jord. Criſpinum, & alios, qui de Viſitatione abſolutos tractatus ediderunt.

Omnia vero, quæ Viſitator ordinaverit, decreverit, & adnotanda eſſe cenſuerit, per ſecretarium, ſive Notarium Viſitationis fideliter, & integre in Libro referenda erunt; Quia Libri hujuſmodi plene probant, ut dixit Rota coram Dunoz. Jun. *deciſ.* 61. *n.* 8. Panimol. *deciſ.* 10. *num.* 12. & alii adducti per Romaguer. *ad Synod. Gerund. lib.* 1. *tom.* 1. *cap.* 6. *num.* 6.

122 Adduntur variæ noviſſimæ Reſolutiones Sacræ Congregationis Concilii ad Viſitationem pertinentes. Et ſignanter *in Bononienſ. Juris viſitandi* 2. *Octobris* 1721. in qua deciſum fuit, quod poteſt Archiepiſcopus Bononienſis jure delegato viſitare Eccleſias unitas, & annexas Collegio Montalto.

In S. Marci Plurium 16. *Januar.* 1723. *in cit. dub.* ubi reſolutum fuit, quod Epiſcopus poteſt per ſeipſum viſitare Diœceſim quotannis, & etiam pluries infra annum, ſed abſque procuratione.

In Licien. Viſitationis, & Cenſurarum 29. *Januar.* 1714. & 23. *Junii* 1725. ubi quod Epiſcopus jure delegato viſitare poteſt Eccleſiam ruralem, ſeu campeſtrem S. Mariæ Galliani pertinentem ad Monachos Olivetanos.

In Placentina 17. *Auguſti* 1726. ubi quod Epiſcopus jure delegato viſitare poteſt Eccleſiam campeſtrem S. Mariæ de Albiano Pontis Nurii ſpectantem ad Carmelitas calceatos. Et jam Alexander VII. Conſtit. 4. incip. *Poſito Decreto*, approbaverat declarationes Sacræ Congregationis Epiſc. & Regular., quod nempe Viſitationi, & Juriſdictioni Ordinarii ſubſint Eccleſiæ Conventuum, & Capellæ Granciarum, ſive in eis degant Converſi pro agrorum cultura, ſive non.

In Montis Regalis 15. *Martii* 1727. ubi quod Epiſcopus viſitare poteſt Capellam Ruralem

ſub titulo B. M. V. ad Nives in ſua Diœceſi in finibus loci Moreſii, ſpectantem ad Monachos Carthuſianos.

In Maçerat. 10. *Maii* 1727. ubi quod Epiſcopus poteſt jure ordinario viſitare Confraternitatem ſub invocatione S. Mariæ Miſericordiæ in Caſtro Urſagliæ, quamvis Eccleſia ſita ſit in ſolo Baſilicæ Lateranenſis.

In Spoletana Juris viſitandi 20. *Septembr.* 1730. ubi quod Epiſcopus viſitare poteſt Capellam Confraternitatis Sanctiſſimæ Conceptionis in Eccleſia PP. Minorum Conventualium Terræ Montis Leonis, ad formam Decreti in Nucerina Paganorum 25. Julii 1629.

In Ravennaten. Viſitationis 7. *April.* 1731. ubi propoſitis tribus ſequentibus dubiis:

I. An Capella, & Altare S. Antonii ſita in Eccleſia PP. Minorum de Obſervantia Ravennæ ſubſit Viſitationi Reverendiſſimi Archiepiſcopi?

II. An ornamenta, & ſupellectilia ejuſdem Altaria, & Capellæ ſpectantia ad eoſdem Patres poſſint ab eo viſitari?

III. An ea ſpectantia ad Societatem S. Antonii, quæ in actu Viſitationis ſervantur in arca, aut in alio loco viſitari debeant in locis, in quibus aſſervantur; ſeu potius aſportanda ſint intra Capellam præfatam, ibique viſitari?

Sacra Congr. Conc. die, & anno quo ſupra Reſpondit: *Ad I. Affirmative ad formam Nucerinæ. Ad II. Negative. Ad III. Poſſe viſitari ubicumque ſerventur.*

In Murana viſitationis 21. *Junii* 1732. ubi ad 2. dub. *An Epiſcopus viſitare poſſit Altaria Sanctiſſimi Roſarii, & S. Franciſci exiſtentia in Eccleſia PP. Minorum Conventualium oppidi S. Felicis, in caſu &c. S. C. Concil.* Reſpondit. *Ad II. Affirmative, ad formam reſolutionis in Nucerina Paganorum, & amplius.*

Quam *Decreti in Nucerina Paganor.* formam, quia fere ſemper ſecuta eſt Sacra Congregatio, & ſignanter *in Urbanien Viſitationis Capellæ* 23. *Septemb.* 1690. *ut in lib.* 40. *Decretor. pag.* 657. *in Firmana Juriſdictionis* 4. *Auguſti* 1714. *ad* 1. *dub. ut in lib.* 14. *Decretor. pag.* 276. *& pag.* 303. *in Spoletana juris viſitandi* 30. *Septemb.* 1730. *ut in lib.* 80. *Decret. pag.* 290. & *in Ravennaten. Viſitationis* 7. *April.* 1731. in *lib.* 81. *Decret. pag.* 144. & in d. *Murana Viſitationis* 31. *Junii* 1732. ideo pro regula affertur hic ad litteram.

In Nucerina Paganorum 23. *Junii* 1629. *Sacra Congr. Concil. inhærendo declarationibus alias factis, cenſuit, Confraternitates Laicorum, in Eccleſiis Regularium exemptorum inſtitutas, ſubeſſe juriſdictioni, & viſitationi Epiſcopi, illaſque ab eo viſitari poſſe, nec non illorum Capellas in eiſdem Eccleſiis Regularium exiſtentes; In his tamen, quæ Confraternitatum adminiſtrationem reſpiciunt; Et ſi Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, & illius cultum, Epiſcopum poſſe viſitare circa ea, quæ reſpiciunt ipſam manutentionem, cultum, & ornamenta Altaris, ſeu Capellæ, onera Miſſarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, & circa ea omnia, quæ ad obligationem eorumdem Confratrum relationem habent, ut in lib.* 14. *Decretor. pag.* 115.

Epiſcopi officio, & auctoritate, ſive in Viſitatione, ſive extra, provideri debet, quod Eccleſia, ſive ſæcularis, ſive Regularis conſueta prius aliis aliquod ſpeciale Feſtum ſolemnizare, debeat in quaſi poſſeſſione manutenери privative quo ad alias, quæ nequeunt tale Feſtum eadem ipſa die celebrare, ſed debent in aliam diem protrahere, maxime in parvis oppidis, ubi ratione contemporaneæ celebrationis in duplici Eccleſia, exoriri ſolent æmulationes, contentiones, ac mutuæ cum ſcandalo perturbationes, magis deſtructivæ, quam inductivæ populi devotionem, ſicque cum in parvis locis unica Eccleſia populi Devotioni, ac pietati ſatisfacere poſſit, illa quæ poſterius Solemnitatem, ac Feſtum peragere cæpit, cedere debet alteri, quæ prius idipſum facere conſuevit, ut per text. in *L. Opus* 3. *ff. de oper. public.* firmat Spada *conſil.* 223. *ſub num.* 5. *tom.* 3. Pignatell. *tom.* 3. *conſult.* 69. *ſub num.* 3. Nicol. in Floſculis verb. *Feſtum ſub num.* 3. *&* 5. Card. Petra *ad Conſtitut.* 1. *Cæleſtini* III. *ſub n.* 23. *& ſequent. tom.* 2. Bichius *deciſ.* 486. *ſub n.* 3. Emerix junior *deciſ.* 1158. *ſub n.* 1. & ex eis ſtatuit Rota *in nullius Putiniani Præeminentiarum coram Creſcentio* 7. *Decembr.* 1731. Apud Scarſantonum ad Ceccoper. *par.* 3. *in fine deciſ.* 14. Et ſic decrevit etiam *Sacr. Rit. Congr. in Romana* 13. *Junii* 1697. & in *S. Severinæ Feſtivitatis S. Crucis die* 2. *Junii* 1713. in qua propoſito dubio: *An, & in qua Eccleſia Terræ Cutri ſit celebranda Feſtivitas S. Crucis ſub die* 3. *Maii*. Reſolutum fuit: *Feſtivitatem die* 3. *Maii celebrandam eſſe ſolemniter a PP. Reformatis, die vero Dominica infra octavam poſſe celebrari a Confratribus SS. Annunciatæ*, apud Urſayam *tom.* 2. *part.* 2. *diſceptat.* 5. *n.* 44. & per tot. ubi ad rem plures adducit reſolutiones Sacræ Congregat. tum Concilii, tum Epiſcopor. & Regular. tum Sacr. Rit. tum Viſitationis Apoſtolicæ, tum Rot. Romanæ, & ſic etiam *in d. tom.* 2. *part.* 1. *diſcept.* 22. *per tot.* Notanter

ter tamen dictum fuit: *maxime in parvis op[illegible]dis, ſeu parvis* locis, quia in magnis Civitatibus, in quibus ceſſante mutui impedimenti, ac perturbationis periculo ob diſtantiam Eccleſiarum, & populi multitudinem, ac frequentiam, permitti ſolet contemporanea celebratio ejuſdem Feſtivitatis in pluribus Eccleſiis juxta diſtinctionem, de qua Eminentiſſimus Petra *t.* 2. *Commentar. ad Conſtitut.* 1. *Cæleſtini* III. *ſect. unic. ſub n.* 24. qui undequaque doctrina, & virtute conſpicuus, diebus, ac meritis plenus æternæ memoriæ dignus, perenniter regnaturus evolavit ad Superos *die* 22. *Martii anni* 1747.

123 Denique ſupereſt hic apponere quædam alia pro Minoribus de obſervantia ad rem emanata a S. Congregatione Epiſcoporum & Regularium decreta.

Ordinis Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci.

Ut in Seraphico Ordine Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia Regularis diſciplinæ vigor, & præſertim Religioſa Paupertas, uti par eſt, exacte cuſtodiantur, abuſuſque, ſi qui in nonnullis præfati Ordinis Provinciis occaſione Viſitationum earumdem Provinciarum irrepſerint, penitus in poſterum eliminentur.

SAcra Congregatio Eminentiſſimor. & Reverendiſſimor. S. R. E. Cardinalium negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, referente Eminentiſſimo S. Clementis, provide conſulere volens, ſtatuit, atque decrevit; Quo ad Provinciarum Viſitatorem, & Commiſſarios omnino obſervari Conſtitutionem Urbani VIII. pro reſtituendo, & conſervando in Ordine Fratrum Minorum S. Franciſci de obſervantia diſciplinæ Regularis candore editam, aliaſque Apoſtolicas Conſtitutiones, & ſtatuta Generalia Ordinis a S. Sede Apoſtolica approbata, & ſignanter expreſſe mandavit, ne iidem Viſitatores, & Commiſſarii, eorumque Secretarii, & ſocii ſub quovis titulo, aut quæſito colore, vel prætextu, etiam acceſſus, & receſſus; neque pro ſe, neque pro eorum Conventibus, & Provinciis, munera, ſive contributiones, nec in pecunia, nec in re aliqua a Provinciis, & Conventibus viſitatis, aut viſitandis, ſeu communi nomine, ſive proprio, & particulari Religioſorum, accipiant, ſed expenſis tantummodo neceſſariis pro itinere, quæ [illegible] III. [illegible] tur [illegible] in [illegible] Commiſſ[illegible] rii valeat, [illegible] niſtratio [illegible] nis Inſtitutum [illegible] ſpective prohibeo [illegible] activæ, & paſſivæ, [illegible] bus Clementis VIII. & [illegible] gitione munerum, & in [illegible] ſtitutis, quæcumque conſuetudinarium, quam corruptelam [illegible] aliis quibuſcumque non obſtantibus [illegible] autem, quod præſens Decretum tradatur [illegible] tri Vice-Commiſſario Generali Ciſmontanæ Familiæ, & Procuratori Generali Familiæ Ultramontanæ, per ipſos ad ſuas reſpective Provincias tranſmittendum, & in earumdem Regeſtis deſcribendum; Et quod in quolibet Capitulo Provinciali ab ipſius Capituli Præſidente legatur ſub pœnis ſupra expreſſis ipſo facto incurrendis; Quodque definitorium tam vetus, quam novum cujuſcumque Provinciæ tranſmittere debeat ad Miniſtrum Generalem, ſeu ad Commiſſarium, aut Vice-Commiſſarium Generalem juratam atteſtationem, omnia ſupradicta, quantum ad eorum notitiam pervenire potuit, fuiſſe adimpleta. Romæ 14. Novembris 1720.

G. Cardinalis Carpineus.

Viſitatio Paſtoralis, & executio Decretorum in ea editorum Epiſcopis omnibus inculcatur. 124
Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 2. incip. *Ubi primum* §. 8. & Conſtitut. 140. incip. *Graviſſimum* §. 10. In viſitatione Paſtorali quænam viſitare poſſit Epiſcopus in Eccleſiis Parochialibus Regularium declaravit Idem in Conſtitut. 109. incip. *Firmandis* §. 7. Et quid cognoſcere debeat circa vitam, & mores Parochi Regularis. Idem *ibid.* §. 8. Vide verb. *Epiſcopus.* & verb. *Regulares*, ubi multa ad rem. 125

Viſitatio Eccleſiarum Cathedralium, & Diœceſum Epiſcoporum Suffraganeorum a Metropolitano fieri non permittitur, niſi de mandato Concilii Provincialis. Idem Conſtitut. 98. incip. *Inter plures* §. 18. Viſitatio Liminum Apoſtolorum, a quibus, quando, & quomodo fieri debeat? Vide tom. 4. verb. *Limina Apoſtolorum.* Et inſuper obſerva ut ſequitur. 127 128

129 Instructio Sacræ Congregationis Concilii pro Epiſcopis, Archiepiſcopis, Primatibus, & Patriarchis, ſuper modo conficiendi Relationes ſtatuum ſuarum Eccleſiarum, quas, occaſione Viſitationis Sacrorum Liminum, eidem Sacr. Congreg. exhibere tenentur.

130 Summus Pontifex Sixtus Papa Quintus, qui tempora ſtatuit, quibus ſinguli Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ per ſeipſos, vel per eorum certum Nuntium viſitare tenentur Limina Beatiſſimorum Apoſtolorum Petri & Pauli, antiquiſſimæ obſervantiæ inhærendo necdum voluit, ut ultra Sacrorum Liminum viſitationem, Romano pro tempore Pontifici de toto eorum Paſtorali Officio, & de rebus omnibus ad ipſarum, quibus præſunt, Eccleſiarum ſtatum, ad Cleri, & Populi diſciplinam, animarum denique, quæ illorum fidei creditæ ſunt, ſalutem quovis modo pertinentibus, rationem redderent, uti fuſius habetur in prædicti Pontificis *Conſtitutione*, quæ incipit *Romanus Pontifex*, ſed in alia etiam Conſtitutione, quæ incipit *Immenſa æterni Dei*, Sacræ Congregationi præpoſitæ Interpretationi Sacroſancti Concilii Tridentini, curam demandavit, prædictam rationem, quæ dicitur *Relatio ſtatus Eccleſiæ* perpendendi, & examinandi, ac poſtulatis in eadem proponendis reſpondendi.

131 Sixtinæ hæ Conſtitutiones ſuo non caruerunt effectu, tum quoad Sacrorum Liminum viſitationem, tum quoad Relationem ſtatuum Eccleſiarum, ſed cum nulla unquam edita fuerit inſtructio pro dictis Relationibus exarandis, factum hinc eſt, ut aliquæ ex eis aliquando fuerint exhibitæ abundantes in ſuperfluis, & aliquæ aliquando deficientes in neceſſariis: cumque ad hæc avertenda, in Synodo Romana, hoc anno 1725. a Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papa XIII. habita in Baſilica Lateranenſi præſcriptum ſit, ut inſtructio hactenus omiſſa, a Sacra Concilii Congregatione ederetur; hæc idcirco Inſtructio publici juris fit, ut in Relationibus ſtatuum ſuarum Eccleſiarum ad eamdem Sacram Congregationem in poſterum tranſmittendis, curent Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, ipſi ſe conformare, & ſuas Relationes ad quædam diſtricta Capita reducere, quorum primum ad ſtatum Eccleſiæ materiale; Secundum ad perſonam ipſius Referentis; Tertium ad Clerum Sæcularem; Quartum ad Clerum Regularem; Quintum ad Moniales; Sextum ad Seminarium; Septimum ad Eccleſias, Confraternitates, & Loca Pia; Octavum ad populum; & Ultimum denique referatur ad Poſtulata, quæ ab ipſo Referente Sacræ Congregationi proponuntur.

§. I.

De primo Relationis capite, pertinente ad Statum Eccleſiæ materialem. 132

In hoc primo Relationis Capite Sequentia erunt exponenda:

I. Inſtitutio.

II. Confinia.

III. Privilegia, & prærogativæ Epiſcopatus, Archiepiſcopatus, aut Patriarchatus.

IV. Numerus Civitatum, Oppidorum, aut Locorum, qui Epiſcopatui, Archiepiſcopatui, aut Patriarchatui ſubjecti ſunt.

V. Status Cathedralis, Metropolitanæ, aut Patriarchalis Eccleſiæ, una cum numero Canonicorum, & aliorum ſervitio Chori addictorum, & an erectæ fuerint Præbendæ Pœnitentiaria, & Theologalis.

VI. Status Eccleſiarum Collegiatarum una cum numero pariter Canonicorum, & cæterorum, qui Choris earum interſunt, & an in Collegiatis erecta ſit Præbenda Theologalis?

VII. Status & numerus Eccleſiarum Parochialium, nec non aliarum Eccleſiarum, & Oratoriorum in Epiſcopatu, Archiepiſcopatu, aut Patriarchatu exiſtentium, referendo ſignanter, an *Cathedralis*, *Metropolitana*, aut Patriarchalis, & Collegiatæ nec non Oratoria, nec non Patriarchales, cæteræque Eccleſiæ ſint ſacris ſupellectilibus inſtructæ, & quænam ex eis habeant reditus pro fabrica aſſignatos.

VIII. Numerus Monaſteriorum tam Virorum, quam Mulierum; exprimendo, an aliqua ex Monaſteriis Virorum ſint ſubjecta ſuæ juriſdictioni; & an, & quæ Mulierum Monaſteria ſibi ſubjecta ſint, vel Prælatis Regularibus?

IX. An adſit in Diœceſi Seminarium Clericorum, quot Clerici in eodem alantur, an fuerit ſtatuta taxa, & in qua quantitate, & an aliqua Beneficia fuerint eidem unita, & in univerſum quinam, & quot ſint reditus prædicti Seminarii?

X. Numerus Hoſpitalium, Collegiorum, Confraternitatum, & aliorum Locorum piorum, quæ ſunt in Epiſcopatu, Archiepiſcopatu, aut Patriarchatu, & quinam ſint eorum reditus?

XI. An

XI. An adſint Montes Pietatis, & quot ſint, una cum aliis conſimilibus ad ſtatum materialem Eccleſiæ ſpectantibus; cum advertentia tamen, ut plena ſtatus materialis Relatio in prima Relatione tantum, quæ fit ab Epiſcopo, Archiepiſcopo, aut Patriarcha exhibeatur, in ſubſequentibus etenim Relationibus ſatis erit, quod ipſi ſe referant ad primam, niſi aliquid novi, pertinens ad dictum ſtatum materialem, contigiſſet, quod Referens notificandum Sacræ Congregationi exiſtimaret.

§. II.

133 De ſecundo Relationis capite pertinente ad ipſum Epiſcopum, Archiepiſcopum, Primatem, & Patriarcham.

In hoc Capite exponi debebit;

I. An Reſidentiæ præceptum a Sacris Canonibus, Concilio Tridentino, & Conſtitutione Urbana præſcriptum, adimpleverit; & an aliquo, & quo tempore abſuerit, & an ultra Menſes Conciliares, & an cum, vel ſine Sedis Apoſtolicæ licentia?

II. An, & quoties Diœceſis ſibi commiſſæ viſitationem expleverit?

III. An, per ſe, vel per alium Epiſcopum, Sacras Ordinationes expleverit, & Sacramentum Confirmationis adminiſtraverit?

IV. An & quoties Synodum Diœceſanam coegerit: &, ſi Epiſcopus nulli Archiepiſcopo ſubjectus ſit, an ad Synodum Provincialem ejus Archiepiſcopi, quem ad tramites Tridentini eligere tenetur, ut ejus Synodo Provinciali interſit, acceſſerit; & ſi ſit Archiepiſcopus, an Synodum Provincialem habuerit, & quinam ſuffraganei eidem interfuerint.

V. An Verbum Dei per ſeipſum prædicaverit, & an, legitimo concurrente impedimento, viros idoneos aſſumſerit ad hujuſmodi prædicationis Officium ſalubriter exequendum?

VI. An habeat Depoſitarium pœnarum, & mulctarum pecuniariarum, & an eadem fuerint piis uſibus applicatæ?

VII. Quænam Taxa, & an Innocentiana in ſua Cancellaria obſervetur?

VIII. An aliquod habeat, quod ſibi obſtet circa exercitium Epiſcopalis Officii, juriſdictionis Eccleſiaſticæ, nec non tuendæ libertatis, & immunitatis Eccleſiarum?

IX. An aliquod pium opus peregerit pro Eccleſia, pro Populo, aut pro Clero?

§. III.

De tertio Capite ad Clerum Sæcularem pertinente.

In hoc capite exponendum erit.

I. An Canonici, cæterique Choro addicti Cathedralis, Metropolitanæ, aut Patriarchalis Eccleſiæ, nec non Collegiatarum, Choro jugiter interſint?

II. An, ultra Matutinum, Laudes, cæteraſque alias Horas Canonicas, quolibet die celebrent Miſſam Conventualem?

III. An quolibet die eam applicent pro Benefactoribus?

IV. An ſuas habeant Conſtitutiones, & eas punctualiter obſervent?

V. An, qui obtinet Præbendam Pœnitentiariam, aut Theologalem, adimpleant, quæ adimplenda ſunt, & quomodo?

VI. An Parochi in ſuis Parochiis reſideant?

VII. An librum Matrimonii, & Baptizatorum, alioſque libros, quos ad normam Ritualis Romani retinere debent, retineant?

VIII. An aliqui ipſorum indigeant aliorum Sacerdotum opera, ut Sacramenta Populo adminiſtrent?

IX. An iidem per ſe, vel per alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis & Feſtis ſolemnibus, plebes ſibi commiſſas pro ſua, & earum capacitate, paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, juxta monitum Tridentini, & præcitati Concilii Romani?

X. An ſaltem Dominicis, & aliis Feſtis diebus, in ſuis Parochiis, Fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & Parentes Pueros, cæteroſque hoc adjutorio indigentes doceant; & an, & qui eis operam præſtent in hoc opere adimplendo, & an fructuoſe hoc opus adeo neceſſarium in ſingulis Parochiis proficiat?

XI. An ſinguli Parochi, cæterique curam animarum exercentes ſingulis Dominicis, Feſtiſque de præcepto, Miſſam applicent pro Populo eorum Curæ commiſſo?

XII. An, & quæ præmittantur, antequam quis ad primam Tonſuram, & Minores Ordines admittatur, & an Sacris Ordinibus initiandi, ante cujuſcumque Ordinis Sacri receptionem piis meditationibus, vulgo ſpiritualibus exercitiis, vacent per aliquot dies in aliqua Domo Religioſa?

XIII. An omnes praedicti, aliique [illegible] deferant Clericalem [illegible], & an, quando [illegible], servantur [illegible] a [illegible] Tridentina ſeſſ. 23. cap. 6. de Reformat. & a Conſtitutione [illegible] in eorum favorem [illegible]?

XIV. An habeantur Collationes Theologiae moralis, ſeu caſuum conſcientiae, & rubricarum Miſſalis, & quo ordine habeantur, & quibus interſint, & quinam proficiant ex illis habendis?

XV. Quinam ſint mores Cleri ſaecularis, & an aliquid in eo adſit ſcandalum, quod remedio indigeat potentiori?

§. IV.

135 De quarto Capite ad Clerum Regularem pertinente.

In hoc capite exponendum erit,

I. An Regulares Curam animarum exercentes, qui Epiſcopali juriſdictioni [illegible], & correctioni ſubditi ſunt in iis, quae ad Curam pertinent, & adminiſtrationem Sacramentorum, munia ſibi commiſſa fideliter adimpleant, juxta ea, quae in praecedenti capite dicta ſunt de Parochis Saecularibus?

II. An aliquis Regularis extra Monaſterium degat; an aliqui [illegible] in Dioeceſi, a ſuis Superioribus ſervatis ſervandis, [illegible], vel aliquis fuerit Regularis intra Clauſtra Monaſterii degens, ſed qui extra ea ita notorie deliquerit, ut Populo ſcandalo fuerit, & quomodo in hiſce caſibus in [illegible] delinquentes animadverterit?

III. An ſua juriſdictione delegata uſus ſit in explendis Viſitationibus Conventuum, & Grangiarum Monaſteriorum, in quibus Religioſi non adſunt in numero a Sacris Conſtitutionibus praefixo; & quinam ſint Religioſorum mores in dictis Conventibus, & Grangiis degentium?

IV. Denique, an aliquod habeat cum Regularibus impedimentum in exercitio juriſdictionis [illegible] in illis caſibus, in quibus eadem ipſi tributa eſt a Sacro Concilio Tridentino, vel a Summorum Pontificum Conſtitutionibus, & ſignanter a Bulla Clementis Papae X. quae incipit *Superna*?

§. V.

De quinto Relationis Capite ad Moniales pertinente. 136

In hoc capite exponendum erit,

I. An Moniales Epiſcopo ſubjectae ſuas ſervent Conſtitutiones?

II. An Clauſura in earum Monaſteriis inviolata cuſtodiatur?

III. An [illegible] in iiſdem Monaſteriis [illegible] conſilio, aut auxilio Sacrae Congregationis indigeant?

IV. An praeter Ordinarium Confeſſorem, bis in anno extraordinarius ab ipſis iis, aut ter in anno fuerit aſſignatus?

V. An earum Monaſteriorum reditus fideliter adminiſtrentur, & Monialium dotes fuerint poſitae, & quomodo erogatae?

VI. An in Monaſteriis Monialium, quae ſunt Regularibus ſubjecta, curaverit, ut Clauſura dictarum Sanctimonialium fuerit exacte obſervata; & an contra inobedientes, & contradictores, per Cenſuras Eccleſiaſticas, & alia juris remedia proceſſerit?

VII. An harum Monialium Confeſſarii Regulares, ſive ordinarii, ſive extraordinarii, fuerint ab ipſo approbati, antequam earum Confeſſiones exceperint?

VIII. An adhibitis Superioribus Regularibus, ſingulis annis exegerit rationem adminiſtrationis ab his, qui adminiſtrarunt bona pertinentia ad haec Monialium Monaſteria Regularibus ſubjecta; & an fideliter eorum reditus adminiſtrentur, & alia fuerint adimpleta, quae praeſcribuntur in Bulla Gregorii XV. quae incipit. *Inſcrutabili*.

§. VI.

De ſexto Relationis Capite, pertinente ad Seminarium. 137

In hoc capite exponendum erit,

I. *Quot ſint in Seminario Alumni?*

II. An in Eccleſiaſtica Diſciplina recte inſtituantur?

III. Quibuſnam ſtudiis vacent, & quo profectu?

IV. An Cathedrali, & aliis locis Eccleſiae diebus Feſtis inſerviant?

V. An cum conſilio duorum Canonicorum ſenio-

ſeniorum, a ſe electorum neceſſaria pro recto regimine ſtatuerit?

VI. An illud aliquando viſitet, & operam det, ut Conſtitutiones adimpleantur?

VII. An ſtatuta ſit Taxa ad tramites Concilii Tridentini, eademque exigatur, & an aliqui ſint moroſi in ejus ſolutione?

§. VII.

138 De ſeptimo Capite ad Eccleſias, Confraternitates, & Loca Pia pertinente.

In hoc capite exponendum erit,

I. An in Sacriſtiis omnium, & ſingularum Eccleſiarum expoſita ſit Tabella onerum Miſſarum, & Anniverſariorum ad tramites Decretorum ſan. mem. Urb. VIII. & an eis punctualiter ſatisfactum ſit?

II. An in Confraternitatibus, Scholis, aliiſque Locis piis, punctualiter executioni mandentur pia Opera, a Teſtatoribus injuncta?

III. An quolibet anno ſibi fecerit reddi rationes ab horum locorum adminiſtratoribus?

IV. An Montem Pietatis, ſive Caritatis viſitaverit: & an idem habeat reditus, qui ſuperabundent ſuſtentationi Miniſtrorum, aliiſque neceſſariis expenſis; & in quas cauſas reditus illi erogentur; & ſi quid exigatur ab illis, qui pecuniam, aut frumentum, ſi agatur de Monte frumentario, ab eo recipiunt?

V. An infirmorum Hoſpitalia viſitaverit, redituum rationes ab Adminiſtratoribus exegerit, & an Infirmis neceſſaria quoad ſalutem animæ, & corporis in eis ſubminiſtrentur?

§. VIII.

139 De octavo Relationis Capite, ad Populum pertinente.

In hoc capite exponendum erit,

I. Quinam ſint Populi mores, & an in pietate proficiat?

II. An aliquis irrepſerit abuſus, aut prava quædam in eodem inoleverit conſuetudo, quæ Conſilio indigeat, & Sedis Apoſtolicæ adjutorio?

§. IX.

De ultimo capite, ad Poſtulata pertinente. 140

Ultimo loco Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ, qui ſuarum Eccleſiarum Relationes ad Sacram tranſmittunt Congregationem, ſi quæ habent Poſtulata proponenda pro ſuarum regimine Eccleſiarum, proponere poterunt, cum clara facti, & omnium circumſtantiarum expreſſione; & quatenus Poſtulata ſpectent ad negotia forenſia, exponat, an ea ſint in aliis Tribunalibus introducta, an adſint ſuper iiſdem aliorum Tribunalium ſententiæ, ut omnibus mature penſatis, poſſit Sacra Congregatio congruum ſuppeditare prædictis Poſtulatis reſponſum.

Et hæc ſunt, quæ opportuna viſa fuerunt, 141 ut in hac Inſtructione inſerantur. Quod ſi aliqua fuerint, quæ Epiſcopi, Archiepiſcopi, Primates, & Patriarchæ pro ſuarum indigentia Eccleſiarum, atque Diœceſum, addenda exiſtimaverint, ſciant ſibi liberum eſſe addere, quæ ipſis addenda videbuntur, & ad notitiam Sacræ Congregationis deferre, quæ ex caritatis & juſtitiæ norma per ſe expediet, quæ poterit, & majora ad Summum Pontificem deferet, qui Fratribus ſuis Epiſcopis quantum cum Domino licet, gratificari ſemper exoptabit.

C. Card. Origus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

P. Archiepiſc. Theodoſiæ Sec.

Viſitatio Officiorum Tabellionatuum, & Actorum in Urbe indicitur, & omnibus Judicibus commendatur; Benedict. XIV. Conſt. 142
48. *Ad Militantis* §. 49. Viſitatorum facultates ad tramites juris, & Litterarum Innoc. 143
XII. editarum ſub die 16. Jan. 1693. reducuntur. Idem Conſtit. 44. incipit. *Quantum* 144
§. 20. Viſitatores per Civitates, & Diœceſes ſunt deputandi ad fovendum opus Doctrinæ Chriſtianæ. Idem Conſtitut. 42. incip. *Etſi minime* §. 16.

Viſitatio Diœceſis quotannis eſt peragenda, 145
vel ſaltem quolibet biennio, ſi ſit valde ampla. Idem *de Synodo Diœceſana lib.* 2. *cap.* 9. 146
num. 4. Immo Epiſcopus poteſt ipſam Diœ- 147
ceſim viſitare toties, quoties opus fuerit. Idem *ibid.* Vide ſupra *n.* 18. & 21. Unica tamen

tem duntaxat debere ei procurationem [illegible] *cem anno* [illegible] *declaravit Sacra Congregatio Concil. die 19. Septemb. 1682. nunc ad dubium, An Epiſcopus, qui, ſi commode fieri poſſit, Diœceſim ſuam quotannis viſitare tenetur, poſſit hujuſmodi viſitationem facere per menſem, vel circiter antequam habeatur integer annus a die peractæ ultimæ viſitationis, vel potius debeat expectare quod anni circulus integre compleatur, itaut intra ſingulos cujuslibet anni curſum, una tantum viſitatio fiat?* Reſpondit, *Affirmative. ſed non poſſe recipere procurationem, neque victualia, niſi ſemel in anno.* Et ſic etiam in *Puteolana. Procurationis die 1. Junii 1737.* ubi ad dubium: *An Epiſcopus non completo anno ab ultima viſitatione, poſſit iterum eandem Eccleſiam viſitare, & aliam procurationem a viſitandis exigere?* Reſpondit, *Affirmative quoad primam partem, & Negative quoad ſecundam.*

148 Procuratio autem exigenda in Viſitatione debet eſſe moderata, & honeſta. *Idem ibid. n. 5.*

149 Vicarius Capitularis, ſeu Vicarius Generalis, vel alius ſubſtitutus, qui non ſit Epiſcopus non poteſt exigere, niſi medietatem procurationis dari ſolitæ Epiſcopo. *Idem ibid.* & plures decrevit Sac. Congregatio. *Vide tom. 6. verb. Procuratio n. 17. & 18.* ubi afferuntur Decreta, & dicta ſuperius *n. 80. & per tot.*

150 Advertendum eſt, quod in Guardien. exortis pluribus controverſiis circa Juriſdictionem, quam Epiſcopus Guardien. aſſerebat ſibi competere in Oppido Aquavivæ ad Commendam Sancti Primiani Religionis Hieroſolymitanæ, propoſita, & reſoluta fuerunt plura dubia, ut ſequitur.

I. An Epiſcopus Guardien. in Viſitatione Eccleſiæ S. Joannis Oppidi Aquavivæ poſſit etiam viſitare libros Parochiales ad curam Animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem ſpectantes, ſcilicet Baptizatorum, Confirmatorum, & Defunctorum.

II. An dictus Epiſcopus uti Sedis Apoſtolicæ delegatus corrigere poſſit Parochum, alioſque dictæ Eccleſiæ Miniſtros tam in actu Viſitationis, quam extra?

III. An poſſit, ut ſupra inquirere contra dictos Parochum, & Presbyterum non tantum in concernentibus curam Animarum, & Sacramentorum adminiſtrationem, ſed etiam in aliis cauſis civilibus, & criminalibus, & in omnibus circa morum correctionem civilibus, & mixtis, & quatenus affirmative;

IV. An in caſu impedimenti procedere poſſit cum cenſuris contra impedientes, tam Commendatarium, quam Miniſtros?

V. An poſſit mandare in actu Viſitationis, ut Calices, & decentia paramenta ad decorem adminiſtrationis provideantur?

VI. An cognitio ſtatus liberi eorum, qui Matrimonia contrahunt in dicto Oppido, & licentias ei dare ſpectet ad Epiſcopum?

VII. An facere teſtamentum vulgo dictum de l'Anime, juxta ſolitum Diœceſis ſpectet ad Epiſcopum?

VIII. An Epiſcopus tam in actu Viſitationis, quam extra procedere poſſit contra Laicos Commendatarium, & Miniſtros dicti Oppidi pro delictis ad Curiam Eccleſiaſticam ſpectantibus v. g. uſuris, concubinatibus, percuſſionibus Clericorum, inobſervantia dierum feſtorum, uſurpatione juriſdictionis Epiſcopalis &c. & talibus cenſuris Eccleſiaſticis uti?

IX. An ratione immunitatem in dicto Oppido ſpectet ad dictum Epiſcopum, etiam adverſus Commendatarium, & Miniſtros, itaut eos valeat declarare excommunicatos?

X. An ſit manutenendus Epiſcopus in quaſi poſſeſſione decernendi Monitoria in dicto Oppido pro deperditis?

XI. An ſpectet ad Epiſcopum præſtare conſenſum alienationi bonorum dictæ Eccleſiæ, vel aliorum Locorum piorum juxta terminos cap. *Terrulas 12. quæſt. 2.*

XII. An poſſit deſtinare Concionatorem in dicto Oppido, & cogere Communitatem ad ſolvendam mercedem juxta ſolitum Diœceſis?

XIII. An ſpectet ad Epiſcopum præſtare licentiam concionandi in dicto Oppido?

XIV. An Parochus dicti Oppidi ſeſe abſentare poſſit a Parochia ultra terminum a Sacro Concilio præfixum ſine licentia Epiſcopi?

XV. An dictus Parochus, & cæteri Presbyteri ſervientes Eccleſiæ teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam Epiſcopi? *Iiſque die 5. Sept. 1693. reſponſum fuit manutenendum eſſe Epiſcopum in omnibus.*

151 Poſtmodum vero cum ad inſtantiam Commendatarii, qui novæ Audientiæ beneficium impetraverat in iis, quæ reſpiciebant juriſdictionem independentem a delegata circa curam Animarum, die 15. Jan. 1695. diſcuſſa fuerunt alia, quæ ſequuntur, dubia, videlicet.

I. An Epiſcopus Guardien. poſſit inquirere contra Parochum Eccleſiæ Oppidi Aquavivæ non tantum in concernentibus curam Animarum, & Sacram adminiſtrationem, ſed etiam in aliis cauſis civilibus, & mixtis, & quatenus affirmative;

II. An

II. An in caſu impedimenti procedere poſſit cum Cenſuris contra impedientes tam Commendatarium, quam Miniſtros?

III. An dictus Epiſcopus tam in actu Viſitationis, quam extra procedere poſſit contra Laicos Commendatarium, & Miniſtros dicti Oppidi pro delictis ad Curam Eccleſiaſticam ſpectantibus v. g. uſuris, concubinatibus, percuſſione Clericorum, inobſervantia dierum feſtorum, uſurpationis juriſdictionis Epiſcopalis &c. & in tali caſu Cenſuris Eccleſiaſticis uti?

IV. An tueri Immunitatem Eccleſiaſticam in dicto Oppido ſpectet ad dictum Epiſcopum etiam adverſus Commendatarium, & Miniſtros, itaut valeat eos declarare excommunicat.?

V. An ſit manutenendus in poſſeſſione decernendi Monitoria pro deperditis in dicto Oppido?

VI. An ad ipſum ſpectet præſtare conſenſum alienationi bonorum dictæ Eccleſiæ, vel alterius loci Pii juxta terminos cap. Terrulas 12. quæſt. 2.

VII. An poſſit deſtinare Concionatorem in d. Oppido, & cogere Communitatem ad ſolvendam mercedem juxta ſolitum Diœceſis?

VIII. An præſtare licentiam concionandi in eodem Oppido?

IX. An dare licentiam Parocho abeſſendi?

X. An dictus Parochus, & cæteri Presbyteri inſervientes Eccleſiæ teneantur accedere ad Synodum Diœceſanam Epiſcopi?

XI. An litteræ Remiſſoriales, & compulſoriales favore Commendatarii ſint concedendæ?

152 Reſcriptum autem fuit: Ad I. in Deciſis. Ad II. Affirmative. Ad III. Affirmative, exceptis Commendatario, & aliis Miniſtris habentibus tria requiſita. Ad IV. & V. Affirmative. Ad VI. Affirmative, præterquam quoad bona Religionis. Ad VII. Affirmative, & quoad coactionem ad ſolvendum ſervetur ſolitum. Ad X. in Deciſis quoad Parochos, & Beneficiatos; quo vero ad alios, dilata, & ad mentem. Ad XI. negative quoad remiſſoriales, & Affirmative quod compulſoriales.

153 Præterea cum diſceptatum fuerit, An Œconomo Eccleſiæ Parochialis S. Mariæ Eſther Commendæ S. Joan. Hieroſol. Oppidi Aquævivæ Collis de Cruce liceat conjungere in Matrimonium Parochianos dict. Eccleſiæ abſque probatione ſtatus liberi facienda coram Epiſcopo Guardienſi, & ſine illius licentia. Die 12. April. 1710. prodiit reſolutio *Negative*.

Poſtremo, diſcuſſis quatuor hiſce dubiis I. An Epiſcopus Guardien poſſit exigere ſubſidium caritativum ab Eccleſia Sancti Joannis Aquævivæ? II. An dictus Epiſcopus poſſit exigere Cathedraticum, ſeu Synodaticum a dicta Eccleſia, ejuſque Parocho? III. An idem Epiſcopus in actu Viſitationis faciendæ in dicta Eccleſia poſſit exigere procurationem? IV. An dictus Epiſcopus in eadem Viſitatione poſſit recognoſcere libros adminiſtrationis bonorum ejuſdem Eccleſiæ, ejuſque rationem petere? Sub die 14. Novembr. 1733. reſcriptum fuit, *Ad I. II. & III. Negative Ad IV. Affirmative jure delegato*. 154

Verum quia tam adverſus poſtremam hanc Reſolutionem hodiernus Epiſcopus, quam contra præcedentes ſibi contrarias Eques Antonius Cedronius dictæ Commendæ Poſſeſſor novæ Audientiæ beneficium impetrarunt; Idcirco ad extinguendas contentiones, quæ inter eumdem Epiſcopum, & Commendatarium dicti Oppidi Aquævivæ in dies oriebantur, propoſito ſequenti dubio, *An quæ, & ſuper quibus Epiſcopo Guardienſi competat juriſdictio in Commenda, ſeu Oppido vallis vivæ Collis Crucis, & Parochiali Eccleſia S. Mariæ Eſther, itaut ſit ſtandum, vel recedendum a Deciſis ſub die* 5. *Septembr.* 1693. 15. *Jan.* 1695. 12. *Apr.* 1710. & 14. *Novembr.* 1733. *Sacra Congreg. Concil. die* 3. *Maii* 1736. *in Guardien. Reſpondit: Prævio receſſu a deciſis die* 14. *Nov.* 1733. *In reliquis in Deciſis*. Unde, ut vides, ex noviter deductis receſſit *ead. S. C. C. a Deciſis in Guardien. die* 4. *Nov.* 1733. 155

* Epiſcopo non prohibetur quidem bis quotannis Diœceſim ſuam viſitare, ſed nonniſi unicam tantummodo per annos ſingulos procurationem exigere poteſt, ut ex pluribus S. Congregationis Decretis, *De Synodo Diœceſ. lib.* 7. *cap.* 63. §. 5. 156

Vicarius Capitularis poteſt Diœceſim viſitare poſt peractum annum a viſitatione ab Epiſcopo facta, ut pluribus S. Congregationis Decretis deciſum eſt. *Ibidem lib.* 4. *cap.* 9. §. 5. Illi tamen nonniſi dimidium procurationis, quæ ſolvitur Epiſcopo, retribuenda eſt, cum debeat minori comitatu incedere, & conſtat ex reſolutione Sac. Congregationis in una Oſtunen. die 7. Julii 1708. *Ibid. lib.* 7. *cap.* 53. §. 5. 157

Epiſcopi omnes ex vi Conſtitutionis *Romanus Pontifex* a Sixto V. editæ, antequam conſecrentur, ſi Romæ exiſtant, in manibus S. Rom. Eccleſiæ primi Diaconi Cardinalis; extra Curiam vero in manu Antiſtitis ad hoc dele- 158

delegati ex formula præſcripta jurant ſe ſtatis temporibus limina Sanctorum Apoſtolorum viſitaturos per ſe, ſive legitime impeditos per aliquem e ſuo Capitulo, vel alium in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutum, vel beneficio præditum, & ſi hi defuerint, per Sacerdotem aliquem Diœceſanum ſæcularem, vel Regularem.

159 Tunc autem Romano Pontifici rationem reddere tenentur de Paſtorali Officio impleto, & iis omnibus, quæ ad ſuam Diœceſim pertinent. Sacræ autem Congregationi Concilii injunctum eſt munus, ut poſtulata Epiſcoporum illorum diſcutiat, & det illis reſponſa, ſicuti & videndi num legitime ſint impediti. *Ibid. lib.* 16. *cap.* 6. §. 11. *Novæ edit.*

160 Tempus, intra quod obeunda eſt iſta viſitatio aliis quidem longius definitum eſt, aliis brevius, ſed non minus quam triennium, nec ſupra quadriennium. *Ibid.* §. 3. Porro ſi Epiſcopus habeat Coadjutorem ab Apoſtolica Sede datum, ſufficit ſi Coadjutor nomine Epiſcopi adeat, ſicut etiam ſufficit ſi mittatur adminiſtrator Epiſcopatus, qui debet viſitare limina ſuo, & principalis ſui nomine, ut ex Deciſis a S. Congr. *ibid.* §. 5.

161 Id etiam præſtandum eſt ab Epiſcopo titulari, ut ex Fagnano, aliiſque, probatur, *Ibid.* §. 5.

162 Denique nec eximuntur Epiſcopi Eccleſiarum ſuburbicariarum, quamvis exempti ſunt a reſidentia. Ita ex Decreto *Conſiſtoriali* Alexandri VII. *ibid.* §. 6.

Additiones ex aliena manu.

163 Graviſſima hic ſe offert quæſtio, an *ex Concilio Tridentino ſeſſ.* 24. *cap.* 9. *de Reformat.* Loca nullius Diœceſis viſitari queant ab Epiſcopo qua Apoſtolico delegato, cujus Cathedralis Eccleſia eſt proximior.

164 Una omnium ſententia eſt, Eccleſias nullius Regulares viſitari haud poſſe. At quoad Eccleſias nullius Sæculares, ſunt, qui diſtinguunt inter Eccleſias *Nullius* proprie, ut ſunt jam a Diœceſi ſeparatæ, in quibus Prælatus inferior habet omnimodam quaſi Epiſcopalem juriſdictionem, & Eccleſias *Nullius* improprie, ut ſunt poſitæ intra fines Diœceſis, in quibus Prælatus inferior habet quaſi epiſcopalem juriſdictionem, ſed non omnimodam. Viſitari autem poſſe illas negant, haſce vero

165 affirmant Ciarlin. *controv.* 67. *num.* 25. *lib.* 1. *& controv.* 22. *num.* 112. *& ſeq. lib.* 2. Roſ. *de Reſiden. Epiſcop. cap.* 4. *ſect.* 6. *num.* 483. *& ſequent.* Criſpin. *de Viſitat. part.* 1. §. 23. *num.* 40. Manent. *de Poteſt. Epiſcopal. part.* 3. *c.* 6. *num.* 2.

Alii abſolute affirmant jus eſſe Epiſcopo ex mox citata Conciliari ſanctione viſitandi Eccleſias nullius etiam proprie: Fagnan. *in cap. Grave num.* 21. *de Offic. Ordinar.* Barboſ. *ad Concil. Trid. d. ſeſſ.* 24. *dict. cap.* 9. *num.* 2. *& ſeq. de Reformat.* clar. mem. Cardinal. Petra *in commentar. ad Conſtitut. Apoſtol. conſtitut.* 4. *Calixti III. num.* 144. *& ſequent.* aliique. Et huic opinioni videtur adhæſiſſe Rotam *in Nolana Beneficiorum* 25. *Junii* 1759. *cor. Rev. P. D. Pavracciano Decano.* 166

Mihi autem magis arridet prior opinio diſtinguens Eccleſias *Nullius* proprie inter ac *Nullius* improprie. Hujuſque opinionis plures, eæque ſolidæ & ineluctabiles aſſeri poſſent rationes, ſed ea hic ſufficiat, quæ ex ipſis verbis Concilii Tridentini *dict. ſeſſ.* 24. *dict. c.* 9. *de Reformat.* deſumitur. Verba ſunt: *Quæ alias &c. de adhibenda ab Ordinariis diligentia in Beneficiorum etiam exemptorum viſitatione conſtituta ſunt, eadem etiam in illis Eccleſiis Sæcularibus obſervantur, quæ in Nullius Diœceſi eſſe dicuntur, ut ab Epiſcopo cujus Cathedralis eſt proximior viſitentur.* Satis enim hinc patet, quod Concilium Tridentinum de Eccleſiis loquitur non quæ vere & proprie *Nullius* ſunt. Si enim loqueretur de Eccleſiis, quæ vere, & proprie ſunt *Nullius*, inquiiſſet non in NULLIUS DIŒCESI ESSE DICUNTUR, ſed IN NULLIUS DIŒCESI EXISTUNT, nam aliud eſt EXISTERE IN NULLIUS DIŒCESI, aliud in NULLIUS DIŒCESI DICI, denotatque primum PROPRIETATEM, ac VERITATEM, ſecundum vero IMPROPRIETATEM, ET ABUSUM, ut monet *Rebuff. in Leg.* 3. §. *Ejus qui*, *ff. de Verbor. ſign.* 167 168

Quid plura? Satis eſſe debet ea quæ in S. Congreg. Epiſcoporum, & Regularium negotiis præpoſita, tum in altera Concilii interprete obtinet praxis committendi quandoque Epiſcopo viciniori, ut viſitet Loca hæc vere, & proprie *Nullius*, in quibus Inferior Prælatus habet omnimodam juriſdictionem quaſi epiſcopalem ad tramites facultatum ipſi communicatarum, ut teſtatur Cardinalis de Luca *in adnot. ad Concil. Tridentin. diſcurſ.* 15. *num.* 10. Criſpin. *de Viſitat. part.* 1. §. 13. *num.* 40. Quomodo enim aſſeri poteſt, Concilium Tridentinum Epiſcopo viciniori, qua delegato Apoſtolico poteſtatem feciſſe viſitandi 169 170

di mox dicta Loca, ſi vicinior Epiſcopus viſitare ea nequit jure ſuo, ſed opus habet miſſione alterutrius Sacr. Congreg. nec tranſilire valet limites facultatum ipſi communicatarum?

271 Quod vero attinet ad deciſionem Rotæ *in Nolana Beneficiorum* 25. *Junii* 1759. *coram Reverendiſs. P. D. Parracciano Decano*, ſatis eſſet, quod ea eſt Contumacialis; Sed accedit hoc amplius, quod denuo propoſita cauſa *die* 3. *Martii* 1760. *cor. eodem* Sacro Tribunali nil definire voluit de hoc articulo; Confer *hanc Deciſionem*.

VITA COMMUNIS.

1 Vita communis in primitiva Eccleſia ſervabatur ab omnibus Fidelibus, quorum erat Cor unum, & anima una, & illis erant omnia communia, ut expreſſe habetur *Actor. c.* 4. *n.* 32. ibi: *Multitudinis autem credentium erat Cor unum, & anima una, nec quiſquam eorum quæ poſſidebat aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia*. Primi enim illi Fideles poſſeſſiones, & ſubſtantias ſuas vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat, & ut ab Apoſtolis diſponebatur, nihil proprii ſibi retinentes, & omnia communia habentes: *Actor. c.* 11. *n.* 44. & 45. ibi: *Omnes etiam, qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia. Poſſeſſiones, & ſubſtantias vendebant, & dividebant illa omnibus, prout cuique opus erat*. Et id totum refertur *in c. Dilectiſſimis* 2. & *c. Scimus* 9. *cauſ.* 12. *q.* 1. ibi: *Scimus vos non ignorare, quod hactenus vita communis inter omnes Chriſtianos viguit*.

2 Hoc vitæ communis genus frigeſcente Laicorum fervore in Clericis continuavit, ex quo nomen Canonicorum effluxit promiſcue a Clericis uſurpatum: Canonici etenim dicuntur Clerici in fraternitate, prout certe erant omnes Clerici in primitiva illa Eccleſia, ut erudite more ſuo obſervat Eminentiſſimus Petra *tom.* 1. *Comment. ad Conſtitut.* 2. *Paſchalis II. n.* 3. cum ipſis eſſet præceptum, ut *diſtricte, ac Canonice viverent*, prout habetur *in cap. Quoniam* 14. *cauſ.* 12. *q.* 1. in cujus Summario ſic præciſe dicitur: *Diaconi, vel qualibet Religioſæ perſonæ Regularem vitam ducere cogantur. Canon enim Græce, Latine Regula nuncupatur*, textu expreſſo in *cap. Canon* 1. *diſt.* 3. Unde S. Dionyſius Carthuſianus *tract. de vita Canonicali*, ſic expreſſe dicit: *Clerici vocantur Canonici, quoniam Regularem, & rectam tenentur ducere vitam, vitiorumque obliquitates vitando ſinceriter gradari juxta præfixa eis a ſanctis Patribus inſtituta*.

Reſervatus tamen exinde fuit talis vivendi uſus apud Clerum Eccleſiarum Cathedralium una cum Epiſcopo vitam ducentem communem in Clauſtris prope Eccleſiam conſtructis. Sic expreſſe d. Card. Petra *loc. cit. n.* 4. & clare habetur *ex cap. Neceſſaria* 3. *cit. cauſ.* 12. *qu.* 1. ibi: *Neceſſaria etenim res exiſtit, ut juxta Eccleſiam Clauſtra conſtituantur, in quibus Clerici diſciplinis Eccleſiaſticis vacent, utque omnibus unum ſit Refectorium, ac Dormitorium, ſeu ceteræ Officinæ ad uſus Clericorum neceſſariæ; Miniſtri vero poſt Epiſcopum ſuper eos eligantur*, & *c. Certe* 18. *ead. cauſ.* & *qu.* ubi refertur S. Auguſtinus ſic loquens: *Certe Ego ſum, qui ſtatueram nullum ordinare Clericum, niſi qui mecum vellet manere*. 3

Collabeſcente tamen fere apud omnes hoc pio, & ſancto communiter vivendi Inſtituto, plurimi Sancti Patres, Patriarchæ, & Fundatores afflati Sancto Spiritu varias inſtituere Religiones, aſſignatis, ac traditis ſuis Alumnis peculiaribus Regulis, ſub quarum obſervantia in perfecta & exacta vita communi magis, ac magis in ſtudio virtutum in dies proficerent; ſicque collapſa Apoſtolica vitæ communis forma, ac Regula in priſtinum reſtitueretur, uti reſtituta, ac per univerſum Orbem diffuſa ſpecimina virtutum, ac maxima ſanctitatis incrementa Regularibus Clauſtris quotidie progignens Deo dante conſpicitur. 4

Hinc omnes Regulares utriuſque ſexus tenentur ad perfectam, & exactam vitam communem in omnibus, & per omnia, & ad obſervantiam Regulæ ſecundum ſuam primævam inſtitutionem, textu expreſſo in Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus c.* 1. *cap. Cum cauſam* 27. *de Election. cap. Ad noſtram* 3. *de appellat. cap. Super eo* 9. & *cap. Ex parte* 29. *de Regularib. cap. Recolentes* 3. & *cap. Ea quæ* 8. *de ſtatu Monachor.* Concil. Mediolanen. *par.* 3. *tit. de com. Vit. uſu*, ubi loquens de Monialibus ſic ſtatuit: *In omnibus Monaſteriis quoad cibum, potum, ſomnum, veſtitum, ceteraſque res attinet, omnes communiter vivant, ut a Sancto Concilio Tridentino decretum eſt*. Et Conc. Cameracen. *tit. de Monach. cap.* 9. & 10. ſic habet: *Cum Sacroſancta Synodus Tridentina præceperit ea, quæ ad communem vitam, victum, & veſtitum pertinent, fideliter obſervari, mandat hac Synodus omnibus Religioſis*, 5

gioſis, ut diligentiſſime Paupertatis Votum, tamquam ineffabilis cujuſdam, & dulciſſimæ quietis cauſam cuſtodiant, neque proprietatis vitio violent: caveant igitur, ne quid ſibi ita retineant, vel retinere deſiderent, ut Communitati nolint eſſe commune, neve ad peculiares uſus eo utantur ſine Superioris conſenſu. Sicque expreſſe ſtatuit Clemens VIII. *in Decretis pro reformatione Regularium*, allatis *ſub verb. Regulares artic.* 1. *num.* 85. & confirmatis a Sacr. Congr. Conc. juſſu Urbani VIII. in Decretis *de Apoſtatis, & Ejectis*, allatis ſub verb. *Ejecti num.* 2. & ſic expreſſe ſæpe ſæpius decreverunt variæ Sacræ Congregationes.

6 Unde ſi alicubi non ita exacte, & perfecte obſervaretur dicta vita communis, eſſet a Superioribus omnino præcipienda, & introducenda, & a Subditis prompte & integre obſervanda, pro ut expreſſe mandant Summi Pontifices, Concilia, ac Sacræ Congregationes. Et ſubditi recuſantes Vitam communem, cum Superiores illam erigere, & introducere, prout debent, volunt, peccant mortaliter. Maſtrius *Theol. mor. diſp.* 4. *n.* 46. S. Antonin. *part.* 3. *Summæ tit.* 16. §. 11. *de Paupert.* Donatus *Prax. rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 15. *qu.* 5. cum aliis citatis; Felix Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 1087. teſtans de communi. Et ratio manifeſta, & inſolubilis eſt, quia Regularis utriuſque ſexus recipiens, & retinens aliquid notabile independenter a voluntate Superioris peccat mortaliter contra votum Paupertatis, ſed Regularis utriuſque ſexus recuſans vitam communem juxta formam Tridentini, Decretor. Clement. VIII. pro reformatione Regularium, ac Conſtitutionum aliorum Summorum Pontificum, ſignanter Innoc. XII. in Decretis a Sac. Congr. ſuper diſciplina Regulari de ejus mandato, & auctoritate editis (ubi confirmantur, & innovantur Decreta Concil. Trident. Clem. VIII. ac aliorum Summorum Pontificum ad id edita, ut patet infra *ſub num.* 12. ubi adducuntur) Superiore volente illam erigere, recipit, & retinet independenter a voluntate Superioris, immo contra ejus voluntatem; ergo peccat mortaliter contra votum Paupertatis. Major eſt certiſſima ex abunde adductis ſub verb. *Votum art.* 2. *a n.* 43. Minor autem eſt omnino evidens, quia vita communis præſcripta a Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regul. c.* 2. & a Clem. VIII. *in cit. Decr. pro reform. Regul.* incip. *Nullus omnino* §. 3. & confirmata a ſupradictis Summ. Pont. eſt, ut quidquid Regularis utriuſque ſexus quovis modo acquiſit, nullimode retineat apud ſe, & pro ſe, neque nomine Monaſterii, ſed ſtatim Superiori fideliter, & omnino tradat, & cum aliis Monaſterii bonis, pecuniis, & proventibus incorporetur, ut inde ex communi maſſa ſingulis in vita communi neceſſaria ſubminiſtrare poſſit. Id autem totum vult Superior intendens vitam communem juxta ſupradictam præſcriptam formam erigere, adeoque Regulares utriuſque ſexus recuſantes vitam communem, quam, ut debet, vult Superior introducere, recipiunt, & retinent a ſe acquiſita independenter a voluntate ſuperioris, immo contra ejus voluntatem, cum Superior velit, ut Subditus non retineat, ſed ſtatim acquiſita incorporanda conſignet, & ſubditus nolit, & recuſet ea Superiori tradere incorporanda, quod eſt expreſſe contravenire Voto Paupertatis. Unde nec Superiores ſunt in ſecuro conſcientiæ ſtatu, ſi in quantum poſſunt, abſque gravi ſcandalo non curant vitam communem erigere, nec ſubditi recuſantes illam recipere.

Nec juvat ad excuſandas excuſationes in peccatis allegare conſuetudinem in contrarium repertam a primo ingreſſu in Religionem, quia 7
Summi Pontifices, & Sacræ Congreg. ſemper ſtatuerunt teneri Regulares utriuſque ſexus ad exactam vitæ communis, & Regulæ obſervantiam, non obſtante contraria conſuetudine, & introducta relaxatione, ut patet ex abunde adductis verb. *Regulares art.* 1. *a num.* 73. & verb. *Moniales art.* 2. *a num.* 62. *& ſignanter num.* 81. ubi inter alias refertur ex Urſaya *tom.* 3. *part.* 1. *diſceptat.* 1. §. 13. una Sacræ Congreg. ad id emanata Declaratio 12. *Febr.* 1678. approbata ab Innocentio XI. cum addito: *Che ſi levi ogni altro abuſo introdotto contro le buone Regole Monaſtiche, e maſſime quelle di aver trovato tal forma di vivere, e tali abuſi nel tempo del loro ingreſſo nel Monaſtero*, qui Urſaya *loc. citat.* merito proinde concludit cum doctiſſimo Epiſcopo Criſpin. *nella Viſita Paſtorale part.* 2. §. 42. *numer.* 39. *in medio*, quod in his terminis a Monialibus, & Regularibus inallegabilis eſt uſus in contrarium attento dicto Oraculo Pontificio, & reſolutione dictæ Sacræ Congreg. & Donat. *Prax. rer. Regul. tom.* 4. *tract.* 15. *de voto paupertat. quæſt.* 5. *num.* 3. *&* 4. ac Fonten. ad *Conſtitut. Ordinis Prædicator. verb. Profeſſio num.* 11. *fol.* 530. dicunt expreſſe: *Ex clara diſpoſitione Capituli generalis Pariſiis celebrati anno* 1611. *admonit.* 3. *utriuſque ſexus Regulares viventes ſub Habitu S. P. Dominici tenentur ad obſervantiam Regulæ, & Conſtitutionum noſtrarum non prout hic, vel ibi ſervatur, ſed*

ſimpli-

ſimpliciter, prout littera ſonat. Et ratio eſt clara, quia ut recte dicunt Pagnanus in cap. Recolentes 3. de ſtatu Monach. num. 6. Summa Aſten. tit. 47. de Regularib. art. 3. in 7. quæſt. & alii plures: Profitentes profitentur Regulam, non conſuetudinem, nec relaxationem, immo ad id expreſſam faciunt proteſtationem, adeoque ad Regulæ, & vitæ communis obſervantiam tenentur, & compelli poſſunt, non obſtante contraria conſuetudine, &
8 introducta relaxatione. Tum quia neque poſſunt excuſari per hoc, quod ſub tali contraria conſuetudine Profeſſionem emiſerint, quia Regulares utriuſque ſexus per Votum Paupertatis in ſua Profeſſione emiſſum virtualiter voverunt *Vitam communem* a Tridentino, & Summis Pontificibus *præſcriptam*, Superiore illam conſervare, aut erigere volente: Voverunt enim nihil retinere, invito Superiore, ſed omnino dependenter ab ejus voluntate, cum hoc ſit de eſſentia voti Paupertatis, adeoque virtualiter voverunt ei ſtatim tradere omnia ab ipſis quovis modo acquiſita, Superiore id præcipiente, alias retinerent contra expreſſam voluntatem Superioris, & ſic peccarent contra votum Paupertatis; Tum etiam quia contra Regulam approbatam a S. Sede; prout includit tria vota ſubſtantialia Religionis, quæ ſunt de Jure Divino, non eſt locus conſuetudini, quamvis foret contraria & immemorabilis, ex quo conſuetudo Jus Divinum auferre non poſſit, textu expreſſo *in cap. Cum tanto* 11. *de conſuetudine;* cum potius, & verius, ut ibi dicitur, ipſa in hac parte dicenda ſit corruptela, quam conſuetudo. Sic Graſſius 2. *part. deciſ. aur. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 4. Tapia *in Authent. Ingreſſi cap.* 3. *numer.* 55. Calder. *tot. conſil. de conſuetudine*, Donat. *loc. cit. quæſt.* 5. *numer.* 2. ubi cum aliis dicit, quod reſiſtentes ſunt valde punibiles, ex quo reſiſtant expreſſæ voluntati Superioris jubentis ſecundum Regulam, ut docent ſcribentes *in cap. Non dicatis cauſ.* 12. *quæſt.* 1. *& in cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachor.* Navarr. *conſil.* 75. *de Regul. num.* 49. *& eſt Communis*.

9 Nec etiam eos omnino excuſat ab obligatione ſervandi vitam communem Monaſteriorum inopia, ut ſolide, ac fuſe probat Ramirez Epiſcopus *in ſua quæſtione morali* §. 6. citatus, & ſecutus a Felice Poteſt. *loc. cit. num.* 1092. & tenent plurimi alii: Et ratio eſt, quia ſinguli hujuſmodi Monaſteriorum Regulares non ſervantes vitam communem de facto habent ſibi neceſſaria juxta decentiam ſtatus; ſed talia ſibi neceſſaria juxta decentiam ſtatus haberent, etiamſi ſervarent vitam communem, ergo &c. Major patet. Minor probatur, quia ſinguli hujuſmodi Monaſteriorum Religioſi non aliunde habent ſibi neceſſaria juxta decentiam ſtatus, quam ex iis, quæ partim habent a Monaſterio, & partim ſuo labore, & induſtria & a propinquis, vel amicis acquirunt: ſed hæc omnia haberent, ſi ſervarent vitam communem, & omnia fideliter Superiori traderent cum aliis Monaſterii proventibus incorporanda, uti ex Concilio Trid. & citatis Conſtitutionibus, & Decretis Pontificiis ſtricte tenentur: ergo ſi talia ſufficiunt non ſervando vitam communem, ut ſinguli vivant, & ſibi neceſſaria habeant juxta decentiam ſtatus, etiam ſufficerent, & a fortiori ſervando vitam communem, quia tunc non fierent tot ſuperfluæ expenſæ in tot multiplicitas utenſilibus, aliiſque ſimilibus, quæ extra vitam communem multiplicantur ad numerum Religioſorum, ac præſertim Monialium, & in communi vita fere pro tota Communitate ſufficerent, quæque ſi in unum coaleſcerent, certe haberent, unde commodius, & abundantius viverent. Hinc nulla remanet quantum ad hoc excuſatio pro Regularibus utriuſque ſexus vitam communem recuſantibus, cum potius videantur id agere ut ſuperfluis abundent, & liberius pro ſua voluntate contra Paupertatis, & Obedientiæ votum diſponant, quam quia eis inde neceſſaria juxta decentiam ſtatus deſint. Deh caveant, ne ſint ex illis, quos merito arguit S. Bernardus *ſerm.* 4. *de Adventu*, ibi: *Sunt qui pauperes eſſe volunt eo tamen pacto, ut nihil eis deſit, & ſic diligunt Paupertatem, ut nullam inopiam patiantur*. Ad quid Paupertatem vovere?

Propterea Regularibus renuentibus reformationem 10
indictam quoad vitæ communis, & Regulæ obſervantiam recipere, & integre obſervare, ſolet Sedes Apoſtolica interdicere, & denegare licentiam recipiendi, & admittendi aliquos ad Habitum, & Profeſſionem, ut patet ex Decretis Clementis VIII. allegatis in verb. *Regulares art.* 1. *ſub n.* 72. §. *Item his quotannis*, *& num.* 78. & Conſt. Innocent. X. incip. *Inter cetera*, & pluribus aliis Decretis Sacrarum Cong.

Et talis licentia admittendi alios ad Habitum, 11
& Profeſſionem non ſolet concedi, niſi in Conventibus deſignatis, & a Sede Apoſtolica approbatis, in quibus vita communis, & Regula exacte & integre obſervetur, prout patet in citatis Decretis Clementis VIII. & De-

cretis

cretis Sacræ Congr. ſuper diſciplina Regulari juſſu Innocentii XII. editis, quæ hic ad litteram dantur.

Decreta Sacræ Cnngregationis a Sanctiſſimo Domino noſtro Innocentio PP. XII. ſuper diſciplina Regulari ſpecialiter deputata, ejuſdem SS. D. N. auctoritate edita.

„ Sanctiſſimus in Chriſto Pater, & D. N.
„ Innocentius Divina Providentia Papa XII.
„ pro Paterna caritate, qua Religioſos Ordi-
„ nes multis, magniſque in Eccleſiam Dei
„ meritis reſulgentes, & peculiaris erga Se-
„ dem Apoſtolicam devotionis nomine com-
„ mendatos complectitur, volens eorum con-
„ ſervationi, & propagationi conſulere, ſimul-
„ que ex injuncto ſibi cælitus Paſtoralis Offi-
„ cii debito providere, ut Regularis in iis
„ diſciplina ad Religioſorum ſalutem, & to-
„ tius Chriſtiani populi ædificationem, utili-
„ tatemque, ſarta tecta cuſtodiatur, ac vi-
„ geat, & ſicubi collapſa eſt, adjuvante Do-
„ mino reparetur, conſtituit, & declaravit ſe
„ licentiam recipiendi Novitios in ſingulis ap-
„ probatis Ordinibus benigne conceſſurum,
„ ut volentibus a periculoſis ſæculi fluctibus
„ ad Religionis portum confugere, facilis,
„ tutuſque aditus aperiatur; Dummodo ta-
„ men ea, quæ pro Regulari vita recte inſti-
„ tuenda, tam a Sacroſancta Tridentina Sy-
„ nodo, quam a Prædeceſſoribus ſuis Roma-
„ nis Pontificibus, præcipue vero ſel. rec.
„ Clemente VIII. in Decretis Generalibus
„ pro Regularium reformatione, nec non In-
„ nocentio X. & Alexandro VII. pro Novi-
„ tiorum receptione, & Profeſſorum educa-
„ tione ſalubriter conſtituta ſunt, quibus om-
„ nibus firmiter inhæret Sanctitas Sua, eaque,
„ quatenus opus ſit, confirmat, & renovat
„ (ſalvis tamen in hac parte ſingulorum Or-
„ dinum ſtatutis, ſeu aliis Ordinationibus
„ ab Apoſtolica Sede in forma ſpecifica poſt
„ eadem Decreta forſitan approbatis, aut edi-
„ tis) exacte, & inviolate ſerventur.

„ §. 2. Quo circa, Sacra Congreg. ab eo-
„ dem Sanctiſſimo Domino noſtro ſuper Di-
„ ſciplina Regulari ſpecialiter deputata, quæ
„ plura hactenus pro recta nonnullorum Mo-
„ naſteriorum gubernatione Decreta edidit,
„ aliaque in dies editura eſt, ut omnibus
„ præfata ejuſdem Sanctiſſimi Domini No-
„ ſtri mens pateat, ac plenius, & celerius
„ innoteſcat, de mandato Sanctitatis ſuæ præ-
„ ſentis Decreti tenore denunciat omnium, &
„ ſingulorum Ordinum Regularium (iis dunta-
„ xat exceptis, qui in præfatis Clem. VIII.
„ Decretis excepti reperiuntur) Superioribus
„ tam Generalibus, quam Provincialibus quo-
„ cunque nomine nuncupentur, ceteriſque,
„ ad quos ſpectat, ut in unaquaque Provincia
„ per Italiam, & Inſulas adjacentes quam
„ primum deputent aliquos Conventus, quos
„ magis aptos cenſuerint, vel unum ſaltem,
„ ibique auctoritate Apoſtolica ſtatuant omni-
„ modam obſervantiam Regulæ, Conſtitutio-
„ num uniuſcujuſque Ordinis, & Decretorum
„ Apoſtolicorum, præcipue vero exactæ vitæ
„ communis ad formam eorum Decretorum
„ ab omnibus Religioſis, qui in Conventi-
„ bus, ubi recipiendi Novitii, & Profeſſi
„ educandi ſunt, morabantur, omnino ſer-
„ vandæ. Poſtquam vero Regularem obſer-
„ vantiam, & ſignanter quo ad exactam vi-
„ tam communem cum effectu ſtabilitam
„ fuiſſe tam ex eorundem Superiorum Gene-
„ ralium, ſeu Provincialium relatione, quam
„ Præpoſiti, & Fratrum in præfatis Con-
„ ventibus degentium jurejurando firmato Te-
„ ſtimonio, nec non per ſecretas Informa-
„ tiones, atque etiam, ubi opus fuerit, per
„ Apoſtolicos Viſitatores ad hoc ſpecialiter de-
„ putandos, eidem Sacræ Congr. ſufficienter
„ conſtiterit, tunc Sanctitas ſua antedictam
„ licentiam, quam hactenus diſtulit, Novitios
„ ibi recipiendi, benigne concedet, & locum
„ ad Profeſſores pietate, & litteris inſtituendos
„ uſque ad Sacerdotium, vel alia juxta Con-
„ ſtitutiones, & laudabiles cujuſque Ordinis
„ conſuetudines in iiſdem Conventibus, non
„ autem in aliis, niſi fuerint ejuſdem Obſer-
„ vantiæ, deſtinabit.

„ §. 3. Quæ quidem omnia, quo facilius,
„ efficacius & durabilius ad praxim deduci
„ valeant, eadem Sac. Cong. Sanctitatis Suæ
„ auctoritate committit, & in virtute S. Obe-
„ dientiæ præcipit præfatis Superioribus, ad
„ quos pertinet, ut in ſupradictis Conventi-
„ bus non collocent, niſi Religioſos graves,
„ devotos, exemplares, & Regularis obſervan-
„ tiæ, & puritatis Regulæ ſtudioſos, oratio-
„ ni præſertim, ac mortificationi, ſine quibus
„ non poteſt religioſa vita conſiſtere, addi-
„ ctos, quique conſentiant exacte ſervare vi-
„ tam communem, atque inde amoveant eos
„ omnes, qui tam ſanctæ ordinationi contra-
„ dicere, ſeu verbis, aut factis quoquomodo
„ ſeſe opponere audeant.

„ §. 4. Ut autem tam laudabilis vitæ in-
„ ſtitutum, & Regulari Profeſſioni maxime
„ proprium Religioſi alacrius arripiant, omniſ-
„ que excuſatio infirmioribus præcludatur, ea-

„ dem

„ dem Sac. Congreg. ſimiliter præcipit Superioribus antedictis, ut memoratis Conventibus (implorata etiam, ubi opus fuerit, Apoſtolica auctoritate) præfici omnino curent Viros, non ſolum diſciplinæ Zelo, ſed etiam Caritate, & morum ſuavitate præditos, compatientes, Fraternitatis amatores, miſericordes, quorum regimini libenter alii ſe ſubmittant.

„ §. 5. Studeant vero præcipue, ut ea omnia, quæ tam ad victum, & veſtitum, quam ad reliquas vitæ neceſſitates pertinent, ſingulis Religioſis prompte ſubminiſtrentur, ac præſertim ægritudinis tempore, nihil alicui deſit, quod ad ſanitatem recuperandam pertineat.

„ §. 6. Ac propterea Religioſos in iiſdem Conventibus morari non patiantur ultra eum numerum, qui ex illorum reditibus, & conſuetis communibus, vel etiam ſingulorum eleemoſynis, aliiſve quibuſcumque obventionibus pariter in commune conferendis valeat commode ſuſtentari. Eos vero, qui ſemel præfatæ obſervantiæ, & exactæ vitæ communi libenter, ut vere Religioſos viros decet, ſeſe ſubjecerint, & in ea laudabiliter perſeverent, nullatenus a memoratis Conventibus nolentes transferant, niſi forte ad alia Monaſteria, ubi ſimilis obſervantia vigeat, iiſque pariter de omnibus ad vitam neceſſariis poſſit commode provideri.

„ §. 7. Quod ſi redituum, & eleemoſynarum tenuitas hujuſmodi exactæ Vitæ communis obſervantiæ alicubi videatur obſiſtere, liceat eiſdem Superioribus, vel per annuam contributionem aliorum Conventuum huic neceſſitati proſpicere, vel ab Apoſtolica Sede per ſuppreſſionem alicujus Conventus minus utilis perpetuam, vel ad tempus, vel alia demum ratione, quæ opportunior viſa fuerit, remedium poſtulare.

„ §. 8. Sciant vero Superiores prædicti eos, qui præfata omnia ſedulo, ut par eſt, adimplere curaverint, ſpecialem a Sanctitate ſua, & Sede Apoſtolica inituros gratiam, & protectionem, atque in iis, præcipue, quæ ad antedictam obſervantiam ſtabiliendam pertinent, favorem omnem, & auxilium experturos; qui vero e contra negligentes, aut (quod abſit) contumaces reperti fuerint, gravibus pœnis pro culpæ modo, & etiam privationis Officiorum, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea, aut alia in poſterum obtinenda puniendos fore; Præfatæ autem obſervantiæ nihilominus ſtabiliendæ per alios Superiores, vel per Commiſſarios Apoſtolicos, ubi opus fuerit, etiam extra Religionem aſſumendos a S. Sede efficaciter providendum, omnemque interim, ubi eadem obſervantia non vigebit, recipiendi Novitios licentiam denegandam.

„ §. 9. Porro ne Regularis diſciplina, dum in Conventibus jam erectis ſtatuitur, relaxetur in erigendis, & quod una ex parte conſtruitur ſimul ex altera deſtruatur, Sac. Congr. Sanctitate ſua ſimiliter approbante, ſtatuit, atque decernit, nulla in poſterum Monaſteria, Collegia, Domos, Conventus aut alia Religioſorum Virorum loca fundari, erigi, aut quovis modo inſtitui debere, niſi ſub expreſſa obligatione exactæ Vitæ Communis ab omnibus Religioſis ibi commorantibus perpetuo, & inviolate ſervandæ, ac propterea nullas deinceps admittendas hujuſmodi fundationes, niſi, præter alia ad id requiſita, prius legitime conſtiterit adeſſe annuos reditus, vel certam eleemoſynarum ſpem, quibus duodecim ſaltem Religioſi in exacta Vita Communi commode valeant ſuſtentari.

„ §. 10. Non obſtantibus circa præmiſſa omnia, & ſingula Ordinationibus Apoſtolicis, nec non quorumcumque Ordinum ſtatutis, conſuetudinibus, privilegiis, ceteriſque contrariis quibuſcunque.

§. 11. Ad extremum ead. S. Congr. Regulares omnes cujuſcumque Ordinis, & Inſtituti ſint, Sanctitatis Suæ verbis ſerio admonet, & in Domino obteſtatur, ut omni mora poſtpoſita, ſicuti filios Obedientiæ decet, ad Regulæ, quam amplexi ſunt, præſcriptum Vitam inſtituant, & componant, Decretiſque Apoſtolicis pro æterna illorum ſalute editis, ſincere, ac fideliter pareant, nec ab earum obſervantia inanibus interpretationibus, & fallaciis; aut relaxationum prætextibus, ad excuſandas excuſationes in peccatis abduci ſe ſinant, ſed Profeſſionis ſuæ memores, qua ſe totos Dei obſequio manciparunt, ſuſceptum Chriſtianæ perfectionis iter arduum quidem, ſed Divinæ Caritatis dulcedine aſperſum, abjectis terrenarum rerum curis, alacriter proſequantur: Nimis enim turpe eſſet, eos ad ſæcularia deſideria, quibus ſemel, aſpiranre Domino, renunciarunt, animum revocare, & obligatam Deo, qui non irridetur, primam fidem irritam facere. Meminerint ſe ad peculiarem Salvatoris noſtri ſequelam vocatos, qui, cum Dives eſſet, propter nos ege-

„ nus

„ nus factus eſt, veterumque illorum Fide-
„ lium glorioſos imitatores, ac veluti here-
„ des eſſe, quorum erat cor unum, & anima
„ una, nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat
„ aliquid ſuum eſſe dicebat; ſed erant illis
„ omnia communia, dividebatur autem ſin-
„ gulis, prout cuique opus erat; ideoque in
„ Regularis vitæ, ac præcipue Sanctæ Pau-
„ pertatis, quæ eſt parens quædam genera-
„ tioque virtutum, propoſito perſeverent,
„ omnem ſolicitudinem ſuam projicientes in
„ eum, cujus oculi in pauperes reſpiciunt,
„ qui non derelinquit ſperantes in ſe, ſed Di-
„ ves in Miſericordia centuplum, & vitam
„ æternam propter Nomen ſuum relinquenti-
„ bus omnia repromiſit.

Dat. Romæ die 18. Julii 1695.

G. Card. Carpineus.

13 Unde ad valorem Profeſſionis requiritur, quod tam Novitiatus, quam Profeſſio fiat in in ſolis dictis Conventibus deſignatis. Vide verb. *Profeſſio Regularis num.* 19.

14 Hinc Regulares nequeunt amplius novos Conventus erigere, ſeu fundare, niſi prius cor. Sac. Congregatione Diſciplinæ regularis juſtificaverint redituum, aut eleemoſynarum ſufficientiam pro obſervanda exacta Vita Communi, ut expreſſe ſtatuit, ac renovavit *ead. Sac. Congr. Diſciplinæ regularis*, prout ſequitur.

Procuratoribus Generalibus Ordinum Regularium renovatur prohibitio alias injuncta non procedendi ad fundationem novorum Conventuum, & Monaſteriorum intra Italiam, & Inſulas adjacentes, niſi prius Conventus, vel Monaſterii fundandi redituum ſufficientia, & ſubſiſtentia cor. S. Congreg. juſtificata fuerit.

La Sagra Congregazione ſopra la diſciplina Regolare deſtinata dalla ſanta mem. d' Innocenz. XII. a ſtabilire ſpecialmente l'Oſſervanza della Vita Comune, ed a riconoſcere la ſufficienza, e ſuſſiſtenza dell' entrate per eſſa neceſſarie nelle fondazioni, che aveſſero avute a farſi di nuovo di Monaſteri, e Conventi dentro l'Italia, ed Iſole adjacenti, vedendo che non viene in queſta parte tanto eſſenziale in verun conto adempita la mente di sì zelante Ponteſice; non oſtanti le pene di privazione di voce attiva, e paſſiva; ſoſpenſione dalle cariche, e dignità, perpetua inabilità ad eſſe a Superiori pro tempore, a' quali appartiene ſimile incombenza, è venuta in determinazione di ridurre a memoria di tutti i Superiori Regolari l'obbligo preciſo, che loro ne corre, avvertendo di non tentare in avvenire fondazione alcuna, ſenza giuſtificare, come ſopra, la ſufficienza, e ſuſſiſtenza dell' entrate avanti la ſteſſa Sacra Congregazione ſotto le pene enunciate, ed altre ad arbitrio della medeſima.

Monſignor de Vico Segretario, che ne avanza la notizia al P. Procurator Generale ec. per la dovuta eſecuzione in ciò, che concerne l' intereſſe della ſua Religione, ſtarà attendendo il riſcontro in ſcriptis della ricevuta del preſente Viglietto, unitamente colla nota dell' ultima fondazione, ſpecificando il giorno, meſe, ed anno, in che ſeguì, e di cuore lo riveriſce.

Di Caſa queſto dì 23. Febbrajo 1717.

Etiam in Monaſteriis Monialium, in qui- 15
bus non obſervatur vita communis, non debent recipi Puellæ neque ad Habitum, neque ad educationem, licet haberent licentiam Sacræ Congr. quæ non deroget in ſpecie Decreto Generali. *Sacra Congreg. Epiſc. in Placentina* 4. *Sept.* 1603. *in Piſ. na* 6. *Octobris ejuſdem anni*, *in Vercellen.* 18. *Maii* 5616. *in Meſſana* 15. *Novemb. ejuſaem anni*, *in Caputaquen.* 2. *Junii* 1627. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Vita communis num.* 5.

Hinc *Sacra Cong. Epiſcop. & Regul. in Nea-* 16
politana 26. *Maii* 1602. ſtatuit, quod Monaſteriis renuentibus reformationem acceptare non concedatur licentia recipiendi puellas ad Habitum. Item nec admittendi ad Profeſſionem 17
eas, quæ ſe ad illam nolunt obligare. *Ead. Sac. Congr. Epiſcop. & Regul. in Neapolitana* 8. *Aprilis* 1605.

In iis Monaſteriis, quæ partim illam refor- 18
mationem recipiunt, & partim non, recipi non debent niſi illæ, quæ ſe volunt reformationi ſubjicere. *Ead. Sacr. Congr. Epiſcop.* 17. *Aprilis* 1602. Nec reformatio eſt credenda ſta- 19
tim, ſed probanda diu antequam detur licentia veſtiendi, *Ead. Sac. Cong. Epiſc. in Capuana* 17. *Nov.* 1602. & 4. *Maii* 1604. & conſimiliter ſæpe ſæpius alibi. Quæ tamen Profeſſionem 20
emiſerunt, antequam introduceretur reformatio, hortari debent ad illam acceptandam, ſed non cogi. *Ead. Sac. Cong. Epiſc. & Regul. in Neapolitana* 5. *Martii* 1602. apud Nicol. *in Floſcul. verb. Reformatio num.* 10. Vide ad rem verb. *Moniales art.* 2. *a num.* 67. *ad* 70. *incluſive*, & verb. *Profeſſio num.* 84.

Vita communis introduci debet in omnibus, 21
& non in victu ſolum. *Sacra Congregat. Epiſc. & Regul. in Panormitana* 5. *Novembr.* 1603. Unde non ſolum dotes, Canones, & eleemo- 22
ſynæ cujuſcumque particularis Monialis, ſed

etiam

aliam opera, & omnia alia acquiſita poni debent in communi. *Eadem Sacr. Congr. Epiſc. & Regul. in Parmen.* 12. *Auguſti* 1628.

23 Nec debet permitti reparrimentum tritici, olei, & pecuniæ inter Moniales, uti Vitæ communi de directo repugnans. *Ead. Sacra Congr. Epiſcop. & Regular. in Brundusina* 21. *Octob.* 1616. Et multo minus conſignari Monialibus particularibus fructus prædiorum. *Ead. Sacr. Congr. Epiſcoporum & Regular. in Licien.* 1. *Septemb.* 1651.

25 Immo neque debet permitti Moniali, aut Regulari vitalitium, ſeu Livellum, vel Legatum ipſi relictum, ſeu conſtitutum ſub conditione, ut nihil acquiratur Monaſterio, ſed totum cedat, & erogetur pro ſuis indigentiis, ſeu aliis uſibus piis ſibi beneviſis, appoſita pœna caducitatis in caſu contraventionis. Sic Bartolus *in l. Lucius Titius*, §. *Tres heredes n.* 3. *ff. Ad Trebell.* Tapia *in Authent. Ingreſſi verſ. Ipſo ingreſſu c.* 3. *n. ult. Cod. de SS. Eccleſ.* Galganet. *de condit. demonſtr. par.* 2. *c.* 5. *q.* 11. *n.* 8. Card. Petra *tom.* 4. *Commentar. ad Conſtit.* 5. *Benedicti XII. num.* 50. & alii. Et ratio eſt, quia talis conditio, ut nihil ex Vitalitio, ſeu Legato acquiratur Monaſterio, eſt contraria Sacris Canonibus expreſſe ſtatuentibus, quod quidquid acquirit Monachus, acquirat Monaſterio, *cap. Statuimus* 1. *cauſ.* 18. *quæſt.* 1. *cap. Abbates* 16. *cauſ.* 18. *quæſt.* 2. *cap. Quia ingredientibus* 7. *cauſ.* 19. *q.* 3. *cap. In præſentia* 8. *de probat.* cum ſimilibus. Item eſt contraria diſpoſitioni Conc. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 1. & Decretis Clement. VIII. *pro Reformat. Regular.* innovatis a Sacra Congr. Concilii juſſu Urbani VIII. *in Decret. de Apoſtatis & Ejectis*, adeoque eſt turpis, & de Jure impoſſibilis, adeoque pœna caducitatis ipſi appoſita vitiatur, quemadmodum vitiatur ipſa conditio; ſicque tamquam appoſita actui a Legibus interdicto attendenda non eſt, etiam neglecto Teſtatoris præcepto, *l. Unica in fine*, *Cod. de his quæ pœnæ nomine*, *c. Tua* 17. *de Teſtamentis*.

26 Sic etiam ſentire viſa eſt *Sac. Congr. Concilii in Leodien. annuæ præſtationis* 5. *Junii* 1682. in qua Teſtator legaverat Monaſterio Monialium pecuniam inveſtiendam ſub conditione, ut tres Moniales ejus filiæ percipere poſſent eorum vita durante tercentum florenos aureos pro ſuis neceſſitatibus, apponendo pœnam caducitatis in caſu contraventionis: Cum enim Moniales cuperent acceptare Legatum, ac vererentur, ne permittendo particulare Legatum factum tribus Monialibus filiis Teſtatoris vulneraretur ſtatus vitæ communis, & ideo ſupplicaſſent præfatis tribus Monialibus permitti retentionem, & uſum annuæ præſtationis juxta mentem Teſtatoris, aut alio modo conſuli indemnitati Monaſterii, *Sac. Congreg. Conc.* reſpondit: *Monaſterium poſſe acceptare Legatum, & quo ad Legatum particulare ſervetur Decretum ſan. memoriæ Clementis VIII.*

Idem clare colligitur ex alia reſolutione *ejuſdem Sacræ Congr. Conc. in Mantuana Adminiſtrationis*, in qua Novitius Profeſſione emiſſurus Teſtamentum condidit favore tertii ſibi reſervans annuam præſtationem erogandam, & diſponendam in ſui ſervitium, abſque eo quod Jus in favorem alicujus acquiri poſſet: Cum autem ex dicta præſtatione acquiſiviſſet de conſenſu Superiorum prædia, & cenſus, ejuſque Superiores intenderent incorporare Conventui annuam præſtationem, & de adminiſtratis rationem exigere, ſupplicavit declarari: I. *An dicta præſtatio annua reſervata, ſeu fructus prædii ob moroſitatem heredis loco pecuniarum ſubrogati ſpectent libere ad Oratorem?* II. *An de reditibus perceptis ex bonis poſtea acquiſitis teneatur rationem reddere? Sac. Cong. die* 28. *Novemb.* 1706. reſpondit *Ad* I. *Negative*. *Ad* II. *Affirmative*. 27

Conſimiliter habetur ex reſolutione *Sacræ Congreg. Epiſc. & Regul. in Neapolitana*, in qua indultum ab ipſa conceſſum, quod comperiebatur aliqualiter læſivum Vitæ communis, fuit ab eadem Sacra Congreg. revocatum: Cum enim duæ Moniales Monaſterii SS. Trinitatis Neapolis obtinuiſſent a Sacra Congr. Epiſc. & Regul. Indultum, ut poſſent recipere annuam præſtationem Scutor. 200. a parentibus ſolvi promiſſam, ita tamen, ut Superiorissæ, ſeu Depoſitariæ traderetur eroganda ab ipſis Monialibus pro earum indigentiis, ſive aliis uſibus piis ſibi beneviſis; Reclamantibus contra Indultum reliquis Monialibus, uti læſivum vitæ Communis, & Conſtitutionum Monaſterii, ex eo quod annua præſtatio eroganda eſſet per Abbatiſſam in uſus a præfatis duabus Monialibus deſtinando, *Sacr. Congr. die* 7. *April.* 1707. reſcripſit; *Servandas eſſe omnino Conſtitutiones non obſtante Indulto*. Sic expreſſe ſupradictas tres reſolutiones refert prout jacent, Emin. Petra *loc. cit. n.* 34. & 51. 28

Alia ad rem. Vide verb. *Legatum*, verb. *Moniales art.* 2. verb. *Profeſſio*, verb. *Regulares* & verb. *Votum art.* 3. *n.* 43. 29

VITIUM. Vide verb. *Virtus a n.* 13. *ad* 95.

VITRICUS.

Vitricus quis ſit? Vide verb. *Affinitas ſub num.* 16.

Vitricus abſque ulla diſpenſatione ducere poteſt in uxorem eam, quæ fuit uxor ſui Privigni. *Sac. Cong. Conc. in Bajanen.* 8. *Junii* 1720. *& Martii* 1721. ut refert Urſaya in 2. *Miſcellan. ſacro, & profan. oitt. V. n.* 89. *& tom.* 4. *part.* 2. *diſcept.* 19. §. 1. *a n.* 186.

VIVÆ VOCIS ORACULA. Vide verb. *Oracula vivæ vocis.*

UNCTIO EXTREMA. Vide verb. *Extrema Unctio.*

UNIO BENEFICIORUM, ET ECCLESIARUM.

1 Unio eſt Beneficiorum ſeu Eccleſiarum ab Epiſcopo, ſeu alio Superiore ob utilitatem, ſeu neceſſitatem Eccleſiæ facta annexio. *Eſt in re Communis.*

2 Unio prædicta fit potiſſimum tribus modis. Gloſſ. *in cap.* 1. *verb. Uniendo, Ne Sede vacante*, Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellariæ gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 26. 27. *& ſeq.* Fagnan. *in cap. Novit num.* 2. *Ne Sede vacante*, Barboſ. *de Offic. & poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 66. *n.* 2. Rebuffus *in Prax. Benefic. tit. de Unionibus Beneficior. n.* 11. *& ſeq.* Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 12. *n.* 39. *& alii paſſim.*

3 Primo modo fit talis Unio, cum ex duobus Beneficiis fit tantum unum, ita ut neutrum eorum uniatur alteri, ſed ambo ſimul uniantur, ut patet *ex cap. Decimas* §. *final. cauſ.* 16. *q.* ibi: *Papa duos Epiſcopatus in unum redigere poteſt*. Et talis *Unio* præſertim fit, cum duæ Parochiales Eccleſiæ vicinæ, & populo ratione belli, peſtis, & hujuſmodi valde deſtitutæ ita adinvicem uniuntur, ut ex duabus fiat tantummodo unica. Et tunc illa unica ex duabus ſic unitis reſultans retinet conſuetudines, ac privilegia favorabiliora utriuſque Eccleſiæ ſic in unam redactæ. Unde hæc *Unio* dicitur *extinctiva*, ſeu *translativa*, eo quod ex duabus Eccleſiis fiat unica tantum, ſicque altera minus privilegiata extinguatur, ac perimatur, & in aliam magis privilegiatam, ac potioribus Juribus gaudentem transferatur, ac cum ipſa omnino incorporetur. Fagnan. *in cap. Expoſuiſti num.* 34. *de Præbend. & in cap. Novit num.* 3. *Ne Sede vacante*; Reiffenſtuel *lib.* 2. *decret. tit.* 12. *n.* 40. *&* 41. & alii *cit. arg. capit. Medicamentum, de Pœnitent. diſt.* 1.

4 Secundo modo fit talis Unio, cum duæ Eccleſiæ ita uniuntur, ut non coaleſcant, ſicuti dicto primo modo in unum corpus. ſed una ſit ſuperior, & alia inferior ac neceſſaria ſuperiori, ſeu principaliori, & ſolet fieri pro augmento Dotis alterius Beneficii non habentis ſufficientes reditus pro congrua Beneficiarii ſuſtentatione. Unde talis *Unio* nuncupatur *acceſſoria*, ſeu *ſubjecta*, ut ex communi notant Fagnan. *in cit. capit. Novit n.* 3. *Ne Sede vacante*; & Reiffenſtuel *loc. c. num.* 42. Sicque Eccleſia acceſſorie alteri unita aſſumit naturam, conſuetudines, & privilegia Principalis, cui eſt annexa, *arg. cap. Recolentes* 3. §. *final. de ſtatu Monachor.* & *capit. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit principalis.*

5 Tertio modo fit talis Unio cum neutra Eccleſia alteri ſubjicitur, ſicuti dicto ſecundo modo, nec ipſæ coaleſcunt in unum corpus, ſicuti dicto primo modo, ſed ambæ Eccleſiæ ita æque principaliter invicem uniuntur, ut ambæ adhuc ſuum titulum, atque honoris gradum retineant, & ſolum ab uno eodemque Rectore regantur; ſicque adhuc remaneant duo Beneficia omnino diſtincta, v. g. duo diſtincti Epiſcopatus, quamvis ſit unicus & idem utriuſque Epiſcopus, *arg. cap. Et temporis* 16. *q.* 1. juncta Gloſſa *ibid. verb. Unire*, Fagnan. *in cit. cap. Novit num.* 4. *Ne Sede vacante*, Garcias *de Benef. part.* 12. *c.* 2. *num.* 37. Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 51. & alii. Et talis *Unio* appellatur *Unio æque principaliter facta*, quæ aliud non operatur, niſi ut Rector unius ſit etiam Rector alterius, cum in reliquis utrumque Beneficium remaneat adhuc diſtinctum Beneficium ſicut prius cum propriis reditibus, privilegiis, honoribus &c. ut in pluribus Epiſcopatibus æque principaliter unitis & ſignanter in Nepeſino & Sutrino; Viterbienſi & Tuſcanenſi, Hortano & Civitatis Caſtellanæ; Cornutenſi, & Montisflaſconii: Lauretano & Recinetenſi; Sulmonenſi & Valvenſi, Campanienſi & Satrianenſi: Scalenſi & Ravellenſi; Melphienſi & Rapollenſi, Adrienſi & Pennienſi, Terracirenſi & Civitatis Priverni; Cameri-

ſtenſi & Civitatis Fabriani; Aquinatenſi & Pontis Curvi, & pluribus aliis brevitatis gratia relictis.

6 Unio Beneficiorum eſt duplex, alia perpetua, & alia temporalis. *Perpetua* eſt illa, in qua exprimitur, ut perpetuo duretur, ut *cap. Expoſuiſti 33. de Prabend.* ibi: *De Capellis in perpetuum uniendis*. Seu quæ ſit *Ad perpetuam rei memoriam*, cum hoc idem importet ac ly *In perpetuum*, ſeu quæ ſit ad Beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, quia cum Sedes Apoſtolica non moriatur, talis Unio durabit in perpetuum, niſi revocetur, *cap. Si Gratioſe 5. de Reſcriptis in 6.* Unio *temporalis* e contra eſt illa, quæ ſit ad tempus, ver. gr. ad vitam ejus, cui conceditur, & ſic contemplatione Perſonæ, quæ proinde per illius mortem exſpirat, *arg. cap. Quoniam Abbas 14.* de *Officio Delegati*, cum ſimilibus. Et talis *Unio* in effectum eſt quædam diſpenſatio retinendi plura ſimul Beneficia etiam de ſe incompatibilia, ut patet in Germania, ubi a Sede Apoſtolica ſolet aliquibus Epiſcopis concedi retentio plurium Epiſcopatuum, ut notat Fagnan. *in cap. Dudum num. 29. de Election.* ubi ſic habet: *Sic videmus in Germania cum ſublimibus perſonis non raro diſpenſari ſuper retentione plurium Epiſcopatuum &c. ut Catholicam Religionem, expulſis hæreſibus, conſilio, opibus, & auctoritate ſartam tectam tueantur. Ex hac ratione Princeps Elector Colonienſis ad præſens obtinet Epiſcopatum Coloniæ, & Epiſcopatus Leodienſem, Monaſterienſem, & Paderbonenſem, & Hildeſimenſem*. Et plures ſimiles diſpenſationes refert Urſaya *tom. 5. part. 1. diſcept. 6.*

7 Unde unire Epiſcopatus ad ſolum pertinet Papam, textu expreſſo *in cap. Sicut unire 8. de Exceſſibus Prælat.* ibi: *Sicut unire Epiſcopatus, atque Poteſtati ſubjicere alienæ ad Summum Pontificem pertinere dignoſcitur*.

8 Papa non ſolum Epiſcopatus, ſed etiam quæcumque alia beneficia unire poteſt, cum in omnibus Beneficiis plenariam habeat poteſtatem; *cap. Licet 2. de Præbend. in 6. & Clemen. 1. §. final. Ut lite pendente*.

9 Epiſcopus poteſt ex legitimis cauſis unire Beneficia, & Eccleſias ſuæ Diœceſis, *cit. cap. Sicut unire 8. de Exceſſib. Prælat. cap. Expoſuiſti 33. de Præbend. cap. Conſultationibus 4. & cap. Paſtoralis 7. de donationibus, Clementin. Si una, de rebus Eccleſiæ non alienand.* cum ſimilibus.

10 Archiepiſcopus, ſeu Metropolitanus poteſt quidem unire Beneficia ſuæ Diœceſis, ſicuti quilibet Epiſcopus per jura *num. antecedenti* adducta; At vero nequit unire Beneficia Diœceſum ſuorum Suffraganeorum. Barboſ. *citat. allegat. 66. num. 13. & lib. 3. Jur. Eccleſ. univerſ. cap. 16. num. 58. & ſuper Tridentin. ſeſſ. 21. de reformat. cap. 5. num. 3.* cum pluribus ibi citatis, Fagnan. *in cit. cap. Sicut unire 8. de Exceſſib. Prælator. num. 8.* teſtans ſic deciſum fuiſſe a Sacra Congreg. Conc. ibi: *Cum fructus Præbendarum Collegiatæ Eccleſiæ Oppidi de Exea eſſent adeo tenues ut vix ſuſtentationi Canonicorum ſufficerent, & fuiſſet petitum declarari a Sacra Congreg. Concil. an Epiſcopus eis unire poſſet aliqua ſimplicia Beneficia, & eo nolente, vel negligente, Metropolitanus? Reſponſum eſt, Epiſcopum poſſe, non tamen teneri, Metropolitanum vero in hoc non poſſe ſupplere*.

11 Capitulum Sede vacante poteſt unire ea Beneficia, quæ poteſt Epiſcopus; Dummodo per eam unionem Juriſdictioni Epiſcopali nihil detrahatur: Capitulum enim ſuccedit in integram ordinariam Juriſdictionem Epiſcopi. Barboſ. *cit. allegat. 66. num. 11. & ſuper Trident. ſeſſ. 7. cap. 6. num. 16.* cum Marian. Socin. Caccialup. Rebuff. Peruſin. Hojeda, Sanchez, Zerola, Marc. Ant. Genuenſ. Quaranta, Garcia, Ragus, ibi citatis, Ventriglia *in Praxi tom. 2. Annot. 8. n. 8.* Reiffenſt. *lib. 3. Decret. tit. 12. 64.* Pirhing. *lib. 3. Decretal. tit. 5. num. 207.* & alii.

12 Legatus a Latere in Provincia ſibi concredita poteſt unire Beneficia dictæ Provinciæ ſuæ Legationis abſque tamen præjudicio Epiſcopi: Legatus enim a Latere poteſt in ſua Provincia omnia, quæ Epiſcopus in ſua Diœceſi, *arg. cap. 1. §. final. de Offic. Legati in 6.* Sic tenent *in cit. c. Sicut unire* Abbas *n. 5.* Cardinal. *n. 1.* Imola *in fine*, Barboſ. *cit. alleg. 66. n. 12.* & *ſuper Trid. l. cit. nu. 17.* cum Rebuff. Gambarupta, Hojeda, Azorio, Sanch., Garcia, Aloyſio Riccio, Ugolino, Lotterio ibi citatis, Ventriglia *loc. cit. nu. 7.* Pirhing *loc. cit. n. 207.* Reiffenſtuel *loc. cit. n. 63.* & alii poſt Rotam *dec. 459. in antiquis*, alias 3. *de Officio Legati*, & alibi pluries.

13 Vicarius Generalis Epiſcopi non poteſt Beneficia unire, niſi ſpecialiter ab Epiſcopo committatur, *arg. cap. ult. de Offic. Vicarii in 6.* Barboſa *cit. allegat. 66. nu. 10.* & *ſuper Trid. loc. cit. num. 15.* cum Marian. Socin. Rebuff. Anton. Orch. Hojeda, Sbroz, Azorio, Petro de Peruſio, Garcia, Aloyſio Riccio, Gratian. Sanchez, Narbona, Lotterio ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. num. 65.* Ventriglia *loc. cit. num. 10.* Theod. de Rubeis *in Singularibus Ro-*

ta p. 2. verb. Vicarius §. 2. *pag.* 112. allegans plures Rotæ Deciſiones.

14 Abbates, alioſque Prælatos Epiſcopo inferiores habentes Eccleſias ſibi ita plene ſubjectas, ut juriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur, ſeu exiſtente ſpeciali privilegio, aut conſuetudine legitime præſcripta, poſſe Beneficia unire, tenent Marian. Socin. *in cit. cap. Sicut unire art.* 3. *num.* 41. & 42. Sbroz *de Officio Vicarii lib.* 2. *q.* 115. *num.* 11. Barboſa *cit. alleg.* 66. *num.* 14. & *ſuper Trid. loc. cit. n.* 18. cum Garcia, Azorio, Sanchez, Aloyſio Riccio, Lotter. ibi citatis, Federic. de Senis *conſ.* 111. *nu.* 8. Oldrad. *conſ.* 257. *nu.* 5. Rota, *p.* 11. *recent. dec.* 373. *n.* 19. Ventriglia *loc. cit. n.* 3. & 4. cum aliis ibi citatis, dicens ſic limitari communiter per Doctores denegationem facultatis uniendi Beneficia in inferiori Prælato facta *in cit. cap. Unire*, quia talis Prælatus inferior id Juriſdictionis exercet in ſua Diœceſi, quod exercet Epiſcopus in ſua, & alii apud Fagnan. *in cit. cap. Sicut unire n.* 17. dicens, quod hanc ſententiam alias probavit Sacr. Congr. Cardinal. Concil. Trident. Interpretum: *Cenſuit enim, inferiores Epiſcopo non poſſe unire, niſi hanc facultatem legitime præſcripſerint, aut ex privilegio in Eccleſia ſibi pleno Jure ſubjecta Juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habeant in omnibus, & per omnia, alioquin unionem ab Epiſcopo faciendam eſſe cum conſenſu ipſius inferioris, & Capituli.*

15 Contrariam tamen, nempe Abbates, alioſque Prælatos Epiſcopo inferiores non poſſe Eccleſias unire, vel unam alteri ſubjicere quantumcumque Eccleſiæ ipſæ ad illos ſpectent pleno Jure, defendunt *in cit. cap. Sicut unire* Innocentius, Abbas antiq. *in princip. verſ. Et nota*, Joann. Andr. *num.* 2. *in verb. Unio*, Henric. Boich poſt *princ. verſ. & nota*, Card. *n.* 3. *in* 2. *oppoſ.* Ancharan. *n.* 5. Hoſtienſ. *in cap. Quia nonnulli verb. Parochiales, de Clericis non reſident.* Archidiacon. *in cap. Cum ſingula in verb. Annexæ, de Præbend. in* 6. & ita tenere communiter Doctores antiquos teſtatur Marian. Socin. *in cit. cap. Sicut unire art.* 3. *qu.* 7. *nu.* 41. atque id expreſſe tenet Gloſſa *in Clement. Si una* 2. *de rebus Eccleſiæ non alienand. verb. Epiſcoporum*, & alia Gloſſa *in Clement. Ne in agro* 1. §. *Ad hæc, de ſtatu Monachor. verb. Ordinarios*, & ſic docent alii plures per text. *in cit. c. Sicut unire*, quia unire eſt unus de caſibus Epiſcopo reſervatis, & denegatis inferioribus, atque ita cenſuit etiam Sacra Congregatio Concilii apud Fagnan. *loco citat. num.* 18. ibi: *Alias tamen conſulta, an Abbates exempti, qui Juriſdictionem ordinariam quaſi Epiſcopalem habent, poſſint, ſi Seculares, & Collegiatas Eccleſias obtinent, facere unionem, ſicut poſſunt Epiſcopi ex cap.* 15. *ſeſſ.* 24. *Reſpondit non poſſe Abbatem hujuſmodi, ſed Epiſcopum tantum, ſi Collegiata eſt inſignis, & obſerventur alia præſcripta in dicto cap.* 15.

Unde ad conciliandas omni meliori modo ſupradictas Doctorum ſententias, & Sac. Congreg. declarationes concludendum eſt, non poſſe dictos Prælatos Epiſcopo inferiores de ſola ſua ordinaria quaſi Epiſcopali Juriſdictione Beneficia unire ſine aſſenſu proprii Epiſcopi juxta clarum textum *in cit. cap. Sicut unire* 8. *de Exceſſib. Prælator.* Bene vero poſſe, ſi ex ſpeciali privilegio, aut conſuetudine legitime præſcripta id eis competere dignoſcatur; Nam Jura Epiſcopalia inferiora præſcribere non prohibentur; *cap. Auditis* 15. *de Præſcriptionibus*, Hojeda *Tractatuum tom.* 15. *tract. de Benefic. incompatib. part.* 2. *c.* 3. *n.* 7. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 66. Abbas *in cit. Unire n.* 3. cum aliis apud Fagnan. *loc. cit. n.* 15. 16. & 17. 16

Ad faciendam Beneficiorum unionem præter legitimam facultatem requiruntur tres præſertim conditiones. *Communis.* 17

Prima conditio requiſita ad faciendam legitimam unionem Beneficiorum eſt cauſa juſta, & prævia cognitio de ejus veritate, *arg. cap. Expoſuiſti* 33. *de Præbend.* & *Clement. Si una* 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* juncto Concilio Trid. *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 6. ibi expreſſe dicitur, quod *Uniones perpetuæ* . . . . . *quæ deinceps ad cujuſvis inſtantiam fierent, niſi eas legitimis, aut alias rationabilibus cauſis coram Loci Ordinario, vocatis quorum intereſt, verificandis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentæ præſumantur, ac propterea, niſi aliter a Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.* Et ſic tenent paſſim Doctores. 18

Juſta cauſa uniendi Beneficia eſt Eccleſiæ neceſſitas, vel ipſius utilitas, *cap. Expoſuiſti* 33. *de Præbend.* ibi: *Si evidens neceſſitas, vel utilitas exigat, Præbendas Eccleſiæ tuæ poteris de Capellis in perpetuum annectendis eidem augmentare*, & concordat *cap. Dudum* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand. in* 6. 19

Neceſſitas autem Eccleſiæ tunc cenſetur intervenire, quando Præbenda, cui unio facienda eſt, caret ſufficientibus reditibus ad alendum Miniſtrum, *cit. cap. Expoſuiſti*, ibi: *De reditibus præbendarum ſuarum nequeunt ſuſtenta-* 20

ſtenta-

ſtentari. Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 5. ibi: *Propter eorum paupertatem*. Item quando Eccleſia eſt deſtructa ab hoſtibus, vel deſolata, *cap. Quia Monaſterium* 2. *de Religioſis Domibus*. Item quando Eccleſiæ ſunt vicinæ, & reſtant pauci de populo, aliis mortuis, probatur *in cap. Et temporis* 16. *q.* 1. Utilitas vero tunc intervenit, quando propter fructuum tenuitatem non inveniuntur Clerici idonei ad deſerviendum, ut habetur ex *cit. cap. Expoſuiſti* 33. *de præbendis*. Sic expreſſe tradunt Barboſ. *cit. alleg.* 66. *n.* 15. & 16. Ventriglia *Prax. tom.* 2. *Annot.* 8. §. 2. *num.* 23. & alii.

21 Si autem Unio Beneficiorum fiat ſine cauſa, vel ex cauſa falſa, tunc quamvis cæteroquin ſervata ſit forma Juris, ipſa, vel eſt nulla ipſo Jure, ut volunt probabilius Garcias *de Beneficiis part.* 12. *num.* 113. Hojada *Tractatuum tom.* 15. *tract. de Benefic. incompat. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 16. & 18. Burſat. *conſil.* 185. *n.* 13. *lib.* 2. Barboſ. *cit. alleg.* 66. *n.* 16. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 31. Ventriglia *loc. citat. num.* 24. allegans Rotam, & alios, ac teſtans ſic velle omnes. Vel ſaltem irrita eſt ope exceptionis, ſicque declaranda nulla, ut tenent Marian. Socin. Rebuff. Azor. & alii plures, quos refert, & ſequitur Sanchez *lib.* 7. *Decalog. c.* 29. *n.* 175. quique volunt, quod Epiſcopus Succeſſor non poſſit conferre Beneficium taliter unitum ante dictam declarationem.

22 Secunda conditio requiſita ad legitimam Beneficiorum unionem eſt, quod citentur omnes intereſſe habentes in dicta Unione facienda, eorumque conſenſus requiratur. *Clementin. Ne in agro* 1. §. *Ad hæc, de ſtatu Monach.* Concil. Trident. *citata ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 6. ibi: *Vocatis quorum intereſt*; Rota *deciſ.* 133. *num.* 4. *part.* 1. *diverſ.* Seraphin. *deciſ.* 1078. Sanchez *loc. cit. num.* 163. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 72. Barboſa *loc. citat. num.* 17. & alii paſſim.

23 Unde ſi Eccleſia ſit ſubjecta Abbati, aut alii inferiori Prælato, non poteſt Epiſcopus eam unire abſque illius conſilio, & aſſenſu, *cit. Clement. Ne in agro* §. *Ad hæc*, ibi: *Cum conſilio, & aſſenſu Abbatum per Locorum ipſorum Ordinarios uniantur*. Marian. Socin. *in cit. cap. Sicut unire art.* 4. *q.* 5. *n.* 62. Barboſa *loc. cit. num.* 81. Reiffenſt. *loc. cit. n.* 72. & alii paſſim.

24 Item ſi Beneficium uniendum pertineat ad Collatores, vel Electores Epiſcopo inferiores, etiam iſtorum conſenſus requiritur, quia iſtis grave damnum in ſuis Juribus infertur, cum Beneficium poſt unionem non ſit amplius vacaturum, ſicque ipſi amittant Jus conferendi, ſeu eligendi ratione talis unionis; Garcias *loc. citat. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 202. Rebuffus *in Praxi Benefic. cit. Regula de Unionibus gloſſ.* 11. *num.* 1. & 7. Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 73. & alii communiter per text. Concilii Trid. *loc. cit.* ibi: *Vocatis quorum intereſt*.

25 Item ſi Beneficium uniendum ſit de Jurepatronatus alicujus, requiritur pro tali Unione facienda conſenſus Patroni. *Communis*, per text. *in c. Suggeſtum* 20. *de Jurepatron.* ibi: *Cum aſſenſu Patroni ... Conſenſu Domini fundi, c. Paſtoralis* 7. *de donationib.* ibi: *De conſenſu Patroni*, juncto Conc. Trid. *cit. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 6. ibi: *Vocatis quorum intereſt*, & *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 15. ibi: *Cum Patronorum conſenſu*.

26 Talis conſenſus Patroni de jure communi requiritur, ſive Patronus ſit Laicus, ſive Eccleſiaſticus, ut docent communiter Doctores per citata Jura: Aliqui tamen negant requiri conſenſum Patroni Eccleſiaſtici vigore Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 15. nam ibi dicit: *Cum Patronorum conſenſu, ſi de Jure patronatus Laicorum ſint*; per quæ verba Concilium a ſenſu contrario videtur concedere unionem poſſe fieri per Epiſcopum ſine conſenſu Patroni Eccleſiaſtici, ut recte advertunt Sanchez *citat. cap.* 29. *numer.* 185. Barboſa *citat. allegat.* 66. *num.* 31. Reiffenſtuel *loc. citat. numer.* 45. & alii. Et id etiam habetur ex noviſſima Conſtitutione Benedicti XIII. incip. *Creditæ* §. 4. ubi ſtatuit, quod *Ordinarii Locorum eidem Seminario unire, & applicare poſſint, ac debeant Beneficia ſimplicia cujuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, etiam Juriſpatronatus Eccleſiaſtici*.

27 Non requiritur tamen ad talem Unionem faciendam conſenſus Rectoris Eccleſiæ; vel ea vacante, conſenſus defenſoris ejuſdem, textu claro *in Clementina, Si una* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand.* ibi: *Si una Eccleſia alteri Eccleſiæ, ſeu Dignitati alicui, vel Præbendæ per Epiſcopum ſuo conſentiente Capitulo uniatur, aut Religioſo loco donetur, ex eo quod Rector ipſius ad hoc vocatus, vel ſi vacabat, defenſor eidem ſuper hoc datus non exiſtit, nequaquam id poterit impugnari*. Et ratio eſt, quia Rectori illius Eccleſiæ, ſeu Beneficii nullum infertur præjudicium, cum adhuc libere remaneat Rector, & poſſeſſor illius ſicut

antea, ex quo dicta Unio totalem effectum ſuum non ſit habitatura, niſi poſt mortem, vel amotionem illius Rectoris, *argum. cap. Conſultationibus* 4. *de donationibus*, ac notant Gloſſa *in citat. Clementin. Si uno verb. Vocatus*, & Barboſ. *ibid. num.* 4. & *cit. alleg.* 66. *num.* 20. cum Cardinali, Ancharan. Riccio, Garcia, Sanchez, Lotter. ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. citat. num.* 79. Rota *deciſ.* 133. *num.* 14. *par.* 2. *diverſar.* & alii communiter teſte Ventriglia *loc. citat.* §. 2. *numer.* 16.

28 Ubi *num.* 17. ſubjungit, quod ſi Rector prædictus, ſeu vacante Eccleſia, ejus Defenſor, ſponte comparuerit juſtam allegando cauſam contra Unionem, ſit audiendus, *argum. cap. Si quis Presbyterum* 6. juncta Gloſſa *verb. Perſonis*, *de rebus Eccleſiar. non alienand.* Et faciunt dicta per Barboſam *lib.* 3. *Jur. Eccleſiaſt. univerſ. c.* 16. *num.* 41. Garciam *loc. cit. c.* 2. *num.* 219. & 220. Hojeda *loc. cit. cap.* 3. *num.* 9. & alios.

29 Neque requiritur pro tali Unione facienda conſenſus Plebis, quamvis ſi ſponte compareat, & alleget rationabilem cauſam impeditivam talis Unionis, ſit audienda, *argum. citat. capit. Si quis Presbyterorum* 6. juncta Gloſſa *verb. Perſonis*, *de rebus Eccleſiaſt. non alienand.* & tenent Garcias *loc. cit. cap.* 2. *num.* 219. & 220. Hojeda *loc. cit.* Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 76. Ventriglia *loc. cit. num.* 20. & alii, ac Rota *in Gerunden. Unionis* 20. *Martii* 1690. *coram D. Sacrato*, ubi fuit reſolutum, Parochianos eſſe legitimas Perſonas in hac cauſa, cum illorum interſit bonum habere Paſtorem.

30 Tertia conditio requiſita ad legitimam Unionem faciendam per Epiſcopum eſt conſenſus Capituli. *Communis*, textu expreſſo *in cit. Clementin. Si una* 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* ibi: *Per Epiſcopum ſuo conſentiente Capitulo uniatur*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Conſentiente*; & concordat *cap. Paſtoralis* 7. *de donationib.* ibi: *Sed ut Epiſcopi Donatio* (ſeu Unio Eccleſiæ pro loco facta) *ſit legitima*, *conſenſus eſt ſui Capituli requirendus*.

31 Si Beneficium uniendum ſpectet ad Collationem Prælati inferioris, requiritur ultra conſenſum Capituli Cathedralis, etiam conſenſus dicti ſui Prælati, & ſui inferioris Capituli. Barboſ. *tit.* 3. *Jur. Eccleſ. univerſ. capit.* 16. *num.* 43. & *cit. alleg.* 66. *num.* 18. Sanchez *loc. cit. cap.* 29. *numer.* 167. Marian. Socin. *in cit. cap. Sicut unire* 6. *de exceſſibus Prælat. art.* 6. *num.* 95. *concl.* 4. Ventriglia *loc. cit. num.* 14. & alii per text. *in Concil. Trident. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 6. ibi: *Vocatis quorum intereſt*.

Item ſi Beneficium uniendum ſpectet ad aliquam Collegiatam, requiritur ultra conſenſum Capituli Cathedralis, etiam conſenſus Capituli ipſius Collegiatæ, Sellius *in Select. Canon. cap.* 34. *numer.* 8. Ventriglia *loc. cit. num.* 15. & alii paſſim per cit. text. *in Conc. Trid. ſeſſ.* 7. *de reform. cap.* 6. ibi: *Vocatis quorum intereſt*. 32

Item ſi Beneficium uniendum ſit de Jurepatronatus, ultra conſenſum Patronorum requiritur etiam conſenſu Capituli. Rota *part.* 1. *recent. deciſ.* 688. *num.* 2. Loter. *de re Benefic. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 157. Ventriglia *loc. cit.* §. 2. *num.* 9. & alii per text. *in cit. Clement. ſi una* 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* & *cit. c. Paſtoralis* 7. *de Donationibus*. 33

Item requiritur conſenſus Capituli etiam pro unione Beneficiorum ſimplicium facienda Dignitatibus, aut Præbendis ipſius Eccleſiæ Cathedralis; Ventriglia *loc. citat. num.* 10. & Communis aliorum per Jura adducta *num. antecedenti*. 34

Si Unio Beneficii ſit facienda Seminario, ultra conſenſum Capituli requiritur etiam conſilium quatuor Deputatorum, duorum de Capitulo, & duorum de Clero, juxta terminos Concilii Trident. *ſeſſ.* 23. *de reform. cap.* 18. Sic declaraſſe Rotam, & Sacram Congr. referent Riccius *in Praxi* 1. *part. reſolut.* 490. *num.* 3. Ventriglia *loc. cit. numer.* 13. & alii aſſerentes, Sacram Congreg. expreſſe declaraſſe, Epiſcopum in tali unione teneri ſub pœna nullitatis actus requirere conſilium prædictorum Deputatorum; quamvis illud ſequi non teneatur. 35

Si Capitulum, vel alii, quorum intereſt, 36
ſine juſta cauſa conſenſum præſtare nolint, poſſunt ad id compelli per Superiorem, Barboſ. *cit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 43. & *de Canonicis cap.* 42. *num.* 13. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 78. Ventriglia *loc. cit.* §. 2. *num.* 12. & alii paſſim. Immo quando evidens cauſa 37
neceſſitatis ſubeſt, poteſt talis unio fieri etiam ipſis invitis. Sanchez *lib.* 7. *in decalog. capit.* 29. *num.* 165. Reiffenſtuel *loc. citat. numer.* 78. Pirhing *lib.* 3. *Decretal. tit.* 5. *num.* 210. & alii.

Non requiritur tamen quod talis conſenſus neceſſario interveniat ante, vel in unione, ſed ſufficit, etiamſi interveniat poſt unionem: dummodo antea lis non fuerit incæpta. Barboſa *de Canonicis & Dignitatibus capit.* 42. *n.* 8. & *cit. l.* 3. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 38

cap. 16. *num.* 45. *&* *cit. alleg.* 66. *num.* 22. cum pluribus ibi allegatis, & teſtans de communi Reiffenſtuel. *loc. citat. numer.* 70. Pirhing *loc. cit. num.* 210. Ventriglia *loc. cit. num.* 8. dicens hanc eſſe communem apud omnes, & alii paſſim, *argum. cap. Cum nos* 3. *de his quæ fiunt a majori parte Capituli*, *&* *c. Cura paſtoralis* 11. *de Jurepatronatus*.

39 Immo talis Unio fieri poteſt ſine requiſito tali conſenſu, ſi adſit alicubi conſuetudo legitime præſcripta ipſam faciendi ſine requiſitione dicti conſenſus. Fuſchus *de Viſitatione lib.* 2. *cap.* 26. *ſub num.* 5. Petrus Gregorius *de Benefic. cap.* 20. *num.* 6. Garcias *loc. citat. cap.* 2. *num.* 152. *&* 153. Barboſa *de Canonicis, & Dignitatib. cap.* 42. *num.* 9. *& cit. alleg.* 66. *num.* 23. Riccius *reſolut.* 388. *nu.* 4. Ventriglia *loc. cit. num.* 11. teſtans ita tenere Doctores communiter.

40 Ubi adeſt conſuetudo requirendi talem conſenſum, ſi unio fiat ſine requiſitione conſenſus Capituli, Patronorum, aut quorum intereſt, eſt invalida, cum in tali caſu facta ſit, non ſervata forma. Riccius *in Praxi cit. reſolut.* 388. *in princip.* Barboſa *de Canonicis, & Dignitatibus cap.* 42. *ſub n.* 8. Garcias *loc. cit. n.* 166. *&* 205. *cum ſequent.* Ventriglia *loc. cit. num.* 5. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 74. & alii paſſim per text. *in cap. Paſtoralis* 7. *de donationibus*, & *Clementin. ultima de rebus Eccleſ. non alienand.* & favet Concil. Trident. *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 6. ſtatuens quod uniones viribus omnino careant, *Niſi eas ex legitimis cauſis coram Loci Ordinario; vocatis quorum intereſt, verificandis, facta fuiſſe conſtiterit.*

41 Epiſcopus, concurrentibus ſupradictis tribus requiſitis conditionibus, poteſt unire Beneficia ſuæ Diœceſis. *Communis* per text. *in cap. Sicut unire* 8. *de Exceſſibus Prælator. cap. Expoſuiſti* 33. *de Præbend. cap. Conſultationibus* 4. *& cap. Paſtoralis* 7. *de donationibus*, *Clementin. Si una* 2. *de rebus Eccleſ. non alienand.* cum ſimilibus.

42 Epiſcopus non ſolum poteſt unire Eccleſiam ſæcularem ſæculari, ſed etiam poteſt unire Religioni alicui Eccleſiam, ſeu Beneficium ſuæ Diœceſis. *Clement. Si una Eccleſia* 2. *de rebus Eccleſ. non alien.* ibi: *Aut Religioſo loco donetur*, Gloſſa *ibid. verb. Donetur*, Cardinal. *ibid. in princ. num.* 4. *not.* 4. *& num.* 11. *quæſt.* 7. Ancharan. *num.* 4. *not.* 4. Imola *num.* 2. *&* 3. *not.* 2. *&* 3. & Bonifac. *n.* 3. Marian. Socin. *in c. Sicut unire* 8. *de Exceſſibus Prælator. art.* 4. *quæſt.* 4. *num.* 61. *&* 62. Calderin. *conſil.* 5. *num.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienand.* Sanchez *loc. cit. cap.* 29. *num.* 148. Barboſa *citat. alleg.* 6. *num.* 4. & ipſo teſte Doctores *in citat. c. Conſultationib.* 4. *de Donationibus*.

Item poteſt Epiſcopus unire Beneficium devolutum ad Papam ob non factam collationem tempore debito: Alio enim Jure devolvitur, & alio unitur. Marian. Socin. *in citat. cap. Sicut unire num.* 67. *& ſeq.* & ibi: Butrius *num.* 19. Abbas *num.* 6. & Ancharan. *num.* 5. Bero *deciſ.* 346. *ad fin.* Azor. *Inſtitut. moral. part.* 2. *lib.* 6. *cap.* 48. *quæſt.* 15. Sanchez *cit. cap.* 29. *num.* 140. Barboſa *citat. alleg.* 66. *num.* 5. & *ſupra Concil. ſeſſ.* 21. *de reform. cap.* 5. *num.* 12. & alii contra alios contrarium ſentientes. 43

Item poteſt Epiſcopus unire Beneficia Papæ reſervata; dummodo id faciat ante ipſorum vacationem. Sic deciſum fuiſſe a Sacra Congr. Conc. referunt Garcias *loc. cit. par.* 12. *cap.* 2. *n.* 102. & Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Unio num.* 6. 44

Non autem poteſt ea unire poſt ipſorum vacationem, & ſi uniat, unio erit invalida, & proviſi a Sede Apoſtolica mitti debent in poſſeſſionem. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congr. Concil.* referunt Garcias *loc. cit. num.* 102. & Barboſa *loc. cit. num.* 7. 45

Neque poteſt Epiſcopus unire Beneficia perpetuo reſervata, ut ſunt primæ Dignitates poſt Pontificales, Beneficia Collectorum, Familiarium, & Officialium Curiæ. Garcias *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 93. *&* 106. Hojeda *cit. par.* 2. *de Benefic. incompatib. cap.* 3. *num.* 1. Ventriglia *loc. cit.* §. 1. *numer.* 30. & alii. 46

Neque poteſt unire Beneficia quæcunque etiam ſimplicia ad tempus, ſeu ad vitam Beneficiarii, ſed ſolum in perpetuum. Barboſa *cit. alleg.* 66. *num.* 8. & *ſuper Concil. ſeſſ.* 21. *cap.* 5. *num.* 10. Zerola *in Prax. Epiſcop. part.* 1. *verb. Unio* §. 7. Azor. *loc. cit. lib.* 6. *cap.* 28. *q.* 7. Garcias *cit. cap.* 2. *nu.* 84. Sanchez *cit. cap.* 29. *num.* 152. Ventriglia *loc. cit.* §. 1. *num.* 24. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 58. & alii paſſim. 47

Neque poteſt unire Beneficia exempta a ſua Juriſdictione; nam hoc ipſo quod ſuæ diſpoſitioni ſubjecta non ſunt, non poteſt illa unire Epiſcopus, ſed recurrendum eſt ad Summum Pontificem. Garcias *cit. cap.* 2. *n.* 62. Sanchez *cit. c.* 29. *num.* 151. Hojeda *citat. c.* 3. *num.* 7. Barboſa *cit. alleg.* 66. *nu.* 9. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 55. & alii communiter. 48

49 Neque poteſt unire Beneficia ſuæ Diœceſis Beneficiis, Monaſteriis, & Eccleſiis alterius Diœceſis. Sic expreſſe Concil. Trident. *ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 9. addita ratione: *Ut ordo Eccleſiaſticus non confundatur, aut una, & eadem Eccleſia duarum quodammodo Diœceſum fiat non ſine gravi eorum incommodo, qui illi ſubditi fuerint*.

50 Neque unire poteſt omnia Beneficia quamvis ſimplicia ſuæ Diœceſis, ſed tantum aliquot. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Concil.* referunt Garcias, & Riccius citati a Ventriglia §. 1. *n.* 23.

51 Neque unire poteſt Beneficia Curata Monaſteriis, Abbatiis, Dignitatibus, Præbendis Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, Beneficiis ſimplicibus, Hoſpitalibus, & Militiis. Sic expreſſe Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 13. ibi: *Eccleſiæ Parochiales Monaſteriis quibuſcumque, aut Abbatiis, ſeu Dignitatibus, ſive Præbendis Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, ſive aliis Beneficiis ſimplicibus aut Hoſpitalibus, Militiiſve non unian-*
52 *tur*. Et Parochialis unio eſt ita prohibita a Concilio, ut neque aliqua pars ejus fructuum uniri poſſit, pro ut referunt deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Concil.* Garcias *cit. caq.* 2. *nu.* 87. Barboſa *cit. alleg.* 66. *num.* 30. Ventriglia *cit.* §. *n.* 33.

53 Poteſt tamen Epiſcopus unire Beneficia Curata cum aliis Beneficiis Curatis. Item non Curata cum ipſis Curatis. Sic expreſſe Trid. *ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 5. ibi: *Poſſint Epiſcopi etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati juxta formam Juris, ſine tamen præjudicio obtinentium, facere Uniones perpetuas quarumcumque Eccleſiarum Parochialium, & Baptiſmalium, & aliorum Beneficiorum Curatorum, vel non Curatorum cum Curatis propter earum paupertatem, & in ceteris caſibus a Jure permiſſis, etiamſi dictæ Eccleſiæ, vel Beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſervata, aut qualitercumque affecta*.

54 Non poteſt Epiſcopus unire Eccleſiam Parochialem Capitulo Cathedralis ob tenuitatem Canonicatum, & ob difficultatem, ſive impoſſibilitatem etiam uniendi Beneficia ſimplicia, & ob id, quod non deceat eorum numerus minui, juxta mentem Concilii *cap.* 15. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* Sic referunt deciſum *in una Alexandrina* 30. *Maii* 1594. Aldan. *in Compend. Canonicar. reſolut. lib.* 4. *tit.* 8. *num.* 3. &
55 Ventriglia *cit.* §. 1. *num.* 15. Immo neque poteſt Epiſcopus unire Menſæ Capitulari beneficia ſimplicia, quia Concilium *cit. cap.* 15. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* non dat facultatem uniendi Menſæ Capitulari, ſed tenuibus Præbendis ſingulorum Capitularium. *Sacr. Congregat. Concil.* apud Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancel. gloſſ.* 37. *num.* 25. & Barboſa *in Summa Apoſtolic. deciſ. verb. Unio num.* 1. Et hoc quam- 56
vis in Cathedrali, vel Collegiata nullæ ſint Præbendæ diſtinctæ, ſed duntaxat Maſſa communis Capituli, cujus proventus omnes his tantum, qui ſtatutis horis interſunt, diſtribuuntur. *Eadem Sacra Congreg. Concil.* 5. *Februar.* 1601. apud Aldan. *in Compend. reſol. Canonicarum lib.* 3. *tit.* 31. *num.* 12. & Barboſa *loc. cit. n.* 1.

Poteſt tamen Epiſcopus cum conſenſu Capituli etiam per viam unionis perpetuæ Curam Animarum, quæ incumbit toti Capitulo, transferre in certam perſonam, ſeu dignitatem ejuſdem Eccleſiæ. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congregat. Concil. die* 30. *Martii* 1594. refert Aldan. *in Compend. Canonicar. reſolut. part.* 4. *tit.* 8. *num.* 4. Garcias *de Beneficiis part.* 9. *cap.* 2. *n.* 190. Barboſa *ſuper Trid. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 15. *n.* 16. Ventriglia *loc. cit. n.* 16. & alii. 57

Poteſt Epiſcopus Canonicatus ob tenuitatem illorum ſupprimere, & fructus ſuppreſſorum aliis Canonicatibus, ſive Præbendis, vel Diſtributionibus ejuſdem Eccleſiæ unire; dummodo tot Canonicatus remaneant, qui Divino Cultui celebrando, ac Dignitati Eccleſiæ commode valeant reſpondere. *Communis*, per textum expreſſum *in Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 15. 58

Non poteſt autem unire Dignitates, nec in terminis Concilii Trident. *ſeſſ.* 23. *cap.* 18. *nec ſeſſ.* 24. *cap.* 15. *de reformat.* Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Conc.* refert Riccius *in Praxi part.* 1. *reſol.* 393. *verſ. Limita quarto*, Nec etiam Canonicatus, niſi per modum ſuppreſſionis ut ſupra. Garcias *ad Regul. de Menſibus gloſſ.* 5. §. 7. *n.* 64. Ventriglia *loc. cit. n.* 21. & alii paſſim. 59

Neque poteſt unire Beneficia Capellaniis 60
etiam Cathedralis, quæ habent reditus tenues; quia Concilium *cit. ſeſſ.* 24. *cap.* 15. loquitur ſolum de Præbendis. Item neque Sacriſtiæ; Neque Fabricæ. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Conc.* refert Garcias *de Benefic. part.* 9. *cap.* 2. *num.* 190. & Barboſa *ſupra Concil. cit. cap.* 15. *num.* 13.

Neque poteſt unire Beneficia de Jurepatro- 61
natus, vel ſpectantia ad inferiores Collatores, & Electores, niſi de expreſſo eorum conſenſu, aliàs talis Unio eſſet invalida. Vide *ſupra num.* 40.

Ne-

62 Neque poteſt regulariter unire Beneficia liberæ collationis Beneficiis de Jurepatronatus, ut expreſſe habetur ex Concilio Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 9. *verſ. Inſuper acceſſiones*, ubi hujuſmodi uniones ſubreptitiæ declarantur, & tenent Leo *Theſaur. For. Ecclеſ. part.* 12. *cap.* 16. *num.* 15. Garcias *de Benefic. part.* 12. *cap.* 2. *num.* 91. Riccius *in Praxi part.* 1. *reſolut.* 393. *verſ. Limita tertio*; Ventriglia *loc. cit. n.* 28. & alii ea ratione, ne Beneficia libera in ſervitutem redigantur.

63 Dicitur autem notanter *Regulariter*, quia in aliquibus caſibus id poteſt Epiſcopus. Et primo quando Patroni renunciant Juripatronatus, quod ab omnibus concedi debet, utpote carens difficultate. Secundo quando concordant, ut Beneficium Juriſpatronatus alternative conferatur, una vice ad Patronorum præſentationem, & altera ad liberam collationem, uti deciſum fuiſſe a *Sacra Congregat. Concil.* referunt Leo *loc. citat. in fine*, Sellius *in Select. Canonic. cap.* 18. *num.* 24. Ventriglia *loc. cit. num.* 28. *in fine*. Tertio, quando Eccleſia libera minatur ruinam, & habet tenuiſſimos redditus, tunc enim poteſt uniri patronatæ cum reſervatione Juriſpatronatus, & onere impoſito Patrono illam reparandi, & dotandi in ſcutis 50. prout fuiſſe deciſum *in una Triventina* 21. *Decembris* 1622. referunt Aldan. *in Compend. Canonic. reſolut. lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 17. Ventriglia *loc. cit. n.* 29.

64 Epiſcopus non poteſt unire Beneficia Dignitati; quæ in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata non habet vocem in Capitulo, nec reditus ex Menſa Capitulari, licet deſerviat in choro. Sic declaraſſe *Sacram Congregat. Concil. die* 19. *Decembris* 1585. *ad dict. cap.* 15. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* refert Ventrigl. *loc. cit. num.* 34.

65 Epiſcopus poteſt unire Seminario, ut commode regi valeat, aliquot Beneficia ſimplicia cujuſcumque qualitatis, & Dignitatis fuerint, etiamſi eſſent reſervata, vel affecta, ſine tamen Cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio, Sic expreſſe Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *de reformat. cap.* 18. *verſ. Nec non Beneficia aliquot ſimplicia*, Barboſa *ibid. num.* 33. & *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 77. *num.* 28. & *lib.* 3. *Jur. Eccleſ. univerſ. cap.* 16. *num.* 30. Fuſchus *de Viſitat. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 9. Ventriglia *loc. cit. num.* 36. & alii paſſim. Et ſic ſtatuit noviſſime Benedictus XIII. Conſtitut. incip. *Credita* §. 4. Vide verb. *Seminarium in fine*.

66 Non poteſt tamen ipſi Seminario unire omnia ſimplicia Beneficia, alias talis unio eſſet nulla, quia Concilium dicit ſolum *Beneficia aliquot*. Et ſic deciſum fuiſſe *a Sacra Congreg. Concil.* referunt Barboſa *ſupra Concil. cit. cap.* 18. *num.* 35. & *citat. allegat.* 77. *num.* 29. & *in Summ. Apoſtolic. deciſ. verb. Beneficium Seminario uniendum, vel non num.* 7. Molphet. *in Summa Theol. moral. tract.* 6. *cap.* 14. *a n.* 6. Riccius, & alii.

Nec poteſt Seminario unire ſimplicia Beneficia ad Collationem inferiorum ſpectantia, neque Canonicatus, nec Beneficia Sedi Apoſtolicæ reſervata poſt illorum vacationem. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congregat. Concil.* referunt Barboſa *ſupra Concil. loc. cit. nu.* 34. & *in Summa loc. cit. num.* 6. Franciſcus Leo *in Theſaur. Fori Eccleſ. part.* 2. *cap.* 16. *num.* 23. Molpheſ. *loc. cit. a n.* 62. 67

Nec poteſt unire Seminario Canonicatus Collegiatarum, quamvis ex conſuetudine non obligentur ad reſidentiam. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congr. Epiſcop. in Aquilana* 27. *Martii* 1590. refert Barboſa *ſupra Conc. loc. cit. n.* 36. 68

Nec poteſt Seminario unire Beneficia Regularia, & quæ commendata ſunt, ſeu Monaſteria unita, aut annexa. Sic deciſum fuiſſe *a Sacra Congregat. Concil.* referunt Nicol. Garcias *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 210. & Barboſ. *ſuper Trid. loc. cit. num.* 37. & 37. ubi aſſerit reſolutum fuiſſe *in Caput.* 26. *Junii* 1586. non poſſe uniri Seminario Beneficia Regularia, ſive dentur in Titulum, ſive in Commendam; ſecus vero ſi ſtatum mutaverint. 69

Beneficia primo vacatura per Reſignationem ſimplicem, non autem per conditionalem in favorem certæ perſonæ, unire poteſt Epiſcopus vigore Concilii *cit. cap.* 13. Sic deciſum fuiſſe *a Sacr. Congregat. ejuſdem Concilii* referunt Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. Gloſſa* 14. *num.* 10. Barboſ. *ſupra Conc. cit. cap.* 18. *num.* 47. & in *Summa loc. cit. num.* 2. 70

Beneficiorum unio non poteſt fieri Seminario nondum erecto, & in quo Scholares actualiter non adſunt. *Sacra Congregat. Conc.* apud Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 68. Barboſam *in Summa loc. cit. num.* 5. Garciam *loc. cit. part.* 12. *cap.* 3. *num.* 193. & 294. 71

Seminario uniri non poſſunt Abbatiæ, Prioratus, & Monaſteria Conſiſtorialia, ſeu Beneficia quovis modo Apoſtolica auctoritate commendata, obtenta, ſeu obtinenda per S. R. E. Cardinales, ſeu veros, & proprios Papæ Familiares, Nuncios Apoſtolicos, & Secretarios 72

Con-

Congregationum, quibus iidem S. R. E. Cardinales interſunt; Sic noviſſime expreſſe ſtatuit Benedictus XIII. Conſtit. incipient. *Creditæ* §. 5. quæ ad litteram refertur ſub verb. *Seminarium in fine*, eſtque diligenter attendenda, & omnia ſupradicta juxta ejus diſpoſitionem intelligenda,

73 Beneficium legitime unitum non dicitur amplius vacare, nec conferri poteſt. Ludovic. *deciſ.* 77. *num.* 3. Ventriglia *loc. cit. num.* 27. Gonzalez *ad Regul. de Menſibus gloſſ.* 5. §. 7. *num.* 7. & alii paſſim.

74 Uniones legitime factæ ſortiri debent effectum, non tantum cum unita Beneficia vacare contigerit per obitum, ſed etiam per ſignationem, eaque de re poterit Epiſcopus Datariam docere. *Sacr. Congregat. Conc.* apud Garciam *de Benefic. part.* 11. *cap.* 4. *num.* 35. & Barboſa *Summ. Apoſtol. deciſ. verb. Unio num.* 5.

75 Unde Beneficium unitum non poteſt reſignari ad favorem, non facta mentione de unione, alias reſignatio non tenet, & gratia eſt ſubreptitia. Rota *deciſ.* 3. *de rerum permut. in antiquis*, Oldrad. *conſil.* 237. *num.* 20. & *ſeq.* Puteus *deciſ.* 367. *num.* 4. *lib.* 1. Pariſius *deſignat. lib.* 7. *q.* 9. *num.* 41. & *ſeq.* teſtans de communi.

76 Uniones perpetuæ a 40. annis citra a publicatione Concilii Trident. factæ examinari poſſunt ab Ordinariis, & quæ per ſubreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarari debent. Sic expreſſe Concil. Trident.

77 *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 6. Illæ vero uniones, quæ a dicto tempore citra conceſſæ nondum in toto, vel in parte ſortitæ ſunt effectum, & quæ deinceps ad cujuſvis inſtantiam fiunt, niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis coram Loci Ordinario vocatis, quorum intereſt, verificandis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtentæ cenſeri debent, ac propterea niſi aliter a Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino carent. Ita expreſſe Concil. Trid. *loc. cit.*

78 Item per Regulam 12. Cancellariæ ab omnibus Pontificibus fieri, & publicari ſolitam poſtridie ſuæ aſſumptionis ad Pontificatum revocantur omnes uniones, quæ ſuum non ſunt ſortitæ effectum ante publicationem dictæ Regulæ. *Communis*, textu expreſſo *in dicta* 12. *Regula Cancellariæ*.

79 Dicitur autem Unio ſortita effectum quoad dictam 12. *Regulam*, & citat. Decretum Concilii Trident. *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 6. & *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 9. *verſ. Inſuper acceſſiones*, quando ipſius vigore capta fuit poſſeſſio Beneficii uniti ante publicationem dictæ regulæ, vel ſaltem in parte effectum ſortita fuit tempore publicationis Concilii. Rota *in Burgen. Unionis* 26. *Nov.* 1588. *coram Orano*, & *Communis Doctorum*.

Unio, cum ſit quid facti, non præſumitur 80
in dubio, ſed probari debet ab eo, qui factum aſſerit. Rota *deciſ.* 577. *num.* 5. *lib.* 3. *part.* 3. *diverſ.* & *deciſ.* 223. *num.* 5. *part.* 1. *recentior.* & Doctores communiter.

Probatur autem Unio pluribus modis: Pri- 81
mo per authenticum inſtrumentum, ſeu litteras ipſius Unionis. Rota *part.* 10. *recent. deciſ.* 351. *num.* 2. & *part.* 11. *deciſ.* 305. *n.* 2. & alibi. Secundo ex Viſitationibus Ordinarii, in quibus Beneficium ut unitum viſitatum fuit. Rota *part.* 10. *recent. deciſ.* 9. *ſub num.* 11. & 21. & *deciſ.* 48. *num.* 7. Tertio ex enunciativis antiquis, & multiplicatis. Rota *recent. part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 441. *num.* 1. *part.* 7. *deciſ.* 50. *num.* 12. *part.* 8. *deciſ.* 246. *num.* 9. *part.* 10. *deciſ.* 152. *num.* 1. & *ſeq.* & alibi. Quarto per publicam vocem, & famam, & ex communi reputatione. Rota *recent. part.* 10. *deciſ.* 9. *num.* 6. & *ſub num.* 21. Quinto ex diuturnitate temporis, & ex longiſſima obſervantia. Rota *recent. part.* 5. *tom.* 2. *deciſ.* 441. *num.* 4. *part.* 10. *deciſ.* 48. *num.* 6. *part.* 15. *deciſ.* 215. *num.* 12. Sexto ex actibus Juriſdictionalibus exercitis in Beneficio, quod prætenditur unitum. Rota *recent. part.* 18. *tom.* 1. *deciſ.* 32. *num.* 16. Septimo ex denominatione Beneficii tamquam membri, & pertinentiæ alterius. Rota *recent. part.* 7. *dec.* 50. *num.* 11. Octavo ex præſentationibus factis in vim Tituli Unionis. Rota *recent. p.* 9. *tom.* 2. *deciſ.* 330. *num.* 36. Nono ex creatione Vicarii perpetui cum aſſignatione congruæ, & onere ſolvendi certam portionem fructuum ipſi Beneficio, cui Unio facta fuit. Rota *recent. part.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 485. *num.* 15. *part.* 3. *tom.* 2. *deciſ.* 441. *num.* 2. *part.* 10. *deciſ.* 152. *numer.* 5. Decimo ſi poſſeſſor unius Eccleſiæ percipit pacifice fructus Eccleſiæ unitæ. Rota *recent. part.* 6. *deciſ.* 18. *num.* 8. Undecimo ex taxa annua illius Eccleſiæ tamquam ſubjectam alteri confirmata ab Executore Apoſtolico. Rota *recentior. part.* 10. *deciſ.* 152. *num.* 8. Duodecimo ex Domus, & Salarii aſſignatione. Rota *part.* 10. *deciſ.* 48. *num.* 5.

Unionem Beneficiorum diſſolvere, & revo- 82
care poteſt omnis, qui potuit illam facere. *Communis*, *de argum. cap. Omnis res* 1. *de Regul.*

Regul. Juris, ibi: *Omnis res per quaſcunque*
83 *cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur*. Et Epiſcopus diſſolvere poteſt non ſolum unionem a ſe factam, vel a ſuo Prædeceſſore, ſed etiam illam factam a Papa ex ordinaria poteſtate, non tamen factam a Papa ex plenitudine poteſtatis, Garcias *de Benefic. part. 12. cap. 2. num.* 304, Azorius *Inſtitut. moral. part. 2. lib. 7. cap. 29. queſt. 5. & 6.* Barboſa *lib. 3. Jur. Eccleſ. univerſ. cap. 16. num.* 68. Ventriglia *loc. cit.* §. 2. *num.* 23. & alii.

84 Pro diſſolvenda tamen tali unione requiritur, quod ceſſet cauſa, propter quam facta fuit, vel alias interveniat cauſa neceſſitatis, & utilitatis Eccleſiæ, utpote quia unio redundat in majus ejus damnum, & inſuper requiritur cauſæ cognitio, conſenſus Capituli, & citatio eorum, quorum intereſt unionem non revocari. Rebuff. *in Praxi tit. de Unionis revocatione num.* 8. Azorius *loc. citat. queſt. 6.* Garcias *loc. citat. num.* 308. Barboſa *loc. cit. num.* 68. Ventriglia *loc. cit. n.* 24. & alii.

85 Alia ad rem. Vide verb. *Diſmembratio*, verb. *Seminarium*.

Additiones ex aliena manu.

86 Vulgo traditur, unionem inter odioſa collocandam eſſe, regulariter interdictam, non promovendam, adeoque in dubio contra eam pronunciandum; Confer Turricell. *de union. Benefic. part. 3. q.* 882.

87 Porro inficias haud imus, uniones regulariter, & ſic non facile fieri debere, ſi fiant magis per modum exceptionis, quam Regulæ ſuſcipiunt. At non ſtatim generatim unio inter odioſa referri debet. Neceſſitas, & utilitas præſtant juſtam unioni cauſam; *cap.* 33. *de Præbend.* At vero quod ex hac cauſa fit, odioſum, & probroſum reparandum eſt? An non ſalus Eccleſiæ ſuprema Lex eſſe debet? Unio ſane temporalis, quæ fit ad vitam ad quæſtum Beneficiarii cum Eccleſiæ detrimento præter neceſſitatem, odioſa, eaqueproter explodenda eſt.

88 Agendum hic eſſet de diverſis effectibus, qui fluunt a diverſis ſpeciebus unionis, ab unione ſcilicet per ſubjectionem, ab unione per confuſionem, ſeu ſuppreſſionem, & ab unione æque principali. At latior eſt hæc materia, quam ut in hiſce additionibus concludi queat. Satis ſit indicare eos, qui de iis egregie præ ceteris tractarunt, nimirum Bohemer. *in Decretal. lib. 3. tit. 5. a* §. 180. *ad plur. ſequent.* Slevogt *de union. ſect. 3. cap. 1.*

VOTUM.

ARTICULUS I.

Quo ad ea, quæ concernunt Voti naturam, diviſionem, & materiam, & interpretationem.

VOti nomen accipitur variis modis. Pri- 1
mo a Gramaticis accipitur pro deſiderio, *ut Proverb.* 31. ibi: *Quid dilecte votorum meorum?* ideſt deſideriorum, & in Canone Miſſæ; *Tibique reddunt vota ſua*, ideſt pia deſideria, Preces. Secundo a Juriſtis accipitur Votum pro Suffragio, vel calculo in Electionibus, vel Conſiliis. Tertio accipitur a Theologis proprie, & ſtricte votum pro promiſſione Deo facta, ut *Eccleſiaſt.* 5. ibi: *Si quid voviſti Deo, ne moreris reddere, diſplicet enim ei infidelis, & ſtulta promiſſio, & Pſal. 26. Redde Altiſſimo vota tua*, & de Voto juxta hanc ultimam acceptionem erit hic ſermo.

Votum igitur ſic acceptum recte definitur, 2
quod ſit *Promiſſio deliberata, & voluntaria Deo facta de meliori bono*. Sic *Communis Doctorum*, cum S. Bonaventura *in 4. diſtinct. 1. qu. 1.* S. Thoma 2. 2. *queſt.* 88. *art.* 1. Scoto *in 4. diſt.* 38.

Dicitur primo *Promiſſio*, ideſt non ſimplex 3
propoſitum, ſed voluntas firma, & conſtans ſe ſe obligandi ad aliquid agendum, vel omittendum, ita ut ex tali promiſſione *Promiſſario*, videlicet Deo Jus acquiratur ad exigendum ſibi promiſſum. Promiſſio enim eſt *deli-* 4
berata & ſpontanea fidei obligatio facta alicui de re bona, & poſſibili. Et *propoſitum eſt ſola* 5
voluntas faciendi, vel omittendi aliquid. Unde 6
hoc eſt diſcrimen inter Propoſitum, & Promiſſionem, quod *Propoſitum* eſt ſimpliciter ſola voluntas faciendi, vel omittendi in futurum aliquid: *Promiſſio* autem ſit voluntas aliquid faciendi, vel omittendi in futurum aliquid tamquam debitum, ſeu ex obligatione: ſicque Promiſſio addit Propoſito voluntatem ſe obligandi alteri, ut hic in noſtro caſu Voti ſe obligandi Deo: Utcumque enim Propoſitum ſit firmum, ac deliberatum, nunquam evadit Votum, quandiu abeſt voluntas ſe obligandi, ut clare habetur ex *cap. Litteraturam tuam* 3. *de Voto, & Voti redemptione*; ubi cuidam Magiſtro conſulenti ita reſpondit

Ale-

Alexander III. Summus Pontifex: *Cum ex quadam minutione*, ſeu miſſione ſanguinis, *nimio fuiſſes mortis pavore perterritus*, *hæc verba protuliſti*, *non diu hic morabor*, *proponens in animo*, *quod Religionis Habitum eſſes aliquando ſuſcepturus*. *Tibi igitur reſpondemus*, *quod ſi plus non eſt in Voto preceſſum*, *tranſgreſſor judicari non poteris*, *ſi non impleas quod dixiſti*. Sic Pontifex manifeſte ſignificans ſolo propoſito quantumvis ſancto non conſtitui Votum, idque ob defectum intentionis, ſeu voluntatis ſe obligandi. Sic Doctores communiter.

7 Dicitur ſecundo *deliberata*, quia promiſſio ſubita, & inconſiderata non ſufficit ad rationem Voti. Vovens enim debet plene advertere, & cognoſcere materiam, quam vovet, cum deliberatio importet advertentiam, & cognitionem materiæ cum libero & expedito interiorum ſenſuum uſu. *Omnes*.

8 Unde tanta deliberatio requiritur, & ſufficit ad Votum, quanta requiritur & ſufficit ad peccatum mortale. Sic Doctores jam fere communiter poſt Gloſſam *in cap. Mulier* 14. *cauſ.* 32. *qu.* 2. dicentem expreſſe, quod *qui poteſt ſe obligare Diabolo*, *poteſt & Deo*, cum non videantur plus, aut minus requiri & ſufficere ad obligandum ſe Deo per Votum, quam ad ſe obſtringendum Diabolo per peccatum mortale.

9 Dicitur tertio *Voluntaria*, ideſt cum libero Voluntatis conſenſu facta, quia ad hoc, ut Votum obliget, requirit liberum Voluntatis imperium, ſeu Decretum, quo Vovens ſe Deo obligatum velit ad quidpiam præſtandum, vel omittendum. Unde Votum emiſſum ex ignorantia, errore, vel dolo verſante circa ſubſtantiam rei promiſſæ eſt invalidum, quia incogniti nulla eſt voluntas, cum voluntas non feratur in incognitum, ex Ariſtotele 3. *de anima Comment.* 39. & ignorantis, ac errantis nullus ſit conſenſus, *l. Non idcirco 9. Cod. de Jur. & facti ignorant.* nihilque ſit tam contrarium conſenſui, quam error, *c. Si per errorem 15. ff. de Juriſd. omnium Judic.*

10 Dicitur quarto *Deo facta*, quia promiſſio eſſentialiter conſtituens Votum proprie dictum debet eſſe facta ipſi Deo, cum Votum proprie ſit actus Religionis, ſeu Latriæ ſoli Deo debitus; Unde cum quis aliquid vovet B. Mariæ Virgini, aut Sanctis, intelligitur vovere Deo in honorem B. Mariæ Virginis, ac Sanctorum; Sicuti enim cum Templa, ſeu Altaria B. M. V. aut Sanctis dedicantur, dicuntur dedicari Deo in honorem, & memoriam B. Mariæ Virginis, aut Sanctorum, ut explicat S. Auguſtinus *lib.* 20. *contra Fauſtum cap.* 21. Ita etiam cum Vota nuncupantur B. Mariæ Virgini, aut Sanctis, dicuntur nuncupari Deo in honorem B. Mariæ Virginis, aut Sanctorum, ut docet S. Thomas 2. 2. *q.* 88. *art.* 5. *ad* 3. Ipſum enim Deum coli, ac venerari in Sanctis fatentur omnes Catholici. Vel ut alii explicant, Votum in ſimilibus caſibus intelligitur fieri principaliter, ac primario ipſi Deo, B. autem Mariæ Virgini, aut Sanctis ſolum ſecundario, ut teſtibus, Advocatis, & interceſſoribus apud Deum, ſicque dicunt Solemnem vovendi formulam Religioſorum: Voveo, & promitto Deo Omnipotenti, Beatæ Mariæ Virgini, B. N. & omnibus Sanctis &c. habere hunc ſenſum: Voveo Deo coram S. Maria Virgine, B. N. & omnibus Sanctis tamquam teſtibus, Advocatis, & interceſſoribus. Ita Suarez *lib.* 1. *cap.* 16. *nu.* 17. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 1. *in fine*, Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 2. *præcept. Decalogi cap.* 2. *num.* 31. & alii.

Dicitur quinto *de meliori bono*, quia ad Votum non ſolum requiritur, ut illud, quod vovetur, ſit bonum, ſed inſuper ut bonum illud ſit melius quam ejus oppoſitum: *Hinc* Votum nubendi abſolute loquendo non tenet, quia Matrimonium non eſt bonum melius Virginitate ſibi oppoſita. Dicitur autem notanter *abſolute loquendo*, quia id quod *abſolute* eſt minus bonum ſuo oppoſito, poteſt *per accidens* ex circumſtantiis eſſe majus bonum, ſicque cadere ſub Voto, ut patet de eo, qui ſe cognoſcens pronum ad lapſum carnis, ad evitanda peccata incontinentiæ vovet ſtatum Matrimonialem aſſumere. In eo enim caſu dicit Apoſtolus 1. *ad Corinth. cap.* 7. *num.* 9. *Melius eſt nubere, quam uri*. 11

Votum varie dividitur. Primo dividitur in votum ſimplex, & ſolemne. *Simplex* eſt illud, quod emittitur ſine alia ſolemnitate cum nuda, & ſimplici promiſſione Deo facta, ſive privatim, ſive ore, ſive tantum corde. *Solemne* eſt illud, quod ſolemnizatur per Profeſſionem Religionis ab Eccleſia approbatæ, aut per ſuſceptionem Sacri Ordinis, ut habetur *in cap. Unic. de Voto in* 6. ubi dicitur, quod Voti ſolemnitas ſit a ſola Conſtitutione Eccleſiæ inventa, ibi: *Nos igitur attendentes*, *quod voti ſolemnitas ex ſola Conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa*, quod etiam dicitur in Bulla Gregorii XIII. incip. *Aſcendente Domino*, *num.* 18. ibi: *Nos conſiderantes voti ſolemnitatem ſola Eccleſiæ inſtitutione inventam eſſe*. 12

Secundo dividitur Votum in Reale, Perſonale, 13

reale, & Mixtum. *Reale* eſt illud, quo vovens promittit aliquid de ſua re, aut ſubſtantia diſtinctum ab actione aut omiſſione perſonæ v. g. eleemoſynam. *Perſonale* eſt illud, quo promittitur nuda actio, aut omiſſio perſonæ v. g. jejunium, abſtinentia a luſu. *Mixtum* eſt illud, quod participat de reali & perſonali, v. g. Votum viſitandi Sanctuarium, ibique offerendi lampadem.

14 Tertio dividitur Votum in Temporale, & Perpetuum. *Temporale* eſt illud, quod ex intentione Voventis ſolum ac certum tempus, vel pro certo tempore obligat, ut votum jejunandi omnibus Sabbatis unius anni, non bibendi vinum hebdomada Sancta. *Perpetuum* eſt illud, quod ex intentione Voventis perpetuo, ſeu tota vita obligat, & ſervandum eſt, ut votum jejunandi toto tempore vitæ ſuæ, nunquam bibendi vinum, nunquam manducandi carnes, nunquam ludendi.

15 Quarto dividitur Votum in Expreſſum, & Tacitum. *Expreſſum*, ſeu explicitum eſt illud, quo expreſſis verbis aliquid Deo promittitur. *Tacitum*, ſeu Implicitum eſt illud, quod fit per liberam actionem habentem Votum annexum. Sic qui Sacrum Ordinem ſuſcipit, cenſetur Caſtitatem perpetuam vovere, cum ſciat ſuſceptioni Ordinis Sacris annexam eſſe obligationem Caſtitatis perpetuæ.

16 Quinto dividitur Votum in Abſolutum, Conditionatum & Pœnale. *Abſolutum* eſt illud, quod ſimpliciter & abſolute emittitur independenter ab omni conditione, ut cum quis ſimpliciter vovet jejunium, caſtitatem, peregrinationem. *Conditionatum* eſt illud, quod emittitur ſub aliqua conditione, ut cum quis vovet dare Calicem Eccleſiæ, ſi a tali morbo convaleſcat, a tali mortis periculo liberetur, ſi filius ſuus tale inierit Matrimonium. *Pœnale* eſt illud, quod fit in pœnam, ſeu quo vovetur aliqua pœna ſubeunda, quoties commiſſa fuerit aliqua culpa, ut ſi quis voveat ſe toties oſculaturum terram, quoties mentitus fuerit, ſe toties jejunaturum, cilicium geſtaturum, ſe diſciplina afflicturum, quoties in peccatum carnis lapſus fuerit.

17 Materia Voti debet eſſe poſſibilis, & in poteſtate voventis, non ſolum phyſice, ſed etiam moraliter, talis ſcilicet quæ ab homine fieri poſſit communi concurſu, & ordinario auxilio Divinæ gratiæ, *Communis*. Et ratio eſt evidens, quia Votum eſt promiſſio facta Deo cum intentione ſe obligandi ad aliquid præſtandum; nemo autem ſe poteſt obligare ad id, quod non eſt ei poſſibile, nec eſt in ſua poteſtate, *arg. l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Impoſſibilium nulla eſt obligatio*, & *cap. Nemo poteſt 6. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Nemo poteſt ad impoſſibilia obligari*: adeoque &c.

18 Hinc invalidum eſt Votum nunquam peccandi nec venialiter. *Communis*. Tale enim Votum eſt de re moraliter impoſſibili, cum nos attenta noſtra fragilitate ſecundum Legem ordinariam cum ordinario concurſu, & auxilio Dei non poſſimus omnino omne peccatum etiam veniale evitare, ut quotidiana experientia demonſtrat.

19 Validum tamen eſt Votum vitandi omnia peccata mortalia, aut certa peccata venialia in ſpecie determinata v. g. nunquam mentiendi, nunquam, vel minimum furandi &c. *Communis*: Id enim eſt nobis poſſibile etiam cum ſolo communi ordinario concurſu, & auxilio Divinæ gratiæ.

20 Item validum eſt Votum nullum omnino peccatum veniale cum plena deliberatione patrandi. Suarez *lib. 2. cap. 3. n. 4.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 2. nu. 2.* Sporer *loc. cit. nu. 39.* & alii. Et ratio eſt, quia licet homini fragili ſine ſpeciali privilegio non ſit poſſibile evitare omnia peccata venialia, quæ fiunt ex ſubreptione, ſive cum deliberatione imperfecta, eſt tamen ei poſſibile ſine ſpeciali privilegio, & cum ſolo communi ordinario auxilio Divinæ gratiæ, ut in nullum peccatum etiam veniale cum plena deliberatione, & mera libera ſua malitia conſentiat; Tum quia ſimile Votum emiſſum fuiſſe a pluribus viris Sanctis Eccleſiaſtica Legenda teſtatur.

21 Si votum ſit de re partim poſſibili, & partim impoſſibili, validum, & ſervandum eſt quoad partem poſſibilem, ſi partes dicti Voti ſint per ſe ſeparabiles, nec alia fuerit intentio voventis. *Communis*, *arg. cap. Utile 36. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Utile non debet per inutile vitiari*, præſertim ſi utile ab inutili ſeparari poſſit. Sic qui vovit dare Eccleſiæ, vel pauperibus mille aureos, ſi factus impotens nequit dare omnes, tenetur dare partem poſſibilem. Item qui vovit jejunare totam hebdomadam, ſi factus impotens nequeat jejunare totam integram, tenetur ad partem, quam poteſt, & ſic de ſimilibus; Res enim de natura ſua diviſa cenſetur voveri diviſim, niſi alia ſit expreſſa intentio Voventis.

22 Si autem partes Voti promiſſæ ſint copulatim per modum unius, ita ut obligatio unius dependeat ab obligatione alterius, ac totius promiſſi, tunc, ſi una pars ſit, vel fiat obſer-

obſervatu impoſſibilis, nec tenetur Vovens ad obſervantiam alterius. Sic qui vovit Sacramentalem Confeſſionem cauſa Jubilæi lucrandi, ſi factus impotens nequeat Jubilæum lucrari, non tenetur ad Confeſſionem. Item qui vovit peregrinationem nudis pedibus, ac in cilicio, ſi factus impotens nequeat peregrinari, non teneiur eo tempore nudis pedibus incedere, ac cilicium geſtare, & ſic de ſimilibus. Layman *loc. cit. num.* 3. *verſ. Exempla poſterioris*; Gobat *tom.* 3. *caſu* 3. *num.* 77. Sporer *loc. cit. num.* 68. cum Suarez, & Sanchez ibi citatis, & alii. Et ratio eſt, quia Vovens, ut ſupponitur, vovit ipſas partes copulatim per modum unius totius, ſeu individui, ideoque non fuit ejus intentio obſervare unam partem ſine altera; Tum quia ipſam Confeſſionem vovit ſolum ob Jubilæum lucrandum, & dictam inceſſionem nudis pedibus, ac geſtationem Cilicii ſolum tamquam *Acceſſorium* ad Peregrinationem, ut *Principalem*; ceſſante autem fine ceſſat obligatio mediorum, *arg. cap. Cum ceſſante* 60. *de appell.* *l. Adigere* 6. §. 2. *ff. de Jurepatronat.* *l. Cum ratio* 7. *ff. De bonis damnator.*, & ruente principali ruit & acceſſorium, *arg. c. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Acceſſorium naturam ſequi congruit Principalis*. *l. Nihil dolo* §. *Cum principalis* 129. *ff. De Regul. Juris*, ibi: *Cum principalis cauſa non conſiſtit, nec ea quidem, quæ ſequuntur, locum habent*, & concordat *l. Cum principalis* 178. *ff. eod.*

23 Materia Voti debet eſſe res moraliter bona. Unde opus lege naturali, Divina, vel humana prohibitum non poteſt voveri, & ſi voveatur, Votum nedum eſt illicitum, ſed & invalidum, & nullum. *Communiſſima*.

24 Sic invalidum eſt omne Votum emiſſum pro re illicita a Deo impetranda, ut ſi meretrix voveat partem quæſtus meretricii, aut uſurarius partem ſuarum uſurarum; vel latro partem ſuorum latrociniorum dare Eccleſiæ, ſeu pauperibus ex intentione movendi Deum ad ſibi majorem horum iniquorum proventuum occaſionem concedendam. Item invalidum eſt votum jejunandi, audiendi Sacrum &c. ſi emittatur ab impudico ad impetrandum a Deo illicitum complexum perſonæ concupitæ, a vindicativo ad ſumendam injuſtam vindictam de ſuo inimico, ab ambitioſo ad capeſſendam vanam gloriam, & laudem hominum, a rixoſo, ſeu belligerante, aut litigante ad obtinendam injuſtam victoriam &c. Et ratio eſt, quia dare eleemoſynam, ſeu quodvis opus bonum facere ad impetrandam a Deo rem illicitam, vel iniquam, eſt actio mala, & blaſphemia, quia talis quantum eſt in ſe Deum auctorem peccati facit, adeoque nec licite, nec valide voveri poteſt. *Sic Doctores Communiter*.

Validum autem eſt Votum factum ex affectu ad rem bonam, ut bona eſt, quamvis conjuncta cum cauſa mala, & peſſima, ut ſi quis voveat jejunium, eleemoſynam, peregrinationem, Religionem, &c. ſi ex duello evaſerit ſalvus, ſi non capiatur in furto, ſi proles non naſcatur ex ſuo adulterio, ſi infamiam evitaverit ex ſua fornicatione &c. Et ratio eſt, quia licet duellum, furtum, adulterium, fornicationem velle, malum & peſſimum ſit, tamen his poſitis in duello incolumen ſervari, in furto non capi, prolem ex adulterio non ſuſcipere, infamiam ex fornicatione evitare revera mala non ſunt, ſed bona, ac Dei ſpecialia beneficia ſunt, ad quæ proinde impetranda valida ſunt dicta vota, cum non cadant ſuper illa mala, ſed ſuper hæc bona conſiderata quatenus in ſe bona ſunt. Sic Doctores paſſim. 25

Opus de ſe indifferens non poteſt eſſe materia Voti, niſi in finem bonum ordinetur. *Communis*. Et ratio eſt, quia res indifferens non eſt de ſe Deo grata, niſi in finem bonum ordinetur, adeoque non poteſt eſſe materia voti, niſi ex addito fine, aut circumſtantia bona de differenti evadat bona, ac Deo grata. Sic nullum de ſe eſt votum numquam ſedendi in Eccleſia, ſi ipſi nullus finis bonus addatur: Validum autem eſt, ſi in finem bonum ordinetur, ut ſi fiat votum nunquam ibi ſpuendi, ne ſuis ſputis fœdetur Eccleſia cum nauſea aliorum. Item nullum eſt Votum non veſcendi capite animalis in honorem S. Joannis Baptiſtæ capite deminuti, non edendi carnem toſtam in honorem S. Laurentii igne toſti, relicta interim ſibi facultate veſcendi aliis carnibus æque, vel magis delicatis ad ſatietatem. Validum tamen eſt, ſi vovens nimis affectus ſit ad tale ciborum genus, & mortificationis gratia voveat Deo abſtinere ad talis Sancti honorem. Item nullum eſt Votum certarum mulierculaum non nendi die Sabbati in honorem B. Mariæ Virginis, relicta interim ſibi, & ſuis facultate aliis ſimilibus operibus laborandi: Validum autem eſt, ſi mulier ſic vovens ſit nimis affecta ad nendum, ſicque voveat non nere ad talis prædominantis paſſionis mortificationem, & ut interim orationi, ac aliis exercitiis vacare poſſit. 26

Item invalidum eſt votum etiam rei bo- 27

næ,

tæ & honeſtæ, ſi fiat ob finem omnino indifferentem & temporalem, ut ſi quis voveat jejunium, abſtinentiam a vino, aut certis lautioribus cibis ob ſolum finem parcendi ſumptibus, vel ſanitatem naturaliter conſervandi, aut recuperandi. Et ratio eſt, quia in moralibus ſpecies rei ſumitur a fine, adeoque ſi finis rei promiſſæ eſt indifferens, totus actus ex objecto erit indifferens, ſicque erit materia inepta Voti. Validum autem erit ſimile votum, ſi fiat ob finem impetrandi a Deo etiam bona temporalia, & indifferentia, honeſte tamen, & rationabiliter petibilia a Deo, ut Sanitatem corporis, Officium honorificum, utile Matrimonium, congruas divitias &c. Et ratio eſt, quia hæc a Deo tamquam eorum auctore petere, vel pro impetratis gratias agere bonum & honeſtum eſt, ſicque apta materia Voti eſſe poſſunt. *Sic Doctores communiter.*

28 Materia Voti debet eſſe de meliori bono, quam ejus oppoſitum. *Communis.* Et ratio eſt clara, quia Deo magis placet opus, quod majus, & melius eſt, quam oppoſitum minus bonum, adeoque non erit Deo acceptum, ſi quis voveat minus bonum, omiſſo ejus oppoſito bono majori, quia hoc ipſo ſe obligaret ad omittendum oppoſitum, quod majus & melius eſt, & Deo gratius, ſicque tale Votum utpote Deo non acceptum invalidum eſt.

29 Hinc invalidum eſt abſolute loquendo votum nubendi, quia non eſt de meliori bono, cum ſtatus ei oppoſitus, nempe ſtatus Cælibatus ſit longe melior, ut habetur expreſſe ex Apoſtolo 1. *ad Corinth. cap.* 7. *n.* 38. ibi: *Qui Matrimonio jungit virginem ſuam, bene facit, & qui non jungit, melius facit*; Et definitum a Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *Canon. X.* ibi: *Si quis dixerit, ſtatum conjugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis, vel cælibatus, & non eſſe melius ac beatius manere in virginitate, aut cælibatu, quam jungi Matrimonio; anathema ſit.* Secus autem eſſet, ſi quis non poſſet frænare concupiſcentiam niſi per Matrimonium; tunc enim Votum nubendi eſſet promiſſio Deo grata adeoque valida, quia licet Matrimonium abſolute loquendo ſit minus bonum ſuo oppoſito, poteſt tamen per accidens ex circumſtantiis hic & nunc eſſe majus bonum, ſicque cadere ſub voto, juxta illud Apoſtoli 1. *ad Corinth. cap.* 7. *num.* 9. *Melius eſt nubere quam uri. Communis.*

30 Sicque invalidum eſt Votum nunquam vovendi, quia impedit majus bonum, cum abſolute ſit melius vovere, quam nunquam vovere. Aſt tamen validum erit votum non vovendi indiſcrete, temere, aut inconſulto Confeſſario, vel viro prudente, quia vovere cum tali cautela eſt quid honeſtum ad virtutem Prudentiæ ſpectans, ac melius, quam ſuum oppoſitum. *Omnes.*

31 Item invalidum eſt Votum ludendi honeſte, bibendi moderate, ſi fiat abſolute, & importet obligationem abſolutam ad luſum, vel ad potum, quia licet ludere honeſte, bibere temperate ſint actus boni, & honeſti, eorum tamen oppoſitum nempe carentia, ſeu abſtinentia eſt melior, & Deo gratior; Eſt tamen validum tale votum, ſi fiat conditionate, dicendo v. g. Voveo, ſi luſero, honeſte, ſine fraude, contentione, & ſcandalo me luſurum, quoties bibero, temperate me bibiturum, quia tale votum eſt de meliori bono, cum poſita dicta conditione materia Voti non ſit ipſum ludere, vel bibere, ſed ipſa honeſtas in ludendo, & temperantia in bibendo, quod ſine dubio melius eſt ſuo oppoſito. *Communiſſima.*

32 Materia Voti debet eſſe de opere, & facto proprio. Unde invalidum eſt votum directe emiſſum de facto alieno, ut alieno. Sicque invalida ſunt vota Parentum filios, vel filias Religioni voventium. Item Patrumfamilias cum vovent ut ſuæ familiæ jejunent certis vigiliis, confiteantur, & communicent certis Feſtis &c. Tales enim filii, & filiæ familiæ non obligantur dictis votis Parentum, aut Patrumfamilias, niſi voluntarie ea ratificent, ſicque vota aliena ſua efficiant, quia in tali caſu obligarentur dictis votis, utpote jam ſuis factis per propriam ratihabitionem, *arg. cap. Ratihabitionem* 10. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Ratihabitionem retrotrahi, & mandato non eſt dubium comparari.* Qua ratione Sacri Canones, & Concilia antiqua, præſertim Toletanum IV. *cap.* 48. cum dicunt: Filios paterno voto Religioni devotos obligari Religioni, nec ſi jam ingreſſi fuerint, poſſe ad ſæculum reverti, intelligenda ſunt cum hac conditione: Modo filii conſenſerint, Parentum votum ratificaverint, ſeu ratum habuerint, ut expreſſe decernitur *in cap. Cum ſimus* 14. *de Regularibus. Sic Doctores communiter.*

33 Sic cum Communitas aliqua vovet aliquid v. g. Monaſterium certa jejunia, Civitas, vel Pagus certas Proceſſiones, vel Ferias & hujuſmodi, vi voti & Religionis obligantur ſolum primi perſonaliter voventes: Succeſſores autem non obligantur vi voti, niſi ratificaverint,

rint, *arg. citatis Juribus*: Unde promiſſiones, & vota, quæ frequenter fieri ſolent ab univerſitatibus ſervandi ſub præcepto Feſtum alicujus Sancti, ac jejunandi in vigilia, non obligant populum, qui tamen poteſt ſponte promiſſa ſervare, & nullus eſt pœna cogendus, ut illa die abſtineat ab operibus ſervilibus. Barboſa *in Collectan. Deciſ. Apoſtolic. verb. Feſtum in Communi num.* 8. Monacell. *part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *num.* 15. ubi teſtatur ſe vidiſſe pluries, ſupplices Libellos hac in re Sacræ Congreg. Rit. porrectos pro confirmatione hujuſmodi promiſſionum, & Votorum fuiſſe rejectos, & præſertim *in Urbevetana* 6. *Octobris* 1696. *in Meſſanen. loci Melazzi* 25. *Januarii, & in Alexanen. Terræ Corſani* 6. *Septembris* 1698.

34 Opera præcepta poſſunt eſſe materia Voti; Unde quamvis præceptum ſit de non fornicando, de non furando, de audiendo Sacro diebus Feſtis, de jejunando in Quadrageſima, & hujuſmodi, adhuc de ſimilibus validum, & obligatorium votum emitti poteſt, & tranſgreſſio talis voti, v. g. fornicatio, furtum & hujuſmodi duplex erit peccatum, & contra præceptum non fornicandi, non furandi, & hujuſmodi, & contra Religionem proprii voti: Et ratio eſt, quia cum neceſſitas præcepti non ſit ſimpliciter, ſed ſolum ex ſuppoſitione finis, nempe ſi homo peccatum evitare, & ſalutem conſequi velit, juxta illud *Matth. cap.* 19. *n.* 17. *Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata*, ac proinde voluntas ſimpliciter libera maneat ad opus præceptum, vel prohibitum faciendum, vel omittendum, aut e contra, ideo poterit ipſa magis determinari, & obligari per votum, cum nihil obſtet eamdem rem ex diverſis obligationum capitibus debitam eſſe, ac debitorem pluribus ac diverſis vinculis aſtringi ad idem, uti notant DD. *in l. Scire* 29. §. *Si a fure, ff. de verbor. obligationibus*.

35 Magis meritoria ſunt opera bona facta ex voto, quam ſi ſine voto ſponte fiant. *Communis*. Et ratio eſt, quia melius, & magis meritorium eſt opus habens duplicem honeſtatem, quam habens unicam: ſed opus bonum factum ex Voto ultra honeſtatem, quam habet ſine illo, habet etiam honeſtatem Religionis, ergo &c. Tum quia plus Deo dat, & conſecrat, qui ex voto bonum operatur, quam qui ſine voto, quia ultra actum, quem dat alter, etiam dat voluntatem, quam Deo adſtringit, ſicuti plus dat qui non tantum fructum, ſed etiam arborem donat, ut recte notat S. Anſelmus *lib. de ſimilitudinibus cap.* 48. adeoque melius, & magis meritorium eſt opus bonum ex voto, quam ſi ſine voto ſponte fiat.

Nec valet objicere, quod qui operatur ex voti obligatione, magis ex neceſſitate quam ex libera voluntate operatur, adeoque minus meritorium eſt ejus opus, cum Apoſtolus 2. *ad Corinth.* 9. dicat: *Non ex neceſſitate, hilarem enim Datorem diligit Deus*. Non valet, inquam, quia neceſſitas obligationis orta ex voto minime tollit libertatem voluntatis, nec minuit, quia homo juſtus ſponte, ac libere operatur, quod ſponte, ac libere vovit, etſi forte non operaturus niſi voviſſet. Et Apoſtolus loquitur de neceſſitate contra voluntatem impoſita, non de illa, quam quis ſponte aſſumit in voto. Unde S. Auguſtinus *Epiſtola* 45. *ad Armentarium Riparium* expreſſe dicit: *Felix neceſſitas, quæ in meliora compellit*. 36

Vovere, & Voto ſe Deo obligare poſſunt omnes ſufficientem uſum rationis habentes, præſertim poſt ſeptennium, quamvis etiam ante ſeptennium id poſſit fieri ab aliquo, cujus cognitio ſeu malitia prævenerit aut ſuppleverit ætatem. Sic Doctores jam fere communiter poſt Gloſſam *in cap. Mulier* 14. *cauſ.* 32. *q.* 2. dicentem expreſſe, quod *qui poteſt ſe obligare Diabolo, poteſt & Deo*, cum non videatur plus aut minus requiri, & ſufficere ad obligandum ſe Deo per votum, quam ad ſe obſtringendum Diabolo per peccatum mortale. 37

Votum inducit obligationem in conſcientia exequendi promiſſum: *Communis & certa*, habetur expreſſe ex pluribus Sacræ Scripturæ locis. *Deuteronomii* 13. ibi: *Si nolueris polliceri, abſque peccato eris, quando autem ſemel egreſſum eſt de labiis tuis, obſervabis*. Rurſus *ibidem*: *Cum votum voveris Domino Deo tuo, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus; & ſi moratus fuerit, reputabitur tibi in peccatum*. *Eccleſiaſtes* 5. ibi: *Si quid voviſti Deo, ne moreris reddere, diſplicet enim ei infidelis & ſtulta promiſſio*. *Pſalm.* 49. ibi: *Redde Altiſſimo vota tua*. Pſalm. 69. ibi: *Reddam tibi vota mea, quæ diſtinxerunt labia mea*, cum ſimilibus, & eſt expreſſe definitum *in c. Licet* 6. *de Voto*. 38

Votum per ſe loquendo obligat graviter, ubi materia gravis eſt; & leviter ubi materia eſt levis. *Communis*. Et ratio eſt clara, quia votum eſt quædam particularis Lex, quam Vovens ſibi imponit; Lex autem graviter, aut leviter obligat juxta gravitatem, & levitatem materiæ; adeoque ſic etiam Votum. 39

Dicitur autem notanter *per ſe loquendo*, quia poteſt Vovens obligare ſe ad rem gravem ſo- 40

lum

lem ſub culpa levi, ſi id vovendo expreſſe intendat. *Communis*. Et ratio eſt, quia ſicut in libertate Voventis eſt obligatio quo ad ſubſtantiam, ita etiam quo ad modum; Unde ſicuti, ut dicit Gloſſa communiter recepta *in c. Litteraturam 3. verb. Proponens*, *de Voto*, *Nemo ſe obligat*, *niſi qui habet animum ſe obligandi*, per text. *in l. Obligationum 44. ff. de obligationibus & actionibus*; Ita nemo ſe obligat graviter, ſi vovendo expreſſe intendat ſe obligare tantum leviter: Tum quia ſicuti Lex de materia gravi obligat leviter, ubi ſic ſtatuit Legislator, ita etiam Votum (quod eſt lex quædam particularis) ubi ſic intendit Vovens.

41 Nec valet dicere, quod ſicuti non poteſt quis profiteri in aliqua Religione, aut promittere: vel inire Matrimonium ſub obligatione levi, ita neque poteſt Vovens ſe obligare ad rem gravem ſolum ſub culpa levi. Non valet, inquam, ratione diſparitatis: & diſparitas eſt, quia illi actus ſunt utrinque onerosi, & ideo, cum Religio Profitenti, & Sponſa Sponſo ſe obligent graviter, debent & illi graviter ſe obligare, alias non ſervaretur æquitas; quod non currit in emittente ſolum votum ſimplex, de quo ſolo ſimplici Voto eſt intelligenda concluſio, & non de voto ſolemni, quod, cum involvat mutationem ſtatus, non acceptatur, & conſequenter irritum eſt, ſi tantum intendatur obligatio levis.

42 Non poteſt tamen Vovens obligare ſe ad rem ſub culpa gravi, quia materia levis eſt incapax obligationis gravis, & ſicuti non poteſt Legislator materiæ capacitatem excedere, ita nec Vovens. *Sic Doctores Communiter*. Qui tamen recte advertunt, quod qui vovet rem levem ſub culpa gravi, format ſibi conſcientiam erroneam credens ſe ad id obligari ſub mortali; quare ſi cum tali conſcientia erronea poſtea tranſgrediatur Votum, peccabit utique mortaliter, at non vi voti, quod fuit incapax tantæ obligationis, ſed vi conſcientiæ erroneæ dictantis ſe ad id obligari ſub mortali, patet ex dictis ſub verb. *Conſcientia*, de Conſcientia erronea.

43 Nec valet inſtare quod ſicut Vovens poteſt ſe obligare ad rem gravem ſolum ſub culpa levi, ita poteſt etiam ſe obligare ad rem levem ſub culpa gravi. Non valet, inquam, ratione diſparitatis: & diſparitas eſt, quia materia levis non eſt capax obligationis gravis, materia autem gravis, cum ſit capax obligationis gravis, a fortiori erit capax obligationis levis; Tum quia Deus non acceptat materiam levem ad obligationem gravem, quia non conducentem ad ſalutem, ſed ad periculum animæ; Acceptat autem materiam gravem ad obligationem levem, cum id nullum involvat periculum animæ, ſeu ſalutis.

Votum Perſonale obligat præciſe Perſonam voventem, adeo ut Perſona vovens nequeat ipſum Votum ex ea parte, qua eſt Perſonale, per alium adimplere; Unde quia vovit jejunium, diſciplinam, peregrinationem, & hujuſmodi, tenetur per ſe ipſum illa exequi. *Communis*. Et ratio eſt clara, quia Votum Perſonale requirit actionem propriam Perſonæ voventis, quia ſicuti factum proprium promiſit, ita facto proprio, & non alieno exequi debet. 44

Qui Votum ſuum Perſonale non poteſt per ſe ipſum adimplere, ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter in eam impotentiam inciderit, non tenetur illud per alium exequi. Sic cum Silveſtro, Navarro, Suarez, Sanchez, Layman, *loc. cit. cap. 3. num. 9.* teſtans de communi Doctorum, Sporer *loc. cit. n. 126.* teſtans de communi cum ſupracitatis contra S. Antoninum, & aliquos alios. Et ratio eſt, quia actus non ſe extendit contra intentionem agentis: Intentio autem, ſeu Promiſſio Voventis fuit ſe facturum aliquid ſolum per ſe ipſum, v. g. per ſe ipſum jejunaturum, oraturum, peregrinaturum &c. adeoque ſi id non poſſit per ipſum, non tenetur adimplere per alium. Si autem etiam ad hoc ipſum ſe obligare intenderit Vovens, ſive expreſſe, ſive implicite, ut ſi dum voverat, cognovit ſuam perſonalem impotentiam, tunc ne Votum irritum, & illuſorium reddatur, interpretari debet, quod intenderit per alium exequi. Sic ex Hoſtienſi tradit Abbas *in cap. Licite 6. num. 13. de Vot.* Layman *loc. cit. n. 9.* Sporer *loc. cit. n. 126.* 45

Obligatio Voti Perſonalis, vovente mortuo, non tranſit ad heredes. *Communis*. Et ratio eſt, quia cum Votum Perſonale reſpiciat tantum Perſonam Voventis, aut ejus actionem, extinguitur extincto Vovente. 46

Tranſit tamen ad heredes obligatio Voti Realis vovente mortuo, & ſufficiente ſubſtantia relicta, ſive is culpabiliter, ſive inculpabiliter in vivis ſolvere omiſerit. *Communis*, textu expreſſo *in l. Si qui 2. §. 1. ff. de Pollicitationibus*, ibi: *Si forte, qui decimam bonorum vovit, deceſſerit ante ſepoſitionem, heres ipſius hereditario nomine decima obſtrictus eſt. Voti enim obligationem ad heredem tranſire conſtat*, & concordat *cap. Licet 6. de Voto*, *cap. Ex part. 18. de Cenſibus*. Et ratio eſt, quia heres 47

heres voluntarie adeundo, & acceptando hereditatem Defuncti, ſicut omnia ejus commoda, & Jura acquirit, ita etiam omnia ejus onera, debita, & obligationes reales in ſe ſuſcipit, adeoque etiam obligationem Voti Realis, ſeu promiſſionis factæ Deo de aliqua re in ejus honorem præſtanda, *arg. cap. Licet 6. de Voto*.

48 Item ad heredes tranſit obligatio Voti mixti ex ea parte, qua eſt Reale. *Communis*. Licet enim Votum mixtum ex ea parte, qua eſt perſonale, debeat neceſſario adimpleri per perſonam voventem, & non poſſit exequi per alium ex dictis *ſupra num.* 44. adeoque nec tranſeat ad heredes ex dictis *ſupra num.* 46. Poteſt tamen per alium adimpleri ex ea parte, qua eſt reale, ut fatentur omnes Doctores, adeoque ſi quoad dictam partem non fuit adimpletum a vovente, ipſo defuncto, debet adimpleri ab ejus heredibus per eamdem rationem adductam, *num. anteced. de obligatione Voti realis*. Unde mortua Perſona, quæ vovit v. g. peregrinari Lauretum, & ibi Lampadem argenteam offerre, licet non tranſeat ad heredes obligatio talis peregrinationis, utpote ſolius voti perſonalis, tranſit tamen ad ipſos obligatio oblationis dictæ Lampadis argenteæ, utpote voti realis.

49 Heres non tenetur ſolvere Vota defuncti ultra vires hereditatis, ſed cum proportione
50 ad illa. *Communis*. Hinc prius ſolvendi ſunt ſumptus funeris. *Communis* per text. *in l. Scimus* 22. §. 9. *Cod. de Jure deliberandi*, *l. Et ſi quis* 14. *l. Impenſa funeris* 45. *ff. de religioſis, & ſumptibus funerum*: deinde ſolvendum eſt omne æs alienum juxta ordinem traditum ſub verb. *Reſtitutio art.* 4. *a nu.* 29. *uſque in finem*. Ex poſt ante Vota ſolvenda eſt Legitima deſcendentibus, aut Aſcendentibus Defuncti debita: Deſcendentes enim, & Aſcendentes Defuncti non tenentur ad ſolvenda Vota per illius Teſtamentum emiſſa, ſi inde gravetur eorum Legitima, quia Jura declarant omnia gravamina bonis a Teſtatore appoſita in præjudicium Legitimæ, ſive interim fiant per Vota, ſive per Legata pia, nullius eſſe roboris, *l. Quoniam* 32. *Cod. de inofficioſo Teſtamento*, cum ſimilibus. Et ſolum poſt ſolutionem totius æris alieni, & Legitimæ ſolvenda ſunt vota. Et ratio eſt, quia Vota non debent ſolvi ex ære alieno, ſed ex ære, & bonis ipſius Voventis: Æs autem, & bona cujuſcumque cenſentur ſolum quæ ſuperſunt, deducto ære alieno, *l. Mulier* 72. juncta Gloſſa verb. *Alieno*, *ff. De Jure Dotium*: Debent tamen præferri Vota Legatis, cum hæc ſint libera, & gratioſa, & illa ſint obligatoria, ut tradunt communiter Doctores. Si autem ſoluto ære alieno, hereditas non ſit ſolvendo omnia Defuncti Vota, non eſt ſolvendum unum, aut alterum, & alia omittenda, ſed ſingula pro rata; Cum enim omnia æqualiter ex virtute Religionis debeantur, non eſt ratio, cur unum alteri præferatur, idemque eſt in Legatis, *arg. l. Privilegia* 32. *ff. de rebus auctoritat. Judic. poſſidend. l. Si hominem* 7. §. 3. *ff. Depoſiti*, *l. Pro debito* 6. *Cod. de bonis auctorit. Judic. poſſidend.*

Votum conditionale non obligat, niſi impleta conditione. *Communis*: Actus enim ſub conditione celebratus conditione non impleta, nullum operatur effectum, *arg. §. Sub conditione* 4. *Inſtit. de verb. obligat. & l. Unica §. Sin autem*, *Cod. de caducis. tollend.* Suſpenditur enim ejus valor uſque ad eventum conditionis, *l. Is, cui, ff. de actionib. & obligat. l. Legata ſub conditione*, *ff. de condit. & demonſtrat.* 51

Peccat autem graviter Vovens, ſi malitioſe per fraudem, vim, aut dolum impediat poſitionem, ſeu adimpletionem conditionis, ne Voto obligetur. *Communis*, per Jura *num. ſeq.* adducenda: Vovens enim vovendo obligavit ſe virtualiter ad non impediendum conditionis eventum, ne fruſtraneum eſſet Votum, 52
Inſuper tenetur probabilius Votum exequi non minus, quam ſi conditio impleta fuiſſet. Richard. *in* 4. *diſt.* 38. *art.* 5. *quæſt.* 3. Angelus verb. *Votum* 1. §. 10. Navarrus *cap.* 12. *num.* 42. Azorius *lib.* 11. *cap.* 29. *quæſt. ult.* Sanchez *lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 47. Henno *tom.* 1. *Tract. in Decal. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *art.* 7. *concl.* 1. & tredecim citans, probabilius ſuadet Diana *part.* 4. *tract.* 4. *reſolut.* 101. Sporer *loc. cit. num.* 147. ubi dicit communiorem, & ſine dubio tutiorem eſſe hanc ſententiam, & ſic alii plures, per text. *in l. In executione* 85. §. 7. *ff. de verbor. obligationib.* ibi: *Quicumque ſub conditione obligatus curaverit, ne conditio exiſteret, nihilominus obligatur*, & *cap. Cum non ſtat* 66. *de Regul. Juris in* 6. ibi: *Cum non ſtat per eum, ad quem pertinet, quo minus conditio impleatur, haberi debet perinde, ac ſi impleta fuiſſet*. Et ratio eſt, quia fraus, & dolus nemini patrocinari debent, *cap. Ex litteris* 2. *de dolo, & contumacia*, ibi: *Nos attendentes malitiam & dolum nulli patrocinari debere*, *cap. Sedes* 15. *de Reſcriptis*, ibi: *Quia fraus & dolus ei patrocinari non debent*, *cap.* 53

Ex

Ex tenore 16. *eod.* ibi: *Quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent*, *cap. Tua* 12. *de Clericis non reſident.* ibi: *Cum fraus & dolus nemini debeat patrocinium impartiri*, *l. In fundo*, *ff. de rei vendicat.* ibi: *Neque malitiis indulgendum eſt*; *leg. Cum hi*, *ff. de tranſactionibus*, ibi: *Non debet via aperiri malitiis*, *leg. Si Legatarius*, *Cod. de Legatis*, ibi, *Ut non accipiat fructus ſuæ calliditatis*, cum ſimilibus. Tum quia, ut fatentur ipſimet adverſari, quando homo homini promiſit ſub conditione, tenetur promiſſionem implere, ſi malitioſe conditionis eventum impedivit, ergo etiam ſic quando promiſit Deo. Hinc qui vovit Religionem ſi Pater conſenſerit, ſi Deus integram ſanitatem reſtituerit, & hujuſmodi, ſed poſtea pœnitens Voti, doloſe falſis allegationibus Patrem circumvenit, ut contradicat, qui alioquin non contradiceret; ſtudioſe, & malitioſe intemperanter vivit, & refugit medicamenta, ne recuperet integram ſanitatem, quam alioquin faciliter recuperaret, & alia hujuſmodi malitioſe, & doloſe peragit ad impediendam voti conditionem, ne, ipſa adimpleta, Religionem ingredi teneatur, is adhuc tenetur Votum exequi, & Religionem ingredi, non minus quam ſi conditio impleta eſſet; Sicuti cum quis promiſit alicui centum Scuta, ſi ad Domum ſuam perrexerit, ſi is ingredi volens, ab illa per vim, vel fraudem repellatur, perinde ei obligatus eſt, ac ſi ingreſſus fuiſſet.

54 Votum Conditionale, adimpleta conditione, evadit abſolutum, adeoque poſita conditione ſtricte obligat, ac ſi fuiſſet abſolute emiſſum. *Communis*, *argum. citatis Juribus ſupra num.* 52. Et ratio eſt, quia Votum illud præciſe pendet a conditione, ut fiat abſolutum; ergo cum ponitur, ſeu adimpletur conditio, obligat eodem modo, ac ſi fuiſſet abſolute emiſſum, & ideo non requiritur novus conſenſus, ſeu nova intentio ad inducendam obligationem: Hinc vovens Religionem, ſuſceptionem Sacrorum Ordinum, peregrinationem, donationem Calicis vel Lampadis &c. alicui Eccleſiæ, ſi naufragium, vel incendium evaſerit, ſi ſanitatem recuperaverit &c. tenetur vitato naufragio, vel incendio, ſanitate recuperata &c. ad illorum executionem.

55 Votum Pœnale obligat poſita culpa, alias non. *Communis*. Et ratio eſt, quia Voti obligatio ſequitur intentionem voventis, qui voluit ſibi imponere pœnam propter ſolam culpam, & non alias, adeoque &c. Hinc qui vovit jejunium ſi ſe inebriaverit, poſita ebrietate tenetur jejunare, ſecus, autem, ſi ſe non inebriavit. Sic qui vovit eleemoſynam, ſi luſerit, poſito luſu, tenetur eleemoſynam dare, ſecus autem, ſi non luſerit, & ſic de ſimilibus.

56 Votum pœnale emiſſum ſine determinatione quo ad numerum pœnæ ſolvendæ, ſi pœna ſolvenda ſit ex ordinariis, quæque iterari ſolent, intelligitur ſolvenda toties quoties fiat tranſgreſſio. Unde qui v. g. vovit jejunare, ſi ſe polluerit, moderatam eleemoſynam dare, ſi luſerit, & hujuſmodi, obligandus eſt toties, quoties ſe polluerit, vel luſerit. Si autem pœna ſolvenda ſit ex gravioribus extraordinariis, quæque ordinarie iterari non ita ſolent, intelligitur ſolvenda ſolum in prima tranſgreſſione, & non in ſequentibus: Unde qui v. g. vovit peregrinari Compoſtellam, ſi fornicatus fuerit, & hujuſmodi, obligandus eſt tantum prima vice. Sic Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 12. §. 7. *num.* 2. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 21. Diana *part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 60. Sporer *loc. cit. num.* 155. Henno *loc. cit. concl.* 2. *reſol.* 5. Caſtropal. *tract.* 15. *d.* 1. *p.* 18. *num.* 6. Layman *loc. cit. cap.* 5. *num.* 4. & alii plures. Et ratio eſt, quia præſumitur rationabiliter talem fuiſſe mentem Voventis: Non eſt enim veriſimile voventis intentionem fuiſſe ſibi imponere toties, quoties pœnas graviores, atque inſolitas, uti eſt tam longa, & laborioſa Compoſtellana peregrinatio, uti e contra veriſimile eſt ejus intentionem fuiſſe ſibi imponere toties, quoties pœnas leviores, & ſolitas, uti eſt jejunium, moderata eleemoſyna, & hujuſmodi.

57 Votum emiſſum cum intuitu ad certum tempus, ſeu ob ſpecialem devotionem talis temporis, debet omnino adimpleri tali tempore; & ſi eo tempore non adimpleatur, quamvis peccetur graviter, vel leviter pro ratione materiæ, obligatio tamen voti prorſus extinguitur, ita ut Vovens non teneatur amplius illud adimplere, *Communis*. Et ratio eſt, quia tale tempus cenſetur præfixum, & determinatum ad finiendam obligationem dicti voti. Cum enim dictum Votum per modum unius copulatim comprehendat & rem promiſſam, & hanc circumſtantiam temporis velut intrinſecam Voto, tranſacto illo tempore, tota obligatio ceſſat, ex quo non fit amplius poſſibile votum adimpleri cum illa circumſtantia dicti temporis jam tranſacti, quia Impoſſibilium nulla eſt obligatio, *l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Juris*; *& cap. Nemo*

poteſt 6. de Regul. Juris in 6. ibi: *Nemo poteſt ad impoſſibile obligari*. Hinc qui vovit jejunare die Veneris ob ſpecialem devotionem Paſſionis Chriſti, audire Sacrum die Sabbati ob devotionem B. M. Virginis, jejunare Vigiliam, & feſtare diem S. Rocchi, ſeu Sancti Sebaſtiani ob patrocinium contra peſtem &c. tranſacto tali tempore, cum, aut ſine culpa, ceſſat omnino obligatio, cum in ſupradictis tempus & dies cenſeatur determinari ad finiendam obligationem, ita ut ſi eo die negligatur, altero die ſuppleri nec deberet, nec poſſit.

58 Si tempus Votum adimplendi determinatum ſit non intuitu ad ipſum tempus, nec ob ſpecialem devotionem talis temporis, ſed ſolum ratione ipſius Voti adimplendi, tunc cenſetur præfixum ſolum ad non differendam obligationem, at non ad ipſam finiendam, ſicque eo tempore cum, vel ſine culpa elapſo abſque impletione voti, adhuc manet obligatio illud adimplendi. *Communis*. Et ratio eſt, quia in tali caſu res voto promiſſa, & circumſtantia temporis non voventur per modum unius, & copulatim, uti in antecedenti numero, ſed per modum duorum, & ſunt virtualiter quaſi duo vota, nempe de tali re facienda, & de tali tempore facienda, adeoque quamvis tranſacto tempore impoſſibile ſit ſervare eam circumſtantiam temporis, adhuc tamen remanet obligatio rei promiſſæ principalis, cum poſſibile adhuc ſit juxta naturam dicti voti illam adimplere. Et colligitur clare ex *leg. Celſus 23. ff. de receptis Arbitris*, ubi habetur: Juſſus dare pecuniam certo tempore, duo præcepta habere, unum dandi, & alterum eo certo tempore; ac proinde tranſgreſſorem poſterioris adhuc teneri ad prius; Hinc qui vovit ingredi Religionem intra annum, viſitare proximum Sanctuarium intra menſem, confiteri intra hebdomadam &c. elapſo cum, vel ſine culpa illo termino, adhuc remanet obligatus ad votum adimplendum, cum non fuerit determinatum dictum tempus ad finiendam obligationem, ſed ſolum ad præſcribendum terminum, ultra quem non differatur talis obligatio.

59 Qui vovit aliquid facturum certo tempore v. g. jejunare bis hebdomada ſequenti, licet poſtea prævideat dictum Votum non poſſe ob aliquod impedimentum implere tali determinata hebdomada, non tenetur prævenire, quia obligatio eſt affixa tempori, quod necdum eſt inceptum: Si autem jam inceptum ſit tempus obligationis, nempe dicta hebdomada, & prævideat in fine fore impedimentum ad jejunandum, tenetur prævenire, quia jam eſt in tempore obligationis, ſicut qui die Feſto prævidet circa meridiem fore impedimentum ad audiendum Sacrum, tenetur mane prævenire. Ita Suarez *lib. 4. cap. 10. num. 7.* Layman *loc. cit. cap. 3. num. 5.* Tamburin *loc. cit. cap. 12. §. 3. num. 2. & 3.* Felix Poteſt. *tom. 1. part. 2. num.* 1847. La Croix *lib. 3. part. 2. num.* 444. cum Sanchez, Bonac. & aliis ibi citatis, & alii.

Votum ſine temporis determinatione, aut præfixione emiſſum adimpleri debet cum primum commode poteſt. *Communis* cum S. Thoma 2. 2. *qu.* 88. *art. 3. ad 3. & qu. ultim. art. 3.* & deſumitur clare ex *cap.* 23. *Deuteron.* ibi: *Cum votum voveris Domino, non tardabis reddere, quia requiret illud Dominus Deus tuus: & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum; & ex leg. Promiſſor* §. 1. *ff. de conſtituta pecunia*, ibi; *Si ſine die conſtitutus ... confeſtim agi secum poterit, ſi ſtatim, ut conſtituiſti, non ſolvas*. Ly autem *Cum primum*, ſeu *ſtatim* non eſt intelligendum phyſice, ſed moraliter, nempe data temporis opportunitate, & occaſione juxta prudentis arbitrium, *arg. cit. l. Promiſſor* §. 1. juncta Gloſſa *ibid. ff. de conſtituta pecunia, l. Ratum, ff. de ſolution. l. Continuum*, §. *Cum ita, ff. de verb. oblig.* 60 61

Cauſa ſufficiens differendi adimpletionem Voti ſine certo præfixo tempore facti eſt, ſi adſit ſpes ut Votum poſtea commodius, utilius, & maxime devotius impleatur, ſeu ad id concurrat publica neceſſitas, aut utilitas. *Communis*. Hinc qui vovit ingredi Religionem, licite expectare poteſt, donec ætate, & viribus Corporis provectior ad Ordinis aſperitates, & labores perferendos ſit aptior, aut donec neceſſariis ſcientiis imbuatur. Qui vovit eleemoſynam notabilem dare pauperibus, expectare poteſt tempus majoris neceſſitatis. Qui vovit peregrinationem ad aliquod Sanctuarium, expectare poteſt uſque dum Feſtum aliquod incidat, aut opportuna occaſio ſe offerat; & ſic de ſimilibus; in quibus omnibus concurrente publica neceſſitate, aut utilitate licite ipſa durante differtur Voti adimpletio, *arg. c. Non eſt 5. de voto, & voti redemptione*, ibi: *Non eſt voti dicendus tranſgreſſor, qui quod vovit Auctoritate Sedis Apoſtolicæ* (legitima ex cauſa) *diſtulit adimplere*. 62

Habita opportunitate omnimoda adimplendi talia vota ſine certo præfixo tempore facta, ulterius abſque rationabili cauſa ſcienter differre ſemper eſt peccatum. *Communis* per cit. 63

cit. text. *Deuteronom.* 23. ibi: *Et ſi moratus* 64 *fueris, reputabitur tibi in peccatum*. Quandonam autem ſit peccatum mortale, vel veniale? incertum eſt apud Doctores, qui tamen ſatis communiter concludunt culpabilem & irrationabilem dilationem adimpletionis votorum perpetuorum, ut ingrediendi Religionem, Sacros Ordines ſuſcipiendi, perpetuo jejunandi &c. citius ad peccatum mortale pertingere, quam dilationem votorum ſolummodo temporalium, ut dandi certam eleemoſynam, peragendi aliquod jejunium, aſſumendi aliquam peregrinationem &c. Et ratio eſt, quia vota temporalia dilatione non minuuntur, ſed quocumque tempore præſtentur, ſemper integre præſtantur, ſemper enim integre præſtatur promiſſa eleemoſyna, promiſſum jejunium, promiſſa peregrinatio. E contra vero vota perpetua dilatione minuuntur, quia cum Vovens vi voti Religionis, Sacrorum Ordinum, & jejunii perpetui obligetur Deo ſervire uſque ad mortem in Religione, Sacris Ordinibus, & jejunio, quantum differt Votum, tantum detrahit de tempore ſerviendi, & jejunandi, & conſequenter de Voto.

65 Unde in Votis perpetuis attendenda eſt ætas voventis: Si enim Vovens v. g. Religionem ſit ætatis 15. vel 16. annorum, dilatio ingreſſus ſine rationabili cauſa ad tres, vel quatuor annos, non erit culpa mortalis, ſi abſit periculum deficiendi voto. Si autem ſit ætatis 25. vel 30. annorum, talis dilatio ad tres vel quatuor annos erit culpa mortalis. Immo ſi excederet annum 40. erit mortalis dilatio ingreſſus ſine rationabili cauſa, & habita omnimoda opportunitate, etiamſi fiat ſolum ultra ſex menſes. Tamburin. *lib.* 3. *Decalog. cap.* 12. §. 3. *num.* 10. Sporer *loc. cit. num.* 116. *&* 117. cum aliis ibi citatis, La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *num.* 446. ubi cum Caſtropal. inſuper dicit probabilius univerſaliter fore mortale, ſi ſine cauſa differatur Votum Religionis ad ſex menſes. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia tres, vel quatuor anni ſi demantur a ſervitio totius vitæ ab adoleſcentia uſque ad ſenectutem ſunt parva materia, non ſic autem ſi demantur ab ætate perfecta, & virili, v. g. triginta circiter annorum: Tunc enim tres, vel quatuor anni ſunt materia notabilis, & ſufficiens ad mortale peccatum, uti etiam ſunt ſex menſes in excedente annum quadrageſimum.

66 In Votis autem temporalibus, quæ dilatione non minuuntur, dilatio etiam per longa tempora non erit mortalis, niſi eouſque ſcienter, & ſponte eorum adimpletio differatur, aut prævideatur impedimentum perpetuum illa adimplendi v. g. ſenectus, periculum oblivionis, vel omiſſionis omnimodæ Tamburin. *loc. cit. num.* 10. cum S. Antonino apud Sanchez *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 14. *num.* 21. Sporer *loc. cit. num.* 116. cum aliis ibi citatis, & alii plures. Et ratio eſt, quia nemo, cum dat totum, quod promiſit, & ullum damnum ex mora Creditori, vel promiſſario facit, condemnandus eſt de gravi culpa, ſed ſolum de levi negligentia. In prædictis autem votis ut ſupra expreſſis poſt quamcumque dilationem, ſecluſo periculo oblivionis, aut omiſſionis, adhuc Vovens dat totum, quod promiſit, neque ex illa dilatione, ſeu mora ullum damnum facit Deo, cum ſit diſpar ratio de Creditore humano, cui ſemper fere officit dilatio longa debiti, adeoque dilatio adimpletionis votorum temporalium in ſenſu concluſionis non erit culpa gravis ſed levis. Immo neque eſſet culpa levis, ſi adeſſet rationabilis cauſa ſic differendi. (*)

Qui

Nota Romani Theologi.

(*) Deut. 23. hæc habentur: *Cum votum voveris Domino Deo tuo; non tardabis reddere; quia requiret illud Dominus Deus tuus; & ſi moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum.* Vide atque attente conſidera verba iſta: *Si moratus fueris, reputabitur tibi in peccatum*! Diceſne, moram in ſolvendis votis culpabilem non eſſe? Si culpabilis mora eſt, ut Scriptura teſtatur, ergo arbitraria dilatio, ut notabilem negligentiam, ita notabilem culpam præſefert; ergo *dilatio* per longa tempora, ſine cauſa ulla, mortalis erit. Nec levis dici negligentia poteſt, dum homo per longa tempora differat ea Deo dare, quæ liberrime eidem voverat.

Reſponſio Auctoris.

Etiam ego ultro admitto *dilationem* per longa tempora, ſine cauſa, mortalem eſſe, ſi tempus certum determinatum fuit, vel ſi ex notabilis negligentiæ mora periculum ſubſit nunquam illud adimplendi, aut ſit votum perpetuum Dei obſequium continens, ut Religionis ingre-

67 Qui generatim , & indeterminate Religionem vovit , poteſt quamlibet minus ſtrictam eligere, & ſi in nulla moderata Religione recipiatur, non tenetur ingredi ſtrictiſſimam v. g. Carthuſianorum , quamvis facile eſſet recipiendus ſi talis non fuit ſua intentio , ſeu ex circumſtantiis , & qualitate voventis, utpote quia delicatus , & ab aſperitatibus abhorrens , & hujuſmodi colligi poſſint non fuiſſe ejus mentem etiam ad ſimiles ſtrictiſſimas Religiones ſe obligare, *argum. cap. In generali conceſſione* 81. *de Regul. Juris in* 6. *& leg. Obligationi generali* 6. *ff. de pignoribus* . In generali enim conceſſione, promiſſione , & obligatione non veniunt ea , quæ quis veriſimiliter in ſpecie non fuiſſet conceſſurus , aut promiſſurus, vel ſe ad illa obligaturus. Sanchez *lib.* 4. *moral. c.* 16. *num.* 49. Silveſt. verb. *Religio* 2. *q.* 16. Angelus verb. *Votum* 4. §. 10. Richard. *in* 4. *diſt.* 38. *art.* 3. *q.* 1. *ad* 2. Laym. *lib.* 4. *tract.* 5. *c.* 6. *num.* 1. *verb. Reſolves ſecundo*, Sporer *loc. cit. n.* 157. & alii paſſim.

68 Item ſi talis Vovens non recipiatur a Religione , niſi ut maneat Laicus , ſeu Oblatus, aut Converſus , non tenetur ingredi , ſi id ipſe non intenderit , aut ex qualitate perſonæ colligi poſſit, utpote quia nobilis delicatus, ingenio pollens , ſcientia imbutus, & hujuſmodi. Sanchez *loc. cit. num.* 55. *& ſeq.* Layman *loc. cit. num.* 1. *verſ. Reſolves tertio*, Sporer *loc. cit. n.* 159. & alii .

69 Item ſi talis Vovens in ſua Civitate , vel Provincia non recipiatur , non tenetur adire Provincias extraneas cum gravi ſuo incommodo , ſi talis non fuit ſua intentio , aut ex qualitate perſonæ colligi poſſit ſuam intentionem eouſque ſe non extendiſſe , utpote quia inops, debilis , extraneæ linguæ imperitus &c. & præſertim ſi perſona Vovens ſit femina, cui peregrinari incommodum , & indecorum ſit : In feminis enim Religionem voventibus regulariter eſt intentio ſolummodo ſe obligandi ad Monaſteria vicina , ubi cognatorum , & amicorum facultas , aut aliæ commoditates ſuppetunt . Sporer *loc. citat. num.* 158. Layman *loc. citat. num.* 1. *verſ. Ex hoc fundamento* , cum Cajetano , Soto, Aragonio, Navarro , & Sanchez ibi citatis, Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 1858. dicens , quod qui vovit Religionem , non tenetur omnes adire, ſi ab una, aut altera reſpuatur, ſed aliquot puta tres , aut quatuor , & tunc ſi reſpuatur, eſt liber a voto , ſicuti etiam ſi unam ingreſſus, ejiciatur . Tancred. & Buſemb. apud ipſum.

70 Item ſi talis Vovens non recipiatur in Religione, ubi vigeat obſervantia , non tenetur, immo nec licite poteſt ingredi Ordinem , ſeu Monaſterium , cujus Regularis diſciplina ita collapſa ſit , ut nec ſubſtantialia quidem vota inibi obſerventur : Imminet enim ipſi potius, quam commoditas converſionis , periculum perverſionis. Cajetan. *in* 2. 2. *q.* 88. *art.* 3. §. *Sed quid talis* , Sporer *loc. cit. num.* 160. Layman *loc. cit. num.* 5. cum Navarro , Sanchez, Rodriquez , Valentia , *Leſſio* ibi citatis, & alii .

71 Item ſi talis Vovens non recipiatur in Religione Clauſtrali , non tenetur ingredi Religionem Equitum Militarium ; Intentio enim Religionem voventis ſolet referri ſolum ad Religionem Clauſtralem , in qua Regularis in communi Fratrum conventu vigeat Obſervantia , quales non ſunt Militarium Equitum Ordines, qui quamvis Regulares ſint , eorum tamen Alumni potius more ſæcularium vivunt , nec Clauſtralem vitam ſervant ; Layman *loc. cit. num.* 2. Sanchez *loc. citat. num.* 71. & alii .

ingrediendæ, ſuſcipiendi ſacros Ordines , quotidie Miſſam audiendi , perpetuo ſerviendi xenodochio, & hujuſmodi ; quia in his notabilis & longa dilatio tandem mortalis eſt . Quo enim diutius quis differt, eo plus aufert de obſequio Deo devoto. Non ſic autem de votis temporalibus, quæ dilatione non minuuntur, niſi eo uſque ſcienter & ſponte eorum adimpletio differatur, ut prævideatur impedimentum perpetuum illa adimplendi v. g. Senectus , periculum oblivionis, vel omiſſionis omnimodæ, ut loquitur mea concluſio . Et convenire videtur etiam Concina ipſe *lib.* 4. *in decalog. diſſertat.* 2. *de voti obligatione cap.* 3. *num.* 3. *in fine*, ſic expreſſe dicens : *Ea vero, quorum obſervatio non decreſcit ob temporis dilationem , majus temporis ſpatium, quoad executionem admittimus, ut ſunt vota peregrinandi ad domum Lauretanam , erogandi in eleemoſynam centum aureos , & id genus alia, quia ſive hoc , ſive futuro anno ea exequaris, tantumdem cultus Deo ſemper reddis illorum executione* . Hinc non tam facile dicenda eſt mortalis illa dilatio, niſi ut trado ego , eouſque ſcienter , & ſponte eorum adimpletio differatur, ut prævideatur impedimentum illa adimplendi. Sanctus enim Thomas *Quodlibet. quæſt.* 7. *art.* 15. in corpore ſic expreſſe advertit : *Reſpondeo dicendum, quod omnis quæſtio , in qua de peccato mortali quæritur*, niſi expreſſe *veritas habeatur* , *periculoſe determinatur* .

72 & alii. Immo talis vovens neque ſatisfaceret Voto ſuo, Ordinem Equitum Militarium ingrediendo, ſi poſſit ingredi Ordinem Regularem Clauſtralem, ut docet Layman *loc. citat. num.* 2. *verſ. Ex quo*, Sanchez *citat. cap.* 16. *num.* 12. & alii, & clare deducitur ex declarationibus Sacrarum Congregationum volentium; quod Regulares habentes Indultum Apoſtolicum tranſeundi ad quamcumque Religionem etiam laxiorem, nequeant tranſire ad Ordinem Militarem, niſi expreſſe concedatur. Sic *Sacra Congreg. Epiſcop. & Regular.* 7. *Novembr.* 1597. apud Pignatell. *tom.* 9. *conſultat.* 170. *num.* 9. *verſ. At his*, ut refert Cardin. Petra *tom.* 4. *Comment. ad Conſtit.* 8. *Eugenii IV. num.* 25. ubi inſuper refert *Sacram Congr. Conc. in Mantuana* 30. *Auguſti* 1698. denegaſſe tranſitum etiam ad Religionem S. Spiritus, & *in Cajetana* 24. *Martii* 1703. declaraſſe nullum tranſitum ad Religionem Canonicorum Regularium S. Antonii Viennenſis, & Idem *tom.* 5. *Comment. ad Conſtitut.* 3. *Calliſti III. num.* 12. refert *eamdem Sacr. Congregat. Concil. in Biſuntina* 23. *Junii* 1714. cenſuiſſe non eſſe concedendum Indultum tranſitus ad Militares, ſeu ad Hoſpitalarios S. Spiritus in Saxia, vel S. Antonii Viennenſis.

73 Qui determinate vovit certam aliquam Religionem, v. g. determinate Religionem S. P. Franciſci, aut S. P. Dominici, & hujuſmodi, ſi principaliter, & abſolute intendit vovere Religionem, & ſolum ſecundario dictam Religionem S. P. Franciſci, aut S. P. Dominici, non liberatur a voto, quamvis non recipiatur in dicta ſpeciali Religione, ſed debet ſerio petere, ut ad alium Ordinem admittatur; Si vero principaliter intendit dictam ſpecialem Religionem ob ſpecialem affectum ad illam, ſicque Religionis ingreſſum non abſolute per ſe, & in ſenſu diviſo, ſed omnino copulatim, ſeu in ſenſu compoſito cum dependentia a tali ſpeciali Religione promiſit; tunc ſerio petens, & ſerio ab ea ſpeciali Religione repulſus, liberatur omnino a voto. Sic S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 3. *ad* 3. S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 16. *cap.* 2. §. 4. Layman *loco cit. num.* 3. *verſ. Dico ſecundo* cum Abulenſi, Silveſtro, Cajetano, Soto, Navarro, Azorio, Sanchez, Suarez ibi citati, Sporer *loco cit. num.* 161. teſtans de communi.

74 Et ſi a tali ſpeciali Religione ſemel atque iterum ſolum conſtantiæ probandæ cauſa fuerit repulſus, non liberatur a voto, ac ſi poſtea Religioſi, mutata voluntate, parati ſint eum recipere, obligatur voto ad ingrediendum. Sanchez *loco cit. num.* 70. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *dubit.* 5. *num.* 45. Sporer *loco cit. num.* 161. Layman *loco cit. num.* 4. & alii, qui tamen excipiunt, niſi interea notabilis mutatio facta fuerit ſine fraude voventis; ut ſi interim diſciplina ſit collapſa, Monaſterium deſtructum, ſi vovens interim deſperans receptionem bona fide aliam Religionem ingreſſus fuerit, vel ſponſalia inierit.

Qui vovit determinate ingredi unam Religionem laxiorem, valide & licite ingreditur aliam ſtrictiorem. *Communis*, *arg. cap. Licet* 18. *de Regularibus*. E contra autem, qui vovit determinate ingredi Religionem ſtrictiorem, & obſervantem, quamvis valide, non tamen licite poteſt ingredi, & profiteri laxiorem; & ſi ingrediatur, eſt ei ſalutaris, & congrua pœnitentia imponenda. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Qui poſt votum* 5. *de Regularibus in* 6. ibi: *Qui poſt votum a ſe de certa Religione intranda emiſſum, Religionem aliam, etiam laxiorem ingreditur, & profitetur in ipſa, poteſt (voto non obſtante priori, cui tamquam ſimplici per ſecundum ſolemne noſcitur derogatum) manere licite in eadem; pro voto tamen non completo erit eidem pœnitentia imponenda.* 75 76

Qui abſolute Religionem vovit, intentionem ſuam non ſatis exprimens, ſed dubius manens an voluerit ſe obligare ſolum ad ingreſſum, & probationem, an vero etiam ad Profeſſionem, præſumendus eſt ſe voluiſſe ſolum obligare ad experiendum, non item ad profitendum abſolute. Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 16. *num.* 86. Suarez *lib.* 2. *de voto cap.* 8. *n.* 7. Layman *loco cit. n.* 12. *verſ. Dico* 2. Sporer *loco cit. num.* 163. ubi teſtatur ſic docere communem, & ſecuram ſententiam Doctorum contra Navarr. & Rodriq. Et ratio eſt, quia vovens ingredi Religionem cenſendus eſt, & interpretandus in dubio voviſſe ingreſſum ſecundum formam Juris communis, quæ eſt, ut ingredientibus detur annus probationis, an ipſis expediat inibi eam profiteri, *cap. Conſaldus* 17. *q.* 2. *cap. Ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus*, Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 15. & expreſſe docet S. Thomas *in* 2. 2. *quæſt. ult. ult. art.* 4. *in corpore ad finem*, Omnis enim diſpoſitio ſimpliciter concepta veſtitur a Jure communi, & ad illius intellectum eſt redigenda, *l.* 2. *Cod. de Noxal. l. Quaro* §. *Inter Locatum*, *ff. Locati*, *cap. Cauſam; quæ de Reſcriptis*, & *cap. Quemadmodum*, *de Jurejurando*. Tum quia votorum 77

 obli-

obligatio eſt ſtrictæ interpretationis, & benignæ in favorem Voventis: quare ſicuti in dubium utrum aliquis ſimpliciter voverit? cenſendus eſt liber, ita etiam in dubio, utrum aliquis unum ſolum, an vero duo voverit, nempe & ingreſſum, & Profeſſionem, cenſendus eſt liber ab altero, de cujus obligatione dubitat; adeoque &c. Et ſic etiam tenet cum aliis Fagnanus, *lib. 3. Decretal. in cap. Porrectum* 13. *de Regularibus numer.* 68. ubi ex verbis Sanct. Thomæ *loco citat.* ſic expreſſe habet: *Si vero in vovendo ſimpliciter de ingreſſu Religionis cogitavit abſque eo, quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad ingreſſum Religionis ſecundum formam Juris communis, quæ eſt, ut ingredientibus detur annus probationis, unde non tenetur perpetuo in Religione permanere.*

78 Qui ſic Religionem, ut ſupra, vovit, debet eam ſincero animo ingredi, ac ſe accommodare moribus Religionis cum propoſito perſeverandi, & profitendi, ſi eam ſibi convenientem expertus fuerit; alias voto non ſatisfaceret, ſi ingrederetur animo egrediendi, quia eſſet colluſio: Eſt enim hoc diſcrimen inter eum, qui ſine voto, & eum, qui cum voto Religionem ingreditur, quod ille poteſt ſaltem quo ad Eccleſiam ex ſola ratione libertatis exire, per text. *in cap. Cum ſcimus* 14. *de Regularibus*, ibi: *Quia tunc liberum ſibi erit eum dimittere, cap. Statuimus* 23. *eod.* ibi: *Ante profeſſionem emiſſam ad priorem ſtatum redire poſſe libere infra annum*, & ad ſummum peccat ſolum venialiter ob animi levitatem, & inconſtantiam, ſi ſine rationabili cauſa a Religione diſcedat; Ingrediens autem ex voto tenetur Religionem probare, ac ſi invenerit illius conditiones ſibi gratas, ex vi voti obligatur ad perſeverantiam, nec poſſet ex ſola ratione libertatis ad ſæculum redire, & ſi ſine rationabili cauſa redeat, peccat mortaliter ob voti prævaricationem. Fagnan. *loc. cit. n.* 71. Cajetan. *in* 2. 2. *quæſt. ult. art.* 4. *in reſponſ. ad* 3. *dub.* Navarr. *lib.* 3. *conſil.* 23. *n.* 3. *de voto edit.* 2. Sanchez *cit. cap.* 16. *n.* 90. *& ſeq.* Sporer *loco cit. ſub num.* 163. Layman *loco cit. num.* 12. *verſ. Dico tertio.*

79 Si tamen bona fide ingreſſus ex juſta cauſa egrediatur, ut puta quia Religio ipſi conſentanea non videtur, vel ab ea dimittatur, tali voto omnino liberatur: Satis eſt enim ſemel præſtitiſſe quod promiſit, nempe ingredi, & experiri, an Religio ſibi conveniens ſit, vel ipſe Religioni, cum annus probationis conceſſus, & ſtatutus ſit, tam in favorem Novitii, quam Religionis, ut & ille aſperitates illius, & iſta mores illius valeat experiri, textu expreſſo *in cit. cap. ad Apoſtolicam* 16. *de Regularibus*, Sporer *loco cit. ſub num.* 163. Sanchez *loco cit. num.* 105. *&* 108. Layman *loco cit. num.* 13. *verſ. Porro*, & alii.

Qui vero expreſſe vovit, non ſolum ingredi Religionem, ſed etiam profiteri, ſeu in ea perpetuo manere, ita adſtringitur voto, ut quamvis ei Religio non uſque adeo conſentanea videatur, exire ſponte nequeat, ſicque licet ex juſta cauſa egrediatur, ſi tamen ſpes ſit iterum receptum iri, tenetur adhuc ex voto iterum in eamdem, ſive in aliam ingredi ſi Religionem abſolute, & in genere voverat. Et ratio eſt, quia votum abſolute conceptum non extinguitur ob impedimentum temporale, ſed tantum ſuſpenditur, eoque impedimento ceſſante dictum votum denuo obligare incipit, ut patet de eo, qui ob morbum ex Religione dimittitur, is enim poſtquam convaluit, iterum ingredi tenetur, ſi votum perſeverandi, ſive profitendi addiderat; non item ſi tantum votum ingrediendi, atque experiendi. Navarr. *in Manual. cap.* 12. *n.* 46. *lib.* 3. *conſil.* 21. *n.* 10. *de voto*, Sporer *loc. cit. ſub num.* 163. Laym. *loc. cit. num.* 13. *verſ. Porro*, & alii. 80

Qui abſolute & expreſſe vovit, & Religionem, & Caſtitatem, ſi Caſtitatem vovit principaliter, & independenter a Religione, is ſi ad Religionem admiſſus non fuerit, vel ex ea iterum dimiſſus, vel ob aliam cauſam egreſſus, obligatur adhuc voto Caſtitatis. Si vero Religionem vovit principaliter, & caſtitatem ſolum acceſſorie & dependenter a Religione, is liberatur a Voto Religionis, liberatur etiam a voto ſimplici Caſtitatis acceſſorio, quia ruente principali, ruit acceſſorium, *arg. cap. Acceſſorium* 42. *de Regul. Juris in* 6. *l. Nihil dolo* 129. §. *Cum principalis, ff. de Regul. Juris, & l. Cum principalis* 178. *ff. eod.* Navarr. *lib.* 3. *conſil.* 13. *de Voto*, Sa *verb. Votum num.* 29. Sanch. *cap.* 16. *num.* 113. Layman *loco cit. n.* 14. *verſ. Quæſtio quinta*, Sporer *loco cit. ſub num.* 163. & alii paſſim. 81

In dubio autem quonam modo talis voverit Caſtitatem, aut ſcilicet dependenter, vel independenter a Religione? ſi neque ex verbis voventis, neque ex circumſtantiis, conjectura capi poſſit poſt ſufficientem diligentiam, tanquam in vero dubio poterit vovens eligere eum ſenſum voti, ſecundum quem minus obligatur, quique ipſi magis favet, nempe voviſſe 82

viſſe caſtitatem ſolùm dependenter a Religione, ſicque liberatum a voto Religionis liberatum etiam eſſe à voto ſimplici caſtitatis. Sanch. *loco cit. n.* 114. Suarez *lib.* 4. *de Voto cap.* 8. *num.* 6. Layman *loco cit. num.* 14. *verſ. Dubitant*, Sporer *cit. num.* 153. *in fine*, & alii paſſim.

83 Qui poſt dictum votum Religionis ingrediendæ, & profitendæ Epiſcopatum ſuſcepit, eſt voti tranſgreſſor, & Epiſcopatum, quatenus ex ſua parte eſt, reſignare debet, *c. Per tuas* 10. *de voto, & voti redemptione*; ubi propoſito hoc caſu ab Epiſcopo Gratianopolitano, Innocentius III. reſpondit: *Tuæ diſcretioni conſulimus, ut ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam, regimen Eccleſiæ reſignes memoratæ, ac reddas Altiſſimo vota tua*: cui Canoni inhærens S. Thomas 2. 2. *q.* 189. *art.* 3. *ad* 1. ſic expreſſe dicit: *in foro conſcientiæ eſſet ſibi conſulendum, quod omnibus dimiſſis religionem intraret, unde de voto, & voti redemptione, cap. Per tuas conſulitur Epiſcop. Gratianopolitano, qui poſt votum Religionis Epiſcopatum aſſumpſerat, voto non impleto, ut ſi ſuam ſanare deſideraret conſcientiam, regimen Eccleſiæ reſignaret, & redderet Altiſſimo Vota ſua*; & ſic tenent Fagnan. *in cap. Sane* 10. *n.* 68. *de Regularibus*, Laym. *loc. cit. num.* 15. cum Cajetano, Angelo, Miranda, Silveſtro, Tabiena, Sanchez, Azorio, Leſſio ibi citatis, & alii paſſim contra paucos. Intellige tamen niſi Papa diſpenſet.

84 Adſtrictus voto Religionis, ſi contrahat Matrimonium, mortuo conjuge, tenetur Religionem ingredi; Dummodo non ſit inhabilis effectus propter infirmitatem, vel ætatem. *Communis*. Et ratio eſt, quia nuptiæ illicite celebratæ non extinxerunt obligationem voti, nec ullus de ſua malitia commodum reportare debet, *cap. Intelleximus* 7. *de Judiciis*, *l. Non fraudantur* 134. §. 1. *ff. de Regul. Juris*: Secus autem ſi jam factus eſſet inhabilis, quia impoſſibilium nulla eſt obligatio, *l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Jur. & cap. Nemo poteſt* 6. *de Regul. Jur. in* 6.

85 Qui eſt aliquo voto ſimplici obſtrictus, ſolvitur omnino ab ejus obligatione per ingreſſum, & Profeſſionem Religionis approbatæ. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Scripturæ* 4. *de voto, & voti redemptione*, ibi: *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur Religionis obſervantiam commutare*.

86 In dubio, quando, nec ex intentione Voventis, nec ex forma, & uſu verborum, nec ex natura materiæ, nec ex aliis circumſtantiis aliter colligi poſſit, interpretatio voti eſt ſemper facienda ſtricte in favorem Voventis, ita ut liberum illi ſit utramlibet partem dubii eligere. *Communis, argum. cap. Ex parte* 18. *de cenſibus*, *l. Quidquid adſtringendæ obligationis* 99. *ff. de verbor. obbligationibus*, *l. Semper in ſtipulationibus* 34. *ff. de Regul. Juris*, cum ſimilibus.

Unde qui vovit rem indeterminatam, ſive in quantitate, numero, & menſura, ut dare eleemoſynam, ſive in qualitate, ut dare vinum, frumentum, panem &c. non decernendo cujus bonitatis, ſive in individuo, ut dare Ovem, Bovem, Equum &c. non determinando quamnam Ovem, quemnam Bovem, aut Equum, ſatisfacit Voto dando in quacunque etiam minori quantitate, qualitate, vel individuo ſtatui ſuo non repugnante. *Communis* per text. *in cit. cap. Ex parte* 18. *de cenſibus*, ubi ſtatuitur, quod in dubio de qua menſura majore ne, aut minore vota edita ſint: *Volentes ſolvere ad minorem, non ſunt cogendi ut ad majorem perſolvant, quoniam cum hujuſmodi vota gratuita fuerint ad initio, benignius ſunt a viris Eccleſiaſticis exigenda, ne tamquam exactores videantur lucris temporalibus inhiare*, ubi Gloſſa verb. *Ab initio* dicit: *Ideo pro eis bona fit interpretatio, nè ipſorum munificentia erga Eccleſias retardetur*. Et ratio eſt, quia ubi agitur de obligatione, ſtricta interpretatio facienda eſt, *l. Quidquid adſtringendæ obligationis* 99. *ff. de verborum obligationibus*, & in dubiis non ſequimur quod maximum eſt, ſed quod minimum, ut expreſſe dicit Gloſſa *in cit. c. Ex parte verb. Primo caſu*, per text. *in l. Nummis* 75. *ff. de Legatis* 111. ibi: *Nummis indiſtinctè legatis hoc receptum eſt, ut exiguiores legati cenſeantur*, *l. Semper in Stipulationibus* 34. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Ad id, quod minimum eſt, redigenda ſumma èſt*. 87

88 Hinc qui vovit eleemoſynam indeterminate, ſatisfacit dando quamlibet ſtatum ſuum non dedecentem. Qui vovit dare oleum pro lampade accendendâ, dubitat autem an oleum Olivæ, vel lini, aut nucis, poteſt dare etiam deterius, ſi hujus uſus ſit in ea Eccleſia. Qui vovit dare Ovem ex ſuo grege, & dubitat, an meliorem, ſeu deteriorem, poteſt dare etiam inferiorem. Qui vovit peregrinationem in dubio de modo, poteſt peregrinationem implere equitando. Qui vovit dare unam ex ſuis veſtibus, & dubius eſt, an debeat pretioſiorem, vel minus pretioſam, ſatisfacit dando minus pretioſam, & ſic de ſimilibus. *Sic Doctores communiter*.

Atten-

89 Attendenda tamen ſemper eſt conſuetudo Regionum, & habitatorum, ut vota juxta ipſam cenſeantur emiſſa, atque ſic ſint adimplenda. *Communis*, per text. *in cit. cap. Ex parte* 18. *de cenſibus*, *cit. l. Nummis* 75. *de Legatis* III. *cit. l. Semper in ſtipulationibus* 34. *ff. de Regul. Juris*, ibi: *Si non appareat, quid actum eſt, erit conſequens, ut id ſequamur, quod in Regione, in qua actum eſt, frequentatur*.

90 Unde qui vovit Eccleſiæ Calicem, in dubio interpretatur obligari dare Calicem argenteum, & non aureum, nec cupreum, vel ſtanneum, *argum. cap. Calix diſt.* I. *de conſecrat. l. Titia* 38. §. *ff. de auro, argento, ornamentis, vel veſtimentis, & ſtatuis legatis*. Niſi alicubi præ magna opulentia, & auri abundantia vigeat conſuetudo, ut non niſi aurei Calices communiter offerantur, ſeu præ magna penuria, ſeu paupertate vigeat praxis, ut non niſi Calices cuprei, ſeu ſtannei adhibeantur. Qui vovit jejunare quotidie per menſem, non tenetur jejunare diebus Dominicis, cum ſic ſervet communis praxis Eccleſiæ, ſicuti etiam ex tali praxi qui vovit jejunare in Vigilia alicujus Sancti, poteſt jejunare die Sabbati, ſi Vigilia incidat in diem Dominicam. Item qui vovit abſolute jejunium, Miſſæ auditionem, confeſſionem Sacramentalem &c. debet illa exequi eo modo, forma, & integritate, qua eadem exequuntur Fideles, ubi occurrit Eccleſiæ præceptum. Item qui vovit audire Sacrum in die v. g. Nativitatis, ſeu Aſſumptionis B. Mariæ Virginis, tenetur audire duas Miſſas; qui vero vovit Miſſam audire quotidie, non tenetur audire niſi unam diebus Feſtis, & Dominicis, quia ſic ordinarie practicatur ab omnibus, & intentio ſic voventium ſolum fuiſſe cenſetur nullum diem tranſire ſine Miſſa. Item licet qui vovit Caſtitatem, dubitat, vero an in, vel extra Religionem, an perpetuam, vel temporalem tantum? poſſit eligere temporalem, vel ſecularem extra Religionem: ſi tamen abſolute dicat: *Voveo Caſtitatem*, intelligi debet de Caſtitate perpetua, & ſic de ſimilibus, ut notant Doctores communiter.

91 Qui poſt adhibitam moralem diligentiam adhuc abſolute dubitat, an emiſerit verum votum, an vero ſimplex ſolum propoſitum conceperit? Non obligatur voto, cum in tali caſu præſumendum ſit fuiſſe ſolum ſimplex propoſitum. Sic ex communi Sporer *loco cit. num.* 15. *argum. l. Semper* 56. *ff. de Regul. Juris* ibi, *Semper in dubiis benigniora præferenda ſunt*, *l. Ea quæ* 192. *ff. eod.* ibi: *In re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus juſtius, quam tutius; l. Si fuerit* 10. *ff. de rebus dubiis*, ibi: *In ambiguis rebus humaniorem ſententiam ſequi oportet*. Tum quia melior eſt conditio ipſius dubitantis poſſidentis ſuam libertatem, cum in pari cauſa melior ſit conditio poſſidentis, textu expreſſo in *cap. In pari* 65. *de Regul. Juris*, & *l. In pari cauſa* 128. *ff. de Regul. Jur.* & concordant *cap. Ad aures* 6. *de Præſcriptionibus*, *cap. Quod autem* 5. *de Jurepatronat. l. Nemo* 126. §. 2. *ff. de Regul. Juris* cum ſimilibus.

Qui autem certus eſt ſe emiſiſſe votum, aut deliberate protuliſſe verba verum votum, ſeu veram promiſſionem ſignificantia, v. g. *Promitto Deo, & B. Mariæ Virgini ſervare Caſtitatem*, & adhibita morali diligentia, dubitat, an habuerit intentionem, ſeu voluntatem ſufficientem ſe obligandi, obligatur voto: Tunc enim melior eſt conditio voti poſſidentis ſuam vim obligandi per Jura *num. anteced.* allegata, quia cum quis deliberate profert verba ſignificantia votum, ſeu veram promiſſionem, ſemper præſumitur habere voluntatem promittendi & ſe obligandi, niſi aliunde conſtet de oppoſito, cum nemo cenſeatur dicere quod non habet in mente, *l. Labeo* 7. §. 2. *ff. de ſupellectili legata*, ibi: *Nemo exiſtimandus eſt dixiſſe, quod non mente agitaverit*, Sanchez *lib.* I. *de Matrimon. diſput.* 9. *a n.* 13. *& lib.* 4. *moral. cap.* I. *num.* 13. cum pluribus ibi citatis, Sanig. *diſt.* 4. *de Relig. q.* 2. *n.* 6. Sporer *loc. cit. n.* 16. Reiffenſtuel *Theolog. Moral. tract.* 6. *diſt.* 3. *quæſt.* 2. *a num.* 17. La Croix *lib.* 3. *part.* I. *num.* 381. cum Gobat, Ovied. ibi citatis, & alii. 92

Cum quis dubitat, an quando vovit, habuerit plenum uſum rationis, ſi vovit ante ſeptennium, præſumendum eſt non habuiſſe dictum plenum rationis uſum, ſicque voto non obligari, niſi in aliquo certe conſtaret, malitiam, ſeu cognitionem præveniſſe, ſeu ſuppleviſſe ætatem, quia in tali non præſumitur ordinarie uſus rationis, & profeſſio ſtat pro libertate; Si autem vovit poſt ſeptennium, præſumendum eſt habuiſſe plenum uſum rationis; ſicque voto obligari, cum in tali præſumatur ordinarie d. plenus uſus rationis, niſi in aliquo certe conſtet de oppoſito. *Communis*. 93

Si vero dubitet an ante, vel poſt ſeptennium, ſeu ante, vel poſt ſufficientem uſum rationis, & deliberationis voverit; Tunc probabilius præſumendum eſt voviſſe poſt ſeptennium, ſeu poſt ſufficientem uſum rationis, 94

ſicque

ſicque voto teneri. Et ratio eſt, quia tunc de voto conſtat, & excuſatio eſt dubia. *In cap.* autem *Si quis*, *de Pænit. diſt.* 7. expreſſe dicitur: *Tene certum*, *dimitte incertum*, & concordat *cap. Juvenis* 3. *de Sponſalibus*, & *cap. Ad audientiam* 12. *de homicidio*. Tum quia ante ſeptennium, ſeu ante ſufficientem uſum rationis, & deliberationis rariſſime emittuntur vota, ſeu juramenta, adeoque in tali dubio ex communiter contingentibus præſumendum eſt in favorem voti, nempe eſſe emiſſum poſt ſeptennium, ſeu ſufficientem uſum rationis, & ideo eſſe validum, & obligatorium. Sanchez *lib.* 1. *moral. cap.* 1. *num.* 14. Henno *tomo* 1. *in Decalog. diſp.* 2. *quæſt.* 3. *de voto art.* 1. *verſ. Dixi tertio reſol.* 1. Diana *part.* 4. *tract.* 3. *reſolut.* 10. cum aliis ibi citatis, Sporer *loco cit. num.* 24. teſtans hanc eſſe omnino probabilem, quamvis ipſe cum Caſtropalao, & Tamburin. teneat probabiliter oppoſitum, quod non improbabile putat La Croix *loco cit. num.* 387. cum dicto Caſtropalao, & Oviedo.

95 Qui dubitat, an voverit cum ſufficienti deliberatione, eo quod votum emiſerit tempore ſubitæ paſſionis, iræ, terroris, ebrietatis, phrenesis, amentiæ, ſemidormitionis &c. præſumendus eſt probabilius voviſſe cum deliberatione ſufficienti, adeoque obligari voto, niſi tales conjecturæ occurrant in contrarium, ut prudenter credat non ſatis conſideraſſe neceſſaria ad obligationem contrahendam. Sanchez *loco cit.* Gobat *tom.* 3. *cauſ.* 6. *n.* 170. Suarez *l.* 4. *de voto cap.* 5. Ovied. *p.* 2. *t.* 5. *controv. num.* 172. Sporer *loco cit. ſub n.* 24. La Croix *loco cit. num.* 388. & alii. Et ratio eſt, quia etiam hic conſtat de voto, & dubitatur de excuſatione; Tum quia qualitas, quæ naturaliter ineſt, ſemper ineſſe ſupponitur; niſi clare conſtet de oppoſito, atqui uſus rationis naturaliter ineſt homini, ergo in ſuis actionibus ſemper ineſſe præſumi debet, niſi aliunde certo conſtet de oppoſito. Contraria tamen opinio non improbabiliter defenditur a Caſtropalao *tom.* 1. *tract.* 1. *d.* 3. *qu.* 11. cum aliis ibi citatis, & probabilem cenſet etiam Sporer *loc. cit.*

96 Votum emiſſum ex metu, ſive ab intrinſeco, ut in periculo mortis ex infirmitate, naufragio, peſte &c. ſive ab extrinſeco incuſſo ab homine, ut ab hoſte, latrone, & hujuſmodi, dummodo rationem non perturbet, & non ſit talis metus ab intrinſeco incuſſus ad ipſum votum injuſte extorquendum, cenſendum eſt validum, ac obligatorium. *Communis*. Et ratio eſt, quia tale votum eſt adhuc implicite voluntarium, & deliberatum; Votum autem voluntarium, & deliberatum ſine dubio eſt validum.

Votum autem emiſſum ex metu injuſte incuſſo ad ipſum votum extorquendum eſt cenſendum omnino invalidum, & non obligatorium, non ſolum de Jure poſitivo Canonico, ut patet expreſſe *in cap. Perlatum* 1. & *aliis ſeq. De his*, *quæ vi*, *metuſve cauſa fiunt*, ſed etiam de Jure naturali. quia, ut ait S. Bonaventura *in* 3. *diſt.* 39. *art.* 3. *quæſt.* 2. *Deus vult Sacrificia voluntaria*, *non coacta*. Deus enim tale votum non acceptat, ne det vim injuſtæ coactioni. *Communis*. 97

Nullum, & irritum eſt votum emiſſum ex ignorantia, & errore, ſi fuerit circa ſubſtantiam rei promiſſæ, ut ſi quis voveat ſe ingreſſurum certum Monaſterium putans eſſe S. P. Franciſci, cum ſit S. P. Dominici, voveat dare Eccleſiæ certum aliquem ſuum Calicem putans eſſe argenteum, cum ſit aureus, & hujuſmodi: Item ſi fuerit circa conditionem ſubſtantialem, ut ſi quis voveat peregrinationem Lauretanam erronee putans diſtare ſolum 40. milliaribus, cum tamen diſtet biſcentum; ſi voveat peregrinationem in Terram Sanctam, putans poſſe fieri itinere pedeſtri per terram, cum tamen Mare ſit transfretandum, & hujuſmodi. Item ſi fuerit circa cauſam finalem, ſeu motivum formale vovendi, ut ſi quis voveat eleemoſynam dare peſte laborantibus in hac civitate, cum tamen hic nullus peſte laboret; ſi voveat alere hunc pauperem erronee putans eſſe ſuum conſanguineum, cum tamen non ſit &c. in quibus deficit finis principalis a vovente intentus. *Sic in re Communis Doctorum*. Et ratio nullitatis talium votorum eſt, quia incogniti nulla eſt voluntas, cum voluntas non feratur in incognitum, ex Ariſtot. 3. *de Anima Commentar.* 39. & ignorantis, ac errantis nullus ſit conſenſus; *l. Non idcirco* 9. *Cod. de Jur. & facti ignorant.* nihilque ſit tam contrarium conſenſui, quam error, *leg. Si per errorem* 15. *ff. de Juriſdict. omnium Judicium*. 98

Qui vovit certam & determinatam rem v. g. hunc equum, ſi talis determinatus equus ſine culpa voventis pereat, non tenetur ad alium equum, ſeu aliam rem, quia id non ſolet intendi, & talis res facta eſt impoſſibilis. Impoſſibilium autem nulla eſt obligatio, *l. Impoſſibilium* 185. *ff. de Regul. Juris*, & *l. Nemo poteſt* 7. *de Regul. Jur. in* 6. Si autem talem rem vendiderit, tenetur dare pretium receptum, 99

ptum, quia eadem res manet virtualiter; & qui vovet rem, cenſetur promittere omnem ejus utilitatem. *Communis*.

100 Qui ſcit ſe voviſſe jejunium v. g. pro die Mercurii, & dubitat, an habuerit intentionem ſupplendi alia die, ſi iſta negligeret, non tenetur ſupplere alia die, quia in dubiis quod minimum eſt, eligi debet; *l. Nummis* 75. *ff. de Legatis* 111. *l. Semper in ſtipulationibus* 34. *ff. de Regul. Jur. cap. Ex part.* 18. *de Cenſibus*, juncta Gloſſa communiter recepta *ibidem verb. Primo caſu*.

101 Qui ſcit ſe votum emiſiſſe, & dubitat, an impleverit, tenetur adimplere, quia obligationi certæ non ſatisfit per ſolutionem dubiam; Tum quia votum poſſidet, & melior eſt conditio poſſidentis, *cap. Ad aures* 6. *de Præſcriptionibus*, *cap. Quod autem* 5. *de Jurepatronat. c. In pari* 65. *de regul. Juris in* 6. *l. Nemo* 126. *ff. de Regul. Jur. l. In pari cauſa* 128. *ff. eodem*; Et ſic *Doctores communiter*.

102 Qui vovit abſolute non ludere, niſi cogitando, an de luſu tantum immoderato, & pericuIoſo intelligeret? an etiam de moderato? non tenetur abſtinere a luſu moderato, quia voluntas in dubio interpretari debet in favorem voventis, *argum. l. Semper in dubiis* 56. *ff. de Regul. Juris*, *l. Ea quæ* 192. *ff. de eod. l. Si fuerit* 10. *ff. rebus dubiis*, & dubitans an plus, vel minus, tenetur tantum ad minus, *cap. Ex parte* 18. *de Cenſibus*, juncta Gloſſa communiter recepta *ibidem verb. Primo caſu*, *l. Nummis* 75. *ff. de Legatis* 111. *l. Semper in Stipulationibus* 34. *ff. de Regul. Jur.*

103 Qui vovit abſolute non ludere intelligendo etiam luſum moderatum, tenetur abſtinere etiam ab iſto: Obligatio enim voti potiſſimum pendet ab intentione voventis; unde ſi voventis intentio fuit de ſe abſtinendo etiam a ludo moderato, debet etiam ab iſto omnino ſe abſtinere. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 168. *art.* 2. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 3. §. 5. *n.* 58. Caſtrop. *tract.* 14. *d.* 2. *p.* 7. §. 1. *num.* 3. La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *n.* 453. cum Sanchez, & Bonacina ibi citatis, & alii paſſim.

Qui vovit non ludere intendens redimere jacturam temporis, tenetur abſtinere etiam a luſu moderato, & etiam a luſu pro alio, quia etiam in tali ludo jactatur, & amittitur tempus. Tamburin. *loc. cit. a n.* 59. La Croix *loc. cit. n.* 554. Caſtropal. *loc. cit.* addentes, quod ſic vovens poſſet per alium ludere, licet aſpiciendo perderet tempus, quia tempus non perderet ludendo, ut fuit ejus votum, *arg. citatis Juribus ſupra n.* 1. 102. (*) 104

Qui vovit non ludere ad evitandas rixas, & blaſphemias, tenetur abſtinere ab illis ludis, in quibus ex experientia ſubeſt ſibi periculum rixandi, aut blaſphemandi, uti ordinarie accidit in ludis nomine proprio, & cum jactura propriæ pecuniæ fieri ſolitis; Quia vero id non ſolet accidere in ludis, qui fiunt nomine alieno, aut per alium, hinc poterit talis vovens licite ludere nomine alieno, aut per alium. Immo ei licebit ludere per alium, etiamſi dicta incommoda timeantur, quia re ipſa in tali caſu ipſe non ludit. Et ſic etiam licebit ei facere ſponſiones de hoc, vel illo lucraturo, cum id non ſit proprie ludere; Sanchez *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 8. Diana *part.* 7. *tract.* 105

Nota Romani Theologi.

(*) Hanc propoſitionem ita P. Daniel Concina perſtringit *tom.* 3. *primæ edit. pag.* 171. *Falſum eſt inſuper, quod inquit* La Croix, *voventem non ludere, dum per alium ludit. Quia qui per alium facit, per ſeipſum facere videtur. Nec minus falſum eſt quod poſtea ſubdunt, nempe dum voviſti non ludere, ne tempus teras, te poſſe per alium ludere, licet aſpiciendo tempus teras. Audiſti? Licet tempus perdas ludendo aliena manu, votum non fregiſti; ſi autem propria manu ludis, votum fregiſti. Peracuta & mirifica Theologia manifeſtam laxitatem non valet longius improbare*. Ita Concina; nec a vero alienam doctrinam tradit, ut conſideranti facile patebit.

Reſponſio Auctoris.

Quæ hic notatur a *Romano Theologo*, non eſt mea opinio, ſed Doctorum *ibi* ad eruditionem allatorum ut legenti patet. Propriam autem meam opinionem demonſtrat expreſſe mea concluſio, nempe: *Qui vovit non ludere, intendens redimere jacturam temporis, tenetur abſtinere etiam a luſu moderato, & etiam a luſu pro alio, quia etiam in tali ludo jactatur & amittitur tempus*.

nott. 9. *reſol.* 58. Bonacin. *de juram. quaſt.* 1. *punct.* 16. *num.* 5. La Croix *loc. cit. n.* 454. & alii (*).

106 Qui vovit non ludere, ut vitet jacturam ſuæ pecuniæ, interpretandus eſt, quod excluſerit ſolum luſum immoderatum, & eum, quo luderet pro ſe. Unde hic poterit ludere moderate pro ſe & per ſe ob animi recreationem, & pro alio, ſeu loco alterius, etiamſi ſubſit periculum jacturæ pecuniæ alterius, quia ludendo moderate, aut pro alio non incurrit illud periculum jactandi, & perdendi ſuam pecuniam, quod fuit unicus finis ſui voti. Immo poterit etiam ludere per alium, tradita ei pecunia, ut nomine ſui, nedum abſentis, ſed & præſentis, videntis, & lætantis ludat, quia licet in hoc caſu inveniatur finis, ob quem vovit, nempe ut vitet jacturam ſuæ pecuniæ, tamen res proprie non comprehenditur ſub materia promiſſa, cum vere, & proprie non ludat is, pro quo alius ludit. Vota enim in dubio interpretanda ſunt in favorem voventis, & in mitiorem partem per Jura adducta *ſupra n.* 102. Sic tenent Sanchez *loc. cit. n.* 7. Diana *loc. cit. reſol.* 57. Bonac. *loc. cit. num.* 5. Caſtropal. *num.* 5. La Croix *loc. cit. num.* 454. Gobat *tom.* 3. *caſu* 17. *num.* 526. & alii.

107 Quale autem peccatum ſit? mortale, an veniale ludere poſt votum non ludendi? Colligi poteſt univerſaliter loquendo ex conſideratione finis, ob quem emiſſum fuit votum: Unde qui vovit non ludere ad evitandam jacturam propriæ pecuniæ, non peccat graviter, niſi notabilem ſummam exponat periculo jacturæ, & ſi pro alio ludat, nec venialiter peccat, etiamſi multum perdat, quia finis ſui voti fuit ad evitandam jacturam pecuniæ propriæ, & non alienæ. Item qui vovit non ludere, ut redimat tempus, ſi non conſumat in ludo tempus v. g. pluſquam duas horas, non erit grave peccatum. Item qui vovit non ludere, ut evitet rixas, non peccat graviter, ſi ludat cum aliquo notorie pacifico, & ſic de ſimilibus. Ita Sanchez *loc. cit. n.* 7. Tamburin. *loc. cit. n.* 60. Gobat *loc. cit. n.* 526. La Croix *loc. cit. n.* 454. Fagundez, Caſtropal. apud ipſum, & alii paſſim.

Qui vovit non ludere certo genere ludi, certo tempore, in certo loco, cum certa perſona, quia credebat certo ſe eſſe amiſſurum in tali tempore, tali loco, cum tali perſona &c. non tenetur ſervare illud votum, quia cum id ſit ſuperſtitioſum, non poteſt eſſe materia voti, quæ voti materia debet eſſe res moraliter bona ex dictis *ſupra a num.* 23. Et a fortiori non tenetur ſervare votum factum de non ludendo cum certa perſona in vindictam, vel ſignum malæ voluntatis, cum votum non debeat eſſe vinculum iniquitatis; *arg. cap. Quanto* 18. *de Jurejurando*, *cap. Inter cetera* 22. *cauſ.* 22. *quæſt.* 4. Sanchez *loc. cit. num.* 9. Caſtropal. *loc. cit. n.* 7. Bonac. *loc. cit. punct.* 4. *n.* 2. La Croix *loc. cit. num.* 457. cum Navarr. & Soto ibi citatis, & alii, Excipe tamen niſi nollet ludere cum tali perſona, 108

Nota Romani Theologi.

(*) Atque hinc vide, num conſiſtere poſſint; quæ numeris 105. & 106. exponuntur; Nam ſi per ſeipſum ludere cenſetur, qui per alium ludit, ergo qui voverit non ludere, ſive ob evitandas rixas, & blaſphemias, ſive ne pecuniæ jacturam patiatur, ſive ob alium finem, a ludo abſtinere debebit etiam aliena manu faciendo. Verbo dicam: Si generatim homo voverit ſe non amplius luſurum, vi voti ab omni ſive moderato, ſive immoderato ludo abſtinere debebit, nec per ſe, nec per alium ludere licite poterit, niſi emittendo votum ſecum ipſe declaraverit, vovere tantum voluiſſe, abſtinere a ludo immoderato, vel a ludo per ſeipſum faciendo. Nam ſi vovendo nil ipſe diſtinxit, ſed generatim promiſit, nec diſquirere nos debemus, ſed integram in ipſo a ludo abſtinentiam agnoſcere, & profiteri tenebimur.

Reſponſio Auctoris.

Pro aſſequenda mea vera opinione recurrendum eſt ad *Summarium* hujus *articuli* ſub *citatis numeris*, nempe ſub *num.* 105. *Qui vovit non ludere ad evitandas rixas & blaſphemias, tenetur abſtinere ab illis, cum quibus ex experientia ſubeſt ſibi periculum rixandi*; & ſub *num.* 106. *Qui vovit non ludere ut vitet jacturam ſuæ pecuniæ interpretandus eſt, quod excluſerit ſolum luſum immoderatum, & eum, quo luderet pro ſe.* Nam cætera in corpore *ibi* addita ſunt potius ex opinione Doctorum & Auctorum qui identidem allegantur. Sed in Romana editione *Summaria* omnia, in quibus vel unico obtutu mens mea patefit, ſubtracta ſunt.

ſona, ex quo nimis rixoſa, fraudulenta, aut ſe ipſo in ludo peritiore, aut in tali ludo non eſſet ipſe expertus, aut nollet ludere in tali loco, vel tempore, utpote Deo, aut Sanctis ſpecialiter dicato, uti ſunt loca Sacra, Tempora Feſtiva, & hujuſmodi.

109 Qui vovit non bibere vinum ad evitandam ebrietatem, non tenetur abſtinere a Cereviſia, aut aliis potibus inebriantibus. Sanchez *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 44. La Croix *loc. cit. n.* 460. teſtans de communi contra paucos. Et ratio eſt, quia licet in tali caſu inveniatur finis, ob quem vovit, nempe ut evitet ebrietatem, tamen res proprie non comprehenditur ſub materia promiſſa, cum vere, & proprie cereviſia, & alia hujuſmodi non ſint vinum. Unde in re odioſa non debet fieri extenſio ad illa, *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. Tum quia vota in dubio interpretanda ſunt in favorem voventis, & in mitiorem partem, per Jura adducta *ſupra n.* 102. (*)

110 Qui vovit non bibere vinum ſolum, ut evitet ebrietatem, non peccat ſaltem graviter, ſi parum bibat; Immo graviter non peccat, etiamſi multum bibat, ſi certus ſit hic, & nunc non adeſſe ebrietatis periculum. La Croix *loc. cit. num.* 403. & alii paſſim. Et ratio eſt, quia finis voti, ut ſupponitur, fuit ſolum ad evitandam ebrietatem; ergo quoties vovens certus eſt non adeſſe in tali potu periculum ebrietatis, non violat ſaltem in gravi ſuum votum.

111 Qui vovit non bibere per integrum menſem, tenetur toto menſe ſe abſtinere a vino; Unde peccat toties, & quoties vinum bibit, cum tale votum ſit negativum obligans ad inſtar præcepti negativi ſemper & pro ſemper. *Communis*.

Qui vovit nunquam bibere vinum, poteſt in Miſſa ſumere utramque ablutionem. Azorius *lib.* 11. *cap.* 20. Paſqualig. *in Praxi jejun. deciſ.* 235. Gobat *in Quinario, tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 10. La Croix *loc. cit. num.* 451. & alii paſſim. Immo ſi ſit Laicus poteſt ſumere vini ablutionem poſt Communionem, maxime ſi abhorreat ab ablutione aquæ. Et ratio eſt, quia talis interpretatur intentio voventis, cum dictæ ablutiones non veniant nomine potus vini, quem vovens cenſetur ſibi velle per ſuum votum interdicere. Sic citati Doctores. 112

Alia ad rem. Vide verb. *Conjuges a num.* 3. verb. *Debitum conjugale a n.* 56. verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a n.* 23. 113

Ad complementum additur, quod B. V. M. non obſtante voto Caſtitatis prius emiſſo, valide, & licite verum Matrimonium contraxit cum S. Joſeph. Sic S. Auguſtinus, S. Bonaventura, Scotus, & alii communiter. Et quod validum, & verum Matrimonium contractum fuerit inter B. V. Mariam, & S. Joſeph habetur expreſſe ex Sacra Scriptura, quæ ſexies, nempe *Matthæi cap.* 1. *num.* 16. *num.* 18. *num.* 19. *n.* 20. *n.* 24. *& Luc. cap.* 1. *n.* 27. vocat Mariam conjugem, & Joſeph virum ejus: Hinc S. Auguſtinus *lib.* 23. *contra Fauſtum cap.* 8. dicit fuiſſe inter ipſos verum conjugium *non concubitu, ſed affectu, non com-* 114

Nota Romani Theologi.

(*) Non eſt negandum, finem voti ſub votum non cadere, ut univerſim Theologi tradunt. Ergo vi voti de abſtinendo a vino ob ebrietatem, non tenetur homo abſtinere a cereviſia, aliiſque inebriantibus liquoribus, qui non ſint ex uvis expreſſi; ſed a vino aduſto, ſeu a ſpiritu vini abſtinere debebit, cum hoc vinum revera ſit, immo vegetior ac potior pars vini; Neque enim deſinit eſſe vinum, quia fortius, & aduſtum. Et ſi dubitandi ratio eſſet, interpretatio non in favorem libertatis, ſed in favorem voti facienda foret; cum in dubiis pars tutior ſit eligenda. Si voti finis ſub votum non cadit; ergo vovens non bibere vinum ebrietatis cauſa, tenetur omnino abſtinere a vino, etiamſi prudenter ebrietatis periculum non metuat; Nam abſtinentiam a vino Deo vovit, etſi voventis finis declinatio fuerit ebrietatis. Vinum ergo bibens votum infringit. Dum vero is qui voveat ſe non amplius bibiturum vinum, ſecum ipſe conſtituat polliceri tantum abſtinentiam ab immediato uſu vini, vel a bibendo vino in iis tantum circumſtantiis, in quibus antea inebriatus fuerit, tunc abſtinentia ex ipſa voventis voluntate limitanda erit.

Reſponſio Auctoris.

Cum ea, quæ a me concluduntur ſub *cit. num.* 109. innitantur ſtabili fundamento rationis, & juris tum Canonici, tum Civilis, prudentis lectoris æquo judicio me ſubmitto.

commixtione corporum, *ſed copulatione* (*quod charius eſt*) *animorum*. S. Thomas *part.* 3. *quæſt.* 29. *artic.* 2. expreſſe ait, *omnino verum fuiſſe Matrimonium Virginis Matris Dei*, & *Joſeph.* Scotus *in* 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. id fuſe probat, ac quomodo fieri potuit cum voto virginitatis, tribus claris demonſtrat exemplis, uti & faciunt S. Bonaventura, aliique Sancti Patres, & Doctores paſſim, ac noviſſime Card. Proſper de Lambertinis, deinde Benedictus XIV. fel. record. in ſuo admirabili, ſemperque commendabili Opere *de Servorum Dei Beatificatione*, & *Beatorum Canonizatione lib.* 3. *cap.* 24. *n.* 57.

115 Et quod, non obſtante voto caſtitatis, etiam licite contraxerit Matrimonium, retento adhuc in ſe propoſito caſtitatis ſervandæ, oſtenditur ex divina revelatione ei facta, quod Joſeph nunquam ab ea eſſet conjugale debitum petiturus; Sanctus enim Thomas *in* 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. *artic.* 1. *quæſtiunc.* 2. *ad* 2. expreſſe dicit: *Beata Virgo, antequam contraheret cum S. Joſeph, fuit certificata Divinitus, quod Joſeph in ſimili propoſito erat ſervandæ Virginitatis*, & *ideo non ſe commiſit periculo nubens*. S. Auguſtinus *lib. de Sancta Virginitate cap.* 4. ſic habet: *Sed quia hoc Iſraelitarum mores adhuc recuſabant, deſponſata eſt viro juſto non violenter ablaturo, ſed potius contra violentos cuſtodituro quod illa jam voverat*. Scotus *in* 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. *Litt. B.* ſic concludit: *Ergo ubi eſt certitudo ſimpliciter, quod nunquam ponetur in effectu*, (petitio ſcilicet debiti conjugalis) *ibi in nullo præjudicat voto caſtitatis contractus Matrimonii, ſed hic fuit talis certificatio; ex quo enim habemus Matth.* 1. *quod Angelus inſtruxit Joſeph; Noli timere accipere Mariam conjugem tuam; multo magis, immo indubitanter concluditur, quod ipſa per Angelum, vel immediate a Deo antequam deſponſaretur Joſeph, fuit certudinaliter edocta: Noli timere accipere Joſeph virum juſtum in conjugem; ecce enim Spiritus Sanctus dabit eum tibi cuſtodem*, & *teſtem virginitatis, qui tecum pari voto contineat*, & *in multis tibi ad virginitatis cuſtodiam congruentibus obſequatur*.

116 Nec valet objicere Canon *Voventibus* 2. *cauſ.* 17. *qu.* 1. ubi ſic expreſſe habetur: *Voventibus virginitatem, non ſolum nubere, ſed etiam velle, damnabile eſt*. Non valet, inquam, quia ut recte explicat meus Subtiliſſimus Doctor *loc. cit. in reſponſ. ad* 1. dictus Canon intelligi debet de volentibus nubere ſecundum communem Legem, non autem de illis, quibus conſtat certitudinaliter, quod nunquam uſus ſequens talem actum petetur, uti ex prææallatis Sanctis Patribus, & aliis erat divinitus certiorata B. V. Maria, quod ſine complexu viri, & integre ſervato ſuæ virginitatis voto, Spiritu Sancto occultiſſime, ac cautiſſime erat fœcundanda, & ingravidanda, juxta illud *Luc. cap.* 1. *num.* 35. *Spiritus Sanctus ſuperveniet in te*, & *virtus Altiſſimi obumbrabit tibi*. Quod, & jam præfiguratum fuerat apud Ezechielem *cap.* 44. *num.* 2. ibi: *Porta hæc clauſa erit, vir non tranſibit per eam, quoniam Dominus Deus Iſrael ingreſſus eſt per eam*.

Hic ad rem afferre lubet celebrem cauſam multis jam ab annis in Sacror. Rit. Congregatione pendentem noſtri V. Fratris Sebaſtiani ab Apparitio, vulgo nuncupati *Pyrauſtæ*. Hic velut alter Job, vir erat eximiæ virtutis, ſimplex, rectus, ac timens Deum, & recedens a malo, *Job cap.* 1. *num.* 1. Concepti propoſiti ſervandæ virginitatis adeo ſollicitus, ut jam tertio per mulieres ſibi a Diabolo paratas, vehementiſſimas inſidias, in ipſo juventutis flore eluſerit, ac inſuper de ipſomet Dæmone in feminea ſpecie ſibi apparente, gratia Dei viriliter triumphaverit, & oblatas ſibi conſpicuas nuptias modeſte ac caſte rejecerit. Factus poſtmodum pene ſexagenarius, prudenter illud *Geneſ. cap.* 2. *n.* 18. *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum*, mente revolens, ſociam ſibi quærere cogitavit, talem quidem, uti dictitabat, cum qua vivere liceret in caſto & virginali connubio adinſtar S. Patriarchæ Ioſeph cum caſtiſſima, & undequaque Sanctiſſima ſua ſponſa V. M. 117

Ejus piis votis Deo annuente, caſtiſſimam filiam, qualem ipſe cupiebat, dote pauperem, ſed caſtimonia, aliiſque virtutibus divitem, ſibi ab ipſius honeſto patre in conjugem oblatam, unice tantum ut ei in ſpiritualibus, ac temporalibus indigentiis præſidio adeſſet, eamque a mundi periculis, atque virginitatis jactura ob pauperiem eriperet. Divinam hanc fore voluntatem firme credens, atque id ſingulare pietatis, ac caritatis opus eſſe advertens, puellam in ſponſam accepit; qua intra annum deceſſa, aliam non inferioris caſtimoniæ & virtutis tenellam puellam ob ſimiles caritativos fines ſibi deſpondit, quæ intra octo menſes & ipſa deceſſit ſua cum ipſo ſemper pro voto inviolata caſtitate ſervata. Poſtmodum ſecretiori Dei conſilio adhuc ad perfectiorem ſtatum vocatus, ad Habitum, & Profeſſionem meæ Seraphicæ Religionis jam ſeptuagenarius fuit admiſſus die Sancto Antonio de Padua ſacra, ac ex Obedientia in Conventu Angelorum, quaſi alter Angelus præ ſua Angelica 118

lica innocentia, & caſtitate locatus, juxta illud *Matth. cap.* 22. *num.* 30. *Erunt ſicut Angeli Dei:* Et illud *Marci* 12. *num.* 25. *Sunt ſicut Angeli in Cælis*, in eo, ac aliis ſpatio 26. annorum ſanctiſſime vixit, atque tandem in Domino obdormivit eximiis virtutibus, & inſignibus miraculis in vita, & in morte, ac poſt mortem adhuc in dies clariſſimus, ut ex ejus Legenda ad diem 25. Februarii, & Proceſſibus pro ſua Beatificatione confectis.

119 Introducta de more in Sacror. Rit. Congreg. ejus cauſa, exquiſitoque Promotoris Fidei voto ſuper debito conjugali, neutri ex iis ab ipſo reddito, Proſper Bottinius Archiepiſcopus Myrenſis, & Proſper de Lambertinis in dicto munere ejus ſucceſſor, poſtea Summus Pontifex Benedictus XIV. illum peccaſſe dixerunt; Non quia laudabilia quodammodo, & heroica dici non debeant Matrimonia, in quibus mutuo accedente conjugum conſenſu, nulla ſit ejus conſummatio; ſed quia de conſenſu tam primæ, quam ſecundæ uxoris non conſtabat, & querimoniæ non defuerunt conſanguineorum prædictarum feminarum, quod eis debitum non redderetur, ex quibus inferebatur prædicti conſenſus defectus; Multa fuerunt a doctiſſimis Poſtulatoribus allata, ut difficultati ſatisfieret: Suffragia quoque Academiarum ſeu Univerſitatum Theologicarum, Pariſienſis, Salmanticenſis, & Patavinæ requiſita, & Romæ edita *anno* 1722. fuerunt omnino concordia in aſſerendo Matrimonia non modo valida fuiſſe, ſed commendatione digna; nec præmiſſum ſervandæ virginitatis propoſitum ſubſtantiæ Matrimonii obfuiſſe, cum ex Sanctorum Patrum, Sacrorumque Canonum Doctrina pro certo habeatur ſimplex ſervandæ virginitatis propoſitum dictæ Matrimonii ſubſtantiæ nihil officere; S. Auguſtinus *lib.* 1. *de nuptiis*, *& concupiſcentia cap.* 11. S. Thomas *in* 4. *diſtinct.* 30. *quæſt.* 2. *artic.* 1. Scotus *in* 4. *diſt.* 30. *quæſt.* 2. Alexander III. *in cap. Commiſſum* 16. *de ſponſalib. & Matrimon.* Mulierum quoque conſenſum implicitum, aut explicitum, non defuiſſe, & querimonias a conſanguineis excitatas fuiſſe, non quia dictæ uxores unquam de redditione debiti cogitaverint, ſed quia ipſi pinguem ſervi Dei hereditatem ad filios ex ſuis conſanguineis naſcituros deferri ardenter exoptabat, ut ex Scripturis Poſtulatorum, & Theologorum ſuffragiis habetur, & refert ſuo more eruditiſſime dict. Card. de Lambertinis poſtea Summus Pontifex Benedictus XIV. *loc. citat. num.* 57. ubi rectiſſime concludit, quod in hac cauſa judicium Sacræ Congregationis ſit expectandum, ex particularibus facti circumſtantiis potiſſimum deſumendum.

Quod Deo favente, ipſoque Venerabili ejus 120
ſervo tot novis ſemper in die correſcante prodigiis, intercedente, favorabile tandem ſperatur, ac in claris ponetur heroica ipſius virtus, ob quam tales puellas, de quarum caſtimonia, & continentia permulta dubitare non poterat, ſibi caſte deſponderat; Non deficientibus etiam aliorum exemplis, qui non abſimili ſervandæ virginitatis propoſito obſtricti, ob juſtos fines Matrimonium contraxerunt, & caſtitatem illibatam in conjugio coluerunt, ut de S. Pulcheria Imperatrice cum Marciano ob id ad Imperium evecto, de S. Cæcilia cum Valeriano, de Diva noſtra Delphina cum S. noſtro Elzeario Ariani Comite, de Sanctis Juliano & Baſiliſſa, aliiſque pluribus, qui virginea connubia contraxerunt, atque caſtiſſime ſervaverunt, de quibus apud Scacchum *de notis, & ſignis Sanctitatis ſect.* 6. *cap.* 6. *pag.* 486. *& ſequentibus*, Cardin. de Lambertinis *loc. cit. num.* 57. Cardin. Baron. *in Annalibus ad annum* 450. Nicephorum *lib.* 4. *hiſtoriar. cap.* 58. & alios paſſim; Sicque animadverſiones ratione Officii a Fidei Promotoribus, & aliis adverſus Heroicitatem virtutis noſtri Venerabilis ſervi Dei propoſitæ, in ejus laudem, & commendationem convertantur, & Beatorum, ac Sanctorum Faſtis (& oh faxit Deus quod quantocius) rite & Canonice finaliter adſcribatur.

ARTICULUS II.

Quo ad ea quæ concernunt vota ſubſtantialia Religionum Regularium.

AD eſſentiam cujuslibet Regularis Religio- 1
nis requiruntur tria ſubſtantialia vota, nempe Obedientiæ, Paupertatis, & Caſtitatis, adeo ut ſine illis Religio aliqua proprie dicta nullatenus conſiſtere poſſit. S. Thomas 2. 2. *q.* 188. *art.* 1. *& Communis, ac certa aliorum*: *arg. cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachor. & Extravag. Joann. XXII. incip. Quorumdam* 1. *de verbor. ſignificat.* §. *penult. circa finem.*

Dicta tria vota ſunt de eſſentia Religionis 2
ex Jure Divino, adeo ut nec Papa poſſit diſpenſare in ſenſu compoſito, quod aliquis ſit, & maneat proprie Religioſus, & tamen non ſit

ſit adſtrictus tribus allegatis votis, quamvis ex aliqua gravi cauſa bonum commune concernente poſſint diſpenſando ex Religioſo facere non Religioſum, & ei concedere facultatem ad ſæculum redeundi, & nubendi. Vide verb. *Religiones Regulares n.* 8.

3 Et ratio eſt, quia ſtatus Religioſus ſecundum ſuam ſubſtantiam, ſeu eſſentiam, non ab aliquo puro homine, ſed immediate a Chriſto Domino fuit inſtitutus: Chriſtus enim ipſe homines ad tria illa conſilia Evangelica eſt cohortatus, & ad vota perpetua de illis facienda, ut colligitur de Obedientia, quæ fit per abnegationem ſui, & ſuæ propriæ voluntatis, ex *Matth.* 16. ibi: *Qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum &c.* De Paupertate *ex Matth.* 19. ibi: *Vade & vende quæ habes &c.* De Caſtitate *Matth.* 19. ibi: *Sunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtraverunt propter Regnum Cælorum*, adeoque dici debet, eſſe de Jure Divino, non præcipiente, ſed conſulente, ut docent communiter Doctores.

4 Status Religioſus a Chriſto Domino ſic inſtitutus eo invitante, & hortante ſtatim ab initio Eccleſiæ fuit ſuſceptus ab ipſis Apoſtolis, ac alii Chriſti diſcipulis. Vide d. verb. *Religiones Regulares n.* 10.

5 Dicta tria vota potius quam alia fuerunt conſtituta pro eſſentia ſtatus Religioſi, quia per ea homo perfectius ſe conſecrat, & unit Deo. Vide d. verb. *Religiones Regulares n.* 11.

6 Verus & perfectus ſtatus Religioſus ſecundum eſſentiam cum tribus dictis votis fuit primo, & immediate inſtitutus a Chriſto Domino. Vide *ibid. n.* 14.

7 Quamvis dicta tria vota pro eſſentia ſtatus Religioſi fuerint a Chriſto Domino inſtituta, tamen eorum ſolemnitas a ſola Conſtitutione Eccleſiæ fuit inventa. Vide *ibid. n.* 16.

8 Unde Eccleſia, ſeu Sede Apoſtolica poteſt admittere, & approbare, ut veram Religionem etiam ſine votis ſolemnibus, & cum ſolis votis ſimplicibus, ut expreſſe declaravit Greg. XIII. Conſt. incip. *Aſcendente Domino*, ſtatuendo, quod Religioſi præclariſſimæ Societatis Jeſu, qui peracto Novitiatu primam Profeſſionem emittunt, pro veris habeantur Religioſis; non obſtante quod non niſi ſimplicia tunc edant vota, & non ſolemnia emittant, ibi: *Nos conſiderantes voti ſolemnitatem ſola Conſtitutione Eccleſiæ inventam eſſe, triaque hujuſmodi Societatis vota, tametſi ſimplicia, ut ſubſtantialia Religionis vota ab hac Sede fuiſſe admiſſa, illaque emittentes in ſtatu Religionis veræ conſtare.* Vide *ibid. n.* 16.

Inter dicta tria ſubſtantialia Religionum Regularium vota, Obedientia primatum tenet: 9
Nam ſi Paupertas offert Deo divitias, & Caſtitas corpus, offert Obedientia ipſammet voluntatem: eo autem nobilius eſt votum quo plus Deo offertur; Unde Joan. XXII. in Extravagant. incip. *Quorumdam* 1. *de verbor. ſignificat.* §. *penult. circa finem*, ſic habet: *Magna quidem Paupertas, ſed major Integritas, bonum eſt Obedientia maximum, ſi cuſtodiatur illæſa; nam prima rebus, ſecunda carni, tertia vero menti dominatur & animo.* Vide *ibid. n.* 11.

Obedientia Religioſa eſt votum, quo ſe Re- 10
ligioſus obligat in aliqua Religione a Sancta Sede approbata ad obediendum Prælato competenti in omnibus, quæ cadere poſſunt ſub virtute Obedientiæ. *Eſt in re Communis*. Obe- 11
dientia enim dicitur quaſi ab Audientia, ſive ab audiendo præceptum Superioris, ut recte notat Donatus *prax. Rerum Regul. tom.* 4. *tract.* 17. *q.* 2. *n.* 1. & alii.

Ut Obedientia ſit perfecta, Deo grata, & 12
meritoria, requiruntur ſequentes conditiones. Prima ut ſit prompta, & ſine mora, juxta illud *Pſalm.* 118. ibi: *Viam mandatorum tuorum cucurri*. Unde S. Bernardus *ſerm. de virtute obedient. circa medium*, ſic habet: *Fidelis obediens moras neſcit, fugit craſtinum, ignorat tarditatem*. Secunda ut ſit cæca, ita ut non examinentur rationes, motiva, aut intentio Superioris præcipientis, & cur potius ſibi quam alteri præcipiatur. Unde S. Bernardus, vel potius Guillelmus Abbas *Epiſt. ad FF. de monte Dei cap.* 5. *novæ edit. Perfecta Obedientia eſt ... non diſcernere quid, vel quare præcipiatur, ſed ad hoc tantum niti, ut fideliter, & humiliter fiat quod a majore præcipitur*: & S. Gregorius *in prim. Reg. lib.* 2. *cap.* 4. *Vera Obedientia nec Præpoſitorum intentionem diſcutit, nec præcepta diſcernit, quia omne vitæ ſuæ judicium majori ſubdit: Neſcit enim judicare quiſquis niſi perfecte didicerit obedire*. Tertia ut ſit hilaris ſine querela, & murmuratione, juxta illud *Eccleſiaſtici* 35. ibi: *In omni dato hilarem fac vultum tuum, & 2. ad Corinth.* 9. ibi: *Hilarem enim datorem diligit Deus*, & ad *Philippenſes* 2. ibi: *Omnia autem facite ſine murmurationibus*. Quarta ut ſit humilis, ſeu cum humilitate fiat, juxta illud *Lucæ* 17. ibi: *Cum hæc omnia feceritis, quæ præcepta ſunt vobis, dicite: ſervi inutiles ſumus, quod facere debuimus, fecimus*. Quinta ut ſit fortis, ſeu generoſa ad ſuperandam omnem difficultatem, juxta illud

Pſalm. 30. ibi: *Viriliter agite, & confortetur cor veſtrum, & 1. ad Corinth.* 16. ibi: *Viriliter agite, & confortamini*. Unde S. Baſilius *in ſua Regula cap.* 5. Sic habet: *Obedientia tunc acceptabilis erit Deo & dulcis hominibus, ſi quod jubetur, non trepide, non tarde, non teſide, ſed viriter & ſtrenue fiat*.

13 Religioſus ex vi voti Obedientiæ tenetur Superiori obedire quo ad omnia, quæ præcipit ſecundum Regulam, & Conſtitutione ſui Ordinis, ſive directe, & explicite, ſive indirecte, & implicite. *Communis*. Et ratio eſt, quia Religioſus ad hæc omnia ſe obligavit eo ipſo, quo Profeſſionem emiſit ſecundum Regulam, & ad obediendum ſe voto obſtrinxit, cum profitendo Regulam implicite etiam ſe obligarit ad ea omnia, ſine quibus Regula commode obſervari non poteſt.

14 Illa autem dicuntur directe, & explicite contineri in Regula, quæ clare, & expreſſe in Regula ipſa habentur, & illa dicuntur in ea contineri indirecte, & implicite, quæ ad Regulæ obſervantiam ſunt neceſſaria, & ſine quibus Regula prioris Ordinis in ſuo vigore conſervari non poteſt. Layman *lib.* 4. *tract.* 5. *c.* 9. *n.* 11. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 9. Buſemb. *lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 4. Vaſquez *n.* 2. *diſp.* 154. *cap.* 4. Lezana *Summ. quæſt. Regular. tom.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. & alii paſſim.

15 Religioſus tenetur obedire ſuo Superiori non ſolum in rebus, quas certo cognoſcit eſſe ſecundum Regulam, & Conſtitutiones ſui Ordinis; ſed etiam quando dubitat, an res, quæ illi præcipitur, ſit vere ſecundum dictam Regulam, & Conſtitutiones ſui Ordinis, & an ſit licita nec ne? Dummodo non cognoſcat evidenter eſſe malam, & illicitam. *Sic fere Communis Doctorum*, per text. *in cap. Quid culpatur* 4. *cauſ.* 23. *q.* 1. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic præciſe habetur: *Non enim eſt poteſtas, niſi a Deo ſive jubente, ſive ſinente; ergo vir juſtus, ſi forte ſub Rege homine etiam ſacrilego militet, poteſt recte illo jubente bellare, ſi vice pacis ordinem ſervans quod ſibi jubetur, vel non eſſe contra Dei præceptum, certum eſt, vel utrum ſit, certum non eſt, ita ut fortaſſe reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem oſtendat ordo ſerviendi*; & *cap. Ad aures* 5. *de temporibus ordinat*, ubi generaliter definitur, quod ſubditi in omnibus etiam in his tenentur Superioribus obedire; Dummodo tamen non præcipiant, quod manifeſte malum ſit, ad quod Gloſſa *ibid. verb. Obedientiam* Jura allegat. Et ratio eſt, quia Superior eſt in poſſeſſione præcipiendi, & in dubiis melior eſt conditio poſſidentis, *cap. Ad aures* 6. *de præſcriptionibus*; *cap. In pari* 65. *de Regul. Jur. in* 6. *l. Nemo* 126. & *l. in pari cauſa* 128. *ff. de Regul. Jur.* cum ſimilibus. Tum quia Superior habet Jus certum percipiendi, quo non eſt ſpoliandus per ſuperveniens dubium ſui ſubditi; Unde S. Bernardus *lib. de diſpenſat. & præcepto c.* 9. ait: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod ſit tamen certum diſplicere Deo, haud ſecus omnino accipiendum eſt, quam ſi præcipiat Deus*.

Unde Religioſus non tenetur obedire Superiori in iis, quæ clare ſunt contra ſuam Regulam, & Conſtitutiones ſui Ordinis; Niſi Superior ſit talis, qui poſſit in ipſis diſpenſare, & cauſa legitima adſit. *Communis*. 16

Neque communiter loquendo in iis, quæ ſunt ſupra Regulam, ut ſi Superior præcipiat nimiam macerationem corporis, extraordinarias mortificationes, & auſteritates, & hujuſmodi opera ſupererogatoria. Item nec in iis, quæ ſunt præter Regulam, ut ſi Superior præcipiat opera, quæ ex objecto, & circumſtantiis ſunt omnino indifferentia, & inutilia, & quæ ad Inſtitutum nihil conferunt. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 9. & *quodl.* 10. *art.* 19. S. Bernardus *de præcepto, & diſpenſat. cap.* 5. alias *cap.* 8. ubi ſic expreſſe habet: *Prælati juſſio, vel prohibitio non prætereat terminos Profeſſionis, nec ultra extendi poteſt, nec contrahi citra. Nihil me Prælatus prohibeat horum, quæ promiſi, nec plus exigat, quam promiſi*. Lezana *loco cit. num.* 4. & 13. Sporer *tract.* 1. *proœmial. cap.* 1. *ſect.* 6. *num.* 38. teſtans de communi. 17

Poteſt tamen Superior Regularis præcipere alicui ſubdito ambulationem, honeſtam recreationem, & hujuſmodi, ſi hoc judicet expediens, ut talis Subditus vegetior reſurgat ad Regularem obſervantiam. Item poteſt Superior alicui ſubdito præcipere omiſſionem alicujus præcepti Regulæ, ut jejunii, recitationem Divini Officii &c. ſi id cognoſcat expedire pro aliqua differentia temporis ad ejus ſalutem corporalem, ut ſi dolore capitis vehementer angatur, ſi debilitate Stomachi prematur, & hujuſmodi, & tunc tenetur ſubditus obedire, ut notant communiter Doctores. 18

Item poteſt Superior aliquam auſteritatem, & mortificationem extraordinariam præcipere ſubdito tum ad puniendum crimen commiſſum, tum ad recidivam præcavendam, & tunc tenetur ſubditus obedire, quia hoc expedit ad Regulæ obſervantiam. *Communis*. 19

Regulares utriuſque ſexus Profeſſi in Religio- 20

gione relaxata tenetur obedire Superioribus illam reformantibus in votis eſſentialibus, & in iis, quæ ad primævam Regulæ obſervantiam conducunt. Vide verb. *Regulares art.* 2. *a nu.* 73. *ad* 84.

21 Hinc Capitula Generalia, aut Provincialia, ſicuti & Prælati, quibus incumbit pro toto Ordine, vel Provincia Conſtitutiones, & ſtatuta condere, poſſunt certas abſtinentias, aut auſteritates imponere, quamvis in Regula nec explicite, nec implicite contineantur, ſi id expedire videatur pro majori Regulæ, ac Conſtitutionum Ordinis obſervantia; & tunc tenentur ſubditi in ſupradictis obedire, cum votum obedientiæ obliget ad ea, quæ ad Regulam, vel ad Regularem Obſervantiam pertinent, ut docent communiter Doctores cum S. Thoma 2. 2. *q.* 104. *art.* 5.

22 Religioſi tenentur obedire Prælatis jubentibus, ut eant ad commorandum in aliquibus Monaſteriis aeris intemperie laborantibus. Id enim eſt Regulæ conforme, & neceſſarium pro conſervatione Conventuum, ſeu locorum Regularium; Dummodo tamen Superiores in his non ducantur aliqua paſſione, aut mala voluntate, quia ſi ſubditus aliquis certo ſciret Superiorem hoc illi præcipere ſolum ex odio, & mala voluntate erga ipſum, poſſet non obedire, quia Superior tunc abuteretur ſua poteſtate, & conſequenter peccaret; in peccatis autem ſubditi non tenentur obedire. Laurentius de Peyrinis *tom.* 1. *qu.* 1. *de Obedientia cap.* 11. Henno *tom.* 2. *tract.* 3. *de Religioſo diſp. unica q.* 9. *concl.* 2. *reſolut. ult.* Lezana *loc. cit. n.* 16. Donatus *prax. rer. Regular. tom.* 4. *tract.* 17. *qu.* 23. *n.* 5. & alii. Dicitur tamen notanter, *Si ſubditus aliquis certo ſciret*, quia ſi ſolum de hoc dubitaret, tenetur obedire per dicta, & Jura adducta *ſupra num.* 15.

23 Item tenentur ſubditi Religioſi tempore peſtis, aut alterius mali contagioſi obedire Prælatis præcipientibus ſibi, ut miniſtrent in ſpiritualibus, & temporalibus ſuis Religioſis tali morbo, ſeu malo contagioſo infectis. Lezana *loc. cit. n.* 19. cum aliis ibi allegatis, Henno *loc. cit. reſol.* 10. & alii communiter cum Maſtrio *Theol. moral. diſp.* 14. *q.* 1. *art.* 3. *n.* 27. Et ratio eſt, quia id ſpectat ad bonum commune Religionis, quam profeſſi ſunt. Notant tamen recte Doctores debere tunc Superiores eligere ad id Religioſos robuſtiores, ac minus utiles, & quidem pro miniſteriis corporalibus primario Laicos, cum id, ut de ſe patet, exigat bonum commune Religionis.

Non tenentur tamen Religioſi regulariter, 24
& per ſe obedire Prælatis præcipientibus, ut miniſtrent ſimilibus infirmis extraneis cum periculo vitæ, ſicuti cum tali periculo tenentur obedirere & ſervire ſuis Religioſis ſic infirmis. Præceptum enim, ut ſubditi Religioſi ſerviant extraneis peſte infectis cum periculo propriæ vitæ, non eſt ſecundum Regulam,
ſed ſupra illam. Dicitur autem notanter *Re-* 25
gulariter & per ſe, quia per accidens, & in caſu, quo deeſſent Parochi, qui illis Sacramenta miniſtrarent, vel qui ob multitudinem, infirmorum non ſufficerent ad id præſtandum, tunc tenerentur Religioſi obedire, & Sacramenta miniſtrare etiam ipſis extraneis. Et ratio eſt, quia id non eſt ſupra Regulam, ſed potius illam concernit, cum Religioſi, præſertim Mendicantes, & alii, quorum Inſtitutum eſt ſaluti proximorum incumbere, ſint Coadjutores Epiſcoporum, & Parochorum in ſalute proximorum procuranda, & ob id Fidelium eleemoſynis ſuſtententur. Rodriquez *tom.* 3. *q.* 31. *art.* 3. & 4. Sanchez *lib.* 9. *in Decalog. cap.* 2. *n.* 54. Lezana *loc. cit. n.* 19. Maſtrius *loc. cit.* cum pluribus aliis ibi allegatis; & alii paſſim. Qui omnes una cum S.
Thoma *opuſcul.* 18. *cap.* 12. ob eaſdem ratio- 26
nes idem concludunt de tempore hæreſis, quæ eſt pernicioſiſſima peſtis ſpiritualis animæ, nempe teneri Religioſos obedire Prælatis ſuis præcipientibus, ut aſſiſtant aliquibus locis ad prædicandam, & contra Hæreticos defendendam Fidem Catholicam etiam cum periculo propriæ vitæ.

Quamvis Religioſus non teneatur obedire 27
Superiori præcipienti actus mere internos, & nullam habentes connexionem cum actibus externis, ut ſunt actus Fidei, Spei, Caritatis, & hujuſmodi, cum actus interni per ſe, & directe non ſubjiciantur Legi humanæ, ſed ſoli Deo, ſecundum illud Apoſtoli 1. *ad Corinth.* 4. ibi: *Nolite ante tempus judicare, donec Dominus manifeſtet conſilia cordium*, & ſolus Deus ſit ſecretorum cognitor, & Judex; *Pſalm.* 7. ibi: *Scrutans corda, & renes Deus*, & 1. *Reg.* 16. ibi: *Homo videt ea, quæ parent, Deus autem intuetur cor.* Unde recte dicitur, quod Eccleſia non judicat de internis, & occultis; *cap. Tua* 34. *de Simonia*, *cap. Erubeſcant* 11. *diſtinct.* 32. & S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 104. *artic.* 5. *in corpore* expreſſe dicit: *Et ideo in iis, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis homo non tenetur homini obedire; ſed ſolum Deo*: Tenetur tamen Religioſus obedire Superiori præ-

cipienti actus internos, prout connexionem habent cum actibus externis, cum ſic per accidens, & indirecte ſubſint Judicio humano, & poſſint præcipi, ut patet *ex Clementina*, *Ne in agro* 1. §. *Quia vero*, *de ſtatu Monachor.* ubi excommunicantur Monachi ad Curias Principum accedentes animo offendendi ſuos Prælatos, ubi ut vides, non prohibetur animus offendendi, ut eſt actus interior ſimpliciter, ſed prohibetur animus offendendi, ut eſt conjunctus cum tali acceſſu, ita quod prohibetur talis acceſſus, non cujuslibet, ſed habentis talem animum offendendi, & nocendi. Sic *in cap. Commiſſa* 25. *de election. in 6.* conſtituitur, ut qui Parochialem Eccleſiam obtinuerit ſine voluntate aſcendendi ad Presbyteratus Ordinem, Beneficium ipſo Jure amittat, & fructus non faciat ſuos: ubi non condemnatur defectus voluntatis aſcendendi ad Presbyteratum, ut eſt actus interior ſimpliciter, ſed ut eſt conjunctus cum aſſecutione Parochialis Eccleſiæ. Eadem ratione Prælati Regulares poſſunt Subditis per Obedientiam præcipere, ut quas celebrant Miſſas, pro ſua intentione offerant, nam in tali præcepto, & ſimilibus non præcipitur applicatio Miſſæ, ut eſt ſimpliciter animi motus interior, ſed præcipitur idem interior animi motus, ut conjunctus cum actu exteriori celebrationis Miſſæ. S. Thomas 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. Angelus *in Summa verb. Obedientia num.* 1. Tabiena eod. ver. *Obedientia num.* 4. Silveſter *eod. verb. q.* 1. Reiffenſtuel *Theol. mor. tract.* 2. *diſt.* 1. *a n.* 46. *ad* 50. Sporer *t.* 1. *tract.* 1. *proœmial cap.* 3. *a n.* 39. *ad* 44. & alii paſſim.

28 Religioſi ex vi voti Obedientiæ tenentur obedire in his, quæ concernunt Regulam, non ſolum Prælatis Religionis, ſed etiam ſpecialiter Summo Pontifici, non ſolum quatenus eſt Caput Eccleſiæ, quo titulo omnes etiam Sæculares ei obedire tenentur, ſed ſpecialiter etiam ratione Voti Obedientiæ emiſſi in Regulari Profeſſione. S. Thomas 2. 2. *q.* 186. *art.* 5. *ad* 3. & alii communiter. Et ratio eſt, quia Votum Obedientiæ per ſe primo, & principaliter fit Romano Pontifici tamquam Generaliſſimo omnium Religionum, cum omnis poteſtas Juriſdictionis Generalium, aliorumque Prælatorum Religionum ab illo dependeat, & eam Prælatis Regularibus in approbatione Religionum cenſeatur concedere dependenter tamen ſemper ab ipſo.

29 Item ex vi voti Obedientiæ tenentur Religioſi obedire Sacræ Congregationi ſuper Regulares, quia dicta Congregatio fuit inſtituta a Sixto V. in ſupremum, ac ſummum Tribunal omnium Regularium pro bono regimine, & felici gubernio eorumdem, ut patet ex ejus Conſtitut. incip. *Æterni Dei*. Unde dictum Tribunal cenſetur eſſe intra Ordinem, ac ſtante dicta Conſtitutione poteſt Regularibus omnibus præcipere auctoritate ordinaria, dependenter tamen a Papa. Sic Donatus *t.* 4. *prax. rerum Regul. tract.* 17. *q.* 27. Thomas a Jeſu *tract.* 3. *de Viſitat. Regul. cap.* 17. *n.* 7. Lezana *loco cit. cap.* 4. *num.* 31. & alii. Idem 30
etiam propter eandem rationem dicendum venit de Sacra Congregatione ſuper diſciplina Regulari erecta ab Innocent. XII. Conſtitut. incip. *Debitum Paſtoralis Officii*.

Item ex vi voti Obedientiæ tenentur Religioſi obedire Sacro Collegio Cardinalium tempore Sedis vacantis. Dictum enim Sacr. Colleg. eo tempore ſuccedit in locum Papæ, adeoque tenentur Religioſi ei obedire eodem modo, & eadem obligatione, ſicuti & Papæ. Donatus *loco cit. q.* 29. Peyrin. *tom.* 1. *privil. in privileg.* 2. *Sixti IV. n.* 11. & alii. 31

Item ex vi voti Obedientiæ tenentur obedire Epiſcopo Religioſi illorum Conventuum, qui Epiſcopi Juriſdictioni ſubſunt, ut declaravit *Sacr. Congregat. ſuper ſtatu Regularium die* 27. *Julii* 1657. quæ ad 4. dubium ex citatis ſuper ſubjectione nonnullorum Conventuum correctioni, viſitationi, & omnimodæ Juriſdictioni Ordinarii tamquam Sedis Apoſtolicæ Delegati, quod erat, ut ſequitur: *Quarto an Epiſcopus in eiſdem Conventibus ſe ingerere poſſit in his, quæ Regularem diſciplinam concernunt?* Sacra Congregat. ad quartum reſpondit *Poſſe*. Quam reſponſionem, ac declarationem una cum aliis ad ſe relatis Alexander VII. approbavit, & ab omnibus, ad quos pertinet, obſervari præcepit, contrariis quibuſcumque non obſtantibus. 32

Si in aliquo Conventu Epiſcopo ſubjecto contraria præcipiant Superior, & Epiſcopus, ſubditus in illis, quæ ſpectant ad Regulam, & Conſtitutiones Ordinis ordinarie loquendo tenetur obedire Superiori, quia in hujus manibus vovit Obedientiam ſecundum Regulam. In aliis autem, quæ ſpectant ad diſciplinam Eccleſiaſticam, tenetur obedire Epiſcopo, quia quo ad illa Superior ipſe eſt Epiſcopo ſubjectus. Si tamen Epiſcopus cum cauſa rationa- 33 34
bili diſpenſat circa ſtatuta, & Conſtitutiones dicti Conventus, & tunc præcipiat, debebit ſubditus obedire Epiſcopo. La Croix *lib.* 4. *num.* 160. citans S. Thomam, Auguſtin. aliosque cum Silvio *part.* 1. *verb. Abbas caſu* 12. *&* 13.

& 13. *dubium*. Vide verb. *Conventus art.* 2. ubi afferuntur dicta dubia cum ſuis reſponſionibus.

35 Duobus Prælatis diverſa præcipientibus, ſi ipſi ſunt diverſæ Auctoritatis, debet ſubditus obedire majori, relicto minori, ſi minor a majori dependet, nempe Summo Pontifici, & dictæ Sacræ Congr. & Collegio Cardinalium Sede vacante, omiſſis omnibus Superioribus Ordinis, Patri Generali, omiſſo Provinciali, & hinc, omiſſo Superiore locali, & ſic de aliis. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Quæ contra* 2. *diſt.* 8. ibi: *Major poteſtas ad obediendum præponitur*, & *cap. Qui reſiſtet* 97. *cauſ.* 11. *q.* 3. ibi: *Ipſos humanarum rerum gradus advertite, ſi aliquid juſſerit Curator, non ne faciendum eſt? Tamen ſi contra Proconſul jubeat, non utique contemnis poteſtatem, ſed eligis majori ſervire. Rurſus, ſi aliquid ipſe Proconſul jubeat, & aliud Imperator, nunquid dubitatur, illo contempto iſti eſſe ſerviendum?*

36 Regulares ex vi voti Obedientiæ tenentur adimplere præcepta a Prælato impoſita etiam exiſtentibus illis extra Provinciam, ſeu Monaſterium illius. Sic Donatus *tom.* 2. *Prax. rer. Regular. tract.* 10. *de poteſtate Prælator. qu.* 15. & *tom.* 4. *tract.* 17. *de voto Obedientiæ qu.* 34. cum pluribus ibi allegatis, Silveſt. verb. *Excommunicatio* 2. *num.* 15. *dub.* 4. Lezana *loco cit. n.* 37. Pellizar. *p.* 1. *Manual. tract.* 4. *ſect.* 4. *num.* 141. *q.* 13. Cornexo *tom.* 2. *in tertia p. S. Thomæ tract.* 5. *de Cenſur. diſp.* 3. *dub.* 2. & alii. Et ratio eſt, quia Prælati Religioſorum non habent territoria diviſa, ſicut Epiſcopi; ſed eorum Juriſdictio eſt in ordine ad perſonas ſubditas ſecundum ſe, & ubicumque ſint, ita ut poſſint ſuos ſubditos ubique gentium exiſtentes citare, incarcerare, & excommunicare nullo habito reſpectu ad proprium territorium, & ſubditi teneantur obedire, cum votum Obedientiæ inhæreat oſſibus Religioſorum, illorumque perſonas ſequatur, ut lepra leproſum, ut recte cum aliis advertit Donatus *loc. cit.*

37 Non tenentur tamen Regulares obedire ſuo ſuperiori excommunicato publico, & non tolerato, quia tunc Superior caret Juriſdictione in ſubditos. Immo neque poſſunt tunc ſubditi licite obedire Superiori ſic excommunicato, quia hoc eſſet cognoſcere in illo poteſtatem Juriſdictionis, quam non habet, & communicare cum illo, quod non licet, *c. Nuper* 29. *cap. Si aliquando* 41. *de ſentent. excommun.* cum ſimilibus, Donat. *cit. tom.* 4. *tract.* 17. *qu.* 35. Lezana *loco cit. num.* 38. Cornexo *tom.* 2. *in tertia part. diſp.* 10. *de excomm.* §. 5. *dub.* 1. & alii paſſim.

Papa poteſt eximere quemcunque Religioſum ab Obedientia inferiorum Prælatorum, & ſibi reſervare. Hoc enim ei competit jure Supremi Prælati Religionum, quod ipſe habet. *Communiſſima*. 38

Item P. Generalis, vel Provincialis poteſt ex juſta cauſa eximere ſubditum ab Obedientia ſui immediati Superioris, & ſibi reſervare: Habent enim ipſi in inferiores Superiores abſolutam Juriſdictionem, *Communis*, cum Donat. *tract. variar. reſolut. q.* 48. 39

Regulares nequeunt licite acceptare Epiſcopatum, vel aliam Dignitatem extra Ordinem ſine licentia Superioris. *Communis*, per text. *in cap. Cum ſit neceſſarium* 5. *cauſ.* 18. *qu.* 2. & *cap. Si Religioſus* 27. *de election. in* 6. cum ſimilibus. Religioſi enim non habent velle, nec nolle, *tit. cap. Si Religioſus* 27. *de election. in* 6. *cap. Religioſus* 2. *de teſtam. in* 6. *cap. Religioſi* 5. *de Sepult. in* 6. 40

Moniales ex voto Obedientiæ tenentur obedire Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ Monaſterii: Abbatiſſa enim poteſt præcipere Monialibus in virtute Sanctæ Obedientiæ, & præcepta formalia, ac ſpiritualia imponere, quæ in conſcientia obligent; quia licet utpote femina ſit incapax Juriſdictionis, & poteſtatis ſpiritualis ſpectantis ad Claves, & dependentis ab Ordine, ut eſt poteſtas Cenſuras ferendi, abſolvendi, & hujuſmodi, eſt tamen capax Juriſdictionis, & poteſtatis præceptivæ, dominativæ, & correctivæ ſpectantis ad Superioritatem, ipſique annexæ, quam ei ex vi voti in Profeſſione emiſſi tradunt Moniales, quæ ideo tenentur eidem obedire. Unde talis Juriſdictio, ut poteſtas poteſt competere etiam Laicis, ſeu converſis in iis Religionibus, in quibus poſſunt eſſe Superiores, ut in Religione Sancti Joannis Dei, & in Ordine Fratrum Minorum; Tum quia Officium Abbatiſſatus, ſicuti in dictis Religionibus Officium Superioratus, eſt Officium Eccleſiaſticum, ob quod ſi pretium interveniat, erit Simonia, qualis non eſſet, ſi nulla poteſtas ſpiritualis ei eſſet annexa. Donat. *cit. tom.* 3. *tract.* 17. *qu.* 3. Sanchez *lib.* 6. *Summ. cap.* 1. *num.* 22. Suar. *tom.* 4. *de Relig. tract.* 9. *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 9. Tambur. *de Jur. Abbatiſſ. diſp.* 12. *qu.* 5. *num.* 3. Melphi *in Comment. cap.* 11. *ſtatut.* 7. *aſſert.* 11. Caſtrop. *tom.* 3. *art.* 16. *diſp.* 4. *p.* 1. *num.* 3. Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 1. *cap.* 2. *quæſt.* 5. *a numer.* 207. Rodriq. Lezana, & alii plurimi. 41

Superior, ſeu Superiorissa præcipere poteſt rem gravem ſub culpa gravi, & levem ſub 42

culpa levi, & quamvis poſſit quandoque præcipere rem gravem ſub culpa levi nunquam tamen rem levem ſub culpa gravi, cum non poſſit Legislator materiæ capacitatem excedere, & materia levis ſit incapax obligationis gravis. Vide *art. antecedent. a num. 39. ad 43.* Ceterum Superior, ſeu Superiorisſa non cenſetur velle obligare ſubditos, vel ſubditas ſub gravi, niſi in præcipiendo utatur verbis: *In virtute Sanctæ Obedientiæ*, *in virtute Spiritus Sancti*, *In nomine Jeſu Chriſti*, ſub *præcepto formali*, & hujuſmodi; Si autem alia forma utatur, cenſetur velle obligare ſolum ſub culpa veniali, & interdum etiam nulla; quod colligi poteſt ex modo præcipiendi, & ex quantitate, & qualitate rei præceptæ, ut advertunt Doctores communiter.

43 Paupertas Religioſa eſt Votum, quo Religioſus in aliqua Religione a S. Sede approbata voluntarie abdicat a ſe dominium, & proprietatem omnium rerum temporalium, & omne Jus Civile ad illas. *Eſt in re Communis.*

44 Hæc enim Paupertas, utpote voluntaria differt a Paupertate coacta, & neceſſaria, qua plures inviti temporalibus bonis carent, & alieno ſuſtentari coguntur; Et ut Profeſſa propter amorem Dei in Religione a S. Sede approbata differt a paupertate philoſophica, & morali, quæ ex motivo pure humano contemnit temporalia, ut teſte S. Hieronymo *lib. 3. in Matth. cap.* 16. fecit Crates Philoſophus, & multi alii, qui divitias contempſerunt.

45 Regulares utriuſque ſexus nequeunt habere aliquid proprium in particulari. *Communis*, per expreſſos textus *in cap. Non dicatis* 11. *cauſ.* 12. *q.* 1. *cap. Monachi* 2. *cap. Super quodam* 5. *cap. Dum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachor.* ibi: *Prohibemus quoque diſtricte in virtute Obedientiæ ſub obteſtatione Divini Judicii, ne quis Monachorum proprium aliquo modo poſſideat, ſed ſi quis aliquid habeat proprii, totum in continenti reſignet.* Concil. Tridentin. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus* cap. 2. ibi: *Nemini Regularium tam virorum, quam mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia cujuſcumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita tamquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur, Conventuique incorporentur.* Et decret. Clement. VIII. pro reformatione Regularium incip. *Nullus omnino*, ubi §. 3. ſic expreſſe præcipitur; *Quo Tridentini Concilii Decreta de Paupertatis Voto cuſtodiendo fidelius obſerventur, præcipitur, ut nullus ex Fratribus, etiamſi Superior ſit, bona immobilia, vel mobilia, aut pecuniam, proventus, cenſus, eleemoſynas, ſive ex concionibus, ſive ex lectionibus, aut pro Miſſis, tam in propria Eccleſia, quam ubicumque celebrandis, aliove ipſorum juſto labore, & cauſa, & quocunque nomine acquiſita, etiamſi ſubſidia conſanguineorum, aut piorum largitione legata, aut donationes fuerint, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus poſſidere poſſit, ſed ea omnia ſtatim Superiori tradantur, & Conventui incorporentur, atque cum ceteris illius bonis, reditibus, pecuniis, ac proventibus confundantur, quo communis inde victus & veſtitus omnibus ſuppeditari poſſit.* Quæ decreta iterum approbata, & innovata ſunt a Sacra Cong. Conc. juſſu Urbani VIII. *in Decreto de Apoſtatis & Ejectis* §. 1. Vide verb. *Ejecti n.* 2. ubi referuntur dicta Decreta, & verb. *Regulares n.* 85. ubi referuntur dicta Decreta Generalia Clementis VIII. pro reformatione Regularium.

Regulares utriuſque ſexus nequeunt in particulari habere, & retinere aliquid proprium, neque de licentia ac diſpenſatione cujuſcunque Superioris, vel Superioriſſæ. Vide verb. *Moniales art.* 2. *num.* 64. & verb. *Legatum num.* 91. 46

Adducuntur ad id variæ Reſolutiones Sacræ Cong. Conc. Vide d. Verb. *Moniales a num.* 35. *ad* 67. 47

Immo talis licentia, etiamſi eſſet obtenta ab eorum Generalibus, qui dicerent eam poſſe concedere, non excuſaret Regulares utriuſque ſexus a culpa, & pœna a Trid. Concilio impoſita, textu expreſſo *in cit. Decret. Clement. VIII.* §. 7. ibi; *Nulla quorumcumque Superiorum Diſpenſatio, nulla licentia quantum ad bona immobilia, vel mobilia Fratres excuſare poſſit, quominus culpa, & pœna ab eiſdem Concilii Decretis impoſitæ, & ipſo facto incurrendæ, obnoxii ſint, etiamſi Superiores aſſeverent hujuſmodi diſpenſationes, aut licentias concedere poſſe, quibus in ea re fidem minime adhiberi volumus*, & ſic ſæpe ſæpius reſpondit Sacra Cong. Conc. & ſignanter apud Quarant. verb. *Caſus reſervati pag.* 156. Bartholomæum a S. Fauſto *in Speculo Regular. lib.* 1. *de Voto Paupertatis q.* 108. & Lezanam *tom.* 1. *Summ. cap.* 6. *num.* 14. ubi referuntur præciſæ reſponſiones dictæ Sacræ Cong. Conc. datæ ad dubia ſequentia. 48

I. *An ex diſpenſatione inferiorum a Summo Pontifice liceat Regularibus poſſidere, vel tenere agros, annuos reditus, aliaque bona, immobilia videlicet, & mobilia ſuper* 49

perſlua, non obſtante Decreto Concilii ſeſſ. 25. de Regularibus cap. 2.?

II. *An propter talem diſpenſationem, ſeu ſcientiam Superiorum poſſidentes, vel tenentes immobilia vel mobilia ſuperflua a culpa, vel pœna excuſentur?*

III. *An Superioribus aſſeverantibus hujuſmodi ſe licentia poſſe concedere fides adhibenda ſit?*

IV. *An Superiorum arbitrio, & præfinitioni ſtare debeant Regulares quo ad mobilium ſuperfluitatem, & convenientiam?*

V. *An Superiore quantumvis requiſito neceſſaria ſuis Regularibus negante, vel ſubtrahente, liceat ipſis clam, vel invito eo, illa ſibi comparare, ſeu retinere?*

VI. *Et quatenus non liceat; An ibidem liceat, cum neceſſaria ideo negantur, vel ſubtrahuntur, quia & Monaſterii facultates non ſuppetunt?*

VII. *An dicti Superiores Regulares dict. cap. 2. declarare, & interpretari poſſint?*

Ad I. *Sacra Congregatio Concilii reſpondit non licere.*

Ad II. *Non excuſari neque a culpa, neque a pœna ipſo facto incurrenda.*

Ad III. *Minime adhibendam.*

Ad IV. *Niſi de exceſſu arbitrii conſtiterit, utique ſtare debere, habita videlicet ratione Perſonæ, Officii, & Regulæ, ſtatuſque Paupertatis, quam profeſſi ſunt, & ceterarum itidem qualitatum.*

Ad V. *Non licere.*

Ad VI. *Licere, ſi præciſa neceſſitas ſit ad individui ſuſtentationem, ceterum communem penuriam ab omnibus percipiendam, eiſque adeo, ut ſi quid privatim alicui delatum, vel ab ipſo partum fuerit, id omne ad Superiorem recte deferri oporteat, qui ex eo primum ſuccurrat ejus neceſſitati, cujus intuitu illud obvenerit, ſi peculiari aliqua neceſſitate ultra communem prematur, reliquum Conventui incorporetur, & in communem cedat utilitatem.*

Ad VII. *Non poſſe.*

50 In Conventibus, & Monaſteriis, in quibus, vel ob carentiam redituum, vel ob incuriam, & negligentiam ſuperiorum vita communis non ſervatur, nec poteſt introduci, & Conventus, ſeu Monaſterium indigentiis Religioſorum, ſeu Religioſarum non ſupplet, nec ob ejus paupertatem ſupplere poteſt, quid agendum, & quomodo procedendum? Vide verb. *Moniales art. 2. n. 68.*

51 Quomodo partitæ Capſæ communis, ſeu Depoſiti debeant inſcribi? Vide *ibid. n. 69.*

52 Ut Regulares utriuſque ſexus in Conventibus, & Monaſteriis, ubi non adeſt vita communis, poſſint licite exigere, retinere, & expendere Livella, debent concurrere quinque conditiones, quæ aſſignantur; Vid. *ibid. n. 70.*

53 Livella non poſſunt a Regularibus utriuſque ſexus cedi eorum conſanguineis ſine licentia Sacræ Congregationis. Vide *ibid. n. 71.*

54 Poſſe autem Regulares utriuſque ſexus remittere ſuis conſanguineis, vel aliis donare fructus ſui Livelli cum ſola licentia Superioris tenent paſſim Doctores. Vide *ibid. n. 72.*

55 Immo plures tenent poſſe Regulares utriuſque ſexus ſimiles ceſſiones, remiſſiones, ſeu donationes fructuum ſui Livelli facere abſque licentia ad id ſpeciali Superioris, ſed cum ſola licentia generali inſumendi tales fructus in ſuas indigentias, & Religioſos uſus. Vide *ibid. num. 73.* (*)

Intel-

Nota Rom. Theol.

(*) Quæ Religioſo profeſſo conceduntur, ſive ratione *livelli*, ſive alia de cauſa, aut incorporari conventui debent, aut ita adminiſtrari, ut veluti Conventui incorporata adminiſtrentur. Id enim conſtat cum ex ipſo voto paupertatis, quo quiſque particularis adſtringitur ad nil proprii habendum, ſed ad omnia ſubjicienda Conventui, ejuſque Superiori, qui bonorum Conventus adminiſtrator eſt, tum ex ipſo Concilio Tridentino, quod ſolemni decreto ſancivit, incorporandum Conventui eſſe, quidquid particularis quiſque Religioſus quacumque de cauſa habeat, & acquirat. Atque hinc fit, ut bona, quorum uſus particularibus religioſis indulgetur, ſive ex *livello* ſint, ſive aliunde proveniant, conſiderari ſemper debeant incorporata Conventui, & illius nomine adminiſtrata, qui delectus ſit Superior, & adminiſtrator bonorum Communitatis; hoc enim ſecluſo, nec bona incorporata Conventui dici poſſent, nec religioſus particularis proprietatem illam excludere, quæ ſtare cum voto paupertatis non poteſt. Quæ cum ita ſe habeant, facile eſt intelligere, Monachum, ſive privatum Religioſum, nonniſi indulgente Adminiſtratore bonorum, quæ ad Conventum ſpectant, licite poſſe, aut *livelli* fructus, aut fructus privati laboris, ad aliquem uſum applicare. Nam deficiente hac indulgentia, ſive licentia, proprietarius eſſet, & contra legem Concilii Tridentini ageret. Ergo neceſſaria eſt licentia Superio-

 perio-

57 Intellige tamen de ceſſione, ſeu donatione fructuum Livelli non aſcendentium ad magnam ſummam. Vide ibid. n. [illegible]

58 Regulares utriuſque ſexus ex pecunia ſui Livelli, [illegible] de licentia Superiorum [illegible] cenſum emere, ſeu conſtituere, tamen de licentia Superiorum. Immo tenetur ipſam pecuniam tradere Monaſterio cum pacto, ſeu facta conventione, quod Monaſterium [illegible] reditus ad rationem [illegible] pro contractu, eum vita durante, concedat; [illegible]. Vide ibid. num. [illegible]

[illegible] pecunia ſui Livelli, ut aliquis cenſum, & ſi[illegible] a ſuis Superioribus conceſſa fundare cenſum, ut ex fructibus poſt ejus mortem celebrentur Miſſæ pro ejus anima. Vide ibid. num. [illegible]

Neque poſſunt Regulares utriuſque ſexus tradere aliquam ſummam pecuniæ ex ſuo Livello, ſeu aliunde conſtitutæ cum pacto, quod poſt eorum mortem [illegible] celebrari [illegible] Miſſas. Vide ibid. n. [illegible] 59

Et poſſunt Regulares utriuſque ſexus dictam pecuniam ex ſuo Livello, ſeu aliunde quæſitam propria [illegible] concedere [illegible] alteri cum onere, 60

61 Neque poſſunt Regulares utriuſque ſexus ex [illegible] perioris, ut privatus religioſus [illegible] in ſuas indigentias. Et alias poſſit hujuſmodi fructus: & hoc [illegible] bona incorporata Conventui, ex [illegible] Superioris, applicari ad uſum privati Religioſi, cujus indigentiis [illegible] ipſe Conventus ſubveniendum eſſet. Dici autem non poteſt, privatum religioſum, [illegible] permiſſionem a Superiore ſibi in proprios uſus impendere Livelli fructus, [illegible] poſſe eos cedere, remittere, vel donare conſanguineis. Nam bona Conventus donare privatus religioſus non poteſt Conſanguineis, [illegible] neque Superior; bona vero hujuſmodi [illegible] incorporata Conventui [illegible]; ergo nec idem ſubditus, ſed nec Superior ipſe poteſt hanc ceſſionem, & condonationem facere, ſed neceſſaria eſt Sac. Congreg. licentia, ut optime dicitur numero [illegible]. Ego vero [illegible] hujuſmodi caſibus ita ſubditum, ac Superiorem ſe gerere poſſe exiſtimo: ſi Conventus ita bonis dives ſit, ut eleemoſynam elargiri indigentibus poſſit, & teneatur, tum Conſanguinei Monialis, vel Religioſi, in paupertatem [illegible], & verum indigentiam [illegible] Superior [illegible], ut iis eleemoſynæ loco hujuſmodi fructus remittantur [illegible]. Si vero [illegible] non [illegible], nec ſubditus, qui votum paupertatis [illegible] donare poteſt, nec Superior, qui non Dominus, ſed merus adminiſtrator eſt bonorum Conventus, poteſt hujuſmodi remiſſionem, ceſſionem, aut donationem facere.

Reſponſio Auctoris.

EA quæ hic notantur & adduntur a R. *Tiburtio*, jam fuſius calamo a me tradita ſunt tum in hoc ipſo articulo a n. 5[illegible]. ad 72. tum in verb. *Legatum a n.* 88. *ad* 94. & in verb. *Moniales artic.* 2. *a n.* 6[illegible]. *ad* 92. & verb. *Regulares art.* [illegible] *a n.* 15. *ad* 22. Nec verum eſt, quod ipſe Theologus [illegible] dicens: *Ego vero in hujuſmodi caſibus ita ſubditum, ac Superiorem ſe gerere poſſe exiſtimo; ſi Conventus ita bonis dives ſit*. Quia quantumvis Conventus, ſeu Monaſterium ſit dives, neque ſubditus etiam cum licentia ſui Superioris, neque Superior poteſt condonare [illegible] a ſuis conſanguineis pauperibus, neque Superior poteſt talem facultatem ſubdito concedere. Semper enim requiritur licentia Sacræ Congregationis, vel ſummi Pontificis [illegible] caſibus occurrit, ut pluries Ego [illegible] in variis hujuſmodi caſibus prius a Regularibus utriuſque ſexus conſultus, & poſt decretum recurſum ad dicta reſpectiva ſuprema Tribunalia, facultates ab ipſis conceſſas executioni demandari, vel prout contigerit, [illegible] conſului, etiam pro Conventibus, & Monaſteriis ditiſſimis. Et nec ſemper tamen facultates fuerunt conceſſæ pro ceſſione, ſeu condonatione totius ſummæ, ſed ſæpe pro ſola medietate, vel tertia parte, prout paupertas, ſeu miſeria parentibus ſuperveniens fuerat repræſentata. Vide ſupra a me tradita *n.* 53. & verb. *Moniales art.* 2. *n.* 72. & quamvis *ibi n.* 73. & 74. & hic *n.* 54. & 55. ad eruditionem referam opinionem Auctorum tenentium, poſſe Regulares utriuſque ſexus remittere ſuis conſanguineis, vel aliis donare fructus ſui livelli cum ſola licentia Superioris, *ibi tamen ſub num.* 85. & hic ſub n. 56. ſubjunxi. Intellige tamen de ceſſione, ſeu donatione fructuum livelli non aſcendentium ad magnam, & notabilem ſummam, pro qua ſemper recurrendum eſt ad Sac. Congreg. Vide, & firmiter tene, ut *ibi*; cum talis ſit legitima praxis, & conſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, textu expreſſo in *L. Si de interpretatione* 37. *ff. de legibus*; & in cap. *Cum Dilectus* 8. *de conſuetudine*, cum ſimilibus.

onere, ut ſtatim celebrentur ſingulis annis aliquæ Miſſæ in perpetuum. Vide *ibid. n.* 78.

61 Sub quibus conditionibus ſoleat Sacra Cong. concedere Regularibus utriuſque ſexus facultatem habendi Livella, ſeu Vitalitia: Vide *ibid. num.* 79.

62 Adducuntur ad id variæ ſpecificæ Reſolutiones Sacræ Congr. Vide *ibid. n.* 80. 81.

63 Regulares utriuſque ſexus adminiſtrare non poſſunt ſua Livella a ſe ipſis. Vide *ibidem num.* 88.

64 Legatum relictum alicui Regulari utriuſque ſexus ſub conditione, quod quandiu vivit, pertineat irrevocabiliter ad eum, vel eam independenter a licentia Superioriſſæ, non debetur ipſi, ſed Monaſterio, & talis conditio habetur pro non adjecta. Vide verb. *Legatum n.* 88.

65 Immo legatum relictum Regulari in particulari nec momento temporis poteſt eſſe apud ipſum, ſed illico acquiritur Monaſterio. Vide d. verb. *Legatum n.* 89. 90.

66 Nec Regulares utriuſque ſexus poſſunt in particulari habere, ſeu de ſe retinere Legata, præſertim ſi ſint in bonis ſtabilibus, neque de licentia quorumcumque ſuorum Superiorum etiam Generalium, quamvis aſſererent poſſe eam concedere. Vide *ſupra num.* 46. *ad* 49. & d. *verb. Legatum num.* 91. & 92.

67 Adducitur advertentia diligenter habenda. Vide d. verb. *Legatum n.* 93.

68 Inſuper adducitur concluſio doctiſſimi Fagnani ſemper attendenda, & præ oculis habenda. Vide dict. verb. *Legatum n.* 94.

69 Regulares utriuſque ſexus an, & quomodo pecuniam ex ſuo Livello, & aliunde quæſitam poſſint ludo exponere? Vide verb. *Ludus a n.* 9. *ad* 16.

70 Regulares utriuſque ſexus non poſſunt uti Livellis, niſi ſervata forma Conſtitutionis Clementis VIII. de largitione munerum. *Sacra Congregat. Epiſcop. in Florentina* 21. *Julii* 1690. *ad relationem claræ memor. Cardin. Petrucci*, apud Monacell. *tom.* 1. *in Appendic. Adnotat. ad Conſtitut. Clementis VIII. de Largitione mun. num.* 7.

71 Legatum relictum Monaſterio, ſeu Conventui bonorum incapaci pro Sacriſtia, Valetudinario, vel Eccleſiæ pro Cera, & Oleo, non dicitur irritum, ſed debet per Syndicum inveſtiri pro adimplenda Teſtatoris voluntate. Vide verb. *Legatum n.* 95.

72 Unde Legatum relictum Minoribus de Obſervantia Reformatis, & Capuccinis pro Anniverſariis, Oleo, Lampadibus, Paramentis, Hoſtis, Sacriſtia, Eccleſia, Fabrica, Luminaribus, Sindonibus, Linteis, Tunicis, Bibliotheca, Impreſſione Librorum, Pane, Vino, Pitantia, ſeu Victu, & Veſtitu, & aliis neceſſariis, eſt ipſis tradendum, & ſolvendum ab Heredibus. Vide *ibidem num.* 96.

73 Adducitur ad id Decretum Sacræ Congr. Rev. Fabricæ, & juxta illius diſpoſitionem ponitur in claris ſupradictos Minores Mendicantes S. P. Franciſci eſſe capaces Legatorum juxta modum in eodem Decreto præſcriptum. Vide *ibid. n.* 97.

74 Adducitur Decretum Congregationis particularis ab Urbano VIII. deputatæ. Vide *ibid. num.* 98.

75 Adducitur Decretum Sacræ Congr. Fabricæ S. Petri de Urbe. Vide *ibid. n.* 99.

76 Adducitur aliud Decretum ejuſdem Sacræ Congr. Fabricæ S. Petri. Vide *ibid. n.* 100.

77 Et capacitatem Fratrum Minorum obtinendi, & retinendi annua, & perpetua Legata per modum ſimplicis eleemoſynæ expreſſe comprobatur Brevi Urbani VIII. incip. *Exponi Nobis*. Vide *ibid. n.* 101.

78 Tale Breve ad omnium commodum ad literam datur. Vide *ibid. n.* 102.

79 Et ulterius d. Fratrum Minorum capacitatem oſtendunt varia decreta, quæ afferuntur, Vide *ibid. n.* 103. *ad* 109.

80 Inſuper d. Fratrum Minorum capacitatem expreſſe demonſtrant variæ Reſolutiones Sacræ Congreg. Fabricæ. Vide *ibid. a nu.* 110. *ad* 113.

81 Et indiſtincte pro Legatis pro Victu, & Veſtitu ſemper reſolvit Sacra Congr. Boni Regiminis. Vide *ibid. a n.* 114. *ad* 116.

82 Item hanc Minorum capacitatem pluries comprobavit Sacra Congr. Epiſc. & Regul. Vide *ibid. n.* 117.

83 Item eamdem capacitatem pluries approbavit Sacra Congr. Conc. Vide *ibid. n.* 118.

84 Ex ſupra recenſitis ſtat clarum, quod Legata relicta Fratribus Minoribus per modum puræ & ſimplicis eleemoſynæ ſuſtinentur, & eorum Syndicus Apoſtolicus tamquam unus de populo poteſt comparere, & implorare Officium Ordinarii, ut demandet Executionem Teſtamenti, & adimpleatur ab Heredibus, ſeu Executoribus mens Teſtatoris. Vide *ibid. num.* 129.

85 Immo cum Heres teneatur in conſcientia adimplere onera, & ipſas diſpoſitiones Teſtatoris, poteſt etiam cogi per Syndicum Apoſtolicum, non tamquam unum de populo,

ſed

ſed nomine Eccleſiæ Romanæ. Vide *ibidem num.* 180.

86 Plurima alia de capacitate Fratrum Minorum recipiendi, & retinendi perpetua annua Legata per modum puræ & ſimplicis eleemoſynæ videnda relinquuntur apud Pittonium *part.* 1. *diſceptationum Eccleſiaſtic. diſcept.* 2. *per tot.* & apud Petrum Marcellinum de Luccia *in ſua diſſert. univ. de Legatis pro Victu Religioſis Mendicantibus ſolidis*, *per tot.* ubi ultra adductas plurimæ aliæ afferuntur Apoſtolicæ Sanctitates, & Sacrar. Congregat. reſponſiones, & declarationes. Unde non amplius attendendi ſunt Doctores in contrarium ſcribentes.

87 Quamvis Fratres Minores de Corpore Obſervantiæ, & Capuccini, dum de novo in locis recipiunt Conventus, nequeunt per modum contractus, & tamquam de jure exigere ab Univerſitatibus, & Communitatibus, vel ab aliis particularibus Benefactoribus, ut annuatim ſibi ſolvatur certa pecuniæ ſumma, vel quid aliud fixum pro eorum Victu & Veſtitu, cum id ſit expreſſe contra ſuam Regulam, & Pontificias ac Regulares ſuas Conſtitutiones, ut plene adnotavit Rota *in Turritana Legatorum ſub diebus* 10. *Januarii* 1695., *&* 6. *Aprilis*, 1696. *coram Emerix*, cujus votum exquiſierat, & exequi poſtea mandavit Sacra Congr. *Epiſcop. & Regul. ſub die* 24. *Maii* 1697. apud Monacell. *part.* 1. *tit.* 6. *formul.* 19. *num.* 27. & tradit Matthæuc. *Official. Curiæ cap.* 17. *num.* 47.

88 Poſſunt tamen præmiſſa debita proteſtatione dictam certam pecuniæ ſummam, ſeu quid fixum per modum puræ & ſimplicis eleemoſynæ annuatim recipere per Syndicum Apoſtolicum ad ſubveniendum ſuis veris neceſſitatibus, præſertim in iis locis, ubi Victus, & Veſtitus mendicatione niſi valde incommode acquiri ſufficienter poſſit, ut patet ex pluribus reſolutionibus Sacræ Congreg. Boni Regiminis relatis ſub verb. *Legatum nu.* 114. 115. *&* 116. Et ſic ſæpe ſæpius, non ſolum ipſa Sac. Cong. Regiminis, ſed etiam Sacr. Congr. Epiſc. & Regular. Concilii, & Rev. Fabricæ declararunt, ut patet ex earum Decretis abunde relatis *ſub d. verb. Legatum a num.* 95. *ad* 121. Immo Diſcalceati in Hiſpania Paupertatis Seraphicæ rigidiſſimi obſervatores fundationes Conventuum non accipiunt abſque determinata eleemoſyna olei, piſcium, lignorum, & ſimilium, ut refert Pittonius *part.* 1. *diſcept. num.* 83. concludens id licite fieri poſſe.

89 Et hæc procedunt etiamſi aſſignatio bonorum fieret in contractu inter vivos, uti habemus caſum deciſum per *Sacram Cong. Fabricæ in Imolen. Legati ſeu donationis ſub die* 16. *Martii* 1707. Vide d. verb. *Legatum n.* 109.

Formula autem proteſtationis præmittendæ 90
a Fratribus Minoribus ante acceptationem Legatorum traditur in ſequentibus Decretis editis a Sacra particulari Congregatione ab Urbano VIII. ſpecialiter deputata Conſultationibus Familiæ Ciſmontanæ Fratrum Minorum S. P. N. Franciſci *die* 14. *Junii* 1628. & die ſequenti publicata in Congregatione Generali Fratrum Minorum de Obſervantia in præſentia D. Cardinalis Gypſii, quorum tenor talis eſt, videlicet.

Sacra Congregatio a S. D. N. Fratrum Minorum de Obſervantia S. Franciſci Ciſmontanæ Familiæ conſultationibus præpoſita volens, quantum poteſt in Domino, ipſorum poſtulato ſatisfacere circa Novitios ad Habitum, & Profeſſionem admittendos; Sanctitate ſua approbante, cenſuit tunc demum eſſe illis permittendum, ut Novitios, ut ſupra, recipiant, cum conſtiterit ex ipſorum Conventibus eos ſuſtuliſſe abuſus omnes, qui Regulæ S. Franciſci obſervantiæ adverſantur. Quod ubi præſtiterint, deſignanda erunt loca pro iiſdem Novitiis recipiendis, & præſcribendus recipiendorum numerus, & qualitas, & alia ad eorum inſtitutionem pertinentia, & poſtquam unaquæque Provincia id exequetur, eidem receptionem hujuſmodi fore permittendam.

Abuſus vero quibus eos propterea mederi oportebit ſunt potiſſimum infraſcripti.

Ac primum abdicent a ſe, & eorum Conventibus non ſolum priſtina, ac bona omnia immobilia, quæ alicubi contra Regulæ puritatem, & Declarationes fel. rec. Nicolai III. & Clem. V. extra, vel intra ſepta Monaſteriorum detinent: ſed etiam cenſus perpetuos & Legata annua, ſuper quibus Sacra Congregatio præcipit obſervari Decretum Congregationis Generalis Romæ habitæ die 17. Maii 1603. Cujus tenor talis eſt.

Cum annuus reditus ſicut cetera bona im- 91
mobilia nobis habere non liceat, ideo renovantes alia generalia ſtatuta decernimus, quod Frater non inducat perſonam aliquam ad eleemoſynam perpetuam Ordini noſtro exhibendam, nec exhibitam a quopiam vivente ſuſcipiat; & ſi aliqua talis nobis fuerit relicta, nullo modo in judicio exigatur, declarantes, quod ad perpetua Legata petenda non poſſunt Fratres recurrere, niſi humiliter, & per modum eleemoſynæ abſque allegatione alicujus Decreti. Decernitur præterea, ac præcipi-

cipitur per S. Obedientiam, quod quoties relinqui contingat aliqua legata perpetua aliquibus perſonis, & Hoſpitalibus, vel alicui Reipublicæ, & aliis Domibus ea lege, quod teneatur Fratribus præſtare ſingulis annis certam eleemoſynam, ſive omnino gratis, ſive ut ipſi Fratres dicant certa Officia, & Miſſas, quod Guardianus faciat proteſtationem ei, qui Teſtatoris voluntatem adimplere tenetur, quod cum ad illas eleemoſynas nullum jus habeant ex vi legati, non poſſint obligari ad illa Officia, & Miſſas. Si tamen facta iſta proteſtatione; heres ex ſua libera voluntate voluerint dare eleemoſynas illas, & committere Fratribus dicta Officia, & Miſſas, tunc Fratres tuta conſcientia poſſunt eleemoſynas hujuſmodi recipere. Quod totum, & multo fortius in relictis legatis ſingularibus fratribus ſimili modo faciendum eſſe decernimus. Inhibemus autem, ut Syndicus in ſua perſona hujuſmodi annuos reditus recipiat diſtribuendos ipſis Fratribus.

92. Proteſtatio autem ſic fiat ſub ſigillo Conventus, videlicet: Nos Frater N. Guardianus, & Fratres Diſcreti hujus Conventus N. dicimus ad noſtram notitiam perveniſſe quondam N. certam eleemoſynæ quantitatem conventui huic diſtribuendam perpetuo gratis, vel forſan pro aliquibus Officiis, aut Miſſis dicendis legaſſe. Cumque legata hujuſmodi, niſi per viam ſimplicis eleemoſynæ acceptare ex Inſtituto ſancto noſtro, & Jure nobis non liceat: Ideo per præſentes libere proteſtamur in Domino, quod Legatum prædictum tanquam illius incapaces ex vi legati recipere nolumus, nec intendimus. Si tamen Heres commiſſarius aut legatarius ipſius Teſtatoris dictam quantitatem per viam ſimplicis eleemoſynæ omni obligatione, dominio, & proprietate penitus ceſſantibus, nobis libere conferre voluerit, illam ſimpliciter accipiemus, & piæ Teſtatoris voluntati, quantum in nobis fuerit, plene, ac fideliter ſatisfaciemus. Hæc autem proteſtatio ſubſcripta per Guardianum, & Diſcretos Conventus dabitur illi, qui tenetur Teſtatoris voluntatem implere, & eadem proteſtatio ſcribetur in libro Conventus, ut conſtare poſſit ſuccedentibus Guardianis hanc Conſtitutionem fuiſſe ad plenum adimpletam.

93. Eſt autem hæc proteſtatio neceſſaria, ut optime decernit D. Bonaventura hanc diſputans quæſtionem, & ex Apoſtolicis declarationibus Regulæ noſtræ colligitur. Et ut omnibus ſit compertum id, quod tantopere eſt nobis neceſſarium, ipſam D. Bonaventuræ quæſtiunculam ex ſuo Apologetico deſumptam hic apponere de induſtria non gravabimur, quæ talis eſt, ut ſequitur.

Cum aſſeratis vos ſecundum Regulam, & Profeſſionem veſtram nullos debere recipere proventus redituum, ſeu poſſeſſiones, exceptis Domibus, in quibus habitatis, videmini tranſgreſſores Regulæ veſtræ in eo, quod recipitis Domos, vel areas non contiguas veſtris areis, in quibus habitatis; eodem enim modo ſi hoc licet, poteritis etiam vineas recipere, & agros & manſos, & ſimilia quæque recipere, immo grancias, & villas, & caſtra, & terras, & Oppida, & quæcumque fuerint vobis data, & ſic priſtina paupertas, & mendicitas, quam profeſſi eſtis, paulatim evaneſceret, & non eritis diſcipuli S. Franciſci cum non ſequamini veſtigia ejus, nec ejus Regulam teneatis. De domibus enim vobis contiguis poteſt eſſe excuſabile, quod pro dilatanda area veſtras illas quandoque recipiatis, ſed de aliis non, in quibus homines alios pro cenſu locatis, quem Procurator veſter loco veſtri exigit, & in uſus veſtros convertit de voluntate veſtra. Si qui in talibus incaute agunt, dolemus, & contradicimus, & prohibemus. Qualiter autem in hoc licite agere poſſimus, adverte, & tunc non judicabis, nos, ſi ſane intelligis, tranſgreſſores. Proteſtamur nos ſecundum Regulam noſtram nil debere, ſeu velle poſſeſſionis, vel certorum redituum recipere, vel habere; quia vero mendici ſumus, & pauperes, ea, quibus pro præſente neceſſitate indigemus, ideo recipimus, prout licet, ſive pro ſolvendis debitis, vel aliis neceſſariis procurandis. Cum ergo aliquis ex devotione vult nobis legare Domum ſuam, vel aream non contiguam noſtræ manſioni, non recipimus eam per nos, nec per interpoſitam perſonam ut noſtram, ſed ſi ille eam diſponit per alium quemcunque, ut ea vendita de pretio ejus provideatur nobis ex parte ſua in his, quibus tunc indigemus procurandis, vel ſolvendis debitis, acceptamus. Si autem ille timens ne forte ejus talis diſpoſitio per heredes ſuos, vel alios in poſterum impediatur, & propter hoc præoccupat reprobare illam ſigillo alicujus Judicis, vel Civium, vel alterius &c. & ſic committit eam alicui amico ſuo, vel Fratrum; qui conſervat, quod ipſe diſponit de Domo tali, vel area, nil ad nos; cum de rebus ſuis poſſit ordinare, quod vult, nec locum talem, vel Domum dicimus eſſe noſtra, cum nihil juris nos in ea proteſtemur habere. Simi-

liter

liter ſi aliquis diſponeret per amicum, vel alium, quod de pretio, vel proventibus illius, vel illis darentur Fratribus tot panes quotidie, vel tantum eleemoſynæ ſingulis ſeptimanis, aut annis, non eſſemus propter hoc prædii, vel redituum poſſeſſores: nam ſi me petente eleemoſynam aliquis Dives promittat, quod ſingulis annis velit dare Fratribus duas tunicas, vel tantum unam, vel ſingulis hebdomadis tot panes, & hoc committat Officialibus ſuis, ut vice ſui illa dent etiam eo abſente, & hoc pro Fratribus recipiam, vel etiamſi illi negligant dare, admonendo exigam, numquid propterea certos reditus habere dicendi ſumus, cum non ex jure, ſed ex gratia ſolum talem eleemoſynam recipiamus, vel exigamus?

Et ſi poſt obitum illius uxor ejus, vel alii amici pro anima illius adhuc vel [illegible] tempore talem nobis eleemoſynam [illegible], vel ex diſpoſitione [illegible], poſſumus ſimiliter accipere ex tali gratia, ita quod quandocunque no[illegible] amplius iſta dare, nihil petere ab eis tamquam ex debito; ſed more mendicorum [illegible] ad Domum clementis Do[illegible] [illegible] eleemoſyna, quandiu illi [illegible], quando plus nollet, diſcedemus [illegible], & non mur[illegible] de dato, & non mur[illegible] negato. Hæc eſt vera, & pura vi[illegible], quod datur, ex gratia reci[illegible]. De cenſibus vero Domo[illegible] Fratribus legatorum nihil quærimus, ſi[illegible] reditibus. Si autem, ante[illegible], aliquem inde cenſum dare [illegible], in quorum tunc poteſtate ſunt il[illegible], nihil juris habere in eo proteſta[illegible] eleemoſynam nobis ſponte oblatam ſimpliciter recipiemus, ſicut aliunde donatam. Quia vero Dominus docet nos cavere ab hominibus *Matth.* 10. & Apoſtolus ab omni ſpecie mala abſtinere 1. *Theſſal.* 5. ne putemur ab ignorantibus tranſgreſſores Regulæ noſtræ, [illegible] aperte proteſtari, nihil nobis juris in [illegible] donationibus velle habere, ſicut tenemur ſuſpectus de fornicatione omnia illa cavere, ex quibus poſſet iſta ſuſpicio probabilis judicari. Hæc omnia D. Bonaventura.

Sed quia in his caſibus ſolet aliquando evenire, quod annuus reditus ob temporis antiquitatem non comperiatur habere aliquem patronum, cui fieri debeat talis, ut ſupra, proteſtatio, decernimus quod in tali caſu ſervetur ſtatutum Ordinis Minorum ſub Paulo II. contentum in Conſtitutionibus ſuper *c. 6. Reg.* & §. *Inhibemus*. Quod nimirum hujuſmodi reditus aſſignentur Rectoribus ſpiritualibus, aut temporalibus Collegiorum, aut Communitatum, Terrarum, aut Civitatum, qui tales eleemoſynas, ſive fructus, vel reditus annuos nomine Eccleſiæ Romanæ, vel donantium ſine Fratribus exigant, & recipiant, & Fratribus ſive aliis Sacerdotibus, quando Fratres noluerint tales Miſſas, vel Suffragia juxta piam intentionem Benefactorum in toto, vel in parte ſecundum quantitatem talium obventionum interdicere faciant.

95 Item ſtatuitur, ut deinceps nulla inſtrumenta publica fiant, a Fratribus capitulariter congregatis, nec quocumque alio modo ſe habentibus, in quibus transferatur dominium, & proprietas alicujus Capellæ, ſive Sepulturæ, cum hoc omnino ſit contra Regulam, & noſtro repugnet Inſtituto; nam quomodo aliquis dat, quod non habet? Si tamen occaſio ſe obtulerit, in qua oporteat ſatisfacere devotæ fidelium voluntati, id fiat per modos noſtræ Regulæ, & Inſtituto congruentes. Eſt autem proteſtatio prædicta neceſſaria, ne, ut ait D. Bonaventura, ab ignorantibus noſtrum Inſtitutum, Regulæ noſtræ tranſgreſſores judicemur. Cujus Seraphici Doctoris ſententiam hic inſerendam judicavimus, quatenus e medio tollatur abuſus ignorantiſſimorum aliquorum, qui exiſtimantes Charibdim fugere, in Scillam inciderunt, in favorem Ordinariorum, vel alicujus tertii, vel heredis renunciantes prædicta legata, quaſi non eſſet opus proprietatis, & Dominii donare, ſicuti accipere, & ſumma dementia alienum renunciare.

96 De hujuſmodi autem bonis, ſeu illorum pretio Generalis, vel Commiſſarius Generalis una cum conſilio Guardiani, & Diſcretorum Conventus in uſum Sacriſtiæ, Fabricæ Eccleſiæ & Conventuum provideat, prout illorum neceſſitate perſpecta ſalubriter in Domino expedire arbitrabitur. Et de hac proviſione quamprimum Sacram hanc Congregationem fideliter certiorem faciant. Hanc vero bonorum abdicationem & Legatorum renunciationem fuiſſe executioni demandatam conſtare debebit huic Sacræ Congregationi ex Generalis, vel Commiſſar. Generalis, & Ordinariorum atteſtationibus gratis, & abſque ullo Fratrum diſpendio concedendis.

97 Deinde a Fratribus particularibus auferatur cujuſcumque rei proprietas, ſi quæ ſit, & omnia in communi redigantur ad regul. Sacr. Can. Apoſtol. Conſtitut. & S. Concil. Tridentin. diſpoſitionem. Potiſſimum vero tollantur pecuniæ, & quam primum inſumantur in veras,

ras, & communes ipſorum Conventuum neceſſitates, idque fiat a Syndicis Apoſtolicis tantum, ita ut nihil pecuniæ mediate, vel immediate ſuperſit in manibus vel poteſtate Fratrum etiam Superiorum.

98 Ad hæc tollatur abuſus Aromatariarum, ita ut de cetero illæ non retineantur, niſi ad uſum Monaſteriorum duntaxat, nec liceat res illarum cuiquam vendere.

99 Præterea nullo modo habeant in eorum Eccleſiis, vel Sacriſtiis, aut alibi cippos, & truncos ordinatos ad offerentium, ſeu donantium pecunias, nec Capſulas pro eleemoſynis Miſſarum.

100 Ac demum Superiores Regulares invigilent, ut Fratres communi menſa utantur, Divina Officia temporibus debitis recitent, vacent Orationi mentali, & Divinum Cultum diligenter exerceant, & cetera impleant, ad quæ pro Regulæ obſervatione tenentur.

101 Hæc autem ſuperius expreſſa fuiſſe ad effectum perducta conſtare debebit eidem Sacræ Congreg. & atteſtationibus medio juramento Generalis, aut Commiſſarii Generalis, aut Viſitatorum, prævia diligenti informatione capta in Viſitatione ſingulorum Conventuum cujuſque Provinciæ. Romæ 14. *Junii 1626.*

102 Hic juvat afferre declarationes editas a dicta Sacr. Congr. ſpecialiter ad id deputata ab Urbano VIII. & relatas a Fagnano ejuſdem Congregationis Secretario *lib. 5. Decretal. in c. Nimis pravo 17. de exceſſibus Prælator. a n. 47. ad 54.* ibi.

DISTINCTIO I.

De Legatis bonorum mobilium.

103 Articulus I. An Fratres Minores tam de Familia, quam Reformati ſint capaces Legatorum bonorum mobilium, quæ unica ſolutione, ſeu præſtatione adimplentur, tam in pecunia numerata, quam in aliis ſpeciebus?

Articulus II. An poſſint eadem Legata in judicio, aut extra exigere per ſeipſos, vel Syndicum Apoſtolicum?

Articulus III. An Fabricæ S. Petri liceat in hujuſmodi legatis ſe ingerere intra annum, quo dies legati ceſſit?

Articulus IV. Et quid elapſo anno?

DISTINCTIO II.

De Legatis factis Fabricæ.

Articulus I. An valeat Legatum annui reditus factum Fabricæ, Sacriſtiæ, vel Eccleſiæ Fratrum Minorum, tam de Familia, quam ex reformatione? 104

Articulus II. An liceat Fratribus hujuſmodi Legata in judicio exigere per eorum Procuratorem, vel Syndicos Apoſtolicos?

Articulus III. An liceat eidem erogare prædicta legata in uſus Fratrum? An vero illa omnino converti debeant in uſus a Teſtatoribus præſcriptos?

Articulus IV. An Fabricæ S. Petri liceat infra annum ſe ingerere in proprietate horum Legatorum pro fabrica, vel Sacriſtia tranſigendo cum heredibus, aut alias de eadem proprietate diſponendo?

Articulus V. Et quid tranſacto anno?

Articulus VI. An liceat eidem Fabricæ S. Petri, ſe immiſcere præſtationibus, ſeu fructibus eorundem legatorum ab anno decurſis, & non ſolutis?

Articulus VII. Et quid infra annum, ex quo ceſſit dies præſtationis?

DISTINCTIO III.

De Legatis annuis cum onere.

Articulus I. An Fratres Minores tam de Familia, quam Reformati ſint capaces Legatorum annuorum, quæ fiunt adjecto onere celebrationis Miſſarum? 105

Articulus II. An iidem poſſint pro his Legatis in judicio experiri agendo, aut Judicis officium implorando?

Articulus III. An poſſint Fratres illa accipere a ſponte offerentibus celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ?

Articulus IV. An poſſint illa ſponte oblata accipere per ſe ipſos, an vero per Syndicum Apoſtolicum?

Articulus V. An Fratres poſſint hujuſmodi legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſum fabricæ, vel Sacriſtiæ?

Articulus VI. An liceat Fabricæ S. Petri proprietatem eorumdem Legatorum cum onere Miſſarum ſibi vindicare, tam elapſo anno, quam antea?

Articulus VII. An liceat Fabricæ eidem ſibi vin-

bi vindicare annuas præſtationes decurſas, & non ſolutas tam ante annum, quam poſt?

DISTINCTIO IV.

De Legatis annuis ſine onere.

106 Articulus I. An Fratres Minores tam Obſervantes, quam Reformati ſint capaces Legatorum annuorum ſine aliquo onere, aut modo adjecto ſaltem ad effectum illa extinguendi, & pretium erogandi in uſus fabricæ, vel Sacriſtiæ?

Articulus II. An ad hunc effectum poſſint eamdem proprietatem in judicio petere per Syndicum Apoſtolicum?

Articulus III. An poſſint illam convertere in uſum Fratrum?

Articulus IV. Et quid ſi cœperint illorum annuas præſtationes accipere?

Articulus V. An poſſint Fratres exigere judicialiter annuas præſtationes eorumdem Legatorum in vim Martinianæ?

Articulus VI. Et quid poſt ultimum Decretum Sacræ Congr. hac de re editum?

Articulus VII. An Fratres teneantur proteſtari ſe eſſe incapaces eorumdem Legatorum?

Articulus VIII. An poſſint illa a ſpontedantibus accipere per ſe ipſos, vel per Syndicos Apoſtolicos?

Articulus IX. An heredes teneantur illorum præſtationes Fratribus ſolvere in foro conſcientiæ?

Articulus X. An Fabrica S. Petri jus habeat ſibi vindicandi horum Legatorum proprietatem tam elapſo anno, quam antea?

Articulus XI. Et quid de annuis præſtationibus decurſis, & non ſolutis?

Articulus Ultim. An hæc omnia procedant etiam in Legatis annuis ad modicum tempus?

Die 9. Septembris 1628. Sacra Congregatio negotiis Fratrum Minorum S. Franciſci de Obſervantia a S. D. N. præfecta ad ſingulos Articulos ſuperius propoſitos ad hunc modum reſpondit, videlicet.

DISTINCTIONE I.

107 Ad I. Articulum: Fratres Minores tam de Familia, quam Reformatos eſſe capaces Legatorum bonorum mobilium, quæ unica ſolutione, ſeu præſtatione adimplentur, tam in pecunia numerata, quam in aliis ſpeciebus. Dummodo tamen hujuſmodi Legata ſint in quantitate moderata, & non in fraudem Paupertatis.

Ad II. Fratres quidem nec per ſe ipſos, nec per interpoſitam perſonam poſſe eadem legata in judicio exigere, ſed Syndicum Sedis Apoſtolicæ tantum Judicis officium implorare, dummodo ſimiliter illa in moderata ſint quantitate, & ſine ulla fraude paupertatis, & re ipſa erogentur in Fratrum neceſſitates. Extra judicium vero ita demum legata hujuſmodi accipi poſſe a Fratribus per ſe ipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtant, & accipiantur in ea tantum quantitate, quam vera, & imminens eorum neceſſitas poſtulet, ſed ſuperfluam, aut pecunias a Syndico tantum poſſe accipi, dum tamen id omne in Fratrum neceſſitates convertatur.

Ad III. Non licere Fabricæ S. Petri in hujuſmodi Legatis bonorum mobilium ſe ingerere infra annum, ex quo dies Legati ceſſit.

Ad IV. Elapſo anno libere ad præſcriptum ſuarum facultatum.

DISTINCTIONE II.

Ad I. Articulum; Valere Legatum annui reditus factum Sacriſtiæ, vel Fabricæ Eccleſiæ, vel Conventus Fratrum Minorum tam de Familia, quam de Reformatione, niſi adſit exceſſus in quantitate. 108

Ad II. Nec per ſuos, nec per alios licere Fratribus in judicio exigere hujuſmodi Legata, ſed Syndico Apoſtolico dumtaxat.

Ad III. Non licere eadem annui reditus Legata erogare in uſus Fratrum, ſed illa omnino converti debere in uſus a Teſtatoribus præſcriptos.

Ad IV. Fabricæ S. Petri non licere infra annum ſe ingerere in proprietate horum Legatorum, cum heredibus tranſigendo, aut alias diſponendo de eadem proprietate.

Ad V. Itidem non licere.

Ad VI. & VII. Poſſe Fabricam S. Petri ſe immiſcere in præſtationibus, ſeu fructibus eorumdem Legatorum ab anno decurſis; & non ſolutis, non autem infra annum, ex quo dies præſtationi ceſſit.

DISTINCTIONE III.

Ad I. Articulum: Fratres Minores, tam de Familia, quam ex Reformatione nullatenus eſſe capaces legatorum annuorum, quæ fiunt adjuncto onere celebrationis Miſſarum. 109

Ad II. Non poſſe pro his Legatis in judicio experiri, aut Judicis officium implorare.

Ad III. Poſſe Fratres illa accipere per modum.

dum eleemoſynæ a ſponte offerentibus celebrando Miſſas ad rationem rei acceptæ, citra tamen ullam obligationem ad onus perpetuum, & dummodo prius proteſtentur ſe illorum capaces non eſſe.

Ad IV. Syndicum Apoſtolicum, & pro Fratrum neceſſitatibus, non autem Fratres ipſos etiam per alios poſſe hujuſmodi Legata utcumque ſponte oblata accipere, ſi in pecunia conſiſtant.

Ad V. Non poſſe Fratres hujuſmodi Legata extinguere, aut illorum proprietatem vendere, & pretium erogare in uſus Fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Ad VI. Licere Fabricæ S. Petri ad ſuarum facultatum præſcriptum ſibi vindicare eorumdem Legatorum proprietatem cum onere Miſſarum celebrandarum, tam elapſo anno, quam antea.

DISTINCTIONE IV.

210 Ad I. Articulum, Fratres Minores, tam Obſervantes, quam Reformatos non eſſe capaces Legatorum annuorum, quæ fiunt ſine aliquo onere, aut modo adjecto, niſi ad effectum illa extinguendi, ſeu illorum proprietatem, & pretium convertendi in uſus fabricæ, vel Sacriſtiæ.

Ad II. Non Fratres ipſos, ſed Syndicum Apoſtolicum tantum poſſe eamdem proprietatem in judicio petere.

Ad III. Poſſe convertere.

Ad IV. Si Fratres cœperint illorum annuas præſtationes accipere, ne hinc fiat fraus Paupertati, expedire, ut de cœtero decernatur, eo caſu non licere amplius Fratribus eamdem proprietatem vendere, & pretium in uſum fabricæ, vel Sacriſtiæ erogare. Ideoque agendum cum S. D. N.

Ad V. & VI. Fratres nullo modo poſſe in judicio exigere annuas eorundem Legatorum præſtationes.

Ad VII. Teneri.

Ad VIII. Poſſe illa per modum eleemoſynæ, & a ſponte dantibus accipere etiam per ſeipſos, ſi in aliis ſpeciebus conſiſtat, quod ſi in pecunia, non niſi per Syndicum Apoſtolicum.

Ad IX. Non teneri.

Ad X. Fabricam S. Petri nullum jus habere vindicandi horum Legatorum proprietatem, niſi elapſo anno juxta ſuas facultates.

Ad XI. Similiter non habere jus vindicandi hujuſmodi annuas præſtationes, niſi ab anno decurſas.

Ad XII. Hæc omnia locum non habere in legatis infra decennium, ſed in his tantum, quæ fiunt ad decem annos, & ultra.

Adducitur ad rem Conſtitutio Clementis X. confirmantis Decretum Sacr. Congreg. in cauſa Turritana Legatorum.

„ *Clemens Papa X. ad futuram &c. Nuper „ pro parte dilecti Filii Syndici Apoſtolici Conventus S. Petri de Syrchis in Sardinia Ordinis Sancti Franciſci de Obſervantia &c. Congregationi Fratrum Noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotiis &c. Epiſcoporum, & Regularium præpoſitæ expoſito, quod quondam „ Petrus Moros de Molinos in ſuo ultimo Teſtamento, quod anno 1645. condiderat, diverſa annua Legata pro Miſſis per Fratres „ Ordinis celebrandis, fecerat modo ſequenti.*

Primo, *mando, quod meus heres teneatur expendere pro confectione tumuli, & exequiarum quolibet anno lib. 25. pro una Miſſa cantata, & alii ſexdecim Miſſis pro Animabus meorum parentum celebran. a Fratribus Franciſcanis S. Petri de Syrchis, & pro legato volo, quod ſint perpetuo obligata bona mea.*

Item volo, quod dictus meus heres ſolvat ex dictis bonis meis quolibet anno lib. 40. quæ inſerviant pro oleo lampadis meæ Capellæ majoris in dicta Eccleſia Sancti Petri.

Item relinquo in perpetuum Miſſas ſeptem qualibet hebdomada pro Animabus purgatorii &c. & eleemoſyna ſit ſeptem ſolidorum pro qualibet Miſſa &c. & proprietas illarum eſt 1400. lib. quæ ſit ſuper Domo mea, in qua habito.

Item relinquo pro eleemoſyna dicto Conventui S. Petri de Syrchis lib. 300. ut illæ applicari debeant per meos Curatores in loco ſecuro ad rationem lib. 33. annuarum, & inſerviant pro emendis linteaminibus pro pauperibus Fratribus infirmis.

Item quia D. Mater mea reliquit, ut dicantur duæ Miſſæ perpetuæ pro qualibet hebdomada a dictis fratribus, quod ſuper bonis meis ſolvantur quolibet anno lib. 28.

Item quia D. Pater meus reliquit unam Miſſam perpetuam in hebdomada celebrandam a dictis Fratribus, & reliquit pro eleemoſyna Cenſum lib. 150. debitum a Gavino Paduano &c. quatenus perdiderint ſupradictum, mando, ut meus heres ſolvat lib. 11. annuas &c. Et factis aliis pluribus legatis profanis &c. inſtituit ſibi heredem, Deum, & animam ſuam, mandans ſuis Executoribus, ut adimpletis, & ſatisfactis legatis, inſtituerent unam tertiam Dignitatem Archidiaconalem in Cathedrali Turritana cum annuo reditu lib. 1000. & de reſiduo unum,

vel

vel plures Canonicatus ſecundum capacitatem bonorum ſuorum, & alias, prout in dicto Teſtamento dicitur uberius contineri.

„ Et ſubinde in executionem dicti Teſta-
„ menti unus Canonicatus, & unus Archidia-
„ conatus in Eccleſia Turritana erecti fuerant,
„ dictuſque Archidiaconatus ex diſpoſitione ejuſ-
„ dem Petri Teſtatoris collatus fuerat cuidam
„ Didaco Moros ejus Fratri Germano execu-
„ tori Teſtamentario, qui bona fide, dum in
„ vivis erat, eadem legata pia adimpleri cu-
„ raverat: verum poſt ejus obitum, de eo-
„ dem Archidiaconatu proviſus fuerat dilectus
„ Carolus de Capudoro, ad cujus favorem di-
„ lectus filius Pro-Vicarius Generalis Turrita-
„ nus, neſciebatur quo jure, declaraverat
„ Fratres Minores prædictos Legatorum capa-
„ ces tantum factorum pro oleo lampadis, &
„ linteaminibus infirmorum, & incapaces pro
„ reliquis, quæ Archidiacono prædicto adju-
„ dicaverat, prout in ejus ſententia dicitur
„ contineri. Unde dictus Syndicus tanquam
„ unus de Populo pro ſuffragiis Animarum,
„ pro quibus inſtituta fuerunt dicta legata
„ pia, & pro ſua pietate erga dictos Fratres
„ de Obſervantia, qui in magna neceſſitate
„ propter eleemoſynarum deficientiam in præ-
„ dicta inſula Sardiniæ reperiebantur, prout
„ ex atteſtatione juratorum, & Officialis Ci-
„ vitatis Turritanæ conſtare dicebatur, nobis
„ humiliter ſupplicaverat, ut omnimodum
„ adimplementum legatorum prædictorum Ven.
„ Fratri Archiepiſcopo Turritano, non ob-
„ ſtante prædicta Pro-Vicarii Generalis ſen-
„ tentia committere de benignitate Apoſtoli-
„ ca dignaremur.

„ Inſtantia vero hujuſmodi ad prædictam
„ Cardinalium Congr. a nobis remiſſa, & de
„ mandato ipſius Congreg. citato dilecto et-
„ iam Filio Alexandro Bulla ſupradicti Ca-
„ roli de Capudoro Archidiaconi Procurato-
„ re, Syndicus prædictus plurimum cupiebat
„ declarari, prædictos Fratres Minores de Ob-
„ ſervantia poſſe recipere præinſerta annua
„ Legata Miſſarum per modum puræ & ſim-
„ plicis eleemoſynæ, juxta Doctrinam S. Bo-
„ naventuræ in quadam Conſtitutione fel. rec.
„ Urbani Papæ VIII. prædeceſſoris noſtri,
„ cujus initium: *Sacroſanctum Apoſtolatus Mi-
„ niſterium*, proinde debere dictum Archie-
„ piſcopum Turritanum tanquam Executo-
„ rem ultimarum voluntatum, & præcipue
„ piarum curare omnimodum adimplementum
„ eorum Legatorum, & voluntatis dicti Pe-
„ tri Teſtatoris compellendo heredes, & de-
„ tentores bonorum ad ſatisfactionem, ne
„ Anima ejus defraudata remaneret. Emana-
„ vit ab eadem Cardinalium Congregatione
„ Decretum tenoris, qui ſequitur.

Sacra Congr. EE. S. R. E. Card. negotiis, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſita, procuratorem Archidiaconi Turritani ſæpius citato, referente Eminentiſſimo D. Cardinali Portocarrero, decrevit eſſe dandas declarationes ſæpe alias factas: Videlicet, Fratres Minores de Obſervantia non poſſe poſſidere Cenſus, & bona ſtabilia; poſſe tamen recipere per viam eleemoſynæ quidquid eis traditur ab Executoribus ultimarum voluntatum pro celebratione Miſſarum, & Anniverſariorum, & propterea cenſuit committendum, prout præſentis Decreti tenore committit Archiepiſcopo Turritano, ut ad limites prædictæ declarationis in cauſa, de qua ſupra agitur, procedat, & ad illius obſervantiam quantum opus fuerit, juris remediis, & in ſubſidium etiam Cenſuris Eccleſiaſticis compellat. Romæ 3. Auguſti 1674.

„ *Cum autem ſicut dictus Syndicus Nobis ſub-
„ inde exponi fecit, ut Decretum hujuſmodi fir-
„ mius ſubſiſtat, & obſervetur exactius, Apo-
„ ſtolicæ noſtræ Confirmationis patrocinio com-
„ muniri ſummopere deſiderat, Nos ipſum Syn-
„ dicum &c. abſolventes &c. ſupplicationibus,
„ ejus inclinati &c. Decretum præinſertum au-
„ ctoritate Apoſtolica tenore præſentium appro-
„ bamus, & confirmamus, illique inviolabilis
„ Apoſtolicæ firmitati robur adjicimus &c. ſic-
„ que in præmiſſis per quoſcunque Judices &c.
„ irritum &c. Datum Romæ apud S. Mariam
„ Majorem die 22. Auguſti 1674. Pontificatus
„ Noſtri anno quarto.*

Item affertur ad rem Decretum *Sacr. Congr.* 112
Epiſcop. & Regular. in Lucana 26. Martii 1677.
pro Minoribus de Obſervantia editum.

Sacra Congr. EE. & Reverendiſſ. S. R. E. Card. negotiis, & conſultationibus Epiſcop. & Regular. præpoſita, ſæpius declaravit, Fratres Minor. de Obſerv. S. Franciſci, quamvis attenta diſpoſitione: Exivi de Paradiſo, Clemen. V. & Conſtitut. Nicolai III. Exiit, *ſint incapaces obtinendi Cenſus perpetuos, & bona ſtabilia, poſſe tamen per viam puræ, & ſimplicis eleemoſynæ recipere quidquid ab Executoribus ultimarum voluntatum eis traditur pro celebratione Miſſarum, pro ornamento Eccleſiæ, alliiſque neceſſariis procurandis, juxta Doctrinam D. Bonaventuræ relatam* in Conſtit. ſan. mem. Urbani VIII. incip. Sacroſanctum Apoſtolatus Miniſterium; *Atque in præfatis caſibus dictos Executores ultimarum voluntatum curare debere, ut*

hujuſ-

hujuſmodi piæ diſpoſitiones adimpleantur, ne Teſtatorum Animæ debitis ſuffragiis defraudatæ remaneant; quam quidem declarationem, illiuſque tenorem in caſu, de quo agitur eadem Sacra Congregatio ſervari præcipit, committendo Ordinario Lucenſi pro tempore exiſtenti, ut quatenus alius Executor non exiſtat, prænarratam pii Teſtatoris diſpoſitionem executioni demandet &c.

113 Item datur ad rem Mandatum D. Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, ut ſequitur. Potentiſſimo, & Catholico Principi D. D. Carolo ab Auſtria &c. felicis proſperitatis augmentum &c. ejuſdem Regnorum, & Provinciarum &c. Officialibus &c. ad quos præſentes noſtræ pervenerint, ſeu quomodolibet præſentabuntur: Franciſcus Columna in utraque Signatura SS. D. N. Papæ Referendarius, cauſæque, & cauſarum hujuſmodi &c. ſalutem &c. Noveritis quod introducta alias in partibus coram Vicar. General. Catacen. lite, & cauſſa inter Syndicum R. R. P. P. S. Franciſci Minor. Obſerv. Civitatis Tabernarum Catacen. ex una, & R. R. D. D. Theodorum, & Dominicum de Carcia ex adverſo principales Partibus ex altera de, & ſuper ſolutione eleemoſynæ debitæ pro Miſſis, pro quibus agitur, rebuſque aliis &c. Dictus D. Vicarius Catacen. in cauſſa hujuſmodi procedendo ſuam protulit ſententiam, ſive Decretum tenoris ſequentis; videlicet: *Per Curiam Epiſcopalem Catacen. viſa particula ultimi Teſtamenti quondam Felicinæ Riva Civitatis Tabernarum conditi ſub die 20. Maii 1633. &c. ac inſuper inſpecto tenore Bullæ S. D. N. felic. Record. Clementis Papæ X. ſub datum Romæ die 31. Auguſti 1675. pro confirmatione Decreti Sacræ Congregat. negotiis Epiſcoporum, & Regularium propoſitæ lati ſub die 3. Auguſti 1674. declaravit: Fratres Minores de Obſervantia poſſe recipere Legata annua Miſſarum per modum puræ, & ſimplicis eleemoſynæ, etiam pro executione ultimarum voluntatum Teſtatorum, viſis actibus omnibus &c. ac partibus pluries auditis, fuit proviſum, & decretum, ſuſpenſiones duarum Miſſarum in hebdomada per eamdem Curiam latam omnino tollendam eſſe, ac proinde P. P. Minores de Obſervantia Conventus ſupradictæ Civitatis Tabernarum reintegrentur ad Legatum celebrandi eaſdem duas Miſſas in hebdomada, & ab hodie in antea R. R. D. D. Theodorus, & Clericus Dominicus Carcias correſpondeant eiſdem Fratribus ſcutos decem ſingulis annis pro celebratione prædicta &c. & ita &c. datum &c. die 24. Januarii 1691. Antonius Pavoni Vicarius Generalis &c.* A qua inſerta ſententia, ſive decreto &c. appellantibus dict. D. D. Theodoro, & Dominico de Carcia fuit hæc cauſſa ad Curiam devoluta, *& coram Illuſtriſſimo & Reverendiſſ. D. Thomato in utraque Signatura Referendario &c. Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi D. A. C. Locumtenente introducta, qui ſer. ſer. procedendo, ſua definitiva ſententia, præinſertam ſententiam, ſeu Decretum D. Vicarii Generalis Catacen. confirmavit, & approbavit*, ad effectum tamen exequendi ſuper bonis per D. Victoriam Rivam donantem &c. A qua ſententia Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Thomati iterum appellantibus D. D. Theodoro, & Dominico de Carcia, *fuit cauſa hujuſmodi Nobis commiſſa vigore ſpecialis commiſſionis ejuſdem Sanctiſſimi*, de qua in dictis actis &c. *Nos in cauſa, & in cauſis prædictis rite, & recte, & legitime procedentes &c.* Tandem D. Hieronymo Leto ex adverſo Procuratore dict. D. D. Theodori, & Dominici Carcia ex adverſo principalium &c. per unum ex ejuſdem Sanctiſſimi Curſoribus more ſolito citato, *noſtram protulimus & promulgavimus definitivam ſententiam præinſerti Decreti, ſeu ſententiam D. Vicarii General. Catacen. & aliam Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. Thomati confirmatoriam; prout in dictis Actis infraſcripti Archivii Romanæ Curiæ Scriptoris. Sed quia a tribus ſententiis conformantibus non licet amplius appellare, ideo ex parte ejuſdem Sanctiſſimi, & ad inſtantiam dicti D. Syndici dict: Venerandi Conventus R. R. P. P. Minorum de Obſervantia fuit Nobis directa & præſentata commiſſio exequutorialis tenoris ſequentis. Sequitur tenor commiſſionis. Nos denique &c. Docto Dom. Hieronymo Leto ex adverſo Procuratore dict. Theodori, & Dominici Carcia ex adverſo principalium, iterum ut ſupra citato. Præinſertam ſententiam, ſive Decretum Vic. Generalis Catacen. aliamque dicti Reverendiſſimi Thomati, & dictam noſtram reſpective definitivam ſententiam exequi mandavimus, ut in illarum executionem, & re judicata præſens mandatum exequutivum ad favorem dicti Syndici R. R. P. P. S. Franciſci Minor. Obſervant. Civit. Tabernarum Diœceſis Catacen. contra & adverſus dicta bona per dictam Victoriam donata dictis D. D. de Carcia pro Ducatis vigintiquinque monetæ Regni debitis pro ſupradicta eleemoſyna Miſſarum ab anno 1690. per totum menſem Junii proxime præteriti ad rationem Ducatorum decem pro quolibet anno, ſine præjudicio aliorum per annum decurſorum decrevimus, & relaxavimus, exequi volumus, & mandavimus per præſentes. Quo circa Vos Potentiſſimum* Re-

Regem, veſtroſque Regios Miniſtros ſtudioſe requirimus, & perbenigne in Domino hortamur atteneteque rogamus, Vobis vero, aliis omnibus, & ſingulis ſupradictis &c. tenore præſentium committimus, & in virtute S. Obedientiæ, ac ſub excommunicationis &c. pœna &c. mandamus, quatenus ſtatim viſis præſentibus, & quoties præſentium vigore fueritis, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus &c. ex parte noſtra, ſeu verius Apoſtolica Auctoritate cogatis, & compellatis, cogique, & compelli faciatis, &c. dictos Theodorum, & Dominicum Garciam ad dandum, ſolvendum, tradendum &c. & effectualiter exburſandum dicto Rever. Syndico dictorum P. P. Sancti Franciſci Min. Obſerv. &c. ſcuta viginti quinque monetæ Regni, ut præfertur, debita, una cum aliis ſcutis quatuor, & Julios ſeptem monetæ Romanæ pro expenſis præſentis Mandati. Datum Romæ anno 1693. Indictione prima, die vero 7. menſis Auguſti Pontificatus Sanctiſſimi D. N. Innocentii Divina Providentia Papæ XII. anno ejus tertio.

114 Syndici Apoſtolici nequeunt dominium, vel uſum poſſeſſionum in ſe recipere, ut reditus annuos Fratribus tribuant. Sic expreſſe dicta Sacra Congr. allegat. *ſupra n. 91. in fine*, ibi: *Inhibemus autem, ne Syndicus in ſua perſona hujuſmodi annuos reditus recipiat diſtribuendos ipſis Fratribus*. Et *Sacr. Congr. R. Fabricæ in Æſina Legati 29. Novembr.* 1692. quæ, teſte Eminentiſſimo Card. Petra *tom. 2. Commentar. ad Conſtit. 5. Honorii III. num. 29.* cenſuit *Franciſcanos Obſervantes, qui prætendebant retinere ſtabilita nomine Syndici eſſe incapaces ad ita retinendum.*

115 Neque dicti Syndici Apoſtolici poſſunt ſine Beneplacito Apoſtolico alienare mobilia pretioſa Eccleſiæ incorporata, ut ſunt Lampades, Candelabra, Paramenta, Picturæ, & hujuſmodi, prout expreſſe de mandato Urbani VIII. 1. *Septembris* 1624. decrevit *S. C. C.* prohibens alienationes dictorum fieri ſine expreſſa Sacræ Congr. licentia, adjectis pœnis ipſo facto incurrendis a contrafacientibus, nulliſque alienationibus declaratis, & noviſſime *eadem Sacr. Congr. in Papienſi die* 18. *Martii* 1719. quæ reſpondit: *Quo ad mobilia pretioſa Eccleſiæ incorporata eſſe neceſſarium Beneplacitum Apoſtolicum; quo vero ad omnes alias res in futurum non poſſe Syndicos procedere ad venditionem, niſi prævia affixione Edictorum, & venditio fiat majori Oblatori*. Vide verb. *Syndicus num.* 19.

116 Fratres Minores habent ſolum ſimplicem uſum Facti abſque ullo dominio, & uſu Juris circa res illas, quibus uti poſſunt: *Communis*. Uſus *Juris* eſt ipſum Jus, ſive legitima facultas utendi aliqua re, adeoque uſum Juris habere dicitur omnis, qui & utitur, & poteſt ad libitum licite uti aliqua re. Uſus autem ſimplex *Facti* eſt ipſe actualis uſus rei factus cum omnimoda dependentia a libera voluntate Domini proprietarii: ſicque uſum ſimplicem Facti habere dicitur ille, cui conceditur facultas utendi re etiam uſu conſumptibili, ſed omnino dependenter a libera concedentis voluntate, ita ut pro ejus libito revocari poſſit.

Et hic uſus ſimplex *Facti* & omnino dependens a libera voluntate Domini proprietarii concedentis poteſt ſeparari, & de facto ſeparatur a dominio rei etiam unico uſu conſumptibilis. Vide verb. *Dominium art. 1. a num. 18. ad 20.* 117

Domus Profeſſæ Societatis Jeſu, licet ſint vere Mendicantes, ſunt tamen capaces Legatorum etiam bonorum ſtabilium, ita tamen ut ſi talia bona non ſint neceſſaria, nec opportuna uſui Domorum Profeſſarum, ea vendi debeant, & ex eorum pretio propriis neceſſitatibus provideri. Vide verb. *Legatum num.* 122. 118

Scholaſtici, & Coadjutores temporales, qui in dicta præclariſſima Societate Jeſu poſt biennium probationis ſimplicia vota ediderunt, poſſunt, non obſtante voto Paupertatis, retinere, & acquirere dominium radicale bonorum temporalium, tam mobilium, quam immobilium antea habitorum, vel poſtea per hereditatem, donationem, vel alio modo obtentorum, quamvis per dictum ſimplex votum paupertatis privati ſint actuali Jure de iis diſponendi arbitrio ſuo ſine Superioris licentia. Sanchez *lib. 7. moral. cap.* 18. *n.* 23. & 28. Layman *lib. 4. tract. 5. cap. 7. num.* 3. Buſemb. *lib. 4. cap. 1. de ſtatu Religioſo dub.* 4. La Croix *ibid. num. 96.* Sporer *tom. 2. tract. 6. cap. 1. num.* 58. & alii. Et ratio eſt, quia illud votum ſimplex non privat, ſed ſtat cum dominio radicali, & in actu primo bonorum antea habitorum, & poſtea acquiſitorum, ſeu acquirendorum, & ſolum privat dominio, ac Jure actuali utendi, vel diſponendi de iis arbitrio ſuo ſine licentia Superiorum juxta Conſtitutionem Gregorii XIII. incip. *Aſcendente Domino*. Talis enim Religioſa Paupertas non conſiſtit in eo, quod reddat Religioſum incapacem dominii radicalis, & velut in actu primo, qualem etiam habet infans ſub Tutore conſtitutus; ſed quod privet ipſum Religioſum Jure retinendi bona temporalia, & de iis diſpo- 119

ſponendi arbitrio ſuo ſine facultate, & conſenſu Superiorum ſaltem licite.

120 Unde tales Scholaſtici, & Coadjutores temporales, quamvis mortaliter peccarent contra paupertatis votum, ſi de dictis bonis antea habitis, vel poſtea acquiſitis diſponerent arbitrio ſuo ſine conſenſu Superiorum, tamen talis diſpoſitio eſſet valida. Sanchez *loco cit.* Layman *loc. cit.* Sporer *loco citat.* Lugo *in reſponſ. moral. lib.* 4. *dub.* 6. La Croix *lib.* 4. *num.* 103. cum Caſtropal. Pellizar. & aliis ibi citatis contra Molinam, & Leſſium. Et ratio eſt, quia licet peccarent mortaliter contra votum paupertatis, ex quo per tale ſimplex votum paupertatis ſibi interdixerint jus diſponendi ſine facultate Superiorum, tamen eorum diſpoſitio eſſet valida, quia adhuc retinent dominium ſuorum bonorum, donec eis ſe abdicent per ſolemne paupertatis votum, cum eis non ſe abdicent per d. votum ſimplex paupertatis.

121 Eſt enim magna differentia inter votum Solemne paupertatis (cui, ut recte notat Layman *loc. cit. n.* 3. *verſ. ceterum*, æquiparari in hoc docet votum paupertatis Coadjutorum Formatorum d. Societatis Jeſu) & inter ſimplex paupertatis votum ab ipſis Scholaſticis, & Coadjutoribus temporalibus emiſſum, quia tale ſimplex votum paupertatis privat Religioſum ſolum dominio, ac Jure actuali utendi, & diſponendi de bonis temporalibus arbitrio ſuo abſque facultate Superiorum, & non dominio radicali, & in actu primo. Votum autem ſolemne paupertatis emiſſum in profeſſione ſolemni Religionis privat ſic profeſſum, non ſolum Dominio, ac Jure actuali, ſed etiam Dominio radicali, & in actu primo, ideſt omni Jure, ac facultate, tam valide, quam licite diſponendi de bonis temporalibus antea habitis, ac alia poſtea acquirendi, & alienandi, ut clare habetur *ex c. Unic. de voto in* 6. & de Coadjutoribus formatis in d. Societate Jeſu eſt ſtatutum a Greg. XIII. in d. Conſt. *Aſcendente Domino*. Layman *l. c. verſ. Ceterum*, Sporer *loc. c. n.* 59. & alii.

122 Ut Regulares poſſint uti rebus aliquibus licite intra terminos Religioſæ paupertatis requiruntur quatuor conditiones. Prima namque eſt, ut utantur iis rebus tamquam non ſuis. Secunda, ut iis utantur cum vera, & rationabili Superioris licentia. Tertia, ut iis utantur juxta modos in qualibet Religione expreſſos. Quarta, ut iis utantur ſervata honeſtate & modeſtia. Marchantius *in Tribunali tom.* 3. *part.* 2. *tract.* 2, *tit.* 1. *quæſt.* 4. Henno *tom.* 2. *tract.* 3. *diſp. unic. de ſtatu Religioſo quæſt.* 9. *art.* 3. §. 2. Sporer *tom.* 2. *tract.* 6. *cap.* 1. *num.* 61. & alii in re communiter.

123 Regulares igitur utriuſque ſexus debent uti rebus tamquam non ſuis, ut habetur clare *Actor.* 4. *num.* 32. ibi: *Nec quiſquam eorum, quæ poſſidebat, aliquid ſuum eſſe dicebat, ſed erant illis omnia communia.*; & concordat *cap. Dilectiſſimis* 2. *cap. Scimus* 9. *cap. Non dicatis* 11. *cauſ.* 2. *quæſt.* 1. *cap. Monachi* 2. *cap. Super quodam.* 4. *cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachor.* cum ſimilibus, Concil. Trid. ſeſſ. 25. *de Regularibus cap.* 2. ubi expreſſe prohibet Regulares *quovis modo ab eis acquiſita tamquam propria, aut etiam nomine conventus poſſidere, vel tenere*. Et Decret. Clem. VIII. *pro reform. Regularium.* incip. *Nullus omnino*, §. 3. ubi confirmantur, & innovantur Decreta Concilii Trid. de ſic paupertatis voto cuſtodiendo.

124 Unde peccant contra paupertatem Regulares utriuſque ſexus, qui mobilia, vel immobilia tamquam ſua retinent, & adminiſtrant, iiſque deſpotice ſuo arbitrio utuntur, ac de iis pro libitu diſponunt. Item qui pro peculio, ſeu Livello ſibi conceſſo dant quitantias ſine Superioris conſenſu, volunt ſolutionem in ſuis propriis, & non Superioris manibus fieri, cogunt ad id debitores tamquam abſoluti Domini, & hujuſmodi: Regulares enim utriuſque ſexus nequeunt Livella adminiſtrare a ſe ipſis. Vide *ſupra num.* 63. & verb. *Moniales art.* 2. *num.* 88. Nec iis Livellis uti poſſunt, niſi ſervata forma Conſtitutionis Clementis VIII. *de Largitione munerum*. Vide *ſupra n.* 70.

125 Regulares utriuſque ſexus debent uti rebus cum vera, & rationabili Superioris licentia. Unde ſi metu, fraude, dolo, minis, vexationibus, moleſtiis, allegatione falſi, ſeu reticentia veri obtineatur, perinde eſt, ac ſi non fuiſſet talis licentia obtenta, quia ſic, vel eſt violentia; vel ſi ſit licentia, eſt ſubreptitia, vel obreptitia. Idem dicendum eſt, ſi talis licentia abſque rationabili cauſa concedatur, quia tunc nec inferior, nec Superior eſt tutus in conſcientia, cum tales conceſſiones corrumpant mores Religioſorum, ac nimis in dies relaxent Religiones. Tum quia Superiores ſunt diſpenſatores, & non diſſipatores Bonorum Conventuum, ac Monaſteriorum.

126 Licentia non requiritur ſemper expreſſa, ſed ſufficit aliquando etiam tacita, & ratio-

nabiliter præſumpta. Taciti enim, & expreſſi eadem eſt virtus & idem judicium, *cap. Ex p.* 2. *de Reſcriptis*, *leg. Cum quid* 3. *ff. de rebus creditis*, *l. Cornelius* 69. *ff. de heredib. inſtituend. l. Hac verba* 3. *ff. de Legatis* 1. *l. Fideicommiſſa* 11. §. *Si filio*, *ff. de Legatis III.* cum ſimilibus.

127 Unde in illis Religionibus, & Monaſteriis, ubi viget legitima conſuetudo aliqua recipiendi, retinendi, expendendi, donandi, & hujuſmodi ſine expreſſa Superioris licentia, excuſantur Religioſi, ac Religioſæ a peccato proprietatis ratione licentiæ tacitæ, *arg. c. Cum olim* 6. *cap. Cum Dilectus* 8. *cap. Cum tanto* 9. *de conſuetud.* Maſtrius *Theol. moral. diſp.* 14. *qu.* 1. *num.* 44. Pellizar. *de Monialibus c.* 4. *num.* 71. Felix Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2. *nu.* 1046. teſtans de communi.

128 Licentia non eſt neceſſe, quod detur toties, quoties caſus occurrerit, ſed ſufficit abſoluta ſine limitatione conceſſa ſaltem pro tempore ejuſdem Superioris concedentis, niſi aliter conſtet de ejus voluntate. Cum enim talis licentia ſit ſemper revocabilis, ſalvatur ſemper, quod Religioſus diſponat de rebus ſibi conceſſis cum facultate, & conſenſu Superioris. Immo licentia ab uno Superiore conceſſa durat etiam ſub alio, niſi ab ipſo Succeſſore expreſſe, vel tacite fuerit revocata, quia gratia non expirat, mortuo, vel amoto ab Officio Concedente; *cap. Si ſuper gratia* 9. *de Officio delegat. in* 6. *cap. Si cui* 36. *de Præbend. in* 6. Donatus *Prax. rer. Regul. tom.* 3. *tract.* 15. *queſt.* 18. Lezana ab ipſo ibi citatus, Felix Poteſt. *loc. cit. num.* 1038. & alii. Vide notata ſupra ad *n.* 55.

129 Regulares utriuſque ſexus tenentur uti rebus ſibi conceſſis juxta modos in ſua Regula, & ſuis Conſtitutionibus expreſſos. Quilibet enim tenetur ſervare paupertatem eo modo, quo illam Deo promiſit; ſicque cum Religioſi voveant ordinarie illam ſervare juxta modos in ſua Regula expreſſos, & in ſua Religione licite ſervari ſolitos, tenentur uti rebus ſibi conceſſis juxta dictos modos.

130 Hinc Fratres Minores de corpore Obſervantiæ, & Capuccini tenentur præ ceteris Regularibus ad uſus arctos, & pauperes in ſua Regula contentos, ut declararunt pro Minoribus Nicolaus III. *in cap. Exiit qui ſeminat* 3. *de verbor. ſignificat. in* 6. Clemens V. *in Clementina Exivi* 1. *de verbor. ſignific.* & Innocentius XI. Conſtit. incip. *Sollicitudo Paſtoralis Officii*.

131 Supradicti enim Fratres Minores, quamvis circa res ſibi neceſſarias poſſint habere ſimplicem uſum Facti, non poſſunt tamen habere uſum Juris, & tanto minus dominium. Et circa denarios, vel pecuniam, nec dominium, nec ullum politicum uſum habere poſſunt, ut expreſſe præfati Summi Pontifices, & ſignanter Innocentius XI. in d. Conſtit. incip. *Sollicitudo Paſtoralis Officii*, §. 4. ibi: *Aliarum enim rerum neceſſariarum Fratres Minores de corpore Obſervantiæ hujuſmodi habere uſum licet, non dominium; Denariorum autem nec dominium, nec uſum, & proinde quævis contrectatio pecuniæ, ſeu denariorum, quæ non ſit pure naturalis, ſeu quæ ſit quovis modo politica, cujuſcumque Domini ſint denarii, ſeu pecunia, Fratribus Minoribus Obſervantibus, ſeu de Obſervantia eſt omnino prohibita.*

132 Et inſuper, ut omnis occaſio tranſgrediendi præceptum de non contrectandis denariis, ſeu pecuniis auferatur, prohibet expreſſe idem Pontifex Innocentius XI. in d. Conſtitutione incip. *Sollicitudo*, §. 10. ne Fratres Minores poſſint eſſe adminiſtratores ullorum temporalium bonorum, ſive mobilium, ſive immobilium cujuſcunque Domini illa ſint, & neque Monaſteriorum ſibi ſubjectorum, ibi: *Demum ut omni occaſio tranſgrediendi præceptum de non contrectandis denariis, ſeu pecuniis auferatur, omnibus, & ſingulis dictis Ordinis Prælatis ſive Superioribus in virtute S. Obedientiæ, ac ſub pœna privationis ſuorum Officiorum injungimus, ut nulli Religioſo ejuſdem Ordinis permittant adminiſtrationem fundorum, redituum, ac quarumcumque aliarum rerum, & bonorum mobilium, vel immobilium, cujuſcumque Domini illa ſint, & ſignanter ut nulli Religioſorum Ordini hujuſmodi permittatur adminiſtratio bonorum temporalium alterius Monaſterii Monialium ſub quovis prætextu, aut nomine, nempe Adminiſtratoris, Syndici, Factoris, Coloni, Superintendentis, Villici, aut alio quovis imaginabili.*

133 Dictis Fratribus Minoribus, quamvis ſit omnino prohibita receptio, & contrectatio politica, & civilis denariorum, ſeu pecuniæ, nempe receptio, & contrectatio denariorum ad eos pro uſibus expendendos, & permutandos: Non eſt tamen eis prohibita denariorum receptio, & contrectatio pure naturalis, & materialis abſque omni dominio, & uſu. Unde non eſt eis prohibitum denarios e terra levare, eos ad diſcernendam qualitatem Metalli pertractare, curioſitatis gratia tangere, & hujuſmodi. Item non eſt eis prohibitum denarios alicujus parentis, amici, mercato-

ris,

ris, Benefactoris pro cuſtodia ratione alicujus periculi retinere, aut ſecum in itinere ad evitanda latronum pericula ducere, ſeu ad preces alicujus Debitoris eos alio transferre pro conſignandis ejus Creditoribus, vel pro reſtitutione ab aliquo Pœnitente debita facienda, & hujuſmodi; Dummodo ſemper hæc fiant abſque ullo uſu, aut affectu, vel ſcandalo puſillorum.

134 Prædicti Fratres Minores, nedum non poſſunt habere aliquid proprii in particulari, ſed neque in communi, ad differentiam aliorum Regularium utriuſque ſexus, qui licet nequeant habere aliqaid proprii in particulari, poſſunt tamen habere dominium bonorum temporalium in communi. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus*, *cap.* 3. ibi: *Concedit Sancta Synodus omnibus Monaſteriis, & Domibus, tam virorum, quam mulierum, & Mendicantium, exceptis Domibus Fratrum S. Franciſci Capuccinorum, & eorum, qui Minores de Obſervantia vocantur, etiam quibus, aut ex Conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex privilegio Apoſtolico non erat conceſſum, ut deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat.*

135 Inſuper Religioſi aliarum Religionum poſſunt etiam in particulari de licentia Superiorum habere uſum pecuniæ, dummodo moderatus ſit, & ad fines honeſtos, & cuilibet Religioſo decentes, & ſint juxta tradita ſub *verb. Moniales art.* 2. *num.* 68. 69. 70. & 79. & juxta Conſtitut. Clem. VIII. de largitione munerum, & ejuſdem Decreta pro reformatione Regularium.

136 Dicti autem Fratres Minores neque de licentia ſuorum Superiorum poſſunt in particulari habere uſum pecuniæ: Eſt enim ipſis rigoroſiſſime interdicta receptio, & contrectatio pecuniæ, ut patet ex fundamentali, & præcipuo ſuæ Regulæ præcepto *cap.* 4. his verbis: *Præcipio firmiter Fratribus univerſis, ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per ſe, vel per interpoſitam perſonam.* Cum tanta ſit eorum paupertas (quam eorum S. Pater, & Fundator, ac Summi Pontifices vocant Altiſſimam) ut licet Seraphicus Patriarca permittat, quod *pro neceſſitatibus infirmorum, & aliis Fratribus induendis per amicos ſpirituales Miniſtri tantum, & Cuſtodes ſolicitam curam gerant ſecundum loca, & tempora, & frigidas regiones; ſicut neceſſitati viderint expedire*, excipit tamen ſemper & ſalvat, quod *nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant*, *cit. cap.* 4. *Regulæ*, ibi: *Eo ſemper ſalvo, ut, ſicut dictum eſt, denarios, vel pecuniam non recipiant.* Unde cum neque ipſimet Superiores uſum pecuniæ, habere poſſint, tanto minus ipſum pecuniæ uſum poterunt ſubditis concedere, ac permittere, *arg. cap. Nemo* 79. *de Regul. juris in* 6. ibi: *Nemo poteſt plus juris transferre in alium, quam ſibi competere dignoſcatur*; *l. Nemo* 54. *ff. de Regul. juris*, ibi: *Nemo plus juris ad alium transferre poteſt, quam ipſe haberet*, cum ſimilibus.

Immo eſt eis tam rigoroſe interdictus pecuniæ uſus, ut neque in eorum Eccleſiis, ſeu alibi permittatur pecuniarum quæſtus in eorum commodum, ac utilitatem, textu expreſſo *in Clementina Exivi* 1. *de verbor. ſignificat.* §. *Quo circa*, ibi: *Quo circa quæſtus omnis pecuniæ, ac oblationum pecuniarum receptio in Eccleſia, vel alibi cippi, ſeu trunci ordinati ad offerentium, vel donantium pecunias reponendas, nec non quicunque recurſus alius ad pecunias, ſeu habentes ipſas, qui per declarationem prædictam* (hoc eſt Nicolai III. *in cap. Exiit qui ſeminat* 3. *de verbor. ſignific. in* 6.) *non conceditur: Hæc, inquam, omnia ſunt eis ſimpliciter interdicta.* 137

Quinimmo neque poſſunt dicti Fratres Minores capſulas retinere in Sacriſtia, aut alibi ad Miſſarum eleemoſynas recipiendas, etiamſi clavem retineret Syndicus Apoſtolicus, ut expreſſe fuit prohibitum per noſtras Conſtitutiones Generales de anno 1628. juſſu Urbani VIII. Conſtit. incip. *Injuncti Nobis*, & a *S. Cong. Conc. die* 7. *Julii* 1708. prout habetur in Chronologia noſtri Seraphici Ordinis Patris Julii de Venetiis ad ſeptuageſimum octavum Generale Capitulum circa finem, ut ſequitur. 138

Decretum Sacræ Congr. Concilii Trid. modificativum Bullæ Innoc. Papæ XII. de celebratione Miſſarum.

De capſulis.

Quemadmodum probos decet Religioſos, cupientes hujus Ordinis Patres non minus eorum Regulæ puritatem cuſtodire præcipue circa Paupertatis Votum, tantopere a Sancto Fundatore injunctum, quam Apoſtolicis juſſis obtemperare, humillime experierunt hujus S. C. oraculum ſuper declaratione emergentis caſus, qui eſt ejuſmodi, Urget ex una parte noviſſima Conſtitutio ſan. mem. Innocentii XII. ſuper celebratione Miſſarum, quæ incipit *Nuper*, cum Decreto irritante, & clauſula *ſublata*, nec non cum deroga-

rogatione expreſſa omnium Conſtitutionum Apoſtolicarum, & Statutorum Ordinum, tam Mendicantium, quam non Mendicantium, atque conſuetudinum immemorabilium, quæ inter alia provida Decreta demandat retentionem capſularum pro Miſſis celebrandis per verba: *Debeant ulterius Regulares prædicti omnes, & quaſcunque eleemoſynas, tum manualium, tum perpetuarum, & temporalium Miſſarum retonere in capſa particulari ſub duabus clavibus, quarum una penes Superiorem Localem, altera vero penes alium a Capitulo Conventuali deputandum retineatur, ac de eiſdem eleemoſynis, & celebratione Miſſarum coram Patribus Diſcretis, ſeu Conſiliariis, vel alio ſimili modo nuncupatis ſingulis Menſibus diſtrictam rationem exigere, & reſpective reddere.*

Obſtare ex alia parte videntur hujuſmodi capſæ retentioni bina Decreta, alterum editum in Generali Congregatione Ciſmontanæ Familiæ habita in Conventu Aracœli anno 1615. relatum *in tom. 3. Orb. Seraph. pag.* 613. alterum vero per eadem verba conceptum itidem in Generali Congregatione in eodem Conventu celebrata anno 1628. coram clar. mem. Card. Gypſio a ſan. mem. Urbano VIII. ſpecialiter delegato, recenſitum quoque *in tom. 4. ejuſdem Orbis Seraph. pag.* 11. quod & pariter eorumdem verborum textura relatum reperitur poſt Conſtitutionem. *Injuncti Nobis, prælaudati Pontificis 49. in ordine Bull. tom. 4. ſub dat. 4. Junii 1628. & publicatum die 15. ejuſdem menſis, & Anni,* ibi; *Capſæ, vel trunci ad recipiendas eleemoſynas pecuniarias etiam pro Miſſis oblatis, non ſolum ab Eccleſia, ſed etiam a Sacriſtia, & a quacumque parte, quæ ſit intra Clauſuram Conventus omnino prohibentur ſub pœna inobedientiæ, & excommunicationis majoris; oblatæ autem eleemoſynæ pro Miſſis nullo modo intra Clauſuram Conventus, aut intra Eccleſiam, vel Sacriſtiam ab aliquo recipi permittantur, ſed ad Syndicum Apoſtolicum offerens remittantur. Quod ſi id grave illi fuerit, & voluerit Tertiario, vel Servitori Conventus tamquam Syndici ſubſtituto illam tradere, ut ad Syndicum ipſum ejus nomine deferatur, id fieri poterit, ea tamen lege, ut intra Clauſuram Conventus, aut Eccleſiæ, nec Tertiarius, nec ſervus illam recipiat, & Guardianus, qui contrarium permiſerit, privetur officio.* Et ibidem infra: *Præterea nullo modo habeant in eorum Eccleſiis, vel Sacriſtiis, ubi cippos, aut truncos ordinatos ad offe-, ſeu donantium pecunias, nec capſulas moſynis Miſſarum.*

Inſuper obſtare videntur typis traditæ Conſtitutiones editæ in Capitulo Generali celebrato in eodem Conventu Aracœlitano die 29. Maii 1700. *Pro Ciſmontana Familia*, §. *Ad propoſitionem num.* 1. *pag.* 40. ubi hæc habentur: *Ad propoſitionem factam in diſcretorio Obſervantium: an ſupplicari deberet SS. uti diſpenſare dignetur cum Obſervantibus in præcepto de retinendo capſulas in Sacriſtia pro recipiendis eleemoſynis pro Miſſis, pro ut inſinuari videtur in Decretis de celebratione Miſſarum. Definitorium Generale attenta diſpoſitione Regulæ noſtræ cap. 4. ac Apoſtolicarum declarationum illius, aliorumque Pontificum Conſtitutionum, præſertim Nicolai III. Exiit, Clem. V. Exivi, Pauli III. Exponi Nobis die 30. Maii 1536. Innocentii XI. Sollicitudo Paſtoralis, Innoc. XII. Alias a felicis, nec non Decreti Sacræ Cong. Conſultationibus hujus noſtræ Familiæ prepoſitæ approbante Sanctiſſimo ſub dat. die 4. Junii 1628. declarat ejuſmodi capſulas ſtatui, ac Profeſſioni Fratrum Minorum de Obſervantia eſſe repugnantes, & proinde Fratres noſtros non comprehendi ſub præcepto hujuſmodi de retinendis prædictis capſulis in Sacriſtiis, vel ſuis Conventibus; & ſi opus fuerit, ſupplicetur SS. pro confirmatione hujus declarationis per Officiales Familiæ.* Harum autem Conſtitutionum legalitatem impugnat Modernus Vice-Commiſſarius Generalis Familiæ Ciſmontanæ autumans eas fuiſſe efformatas proprio marte mox defuncti P. Generalis Ordinis citra conſenſum Generalis Capituli, ſed earum loco hoc aliud exhibuit documentum. In Regeſto Curiæ Aracœlitanæ facto ab anno 1700. uſque ad annum 1704. *fol.* 22. *num.* 7. inter alia ſic legitur: *Circa Capſulam pro conſervatione eleemoſynarum pro Miſſis celebrandis recipiendarum in Sacriſtiis omnium Regularium etiam Mendicantium cum ampliſſimis derogatoriis omnium in contrarium quomodolibet diſponentium a Sac. Cong. Conc. noviſſimis Decretis de celebratione Miſſarum obſervari mandatum cum circumſtantiis in ea materia diſpoſitis, Diſcretorium Generale optat, ut ſupplicetur Sanctiſſimo pro diſpenſatione Obſervantium ab obligatione eas capſulas retinendi: At Definitorium Generale rogat Reverendiſſ. P. Generalem ut perpenſis perpendendis, mandet id fieri, & reſpective ſupplicari, quod ſibi melius in Domino, ac Ordini utilius videbitur expedire.*

Ancipites valde ſunt Religioſi præfati Ordinis utrum in partem ſe teneant ſuper hujuſmodi capſularum retentione; exindeque in varias abierunt interpretationes cum præjudiciali

ciali deformitate Regularis Inſtituti, utpote qui Innocentianam Conſtitutionem ſervandam contendunt, capſulas ad uſum revocarunt; ceteri vero, qui ſupra relatis Ordinis ſtatutis connituntur, eaſdem abjecerunt. Propterea prænominatus Vice-Commiſſarius Generalis ad reſtituendam in hac parte debitam Regulæ uniformitatem reverenter expetit E. E. V. V. declarationem, an ſui Religioſi Obſervantes Regulæ D. Franciſci comprehendantur ſub prima dicta Conſtitutione Innocentiana de capſulis retinendis pro Miſſis celebrandis?

Eminentiſſimus Ordinis Protector informare deſuper requiſitus præallegatas diſpoſitiones librando non dubitat, hoſce Fratres Minores Obſervantes comprehendi ſub d. Conſtitutione Innocentiana, eo quod illa ſpecifice de Regularibus Mendicantibus loquatur, atque præmemorata Religionis Statuta ex adverſo recenſita non obſtare, ſubdit, attenta ſpeciali eorumdem derogatione in eadem Innocentiana contenta; quin & ulterius Eminent. Relator allegando Indultum ſan. mem. Gregorii XIII. permittentis uſum hujuſmodi Capſularum in Sacriſtia dictorum Fratrum pro aſſervandis eleemoſynis in dies oblatis, quod refertur ab Auctore Orbis Seraph. *tom.* 2. *pag.* 382. *col.* 2. *pag.* 446. *col.* 1. cenſet, nullum ſe ſe deprehendere inconveniens in earum uſu, quoties tamen retineantur cum cautela in locis non publicis, ne in apparentia offendatur Paupertas, ſed aſſerventur claves apud Syndicum Apoſtolicum, & Superiorem Localem reſpective ad formam Conſtitutionis Innocentianæ, uti latius in ejuſdem relatione per manus circumferenda. His itaque expenſis emergit dubium ſapientiſſime ab E. E. V. V. reſolvendum.

An, & quomodo Minores Obſervantes valeant retinere Capſulas pro Miſſis celebrandis in caſu &c.

Die 7. Julii 1708. Sacra Congr. Eminentiſſimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum reſpondit, negative.

B. Card. Panciaticus Præf.

139 Unde prædicti Fratres Minores mortaliter peccant, quoties pecunias petunt, ac recipiunt ſive per ſe, ſive per interpoſitam Perſonam; A pecuniis enim debent dicti Fratres ita eſſe alieni, ut nec ipſis liceat earum uſus, & contrectatio, ut ultra textum Regulæ *c.* 4. declararunt expreſſe Nicolaus III. *in c. Exiit qui ſeminat.* 3. §. *ad majorem*, *de verbor. ſignific. in* 6. Clem. V. *in Clementina Exivi de Paradiſo* 1. *verſ. Verum etiam*, *de verb. ſignificat.* Innocent. XI. Conſtit. incip. *Sollicitudo Paſtoralis* §. 4.

Caſus autem, pro quibus ad amicos ſpirituales eis licet pro eleemoſynis pecuniariis recurrere, & per quos, & quomodo ſint expendendæ, enunciantur *in d. cap. Exiits* §. *Ceterum cum in eadem*, & *d. Clementina Exivi* §. *Porro verſ. Cum etiam*; & late traduntur per omnes Regulæ Expoſitores, ad quas brevitatis gratia Lectorem remitto. 140

Regulares omnes utriuſque ſexus tenentur uti rebus, ſervata honeſtate, & modeſtia juxta dicta *ſupra num.* 122. ideſt tenentur etiam in rebus ſibi ad uſum conceſſis vitare ſuperfluitatem, curioſitatem, & pretioſitatem, ita ut ſi in illis notabiliter, & graviter excedant, etiam graviter peccent, ut tradunt communiter Doctores. Et ratio eſt, quia Regulares non tenentur ſolum ad præciſam Paupertatis eſſentiam, quæ conſiſtit in abdicatione omnis dominii, proprietatis, & juris politici in res, & uſu rerum, ſed etiam ad illius acceſſoria, veluti proprietates, ideſt ad *Temperantiam* ſeu *Sufficientiam*, quæ tollit, & damnat exceſſum, & ſuperfluitatem in victu, veſtitu, ſupellectili, ædificiis, & hujuſmodi, juxta illud Apoſt. 1. *ad Timot. cap.* 6. ibi: *Habentes autem alimenta, & quibus tegamur, his contenti ſimus*, & Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 2. *de Regularibus*, ibi: *Mobilium uſum ita Superiores permittant, ut eorum ſuppellex ſtatui Paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat, & nihil ſuperflui in ea ſit.* Item *ad Humilitatem, & Modeſtiam*, quæ excludit pretioſitatem, curioſitatem, faſtum, ſuperbiam, & hujuſmodi. Item *ad Fidelitatem* in adminiſtratione, & uſu Bonorum Monaſterii Deo conſecratorum, ſeu oblatorum pro neceſſaria, & competenti duntaxat ſuſtentatione Religioſorum ad majorem Divini cultus promotionem. Item denique ad *Exemplaritatem*, qua Regulares ſe abſtineant ab omnibus, quæ ſcandalum generare poſſunt, uti ſunt voluptuoſi ſumptus, nimiæ profuſiones, & exceſſivæ pompæ, quæ Magnatum ſæculi faſtum potius quam pauperum Clauſtralium Religioſorum humilitatem præſeferunt. 141

An Regulares, qui ſine licentia Superioris diſponunt de ſuis Manuſcriptis, videlicet de ſuis concionibus, lectionibus, compoſitionibus, & hujuſmodi in vita, vel in morte, intra, vel extra Religionem, ſint proprietarii, & peccent contra votum paupertatis? Variant Doctores. Non eſſe tales Regulares proprietarios, nec peccare contra votum Paupertatis 142

[illegible] & [illegible] apud ipsum [illegible] Ecclesi. [illegible] 7. [illegible] 100. [illegible] 106. [illegible]

[illegible]

147 [illegible] n. 4. 97. [illegible] lib. 3. q. 14. num. [illegible] Religiosorum [illegible] licentia [illegible] primi Monasterii, quia non est Domini [illegible] illorum, sed Monasterium, & ſic in [illegible] sunt plures [illegible], quod [illegible] sententia [illegible] cap. Non dicat 12. quæſt. 1. n. 1. ibi: Certum eſt eos ni- hil habere, poſſidere, dare, nec accipere debere ſine Superioris licentia, cap. [illegible] 1. [illegible] ibi: Sed quidquid acquiſierint, vel [illegible] fuerint, Monaſterio [illegible]

Quia ingredientibus 7. cauſ. 16. quæſt. 3. in [illegible] vel eorum ejuſdem Monaſterii juris fiunt [illegible] Leges [illegible] eſt, & Conci- lium [illegible], ſed Regularibus cap. 2. in- [illegible] bona immobilia [illegible] fuerint, etiam [illegible] acquiſita [illegible] poſſeſſione, [illegible] Decreta Generalia Cle- [illegible] Regular. in- [illegible] acquiſi- [illegible] Quidquid ac- [illegible] dicit, nihil excludit; [illegible] majoris, & obedient. [illegible]

[illegible] Mona- 144 [illegible] ex propria in- [illegible] cauſ. 18. [illegible] quæſt. 2. [illegible] Mona- [illegible] ex [illegible] Monachus [illegible] quæſt. [illegible] quæ ex [illegible] in [illegible] Religio, [illegible] Reli- gioſi [illegible].

[illegible] Teſta- 145 mentum [illegible] Regulares [illegible] Re- gulares [illegible] Superiores, quam ſubditi [illegible] condere, ut [illegible], & Juribus allegatis ſub verb. Regulares a n. 62. ad 65. & ſub verb. Teſta- mentum art. 4. vide ibi; Ipſi enim Regulares [illegible] votum Obedientiæ, & Paupertatis omni libertate, & proprietate ſe privant, ita ut nec velle, nec nolle, nec quidquam proprium, de quo diſponere poſſint, amplius habeant, cap. Si Religioſus 27. de Elect. in 6. cap. Re- ligioſus 2. de teſtamentis in 6. cap. Religioſi 5. de ſepult. in 6. cum ſimilibus. Si ergo non habent Regulares nec velle, nec nolle, quo- modo poſſunt pro ſua voluntate ſine licentia Superiorum de Manuſcriptis diſponere? Hinc S. Albertus Magnus præclariſſimi Prædicato- rum Ordinis maximum in omni genere virtu- tum decus, & ornamentum, partus, ſive fœ- tus ſui feliciſſimi ingenii jam completos in uno Monaſterio in aliud non deferebat, cum cognoſceret Dominium illorum non habere, ſed

ſed ſpectare ad Monaſterium, in quo completi fuerant, ut ex Chronicis Ordinis teſtatur Donatus *cit. quæſt.* 46. *num.* 4.

146 Et revera Regulares facti Epiſcopi non ſolum alia bona, ſed etiam libros quos ſibi pararunt in Religione debent ante conſecrationem omnimode reſignare in manibus Superiorum Religionis, ut expreſſe pro Minoribus ſtatuit Alexander IV. Conſt. incip. *Ex parte veſtra*: & pro Prædicatoribus Clemens IV. Conſtitut. incip. *Providentia*, & alii pro aliis per text. *in cap. Statum* 1. *cauſ.* 18. *quæſt.* 1. Nec dicendum eſt, dictas Conſtitutiones loqui de libris aliorum Auctorum impreſſis, vel manuſcriptis, non vero de propriis a ſe compoſitis; quia dictæ Conſtitutiones talem diſtinctionem non faciunt de libris impreſſis, & manuſcriptis, nec de compoſitis a ſe, vel ab alio; & ubi Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere debemus, *cap. Quia circa* 22. *de Privileg. & l. De pretio* 8. *de Publiciana in rem actione*. Tum quia plus æſtimatur originale manuſcriptum, cujus nullum extat vulgatum exemplar, maxime ſi ſit compoſitum a Viro excellentis & eximiæ doctrinæ, quam quivis alius liber impreſſus. Unde magis læderur Religio ab ipſius ablatione, adeoque ſi per dictas Conſtitutiones cavetur indemnitati Religionis in minori damno, a fortiori idem erit in majori; argumento a Minori ad Majus deſumpto conformiter *Authent. Multo magis*, *Cod. de Sacroſanct. Eccleſ.* Hinc niſi conſtet authentice de dicta declaratione Clementis VIII. allegata pro prima opinione, vel de alia diſpoſitione Sedis Apoſtolicæ, non eſt recedendum ab hac ſecunda opinione, utpote potiori ratione, & multipliciore jure ſuffulta.

147 Regulares, qui ex alterius Cella accipiunt Manuſcripta Concionum, aut Manuſcripta alterius generis ad ſibi tranſcribendum, peccant contra votum Paupertatis, & tenentur ad reſtitutionem: Hujuſmodi enim manuſcripta ſunt magno pretio æſtimabilia, ut experientia docet, cum non deſint, qui ob illorum ſimplicem uſum ſolverent centum ſcuta, & ultra propter eorum ſingularitatem. Quo fit, ut ultra peccatum mortale, teneantur reſtituere, quia res tanti valet, quanti æſtimatur ab eo, qui rem habet, *leg. Unica Cod. de Sententiis*. Sic Donatus *Prax. rer. Regular. tom.* 4. *tract.* 15. *quæſt.* 45. Bartholomæus a S. Fauſto *in Theſaur. Rel. lib.* 8. *de Paupert. quæſt.* 103. *in novis*; Pellizar. *tom.* 1. *Manual. tract.* 4. *cap.* 2. *quæſt.* 32. *num.* 316. cum aliis ibi allegatis.

Contra Votum Paupertatis peccant, qui ab aliis data, vel donata recipiunt, & retinent, conſumunt, permutant, alteri donant, vel accommodant, contra, vel citra ullum, ne præſumptum quidem conſenſum, & licentiam Superioris. Item qui pecuniam, vel aliam quamcumque rem ſibi ad uſum conceſſam v. g. pro victu, veſtitu, theſibus imprimendis, libris emendis, & hujuſmodi in alios uſus expendunt, ſeu ludendo, potando &c. conſumunt, & prodigunt. Item qui res habitas abſcondunt, vel occultant ne Superior ſciat, vel auferat, nolentes permittere ejus liberæ diſpoſitioni. Item qui res ſibi ad uſum conceſſas culpa, ſeu negligentia lata, quæ dolo æquiparatur, amittunt, vel deſtruunt, aut corrumpunt. Item Syndici, Procuratores, Œconomi, Adminiſtratores, & Prælati inferiores, res & pecunias Monaſterii expendentes, aut elargientes aliter quam Regula Ordinis, voluntas Superiorum, aut conſuetudo poſtulat. Item ipſimet Superiores majores, ſi res, aut pecunias Monaſteriorum aliter expendant, aut elargiantur, quam Ordinis Regula, Lex Pontificia, aut Conciliaris, vel conſuetudo permittat, cum Prælati non ſint bonorum Monaſterii abſoluti Domini, ſed ſoli Adminiſtratores: *capit. Fraternitatem* 2. *de donationibus*. Item Superiores permittentes ſubditis, ut pecuniam etiam propria induſtria, & arte acquiſitam, ſeu ſibi donatam, aut legatam, ſeu quovis modo ſibi provenientem expendant in uſus ſuperfluos, vanos, illicitos, aut turpes, ſeu permittentes, ut bona, ſeu mobilia ſuperflua pretioſa, & ſtatum ſuum dedecentia penes ſe habeant, & retineant: tunc enim tam ipſi Prælati, quam ſubditi graviter peccant contra votum paupertatis; Cum nec Superior poſſit tales licentias concedere, nec ſubditi ipſis uti, ut patet tum ex Concilio Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus cap.* 2. tum ex Decretis Clementis VIII. pro reformatione Regularium incip. *Nullus omnino* §. 3. tum ex Decretis Sacræ Congr. Concilii adductis *ſupra num.* 49. 148

Regulares utriuſque ſexus ſurripientes de bonis Monaſterii quantitatem notabilem, duplex peccatum mortale incurrunt, unum furti contra juſtitiam, & aliud proprietatis contra votum Paupertatis. Vide verb. *Furtum num.* 70. 149

Eadem quantitas requiritur, & ſufficit in Religioſo ad furtum mortale, & mortalem tranſgreſſionem voti Paupertatis, quæ ſufficit ad furtum mortale Sæcularium, exceptis eſculentis, & poculentis. Vide *ibidem n.* 71. 150

Regu-

151 Regulares utriuſque ſexus deprehenſi in morte habere aliquam proprietatem, debent cum ipſa ſubterrari extra Monaſterium in ſterquilinio in ſignum ſuæ damnationis æternæ. Vide verb. *Regulares n.* 16.

152 Aſſertur caſus de Monacho mortuo proprietario, & ſepulto cum ſua Pecunia in ſterquilinio cum his verbis; *Pecunia tua ſit tecum in perditione*. Vide *ibid. n.* 17.

153 Pro Regulari mortuo proprietario non ſunt offerenda Sacrificia, nec fieri debent orationes, nec ei danda eſt ſepultura cum aliis Fratribus in Eccleſia, ſeu Cœmeterio. Vide *ibid. n.* 18.

154 Quinimo Regularis Canonicus, & quilibet alius mortuus proprietarius, non ſolum in Cœmeterio ſepeliri non debet, ſed ſi ibi ſepultus fuerit, debet inde exhumari, ſi ſine ſcandalo id fieri poſſit. Vide *ibid. n.* 19.

155 Advertendum tamen eſt, quod ſi quis Regularis ſubitanea morte, vel aliter defunctus reperiatur cum crumena pecuniæ, non eſt ſtatim ſepultura Eccleſiaſtica privandus, & in ſterquilinio tumulandus, niſi certo conſtet certitudine morali, quod interrogatus a Superiore, an haberet aliquod peculium, reſponderit non habere, dicta enim pœna tumulationis in ſterquilinio non eſt danda indifferenter omnibus Regularibus cum pecunia decedentibus, ſed ſolum illis, qui admonitione præmiſſa deprehenſi, & in morte inventi fuerint cum peculio, quo noluerunt ſe expropriare, ut expreſſe habetur *in cap. Super quodam 4. de ſtatu Monachorum*, ibi: *Super quodam Canonico Regulari, qui in articulo mortis agens, licet a Priore ſuo commonitus, proprium, quod contra Regulam latenter habuerat, noluit reſignare* &c. quod item ſupponitur *in cap. Monachi 2. eod. tit. & in Cap. cum ad Monaſterium 6. eod.* ibi: *Regulari monitione præmiſſa* &c. Et ratio eſt, quia licet repertus fuerit cum tali denariorum marſupio Monaſterii Superiori ignoto, judicari poteſt, quod tale peculium non fuerit ipſius Monachi, ſed alicujus ſui amici, vel conſanguinei, vel quod fuerit ſibi depoſitum, ut alii deferret loco eleemoſynæ, vel reſtitutionis: Immo etiamſi perciperetur fuiſſe ſuum, ſuſpicari poteſt, quod ob aliquem honeſtum finem fuerit ad tempus ei a Superiore majore permiſſum, ſeu eum voluiſſe ſuum peculium Superioribus revelare, & ſolum ob ſubitaneam mortem id feciſſe. Barboſa *de Offic. & poteſt. Parochi cap. 26. n. 47.* Emmanuel Rodriquez *tom. 3. quæſt. 61. art. 1. verſ. Decimotertio*, & *in Compend. reſolut.* 128. *num.* 20. Portell. *in dub. Regular. verb. Sepultura num.* 11. Peyrin. *tom. 1. de ſubdit. quæſt. 2. cap. 2. §. 9. quæſt. 3. verſ. Secundum*, Diana *par. 4. Miſcell. reſol.* 23. Donat. *loc. cit. quæſt.* 53. & alii paſſim.

156 Admonitio pro Regularibus proprietariis, & præſertim pro Superioribus, qui proprietatem Monachorum decedentium ſibi appropriant tamquam ſpolia. Vide d. verb. *Regulares n.* 20.

157 Caſtitas Religioſa eſt votum, quo Religioſus in aliqua Religione a Sancta Sede approbata ſibi interdicit omnem delectationem voluntariam veneream tam internam, quam externam. *Eſt in re Communis*.

158 Unde per votum Caſtitatis obligantur Regulares ſe abſtinere ab omni actu venereo tam interno, quam externo, qualiſcumque ille ſit, ut a turpibus cogitationibus, delectationibus moroſis, conſenſu, ac etiam ab actibus externis, ut ab aſpectu, locutione, tactu, & ſimilibus cum feminis. *Communis*. Et ratio eſt, quia votum Caſtitatis eſt nova obligatio, quam ſibi Regulares imponunt ſupra obligationem Juris naturalis, & Divini: Jus autem naturale, & Divinum prohibet ſupradicta omnia extra conjugium, adeoque &c.

159 Hinc Caſtitas, quæ ante votum ad ſolam virtutem Temperantiæ pertinebat, poſt votum emiſſum, pertinet etiam ad virtutem Religionis, & ſic violatio Caſtitatis in Regularibus duplicem habet malitiam ſpecificam in Confeſſione neceſſario explicandam, nempe malitiam Luxuriæ contra Caſtitatem, & Sacrilegii contra Religionem. *Communis*.

160 Regulares non ſolum violant votum Caſtitatis per ſupradictos actus verſantes circa impudicitiam propriam, ſed etiam per actus verſantes circa impudicitiam alienam. Sicque Regulares, qui etiam ſine propria delectatione concurrunt proxime, & immediate v. g. per tactum ad pollutionem hominis ſæcularis, violant ſuum votum Caſtitatis. Sic Cardenas apud La Croix *lib. 4. n.* 155. dicens ſententiam oppoſitam eſſe damnatam a S. Fidei Tribunali. & ita tenent Sanchez *de Matrimon. lib. 9. diſp. 23. n. 6.* La Croix *loc. cit. n.* 155. Felix Poteſt. *tom. 1. part. 2. nu.* 1855. & alii. Et ratio eſt, quia qui utitur membris ſuis ad impudicitiam mortalem etiam ſine delectatione propria, peccat mortaliter contra propriam Caſtitatem, ut patet in eo, qui abſque delectatione propria dormientem tactu provocat ad pollutionem, vel fatuos conjungit ad copulam, ipſe enim non peccat contra Caſtitatem alienam, quia dormientes, & fatui non peccant, adeoque

peccat contra Caſtitatem propriam; Sicque Regulares violant ſuum votum Caſtitatis etiam per actus verſantes circa impudicitiam alienam.

161 Votum Caſtitatis in Profeſſione Religioſa emiſſum irritat Sponſalia. V. verb. *Sponſalia num.* 85.

162 Item ſponſalia irritantur per Votum Caſtitatis emiſſum in ſuſceptione Sacrorum Ordinum. Vide *ib. num.* 88.

163 Per votum ſimplex perpetuæ Caſtitatis non diſſolvuntur Sponſalia ex parte voventis, bene vero ex parte alterius. Vide *ibid. n.* 94.

164 Per Votum ingrediendæ Religionis probabilius non diſſolvuntur illico ſponſalia, ſed ſolum ſuſpenduntur ex parte ipſius voventis. Vide *ibid. num.* 90.

165 Per tale votum non diſſolvuntur illico ex parte non voventis. Vide *ibid. n.* 91.

166 Per Votum recipiendi Sacros Ordines probabilius non diſſolvuntur ſponſalia ex parte ſponſi voventis. Vide *ibid. n.* 92.

167 Solvuntur tamen per tale Votum ex parte Sponſæ. Vide *ibid. n.* 93.

168 Votum Caſtitatis emiſſum in Profeſſione Religioſa dirimit Matrimonium contrahendum. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *num.* 24.

169 Votum Caſtitatis emiſſum in ſuſceptione Sacrorum Ordinum eſt ſolum impedimentum dirimens reſpectu Matrimonii contrahendi, attamen non dirimit jam contractum, quamvis nondum conſummatum. Vide *ibidem num.* 25.

170 Votum autem emiſſum in Profeſſione Religioſa, non ſolum eſt impedimentum dirimens reſpectu Matrimonii poſtea contrahendi, ſed etiam dirimit jam contractum nondum conſummatum. Vide *ibid. n.* 26.

171 Epiſcopi Regulares non abſolvuntur a votis eſſentialibus, ſed ſolum eximuntur quo ad aliquos effectus Paupertatis, & Obedientiæ juxta decentiam ſtatus. Vide verb. *Epiſcopus art.* 7. *num.* 2.

172 Epiſcopi Regulares illarum Religionum, quæ ultra tria vota eſſentialia omnibus communia, emittunt aliud quartum votum eſſentiale, ut eſt votum vitæ Quadrageſimalis apud Minimos, tenentur etiam ad illud, niſi ſpecialiter a Sede Apoſtolica diſpenſentur. Vide *ibidem num.* 3.

173 Regulares a Religione ejecti, & in ſæculo remanentes tenentur ad vota eſſentialia Religionis. Vide verb. *Ejicere, Ejecti n.* 49.

174 Advertendum tamen eſt, quod licet in Ejectis perſeveret plena obligatio Caſtitatis, obligatio tamen Paupertatis, & Obedientiæ ſuſpenditur quo ad executionem, & obſervantiam multorum juxta capacitatem ſui ſtatus. Vide *ibid. num.* 50.

175 Similiter obligatio aliorum votorum ſupra tria eſſentialia in aliquibus Religionibus emitti ſolitorum, aliarumque Regularium obſervantiarum proprii Inſtituti, etiam ſub mortali præceptarum, ſuſpenditur quo ad illa, quæ pugnant cum ſtatu, in quo reperiuntur, & perſeverat, quoad illa, quæ compatiuntur cum eorum ſtatu. Vide *ibid. n.* 51.

176 Etiam contraria opinio quoad hæc eſt probabilis. Vide *ibid. n.* 52. (*)

177 Alia ad rem. Vide verb. *Legatum*, verb. *Moniales, art.* 2. verb. *Profeſſio Regularis*, verb. *Regulares*.

ARTICULUS III.

Quo ad ea, quæ concernunt votorum obligationis ceſſationem.

1 VOtorum obligatio ceſſat, ſeu tollitur generatim loquendo quatuor præcipue modis. Videlicet per Extinctionem, per Irritationem, per Diſpenſationem, & per Commutationem. *Sic in re Communis Doctorum*. Votorum obligatio ceſſat, & expirat, ſeu tollitur *per Extinctionem*;
2 Primo quando ceſſat cauſa finalis, & principalis Voti, ceſſante enim fine principali Voti, ceſſat ipſius Voti obligatio.

Nota Romani Theologi.

(*) Nil probabilitatis in hac opinione apparet, cum prior opinio omnino vera videatur.

Reſponſio Auctoris.

Licet hanc opinionem non ſequar ego, cum ſim pro contraria ſententia, ut apparet ex concluſione numero immediate antecedenti tradita; ſubjungo ſolum, quod dicta opinio ſit etiam probabilis, ex quo illam non ſpernendis rationibus defendant magni nominis Doctores Sanchez, Diana, Barboſa, Layman, Lezana, Navarrus, & alii.

gatio. *Com. arg. cap. Cum ceſſante 60. de appellationib.* Unde ſi quis v. g. voveat dare quotidie Franciſco pauperi obolum pro ſublevanda ejus inopia, & Franciſcus interim evadat dives, aut non amplius egeat tali obolo, ceſſat, ſeu expirat dictum Votum, cum eſſet finis totalis dicti voti. Item ſi quis voveat Lauretanam peregrinationem ad obtinendam valetudinem ſui Filii, & interim Filius moriatur, extinguitur penitus ejus Votum, & ſic de ſimilibus.

3 Secundo ceſſat, & extinguitur totaliter obligatio voti, quando non impletur conditio appoſita. *Communis*. Unde qui vovit v. g. jejunium, eleemoſynam, & hujuſmodi, ſi talem Dignitatem, ſi tale Beneficium obtinuerit, hoc non obtento, ad Votum non tenetur; Actus enim ſub conditione celebratus, conditione non impleta, nullum operatur effectum; *arg. §. Sub conditione 4. Inſtit. de verbor. obligat. & l. Unica §. Sin autem, Cod. de caducitat. tollend.* Suſpenditur enim ejus valor uſque ad eventum conditionis, *l. Is cui, ff. de actionib. & obligationib. l. Legata ſub conditione, ff. de condiction. & demonſtrat.* & ratio eſt quia actus agentium non operantur ultra intentionem, & voluntatem eorum, *l. Omnis 19. ff. de rebus creditis, Si certum petatur, & de condictione,*

4 Tertio ceſſat, & extinguitur obligatio voti quando materia ex poſſibili fit impoſſibilis, ex licita illicita, ex bona indifferens, aut majoris boni impeditiva. *Communis*, per text. *in l. Pluribus 140. §. 2. ff. de verbor. obligationib.* ibi: *Et ſi placeat extingui obligationem, ſi in eum caſum inciderit, a quo incipere non poteſt, & l. Impoſſibilium 185. ff. de Regul. Jur.* ibi; *Impoſſibilium nulla eſt obligatio. & cap. Nemo poteſt 6. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Nemo poteſt ad impoſſibilia obligari*. De Jure enim illud tantum poſſibile, & fieri poſſe cenſetur, quod licite fieri poteſt, *cap. Fraternitatis 15. cauſ. 22.*
5 *quæſt. 2.* juncta Gloſſa *ibid. verb. Quod poteſt.* Immo votum conceptum de re impoſſibili, aut illicita non obligat, etiamſi poſtea fiat poſſibilis, aut licita, textu expreſſo *in l. Quod initio 29. de Regul. juris, cap. Non firmatur 18. de Regul. juris in 6.* ibi: *Non firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non ſubſiſtit.*

6 Quarto ceſſat, & extinguitur obligatio quando poſtea tam notabilis rerum mutatio accidit, vel ſpecialis, vel inopinatus caſus occurrit, ut rationabiliter præſumi poſſit voventis intentionem, ad ejuſmodi eventum, ſive caſum ſpecialem non ſe extendiſſe, ſed exceptum fuiſſe, ſi in mentem veniſſet, aut de eo interrogatus fuiſſet. Actus enim agentium non operantur ultra intentionem & voluntatem eorum; *l. Non omnis 19. ff. de rebus creditis, Si certum petatur, & de condictione. Sic Communis Doctorum, arg. cap. In generali conceſſione 71. de Regul. juris in 6. leg. Alumnos 1. C. Quæ res pignori obligari poſſint*, cum ſimilibus. Unde qui vovit certa jejunia &c. ſuperveniente poſtea gravi, & incurabili infirmitate, ſenectute, &c. non obligatur ad impletionem voti, quia ſicuti gravis & incurabilis infirmitas, & ſenectus excuſat ab obligatione præcepti Eccleſiaſtici de jejunio, ita etiam excuſat ab obſervatione jejunii promiſſi. Item qui vovit magnam eleemoſynam, Eccleſiam, ſeu Altare ædificare, ſuperveniente poſtea inopinata gravi depauperatione, non obligatur ad votum durante tali paupertate, cum adimpletio voti pro tunc ſit moraliter impoſſibilis; Obligaretur autem ad dictum votum, ſi poſtea ad meliorem fortunam rediret, *cap. Quod ſuper 8. §. Unde credimus diſtinguendum, de Voto.* Et id etiam in civilibus debitis obſervandum eſſe expreſſe ſtatuitur *in §. Ultimo Inſtit. de actionibus, l. Is qui 4. & l. Qui bonis ſuis 6. ff. de ceſſione bonorum*, cum ſimilibus.

Quinto ceſſat, & extinguitur obligatio vo- 7
ti, quando eſt jam elapſum tempus, quod Vovens determinavit ob ſpecialem devotionem, ſeu circumſtantiam talis temporis, & ſic illud determinavit cauſa obligationis reſtringendæ, & finiendæ. Vide *ſupra art. 1. n. 57.* Secus autem quando determinavit tempus, non intuitu ad ipſum tempus, nec ob ſpecialem devotionem, ſeu circumſtantiam talis temporis, ſed ſolum ratione ipſius voti adimplendi. Vide *ibid. num. 38.*

Sexto ceſſat, & extinguitur ipſo jure om- 8
ne Votum ſive reale, ſive perſonale, ſive in ſæculo, ſive in Novitiatu emiſſum etiam reſervatum Summo Pontifici, eo ipſo quod quis in Religione approbata ſolemnem Profeſſionem emittit, quamvis Vovens nullam habeat tunc intentionem illud commutandi, & de hoc nihil penitus cogitet. Habetur clare *ex cap. Scripturæ 4. de voto*, & ſic tenent Sanchez *lib. 5. moral. cap. 5. num. 38. & ſeq.* Felix Poteſt. *t. 1. p. 2. num. 1920. & ſeq.* Pirhing *lib. 3. Decretal. tit. 34. num. 27. & ſeq.* & ipſo teſte alii communiter.

Non extinguuntur tamen per Profeſſionem 9
Religioſam Vota realia a tertio acceptata, quia acceptatio facit ea tranſire in contractum, per quem jus parti acquiritur. Unde non eſt Deo gratum obſequium, ſi quid ei promittitur

mittitur cum præjudicio juris alterius, ſeu injuria erga alium; ob quam cauſam talia Vota neque per commutationem, vel diſpenſationem ordinarie relaxari poſſunt. *Communis*.

10 Irritatio Voti (quæ eſt ſecundus modus, per quem tollitur obligatio votorum) eſt ablatio obligationis ejuſdem facta per Perſonam facultatem dominativam in Voventem, vel in materiam Voti habentem. *Eſt in re Communis*.

11 Irritatio differt a diſpenſatione, quia Irritatio eſt ablatio obligationis Voti facta nomine proprio per poteſtatem dominativam; Diſpenſatio vero eſt ablatio obligationis voti facta nomine alieno per poteſtatem juriſdictionis, in quantum ſcilicet nomine Dei, qui poteſtatem juriſdictionis dat quibuſdam Perſonis Eccleſiaſticis ad tollendam cum juſta cauſa Voti obligationem, ea juriſdictione tales Perſonæ ad id utuntur. Item quia Irritatio fieri poteſt etiam a perſona Laicali, Diſpenſatio vero ſolum a Perſona Eccleſiaſtica. Item quia Irritatio ſine juſta cauſa eſt quidem illicita, ſed tamen valida, cum fiat ratione Dominii, & nomine proprio; Vota enim emittuntur cum tacita conditione conſenſus Perſonæ habentis in Voventem, aut in rem votam dominium; Diſpenſatio autem ſine juſta cauſa, nedum eſt illicita, ſed etiam invalida, cum fiat ſolum ratione juriſdictionis, & nomine Dei, qui non approbat ſolutionem Voti ſine juſta cauſa factam. Vid. *infra num. 59*.

12 Irritatio, & Diſpenſatio differunt a Commutatione, quia Irritatio, & Diſpenſatio pura, & propria tollunt penitus omnem obligationem indirecte, vel directe profectam ex Voto; Commutatio vero non tollit omnem obligationem, ſed relinquit obligationem faciendi aliquid loco illius, quod remiſſum fuit, ut patet ex infra dicendis de commutatione. Dicitur autem notanter Diſpenſatio *pura & propria* ad diſtinctionem Diſpenſationum Matrimonialium, aliarumque ſimilium, quæ vel a Dataria, aut a Pœnitentiaria Romana ſolent expediri, quia iſtæ non ſunt puræ diſpenſationes, ſed mixtæ cum Commutatione, & ſæpe valde oneroſa, ut eas legenti patet.

13 Irritatio eſt duplex, directa, & indirecta. Irritatio *directa* eſt illa, quæ fit per Perſonam habentem poteſtatem dominativam in voluntatem Voventis; Irritatio vero *indirecta* eſt illa, quæ fit per Perſonam habentem poteſtatem, ſeu juriſdictionem non in voluntatem Voventis, ſed ſolum in materiam Voti. Sic *in re Communis Doctorum*.

14 Unde Vota directe irritare eſt, Perſonam habentem Poteſtatem Dominativam in voluntatem Voventis velle, & pronunciare, ut illius Vota nulla taliter ſint, ut nullo unquam caſu eorum obligatio poſtea reviviſcat. Vota enim directe irritata nunquam reviviſcunt, quia ſunt extincta in radice. Irritare autem Vota indirecte nihil aliud eſt, quam Perſonam habentem poteſtatem in materia Voti, ejus obligationem ſuſpendere (in quantum ſuo juri præjudicatur) donec deſinat ipſi præjudicium afferre. Nemo enim poteſt aliter promittere aliquid in præjudicium tertii. Unde Vota indirecte tantum irritata reviviſcunt, quando deſinunt præjudicium afferre: Sicque eorum obligatio non eſt in perpetuum ablata, ſed ſolum ad tempus ſuſpenſa. Vide *infra n. 56*.

15 Vota directe irritare poſſunt omnes, & ſoli illi, qui habent poteſtatem Dominativam in voluntatem Voventium. *Communis*, *arg. cap. Puella 2. cauſ. 20. q. 2. cap. Mulier in cauſ. 33. q. 2. cap. Manifeſtum eſt 11. cauſ. 33. q. 5. cap. Si quis 2. de Regularibus cum ſimilibus*.

16 Hinc Pater poteſt irritare directe omnia Vota etiam Caſtitatis, & Religionis a Filiis impuberibus emiſſa. *Communis*, per text. *in cap. 30. Numeri*, *capit. Puella 2. cauſ. 10. quæſt. 2.* ibi: *Puella ſi ante 12. annos ætatis ſponte ſua ſacrum ſibi velamen aſſumpſerit, poſſunt ſtatim Parentes ejus, vel tutores id factum irritum facere, ſi voluerint. At ſi annum & diem diſſimulando conſenſerint, ulterius nec ipſi nec ipſa mutare hoc poterunt, c. Mulier 14. cauſ. 32. q. 2. c. Manifeſtum eſt 11. cauſ. 33. q. 5. c. Si quis 2. de Regularib.*, cum ſimilibus. Et ratio eſt, quia Filii impuberes in illa tenera ætate ob rationis, judicii, & diſcretionis imbecillitatem Patris voluntate & auctoritate de ipſo jure naturæ regendi ſunt, adeoque in omnibus eorum Votis, juramentis, pactis, ac promiſſionibus quibuſcumque ſemper intelligenda eſt tacita hæc conditio, *Si pater conſentiat, aut non contradicat*. (*)

Nota Romani Theologi.

(*) En verba, quæ habentur *cauſ. 20. quæſt. 2. can. Puella*: *Puella ſi ante 12. annos ætatis ſponte ſua ſacrum ſibi velamen aſſumpſerit, poſſunt ſtatim Parentes ejus, vel Tutores id factum irritum facere, ſi voluerint. At ſi annum & diem diſſimulando conſenſerint, ulterius nec ipſi, nec ipſa mutare hoc poterunt.*

17 Pater poteſt irritare directe quodcumque Votum Filii impuberis in ipſa impubertate editum, non ſolum durante impubertate, ſed etiam poſtea quocunque tempore pubertatis. Dummodo Filius factus pubes illud votum non confirmaverit, aut ratificaverit. Reiff. *lib.* 3. *Decret. tit.* 34. *num.* 13. Felix Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 2980. Sporer *tom.* 1. *tract.* 3. *in* 2. *præcept. Decalog. cap.* 1. *n.* 21. teſtans de communi cum Navarr. Leſſio, Suarez, Sanchez, Gobat, & aliis contra Sotum, & paucos alios. Et ratio eſt, quia poteſtas irritativa fundatur in imperfectione ætatis, ac judicii; ſub qua fuit Votum ab initio emiſſum, adeoque cum dictum Votum ab initio fuerit infirmum, & irritabile, manet tale donec novam aliam firmitatem per confirmationem, ſeu ratificationem tempore pubertatis acquirat, *argum. cap. Non firmatur* 18. *de Regulis juris in* 6. ibi: *Non firmatur tractu temporis quod de jure ab initio non ſubſiſtit*.

18 Ut autem confirmatio, ſeu ratificatio Voti in pubertate facta novam, & veram obligationem inducat, ita ut a Patre amplius irritari non poſſit, tria requiruntur. Primum, ut pubes ratificans, ſeu confirmans Votum vere ſciat Votum prius a ſe in impubertate editum, infirmum fuiſſe, debile, ac irritabile. Secundum, ut pubes velit de novo ſe obligare firmiter perinde, ac ſi nunquam ſe obligaſſet. Tertium, ut pubes ita diſpoſitus voce, vel ſaltem mente votum infirmum, ac debile repetat, aut certe approbet: alioquin niſi hæc tria concurrant, manebit præteritum ejus Votum prorſus eo modo, quo antea erat, & ipſa confirmatio, ſeu ratificatio, dicetur ſola ejuſdem præteriti Voti renovatio, ſeu repetitio, quæ novam obligationem non inducit, ſed Votum, uti erat prius, relinquit, cum ſimilis renovatio, ſeu repetitio nihil aliud ſit, quam prius vinculum, uti erat, approbare, & non de novo inducere, & ſuſcipere. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 14. & 15. Sporer *loc. cit. num.* 22. Tambur. *lib.* 3. *cap.* 18. *num.* 15. *de obligatione Voti*, Felix Poteſtas *loc. citat. n.* 1984. teſtans de communi, Gobat *de Votis cap.* 6. *num.* 176. ubi affert ad id ſingularem caſum merito ibi legendum.

Si quis vero immemor ſui Voti infirmi, debilis, & irritabilis verb. grat. Caſtitatis perpetuæ in impubertate editi, Votum Caſtitatis perpetuæ poſt pubertatem emittat, tunc tale Votum erit omnino firmum, & reſervatum, nec a Patre irritari poterit, quia eſt Votum omnino a priori diſtinctum, & independens ab illo, cum pro tempore, quo Vovens emittit poſterius, nullimode recordetur prioris. *Communis*. 19

In defectu Patris Vota Filii impuberis, ſeu Pupilli poteſt directe irritare Tutor, quia Tutor reſpectu Pupilli loco Patris ſuccedit. *Communis*. Et in defectu Patris, & Tutoris Vota Filii impuberis poteſt directe irritare Mater, etiamſi Tutrix non ſit, quia in defectu Patris, Tutoris, ac Aſcendentium ad Matrem ipſo jure naturæ hæc cura ſpectat, ut Filium loco Patris gubernet, eique loco Tutoris ſit, quando alius non eſt, qui imbecillitati impuberis conſulat. Suar. *de Voto lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 22. Henno *tom.* 1. *tract. in Decalog. diſp.* 2. *quæſt.* 4. *concluſ.* 2. *reſolut.* 8. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 10. Sanch. *lib.* 5. 20 21

Reſponſio Auctoris.

Poterat *Theologus* totum integrum reſcribere illum Can. *Puella*, proſequendo ut *ibi*, nempe: *Si vero in fortiori ætate adoleſcentula, vel adoleſcens ſervire Deo elegerit, non eſt poteſtas parentibus prohibendi*. Ubi ly *in fortiori ætate* explicat Gloſſa, *ideſt poſt annos pubertatis*. Cum enim ego in mea concluſione loquar de votis emiſſis a filiis impuberibus, & pubertas non eodem tempore incipiat in fœminis, & in maſculis; in illis ſcilicet incipiendo ut plurimum poſt annos duodecim completos; & in iſtis ſolummodo poſt annos quatuordecim itidem completos, per text. expreſſum *in l. ultima Cod. Quando tutores eſſe deſinant*, ibi: *Jubemus quemadmodum fœminæ poſt impletos* 12. *annos omnimode pubeſcere judicentur, & ita mares poſt exceſſum* 14. *annorum puberes exiſtimentur*. Erat etiam referendus reliquus omiſſus Canonis textus, ut ſic Lectores facilius perciperent hanc differentiam, quod licet Parentes poſſint irritare vota a filiabus emiſſa ante annos 12. completos, non poſſunt tamen irritare vota filiorum, niſi fuerint ab ipſis emiſſa ante annos 14. completos, cum ſolum in ipſis in tali ætate incipiat ordinarie pubertas, & ante ipſos 14. annos completos cenſeantur adhuc impuberes diverſimode ac fœminæ, quæ ſolum ante annos 12. completos cenſentur ordinarie impuberes, & ſtatim poſt ipſos habentur ut puberes, ubi filii, ut ſupra, non habentur ut puberes, niſi poſt 14. annos completos.

lib. 5. *moral. cap.* 35. *num.* 81. Buſemb. *lib.* 3. *par.* 1. *cap.* 3. *dub.* 6. *art.* 1. *num.* 1. Sporer *l. cit. n.* 24. & alii. Quamvis tamen plures alii non improbabiliter velint non poſſe Matrem directe irritare Vota Filii impuberis, niſi ſit Tutrix; Unde recte ait Henno *l. c.* quod Mater tutius ageret, ſi tunc poſtularet a Judice deſignari Filiorum Tutrix.

22 Vota Religioſorum Profeſſorum directe irritare poſſunt præter Papam Superiores, Generales, Provinciales, & Locales. *Communis* per text. *in cap. Puella* 2. *cauſ.* 20. *q.* 2. *c. Monacho* 2. *ead. cauſ.* 2. *quæſt.* 4. *cap. Mulier* 14. *cauſ.* 32. *q.* 2. *cap. Manifeſtum eſt* 11. *cauſ.* 33. *quæſt.* 5. *cap. Si quis* 2. *de Regularib.* cum ſimilibus. Et ratio eſt, quia cum Religioſi non habeant, nec velle, nec nolle, & omnino dependeant a voluntate ſuorum Superiorum, ut expreſſe habetur *in cap. Si Religioſus* 27. *de Electión. in* 6. *cap. Religioſus* 2. *de Teſtamentis in* 6. *cap. Religioſi* 5. *de ſepulturis in* 6. in omnibus eorum Votis, ac promiſſionibus quibuſcumque ex communi ſenſu, & uſu Eccleſiæ, ac interpretatione juris intelligitur ſemper tacita conditio: *Niſi Superior contradixerit.* Unde *in cit. cap. Monacho* 2. *cauſ.* 20. *qu.* 4. expreſſe dicitur: *Monacho non licet Votum vovere ſine conſenſu Abbatis ſui; ſi autem voverit, frangendum erit.*

23 Id etiam extenditur probabiliter ad Abbatiſſas, Prioriſſas, ſeu Superioriſſas Monialium, nam his etiam ſubditæ vovent Obedientiam. Reiffenſtuel *loc. cit. n.* 7. Sporer *loc. cit. n.* 16. Suarez *lib.* 6. *de voto c.* 7. *n.* 19. Buſembaum *loc. cit. n.* 2. Felix Poteſt. *t.* 1. *part.* 1. *n.* 1969. & alii plures.

24 Non poſſunt tamen Superiores Regulares irritare Vota ſubditorum tranſeundi ad Religionem ſtrictiorem, quia quo ad hunc tranſitum Religioſi ſunt ſubditi tantum Summo Pontifici, cum talis tranſitus ſit eis etiam invitis ſuis Superioribus de jure conceſſus, textu expreſſo *in cap. Licet* 18. *de Regularibus*. *Sic Communis Doctorum*.

25 Nec Prælatus inferior poteſt directe irritare Votum ſubditi a Prælato majore ratificatum. *Communis*, *arg. cap. Inferior* 4. *diſt.* 21. *cap. Cum inferior* 16. *de majorit. & obedient. Clement. Ne Romani*, *de electión.* Bene tamen e contra Votum ex licentia Superioris ſubordinati emiſſum directe irritari poteſt a Superiore majore, cum ſubditus, & Superior ſubordinatus teneatur ſe ſemper conformare voluntati Superioris majoris.

26 Nec poſſunt Superiores Regulares directe irritare Vota Novitiorum tam perſonalia, quam realia, ſive in ipſo Novitiatu, ſive antea emiſſa. *Communis*. Et ratio eſt, quia Novitii nondum per Votum Obedientiæ ſunt ſubjecti poteſtati dominativæ Superiorum quo ad voluntatem, & actiones ſuas, ſed abſolute ſunt ſui juris. Unde Superiores poſſunt ſolum dictorum Novitiorum Vota irritare indirecte, vel potius ſuſpendere, quatenus eorum gubernationi, & exercitiis probationis, pro quibus de dictis Superioribus ſponte ſubjiciunt, impedimento, & præjudicio ſunt. Hinc ſi Novitii 27
a Religione egrediantur, reviviſcit obligatio dictorum ſuorum Votorum, cum per dictam irritationem indirectam non fuerint extincta, ſed ſolum pro interim ſuſpenſa; Si vero profeſſionem ſolemnem emittant, omnia eorum Vota perſonalia, ſive in ſæculo, ſive in Novitiatu emiſſa penitus extinguuntur, juxta dicta *ſupra n.* 8. & realia, ſicut alia debita ad heredes tranſeunt, præſertim ſi fuerint a tertio jam acceptata, cum acceptatio faciat ea tranſire in contractum, per quem jus parti acquiritur. Unde ipſa Vota realia a tertio acceptata non extinguuntur per Profeſſionem Religionis, juxta dicta *ſupra n.* 6. & tenent Pirhing *lib.* 4. *Decretal. tit.* 34. *n.* 28. Sporer *loc. cit. num.* 28. & alii paſſim.

Qui habet facultatem irritandi Vota directe 28
per poteſtatem dominativam in ipſam Perſonam, vel voluntatem Voventis, ut Superior reſpectu Religioſi, Pater reſpectu Filii, Tutor reſpectu Pupilli, poteſt valide irritare dicta Vota, quamvis de ejus licentia, & approbatione fuerint emiſſa. *Communis*. Et ratio eſt, quia dando licentiam præſenti conſenſu non cenſentur ſe privaſſe jure ſuo & poteſtate plene dominativa in ipſam Perſonam, vel voluntatem Voventis, cujus Vota ſemper habent annexam conditionem: *Si Superior non contradixerit.*

Immo qui habet facultatem irritandi Vota 29
directe per dictam poteſtatem dominativam in Perſonam, vel voluntatem voventis, poteſt adhuc valide irritare ejus Vota, quamvis licentiam vovendi conceſſerit cum expreſſa promiſſione non revocandi, neque irritandi dicta Vota permiſſa, vel quomodolibet approbata, teſte Sporer *loc. cit. num.* 30. Et ratio eſt, quia, ut dicit ipſe Sporer, Superior, vel Pater, aut Tutor etiam per illam promiſſionem non ſe abdicavit, immo non potuit ſe abdicare ſua poteſtate, quam a natura, vel jure communi habet in Religioſum, vel Filium, aut Pupillum, non obſtante etiam illa promiſſio-

[illegible], adhuc valide irritare poterit: Secus autem est dicendum ut infra patebit, de iis, qui indirecte tantum, ac ratione materiæ possunt irritare Vota aliorum.

30 Vota emiſſa de licentia anteceſſoris Superioris, Tutoris &c. poſſunt directe irritari a Succeſſore habente æqualem poteſtatem, quamvis licentia ab anteceſſore conceſſa fuerit cum promiſſione non revocandi. *Communis*. Et ratio eſt, quia anteceſſor non potuit ſui æqualis Succeſſoris juri præjudicare, cum par in parem non habeat imperium; *cap. Innotuit 20. de election. §. Quamvis, cap. Exiit 3. de verbor. ſignificat. in 6. §. Cæterum ſanctæ memoriæ*.

31 Vota Uxoris poſſe directe irritari a Marito, ſicuti directe irritari poſſunt Vota Religioſorum a ſuis Superioribus, Vota Filiorum impuberum a ſuis Patribus, & Vota Pupillorum a ſuis Tutoribus vere probabiliter defendunt Sotus, Roſella, Angles, Aragonius, aliiſque citatis Sanchez *lib. 4. moral. cap. 34. num. 3.* Et id probabile etiam cenſent Bonac. Leſſius, Tambur. & alii. Et ratio eſt, quia voluntas Uxoris videtur eſſe plene ſubjecta dominio Mariti ſecundum Apoſtolum ad Epheſios *cap. 5. num. 22.* ibi: *Mulieres viris ſuis ſubditæ ſint, ſicut Domino, quia vir caput eſt mulieris, ſicut Chriſtus caput eſt Eccleſiæ*; & ad rem favet Lex illa *Numer. cap. 30.* ibi: *Uxor in Domo Viri ſui cum ſe Voto obſtrinxerit, vel juramento, ſi audierit Vir ejus, & tacuerit, nec contradixerit ſponſioni, reddet quodcunque promiſerat; ſin autem extemplo contradixerit, non tenebitur promiſſionis rea, quia Maritus contradixit*.

32 At vero communior & probabilior eſt ſententia contraria, quam defendunt Innocentius *in cap. Scripturæ, de Voto*, Suarez *lib. 6. de Voto, cap. 4.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. num. 12.* Reiffenſtuel *lib. 2. Decretal. tit. 34. num. 17.* La Croix *lib. 3. part. 1. n. 493.* cum S. Antonin. Navarr. Azorio, Valent. Leſſio, Bonacin. Caſtropal. Illſung. & aliis ibi citatis, Sporer *loc. cit. num. 27.* vocans hanc communem. Et ratio eſt, quia nullo jure probari poteſt quod Uxores ſimpliciter, & abſolute in omnibus ſubjectæ ſint maritis, uti ſubditi Religioſi ſuis Superioribus, & Filii impuberes Parentibus, ac Pupilli Tutoribus, ſed ſolum in his, quæ concernunt, & tangunt uſum Matrimonii, educationem prolis, & adminiſtrationem familiæ, uti recte obſervant (Doctores citati in hoc ſenſu intelligentes allatos Scripturæ textus pro alia ſententia. Nec enim dicendum eſt, Uxores ſubjici Maritis Jure naturali, aut gentium, quali voluntas Filiorum impuberum ſubjecta eſt eorum Patribus, & voluntas Pupillorum ſuis Tutoribus, quia Uxores longe majorem rationis diſcretionem obtinent, quam impuberes; alioquin ſi ipſæ non eſſent uxoratæ, ſemper Tutoribus eſſent ſubjiciendæ quaſi perpetuo impuberes, quod non eſt dicendum. Nec dicendum eſt ipſas ſic ſubjici ſuis Maritis Jure poſitivo, cum nullum tale Jus reperiatur; Unde Mariti non poſſunt irritare Vota Uxorum directe, ſed ſolummodo indirecte ut infra dicetur.

Domini nequeunt Vota ſervorum irritare per ſe directe, ſed ſolum indirecte, & per accidens, quatenus obligationi ſervitutis, & famulatus, ac Juri quod in ſervis habent ipſi Domini, officiunt & præjudicant, uti infra patebit. *Sic in re communis Doctorum*. 33

Papa nequit directe irritare Vota Chriſtianorum. Sanchez *lib. 4. moral. cap. 24. n. 17.* Caſtropal. *d. 2. part. 2. n. 2.* Leander *de Voto tract. 1. diſp. 16. §. 2. queſt. 8.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 7. n. 8.* cum aliis ibi citatis, La Croix *lib. 3. part. 1. n. 484.* & ipſo teſte alii communiter. Et ratio eſt, quia Papa non habet poteſtatem Dominativam in omnes Chriſtianos, cum hæc non ſit ei neceſſaria ad Eccleſiæ Catholicæ gubernationem, ſed ei ſufficit poteſtas ſuprema Juriſdictionis, media qua pro exigentia Eccleſiæ regiminis poteſt Vota Fidelium diſpenſare, vel commutare, ſeu eorum executionem impedire per poteſtatem præceptivam, aut ſaltem valorem Votorum impedire antequam fiant, alioquin nullus homo poſſet ſe obligare alteri homini, niſi ſub conditione: *Si Papa conſenſerit*, quod non eſt dicendum; Unde Papa poteſt ſolum ipſa Vota Chriſtianorum irritare indirecte ratione materiæ, ut infra dicetur. 34

Neque Papa poteſt directe irritare Vota Clericorum Sæcularium, quia neque in illis habet poteſtatem dominativam, ſed ſolum indirecte, quatenus Eccleſiæ bono, cujus ille ſupremam Juriſdictionem habet ac curam gerit, præjudicium adferre poſſunt, uti infra patebit. *Communis*. 35

Poteſt tamen Papa directe irritare Vota Religioſorum, & Monialium. *Communis*. Et ratio eſt, quia Papa eſt omnium caput, & Regularium omnium etiam Prælatorum Generalis, ac Supremus Prælatus, & Superior, cui principaliter Religioſæ Obedientiæ Profeſſio concipitur, & nomine, ac conceſſione illius a Superioribus Regularibus acceptatur, adeoque 36

cum

cum ſic poteſtatem dominativam habeat in omnes Religioſos , poterit directe eorum Vota irritare .

37 Vota indirecte irritare poſſunt omnes qui ipſa poſſunt irritare directe . *Communis* ; Cui enim licet quod eſt plus , licet utique quod eſt minus, textu expreſſo in *cap. Cui licet* 53. *de Regul. Jur. in* 6. & plus ſemper in ſe continet quod eſt minus , *cap. Plus* 35. *de Regul. Juris in* 6. *l. In eo quod plus* 110. *ff. de Reg. Juris* . Et ubi majus conceditur , minus conceſſum eſſe videtur , textu expreſſo *in cap. Ex parte* 27. *de decimis* .

38 Unde Papa poteſt irritare indirecte , nedum Vota Religioſorum , & Monialium , & Clericorum Sæcularium circa res Eccleſiaſticas , & circa concernentia ad illas , ſed etiam Vota aliorum omnium Chriſtifidelium ratione materiæ, quatenus poteſt per poteſtatem præceptivam Votorum executionem impedire in quantum Eccleſiæ bono , cujus ille ſupremam habet Juriſdictionem , & curam gerit , præjudicium adferre poſſunt . *Communis* .

39 Epiſcopi, aliique Eccleſiaſtici Prælati poſſunt indirecte irritare Vota ſuorum ſubditorum , quando materia illis præjudicat in eorum Regimine , gubernatione , & adminiſtratione . *Communis*.

40 Superiores , & Superioriſſæ Regulares poſſunt indirecte irritare Vota ſimplicia Religioſarum præjudicantia ſuæ Juriſdictioni , Regi-
41 mini, ac diſciplinæ Regulari. *Communis* . Immo nedum Religioſorum Profeſſorum , ſed etiam Novitiorum Vota indirecte irritare poſſunt in iis, quæ eorum gubernationi, & exercitiis probationis , ſeu Novitiatus adverſantur. *Communis*.

42 Pater indirecte irritare poteſt Vota Filiorum puberum etiam poſt pubertatem emiſſa , quatenus præjudicant liberæ Patris poteſtati in libera, & expedita familiæ rerumque ſuarum adminiſtratione . Non ſic autem Vota Filiorum puberum, quæ poteſtati , & gubernationi paternæ non præjudicant ullo modo , quamvis dicti Filii puberes ſint adhuc ſub patria poteſtate . Unde licet Pater poſſit irritare Vota Filiorum de longis peregrinationibus, de multis jejuniis, de dando eleemoſynam ex bonis paternis &c. ex quibus oriri poteſt præjudicium paternæ poteſtati in familiæ regimine , & rerum ſuarum adminiſtratione ; Non tamen irritare poteſt Filiorum puberum Vota Religionis , Caſtitatis , Sacrorum Ordinum , Confeſſionis, & Communionis menſtruæ , nec Vota de dando eleemoſynam de ſuis bonis caſtrenſibus , ac quaſi caſtrenſibus , ſi quæ habeant . *Communis* .

In defectu Patris poteſt vota Filiorum pube- 43
rum indirecte irritare Curator : Curator enim loco Patris ſuccedit ; Unde poteſt Vota Minorennum concernentia bona temporalia , vel præjudicantia adminiſtrationi ſuæ irritare . *Communis* .

In defectu Patris , vel Curatoris poteſt Vo- 44
ta Filiorum puberum indirecte irritare Mater , quamvis ipſa non inſtitueretur Curatrix , quia in defectu Patris , Curatoris , ac Aſcendentium , ad Matrem ipſo Jure naturæ hæc cura ſpectat , ut Filios loco Patris, ac Curatoris gubernet , adeoque ipſa ſicuti Curator indirecte irritare poterit Vota realia Filiorum puberum ſuæ gubernationi præjudicantia . Tambur. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 3. *n.* 23. Henno *tom.* 1. *diſp.* 2. *in Decalog. q.* 3. *art.* 4. *concl.* 2. *reſol.* 8. Sporer *loco cit. num.* 24. Buſemb. *loc. cit. art.* 2. *n.* 1. & alii contra alios volentes non improbabiliter non poſſe Matrem indirecte irritare Vota Filiorum puberum , niſi inſtituta ſit eorum Curatrix ; Unde recte ait Henno *loc. cit.* quod Mater tutius ageret , ſi tunc poſtularet a Judice deſignari Filiorum puberum Curatrix .

Maritus poteſt indirecte irritare Uxoris Vo- 45
ta , quæ ratione materiæ præjudicant familiæ, proli , debito conjugali , aut rei domeſticæ. *Communis ac certa* , *arg. cap. Si dicat* 1. *cap. Mulier* 3. *cap. Quod Deo* 4. *cauſ.* 33. *q.* 5. cum ſimilibus . Et ratio eſt , quia mulier ſubjecta eſt poteſtati Mariti in debito conjugali , ſicuti etiam in iis, quæ rectam familiæ gubernationem , & rei domeſticæ adminiſtrationem concernunt , juxta illud ad *Ephéſios* 5. ibi : *Mulieres viris ſuis ſubjectæ ſint ſicut Domino* , & concordat *cap. Mulierum* 17. *& cap. Adam*
18. *cauſ.* 33. *q.* 5. cum ſimilibus . Dummodo ta- 46
men talia Vota fuerint ab Uxore tempore Matrimonii emiſſa , quia Vota ante illud edita poteſt quidem Maritus ſuſpendere , ſi rectæ familiæ gubernationi , ac rei domeſticæ adminiſtrationi præjudicent , non tamen penitus irri-
tare . *Communis* . Item nec poteſt Maritus ir- 47
ritare Vota illa ab Uxore etiam tempore Matrimonii edita , quæ ſupradictis nullum præjudicium adferunt , ut ſunt Vota non ludendi , Sacramenta frequentandi , moderate jejunandi , eleemoſynas de bonis Paraphernalibus faciendi &c. *Communis* . Vide verb. *Maritus nu.* 3. 4. *&* 5.

Uxor poteſt indirecte irritare Vota ſui Ma- 48
riti Juri Matrimoniali , & mutuæ cohabitationi præjudicialia , v. g. abſtinentiam immoderatam , preces continuas , longam peregrinatio-

nem: Niſi tamen eſſet peregrinatio Hieroſolymitana in ſubſidium Terræ Sanctæ, quæ expreſſe excipitur *in cap. Ex multa 9. de Voto*. Item Uxor poteſt irritare Votum Mariti de ſuſcipiendo Habitu Eremitæ, ſeu Tertii Ordinis alicujus Religionis, & hujuſmodi, quia illa, & ſimilia impediunt, vel retrahunt Uxorem a debiti petitione. *Communis*. Et ratio eſt, quia Uxor in his poteſtatem habet in Maritum, juxta illud Apoſt. 1. *ad Corinth. cap.* 7. ibi: *Vir poteſtatem ſui corporis non habet, ſed Uxor.*

49 Si Maritus, & Uxor ex mutuo conſenſu emittant Votum continentiæ, non poteſt amplius nec mutua, nec alterius conjugis contradictione irritari. *Communis*, per clarum textum *in cap. Quod Deo* 4. *cauſ.* 33. *qu.* 5. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic expreſſe habetur: *Quod Deo pari conſenſu voveratis, perſeveranter uſque in finem reddere debuiſtis, a quo propoſito, ſi ille lapſus eſt, tu ſaltem inſtantiſſime perſevera.* Et ratio eſt, quia ſic uterque in ordine ad debiti petitionem, aut redditionem Juri ſuo ceſſit, cui Juri uterque potuit libere cedere, cum liberum ſit unicuique Juri ſuo renunciare, textu expreſſo *in cap. Si de terra 6. de privileg. & l. Si quis in conſcribendo 29. C. de pactis*. Unde in tali caſu ſolum per legitimam Superioris diſpenſationem ad debiti petitionem & redditionem reſtitui poſſunt in caſu urgentis neceſſitatis.

50 Domini irritare poſſunt indirecte ſolum illa ſervorum Vota, quæ præjudicant obligationi ſervituris & famulatus, ac Juri, quod in ipſos ſervos Domini habent; non autem illa, quæ nullatenus eorum obſequio, famulatui, aut Juri officiunt, uti ſunt Vota ſervandi Caſtitatem, frequentandi Sacramenta, eleemoſynas de proprio peculio faciendi, & hujuſmodi. *Communis*. Et ratio eſt, quia præciſe in rebus ſervitium ac obſequium concernentibus Domini & Dominæ dominantur ſervis, & ancillis.

51 Vota ſervorum edita ante ſervitutem, ſeu durante ſervitute, implenda tamen ſeu implebilia poſt ſervitutem, ſuſpenduntur quidem durante ſervitute, & finita ſervitute ſine dubio convaleſcunt, & ſervata ſunt; Unde a Dominis irritari non poſſunt. *Communis*.

Ad Voti irritationem validam nulla requiritur cauſa, ad licitam autem aliqua juſta cauſe requiritur. *Communis*. Et ratio primæ partis eſt, quia in Voto inferioris intelligitur ſemper tacita conditio, *ſi Superior conſenſerit*; unde ubi ille diſſentit, Votum evaneſcit. Ratio vero ſecundæ partis concluſionis eſt, quia unuſquiſque tenetur uti poteſtate ſibi conceſſa ad Dei gloriam; Dei autem gloria poſtulat, ut Votum non irritetur ſine juſta aliqua cauſa, cum Deus ſit per Votum illud colendus, 52
adeoque &c. Unde ſi ſine ulla penitus cauſa 53
(quæ etiamſi levis poſſet ſufficere) (*) irritatur Votum, tam Superior irritans, quam inferior irritationem exigens peccant ad minus venialiter, quia auferunt Deo cultum per illud Votum ipſi exhibendum. Si autem Supe- 54
rior Votum cum ſua licentia aut approbatione ab inferiore emiſſum ſine ulla juſta cauſa irritet, tam ipſe, quam inferior talem irritationem poſtulans peccat graviter, & maxime ſi præceſſerit promiſſio non revocandi. Colligitur clare ex *Num.* 30. ubi de Viro, qui taciturnitate ſua Voto Uxoris conſenſum dat, & poſtea contradicit, ſeu illud irritat, expreſſe dicitur, quod *portabit ipſe iniquitatem ejus*, ideſt, ut explicant Lyranus, Abulenſis, Oleaſter, & alii, *pœnam iniquitatis*, per quam intelligitur peccatum grave, cum veniale non ſoleat venire nomine iniquitatis.

Vota per ſe directe irritata per poteſtatem 55
videlicet dominativam in ipſam voluntatem Voventis, ut Vota Religioſi irritata a Prælato, Vota Filii impuberis irritata a Patre, Vota Pupilli irritata a Tutore non reviviſcunt, poſtquam Vovens a poteſtate Irritantis liberatus eſt: Sunt enim talia Vota extincta in radice, ut dictum eſt *ſupra num.* 14.

Sic

Nota Rom. Theol.

(*) Sanctus Thomas 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. inquit: *Omnis diſpenſatio petita a Prælato, debet fieri in honorem Chriſti, in cujus perſona diſpenſat, & ad utilitatem Eccleſiæ, quæ eſt ejus Corpus*. Atque hinc vide, num levis cauſa ſufficiat ad irritanda vota. Cederet ne id in honorem Chriſti, & in ædificationem Eccleſiæ?

Reſponſio Auctoris.

Sanctus Thomas loquitur *ibi* de diſpenſatione: *Omnis diſpenſatio . . . . . . in cujus perſona diſpenſat*; Ego vero *loc. cit.* loquor de irritatione, & magna intercedit differentia irritationem inter & diſpenſationem, ut aſſigno in hoc ipſo *articulo* ſub *num.* 11. & 59. Vide ibi, & coherenter conclude.

Sic *Communis Doctorum*. Vota autem irritata ſolum indirecte ratione materiæ, uti ſunt Vota Novitii, Filii impuberis, Minorennis, Uxoris, Servi irritata a Prælato, Patre, Curatore, Marito, Domino &c. manente re integra, omnino reviviſcunt, poſtquam Vovens a poteſtate irritantis liberatus eſt. Sic Innocentius *in c. Scripturæ de voto*, Suarez *lib. 6. de Voto cap. 1. num. 4. & cap. 4. num. 17.* Roſella verb. *Votum* 2. *num.* 13. Valentia *t.* 3. *diſp.* 6. *q.* 6. *p.* 6. *difficul.* 4. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dub.* 10. *num.* 80. Layman *loco cit. cap.* 7. *num.* 19. Buſemb. *loco cit. art.* 2. *nu.* 8. Felix Poteſt. *loco cit. num.* 1973. Sporer *loco cit. num.* 35. & alii plures contra Panormitan. Cajetan. Aragon. Silveſtrum, Navarrum, &
56 alios. Et ratio noſtræ concluſionis eſt, quia Vota indirecte irritare, ut dictum eſt *ſupra num.* 14. nihil aliud eſt, quam Perſonam habentem poteſtatem in materiam Voti, ejus obligationem ſuſpendere (in quantum ſuo Juri præjudicatur) donec deſinat ipſi præjudicium afferre; ergo poſtquam Vovens a poteſtate talis Perſonæ irritantis liberatus eſt, ejus vota indirecte ſolum irritata quoad obligationem reviviſcunt, cum eorum obligatio non ſit in perpetuum ablata, ſed ſolum ad tempus ſuſpenſa, durante nimirum ſubjectione, & obligatione Voventis ad certa obſequia præſtanda dictæ Perſonæ irritanti, adeoque ceſſante hac obligatione, Vota ejus antea impedita, ſeu ſuſpenſa, omnino reviviſcunt, cum ceſſante ratione, & cauſa Legis, vel obligationis, ceſſet Lex, ſeu obligatio ipſa, *leg. Adigere* 6. §. 2. *ff. de Jurepatron.* & ceſſante cauſa ceſſet effectus; *cap. Cum ceſſante* 60. *de Appellat.*

57 Tum quia noſtra concluſio deducitur clare ex *c. Quidam* 3. *de converſione conjugator.* ubi habetur, Maritum, qui invita Uxore Religionem profeſſus, & ab ea revocatus fuerat, poſtea Uxore mortua ad Religionem quidem compellendum non eſſe, quia Profeſſio irrita fuit repugnante Uxore, nihilominus a debito petendo, & ſecundis nuptiis arcendum eſſe; quia nimirum in Profeſſione Religionis, etſi alias defectu conſenſus Uxoris irrita, Votum continentiæ virtualiter ſeorſim obligans manebat, ibi: *Ulterius vero non poterit Uxorem accipere, promiſit enim ſe non exigere debitum, quod in ejus poteſtate erat, & immo quoad Votum* (ſcilicet continentiæ) *tenuit*. Unde Gloſſa *ib. verb. Non exigere* ſic expreſſe habet: *Quia quantum ad continentiam ſervandam ſatis ſolemnizavit ipſum Votum per ſuam Profeſſionem*; idipſum habetur *in cap. Placet* 12. *eod.* de Uxore, quæ ignorante Marito ab ipſa credito mortuo Religionem profeſſa, & ab ea revocata fuit a Marito, poſtea domum reverſo & a Summo Pontifice declarata fuit obligata ad Votum continentiæ poſt obitum Mariti, ibi: *Quantum ad ipſam tenuit Votum, quod poſt Viri obitum tenere non deſiit, cum ad eum caſum, a quo poterat efficax habere principium, perveniſſe noſcatur.* Unde ſic dicendum eſt de ſimilibus, ut ſi v. gr. Novitius voveat omni tempore vitæ ſuæ quotidie inviſere Sacellum B. Mariæ Virginis erectum in Cathedrali, Filius pubes, ac Minorennis quotidie reſicere quinque pauperes, Uxor jejunare ter in qualibet hebdomada, ſervus, vel ancilla abſtinere ab operibus ſervilibus die Sancti ſui nominis, poſtquam dicti Voventes a poteſtate Irritantis liberati fuerint, redibit obligatio ſui reſpectivi Voti: *Cum ad eum caſum, a quo poterat efficax habere principium, perveniſſe noſcatur*, ut expreſſe dicitur *in cit. cap. Placet* 12. *de Voto, & Voti redemptione.*

Diſpenſatio Voti (quæ eſt tertius modus, 58
per quem tollitur obligatio Votorum) eſt ablatio, ſeu remiſſio totalis obligationis ejuſdem ob juſtam, & rationabilem cauſam facta ab habente ſpiritualem Juriſdictionem in Voventem. *Eſt in re Communis.*

Ex qua definitione, ut vides, clare patet, 59
quod ad Diſpenſationem neceſſario requiritur aliqua juſta & rationabilis cauſa, alias Diſpenſatio ſine juſta & rationabili cauſa a quocunque Superiore facta, eſſet potius diſſipatio, quam Diſpenſatio; & ſic non ſolum erit illicita, ſed etiam invalida, ut teſtibus Sporer *loc. cit. ſeſſ.* 3. *num.* 38. & Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 20. tenent omnes Doctores. Et ratio eſt, quia ubi non adeſt juſta & rationabilis cauſa Diſpenſationis, deeſt Poteſtas & Juriſdictio diſpenſandi, Poteſtas autem, & Juriſdictio diſpenſandi in Votis conceſſa a Deo Eccleſiæ, ſeu Prælatis Eccleſiaſticis eſt ſolum cum juſta & rationabili cauſa, cum data ſit *in ædificationem, & non in deſtructionem*, ut dicit Apoſtolus 2. *ad Corinth. cap.* 10. *num.* 8. *& cap.* 13. *num.* 10. ubi vero deeſt conditio, ſub qua datur diſpenſandi poteſtas, deficit ipſa poteſtas, conſequenter & ipſa diſpenſatio; *arg. leg. Si quis ſub conditione* 8. *ff. Si quis omiſſa cauſa*. Unde hæc ſpecialis inter alias intercedit differentia inter Diſpenſationem, & Irritationem, quod irritatio,

cum nomine, & auctoritate propria fiat, eſt valida, quamvis nulla rationabilis & juſta cauſa Votum irritandi adſit; diſpenſatio autem ſine rationabili & juſta cauſa eſt invalida, quia fit nomine alterius, & quidem Superioris poteſtatem ſine juſta ac rationabili cauſa diſpenſandi nunquam concedentis, adeoque diſpenſatio ſine juſta, & rationabili cauſa a quocunque Superiore facta, non ſolum eſt illicita, ſed etiam invalida, quippe excedens poteſtatem homini collatam a Deo. Vide *ſupra num.* 11.

60 Præcipuæ, juſtæ, & rationabiles cauſæ diſpenſandi in Votis ſunt quatuor ſequentes, ad quas ceteræ aliæ commode reduci poſſunt. Prima ſcilicet eſt imperfecta deliberatio, ſeu imperfectio actus vovendi, ob quam diſpenſari poteſt in Votis illorum, qui ea emittunt adhuc in tenera ætate, præſertim ante pubertatem, *c. Venientes* 2. *de Voto*, ibi: *Nos autem ipſam a Voto, quod in ætate tenera facilitate potius quam ex arbitrio diſcretionis promiſit, abſolvimus*. Item ob eamdem cauſam diſpenſari poteſt in Votis illorum, qui in ira, triſtitia, mœrore, metu, aut alia mentis perturbatione oppreſſi imprudenter Vota emiſerunt, quo etiam ſpectat facilitas, ſeu levitas vovendi præſertim in feminis.

61 Secunda juſta, & rationabilis cauſa diſpenſandi eſt damnum ſpirituale, vel temporale occaſione Voti proveniens, ut ſi Votum ſpectata qualitate Perſonæ, ac naturæ fragilitate periculum majoris ruinæ adferret Voventi, & e contra diſpenſatio ad ſpiritualem profectum magis ceſſura videatur: Sic juſte ac rationabiliter diſpenſatur Votum continentiæ, ſeu non petendi debitum in Perſona conjugata, Votum Caſtitatis in Perſona ad carnis lapſum valde proclivi, ac fragili, & hujuſmodi, cum ab ipſis prudenter timeatur Votum ſæpiſſime eſſe violandum. Item rationabiliter diſpenſatur cum eo, qui ratione Voti multis ſcrupulis, & anxietatibus cruciatur, & divexatur. Item juſte diſpenſatur cum illo, qui ex obſervatione Voti notabile damnum patitur in ſanitate corporis. Item legitime diſpenſatur in illis Votis, quorum executio adfert Voventi, vel ſuis grave aliquod damnum in bonis temporalibus, ver. gr. ſi quis non valde dives voverit copioſas eleemoſynas, longas peregrinationes aliaque ſimilia notabiliter gravantia, & lædentia ſe, vel ſuam familiam, *arg. cap. de peregrinationis Votis* 1. *& cap. Magnæ* 7. *de Voto & Voti redemptione*.

Tertia juſta, & rationabilis cauſa diſpen- 62
ſandi eſt notabilis, & valde magna difficultas exequendi Votum, præſertim ſuperveniens, vel ante non prævisa, ut concedunt omnes. Immo non ſolum ea, quæ prius incognita ſupervenit, ſed etiam ea, quæ prius jam fuit prævisa, ſemper enim multo difficilior apparet res, dum illius inſtat executio, quam dum remote, & a longe prævidetur. Unde recte ad propoſitum exclamat Tamburinus *lib.* 3. *in Decalog. cap.* 16. §. 3. *num.* 28. *O quoties dum mente, & cogitatione tantum prœliamur, in quæque magna aſſurgimus, in quæcumque pericula ruimus, ad quorum tamen primum occurſum trepidamus, & terga etiam volentes vertimus*. Sic tenent Abbas *in cap. Non eſt* 5. *num.* 6. *de Voto*, Sporer, *loc. cit. n.* 40. Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 23. Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 45. *n.* 41. & alii.

Quarta juſta, & rationabilis cauſa diſpen- 63
ſandi eſt bonum commune, præſertim Eccleſiæ, vel Reipublicæ. Sic cum unico Herede alicujus Regni, vel Ducatus juſte, & rationabiliter diſpenſatur in Voto Caſtitatis, & Religionis, ut inde nubere poſſit, ſi prævideatur id proficuum eſſe Reipublicæ, quæ alias ob ſucceſſionem in Regnum, vel Ducatum plurimis ſubjaceret incommodis, concuteretur bellis, vexaretur perturbationibus, depauperaretur prædationibus, & hujuſmodi. Item juſte, ac rationabiliter diſpenſatur in Voto illius, qui longam vovit peregrinationem, quem tamen multum expedit Reipublicæ, aut Familiæ præſto eſſe. *Communis*, *arg. cap. De peregrinationis Votis* 1. *cap. Magnæ* 7. *& cap. Ex multa* 9. *de Voto*, *& Voti redemptione*.

Ad diſpenſandum in Votis tria præcipue 64
attendenda ſunt, ut monet Innocentius III. *in cap. Magnæ* 7. *de Voto*, *& Voti redemptione*, nempe: *Quid liceat ſecundum æquitatem*, *quid deceat ſecundum honeſtatem*, *& quid expediat ſecundum utilitatem*. Hinc quo majus & excellentius Votum eſt, ut caſtitatis perpetuæ, Religionis, Peregrinationis ad loca ſancta, & hujuſmodi, eo major cauſa requiritur ad diſpenſationem; & ubi cauſa non appareat ita ſufficiens ad omnino diſpenſandum, admiſcenda eſt aliqua commutatio, ſubrogando nempe aliquod pium opus, quo Voti gravitas prudenter diſpenſantis judicio compenſetur. Immo quamvis appareat cauſa ſufficiens ad diſpenſationem, conſultum eſt, ſemper aliquam commutationem admiſcere exemplo Summorum Pontificum, ut patet *in cap. Ve-*

Venientes 2. *cap. Magnæ* 7. *cap. Quod ſuper* 8. *& cap. Ex multa* 9. *de Voto, & Voti redemptione*.

65 Si Diſpenſatio data ſit cum bona fide, & poſtea inveniatur data ſine ſufficienti cauſa; aut ſit data cum cauſa dubia, & deinde inveniatur data ſine cauſa, ſatis probabile eſt, quod maneat valida. Sic cum aliis Leſſius *part.* 2. *de Juſtit. cap.* 4. *dubio.* 17. Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 44. *num.* 10. Sporer *loc. cit. num.* 45. Azorius, Tamb. aliique cum Illſung apud La Croix *lib.* 4. *part.* 1. *num.* 541. quamvis ipſe dicat, quod alii cum Caſtropal. probabilius tenent non valere. Et ratio probabilis noſtræ ſententiæ eſt, quia ſpectat ad Dei benignitatem approbare, & ratum habere quod bona fide conceſſum, & acceptatum fuit, quamvis revera nulliter tunc egerit diſpenſans. Hoc enim eſt privilegium bonæ fidei, *arg. leg. Barbarius* 2. *ff. de Offic. Prætor.* & ſuavitati regiminis Eccleſiæ conformius, & humanius, *Hoc enim humanius eſt*, ut de ſimili dicitur *in cit. l. Barbarius*.

66 Diſpenſans ſcienter ſine juſta cauſa, ſicuti & ſcienter petens, ac acceptans hujuſmodi diſpenſationem, peccat mortaliter pro ratione materiæ. *Communis*. Uterque enim ſibi arrogat in re gravi Jus, quod non habet; & ipſa eſſet potius diſſipatio, quam diſpenſatio, cum poteſtas diſpenſandi data ſit in *ædificationem*, & non in *deſtructionem*, ut dicit Apoſtol. 2. *ad Corinth. cap.* 10. *num.* 8. *& cap.* 13. *num.* 10.

67 Interveniente juſta ac rationabili diſpenſandi cauſa, Superior, vel quivis diſpenſandi facultate præditus, ſi rogetur, tenetur ſub gravi in Votis diſpenſare. *Communis*. Et ratio eſt, quia poteſtas diſpenſandi eſt ipſis conceſſa ad bonum ſubditorum, & Reipublicæ; Unde eam ſine cauſa denegantes ſubditis, & Reipublicæ gravem injuriam inferunt, & fiunt cauſa culpabilis damnorum, vel peccatorum ex negata debita diſpenſatione ſecutorum. Diſpenſationem enim eſſe debitam, quando eſt neceſſaria ad commune bonum, vel ad evitandum publicum ſcandalum, & ad reparandum grave damnum ſpirituale, vel corporale Voventis, ad procurandum majus bonum ex diſpenſatione proventurum, & hujuſmodi, ſatis colligitur *ex cap. Ponderet* 14. *cap. Et purgabit* 15. *cap. Quia ſanctitas* 16. *cap. Quid eſt* 17. *cap. Cum exaudiero* 19. *cap. Contumaces* 21. *cap. Si quis Presbyter* 22. *cap. Benevalet* 23. *cap. Sacerdos quidem* 24. *& cap. Ut conſtituerentur* 25. *diſt.* 50. *cap. Expoſuiſti* 23. *de Præbend.* cum ſimilibus.

Papa ex juſta, & rationabili cauſa diſpenſare poteſt in quolibet Voto, tam ſimplici, quam ſolemni, non ſolum edito in ſuſceptione Sacri Ordinis, ſed etiam in Profeſſione Religioſa. *Communis*, per verba Chriſti *Matth. cap.* 16. *num.* 19. *Quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis*. Et de facto Alexander III. diſpenſavit cum Nicolao Juſtiniano Monacho ad nubendum, & Cæleſtinus III. diſpenſavit cum Conſtantia Moniali Profeſſa Filia Rogerii Siciliæ Regis, ut nuberet Henrico VI. & Gregorius XIII. diſpenſavit cum fratre Cardinalis Joioſæ Gallo Sacerdote profeſſo, & Provinciali Ordinis Capuccinorum, ut ex aliis refert Fagnanus *lib.* 3. *Decretal. in cap. Cum ad Monaſterium* 6. *de ſtatu Monachor. num.* 66. teſtans etiam cum Ramiro Rege Aragonum diſpenſatum fuiſſe, ut relicta Religione & Epiſcopatu, acciperet uxorem, & Regnum, & alii plures ſimiliter diſpenſarunt cum aliis pluribus. Unde Juſtus Redn. *tom.* 2. *Operis Canonico-Politici* refert, quod Juditha fuit Monialis Ratiſbonenſis, & dein trium Regum conjux, ſcilicet Bretiſlai Boemiæ, Meſicani Poloniæ, & Petri Hungariæ. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 3. *num.* 3. *&* 4. 68

Epiſcopi diſpenſare poſſunt poteſtate ordinaria in cunctis Votis ſuorum ſubditorum Diœceſanorum, exceptis ſpecialiter reſervatis Summo Pontifici. *Communis*. Epiſcopi enim ſuccedunt Apoſtolis, quibus dictum eſt a Chriſto *Matth. cap.* 18. *Quæcunque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cælis*. 69

Item in dictis Votis poteſt Sede Vacante diſpenſare Capitulum, ſeu Vicarius Capitularis, cum Sede Vacante ſuccedat in Juriſdictione ordinaria Epiſcopi, *cap. His* quæ 11. *cap. Cum olim* 14. *de Majoritat. & obedient. cap. Si Epiſcopus* 3. *& cap. Eccleſiæ Cathedrali* 4. *de ſupplend. negligent. Prælat. in cap.* 6. *Cum nullus* 3. *de temporibus Ordinat. in* 6. *cap. Epiſcopali Sede unic. de majoritat. & obedient. in* 6. *cap. Si Capitulum* 1. *de inſtitutionibus in* 6. *Clement. Multorum querela* 1. *de Hæreticis*, cum ſimilibus, & ſic tenet Communis Doctorum. 70

Legati, ſeu Nuncii Apoſtolici diſpenſare poſſunt in dictis Votis cum ſubditis Provinciæ ſibi commiſſæ. *Communis*. Habent enim in ipſis Eccleſiaſticam juriſdictionem, a qua promanat talis facultas ſic diſpenſandi. 71

Item in dd. Votis diſpenſare poſſunt cum ſuis ſubditis omnes Prælati, qui habent juriſdictionem in Foro externo, vel Privilegium. *Communis*. 72

73 Archiepiſcopi, ſeu Metropolitani poſſunt quidem diſpenſare in Votis ſuorum ſuffraganeorum, ſed non cum ſubditis eorumdem ſuffraganeorum, niſi per appellationem ad ipſos fuerit habitus recurſus in caſu, quo Epiſcopi talem diſpenſatiouem injuſte denegarent. *Communis Doctorum*, quorum aliqui, ut Avila *part.* 7. *de Cenſuris diſp.* 10. *dub.* 6. *concluſ.* 1. *notand.* 2. Henriquez *lib.* 4. *de Irregular. c.* 18. *n.* 3. & alii non improbabiliter id extendunt ad tempus, quo illorum Diœceſes viſitant; *argum. cap. Ultim. de cenſibus in* 6. & Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *cap.* 3. *de reform.* quamvis alii teſte Layman *loc. cit. cap.* 8. *num.* 7. rectius id negent, cum *in d. cap. Ultim. de Cenſibus* ſtatuatur ſolum quod Archiepiſcopus, dum viſitat, poſſit eorum Confeſſiones audire, & abſolvere, & nihil diſponat de diſpenſatione in eorum Votis.

74 Prælati Regulares Religionum exemptarum diſpenſare poſſunt in omnibus dictis Votis cum ſuis ſubditis, & cum Novitiis circa Vota, quæ in ſæculo, vel Novitiatu emiſerunt. *Communis*. Habent enim in ipſis plenam Eccleſiaſticam juriſdictionem; Et hoc Salmanticenſes, & plures alii intelligunt etiam de Superioribus Localibus, cum reſpectu ſuorum ſubditorum habeant Juriſdictionem ordinariam in foro interno, & externo.

75 Non ſic autem Prælati Religionum non exemptorum, niſi id eis, vel ex conſuetudine, vel Epiſcopi licentia, ſeu commiſſione conceſſum ſit. *Communis*, teſte Sporer *loc. cit. n.* 52.

76 Nec etiam in ipſis Votis diſpenſare poſſunt Abbatiſſæ, vel Superiorіſſæ Monialium, quæ licet poſſint ſuarum ſubditarum Vota irritare, eo quod in illas habeant poteſtatem Dominativam vi Voti Obedientiæ, ex dictis *ſupra num.* 23. non poſſunt tamen in earum Votis diſpenſare, cum facultas ſic diſpenſandi promanet ex juriſdictione ſpirituali, qua de facto carent Abbatiſſæ, ſeu Superioriſſæ Monialium. Sporer *loc. cit. n.* 52. Felix Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2. *n.* 1696. Buſemb. *loc. cit. dub.* 8. *reſponſ.* 2. cum Suarez, & Leſſio ibi citatis, & alii paſſim.

77 Confeſſarii Regulares approbati Ordinum Mendicantium ac in eorum Privilegiis communicantium poſſunt diſpenſare in omnibus Votis, in quibus Jure ordinario poſſunt diſpenſare Epiſcopi. Unde Confeſſarii Regulares diſpenſare poſſunt in omnibus Votis, exceptis quinque mox adducendis Papæ reſervatis. *Communis*, & expreſſe habetur ex pluribus Privilegiis Summorum Pontificum ut Innocentii VIII. Eugenii IV. Martini V. Pauli III. Gregorii XIII. S. Pii V. ac aliorum, ut videre eſt in Compendiis Privilegiorum Dominicanorum, Minorum, Auguſtinianorum, Carmelitarum, Societatis Jeſu, ac aliorum Regularium.

Vota reſervata Summo Pontifici ſunt quinque ſequentia, nempe Votum Religionis ab Eccleſia approbatæ, Votum Caſtitatis integræ & perpetuæ, Votum peregrinationis Hieroſolymitanæ ad S. Sepulcrum, Votum peregrinationis Romanæ ad limina Apoſtolorum Petri & Pauli, & Votum peregrinationis Compoſtellanæ ad S. Jacobum devotionis cauſa. *Communis*, *arg. Extravagat. Etſi Dominici* 5. *de pœnitentiis, & remiſſionibus*, ubi ſub pœna Excommunicationis prohibetur, ne quis ſine ſpeciali licentia Papæ in aliquo dictorum quinque Votorum diſpenſet. 78

Reſervatio dictorum quinque Votorum, cum ſit odioſa, utpote ordinariam poteſtatem reſtringens, eſt omnino ſtricte interpretanda, *arg. cap. Odia* 15. *de Regul. juris in* 6. ibi: *Odia reſtringi, favores convenit ampliari*. Unde talis reſervatio eſt intelligenda ſolum de Votis proprie dictis perfectis, determinatis, abſolutis, & quidem præciſe quo ad ſubſtantiam, non autem qualitates, & circumſtantias eorum. Et ſi in aliquo deficiant, licet ſint valida, non ſunt tamen reſervata. *Sic Doctores communiter*. 79

Hinc non ſunt reſervata dicta quinque Vota, ſed diſpenſabilia ab Epiſcopo, vel Confeſſariis Regularibus, ſi non ſint Vota proprie dicta, ideſt promiſſiones veræ factæ Deo, ſic non ſunt reſervata Vota, quæ ſæpe ſæpius emittuntur a puellis, & aliis promittentibus non Deo, ſed Beatæ Virgini Mariæ, vel aliquibus Sanctis ſervare in ſuum honorem perpetuam caſtitatem, aſſumere peregrinationem Romanam, Compoſtellanam, & hujuſmodi ſine intentione, & reflexione obligandi ſe Deo. Tales enim promiſſiones non ſunt Vota proprie dicta, cum Vota proprie dicta ſint ſolum promiſſiones factæ Deo. Secus autem eſſet dicendum, ſi id ſpecialiter in honorem B. Mariæ Virginis, vel alicujus Sancti voverent Deo; Unde caute in his procedere debent Confeſſarii, & diligenter ſic voventes interrogare de vera ſua intentione, & reflexione in actu ſimilium promiſſionum. Et ſi aſſerant, nihil tunc cogitaſſe de Deo, vel cogitaſſe quidem tunc etiam de Deo, ſed non cogitaſſe de promiſſione facienda ipſi, ſed ſoli ejus Matri, aut tali Sancto, tunc cenſendi ſunt ſic Voventes non feciſſe Votum proprie dictum, & conſequen- 80

quenter nec reſervatam. Gobat *tom. 3. caſ. X. nu. 327.* Sporer *loc. cit. nu.* 58. & alii. Si autem dubium ſit, an tales intenderint tunc ſe obligaſſe ipſi Deo, an ſolum B. Mariæ Virgini, aut tali Sancto, tunc cenſendi ſunt feciſſe verum Votum ipſi Deo, adeoque reſervatum: In dubio enim præſumendum eſt pro actus perfectione potius, quam pro defectu, & in ſimilibus ſolet adeſſe intentio ſaltem implicita ſe obligandi Deo in honorem B. Mariæ Virginis, vel talis Sancti. Gobat *tom. 3. caſu* 1. *n.* 21. Sporer *loc. cit. n.* 58. & alii.

81 Item non ſunt reſervata dicta Vota Summo Pontifici, ſed diſpenſabilia ab Epiſcopo, vel Confeſſariis Regularibus, ſi non ſint omnino perfecta, uti eſt Votum Caſtitatis imperfectum, nempe Caſtitatis ſolum temporalis, ut ad decem annos. Votum caſtitatis conjugalis, Non nubendi, Non petendi Debitum, Non fornicandi, & hujuſmodi, quia per Votum caſtitatis reſervatum intelligitur ſola caſtitas perfecta, & perpetua; ut tenent Doctores communiter; *arg. capit. Odia* 15. *de Regul. juris in 6.* Item reſervata non ſunt Vota caſtitatis, & Religionis ex metu etiam levi incuſſo emiſſa; ex gravi enim metu emiſſa non indigent diſpenſatione, ſed per ſe irrita ſunt. *Sic Communis Doctorum, argum. cap. Veniens* 5. *Qui Clerici, vel voventes*, & ratio eſt, quia talia Vota non ſunt omnino perfecta, cum voventes principaliter ea non emiſerint amore virtutis, nec principali intentione obſequium præſtandi Deo, ſed evitandi, & declinandi id, quod timuerunt ab injuſte extorquentibus dicta Vota. Tum quia non eſt præſumendum, voluiſſe Pontificem ſibi reſervare Vota, quæ alias debent eſſe facilis diſpenſationis, tum ob imperfectionem conſenſus voventium, tum in odium injuſte illa extorquentium, ne videatur velle fovere iniquitatem, & injuriam illorum, uti eſſet, ſi Vota ex metu injuſte incuſſo emiſſa reſervaret.

82 Item non ſunt reſervata dicta Vota, ſed diſpenſabilia, ut ſupra, ſi non ſint omnino certa. Unde quotieſcumque adeſt dubium de eorum valore, ſive dubium ſit *Juris*, ut ſi dubium ſit, an ſint vere Vota, an vere reſervata? ſive dubium ſit *Facti*, ut ſi dubium ſit, an adfuerint in ipſis vera promiſſio, plena deliberatio, ſufficiens intentio, & alia ad Voti, & reſervationis rationem neceſſario requiſita, tunc dicta Vota, ſive ſint caſtitatis perpetuæ, ſive Religionis approbatæ, ſive trium præfatarum Peregrinationum, non ſunt Papæ reſervata, ſed ab Epiſcopo, vel Confeſſarii Regularibus diſpenſabilia, *Communis, arg. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris*. Et ratio eſt, quia reſervatio, cum ſit odioſa, & gravis, reſtringenda eſt ad caſus omnino certos, plene voluntarios, & graviores: Tum quia ſemper in dubii benigniora præferenda ſunt; *l. Semper* 56. *de Regul. Juris*. Et in re dubia benigniorem interpretationem ſequi, non minus juſtius, quam tutius; *l. Ea quæ* 192. *ff. eod.* Et in ambiguis rebus humaniorem ſententiam ſequi oportet, *l. Si fuerit* 10. *ff. de rebus dubiis*.

Item reſervata non ſunt dicta Vota, ſed ut ſupra diſpenſabilia, ſi non ſint omnino determinata; Unde reſervatum non eſt votum alternativum, ſeu disjunctivum, cujus altera pars reſervata non eſt, ut ſi quis voveat, vel caſtitatem perpetuam, vel perpetuum jejunium, Peregrinationem Romanam, vel eleemoſynam centum Florenorum. *Communis, arg. cap. In alternativis* 70. *de Regul. Juris in 6.* ibi: *In alternativiss debitoris eſt electio, & ſufficit alterum adimpleri, & l. In eo quod plus* 110. *ff. de Regul. Juris*. §. 3. ibi: *Ubi verba conjuncta non ſunt, ſufficit alterum eſſe factum*. Et id verum eſt etiamſi progreſſu temporis altera pars non reſervata impoſſibilis fiat, & ſic vovens determinate obligetur ad partem reſervatam, quia id non provenit ex intentione voventis, ſed evenit per accidens, adeoque adhuc manet ut ſupra diſpenſabile. Si autem utraque pars eſſet reſervata, ut ſi quis voveat perpetuam caſtitatem, vel Peregrinationem Hieroſolymitanam, tunc votum eſſet reſervatum, ut tenet Communis Doctorum, teſte La Croix *lib. 3. par.* 1. *num.* 548. Vide verb. *Jubilæum art.* 2. *num.* 42. & 43. 83

Item reſervata non ſunt dicta vota, ſed ut ſupra diſpenſabilia, ſi non ſint omnino abſoluta; Unde reſervata non ſunt vota conditionata pœnalia, ut ſi quis voveat caſtitatem perpetuam, Religionem approbatam &c. ſi ſe inebriaverit, vitioſe luſerit, ſi furatus fuerit, & hujuſmodi: Tunc enim non ſolum ante, ſed etiam poſt admiſſam culpam ſunt ut ſupra diſpenſabilia dicta vota; Sic Doctores communiter, contra paucos, teſte La Croix, *loc. cit. num.* 546. Sporer *loc. cit. num.* 63. Et ratio eſt, quia talia vota valde deficiunt a natura perfecti voti: Nam ſic voventes proprie non eligunt caſtitatem perpetuam, Religionem approbatam, & hujuſmodi, ſed potius metu obligationis ſervandi caſtitatem perpetuam, ingrediendi Religionem, volunt ſe deterrere ab inebriatione, a vitioſo ludo, a fur- 84

to &c. adeoque directe potius vovent ſe non inebriare, vitioſe non ludere, non furari, & caſtitatem, ac Religionem velut pœnam refugiunt; Talia enim vota pœnalia non tendunt in rem promiſſam directa voluntate primario, & per ſe ex affectu, & amore honeſtatis illius, ſed ſolum tendunt in ipſam tamquam ſibi pœnoſam, & afflictivam cum aliqua averſione animi, ut ſic timore incurrendi obligationem, præſtandi rem promiſſam, ideſt ſervandi caſtitatem perpetuam, ingrediendi Religionem &c. retrahantur voventes ab inebriatione, vitioſo ludo, furto, & ſimilibus.

85 Sic etiam reſervata non ſunt dicta vota, ſed ut ſupra diſpenſabilia, ſi ſint proprie conditionata ſub conditione de futuro accidentaria, non a natura, vel jure ipſis votis annexa. Ut ſi quis voveat Religionem, perpetuam caſtitatem &c. ſi convaluerit, ſi a naufragio evaſerit, ſi tale intentum Beneficium, vel Officium obtinuerit, & hujuſmodi; Tunc enim ante impletam conditionem non eſſe reſervata dicta vota tenent Doctores communiter, quia non ſunt vota ſimpliciter, nec de facto obligantia, ſed ſub conditione in futurum. Conditionale enim nihil ponit in eſſe, niſi purificata conditione, & actus ſub conditione non impleta, nullum operatur effectum, *argum.* §. *Sub conditione* 4. *Inſtitut. de verb. obligation.* & *l. Unica* §. *Sin autem*, *Cod. de caducit. tollend.* Suſpenditur enim ejus valor uſque ad eventum conditionis; *l. Is cui*, *ff. de actionibus*, & *obligationibus*, *l. Legata ſub conditione*, *ff. de conditione*, & *demonſtrat.*

86 An autem poſt impletam conditionem dicta vota evadant reſervata, nec ſint amplius ut ſupra diſpenſabilia? valde controvertunt Doctores: Layman enim *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 10. Herincx *diſp.* 5. *de Voto q.* 6. *n.* 62. Reiffenſt. *Theol. moral. tract.* 4. *diſt.* 3. *n.* 36. cum pluribus aliis tenent, poſt impletam conditionem dicta vota eſſe reſervata, nec amplius eſſe ab Epiſcopo, & Confeſſariis Regularibus diſpenſabilia, quia Vota conditionata, ſicuti quicunque alii contractus, ac promiſſiones factæ ſub conditione, ipſa conditione evaniente ſeu adimpleta, tranſeunt in abſoluta, ac omnino perficiuntur, ac ſi ſine conditione facta fuiſſent, *l. Potior* 11. *ff. Qui potiores in pignore.*

E contra tamen Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 40. *num.* 91. cum Sayro, Ledeſma, Suarez, & aliis conſtanter propugnat dicta Vota, nec etiam poſt adimpletam conditionem eſſe reſervata, ſed adhuc ſicuti prius eſſe diſpenſabilia ab Epiſcopo, & Confeſſariis Regularibus. Sic tenent etiam Antonius Gomez *in Bulla Cruciatæ clauſula* 10. *num.* 99. Toled. *lib.* 4. *Summæ cap.* 8. *num.* 11. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. tit.* 34. *num.* 33. & *ſeq.* recedens a priori ſententia, *quam in ſua Theolog. moral. loc. citat.* reputaverat probabiliorem; & hanc valde probabilem, & in praxi tutam cenſet Sporer *loc. citat. num.* 66. & eſſe frequentiſſima praxi Virorum ſapientiſſimorum receptam teſtatur Gomez *loc. cit.* & Reiffenſtuel *cit. t.* 34. *n.* 33. Immo ſic tenere alios communiter cum Franc. Bellegambe *de Jubileo par.* 3. *ſect.* 23. *q.* 2. teſtatur la Croix *lib.* 3. *p.* 1. *nu.* 547. Et ratio vere efficax eſt, quia hujuſmodi vota conditionata oriuntur ab imperfecto conſenſu, utpote dependente a futuro eventu conditionis. Adventus autem conditionis non facit, quin revera conſenſus fuerit imperfectus, nec ejus naturam mutare poteſt, cum nulla nova voluntas accedat; adeoque cum retineant ſemper primævam imperfectionem, etiam adimpleta conditione tamquam Vota imperfecta voluntaria, erunt utpote non reſervata, cum reſervatio tamquam odioſa ſit reſtringenda ad ſola Vota perfecte & plene voluntaria; *argum. cap. Odia* 16. *de Regul. Juris in* 6. Vide verb. *Jubileum*, *artic.* 2. *num.* 41. (*). 87

Tum

Nota Rom. Theol.

(*) Auctor Summæ Alexandrinæ, aliique viri docti confidenter pronunciant: *Si conditio impleta ſit, ad Romanum Pontificem confugiendum eſſe, in quinque votis, ut impetretur diſpenſatio*; nam illi abſolute vovere illa conditione, eaque poſita, Deo per hujuſmodi votum ſunt revera obligati; neque dici jure poſſunt imperfecte voluntaria hujuſmodi vota, quæ paſſim majori animi fervore, ac maturiori cum deliberatione fiunt.

Reſponſio Auctoris.

Satis multos, non infimi ſubſelli Auctores affero Ego pro aſſerta concluſione ſub cit. *n.* 87. quamvis *n.* 86. immediate anteced. allegaverim claſſicos Doctores contrarium tenentes. Unde ipſos revolvat prudens & eruditus lector, & pro quibus ratio militat luculentior, reſolvat.

88 Tum quia vota pœnalia etiam poſt impletam conditionem non ſunt reſervata cum non ſint perfecta, ex quo non fiant amore virtutis, ſeu materiæ promiſſæ, nec amore obſequium præſtandi Deo, ſed magis cum animi averſione, aut timore obbligationis contrahendæ mens retrahatur ab illo vitio, verb. gr. ſe inebriandi, vitioſe ludendi, jurandi, & hujuſmodi, juxta dicta *ſupra num.* 84. quod concedunt etiam ipſimet Adverſarii: ergo ob eamdem rationem, nec vota conditionata ſub conditione de futuro accidentali erunt reſervata, cum ubi eadem eſt ratio, eadem ſit juris diſpoſitio; *leg. Ideo* 27. *ff. de Legibus*, *l. Illud* 32. *ff. Ad LegemAquiliam*, & *cap. Inter corporalia*, *de tranſlation. Epiſcop.* Tum etiam quia vota pœnalia ſunt magis perfecta, quam vota ſub alia conditione v. g. recuperandæ ſanitatis, evadendi naufragium, obtinendi illud Officium, & hujuſmodi, adeoque ſi vota pœnalia etiam poſt impletam conditionem ſunt diſpenſabilia ab Epiſcopo & Confeſſariis Regularibus, a fortiori poſt impletam conditionem erunt ut ſupra diſpenſabilia alia vota conditionalia, quia cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus, textu expreſſo *in cap. Cui licet* 55. *de Regul. Juris in* 6. & *Ubi majus conceditur*, *minus conceſſum eſſe videtur*, textu expreſſo *in cap. Ex parte* 27. *de Decimis*. Quod autem vota pœnalia ſint magis perfecta, quam alia dicta vota conditionalia, clare patet, quia ordinarie fiunt principaliter amore alicujus certæ virtutis, & odio alicujus certi vitii, ſicque jam principaliter intentione placendi Deo, ac ipſum non offendendi, ut patet in eo, qui vovet perpetuam Caſtitatem, Religionem approbatam &c. ſi ſe inebriaverit, ſi vitioſe luſerit, ſi furatus fuerit, & hujuſmodi, juxta dicta *ſupra num.* 84. E contra autem dicta alia vota conditionata ordinarie non fiunt principaliter, nec amore alicujus certæ virtutis, nec odio alicujus certi vitii, ſicque nec principaliter intentione placendi Deo, ac ipſum non offendendi, ſed amore conſequendi, aliquod bonum temporale, verb. grat. ſanitatem, Officium aliquod, vel Beneficium &c. vel evadendi aliquod temporale malum, ut naufragium, tempeſtatem, hoc, vel illud periculum, ſicque valde imperfecte, & conſequenter vota pœnalia ſunt magis perfecta quam dicta alia vota conditionalia, adeoque &c. Vide dict. verb. *Jubilæum artic.* 2. *num.* 41.

89 Quinimmo addit cum aliis Diana *part.* 6. *tract.* 8. *reſolut.* 3. apud La Croix *loc. citat. num.* 545. etiamſi aliquod tale votum conditionatum poſt impletam conditionem fuiſſet confirmatum, non ideo fore reſervatum, quia confirmatio ſemper cadit ſuper idem votum a principio conditionale, niſi nunc eſſet emiſſum independenter a primo voto. Vide dicta *ſupra num.* 17. & 18. & dict. verb. *Jubilæum art.* 2. *n.* 41.

Notanter autem *ſupra num.* 86. fuit con- 90
cluſum, quod dicta vota non ſunt reſervata, *ſi ſint proprie conditionata ſub conditione de futuro accidentaria*, *non a natura vel Jure ipſis votis annexa*, quia ſola illa vota conditionata non ſunt reſervata, quæ facta ſunt ſub conditione mere voluntarie adjecta, mereque de futuro accidentaria, ut ſunt vota *ſupra d. num.* 85. aſſignata. Vota autem conditionata conditione generatim, naturaliterve, aut ex diſpoſitione juris ipſis votis annexa, non obſtante tali conditione, adhuc remanent reſervata, nec poſſunt a Confeſſariis privilegiatis diſpenſari. Sic votum Caſtitatis perpetuæ ab impubere editum, quamvis ſit editum cum hac tacita & naturaliter annexa conditione: *Si pater conſenſerit*, non poteſt a Confeſſariis privilegiatis diſpenſari, nec commutari, quamvis poſſit illud irritare ſuus Pater, & in ejus defectu ipſius Tutor, juxta dicta *ſupra a num.* 16. Item Vota ſolemnia, & ſubſtantialia Religionis ſunt reſervata, nec poſſunt a Superioribus, & Confeſſariis privilegiatis diſpenſari, quamvis habeant a jure annexam tacitam conditionem, qua Papa poſſit illa diſſolvere. Sic recte Gobat *tom.* 2. *de Voto n.* 225. & 226.

Non ſunt reſervata dicta quinque Vota 91
quoad circumſtantias, vel qualitates aliquas accidentales a Vovente voto reſervato adjectas; Unde ſi quis voverit pedeſter peregrinari Compoſtellam, mendicando peregrinari Romam, ſeu voverit ſtrictiorem Religionem, poteſt Epiſcopus, & Confeſſarius Regularis ex juſta cauſa diſpenſare, ut equeſter, vel non mendicando, peregrinetur, & ut aliam Religionem etiam laxiorem ingrediatur. Herincx *diſput.* 4. *de Voto quæſt.* 5. La Croix *lib.* 3. *par.* 1. *num.* 550. cum Azorio, Sanchez, Caſtropal. Leſſio, Illſung. Bellegamb. & aliis ibi citatis, Sporer *loc. citat. numer.* 67. Reiffenſtuel *lib.* 3. *Decretal. titul.* 34. *nu.* 36. & ipſo teſte alii communiter. Et ratio eſt, quia ſola ſubſtantia Voti cenſetur reſervata, *argum. citat. cap. Odia* 15. *de Regul. Jur. in* 6.

92 Circa Votum Caſtitatis eſt ſpecialiter advertendum, quod Votum abſolutum omnimodæ Caſtitatis emiſſum, ab uno conjuge poſt conſummatum Matrimonium abſque alterius licentia non eſt reſervatum, quia non eſt perfectæ, & omnimodæ Caſtitatis, cum adhuc teneatur reddere debitum. *Communis*. Si autem
93 ſit dictum Votum emiſſum ab uno Conjuge cum conſenſu approbativo alterius Conjugis renunciantis Juri ſuo, aut ab utroque Conjuge mutuo conſenſu per modum contractus, & conventionis irrevocabilis, eſt reſervatum Summo Pontifici, cum ſit Votum continentiæ perpetuæ, ac integræ, & omnimodæ; Unde non poteſt ab Epiſcopo diſpenſari, niſi in aliquo caſu gravis & urgentis neceſſitatis. *Communis*.

94 Votum ſervandi perpetuam virginitatem non eſt reſervatum, ſi Vovens cognovit differentiam inter Virginitatem, & Caſtitatem, & ſolum dixit: *Voveo virginitatem perpetuam*. Tunc enim eſt tantum Votum Caſtitatis partiale, quia cenſetur voviſſe tantum ſe abſtinere a primo actu, quo perditur virginitas, & non ab omni actu, quo violari poteſt Caſtitas: Caſtitas enim violari poteſt tactibus, & oſculis impudicis, ac omni moroſa complacentia abſque eo quod violetur virginalis ac corporalis integritas. Si autem Vovens non cognovit dictam differentiam, uti communiter non agnoſcunt juvenes, & puellæ, & dixit abſolute: *Voveo virginitatem perpetuam*, eſt reſervatum. Tunc enim eſt Votum Caſtitatis totale: cum pro eadem re in tali caſu ſumatur Virginitas, & Caſtitas. Moya *tom.* 2. *diſtinct.* 1. *quæſt.* 2. *num.* 7. La Croix *loc. cit. num.* 561. & in hoc ſenſu alii paſſim recte conſulentes in ſimilibus caſibus eſſe diligenter explorandam intentionem, & cognitionem Vo-
95 ventium. Si vero dubitet vovens, an emiſerit Votum partiale, aut totale Caſtitatis, tunc non erit Votum reſervatum, per dicta *ſupra num.* 82. de Voto dubio quoad ejus valorem, & *num.* 83. de Voto alternativo, cum in tali caſu ſit tantum certitudo pro Voto partiali, aut totali: ſicque tale Votum disjunctivum relinquat Voventi libertatem eligendi quod voler, per *Regulam* 70. *de Regul. Juris in* 6. ibi adductam.

96 Cum quis, vel quæ voto continentiæ jam emiſſo nulla obtenta diſpenſatione, culpabiliter contrahit Matrimonium, tale Votum eſt diſpenſabile per Epiſcopum, ac Confeſſarios Regulares ſolum quo ad petendum debitum, ac remanet firmum quo ad alia, ſicque talis Vovens tenetur adhuc ad non ſe polluendum, non fornicandum, & ad ſervandam Caſtitatem, altero conjuge mortuo. *Communis*.

Cum quis, vel quæ ante contractum Matrimonium perpetuam Caſtitatem, vel Religionem perfecte vovit, tale votum eſt reſervatum Jure ordinario Summo Pontifici. *Communis*. Epiſcopus autem poteſt in ſimili voto diſpenſare ratione gravis & urgentis neceſſitatis, & impoſſibilis recurſus ad Papam, & cum periculum eſt in mora. Sanchez *lib.* 8. *moral. d.* 10. *num.* 22. Navarr. *in Manual. c.* 12. *num.* 76. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* 8. *num.* 16. Sporer *loco cit. num.* 74. Reiffenſtuel *loco citat. num.* 37. teſtans de communiſſima aliorum, *argum. cap. Quoniam* 13. *cauſ.* 1. *quæſt.* 7. *diſt.* 1. *capit. Omnes* 1. *de Feriis*, *cap. Conſuluiſti* 3. *de celebrat. Miſſar. c. Conſilium* 2. *de obſervat. jejunior.* ubi expreſſe dicitur: *Cum non ſubjaceat Legi neceſſitas*, *cap. Sicut* 15. *de conſecrat. diſt.* 1. ibi: *Neceſſitas non habet Legem*, *cap. Quod non eſt* 3. *de Regul. Jur.* ibi: *Quod non eſt licitum in Lege*, *neceſſitas facit licitum*. Et ratio eſt, quia non eſt præſumendum, nec ullo modo credendum, quod Papa in tali caſu neceſſitatis velit privative quoad Ordinarios ſibi reſervare cum diſpendio boni communis animarum poteſtatem a Chriſto Domino in bonum commune ipſarum animarum conceſſam: Hoc enim non eſſet conſonum fini ejuſdem reſervationis, qui eſt ad evitanda ſcandala, pericula, & peccata, non autem ut eiſdem irretiantur, & eſſe contra ſuavem & providam gubernationem Eccleſiæ, quæ poteſtatem ſuam gerere debet non in deſtructionem, ſed in ædificationem animarum, juxta illud Apoſt. *ad Corinth.* 2. *c.* 10. *n.* 8. *& c.* 13. *n.* 10. 97 98

Gravis autem & urgens, ac ſufficiens neceſſitas ſic diſpenſandi in Voto Caſtitatis eſt, ſi ex dilatione Matrimonii uſque ad reſponſum Pontificis ex parte Voventis, ſeu inter contracturos urgeat periculum incontinentiæ, ſcandali, vel alterius gravis mali. Si Matrimonium differri nequeat ſine gravi ſponſi, vel Sponſæ, aut eorum familiæ dedecore, ſi puella deflorata, proleſque naſcenda infamanda ſit, præſertim ſi deflorator ſit morti jam proximus, & niſi puellam defloratam, ac gravidam ducat, naſcenda ſit proles illegitima, & orituræ timeantur graves diſcordiæ inter cognatos, & his ſimilia, de quibus late Doctores, & præcipue Sanch. *lib.* 2. *de Matrimonio diſp.* 40. 99

Poſſe in ſimili gravi, & urgenti neceſſitate ſic 100

ſic diſpenſare etiam Confeſſarios Regulares, tenent Henrincx *d.* 4. *de Voto q.* 6. *n.* 69. cum Baſſæo; & aliis ibi citatis, Crouſers *in c.* 7. *Regul. S. Franciſci Lect.* 29. Alviſet de *privileg. Regular. ſect.* 3. *c.* 5. §. 3. Chaſſaing *de Privil. Regular. tract.* 1. *c.* 5. *propoſit.* 2. cum Caſarubio, Leſſio, Corduba, & aliis ibi citatis, Leander, & alii apud Moyam *tom.* 2. *d.* 1. *quæſt.* 1. *a num.* 17. Reiffenſtuel *lib.* 3. *decretal. tit.* 34. *num.* 40. *& ſeq.* ubi id probat hoc ſequenti non ſpernendo fundamento. Juxta communem etiam Adverſariorum poſſunt Confeſſarii Mendicantes diſpenſare in omnibus Votis, in quibus Jure ordinario diſpenſare poteſt Epiſcopus; Atqui hic poteſt Jure ordinario urgente neceſſitate diſpenſare in Votis alias reſervatis, ergo &c. Majorem concedunt Adverſarii, patetque clare ex Privilegiis: Minor probatur, quia Epiſcopus urgente neceſſitate, vel diſpenſat ratione Officii, vel ideo quod in tali caſu non cenſeatur reſervatum, vel vi univerſalis conſuetudinis, per quam conſtat Epiſcopum urgente neceſſitate poſſe diſpenſare: Quocumque tandem modo diſpenſet, Jure ordinario diſpenſat, & quidem ſi primo, & ſecundo modo, non eſt dubium; ſi tertio modo, vi conſuetudinis nempe, inde patet, quia conſuetudo dat Juriſdictionem ordinariam, prout pluribus demonſtrat Sanchez *lib.* 8. *de Matrimon. diſp.* 1. & diximus *in lib.* 1. *Decret. tit.* 29. *de Offic. & poteſtat. Judicis Delegati num.* 11. *argum. l. More majorum & l. Et quia, ff. de Juriſd. omnium.* Confirmatur: Juriſdictio, & Poteſtas, qua Epiſcopi urgente neceſſitate in Votis diſpenſant, non eſt delegata, ergo ordinaria. Probatur antecedens: Juriſdictio delegata eſt, quæ nec ex Lege, nec ratione Officii, nec ex conſuetudine, ſed ex ſpeciali commiſſione alterius competit, uti cum communi dictum eſt *cit. l.* 1. *Decret. tit.* 26. *de Offic. & poteſt. Judic. Delegat. num.* 11. Atqui nullibi in toto Jure hæc ſpecialis commiſſio Epiſcopis tamquam delegatis facta oſtendi poteſt, ergo cum nihilominus diſpenſent, Juriſdictione, ſeu Jure ordinario diſpenſare cenſendi ſunt. Hactenus ille, & quidem vere probabiliter.

101 At vero contrarium docet teſte La Croix *lib.* 3. *part.* 1. *n.* 563. communiſſima cum Suarez, Sanch., Barboſa, Henriq., Laym. Rodriquez, Fagundez, Miranda, Lezana, Caſtrop. Tamburin. *lib.* 3. *cap.* 16. §. 4. *num.* 49. Burgaber *centur.* 3. *caſ.* 32. Moya *loco cit. n.* 22. Sporer *loco cit. num.* 55. *&* 74. Henno *tom.* 1. *tract.* 4. *in decalog. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *de Voto art.* 3. *Petes* 4. quia omnes Doctores antiqui concedentes Epiſcopis ex præſumpta licentia Papæ hanc poteſtatem extraordinariam, negant reliquis Confeſſariis, & Mendicantibus pro tempore Jubilæi. Hinc in Bullis Jubilæi, & Privilegiis Mendicantium expreſſe ſolent excipi Vota illa: Privilegia enim Regularium Mendicantium, quod poſſint diſpenſare in votis, in quibus poſſunt Epiſcopi, intelligi debent de iis ſolis votis, in quibus diſpenſare poſſunt Epiſcopi Jure ordinario, ideoque proprie Epiſcopales ſunt; non autem de iis, qui per ſe Papales ſunt, & tantum per accidens ratione urgentis neceſſitatis, & moralis impotentiæ adeundi Pontificem, ad Epiſcopum tamquam ordinarium poſt Pontificem Paſtorem devolvuntur. Sicque talis Poteſtas diſpenſandi fundatur in Juriſdictione Ordinaria, quam habent Epiſcopi, & non Mendicantes.

Epiſcopus in ſimili neceſſitatis caſu diſpen- 102
ſare poteſt, quamvis Legatus Pontificius in Provincia ſit. Suarez *l.* 6. *cap.* 26. *num.* 10. Sanchez *lib.* 8. *de Matrim. diſp.* 9. *num.* 25. & *lib.* 4. *moral. cap.* 40. *num.* 38. Layman *lib.* 4. *tract.* 4. *cap.* & *num.* 17. Sporer *loco cit. num.* 72. & alii contra Aragonium, Rodriquez, & alios. Et ratio eſt, quia Legatus Papæ, quamvis a Latere ſit, ordinario Jure non habet majorem diſpenſandi poteſtatem, quam Epiſcopus; adeoque poteſt Vovens in tali neceſſitatis caſu pro obtinenda diſpenſatione in Voto reſervato adire libere quem maluerit, Epiſcopum nempe, vel Legatum Apoſtolicum.

Si autem Legatus Apoſtolicus ſpecialem com- 103
miſſionem, & facultatem habeat diſpenſandi in Votis reſervatis, vel Lege Pontificia, aut abſolvendi a Cenſuris Papæ reſervatis, tunc diſpenſare in ipſis non poteſt Epiſcopus. Et ratio eſt, quia Epiſcopus in dictis caſibus diſpenſare, aut abſolvere poteſt ſolum ratione urgentis neceſſitatis, quæ ratio ceſſat, ſi adiri poſſit aliquis ſpeciali præditus ad id facultate, cum ceſſante cauſa ceſſet effectum, *cap. Cum ceſſante* 60. *de appellat.* & ceſſante ratione, & cauſa Legis ceſſat ipſa Lex, *l. Adigere* 6. §. 2. *ff. de Jurepatronat.* Ratio enim Legis eſt anima Legis: *l. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnator.* Sic tenent Navarr. *in Manual. cap.* 27. *num.* 90. Sanchez *cit. diſ.* 9. *num.* 45. *& cit. cap.* 40. *num.* 38. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 40. *dubit.* 13. *num.* 106. Suarez *cit. cap.* 26. *num.* 15. Layman *loco cit. n.* 17. *verſ. Poſterior vero*, Sporer *loco cit. n.* 72. & alii contra Henriquez, Avilam, & alios.

104 Votum Sacros Ordines ſuſcipiendi non eſt reſervatum, quia eſt tantum Votum vovendi Caſtitatem, & necdum Caſtitatis, adeoque diſpenſari poteſt ab Epiſcopo, & Confeſſariis Regularibus, Henriquez, Sa, Azor. Suarez, Leſſ. Sanchez, Caſtropal. Diana, Illſũng. Bellegamb. citati, & ſecuti a La Croix *loco cit. n.* 552. & alii paſſim.

105 Circa Votum Religionis eſt ſpecialiter advertendum, quod ut ſit reſervatum, debet eſſe abſolutum, & perfectum Religionis a Sede Apoſtolica approbatæ, adeoque Votum Religionis ab Eccleſia non approbatæ non eſt reſervatum. *Communis*.

106 Votum ingrediendi Religionem S. Joannis Hieroſolymitani eſt vere reſervatum, quia ipſa eſt vera Religio, in qua emittuntur tria Vota ſolemnia Paupertatis, Caſtitatis perfectæ, & Obedientiæ. *Communis*.

107 Votum autem ingrediendi alias Religiones Militares, ut Equitum S. Jacobi, Alcantaræ, Calatravæ, & hujuſmodi, non eſt reſervatum, ſed poteſt diſpenſari, & commutari: Et ratio eſt, quia de illis eſt dubium an ſint veræ Religiones, & dd. Equites emittunt Votum Caſtitatis imperfectæ, videlicet ſolum Conjugalis. *Communis*.

108 Votum ingrediendi Religionem ſtrictiorem non eſt reſervatum quo ad circumſtantiam *ſtrictioris*. Unde poteſt cum juſta cauſa diſpenſari ab Epiſcopo, vel Confeſſariis Regularibus, ut in aliam etiam laxiorem ingrediatur. *Communis*, per dicta *ſupra num.* 91. Tale autem Votum nequit poſtea irritari a Superiore Regulari, quia Religioſus quo ad hoc ſubjacet ſoli Summo Pontifici, textu expreſſo *in cap. Licet* 18. *de Regularibus*. Vide *ſupra n.* 23.

109

110 Votum perſeverandi in Religione probabiliter non eſt reſervatum, quia non eſt Religionis in ſe, ſed circumſtantiæ, quæ non reſervatur. Unde ſi qui ſic vovit, experiatur in Novitiatu illum ſtatum non ſibi convenire, poterit ejus Votum diſpenſari, vel commutari. Sic la Croix *loco cit. num.* 596. cum Sanchez, Fagundez, Mald. Diana, Trullench. Bellegamb. & Leſſio ibi citatis, & alii plures.

111 Qui vovit ingredi Religionem, ſi nequeat continentiam ſervare, nec detur recurſus ad Papam, vel Delegatum, & adſit periculum in mora, poteſt ratione hujus gravis, & urgentis cauſæ diſpenſari ab Epiſcopo in voto ingrediendi Religionem; Sic expreſſe La Croix *loco cit. num.* 567. ſe referens *ad num.* 563. ubi teſtatur ſic tenere Sanchez, Leſſium, Garciam, Ledeſm. Dianam, Paſqualig. Sylveſtr. Navarr. Henriq. Valer. Sa, Suarez, Laym. Caſtropal. alioſque cum Cardena *in* 1. *Criſi d.* 79. *num.* 17. Vide *ſupra num.* 98. & 99.

Circa Votum trium Peregrinationum, nempe Hieroſolymitanæ, Romanæ, & Compoſtellanæ, eſt ſpecialiter advertendum, quod non ſunt reſervata, niſi emiſſa ſint devotionis cauſa. Unde ſi edita ſint ob alium finem v. gr. ad impetrandam abſolutionem ab aliquo peccato, ad oſculandos pedes Pontificis, & hujuſmodi, diſpenſari poſſunt ab Epiſcopo, & a Confeſſariis Regularibus. Si vero quando quis aliquam ex dictis Peregrinationibus vovit, alium finem expreſſe non cogitavit, præſumendum eſt voviſſe devotionis cauſa, adeoque eſſe reſervatum, Felix Poteſtas *tom.* 1. *part.* 2. *num.* 2007. La Croix *loco citat. num.* 570. cum Tamburin. & Illſung. ibi allegatis. 112

Materia ſubrogata pro Voto reſervato poteſt ex juſta & rationabili cauſa diſpenſari, vel commutari ab Epiſcopo, & Confeſſariis Regularibus. Unde ſi Papa commutaverit v. g. Votum perpetuæ Continentiæ in perpetuum jejunium, nunc perpetuum jejunium *poteſt* diſpenſari, vel commutari, cum reſervatio prioris Voti, utpote odioſa, non debeat extendi ad materiam ſubrogatam. Nec obſtat, quod ſubrogatum ſapiat naturam ejus, cujus loco ſubrogatur, *cap. Eccleſia* 3. *Ut lite pendente*, cum ſimilibus, quia hoc valet ſolum in favorabilibus, & non in odioſis, & in hoc caſu *argum. cap. Odia* 15. *de Regul. Juris in* 6. Sic Communis Theologorum recte tamen monentium, quod petens Diſpenſationem, vel Commutationem materiæ ſubrogatæ Voto reſervato debeat explicare ipſum Votum, ut Diſpenſans, vel Commutans gravitatem vinculi cognoſcat, ne plus æque temere de tali materia remittat. 113

Quo ad Diſpenſationes Votorum Epiſcopi, & Confeſſarii Regularis in quibuſdam conveniunt, & in quibuſdam differunt. Conveniunt in hoc, quod utrique poſſunt Vota diſpenſare, vel commutare etiam extra Sacramentum Confeſſionis, immo etiam cum abſentibus; Nullo enim Jure horum facultas reperitur reſtricta ad ſolum Forum Sacramentale, ut recte notant Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 43. Sporer *loc. cit. num.* 79. La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 507. cum Tamburin. & Bellegamb. ibi citatis, & alii. Vide verb. *Jubilæum art.* 2. *a num.* 64. *ad* 67. Differunt autem in hoc, quod Epiſcopi poſſunt ſuam poteſta- 114

teſta-

teſtatem diſpenſandi, vel commutandi Vota aliis delegare, quia in ipſis hæc poteſtas eſt ordinaria; Confeſſarii Regulares vero id non poſſunt, quia ſunt Delegati ex privilegio, & Delegatus non poteſt ſubdelegare, niſi in delegatione exprimatur, *cap. Quoniam* 43. §. *Ceterum, de Officio Delegati*. Item differunt in hoc, quod Epiſcopi diſpenſare poſſunt in quinque Votis, cum urget neceſſitas, ac magna cauſa, impoſſibilis eſt recurſus ad Papam, & periculum eſt in mora. Confeſſarii Regulares autem id non poſſunt juxta communiorem ſententiam traditam *ſupra num.* 101. Econtra tamen Confeſſarii Regulares ſuam diſpenſandi in Votis facultatem exercere poſſunt circa omnes Fideles ad ipſos undecunque venientes, quia ipſi agunt nomine Summi Pontificis totum Orbem pro ſua Diœceſi habentis. Epiſcopi autem non poſſunt ſe extendere extra ſuos Diœceſanos, quia agunt per ſuam Juriſdictionem in ſola Diœceſi reſtrictam.

115 Commutatio Voti (quæ eſt quartus modus, per quem tollitur obligatio Votorum) eſt translatio obligationis a materia Voti prius facti in aliam materiam priori ſubrogandam. *Eſt in re Communis, argum. cap. De peregrinationis Votis* 5. *cap. Scripturæ* 4. *cap. Magnæ* 7. *cap. Quod ſuper* 8. *cap. Ex multa* 9. *de Voto, & Voti redemptione*.

116 Talis Voti commutatio fieri poteſt, vel in opus melius, vel minus bonum. *Communis ac certa*, & clare patet ex infra dicendis.

117 Commutatio Voti in opus manifeſte & evidenter melius poteſt fieri etiam ab ipſo vovente proprio arbitrio, & auctoritate abſque ulla cauſa. Sic jam Communis, & hodie receptiſſima Doctorum, teſtibus Raiffenſtuel *cit. lib.* 3. *Decretal. tit.* 34. *num.* 44. Sporer *loco citat. num.* 81. Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 49. *num.* 4. Suarez *lib.* 9. *de Voto cap.* 18. Leſſius *lib.* 3. *cap.* 40. *num.* 101. contra varios graves antiquos Doctores volentes ad id requiri Superioris auctoritatem. Et noſtra concluſio deſumitur clare ex *cap. Pervenit* 3. *de Jurejurando*, ubi expreſſe ſic habetur: *Non enim propoſitum, aut promiſſum infringit qui in melius illud commutat*, & ex *cap. Scripturæ* 4. *de Voto, & Voti redemptione*, ibi: *Reus fracti Voti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur Religionis obſervantiam commutare*, ubi ut clare patet, nulla requiritur auctoritas Superioris, nec ulla juſta cauſa, unde ſufficit propria Voventis auctoritas, ac arbitrium. Excipiuntur autem quinque ſupradicta Vota Papæ reſervata, quæ ſine auctoritate Pontificis etiam in melius commutari non poſſunt in Religioſam Profeſſionem, *arg. cit. cap. Scripturæ* 4. *de Voto, & Voti redemptione*. Item excipiuntur Vota in favorem tertii emiſſa & jam acceptata, ut infra patebit.

118 Commutatio Voti in opus æquale, ſeu æqualiter bonum non poteſt fieri propria Voventis auctoritate, & arbitrio, ſed debet fieri auctoritate Papæ, Epiſcopi, vel alterius Juriſdictionem habentis. Sic communior, & ſine dubio probabilior Doctorum ſententia cum Sanchez *loco cit. num.* 12. Sporer *loco citat. num.* 82. Reiffenſtuel *loco cit. n.* 45. & alii paſſim, *arg. cap. De peregrinationis Votis* 1. *de Voto, & Voti redemptione*. Eo enim ipſo, quod hæc materia ſit Voto promiſſa, habet honeſtatem objectivam Virtutis Religionis, jamque cenſetur melior, quam altera libera ſecundum ſe tantum æqualis, adeoque nequit commutari in opus æquale, niſi ab habente Juriſdictionem, cum hic non adſit ratio interpretationis Divinæ Voluntatis, quod velit illud bonum æquale acceptare, ſicuti adeſt in commutatione Voti in melius. Unde ſi occurrat cauſa ita commutandi unum Votum in aliud, eam cognoſcere ſpectat ad Superiorem. Contraria tamen opinio defenditur tanquam vere probabilis a Diana *par.* 3. *tract.* 11. *reſolut.* 48. cum pluribus ibi citatis a Tamburin. *lib.* 4. *decalog. cap.* 17. §. 5. *num.* 14. Sporer *loco cit. num.* 83. & a multis aliis apud Caſtropal. *diſt.* 2. *p.* 15. *num.* 4.

119 Commutatio Voti in opus minus bonum nullimode poteſt fieri propria Voventis auctoritate & arbitrio, ſed neceſſario fieri debet per habentem Juriſdictionem Eccleſiaſticam ordinariam, vel Delegatam. *Communis*. Et ratio eſt clara, quia Commutatio Voti in opus notabiliter minus bonum non poteſt fieri, niſi per habentem poteſtatem etiam diſpenſandi, quia tunc remittitur partialis obligatio Voti, quæ utique eſt partialis diſpenſatio, adeoque &c.

120 Quicunque poſſunt Jure ordinario, vel Delegato in Votis diſpenſare, poſſunt etiam illa commutare; At non e contra; Sic jam fere Communis, & recepta ſententia Doctorum cum Suarez *lib.* 7. *de Voto cap.* 12. *num.* 10. Layman *loco cit. num.* 28. Sporer *loco cit. num.* 85. Henno *loc. cit. quæſt.* 3. §. 4. *concl.* 2. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 49. & aliis modernis paſſim contra Navarr., Silveſt. Azorium, Sanchez, & alios negantes poſſe commutare vota eos, qui in illis poſſunt diſpenſare ſolo Jure Delegato, uti ſunt Confeſſarii approbati

Ordi-

Ordinum Mendicantium, & in eorum Privilegiis communicantium. Et ratio noſtræ concluſionis, quod nempe etiam dicti Confeſſarii Regulares poſſint illa Vota commutare, clara eſt, quia, ut expreſſe habetur *in cap. Ex parte 27. de Decimis: Ubi majus conceditur, minus conceſſum eſſe videtur*, & ut etiam expreſſe habetur *in cap. Cui licet 53. de Regul. Juris in 6. Cui licet, quod eſt plus, licet utique quod eſt minus:* Atqui potens diſpenſare, poteſt totam Voti obligationem tollere, quod eſt plus & majus, ergo a fortiori poterit illam Voti obligationem in aliam commutare, quod eſt minus; qui enim poteſt remittere totum, poteſt & partem, adeoque Confeſſarii Regulares poſſunt commutare proportionaliter illa Vota, in quibus poſſunt diſpenſare.

121 Secunda autem pars concluſionis, nempe quod nequeant e contra in Votis diſpenſare quicumque illa poſſunt commutare, de ſe patet, & admittitur communiter, quia cui conceditur minus, non conceditur majus, ut a ſenſu contrario colligitur ex juribus adductis. Minus autem eſt Votum commutare, quam in Voto diſpenſare, ut expreſſe dicit S. Thomas 2. 2. *q.* 88. *art.* 10. & liquet ex dictis. Unde in Bulla Cruciatæ datur facultas Vota commutandi, ut notant Bullæ expoſitores, non tamen diſpenſandi.

122 Habentes facultatem commutandi Vota poſſunt illa commutare, etiamſi eſſent jurata. Vide verb. *Jubilæum art. 2. n. 35.*

123 Item commutare poſſunt etiam Vota in favorem tertii facta & nondum acceptata. Vide *ibid. n. 37.*

124 Non poſſunt tamen commutare Vota in favorem tertii facta, & jam acceptata. Vide *ib. n. 37.* & verb. *Juramentum art. 3. n. 33.*

125 Dantur autem aliqui caſus, in quibus poſſunt commutari, immo & relaxari a Papa, & interdum ab Epiſcopis, aliiſque Prælatis juriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus Vota in favorem tertii facta & jam acceptata, & ſignanter cum bonum commune id exigit, quia bonum commune prævalet bono particulari, ſeu privato per vulgaria jura *in cap. Bonæ memoriæ 3. de poſtulatione Prælat. cap. Scias cauſ. 7. quæſt. 1. l. Actione 65. §. 5. ff. Pro ſocio Novella 39. cap. 1. verſ. Ea enim*, cum ſimilibus. Vide verb. *Juramentum art. 3. num. c. 4.*

Confeſſarii privilegiati, & Regulares poſſunt commutare Votum de non petenda commutatione, aut diſpenſatione Votorum. Vid. dict. verb. *Jubilæum art. 2. n. 39.* 126

Item commutare poſſunt etiam Vota Caſtitatis, Religionis, ac trium Peregrinationem, Hieroſolymitanæ ſcilicet, Romanæ, ac Compoſtellanæ, quando non ſunt Vota proprie dicta, omnino perfecta, omnino certa, omnino determinata, omnino abſoluta, & quando ſunt conditionata, & pœnalia. Vide *ſupra n. 80. ad 91.* dicta de Votorum diſpenſatione, & diſcurre proportionaliter de eorum commutatione, & vide etiam verb. *Jubilæum art. 2. a n. 40. ad 49.* & diſcurre hic pariformiter. 127

Votorum commutatio fieri poteſt etiam extra Confeſſionem; immo etiam cum *abſentibus*. Vide *ſupra n.* 114. & dict. verb. *Jubilæum art. 2. n. 65.* 128

An autem commutatio Votorum fieri poſſit enim a Confeſſario, qui non audit Confeſſionem Pœnitentis, & cui Pœnitens nullatenus vult confiteri? Vide d. verb. *Jubilæum art. 2. n. 56. & 67.* 129

Ad commutationem Voti in aliud opus manifeſte melius nulla requiritur cauſa, ſed ſufficit ſola voluntas Voventis; Unde commutare Votum in manifeſte melius validum, licitum, & meritorium eſt. *Communis.* 130

Ad commutationem Voti in aliud opus non melius, ſed ſolum æquale, vel quaſi æquale, requiritur aliqua cauſa; ſed ſufficit modica; Unde commutare Votum in aliud opus æquale, vel quaſi æquale, & non notabiliter minus abſque omni cauſa eſt quidem validum, ſed venialiter illicitum, quia eſt abuſus poteſtatis, quamvis in re levi. *Communis.* 131

Ad

Nota Rom. Theol.

(*) Facultas diſpenſandi, & commutandi vota in ædificationem, non in deſtructionem Prælatis Eccleſiæ conceſſa eſt. At qui ſine ulla cauſa, vel ex levi non *modica*, vota commutet, vel diſſolvat, hac poteſtate in ædificationem non utitur. Rurſus: ubi cauſa nulla eſt, dubitari jure meritoque poteſt, num adſit in Prælato diſpenſandi, & commutandi poteſtas; agitur enim de facta Deo promiſſione, quæ acceptata præſumitur, cujus obligationis ſolutio, non aliud videtur, quam declaratio, quod in data circumſtantia ceſſet obligatio, aut ſeſe homo obligare non voluerit.

Reſpon-

132 Ad commutationem Voti in aliud opus notabiliter minus requiritur neceſſario cauſa gravis, ut eſt imperfecta deliberatio Voventis; Difficultas exequendi; Damnum ſpirituale, vel corporale; majus bonum ſperatum, & hujuſmodi; Unde commutare Votum in aliud opus notabiliter minus abſque juſta gravi cauſa, nedum eſt graviter, ſeu mortaliter illicitum, cum ſit abuſus poteſtatis in re gravi, ut concedunt omnes, ſed probabilius eſt etiam invalidum, quia taliter commutans excedit ſuam poteſtatem, cum illam non habeat, niſi ut commutet in æquale; vel ſi in minus, ratione poteſtatis diſpenſandi, non niſi ex juſta gravi cauſa juxta dicta de diſpenſatione *ſupra n.* 59. Sic communior, & probabilior Doctorum ſententia cum Suarez, Navarr., & Azor. Caſtrop. Illſung. La Croix *loc. cit. num.* 526. & ipſo teſte multi alii, Henno *loc. citat.* aliique plures, quamvis non deſint graves Doctores, uti Sanchez, Diana, Tambur. Bellegamb. Sporer. *loc. citat. num.* 120. & alii vere probabiliter defendentes, quod talis commutatio in notabiliter minus ſit quidem graviter illicita, ſed tamen adhuc valida, & ſit ſolum obligatio ſupplendi id, quod deeſt ad æqualitatem materiæ ſubrogatæ ad materiam Voti, uti ſit in contractibus permutationis, aut venditionis, qui non annullantur ex inæqualitate rei vel pretii, ſed remanet ſolum onus ſupplendi id, quod ad æqualitatem deeſt. At quamvis ſit vere probabilis hæc ſententia propter hanc paritatem, negatur tamen omnimoda paritas, quia commutatio inæqualis in dictis contractibus validatur a jure ad vitandas lites; Non ſic autem commutatio notabiliter inæqualis in Votis validatur a Deo, cum ipſe non det facultatem Miniſtro excedenti notabiliter ſuam poteſtatem, quæ data eſt *in ædificationem, & non in deſtructionem*, ut expreſſe dicit Apoſtolus 2. *ad Corinth. cap.* 16. *num.* 8. *& cap.* 13. *num.* 10. Ubi autem deeſt conditio, ſub qua datur commutandi poteſtas, deficit ipſa poteſtas, conſequenter & ipſa commutatio, *arg. leg. Si quis ſub conditione* 8. *ff. Si quis omiſſa cauſa.* Vide *ſupra num.* 59.

133 Pro praxi obſervanda in facienda commutatione Votorum non poteſt tradi una, & certa regula pro omnibus. Unde commutans debet prudenter tria præcipue attendere, juxta id, quod ſtatuit Innocentius III. *in cap. Magnæ devotionis* 7. *de Voto* §. *Et quidem*, ibi: *Et quidem tria præcipue duximus in hoc negotio attendenda. Quid liceat ſecundum æquitatem, quid deceat ſecundum honeſtatem, & quid expediat ſecundum utilitatem.*

134 Generaliter loquendo niſi circumſtantiæ, & cauſæ aliud exigant, commutari debet Votum reale in reale, perſonale in perſonale, mixtum in mixtum, perpetuum in perpetuum, temporale in temporale, ut ſic, quantum fieri poteſt, magis ſervetur æquitas, & proportio, ut communiter tradunt Doctores.

135 Item generaliter loquendo in commutatione Voti non eſt attendenda ſola materia promiſſa, ſed etiam finis promiſſionis, nec ſola excellentia Virtutis in materia ſubroganda, ſed attendi debet id, quod magis ad Dei honorem, & cultum, ac ad Voventis ſalutem conducit, diligenter conſideratis omnibus circumſtantiis perſonarum, locorum, & temporum. Unde ſi quis verbi gratia voverit flagellationem, ſeu diſciplinam ad edomandam carnem Spiritui rebellantem, melius commutabitur tale Votum in jejunium, quam in Orationem, cum magis conducat ad finem intentum edomandæ carnis rebellis jejunium, quam Oratio. Licet enim Oratio ſit excellentioris virtutis in ſe, non tamen in tali caſu cum reſpectu ad finem, & ſalutem Voventis, cum jejunium reſpectu ipſius ſit aptius ad edomandam rebellem ejus carnem, & ſic ad retrahendum ipſum a Dei offenſa. Et ſic de ſimilibus, ut notant communiter Doctores recte addentes, quod conſultius ſit Vota perſonalia

Reſponſio Auctoris.

An talis commutatio vergat in deſtructionem, & non in ædificationem judicet, omnibus attentis, prudens & eruditus lector; Sicuti, an ubi nulla eſt cauſa ſic commutandi, non ſolum ſit illicitum venialiter, ſed dubitari jure meritoque poſſit, num adſit in Prælato diſpenſandi, & ſic commutandi facultas? Et recolat quæ *ibi* trado ego, & infra ſub *num.* 133. ſic ſubdens: Pro praxi obſervanda in facienda votorum commutatione, non poteſt tradi una & certa regula pro omnibus. Unde commutans debet prudenter tria præcipue attendere juxta id, quod ſtatuit Innocentius III. in c. *Magnæ devotionis* 7. *de voto* §. *Et quidem*, *ibi*; *Et quidem tria præcipue duximus in hoc negotio attendenda. Quid liceat ſecundum æquitatem, quid deceat ſecundum honeſtatem, & quid expediat ſecundum utilitatem.*

nalia commutare in Sacramentorum frequentiam, cum Sacramenta efficaciùs, & facilius conducant ad ſalutem Voventis, quam cetera opera.

136 Specialiter, ac particulariter loquendo Votum ſimplex, & abſolutum, ac perfectum Caſtitatis perpetuæ, vel Religionis ingrediendæ ad effectum Matrimonii contrahendi ſolet a Pontifice, aut ejus Delegato commutari in perpetuum jejunium certi diei, ve. gr. Feriæ ſextæ, & Vigiliæ S. Fundatoris illius Religionis cum competenti aliqua eleemoſyna, ac alio bono opere ſingulis annis, aut in Confeſſionem & Communionem bis in menſe, ſed ſine dubio cum admixta diſpenſatione, cum Votum abſolutum Religionis, & Caſtitatis perpetuæ nunquam poſſit proprie commutari, ex quo aliud omne opus ſubrogandum minus ſit, adeoque ſemper eſt admiſcenda Diſpenſatio, ut recte notant Sanchez *lib.* 4. *moral. cap.* 56. *num.* 41. Sporer *loc. citat. num.* 127. Felix Poteſt. *tom.* 1. *par.* 2. *n.* 1930. Gobat *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 31. *num.* 319. & alii paſſim docentes poſſe in ſimilia commutari a Confeſſariis privilegiatis, quando Votum non eſt perfectum, & abſolutum.

137 Votum Religionis ingrediendæ, ſi non petatur commutatio ad effectum Matrimonii contrahendi ſolet commutari in ſtatum Sacerdotalem, & jejunia illius Religionis, ac aliquas eleemoſynas ſingulis annis in honorem
138 Sancti Fundatoris illius Religionis. Non poteſt tamen quis tale votum commutare ſimpliciter in ſuſceptionem Epiſcopatus, quia licet ſtatus Epiſcopalis ſecundum ſe ſit perfectior, non efficit tamen hominem perfectiorem, quam Religio, licet perfectiorem eſſe ſupponat. Unde *in cap. Per tuas* 10. *de Voto*, qui vovit Religionem ingredi, & voto non adimpleto ſuſceperat Epiſcopatum, cogitur Epiſcopatum reſignare, & Religionem ingredi, ibi: *Conſulimus, ut ſi tuam ſanare deſideras conſcientiam, regimen reſignes Eccleſiæ me-*
139 *moratæ, ac reddas Altiſſimo Vota ſua.* Votum autem ingrediendi Religionem ſtrictiorem poteſt juſta de cauſa commutari a Confeſſariis privilegiatis, & Regularibus in laxiorem, ſervata debita æqualitate, & proportione. Sic Viva *de Jubileo quæſt.* 12. *num.* 11. cum Leſſio, Bonac. & Sanchez ibi citatis, Leander *de Voto tract.* 1. *diſp.* 18. *n.* 90. Gobat *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 41. *num.* 319. & alii. Vide *ſupra n.* 91. & 108.

140 Votum ſuſcipiendi Sacerdotium commutari poteſt in quotidianam recitationem Officii B. M. V. vel ſeptem Pſalmorum Pœnitentialium cum Litaniis Sanctorum, & in procuranda celebrationes Sacri ſemel in quolibet menſe, & in Confeſſionem, ac Communionem bis ſingulis menſibus, & in Votum Caſtitatis in ſtatu Laicali, & ſi nolit Caſtitatem ſervare, in perpetuum jejunium ſingulis ſextis Feriis, vel Sabbatis.

Votum non contrahendi Matrimonium po- 141
teſt commutari in Confeſſionem, & Communionem ſemel ſingulis menſibus, in perpetuum jejunium unius diei ſingulorum menſium, in quotidianam recitationem Litaniarum B. Mariæ Virginis, vel in procuranda quotannis celebratione octo, vel decem Miſſarum, quamvis Sanchez *loc. citat. num.* 42. Gobat *loc. citat. cap.* 42. *num.* 325. & quidam alii dicant poſſe commutari in Confeſſionem ſingulis menſibus biennio, aut triennio faciendam. Itemque in novem Sacra extra ordinem facienda.

Votum Peregrinationis pedeſtris ita com- 142
mutari poteſt, ut labor itineris compenſetur totidem dierum jejunio. Peregrinationis vero equeſtris quatuor dierum iter compenſetur unius diei jejunio una cum erogatione in pauperes omnium illarum expenſarum, quas Vovens juxta ſui ſtatus conditionem eundo, commorando, & redeundo eſſet facturus. *Sic Communis* quoad expenſas, quas eſſet Vovens facturus eundo, & commorando, & communior, ac verior Doctorum ſententia quoad expenſas, quas eſſet facturus redeundo. Gobat *tom.* 2. *tract.* 3. *cap.* 39. *num.* 30. Sanchez *de Voto cap.* 56. *num.* 11. cum multis ibi citatis, Leander *de voto diſp.* 18. *q.* 47. Bardus, & alii ibi allegati; Suarez *lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 10. & alii plures per expreſſum textum *in cap. Magnæ devotionis* 7. *de Voto, & Voti redemptione*, ubi in ſimili Voti commutatione Summus Pontifex vult habendam eſſe rationem laboris, & expenſarum, non ſolum pro acceſſu, & mora, ſed etiam pro regreſſu, ibi: *Tibi pro te, & famulis tuis licentiam concedimus Votum Peregrinationis taliter commutare, ut expenſas, quas fueras in eundo, morando, & redeundo facturus, alicui Religioſo committas in neceſſarios uſus terræ illius.* (nempe Sanctæ, ad quem Trecenſis Epiſcopus, de quo ibi eſt ſermo, Peregrinationem voverat) *ſine diminutione qualibet transferenda .... laborem etiam laboribus recompenſes ſolicitius inſtando vigiliis, devotius vacans Orationibus, & in jejuniis fortius te exercens.*

Henriquez autem *lib.* 7. *cap.* 3. Rodriquez 143

tom.

tom. 2. *c.* 100. Graſſius *lib.* 2. 30. *num.* 9. Felix Poteſt. *tom.* 1. *part.* 2. *a num.* 1950. & alii negant in tali commutatione computandas eſſe expenſas , quas Vovens eſſet facturus in regreſſu , & dicunt non obſtare allatum Textum , quia ideo in illo caſu voluit Pontifex habendam eſſe rationem etiam expenſarum regreſſus , quia tunc agebatur de ſumma indigentia eleemoſynarum pro liberatione Terræ Sanctæ ab Infidelium manibus , ita ut ad talem finem etiam Cruciatam indixerit ; Unde ſicuti caſus , & circumſtantiæ illius Textus non habent locum in aliis caſibus Peregrinationis , ita non faciunt , ut eadem diſpoſitio particularis extendatur ad alios caſus generaliter : A diverſis enim non fit illatio , nec in ipſis eſt facienda extenſio de caſu in caſum , *leg. Sed ſi ante* 17. *ff. de except. l. Papinianus* 2. *ff. de Minoribus* , *l. Si Maritus* 10. *in fine*, *Cod. de donat. inter virum & uxorem*, *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, cum ſimilibus. Quæ opinio eſt probabilis, & tuta , uti etiam tutam vocat Gobat *loc. cit.* quamvis non eſſe tutam contendat Suarez *cit. lib.* 9. *cap.* 19. *num.* 10.

144 In ſimili autem commutatione ſunt ſemper deducendæ expenſæ , quas tunc Vovens erat domi facturus , cum illæ nullimode includantur in Voto. *Sic Doctores Communiter*.

145 Si voto Peregrinationis v. g. ad Sacram Lauretanam Eccleſiam unitum ſit etiam Votum de elargiendo dictæ Eccleſiæ Lampadem centum aureorum , & illa Lampas fuerit jam a Rectore ſeu Procuratore nomine dictæ Lauretanæ Eccleſiæ acceptata , dictum Votum de elargienda tali Lampade nequit commutari per dicta *ſupra num.* 124. & ſub verb. *Jubilaeum art.* 2. *num.* 37. & ſub verb. *Juramentum art.* 3. *num.* 33. Unde dicta Lampas debet ad præfatam Lauretanam Eccleſiam tranſmitti , ſed expenſis commutationis dictæ Peregrinationis , ut ſcilicet ab expenſis , quas eſſet Vovens in ipſa peregrinatione facturus , & ratione commutationis in pauperes erogandis tantum detrahat, quantum ſufficit pro tranſmiſſione lampadis ; Si autem Votum de elargienda dicta Lampade nondum fuerit acceptatum , tunc poſſet commutari , & Lampas alteri Eccleſiæ elargiri, ſeu in alia opera pia , aliqua rationabili cauſa exiſtente, converti , per dicta *ſupra num.* 123. & ſub verb. *Jubilaeum art.* 2. *num.* 36.

146 Expenſæ , quas Vovens erat in Peregrinatione facturus, poſſunt commutari in totidem eleemoſynas elargiendas Eccleſiis, pauperibus , aut in alia pia opera applicandis. Non enim neceſſe eſt , quod tranſmittatur ad Eccleſiam , & locum , quo erat peregrinaturus , quamvis hoc eſſet conſultius , ſi commode fieri poſſet. *Communis*.

Labores , incommoda , & pericula peregrinationis commutari debent in opera pia, puta in jejunia , Orationes , ac vigilias , juxta text. *in cap. Magnæ devotionis* 7. *de Voto allat. ſupra num.* 242. 147

In commutatione Voti peregrinationis ſemper addi debent Confeſſiones , & Communiones , & Viſitationes Eccleſiarum , ſeu Altarium illorum Sanctorum , ad quos erant peregrinatio eo Voto directa , ut monent *Doctores Communiter*. 148

Votum jejunandi in perpetuum omnibus Sabbatis commutari poteſt in recitationem Roſarii cum moderata eleemoſyna facienda dictis omnibus Sabbatis , vel in Confeſſionem , & Communionem bis in ſingulis menſibus. 149

Votum jejunandi ſemel in pane & aqua commutari poteſt in unam Confeſſionem , & Communionem , aut in recitationem Roſarii cum verberatione corporis , ſeu aliqua eleemoſyna competente ſtatui , & conditioni Voventis. 150

Votum elargiendi talem eleemoſynam pauperibus commutari poteſt in ſervitium Hoſpitalis tot diebus ſufficientibus judicio prudentis Confeſſarii ad compenſandam eleemoſynam : Sic e converſo Votum ſerviendi Hoſpitali tot diebus commutari poteſt in correſpondentes eleemoſynas ipſi Hoſpitali elargiendas. 151

Et hæc pro exemplari ſufficiant. Poterit enim prudens Confeſſarius ex iſtis colligere alias ſimiles commutationes faciendas : dummodo ſemper attendat ad Perſonarum conditionem , ſexum , diſpoſitionem , & hujuſmodi , ratione quorum pro eodem Voto minor ſubroganda eſt peregrinatio , v. g. debili , ac ſeni , quam viro robuſto , ac juveni ; minor eleemoſyna pauperi , quam diviti ; pauciora jejunia debili , ac laboranti , quam otioſo, ac benevalenti , & ſic de ſimilibus. 152

Quæcumque autem Vota, exceptis realibus a tertio acceptatis, commutari poſſunt in Profeſſionem Religioſam ; immo per ipſam penitus extinguuntur. Vide *ſupra num.* 8. & 9. 153

Facta commutatione Voti liberum ſorte eſt Voventi, aut prius Votum exequi , aut opus , in quod prius Votum commutatum eſt ; Immo etiam ejuſdem operis novam commutationem ob rationabilem cauſam petere, & obtinere poterit . Et ſi pluries commutatio facta ſit, poterit quodlibet opus ſubſtitutum eli- 154

gere, vel ad Votum redire. *Communis*. Et ratio eſt, quia commutatio facta eſt in favorem Voventis; quiſquis autem favori ac Juri ſuo renunciare poteſt; *cap. Si de terra 6. de privileg. & l. Si quis in conſcribendo 29. Cod. de pactis*. Et quilibet renunciare poteſt ei, quod pro ſe noſcitur introductum, textu expreſſo *in cap. Ad Apoſtolicam 16. de Regularibus: Et quod ob gratiam alicujus conceditur, non eſt in ejus diſpendium retorquendum*, ut expreſſe habetur *in cap. Quod ob gratiam 61. de Regul. Juris in 6.*

155 Facta Commutatione Voti, ſi opus ſubrogatum fiat poſtea impoſſibile, vel inutile, etſi per culpam Voventis, Vovens omnino liberatur, neque tenetur redire, & exequi prius Votum ſuum; Quippe quod per legitimam commutationem jam extinctum eſt: obligatio enim ſemel extincta non reviviſcit; *leg. Qui res 98. §. 8. ff. de ſolutionibus*. Peccavit tamen Vovens, ſi ejus culpa opus ſubrogatum factum ſit impoſſibile; Unde ſi Votum ver. gr. dandi certam eleemoſynam commutatum ſit in aliquod certum jejunium, & tale jejunium, ſive ob juſtam cauſam excuſantem, ſive ex cauſa culpabiliter contracta nequeat a Vovente adimpleri; Immo etiam culpabiliter jejunare negligit, atque peccat, non tenetur redire, & exequi votam eleemoſynam. *Communis*.

156 Qui commutare poteſt Votum, poteſt & pœnam ratione Voti tranſgreſſi debitam commutare. Unde ſi quis verb. gr. voverit ſe non luſurum, aut ſe non inebriaturum, vel in pœnam jejunaturum, & interea ſæpius tranſgrediendo pœnæ obligationem ex Voto incurrerit, nec perſolverit, Confeſſarius privilegiatus poterit ob juſtam cauſam, non ſolum commutare Votum quoad Obligationem facti, & pœnæ in futurum, ſed etiam poterit commutare obligationem pœnarum pro præteritis tranſgreſſionibus incurſarum. Sic Sanchez *lib. 4. moral. cap. 52. num. 10, & cap. 56. num. 33.* Layman *lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 20.* Suarez *lib. 6. de Voto cap. 20. num. 18.* Sporer *loc. cit. num. 134.* Henno *tom. 2. tractat. in Decalog. diſp. 2. q. 3. §. 5. verſ. Petes ſexto*; & alii plures contra Navarr. & alios. Et ratio eſt, quia Votum magis obligat ad materiam directe promiſſam, quam ad pœnam, adeoque Confeſſarius potens commutare Votum quoad materiam directe promiſſam, poterit & commutare quoad pœnam: *Cui enim licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus*, textu expreſſo *in cap. Cui licet 13. de Regul. Juris in 6. & ubi majus conceditur, minus conceſſum eſſe videatur*, *ut expreſſe habetur in cap. Ex par. 27. de Decimis*.

Habens poteſtatem ordinariam, vel delega- 157
tam ad Vota commutanda, tenetur ipſa commutare, cum ob rationabilem cauſam ad id requiritur: *Communis*. Et ratio eſt, quia niſi juſtam cauſam habeat talem commutationem denegandi, cenſetur infidelis Miniſter, cum recipiendo dictam facultatem ſe implicite obligaverit ad ejus uſum, ubi requireretur, & juſta adeſſet cauſa. Vide *ſupra num. 67.*

Hactenus dicta de Votis currunt ſalva pro- 158
portione etiam de Juramentis. Vide verb. *Juramentum art. 3. per tot.*

Alia ad rem; Vide verb. *Jubilæum art. 2.* 159
& verb. *Impedimenta Matrimonii art. 3.*

Votorum commutatio (Religionis & Caſti- 160
tatis exceptis) in alia pia & ſalutaria opera facienda a Confeſſariis conceditur in Jubilæo univerſali; Bened. XIV. tom. 1. Conſtitut. incip. *Lettera Apoſtolicæ ſervitutis* §. 4. & Con-
ſtitut. 110. incip. *In ſuprema* §. 4. Vota ſim- 161
plicia, exceptis Religionis, Caſtitatis, ac Ultramarino, & Viſitationis Liminum Apoſtolorum, in alia pia opera rite commutari poſſunt per Confeſſarium electum ex approbatis ab Ordinario loci in vim Bullæ Cruciatæ. Idem Conſt. 86. incip. *Quoniam* §. 8.

* Vota tamen ſimplicia etiam Caſtitatis, 162
& Religionis, ac Sacrarum Peregrinationum diſpenſando commutare poteſt Major Pœnitentiarius Romanus. Idem Conſtit. 95. tom. 1. Bull. incip. *Paſtor bonus* §. 29.

Vota ſimplicia in Congregatione Miſſionis 163
emiſſa a nemine quacumque cauſa, & occaſione diſſolvi poſſunt, præterquam a Romano Pontifice, aut a Superiore Generali Congregationis in actu dimiſſionis tantum; Idem Con-
ſtit. 69. incip. *Quo magis*. Vota ſimplicia quæ 164
in Societate Jeſu poſt biennium probationis emittuntur, Beneficiorum vacationem non in-
ducunt: Quamvis in Congregatione quinta 165
Generali ipſius Societatis *Canone 19.* ſtatutum fuerit, ut qui Societati nomen dederit, expleto biennio, antequam Vota ſimplicia emittat, Eccleſiaſtica Beneficia dimittere debeat: Quo caſu hujuſmodi Beneficia, ſi minus propter profeſſionem, at propter renunciationem vacare intelliguntur; Idem Conſtit. 25. incip. *Ex quo* §. *denique*, ex Suarez, Pellizario, Riganti, Pitonio, & alii.

Ad complementum, juvat hic adjicere de- 166
cretum Summi Pontificis Benedicti XIV. prævio conſilio particularis Congregationis ab ipſo depu-

deputatæ Cardinalium de Gentilibus, Cavalchini, Tamburini, & Beſuti, nec non Archiepiſcopi Damaſceni; Congregationi Epiſcoporum, & Regularium, atque ejuſdem Congregationis particularis Secretarii, ſuper dubio, an vota, quæ a Converſis Ciſtercienſibus emittuntur, ſimplicia ſint, vel ſolemnia?

Delata ad Pœnitentiariæ Apoſtolicæ Signaturam controverſia de votis, quæ in Profeſſione a Converſis Ciſtercienſibus emittuntur, an ſimplicia ſint, vel ſolemnia, eadem a dubii definitione ſe abſtinuit, eo potiſſimum ſub obtentu, quod de ea agendum eſſet in Congregatione Epiſcoporum, & Regularium, cui jam exhibita fuerant ſuffragia Patrum Generalis, & Procuratoris Generalis Ordinis Ciſtercienſis. Sed, cum nec ab hac ullum uſque adhuc judicium prodiiſſet, opportunum, & congruum fore reputantes, ſi rem totam ad Nos evocaremus, in Congregatione particulari coram nobis habenda diſcutiendum, ſupradictorum Cardinalium, & Secretarii Congregationem deputavimus: quæ habita coram Nobis die 16. currentis menſis Martii, unanimi cenſuit ſuffragio, vota a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſione emiſſa, non eſſe ſimplicia, ſed ſolemnia.

Et ſane, ſi in ipſo Familiæ Ciſtercienſis exordio, quod ſæculo undecimo contigit, Monachis Converſi adjuncti fuerunt, ut Monachi in Clauſtro ſolitudini, & contemplationi vacarent, & converſi domos illas regerent, in quibus utilia hominum neceſſitati parabantur, & ſic de converſis ſtatutum eſt: Tuncque definierunt, ſe converſos laicos barbatos licentia Epiſcopi ſui ſuſcepturos, eoſque in vita ſua, & in morte, excepto Monachatu, ut ſemetipſos, tractaturos: uti legitur in exordio Ciſtercienſis Cœnobii Tom. 1. Bibliothecæ Patrum Ciſtercienſium Tiſſies, autumantis, citatum Opuſculum eſſe S. Stephani Abbatis Ciſtercienſis.

Si, coacto ſecundo Lateranenſi Concilio anno 1139. ſub Pontifice Innocentio II. ſtatutum eſt, nulla futura Matrimonia, quæ poſt Profeſſionem fierent a Converſis, ſi hoc ipſum confirmatum fuit in Concilio Rhemenſi, habito ſub Eugenio Papa III., qui in minoribus fuerat Abbas Sanctorum Vincentii & Anaſtaſii Romæ ad Aquas Salvias, Sanctique Bernardi diſcipulus; ſi Pontifex Alexander hujus nominis III. in ſua Decretali, quæ incipit: *Non eſt vobis*, ſub tit. de Regularibus æquali erga Abbatem obedientiæ jugo reſpondit eſſe ſubjectos tum Monachos, tum Converſos Ordinis Ciſtercienſis, ſuadent hæc omnia, quod vota a Converſis Ciſtercienſibus in profeſſione emiſſa non ſimplicia ſunt, ſed ſolemnia: quod etiam fuit animadverſum a Mabillonio, Monachorum Inſtitutorum peritiſſimo, in ſua præfatione in part. 2. ſæculi ſexti Ordinis Sancti Benedicti §. IX.

Nec, ut ab hoc ſenſu quis recederet quidquam prodeſſe poterunt verba, quæ a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſione emittuntur: Pater, promitto tibi obedientiam de bono uſque ad mortem; Præterquam quod enim compertum eſt, quinque prioribus Eccleſiæ ſæculis nullam in emittenda Profeſſione verborum formam fuiſſe præſcriptam, & quod nec etiam juxta præſentem diſciplinam unius Inſtituti Regularis Profeſſio concordat in verbis cum Profeſſione alterius Inſtituti; cum alumni Sancti Benedicti promittant ſtabilitatem loci, converſionem morum, atque obedientiam ſecundum Regulam Sancti Benedicti; alumni Sancti Dominici voveant obedientiam ſecundum regulam Sancti Auguſtini; alumni Sancti Brunonis ſuorum morum converſionem promittant; quæ promiſſio æquipollere videtur promiſſioni converſorum Ciſtercienſium, obedientiæ de bono uſque ad mortem.

Vis in eo conſiſtere viſa eſt, quod ad effectum, de quo agitur, nedum verborum, ſed cæterarum quoque extrinſecarum circumſtantiarum ratio habenda eſt. Cumque in Libro antiquarum definitionum Ordinis Ciſtercienſis diſt. 14. c. 1. tit. de Receptione, & Profeſſione converſorum, legatur, quod poſt expletum Novitiatus annum, Converſus, ad Capitulum Monachorum accedens, proſtratus primo veniam petit, & deinde ſurgens ad imperium Abbatis, & interrogatus, ſpondeat ſtabilitatem ſuam, poſt quæ Abbas dicat: Det Deus perſeverantiam; omneſque reſpondeant: amen: quodque omni proprietate relicta, ſuorumque bonorum facta, prout libuerit, & maxime favore pauperum, diſtributione, flexis genibus jungat manus, eaſque ponat inter manus Abbatis, eique promittat obedientiam de bono uſque ad mortem, Abbaſque reſpondeat: Det tibi Deus vitam æternam: reſpondentibus omnibus: amen: quæ omnia quoque leguntur in Rituali Ciſtercenſium lib. 6. de Ritu ſuſcipiendi Fratres cap. 6. ſub titulo de Receptione, & Profeſſione Converſorum.

Acceſſus ad Capitulum, non tempore Novitiatus, ſed poſt Novitiatum expletum per integrum annum, promiſſio ſtabilitatis poſt in-

terrogationem de ea factam, & *ejuſdem* acceptatio facta ab Abbate, cujus eſt *Profeſſionem* admittere, ſolemnis proprietatis abdicatio, genuflectio ante Abbatem, & cætera ſolemnia, quæ comitantur profeſſionem obedientiæ de bono uſque ad mortem, æternæ vitæ precatio, memoratæ obedientiæ correſpondens, ſatis innuunt, Profeſſionem eſſe ſolemnem, in eaque implicite, & virtualiter contineri vota Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ quæ utpote junctæ Profeſſioni Regulari, non ſimplicia ſunt, ſed ſolemnia, juxta reſponſum Bonifacii VIII. in cap. unic. de voto, & voti redemptione, in ſexto.

Unanime intereſſentium Congregationi ſuffragium pro ſolemnitate votorum, quæ a Converſis Ciſtercienſibus in Profeſſionem emittuntur, fuit a nobis in ipſa Congregatione oretenus approbatum. Hoc ipſum a nobis præſenti noſtro Decreto confirmatur, quod noſtro ſigillo munitum Archiepiſcopo Damaſceno Congregationis Epiſcoporum, & Regularium, & particularis Congregationis Secretario, manibus noſtris conſignamus, demandantes, ut illud referat inter Acta Congregationis Epiſcoporum & Regularium, & Decreti exemplar ad Pœnitentiariam Apoſtolicam, & Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini interpretum, inter ſua Acta approbandum, tranſmittat: ut unanimis in poſterum ſit ſententia de ſolemnitate votorum, quæ a converſis Ciſtercienſibus emittunt.

Datum ex Palatio Apoſtolico Quirinali hac die 21. Martii 1747.

Additiones ex aliena manu.

767 Circa Votorum irritationem, diſpenſationem, & commutationem, vide quæ de privilegiis Regularium alibi adnotata ſunt.

Reſponſio Auctoris.

Videat quidem prudens & eruditus Lector, quæ de privilegiis Regularium alibi adnotata ſunt, ſed videat etiam, & ponderet, quæ ego *ibi* tradidi, & quæ in hiſce animadverſionibus ad ipſas notas reſpondeo ſub verb. *Privilegium*. Videatur inſuper egregium, immortale, æternumque commendabile opus, Bullarium nempe præclariſſimi Ordinis Prædicatorum editionis Romanæ 1640. Hieronymi Mainardi, & præcipue *tom.* 8. & *indic.* *de contr. Bullarum*, & facile convinci poterit quicumque contrarium ſenſerit de variis Privilegiis Regularium, & ad id ſignanter videantur tradita *ibi pag.* 434. *num.* 6. præciſis his verbis. Qua de re audiendus Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus D. Secretarius Congregationis Indulgentiarum qui dubia varia proponens eidem Sacræ Congregationi *Feria* 6. 30. Aprilis 1734. in Palatio Apoſtolico Quirinali habendæ, ſic Eminentiſſimos Patres, & Reverendiſſimos Conſultores alloquitur in ſcripto Romæ 1734. impreſſo typis Philippi Zenobii Typographi Sanctiſſimi D. N. Clementis XII. = *Sane quod ſpectat ad expreſſam revocationem laudatæ Conſtitutionis* (*a Benedicto XIII. conceſſæ Ordini Minorum*, & *a Clemente XII. ſimul cum aliis revocatæ*) *ſimilis inſtantia fuit in hac Sacra Congregatione propoſita ſub die* 21. *Januarii proxime præteriti anni*, *ſupplicantibus Canonicis Regularibus Sancti Salvatoris*, *reſolvi* =. *An per moderationem*, *ſeu revocationem expreſſam Bullæ incip.* = *In ſede* =, *favore ipſorum a Benedict.* XIII. *editam Indulgentiæ ipſis conceſſa*, *nec non privilegium Altaris*, *intelligeretur renovatum* = *cui dubio reſponſum fuit ab Eminentiſſimis Patribus* =. *Negative* =. *Ex quo in narrativa Bullæ Sanctiſſimi D. N. Clementis XII. ad amovendam litium occaſionem*, *ad terminos juris communis Benedicti Conſtitutiones reduci*, *aſſeratur*, *ac proinde ſolum privilegia contentioſa*, *ac juriſdictionem Ordinariorum impedientia videantur revocari*. Quæ ſunt verba, quibus Illuſtriſſimus D. Secretarius mentem Sacræ Congregationis declarat, apprime notanda ſunt, ut id genus dubia reſolvi poſſint. Hæc *ibi*. Unde cum ex hac Sacræ Congregationis declaratione a Clemente XII. in ſua Conſtitutione *Romanus Pontifex*, ſolum privilegia contentioſa, ac juriſdictionem Ordinariorum impedientia, videantur revocati, iſtis ſolum exceptis, omnia alia in ſuo firmo robore ſubſiſtunt, quæ Benedictus XIII. conceſſit, ac innovavit in duodecim Conſtitutionibus pro variis Regularibus editis, & in dict. Conſtit. *Romanus Pontifex* a Clemente XII. enunciatis; Sicque inter varia alia, firmum ſubſiſtit Regularium privilegium recipiendi ordines extra tempora, & poſſe Epiſcopos libere, licite, ac tuto ſine ullo ſcrupulo eos ſic ordinare, ut expreſſe declaravit, ac innovavit perennis memoriæ Benedictus XIII. nedum in Concilio Romano, ſed etiam in Conſtitutione *Pretioſus* §. edita pro inclyto Ordine Prædicatorum, ibi: *Quia vero ad aures noſtras pervenit*, *non obſtante noſtra*, *ac etiam noviſſimi Ro-*

ma-

-mani Concilii per nos habitis tit. 5. c. 11. ſententia, quod Regulares vigore ſuorum privilegiorum tuto, & abſque novo indulto Apoſtolico extra tempora Sacris initiantur etiam poſt (N. B.) Decreta Concilii Tridentini, a nonnullis etiam Epiſcopis in Dubium revocari, & inter tales Regulares, licet indefinite nominatos, recenſeri debeant Fratres prædicti Ordinis Prædicatorum, motu, ſcientia, & auctoritate prædictis declaramus, eoſdem Fratres ex noſtra, ac dicti etiam Romani Concilii Definitione eodem privilegio frui, ac potiri poſſe, & debere, & quatenus opus ſit, pariformiter diſpenſantes ſuper quacumque contraria diſpoſitione, de novo illud idem privilegium pro ſingulari noſtra erga prædictum Ordinem, intra cujus dilectiſſimum ſinum adhuc verſari gloriamur, dilectionem, iiſdem fratribus ſignanter, ſpecifice, & in individuo concedimus, quatenus a diœceſano, eoque renuente, aut non valente, a quocumque Catholico Epiſcopo ordines extra tempora ſuſcipere, & Epiſcopi ipſis conferre libere, & licite valeant juxta Declarationem S. Pii V. in Bulla: Etſi Mendicantium, & Decretum Clementis VIII. & uberius explicata in dicto Concilio Romano noſtro tit. V. cap. 1. & tit. 21. cap. 11. Sic ibi ad litteram: Vide laudatum Bullarium *tom. 6. pag. 621. & pag.* 733. ubi refertur Conſtitutio Clementis XII. incip. *Cum ſicut*, in qua expreſſe declarat, ſe in d. Conſtit. *Romanus Pontifex* non revocaſſe privilegia Regularium ipſis conceſſa ante dictas Conſtitutiones Benedicti. Idemque conceſſit Fratribus noſtri Ordinis de Obſervantia in Conſtit. *Summe decet*, in qua confirmatis, & innovatis centum & tredecim Conſtitutionibus ſuorum Anteceſſorum Pontificum ibi enunciatis, pro variis privilegiis Ordini noſtro conceſſis *ſub num.* 121. inter alia ſic expreſſe concedit, & innovat *Privilegia, & indulta ſpiritualia, & temporalia, etiam quoad ſuſceptionem Sacrorum ordinum extra tempora a jure ſtatuta, abſque exhibitione litterarum Apoſtolicarum in forma Brevis, vel expreſſe, vel per viam communicationis Regularibus conceſſarum, ut nuper a nobis ipſis in Concilio Lateranenſi, & per Congreg. particularem decretum eſt, aliaſque gratias per modum etiam communicationis & extenſionis cum aliis Ordinibus mendicantium, & non mendicantium præſertim S. Benedicti, ac quem Nos profeſſi ſumus, Ordinis Prædicatorum, nec non Societatis Jeſu.* Nec dictum Privilegium ſuſcipiendi Ordines extra tempora adimit Regularibus Bened. XIV. in ſua Conſt. *Impoſiti nobis*. Immo tale Privilegium eos habere aperte innuit in §. *Hæc profecto* expreſſe dicens: *Neque enim Regulares conqueri poterunt, quod, recuſantibus Epiſcopis ſacram Ordinationem adminiſtrare, præterquam in temporibus ab Eccleſia ſtatutis eorum privilegia de Ordinibus extra tempora ſuſcipiendis, effectu vacua remaneant; Epiſcopi enim alios etiam opportunos dies ordinandis Regularibus facile invenient*. Quid clarius? Niſi torqueantur, & perperam interpretentur dicta verba Pontificis. Vult quidem Laudatus Pontifex, quod Regulares dependeant, ut par eſt, a propriis diœceſanis Ordinariis pro ſuſcipiendis Ordinibus, & ipſis abſentibus, vel non valentibus, aut renuentibus ſacram Ordinationem extra tempora ipſis adminiſtrare, vel ſi ordinationem in temporibus ab Eccleſia ſtatutis, non ſint ipſi habituri, nequeant Regulares ab extra diœceſanis Epiſcopis ordinari, niſi ſecum attulerint authenticam atteſtationem Vicarii Generalis, vel Cancellarii, aut Secretarii ejuſdem Epiſcopi diœceſani, ex qua conſtet, vel ipſum a Diœceſi abeſſe, vel Clericorum ordinationem habiturum non eſſe proximo legitimo tempore per Eccleſiaſticas leges ad hunc effectum ſtatuto. Cæterum per omnia ſuperaddncta, & ſignanter per dicta expreſſa verba ejuſdem Benedicti XIV. & per Conſtitutiones *Pretioſus; & Summe decet*, aliaſque Benedicti XIII. non revocatas, quo ad hoc a Clemente XII. in ſua Conſtit. *Romanus Pontifex*, juxta ſupra allatam declarationem Sacræ Congregationis, viget in Regularibus privilegium ſuſcipiendi ordines extra tempora, & extra ipſa poſſunt proprii diœceſani Epiſcopi eos licite ac tuto ordinare. Sicque ſervant plurimi Epiſcopi pietate, virtute, & intelligentia Apoſtolicarum Conſtitutionum conſpicui, Regulares omnes ſuæ reſpectivæ diœceſis ſine alio, & illos aliarum diœceſum cum ſupradicta authentica, ſine ullo ſcrupulo in dies ordinando, & in traditis de adminiſtrata ordinatione documentis apponendo, eos Regulares ſic extra tempora ordinaſſe vigore ſuorum Privilegiorum, & plura ſimilia documenta egomet ipſe vidi, & alii alia de recenti videre. Alia ad rem vide in Supplem. verb. *Ordo, Ordinare*, & toties laudatum D. Alfonſo de Liguori in ſuo noviſſimo opere edito 1759. cap. 20. ponto 4. §. 2. num. 115. Videatur inſuper Conſtit. Benedicti XIII. incip. *Libenter* §. 18. pro inclyto Ordine Eremitar. S. Auguſtini, ubi id eis competere declarat, & decernit, & quatenus opus ſit, ſuper quacunque contraria diſpoſitione diſpenſat, ac de novo privilegium hujuſmodi eis concedit.

VOTUM PRO ELECTIONE. Vide verb. *Electio art.* 3. *&* 4. *fere per tot.*

VOTUM PROUT EST IMPEDIMENTUM MATRIMONII. Vide verb. *Impedimenta Matrimonii art.* 1. *a n.* 23. *ad* 26.

USUCAPIO. Vide verb. *Præſcriptio.*

U S U R A.

1 USura dicitur *ab uſu*, ſicuti cultura dicitur *a cultu:* unde in hoc ſenſu Cicero in Verrem dixit: *Cur Piratis lucis uſuram tam diuturnam dediſti?* Sicque Uſura in genere ſignificat uſum alicujus rei. Item uſura ſæpe accipitur pro incremento, ſeu lucro, & commodo, ſeu tractu ex rei uſu proveniens, teſte eodem Cicerone, qui *l. de ſenectute* ſic expreſſe dicit: *Terra nunquam ſine fructu reddit quod accepit*, ubi fructus ſupra ſemen, ſeu incrementum, & lucrum, quod ex ſemine ſibi mandato reddit, uſuram appellat. Ad noſtrum autem propoſitum uſura ſumitur vel pro conventione, ſeu contractu uſurario, vel pro lucro, quod ex contractu acquiritur, quod etiam fœnus appellatur a *Fœtu*, quaſi ſit fœtus, ſeu partus, aut genitura pecuniæ, vel alterius rei pretio æſtimabilis mutuo datæ.

2 Uſura capta pro conventione, ſeu contractu uſurario definitur, quod ſit mutuatio cum pacto expreſſo, vel tacito accipiendi lucrum aliquod temporale ultra ſortem ratione mutui. Uſura autem capta pro lucro, quod ex contractu uſurario acquiritur, definitur, quod ſit lucrum immediate ex mutuo proveniens tamquam debitum, ideſt incrementum, quod vi mutui intenditur, & accipitur tamquam debitum ſupra id, quod mutuo datum eſt. Sic in re Doctores communiter, *arg c. Si fœneraveris* 1. *c. Putant* 2. *c. Plerique* 3. *& c. Uſura* 4. *cauſ.* 14. *q.* 3.

3 Uſura dividitur primo in mentalem, & realem. Uſura mentalis eſt, qua lucrum ex mutuo intenditur tamquam debitum, licet de eo nullum interveniat pactum, *arg. c. Conſuluit* 19. *de Uſuris.* Vide *infra n.* 86. Uſura realis eſt, cum quis mutuat cum pacto expreſſo, vel tacito accipiendi ultra ſortem lucrum ex mutuo. *Sic in re Communis Doctorum.*

Secundo dividitur Uſura in expreſſam, ſeu manifeſtam, & tacitam, ſeu palliatam. Uſura expreſſa, ſeu manifeſta & formaliter exigitur pretium pro mutuo, & formalis eſt quando expreſſe & cum quis mutuat centum eo expreſſo pacto, ut ſibi reddantur centum, & quinque, & hujuſmodi. Uſura tacita, ſeu palliata, & virtualis eſt, quæ non committitur vi contractus mutui formalis, & expreſſi, ſed alterius contractus nomine, ac ſpecie veluti pallio contecti, & occultati, ut dum præciſe ob anticipatam, aut dilatam ſolutionem aliquid de juſto pretio detrahitur, aut ſupra juſtum pretium exigitur, *arg. c. in Civitate tua 6. de uſuris.* 4

Tertio dividitur Uſura in lucratoriam, compenſatoriam, & punitoriam. Uſura lucratoria (de qua tamquam propria Uſura ex profeſſo agunt Theologi, & erit hic ſermo) eſt quæ continet aliquod lucrum temporale, cauſa, & nomine ſolius mutui principaliter exactum. Uſura compenſatoria, ſeu reſtauratoria eſt, qua ex pacto exigitur aliquid ſupra ſortem ratione juſti intereſſe, ſeu damni emergentis, vel lucri ceſſantis, quod patitur mutuans, aut ratione periculi, & incommodi, quod probabiliter paſſurus eſt in mutuo recuperando. Et hæc Uſura, ut infra videbitur, eſt licita. Uſura punitoria, ſeu moratoria eſt, qua ex pacto imponitur v. g. pecunia ultra ſortem præſtanda, ſi mutuatarius in reddendo mutuum tempore convento fuerit culpabiliter moroſus; & hæc etiam, ut infra videbitur, eſt licita. 5

Uſura proprie dicta, ſeu lucratoria eſt prohibita, non ſolum jure poſitivo, Divino, & Eccleſiaſtico, ſed etiam jure naturali. *Eſt Communis inter Catholicos.* Et quidem de jure Divino conſtat ex pluribus locis Sacræ Scripturæ, & ſignanter ex *Levit.* 23. ibi*: Non accipies a fratre tuo Uſuram, nec amplius, quam dediſti . . . pecuniam tuam non dabis ei ad Uſuram, & frugum ſuperabundantiam non exiges. Deuteron.* 23. ibi; *Non fœnerabis fratri tuo ad uſuram pecuniam. Pſalm.* 14. ubi introducendus in Tabernaculum Domini dicitur, *qui pecuniam ſuam non dedit ad Uſuram*, ſicque e contrario excludendus qui dederit ad Uſuram. *Pſalm.* 54. ubi inter iniquitates, quæ enumerantur, dicitur, *Et non defecit de plateis ejus uſura, & dolus. Ezechiel.* 18. ubi vita æterna præmiandus dicitur qui *ad uſuram non commodaverit, & amplius non acceperit,* 6

perit, & e contra dicitur eſſe morte æterna puniendum *ad Uſuram dantem*, *& amplius accipientem*. Et *Lucæ* 6. ipſemet Chriſtus Dominus ait: *Mutuum date nihil inde ſperantes*, ſcilicet ultra ſortem, quæ verba Papa Urbanus III. *in capit. Conſuluit* 10. *de Uſuris* adfert ad probandum, Uſuram jure Divino eſſe prohibitam. Unde *in cap. Super eo* 4. *de Uſuris* expreſſe dicitur, quod *Uſurarum crimen utriuſque Teſtamenti pagina deteſtetur*, & concordat *c. Quia in omnibus* 3. *eod.* ibi: *Et qualiter utriuſque Teſtamenti pagina condemnentur, nequaquam attendunt*.

7 Et quod Uſura prohibita ſit etiam jure Canonico, habetur expreſſe *ex cap. Quoniam* 2. *diſtinct.* 47. *cap. Si fœneraveris* 1. *cap. Putant* 2. *cap. Plerique* 3. *& cap. Uſura* 4. *cauſ.* 44. *qu.* 3. *cap. Miniſtri* 2. *cap. Si quis* 4. *cap. Nullus* 6. *cap. De hoc* 7. *& cap. Si quis Uſuram* 10. *cauſ.* 14. *qu.* 4. *& ex toto titulo de Uſuris*, *tam quinti*, *quam ſexti Decretalium*, & ex *Clementin. unic. de Uſuris*, §. *Sane*, ibi: *Sane ſi quis in illum errorem inciderit, ut pertinaciter affirmare præſumat exercere uſuras non eſſe peccatum, decernimus eum velut Hereticum puniendum*.

8 Quod autem Uſura prohibita ſit etiam Jure naturali oſtenditur ratione. Contra Legem naturalem, ſeu Jus naturæ, eſt fructus percipere ex re non ſua, ſed aliena, cum fructus rei ex natura ſua pertineant ad Dominum ejuſdem rei: Atqui ſi ex mutuo Uſura perciperetur, perciperentur fructus ex re aliena, ergo Uſura eſt contra Jus naturale, ſeu de Jure naturali prohibita. Major eſt nota ipſo naturæ lumine. Minor probatur, quia per mutuum dominium rei mutuatæ transfertur in mutuatarium: Mutuum enim ideo appellatur, quia de meo fit tuum, textu expreſſo *in l. Mutuum* 2. §. 2. *ff. de rebus creditis*, *ſi certum petatur*, ibi: *Appellata eſt autem mutui datio ab eo, quod de meo tuum fit*. Et *Inſtitut. quibus modis recontrahatur obligatio in princip.* ibi: *Inde etiam dictum eſt mutuum, quia ita a me tibi datur, ut de meo tuum fiat*, ergo ſi percipiatur fructus ſeu lucrum a Mutuante ex re mutuata, percipiuntur ex re aliena, adeoque &c.

9 Nec contra id, quod hactenus dictum eſt, Uſuram ſcilicet eſſe illicitam, & prohibitam Jure Divino, ac naturali objici valet illud *Deuteronomii capit.* 23. *Non fœnerabis fratri tuo ad uſuram &c. ſed alieno*. Nec illud *Lucæ cap.* 19. *Quare non dediſti pecuniam meam ad menſam, ut ego veniens cum uſuris, utique exegiſſem illam?* Non valet, inquam, quia ad illud Deuteronomii reſpondetur cum variis Sacris Patribus, & Doctoribus, ibi ſolum permiſſas fuiſſe, ideſt non ſpecialiter punitas fuiſſe uſuras erga alienos tamquam malum ad majus malum vitandum, ne ſcilicet Judæi a ſe invicem uſuras acciperent propter avaritiam, cui nimis dediti erant. Sic inter alios reſpondet S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 87. *artic.* 1. *ad* 2. ibi: *Quod autem ab extraneis uſuram acciperent, non fuit eis conceſſum quaſi licitum, ſed permiſſum ad majus malum vitandum, ne ſcilicet a Judæis Deum colentibus uſuras acciperent propter avaritiam, cui dediti erant, ut habetur Iſaiæ* 56. Et idem etiam habetur 2. 2. *quæſt.* 105. *artic.* 3. *ad* 3. ibi: *Accipere Uſuras ab alienis non erat ſecundum intentionem Legis, ſed ex quadam permiſſione propter pronitatem Judæorum ad avaritiam, & ut magis pacifice ſe haberent ad extraneos, a quibus lucrabantur*. Et idem jam ſcripſerat meus Alexander Alenſis *part.* 3. *quæſt.* 86. *membr.* 4. *art.* 2. ibi: *Nunquam fuit Judæis licitum fœnerare alieno, ſed permiſſum fuit illis, ſicut dare libellum repudii propter duritiam cordis ſui. Peccabant tamen mortaliter fœnerando alieno, ſed permittebatur eis duplici de cauſa, ſcilicet, ne facerent pejus, ideſt ne fœnerarentur fratribus, & quia duri erant, & paulatim trahendi ad perfectionem*. Et ſic varii alii dicentes, id permiſſum fuiſſe, ſeu toleratum fuiſſe, ſicuti apud Chriſtianos in quibuſdam locis permittuntur meretrices, quia non puniuntur qui cum eis ſcortantur, & ſicuti *in eodem cap.* 23. *Deuteronomii* dicitur: *Non erit Meretrix de filiabus Iſrael*, non quod meretrices alienigenæ approbentur, ſed quod non puniantur Lege iſta, ſicuti Meretrices Iſraelitæ.

Aut cum variis aliis reſpondetur, id Deum 10
tunc permiſiſſe Judæis, non vi mutui, ſed vi donationis, transferendo ſcilicet tamquam ſupremus omnium Dominus rerum dominium ab extraneis in Judæos; ſic *Exodi* 12. donavit ipſis Ægyptiorum ſpolia, quæ commodato acceperant: Sicuti enim poteſt Princeps temporalis in pœnam delictorum alicujus per Juſtitiam vindicativam ipſum bonis ſuis, vel in toto, vel in parte privare, eorumque Jus, & dominium in alium benemerentem conferre, ita Deus tamquam ſupremus Dominus univerſorum poterit a fortiori hoc præſtare adverſus ſui nominis hoſtes, juſque illud, & dominium ſuis fidelibus ſectatoribus in præmium, & retributionem conferre. Et quod de facto

tunc Deus id ſecerit, colligitur clare ex *Deuteron.* 28. ubi Moyſes contra populum Iſrael non ſervantem Legem ait: *Advena fænerabit tibi, & tu non fænerabis ei*, quod intelligendum eſt in pœnam non ſervatæ Legis. Sicque cum *in dicto cap.* 23. *Deuteronomii* dixit: *Non fænerabis fratri tuo ad uſuram &c. ſed alieno*, debet pari ratione intelligi in pœnam ejuſdem alieni, eo quod legem non ſervaret, adeoque illud lucrum non approbavit Deus, ut fænus eſt, ſed induxit ut pœnam delicti, cum non approbaverit cum fratribus legem ſervantibus, ſed ſolum cum exteris legem tranſgredientibus. Sic S. Ambroſius *lib. de Tobia cap.* 15. *num.* 5. relatus *in cap. Ab illo* 12. *cauſ.* 14. *q.* 4. Pirhing *loc. cit. num.* 9. Sporer *loc. cit. num.* 111. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 64. Pontas *tom.* 3. *verb. Uſura caſ.* 7. Tirinus *Commentar. in d. cap.* 23. *Deuteronomii verſ.* 19. Molina *tomo* 2. *diſp.* 494. *num.* 18. plures alios afferens pro utraque reſponſione.

11 Ad illud autem *Lucæ* 19. reſpondetur, quod ibi per uſuram intelligitur lucrum licitum ex negotiatione: Dare enim ad menſam, non eſt dare mutuum, ex quo ſolo vetita uſura oritur; ſed eſt dare mercatoribus ad negotiandum, utpote ad contractum ſocietatis *a banco*, in quo dominium pecuniæ manet penes ſic negotiantem, & tam lucrum ex ea perceptum, quam periculum ad eumdem ſpectat, quod non currit in mutuo. Unde ibi Uſura accipitur metaphorice, ut nempe bonis a Deo acceptis augeamus, & multiplicemus merita, & bona ſpiritualia ad noſtram æternam utilitatem; Voluit enim ibi Chriſtus ſuis fidelibus ſectatoribus oſtendere, quod ſicut homines terreſtres cum tanta ſollicitudine utuntur bonis temporalibus ad lucrum tranſitorium, ita & illi cum majori ſollicitudine debeant uti temporalibus ad lucrum æternum. Sic S. Thomas *loc. cit. art.* 1. Pirhing *loc. cit.* Molina *loc. cit.* & alii paſſim.

12 Uſura Uſurarum lucratoria eſt prohibita etiam de Jure Civili. *Communis* per clariſſimos textus *in l. Placuit* 29. *ff. de Uſuris*; *l. Improbum fænus* 20. *Cod. Ex quibus cauſis infamia irrogatur*, ibi: *Improbum fænus exercentibus, & uſuras uſurarum illicite exigentius infamiæ macula irroganda eſt*, *l. Nullo modo* 28. *Cod. de Uſuris*, ibi: *Ut nullo modo uſuræ uſurarum a debitoribus exigantur & veteribus quidem Legibus conſtitutum fuerat, ſed non perfectiſſime cautum. Si enim uſuras in ſortem redigere fuerat conceſſum, & totius Summæ uſuras ſtipulare, quæ differentia erat debitoribus, a quibus revera uſurarum uſuræ exigebantur? Hoc certe erat non rebus, ſed verbis tantummodo Legem ponere. Quapropter hac apertiſſima Lege definimus nullo modo licere cuiquam uſuras præteriti temporis, vel futuri in ſortem redigere, & earum uſuras ſtipulari: ſed etſi hoc fuerit ſubſecutum, uſuras quidem ſemper uſuras manere, & nullum uſurarum aliarum incrementum ſentire: Sorti autem antiquæ tantummodo incrementum uſurarum accedere*, *l. Sancimus* 3. *Cod. de Uſuris rei judicatæ*, ibi: *Cum enim jam conſtituimus uſurarum uſuras penitus eſſe delendas, nullum caſum relinquimus, ex quo hujuſmodi machinatio poſſit induci.*

Uſura autem uſurarum eſt, quæ ex uſura, 13
ſeu lucro uſurario non ſoluto, ſeu nova ſorte exigitur, ut dum quis v. g. mille ſcuta pro quinquaginta annuatim ſolvendis in mutuum dat, & de iſtis quinquaginta ſcutis debito tempore non ſolutis, ſeu Summa Capitali præter priorem novas uſuras v. g. duo ſcuta cum dimidio annuatim exigit.

Uſura vero ſecundum ſe non eſt Jure Cæ- 14
ſareo, ſeu Civili communi prohibita, *niſi* ſit in maxima quantitate, ut habetur clare in *l. Placuit* 29. & *l. Quod in ſtipulatione* 31. *ff. de Uſuris l. Lecta* 40. *ff. de rebus creditis*, ubi non ſolum permittuntur ut minora mala, ſed approbantur uſuræ ut licitæ, *l. Si interrogatione* 1. *Cod. de Uſuris*, ubi ſic expreſſe habetur: *Si interrogatione præcedente promiſſio Uſurarum recte facta probetur, licet inſtrumento conſcripta non ſit, tamen optimo Jure debentur*, *l. Quamvis* 8. *Cod. eod.* ubi denegatur actio ad repetitionem uſurarum jam ſolutarum, *l. Eos qui* 26. *Cod. eod.* ubi excepta præſcriptione triginta, vel quadraginta annorum conceditur actio ad exigendas uſuras promiſſas.

Dictum fuit tamen notanter: *Niſi ſit in ma-* 15
xima quantitate, quia in hac quantitate uſura eſt prohibita etiam Jure Civili Communi per *cit. l. Eos qui* 26. *Cod. de uſuris*, & *l. Placuit* 28. *ff. eod.* Quænam autem ſit determinata quantitas, quæ a Jure Civili approbetur, quæve reprobetur, declaratur in eadem *l. Eos qui* 26. §. *Super uſurarum*, *Cod. de uſuris*, diverſimode juxta diverſitatem perſonarum abrogata veteri & graviſſima diſpoſitione: Conceditur igitur illuſtribus perſonis poſſe in contractu mutui ſtipulari ad *Trientem*, ideſt ad tertiam partem Centeſimæ uſurarum: Nomine autem tertiæ partis *Centeſimæ* uſurarum venit lucrum ut quatuor pro centenario ſingulis

gulis annis : Pro cujus rei notitia eſt advertendum, quod in Jure illa dicitur *Centeſima* ; in qua pro ſingulo centenario unum ſingulo menſe perſolvebatur, & ſic pro ſorte *Centeſima* ſingulo anno uſura duodecim correſpondebat : Dicitur autem *Centeſima*, eo quia ſingulo menſe perſolvenda erat pars correſpondens *Centeſimæ* parti ſortis ; Hinc tertia pars *Centeſimæ* uſurarum erat numerus ut quatuor, cum hic numerus ſit tertia pars numeri duodecimi ; In trajectitiis contractibus, ſcilicet pro re ſeu pecunia trajectitia, quæ mutuo datur mercatoribus trajectitiis, ſeu acturis trans mare cum periculo creditorum, ſeu mutuantium, ſi naves pereant, conceditur *Centeſima* uſurarum Mercatoribus, ſive negotiatoribus conceditur poſſe recipere lucrum ex mutuo uſque ad Beſſem *Centeſimæ* uſurarum, ideſt ad duas partes *Centeſimæ*, nempe octo. Ceteris autem omnibus conceditur poſſe in contractu mutui ſtipulari ad *Semiſſem*, ideſt ad dimidium *Centeſimæ*, quod eſt ſex pro quolibet Centenario ſingulis annis. Sic habetur ex *cit. l. Eos qui 26. Cod. de Uſuris*, ubi vetatur extenſio ad ulteriorem quantitatem.

16 Supradicta autem omnia ad faciliorem memoriæ retentionem quatuor ſequentibus carminibus traduntur a Gloſſa *in cit. l. Eos qui 26. Cod. De Uſuris*, ibi :

Diſcant illuſtres ſtipulari poſſe Trientes.
Et Mercatores ſibi poſſint quærere Beſſes.
Quærere ſemiſſes poſſint communiter omnes.
In trajectitiis vires centeſima ſumit.

17 At vero omnes ſupra *num.* 14. allegatæ Leges Civiles permittentes, & approbantes uſuras contra jus Divinum, & naturale, correctæ, & abrogatæ ſunt per Jus Canonicum, ut clare patet ex toto Titulo de Uſuris, tam quinti, quam ſexti Decretalium, & expreſſe, ac ſpecialiter ex *Clementin. Unic. de Uſuris*, ubi ſub pœna Excommunicationis reprobantur quæcunque ſtatuta *in offenſam Dei, & proximi, & contra Jura Divina pariter, & humana Uſurarum approbantia quodammodo pravitatem*. Quinimo ſubditur *ibid.* §. *Sane*, quod pertinaciter aſſerens exercere Uſuras non eſſe peccatum, ſit puniendus ut Hæreticus, ibi : *Sane ſi quis in illum errorem inciderit, & pertinaciter affirmare præſumat, exercere Uſuras non eſſe peccatum, decernimus eum velut Hæreticum puniendum*.

18 Hinc nullus Princeps, quamvis ſupremus, ſive ſæcularis, ſive Eccleſiaſticus, & neque Papa condere poteſt Legem qua Uſuræ reddantur licitæ. *Communis ac certa*. Et ratio eſt clara, quia Uſuræ ſunt a Jure Divino, ac naturali prohibitæ, ut probatum eſt *ſupra num. 6. & 8.* adeoque non poſſunt ulla Lege humana, neque Pontificia permitti, ut licitæ ; Cum inferior non poſſit diſpenſare in Lege Superioris, *argument. capit. Inferior in 4. diſtinct. 21. capit. Cum inferior 16. de Majorit. & Obedient. Clementin. Ne Romani 2. de elect.* Unde ipſemet Pontifex *cap. Super eo 1. de Uſuris* expreſſe dicit, ſuper Uſuris nullam poſſe dari diſpenſationem, ibi : *Cum Uſurarum Crimen utriuſque Teſtamenti pagina deteſtetur ; ſuper hoc diſpenſationem aliquam poſſe fieri non videmus*. Et quod id nequeant Principes ſæculares, quamvis Supremi, ſit manifeſtum, quia ipſi ultraquam quod nequeant quidquam ſtatuere contra Legem Divinam, etiam Legi Pontificiæ nihil contrarium concedere valent, ſed eidem neceſſario obedire tenentur in his, quæ continent peccatum ; *cap. Lege Imperator 1. cap. Non licet Imperatori 2. cap. Certum eſt 3. cap. Conſtitutiones 4. cap. Suſcipitis 6. diſt. 10. cap. Si quis 2. cap. Solitæ 6. de majorit. & obedient.* cum ſimilibus, adeoque &c.

19 Immo nedum non poſſunt Principes, ſive ſæculares, ſive Eccleſiaſtici permittere tamquam licitas uſuras, ſed tenentur eas prohibere etiam Judæis in ſuis Ditionibus degentibus, & contravenientes punire. *Communis* per text. *in cap. Poſt miſerabilem 12. & c. Quanto amplius 18. de Uſuris*. Et ratio eſt, quia Uſuræ, ut *ſupra num. 6. & 8.* oſtenſum eſt, ſunt contra jus naturale, & Divinum ; Principes autem ſive ſæculares, ſive Eccleſiaſtici debent omnibus degentibus in ſuis Ditionibus prohibere id, quod eſt contra Jus naturale, & Divinum ; adeoque &c. Tum quia poſt Le- 20
gem Evangelicam non poſſunt Judæi fœnerare cum alienigenis modo, quo ipſis permittebatur in Lege veteri, quia talis conceſſio, ut *ſupra num.* 10. dictum eſt, erat pro illo tempore in pœnam alienigenarum non ambulantium in Lege Domini, & in retributionem populi ſui ſequentis veſtigia ejus : Ratio autem talis conceſſionis poſt Legem Evangelicam ceſſat, cum populus hebræus a Deo prius dilectus, factus fuerit ei inimicus, & alienigenæ gentes factæ ipſi familiares, & ſuus dilectus populus. Tum etiam quia Principes tam Sæculares, quam Eccleſiaſtici poſſunt, & debent punire, & de facto juſte puniunt Judæos

in

in ſuis Ditionibus homicidia, furta, aliaque ſimilia crimina pernicioſa Reipublicæ perpetrantes, adeoque etiam punire poſſunt & debent eoſdem dictas Uſuras contra Jus naturale, & Divinum, & eidem Reipublicæ noxias committentes, cum eiſdem Juribus, & ex eiſdem motivis prohibeantur Uſuræ, ac enumerata delicta.

21 Uſura compenſatoria, ſeu reſtauratoria, (de qua *ſupra num.* 5.) eſt licita ex triplici præcipue titulo, ſcilicet titulo damni emergentis, titulo lucri ceſſantis, & titulo periculi perdendæ ſortis. Vide verb. *Mutuum a num.* 33. *ad* 37.

22 Uſura punitoria, ſeu moratoria (de qua *ſupra n.* 5.) eſt licita. Vide dict. verb. *Mutuum num.* 38.

23 Mutuans accepto pignore a Mutuatario, cum pacto, ut interim fructus pignoris lucretur, niſi adſit alius juſtus titulus, committit Uſuram, & tenetur tales fructus perceptos ex pignore computare in ſortem. Vide dict. verb. *Mutuum n.* 42.

24 Dantur tamen aliqui juſti tituli percipiendi fructus ex pignore ſine diminutione ſortis. Vide dict. verb. *Mutuum a num.* 45. *ad* 48.

25 Pactum Antichriſeos quid ſit, & an ſit illicitum, & uſurarium? Vide verb. *Hypotheca a num.* 32. *ad* 33.

26 Pactum Legis Commiſſoriæ quid ſit, & an illicitum, & uſurarium? Vide *ibid. num.* 34. & 35.

27 Uſuræ neque poſſunt exigi, & accipi ob favorem cauſæ piæ, vel ob aliud opus bonum, neque ad id dari poteſt aliqua Diſpenſatio. *Communis*, textu expreſſo *in c. Super eo* 4. *de Uſuris*. Cum enim ibi Archiepiſcopus Panormitanus quæſiviſſet a Papa Alex. III. An poſſit per Diſpenſationem pecunia recipi ad uſuram, ut per illam pauperes, qui in Saracenorum captivitate detinentur, poſſint liberari, ſic reſpondit dictus Summus Pontifex: *Reſpondemus, quod cum uſurarum crimen utriuſque Teſtamenti pagina deteſtetur, ſuper hoc diſpenſationem aliquam poſſe fieri non videmus, quia cum Scriptura Sacra prohibeat pro alterius vita mentiri, multo magis prohibendus eſt quis, ne etiam pro redimenda vita captivi uſurarum crimine involvatur.*

28 Unde nequidem, ut redimantur captivi, ut alantur pauperes, aut ut ædificentur, & reſtaurentur Eccleſiæ permitti poteſt facultas dandi pecunias ad uſuras, nempe ut illa pecunia uſuraria a fœnerante talia, vel ſimilia opera pia peragantur, ut clare habetur *ex cit. cap. Super eo* 4. *de Uſuris*. Et ratio eſt, quia nulla Diſpenſatio fieri poteſt in eo, quod utroque teſtamento eſt prohibitum, uti ſunt vere prohibitæ uſuræ, per expreſſum textum *in cap. Quia in omnibus* 3. & *citat. cap. Super eo* 4. *de uſuris*. Tum quia non ſunt facienda mala, ut eveniant bona, *Epiſt. ad Romanos cap.* 3. Gloſſa *in cap. Super eo verb. Diſpenſationem*, cum pluribus Juribus ibi adductis. Nec ſunt faciendæ eleemoſynæ de fœnore, & Uſuris, *cap. Non putandu* 27. *cauſ.* 1. *q.* 1. *cap. Nolite* 1. *cauſ.* 14. *q.* 5. Nec auferendum eſt aliquid Divitibus, ut detur pauperibus, *cap. Forte* 3. *ead. cauſ.* 4. & *qu.* 5. Tum etiam quia non licet pro vita alterius ſervanda mentiri, *cap. Ne quis* 14. *cap. Si quis* 17. *cauſ.* 2. *qu.* 2. adeoque multo minus licet uſuras exercere ob utilitatem proximi, quia hoc multo gravius eſt peccatum, quam mendacium, *cit. c. Super eo* 4. *de uſuris*.

29 Sunt tamen liciti, nec ſunt uſurarii Montes Pietatis. Vide verb. *Montes pietatis per tot.*

30 Mutuare cum pacto conferendi aliquid ſupra ſortem, non tanquam debitum juſtitiæ, ſed tantum amicitiæ, & gratitudinis, *eſt uſura*. Vide verb. *Mutuum num.* 24. ubi datur ad hoc propoſitio damnata ab Innoc. XI.

31 Mutuans non poteſt licite aliquid ſupra ſortem exigere, ex quo ſe obliget ad non repetendam ſortem uſque ad certum tempus. Vide d. verb. *Mutuum num.* 25. ubi ad id affertur propoſitio damnata ab Alexandro VII.

32 Mutuans non poteſt licite aliquid ſupra ſortem exigere a Mutuatario pro ſola carentia pecuniæ quam ei actualiter numeratam mutuavit. Vide d. verb. *Mutuum num.* 26. ubi adducitur ad id alia propoſitio damnata ab Innocentio XI.

33 Mutuare intentione, ut acquiratur aliquid ex mutuo tamquam debitum ex juſtitia, & ſi id minus principaliter intendatur, eſt uſura mentalis. Vide dict. verb. *Mutuum num.* 23.

34 Non eſt tamen uſura, cum quis dat mutuum, & ſine ulla pactione, ſecundario tantum inde aliquid intendit, & ſperat, item daturus mutuum, quamvis ſciret ſe id, quod ſperat, non obtenturum. Gloſſa *in c. Conſuluit* 10. *verb. Sperantes, de uſuris*; Barboſa *in cit. c. Conſuluit num.* 6. Navarr. *in Manual. cap.* 17. *nu.* 209. & alii paſſim, *arg. c. Si Officia* 2. *diſt.* 59. & *c. Quid prodeſt* 7. *diſt.* 61. Et ratio eſt, quia cum Mutuatarius aliquid poſſit dare, immo ex *Antidorali* obligatione Mutuatori obligatus ſit, utique poterit hic aliquid etiam ſaltem ſecundario ſperare, &, in-

ten-

tendere ; Licite enim poteſt ſperari , quod licite poteſt acceptari .

35 Nec valet objicere illud Chriſti Domini *Lucæ 6. Mutuum date , nihil inde ſperantes .* Nec illud Canonis *Conſuluit* 10. *de uſuris* , ubi Pontifex reſpondit illum qui mutuat , alias non mutuaturus eo propoſito , ut licet omni conventione ceſſante , plus tamen ſorte recipiat pro ejuſmodi lucri intentione , judicandum eſſe male agere , & efficaciter ad reſtitutionem inducendum . Non valet , inquam , quia illud *Lucæ 6.* intelligi debet uti conſilium , quatenus excludit ſpem beneficii ex gratitudine a mutuatario accipiendi , præceptum autem eſt , quatenus excludit ſpem lucri accipiendi , & præſtandi tamquam ex debito , cum ſic ſit vera uſura mentalis . Et illud dicti Canonis *Conſuluit* intelligi debet de eo , qui mutuum dat cum intentione lucri , ſeu pretii recipiendi ex mutuo, tamquam ex debito Juſtitiæ , qui utique cenſeri debet verus uſurarius mentalis . Non autem de eo , qui mutuum dat cum intentione recipiendi aliquam compenſationem ex ſola , & libera gratitudine . Unde notant communiter Doctores , quod non ſit uſura , ſi quis mutuum det Principi , vel Epiſcopo ea intentione , & ſpe ut ab eo Officium , vel Beneficium ſibi , vel ſuis ex libera gratitudine obtineat , cum nullum pactum , nec tacitum, nec expreſſum intercedat ; ſed mera ſpes voluntariæ , & liberæ gratitudinis .

36 An autem ſit Uſura , ſi mutuans excitet , & moneat , ſeu roget Mutuatarium , ut intuitu mutui illi præſtet aliquam gratuitam remunerationem , ſeu aliquid præter ſortem ex gratitudine liberaliter , & voluntarie ei præſtet, Variant Doctores. Negant enim Molina , Bonacina , Salonius , & alii cum Diana *part.* 1. *tract.* 8. *de contractibus reſolut.* 62. Hugo *diſp.* 25. *de Juſtit. ſect.* 4. *numer.* 30. Reiffenſtuel *loc. citat. num. 96.* Sporer *loc. citat. num.* 33. teſtans de communi aliorum , quia dicunt ejuſmodi gratitudinem intendens, & petens, rem licitam, honeſtam intendit , & petit, cum reipſa non intercedat verum pactum, nec coactio , ſed tantum petatur compenſatio Antidoralis , ad quam quivis beneficium aliquod accipiens ex jure naturæ tenetur . At vero licet prædicta opinio ſit probabilis, probabilior tamen eſt ſententia Scoti *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. §. *De ſecundo articulo* , Richardi , Cajetani , Ioannis Medinæ , & Angles apud Lugo *loc. citat.* affirmantium , & docentium eſſe Uſuram , *argum. cap. Sicut* 4. *cauſ.* 1. *quæſt.* 2. ubi ex verbis Sancti Gregorii dicitur : *Oblatio nullam culpæ maculam ingerit , quæ non ex ambientis petitione proceſſit* ; ergo a contrario ſenſu ſi petitur , non excluditur omnis culpa . Et ſic etiam Viva *in propoſition.* 42. *ex damnatis ab Innocentio XI. num.* 12. & alii plures . Et ratio eſt , quia illa exercitatio , monitio, ſeu rogatio videtur eſſe quoddam pactum implicitum , ſi antecedat mutuum ; & ſi ſubſequatur mutuum, Mutuatarius non videtur ſponte dare , ſed rubore , vel neceſſitate compulſus , cum metu injuſto induci ſoleat ad remunerandum timens , ne ſibi injuſta nota ingratitudinis inuratur .

Si Mutuatarius mere gratis , & liberaliter 37
det aliquid ultra ſortem, Mutuator autem mala fide accipiat tamquam debitum ratione mutui , eſt quidem Uſura mentalis inchoata , ſed non perfecta, non reſtitutioni obnoxia . Sic Scotus *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 2. *art.* 2. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 6. Molina *loc. cit. diſp.* 306. Amicus *diſp.* 20. *ſect.* 5. Sporer *loc. cit. num.* 79. Viva *loc. cit. ſub num.* 10. Lugo *loc. cit. num.* 33. appellans hanc communem , & veram ſententiam . Et ratio eſt , quia ex parte Mutuatarii donantis fuit voluntas libera , & ſufficiens ad transferendum dominium accedente acceptatione quamvis peccaminoſa ex parte Mutuatoris accipientis ; Hæc autem acceptatio , & poteſt poni formalis , quando cognoſcitur talis animus Mutuatarii non retractatus , ita ut tunc dominium transferatur , & poſita fuit virtualis , quando Mutuator accepit auctarium , quia licet putaverit illud non dari gratis , voluit tamen ſibi accipere omni meliori modo , quo poterat . Nec obſtat *cit. cap. Conſuluit* 10. *de uſuris* , ubi Pontifex dicit , Uſurarium mentalem cogendum eſſe ad reſtitutionem . Nam ibi ſolum eſt ſermo de caſu , quo Mutuatarius non dederit auctarium gratis, & mere liberaliter, & quandiu de hac voluntate dantis non conſtat .

E contra ſi Mutuatarius det aliquid ultra 38
ſortem tamquam ex debito ratione mutui , & Mutuator accipiat bona fide tamquam ſibi gratis, & mere liberaliter donatum , eſt quidem Uſura materialis, cum datio utpote involuntaria abſque animo donandi non fuerit ſufficiens ad transferendum dominium ; at non eſt uſura formalis completa , nec obnoxia reſtitutioni , ſi lucrum ſic bona fide acceptum ſit etiam bona fide conſumptum, nec inde Mutuator factus ſit ditior : Si autem ceſſet bona fides Mutuatoris, ex quo expoſt cognoſcat Mutuatarium, non gratis , & liberaliter , ſed tamquam ex debi-

debito ratione mutui dediſſe illud auctarium, tunc evadit Uſura formalis reſtitutioni obnoxia, quia ceſſante bona fide, & tali veritate comperta, jam deeſt Mutuatori juſtus titulus retinendi illud auctarium, adeoque illud reſtituere debet, & ſi bona fide conſumpſit, reſtituere tenetur id, in quo inde factus eſt ditior; & ſi in nullo ſit inde factus ditior, rurſus nihil reſtituere tenebitur, juxta dicta de reſtitutione facienda a poſſeſſore bonæ fidei ſub verb. *Poſſeſſor bonæ, & malæ fidei*. Sic Doctores ſupracitati, & alii paſſim.

39 Si dubium ſit, an Mutuatarius dederit illud auctarium gratis, & mere liberaliter, vel an tamquam ex debito ratione mutui? debet fieri ſufficiens inquiſitio de intentione dantis, & ſi percipiatur dediſſe gratis, & mere liberaliter, poteſt retineri illud auctarium; & e contra reſtitui debet, ſi percipiatur illud dediſſe tamquam ex debito ratione mutui. Si autem Mutuatario jam mortuo, ſeu alias ejus intentio interpellari non poſſit, reſolvendum eſt ex circumſtantiis, nempe quod dederit gratis, & mere liberaliter, ſi mutuatarius erat dives, liberalis, magnificus & beneficus, ſi dederit hilariter, & hujuſmodi; & aliunde Mutuator nec explicite, nec implicite aliquid petierit, & tunc ipſe Mutuator non tenebitur ad reſtitutionem. Et e contra, quod dederit tamquam ex debito ratione Mutui, ſi Mutuatarius erat inops, parcus, avarus, ſi mœſte, & moleſte dederit, & hujuſmodi, & tunc Mutuator tenebitur ad reſtitutionem. Et tandem ſi omnibus attentis, adhuc reſtet dubium mere negativum, tenebitur Mutuator ad reſtitutionem; & ſi dubium fuerit poſitivum ob rationes utrinque probabiles, ac conjecturas, & circumſtantias utrinque rationabiles, ac veroſimiles, non tenebitur probabiliter Mutuator ad reſtituendum illud auctarium ſic acceptum. Sic Sporer *loc. cit. num.* 80. Lugo *loc. cit. numer.* 32. Viva *loc. cit. ſub num.* 10. *verſ. ad primum*; La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *num.* 922. & alii contra alios. Et ratio a pari eſt de eo, qui cœpit poſſidere rem aliquam bona fide, & deinde ſuperveniens dubium, an ea res ſit aliena, ſuperare non poteſt; In tali enim dubio melior eſt conditio poſſidentis, per claros textus *in l. Nemo* 126. §. 2. *ff. de Regul. Juris; l. In pari cauſa* 128. *ff. eod. Quod autem* 5. *de jurepatronat. cap. in pari* 65. *de Regulis Juris in* 6.

40 Si Mutuatarius det aliquid ultra ſortem, eo quia timet ſe alia vice, cum indigebit, non accepturum mutuum, vel ne videatur, aut vocetur ingratus, tunc mutuans probabilius tenetur ad reſtitutionem. Sic Cajetanus, Molina, Navarra, Navarrus, S. Antoninus, Angles, Diana, & plures alii, quos affert Salas *dub.* 6. *num.* 1. Lugo *loco citat. num.* 34. pro hac ſententia, quamvis teneant ſententiam contrariam. Sic etiam Viva *loco citat. num.* 10. *in fine*, dicens contrariam ſententiam ſolum ſpeculative eſſe probabilem, non tamen practice, & ſic alii plures. Et ratio eſt, quia cum Mutuatarius ſolvit auctarium ob dictum metum fere ſemper putat injuſtum metum gravem ſibi incuti, & idcirco non gratis, & mere liberaliter, ſed coacte ductus tali injuſto metu; & adeoque cum talis datio fuerit ſecundum quid involuntaria abſque animo donandi, & inſufficiens ad transferendum dominium, tenebitur mutuans ad reſtitutionem; Non ſic autem ſi metus fuiſſet levis, nec cauſam dediſſet tali dationi, quia tunc tale auctarium cenſetur gratis, & mere liberaliter datum, ſicque retineri poſſet a Mutuatore.

Contraria autem ſententia eſt vere proba- 41
bilis, eamque defendunt Sporer *loc. cit. n.* 81. Salas *loco citat. num.* 3. Lugo *loco citat. nu.* 35. cum multis aliis ibi citatis dicentibus, non committi Uſuram, niſi detur, vel accipiatur ut pretium mutui, vel tamquam debitum ex juſtitia, quibus favet etiam La Croix *loc. cit. num.* 923. Et ratio eſt, quia Mutuatarius dando ex tali timore, non dedit ut pretium mutui, ſed ut motivum habendi benevolentiam mutuantis, cum quilibet ex gratitudine donans indicatur ad donandum metu, ne notam ſubeat ingrati, & tamen liberaliter donat, quamvis donatio non ſit ita ſpontanea ac ſi ex effectu benevolentiæ procederet. Tum quia ſicuti non eſt ſimonia, quando nullo prævio pacto confertur Beneficium famulo ab Epiſcopo timente, ne alioquin famulus tædio affectus ab ejus obſequio diſcedat, nec famulus, licet hoc ſciat, ſimoniace accipit Beneficium, quia revera nullum ibi intervenit pretium, ſed ſolum conciliatio novæ benevolentiæ, ita nec intervenit Uſura in hoc caſu.

Uſura eſt, ſi Mutuans det mutuum Mutua- 42
tario cum pacto, ut remittat obligationem reſtituendi, non ſolum bona fortunæ, ſed etiam famæ, quam antea injuſte læſerat. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 7. Lugo *loc. cit. num.* 37. Sporer *loc. cit. num.* 85. Laym. *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 86. *num.* 2. & alii paſſim. Et ratio eſt clara, quia talis obligatio eſt Mutuatario oneroſa, & moleſta, ſicque

ejus

ejus condonatio eſt pretio æſtimabilis, adeoque &c.

43 Item Uſura eſt, ſi mutuet cum pacto, ut Mutuatarius abſtineat ab actione injuriarum, quam contra ipſum juſte intentare poſſet: Ceſſio enim talis Juris intentandi actionem injuriarum, & exigendi ſatisfactionem a Judice eſt vere pretio æſtimabilis, adeoque &c. Sic quamvis poſſit mutuans mutuare ſuo inimico, a quo timet vindictam cum pacto, ut deſiſtat a vindicta injuſta, vel injuſto modo intentata, verbi gratia propria auctoritate, ſeu ut deſiſtat ab odio, ab inimicitia, & hujuſmodi, cum ſic patet, quod inimicus ei antea debet, ſive ex Caritate, ſive ex juſtitia, & ſic non imponat ei novam obligationem, novumque gravamen: Tamen non poteſt ſic mutuare pacto, ut deſiſtat a vindicta, ſeu ſatiſfactione juſta, quam poteſt exigere ab Auctoritate publica, ſeu Judice, cum ſic imponat illi novum gravamen vere pretio æſtimabile. Sic ſupracitati Doctores, & alii fere communiter.

44 Uſura vero eſt quidquid pretio æſtimabile pacto expreſſo, vel tacito exigitur, & recipitur vi mutui per ſe tamquam debitum ex juſtitia, ſeu tamquam pretium mutui. Unde mutuans cum pacto, ut mutuatarius ei vendat res ſuas etiam juſto pretio, vel ut emat res ab ipſo, vel ut utatur ejus Molendino, ſeu frequentet ejus Officinam, vel ut patrocinetur ſuæ cauſæ, vel ut conducat ejus prædium, vel ut reſtituat in alio loco, vel ut reſtituat partem in pecunia, partem in mercibus, vel ut eum eximat a gabellis, vectigalibus, ſeu tributis, vel ut ei præſtet munus a lingua a manu, ab obſequio, & his ſimilia, committit Uſuram, quia obligatio Civilis quoad omnia adimplenda eſt pretio æſtimabilis, cum ſic imponatur mutuatario onus aliunde indebitum, & privetur ſua libertate. *Communis*.

45 Item Uſura eſt mutuare cum pacto, ut Mutuatarius teneatur fidejubere pro Mutuante, vel ſuis. Vide verb. *Mutuum n.* 28.

46 Mutuare frumentum, vel Vinum de præſenti, quo minus valet cum pacto, ut reſtituatur in eadem quantitate pro tempore, quo prævidetur certo, vel quaſi certo pluris valiturum, eſt Uſura. Vide d. verb. *Mutuum num.* 29.

47 Non eſt tamen Uſura, ſi ſit æquale dubium, an pro tempore reſtitutionis ſit valiturum pluris, vel minoris? Vide *ib. n.* 30.

48 Sic pariformiter eſt dicendum de pecunia mutuata cum pacto, ut reſtituatur in eadem omnino ſpecie, & numero pro tali certo tempore. Vide *ibid. n.* 31.

Excipe tamen, niſi ipſe Mutuator talem 49
pecuniam, tale vinum, tale frumentum &c. ſervaturus eſſet uſque ad illud tempus, quo pluris diſtrahere potuiſſet. Vide *ibid. n.* 32.

Contractus ille, qui vulgo dicitur *a godere*, 50
quo ſcilicet aliquis dat ſufficientem pecuniam alteri, ut ipſe quandiu utitur dicta pecunia, cedat illi domum, vel alteram fructiferam rem interim fruendam, quomodo poſſit ab Uſura excuſari? Vide *ib. n.* 59.

Qui recuſat mutuare pecuniam, ſed ipſam 51
tradit indigenti dicendo, quod emit ab ipſo ſuas Vaccas, & eaſdem ei locat pro penſione annua ei ſolvenda, excuſatur communiter ab Uſura, ſi ille alter de facto habeat dictas Vaccas utiles, & ſerventur conditiones requiſitæ ad contractum juſtæ locationis. Secus vero non. Vide *ibid. n.* 50.

Ab Uſura excuſatur, qui a ſe mutuum pe- 52
tenti tradit pecuniam dicendo, quod tali pecunia conducit ſuas operas ad futuram Meſſem, ſeu Vindemiam. Vide *ibid. n.* 51.

Ementes res minori pretio, quam valeant, 53
quando excuſentur ab uſura, & reſtitutione, vel non? Vide verb. *Emptio art.* 2. *per tot.*

Ementes Chirographa, & aliena credita mi- 54
nori pretio, quam valeant, quando excuſentur ab Uſura, & reſtitutione, vel non? Vide *ibid. a n.* 19. *ad* 28.

Emere rem ſine juſto titulo infra pretium 55
infimum ob ſolam anticipatam ſolutionem eſt Uſura. Vide *ibid. n.* 28.

Item Uſura eſt rem plus juſto pretio, ideſt 56
ſupra pretium ſummum vendere ſine juſto titulo ob ſolam dilatam ſolutionem. Vide verb. *Emptio art.* 3. *a n.* 1.

Venditores quando excuſentur ab Uſura, & 57
reſtitutione, vel non? Vide *ibid. per tot.*

Contractus *Mohatra* eſt uſurarius. Vide *ibid.* 58
num. 56.

An Mutuans poſſit ex contractu uſurario ce- 59
lebrato percipere, & retinere lucrum, quod ex alio juſto contractu (quem celebraſſet, ſi ſciviſſet) recipere, & retinere potuiſſet? Variant Doctores. Aliqui enim putant poſſe illum tale lucrum percipere, & retinere, etiamſi mala fide dictum contractum Uſurarium celebraverit. Sic Verricelli apud La Croix *lib.* 3. *part.* 2. *num.* 924. quod tamen ipſo teſte merito negant Tambur. *lib.* 8. *tract.* 3. *c.* 8. §. 3. *n.* 23. & Sporer *loco cit. n.* 160. Alii generaliter tenent poſſe ſic Mutuantem tale lucrum

per-

percipere, & retinere, ſi bona fide dictum contractum Uſurarium celebravit. Sic Sa verb. *Uſura num.* 8. expreſſe dicens: *Qui facit contractum Uſurarium bona fide credens juſtum, poteſt tantum lucri retinere, quantum acquiſiviſſet alioquin per contractum licitum.* Et ſequuntur Tannerus 2. 2. *diſp.* 4. *q.* 7. *n.* 99. Diana *part.* 1. *tract.* 8. *reſol.* 47. Alii defendunt poſſe dictum ſic bona fide Mutuantem retinere tale lucrum, ſi mutuando intenderit, & expreſſerit ſe velle contrahere omni meliori modo. Ita cum aliis Leſſius *lib.* 2. *cap.* 20. *dub.* 12. Sporer *loc. cit. n.* 109. dicens id probabiliſſime eſſe licitum. Alii docent tale lucrum poſſe recipi, & retineri ſaltem ſi mutuans ſciverit illum alium modo juſte contrahendi, & Mutuatarius etiam cenſeatur conſenſiſſe; Secus autem non. Ita Lugo *diſp.* 25. *ſect.* 9. *n.* 182. & *ſeq.* Sporer *loco cit. n.* 106. dicens, quod optime ſentiat Lugo, quibus duabus ultimis ſententiis favet La Croix *cit. lib.* 3. *part.* 2. *n.* 144. & 924. cum aliis allegatis. Et ratio inter alia iſtorum eſt, quia ſic Mutuans, ac contrahens bona fide, intendens interim, & exprimens ſe velle celebrare contractum omni meliori modo, habet veram voluntatem celebrandi contractum, qui licite fieri poſſit; ergo tunc virtualiter illum celebrat, maxime ſi tunc ſciat illum modum juſte contrahendi, & Mutuatarius etiam cenſeatur conſentire uti rationabiliter conſentire cenſendus eſt, cum rationabiliter debeat potius conſentire in contractum juſtum, & juſto titulo celebratum, quam in contractum injuſtum, & celebratum titulo injuſto; adeoque cum adſit ſufficiens utriuſque voluntas cum titulo juſto implicite ſaltem contento, jam adeſt totum id, quod neceſſarium eſt ad jure contrahendum, & lucrandum, adeoque &c.

60 Alii tandem ſuſtinent, quod regulariter loquendo non poſſit ſic Mutuans in reſolutione contractus uſurarii quamvis bona fide initi tantum retinere, quantum in alio contractu juſto v. g. Emptionis, Cenſus, Societatis, & hujuſmodi acquiſiviſſet. Sic expreſſe Sapientiſſimus Roſignolus *tract. de Contractibus contract.* 3. *de Mutuo, & Uſuris diſquiſit.* 6. §. 6. *n.* 2. & *ſeq.* & alii. Et ratio inter alias eſt, quia Contractus ſecundum ſe uſurarius eſt ipſo jure nullus ex dictis *ſupra a n.* 6. ergo nullum poteſt parere intereſſe; Contractus enim nullus perinde eſt ac ſi non eſſet contractus, cum paria ſint non eſſe, & nullum eſſe, *arg. l. Duo ſunt Titii, ff. de Teſtamentaria tutela*, & idem ſit aliquid non eſſe factum, & nulliter factum, *l. Si ſe non obtulit* 4, §. 6. *ff. de re judicata.* Quod autem nullum eſt, nullum producit effectum; *cap. Illud* 8. *de jurepatronat.* Et non entis nulli poſſunt eſſe fructus, nullæque qualitates, *arg. l. Ejus qui in Provincia, ff. de rebus creditis, ſi certum petatur, l.* 1. & 2. *de Uſufructu*, adeoque &c.

Nec valet dicere, quod quamvis non ſubſi- 61
ſtat dictus contractus uſurarius in ratione contractus talis, ſub qua expreſſe fuit celebratus, ſubſiſtat tamen in ratione alterius contractus liciti implicite voliti ab ipſo contrahente, quandoquidem ſi ſciviſſet contractum juxta talem modum non eſſe validum, alio modo valido contraxiſſet. Non valet, inquam, quia hoc modo aperiretur via infinitis Uſuris, panderetur enim aditus cuicunque uſurarie, & invalide contrahenti aliquid ex Contractu uſurario, & invalido, ac infructifero lucrandi, cum ſemper poſſet dicere, ſi ſciviſſem, alio modo licito contraxiſſem.

Hinc quamvis non ſit improbabilis ſenten- 62
tia Leſſii, Lugonis, & Sporer *ſub n.* 59. adducta, in praxi tamen non eſt facile concedenda, ut dicit ipſemet Sporer *loco cit. n.* 105. ſic expreſſe habens: *Id in praxi non facile concedendum approbant omnes etiam citandi, & ſimpliciter non licere ſupponere videntur Doctores communiter.* Tum quia, ut teſtatur dictus Pater Roſignolus *cit.* §. 6. *in fine*, ita pluries fuit judicatum in Excellentiſſimis Mediolani, & Taurini Senatibus in contractibus cenſualibus, aliiſque invalidis, vel ex defectu ſolemnitatis requiſitæ, vel ex quolibet alio capite, qui Senatus coegerunt vel fructus ex talibus contractibus invalidis perceptos reſtituere, vel computare in ſortem. Hæc ille.

Contractus vulgo dictus trium Contractuum 63
an ſit uſurarius, vel non? Vide verb. *Societas, ſeu Societatis contractus a n.* 3. *ad* 11.

Notarii, ſeu Tabelliones conficientes inſtru- 64
menta uſuraria per modum contractus liciti ſuppreſſa uſura; Itemque Teſtes ſubſcribentes peccant mortaliter contra Juſtitiam, & ad reſtitutionem obligantur ſaltem ſecundo loco, ſi Uſurarius non poſſit, aut non velit; Sic etiam conſulentes, & perſuadentes ad uſuras exigendas: Item ſcienter dantes pecuniam Uſurario ad exigendas uſuras. Item Judices, & Domini compellentes ad ſolvendas uſuras, vel impedientes quo minus ſolutæ uſuræ repetantur, vel reſtituantur, in quos eſt excommunicatio latæ ſententiæ *in Clementin. Ex gravi unic. de Uſuris.* Item omnes Miniſtri principales uſurarii ad uſuras concurrentes, ut negotiorum geſto-

geſtores, proxenetæ, factores, correſpondentes, & hujuſmodi. Item denique omnes efficaciter cooperantes ad uſuras exigendas, & ſolvendas peccant mortaliter contra Juſtitiam, & ad reſtitutionem obligantur, etiam quiſque in ſolidum in defectu aliorum. *Sic Doctores communiter*. Et colligitur ex *cit. Clementin. Ex gravi unic. de uſuris*, Concil. Mediolanenſ. 1. *Tit. de Uſuris*, ibi: *Tabelliones, qui inſtrumenta confecerint, proxenetæ, uſurarum, aut libri participes, Miniſtrique omnes horum ſcelerum, & pœnis a Jure ſtatutis, & Eccleſiaſticis Cenſuris puniantur*. Item ex Concilio Rhemenſi habito anno 1583. a Ludovico Cardinali Guiſio, & a Papa Gregorio XIII. approbato *Tit. de Fænore* §. ibi: *Actuarii, ſeu Notarii uſurarum, proxenetæ, omneſque qui contractibus uſurariis aliquam operam, vel conſenſum præbent, ejuſdem criminis cenſeantur eſſe participes*. Immo de Notariis, ſeu Tabellionibus inſuper rigidiſſima pœna habetur in Jure ſtatuta, *l. Jubemus* 13. §. 3. *C. de Sacroſanctis Eccleſiis*, ibi: *His Tabellionibus, qui hujuſmodi contractuum vitioſorum auſi fuerint inſtrumenta conſcribere, irrevocabilis exilii animadverſione plectendis*.

65 Mutuatarius, qui abſque juſta cauſa ab Uſurario etiam parato petit mutuum ſub uſuris, peccat mortaliter peccato Scandali. *Communis*. Præbere enim ſine juſta cauſa alteri occaſionem peccati mortalis, ſeu ruinæ ſpiritualis eſt peccatum mortale ſcandali.

66 Non peccat autem Mutuatarius, ſi ab Uſurario petat mutuum ob aliquam juſtam cauſam non ſolum neceſſitatis, ſed etiam veræ, & evidentis utilitatis. *Communis*. Et ratio eſt, quia Mutuatarius poteſt uti Jure ſuo petendo id quo indiget, & quod alter ſine peccato facere poteſt. Quod autem alter non ſit facturus ſine peccato, non ſequitur ex petitione Mutuatarii, ſed ex ſpontanea malitia Mutuatoris.

67 Mutuatarius non peccat poſt acceptum jam mutuum ſub uſuris uſuram ſolvendo, ſi non poſſit ſine gravi incommodo ſolutionem denegare. *Communis*.

68 Non tenetur tamen Mutuatarius ſolvere veras uſuras lucratorias, etiamſi eas ſolvere promiſerit, niſi ſub juramento ad eas ſolvendas ſe obligaverit. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Debitores 6. de Jurejurando*, ibi: *Debitores ad ſolvenda uſuras, in quibus ſe obligaverant, cogi non debent. Si vero de ipſarum ſolutione juraverint, cogendi ſunt domino reddere juramentum*.

Mutuator autem cogi poteſt, ut dictum juramentum, & per conſequens etiam uſurarum ſolutionem remittat. *Communis*, textu expreſſo *in cap. 1. de jurejurando*, ibi: *Mandamus quatenus Creditores ad juramenta ſuper uſuris ſibi præſtita relaxanda Eccleſiaſtica diſtrictione cogatis*. 69

Et in caſu, quo Mutuatarius vi juramenti 70 dictas lucratorias uſuras jam ſolverit, poteſt illas in judicio petere, debetque Mutuator ad eas Mutuatario denuo reſtituendas compelli. *Communis*, textu expreſſo *in cit. c. Debitores 6. de Jurejurando*, ibi: *Et cum uſuræ ſolutæ fuerint, Creditores ad res reſtituendas ſunt Eccleſiaſtica ſeveritate (ſi neceſſe fuerit) compellendi*.

Et dato, quod mutuatarius etiam juraſſet 71 ſe non repetiturum uſuras ſolutas, nihilominus Mutuator compelli poteſt, ut vel juramentum remittat, vel ab uſurarum exactione deſiſtat, vel poterit, non obſtante hujuſmodi juramento, per Judicem ex Officio compelli ad reſtituendas uſuras jam ſolutas. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Tua dudum 13. de uſuris*, ibi: *Nos igitur reſpondemus, ut uſurarios ipſos modo prædicto per Cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione remota, compellas ante uſurarum ſolutionem ab earum exactione deſiſtere, vel reſtituere ipſas, poſtquam fuerint perſolutæ, ne de dolo, & fraude contingat eos commodum reportare*, juncto ejus Summario ſic dicente: *Non obſtante juramento de non repetendis uſuris per Debitorem præſtito, poteſt Judex ex Officio ſuo uſurarium ad reſtituendas uſuras compellere*.

Fuit *ſupra n. 68.* notanter dictum non teneri Mutuatarium ſolvere *veras uſuras lucratorias*, quia ad ſolvendas uſuras compenſatorias, ſeu reſtauratorias, & uſuras punitorias, ſeu moratorias tenetur in utroque Foro, cum ex dictis *ſupra num. 21. & 23.* illæ ſint omnino licitæ & conſequenter debitæ. 72

Uſurarius non acquirit dominium Uſurarum, 73 ſeu rerum per uſuram acceptarum, niſi res uſu conſumptibiles, ſeu functionem recipientes, ut pecunia, frumentum, vinum, & hujuſmodi ita commixtæ ſint cum rebus ipſius propriis, ut nullo modo diſcerni poſſint. Ita S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 78. *artic.* 3. *ad* 3. Covarruv. *lib.* 3. *variar. reſolut. c.* 6. *num.* 3. Layman *lib.* 3. *tract.* 4. *cap.* 16. *num.* 7. Silveſter *verb. Uſura quæſt.* 1. Sporer *loc. cit. num.* 17. teſtans de communiori, & ſibi vera omnino ſententia DD. plurimorum, quos congerunt, & ſequuntur Molina, Leſſius, & Tamburin. *ibi citati*; Reiffenſtuel *loc. cit. num.* 167. teſtans

uſitam de communi aliorum contra Gloſſam in cap. Si quis Uſuram 14. quæſt. 4. & quidam alios. Et ratio eſt, quia ad acquirendum verum dominium requiritur aliquis juſtus, & ſufficiens titulus, ut concedunt omnes etiam adverſarii, ſed hic nullus adeſt juſtus titulus, ergo &c. Probatur Minor: talis juſtus, & ſufficiens titulus transferendi dominium in Uſurarium Mutuatorem non poteſt eſſe niſi ipſa datio, ſeu ſolutio Mutuatarii ſimpliciter voluntaria, etſi cum admixto involuntario ſecundum quid, prout aſſignant ipſi adverſarii, atqui ipſa datio non eſt ſufficiens ad transferendum dominium, quia licet illa ſolutio eſſet voluntaria ſimpliciter, & ſolum mixte involuntaria, ſeu ſecundum quid, ut dicunt adverſarii, eſſet tamen ſolum voluntaria quo ad traditionem, non vero quo ad translationem dominii; nam Mutuatarius Uſuras tradens non præſumitur velle conferre majus Jus Mutuanti, quam debeat, & ipſi de Jure competat, ſed ipſas ei intendit tradere eo modo, quo ipſi debentur: cum ergo ei nullo juſto titulo ad validam Dominii translationem requiſito debeantur, ſed potius ipſas nullatenus exigere poſſit, & ſi jam ſic receperit, ſeu exegerit, reſtituere teneatur, per textus expreſſos *in cap. Cum tu 5. cap. Tua 9. cap. Conſuluit 10. cap. Quam perniciosum 11. cap. Poſt miſerabilem 12. cap. Tua dum 13. & cap. Quia fruſtra 14. de Uſuris, cap. 1. & 6. de Jurejurando*, cum ſimilibus, ſequitur manifeſte, quod in ordine ad talem translationem Dominii illa ſolutio, ſeu traditio Mutuatarii ſit inſufficiens, per text. in *l. Nunquam 31. ff. de adquirendo rerum dominio*, ibi: *Nunquam nuda traditio transfert dominium, ſed ita ſi venditio, aut aliqua juſta cauſa præceſſerit, propter quam traditio ſequeretur.*

74 Si tamen ſupradictæ res per Uſuram acceptæ ita commixtæ ſint cum rebus propriis, ut nullo modo diſcerni poſſint, tunc Uſurarius acquirit quidem verum dominium ratione commixtionis, ſeu confuſionis, vel ſpecificationis, ſed ita debile & infirmum, ut teneatur ad reſtitutionem, ſeu compenſationem in æquivalenti ratione injuſtæ acceptionis. Sic Sporer *loc. cit. n.* 115. Lugo *diſp.* 25. *ſect.* 11. *n.* 206. cum S. Thoma, & pluribus aliis ibi citatis, Reiffenſtuel *loc. cit. nu.* 166. teſtans hanc eſſe communem & certam per text. *in §. Si duorum 27. & §. Quod ſi frumentum 28. Inſtit. de rerum diviſione, & adquirendo ipſarum dominio: l. Si alicui 78. ff. de ſolutionibus*, ibi: *Si alieni nummi inſcio, vel invito Domino ſoluti ſunt, manent ejus, cujus fuerant; ſi mixti eſſent, ita ut diſcerni non poſſent, ejus fieri, qui accepit, in libris Gaii ſcriptum eſt.* Et ratio eſt, quia dicta admixtio, ſeu confuſio per citata Jura, ſicut & ſpecificatio per text. *in §. 25. inſtit. de rerum diviſ.* eſt juſtus titulus acquirendi rerum dominium, nec vitiatur per aliquem ſpecialem modum, quo acquiruntur res, quæ per d. admixtionem, ſeu confuſionem, vel ſpecificationem acquiruntur; ſemper enim ſupponitur res eſſe aliena quæ confunditur, ſeu commiſcetur, ſive ergo illa res ſit per actionem furtivam, ſive per uſurariam acquiſita, dum ita commiſcetur, ſeu confunditur cum propriis, ut diſcerni, ſeu ſeparari ab ipſis nullo modo poſſit, non eſt eadem res in individuo reſtituenda, cum ſic transierit in dominium commiſcentis, ſeu ſpecificantis; ſed bene in æquivalenti, ratione injuſtæ acceptionis, ſicuti quando res alterius jam eſt conſumpta.

75 Hinc Uſurarius tenetur reſtituere omnia acquiſita per Uſuras uſque ad æqualitatem damni illati. Nempe primo ipſaſmet res in individuo, vel in ſe adhuc diſcernibiliter exiſtentes, vel in æquivalenti, ſi commixtæ cum ſuis indiſcernibiliter exiſtant, cum per injuſtitiam eas acceperit. Secundo ſi res per Uſuram accepta erat ſecundum ſe fructifera, tenetur reſtituere una cum illa etiam omnes fructus ex ipſa perceptos, detractis expenſis, & æſtimatione laboris, ac induſtriæ, cum tales fructus ad Mutuatarium tamquam Dominum rei pertineant; *§. Si quis a non Domino 35. Inſtit. de rerum diviſione*. Immo Uſurarius tenetur reſtituere ipſos fructus ex re uſurarie acquiſita perceptos, quamvis Dominus, ſeu Mutuatarius per negligentiam ſuam illos fructus non percepiſſet, ſi rem ſuam habuiſſet, detractis tamen ut ſupra expenſis, & æſtimatione laboris, ac induſtriæ. Et ratio eſt, quia omnis res de ſe fructifera ſuo Domino fructificat, *cit. §. Si quis a non Domino 35. Inſtit. de rerum diviſione*. Inſuper tenetur Uſurarius reſtituere etiam fructus, quos ipſe per incuriam non percepit, attamen percepiſſet Mutuatarius, ſi rem ſuam de ſe fructiferam habuiſſet. Et ratio eſt, quia ipſe Uſurarius per injuſtam acceptionem & detentionem fuit iniqua cauſa amiſſionis fructuum, quos percepiſſet Mutuatarius, ſi ille rem uſurariam non detinuiſſet: Nullos autem fructus reſtituere tenetur Uſurarius, ſi ex re uſurarie accepta nec ipſe fructus aliquos percepit, nec Mutuatarius propter ſimilem negligentiam fuiſſet percepturus. Et ratio

ratio eſt, quia nec ipſe Uſurarius in data hypotheſi e fructibus rei uſurariæ factus eſt ditior, cum nullos ex ipſa perceperit, nec quo ad ipſas damnum aliquod intulit Mutuatario, cum, ut ſupponitur, nullos fructus fuiſſet ex ipſa percepturus.

76 Si autem res per Uſuram accepta non erat ſecundum ſe fructifera, & ex detentione ipſius nullum emergat damnum, vel lucrum ceſſet Mutuatario, fructus ex illa percepti ſiunt, quoad dominium, ejuſdem Uſurarii, nec reſtituendi ſunt Mutuatario. *Communis*, per clarum textum *in l. Qui aliena* 8. *Cod. Si quis alteri, vel ſibi*, ibi *; Qui aliena pecunia comparat, non ei, cujus nummi fuerunt, ſed ſibi tam actionem empti, quam dominio, ſi ei fuerit tradita poſſeſſio, quærit*. Et ratio eſt, quia quando res non eſt ſecundum ſe fructifera, fructus, qui ex ipſa percipiuntur, non ſunt fructus rei, ſed ſolius induſtriæ, & Perſonæ, adeoque non Domino rei, ſed Perſonæ applicanti induſtriam cedere debent.

77 Hinc res ipſæ quas Uſurarius ſibi emit; verb. grat. pecunia uſuraria, quamvis non permixtæ, nec confuſæ cum rebus propriis ipſius Uſurarii, tranſeunt in dominium Uſurarii, ut concedunt communiter Doctores, etiam illi, qui negant dominium Uſuratum acquiri ab Uſurario. Et ratio eſt, quia res per pecuniam uſurariam emptæ non ſunt fructus pecuniæ, utpote ex ſe ſterilis, ſed ſunt fructus induſtriæ, ſeu voluntariæ emptionis, & negotiationis ſuſceptæ; quæ emptio ſeu negotiatio, cum ſit tota ipſius uſurarii, ideo ipſæ res emptæ in ipſius Uſurarii dominium tranſeunt, ut clare habetur ex cit. *leg. Qui aliena* 8. *Cod. S. quis alteri, vel ſibi*. Quare etiam fur, id quod ex re furtiva negotiando acquirit, ſibi, non Domino acquirit, *leg. Qui vas* 48. §. 7. *ff. de furtis*. Item Depoſitarius id quod ex re depoſita negotiando acquirit, ſibi, non deponenti, acquirit, *leg. Si ex pecunia* 6. *Cod. de rei vendicatione*. Item Uxor, id, quod ex re Mariti defuncti ad Filium pertinente negotiando acquirit, ſibi, non Filio acquirit; *leg. Si pecunia* 1. *Cod. Si quis alteri, vel ſibi*.

78 Item ſi uſurarius res per uſuram acquiſitas vendat, pretium illarum quo ad dominium ſibi acquirit, & non Mutuatario, ſicuti fur vendens res furtivas, earum pretium quo ad dominium ſibi, & non Domino acquirit. Remanente ſemper tamen obligatione reſtituendi pro re uſuraria, vel furtiva in æquivalenti, & damna inde ſecuta Mutuatario, vel Domino compenſandi. *Communis*, per clarum textum *in l. Qui vas argenteum* 48. *ff.* de *Furtis*, §. 7. ibi : *Cum fur rem furtivam vendidiſſet, eique nummos pretii Dominus rei per vim extorſit, furtum eum nummorum feciſſe recte reſponſum eſt. Idem etiam vi bonorum raptorum actione tenebitur: Quod enim ex re furtiva redigitur, furtivum non eſſe nemini dubium eſt; nummus ergo hic, qui redactus eſt ex pretio rei furtivæ, non eſt furtivus*.

Etiam Judæi tenentur reſtituere uſuras extortas a Chriſtianis, & ad id compellendi ſunt per ſubtractionem communionis Chriſtianorum, vel alias per Principes, & Poteſtates ſæculares. *Communis*, per textus expreſſos *in cap. Poſt miſerabilem* 12. & *cap. Quanto amplius* 18. *de Uſuris*. Vide *ſupra num.* 9. 10. 11. 19. & 20. 79

Obligatio reſtituendi Uſuras tranſit ad heredes Uſurariorum, non tantum ſuos, ſed etiam extraneos. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Tua nos* 9. *de Uſuris*, ibi *: Reſpondemus, quod Filii ad reſtituendas Uſuras ea ſunt diſtrictione cogendi, qua parentes ſui, ſi viverent, cogerentur. Idipſum etiam contra heredes extraneos credimus exercendum*. 80

Non tenentur tamen heredes reſtituere ultra vires hereditatis. *Communis*, *argum. c. In litteris* 5. *de Raptoribus*, ibi : *Heredes ejus moneas, & compellas, ut his, quibus ille per incendium, vel alio modo damna contra Juſtitiam irrogaverat, juxta facultates ſuas* (ideſt defuncti, ut ibidem recte advertit Gloſſa verb. *Facultates*) *condigne ſatisfaciant*, & concordat *l. Ex qua* 149. *ff. de Regul. Juris*, ibi : *Ex qua Perſona qui lucrum capit, ejus factum præſtare debet*. 81

Tenentur vero heredes Uſurarii reſtituere, quamvis res uſuraria ad eos in natura non devenerit, nec per illam hereditas illorum fuerit aucta. Sic Engel *lib.* 5. *Decret. tit.* 19. de *uſuris* §. 3. *num.* 3. Reiffenſtuel *ibid. n.* 175. Caniſius *ibid. cap.* 7. *num.* 4. & alii. Et ratio eſt, quia heredes ad exonerationem conſcientiæ tenentur pro viribus hereditatis ſatisfacere omnibus illis, quibus per defunctum aliquod damnum illatum eſt, etiamſi ex tali damno hereditas aucta non ſit, *arg. c. Parochiano tuo* 14. *de ſepulturis*, juncta Gloſſa *ibid. verb. Sed ejus heres*, & *cap. In litteris* 5. *de Raptoribus* cum Gloſſa *ib. verb. Heredes*. 82

Reſtitutio ab Uſurario, ſeu ejus heredibus facienda eſt illis, a quibus Uſuræ extortæ fuerunt, vel eorum heredibus, ſi extent, vel ſi non extent, ſeu non ſint ſuperſtites, pauperibus. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Cum tu* 5. 83

tu 5. *de uſuris*, ibi: *Cogendi ſunt per pœnam, quam ſtatuimus in concilio, eas his, a quibus extorſerunt, vel eorum heredibus reſtituere, vel (his non ſuperſtitibus) pauperibus erogare.*

84 Paupertas Uſurarium, & heredes illius excuſat a reſtitutione, donec ad pinguiorem fortunam pervenerint. *Communis*, per text. *in l. Nam is 6. ff. de dolo malo*, ibi: *Nam is nullam videtur actionem habere, cui propter inopiam adverſarii inanis actio eſt, & cit. cap. Cum tu* 5. *de uſuris*, ibi: *Dummodo in facultatibus habeant, ut de ipſis poſſint eas reſtituere... Illi autem, qui non habent in facultatibus, unde uſuras valeant reſtituere, non debent ulla pœna mulctari, cum eos nota paupertas evidenter excuſet.*

85 Ad reſtitutionem obligat, nedum uſura realis, ſed etiam mentalis, ſi aliquod intentum lucrum ratione mutui ſit ſubſecutum. Unde Mutuator, qui intendens lucrum recipere vi mutui, licet ſine pacto externo, contrahit uſuram mentalem, ſi inde aliquid accipiat ultra ſortem, quod Mutuatarius non gratis, nec ex mera liberalitate, ſed tamquam debitum ratione mutui dedit, tenetur etiam in Foro conſcientiæ ad ejus reſtitutionem. *Communis*, textu expreſſo *in cap. Conſuluit* 10. *de Uſuris*, ibi: *Hujuſmodi homines pro intentione lucri, quam habent (cum omnis uſura, & ſuperabundantia prohibeatur in Lege) judicandi ſunt male agere, & ad ea, quæ taliter ſunt accepta, reſtituenda, in animarum judicio efficaciter inducendi.*

86 Si autem Mutuatarius omnino gratis, & ex mera gratitudine, ac liberalitate aliquid dederit ultra ſortem, nulla eſt obligatio id reſtituendi, quamvis Mutuator mente intenderit tale lucrum primario, & principaliter, ita ut non fuiſſet mutuaturus, niſi ob perfectam Mutuatarii gratitudinem, ac liberalitatem tale lucrum ſperaſſet. Licet enim non velle mutuum dare niſi iis, quos ſperatur fore gratos, poſſit ſpectare ad avaritiam, non tamen ſpectat ad uſuram, cum ſic nihil intendatur, neque recipiatur ratione mutui, ſed omnino gratis, & ex mera gratitudine, ac liberalitate, ſeu benevolentia Mutuatarii, adeoque non interveniat vera & propria uſura mentalis. Sic Pirhing *lib.* 5. *Decretal. tit.* 19. *n.* 133. cum Navarro, Melina, Azorio, Leſſio, Card. de Lugo ibi citatis, & alii communiter, Reiffenſtuel *ibid. nu.* 178. teſtans & ipſe de communi aliorum, Sporer *loco cit. n. num.* 177. & alii paſſim.

87 Advertendum eſt hic ad uberiorem uſuræ mentalis intelligentiam, quod pro uſura mentali non intelligitur nudum propoſitum, ſeu ſola voluntas uſuras accipiendi, vel exigendi, prout præſcindit ab omni actu externo, (*tale* enim propoſitum potius eſt, & dicitur uſura interna, quam uſura mentalis) ſed intelligitur, & accipitur pro actu externo quo mutuum datur cum ſpe & intentione accipiendi lucrum ex mutuo, quamvis ſine ullo pacto externo, *argum. cap. Conſuluit* 10. *de Uſuris.*

Uſurarii ultra ſupra recenſitam obligationem reſtitutionis ſubjacent etiam variis pœnis contra ipſos, tum in Jure Civili, tum in Jure Canonico ſtatutis. Prima igitur eorum pœna eſt, quod uſurarii manifeſti, ſeu notorii ſunt ipſo jure infames, *cap. Infames* 2. §. *Porro in fine cauſ.* 3. *q.* 7. *cap. Dilectus* 13. *de exceſſib. Prælator. cap. Improbum* 20. *Cod. Ex quibus cauſis infamia irrogatur.* 88

Secunda pœna eſt, quod uſurarii notorii, ſeu manifeſti, ſi Clerici ſint, & moniti non deſiſtant, ab Officio, & Beneficio ſint ſuſpendendi, ac deponendi, *cap. Epiſcopus* 1. *cap. Quoniam* 2. *& cap. Si quis* 5. *diſt.* 47. *cap. Si quis* 4. *& cap. Quoniam* 8. *cauſ.* 14. *q.* 4. *cap. Præterea 6. de uſuris, cap. Inter dilectos* 11. *de exceſſibus Prælator.* Et a fortiori Clerici uſurarii manifeſti repellendi ſunt a Sacris Ordinibus ſuſcipiendis, & ab Officiis, & Beneficiis obtinendis, *cap. De Petro* 4. *diſt.* 47. & omnibus citatis juribus, quibus ſtatuitur tales Clericos privandos eſſe Officiis, & beneficiis obtentis, adeoque multo magis repellendos ab obtinendis. Tum quia tales manifeſti uſurarii ſunt infames per Jura citata *ſupra num.* 87. Infamibus autem Portæ Dignitatum patere *non debent*, textu expreſſo *in c. Infamibus* 87. *de Regul. Juris in* 6. ibi; *Infamibus portæ non pateant Dignitatum.* 89

Tertia pœna eſt, quod uſurarii notorii, ſeu manifeſti, ſi Laici ſint, excommunicari debent uſquedum debite ſatisfecerint, *cap. Præterea* 7. *de Uſuris*, & ipſo facto irregulares exiſtunt, *cap. Maritum* 2. *diſt.* 33. *cap. Seditionarios* 8. *diſt.* 46. 90

Quarta pœna eſt, quod uſurarii notorii, ſeu manifeſti non admittantur ad communionem Altaris, ideſt ad perceptionem Sacramenti Euchariſtiæ, textu expreſſo in *cap. Quia in omnibus* 3. *de Uſuris*, ibi: *Conſtituimus, quod Uſurarii manifeſti nec ad Communionem admittantur Altaris.* 91

Quinta pœna eſt, quod manifeſtorum uſurariorum oblationes non poſſint recipi, textu expreſſo *in cit. cap. Quia in omnibus* 3. *de Uſuris*, ibi: *Sed nec oblationes eorum quiſquam accipiat.* 92

cipiat. Uſurarii enim æquiparantur Raptoribus, *cap. Si quis* 10. *cauſ.* 14. *q.* 4. & oblationes raptorum non ſunt recipiendæ ab Eccleſia, *cap. Minor* 8. *cauſ.* 17. *q.* 4. *cap. De viro* 17. *cauſ.* 12. *q.* 2. cum Deus *ſit odio habens rapinam in holocauſto*, ut expreſſe habetur *Iſaiæ cap.* 61. *n.* 8.

93 Sexta pœna eſt, quod Teſtamentis manifeſtorum uſurariorum nullus poſſit intereſſe, & quod ipſorum Teſtamenta ſint ipſo Jure irrita, niſi ante mortem reſtituerint, quæ per uſuras acquiſita ſunt, vel de eorum reſtitutione idoneam cautionem (per pignora videlicet, ut Fidejuſſores) dederint, textu expreſſo *in cap. Quamquam* 2. *de Uſuris in* 6.

94 Septima pœna eſt, ut nullus Uſurarios manifeſtos, ſeu notorios ad Confeſſionem admittat, aut illos abſolvat (etiam ab aliis peccatis) antequam vel reſtituant uſuras, vel de ſatisfaciendo pro viribus ſuarum facultatum prædicto modo cautionem præſtent, *cit. cap. Quamquam* 2. *de uſuris in* 6.

95 Octava pœna eſt, quod ſi Uſurarii manifeſti, ſeu notorii in eo peccato deceſſerint, Chriſtiana, & Eccleſiaſtica careant ſepultura, *cap. Quia in omnibus* 3. *de uſuris*, *& cit. cap. Quamquam* 2. *de uſuris in* 6. ubi etiam additur, quod omnes Religioſi, & alii, qui manifeſtos Uſurarios ad Eccleſiaſticam ſepulturam admittere auſi fuerint, pœnam in Decreto Lateranenſis Concilii contra Uſurarios edito promulgatam incurrant, nempe pœnam Suſpenſionis ſtatutam *in cap. Quia in omnibus* 3. *de uſuris*. Et poſtea in Concilio Lugdunen. relato *in Clementina* 1. *de ſepulturis* ſtatutum fuit: ut qui Uſurarios manifeſtos ſcienter ſepelire præſumunt, ipſo facto ſint excommunicati, nec abſolvantur, niſi prius ad arbitrium Diœceſani Epiſcopi competentem ſatisfactionem exhibuerint.

96 Inſuper præcipitur omnibus Dominis Locorum, & Univerſitatibus, ne permittant alienigenas in Terris ſuis conducere Domos ad exercendas Uſuras, vel conductas habere, & ne quis eis ad hoc Domos locet. Qui contrafecerint, ſi ſint Eccleſiaſtici Majores, ut Patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, Suſpenſionis; Si vero ſint Minores Perſonæ ſingulares, Excommunicationis; Si Collegium, vel Univerſitas, Interdicti ſententiam ipſo facto incurrant. Et ſi per menſem in ea perſtiterint, ipſorum Terræ ſunt interdictæ, dum ibi dicti Uſurarii habitant; Si vero ſint Laici, debent ab Ordinario per Cenſuram Eccleſiaſticam compelli ad ceſſandum ab hujuſmodi exceſſu, textu expreſſo *in cap. Uſurarum voraginem* 1. *de uſuris in* 6.

Præterea Officiales Communitatum facientes, aut dictantes, vel ſcribentes ſtatuta ſuper Uſuris ſolvendis non repetendis, vel non reſtituendis, vel judicantes ſecundum illa, vel non delentes illa ſi poſſunt intra tres menſes de libris Communitatum, vel illa ſervantes, ſunt excommunicati, textu expreſſo *in Clementina: Ex gravi unic. de uſuris*. 97

Uſurarii præter ſupradictas pœnas a Jure ſtatutas, etiam aliis pœnis arbitrariis, & extraordinariis puniri poſſunt a Judice tam Eccleſiaſtico, quam Sæculari, præſertim vero pecuniaria, ut in eo, in quo peccarunt, mulctentur. Tholoſan. *lib.* 3. *de uſura cap. ultim. n.* 4. *&* 7. Pirhing *loco cit. nu.* 172. Reiffenſtuel *loco cit. num.* 188. notantes, quod juxta Conſtitutiones Imperii mulctantur Uſurarii amiſſione quartæ partis de ſorte principali. Sic etiam Gail. *lib.* 2. *obſerv.* 4. *n.* 1. Vel etiam publicatione bonorum, ut notant Tholoſan. *loc. cit. num.* 8. Pirhing *loco cit. num.* 172. & alii. 98

Ut uſurarii incurrant ſupradictas pœnas, debent eſſe manifeſti, ſeu notorii Jure, vel Facto. Illi autem ſunt uſurarii manifeſti, & notorii Jure, ſeu notorietate Juris, qui in Judicio hoc crimen confeſſi ſunt, aut de illo fuerunt convicti, & condemnati, *arg. cap. Quæſitum eſt* 10. *de cohabitat. Clericor. & mulierum*, ibi: *Notorium per ſententiam, ſeu per Confeſſionem factam in Jure*. Illi vero ſunt uſurarii manifeſti, & notorii Facto, ſeu notorietate Facti, qui ita palam, & evidenter exercent uſuras, ut nulla tergiverſatione id negare, & celare valeant, *arg. cit. cap. Quæſitum eſt*, ibi: *Aut per evidentiam rei, quæ tergiverſatione aliqua celari non poſſit*, *& cap. Olim* 24. *de verbor. ſignificat.* ibi: *Aut evidentia rei, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari*. 99

Judex criminum uſurariorum quoad Cenſuras, & privationes Eccleſiaſticorum Beneficiorum eſt ſolus Eccleſiaſticus; *Communis*, *arg. c. Decernimus* 2. *c. Qualiter*, *& quando* 17. *de Judiciis*, *cap. Nullus Judicum* 2. *de Foro competenti*, *cap. Lator* 5. *& Cauſam quæ inter* 7. *Qui Filii ſint legitimi*, cum ſimilibus. Et ratio eſt, quia ille eſt Judex quo ad Cenſuras, & privationes Eccleſiaſticorum Beneficiorum, ad quem ſpectat imponere dictas pœnas: ſed id ſpectat ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum, cum poteſtas ferendi Cenſuras ſit ſolummodo Eccleſiaſtica, & reſidens ſolummodo penes Eccleſiam, juxta illud *Matth.* 26. *Quæcunque alligaveritis ſuper terram &c. & ſi Eccleſiam non* 100

audieris, *ſit tibi ſicut Ethnicus*, *& publicanus*,
hoc eſt a Fidelium communione ſegregatus,
ut explicant omnes, ut etiam ad ſolum Judi-
cem Eccleſiaſticum ſpectat imponere privatio-
nem Eccleſiaſticorum Beneficiorum, *arg. cit.
Juribus*; ergo &c.
101 Judex autem criminum uſurariorum quoad
alias poenas poteſt eſſe tam Laicus, quam Ec-
cleſiaſticus, & datur locus præventioni, non
ſolum quando eſt quæſtio *Facti*, ſeu quando
crimen liquido uſurarium eſt, ſed etiam quan-
do eſt quæſtio *Juris*, ſeu quando diſceptatur,
an hic, vel ille contractus uſurarius ſit, nec
ne? *Eſt Communis*, quo ad primam partem,
nempe quo ad caſum, in quo eſt ſola quæſtio
Facti, cum ſic omnes concedant eſſe crimen
mixti Fori, ideſt tam Sæcularis, quam Eccle-
ſiaſtici: & patet clare *ex cap. Poſt miſerabilem*
12. *de uſuris*. Quo ad ſecundam vero partem,
nempe quando eſt quæſtio *Juris*, defenditur a
Farinacio *Prax. Crimin. q.* 8. *n.* 140. *concl.* 4.
a Menochio *de Arbit. Judic. caſu* 398. *nu.* 4.
Molina *tract.* 2. *diſp.* 333. *in princip.* Covarr.
lib. 3. *variar. reſol. cap.* 3. *n.* 1. Silveſtro verb.
uſura 9. *in princip.* Caniſio *tract. de uſuris cap.*
9. *num.* 4. Roſignol. *contract. de Mutuo*, *&
uſuris pranot.* 16. *n.* 2. Pirhing *lib.* 5. *Decretal.
tit.* 19. *n.* 142. Reiffenſtuel *ibid. n.* 193. *& ſeq.*
& aliis pluribus contra Gloſſam *in cap. Cum ſit*
4. *verb. Malefactores*, *de Foro competent.* Cla-
rum verb. *uſura num.* 8. & nonnullos alios vo-
lentes cognitionem quæſtionis *Juris* de hoc cri-
mine ſoli Judici Eccleſiaſtico competere. Et
ratio noſtræ concluſionis eſt, quia crimen uſu-
ræ, non ſolum eſt prohibitum Jure Eccleſiaſti-
co, ſeu Canonico, ſed jure Divino, & natu-
rali, ut patet ex dictis *ſupra a num.* 6. Nec
plus ſpiritualitatis in ſe habet, quam homici-
dium, furtum, adulterium, & ſimilia delicta,
quæ ſunt contra Juſtitiam, & prohibita Lege
Divina, & naturali; Atqui de his criminibus
poteſt cognoſcere, & de facto reſte experien-
tia quotidiana cognoſcit Judex Sæcularis inter
Laicos, ergo etiam de crimine uſuræ. Tum
quia, ut fuit dictum *ſupra num.* 15. uſura ſi
ſit in maxima quantitate eſt prohibita etiam
Jure Civili, ut patet *ex l. Eos Qui* 26. *Cod.
de uſuris*, *& l. Placuit* 29. *ff. eod.* adeoque
&c. Tum etiam quia in Jure Canonico nulli-
bi invenitur interdicta Judici Laico cognitio
uſuræ in caſu quæſtionis *Juris*, ſed poſitive
conceſſa *in cap. Poſt miſerabilem* 12. *de uſuris*,
ubi ſine diſtinctione inter quæſtionem *Juris*,
& *Facti* conceditur Poteſtati ſæculari facultas
cognoſcendi, & judicandi uſuras: Ubi autem
Lex non diſtinguit, neque nos diſtinguere de-
bemus; *cap. Quia circa* 22. *de Privileg. l. De pre-
tio* & *ff. de Publiciana in rem actione*, *l. Non di-
ſtinguemus* 32. *ff. de reception. arbitr. l. Præſes* 3.
ff. de Offic. Præſidis; adeoque &c.
Ad exterminandas uſuras plura declaravit 102
Benedictus XIV. tom. 1. Conſtitut. 143. incip.
Vix pervenit. Et primo, omne lucrum ex mu- 103
tuo ratione mutui, uſurarium, & illicitum
eſſe. Secundo, ad uſuræ labem purgandam 104
nullum accerſiri poſſe ſubſidium, vel ex eo quod
id lucrum non exceſſivum & nimium, ſed mo-
deratum, non magnum, ſed exiguum ſit; Vel 105
ex eo quod is, a quo id lucrum ſolius cau-
ſa mutui deponitur, non pauper, ſed dives
exiſtat, nec datam ſibi mutuo ſummam reli-
cturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplifi-
candas, vel novis coemendis prædiis, vel quæ-
ſtuoſis agitandis neceſſariis utiliſſime ſit im-
penſurus. Tertio quamquam una cum mu- 106
tui contractu poſſint quandoque alii tituli ut
ajunt, forte concurrere ipſi mutuo extrinſeci,
e quibus juſta oriatur cauſa aliquid ultra ſor-
tem ex mutuo debitam exigendi; attamen
falſo, & temere affirmari dicit *ejuſmodi* ti-
tulos ſemper reperiri, ac ubique *præſto eſſe*,
ita ut illorum ratione, quotieſcumque pecu-
nia, frumentum, aliudve id generis alteri qui-
cumque creditur, toties ſemper liceat auctua-
rium moderatum, ultra ſortem integram,
ſalvamque recipere; Alia præterea edixit, at- 107
que in contractibus ſervanda enixe commenda-
vit, uti patet in ipſa Conſtitutione mox *hic*
afferenda, ubi *a n.* 9. *ad* 12. inſuper refellun- 108
tur Judæi ſibi dictitantes licitum *eſſe*, uſu-
ras a Chriſtianis inter quos degunt exigere, 109
Et ibid. num. 19. ubi quod Principes tenentur
uſuras prohibere etiam Judæis in ſuis Ditioni-
bus degentibus, & contravenientes puniri, ut
qui ad legis Divinæ, & naturalis obſervan-
tiam nequeunt reduci virtutis amore, ab ejus
tranſgreſſione abſterreantur ſaltem formidine
poenæ, uti ad id teneri Principes Chriſtianos 110
ſuis Edictis, & Epiſcopos ſuis Conſtitutioni-
bus, quibus ſevere prohibeantur Judæi Chri-
ſtianorum loca incolentes, ne ratione mutui
quidquam a Chriſtianis extorqueant, & certa
ſimul præſcribatur quantitas lucri, ultra quam
nihil impune exigere poſſint ex aliis con-
tractibus cum Chriſtianis initis, recte, &
erudite ſuo more pluribus adductis docet
Idem Benedictus *de Synodo Diœceſana lib.* 7.
cap. 47. *n.* 12. *&* 13. concludens ita nuperri-
me ſtatuiſſe Epiſcopum Piſaurienſem *in ſua
Diœceſana Synodo habita* 1742. *tit.* 4. *num.* 17.
cujus

cujus exemplum poterunt alii Epiſcopi imitari.

112 Sed operæ pretium eſt integram afferre ipſam Conſtitutionem, quam in forma Encyclicæ ad omnes Ordinarios Italiæ direxit laudatus Pontifex, ut ſequitur.

BENEDICTUS PAPA XIV.

Vix pervenit ad aures noſtras, ob novam controverſiam (nempe an quidam contractus validus judicari debeat) nonnullas per Italiam diſſeminari ſententias, quæ ſanæ doctrinæ haud conſentaneæ viderentur, cum ſtatim noſtri Apoſtolici muneris partem eſſe duximus, opportunum afferre remedium, ne malum ejuſmodi temporis diuturnitate, ac ſilentio, vires magis acquireret, aditumque ipſi intercludere, ne latius ſerperet, & incolumes adhuc Italiæ Civitates labefactaret.

Quapropter eam rationem conſiliumque ſuſcepimus, quo Sedes Apoſtolica ſemper uti conſuevit: Quippe rem totam explicavimus nonnullis ex Venerabilibus Fratribus Noſtris S. R. E. Cardinalibus, qui Sacræ Theologiæ ſcientia, & Canonicæ Diſciplinæ ſtudio ac peritia plurimum commendantur: Accivimus etiam plures Regulares in utraque facultate præſtantes, quorum aliquos ex Monachis, alios ex Ordine Mendicantium, alios demum ex Clericis Regularibus ſelegimus. Præſulem quoque juris utriuſque laurea præditum, & in Foro diu verſatum adhibuimus. Diem quartam indiximus Julii, qui nuper præteriit, ut coram Nobis illi omnes convenirent, quibus naturam totius negotii declaravimus, quod illis antea cognitum perſpectumque deprehendimus.

Poſt hæc præcepimus, ut omni partium ſtudio, omnique cupiditate ſoluti, rem totam accurate perpenderent, ſuaſque opiniones ſcripto exararent, non tamen expetivimus ab ipſis, ut judicium ferrent de contractu, qui controverſiæ cauſam initio præbuerat, cum plura documenta non ſuppeterent, quæ neceſſario ad id requirebantur; Sed ut certam de uſuris doctrinam conſtituerent, cui non mediocre detrimentum inferre videbantur quæ nuper in vulgus ſpargi cœperunt. Juſſa fecerunt univerſi; nam ſuas ſententias palam declararunt in duabus Congregationibus, quarum prima coram Nobis habita eſt die 18. Julii, altera vero die prima Auguſti, qui menſes nuper elapſi ſunt: ac demum eaſdem ſententias Congregationis Secretario ſcriptas tradiderunt.

Porro hæc unanimi conſenſu probaverunt.

I. Peccati genus illud, quod uſura vocatur, quodque in contractu mutui propriam ſuam ſedem & locum habet, in eo eſt repoſitum, quod quis ex ipſomet mutuo, quod ſuapte natura tantumdem duntaxat reddi poſtulat, quantum receptum eſt, plus ſibi reddi velit, quam eſt receptum; ideoque ultra ſortem, lucrum aliquod ipſius ratione mutui, ſibi deberi contendat. Omne propterea hujuſmodi lucrum, quod ſortem ſuperet, illicitum & uſurarium eſt.

II. Neque vero ad iſtam labem purgandam, ullum arceſſiri ſubſidium poterit vel ex eo, quod id lucrum non excedens & nimium, ſed moderatum; non magnum, ſed exiguum ſit; vel ex eo, quod is, a quo id lucrum ſolius cauſa mutui depoſcitur, non pauper, ſed dives exiſtat, nec datam ſibi mutuo ſummam relicturus otioſam, ſed ad fortunas ſuas amplificandas; vel novis cœmendis prædiis, vel quæſtuoſis agitandis negotiis, utiliſſime ſit impenſurus. Contra mutui ſiquidem legem, quæ neceſſario in dati atque redditi æqualitate verſatur, agere ille convincitur, quiſquis eadem æqualitate ſemel poſita, plus aliquid a quolibet, vi mutui ipſius, cui per æquale jam ſatis eſt factum, exigere adhuc non veretur; proindeque ſi acceperit, reſtituendo erit obnoxius ex ejus obligatione Juſtitiæ, quam commutativam appellant, & cujus eſt in humanis contractibus æqualitatem cujuſque propriam & ſancte ſervare, & non ſervatam exacte reparare.

III. Per hæc autem nequaquam negatur, poſſe quandoque una cum mutui contractu quoſdam alios, ut ajunt, titulos, eoſdemque ipſimet univerſim naturæ mutui minime innatos, & intrinſecos, forte concurrere, ex quibus juſta omnino legitimaque cauſa conſurgat quiddam amplius ſupra ſortem ex mutuo debitam rite exigendi. Neque item negatur poſſe multoties pecuniam ab unoquoque ſuam, per alios diverſæ prorſus naturæ a mutui natura contractus, recte collocari & impendi, ſive ad proventus ſibi annuos conquirendos, ſive etiam ad licitam mercaturam, & negotiationem exercendam, honeſtaque indidem lucra percipienda.

IV. Quemadmodum vero in tot ejuſmodi diverſis contractuum generibus, ſi ſuis cujuſque non ſervatur æqualitas, quidquid plus juſto recipitur, ſi minus ad uſuram (eo quod omne mutuum tam apertum quam palliatum abſit) at certe ad aliam veram injuſtitiam, reſti-

reſtituendi onus pariter aſſerentem, ſpectare compertum eſt: Ita ſi rite omnia peragantur, & ad Juſtitiæ libram exigantur, dubitandum non eſt, quin multiplex in iiſdem contractibus licitus modus & ratio ſuppetat humana commercia & fructuoſam ipſam negotiationem ad publicum commodum conſervandi ac frequentandi. Abſit enim a Chriſtianorum animis, ut per uſuras, aut ſimiles alienas injurias florere poſſe lucroſa commercia exiſtiment, cum contra ex ipſo Oraculo Divino diſcamus, quod *Juſtitia elevat gentem, miſeros autem facit populos peccatum*. (Prov. 14. 34.)

V. Sed illud diligenter animadvertendum eſt, falſo ſibi quemquam, & nonniſi temere perſuaſurum, reperiri ſemper, ac præſto ubique eſſe, vel una cum mutuo titulos alios legitimos, vel ſecluſo etiam mutuo, contractus alios juſtos, quorum vel titulorum, vel contractuum præſidio, quotieſcumque pecunia, frumentum, aliudve id generis alteri cuicumque creditur, toties ſemper liceat auctarium moderatum, ultra ſortem integram ſalvamque, recipere. Ita ſi quis ſenſerit, non modo Divinis Documentis, & Catholicæ Eccleſiæ de Uſura judicio, ſed ipſi etiam humano communi ſenſui, ac naturali rationi procul dubio adverſabitur. Neminem enim id ſaltem latere poteſt, quod multis in caſibus teneatur homo, ſimplici ac nudo mutuo alteri ſuccurrere, ipſo præſertim Chriſto Domino edocente: *Volenti mutuari a te non avertaris* (Matth. 5. 42.) & quod ſimiliter multis in circumſtantiis, præter unum mutuum, alteri nulli vero juſtoque contractui locus eſſe poſſit. Quiſquis igitur ſuæ conſcientiæ conſultum velit, inquirat prius diligenter oportet, verene cum mutuo juſtus alius titulus, verene juſtus alius titulus contractui occurrat, quorum beneficio, quod quærit lucrum, omnis labis expers & immune reddatur.

His verbis complectuntur & explicant ſententias ſuas Cardinales, ac Theologi, & Viri Canonum peritiſſimi, quorum conſilium in hoc graviſſimo negotio poſtulavimus, Nos quoque privatum ſtudium Noſtrum conferre in eandem cauſam non prætermiſimus, antequam Congregationes haberentur, & quo tempore habebantur, & ipſis etiam peractis: Nam præſtantium Virorum ſuffragia, quæ modo commemoravimus, diligentiſſime percurrimus. Cum hæc ita ſint, adprobamus & confirmamus quæcumque in ſententiis ſuperius expoſitis continentur, cum Scriptores plane omnes, Theologiæ, & Canonum Profeſſores, plura Sacrarum Litterarum teſtimonia, Pontificum Deceſſorum noſtrorum Decreta, Conciliorum, & Patrum auctoritas, ad eaſdem ſententias comprobandas pene conſpirare videantur. Inſuper apertiſſime cognovimus Auctores, quibus contrariæ Sententiæ referri debent; & eos pariter qui illas fovent, ac tuentur, aut illis anſam ſeu occaſionem præbere videntur: Neque ignoramus quanta ſapientia, & gravitate defenſionem veritatis ſuſceperint Theologi finitimi illis Regionibus, ubi controverſiæ ejuſmodi principium habuerunt. Quare has litteras Encyclicas dedimus univerſis Italiæ Epiſcopis, & Ordinariis, ut hæc Tibi, Venerabilis Frater, & ceteris omnibus innoteſcerent; & quoties Synodos celebrare, ad Populum verba facere, eumque Sacris doctrinis inſtruere contigerit, nihil omnino alienum proferatur ab iis Sententiis, quas ſuperius recenſuimus. Admonemus etiam vehementer, omnem ſolicitudinem impendere, ne quis in veſtris Diœceſibus audeat Litteris, aut Sermonibus contrarium docere. Si quis autem parere detrectaverit, illum obnoxium, & ſubjectum declaramus pœnis per Sacros canones in eos propoſitis, qui mandata Apoſtolica contempſerint ac violaverint.

De contractu autem, qui novas has controverſias excitavit, nihil in præſentia ſtatuimus, Nihil etiam decernimus modo de aliis contractibus, pro quibus Theologi, & Canonum Interpretes in diverſas abeunt Sententias. Attamen Pietatis veſtræ Studium ac Religionem inflammandam exiſtimamus, ut hæc, quæ ſubjicimus, executioni demandetis.

Primum graviſſimis verbis Populis veſtris oſtendite, uſuræ labem ac vitium a Divinis Litteris vehementer improbari; Illud quidem varias formas atque ſpecies induere, ut Fideles Chriſti Sanguine reſtitutos in libertatem, & gratiam, rurſus in extremam ruinam præcipites impellat. Quocirca ſi pecuniam ſuam collocare velint, diligenter caveant, ne cupiditate omnium malorum fonte rapiantur, ſed potius ab illis, qui doctrinæ ac virtutis gloria ſupra ceteros efferuntur, conſilium expoſcant.

Secundo loco, qui viribus ſuis ac ſapientiæ ita confidunt, ut reſponſum ferre de iis quæſtionibus non dubitent (quæ tamen haud exiguam Sacræ Theologiæ, & Canonum ſcientiam requirunt) ab extremis, quæ ſemper vitioſa ſunt, longe ſe abſtineant; Etenim aliqui tanta ſeveritate de iis rebus judicant, ut quamlibet utilitatem ex pecunia deſumptam

ptam accuſent tamquam illicitam, & cum uſura conjunctam: Contra vero nonnulli indulgentes adeo remiſſique ſunt, ut quodcumque emolumentum ab uſuræ turpitudine liberum exiſtiment. Suis privatis opinionibus ne nimis adhæreant, ſed priuſquam reſponſum reddant, plures Scriptores examinent, qui magis inter ceteros prædicantur; Deinde eas partes ſuſcipiant, quas cum ratione, tum auctoritate plane confirmatas intelligent. Quod ſi diſputatio inſurgat, dum contractus aliquis in examen adducitur, nullæ omnino contumeliæ in eos confingantur, qui contrariam ſententiam ſequentur, neque illam gravibus cenſuris notandam aſſerant, ſi præſertim rationem, & præſtantium Virorum teſtimoniis minime careat; Siquidem convicia, atque injuriæ vinculum Chriſtianæ caritatis infringunt, & graviſſimam Populo offenſionem, & ſcandalum præſeferunt.

Tertio loco, qui ab omni uſuræ labe ſe immunes, & integros præſtare volunt; ſuamque pecuniam ita alteri dare, ut fructum legitimum ſolummodo percipiant, admonendi ſunt, ut contractum inſtituendum antea declarent, & conditiones inferendas explicent, & quem fructum ex eadem pecunia poſtulent: Hæc magnopere conferunt non modo ad animi ſollicitudinem, & ſcrupulos evitandos, ſed ad ipſum contractum in Foro externo comprobandum: Hæc etiam aditum intercludunt diſputationibus, quæ non ſemel concitandæ ſunt, ut clare pateat, utrum pecunia, quæ rite data alteri eſſe videtur, revera tamen palliatam uſuram contineat.

Quarto loco vos hortamur, ne aditum relinquatis ineptis illorum ſermonibus, qui dictitant, de uſuris hoc tempore quæſtionem inſtitui, quæ ſolo nomine contineatur, cum ex pecunia, quæ qualibet ratione alteri conceditur, fructus ut plurimum comparetur. Etenim quam falſum id ſit, & a veritate alienum, plane deprehendimus, ſi perpendamus, naturam unius contractus ab alterius natura prorſus diverſam, & ſejunctam eſſe; Et ea pariter diſcrepare magnopere inter ſe, quæ a diverſis inter ſe contractibus conſequuntur. Revera diſcrimen apertiſſimum intercedit fructum inter, qui jure licito ex pecunia deſumitur, ideoque poteſt in utroque Foro retineri, ac fructum, qui ex pecunia illicite conciliatur; ideoque Fori utriuſque judicio reſtituendus decernitur. Conſtat igitur haud inanem de uſuris quæſtionem hoc tempore proponi ob eam cauſam, quod ut plurimum ex pecunia, quæ alteri tribuitur, fructus aliquis excipiatur.

Hæc potiſſimum vobis indicanda cenſuimus ſperantes fore, ut mandetis executioni quæcumque per has Litteras a Nobis præſcribuntur: Opportunis quoque remediis conſuletis, uti confidimus, ſi forte ob hanc novam de uſuris controverſiam in Diœceſi veſtra turbæ concitentur, vel corruptelæ ad labefactandum ſanæ doctrinæ candorem, & puritatem inducentur. Poſtremo vobis, & Gregi curæ veſtræ concredito, Apoſtolicam Benedictionem impartimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem die prima Novembris 1745. Pontificatus Noſtri anno Sexto.

Alia ad rem, vide verb. *Commodatum*, verb. *Contractus*, verb. *Depoſitum*, verb. *Emptio*, *Venditio*, verb. *Hebræus*, verb. *Hypotheca*, verb. *Mutuum*. 113

Additiones ex aliena manu.

Prohibitio uſurarum an ſit juris divini, an humani tantum, & an ſit juris divini naturalis, an juris divini revelati tantum, expendere non eſt hujus loci. 114

Illud hic haud eſt prætereundum, quod non ſolum ex mutuo, ſed & ex quocumque alio credito mere pecuniario, regulariter vetitum eſt quidquam ultra ſortem accipere, non concurrentibus notiſſimis requiſitis Caſtrenſis *in L. de eo, quos certo loco*. 115

Quod vero attinet ad primum requiſitum repoſitum in interpellatione debitoris, ſupplere ipſum ſolet conventio intereſſe ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ut reſpondit Rota *in Romana Pecuniaria* 20. *Martii* 1747. & in confirmatoria 6. *Februarii* 1748. §. 12. *cor. Em. Buſſio*. 116

Quod concernit alterum requiſitum conſtitutum in ſolito negotiandi, ipſum probatione non indiget, ubi agitur de Mercatoribus, Argentariis, &c. ut reſpondit idem Tribunal Rotæ *in dict. Romana Pecuniaria* 20. *Martii* 1747. §. 4. & in confirmatoria 9. *Decemb*. 1748. §. 12. *cor. Em. Buſſio*. Confer etiam idem Sacrum Tribunal *in Mediolan. ſeu Lauden. Pecuniaria* 25. *Aprilis* §. 11. *cor. Illuſtriſſ. Caprar. Alm. Urb. Gubernatore*. 117

Quoad tertium demum requiſitum promptæ occaſionis, opinio Rotæ eſt, quod ad ipſum probandum non ſufficiat affluentia negotiorum, quæ in magnis Civitatibus eſſet, ſed probanda eſt individua occaſio, eaque in actu proximo, quæ ob non exactum creditum ad exitum perduci 118

duci nequivit, exindeque Creditori vel certum damnum emerſerit, vel certum lucrum ceſſaverit; Vide deciſiones *in Melevitana Pecuniaria* 11. *Februarii* 1718. §. *Quandoquidem*, *& ſeq.* & in confirmatoria *cor. Lancett. de-*
119 *ciſ.* 1181. *num.* 11. ubi tanquam vaga & generalis rejecta fuit occaſio inveſtiendi pecunias ſuper quadam maſſa frumentaria erecta in Inſula Melitæ; & *in Romana Pecuniar.* 20. *Martii* 1747. §. 5. *& plurib. ſeq.* & in confirmatoria 11. *Februarii* 1748. §. 13. *& ſeq. cor. Em. Buſſio*, ubi probatum non fuit dijudicandum tertium hoc requiſitum ex hoc, quod Creditor eſſet Argentarius, æs alienum interim contraxiſſet, & litteras cambii trahere inſuper potuiſſet.

120 In allegata vero ſupra *Mediolanen. ſeu Lauden. Pecuniaria* conſtare ex eo exiſtimatum fuit de hoc tertio requiſito, quod de præciſo tempore contractus in Civitate Mediolani duæ publicæ Ædes præmiſſis publicis edictis pecunias ſub titulo & contractu ſubventionis recipiebant ab omnibus deferentibus cum intereſſe librarum quatuor in ſingula centum, ut *ex* §. 14. *ejuſdem*.

APPENDIX

Ad verb. Uſura *ex editione Romana*.

121 Inter quæſita propoſita Sacræ Congregationi de Propaganda Fide a Miſſionariis Sinarum nonnulla reperiuntur ad uſuram ſpectantia, quæ hic traduntur cum reſponſionibus Patrum Qualificatorum S. Officii, quibus ab eadem Sac. Congregatione demandata fuerunt, ut votum ſuum aperirent. Eorum reſponſa approbata fuerunt in Congregatione generali die XII. Septembris 1645. Porro Quæſita, & Reſponſa ſunt ſequentia, prout impreſſa reperiuntur Typis ejuſdem Sacræ Congregationis.

122 „ In præfato Regno lege ſtabilitum eſt, ut in mutuo triginta pro centum accipiatur abſque reſpectu lucri ceſſantis, aut damni emergentis, Quæritur utrum Chinenſibus ſit licitum pro pecuniarum ſuarum mutuo, licet non interveniat lucrum ceſſans, aut damnum emergens, prædictam pro centum triginta quantitatem Regni lege taxatam, accipere; Et cauſa dubitationis eſt, quia in recuperanda pecunia eſt aliquod periculum, ſcilicet, quod qui accipit mutuatum fugiat, vel quod tardet in ſolvendo, vel quod neceſſarium ſit coram Judice repetere, vel propter alia hujuſmodi.

„ Cenſuerunt ratione mutui immediate, & 123
præciſe nihil eſſe accipiendum ultra ſortem principalem, ſi vero aliquid accipiant ratione periculi probabiliter imminentis, prout in caſu, non eſſe inquietandos, dummodo habeatur ratio qualitatis periculi, & probabilitatis ejuſdem, ac ſervata porportione inter periculum, & id quod accipitur.

„ In univerſo Chinarum Regno Domus pu- 124
blicas Uſuris deputatas reperiri res eſt uſitata, in quibus Uſurarii publici, facta ſub pignorum cautione, pecuniam ſuam, ſumpto lucro, ad uſuram dare ſolent, ea tamen conditione, ut pro uno Ducato ſingulis Menſibus tantum quid accipiant, & ſi tantis elapſi anni pignorum Dominus pro iiſdem recuperandis pignoribus, ſoluta principali pecunia cum lucro non reddiderit, Actionem, & Dominium, quod habebat in ſuis pignoribus illico amittat. Iſtæ autem Domus, Reipublicæ neceſſariæ ſunt, & quamvis Uſurarii vitam uſurariam dimittere velint, a non deſiſtendo a prædictis uſuris, Judicis auctoritate compelluntur. Quæritur utrum, ſi hujuſmodi Uſurarii converti velint ad fidem, poſſint baptizari *manendo in* ſuo ſtatu Uſurario propter cauſam ſupradictam; vel quidnam in tali caſu agendum ſit.

„ Cenſuerunt, Chinenſes in ſtatu Uſurario 125
permanentes, baptizari non poſſe: ſi vero Judicis auctoritate compelluntur ad proprias pecunias mutuandas, poſſe aliquid accipere, etiam recepto pignore ultra ſortem principalem, tum ratione oneris, quod ſubire coguntur, tum ratione curæ in cuſtodia pignorum, lucri quoque ceſſantis, & damni emergentis: tempore autem præſtituto, ſi ex venditione pignorum aliquid ſuperſit ſorti principali, & lucro ex cauſis prædictis juſte acquiſito, Domino pignoris eſſe reſtituendum.

„ Utrum prædictorum Uſurariorum filii, ſi 126
quando in hereditatibus eorum ſuccedunt, jam Chriſtiani exiſtunt, teneantur ad reſtitutionem eorum, quæ pater ex Uſuris accepit, in toto vel in parte, juxta male acceptorum exceſſum, & ſi hujuſmodi Uſurariorum filii heredes, jam Chriſtiani, a Republica, vel a Judice compellantur ad publicas Uſurarum Domus patrum aperiendas, & ſuſtentandas; quid in hoc caſu Miniſtri Evangelii pro ſanandis iſtorum conſcientiis facere debeant?

„ Cenſuerunt, Filios heredes Uſurariorum 127
teneri, a Patribus ex Uſuris illicite acqui-

„ ſita

„ ſita reſtituere, certis quidem Dominis, ſi
„ certi ſunt, ſin minus juxta regulas a Do-
„ ctoribus traditas; Actualem vero reſtitutio-
„ nem a doctis, piis, & prudentibus Viris
„ eſſe dirigendam. Quoad ſecundam partem
„ hujus dubitationis, jam reſponſum eſt in
„ proxime ſuperiori reſolutione.

USUSFRUCTUS, USUS.

1 Uſusfructus eſt jus alienis rebus utendi, fruendi, ſalva rerum ſubſtantia. *Communis*, textu expreſſo *in l. Uſusfructus* 1. *ff. de*
2 *Uſufruct.*, *& Inſtit. eod. tit.* Uſus autem eſt Jus utendi tantum rebus alienis, ſalva earum ſubſtantia. *Communis*, per text. *in l. Cui uſus* 2. *ff. de uſu*, *& habitatione*, *& Inſtit. eod. tit.* §. 1. *& ſeq.*

3 Unde minus Juris eſt in uſu, quam in uſufructu: Cui enim uſus alicujus rei legatus eſt, uti quidem poteſt, frui vero eadem non poteſt, textu expreſſo *in citat. l. Cui uſus* 2. *ff. de uſu*, *& habitatione*, ibi: *Cui uſus relictus eſt uti poteſt, frui non poteſt*, & *Inſtit. eod. tit.* §. 1. ibi: *Minus autem Juris eſt in uſu, quam in uſufructu, nam is, qui fundi nudum habet uſum, nihil ulterius habere intelligitur, quam oleribus, pomis, floribus, fœno, ſtramentis, & lignis ad uſum quotidianum utatur. In eoque fundo hactenus ei morari licet, ut neque Domino fundi moleſtus ſit, neque iis, per quos opera ruſtica fiunt impedimento, nec ulli alii Jus quod habet, aut locare, aut vendere, aut gratis concedere poteſt; cum is, qui uſumfructum habet, poſſit hæc omnia facere.*

4 Ubi, ut vides, in hoc potiſſimum differt uſuarius ab uſufructuario, quod uſuarius habet tantum jus utendi re aliena, & percipiendi ſolos fructus neceſſarios ad ſuum, ſuæque familiæ, & hoſpitum victum, ſeu uſum quotidianum, non tamen poteſt omnes fructus percipere, eoſque ſuo arbitratu vendere, ſeu alienare. Uſufructuarius autem habet jus utendi re aliena, & percipiendi omnes ejus fructus, eoſque ſuo pleno arbitrio vendere, donare, & quocunque modo alienare. Hinc ille, cui uſus dumtaxat horti relictus eſt, poteſt quidem in ipſo deambulare, poma, olera, & alia quæ ibi naſcuntur ad ſuum, ſuæque familiæ, & hoſpitum victum, ſeu uſum quotidianum accipere, non tamen poteſt omnes fructus percipere, & eos pro ſuo arbitrio vendere, donare, ſeu alienare, ſicuti poteſt is, cui uſusfructus horti relictus eſt. Similiter ille, cui relictus eſt ſolus Uſus Vaccarum, & ovium, poteſt quidem illis uti ad arandum, ſtercorandum, & hujuſmodi; non tamen poteſt percipere illarum fœtus, vel lanam, neque lac, niſi in modica quantitate, & quatenus ad victum quotidianum indiget, nec ullimode poteſt alienare, ut totaliter poteſt ille, cui relictus eſt Uſusfructus, ut clare patet ex *adductis Juribus*, *& tot. tit. ff. & Inſtit. de uſu*, *& habitatione*, ubi varia alia exempla ad id afferuntur, & concordat *tot. tit. ff. & Inſtit. de uſufructu*. Vide verb. *Dominium art.* 1. *n.* 12.

Uſusfructus proprie nequit conſtitui in rebus 5
unico uſu conſumptibilibus. Vide d. verb. *Dominium art.* 1. *n.* 13. Quaſi uſusfructus tamen 6
etiam in his conſtitui poteſt. Vide *ibid. n.* 14. & hic *infra n.* 56.

Uſus generatim loquendo eſt duplex, ſcilicet 7
uſus *Facti*, & uſus *Juris*. Vide *ibid. n.* 15. *&* 16. ubi oſtenditur quid ſit uterque.

Datur alius quoque uſus quaſi Juris permiſ- 8
ſivi, vel potius uſus Facti ſimplex ac licitus omnino dependens a voluntate Domini Proprietarii. Vide *ibid. n.* 17.

Hinc uſus ſimplex Facti poteſt ſeparari, & 9
de facto ſeparatur a dominio rei etiam unico uſu conſumptibilis. Vide *ibid. n.* 18.

Affertur, & ſolvitur notabilis inſtantia. Vi- 10
de *ibid. n.* 19. *&* 30.

Uſusfructus bonorum adventitiorum Filii per- 11
tinet ad Patrem, *l. Res quæ* 1. *Cod. de bonis maternis*, *l. Cum oportet* 6. *& l. Cum non ſolum* 8. *Cod. de bonis, quæ liberis*, *&* §. 1. *Inſtit. Per quas Perſonas.*

Vivente tamen Avo paterno bona adven- 12
titia Nepotum quoad uſumfructum non pertinent ad Patrem, ſed ad ipſum Avum paternum, ut clare evincitur ex *cit. l. Cum oportet in princ. Cod. de bonis, quæ liberis*. Et ratio eſt, quia fundamentum, & radix acquiſitionis talis uſusfructus eſt patria poteſtas: In hoc autem caſu patria poteſtas ſaltem in actu non reſidet apud Patrem, cum & ipſe ſit ſub poteſtate Patris ſui, qui eſt Avus reſpectu Nepotum ex Filio, adeoque uſusfructus bonorum adventitiorum Nepotum pertinet ad ipſum Avum, non ad Patrem.

Uſusfructus hæreditatis relictæ Filio, ſive 13
a Matre, ſive ab alio ſub hac lege, ut in ea nihil Juris acquirat Pater, non ſpectat ad ipſum Patrem, ſed pleno Jure ad Filium: ſic expreſſe evincitur ex *Authent. Excipitur, Cod. de bonis, quæ liberis*. Et ratio eſt, quia

unuſ-

unicuique poteſt rebus ſuis imponere quamlibet Legem ſibi beneviſam, dummodo Juribus non obſiſtat. Talis autem hic impoſita Lex non obſiſtit Juribus concedentibus Patri uſumfructum in bonis adventitiis Filiorum, quia tali Jure non ſunt prohibitae, adeo ut explodat praedictas Leges, quae a voluntate Teſtatorum apponi poſſunt, ſed eſt ſolum diſpoſitiva, ut uſusfructus, quando aliud a Teſtatore non fuit oppoſitum, acquiratur Patri.

14 Pater non acquirit uſumfructum in hereditate adita a Filio contra voluntatem ipſius Patris, ſic clare habetur ex *l. Cum non ſolum 8. in princip. §. 1. Verſ. ſive e contrario, ff. de bonis quae liberis*. Et ratio eſt, quia omnino diſſonum rationi videtur, quod Pater commodum, & uſumfructum earum rerum acquirat, quarum acquiſitioni ipſe reſtitit, *arg. cap. Ex eo 38. de Regul. Juris in 6.* ibi: *Ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus extitit impugnare. l. Papinianus 8. §. 24. ff. de inoff. Teſtament.* cum ſimilibus.

15 Uſusfructus in bonis adventitiis Filii per Profeſſionem Patris tranſit in Monaſterium (ſi ſit capax ſucceſſionis), quouſque Pater vixerit. Sic communius Doctores tum Juriſtae, cum Theologi per textum *in Authentica Ingreſſi, Cod. de Sacroſanct. Eccleſiis*, ubi habetur, quod ingrediens, & profitens Religionem, ſe, ſuaque Jura, & bona dedicat Deo: Cum ergo Pater quoad vixerit, habeat Jus ad uſumfructum in bonis adventitiis Filii ex allatis Juribus *ſup. n. 11.* ſi ipſum ante Profeſſionem non renunciaverit, transfert ſecum ad Religionem, ſeu Monaſterium, ſi ſit capax ſucceſſionis. Si autem Religio, ſeu Monaſterium ſit incapax ſucceſſionis, tunc uſusfructus extinguitur, & cum proprietate Filii, ſeu Domini conſolidatur. Vide *infra n. 63. & 64.*

16 Per Profeſſionem Filii in Religione Pater non amittit uſumfructum in bonis adventitiis ejuſdem Filii, ſed eum retinet, quouſque ipſe Pater vixerit. Sic Doctores fere communiter contra paucos. Et ratio eſt, quia per mortem naturalem Filii, cujus erant bona adventitia, non extinguitur in Patre Jus uſusfructus, per text. *in l. Si Patri tuo 3. Cod. de uſufructu* §. 1. ibi: *uſufructuario autem ſuperſtite, licet Dominus proprietatis rebus humanis eximatur, Jus utendi, fruendi non tollitur*, adeoque neque dictum Jus uſusfructus in Patre extinguitur per mortem civilem Filii Religionem profitentis.

17 Ob delictum enorme Filii, per quod ſolvitur patria poteſtas, Pater non amittit uſumfructum in bonis adventitiis ejuſdem. Sic Molina *tom. 1. de Juſtitia tract. 1. diſp. 9. verſ. Ad hoc Regula, & diſp. 229. verſ. Tertius modus*, Caſtrop. *t. 1. tract. 4. diſp. 5. punct. 10. n. 18.* Sanchez *in Summa lib. 2. cap. 16. n. 29.* & alii plures. Et ratio eſt, quia in confiſcatione bonorum adventitiorum Filii non venit uſusfructus jam ante perfecte acquiſitus a Patre, cum ob iniquitatem Filii non debeat Pater Jure ſuo, quod perfecte quaeſivit, privari. Peccata enim ſuos debent tenere Auctores, *l. Sancimus 22. Cod. de poenis, cap. Quaeſivit 2. de his quae fiunt a majori parte Capituli*. Nec debet aliquis alterius odio praegravari, *cap. Non debet 22. de Regul. Juris in 6. Non debet 74. ff. de Regul. Juris*. Et rem, quae culpa caret, in damnum vocari non convenit, *cap. Cognoſcentes 2. de Conſtitutionibus*.

Pater ob tranſitum ad ſecundas nuptias de 18
Jure communi non privatur uſufructu bonorum adventitiorum Filiorum prioris Matrimonii. Vide verb. *Pater n. 6. & 7.*

Pater poteſt uſumfructum bonorum adven- 19
titiorum Filii eidem remittere. *Comm.* per text. *in l. Cum oportet 6. §. 2. verſ. Sin au-*
tem res, Cod. de bonis quae liberis. Et talis 20
remiſſio nequit revocari, nec in vita, nec in morte remittentis, *arg. cit. l. Cum oportet*. Sic Doctores magis communiter contra alios volentes talem remiſſionem revocari vivente Patre donante, ſeu remittente, & ſolum confirmari morte ipſius Patris donantis, ſeu remittentis, per text. *in l. Donationes 25. Cod. de donationibus inter virum & uxorem*. Et ratio noſtrae concluſionis eſt, quia illa remiſſio non eſt vere, & proprie donatio, cum non ſit de re, quae ſit ſub plena poteſtate, & dominio ejuſdem Patris, *citata autem l. Donationes* procedit ſolum de veris, & propriis donationibus inter Patrem & Filium, inter Maritum & uxorem, quae ſpeciali Jure interdicuntur ob rationes ibi allatas, qualis, ut diximus, non eſt illa remiſſio uſusfructus, cum ipſa proprie dicenda ſit conſolidatio ejuſdem cum proprietate competente ipſi Filio.

Uſusfructus bonorum dotalium pertinet tota- 21
liter ad Maritum, quandiu Matrimonium conſiſtit, textu expreſſo *in l. Dotis Fructum 7. ff. de Jure Dotium*, ibi: *Dotis fructum ad Maritum pertinere debere aequitas ſuggerit, cum enim ipſe onera Matrimonii ſubeat, aequum eſt etiam fructus percipere*.

Ad quem autem ſpectet, & tranſeat uſuſ- 22
fructus dotis, cum ſolvitur, vel ſeparatur Matrimonium. Vide verb. *Dos art. 1. & art. 3.* & diſcurre pariformiter, ſicut ibi.

Uſus-

23 Uſusfructus rei poteſt eſſe materia Dotis, ſeu tradi in dotem. Sic expreſſe habetur *ex l. Dotis fructum* 7. §. 2. *l. ſi uſusfructus* 66. *ff. de Jure dotium*, *l. uſufructu* 57. *ff. Soluto Matrimonio*, *l. Si Socrus* 18. *& l. Pro omnibus* 20. *Cod. de Jure dotium*. Et ratio clara eſt, quia uſusfructus ipſe potiſſimum poteſt deſervire ad ſuſtinenda onera Matrimonii.

24 Si uxor fuerit proprietaria, & dederit in dotem ſolum uſumfructum, retenta ſibi proprietate, ſoluto Matrimonio, ille uſusfructus immediate, & ipſo Jure redit ad uxorem tamquam Dominam proprietatis. Colligitur clare *ex cit. l. ſi uſusfructus 66. ff. de Jure dotium*, ubi dicitur, quod uſusfructus conceſſus in dotem ab alio Domino proprietatis, poſt divortium non revertatur ad uxorem, utpote non Dominam proprietatis, ſed ad ipſum Dominum Proprietatis: ergo cum in noſtro caſu ipſa uxor fuerit Domina proprietatis, uſusfructus, diſſoluto Matrimonio, illico revertitur ad ipſam, & conſolidatur cum proprietate.

25 Si vero illum uſumfructum conceſſerit in dotem aliquis extraneus, ſibi retenta proprietate non redit ipſe, ſoluto Matrimonio, ad uxorem, ſed ad dictum Proprietarium, textu expreſſo *in lege cit. Si uſusfructus 66. ff. de Jure dotium*, ibi: *Quoniam diximus uſumfructum a Fructuario cedi non poſſe niſi Domino proprietatis, & ſi extraneo cedatur, ideſt ei, qui proprietatem non habeat, nihil ad eum tranſire, ſed ad Dominum proprietatis reſervatum*
26 *uſumfructum*. Quomodo autem in tali hypotheſi ſit conſulendum eidem uxori, ne, poſt ſolutum Matrimonium indotata remaneat? habetur *in cit. l. uſusfructus 66. ff. de Jure dotium*, *& in l. uſufructu 57. ff. Soluto Matrimonio*. Vide *ibi*.

27 Uſufructuarius fructus omnes ex re fructifera percipere poteſt, etiam penſiones, ac reditus ex ædificiis, ex areis, & hujuſmodi, textu expreſſo *in l. uſufructu legato 7. ff. de uſufructu*, ibi: *Uſufructu Legato omnis fructus rei ad Fructuarium pertinet*, & *ibidem* §. 1. ſubjungitur: *Quicunque reditus eſt ad uſufructuarium pertinet, quæcumque obventiones ſunt ex ædificiis, ex areis, & ceteris, quæcumque ædium ſunt*, & concordat *leg. Item 9. ff. eodem*, ibi: *Item ſi fundi uſusfructus ſit legatus, quidquid in fundo naſcitur, quidquid inde percipi poteſt, ipſius fructus eſt*. Et idem habetur *in l. Arbores 59. §. 1. ff. eodem*.

28 Item ſi apes in eo fundo ſint, ad uſufructuarium pertinent earum fructus, textu expreſſo *in cit. l. Item* §. 1. ibi: *Et ſi apes in eo fundo ſint, earum quoque uſusfructus ad eum pertinet*.

Item ſi in eo fundo ſint lapidicinæ, cretifodinæ, arenifodinæ, & hujuſmodi, poteſt 29
uſufructuarius eruere lapides, arenas, metalla &c. ita tamen ut agriculturæ nihil obſit, textu expreſſo *in cit. l. Item* §. 2. ibi: *Sed & ſi lapidicinas habeat, & lapidem cedere velit, vel cretifodinas habeat, vel arenas, omnibus his uſurum Sabinus ait quaſi bonum Patremfamilias; Quam ſententiam puto veram*; Et *ibidem* §. 3. ſubditur: *Sed ſi hæc metalla poſt uſumfructum legatum ſint inventa, cum totius agri relinquatur uſusfructus, non partium contineantur Legato*. Et idem expreſſius habetur *in l. Si cujus rei 13. §. 5. ff. eod.* ibi: *Inde quæſitum eſt, an lapidicinas, vel cretifodinas, vel arenifodinas ipſe inſtituere poſſit. Et ego puto etiam ipſum inſtituere poſſe, ſi non agri partem neceſſariam huic rei occupaturus eſt. Proinde venas quoque lapidicinarum, & hujuſmodi metallorum, inquirere potuit . . . . & ceterorum fodinas, vel quas Paterfamilias inſtituit, exercere poterit, vel ipſe inſtituere, ſi nihil agriculturæ nocebit*.

Item ad uſufructuarium ſpectat quoad uſum- 30
fructum incrementum alluvionis, ſi ſit latens; Si vero ſit patens, ad Dominum Proprietarium, textu expreſſo *in cit. l. Item* §. 4. ibi: *Huic vicinus tractatus eſt, qui ſolet in eo, quod acceſſit, tractari, & placuit alluvionis quoque uſumfructum ad Fructuarium pertinere: Sed ſi Inſula juxta fundum in flumine nata ſit, ejus uſumfructum ad Fructuarium non pertinere Pegaſius ſcribit, licet proprietati accedat; eſſe enim veluti proprium fundum, cujus uſusfructus ad te non pertineat. Quæ ſententia non eſt ſine ratione, nam ubi latitat incrementum, & uſusfructus augetur; ubi autem apparet ſeparatum, Fructuario non accedit*. Vide verb. *Dominium art. 3. n. 46. ad 50.*

Item ad uſufructuarium ſpectant venationes, 31
& piſcationes, textu expreſſo *in cit. l. Item* §. 5. ibi: *Aucupionum quoque & venationum reditum Caſſius ait l. 8. Juris Civilis ad Fructuarium pertinere; ergo & piſcationum*.

Uſufructuarius poteſt fructus, vel utilitates 32
rei fructiferæ alteri donare, locare, vendere, concedere etiam invito Domino, ſeu Proprietario rei; Dummodo tam uſusfructus, ſeu ipſum Jus percipiendi fructus ſemper maneat penes ipſum uſufructuarium, cujus nomine alter fructus percipere poteſt. Sic habetur ex *leg. Arboribus* 12. §. 2. *ff. de uſufructu*, & de Communi teſtantur Sporer *tom.* 1. *tract.* 8. *in comple-*

plement. VII. Præcept. Decalog. cap. 1. ſect. 1. n. 22. Layman lib. 3. tract. 1. cap. 6. n. 4. & alii.

33 Notanter autem dicitur: *Dummodo tamen uſuſfructus, ſive Jus percipiendi fructus ſemper maneat penes ipſum uſufructuarium* &c. quia non poteſt ipſum uſumfructum formalem transferre in alium extraneum a Proprietario, ità ut ipſe extraneus ſit formaliter proprio nomine uſufructuarius, per textum *in §. Finitur autem* 3. *Inſtit. de uſufructu*, ibi: *Nam cedendo extraneo nihil agitur*, *&* *in leg. Si uſusfructus* 66. *de Jure dotium*, ibi: *Quoniam diximus uſumfructum a Fructuario cedi non poſſe, niſi Domino Proprietatis*, *&* *ſi extraneo cedatur, nec ei, qui proprietatem non habeat, nihil ad eum tranſire, ſed ad Dominum proprietatis reverſurum uſumfructum*.

34 Uſufructuarius tenetur rem proprietatis diligenter conſervare, & ea tantum ratione uti, qua bonus, ac diligens aliquis Paterfamilias propriis ſuis domeſticis rebus uteretur, *leg. Sive cum Fructuarius* 65. *ff. de uſufructu*, ibi: *Debet enim omne, quod diligens Paterfamilias in domo ſua facit, & ipſe facere*. Nullimode enim poteſt ipſam rem proprietatis deteriorare, textu expreſſo *in leg. Si cujus rei* 13. *§.* 4. *ff. de uſufructu*, ibi: *Fructuarius cauſam proprietatis deteriorem facere non debet, meliorem facere poteſt*: & patet ex ipſamet definitione uſusfructus tradita *ſupra n.* 1. per præciſa hæc verba, *uſusfructus eſt Jus alienis rebus utendi, fruendi, ſalva rerum ſubſtantia*, *l.* [illegible] *&* [illegible]

35 Unde non licet uſufructuario arbores frugiferas [illegible], neque Villam in fundo [illegible], nec [illegible] in perniciem proprietatis, textu expreſſo *in leg. Si cujus rei* 13. *§.* 4. *ff. de uſufructu*, ibi: [illegible]

36 [illegible] non licet immutare [illegible] aliquid [illegible] voluptatis gratia [illegible] [illegible] pinguiores [illegible] [illegible] [illegible] vineam [illegible] [illegible] [illegible] *in leg. Si cujus rei* [illegible]

Poteſt tamen uſufructuarius immutare aliquas fundi qualitatem, ſi ipſa decorandi prædii, voluptatis gratia non fuerit, poſità, & ex tali immutatione, v. g. de ſilva in vineam, in agrum, in pratum, & hujuſmodi melioretur evidenter proprietas, textu expreſſo *in cit. leg. Si cujus rei §.* 5. ibi: *Et ſi forte in hoc, quod inſtituit, plus reditus ſit, quàm in vineis, vel arbuſtis, vel olivetis, quæ fuerunt, forſitan hæc dejicere poterit, ſiquidem ei permittitur meliorare proprietatem*. 37

Quamvis uſufructuarius non poſſit arbores fructiferas ſuccidere, poteſt tamen eas, ac alias mortuas ſibi applicare; Dummodo totidem alias in earum locum ſubſtituat, textu expreſſo *in leg. Agri*, 18. *ff. de uſufructu*, ibi: *Agri fructu legato in locum demortuarum arborum, aliæ ſubſtituendæ ſunt, & priores ad Fructuarium pertinent*. 38

Si autem magna quantitas arborum ex Silva vi ventorum, ſeu violento tempeſtatis impetu dejiciatur, tunc ipſæ arbores utpote notabiliter partem fundi efficientes, debentur Proprietario ſuis ſumptibus exportandæ ſine ullo incommodo uſufructuarii. Colligitur *ex lege Fructus* 19. *§.* 1. *ff. de uſufructu*, ibi: *Si arbores vento dejectas Dominus non tollat, per quod incommodior* (*is*) *ſit uſusfructus, vel iter, jus adverſus uſufructuarium cum eo experiendum*, & concordat etiam *l. Arboribus evulſis* 12. *ff. eod.* ubi uſufructuario conceditur ſolum facultas adhibendi ex dictis evulſis arboribus quae ad refectionem ædificii uſufructui obnoxii, & [illegible] ſunt uſui (ſi non habet unde utatur ligno) ſunt neceſſaria, ibi: *Arboribus evulſis, vel* [illegible] *dejectis uſque ad uſum ſuum & Villæ poſſe uſufructuarium ferre*. *Labeo ait*; *Nec* [illegible] *pro ligno uſurum, ſi habeat, unde utatur ligno*. *Quam ſententiam puto veram, alioquin, & ſi totus ager ſit hoc caſu* [illegible] *arbores auferret Fructuarius*; *Materiam tamen ipſum ſuccidere, quantum ad Villæ refectionem putat poſſe*. *Quemadmodum* [illegible], *vel* [illegible], *aliaque quae ædificio neceſſaria ſunt*. 39

Uſufructuarius autem, quamvis poſſit feneſtras ac lumen neceſſarias aperire, colores, & picturas, & marmora immittere, & quidquid ad domus ornatum [illegible] facere, non tamen poteſt dictas transformare, vel conjungere, aut ſeparare, [illegible] adtrus, porticuſve vertere, vel [illegible] aperire, vel atrium mutare, vel [illegible] ac aliam [illegible] convertere [illegible], quod invenit, poteſt, 40

qua-

qualitate ædium non immutata. Item nequit ædificium altius tollere, nec Domum per cœnacula, & diverſoria dividere, &c. textu expreſſo *in cit. l. Si cujus rei* 13. §. 7. & 8. *ff. de uſufructu*.

41 Uſufructuarius, cui legatus eſt uſusfructus ſpecialiter alicujus domus, ſi ipſa incendio caſuali, vel alias conſumpta fuerit, nequit ſibi vindicare ligna, & cœmenta, quæ de eadem derelicta ſunt, nec diſponere poteſt de ipſo ſolo, in quo domus erat conſtructa, textu expreſſo *in l. Quotiens* 34. §. 2. *ff. de uſufructu*, ibi: *Si ædes incenſæ fuerint, uſusfructus ſpecialiter ædium legatus peti non poteſt*, & concordat §. *Finitur autem* 3. *Inſtit. de uſufructu*, ibi: *Eo amplius conſtat, ſi ædes incendio conſumptæ fuerint, vel etiam terræmotu, vel vitio ſuo corruerint, extingui uſumfructum, & ne areæ quidem uſumfructum deberi*, & *l. Repeti poteſt* 5. §. 2. *ff. Quibus modis uſusfructus amittitur*, ibi: *Certiſſimum eſt exuſtis ædibus nec areæ, nec cæmentorum uſumfructum deberi*. Et ratio clara eſt, quia cum talis uſusfructus ſit ſpecialiter conſtitutus in dicta Domo, eo ipſo quod Domus perit, ipſe prorſus diſſolvitur, neque ullum effectum conſequitur, nec quantum ad ligna, ac cæmenta, nec quantum ad ipſum ſolum domus. *Eſt enim*, ut expreſſe habetur *in l. eſt enim* 2. *ff. de uſufructu*, ibi: *Eſt enim uſusfructus Jus in corpore, quo ſublato, & ipſum tolli neceſſe eſſe*.

42 Si autem ei legatus eſſet uſusfructus univerſitatis bonorum, tunc uſufructuarius poſſet Jus ſuum vindicare tum in ipſo ſolo, in quo conſtructa erat domus conſumpta, tum etiam in ipſis lignis, ac cæmentis ſuperſtitibus tamquam in rebus, quæ venirent in partem prædictæ univerſitatis bonorum, textu expreſſo *in cit. l. Quotiens* 34, §. 2. *ff. de uſufructu*, ibi: *Si univerſorum bonorum, ac ſingularium rerum uſusfructus legetur, hactenus intereſſe puto, quod ſi ædes incenſæ fuerint, uſusfructus ſpecialiter ædium legatus peti non poteſt, bonorum autem uſufructu legato, areæ uſusfructus peti poterit, quoniam qui bonorum ſuorum uſumfructum legat, non ſolum eorum, quæ in ſpecie ſunt, ſed & ſubſtantiæ omnis uſumfructum legare videtur, in ſubſtantia autem bonorum etiam area eſt*.

43 Idem quoque dicendum eſt de uſufructuario, cui legatus eſt uſusfructus fundi ruralis, in quo conſtructa ſit Villa, ſeu Domus, & ex aliquo caſu deſtruatur; Tunc enim uſufructuarius Jus ſuum conſervabit in ipſa area, quæ relinquetur, cum ſit quædam quaſi acceſſio, atque in partem veniat univerſi prædicti boni, textu expreſſo in *l. Fundi* 8. *ff. Quibus modis uſusfructus amittitur*, ibi: *Fundi uſufructu legato, ſi Villa diruta ſit, uſusfructus non extinguetur (quia Villa fundi acceſſio eſt) non magis quam ſi arbores deciderint*. Et concordat *l. Sed & eo* 9. *ff. eod.* ibi: *Sed & eo quoque ſolo, in quo fuit Villa, uti frui poterit*.

Uſufructuarius tenetur ſuis ſumptibus ædificia reficere quoad uſque ſarta tecta habeat: At vero ſi qua vetuſtate corruerent, non teneretur ille ſuis impenſis reficere. Immo ſi quid ultra quam impendi debeat, impenderit, poterit illud juridice a Proprietario repetere, *l. Uſufructu* 7. §. 2. *ff. de uſufructu*, ibi: *Quoniam igitur omnis fructus rei ad eum pertinet, reficere quoque eum ædes per Arbitrum cogi Celſus ſcribit lib.* 18. *Digeſtorum. Hactenus tamen ut ſarta tecta habeant. Siqua tamen vetuſtate corruiſſent, neutrum cogi reficere*. Et *l. Eum, ad quem* 7. *Cod. de uſufructu, & habitatione*, ibi: *Eum ad quem uſusfructus pertinet ſarta tecta ſuis ſumptibus præſtare debere, explorati Juris eſt. Proinde ſi quid ultra quam impendi debeat erogatum potes docere, ſolemniter repoſces*. 44

Uſufructuarius, cui legatus eſt uſusfructus Gregis, v. g. mille vervecum ad certum tempus, tenetur dicto tempore elapſo eumdem vervecum numerum Proprietario conſignare, & in locum capitum defunctorum totidem alia capita ſupplere, textu expreſſo *in l. Vetus fuit* 68. §. *ff. de uſufructu*, ibi: *Plane ſi Gregis, vel Armenti ſit uſusfructus legatus, debebit ex adgnatis gregem ſupplere, ideſt in locum capitum defunctorum*. Et concordat *l. Quid ergo* 7. §. 2. *ff. eod.* ibi: *Si deceſſerit fœtus, periculum erit Fructuarii, non Proprietarii, & neceſſe habebit alios fœtus ſubmittere. Unde Gajus Caſſius lib.* 8. *ſcribit, carnem fœtus demortui ad Fructuarium pertinere*. 45

Si vero uſusfructus totus eſſet conſtitutus in quibuſdam ſolis ſingularibus animalibus, quæ non poſſent alia producere, ut muli, ſeu in uno duntaxat equo, tunc uſufructuarius teneretur ſolum ad reddendum, quod elapſo tali tempore ſuperſtes adeſſet, nec obligaretur ad id, quod citra illius culpam interiiſſet, ſupplendum, *cit. l. quid ergo* §. 3. ibi: *Sed quod dicitur debere eum ſubmittere toties verum eſt, quoties Gregis, vel Armenti, vel Equitii, ideſt univerſitatis uſusfructus legatus eſt; Ceterum ſingulorum Capitum nihil ſupplebit*. 46

Uſufructuarius incipit uſum capere a momento, quo teſtator mortuus eſt. Unde ſi Teſtator reliquerit pendentes fructus jam maturos, eos percipit uſufructuarius, textu expreſſo 47

ſo *in l. Si pendentes* 27. *ff. de uſufructu*, ibi: *Si pendentes fructus jam maturos reliquiſſet Teſtator, Fructuarius eos feret, ſi die legati cedente adhuc pendentes deprehendiſſet, nam & ſtantes fructus ad Fructuarium pertinent.*

48 Ad uſufructuari heredes ſpectant ligna reperta jam ſucciſa in Silva cædua, ſicuti & frumenta jam demeſſa ac alia hujuſmodi jam ſucciſa, & adhuc in fundo uſusfructus exiſtentia. Ad Proprietarium autem ſpectant ſolum ea, quæ adhuc remanent ſuccidenda, vel demetenda die deceſſus ipſius uſufructuarii, textu expreſſo *in l. Si Fructuarius* 13. *ff. Quibus modis fructus amittitur*, ibi: *Si Fructuarius meſſem fecit, & deceſſit, ſtipulam, quæ in meſſe jacet, heredis ejus eſſe, Labeo ait, ſpicam, quæ terra teneatur, Domini fundi eſſe, fructumque percipi, ſpica, aut fœno cæſo, aut uva adempta, aut excuſſa olea, quamvis nondum tritum frumentum, aut oleum factum, vel vindemia coacta ſit. Sed ut verum eſt, quod de olea excuſſa ſcripſit, ita aliter obſervandum de ea olea, quæ per ſe deciderit, Julianus ait. Fructuarii fructus tunc fieri, cum eos perceperit, bonæ fidei autem poſſeſſoris mox quam a ſolo ſeparati ſint.* Et concordat *l. In ſingulos* 8. *ff. de annuis legatis*, ibi: *Cum fructuarius etiamſi maturis fructibus, nondum tamen perceptis, heredi ſuo eos fructus non relinquet.*

49 Si uſusfructus ſit relictus pluribus uſufructuariis conjunctim, uno eorum decedente, ejus portio accreſcit aliis, & non revertitur ad Proprietarium, textu expreſſo *in l. Quoties* 1. *ff. de uſufructu adcreſcendo*, ibi: *Quoties uſusfructus legatus eſt, ita inter Fructuarios eſt jus adcreſcendi, ſi conjunctim ſit uſusfructus relictus.* Et concordat *l. Si mulieri* 8. *ff. eod.* ibi: *Si mulieri cum liberis ſuis uſusfructus legatur, omiſſis liberis, ea uſumfructum habet, ſed & matre mortua liberi ejus nihilominus habent Jura adcreſcendi.* E contra autem ſi uſusfructus ſit relictus pluribus non conjunctim, ſed ſeparatim aſſignata cuique ſua diſtincta portione, textu expreſſo *in cit. l. Quoties*, ibi; *Ceterum ſi ſeparatim unicuique partis rei uſusfructus ſit relictus, ſine dubio jus adcreſcendi ceſſat.*

50 Uſufructuarii heres non tenetur reſtituere Proprietario fructus, quos defunctus collegerat, antequam eſſent maturi, textu expreſſo *in l. Si abſente* 48. §. 1. *ff. de uſufructu*, ibi: *Silvam cæduam etiamſi intempeſtive cæſa ſit, in fructu eſſe conſtat, ſicut olea immatura lecta. Item fœnum immaturum cæſum in fructu eſt;* Et concordat *l. In fructu* 43. *ff. de uſu, & uſufructu*, ibi: *In fructu id eſſe intelligitur, quod ad uſum hominis inductum eſt; neque enim maturitas naturalis hic ſpectanda eſt, ſed id tempus, quod magis Colono, Dominove eum fructum tollere expedit.*

Uſufructuarius poteſt interrumpere locationem 51
factam a Proprietario, textu expreſſo *in l. Arbores* 59. §. 1. *ff. de uſufructu*, ibi: *Quidquid in fundo naſcitur, quidquid inde percipitur, ad Fructuarium pertinet, penſiones quoque jam antea locatorum agrorum, ſi ipſæ quoque ſpecialiter comprehenſæ ſint, ſed & ad exemplum venditionis niſi fuerint ſpecialiter exceptæ, poteſt uſufructuarius conductorum expellere.*

Heres, ſeu Legatarius Teſtatoris tenetur præ- 52
ſtare uſufructuario viam, & tranſitum neceſſarium ad utendum ſuo uſufructu, textu expreſſo *in l. In feudo* 1. §. 1. *ff. Si uſusfructus petatur*, ibi: *uſusfructus legatus adminiculis eget, ſine quibus uti frui quis non poteſt, & ideo ſi uſusfructus legetur, neceſſe eſt tamen, ut ſequatur eum aditus.* Et *ibidem* §. 2. ſubjungitur: *Sed ſi uſusfructus ſit legatus ad quem aditus non eſt per hereditarium fundum, ex Teſtamento utique agendo Fructuarius conſequetur, ut cum aditu ſibi præſtetur uſusfructus.* Et *ibidem* §. 2. additur: *Utrum autem aditus tantum & iter, an vero & via debeatur Fructuario legato ei uſufructu, Pomponius l. 5. dubitat, & recte putat, prout Uſusfructus perceptio deſiderat hoc ei præſtandum.* Et concordat *l. Damna* 15. §. 1. *ff. de uſu & uſufructu*, ibi: *Si Fructuarius ad fundum aliunde viam non habeat, quam per illum fundum, qui legatus eſt, an Fructuario ſervitus debeatur? Reſpondit: Quemadmodum ſi in hereditate eſſet fundus, per quem Fructuario poteſt præſtari via, ſecundum voluntatem defuncti videtur id exigere ab herede. Ita & in hac ſpecie non aliter concedendum eſſe Legatario fundum vindicare, niſi prius Jus tranſeundi uſufructuario præſtet.*

Uſufructuarius tenetur ad ſuſtinenda, & ſol- 53
venda omnia onera rerum, quarum uſufructu gaudet, uti ſunt tributa publica, vectigalia, cenſus, penſiones, omneſque aliæ obligationes, etiamſi prædicta omnia poſt inſtitutum uſumfructum ſuperveniſſent. *Communis*, per textum expreſſum *in l. Si pendentes* 27. §. 3. & 4. *ff. de uſufructu*, & *l. Quæro* 18. *ff. de uſu & uſufructu*. Et ratio clara eſt, quia ſecundum naturam eſt, quod qui ſentit commodum, ſentiat & onus, per text. *in l. Secundum naturam* 10. *ff. de Regul. Juris & cap. Qui ſentit* 55. *de Regulis Juris in* 6.

Dominus, ſeu proprietarius nihil poteſt nec 54
addere, nec minuere, aut mutare in locis,

aut

aut in rebus obnoxiis uſufructui, ideſt neque inutile aliquid ædificium demoliri, aut altius tollere, aut Silvam quamdam excidere, niſi de conſenſu expreſſo uſufructuarii, etiamſi per id fundus uſusfructus redderetur evidenter melior. *Communis*, per textus expreſſos in variis Legibus, & ſignanter *in l. Uſufructu legato* 7. *§.* 1. *ff. de uſufructu*, *l. Sed ſi is §.* 7. *ff. eod. L. Si ab herede* 2. *ff. Si Uſusfructus petatur.*

55 Dominus ſeu Proprietarius, aut quiſquis alius, ad quem ſpectat fundus Uſusfructus, de Jure poteſt exigere ab Uſufructuario quaſcumque cautiones neceſſarias ad conſervationem prædicti fundi, & integram reſtitutionem finito tempore Uſusfructus, & Uſufructuarius tenetur dictas cautiones ei præſtare, niſi vi tituli ſui ab hoc onere eximatur. *Communis*, per claros textus *in l. Si cujus rei* 14. *ff. de Uſufructu*, *l. Si cujus* 1. *ff. Uſufructuarius quemadmodum caveat*, *l. De die* 8. *§.* 4. *ff. qui ſatis dare coguntur*, *l. Si uſusfructus* 1. *& l. uſufructu* 4. *Cod. de uſufructu*, cum ſimilibus.

56 Et a fortiori idonea cautio exigi poteſt, & præſtari debet in quaſi uſufructu earum rerum, quæ uſu conſumuntur, ut expreſſe habetur *in l. Sed de pecunia* 2. *l. Ergo cautio* 4. *l. Hoc Senatusconſultum* 5. *l. Si tibi* 6. *l. Si vini*, *olei* 7. *l. Tribus* 8. *ff. de uſufructu earum rerum*, *quæ uſu conſumuntur*, & *in cap. Dum conſtat* 8. *de pignoribus*. Quamvis enim in rebus uſu conſumptibilibus (ut ſunt vinum, frumentum, oleum, veſtimenta, quibus proxima eſt pecunia numerata, namque ipſo uſu aſſidua permutatione quodammodo extinguitur, ut expreſſe habetur *in §. Conſtitutus* 2. *Inſtit. de uſufructu*, & conſumitur, ſi non in ſua entitate, ſaltem in dominio) non poſſit proprie conſtitui uſusfructus, cum ſit impoſſibilis earum uſus, ſalva manente rei ſubſtantia, ex quo talis uſus in conſumptione conſiſtat. Quaſi Uſumfructum tamen etiam in his conſtitui poſſe utilitatis gratia ſtatutum eſt *in l. Senatus cenſuit* 1. *& l. Sed de pecunia* 2. *cum aliis tot. ff. De uſufructu earum rerum*, *quæ uſu conſumuntur*, & *cit. §. Conſtituitur* 2. *Inſtitut. de uſufructu*. Ea tamen conditione, ut ſi legetur alicui Uſusfructus omnium bonorum, aut quorumdam, quæ uſu conſumuntur, bona uſu conſumptibilia tradantur æſtimata, & acquiratur ab Uſufructuario eorum dominium cum obligatione reddendi æſtimationem, tranſacto tempore Uſusfructus, præſtita ad id idonea cautione, ut patet in ſupra citatis Juribus. Vide verb. *Dominium art.* 1. *n.* 13. *&* 14.

57 Uſusfructus finitur variis modis. Primo ceſſione mutua, utpote ſi aut uſufructuarius cedat uſumfructum Proprietario, aut Proprietarius proprietatem rei transferat in uſufructuarium, textu expreſſo *in §. Finitur* 2. *Inſtit. de uſufructu*, ibi: *Item finitur uſusfructus ſi Domino Proprietatis ab uſufructuario cedatur*, *vel ex contrario ſi uſufructuarius Proprietatem rei adquiſierit*, *quæ res conſolidatio appellatur*.

58 Secundo finitur uſusfructus, ſi res uſufructui obnoxia tota pereat, v. gr. tota Domus ſit caſuali incendio combuſta, & hujuſmodi; tunc enim non remanet uſusfructus, nec quantum ad locum in quo ipſa domus conſtructa erat, nec quantum ad ligna, & cæmenta, aliaſque res, ex quibus erat compoſita; *l. Quotiens* 34. *§.* 2. *ff. de uſufructu*, *l. Repeti poteſt* 5. *§.* 2. *ff. Quibus modis uſusfructus amittitur*, *& §. Finitur autem* 3. *Inſtit. de uſufructu*, cum ſimilibus. Vide *ſupra n.* 41. 42. *&* 43. & obſerva ut ibi.

59 Tertio finitur uſusfructus conditionis eventu, quando Jus Uſufructu fruendi intra limites illius conditionis totum continetur, textu expreſſo *in l. Si ſub conditione* 16. *ff. Quibus modis uſusfructus*, *vel uſus amittitur*, ibi: *Si ſub conditione mihi legatus ſit uſus*, *medioque tempore ſit penes heredem*, *poteſt heres uſumfructum alii legare. Quæ res facit*, *ut ſi conditio extiterit mei legati*, *uſusfructus ab herede relictus finiatur*.

60 Quarto finitur, cum finitum eſt tempus, ad quod Uſusfructus alteri legatur, ſeu conceſſus eſt, *l. Ambiguitatem* 12. *Cod. de uſufructu*, *l. Sicut in annos* 3. *ff. Quibus modis uſufructuarius*, *vel uſus amittitur*, cum ſimilibus.

61 Quinto finitur, cum Teſtator rem uſufructui obnoxiam in Teſtamento relictam ante mortem nihil quidquam mutato ſuo Teſtamento immutat, ut ſi alicui reliquerit uſumfructum certi agri, & poſtea ipſum agrum in ædificium immutet, ſeu in eo ædificium conſtruat, & hujuſmodi: Tunc enim talis immutatio aperte deſignat ipſius voluntatis immutationem, & legatum proinde penitus extinguit, & legatum illud totum pertineret ad agrum, qui non amplius extat. Sic expreſſe habetur *in l. Repeti* 5. *§.* 3. *ff. Quibus modis uſusfructus*, *vel uſus amittitur*, ibi: *Si areæ ſit uſusfructus legatus*, *& in ea ædificium ſit poſitum*, *rem mutari*, *& uſumfructum extingui conſtat*. Et concordat *l. Quid tamen* 10. *§. ff. eod.* ibi: *Certa Silvæ uſufructu legato*, *ſi Silva cæſa illic ſationes fuerint factæ ſine dubio uſusfructus extinguitur*.

62 Sexto finitur morte, tum naturali, tum ci-

vili

vii Uſufructuarii. Communis, per text. in §. *Finitur autem* 3. *Inſtit. de uſufructu*, *l. Sicut* 3. §. *ff. Quibus modis uſusfructus, vel uſus amittitur*, *l. Si Patri* 2. & *l. Corruptionem uſusfructus* 16. §. 1. & 2. *Cod. de uſufruct. & habitatione*, cum ſimilibus.

63 Si uſufructuarius fiat Religioſus, & Profeſſionem emittat in Religione incapaci bonorum ſtabilium in communi, tunc uſusfructus extinguitur, & conſolidatur cum proprietate Domini. Sic communis DD. ſententia cum Layman *l.* 3. *tract.* 1. *cap.* 6. *n.* 6. *verſ. Dico ſecundo*, Sporer *loco cit. n.* 24. Sanchez *lib.* 7. *moral. c.* 13. *n.* 53. Azor. *tom.* 2. *lib.* 2. *c.* 22. *q.* 4. Molina *tom.* 1. *tract.* 2. *diſp.* 9. & aliis. Et ratio eſt, quia uſusfructus eſt Jus perſonale, quod una cum perſona extinguitur, ſive per mortem naturalem, ſive per mortem Civilem, qua Perſona fiat omnino incapax uſusfructus, *arg.* §. *Finitur* 3. *Inſtit. de uſufructu*. Atqui per Profeſſionem in Religione incapaci bonorum ſtabilium in communi Perſona Profeſſa fit omnino incapax uſusfructus tam in propria Perſona, quam in communi, ut de ſe patet; ergo &c.

64 Si autem uſufructuarius fiat Religioſus, & Profeſſionem emittat in Monaſterio capaci bonorum ſtabilium in communi, tunc uſusfructus devolvitur ad Monaſterium, quo contemplatione Monachi frui poterit, quandiu is vivit. Sic tenent Sanchez *loco cit. n.* 47. Sporer *loco cit. n.* 24. Layman *loco cit. verſ. Sed de aliis*, Molina *loc. cit. diſp.* 9. & alii paſſim, *arg. Authent. Ingreſſi*, *Cod. de Sacroſanctis Eccleſiis*. Et ratio eſt, quia per Profeſſionem in Monaſterio capaci bonorum ſtabilium Perſona retinet adhuc capacitatem uſusfructus pro Monaſterio, cum *in cit Authent. Ingreſſi*, & *Authent. de Monachis*, §. *Illud quoque* expreſſe dicatur, quod bona una cum Perſona, ſeu tamquam acceſſoria Perſonæ tradi debeant Monaſterio.

Alia ad rem; Vide verb. *Bona*, *Dominium*, *Maritus*, *Melioramenta*, *Pater*, *Uxor*.

Additiones ex aliena manu.

65 Poſſe Patri in bonis adventitiis Filii prohiberi uſumfructum, res eſt incontroverſa. An autem ſufficiat tacita prohibitio, & ex quibus colligi queat? Vide ſi lubet *Andreol. controverſ.* 224. *num.* 3. *Cardinal. de Luc. de Servitut. diſcur.* 60. *num.* 2. *Paſqual. de Patr. Poteſt. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 38. *Caſtill. de Uſufruct. cap.* 3. *num.* 56. & *ſeq.*

66 Hic vero expediendum eſt, an prohibito uſufructu Patri, nihilominus competat ei adminiſtratio horum bonorum, ſi Filius ætatis defectu laboret? A Juſtiniano in *Novell.* 117. *c.* 1. §. 1. conſtitutum eſt, quod Teſtatori, vel Donatori liceat deſtinare Adminiſtratorem, & hac deſtinatione non facta judici deferatur poteſtas Adminiſtrationem deſtinandi. Sed in controverſia remanet, an non huic curatori Judiciali præferendus ſit Pater?

Nihil ſane de eo diſpoſuit Juſtinianus, qui fortaſſis prævidit, Patrem adempto ſibi uſufructu onus Adminiſtrationis ſponte declinaturum. Interim ſi Pater velit adminiſtrare, hunc admittendum eſſe reor, cum ſatis ſit quod remotus a lege haud ſit, nec privatio uſusfructus privationem contineat adminiſtrationis, *ad Text. in leg. fin.* §. 1. *Cod. de bon. quæ liberis*. 67

Aliud vero erit, ſi Teſtator Patri adminiſtrationem quoque ademiſſet, ut firmant Hartman. *Piſtor. lib.* 4. *quæſt.* 11. *num.* 13. *Carpzov. Juriſprud. Forenſ. part.* 2. *Conſtitut.* 10. *defin.* 11. *Adde Caſtill. de Uſufructu cap.* 3. *num.* 59. & *ſequent.*

UTENSILIA.

Utenſilia Sacra pro Miſſa quotidiana taxata fuerunt a Sacr. Congreg. Concil. ad rationem Scutorum quatuor pro quolibet anno. Sic teſtatur Monacell. *tom.* 4. *ſupplement. ad* 2. *tom. num.* 181. ubi ſic preciſe habet: Quo ad contributionem pro Utenſilibus Sacriſtiæ Sacra Congreg. Concil. in una Romana Legati Miſſarum pro Archiconfraternitate S. Mariæ de Planctu ſub die 26. Martii 1679. ita reſcripſit: *Taxandam eſſe eleemoſynam ad rationem eleemoſynæ manualis in Urbe currentis, detractis tamen ex iiſdem introitibus hereditariis ſcutis quatuor pro ſingulis Miſſa quotidiana ratione Sac. Supellectilium pro hujus Miſſæ celebratione*. Legatum autem conceptum erat his verbis: *Di far celebrare tante Meſſe l'anno quante ne comporteranno li frutti della ſua Eredità*. *Lib.* 49. *Decret. fol.* 109. 1

Parochi non tenentur ſubminiſtrare Capellanis, ſeu Presbyteris in ſuis Eccleſiis Parochialibus celebrare volentibus paramenta, & alia neceſſaria; Nec ad id poſſunt per Epiſcopos cogi, ſed tantum hortari. *Sacra Congr. Epiſcop. & Regul. in Montiſalti* 15. *Maii* 1699. Non obſtante ſolito. *Sacr. Congr. Rit. in Egitanen.* 10. *Junii* 1692. confirmata *in Suanen.* 31. *Maii* 1698. apud Monacell. *tom.* 1. *tit.* 6. *formul.* 18. *n.* 6. 2

Uten-

3 Utensilia Sacra non tenetur Rector Ecclesiæ ſubminiſtrare illis Sacerdotibus, qui in eadem celebrant ex obligatione Beneficii, ſeu Capellaniæ. Quatenus vero permittat, ſeu recipiat Miſſas adventitias in ſua Eccleſia celebrari, tenetur ad dictam ſubminiſtrationem. Non poteſt demum cogi ad admittendas Miſſas adventitias, niſi ſolutis Sacris Utenſilibus, *Sacra Congreg. Concil. in Dertbonen. 7. Julii* 1726. *ad* 11. *dub.* apud Urſayam *in* 2. *Miſcellan. Sacro, & profano lib. V. num.* 67. Vide ipſum etiam *tom.* 7. *par.* 1. *diſcept.* 14. *per tot.*

4 Ad dubium, an permittendum ſit Adminiſtratoribus Eccleſiarum, ut retineant aliquam eleemoſynarum portionem pro expenſis manutentionis Eccleſiæ, Altarium, Inſervientium, paramentorum, luminum, vini, Hoſtiæ & ſimilium; habetur reſponſio Sacræ Congregationis C. in ejuſdem Declarationibus confirmatis ab Innocentio XIII. Conſtitut. incip. *Nuper a Congregatione*: ubi ad ſeptimum expreſſe reſpondit: *Permittendum non eſſe, ut Eccleſiæ, & loca pia, ſeu illorum Adminiſtratores ex eleemoſynis Miſſarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant ratione expenſarum, quas ſubeunt in Miſſarum celebratione, niſi cum Eccleſiæ, & loca pia alios non habent reditus, quos in uſum earumdem expenſarum erogare licite poſſint; & tunc quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expenſarum, quæ pro ipſomet tantum Miſſæ Sacrificio neceſſario ſunt ſubeundæ, & nihilominus eo etiam caſu curandum eſſe, ut ex pecuniis, quæ ſuperſunt, expenſis ut ſupra deductis, abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot præſcriptæ fuerint ab Offerentibus eleemoſynas.*

5 Unde portio illa neceſſaria pro expenſis manutentionis ut ſupra nullo modo eſt detrahenda ex Maſſa Communi eleemoſynarum manualium Miſſarum celebrandarum, ſed ex eleemoſyna cujuslibet Sacerdotis celebrantis, ut patet ex ſequenti declaratione Clementis XI. qui quamvis de anno 1720. noluerit concedere, ut ex numero Miſſarum relictarum Altari privilegiato Archiconfraternitatis SS. Sacramenti, & quinque Plagarum in Eccleſia S. Laurentii in Damaſo, & ad faciendam rem gratam dictæ Archiconfraternitati applicare fecerit Miſſas 40. pro illis, quæ a Sacriſtia ejuſdem Archiconfraternitatis celebratæ non fuerant ex titulo dictæ detractionis: tamen ad repetitas preces eidem Summo Pontifici porrectas, idem hanc gratiam conceſſit d. Archiconfraternitati, ut poſſet pro ſe retinere obolum unum ex eleemoſyna Sacerdotis pro dictis expenſis Sacriſtiæ, & Sacrorum Utenſilium, ut refertur in Viſitatione ſacra *die* 1. *Septembris* 1721. a Cardin. Zondadario §. 6. ibi: *Quo ad Miſſas adventitias ſatis proviſum ex vivæ vocis Oraculo S. M. Clementis XI. habito a R. P. D. Secretario hujus Sacræ Congreg. mediante facultate conceſſa Confratribus retinendi pro Utenſilibus obolum unum pro qualibet Miſſa manuali, quod in poſterum ſervari mandavit.*

6 Cumque aliud eſſet ortum dubium circa intelligentiam dictorum verborum, illud penitus ſublatum fuit mediante declaratione R. P. D. Pallavicini digniſſimi Secretarii Sacræ Congregat. Viſitationis Apoſtolicæ ſequentis tenoris. *Il Baiocco ſi deve detrarre dall' eleemoſina del Sacerdote, e non dalla Maſſa comune dell' elemoſine, come malamente facevano prima, e gli fu proibito, e con l' Autorità del Papa ſi applicorno altrettante Meſſe di una Religione agli obblighi, che erano rimaſti non ſoddisfati.* Sic refert ad litteram D. Urſaya *tom.* 5. *part.* 2. *diſceptat.* 16. *a num.* 17. *ad* 21. ubi dicit ita conſtare ex *Bilietto* ejuſdem ſibi uti Priori d. Archiconfraternitatis exhibito, quod a ſe in ejus Archivo relictum fuit.

7 Poſſe Epiſcopos adſtringere Capellanos, & Beneficiatos (non Cenſuris) ad providendum de proprio paramenta, reſpondit *Sacra Congr. Epiſcop. in Surrentina* 11. *Aprilis* 1589. apud Monacell. *part.* 2. *tit.* 13. *formul.* 2. *n.* 56. *in fine*. Vide Urſayam tom. 7. par. 1. diſcept. 14. per tot. ubi multa habet ad rem.

8 An autem manutentio Altarium, quæ ſunt de Juspatronatus, ac ornamentorum neceſſariorum pro eiſdem altaribus ſpectet ad ipſos Patronos, aut ad Eccleſiam, in qua dicta Altaria ſunt erecta, ſtante conſuetudine, quod Patroni nunquam fuerint coacti ad dictam manutentionem, ſed eamdem impenſam præſtiterit dicta Eccleſia, prout hodie ſupplet impenſas mapparum, & omnium paramentorum Sacerdotalium: Nec Beneficiati, qui habent Capellanias erectas in dictis Altaribus, poſſunt eidem manutentioni concurrere, ſtante reditus tenuitate vix excedentis onera Miſſarum, quæ dictis Capellaniis annexa ſunt? Reſpondit *Sacra Congreg. Concil. in Urbinatenſi ſub die* 10. *Martii* 1633. *ad cap.* 7. *ſeſſ.* 21. *& cap.* 9. *ſeſſ.* 22. *teneri Eccleſiam ad limites conſuetudinis legitimæ, in reliquis prout de Jure.* Sic apud Pignatell. *tom.* 5. *conſult.* 15. *n.* 1.

9 In caſu igitur, quo per tempus legitime præſcriptum conſueverint Eccleſiæ ſubminiſtrare manutentionem talium Altarium, & providere de Sacris Utenſilibus, tenetur id perſeve-

6 Ita etiam ſi uxor ex cauſa neceſſaria cogatur mutare domicilium, tenetur Maritus eam ſequi. Sic colligitur ex *cap. Pervenit* 1. *de conjugio leproſorum*, ibi: *Quoniam igitur cum vir, & uxor una caro ſint, non debet alter ſine altero eſſe diutius, mandamus quatenus ut uxores viros, & viri uxores, qui lepræ morbum incurrunt, ſequantur, & eis conjugali affectione miniſtrent, ſolicitis exhortationibus inducere non poſtponas*, & tenet Gloſſa ibid. verb. *Sequantur*, & *Communis Doctorum*, teſte Gobat *tom. 1. tract. 10. caſu 22. num. 756.* Et ratio eſt, quia quo ad mutua obſequia conjugalia Maritus, & uxor pares ſunt, nec ad imparia judicantur, textu expreſſo *in cap. Si quis uxorem 4. cauſ. 32. q. 1.*

7 Conjuges enim æqua obligatione tenentur omni Jure ſimul cohabitare in eadem Domo, menſa, & lecto, ut tenent communiter Doctores, recte advertentes, quod obligatio talis conjugalis cohabitationis complectitur tria officia, ſcilicet habitandi in eadem domo, accumbendi eidem menſæ, & cubandi in eodem lecto, ut optime unus pro omnibus ſcribit Caſtropal. *de ſponſalibus diſp. 3. punct. 5. §. 1.* ibi: *Certum eſt Conjuges obligatos eſſe Jure naturali, & Divino ſimul habitare in eadem Domo, ad eamdem menſam accumbere, & in eodem lecto jacere; Quod ſi quis Conjugum nolit hæc tria præſtare, poteſt a Judice Eccleſiaſtico compelli Cenſuris, & invocato auxilio brachii Sæcularis*, per text. *in c. Litteras 13. de reſtitutione ſpoliatorum*. Unde *Geneſ. 2. n. 24.* dicitur: *Quamobrem relinquet homo Patrem ſuum, & Matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una*. Et *in citat. cap. Pervenit* 1. *de conjugio leproſorum*: *Cum vir, & uxor una caro ſint, non debet alter ſine altero diutius eſſe*.

8 Poteſt tamen inter conjuges divortium licite fieri quo ad torum, & cohabitationem, juſta aliqua interveniente cauſa. Vide verb. *Divortium n. 18.*

9 Cauſæ juſtæ faciendi tale Divortium ſeptem generatim aſſignantur. Vide *ibid. a n. 19. ad 52.* ubi omnes adducuntur, & abunde diſcutiuntur.

10 Aſſeruntur plures caſus, in quibus propter adulterium nequit fieri tale divortium. Vide *ibid. a num. 54. ad 59.* & verb. *Adulterium art. 3. per tot.*

11 Propter Adulterium ſpirituale, ſeu lapſum in Hæreſim, ſeu Gentiliſmum alterius conjugum poteſt conjux innocens etiam propria auctoritate licite facere Divortium quo ad torum, & cohabitationem. Vid. *ib. n. 21.*

12 Cum hac tamen advertentia, quod ſi conjux innocens propria auctoritate, & ſine judicio Eccleſiæ tale Divortium fecit a Conjuge in Hæreſim lapſo, & ipſe Reus Hæreſis ſeſe ab errore revocaverit, tunc tenetur eum iterum recipere, ſeu ad eum iterum redire. Vide *ibid. n. 22.*

13 Si vero Conjux innocens Judicio Eccleſiæ tale divortium fecit, non compellitur conjugem converſum recipere, ſeu ad eum redire, ſed poteſt Religionem intrare, ſi vult. Vide *ibid. n. 23.*

14 Si autem Religionem ingredi noluerit, etiam hic redire compellitur. Vide *ibid. n. 24.*

15 Uxor adultera poſt pœnitentiam a Marito recipienda eſt. Vide verb. *Adulterium art. 4. a n. 10.*

16 Uxor adultera ſeparata, ſi impudice vivit, eſt punienda pœna mortis.

17 Uxor adultera occidens fœtum animatum, ſeu natum infantem, excommunicatur, & punitur ut homicida. Vide *ibid. n. 13.*

18 Uxor Adultera, ſicuti Uxor ſterilis, quæ artificioſe ſibi ſuppoſuit partum alienum, non tenetur cum periculo vitæ, & magnæ infamiæ manifeſtare prolem ſpuriam, ſeu dictum partum alienum ad reparanda damna legitimorum, ſeu aliorum, quibus Mariti hereditas debebatur. Vide verb. *Adulterium art. 5. a n. 9. ad 13.*

19 Tenetur tamen dicta Uxor adultera quantum in ſe eſt procurare omni meliori modo, ut illatum damnum legitimis compenſetur. Vide *ibid. n. 12.*

20 Et ſi nullo alio modo tale damnum compenſare poſſit, tenetur proli ſpuriæ perſuadere, ſi aliunde idonea ſit, ut ſtatum Eccleſiaſticum, vel Religioſum amplectatur, vel vitam cœlibem ducat. Vide *ibid. n. 13.*

21 Uxor in adulterio deprehenſa nequit a Marito ob id occidi. Vide verb. *Adulterium art. 2. a num. 10. ad 14.* & alia ad rem vide verb. *Maritus n. 11. 11. & 13.*

22 Uxor propter adulterium amittit Dotem, & ejus proprietas tranſit ad Maritum. Vide *ibid. num. 9.* & *verb. Dos art. 1. n. 17. & art. 3. num. 13.*

23 Et tunc ſi Uxor propter adulterium ſit rejecta a Marito per Divortium, & bona aliunde non habeat ad ſui ſuſtentationem, pertinebit ad Judicem a Marito neceſſaria obtinere, ſi dotem uxoris in delicti pœnam lucrari velit. Layman *lib. 5. tract. 10. part. 3. cap. 2. n. 2. reſ. Adde ſecundo*, Molina *tract. diſp. 90. n. 7.* & alii paſſim.

Si

24 Si Uxor ſine neceſſaria cauſa recedat, & divertat a Marito, Maritus non tenetur ei alimenta præſtare, quamvis dotem ab ea acceperit. Layman *loco cit. n. 2. verſ. Præterea*; Sanchez *lib. 9. diſp. 4. n. 20.* & alii paſſim. Et ratio eſt, quia qui non facit quod debet, non recipit quod oportet, *arg. Si ea conditione 3. Cod. de Conditionibus inſertis*: Uxoris autem Officium eſt, ut maneat in Viri conſortio, & obſequio: *cap. Hæc imago 12. cauſ. 33. quæſt. 5. & cit. Jur. ſupra num. 1. & 2.* Unde ſi id præſtare nolit, merito ei alimenta denegantur; Secus vero ſi ob juſtam cauſam recederet, ſeu diverteret a Marito, ut fatentur omnes.

25 An, & quando Dos quo ad proprietatem, & Uſumfructum ſpectet ab Uxorem, eamque ipſa repetere poſſit; vel non? Vide verb. *Bona artic. 4. a num. 2. ad 7.* & verb. *Dos per tot.* & ſignanter *art. 1. & 3.* verb. *Uſusfructus a num. 21. ad 26.*

26 Quando Uxor poſſit petere, & teneatur reddere Debitum Conjugale, vel non? Vide verb. *Debitum Conjugale per totum*.

27 Uxor, ſicut & Maritus exercens opus conjugii ob ſolam voluptatem non vacat culpa veniali. Vide verb. *Conjuges n. 77.*

28 Uxor in actu conjugali cum ſuo Marito ſe moroſe delectans in alio velut præſente, peccat mortaliter, & addit ſpeciem adulterii in Confeſſione explicandam. Vide *ibid. n. 78.* & verb. *Adulterium art. 1. num. 7.* & v. *Delectatio moroſa n. 26.*

26 Delectatio moroſa de actu Conjugii inter Conjuges præſentes, dummodo abſit periculum pollutionis, non eſt peccatum mortale. Vide d. verb. *Conjuges n. 79.* & verb. *Delectatio moroſa n. 34.*

30 Immo conjux neque mortaliter peccat, ſi de maritali copula, altero conjuge abſente cogitans, in re cogitata moroſe delectetur. Vide d. verb. *Delectatio moroſa n. 15.* & d. verb. *Conjuges n. 90.* (*)

Omnes tactus, oſcula, amplexus, turpiloquia, aſpectus laſcivi, & hujuſmodi, quæ fiunt inter conjuges ſine ordine ad copulam, ſi fiant cum periculo pollutionis in uno, vel altero, vel pertineant ad Sodomiam quandam inchoatam, ſunt peccata mortalia, alias non ſunt niſi venialia. Vide d. verb. *Conjuges n. 81.* verb. *Luxuria n. 89.* verb. *Tactus n. 12. 13. & 14.* 31

Conjuges an, & quando poſſint, vel non Religionem ingredi? Vide d. verb. *Conjuges a n. 3. ad 34.* 32

Maritus an, & quando poſſit, cum, vel ſine licentia Uxoris ad Sacros Ordines promoveri; Vide d. verb. *Conjuges a n. 57. ad 72.* 33

Quid de conjugibus Infidelibus, quando unus convertitur, & alter non, ſeu quando ambo convertuntur, & quid de eorum Matrimonio, & prole? Vide d. verb. *Conjuges a num. 35. & 45.* verb. *Hæreticus a num. 20. ad 26.* & verb. *Impedimenta Matrimonii artic. 1. n. 95. & ſeq.* 34

Plures uxores ſimul habere eſt prohibitum jure Divino. Vide verb. *Polygamia n. 7.* 35

Uxor an, & quas donationes poſſit facere Marito, & Maritus Uxori? Vide verb. *Donatio art. 2. n. 13. ad 20.* 36

Uxor de quibus bonis habeat Dominium, vel Uſumfructum, & de quibus & quando poſſit diſponere, & facere Donationes & eleemoſynas, & ſuccurrere ſuis parentibus filiis, fratribus, ac ſororibus. Vide verb. *Bona art. 4. a num. 2. ad 37.* & verb. *Eleemoſyna num. 54.* 37

Uxor, ſicut & Maritus quibus prius ſubvenire debeat in extrema, gravi, & communi neceſſitate? Vide verb. *Neceſſitas a n. 20. ad 37.* 38

Uxor quando poſſit, vel non, irritare Vota Ma- 39

Nota Romani Theologi.

(*) Quæ numeris 29. & 30. dicuntur, plena periculi ſunt. Nam quis peccandi periculum excludat in conjugato, dum moroſe delectetur cogitando actum conjugii, ſive copulam? venerea enim ſenſitiva delectatio nihil aliud eſt, niſi interna pollutionis inchoatio, quæ aliunde oriri non poteſt, quam ex ſeminis commotione, & fluxu. Id vero mortiferum eſt etiam in conjugibus, dum ad copulam non ordinetur.

Reſponſio Auctoris.

Quæ numeris 29. & 30. profero, ſub conditione produco, dico enim *ibi* expreſſe: *dummodo abſit periculum pollutionis*. Sed ad rem vide, quæ tradidi *ibi*, & verb. *Conjuges n. 79. & 80.* & verb. *Delectatio moroſa num. 24. ad 32.* in fine, & verb. *Luxuria a num. 88. ad 95.*

Mariti, & Maritus Vota Uxoris. Vide verb. *Votum art.* 4. *a num.* 45. *ad* 49.

40 Uxor tranſiens ad ſecundas nuptias privatur Tutela Filiorum prioris Matrimonii, textu expreſſo *in l. Mares* 2. *Cod. Quando mulier tutelæ officio fungi poteſt*, ibi: *Nam ſi malunt alia optare Matrimonia, tutelam adminiſtrare non debent*; & concordat *Authent. Sacramentum*, *&* *l. Si Pater* 3. *Cod. eod.*

41 Item perdit etiam curatelam eorum; *l. Quod ſi nolit* 31. §. 14. *ff. de Ædilitio Edicto*. Vide verb. *Nuptiæ n.* 18. *&* 19.

42 Immo Uxor tranſiens ad ſecundas nuptias amittit quidquid a priore Marito prædefuncto donatione, teſtamento, aut quomodocumque acquiſivit, & transfert quoad proprietatem ad Filios prioris Matrimonii, retento ſibi ſolo Uſufructu, textu expreſſo *in l. Feminæ* 3. *C. de ſecundis nuptiis*: ibi: *Feminæ quæ ſuſceptis ex priore Matrimonio Filiis ad ſecundas poſt tempus luctui ſtatutum tranſierint nuptias, quidquid ex facultatibus priorum Maritorum ſponſalium jure, quidquid etiam nuptiarum ſolemnitate perceperint, aut quidquid mortis cauſa donationibus factis, aut teſtamento jure directo, aut fideicommiſſo, vel legati titulo, vel cujuslibet munificæ liberalitatis premio ex bonis, ut dictum eſt, priorum Maritorum fuerint adſecutæ, id totum ita, ut perceperint, integrum ad Filios, quos ex præcedente conjuge habuerint tranſmittant . . . . Atque habeant poteſtatem poſſidendi tantum, atque fruendi in diem vitæ, non etiam alienandi facultate conceſſa*. Et concordant *lex Hac edictali* 6. §. 6. 1. *Cod. eod. de indicta viduitate*, *&* *Authent. De nuptiis*, §. *Si vero expectes*, *collat.* 3. & tenent Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *diſput.* 88. *num.* 2. Joannes Angelus Boſſius *de Matrimon. contract. cap.* 11. *nu.* 275. Roſignolus *in alias de matrimonio controverſias contract.* 15. *de Matrim. IV. prænot.* 5. *n.* 13. *& ſeq.* Buſemb. & La Croix *lib.* 3. *par.* 2. *n.* 1163. & alii paſſim.

43 Et ſi talis Uxor tranſeat ad ſecundas nuptias elapſo anno luctus, amittit inſuper etiam Uſumfructum. Sic Baldus *l.* 1. *num.* 6. *Cod. de ſecundis nuptiis*, Surdus *de alimentis titul.* 7. *quæſt.* 23. *num.* 14. Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *diſputat.* 87. *num.* 10. Joannes Angelus Boſſius *loc. citat. num.* 266. Roſignol. *loc. citat. prænotat.* 3. *num.* 25. & alii. Et ratio eſt, quia major eſt culpa tranſitus ad ſecundas nuptias durante anno luctus, quam ipſo jam elapſo, ut clare patet ex *lib.* 1. *Cod. de ſecundis nuptiis*, *&* *authent. de ſecundis nuptiis*, §. *Prima ſi quidem collat.* 4. ubi Uxor tranſiens ad ſecundas nuptias durante anno luctus incurrit infamiam juris, quam non incurrit Uxor tranſiens ad ſecundas nuptias anno luctus jam elapſo: ergo ſi Uxor cum tranſit ad ſecundas nuptias jam elapſo anno luctus, ubi eſt minor culpa, privatur ſola proprietate, retento Uſufructu, cum tranſit ad ſecundas nuptias durante anno luctus, ubi eſt major culpa, privanda eſt non ſolum proprietate, ſed etiam Uſufructu.

44 Cum pro dote Uxoris nondum ſoluta a Socero accipit Maritus in pignus fundum fructiferum, cujus annui fructus ſuperexcedunt intereſſe, quod juſte exigere potuiſſet dictus Maritus ratione dotis, tunc ille exceſſus fructuum ſuper intereſſe dotis eſt reſtituendus Socero, ſeu ejus Heredibus, vel computandus eſt in ſortem. Sic Baldus *in l. Cum quidam* 31. §. 2. *Cod. de jure dotium*, Alexander *in l. In inſulam* 42. §. 2. *ff. Soluto Matrimonio*, Lupus *de Uſuris in l. Curabit* 5. *Cod. de actionibus empti*; Roſignolus *de Contract. Contr.* 3. *de Mutuo diſquiſit.* 5. *num.* 2. *&* 3. Et ratio eſt, quia fructus pignoris reſpectu Mariti pignoratitii eſt ad ſupplendum defectum fructuum, quos perciperet a Dote, ſi ipſam habuiſſet, ut de ſe patet: ergo non debet extendi ultra valorem fructuum a dote percipiendorum. Ceſſante enim fine, ratione, & cauſa conceſſionis, ceſſare debet & ipſa conceſſio, *cap. Cum ceſſante* 60. *de appellat. l. Adigere* 6. §. 2. *ff. de jurepatronat.* & reſtricta cauſa reſtringi debet & effectus, quem reſpicit eadem cauſa; *l. In agris* 16. *ff. De adquirendo rerum dominio*, cum ratio conceſſionis, & Legis ſit anima ipſius conceſſionis, & Legis, *l. Cum ratio* 7. *ff. de bonis damnat.* adeoque &c.

45 Uxor an poſſit ſibi eligere ſepulturam, & ſi non elegerit, ubi ſit ſepelienda? Vide verb. *Sepultura a n.* 73. *ad* 80.

46 Uxoris ſoror improprie dicitur cognata, ſicuti etiam Uxoris frater improprie dicitur cognatus, textu expreſſo *in cap. Quod autem* 5. *cauſ.* 35. *quæſt.* 5. ibi: *Quod autem frater, ſororve Uxoris tuæ cognati tui dicuntur, æquivocationis jure fit, & neceſſitate vulgaris appellationis potius, quam ulla cauſa cognationis*. Et concordat *cap. Primo gradu* 6. *eadem cauſ. & quæſt.* ubi aſſignantur nomina graduum ſuperiorum, ſive inferiorum, ſive ex latere venientium. Vide *ibi*, ubi fuſe de omnibus.

47 Uxor, ſicut & Maritus, ſi in extrema neceſſitate baptizaret proprium Filium, non im-

pedire-

pediretur debitum petere, textu expreſſo *in c. Ad limina 7. cauſ. 30. q. 1.*

48 Nec Uxor, & Maritus peccant, ſi ſimul ſuſcipiant, vel teneant alienum puerum in Baptiſmo, nec prohibentur ſibi debitum reddere: Solo enim jure antiquo hoc erat eis vetitum propter cognationem ſpiritualem, quam tunc contrahebant; quæ cum modo ſublata ſit a Concilio Tridentino *ſeſſ.* 24. *de reformat. Matrimonii*, non videtur quo jure prohibeantur tenere. Navarr. *in Manual. cap.* 22. *num.* 36. Sanchez *lib.* 7. *diſput.* 57. *num.* 5. Barboſa *de Offic. & poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 30. *num.* 57. & alii paſſim. Sanctus enim Pius V. Conſtit. incip. *Cum illius vicem*, declaravit Patrinum, & Matrinam non contrahere inter ſe cognationem, nec impediri inter ſe conjungi.

49 Uxor prægnans crebras, & numeroſas choreas ducens cum agitatione, ob periculum, in quod injicit ſeipſam, & fœtum, regulariter non eximitur a peccato gravi. Vide verb. *Mater n.* 12.

50 Uxor notorie adultera cum ſolo conſenſu Viri non poteſt Religionem ingredi: *Sac. Congreg. Epiſc. & Reg. in Romana, ſeu Florentina Profeſſionum* 16. *Febr.* 1704. *Ponente Card. S. Clementis* apud Urſayam *in tom.* 2. *part.* 5. *diſcept.* 24.

51 Uxor inſcio, & invito Marito regulariter loquendo non poteſt exponere ludo bona ejuſdem Mariti, nec dona dotalia, & communia; & ſi exponat, & amittat, ſunt a Victore reſtituenda. Vide verb. *Ludus n.* 32.

52 Et ſi exponendo ludo talia bona, quæ ignorante colluſore alienare non poteſt, notabilem ſummam lucretur, tenetur eam reſtituere. Secus autem, ſi colluſor fuerit conſcius. Vide *ibid. n.* 33.

53 Uxor poteſt ſimilia bona moderate ludo exponere inconſulto, & etiam irrationabiliter invito Marito in pluribus caſibus, qui aſſignantur. Vide *ibid. n.* 34.

54 Uxor poteſt de Jure communi ludo exponere inconſulto, & invito Marito bona ſua patrimonialia non data in dotem, & bona paraphernalia. Vide *ibid. n.* 35.

55 Super extractione Clerici conjugati facta ad formam Bullæ cauſa uxoricidii cum propinatione veneni, & prætenſa qualitate proditionis, injungitur Epiſcopo, ut perficiat proceſſum & tranſmittat, & interim caute cuſtodiat; *Sac. Congr. Immunit. in Oſtunen.* 23. *Februarii* 1696. *lib.* 1. *Decretal. Vall. pag.* 172.

56 Uxores Clericorum Conjugatorum gaudent privilegio Fori, & aliis exemptionibus competentibus ſuis Maritis durante illorum vita. *Sacra Congreg. Immun. in Meliten.* 20. *Novemb.* 1640. *lib.* 3. *Decret. Paul. pag.* 134. *In Oppiden.* 28. *Julii* 1622. *lib. Decret. Rocci pag.* 415. *In Biſignanen.* 18. *Novemb.* 1653. *lib.* 5. *Decret. Paul. pag.* 24.

Uxores Clericorum Conjugatorum gaudent privilegio Fori, tam in Civilibus, quam in Criminalibus, ita ut nequeant carcerari, nec perſonaliter adſtringi a Judice Laico; non autem gaudent exemptione a gabellis, niſi adſit conſuetudo, durante tamen vita Clericorum, & cohabitatione cum ipſis, *Sacra Congregat. Immun. in Neriton.* 17. *Januarii* 1628. *lib.* 1. *Decretal. Paul. pag.* 80. *in Meliten.* 11. *Januar.* 1633. *lib.* 2. *Decret. Paul. pag.* 147. 57

Uxores Clericorum Conjugatorum, & oblatorum habentium qualitates requiſitas gaudent privilegiis, quibus gaudent earum Mariti, vita iſtorum durante. *Sacra Congreg. Immun. in Baren.* 22. *Septemb.* 1648. *lib.* 4. *Decretal. Paul. pag.* 59. 58

Uxores Clericorum Græcorum gaudent Immunitatibus, exemptionibus, & privilegiis, quibus gaudent ipſi Clerici durante vita ipſorum Clericorum. *Sacra Congreg. Immun. in una Regni Neapolitani* 18. *Februarii* 1631. *lib.* 2. *Decret. Paul. p.* 96. 59

Uxores, & Filii Clericorum Albanenſium viventibus Patribus gaudent privilegio Fori, & exemptionum ipſis Patribus competentium; mortuo vero Patre gaudent, ſi concurrat conſuetudo, *Sac. Congr. Immunit. in Roſſanen.* 27. *Maii* 1654. *lib.* 5. *Decret. Paul. pag.* 42. & 4. *Septembr.* 1654. *lib. Decret. Rocci pag.* 32. 60

Uxores Diaconorum Salvaticorum gaudent privilegio, & exemptionibus competentibus ſuis Maritis durante eorum vita. *Sacra Congreg. Immunit. in Meliten.* 20. *Novemb.* 1640. *lib.* 3. *Decretal. Paul. pag.* 134. ſeu pro tempore, quo eorum Mariti ſunt Diaconi Salvatici. *In Hyeracen. Julii* 1645. *ibi pag.* 254. 61

Uxor Curſoris Nunciaturæ non gaudet privilegio Fori. *Sacr. Congr. Immun. in Florentina* 25. *Decemb.* 1676. *lib.* 1. *Decret. Altovit. pag.* 1316. 62

Cauſam Uxoris Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis cognoſcat Epiſcopus. *Sacra Congreg. Immun. in Fanen.* 22. *Junii* 1655. *lib.* 5. *Decret. Paul. pag.* 67. 63

Contra Uxorem, quæ blande extrahens Maritum e loco Immuni Birruariis ab ipſa vocatis tradiderit, Epiſcopus procedat ſua auctoritate ordinaria. *Sacra Congregat. in Camerinen.* 64

tione 13. *Maii* 1698. *lib.* 2. *Decretal. Vall. pag.* 153.

65 Uxorem, quæ occidit proprium Maritum dormientem, & poſtea confugit ad Eccleſiam Epiſcopus tradat Curiæ ſæculari. *Sacra Congr. Immunit. in Cremon.* 27. *Decembr.* 1626. *lib. Scripturarum veterum pag.* 77.

66 Hic juvat ad eruditionem adducere quæ de Uxore, muliere, ſeu femina habet D. Urſaya *in Miſcellaneo ſacro, & profano* 1. & 2. *litt. F. M. & V. ac in Inſt.* Crimin.

67 *Peſſima res Uxor, poterit tamen utilis eſſe,*
Si breviter moriens dat tibi quidquid habet.

68 *Ducere ſi quam vis, teneat P. quinque puella,*
Sit Pia, ſit Prudens, Pulchra, Pudica, Potens.

69 *Uxoris? uxorem ducas, non expedit uni;*
Conjugis in genere mortificanda caro eſt.

70 *Uxores ego tres vario ſub tempore duxi;*
Cum juvenis, cum vir, factus et inde ſenex.
Propter opus prima eſt uxori mihi juncta ſub annis.
Altera propter opes, tertia propter opem.

71 Uxoris turpitudinis Patronus ille eſt, qui celat crimen uxoris. Sanctus Hieronymus *in Matth. cap.* 7. relatus in *Canon. Sicut Crudelis* 32. *qu.* 1.

72 Uxorem qui pauper accipit, ter fit miſer.

73 Cum Uxore bini ſunt jucundiſſimi dies, alter quo ducitur; alter vero quo mortua effertur. *Philippus.*

74 *Uxor amata tibi ſemper mala, cum male tractatur*
Fit pejor; ſed fit peſſima quando bona.
Sed bona, ſi moriatur, erit, melior tamen ut te
Si facit vivo, at optima ſi propere.

75 *Imperet ipſa nihil, quidvis tamen imperet uxor.*
Uxor nec ſerva conjuge, nec Domina.

P. Caſalich. *nell' utile col dolce decad.* 4. *argut.* 3.

76 Uxoris bonæ partes his verbis deſcribuntur *in Tob.* 10. 13. *Honorare ſoceros, diligere Maritum, regere familiam, gubernare domum, & ſeipſam irreprehenſibilem exhibere.*

77 Uxoris qualitates explicantur a Demoſthene his verbis relatis a P. Caſalich. *nell' utile col dolce decad.* 13. *argut.* 7. Interrogatus Demoſthenes qualem uxorem ducere oporteret, reſpondit: *Divitem, ut te ſuſtentet, Nobilem ut ornet, juvenem ut ſerviat, Formoſam ut placeat, & Pudicam ne te fallat.*

78 Uxorem pecunioſam ſi quis pauper duxit, non Uxorem, ſed Dominam habet, cujus eſt famulus, & ſervus. Strobulus apud P. Caſalich. *loco cit. decad.* 15. *argut.* 7.

Uxorem quare locupletem ducere nolim 79
Quæritis? Uxori nubere nolo meæ.
Inferior Matrona ſuo ſit, Priſce, Marito,
Non aliter fuerint femina, virque pares.
P. Caſalich. *loco cit. decad.* 13. *argut.* 7.

Ad rem. Vide verb. *Alimenta*; Verb. *Adul-* 80
terium; Verb. *Bona*; Verb. *Conjuges*; Verb. *Debitum conjugale*; Verb. *Divortium*; Verb. *Femina*; Verb. *Dos*; Verb. *Dominium*; Verb. *Hæreticus*; Verb. *Impedimenta Matrimonii*; Verb. *Maritus*; Verb. *Mater*; Verb. *Matrimonium*; Verb. *Neceſſitas*; Verb. *Pater*; Verb. *Polygamia*.

Adam, Sampſonem, Petrum, Davidem, Sa- 81
lomonem
Decepit mulier, quis modo tutus erit?

Mulier ſtuppa eſt, & homo titio; accedit 82
Diabolus, & uterque comburitur.

Femina velut gutta nigra, corrumpit albam 83
maſculorum. *Sac. Rota in Imolen. Fideicommiſſi* 22. *Martii* 1729. §. *Denique, coram* [illegible].

Sola viro mulier ſpolium cunctis [illegible], 84
Sola docet corpus, ſola docenda venit.

Abſque femina ſi mundus ſtare poſſet, noſtra 85
converſatio non eſſet ſine Diis. Cicero ſequutus a Capon. *controverſ.* 58. *in princip.*

Ad dignoſcendum viros a mulieribus larva- 86
tis, optimum adducit modum ex Salomone Kormann. *de Virg. jur. c.* 139. faciendi ſcilicet abluere faciem ab utriſque; feminæ ſiquidem molliter, ac delicate vultus ſuos fricant, ſecus autem maſculi.

Uxorem ducens dicitur navigare; *c. Nos no-* 87
vimus 2. *cauſ.* 17. *q.* 2. ubi Gloſſa verb. *Navigaſti* ait; *Sicut navigans ſubjicit ſe variis periculis, nec proprio motu regitur, ſed ventis; ſic ducens uxorem.*

Uxor minori miſeria deformis habetur, 88
quam formoſa ſervetur. S. Hieronymus relatus, & ſequutus a Nevizan. *in Silva nuptiar. lib.* 2. *n.* 94. Unde Poeta
Ægre formoſam poteris ſervare puellam:
Nunc prece, nunc auro forma petita ruit.

Femina molle genus, turpes proclivis ad 89
actus,
Ni vir ſit cuſtos, ni pudor, atque metus.

Femina ſuum retinet morem, ſemper ho- 90
minem expellit a paradiſo. Card. Bona *in manuduct. ad cælum cap.* 5. §. 3. *in fine.*

Feminas videre malum eſt, alloqui pejus, 91
tangere peſſimum. S. Auguſtinus apud Urſayam *loco cit. n.* 128.

Femi-

92 Feminæ vox in hominibus ſolet eſſe mali hominis indicium, ex animadverſis per Farinac. *quæſt* 116. *n.* 170. ubi monet cavendum eſſe ab ipſis, quia ipſe non ſemel, ſed pluries ab hujus qualitatis hominibus fuit proditus. Ego tamen cum Raym. *tom.* 1. *cap.* 2. §. 5. *in fine*, crederem id non eſſe generaliter verum, ſed neque etiam generaliter falſum.

93 Uxor, quando eſt pulchra, aufert nomen Domus Marito, quia dicitur, eamus ad domum Dominæ Tenerinæ, non autem ad domum Domini Bonhomi ejus mariti: ut obſervat Nevizan. *in Silva nup. lib.* 2. *verb. diviti non eſt nubendum num.* 86. & Urſaya *Inſtit. Crimin. l.* 4. *tit.* 1. *num.* 85.

94 Uxor eximens Maritum de manu Curiæ, & Maritus uxorem, non dicitur committere crimen læſæ Majeſtatis; unde debet puniri ſola pœna extraordinaria. Conciol. *Allegat. forenſ.* 87. *per tot.* Guazzin. *de defenſ. Reorum defenſ.* 5. Urſaya *loco cit. lib.* 2. *tit.* 2. *num.* 136. & *ſequent.*

95 Privilegia mulierum inhoneſtarum referuntur ab Urſaya *loco cit. lib.* 2. *tit.* 7. *n.* 18. Rayn. *tom.* 3. *cap.* 20. §. 1. *n.* 21. & *ſeq.* & Secretaria Apollinis *fol.* 456. ac ſi eiſdem ab eodem Apolline conceſſa eſſent, cum ſequentibus verbis: *Abbiamo determinato di concedervi alcuni privilegj, i quali agevolando le voſtre fatiche, potranno rendere men fallaci le voſtre arti, e ſono queſti di poter rubare ſenza obbligo di reſtituzione; di fingere; diſſimulare; di non dir mai la verità; di godere ſenza amare; di piangere quando volete; di traſformarvi quando vi pare; di chiedere ſenza diſcrezione; di togliere ſenza pietà; di celare l'odio ſotto le luſinghe; di ſtrappazzare li voſtri Amanti; e finalmente di vendicarvi inſenſibilmente dell'ingiurie, che vi fanno, facendoli reſtar pelati nella teſta, e nella borſa nel termine di quaranta giorni.*

96 De quibus præſertim verificatur celebre Alphabetum Sancti Antonini Archiepiſcopi Florentini *in* 3. *par. titul.* 1. *cap.* 24. ideſt Avidum animal. Beſtiale Baratrum. Concupiſcentia carnis. Damnoſum duellum. Æſtuans æſtus. Falſa fides, Garrulum guttur. Herinnis hamata. Invidioſus ignis. Kalumniarum kaos. Lepida lues. Monſtruoſum mendacium. Naufragii nutrix. Opifex odii. Prima peccatrix. Quatiens quaſſatio. Ruina regnorum. Silva ſuperbiæ. Truculenta tyrannis. Vanitas vanitatum. Xantia Xerſis. Ydolorum Ymago. Zelus zelotypus.

97 Multæ tamen ſunt honeſtarum mulierum prærogativæ, quamvis enim, ut habetur in adnotatione *ad dec.* 436. *num.* 43. & *ſequ. Rotæ recent. par.* 4. *tom.* 2. & apud Urſayam *Inſtitut. crimin. lib.* 4. *tit.* 1. *a n.* 26. Judocus Damboud. *in tractat. comm. lit. M. verſ. Mulier Philoſopha* teſtetur ſe ad hoc ut aliquid diceret in honorem feminarum, revolviſſe omnes juris Civilis Textus, ad effectum reperiendi, ſi in eis fieret mentio de aliqua muliere bona, & incidiſſe in Textu incipiente *Mulier bona* 72. *ff. de jur. dot.* quem diligenter inſpiciendo, reperiſſe, verbum *bona* non eſſe caſus nominativi, ſed accuſativi, dicendo: *Mulier bona ſua omnia in dotem dedit*; & ſic in toto corpore Juris Civilis mulierem bonam invenire non valuiſſe; Inveniſſet tamen, & quidem copioſe in Sacra Scriptura, & in Jure Canonico, ſi ulterius quæſiviſſet, ut videre eſt *in Eccleſiaſt. cap.* 26. *num.* 1. 3. 18. & 21. & *cap.* 36. *num.* 26. & apud D. Paulum 1. *ad Corinth. cap.* 7. *num.* 14. & *in Canon. Quod autem* 1. *cauſ.* 28. *quæſt.* 1. & alibi. Unde merito advertit Nevizan. *in Silva nupt. lib.* 4. *ſub num.* 95. mulieres multas habere prærogativas, quæ copioſius ſcriptæ reperirentur, ſi ipſæ ſcriberent, ut faciunt viri, ad quem effectum applicari poteſt lepidum dictum illius Philoſophi, qui teſte de Rub. *in addit. ad dec.* 431. *num.* 54. *par.* 4. *tom.* 2. *Rotæ recent.* obſervando in magna tabula depictos multos leones, ab hominibus dilaceratos, prorupit in hæc verba: *Oh ſi leones pingere ſcirent!* De quibus ſelectiſſimis, & laude digniſſimis mulieribus late agit Zaul. *tom.* 1. *rub.* 16. *num.* 50. & *ſeq.* & latius Petrus le Moyne *in lib. cui titulus. La Galleria delle Donne forti, Mutinæ impreſſo, anno* 1701. & prius per Auctorem Gallice typis dato. Vide etiam Chriſtophorum Bronzini *in tractat. della dignità delle Donne, anno* 1624. impreſſo Florentiæ, ubi ſuis pro eximiis excellentiis, ac prærogativis merito uſque ad Sydera extolluntur.

Uxorem ducendi curioſus & ſcandaloſus 98
modus in Regno Congi indicatur, & refertur a Patre Joanne Franciſco Romano Capuccino *in libro*, cui titulus: *Breve relazione del ſucceſſo della Miſſione nel Regno del Congo*, impreſſo anno 1648. in Typographia Sacræ Congregationis de Propaganda Fide *cap.* 9. *di alcune uſanze molto dannevoli, che ritengono li naturali di Congo fol. mihi* 77. ſequentibus verbis. „ Una di dette male uſanze, „ che ſono in quei popoli, è, che quando „ ſi vogliono accaſare, pigliano le Mogli a „ prova. Va un Giovine, dimanda la Figlia „ al

„ al Padre, ed alla Madre con preteſto di „ volerla pigliare per Moglie, e dargli la „ Dote che li conviene, eſſendochè tra eſſi „ è queſto coſtume, che il Marito dà la Dote alla Moglie, e non il Padre, e la Madre; eſſi gliela conſegnano molto di buona voglia, ed il Giovine la conduce a Caſa ſua, e dopo averla tenuta due, o tre anni, ſe gli piace e ſi confà col ſuo umore, ſi accaſa con eſſa; quandochenò, la rimanda a Caſa di ſuo Padre; e la medeſima libertà ha la Donna con quello, che la piglia, che ſe non li guſta d'accaſarſi con eſſo lui, ſe ne può ritornare a ſuo piacere alla Caſa paterna. Queſta uſanza sì perniciosa è difficiliſſima da levarſi, perchè dicono eſſi: Ho Io da obbligarmi a ſtare tutto il tempo della vita mia con Donna, che non conoſca qual ſia, e di che condizione? E' vero, che mi poſſo informare, e da parenti, e da altre perſone, che conoſcono la Giovine, ma eſſi mi poſſono ingannare, dicendomi una coſa per un' altra, a fine, che la prenda per Moglie; e per tanto ſenza tal eſperienza piuttoſto non voglio accaſarmi, che ponermi a riſchio di avere un continuo inferno in mia vita. Da queſta uſanza sì perniciosa ne ſiegue, che la Giovine in tal modo ripudiata, ordinariamente non trova più chi la voglia prender per Moglie, e li Figli nati da eſſa vanno come baſtardi diſperſi quà, e là ſenza veruna educazione. Di più ne ſiegue, che ſtanno gli anni, e anni in ſtato di concubinato, poichè il Marito dovendo dare la Dote alla Moglie, non ſi può indurre a queſto paſſo, ma va ſempre procraſtinando di anno in anno, ed a perſeverare in quel cattivo ſtato talvolta 25. e 30. anni. Hæc ille, ut refert „ Urſaya. *Inſtit. Crim. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 172.

99 Uxor in poteſtate Mariti eſt juxta legem Moyſi. Benedict. XIV. tom. 2. Conſtitut. 2. *tit.* 28. incip. *Poſtremo Menſe* §. 59. Ideo Maritus a Judaiſmo ad Eccleſiæ Fidem converſus, eam ad Baptiſmum offerre poteſt. Idem *ibid.* Vide tom. 3. verb. *Hebræus* ubi multa ad rem, & verb. *Græci*.

100

Additiones ex aliena manu.

1 Vide Additiones ad verb. Femina. Cæterum quæ Auctor a *num.* 66. *ad* 98. adducit, inſulſa, ridicula, & Religioſo Viro prorſus ſunt indigna.

Reſponſio Auctoris.

Attamen, quæ hic tamquam inſulſa, ridicula, & religioſo viro prorſus indigna traducuntur, ea a ſapientiſſimis, graviſſimis, & religioſiſſimis deſumpta Auctoribus in rem meam derivavi. Quæ enim tradidi a *n.* 66. *ad* 70. accepi jam tradita a celeberrimo Urſaya Cauſarum tum Civilium, tum Canonicarum, ſeu Eccleſiaſticarum, ac Religioſarum Patrono, & Romæ, ac alibi abſque ulla cenſura pluries edita, probata, & approbata ab omnibus, ad quos ſpectat. Quæ *n.* 71. a S. Hieronymo relat. *in Canone Sicut crudelis* 32. *q.* 1. Quæ *n.* 72. 73. a dicto D. Urſaya, & Philippid. Quæ *n.* 74. & 75. a P. Caſalich. Religioſiſſimo viro. Quæ *n.* 76. habentur expreſſe in Sacra Scriptura Tobiæ 10. 13. Quæ *n.* 77. 78. 79. a dict. P. Caſalich. allegante ad id reſpective Demoſthenem, & Strobulum. Quæ *n.* 80. citatis in allegatis ibi reſpective titulis. Quæ *n.* 81. 82. a dicto D. Advocato Urſaya. Quæ *n.* 83. a Sacra Rota Romana in *Imolen. Fideicommiſſi* 28. *Martii* 1729. Quæ *n.* 84. ab allegato Urſaya. Quæ *n.* 85. a Cicerone ſequut. a Capon. *Controverſ.* 58. *in princip.* Quæ *n.* 86. ex Salomone apud Kormann. de *Virg. jur. cap.* 139. Quæ *n.* 87. ex Canone: *Nos novimus* 2. *cauſ.* 17. *q.* 2. & ibi Gloſſa verb. *Navigaſti*. Quæ *n.* 88. ex S. Hieronymo relat. & ſequut. a Nevizzan. *in Sylua Nuptiar. lib.* 2. *cap.* 94. Unde canit Poeta, ut ibi *n.* 89. Quæ *n.* 90. ex Cardinal. Bona piiſſimo *Religioſo in Manuduct. ad Cælum, cap.* 5. §. 3. *in fine.* Quæ *n.* 91. ex S. Auguſtino allegat. ab *Urſaya loc. cit. n.* 128. Quæ *n.* 92. ex Farinac. *quæſt.* 116. *n.* 170. & Rayn. *tom.* 1. *cap.* 2. §. 5. *in fine*. Quæ *n.* 93. ex Nevizzan. *in Sylua Nuptiarum lib.* 2. *n.* 86. & Urſaya *Inſtit. crimin. lib.* 4. *tit.* 1. *n.* 85. Quæ *n.* 94. ex Conciol. *allegat. forenſ.* 87. *per tot.* Guazzin. *ad defenſ.* 5. *cap.* 5. Urſaya *loc. cit. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 136. & *ſeq.* Quæ *n.* 95. ex Rayn. *tom.* 3. *cap.* 10. §. 1. *n.* 21. & *ſeq.* Urſaya *loc. cit. lib.* 1. *tit.* 7. *n.* 18. & Secretaria Apollinis *fol.* 456. Quæ *n.* 96. ex S. Antonino clariſſimo lumine præclariſſimi Ordinis Prædicatorum in 3. part. tit. 1. cap. 24. Quæ *n.* 97. ex adnotat. ad decif. 431. *n.* 43. & *ſeq.* Rotæ Romanæ Recentior. part. 4. tom. 2. Urſaya *lib.* 4. *tit.* 1. *p n.* 20. Judoco Damhoud *in tract. loc. comm. litt. M. verſ. Mulier Philoſopha*. Ex Eccleſiaſtic. *cap.* 26. *n.* 1. 3. 18. 21. & *cap.* 36. *n.* 26. Ex Apoſt. 1. ad Corinth. *cap.* 7. *n.* 14; & ex Canon. *Quod autem* 1. *cauſ.* 28. *q.* 1. Quæ *n.* 98. ex relatione Patris Joan-

Joannis Franciſci Romani Capuccini in libro, cui titulus: *Breve relazione del ſucceſſo della Miſſione nel Regno del Congo, impreſſo in Typographia Sacræ Congregationis de propaganda fide, cap. 9.* Quæ Sacra Congregatio certe non permiſiſſet talis libri editionem, ſi inſulſa, ridicula, & religioſo viro indigna commenta continuiſſet. Patent itaque fontes, unde hauſi doctrinas *locis citatis* ab Additore improbatas; hi ſunt, S. Scriptura, SS. Canones, Sac. Rota Romana, SS. Patres, Religioſiſſimi Auctores, ſelectiſſimi Juriſperiti, & Liber impreſſus in typographia Sac. Congregationis de propaganda Fide. Ad hæc, quid de oppoſitoribus eſſet mihi dicendum? Nil aliud dicam ego, quam ut a Deo benedictionibus repleantur.

Quantum ad reliquas varias alias probabiliſſimum reſpicientes, & cenſura notatas propoſitiones, non eſt, quod in his nec tantiſper immorer, nec quid modicum proferam, cum tot eximii & præſtantiſſimi Auctores, omni exceptione majores de illis hinc inde, pro, & contra tot volumina ediderint, ut fere totus repletus ſit Orbis. Eo vel maxime quod Ego non ſim ſecutus niſi illas opiniones probabiles, quæ ſunt vere & ſolide tales fultæ gravi & prudenti pondere rationis & auctoritatis; & in pluribus illas ſolummodo ſim amplexus, quæ mihi videbantur nedum vere probabiles, ſed etiam probabiliores, ac quædam veluti certæ, ut totum meum opus integre ex omni parte, & attente, juxta pro ſimilibus tradita a Benedicto XIV. in Conſtitutione: *Sollicita ac provida* §. 18. percurrenti, & ſcrutanti ſatis ſuperque patet. Unde Laudatus perennis memoriæ Benedictus XIV. in dicta Conſtit. *Sollicita ac provida* §. 17. ad noſtrum intentum ſic tradit; *Hoc de cætero cogitantes, non paucas eſſe opiniones, quæ uni Scholæ, Inſtituto, aut Nationi certo certiores videntur, & nihilominus ſine ullo fidei, aut Religionis detrimento ab aliis Catholicis viris rejiciuntur, atque impugnantur, oppoſitæque defenduntur, ſciente, & permittente Apoſtolica Sede, quæ unamquamque opinionem hujuſmodi in ſuo probabilitatis (N. B.) gradu relinquit.* Et idem Sapientiſſimus Pontifex *in præfatione tom.* 1. *de Synodo Diœceſana* §. *Porro*, ſic præciſe addit: *Porro in noviſſimis hiſce additionibus uſitatam ſemper nobis ſcribendi rationem ſecuti ſumus, nihil ſcilicet pro certo, ac definito venditantes, quod reipſa definitum non ſit; Nihil contumelioſe jacientes in alios, quantumvis ab opinione noſtra diſſentiant. Id enim homini Chriſtiano indignum, & honeſto viro indecens exiſtimamus. Neque vero minus valide unumquemque ſententiam ſuam tueri poſſe cenſemus, ſi ab aliorum contemptu, & injuria abſtineant.*

Hic lubet ad rem noſtram adducere etiam Canonem *Ego ſolis* 5. *diſtinct.* 9. ubi ex verbis S. Auguſtini ſic expreſſe traditur: *Alios autem* (*Auctores*) *ita lego, ut quantalibet Sanctitate, doctrinaque polleant, non ideo verum putem, quia ipſi ita ſenſerunt, ſed quia mihi per alios Auctores, vel probabiles* (N. B.) *rationes, quod a vero non abhorrent perſuadere potuerunt.* Unde ipſemet S. Auguſtinus circa ſibi propoſitam quæſtionem, an ſit celebrandum, & communicandum jejune, in epiſtola 118. ad Januarium, quæ extat in tom. 2. Editionis Lugdunenſis ſumptibus Joannis Radiſſon 1664. *pag.* 179. in qua cum prius *cap.* 6. reſpondens Januario dixiſſet: *Et liquido apparet, quando primum acceperunt diſcipuli Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepiſſe jejunos: Nunquid tamen propterea calumniandum eſt univerſæ Eccleſiæ quod a jejunis ſemper accipitur? Et hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum corpus intraret, quam cæteri cibi; Nam ideo per Univerſum Orbem mos iſte ſervatur.* Deinde ibidem *cap.* 7. ſubjungit: *Sed nonnullos probabilis quædam ratio delectavit* (*N. B.*) *ut uno certo die per annum, quo ipſam cœnam Dominus dedit, tamquam ad inſigniorem commemorationem poſt cibos afferri, & accipi liceat Corpus & Sanguinem Domini . . . . Quapropter neminem cogimus ante dominicam illam cœnam prandere, ſed nulli etiam contradicere audemus.* Quam Epiſtolam allegans, & expendens Cardinalis Bona rerum Liturgicarum *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 21. §. 3. *editionis Taurinenſis* 1749. *ex Typographia Regia* ſic expreſſe tradit: *Quamvis enim Eccleſiæ more receptum eſſet, quod myſteria ſemper a jejunis celebrentur, nonnullos tamen probabilis quædam ratio delectavit, ut eo die, quo Cœna Domini recolitur, poſt cibum afferri, & accipi liceat Corpus, & Sanguinem Chriſti, tamquam in inſigniorem commemorationem Myſterii ab ipſo poſt legalem cœnam conſtituti, quibus contradicere S. Pater non audet;* & opinio celebrandi, & communicandi poſt ſumptum cibum in die Cœnæ Domini erat ſolum probabilis in concurſu illius probabilioris, *ſed nonnullos probabilis quædam ratio delectavit*, & tamen Sanctus ille Doctor hanc ſolummodo probabilem opinionem etiam in concurſu illius probabilioris improbare non audet. *Quapropter neminem cogimus ante dominicam illam cœnam prandere, ſed nulli etiam contradicere audemus*; & juxta adducta verba Eminentiſſimi Cardinalis Bonæ, quibus (id eſt ſequacibus opinionis

ſolum

ſolum probabilis) Contradicere S. Pater non audet. Hinc quid de mente tanti eximii & Sancti Doctoris Eccleſiæ luminis, ſit ex his inferendum, ſatis ſuperque patet.

Ceterum in omnibus, & per omnia, ut jam toties proteſtatus ſum, Sanctæ Romanæ Sedis certiſſimo ac ſeveriſſimo judicio me ſubmitto ſemperque ſubmittam, ſicuti etiam volo & ſtatuo, ut ſi quæ Apoſtolicis, ſeraphicisque ſanctionibus, præſertim in noviſſimo Generali Capitulo Mantuæ celebrato diebus 29. & 30. Maji anni 1762. editis, minus conſona hic in apologeticis reſponſionibus, & in reliquo Opere meo tradita reperiantur, ad earum mentem & ſenſum penitus revocentur, intelligantur, & retineantur.

X E N I A.

---

1 XEnia illa, ſeu dona, aut munera dari ſolita per Cardinales abſentes noviter promotos Cubiculariis participantibus, ſeu Cameræ Pontificis, ſi contingat obitus Papæ, qui illos creavit, antequam ſequuta ſit conſignatio Birreti, munerumque receptio, dividenda ſunt inter Cubicularios utriuſque Pontificis, nempe illius, qui illos Cardinales creavit, & ſucceſſoris. Si vero conſignatio Birreti, & munerum receptio ſequuntur vivente Pontifice illo, qui dictos Cardinales creavit, tum integraliter ſpectant ad Cubicularios Pontificis præmortui. Sic D. Urſaya *Inſtit. Crimin. lib. 2. tit. 2. n. 57.* teſtans ita conciliari Doctores, qui videntur in hoc inter ſe contrarii, adducitque pro ſe Pitonium *tom. 2. diſcept. 51. per tot.* & Emin. Card. Petram *tom. 4. Comment. ad Conſtit. 1. Eugenii IV. n. 23.* Vide ipſos *loc. cit.* ubi referunt ad rem varios caſus.

2 Xenia, & dona excæcant oculos Judicum. *Eccleſiaſtic. 20. n. 31.*

3 Unde Judex tenetur abſtinere a receptione munerum, tum Jure Divino, tum Jure humano. Vide verb. *Judex n. 33. & 34.*

4 Judex contra ſupradictas prohibitiones accipiens notabilia munera peccat graviter, & tenetur ad reſtitutionem. Vide *ib. n. 35.*

5 An talis reſtitutio ſit pro Foro conſcientiæ facienda ante ſententiam condemnatoriam, vel declaratoriam delicti. Vide *ib. n. 36.*

6 Quantum ad hoc pro certo tenendum eſt, quod ea, quæ ad redimendam vexationem, aut Sententiam injuſtam, aut aliter involuntarie data ſunt, debent a Judice reſtitui ante omnem ſententiam. Vide *ib. n. 37.*

Judices videntur a Jure tacite inhabiles ad acquirendum munerum acceptorum dominium. Vide *ib. n. 39.* 7

Nec ex conſuetudine poſſunt Judices illa acquirere, & retinere. Vide *ib. n. 39.* 8

Ubi vero Jura non reddunt Judices inhabiles ad acquirendum tale dominium, ſtante conſuetudine legitime præſcripta, ſciente Superiore, & non contradicente, poſſunt Judices Seculares ſponte oblata recipere. Vide *ib. n. 40.* 9

Poteſt tamen Judex recipere a partibus ſponte oblata leviora munuſcula, pro quibus non eſt periculum, quod pervertatur, ſeu corrumpatur ipſius Judicium. Vide *ib. n. 41.* 10

Judex Eccleſiaſticus, ſive Ordinarius, ſive Delegatus nihil recipere poteſt ſportularum nomine. Vide *ib. n. 42.* 11

Judex Laicus Delegatus poteſt exigere ſportularum nomine etiam quotam pecuniæ. Vid. *ib. n. 43.* 12

Judex autem Laicus Ordinarius nequit aliquid recipere Sportularum nomine. Vid. *ib. n. 44.* 13

Si Judex, ſive Ordinarius, ſive delegatus, ſive Eccleſiaſticus, ſive Secularis non habeat ſibi aſſignatum ſtipendium, nec congruam ſuſtentationem, poterit pro Judiciis ſibi commiſſis exigere Sportulas, ſive honoraria. Vide *ib. n. 45.* Et Sportularum nomine quid intelligatur? Vide *ib. n. 46.* 14

Ubi extat conſuetudo, poſſunt Judices accipere Saccharum, Ceram, Cioccholatam &c. in diebus Natalitiis, vel alio anni tempore, quæ conſuetudo viget in Urbe Romæ, ut eſt omnibus notorium, teſte D. Urſaya *Inſtit. crimin. lib. 2. tit. 2. n. 51. & ſeq.*, ubi ſubjungit, quod licet omnia iſta munera, ſive eſculenta, & poculenta, ſive Saccharum, Cera &c. accipi poſſint a Judicibus, ut expreſſe habetur in Conſtit. Innocent. XII. incip. *Sacerdotalem, & Regiam S. Petro*, ibi: *Porro Xenia ſolita eſculenta, & poculenta, quæ Judicibus, Miniſtris, & Officialibus Romanæ Curiæ exhiberi conſueverunt, minime prohibita fuiſſe, nec prohiberi decernimus*: Magis iidem Judices æſtimantur, ſi illa non accipiant, quia litigantes, qui dant eis unam Gallinam, illam dant cum intentione, ut habeant ab eis Bovem, quodque Ruſtici dicere ſolent, quod munus intrat per portam Judicis, & Diabolus per feneſtram. Sic cum pluribus aliis ibi allegatis expreſſe D. Urſaya *l. c.* 15

Auditores Rotæ accipientes aliquod munus a No- 16

a Notariis ratione Officii incurrunt Excommunicationem, & tenentur ad reſtitutionem in duplo erogandam pauperibus. Vide verb. *Auditores num.* 62.

17 Immo Auditores Rotæ nihil recipere poſſunt, neque per alium a litigantibus. Vide *ibid. num.* 64.

18 Solent tamen ab iſtis recipi munera quædam ſolita pro Feſtis Natalitiis, & Kalendis Auguſti. Quæ munuſcula ſolent etiam mitti Advocatis, & Procuratoribus per litigantes, quæque uti conſueta debent bonificari Argenti cauſarum. Vide *ib. num.* 64.

19 Epiſcopus non poteſt recipere munera occaſione receptionis Habitus, ſeu emiſſionis Profeſſionis Monialium. Vid. verb. *Epiſc. art.* 6. *num.* 107.

20 Epiſcopus, & quilibet alius Superior Ordinarius in his tranſgreſſor tenetur ad reſtitutionem, & ſi munus excedat Summam decem Ducatorum, nequit abſolvi neque a Summo Pœnitentiario, niſi facta prius reſtitutione. Vide *ib. num.* 108. Immo Pignatell. *tom.* 9. *conſult.* 144. ex variis Decretis Sacræ Cong. Epiſc. vult, quod Epiſcopus non debeat, nec poſſit recipere dona, ſeu munera a ſuo Clero, & ipſum ſequitur Urſaya *loc. cit. num.* 46. Vide ipſos.

21 Quo ad ea, quæ poſſunt, & debent neceſſario obſervare Regulares circa largitiones munerum. Vide verb. *Regulares art.* 1. *num.* 67. ubi ad id afferuntur Conſtitutiones Clementis VIII. & Urbani pariter VIII.

22 Recipientes munera a Regularibus contra præſcriptum dictarum Conſtitutionum quicumque ſint ſive Regulares, ſive Sæculares, in neutro Foro abſolvi poſſunt ante factam reſtitutionem. Vide *ib. num.* 68.

23 Et ſi munus excedat Summam decem Scutorum, neque poſſunt abſolvi a Summo Pœnitentiario. Vide *ib. num.* 69.

24 Quoad Perſonas quæ donare poſſunt, vel non? & in qua quantitate: Vide verb. *Donatio art.* 2. *per tot.*

25 Munera non ſunt recipienda, neque omnia, neque quovis tempore, neque ab omnibus, textu expreſſo *in l. Solent* 6. §. 3. *ff. de Officio Proconſulis*.

26 Munera accipere a nemine inhumanum eſt, paſſim viliſſimum, & omnia avariſſimum, textu expreſſo *in cit. l. Solent* 6. §. 3. ibi: *Nam valde inhumanum eſt a nemine accipere, ſed paſſim viliſſimum eſt, & omnia avariſſimum*.

27 In muneribus dandis, & accipiendis attendi debent quatuor iſta aſſignata a Gloſſa *in cap. Etſi quæſtiones* 18. *verb. Muneribus, de Simonia*, duobus ſequentibus verſiculis, ibi:

Muneribus dandis attendendas quatuor iſta.
Qui dans, quiſque petens, quæ res, quæ cauſa petendi.

Munera crede mihi placant homineſque, Deoſque: 28
Placatur donis Juppiter ipſe datis.

Ovid. apud Urſayam *Miſcell.* 1. *Sacr. & prof. lit. M. num.* 360.

Alia ad rem; Vid. verb. *Donatio*, verb. *Judex*, verb. *Moniales*, verb. *Regulares*, verb. *Votum*. 29

Victoriam, & honorem acquirit, qui dat munera: animam autem aufert accipientium. *Proverb.* 22. 9. 30

In quorum manibus iniquitates ſunt, dextera eorum repleta eſt muneribus. *Pſalm.* 25. 10. 31

ZELOTYPIA.

Zelotypia eſt dolor, ſeu ægritudo animi ex eo proveniens, quod alter potiatur eo, quod quis concupiſcit, vel potitur. Urſaya *Inſtitut. Crimin. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 54. Seu eſt ægritudo animi ex eo proveniens, quod quis timet, ne alteri adſit, quod cum nemine velit habere commune. Chryſippus ſequutus a Cyriac. *Controv.* 172. *num.* 77. Urſaya *Miſcellan.* 2. *Sacro & profan. litt. Z. num.* 2. 1

Mulieres facile Zelotypiæ morbo laborare ſolent, & referuntur aliqua exempla ab Urſaya *Inſtit. Crimin. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 104. *& lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 46. Vide *ibi*. 2

Maritus uxorem non bene converſantem Zelotypiæ cauſa Domi ut in carcere retinere poteſt; *cap. Placuit* 10. *cauſ.* 33. *q.* 2. Guazzin. *ad defenſ. Reor. defenſ.* 5. *cap.* 7. *n.* 5. *&* 12. ubi de viro uxorem ob Zelotypiam in vinculis detinente; Urſaya *loc. cit. lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 23. 3

Zelotypia magnum eſt copulæ argumentum; Scalon. *de teſtament. lib.* 2. *cap. ult. ſect.* 2. *num.* 30. ubi refert, & ſequitur vulgatum illud; *Res eſt ſolliciti plena timoris amor*. Urſaya *tom.* 7. *part.* 9. *diſceptat.* 22. *num.* 38. Panimol. *deciſ.* 93. *annot.* 1. *num.* 16. Rota *in Senogallien. Legatorum* 13. *Junii* 1697. *verb. ſed etiam*, *coram Molin.* 4

Ex Zelotypia alterius amoris ortum habere ſolent amatoria ſortilegia. Denet. *in examin. Epiſc.* 5

Epiſcop. lib. 6. cap. 34. num. 10. & ſeq. Inſtit. Crimin. lib. 3. tit. n. 53. cum aliis allegatis.

ZINGARI, ZINGARÆ.

1 Zingari, vel Zingaræ, qui vel quæ ſe jactant divinare bonam, vel malam fortunam, & in dies ab Idiotis præſertim, & plebeis paſſim de ſua ſorte conſuluntur, ſi admiſceant res ſacras, & aſſertive pronuncient cordium ſecreta, ſortilegium committunt; & poſſunt ab Inquiſitoribus puniri. Villadiego *in Politic. cap. 5. §. 20. n. 30.* Diana *tom. 5. tract. 10. de S. Offic. reſolut. 112. per tot.* Nicol. *in Floſcul. verb. Inquiſitor. n. 1.* Raynald. *tom. 1. ad cap. Supplet. 5. n. 496.* Pignatell. *tom. conſult. 64. n.*
2 45. & alii paſſim. Secus autem, ſi non admiſceant res ſacras, nec aſſertive pronuncient Cordium ſecreta, Bordon. *in Manual. S. Offic. ſect. 34. n. 68.* Urſaya *Inſtit. Criminal. lib. 3. tit. 3. n. 44. 45. & 46.* & alii. Et ratio eſt, quia eorum prædictiones, & divinationes fere ab omnibus ordinarie cum riſu accipiuntur, nec eis præſtatur aliqua firma fides, quod obſervat pariter Carena *de Inquiſit. part. 2. tit. 12. n. 164.* & alii paſſim, notantes quod nemo eſt tam ſimplex, ut firmam fidem præſtet Ægyptianis, vulgo dictis Zingaris.

3 Tam Zingari, vel Zingaræ, ut ſupra divinantes, & prædicentes, quam omnes alii ipſos, vel ipſas conſulentes peccant mortaliter, ſi fiat cum firma fide, vel ſcandalo; Si vero fiat propter ſolam curioſitatem, vel animo ridendi, ut communiter fieri ſolet, peccant tantum venialiter. Filliuc. *tract. 24. n. 135.* Lupus *pag. 323. difficul. 2.* Buſembaum *Medull. lib. 3. tract. 1. dub. 2. n. 10.* Sanchez, & alii paſſim.

4 Zingari ſunt teſtes idonei ad probandum ſtatum liberum aliorum Zingarorum, Matrimonium contrahere volentium. *Sac. Cong. Conc. in Fundana Viſitationis Sacror. Liminum 19. Decemb. 1682. lib. 16. Viſitat. Sacror. Limin. fol. 96.* apud Urſayam *in Miſcellaneo 1. litt. Z. n. 2.*

5 Emens rem a Zingaris tenetur illam abſque reſtitutione pretii vero Domino reſtituere. Urſaya *Inſtit. Criminal. lib. 2. tit. 8. n. 53.* Bertazol. *Conſil. Crimin. 43.* Pignatell. *tom. 8. conſult. 64. n. 41.* & alii, & ratio eſt, quia emptio, vel eſt facta ſcienter, & eſt nulla, *l. Si in emptione 34. §. 3. ff. de contrahenda emption.* Vel ignoranter & non transfertur rei emptæ dominium in emptorem, *l. Rem alienam 28. ff. eod.* ubi Gloſſa, & Doctores paſſim; Quinimmo ex tali emptione nec oritur uſucapiendi conditio,
§. *Furtivæ 2. Inſtit. de uſucupationib.* Viget enim 6
contra Zingaros furti præſumptio, cum ipſi, ut eorum filii facilius furentur, doceant illos, permiſſum eſſe ab eorum lege quolibet die certam ſummam furari, quod ſcivit in examine ab uno ex eiſdem proceſſato de furto Coſp. *nel Giudice Crimin. part. 3. cap. 46. n. 10.* teſte Urſaya *Inſtit. Crimin. lib. 3. tit. 3. n. 48.* citans Cruſium *de indic. Delictor. part. 2. cap. 22. n. 36.* &
Raynald. *tom. 3. cap. 26. §. 15.* Unde ipſi etiam 7
pro minimis furtis, puta gallinarum, puniri debent. De Angel. *de delict. part. 1. cap. 6. n. 13.* Urſaya *loc. cit. lib. 2. tit. 8. n. 13.* Raynald. *l. c. n. 3.* & alii.

Zingari præſumuntur mali homines; Flo- 8
rell. *in vot. edit. in Peruſina falſæ monetæ 24. Novembr. 1711. §. In oppoſitum.* Urſaya *loc. cit. n. 53.* Raynaldus *loc. cit. n. 2.* ubi cum aliis aſſerit ipſos ſemper male agere in locis, ubi ſunt & ex raptu, latrociniis, proditionibus, deceptionibus turpem quæſtum facere. His enim de cauſis legimus juſſos eſſe a Germania diſcedere provido Edicto Caroli V. Imperatoris anno 1549. veluti exploratores, & proditores Chriſtianorum regnorum miſſos a Turcis, ut refert Petr. Gregor. *Sintagm. Jur. lib. 34. c. 16. in fin.*
A Regno quoque Neapolitano, ubi ſine licen- 9
tia morabantur, ac furtis, & latrociniis cuncta compleverant, pragmaticis ſanctionibus juſſi ſunt diſcedere 16. Octobr. 1568. 14. Septembr. 1596. & 12. April. 1485. ut refert Pignatell. *l. c. n. 44.* Et ſic etiam bannitos eſſe a toto ſtatu Eccleſiaſtico, Bononienſi, & Neapolitano
tradit Raynald. *loc. cit.* Ubi *n. 4.* refert ab ali- 10
quibus vocari deſcendentes, ac poſteros Caini,
vagos & extorres propter illius peccatum; Et 11
ab aliis dici eſſones, eo quia majores ſui Deiparam Mariam, cum ex Judæa propter Herodis perſecutionem in Ægyptum fugeret, hoſpitio excipere recuſarunt; Quæ tamen falſa eſſe oſtendit. Quamvis *ib. n. 6.* afferat, quod in Turcia hujus gentis mulieribus licitum eſt ex privilegio publice impune ſe proſtituere.

DECRETA
SACRÆ RITUUM
CONGREGATIONIS
NOTIS ILLUSTRATA.

EDITORIS PRÆMONITIO

Sacræ Rituum Congregationis Reſolutiones non adeo perſpicue adnotaverat Adm. R. P. Ferrariis in ſua Bibliotheca verbo *Reſolutiones* &c. immo, quod ex fontibus non ſemper illas collegerit, apocryphæ ut plurimum *viſæ* ſunt Romanis Cenſoribus. Quare non ſine conſilio illas omiſimus, Collectionemque nunc damus ab erudito Sacerdote Veneto Spiridione Talù ſemel atque iterum Venetiis publici juris factam, quæ ſingula ab ineunte ſæculo decimo ſeptimo ejuſdem Congregationis Reſponſa chronologico ordine, additis tamen concordantiis, vel diſcordantiis, complectitur. Singulos Articulos cum Indice Clar. P. Merati contulimus, quem omnium quotquot prodierunt exactiſſimum autumamus, & in hoc ſequentes, quos heic adnotare haud incongruum eſt, non licuit reperire, nempe 26. 73. 226. 263. 267. 282. 286. 289. 338. 352. 394. 456. 469. 470. 491. 516. 517. 530. 531. 532. 533. 545. 547. 549. 568. 632. 646. 647. 661. 667. 674. 678. 683. 715. 716. 718. 729. 733. 761. 807. 815. 833. 843. 844. 879. 880. 888. 891. 893. 896. 898. 899. 900. 903. 915. 927. 928. 929. 930. 960. 965. 977. 990. 991. 1007. 1023. 1027. 1048. 1051. 1053. 1057. 1059. 1061. 1062. 1063. 1064. 1066. Hi vero, ex eo quod in Indice Meratiano deſunt, non ſunt illico explodendi, & ut apocryphi eliminandi; nam caſus plerumque particulares, & veluti privata quædam reſponſa continent, quæ fortaſſe vel Patri Merati properanti effugerunt, vel, ut veriſimilius cenſemus, quaſi non multum neceſſaria omiſit. Inde eſt, quod eadem uti authentica, donec ab Archivis S. Congregationis non eruantur, nec recognoſcimus, nec publici juris facimus. Indicem alphabeticum adjicimus in fine, ut facilius ſingulæ Reſolutiones pro opportunitate reperias. Interim vale.

EX

EX CONSTITUTIONE LXXIV.

SS. SIXTI V. PONT. MAX.

PRO PRECEPTIONE

Congregationis Sacrorum Rituum, quæ incipit *Immenſa æterna Dei*.

JAM vero, cum Sacri Ritus, & Cæremoniæ, quibus Eccleſia a Spiritu Sancto edocta ex Apoſtolica traditione, & diſciplina utitur in Sacramentorum adminiſtratione, Divinis Officiis, omnique Dei, & Sanctorum veneratione, magnam Chriſtiano populo eruditionem, veræque Fidei proteſtationem commendent fidelium mentes ad rerum altiſſimarum meditationem ſuſtollant, & devotionis etiam igne inflamment, cupientes filiorum Eccleſiæ pietatem, & divinum cultum Sacris Ritibus, & Cæremoniis conſervandis inſtaurandiſque augere;

Quinque Cardinales delegimus, quibus hæc præcipue cura incumbere debeat, ut veteres Ritus Sacri ubivis locorum, in omnibus urbis, orbiſque Eccleſiis, etiam in Capella noſtra Pontificia, in Miſſis, Divinis Officiis, Sacramentorum adminiſtratione, ceteriſque ad divinum cultum pertinentibus, a quibuſvis perſonis diligenter obſerventur, Cæremoniæ, ſi exoleverint, reſtituantur, ſi depravatæ fuerint, reformentur, libros de Sacris Ritibus, & Cæremoniis, imprimis Pontificale, Rituale, Cæremoniale, prout opus fuerit, reforment, & emendent, Officia divina de Sanctis Patronis examinent, & Nobis prius conſultis, concedant. Diligentem quoque curam adhibeant circa Sanctorum Canonizationem, feſtorumque dierum celebritatem, ut omnia rite, & recte, & ex Patrum traditione fiant, & ut Reges, & Principes, eorumque Oratores, aliæque perſonæ, etiam eccleſiaſticæ, ad Urbem, Curiamque Romanam venientes, pro Sedis Apoſtolicæ dignitate, ac benignitate honorifice more majorum excipiantur, cogitationem ſuſcipiant, ſeduloque provideant. Controverſias de præcedentia in proceſſionibus, aut alibi, ceteraſque in hujuſmodi Sacris Ritibus, & Cæremoniis incidentes difficultates cognoſcant, ſummarie terminent, & componant.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1588. *undecimo Calen. Februarii, Pontificatus noſtri anno tertio.*

DE-

DECRETA
SACRÆ RITUUM CONGREGATIONIS
NOTIS ILLUSTRATA.

1 CLERICI parati, ratione paramentorum thurificandi ſunt ante beneficiatos; *Sacra Rituum Congregatio die* 10. *Junii anno* 1602. *in Laurotana*. (Ratione Paramentorum: Ita & beneficiati parati ante non paratos, ſicut & Canonici ſacris veſtibus induti ante alios Canonicos non indutos; Ex aliis Decretis *Sacra Rit. Congreg. ſub num.* 9. & 18. & Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 30.

2 Monachi Congregationis Caſinenſis non ſunt ullo modo cogendi accedere, niſi ad proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti, juxta eorum antiquam conſuetudinem, quam eis ubique conſervandam eſſe cenſuit *Sac. Rit. Congregat.* 10. *Junii* 1602. *in Placentina*. Decretum hoc, uti emanatum a Sac. Rit. Congreg. approbatur, & confirmatur ab Urbano VIII. Conſtit. edita die 17. menſis Nov. 1628. quæ incipit: *Nuper pro parte*.

3 Epiſcopus non poteſt cogere Regulares, ut faciant commemorationem ipſis in ultima collecta, *Sac. Rit. Congreg.* 10. *Junii* 1602. *in Egitanien.*

4 Conſuetudo immemorabilis, ut præter Diaconum & Subdiaconum Canonico celebranti ſolemniter aſſiſtat unus Capellanus cum pluviali, ſervanda eſt; *Sac. Rit. Congreg.* 10. *Junii* 1602. *Eodem die & menſe* 1604. *in Mantuana*, & 27. *Julii* 1726. *ad Epiſcopum Papienſem in audientia Sanctiſſimi Papæ Benedicti XIII. ad primum dubium*. (Solemniter: In Miſſis privatis nulla datur aſſiſtentia Canonico, ſed celebrare debet uti ſimplex Sacerdos, ſervatis ſolummodo diſtinctionibus quoad paramentorum qualitates, & locum parandi; Vide *num.* 831. 952. & 967.

5 Uſus ſemel introductus juxta regulam libri Cæremonialis ſervandus eſt, & pax cum oſculo omnibus viris Eccleſiaſticis in choro ſedentibus danda eſt; *S. R. C.* 8. *Julii* 1602. *in Meſſanen*. (Uſus ſemel introductus: amplius non dat locum Eccleſiarum conſuetudini; Vide n. 41. & 55. (In Choro ſedentibus: Intelliguntur qui jus ſedendi habent in choro & ſtallum: pax enim ſtanti, & non ſedenti danda eſt; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 7. (Cum oſculo viris Eccleſiaſticis: appropinquando genam, ita ut ſe invicem leviter tangant. Laicis vero, licet Magiſtratus, Barones, & Nobiles ſint, cum inſtrumento, quod prius oſculetur a porrigente pacem, nulla reverentia quibuſcumque facta antequam det, ſed poſt datam pacem, etiamſi adeſſet Imperator. Spectabit autem ſemper ad Presbyterum aſſiſtentem in Miſſis, in quibus adhibetur, pacem deferre, Subdiacono vero in aliis: qui dare debent pacem, poſtquam per oſculum detulerint Dignitatibus & Canonicis, etiam Magiſtratibus ſæcularibus, ſed iſtis cum inſtrumento; & poſtremo eam alicui tradit Acolytho, vel Cæremoniario, qui ceteris de choro diſtribuit, ſcilicet Eccleſiaſticis cum oſculo, Laicis cum inſtrumento. Regulare eſt, ut pax detur primo cujuſcumque ordinis ubi præbendæ ſunt diſtinctæ; & ubi non ſunt diſtinctæ, primo ab utroque latere, qui ſucceſſive dat alteri ſubſequenti, dicens, *Pax tecum*, cui reſpondeat qui pacem accipit, *Et cum ſpiritu tuo*; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 24. *per totum*. In Miſſis etiam planis coram Epiſcopo dari ſolet ipſi Epiſcopo pax cum inſtrumento; Idem *lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 12. Vid. *num.* 1145. Diaconus vero, & Subdiaconus in Miſſa ſolemni, cum communicant, quomodo pacem accipiant, conſule *n.* 84.

6 Aſſiſtentia, quæ a Canonicis Diaconis hinc inde debetur per viam Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam pro Miſſa & Veſperis celebrandis, fiat tantum quando Epiſcopus pergit intra, vel extra eamdem Eccleſiam cum pluviali & mitra, non vero quando incedit cum cappa; *S. R. C.* 3. *Aug.* 1602. *in Æſina*. (Cum cappa: Tenentur cum aliis Canonicis Epiſcopum ad Eccleſiam comitari, & tunc dum alii accipiunt paramenta, ipſi ſua accipiant; *Cæremon. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 1. Vid. *num.* 1205.

7 Capellani, ſeu alii Miniſtri Eccleſiæ, quocumque nomine appellentur, ſolitas functiones face-

facere debent, licet Cæremoniale ad eas exercendas eos nomine proprio non appellet; S. R. C. 7. Aug. 1602. in Patavina.

8 In Regno Castellæ & Legionis servandum eſt Cæremoniale Epiſcoporum, etiam in generalibus proceſſionibus, ita ut Fratres, ſeu Monachi, vel Ordines regulares antecedant, & Preſbyteri, ſeu Clerici ſæculares ſubſequantur, & ultimum locum detineant, nec mixtim cum Regularibus incedant. Superiores vero eorumdem Regularium numerum decentem, & conſuetum Fratrum ad eaſdem proceſſiones mittant; *S. R. C. 30. Aug.* 1602. *in una Caſtellæ & Legionis*. (Regulares antecedant: Religioſi poſt fraternitates laicorum juxta ordinem antiquitatis, vel prout de jure, vel conſuetudine præcedere ſolent: poſtea curiales & officiales, inter quos ultimo loco ibunt nobiliores & Magiſtratus; deinde Clerus, hoc eſt, primo miniſter portans crucem Eccleſiæ Cathedralis, medius inter duos clericos cum candelabris accenſis, deinde Clerici Seminarii, poſtea Curati Eccleſiarum Parochialium cum cottis, tum Collegiatæ cum ſuis inſignibus, quæ etiam in die Corporis Chriſti permittuntur, ſi alias illa deferre ſoleant; & ultimo loco Clerus Eccleſiæ Cathedralis, poſt quem Canonici parati ſuis paramentis, ſcilicet Subdiaconi cum tunicellis, Diaconi cum dalmaticis, Preſbyteri cum planetis, & Dignitates cum pluvialibus, etiam Primicerius, licet dubitetur an ſit Dignitas, ex decr. *S. R. C. ſub num.* 59. Quæ paramenta hoc ordine erunt ſemper a Canonicis aſſumenda in proceſſionibus de die Corporis Chriſti, & in Litaniis majoribus & minoribus, ſi commode, quoad proceſſiones Litaniarum, fieri poterit; quo in caſu ſaltem ſex, vel octo eorum erunt cum pluvialibus, ultra duos Diaconos aſſiſtentes cum dalmaticis hinc inde cum Epiſcopo; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *c.* 32. *n.* 1. *& cap.* 33. *n.* 5. *ſeqq.* Vide etiam *num.* 37. 209. *&* 1130. Circa vero Magiſtros, tum Cæremoniarum, tum Capellæ cum Cantoribus, Vide *num.* 114. *&* 159.

9 Beneficiati parati incenſentur ante non paratos; *S. R. C.* 30. *Aug.* 1602. *in Calaritana*; *V. num.* 1.

10 Baldachini haſtæ in Eccleſia deferendæ ſunt, ut dicitur in libro Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 1. *c.* 4. *Sac. Rit. Congreg.* 30. *Aug.* 1602. *in Melphiten.* Umbraculum, quod in Proceſſionibus deferri ſolet per nobiliores laicos, vel Eccleſiaſticos, deferri ſolet hoc ordine. Dignior ferat primam haſtam, quæ eſt ante Epiſcopi dexteram; ſecundus alteram, quæ prima eſt ante Epiſcopi ſiniſtram; tertius aliam, quæ immediate eſt ſub prima a parte dextera, & ſic ſucceſſive, uſque etiam ad octavam; ita ut minus digni habeant poſtremas haſtas poſt tergum Epiſcopi. Pluribus vero occurrentibus quam octo, ſervari debet idem Cæremoniale, ubi ait: „Quod ſi inter digniores plures eſſent, qui de æquali gradu, aut præeminentia contenderent, adeo ut omnibus his primo loco haſtæ baldachini aſſignari nequirent, relinquetur his ultimos locos, idest, ubi proceſſio jam pervenit ad Eccleſiam, ad quam dirigitur: talis enim locus reputatur primo æqualis; *Lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 3. Sacerdotes vero, ſive Dignitates ſint, ſive Canonici, ſive Beneficiati, vel Manſionarii cum paramentis, id eſt cum pluviali, ſive non, prout proceſſio ſit cum paramentis, vel ſine illis, haſtas deferant per totum Eccleſiam; & in porta Eccleſiæ illas relinquent in manibus laicorum, ut dictum eſt; *Cærem. Epiſc. lib. ſuprac. & lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 19. *&* 33. *n.* 13. *&* 21. Vide *n.* 191. *&* 1146.

Tertiarii Sancti Francici *degentes in ſæculo*, qui fuerint de gremio alicujus Eccleſiæ, & illius choro obligati, debent recitare officia particularia illius Eccleſiæ; ſecus autem ſi ſint de gremio, & nullatenus choro intervenire debuerint; *Sac. Rit. Congreg.* 28. *Septemb.* 1602. *in una Ordinis S. Franciſci de Obſerv.* 11
Nomine Officiorum particularium non ea tantum veniunt, quæ ritum habent ſolemnem, puta Titularis, Dedicationis &c. ſed obligantur ad recitationem illius Breviarii in integrum juxta ordinem dictæ Eccleſiæ, ad cujus chori ſervitium tenentur: & hoc afficit etiam clericos choro Eccleſiæ Cathedralis deputatos, in quo ritus monaſticus adhibetur. Quando Eccleſia Cathedralis eſt Regularis, Clerici ſæculares choro deputati recitare tenentur in choro juxta Breviarium Monaſticum, nec Epiſcopus poteſt ſeparare Clericos a Monachis. Secus autem ſi non eſſent choro obligati. Vide *n.* 1209. *&* 1276.

Canonici debent cantare alta voce, & poteſt Epiſcopus eos hortari ad id faciendum; 12
S. R. C. 23. *Nov.* 1602. *in Egitanien.* Alioquin diſtributiones aſſignatas lucrari nequeunt; Ex Conſtit. S. Pii V. quæ incipit *Ex proximo Lateranenſi Concilio*, & ex Conſtit. Benedicti XIV. quæ incipit: *Cum ſemper*: necnon ex Brevi ejuſdem ad Em. Cardinalem Delphinum Patriarcham Aquil. cujus initium: *Dilecte fili . . . Præclara decora*. Conſtitutio illa ſupra lauda-

laudati S. Pii V. edita fuit die 20. Sept. 1571. Benedicti XIV. *Cum ſemper* 19. Aug. 1744. Et *Præclara decora* 19. Januar. 1748.

13 Genuflectendum eſt ſemper ab omnibus tranſeuntibus ante Sanctiſſimum Sacramentum, etiam dum fiunt proceſſiones per Eccleſiam, & contraria conſuetudo declaratur abuſus; *Sacr. Rit. Congreg.* 14. *Decemb.* 1602. *in Pacen.* (Genuflectendum eſt. Excipe crucem deferentem; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 7. An vero genuflexiones faciendæ ſint ab omnibus duplicatis genibus quando expoſitum eſt Sacramentum patenter, vel velatum, ac etiam incluſum in ſola Pyxide; Vide *n.* 1225. & 1290.

14 Subſtitutus Archipresbyteri non debet cantare Miſſas, quæ ad ipſum Archipresbyterum pertinent, nec locum & honorem incenſi & pacis ipſius Archipresbyteri prætendere; *S. R. C.* 14. *Decemb.* 1602. *in Marugen. nullius.* Nec alia officia ad ipſum Archipresbyterum pertinentia; Vide *n.* 164.

15 Poteſt Epiſcopus etiam in Eccleſiis Regularium cantare facere Miſſas Rogationum per ſuos Canonicos; *S. R. C.* 21. *Januar.* 1603. *in Firmana.* (Miſſas Rogationum: etiamſi inciderint infra octavam Paſchatis, & in diem S. Marci, niſi in Eccleſia propria; Vide *n.* 613. 645. & 701.

16 Vicarius generalis præcedere debet omnes Dignitates & Canonicos, dummodo non ſint parati ſacris paramentis, & dummodo dictus Vicarius non ſit ex numero Dignitatum, vel Canonicorum ejuſdem Eccleſiæ, & velit tamquam Dignitas, vel Canonicus in choro aſſiſtere, diſtributiones quotidianas lucrandi gratia: quia tunc ſedere debet in ſtallo, ſeu loco ſuæ dignitatis, vel canonicatus; *Sac. Rit. Congreg.* 12. *Aprilis* 1603. *in Pennen.* & 6. *Septemb.* 1603. *in Lauretana.* Alia exceptio generalis habetur in Cæremoniali Epiſc. ſcilicet: „ Vicario generali dabitur locus, quem „ habere ſolet pro conſuetudine diverſarum „ Eccleſiarum ". *Lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 13. & *cap.* 31. *num.* 15. Vide *num.* 109. 113. 156. 171. 222. 230. 583. 608. 617. 627. & 1206.

17 Cæremonialis liber nec laicis, nec clericis prohibet, quominus in proceſſione SS. Sacramenti deferant intorticia, vel candelas accenſas; *S. R. C.* 12. *Aprilis* 1903. *in Adrianen.* (Nec laicis, nec clericis prohibet: ſed potius præcipit, nempe „ Intorticia & candelæ, quæ „ in proceſſione delata fuerunt, non extinguantur donec Epiſcopus cum SS. Sacramento benedictionem dederit "; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 29.

Aſſiſtentes Epiſcopo, licet minus digni, præferuntur omnibus aliis, & ante Dignitates ſunt thurificandi; *S. R. C.* 23. *Maii* 1604. *in Nolana.* (Aſſiſtentes Epiſcopo: hoc ordine, primo Presbyter aſſiſtens, deinde Diaconi aſſiſtentes, mox Canonici, & alii ordine ſuo; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 16. 18

Officium anniverſarium, vel ſeptenarium, vel tricenarium defunctorum poſt obitum, ſi cadat die dominico, vel feſtivo, transfertur in diem ſequentem cum eadem ſolemnitate; *S. R. C.* 23. *Maii* 1603. *in Egitanien.* (Anniverſarium: adimplendum eſt ex voluntate teſtatoris, etiam extra diem annuam depoſitionis; Vide *n.* 1279. *ſeqq.* (Transfertur in diem ſequentem: vel potius antecedentem licet duplici majori impeditam, ſed non feſtivam; Vide *num.* 144. 455. 458. 474. 560. 602. 870. & *ſeqq.* 1299. Cum eadem ſolemnitate non immutata Miſſa, & propria Oratione; Vide *n.* 602. 698. & 1278. *ſeqq.* An valeat pro adimplenda mente teſtatoris Miſſa occurrens cantata diebus impeditis; Vide *n.* 1281. Quid ſtatuatur de anniverſario in ruralibus Eccleſiis; Vide *n.* 736. *ſeqq.* & in octavis privilegiatis incidente; Vide *n.* 486. 836. & 1056. Coram Sacramento; Vide *n.* 588. & 1224. *ſeqq.* Notandum, quod hæc ſanctio, licet nihil agatur de die tertia poſt obitum, tamen pari paſſu procedit cum ſeptimo, & trigeſimo; *Rub. Miſſ. Defunct.* in die obitus. 19

Aſſiſtentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum, ſed quilibet debet accedere ſecundum prærogativam ſui ordinis; *Sac. Rit. Congreg.* 23. *Maii* 1603. *in Nolana.* Eadem ratio, quæ militat in Cathedralibus non militat pro aliis Eccleſiis Canonicos, non habentibus: alia eſt enim Rubrica in Cærem. Epiſc. præſcripta pro Cathedrali, & alia a Miſſali Romano; ſcilicet quod Diaconus & Subdiaconus, ſi ſint Canonici, ante omnes Canonicos accedant ad celebrantem in receptione cinerum &c. *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 5. In aliis Eccleſiis vero, Miniſtri parati ſemper capere debent palmas, cineres &c. ſtatim poſt digniorem de clero, a quo celebrans accepit cineres; *Rub. Miſſ.* 5. *de feria* 4. *Cinerum.* 20

Matutinum defunctorum pro generali eorum commemoratione non debet cantari pridie Veſperi in feſto omnium Sanctorum; ſed recitandum eſt mane die ſecunda Novembris poſt Laudes diei; *Sac. Rit. Congregat.* 23. *Maii* 1603. 21

in Egitanien. Epiſcopo præſente concedit Sac. Rit. Congreg. poſſe recitari die prima Novembris ante horam Completorii in Cathedralibus Eccleſiis modo infra expenendo ſub *num.* 699. & 741. Similiter & in aliis non Cathedralibus, & Epiſcopo abſente, quando conſuetudo eſſet in contrarium, dummodo pro commoditate & frequentia populi eſſet introducta; extra chorum vero licite abſolvi poſſe poſt Veſpertinas horas ſtatuit rurſus *Sac. Rit. Congregat. num.* 1202.

22 Ubi adeſt conſuetudo, quod Canonici & Dignitates miniſtrent Epiſcopo mitram, gremiale, thuribulum, & id genus alia, debet ſervari, ſicut etiam ſi adſit conſuetudo, quod Dignitas ſeu Canonicus geſtet baculum ante Epiſcopum in quibuſdam ſolemnitatibus; *S. R. C.* 1. *Julii* 1603. *in Lamecen.* & 14. *Novemb.* 1676. *in Bituntina.* Improbatur vero adminiſtratio bugiæ a Canonicis Diaconis Epiſcopo exhibita. Vide *n.* 342.

23 Non tenentur omnes Canonici aſſociare Epiſcopum ab eo altari, in quo Miſſam planam celebravit, ad ſedem Epiſcopalem, ſi voluerit Miſſæ Conventuali aſſiſtere; *S. R. C.* 5. *Julii* 1603. *in Typhernaten.*

24 Deſtinatus ad regendum chorum non eſt dimovendus a choro, ut aſſiſtat Epiſcopo; *Sac. Rit. Congreg.* 6. *Septemb.* 1603. *in Monopolitana n.* 342.

25 Oratio, quæ dicitur in feſto Sanctorum Fabiani & Sebaſtiani, non eſt alteranda, ita ut de S. Sebaſtiano tantum recitetur etiam in propria Eccleſia eidem dedicata; *S. R. C.* 6. *Sept.* 1603. *in Egitanien.* (Non eſt alteranda: Quando officium de S. Sebaſtiano tantum ut patrono principali, non vero minus principali recitatur, ut *in rubr. Breviarii de occur. n.* 8. ſub ritu primæ claſſis, oratio non erit alteranda, nempe *Infirmitatem*, licet S. Fabiani nomen, cui ſoli competit eadem ut Pontifici, omiſſum fuerit; Vide *n.* 717. & 927.

26 Regularibus non convenit continuo officium, & horas canonicas cum Canonicis, & Clericis ſæcularibus in choro decantare; *Sac. Rit. Congreg.* 15. *Novemb.* 1603. *in Illerden.* Intellige quando non ſint choro obligati; Vide *nu.* 11. & 1208. *ſeq.*

27 Conſuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur cruci feria ſexta in Paraſceve, dentur Magiſtris Cæremoniarum, ſervanda eſt; *S. R. C.* 29. *Novemb.* 1603. *in Beneventana.*

28 Epiſcopus non debet in Eccleſia ſalutare Canonicos aperiendo caput, ſed benedicendo manu; *S. R. C.* 10. *Januar.* 1604. *in Elven.* (Benedicendo manu: Præſens decretum ſervari debet, cum Canonicus poſt cantatam lectionem in Matutinis, inclinatus profunde verſus altare dicit; *Tu autem Domine* &c. & facta reverentia Epiſcopo, qui verſus eum facit ſignum crucis, revertitur ad locum ſuum; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 5. *nu.* 6. Regulariter Pontificali hac ſalutatione a communi cæterorum fidelium diſtinguatur oportet Præſes, ſive Gubernator, vel Vice Legatus; ſicut erga Canonicos ſervari jubet Cæremoniale, *lib.* 1. *cap.* 18. ut hi ab Epiſcopo ſalutentur capitis inclinatione; qui mutuam correſpondere debent ſalutationem caput ſimiliter inclinando. Quos quidem reverentiales mutuos actus omittere neceſſe erit in Matutinis Tenebrarum, per integram Feriam ſextam in Paraſceve, ac Sabbato Sancto uſque ad ſolemnem Miſſam excluſive; ſicut etiam in ſingulis mortuorum officiis, concionatore ſemper excepto; *Cærem. Epiſc. lib.* 3. *cap.* 7. Ad Epiſcopi benedictionem non tenentur Canonici genuflectere, ſed tantum caput inclinare, licet miniſtraturi pontificaliter Epiſcopo celebranti. Nomine vero Canonicorum intellige *etiam Canonicos* Collegiatarum, ſi adſit *conſetudo*; *Vide num.* 1072.

Commemoratio S. Mariæ in ſuffragiis Sanctorum debet fieri in Eccleſiis eidem dicatis, etiamſi ejus Officium parvum in choro recitatum fuerit; *S. R. C.* 10. *Januar.* 1604. *in Bononien.* & 13. *Jun.* 1682. & 10. *Jan.* 1690. *in una Ordinis S. Franciſci.* Antiphona hujus commemorationis recitanda prout in Breviario aſſignatur, cum conſueto verſu & oratione; Vide *n.* 674. *ſeq.* 29

Dignitates, quæ habent præbendas cum onere cantandi Evangelium, ſeu Epiſtolam, non tenentur miniſtrare inferioribus; *S. R. C.* 10. *Jan.* 1604. *in Salamantina.* 30

In Eccleſia Collegiata exempta, præſente uno Canonico Cathedralis cum Epiſcopo, & Abbate Collegiatæ ejuſdem cum ſuis Canonicis, prius incenſetur Canonicus, quam Abbas; *S. R. C.* 7. *Febr.* 1604. *in Alexandrina.* Item ſi omnes Canonici Cathedralis adeſſent cum Epiſcopo; Vide *n.* 157. 370. 31

Epiſcopi ſuffraganeo tenentur Canonici aſſiſtere, quando nomine proprii Epiſcopi functiones Epiſcopales exerceat; *S. R. C.* 21. *Februar.* 1604. *in Bracaren.* Vide *n.* 52. & 700. *ſeqq.* 32

Canonicus celebrans in aliqua Eccleſia Collegiata de Urbe præſente proprio Vicario illius Eccleſiæ, ad Miſſam Conventualem non tenetur in fine Miſſæ ante benedictionem reverentiam facere ipſi Vicario; *S. R. C.* 21. *Feb.* 1604. 33

in

in una Urbis. Et non tantum Canonicus, ſed & ſimplex Sacerdos, & uterque etiam in Miſſa privata: competit enim coram Summo Pontifice in tota Eccleſia, Legato Sedis Apoſtolicæ in ſua Legatione, Patriarcha, Archiepiſcopo, & Epiſcopo in ſuis Provinciis, Civitatibus, & Diœceſibus, reverentiam facere ante benedictionem in fine Miſſæ, ante Introitum &c. Papæ vero, loco reverentiæ, genuflexionem unico genu; *Rub. Miſſ. 3. de Bened. in fine Miſſæ*.

34 Una clavis Reliquiarum Sanctorum Patronorum concedi poteſt Magiſtratui ſæculari ejuſdem civitatis; *S. R. C. 8. Maii 1604. in Liſberen.*

35 Ubi adeſt conſuetudo, ut Capellani miniſtrent Canonicis cappas, vel pluvialia capite detecto, ſervanda eſt, *S. R. C. 19. Junii 1604. in Burgen.*

36 Epiſcopus poteſt habere feneſtram ex domo reſpicientem in Eccleſia; *S. R. C. 19. Jun. 1604. in Elboren.*

37 Clerus Eccleſiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in proceſſionibus, neque Clerus, vel Canonici aliarum Eccleſiarum debent cum dicto Clero Cathedralis incedere: *S. R. C. 21. Aug. 1605. in Adrian.* Vide *n.* 8.

38 Non debet aſſiſtens Epiſcopo deponere illi birretum de capite, ſed ipſe ſibi detrahat; *S. R. C. 21. Aug. 1604. in Savonen.* Loquitur de birreto presbyterali, non de pileolo mitræ ſupponendo: junior enim aſſiſtentium aufert mitram, altero a dextris Epiſcopi birretum accipiente, complanando leniter capillos, & dum imponitur ab aſſiſtente dextero eadem mitra, poſtquam birretum impoſuerit, alter a ſiniſtris adjuvat, & vittas a tergo aptat; *Cærem. Epiſc. l. 1. c. 8. n. 3.*

39 Poteſt Epiſcopus ex cauſa neceſſitatis olea ſacra conficere cum minori numero miniſtrorum, quam præſcribitur in libro Pontificali; *S. R. C. 21. Aug. 1604. in Curien. Rhæticorum.* V. Pontificale de Officio in feria quinta Cœnæ Domini.

40 Preſbyter ritu græco ordinatus, a SS. D. Noſtro licentiam petiit ingrediendi Religionem Capuccinorum, & celebrandi Miſſam ritu latino, & cum ex ejuſdem Sanctiſſimi Dataria hujuſmodi ſupplicatio ad S. Rituum Congregationem remiſſa fuerit; S. R. C. cenſuit, licentiam petitam celebrandi ritu latino poſſe concedi poſt ingreſſum Religionis, & emiſſionem profeſſionis; *Ead. S. R. C. 16. Octob. 1604. in Anconitana.* (Licentiam Celebrandi Ritu Latino: presbyteris græcis præcipue uxoratis omnino revocavit S. Pius V. & ne deinceps græci latino more, aut latini græco ritu celebrare præſumant, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna indignationis, ac perpetuæ ſuſpenſionis prohibuit, etiam ſub prætextu, Miſſas & alia officia divina celebrare. Conſt. quæ incipit: *Providentia Romani Pontificis 20. Aug. 1556. edita.*

41 Cæremoniale Epiſcoporum non tollit immemorabiles & laudabiles Eccleſiarum conſuetudines; *S. R. C. 11. Jun. 1605. in una Hiſpaniarum.* (Immemorabiles & laudabiles: „ nam Antiſtites Eccleſiarum abuſus omnes, qui in Eccleſiis aut Sæcularibus aut Regularibus contra præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum, & Ritualis Romani, vel Rubricas Miſſalis & Breviarii irrepſerint, debent omnino removere: & ſi adverſus ea, quæ in dicto Cæremoniali ſtatuta ſunt, conſuetudinem etiam immemorabilem allegari contingat, poſtquam recognoverint, aut eam non ſatis probari, aut etiam probatam ſuffragari utpote irrationabilem de jure non poſſe, executioni eorum, quæ in dicto Cæremoniali inſtituta ſunt, diligenter incumbere debent, nec ulla ſuſpenſio aut appellatio admittitur „ Innocentius XIII. Conſtitut. quæ incipit, *Apoſtolici Miniſtrii 13. Maii* 1723. & Benedictus XIII. in alia incipiente, *In ſupremo*, 23. *Sept.* 1724. Vide *n.* 55.

42 Preces ordinatæ ad impetrandam pluviam, non ſunt recitandæ inter Miſſarum ſolemnia, ne Miſſæ Sacrificium interrumpatur; *S. R. C. 11. Jan. 1605. in Oſcen.* (Ita Preces ad poſtulandam ſerenitatem, aliæque hujuſmodi generis, ut in *Rit. Roman. de Proceſſ.*

43 Archipresbyter, ſeu alia Dignitas non debet ſe intromittere in regimine chori, quod ad ſolum Cantorem, ſeu Primicerium pertinet: *S. R. C. 3. Sept. 1605. in Tarentina.* Ad ſolum Cantorem, ſeu Primicerium pertinet, in defectu prædictorum; & ubi non adeſt magiſter chori, ſpectabit hoc munus ad Cæremoniarum magiſtrum; *Cærem. Epiſcopor. lib. 1. cap. 5. num. 4.*

44 Commemoratio omnium Fidelium defunctorum non eſt celebranda, nec facienda in die Dominico, ſed transferri debet in feriam ſecundam ſequentem; *S. R. C. 24. Sept. 1605. in Auguſtana.* (In feriam ſecundam ſequentem: licet feſtum duplex minus occurrat, aut transferri contingat, omnibus Miſſis de Requiem celebratis, excepta Conventuali de feſto poſt Tertiam celebranda; Vide *num.* 607. 712. 733. 977. & 990. Quid autem ſtatuatur in Eccleſia Societatis Jeſu Civitatis Oenipontis, conſule *n.* 888.

45 Canonicus, vel Dignitas factus Epiſcopus cum retentione canonicatus, vel dignitatis, debet præcedere omnibus Dignitatibus, & Canonicis, etiam ipſo antiquioribus; *S. R. C. 24. Sept. 1605. in Ruthenen.*

46 [illegible] memorabilis a' quibus in lo- [illegible] in salutatione angelica [illegible] [illegible] ante [illegible] rationem in Eccleſia Matri- [illegible] ſervanda eſt; *S. R. C.* 24. *Septemb.* 1605. [illegible]

47 Magiſter Cæremoniarum, non autem Sacriſta debet vocare Vicarium, ut hora certa, ſi [illegible], ad Eccleſiam accedat; *S. R. C.* 26. *Novemb.* 1605. *in Urbinaten.*

48 Amiſſo ſemel benedictus cum [illegible] [illegible] ſi transferatur ad aliud Altare cum [illegible], non indiget alia benedictione, ſed poteſt per [illegible] capere. *S. R. C.* 2[illegible]. *Febr.* 1606. *in* [illegible].

49 Officium in [illegible] ſigna [illegible] eſt, non expectans [illegible] generali; *S. R. C.* 2[illegible]. *Febr.* 1606. *in* [illegible] ſigna: [illegible] [illegible] [illegible] tur hora [illegible] Matutinarum, & M[illegible] ſæ, & [illegible] *Cær. Ep.* [illegible]

50 [illegible] non poteſt in [illegible] [illegible] *Maii* [illegible] *in* [illegible] [illegible] Eccleſiæ [illegible] *Vide n.* [illegible] *&* [illegible]

51 Eucharistia non eſt [illegible] exponenda ſuper altare, ſed in [illegible] *S. R. C.* [illegible] *Martii* 1606. *in* [illegible] *Provinciæ* [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] regulariter Oratio quadraginta Horarum, & [illegible] cum [illegible] Corporis Christi, Conſtit. Clemen. X, quæ incipit: *Eſſendo ſtato fatto*, a Benedict. XIII & Clem. XII confirmata die 1. *Septemb.* [illegible] *Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 3? *n.* [illegible] [illegible]

52 [illegible] Dignitatum, vel duorum Canonicorum Epiſcopo [illegible] *ordinario tantum* [illegible] *Maii* 1606. *in Ca*[illegible] Etiam Epiſcopo ſuffraganeo, [illegible] Epiſcopi functiones E[illegible] [illegible]; nulli vero alteri, quamvis [illegible] Apoſtolico Legato; *Vide n.* 32. *& Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 4.

53 Gubernator Civitatis, etiamſi ſit uxoratus, thurificandus eſt immediate poſt Canonicos; abſente vero Epiſcopo, immediate poſt Vicarium generalem; *S. R. C.* 9. *Maii* 1606. *&* 17. *Novemb.* 1607. *in Faventina*. (Thurificandus eſt [illegible] ab illo miniſtro, cui cæteros Canonicos [illegible] onus thurificandi; *Cærem. Ep. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 1.

In Præbendarum diſtinctione in presbyterales, diaconales, & ſubdiaconales, qui de novo obtinuerit presbyteralem, præcedere debet habentes diaconales; *S. R. C.* 17. *Junii* 1606. *in Tropien.* Vide *numer.* 265. 352. *&* 448.

Decretum de die 11. Junii 1605. quod Cæremonialis liber non tollat laudabiles, & immemorabiles conſuetudines, habet locum in omnibus regnis, & locis Chriſtianis: *S. R. C.* 17. *Jan.* 1606. *in Eboren.* (Conſuetudines quando ſervandæ, Vide *n.* 41. 55

Baculi & mitræ uſus ſunt correlativi, & cui unum conceditur, alterum etiam concedendum videtur; *S. R. C.* 7. *Octob.* 1606. *in Argentina*, *&* *antea* 8. *Januar.* 1605. *in* [illegible]. Baculo Epiſcopus in ſua tantum civitate vel diœceſi utitur, & etiam alibi, Ordinario loci annuente; *Cærem. Ep. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 5. Vide *n.* [illegible] *&* [illegible]. 56

[illegible] non licet dare benedictionem Diacono, antequam canat Evangelium, neque benedicere Prædicatori, antequam pulpitum aſcendat; *S. R. C.* 17. *Martii* 1607. *in Pacen.* 57

Archidiaconus ſi ſuſtinet baculum Epiſcopi, thurificandus eſt immediate poſt Presbyterum, & Diaconos aſſiſtentes; *S. R. C.* 28. *Apr.* 1607. *in Bononien.* 58

Primicerius, licet dubitetur an ſit Dignitas, debet in proceſſionibus capere pluviale ſicut Dignitas, & non planetam ſicut Canonicus; *S. R. C.* 28. *Aprilis* 1607. *in Capuana*. Vide *num.* 8. 59

Benedictio, ac Diſtributio Candelarum, & *Palmarum* regulariter poteſt fieri in omnibus Eccleſiis tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Secularibus, quam Regularibus; *S. R. C.* 28. *Apr.* 1607. *in Oſtien.* Vide *n.* 1770. 60

Magiſter Cæremoniarum non poteſt alterare, ſeu mutare conſuetudinem circa præintonationem antiphonarum ad Veſperas; *S. R. C.* 28. *April.* 1607. *in Sueſſanen.* Conſuetudo præintonandi antiphonas ad Veſperas ſpectabit ad Subdiaconum, vel alium, juxta Eccleſiarum conſuetudines hoc ordine: Si Epiſcopus erit in craſtinum celebraturus, Subdiaconus, vel alius a Cæremoniario ductus præintonat primam antiphonam, Epiſcopo debitis reverentiis ante & poſt intonationem factis, ibique erga eum ſtabit, donec erit præintonatio repetita, ſic & ad Magnificat. Reliquæ quatuor per eumdem, ſeu alterum, ad quem ſpectat, præintonari debent; ſecunda ſcilicet Diacono aſſiſtenti a dextris Epiſcopi; tertia Presbytero aſſiſtenti: quarta primo Canonico in choro, ſive ſit Archidiaconus, ſive Archipresbyter, ſive Presbyter; quinta Diacono aſſi- 61

ſten-

ſtenti a ſiniſtris. Si Epiſcopus non erit in craſtinum celebraturus, tunc non per Subdiaconum, ſed per aliquem ex Canonicis, aut alium, ad quem de conſuetudine Eccleſiæ ſpectat, præintonantur, primo ipſi Epiſcopo, deinde alii Canonicis, incipiendo a dignioribus prout Eccleſiarum circa hoc uſus ſuadebit. Si intereſſe velit cum cappa, antiphonæ præintonantur ab aliquo ex quatuor vel ſex beneficiatis paratis, primo Canonico celebranti, deinde aliis Canonicis dignioribus juxta morem Eccleſiæ. Abſente Epiſcopo, & in Collegiatis unus ex Presbyteris paratis præintonat antiphonam primi pſalmi celebranti, & illam ad Magnificat; reliquæ quatuor per cantorem, vel per ultimum paratum, ſi ſint plures quam duo; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 7. *ſeqq. cap.* 2. *n.* 2. *ſeqq. c.* 3. *n.* 6. *ſeqq.*

62 Epiſcopus concionaturus in aliena Diœceſi coram Ordinario, etiam Cardinali, non debet petere benedictionem ob ſupremam Epiſcopalem dignitatem; *S. R. C.* 28. *April.* 1607. *in Neapolitana*. Vide *n.* 186.

63 Genuflectendum non eſt ad orationes in Miſſa ſolemni, in qua dicitur Gloria & Credo; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*. Neque in iis, in quibus dicitur tantum Gloria, nec in votivis; ſed tantum in Miſſis ferialibus, & defunctorum, licet ritu ſolemniori celebratis; *Rub. Miſſ. de Orat. & Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 16.

64 Chorus univerſus ad Primam, & Completorium debet replicare Miſereatur, & Confiteor; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*.

65 Septimum Candelabrum Epiſcopo celebranti adhibeatur in Miſſis tantum ſolemnibus, non vero in Veſperis, neque etiam in Miſſis Defunctorum: *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*. Prælato vero Epiſcopo inferiori, & Epiſcopo extraneo, etiam in ſolemnioribus nullo modo convenit; Vide *n.* 356. & 909.

66 Canonici duo Diaconi aſſiſtentes, & non Presbyter aſſiſtens, debent elevare fimbrias pluvialis hinc inde, dum Epiſcopus progreditur, & thurificat altare; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*.

67 Debetur aſſiſtentia Epiſcopo, quando facit ordinationes in Miſſa ſolemni; ſi vero ipſas in Miſſa privata, vel alias functiones epiſcopales in Pontificalibus facit, ſaltem duo Canonici aſſiſtant præter Archidiaconum, qui vocare debet ordinandos; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*. Intellige quando celebrat per civitatem, non vero per diœceſim, quoad Canonicorum aſſiſtentiam; circa vero Archidiaconum, qui vocare debet ordinandos, ne putes ipſum teneri ad exprimenda nomina ſingulatim, quia hoc ſpectat ad Notarium, ſed per verſum: *Accedant qui ordinandi ſunt &c. Pontific. Rom. p.* 1. *de Ordinat.* Vide *n.* 129.

Canonici Eccleſiæ Collegiatæ non debent in proceſſionibus incedere parati, ſicut Canonici Cathedralis; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*. 68

Gloria in excelſis Deo dicitur in Miſſis votivis Sanctæ Mariæ tam in ſabbatis feriarum, quam in ſabbatis Adventus, licet ipſa die Officium non fiat de Beata Virgine: *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*: Item in ſemiduplicibus Sabbato occurrentibus, ſi eadem Miſſa de Beata Maria tam ſolemnis, quam privata celebretur, hymnus angelicus erit recitandus; Vide *n.* 576. *ſeq.* 69

Canonici omnes ex utraque parte chori thurificandi ſunt ante Manſionarios, non obſtante conſuetudine in contrarium; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*, & 27. *Junii* 1609. *in una Urbis*. (Thurificandi ſunt: duplici ductu thuribuli Canonici & Dignitates; Manſionarii vero unico ductu. Legato, vel aliis Cardinalibus præſentibus, illi ſemel, iſti tranſeundo thurificantur; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 32. 70

Canonicus primus Presbyter debet Epiſcopo aſperſorium miniſtrare, ſi præbendæ ſint diſtinctæ; ſi vero non ſint diſtinctæ, prima Dignitas, vel primus Canonicus in ordine id facere debet; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*. In Cathedralibus Eccleſiis, & aliis Rectorem beneficiatum non habentibus, ſecus autem in parochialibus, aliiſque, ſive ſint Regularium Monaſteria, ſive non: ſpectat enim ad digniorem Eccleſiæ, vel Monaſterii; Vide *n.* 90. 231. 251. *ſeq.* 301. 329. 459. & 789. 71

Aſſiſtens Presbyter debet Epiſcopum thurificare ad ſedem, quicumque ille ſit; non vero Diaconus Evangelii; *S. R. C.* 19. *Maii* 1607. *in Placentina*. (Ad Sedem: ſecus ad altare, tunc enim ad prædictum Diaconum ſpectat; *Cærem. Epiſcopor. lib.* 1. *cap.* 9. *n.* 3. Vide *n.* 92. 72

Ubi adeſt conſuetudo recitandi Matutinum media nocte a clero ſæculari, poteſt dimitti, & mutari, ut recitentur albeſcente die, ex juſta cauſſa; *S. R. C.* 21. *Jun.* 1607. *in Oſcen.* 73

Presbyter aſſiſtens, licet non ſit prima Dignitas, thurificandus eſt ante Archidiaconum a dextris Epiſcopi aſſiſtentem, quamvis idem Archidiaconus ſit prima Dignitas; *S. R. C.* 23. *Jun.* 1607. *in Vercellen.* 74

Defunctorum Miſſæ non ſunt cantandæ, nec celebrandæ diebus ſolemnibus; *S. R. C.* 23. *Jun.* 1607. *in Veronen.* Corpore etiam præſente in Eccleſia, prohibentur Miſſæ ſolemnes defunctorum, 75

licet unica, in feſtis primæ claſſis feſtivis, demptis feriis ſecundis & tertiis Paſchatis, & Pentecoſtes; Feria quoque quinta in Cœna Domini, ſexta in Paraſceve, & Sabbato ſancto; Vide *n.* 499. 1031. 1102. *&* 1263. *ſeq.* Aliis diebus præſente cadavere in Eccleſia non vetatur Miſſa defunctorum ſolemnis; & etiam abſente corpore, licet apud illos non ſepeliatur, excluſis duplicibus primæ & ſecundæ claſſis, ac diebus feſtivis; V. *n.* 1264. Anniverſaria dies, tertia, ſeptima, trigeſima, & aliæ Miſſæ cantatæ ex diſpoſitione Teſtatorum, cenſuit Sac. Congreg. ut celebrentur diebus non feſtivis de præcepto, etiam Officio duplici majori occupatis; *Eadem Sac. Rit. Congreg. numer.* 19. Miſſæ privatæ celebrandæ non erunt de Requiem, etiam in duplicibus omnibus per annum, licet minoribus, & tranſlatis, tam in diebus feſtivis, quam ferialibus, nec non Dominicis per annum omnibus (in quibus Dominicis, anticipantes ante Epiphan. vel poſt Pentec. non comprehenduntur) & feriis privilegiatis, de quibus conſule *n.* 205. 310. *&* 353. 1268. Item diebus infra octavas Nativitatis Domini, Paſchatis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, Vigilia Epiphaniæ, & per totam octavam, & durante expoſitione publica SS. Sacramenti; Vide *num.* 207. 308. 351. 479. 486. 643. 692. 836. 833. *ſeq. &* 1263. *ſeq.*

76 Clerici Seminarii debent in proceſſionibus primi incedere ante clerum ſæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis; *S. R. C.* 1. *Sept.* 1607. *in Capuana*; Vide *n.* 8.

77 Conſuetudo immemorabilis, quod eodem tempore thurificentur Canonici, & Magiſtratus, ſervanda eſt; *S. R. C.* 1. *Sept.* 1607. *in Fanen.* Uſus duorum thuribulorum ab ipſamet Sacr. Cong. alias improbatus, hoc loco permitti videtur; Vide *num.* 93. *&* 167.

78 Conſuetudo, ut Hebdomadarius ad Veſperas capiat pluviale ad capitulum, & non a principio Veſperarum, ſervari poteſt: *S. R. C.* 1. *Sept.* 1607. *in una Theatinorum.*

79 Antiphonæ feriales ad Laudes ante Nativitatem, omitti poſſunt in feſto ſolemniter celebrato, ut contingit in feſto S. Thomæ; ſed Antiphonæ majores ante Nativitatem, etiam in feſtis ſolemnioribus, dicendæ ſunt ad Magnificat; *Sac. R. C.* 16. *Novemb.* 1607. *in Brugen.* (Omitti poſſunt: In Hiſpania, ne prædictæ antiphonæ omittantur, Gregorius XIII. ſtatuit, ut die 16. Decembris dicenda ſint propter feſtum Expectationis Beatæ Mariæ Virginis die 18. occurrens, omiſſa antiphona, quæ ad Canticum dicitur, cujus loco dicatur ea, quæ ad Canticum ponitur in Pſalterio, & idem fiat de antiphonis in die S. Thomæ occurrentibus, reponendis in Sabbato, quando feſtum Expectationis hujuſmodi in Sabbato venerit, ut ſcilicet antiphonæ in die S. Thomæ occurrentes, tunc reponantur 16. Decembris, dempta ea, quæ dicitur ad Canticum, ut ſupra; Gregorius Papa XIII. die 30. Dec. 1573. Conſtit. quæ incipit *Paſtoralis officii*; Vide *n.* 636.

Simplex reconciliatio Eccleſiæ, ſeu Cœmeterii non conſecrati, poteſt committi Presbytero in dignitate eccleſiaſtica conſtituto; *S. R. C.* 9. *Febr.* 1608. *in Cameracen.* Hæc facultas ab Epiſcopo dari poteſt Sacerdoti, ſi Eccleſia, vel Cœmeterium ſint tantummodo benedicta, ſi vero alias fuerint conſecrata, Epiſcopus ipſe reconciliare debet; *Rituale Rom. de Bened.* 80

Archidiaconus dum aſſiſtit Epiſcopo ſolemniter celebranti tam in Eccleſia Cathedrali, quam in alia, intelligitur in choro præſens; *S. R. C.* 15. *Martii* 1608. *in Camerinen.* 81

Quamvis præbendæ non ſint diſtinctæ, convenit tamen, ut fiat diſtinctio *pluvialium*, planetarum, & dalmaticarum in *feſtis ſolemnioribus*; *S. R. C.* 15. *Marti* 1608. *in Alexandrina*; Vide *n.* 8. 82

Miſſæ Conventuales, infra octavam Corporis Chriſti, poſſunt, ubi eſt conſuetudo, cantari ſine Diacono & Subdiacono, excepto die feſto, ac Dominica, & die octava; *S. R. C.* 14. *Mart.* 1608. *in Alexandrina.* (Cantari ſine Diacono & Subdiacono: & incenſum abſolute non adolere; Vide *n.* 315. 83

Diaconus & Subdiaconus accipiunt pacem ab Epiſcopo celebrante, ſtatim poſt Diaconos aſſiſtentes, ſi in Miſſa Communionem non recipiunt; *S. R. C.* 15. *Mar.* 1608. *in Alexandrina.* Si vero ſacram Synaxim aſſumerent, tunc pacem capiunt ab Epiſcopo celebrante, cum ab eo accipiunt Communionem; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 3. Vide *n.* 5. 84

Uſus Miſſalis & Breviarii Romani ſemel introductus in aliqua Eccleſia, quæ habebat particulare Miſſale & Breviarium, confirmandus eſt, nec licet redire ad uſum antiqui Miſſalis & Breviarii; *S. R. C.* 15. *Mar.* 1608. *in Tullen. ſeu Nullius.* (Quæ habebat particulare Miſſale & Breviarium: ab ipſa prima inſtitutione, vel per Sedem Apoſtolicam, vel per conſuetudinem ducentorum annorum jam approbata, alioquin licet Romanus uſus non introductus fuerit, non poſſe ſatisfieri per particularem recitationem, ſtatuit S. Pius Papa V. Conſtit. quæ incipit: *Quod nobis*, *die* 15. *Julii* 1568. *edita.* 85

Uſus ſemel introductus, & receptus in Eccleſia Cathedrali celebrandi feſtum ſolemniter de ali- 86

aliquo Sancto, tamquam de patrono, continuandus eſt, licet non ſit de antiquis patronis Eccleſiæ, vel in Breviario Romano de eo non fiat Officium; *S. R. C.* 15. *Mar.* 1608. *in Sempronien.* Hoc decretum habet locum in iis locis tantum, in quibus uſus prædictus eſſet introductus ante Conſtitutionem Urbani VIII. emanatam die 23. *Martii* 1630. Vide *n.* 243.

87 Canonici digniores debent ſedere in ſedibus, quæ ſunt viciniores ſedi Epiſcopali; *S. R. C.* 15. *Martii* 1608. *in Alexandrina*.

88 Canonicus officium faciens ad Veſperas, non poteſt recuſare aſſiſtentiam Clericorum in defectu Capellanorum, vel Beneficiatorum, ſub prætextu, quod Cæremoniale dicat, id munus pertinere ad Capellanos, vel Beneficiatos; *Sac. Rit. Congreg.* 15. *Martii* 1608. *in Alexandrina*. Cæremoniale nuper recognitum, alternative a Presbyteris ſeu Clericis aſſiſtentiam, pluvialibus indutis, ſumendam, ſtatuit *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 16.

89 Epiſcopus ad Matutinum in nocte Nativitatis Domini, ſedere poteſt vel in ſede chori, vel in ſede Epiſcopali, prout melius ſibi videtur, & magis populo ſatisfaciat; *S. R. C.* 15. *Mart.* 1608. *in Alexandrina*.

90 Aſperſorium aquæ benedictæ porrigendum eſt Epiſcopo a Priore Eccleſiæ Collegiatæ, dum eo accedit Epiſcopus, non autem a prima Dignitate, vel primo Canonico Eccleſiæ Cathedralis; *S. R. C.* 15. *Martii* 1609. *in Camerinen.* Vide *n.* 71.

91 In thurificatione attendatur conſuetudo inter Vicarium, & Canonicos, & alios, niſi Canonici ſint parati; *Sac. Rit. C.* 15. *Martii* 1608. *in Alixandrina*; Vide *n.* 1. 9. 16. Hoc idem intelligitur in accipiendis Candelis, Cineribus, & Palmis.

92 Diaconus Evangelii debet thurificare chorum, nec ab eo munere excuſatur ſub prætextu contrariæ conſuetudinis; *Sac. Rit. Congreg.* 15. *Martii* 1608. *in Alexandrina*. (Chorum: Hic ſub nomine chori non intelliguntur Acolythi, Thuriferarii, aliique, ſi choro ſuperſunt, & reliquus populus, qui a Thuriferario omnes erunt incenſandi, non vero a Diacono. Magni Principes vero, Magiſtratus omnes, Barones, Domicelli, & Mulieres inſignes, ut Reginæ, vel Magnæ principiſſæ, qui præter Imperatorem, Regem, & Proreges, nec non Gubernatores Regnorum, & Provinciarum, ab iis thurificantur, ad quos ex conſuetudine id munus pertinet, ſcilicet vel a Presbytero aſſiſtente, ſi Epiſcopus eſſet apud ſedem, vel a Diacono Evangelii, ſi eſſet apud altare, vel faldiſtorium; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 24. 30. *ſeq.* & *Miſ. Rub.* 10. *de Incenſ.* Vide *numer.* 97.

Non approbatur uſus duorum thuribulorum in incenſatione perſonarum; *S. R. C.* 15. *Martii* 1608. *in Alexandrina*; Vide *n.* 77. 93

Duorum Canonicorum aſſiſtentia ſemper convenit Epiſcopo, ſive celebret ipſe, ſive aſſiſtat divinis; *S. R. C.* 10. *Maii* 1608. *in Granaten.* Decretum, quod conſiderari debet in civitate; non vero per diœceſim, non loquitur de Matutinis, quantumvis ſolemnibus. *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 1. Vide *n.* 157. 94

Confraternitati Sanctiſſimi Sacramenti, ſi ſumptus ceræ facit, indulgetur, ut in proceſſione ejuſdem SS. Sacramenti aliqui ex confratribus, ſaccis induti, cum funalibus accenſis, incedant hinc inde, & apud idem SS. Sacramentum, dummodo major pars confraternitatis cum ſua cruce & inſignibus incedant ante in loco ſuo, juxta Bullam Gregorii XIII. *S. R. C.* 10. *Maji* 1608. *in Nepeſina*. (Juxta Bullam Gregorii XIII.: editam 11. *Martii* 1573. incipient. *Cum interdum*; Vide *n.* 151. 95

Prima Dignitas det candelam Epiſcopo in feſto Purificationis Beatæ Mariæ Virginis, & Epiſcopus det primæ Dignitati, ante Vicarium generalem; *Sacra Rituum Congregatio* 14. *Junii* 1608. & 28. *Maji* 1616. Vide *nn.* 16. & 455. 96

Baro Dominus loci in Eccleſia parochiali non collegiata, ubi non ſunt Canonici, thurificandus eſt poſt celebrantem, miniſtros paratos, & Archipresbyterum duplici ductu, ab eodem miniſtro qui thurificat, & ante omnes alios Presbyteros; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1608. *in Biſinianen.* (Ab eodem miniſtro: ſcilicet a Diacono in Miſſis; in Veſperis vel Laudibus ab aſſiſtente parato ultimo, quatenus ſint ſex vel quatuor, alioquin a Thuriferario; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 1. & *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 10. *ſeqq.* Vide *n.* 92. 97

Sanctæ Eulaliæ Officium cum octava, etiamſi veniat in Quadrageſima, juxta antiquam & immemorabilem conſuetudinem, concedit *Sac. Rit. Congregat.* 6. *Decemb.* 1608. *in Barchinonen.* (Juxta antiquam & immemorabilem conſuetudinem: Dies enim infra aliquas octavas privilegiatas occurrentes, & in feriam quartam Cinerum ſuſpenduntur ipſamet die tantum, atque ita commemoratio octavæ erit omittenda, & Preces in Officio recitandæ; Vide *n.* 535. *ſeq.* 538. & 1018. 98

Dignitates tenentur aſſociare Epiſcopum cum Canonicis, ex debito, licet Cæremoniale Epiſco- 99

ſcoporum nominet tantum Canonicos; *S. R. C.* 10. *Januar.* 1609. *in Jacen.* (Dignitates: etiam prima archidiaconalis. Vide *n.* 395.

100 In feſto SS. Corporis Chriſti non convenit cantare cantiones vulgari ſermone; *S. R. C.* 21. *Martii* 1609. *in Abulen.* (Cantiones vulgari ſermone: ſed hymni præcipue ſequentes: „ Pange lingua glorioſi; Sacris ſolemniis: Verbum ſupernum prodiens: Salutis humanæ ſator: Æterne rex altiſſime „. Celebrans quoque per viam ſemper ſubmiſſa voce aliquos pſalmos, vel hymnos recitabit, miniſtris reſpondentibus. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 22. *Rit. Rom. de Proceſſion.* Vide *n.* 1130.

101 Benedictio Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliæ ſimiles actiones, quas faceret Epiſcopus præſens, eo abſente, vel impedito ad primam Dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinent; *Sac. Rit. Congreg.* 21. *Martii* 1609. & 5. *Jul.* 1621. *in Tarentina.* (Aliæ ſimiles: ut ſunt Nativitas Domini, Epiphania, Feria quinta in Cœna Domini, Dominica Reſurrectionis, feſtum Aſcenſionis, & Dominica Pentecoſtes, & Proceſſio in die Corporis Chriſti: item feſtum Annunciationis, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, feſtum SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, omnium Sanctorum, S. Titularis vel Patroni Eccleſiæ, & dies anniverſaria Dedicationis Eccleſiæ: item etiam Fontis benedictio; denique feſtum Patroni civitatis, vel feſtivitates aliæ extraordinariæ juxta peculiares locorum mores, & circumſtantias; *Cæremon. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 16. & 34. *n.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 1. (Ad primam dignitatem: Et prima impedita ad ſecundam, & ſic ſucceſſive: nullo modo ad Vicarium generalem, tam in his, quam in aliis a *S. R. C.* enumeratis; *n.* 118. & 297.

102 Canonicus Epiſcopo aſſiſtens, ſuperveniente digniore Canonico, debet illi cedere locum aſſiſtentiæ; *S. R. C.* 20. *Junii* 1609. *in Ferrar.* Edictum hoc conſideratur, cum aſſiſtentes non ſint parati, ſeu habitu Canonicali tantum induti, ut in *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 4. Vide *num.* 304.

103 Poteſt Epiſcopus compellere Regulares etiam per cenſuras, ut accedant ad publicas proceſſiones. *S. R. C.* 27. *Julii* 1609. *in Ferrar.* Monachos Congr. Caſſinenſis excipe, niſi ad proceſſionem SS. Sacramenti; Vide *num.* 2.

104 Abbas, licet habeat uſum mitræ & baculi, & ſolemniter benedicere populo poſſit, privatam tamen benedictionem more Epiſcoporum per vias minime dare poteſt; *S. R. C.* 24. *Aug.* 1609. *in Provincia Burgenſ.* (Comprehenduntur etiam Abbates populum habentes pleno jure ſubjectum, etiamſi Pontificalibus induti, & per Eccleſiam ſuam incedentes; Vide *n.* 368.

105 Curatus ratione ſtolæ debet præcedere aliis Presbyteris etiam Canonicis Eccleſiæ collegiatæ; *S. R. C.* 24. *Octob.* 1609. *in Sancto-Ferreto Nucerinæ Diœceſis.*

106 Presbyteri & Clerici Cathedralis omnes faciunt unum corpus cum Canonicis, & ſub una cruce debent incedere; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1609. *in Maceraten.* Vide *num.* 8. 152. (Sub una Cruce: Adverte loqui decretum de cruce proceſſionali, non Archiepiſcopali, in Cathedralibus ante Canonicos paratos tantum ponenda; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 2.

107 Reliquiam deferre in proceſſionibus, pertinet ad Superiorem Conventus, unde Reliquia aſſumitur, qui cum miniſtris paratis ultimo loco incedere debet: ſed Regulares debent in dictis proceſſionibus cedere digniorem locum clero ſæculari; *Sac. R. C.* 23. *Januar.* 1610. *in una Senogallien. Montis Bodii*, & 24. *Sept.* 1695. *nec non* 19. *Apr.* 1608. *Vide num.* 8. & 166.

108 Archidiaconus non poteſt aſſiſtere Epiſcopo in habitu prælatitio non chorali, licet ſit Protonotarius; *S. R. C.* 6. *Martii* 1610. *in Auſculana in Apulia.* An poſſit uti ſubtana violacea. Vide *n.* 119. & 184.

109 Canonici parati aſſiſtentes Epiſcopo præcedunt Vicario generali, & ſunt ante ipſum thurificandi; *S. R. C.* 6. *Mart.* 1610. *in Egitanien.* Vide *n.* 16.

110 Canonicus, vel Presbyter paratus Officium faciens, debet habere locum etiam a Decano; *S. R. C.* 26. *Junii* 1610. *in Alboren.* Vide *num. ſubſ.* (Habere locum: panno coopertum coloris ſolemnitatis in cornu Epiſtolæ præparatum, vel ad ſtallum, ſeu primam ſedem chori ab ea parte, quæ eidem illa hebdomada obtigerit, in qua ſede ponetur pulvinum, & alterum cum tapeto ſuper alio ſcamno, ſeu genuflexorio ante ſe poſito, ſuper quo etiam ponitur liber ſerico colore cæterorum paramentorum tectus; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 4. Vide *n.* 115. & 143.

111 Archipresbyter, licet ſit prima Dignitas, in choro tamen cedere debet primum & digniorem locum Canonico celebranti; *S. R. C.* 26. *Jun.* 1610. *in Alboren.* Vide *n. ant.*

112 Decretum in viſitatione factum contra regulas libri Cæremonialis, non eſt ſervandum; *S. R. C.* 7. *Aug.* 1610. *in Vercellen.* (Non eſt ſervandum: niſi ad ſervandas laudabiles, immemora-

morabiles, & approbatas conſuetudines eſſet emanatum: Vide *n.* 41.

113 Vicario generali in choro præſente, & Epiſcopo abſente, ſi primum ſtallum ei detur in dextera altaris, ſedebit in parte ſiniſtra prima Dignitas, ſecunda vero poſt Vicarium; *S. R. C.* 7. *Aug.* & 25. *Sept.* 1610. *in Adrien.* Vide *n.* 16.

114 Nullo modo convenit, ut Magiſter capellæ incedat in proceſſionibus cum beneficiatis; ſed quacumque conſuetudine, vel uſu non obſtante, debet incedere cum ſuis cantoribus immediate poſt crucem ante ipſos beneficiatos, vel in loco, ubi ab Epiſcopo ordinatum fuerit; *S. R. C.* 20. *Novemb.* 1610. & 25. *Januar.* 1611. *in Urbevetana*: Vide *n.* 8. (In loco, ubi ordinatum fuerit: regulariter ante Thuriferarium, poſt quem præcedit Crux; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 16. *v.* 15.

115 Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus celebrantes ſolemniter poſſunt, & debent ſedere in banco, dum cantatur Gloria, Credo &c. Etiamſi ſint Beneficiati, vel Capellani, prout ſedent Canonici, non obſtante qualibet conſuetudine; *S. R. C.* 15. *Jan.* 1611. *in Peruſina*. (Gloria, Credo &c.: Scilicet Kyrie, Graduale, & Sequentia, ſi multum tempus in iis decantandis inſumatur, ultra illud, quod requiritur ad recitandum Kyrie, vel legendum Evangelium, quæ ante, non poſt ſeſſionem recitanda, aut legenda ſunt. Bancus vero pro eadem ſeſſione erit oblongus ſine poſtergalibus, decenti panno ornatus, licet Celebrans, & Miniſtri eſſent Canonici, ſemper a latere Epiſtolæ ponendus; Vide *n.* 110. & 143.

116 Cantor, ſi eſt Dignitas in Cathedrali, debet ſuum munus obire, vel per ſe ipſum, vel per vicecantorem ante ſumendum, & ab Epiſcopo approbandum, qui non ſit de iis, qui alioquin choro ſunt obligati; *S. R. C.* 19. *Maii* 1611. *in Lucerina*.

117 Inter Canonicos Presbyteros nulla datur præcedentia, nec præminentia ratione doctoratus, ſed tantum ratione ordinis, & antianitatis; *S. R. C.* 19. *Maii* 1611. *in una Terra Coniglionis Diœceſis Montis Regalis in Sicilia*. Similiter inter Presbyteros ſimplices; Vide *n.* 131.

118 Miſſarum ſolemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in proceſſione in ejus feſtivitate, candelarum, cinerum, & palmarum benedictiones, & functiones ſimiles, quas Epiſcopus præſens in ſua cathedrali facere ſolet, & debet juxta formam libri Cæremonialis Epiſcoporum, abſente vel impedito Epiſcopo, ad primam Dignitatem, & deficiente prima, ad ſecundam, & ſic ſucceſſive pertinent; *S. R. C.* 25. *Junii* 1611. *in Civitaten. ſeu S. Severi*. (Functiones ſimiles; Vide *n.* 101.

Canonicus Protonotarius poteſt uti ſubtana violacea in choro, & in Eccleſia, dum divinis aſſiſtit, dummodo in cæteris habitum proprium Canonicis convenientem deferat; *S. R. C.* 14. *Jan.* 1612. *in Panormitana*. (Dummodo in cæteris habitum proprium Canonicis deferant; alioquin partitiones quotidianas amittit; Vide *n.* 108. & 184. 119

Tenentur omnino Canonici ad cantandam Miſſam de die, ut lucrentur diſtributiones; *S. R. C.* 28. *Jan.* 1612. *in Oſcen.* (De die: ideſt de feſto, vel feria currenti, ut in *ſeq. n.* 120

Miſſa Conventualis de feſto, ſeu de feria currenti omnino cantanda eſt, non obſtante quacumque contraria conſuetudine; *S. R. C.* 28. *Jan.* 1612. *in Oſcen.* (Miſſa Conventualis: Benedictus XIV. decrevit, ut applicetur pro Benefactoribus in genere, in omnibus Patriarchalibus, Metropolitanis, Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, non obſtante quavis licet immemorabili conſuetudine in contrarium. Et non tantum de una, ſed etiam de ſecunda, vel tertia, ſi forte ex Rubricis Miſſalis teneantur celebrare, ſtatuit; cum hac tamen moderatione, quod conſuetudo in contrarium ſtare poſſit, quoad ſecundam, & tertiam dumtaxat, dummodo eorum benefactorum non obliviſcantur in commemoratione defunctorum omnium; Conſtitut. quæ incipit: *Cum ſemper*, die 19. Aug. 1744. emanata: 121

Aſperſorium cum aqua benedicta Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam, ſemper debet miniſtrari a prima Dignitate, vel digniore Canonico; *S. R. C.* 12. *Mart.* 1612. *in Sarzanenſi*, & *antea* 16. *Jul.* 1605. *in Salamantina*. Ly, ſemper, non comprehendit Eccleſias extra Cathedralem Rectorem habentes, vel Monaſteria; Vide *n.* 71. 122

Collegiata inſignis ab ejus erectione præcedit aliis Collegiatis antiquioribus; *S. R. C.* 24. *Mart.* 1612. *in Firmana*. 123

Ante Dignitates non debet poni pulvinar cum tapeto, ſed debent ſedere in ſuis ſtallis, prout ſedent alii Canonici; tamen ratione dignitatis poteſt indulgeri pulvinar de corio tantum; *S. R. C.* 24. *Mart.* 1612. *in Tudertina*. (Ante Dignitates: etiam primæ archidiaconales; cum Miſſam ſolemnem, aut ſacras functiones non peragant; Vide *n.* 111. & 483. 124

Cæremoniæ novæ non inducendæ, nec antiquæ immutandæ, abſque expreſſa licentia, quam dare debet *S. R. C. Ead. Sac. Cong.* 12. *Maii* 1612. *in una Urbis*. Vide *n.* 41. 125

Re-

126 Rectores Eccleſiarum Parochialium in proceſſionibus, non debent incedere inter Dignitates & Canonicos, ſed ſeparatim cum ſuo clero, & ante clerum Cathedralis; *S. R. C. 12. Maii 1612. in Matherana.* Vide *n.* 8.

127 Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus, qui obtinuit præbendam presbyteralem, non debet amplius uti dalmatica, vel tunicella, ut Canonici diaconi, quando paratur, ſed planeta, ut presbyteri; *S. R. C. 12. Maii 1612. in Januen.* Vide *n.* 1228.

128 Miſſa Conventualis pertinet ad Cantorem, & Canonicos Eccleſiæ collegiatæ, non autem ad Vicarium, quando ipſe habet tantum curam animarum parochianorum: *S. R. C. 7. Julii 1612. in Ulyſſiponen.*

129 Canonici tenentur aſſiſtere Epiſcopo, etiam quando ordinationem celebrat extra propriam Eccleſiam, dummodo numerus ſufficiens Canonicorum, & miniſtrorum in Eccleſia remaneat; *S. R. C. 7. Jul. 1712. in Elboren.* (Extra propriam Eccleſiam: intra civitatem, non vero per diœceſim; Vide *n.* 67. & 94.

130 Conſuetudo immemorabilis, quod Paſſio Domini in Dominica Palmarum, & feria VI. Paraſceves decantetur a Canonicis, debet ſervari, non obſtante Cæremoniali, in quo diſponitur eam a cantoribus decantandam eſſe; *S. R. C. 7. Jul. 1612. in Viterbien.*

131 Epiſcopus non poteſt ſignum, quod habere debent Canonici Cathedralis ad diſtinctionem, concedere aliis, vel immutare, inconſulta Sede Apoſtolica; *S. R. C. 1. Sept. 1612. in Hydruntina.*

132 Si occurrat feſtum Annunciationis Beatæ Mariæ Virg. in Dominica ſecunda, tertia, vel quarta Quadrageſimæ, non fit officium de Annunciatione, niſi in Eccleſiis ſub invocatione Annunciationis dicatis. *S. R. C. 1. Sept. 1612. in Ulyſſiponen..* (In iis Eccleſiis, in quibus habetur altare tantum, & ſolemnitas celebratur cum concurſu populi, unica tantum Miſſa ſolemnis ſine commemoratione Dominicæ, & Evangelio ejuſdem in fine permittitur, & comprehendi videtur quoad Miſſam ſolemnem etiam Dominica Paſſionis: Miſſale enim non prohibet, ut prohibet in Dominica prima Adventus, Quadrageſimæ, Palmarum, cum tota hebdomada majori, Reſurrectionis, & Pentecoſtes cum duobus diebus ſequentibus, necnon feria quarta Cinerum, die Nativitatis, Epiphaniæ, Aſcenſionis, & Corporis Chriſti; *Rub. 6. Miſſ. in Tranſl. Feſt.* Vide *n.* 348.

133 Altare portatile ligneum cum ara lapidea, permitti debet, non obſtante conſuetudine ſynodali, dummodo habeat ſolitum reliquiarum repoſitorium, juxta reformationem rubricarum Miſſalis Romani, *cap.* 20. *S. R. C. 10. Novemb. 1612. in Cajetana.* Quo in capite ſtatuitur: „ Ara lapidea ab Epiſcopo debet eſſe conſecrata, in altari inſerta, & tam ampla, ut hoſtiam, & majorem partem calicis capiat. Altare operiatur tribus mappis, ſeu tobaleis mundis, ab Epiſcopo, vel alio habente facultatem benedictis, ſuperiori ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus autem brevioribus, vel una duplicata. "

134 Canonici Eccleſiæ Collegiatæ thurificari debent duplici ductu thuribuli; Clerici vero parochialium Eccleſiarum unico tantum ductu, niſi ſpecialis adſit conſuetudo; *S. R. C. 19. Jan. 1613. in Cæſaraugustana.* Vide *n.* 70.

135 Abbates quando ſunt plures in eodem loco, & habent clerum diſtinctum, debent in proceſſionibus incedere, unuſquiſque cum ſuo clero, & in ſuo loco; *S. R. C. 19. Januar. 1613. in Nucerina Gualdi.*

136 Protonotarii de numero participantium præcedunt Vicarios, & Canonicos *tam in Eccleſiis* Patriarchalibus Urbis, quam *in aliis quibuſcumque*, etiam Cathedralibus extra Urbem, & ſolis Epiſcopis cedunt locum; *S. R. C. 4. Maii 1614. in una Urbis.* (Solis Epiſcopis cedunt locum: Protonotarii titulares neque intra Canonicos habent ſtallum; Vide *n.* 170.

137 Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Epiſcopi genuflectere, ſed tantum caput inclinare, nec debent genuflectere, quando Epiſcopum celebrantem thurificant. *S. R. C. 4. Maii 1613. in Oſcen.* Intellige de Cathedralibus, de Collegiatis vero, ſi conſuetudo eſſet introducta; Vide *n.* 1072.

138 Archiepiſcopus poteſt ante ſe crucem deferri facere per monaſteria, & per loca etiam exempta ſuæ diœceſis; *S. R. C. 13. Jul. 1613. in Theatina.* (Crucem deferri: niſi præſente Cardinali Legato de latere, etiamſi Archiepiſcopus eſſet Cardinalis; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 1.

139 Non poſſunt Regulares proceſſiones facere extra Eccleſiam in feria V. in Cœna Domini, nec in feſto Corporis Chriſti, extra eorum juriſdictionem, & per parochiam alienam; *S. R. C. 11. Decemb. 1613. in Aretina:* Ita etiam ſæculares quoad feriam V. in Cœna Domini, & feria VI. in Paraſceve, dum proceſſio fit inter Miſſarum ſolemnia. Vide *n.* 1130.

140 Abbates non ſunt aſſociandi a ſua domo, nec excipiendi, cum ad pontificaliter celebrandum accedunt; *S. R. C. 11. Decemb. 1612. in una Hiſ-*

Hiſpaniarum. Caſſinenſibus, ex privilegio, quo modo liceat; Vide *n.* 361. *&* 403.

141 Vicarius Apoſtolicus non poteſt functiones Epiſcopales facere; *S. R. C.* 15. *Febr.* 1614. *in Brunduſina*.

142 Si incepta conſecratione Eccleſiæ, correptus morbo Epiſcopus deficiat, & præſertim antequam ungantur Cruces, reaſſumenda eſt a capite conſecratio; *S. R. C.* 12. *Apr.* 1614. *in Ulyſſiponen.*

143 Canonici Miſſam celebrantes coram Epiſcopo, non debent ſedere in ſede cum poſtergali, ſed in aliquo ſcamno oblongo, tapeto, vel panno cooperto in latere Epiſtolæ; *S. R. C.* 19. *Maii* 1614. *in Turritana*. Item Epiſcopo non præſente; Vide *n.* 110.

144 Anniverſaria, & Miſſæ de Requiem, quæ certo die dici debent, eo impedito, transferri poſſunt in ſequentem, prout tranſtulit *S. R. C.* 19. *Maii* 1614. *in Turritana*. Vide *n.* 19.

145 Miſſæ votivæ jam acceptæ, quæ non poſſunt celebrari diebus impeditis, debent recitari de feſto occurrenti cum applicatione Sacrificii; *S. R. C.* 19. *Maii* 1614. *in Turritana*. Sive privatæ, ſive ſolemnes; Vide *n.* 1286. Pro defunctis vero, Vide *n.* 423.

146 Decano Miſſam celebranti in diebus ſolemnibus, debent duo Canonici aſſiſtere, & miniſtrare pro Diacono & Subdiacono, ſi Manſionarii, quibus animarum cura incumbit, in ipſius exercitio eo tempore ſint impediti, *S. R. C.* 14. *Febr.* 1615. *in Cœneten. Opitergii*.

147 Portionarii, & alii beneficiati, ſi in omnibus ſint æquales Canonicis Eccleſiarum Collegiatarum, & æqualiter incedant in proceſſionibus, & ſedeant æqualibus ſcamnis, thurificandi ſunt duplici ductu ſicut Canonici, non obſtante Cæremoniali libro, qui intelligitur, quando non adſunt Presbyteri, qui non ſint omnino Canonicis æquales; *S. R. C.* 21. *Martii* 1615. *in Cæſarauguſtana de Daroca*.

148 Canonici Cathedralis Eccleſiæ, abſente Epiſcopo, vel ſede Epiſcopali vacante, in omnibus & per omnia præferri debent Magiſtratibus ſæcularibus, qui non ſunt de perpetuis & majoribus: & Concionatores debent prius Canonicos, quam Magiſtratus ſalutare; *S. R. C.* 3. *Octob.* 1715. *in Tiraſonen.*

149 Fratres Prædicatores nequeunt in ſuis proceſſionibus SS. Sacramenti Dominica infra octavam Corporis Chriſti mutare viam ſemel a principio electam; *S. R. C.* 14. *Novembr.* 1615. *in Piſauren.*

150 Abſente Epiſcopo thurificandus eſt celebrans triplici ductu thuribuli; *S. R. C.* 30. *Jan.* 1616. *in Cumen. Valluvia*. (Abſente Epiſcopo: illo vero præſente duplici ductu incenſetur, ſicuti Epiſcopus coram majori, cui triplex ductus debeatur; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 9. Vide *n.* 70.

Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante baldachinum poſt Capitulum, ſed a latere baldachini in proceſſione SS. Sacramenti debent incedere; *S. R. C.* 30. *Jan.* 1616. *in Nicien.* Vide *n.* 95. *&* 1146. 151

Presbyteri alicujus Eccleſiæ intra limites propriæ Parochiæ, non poſſunt propriam crucem erigere; ſed debent incedere ſub cruce Parochiæ, licet Parochia ſit Regularium; *S. R. C.* 12. *Mart.* 1616. *in una Urbis*. Vide *numer.* 106. 152

Archidiaconus, ſi eſt prima Dignitas, debet facere officium Presbyteri aſſiſtentis, dummodo ſit Sacerdos; & recuſans cogendus eſt pœnis & cenſuris; *S. R. C.* 28. *Maii* 1616. *in Brixien.* Vide *n.* 180. 153

Cineres Epiſcopo miniſtrare feria quarta Cinerum, non ad primam Dignitatem, ſed ad Canonicum eo die celebrantem pertinet: *S. R. C.* 28. *Maii* 1616. *in Brixien.* (Cineres miniſtrare; ſecus palmam & candelam ſtatutis diebus; Vide *n.* 203. 154

Delatio SS. Sacramenti in ejus die feſto, abſente Epiſcopo, ſpectat ad Dignitates ſeu Canonicos Cathedralis, atque ab eadem Cathedrali proceſſio debet inchoare, & ibi finire; *S. R. C.* 19. *Aug.* 1616. *in Tuſcanellæ*. Vide *n.* 118. & 240. 155

Vicario generali ſedenti in choro, licet ſupra Canonicos, abſente Epiſcopo, thurificatio duplici, non autem triplici ductu debetur; ſi tamen non ſit Prælatus: *S. R. C.* 14. *Jan.* 1617. *in Nepeſina*; Vide *n.* 16. 156

Præſente Epiſcopo Diœceſano, ſedebit Abbas in loco ſuæ juriſdictionis, vel apud Epiſcopum in Sede camerali, abſque ornatu, & ſuo gradu, vel in conſpectu Epiſcopi ex alia parte in loco inferiore, cum uno parvo gradu, non excedente dimidium palmi; *S. R. C.* 18. *Mart.* 1617. *in Aquilana*. Modus ſecundus videtur magis conformis Sac. Congr. & Cærem. Epiſc. & in eo caſu ſedebit Epiſcopus in cornu Evangelii cum ſuis Canonicis in ſede tribus gradibus præalta, panno ſerico concolori aliis paramentis, non aureo, niſi eſſet Cardinalis; Abbas in cornu Epiſtolæ cum Canonicis Collegiatæ, vel Monachis, qui ſedere poteſt in ſede, vel uno parvo gradu erecta, ut hic ſtatuitur, vel uno gradu humiliore Epiſcopo, ut alio in loco ex *S. R. C. n.* 272. *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 14. 157

Le-

158 Lectiones duæ penultimæ, quando ab Epiſcopo Matutinum ſolemniter celebratur, ſunt cantandæ a duobus Canonicis, qui hinc inde aſſiſtunt Epiſcopo, ſive ſint Dignitates ſive Canonici, etiam ultimi, non obſtante alia conſuetudine; *S. R. C.* 18. *Mar.* 1617. *in Brunduſina*. (Qui hinc inde aſſiſtunt Epiſcopo: intellige non a principio Matutini, ſed cum Epiſcopus ſtans in ſua ſede cum cappa nonam lectionem cantat; ad quem tunc & non prius accedunt duo Diaconi aſſiſtentes, miniſter de candela, & alius de libro, ſerviens; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 9. Vide *n.* 94.

159 Cæremoniarum Magiſter in proceſſionibus incedit apud celebrantem, & ejus aſſiſtentes; & ubique diſcurrit, quando opus eſt, pro ordinanda proceſſione; *S. R. C.* 8. *Maji* 1618. *in Putavina*, *& antea* 30. *Aug.* 1602. *&* 28. *Nov.* 1609. Vide *n. ſeq. &* 9.

160 Magiſter Cæremoniarum, etiamſi ſit Capellanus, quando officium exercet, & veſtibus illius officii indutus eſt, ſedere debet apud celebrantem, vel ejus aſſiſtentes pluvialibus indutos; quando vero non eſt in miniſterio, ſedere debet in choro inter Præbendatos, & Presbyteros, vel Clericos ſui ordinis, ſervato ordine ſuæ receptionis; *S. R. C.* 30. *Maji* 1617. *&* 30. *Apr.* 1701. *in Viterbien. necnon antea* 20. *Aug.* 1601. *&* 18. *Novemb.* 1609. Veſtis Cæremoniarum Magiſtri, tam primi qui inſervit Epiſcopo, quam alterius qui aſſiſtit Celebranti & Miniſtris, erit clericalis, ipſaque veſtis inferior, ubi commode fieri poſſit, coloris violacei, ſuper quam dum divina officia celebrantur cottam mundam induet. Concedi poteſt in Cathedralibus uſus aliquarum ferularum ſerico, vel panno tectarum, cum aliquibus ornamentis aut inſignibus S. Patroni, vel Eccleſiæ, vel Epiſcopi, componendarum, quas ſemper manibus geſtent; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 3. *ſeqq.* Vide *n.* 951. *&* 1171.

161 Ubi habitus Dignitatum eſt diſtinctus, & diverſus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici ſint impares numero, non ſunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in proceſſionibus, ſed tres ultimi digniores, tam ex illis, quam ex iſtis, incedant ſimul in eadem riga; *Sac. R. C.* 3. *Junii* 1617. *in Melevitana*. Vide *n.* 8.

162 Duplex officium eſt recitandum de Sancto, cujus habetur inſignis reliquia, ubi aſſervatur, vel ſit corpus integrum, aut magna pars ejuſdem, aut caput, & ſit ex Sanctis approbatis, & poſitis in Martyrologio Romano; *S. R. C.* 3. *Junii* 1617. *in una Urbis Theatinorum*. (Duplex officium: & Miſſa cum Credo in ipſamet tantum Eccleſia, ut clarius explicavit S. R. C. 12. Mart. 1618. declarans per vocem *ubi* intelligi debere Eccleſiam tantum, non vero Civitatem, vel Oppidum; Vide *n.* 165. *&* 215. (Sanctis approbatis & poſitis in Martyrologio: aut quibus a S. Sede fuerit ſpecialiter conceſſum, quorum Reliquiæ inſignes, præter hic deſcriptas, pro licita Officii, & Miſſæ recitatione ſunt brachium, crus, aut illa pars corporis, in qua paſſus eſt Martyr, integra vero, non parva; Vide *n.* 630. *&* 1240.

Ad Dignitates & Canonicos Cathedralis, ſi adſint, ſpectat aſſiſtere Epiſcopo ſolemniter celebranti, etiam in collegiata Eccleſia, vel parochiali; non autem ad Canonicos collegiatæ, vel Presbyteros parochialium; *S. R. C.* 15. *Julii* 1617. *in Brunduſina*. Vide *n.* 6. 163

Subſtitutus Archipresbyteri non poteſt Miſſas, & divina officia celebrare, quæ ad ipſum, ſi adeſſet, pertinerent; ſed ſpectant ad Canonicum ſucceſſive; *S. R. C.* 21. *Jan.* 1618. *in una Civitatis Caſtellanæ*. Vide *n.* 14. 164

De Reliquia inſigni officium eſt ſolum recitandum in Eccleſia ubi aſſervatur, nec aliæ Eccleſiæ debent ſe uniformare cum Cathedrali, vel Matrice; *S. R. C.* 12. *Mar.* 1618. *in Conchen.* Vide *n.* 162. 165

Canonici Cathedralis, vel Collegiatæ ſemper præcedere debent Regularibus, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis: *S. R. C.* 31. *Mar.* 1618. *in Firmana*. Vide *n.* 8. *&* 107. 166

In perſonarum incenſatione tota thurificatio facienda eſt cum unico thuribulo; *S. R. C.* 21. *Jul.* 1618. *in Lucerina*. Qui caſus excipiendus ſit; Vide *n.* 77. 167

Epiſcopus in aliena Eccleſia non poteſt ſibi pulvinar & pannum coloris violacei ſternere, & extra ſuam Diœceſim non competit illi deoſculatio Textus Evangelii; *S. R. C.* 13. *Octobr.* 1618. *in Jadren.* Cappa quoque non utitur, præterquam in Romana Curia, cum in divinis, Pontefice Maximo, vel ſacro Cardinalium Collegio præſente, aſſiſtit, ac etiam baculo paſtorali, in ſua tantum Civitate vel Diœceſi, & etiam alibi ex permiſſione loci Ordinarii, & ubi conſecrationes, aut ordinationes, vel benedictiones perſonales facere ipſi Apoſtolica auctoritate conceditur; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 6. *& cap.* 17. *n.* 5. Vide *n.* 56. 168

Collegiata ſimplex præcedit parochialibus, etiamſi antequam erigeretur, illis ceſſiſſet; *S. R. C.* 23. *Mar.* 1619. *in Senogall.* 169

Protonotarii Titulares neque ſupra, neque inter Canonicos locum habere debent; *S. R. C.* 23. *Mar.* 1619. *in Spoletana*. (Protonotarii Titu- 170

tulares: thurificandi erunt poſt Abbates, niſi eſſent conſanguinei alicujus maximi Principis, qui pro judicio & prudentia Epiſcopi thurificari poterunt loco convenienti ante Dignitates & Canonicos; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 29. Vide *num.* 221. Quid dicendum in aliis Eccleſiis, & proceſſionibus: Vide *num.* 555.

171 Vicarius generalis, abſente Epiſcopo, debet habere primum locum ſuper omnes Dignitates & Canonicos; *S. R. C.* 13. *Julii* 1619. *in Meliten.* Excipe caſus, primo quando Canonici ſunt parati, ſecundo cum ipſe eſt de gremio, tertio ſi conſuetudo contrarium ſuadet; Vide *nu.* 15. 185. 222. & 230.

172 Canonici Eccleſiæ Cathedralis præcedunt Canonicos Collegiatæ; etiam intra eamdem collegiatam, non obſtante conſuetudine; *S. R. C.* 29. *Aug.* 1629. *in una Tuſcanellæ.* Vide *n.* 166.

173 Prior Collegiatæ, ſi interſit in Cathedrali, thurificandus eſt duplici ductu thuribuli, ſicut Dignitates & Canonici, ſuper quos tamen non habet præcedentiam: *S. R. C.* 15. *Aug.* 1719. *in una Tuſcanellæ.*

174 Celebratio feſti de Sancto Patrono Civitatis ad Epiſcopum, & eo abſente vel impedito, ad primam Dignitatem pertinet; *S. R. C.* 28. *Sept.* 1619. *in Collen.* Et prima impedita, ad ſecundam, & ſic ſucceſſive ~~etiam ad~~ Canonicos, numquam vero ad Vicarium generalem. Vide *n.* 101.

175 Non eſt laudabilis ea conſuetudo, ut Epiſcopo cum cappa ſedenti ad ſedem ſuam, caput aperiatur & cooperiatur ab altero ex Diaconis aſſiſtentibus; nec ideo eſt quærendum, ad quem eo caſu ſpectabit, cum birretum debeat Epiſcopus ſibi de per ſe extrahere; *S. R. C.* 3. *Apr.* 1620. *in Lauden.* & 21. *Aug.* 1632. *in Iſernien.* Tenentur tamen Diaconi accipere birretum de manu Epiſcopi, & eidem reddere; Vid. *n.* 444. Quid vero dicendum de pileolo mitræ ſupponendo, conſule *n.* 78.

176 Lectiones ſecundi & tertii nocturni, deficientibus cantoribus, cantandæ ſunt a Canonicis, incipiendo a junioribus, ad præſcriptum Cæremonialis; *S. R. C.* 4. *Apr.* 1620. *in Converſana.* Intellige de Matutinis tenebrarum, in quibus lectiones ſecundi, & tertii Nocturni cantari vel a Cantoribus, vel a Canonicis pro more Eccleſiarum permittuntur; ſecus autem in aliis Matutinis Epiſcopo celebrante. in quibus primæ ſex lectiones a totidem Canonicis junioribus incipiendo a juniore recitabantur; ſeptima & octava ab aſſiſtentibus Epiſcopo a lateribus in Miſſa; nona vero & ultima ab ipſomet Epiſcopo; *Cer. Epiſ. l.* 2. *c.* 5. *n.* 4. & *c.* 22. *n.* 9. & *ſeq.*

Dum Horæ Canonicæ recitantur in choro, non ſunt celebrandæ Miſſæ privatæ in altari majori; *S. R. C.* 2. *Maii* 1610. *in Oſcen.* (In altari majori: intellige, ubi non aſſervatur SS. Sacramentum; tunc enim numquam, niſi ex neceſſitate, congruentius erunt celebrandæ, *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 9. Vide *n.* 1226. 177

Dum elevatur Euchariſtia Sanctiſſima, Canonici & clerus, ſive in choro exiſtant, ſive proceſſionaliter incedant, ſemper debent genuflectere, *S. R. C.* 2. *Maji* 1620. *in Oſcen.* In ſuppoſitione loquitur, quod campanula incaute pulſetur, quæ revera non erit tangenda. Vide *n.* 529. 178

Canonicus pœnitentiarius non poteſt cogi ad miniſtrandum pro Diacono & Subdiacono, quacumque conſuetudine in contrarium non obſtante; *S. R. C.* 21. *Aug.* 1620. *in Anagnina*, & 21. *Jan.* 1673. *in Veliternen.* Neque intereſſe choro, cum Confeſſiones in Eccleſia audit, & interim præſens in choro cenſeri debet; *Conc. Tr. cap.* 8. *ſeſſ.* 24. *de Reformatione.* 179

Prima Dignitas debet aſſiſtere Epiſcopo celebranti, licet ſit amica, *S. R. C.* 12. *Decemb.* 1620. *in Calaguritana.* Niſi Dignitas eſſet Archidiaconalis in perſona Diaconi, non Sacerdotis; quia ſpectaret ad Canonicum Sacerdotem ſeniorem aſſiſtere Epiſcopo uti Presbyterum, Vide *n.* 153. 180

Præcedentia inter Presbyteros ſumitur ex antianitate ordinis, non vero ex gradu doctoratus: quia presbyteratus ordo longe dignior eſt, quam gradus doctoratus, *S. R. C.* 30. *Mar.* 1021. *in Cephaluden.* Idem ſervandum inter Canonicos. Vide *n.* 127. 181

Epiſcopus proceſſurus cum mozzetta, eam deponere debet coram Cardinalibus, etiam non Legatis, in Italia; *S. R. C.* 10. *Julii* 1621. *in Januen.* (In Italia; dum obviam iret Epiſcopus ad ejus civitatem advenienti Cardinali, uſque ad portam, vel extra eam, vel etiam, ſi cum eiſdem Legatis per urbem incederet; & abſtinebit etiam a delatione crucis ante ſe, ſi erit Archiepiſcopus. Cardinali Legato vel non Legato in eorum civitate Epiſcopali, ſeu in Diœceſi commorante, ab uſu mozzettæ Epiſcopus non tenetur abſtinere; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 4. & 7. 182

Confraternitates Laicorum in proceſſionibus procedunt ante Regulares, quas iidem Regulares ſequuntur, poſtremo digniorem locum obtinet Clerus ſæcularis; *S. R. C.* 7. *Aug.* 1621. *in Meſſanen.* Vide *n.* 8. 183

Ca-

184 Canonici Protonotarii non lucrantur diſtributiones quotidianas, niſi proprio habitu canonicali interſint choro, proceſſionibus &c. *S. R. C.* 7. *Aug.* 1611. *in Meliten.* Subtanam violaceam tantum ſi deferant, an ſubtrahatur hæc diſtributio; Vide *n.* 119. & 722.

185 Præcedentia competit Dignitatibus, & Canonicis paratis ſuper Vicarium generalem: neque conſuetudo, immo vero abuſus, ſuffragatur; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1621. *in Caſtellaneten.* A Dignitatibus, & Canonicis non paratis quando habeat Vicarius locum, conſule *num.* 16. 171. 222. & 230.

186 Epiſcopus Canonicus præcedat omnes Canonicos, & dignitates in choro, & in omnibus actibus; *S. R. C.* 13. *Novemb.* 1621. *in Calaritana*; Vide *n.* 20. & 62.

187 Octavarium Romanum a R. P. D. Bartholomæo Gavanto Cler. Reg. S. Pauli pro celebrandis cum octava feſtivitatibus jam pridem elaboratum, ac referente bon. mem. Illuſt. Card. Bellarmino a Sac. Rit. Cong. non ſemel laudatum, probatumque, ut recitari poſſit, ne diutius religioſi viri deſiderarent, eadem Congregatio poſſe imprimi ſeorſum a Breviario, unanimi Illuſtriſſimorum Patrum conſenſu decrevit 26. *Feb.* 1622. *in una Rubricarum*. Hoc Decretum cum ſequenti extat in Octavario Romano a S. R. C. approbato; Vide *n.* 1315.

188 Si dies octava occurrat in Dominicis primæ, vel ſecundæ claſſis, in quibus de octava facienda eſt tantum commemoratio, Veſperæ dicendæ ſunt (niſi concurrant cum alio feſto præcedenti) de officio ſequenti cum commemoratione diei octavæ, ut in primis Veſperis Feſti: quia cum dies octava non habeat officium in die ſequenti, nec etiam convenit habere primas Veſperas in præcedenti, ut in ſimili caſu dicitur de concurrentia officii *n.* 10. *S. R. C.* 9. *Novembris* 1622. (In ſimili caſu: nempe occurrente ſimplici in feriis 4. & 6. Quatuor Temporum, in feria 4. Ciner. & Vigiliis, quibus jejunatur, Veſperæ antecedentes (niſi ea die celebratum ſit feſtum novem lectionum) erunt de feria communi per annum, non autem de ſequenti, cum commemoratione feſti ſimplicis in ſequenti feria occurrentis. Quod ideo non fit, quia ſequens feria habeat primas Veſperas; ſed quia cum feſtum ſimplex in ſequenti die non habeat officium propter feriam prædictam in eo occurrentem, nec etiam convenit illud habere primas Veſperas in præcedenti die. Et eadem ratione ſi Feſtum ſimplex occurrat feria quinta in Cœna Domini, in qua de eo non debet fieri commemoratio, nulla etiam fiat commemoratio in Veſperis feriæ quartæ præcedentis; *Rub. Brev. IX. de Concur. num.* 10. Vide *num.* 1051. Supereſt notandum, hoc decretum non inveniri in regeſtis S. R. C. ſed reperiri in Octavario Romano *tit.* 40. *de Concurr. officii n.* 4. *ex Gavanto*.

Coadjutori Epiſcopi debetur primum ſtallum in choro, ſive Sedes cameralis; *S. R. C.* 14. *Jan.* 1622. *in Novarien.* Vide *n.* 206. 189

Qui habet uſum mitræ, & inſignium Pontificalium, in Miſſis etiam privatis benedicit cum verſu: *Sic nomen Domini benedictum*: non poteſt tamen benedicere populo extra actum celebrationis; *S. R. C.* 25. *Maii* 1624. *in una Benedictionis.* (Qui habet uſum mitræ &c. ut ſunt Epiſcopi extra ſuam diœceſim de licentia, non vero Prælati Epiſcopo inferiores, a quibus ſervandum Decretum Generale Alexandri VII. 1659. Vide *n.* 370. & 1273. 190

In Epiſcopi ingreſſu delatores Baldachini incedant pedites, & capite detecto; *S. R. C.* 27. *Julii* 1624. *in Hyeracen.* Vide *n.* 10. (Delatores Baldachini: primo loco erunt Magiſtratus civitatis, deinde Nobiles cives uſque ad Eccleſiam, ſive alii, quibus ex *conſuetudine, vel ex* privilegio id convenit; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 4. 191

Regulares Ordinis Minimorum dum in oratione Sanctum Franciſcum præfati Ordinis fundatorem nominant, non debent adjungere de Paula; *S. R. C.* 23. *Decemb.* 1624. *in una Urbis pro Minimis*. Hoc decretum eſt generale: Vide *n.* 976. & 1020. 192

Miſſæ votivæ non poſſunt ſuffragari pro Miſſa Conventuali, quæ non poteſt omitti, etiamſi cantetur Miſſa votiva; *S. R. C.* 16. *Maii* 1625. *in Burgen.* (Miſſæ votivæ: ſuffragari poſſunt pro Conventuali diebus quibus officium recitatur de feria, exceptis privilegiatis, ut ſunt Adventus (quo tempore excipe Sabbatum, nam licet officio de feria recitato, Miſſa erit de S. Maria). Quadrageſimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum, quando Miſſa Dominicæ præcedentis non eſt reaſſumenda, ſi forte fuerit impedita, in quibus dici poteſt aliqua ex Miſſis votivis loco Conventualis hoc ordine. Feria ſecunda (niſi dicatur de defunctis, pro prima cujuslibet menſis die, ut accidit in feriis extra Adventum, Quadrageſimam, & tempus Paſchale) Miſſa erit de Trinitate; tertia feria de Angelis; quarta de Apoſtolis Petro, & Paulo; quinta de Spiritu Sancto, vel de Sacramento; ſexta de Cruce, vel de Paſſione; Sabbato de S. Maria. In ipſis non dicitur neque Gloria, neque Credo, niſi pro publica Ec- 193

Eccleſiæ cauſa, dummodo ſine paramentis violaceis celebrentur, in his enim Credo tantum conceditur die Dominico. In Miſſis autem Beatæ Mariæ in Sabbato, & in Miſſis Angelorum ſemper dicitur Gloria in excelſis; *Rub. Miſſ. Gen. cap.* 4. *&* 5. & alia in fine de votivis, nec non 2. de Miſſis Def.

194 Celebrans, qui benedicit Cineres, Candelas, & Ramos, detecto capite ſtet; *S. R. C.* 18. *Jul.* 1626. *in Plientina*. (Celebrans: licet Canonicus, vel Dignitas; Vide *n.* 135. Hoc decretum licet non reperiatur in regeſtis, adnotatur tamen ab alio authentico; Vide *n. cit.*

195 Prima Sedes in choro conceditur Hebdomadario parato; *S. R. C.* 22. *Auguſti* 1626. *in Caſertana*.

196 Servandus eſt, etiam mutato proprio Breviario, & acceptato Romano, mos antiquæ & laudabilis conſuetudinis recitandi in choro Officium parvum Beatæ Mariæ, etiam in ſemiduplicibus, & Dominicis, non obſtante Rubrica Breviarii; *S. R. C.* 2. *Jan.* 1627. *in una ordinis S. Benedicti Cathaloniæ*, *Urbano VIII.* 16. *ejuſdem menſis, & anni approbante*, Conſtitut. Cum ſicut. (Servandus eſt: an ex conſilio, vel præcepto; Vide *n.* 1310. (Non obſtante Rubrica Breviarii: quæ officium parvum Beatæ Mariæ dici vetat, quando fit officium novem lectionum, & in Vigilia Nativitatis Domini, in feriis majoris hebdomadæ, infra octavam Paſchatis & Pentecoſtes, nec non in Sabbatis, quando fit officium de S. Maria, quibus diebus omittitur in primis Veſperis, & in Vigilia Nativitatis a Matutino. Cum dicitur in choro, in Matutinis, & in Veſperis præponitur officio diei, in aliis horis poſtponitur. Prima vero dicitur poſt Benedicamus Domino, antequam legatur Martyrologium. Extra chorum poteſt dici pro temporis opportunitate, vel etiam omitti; *Rub. Brev. de Officio parvo B. M. V. n.* 1113. *&* 1207.

197 Miſſa Conventualis de feria in Cathedralibus, & Collegiatis omnino eſt dicenda ultra Miſſam feſti, & abuſus ſunt reformandi; *S. R. C.* 16. *Jan.* 1627. *in una Abuſus reformandi*, (Miſſa Conventualis de feria: quo in caſu, ubi adeſt conſuetudo, non eſt neceſſe ut applicetur Sacrificium, ſed opus eſt orare in Memento pro defunctis; Benedictus XIV. 19. *Auguſti* 1744. Conſt. quæ incipit: *Cum ſemper*; Vide *n.* 121.

198 Coadjutor Canonici juſta de cauſa immunis, & exemptus a choro, tenetur intereſſe, ut Canonicus lucretur diſtributiones; *S. R. C.* 20. *Febr.* 1627. *Ad dubium de Coadjutore*.

199 In feſto SS. Corporis Chriſti deferatur Eucharistia a Celebrante: in Veſperis autem diei octavæ (ſi fiat proceſſio) deferatur ab eo, qui cantavit Veſperas, modo ſit Dignitas, vel Canonicus; *S. R. C.* 12. *Junii* 1627. *in Brunduſina*. Intellige impedito Epiſcopo in Cathedralibus, qui deferre debet Sacramentum de mane, licet Miſſa ſolemnis a prima Dignitate celebrata; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 15. *ſeqq.*

200 Celebrantes Miſſam ſolemniter, ſedeant in loco parato pro celebrantibus a latere Epiſtolæ; *S. R. C.* 12. 1627. *in Brunduſina*. (Celebrantes: qui ſimul ſunt & Canonici; Vide *n.* 115. 143. *&* 463.

201 Abſente Epiſcopo, Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem; *S. R. C.* 12. *Jun.* 1627. *in Brunduſina*. Quis vero celebrare debeat; Vide *n.* 101.

202 Dignitates nolentes celebrare Miſſas Pontificales, abſente Epiſcopo, juſta cauſa impeditæ, poſſunt aſſiſtere in ſuo ſtallo in choro; *S. R. C.* 12. *Jun.* 1627. *in Brunduſina*.

203 Cum Epiſcopus benedicit Cineres, debet Celebrans imponere cineres Epiſcopo. Quæſitum eſt, an id ſervari debeat in die Candelarum, & Palmarum? Reſponſum fuit: *Servetur Cæremoniale in cap.* 16. *de feſto Purific. & in cap.* 21. *de Dom. Palmar. S. R. C.* 12. *Jun.* 1627. *in Brunduſina*. (Servetur Cæremoniale: in quo ſtatuitur, ad digniorem Canonicum ſpectare candelam, & palmam Epiſcopo tradere; Idem *lib.* 2. *cap.* 16. *&* 21. Vide *n.* 154.

204 Poteſt Epiſcopus cogere Canonicos, ut a Capellanis in Quadrageſima cantari faciant Miſſam Conventualem Feriæ cum Diacono, & Subdiacono. *S. R. C.* 17. *Jul.* 1627. *in Nicien.*

205 Canonici non poſſunt uti pallio & pileo in choro, quando aſſiſtunt etiam Completorio; *S. R. C.* 17. *Jul.* 1637. *in Nicien.* (Non poſſunt uti Pallio, & Pileo; ſed habitu proprio canonicali; *Cærem. Epiſc. lib.* 7. *cap.* 4. *n.* 4.

206 Coadjutor Epiſcopi celebrans, præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere aſſiſtentem Canonicum pro libro; *S. R. C.* 7. *Aug.* 1627. *in Aquilejen.* Vide *n.* 189.

207 In iis diebus, quibus fieri non poteſt de feſto duplici, prohibentur Miſſæ votivæ privatæ, & de Requiem juxta Rubricas; *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1627. *in una Urbis Dubiorum*. (Privatæ: Solemnes vero quomodo permittantur? Vide *n.* 75. *&* 132.

208 Electus Eccleſiæ Archiepiſcopalis, non poteſt exercere Pontificalia in ſua Eccleſia ante receptionem Pallii; *S. R. C.* 28. *Aug.* 1627. *in Ulyſſiponen.* (Ante receptionem Pallii: Neque Patriarchæ, vel Archiepiſcopi poſſunt, ante-

quam pallium receperint ; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 16. Vide *n.* 6.

209 Si ad Proceſſiones Cathedralis ſine SS. Sacramento, plures conveniant capitulariter Eccleſiæ collegiatæ, harum Dignitates incedere debent cum ſuis Capitulis ſine pluvialibus ; *S. R. C. 29. Jun.* 1628. *in Colonien.* Vide *n.* 8.

210 In Eccleſiis Regularium habentibus clauſtra fiant proceſſiones intra clauſtra tantum ; ſi vero non habeant clauſtra, fiant prope muros Eccleſiæ, ſive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Eccleſiæ portam, ſive per eamdem ; *S. R. C. 26. Febr.* 1628. *in Hiſpalen.* (Intra clauſtra tantum : Parocho vero annuente, vel privilegio ſuffragante progredi poteſt proceſſio ultra ambitum Eccleſiæ ; Vide *n. ſeq.*

211 Extra ambitum Eccleſiæ non licet Regularibus facere proceſſiones, niſi de licentia, & conſenſu Parochi, ſalvis privilegiis, ſi quæ ſunt. Proceſſiones vero Confraternitatum non debent extendi per vias, ſed circa muros Regularium, qui eas regunt : *S. R. C. 26. Febr.* 1628. *in Hiſpalen.* Vide *n. ant.*

212 Nequeunt Regulares SS. Sacramentum exponere ſine licentia Ordinarii ; *S. R. C. 26. Febr. in una Bertinori*. Immo & aliis exceptis diebus, de quibus *n.* 51.

213 Si Epiſcopus in proceſſione SS. Sacramenti non deferat Euchariſtiam, vel non interveniat, Canonici tamen Cathedralium induant Sacras Veſtes ; *S. R. C. 27. Martii* 1628. *in Cajetana* : Vide *n.* 8.

214 Celebrari non poteſt per totam Civitatem, & Diœceſim, etiam de cujuſcumque Ordinarii auctoritate, feſtum cum officio de Sancto, eo quod in loco adſit Eccleſia Parochialis, vel Abbatialis, aut aliqua Reliquia, ſed tantum in Eccleſia ipſius Sancti titularis, ſeu ubi aſſervatur corpus, aut inſignes reliquiæ, & non alibi ; *S. R. C. 8. Aug.* 1628. *in una Brev. Rom. Urbano VIII. confirmante*. (Sed tantum in Eccleſia ipſius Sancti : Officium ſub ritu primæ claſſis erit recitandum ex Rubr. Brev. prop. Officium vero corporis, vel reliquiæ inſignis ſub ritu dup. min. Vide *n. ſeq.* in quo etiam reperis quæ reliquiæ inſignes dicendæ ſint ; Vide etiam *n.* 216.

215 Inſignes Reliquiæ ſunt, caput, brachium, crus, aut illa pars corporis, in qua paſſus eſt Martyr, modo ſint integra, & non parva, & legitime ab Ordinariis approbata ; *S. R. C. 8. Apr.* 1628. *in una Miſſ. Rom. Urbano VIII. approbante*. (Inſignes Reliquiæ : de quibus recitari officium duplex ſtatuitur. Vide *n.* 162.

216 Non potuiſſe poſt Bullam Pii V. de Breviario Romano, neque poſſe locorum Ordinarios tam ſæculares, quam Regulares addere Calendariis etiam propriis, Sanctorum officia, niſi ea dumtaxat, quæ Breviarii Romani rubricis, vel Sac. Rit. Congr. ſeu Sedis Apoſtolicæ licentia conceduntur : neque propria auctoritate, quovis prætextu, poſſe mutare ritum, qui habetur in Calendario Romano, ſeu rubricis Breviarii, in altiorem ritum ; neque extendere conceſſa officia de loco ad locum, declaravit *S. R. C. 8. Apr.* 1628. *in una Brev. Rom. annuente Urbano VIII.* (Poſt Bullam Pii V. : latam 9. Julii anno 1568. quæ incipit : *Quod a nobis poſtulat* ; Vide *n.* 214. (In altiorem ritum : licet ex legato benefactorum hoc requiratur, quo in caſu ſervari poteſt per extrinſecam pompam ; Vide *num.* 295.

217 De Sanctis Epiſcopis locorum, Martyribus, Civibus, & aliis feſtis, de quibus in Calendario Romano, ſeu rubricis Breviarii nihil habetur, uti etiam de Beatis nondum canonizatis, nihil propria auctoritate conſtituatur, ſed omnino conſulatur *S. R. C. 8. Apr.* 1628. *in una Brev. Rom. approbante Urbano VIII.* (De Sanctis Epiſcopis : de quorum canonizatione revera conſtaret, vel per immemorabile tempus celebratum fuiſſet officium, & Miſſa, continuari poteſt, ante Bullam Pii V. Vide *n. ant.* & 227.

218 Quod præſcribitur in Cæremoniali, ut Canonici de Sacriſtia egrediantur bini, intelligitur in ſolemnitatibus ; *S. R. C. 12. Jun.* 1628. *in Vicentina*. Præcipue circa Veſperas, quæ ſunt duplicia minora, ferialia, ſemiduplicia, quæ non ſunt Dominicalia, ſimplicia, & feriæ, in quibus non oportet celebrantem eſſe paratum, nec fieri thurificationes ; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 17.

219 Canonici habentes uſum cappæ & roccheti, quando adminiſtrant Sacramenta, debent deponere cappam, & induere ſuperpelliceum cum Stola ; *S. R. C. 12. Julii* 1628. *in una Urbis*.

220 Miſſa Conventualis non poteſt celebrari pro anniverſario, ſed cantandæ ſunt duæ Miſſæ. In die vero depoſitionis dicenda eſt Miſſa pro Defuncto, non obſtante contraria conſuetudine ; *S. R. C. 12. Jul.* 1628. *in Januen.* Vide *n.* 300. & 1281.

221 Protonotarii Titulares præcedere debent Canonicos Cathedralis collegialiter non incedentes ; *S. R. C. 21. Jul.* 1628. *in una Urbis*. (Collegialiter non incedentes : Secus autem, ſi Canonici eſſent ſimul cum Capitulo uniti, tunc enim etiam poſt Abbat. incedunt ; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 29. Vide etiam *n.* 169. & 354.

222 Præcedentia ſemper danda eſt ſuper Dignitates,

tes, & Canonicos Vicario generali, tam præſente, quam abſente Epiſcopo; *S. R. C. 7. Aug. 1628. ad dubium de Vic. gen. & antea 23. Mart. 1602. in Lauretana, & Nolana*; Vide *nu.* 16. 171. & 230.

223 Canonici Regulares poſſunt in publicis proceſſionibus uti roccheto, & ſuperpelliceo; *S. R. C. 28. Auguſti 1628. in Novarien.*

224 Poteſt Epiſcopus cogere Sacerdotes ſæculares, ut audiant confeſſiones ſacramentales cum ſuperpelliceo & ſtola, & Regulares cum ſtola tantum; *S. R. C. 28. Aug. 1628. in Caſertana*. (Stola: violacei coloris, *Rit. Rom. de Pœnit. Tit. 3. cap. 1. num. 9.*

225 Non licet mulieribus comitare proceſſiones per clauſtra Monaſteriorum Regularium, niſi adſit expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ: *S. R. C. 20. Sept. 1628. in Aurelianen.* Sub qua pœna, conſule *num.* 248.

226 *Per comporre le differenze vertenti in queſta Sacra Congregazione tra li Canonici, e Capitolo della Chieſa di Calleri per una parte, e li Beneficiati della medeſima Chieſa dall' altra, piacque alle Signorie Voſtre Illuſtriſſime di ſcrivere a quell' Arciveſcovo, che ſaria ſtato bene di far oſſervare quanto diſponeva il Ceremoniale Romano. Ma perchè tal lettera conteneva ſolo una ſemplice inclinazione della Sagra Congregazione, non ordine o precetto alcuno, perciò non fu mai meſſa in eſecuzione: onde di nuovo ſupplicano i Canonici le Signorie Voſtre Illuſtriſſime, ſi degnino far decreto preciſo ſopra l' oſſervanza di detto Ceremoniale Romano, conforme la Coſtituzione di Clemente Ottavo ſopra l' approvazione, e confermazione di eſſo, che tutto ec.* Sac. Rit. Congr. mandavit, & præcipit in Eccleſia Calarina ſervari ad unguem Cæremoniale Epiſcoporum, *die 30. Sept. 1628. in eadem Calaritana Urbano VIII. annuente die 30. Junii 1629. in Conſt. quæ incip.* Exponi nobis fecerunt; Vide *num.* 41.

227 Officia de Epiſcopis Sanctis locorum poſſunt continuari de communi, ſi conſtaret illos fuiſſe canonizatos, vel per tempus immemorabile celebratum fuiſſe de illis Officium, & Miſſam; *S. R. C. 18. Octobris 1620. in una Ord. Min. Obſerv.* (Poſſunt continuari: nec adverſatur Bulla Pii V. ſub *n.* 216. *ſeq.*

228 Epiſcopus in publicis proceſſionibus cum cappa, & birreto, non inter Dignitates, ſed ſolus incedere debet. Quod ſi deferatur aliqua imago, ſeu reliquia, ipſe cum cappa, & birreto debet incedere poſt imaginem, ſeu reliquiam, niſi adſit conſuetudo in contrarium; *S. R. C. 29. Novemb. 1628. in Savonen.* Vide *n.* 8.

Quando adeſt obligatio, & onus faciendi diverſa anniverſaria ſtatis diebus, in quibus occurrunt feſta duplicia, ſive ſemiduplicia, nec non etiam tempus Quadrageſimale, & Quatuor tempora, Vigiliæ, & ſimilia, Miſſa Conventualis nullo pacto eſt omittenda, ſed utraque Miſſa eſt cantanda, altera de die, altera de Requiem, etiamſi occurrat feſtum duplex, dummodo non ſit feſtivum de præcepto, ad hoc ut teſtatorum voluntates adimpleantur, & licite eleemoſyna lucrari poſſit; *S. R. C. 29. Novemb. 1627. in Januen. & antea 1. Sept. 1607. in Pampilonenſi.* (Similia: ideſt feria ſecunda Rogationum; *Rub. Miſſ. Gen. cap.* 3. Vide etiam *num.* 16. 220. & 232. 229

Vicarius generalis in publicis proceſſionibus, abſente, & præſente Epiſcopo, debet ultimo loco incedere inter Canonicos, ſeu Dignitates, dummodo non adſit conſuetudo in contrarium; *S. R. C. 20. Decemb. 1628. in Savonen.* Vide *n.* 171. 185. & 222. 230

Aſperſorium ſemper eſt porrigendum Epiſcopo a digniori de Capitulo Cathedralis; *Sac. R. C. 20. Decemb. 1628. in Arben.* Intellige ly ſemper, in Eccleſia Cathedrali, vel in illis, quæ nec Rectorem habent Beneficiatum, nec ſunt Regularium; Vide *n.* 71. 231

Non valentes ſatisfacere anniverſariis defunctorum in diebus ferialibus, poſſunt ipſa adimplere in feſtis duplicibus, non tamen de præcepto, & cum obligatione audiendi ſacrum; *S. R. C. 3. Mar. 1629. in Papien.* (In feſtis duplicibus: intellige minoribus, vel majoribus; Vide *num.* 19. 232

Inſtante Patre Don Silvio Favilla de Neapoli Procuratore generali Congregationis Monachorum Montis Oliveti, nomine Abbatum ejuſdem Congregationis, ut attenta antiquiſſima conſuetudine ſolemniter cum baldachino, & aſſiſtentibus in eorum Eccleſiis celebrandi, recederetur quoad eos a decretis alias hac de re editis in cauſſis Firmana 28. *Januarii 1606.* & Neapolitana 18. *Martii 1617.* Sacra Rituum Congregatio, ſæpius audito eodem Procuratore Generali, & rationibus ab eo deductis mature conſideratis, Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo D. Cardinali Cæſarino referente, cenſuit & declaravit, in hac parte recedendum eſſe a dictis Sacræ Congregationis decretis, & licere Abbatibus Olivetanis ſolemniter, in tribus tantum anni feſtivitatibus, celebrantibus uti baldachino, ſine auro tamen & pompa: nec non aſſiſtentia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum ſex ad ſummum Monachorum ſacris indumentis coloris ſolemnitati convenientis paratorum, ultra 233

Diaconum & Subdiaconum, qui in Miſſa cantaturi ſunt Evangelium, & Epiſtolam : atque ita iidem Abbates nullo modo teneant ſedem abbatialem fixam & permanentem prope altare, ut ſedes Epiſcopalis retineri conſuevit : ſed eorum ſedes retineatur in Eccleſia iis tantummodo diebus, quibus ſolemniter celebratur ; & dicti ſex Monachi, ut ſupra parati, non in ſedibus choralibus, ſed ſuper ſcabellis ſedeant in ſitu congruo juxta Eccleſiarum convenientem ſitum tunc appoſitis, panno laneo coopertis : dictis Sacræ Congregationis decretis in cauſſa Firmana & Neapolitana editis alias in ſuo robore permanſuris ; Eadem *S. R. C. die* 17. *Martii* 1629. *in eadem Neapolitana Congregationis Montis Oliveti*, *approbante Urbano VIII. die* 5. *Aprilis ejuſdem anni*, *Conſtit.* Exponi Nobis.

De mandato ejuſdem Urbani VIII. ex ſimili ad unguem decreto *S. R. C.* conceſſum fuit Abbatibus Caſſinenſibus, *die* 11. *Julii* 1629. in Conſtitutione quæ incipit : *Exponi nobis*, *& die* 15. *Sept.* 1632. ex alio decreto *S. R. C. de die* 21. *Auguſti* ejuſdem anni in favorem Camaldulenſium Conſt. *Nuper pro parte*. Decreta germana S. R. C. ad inſtantiam Antiſtitum Firmani & Neapolitani habes *ſub ſeq. n.* 237. in quo privilegia etiam Monachorum Cæleſtinorum invenies ; Vide etiam *num.* 356. *ſeqq.*

234 Non poteſt prohiberi celebratio Miſſæ in oratorio ruri ædificato per laicum, antequam celebretur Miſſa parochialis *S. R. C.* 21. *Mar.* 1626. *in Capuana*. (Antequam celebretur Miſſa Parochialis : niſi Conſtitutionibus Synodalibus contra id diſponentibus ; ita tamen, ut Miſſa in Parochiali hora opportuna celebretur ; *S. Cong. Concil. Trid.* 25. *Maii* 1562. *ad librum* 19. *pag.* 191. Et inſuper fiat etiam populo per celebrantem explicatio Catechiſmi ; Clemens XII. in Encyclica *die* 1. *Julii* 1735. Epiſcopis Italiæ emanata, italice ; *Sopra tutto ſua Beatitudine* ; Vide *n.* 435. Notandum tamen, ſi hujuſmodi Oratoria ſint Eccleſiæ Parochiali proxima, Miſſæ Celebrationem ante Miſſam Parochialem prohibitam eſſe a Benedicto XIV. in Conſtit. quæ incipit : *Etſi minime nobis* 7. *Februarii* 1742.

235 Sacerdos etiamſi ſit Dignitas, vel Canonicus, abſente, vel impedito Epiſcopo, diſtribuens palmas juxta decretum 18. *Julii* 1626. ſtare debet capite detecto ; *S. R. C.* 31. *Martii* 1629. *in Pientina* ; Vide *n.* 194.

236 In altari, ſub quo ſepulta ſunt cadavera defunctorum, non poteſt celebrari ; *S. R. C.* 11. *Jun.* 1629. *in Turritana*.

237 Cum Sacra Rituum Congregatio alias de anno 1606. ſub die 18. *Januarii* ad inſtantiam Archiepiſcopi Firmani prohibuerit Priori S. Catharinæ ordinis Canonicorum Regularium in eorum Eccleſia uſum baldachini, & aliquarum Cæremoniarum : Et de *anno* 1617. *ſub die* 18. *Martii* idem decretum ad inſtantiam Cardinalis Caraſa Archiepiſcopi Neapolitani extenderit ad omnes Priores & Abbates cujuſcumque ordinis, *etiam* Caſſinen. R. P. D. Henricus Fortuna de Monte Leone Procurator generalis totius Congregationis Monachorum Cæleſtinorum ordinis S. Benedicti ægre ferens hujuſmodi decreta tamquam præjudicialia eorum antiquiſſimæ conſuetudini ſolemniter celebrandi cum baldachino & aſſiſtentibus in eorum Eccleſiis ; inſtitit audiri in eadem Sacra Congregat. ſuper dicta antiquiſſima eorum conſuetudine. Et commiſſa Illuſtriſſimo, Reverendiſſimo Cardinali Antonio Barberino, coram quo, audito ſæpius dicto Procuratore generali Cæleſtinorum, & rationibus ab eo adductis bene perpenſis ; eodem Illuſtriſſimo ac Reverendiſſimo Antonio referente : *Sacra Rituum* Congregatio, re mature diſcuſſa, *cenſuit*, *in hac* parte recedendum a ſupraſcriptis *decretis de anno* 1606. *&* 1617. *& declaravit*, *licere Abbatibus* Cæleſtinis in tribus tantum anni feſtivitatibus ſolemniter celebrantibus uti baldachino, ſine auro tamen & pompa, nec non aſſiſtentia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum ſex ad ſummum Monachorum ſacris veſtibus coloris ſolemnitati reſpective convenientis indutorum, duorum nempe cum pluvialibus, duorum cum planetis, & aliorum duorum cum tunicellis, ultra Diaconum & Subdiaconum, qui in Miſſa cantaturi ſunt Evangelium, & Epiſtolam ; dummodo iidem Abbates nullo modo teneant Sedem abbatialem fixam & permanentem prope altare, ut ſedes Epiſcopalis retineri ſolet, ſed eorum ſedes retineatur in Eccleſia iis tantum diebus, quibus ſolemniter, ut ſupra, celebrari debet ; Et dicti ſex Monachi, ut ſupra, parati, non in ſedibus choralibus, ſed ſuper ſcabellis ſedeant in ſitu congruo, juxta Eccleſiarum convenientem ſitum tunc appoſitis, panno laneo coopertis, firmis in reliquo remanentibus ſupra ſcriptis Sacræ Congregationis in Firmana, & Neapolitana Decretis editis ; *Eadem S. R. C.* 30. *Junii* 1629. *in una ſupradicti ordinis Urbano VIII. approbante die* 26. *Sept. ejuſdem anni*, *Conſtitutione*, *qua incipit* ; Exponi nobis ; Vide *n.* 33.

Feſtum Dedicationis aliarum Eccleſiarum a 238
Cathedrali, celebrandum eſt tantum in ea Eccleſia, ubi conſecrationis dies peragitur ; *S. R. C.* 18. *Aug.* 1629. *in Alexandrina*. (In ea Eccleſia :

ſiæ: & a clero illius Eccleſiæ; non vero ab exteris, licet ſub Parochia degant. Vide *n.* 87.

239 Non poteſt celebrari feſtum Conſecrationis illius Eccleſiæ, quam certum eſt non fuiſſe conſecratam, vel dubium eſt; ſi autem conſtet de conſecratione, & ignoretur dies, poteſt Ordinarius aſſignare diem pro feſti prædicti celebratione; *S. R. C.* 18. *Aug.* 1629. *in Alexandrina*. (Si autem conſtet de conſecratione: quæ ſatis probatur per annuam Dedicationis celebrationem; V. *n.* 839. (Poteſt ordinarius: Epiſcopus ſcilicet, minima Regularium ſuperior; Vide *n.* 749.

240 Proceſſio in ſolemnitate SS. Corporis Chriſti incipere debet a Cathedrali, ſeu Matrice, & ad eamdem terminare, non vero a Parochiali; *S. R. C.* 19. *Aug.* 1629. 1. *Sept.* 1708. & 9. *Jun.* 1718. *in Nolana*; Vide *n.* 255.

241 Officium cum Miſſa S. Rocchi conceditur in Eccleſiis dumtaxat ad ejus honorem dicatis; *S. R. C.* 29. *Nov.* 1629. *in Matriten.* (In Eccleſiis dumtaxat dicatis: licet feſtum ex devotione ſervetur in tota provincia, prout in Gallia; Vide *num.* 655.

242 Ante SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice expoſitum non poteſt fieri concio capite tecto, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, & abuſus omnino eſt tollendus: *S. R. C.* 16. *Febr.* 1630. *in Belgica*, & *antea* 28. *Apr.* 1607. *in Illerden.* & 9. *Decemb.* 1622. *in Genuen. approbantibus Clem.* & *Innoc. XI. nec non Bened. XIII. ac Clem. XII. ut in Conſt.* 40. *Horarum, quæ incipit*: Eſſendo ſtate introdotte, *die* 1. *Sept.* 1736.

243 Sacra Rituum Congregatio annuente SS. Domino noſtro in electione Patronorum mandavit, infraſcripta in poſterum ſervari debere, declarans, quod aliter facta electio nulla ſit ipſo jure. Primo, quod eligi poſſint in Patronos ii ſolum, qui ab Eccleſia univerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati dumtaxat. Secundo, quod de Patronis Civitatis electio fieri debeat per ſecreta ſuffragia a populo, mediante Conſilio generali civitatis, vel loci, non autem ab officialibus ſolum, & quod accedere debeat aſſenſus Epiſcopi, & Cleri illius loci. Idemque ſervari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per ſecreta ſuffragia a populo ſingularum Civitatum Provinciæ. Et quod Repræſentatibus Regnum, Civitatem, Provinciam, nulla competat facultas eligendi Patronos, niſi ad hoc habeant ſpeciale mandatum, & ulterius conveniat conſenſus Epiſcopi, & Cleri dictarum civitatum. Tertio, quod cauſſæ electionis novorum Patronorum debeant in Sacra Cong. deduci, & ab ea examinari, ac demum cauſſa cognita ab eadem Cong. approbari & confirmari: *S. R. C.* 23. *Martii* 1630. *Urbano VIII. jubente* & *confirmante*. (Non autem beatificati dumtaxat: niſi Pontificio Indulto muniti: Vide *n.* 1080. Quomodo etiam celebrandum ſit feſtum; Vide *num.* 238. & 1131.

Soli Canonici debent facere conſuetos circulos ante Epiſcopum diœceſanum, non autem Vicarius generalis; *S. R. C.* 28. *Sept.* 1630. *in Maceraten.* (Soli Canonici: Nomine Canonici veniunt & Dignitates, & Epiſcopus, & Vicarius Canonicus; *Cerem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 2. Vide *n.* 16. & 921. 244

Dignitate, vel Canonico tantum Miſſam celebrante ſolemniter, Canonici pariter pro Diacono & Subdiacono, & non alii inferiores inſervire debent, non obſtante contraria conſuetudine; ad Veſperas vero debent aſſiſtere Presbyteri non Canonici; *S. R. C.* 8. & 22. *Mar.* 1631. *in Sypontina Montis Gargani*. (Presbyteri non canonici: & etiam Clerici; *Cerem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 16. 245

Non poſſunt inſeri in Litaniis alii Sancti præter ibi deſcriptos, neque tempore peſtis addendi ſunt Titulares, & Patroni civitatis, ſine ſpeciali conceſſione; *Sac. Rit. Congregatio* 22. *Martii* 1631. *in Regien.* (Præter ibi deſcriptos: Excipe caſum Conſecrationis Eccleſiæ, vel altaris, ubi proprio loco nominatur bis Sanctus ille, in cujus honore & nomine Eccleſia, vel altare dedicatur, & illi quorum reliquiæ in eo includuntur. Licet etiam addere verſiculum congruentem neceſſitati, v. g. ad petendam ſerenitatem &c. qui verſus duabus vicibus repetitur poſt verſus: Ut omnibus Fidelibus Defunctis &c. *Pontif. Rom. part.* 1. & 2. *Rit. Rom. de Proceſſ.* 246

Qui præ timore, vel balbutie non pronuntiat Evangelium S. Joannis, quod legitur in fine Miſſæ, ſed ejus loco aliud ſuo arbitratu recitat, debet a Miſſarum celebratione ſuſpendi, quouſque illud rite pronuntiare aſſueſcat; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1631. *in Salernit.* 247

Mulieres de cætero non poſſunt occaſione proceſſionum ingredi ſepta Monaſteriorum Regularium, ſub pœnis quibus comprehenduntur Regulares permittentes feminas ingredi ſepta eorum Monaſteriorum; *Sac. R. C.* 5. *Jul.* 1631. *in una Urbis* & *Orbis Regularium*. (Sub pœnis: excommunicationis latæ ſententiæ ex Conſtit. Benedicti XIV. Pontif. Max. quæ incipit: *Regularis diſciplinæ, emanata die* 3. *Jan.* 1742. Vide *num.* 223. 248

Regulares in publicis proceſſionibus non poſſe prohiberi a Clero ſæculari, quod incedant ſub propria Cruce, non obſtante contraria conſuetudine; 249

dine; *S.* R. C. 11. *Aug.* 1631. *in una Ord. Capuc. Terræ Modogni Barenſis Diœceſ. Urbano VIII. confirmante* 30. *ejuſdem menſis & anni, in ſua Conſtit. quæ incipit*: Exponi Nobis.

250 Rector alicujus Parochialis, dum recitantur divina Officia in ſua Parochiali, debet ſedere in ſcamno, non vero in ſella; *S.* R. C. 14. *Febr.* 1632. *in Turritana*. (In ſcamno: decenti panno ornato &c. Vide *n.* 110. & 254.

251 Epiſcopo ingredienti aliquam Eccleſiam ſuæ Diœceſis, aſſociato a Dignitatibus & Canonicis ſuæ Cathedralis, debet porrigi aſperſorium a digniore illius Eccleſiæ, ad quam Epiſcopus accedit, non autem a Dignitatibus & Canonicis Cathedralis Epiſcopum aſſociantibus; *S.* R. C. 14. *Febr.* 1632. *in Turritana*. Vide *num. ſequentem*, & 7.

252 Aſperſorium Aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, ſeu Ordinario loci aliquam Eccleſiam ſuæ diœceſis, ſeu juriſdictionis cujuſcumque de cauſſa ingredienti, non ab Archidiacono, ſeu aliis de Capitulo cujuſcumque Eccleſiæ porrigi debet, ſed a digniore illius Eccleſiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, ſeu Ordinarius accedit; *S.* R. C. 14. *Febr.* 1632. *in Beneven.* Vide *n. ant.*

253 Epiſcopo accedente ad aliquam Parochialem ſuæ diœceſis cum Canonicis ſuæ Cathedralis, Rector illius Parochialis non debet præcedere Canonicos Cathedralis, & ſedere immediate poſt Epiſcopum, ante Canonicos; ſed dignior locus debetur Canonicis Cathedralis immediate poſt Epiſcopum: poſt Canonicos vero Rector debet ſedere vel e regione Sedis Epiſcopalis. *S.* R. C. 14. *Febr.* 1632. *in Turritana*. Vide *n. ſeq.*

254 Canonicis & Dignitatibus Epiſcopum aſſociantibus in aliqua Parochiali, Rector Parochialis cedere debet digniorem locum, ut jam *ſupra n.* 253. dictum eſt, & propterea idem Rector in eadem ſua Parochiali Eccleſia ſedere debet in ſcamno, prout ſedent Dignitates & Canonici, non vero in ſella: *S.* R. C. 14. *Februar.* 1632. *in Turritana*. Vide *n. ant.* & 250.

255 Spinæ de corona Domini Jeſu Chriſti inter reliquias inſignes computantur, & ſpeciali nota, & cultu dignæ ſunt: *S.* R. C. 21. *Jun.* 1632. *in Conchen.* (Spinæ: ſub baldachino in proceſſionibus deferri poſſunt, adhibito velo humerali, & præcedentibus duobus Thuriferariis. Vide *n.* 1121. & 1277.

256 Aſſiſtentes Epiſcopo pro Dignitatibus, & inchoato Officio, ſupervenientibus Dignitatibus, debent eiſdem cedere locum aſſiſtentiæ: *S.* R. C. 21. *Jun.* 1632. *in Iſernien.* Niſi aſſiſtentes eſſent paramentis induti. Vide *n.* 102.

Non convenit, quod prima Dignitas celebret 257
Miſſam ante proceſſionem SS. Sacramenti, & deinde altera Dignitas minor deferat illud in proceſſione: *S.* R. C. 31. *Jul.* 1632. *in Januen. ſive Genuen. Innocentio XI. confirmante die* 4. *Jun.* 1689. *Conſtit.* 21. *quæ incipit*: Alias emanarunt.

Si feſtum S. Honuphrii celebrabatur cum Of- 258
ficio & Miſſa ante Bullam Pii V. poteſt continuari, ſi vero introductum eſt poſt Bullam, nullo modo permittendum eſt; *S.* R. C. 27. *Novemb.* 1632. in *Conversana*. (Ante Bullam Pii V.: quæ incipit: *Quod a Nobis poſtulat Ratio, die* 9. *Julii* 1568. circa Officii recitationem. Quoad vero Miſſam, die 14. ejuſdem menſis & anni, incipiens: *Quo primum tempore*.

Aquæ benedictæ aſperſio in Dominicis debet 259
fieri per ipſum Celebrantem, etiam quod ſit prima, vel alia dignitas, non obſtante contraria conſuetudine, quæ potius corruptela dici debet, cum ſit contra Rubricas Miſſalis, & diſpoſitionem *Cæremon. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 1. *Sac.* R. C. 27. *Novemb.* 1632. *in Perufina*.

Dignitates, & Canonici *aſſiſtentes*, *vel aliquo* 260
modo Epiſcopo ſolemniter celebranti inſervientes, nunquam tenentur genuflectere: *S.* R. C. 18. *Decemb.* 1632. *in Monopolitana*. (Dignitates & Canonici: Cathedralium, an etiam Collegiatarum Eccleſiarum? Vide *n.* 1071. (Numquam tenentur genuflectere: niſi dum actu Sacramento benedicit; Vide *n.* 1079.

Parocho rheumate laboranti, & SS. Sacra- 261
mentum infirmis deferenti, ſolet indulgeri uſus pileoli in itinere, non tamen intra civitatem, vel oppidum: *S.* R. C. 5. *Mar.* 1633. *in Aſculana*. (Solet indulgeri: de conſenſu tamen Epiſcopi: Vide *n.* 657. & 664.

An liceat Curatis, ſalvis eorum juribus pa- 262
rochialibus, impedire, contra voluntatem heredum defunctorum, ne Regulares Curati ad funus corpora Defunctorum ad quaſvis Eccleſias deferenda una cum Parochis & clericis proceſſionaliter aſſocient? Reſponſum fuit, Regulares in caſu propoſito non poſſint impediri; *S.* R. C. 23. *Apr.* 1633. *in una Ord. Præd. S. Franc. S. Aug. & Diſcal. Carmel. Urbano VIII. annuente* 25. *Junii ejuſdem anni in ſua Conſtit. quæ incipit*: Nuper pro parte dilectorum: Vide *num.* 280. & 1129.

Propoſitum dubium pro parte Cathedralis Hiſ- 263
palenſis, nempe de quo feſto tranſlato potius agendum ſit, an de patrono civitatis, qui eſt S. Iſidorus, an vero de Titulari, qui eſt Beatiſſima Virgo? Reſponſum fuit de digniori, nem-

pe

pe de B. Maria Virgine; *S. R. C. 27. Aug. 1633. in Hiſpalen.*

264 Ubi adeſt conſuetudo immemorabilis cantandi ſingulis diebus immediate poſt primam, Miſſam Votivam de Beata Virgine Maria, poteſt, exceptis ſolemnioribus feſtivitatibus D. N. J. C. tolerari, prout tolerat S. *R. C.* & feſta ſolemniora ſunt, in quibus non toleratur hæc Miſſa, Dominica prima Adventus, Feria quarta Cinerum, Dominica prima Quadrageſimæ, Dominica Palmarum cum tota hebdomada, Dominica Reſurrectionis, & Pentecoſtes cum duobus ſequentibus diebus, dies Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, Corporis Chriſti, & omnes dies, in quibus celebrari debet peculiare feſtum in honorem B. M. V. juxta præſcriptum in Calendario; ac dummodo diebus, in quibus celebratur dicta Miſſa votiva, præter eamdem celebretur etiam Miſſa Conventualis, ſeu die feſti currentis; *S. R. C. 19. Novemb. 1634. in Valliſoletana Hiſpaniarum Congr. Ord. S. Benedicti.* (De Beata Virgine Maria: ſed fallit in alios Sanctos; Vide *n.* 1285. & 1296.

265 In Cathedralibus, in quibus non ſunt diſtinctæ præbendæ, Canonicus non Sacerdos, licet prius admiſſus, cedere debet digniorem locum Canonico Sacerdoti poſtea admiſſo; *S. R. C. 18. Novemb. 1633. vel Decembris 1633. in Sulmonen.* & *poſtea 30. Julii 1686. in Eginen.* An vero ubi præbendæ ſunt diſtinctæ; Vide *num.* 54.

266 Archidiaconus, uti Dignitas, habens annexum Canonicatum, debet præcedere omnes alios de Capitulo; *S. R. C. 6. Mar. 1634. in Sulmonen.* (Debet præcedere: etiamſi tantum in diaconali ordine conſtitutus; Vide *n.* 293.

267 Miſſa Purificationis in die feſtivitatis ejuſdem, debet cantari a Capellanis Eccleſiæ Terræ Xendæ, in qua erecta eſt Capella Confraternitatis ſub invocatione Purificationis in caſu propoſito, non in altari majori, ſed in Capella ejuſdem Purificationis B. M. V. juxta ſolitum; *S. R. C. 19. Aug. 1634. in Cuſentina.*

268 Ubi non eſt aurora phyſice pro licita Miſſarum celebratione, attendatur ea moraliter & politice, quando ſcilicet terminari ſolet hominum quies, & inchoari labor juxta probatam regionum conſuetudinem; *S. R. C. 18. Sept. & 2. Novemb. 1634. in una Miſſalis Romani.*

269 Miſſæ votivæ, quas ex obligatione aliqua Eccleſia tenetur per hebdomadas celebrare certis diebus præſcriptis, in quibus multoties occurrit feſtum de præcepto, debent transferri in alteram diem feriatam, non impeditam; *S. R. C. 9. Decemb. 1634. in Tarentina.* (Debent transferri: ſeu ſatisfacere, Miſſas currentes applicando; Vide *n.* 143. 564. 1259. & 1286. *ſeq.*

270 Miſſa Conventualis de Feria in Quadrageſima, & Adventu nullo modo poteſt omitti, quando in eis etiam cadat feſtum alicujus Sancti, non obſtante contraria conſuetudine; *S. R. C. 24. Novemb. 1635. in Callien.* (Miſſa Conventualis de Feria in Quadrageſima: ſemper dicenda; in Adventu vero diebus Quatuor Temporum & Vigiliis occurrentibus, in quibus præeligitur Miſſa de Vigilia cum commemoratione feriæ Adventus, Vigilia tamen Nativitatis excepta, *Rub. Miſſ. de Feria & Vigilia num.* 2. In Vigiliis etiam per annum, Quatuor temporibus, & Feria ſecunda Rogationum, duæ vel tres Miſſæ ſunt cantandæ poſt Nonam, ut *in Rub. Miſſ. Gen. cap.* 3. & *ſeq.*

271 Coadjutores, quando Coadjuti ſunt præſentes in choro, vel in proceſſionibus, non poſſunt in habitu Canonicali intervenire; *S. R. C. 24. Maii 1636. in una Civitatis Caſtelli*; Vide *num. ſeq.*

272 Non licet Coadjutoribus Canonicorum, abſentibus, vel impeditis coadjutis, inſervire pro aſſiſtentibus Epiſcopo ſolemniter celebranti, vel cum cappa divinis inſervienti; ſed hoc munus ſpectat, & pertinet ad veros Canonicos ordine ſucceſſivo; *S. R. C. 24. Maii 1636. in una Civitatis Caſtelli*; Vide *num. ant.*

273 Articulo ſuper matricitate prætenſa, inter Eccleſias S. Georgii, & S. Petri Civitatis Modicæ, Sac. Cong. reſpondit Eccl. S. Georgii eſſe matricem, eique competere præcedentiam; *S. R. C. 24. Maii 1636. in Syracuſana, Innoc. XI. confirmante in Conſtit. quæ incipit:* Alias emanarunt, *die 4. Junii 1689. edita.* (Competere præcedentiam: In quo ſita ſit hæc præcedentia; Vide *num. ſeq.*

274 Cum Sac. Rituum Cong. ſub die 24. Maii 1639. ad relationem Em. & Rev. D. Card. Cæſarini declaraverit, Eccleſiam S. Georgii Civitatis Modicæ Syracuſanæ diœceſis eſſe Collegiatam inſignem, & Matricem, eique uti tali deberi præcedentiam ſupra omnes alias Collegiatas ejuſdem civitatis, inſtitum fuit, pro bono pacis declarari, quænam ſint hujuſmodi præeminentiæ, & Sac. Rituum Cong. cenſuit eſſe infraſcriptas. Primo, quod in ſolemnitate Corporis Chriſti proceſſio incipere debeat ab ipſa Eccleſia Matrice, ad quam convenire debent Archypresbyter S. Petri cum ſuo clero, & omnes alii intereſſe debentes, enumerati *in Cærem. Epiſc. lib.* v. *c.* 33. & nullo modo per vias expectare. Secundo, quod delatio SS. Sacramenti ſpectet ad Præpoſitum S. Georgii, & eo abſente ad aliam Digni-

[illegible] Martires [illegible], [illegible] ibi [illegible]. [illegible] S. Mart. [illegible] Capitulum [illegible] Martiri [illegible] Martirum [illegible] S. Mar[illegible] Præpoſitus S. Georgii [illegible] S. Joannis [illegible] S. Georgii [illegible] S. Petri, Præpoſitus S. Georgii [illegible], & [illegible] Archipresbyterum [illegible] S. Petri [illegible] S. Georgii ad Eccleſiam S. Petri [illegible] Præpoſitum S. Georgii [illegible] S. Georgii [illegible] S. Petri [illegible] Eccleſia. Septimo [illegible] Martirum S. Georgii [illegible] ſubli[illegible] Eccleſia S. Georgii. Nono, quod [illegible] Eccleſia S. Georgii [illegible]. Decimo, quod quando [illegible] S. Petri [illegible] in Eccleſia S. Georgii, Præpoſitus S. Georgii Officium faciat ſuper cadavere, etiam præſente Archipresbytero & clero S. Petri. Undecimo, quod in [illegible]ptione cadaveris, quando intervenit Clerus S. Georgii, & S. Petri, ſemper præcedentia debeatur Præpoſito, & clero S. Georgii, etiamſi cadaver deferatur in Eccleſiam S. Petri, quo caſu eſſe deferenda crux S. Georgii, ſub cujus cruce omnes ſunt [illegible] debeant, officium vero ſuper cadavere ſpectet ad Curatum, vel Sacerdotem illius Eccleſiæ, in qua cadaver [illegible] debet. Duodecimo, quod Archipresbyter S. Petri nullo modo miniſtrare valeat Sacramenta ſuis Parochianis extra propriam Parochiam; S. R. C. 6. Sept. 1676. in Syracuſana, Innoc. XI. confirmante 4. Jun. 1679. in ſua Conſt. quæ incipit: Alias emanarunt; Vide n. 8. & 249.

275 Fratribus Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Diſcalceatorum de Congregatione Italiæ conceditur licentia erigendi propriam Crucem in [illegible] proceſſionibus, dummodo digniorem [illegible] aliis Regularibus, qui hactenus Crucem [illegible]. [illegible] S. R. C. [illegible] Innoc. VII. [illegible]. Conſt. [illegible], quæ incipit, Cum ſæpe. Vide num. [illegible].

[illegible] 276 [illegible] Franciſcum [illegible] ſub die [illegible] Julii [illegible]. Et [illegible] S. R. C. [illegible] die 12. Jun. 16[illegible] in [illegible]. Ex [illegible].

[illegible] S. Auguſtini. S. Nicolai de Tolentino [illegible] Ordinis [illegible] a Fratribus Diſcalceatis [illegible], quo ipſi Diſcalceati [illegible] Fratribus Diſcalceatis, [illegible] S. R. C. 19. Decemb. 1637. in [illegible] Urbano VIII. anno 1639. [illegible] quæ incipit: Exponi nobis. [illegible]; Vide n. [illegible].

[illegible] Miſſam privatam, dum [illegible] in quo eſt expoſitum SS. [illegible] flexis genibus [illegible] capite, dum ſe erigit caput [illegible], Sac. Rit. Congreg. 7. Sept. 1638. approb. Clem. XI. Bened. XIII. & Clemente XII. [illegible] Quadraginta horarum, quod incipit: [illegible] n. 5. Quid dicendum dum [illegible] Euchariſtia ſolemniter; Vide n. 314. & [illegible]. 278

Si Vigilia S. Joannis Baptiſtæ incidat in ſolemnitate Corporis Chriſti, non eſt eo die jejunandum, nec abſtinendum a carnibus in feſto hujuſmodi, ſed anticipandum jejunium die antecedenti, nempe feria quarta; Sac. Rit. Congreg. 24. Sept. 1638. in Decreto Urbis, & Orbis, Urbano VIII. approbante 13. Octob. Conſtit. quæ incipit: Cum evenire. Officium vero & Miſſa de Vigilia non peragitur; Vide numer. 835. 279

Officium ſuper cadaveribus in Eccleſiis Regularium ſpectat, & pertinet ad ipſos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum; & ita impoſterum ſervari mandavit, non obſtante contraria conſuetudine: Sac. Rit. Congreg. 27. Novemb. 1638. in una Ord. S. Franc. de Obſerv. Hoc decretum reperitur in Bullario Alexandri VII. Conſtitut. 53. edita die 30. April. 1660. 280

1660. quæ incipit ; *Alias pro parte* ; Vide *num.* 262.

281 Benedictio cum SS. Sacramento danda eſt in fine hymni *Pange lingua*, non vero ad verſum *Sit & benedictio* ; *Sac. Rit. Congreg.* 5. *Febr.* 1639. *in Sabinen.* In fine Hymni, recitato etiam verſu *Panem de Cælo &c.* per cantores, & oratione *Deus qui nobis &c.* per celebrantem, omiſſo ℣. *Dominus vobiſcum* ; *Caremon. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 27. Vide *n.* 427.

282 Poſtulantibus Syndico, & electis Terræ Aquavivæ facultatem celebrandi feſtum S. Antonii Patroni dictæ Terræ cum octava, non obſtante quod cum octava celebrarent in eodem oppido feſtum S. Euſtachii pariter Patroni, reſpondit de principaliori dumtaxat Patrono celebrandum eſſe cum octava, *Sac. Rit. Congregat.* 28. *Martii* 1639. *in una Terræ Aquavivæ Regni Neapolitani Barianæ Provinciæ* : Vide *num. ſeq.* Huic petitioni reſponſum fuit ad normam Decreti 23. *Martii* 1630. Vide *num.* 243.

283 De Protectore principali civitatis debet celebrari officium cum octava per civitatem & diœceſim ſub ritu duplici primæ claſſis, tam apud Seculares, quam apud Regulares utriuſque ſexus, ſed iſti ſine octava ; *Sac. Rit. Congregat.* 23. *Maii* 1639. *in Caven.* (Per civitatem & Diœceſim : Adde, civitatis ſuburbia ; & de diœceſi, intellige, cum Patronus ſimul ſit civitatis & diœceſis, vel ubi non adeſt proprius loci Patronus ; Vide *numer.* 349. 993. & 1131.

284 Electio & numerus pro aſſociandis Cadaveribus ad libitum heredum defunctorum ſpectat, & pertinet ; Ita ubique ſervari debere cenſuit *S. R. C.* 14. *Jan.* 1640. *in una Ord. Frat. Mend. approbante Alexand. VII. in ſua Conſt.* 93. *anno* 1660. *emanata*.

285 In nocte Nativitatis Domini poſt cantatam primam Miſſam nullo modo poſſunt aliæ duæ immediate celebrari, neque fideles communicari ; *Sac. Rit. Congreg.* 20. *Apr.* 1641. *in Piſaurenſi*. (Nullo modo : etiam quocumque uſu in contrarium ſuffragante), qui tolli debet ; Vide *num.* 287.

286 Capellani Societatum non poſſunt prohiberi a Parocho celebrari Miſſam ante Miſſam Parochialem. *S. R. C.* 11. *Novemb.* 1641. *in Narnien.* Vide *n.* 234.

287 Cum ſuperioribus diebus conſulta fuiſſet hæc Sacra Rituum Congreg. an eſſet permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantatam ſucceſſive alias duas Miſſas, & in eis Sacram Communionem exhibere fidelibus illam depoſcentibus, reſpondit, non eſſe permittendum, ſed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli Regulares aſſerentes hoc licere, ſupplicarunt audiri, & S. Rit. Congreg. ipſis auditis cum procuratoribus & advocatis ad relationem Em. Pallotti ſtetit in decretis, & reſpondit iterum : prohibendum jam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Eccleſiam, & communionem depoſcentibus ; *Sac. Rit. Congr.* 7. *Dec.* 1641. & 15. *Sept.* 1668. *in Januen.* Vide *num.* 285.

Feſtum principalis Patroni in quocumque Regno, ſeu Provincia, & alterius pariter principalioris Patroni in quacumque civitate, aut oppido, vel pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit, eſt præceptivum cum obligatione audiendi ſacrum, & vacandi ab operibus ſervilibus ; *S. R. C.* 13. *Sept.* 1642. *Urbano VIII. approbante in ſua Conſtit. quæ incipit* Univerſa, 13. *Sept.* 1642. *num.* 2. (Feſtum principalioris : Etiamſi eſſent ſimul plures patroni, unius tantum ex principalioribus dies feſta de præcepto peragitur, ex allata Conſtitutione ; Vide *n.* 283. 288

Epiſcopus quando reperitur in aliquo oppido ſuæ Diœceſis ob viſitationem, ſeu aliam ob cauſam, poteſt licite recitare Officium Sanctorum, de quibus ex forma rubricarum, ſeu ex conceſſione Sac. Congreg. eo quod ſint Patroni, ſeu Titulares, in iiſdem oppidis recitatur, & ſic præcepto de recitando Officio ſatisfacit. *S. R. C.* 14. *Martii* 1643. *in una Dubiorum*. 289

Communitates, vel Univerſitates Civitatum, ſeu Locorum, non tenentur ex præcepto ſervare feſta ex voto earumdem indicta, cum ſub præcepto teneantur tantum perſonæ voventes ; *Sac. Rit. Congreg.* 18. *Apr. in Decreto de feſtor. obſerv. approbante Urbano VIII.* Vide *num.* 1163. 290

Feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando recitatum eſt Officium defunctorum, non dicitur Miſſa Conventualis de defunctis, neque Oratio *Fidelium*, quæ etiam in aliis feriis ſecundis Quadrageſimæ dicitur juxta Rubricas, ſed ſolum Oratio *Omnipotens ſempiterne Deus*, quæ eſt pro vivis, & defunctis, & omittitur tempore Paſſionis ; *Sac. Rit. Congregat.* 11. *Julii* 1643. *in Lugdunenſi*. (Omittitur tempore Paſſionis : in quo duæ tantum collectæ admittuntur ; Vide *n.* 393. & 1041. 291

Feria quinta in Cœna Domini Epiſcopus debet per ſe ipſum miniſtrare Euchariſtiam Canonicis & Clericis, numquam vero debet illam 292

mini-

miniſtrare Diaconus, vel unus ex aſſiſtentibus, *Sacr. Rit. Congreg.* 8. *Aug.* 1643. *in Majoricana*. (Numquam vero debet iſtam miniſtrare Diaconus: ſed ad dexteram Epiſcopi ſtat cum particulis conſecratis; *Cær. Epiſc. lib.* 29. *numer.* 3.

293 Canonici Presbyteri non debent habere præcedentiam ſuper Archidiaconum, etiamſi ipſe ſit diaconali tantum ordine ſit conſtitutus; *S. Rit. Congr.* 26. *Sept.* 1643. *in Arimin.* Vide *n.* 266.

294 Epiſcopo prædicanti in Eccleſia Cathedrali in ambone, ubi Concionatores ordinarii prædicare conſueverunt, ſine baldachino, & in habitu mozzettæ & ſtolæ, non debetur aſſiſtentia a Canonicis & Dignitatibus; quæ aſſiſtentia ſolum debetur Epiſcopo, concionem habenti cum pluviali & mitra, ad præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum; *S. Rit. Congreg.* 19. *Decembris* 1643. *in una N. Debitorum*. (Ad præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum: ſcilicet: *Si Epiſcopus erit concionaturus, id faciet in propria ſede, quando verſa eſt ad populum, vel, quando altare adhæret parieti, apud ipſum altare, ſedem ibi ſuper faldiſtorio in ſuppedaneo ipſius altaris, verſis altari renibus. Sedebunt ad ejus dexteram Presbyter aſſiſtens, & modicum poſt eum Diaconus Evangelii, & primus Diaconus aſſiſtens; a ſiniſtris vero ſedebunt Subdiaconus, & alter Diaconus pariter aſſiſtens; lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 48. *ſequent.*

295 Dum aliqua legata relinquuntur cum onere celebrandi officium alicujus Sancti ſub altiori ritu, quam qui a Sede Apoſtolica ei præſcribitur, licitum erit hujuſmodi Officia ſolemnius celebrare quoad pompam extrinſecam, non autem quoad ritum Eccleſiaſticum. *Sac. Rit. Congregat.* 14. *Maji* 1644. *in Decreto generali ab Urbano VIII. approbato*. (Non autem quoad Ritum Eccleſiaſticum: nec valet Ordinariorum conceſſio; Vide *nu.* 216. Non immutato vero ritu, cum poſſint habere integras Veſperas; Vide *n.* 1098. 1135. & 1180.

296 Si Vicarius Epiſcopi incedit in habitu vicariali, præcedere debet omnes Dignitates, & Canonicos, quantumvis Protonotarios; ſi vero aſſiſtat, ut Canonicus, debet ſedere in loco ſuæ receptionis; *S. R. C.* 26. *Aug.* 1645. *in una Civitatis Plebis*. (Quantumvis Protonotarios: intellige de Protonotariis non participantibus; Vide *n.* 136. & 170.

297 Functiones, quæ debent fieri per primam Dignitatem, ea impedita, obeundæ ſunt per Dignitatem ſequentem; *S. R. C.* 7. *Octobris* 1645. *in Baren.* Vide *n.* 101.

Miſſæ votivæ, non poſſunt dici ullo modo 298
in Dominica Palmarum; *Sac. Rit. Congregat.* 14. *Apr.* 1646. *in Ulyſſiponen.* Quod intellige etiam in reliquis diebus impeditis; Vide *n.* 264.

Miſſa de Dominica Pentecoſtes non poteſt 299
repeti in Sabbato quatuor Temporum Pentecoſtes; *Sac. Rit. Congreg.* 14. *Aprilis* 1646. *in Ulyſſiponen.*

Miſſa ut in die obitus, præſente corpore, 300
ultra Miſſam de communi defunctorum celebranda erit, quando aliquis obierit in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum; *S. R. C.* 14. *Apr.* 1645. *in Ulyſſiponen.* Vide *n.* 220. & 441.

Aſperſorium aquæ benedictæ Epiſcopo in Ec 301
cleſiam Religioſorum ingredienti, eſt porrigendum per digniorem illius Monaſterii, non autem per aliquem ex Canonicis Epiſcopum aſſociantibus; *S. R. C.* 14. *Junii* 1646. *in una Civitatis Caſtelli*. Immo & Cardinali etiam Legato; Vide *n.* 71.

Archidiacono, primæ Dignitati, & Protono- 302
tario Apoſtolico, dum inſervit Epiſcopo in functionibus publicis, non licet portare rocchetum, cum impluvia, ſeu habitum prælatitium, ſed debet uti habitu canonicali; *S. R. C.* 17. *Novemb.* 1646. *in Nicoteren.* Non videtur negari ſubtana violacea tantum; Vide *n.* 119.

Dignitates & Canonici, a digniori latere 303
chori ſedentes, prius thurificandi ſunt, & poſtea Dignitates & Canonici, qui ſedent a latere chori minus digno; *Sacr. Rit. Congregat.* 5. *Septem.* 1648. *in Beneventana*. (Thurificandi ſunt: duplici, an unico ductu thuribuli; Vide *n.* 70.

Dignitates & Canonici, qui aſſiſtunt Epi- 304
ſcopo, locum aſſiſtentiæ cedere debent ſupervenienti Dignitati, ſeu Canonico digniori, quibus convenit aſſiſtere; *S. R. C.* 5. *Sept.* 1648. *in Beneventana*. Loquitur, cum paramentis non ſint induti? Vide *n.* 102.

Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quod 305
inter Veſperarum Divina, peculiari cuſtoditur ſacello, thurificari debet; *S. R. C.* 5. *Sept.* 1648. *in Beneventana*. (Thurificari debet; Fallit autem, cum Sacramentum in choro erit publice expoſitum; Vide *n.* 1227.

* In Miſſa Conventuali, quando decantatur 306
Evangelium, Ceroferarii cum cereis accenſis aſſiſtere debent, & Diaconus quoties thurificatur altare, incenſum miniſtrare tenetur; *S. R. C.* 5. *Septemb.* 1648. *in Beneventana*. Cum cereis accenſis: Excipiuntur ſabbata Paſchatis, & Pen-

& Pentecoſtes, ad quorum Miſſas Ceroferarii, Evangelii tempore, hinc inde ſtare debent manibus junctis, ita & in poſtrema Paſſionis parte, quæ pro Evangelio habetur, infra hebdomadam majorem, & in omnibus Miſſis defunctorum; *Miſſ. Rub. prop. & de Miſſis defunct.*

307 In Canone omnino facienda eſt Commemoratio de Epiſcopo, etiam ab exemptis; *S. R. C.* 25. *Sept.* 1649. *in Tornacen.* (De Epiſcopo: non vero de alio, licet ſit Superior, vel Vicarius Capitularis, Sede Vacante, vel etiam Epiſcopus adminiſtrator, ſive Metropolitanus; Epiſcopus vero adminiſtrator ſimul & poſſeſſor, licet ſacris deſtitutus Ordinibus, in Canone eſt nominandus; Vide *n.* 908. & 1138.

308 Non licet in altari privilegiato dicere Miſſam de *Requiem* in diebus, quibus occurrit feſtum primæ, vel ſecundæ claſſis, non obſtante conſuetudine immemorabili; *S. Rit. Congreg.* 15. *Septembr.* 1649. *in Tornacen.* Intellige de Miſſis ſolemnibus, nam privatæ neque in duplicibus minoribus etiam translatis, nec in feriis privilegiatis celebrari poſſunt. Quando vero cantari poſſit Miſſa defunct. præſente corpore, conſule *n.* 75.

309 Aſperſio die Dominico ſemper facienda eſt a celebrante, etiam quando Superior celebrat; *S. R. C.* 16. *Novemb.* 1649. *in Januen.* Epiſcopus Pontificaliter celebrans non comprehenditur: tunc enim neque ipſe per ſe, neque per alium aqua luſtrali populum aſpergit; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 31. *n.* 4.

310 Sabbato Paſſionis debent velari Imagines, & Cruces, etiamſi occurrat eo die feſtum Titularis, vel Patroni Eccleſiæ; *S. R. C.* 16. *Nov.* 1649. *in Januen.* Sabbato Paſſionis), ad primas Veſperas Dominicæ, antequam officium inchoetur; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 20. *verſ.* 5. Vide *n. ſeq.* & 434.

311 Imagines, & Cruces detegi non debent, etiamſi in hebdomada Paſſionis occurrat feſtum Sancti Titularis, aut Dedicationis Eccleſiæ, *Sac. Rit. Congreg.* 16. *Novembr.* 1649. *in Januen.* Vide *n. ſeq.* & *antec.* (Velari Imagines, & Cruces: Domini noſtri Jeſu Chriſti, etiam per Eccleſiam: & ſuper altare nullæ ponantur Imagines Sanctorum; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 20. *verſ.* 3. Vide *n. ant.* & *ſeq.*

312 Quo velo cooperienda ſit crux in altari ad functionem lotionis pedum in feria v. majoris hebdomadæ, & crux proceſſionis, cum Sacerdos indutus ſit violaceo, & Diaconus colore albo, & actus ipſe lotionis, ſive mandatum præcipiatur a Rubricis fieri cum floribus, & ſignis lætitiæ, & videatur participare de feſtivitate Miſſæ celebratæ in mane cum cruce velata albo colore, & ex alia parte ſit actus humilitatis, *S. R. C.* reſpondit, colorem non eſſe mutandum; *Ead. S. R. C.* 16. *Novemb.* 1640. *in Januen.* (Colorem non eſſe mutandum. In altari videlicet retinendum velum albi coloris, ut in Decreto exponitur; in proceſſione vero coloris violacei, ut in mane adhibitum fuit, ex *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *c.* 23. *n.* 10.

Pyxis, Oſtenſorium, & Corporalia, quæ immediate inſerviunt SS. Sacramento, debent benedici juxta formam, quæ habetur in Miſſali propria; *Sac. Rit. Congreg.* 16. *Novemb.* 1649. *in Januen.* 313

Quando SS. Euchariſtiæ Sacramentum publice diſcoopertum exponitur, omnes ante illud tranſeuntes, cujuſcumque conditionis, & ordinis ſint, ſeu ad illud accedentes, ſeu ab eodem recedentes, ſemper utroque genu flectere debent *S. R. C.* 19. *Auguſt.* 1651. *in una Urbis.* (Publice diſcoopertum: Intellige etiam incluſum in Pyxide, vel etiam velatum; Vide *nu.* 1125. Quoad Sacerdotem Miſſam celebraturum, Vide *n.* 278. & 1290. 314

Quando Miſſa canitur ſine Miniſtris, non debet thurificari neque altare, neque chorus; *S. R. C.* 19. *Auguſt.* 1651. *in una Urbis.* Vide *n.* 83. 315

Miſſa votiva de beata Maria Virgine, in Vigilia Pentecoſtes non poteſt dici; *S. R. C.* 19. *Aug.* 1651. *in una Urbis.* 316

Miſſæ duæ ejuſdem Sancti immediate una poſt aliam, non debent cantari eadem die in Eccleſia, in qua celebratur ejus feſtivitas; *S. R. C.* 3. *Aug.* 1651. *in Milevitana.* (Non debent cantari: niſi forte pro aliqua fundatione adimplenda, & interpoſita hora Canonica; Vide *n.* 1275. 317

Miſſa non poteſt celebrari cum cæſarie ficta: *S. R. Congreg.* 3. *Auguſt.* 1652. *in Melevitana.* (Cum cæſarie ficta: *Nullus enim Epiſcopus, Presbyter, Diaconus ad ſolemnia Miſſarum celebranda præſumat cum baculo introire, aut velato capite altari aſſiſtere. Can.* Nullus, *de Conſecr. diſt.* 1. 318

Tam Sæculares, quam Regulares cujuſcumque Inſtituti, etiam Societatis Jeſu, non poſſunt excedere limites Indultorum Sedis Apoſtolicæ ſuper Beatificationibus, præſertim in celebratione Miſſarum, & Officiis cum octavis, niſi hoc expreſſe Sedes Apoſtolica eis indulſerit; *Sac. Rit. Congreg.* 5. *Octob.* 1652. *approbante Innoc. X. die* 16. *Decemb. ejuſdem anni*; Vide *n.* 392. *ſeqq.* 319

Regulares, etiam Societatis Jeſu, in Miſſis ſo- 320

ſolemnibus debent Diaconum & Subdiaconum, & in Veſperis Sacerdotem pluviali indutum habere, ac in reliquis omnibus tenentur exacte obſervare Rituale, Cæremoniale, & Rubricas Miſſalis Romani; *Sac. Rit. Congreg.* 5. *Octob.* 1652. *confirmante Innoc. X.* 16. *Decemb. ejuſdem anni*. Quoad pluviale in Veſperis, Vide *num.* 78.

321 Aſperſorium aquæ benedictæ Epiſcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando capitulariter; & cum indumentis canonicalibus proceditur ad Eccleſias quaſcumque Diœceſis; *Sac. Rit. Congregat.* 18. *Januar.* 1653. *in Lauden.* (Eccleſias quaſcumque: Intellige, quæ non habeant Rectorem beneficiatum, vel non ſint Regularium; *S. R. C. num.* 71.

322 Miſſa in feria v. majoris hebdomadæ non poteſt celebrari in Oratoriis Confraternitatum, & privatis; *Sac. Rit. Congreg.* 1653. *in Florentina*. (In oratoriis Confraternitatum: niſi ſolemnis unica, ſi aſſervetur SS. Sacramentum; Vide *n.* 354. De privata vero habes exemplum *n.* 896.

323 Reliquiæ Sanctorum exiſtentes ſub cuſtodia Capituli, in proceſſionibus deferendæ ſunt per Canonicum facientem hebdomadam; in caſu vero, quo requirantur quatuor unitim, deferendæ ſunt a Canonicis non paratis; *S. R. C.* 22. *Mart.* 1653. *in Lucana Comajoris*.

324 Quando aliqua Eccleſia Sæcularis, vel Regularis ob aliquod impedimentum eſt ſubſtituta pro Cathedrali, & Epiſcopus intereſt cum cappa in concionibus, tenentur Canonici Cathedralis aſſiſtere cum habitu canonicali; *S. R. C.* 22. *Mart.* 1653. *in Callien.*

325 Ad Canonicum hebdomadarium in Matutinis & Veſperis ſpectat primam antiphonam intonare, initia hymnorum, antiphonas ad *Benedictus*, & *Magnificat*: Capellani vero tenentur eidem facere præintonationem, dum eſt paratus; *Sac. Rit. Congregat.* 5. *Jul.* 1653. *in Lucana*. (Primam antiphonam: etiam in laudibus: *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 16. (Capellani tenentur: quo ritu & tempore, Vide *n.* 6.

326 Miſſa de Dominica, ſeu de feſto duplici, ſi illa die occurrat, debet dici, cum commemoratione SS. Sacramenti, ad formam Rubricarum Miſſalis, quando ſit particularis proceſſio cum SS. Sacramento, in aliquibus Dominicis, ſeu aliis diebus cujuslibet menſis; *Sac. Rit. Congreg.* 6. *Decembris* 1653. *in Fanen.* (Ad formam Rubricarum Miſſalis: ſcilicet poſt omnes alias ordinarias collectas de præcepto iis diebus occurrentes, ſed ſub unica concluſione; Vide *num.* 1010.

Stante alternatione in terra Montecchii diœceſis Burgi S. Sepulcri ſuper delatione ſimulacri S. Antonii de Padua in Proceſſione, reſpectu habitus Capuccinorum, cum quo efficienda eſt: Sacr. Rit. Congregat. ad quam negotium deductum eſt, reſpondit, Habitum hujuſmodi non eſſe vetitum in caſu, de quo agitur, & ideo arbitrio Epiſcopi; *Ead. Sac. Rit. Congregat.* 18. *Julii* 1654. *in una Ordinis Capuccinorum Montecchii Provinciæ Marchiæ*, & 17. *Junii* 1673. *in Benevent.* Habetur in Archivo Ord. Arm. cum ſubſcriptione Franciſci Mariæ Phæbei S. R. C. Secretarii; Vide *num.* 469. 327

Miſſæ exequiales defunctorum in die depoſitionis defuncti poſſunt ſolemniter celebrari diebus, in quibus cadit feſtum duplex alicujus ſancti, dummodo feſtum non ſit de *præcepto*, juxta Rubricas Brev. Rom. *Sac. Rit. Cong.* 19. *Septembris* 1654. *in Papien.* Loquitur, corpore non præſente in Eccleſia, pro quo unica Miſſa ſolemnis conceditur *in feſto duplici etiam* majori, niſi ſit de *præcepto*; *Vide num.* 75. & 601. 328

Abſolutio ſolemnis cum aſſiſtentia quatuor Dignitatum, vel Canonicorum ultra celebrantem in anniverſario alicujus Epiſcopi, non debet fieri, quia obſtant Rubricæ Pontificalis Romani; *S. R. C.* 14. *Novemb.* 1613. *in Recineten.* (Obſtant Rubricæ Pontificalis Romani: Statuitur enim hæc abſolutio fieri tantum *in* primis Exequiis, quæ fieri ſolent poſt obitum alicujus Summi Pontificis, *S. R. E.* Cardinalis, Metropolitani, aut Epiſcopi proprii, ſeu Imperatoris, Regis, vel Ducis Magni, aut Domini loci, numquam vero in Anniverſariis; *Pontif. Rom. part.* 3. *cap. de Officio ſolemni poſt Miſſam pro Def.* & *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 11. 329

Antiphona in choro Cathedralis poſtquam primo loco data fuerit Celebranti a cornu Epiſtolæ, danda eſt ſecundo loco primæ Dignitati, ſive a cornu Evangelii, ſive a cornu Epiſtolæ exiſtenti, & ſive interveniat, ſive non, prima Dignitas, quæ ſedet a dicta parte Evangelii, non obſtante allegata conſuetudine; *Sac. Rit. Congregat.* 21. *Martii* 1665. *in Senogallien.* Antiphona: quo ritu præintonanda? Vide *num.* 61. 330

Aſſiſtentia Epiſcopo in Miſſis Pontificalibus, miniſtratio aſperſorii Epiſcopo in ingreſſu ad Eccleſiam, cantare Miſſam in diebus ſolemnioribus, nec non peragere ſolemnia Miſſarum, & dela- 331

delatio SS. Sacramenti, abſque Epiſcopo, in ſolemnitate Corporis Chriſti ſpectant ad primam Dignitatem, & ſucceſſive ad alias Dignitates, vel ad ſeniorem Canonicum, non autem ad Vicarium generalem; *Sac. Rit. Congreg.* 29. *Maii* 1655. *in Pacten.* Vide *n.* 101.

332 Ubi adeſt ſodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia ſuper alias Confraternitates in omnibus proceſſionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1655. *in Mediolanen.* 20. *Sept.* 1687. *in Vercellen.* & *antea* 12. *Julii* 1628. *in Lauden.*

333 Archiepiſcopo uti Archiepiſcopo, majoritate gradus, competit præcedentia ſupra Epiſcopum præſentem in civitate Metropolitana & Diœceſi; *S. R. C.* 29. *Jan.* 1656. *in Pragen.* (Præcedentia ſupra Epiſcopum: Loquitur de proprio Archiepiſcopo: „ Præſente enim, ſeu „ adveniente ſuo Metropolitano, ceſſabit Epi„ ſcopus a benedictionibus privatis. " *Carem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 4. *n.* 4. Vide *n. ſeq.*

334 Archiepiſcopi & Epiſcopi Titulares exiſtentes in aliena diœceſi debent præferri Archiepiſcopis, conſecratione junioribus, nec non aliis Epiſcopali charactere ſenioribus, ſed gradu Archiepiſcopali poſterioribus: extra tamen Eccleſiæ ambitum, intra quam Ordinario privative quoad omnes Archiepiſcopos, & Epiſcopos etiam ſeniores, præcedentia competit; *Sac. Rit. Congreg.* 8. *Apr.* 1656. *in Epheſina*. Vide *n. ant.* & 344.

335 Capellanus curatus, ratione ſtolæ, in funeribus, debet præcedentiam habere ſuper alios quoſcumque Sacerdotes curatos ſimplici cotta indutos; *Sac. Rit. Congregat.* 10. *Junii* 1656. *in Maceraten.*

336 Miſſa ſolemnis de Annuntiatione B. M. V. non poteſt celebrari, quando ejus feſtum incidit in Dominica Palmarum; *Sac. Rit. Congr.* 10. *Mart.* 1657. *in Placentina*. Etiam in ipſamet Eccleſia, ſeu ubi concurſus populi ad celebrandum accedit, licet cantata Miſſa de die: quod Decretum ſe extendit etiam ad totam majorem hebdomadam, & triduum Paſchatis; *Rubr. Miſſ. de Transl. Feſt. tit.* 6. Vide *n.* 1234. Hoc idem extenditur ad totam Hebdomadam, in qua nequit ſolemniter decantari Miſſa de titulo Eccleſiæ occurrente, ex *Rubrica tit. 6. de Transl. Feſtorum*.

337 Baldachinum in Eccleſiis, & locus in Presbyterio non debetur Domino loci, & admonentur Ordinarii, ne permittant hujuſmodi uſurpationem, & non licitam detentionem; *S. R. C.* 9. *Junii* 1657. *in Polinian.* Vide *n.* 516.

338 Poteſt Archiepiſcopus Granatenſis, ex immemorabili conſuetudine in proceſſionibus ſolemnibus poſt ſe deferre ſellam geſtatoriam mediam inter ſe, & Præſidentem, ac Regium Magiſtratum; *S. R. C.* 10. *Maii* 1608. & etiam in Proceſſione SS. Sacramenti; *S. R. C.* 15. *Sept.* 1657. *in Granatenſi*.

Jus deferendi SS. Sacramentum & Reliquias 339
in proceſſionibus ſpectat ad Hebdomadarium Miſſarum ſolemnium peragendarum poſt proceſſionem, vel ad illum, qui immediate ante proceſſionem eamdem peregerit, privative quoad reliquos, etiam Dignitates, & ſeniores Canonicos, tam abſente, quam nolente Epiſcopo prædicta munia ſubire; *S. R. C.* 26. *Jan.* 1658. *in Cajetana*. Circa SS. Sacramentum quid ſtatuatur in die ſolemnitatis Corporis Chriſti; Vide *n.* 3.

Prima Dignitas officium Presbyteri aſſiſtentis, 340
Epiſcopo divina pontificaliter peragente, faciens, tenetur ſuſtentare librum, quando ſolum Epiſcopus cantat, non vero quando legit, quod ſpectat ad Capellanum; *Sac. Rit. Congreg.* 16. *Mart.* 1658. *in Raguſina*. (Tenetur ſuſtentare librum; habens a ſiniſtris Epiſcopi miniſtrum de libro, ſtantem & adjuvantem in ſuſtentatione libri ipſum aſſiſtentem; *Carem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 3. (Quando ſolum Epiſcopus cantat: Excipe Hymnum, Antiphonam primam, Abſolutiones, Benedictiones, & nonam Lectionem Matutini, & *Te Deum laudamus*: *Carem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. & 9. Vide *n.* 935.

Diaconi aſſiſtentes non tenentur, immo non 341
debent inſervire Epiſcopo de bugia, ſeu candela, ſed ea adminiſtranda eſt per Capellanum, nec poſſunt cogi Canonici ad inſerviendum Epiſcopo in Miſſis privatis, præter conſuetudinem. Etiam dicti Canonici non induti canonicalibus veſtimentis, non tenentur ad præſtandam Epiſcopo aſſiſtentiam; immo eſt contra ritum præſtare; *S. R. C.* 16. *Mart.* 1658. *in Raguſina*. Vide *n.* 22.

Primicerii a chori aſſiſtentia & directione non 342
ſunt amovendi, ſed ad Canonicos immediate digniores ſpectant poſt præfatos Primicerios Veſperarum & Miſſarum ſolemnia, ut unuſquiſque proprio muneri incumbat; *Sac. Rit. Congreg.* 8. *Jan.* 1658. *in Monopolitana*. Vide *n.* 24.

Miſſa votiva de B. M. V. cum Gloria & 343
Credo, ſed ſine Officio, poteſt celebrari in aliqua die ob publicam cauſam, & ratione concurſus; *S. R. C.* 8. *Junii* 1658. *in Claramontana*: (In aliqua die: videlicet exceptis iis, de quibus *n.* 264.

Archiepiſcopus, & illius Suffraganei, cum 344
ſimul

ſimul in Metropolitana divinis interfuturi conveniunt, & genuflexi preces effundunt ante altare SS. Sacramenti, & aram maximam, idem Archiepiſcopus debet genuflectere, & incedere digniore quidem loco, ſed in linea cum Suffraganeis; Archiepiſcopus ſcilicet ſuper faldiſtorio, & Suffraganei ſuper pulvinaribus hinc inde, & ſi loco faldiſtorii Archiepiſcopus adhibeat genuflexorium commune, poterunt Suffraganei, ſi idem capax fuerit, ſuper eodem hinc inde pariter genuflectere; *S. R. C.* 8. *Jun.* 1658. *in Senen.* Vide *n.* 334.

345 Miſſæ votivæ de Titulari, & Patrono non poſſunt dici cum Gloria, & Credo; ſed Ordinariis præcipitur, ne quid contra, vel præter Rubricarum præſcriptionem ſub pœnis in Conſtitutionibus Pontificiis contentis ſervari permittant; ſed tantummodo die Tituli quorumlibet Eccleſiæ, & Oratorii de Sancto Titulari Miſſa cum Gloria, & Credo celebrentur; *S. R. C.* 4. *Aug.* 1658. *in Tanviſina*. (Sed tantummodo die Tituli: & per octavam, cum de ea officium ſit peragendum; *Rubr. Miſſ.* 11. *de Symbolo*. Vide etiam *n.* 41.

346 Archipresbytero, ſeu Dignitati, vel Canonico, qui alteri Archipresbyteratum, dignitatem, ſeu canonicatum reſignavit, non competit præcedentia ſuper alios Sacerdotes ſeniores, quia nulla qualitas Archipresbyteri, Dignitatis, ſeu Canonici ei remanet poſt renunciationem; *S. R. C.* 7. *Sept.* 1658. *in Biſacien.*

347 Miſſæ currentes in honorem alicujus Beati non Canonizati, non poſſunt celebrari, ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ; *Sac. Rit. C.* 28. *Sept.* 1658. *in Foroſempronienſi*. (Miſſæ currentes: & fortius votivæ; Vide *num.* 379. *ſeqq.*

348 In novem diebus ante Nativitatem Domini, ubi adeſt antiquiſſima conſuetudo, vel concurſus, poteſt decantari unica Miſſa votiva ſolemnis B. M. V. quamvis in ipſis occurrat Feſtum D. Thomæ Apoſtoli, & Dominica tertia, vel quarta Adventus, non omiſſa tamen Conventuali ſtatuta hora decantanda; *Sac. Rit. Congreg.* 28. *Septembris* 1658. *in Anagnen.* (Votiva ſolemnis; ideſt cum Gloria, & Credo, ſine commemoratione feſti, vel Dominicæ occurrentis, & cum Præfatione Beatæ Mariæ, & Evangelio S. Joannis in fine. Excipe diem Expectationis, ubi ex indulto celebretur, in qua non votiva Miſſa, ſed occurrens erit cantanda cum commemorationibus feſti, & feriæ, & Evangelio, ſi forte occurrat, quia cum Officio concordat; Vide *n.* 1013. & 1261.

349 Feſtum Sanctorum Patronorum principalium Civitatis a Clero ſæculari Civitatiſque celebrandum eſſe cum octava, a Regularibus vero ſine octava: in Diœceſi autem, ubi non adſit proprius loci Patronus, ſimiliter cum octava; at ubi colitur feſtum peculiaris Patroni, nihil de Patrono Civitatis, vel, attenta conſuetudine, ſub duplici majori tantum ſine octava; *Sac. Rit. Congregat.* 28. *Septembris* 1658. *in Calaguritana*. (Cum octava: ſub ritu duplici primæ claſſis, tam apud Sæculares, quam Regulares civitatis, & ſuburbiorum: Vide *n.* 283.

Primæ Dignitati poſt Pontificalem ſolemniter celebranti in ſolemnioribus feſtivitatibus debetur aſſiſtentia duorum Canonicorum pro Diacono, & Subdiacono, quamvis Præbendæ non ſint diſtinctæ; *Sac. Rit. Congregat.* 7. *Decembris* 1658. *in Brunduſina*, & *Converſana*. (Debetur aſſiſtentia: Presbyteri etiam pluviali induti, ubi adeſt conſuetudo: Vide *n.* 4. 350

Miſſæ privatæ de defunctis quocumque die dici poſſunt, præterquam in feſtis duplicibus, & dominicis diebus, juxta præſcriptum Rubricarum; *Sac. Rit. Congreg.* 15. *Febr.* 1659. *in Faventina*, & 28. *Febr.* 1660. *in Januen.* Item in feriis, diebuſque, quibus prohibetur fieri de feſto duplici, etiam corpore præſente in Eccleſiæ; Vide *num.* 75. Notandum vero, hoc decretum editum fuiſſe pro miſſa ſolemni celebranda in Eccleſia non præſente Cadavere. 351

Anterioritas ſuſcepti ordinis presbyteratus inter Sacerdotes ſimplices, non gaudentes Præbenda, inſpicienda eſt, nulla habita ratione inter eos prioritatis in ordine Subdiaconatus, vel Diaconatus; *Sac. Rit. Cong.* 29. *Martii* 1659. *in Triventina*. Quid ſtatuatur inter Præbendatos, Vide *n.* 54. 352

Protonotarius ſimplex Sacerdos e numero non participantium, in proceſſionibus, cæteriſque Eccleſiaſticis functionibus, debet ſervare Cæremoniale Epiſcoporum; ideoque præcedere debet omnes ſimplices Sacerdotes ſacris veſtibus non amictos; *S. Rit. Congreg.* 24. *Maii* 1659. *in Averſana*. (Debet ſervare Cæremoniale: ideſt neque ſupra, neque inter Cathedralis Canonicos; *lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 10. & 13. Ubi vero Capitulum non exiſtit, vel inter Canonicos collegialiter non incedentes, nec non & in proceſſionibus, quid ſervandum require *num.* 135. 170. & 355. 353

Non licet in Eccleſiis, in quibus non aſſervatur SS. Sacramentum, celebratio Miſſæ in Feria quinta in Cœna Domini, nec ejuſdem Auguſtiſſimi Sacramenti aſſervatio in Sepulcro; 354

cro; *S. R. C.* 14. *Junii* 1659. *in Neapolitana*. Vide *n.* 322.

355 Protonotarius ſimplex incedens in habitu Protonotarii debet ſedere in choro poſt Canonicos, & ubi Capitulum non exiſtit, immediate debet ſedere poſt Rectorem Eccleſiæ, vel alias facientem officium. In proceſſionibus vero pariter eodem loco, vel niſi adſit Magiſtratus, poteſt etiam uti Prælatus incedere poſt Baldachinum, ſub quo defertur SS. Sacramentum; *Sac. Rit. Congregat.* 2. *Aug.* 1659. *in Sarzanen.* Quid ſtatuatur de Protonotariis participantibus, & magni Principis conſanguineis, Vide *n.* 136. 170. & 221.

356 Prælati Epiſcopis inferiores, qui Pontificalium uſu fruuntur, ſuper altari, in quo ſacra erunt facturi, ſeptimum nequaquam debent apponere candelabrum; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in Decreto generali coram Alexandro VII. emanato*. Vide *n.* 65.

357 Prælati Epiſcopis inferiores Cathedram, ſeu ſedem fixam, & permanentem in eorum Eccleſiis non debent detinere, ſed tribus ipſis diebus, quibus ex antiquis Decretis tantummodo Pontificaliter celebrare eſt eis permiſſum, mobili ſede, ſeu Cathedra uti debent, quam nihilominus ſimplici ſerico panno coloris feſtivitati congruentis obducere poſſunt, non auro contexto, aut phrygio, ſive baſilico opere exornato; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in Decreto generali, coram Alexandro VII.* Qui ſint iſti dies, Vide *n.* 360. Pro Abbatibus vero Caſſinen. Vide *n.* 406. *ſeqq.*

358 Prælati Epiſcopis inferiores Baldachinum adhibere ſupra ſedem poſſunt, non autem pretioſum, aut aureum, ſed ſimplex, & eo, quod altari ſuperimponitur, materia & opere ſit inferius, & ad ipſum per duos tantum gradus in ſuperficie Presbyterii ſtratos aſcendatur; *Sacr. Rit. Congregat.* 27. *Septemb.* 1659. *in Decreto generali, coram Alex. VII.* (Non autem pretioſum, aut aureum: quod nonniſi Epiſcopo Cardinali competit; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 3.

359 Prælati Epiſcopis inferiores abacum alium præter parvam menſam, & in cornu Epiſtolæ parare non poſſunt, in quo duo candelabra cum candelis, necnon mitra, calix, Miſſale, thuribulum, navicula, & reliqua ad celebrandum neceſſaria collocentur; prope vero menſam eamdem parieti hærens baculus paſtoralis aptetur, *Sac. Rit. Congr.* 26. *Septemb.* 1659. *in Decreto generali, coram Alex. VII.* (Mitra: nunquam pretioſa. Baculus cum velo albo appenſo; Vide *n.* 365.

Dies, in quibus ſolemniter Prælatis inferioribus celebrari conceditur, ſint de præcepto feſtivi, vel alii, in quibus ipſos pontificaliter celebrare feſtivitatis ratio exigat, nempe Patroni Loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Eccleſiæ; abſtinere autem debent ab hujuſmodi pontificalium uſu in Officiis & Miſſis defunctorum, quocumque die etiam feſtivo, & de præcepto; *Sac. Rit. Congreg.* 38. *Sept.* 1659. *in Decreto generali, coram Alex. VII.* Abbates Caſſinenſes Congregationis Cavenſis, in quibus Miſſis defunctorum pontificalibus poſſint uti, conſule *n.* 402. 360

Prælati Epiſcopis inferiores, ad Eccleſiam recedentes, licet pontificaliter divina peracturi, & iiſdem abſolutis, ab altari receſſuri, a ſuis Canonicis, vel Monachis (ut mos eſt Epiſcoporum) non poſſunt aſſociari; *Sac. Rit. Congregat.* 27. *Sept.* 1659. *in Decreto generali, coram Alex. VII.* Abbates Caſſinenſes an poſſint; Vide *n.* 140. & 403. 361

Prælatis inferioribus præter duos Sacrificii Miniſtros, Diaconum nempe Evangelii, & Subdiaconum Epiſtolæ, duo alii tantum Diaconi cum dalmaticis, & unicus Presbyter cum pluviali aſſiſtere debent. Duo inſuper Capellani, qui de mitra, & baculo, & totidem Acolythi pro candelabris debent inſervire. Præterea ſex alii Canonici, vel Monachi, duo ſcilicet pluviali, duo planetis, totidemque tunicellis induti, divinis hujuſmodi intereſſe valeant, qui tamen non in ſedibus, ſeu ſtallis choralibus, ſed in ſcamnis, abſque poſtergalibus panno viridi laneo coopertis, ſitu congruo accommodatis, moxque illinc removendis, conſedere debent; *Sac. Rit. Congregat.* 27. *Septemb.* 1659. *in Decreto generali, coram Alex. VII.* (Viridi panno: ſeu potius coloris paramentorum; Vide *n.* 1266. Pro Caſſinenſibus Abbatibus; Vide *n.* 404. 362

Prælati Epiſcopis inferiores mitram pretioſam, niſi illis expreſſe a S. Sede indultam, adhibere minime poſſunt: ſub mitra pileolum nigri tantum coloris induant: baculum paſtoralem albo velo appenſo deferre debent: ab iiſque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Eccleſias ſibi ſubjectas prorſus abſtinere debent; neque in Proceſſionibus, quæ ab eorum Eccleſiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur, inſignibus prædictis uti, vel penes ſe præferri faciant: *Sac. Rit. Congregat.* 27. *Septembris* 1659. *in Decreto generali, coram Alexan. VII.* Vide *nummer.* 405. 363

Prælati Regulares rocchetum deferre non valent, 364

lent, niſi ex tali ordine fuerint, cui indumentum hujuſmodi competat; *Sac. Rit. Congregat.* 27. *Septembr.* 1659. *in Decreto generali, coram Alexand. VII.*

365 Prælati Epiſcopis inferiores invitati ad Eccleſiam exemptam, nec in illa pontificalibus uti valent, nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti, in propriis Eccleſiis, uti poſſunt privilegio perpetuis Abbatibus, vel alias benedictis indulto; *S. Rit. Congregr.* 27. *Septembr.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* (Invitati ad Eccleſiam, intellige etiam Epiſcopo annuente. Vide *num.* 363. 374. & 1070. (Neque ii qui non fuerint ... benedicti, niſi Epiſcopo ter advocato, ſicut convenit, Abbates renuerit benedicere, quia tunc liceret iiſdem Abbatibus proprios Monachos benedicere, & alia, quæ ad officium hujuſmodi pertinent, exercere, donec ipſi Epiſcopi ſuam duritiem recogitent, & Abbates benedicere non recuſent: Decret. Greg. IX. *tit. De ſupplenda negligentia Prælatorum.*

366 Prælati Epiſcopis inferiores, ſacras veſtes ex altari ſumere non poſſunt, niſi pontificaliter divinis vacaturi: *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alexan. VII.*

367 Indulgentias impertiri, vel publicare non debent Prælati inferiores abſque expreſſo S. Sedis indulto: *S. R. C.* 27. *Septembris* 1659. *in Decreto generali, coram Alex. VII.* (Sanctæ Sedis indulto: gaudent Abbates SS. Salvatoris Venetiarum, dummodo aliquis Antiſtes præſens non fuerit, publicandi Indulgentias per Epiſcopos, videlicet quadraginta dierum. Diploma Alexand. Papæ VI. in Bullario Canonicorum Regularium N. XLVI. 8. Maji 1493. quod incipit *Alexander*. Julius autem Papa III. die 1. Nov. 1551. ad univerſam Congregationem extendit in Conſtitutione: *Julius Epiſcopus, Cap. Statuimus*, adhuc in ſua praxi perſeverante.

368 Prælati Epiſcopis inferiores pontificales benedictiones cum trina crucis productione in Miſſis tantum pontificalibus, nec non in Veſperis, & Matutinis pontificaliter itidem celebratis poſſunt impertiri: privatim enim populis, quamvis pleno jure ſubjectis, niſi expreſſe ipſis permiſſum fuerit, etiam pontificalibus induci per Eccleſiam incedentes, impertiri benedictionem præſumere non debent, *Sac. Rit. Congregat.* 27. *Septembris* 1659. *in Decreto generali, coram Alexandro VII.* Vide *num. ſeq.* & 190. (Niſi expreſſe ipſis permiſſum fuerit: An valeat privilegium in præſentia Epiſcopi, conſule *num. ſeqq.* & 190.

369 Præſente Epiſcopo ſine ſpeciali Sedis Apoſtolicæ permiſſu Prælati Epiſcopo inferiores, etiam pontificaliter celebrantes a benedictionibus ceſſare debent: *Sac. Rit. Congreg.* 27. *Septemb.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* Vide *n. ant.*

370 Si Epiſcopus aderit in Eccleſiis Prælatorum inferiorum, vel abbatialibus, ſedes in cornu Evangelii, uno ſaltem gradu eminentior Sede abbatiali, eſt erigenda, hæcque altero gradu humilior in cornu Epiſtolæ collocari debet: a latere Epiſcopi Canonici Cathedralis, prope Abbatem Canonici, vel Monachi Monaſterii, & abbatialis Eccleſiæ conſedere debent: confeſſionem cum celebrante Epiſcopus facere, iiſque thus in thuribulo imponere, Evangeliorum textum oſculari, & populo ſolemniter (quamvis Abbas ipſe pontificaliter celebret) benedicere debet: Epiſcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (niſi celebret) pariter duplici, ac ſubinde Canonici, vel Monachi abbatialis Eccleſiæ unico tantum ductu thurificari debent; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* (Immediate Canonici: Quid, ſi *Canonicus unicus cum* Epiſcopo adeſſet? require *n.* 31. & 157.

371 Epiſcopi abſtinere debent, ubi conſuetudo non viget, a frequenti acceſſu ad Eccleſias Exemptas pro ſacris functionibus aſſiſtendo, ut liberius Abbates valeant ſuis uti privilegiis; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.*

372 In Ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monachorum, necnon in veſtitionibus Monialium, & emiſſione profeſſionis earumdem, etiam pleno jure Prælatis inferioribus ſubjectorum, in benedictionibus ſacræ ſupellectilis, cæteriſque actibus (Miſſarum, Veſperarum, & Matutinarum ſolemniis, ter tantum in anno, ut præfertur, exceptis), neque in Eccleſiis, Oratoriis, aliiſque locis tam publicis, quam privatis, quantumvis exemptis, & eiſdem Abbatibus pleno jure ſubjectis, mitram, baculum, & quævis alia pontificalia inſignia, niſi expreſſa Sedis Apoſtolicæ conceſſione, adhibere non debent; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* (Ter tantum in anno: occaſione magnæ ſolemnitatis, ut ſunt Patroni, vel Tituli, ſeu Dedicationis Eccleſiæ: Vide *num.* 360. Ampliatur etiam præſens decretum pro Caſſinenſibus: Vide *n.* 406.

373 Prælati Epiſcopis inferiores eccleſiaſticam ſupellectilem pro ſervitio duntaxat ſuarum Eccleſiarum, vel Monaſteriorum benedicere valent: *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* Vide *n. ſeq.* (Supellectilem ... benedi-

dicere: etiam Caſſinenſes non poſſe, niſi doceatur de indulto, ſtatuit *S. R. C.* Vide *n.* 407.

374 Prælati Epiſcopis inferiores aliqua pontificalia extra loca ipſis ſubjecta, vel pro ſervitio alienæ Eccleſiæ, aut in ſubditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non poſſunt: puta Campanarum benedictiones, Calicum & ſimilium, in quibus ſacra adhibetur unctio, necnon minorum Ordinum collationes: *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* V. *n.* 365.

375 Prælati inferiores Concionatoribus, qui eorum ſubditis verba Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elagiri præſumere non debent, ſed Epiſcopis, quibus jus hujuſmodi privative competit, omnino dimittant: *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* Neque Miſſarum ſolemnia pontificaliter peragentes: Vide *num.* 408.

376 In Miſſis privatis quoad indumenta, cæremonias, miniſtros, altaris ornatum, & benedictionis largitionem, a ſimplici Sacerdote Prælati inferiores diſcrepare non debent, ac proinde ſacras veſtes induere debent in Sacriſtia; neque uti poſſunt Cruce pectorali: unico tantum contenti ſint Miniſtro, aquam cum pelvi & urceolo argenteis ſibi miniſtrare facere poſſunt, duaſque tantum candelas ſuper altare adhibere valent; *S. R. C.* 27. *Septem.* 1659. *in decreto generali, coram Alex. VII.* (Sacras veſtes: pretioſiores ſimplicium Sacerdotum; Vide *numer.* 831. (In Sacriſtia: particulari, & ab aliis diſtincta; *Ibidem*.

377 Locorum Ordinarii auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſunt, immo debent Abbates, & Prælatos Epiſcopis inferiores, qui uſu Pontificalium gaudent, tum Sæculares, tum Regulares, quantumvis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes, etiam per cenſuras compellere ad omnimodam obſervantiam rerum præſcriptarum circa moderationem Pontificalium: *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alexandro VII.* (Rerum præſcriptarum: pro quibus conſule antecedentes ſanctiones.

378 Nonnulli ex Abbatibus & Prælatis inferioribus proprium habent Territorium, & jura epiſcopalia, nulliſque ſubduntur Epiſcopis, qui eos coercere, ſi exceſſerint, valeant: eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nuntiis, ſi adſint, ſin minus ab Archiepiſcopis, in quorum Provinciis, & ab Epiſcopis Romano tantum Pontifici ſubjectis, vel prope quorum Diœceſis limites earum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita ſunt, tamquam a S. Sede delegatis ad hujuſmodi decretorum obſervationem prædicti omnino debent cogi; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali, coram Alexandro VII.*

Beatorum imagines, etiam non principaliter, & uti ſupplices appoſitæ, ſimulacra, picturæ, tabellæ, aut ſcripturæ, eorum præclara geſta repræſentantes, aut referentes, in Eccleſiis, Sacrariis, & Oratoriis quibuſcumque, & præſertim in quibus Miſſæ Sacrificium, vel alia divina officia peraguntur, inconſulta Sede Apoſtolica nullo modo exponi debent; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali ſuper cultu Beatis adhuc non canonizatis præſtando n.* 1. *Alex. VII. præſente*. Indulta hujuſmodi quomodo intelligenda. Vide *n. ſeq.* & 389. 379

Ubi indultum fuerit per Sedem Apoſtolicam, imagines, ſimulacra, pictaſque tabellas in Eccleſia poni, coli poſſe in pariete tantum, non tamen ſuper altare collocandi facultas tributa cenſetur; *Sac. Rit.* C. 27. *Septemb.* 1659. *in decreto generali de Beatis num.* 2. *Alex. VII. approbante*. Secus reſolvitur, ubi indultum habetur pro Miſſa Beatorum. Vide *num. ſeq.* & 389. 380

Si conceſſa fuerit per Sedem Apoſtolicam altarium erectio, non tamen ob id Miſſam & Officium de Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præſumatur: etenim ſpecifica & expreſſa conceſſio ſuper his præcedere debet; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali de Beatis n.* 3. *Alex. VII. confirmante*. 381

Ubi in uno loco cultus Beatis fuerit conceſſus, non extendatur inconſulto Pontifice ad alium locum, quamvis alia concurrente auctoritate; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali de Beatis num.* 4. *coram Alexand. VII.* Vide tamen *n.* 389. & 390. *ſeqq.* 382

In locis, ubi Beatos ab omnibus coli permiſſum fuit, non inde publica Officii recitatio permiſſa cenſetur, ſed tantummodo privata, nec ſatisfactoria præcepto recitationis, niſi quoad illos, quibus Sedes Apoſtolica de hoc indulſerit; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali de Beatis n.* 5. *Alex. VII. imperante*. 383

Miſſæ de Beatis, quæ fuerint indultæ certis perſonis, nempe Presbyteris Regularibus, vel Sæcularibus alicujus loci, vel Monaſterii, ſeu Presbyteris alicujus Eccleſiæ ſervitio præcipue addictis, a confluentibus Sacerdotibus, quamvis dignitate, etiam Cardinalatus inſignitis, minime celebrari poſſunt; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto generali de Beatis n.* 6. *coram Alexandro VII.* Vide *num.* 399. 384

Dies feſti in Beatorum memoriam non celebrentur, niſi ſpeciali indulto Apoſtolico proviſum fuerit; *S. R. C.* 27. *Sept.* 1659. *in decreto gene-* 385

nerali de Beatis n. 7. coram Alex. VII. Qui vero caſus excipiendi ſint, vide *n.* 390. *&* 1312.

386 Beatorum nomina in Calendariis non apponantur, niſi illius tantum loci, earumque perſonarum, in quo, & a quibus cultus cum Officio & Miſſa celebretur; *S. R. C. 27. Sept. 1659. in decreto generali de Beatis n. 8. coram Alex. VII.* Vide *n.* 384.

387 In quibuſvis eccleſiaſticis precibus, etiam in Oratoriis privatis recitandis, particularia Beatorum ſuffragia non apponantur, vel recitentur; *S. R. C. 25. Sept. 1659. in decreto generali de Beatis n. 9. coram Alex. VII.* Vide *n. ſeq. &* 390.

389 In publicis precibus, præter indultas, & a Sede Apoſtolica approbatas, Beati non invocentur; *S. R. C. 27. Sept. 1659. in decreto generali de Beatis num.* 10. *coram Alex. VII.* Vide *num. ant.*

389 Beatorum Reliquiæ in proceſſionibus minime circumferantur; *S. R. C. 27. Sept. 1659. in decreto generali num.* 11. *coram Alex. VII.* Licet in altari exponi poſſint; Clem. XI. Conſt. 82. *n.* 11. quæ incipit: *Viros glorioſos*, §. 2. 8. *Maij* 1716. edita.

390 Non removetur cultus Beatis, qui per communem conſenſum Eccleſiæ, vel per immemorabilem temporis curſum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum ſcripta, vel temporis centum annorum metam excedentis ſcientiam, ac tolerantiam Sedis Apoſtolicæ, aut Ordinariorum hactenus præſtitus, ac certis modo & forma ab eo tempore eis exhibitus fuit. Verum ſi a centum annis citra, cultus hujuſmodi aliqua ex parte conſtiterit auctus & extenſus, eo caſu idem in priſtinum reducatur, prout quivis cultus, extra caſus prædictos ad expreſſa tantum verbaliter in Apoſtolicis indultis omnino revocetur. *S. R. C. 27. Sept. 1659. in decreto generali de Beatis n. 12. coram Alex. VII.*

391 Beati in patronos non eligantur, nec eorum natalitia cum octavis celebrentur: *S. R. C. 27. Sept. 1659. in decreto generali de Beatis n. 13. coram Alex. VII.* (Beati in Patronos non eligantur: niſi auctoritate Apoſtolica, Vide *num.* 1312.

392 Locorum Ordinarii, auctoritate Sedis Apoſtolicæ poſſunt, immo debent Sæculares & Regulares quoſcumque, quamtumvis exemptos, & ſpeciali expreſſione indigentes, etiam ſub cenſuris compellere ad omnimodam omnium decretorum circa Beatos obſervationem. Cum aliqui nullo ſubduntur Epiſcopo, qui eos, ſi exceſſerint, coercere valeat, eo caſu a Sedis Apoſtolicæ Nuntiis, ſi adſint, ſin minus ab Archiepiſcopis in eorum provinciis, vel ab Epiſcopis Romano tantum Pontifici ſubjectis, intra, vel prope quorum diœceſis limites, eorum Eccleſiæ, vel Monaſteria ſita fuerint, tamquam a Sede Apoſtolica delegatis omnino cogi debent, *S. R. C. 27. Sept. 1659. in decreto generali de Beatis n. 16. coram Alex. VII.* Vide *num.* 318.

In Miſſis ferialibus, quæ contingunt a Dominica Paſſionis ad feriam quintam Cœnæ Domini, ſi facienda obveniat commemoratio de ſimplici, omittenda eſt tertia oratio, quæ pro ſecunda aſſignatur in Miſſali, nempe pro Eccleſia, vel pro Papa, *S. R. C. 22. Novemb. 1659. in una Rubricarum*. Item infra octav. Paſchatis & Pentecoſtes. Vide *n.* 291. *&* 1041. 393

Ab eo tempore, quo Innocentius X. ad duplicem ritum evexit officium S. Franciſcæ Romanæ, dubitari cœpit, an feſto Quadraginta Martyrum ſit aſſignanda ſedes fixa, nempe dies decima Martii: an vero idem feſtum, tamquam translatum, prima die non impedita ſit celebrandum? Quo dubio in Sacra Rituum Congregatione propoſito, hæc declaravit, aſſignari debere certam ſedem officio quadraginta Martyrum, diem ſcilicet decimam Martii; idemque in novis Martyrologiis ſervari mandavit; *Sac. Rit. Congregat. 29. Novembr. 1659. in una Rubricarum*. Hoc decretum modo eſt generale, Vide *n.* 1178. 394

Archidiaconus prima Dignitas Cathedralis tenetur accedere ad cubiculum Epiſcopi, ob obſequium ei exhibendum, dum Epiſcopus ad Eccleſiam cum cappa accedit: & ſi recuſet, omnino eſt compellendus ut præſtet, *S. R. C. 24. Januar. 1660. in una S. Severini*. (Archidiaconus: ſimiliter & omnes Dignitates; Vide *n.* 99. 395

Archidiacono, & Canonicis capituli Cathedralis Camerinenſis petentibus, an ipſis liceret plures Miſſas celebrare feria quinta in Cœna Domini, in qua cadit feſtum SS. Annuntiationis? Sacra Congregatio reſpondit licere, & juſſit, ut a Cardinali Vicario ſingularum Eccleſiarum Urbis Rectoribus idem notificaretur; *S. R. C. 20. Martii 1660. in eadem Camerinenſi*. Decretum hoc eſt generale, ſervato ordine ut in *n.* 890. 396

Ubi indultum fuerit, ut Miſſa de aliquo Beato celebretur, licitum eſt ejus imaginem, & ſimulacrum ſuper altari exponere, necnon votivas tabellas illi appendere; *S. R. C. 17. Apr. 1660. in una Dubiorum*. 397

Dies feſti in Beatorum honorem non celebrandi, non extenduntur ad feſta devotionis, *S. R. C. 17. Apr. 1660. in una Dubiorum*. Vide *n.* 385. 398

Indulta recitandi Officium cum octava, vel ſine octava, & celebrandi Miſſam de Beatis, non fuerunt revocata per decretum emanatum 399

anno

anno 1659. 27. Septembris, *S. R. C.* 17. *Apr.* 1660. *in una Dubiorum*. Vide *n.* 384.

400 In Eccleſiis, in quibus Officium & Miſſa de Beatis recitari, ac reſpective celebrari poſſunt, licitum eſt eorum Reliquias exponere; *S. R. C.* 17. *Apr.* 1660. *in una Dubiorum*. (Reliquias exponere: Etiam ſuper altare, ſecus autem deferre in proceſſionibus. Vide *n.* 389.

401 Epiſcopi Regulares, qui ex indulto Sedis Apoſtolicæ gaudent privilegis ſuæ Religionis, de quibus ſunt capaces pro eorum conditione, non poſſunt de Beatis ſuæ Religionis recitare officium, & in propriis Cathedralibus Miſſam celebrare, & altare Beatis prædictis erigere; *S. R. C.* 17. *Apr.* 1660. *in una Dubiorum*.

402 Privilegium conceſſum ab Alexandro II. Abbatibus Monaſterii Cavenſis Congregationis Caſſinenſium celebrandi pontificaliter in exequiis nobilium Virorum, non extenditur ad alia Monaſteria ejuſdem Congregationis, neque comprehenditur in reſtrictione uſus Pontificalium; *S. R. C. Junii* 1660. *in una Gavenſi*, *Alex. VII. approbante die* 20. *Julii*. Vide *n.* 360.

403 Abbates Congregationis Caſſinenſium divina peracturi in acceſſu, & receſſu, non obſtante prohibitione in num. 6. decreti generalis die 27. Septembris 1659. expreſſa, ab immemorabili tempore, poſſunt aſſociari more Epiſcoporum a ſuis Monachis modo non extra, ſed intra ſepta Monaſterii ſeſe ad Eccleſiam conferant; *S. R. C.* 12. *Junii* 1660. *Alex. VII. approbante die* 20. *Julii*; Vide *n.* 140. 370.

404 Abbatibus Congregationis Caſſinenſis, licet in num. 7. decreti generalis 27. Sept. 1659. taxatus fuerit numerus miniſtrorum inferiorum, conceduntur tamen alii quatuor miniſtri cotta induti; *S. R. C.* 12. *Junii* 1660. *Alex. VII. confirmante*; Vide *n.* 362.

405 Ad §. decreti, quo uſus mitræ pretioſæ & baculi ſine velo appenſo vetitus eſt: aſſerentibus Monachis Congregationis Caſſinenſium, mitram pretioſam ipſis de jure competere, velum quoque numquam eos conſueviſſe Baculo appenſum adhibere, nec eſſe de ritibus Romanæ Eccleſiæ, ſed Ambroſianæ tantum: Sac. Rit. Cong. cenſuit, quoad mitram ſervandam eſſe diſpoſitionem Capitis *Ut Apoſtolicæ*, *de privilegiis in ſexto*: quoad baculum vero ſervandum eſſe decretum; *S. R. C.* 12. *Jun.* 1660. *Alex. VII. confirmante die* 20. *Julii*. (Ut Apoſtolicæ, de privilegiis in ſexto: quo ſtatuitur, ut Abbates, & alii, quibus mitræ uſus eſt ab eadem Sede conceſſus., Exempti quidem in provincialibus conciliis, & epiſcopalibus ſynodis (quibus nonnulli eorum intereſſe tenentur) mitris tantummodo aurifriſiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus, uti poſſint: Non exempti vero ſimplicibus, & albis ac planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis mitris liceat illis uti, prout conceſſa eis ab eadem Sede indulta permittunt; *lib.* V. *Tit.* VII. *c.* VI. *De Privilegiis* . . . Quoad baculum, Vide *n.* 363.

Abbates Congregationis Caſſinenſium poſſunt uti mitra, & aliis inſignibus pontificalibus in actu Ordinationum, & Benedictionum cum oleo ſancto, non obſtante quod uſus mitræ, & aliorum inſignium pontificalium in num. 17. decreti generalis 27. Septembris 1659. fuerit prohibitus; *Sac. R. C.* 12. *Jun.* 1600. *confirmante Alex. VII. die* 20. *Julii*. Vide *n.* 372. 406

Aſſerentibus Monachis Caſſinenſibus eorum Abbatibus licitum eſſe benedicere paramenta Eccleſiarum non ſubditarum ex Apoſtolico Indulto, S. R. C. mandavit exhiberi indultum authenticum ex archivo Apoſtolico deſumptum, ac interim abſtinere; *Eadem S. R. C.* 12. *Junii* 1660. *confirmante Alexan. VII. die* 20. *Julii ejuſdem anni* in decreto, quod incipit: *Procurator generalis*. Vide *n.* 373. 407

Prælato Epiſcopis inferiori, vel cuique alio gaudenti uſu Pontificalium, non licet benedicere Concionatorem, qui concionem ſit habiturus, dum ipſemet Miſſarum ſolemnia pontificali modo peragit, quia poſt Concilium Tridentinum prohibentur hujuſmodi benedictiones etiam per decretum emanatum 27. Sept. 1659. circa uſum Pontificalium; *S. R. C.* 12. *Junii* 1660. *in Mediolanenſi*. Vide *n.* 375. 408

Miſſa ſolemnis in Dominica infra octavam alicujus Sancti, non debet celebrari de eodem Sancto, licet de conſenſu Ordinarii fiat proceſſio ad ejus Eccleſiam; *S. R. C.* 24. *Julii* 1660. *in Aretina*. Alias reſolvitur de B. Maria Virgine. Vide *n.* 421. 424. 409

Miſſæ omnes de Sanctis ſub ritu duplici excluduntur ab octava Epiphaniæ, præter eas, quæ ſunt primæ claſſis, nempe Titularis, & Patroni principalis, ac Dedicationis Eccleſiæ; *S. R. C.* 20. *Nov.* 1660. *in Aſculana in Apulia*. (Ab octava Epiphaniæ: ideſt infra octavam; in die autem octava neque de Titulari, vel Dedicatione Feſtum erit agendum; *Rub. Miſſ. prop.* 410

Miſſæ plures non poſſunt celebrari in Capellis nobilium a Sacerdotibus Regularibus; *S. R. C.* 23. *Febr.* 1661. *in Januen.* Regularibus, neque Sæcularibus, Cardinales S. R. E. & Epiſcopi omnes, quomodo poſſint; Vide *n.* 620. 411

Symbolum in Miſſa ſolemni poteſt decantari in illis Eccleſiis, ubi eſt altare erectum ſub 412

Ff 2 invo-

invocatione alicujus Sancti, ratione concurſus ad præſcriptum rubricarum, licet de eo fiat Officium ritu ſemiduplici, ut pro feſto S. Antonii de Padua declaravit *S. R. C.* 1. *Apr.* 1661. *in una Burgi S. Domnini*. (Symbolum: totum a choro decantandum ſine organi interpoſitione; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 10.

413 Miſſa ſecunda de Paſſione Domini cum Gloria, & Credo, in altari SS. Crucifixi ſingulis Dominicis, præter Reſurrectionis Domini noſtri, & Pentecoſtes, non conceditur, neque poteſt tolerari. *S. R. C.* 3. *Julii* 1661. *in Toletana*.

414 In Capella Palatii epiſcopalis, abſente Epiſcopo, vel ſede vacante, poteſt Vicarius generalis Miſſam celebrare, & in diebus feſtis ipſam audientes adimplent præceptum Eccleſiæ. *S, R. C.* 2. *Jul.* 1661. *in Bituntina*.

415 Miſſæ Sacrificium peragi poteſt in publico Oratorio extra aliquod Oppidum conſtructo, de licentia Epiſcopi in diebus ſolemnioribus anni, etiam contradicente Parocho pro commoditate villicorum circumhabitantium, dummodo habeat omnia requiſita ad Eccleſiam, vel ſaltem ad publicum Oratorium conſtituendum; *S. R. C.* 3. *Sept.* 1661. *in Ferrarana*. (In diebus ſolemnioribus anni, etiam contradicente Parocho: dummodo tamen non ſit Eccleſiæ Parochiali proximum. Pro intelligentia hujus decreti vide *n.* 620. *&* 234.

416 Patenæ ſuppoſitio per Sacerdotem cotta indutum in communione generali, quæ per Dignitates agitur, licita eſt. *S. R. C.* 3. *Sept.* 1661. *in Andrien.*

417 Non poſſe celebrari Miſſas etiam pro animabus Purgatorii una hora poſt meridiem ſtatutum fuit a *S. R. C.* 24. *Novemb*: 1661. *in Neapolitana*.

418 Habens indultum a Sede Apoſtolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, ſi quis voluerit ibi ædificare altare ligneum, non indiget facultate Apoſtolica, dummodo altare ligneum cum ſacro lapide parieti colligatum, amovibile non ſit, & altaris portatilis imaginem non præferat. *S. R. C.* 1. *Decemb.* 1661. *in una nullius Loci Cirignolæ*. (Altaris portatilis erectio Epiſcopis regulariter conceditur iis conditionibus, ut in *n.* 620.

419 Regulares tenentur quidem celebrare feſtum de Dedicatione Eccleſiæ Cathedralis, ſed ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, & ſine octava. *S. R. C.* 2. *Apr.* 1662. *in Decreto generali*, *approbante Alex. VII. die* 8. *ejuſdem menſis & anni*. Regulares in civitate, non vero per diœceſim, quo nomine intelliguntur etiam Moniales. Vide *n.* 648. 1181. 1253. *&* 1317.

Miſſa in die ſolemnitatis Corporis Chriſti non 4
debet cantari poſt abſolutam proceſſionem: & hujuſmodi conſuetudo, uti a Cæremonialis diſpoſitione aliena, omnino abroganda eſt: *S. R. C.* 13. *Jun.* 1662. *in Albinganen.* (Miſſa hujus diei cantari debet per primam Dignitatem, vel digniorem Canonicum, qua finita ordinatur proceſſio ab Epiſcopo peragenda. Si vero Epiſcopus voluerit celebrare, & SS. Sacramentum conficere, poterit Miſſam planam legere, omiſſa pro hac die ſolemni, propter proceſſionem, & ad evitandum calorem: ac in fine Miſſæ, Canonici & alii capient paramenta. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 15. 18. *&* 31. Vide *num.* 8.

Epiſcopus non poteſt ſtatuere diem Dominicam ad celebrandum feſtum alicujus Sancti Martyris, de quo aſſervatur Reliquia *inſignis* in aliqua Eccleſia: nec de eo celebrari debere Officium & Miſſam in ipſa die ſui Martyrii, *niſi* Reliquia ſit de Sancto deſcripto in Martyrologio Romano, & niſi conſtet de identitate Reliquiæ ejuſdem Sancti. *S. R. C.* 3. *Jun.* 1662. *in una Dubiorum*. Vide *num.* 630. 41

Tibia non eſt reliquia *inſignis*. *S. R. C.* 3. *Jun.* 1662. 422

Omnibus & ſingulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſvis Ordinis, etiam neceſſario exprimendi, directe præcipitur, ut Miſſas privatas pro defunctis, ſeu de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant, vel præſumant: quod ſi ex benefactorum præſcripto Miſſæ hujuſmodi celebrandæ incidant in feſtum duplex, tunc minime transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio animabus ſuffragia expectantibus detrimento ſit, ſed dicantur de feſto occurrenti, cum applicatione Sacrificii; juxta mentem eorumdem Benefactorum: curentque Eccleſiarum Rectores, Sacriſtæ, aliique, ad quos ſpectat, ut hujuſmodi decretum inviolate ſervetur, atque in Sacriſtia affixum retineatur, ubi commode ab omnibus celebrare volentibus conſpici & legi poſſit: in eos autem, qui contra facere auſi fuerint, vel præmiſſa adimplere neglexerint, locorum Ordinarii, tam Sæculares, quam Regulares pro modo culpæ animadvertant. *S. R. C.* 5. *Aug.* 1662. *in Decreto generali approbante Alex. VII. &* 15. *Sept.* 1714. *Clem. XI. annuente* 29. *ejuſdem* Conſtit. quæ incipit: *Cum occaſione Miſſalis*. Alii dies, in quibus Miſſæ Defunctorum præſcribuntur, ſunt in *num.* 75. An vero officium duplex reſpiciat prius ipſum celebrantem quoad privatam ſui officii recitationem, vel potius Eccleſiam, in qua celebrant, Vide *num.* 1262. 423

Lai-

424 Laicos profeſſos non debere præſumere præcedentiam a Clericis ſuæ religionis eo quod hi ſint profeſſione poſteriores, ſed hi in omnibus, & quibuſcumque actibus tam publicis, quam privatis ſunt præferendi. *S. R. C.* 19. *Aug.* 1662. *in una Ordinis Miniſtrantium infirmis*, *Alex. VII. die 6. Decembris ejuſdem anni confirmante*, *in Conſtit. quæ incipit*: Alias emanavit.

425 Miſſa votiva de B. V. poteſt celebrari in die dominica, ratione concurſus populi; *S. R. C.* 20. *Nov.* 1662. *in Aretina*. Etiam cauſſa voti, vel alia. Vide *num.* 430. (Die Dominico: intellige non privilegiato, aliiſque feſtis non privilegiatis, & dummodo Dominica non incidat in Feſtum duplex primæ vel ſecundæ Claſſis, vel infra octavas privilegiatas. Vide *num.* 264.

426 Anniverſaria dies Dedicationis Eccleſiæ, dum Epiſcopus in conſecratione ejuſdem non elegerit diem, ſed conſecravit Eccleſiam die &c. menſe &c. debet celebrari in futurum diem, quo hactenus in præteritum conſuetum eſt celebrari. *S. R. C.* 20. *Novemb.* 1662. *in Albinganen.* Loquitur decretum de Eccleſia, quæ primo erat conſecrata, & nova indiguit conſecratione: puta, cum devaſtetur in majori parte, *Gloſſ. in cap.* Propoſuiſti 4. verb. Reconciliari, circa medium, *de Conſecrat.*

427 In feſto SS. Corporis Chriſti ſervanda eſt diſpoſitio Cæremonialis Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 33. in reponendo SS. Sacramento, ubi nulla fit mentio de verbo *Dominus vobiſcum*, non vero Rituale Romanum, ubi dicitur addi *Dominus vobiſcum*, & ſic ſervat in Urbe Summus Pontifex, & ſervatur ab omnibus. *S. R. C.* 16. *Junii* 1663. *in Granaten.* & 28. *Sept.* 1674. *in Salernitana*. Idem ſervandum in repoſitione SS. Sacramenti pro quadraginta Horis; *Ex Conſt.* Clem. XII. & aliorum Pontificum *edita* 1. *Sept.* 1736. quæ incipit Italice: *Eſſendo ſtate fatte*, §. 21. Vide *num.* 281.

428 Crux parva cum imagine Crucifixi poſita ſuper Tabernaculum, in quo aſſervatur SS. Sacramentum in altari, non eſt ſufficiens in Miſſa, ſed poni debet alia Crux in medio candelabrorum. *S. R. C.* 16. *Junii* 1663. *in Roſſanen.* (Crux parva: „ In altaribus, quæ per Eccleſiis erecta ſunt, & in quibus ſacrum fieri „ conſuevit, præter majorem Tabulam, quæ vel „ depictam, vel inciſam exhibet imaginem San„ cti, in cujus nomen, & memoriam altare „ conſecratum eſt, adjungi cœpit alia minor Ta„ bula, in qua vel coloribus exprimitur, vel ære, „ ligno, aut marmore inciditur effigies alterius „ Sancti, itaut Crux auferatur, quæ, juxta Ru„ bricas, inter candelabra collocari debet. Cum „ vero neminem lateat, rem Divinam confici „ non poſſe, niſi Crux cum Imagine Sanctiſſimi „ Crucifixi ſuper altari conſtituatur, hinc minori „ Tabulæ ſuperadditur exiguus adeo Crucifixus, „ ut neque Presbyteri celebrantis oculis facile oc„ currat, neque ab ullo alio diſtingui ferme poſ„ ſit, niſi hic diligenter perſcrutetur, utrum ſu„ per altari revera Crucifixi Imago propoſita „ fuerit. Equidem non improbamus, quod idem „ altare in plurimorum Sanctorum nomen, ac „ memoriam dedicetur, quodve in majori Ta„ bula aut unus tantum, aut plures etiam San„ cti pingantur, vel denique, quod alia minor „ Tabula collocetur inferius, aut alio quocum„ que modo, ubi unus vel plures Sancti fidelium „ venerationi proponantur. Illud permittere „ nullatenus poſſumus, quod Miſſæ Sacrificium „ in his altaribus celebretur, quæ careant Ima„ gine Crucifixi, vel ipſa incommode ſtatua„ tur ante Presbyterum celebrantem, vel ita te„ nuis, & exigua ſit, ut ipſius Sacerdotis, & „ populi aſſiſtentis oculos pene effugiat „: Benedictus XIV. *Conſtit.* 17. quæ incipit *Accepimus*, 16. *Julii* 1746. *edita*. Vide *num. ſeq.*

In altari, in quo adeſt magna ſtatua Sanctiſſimi Crucifixi, non eſt neceſſe ut ponatur alia Crux dum celebratur Miſſa. *S. R. C.* 16. *Jun.* 1663. *in Roſſanen.* (Magna ſtatua Sanctiſſimi Crucifixi: ut Sacerdos celebrans, ac populus ſacrificio aſſiſtens eumdem Crucifixum facile & commode intueri poſſint: *Ex Conſtit.* Benedicti XIV. 16. *Julii* 1746. quæ incipit: *Accepimus*. Vide *num. ant.* & 1105. 429

Miſſa votiva cantata de B. M. V. cum Gloria & Credo poteſt celebrari die dominico cauſſa voti, vel alia cauſſa. *S. R. C.* 16. *Jun.* 1663. *in Roſſanen.* Vide *n.* 425. & adnotationem. 430

In conſecratione Epiſcoporum ſolus Epiſcopus conſecrandus ſemper uti debet colore albo: conſecrator vero & aſſiſtentes debent uti colore, qui tempori convenit. *S. R. C.* 16. *Jun.* 1663. *in Granaten.* Vide *n.* 1246. Idem ritus ſervari poſſet in Sacris Ordinationibus. 431

Miſſa ſolemnis de S. Joſepho, quando ejus feſtum incidit in feriam ſecundam, tertiam, aut quartam majoris hebdomadæ, non poteſt cantari, etiam ob concurſum populi, ſed debet omitti, nec poteſt in illis diebus fieri proceſſio in ejus honorem. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Urbis*. (In Feriam ſecundam &c.: Inſuper & alii dies, de quibus vide *num.* 132. 432

Paſſio in Miſſis privatis legi debet a Celebrante in cornu Evangelii. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*. 433

In primis Veſperis Dominicæ Paſſionis, non ſolum 434

ſolum Cruces & Imagines Salvatoris, ſed etiam Icones altarium, & omnes Imagines Sanctorum tegi debent. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*. (Cruces & Imagines Salvatoris: non tantum in altari, ſed etiam per Eccleſiam. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 3. Vide *n.* 310.

435 Hebdomadarius in decantandis in choro Horis Canonicis, & ſua officia peragens non debet uti ſtola. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*. (Non debet uti ſtola: niſi in Veſperis diei Defunctorum præſente Epiſcopo celebrante; tunc enim Canonicus hebdomadarius pluviali nigro ſupra cottam erit indutus, aut ſaltem ſtola nigra. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 10.

436 Cruces, quæ fiunt a Sacerdote ſuper oblata, non ſunt faciendæ manu tranſverſa, ſed manu recta in tranſverſa parte Crucis; *S. R. C.* 14. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*.

437 Manus Sacerdotis ad *Hanc igitur* debent ita extendi, ut palmæ ſint apertæ, pollice dextero ſuper ſiniſtrum in modum Crucis ſuper manus, non vero infra manus. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*.

438 Pars inferior Hoſtiæ præcidi debet, non autem ſuperior, quando dicitur *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*.

439 Quando Epiſcopus aſſiſtit Miſſæ ſolemni, Celebrans debet reſpondere Epiſcopo: *Ad Deum, qui lætificat juventutem meam*, & alia uſque ad *Indulgentiam* incluſive, non vero ſimul cum illo dicere: *In nomine Patris &c. S. R. C.* 4. *Auguſti* 1663. *in una Dalmatiarum*.

440 Quando Epiſcopus aſſiſtit cum cappa Miſſæ ſolemni, thurificandus eſt Celebrans finito Evangelio, non vero Epiſcopus, quia non eſt paratus pluviali. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*.

441 In die commemorationis omnium Fidelium defunctorum, Sacrificia poſſunt a Sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, ſcilicet vel pro omnibus Fidelibus defunctis, vel pro aliquibus tantum; *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*, & 9. *Decemb.* 1701. *in una Ordinis Capuccinorum*, & 2. *Sept.* 1741. *in Aquen.* (Applicari ad libitum: Miſſa vero tam ſolemnis, quam privata, recitatur in communi, excepta unica ſolemni in die obitus. *Rub. Miſſ. prop.* Vide *num.* 300.

442 Canonici pluviali, planeta, dalmatica, vel tunicella parati, non debent deferre almutias: Canonico vero defuncto induto planeta, ſeu dalmatica, vel tunicella, imponi poteſt almutia per brachium. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiarum*. (Induto planeta &c.: Non alio habitu ſive Confraternitatum, ſive Religioſorum, ſed cum ſacris veſtibus ordini convenientibus. Et non ſolum Canonici, ſed omnes de clero, præſertim Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi. Clemens XI. 9. Decem. 1706. in Conſt. quæ incip. *Avendo la Santità di Noſtro Signore*: & *Rit. Rom. Tit. de Exequiis*.

443 Canonici quando Miſſam celebrant, de rigore uti poſſunt annulo aureo, ſed ſine gemma, & ſine aliqua effigie. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1663. *in una Dalmatiar.*

444 Canonici aſſiſtentes tenentur accipere birretum de manu Epiſcopi cappa induti, & eidem reddere, non obſtante alio decreto præcipiente per Capellanum hujuſmodi implenda eſſe. *S. R. C.* 4. *Aug.* 1665. *in Raguſina*. (De manu: non de capite Epiſcopi. Vide *n.* 175.

445 Archipresbytero Eccleſiæ tamquam Archipresbytero, & in functionibus archipresbyteralibus, & ad ſe uti Archipresbyterum ſpectantibus, non competit uſus habitus Protonotarii: *S. R. C.* 24. *Maii* 1664. *in Taurinen.* (Non competit uſus habitus Protonotarii: *niſi forte ſubtana violacea*. Vide *n.* 119.

446 Protonotarius apoſtolicus prima Dignitas alicujus Cathedralis, non poteſt in habitu Protonotarii ſedere in Choro in ſuo ſtallo, ſed ſedere debet, ut dicitur in libro Cæremoniali: *S. R. C.* 12. *Jul.* 1664. *in Tridentina*. (Ut dicitur in Cæremoniali: ſcilicet poſt Abbates, ſi erit non participans, ſupra vero, ſi erit participans. *Cær. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 13. Vide *n.* 126. & 170.

447 Dedicatio Baſilicæ SS. Salvatoris extra almam Urbem non habet integras ſecundas Veſperas, ſi concurrat cum ſequenti Officio duplici minori. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1664. *in una Ord. Min. de Obſerv.*

448 Recitantes ex legitima conceſſione Officium SS. Corporis Chriſti in qualibet feria quinta per annum non impedita feſto novem lectionum, illud perſolvere debent, ut in die ejuſdem ſolemnitatis; Miſſam vero debent celebrare quæ eſt votiva de SS. Sacramento. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1964. *in una Ord. Min. de Obſerv.* Feria quinta non impedita, intellige etiam per Officia tranſlata. Vide *n.* 557. (Ut in die ejuſdem ſolemnitatis: exceptis *Alleluja* in Reſponſoriis & Antiphonis, extra tempus paſchale non recitandis. Vide *num.* 1085. (Miſſa: cum *Gloria in excelſis*, & ſine *Credo*. Vide *n.* 1273.

449 Cum S. Januarius fuerit declaratus a S. R. C. Patronus principalis Regni Neapolitani, hinc die feſto dicti Sancti debet in eodem Regno fie-

ri Of-

ri Officium ſub ritu duplici cum octava, ſed de S. Januario tantum, non vero de ſociis ejuſdem, quorum Officium transfertur ad primam diem non impeditam. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1664. *in Monopolitana*. (Sub ritu duplici : primæ claſſis; *Rub. Brev. de Patrono*, & *S. R. C. n.* 25.

450 Secundæ Veſperæ de die octava non privilegiata concurrentes cum primis Veſperis feſti duplicis, debent dimidiari, & fieri a Capitulo de feſto ſequenti; *S. R. C.* 12. *Jul.* 1664. *in una Ord. Min. de Obſerv.* (Debent dimidiari : Procedit hoc quoque in octava Dedicationis Eccleſiæ; fallit autem in octavis B. Mariæ Virginis, & in Veſperis feſti SS. Angelorum, & Apoſtolorum; Vide *n.* 447. 523. & 632.

451 Lectiones primi Nocturni in Officio de feſto duplici majori, ſumendæ ſunt ex ejus communi, ſi ex conceſſione non habeantur propriæ. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1664. *in una Ord. Min. de Obſerv.*

452 In Miſſis de Beatis, quæ ſub ritu duplici majori celebrantur, non debet dici *Credo*. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1664. *in Romana Ord. Min. S. Franc. de Obſerv.* (In Miſſis de Beatis : niſi eſſent Patroni loci ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Vide *n.* 1312. Quid vero in Miſſis de Sanctis? Vide *n.* 1191.

453 Miſſæ celebratio in Eccleſia (ſeu Oratorio) ſita in Territorio extra mœnia alicujus Oppidi, non poteſt prohiberi, antequam celebretur in Eccleſia Parochiali, & Matrice; non obſtante decreto Epiſcopi in Synodo Diœceſana, aut quocumque alio, etiam in erectione Eccleſiæ edito, celebrationem hujuſmodi prohibente; *S. R. C.* 30. *Aug.* 1664. *in Camerinenſi*, & 24. *Jan.* 1665. *in Nucerina*. Hoc decretum non habet amplius locum in illis Eccleſiis, quæ Parochiali ſunt proximæ, ut ſupra jam notatum fuit; Vide *n.* 134. & 286.

454 Dignior Sacerdos, ad quem ſpectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in feria quarta Cinerum, & in Dominica Palmarum miniſtrare, debet ab eodemmet Celebrante ſupradicta accipere ſtans, non vero flexis genibus; *S. R. C.* 30. *Aug.* 1664. *in Sutrina*. (Dignior Sacerdos : intellige Canonicum, ſecus debet genuflectere, juxta Cæremoniale Epiſcop. Vide *n.* 811.

455 Anniverſaria, & Miſſæ cantatæ de *Requiem* relictæ ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis in die ipſorum obitus, etiam in duplici majori contingentes poſſunt celebrari, & proinde in Decreto, die 5. Auguſti 1662. edito, non comprehenduntur. *S. R. C.* 22. *Nov.* 1664. *in Novarien. approbante Alex. VII. in ejus Bullario Conſt.* 176. *quæ incipit* Creditæ nobis, *anno* 1667. *edita*. (In die ipſorum obitus : nunc autem extenduntur extra obitum. Vide *n.* 1279. *ſeqq.* (In duplici majori : niſi eſſet de præcepto. Vide *n.* 19. Intelligendum tamen hoc Decretum de unica Miſſa de *Requiem* cantata, non vero de Miſſis privatis.

456 Cum ex privilegio Apoſtolico Religio Servorum B. M. V. poſſit, & valeat recitare Officium Sanctiſſimi Sacramenti qualibet feria quinta, & illud B. Virginis qualibet die Sabbati ſub ritu ſemiduplici, dummodo d. dies non ſint impediti officio IX. lectionum, & exceptis Adventu, Quadrageſima, & Vigilis : & cum multoties eveniat, quod ſit remittendum Officium alterius Sancti, aliis de cauſſis translatum : ideo Rector, & Patres Montis Senarii in Etruria ejuſdem Ordinis, ad tollenda multorum dubia ſupplicarunt Sacram Rituum Congregationem pro declaratione : an dictis diebus dicendum ſit Officium translatum, vel potius Sanctiſſimi Sacramenti; & B. Virginis ex dicto privilegio, prout hactenus conſueverunt? & eadem S. R. Congr. reſpondit : *translatum ulterius protrahi, & Officium fieri juxta privilegium, ſtante præſertim laudabili conſuetudine*. *S. R. C.* 22. *Nov.* 1664. *in una Etruriæ*. Hoc decretum eſt municipale tantum, ſtante laudabili & particulari conſuetudine, generale vero contrarium, conſule ſub *n.* 719. *ſeqq.*

457 Archipresbyter alicujus loci, & Eccleſiæ, quæ non habet Clerum, ipſo abſente, vel impedito, poteſt deputare in functionibus parochialibus unum ex Capellanis amovibilibus plurium Confraternitatum in ſua Eccleſia degentium ſibi bene viſum, non obſtante quod alii Capellani noviter inſtituti prætendant ad ipſos, uti non amovibiles, ſpectare. *S. R. C.* 20. *Jun.* 1665. *in Ariminen.*

458 In die, quo celebratur feſtum duplex etiam translatum, prohibetur Miſſa de *Requiem*, niſi ſit præſens cadaver : Anniverſarium poteſt anteferri, immo debet, & in feriis majoribus debent omnino cantari duæ Miſſæ, & collectæ pro Defunctis non admittantur, niſi in Miſſis Simplicium, & Ferialium. *S. R. C.* 31. *Jul.* 1665. *in una nullius*, *Provinciæ Trevicen.* (Niſi ſit præſens Cadaver : Intellige de unica Miſſa ſolemni eo modo quo in *num.* 19. (Cantari duæ Miſſæ : ubi adeſt onus cantandi, de quo conſule *num.* 600. & 1261. (Collectæ pro Defunctis : Quid vero ſtatuatur pro Defuncto in particulari, require *n.* 589.

459 Jus porrigendi, & dandi aſperſorium Epiſcopo accedenti ad Cathedralem privative in omnibus

nibus functionibus ſpectat ad digniorem de Capitulo, non autem ad Vicarium. *S. R. C.* 31. *Jul.* 1665. *in Marturanen.* (Ad digniorem de Capitulo: ſecus extra Cathedralem, ut in *num.* 71.

460 Celebrans, & Aſſiſtentes in Veſperis & Miſſa ſolemni, etiam in ſolemnitatibus, debent ſedere in ſcamno, & non in ſede camerali. *S. R. C.* 31. *Jul.* 1666. *in Reginaten. in Calabria.* (Celebrans, & Aſſiſtentes: licet Canonici, tam Epiſcopo præſente, quam abſente. Vide *num.* 115. & 143. Modus vero ſedendi in Miſſis habetur in *num.* 200.

461 Quando exponitur Sacramentum in Altari pro initio quadraginta horarum, vel ſpiritualium exercitationum, ſi accidat in feſto primæ, vel ſecundæ claſſis, ſive in Dominica privilegiata primæ, vel ſecundæ claſſis, tunc in Collegiatis vel duæ cantentur Miſſæ, una de feſto, ſeu de Dominica poſt Tertiam, altera votiva de Sacramento poſt Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SS. Sacramenti, *S. R. C.* 13. *Febr.* 1666. *in una Rubricarum.* (In feſto primæ vel ſecunda claſſis, ſive in Dominica &c.: omnibus diebus vigore Kalendarii univerſalis ſeu particularis illius Eccleſiæ, ſive ſit Sæcularis, ſive Regularis. Item in Feria quarta Cinerum, ſecunda, tertia, & quarta majoris hebdomadæ, per totam octavam Paſchæ, Pentecoſtes, & Epiphaniæ, in Vigilia Nativitatis, & Pentecoſtes; in quibus unica cantari Miſſa præcipitur (etiam ubi adeſt uſus cantandi plures Miſſas quotidie). de Octava, Dominica, vel Feria &c. cum commemoratione SS. Sacramenti ſub unica concluſione. Clem. XI. & Clem. XII. in Conſt. 40. Horarum confirm. ab aliis Summis Pontificibus, edita 1. Septem. 1736. quæ incipit italice: *Eſſendo ſtate fatte* §. 12. (Vel duæ cantentur Miſſæ: Hæc alternativa non habet locum in expoſitione quadraginta Horarum, ſed forte in illa ſpiritualium exercitationum occaſione peracta, ut loquitur præſens decretum.

462 In Officiis Sanctorum conceſſis Regularibus infra annum, puta Conceptionis B. M. V. Ordini S. Franciſci, ſicut etiam in Officiis Tranſlationum &c. octava benedictio erit: *Cujus feſtum colimus &c. S. R. C.* 13. *Febr.* 1666. *in una Rubric. Ordin. Min. de Obſerv.*

463 In aſſignatione Miſſæ & Evangeliorum, quæ debentur extra tempus paſchale SS. Martyribus Stanislao Pontif. Petro, ac Nereo & Achilleo, ſervandæ ſunt rubricæ generales. *S. R. C.* 18. *Sept.* 1666. *in Romana.* (Servandæ ſunt Rubricæ Generales: ſcilicet Epiſtolæ & Evangelia erunt accommodanda pro SS. Stanislao & Petro de communi unius Martyris, & pro SS. Nereo & Achilleo, de communi plurimorum Martyrum extra tempus Paſchale.

Nulla diſparitas adeſt inter Tranſlationem feſtorum Apoſtolorum, & illam Evangeliſtarum, ſed occaſione dictæ Tranſlationis faciendum eſt Officium, quod prius in Kalendario proponitur. *S. R. C.* 18. *Sept.* 1666. *in Romana.* Vide *n.* 832. 464

Prima Dignitas in Cathedrali præcedit Vicario capitulari: quia cum hic habeat auctoritatem, & juriſdictionem a Capitulo, non debet præcedere primam Dignitatem, in qua Capitulum repræſentatur. *S. R. C.* 2. *Apr.* 1667. *in Feretrana.* Vide *n.* 16. 465

Miſſa votiva dum cantatur pro re gravi de aliquo Sancto, ſemper dici debet cum *Gloria*, & *Credo*, & cum colore quo utitur in feſto cujus Meſſa cantatur. *S. R. C.* 13. *Aug.* 1667. *in una Civitatis Querche.* (Pro re gravi: paſſim enim & ſine rationabili cauſa Miſſæ ſolemnes & privatæ ritu votivo ſunt celebrandæ. *Rubric. Miſſ. de Miſſis votivis, tub. IV. num.* 3. & proprio loco in fine Miſſalis. 466

Nemini licet facere octavas pro Defunctis ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ: neque intuitu alicujus altaris privilegiati in aliqua Eccleſia licet exponere tabellam ſuper januam ipſius Eccleſiæ cum inſcriptione: *Indulgenza per li Morti*: ſed tantum ſuper ipſo altari privilegiato conſuetis verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis. S. R. C.* 13. *Auguſti* 1667. *in Romana.* 467

Sacerdos ſæcularis, ſive Capellanus, ſive non, qui recitavit Officium ſemiduplex, vel ſimplex, vel feriale, illo die celebrans in aliqua Eccleſia Regularium, in qua recitatum eſt ab ipſis Regularibus eadem die Officium duplex de non præcepto, prout de Sancto aliquo ſui Ordinis, non poteſt dicere Miſſam de *Requiem. Sac. Rit. Congreg.* 9. *Junii* 1668. *in Converſana.* (Regularium: intellige etiam Monialium. Vide *num.* 758. 468

Decretum de non exponenda imagine S. Antonii de Padua in habitu Capuccinorum, ſed Conventualium, habet locum tantum in Sacrario & Eccleſia Metropolitana Neapolis, & non ubique. *Sac. Rit. Congreg.* 21. *Julii* 1668. *in una Ordinis Capuccinorum.* Exemplar habetur in Archivo generali Ordinis. Vide *num.* 327. 469

Ratione communicationis privilegiorum non poteſt recitari peculiare Officium conceſſum aliis Ordinibus regularibus, de quorum privilegiis. 470

legiis facta fuit communicatio. *Sac. Rit. Congreg.* 15. *Septemb.* 1668. *in Januen.* (Communicatio : etiamſi eſſet ampliſſima. Vide *num.* 513.

471 Miſſa S. Crucis non debet ullo modo celebrari die Veneris infra octavam Nativitatis Domini, non obſtante quacumque prætenſa conſuetudine illam celebrandi ſingulis diebus Veneris infra annum, & ſignanter infra octavam ſupradictam. *Sacra Rituum Congregatio* 12. *Januar.* 1669. *in Florentina*. Vide *numer.* 193.

472 In Officio de die infra octavam Corporis Chriſti non legitur nona lectio de feſto ſimplici. *Sac. Rit. Congregat.* 8. *Jun.* 1669. *in una Dubior. Rubricarum*. In Officio de die : Secus in Officio de Sanctis occurrentibus. Vide *n.* 487. 640. & 824.

473 Miſſa Conceptionis immaculatæ B. M. V. & continuatio qualibet die Sabbati ex particulari populi devotione, & ex quo ſit Patrona loci, non conceditur, ſed ejus loco permittitur Miſſa de S. Maria in Sabbato, dummodo non ſit impedita ab aliis feſtis duplicibus, ſeu ſemiduplicibus, *S. R. C.* 20. *Jul.* 1669. *in Alexandrien.* (Miſſa de S. Maria : regulariter ſemper dicitur una ex votivis juxta temporis occurrentiam, etiam ex præſcripto fundatorum, aliam acclamantium. Vide *num.* 1259. (Feſtis duplicibus & ſemiduplicibus : intellige etiam tranſlatis. Vide *n.* 718. & *ſeqq.*

474 Anniverſaria, & Miſſæ de *Requiem*, quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu ſunt quotannis celebrandæ, poſſunt cantari, etiamſi ipſorum obitus inciderit in feſto duplici majori, non tamen de præcepto. *Sac. Rit. Congreg.* 20. *Jul.* 1669. *in Decreto generali annuente Clem. IX.* 13. *Aug. ejuſdem anni*. (De præcepto audiendi Sacrum : & abſtinendi ab operibus ſervilibus. Vide *num.* 1300. Rituum vero anniverſaria celebrandi, habes ex integro ſub *num.* 19.

475 Privilegium Alexandri VII. die 22. Januar. 1667. circa Miſſas de feſto duplici in altaribus perpetuo privilegiatis celebratas, extenditur etiam ad altaria non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, ſed aliqua, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus privilegiatis: ac proinde Miſſæ, quæ ibidem de feſto currenti, in quo Miſſæ Defunctorum celebrari non poſſunt, ſive ex obligatione, ſive ex ſola fidelium devotione celebrabuntur, ſuffragantur, ita ut animæ Chriſtifidelium, pro quibus celebratæ fuerint, Indulgentias per privilegia hujuſmodi conceſſas conſequantur in omnibus & per omnia, perinde ac ſi Miſſæ Defunctorum ad formam eorumdem privilegiorum celebratæ fuiſſent. *Sac. Rit. Congregat.* 20. *Jul.* 1669. *de mandato Clementis IX. in ſuo Brevi, quod incipit* Cum felicis record. 23. *Septemb.* 1669. *confirmatum*. Hoc privilegium etiam amplectitur Eccleſiæ Ambroſianæ ritum. Vide *num.* 1158. *ſeqq.*

Miſſa B. Mariæ Virginis ſub invocatione 476
Septem Dolorum feria ſextâ infra hebdomadam Paſſionis, ab iis, qui gaudent hujuſmodi Indulto, debet recitari cum *Gloria Patri* ad Introitum, & cum Pſalmo *Judica me Deus* ad Confeſſionem, ſed ſine *Gloria in excelſis*. *Sac. Rit. Congregat.* 31. *Aug.* 1669. *in Tornacen.* Hodie vero dicitur hymnus Angelicus, & Symbolum ex decreto Benedicti XIII. qui die 22. Aug. 1727. demandavit Officium & Miſſam cum *Gloria in excelſis*, & *Credo* pro Eccleſia univerſali. Quid vero ſtatuatur de hoc feſto in concurſu Annuntiationis, vel alterius, require *num.* 488.

Quando adeſt legatum, quod Sacerdos ante- 477
quam diſcedat ab altari, recitet aliquod Evangelium, Pſalmum, ſeu Orationem poſt terminatam Miſſam, debet oneri ſibi injuncto ſatisfacere poſt finem Miſſæ, exutis veſtibus ſacerdotalibus, & cum ſola cotta in altari, vel in Sacriſtia, & ſic legatum adimplere. *Sacra Rituum Congregatio* 31. *Auguſti* 1669. *in Converſana*. (Cum ſola cotta : quæ ab Epiſcopis Regularibus, & a Sacerdotibus quibuſcumque, cum commode haberi poſſit, ſubtus veſtes ſacras indui debet. *Rub. Miſſ. de Præparat. n.* 2.

Præcedentia debetur Coadjutori Canonici Or- 478
dinis presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, ſed in minoribus Ordinibus tantum conſtituto, & pro ſuo coadjuto eccleſiaſticis functionibus, & choro intereſſenti. Canonici quoque Ordinis Diaconalis, in minoribus Ordinibus, vel in ſacro tantum Diaconatus Ordine conſtituti debent præcedere Canonicis Ordinis ſubdiaconalis in presbyteratus Ordine conſtitutis. *Sac. Rit. Congreg.* 31. *Maii* 1670. *in Æſina*. Vide *nu.* 196. & 266. (Debent præcedere : Intellige ubi Præbendæ ſunt diſtinctæ. Vide *num.* 54. & 271.

Infra octavam Corporis Chriſti, prohiben- 479
tur Miſſæ votivæ quæcumque, vel pro Defunctis. *Sac. Rit. Congregat.* 21. *Jun.* 1670. *approbante Clemente IX. die ipſamet & anno ex Decreto 20. ejuſdem Pontificis, cujus initium : Cum occaſione Miſſalis*. (Votivæ quæcumque,

vel

vel pro defunctis. [illegible] pro [illegible] Defunctorum præſente Corpore n. 72. & 684.

480 Miſſæ Defunctorum non poſſunt celebrari, niſi [illegible]. S. R. C. 22. Jan. 1672. in [illegible].

481 Miſſam in Altari majori, ubi eſt expoſitum pro [illegible] SS. Sacramentum, non licet celebrare, præſertim ſi in Eccleſia adſit aliud Altare, in quo celebrari poſſit. Sac. Rit. Congregat. 9. Aug. 1670. in [illegible]. [illegible] n. 17. Clemens XII. [illegible] 1. Sept. 1736. [illegible] Vide n. 1226.

482 Protonotarius ſimplex Sacerdos, ſi velit præcedere aliis Sacerdotibus ſimplicibus quoad ordinem, & locum, debet incedere in habitu Protonotarii, ſecus nulla eidem præcedentia debetur. S. R. C. 13. Septemb. 1670. in Vintimillien. (Debet incedere in habitu Protonotarii: ſed quotidianas diſtributiones eo caſu amittit. Vide n. 184. & 722.

483 Archidiacono primæ Dignitati non licet ſive in præſentia, ſive in abſentia Epiſcopi uti pulvinari ſerico, ſed coriaceo tantum. S. R. C. 13. Septemb. 1670. in Beneventana. (Archidiacono: ſimiliter & omnibus Dignitatibus. Vide n. 134.

484 Prima Dignitate impedita, vel abſente ſuccedat ſecunda Dignitas in functionibus peragendis, & ſecunda impedita, ſuccedat tertia, & omnibus Dignitatibus impeditis, vel abſentibus primus Canonicus id exequitur. S. R. Congr. 29. Novemb. 1670. in [illegible]. Vide num. 101. & 489.

485 Non debet cantari, neque celebrari Miſſa in Altari, ubi eſt expoſitum SS. Sacramentum, niſi ſit pro eo exponendo: at ſi ex neceſſitate fieri opus eſſet, populus benedicendus eſt more conſueto, & non cum SS. Sacramento. S. R. C. 11. Jun. 1671. in Angelopolitana. (Exponendo: vel etiam reponendo; Conſtit. Clem. XI. quadrag. Hor. n. 10. Vide n. 481. & [illegible].

486 Miſſæ cantatæ Mortuorum infra octavam Corporis Chriſti non ſunt celebrandæ, niſi præſente corpore. S. R. C. 12. Sept. 1671. in Nuſcana. Vide n. 10.

487 Si feſtum ſimplex occurrerit eo die, quo fit de feſto duplici infra eamdem octavam Corporis Chriſti, tunc legitur nona lectio de eodem feſto ſimplici. S. R. C. 12. Sept. 1671. in Nuſcana. Vide n. 472. & 624.

488 Si feſtum [illegible] B. M. V. occurrerit aliud feſtum majoris ritus, transfertur in Sabbatum ſequens. Si vero concurrat cum feſto Annunciationis ejuſdem B. M. V. Veſperæ dicuntur de Annunciatione ſine commemoratione de ſequenti [illegible]. S. R. C. 2. Sept. 1672. in una Rubricarum. (Transfertur in Sabbatum ſequens: etiam ſi occurrat eadem die Officium alterius Sancti (ſed ſit primæ, vel ſecundæ claſſis) quod transfertur juxta Rubricas, ſcilicet in primam diem non impeditam. Bened. XIII. 25. Jan. 1729. in decreto gener. Urbis, & Orbis. Vide n. 476.

489 Functiones Pontificales, quæ abſente, vel impedito Epiſcopo, ſpectant ad primam Dignitatem, ſunt feſtum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, Pentecoſtes, SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, Aſſumptionis B. M. V. Omnium Sanctorum, Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis, Tituli ejuſdem Eccleſiæ, Patroni civitatis, nec non Commemoratio *omnium Fidelium* defunctorum, diſtributio Candelarum, Cinerum, Palmarum, *celebratio Officii feria V. in* Cœna Domini, *feria VI. in Paraſceve*, feſtum *Paſchatis* Reſurrectionis D. N. & dies ſolemnis Corporis Chriſti cum proceſſione. *S. R. C. 3. Decemb. 1672. in Andrien.* (Functiones Epiſcopales: quas, præter expoſitas in hac ſanctione, alibi reperies ſub *n.* 101.

490 Canonicus Pœnitentiarius Eccleſiæ Cathedralis non poteſt cogi ad inſerviendum Miſſis cantatis pro Diacono & Subdiacono, conſtitutione, ſeu conſuetudine in contrarium non obſtante. *S. R. C. 21. Jan. 1673. in Velitrena.* (Non poteſt cogi: ut præſto ſit ad audiendas confeſſiones ex legitima cauſa, & ex neceſſitate, & dum tempore deputationis confeſſiones actu audit, deberi ei diſtributiones quotidianas, non ſecus ac ſi divinis in choro intereſſet, decrevit Sac. Cong. Concilii Trid. 10. Martii 1635. *lib.* 15. *Decretorum pag.* 175. Vide *n.* 635.

491 Dum ex parte Parochorum, Rectorum, & Sacerdotum locorum & Terrarum, nempe di *Cunetto*, *Carzagetto*, *Fontanelle*, *Caſtiglione*, *Medole*, *Solferino*, *Oſtiano*, *e Volfongo*, Diœceſis Brixienſis, quæ ſunt ſitæ extra limites Status Veneti, Sacræ Rituum Congregationi humiliter ſupplicatum fuerit, quatenus ipſis, ad ſervandam uniformitatem in recitatione Officiorum Diœceſis Brixienſis, benigne impertiri dignaretur, ut officia Sanctorum univerſo Dominio Sereniſſimæ Reipublicæ Venetiarum conceſſa, ac

in

in poſterum concedenda, etiam in præfatis locis, & feriis recitari valeant: Sacra eadem Congregatio, audita prius relatione Eminentiſſimi Epiſcopi, reſcribendum cenſuit: *Non indigere alia facultate. Die 7. Decembris* 1673. *in Brixien.*

492 Quamvis S. R. C. die 18. Julii 1671. annuente Clemente IX. die 16. Sept. ejuſdem anni, ad dubium, an de Sanctis ad libitum fieri poſſit translatio, ſicut fit de aliis Sanctis, qui non ſunt ad libitum, ſimiliter translatis, reſponderit *Affirmative:* nihilominus eadem Sacra Congregatio habita die 2. Decemb. currentis cenſuit, prædicto decreto non obſtante, in futurum Officia Sanctorum ad libitum non eſſe transferenda, quando dies eorum feſtivitatum ſunt impediti Dominico, aut aliquo die feſtorum mobilium. *S. R. C.* 20. *Decemb.* 1673. *in una Urbis, & Orbis.* (Non eſſe transferenda: Impedit quoque officii ad libitum recitationem dies infra octavas quaſcumque. Et Epiſcopo loci conceditur ſtatuere aliam diem pro Sanctis ad libitum perpetuo impeditis. Vide *n.* 537. & 1215.

493 Protonotario Apoſtolico in celebratione Miſſæ non licet deferre annulum in digito. *S. R. C.* 3. *Mar.* 1674. *in Baren.*

494 Antiphonas primas recipere in choro, & Spiritum Sanctum invocare in Capitulo ſpectat ad primum Canonicum Cathedralis Eccleſiæ, quando ſit conſtitutus in Ordine Epiſcopali, non autem ad primam Dignitatem; *Sac. Rit. Congregat.* 17. *Novemb.* 1674. *in Neapolitana*, Vide *n.* 186.

495 Celebrans in Miſſa ſolemni procedere debet ad præparatam ſedem aperto capite, & ita regredi ad Altare, quando ſedere debet, dum cantatur Hymnus Angelicus, & Symbolum Apoſtolorum, ſed ad illa verba, quæ cantantur in choro, ad quo fieri debet inclinatio, tenetur ſe inclinare nudo capite, non obſtante contraria conſuetudine. *S. Rit. Congreg.* 21. *Mar.* 1676. *in Collen.* (Sed ad illa verba, ad quæ fieri debet inclinatio: quæ ſunt in Hymno: *Adoramus te, gratias agimus tibi, Jeſu Chriſte*, & *ſuſcipe deprecationem noſtram*; in Symbolo: *Jeſum Chriſtum*, & omnia verba articuli *Et incarnatus eſt &c.* (ad quæ, loco reverentiæ, genuflexio præſcribitur in tribus Miſſis Nativitatis Domini, & in die Annuntiationis Beatæ Mariæ tantum) & *ſimul adoratur*, ſequentibus ſimul & ſemper miniſtris paratis. *Ex Miſſ. Rub. l. pr.*

496 Ad benedictionem ſolemnem Epiſcopi omnes etiam Magiſtratus civitatis tenentur genuflectere præter Dignitates & Canonicos Cathedralis, *S. R. C.* 21. *Mar.* 1676. *in Ferentina*, & *antea* 23. *Martii* 1641. *in Imolen.* Canonicos Cathedralis. Adde etiam Collegiatæ, ubi conſuetudo adeſt. Vide *n.* 1072.

In benedicendo populo cum SS. Sacramento iſte modus approbatur, nimirum cum Sacerdos ſtat ante populum, Oſtenſorium ante pectus tenet, tunc elevat illud decenti mora, non ſupra caput, ſed tantum uſque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum recta linea illud tollit uſque ad pectus, & exinde ad ſiniſtrum humerum ducit, & reducit ad dexterum, & verſus ante pectus reducit, ibique aliquantulum ſiſtit, quaſi peracta ad omnes mundi partes Cruce, & Sacramentum etiam venerandum omnibus præbet, tunc gyrum perficiens collocat Oſtenſorium ſuper Altare. Servari poteſt alius modus deſcriptus in *Ceremon. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 33. ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento celebrans producat ſignum Crucis. *S. R. C.* 21. *Martii* 1676. *in Collen.* (Servari poteſt alius modus: ſcilicet, accepto Oſtenſorio, ambabus manibus velatis elevatum tenens, vertens ſe ad populum facit ſignum crucis Epiſcopus nihil dicens: quo facto, deponit ſuper Altare, velum exuit, & genuflectit ſuper pulvino in infimo Altaris gradu. *Cerem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 26. *ſeqq.* 497

Poteſt Epiſcopus concedere, etiam contradicente Parocho, licentiam Regularibus in die feſtivitatis alicujus Sancti, præcipue Fundatoris, faciendi proceſſionem cum reliquia ejuſdem Sancti, & cum Confraternitatibus erectis intus Conventum, & extra clauſtra dicti Conventus, & intra limites Parochiæ dictorum Regularium; *S. R. C.* 13. *Jun.* 1676. *in Nuſcana.* Vide *n.* 107. 498

In Exequiis parvulorum in feria quinta in Cœna Domini, & in feria ſexta, & ſabbato ſancto majoris hebdomadæ poteſt omitti *Gloria Patri* in pſalmis, qui dicuntur pro conformitate temporis, *S. R. C.* 16. *Januar.* 1677. *in Hiſpalen.* (Sabbato ſancto: ante Veſperas recitatas in choro, poſt quas jam reaſſumitur ℣. *Gloria Patri*. Vide *n.* 1021. 499

Habetur in aliquibus Eccleſiis Reliquia inſignis alicujus Sancti, qui cum ſocio eſt in corpore Breviarii, & uterque habet feſti ſimplicis ritum, veluti contingit in feſto SS. Gervaſii & Protaſii, quorum duæ lectiones vitam, amborumque mortem enarrant: in quo caſu, ſi lectiones disjungi commode poſſunt, legenda eſt illa de Sancto, cujus fit Officium duplex propter 500

per Reliquias inſignes in ſecundo nocturno; & tunc erit quarta lectio. quinta, & ſexta ſumentur ſunt de communi, altera vero lectio [illegible] pro tota lectione in tertio nocturno ſumatur de Sancto Proprio, de quo fieri debet etiam commemoratio ad laudes. Si vero non poſſunt commode disjungi, ponenda eſt in ſecundo nocturno pro quarta, & quinta lectione, & ſexta aſſumenda eſt de communi, & in hoc caſu lectio nona pro ſimplici non eſt repetenda, fieri tamen debet de eo commemoratio; S. R. C. 16. Jan. 1677. in Hiſpalen. Vide n. 162.

DECRETA S. R. C.

De iis, quæ in cauſis Beatificationum, & Canonizationum Sanctorum ſervanda ſunt, applicantur.

561 Sanctiſſimus D. N. Innocentius XI. provide conſiderans, quod in tota Eccleſiæ gubernatione nihil majus, aut gravius ſit, quam homines declarari pro Sanctis, eoſque uti tales colendos, & venerandos decernere, & perpendens, quod licet fel. rec. Urbanus VIII. de conſilio Congregationis Sanctiſſimæ Inquiſitionis nonnulla ſuper hoc ediderit decreta, ſubindeque Sacra Rit. Congreg. alias ordinationes fecerit ſecundum caſuum contingentias a Summis Pontificibus approbatas, nihilominus experientia docuit, quod adhuc nonnulla deſiderantur pro meliori cauſarum hujuſmodi directione: idcirco juſſit materiam diligenter diſcuti primum in Congregationibus particularibus, deinde vero in generalibus, prout factum fuit, & ſub diebus 9. Julii & 6. Auguſti 1678. emanarunt reſolutiones ſequentes, ſi eidem SS. placuerit, publicandæ.

§. I.

Primo. Animadvertens eadem Sac. Congreg. quod neceſſarium ſit, ut proceſſus auctoritate ordinaria fabricandi conficiantur cum maxima diligentia, cenſuit mandari Ordinariis locorum, ut ultra Teſtes inductos a Poſtulatoribus, teneantur ipſi quoque inquirere, ac examinare alios Teſtes bene inſtructos ſuper vita & moribus Servi Dei: & ſi aliquid reperierint in contrarium, quod ipſis videatur relevans, ſuperſedeant in ulteriori inquiſitione, donec S. Cong. ab eis certiorata per litteras, mandet quid agendum ſit.

Secundo. Hujuſmodi diligentias ſervari vult etiam in proceſſibus auctoritate Apoſt. faciendis a Judicibus Delegatis, quibus per litteras particulares Sacræ Congregat. enixe mandatur: debeat: & idem faciat Promotor Fidei in litteris ſcribendis Subpromotoribus.

Tertio. Et pro majori cautela præſcribi debeat in litteris remiſſorialibus, quod non ſolum interrogatoria retineantur ſemper clauſa, & ſigillata cum ſigillis eorundem Judicum, nec aperienda, niſi in actu examinis, & claudenda in fine, ſed ulterius depoſitiones ipſæ, antequam proceſſus ſit abſolutus, in fine cujuslibet ſeſſionis clauſi, & ſignari debeant cum ſigillis Judicum, nec poſſint aperiri, niſi in præſentia ipſorum in principio cujuslibet examinis, & ſeſſionis, ac hujuſmodi diligentiæ fieri debeant etiam in proceſſibus fabricandis in Curia. Idemque Judices, prout etiam Subpromotores, & Notarii tam in partibus, quam in Curia, ac Teſtes, & in Curia etiam Protonotarius, debeat ante inchoationem proceſſuum præſtare juramentum de ſervando, ſervandum religioſe ſub pœna excommunicationis ipſo facto in caſu contraventionis incurrendæ, formulam ejuſdem juramenti imprimendam in fine decretorum, & pro omnimoda obſervantia tranſmittendum Judicibus Delegatis in ipſis litteris remiſſorialibus, & Subpromotoribus in litteris Promotoris.

Quarto. Conſiderans quoque Sac. Congregat. quod principale fundamentum in cauſis Beatificationum, & Canonizationum conſtitui debet in fideli interpretatione proceſſuum externo idiomate confectorum: & quod licet ex laudabili obſervantia interpres ſemper fuerit electus ab Em. Ponente citato & audito R. P. Fidei Promotore; nihilominus ſuper hoc decreta generalia nihil diſponunt: idcirco decrevit, quod impoſterum in qualibet cauſa interpres eligatur ab Em. Card. Ponente, citato, & audito R. P. Fidei Promotore, & pro majori cautela, poſtquam interpretatio fuerit facta, revideatur ab aliquo viro probo, & perito, qui ſecrete ad hoc Officium aſſumatur ab eodem Em. Ponente, & ſi reperiatur aliquis error ſubſtantialis, Interpres ſevere puniatur arbitrio Sac. Congr. per quem Em. deferri debeat tam Interpreti quam Reviſori juramentum de fideliter ſibi munus commiſſum adimplendo, quibus etiam eadem S. Cong. aſſignavit mercedem pro ſuis laboribus, nempe caroleum unum pro quolibet folio reducto, ita ut facies ſit linearum 24. & linea ſyllabarum 16.

Quinto. Advertens etiam quam neceſſaria ſit diligens cuſtodia proceſſuum originalium,

de-

decrevit, quod ii, ſicuti etiam interpretationes originales illorum, qui ſunt extero idiomate confecti, retineri debeant in archivo Sacr. Congregat. in Vaticano, in loco clauſo, & ſeparato ab aliis ſcripturis, nec poſſint amoveri, niſi de ordine Em. Card. Ponentis, vel ad inſtantiam Rev. P. Promotoris ad effectum videndi, quatenus opus ſit, & deinde reportandi. Cujus archivii duæ ſint claves, una penes Protonotarium Apoſtolicum, qui pro tempore intervenerit Sac. Congregat. & altera penes Secretarium, & clavis loci, in quo cuſtodiuntur dicti proceſſus, ſtet penes eumdem Protonotarium, alterius vero, in quo retinentur aliæ Scripturæ Sac. Congregat. penes Secretarium.

Sexto. Idemque Protonotarius etiam habeat facultatem revidendi inventarium dd. proceſſuum, & quatenus non adeſſet, illud diligenter fieri mandet cum quatuor copiis, quarum una apud ipſum Proton. altera apud Promotorem, tertia ſtet penes Secretarium, & quarta in eodem archivo, & in fine anni iidem Protonotarius, Promotor, & Secretarius revidere debeant dictum inventarium, & conferre cum proceſſibus, ad effectum recognoſcendi, an aliquid deficiat, & curandi ut reportentur, & Secretarius referat in prima ſequenti Congregatione.

Septimo. Cum pluries dubitatum fuerit circa intelligentiam decretorum pag. 28. quod non prius Sedes Apoſtolica moveri ſoleat, quam Reges, Principes, & aliæ perſonæ authenticæ, & honeſtæ inſtanter ſupplicaverint Summo Pontifici, & tunc etiam non ſtatim, ſed expectare, quod diu pulſetur: nam ſi perdurabunt miracula, & ſupplicantium inſtantiæ, tunc Summus Pontifex, ſi ei videbitur, committit cauſam Sac. Congreg. ideo, ſi ita Sanctiſſimo viſum fuerit, cenſuit eadem Sac. Congreg. commiſſionem non eſſe ſignandam, niſi poſt elapſum tempus decem annorum a die præſentationis proceſſus auctoritate ordinaria fabricati, & cum præcedenti rigoroſa diſcuſſione ejuſdem proceſſus cum ſcriptura, & ſummario, & inſuper habitis poſt decennium a die fabricationis illius novis litteris Epiſcoporum circa percrebreſcentiam famæ Sanctitatis, & miraculorum, ac devotionis populi enixe pro Beatificatione, & Canonizatione inſtantis. Niſi tamen in aliqua cauſa ex peculiaribus circumſtantiis S. Cong. exiſtimaverit anticipari poſſe tempus in diſcuſſione proceſſuum auctoritate ordinaria confectorum, & Sanctiſſimus hoc approbaverit.

Octavo. In cauſis Servorum Dei ante Decretum fel. record. Urbani VIII. introductis non ſignentur commiſſiones reaſſumptionis, niſi prius per Sac. Congregat. examinatis proceſſibus, tam auctoritate ordinaria confectis, quam examinatis auctoritate Apoſtolica, quatenus adſint.

Nono. Cum in decreto approbato a fel. rec. Urbano VIII. die 12. Martii 1631. impreſſo in libello pag. 57. Sac. Congreg. cognoſcens, quod in hac re, utpote graviſſima, rite, ſanctèque procedendum eſt, prohibuerit omnibus, & ſingulis perſonis eccleſiaſticis, tam Sæcularibus, quam Regularibus, quamtumvis ſpeciali nota dignis, ne audeant per ſe, vel per alios capere informationes ſuper ſanctitate, aut miraculis alicujus, nec ullo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extrajudiciales teſtificationes, aut ſubſcriptiones, ſub pœnis arbitrio ipſius S. Cong. infligendis, illud confirmando juſſit, quod hujuſmodi extrajudiciales atteſtationes non ſolum exquiri, aut obtineri non valeant, ſed rurſus, quod hactenus obtentæ, ſive in futurum obtinendæ non faciant aliquem gradum probationis, nec inſeri poſſint in proceſſibus, tam ordinaria, quam apoſtolica auctoritate fabricandis.

Decimo. Subpromotor Fidei a R. P. Promotore deputatus, cui onus incumbit primo loco ſpoliandi, & examinandi proceſſus (ex quibus pendet Beatificationum, & Canonizationum ſubſtantia) ad effectum referendi eidem Promotori, debeat hujuſmodi munus diligentiſſime, ac cum omni rigore adimplere, ac ſummaria, quæ ſolent a procuratoribus fieri, antequam typis mandentur, conferat cum proceſſibus, ſubſecuta atteſtatione, quod fuerint per ipſum reviſa, & in quolibet folio ſe ſubſcribat, eamdemque diligentiam conferendi cum exemplari manuſcripto iterum faciat poſtquam fuerint impreſſa cum iterata ſubſcriptione in fine, quam ſubſequatur ſubſcriptio, & ſigillum Secretarii: nec ante prædictas ſubſcriptiones poſſint tam ſummaria, quam informationes publicari ſub graviſſimis pœnis tam quoad poſtulatores, quam etiam quoad impreſſorem, arbitrio S. Cong. ſeu Emin. Card. Præfecti infligendis. Idemque Subpromotor (quatenus ipſe d. Promotor ex diligenti, & accurata reviſione proceſſuum, quam facere ſolet, neceſſarium, vel opportunum duxerit) teneatur aliud ſummarium objectionale ad comprobationem oppoſitionum conficere, quod Sacra Cong. plurimum expedire cognoſcit ad hoc ut veritas magis eluceſcat. Et pro quolibet proceſſu ab eodem Subpromotore examinando in quolibet dubio, perſolvatur ei ſtipendium decem ducatorum auri præſcriptum in decretis generalibus pag. 62. cum declaratione tamen, quod reſpectu proceſſuum auctoritate apo-

§. VII.

Ordini e Taſſa da oſſervarſi dal Notaro della Sacra Congregazione de' Riti, rinovati, e ſtabiliti dalla medeſima Congregazione.

Primo. *S'ordina, che il Notaro non faccia regiſtri, ſe non degli atti giudiciarj, e non dell'eſame de' Teſtimonj, o altro, e quelli ſiano ſenza eſtenſione di termini, o ripetizione de' titoli, eccetto che nel primo atto, quali regiſtri debbano onninamente farſi in tutte le cauſe.*

Secondo. *Che per ogni centinajo di fogli di regiſtro ben fatto, e ſecondo la riforma della felice memoria di Paolo V. ſotto il titolo de' regiſtri, non pigli più di quattro ſcudi, nè per la collazionatura, nè per la rubricatura, nè per qualſivoglia altro preteſto.*

Terzo. *Che l'Iſtanze de' Principi, Religioni, Univerſità, ed altri nelle cauſe delle Beatificazioni, o Canonizazioni, del Segretario ſi conſegnino al Notaro, il quale le regiſtri negli atti, non altrimenti* per extenſum, *ma indicando ſolamente il nome del Principe, o d'altri che fa l'iſtanza, e la data della lettera, cioè* pro introductione cauſæ inſtat talis Rex ſuis litteris datis die tali &c. & talis Rex &c. *in altra ſeparata, o ſuſſeguente carta dopo gli atti fatti per l'introduzione della cauſa ſcriva:* Pro cauſæ proſequutione ad effectum obtinendi litteras remiſſoriales in genere inſtant N. Rex dic. *e gli originali ſi conſervino nell'archivio, nè ſi dia l'eſtratto* de verbo ad verbum, *ma ogni volta che ſarà richieſto il Notaro, ne dovrà dare un riſtretto da cavarſi dal detto regiſtro, o manuale, come ſopra, e per eſſe copie ſi paghi a ragione di copia, come ſi dirà al ſeguente numero. E per la fede di eſſe ſi diano due giulj per ciaſcuna copia, delle quali una ſi darà all'Eminentiſſ. Signor Card. Ponente, e l'altra a Monſ. Segretario, e l'altra a Monſig. Promotore della Fede.*

Quarto. *Per la copia degli atti fatti in curia, o fuori in forma di buon originale, non ſi paghi più di bajocchi ſette e mezzo per foglio da tutte due le bande, e la facciata ſia di linee 24. e la linea di ſillabe 16. eſſendo ſcritta in forma di regiſtro, ſi paghi a ragione di regiſtro, come ſopra.*

Quinto. *Per la copia pubblica di qualſivoglia Proceſſo, tanto fatto* auctoritate Ordinaria, *quanto* Apoſtolica *ſi paghino al Notaro bajocchi 7. e mezzo per foglio ſolamente, ſenza alcun altro emolumento, o mercede, per detta copia, o ſcrittura, ed il foglio ſia di facciate, linee, e ſillabe, come al n. 4.*

Seſto. *Tutti li regiſtri, copie, e ſcritture ſi debbano fare in carta buona, e lettera intelligibile, e ſecondo la riforma, ed ordini ſopraddetti: altrimente il Notaro ſia tenuto farle copiare di nuovo ſenza altra ſpeſa.*

Settimo. *Che li proceſſi che vengono* de Partibus, *tanto fatti* auctoritate Ordinaria, *quanto* auctoritate Apoſtolica, *non ſi regiſtrino per conto alcuno, ſecondo la detta riforma, ancorchè non paſſaſſero 20. fogli, ma ſolo ſi poſſano rubricare, ſe non ſaranno rubricati, o non intieramente, nel qual caſo, ſi poſſa ſolo rubricare quello che manca, e non altro.*

Ottavo. *Per la rubricazione di qualſivoglia cauſa, che n'abbia biſogno, ridotto il Proceſſo a carte buone conforme alla detta riforma, oltre detti bajocchi ſette e mezzo per la ſcrittura, ſi paghino giulii dieci per cento, e tale rubricazione debba in ſoſtanza contenere tutto quello, che contiene il corpo della ſcrittura: e venendo Proceſſo, o altra ſcrittura rubricata* de partibus, *non eſſendo intieramente rubricata, ſi paghi ſolamente quello che manca, come s'è detto.*

Nono. *Per l'aſcoltazione, e collazione de' Proceſſi, ogni volta che ſia continuata a ragione di ſei ore il giorno, non ſi paghi al Notaro più di un ſcudo il giorno, oltre gli emolumenti ſuddetti, e gli ajutanti ſieno deputati dalle parti, dalle quali ſe gli paghi quel tanto che ſarà convenuto, e per la fede dell'aſcoltazione di tutto il proceſſo ſi paghino giulii cinque per la prima copia ſolamente, e quando le parti voleſſero altre copie autentiche di detti proceſſi, oltre la prima, non poſſa il Notaro pretendere più di bajocchi cinque per foglio, ridotto come ſopra, compreſovi la rubricatura, ma oltre detti bajocchi cinque per foglio ſe gli debba la mercede della collazionatura, e aſcoltatura, come ſopra, e per la fede di dette copie duplicate.*

Decimo. *Per le compulſorie ſi paghino giulii 12. conforme preſcrive la Riforma ſuddetta di Paolo V. al Tribunale dell' A. C.*

Undecimo. *Per le remiſſioni in genere; anche* ſuper non cultu, ſuper caſu excepto, *e altre, in oſſervanza, ed eſecuzione de' Decreti della S. Inquiſizione, non ſi paghi più di ſc. 6. per quella in ſpecie di ſc. 10. in tutto, compreſovi la ſcrittura, ed ogni altra coſa ſpettante alle medeſime ſpedizioni. Nè per la ſcrittura delle Interrogazioni, che ſi mandano chiuſe, prenda il Notaro mercede alcuna; ma per gli articoli di ecceſſività della ſcrittura ſopra a quindici fogli, ſe gli paghi a ragione di bajocchi ſette e mezzo il foglio,*

come

come al numero 5. ed occorrendo di dette lettere darne duplicati, non debba il Notaro per eſſi eſigere che la metà della mercede ſtabilita per la prima ſpedizione, ed eſſendovi eccesſività di ſcrittura degli articoli, come ſopra, debba la detta eceſſività pagarſi a ragione di bajocchi 5. il foglio.

Duodecimo. *Per compulſa di qualſivoglia ſcrittura fuori di Officio, per l' acceſſo, e ſeſſione di tre ore, non poſſa pigliar più di otto giulii, per la fede in fine del Proceſſo compulſato 5. giulii, e per la ſcrittura a ragione di bajocchi ſette e mezzo per foglio, come al num. 4. Dentro l' officio per ciaſcuna ſeſſione di tre ore, giulii cinque, per la fede, e ſcrittura, come ſopra.*

Decimoterzo. *Dovendoſi compulſare libri ſtampati dandoſi dalle parti un ſunto, ſia tenuto il Notaro inſerirlo in fine del proceſſo, ſenza farne copia, o regiſtro di ſorte veruna.*

Decimoquarto. *Per ogni eſame nell' officio, ſe finiſce in una ſeſſione, ſi paghino giulii tre, ſe vi vogliono più ſeſſioni, finchè ſi finiſce l' eſame di detto Teſtimonio, poſſa il Notaro prendere più di giulii due per ſeſſione, e fuori dell' officio il doppio.*

Decimoquinto. *Per le ſurrogazioni de' Giudici, e nuovi termini nelle cauſe delle Beatificazioni, o Canonizzazioni non ſe li paghi più di 15. giulii in tutto, per ciaſcuna ſpedizione di lettere remiſſoriali, e compulſoriali, proroghe di termini, e ſurrogazioni de' Giudici da farſi ſolamente per comandamento dell' Eminentiſſ. Sig. Card. Prefetto della Sac. Cong. o Ponente nelle cauſe controverſe, non ſi paghi più di quello che preſcrive la Riforma ſuddetta al Tribunale dell' A. C.*

Decimoſeſto. *Per qualſivoglia citazione ſemplice da ſpedirſi ſolamente come ſopra, e da eſeguirſi fuori di Roma, non ſi paghi più di giulii tre, e per quelle, che ſi ſpediſcono con l' inibizioni in virtù delle commiſſioni giulii 10.*

Decimoſettimo. *Per duplicato di qualſivoglia ſcrittura pubblica, o privata con ſottoſcrizione, ſigillo &c. o ſenza, non ſi debba pagar più di 5. bajocchi per foglio.*

Decimottavo. *Occorrendo dar altra ſcrittura, o far altre fatiche non eſpreſſe nella preſente Taſſa, l' emolumento ſi ſtabiliſca dall' Emin. Sig. Card. Prefetto, nè poſſa il Notaro prendere alcun altro emolumento, ancorchè concorra la medeſima, o maggior ragione delle mercede eſpreſſe.*

Decimonono. *Che nelli Proceſſi delle Beatificazioni, e Canonizazioni s' oſſervi pontualmente per le Commiſſioni, Remiſſioni, e Compulſorie, Articoli, Interrogatorj, e altro, la forma deſcritta nelli decreti, e norma di fare detti Proceſſi pubblicati d' ordine della ſan. mem. d' Urbano VIII. l' anno 1642. ed ora confermati da Noſtro Signore coll' aggiunte, che ſi ſono fatte.*

Vigeſima. *Che il Notaro debba ritenere il libro* Receptorum, *e fedelmente in eſſo notare quanto gli entra in mano de' ſuoi emolumenti, ſotto pena della privazione dell' officio.*

Vigeſimoprimo. *Che ſi facciano due manuali, cioè uno degli atti delle cauſe di Beatificazioni, e Canonizazioni, e l' altro degli atti delle cauſe controverſe, nelle quali ſi regiſtrino tutte le comparſe, proteſte, citazioni, e intimazioni con le ſue intitolazioni, quali reſtino ſemper nell' officio, e per queſti non ſi paghi coſa alcuna, e poſſano ſempre da tutti gl' intereſſati eſſer veduti, e letti* gratis, *e il Notaro ſia ſempre obbligato moſtrarli.*

Vigeſimoſecondo. *Non poſſa il Notaro eſtrarre fuori d' Officio gli proceſſi originali, o qualſivoglia altra ſcrittura prodotta, ma debba darne copia pubblica, o ſemplice, ſecondo che le parti chiederanno.*

Vigeſimoterzo. *Per la reſtituzione di qualſivoglia ſcrittura prodotta,* dimiſſa copia, *ſi diano tre giulii, e debba il Notaro far buoni due fogli, e dalli due in ſu ſe gli paghi a ragione di ſette bajocchi e mezzo, come ſopra al num. 4. ma ſe ſi reſtituiſcono in una volta più ſcritture prodotte in un ſol atto, ſi debbano ſolamente tre giulii, e di più l' eceſſività della copia, come ſopra.*

Vigeſimoquarto. *Che volendo le parti veder proceſſi, o qualſivoglia altra ſcrittura originale dentro l' Officio, ſia il Notaro tenuto laſciarli vedere ſenza mercede alcuna.*

Vigeſimoquinto. *Sappino le parti, che nella Segretaria della Sag. Cong. tutto ſi ſpediſce* gratis, *nè perciò debbano al Notaro per ſigillo, ſcrittura, ſottoſcrizione, o qualunque altra coſa, che ſi faccia in Segretaria, emolumento, o mercede alcuna.*

Vigeſimoſeſto. *Che non poſſa pretendere il Notaro per il viatico coſa alcuna nell' andar a leggere le citazioni.*

Vigeſimoſettimo. *Che il Notaro debba dare il giuramento in S. Cong. d' oſſervare la preſente Taſſa, ed ordine nella forma ſeguente.*

Ego N. Notarius a S. Cong. ſpecialiter deputatus in cauſis ejuſdem Sac. Congr. tactis Sacroſanctis Dei Evangeliis juro, & promitto fideliter excercere officium mihi conceſſum, & ad unguem obſervare ſupradictam Taxam ſub pœna perjurii, privationis officii ipſo facto incurrenda, & reſtitutionis contra & ultra dictam Taxam habitorum, & acceptorum, aliiſque pœnis arbitrio ipſius Sac. Cong.

Vigeſimottavo. *Che ſi faccino ſtampare li preſenti Ordini, e Taſſa, e il Notaro debba tenerli pubblicamente affiſſi, e il tutto ſia obbligato ad oſſervare tanto nelle cauſe di Beatificazioni, e Canonizazioni, quanto reſpettivamente in quelle de' Sagri Riti, ſotto le pene contenute nel detto giuramento, dandoſi facoltà di ricorrere ad ogn' uno, che ſi ſentiſſe gravato, e vedeſſe non oſſervarſi quanto è eſpreſſo di ſopra, perchè vi ſi prenderà la debita proviſione. Dato in Roma li 6. Agoſto* 1678.

A' 15. Ottobre 1678. approvata, e pubblicata, ut ſupra.

Quoad taxam novam, vel reductionem expenſarum pro Cauſis Beatificationum & Canonizationum, aliarumque occurrentium in celebranda ſolemnitate, vide in calce hujus Collectionis Decretorum *quæ noviſſime ſuperadduntur excerpta e regeſtis Sacræ Rituum Congregationis.*

De Beatificatione, & Canonizatione Sanctorum Urbanus VIII. edidit Decretum anno 1625. publicatum die 4. Aprilis, & 30. Octobris ejuſdem anni, quod incipit *Sanctiſſimus*, quo prohibetur, imagines nondum a S. Sede Apoſtolica Canonizatorum, vel Beatificatorum cum radiis, ſplendoribus, & laureolis proponere, tabellaſque, imagines, & luminaria ad eorum ſepulcra apponere: Libros, geſta, miracula, ſeu revelationes continentes ſine recognitione Ordinarii, qui in iis recognoſcendis Theologos, alioſque pios, ac doctos viros in conſilium adhibeat, & negotium inſtructum ad Sedem Apoſtolicam mittat, ejuſque reſponſum expectet. Benedictus vero XIV. ſequens mandavit decretum.

Decretum generale Sanctiſſimi D. N. Benedicti Papæ XIV.

Cum ex relatione eorum, quæ in Congregationibus Sac. Rituum, aut Ante-præparatoriis, aut Præparatoris proponuntur, & diſcutiuntur, facta Nobis pro ſui muneris adimplemento tum a Congregationis Secretario, tum a Fidei Promotore, innotuerit, ſæpe excitatam fuiſſe inter ejuſdem Congregationis Conſultores controverſiam, an in cauſſis Beatificationis, & Canonizationis Servorum Dei, procedentibus per viam non cultus, cum diſputandum proponitur dubium ſuper virtutibus, aut Martyrio, Teſtes de auditu auditus, qui ſoli extant in Proceſſu Apoſtolico, in linea probationis jungi poſſint cum Teſtibus de viſu, qui extant in Proceſſu Ordinario: contendentibus nonnullis, id tantum fieri poſſe, ſi Teſtes de auditu, qui extant in Proceſſu Apoſtolico, ſint de auditu a videntibus; aliiſque aſſerentibus, id ipſum fieri debere, etiamſi Teſtes non ſint de auditu a videntibus, ſed de auditu auditus, dummodo cætera alia non deſint, quæ requiruntur pro conjunctione Proceſſus Ordinarii cum Proceſſu Apoſtolico, & alia etiam concurrant a Congregatione Rituum ſtatuta, ut rite, & recte admittantur Teſtes de auditu, de quibus omnibus in noſtro Opere *Canonizat. Sanctorum lib. 2. cap. 42. & 5.*

Nos ad amputandam quamcumque controverſiam, decernimus primo, non poſſe in linea probationis conjungi Teſtes de auditu auditus in Proceſſu Apoſtolico examinatos, cum Teſtibus de viſu, qui extant in Proceſſu Ordinario, prædictamque conjunctionem in linea probationis competere tantum Teſtibus de auditu a videntibus, qui ſint in Proceſſu Apoſtolico examinati, dummodo cætera ſupra indicata non deſint requiſita: & ex conjunctione Teſtium *de viſu* examinatorum in *Proceſſu Ordinario*, cum Teſtibus de auditu *videntibus*, *examinato in Proceſſu* Apoſtolico, propoſitis Dubiis ſuper Virtutibus, aut Martyrio, reſponderi, *Conſtare de Virtutibus &c.* aut *conſtare de Martyrio*: & in progreſſu ad ulteriora pro obtinenda formali Beatificatione ſufficere debere duo miracula, quæ ante Beatificationem patrata ſint, & approbata; & pro obtinenda Canonizatione ſufficere debere alia duo miracula, poſt Beatificationem ſecuta, & approbata.

Decernimus ſecundo loco, quod, ſi in Proceſſu Ordinario Teſtes extent de viſu, & in Proceſſu Apoſtolico non reperiantur niſi Teſtes de auditu auditus, Teſtes hi de auditu auditus in Proceſſu Apoſtolico excepti vim & robur adminiculi habere valeant, modo quidem levis, modo gravis prout eorum numerus, & qualitas expoſcit, ita ut excluſa a Poſtulatoribus quacumque fraudis, aut negligentiæ ſuſpicione, ex qua factum ſit, ut ſoli Teſtes de auditu auditus in Proceſſu Apoſtolico fuerint examinati, ſi, attentis numero, & qualitate Teſtium de viſu in Proceſſu Ordinario examinatorum, habitaque conſideratione adminiculi non levis, ſed gravis, deſumpti ex Teſtibus de auditu auditus in Proceſſu Apoſtolico examinatis, res ad eum ſtatum redacta ſit, ut faciat fidem, & auctoritatem Viro prudenti de re gravi judicaturo, propoſitis Dubiis ſuper Virtutibus, aut Martyrio, reſpondi poſſit: *ita conſtare de Virtutibus, aut ita conſtare de Martyrio, ut procede poſſit ad ul-*

terio-

teriora, hoc eſt ad diſcuſſionem Miraculorum: Nec obtineri poſſe Decretum Beatificationis, niſi tria Miracula præceſſerint, quæ fuerint approbata: neque demum Canonizationis Decreto locum eſſe debere, niſi duo alia poſt Beatificationem Miracula ſuperveniant, quæ pariter fuerint approbata.

Demum tertio loco decernimus, nihil per præſens Decretum a Nobis fuiſſe immutatum ſuper Dubio Virtum, aut Martyrii, in Cauſſis, quæ procedunt per viam caſus excepti, aut in quibus, etſi procedant per viam ordinariam non cultus, ſoli Teſtes de auditu extant in Proceſſu tum Ordinario, tum Apoſtolico: quoad eas enim exacte obſervari mandamus Decretum Generale a Nobis editum *die* 23. *Aprilis* 1741. *&c.* impreſſum in noſtro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.* 3. *cap.* 31 *num.* 25. *editionis Patavinæ*, *& editionis Romanæ*, quod etiam nunc confirmamus tum quoad numerum Miraculorum, tum etiam quoad cætera, quæ in dicto Decreto continentur; & in quibus ſtatuitur, Miracula ſemper eſſe comprobanda per Teſtes conteſtes de viſu, ſive agatur de Cauſſis procedentibus per viam Ordinariam de non cultu, ſive per viam extraordinariam de caſu excepto, & ſive res ſit de miraculis pro obtinenda Beatificatione, ſive de aliis, quæ proponuntur pro Canonizatione obtinenda: Et Secretario Congregationis Sacrorum Rituum mandamus, ut præſens noſtrum Decretum inter acta Congregationis referat, ac typis edi curet, ut ad omnium notitiam deveniat.

Datum hac die 17. Julii 1744.

D. F. Card. Tamburinus Præf.

Loco ✠ Sigilli.

M. Mareſuſcus S. R. C. Secr.

502 Miſſa aſſignata feſtivitati Conceptionis Beatiſſimæ Virginis Mariæ pro Minoribus non poteſt dici per annum, uti votiva, etiam in Sabbatis; *S. R. C.* 30. *Sept.* 1679. *in una Ord. Capucc.* (Ubi Votiva: ſed dicenda eſt, quæ extat in fine Miſſalis pro varietate temporis; Vide *num.* 1259.

503 In aſperſione aquæ benedictæ, quæ fit diebus Dominicis a Sacerdote alba & ſtola induto, ſive etiam cum pluviali, immediate celebraturo Miſſam conventualem, ſtola eſt aptanda ante pectus in modum Crucis, non vero ad utrumque latus pendens a collo; *S. R. C.* 30. *Sept.* 1679. *in una Ord. Capucc.* Ita & ſemper ſtola aptanda eſt in modum crucis ſimplici Sacerdoti alba &c. induto; *Ex Rub.* Miſſalis 3. *& ex Sac. R. C. num. ſeq.*

Sacerdotes in die Cœnæ Domini Sanctiſſimum Corpus Chriſti ſumpturi, poſſunt deferre ſtolam ante pectus in formam cruci accommodatam, vel a collo pendentem; *S. R. C.* 30. *Septemb.* 1678. *in una Capucc.* Vide *n. ant.* (Sacerdotes: Diaconi vero cum ſtola ab humero ſiniſtro pendente; *Cærem. Epiſcop. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 11 504

Feſtum duplex occurrens ante octavam non privilegiatam, ſi eſt transferendum, transferri debet in diem infra octavam; *S. R. C.* 30. *Sept.* 1679. *in una Capucc.* Quid dicendum de ſemiduplici? Vide *n.* 508. 505

Regulares propter communicationem, ſeu participationem privilegiorum Mendicantibus, ſive aliis Regularibus conceſſam, recitare non poſſunt Officia ſpecialiter eidem Religioni conceſſa, ut de Corpore Chriſti &c. & quatenus extenſio petatur, omnino quoad tempus Adventus, & Quadrageſimæ non eſt concedenda; *S. R. C.* 30. *Sept. in una Capucc.* (Propter Communicationem: licet ampliſſimam; Vide *num.* 513. Vide etiam *n.* 449. *&* 456. 506

Cum in dominiis Imperio ſubjectis recitetur ex indulto Apoſtolico Officium proprium Sanctorum Angelorum Cuſtodum in Dominica prima Septembris cum octava, non eſt eis recitandum etiam die ſecunda Octobris cum Eccleſia univerſali; *S. R. C.* 30. *Sept.* 1679. *in una Capucc.* 507

Feſtum ſemiduplex incidens in feſto duplici infra octavam non privilegiatam transferendum eſt in diem immediate ſequentem feſto novem lectionum non impeditam, ut ſit de ſemiduplici occurrente in Dominica infra octavam non privilegiatam; *S. R. C.* 30. *Sept.* 1679. *in una Capucc.* Immo Officium in ipſomet die feſto occurrens; Vide *n. ſeq. &* 1097. 508

De Feſto translato faciendum eſt Officium die immediate ſequenti, etiam ſi adſit aliud ejuſdem dignitatis feſtum, prius translatum; *S. R. C.* 30. *Sept.* 1679. *in una Ordinis Capucc.* (De Feſto translato. Hodie procedit, quando occurrerit in Dominica infra aliquam octavam (die ſequenti non impedita a feſto currenti (vel in die feſto, vel etiam in die quocumque infra octavam; Vide *nu. ant. &* 526. 646. 666. 671. 857. 965. 1051. 1097. *&* 1128. 509

Translato feſto, in cujus die conceditur Indulgentia, non transfertur etiam Indulgentia; *Sac. Rit. Cong.* 30. *Septemb.* 1679. *in una Ordinis Capucc.* (Translato Feſto: unice quoad officium 510

Vide *nu.* 576. & 1123. Et hæc tantummodo fuit mens *S. R. C.* nam ſi feſtum transferatur & quoad Officium, & quoad feriationem, ut transfertur feſtum Annunciationis B. M. V. incidens feria VI. in Paraſceve, vel Sabbato Sancto, transferri etiam indulgentiam in dicto caſu declaravit Sac. Cong. Indulgentiarum decreto edito 2. Julii 1614. Ex quo patet in translatione Feſti, quoad officium, & Feriationem, transferri etiam Indulgentiam.

511 Officium ſemiduplex S. Benedicti omnibus tertiis feriis per hebdomadam conceſſum, non poteſt recitari in Adventu, Quadrageſima, & Vigiliis; *S. R. C. 30. Sept. 1679. in una Ordinis S. Benedicti Congregat. Caſſin.* Hoc decretum eſt generale, & ultra Adventum &c. ſe extendit ad feriam ſecundam Rogationum, & alias etiam ad talia Officia ſub ritu duplici; Vide *n.* 516. *ſeq.* & 827.

512 Occurrente in ſupradicta feria tertia feſto ſemiduplici etiam translato, vel die infra Octavas, vel duplici primæ etiam, & ſecundæ claſſis, recitandum eſt officium de ſemiduplici currente de ſimili translato, de die infra octavas, & de duplici quocumque translato; *S. R. C. 30. Sept. 1679. in una Ordinis S. Benedicti Cong. Caſſin.*

513 Communicatio etiam ampliſſima privilegiorum unius Religionis alteri facta non ſe extendit ad Officia Sanctorum; *S. R. C. 10. Decemb. 1679. in una Ord. Min. de Obſerv.* Vide *num.* 470. 506. & 829.

514 Occurrentibus eodem die tribus Officiis ejusdem ritus, quorum unum eſt de Ordine, aliud de Calendario Eccleſiæ univerſalis, & aliud de aliquo Sancto, cujus habetur Reliquia inſignis in propria Eccleſia, faciendum eſt Officium de digniori, ſeu ſolemniori: quæ vero ſunt minoris dignitatis, ſeu ſolemnitatis, transferenda ſunt; *S. R. C. 7. Decemb.* 1680. *in una Canon. Reg. Later.* (Officium de digniori: ideſt ſervato ordine, ut in *num.* 522. (Solemniori: in paritate enim ritus, & dignitatis attendenda eſt etiam ſolemnitas apparatus; *Rubr. Brev.* de Translatione Feſtorum *n.* 6. Vide *n.* 524. 541. 802. 898. & 1017.

515 Occurrentibus eodem die infra octavam Corporis Chriſti duobus feſtis duplicibus, non eſt de translato agendum die immediato ſequenti non impedito, ſed poſt prædictam octavam; *S. R. C. 7. Decemb.* 1680. *in una Can. Reg. Later.* (Non eſt de translato agendum: Niſi eſſet ſub ritu duplici primæ, vel ſecundæ claſſis; Vide *num.* 724.

516 Officium Commemorationis S. Auguſtini, quod ex privilegio fit a Congregatione Canonicorum Regularium Lateranenſium ſemel in menſe ſub ritu duplici in prima die menſis, in qua feſtum alicujus Sancti non occurrit, fieri non poteſt infra octavas non privilegiatas, etiamſi aliter fieri nequeat; *S. R. C. 7. Decemb.* 1680. *in una Canon. Reg. Later.*

An Officium prædictum Commemorationis S. Auguſtini fieri poſſit, quando habentur Officia 517
ſemiduplicia translata? Reſponſum fuit affirmative; *S. R. C. 7. Decemb.* 1680. *in una Canon. Reg. Later.* Hoc privilegium eſt ſpeciale; Vide *n.* 537. & 828.

An Officia Sanctorum, quæ de menſe De- 518
cembris aliquando ſuperſunt, fieri poſſint in prima die non impedita ſequentis anni; Reſponſum fuit; Transferri poſſe; *S. R. C. 7. Decemb.* 1680. *in una Canon. Reg. Later.* & 27. *Sept.* 1697. *in Florentina,* & 27. *Sept.* 1698. *in una Ord. Capucc.* Vide poſtremas declarationes omnino contrarias, modo obſervandas, ſub *n.* 963. 1163. & 1311.

Officium particulare alicujus diœceſis, vel re- 519
ligionis, quod occurrit *die vigeſima quinta* Februarii, eſt transferendum in anno *biſſextili ad* primam diem non impeditam Officio novem lectionum (niſi eſſent feſtum Tituli, ſeu Patroni Eccleſiæ) ut fiat Officium Sancti Mathiæ Apoſtoli; & Officia S. Bartholomæi Apoſtoli, & S. Ludovici Regis ſunt aſſignata Romæ diebus vigeſimæ quintæ, & vigeſimæ ſextæ Auguſti; *S. R. C. 6. Decemb.* 1680. *in una Can. Reg. Later.* (Eſt transferendum: & alia officia ſequentibus tribus diebus occurrentia; Vide *n.* 531.

Occurrente Officio novem lectionum plurium 520
Sanctarum Virginum & Martyrum cum alio Simplici ejuſdem qualitatis, pro commemoratione Simplicis ſervanda eſt antiphona *Iſtarum eſt enim*, ut in Feſto SS. Perpetuæ & Felicitatis Martyrum die ſeptima Martii; *Sac. Rit. Congreg. 7. Decemb.* 1680. *in una Canon. Reg. Later.*

Occurrente feſto Purificationis Beatiſſimæ Ma- 521
riæ Virginis in Dominicis Septuageſimæ, vel ſimilibus aliis privilegiatis, ita ut illius Officium ex hoc contingat transferri, non eſt ob id protrahenda etiam recitatio Antiphonæ *Alma Redemptoris*, ſed die 2. Februarii poſt Completorium illa dimiſſa, juxta diſpoſitionem Rubricæ, & ejuſdem laudabilem obſervantiam in Baſilica Vaticana ſumenda eſt Antiphona *Ave Regina cœlorum*, ſublatoque quolibet alio aſſerto difformi quorumcumque Eccleſiarum uſu, ſive conſuetudine, ita ab omnibus, qui Breviario Romano utuntur, pariformiter ſervari mandavit

S. R.

S. R. C. 11. *Jan.* 1681. *in Una Urbis*, *&* *Or-*
bis, *inſtantibus Cæremoniarum Magiſtris Baſili-*
cæ Principis Apoſtolorum. (Transferri: quomo-
do hoc feſtum transferendum? Vide *num.* 532.
& 815. Et quid faciendum de Antiphona Ave
Regina Cœlorum, ubi Purificationis feſtum ce-
lebratur cum octava? Vide *num.* 651. *&* 821.
Hoc Decretum confirmatum fuit 10. Januarii
1693. etiam ſi habeat prædictum feſtum octa-
vam. Tertio confirmatum fuit 14. *Febr.* 1705.
Quarto demum 4. *April.* 1705.

522 Officium Angelorum Cuſtodum occurrens cum
alio duplici minori habere debet integras utraſ-
que Veſperas, ut videtur diſponere Rubrica
Breviarii de concurrentia Officii ſub numero
ſecundo, & Pater Gavantus ibidem ſub nume-
ro tertio; *S. R. C.* 1. *Martii* 1681. *in una Ca-*
non. Reg. Later. Diſpoſitio Rubricæ Breviarii,
& Commentarii Gavanti in hac ſanctione in-
dicati comprehendit quoque feſtum Domini, ut
præferatur omnibus aliis, & habere debeat in-
tegras utraſque Veſperas; iterum facta B. M.
V. quæ anteponenda ſunt omnibus Sanctis, Fe-
ſta Angelorum, & Apoſtolorum, nec non
Evangeliſtarum cæteris aliis, & Feſta illorum
Sanctorum, qui in propriis locis, vel Eccleſiis
ſolemniter celebrantur, aliis in Calendario de-
ſcriptis: quæ præferentia ſemper intelligi debet
in æquali ritu; *Rubr. Brev. de concur. Officii*
11. Quid dicendum vero de S. Joſeph, conſule
n. 1150. *ſeqq.* Vide *etiam n.* 713.

523 Dies Octavarum Aſſumptionis, Nativitatis,
aliarumque feſtivitatum Beatiſſimæ Virg. Ma-
riæ octavam habentium, concurrentes cum Of-
ficio duplici minori habere debent integras Veſ-
peras, ut videtur diſponere Rubrica ex ordine
hujus Sacræ Congregationis ultimo poſita in Of-
ficio octavæ Conceptionis, ſi occurrat, cum S.
Lucia; *S. R. C.* 1. *Mar.* 1681. *in una Canon.*
Reg. Later. (Ut videtur diſponere rubrica: ubi
ait: „ Si hoc feſtum venerit in Dominica,
„ transfertur in diem 14. & tunc ſecundæ Ve-
„ ſperæ erunt integræ de octava Conceptionis,
„ cum ſola commemoratione S. Luciæ ”;
Rubr. Brev. prop. Vide *num. ant.* *&* 632.

524 Si eadem die occurrant duo Officia, quo-
rum unum ſit particulare Ordinis, alterum ſit
deſcriptum in Calendario Eccleſiæ Univerſalis,
& utrumque ſine ſolemnitate cum eodem ri-
tu, transferendum eſt Officium de Calendario,
& recitandum eſt Officium Sancti proprii,
dummodo ſit antiquior ex conceſſione, ut ſup-
ponitur; *Sac. Rit. Congreg.* 1. *Mart.* 1681.
in una Canon. Reg. Later. (Dummodo ſit an-
tiquior ex conceſſione: An hæc clauſula ho-
die ſit in ſuo robore; Vide *num.* 802. Vide
etiam *num.* 514.

Officia conceſſa ſemel in hebdomada, ut de 525
Conceptione B. M. Virginis in Sabbato, vel
de SS. Corpore Chriſti in feria quinta non im-
peditis ab Officio novem lectionum occurrente,
ſeu translato, non ſunt celebranda in Adven-
tu, Quadrageſima, quatuor Temporibus, & in
Vigiliis, *S. R. C.* 1. *Mar.* 1681. *in una Reg.*
Lat. Adde feriam ſecundam Rogationum, &
alias, in quibus reponendum ſit Officium Do-
minicæ; Vide *num.* 827. *&* 1025.

Occurrente die vigeſima nona Decembris in 526
Dominica Officio S. Thomæ Cantuarienſis ſub
ritu duplici minori, recitandum eſt Officium de
Sancto, cum commemoratione Dominicæ, &
die trigeſima Decembris recitandum Officium de
die infra octavam Nativitatis; *S. R. C.* 1. *Mar.*
1681. *in una Canon. Reg. Lat. ad* 7. *dubium*.

In proceſſionibus SS. Sacramenti, quæ occa- 527
ſione quadraginta horarum fiunt per Eccleſiam,
debent iidem Regulares proceſſionaliter ince-
dentes ante Sacramentum in occurſu & tranſi-
tu a latere ejuſdem facere genuflexionem, dum-
modo in tranſitu videatur; *S. R. C.* 1. *Mar.*
1681. *in una Can. Reg. Lat.* (Occaſione qua-
draginta horarum: immo & in aliis; Vide
n. 13. *&* 177. (Facere genuflexionem: utro-
que genu. Vide *n.* 1225.

Quod deciſum fuit die 30. *Sept.* 1679. quod 528
de Feſto Translato faciendum ſit Officium die
immediate ſequenti non impedita, etiamſi adſit
aliud ejuſdem dignitatis feſtum prius transla-
tum, non tamen idem intelligendum eſt, ſi
adſit aliud Feſtum, ſeu Officium majoris ritus
prius translatum; *S. R. C.* 1. *Mart.* 1681. *in una*
Can. Reg. Lat. Modo habet locum hæc ſanctio
juxta ea, quæ notantur, & citantur *ſub n.* 509.

In proceſſionibus Candelarum, Palmarum, 529
& ſimilibus, quæ fiunt per Eccleſiam ſine SS.
Sacramento, non eſt pulſanda campanula ad
elevationem Hoſtiæ in Miſſa privata. Quod ſi
pulſetur, & advertatur elevatio, tunc genu-
flectendum eſt utroque genu a tranſeuntibus an-
te altare, ubi Miſſa celebratur, & depoſito
SS. Sacramento progrediendum eſt: ſimiliter ſi
alii tranſeant in elevatione calicis; *S. R. C.*
1. *Mart.* 1681. *in una Canon. Reg. Lat.* (Tunc
genuflectendum eſt: Cruciferum ne conſideres;
Vide *num.* 177.

Dies octava cujuslibet feſti, quia non trans- 530
fertur, excludit, & transferri facit quodlibet fe-
ſtum duplex, ſive majus, ſive minus, ſolidiſque
cedit feſtis ſolemnibus primæ, vel ſecundæ claſ-
ſis, niſi ſit octava privilegiata, qualis eſt octa-

va Epiphaniæ, de qua in Rubricis generalibus: hinc apud Franciſcanos, ubi feſtum Sanctæ Eliſabeth Reginæ Hungariæ celebratur cum octava, feſtum Beatæ Delphinæ occurrens in die octava, licet ſit duplex majus, transferri debet in primam diem non impeditam; *S. R. C.* 1. *Mar.* 1681. *in una Ord. Minor. de Obſerv.* (Qualis eſt octava Epiphaniæ: in qua neque de Patrono fit Officium, ut in propria rubrica; adde etiam octavam Corporis Chriſti, quæ duplicibus tantum primæ claſſis occurrentibus cedit locum; Vide *num.* 724.

531 Pro feſto S. Mathiæ Ap. deciſum fuit, quod in anno Biſſextili propria dies ſit vigeſima quinta Februarii, quæ alias eſt vigeſima quarta, ita ut ſi alicubi habeatur aſſignata dicta dies vigeſima quinta pro aliquo Sancto minoris ritus & dignitatis, iſte ſit transferendus illo anno in proxime ſequentem diem non impeditam. Nunc quæritur; An idem intelligi debeat de aliis Sanctis ſeu Officiis occurrentibus in tribus ſequentibus diebus Februarii? *Reſponſum fuit*: Affirmative; *S. R. C.* 1. *Mar.* 1681. *in una Canon. Reg. Later. ad ſextum Dubium*; Vide *n.* 519.

532 Feſtum Purificationis B. M. Virginis, quando occurrit in Dominicis privilegiatis, niſi ſit titulus Eccleſiæ, quoad Officium & Miſſam in ſequentem diem transferendum eſt; *Sacr. Rit. Congreg.* 9. *Aug.* 1681. *in Bergomen.* (In ſequentem diem: niſi impediente occurrente feſto altioris ritus: Vide *n. ſeqq.* & 1234.

533 Dies tertia Februarii non poteſt aſſignari alicui Sancto duplici, vel ſemiduplici ſemper translato pro ejus certa, & perpetua ſede; *S. R. C.* 9. *Aug.* 1601. *in Bergomen.* Vide *n. ant.*

534 In nocte Nativitatis Domini non poſſunt dici tres Miſſæ privatæ immediate poſt decantatam, circa quod adeſt decretum tenoris ſequentis. *In Lucana*. Inhærendo aliis reſolutionibus circa celebrationem trium Miſſarum in nocte Natalis Domini alias editis, & ſignanter ſub die 7. Decemb. 1621. iterum declaravit S. Rit. Cong. non eſſe permittendum uſum introductum a nonnullis Canonicis & Presbyteris Eccleſiæ Lucanæ, celebrandi tres Miſſas privatas immediate poſt decantatam Miſſam ſolemnem in media nocte Natalis Domini, ſed omnino prohibendum; *S. R. C.* 22. *Nov.* 1681. *in Lucana*, & 15. *Sept.* 1668. *in Januen.* Vide *num.* 285.

535 Qui habent privilegium celebrandi octavas in Quadrageſima, occurrente die infra octavam in feria quarta Cinerum, nullam debent facere commemorationem de octava, neque in Laudibus, neque in Miſſa; *S. R. C.* 24. *Januar.* 1682. *in Marſicana*: Vide *nu. ſeq.* (Occurrente die infra octavam in feria quarta Cinerum: ſimiliter & in Dominica Paſſionis, Vide *num. ſeq. ac* 98. 538. & 1018.

In diebus infra aliquam octavam occurrentibus in Quadrageſima, debent privilegiati dicere Miſſam conventualem de feria currente cum commemoratione octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra octavam; *S. R. C.* 24. *Jan.* 1682. *in Marſicana*. (Miſſam Conventualem de feria: Diſcordat in hoc caſu Miſſa ab Officio, ut accidit quoque infra annum, cum Officium de aliqua Vigilia celebratur; *Rub. Miſſ. de Vigiliis*; Vide *num. ant.* 536

Dum alias Sacra Rituum Congregatio decreverit, Officia Sanctorum ad libitum non eſſe transferenda, quando dies eorum feſtivitatum ſunt impediti die Dominico, aut aliquo die feſtorum mobilium; quæſitum fuit declarari, quæ regula ſervanda ſit, quando occurrunt eodem die cum Officiis Sanctorum Calendarii proprii, vel translatis, vel demum ſemel per hebdomadam, vel per menſem recitari conceſſis? Et *Sac.* eadem Cong. reſpondit, prædicta *Officia Sanctorum ad libitum etiam duplicia occurrentia in* diebus Dominicis, octavis, & *Natalitiis Sanctorum* alicujus Religionis, vel Diœceſis ex *vi* Calendarii proprii a Sede Apoſtolica approbati, quamvis ſub ritu ſemiduplici celebrandis, non eſſe transferenda, ſed omitti debere. Si autem occurrant eodem die, in quo alias aliquod feſtum translatum poni deberet, tunc liberum fore declaravit eadem Officia ad libitum recitare, & Officium translatum alterius ad aliam diem non impeditam transferre: prout etiam omiſſo Officio, quod ſemel per hebdomadam, aut per menſem Apoſtolico indulto recitari conceſſum eſt, Officium ad libitum eodem die occurrens recitari poſſe decrevit: & ita ab omnibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, ſervari mandavit *S. R. C.* 24. *Jan.* 1682. *in Decr. gener.* (Diebus octavis: intellige etiam infra octavas; Vide *num.* 828. Quid agi poſſit, cum Officia ad libitum ſint perpetuo impedita, conſule *num.* 491. 529. 567. & 1314. 537

In Officio feriæ quartæ Cinerum relinquendo commemorationem octavæ, debent privilegiati dicere Preces, Pſalmos Graduales &c. & obſervare omnino Rubricas dictæ feriæ quartæ Cinerum; *S. R. C.* 24. *Jan.* 1682. *in Marſicana*; Vide *n.* 535. & 1310. 538

Si Officium ad libitum non potuerit celebrari, & habuerit etiam ritum ſimplicem de præcepto, eo anno non omittatur, ſed celebretur ritu ſimplici; *S. R. C.* 13. *Jun.* 1682. *in una Ord. Min. de Obſerv.* 539

De-

540 Debent Religioſi recitare ſub ritu duplici primæ claſſis, & cum octava, de Dedicatione, & de Titulari propriæ Eccleſiæ, ubi morantur: & ſub eodem ritu duplici primæ claſſis tenentur recitare de Patrono principali loci, & de Titulari Eccleſiæ cathedralis tantum, ad octavam autem non tenentur, juxta pluries reſoluta. De aliis autem Patronis minus principalibus non tenentur recitare, niſi ſint deſcripti in Calendario Romano, vel in dictorum Religioſorum proprio. Cæterum de Officiis, quæ ab Apoſtolica Sede conceſſa ſunt, vel concedentur, recitanda ab libitum a toto Clero tam Sæculari, quam Regulari in aliquo regno, provincia, diœceſi, vel loco, in quibus dicti Religioſi morantur, poſſunt quidem ad libitum de ipſis recitare, ſed ſi aliquid ipſorum occurrat in die in eorum Calendario impedita a feſto novem lectionum, debent illud omittere, & recitare de Sancto in eorum Calendario occurrente ad formam Decreti declarativi alterius Decreti de Sanctis ad libitum non transferendis, emanati die 24. Januarii 1682. quod omnino obſervari debet; *S. R. C. 13. Junii 1682. in una Ord. Min. de Obſerv.* Vide *n.* 537.546.1110.1122. & 1211.

541 In repoſitione duorum, vel plurium feſtorum eumdem ritum habentium, & diverſo die occurrentium, attendatur prioritas translationis, niſi attendenda ſit major dignitas, quæ attendi debet in illis tantum feſtis, quæ exprimuntur in Rubricis generalibus de Translatione feſtorum *n.* 7. & de Concurrentia Officiorum *ſub n.* 2. ab illis verbis, *Inter feſta æqualis ritus &c. S. R. C. 13. Jun. 1682. in una Ordin. Min. de Obſerv.* Feſta, quæ exprimuntur in Rubrica de Transl. Feſtorum, ſunt, de quibus loquitur, ut ſi plura transferenda ſint, prius transferatur duplex, quam ſemiduplex: & inter plura duplicia, quod eſt magis ſolemne ſemper prius transferatur, & prius celebretur: alioquin ſi ſint æqualia, unum ante aliud transferatur eo ordine, quo erant celebranda in propriis diebus; *Rub. Brev. de Transl. n.* 7. Ea vero, quæ præſcribuntur de Concur. Officii, ſunt: Feſta Domini, quæ præferuntur omnibus aliis, Feſta B. M. Virginis, feſtis omnium Sanctorum: item Feſta Angelorum & Apoſtolorum cæteris aliis, & Feſta illorum Sanctor., qui in propriis locis, vel Eccleſiis ſolemniter celebrantur, aliis in Calendario deſcriptis; *Rubr. Brev. de Concur. Officii n.* 2. Sanctus Joſeph vero habet præeminentiam ſuper omnes Apoſtolos, ſtatim poſt S. Joannem Baptiſtam; Vide *n.* 1150. *ſeqq.*

542 Quando contingit transferri feſtum alicujus Sancti Confeſſoris a die ſui obitus in diem proxime ſequentem, ſi fiat a Capitulo de ipſo, tunc in primis ſuis Veſperis dicitur in hymno: *meruit beatas ſcandere ſedes*, & in reliquo Officio diei ſequentis debet continuari idem verſus; *S. R. C. 13. Jun. 1672. in una Dubiorum.* An verſus retinendus per totam octavam; Vide *num.* 752. & 1111.

543 Officium Defunctorum dici poteſt in choro ſeparatim ab Officio diei, in diebus exceptis in Breviario pro adimplenda Teſtatorum voluntate; *S. R. C. 11. Aug. 1682. In Tridentina.* (Diebus exceptis in Breviario: videlicet „ Commemorationis omnium Fidelium defunctorum; „ die prima cujuſque menſis non impedita feſto novem lectionum; alioquin alia ſequenti „ die ſimiliter non impedita (dummodo ſit ante tempus Paſchale, in quo Officium defunctorum non recitatur) Veſperæ dicendæ ſunt „ poſt *Benedicamus Domino* Laudum feſti, niſi „ alia ſit conſuetudo Eccleſiarum"; Rubr. de Officio defunctorum. Pro die vero Commemorationis omnium defunctorum, vide *num.* 21.

544 Dies Natalitii ii omnes habendi ſunt, qui licet veri non ſint dies obitus, tamen ex Decreto Apoſtolico aſſignati ſunt feſtivitati alicujus Sancti veluti fixi, & veluti propria eorum ſedes; *S. R. C. 28. Novemb. 1682. in Neapolitana ad primum dubium.* (Dies Natalitii; Mutatur tamen in Officio Confeſſ. verſus tertius in hymno. Vide *num.* 752. (Decreto Apoſtolico: vel etiam inconſulta Congreg. pro Sanctis dumtaxat perpetuo impeditis. Vide *num.* 1091.

545 Non eſt revocata conceſſio civitatis Neapolitanæ, prout aſſeritur, particulariter facta recitandi ad libitum Officium Sanctæ Mariæ Ægyptiacæ die ſecunda Aprilis, quamvis occurrat in feſto natalitio S. Franciſci de Paula, quod ob hanc cauſam in aliam diem in proprio Calendario translatum fuerat. Verum ſi præfatum Officium S. M. Ægyptiacæ eo die aliquando juxta Rubricas recitari nequeat, tunc ex ea cauſſa non eſt transferendum, ſed omitti debet; *S. R. C. 28. Nov. 1682. in Neapolitana ad 2. dubium.* Hoc decretum eſt generale, cum in ſimilibus conceſſum ſit Ordinariis diem aliam fixam ſtatuere.

546 Circa dubium Decreti ſub die 24. Januar. anno 1682. emanati, in quo habetur, ut Officia Sanctorum ad libitum etiam ſub ritu duplici in diebus Dominicis, & octavis occurrentia non poſſint transferri, ſed omitti debeant, quæſitum fuit: An illa verba *in octavis*, intelligi debeant de die proprio octavæ, vel de tota octava, & an de qualibet octava, vel ſaltem de octavis privilegiatis? S. R. C. reſpondit, verba illa intel-

telligenda eſſe de tota octava, & de quacumque octava, 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina*, & 30. *Maii* 1699. *in Ulyſſip.* Vide *n.* 537.

547 Ubi habetur, quod prætermiſſo Officio ſemel in hebdomada, vel in menſe ex Indulto Apoſtolico recitando, recitari poſſit Officium ad libitum eadem die occurrens; quæſitum fuit, an illud verbum *prætermiſſo* intelligi debeat de intermiſſione illius diei, quo occurrit, vel prætermittendum ſit omnino intra totum illum menſem: & reſponſum fuit, conſideranda eſſe verba Indulti Apoſtolici, eaque ſervanda, prout ſonant; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina ad tertium dubium*. Vide *n.* 537.

548 Quando transfertur Officium Patriarchæ S. Joſephi, & Annuntiationis B. M. V. ambo ſecundæ claſſis, quocumque in contrarium non obſtante, prius debet transferri, & recitari Officium de Annuntiatione, & poſtea de S. Joſepho; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina*, *die* 30. *Julii* 1689. *in Vigilien.* & 14. *Junii* 1692. *in Decreto generali*.

549 Nemo valeat aſſignare diem fixum Sanctis translatis, ſine ſpeciali decreto, & ideo Officia Sanctorum propria die celebrentur, & ſi ſint impedita, transferantur juxta Rubricam *de Translatione feſtorum*, ſcilicet in priorem diem non impeditam; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina*. Hodie vero libere agitur etiam inconſulta Congregatione; Vide *n.* 1091.

550 Regulares non poſſunt uti Calendario diœceſano, tenentur tamen ad recitationem Officii Patroni principalis loci, ac Titularis Eccleſiæ cathedralis, ſed ad eorumdem octavas celebrandas non tenentur; *S. R. C.* 20. *Martii* 1683. *in una Ordinis Min. Obſerv. ad primum dubium*. (Non poſſunt uti: exceptis proprium non habentibus; Vide *numer.* 550. Sub nomine Patroni principalis loci, intelliguntur etiam Patroni regni, vel provinciæ. Vide *num.* 552. (Non tenentur ad octavas: An excludat quoque libitum, conſule *num.* 558. Sub quo ritu Regulares teneantur recitare tale Officium, require *num. ſeqq.*

551 Regulares poſſunt, & debent recitare Officia ad petitionem Regum & Principum recitari conceſſa in aliquibus regnis, provinciis, ditionibus &c. a toto Clero tam Sæculari, quam Regulari; *S. R. C.* 20. *Martii* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 2. *dubium*.

552 Regulares tenentur celebrare ſub ritu duplici primæ claſſis feſtum de Patrono principali loci, ac Titularis Eccleſiæ cathedralis, Patroni principalis regni, provinciæ, ſed ad octavam non tenentur; *S. R. C.* 20. *Mar.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv.* (Non tenentur ad octavam: comprehendit etiam libitum. Vide *n.* 558. 1132.

In occurrentia aliquorum Officiorum, quæ re- 553
citari debent in aliquibus regnis cum propriis Calendariis Ordinis regularis, ſervanda eſt rubrica de Translatione Feſtorum in diſpari ritu, vel dignitate; *S. R. C.* 26. *Mart.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 3. *dubium*. Vide *n. ſeq.* & 541. Servanda eſt Rubrica de Translatione Feſtorum ſub *n.* 541. per extenſum diſpoſita.

Si Officia, quæ recitari debent in aliquibus 554
regnis, ſint ejuſdem ritus, & dignitatis, an ſit præferendum Officium loci, Officio in proprio religionis Calendario deſcripto; Reſolutum fuit præferendum eſſe Officium, quod cum majori ſolemnitate, & populi concurſu celebratur, ad formam Rubricæ de Translatione Feſtorum *nu.* 6. *S. R. C.* 20. *Martii* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 4. *dubium*. Quid agendum cum nulla ſolemnitas vel concurſus habeatur: *Vide num. ant.* 541. 614. & 1239.

Quando aliqua ex Officiis conceſſa ſunt reci- 555
tanda in diebus Dominicis, *v. g.* de B. M. V. de Mercede, de Sanctiſſimo *Roſario*, *de Patrocinio* B. M. V. & *ſi quæ alia ſunt ſimilia*; *ſi* aliqua ex dictis Dominicis impediatur aliquando ab alio Officio majoris ritus, vel dignitatis, in tali caſu dictum Officium ex ſupra conceſſis non poteſt transferri ad aliam Dominicam, vel ad primam diem non impeditam, ſed debet omitti; *S. R. C.* 20. *Mart.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 5. *dubium*. (Non poteſt transferri: Loquitur ſanctio de Officiis non ex præcepto, ſed libera conceſſione permiſſis. Vide *n.* 989. (Debet omitti: nunc vero transferri; cum unumquodque ex ſupra expreſſis ſit hodie mandatum ex præcepto. Vide *n.* 989. & 1238.

Quando Officium de ſeptem doloribus B. M. 556
Virg. in feria ſexta poſt Dominicam Paſſionis occurrit cum alio Officio majoris ritus, tunc eo anno debet omitti, niſi tamen alicubi S. R. C. aliter in conceſſione indulſerit; *Ita S. R. C.* 20. *Martii* 1684. *in una Ord. Min. de Obſerv.* (Eo anno debet omitti: Hodie vero transfertur in Sabbatum ſequens. Vide *n.* 487.

Cum ex declaratione Sacræ Congr. Regula- 557
res teneantur recitare Officium de Patrono principali loci, dubitabatur, an ſub ly *loci* comprehendatur etiam Patronus principalis regni, vel Provinciæ, de quo conceſſum eſt ab Apoſt. Sede, ut a Clero tam Sæculari, quam Regulari in dictis locis recitetur, ſed declaratum fuit, comprehendi etiam dictos Patronos, ſi liquido conſtet de conceſſione Apoſt.; *S. R. C.* 20. *Mar.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv.* Vide *n.* 552.

Diſ-

558 Diſponente Sacra Rit. Congr. quod Regulares ad octavas Patroni principalis non tenentur, quæſitum fuit, an ly *non tenentur*, excludat etiam libitum, ita ut Regulares non poſſint de dicta octava recitare, ſi velint? Reſponſum fuit excludi etiam libitum, & non poſſe, niſi id ſpecialiter ipſis Regularibus indultum fuerit ex vi conceſſionis Apoſtolicæ, vel Conſtitutionis religionis ab Apoſtolica Sede approbatæ; *S. R. C.* 20. *Mar.* 1683. *in una Ord. Min. de Ord. Min. de Obſerv. ad* 8. *dubium*. Vide *n.* 572.

559 Si urgente cauſa celebranda eſt Miſſa votiva infra octavam, quæ habeat Præfationem propriam, ac Communicantes: in Miſſa votiva debet dici Præfatio conveniens; Communicantes vero de infra octavam, quia eſt proprium de illo tempore; *S. R. C.* 16. *Jun.* 1683. *in Granaten.* Vide *n.* 564. (Præfatio conveniens: ideſt propria illius Miſſæ votivæ, ſi habeat. Vide *n.* 577.

560 Si altare non haberet planitiem, ſed multos gradus, vel ſi ipſam haberet nimis latam, debet in eo apponi pradella, quæ dividat altare a planitie, & Sacerdos incipiat Miſſam ante ipſam pradellam; *S. R. C.* 16. *Jun.* 1683. *in Granaten.*

561 SS. Sacramento expoſito, Gubernator civitatis, ſeu perſonam regiam repræſentans, debet habere eamdem ſedem, vel ſcamnum, quod habet repoſito SS. Sacramento; *S. R. C.* 16. *Junii* 1683. *in Granaten.* (Eamdem Sedem; at extra Presbyterium. Vide *n.* 337.

562 Nomine Epiſcopi Ruremondæ quæſitum fuit a Sacra Rit. Congregat. declarari, an Invitatorium, *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, tempore Paſſionis in Quadrageſima debeat cantari, ſicut Invitatoria extra tempus Paſſionis, ſcilicet ſexies integre, & ter imperfecte, hoc modo per verſum: *Quadraginta annis proximus fui &c. Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, omiſſo *Gloria Patri &c. Nolite obdurare corda veſtra*, & iterum repetatur integre *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare*? Et Sacr. Rit. Congreg. reſpondit, omiſſis *Gloria Patri &c.* & *Nolite obdurare corda veſtra*, repeti debere integre Invitatorium: *Hodie ſi vocem Domini audieritis &c. Eadem S. R. C.* 4. *Jul.* 1683. *in Ruremunden.*

563 Receptio ad habitum, & ad profeſſionem religioſam ſub re gravi numerari non poteſt, ut ex conſuetudine cantari poſſit Miſſa votiva ſolemnis etiam de Spiritu Sancto in Dominicis, vel duplicibus: & hic abuſus omnino eſt derogandus; *S. R. C.* 24. *Jul.* 1683. *in Ruremunden.* (In Dominicis, vel duplicibus: In ſemiduplicibus vero poteſt, ſed ſine Gloria, & Credo; *Rubr. Miſſalis, de Miſſis votivis*. Vide *n.* 850.

564 Miſſæ votivæ de SS. Sacramento, vel de B. M. V. in cantu fundatæ dici non poſſunt in duplicibus, aliiſque diebus duplicia excludentibus; ſed cantari debent Miſſæ de feſto currenti cum applicatione Sacrificii, juxta decretum editum 19. *Maii* 1614. ſicque ſatisfieri, & benefactorum mentem impleri, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium, declaravit *S. R. C.* 24. *Julii* 1683. *in Ruremunden.* (Cantari debent de Feſto currenti: An vero poſſit ſatisfieri, loco cantatarum, lectis Miſſis: Vide *n.* 1286. Vide etiam *n.* 145. & 269.

565 Modus benedicendi alios, vel rem aliquam, debet eſſe cum manu recta, & digitis ſimul junctis, & extenſis; *S. R. C.* 24. *Julii* 1683. *in Albinganen.*

566 Patena ad Miſſam in extremitate, ſeu ora patenæ congruentius eſt oſculanda; *S. R. C.* 24. *Julii* 1683. *in Albinganen.*

567 In Proceſſionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis, præcedentia debetur Beneficiatis ejuſdem ſupra Parochos; *S. R. C.* 2. *Oct.* 1683. *in Taurinen.* (Supra Parochos: Alias, ſi Parochi eſſent de gremio Capituli. Vide *n.* 612.

568 An per decretum de non transferendis, ſed omittendis Officiis Sanctorum ad libitum, quando dies eorum feſtivitatum ſunt impediti alio Officio novem lectionum de præcepto, nempe diebus Dominicis, octavis, & natalitiis Sanctorum &c. comprehendantur, & revocentur conceſſiones Officiorum ad libitum ab Apoſtolica Sede peculiariter factæ, & fixæ diebus, qui ab eadem jam alteri feſto, & Officio novem lectionum in Calendario Romano erant aſſignati, recitandi ſcilicet ad libitum Officium *S. Eliſabeth Reginæ Portugalliæ die* 4. *Julii*, Officio octavæ SS. Apoſtolorum Petri & Pauli in Calendario Romano jam impedito? Sacr. Rit. Cong. reſpondit, prout in Neapolitana *die* 28. *Novembris* 1682. non comprehendi. Verum ſi prædictum Officium eo die juxta Rubricas recitari nequeat; tunc eo caſu non eſſe transferendum, ſed omitti debere; *S. R. C.* 2. *Octob.* 1683. *in una dubiorum*. (Ad libitum Officium S. Eliſabeth: Hodie ad diem octavam tranſlatum eſt ſub ritu ſemiduplici de præcepto; Ex Conſtit. Innocentii XII. 29. *Januarii* 1695. (Non comprehendi: ideo hic videtur ſpectare generalis moderna Conſtitutio, quam vide *n.* 1215.

569 Quando pro aliquo feſto, vel Officio conceſſo reperiatur ritus duplex abſque expreſſione majoris, vel minoris, conceſſio intelligenda eſt de duplici minori, etiamſi ad honorem

Dei-

telligenda eſſe de tota octava, & de quacumque octava, 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina*, & 30. *Maii* 1699. *in Ulyſſip.* Vide *n.* 537.

547 Ubi habetur, quod prætermiſſo Officio ſemel in hebdomada, vel in menſe ex Indulto Apoſtolico recitando, recitari poſſit Officium ad libitum eadem die occurrens; quæſitum fuit, an illud verbum *prætermiſſo* intelligi debeat de intermiſſione illius diei, quo occurrit, vel prætermittendum ſit omnino intra totum illum menſem: & reſponſum fuit, conſideranda eſſe verba Indulti Apoſtolici, eaque ſervanda, prout ſonant; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina ad tertium dubium*. Vide *n.* 537.

548 Quando transfertur Officium Patriarchæ S. Joſephi, & Annuntiationis B. M. V. ambo ſecundæ claſſis, quocumque in contrarium non obſtante, prius debet transferri, & recitari Officium de Annuntiatione, & poſtea de S. Joſepho; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina*, *die* 30. *Julii* 1689. *in Vigilien.* & 14. *Junii* 1692. *in Decreto generali*.

549 Nemo valeat aſſignare diem fixum Sanctis translatis, ſine ſpeciali decreto, & ideo Officia Sanctorum propria die celebrentur, & ſi ſint impedita, transferantur juxta Rubricam *de Translatione feſtorum*, ſcilicet in priorem diem non impeditam; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1682. *in Faventina*. Hodie vero libere agitur etiam inconſulta Congregatione; Vide *n.* 1091.

550 Regulares non poſſunt uti Calendario diœceſano, tenentur tamen ad recitationem Officii Patroni principalis loci, ac Titularis Eccleſiæ cathedralis, ſed ad eorumdem octavas celebrandas non tenentur; *S. R. C.* 20. *Martii* 1683. *in una Ordinis Min. Obſerv. ad primum dubium*. (Non poſſunt uti: exceptis proprium non habentibus; Vide *numer.* 550. Sub nomine Patroni principalis loci, intelliguntur etiam Patroni regni, vel provinciæ. Vide *num.* 552. (Non tenentur ad octavas: An excludat quoque libitum, conſule *num.* 558. Sub quo ritu Regulares teneantur recitare tale Officium, require *num. ſeqq.*

551 Regulares poſſunt, & debent recitare Officia ad petitionem Regum & Principum recitari conceſſa in aliquibus regnis, provinciis, ditionibus &c. a toto Clero tam Sæculari, quam Regulari; *S. R. C.* 20. *Martii* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 2. *dubium*.

552 Regulares tenentur celebrare ſub ritu duplici primæ claſſis feſtum de Patrono principali loci, ac Titularis Eccleſiæ cathedralis, Patroni principalis regni, provinciæ, ſed ad octavam non tenentur; *S.R.C.* 20. *Mar.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv.* (Non tenentur ad octavam: comprehendit etiam libitum. Vide *n.* 558. 1132.

553 In occurrentia aliquorum Officiorum, quæ recitari debent in aliquibus regnis cum propriis Calendariis Ordinis regularis, ſervanda eſt rubrica de Translatione Feſtorum in diſpari ritu, vel dignitate; *S. R. C.* 26. *Mart.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 3. *dubium*. Vide *n. ſeq.* & 541. Servanda eſt Rubrica de Translatione Feſtorum ſub *n.* 541. per extenſum diſpoſita.

554 Si Officia, quæ recitari debent in aliquibus regnis, ſint ejuſdem ritus, & dignitatis, an ſit præferendum Officium loci, Officio in proprio religionis Calendario deſcripto; Reſolutum fuit præferendum eſſe Officium, quod cum majori ſolemnitate, & populi concurſu celebratur, ad formam Rubricæ de Translatione Feſtorum *nu.* 6. *S.R.C.* 20. *Martii* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 4. *dubium*. Quid agendum cum nulla ſolemnitas vel concurſus habeatur: *Vide num. ant.* 541. 614. & 1239.

555 Quando aliqua ex Officiis conceſſa ſunt recitanda in diebus Dominicis, *v. g.* de B. M. V. de Mercede, de *Sanctiſſimo Roſario*, *de Patrocinio* B. M. V. & *ſi quæ alia ſunt ſimilia*; *ſi* aliqua ex dictis Dominicis impediatur *aliquando* ab alio Officio majoris ritus, vel dignitatis, in tali caſu dictum Officium ex ſupra conceſſis non poteſt transferri ad aliam Dominicam, vel ad primam diem non impeditam, ſed debet omitti; *S. R. C.* 20. *Mart.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv. ad* 5. *dubium*. (Non poteſt transferri: Loquitur ſanctio de Officiis non ex præcepto, ſed libera conceſſione permiſſis. Vide *n.* 989. (Debet omitti: nunc vero transferri; cum unumquodque ex ſupra expreſſis ſit hodie mandatum ex præcepto. Vide *n.* 989. & 1238.

556 Quando Officium de ſeptem doloribus B. M. Virg. in feria ſexta poſt Dominicam Paſſionis occurrit cum alio Officio majoris ritus, tunc eo anno debet omitti, niſi tamen alicubi S. R. C. aliter in conceſſione indulſerit; *Ita S. R. C.* 20. *Martii* 1684. *in una Ord. Min. de Obſerv.* (Eo anno debet omitti: Hodie vero transfertur in Sabbatum ſequens. Vide *n.* 487.

557 Cum ex declaratione Sacræ Congr. Regulares teneantur recitare Officium de Patrono principali loci, dubitabatur, an ſub ly *loci* comprehendatur etiam Patronus principalis *regni*, vel Provinciæ, de quo conceſſum eſt ab Apoſt. Sede, ut a Clero tam Sæculari, quam Regulari in dictis locis recitetur, ſed declaratum fuit, comprehendi etiam dictos Patronos, ſi liquido conſtet de conceſſione Apoſt.; *S. R.C.* 20. *Mar.* 1683. *in una Ord. Min. de Obſerv.* Vide *n.* 552.

Diſ-

558 Diſponente Sacra Rit. Congr. quod Regulares ad octavas Patroni principalis non tenentur, quæſitum fuit, an ly *non tenentur*, excludat etiam libitum, ita ut Regulares non poſſint de dicta octava recitare, ſi velint? Reſponſum fuit excludi etiam libitum, & non poſſe, niſi id ſpecialiter ipſis Regularibus indultum fuerit ex vi conceſſionis Apoſtolicæ, vel Conſtitutionis religionis ab Apoſtolica Sede approbatæ; *S. R. C. 20. Mar. 1683. in una Ord. Min. de Ord. Min. de Obſerv. ad* 8. *dubium*. Vide *n.* 572.

559 Si urgente cauſa celebranda eſt Miſſa votiva infra octavam, quæ habeat Præfationem propriam, ac Communicantes: in Miſſa votiva debet dici Præfatio conveniens; Communicantes vero de infra octavam, quia eſt proprium de illo tempore; *S. R. C. 16. Jun. 1683. in Granaten.* Vide *n.* 564. (Præfatio conveniens: ideſt propria illius Miſſæ votivæ, ſi habeat. Vide *n.* 577.

560 Si altare non haberet planitiem, ſed multos gradus, vel ſi ipſam haberet nimis latam, debet in eo apponi pradella, quæ dividat altare a planitie, & Sacerdos incipiat Miſſam ante ipſam pradellam; *S. R. C. 16. Jun. 1683. in Granaten.*

561 SS. Sacramento expoſito, Gubernator civitatis, ſeu perſonam regiam repræſentans, debet habere eamdem ſedem, vel ſcamnum, quod habet repoſito SS. Sacramento; *S. R. C. 16. Junii 1683. in Granaten.* (Eamdem Sedem; at extra Presbyterium. Vide *n.* 337.

562 Nomine Epiſcopi Ruremondæ quæſitum fuit a Sacra Rit. Congregat. declarari, an Invitatorium, *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, tempore Paſſionis in Quadrageſima debeat cantari, ſicut Invitatoria extra tempus Paſſionis, ſcilicet ſexies integre, & ter imperfecte, hoc modo per verſum: *Quadraginta annis proximus fui* &c. *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda veſtra*, omiſſo *Gloria Patri* &c. *Nolite obdurare corda veſtra*, & iterum repetatur integre *Hodie ſi vocem Domini audieritis, nolite obdurare*? Et Sacr. Rit. Congreg. reſpondit, omiſſis *Gloria Patri* &c. & *Nolite obdurare corda veſtra*, repeti debere integre Invitatorium: *Hodie ſi vocem Domini audieritis* &c. *Eadem S. R. C. 4. Jul. 1683. in Ruremunden.*

563 Receptio ad habitum, & ad profeſſionem religioſam ſub re gravi numerari non poteſt, ut ex conſuetudine cantari poſſit Miſſa votiva ſolemnis etiam de Spiritu Sancto in Dominicis, vel duplicibus: & hic abuſus omnino eſt derogandus; *S. R. C. 24. Jul. 1683. in Ruremunden.* (In Dominicis, vel duplicibus: In ſemiduplicibus vero poteſt, ſed ſine Gloria, & Credo; *Rubr. Miſſalis, de Miſſis votivis*. Vide *n.* 850.

Miſſæ votivæ de SS. Sacramento, vel de B. 564
M. V. in cantu fundatæ dici non poſſunt in duplicibus, aliiſque diebus duplicia excludentibus; ſed cantari debent Miſſæ de feſto currenti cum applicatione Sacrificii, juxta decretum editum 19. *Maii* 1614. ſicque ſatisfieri, & benefactorum mentem impleri, non obſtante quacumque conſuetudine in contrarium, declaravit *S. R. C. 24. Julii 1683. in Ruremunden.* (Cantari debent de Feſto currenti: An vero poſſit ſatisfieri, loco cantatarum, lectis Miſſis: Vide *n.* 1286. Vide etiam *n.* 145. *&* 269.

Modus benedicendi alios, vel rem aliquam, 565
debet eſſe cum manu recta, & digitis ſimul junctis, & extenſis; *S. R. C. 24. Julii 1683. in Albinganen.*

Patena ad Miſſam in extremitate, ſeu ora 566
patenæ congruentius eſt oſculanda; *S. R. C. 24. Julii 1683. in Albinganen.*

In Proceſſionibus, quæ fiunt cum interventu 567
Capituli Cathedralis, præcedentia debetur Beneficiatis ejuſdem ſupra Parochos; *S. R. C. 2. Oct. 1683. in Taurinen.* (Supra Parochos: Alias, ſi Parochi eſſent de gremio Capituli. Vide *n.* 612.

An per decretum de non transferendis, ſed 568
omittendis Officiis Sanctorum ad libitum, quando dies eorum feſtivitatum ſunt impediti alio Officio novem lectionum de præcepto, nempe diebus Dominicis, octavis, & natalitiis Sanctorum &c. comprehendantur, & revocentur conceſſiones Officiorum ad libitum ab Apoſtolica Sede peculiariter factæ, & fixæ diebus, qui ab eadem jam alteri feſto, & Officio novem lectionum in Calendario Romano erant aſſignati, recitandi ſcilicet ad libitum Officium *S. Eliſabeth Reginæ Portugalliæ die* 4. *Julii*, Officio octavæ SS. Apoſtolorum Petri & Pauli in Calendario Romano jam impedito? Sacr. Rit. Cong. reſpondit, prout in Neapolitana *die* 28. *Novembris* 1682. non comprehendi. Verum ſi prædictum Officium eo die juxta Rubricas recitari nequeat; tunc eo caſu non eſſe transferendum, ſed omitti debere; *S. R. C. 2. Octob. 1683. in una dubiorum*. (Ad libitum Officium S. Eliſabeth: Hodie ad diem octavam translatum eſt ſub ritu ſemiduplici de præcepto; Ex Conſtit. Innocentii XII. 29. *Januarii* 1695. (Non comprehendi: ideo hic videtur ſpectare generalis moderna Conſtitutio, quam vide *n.* 1215.

Quando pro aliquo feſto, vel Officio conceſ- 569
ſo reperiatur ritus duplex abſque expreſſione majoris, vel minoris, conceſſio intelligenda eſt de duplici minori, etiamſi ad honorem

Dei-

ſationem B. M. V. ſed communem ; *S. R. C. 2. Decemb. 1674. in una Can. Reg. Lat.* Vide *num. ant.* (Præfationem ... communem : vel de octava, ſi non habeat propriam . Vide *nu. ant. 67. & 851.*

592 In Eccleſiis B. M. V. dicatis, ſeu aliis Sanctis, ubi adeſt immemorabilis conſuetudo cantandi Miſſam votivam de B. M. V. ſingulis Sabbatis, licite continuari poteſt, etiamſi occurrat Officium duplex, dummodo non omittatur ſuo tempore Miſſa conventualis ; *S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Reg. Lat.* (Miſſam votivam : poſt Nonam ; *Rub. cap. 13. nu. 4.* (Continuari poteſt : Qui vero dies excipiendi ſint : Vide *n.* 264.

593 Non eſt omittendæ una ex aſſignatis orationibus in Miſſa, veluti tertia *A cunctis*, ſi ſecunda eſſet de Feſto ſimplici, ut ejus loco dicatur oratio imperata, veluti *Deus refugium*, ſed poſt tertiam Orationem *A cunctis* poteſt & imperata dici, cum in Miſſa de ſemiduplici, vel ſimplici, vel votiva, non ſint neceſſario dicendæ collectæ impares, puta tres, quinque, vel ſeptem ; *S. R. C. 2. Decemb.* 1684. *in una Can. Reg. Lat.* (Non ſunt neceſſario dicendæ collectæ impares : An id faciendum in Miſſis defunctorum, conſule *n.* 1103.

594 In Exequiis poſt abſolutionem, quæ fit ſupra cadaver in die obitus, vel ſupra tumulum in die anniverſario, dicto *Requieſcant in pace*, ſubjungi debet : *Anima ejus, & animæ omnium Fidelium defunctorum per miſericordiam Dei requieſcant in pace* : ſed ſuper lecticam, ſeu caſtrum doloris in commemoratione omnium Fidelium defunctorum, nihil eſt ſuperaddendum ; *S. R. C. 2. Decemb. 1684. in una Can. Reg. Lat.* Vide *n.* 687. Hoc decretum quoad ſecundam partem habet locum, quotieſcumque celebratur Officium pro omnibus Defunctis.

595 In Miſſa Patroni minus principalis non debet dici Credo, & particulam Patroni intelligendam eſſe de Patrono principali tantum, nec poſſe extendi ad minus principales ſtatuit *S. R. C.* 2. *Decemb. 1684. in Beneventana, & 15. Sept. 1691. in Lycien.* (Non debet dici Credo ; Non poteſt ſuffragari conſuetudo contraria. V. *n.* 1191.

596 Si feſtum SS. Nominis B. M. V. quod ſub ritu duplici majori celebrari debet Dominica infra octavam Nativitatis ejuſdem, occurrerit in die octava dictæ Nativitatis ; Officium erit de dicto Sanctiſſimo Nomine, omiſſa in utriſque Veſperis & Laudibus commemoratione de prædicta octava Nativitatis ; *S. R. C. 15. Septemb. 1685. in una Officii Nominis B. M. V. Innocen. XI. annuente 23. ejuſdem.* (Officium erit de dicto SS. Nomine, ob ſpeciale privilegium. Vide *n.* 731. Vide etiam 580.

597 Vicarii foranei in functionibus Eccleſiaſticis, nimirum Miſſis, Veſperis, & proceſſionibus, ſeſſionibus locorum, aliiſque ſimilibus, non debent præcedere Archipresbyteris, aliiſque Curatis Parochialium. In Congregationibus vero caſuum conſcientiæ, quæ ſolent fieri, debent præcedere ſupra omnes, etiam Archipresbyteros ; *S. R. C. 20. Febr. 1685. in Imolenſ.* Vide *n.* 473.

598 Præceptum, quod in nocte Nativitatis Domini poſt Miſſam decantatam non poſſint ſucceſſive aliæ duæ Miſſæ celebrari, nec Communio exhiberi Euchariſtica fidelibus depoſcentibus, ligat etiam omnes Regulares tum Ordinis Mendicantium, tum etiam Societatis *Jeſu*, tam omnes cujuſcumque alterius Inſtituti, etiam ſpeciali mentione nominandi. Neque poſſunt excipi in Eccleſia confeſſiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, ſed expectandum eſt, ut illuceſcat aurora tam pro confeſſionibus mulierum excipiendis, quam pro Euchariſtia miniſtranda fidelibus utriuſque ſexus ; *S. R. C. 23. Mar. 1685. in Senen. & 15. Sept. 1686. in Calaguritana.* Vide *n.* 285.

599 Reliquiæ Sanctorum, quæ deferuntur in proceſſionibus per civitates & oppida, non debent deferri ſub baldachino ; *Sac. Rit. Congreg. 23. Martii 1685. in Calaguritana.* Vide *n.* 255.

600 Anniverſaria, ſive Miſſæ quotidianæ cantatæ de Requiem, relictæ ex diſpoſitione Teſtatorum, pro certis diebus, iiſque impeditis die Dominico, ſeu alio feſto de præcepto, cantari poſſunt in diebus ſubſequentibus, ſeu antecedentibus, in quibus occurrunt Officia de feſto duplici majori, non tamen de præcepto, præcipue de Sanctis proprii Ordinis, non relicta tamen Miſſa in cantu de feſto duplici minori occurrente, quatenus adſit onus cantandi ; *Sac. Rit. Congreg. 4. Maii 1686. in una Can. Reg. Lat.* (Diebus ſubſequentibus, ſeu antecedentibus : ſed ſatius eſt prævenire. Vide *n.* 29.

601 Cum primum accipitur nuntium de obitu in loco diſſito alicujus de gremio, poteſt ſtatim cantari Miſſa de Requiem, ut in die obitus pro ejus anima in feſto duplici majori, vel minori, non tamen de præcepto, ut citius ſuffragetur animæ defuncti, non relicta tamen in cantu de feſto duplici minori occurrente, quatenus adſit obligatio cantandi ; *Sac. Rit. Congreg. 4. Maii 1686. in una Can. Reg. Lat.* (De præcepto : audiendi ſacrum, & abſtinendi ab operibus ſervilibus. Vide *n.* 1300.

602 In anniverſario tranſlato ab feſtum de præcepto non variari debet oratio : *Cujus anniverſarium*

depoſi-

depoſitionis diem commemoramus; ſed recitanda prout in Miſſali; *S. R. C.* 4. *Maii* 1686. *in una Can. Reg. Lat.* Vide *n.* 19. & 1300.

603 Si feſtum Exaltationis SS. Crucis occurrat in Dominica infra octavam Nativitatis B. M. V. in qua celebrandum eſt feſtum Sanctiſſimi Nominis B. M. V. tunc Officium Nominis B. M. V. transferendum eſt ad primam diem feſto novem lectionum non impeditam; *S. R. C.* 20. *Jul.* 1686. *in una Dubiorum*. Vide *n.* 596.

604 Quando in Miſſa ſolemni concionator poſt ſalutationem Angelicam, ſalutat miniſtros altaris, ſeu facit reverentiam, non eſt incongruum ut Miniſtri altaris, & ipſe Celebrans correſpondeant ſalutationi concionatoris diſcooperiendo caput; *S. R. C.* 20. *Jul.* 1686. *in Angelopolitana*. (Salutationem angelicam: quæ ſemper dicitur etiam Tempore Paſchali, non vero Regina cœli; *Cærem. Epiſcop. l.* 1. *cap.* 22. *num.* 5. Vide etiam *n.* 620.

605 In Natali Domini in tribus Miſſis poſt ſumptionem ſanguinis, eundo & redeundo in medium altaris, non eſt facienda genuflexio, vertendo ſe Celebrans ad *Dominus vobiſcum*, & ad dandam benedictionem debet renes vertere ad altare, licet ſpecies vini non ſint exſiccatæ in calice; & ſerventur rubricæ Miſſalis Romani de ritibus ſervandis in celebratione Miſſarum 11. & 12. *n.* 2. *S. R. C.* 20. *Jul.* 1686. *in Angelopolitana*. (Serventur rubricæ Miſſalis: in quibus nullam genuflexionem faciendam eſſe præſcribitur; *Rub. prop.* Vide *n.* 707.

606 In concurrentia plurium Officiorum æqualis ritus, ſive Martyrum, vel Confeſſorum, aut Virginum, vel Viduarum, minime attenditur dignitas eorum, ſed præferenda ſunt feſta poſteriorum, ſi celebrentur pompa ſolemniori, aut ſint ex illis feſtis, quæ celebrantur in propriis locis, & Eccleſiis: & hoc juxta verba Rubricæ de concur. Officii *tit.* 15. *n.* 2. *inter feſta æqualis ritus* &c. *S. R. C.* 20. *Julii* 1686. *in Tridentina*. (Juxta verba rubricæ: Vide *n.* 522.

607 In die commemorationis omnium Fidelium defunctorum, poteſt fieri Officium de feſto duplici minori, ſed Miſſæ privatæ ſunt celebrandæ de *Requiem*. *S. R. C.* 5. *Octobr.* 1686. *in una Urbis*, & 27. *Sept.* 1697. *in una S. Germani Montis Caſſini*. (De duplici minori: etiam tranſlato. Vide *n.* 733. (Miſſæ privatæ: Quid de Conventuali ſtatuatur, Vide *n.* 4.

608 Vicario generali in functionibus Eccleſiaſticis, in choro, proceſſionibus, ſynodo, & aliis actibus publicis, & privatis competit præcedentia ſupra Capitulum Cathedralis. *S. R. C.* 13. *Mart.* 1688. *in Lauden.* (Competit præcedentia ſupra Capitulum: cum reſtrictione vero, ut in *num.* 16. & 222.

609 Propoſito dubio, an Declarationes Alexandri VII. & Clementis XI. ſibi locum vindicarent etiam in diebus Dominicis, & infra octavas Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Corporis Chriſti, aliiſque anni diebus, quibus, licet a feſto duplici non impediantur, adhuc tamen Miſſæ defunctorum juxta ritum Eccleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrare licet, ſervata cæteroquin Privilegiatorum forma, ad Altaria privilegiata celebrarentur. Et reſponſum fuit: Prædictorum Pontificum declarationes pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas Miſſæ defunctorum celebrari non poſſunt, intelligendas eſſe. *S. R. C.* 3. *Apr.* 1688. *in decreto generali ab Innocentio XI. confirmato per Breve, quod incipit*; Alias poſtquam, *datum die* 4. *Maii* 1688.

610 Feſtum Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ præferri debet feſto Dedicationis Eccleſiæ; & habere integras ſecundas Veſperas cum commemoratione tantum ſequentis. In feſto autem Dedicationis Veſperæ ſunt dimidiandæ, & a Capitulo debet fieri de Sanctis Patronis cum commemoratione Dedicationis; ut in utroque caſu præſcribitur in Rubrica de Concurrentia, num. 2. verſu *Inter feſta*. Ita pariter infra octavas dictorum Feſtorum, nempe S. Joannis Baptiſtæ, & Dedicationis &c. faciendum eſt officium de octava S. Joannis Baptiſtæ, cum comm. octavarum Dedicationis, & SS. Patronorum, ſeu Titularium Eccleſiæ, ut in tabella de Concurrentia *num.* 7. & Gavantus in Rubric. *ſect.* 3. *cap.* 8. *num.* 6. *S. R. C.* 21. *Auguſt.* 1688. *in Aquilejenſi*. (Feſtum Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ præferri debet feſto Dedicationis: An alia duplicia primæ claſſis habeant locum a Dedicatione Eccleſiæ, & quid de octava omnium Sanctorum in concurſu octavæ Dedicationis, conſule *num.* 660. 920. 1254. *Gavant. in Rubrica ſect.* 3. *c.* 8. *n.* 9. ubi legitur: *In eadem vero claſſe attende perſonas hoc ordine, Chriſtum, beatam Virginem, Angelos, S. Joannem Baptiſtam, Apoſtolos, & alios juxta ordinem Litaniarum, & Rubricarum* De concurrentia Officii *n.* 2. *& cæteris paribus, dignior eſt ea octava quam celebrat univerſalis Eccleſia*; *Gavantus loc. cit.*

611 Occurrente die octava Dedicationis cum feſto Viſitationis Beatæ Mariæ Virginis, faciendum eſt officium de octava, tranſlato officio Viſitationis. *S. R. C.* 21. *Auguſti* 1688. *in Aquilejen.* (Faciendum eſt officium de octava: quæ non cedit, niſi duplicibus primæ, aut ſecundæ claſſis. Vide *n.* 653. & 661.

Quan-

612 Quando Parochi non ſunt de gremio Capituli, præcedentia debetur Beneficiatis ſupra Parochos, ſecus vero ſi Parochi habent ſtallum in choro, & ſunt de gremio illius Capituli; *S. R. C. 22. Auguſt.* 1688. *in Bituntina*. Vide *numer.* 567.

613 Occurrente feſto S. Marci die Dominico, in Miſſa Rogationum non dicitur *Credo*, quia eſt Miſſa ferialis. *S. R. C.* 25. *Sept.* 1688. *in Mutinen.* (Die Dominico. Adde etiam infra octavam Paſchatis. Vide *n.* 701.

614 Occurrente eodem die feſto novem lectionum Kalendarii particularis cum altero feſto Kalendarii univerſalis, quæ tamen ſint ejuſdem ritus, prius recitari debet de feſto Kalendarii particularis, & poſtea univerſalis. *S. R. C. 22. Januar.* 1689. *in Senogallien.* (Ejuſdem Ritus: dignitatis, & ſolemnitatis, Vide *n.* 554.

615 Quando occaſione belli contra Turcas dicitur Collecta, vel Miſſa contra Paganos, non poteſt mutari nomen Paganorum, dicendo Turcarum, vel Hæreticorum. *S. R. C.* 30. *Jul.* 1689. *& antea* 4. *April.* 1626. *in Egitanien.*

616 Canonici Sacerdotes, quamvis poſſeſſione canonicatus poſteriores, ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ, ſemper & ubique præferendi ſunt Canonicis inferioris ordinis, etiam poſſeſſione canonicatus anterioribus, non obſtante immemorabili conſuetudine, quam abuſum impræſcriptibilem eſſe declaravit. *S. R. C.* 30. *Jul.* 1689. *in Sutrina*. Secus, ubi præbendæ ſunt diſtinctæ, Vide *n.* 265.

617 Vicario generali quotidiano habitu induto, ſive ſi ſit Protonotarius, cum roccheto, & mantelletta, danda eſt præcedentia ſemper & ubique ſuper omnes Dignitates, & Canonicos ſacris veſtibus non indutos. *S. R. C.* 30. *Jul.* 1689. *in Iſclana*. (Semper & ubique: Servatis vero iis, quæ in *n.* 16. *&* 222.

618 In Miſſis votivis B. M. V. quæ recitantur in Sabbato, dicitur *Gloria in excelſis Deo*, etiamſi non fiat Officium de eadem. *S. R. C.* 30. *Jul.* 1689. *in una Ord. Capuccin.*

619 In proceſſione ſolemni SS. Corporis Chriſti, quando proceſſio ſiſtit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent ſedere, neque in ſcamno, neque in ſedibus, etiamſi deferantur ad ornatum tantum. *S. R. C.* 21. *Jan.* 1690. *in Hiſpalen.* (Quando Proceſſio ſiſtit: præcipue propter longitudinem, tunc in aliqua Eccleſia poterit ſuper Altare deponere SS. Sacramentum, & aliquantulum quieſcere, & ibidem, antequam diſcedat, thurificare Sacramentum, & orationem de eodem cantare: quod tamen non paſſim in ſingulis Eccleſiis, vel ad ſingula Altaria, quæ forſitan per viam constructa, & ornata reperiuntur, faciendum eſt, ſed ſemel tantum, vel iterum; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 33. *n.* 22.

In Sabbato Sancto etiamſi occurrat feſtum Annuntiationis B. M. V. celebratio Miſſarum privatarum omnino prohibetur in quibuſcumque Eccleſiis, & Oratoriis, tam publicis, quam privatis, non obſtante quacumque contraria conſuetudine, ſed unica tantum Miſſa conventualis una cum Officio ejuſdem Sabbati Sancti celebretur. *S. R. C.* 11. *Febr.* 1690. *approbante Alex. VIII.* (In Oratoriis tam publicis, quam privatis: etiam nobilium laicorum, quæ proſcriptio quoad Oratoria privata ſe extendit ad *diem primam* Paſchatis, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, & alios ſolemniores dies, quos inter etiam enumerantur dies Epiphaniæ, & Aſcenſionis Domini, Annuntiationis, & Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, omnium *Sanctorum*, nec non SS. Apoſtolorum Petri, & Pauli, ac Titularis Eccleſiæ loci. Jus erigendi *oratoria privata* primitive habet ſolus Papa arbitrio Epiſcopi propriæ Diœceſis *duraturum; Conſtitut. Bened.* XIV. 2. Junii 1751. quæ *incipit Magno animi noſtri mærore*. Et hoc non licere etiam *Regularibus* cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, Congregationis, etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcumque Ordinis Militaris etiam S. Joannis Hieroſolymitani, aut aliis quibuſcumque Sacerdoribus, etiamſi Epiſcopi eſſent, addita Regularibus prohibitione, pro cujus obedientia Epiſcopi etiam per cenſuras operam dare tenentur; ne in privatis Regularium cellis ſive cubiculis erigatur Altare pro Miſſa celebranda, remota etiam conſuetudine immemorabili. Epiſcopis autem & his majoribus Prælatis, etiamſi Cardinalatus dignitate fulgentibus, licet ex privilegio in corpore juris clauſo poſſint altare erigere, tamen quocumque titulo ſuffragante, nullo modo licet extra domum propriæ habitationis, in domibus laicis, tam in ſua, quam in aliena Diœceſi, celebrare ſeu celebrare facere: quæ prohibitio intelligenda non eſt de domibus etiam laicis, in quibus dicti Epiſcopi forte occaſione viſitationis, vel itineris, hoſpitio excipiuntur in caſibus a jure permiſſis, vel de ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia abſentes a domo propriæ habitationis; Clemens XI. 15. Dec. 1703. Innoc. XIII. 13. Maii 1723. in Conſt. quæ incip. *Apoſtolici miniſterii* confirmata a Benedicto XIII. 17. Sept. 1724. in alia, quæ incip. *In ſupremo* 23. Sept. 1724. Vide *n. ſeq.* 639. 672. 780. *&* 1049.

Si feſtum SS. Annuntiationis Mariæ occurrat in feria ſexta in Paraſceve, vel in Sabbato Sancto,

trans-

transferatur una cum præcepto audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus ad feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, etiam quocumque alio feſto impeditam; ita ut eadem feria, prædicto caſu eveniente, perpetuis futuris temporibus pro ſede propria & fixa, memorato feſto Annunciationis aſſignata & ſtabilita intelligatur; & in illa eo prorſus modo & forma præfatum feſtum quoad Officium & Miſſam celebretur, quibus propria die vigeſima quinta Martii in Kalendario Romano appoſitum celebraretur, protractis ad aliam diem non impeditam juxta Rubricas Breviarii Romani omnibus aliis feſtis in eadem feria occurrentibus, quæ non ſint altioris ritus. *Sac. Rit. Congreg.* 11. *Februarii*, & 11. *Martii* 1690. *approbante Alexand. VIII.* & *Clem. XI.* 15. *Martii* 1712. *Conſtitut.*, *quæ incipit* Italice: *Occorrendo nel Venerdì Santo*. (Eo prorſus modo, & forma: ſervatis iis, quæ ad Paſchale tempus conveniunt; *Rubr. Miſſ.* & *Brev. prop.* Vide attente recens decretum ſub *numer.* 1235.

622 In Patronorum, ſive Protectorum præcedentia ſervandus eſt ordo hierarchiæ Eccleſiaſticæ, & inter ordinem hierarchicum attendenda eſt anterioritas in electione. *Sac. Rit. Congregat.* 11. *Mart.* 1690. *in Lycien.* Vide *nu.* 521. & 572.

623 In Eccleſiis titularibus ſub invocatione S. M. Angelorum (apud Minores S. Franciſci) Officium cum Miſſa faciendum eſt ut in feſto S. M. ad Nives, ſed Lectiones ſecundi nocturni ſumendæ ſunt a ſecundo nocturno diei Nativitatis ejuſdem B. V. mutato verbo *Natali* in verbum *Feſtivitate*. *S. R. C.* 10. *Jun.* 1690. *in una Ord. Min. de Obſerv.* (Apud Minores S. Franciſci: & Capuccinos: an apud alios, Vide *n.* 844. & 1235. (Mutato verbo Natali in Feſtivitate: ad primam lectionem ſecundi nocturni, ubi dicitur: *Tantæ Virginis illuſtrata Feſtivitate*; *Brev. Roman. de die Nativitatis Beatæ Mariæ*.

624 Non licet aliquid de devotione, ſeu auctoritate privata miſcere, mutare, vel apponere inter ea, quæ integrant Officia cujuſvis diei, quia in Officiis Sanctorum nihil eſt addendum, vel immutandum, niſi a Sede Apoſtolica conceſſum fuerit. *Sacr. R. C.* 10. *Jun.* 1690. *in una Ord. S. Benedicti*. Hoc decretum eſt conforme Bullæ S. Pii V. quæ incipit *Quod a nobis*, datæ Romæ ſeptimo Idus Julii 1568. Vide *n.* 631.

625 In proceſſionibus, in quibus defertur Sanctiſſimum Sacramentum, vel Lignum Crucis, tam Clerus, quam Sæculares detecto capite incedere debent: in aliis vero proceſſionibus, in quibus deferuntur Reliquiæ, vel Statuæ Sanctorum, tunc Sæculares, & Eccleſiaſtici, qui eas deferant, detecto capite, alii vero Clerici poſſunt incedere tecto capite cum birreto: quando vero non geſtantur Reliquiæ, Magiſtratus ad inſtar Cleri poteſt incedere capite cooperto. *S. R. C.* 18. *Jun.* 1690. *vel* 2. *Septemb. in Cajetana*. (Lignum Crucis: majori ſolemnitate, quam aliæ Reliquiæ, in proceſſionibus deferendum. Vide *n.* 1274.

Feſta Sanctorum celebranda ſunt eo die, quo cadunt. Verum ſi incidant in diem impeditam, transferenda ſunt in alteram diem non impeditam juxta Rubricas Breviarii Romani, neque imputari poſſunt de licentia Ordinariorum, ut pluries decrevit *S. R. C.* 2. *Sept.* 1690. *in Panormitana*, & ſignanter 14. *Novembr.* 1620. *in Alben.* & 22. *Novemb.* 1631. *in Toletana*, *necnon* 3. *Decemb.* 1630. *in Siracuſana*. (Juxta Rubricas Breviarii: videlicet de Translatione Feſtorum, ſervato ordine ut in *n.* 522. (Nec immutari poſſunt, niſi ſint perpetuo impedita. Vide *n.* 1196. 626

Vicario generali numquam competit præcedentia ſupra Canonicos ſacris veſtibus indutos, neque in choro, neque in proceſſionibus, nec competit uſus ſacrarum veſtium, niſi ſit de gremio Capituli, & eo caſu ſtare debet in loco ſuæ receptionis, juxta alias reſoluta. *S. R. C.* 2. *Decembr.* 1690. *in Adjacen.* Vide *num.* 16. & 222. 627

Etſi ſecundum regulas Breviarii Romani, cum plura feſta æqualis ritus transferenda ſunt, unum ante aliud transferri debeat eo ordine, quo erant celebranda propriis diebus: attamen quia anno 1690. ſpecialis prærogativa conceſſa fuit translationi feſti Annuntiationis Mariæ incidentis in feriam VI. Paraſceve, vel Sabbatum Sanctum: idcirco ob ſpecialem reverentiam Dominicæ Incarnationis hoc ſpeciali privilegio decoratur idem feſtum Annuntiationis, nimirum ut quotieſcumque contigerit Feſtum prædictum, etiam quoad ſolum Officium, poſt octavam Paſchæ transferri, idem cæteris ſemper feſtis æqualis ritus præponatur, licet temporis ordine ſit in Kalendario poſterius illis. *S. R. C.* 14. *Jun.* 1691. *in Decreto generali*. Reſolutiones quamplurimæ de hac Annuntiationis ſolemnitate, Vide ſub *n.* 621. 628

Concionator abſente Epiſcopo debet prius ſalutare Canonicos Cathedralis in apparatu chorali capitulariter ſedentes, & deinde Gubernatorem ſæcularem Civitatis. *Sac. Rit. Congregat.* 629

gat. 11. *Auguſt.* 1695. *in Vercell. Salutationis.* Vide *n.* 604.

630 Officia Sanctorum ratione Corporis ſeu inſignis Reliquiæ recitanda, intelligi debent de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano deſcriptis, & dummodo conſtet de identitate corporis, ſeu reliquiæ inſignis illiuſmet Sancti, qui reperiatur in Martyrologio Romano deſcriptus. De cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrologio non deſcriptis, aut quibus a S. Sede non fuerit ſpecialiter conceſſum, Officia recitari, & Miſſæ celebrari non debent, non obſtante quod ipſorum corpora, vel inſignes reliquiæ in Eccleſia aſſerventur, quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis, debita fidelium veneratio (prout hactenus ſervatum eſt) exhibeatur, ſed abſque Officio & Miſſa, ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliiſque in Conſtitutione S. Pii V. contentis. *Sac. Rit. Congreg.* 11. *Auguſt.* 1691. *in Decreto generali approbante Innoc. XII.* 19. *Octob. ejuſdem anni, in decreto, quod incipit* Cum Sacra Rituum Congregatio, *& Clem. XI. die* 29. *Septembr.* 1714. *Conſtitut. quæ incipit* Cum occaſione Miſſalis. Vide *n.* 162. *&* 215. Vide etiam *n.* 1224. (In Conſtitutione S. Pii V.: quæ incipit *Quod a nobis*, die 9. Julii 1568. edita.

631 Sanctorum Officia, conceſſiones, lectiones, orationes, antiphonæ, & reſponſoria, aliaque hujuſmodi, impoſterum a Typographo Camerali dumtaxat imprimantur; & inhibetur omnibus impreſſoribus, ſeu typographis tam in Urbe, quam extra, ubivis locorum, dicta Officia imprimere, niſi facultate in ſcriptis accepta ab Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis, ſi ibi fuerint, ſin minus a locorum Ordinariis, qui quidem facultatem hujuſmodi non prius concedent, quam originale ſumptum S. Congregationis, vel exemplar Typographi Cameralis authenticum manu Secretarii ipſius Sacræ Congregationis, & ſigillo obſignatum ipſis exhibeatur, quod exemplar in nihilo prorſus immutatum, nihilque in eo additum, ſive detractum in eo imprimi debeat. *Sac. Rit. C.* 11. *Auguſt.* 1691. *approbante Innocent. XII. die* 19. *Octob. ejuſdem anni.* Vide *n.* 624.

632 Quæcumque dies octava B. M. V. debet habere integras utraſque Veſperas in concurrentia cum quocumque Officio duplici minori. *S. R. C.* 11. *Auguſti* 1691. *in Romana Dubiorum.* Vide *n.* 523.

633 Officia ad libitum occurrentia infra octavas non privilegiatas, etiam particulares, & propriæ Religionis, omittenda ſunt. *S. Rit. Congreg.* 11. *Aug.* 1691. *in Romana Dubiorum*, Vide *n.* 581.

In Feria VI. poſt octavam Aſcenſionis poteſt fieri de feſto ſemiduplici tranſlato. *Sac. Rit.-Congregat.* 11. *Auguſt.* 1691. *in Romana Dubiorum.* (De feſto ſemiduplici tranſlato, An commemoratio Feriæ in Miſſa facienda. Vide *n.* 819. 6

Canonici ſemper, & quandocumque tenentur in Miſſis ſolemnibus, & conventualibus, quæ a Dignitatibus, & ab ipſis cantantur per gyrum, præcipue in diebus feſtis ex obligatione capitulari, aſſiſtere ſibimetipſis gradatim in miniſterio Subdiaconi & Diaconi, nec poſſunt ſubſtituere alios ſimplices Sacerdotes non de gremio Capituli ad exercendum officium Subdiaconi & Diaconi in hujuſmodi ſolemnium Miſſarum celebrationibus, etiam aſſiſtente Epiſcopo, non obſtante quacumque contraria conſuetudine. *Sacra Rituum Congregatio* 15. *Sept. &* 15. *Decemb.* 1691. *in Sarnen. & poſtea* 14. *Jun.* 1692. *in una Bituntina.* (In Miniſterio Diaconi, & Subdiaconi: Canonico Pœnitentiario ſemper excepto. *Vide n.* 490. 63

A die 17. *Decembris incluſive, uſque ad Vigiliam Nativitatis Domini excluſive fieri poteſt* quodcumque Officium duplex, vel ſemiduplex, occurrens, vel tranſlatum, ſed in utriſque Veſperis pro commemoratione feriæ dicuntur antiphonæ majores tunc occurrentes. *S. R. C.* 17. *Maii* 1692. *in Florentina, & prius* 5. *Mart.* 1564. *in Neapolitana.* (Antiphonæ majores: quæ etiam in feſtis primæ claſſis non omittuntur, & ſemper, etiam in ritu ſemiduplici, duplicantur. *Rubr. Brev. prop.* Vide *n.* 79. 636

Licitum eſt Epiſcopo incedere cum mitra, quando defert Reliquiam Ligni Sanctiſſimæ Crucis in proceſſionibus. *S. R. C.* 14. *Jun.* 1692. *in Maceraten.* (Reliquiam SS. Crucis: ſub baldachino deferri, incenſantibus duobus thuriferariis, concedit *S. R. C. num.* 1238. Clerus vero & populus detectis capitibus incedant. Vide *n.* 625. 637

Ubi celebratur feſtum SS. Gabrielis, vel Raphaelis Archangeli, ad octavam benedictionem dicatur: *Cujus feſtum colimus*, non vero *quorum feſtum &c. S. R. C.* 23. *Sept.* 1692. *in Hiſpalen.* 638

Si feſtum S. Joſeph occurrat in feria V. majoris hebdomadæ, ejus Officium transferendum erit ad aliam diem juxta Rubricas Breviarii Romani, & Decreta S. Congregationis; cæterum præceptum audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus non erit transferendum, ſed ſervandum in prædicta feria V. adeoque 639

quæ per Ordinarios locorum accurate providendum, ut eo die aliquæ quidem Miſſæ privatæ ante celebrationem ſolitæ Miſſæ conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non deſint: ſed tamen propterea antiquus mos communionis Cleri in Miſſa ſolemni illius diei, quo Eccleſia SS. Euchariſtiæ Sacramenti inſtitutionem, & memoriam recolit, ſumma religione hactenus retentus, nullatenus omittatur. S. R. C. 13. *Sept.* 1692. *Innocent. XII. in ſuo Bullario confirmante*, *Conſt. quæ incipit* Cum anno. (Decreta Sacræ Congregationis; ſub *n.* 621. *&* 626. Ac idem prorſus agendum de feſto Annuntiationis. Vide *n.* 620. *&* 642.

640 Si Officium & Miſſa de aliquo Sancto celebrentur in Cathedrali, vel Matrice, ſeu Parochiali propter inſignem Reliquiam, quæ ibi aſſervatur, non poteſt celebrari per civitatem, ſed in ipſa ſola Eccleſia, ex Decreto Sacræ Congregationis, contra abuſus, edito 8. Aprilis 1628. & impreſſo in Miſſali, & in Breviario Romano. Si Officium conceſſum fuit univerſo Clero civitatis de aliquo Sancto, cujus inſignis Reliquia aſſervatur in Cathedrali, vel Matrice, ſeu Parochiali, tunc Miſſa cum Symbolo celebranda eſt in ipſa Eccleſia tantum: in aliis vero Eccleſiis ſine Symbolo, ex Rubrica Miſſalis Romani 11. de Symbolo, juxta Decretum 2. *Decemb.* 1684. *in una Ord. Can. Reg. Lat.* S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. Vide *n.* 584. *ſeq.*

641 Ubi eſt Confraternitas SS. Sacramenti, quando in una Dominica cujuslibet Menſis fit proceſſio intra, vel extra Eccleſiam una cum SS. Sacramento, debet dici Miſſa de Dominica. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. (Miſſa de Dominica: cum colore conformi, etiamſi violaceo. Vide *n.* 1127. 1241. *&* 1255.

642 Quando feſtum Annuntiationis B. M. V. occurrit in Sabbato Sancto, Miſſæ privatæ celebrari non poſſunt, & Feſtum Annuntiationis transferendum erit ad feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, tamquam ad diem propriam & fixam, juxta decretum 11. Feb. & 11. Mart. 1690. Quando vero occurrit in Feria quinta in Cœna Domini, ſervandum eſt Decretum generale pro feſto S. Joſeph editum 13. Sept. 1692. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. (Quando occurrit in Sabbato Sancto... transferendum erit... tamquam ad diem propriam juxta decretum 1690.: Hodie etiam ſecundum aliud generale 2. Sept. 1741. emanatum, Vide *n.* 1095. (Quando occurrit in feria v. ſervandum eſt decretum generale 13. Sept. 1692.: ſub *n.* 639. Adde aliud quoque 20. Jul. 1748. poſitum ſub *n.* 1234.

Miſſæ privatæ de Requiem, corpore præſente & inſepulto, dici non poſſunt diebus, quibus fit de Officio duplici, vel aliis a Rubrica vetitis, & quamcumque conſuetudinem tamquam abuſum abolendum juxta diſpoſitionem Rubricæ Miſſalis Romani de Miſſis defunctorum *num.* 2. in fine, & Decreta Sacræ Congregationis, & ſignanter generale 5. Aug. 1662. ſervanda eſſe mandavit S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. Vide *n.* 19. *&* 76. 643

In Miſſa ſolemni de feria commemoratio non eſt facienda de Sancto ſemiduplici occurrente, cujus Miſſa pariter cantanda eſt abſque commemoratione feriæ, & in utriſque Miſſis tempore Paſſionis dicenda eſt tantum ſecunda oratio *Eccleſiæ*, vel pro Papa, ut docet Gavantus. In Miſſis autem privatis de feſto ſemiduplici, cum ſit clara diſpoſitio Rubricæ IX. de Oratione *n.* 5. dicenda eſt ſecunda oratio de feria, tertia *Eccleſiæ*, vel pro Papa; de ſimplici vero facienda eſt commemoratio juxta eamdem Rubricam. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. (Tempore Paſſionis: Adde etiam infra octavas Paſchatis, & Pentecoſtes. Vide *num.* 1040. (De ſimplici: &c. . . . juxta eamdem Rubricam, in qua legitur: *Occurrente vero ſimplici, hæc omittenda erunt, ſicuti & in Miſſis ferialibus a Dominica Paſſionis uſque ad feriam* V. *in Cœna Domini*; *Rub. Miſſ. cit.* 644

Si in die S. Marci poſt proceſſionem in Eccleſia minori, ſeu non collegiata cantetur unica Miſſa, ipſa debet eſſe de Rogationibus, & ſervanda eſt Rubrica Miſſalis Romani poſita ante Miſſam feſti S. Marci, ubi præſcribitur, quod de prædicto Sancto cantanda eſt Miſſa tantummodo, quando proceſſio terminatur ad Eccleſiam eidem Sancto dicatam, quemadmodum cavetur in Cæremoniali Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 32. & decrevit Sac. Congregatio 23. Maii 1603. & alias pluries. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. (De Rogationibus: ſine *Gloria*, *&* *Credo*, licet die Dominico, vel infra octavam Paſchæ. Vide *num.* 613. 683. *&* 701. 645

Quæſitum fuit a S. R. C. declarari; ſi Officium duplex Romanum de præcepto cadat in die, quo fit Officium de Sancto proprio alicujus diœceſis, vel religionis, & tale Officium proprium habeat octavam, utrum Romanum transferendum ſit poſt octavam Officii proprii, vel de eo fieri infra octavam, & ei aſſignari dies fixus? Si Romanum ſit ſemiduplex, utrum debeat idem ſervari? Si Romanum ſit ſemiduplex ad libitum, utrum transferri poſt octavam, vel locus fixus infra octavam ei aſſignari poſſit? Si 646

 Ro-

Romanum, & proprium ſit ejuſdem claſſis, & neutrum habeat octavam; de quo fieri debeat Officium, de Romano, an de proprio, ſi occurrant eodem die? Sacra autem Congregatio reſpondit; in occurrentia Officii duplicis Kalendarii Romani cum Officio proprio habente octavam, de eo (ſcilicet de duplici Romano) fieri debere infra octavam prima die alio feſto duplici, vel ſemiduplici non impedita juxta Rubricam VII. Breviarii Romani *de Octavis n. 3. & 10. de Translatione Feſtorum n. 3.* Quoad ſecundum, de Officio ſemiduplici fieri debere die immediate ſequenti, ſcilicet 2. die infra eamdem octavam, quæ ſi fuerit alio feſto duplici, vel ſemiduplici impedita, prædictum Officium transferendum eſſe poſt octavam juxta Rubricam X. de Translatione *num.* 5. Neutrum tantum transferri debere in diem fixam, niſi aliter indultum fuerit a Sede Apoſtolica. Officia autem ad libitum, ſive ſub ritu ſemiduplici, ſive duplici infra dictam octavam occurrentia, non poſſe transferri, ſed debere omitti ex Decreto generali de Officiis Sanctorum ad libitum non transferendis edito ſub die 24. Januar. 1682. Si Officium Romanum, & proprium ſint ejuſdem ritus, ſervari debere Rubricam X. *de Translatione Feſtorum n.* 9. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum ad primum dubium*. Si ſint ejuſdem Ritus, ſervari debere Rubricam X. *de Translatione n.* 6.) nempe *ſi duo vel plura feſta novem lectionum, ſimul eodem die veniant, fiat officium de majori, ideſt de duplici, & ſemiduplicia transferantur. At ſi omnia fuerint duplicia, vel ſemiduplicia, fiat de digniori, ſeu ſolemniori, & quæ minoris ſolemnitatis ſunt, transferantur*. Si forte per omnia in paritate æquali inveniantur, habeat locum officium particulare, & Romanum transferatur, prout deciſum fuit 22. Januar. 1689. Vide *num.* 614. Quæ vero ſint feſta inter ſe digniora, Vide *n.* 514.

647 An Officium Translationis Patroni, de quo fit, ut de Apoſtolo, & de quo fit duplex per annum, præferri debeat alteri duplici per annum, & habere Veſperas integras in concurſu? Reſponſum fuit, exprimi caſum, & doceri de Indulto recitandi Officium Translationis Patroni. S. R. C. 10. *Jun.* 1693. *in una Galliarum*. Vide *num. ant.* (Exprimi caſum: quia non eſt ſufficienter expreſſus. Feſta tamen ſecundaria Patronorum, ſi celebrentur cum ſolemnitate, habent in ſe naturam duplicis majoris; ſecus vero, minoris. Vide *num.* 1103.

648 Cum præter propriæ Eccleſiæ Dedicationem fieri debeat Officium Dedicationis Eccleſiæ cathedralis in urbe cum octava, extra urbem ſine octava; quæſitum fuit, utrum extra urbem in Eccleſia, quæ propriam non habet Dedicationem, fieri debeat octava Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis? & reſponſum fuit negative; & Regulares degentes in civitate debere recitare Officium Dedicationis cathedralis ſub ritu duplici tantum ſine octava ex Decreto edito die 1. Aprilis 1661. extra civitatem non tenentur neque ad recitationem Officii in die feſto, ut alias pluries S. R. C. 10. *Januar.* 1693. *in una Galliarum*. (In Urbe: & ſuburbanis. Vide *num.* 1131. (Extra Urbem: nempe in Diœceſi, celebratum feſtum Dedicationis, vel ſub ritu primæ claſſis *ſine octava*, vel ſub ritu duplici minori apud Sæculares, ut in *n.* 729. (Regulares degentes in Civitate: ſub Ritu duplici tantum, intellige ſecundæ claſſis, & ſine octava, quo nomine includuntur etiam Moniales. Vide *n.* 419.

Quæſitum fuit, ſi uno die occurrant plures 649
Martyres, quorum Officium unum ſit *ſemiduplex*, & aliud ſimplex, utrum in Veſperis pro commemoratione Simplicis dicenda ſit antiphona *Gaudent in Cœlis* de ſecundis Veſperis, ut exemplum eſt 16. Sept., & *utrum detur ibi regula*, vel exceptio *regulæ Rubricæ de Commemoratione num.* 8. Et reſponſum fuit, *ſervandam* eſſe Rubricam IX. de Commemoratione *n.* 8. niſi aliter aſſignetur in propriis locis, ut ibi docet eadem rubrica. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. (Servandam eſſe rubricam IX. quæ eſt: *Commemorationes variantur, ita ut in Veſperis ſumantur ex Laudibus, & in Laudibus ex primis Veſperis ejuſdem communis, niſi aliter aſſignetur. Rub. Breviar.* IX. *de* Commemor. Vide *num.* 1008.

Utrum in Officio ſimplici Martyris, qui ſan- 650
guinem non fudit, ſemper pro ſecundo reſponſorio dicendum ſit: *Domine prævenisti*, quæcumque occurat feria, vel tantum dum occurrat feria VI.? & reſponſum fuit, dicendum eſſe reſponſorium *Domine prævenisti* in quocumque Officio Martyrum, qui perierunt non effuſo ſanguine. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*.

Utrum Antiphona B. V. M. *Ave Regina &c.* 651
ſemper dici debeat die 2. Februarii, etiamſi feſtum Purificationis transferatur, vel habeat octavam? & ad utrumque reſponſum fuit affirmative, juxta Decretum Sacræ Congregat. emanatum 11. Jan. 1681. S. R. C. 10. *Jan.* 1693. *in una Galliarum*. Vide *n.* 521.

Die Octava Sancti proprii cadente in feſtum 652
Conceptionis B. M. V. & Dominica ſecunda Adventus die 7. Decemb., utrum in primis Veſperis B. M. primo loco fieri debeat commemoratio

tio de Dominica Adventus, & poſtea de die octava Sancti proprii? & reſponſum fuit: concurrente Dominica ſecunda Adventus die 7. Decemb. cum feſto Conceptionis B. M. V. & die octava Sancti proprii, Commemorationem fieri, primum de hac, deinde de Dominica, juxta diſpoſitionem Tabellæ ſecundæ de Concurrentia Dominicæ majoris, ſive primæ vel ſecundæ claſſis cum die octava, ut ibi Regula tertia, quemadmodum præciſe docet Rubrica Breviarii Romani de Commemoratione *n.* 11. *S. R. C.* 10. *Jan. 1693. in una Galliarum*. (Quemadmodum præciſe docet Rubrica &c.: ſcilicet: *De duplici fiat ante Dominicam, de Dominica ante feſtum ſemiduplex &c. Rub. Brev. cit.*

653 Quando dies octava Sancti proprii cadit in feſtum Præſentationis B. M. utrum transferendum ſit Officium B. M. vel ſolum fieri debeat commemoratio diei octavæ Sancti proprii, ut in ſimili caſu refert Gavantus fieri Regii de Sancto Proſpero, cujus dies octava eſt feſtum Viſitationis B. M. V.? & reſponſum fuit, transferendum eſſe feſtum Præſentationis juxta Rubricam x. *de Translatione Feſtorum num.* 2. & in tabella de Occurrentia, prout monet Gavantus *ſectione 3. cap.* 12. *n.* 20. ibi enim aliter decrevit, & ſpecialiter indulſit Sacra Cong. ibi in gratiam feſti Viſitationis B. M. V. quod ibidem colitur de præcepto; unde cum privilegium ſit locale, non poteſt extendi de loco ad locum ex Decreto Sacræ Cong. in principio Miſſalis Romani impreſſo. *S. R. C.* 10. *Januar. 1693. in una Galliarum*. (Juxta Rubricam x. *De Translatione* . . . . . . prout monet Gavantus: feſta enim tantum primæ, vel ſecundæ claſſis locum habent a die octava, excepta die octava Nativitatis Domini, & Epiphaniæ, quæ non cedunt neque duplicibus primæ claſſis. *Rub. cit.* Vide *n.* 611. & 661.

654 Quæſitum fuit: dum occurrit feſtum duplex infra octavam Corporis Chriſti cum Simplici, utrum nona lectio de Simplici ſit legenda? & reſponſum fuit, legendam eſſe nonam lectionem de Simplici in Officio de Sancto duplici infra octavam Corporis Chriſti, ut *in Nuſcana* 12. *Sept.* 1671. *S. R. C.* 10. *Jan. 1693. in una Galliarum*. An id faciendum in Officio de Octava, conſule *n.* 472. 487. & 824.

655 Petitum fuit, ſi feſtum feſtivetur a populo, vel de præcepto, vel de devotione populi, ut Sanctus Ludovicus in Gallia, S. Rochus &c. utrum dici debeat tale Officium duplex majus, & lectiones primi nocturni legi de communi, etiamſi in proprio de Scriptura currenti aſſignentur; & reſponſum fuit: Feſtum Sancti Ludovici indultum de præcepto in Galliis eſſe ſub ritu duplici minori tantum, editis decretis *die* 15. *Martii* 1608. & 28. *Novemb.* 1609. propterea non eſſe dubitandum, quin recitari debeant lectiones, quæ aſſignantur de Scriptura, approbatis propriis ſecundi & tertii nocturni *ſub die* 23. *Februarii* 1619. De Sancto Rocho, licet ejus feſtum ſervetur ex devotione, attamen non poteſt de eo recitari Officium, & celebrari Miſſa, niſi in propriis Eccleſiis eidem Sancto dicatis, ex conceſſione Sacræ Congr. *die* 4. *Junii* 1629. & clarius *die* 29. *Novemb.* ejuſdem anni, & tunc dicendum eſt Officium ſub ritu duplici primæ claſſis; *S. R. C.* 10. *Jan. 1693. in una Galliarum*; Vide *n.* 241.

Quæſitum fuit: cum ſupereſt una Dominica poſt Epiphaniam, nec poni poteſt poſt Pentecoſtem, utrum ſi tota hebdomada ante Septuageſimam præter feriam ſecundam, quæ ſimplex habet Officium, impediatur Officio novem lectionum, poni poſſit, & debeat in dicta feria ſecunda, vel legi debeat homilia in Sabbato ante Septuageſimam? & reſponſum fuit: ſatis eſſe proviſum per Rubricam Breviarii de Dominicis *num.* 6. & per aliam Rubricam propriam poſitam ante Dominicam poſt octavam Epiphaniæ; nempe in caſu propoſito, Officium de Dominica faciendum eſſe in primo Sabbato poſt Epiphaniam feſto duplici, vel ſemiduplici non impedito; alioquin, ſcilicet ſi prædictum Sabbatum eſſet impeditum, faciendum in prima die poſt dictam octavam, quæ non reperitur impedita feſto duplici; feſtum vero ſemiduplex in ea occurrens transferendum in primam diem ſimiliter non impeditam; *Sac. Rit. Congregat.* 10. *Januarii 1693. in una Galliarum*. 656

Uſus pileoli Parocho rheumate laboranti, & 657
Euchariſtiam infirmis deferenti, non intra civitatem & oppiduum, ſpectat privative ad Epiſcopum concedere; *S. R. C.* 10. *Junii 1693. in Trevirenſi*; Vide *n.* 261. & 664.

Occurrente vigilia Sancti Mathiæ Apoſtoli 658
feria tertia poſt Dominicam Quinquageſimæ, omnino obſervandum eſt jejunium, quod non poteſt anticipari ratione carnis privii; *S. R. C.* 23. *Jan.* 1694. *in Ariminenſi*; *Innoc. XII. confirmante*. (Non poteſt anticipari, niſi ex Indulto Sedis Apoſtolicæ, ut ſponte diſpoſuit Benedictus Papa XIV. *die* 30. *Januarii* 1751. in Conſt. quæ incipit: *Prodiit jamdudum*.

Tertiarii Sancti Franciſci degentes in ſæculo 659
poſſunt uti Breviario Ordinis Minorum, & illius Calendario conformari; *S. R. C.* 7. *Aug.* 1694. *in una Ord. Min. S. Franciſci*. (Tertiarii S.

Franciſci : Quid ſtatuatur, cum ſint choro obligati ; Vide *n.* 11. 1208. *ſeq.* & 1276.

660 Octava omnium Sanctorum, tamquam dignior, præferenda eſt octavæ Dedicationis Eccleſiæ ; *S. R. C.* 5. *Martii in Sabinen.* (Tamquam dignior : & univerſalis ; Vide *numer.* 611.

661 Feſtus dies Sancti Caroli transferendus eſt juxta Rubricam de Tranſlatione Feſtorum ob occurrentiam cum octava Dedicationis Eccleſiæ ad diem ſequentem ; *S. R. C.* 5. *Martii* 1695. *in Sabinen.* (Cum octava dedicationis : Octava enim dies, licet non privilegiata, cedit tantum duplicibus primæ, vel ſecundæ claſſis ; Vide *n.* 611. & 653.

662 In Eccleſiis beatæ Mariæ ſub quocumque titulo dicatis, in feriali Officio debet fieri commemoratio de eadem S. Maria tamquam De Titulari, etiamſi ejuſdem Officium parvum in choro fuerit recitatum ; *S. R.* C. 23. *Apr.* 1695. *in Foſſanen.* (Debet fieri commemoratio : Qualis vero commemoratio facienda ; Vide *num. ſeq.* & 19.

663 Pro ſuffragio beatæ Mariæ in Eccleſiis eidem dicatis ſub quocumque titulo, ſive Aſſumptionis, ſive Conceptionis &c. ſufficit conſueta antiphona ; *Sancta Maria ſuccurre miſeris &c. S. R. C.* 23. *Aprilis* 1695. *in Foſſan.* Vide *num. ant.*

664 Parochis miniſtraturis SS. Sacramentum infirmis, non eſt licitum de die, neque de nocte, uti parvo pileolo in delatione ejuſdem per Civitatem, ſub prætextu alicujus infirmitatis, abſque ſpeciali Sanctæ Sedis licentia ; *S. R.* C. 13. *Aug.* 1695. *in Januen.* (Per civitatem : extra vero civitatem & oppidum ex conſenſu Epiſcopi ; Vide *n.* 261. & 657.

665 Sacerdos, qui celebrat Miſſam conventualem, in qua chorus tenetur cantare Symbolum, non poteſt eam proſequi eo tempore, quo a choro cantatur Symbolum : *S. R.* C. 17. *Decembr.* 1695. *in Januen. & antea* 13. *Septembris* 1630. *in Beneventana* . (A choro cantatur Symbolum ; totum, organum enim non erit intermiſcendum ; *Cærem. Epiſcopor. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 10.

666 Cum nonnullorum non rite ſenſum generalis Rubricæ Breviarii Romani *tit.* 1. *num.* 7. de Tranſlatione feſtorum percipientium obrepſerit opinio, quod de feſto transferendo, quod poteſt in ſequentem diem immediate transferri, ſit recitandum Officium ante alia æqualis ritus prius tranſlata, Sacra Rit. Congreg. ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Card. Petrucci ſupradictam generalem Rubricam omnino ſervandam, & quocumque alio Decreto in contrarium non obſtante, in caſu propoſitum (ſervato ordine Calendarii) Officium de primo tranſlato prius recitandum eſſe declaravit : Ita tamen, ut per hanc declarationem nihil penitus circa ſemiduplicia in Dominicis infra octavas occurrentia veniat immutandum, pro quibus prædictam generalem Rubricam *tit.* x. *n.* 5. pariter omnino ſervandam eſſe cenſuit, & ita ſervari mandavit *S. R. C.* 22. *Decem.* 1696. *in Decreto generali*, & 1. *Septemb.* 1703. *in Camerin.* (Semiduplicia infra octavas occurrentia : Adde etiam ipſamet die feſti, vel in alia infra octavam, in qua Officium de feſto duplici recitatum fuit ; Vide *n.* 509. & alios ibi notatos.

Supplicatum fuit : in quanam parte altaris a 667
Celebrante abſque Diacono & Subdiacono ſit cantandum Evangelium pro benedictione ſolemni Palmarum . Et reſponſum fuit, ut in cornu Epiſtolæ ; *S. R. C.* 27. *Aprilis* 1697. *in Eugubina* .

In Eccleſiis, in quibus occaſione quadragin- 668
ta horarum, expoſitum detinetur Auguſtiſſimum Sacramentum, congruentius *abſtinendum eſt a* celebratione Miſſarum *defunctorum, etiamſi ex* præſcripto teſtatorum eſſent *celebrandæ ; S. R.* C. 27. *Apr.* 1697. *in Eugubina* . (Occaſione quadraginta horarum : vel alia cauſſa publica, & quid de aliis expoſitionibus, conſule *num.* 1223. *ſeqq.* (Ex præſcripto feſtorum : Privilegium altaris per Miſſas currentes, vel votivas de SS. Sacramento, adimpletur ex Conſtit. Clementis XII. edita pro quadraginta Horis, quæ incipit : *Eſſendo ſtate fatte* §. 17. lata *die* 1. *Septemb.* 1736.

In Vigilia Epiphaniæ dici non poſſunt Miſſæ 669
privatæ de Requiem ; *S. R. C.* 27. *Apr.* 1697. *in Panormitana* ; Vide *n.* 851. & 933.

Officium ſemel in hebdomada conceſſum re- 670
citari poteſt die Sabbati, ſi tota hebdomada ſit impedita, & in tali caſu omittendum Officium Beatæ Mariæ in Sabbato ; *Sac. Rit. Congreg.* 27. *Apr.* 1697. *in Panormitana* ; Vide *n.* 718. *ſeqq.*

Prima die menſis non impedita feſto duplici, 671
vel ſemiduplici, & in qua occurrit recitari Officium defunctorum, poteſt recitari ſupradictum Officium ſemel in hebdomada conceſſum, transferendo, vel etiam aliquando omittendo Officium defunctorum ; *S. R. C.* 27. *Apr.* 1697. *in Panormitana* .

In Eccleſiis tam parochialibus, quam non pa- 672
rochialibus, ubi deeſt numerus cantorum, non poteſt celebrari in Sabbato Sancto unica Miſſa privata, loco ſolemnis, ut in ejuſdem Ecc-

cle-

cleſiis fiat benedictio tam luminis, & cerei, quam aquæ, attentis maxime decretis 11. *Feb.* & 11. *Mar.* 1690. prohibentibus celebrationem Miſſarum privatarum, & unicam tantum Miſſam conventualem una cum Officio Sabbati Sancti celebrari præcipientibus; *S. R. C.* 13. *Jun.* 1697. *in Januen.* (Attentis maxime decretis: *ſub num.* 604. (Miſſa privata: ſolemnis vero, etiam non cantata, conceditur a Benedicto XIII. qui Cæremoniale parvum pro Eccleſiis minoribus promulgavit anno 1725. Vide *num. ſeq.* & 1309. Quid agendum, ſi eo die feſtum SS. Annuntiationis occurrerit, Vide *n.* 620.

673 Benedictio aquæ in Sabbato Sancto etiam ſine effuſione Olei Sancti, fieri non poteſt in Eccleſiis non habentibus fontem baptiſmalem, quamvis uſus ſit in hujuſmodi Eccleſiis talem benedictionem fieri; *S. R. C.* 15. *Jul.* 1697. *in Januen.* (Benedictio Aquæ in Sabbato Sancto: neque extra Sabb. Paſchæ, & Pentecoſtes, quando aqua conſecrata non habetur, *n.* 1306. *ſeq.* (Sine effuſione Olei: ut eſt apud illos, qui ante fontis benedictionem Olea Sacra recipere non potuerunt; Vide *n.* 1308.

674 Ad removenda aliqua dubia quæſitum fuit, ſub quo ritu in Hiſpaniæ regnis (excepta civitate Gerundæ) ſit celebrandum Officium Sancti Narciſi, & ſub quo ritu cenſeri debeat indultum Officium per extenſionem in cæteris caſibus, quando a Sacra Congregatione non exprimatur: & examinatis decretis, reſponſum fuit: Officium S. Narciſi recitandum eſſe in civitate, & diœceſi Gerundæ *die* 29. *Octob.* cum Miſſa ſub ritu duplici primæ claſſis cum octava; die vero 18. *Martii* de eo fiat commemoratio tantum, ſicut quadrageſimali tempore fit de ſimplicibus. In cæteris regnis autem Hiſpaniarum recitandum eſſe ſub ritu duplici minori dicta *die* 29. *Octob.* *S. R. C.* 3. *Aug.* 1697. *in Hiſpalen.*

675 In Eccleſiis permittuntur altaria tantum antiqua Sanctis veteris Teſtamenti Prophetis dicata; *S. R. C.* 3. *Aug.* 1697. *in Imolen.*

676 Non eſt tolerandus uſus, qui ab aliquibus ſervatur Feria VI. in Paraſceve, incenſandi iterum SS. Sacramentum poſt incenſationem oblatorum, omittendo conſuetam Crucis incenſationem, cum ſit contra Rubricam illius diei: *S. R. C.* 3. *Aug.* 1697. *in Panormitana;* Vide *n.* 706. (Rubricam illius diei: præcipientem „ „ Epiſcopus incenſat oblata, & inde Crucem, „ & altare more ſolito; *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *c.* 25. *n.* 33. Vide *n.* 706.

677 In depoſitione defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum ſervo tuo Domine, quia nullus apud te juſtificabitur homo*; quando eſt mulier, aut plures ſunt defuncti, non poſſunt verba *ſervo tuo* immutari in *ſerva tua*, vel *ſervis tuis*, abſque ſacræ Rubricæ læſione, & ſervandum eſt Rituale; *S. R. C.* 31. *Aug.* 1697. *in una Puteoli diœceſis Fanenſis*, & 21. *Jan.* 1741. *in Calaguritana*.

678 Primæ lectioni ſecundi nocturni in feſto S. Thomæ de Villanova poſt verba; *Exacta pueritia*, *Compluto, quo miſſus fuerat*, ſtatim addantur ſequentia, *ut alumnus in Collegio majori Sancti Idelfonſi*. Et poſt verba, *eodemque ſtatim reverſus eſt*, addantur, *Sacræ Theologiæ curſu confecto, adeo doctrina excelluit, ut in eadem univerſitate cathedram aſcendere juſſus philoſophicas, theologicaſque quæſtiones mirabiliter explanaverit*; *S. R. C.* 31. *Aug.* 1697. *in decreto Urbis & Orbis*.

679 Ante verſiculum, qui dicitur Communio, cooperiendus eſt calix velo in anteriori parte, prout ante Confeſſionem; *S. R. C.* 1. *Martii* 1698. *in Pragen.*

680 Cum Officia non ſunt ejuſdem ritus, Epiſcopus in diœceſi non poteſt minus digno fixam diem aſſignare; *Sac. Rit. Congreg.* 15. *Martii* 1698. *in Herbipolen.* Vide tamen recens decretum *ſub numero* 1091. 1178. 1186. & 1196.

681 In expoſitione SS. Sacramenti, quæ fit ad inſtar proſcenii, quantitas luminum pietati facientis expoſitionem remittitur, & in altari ſuper candelabris ad minus ſex candelæ accendi debent; *S. R. C.* 17. *Martii* 1698. *in Narnien.* (Quantitas luminum: videlicet viginti quatuor ad minus candelæ præter duo luminaria majora ſaltem in expoſitione quadraginta horarum; Clem. XI. Conſtit. *Eſſendo ſtate fatte*: Conſ. Bened. XIII. & Clem. XII. §. 4. 1. *Sept.* 1736. *Conſt. edita*.

682 Feſta ad libitum, quæ ſemper cadunt infra octavas Sanctorum, celebrari non poſſunt, attento decreto ſanctæ memoriæ Innocentii XI. 24. *Januarii* 1682. emanato, prohibente talia feſta ad libitum celebrari infra octavas; *Sacr. R. C.* 15. *Martii* 1697. *in Herbipolen.* (Quæ ſemper cadunt: Non immutata lege Sanctorum, ad libitum. Nunc datur exceptio; Vide *num.* 1183.

683 Si aliquod Feſtum ſive duplex, ſive ſemiduplex pro univerſali Eccleſia noviter a Sede Apoſtolica inſtitutum, vel inſtituendum occurrat ſingulis annis eodem die cum Feſto diœceſano ejuſdem ritus, debet fieri Officium de Feſto inſtituto pro Eccleſia univerſali; *S. R. C.* 15. *Mar.* 1698. *in Herbipolen.* (Officium de feſto inſtituto pro Eccleſia univerſali: modo addas, ſi major

dignitas, vel ſolemnitatis apparatus in officio univerſali exigatur; alioquin de illo diœceſano ut peragatur, docet aliud decretum urbis & orbis mandatum. Vide *num.* 777.

684 In Sanctorum Patronum electione fieri non debent promiſſiones ſervandi diem feſtum patroni electi tamquam de præcepto, etiamſi ab Eccleſia univerſali ſub tali ritu non colatur: nam has promiſſiones, & vota non admittit, nec approbat, ſed rejicit, & tantum ex devotione ſervari poſſe concedit *S. R. C.* 15. *Mar.* 1698. *in Theatina*, *& Pinnen. pro clero*, *& populo nonnullorum oppidorum*. (In Sanctorum patronorum electione: minus principalium, nam primus loci patronus habet etiam feſtivum diem de præcepto, ex Conſtit. Urbani VIII. quæ incipit: *Univerſa*; Vide *numer.* 243. & 1131.

685 Conſuetudo triginta annorum non habet vim ad hoc, ut continuari poſſit recitatio Officii de aliquo Sancto in Eccleſia, in qua aſſervatur ejus corpus, niſi doceatur, an ſit deſcriptus in Martyrologio, & de ejus identitate conſtet; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (Conſuetudo triginta annorum: neque antiqua & immemorabilis; Vide *n.* 1218. (In Martyrologio Romano: vel a Sede Apoſtolica conceſſo; Vide *n.* 630.

686 Si in feria 3. Rogationum occurrat feſtum ſimplex, in Cathedralibus & Collegiatis non ſunt cantandæ duæ Miſſæ; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.*

687 In abſolutionibus in die Commemorationis omnium fidelium defunctorum non eſt dicenda tota concluſio in oratione; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (In Abſolutionibus: ſecus vero in Officio; Rub. Brev. de Officio def. Vide *num.* 594.

688 In expoſitione, & repoſitione SS. Sacramenti etiam cauſſa devotionis non eſt addendum *Alleluja* ad verſiculum *Panem de cælo*; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (Non eſt addendum alleluja: intellige extra tempus Paſchale, vel octavam Corporis Chriſti; Clem. XI. Conſtit. *Eſſendo ſtate fatte*, approb. Innoc. XIII. Bened. XIII. & Clem. XII. *die* 1. *Sept.* 1736. *edita n.* 21. tunc enim addendum eſt alleluja.

689 Parochus duarum Eccleſiarum unitarum debet de ambarum Patrono & Titulari recitare Officium juxta Rubricas, maxime ſi Eccleſiæ ſint peræque unitæ; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (Juxta rubricas: videlicet primæ claſſis cum octava; *Rub. Brev.* 8.

690 In anniverſario occurrenti in feſto duplici ſecundæ claſſis non poteſt cantari Miſſa de Requiem; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (In Anniverſario: quando vero concedatur; Vide *an. ſeqq.* & 19. *ſeq.*

In duplicibus primæ claſſis etiam præſente corpore non poteſt cantari Miſſa defunctorum, & multo minus dicenda eſt una Miſſa privata deficientibus clericis in choro; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (In duplicibus primæ claſſis; intellige feſtivis, & quæ ſint, Vide *n.* 75. 691

Infra octavas privilegiatas non poteſt cantari Miſſa defunctorum in anniverſario, & Officio ſolemni; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in una Collen.* & 2. *Sept.* 1741. *in Aquen.* (Infra octavas privilegiatas: ſcilicet Paſchæ, Natalis, Pentecoſtes, Epiphaniæ, & Corporis Chriſti; *Rub. Brev. de Octav.* Vide *numer. ant.* & *ſeqq. ac* 75. 692

In die anniverſarii, & depoſitionis, non poteſt cantari defunctorum Miſſa loco Conventualis; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (In die anniverſarii, & depoſitionis: Poteſt tamen prima die menſis cantari Miſſa principalis generaliter defunctorum (extra Adventum, Quadrageſimam, & Tempus paſchale) ſi eo die non fuerit feſtum ſimplex, *vel feria*, quæ propriam habeat *Miſſam*, *aut reaſſumenda* ſit Miſſa Dominicæ præcedentis, quæ fuit impedita, & infra hebdomadam non occurrat alius dies, in quo reaſſumi poſſit; quo in caſu in Eccleſiis cathedralibus & collegiatis cantantur duæ Miſſæ, una pro defunctis, alia de ſimplici, vel Feria, & in Eccleſiis non cathedralibus nec collegiatis, una de die cum commemoratione generali defunctorum; *Rubr. Miſ. tit.* 5. *num.* 1. 693

Quando in menſe Novembris ſunt eadem die ponenda plura initia Prophetarum, dicenda eſt tantum unica lectio; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (Dicenda eſt tantum unica lectio: pro præcepto adimplendo, poterunt etiam recitari tres lectiones ſimul ad modum unius; *Rubr. Brev. XXVI. De lectionibus num.* 3. & 6. Vide *num. ſeqq.* 694

Non poſſunt poni plura tribus initiis Prophetarum unica die; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* 695

Ubi ſunt plura Officia habentia primas lectiones proprias, poſſunt omitti aliqua ex dictis initiis Prophetarum, occurrente legitima cauſſa; *S. R. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* 696

In Dominicis Adventus, & Quadrageſimæ, in quibus ſit de duplici primæ claſſis non ſunt cantandæ duæ Miſſæ; *S. Rit. C.* 5. *Jul.* 1698. *in Collen.* (In Dominicis adventus, & quadrageſimæ: intellige ſecunda, tertia, vel quarta, in quibus Officium & Miſſa feſto duplici primæ claſſis non denegantur; ſecus vero de primis Do- 697

Dominicis, quibus nec Miſſa ſolemnis de duplici primæ claſſis occurrente conceditur; *Rub. Miſſ. tit. 6. n. 1.*

698 Si anniverſarium anticipetur, aut poſtponatur per aliquot dies, poteſt dici Miſſa, ut in anniverſario; *S. R. C. 5. Jul. 1698. in Collen.* (Poteſt dici Miſſa ut in Anniverſario: vel quotidiana; Oratio vero, Deus Indulgentiarum &c. non erit varianda; Vide *num.* 19. & 1280.

699 Officium defunctorum pro ſecunda die Novembris poteſt recitari etiam præſente Epiſcopo ante Completorium diei feſti omnium Sanctorum; *S. R. C. 5. Jul. 1698. in Collen.* (Ante Completorium: intellige ante horam Completorii in choro dicendam ſolemniter. Cæremoniale enim ait: „ Interim Epiſcopus poſt Veſperas omnium Sanctorum, & Canonici paramenta deponunt; Manſionarii, ſeu Capellani, vel Seminariſtæ in Secretario recitabunt Completorium; *Cærem. Epiſcop. lib. 2. cap. 10. n. 2.* " An permittatur abſente Epiſcopo, & quomodo, & quid ſtatuatur de privata recitatione, conſule *n.* 21.

700 Quando ab aliqua Congregatione dicitur totum Officium defunctorum, non debet illud dici, ut ſecunda die Novembris, omittendo pſalmos poſt Veſperas, & Matutinum poſitos in Officio defunctorum; *S. R. C. 5. Jul. 1698. in Collen.* (Omittendo pſalmos: Quando vero omittendi ſint pſalmi prædicti, Vide *n.* 1021. & 1067.

701 Occurrente feſto S. Marci infra octavam Paſchæ, in Miſſa Rogationum non eſt dicendum *Credo*; *S. R. C. 4. Jul. 1698. in una Collen.* (Infra octavam Paſchatis: & in quacumque die etiam Dominica; Vide *n.* 613.

702 Deficiente Subdiacono pro Miſſa ſolemni, data neceſſitate, poteſt permitti per ſuperiores, ut ſubſtituatur conſtitutus in minoribus ordinibus, ad cantandam Epiſtolam, paratus abſque manipulo; *S. R. C. 5. Jul. 1698. in Collen.*

703 Sacerdos Miſſam celebraturus tranſiens ante altare, ubi fit populi communio, non debet permanere genuflexus, donec, & quouſque terminetur communio; *S. R. C. 5. Jul. 1699. in Collen.* Quomodo vero debeat genuflectere, Vide *num.* 278.

704 In Eccleſia cathedrali, quæ habet privilegium recitandi Officium novem lectionum qualibet hebdomada non impedita, non poteſt cantari unica Miſſa feriæ cum commemoratione Officii currentis, quando eo die occurrit feria, quæ habeat Miſſam propriam; *S. R. C. 5. Jul. 1698. in Collen.* (Unica Miſſa: ſed una de Officio poſt Tertiam, altera de Feria poſt Nonam; *Rub. Miſſ. tit. 3. n. 1.*

Poteſt permitti, quod Hebdomadarius, aut alius Canonicus poſt proceſſionem in feſto alicujus Sancti, ſtans ad altare majus benedicat populo, habens tantum ſuperpelliceum, & ſtolam, ſicut in aliis proceſſionibus, in quibus circumferuntur aliquæ reliquiæ cum alba, ſtola, & pluviali; *S. R. C. 5. Jul. 1698. in Collen.* Vide *n.* 777. & 1039. 705

In feria VI. Paraſceves thurificanda ſunt oblata; ſed poſt thurificationem oblatorum, non eſt iterum thurificandum Sacramentum, ob cujus tamen præſentiam non eſt omittenda thurificatio Crucis, ſed Crux, & altare thurificanda ſunt eo prorſus modo, quo fit in aliis Miſſis, non omiſſis debitis genuflexionibus tranſeundo ante SS. Sacramentum; *Sac. Rit. Congreg. 5. Jul. 1698. in Panormitana.* (Crux & Altare thurificanda ſunt, eo prorſus modo quo fit in aliis Miſſis: poſito autem incenſo ſine oſculo & benedictione; *Cærem. Epiſcop. lib. 2. cap. 25. n. 23.* Crucem vero thurificat celebrans triplici ductu; Idem *lib. 1. cap. 23. n. 4.* Vide *n.* 676. 706

In tranſeundo de una ad alteram partem altaris in prima, ſecunda, & tertia Miſſa Nativitatis Domini, ſerventur Rubricæ Miſſalis, quæ nullam præſcribunt genuflexionem ante calicem eſſe faciendam; *S. R. C. 2. Auguſti 1698. in Veneta.* Vide *n.* 605. 707

In expoſitione SS. Sacramenti, cantatis, ſeu recitatis verſiculis, *Panem de Cœlo &c.* Sacerdos inſurgens non debet reiterare genuflexionem antequam recitet orationes; *S. R. C. 2. Aug. 1698. in una Urbis, & 6. Septembris 1698. in Ravennaten.* 708

Si Epiſcopus ſuffraganeus accedens ad Eccleſiam deferat cappam, tenetur ipſe ſuſtentare ſibi caudam involutam brachio ſiniſtro, & duo Canonici debent ire uſque ad oſtium Eccleſiæ, dignior vero illorum porrigere ei tenetur aſperſorium, quo ſuffraganeus ſe ipſum aſpergit, & pariter eum aſſociant ad eumdem locum; *S. R. C. 6. Sept. 1698. in Veliterna.* (Se ipſum aſpergit: Epiſcopus vero in propria diœceſi, Capitulum, Magiſtratum, & circumſtantem populum aſpergit, poſtquam ſe luſtrali aqua munierit; & Præſidi vel Gubernatori præſenti per contactum aſperſorii porrexit; *Cærem. Epiſc. lib. 3. cap. 3. num. 2. ſeqq. & 32.* 709

Si Epiſcopus ſuffraganeus aſſiſtens concioni ſedeat in presbyterio, concionatoris ſalutatio ei prius dirigi debet diſtincta ab illa Canonicorum, & Magiſtratus ſæcularis; *S. R. C. 6. Sept. 1698. in Veliterna.* 710

711 Si Epiſcopus ſuffraganeus occaſione functionum epiſcopalium accedat cum cappa, debet ſe parare in faldiſtorio, alias in ſacrario; non poteſt tamen ſibi deferri facere caudam veſtis violaceæ una cum elevatione fimbriæ anterioris in plano pavimenti Eccleſiæ. *S. R. C. 6. Septemb. 1698. in Veliterna:* Vide *n.* 709.

712 In die commemorationis omnium fidelium defunctorum in Eccleſiis cathedralibus vel collegiatis, ubi quotannis occurrit dies octava Dedicationis Eccleſiæ, Miſſæ privatæ dicendæ ſunt de Requiem, & cantandæ ſunt duæ Miſſæ conventuales, una ſcilicet de die octavæ poſt Tertiam, & altera de Requiem poſt Nonam juxta Rubricas. Quando vero dies octavæ incidit in Dominica, omnes Miſſæ celebrandæ de die octavæ, & commemoratio omnium fidelium defunctorum transferatur in diem ſequentem; *S. R. C. 27. Sept. 1698. in una S. Germani Montis Caſſini.*

713 Veſperas Sanctorum Angelorum Cuſtodum eſſe dimidiandas cum ſequenti duplici minori; *S. R. C. 27. Sept. 1698. in una Ord. Capuc.* (Veſperas Angelorum eſſe dimidiandas: Vide poſteriora decreto modo obſervanda *num.* 521. 843. & 931.

714 Si incidat in eamdem diem duplex Officium novem lectionum ritus æqualis, quorum unum ſit Eccleſiæ univerſalis, aliud vero Ordinis Minorum, & ambo transferantur: quodnam ex duobus debeat transferri? Quid vero dicendum ſi ſint ritus inæqualis; ut contingit die 12. Novembris, in qua occurrunt feſtum S. Martini, quod eſt ſemiduplex, & feſtum S. Didaci duplex ſecundæ claſſis? Reſponſum fuit ad primam partem, Officium, quod ab univerſali Eccleſia celebratur, prius eſſe perſolvendum: ad ſecundam, Feſta particularia majoris ritus feſtis minoris ritus præferenda eſſe, etiamſi in Calendario pro univerſali Eccleſia ſint deſcripta; *S. R. C. 27. Sept. 1689. in una Ord. Capuc.* Pro prima parte hujus decreti vide contrariam modernam legem *ſub num.* 1017. Pro ſecunda vero, omnia decreta habentur conformia. Vide *n.* 514.

715 Commemoratio de S. Dominico ex conceſſione Clementis P. X. ab eiſdem facienda, quando fit Officium de S. Franciſco, fieri debet tantum in Officio S. Franciſci, quod ſemel in menſe ab iiſdem recitatur, poſt alias commemorationes, & quod in Officiis per annum ſemel in menſe recitandis de SS. Bonaventura, Antonio Paravino, & Clara, non attendatur ordo dignitatis; *S. R. C. 27. Septemb. 1698. in una Ord. Capuc.*

716 In conſecrandis Virginibus ſervetur Pontificale, & quoad egreſſum in Eccleſiam exteriorem arbitrio Em. Archiepiſcopi, circa modum acceſſus & receſſus ſtandum erit. Moniales vero per eamdem portam exterioris Eccleſiæ accedere debent, ac recedere; *Sacra Rit. Cong. 27. Septemb. 1698. & antea 5. Julii ejuſdem anni in Bononien.*

Feſtum SS. Fabiani & Sebaſtiani una ſimul celebratur in illis locis, in quibus S. Sebaſtianus eſt Patronus minus principalis; *S. R. C. 12. Nov. 1698. in Cremen.* Alias reſolvitur cum ſit patronus principalis; Vide *num.* 25. & 927. 717

Feſta duplicia & ſemiduplicia translata præferenda ſunt Officio S. Benedicti ſemel in hebdomada conceſſo ſub ritu ſemiduplici omnibus Congregationibus Sancti Benedicti; *Sacra Rit. Congregat. 7. Februar. 1699. in Tarviſina.* Hoc decretum eſt generale; Vide *num. ſeqq.* & 456. 718

Officium ſemel in hebdomada conceſſum, non poteſt recitari in Vigiliis ordinariis, & quatuor temporibus juxta alia decreta jam emanata; *S. R. C. 7. Feb. 1999. in Tarviſina. Neque tempore Quadrageſimæ*, & Adventus, ac *Feria II.* Rogationum; Vide *n. ſeq.* & *n.* 525. 719

Officium ſemel in hebdomada conceſſum recitari valet in Sabbato, quando fieri deberet de Sancta Maria in Sabbato; *S. R. C. 7. Febr. 1699. in Tarviſina*: Vide *n. ant.* & 671. 720

Pyxis, in qua proprio velo coopertum defertur SS. Viaticum infirmis, debet etiam cooperiri extremitatibus veli oblongi humeralis; *S. R. C. 21. Martii 1699. in Bergomen.* 721

Dignitatibus vel Canonicis in choro non debetur thurificatio triplici, ſed duplici tantum ductu, non obſtante quod ibi, amiſſis diſtributionibus, perſona habens dignitatem, vel canonicatum incedat cum habitu Protonotarii in choro; *S. R. C. 21. Martii 1695. in Caballicen. Inſulæ.* (Duplici tantum ductu: S. Rom. Eccl. Cardinali præſente, unico ductu thurificantur; Vide *n.* 70. & 184. 722

Non licet Clericis miniſtrantibus thuribulum, ſeu naviculam Canonicis celebrantibus coram Epiſcopo genu illis flectere, ſicut fit Epiſcopo; & Diaconus miniſtrans thus Canonico celebranti, ut benedicat, debet dicere: *Benedicere Pater Reverende*, & non *Pater Reverendiſſime*. *S. R. C. 4. Aprilis 1699. in una Burgi Sancti Sepulcri.* Genu illis flectere: ſed ante Canonicos ſtare debent inclinati, & naviculam Diacono tradere ſemiapertam; *Cærem. Epiſcop. lib. 1. cap. 23. n. 1. & lib. 2. cap. 3. num. 10.* 723

Infra

724 Infra octavam Sanctiſſimi Corporis Chriſti poteſt recitari Officium de duplici primæ & ſecundæ claſſis etiam tranſlato, non autem in die octava, in qua nec etiam poteſt recitari de duplici ſecundæ claſſis occurrente. *S. R. C. 30. Maji 1699. in Ulyſſiponen.* Vide *nu.* 515. & 530.

725 Non poſſunt Canonici in celebratione Miſſæ uti Palmatoria, vulgo Bugia; *S. R. C.* 11. *Jul. 1669. in Vicent.*

726 Lampas ardens omnino retinenda eſt ante altare Sanctiſſimi Sacramenti, non vero ſupra valvas Eccleſiæ in choro de diametro oppoſito ante prædictum altare; *S. R. C.* 22. *Aug. 1699. in una Ord. Capucc.* (Lampas ardens. Ante SS. Sacramentum lampades impari numero ad myſticum ſenſum ordinantur, & ad minus tres accenſæ tota die adſint; ad reliqua vero ſingula altaria ſingulæ poſſint lampades appendi; quæ quidem in præcipuis feſtis, ſaltem dum Veſperæ & Miſſa ſolemnis decantantur, continue ardeant; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 17.

727 Dignitates nunquam debent Canonicis inſervire; *S. R. C.* 3. *Octob.* 1699. & 11. *Jun.* 1701. *in Gerunden.* (Inſervire: licet præbendis inſerviendi gaudeant. Vide *n.* 30. & 941.

728 Conceditur primatus Fratribus Provinciæ S. Didaci novæ Hiſpaniæ in Indiis Ordinis Fratrum Minorum S. Franciſci diſcalceatorum nuncupatorum contra Fratres Auguſtinianos in Regno Mexicano, non ſolum in proceſſionibus ſolitis, & ſub propria Cruce, ſed etiam in concionibus, diſputationibus, concurrentia Prælatorum, aliiſque actibus tam publicis, quam privatis, interveniente, vel non interveniente familia de Obſervantia. Tam in voce, quam in ſcriptis partibus acerrime informantibus auditis, ita reſpondit, & amplius dubium proponi vetuit *S. R. C.* 13. *Martii* 1700. *annuente Innoc.* XII. 4. *Apr. ejuſdem anni in Conſt. quæ incipit*: Emanavit.

729 Cum feſtum Dedicationis Cathedralis extra civitatem celebretur ſine octava, hæc annua celebratio per totam diœceſim celebranda eſt juxta ſolitum, ſcilicet vel ſub ritu duplici primæ claſſis, vel ſub duplici minori; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.* Vide *n.* 648. (Per totam diœceſim: excluſis Regularibus, & Monialibus. Vide *n.* 1221.

730 Quando duæ octavæ ſimul occurrunt, quarum una ſit Patroni principalis ſub ritu duplici primæ claſſis, altera vero B. M. V. ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, recitandum eſt Officium infra octavam de Patrono principali cum commemoratione octavæ B. M. V. *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.* (Cum commemoratione octavæ B. M. V. etiam in die ipſamet octava: neque obſtat, ſi octava eſſet univerſalis, & longe major dignitas reperiatur, ut eſt in S. Maria. Vide *n.* 1275.

731 Si in Dominica infra octavam Nativitatis Beatiſſimæ Mariæ Virginis, in qua celebratur feſtum SS. Nominis ejuſdem B. M. V. ſub ritu duplici majori, occurrat alicubi dies octava, tranſlato feſto dicti SS. Nominis, agendum eſt de die octava in ipſa Dominica. *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.* (Agendum eſt de die octava; intellige de octavis, quæ non ſunt de B. M. quia in eo caſu erit celebrandum feſtum de SS. Nomine ſine commemoratione Nativitatis ejuſdem *S. R. C. n.* 596. & 603.

732 In feſto, & per octavam SS. Angelorum Cuſtodum hymni ejuſdem metri terminari non poſſunt, ſicut terminatur eorum hymnus in Laudibus, per ſtropham: *Deo Patri ſit gloria, qui quos redemit Filius, & Sanctus unxit Spiritus, per Angelos cuſtodiat*; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.*

733 Occurrente feſto duplici minori, ſeu tranſlato in die commemorationis omnium defunctorum, Officium faciendum eſt de Sancto, Miſſæ vero celebrandæ de Requiem; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.* (Occurrente Feſto: quod non ſit de præcepto audiendi ſacrum, & vacandi ab operibus ſervilibus; Vide *n.* 44.

734 In feſto Tranſlationis Patroni principalis Cathedralis ſub ritu duplici majori dici non poteſt Symbolum in Miſſa, tam in ipſa Eccleſia cathedrali, quam etiam per totam diœceſim; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.*) Dici non poteſt Symbolum: niſi ratione corporis, vel inſignis reliquiæ; *Rub.* XI. *Miſſ. de Symbolo.* Vide *n. ſeq.*

735 In feſtis Sanctorum Martyrum & Virginum, quæ celebrantur ſub ritu duplici majori, non eſt dicendum Symbolum in Miſſa, ſed ſerventur Rubricæ generales Miſſalis Romani *cap.* XI. *de Symbolo S. R. C.* 19. *Junii* 1700. *in Curien.* (Serventur Rubricæ generales: in quibus legitur. „ In feſtis Sanctorum, quibus dedicata eſt „ Eccleſia, & ubi habetur corpus, vel inſignis „ Reliquia; " *Rub. cit.* Si altare, vel capella iiſdem adeſſet dicata, tunc Symbolum in Miſſa ſolemni erit decantandum, licet de aliquo Sancto ſub ritu ſemiduplici feſtum celebraretur; Vide *n.* 412.

736 In Eccleſiis parochialibus ruralibus, in quibus per annum plerumque unus tantum Sacerdos celebrat, & ſine cantu, poteſt dici Miſſa de Requiem, quando anniverſaria ex Teſtatorum diſpoſitione, recurrente obitus die, incidunt in feſtum du-

plex minus: Non tamen dicendum de diebus tertio, ſeptimo, & trigeſimo, ſed ſervetur Decretum generale editum 5. *Aug.* 1662. quod incipit *Cum Sanctiſſimus*; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.* (Quod incipit *Cum Sanctiſſimus* : in quo declaratur non poſſe celebrari Miſſas defunctorum. Vide *n.* 19. *&* *ſeq.*

737 Ex privata devotione Parochianorum petentium ſæpius per annum anniverſaria pro defunctis parentibus, fratribus, amicis, & aliis defunctis, poteſt in ruralibus Eccleſiis cantari Miſſa ſolemnis de Requiem in feſto duplici minori, altera cantata de feſto, ubi adſunt plures, vel ſaltem duo Sacerdotes, dummodo ſermo ſit de die vere anniverſaria a die obitus; *S. R. C.* 19. *Junii* 1700. *in Curien.* Vide *n. ant.* *&* 19.

738 Si feria ſexta poſt Dominicam Paſſionis, in qua celebratur Officium ſeptem dolorum Beatæ Mariæ ſub ritu duplicis majoris occurrat feſtum primæ, vel ſecundæ claſſis, dictum Officium non eſt transferendum, ſed omittendum. Item Dominica prima Octobris Officium SS. Roſarii, ubi adeſt altare, & Confraternitas ejuſdem; *S. R. C.* 19. *Jun.* 1700. *in Curien.* Vide tamen *n.* 488. in quo ſtatuitur poſſe transferri per poſteriorem Conſtitutionem Bened. XIII. Cum hodie Officium de Roſario univerſaliter ſit demandatum, ideo non omitti, ſed transferri debet. Vide *n.* 989.

739 Feſtum ſemiduplex incidens in Dominica infra octavam non privilegiatam, debet transferri immediate in feriam ſecundam non impeditam, licet ſit reponendum quodcumque Officium etiam ex ſolemnioribus, *S. R. C.* 19. *Jul.* 1700. *in Valentina*. (Incidens in Dominica : adde etiam, ſi occurrat in die feſto, vel in duplici infra octavam. Vide *n.* 646.

740 Quadrageſimæ, Adventus, & Vigiliarum temporibus, necnon in diebus Rogationum, occurrente aliquo feſto duplici, vel ſemiduplici, non licet poſt Primam celebrare Miſſam prædictarum Feriarum, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ; *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camaldulenſium Montis Coronæ*. (Servandæ ſunt Rubricæ : videlicet poſt Nonam; *Rubr. Miſſ. de Feria*, *&* *Vigilia n.* 1. An valeat contraria conſuetudo, conſule *n.* 1142. *ſeq.*

741 In die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum non poteſt celebrari Miſſa ſolemnis de Requiem poſt Primam, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ; *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camald. Mont. Coronæ*. (Servandæ ſunt Rubricæ : ideſt poſt Nonam; *Rubr. Miſſ. in prop. de Sanctis die* 2. *Novemb.*

Matutinum diei commemorationis omnium Fidelium defunctorum non poteſt recitari in choro in die feſtivitatis omnium Sanctorum poſt Completorium, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ; *S. R. C.* 23. *Jan.* 1701. *in una Camal. Mont. Coronæ*. Intellige abſente Epiſcopo, & ubi conſuetudo pro commoditate populi non adeſt. Vide *n.* 21. Pro privata vero recitatione vide *n.* 1202.

Benedictio publica ſacrorum cinerum prima 74
die Quadrageſimæ non poteſt fieri poſt Tertiam, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ; *S. R. C.* 12. *Jan.* 1701. *in una Camald. Montis Coronæ*. (Servandæ ſunt Rubricæ : ſcilicet poſt Nonam; *Rub. Miſ. in prop. de temp. Feria* 4. *Cin.* An valeat contrarium pro conſuetudine, vide *n.* 1142. *ſeq.*

Abſque pluviali non licet non habentibus uſum 744
illius in die, & infra octavam SS. Corporis Chriſti peragere proceſſionem cum SS. Sacramento; non poſſe tamen cogi, ut ejus expoſitio fiat cum pluviali ab ipſis non habentibus uſum, ſtatuit *Sac. Rit. Congregat.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camald. Montis Coronæ*. (Non habentibus uſum : aut etiam per particulares Ordinis Conſtitutiones. Vide *n.* 1316.

In Sacrificio Miſſæ *non eſt adhibenda palla* 745
a parte ſuperiori drappo ſerico cooperta; *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camald. Montis Coronæ*.

Sacerdotes in Sacrificio Miſſæ congruentius 746
utuntur cingulo lineo, quam ſerico; *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camald. Montis Coronæ*. (Cingulo lineo; colore albo, vel ſaltem paramentorum. Vide *n.* 838.

Ante ſacras Reliquias expoſitas ultra lam- 747
padem debent continuo ſuper altare ardere ſaltem duo lumina, alias Reliquiæ non exponantur; *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camald. Montis Coronæ*.

Ante oſtiolum Tabernaculi SS. Sacramenti 748
retineri non poteſt vas florum, vel quid ſimile, quod prædictum occupet oſtiolum cum imagine Domini noſtri in eodem inſculpta, ſed poteſt collocari in humiliori, & decentiori loco; *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camal. Montis Coronæ*.

Regularium Superiores, & Priores locales 749
non veniunt ſub nomine Ordinariorum, & conſequenter non poſſunt aſſignare aliquam ex Dominicis Novembris pro recitatione Officii de Patrocinio B. M. V. quod multis in locis permittitur celebrandum in aliquo die Dominico præfati menſis a locorum Ordinariis eligendo, *S. R. C.* 22. *Jan.* 1701. *in una Camald. Montis Coronæ*. Hoc Officium a Bened. XIII. fuit aſſignatum pro ſtatu Eccleſiaſtico Dominicæ ſecundæ Menſis Novembris.

In

750 In Miſſa conventuali dierum ſolemnium, quæ abſque cantu & miniſtris celebratur, non eſt facienda thurificatio; *S. R. C. 22. Jan. 1701. in una Camaldul. Montis Coronæ*. (Abſque cantu & miniſtris: quid cum cantu, & ſine miniſtris, vide *n.* 315.

751 Ordini Eremitarum Diſcalceatorum S. Auguſtini provinciæ Franciæ permittitur horas canonicas cantu Gregoriano canendi facultas; *S. R. C. 29. Jan.* 1701. *annuente Clem. XI. Conſt. quæ incipit:* Nuper a Congregatione Venet. Fratrum, data Romæ *die 29. Jan.* 1701.

752 An in Officio ad hymnum *Iſte Confeſſor* pro Sanctis Confeſſoribus, quoties eiſdem fixa dies eſt aſſignata, quæ non eſt dies obitus, recitari debeat ℣. *Meruit beatas ſcandere ſedes*, eo quod revera Officium fiat de die obitus? & quatenus affirmative, an eadem regula ſervanda ſit in Officiis Confeſſorum tranſlatis, dummodo Officium ſit de die obitus? *Et S. R. C. reſpondit* Negative: *& ita declaravit* 11. *Jun.* 1701. *in una Tertii Ordinis S. Franciſci*. (Negative. Affirmative vero, ſi die immediate ſequenti obitus Officium celebraretur, & dummodo feſtum a Capitulo diei antecedentis inchoatum fuit. Vide *n.* 542. Quid vero per octavam ſtatuatur, conſule *n.* 1111.

753 Sacerdotes etiam Regulares diebus, quibus propria Officia recitant ſub ritu duplici, celebrantes in alienis Eccleſiis, quando peragitur feſtum cum ſolemnitate, & concurſu populi, debent celebrare Miſſas conformando ſe ritui, & colori earumdem Eccleſiarum; in aliis vero diebus poſſunt; ſed quando prohibentur Miſſæ votivæ, vel defunctorum, debent ſe uniformare, ſaltem quoad colorem; *S. R. C.* 11. *Jun.* 1701. *in una Tertii Ord. S. Franciſci.* (Debent celebrare Miſſas conformando ſe ritui &c. Iterum præſens & ſequens dubium, una cum alio tenoris ſequentis, propoſitum fuit *in S. C.* 29. *Januar.* 1752. Utrum poſſit Sacerdos, qui habet officium duplex, celebrare Miſſam de Requiem, ubi non agitur de ritu duplici? Quæ dubia iterum confirmavit; & prætera docuit generaliter teneri Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares, ſe conformare ritui Eccleſiæ, in qua celebrant. Unde ſequitur poſſe ſine ſcrupulo Miſſas omnes privatas & ſolemnes celebrare, ac etiam defunctorum, ut in caſu, ad normam decreti 23. *Auguſti* 1704. ſub *n.* 806. quod pugnare videtur cum alio 7. *Maji* 1746. ſub *n.* 1229. Inſtituendo hanc ſententiam Sacræ Congregationis, eamque ſequendo ſervatur ex integro illa Miſſalis Rubrica „ Quoad fieri poteſt Miſſa cum officio conveniat „ reſpiciens potius Eccleſiam publicam, quam officium privatum celebrantis; *Tit. IV. de Miſſis Votivis*, *S. Mariæ* & aliis *n.* 3. Vide *n.* 1262.

Sacerdotes exteri confluentes ad Eccleſias etiam Regularium, & celebrantes de Sanctis etiam Ordinis, quando feſtum celebratur cum ſolemnitate, & concurſu populi, debent in Miſſis ſe uniformare cum Sacerdotibus illius Eccleſiæ etiam Regularium quoad Credo, & numerum orationum more duplicium, in aliis vero diebus poſſunt, ſi volunt; *S. R. C.* 11. *Jun.* 1701. *in una Tertii Ord. S. Franciſci*. (Eccleſiæ etiam Regularium: comprehenduntur etiam Moniales. Vide *n. ant. &* 758. 754

In Eccleſiis Regularium diebus Dominicis, quibus tam Regulares, quam exteri celebrant de Dominica, poſſunt exteri uti coloribus paramentorum, quibus utuntur Regulares ratione alicujus octavæ: & Regulares celebrantes in alienis Eccleſiis uti coloribus juxta ritum eorumdem, & tam exteri in Eccleſiis Regularium, quam Regulares in alienis, poſſunt apponere commemorationem octavæ, ut ſupra, occurrentis, ſervata Rubrica de duplici oratione habenda in Dominicis infra octavam; *S. R. C.* 11. *Jun.* 1701. *in una Tertii Ord. S. Franciſci*. Vide *num. ant. & ſeq.* (Servata Rubrica: quæ eſt „ In Dominicis infra octavas occurrentibus dicuntur duæ Orationes, una de „ Dominica, ſecunda de octava; " *Rub. Miſſ. Tit. VIII. n.* 10. 755

Declaratio S. R. C. quod ſcilicet Regulares non poſſint recitare Officium de octava Patroni principalis ſine ſpeciali indulto ejuſdem S. C. comprehendit etiam Moniales; S. R. C. 11. *Febr.* 1702. *in Tarviſina*. 756

Moniales Ordinariis ſubjectæ non debent recitare Officium de octava Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis, nec poſſunt ad libitum, & tantum tenentur recitare Officium prædictum ſub ritu duplici ſecundæ claſſis ſine octava; *S. R. C.* 15. *Febr.* 1702. *in Tarviſina*. (Officium prædictum; etiamſi prima dies, & reliqua octava impedita ſit. Vide *n. cit.* Moniales in civitate degentes, an vero in diœceſi, Vide *n.* 1236. 757

Prohibitio facta a S. R. C. in declaratione, quod Sacerdotes Sæculares etiam Capellani, qui licet recitaverint Officium ſemiduplex, vel ſimplex, vel feriale, non celebrent Miſſam de Requiem in Eccleſiis Regularium, in quibus recitatum ſit Officium duplex de non præcepto, vel de aliquo Sancto eorumdem ſui Ordinis, intelligi etiam debet pro Eccleſiis Monialium; S. R. C. 11. *Febr.* 1702. *in Tarviſina*. Vide *n.* 468. & 753. 758

Facul-

759 Facultas celebrandi cum Miſſali Romano conceſſa a *S. R. C.* pro Capellanis Monialium, intelligi debet pro omnibus, & ſingulis, qui ex debito tenentur celebrare in Eccleſiis ipſarum Monialium, dummodo celebrent cum Miſſali Romano; *S. R. C.* 11. *Febr.* 1702. *in Tarviſina*. Vide *n.* 894.

760 Impedito, aut nolente Epiſcopo celebrare, & alias functiones explere, ſpectat non ad Vicarium generalem, aut ad Canonicum hebdomadarium, ſed ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias ejus vices ſupplere; *S. R. C.* 11. *Febr.* 1702. *in Gerunden.* (Alias functiones: Vide *n.* 101. (Gradatim ad alias: veras Dignitates, non ſubſtitutos, puta Archipresbyteri; Vide *n.* 14. 164. & 799.

761 Si Dominica infra octavam Aſcenſionis occurrat in die 4. *Maji*, tunc in feria ſecunda ſequenti recitandum eſt Officium de Sancta Monica, quod in dicta Dominica occurrit ſub ritu ſemiduplici, non vero reponendum eſt feſtum Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi, quod ſub ritu duplici ſecundæ claſſis occurrit die 1. *Maji*; *S. R. C.* 16. *Sept.* 1702. *in una Ord. Cæleſtinorum*. (Recitandum eſt Officium de S. Monica: Hoc decretum eſt generale, & valet pro ſimilibus; modo vero non habet locum pro S. Monica, ad duplicem ritum elevata ex Decreto 26. *Aug.* 1730. Vide *n.* 509. & 646.

762 In prima & ſecunda Miſſa, quæ celebratur in die feſto Nativitatis D. N. J. C. non debet fieri purificatio calicis; *S. R. C.* 16. *Sept.* 1702. *in una Regni Portugalliæ*.

763 Canonici Eccleſiæ cathedralis intereſſentes concionibus, præſertim quadrageſimalibus, debent eſſe induti habitu canonicali, dum ſedent in propriis ſtallis; *S. R. C.* 31. *Martii* 1703. *in una Pompcnii Stabitæ*.

764 Sacerdotes non debent deferre manutergium ſuper calicem tam eundo, quam redeundo ab altari; *Sac. Rit. Cong.* 1. *Sept.* 1703. *in Piſaurien.*

765 Feſtum duplex ante octavam non privilegiatam occurrens, alio majori feſto duplici impeditum, eſt transferendum ad diem infra octavam proxime feſto duplici, vel ſemiduplici non impeditam; *S. R. C.* 22. *Sept.* 1704. *in Vienn. in Auſtria*.

766 An Confraternitates Laicorum legitime erectæ in Eccleſiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Eccleſiaſticis, non parochialibus? & reſponſum fuit: Affirmative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis & Orbis*, *Clemente XI.* 12. *Jan.* 1704. *confirmante Conſtitut. quæ incipit*: Ad debitum. Vide *n. ſeqq.*

An Confraternitates Laicorum erectæ in Capellis, vel Oratoriis, tam publicis, tum privatis, adnexis Parochialibus Eccleſiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones; Et reſponſum fuit: Affirmative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis, & Orbis*, Clemente XI. approbante ut ſupra. 76

An Confraternitates erectæ in aliis Eccleſiis publicis habeant quoad eaſdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites ſitæ ſunt Eccleſiæ; Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis, & Orbis, ut ſupra*. 7

An Confraternitates erectæ in Oratoriis tam publicis, quam privatis, ſejunctis ab Eccleſiis Parochialibus quoad dictas functiones Eccleſiaſticas, habeant dictam dependentiam a Parocho, Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis, & Orbis*. 7

An benedictiones, & diſtributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, ſint de juribus mere Parochialibus? *Et reſponſum fuit*: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis, & Orbis*. Vide *n.* 66. & 772. 7

An benedictiones Mulierum poſt partum, Fontis Baptiſmalis, Ignis, Seminis, Ovorum, & ſimilium, ſint de juribus mere Parochialibus? Et reſponſum fuit: Negative; ſed benedictiones Mulierum, & Fontis Baptiſmalis fieri debere a Parochis; *S. R. C.* 10. *Dec.* 1703. *Urb. & Orb.* 771

An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ ſint de juribus mere Parochialibus; Et reſponſum fuit; Negative, prout jacet; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis, & Orbis*. Vide *n.* 60. & 770. 77

An celebratio Miſſæ ſolemnis feria quinta in Cœna Domini, ſit de dictis juribus Parochialibus? Et reſponſum fuit: Negative, prout jacet, ſed ſpectare ad Parochum; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis, & Orbis*. 7

An prima pulſatio Campanarum in Sabbato Sancto ſit de juribus Parochialibus? Et reſponſum fuit: Negative, prout jacet, ſed ſpectare ad Eccleſiam digniorem ad formam Conſt. Leonis X. In 22. §. 14. *S. R. C.* 10. *Dec.* 1703. *Urbis, & Orbis*. (Ad formam Conſtitutionis Leonis X.: Videlicet „ Tam Regulares, quam alii „ Clerici Sæculares, etiam ſuper hoc Apoſtolicæ „ Sedis privilegio muniti, die Sabbati majoris „ hebdomadæ, antequam Campana Cathedralis, „ vel Matricis Eccleſiæ pulſaverit, campanam „ in Eccleſiis ſuis pulſare minime poſſint; & contrafacientes pœnam centum ducatorum incurrant; Conſt. XXII. quæ incipit: *Dum intra mentis* 77

tis §. 14. cujus initium : *Et ut debitus* , Romæ edita die 16. *Decemb.* 1516.

775 . An celebratio Miſſarum ſolemnium per annum , ſive pro vivis , ſive pro defunctis , ſit de dictis juribus Parochialibus ? & reſponſum fuit : Negative prout jacet , ſed licere confratribus ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ vel Oratorii , ut in Brundusina , ſub die 1. *Junii* 1601. *Sac. Rit. Congreg.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis & Orbis* .

776 An expoſitio quadraginta horarum , & benedictio , quæ fit ſuper populum , ſit de dictis juribus Parochialibus ; Et reſponſum fuit : Negative ; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* .

777 An expoſitio , quæ fit cum Reliquiis , vel Sacris Imaginibus , & benedictio , quæ cum eis fit ſuper populum , ſit de dictis juribus Parochialibus ? Et reſponſum fuit : Negative ; & quod ad benedictiones cum Reliquiis , & Imaginibus ſerventur Decreta ; *Sacr. Rit. Congreg.* 10. *Decembris* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . Vide *n.* 716.

778 An functiones in præcedentibus octo dubiis , videlicet a dubio quinto ad duodecimum expreſſæ , peragi poſſint in Oratoriis privatis , contradicente Parocho ? Et reſponſum fuit : Satis proviſum in Superioribus ; *S. Rit. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* .

779 An in Oratoriis privatis Confraternitatum , per Confratres ſtatis horis recitari poſſint horæ Canonicæ cum cantu , vel ſine , abſque alia licentia Parochi ? Et reſponſum fuit : Affirmative , niſi aliter Ordinarius ſtatuat ex rationabili cauſa ; *S. R. C.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . Vide *n. ſeq.*

780 An in Oratoriis privatis ſit licita celebratio Miſſæ privatæ , aſſentiente Ordinario loci , & contradicente Parocho ? Et reſponſum fuit : Affirmative ; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . (Celebratio Miſſæ : exceptis diebus in Bulla Benedicti Papæ XIV. expreſſis . Vide *n. ant.* & 618.

781 An Capellani Confraternitatum poſſint populo denuntiare feſtivitates , & vigilias occurrentes in hebdomada abſque licentia Parochi ? Et reſponſum fuit : Affirmative ; *S. R. Congregat.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . Vide *n.* 234.

782 An Parochus invitis Confratribus docere poſſit doctrinam Chriſtianam in prædictis Eccleſiis , Oratoriis publicis , vel privatis a Parochia diviſis , & ſeparatis ? Et reſponſum fuit : Negative ; *S. R. Congreg.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . (Docere doctrinam chriſtianam : Removeri autem exercitium Catechiſmi , & docendi pueros in Eccleſiis Confraternitatis non poſſe , ſtatuit Sac. Congreg. Concilii Trident. 29. *Auguſti* 1722. in una Civitatis Mantuæ . Et „ an Rector Confraternitatis teneatur permittere , ut Parochus doceat „ in Oratorio Doctrinam Chriſtianam , vel poſſit hoc impedire ") Reſponſum fuit : Arbitrio Ordinarii . S. Cong. Conc. Trid. 29. *Auguſti* 1733. In una Diœceſis Aſoli , ex Regeſtis ejuſdem S. Congregationis ſub enunciato tempore ſignatis .

783 An in ſæpe dictis Eccleſiis publicis Confraternitatum poſſint haberi publice Conciones etiam per totum curſum Quadrageſimæ , vel Adventus cum licentia Ordinarii , & abſque licentia Parochi ? Et reſponſum fuit : Affirmative ; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* .

784 An in eiſdem Eccleſiis poſſit celebrari Miſſa ſive lecta , ſive cantata ante Miſſam Parochialem , ſive lectam , ſive cantatam ? Et reſponſum fuit : Negative , niſi aliter Epiſcopus diſponat ; *S. R.C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . Vide *n.* 234.

785 An ad Parochum ſpectet Officium funebre ſuper cadaveribus ſepeliendis in ſæpe dictis Eccleſiis , & Oratoriis publicis Confraternitatum ? Et reſponſum fuit : Affirmative , quando tumulandus eſt ſubditus Parocho , intra cujus fines eſt Eccleſia , vel Oratorium ; *S. R. C.* 10. *Dec.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* .

786 An intra ambitum earumdem Eccleſiarum fieri poſſint Proceſſiones juxta cujuſque Confraternitatis inſtitutum , abſque interventu , vel licentia Parochi ? Et reſponſum fuit : Affirmative ; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* , Vide *n. ſeq.* & 90.

787 An eædem Proceſſiones fieri poſſint extra ambitum dictarum Eccleſiarum abſque licentia illorum Parochorum , per quorum territorium tranſeundum ? Et reſponſum fuit : Negative , niſi adſit licentia Epiſcopi ; *S. Rit. Congregat.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* . Vide *n. antec.*

788 An in dictis Proceſſionibus Capellani Confraternitatum poſſint deferre Stolam ? Et reſponſum fuit : Negative extra propriam Eccleſiam ; *Sac. Rit. Congreg.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis* , *& Orbis* .

789 An Epiſcopo accedente ad Eccleſias publicas Confraternitatum , quæ non ſint Regularium , neque proprium Rectorem Beneficiatum habent , porrigendum ſit Aſperſorium a Parocho , in cujus territorio ſint ſitæ dictæ Eccleſiæ ? Et reſponſum fuit : Negative ; *Sac. Rit.*

Con-

Congreg. 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*. (An porrigendum ſit Aſperſorium a Parocho, Negative: ſed a primo de Capitulo Cathedralis. Vide *n.* 71.

790 An earumdem Eccleſiarum, & Confraternitatum Rectores, & Capellanos poſſit Parochus, ceſſante alio ſpeciali, ac legitimo titulo, & ex ſolo jure Parochialitatis compellere invitos ad aſſiſtendum functionibus Eccleſiæ Parochialis? Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decembris* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

791 An in ſæpe dictis Eccleſiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri poſſit Sanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum ſine ſpeciali Indulto Sedis Apoſtolicæ; Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

792 Præſuppoſita facultate retinendi, an poſſit intra annum publice exponi ſine licentia Ordinarii? Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*. (Per annum: Excipe octavam Corporis Chriſti. Vide *n.* 51.

793 An poſſit Parochus ſe ingerere in adminiſtratione oblationum, vel eleemoſynarum in ſæpe dictis Eccleſiis recollectarum, vel Capſulæ pro illis recipiendis expoſitæ clavem retinere? Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

794 An in Eccleſia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiſceri ſe valeant, invito Parocho, in ejuſdem Eccleſiæ functionibus, ſive Parochialibus, ſive non Parochialibus? Et reſponſum fuit: Negative; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

795 An Confraternitates ſive ſint erectæ in Eccleſia Parochiali, ſive extra illam poſſint pro libitu, & juxta uniuſcujuſque peculiaria ſtatuta Congregationes ſuas facere, abſque interventu, vel licentia Parochi? Et reſponſum fuit: Affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina officia. *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

796 An poſſint propria bona adminiſtrare, atque de illis diſponere abſque ulla dependentia a Parocho? Et reſponſum fuit: Affirmative. *S. R. C.* 10. *Decembris* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

797 Quando Parochus eiſdem Congregationibus interſit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an poſſit ſuffragium deciſivum ferre, & quatenus affirmative? Et reſponſum fuit; Negative. *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*.

798 An etiam ſuffragium duplex; Die 16. Decembris 1703. prout infra reſpondit. Et reſponſum fuit: Negative: *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1703. *Urbis*, *&* *Orbis*; *Clemens XI.* *approbavit ſupra omnia dicta dubia die* 13. *Januar.* 1704. *Conſt. incip.* Ad debitum.

Prima Dignitas præciſe tenetur ſupplere partes Epiſcopi impediti in celebrandis Miſſis ſolemnibus, & peragendis aliis ſolemnibus functionibus ad ipſum Epiſcopum ſpectantibus. *S. R. C.* 29. *Jan.* 1704. *in Cremonen.* (Prima Dignitas: eaque impedita, aliæ ſucceſſive. Vide *n.* 760. Idem declaratum fuerat 11. Febr. 1702. ad excluſionem Vicarii Generalis, & Canonici hebdomadarii, ac impedita prima Dignitate pertinere ad ſecundam.

Quando plures adſunt Cathedrales unitæ, & Officium Dedicationis cujuslibet Eccleſiæ cathedralis non debet recitari ab univerſo clero diœceſum unitarum, ſed in qualibet reſpective diœceſi debet recitari de ſua propria reſpective Eccleſia cathedrali. *Sac. R. C.* 8. *Martii* 1704. *in Viterbien.*

An impedito Diacono, munus auferendi mitram, & gremiale Celebranti in Capella Pontificia, & alia ejuſdem Diaconi munera, ſpectent ad Subdiaconum, vel potius ad Cæremoniarum Magiſtros &c. Sac. Congreg. reſpondit *Dilata*, & ad Eminent. Ponentem *ad mentem*, & mens fuit, quod Eminentiſſ. Ponens curaret ut Magiſtri Cæremoniarum abſtineant in futurum ab imponendo & auferendo mitram, & gremiale in caſu &c. niſi impeditis Diacono, Subdiacono. *S. R. Congr.* 26. *April.* 1704. & iterum denegata nova audientia Præfectis Cæremoniarum, ſervari hoc Decretum ſtatuit eadem *S. R. C.* 6. *Jun.* 1704. *in Romana*. Reperitur in Bullario Romano Clem. XI. Decreto IV. quod incipit *Romana*. *Cum inter Subdiaconum*, *Tom.* 8. *Bull. Rom. Luxemburgi* 1727. *pag.* 434. 8

In occurrentia feſti Kalendarii particularis, & feſti Kalendarii univerſalis cum paritate ritus, & ſine excellentia majoris dignitatis, faciendum eſt Officium de primo, translato ſecundo. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1704. *in una Urbis*, *&* *Orbis dubiorum*. (Cum paritate ritus: quid vero dicendum de Officio, quod celebratur cum magna feſtivitate, conſule *nn.* 514. 614. 979. 1017. *&* 1045. 80

Cruces altarium, ſeu proceſſionum non ſunt 803 benedicendæ de præcepto, poteſt tamen ſimplex Sacerdos eas benedicere privatim, & non ſolemniter. *S. Rit. Congreg.* 12. *Jul.* 1704. *in una Urbis Clem. XI. confirm. in ſuo Bullario part.* 3. *decr.* 5. *&* *reperitur, in Bullar. Rom. Tom.*

Tom. 8. *Luxemburgi* 1727. *pag.* 433. *Incipit Decretum* Urbis: *Fratre Joſepho*.

804 Licet proponere Spinam Domini Noſtri Jeſu Chriſti ab immemorabili, præſertim in Paraſceve, capite ſcilicet aperto ſub baldachino proceſſionaliter propoſitam. *S. R. C.* 12. *Jul.* 1704. *in una Urbis*, & *Orbis*. (Sub baldachino: Immo etiam cum velo humerali, & incenſo. Vide *n.* 255.

805 In Eccleſia, ubi quotidie non cantatur Miſſa, ſi occurrat feſtum Patroni, ſeu Titularis diebus, quibus non poteſt de eo fieri Officium, poteſt nihilominus (diebus non exceptis a *R. M. t.* 6. *de Translatione*) cantari Miſſa de Patrono, ſeu Titulari, licet non cantetur altera Miſſa concordans cum Officio. *S. R. Congr.* 23. *Aug.* 1704. *in una Ordinis Eremit. S. Auguſtini*. (Diebus non exceptis a Rubrica: qui ſunt *Dominica prima Adventus*, & *Quadrageſimæ*, *feria* 4. *Cinerum*, *Dominica Palmarum cum tota hebdomada majori*, *Reſurrectionis*, & *Pentecoſtes cum duobus diebus ſequentibus*, *die Nativit. Domini*, *Epiphaniæ*, *Aſcenſionis*, & *Corporis Chriſti*. *Miſſ. Rubr. de Tranſ. Feſt. tit.* 6. *n.* 1.

806 Religioſi celebrantes ex quacumque cauſa in aliena Eccleſia, ubi non agitur Officium duplex, & fiunt Exequiæ pro aliquo defuncto, vel anniverſaria, ſeu ſimile Officium pro defunctis, etiamſi ipſi Religioſi recitaverint Officium Sancti duplicis, poſſunt ſe conformare cum Eccleſia, in qua celebrant. *S. Rit.* C. 23. *Auguſt.* 1704. *in una Erem. Camald.* Vide *n.* 753.

807 Non ſunt omittendæ in ſuffragiis communibus commemorationes SS. Salvatoris, nec S. Crucis in eorum Eccleſiis titularibus. *S. R. C.* 23. *Aug.* 1704. *in una Erem. Camald.*

808 Quando in Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, & Quinquageſimæ occurrit feſtum Purificationis B. M. V. in Eccleſiis eidem ſub alio titulo dicatis, ſcilicet Annunciationis &c. Miſſa ſolemnis poſt benedictionem Candelarum, & proceſſionem debet cantari de Dominica. Sac. Rit. Congregat. 23. *Auguſt.* & 13. *Septembr.* 1704. *in Catanien.* (De Dominica: ad quam non accenduntur Candelæ ad Evangelium, & elevationem uſque ad aſſumptionem peractam, ut fit in Miſſa Purificationis. *Cæremon. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 19. Vide *numer.* 815. & 1032.

809 Parochi, Capellani Confraternitatum, Sacerdotes, aliique Eccleſiaſtici, qui cotta induti interveniunt proceſſionibus funeralibus, deferant, ſicut in aliis proceſſionibus, birretum ſacerdotale, non vero pileum, excepto tempore pluviæ & noctis, prout diſponit Rituale Romanum tit. de Proceſſionibus, & ut ſæpe reſolvit Sac. R. Congregat. quæ quidem pilei prohibitio non ſolum eſt pro Eccleſiaſtico ſæculari, ſed etiam regulari, licet ſint Parochi cotta induti. Hæc decreta Sac. Rit. confirmantur a Clemente XI. 9. Decembr. 1704. in ſua Conſtit. quæ incipit: *La Santità di Noſtro Signore*. Vide *n.* 8.

Si feſtum S. Marci occurrat in die Paſchatis, 810
proceſſio cum litaniis transfertur in feriam tertiam ſequentem juxta Rubricam particularem Miſſalis; & ſi alicubi fit abſtinentia, vel jejunatur, ſervanda eſt conſuetudo a Regularibus; S. R. C. 14. *Febr.* 1705. *in una Capuccin. Galliæ*. (Transfertur in feriam tertiam: una cum Miſſa Rogationum ſine *Gloria*, & ſine *Credo*. Vide *n.* 701.

Dignior e clero, a quo Celebrans in diebus 811
Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit candelam, cineres, & palmam, debet accedere ad altare ſine ſtola, & genuflexus, ſicut alii, recipere candelam, cineres, & palmam a Celebrante, & oſculari manum Celebrantis porrigentis candelam, & palmam. *Sac. Rit. Congregat.* 14. *Februar.* 1705. *in una Capuccin. Galliæ*. (Dignior e Clero: intellige cum non ſit Cathedralis Canonicus, aut Collegiatæ, ſi pro iſto adeſſet conſuetudo. Vide *numer.* 96. & 454.

Non eſt toleranda conſuetudo quorumdam, 812
qui contra id, quod præſcribitur in Miſſali, exponunt Hoſtiam conſecratam reſervandam a feria v. in Cœna Domini uſque ad ipſius conſumptionem in feria vi. in Paraſceve. *Sacra Rituum Congregatio* 14. *Februar.* 1705. *in una Capuccin. Galliæ*. (Quod præſcribitur in Miſſali: ideſt, reponendus eſt Calix in capſula clauſa, & clavi tuta. *Rub. Miſſ. de feria v. in Cœna Domini*.

Antiphona B. M. V. in fine Officii debet 813
omitti in choro, quando immediate ſequitur Miſſa, quæ in Eccleſiis non cathedralibus, & non collegiatis, ſed in minoribus etiam Regularium, licet non cantatur a choro, ſed coram clero legatur tantum a Celebrante, habenda eſt tamquam conventualis; & in feſtis ſecundæ claſſis debet omitti commemoratio S. ſimplicis eodem die occurrentis, ut præſcribitur in Rubrica Miſſalis *tit.* 6. *n.* 1. *S. R. C.* 14. *Febr.* 1705. *in una Capuc. Galliæ*. (Ut præſcribitur in Rubrica Miſſalis &c. nempe *de ſimplici non fit commemoratio in Miſſa ſolemni*, *ſed in Miſſis tantum privatis*, *quando de eo in Officio facta fuit commemoratio ſolummodo ad Laudes*. *Rub. Miſſ. tit.* 7. *n.* 1.

An,

814 An, cum ex decreto Sac. Rit. Congregat. emanato 11. Januar. 1681. dicenda ſit antiphona Beatiſſimæ Virginis, *Ave Regina Cœlorum*, cum ℣. *Dignare me &c.* in fine Completorii ſecundæ diei Februarii, licet transferatur Officium Purificationis, dici debeat in ſuffragiis (quando fit de Officio ſemiduplici &c.) Verſ. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix*, cum oratione *Concede nos famulos &c.* & in Miſſa ſecunda oratio *A cunctis*, tertia ad libitum? & Sac. Rit. Congregat. affirmative reſpondit 14. *Februar.* 1705. *in una Ord. Capucc. Galliæ*. Verſ. *Ora pro nobis &c.* (cum oratione: ſubmiſſa voce a celebrante dicenda. *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 15.

815 In diœceſibus, in quibus in Dominicis Septuageſimæ, Sexageſimæ, vel Quinquageſimæ fit Officium Purificationis B. M. V. illis Dominicis occurrentis, debeant, vel poſſint PP. Capuccini iis diebus recitare idem Officium cum ſola commemoratione, & nona lectione Dominicæ in gratiam populorum ad ſuas Eccleſias accedentium? Et reſponſum fuit negative. *Sac. Rit. Congregat.* 14. *Februarii* 1705. *in una Capucc. Galliæ*. (Negative. Affirmative vero, ubi Purificationis feſtum eſt titulare primæ claſſis. *Rub. Brev. IV. de Dominicis n.* 1. Vide *n.* 521. & 808.

816 An translato Officio Annuntiationis B. Mariæ, de quo poteſt fieri die 5. Aprilis omiſſo Officio ad libitum S. Vincentii Ferrerii, hac die occurrentis, ſatius ſit celebrare Officium Annuntiationis, vel hac die, vel ſequenti, ut non omittatur Officium S. Vincentii? Et ſi hoc ultimum ſatius judicetur, an in diœceſibus, in quibus celebratur 5. die Aprilis Officium translatum Annuntiationis B. Mariæ cum feriatione diei, in qua transfertur, ſatius ſit PP. Capuccinos illud celebrare hac die, omiſſo Officio ad libitum S. Vincentii Ferrerii in gratiam populorum, qui ad ſuas Eccleſias accedunt audituri Miſſam, & Officium de myſterio Annuntiationis: & inde etiam an translato Officio Annuntiationis juxta Romanas Rubricas in 4. diem Aprilis, debeant tamen, vel poſſint illud differre in ſequentem diem 5. Aprilis, in diœceſibus, in quibus tunc transfertur in hanc diem ob feſtum S. Ambroſii, quod celebratur 4. Aprilis propria ipſius obitus die? Et reſponſum fuit, quod quando transfertur ſolum Officium, & non ſolemnitas, tunc poteſt fieri de Sancto ad libitum occurrente. *Sac. Rit. Congr.* 14. *Februar.* 1705. *in una Capucc. Galliæ*. Vide tamen poſteriora decreta hodie obſervanda ſub *n.* 1234.

An ſub nomine Patroni loci, de quo juxta Bullam Gregorii XIII. Regulares tenentur Officium ſub ritu duplici primæ claſſis, veniat etiam Patronus Parochiæ, in qua commoratur? S. R. C. reſpondit negative 14. *Februar.* 1705. *in una Capuccinor. Galliæ*. (Juxta Bullam: die 30. Decembris 1573. quæ incipit: *Paſtoralis Officii*.

Quando dies anniverſaria conſecrationis Epiſcopi incidit in Dominicam primæ claſſis, infra hebdomadam majorem, in die Paſchæ, Pentecoſtes, Nativitatis Domini, vel alio ſolemniori, non poteſt dici Miſſa de dicta conſecratione, ſed in ipſa Miſſa de die fieri debet collecta pro Epiſcopo ſub una concluſione, ut diſponit Cærem. Epiſcoporum: *Sac. Rit. Congregat.* 4. *Aprilis* 1705. *in Lycien.* (Dies Anniverſaria conſecrationis: pariter & dies anniverſaria electionis *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 35. *num.* 1. (Ut diſponit Cærem. Epiſcoporum: videlicet: *Si dies conſecrationis venerit in die aliquo feſtivo, celebrabitur ſolemniter de feſto cum paramentis feſto convenientibus, & cum commemoratione pro Epiſcopo. Si vero venerit in die feriato, celebrabitur, prout in Miſſali, cum paramentis albis, & una tantum collecta pro Epiſcopo, videlicet* Deus omnium Fidelium Paſtor &c. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *c.* 15. *nu.* 1. *ſeq.* Vide *n.* 866. & 1117. 8

In feria VI. poſt octavam Aſcenſionis, ſi occurrit feſtum novem lectionum, facienda eſt in Miſſa commemoratio illius diei, niſi feſtum fuerit ex ſolemnioribus juxta Rubricas. *Sac. Rit. Cong.* 4. *Aprilis* 1605. *in Lycien.* (Feſtum novem lectionum: Intellige etiam ſemiduplicia translata. Vide *n.* 634. 81

In Miſſa votiva SS. Sacramenti tertia oratio dicenda eſt ea, quæ ſecundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ eſt aſſignata ſecundo loco infra octavam ejuſdem SS. Sacramenti. *Sac. Rit. Congr.* 4. *Apr.* 1705. *in Lycien.* (Ratione temporis occurrentis: nempe ſecunda oratio in hac Miſſa votiva (ita & in aliis) quæ regulariter erit de feſto ſemiduplici occurrenti, vel ſimplici, loquendo de privatis: in ſolemnibus enim non eſt facienda commemoratio feſti: Tertia, quæ ſecundo loco ratione temporis occurrentis dicenda erit, niſi occurrerit ſimplex. *Ordo* vero harum orationum erit ſequens. Ab octava Pentecoſtes uſque ad Adventum, & a Purificatione (nempe uſque ad diem ſecundam Februarii, licet feſtum Purificationis ultra hanc diem protrahatur) uſque ad Quadrageſimam, oratio erit *A cunctis*. Ab octava Epiphaniæ uſque 81

uſque ad Purificationem, ut ſupra, *Deus qui ſalutis*. A feria IV. Cinerum uſque ad Dominicam Paſſionis, de Feria currenti. A Dominica Paſſionis uſque ad Dominicam Palmarum, de Feria. Ab octava Paſchæ uſque ad Aſcenſionem, *Concede nos famulos tuos*. Infra aliquas octavas, & in Vigiliis, in quibus jejunatur, de S. Maria, ſed infra octavas Beatæ Mariæ, & in Vigilia, & infra octavam omnium Sanctorum oratio dicitur de Spiritu Sancto *Deus, qui corda Fidelium*. *Rub. Miſſ. tit.* 9. *de Orationibus*. Vide *n. ſeq.* & 521.

821 Ex parte Magiſtri Cæremoniarum Eccleſiæ Cathedralis Lycienſis quæſitum fuit, an ſi feſtum Purificationis B. M. V. eſt transferendum, vel ratione octavæ diutius perſeveret, eo uſque perſeverare debeat Antiphona *Alma Redemptoris Mater*, an vero in hoc caſu die 2. Februarii ad Completorium dicenda ſit antiphona *Ave Regina Cælorum*? Et reſponſum fuit: quod ſervetur decretum S. C. emanatum ſub die 11. Januar. 1681. ita *Sac. R. Congr.* 4. *Apr.* 1705. *in Lycien.* Vide *n.* 521.

822 An Officium Expectationis partus B. M. V. conceſſum ſit omnibus regnis Hiſpano Monarchæ ſubjectis, an ſolum aliquibus? Reſponſum fuit: Indultum Gregorii XIII. eſſe tantum pro ſola Hiſpania. *Sac. Rit. Congregat.* 4. *Aprilis* 1705. *in Lycien.* (Officium Expectationis: hodie extenditur etiam ad totum dominium Reipublicæ Venetæ, & alibi, *ex decreto de die* 23. *Sept.* 1699.

823 Officia Sanctorum ad libitum, ſive duplicia, ſive ſemiduplicia, occurrentia in die, quo fieri debet Officium de Dominica anticipanda ante Septuageſimam, vel ante Dominicam 24. poſt Pentecoſtem, non ſunt recitanda cum commemoratione dictæ Dominicæ, neque transferenda, ſed potius omittenda. Sac. Rit. Congreg. 4. *Aprilis* 1705. *in Lycien.* (Officium de Dominica anticipanda: ſcilicet *Quando Septuageſima venerit in prima Dominica poſt octavam Epiphaniæ, tunc in primo Sabbato poſt octavam, non impedito feſto novem lectionum, alioquin prima die poſt octavam, fiat Officium de Feria, in qua ponuntur Reſponſoria primi nocturni Dominicæ ſecundæ poſt Epiphaniam, & tres lectiones leguntur de homilia ejuſdem Dominicæ, cum ejus antiphona ad Benedictus, & oratione. Feſtum vero ſemiduplex in ea occurrens transfertur in primam diem ſimiliter non impeditam. Rubrica Brev. poſt Dominicam Epiph.* pro Dominicis vero poſt Pentecoſtem, quæ ad ſummum viginti octo, & ad minus viginti tres poſſunt eſſe, ut compleatur numerus trigenarius, ſervandus erit ſequens ordo. *Si Dominicæ poſt Pentecoſtem fuerint xxv. Dominica xxiv. poſt Pentecoſtem erit quæ eſt vi. poſt Epiph. Si fuerint xxvi. Dominica xxiv. erit quæ eſt v. & xxv. quæ eſt vi. Si fuerint xxvii. Dominica xxiv. erit quæ eſt iv. & xxv. quæ eſt v. & xxvi. erit vi. Si fuerint xxxviii. Dominica xxiv. erit iii. & xxv. erit iv. & xxvi. erit v. & xxvii. erit vi. & ultimo loco ſemper ponitur quæ eſt in ordine xxiv. poſt Pentecoſtem, etiamſi poſt Pentecoſtem aliquando non ſint niſi xxiii. Dominicæ. Tunc enim xxiv. ponitur loco xxiii. & Officium xxiii. ponitur in præcedenti Sabbato, quod non ſit impeditum feſto novem lectionum; alioquin in alia præcedenti die non impedita, in qua fiat Officium de Feria cum commemoratione feſti duplicis, ſi occurrat, & in ea legantur tres lectiones de homilia Dominicæ, omiſſis lectionibus Scripturæ illius feriæ, & in Laudibus dicatur antiph. ad Benedictus, & oratio de Dominica xxiii. Quod ſi tota hebdomada impedita ſit feſtis ix. lectionum, etiam translatis, vel aliqua octava, tunc in Sabbato legatur nona lectio homiliæ Dominicæ xxiii. & de ea fiat commemoratio in Laudibus tantum, cum antiph. & orat. prop. Rubric. Brev. de Dom. num.* 4. *Cum vero interdum contingat, ut Dominica iii. vel iv. vel v. vel vi. poſt Epiphaniam ſuperſit, nec poſſit poni etiam poſt xxiii. a Pentecoſte, tunc de ea fit Officium in Sabbato ante Dominicam Septuageſimæ. Rubricæ Brev. de Domin. num.* 5. Vide *num.* 610.

Infra octavam SS. Corporis Chriſti, occurrente feſto novem lectionum, non debet omitti nona lectio feſti ſimplicis: In Officio enim tantum de octava omitti debet dicta lectio. *S. R. C.* 4. *Ap.* 1705. *in Lycien.* Vide *n.* 472. & 654. 824

In proceſſionibus, & funeralibus debetur præcedentia Parochis ſupra Manſionarios, etiam Eccleſiæ Cathedralis, incedentes ſine Canonicis, & Capitulo: Manſionarii autem Eccleſiæ collegiatæ incedentibus abſque Capitulo non eſt licitum deferre pelles ſuper brachio in proceſſionibus funeralibus. S. R. C. 12. *Sept.* 1705. *in Aretina*. 825

Si accedat ad Regularium Eccleſias Epiſcopus titularis ſuffraganeus ad celebrandum pontificaliter, non debent Regulares ei baldachinum erigere, quod nec in Eccleſiis ſuis, nec in exemptis diœceſibus, nec extra diœceſim illi competit, quamvis accedat de licentia Ordinarii. S. R. C. 6. *Mar.* 1706. *in Hildeſinen.* Vide *n.* 32. 826

Cum multis Congregationibus, Religionibus, 827
ſive Eccleſiis, vel Nationibus conceſſum ſit ab

[illegible] Temporum. [illegible] Sac. Rit. Congreg. [illegible] Officium Dominicæ [illegible] Rubricas Breviarii [illegible]

828 [illegible] Sac. Rit. Congreg. 20. Mart. 1706. [illegible] Dies octavæ [illegible] etiam infra octavam. Vide numer. [illegible]

829 Regulares [illegible] privilegio, [illegible] in communicatione aliarum Religionum, non possunt addere nomen Sancti fundatoris in Litaniis, & Confiteor, nec recitare Officia, & Missas concessas aliis Religionibus. Sac. Rit. Congregat. 20. Martii 1706. in decreto generali, Clemente XI. confirmante, ut supra numer. 826. §. Tertium. Communicatio privilegiorum: etiamsi esset amplissima. Vide numer. 517.

830 Missa ad postulandam gratiam bene moriendi [illegible] apponenda in Missali Romano post Missam pro remissione peccatorum, & in Rubricis generalibus in tit. de Coloribus paramentorum sub colore violaceo, ac propterea in Gradualibus ad cantum chori in eodem cantu, & tono, qui in antiquis habetur Feria IV. Dominicæ primæ, & Sabbato Dominicæ tertiæ in Quadragesima, & in Dominicis IV. VI. XX. & XXI. post Pentecostem. S. R. C. 20. Mar. 1706. Clem. XI. annuente die 27. ejusdem mensis & anni.

831 Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis competit distinctio, tam quoad qualitatem paramentorum, quam quoad locum se parandi pro Missis privatis respectu altaris tantum, aliorumque Sacerdotum eidem Ecclesiæ astrictorum. Sac. Rit. Congregat. 20. Mar. 1706. in Ruremunden. Præeminentiarum. Vide num. [illegible]

Si Festum S. Marci Evangelistæ occurrat in Feriam secundam post Dominicam Resurrectionis, & similiter Festum SS. Apostolorum Philippi & Jacobi in Dominicam in Albis, & propterea juxta Rubricas utrumque sit transferendum, prius transferri & reponi debet Officium S. Marci. Sac. Rit. Congregat. 17. Jul. 1706. in una Urbis, & Orbis, Clem. XI. annuente in Decreto VIII. quod incip. Cum anno [illegible] Vide Tom. 8. excus. Luxemburgi 1717. pag. 174. Vide n. 464.

Quamvis PP. Capuccini Conventus Leodien. ex consuetudine plusquam centum annorum soleant facere Officium duplex majus de S. Servatio Episcopo 13. Maii, quia est patronus principalis Parochiæ, in qua morantur, & est Festum devotionis in populo; nihilominus declaratum, & decisum fuit, non licere Prædictis PP. Capuccinis continuare recitationem dicti Officii, nec in alium diem transferre, quando ab alio majori Festo contingit esse impeditum. S. R. C. 28. Aug. 1706. in una PP. Capucc. Provinciæ Leodien.

Declaratum fuit, non licere PP. Capuccinis, 83
nec aliis cujusvis ordinis Regularibus, qui non utuntur Breviario PP. Minorum Observantium, in usum deducere Rubricam in dicto Brev. anni 1656. num. 15. his verbis expressam: *Quando autem plura Officia de præcepto eodem die in aliquibus locis ita fixe occurrant, ut translatio alicujus, seu aliquorum sit perpetua, tunc prima dies proxime non impedita assignanda censeatur in perpetuum pro die propria festi translati respective.* Siquidem concessio facta utentibus Breviario Minorum non extenditur ad non utentes. Sac. Rit. Congregat. 28. August. 1706. in una Capucc. Provinciæ Leodien. (Non extenditur ad non utentes: Hodie hæc constitutio est universalis, ita ut, etiam inconsulta Sacra Congregatione, dies proxime non impedita censeatur propria. Vide n. 1091. & 1196.

Occurrente Vigilia Nativitatis S. Joannis Baptistæ in die Festo SS. Corporis Christi, anticipato jejunio Vigiliæ prædictæ in diem 22. Jun. 83
ad formam Constitutionis Urbani VIII. emanatæ 13. Octobr. 1638. an debeat in Officio diei 22. prædictæ ejusdem Evangelii nona lectio recitari, & in Officio, & in Missa de eadem fieri commemoratio? Eadem Sac. Rit. Congr. censuit, nihil de eadem Vigilia in Officio, & Missa peragendum esse. Sac. Rit. Congr. 18. Se-

Septemb. 1706. *approbante Clem. XI.* 2. *Octob. ejuſdem anni*. (Ad formam conſtitutionis Urbani VIII.: quæ incipit *Cum anno proxime venturo*. Vide *n.* 279.

836 Infra octavam Nativitatis Domini prohibentur Miſſæ votivæ privatæ, & pro defunctis. In Miſſis vero votivis ſolemnibus pro re gravi infra eamdem octavam celebrandis, dicenda eſt Præfatio juxta Rubricam generalem *tit.* 12. *n.* 4. Sac. Rit. Congregat. 25. *Septemb.* 1706. & 25. *Septemb.* 1714. *approbante Clemente XI. in ſuo Bull. parte* 3. *Conſtitut.* 20. & *in Bull. Rom. tom.* 8. *decreto* 20. *quod incipit*: Cum occaſione Miſſalis §. Item prohibitum eſt, *Edit. Luxemburgi* 1727. *pag.* 437. (Infra octavam Nativitatis: & alias quaſcumque privilegiatas. Vide *num.* 1103. (Dicenda eſt præfatio juxta Rubricas: videlicet *Ut dicatur etiam Præfatio propria in Miſſis votivis, ſi habeant, alioquin de tempore Nativitatis, ut in hoc caſu, vel alia Præfatio, ut in aliis. Rub. Miſſ. gen. tit.* 12. *num.* 4. Vide *n.* 75.

837 Feria tertia Rogationum non dicitur ſecunda oratio Dominicæ. Sac. Rit. Congreg. 25. *Septemb.* 1706. *in una Urbis, & orbis*. (Non dicitur ſecunda oratio Dominicæ, ſed *Concede nos* &c.: tertia *Eccleſiæ*, vel pro Papa. *Rub. Miſſ. prop.*

838 Occurrente Dedicatione Baſilicæ Sanctiſſimi Salvatoris, vel SS. Petri & Pauli Apoſtolorum infra octavam Dedicationis aliarum Eccleſiarum, pro earum octava debet ſumi alia Oratio de communi, nempe *Deus, qui inviſibiliter*. Sac. Rit. Congreg. 25. *Septemb.* 1706. *in una Urbis, & Orbis*. (Deus, qui inviſibiliter: quæ oratio non tantum in citatis caſibus, ſed in omnibus ſimilibus, & in die ipſamet Conſecrationis dicitur. *Rub. Miſſ. & Brev. de Comm. Ded. Eccl.*

839 Eccleſia Cathedralis Ferentina cum fuiſſet pluribus in locis reſtaurata, & magna in parte renovata, & de illius conſecratione ſigna nullibi apparerent, neque aliæ probationes exiſterent, adhuc quia in præteritum, Feſtum Dedicationis fuerat celebratum, cenſuit Sacr. Rit. Congregat. non indigere nova conſecratione, & ſtatuit Dedicationis Feſtum poſſe transferri ab Epiſcopo ad aliam diem fixam amplius non immutandam. Sac. Rituum Congregat. 27. *Novemb.* 1706. *in Ferentina*. Vide *numer.* 239.

840 Quotieſcumque occurrerit apud Franciſcanos dies octava S. Roſæ Viterbienſis in Dominica infra octavam Nativitatis B. M. V. fiat Officium de dicta die octavæ, protracto ulterius Feſto Sanctiſſimi Nominis ejuſdem B. M. V. Sac. Rit. Congreg. 22. *Januar.* 1707. *in una Ord. Min. Obſer.* Hoc decretum eſt generale Vide *n.* 611.

An liceat PP. Cappuccinis Civitatis Neocaſtri retinere, proceſſionaliter publice deferre, & reſpective publice exponere in propria, & in alienis Eccleſiis ſtatuam S. Antonii de Padua in Habitu Capuccino? Et an eiſdem PP. Capuccinis in publicis functionibus Eccleſiaſticis tam intra propriam Eccleſiam, quam extra, & in Proceſſionibus tam publicis, quam privatis liceat uti Vexillis, velis, palleolis, planetis, pluvialibus, vel ſimilibus mobilibus, ubi ſint depictæ, ſculptæ, & impreſſæ imagines ejuſdem Sancti Antonii cum Habitu Capuccino? Et an eiſdem PP. Capuccinis ſubtus imagines ejuſdem S. Antonii, vel S. Franciſci de Aſſiſio depictas, ſculptas, vel impreſſas cum eorum Habitu, & Caputio, tam intra Eccleſiam, & Conventum, quam extra, & ſignanter in parietibus, & frontiſpicio eorum Eccleſiæ ſint permittendæ inſcriptiones indicantes, illas eſſe effigies Sancti Antonii de Padua, S. Franciſci de Aſſiſio cum veriore forma Habitus ipſius S. Franciſci, vel potius ſint delendæ, aut cancellandæ, ac in futurum prohibendæ in caſu? Reſponſum fuit ad primum, & ſecundum, Affirmative. Ad tertium quoad primam partem, Negative, & quoad ſecundam, Affirmative: & ita decrevit, & ſervari mandavit S. R. C. *die* 22. *Januarii* 1707. *in una Neocaſtrenſi*. 841

Super Altare, in quo SS. Sacramentum expoſitum eſt, Crux de more collocari debet cum imagine Crucifixi appoſita. S. R. C. 14. *Maii* 1707. *in una Senarum*. (Crux de more collocari debet: Hoc decretum, quod præcipue intelligitur tempore Sacrificii, ad eas tantum pertinet Eccleſias, in quibus Miſſæ, in altari ubi SS. Sacramentum expoſitum eſt, dici conſueverunt. Vide tamen ſub *n.* 1105. ſtatuta a Bened. XIV. 842

In ſecundis Veſperis de SS. Angelis Cuſtodibus fieri debet tantummodo Commemoratio, non vero a Capitulo, de Translatione S. Claræ apud Franciſcanos. S. R. C. 14. *Maii* 1707. *in Bononien.* Hoc decretum eſt univerſale. Vide *n.* 931. 843

In Eccleſiis dedicatis ſub titulo S. Mariæ Angelorum, Officium de hocce Titulari celebrandum eſt die Aſſumptionis B. M. V. cum octava ejuſdem. Sac. Rit. Congregat 14. *Maii* 1707. *in una Pariſien.* (In die Aſſumptionis: Fratres Minores S. Franciſci, & Capuccini 844

diem ſecundam Auguſti pro hoc officio rite habent electam. Vide *n.* 633. & 1235.

845 Canonicus Sacerdos præcedere debet Canonicum Diaconum, ſeu Subdiaconum anteriorem, habentem poſſeſſionem, tam in ſtallis, quam in aliis omnibus functionibus intra, & extra Eccleſiam, & Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus anteriorem habens poſſeſſionem promotus poſtea ad Sacerdotium præcedere debet Canonicum Sacerdotem ordine ſacerdotali anteriorem. Sac. Rit. Congregat. 27. *Auguſti* 1707. *in Sutrina*. (Præcedere debet: Intelligitur, ubi præbendæ non ſunt diſtinctæ. Vide *num.* 54.

846 Epiſcopus palmas benedicens, & Miſſæ aſſiſtens, non debet legere Epiſtolam, neque Evangelium, *Cum appropinquaſſet*, vel *Altera autem die*, poſt Paſſionem tam ex praxi Capellæ Pontificiæ, quam ex præſcripto Cæremonialis Epiſcoporum. Sac. Rit. Congregat. 28. *April.* 1708. *in Bracaren.* (Ex præſcripto Cæremonialis Epiſcoporum: videlicet *Cantatis Epiſtola & Evangelio, prout in Miſſali, ab iis Miniſtris, qui in Miſſa miniſtraturi ſunt: & iis omnibus, quæ cantantur, ab Epiſcopo in ſua Cathedra ſedente, lectis &c. Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 4.

847 Dum Epiſcopus diſtribuit Candelas, Cineres, & Palmas &c. Celebrans, & Miniſtri debent ſedere capitibus coopertis. Sac. Rit. Congreg. 2. *April.* 1708. *in Bracaren.* (Diſtribuit Candelas, Cineres &c.: Hæc ſeſſio quoad Celebrantem, & Miniſtros in Feria quarta Cinerum ſolummodo habet locum. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 18.

848 Epiſcopus aſſiſtens Miſſæ in Dominica Palmarum paratus, vel cum cappa, non debet ſedere, neque genuflectere, ſed ſtare diſcoopertus, dum cantatur Paſſio, & in caſu impotentiæ debet abſtinere ab interventu ſaltem Miſſæ. S. R. C. 28. *Apr. in Bracaren.* (Dominica Palmarum: Adde & in aliis Feriis Paſſionem admittentibus. *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 5.

849 Canonici & Aſſiſtentes Epiſcopo parati, & illum ad Altare comitantes in pontificalibus, ratione paramentorum poſſunt procedere per Eccleſiam coopertis, non vero nudis capitibus. Sac. Rit. Congregat. 28. *Apr.* 1707. *in Bracar.*

850 Non poteſt Miſſa votiva de Spiritu Sancto vel alia celebrari etiam ab Epiſcopo pro eligenda Abbatiſſa in Feſto duplici, vel Dominica. S. R. C. 28. *April.* 1708. *in Bracaren.* Vide *n.* 563.

In Vigilia Epiphaniæ non licet celebrare Miſſas privatas pro defunctis. Et quando per annum fit apud privilegiatos Officium de Immaculata Conceptione, vel ſub alio titulo, vel de Sancta Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, ſi dicatur aliqua Miſſa votiva, non habens præfationem propriam, Præfatio debet eſſe de communi, vel de tempore, ſi tunc ſpecialis dicatur, non vero ea, quæ eſt conformis Officio: & ſervetur Rubrica generalis *tit.* 12. Sac. Rit. Congreg. 16. *Jan.* 1708. *in Pariſien.* (In Vigilia Epiphaniæ: Vide *num.* 669. & 933. (Servetur Rubrica generalis tit. 12.) ideſt, *In Miſſis votivis dicitur etiam Præfatio propria, ſi propriam habeant: ſi vero non habuerint, dicitur Præfatio de tempore, vel octava, infra quam contigerit hujuſmodi Miſſas celebrare: alioquin Præfatio communis. Rub. Miſſ. cit. n.* 4. Vide *n.* 591.

Epiſcopus celebrans Miſſam de Natali Domini in pontificalibus, vel aſſiſtens cum pluviali, vel cappa, quæ eo die ob maximam ſolemnitatem numquam conveniret; ex quo ſedens legit Evangelium, *non debet genuflectere* ad *Verbum caro factum eſt*, ſed ſolum quando Diaconus illud cantat. S. R. C. 28. *Sept.* 1708. *in Bracaren.*

In die S. Laurentii Titularis alicujus Eccle- 853
ſiæ Cathedralis, vel Matricis nullius diœceſis, non eſt recitandum Symbolum Apoſtolorum in aliis Eccleſiis ejuſdem loci, ſed tantum in Eccleſia propria. Sac. Rit. Congreg. 23. *Martii* 1708. *in Peruſina.* (In Eccleſia propria: ſeu ubi aliqua Reliquia inſignis aſſervatur. Vide *n.* 583. *ſeq.*

Celebratio Miſſæ ſolemnis in diebus Nativi- 854
tatis Domini, Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & in die feſto SS. Corporis Chriſti ſpectat privative ad primam Dignitatem, ſeu primum de Capitulo. Eo autem abſente, vel impedito, non poteſt alium in ſui locum ad libitum ſubrogare, ſed hujuſmodi celebratio fieri debet privative ab alio, qui immediate ſuccedit, non vero ab hebdomadario. S. R. C. 23. *Mart.* 1709. *in Compſana.* (Non poteſt alium in ſui locum ad libitum ſubrogare; nempe ſubſtitutum, licet Archipresbyteri. Vide *n.* 14. & 164.

Celebratio Miſſarum in ſecundis Feriis Pa- 855
ſchatis, Reſurrectionis, & Pentecoſtes, ac in die Feſtivitatis S. Stephani Protomartyris, nec non in die Dominico infra octavam SS. Corporis Chriſti ſpectat ad ſecundum de Capitulo. S. R. C. 23. *Mart.* 1709. *in Compſana.* Vide *n. antec. & ſeq.*

San-

856 Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in proceſſione, quæ fit in feſto SS. Corporis Chriſti, deferri debet ab eo, qui Miſſam celebrat, & idem ſervandum in proceſſione, quæ fit in die Dominico infra ejus octavam, non vero deferendum eſt a primo de Capitulo, qui non celebravit; S. R. C. 23. *Mart.* 1709. *in Compſana*. (Qui non celebravit: An teneatur celebrare, Vide *num.* 118.

857 In Eccleſiis, in quibus celebratur feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli die 25. Auguſti cum octava, vel quia eſt Titulare earumdem Eccleſiarum, vel ex alia ratione, & ſic per neceſſe feſtum S. Ludovici ſub ritu ſemiduplici venit celebrandrum die 26s dicti Menſis Auguſti ſecunda die infra octavam S. Bartholomæi, quæſitum fuit, quando dies 26. ſit dies Dominica, quæ non admittit Semiduplicia, an in tali caſu Officium S. Ludovici ſit transferendum ad diem Lunæ immediate ſequentem, licet impeditam alio Officio ſemiduplici, nempe die 3. infra octavam S. Bartholomæi? Et reſponſum fuit: Servetur Rubrica x. *n.* 5. de Translatione Feſtorum; S. R. C. 23. *Mart.* 1709. *in Peruſina*. (Servetur Rubrica X.. in qua legitur ,, Semiduplex occurrens in ,, Dominica infra octavam transfertur in ſequentem diem cum commemoratione octavæ, quæ ,, ſi fuerit alio feſto duplici, vel ſemiduplici ,, impedita, prædictum feſtum ſemiduplex veniens in Dominica, transfertur poſt octavam; ,, ita ut feſtum ſemiduplex infra octavam non ,, transferatur, niſi in proxime ſequentem diem; Vide *n.* 509.

858 Occurrente commemoratione Sancti ſimplicis in Feria ſecunda Quadrageſimæ, quando dictum eſt Nocturnum defunctorum, non debet in Miſſa quarto loco dici oratio: *Omnipotens ſempiterne Deus, qui vivorum &c.* pro commemoratione defunctorum, ſed ſufficit tertia oratio *A cunctis*. Quod ſi dicatur quarta *Omnipotens*, quinta erit ad libitum; S. R. C. 4. *Maii* 1709. *in Piſtorien.* (Quinta erit ad libitum: non ex præcepto, ſed ex congruentia in Miſſis vivorum; Vide *num.* 869. ſecus autem in Miſſis defunctorum; Vide *num.* 1103. Oratio vero ad libitum quænam dicenda, Vide *num.* 1108.

859 Occurrente commemoratione Sancti ſimplicis in Feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando dictum eſt Nocturnum defunctorum, in Miſſa dicenda eſt ſecunda oratio de Simplici tantum; S. R. C. 4. *Maii* 1709. *in Piſtorien*. (In Miſſa: feriali, & quando officium erit de feria, ſecunda oratio dicenda eſt de ſimplici; non occurrente vero ſimplici, Eccleſiæ, vel pro Papa: numquam *Fidelium*; *Rub. gen. tit.* 5. *num.* 2. Vide *num.* 393.

860 Diebus infra octavam SS. Trinitatis, ubi eſt Titulus Eccleſiæ, & in feſtis infra dictam octavam occurrentibus, non debet ad Primam diei Symbolum S. Athanaſii; S. R. C. 8. *Jun.* 1709. *in Bracaren.* (Infra octavam; In die feſto, & octavo dicitur ex Rubrica Brev. ad Primam, ex reſolutione *ſub num.* 992.

861 Diebus ſexta, & ſeptima infra octavam SS. Trinitatis, ubi eſt Titularis, faciendum eſt Officium de die ſecunda, & tertia infra octavam Corporis Chriſti, cum commemoratione SS. Trinitatis; S. R. C. 8. *Jun.* 1709. *in Bracaren.*

862 Epiſcopi debent uti veſtibus violaceis in die Annuntiationis B. M. V. quando occurrit in Quadrageſima, excepta tota hebdomada majori, & feria VI. non vero eo die, ad quem prædictum feſtum transfertur in Quadrageſima; S. R. C. 8. *Jun.* 1709. *in Bracaren.* (Epiſcopi: Intellige Sæculares, vel Regulares, qui utuntur rocchetto; *Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 4.

863 Cingulum tertium indumentum ſacerdotale poteſt eſſe coloris paramentorum; *S. R. C.* 2. *Jun.* 1709. *in Bracaren.* (Coloris Paramentorum: ſericum vero, an lineum; Vide *n.* 745.

864 Inſtrumentum bugiæ, de candela ſerviens Epiſcopo, non poteſt eſſe materia Ordinis Acolythorum loco Candelabri, ſeu Ceroferarii; S. R. C. 8. *Jun.* 1709. *in Bracaren.*

865 Quatuor Dignitates, ſeu Canonici aſſiſtente Epiſcopo ad Abſolutionem ad tumulum, debent neceſſario eſſe Sacerdotes; S. R. C. 8. *Jul.* 1709. *in Bracaren.* Vide *n.* 945.

866 Commemoratio in Miſſa pro conſecratione Epiſcopi, quando ratione feſti occurrentis dicitur Miſſa de feſto habente plures commemorationes, debet uniri cum oratione Miſſæ, & dici ſub unica concluſione, juxta Rubricam Pontificalis Romani de Conſecratione electi in Epiſcopum, & Miſſalis Romani in fine poſt benedictiones; S. R. C. 8. *Jun.* 1709. *in Bracaren.* (Dicitur Miſſa de Feſto: ideo *propter ordinationes Epiſcoporum nunquam mutatur Officium diei; dicitur tamen poſt collectam diei pro Officio conſecrationis, collecta pro electo ſub una Per Dominum noſtrum &c. Pont. Rom. p.* 1. *de Conſecr. electi in Epiſc.* Vide *n.* 818.

867 Feria V. in Cœna Domini, cum Epiſcopus exit a Sacrorum cuſtodia ad altare, non debent Canonici, qui eum parati aſſociant, præcedere Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos paratos, qui eum comitantur, ſed debent ſequi; S. R. C. 8. *Jun.* 1709. *in Bracaren.* (Feria V. in Cœna Domini: intellige dum procedit ad Olei San-

ſti conſecrationem. Pont. Rom. *par.* 3. de Officiis in Feria 2. Cœnæ Domini.

868 In Eccleſiis, ubi Titulus eſt Eccleſiæ, vel concurſus populi ad celebrandum feſtum, quod transferri debet, diebus, in quibus, juxta Rubricas Miſſalis de Tranſlatione feſtorum, poſſunt cantari duæ Miſſæ, una erit de die, alia de feſto. Sed in Eccleſiis, in quibus non eſt obligatio cantandi Miſſam quotidie, cantari poteſt Miſſa ſolemnis votiva de feſto occurrente tantum; *S. R. C.* 16. *Auguſt.* 1709. *in Bergomen.* (Diebus, in quibus juxta rubricas Miſſ. Vide *num.* 264. *&* 805.

869 Quando tertia Oratio in Miſſa eſt ad libitum, & ex juſſu Summi Pontificis, vel Epiſcopi debet apponi aliqua ſpecialis Oratio pro publica indigentia, videlicet contra Turcas, ſeu ad petendam ſerenitatem, aut pluviam &c. hæc oratio debet recitari tamquam ex præcepto quarto loco, non omiſſa tertio loco illa, quæ eſt ad libitum, ſeu pro devotione Sacerdotis eligenda; *S. R. C.* 17. *Aug.* 1709. *in Bergomen.* (Ad libitum: dummodo ſit ex Miſſali deprompta; Vide *n.* 1108.

870 In die Conſecrationis, vel Tituli Eccleſiæ parochialis, non cathedralis, & per octavas non poteſt celebrari Miſſa Dedicationis, ſeu Titularis ſub eodem ritu duplici, ac in parochiali, etiam in Oratoriis eidem Eccleſiæ parochiali ſubjectis, in quibus multi Sacerdotes celebrant; *S. R. C.* 17. *Aug.* 1709. *in Bergomen.*

871 De titulo, & Conſecratione parochialis Eccleſiæ, quæ non eſt cathedralis, non debet fieri Officium in die, neque per Octavam a Sacerdotibus, qui non ſunt de clero parochiali, licet ſub eadem Parochia degant; *S. R. C.* 17. 1709. *in Bergomen.* Vide *n.* 238.

872 Sancti Martyres in concurrentia Officii duplicis cum Sancto Confeſſore, non debent habere integras Veſperas propter majorem dignitatem, & nobilitatem, quam habet Martyr præ Confeſſore: neque hæc major dignitas, & nobilitas tribuenda eſt Confeſſori concurrenti cum Virgine; ſic in concurrentia Officiorum æqualis ritus, quæ poſſunt accidere, Sanctus Confeſſor non habet integras Veſperas: aliter enim fit in prædictis caſibus, quam fiat in concurrentia feſtorum Domini, B. M. V. Angelorum, & Apoſtolorum: unde in antedictis primis concurrentiis ſtandum eſt præſcriptioni Rubricæ Breviarii Romani de *Concurrentia Officiorum n.* 2. quæ dicit: *Regulariter fit a Capitulo de ſequenti*; *S. R. C.* 14. *Decemb.* 1707. *in una Ord. Capuc.* (Non debent habere integras Veſperas: niſi cauſſa ſolemnis apparatus, & concurſus populi; *Rub. Brev. Rom.* XI. *numer.* 2. Vide *num.* 1180. Standum eſſe præſcriptioni &c. Vide *num.* 521.

In feſto SS. Cornelii & Cypriani die 16. Sept. pro commemoratione SS. Euphemiæ & Sociarum dicatur in primis Veſperis antiphona *Gaudent in cœlis &c.* & in Laudibus antiphona *Iſtorum &c.* Prædictæ tamen antiphonæ dicendæ non ſunt, quando Officium SS. Cornelii & Cypriani transfertur, ex quo occurrat in Dominica: tunc enim in primis Veſperis Dominicæ dicenda erit antiphona pro dicta commemoratione *Iſtorum &c.* & in Laudibus antiphona *Veſtri capilli &c.* *S. R. C.* 14. *Decemb.* 1709. *in Ferrarien.* 873

Cum nonnulla Officia propter perpetuam occurrentiam majoris dignitatis, ſeu ſolemnitatis, ſeu ritus perpetuam habeant translationem, & juxta Rubricas de Tranſlatione feſtorum *n.* 6. in primam diem non impeditam ſemper transferenda ſint, quæſitum fuit, an illa prima dies cenſenda ſit propria illius tranſlati ſedes perpetuo, juxta Gavantum *ſect.* 3. *cap.* 10. *num.* 15. ita ut debeat de eo celebrari ſemper illa prima die, etiamſi occurrat transferri aliud Officium ejuſdem, vel ſuperioris ritus? Reſponſum fuit negative, & ſerventur Rubricæ generales; *S. R. C.* 14. *Decemb.* 1709. *in una Ord. Capucc.* (Rubricæ generales: Breviarii Tit. X. De Tranſlatione Feſtorum; Vide *n.* 1196. 874

In Vigilia omnium Sanctorum ſi occurrat dici Miſſa de feſto ſemiduplici, poſt orationem Vigiliæ, tertia Oratio erit *A cunctis*, non vero de Spiritu Sancto. Et in Officio, non obſtante commemoratione Vigiliæ, debent in Laudibus fieri Suffragia communia; *S. R. C.* 21. *Jun.* 1710. *in una Ord. Capucc.* (Tertia oratio *A cunctis*. In Miſſa vero Vigiliæ Oratio erit de Spiritu Sancto; *Rub. Miſſ. prop.* 875

Quando altare fuit conſecratum ad modum altaris fixi cum ſacris ſigillis, & unctionibus inter ſtipitem, & altare, ſi motus fuerit lapis ſuperior, qui format menſam altaris, a ſuo ſtipite, tunc execratur altare. Si vero fuerit conſecratum ad modum altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, ſed tantum, quando frangitur ſepulcrum Reliquiarum; *S. R. C.* 21. *Jun.* 1710. *in una Ord. Capucc.* 876

De Patrono, ſeu Titulari Eccleſiæ debet fieri Officium ſub ritu duplici primæ claſſis cum octava a clero eidem adſcripto, etiamſi Eccleſia non fuerit conſecrata, ſed tantum benedicta; *S. R. C.* 21. *Jun.* 1710. *in una Capucc.* 877

Quando in Miſſa ſolemni miniſtratur ſacra Euchariſtia clericis, vel laicis, reliqui de clero de- 878

debent ſtare *Sac. Rit. Cong. 9. Maii* 1711. *in Catanien.*

879 In civitate, & diœceſi Piſaurenſi die 31. Auguſti occurrit feſtum Dedicationis Cathedralis ſub ritu duplici primæ claſſis celebrandum, & eadem die ab Eccleſia univerſali fit Officium S. Raymundi Nonnati. Item in eadem civitate & diœceſi die 24. Septembris occurrit feſtum Sancti Terentii Martyris Patroni principalis civitatis, & diœceſis ſub ritu duplici primæ claſſis celebrandum, & eadem die ab univerſali Eccleſia fit Officium B. M. Virginis de Mercede ſub ritu duplici minori. Supplicatur: Si ſupradicta feſta altioris ritus venerit die ſabbato, an Officium S. Raymundi, & B. V. de Mercede vigore decreti *S. R. C.* emanati 14. Aug. 1684. & iterum 18. Octob. 1696. in reformatione Calendarii Fratrum Minorum ſint celebranda die Dominica ſequenti tamquam die propria, vel debeant transferri in feriam proximam non impeditam? A Sac. Rit. Cong. fuit remiſſa hæc ſupplicatio ad D. Joannem Baptiſtam Gambarucci S. D. N. & Sedis Apoſtolicæ Sacrarum Cæremoniarum Magiſtrum, nimirum faciendum eſſe de Officiis, de quibus agitur, ſub diebus reſpective aſſignatis etiam in occurſu Dominicæ: *S. R. C.* 2. *Jul.* 1712. *in Piſaurenſi.* (Officium B. M. V. de Mercede ſub ritu duplici minori: nunc vero majori, ex conceſſione Benedicti Papæ XIII. 22. *Martii.* 1727. Vide *num.* 1001. 1162. *&* 1196.

880 Omnibus Fratribus, & Monialibus Ordinis Minorum S. Franciſci indulgetur, atque conceditur, ut in recitatione Officii Deſponſationis B. M. Virg. cum S. Joſepho fiat ab ipſis commemoratio ejuſdem S. Joſephi tum in utriſque Veſperis, tum in Laudibus, & reſpective etiam in Miſſa cum antiphonis, & oratione ſub die 19. Mar. pro Eccleſia univerſali approbatis. *S. R. C.* 1. *Jul.* 1713. *in una Ord. Min. Obſ.* (Commemoratio S. Joſephi: ante omnes alias occurrentes, ſive Domini ſint, ſive Deiparæ; *Rub. Brev. prop.* Vide *num.* 978. *&* 1046.

881 In tertia lectione propria ſecundi Nocturni pro S. Pio Papa Quinto, poſt illa verba: *Multis a Deo ejus interceſſione patratis miraculis* addantur infraſcripta, nempe: *Quibus rite probatis a Clemente Undecimo Pontifice Maximo Sanctorum numero adſcriptus eſt.* S. R. C. 1. *Julii* 1713. *in Decreto Urbis & Orbis, annuente Clemente XI. die* 8. *ejuſdem menſis & anni in decreto, quod incipit*: Cum Sacra Rituum Congregatio. *Tom.* 8. *Bull. Luxemburgi* 1727. *pag.* 437.

882 Officium S. Joſephi Sponſi B. M. V. cum novis antiphonis, verſibus, lectionibus primi nocturni, reſponſoriis, & capitulis, approbavit; & ab omnibus Chriſtifidelibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, die 19. Martii in feſto S. Joſeph in poſterum recitari, & in Breviario apponi mandavit *S. R. C.* 3. *Februar.* 1714. *Urbis & Orbis, annuente Clem. XI. ſub die* 4. *ejuſdem menſis & anni in decreto, quod incipit*: Ad confovendam. Vide *Tom.* 8. *Bull. Rom. edit.* Luxemburgi 1727. *pag.* 437.

Decretum de die 5. Auguſti 1662. ab Alexandro VII. approbatum, de Miſſis defunctorum non celebrandis in feſto duplici, ſed dicendis de dicto feſto cum applicatione Sacrificii, a ſpeciali Brevi, quod incipit, *Creditæ nobis*, iterum ab eodem fuit confirmatum, ac inſuper ſtatutum idem ſervari debere quoad Miſſas in altaribus privilegiatis ex obligatione celebrandas, & indulgentias per ejuſmodi privilegia conceſſas animabus in Purgatorio exiſtentibus ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ defunctorum. Ac denique declaratum, Anniverſaria, & Miſſas cantatas de Requiem relictas ex diſpoſitione Teſtatorum quotannis in die ipſorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, in prædicto decreto die 5. Auguſti 1662. edito minime comprehendi, prout antea; *S. R. C.* 15. *Sept.* 1714. *Urbis & Orbis, annuente Clement. XI.* 29. *ejuſdem, & antea* 22. *Nov.* 1664. *in Novarien.* Vide Bullar. Rom. Edit. Luxemburgi 1727. *pag.* 437. in decreto, quod incipit: *Cum occaſione Miſſalis* §. *Prædictum.* Vide *num. ſeqq.* 19. *&* 75. 883

Clemens IX. *S. R. C.* decreta de die 5. Aug. 1662. & 22. Nov. 1664. alio Brevi, cujus initium, *Cum fel. rec.* confirmavit, & Alexandri VII. diſpoſitionem de die 22. Januarii 1667. quoad Miſſas in altari privilegiato ex obligatione celebrandas, & indulgentias per hujuſmodi privilegia conceſſas animabus Purgatorii ſuffragari, perinde ac ſi celebratæ fuiſſent Miſſæ de Requiem; extendit ad altaria non in perpetuum, ſed ad ſeptennium, ſeu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, ſed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus, nunc & in futurum quandoque privilegiata. Quod quidem confirmatum fuit a *S. R. C.* 15. *Sept.* 1714. *Urbis & Orbis, annuente Clem. XI.* 20. *ejuſdem* in decreto XX. §. *Deinde fel. recor. ut in num. ant.* Vide *num. ant. & ſeq. nec non* 75. 884

Declarationes Alex. VII. 22. Januarii 1667. & Clem. IX. 23. Sept. 1669. circa Miſſas defunctorum in altari pro animabus Purgatorii privilec- 885

vilegiato non celebrandas, licet loquatur tantum de feſtis duplicibus, tamen intelligenda ſunt etiam de diebus Dominicis, & infra octavas Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, aliiſque anni diebus, quibus, licet a feſto duplici non impediantur, adhuc tamen Miſſæ defunctorum juxta ritum Eccleſiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Miſſæ, quas iiſdem diebus celebrare licitum eſt, ſervata cæteroquin privilegiorum forma, ad altaria privilegiata celebraretur. S. R. C. 15. *Sept.* 1714. *Urbis & Orbis*, *annuente Clem. XI.* 29. *ejuſdem*, in decreto XX. §. *Tandem propoſito*, *ut in n.* 882. *& antea* 3. *Apr.* 1688. *Innocentio XI. Brevi*, *quod incipit*: Alias poſtquam, 4. *Maij* 1688. Vide *n.* 75. *&* 474.

886 Decretum a S. R. C. anno 1680. editum, quo permittitur, poſſe in Eccleſiis recitari Officia, & Miſſas celebrari de illis Sanctis, quorum Corpora, vel Reliquiæ inſignes in iiſdem aſſervantur, intelligendum eſt de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano deſcriptis, & dummodo conſtet de identitate Corporis eorumdem, vel inſignis Reliquiæ, ſecus vero de Sanctis in eodem Martyrologio non deſcriptis, quorum tamen Corporibus, & Reliquiis ab Ordinariis locorum approbatis debita fidelium veneratio exhibenda eſt, ſed abſque Officio, & Miſſa, ſub pœnis de non ſatisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliiſque in Conſtitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 15. *Sept.* 1714. *annuente Clem. XI.* 29. *ejuſdem*, *Urbis & Orbis*, *& antea* 11. *Auguſt.* 1691. *approbante Innocentio XII.* 19. *Oct. ejuſdem* in decreto XX. §. *Decretum*, *Bull. Rom. ut in num.* 882. (Dumtaxat in Martyrologio Romano deſcriptis: vel a Sede Apoſtolica conceſſis; Vide *n.* 630.

887 Ad augendam fidelium venerationem erga Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, ejuſque cultum in toto Terrarum orbe promovendum, prohibuit celebrari Miſſas votivas, vel pro defunctis, infra octavam Corporis Chriſti S. R. C. 15. *Sept.* 1714. *Urbis & Orbis*, *annuente Clemente Papa XI.* 19. *ejuſdem*, *& antea* 21. *Junii* 1660. *Clem. Papa X. eadem die approbante. Vid. Tom. 8. Bull. Rom.* Luxemburgi 1727. *pag.* 437. (Votivas, vel pro defunctis: non comprehenduntur ſolemnes pro re gravi, vel pro defunctis, corpore præſente; Vide *numer.* 479.

888 Cum feſtum S. Firminii Epiſcopi Meldenſis, & Confeſſoris a Clericis Regularibus Societatis Jeſu civitatis Oeniponti diœceſis Brixinenſis die tertia Novembris ſub ritu duplici minori celebretur; cumque eadem die aliquando occurrat commemoratio omnium Fidelium defunctorum: propterea ex parte Clericorum Regularium prædictorum S. R. C. humillime ſupplicatum fuit declarari, An occurrente feſto S. Firminii eadem die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum poſſint ipſi, aut etiam debeant transferre feſtum S. Firminii ad aliam diem non impeditam currentis octavæ, an vero non obſtante Officio commemorationis defunctorum ſit faciendum Officium de S. Firminio, ac ſaltem Miſſa ſolemnis dicti Sancti celebrari poſſit? Et reſponſum fuit: transferendum eſſe Officium S. Firminii; *Eadem S. R. C.* 11. *Julii* 1716. *in una Brixinen.* Vide *n.* 44. Hoc decretum eſt particulare; generale etenim habes ſub *n.* 44.

Cum S. R. C. ne tam proceſſus cauſarum Beatificationum, & Canonizationum, quam alii, 889
qui in cauſſis controverſis confici poſſunt, per manus Notariorum variorum tribunalium diſperſi vagarentur, uſque ad annum 1625. eadem S. Cong. cenſuit, omnes cauſas penes ipſam controverſas, ac impoſterum controvertendas, ab eaque cognoſcendas, illarumque acta omnino ſpectare ad Notarium ipſius *Sac. Cong.* privative quoad omnes *alios Notarios quorumcumque* tribunalium; & ita obſervari mandavit, *non* obſtantibus quibuſcumque, quæ cauſæ, proceſſus &c. quovis modo in ipſa S. Congregatione privative quoad omnes etiam Sac. Palatii Apoſtolici, & A. C. Notarios ſub pœnis arbitrio ipſius Sac. Cong. infligendis cum ingerere ſeſe audeant, & præſumant; *Eadem S. R. C.* 6. *Julii* 1715. *Clem. XI. approbante* 13. *ejuſdem menſis*, *& anni* in Decreto XXII. *Tom.* 8. *Bullar. Rom. edition. Luxemburgi* 1741. *pag.* 438. Modus agendi cauſas, & proceſſus, nec non taxæ Notariis ſtatutæ, reperiuntur ſub *n.* 501.

Si feſtum SS. Annuntiationis inciderit in feriam 890
v. majoris hebdomadæ, præceptum audiendi Miſſam, & abſtinendi a ſervilibus non erit transferendum, ſed omnino ſervandum in prædicta feria v. prout in Camerinenſi, & pro Eccleſiis almæ Urbis mandatum fuit 20. *Mar.* 1660. adeoque per Ordinarios locorum providendum, ut eo die pro civitate, degentium numero, plures Miſſæ privatæ ante celebrationem Miſſæ conventualis, pro præcepti adimplemento celebrandæ non deſint; ſed tamen propterea antiquus mos communionis Cleri in Miſſa ſolemni ejus diei, quo Eccleſia SS. Euchariſtiæ Sacramenti inſtitutionem, & memoriam recolit, ſumma religione hactenus obſervatus, nullo modo omittatur; Sac. Rit. Congreg. 12. *Septemb.* 1716. *approbante Clem. XI.* 27. *ejuſd. in ejus Bullario particulari part.* 3. *Decreto XXIV. quod incipit:*

cum Feſtum SS. Annuntiationis: Vide *Tom.* 8. *Bull. Rom. ut in num. præcedenti*. Officium & Miſſa SS. Annuntiationis, quando transferri debeat; Vide *num.* 642.

891 In Eccleſia S. Mariæ in Portico, ubi aſſervatur brachium S. Marcelliani tantum (occurrentis die 18. Junii) faciendum eſt Officium etiam de S. Marco ſub ritu duplici minori de Communi plurimorum; *S. R. C.* 7. *Aug.* 1717. *in una Urbis*. (Faciendum eſt Officium etiam de S. Marco: quia non eſt patronus principalis præfatus D. Marcellianus, quod ſecus facere ſuadet decretum ſub *n.* 25.

892 Licet Capitulo Collegiatæ S. Joannis Baptiſtæ Modoetiæ Coronam ferream uno ex clavis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ut pie creditur, in laminam, ſive circulum compacto exornatam, retinere intra Crucem, in qua fuit repoſita cum aliis reliquiis, & publicæ venerationi exponere, etiam in altari majori, & proceſſionaliter deferre, prout olim practicabatur; *S. R. C.* 7. *Aug.* 1717. *in una Modoetiæ*, *Clem. XI. annuente* 10. *ejuſdem menſis & anni in ſuo Brevi*, *quod incipit;* Cum Modoetiæ, *Tom.* 8. *Bull. Rom.* ut in *num.* 888. *pag.* 440.

893 Ex parte Eccleſiæ S. Jacobi Incurabilium Urbis quæſitum fuit, an Officium Viſitationis B. M. V. die 2. Julii, in qua feſtum Dedicationis ejuſdem Eccleſiæ occurrit, celebrari poſſit die immediate ſequenti, etiam ſi fuerit dies Dominica? Secundo quæſitum fuit ex parte ejuſdem Eccleſiæ, an item die immediate ſequenti diei 1. Aug. etiam Dominica, celebrandum ſit Officium S. Petri ad Vincula, cum hac ipſa die occurrat octava S. Jacobi; Et Sacra Cong. reſcripſit, faciendum eſſe de Officiis, de quibus agitur in die immediate ſequenti, etiam in occurſu Dominicæ, propter perpetuum impedimentum in propria die, juxta alterum decretum Sac. Cong. 2. Julii 1712. *Eadem S. R. C. die* 20. *Nov.* 1717. *in una Urbis* (Propter impedimentum: Officia enim perpetuo impedita aſſignanda ſunt die prima ſequenti non impedita, tamquam die propria, ut in decreto in hac ſanctione citato, quod extat ſub *num.* 879. ſervando ordinem & ritum a Rubrica Breviarii X. ſignatum, de qua conſule *num.* 1091. 1152. & 1196.

894 Confeſſario, & Capellanis tantum quarumcumque Monialium ſervitio addictis, licitum eſt Miſſas Sanctorum, de quibus ipſæ recitant Officium, celebrare, ſed cum Miſſali Romano, & de communi, non vero Miſſas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus conceſſas; *S. R. C.* 20. *Novemb.* 1717. *approbante Clem. XI. die* 1. *Decemb. in Decreto generali contento in ejus Bullario particulari par.* 3. *Decr. XXVIII. quod incipit* Supplicationibus. *Extat Tom.* 8. *Bull. Rom. edit. Luxemburgi* 1727. *pag.* 441. (Confeſſario, & Capellanis tantum: aliis quoque Sacerdotibus, qui ex debito tenentur celebrare in Eccleſiis earum Monialium. Vide *num.* 759.

In Vigilia Epiphaniæ Miſſæ votivæ, & defunctorum celebrari non poſſunt; *S. R. C.* 10. *Decemb.* 1718. *in Æſina*. (Miſſæ votivæ, & Defunctorum: privatæ. Vide *n.* 669. & 851. 895

Cum Tertiariæ Ordinis Capuccinorum Terræ Fani Diœceſis Nonantulæ, ob nondum conſtructam earum Eccleſiam, Miſſam in una ex Capellis Parochiæ audire ſoleant, cumque Feria V. majoris hebdomadæ in eadem Capella Miſſa ſolemnis celebrari nequeat, propterea pro facultate, ut ultra Miſſam Parochialem in altari majori decantandam alia privata in memorata Capella, ad ſpiritualem ipſarum conſolationem celebrari poſſit, S. R. C. enixe ſupplicarunt; & eadem S. C. attentis circumſtantiis, Oratricibus gratiam petitam concedendam eſſe cenſuit, quibuſcumque Decretis in contrarium non obſtantibus; *S. R. C. die* 11. *Martii* 1719. *in una nullius Nonantulæ*. Hoc decretum eſt particulare, & gratuitum. Vide *n.* 322. 896

In Miſſa S. Anſelmi Archiepiſc. Cantuarienſis, & Angliæ Primatis, quæ incipit: *In medio Eccleſiæ*, dicitur etiam *Credo*. *S. R. C.* 3. *Febr.* 1720. *in una Urbis*, *& Orbis ad inſtantiam Sereniſſimi Jacobi III. Magnæ Britanniæ &c. Regis*, *approbante Papa Clemente XI. die* 8. *ejuſdem menſis*, *& anni decreto* 29. *quod incipit*: Ad pias preces, *Tom.* 8. *Bull. Rom. edit. Luxemburgi* 1727. *pag.* 441. 897

Cum in univerſo ordine S. Benedicti Officium ſemiduplex ad libitum S. Canuti Martyris die 19. Januarii ob occurrentiam alterius Officii S. Agathonis Papæ, & Confeſſoris recitari minime valeat, ut idem Officium die fixa in ordine prædicto recitari poſſit, nempe die 20. Februarii, concedit *S. R. C.* 15. *Martii* 1721. *in una Ordinis S. Benedicti*. (Recitari poſſit: non immutata tamen lege Sanctorum ad libitum. Vide *n.* 874. & 1215. (Die XX. Februarii: ſub qua reſpective elogium ejuſdem Sancti in Martyrologio Monaſtico hodie ponitur. Vide *num.* 994. *ſeq.* 898

Abbatiſſa, & Monialibus Monaſterii S. Georgii Ord. S. Bened. civitatis Patavinæ, pro declaratione dubii circa modum celebrandi ſecundas Veſperas in feſto S. Georgii titularis ipſarum Eccleſiæ, etiam parochialis, concurrentes 899

cum

Cum prioris Veſperis Dedicationis Eccleſiæ cathedralis, Sacræ Rit. Cong. humillime ſupplicantibus; Sacra eadem Rit. Congregatio ſecundas Veſperas de S. Georgio ex integro celebrandas eſſe cum commemoratione Dedicationis Eccleſiæ cathedralis declaravit *Eadem Sac. R. C. 9. Aug. 1721. in una Monialium S. Benedicti Civitatis Patavinæ*. Hoc decretum aſſervatur in archivo dictarum Monialium. (S. Georgii Titularis: feſtum eſt primæ claſſis; *Rub. Brev. duarum Tabellarum §. Duplicia primæ claſſis*. (Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis: ſecundæ claſſis, & ſine Octava. Vide *n.* 571.

900 Cum in directorio Divini Officii pro civitate, & diœceſi Januenſi impreſſo, ſub prætextu decreti S. Rit. Cong. die 18. Octobr. 1684. ſuper aſſignatione diei pro Officiis Sanctorum die propria impeditis, prima dies non impedita pro hujuſmodi Officiis fixe fuerit aſſignata, cumque occaſione ſimilis impreſſionis multæ exortæ fuerint altercationes, propterea Sac. Rit. Congr. inſtantibus Eccleſiaſticis civitatis Januenſis, & præcipue, quia decretum prædictum ſuppoſitum eſt, & nunquam editum fuerit, in caſu, de quo agitur, ſervandas eſſe Rubricas declaravit, atque decrevit *S. R. C. 29. Novemb. 1721. in Januen.* Vide tamen ultimam legem ſub *num.* 1196.

901 Officium proprium SS. Nominis Jeſu ab omnibus Chriſtifidelibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, ſub ritu duplici ſecundæ claſſis Dominica ſecunda poſt Epiphaniam recitari, & Miſſam reſpective celebrari debere indulſit *S. R. C. 29. Novemb. 1721. Innocentio XIII. annuente 20. Decemb. ejuſdem anni*. (Dominica ſecunda: Anteneantur hodie Fratres Min. S. Franciſci, & quid dictum ſit de Sequentia in Miſſa, require *n.* 914. *&* 1012.

902 In Miſſa S. Iſidori die 4. Aprilis de communi Doctorum dicitur Credo; *S. R. C. 25. Aprilis 1722. in decreto Urbis, & Orbis ad pias Sereniſſimi Philippi Quinti Regis Catholici preces, & Eccleſiæ Hiſpalenſis, annuente Innocentio Papa XIII. die eodem, & anno*.

903 Ad preces Archiepiſcopi Januenſis iterum porrectas ſuper aſſignatione dierum fixorum pro Officiis plurium Sanctorum, quæ ob occurrentiam aliorum Officiorum majoris ritus in prædicta civitate, & diœceſi propria die recitari nequeunt, *S. R. C.* quoad Officia tantum Sanctorum Canuti Regis, & Martyris diem 6. Februarii, & S. Wenceſlai Martyris diem 7. Octob. aſſignari, quoad reliqua Officia vero Rubricas de Tranſlatione feſtorum ſervandas eſſe mandavit. *S. R. C. 22. Aug. 1722. in Januenſi*. Hoc decretum in præſenti affirmative ſe habet in Officiis, quæ non ſunt ad libitum, pro quibus dies proxime non impedita, propria cenſetur, negative autem in officiis Sanctorum ad libitum. (Pro Officiis plurium Sanctorum: de quibus Officiis ſolummodo poteſt Ordinarius aſſignare diem fixum extra octavas Sanctorum, & extra Dominicam, cum hoc tamen quod impedita die aſſignata, eo anno omittenda ſint. Vide *n.* 1091. *&* 1215.

904 Epiſcopus deputatus adminiſtrator alterius Eccleſiæ in functionibus pontificalibus, non gaudet omnibus illis præeminentiis, & prærogativis, quibus fruuntur & gaudent omnes alii Epiſcopi in propriis diœceſibus; *S. R. C. 12. Auguſti 1722. in Sarſinaten.* Vide *n. ſeqq.*

905 Epiſcopus, & adminiſtrator amovibilis Eccleſiæ vacantis, dum cantat Miſſam, & Veſperas in pontificalibus, non poteſt ſedere ſuper cathedra Epiſcopi elevata quatuor gradibus, parata cum baldachino, & poſtergali, nec uti poteſt baculo paſtorali; ſed ſedere debet ſuper faldiſtorio prope altare, ſine ipſo baculo; *S. R. C. 22. Auguſti 1722. in Sarſinaten.* Nec uti poteſt baculo paſtorali, quia *non eſt propria diœceſis*. Vide *n. ant. ſeqq. & 56.*

906 Epiſcopus deputatus adminiſtrator *amovibilis* Eccleſiæ vacantis non poteſt concedere Indulgentiam quadraginta dierum ſine ſpeciali facultate Apoſtolica; *S. R. C. 22. Aug. 1722. in Sarſinaten.* Vide *n. ant. & ſeq.*

907 Epiſcopo deputato adminiſtratori amovibili Eccleſiæ vacantis, dum aſſiſtit Miſſæ ſolemni, ab alio cantatæ, non debent Canonici facere circulos ad *Kyrie eleiſon*, *Gloria in excelſis*, *Credo*, *Sanctus*, & *Agnus Dei*. Et tunc ſedeant in proprio ſtallo chori; *S. R. C. 22. Aug. 1722. in Sarſinaten.* (Facere circulos. Modum faciendi circulos habes *n.* 921.

908 Pro Epiſcopo deputato adminiſtratore Eccleſiæ vacantis fieri non debet anniverſarium ſuæ conſecrationis, cum Miſſa cantatur per Capitulum, & Clerum, ejuſque nomen non debet in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes; *S. R. C. 22. Aug. 1722. in Sarſinaten.* Vide *n. ant. & ſeqq. nec non* 307.

909 Dum Epiſcopus deputatus adminiſtrator Eccleſiæ vacantis, Miſſam cantat in pontificalibus, non debet poni ſuper altare ſeptimum candelabrum cum candela accenſa; *S. R. C. 22. Auguſti 1722. in Sarſinaten.* Vide *nu. ant. & ſequent. nec non* 65.

910 Dum Epiſcopus deputatus adminiſtrator amovibilis Eccleſiæ vacantis, cantat Miſſam in pontificalibus, non debent omnes Canonici ſacris paramentis indui, ſed tres tantum, ſugientes

Of-

Officio Diaconi, Subdiaconi, & Presbyteri aſſiſtentis; *S. R. C. 22. Aug.* 1722. *in Sarſinaten.* Vide *n. ant. & ſeqq.*

911 Cum Epiſcopus adminiſtrator Eccleſiæ vacantis vadit ad Cathedralem, poteſt proprio arbitrio ſumere cappam magnam, vel in ædibus ſuperioribus Epiſcopatus, vel in ingreſſu Eccleſiæ, vel Presbyterii; *S. R. C. 22. Aug.* 1722. *in Sarſinaten.* Vide *n. ant. & ſeqq.*

912 Epiſcopum adminiſtratorem accedentem ad Cathedralem decet, quod omnes Canonici excipiant in ædibus epiſcopalibus, non vero ſoli tres, aut quatuor ad portam Eccleſiæ; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1722. *in Sarſinaten.* Vide *n. ant. & ſeqq.*

913 Diebus feſtis fieri debent publicæ orationes pro novi Epiſcopi electione ad formam Concilii Tridentini, & Cæremonialis Epiſcoporum, licet adſit Epiſcopus adminiſtrator. *S. R. C.* 22. *Aug.* 1722. *in Sarſinaten.* (Ad formam Concilii Tridentini, & Cæremonialis Epiſcoporum: Videlicet,, Cum primum Eccleſia vacaverit, ſupplicationes, ac preces publice, privatimque ,, habeantur, atque a Capitulo per civitatem ,, & diœceſim indicantur; quibus clerus, populuſque bonum a Deo paſtorem valeat impetrare; *Conc. Trident. ſeſſ.* 24. *in Decreto de* ,, *Reformatione cap.* 1. Conveniret, ut ſingulis ,, diebus, vel ſaltem ſemel in hebdomada, ,, Religioſi proceſſionaliter ad Eccleſiam cathedralem accederent, Litanias cantantes, & ,, ibidem pias, & devotas orationes recitarent ,, cum Canonicis, & clero ejuſdem Eccleſiæ ,, cathedralis;" *Cærem. Epiſcopor. lib.* 2. *cap.* 38. *n.* 27.

914 Officium SS. Nominis Jeſu die 14. Jan. nec Monialibus SS. Corporis Chriſti de Bononia, nec Fratribus Minoribus aliorum Religionum non licere amplius, ſed Dominica ſecunda poſt Epiphaniam recitare; omneſque teneri ſub pœnis de non ſatisfaciendo Officio divino, aliiſque in Bulla S. Pii V. contentis, noviſſimo Decreto die 29. Novembris 1721. pro univerſali Eccleſia edito ſe conformare; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1722. *in una Bononienſi.* (Fratribus Minoribus: Obſervantes S. Franciſci, eorumque Miniſtro generali ſubjecti hodie poſſunt die 14. Januarii celebrare feſtum prædictum ex Conſt. Benedicti Papa XIII. vivæ vocis oraculo exhibitæ, non obſtante decreto pro Eccleſia univerſali; *Rubric. partic. Brev. Minor. S. Franciſci nu.* 1. Vide *n.* 901.

915 *D. Bartolameo Calimani Piovano della Chieſa parocchiale, collegiata, e matrice di S. Maria Zobenigo di Venezia, umilmente rappreſenta all' Eminenze Voſtre, come è ſtato conceſſo dalla Santa Sede alla Sereniſſima Repubblica di Venezia l' indulto di celebrare la Meſſa, e recitare l' Uffizio del Santiſſimo Redentore ogni anno nella terza Domenica di Luglio: e perchè in detta Domenica è ſempre aſſegnato il giorno della Dedicazione della ſua Chieſa, eſſendo doppio di prima claſſe, e l' Offizio ſuddetto doppio ordinario, ſupplica, e domanda all' Eminenze Voſtre, ſe deve* traſferire il ſuddetto Uffizio del Redentore in altro giorno non impedito? Et Sac. Rit. Cong. cenſuit, transferendum eſſe Officium Sanctiſſimi Redemptoris, juxta Rubricas, 27. *Febr.* 1723. *in Veneta.* (Doppio ordinario:- Modo officium SS. Redemptoris ad duplicem ritum ſecundæ claſſis cum octava a Papa Clemente XII. fuit elevatum per totum Venetiarum dominium ſub die 6. Aprilis 1737. Vide *nu.* 1275. (Juxta Rubricas: ideſt prima die non impedita feſto duplici, vel ſemiduplici; *Rub. Brev. de Transl.* Vide *n. ſeqq.*

Sacra Rit. Congregatio, inſtante Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino Cardinali Barbadico Epiſcopo Patavino, cenſuit, in fine ſextæ lectionis pro Officio diei feſti Sanctiſſimi Redemptoris, ſub die 26. Aug. proxime præteriti, univerſo Dominio Sereniſſimæ Reipublicæ Venetiarum conceſſo, addi, & imprimi poſſe verba infraſcripta: *Ut autem accepti beneficii recordatio, & cultus erga Salvatorem noſtrum augeretur in dies, Officium proprium, & Miſſam ſub titulo Sanctiſſimi Redemptoris, quæ Innocentius XIII. Romanus Pontifex omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus Venetiis exiſtentibus, qui ad horas canonicas tenentur, ſingulis annis, Dominica tertia Julii recurrente recitanda conceſſit, Benedictus XIII. itidem Romanus Pontifex ad totum Statum & Dominium Venetum extendit:* Si Sanctiſſimo Domino noſtro viſum fuerit: & Sanctitas ſua benigne annuit die 16. ejuſdem menſis, & anni; *S. R. C.* 9. *Decemb.* 1724. *in Patavina.* Hoc decretum ſervatur in archivo Cathedralis Patavinæ. 916

Benedictus XIII. 28. Aprilis anni 1726. ritu ſolemni conſecravit ſacroſanctam Baſilicam Lateranenſem, ejuſque celebritatis memoriam decrevit recolendam quolibet anno die 9. Novemb. & mandavit, ut idem feſtum tamquam Dedicationis cathedralis Eccleſiæ almæ Urbis ab univerſo ipſius Clero ſæculari tantum, & ejus diſtrictu, juxta S. Rit. Cong. decreta hac in re pluries edita, ſub ritu duplici primæ claſſis cum octava quotannis celebretur; ~~Ita~~ *etiam S. R. C.* 14. *Sept.* 1726. *in decreto Urbis, & Orbis, annuente eodem Benedicto XIII.* (Ab univerſo ipſius Cle- 917

Clero ſæculari tantum juxta Sac. Rit. Congr. decreta: ideſt ſub ritu primæ claſſis cum octava a Sæcularibus; a Regularibus, vero, & Monialibus ſub ritu ſecundæ claſſis ſine octava. Vide *num.* 419.

918 Feſtum S. Benedicti, quod habet annexum Forum incidens in aliquam diem majoris hebdomadæ, transfertur ad Feriam tertiam poſt Dominicam in Albis tamquam diem propriam, translato quocumque alio Officio etiam æqualis ritus in eo occurrente; *Sac. Rit. Congreg.* 6. *Sept.* 1727. *in Fuld.* Idem antea ſtatuerat pro Monachis, & Monialibus S. Benedicti, Benedictus XIII. 23. Januar. 1727.

919 Quando adeſt conſuetudo in aliqua diœceſi celebrandi poſt feſtum Patroni principalis Eccleſiæ immediate annuam Dedicationem propriæ Eccleſiæ in proxima Dominica: ſi tali Dominica inciderit feſtum primæ claſſis, tunc dicta annua Dedicatio debebit transferri ulterius in aliam non impeditam, etiamſi non ſit eodem menſe; *S. R. C.* 6. *Sept.* 1627. *in una Fulden.* (Incideret feſtum primæ claſſis; ut ſunt Nativitatis Domini, Epiphania, Paſcha Reſurrectionis, Aſcenſio Domini, Pentecoſtes, Feſtum SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, Aſſumptio Beatæ Mariæ, & Feſtum omnium Sanctorum. Item Dominicæ majores, ſcilicet prima Adventus, prima Quadrageſimæ, Paſſionis, Palmarum, Paſchæ, in Albis, Pentecoſtes, & Trinitatis. Similiter Feriæ majores ſequentes: Quarta Cinerum, dies omnes hebdomadæ ſanctæ, Paſchatis, & Pentecoſtes, nec non Vigilia ejuſdem Pentecoſtes, & Nativitatis Domini; *Rubr. Brev.* V. *in Tabellis*, & *Sac. Rit. Congreg. num.* 610.

920 Canonico Epiſcopo titulari poſt datam per Archidiaconum, ſive Presbyterum aſſiſtentem pacem Epiſcopo locali, non debet illa per eumdem Archidiaconum, ſive Presbyterum ipſi deferri, ſed illam recipere debet ab eodem miniſtro parato, qui eam diſtribuit choro, & poſtquam Epiſcopus localis ipſam dederit Canonicis aſſiſtentibus in throno; *S. R. C.* 10. *Aprilis* 1728. *in Aſculana*. Vide *n. ſeqq.* (Ab eodem Miniſtro parato: ideſt Subdiacono, qui cantavit Epiſtolam in Miſſa, pace antea a Presbytero Aſſiſtente Epiſcopi accepta; *Cærem. Epiſc. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 10. Vide *n. ſeqq.* & 5.

921 Canonicus Epiſcopus titularis in Miſſis, & Veſperis cantatis cum aſſiſtentia Epiſcopi localis tenetur diſcedere a ſtallo una cum reliquis Canonicis pro faciendis conſuetis circulis præſcriptis a Cæremoniali Epiſcoporum; *S. R. C.* 10. *Apr.* 1728. *in Aſculana*. (Conſuetis circulis: faciendis in Miſſis, quæ non ſint defunctorum, nec fer-a VI. in Paraſceve coram proprio Epiſcopo Miſſæ aſſiſtente, non vero celebrante, & non alio, licet Legato de latere Metropolitano, vel Suffraganeo &c. qui tamen circuli, præſente Prælato ſuperiore, ob ejus reverentiam omittuntur. Igitur circulus primus fit, cum Epiſcopus ſtans in ſua ſede legit Introitum, & dicit *Kyrie eleiſon* &c. & ſucceſſive *Gloria in excelſis* &c. hoc modo ſemper: Canonici opportuno tempore diſcedentes ab eorum ſedilibus, procedunt ad medium chori, factis altari, & Epiſcopo reverentiis, & ſe ſiſtunt in circulum ante Epiſcopi faciem, quod diverſimode fit pro diverſitate ſituationis altaris, & ſedis Epiſcopalis. Si enim altare adhæreat parieti, & ſedes epiſcopalis ſit in latere Evangelii, incipient procedere juniores a ſedili Diaconorum, ita ut ultimus Canonicus conſiſtat ante faciem Epiſcopi, quos gradatim alii ſequuntur perficiendo circulum, & dignior Canonicus, ſive Dignitas modice a ſuo ſedili digreſſus, ſtat ad dexteram Epiſcopi. Si vero altare erit ſub tribuna, & ſedes Epiſcopalis ex oppoſito altari, tunc Canonici venientes ad circulum procedunt ſimul ab utraque parte non perficientes circulum, ne terga vertant altari, ſed facientes hinc inde ſemicirculum, & ſic ſtantes dicunt *Kyrie*, & *Gloria* cum Epiſcopo. Quo finito, producente ſuper eos Epiſcopo ſignum crucis, quod ſemper in fine circuli obſervatur, facta illi, & altari reverentia, procedunt ad loca ſua. Secundus, dum dicitur *Credo*, in quo ſimul cum Epiſcopo genuflectunt ad *Incarnatus* &c. Et ſi forte cum redeunt ad loca ſua idem articulus cantetur a choro, ubicumque erunt pariter genuflectunt in via. Tertius ante finem præfationis pro *Sanctus* &c. non tamen pectus percutientes. Quartus & ultimus ante *Agnus Dei*, & tunc, dum veniunt ad circulum, & dum diſcedunt ambobus genibus verſus altare, genuflectunt propter reverentiam SS. Sacr., quod eſt ſuper eo. Canonici a circulis revertentes ad ſedes ſuas, faciunt contrario modo, quam faciunt veniendo, quia primo revertuntur ſeniores, deinde juniores; *Cær. Epiſ. l.* 1. *c.* 21. *n.* 3. *ſeq.* V. *n.* 224.

Canonicus Epiſcopus titularis, exercente 922
pontificalia Epiſcopo locali, cum aſſiſtentia Capituli ſacris veſtibus parati, poteſt cum reliquis Canonicis in ſtallo aſſiſtentibus deferre pluviale; *S. R. C.* 10. *Aprilis* 1728. *in Aſculana*. Vide *n. ſeqq.* & 0.

Canonicus Epiſcopus titularis, exercente pon- 923
tificalia Epiſcopo locali, poteſt de conſenſu Epiſcopi geſtare mitram lineam, ſed illam per ſeipſum im-

imponere, & removere debet a capite; & ſemper thurificandus eſt poſt Archidiaconum, ſeu Presbyterum aſſiſtentem, & Canonicos a latere Epiſcopi in throno pariter aſſiſtentes; *Sac. Rit. Congreg.* 10. *Apr.* 1728. *in Aſculana*. Vide *n. ant.* & *ſeqq.*

924 Canonicus Epiſcopus titularis debet ſe abſtinere a celebratione Miſſæ cantatæ, & Veſperarum de turno in propria hebdomada, ſed ſubrogare tenetur alium; in ſolemnioribus vero feſtis de licentia Epiſcopi debet uti faldiſtorio, & indumentis pontificalibus; *S. R. C.* 10. *Apr.* 1728. *in Anagnina*. Vide *n. ant.* Vide *n. ant.* Vide etiam *pag.* 241. Merati.

925 Decretum jam conceſſum Patribus Trinitariis die 12. Iulii 1727. celebrandi Dominica ſecunda Octobris Officium Beatæ Mariæ Virginis ſub titulo de Remedio, ad tollendas rixas & contentiones inter hos, & Patres Beatæ Mariæ de Mercede, accedentibus etiam particularibus inſtantiis Patris generalis Ordinis Prædicatorum, & Patris generalis Carmelitarum, revocandum eſſe ſtatuit Sac. Rit. Congreg. *die* 21. *Januar.* 1730. *annuente Benedicto XIII. die* 29. *Julii* 1730. *Conſtit. quæ incipit*: Emanavit.

926 Canonici, & Beneficiati, dum occaſione benedictionis Auguſtiſſimi Sacramenti ſingulis Dominicis poſt Completorium cantatur Hymnus *Pange lingua*, non tenentur deſcendere a choro, ſed flexis genibus canere ante Venerabile, & remanere poſſunt in eorum ſtallis choralibus; *Sac. Rit. Congregat.* 26. *Auguſt.* 1730. *in Avenionen.* Adeſt in Eccleſia metropolitana Avenionenſi onus ex teſtamento exponendi SS. Sacramentum omnibus Dominicis, cum hoc, ut Canonici, & Beneficiati deſcendant a choro, & genuflexi ante Euchariſtiam cantent hymnum *Pange lingua*. Cum vero anno 1603. Egidius Berton teſtator reliquiſſet hanc ſuam voluntatem, chorus poſitus erat a latere altaris, & non niſi per aliquos gradus deſcendebatur in planum; nunc autem ſcilicet anno 1730. in quo hujus decreti emanatio orta eſt, chorus eſt in eodem plano poſt altare majus, ideo Sac. Rit. Congr. optime ſtatuit (licet heredibus reclamantibus) ut Canonici &c. non deſcendant, quia revera ſunt ante SS. Sacramentum genuflexi.

927 Conſuevit Clerus Ordinis Hieroſolymitani hactenus celebrare ſub ritu duplici majori Feſtum S. Sebaſtiani Martyris, Patroni minus Principalis prædicti Ordinis, & Titularis Capellæ Linguæ Alverniæ, erectæ in Eccleſia majori S. Joannis Baptiſtæ ejuſdem Ordinis, translato in primam diem non impeditam Feſto S. Fabiani Papæ, & Martyris ſub ritu ſemiduplici: & quia, ut aſſeritur, emanatum fuit decretum ab hac Sac. Rit. Congregatione uſque de die 21. Novembr. 1698. quo declaratum eſt, quod Feſtum S. Fabiani non transferatur, ſed celebretur una cum S. Sebaſtiano, ideo humiliter poſtulat, ut poſſit ſolitum ſervare, non obſtante dicto decreto, aliiſque rationibus: & reſolutum fuit, quod ſervari debeat decretum emanatum die 22. Novemb. 1698. Ita Sac. Rit. Congregat. 16. *Septemb.* 1730. *in una Ordinis Hieroſolymitani*, *ſeu Meliten.* Decretum enunciatum habes ſub *num.* 716. quid ſtatuatur, cum S. Sebaſtianus ſit patronus titularis. Vide *numer.* 25.

Conſuevit dictus Clerus Ordinis Hieroſolymitani transferre in ſolam ſequentem diem, dummodo non impeditam, Feſtum S. Laurentii Juſtiniani aſſignatum pro Eccleſia univerſali die quinta Septembris ſub ritu ſemiduplici ad libitum, eo quia eo die celebratur Officium de die octava Decollationis S. Jo: Baptiſtæ: unde pariter petit, ut poſſit impoſterum ſolitum ſervare, quibuſcumque non obſtantibus: & reſponſum fuit juxta mentem, quæ eſt, quod ſupplicent pro aſſignatione diei fixæ. *S. Rit. Congreg.* 16. *Septemb.* 1730. *in una Ordinis Hieroſolymitani*, *ſeu Meliten.* (Supplicent pro aſſignatione diei fixæ: Hodie vero conceditur Ordinario loci facultas modo exhibito ſub *n.* 1215. 928

Exponit dictus Clerus Sacri Ordinis &c. qualiter de anno 1659. fuerit facta quædam fundatio ab Eminentiſſimo fel. mem. Magno Magiſtro D. Martino Redin pro decantandis in pontificali primis Veſperis, & Miſſa votivis de S. Franciſco Xaverio, aſſignata pro adimplemento ſuæ diſpoſitionis die 10. Decembris cujuslibet anni, ne impediretur, ut creditur, Feſtum ejuſdem Sancti, quod magna cum pompa, & populi concurſu celebratur die 3. ejuſdem menſis in Eccleſia PP. Societatis Jeſu civitatis Valetæ, unde ad tenorem dictæ piæ diſpoſitionis conſuevit dictus clerus uſque adhuc poſt ſolutum penſum Officii currentis, decantare primas Veſperas, & Miſſam, in quibus intervenit Magnus Magiſter, & venerandum Conſilium: ideoque interpellat, ut poſſit ſolitum ſervare, quibuſcumque non obſtantibus, quoad Veſperas. Et Sac. Rit. Congreg. ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardin. Zondadari reſcribendum cenſuit negative, & transferatur Feſtum S. Franciſci Xaverii in perpetuum ad diem decimam Decembris. Ita 929

præ-

ſeqq. 913. & 937. An teneantur quoque Epiſcopo accedente cum cappa? Vide *n. ſeqq.*

954 Quando Epiſcopus ad Eccleſiam cathedralem accedit cum cappa, ut aſſiſtat Miſſæ cantatæ, Veſperi, vel Proceſſioni, vel ut concionem audiat, vel alia de cauſa, Dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu canonicali ipſum recipere a ſuo cubiculo, & aſſociare ad eamdem, & ſimiliter ad idem reducere juxta Cæremoniale Epiſcoporum. *Sac. Rit. Congreg. 9. Julii* 1734. *in Aquilana.* (Juxta Cæremoniale Epiſcoporum: ſcilicet. *Præibunt familiares Epiſcopi, & ſi aderit Magiſtratus, aut alii nobiles, & illuſtres viri, immediate ante Epiſcopum, tum ipſe Epiſcopus, & poſt eum ſequentur Canonici bini, juxta antiquam, & canonicam diſciplinam. Quod ſi fuerit Archiepiſcopus, aut alius utens Cruce, ipſa Crux immediate ante Archiepiſcopum per aliquem Capellanum deferetur, imagine Crucifixi ad Archiepiſcopum converſa, inter quam, & Archiepiſcopum nullus omnino incedit. Eo ordine procedat uſque ad portam primariam. Cæremonial. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 3. Vide *numer. ant.*

955 Licitum eſt Capitulo eligere Magiſtrum Cæremoniarum ab Epiſcopo confirmandum. *S. R. C.* 17. *Julii* 1734. *in Monopolitana.* Vide *nu.* 160. & 949. *ſeqq.* (Magiſtrum Cæremoniarum: ſecundum, non vero primum, prout *in Cærem. Epiſcoporum lib.* 1. *cap.* 5. & *in Brevi Clem. P. XI. die* 6. *Jun.* 1708. Vide *nu. ſeqq.* 160. & 949. *ſeqq.*

956 Epiſcopus juſtis de cauſſis in Cæremoniali Epiſcoporum præſcriptis confirmationem Magiſtri Cæremoniarum a Capitulo factam poteſt denegare, nec tenetur cauſas exprimere. *S. R. C.* 17. *Julii* 1734. *in Monopolitana.* (Juſtis de cauſis in Cæremoniali Epiſcoporum præſcriptis: quæ forte ſunt *Ut duo, ſi fieri poſſit, de gremio ſuæ Eccleſiæ, aſpectu & ſtatura corporis convenienti, & multo magis ſcientia, & bonis moribus præditi, experti, & dociles ad hujuſmodi onus aſſumantur, quorum primus vigeſimum quintum ſaltem attingat annum, ſitque in presbyterali ordine conſtitutus, bonis artibus inſtructus, & ſi fieri poſſit juris Canonici, vel Theologiæ intelligentiam habeat, divinorum Officiorum, ac rituum eccleſiaſticorum aſſiduus, & diligens perſcrutator.* Cærem. *Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 1. Vide etiam *n. ſeqq.* 160. & 949. *ſeqq.*

957 Magiſter Cæremoniarum non cenſeri debet electus privative, etiam quoad omnes functiones Epiſcopales, & aſſiſtentias præſtari ſolitas Epiſcopo tam intra, quam extra Eccleſiam cathedralem. *S. R. C.* 17. *Jul.* 1734. *in Monopolitana.* Vide *n. ant.* & *ſeqq.*

Epiſcopo licitum eſt alium Magiſtrum Cæremoniarum eligere pro omnibus functionibus ab ipſo peragendis, & aliis ipſo præſente explendis, tam intra quam extra Eccleſiam cathedralem. *S. R. C.* 17. *Jul.* 1734. *in Monopolitana.* Vide *n. ant.* & *ſeqq.*

Magiſtro Cæremoniarum ab Epiſcopo electo, omnes Capitulares tenentur obedire quoad ea, quæ divinum cultum concernunt, ſub pœna arbitrio Epiſcopi. *Sacra Rituum Congregatio* 17. *Julii* 1743. *in Monopolitana.* Vide *num. ant.*

Cum in tota Hiſpania ſit conceſſum, ut tertia Dominica poſt Paſcha celebretur Feſtum Patrocinii S. Joſeph ſub ritu duplici, ex parte Reverendiſſimi Archiepiſcopi & Capituli Eccleſiæ metropolitanæ Hiſpalenſis quæſitum fuit, ſi cadat illa die Feſtum majoris ritus, an Feſtum Patrocinii S. Joſeph ſit transferendum ad aliam diem? Et reſponſum fuit, transferri poſſe: ita tamen ut pro dicto Feſto Archiepiſcopus aſſignet certam *aliquam diem, quæ non ſit Dominica* fixa. *S. R. C.* 26. *Nov.* 1735. *in Hiſpalen.* Hoc decretum eſt generale ex rationibus allatis ſub *n.* 989. 1237. & 1325.

Cum pluries occurrant quotannis eodem die duo Feſta Sanctorum, quorum unum juxta Rubricas eſt transferendum, petitum fuit ex parte ejuſdem Archiepiſcopi, & Capituli Hiſpalenſis, ut quoties perpetua eſt talis occurrentia, aſſignetur ei, quod transferendum eſt, dies propria, & fixa, prima nempe dies non impedita. Et Sac. Congreg. reſcripſit, quod Sanctis, qui perpetuo ſunt transferendi, ſit aſſignanda dies fixa, & commiſit eidem Reverendiſſimo Archiepiſcopo, ut pro unica vice deveniat ad hanc deſignationem dierum. *S. R. C.* 26. *Nov.* 1735. *in Hiſpalen.* Hoc decretum eſt univerſale, & latiſſime ampliatur ſub *n.* 1091. & 1162.

In feſto Expectationis partus Beatiſſimæ Virginis Mariæ, Hymni ſunt celebrandi cum verſibus: *Virtus, honor, laus, gloria,* &c. & breve Reſponſorium ad Primam debet eſſe, *Qui venturus es in mundum.* *S. R. C.* 26. *Novemb.* 1735. *in Hiſpalen.* & 29. *Nov.* 1738. *in Hiſpalen.* Vide *n.* 1050.

An Sancti, de quibus in toto anni decurſu celebrari Officium non potuit, transferendi ſint ad annum ſequentem, vel potius eo anno ſint omittendi? Sacra eadem Rituum Congregatio, ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi

D. Car-

D. Cardinalis Belluga; reſpondit: Sanctos, qui in fine anni ſuperſunt, non eſſe ad annum ſequentem transferendos, ſed quoties toto anni decurſu de illis celebrari non valeat, tunc illo anno, diebus eorum propriis conſiderandos eſſe tamquam ſimplices, faciendo illorum commemorationem, ut fit in ſemiduplicibus; cum nona lectione ad Matutinum compoſita ex omnibus eorum lectionibus propriis ſecundi nocturni ad modum unius: & ita declaravit, & ſervari mandavit *S. R. C.* 26. *Novemb.* 1735. *in una Hiſpalen. & die* 8. *Martii* 1738. *in una Ord. Capucc. nec non* 21. *Jun. in una Ord. Caſſinenſium, & 6. Sept. in una S. Franciſci de Obſervantia.* (Ad annum ſequentem: vulgarem intellige & communem, qui a Calendis incipit Januarii. Vide *n.* 311. (Sanctos, qui in fine anni ſuperſunt: Intellige illos etiam, qui ſub ritu duplici celebrantur. Vide *num.* 1125. *&* 1194. (Commemorationem, ut fit in ſemiduplicibus: ſcilicet ad primas & ſecundas Veſperas, & in Laudibus ordine ut in feſtis ſemiduplicibus; ideoque occurrentibus cum feria, & vigilia, prius de feſto eſt agendum, poſtea de vigilia, vel feria. Vide *n.* 1163.

964 Lectiones primi nocturni de Exodo, quæ leguntur in Dominica quarta Quadrageſimæ, quoties iſta ſit impedita aliquo feſto primæ claſſis, reaſſumendæ ſunt intra illam hebdomadam in feſto occurrente carente lectionibus propriis primi nocturni, quæ deſumerentur de Scriptura occurrente, ſi feſtum illud extra Quadrageſimam incidiſſet. *S. R. C.* 26. *Nov.* 1735. *in Hiſpalen.* (Intra illam hebdomadam: Quid agendum a Monachis S. Benedicti, ſi tota hebdomada eſſet impedita, vide *n.* 991.

965 Relatis in *S. R. C.* ab Eminentiſſimo D. Cardinali Belluga die 26. Nov. anni proxime præteriti, Reverendiſſimi Archiepiſcopi, & Capituli Metropolitanæ Hiſpalenſis enixis precibus, quibus ſupplicatum fuit pro elevatione Officii S. Joſephi ad ritum duplicem primæ claſſis; nec non pro declaratione, utrum Officia ſemiduplicia, quæ occurrunt in Dominica infra octavam non privilegiatam, die lunæ ſequentis non impedita per Officium novem lectionum fieri debeant, in excluſione alicujus duplicis præcedentis transferendi? Sacra eadem Congregatio tunc reſpondit: *Dilata*. Repropoſitis iterum hujuſmodi inſtantiis per dictum Eminentiſſimum Ponentem, eadem Sac. Cong. ad primum reſcripſit, pro gratia elevationis abſque octava. Ad ſecundum vero reſpondit, juxta votum Eminentiſſimi Ponentis, nempe quod in excluſione duplicis præcedentis transferendi in diem lunæ immediate ſequentem non impeditam, debeat Officium fieri de ſemiduplici, quod aliquando occurrit in Dominica infra octavam privilegiatam, quia eo caſu talis dies eſt aſſignata pro dicto ſemiduplici. *S. R. C.* 2. *Apr.* 1736. *in Hiſpalen.* (In Dominica infra octavam: idem ſtatuit cum occurrerit in die ipſomet feſto habente octavam, vel alio a feſto duplici impedito infra octavam eamdem. Vide *n.* 509. & alios ibi notatos.

966 Præpoſitus Cathedralis abſente Epiſcopo non debet thurificari triplici ductu, neque præſente Vicario generali. Ubi ob deficientiam ſedium fixarum chori, Canonici ſedent in ſcamnis, ſive in functionibus ſacris, ſive in congreſſibus canonicalibus, præſente, vel abſente Epiſcopo, debet ſedere in illis primo loco, nec eidem apponenda eſt ſedes cameralis. Sac. Rit. Congregat. 21. *Aprilis* 1736. *in Anagnina*. Vide *num. ſeqq.*

967 In diebus ſolemnibus, ſacrum faciente Præpoſito Cathedralis, non poſſunt exponi in gradibus abaci, pelvis, gutturnium, & manutergium in lance pro *Lavabo*, duobus Manſionariis, vel Clericis cum cotta miniſtrantibus, ſed debet celebrare ad inſtar aliorum Canonicorum, *S. R. C.* 21. *Apr.* 1735. *in Anagnina*. (Ad inſtar aliorum Canonicorum: ſcilicet ut ſimplex Sacerdos, ſed pretioſioribus indumentis in diſtincto loco, ab aliis Sacerdotibus, ſumptis; Vide *n.* 831. *&* 971.

668 In proceſſionibus Præpoſito Cathedralis debetur candela majoris ponderis, & in diſtributione palmarum diſtincta, & honorabilior palma, quam cæteris de Capitulo; Sac. Rit. Congreg. 21. *Apr.* 1736. *in Anagnina*; Vide *num. ant. & ſeqq.*

969 Aſſiſtentibus in Choro Vicario generali, & Præpoſito Cathedralis, præcedere debet Vicarius, non vero Præpoſitus; ſecus ſi Præpoſitus ſit indutus ſacris veſtibus, aut ſi Vicarius ſit Canonicus, & interſit choro habitu canonicali; *S. R. C.* 21. *Apr.* 1736. *in Anagnina*. (Præcedere debet Vicarius: Ubi vero non adeſt conſuetudo, Vide *n.* 16. *&* 1174.

970 Præpoſitus Cathedralis, dum induitur veſtibus choralibus, tolerari non poteſt, ut inſerviat ei unus ex Manſionariis, neque aliquis ex illis debet ei deferre Breviarium ad ſuum ſtallum; *S. R. C.* 21. *Apr.* 1736. *in Anagnina*; Vide *n. ant. & ſeqq.*

971 Præpoſito Cathedralis non debentur paramenta ſacra, & nobiliora in loco diſtincto a cæteris Canonicis: *S. R. C.* 21. *April.* 1736. *in Anagnina*; Vide *num. ant. & ſeqq.* (A cæteris

Canonici: ſed tantum a quibuſcumque aliis inferioribus de clero; Vide *n.* 967.

972 Præpoſitus Cathedralis tenetur per ſeipſum, quando non eſt legitime impeditus, ſervare hebdomadam in choro, & canere Miſſas per turnum cum cæteris Canonicis; *S. R. C.* 21. *Apr.* 1736. *in Anagnina;* Vide *n. ant.*

973 In feſto S. Marci, vel reſpective in feriis Rogationum, ſi fiat de Officio duplici, vel ſemiduplici in locis, ubi tantum una Miſſa cantatur, pro majori populi commoditate, ut poſſit poſt proceſſionem vacare laboribus, convenientius eſt proceſſionem facere poſt Nonam, inde cantare Miſſam Rogationum; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Miſſa Rogationum: intellige extra Eccleſias D. Marco dicatas; Vide *n.* 645.

974 In feſto B. M. V. de Monte Carmelo, quod etiam a Regularibus ſervari debet die 16. Julii, quamvis Officium recitetur juxta conceſſionem Benedicti XIII. prout in feſto S. Mariæ ad Nives, tota tamen Miſſa, & non tantum Evangelium, dicatur illa, quæ a Sede Apoſtolica approbata eſt, & quæ incipit *Gaudeamus omnes &c.* *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in una Ordinis S. Benedicti Congregationis Helvetiæ*. (Miſſa *Gaudeamus*: approbata a Sede Apoſtolica die 24. Sept. 1726. Benedicto Papa XIII. regnante.

975 Quando feſtum S. Petri Martyris transfertur extra tempus paſchale, Evangelium erit, *Si quis venit ad me*; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n.* 1062.

976 Ab orationibus expungenda ſunt cognomina, & patriæ Sanctorum; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Præter hanc generalem ſanctionem, alia habetur particularis pro S. Franciſco de Paula *ſub n.* 192. Adeſt quoque ſchedula Miſſalis typis Reverendæ Cameræ (cujus exemplum omnes Typographi extra Urbem tenentur exacte ſequi, ut in *num.* 631.) ſigillo Sacræ Rituum Congregationis, & manu D. Secretarii firmata; in qua ſpecifice, & ſignanter ſequentia tolluntur cognomina, & patriæ Sanctorum ab Orationibus, ad normam aliorum Decretorum in ipſa ſchedula expreſſorum. Et ſunt: S. Canuti Regis Danorum *die* 19. *Januarii*. S. Petri Nolaſco *die* 31. *ejuſdem menſis*. S. Joannis de Matha *die* 8. *Februarii*. S. Pii V. *die* 5. *Maii*. S. Margaritæ Reginæ Scotiæ *die* 10. *Jun.* S. Joannis Gualberti *die* 12. *Julii*. S. Raymundi Nonnati *die* 31. *Auguſti*. S. Margaritæ de Cortona *die* 23. *Febr.* aliaque multa pro Regularibus Ordinis Seraphici S. Franciſci.

977 Annua Commemoratio omnium defunctorum alicujus ordinis, ſeu communitatis, non eſt transferenda, ſi in illa die occurrat feſtum duplex minus, etiam translatum, ſed fiet Officium de duplici cum ſola Miſſa ſolemni poſt Tertiam: Officium vero defunctorum recitandum eſt poſt Laudes, & omnes Miſſæ privatæ dicentur pro defunctis in paramentis nigris; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidl.* (Fiet officium de duplici: Procedit generaliter hoc decretum, fallit autem in Eccleſia Societatis Jeſu Civitatis Oeniponti; Vide *n.* 44.

In Deſponſatione B. M. V. non eſt facienda commemoratio S. Joſephi, niſi conſtet de ſpeciali conceſſione; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *num.* 880. & 1046. 978

Si diei 21. Januarii occurrat in aliquibus locis feſtum alicujus Sancti particulare ſub ritu duplici, v. g. S. Meinardi apud Benedictinos; faciendum eſt Officium de tali Sancto, & transferendum eſt Officium S. Agnetis, quod occurrit eadem die, cui aſſignari debet aliqua die fixa, quæ tamen non ſit dies 28. Januarii, ne feſtum Sanctiſſimi Nominis Jeſu, quod celebratur Dominica ſecunda poſt Epiphaniam, aliquando occurrat in eadem Dominica, quæ eſt Septuageſimæ, ideoque ne illud feſtum celebretur intra Quadrageſimam (quod non conveniret), erit relinquenda vacua dies 28. Januarii, in quam id tunc erit transferendum. *Quando* autem agatur feſtum S. Agnetis ſecundo, fiet de eo commemoratio tamquam de ſimplici, nullo habito reſpectu, quod feſtum ejuſdem ſolemne prius non fuerit celebratum; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidl.* (Feſtum particulare: cum paritate ritus, & dignitatis, prævalet univerſali; Vide *n.* 802. 981. 1145. 1213. 979

In tertio Nocturno pro feſto Sancti Joannis Nepomuceni, tam intra, quam extra tempus paſchale ſemper dicatur Evangelium *Nihil eſt opertum &c.* cum ſua Homilia; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* 980

Ubi celebratur feſtum S. Barbaræ ſub ritu duplici, etiam ſine ſpeciali ſolemnitate, fiet de illa Officium, aſſignando aliam fixam, & perpetuam diem S. Petro Chryſologo; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Ubi celebratur feſtum: particulare, quod univerſalibus non cedit. Vide *num.* 902. 979. & 1045. Idem ſervandum in ſimilibus caſibus, ut eruitur ex pluribus decretis particularibus, hujuſmodi autem aſſignatio diei fixæ ex *Decreto Sac. Rit. Congreg.* 28. *Aug.* facienda non videtur inconſulta *Sacra Congr. Rituum*. 981

Pro translatione feſtorum talis ratio habeatur, ut prius fiat Officium de prius deſcripto in Calendario, nullo habito reſpectu, quod Officium translatum ſit Eccleſiæ particularis, Ordinis, ſeu 982

ſeu Religionis, Diœceſis, Nationis, & Eccleſiæ univerſalis; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Pro translatione feſtorum: Intellige in pari ritu & dignitate. An id ſtatuatur in aſſignatione talium Officiorum, Vide *num.* 1131. 1017. & 1162.

983 Quando occurrit feſtum aliquod in diœceſi, quod ſit de præcepto quoad forum, Regulares de eo debent Officium facere, niſi apud ipſos occurrat eadem die aliud feſtum, quod ſit ejuſdem claſſis, ritus, & majoris dignitatis; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

984 Quando in primis Veſperis S. Hermenegildi Martyris, hymnus proprius non fuerit recitatus, ponendus eſt in Matutino, & hymnus Matutini ſubſtituendus eſt in Laudibus; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſid.* Idem dicendum eſt de ſimilibus, v. g. de S. Martina *die* 30. *Januarii*, aliiſque, ne geſtorum hiſtoricus ordo ſubvertatur.

985 In feſto S. Margaritæ Scotor. Reginæ ab aliquibus Breviariis expungi debent ultima verba lectionis. *Cujus feſtum ab eodem Pontifice conceſſum, Innocent. XI. octavo Idus Julii transferri juſſit*; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

986 Quando vigilia omnium Sanctorum venit in Dominica, & conſequenter anticipanda eſt in Sabbato, quod tunc erit die 30. Octobris, in qua a PP. Benedictinis celebratur feſtum Sacrarum Reliquiarum totius ordinis, tunc a prædictis Monachis facienda eſt commemoratio tantum de Vigilia omnium Sanctorum; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Commemoratio tantum de Vigilia: quia Evangelium Vigiliæ concordat cum illo feſti, ut accidit quoque die feſto Translationis Almæ Domus apud plurimas mundi catholici regiones, quando occurrit cum feria quarta Temp. Adventus; *Rub. Brev. prop.* Vide *num.* 1027.

987 In die octava Dedicationis ſemper ſunt repetendæ lectiones in primo nocturno, quæ jam lectæ fuerunt in primo nocturno Officii de ipſomet feſto Dedicationis; *Rubr. Brev. de lection. num.* 9. *S. R. C. Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Semper ſunt repetendæ: tamquam propriæ etiam ultra hanc petitionem, cui reſpondit Sacra Congregatio juxta Rubricam Breviarii de lectionibus *num.* 9. nempe: *Quando aliquod feſtum novem lectionum occurrit in Quadrageſima, & quatuor Temporibus, in ſecunda feria Rogationum, & in Vigilia Aſcenſionis, in quibus feriis in Officio de Tempore non aſſignantur lectiones de Scriptura, ſed de Homilia; tunc enim in feſtis recurrendum eſt ad lectiones de Scriptura poſitas in Communi Sanctorum. Quod ſi in aliquibus ex ſupradictis feriis occurrat dies octava alicujus feſti habentis octavam; tunc in primo Nocturno diei octavæ repetantur lectiones, quæ in primo Nocturno feſti lectæ fuerunt*; *Rubric. Breviar. XXVI.* citata. Vide *num.* 1119.

Quando dies octava Dedicationis impeditur per feſtum majoris ritus, & in ea occurrat Dominica, vel concurrat in primis, aut ſecundis Veſperis ſemiduplex, commemoratio diei octavæ facienda eſt ante commemorationem Dominicæ occurrentis, & ſemiduplicis cujuſcumque occurrentis; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidl.* (Majoris ritus: quod ſit primæ vel ſecundæ claſſis; octava enim dies non cedit duplicibus majoribus extra claſſem; & advertatur oportet, hocce decretum in omnibus generaliter procedere, quoad omnes octavas juxta Rubricas Breviarii de octavis; Vide *n.* 611. & 652. 988

Non poſſunt transferri Officia illa affixa certis diebus, quæ ſunt conceſſa pro locis, & Eccleſiis particularibus, ad eorum inſtantiam: at quando Officia prædicta ſint de præcepto pro aliquo Statu, ſicuti ſunt Officia plura B. M. V. conceſſa a S. M. Bened. XIII. pro Statu Eccleſiaſt. affixa certis diebus, transferantur; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n.* 1238. 989

In omnibus Congregationibus Ordinis Benedictini poſt feſtum omnium Sanct. 14. Nov. celebratur ſolemnis commemoratio omnium defunctorum Confratrum dicti Ordinis, unde ſi die illa 14. Nov. alicubi adſit feſtum duplex, ſive occurrens, fiet quidem officium de tali feſto duplici cum Miſſa ſolemni poſt Tertiam; Officium vero defunctorum recitandum erit poſt Laudes, & omnes Miſſæ privatæ dicendæ erunt pro defunctis Confratribus in paramentis nigris: quapropter commemoratio omnium defunctorum non eſt transferenda in tali caſu; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſid.* (Duplex: minus, ſeu per annum, etiam translatum, & hoc decretum eſt generale. Vide *num.* 977. 990

Quæſitum fuit, an ſi per Dedicationem Eccleſiæ, vel aliud feſtum cadens in Dom., impediatur initium Scripturæ talis Dominicæ, & per octavam non ſit locus pro ea, eo quod omnes dies ſint dies infra octavam, præter unam forte, quæ tamen habet lectiones de communi aſſignatas, tunc tale initium ſit omittendum, vel potius reponendum in illo feſto, & quid ſi illud ſit duplex majus? Et reſponſum fuit: Initium Scripturæ aut transferendum eſt ad diem liberam, etiam ſi poſt octavam hoc eveniat, aut anticipate legendum: ſed in Officio, pro quo aſſignatæ ſunt lectiones de communi, illæ ſunt legendæ: quod faciendum eſt etiam in duplici majori, juxta *Rub. Brev. de Lection. S. R.* 991

C. 5. *Maii* 1735. *in Einſidlen.* Hoc decretum valet pro Benedictinis, qui in Officio de die infra octavam tres tantum lectiones admittunt. Qui vero Breviario Romano utuntur, videant *num.* 963. *&* 1099.

992 Ubi feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis eſt titulus Eccleſiæ, ſive eſt in Patronum, non eſt dicendum per totam octavam, ſive Officium fiat de octava, ſive de alio feſto occurrente, Symbolum S. Athanaſii, ſed ſolum in ſolemni feſto SS. Trinitatis, & in die octava ejuſdem; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n.* 860.

993 Feſtum principalis Patroni alicujus diœceſeos a Regularibus eſt celebrandum ſub ritu duplici primæ claſſis, & Dedicatio Eccleſiæ cathedralis ſub ritu duplici ſecundæ claſſis ſine octava: & degentes extra civitatem non tenentur ad Dedicationis Officium; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen. & antea die* 16. *Junii* 1708. *in Pariſien.* Nomine Regularium intellige etiam Moniales, licet Ordinario ſubjectas, & per ly *non tenentur*, excipe etiam libitum; Vide *num.* 283. 571. *&* 1131.

994 Poſtquam S. Canutus pro ordine Benedictino eſt repoſitus die 20. Februarii, poteſt pridie hoc elogium legi in Martyrologio: *S. Canuti Regis, & Martyris* VIII. *Idus Januarii*, non variata tamen diſpoſitione Martyrologii Romani; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* In Martyrologio Benedictino additur: *& quartodecimo Kalendas Februarii.* Idem ſub die 20. Febr. Hoc decretum eſt generale; Vide *num. ſeq.* 898. *&* 1114.

995 Feſta illa, quæ a die obitus aliquorum Sanctorum tranſlata, ſortita ſunt alium diem fixum, annuntianda ſunt iiſdem diebus, & verbis in Martyrologio Romano deſcriptis. Quod ſi eorum transferantur Officia, pridie quam celebrentur, poteſt nuntiari feſtum illius Sancti, de quo ſequenti die agatur ſolemnis memoria; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Iiſdem diebus: quibus feſta celebrantur, non notantur; Vide *nu. ant.* *&* 1114.

996 Si in Dominica quarta poſt Paſcha leguntur lectiones Initii Epiſtolæ B. Jacobi Apoſtoli; in feſto SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi legendæ ſunt lectiones ejuſdem Epiſtolæ, quæ occurrent legendæ in illa feria: *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (In illa Feria: ſi de Epiſtola B. Jacobi legatur, alioquin ponitur in die feſto initium ejus Epiſtolæ, ut in Dominica quarta poſt Paſcha; *Rubr. Brev. prop. de Sanctis.*

997 Cum ſæpe contingat, ut in diœceſi celebretur unum & idem feſtum, & alii in tertio nocturno unum aſſignent Evangelium, alii vero aliud;

Religioſi, ſequi debent ordinem proprii Breviarii; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

Dominica in Albis poteſt legi nona lectio de ſimplici feſto occurrente, ut accidit anno 1735. de S. Aniceto; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

Quando feſtum SS. Philippi & Jacobi celebratur extra tempus paſchale, omitti debent omnia *Alleluja.* Aſteriſci vero non tolluntur; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Omnia *alleluja*: Intellige plura, quæ congruunt tempori paſchali, non ea, quæ habentur extra tempus prædictum in Communi Apoſtolor. Brev. Romani, ex quo Reſponſoria lectionum, Capitula omnia, & Reſponſoria Brevia cum Verſiculis omnibus deſumi debent; Rubricæ Breviarii nonnullæ (proprio loco poſitæ) de Sanctis in Menſe Maii. Notandum autem ex Gavantp, quod repetitio ultima in iſtis reſponſoriis debet eſſe brevior, non autem prolixior.

Quando October habet tantum quatuor Dominicas, ſervetur omnino diſpoſitio Breviarii Romani, & in feria quinta, ſexta, & Sabbato hebdomadæ quartæ legantur lectiones de Dominica quinta *continentes hiſtoriam martyrii SS. Machabæor.*; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* (Lectiones de Dominica quinta: ſcilicet, de Dominica quinta, in die feriæ quintæ, & in feria ſexta, de feria ſecunda; in Sabbato vero, de feria tertia ejuſdem Dominicæ quintæ. Quod ſi fuerint impeditæ eo anno, omittantur illæ lectiones, quæ iis diebus legi non poſſunt. Si vero ſequenti hebdomada hæ lectiones in ſuis feriis legi non poſſint, ponuntur in ſequentibus feriis ejuſdem hebdomadæ juxta ordinem hiſtoriæ martyrii Machabæorum; *Rub. Brev. de Temp.* poſt feriam quintam Dominicæ IV. Octobris. Vide *num. ſeq.*

Quando in feſto aliquo lectiones aſſignantur legendæ, ſive propriæ, ſive de communi, omittitur etiam initium Scripturæ, quod reponendum eſt infra hebdomadam in Officio ritus inferioris, minoris dignitatis, & ſolemnitatis: etiamſi tale feſtum habeat lectiones proprias, aut ſint de communi: *S. R. C.* 5. *Maii* 1736 *in Einſidlen.* Vide *num. ant.* 964. *&* 991.

In feſto S. Joan. Chryſoſtomi, quoad lectiones in primo nocturno legendas, ſervetur Rubrica Brev. Romani: unde extra Quadrageſimam dicantur lectiones de Scriptura occurrente; intra Quadrageſimam vero recitentur lectiones de Communi Doctorum. Pro S. Joanne de Matha idem ſervandum, & in Quadrageſima dicantur lectiones de communi, ſcilicet *Juſtum deduxit* &c. *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

In

1003 In feſto S. Caroli Borromei 4. Novem. in primis Veſperis pro commemoratione Sanctorum Vitalis, & Agricolæ MM. antiphona erit; *Iſtorum eſt enim regnum cœlorum &c.* cum verſu *Lætamini in Domino &c.* & ad Laudes ſubſtituetur verſus: *Exultent juſti &c.* poſt antiphonam: *Veſtri capilli &c. S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

1004 Quando feſtum S. Raphaelis celebratur Dominica tertia poſt Paſcha, antiphona primi nocturni erit *Multa magnalia*; & in ſecundo nocturno *Archangele Raphael*; in tertio autem *Angelus Archangelus &c. S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n. ſeq.*

1005 Dominica tertia poſt Paſcha, ubi celebratum eſt feſtum Sancti Raphaelis Archangeli, in tertio nocturno recitetur Homilia S. Joannis Chryſoſtomi nempe *Cum vellet Deus &c. S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n. ant.*

1006 Feſtum Lanceæ, quod eſt approbatum ex indulto in Germania, & celebratur feria ſexta poſt Dominicam in Albis, ſi ob occurrentiam alicujus feſti novem lectionum impediatur, transferri debet ad aliam feriam ſextam intra tempus Paſchale tantum; *S. R. C.* 5. *Maii.* 1736. *in Einſidlen.*

1007 Die 3. Martii, qua in Germania occurrunt S. Anſelmus Abbas, & S. Cunegundis virgo Imperatrix, faciendum eſt Officium de S. Cunegunde, & aſſignanda fixa, & propria dies pro S. Anſelmo; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.*

1008 Quando antiphonæ, & verſus in Veſperis variandi ſunt pro commemoratione alicujus ſimplicis facienda, tunc ad primas Veſperas accipienda eſt antiphona cum verſu Laudum. Si vero plures ſint commemorationes ſimplicium, tunc ſecunda commemoratio ſumetur ex ſecundis Veſperis cum verſu ſecundi nocturni, tertia vero commemoratio fiet, deſumendo antiphonam primam ex tertio nocturno cum verſu ejuſdem nocturni. Ad Laudes prima commemoratio cum verſu erit propria ex primis Veſperis; ſecunda commemoratio fiet cum antiphona tertii nocturni, & verſu aſſignatis jam in primis Veſperis; tertia autem commemoratio fiet deſumendo antiphonam, & verſum dictos ſecundo loco in primis Veſperis, nempe antiphona ſecunda Veſperarum, & verſus ſecundi nocturni; *S. R. C.* 5. *Maii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n.* 648.

1009 Si Feſtum S. Joannis Baptiſtæ, ſive aliud ex ſolemnioribus venerit in die Corporis Chriſti, Officium S. Joannis ſingulari privilegio transfertur in ſequentem diem a quocumque die duodecim lectionum etiam impedita, cum commemoratione octavæ, ſed in ſecundis Veſperis Corporis Chriſti fit commemoratio tantum S. Joannis. Cætera vero feſta ſolemniora occurrentia in dicta die Corporis Chriſti transferantur infra octavam in prima die non impedita; *S. R. C.* 23. *Junii* 1736. *in Einſidlen.* (Duodecim lectionum: quia ad inſtantiam P. Abbatis Monaſterii Einſidlenſis reſponſum fuit; Vide *numer.* 610.

Dum Miſſa cantatur coram SS. Sacramento 1010
in altari expoſito, debet fieri commemoratio de eodem Sacramento poſt omnes alias commemorationes de præcepto, & in Miſſis ſolemnibus tantum feſtorum primæ, & ſecundæ claſſis facienda eſt ſub unica concluſione; *Sac. Rit. C.* 23. *Jun.* 1736. *in Burgen.* (Dum Miſſa cantatur coram SS. Sacramento: Loquitur de Miſſa ſolemni extra occaſionem quadraginta horarum, quando neceſſitas urget in eo altari cantare, vel recitare; in occaſione enim prædicta, Miſſa cantatur de Sacramento, non de feſto occurrenti diebus omnibus, exceptis feſtis primæ, & ſecundæ claſſis, feria 4. Cinerum, feria ſecunda, tertia, & quarta majoris hebdomadæ, tota octava Paſchatis, & Pentecoſtes, Vigilia Nativitatis, & Pentecoſtes, & octava Epiphaniæ, in quibus diebus Miſſa erit occurrens cum commemoratione de SS. Sacramento ſub unica concluſione; Ex Brevi Clem. XII. 1. Sept. 1730. quod incipit italice, *Eſſendo ſtate fatte*; Vide *n.* 1223.

Quando ob feſtum SS. Nominis Jeſu contin- 1011
gat transferri aliud Officium duplex ſecundæ claſſis inferioris dignitatis, de eo debet fieri prima die non impedita; *S. R. C.* 23. *Junii* 1736. *in Einſidlen.* Vide *n. ſeq. &* 901.

Sequentia in Miſſa de SS. Nomine Jeſu eſt 1012
omittenda; *S. R. C.* 23. *Junii* 1736. *in Burgen. &* 16. *Febr.* 1737. *in Mechlinen.* (Sequentia eſt omittenda; minime vero a Fratribus Seraphici S. Franciſci; Miſſale proprium ſub die 14. Januarii ab Innocentio Papa approbatum.

Dum præter Miſſam Conventualem cantatur 1013
Miſſa ex fundatione, in hac Miſſa non debet fieri commemoratio feſti, de quo cantatur Miſſa conventualis; *Sac. Rit. Congreg.* 23. *Junii* 1736. *in Burgen.* 6. Cantatur Miſſa ex fundatione: diebus a Rubricis permiſſis; Vide *num.* 263. 348. *&* 1261.

Quando occurrit vigilia, aut feria quatuor 1014
Temporum infra octavam Conceptionis B. M. V. debet recitari Officium de die infra octavam; Miſſæ autem, ſive una cantetur, ſive legatur, ſint de feria quatuor Temporum cum ſecunda oratione de octava, & tertia de Spiritu Sancto, quæ ſemper dicitur infra octavas B. M. V. juxta

tit. 9. de Orationibus *num. 7. & 9.* nam oratio, quæ ibi præſcribitur dicenda ſecundo loco, ponitur tertio loco. At ſi feria quarta quatuor Temporum occurrat in die octava Conceptionis, omnes Miſſæ privatæ dicantur de octava cum commemoratione feriæ. Miſſa autem ſolemnis, quæ dicitur poſt Tertiam, erit de ipſa octava ſine commemoratione feriæ, cum de ea cantari debeat alia Miſſa poſt Nonam ſine commemoratione Conceptionis. Dicendæ autem ſunt Orationes aſſignatæ in ipſa feria, nempe ſecunda *Deus, qui de B. M. V. utero*, & tertia *Eccleſiæ*, vel pro Papa, cum Præfatione communi. Idem ſervandum eſt in Miſſa, & Officio alicujus Sancti, ex ſpeciali privilegio aliquibus in locis in Quadrageſima octavam habente, in qua Miſſæ omnes dici debent de feria cum commemoratione octavæ, & tertia oratione *Concede*, non vero *A cunctis*. Tempore autem Paſſionis, quando contingat fieri Officium de infra octavam, unica pariter cantari debet Miſſa de feria cum commemoratione diei infra octavam, & Præfatione de octava, ſi habeatur propria, ut dictum eſt de octava Conceptionis. *S. R. Congreg. 23. Jun. 1736. in Einſidlen.* Vide *n. ſeq.*

1015 In Miſſa feriali, quæ ſubſtituitur Miſſæ de octava, eſt genuflectendum in choro; *S. Rit. C. 23. Jun. 1736. in Einſidlen.* (Eſt genuflectendum in choro: Prælatis, & iis, qui erunt parati, exceptis, in omnibus Miſſis etiam ſolemnibus dum celebrans facit confeſſionem cum ſuo pſalmo; deinde in Miſſis ferialibus, & Vigiliis, quæ jejunantur, excepta Vigilia Paſchæ, & Pentecoſtes, ac Nativitatis Domini, & quatuor Temporum Pentecoſtes, ac in Miſſis defunctorum genuflectunt omnes etiam ad Orationes, & a dicto per celebrantem *Sanctus* uſque ad *Pax Domini.*, & ad Orationes poſt communionem; *Cærem. Epiſcop. lib. 2. cap. 8. num. 32. & cap. 18. n. 19. ſeqq.* Miſſale Tit. XVII. De ordine genuflectendi &c. *n.* 5. Vide *n.* 63.

1016 In Miſſa votiva, quæ celebrari aliquando poteſt infra octavam, in Adventu, Quadrageſima, quatuor Temporibus, Vigiliis, & feria 2. Rogationum, prima oratio erit de Miſſa, ſecunda de octava, tertia de feria, & non recitatur Evangelium feriæ, ſed initium S. Joannis *In principio &c. S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* (Miſſa votiva: intellige de privata. Quid vero dicendum de ſolemni, conſule *n.* 348. & 1013.

1017 In occurrentia Feſtorum ejuſdem ritus, & alias quomodocumque parium talis ordo ſervetur, ut primum locum habeat Officium Eccleſiæ particularis, ſecundum Ordinis, tertium Diœceſis, quartum Nationis, quintum Eccleſiæ univerſalis; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen. & 22. Apr. 1741. in Vilnen.* (In occurrentia feſtorum: intellige in pari ritu & dignitate, Vide *n.* 522. 1162. An talis ordo habeatur etiam in tranſlatione, conſule *n.* 982.

Octava S. Scolaſticæ, quando de illa fiat Of- 1018
ficium apud Benedictinos, impedit preces &c. Quod ſi occurrat in feria IV. Cinerum, dicuntur preces, ſed nihil fit de octava, quæ terminatur ad primas Veſperas feriæ IV. Cinerum excluſive; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* Quid dicendum de his octavis occurrentibus in Dominica Paſſionis, require *n. ſeq. & 98.*

Quæſitum fuit, an conformiter ad decretum 1019
S. R. C. de Commemoratione octavæ S. Scolaſticæ in die Cinerum omittenda, etiam in Dominica Paſſionis, infra octavam S. Benedicti cadente, & ejuſdem Dominicæ in primis Veſperis ſit omittenda commemoratio octavæ? Et reſponſum fuit: In primis Veſperis facienda eſt commemoratio de die infra octavam, quando octava celebratur poſt Dominicam Paſſionis, ſecus autem ſi dies octava *incidat in eamdem* Dominicam Paſſionis, *quia propter Dominicam privilegiatam* ceſſat octava; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* Vide *n. ant. &* 98.

In Officio votivo Immaculatæ Conceptionis 1020
in antiphona, quæ dicit, *Poſt partum virgo inviolata permanſiſti*, dici non poteſt *immaculata*, *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* (Dici non poteſt *immaculata*: Quid vero dicendum de cognominibus, & patria Sanctorum, conſule *nn.* 192. & 976.

In Officio defunctorum in Veſperis & Laudi- 1021
bus dicendi ſemper ſunt pſalmi appoſiti, nempe *De profundis, & Lauda anima mea Dominum. &c.* poſt Veſperas & Laudes: omittuntur iidem pſalmi tantum in die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, & in die obitus, ſeu depoſitionis defuncti; *S. R. C. 23. Junii* 1736. *in Einſidlen. & 3. Aug.* 1707. *in una Quindecim Nolanæ Diœceſeos*; Vide *n.* 1067.

Feſtum Inventionis S. Crucis cadens in Do- 1022
minica, in qua celebratur feſtum Dedicationis Eccleſiæ, non poteſt transferri in diem immediate ſequentem, ſi hæc ſit feſto duplici, vel ſemiduplici impedita, ſed debet reponi prima die non impedita; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* Hoc decretum eſt univerſale quoad omnia alia Officia, ſervatis privilegiis Annuntiationis B. M. V. & aliis, de quibus conſule *n.* 522. 621. 918. 979. 1095. *ſeq.* 1186. & 1234.

In ſecundis Veſperis S. Æmiliani Abbatis (quod 1023
eſt duplex majus apud Benedictinos,) quæ conci-

dunt

dunt cum primis Veſperis omnium Sanctorum Monachorum ejuſdem Ordinis eſt facienda commemoratio de S. Æmiliano, ſi ritus id permittat, nulla habita ratione, quod ſit etiam ipſe unus ex iiſdem Sanctis Monachis, quorum feſtus dies celebrari incipit in dictis Veſperis; *S. R. C. 23. Junii* 1736. *in Einſidlen.*

1024 In Officio S. Mariæ in Sabbato a Patribus Benedictinis facienda eſt commemoratio S. Benedicti, non vero S. Scolaſticæ. Rurſus in Officio de S. Benedicto, quod iidem Monachi celebrare ſolent infra ſingulas hebdomadas, non eſt facienda commemoratio Sanctæ Scolaſticæ; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.*

1025 In Officio SS. Sacramenti, quod recitatur ſingulis *v.* feriis in Germania, & in Officio Immaculatæ Conceptionis, quod ex indulto Sac. Rit. C. recitatur in Germania ſub ritu duplici in Sabbato, quoad commemorationes in his faciendas, ſervetur Rubrica de commemorationibus, & commemoratio S. Benedicti (a PP. Benedictinis) fiat in ſemiduplici, ſimplici, & feriis. Et quoad Officia S. Benedicti, S. Scolaſticæ, SS. Sacramenti, & immaculatæ Conceptionis, ſervetur decretum diei 20. Martii 1706. quo prohibentur hujuſmodi Officia celebrari infra Quadrageſimam, Adventum, quatuor Tempora, Ferias Rogationum, & Vigilias omnes, ſive cum jejunio, ſive ſine jejunio; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* (Servetur rubrica de commemorationibus: quæ admittit commemorationem de feſtis ſimplicibus, de octavis, & de Dominica in primis Veſperis; quæ vero Communes, ſeu Suffragia vocantur, non admittit, cum ſub ritu duplici prædicta Officia recitentur; *Rub. Brev. IX. de Commem. num.* 1. *ſeqq. & XXXV.* De Commemorationibus, ſeu Suffragiis Sanctorum *num.* 1. (Ferias rogationum: ſeu alias, in quibus Officium Dominicæ reponendum ſit ex Rubricis, Vide *numer.* 826.

1026 Quando feſtum SS. Philippi & Jacobi cadit in Dominica, tunc ultimum reſponſorium, quia eſt proprium, dicatur loco penultimi, quod eſt de Dominica pro Benedictinis; *S. R. C. Junii 1736. in Einſidlen.*

1027 Feſtum Sacrarum Reliquiarum, quæ aſſervantur in Eccleſiis Ordinis Benedictini, celebrandum eſt ab ipſis Monachis de præcepto, & quidem die 30. Octob. *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* (Feſtum Sacrarum Reliquiarum: non admittit Evangelium ultimum, ſi occurrat cum Vigilia omnium Sanctorum; Vide *n.* 985.

1028 Feſtum B. M. V. de Monte Carmelo celebrandum eſt ab omnibus die 16. Julii de præcepto, & ſervari debet decretum emanatum 24. Septembris 1726. *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* (Servari debet decretum emanatum: per Benedictum XIII. Urbis & Orbis die 24. Septemb. 1726.

1029 Feſtum SS. Nominis Mariæ celebrandum eſt Dominica infra octavam Nativitatis ejuſdem; *S. R. C. 23. Junii 1736. in Einſidlen.* Vide *n. ſeq.*

1030 Quando dies octava Nativitatis B. M. incidit in Dominica, in qua celebrari debet feſtum SS. Nominis ejuſdem, nulla fit commemoratio Nativitatis; S. R. C. 23. *Junii 1736. in Einſidlen.* Vide *n. ant.*

1031 In ſecundo triduo majoris hebdomadæ non poſſunt celebrari Exequiæ defunctorum, & Officium, & preces recitentur privatim; *S. R. C.* 11. *Aug. 1736. in Placentina*; Vide *n.* 499.

1032 Si feſtum Purificationis B. M. V. venerit in Dominica Septuageſimæ, vel Sexageſimæ, in Eccleſiis dicatis ſub titulo Annuntiationis, vel Aſſumptionis, debet cantari Miſſa Dominicæ tantum, nec facienda eſt commemoratio Purificationis B. M. V. *S. R. C. 15. Sept. 1736. in Toletana.* (Nec facienda eſt commemoratio Purificationis: Officium vero Purificationis quando transferendum, vide *n.* 532.

1033 In proceſſione feriæ VI. in Paraſceve, Epiſcopo totum Officium, & ſacram functionem in pontificalibus non peragente; non ſunt a geſtantibus haſtas baldachini adhibenda pluvialia, ſed ſolum cottæ; *S. R. C. 15. Sept. 1736. in Toletana.* (Sed ſolum cottæ: Ita etiam Epiſcopo celebrante, deficientibus pluvialibus. *Cærem. Epiſ. lib. 2. cap. 25. n.* 31. Vide *n.* 10.

1034 In adoratione Crucis feriæ VI. in Paraſceve debent Celebrans, & Miniſtri deponere etiam manipulum. *S. R. C. 15. Sept. 1736. in Toletana.*

1035 Tranſlato feſto ſemiduplici ad Vigiliam alicujus Apoſtoli, in Miſſa feſti, tertia oratio debet eſſe *A cunctis*. S. R. C. 15. *Sept. 1736. in Toletana.* (In Miſſa feſti: in Miſſa vero Vigiliæ dicitur *Eccleſiæ*, *vel* pro Papa. *Rub. Miſſ. de Orationibus n.* 9.

1036 Si ſecunda oratio eſt de Spiritu Sancto, aut de eo fit mentio, tertia, ſive ultima non debet concludi, *ejuſdem Spiritus Sancti Deus &c.* *S. R. C. 15. Sept. 1736. in Toletana.* (Tertia, ſive ultima non debet concludi: *ſed quando dicuntur plures Orationes, prima tantum, & ultima cum ſua concluſione terminantur, & ante primam & ſecundam dicitur* Oremus, *& ante primam dicitur etiam* Dominus vobiſcum, *exceptis Secretis, in quibus, &* Dominus vobiſcum, & Oremus *omittuntur; Rub. Miſſ. VII. de Com. numer. 7. & de Offer. VII. num.* 1. *Si oratio*

dirigitur ad Patrem, *concluditur*, Per Dominum noſtrum *&c. Si ad Filium*, Qui vivis, & regnas cum Deo Patre. *Si in principio orationis fiat mentio Filii*, *concluditur*, Per eumdem Dominum noſtrum. *Si in fine orationis ejus fiat mentio*, Qui tecum vivit. *Si facta ſit mentio Spiritus Sancti incluſive*, *dicitur*, In unitate ejuſdem Spiritus Sancti &c. *Rub. Miſſ. de Oratione* IX. *num. decimo*.

1037 In communione Monialium habentium feneſtrellam in parte Evangelii, Sacerdos debet deſcendere, & reverti per gradus anteriores, & non per laterales altaris. *S. R. C.* 15. *Septemb.* 1736. *in Toletana*.

1038 Poſt expoſitionem Reliquiæ SS. Crucis, vel poſt ejus delationem in proceſſione, benedicendus eſt populus cum ipſa. *S. R. C.* 15. *Septemb.* 1736. *in Brixien.* Reliquiæ SS. Crucis.) Quid dicendum de aliis Reliquiis, & SS. Imaginibus, Vide *n. ſeqq. &* 705.

1039 Reliquia SS. Crucis non eſt incenſanda a Celebrante genuflexo. *S. R. C.* 15. *Sept.* 1736. *in Brixien.* Vide *n. ſeqq.*

1040 Non eſt genuflectendum a Capitulo, & Clero proceſſionaliter tranſeuntibus ante altare, in quo recondita eſt Reliquia SS. Crucis. *S. R. C.* 15. *Sept.* 1736. *in Brixien.* Vide *n. ant.*

1041 In Miſſis ferialibus a Dominica Paſſionis uſque ad Feriam V. in Cœna Domini, & infra octavas Paſchatis, & Pentecoſtes, juxta alias reſolutiones 22. Nov. 1619. in una Rubricarum, 13. Sept. 1692. in Cæſarauguſtana, & 4. Maii 1709. in Piſtorienſi, occurrente Feſto ſimplici, non eſt dicenda tertia oratio *Eccleſiæ*, vel pro Papa. *S. R. C.* 15. *Sept.* 1736. *in una Rubricar.* Vide *num.* 628. (In Miſſis Ferialibus: ſecus autem ſemiduplicibus eo tempore occurrentibus: Vide *n.* 644.

1042 Ex parte Cleri Eccleſiæ Toletanæ quæſitum fuit, an occurrente Feſto duplici ſecundæ claſſis octavam habente cum Dominica Septuageſimæ, ſi (ſequentibus Feriis occupatis) transfertur ad ſequens Sabbatum, ſecundæ Veſperæ erunt in primis, aut in ſecundis Veſperis Feſti cum commemoratione Dominicæ in Sexageſima, aut erunt de Pſalterio a Capitulo Dominicæ cum commemoratione diei octavæ: & quid, ſi dies octavus habeat orationem propriam; Et *S. R. C.* Ponente Eminentiſſimo Zondadari reſpondit, ſecundas Veſperas Feſti fieri debere cum commemoratione Dominicæ in Sexageſima, & in die octavæ eſſe recitandam orationem propriam; eadem *S. R. C.* 15. *Sept.* 1736. *in Toletana*. In die octavæ: in qua omittuntur Preces ad Primam & Completorium, ac Sanctorum ſuffragia. *Rub. Brev. in ſuis propriis locis*. Vide *num.* 188.

Ex parte ejuſdem Cleri quæſitum pariter fuit, 1043
an ſtantibus decretis de non addendo, mutando, vel retrahendo in Breviario Romano, nec non decretis Officiorum noviter apponendorum in corpore, in quibus præcipitur his verbis, *debeant*, *teneant*, *agant*, in Officiis vero provincialibus concluditur ſic, *valeant*, *poſſint*, *recitare poſſe cenſuit*, *conceſſit*, *annuit* &c. ſi autem in aliqua Eccleſia, præſertim Regularium, ſint tot Feſta, quod non poſſint nonnulla ſemiduplicia tranſlata, adhuc *recurrente* anno, reponi ſemel in biennio: in hoc caſu quæſitum, inquam, fuit, an licebit omittere quæ ſunt de Breviario, ut fiat de particularibus dicto modo conceſſis? Et *S. R. C.* reſpondit: Detur decretum in Hiſpalenſi, emanatum ſub die 26. Novemb. 1735. Eadem *S. R. C.* 15. *Septemb.* 1736. *in Toletana*. (An licebit omittere quæ ſunt de Breviario, ut fiat de particularibus: Affirmative reſpondit S. R. C. ut videre eſt ſub *n.* 1017. (*Detur decretum* in Hiſpalenſi: declarans tamquam ſimplices ſub ritu ſemiduplici *conſiderandos eſſe Sanctos*, qui in *fine anni ſuperſunt*. *Vide n.* 963.

Officia B. M. V. nempe Deſponſationis, Pa- 1044
trocinii, Tranſlationis Almæ Domus, & Expectationis partus a S. M. Benedicto XIII. die 23. Auguſti 1725. pro toto Statu Eccleſiaſtico conceſſa, ſub ritu duplici majori celebrari debent: ita declaravit, & ſervari mandavit *S. Rit. C.* *die* 16. *Sept.* 1736. *in una Dubior.*

An Feſta diœceſana occurrentia eodem die 1045
cum Feſtis Romanis, præponenda ſint Feſtis Romanis ejuſdem ritus & ſolemnitatis, ex. gr. die 4. Decemb. Feſtum diœceſanum S. Barbaræ occurrit cum Feſto duplici Romano S. Petri Chryſologi, dubitatur, & quæritur, quale Feſtum ſit prius celebrandum? Et reſponſum fuit: Detur decretum ſub die 12. Julii 1704. in una Urbis. *S. R. C.* 16. *Febr.* 1737. *in Mechlinien.* (Decretum ſub die 12. Julii 1704.: præponenda Feſta diœceſana Romanis docet cum paritate ritus, & dignitatis. Vide *n.* 802. *&* 981.

An die 23. Januarii in Feſto Deſponſationis 1046
B. M. V. ſit facienda commemoratio Sponſi S. Joſephi, tam in Officio, quam in Miſſa? Et reſponſum fuit: Servetur Rubrica, quæ habetur in Officio Deſponſationis. *S. R. C.* 16. *Feb.* 1737. *in Mechlinien. vel* 23. *Junii* 1736. *in Brugen.* (Servetur Rubrica: quæ concedit tantum fieri commemorationem ab iis, qui expreſſe habent indultum. Vide *n.* 977.

Cum Feſtum S. Gregorii VII. ex mandato 1047
Benedicti XIII. celebrandum ſit die 25. Maii,

quo

quo die antea celebrabatur Feſtum ſemiduplex S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, quæritur, an hoc Feſtum habeat diem fixam, an verò ſit transferendum in primam diem non impeditam? Et reſponſum fuit ei aſſignandam eſſe primam diem non impeditam. *Sac. Rit. C.* 16. *Febr.* 1737. *in Mechlinien. & antea* 23. *Junii* 1737. *in Brugen.*

1048 An Feſtum Nominis B. M. V. in diœceſibus Imperatori ſubjectis ſit duplex majus, prout in Breviario ponitur, an verò duplex ſecundæ claſſis ob Indulgentias plenarias ab Innocentio XIII. conceſſas anno 1722. prout in diœceſi Viennenſi? Et reſponſum fuit affirmative ad primam partem, negative ad ſecundam. *S. R. C.* 16. *Februar.* 1737. *in Mechlinien.*

1049 An in Feſto S. Luciæ die decimatertia Decembris poſſit legi nona lectio propria alicujus S. ſimplicis, ut de S. Jodoco ſolet legi in hac diœceſi, de quo in illa fit commemoratio? Et reſponſum fuit affirmative. *Sac. R. C.* 16. *Febr.* 1737. *in Mechlinen. & antea* 24. *Junii* 1736. *in Brugen.*

1050 An die 18. Decembris in Feſto Expectationis partus B. M. V. ſit finis hymnorum *Jeſu tibi ſit gloria &c.* ſicut in aliis Feſtis B. M. V. an non? Et reſponſum fuit: Servetur Rubrica. Ita *S. R. Congregat.* 16. *Febr.* 1737. *in Mechlinien. & antea* 23. *Junii* 1736. *in Brugen.* (Servetur Rubrica; ſcilicet claudantur hymni per *Virtus*, *Honor* &c. Vide *num.* 962.

1051 Dum ſemiduplex incidit in Feſtum habens octavam, vel in Dominicam infra octavam (non privilegiatam) & dies immediate ſequens non eſt impedita, ſed reſtat celebrandum duplex: v. g. anno 1736. Feſtum Aſcenſionis Domini incidit in die 10. Maii, ſeu in Feſto S. Antonini, & remanet celebrandum Feſtum S. Petri Martyris, quod eſt duplex, quæritur, an die 11. Maii, nempe immediate ſequenti, celebrari debeat Feſtum ſemiduplex S. Antonini juxta Rubricam de Tranſlatione Feſtorum *num.* 5. transferendo ulterius Feſtum S. Petri M. Rurſum quæſitum fuit, an die Feſto tranſlato faciendum ſit Officium die immediate ſequenti non impedito, etiamſi adſit aliud ejuſdem dignitatis Feſtum prius tranſlatum? Ad utrumque reſponſum fuit affirmative, & juſſum fuit dari decretum emanatum ſub diebus 16. Septemb. 1679. & 16. Septembr. 1702. *S. R. C.* 16. *Februar.* 1737. *in Mechlinien.* (Ad utrumque reſponſum fuit affirmative: ex Rubrica Breviarii *X. de Tranſlatione Feſtorum nu.* 5. & ex decretis ſub *nu.* 508. pro prima hujus ſanctionis poſtulatione; pro ſecunda verò intelligi debet abſolute, ut in *n.* 509. & 666.

Serventur Rubricæ Miſſalis, Breviarii, & 1052 Cæremonialis Epiſcoporum ad verba Invitatorii; *Venite adoremus, & procidamus ante Deum &c.* ad verba ſymboli: *Et incarnatus eſt &c.* & ad alia ſimilia genuflexionem requirentia, etiam a Cantoribus ad ambonem, aut chorum regentibus, dum ea proferuntur actualiter; ſic tamen, ut quando mora genuflexionis eſt brevis, hæc fiat, quando autem mora eſt longa, ne plurium vocum uniſona modulatio inflectatur, genuflectendum erit ſub finem verborum. *S. R. C.* 8. *Martii* 1738. *in Ulixbonen. Occid. Regii Noſocomii.* (Serventur Rubricæ Miſſalis, Breviarii, & Cæremonialis Epiſcoporum: in quibus Epiſcopus etiam celebrans, ac omnes de choro, tam ipſi cantores, quam alii miniſtri, ut genuflectant præſcribitur. *Cærem. Epiſcop. l.* 2. *cap.* 5. *n.* 2. & *cap.* 6. *num.* 8. *Rub. Miſſ. & Brev. prop.*

An Feria ſecunda poſt Feſtum SS. Trinitatis, in qua tamquam in ſede perpetua, & propria quotannis celebratur ſolemnitas SS. Myſterii uti Titularis, debeat cantari Miſſa ſolemnis de SS. Trinitate cum *Gloria*, & *Credo* ratione rei gravis ob concurſum fidelium, licet ipſamet Feria ſecunda impedita ſit Feſto duplici, dempto claſſico? Reſponſum fuit: Pro gratia. Sac. R. Congreg. 8. *Martii* 1738. *in una Ulixbonen. Occident. pro Confraternitate Clericorum Sæcularium in Eccleſia Regii Noſocomii.* 1053

An Officia pro animabus Confratrum extra 1054 diem obitus, ſeu depoſitionis, tertium, ſeptimum, & trigeſimum, cum caſtro doloris, & concurſu Sacerdotum officiata, habere debeant ritum duplex, vel ſemiduplex cum pſalmo, ac tribus orationibus? Reſponſum fuit: Serventur Rubricæ Ritualis Romani una cum noviſſimo decreto edito anno 1737. *in Nolana*, nempe duplicatio antiphonarum, præter diem Commemorationis omnium Fidelium defunctorum, & diem depoſitionis defuncti, fiat in diebus tertio, ſeptimo, trigeſimo, & anniverſario tantum, Sac. R. Congregat. 8. *Martii* 1738. *in Ulixb. Occidentali*. (Fiat in diebus tertio, ſeptimo &c. recitatis pſalmis *Lauda*, & *De profundis*, in die commemorationis omnium Defunctorum, obitus, ſeu depoſitionis defuncti omittendis tantum. Vide *num.* 1021. & 1067.

Feria ſecunda poſt Dominicam infra octa- 1055

vam

vam omnium Sanctorum, Feſto duplici minori occupata, in qua pro animabus Confratrum cantatur Officium defunctorum cum ſolemnitate, debet pro gratia cantari Miſſa de *Requiem:* quod ſi anniverſarium prædictum contingat in Feſto altioris ritus, debet illud præcedenti die celebrari. *S. R. C.* 8. *Martii* 1738. *in Ulixb. Occident. pro Eccleſia Regii Noſocomii*. Vide *n. ant. &* 19.

1056 An in diebus infra octavam Corporis Chriſti duplicia non excludentibus, cantari poſſit Miſſa de *Requiem* de die obitus, tertio, ſeptimo, & trigeſimo, ac anniverſario in dicto octavario incidentibus; Reſponſum fuit negative, & ſerventur decreta vulgata in Nuſcana 12. Septemb. 1671. & in Collenſi 5. Junii 1698. *Sac. Rit. Congregat.* 8. *Martii* 1738. *in Ulixb. Occident.* (Serventur decreta: ut Miſſa tantum ſolemnis de die obitus, & præſente corpore cantari poſſit. Vide *n.* 19. 486. *&* 1103.

1057 *Rappreſenta umilmente all' EE. VV. il Capitolo, e Canonici della Cattedrale di Liſbona Orientale, qualmente per uſo antichiſſimo, e ſenza memoria d' uomini, quando il Parroco di detta Cattedrale porta il Santiſſimo Sacramento per Viatico agl' Infermi, e dà la benedizione al popolo con il Santiſſimo chiuſo nella Piſſide, l' incenſa uno, o due Canonici, o Sacerdoti, che ſono obbligati, ed ordinariamente ſono due Canonici, che accompagnano il Santiſſimo per li ſtatuti di detta Cattedrale approvati dalla S. Sede Apoſtolica, e Coſtituzioni dell' Arciveſcovato, in modo tale, che tanto li Sacerdoti, come li Canonici, che il Preſidente del coro manda ad accompagnare il Santiſſimo Viatico, ſono contati nel coro, quando in eſſo ſi cantino il Mattutino, ad altre ore dell' Offizio divino. Ma perchè, Eminentiſſimi Signori, è ſtata riprovata dal Maeſtro di Cerimonie di detta Cattedrale quella d' incenſare il Santiſſimo rinchiuſo nella Piſſide, quando il Parroco dà la benedizione al popolo, e non oſtante detta riprovazione, ha ordinato il Capitolo Oratore, s' oſſervaſſe la detta cerimonia d' incenſare il Santiſſimo nel ſuddetto atto per rendergli maggior culto; per tanto ſupplicano l' EE. VV. a degnarſi graziarli con dichiarare, ſe devono, o nò oſſervare detta cerimonia, che laſciando di farla, ſeguirà ſcandalo al popolo.* Sac. Rit. Cong. declaravit, ſervari debere dictam cæremoniam thurificandi SS. Sacramentum incluſum in pyxide, cum defertur pro Viatico infirmis, & cum ipſo benedicendum eſſe populum. Eadem *S. R. C.* 11. *Junii* 1738. *in Ulixbon. Oriental.*

Se alla benedizione, che dall' Edomadario dà nella ſeconda lezione del terzo notturno d... Santi al Cujus Feſtum, vel Quorum Feſt... colimus, *debbaſi o nò inginocchiare, ſtante che nel... altre ſette benedizioni, in alcune delle quali ſ... nomina il divin Padre, il Figliuolo, e lo Spi... rito Santo, non ſi coſtuma tal genufleſſione;* Re... pondit negative *Sac. Rit. Congregat.* 6. *Sep...* 1738. *in una Ord. Min. de Obſerv. Ref. S. Fran.* (*Inginocchiare*. Debet tamen ſe incli... nare profunde ad ℣. *Jube domne &c.* verſus celebrantem benedictionem petens, & ſic inclinatus permanere, uſque dum celebrans ſtans detecto capite, benedicat. Et dum dicit T... *autem Domine &c.* genuflectat, ſi non eſt Canonicus, Cruci, vel Sacramento, ſi adſit, etiamſi ſit Canonicus, comitante Cæremoniario, vel Acolytho, qui ſi noctu lectiones legantur adhibeat parvam candelam. *Cærem. Epiſc. l.* 2. *cap.* 6. *n.* 12. *ſeqq.*

Frater Michael Angelus a Gallipoli Procur. Gener. Ord. Min. Obſer. Ref. S. Franciſci ſuppliciter exponit, quatenus recenter a *Sac. Rit. Cong.* conceſſa ſunt quædam Officia Sanctorum, alia Urbis & *Orbis*, *alia* aliquibus regnis, ditionibus, ſtatibuſque *peculiaribus* recitanda, tum a Sæcularibus, tum a Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, quæ conceſſiones exprimuntur his verbis: *Recitari poſſe, fieri poſſe;* & cum ex Rubricis noſtri novi Breviarii approbatis a S. M. Innoc. PP. XII. per Bullam, quæ inc. *Exponi nobis &c.* ſtatuatur, ut quotieſcumque ſit hæc expreſſio, *Recitari poſſe, fieri poſſe*, nihil aliud intelligatur, niſi Officium ad libitum; hinc humiliter petit ab EE. VV. ut dignentur declarare, an prædicta Officia cum tali expreſſione expreſſa, ſi incurrant in die impedita ab aliis Officiis de præcepto Breviarii prædicti, non obſtantibus decretis Sac. Rit. Congregat. de non transferendis Officiis Sanctorum ad libitum, a nobis poſſint transferri ad aliam diem, vel debeant omitti? Sacra autem Congregatio declaravit, prædicta Officia acceptata, ſi occurrant diebus impeditis, non reputari debere tamquam mera Officia ad libitum, ſed de præcepto, adeoque omnino transferenda. Eadem *S. R. C.* 6. *Septemb.* 1738. *in una Ord. Min. Obſerv. Reform.* Vide *n.* 932.

Feſtum S. Joachim Patris B. M. V. quod ... celebrabatur 20. Martii, nunc ad ritum duplicem majorem, & ad Dominicam infra octavam Aſſumptionis translatum, & perpetuo affixum eſt per recens decretum anno 1738. die 3. Octobris emanatum, ne Feſta de præcepto mul-

multiplicentur. Quod ſi alio Officio juxta Rubricas impeditum fuerit, ad primam diem non impeditam transferendum erit. In quo decreto ad eumdem ritum duplicis majoris elevatum eſt Officium ejuſdem conjugis S. Annæ pro die 26. Julii. Eadem *S. R. C. 20. Septembr. 1738. in Decreto Urbis & Orbis, approbante Clemente XII. die 3. Octob. ejuſdem anni*.

61 Si transferatur ad tempus Paſchale Feſtum SS. Martyrum, in quorum Miſſa Introitus ſit *Gaudeamus omnes in Domino &c.* ſi ultra Introitum *Gaudeamus &c.* habeat etiam proprium vel Evangelium, vel Epiſtolam; tunc debet recitari idem Introitus; ſecus ſi nihil aliud proprii haberet, quia in eo caſu Introitus alter incipiens *Protexiſti me Deus* dicitur: *S. R. C. 29. Nov. 1738. in una Carthagin. in Hiſpan.* V. *n. ſeq.*

062 Si Feſtum alicujus Sancti Martyris habens in Miſſa proprium Evangelium transferatur ad tempus Paſchale, dici debet idem proprium Evangelium, non vero unum ex aſſignatis pro tempore Paſchali. *S. R. C. 29. Nov. 1738. in una Carthagin. in Hiſpania*. Vide *num. antec. & 975*.

063 An in Officio Tranſverberationis S. Tereſiæ debeat ad Matutinum recitari hymnus *Hæc dies, qua candidæ*, vel potius de communi Virginum; Et reſponſum fuit, debere recitari hymnos proprios, qui recitantur in Feſto S. Tereſiæ, ad loco: *Hæc dies, qua candidæ*, dicatur in Feſto Tranſverberationis: *Felix dies, qua candidæ. S. R. C. 29. Nov. 1738. in una Carthaginen. Hiſpan.*

064 Dum incenſatur altare, in quo eſt expoſitum publicæ adorationi Venerabile Sacramentum, non debet poſt illud incenſatum Crux quoque incenſari. *Sac. Rit. Congregat. 29. Novembr.* 1738. *in una Carthaginen. Hiſpan.* (Crux quoque incenſari: Feria 6. in Paraſceve ad Miſſam Præſanctificatorum, licet adſit Sanctiſſimum Sacramentum, Crux debet incenſari ex *Rub. Miſs. propria & Cærem. Epiſcop. lib. 2. cap. 25. num. 33. & cap. 26. nu. 19.* An Imago Crucifixi Jeſu coram Sacramento expoſita ſuper altare reponi debeat, conſule *n.* 1105.

1065 In commemorationibus communibus, ſive ſuffragiis Sanctorum per annum, dum ſit de aliquo Sancto principali, cujus antiphonæ habent in fine *Alleluja*, ſi contingant verba, quibus exprimantur gaudium, victoria, & ſimilia, debet hæc *A,leluja* recitari, alioquin omittatur. Sac. Rit. Congreg. 29. *Novembr.* 1738. *in una Carthagin. Hiſpan.* (Per annum: ſecus autem tempore paſchali quoad omnes Antiphonas, quibus non legitur *Alleluja*, addendum eſt. *Rubr. Brev. 21. de Antiphonis num. 6.* Omittatur autem a Dominica Septuageſimæ uſque ad Paſcha.

1066 Promotor Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis Montis Politiani exponit, in illa Cathedrali vigere conſuetudinem, quandocumque cantentur Veſperæ Feriales diebus Quadrageſimæ, Adventus, & jejuniorum, canendi etiam preces, quæ flexis genibus perſolvuntur alta voce cum deſinentia ad unumquemque verſiculum, prout in Feſto Simplici in commemorationibus, & ad antiph. B. M. V. ſcilicet a *fa* ad *re*, excepta oratione Dominica, quæ non canitur, ſed alta voce recitatur uſque ad verſic. *Et ne nos inducas &c.* quæ pariter canitur cum ſupradicta deſinentia: ita pſalmus *Miſerere* non cantatur, ſed recitatur alta voce, & in eodem tono, ſicut cæteri verſiculi. Humillime quærit, an iſta conſuetudo ſervanda ſit, & quatenus quo modo, & forma dicendæ ſint? Et reſponſum fuit, non eſſe attendendam conſuetudinem aſſertam concinendi preces Feriales ad Veſperas, & ad Laudes in diebus jejuniorum per depreſſionem vocis a *fa* ad re, ſed utendum tono, ac voce uniformi per ſimplicem *fa*: Sac. Rit. Congregat. 9. *Maii* 1739. *in eadem Montis Politiani*. Vide *num.* 1021. & 1054.

1067 Quod ſtatutum fuit per plura decreta Sac. Rit. Congreg. dicenpum eſſe pſalmos *Lauda anima mea &c.* ad Veſperas, & *De profundis* ad Laudes pro defunctis, exceptis diebus commemorationis omnium Fidelium defunctorum, & depoſitionis defuncti, ſervandum erit etiam in illis Eccleſiis, ubi ex vi regulæ, ſeu ob adimplendas pias defunctorum voluntates totum Officium defunctorum ritu duplici recitare tenentur, ut ſit diebus ſupra expreſſis, & in caſu affirmativo. *S. R. C. 9. Maii 1739. in una Ord. Camald. Congr. Montis Cor.* Vide *nu. ſeq. ac* 1021. & 1054.

1068 Quæritur, an in dictis caſibus omittendum ſit Invitatorium, cum Rubrica Breviarii innuat, quod dicatur in die Commemorationis omnium Fidelium defunctorum? Et reſponſum fuit, negative: nempe quod in Officio defunctorum, quando recitatur integrum, numquam omittendum ſit Invitatorium. *S. R. C. 9. Maii 1739. in una Ord. Erem. Camald. Congreg. Montis Cor.* Vide *n. ant.* (Quando recitatur integrum: vel legatur primum Nocturnum, ſicuti debet in depoſitione cadaveris, ſaltem

cum

cum laudibus recitatur. *Rit. Rom. de Exequiis Tit. 6. c. 3. n. 16.*

1069 Ex parte moderni Epiſcopi Polenſis Sacra Rit. Congregat. pro declaratione infraſcripti dubii ſupplicatum fuit; nempe, Dignitates, Canonici, & Capitulum Cathedralis Polenſis, obtentu conſuetudinis, terminatis omnibus Horis Canonicis, etiam diebus Feſtivis, in quibus nec horam Tertiam umquam canunt, niſi Pontificalia exercente Epiſcopo, recitatis anticipate hoc caſu Sexta, & Nona, Miſſam conventualem decantant, itemque Miſſas pro defunctis a teſtatoribus legatas ante Matutinum, quoties contingunt, cum cantu celebrant. Cumque hæ conſuetudines reſiſtant Rubricis Miſſalis Tit. de hora celebrandi Miſſam, nec non cuidam decreto Sacræ Rituum Congreg. in una Cathacen. die 18. Junii 1689. quæritur, an attenta conſuetudine tolerari queant hujuſmodi reſpectivæ anticipationes, & poſtpoſitiones horarum, & ſolemnium Miſſarum cantuum ſupramemoratæ. Et reſponſum fuit: Serventur omnino Rubricæ Miſſalis Romani ſub tit. xv. *Sac. Rit. Congregat. 9. Maii 1739. in Polona.* (Serventur omnino Rubricæ Miſſalis: nempe, *Miſſa Conventualis in Feſtis duplicibus, ſemiduplicibus, in Dominicis, & infra octavam dici debeat poſt horam Tertiam in choro recitatam. In Feſtis ſimplicibus, & Feriis per annum dicta Sexta. In Adventu, Quadrageſima, quatuor Temporibus, etiam infra octavam Pentecoſtes, & Vigiliis, quæ jejunantur, quamvis ſint dies ſolemnes, Miſſa de tempore debet cantari poſt Nonam, Miſſa autem defunctorum poſt Primam: ubi vero dicuntur eorum Vigiliæ mane poſt Matutinum diei, dictis hujuſmodi Vigiliis cum Laudibus immediate dici poteſt miſſa pro defunctis. In die vero Commemorationis dicitur poſt Nonam, quod quidem ſervari poteſt in die anniverſarii, depoſitionis, tertii, ſeptimi, & trigeſimi, in quo ſit concurſus populi. Rubric. Miſſ. citat.* Vide *num.* 75.

1070 Nequit Epiſcopus Abbatibus, aliiſque Prælatis inferioribus exercitium Pontificalium reſtrictive habentibus, in ſuis tantum Eccleſiis, facultatem, ſeu licentiam impertiri exercendi illa in Eccleſiis ipſis non ſubjectis, ſive Sæculares fuerint, ſive Regulares ſuæ diœceſis: *S. R. C. 11. Julii 1739. in Barchinonen.* Vide *n.* 364.

1071 Officium Tranſlationis S. Januarii, quod in civitate, & diœceſi Neapolitana antiqua conſuetudine Sac. Rit. Congregat. quoque roborata 1664. 16. Septembris, celebratur Dominica prima Maii ſub ritu duplici majori cum octava, vel ſecunda, ſi prima fuerit Dominica in Albis, occurrente cum Feſto altioris ritus, vel majoris dignitatis, transferendum eſt a prima Dominica Maii ipſi tamquam propria die aſſignata in primam diem non impeditam; quoad octavam vero ſerventur Rubricæ. *S. R. Cong. 11. Julii 1739. in una Neritonen.* (Quoad octavam ſerventur Rubricæ: *quæ præſcribunt fieri de illis diebus infra octavam ſolummodo, quæ remanent a die propria Feſti tranſlati, non vero a die tranſlationis. Rub. Brev. 1. de Tranſlatione Feſtorum n. 1.* An id faciendum, quando Officia ſunt perpetuo tranſlata, & ab aſſignato cuilibet illorum die perpetuo amota, quære *n.* 1092. *&* 1123.

Canonici Collegiatæ, ſecluſa conſuetudine in contrarium, uti perſonæ graduatæ, & quaſi in dignitate conſtitutæ non genuflectunt, ſed caput, & humeros profunde inclinant Epiſcopo, & altari, ad inſtar Canonicorum Cathedralis. Sac. Rituum Congregat. 11. *Julii 1739. in Neritonen.* Vide *num.* 137. 260. *&* 1079.

In Sabbatis *quatuor Temporum, vel aliis* ad ordines conferendos a jure *præſtitutis, Epiſcopus* Ordinationem faciens, Miſſam de Feriis, non autem de Sabbato, qui forte diebus illis occurret duplex, vel ſemiduplex, verb. g. S. Mathiæ tempore verno, S. Thomæ tempore hyemali &c. celebrare debet. Sac. Rit. Congreg. 11. *Julii 1739. in Neritonen.* (A jure præſtitutis: *quæ ſunt Sabbata in omnibus quatuor Temporibus, Sabbatum ante Dominicam de Paſſione, & Sabbatum Sanctum. Prax. Rom. part. 1. de Ordinibus conferendis.* Vide *numer.* 1166.

Non tenetur Capitulum Cathedralis pro inchoandis divinis Officiis, quibus intervenire aſſolet Magiſtratus Civitatis, multoties ad deferendas conſuetas oblationes, expectare ultra horam condictam. *S. R. C. 11. Julii 1739. in Senogallien.*

Capitulum, & Canonici celebrantes tam in Cathedrali, quam extra, poſtquam ingreſſi ſunt Presbyterium pro Miſſis, vel Veſperis celebrandis induti pluvialibus, ſicut quoties procedunt ad ſedem, & redeunt ad altare, ſeſe inclinant Cruci, Epiſcopo, & Canonicis exiſtentibus in presbyterio, ita quoque non debent ſe ſe vertere a presbyterio ad extra, & ſalutare Magiſtratum. *S. R. C. 11. Julii 1739. in Senogallien. inhærendo aliis reſolutionibus in ſimilibus pluries editis.*

Se la notizia di un nuovo Offizio di un Santo

lo giungeſſe dopo la giornata propria aſſegnata, debba o nò farſi in quell' anno? Reſponſum fuit, affirmative quatenus evenire poſſit Officii recitatio tempore congruo, nempe quod a die pro Officii recitatione a Sacr. Rit. Congregationis præſcripto nondum labuerint dies feriati, ſeu vacantes, vel feſto inferioris ritus impediti, in quibus juxta Rubricarum regulas hujuſmodi Officium recitari potuerit, & minime fuerit recitatum; quod ſi ſecus, pro præſenti anno omittatur; *S. R. C.* 11. *Julii* 1739. *in Tropien.*

1077 Transferendum eſt Officium cadens in die aſſignata, & recitandum eſt de aſſignato, ut accidit in Tropienſi die S. Joannis a Cruce aſſignata Sancto Felici de Valois, cum hujuſmodi feſtum non debeat conſiderari ut translatum, ſed immutatum in aliam diem ſimiliter ſibi propriam perpetuo a Sac. Rit. Cong. aſſignatam, & ſit ritus majoris S. Joannis a Cruce, cui ex vi Rubricarum de occurrentia competit translatio; *S. R. C.* 11. *Julii* 1739. *in Tropien.* & 1. *Octobr.* 1740. *in Nolana*. (A *S. R. C.* aſſignatam: vel etiam inconſulta Sacra ipſa Cong. Vide *n.* 1084. & 1091.

1078 Non licet juxta mentem, & normam præſcriptam in Rituali Romano Sacerdotibus Prioriæ S. Petri in Silice civitatis Volaterranæ deferre cadavera Monialium ex Monaſterio ad Eccleſiam ſupradictæ Prioriæ; *S. R. C.* 11. *Julii* 1749. *in eadem Volaterrana*. (Juxta mentem & normam præſcriptam in Rituali Romano: quæ eſt, ut deferantur defunctorum cadavera a domo ad propriam Eccleſiam. *Idem Tit.* VI. *cap.* 3. *de Exequiis*.

1079 Servandum eſt Cæremoniale Romanum quoad Canonicos Cathedralis, etiam ſi mitram deferant ex indulto Apoſtolico, pro Diacono, & Subdiacono, aſſiſtentes a latere Archiepiſcopi, nempe debent genuflectere, dum Archiepiſcopus actu Sacramento benedicit, ut declaravit pro Cathedrali Meſſanenſi: nec valet contraria conſuetudo, licet immemorabilis, ut ſtent, ex praxi etiam nonnullarum Cathedralium corroborata; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1739. *in dicta Meſſanen.* Ad Benedictionem Epiſcopi ſine Sacramento non tenentur Canonici genuflectere; *Cærem. Epiſcop. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 6. Vide *n.* 28. & 137. Circa Collegiatarum Canonicos, Vide *n.* 1072.

1080 An Beata Rita de Caſcia poſſit eligi in Titularem Eccleſiæ publice erectæ in Hoſpitali Meliapurenſi Patrum Eremitarum S. Auguſtini: quia cum de Titulari cujuſvis Eccleſiæ debeant dici ſuffragia in Laudibus, & Veſperis, quod eſt prohibitum quoad Beatos nondum canonizatos: item de Titulari fit Officium cum Octava, de Beatis vero non fit cum octava abſque ſpeciali privilegio? Reſponſum fuit, non licere, niſi Pontificio indulto munitis aſſumere in Titularem propriæ Eccleſiæ Beatum: *S. R. C.* 23. *Jan.* 1740. *in Meliapuren.* (Eſt prohibitum quoad Beatos: Quæ privilegia vero concedantur Beatis, Vide *n.* 390. *ſeqq.* & quid ſtatuatur de diademate capiti Beatorum imponendo, quære *n.* 1192.

1081 Titulus Eccleſiæ aſſumptus de Beato ſupprimi debet, & alius pro eo de Sancto jam canonizato ſubſtitui; *S. R. C.* 23. *Jan.* 1740. *in Meliapuren. pro B. Rita de Caſcia*; Vide *n. ant. n.* 400. *nec non a n.* 379. *uſque ad* 392. & 1312.

1082 Officium Patrocinii B. M. V. in Dominica Novembris ab Ordinario loci aſſignandum, ſi per totum menſem a duplicibus primæ claſſis cum octavis Dominicæ ſint impeditæ, prædictum Officium in hoc caſu non eſt recitandum in die alicujus octavæ, ſed transferendum pro gratia ſervatis Rubricis Breviarii Romani de Translatione feſtorum, *S. R. C.* 1. *Octob.* 1740. *in Nolana*. (Servatis Rubricis Breviarii: ideſt transferendum eſt in primam diem non impeditam, dummodo ſemper præferantur feſta dignioris ritus, majoris, ſeu ſolemnioris, *Rub. Brev. X. de Transl.* Vide *n.* 553.

1083 Cum in die 22. Novembris occurrat octava S. Felicis Epiſcopi, & Martyris in Eccleſia Cathedrali Nolana, ideo transferendum feſtum S. Cæciliæ ſub ritu duplici, quia feſta, quæ amittunt diem propriam, & ſunt perpetuo translata, facienda ſunt in prima die non impedita a feſto novem lectionum tamquam die propria juxta decreta Sacræ Congregationis ſub die 7. Septemb. 1707. & per hoc aſſignata fuit dies 24. At quia eadem dies videtur noviſſime ab eadem Sacra Congregatione aſſignata feſto S. Joannis a Cruce, quæritur, quale Officium transferendum, Sanctæ Cæciliæ potius, an S. Joannis? Et reſponſum fuit, firmo Officio S. Cæciliæ in die 24. Novembris, erit aſſignanda Officio S. Joannis a Cruce dies alia, tamquam dies fixa, & perpetua, ab Officio novem lectionum non impedita; *S. Rit. Congreg.* 1. *Octobr.* 1740. *in Nolana*. (A feſto novem lectionum: Excipe dies infra octavam; Vide *n.* 1184.

1084 Stantibus ſequentibus decretis pro Officio Corporis Chriſti, nempe omnibus feriis quintis per annum, præterquam in Adventu, Quadrageſimæ, & Vigiliarum, ut in Nolana novem lectionum etiam translato, non impeditis, fit ſub ritu ſemiduplici Officium juxta decre-

tum

tum S. R. C. 20. Martii 1736. Item ſi occurrat ſemiduplex ad libitum, poterit de illo fieri, ſi ſaltem in menſe recitandum ſit de hac commemoratione, alias Officium fiat de commemoratione, relicto penitus Officio ad libitum; Eadem S. R. C. 24. Januarii 1682. Quæritur igitur, ſi in aliquo menſe omnes feriæ quintæ impeditæ fuerint a Sanctis novem lectionum, dummodo non eſſent ad libitum, commemoratio Corporis Chriſti in hoc caſu relinquenda erit ſecundum ſupradictum decretum, ſed ſi occurret etiam Officium tranſlatum, ſive duplex, ſive ſemiduplex, erit ne faciendum de dicta commemoratione, vel potius hac omiſſa, recitandum Officium de Sancto tranſlato? Reſponſum fuit: occurrente quocumque Officio novem lectionum etiam tranſlato, omiſſa recitatione Officii Sanctiſſimi Sacramenti, faciendum eſt Officium ea die occurrens, etiamſi dies ſit infra octavam; S. R. C. 1. Octob. 1740. in Nolana.

1085 In Officio votivo Sanctiſſimi Sacramenti, quod recitatur ex Indulto Apoſtolico, in reſponſoriis ad Matutinum, reſponſoriis brevibus horarum, verſiculis ad *Magnificat*, & *Laudes* non debent recitari *Alleluja*, prout dicitur in Officio feſtivo diei ſolemnitatis Corporis; *S. R. C. 10. Decemb. 1740. in Saliſburgenſi ex parte Conſiſtorii*. (Non debent recitari *alleluja*: niſi eſſet tempus Paſchale, in quo Nocturni Matutini ſub una antiphona dicuntur, & pluta *Alleluja* juxta Rubricas Breviarii Romani XXI. *n.* 6. XXIV. *num.* XXVII. *num.* 8. & XXVIII. *num.* 5. Vide *num.* 448. Miſſa vero dicitur cum *Gloria in Excelſis* ſine *Credo*; Vide *n.* 1271.

1086 Quando Dominica tertia poſt Paſcha, cui eſt affixum feſtum Patrocinii S. Joſeph ſecundæ claſſis, occurrit feſtum altioris ritus, vel majoris dignitatis, ut feſtum Inventionis SS. Crucis, transferendum eſt officium de S. Joſeph in primam diem non impeditam, quæ tamen non ſit Dominica; S. R. C. [illegible] Apr. 1741. in [illegible]. Vide [illegible] (Transferendum eſt officium: ut ſtatui, vel regioni de præcepto conceſſum, [illegible] autem ſi in civitate celebraretur ex gratia. Vide [illegible] 1238.

108[illegible] Quando Dominica tertia poſt Paſcha occurrit feſtum S. Marci Evangeliſtæ, vel SS. Apoſtolorum Philippi, & Jacobi, debet ne S. Joſeph [illegible] poſitum eſt in [illegible] poſt S. [illegible] S. R. C. 22. [illegible] [illegible] Litaniarum [illegible] poſitis

ſeſtis; vel debet cedere, & omitti hoc anno, vel transferri ſaltem, ut ſupra dictum eſt? Reſponſum fuit negative quoad primam partem propter difficultatis: pro gratia, quoad ſecundam partem, videlicet, quod Officium Patrocinii S. Joſeph transferri poſſit in diem non impeditam, ſed extra Dominicam; S. R. C. 22. *Apr. in Vilnen.* Vide tamen modernas declarationes *ſub n. ant.* & 1150. *ſeqq.* quod primam partem, quoad vero ſecundam, Vide *n.* 989. & 1238.

Cum Dominica infra octavam Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis celebretur in regno Poloniæ feſtum S. Hyacinthi Patroni principalis primæ claſſis cum octava, & eadem Dominica recenter ſit aſſignata perpetuo a Sacra Rituum Congregatione feſto S. Joachimi, an poſſit licite celebrari 20. Martii, ut olim, cum hac Dominica nunquam de eo Officium fieri poſſit, vel transferri in aliam diem non impeditam, vel in Dominicam ante Nativitatem Beatæ Mariæ Virginis nunquam impedibilem, cui Dominica poſt octavam Aſſumptionis ſit jampridem aſſignata translationi S. Caſimiri: & ſi fieret de S. Joachimo 20. Martii, utrum ſit celebre ad populum, *ſecundum decretum nuper emanatum 20. Septembris 1738.*? *Reſponſum* fuit, faciendum eſſe Officium in regno *Poloniæ* Dominica infra octavam Aſſumptionis de S. Hyacintho, quod eſt primæ claſſis, aſſignata firma die Officio S. Joachimi, cujus feſtum non ſit de præcepto, quia tranſlato officio non transfertur feſtum, neque ejus feſtum poteſt celebrari ante Dominicam infra octavam Aſſumptionis; *S. R. C. 22. Aprilis* 1741. *in Vilnen.* Vide *n. ſeq.*

Cum in regno Poloniæ Dominica poſt octavam Aſſumptionis B. M. V. ſit aſſignata pridem a *S. R. C.* translationi S. Caſimiri Conf. & eadem Dominica perpetuo occurrat octava S. Hyacinthi Conf. aſſignata firma die feſto translationis S. Caſimiri, faciendum eſt officium de die octava S. Hyacinthi in Dominica poſt octavam Aſſumptionis; S. R. C. 22. *Aprilis* 1741. *in Vilnen.* Vide *n. ant.*

Cum de conceſſione officii SS. Urſulæ, & [illegible] Soc. Virg. non conſtet a Sede Apoſtolica, & tamen omnes diœceſes de illa habeant officium duplex 21. Octobris, excepta diœceſi Cracovienſi: an licite poſſint omnes de illa tale officium habere, vel omnes diœceſes debeant ceſſare a tali recitatione? Et reſponſum fuit. [illegible] vulgarum eſſe, pluribuſque decretis [illegible] [illegible] particularibus locis conceſſa, [illegible] Sanctorum in Martyrologio Romano [illegible] rum. Sede Apoſtolica [illegible] [illegible]

aliis recitari. Hinc cum ſermo ſit de Officio S. Urſulæ, a Sac. Rit. Congreg. approbato, ac non ſemel conceſſo, ejus extenſio expetenda eſt, ut Officium licite, ac valide recitetur in illis locis, in quibus præfatæ S. Urſulæ feſtum cum Officio celebratur abſque S. C. indulto; *Sac. Rit. Congregat.* 22. *April.* 1741. *in Vilnen.* (Sede Apoſtolica inconſulta: etiamſi locorum Ordinarii permittant; Vide *nu.* 217. *ſeq.*

1091 Serventur Decreta Sacræ Rituum Congregationis, quæ ſane aſſignatio alterius diei officio in perpetuum impeditæ fieri poteſt Sacra Congregatione inconſulta; abrogando alia contra hoc emanata; *Sac. Rit. Congregat.* 22. *April.* 1741. *in Vilnen.* (Aſſignatio alterius diei: quæ ſane debet fieri ſecundum ritum Officii, & dignitatem perſonæ; Vide *num.* 1162. Decreta in hac ſanctione firmata ſunt ſub *num.* 879. & 893.

1092 Cum in Ordine Carmelitarum Excalc. feſtum Corporis Chriſti celebretur cum octava ad inſtar Octavæ Epiphaniæ, in qua non admittuntur niſi duplicia occurrentia primæ claſſis; quæſitum fuit, an octavæ inchoatæ ante feſtum Corporis Chriſti adveniente eodem feſto debeant ceſſare, ſicut aliæ octavæ ceſſant a 17. Decemb. uſque ad Epiphaniam? Et reſponſum fuit: Si octava inchoata ſit ante feſtum Corporis Chriſti, eo adveniente octava eſt deferenda. Quod ſi infra octavam occurrat feſtum ritu duplici primæ claſſis, de eo celebrabitur Officium cum commemoratione octavæ occurrentis. Si vero infra octavam Corporis Chriſti occurrat feſtum ſecundæ claſſis, nihil de eo fit, ſed transfertur poſt octavam Corporis Chriſti, pereunte octava feſti tranſlati, ſi poſt octo dies a die ejuſdem feſti octava celebretur; *Sac. Rit.* C. 21. *April.* 1741. *in Vilnen.* Vide *n.* 1071.

1093 Officium a Bened. XIII. conceſſum univerſo Dominio Regis Sardiniæ de Sancta Sindone habet locum in qualibet feria ſexta a duplici, vel ſemiduplici non impedita, & ſpecialiter in Quadrageſima, non vero ſuffragatur indultum Adventus, Vigiliarum, & quatuor Temporum, *S. R. C.* 8. *Julii* 1741. *in Foſſanen.* (Vigiliarum: cum jejunio, & ſine jejunio. Adde quoque feriam ſecundam Rogationum, & illas, in quibus reponi debet Officium Dominicæ. Vide *n.* 828.

1094 Reſponſorium ex teſtamento quotidie cantandum pro defunctis a Monialibus Monaſterii *das Chagas* poteſt cantari poſt Miſſam decantatam, exceptis diebus primæ, & ſecundæ claſſis, octavis eorumdem feſtorum privilegiatis, nec non tota hebdomada majori, in quibus diebus, ne pia Teſtatoris voluntas defraudetur, recitetur privatim in choro a Monialibus prædictis, abſolutis horis canonicis; *S. R. C.* 8. *Julii* 1741. *in Lamacen.*

Quando feſtum Annuntiationis B. M. V. 1095
transfertur ſimul cum præcepto audiendi ſacrum ad feriam ſecundam poſt Dominicam in Albis, præfertur cuicumque duplici etiam primæ claſſis eo die occurrenti. Si vero transferatur abſque præcepto audiendi ſacrum, præfertur quidem cuicumque feſto tranſlato, licet primæ claſſis, non autem feſtis eo die occurrentibus; *Sacra Rituum Congregatio* 2. *Septembr.* 1741. *in Aquen.* (Non autem feſtis eo die occurrentibus: ſi eſſent majoris ritus, & dignitatis; Vide *n.* 1234.

Obligatio audiendi ſacrum non reddit ſolem- 1096
nitatem majorem, ſed relinquit Officium in ſuo ritu: quare reponendum prius erit Officium altioris ritus præ alio minoris, quamvis iſtud haberet annexum præceptum audiendi ſacrum; cum ſit peculiaris tantummodo prærogativa feſti Annuntiationis B. M. V. & S. Joſeph, ex decretis tum Alexandri VIII. tum Clementis XI. quod iſta feſta ſic tranſlata quibuſque aliis feſtis tam tranſlatis, quam occurrentibus præferantur, quando cum illorum officio transfertur ſimul obligatio audiendi ſacrum, *S. R. C.* 2. *Sept.* 1741. *in Aquen.* Vide *n.* 639. 1098. & 1101.

Officia tranſlata, quæ tantum ſint ejuſdem 1097
ritus, & dignitatis, reponuntur non die immediate ſequenti libera, ſed juxta ordinem tranſlationis, ut ſcilicet prius celebretur Officium ab antea tranſlatum, deinde fiat de alio ſecundo loco tranſlato, & ſic ſucceſſive. Ab hac tamen regula excipitur ſemiduplex occurrens in feſto habente octavam, vel in Dominica infra octavam, vel in feſto duplici infra octavam: quod ſemiduplex in præfatis tribus caſibus transfertur in diem immediate ſequentem, in qua agendum eſſet de octava, protrahendo ad aliam diem non impeditam aliud quodcumque duplex, etiam primæ claſſis prius tranſlatum. Et decretum quoad ſemiduplex occurrens de feſto duplici infra octavam non privilegiatam, datum die 30. Septembris 1679. declaratur verum, non apocryphum; *S. R. C.* 2. *Sept.* 1741. *in Aquen.* Vide *n.* 508. *ſeq.* 1134. & 1180.

Feſta duplicia, quæ coluntur a populo de 1098
præcepto, retinent eumdem ritum, quem alias haberent, ſecluſa hac qualitate præcepti, nec

ſunt

ſunt duplicia majora ; *S. R. C. 2. Septembr.* 1741. *in Aquen.* (Retinent eumdem ritum : Quando vero poſſint habere integras Veſperas Vide *n. ſeq.*

1099 Duplicia majora habent lectiones primi nocturni vel proprias, vel de communi, non autem de Scriptura occurrente; *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.*

1100 Qualitas feſtivitatis non eſt ratio quod Veſperæ ſint, & dicantur integræ de tali feſto, niſi hoc feſtum fruatur ſimul qualitate vel majoris dignitatis, vel ritus; *S. R. C. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* (Majoris dignitatis, vel ritus : Adde etiam ſi magna cum ſolemnitate celebraretur ; Vide *num. ſeq.* 295. 1146. & 1186.

1101 Secundæ Veſperæ Annuntiationis, concurrentes cum primis diei feſti S. Marci, recitantur integræ de Annuntiatione ob præſtantiam dignitatis, non propter qualitatem præcepti. Idem dicendum de feſtis Domini ; *Sac. Rit. Congreg. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* Vide *n. ant.*

1102 Cum juxta Rubricas Ritualis Romani abſque Miſſa quantum fieri poteſt defunctorum corpora non ſint ſepelienda, poterit præſente cadavere unica Miſſa ſolemnis pro defunctis celebrari feria ſecunda poſt Paſcha, aut Pentecoſtes. Hæc autem Miſſa decantabitur in duplici primæ claſſis haud feſtivo, ſi corpus præſens fuerit, aut pridie ſepultum : *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (Aut pridie ſepultum : etiam ſine Miſſa; & ſine Officio, ut aliquando accidit ob rationabilem cauſſam, videlicet ob temporis anguſtiam &c. Rit. Rom. *de exequiis*; Vide *n.* 75.

1103 In Miſſis quotidianis, quæ pro defunctis celebrantur, poſſunt quidem plures dici orationes quam tres, ſed curandum ut ſint numero impares, & aliquando pro illa *Deus veniæ largitor* impune ſubrogabitur alia, verb. gr. pro patre, matre &c. dummodo ultimo loco dicatur *Fidelium*. Inſuper Anniverſaria adimplenda non ſunt infra octavas privilegiatas ; *Sac. Rit. Cong. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* (Curandum ut ſint numero impares : An id faciendum in Miſſis vivorum. Vide *nu.* 19. & 858.

1104 In Miſſis defunctorum, ſeu ut utar verbis decreti, in paramentis nigris, non miniſtratur Euchariſtia per modum Sacramenti, ſcilicet cum particulis præconſecratis, extrahendo pyxidem a cuſtodia : poteſt tamen miniſtrari per modum Sacrificii, prout eſt, quando fidelibus præbetur communio cum particulis infra eamdem Miſſam conſecratis; *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.*

Etſi decretum hujus Sacræ Congregat. de anno 1707. præcipiat, quod in altari, ubi eſt publice expoſitum SS. Sacramentum, tempore Sacrificii Crux de more collocetur; non eſt tamen in viridi obſervantia, & Patriarchales Eccleſiæ Urbis oppoſitum ſervant. Supervacuam enim adjudicant Imaginis exhibitionem, ubi prototypus adoratur. Et hacce de cauſa Inſtructio pro Oratione quadraginta horarum Clem. XI. Benedicti XIII. & Clem. XII. Summ. Pontificum juſſu edita ſub ſilentio præterit, an locanda, removendave ſit hujuſmodi Crux, linquens quemlibet in ſua praxi; *S. R. C. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* Benedicto Papa XIV. 16. *Julii* 1746, Conſtit. quæ incipit *Accepimus*, corroborante ; Vide *num.* 842. & 1064.

Commemorationem de SS. Sacramento tempore ſolemnis expoſitionis poſſe fieri in Miſſa de feſto duplici, non tamen primæ, vel ſecundæ claſſis, declaravit Sac. Rit. Congregat. Inſuper Sanctorum *Reliquias non eſſe collocandas* ſuper altari, *in quo reipſa SS. Sacramentum* publicæ venerationi eſt oppoſitum ; *Sac.* Rit. Congregat. 2. *Septemb.* 1741. *in Aquen.* & *antea per Conſtitutionem Quadraginta Horarum* Clementis XI. Benedicti XIII. & Clem. XII. quæ data fuit *die* 1. *Septemb.* 1736. incip. Italice *Eſſendo ſtate fatte* §. v. (In Miſſa : privata, intellige etiamſi Sacramentum expoſitum ſit in pyxide publica cauſſa; Vide *nu.* 1223.

Poſſunt adimpleri quælibet fundationes, ſive in honorem Sanctorum, ſive pro defunctorum liberatione, Miſſam de die celebrando, quando & Miſſæ Sanctorum, & defunctorum prædictæ ab occurrente primæ vel ſecundæ claſſis ſolemnitate, aut feſtivo die quoad forum impediantur ; Sac. Rit. Congregat. 2. *Septemb.* 1741. *in Aquen.* (Quælibet fundationes : cave ne intelligas anniverſaria defunctorum, quæ debent transferri, ut in *numer.* 19. & 1281. *ſeq.*

Tertia oratio in Miſſa dicenda ad libitum Sacerdotis poteſt eſſe vel de Sancto, vel de SS. Sacramento, vel de Patrono, de Paſſione, de Cruce, &c. *S. R. C. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* Vide *n.* 869.

Officia Sanctorum ad libitum incidentia in die impedita in perpetuum non poſſunt figi, ſeu locari perpetuo in alia die ab Ordinariis locorum deſignanda, Sacra Congreg. inconſulta : nec circa hoc verificatur decretum de anno

no 1703. revocans in hoc aliud decretum generale de anno 1628. *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (Sacra Congregatione inconſulta : ſemel vero, & pro ſemper poteſt Ordinarius aſſignare, non immutata tamen lege Sanctorum ad libitum ; Vide *num.* 1215.

1110 Debet fieri in tota diœceſi Officium cum octava Titularis Eccleſiæ cathedralis, aut Patroni ; *S. R. C. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* (In tota diœceſi : a toto Clero tam ſæculari, quam Regulari, ſub ritu primæ claſſis, etiam a Monialibus ; ſed iſti, & iſtæ non tenentur ad octavam ; Vide *num.* 540. 550. 1132. & 1181.

1111 Hymnus *Iſte Confeſſor*, quando feſtum alicujus Confeſſoris habens octavam transfertur, ſed non ultra octo dies, dicendus eſt cum verſu, *meruit beatas ſcandere ſedes*, ab iis tantum, quibus a Breviarii Rubrica injunctum eſt : nec prædicta mutatio fiet, quando Officium feſtivum Sancti habentis octavam, non ultra octavam transfertur, quia tota octava nihil aliud eſt, quam extenſio ipſius feſti, & ideo verſus idem per reliquos octavæ dies, qui forte ſuperſunt, retinebitur : S. R. C. 2. *Sept.* 1741. *in Aquen.* Vide *n.* 542. & 752.

1112 In feſto translato Stigmatum S. Franciſci nulla eſt facienda mutatio in Hymno ; quæ quidem mutatio ſervanda modo eſt in feſto S. Joachim, Dominica infra octavam Aſſumptionis celebrando ; *Sac. Rit. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (Nulla eſt facienda mutatio : ſcilicet verſu pro Stigmatibus ad Veſperas erit ſequens : *Hac die lætus meruit Beata vulnera Chriſti*, pro *Meruit ſupremos Laudis honores*, vel *Meruit beatas ſcandere ſedes*. Ad Laudes vero, *Chriſti recepit ſtigmata*, loco *Migravit inter ſydera*. *Rub. Brev. prop.*

1113 Canonici extra Chorum Officium perſolventes non tenentur ad Pſalmos graduales, pœnitentiales, ad Officium defunctorum, B. M. V. &c. quæ quidem Officia ſunt onera tantummodo ex præcepto implenda in Choro ; *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (Extra chorum : & in choro hodie non poſſunt cogi, neque per Conſtitutiones Synodales, neque per conſuetudines ; Vide *n.* 196. 1207. & 1310.

1114 Feſta, quæ perpetuo in aliam diem translata ſunt & remiſſa, pronuntiari debent in Martyrologio eo ipſo die, quo celebrantur, non eo quo notantur ; *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (Eo ipſo die, quo celebrantur : Quid ſi talia officia transferantur pridie quam celebrentur ? Vide *num.* 994.

1115 Organa non ſilent, quando Miniſtri altaris, Diaconus ſcilicet, & Subdiaconus utuntur in Miſſa Dalmatica, & Tunicella, licet color ſit violaceus ; *S. R. C. 1. Sept.* 1741. *in Aquen.* (In Miſſa : ſilent vero ad Veſperas Dominicæ III. Adventus, quæ dicitur *Gaudete in Domino*, & IV. Quadrageſimæ, quæ dicitur *Lætare Jeruſalem*. *Cærem. Epiſc. lib. 2. cap.* 28. *num.* 2.

Ubi feſtum S. Petri ad Vincula, vel Conver- 1116
ſionis S. Pauli eſt Titulus Eccleſiæ, ſemper per octavam facienda eſt commemoratio diſtincta alterutrius, prout in die feſto, non autem unica communis per antiphonam *Petrus Apoſtolus* &c. *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (Facienda eſt commemoratio : per antiphonam in die S. Petri ad Vincula pro S. Paulo, tam in Veſperis, quam in Laudibus ; *Sancte Paule Apoſtole*, &c. *Verſ. Tu es vas*, &c. Oratio : *Deus, qui multitudinem gentium*. In die vero Converſionis S. Pauli pro S. Petro in Laudibus, & Veſperis : *Tu es Paſtor* &c. *Reſp. Tu es Petrus*. Oratio : *Deus, qui beato Petro* &c. *Rub. Brev. prop.*

Si Epiſcopus non ſit primum conſecratus 1117
pro Eccleſia cui præeſt, ſed pro alia, a qua ad præſentem fuerit translatus, Miſſa, quæ habetur in Miſſali, celebranda eſt in Eccleſia, cui fuit ultimo loco præpoſitus, recurrente die quo Papa eum tali Eccleſiæ præfecit. Exempla habentur in electione Summi Pontificis. Feſtumque hujuſmodi erit annuntiandum cum termino translationis ; *S. R. C. 2. Septemb.* 1741. *in Aquen.* (Miſſa : ut in Miſſali Romano de Anniverſario &c. exceptis diebus ſolemnibus, ut in *num.* 818.

In Feſto S. Tereſiæ lectiones primi nocturni 1118
ſunt de Scriptura, non de communi. *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.*

In die octava dedicationis Eccleſiæ lectiones 1119
primi nocturni ſunt de communi, & non de Scriptura. *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* (De communi : quæ lectæ fuerunt die Feſto. Vide *n.* 989.

Petitum fuit, an poſſint Regulares, cujuſcum- 1120
que ſint Ordinis, intra limites Parochiæ, & extra ambitum propriæ ſuæ Eccleſiæ, abſolutiones defuncti facere, eumque incenſo adolere, etiamſi ad id faciendum rogati ſint a parentibus defuncti, vel a Magiſtratibus Civitatis, quando agitur de funeribus unius Magiſtratibus ; & ſi contra jus parochiale ſupradictas functiones palam, & publice, depoſito feretro in vico facere præſumant, quanam pœna plectendi ſint ? Et reſponſum fuit negative quod primam partem : Parochi juriſdictio ſuper defuncto durat quouſque tranſeat in aliorum juriſdictionem : non tran-

tranſit autem in juriſdictionem Regularium, niſi quando pervenit ad fores eorum Eccleſiæ; Sacra Cong. Concilii 28. Februarii 1708. in Sutrina, & 26. Martii 1711. in Montiſpolitiani. Et ſicut non licet Parocho, depoſito feretro ante limen Eccleſiæ Regularium, conſuetas recitare preces ſupra cadaver; *S. R. C.* in Camerin. 1. Septemb. 1708. ita non poterunt Regulares antequam vere & realiter ſit cadaver intra limites propriæ juriſdictionis, ſuper illud abſolvere, depoſito feretro in vico, qui actus ad ſummum unice ſpectaret ad Parochum. Ad ſecundam vero partem pœna conſultius erit pecuniaria, quia agitur de re mere juriſdictionali juxta alias in ſimilibus ſtatutas, prout ex decreto diei 21. Martii 1609. quod inflixit pœnam centum aureorum Regularibus pulſantibus campanas in Sabbato S. ante Eccleſiam Matricem; *S. R. C. 2. Sept.* 1741. *in Aquen.* Decretum *S. R. C.* prohibens prædictam Campanarum pulſationem extat ſub *n.* 774. una cum Conſtitutione Leonis Papæ X. Vide etiam *n.* 262.

1121 Conſuetudo deferendi in proceſſionibus Reliquiam SS. Crucis manibus operis cum velo a ſpatulis pendente poteſt retineri. *S. R. C.* 16. *Sept.* 1741. *in Bracaren.* (Cum velo: ſub baldachino, præcedentibus duobus thuriferariis; ut de ſacris Spinis ſtatuitur. Clerus ac populus incedere debet aperto capite, Epiſcopus vero cum mitra. Vide *n.* 255. 609. *&* 621.

1122 Regulares etiamſi recitent Officium juxta ritum Calendarii Cleri Sæcularis Civitatis, non tenentur ad recitationem Officii de Octava Patroni loci, vel Titularis principalis. *S. R. C.* 16. *Sept.* 1741. *in Panormit. in una Ordinis Cler. Reg. Theat.* (Non tenentur ad octavam: An teneantur ad Officium, & quomodo? Vide *n.* 540.

1123 Feſta Sanctorum, quibus conceſſa eſt octava perpetuo translata, & ab aſſignato cuilibet illorum die perpetuo amota, celebranda ſunt ſine octava, ſi de ea nihil remaneat, vel cum reſiduo illius, ſi de ipſa aliqui tantummodo dies ſupererunt. *S. R. C.* 17. *Sept.* 1741. *Panormit. in una Ordinis Minor. de Obſerv. Ref. S. Franciſci.* Vide *n.* 1071.

1124 An Feſtis, quibus conceſſa eſt Indulgentia, attenta eorum perpetua translatione, transferri etiam poſſit Indulgentia, ut multi prætendunt virtute Conſtitutionis Leonis X. quæ incipit *Expoſuit*, ſub die 23. Julii 1518. in qua prope finem habentur hæc verba: *Ac volumus, ut quoties dictarum feſtivitatum, & octavarum earumdem celebrationes qualibet ex cauſa, etiam extra tempus transferrentur, etiam Indulgentiæ dictas Eccleſias in feſtivitatibus hujuſmodi, & per earum octavas viſitantibus pro tempore conceſſæ ad tempus celebrationis hujuſmodi ſint, & cenſeantur translatæ?* Et reſponſum fuit: Translato Feſto unice quoad Officium non transfertur Indulgentia tali Feſto conceſſa. *S. R. C.* 16. *Sept.* 1741. *Panormit. in una Ord. Min. Obſerv. Ref. S. Franciſci.*

Decreta, quæ ſtatuunt non eſſe transferendos ad annum ſequentem Sanctos illos, qui in fine anni ſupererunt, intelligenda ſunt non ſolum de ſemiduplicibus, ſed etiam de duplicibus, ſive ab accidentali, ſive a perpetuo occurrenti impedimento eorum celebratio fuerit impedita. *S. R. C.* 16. *Sept.* 1741. *Panormit. in una Ordin. Min. Obſerv. Ref. S. Franciſci.* (Ad annum ſequentem: communem, non vero eccleſiaſticum. Sed conſideranda ſunt tamquam ſimplicia, retento ſuo ritu, ut in *num.* 963. *&* 1311. A perpetuo occurrenti impedimento: ut eſt cum alia dies non remaneat pro ſede fixa aſſignanda, ſicuti pluries imperando in hac circumſtantia ſtatuit Sac. Cong. Vide *num.* 1190. & alios ibi notatos. Quid fieri debeat, ſi dies S. Silveſtri occurrerit cum Feſto Dedicationis Eccleſiæ? *Vide n.* 1194.

Non eſt omittendus in fine *cujuſvis Horæ* 11 Verſ. *Fidelium animæ* &c. quando poſt eam immediate dicitur Miſſa, ſed ſervandus adamuſſim textus Rubricæ 30. Brev. Romani ſub *num.* 3. *S. R. C.* 14. *Apr.* 1742. *in Thelefina.* (Servandæ ſunt Rubricæ: verſus nempe *Fidelium animæ* &c. dicitur poſt *Benedicamus Domino*, & reſponſo *Deo gratias*. Qui verſus *Fidelium* non dicitur poſt *Benedicamus Domino* ad Primam ante *Pretioſa*, & ad Completorium ante verſum *Benedicat. Rub. Brev. hic cit.*

Ex vi aut lege Cæremonialis Epiſcoporum 1 non prohibetur Epiſcopo, ut propria utatur ſede, qua deſuper umbraculum, ſeu baldachinum dependeat, dum divinis aſſiſtit, vel per ſe ipſum peragit, SS. Sacramento ſuper altari palam expoſito: dummodo genuflexiones tunc præſcriptas, debitaſque reverentias adamuſſim obſervet, atque aperto capite in ſignum reverentiæ ſaltem aſſiſtat. Sac. Rit. Cong. 9. *Junii* 1742. *in Conimbricen.* (Aperto capite: & conveniens eſſet, ut ſtaret ſemper durante Officio, & numquam ſederet. Quod ſi ob longitudinem officii præſtare non poterit, non omittat ſaltem detecto capite exiſtente SS. Sacramento Divinis Officiis aſſiſtere. Similiter conveniens eſſet, ut non cappa tantum indutus, ſed amictu, alba, cingulo, ſtola, & pluviali albi coloris intereſſet. *Cærem. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 33. *num.* 15. *&* 33.

1128 *Il Veſcovo di Veroli con ogni maggior oſſequio rappreſenta all' EE. VV. che celebrandoſi il dì primo Maggio la Feſta della Dedicazione della Cattedrale, da antico tempo fu fiſſato per la Feſta de' SS. Apoſtoli Filippo e Giacomo il dì 5. di detto Meſe. Ed eſſendo poi ſtato ordinato l' Officio di S. Pio V. credette il Clero di detta Città di dover traſportare detta Feſta de' SS. Apoſtoli alli 11. dello ſteſſo meſe, e così pratica preſentemente. E perchè alle volte detta giornata delli undeci cade in Domenica, ſupplica perciò l' EE. VV. a degnarſi di preſcrivergli preciſamente, ſe debba in avvenire far celebrare la Feſta de' SS. Filippo e Giacomo il giorno dei 5. di Maggio, ſecondo era lo ſtile, o pure ſeguitare a farla celebrare il dì undeci, quantunque ſia Domenica. Che &c.* S. R. C. reſpondit. De Officio SS. Apoſtolorum fieri debet die quinta ipſis jampridem aſſignata, etiam in occurſu Dominicæ, & de altero de S. Pio V. die XI. tamquam propria. Eadem *Sac. Rit. Cong.* 9. *Julii* 1742. *in Verulana*. (Tamquam propria: & fixa; & præſens decretum, licet particulare, habet a generalibus ſuum fundamentum. Vide *num. ſeq.* & 1178.

1129 Modernus Epiſcopus Tergeſtinus S. R. C. humillime ſupplicavit, quatenus infraſcriptum dubium declarare dignaretur, nempe: *Singulis annis in diœceſi Tergeſtina die* 19. *Junii celebratur ritu duplici Feſtum S. Nazarii Pp. & Conf. ritu vero ſemiduplici Feſtum S. Julianæ de Falconeriis, & Feſta SS. Achaii, & Soc. Mart. Quæritur, inquam, an Officium S. Julianæ de Falconeriis poſſet celebrari ſemper* 23. *Junii, & Officium SS. Achaii, & Soc. Mart. die* 20. *Junii, quibus diebus aliunde deberet fieri Officium de ea, ita ut dies* 20. *&* 23. *ſit dies tamquam propria eorumdem Sanctorum, ad excluſionem alterius translati Sancti, qui poteſt aliquando contingere, & ſic de aliis, qui ſunt omnes ſimul* 48. *quolibet anno in præfata diœceſi; & inſuper an occurrentia ſimilia Officia duplicia in die Dominico poſſint celebrari tali die, ac ſi eſſet illorum propria?* Et reſponſum fuit affirmative in omnibus. *S. R. C.* 28. *Julii* 1742. *in Tergeſtina*. Vide *n. ant.*

1130 *D. Mattia Eremita Camaldoleſe di Monte Corona al preſente Priore dell' Eremo S. Maria degli Angeli di Nola in Regno, Oratore umiliſſimo dell' EE. VV. riverentemente eſpone, come in tutta la ſua Congregazione vi è l' abuſo, che nella proceſſione del* Corpus Domini *ſi porta il Venerabile dal Celebrante col ſolo umerale, e ſenza altra aſſiſtenza de' Miniſtri con indumenti ſacri, che d' un ſolo Chierico, che porta il turribulo, ed un altro, che ſoſtiene l' ombrella appreſſo, lo che pare ſia contro le Rubriche, e l' uſo univerſale di S. Chieſa, ed anche di poca venerazione, decoro, e riſpetto verſo Gesù Sacramentato: che però ſupplica l' EE. VV. volerſi compiacere d' iſtruire tanto l' Oratore, che tutta la detta ſua Congregazione, della maniera propria, colla quale ſi deve fare non ſolo detta proceſſione del* Corpus Domini, *ma anche quelle del Giovedì, e Venerdì Santo, per potere in avvenire correggere gli abuſi, ed errori fin al preſente commeſſi. Che &c.* Reſponſum fuit a Sacra Rit. Congreg. Præcedet Crux haſtata a Religioſo cotta induto delata inter Ceroferarios cotta pariter indutos: Sequentur viri Religioſi bini incedentes, qui in ſolemnitate Corporis Chriſti, Monaſterii cappis depoſitis, poſt Communionem celebrantis, ſument non in choro, ſed in alio convenienti loco ſuperpelliceum, cereoſque accenſos geſtabunt. In proceſſionibus vero, quæ fiunt Feria V. in Cœna Domini, & Feria VI. in Paraſceve, quia hæ intra Eccleſiam peraguntur, cum cappis monaſticis procedent. Poſt digniores Religioſos ſuccedent duo Thuriferarii iidem cum cottis, qui thuribula cum incenſo fumigantia lente ducent ante celebrantem, facie, non dorſo ad Sacramentum ſemiverſa in inceſſu. Tandem adveniet Celebrans pluviali, ac velo humerali albo amictus, deferens Sacramentum inter miniſtros ſacris veſtibus, ſed ſine manipulo, indutos, fimbrias pluvialis hinc inde elevantes, qui alternatim una cum eodem Celebrante pſalmos ſubmiſſa voce recitabunt. Supra Celebrantem Sacramentum portantem deferatur omnino baldachinum quaternis ſaltem haſtis inſtructum, quæ a totidem Religioſis ſuperpelliceo indutis in Feſto Corporis Chriſti eleventur. Feria autem ſexta in Paraſceve deferri poterit baldachinum a Religioſis ſine cotta: qua die Celebrans non ſumet pluviale, miniſtri autem Celebrantis, cum non utantur planetis plicatis; tum ſolemni illius diei Officio, tum proceſſioni cum ſuperpelliceo aſſiſtent. Cerei extinguuntur poſtquam reconditum fuerit Sacramentum, & Feria ſexta in Paraſceve poſtquam fuerit a Celebrante conſumptum; nec ceſſabit campanarum ſonitus, uti ab Eccleſia non prohibetur, niſi poſt ſacram actionem abſolutam. Quod ſi ad hujuſmodi ſupplicationes convocentur Confratres alicujus Sodalitii, hi ſacco induti deſignari poterunt ad deferendum baldachinum, ſupplendo vices Religioſorum alia munia obeuntium. In iis autem Cœnobiis, ſeu religioſis familiis, in quibus parva Monachorum manus ſit, aſſiſtentes Celebrantis poterunt incedere

cum ſuperpelliceo; ſed numquam fas ſit, ut omittatur baldachinum, ſemper deferendum ut ſupra, ſive a Monachis, ſive a Confratribus. *S. R. C. 15. Sept. 1742. in una Ord. Erem. Mont. Coronæ*. Vide *num.* 8.

1131 Si Feſtum alicujus Sancti erit, tamquam Patroni loci, electi a Clero, populo &c. illius loci cum approbatione Epiſcopi vigore Conſtitutionis Urbani VIII. anno 1642. quæ incipit *Univerſa*, juxta decreta Sacr. Rit. Cong. tunc Feſtum prædicti Sancti erit de præcepto obſervandum & celebrandum ab incolis totius loci, etiam a ſuburbanis, alias negative; *S. R. C. 15. Sept. 1742. in Tridentina*. (Cum approbatione Epiſcopi: mediante Concilio generali Civitatis vel loci, non autem ab officialibus ſolum. Vide *n.* 243. & 288.

1132 Si Feſtum prædictum erit de Patrono loci &c. Officium erit celebrandum ſub ritu primæ claſſis cum octava ab omnibus Sacerdotibus ſæcularibus ejuſdem. Si vero Feſtum &c. erit Titularis illius tantum Eccleſiæ parochialis, Officium celebrandum erit ſub ritu primæ claſſis ab iis Sacerdotibus tantum cum octava, qui addicti ſint ſervitio Eccleſiæ illius parochialis, & non ab aliis. *S. R. C. 15. Sept. 1742. in Tridentina*. (Cum octava: a Regularibus vero ſub eodem ritu, ſed ſine octava ex præcepto. Vide *n.* 552. (Eccleſiæ Parochialis: ſecus autem de Cathedralis Eccleſiæ Titulo. Vide *n.* 1110. (Sacerdotibus tantum cum octava, qui addicti ſint ſervitio Eccleſiæ: vel beneficio, etiam tenuiſſimo, vel ſimplici gaudeant. Vide *n.* 1174.

1133 Quando non conſtat, Officia, quæ recitantur in aliqua diœceſi, a S. Sede Apoſtolica conceſſa eſſe, quæritur, an licite poſſint omnes diœceſes de illis talia Officia habere, vel illæ diœceſes debeant ceſſare a tali recitatione? Et Sac. Cong. reſpondit: Serventur decreta edita ſuper Officiorum recitatione. Qui autem particularia Officia recitare deſiderant, inſtent pro illorum approbatione, & conceſſione; *S. R. C. 1. Dec. 1742. Poloniæ in una Ord. Carmel. Excalceat.* (Serventur decreta edita &c.: quæ tollunt talium Officiorum recitationem poſt Bullam S. Pii Papæ Quinti; Vide *n.* 216.

1134 Feſta, quæ ſunt ritus duplicis, non celebrantur ſub alio ritu, quam ritu duplicis minoris, niſi conſtet de diverſa conceſſione. Feſta tamen ſecundaria Patronorum minus principalium, ſi celebrentur cum ſolemnitate, habent in ſe naturam duplicis majoris, & qualitatem duplicis minoris, ſi abſque ſolemnitate peragantur. Symbolum autem in Miſſis recitandum non eſt, niſi in iis Eccleſiis, in quibus aut ſacrum eorum Corpus, aut inſignes Reliquiæ aſſervantur; *S. R. C. 1. Dec. 1742. Poloniæ in una Ord. Carmel. Excal.* Inſignes Reliquiæ, quæ ſint; Vide *n.* 215.

Cum ex Synodo Provinciali Regni Poloniæ anno 1628. die 22. Maji conſtitutum ſit, ut Feſta aliqua a Clero, & populo, cultu ac veneratione ſolemni celebrentur, quemnam rationes talis ſolemnitatis ritum habere debent? quia aliquæ diœceſes tribuunt ipſis duplicem majorem, aliæ duplicem minorem, tamen in occurſu cum duplici minori dant illis integras utraſque Veſperas: proinde ob univerſitatem quinam illis ritus debetur? Et reſponſum fuit: Ad obſervandam uniformitatem inſtent S. R. C. pro elevatione Officiorum a ritu duplici minori ad duplicem majorem in feſtis a provinciali Synodo Regni Poloniæ deſignatis, & interim ſerventur Rubricæ tam de occurrentia, quam de concurrentia feſtorum, quæ ex ritu Officii, non autem ex apparatu, & concurſu propriam & veram deſumunt ſolemnitatem; *S. R. C. 1. Dec. 1742. Poloniæ in una Ord. Carmel. Excalceatorum*. (Non ex apparatu, & concurſu propriam & veram *deſumunt ſolemnitatem: quoad ritum & dignitatem, at integræ Veſperæ conceduntur* ex Rubrica XI. de Concurrentia *Officii n.* 2. & fortius ſi feſta ſint in populo de præcepto; Vide *n.* 522. 1140. & 1150. Feſta vero a ſupradicta Synodo ſtatuta, ſunt quæ ſequuntur: S. Martini Epiſcopi 11. *Novembris*. S. Nicolai Epiſcopi 6. *Decemb.* S. Annæ 26. *Julii*. S. Mariæ Magdalenæ 22. *Julii*. S. Agnetis V. M. 21. *Januarii*. S. Margaritæ V. M. 20. *Julii*. S. Catharinæ V. M. 25. *Novembris*. *Syn. Prov. Poloniæ ſeſſ. 3.*

Cum in Synodo provinciali conſtitutum ſit, ut in Adventu ſingulis diebus celebretur Miſſa primaria de Beata Virgine, quæ vocatur *Rorate*, utrum in duplicibus poſſit dici Miſſa eadem privatim, & in Dominicis Adventus, ac in Feſtis primæ, vel ſecundæ claſſis ſecundum inſtitutum ejuſdem Synodi, utrum ut ſolemnis cum oratione unica, *Gloria*, & *Credo*, an vero cum Orationibus Dominicæ, vel aliarum canenda ſit, & præcipue in illis Eccleſiis, ubi non eſt conſuetudo cantandi duas, ſed tantum unam Miſſam? Et reſponſum fuit tum ad primam, tum ad ſecundam dubii hujus partem negative; *S. R. C. 1. Decemb. 1742. Poloniæ in una Ord. Carmel. Excalceat.* (In Adventu ſingulis diebus: An comprehendantur novem dies ante Natalem Domini, require *n.* 348.

Cantata Miſſa ſolemni de aliquo Sancto, ut eſt de S. Joſeph in Polonia, ob concurſum populi, & Indulgentias, licet ſolemnitas, & expo-

ſitio

ſitio SS. Sacramenti adeſſet, color paramentorum in Miſſis privatis, nullo habito reſpectu colori adhibito in quavis Miſſa votiva ſolemni, ſemper is eſſe debet, qui convenit Officio in illa die occurrenti, etiamſi violaceus; S. R. C. 1. *Decemb.* 1742. *Poloniæ in una Ord. Carmel. Excalceat.* (Et expoſitio Sacramenti adeſſet: in ipſomet altari; Vide *n.* 1255.

1138 An Celſitudinis Regalis Eminentiſſimi Ludovici Domini Cardinalis Infantis Hiſpaniarum Toletanæ & Hiſpalenſis Eccleſiæ adminiſtratoris, ac poſſeſſoris, licet ſacris deſtituti Ordinibus, nomen in Canone Miſſæ, Collecta, & Præconio ſit exprimendum? Et reſponſum fuit affirmative; S. R. C. 19. *Januar.* 1743. *in Hiſpalen.* (Adminiſtratoris, ac poſſeſſoris: Quid de adminiſtratore tantum, vel alio ſuperiore; Vide *num.* 307.

1139 Cum ſub die 22. Aprilis 1741. obtenta fuerit facultas pro ſervanda in poſterum uniformitate in eremis ſub Dominio Reipublicæ Venetiarum recitandi Officium Patrocinii Beatæ Mariæ Virginis pro die 14. Novembris, utpote minime impedita ab alio Officio; modo compertum eſt, illam diem fuiſſe jam aſſignatam ab hac S. R. C. Sancto Andreæ de Avellino per decretum ſub die 11. Julii 1739. obtentum a Congregatione Caſſinenſi pro omnibus ſub regula S. Benedicti militantibus; ideoque dubitatum, an hoc non obſtante, poſſit recitari prædictum Officium Patrocinii illa ipſa die 14. Et ſi non poſſit, ſupplicatur pro aſſignatione Dominicæ tertiæ Novembris. Reſponſum fuit; Poſſe recitari Officium Patrocinii B. M. V. die 14. Novembr. & remitti ad aliam diem non impeditam Officium S. Andreæ de Avellino; S. R. C. 19. *Januar.* 1743. *in una Ord. Erem. Camaldul. Montis Coronæ.* Hoc decretum eſt generale; Vide *n.* 1087. *&* 1178.

1140 Cum apud Camaldulenſes Montis Coronæ celebretur 16. Novembris Officium SS. Martyrum Joannis, & Benedicti Eremitarum dictæ Congregationis jam a S. Sede ſpecialiter eis indultum ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, & cum die ſequenti habeatur Officium S. Gertrudis Virg. jam conceſſum poſt annos pariter ſub ritu duplici ſecundæ claſſis pro omnibus ſub regula S. P. Benedicti militantibus; dubitatur, utrum ſtante Rubrica *tit.* 11. *n.* 2. in fine de Concurrentia, ſit præponendum cum ſecundis Veſperis integris Officium dictorum Sanctorum Martyrum, utpote celebrandum tantum in dicta Congregatione Camaldulenſi, Officio dictæ S. Gertrudis Virginis, quod celebratur generaliter in tota Religione Benedictina? & reſponſum fuit, eſſe præponendum cum ſecundis Veſperis integris Officium SS. Martyrum Officio S. Gertrudis; S. R. C. 19. *Januar.* 1743. *in una Cong. Camald. Montis Coronæ.* (Eſſe præponendum cum ſecundis veſperis integris: ratione magnæ ſolemnitatis, ex *Rub. Brev. cit. &* *S. R. C. num.* 522. *&* 1135.

Feſtum principale S. Romualdi apud Camaldulenſes eſt principale in die dormitionis ejus in Domino 19. Junii, non vero tranſlationis ſui corporis die 7. Februarii, & feſtum hoc dormitionis tantum celebrandum eſt cum octava; *S. R. C.* 19. *Januar.* 1743. *in una Ord. Erem. Montis Coronæ.* 1141

Cum per Rubricas, & Decreta ſtatutum ſit, quod Quadrageſimæ, Adventus, & Vigiliarum temporibus, nec non in diebus Rogationum occurrente aliquo feſto duplici, vel ſemiduplici, celebretur Miſſa dictarum feriarum poſt Nonam, cum per Conſtitutiones teneantur Camaldulenſes Montis Coronæ celebrare Miſſam conventualem poſt Nonam in Quadrageſima, & non ſit conſuetudo celebrandi poſt Nonam aliis temporibus, dubitatur, an prædicta Miſſa feriarum remitti poſſit ad aliud tempus, an potius relinquenda, cum non adſit aliqua obligatio apud illos eam celebrandi? Reſponſum fuit, obſervandum eſſe decretum die 22. Januarii 1701. in quo prohibetur celebratio Miſſæ Vigiliarum &c. poſt Primam, ſed ſervandas eſſe Rubricas, in quibus præſcribitur poſt Nonam; *S. R. C* 19. *Januar.* 1743. *in una Cong. Camald. Montis Coronæ*; Vide *n.* 740. 1142

Cum in Eccleſiis Camaldulenſium Montis Coronæ non adſit conſuetudo celebrandi Miſſam poſt Nonam in feria quarta Cinerum, & cum rubrica, ac decreta præcipiant benedictionem publicam ſacrorum Cinerum fieri debere poſt Nonam, dubitatur, an remitti poſſit ad aliud tempus, nempe poſt Tertiam hæc benedictio, aliter poſt conſuetudinem apud illos introducta? Reſponſum fuit, obſervandum eſſe decretum 22. Januarii 1701. in quo prohibitum fuit fieri Cinerum benedictionem poſt Tertiam: ſed ſervandas eſſe Rubricas, in quibus præſcribitur poſt Nonam; S. R. C. 19. *Jan.* 1743. *in una Cong. Camald. Montis Coronæ*; Vide *n. ant. &* 742. 1143

Cum Rubrica, & decreta præcipiant Matutinum diei Commemorationis omnium Fidelium defunctorum recitari debere poſt Laudes Officii currentis, & cum hæc ordinatio videatur pro Monachis Camaldulenſibus Montis Coronæ nimis onerosa, quippe qui ad duas horas per noctes ſemper portrahant conſuetum Matutinum cum Laudibus, dubitatur, an prædictum Matutinum de- 1144

defunctorum remitti poſſit ad ſummum mane ante Primam immediate, vel recitari permittatur in die feſtivitatis omnium Sanctorum poſt Completorium, uti ex antiqua conſuetudine moris eſt apud illos in ſimilibus? Reſponſum fuit, obſervandum eſſe decretum 22. Januarii 1701. in quo præſcribitur non poſſe recitari in Choro Matutinum defunctorum in die omnium Sanctorum, ſed ſervandæ ſunt Rubricæ; *S. R. C.* 19. *Jan.* 1743. *in una Camald. Montis Coronæ*. (Servandæ ſunt Rubricæ: ſcilicet poſt Laudes excluſis circumſtantiis, de quibus Vide *n.* 21. ſed præcipue *n.* 1202.

1145 Pax danda eſt Magiſtratibus ſæcularibus ſolemniter aſſiſtentibus Miſſæ conventuali in Eccleſiis tam Sæcularium, quam Regularium, ſed cum inſtrumento ab eodem miniſtro, qui illum per oſculum defert Dignitatibus, & Canonicis, cæteriſque Choro intereſſentibus, & non per Diaconum; *S. R. C.* 23. *Martii* 1743. *in Barchin.* Vide *n.* 5. 10. & 84.

1146 An Mazzerii, & Virgarii Magiſtratus ſæcularis in proceſſionibus Corporis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & aliis, in quibus dictus Magiſtratus aſſiſtit, & aliqui ex perſonis, quæ Magiſtratum componunt, haſtas baldachini deferunt, & reliqui Magiſtratus cum ſuo capite Epiſcopum ſubſequuntur, incedere debeant ante illos baldachinum deferentes, ita quod ante dictos Mazzerios, & Virgarios incedant Sacerdotes faces, & inſignia Pontificalia portantes, ſeu potius illi incedere debeant ante dictos Sacerdotes, aut extra lineam proceſſionis alam facientes a lateribus illorum, vel poſt Epiſcopum ante reliquum majorem numerum Regitorum cum ſuo capite, in quibus potius corpus Magiſtratus repræſentatur? Et reſponſum fuit, Mazzerios autem in proceſſione Sanctiſſimi Corporis Chriſti incedere debere non ante, ſed hinc inde prope baldachinum; *S. R. C.* 23. *Mar.* 1743. *in Barchinonen.* Vide *n.* 10. & 151.

1147 An Subdiaconus, vel alius quicumque Miniſter, qui inter Miſſarum ſolemnia, vel alio quovis caſu petit benedictionem a Prælato, pro incenſu, ſeu aqua, poſſit, ſeu debeat invertere ordinem Pontificalis Rubricæ, qua jubetur, ut dicat: *Benedicite Reverendiſſime Pater*, & dicere Bracharæ tempore præſenti, *Benedicite Sereniſſime Pater*; Et reſponſum fuit, Servetur Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 1. *cap.* 3. *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in Bracharen.* (Servetur cæremoniale Epiſcoporum: ubi habetur: *ut cum Acolythus, ſive Cæremoniarius affert thuribulum cum prunis ardentibus ſiniſtra, naviculam autem cum thure, & cochleari dextera, ad Epiſcopum, aut celebrantem, illico adſit, vel primus Presbyter aſſiſtens, vel ſi Epiſcopus celebrans eſt apud altare, Diaconus Evangelii, & accipit de manu prædicti Acolythi naviculam ſemiapertam, & cochlear in ea exiſtens, cum oſculo cochlearis, & manus Epiſcopalis, offert eam Epiſcopo dicens.* Benedicite Pater Reverendiſſime: *Epiſcopus vero, accepto cochleari, ſumit cum eo ter ex navicula thus (qui purus eſſe debet, vel ſi aliqua addantur, advertatur, ut quantitas thuris longe ſuperet) illudque etiam ter in thuribulum immittit dicens interim:* Ab illo benedicaris, in cujus honore cremaberis. *Quæ quidem benedictio, & verba omittuntur præſente Sanctiſſimo Sacramento expoſito, & thuribulum porrigitur abſque oſculis, ſimiliter quando per Cæremoniarium, vel Acolythum, ut in Miſſis vivorum, vel per Subdiaconum, ut in Miſſis defunctorum, ponitur thus pro elevatione; Cærem. Epiſc. lib.* 1. *cap.* 23.

An illa Antiphona: *Ecce Sacerdos magnus*: quæ dici debet ex diſpoſitione Pontificalis Romani in ingreſſu, & receptione Prælatorum in ſuis civitatibus, debeat repeti toties, quoties iidem Prælati *ingrediuntur Eccleſiam cathedralem* ad actus pontificales peragendos? *Et reſponſum* fuit: Servetur conſuetudo; *S. R. C.* 11. *Maii* 1734. *in Bracharen.* (Ecce Sacerdos magnus: quod vocatur Reſponſorium tono octavo modulandum, vel Antiphona: *Sacerdos & Pontifex &c.* Si Prælatus non eſſet Epiſcopus, puta Diaconus Cardinalis, cantatur Reſponſorium tono ſeptimo: *Fidelis namque &c.* Et ſi eſſent duo vel plures, tono octavo canitur: *Vos eſtis cives &c.* Pontif. Rom. juſſu Benedicti Papæ XIV. *par.* 3. Ordo ad recipiendum Prælatum vel Legatum.

Feſta Beatæ Cunegundis, ac S. Stanislaii Koſtkæ, quibus pro Regno Poloniæ, magno Ducatu, adnexiſque provinciis, Dominicam poſt 24. Julii, & 13. Novembris reſpective aſſignavit, non utique in ſequentem Dominicam transferenda, ſed ipſiſmet diebus 24. Julii, & 13. Nov. fore celebranda, quando ipſi dies in Dominica inciderint, *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in Polon.* Vide *n.* 1128.

Attenta dignitate perſonæ, licet æqualitas ritus ſit inter feſtum S. Marci, & SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi, & S. Joſeph, Officium vero de Patrocinio S. Joſeph eſt recitandum, ſi cum prædictis ſolemnitatibus occurrat, *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in Senen.* Vide *num. ſeq.* 1087. & 1237.

Occurrente Patrocinio S. Joſeph cum S. Marco, & SS. Apoſtolis Philippo & Jacobo, Veſperæ non

non ſunt dimidiandæ, ſed perſolvendæ integræ de Patrocinio, attenta dignitate S. Joſeph; *S. R. C.* 11. *Maji* 1743. *in Senen.* Vide *nu. ant. & ſeqq.*

1152 Patrocinium S. Joſeph non poteſt transferri ad aliam diem, quando non habet locum in Dominica tertia poſt Paſcha, ut in Senenſi, ob occurrentiam Feſti altioris ritus, vel dignitatis, ſed pro eo anno omittatur ex noviſſimo hujus Sac. Cong. decreto *in una Einſidlenſi* 5. *Maii* 1736. *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in eadem Senen.* (Non poteſt transferri: quia non ex præcepto, ſed ex conceſſione recitatur; Vide *num.* 989. *&* 1237.

1153 In oratione *A cunctis*, & ſuffragiis præponendus eſt S. Joſeph Apoſtolis Petro & Paulo, ut præſcribitur in Litaniis majoribus; *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in Senen.* (Præponendus eſt Sanctus Joſeph Apoſtolis: Nomen quoque Sancti Michaelis Archangeli, quod quidem intelligi poteſt de omnibus Angelis, ex hoc, aliiſque *S. R. C.* decretis *ſub n.* 522. & Rub. Miſſ. ante Orationes.

1154 Primaria feſta S. Joannis Baptiſtæ, & Apoſtolorum Petri & Pauli, attentis rationibus per P. Merati *Sect.* 3. *cap.* 10. *n.* 2. innixi decreto Sac. hujus Congregationis in Aquilejen. 21. Auguſti 1688. excludunt omnia alia feſta in ipſis occurrentia, excepta ſolemnitate Corporis Chriſti. *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in Senen.* (Primaria Feſta S. Joannis Baptiſtæ, & Apoſtolorum Petri, & Pauli; ideſt *Nativitas, & feſtum SS. Petri & Pauli excludunt quodcumque feſtum in iis occurrens, etiam primæ claſſis, qualia ſunt feſta Patroni principalis loci, ſeu Ordinis, nec non Titularis Eccleſiæ, ac ejus Dedicatio, ita ut nequeat fieri Officium de dicto feſto, ſed transferri, & reſpective mutari debeat in diem proximam non impeditam.* P. Cajetanus Maria Merati *loc. cit.* & *S. R. C. num.* 1175. Occurrente vero die ſequenti Titulo Eccleſiæ, vel ejus Dedicatione, Veſperæ quomodo ſint celebrandæ, conſule *n.* 610.

1155 Ubi S. Joannis Baptiſtæ feſtum, & ejuſdem Decollationis memoria gaudent prærogativa Patroni, vel Titularis, in Miſſa eſt utique recitandum Symbolum, ſecus vero negative, niſi rurſus adeſſet ejuſdem Sancti inſignis Reliquia; *S. R. C.* 11. *Maii* 1743. *in Senen.* (Niſi rurſus adeſſet ejuſdem Sancti inſignis Reliquia: quæ ſunt caput, brachium &c. Vide *numer.* 215. Ubi vero adeſt titulus Capellæ, vel Altaris, in Miſſa tantum ſolemni dicatur Symbolum; vide *num.* 412.

1156 Poſtquam a Capitulo Eccleſiæ cathedralis Scalenſis in ſuo particulari Calendario aſſignata fuit dies decima Novembris Officio Dedicationis Baſilicæ Sanctiſſimi Salvatoris ob perpetuum impedimentum feſti altioris ritus S. Theodori occurrentis die nona ejuſdem menſis, ac ſubinde ex conceſſione Apoſtolica tali diei aſſignatum Officium S. Andreæ Avellini pro Eccleſia univerſali: quapropter Capitulum, & Canonici præfatæ cathedralis S. R. C. demiſſe ſupplicarunt, an ipſi in prædicta die decima Novembris debeant recitare Officium S. Andreæ Avellini, vel Dedicationis Baſilicæ Sanctiſſimi Salvatoris? Et reſponſum fuit: Fieri Officium Dedicationis die decima ipſi jam pridem aſſignata, & ad aliam diem non impeditam transferri Officium S. Andreæ poſtea conceſſum; Sac. Rit. Cong. 11. *Maii* 1743. *in eadem Scalenſi.* (Jam pridem aſſignata; quia ſedem propriam in aſſignatione acquiſivit; Vide *numer.* 1128. & 1178.

Il Guardiano, e Religioſi Capuccini di Vilacco nella Provincia di Stiria, dioceſe di Aquileja, eſpongono riverentemente all' EE. VV. come eſſendo nato un dubbio circa il giorno anniverſario della Dedicazione della loro Chieſa, ſtantecchè il documento della Conſecrazione della medeſima parla in queſti termini: Conſecravimus anno 1643. ipſa Dominica quatuor Temporum poſt feſtum Exaltationis S. Crucis Eccleſiam &c. *e dandoſi alcuni anni, che fra l' Eſaltazione di S. Croce, e le quatro Tempora intermedia una Domenica: ſi domanda, ſe queſta Domenica, che antecede le quattro Tempora, o quella che immediatamente ſegue, debba conſiderarſi propriamente;* ipſa Dominica quatuor Temporum, *nella quale ſi debba celebrare l' anniverſario di eſſa Conſecrazione?* Sac. Cong. reſpondit: Dominicam quatuor Temporum eſſe illam, quæ Sabbatum quatuor Temporum immediate ſequitur, non eſt prorſus ambigendum: *S. R. C.* 31. *Aug.* 1743. *in Aquilejen. in una Ord. Capuc.* 1157

An diebus, quibus juxta ritum Eccleſiæ Ambroſianæ prohibetur fieri de duplici, ſive de ſolemni, prohibeantur etiam Miſſæ de Requiem? Et reſponſum fuit affirmative; *S. R. C.* 7. *Decemb.* 1743. *in Mediolanen.* (Juxta Ritum Eccleſiæ Ambroſianæ: Et id faciendum in Romana, Vide *n. ſeq.* & 423. 1158

An Miſſæ pro enunciatis diebus Officium de duplici, ſeu de ſolemni non admittentibus in Calendario, & Miſſali Ambroſiano præſcriptæ ad altaria privilegiata celebratæ, animabus in Purgatorio exiſtentibus perinde ſuffragentur, ac ſi celebrentur Miſſæ de Requiem? Reſponſum fuit affirmative; *S. R. C.* 31. *Aug.* 1743. *in* 1159

Mediolan. (Affirmative : ad normam Eccleſiæ Romanæ ex Conſtit. Clement. IX. Vide *n.* 475.

1160 An Regulares debeant celebrare feſta perpetuo tranſlata in illis diebus in Calendario diœceſis auctoritate Ordinarii aſſignatis, tamquam propriis, quando in illis diebus non occurrat feſtum ſui ordinis? Reſponſum fuit affirmative; *S. R. C.* 7. *Decemb.* 1743. *in Mediolanen.*

1161 An feſta perpetuo tranſlata etiamſi ſint ſemiduplicia transferri poſſent in dies infra octavas non privilegiatas, in quibus fieri deberet de octava, tamquam in dies proprias? Reſponſum fuit affirmative; *S. R. C.* 7. *Decemb.* 1743. *in Mediolanen.* (Infra octavas non privilegiatas : Quomodo etiam infra privilegiatas; Vide *n.* 1184. & 1196.

1162 In fixatione feſtorum attendi debet, quod præcipitur a Rubrica x. Breviarii Romani *ſub n.* 7. de Translatione feſtorum, ut ſcilicet prius agatur de duplici, poſtea de ſemiduplici, & inter plura duplicia quod eſt magis ſolemne ſemper prius celebretur, ſive ex ritu, ſive ex dignitate majoritas illa ſolemnitatis proveniat; alioquin ſi ſint omnino æqualia, unum ante aliud reponatur, & ordine quo erant celebranda in propriis diebus : eadem enim militat ratio in fixatione, quæ probaret in translatione; *S. R. C.* 7. *Decemb.* 1743. *in Mediolan.* (Majoritas iſta ſolemnitatis proveniat : ſive etiam ex feſtis Sanctorum, qui in propriis locis, vel Eccleſiis ſolemniter celebrantur, aliis in Calendario deſcriptis; *Rubr. Breviar.* xi. de Concurrentia Officii *n.* 2. Vide *n.* 1017. & 1135.

1163 An poſt decretum 3. Decemb. 1680. abrogatum ſit aliud decretum ejuſdem S. R. Cong. ſcilicet Officia Sanctorum, quæ alicubi ſuperſunt de menſe Decembri, poſſint transferri in annum ſequentem? Reſponſum fuit : Poſterioribus hujus Sac. Congreg. decretis, quibus cautum eſt, ut Sancti, qui in fine anni ſuperſunt, non ſint ad ſequentem annum transferendi, abrogatum fuiſſe decretum 7. Decemb. 1680. ideoque comprehendi ſub illis etiam Sanctos, qui menſe Decembri occurrentes translati ſuperſunt, affirmare non dubitaret; *S. R. C.* 7. *Decemb.* 1743. *in Mediolan.* (Ad ſequentem annum : communem, ideſt, a Calendis Januarii uſque ad finem menſis Decembris; Vide *num.* 1311. Quo ritu & methodo celebrari debeant; Vide *n.* 963.

1164 An ſit validum votum emiſſum anno 1726. in civitate Thermitana ob liberationem a ruinis Terræmotus, primo celebrandi tria feſta de præcepto, ſcilicet diem primam, ſecundam, & tertiam Septembris : ſecundo jejunandi die præcedente prædicta feſta : tertio numquam admittendi mulieres in ſcenis hiſtrionum, & theatris Reſponſum fuit : Votum ſuſtineri quoad perſonas tantum, quæ illud emiſerunt; *S. R. C.* 1. *Febr.* 1744. *in Panormitana*. Hoc decretum eſt generale; Vide *n.* 290.

Utrum in Sabbato Sancto pro collatione ſacrorum Ordinum, Epiſcopus in ſuo domeſtico Oratorio teneatur Miſſam cum Prophetiis, ut in Miſſali, celebrare; Reſponſum fuit, Miſſam collationis &c. incipiendam eſſe a Prophetiis. *S. R. C.* 21. *Martii* 1744. *in Bergomen.* (A Prophetiis : quæ omitti non debent etiam attenta conſuetudine immemorabili; Vide *num.* 1248. & 1309.

In Ordinum collatione diebus a jure ſtatutis dicenda eſt ſemper Miſſa de feria occurrente, non de Sancto in ea contingente; *S. R. C.* 21. *Mar.* 1744. *in Bergomenſi* : Vide *num. ant.* & *num.* 1073.

Utrum in Dominicis primæ claſſis, & aliis diebus, in quibus abſolute quæcumque alia feſta etiam primæ claſſis excluduntur, licitum ſit cantare Miſſam de Requiem præſente cadavere? Et reſponſum *fuit : Servetur decretum latum* 5. Julii 1698. videlicet : In duplicibus *primæ claſſis* etiam præſente cadavere non poteſt cantari Miſſa defunctorum; Sac. Rit. Cong. 21. Martii 1744. *in Bergomenſi*. (In duplicibus primæ claſſis : Intellige feſtiva, exceptis feriis ſecundis, & tertiis Paſchatis, & Pentecoſtes; *S. R. C. num.* 1102.

Cum Rubrica Miſſalis de Introitu *n.* 5. præſcribat, quod, incenſata Cruce, incenſentur & Reliquiæ, ſeu imagines Sanctorum; quæritur an imagines Sanctorum debeant habere incluſas Sanctorum Reliquias juxta Quarti *part.* 2. *lib.* 4 de Introitu, & Merati *tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 4. Reſponſum fuit : Non eſſe de neceſſitate in ſculptis Sanctorum imaginibus in altari diſpoſitis ſacras includere Reliquias ad hoc, ut incenſata Cruce valeant illæ a celebrante thurificari; *S. R. C. Mar.* 1744. *in Bergomen.* (Incenſentur & Reliquiæ, ſeu Imagines Sanctorum : incenſata cruce, & facta ei reverentia, antequam celebrans diſcedat a medio altaris, primum incenſat eas, quæ a dextris ſunt, ideſt a parte Evangelii prope crucem, bis ducens thuribulum, & iterum facta cruci reverentia, ſimiliter incenſat his alias, quæ ſunt a ſiniſtris, hoc eſt a parte Epiſtolæ : *Caremon. Epiſcop. lib.* 1. *c.* 23. *num.* 6.

Cum in Miſſali ultra primam in principio detur & altera Rubrica in ordine, & canone Miſſæ, & inter has videatur aliqua diſcrepantia,

præ-

præcipue in inclinationibus, & manuum junctionibus; quæritur quænam ſequendæ? Reſponſum fuit, pari forma ſequendas eſſe tum Rubricas generales, tum particulares Miſſalis Romani, præcipue ad cæremonias inclinationibus, & manuum junctione rite peragendas; *S. R. C. 21. Martii 1743. in Bergomen.*

1170 Permitti poſſe, ut ſtatua B. M. V. velo nigro circumdata in nocte feriæ quintæ in Cœnâ Domini cum Jeſu Domino filio mortuo in gremium depoſito in Eccleſia exponatur, & ſequenti feria ſexta in mane proceſſionaliter cum pluvialibus nigris deferatur; S. R. C. 21. *Mar.* 1744. *in Bergomen.*

1171 Serventur præſcripta a Cæremoniali Epiſcoporum circa veſtem violaceam, & ferulam geſtandam, prout legitur *cap.* 5. & hujuſmodi color, & ferulæ geſtatio convenit ſolummodo Cæremoniariis Eccleſiæ cathedralis; *S. R. C. 21. Martii* 1744. *in Bergomen.* Vide *n.* 160.

1172 Capellani Monialium Ordinis S. Benedicti, cæterique Sacerdotes, tam Sæculares, quam Regulares ad earum Eccleſias confluentes, Miſſam propriam S. Benedicti cum Miſſali Monaſtico, non ſolum in die feſti., ſed per ſubſequentes dies alias non impeditas infra ejus octavam celebrare poſſunt, ac debent; *S. R. C. 21. Martii* 1744. *in Patavina*, *Benedicto XIII. antea permittente.*

1173 Cum Sanctiſſimus Dominus noſter Benedictus Papa XIV. ad inſtantiam Sereniſſimi Caroli utriuſque Siciliæ Regis ſub die decima Julii 1743. indulſerit univerſo Clero præfatorum regnorum, Officium, & Miſſam Beati Camilli de Lellis ſub ritu duplici ad libitum pro die 15. Julii; cumque eadem die occurrat Officium diei feſti S. Henrici Confeſſoris ſub ritu ſemiduplici de precepto: propterea Clerus diœceſis Barenſis ad tollendam omnem hæſitationem Sacram Rituum Congregat. demiſſe ſupplicavit, quatenus benigne declarare dignaretur, quodnam ex duobus enunciatis Officiis ſit transferendum? Et Sac. eadem Cong. cenſuit reſcribendum ad Dominum Secretarium cum Sanctiſſimo. Et facta de prædictis per me Secretarium relatione, Sanctitas ſua decrevit: ut fiat Officium de S. Henrico Confeſſore die 15. Julii, Officium vero Beati Camilli non transferatur, ſed omittatur. *Die* 18. *April.* 1744. *pro eadem Barenſi*. (Sed omittatur: juxta regulam generalem latam in decreto ſub *n.* 537. Semel, & pro ſemper, poterat Ordinarius aſſignare aliam diem ſervatis omnibus, ut in *n.* 1215.

1174 Clerus alicujus Terræ non tenetur recitare Officium, & octavam Dedicationis Eccleſiæ matricis, niſi fuerit ipſius Eccleſiæ ſervitio, vel commoditati adſtrictus, aut in ea aliquod beneficium, vel tenue poſſideat, vel beneficium ſimplex; *Sac. Rit. Congregat.* 16. *Maii* 1744. *in Auximana*; Vide *n. ſeqq.* 11. & 930.

An Clerus alicujus Terræ poſſit, vel debeat 1175 recitare Officium cum Miſſa tam in die, quam per octavam Dedicationis Eccleſiæ matricis? & an ſint excludendi Sacerdotes alicujus Congregationis, qui habeant onus recitandi divinum Officium more Canonicorum in propria Eccleſia, cujus Dedicatio occurrit, ſub cujus Cruce in proceſſionibus, quæ fiunt infra annum, promiſcue incedant? Et reſponſum fuit, non indigere reſponſione; Sac. R. Congr. 16. *Maii* 1744. *in Auximana*. (Non indigere reſponſione: ſatis enim loquitur per ſe decretum, & clamat teneri reſponſio antecedens, & illa ſub *n.* 11. & 1209.

Presbyteri Congregationis Oratorii S. Philip- 1176 pi Neri Cortonæ expoſuerunt, quod feſtum Dedicationis eorum Eccleſiæ jam affixum quintæ Dominicæ poſt Pentecoſten concurrat hoc anno 1744. cum Veſperis SS. Apoſtolorum Petri & Pauli; propterea S. R. C. ſupplicarunt pro declaratione, quod ex hiſce duobus feſtis ſit præferendum. Reſponſum fuit: Faciendum eſſe totum de digniori cum commemoratione minus digni, ſcilicet totum de Dedicatione cum commemoratione SS. Apoſtolorum, idque ſervandum eſſe in præfatione octavarum juxta Rubricas generales, etiam occurrente in Dominica quinta poſt Pentecoſten; *S. R. C.* 10. *Maii* 1744. *in una Presbyt. Sæcul. Oratorii S. Philippi Nerii.* Vide attente generale Decretum in Aquilejenſi emanatum univerſe ſervandum.

Occurrente die octavo S. Michaelis cum fe- 1177 ſto B. M. V. de Roſario faciendum eſt Officium de octava S. Michaelis, transferendo Officium, & Miſſam Roſarii ad primam diem non impeditam. S. R. C. 20. *Junii* 1744. *in Albinganen.* Hoc decretum eſt generale; Vide *num.* 530.

Prima dies proxime non impedita aſſignanda 1178 eſt cuilibet feſto a ſua die ob perpetuum impedimentum tranſlato; ita ut dies illa impoſterum ſit tamquam dies propria, & fixa feſti tranſlati, juſtificatis tamen apud Epiſcopum loci Ordinarium tranſlatorum numero, & cauſis, dierumque aſſignandorum ordine, ac qualitate; *S. R. C.* 12. *Aug.* 1744. *in Friſingen.* (Prima dies proxime non impedita; ſervata tamen lege ſecundum ritum, & dignitatem feſti; Vide *n.* 1162. & 1196.

Uſus celebrandi quamplura feſta ſub ritu du- 1179 plicis majoris ex eo quia ſunt celebria in populo,

ut

ut eſt in Cracovienſi, ſuſtineri non poteſt; S. R.C. 22. *Aug.* 1744. *in eadem Cracovienſi;* Vide *n. ſeq.* & 1100.

1180 Feſta per annum duplicia, quæ ſolemniter celebrantur a choro, & in populo ſunt de præcepto, in concurrentia cum æqualibus quoad ritum, & dignitatem poſſunt habere integras Veſperas ad ſenſum Rubricæ xi. *Brev. Rom. n.* 1. *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi;* Vide *nn.* 295. (Poſſunt habere integras Veſperas : An vero mutandus ſit ritus, conſule *n.* 295. & 1079.

1181 Moniales Ordinariis locorum ſubjectæ non tenentur recitare Officia particularia diœceſum; tenentur tamen recitare de Patrono principali loci, & de Titulari Eccleſiæ cathedralis, nec non de ejuſdem Eccleſiæ Dedicatione, non vero de eorumdem feſtorum octavis, niſi id ſpecialiter ipſis indultum ſit ex vi conceſſionis Apoſtolicæ, vel propriæ Conſtitutionis ab Apoſtolica Sede approbatæ; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Januen. Monialium Ord. S. Claræ*. (De Patrono, & Titulari : ſub ritu duplici primæ claſſis: de Dedicatione vero, ſecundæ claſſis; Vide *n.* 418. & 1110.

1182 Moniales Ordinis S. Claræ, ut petitum fuit in Januenſi a dictis Monialibus, novum Breviarium, & Calendarium pro Patribus Conventualibus editum poſſunt aſſumere, petita venia ab hac *S. R. C. Ead. S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Januen.*

1183 An feſtum S. Joachim, ſi occurrat in Dominica in die octavæ aſſumptionis, celebrandum ſit eadem die, vel potius ad aliam transferri? Reſponſum fuit, ſervari Rubricam x. Breviarii Romani de Translatione Feſtorum; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Romana*.) Servari rubricam: in qua dicitur: *Faciendum erit Officium de octava Aſſumptionis, quia feſtum duplex majus, ut eſt S. Joachim, transfertur in primam diem non impeditam, & dies octava cedit locum duplicibus tantum primæ, & ſecundæ claſſis; Rubr. Brev. cit. & S. R. C.* 530.

1184 Non dedecet aſſignari feſtis etiam ſemiduplicibus a propria die ob aliquod impedimentum perpetuo translatis dies illos infra octavam non privilegiatam ab alio occurrenti feſto non impeditos, qui dies habeantur, & ſint impoſterum ſedes fixa talium translatorum; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. (Infra octavas non privilegiatas : An infra privilegiatas, & quo ritu, conſule *n.* 1196.

1185 Cum aliquod feſtum jam translatum iterum moveri ex neceſſitate contigerit a die ſibi ſemel aſſignata, non eſt opus, ut cætera alia feſta poſt ipſum translata a diebus ſibi reſpective aſſignatis denuo removeantur, niſi forte nova Calendarii conſtructio ex integro aſſumeretur; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*.

Utrum Eccleſia particularis, quæ non poteſt 11
facere de feſto in die aſſignata tamquam propria pro tota diœceſi, poſſit, & debeat huic feſto aliam diem eligere tamquam propriam? Reſponſum fuit affirmative, cum approbatione tamen Reverendiſſimi Epiſcopi loci Ordinarii circa electionem diei; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. (Aliam diem eligere : primam proxime non impeditam, etiam infra octavas; Vide *n.* 1178. & 1184.

Ab antiquo feſtum Sanctorum Coſmæ & Da- 118
miani perpetuo a ſuo die translatum in Polonia appoſitum fuit pro prima die Octobris: poſtea feſtum S. Remigii conceſſum fuit ſemiduplex ad libitum. Nonne convenit aſſignare diem aliam iſtis Sanctis, puta tertiam Octobris, ut poſſit fieri de S. Remigio? Et in hoc caſu nonne ſatius eſſet, ut in Cathedrali propter occurſum diei infra octavam S. Wenceſlai fieret die prima Octobris commemoratio *tantum S. Remigii* in Officio de *infra octavam, protrahendo illud* SS. Coſmæ & *Damiani ad diem tertiam, ne* multiplicentur dies proprii reſpective ad particulares Eccleſias? Reſponſum fuit; Feſtum SS. Coſmæ & Damiani jam alias a propria die perpetuo amotum celebrari deinceps poterit tam in Cathedrali, quam in diœceſi Cracovienſi die tertia Octobris, ut die prima agatur in diœceſi de Sancto Remigio ad libitum, de quo in Cathedrali haberi poterit commemoratio tamquam de ſimplici in Officio de infra octavam S. Wenceſlai inibi tantum occurrente; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. Feſta prædicta SS. Coſmæ & Damiani in Polonia, adveniente S. Remigio die prima Octobris, aut nondum erat aſſignata illis hæc dies ſecundum regulas ſub *n.* 1076. poſitas, aut eſt particulare gratuitum juxta petita.

Perpetuo transferri debet feſtum S. Annæ, 118
quod celebre eſt in Polonia propter octavam nuper conceſſam de Beato Joanne de Dukla, ſupplicatur humillime, ut hoc feſtum fiat propria die cum commemoratione octavæ etiam S. Vincentii a Paulo apud RR. Sacerdotes Cong. Miſſionis. Similiter contingit fieri de die octava S. Staniſlai Koſtka 25. Novembris cum translatione S. Catharinæ, quæ colitur celebriter apud populum, eadem gratia poſtulatur, ut ſcilicet fiat de Sancta cum commemoratione octavæ. Reſponſum fuit, pro gratia quoad Officium feſtivum S. Annæ die 26. Julii cum commemoratione octa-

octavæ tam Beati Joannis de Dukla, quam S. Vincentii a Paulo pro RR. Sacerdotibus Congregationis Miſſionis inſimul occurrentis. Quoad incidentiam vero diei octavæ S. Stanislai cum feſto S. Catharinæ, ſervetur Rubrica de Translatione feſtorum; Sac. Rit. Congreg. 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. (Quoad incidentiam vero diei octavæ ſervetur rubrica: Nempe fieri de die octava, & S. Stanislao aſſignare aliam diem; *Rub. Brev.* x. *n.* 2.

1189 Tolerari poteſt Miſſa votiva cantata B. M. V. toto tempore Adventus, ut in Polonia exceptis ſolemnioribus feſtivitatibus, dummodo cantetur ſine Symbolo, etiamſi Miſſa occurrens illud exigat, & ſolum cum *Gloria in excelſis* in Sabbatis, & infra octavam ejuſdem B. V. non omiſſa tamen Miſſa conventuali; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. (Tolerari poteſt Miſſa votiva: & iterato firmavit Sacra Congreg. ſub *n.* 1258. (Sine Symbolo: Excipe diem feſtum quemcumque Beatæ Mariæ Virginis, & infra octavas, quando de ea fiat officium, nec non novem dies ante Nativitatem Domini, ubi adeſt conſuetudo, vel concurſus. Rub. Miſſ. de Symbolo; Vide *n.* 348. & 1258.

1190 In Eccleſiis minoribus, ubi unica celebratur Miſſa, non poteſt omitti illa occurrentis feſtis de præcepto, ut cantetur votiva; *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. (Miſſa occurrentis feſti: niſi defunctorum in die obitus; Vide *n.* 75. in anniverſario tantum; Vide *n.* 736. & de Rogationibus; Vide *n.* 845.

1191 Exequenda ſunt omnino decreta 2. Decembris 1684. 15. Septemb. 1691. & 19. Junii 1700. quibus vetitum eſt dicere *Credo* in Miſſis Patronorum minus principalium, etiamſi nunquam fuerint ad praxim deducta, & a Miſſalibus, ubi contrarium notatur, expungatur, *S. R. C.* 22. *Aug.* 1744. *in Cracovienſi*. (In Miſſis patronorum minus principalium: Idem agendum in feſtis ſecundis Patroni principalis, & puta Translationis &c. Vide *n.* 595. 1134. & 1155.

1192 Imagines Beatorum pingi, ornarique poſſunt laureolis, radiis & ſplendoribus; non autem diademate, juxta decretum Sac. Cong. 19. Februarii 1658. ab Alex. VII. confirmatum; *quod rurſus a Benedicto XIV. die 6. Septembris* 1744. *in cauſſa canonizationis B. Nicolai Albergati renovatum fuit, ut in ejus Bullario;* Vide *n.* 379. *ſeqq.*

1193 Feſtum Sanctorum Martyrum Cornelii & Cypriani a propria die perpetuo amotum, die ſeptima infra octavam Dedicationis non impedita ab alio feſto, celebrari deinceps in Civitate Peruſina pro conventu Capuccinorum poſſe non improbatur; Sac. Rit. Cong. 28. *Nov.* 1744. *in eadem Peruſina*. Hoc decretum eſt generale; Vide *n.* 1184. & 1197.

Occurrente feſto Dedicationis propriæ Ec- 1194
cleſiæ in die S. Silveſtri, Officium S. Silveſtri non eſt transferendum ad annum ſequentem, ſed celebrandum in ipſomet die Dedicationis cum commemoratione ejuſdem S. Silveſtri; *S. R. C.* 23. *Jun.* 1746. *in Lunen. Sarzanen. Ord. S. Franciſci de Obſerv.* (Officium Sancti Silveſtri: Hoc decretum eſt univerſale pro omnibus Officiis, & diebus infra annum occurrentibus; Vide *n.* 963. & 1311.

Prima die menſis impedita duplici, aut ſemi- 1195
duplici, cum ex præſcripto Rubricarum Officium defunctorum, & Miſſa conventualis de Requiem non ſit celebranda, Officium & Miſſa hujuſmodi differenda ſunt ad aliam diem non impeditam juxta Rubricas: *S. R. C.* 22. *Mar.* 1745. *in una Eporegien.*

Quando plura Officia de præcepto eadem die 1196
in aliquibus locis ita fixe occurrant, ut translatio alicujus, ſeu aliquorum ſit perpetua, tunc prima dies proxime non impedita, aſſignata cenſetur in perpetuum pro die propria feſti reſpective translati; *S. R. C.* 15. *Maii* 1745. *Poloniæ in una Ord. Diſcalceat. SS. Trinitatis*. (Officia de præcepto. Semiduplicia intellige, & duplicia vide *nn.* 1178. (Prima dies proxime non impedita: attento ritu, & dignitate perſonæ. Vide *n.* 1162. An vero aſſignatio fieri poſſit infra aliquas octavas, conſule *n. ſeq.* 1181. & 1184.

Feſta plura de præcepto eadem die occurren- 1197
tia poſſunt ſtabiliri infra illas octavas privilegiatas, quæ hujuſmodi feſta occurrentia non excludit, licet excludant translata, ut eſt octava Corporis Chriſti, quæ admittit duplicia occurrentia, non autem translata. Stabiliri autem non poſſunt infra eas octavas, quæ hujuſmodi feſta occurrentia excludunt juxta regulas præſcriptas in Rubrica de octavis *n.* 3. *S. R. C.* 15. *Maii* 1745. *Poloniæ in una Ord. Diſcalceat. SS. Trinitatis*. (Infra illas octavas, quæ hujuſmodi feſta occurrentia non excludunt: Infra octavas igitur fit de feſtis duplicibus, & ſemiduplicibus occurrentibus etiam translatis; ſed hoc modo circa ſemiduplicia tantum: Quando occurrunt in die feſto habente octavam, vel in Dominica infra octavas, vel in feſto duplici infra octavas, dummodo dies immediate ſequens ſit libera, reponenda ſunt Officia ſemiduplicia cum commemoratione octavæ: alioquin ultra non ſunt protrahenda, ex decretis S. R. C. & Rub. Brev. decima de Translatione feſtorum *nn.* 5. Infra

octa-

octavas autem Paſchæ, & Pentecoſtes non fit de feſto aliquo, etiam principali Patrono, vel Titulari Eccleſiæ, vel de Dedicatione ejuſdem, ſed transfertur poſt octavas. Infra octavam Epiphaniæ fit tantum de Patrono, vel Titulari Eccleſiæ, de Dedicatione ejuſdem, & de duplici primæ claſſis occurrente (non tamen in die octava (cum commemoratione tamen octavæ. Infra octavam Corporis Chriſti fit tantum de duplicibus, non tamen translatis, niſi ſint primæ, vel ſecundæ claſſis, & in die octava neque de duplici ſecundæ claſſis occurrente, facta ſemper commemoratione octavæ; Ex Rub. Brev. VII. de octavis *n.* 3. Commemoratio vero octavæ numquam omittitur, niſi in ſolemnioribus, ſcilicet primæ & ſecundæ claſſis, exceptis octavis Nativitatis, Epiphaniæ, & Corporis Chriſti. Rub. Brev. *cit.* Vid. *n.* 724.

1198 Cum in die octava Beati Joannis de Dukla compatroni Regni Poloniæ incidat perpetuo feſtum S. Annæ genitricis B. M. V. qui dies magna cum devotione populi frequentatur; quæritur, an debeat fieri Officium de S. Anna, cum commemoratione octavæ Beati Joannis de Dukla? Reſponſum fuit, de die octava Beati Joannis de Dukla compatroni regni habendum eſſe Officium, S. Annæ vero die prima non impedita habendum eſſe; *S. R. C.* 15. *Maii* 1745. *Polonia in una Ord. Excalceat. SS. Trinitatis.* (Officium S. Annæ die prima non impedita: Præceptum vero audiendi Miſſam non transfertur. Hoc præceptum eſt generale, & Rubricis Breviarii conforme. Aliud reſolvitur pro gratia S. Annæ in Cracovienſi; Vide *n.* 1188.

1199 Non eſt reprobandus Parochus, qui defert SS. Viaticum infirmo feria ſexta in Paraſceve, dummodo private, & ſubmiſſa, quinimo ſubmiſſiſſima voce, recitet pſalmos conſuetos per vias publicas, etiamſi dicat Verſ. *Gloria Patri* &c. quia in tali circumſtantia actio talis nullam habet connexionem cum functionibus Eccleſiæ hujus diei, & conſiderandum eſt, quod defert cum ſtola, atque pluviali albi coloris, quando in feria ſupradicta color paramentorum eſt niger pro Eccleſiæ functionibus. Ideoque ſi defert privatim pro aliqua neceſſitate, non eſt reprobandus, ſi populum abſque benedictione dimittat feria ſexta in Paraſceve, qui in publica Eccleſia non debet recondi; *S. R. C.* 15. *Maii* 1745. *in Lucana.*

1200 Licet Epiſcopo obſervari facere cæremoniam candelæ accenſæ in Confirmatione conferenda, utpote ab Eccleſia receptam, ceu fidei poteſtativam, & meritoriam; *S. R. C.* 15. *Maii* 1745. *in Portugallens.*

Non licere Tertiariis Sacerdotibus S. Fran- 11
ciſci in numero decem & octo, ſeu viginti nuncupatis congregatis B. M. V. de Oliveira in diœceſi Portugallenſi deferre mozzettam ad inſtar Epiſcoporum; & Epiſcopus etiam auctoritate Sac. Congr. per cenſuras, ſi opus ſit, eos obliget ad illam deponendam: declaravit *S. R. C.* 15. *Maii* 1745. *in eadem Portugallen.*

An non obſtante decreto prima Sept. 1607. 12
aut alio quocumque, poſſit quis in Feſto omnium Sanctorum poſt ſecundas Veſperas, etiam Veſperas Vigiliæ defunctorum una cum Matutino & Laudibus recitare, facereque fructus ſuos, aut an obligetur ſub peccato obedire prædicto decreto, & ſecunda Novembris dictum Matutinum cum Laudibus recitare, facereque fructus ſuos? Et reſponſum fuit: Privata Officii defunctorum recitatio pro generali illorum commemoratione abſolvi licite poteſt poſt veſpertinas horas Feſti omnium Sanctorum, in choro autem juxta Rubricas adimplenda eſt mane die ſecunda Novembris: niſi ut populi commodius, & frequentius illis intereſſe poſſint, contraria jam faceret conſuetudo; *S. R. C.* 4. *Sept.* 1745. *in Ratiſponen. An præſente Epiſcopo in Choro*, etiam non accedente legitima cauſa *in hac* ſanctione expreſſa, legitime recitari poſſit poſt Veſperas? Vide *n.* 21.

An univerſa diœceſis teneatur ad celebrandum 120
ſub ritu primæ claſſis cum octava de feſto titulari Eccleſiæ Cathedralis & Civitatis? Reſponſum fuit: Affirmative; *S. R. C.* 4. *Sept.* 1745. *in Pernambucen.* (Univerſa diœceſis: etiam de titulo Cathedralis tantum; Regulares vero, & Moniales non tenentur ad octavam; Vide *n.* 1110. & alios ibi notatos.

Canonici aſſiſtentes Epiſcopo in Miſſa Ponti- 12
ficali non albam, ſed roccbetum, vel cottam, quoquo modo, vel forma ad regionis morem compacta illa ſint, & conſueta, induere debent una cum amictu ſubtus dalmaticam, vel aliud chori peculiare inſigne; *S. R. C.* 4. *Septemb.* 1745. *in Pernambucen.* (Vel aliud Chori peculiare inſigne: ut ſunt tunicella pro Subdiaconis, planeta pro Presbyteris, & pluviale pro Dignitatibus, quibus comprehenditur Primicerius, licet dubitetur an ſit Dignitas; *S. R. C. n.* 6. & 59. *Cerem. Epiſcop. lib.* 1.

Quando præbendæ non ſunt diſtinctæ, duo 120
Diaconi aſſiſtentes apud ſolium Epiſcopi erunt primæ duæ Dignitates immediate ſequentes poſt primam. Si autem inter præbendatos Canonicos perpetua, non autem accidentalis eſſet ordinum diſtinctio in presbyterales, & diaconales, tunc pro munere aſſiſtentiæ aſſumuntur primo duo

Ca-

Canonici ex ordine diaconali. Diaconus vero Evangelii, & Subdiaconus pro Epiſtola in Miſſa Pontificali inſervientes, quando tale onus inter omnes per vices, vel alias juxta Eccleſiæ conſuetudinem diſtribuendum non ſit, erunt alii duo digniores, ſive Canonici ſive Dignitates fuerint, qui ſequuntur in ordine poſt aſſiſtentes Canonicos in ſolio, ſi, ut ſupra dictum eſt, nulla intercedat ordinum, vel præbendarum diſtinctio; *S. R. C.* 4. *Sept.* 1745. *in Pernambucen.*

206 Cum nullus pro Vicario generali Epiſcopi determinatus ſit locus, ſed illum diverſum obtineat juxta diverſam conſuetudinem Eccleſiarum; idcirco ſcribendum Epiſcopo, ut de ſuæ reſpondeat Eccleſiæ praxi; Sac. Rit. Congr. 4, *Septemb.* 1745. *in Pernambucen.* Vide *num.* 16. & 221.

207 Officium parvum B. M. V. in diebus ſimplicibus, & ferialibus, non abrogata tamen conſuetudine, quæ in contrarium fortaſſe vigeret, tuto poteſt omitti, & in bona conſcientia; *Sac. Rit. Congreg.* 4. *Septemb.* 1745. *in Pernambucen.* (Non abrogata conſuetudine quoad conſilium, non autem ex præcepto, cum non ſint cogendi Canonici ad recitationem in choro ex conſuetudine, & Synodo Officii parvi B. M. V. Defunctorum &c. Vide *numer.* 1310.

208 An Clerici ſæculares Choro non adſtricti poſſint recitare de Sanctis Ordinis Carmelitani, ſi ſint ejuſdem Ordinis Tertiarii? Reſponſum fuit affirmative. *Sac. Rit. Congregat.* 4. *Septemb.* 1745. *in Pernambucen.* Vide *nu. ſeq.* 11. 659. & 1276.

209 An Clerici ſæculares profeſſi in militari ordine D. N. J. C. poſſint recitare de Sanctis. de quibus recitant ejuſdem Ordinis clauſtrales? Et reſponſum fuit, cum clauſula, dummodo non ſint Choro adſtricti; *Sac. Rit. Congregat.* 4. *Septemb.* 1745. *in Pernambucen.* Vide *num. ant.*

1210 De Titulari Eccleſiæ Cathedralis in genere, commemoratio inter ſuffragia ſolummodo habenda eſt per illos, qui ſunt de gremio Eccleſiæ: ſecus ſi eſſet inſimul Patronus principalis civitatis. *Sacra Rituum Congreg.* 4. *Septemb.* 1745. *in Pernambucen.* Vide *n.* 570. & 1294.

1211 In diœceſi Januenſi die 21. Novembris ſit Officium Patrocinii B. M. V. & in toto dominio ejuſdem ſit etiam Officium Patrocinii B. M. V. de Miſericordia die 18. Martii: quæritur, an Clerus Sæcularis, & Regularis oppidi Novarum diœceſis Dertonen, in Dominio Januen. poſſit, & debeat recitare utrumque Officium conceſſum die 21. Novembris, & 18. Martii? Reſponſum fuit affirmative. *Sac. Rit. Congregat.* 29. *Januarii* 1746. *in eadem Dertonen.*

Vigore decreti Sanctiſſimi D. N. Benedicti XIV. editi ſub die 12. Aprilis 1742. in actis Sacræ Congregationis exhibiti, poteſt Ordinarius Rhegienſis Provinciæ Bononienſis, in feria quinta poſt Sexageſimam abſque alia ulteriori facultate, ſolemni pompa feſtum Sancti Aloyſii Gonzagæ cum communione generali, Indulgentia plenaria, & Miſſa ejuſdem Sancti, celebrare juxta conſuetudinem, ac reſpective in perpetuum aſſignare Patribus Societatis Jeſu feriam prædictam poſt Sexageſimam pro celebratione prædictæ feſtivitatis pro ſpirituali populorum profectu. *Sac. Rituum Congregat.* 19. *Januarii* 1746. *in eadem Rhegien. Provinciæ Bononien.* 1212

Poteſt ulterius transferri Officium S. Raymundi de Pennafort ob occurrentiam fixam Deſponſationis, relinquendo diem 28. Januarii vacuam, ut feſtum Nominis Jeſu ponatur illa die, & non celebretur in Quadrageſima, quando contingit illud transferri, ex eo quod Dominica ſecunda poſt Epiphaniam aſſignata huic Officio, aliquando incidit in Dominica Septuageſimæ; Sac. Rit. Congreg. 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* Hoc decretum eſt generale, & reſpicit Officium S. Agnetis, ac omnia Officia transferenda in aliam diem extra 28. Januarii. Vide *n.* 979. 1213

Quando feſtum Purificationis occurrit in aliqua Dominica ſecundæ claſſis, ejus Officium transferendum eſt in feriam ſecundam immediate ſequentem, quamvis impeditam, tranſlato ab ea quocumque alio feſto, ne continuatio Myſterii Dominicæ Incarnationis diu protrahatur; *Sac. Rituum Congreg.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien. in explic. Rubricæ Miſſ. de Bened. Candel.* (Tranſlato ab ea quocumque alio feſto: Intellige minoris, vel æqualis ritus incidente. Vide *n.* 1234. 1214

Semel, & pro ſemper aſſignare poteſt Ordinarius diem non impeditam extra Dominicam, & octavas Sanctorum, feſtis Sanctorum ad libitum, non immutata tamen lege Sanctorum ad libitum; *S. R. C.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* (Non immutata lege Sanctorum ad libitum: quomodo id intelligi debeat, Vide *n.* 536. 1215

Non poteſt continuari Officiorum recitatio, quæ conceſſa ſunt in aliquibus diœceſibus ab aliquo tempore; ut ſunt de Sanctis Martyribus 1216

Gor-

Gorcomienſibus 9. Julii, & de S. Eraſmo Epiſcopo Martyre 3. Junii pro Belgio, ſub ritu duplici ad libitum, cum nullum fundamentum ſit horum Officiorum extenſionis ad regnum; *Sac. Rit. Congregat.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.*

1217 Feſta ſimplicia perpetuo impedita, ita ut de illis nequidem commemoratio perpetuo fieri poſſit, non poteſt Ordinarius loci aſſignare certam diem aliam illis feſtis impeditis; S. Rit. Congreg. 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* Vide *num.* 1252.

1218 Conſuetudo antiqua & immemorabilis dicendi Officia de aliquo Sancto ſufficit ad licite continuandum ut illud recitetur, dummodo immemorabile reſpiciat feſtum in Romano Martyrologio deſcriptum, ſin minus, negative; S. R. C. 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* (In Martyrologio deſcriptum: Quid de Sanctis non deſcriptis in Martyrologio, Vide *n.* 630.

1219 Cum inter cætera Officia Patronorum Regni Sveciæ a *Sac. R. Congreg.* approbata, & ſub die 25. *Maji* 1616. extenſa ad Regnum Poloniæ, reperiatur feſtum Reliquiarum in Eccleſia Hiſpalenſi, Dominica proxima poſt feſtum S. Matthæi celebrandum, & diœceſes Regni Poloniæ varie celebrent illud; aliæ enim prædictum feſtum impeditum a feſto altioris, & æqualis ritus in Dominica præfata occurrente illo anno omittunt juxta decretum a Sac. Rit. Congreg. emanatum ſub die 20. *Martii* 1653. Aliæ vero diœceſes, non obſtante prædicto decreto, transferunt illud in primam diem non impeditam ſecundum alia decreta emanata ſub die 16. *Septembris* 1730. & ſub die 5. *Maji* 1736. Et reſponſum fuit: Officium Reliquiarum, quod celebratur prima Dominica poſt feſtum S. Matthæi, ſi talis Dominica fuerit Officio altioris ritus impedita, poterit in aliam diem non impeditam transferri; *S. Rit. Congr.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* (Poterit in aliam diem non impeditam transferri: tamquam Officium de præcepto, ut in *numer.* 989. & 1228.

1220 Supplicatur, quid faciendum in diœceſibus Cracoviæ, & Poſnaniæ, in quibus jam a tribus annis nihil fit de feſto Reliquiarum, quæ reperiuntur in Eccleſia Hiſpalenſi, juxta alia iterum decreta ab eadem Sac. Rit. Congregat. ſub 3. *Junii* 1617. & 12. *Maji* 1615. & 5. *April.* 1625. ideo ad uniformitatem diœceſum ſupplicatur humillime declarari, an debeat prædictum Officium recitari, etſi impeditum ſit a feſto altioris ritus occurrente in præfata Dominica, vel poſſit, nec ne, transferri ad primam diem non impeditam non obſtante citato decreto? Et reſponſum fuit: Officium Reliquiarum prædictarum, impedita Dominica a feſto altioris ritus, in diem aliam non impeditam transferri; *S. R. C.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* Vide *n. ant.*

Cum Officium Gratiarum actionis pro victoria de Turcis obtenta pro Polonia conceſſum 1221
ſit, atque approbatum a Sac. Rit. Congreg. ſub die 21. *Januarii* 1639. ſub ritu duplici, & Miſſa nulla ſit ordinata, varie illam Sacerdotes dicunt, alii dicunt votivam de Sanctiſſima Trinitate cum ſecunda oratione pro gratiarum actione, ut in Miſſali, alii vero Miſſam quidem dicunt de Sanctiſſima Trinitate; ſed orationem dicunt ex Officio. & quidem unicam, Evangelium etiam conforme Officio, non illud, quod eſt in votiva de Sanctiſſima Trinitate: ideoque ad tollenda dubia ſupplicatur declarari qualiter debeat dici Miſſa, num priori modo, an poſteriori, utpote in quo Miſſa eſt conformior Officio? Reſponſum fuit: *Exhibeant* Officium conceſſum, ut ex ipſo *deſignari* poſſit Miſſa; *S. R. C.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.*

Cum præſcriptum ſit dicendum eſſe *Officium* 1222
de Dedicatione in ipſa die conſecrationis a Clero illius Eccleſiæ, quæ conſecratur, dubium eſt, utrum Epiſcopus conſecrans, etiam non ordinarius loci, debeat dicere idem Officium de Dedicatione? Et reſponſum fuit negative quoad præceptum: poterit tamen, ſi velit, ex congruentia; *S. R. C.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.*

Commemoratio de SS. Sacramento in Miſ- 1223
ſis privatis poterit fieri, quando ejus expoſitio fiat pro publica cauſa, etiamſi Sacramentum expoſitum ſit in pyxide; *Sac. Rit. Congreg.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* (Commemoratio in Miſſis privatis poterit fieri; exceptis diebus primæ, vel ſecundæ claſſis, Vide *n.* 1010. & 1106.

Miſſæ de Requiem extra altare, ubi eſt ex- 1224
poſitum Sanctiſſimum Sacramentum etiam in pyxide, poterunt celebrari, dummodo tamen oratio coram Sacramento non ſit pro publica cauſa; *S. R. C.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* Vide *n. ant.* & *ſeqq.*

Genuflexio utroque genu eſt facienda a tran- 1225
ſeuntibus ante Sanctiſſimum Sacramentum, etiamſi fuerit in pyxide patenter expoſitum, *S. R. C.* 7. *Maji* 1746. *in Varſavien.* (Genuflexio utroque genu: quid de Sacerdote Miſſam celebraturo, & de Crucem ferente: Vide *n.* 23. 278. & 314.

Quan-

1226 Quando frequenter fiunt expoſitiones Sanctiſſimi publice in majori altari, & præter Miſſam ſolemnem dicuntur etiam Miſſæ privatæ ad idem altare majus, an etiam in Miſſis privatis ad altare majus, & ad alia altaria minora durante expoſitione Sanctiſſimi poterit fieri commemoratio de Sacramento durante expoſitione? Reſponſum fuit: Poterit fieri commemoratio de Santiſſimo Sacramento durante expoſitione; *Sac. R. C. 7. Maji 1746. in Varſavien.* Vide *numer. antec. & ſequent.* (Miſſæ privatæ ad idem altare majus: niſi ex neceſſitate celebrandæ; ad majorem enim decentiam erit abſtinendum; *Cærem. Epiſc. lib. 1. cap. 12. n. 9.* Quid ſtatuatur de Miſſa ſolemni, Vide *n.* 481.

1227 Expoſito Sanctiſſimo Sacramento in altari majori, dum ſub *Magnificat* in Veſperis idem altare majus incenſatur, an debeant etiam incenſari alia altaria, ex eo quod incongruum eſſe videatur relinquere in altari expoſitum Sacramentum; & utrum thurificato altari majori, ubi eſt expoſitum Sanctiſſimum, debeat etiam fieri thurificatio illius, in quo eſt reconditum Sanctiſſimum in ciborio? Reſponſum fuit, non eſſe thure adolenda alia altaria, licet alibi Sanctiſſimum Sacramentum aſſervetur; *Sac. Rit. Congregat. 7. Maji 1746. in Varſavien.* (Non eſſe thure adolenda: Ac idem ſervandum non expoſito Sacramento. Vide *n.* 305.

1228 Tranſeuntes ante expoſitam Reliquiam S. Crucis, utrum debeant genua uſque ad terram flectere, vel etiam, an ſufficiat ſemigenuflexio, uti ſolet fieri coram Epiſcopo: & utrum eadem genuflexio facienda ſit ante prædictam Reliquiam S. Crucis, quæ licet non ſit expoſita, aſſervatur tamen occluſa in aliquo altari, aut etiam quando expoſita eſt, ſed non apparet, ex eo quod pars illa, quæ reſpicit populum, habeat figuram Chriſti Crucifixi? Et reſponſum fuit: Si loco principe Reliquia Sanctiſſimæ Crucis ſuper altare fuerit expoſita, tunc tranſeuntes ante illam unico genu uſque ad terram flexo venerari debent; diverſimode vero ſola capitis inclinatione, ſi præfata Reliquia recondita erit intra cuſtodiam; *S. Rit. C. 7. Maji 1746. in Varſavien.* (Tunc tranſeuntes ante expoſitam Reliquiam SS. Crucis; Excipe Celebrantem paratum, Canonicos Cathedralis, & Collegiatæ, non obſtante conſuetudine in contrarium (qui non genuflectunt, niſi feria ſexta in Paraſceve) excepto Crucifero, ut eruitur ex *Cærem. Epiſcop. lib. 2. cap. 27. num. 7. & cap. 27. num. 12. Rubr. Miſſal. 7. de Introitu, & 8. de Offert.* Vide *num.* 123. & 1072.

Cum contingat ſæpius in Eccleſiis Regula- 1229
rium, vel aliis, præſertim in die obitus, ſeu anniverſario defunctorum, Miſſas celebrari a confluentibus Sacerdotibus, ſupplicatur declarari, an Sacerdotes, qui recitant Officium de feſto duplici, confluentes ad Eccleſias ſive Regularium, ſive aliorum, ubi dicitur Officium de ſemiduplici, poſſint ibi dicere Miſſas privatas defunctorum? Reſponſum fuit negative; *S. R. C. 7. Maji 1746. in Varſavien.* Ad recte & abſolute obſervandum præſens decretum, & ſine ſcrupulo, vide quæ diximus in *num.* 753.

Recitantes Officium de Martyre, & celebran- 1230
tes in Eccleſiis, ubi dicitur de Confeſſore, utrum debeant ſe conformare in colore illis Eccleſiis, etiam ſi nulla ibi ſit ſolemnitas? Reſponſum fuit affirmative, etiam quoad Miſſam, quæ non poterit celebrari de Sancto Confeſſore, ſi color fuerit rubeus; S. R. C. 7. *Maji 1746. in Varſavien.* (Etiam quoad Miſſam: ſed cum Miſſali Romano, ubi particulares puta alicujus religionis celebrantur. Vide *n. ant.* 753. & 894.

An Dominica infra octavam Beatæ Mariæ 1231
Virginis, ut de S. Maria de Monte Carmelo in Maſſa &c. Sacerdotes, qui accedunt ad dictam Eccleſiam, debeant in ea celebrare Miſſam de S. Maria cum commemoratione, & Evangelio Dominicæ in fine, & an poſſit eadem Eccleſia celebrare ejuſmodi Miſſam ſolemnem, prout ſingulis annis celebrat dicta Eccleſia de Maſſa abſque ulla commemoratione? Reſponſum fuit: In Dominica infra octavam, Miſſæ privatæ nequeunt dici de feſto, ſed dicuntur de Dominica cum commemoratione octavæ juxta Rubricas; conſtito tamen de concurſu populi, permittitur unica tantum Miſſa ſolemnis de octava, cum *Gloria*, & *Credo*, abſque ulla commemoratione: *Sac. Rit. Congregat. 3. Septemb. 1746. in una Maſſæ, & Populoniæ.* (Conſtito tamen de concurſu populi: vel alia cauſa, Vide *nu.* 430. Unica recitata oratione de Beata Maria ſine commemoratione Dominicæ & Evangelio ejuſdem in fine; Vide *nu.* 348. & 1013.

An in exequiis defunctorum Sacerdotum, 1232
præſente corpore, Subdiaconus ſe ſiſtere debeat ad caput defuncti Sacerdotis, vel ad pedes, juxta opinionem P. Merati? Reſponſum fuit: Servetur Rituale Romanum, & in exequiis defuncti Sacerdotis præſente corpore locetur Crux ad caput defuncti inter feretrum, & altare, &c.

Sac. Rit. Congregat. 3. Septemb. 1746. in una Maſſæ, & Populoniæ. (Servetur Rituale: ubi dicitur: Finita Miſſa, Sacerdos depoſita caſula, & manipulo, accipit pluviale nigri coloris, & Subdiaconus accipit Crucem, accedit ad feretrum, & ſe ſiſtit ad caput defuncti cum Cruce, medius inter duos acolythos, ſeu ceroferarios cum candelabris, & candelis accenſis, & omnes alii de Clero veniunt ordinatim in gradu ſuo cum candelis accenſis, & ſtant in circuitu feretri. Rit. Rom. de exeq. n. 7.

1233 Officium Sanctiſſimi Sacramenti, quod recitatur ex privilegio in feria quinta non impedita per annum a feſtis duplicibus, vel ſemiduplicibus, demptis quoque feriis Adventus, Quadrageſimæ &c. ſi occurrat in Veſperis cum alio Officio ſemiduplici, dividitur Veſperas a capitulo; S. R. C. 1. Julii 1747. in Zagabrien. Vide n. 448. & 1185.

1234 An quando feſtum Purificationis B. M. V. occurrit in Dominica privilegiata, ejus Officium transferri debeat in feriam ſecundam immediate ſequentem, an in primam diem non impeditam feſto duplici, vel ſemiduplici? Reſponſum fuit: Quando huiuſmodi caſus intervenerit. Officium Purificationis eſſe transferendum in feriam ſecundam immediate ſequentem, [illegible] feſto etiam [illegible], non tamen altioris [illegible] [illegible] incidente, & idem [illegible] [illegible], quando feſtum Annunciationis B. M. V. occurrat in Dominica privilegiata: nunc ſi in [illegible] Paſchali, tunc An[illegible] [illegible] privilegio in [illegible] Officium [illegible] poſt Dominicam in albis transferant [illegible]; atque hoc decretum generalibus [illegible] Calendarii Romani Rubricis adjici præcepit S. R. C. 23. Julii 1748. in decreto Urbis & Or. [illegible] in hebdomada majori, Excipe [illegible]. (Quod ſi in [illegible], & Sabbatum, de quibus re. Feriam ſextam, [illegible] quire n. 670. 1095.

1235 An in Eccleſiis ſub titulo S. Mariæ Angelorum fieri debeat die ſecunda Auguſti Officium cum Miſſa de Beata Maria Virgine, prout hactenus ſervatum fuit, vel potius feſtum S. Mariæ Angelorum ſit celebrandum die Aſſumptionis ejuſdem? Sac. Rituum Congregat. re mature diſcuſſa, ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardinalis Alexandri Albani [illegible], ſervari ſolitum, nempe in caſu propoſito die ſecunda Auguſti faciendum eſſe Officium cum Miſſa de B. M. V. [illegible] Eccleſiæ, prout in feſto ad Nives, præter lectiones ſecundi Nocturni, quæ ſumendæ ſunt ex ſecundo Nocturno Nativitatis ejuſdem Beatæ Mariæ, mutato verbo [illegible] in verbum, feſtivitate, juxta decretum editum die decima Junii anni 1690. in una Ord. Min. de Obſerv. Sac. Rit. Congreg. 7. Septemb. 1748. in una Ord. Capuccinorum Provinciarum Calabriæ in Italia Sanctiſſimo Papæ Benedicto XIV. ſuppliciter porrecta, & ad Sac. Rit. Congregat. eadem die remiſſa. (Servari ſolitum apud Franciſcanos: Vide num. 613. Secus apud alios: Vide n. 844.

An Dedicatio Eccleſiæ Cathedralis, ad quam Regulares intra eamdem Civitatem conſtituti, ſub ritu duplici ſecundæ claſſis celebrandam tenentur, ultra illius octavam transferri poſſit ab iiſdem Regularibus, ſi prima dies altiori feſto, ſimulque tota reliqua octava aliis novem lectionum feſtis impedita ſit? reſponſum fuit affirmative; S. R. C. 11. Januarii 1749. in una Ord. Excalceat. S. Auguſtini Provinciæ Auſtriæ. (Tenentur . . . . ultra illius octavam transferri . . .: non tenentur vero, immo non poſſunt octavam Dedicationis celebrare, & ligat etiam Moniales Ordinariis ſubjectas; Vide n. [illegible]. Epiſcopus vero cogere debet eoſdem, ut Cathedralis Dedicationem adimpleant; Vide n. 1218.

Feſtum Patrocinii S. Joſeph occurrens in feſto altioris ritus transferri poteſt, non obſtante decreto 20. Martii 1683. Nam eadem Sac. Rit. Congreg. die 26. Novemb. 1735. hanc declarationem edidit: Cum in tota Hiſpania ſit conceſſum, ut in tertia Dominica poſt Paſcha celebretur feſtum Patrocinii S. Joſeph ſub ritu duplici, quæſitum fuit, ſi cadat in illa die feſtum majoris ritus, an feſtum Patrocinii S. Joſeph ſit transferendum ad aliam diem? Et reſponſum fuit, transferri poſſe. Hæc declaratio facta pro regnis Hiſpaniæ valet etiam pro aliis regnis, quibus idem Officium conceſſum eſt. Sac. Rit. Cong. 11. Januarii 1749. in una Ord. Excalceat. Provinciæ Auſtriæ. (Transferri poſſe: juxta decretum citatum de anno 1735. ſub n. 960. tamquam Officia de præcepto, & non gratioſe conceſſa. Vide num. 989. 1238. & 1350. 1236

An feſtum titulare Archiconfraternitatis Septem dolorum, quod pro Regnis, & provinciis hereditariis Auguſtiſſimæ Domus Auſtriacæ ab utroque Clero ſub ritu duplici celebrari debere indultum eſt tertia Dominica Septembris, cum in Religione S. Auguſtini idipſum ſæpe impediatur ab octava B. Mariæ Virginis, & S. Nicolai, ac feſtum S. Thomæ de Villanova eadem Dominica celebretur, poſſit ſimiliter transferri: præcipue quod hoc feſtum potius videatur repetitio alterius, quod feria ſexta 1237

poſt

poſt Dominicam Paſſionis in Quadrageſima celebratur, prout patet ex oratione, & lectionibus ſecundi nocturni, quæ ſunt eædem? Reſponſum fuit affirmative. Quia pro Statibus Auſtriacis tale Officium eſt de præcepto: dicitur enim in decreto conceſſionis die 28. Auguſti 1734. *Recitari debere*. Officia autem de præcepto, licet ſint fixa certis diebus, ſi in his impediantur, transferri poſſunt juxta decretum Sac. Rit. Congr. 5. Maij 1736. in Einſidlen. *Sac. Rit. Cong.* 11. *Jan.* 1749. *in una Ord. S. Auguſt. Excalceat. Provinciæ Auſtriæ*. Vide *num. ant.* & 989.

1239 An feſtum Sanctiſſimi Nominis B. M. V., quod pro regnis, & provinciis Auſtriacis eſt duplex ſecundæ claſſis, in occurrentia cedere debeat feſto S. Nicolai Tolentinatis, quod eſt duplex ſecundæ claſſis cum octava, præſertim cum illud Viennæ cum ſolemniſſima utriuſque Cleri proceſſione, maxima exteriori pompa, Indulgentiis etiam plenariis, ac ingenti populi concurſu, ob liberationem Viennenſis civitatis ab obſidione Turcarum celebretur? Reſponſum fuit negative. Octava enim non elevat ritum. In paritate autem ritus attendi debet tum major dignitas B. M. V. juxta Rubricam de concurrentia Officii tit. XI. n. 2. tum major ſolemnitas celebrationis, & populi concurſus juxta decretum die 20. Martii 1683. in quo ſic: Si Officia, quæ recitari debent in aliquibus regnis, ſint ejuſdem ritus, & dignitatis, an ſit præferendum officium loci officio in proprio religionis Calendario deſcripto? Reſolutum fuit, præferendum eſſe Officium, quod cum majori ſolemnitate, & populi concurſu celebratur; *Sac. Rit. Congreg.* 11. *Jan.* 1749. *in una Ord. S. Auguſtini Excalc. Provinciæ Auſtriæ*. (In paritate autem ritus: ut his aſſeritur attendi debet major dignitas; ſecus autem in diſparitate ritus, ut videre eſt *n.* 1314. Decretum vero in hac ſanctione notatum Vide *n.* 554.

1240 An ubi habentur inſignes reliquiæ plurium Sanctarum Virginum, & Martyrum e Societate S. Urſulæ, debeat de illis fieri officium duplex 21. Octob. cum commemoratione S. Hilarionis, & SS. Urſulæ, & Sociarum, vel poſſit aliis diſtinctis extra illum diebus de ſingulis illarum in particulari, prout hactenus alicubi die 17. & die 19. Decemb. obſervatum fuit, recitari officium duplex? Quod ſi primum fieri oporteat, quæritur adhuc, an id faciendum, ubi feſtum SS. Urſulæ, & Sociarum eſt duplex, vel ſemiduplex, aut hoc potius in aliam diem non impeditam transferendum ſit? Reſponſum fuit, fieri debere officium duplex de SS. Urſula, & Sociis cum ſola commemoratione S. Hilarionis, ſicut fit Romæ in patriarchali Eccleſia S. Mariæ Majoris, ubi aſſervatur caput unius ex Sociis S. Urſulæ. Et ita pariter fieri debet abſque ulla translatione in illis Eccleſiis, in quibus feſtum SS. Urſulæ, & Sociarum aliunde eſſet duplex, vel ſemiduplex. *S. R. C.* 11. *Jan.* 1749. *in una Ord. S. Auguſtini Excalceat. Provinciæ Auſtriæ*. (Inſignes Reliquiæ: quæ ſint, Vide *n.* 21.).

Ubi Proceſſio SS. Sacramenti in ejus feſto die, 1241
vel per octavam ea, qua decet, ſolemni pompa nequiverit haberi, deſignabit Epiſcopus pro ſuo arbitrio & prudentia unicuique Eccleſiæ aliquam ex ſequentibus Dominicis, in qua celebrata Miſſa cum commemoratione SS. Sacramenti juxta Rubricarum præſcriptam formam ſolemnis illius Proceſſio peragi poſſit. *S. R. C.* 8. *Martii* 1749. *in Lisbonen.* (Ea qua decet ſolemni pompa: ideſt præcedente Cruce haſtata &c. de quo Vide *num.* 1120. (Celebrata Miſſa: currenti cum colore feſto, ſeu officio convenienti. Vide *numer.* 641. 1137. & 1255.

Exorto dubio in Eccleſia Parochiali, & col- 1242
legiata S. Jacobi de Luprio Civitatis Venetiarum, an liceat die 2. Auguſti celebrari feſtum S. Petri ad Vincula, prout ab antiquo tempore conſuevit, eo quod præcedenti die perpetuo occurrat octava S. Jacobi Apoſtoli ejuſdem Eccleſiæ Titularis, an potius recitandum ſit officium S. Hermolai, quod paucis abhinc annis in diœceſi Venetiarum ſub ritu ſemiduplici affixum fuit diei ſecundæ Auguſti? Pro parte Capituli dictæ Eccleſiæ S. R. C. humillime ſupplicatum fuit, quatenus dignaretur declarare, nedum quid in ſubjecto caſu ſit faciendum, verum etiam an poſſit aſſignari ſemiduplex infra octavam non privilegiatam? Reſponſum fuit ad primum: Die 2. Auguſti agendum eſſe in dicta Eccleſia S. Jacobi de Luprio Venetiarum de feſto S. Petri ad Vincula. Ad ſecundum. Feſtum ſemiduplex a ſua die perpetuo amotum celebrari deinceps poteſt infra octavam non privilegiatam in die ipſi aſſignanda, tamquam ſede illius [illegible], juxta decretum die 28. Novemb. 1744. in Peruſina. *Eadem Sac. Rit. Congrer.* 19. *Apr.* 1749. *in una Venetiarum*. (Prout ab antiquo tempore conſuevit: Ad hanc petitionem decretum fuit, fieri de feſto S. Petri ad Vincula, cum non ſit regulariter amplius amovendum Officium (quod erat jam perpetuo impeditum) a die aſſignata, eo quia nunc vel poſtea aſſignaverit Ordinarius,

aut etiam Sacra Rituum Congregatio, eamdem diem alicui Officio; ſed firmam & propriam ſedem jam primum adeptum ſit. Vide *n.* 879. 893. & 1256. Decretum vero de celebrando Officio ſemiduplici, perpetuo impedire, infra octavam non privilegiatam, habes ſub *n.* 1193. una cum alio *n.* 1184.

1243 Inſtructio pro Oratione quadraginta horarum Romæ juſſu fel. rec. Clementis XI. primum edita, extra Urbem non obligat; laudandi tamen, qui ſe illi conformare ſtudent, niſi aliud ab Ordinariis locorum ſtatutum ſit. *S. R. C.* 12. *Julii.* 1749. *in una Congregat. S. Philippi Nerii civitatis Patavinæ.* (Clem. XI. primum edita: deinde ab aliis Summis Pontificibus ordinata, ſignanter *die* 1. *Septemb.* 1736. cujus initium: *Eſſendo ſtate fatte.*

1244 An Presbyteri ordinandi ſtatim ab initio, vel ſolum a *Suſcipe Sancte Pater &c.* debeant inchoare Miſſam cum celebrante, & ordinante Epiſcopo? Reſponſum fuit, teneri ſolum a *Suſcipe Sancte Pater*; *S. R. C.* 20. *Septembris* 1749. *in una Javarinen. in Hungaria.* Vide *n.* *ſequent.*

1245 An Presbyteri ordinandi debeant legere Miſſam ſtantes, vel in terram genuflexi? Reſponſum fuit negative ad primam, affirmative ad ſecundam partem. *Sac. Rit. Congreg.* 20. *Sept.* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.* Vide *n. ant.* & *ſeqq.*

1246 An Presbyteri ordinandi omnes illas, quas Epiſcopus ordinans in Miſſa facit, actiones, debeant facere, adeoque an ii Presbyteri debeant cruces manu ſuper oblata peragere, an genuflectere &c. an denique omnia illa, quæ Epiſcopus ſub Sacrificio agit, agere? Similiter idem quæritur de Epiſcopo conſecrando? Reſponſum fuit ad primam negative; ad ſecundum, ſervandum eſſe Pontificale Romanum. *Sac. Rit. Congregat.* 20. *Septemb.* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.* Vide *num. ant.* & *ſeq.* (Servandum eſſe Pontificale Romanum: in quo præſcribitur: *Dicto Offertorio, Conſecrator ſedet cum mitra in faldiſtorio, ante medium altaris. Et conſecratus veniens ex ſua capella, inter aſſiſtentes Epiſcopos medius coram Conſecratore genuflectit, & illi offert duo intortitia accenſa, duos panes, & duo barilia vino plena, & Conſecratoris prædicta recipientis manum reverenter oſculatur. Deinde Conſecrator lavat manus, & accedit ad altare; Conſecratus etiam ad poſterius cornu Epiſtolæ altaris ejuſdem accedit, & ibi ſtans medius inter Epiſcopos Aſſiſtentes ante ſe habens Miſſale ſuum, ſimul cum Conſecratore dicit, & facit omnia, prout in Miſſali. Et ponatur una Hoſtia conſecranda pro Conſecrante, & Conſecrato, & vinum conſecrandum in Calice, ſufficiens pro utroque. Pontif. Rom. p.* 1. *tit.* de Conſecrat. Electi in Epiſcopum. Vide *n. ant.* & *ſeq.*

An Presbyteri ordinandi poſtquam ſunt dei corpore D. N. J. C. communicati debeant de illo Calice, quem in ordinatione ſua tetigerunt, ablutionem ſumere? Reſponſum, fuit non eſſe neceſſe; *Sac. Rit. Congregat.* 20. *Septemb.* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.* (Ablutionem ſumere: Non in Calice, quo Pontifex celebravit, ſed in alio cum vino; *Pontif. Rom. part.* 1. *tit. de Ordinat. Presbyter.* Vide *num. antec.*

Cum Sabbato Sancto unica tantum in quavis Eccleſia Miſſa cantata admittatur, an Epiſcopus in privata Capella, vel in Oratorio poſſit ordinationem ſub Miſſa lecta ſervare? Et quatenus affirmative, an debeat poſt communionem idem Epiſcopus pro Veſperis: *Alleluja, Veſpere autem &c. Laudate Dominum. Magnificat &c.* dicere? Reſponſum fuit, ad mentem; *Sac. Rit. Congreg.* 20. *Septemb.* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.*; Vide *num.* 1165. & 1268. 12

An Epiſcopi non habentes facultatem ſpecialem concedendi in Oratoriis privatis, & Capellis pro ſæcularibus, & aliis, legendi Miſſam, poſſint licentiam dictam parentibus concedere? Reſponſum fuit negative; *Sac. Rituum Congregat.* 20. *Septemb.* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.* (Negative: Et hæc facultas ſpectat ad Papam, ex Conſtit. Bened. XIV. 2. *Jul.* 1751. quæ incipit: *Magno cum animi noſtri*; Vide *n.* 620. 124

Cum in Rubricis de Sacramento Confirmationis dicatur: Adulti ſeu alii majores ponant pedem ſuum ſuper pedem dexterum Patrini ſui: quæritur, an ſufficiat, ſi Patrinus ponat manum dexteram ſuper humerum dexterum Confirmandi? Reſponſum fuit, ſufficere; *Sacra Rituum Congregatio* 20. *Septemb.* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.*; Vide *num. ſequent.* 12

An Confirmandus tempore Confirmationis, quando Epiſcopus dicit: *N. Signo te Signo Crucis &c.* præter nomen ſuum baptiſmale poſſit aliud nomen Sancti ſibi imponi curare? Reſponſum fuit, poſſe. *S. R. C.* 20. *Septembris* 1749. *in Javarinen. in Hungaria.* 12

Il Compoſitore del Calendario per i Religioſi e Religioſe di S. Franceſco, ſotto l'obbedienza del Miniſtro Generale di tutto l'Ordine Serafico, umilmente eſpone, come leggendoſi nel Rituale del. 12

del Merati alla ſezione 3. capitolo 4. de feſto ſimplici *citato un Decreto del dì 22. Gennaro 1735. col quale la Sacra Congregazione aſſegna a S. Teodoro Martire di rito ſemplice, per i Padri Minori Conventuali, il giorno 12. Novembre, per l'impedimento perpetuo della Dedicazione della Baſilica Conſtantiniana, celebrata da eſſi ſotto rito di prima claſſe, e per le Monache del Terzo Ordine di S. Franceſco, quali celebrano S. Eliſabetta d'Ungaria ſotto l'iſteſſo rito, come Padrona principale, ſi aſſegna a S. Ponziano Papa, e Martire il giorno 20. dell'iſteſſo Meſe; ma non trovandoſi tal decreto nel regiſtro della Segreteria, ſupplica l'EE. VV. a dichiarare, ſe ſi debba tale decreto oſſervare tanto dalle ſuddette Religioſe, quanto per altre diverſe Chieſe dell'Ordine, nelle quali occorrono molti Santi del detto rito perpetuamente impediti, ovvero ſi debba nelle dette Chieſe laſciare totalmente la memoria di eſſi Santi, tanto più, che la rubrica generale, dove al titolo decimo* de Tranſlatione feſtorum, *ſi legge al numero* 8. Eo anno de eo non fit amplius, *parla dei Santi ſemplici impediti dalle feſte di prima claſſe mobili? Che della grazia &c.* Et Sacra Congregatio, re mature diſcuſſa, ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardinalis Tamburini Ponentis Sanctæ memoriæ, reſcribendum cenſuit: Si feſtum ſimplex perpetuo impediatur ob occurrentiam duplicis primæ claſſis, non eſſe ad aliam diem transferendum juxta Rubricas; *Sac. Rit. Congregat. die* 18. *Julii* 1750. *in una Ordinis Min. S. Franciſci;* Vide *numer.* 1217.

1253 Regulares degentes in civitate tenentur ad Officium Dedicationis Cathedralis ſub ritu 2. claſſis, extra civitatem & per totam diœceſim non tenentur, neque ad recitationem Officii in die feſto; *S. R. C. die* 29. *Jan.* 1752. *in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceatorum Provinciæ Poloniæ*. Officium Dedicationis Cathedralis fit a Regularibus, & Monialibus in civitate ſub ritu duplici ſecundæ claſſis ſine octava, & ſimiliter a ſæcularibus in diœceſi; vide *n. ſeq.* 498. & alios ibi notatos.

1254 Cum in omnibus diœceſibus Regni Poloniæ, & Magni Ducatus Lithuaniæ, Officio Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis aſſignata ſit dies Dominica in perpetuum, & in eadem Dominica recitetur quotannis, utrum aliquando apud Regulares, occurrente in illa Dominica alio feſto altioris ritus, vel dignitatis, debeat prædictum Officium Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis apud Regulares transferri in aliam diem non impeditam, etiam ultra duas ſeptimanas, an omitti juxta Decretum Sacræ Rituum Congregationis emanatum anno 1633. 20. Martii? Et inſuper utrum cedere debeat prædictum Officium Dedicationis Eccleſiæ Cathedrali Officio ſolemniori alicujus Religionis occurrenti eadem die Dominica ſub eodem ritu? Ad primam ejuſdem dubii partem, reſponſum fuit, transferendum eſſe ad primam diem non impeditam; ad ſecundam vero, ſervari Rubricam X. Breviarii Romani de Concurrentia Feſtorum *num.* 2. *Sac. Rit. C. die* 29. *Jan.* 1752. *in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Servari Rubricam X. Breviarii: in qua legitur *ſub num. 6. Si duo vel plura feſta novem lectionum ſimul eodem die veniant, fiat Officium de majori, id eſt, de duplici, & ſemiduplicia transferantur. At ſi omnia fuerint duplicia; fiat de digniori, ſeu ſolemniori, & quæ minoris ſolemnitatis ſunt, transferantur; Rub. Brev. citat.* Inter feſta autem æqualis ſolemnitatis qualis ordo præciſe attendatur; Vide *num.* 522. Decretum vero in præſenti lege ſignatum ſub *num.* 555. ut omittatur Officium Dedicationis, non eſt conſiderandum circa Officia de præcepto recitanda, inter quæ hoc feſtum conſiderari debet, ut in *num.* 1278. ſed de illis dumtaxat gratioſe conceſſis; Vide *n.* 989. 1238. & 1257.

Dum ſit expoſitio Sanctiſſimi Sacramenti ra- 1255
tione ſolemnitatis ad populum in Dominicis privilegiatis, vel aliis feſtis, in altari majori, ubi eſt expoſitum publice Sacramentum, ſi celebretur Miſſa diei, celebrari debet cum paramentis feſto, ſeu officio convenientibus, ſcilicet non eſt adhibendus color albus, uti competens ſolemnitati ratione expoſitionis, ſed etiam violaceus; *S. R. C. die* 29. *Januarii* 1752. *in una Ordinis Diſcalceat. Carmelitarum Provinciæ Poloniæ*. (Ubi eſt expoſitum publice Sacramentum, ſi celebretur: propter neceſſitatem intellige, ait enim Cæremoniale: *Non incongruum, ſed maxime decens eſſet, ut in altari, ubi Sanctiſſimum Sacramentum ſitum eſt, Miſſæ non celebrarentur, quod antiquitus obſervatum fuiſſe videmus; Cærem. Epiſcop. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 9. Vide *num.* 641. 1137. & 1241. Miſſa vero ſolemnis quando rite celebrari poſſit, Vide *n.* 481. & 1226.

Cum in Provincia Polona, & Lithuana ob 1256
occurſum in perpetuum cum feſto S. Stanislai Epiſcopi Martyris Patroni principalis ex die 8. Maji Officium Apparitionis S. Michaelis Archangeli translatum in diem decimam Maji tamquam propriam recitaretur, quæritur, utrum

nunc, cum S. R. C. officio S. Antonini de præcepto ſemiduplici eamdem diem decimam Maji aſſignaverit pro univerſali Eccleſia, debeat cedere Officium Apparitionis S. Michaelis Archangeli ad uniformitatem Officii S. Antonini? Et reſponſum fuit: Officium jam translatum Apparitionis S. Michaelis Archangeli ob occurſum feſti S. Stanislai Epiſcopi Martyris, quod in Polonia ſub ritu duplici primæ claſſis celebratur, & perpetuo aſſignatum die 10. Maji, non erit ulterius amovendum propter Officium S. Antonini Epiſcopi eo die in Eccleſia univerſali celebrandum, ſed firmo remanente Officio Apparitionis, illud S. Antonini transferatur in primam diem non impeditam; *S. R. C. 29. Jan. 1752. in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Non erit ulterius amovendum: aſſignatio enim non eſt translatio, ſed propria ſedes feſti illius regulariter reputatur; & ideo decretum hoc eſt generale; Vide *n.* 879. 893.

1257 Utrum occurrente aliquando feſto altioris ritus in Dominica ſecunda poſt Paſcha, in qua ex indulto Sacræ Rituum Congregationis recitatur in Polonia Officium affixum huic Dominicæ Sanctiſſimi Sepulchri, debeat ne prædictum Officium SS. Sepulchri transferri in aliam diem non impeditam, an omitti juxta Decretum anno 1683. 20. Martii emanatum? Reſponſum fuit: Officium SS. Sepulchri, ſi occurrerit feſtum altioris ritus, non erit ad aliam Domicam transferendum, ſed prorſus omittendum. *S. R. C. 29. Januar. 1752. in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Sed prorſus omittendum: quia ex Indulto, non ex præcepto recitatur, juxta decretum 20. Martii 1683. hic enuntiatum, quod extat ſub *num.* 555. Vide *n.* 989. 1238. & 1253.

1258 Etſi cum maxima ſolemnitate, & concurſu populi, cantetur ab immemorabili tempore, in Adventu Domini, ſingulis diebus Miſſa votiva Beatæ Mariæ Virginis, quæ vocatur *Rorate*, inſtituta etiam a Concilio Provinciali, ut eſt in Regno Poloniæ, a Paulo V. Papa approbato, non eſt tamen recenſenda inter Miſſas votivas pro re gravi, vel pro publica cauſſa, ſed haberi dumtaxat poterit ut mera populi devotio; *S. R. Congreg. 29. Januar. 1725. in una Ordinis Carmelitar. Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Singulis diebus: exceptis ſolemnioribus feſtivitatibus. Novem dies vero ante Nativitatem Domini ſunt privilegiati, ubi adeſt conſuetudo & concurſus, in quibus quotidie, etiam diebus ſolemnibus, unicam Miſſam cantare votivam cum Gloria & Credo non negatur; Vide *num.* 348. & 1189.

Utrum ex præſcripto Fundatorum, & inſtitutione eorumdem poſſit dici Miſſa de Aſſumptione, Purificatione, Conceptione Beatæ Mariæ Virginis in ſabbatis, vel aliis feriis per annum non impeditis feſto duplici? Reſponſum fuit: Non ſunt violandæ rubricæ imperitorum laicorum cauſſa, & ideo petentibus Miſſam votivam de Aſſumptione &c. fiet ſatis celebrando unam ex Miſſis votivis Beatæ Mariæ Virginis juxta temporis occurrentiam; *Sac. Rit. Congregat. 29. Jan. 1752. in una Ordinis Carmelitarum Diſcal. Provinciæ Poloniæ*. (Fiet ſatis: ſed contra Rubricas forte non agitur, ſi votiva Miſſa recitetur de Septem doloribus Beatæ Mariæ Virginis, ut eruitur ex Miſſali Romano de eodem feſto in menſe Martio. Infra Octavam vero alicujus feſtivitatis, licet non fiat Officium de S. Maria, erit congruenter ejus votiva de octava ſine Gloria & Credo; Vide *n.* 1283.

Cum in Regno Poloniæ ab immemorabili conſuetudine recitetur 28. *Septembris Officium* Sancti Wenceslai *Martyris ſub ritu duplici minori*, & ſub eodem ſimiliter ritu *duplici minori* recitetur 5. Martii Officium Translationis ejuſdem Sancti Wenceslai Martyris, utrum licite tolerari poſſit, ut feſtum principale, & ejus translatio ſub eodem ritu celebretur, ſicut in Magno Ducatu Lithuaniæ Officium S. Adalberti, & ejus translatio, & an debeat ceſſari a recitatione officii translationis S. Wencelai Martyris ſub ritu duplici in Regno Poloniæ, ſicut & in Lithuania a recitatione officii translationis S. Adalberti? Reſponſum fuit: Servetur ſolitum; *S. R. C. 29. Januarii 1752. in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*.

In iis Eccleſiis Regularium, in quibus non eſt conſuetum canendi quotidie Miſſam currentis Officii, utrum in Miſſa ſolemni, quæ ſola canitur pro re gravi, vel ob occurſum feſti ſolemnis, de quo eodem die officium nequit fieri: non cantata Miſſa officii diei, nempe de Dominica privilegiata, feria majori, vel feſto aliquo, debeat addi Collecta illius diei officii currentis? Reſponſum fuit: In Miſſis votivis ſolemnibus, quæ pro re gravi, vel ob occurſum feſti ſolemnis in aliam diem ſunt transferendæ, etſi unica tantum cantatur Miſſa, unica Oratio dicenda eſt; *S. Rit. C. 29. Januar. 1752. in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Unica oratio dicenda eſt: cum Evangelio in fine Miſſæ S. Joannis, cum Præfatione pro-

propria, ſi habeat Miſſa, vel de communi; Vide *n.* 348. 835. & 851.

1262 Utrum Sacerdos ſæcularis, vel regularis, habens Officium duplex, & quid ſi duplex primæ, vel ſecundæ claſſis, celebrans in aliena Eccleſia ex devotione, ubi celebratur feſtum ſolemne, debeat ne celebrare Miſſam ſe conformando illi Eccleſiæ, ubi celebrat, etiam quoad ſolemnitatem, & colorem paramentorum? Utrum etiam Sacerdos ſæcularis, vel regularis habens officium duplex, & quid ſi duplex primæ, vel ſecundæ claſſis, celebrans in aliena Eccleſia ex obligatione in ſepultura ſolemni alicujus cadaveris, vel exequiis ſolemnibus, debeat ſe conformare illi Eccleſiæ celebrando Miſſam de Requiem; Reſponſum fuit: Serventur Decreta alias edita in una Tertii Ordinis S. Franciſci die undecima Junii 1701. Et Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares conformare ſe debeant ritui Eccleſiæ, in qua celebrant; S. R. C. 29. *Jan.* 1752. *in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceator. Provinciæ Poloniæ*. Pro adimplenda rite & abſolute mente hujus decreti, Vide ea, quæ diximus in adnotatione ad *n.* 753. Nota. Hæc Decreta cum noviſſima ſint, derogant quibuſcumque aliis prioribus, *L. Non eſt novum* 26. & *L. Sed & poſteriores* 33. *ff. de Legib. cap.* 1. *de Conſtitutionib. in* 6. & per conſequens certum eſt, quod nunc celebrans in aliena Eccleſia ſe debeat in Miſſa conformare Eccleſiæ in qua celebrat, ſaltem in caſu alicujus ſolemnitatis, vel ſolemnis exequiæ; Sic Cavalieri in Calendario anni 1757. in fine.

1263 Miſſæ privatæ de Requiem, etiam corpore præſente, & inſepulto, dici non poſſunt diebus, quibus fit de officio duplici etiam minori, vel aliis a rubrica exceptis, & quæcumque conſuetudo in contrarium abuſus eſſe declaratur; Miſſa tamen unica ſolemnis inſepulto corpore celebrari poterit etiam in Dominicis, & feſtis diebus, non tamen ſolemnioribus primæ claſſis. *S. R. C.* 29. *Januar.* 1752. *in una Ordinis Carmelitarum Diſcal. Provinciæ Poloniæ*. (Vel aliis a rubrica exceptis: ut ſunt feriæ majores, & Dominicæ omnes, in quibus prohibetur fieri de feſto duplici, ut in Breviario. (Solemnioribus primæ claſſis: feſtivis, & celebribus, intra quas feriæ ſecundæ, & tertiæ Paſchatis, & Pentecoſtes non numerantur; Vide *n. ſeqq.* 75. & 1102.

1264 Utrum in majori hebdomada, excepto triduo ante Paſcha, & biduo poſt, & infra octavam Paſchæ, & Pentecoſtes, ac etiam in feſtis duplicibus primæ claſſis, non tamen celebribus, poſſit cantari Miſſa unica ſolemnis de Requiem in ſepultura cadaveris? Reſponſum fuit, Affirmative. *S. R. C.* 29. *Januar.* 1752. *in una Ordinis Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Excepto triduo ante paſcha, & biduo poſt: Vide tamen *n. ant.* & alios ibi notatos, & præcipue 1102.

In die obitus, vel depoſitionis alicujus defuncti ſacerdotis dici poterit vel Miſſa prima, quæ eſt pro Epiſcopis aſſignata, ut in Commemoratione omnium fidelium defunctorum, vel ea, quæ eſt ſecundo loco poſita, quæ eſt in die obitus, ſeu depoſitionis, dummodo oratio pro eo deſignata: *Deus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes &c.* omnino adhibeatur. Similiter agendum erit in anniverſario pro Sacerdote defuncto. *Sac. Rit. C.* 29. *Januar.* 1752. *in una Carmelitarum Diſcalceat. Provinciæ Poloniæ*. (Oratio *Deus, qui inter Apoſtolicos*: vel alia *Præſta quæſumus*, ut in Rubrica Miſſalis *de Miſſis Defunctorum*. Vide *num.* 19. 1265

Dignitates, & Canonici Metropolitanæ Eccleſiæ Urbinatenſis poſſunt uti annulo cum unica gemma, cruce pectorali ſine gemmis, caligis, ſandalis, & chirothecis ſine auri ornatu in miſſis ſolemniter decantandis; & quoad ſolum celebrantem, qui ſedere debet in ſcamno cooperto tapete, vel panno currentis coloris, non vero in faldiſtorio. *S. R. C.* 29. *Januarii* 1752. *in eadem Urbinaten. Benedicto XIV. confirmante die* 28. *Febr. ejuſdem anni in Conſtitut. quæ incipit*: In Throno Juſtitiæ, *ad primum, & ſecundum dubium*. 1266

Supradictæ Dignitates & Canonici, an Palmatoria ſeu Bugia in Pontificalibus, & in Miſſis lectis, ſeu privatis, uti valeant? Reſponſum fuit, negative, & amplius. Sac. Rit. Congreg. 29. *Jan.* 1752. *in eadem Urbinatenſi, ut ſupra, num. ant.* 1267

An liceat eiſdem in Miſſa Pontificali populum ſalutare dicendo *Pax vobis*, loco dicendi: *Dominus vobiſcum*? Et an poſt Miſſas, Veſperas, aut Matutinum in Pontificalibus celebratum, poſſint ipſi ſolemnem dare benedictionem, dicendo: *Sit nomen Domini benedictum*, ſeu potius ſimplicem benedictionem tantum poſt Miſſam dicendo: *Benedicat vos omnipotens Deus*, cum unico, ſeu cum trino ſigno Crucis? Et an benedicendo populum cum Sanctiſſimo Sacramento, dare poſſint trinam benedictionem, vel unicam; nec non, an induti mitra, aliiſque paramentis ad inſtar Abbatum, etiamſi miſſas, aut veſperas in Pontificalibus non celebraverint, dare poſſint trinam benedictionem? Et reſponſum fuit ad primum, Negative, & amplius. Ad ſecundum, Negative ad primam partem, Affirmative ad ſecundam, cum unico ſigno, & amplius. Ad tertium ad primam partem, Affirmative; 1268

ve; ad ſecundum, cum unica tantum, & amplius. Ad quartum, negative, & amplius; *S. R.C. 29. Jan. 1752. in ſupradicta Urbinaten. ad quintum, ſextum, ſeptimum, & octavum dubium, Benedicto XIV. annuente*. Vide *n.* 190.

1269 An poſſint ſupradicti Pontificaliter celebrare Miſſas in Eccleſiis Monialium abſque conſenſu Archiepiſcopi? Et an in veſtitionibus, & velationibus Monialium, factis de commiſſione Archiepiſcopi, uti poſſint Mitra? Et reſponſum fuit Negative in omnibus. *S. R. C. 29. Januar. 1752. in dicta Urbinatenſi ad nonum, & decimum dubium ut ſupra*.

1270 An in Metropolitana Eccleſia ſupralaudatæ Dignitates, & Canonici uti poſſint mitra, & pontificaliter celebrare in Miſſis defunctorum; Et reſponſum fuit, negative. *S. R. C. 29. Januar. 1752. in Urbinatenſi ad undecimum dubium, ut ſupra*. Hoc decretum eſt generale, Prælatos omnes Epiſcopis inferiores reſpiciens. Vide *n.* 360.

1271 An in Inſignibus, & armis ſuæ familiæ appoſitis, vel apponendis in paramentis ſacris, aliiſque rebus Eccleſiam concernentibus, loco mitræ, vel una cum ipſa, pileum apponere valeant Dignitates, & Canonici ſupradictæ Metropolitanæ? Et reſponſum fuit, Affirmative quoad mitram tantum, & amplius. *S. R. C. 29. Januarii 1752. in Urbinatenſi ad duodecimum dubium, ut ſupra*.

1272 An pluries ſupralaudatæ Dignitates, & Canonici in Proceſſionibus Sanctiſſimi Corporis Chriſti incedere poſſint capite mitra cooperto? Reſponſum fuit, Negative, & amplius. *S. R. C. 29. Januarii 1752. in Urbinatenſi ad trigeſimum, & ultimum dubium, Benedicto XIV. ad ſervandum mandante die 29. Januar. ejuſdem anni in Conſt. quæ incipit:* In Throno juſtitiæ.

1273 Miſſæ, quæ cohærenter ad officia ſemel in menſe vel hebdomada recitari conceſſa celebrantur, puta de SS. Sacramento feria quinta, de SS. Nomine B. M. V. in Sabbato, de Patrono principali in alia feria, cum *Gloria in excelſis* tantum, & ſine *Credo* celebrari debent; *S. R. C. 26. Auguſti* 1752. *in una Gadicenſi*. (Officia ſemel in menſe, vel hebdomada: quando, & cur licite recitanda; Vide *num.* 537. & alios ibi notatos.

1274 Cum ex fundatorum voluntate opus ſit quotannis ultra officium diei plura anniverſaria adimplere, & de pluribus feſtivitatibus Sanctorum officium cum Veſperis, & Miſſa celebrare, quæritur, num Veſperæ dictarum Feſtivitatum Sanctorum Pontificum v. g. ſeu Virginum tempore paſchali, ſi celebrentur, Antiphona Pſalmorum, & reliqua dici debeant cum *Alleluja* ob citati temporis paſchalis occurrentiam? Et ſimiliter in iiſdem Veſperis (utpote extra diem proprium earum Feſtivitatum) ultimus pſalmus eſſe debeat de ſanctis Pontificibus v. g. *Memento Domine David*, & in ſanctis Martyribus pſalmus *Credidi*, num vero pſalmus *Laudate Dominum omnes gentes*? Reſponſum fuit: Quando ultra officium diei recitatur aliud de aliquo Sancto ex fundatorum voluntate, ſi tempus curerit paſchale ritum pro tempore convenit imitari, addendo Antiphonis, Verſiculis, & ſingulis reſponſoriis *Alleluja*, uno excepto Beatæ Mariæ Virginis Officio parvo, in quo dum feriali conjungitur officio diei, nullum additur *Alleluja* ſecundum peculiarem illius rubricam juxta alias reſoluta. Pſalmi quoque Veſperarum erunt, ut jam alias deſignati in Feſto, ſcilicet ut in primis, ſi primæ decantantur Veſperæ, ut in ſecundis, ſi ſecundæ. *S. R. C. 26. Auguſti 1752. in una Gadicenſi*. (Secundum peculiarem illius Rubricam: ſcilicet: Tempore Paſchali in Officio parvo Beatæ Mariæ, quod dicitur in choro, non additur *Alleluja* antiphonis, neque *verſibus, neque reſponſoriis. Rub. Brev. Tit. XXXVII. de Officio parvo B. Mariæ num.* 2. *juxta* Decr. Sac. Rit. Cong. 28. *Martii 1626.*

Cum ex fundatorum voluntate Miſſæ ſolem- 127
nes ultra illam diei celebrentur, quæritur, num propoſitæ Miſſæ ſolemnes celebrari poſſint occurrente Feſto duplici, & maxime quia tunc caſus, ſi celebretur, datur, quod de eadem Feſtivitate in eodem die duæ Miſſæ ſolemnes in eodem principali altari dicantur, ex. g. una ſolemnis poſt Primam, & altera eadem poſt Tertiam? Reſponſum fuit: In caſu, de quo agitur, duplex de eodem occurrenti ſolemni Feſto cantabitur Miſſa; una videlicet pro fundatione poſt Primam, altera Conventualis poſt Tertiam. *S. R. C. 26. Auguſti 1752. in una Gadicenſi*. Una pro fundatione poſt Primam.) Non ritu votivo in hac accidentali occurrentia, ſed de Feſto, ut Conventualis poſt Tertiam. Non interpoſita vero Hora Canonica, ſcilicet una Miſſa poſt aliam immediate an poſſit cantari, Vide *n.* 317.

Quæritur, num in Officio eidem Cathedrali 127
Gadicenſi, & Clericis ejus choro tantum adſcriptis conceſſo, nomine & privilegio dictorum Clericorum Cathedralis gaudere poſſint Clerici Curati, in eadem Eccleſia curam animarum exercentes, qui quidem eidem choro de rigore non ſunt adſcripti? Reſponſum fuit: Servetur decretum Sacræ Rit. Congregationis 30. Auguſti

ſti 1602. nempe : Clerici licet adſcripti alicui Eccleſiæ, non tamen obbligati choro, non tenentur recitare officia, quæ in choro propria dicuntur. *S. R. C.* 26. *Auguſti* 1752. *in eadem Gadicenſi*. Vide *n.* 11. 1174. & 1208. *ſeq.*

1277 Lignum SS. Crucis, & Spinas Coronæ Domini Noſtri Jeſu Chriſti, ubi adeſt immemorabilis conſuetudo, licitum eſt capite aperto ſub baldachino proceſſionaliter deferre, eaſdem reliquias incenſantibus duobus thuriferariis. *S. R. C.* 26. *Aug.* 1752. *in Gadicenſi*. (Lignum SS. Crucis, & Spinas : cum velo a ſpatulis pendenti, manibuſque cum eo opertis deferenda ſunt in proceſſionibus. Et Epiſcopus ea deferens incedere poteſt cum mitra ; Clerus vero & populus ut detecto capite procedat, ſtatuitur. Vide *n.* 625. 637. 824. & 1121.

1278 An onus celebrandi Miſſam unam omnibus diebus feſtivis Deiparæ Virginis, intelligendum ſit pro diebus feſtivis tantum de præcepto, an etiam pro aliis ſimplicibus, in quibus commemoratio in honorem Deiparæ Virginis intra annum fieri conſuevit? Quo relato per Eminentiſſimum Cardinalem Cavalchinum Ponentem, Sacra eadem Congregat. reſpondit : Miſſas eſſe celebrandas omnibus diebus, in quibus fit officium beatiſſimæ Virginis ſub ritu duplicis majoris, & altioris ritus tam in Eccleſia univerſali, quam in diœceſi. *Die* 9. *Decembris* 1752. *in Bracarenſi*.

1279 Anniverſaria, quæ ex diverſorum Teſtatorum voluntate ſunt a Capitulo præſertim circa ſingula quatuor anni tempora in cantu celebranda, abſolvi poſſunt in Feſto duplici majori per annum, non tamen de præcepto, etiamſi dies ille non ſit vere dies anniverſarius defuncti. *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. (Non tamen de præcepto : audiendi Miſſam, & abſtinendi ab operibus ſervilibus, juxta mentem Sac. Congregationis ſub nu. 1300. Vide etiam *n. ſeqq.* & 10.

1280 Translato Anniverſario e proprio die obitus Teſtatoris ob occurrens impedimentum in alium diem non impeditum, de Requiem cantanda eſt Miſſa ſive ut in anniverſario, ſive ut in quotidianis ; verba tamen in oratione : *Cujus anniverſarium depoſitionis diem commemoramus &c.* non ſunt varianda ; S. R. C. 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. Vide *nu. ant.* & *ſeqq. nec non* 19.

1281 Obitus die impedito, non poteſt pro defunctorum anniverſario cantari Miſſa de occurrenti Feſto, vel Feria privilegiata per applicationem ; *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania* : (Non poteſt : ſed transferri in aliam diem, prout tranſtulit *S. R. C.* Vide *n. ant.* & 19. An aliæ fundationes licite abſolvi poſſint, conſule *n.* 1107.

Anniverſaria, quæ occurrunt abſolvenda circa 1282
quatuor tempora Paſchalia, & infra octavam Pentecoſtes, & non poſſunt omnia abſolvi, aut finiri ante octavam Sanctiſſimi Corporis Chriſti, quomodo & qualiter abſolvenda? Reſponſum fuit : Servetur Decretum datum die 4. Maii 1686. in una Canonicorum Regularium Lateranenſium. *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. Decretum enunciatum ſignatur ſub *n.* 600. (Quomodo, & qualiter abſolvenda : Vide *n. citatum ant.* & *præcipue* 19.

Pro Miſſis ex fundatione, aut ex alia quacum- 1283
que cauſa in cantu celebrandis, ſive de Aſſumptione, ſive de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis, extra ejus Feſtos dies, vel octavas earumdem ſolemnitatum, aſſumi nequit propria Feſtivitatis, ſed ſubſtituenda eſt ei una ex quinque votivis Miſſis Beatæ Mariæ Virginis, quæ habentur in Miſſali Romano juxta congruentiam temporis ; *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. (Aſſumi nequit propria Feſtivitatis : Dubitatur de Miſſa votiva Septem dolarum Beatæ Mariæ in Miſſali Romano die Feſtivo aſſignata. Vide *n.* 1259.

Pro Miſſa votiva alicujus Sancti, ſi habeat 1284
propriam, mutanda ſunt verba : *Natalitia*, vel *Feſtivitas* in aliis congruentibus verbis, ſcilicet *Commemoratio*, aut *Memoria*. *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania pro Miſſa S. Caſimiri*.

Quando per rubricas Miſſalis, ac per decreta 1285
Sacræ Congregationis, videlicet per octavas Nativitatis, Epiphaniæ, per Feriam IV. Cinerum, & Dominica Palmarum uſque poſt Octavam Paſchæ, per octavas Pentecoſtes, & Sanctiſſimi Corporis Chriſti, prohibentur Miſſæ votivæ privatæ, prohibentur etiam votivæ in cantu fundatæ. *Sac. Rit. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. (Per octavas : nempe per omnes dies dictarum octavarum. Vide *n.* 1287. (Votivæ in cantu fundatæ : illæ vero pro re gravi, vel de Titulari, ſeu Patrono Eccleſiæ non prohibentur, niſi diebus exceptis a Rubrica Miſſalis tit. VI. de Translatione, de quibus conſule *n.* 805. Vide *n. ſeq.*

Subſtitui debent Miſſæ de Feſto pro votivis 1286
in cantu fundatis diebus impeditis ; & ex rationabili cauſa ab Ordinario dignoſcenda, & approbanda, ſatisfieri poſſe lectis, loco cantatarum, ſtatuit *S. R. C.* 22. *Decembris* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. Vide *n.* 1456. & 1564.

Num ſaltem in primis diebus ſolemnibus poſ- 1287

ſint ſubſtitui loco votivarum Miſſæ cantatæ de Feſto; reliquis vero diebus infra octavas, & aliis diebus ſupra enunciatis cantari votivæ? Reſponſum fuit, negative. *S. R. C.* 22. *Decembris* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. Vide *num.* 1285.

1288 Quando juxta Rubricas Miſſalis in Feriis Quadrageſimæ, quatuor Temporum, Rogationum, ac Vigiliarum præſcribuntur duæ Miſſæ cantatæ in Cathedralibus, & Collegiatis, una de Feſto poſt Tertiam, altera de Feria poſt Nonam: An propter inſufficientiam temporis, ratione multarum votivarum cantandarum ex fundatione (ut eſt in Cathedrali Vilnenſi) poſſit una ex his duabus ſubſtitui lecta pro cantata; & quæ potius, an de Feſto poſt Tertiam, an poſt Nonam de Feria? Reſponſum fuit: Non poſſe omitti alteram ex his duabus Miſſis cantandis. Rurſus, an ſecurius una ex dictis votivis legi poſſit, ut ambæ Conventuales de Sancto, & de Feria per rubricas præſcriptæ decantentur? Et reſponſum fuit: Quoad Miſſam votivam lectam cantatæ ſubſtituendam, jam proviſum ſub num. octavo (de quo vide nu. 1286.) *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*.

1289 An in Dominicis infra octavam, ſive privilegiatam, ſive non, præter Miſſam Conventualem, quæ cantatur de Dominica, debeat etiam alia Miſſa cantari de die infra octavam? Item in Dominicis per annum, in quibus fit de aliquo Feſto cum commemoratione Dominicæ, an item præter Miſſam Conventualem de Feſto celebrandam per Hebdomadarium, debeat etiam alia Miſſa cantari de Dominica per Vicarios, ut agitur in Cathedrali Vilnenſi? Et reſponſum fuit, Negative: ſcilicet in Dominicis infra octavas, vel aliis a Feſto duplici impeditis, unicam tantummodo cantandam eſſe miſſam: In Dominicis quidem infra octavas de Dominica, cum commemoratione octavæ, in aliis vero Dominicis non privilegiatis, & in quibus fit de occurrenti Feſto duplici, Miſſa de Feſto cum commemoratione Dominicæ, ejuſque Evangelio in fine. Sacra Rituum Congregat. 22. *Decembris* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*.

1290 Quando abſolvitur Miſſa lecta coram Sanctiſſimo Sacramento in monſtrantia expoſito, attamen velato; item coram Sanctiſſimo Sacramento in pyxide expoſito, debent omnes genuflexiones obſervari in tali Miſſa, quæ alias obſervantur coram Sanctiſſimo Sacramento publice expoſito, & non velato, conformiter ad rubricam Miſſalis Feria quinta in Cœna Domini. *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. (Abſolvitur Miſſa lecta: quæ regulariter dicitur pro expoſitione, privatæ enim Miſſæ non ſunt celebrandæ, niſi ex neceſſitate. Vide *num.* 481.

Quando Epiſcopus pro publicis ſupplicationibus injungit in Diœceſi recitari publice in templis litanias de Sanctiſſimo Nomine Jeſu, utrum Parochi ſcientes eaſdem litanias eſſe prohibitas debeant ſatisfacere huic edicto? Reſponſum fuit: Dilata, & exhibeantur Litaniæ. *S. R. C.* 22. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lituan.* (Exhibeantur Litaniæ: Præter Litanias, quæ in Breviariis, Miſſalibus, Pontificalibus, ac Ritualibus continentur, nec non de Beata Virgine, quæ in æde Lauretana decantari ſolent, inconſulta Sacra Rituum Congregatione, non poſſe in publicum edi, aut recitari in Eccleſiis, Oratoriis, & Proceſſionibus, ſub pœnis (ultra peccatum) arbitrio Ordinarii, & Inquiſitoris ſevere infligendis, præcipit, & mandat Clemens VIII. die 6. Septembris 1601. Conſtitut. quæ incipit *Sanctiſſimus*. 1291

Eſt conſuetudo in plurimis *Poloniæ*, & *Lithuaniæ Eccleſiis decantandi Officium parvum* de Immaculata Conceptione B. M. V.: *ſunt* inſuper in aliquibus Eccleſiis relicta pia legata ad hunc effectum, ut idem Officium parvum de Immaculata Conceptione Beatæ Mariæ Virginis certis diebus publice decantetur: In tali caſu Rectores Eccleſiarum quid facere debeant, cum idem officium ſit prohibitum? Reſponſum fuit: Dilata, & exhibeatur Officium; *S. R. C.* 26. *Decemb.* 1753. *in una Vilnen. in Lithuania*. 1292

Cum Archiepiſcopus Civitatis Bahiæ, alias S. Salvatoris nuncupatæ, occaſione controverſiæ in ſua civitate exortæ circa commemorationem faciendam inter communia ſuffragia de Sanctiſſimo Salvatore Titulari civitatis prædictæ, ejuſque Cathedralis, ac de S. Franciſco Xaverio Patrono principali rite electo, & confirmato ejuſdem Civitatis, per ſupplicem libellum humillime ſupplicaverit Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papæ XIV. pro ſolutione ſequentium duorum dubiorum, ac Sanctitas ſua preces Oratoris Sacræ Rituum Congregat. remiſerit, prædicta dubia ab Eminentiſſimo Cardinali Tamburino ejuſdem Sacræ Congregationis Præfecto, ac Ponente in ea propoſita fuerunt, nempe; An Archiepiſcopo prædicto liceat declarare per litteras Paſtorales, Sanctiſſimum Salvatorem non eſſe patronum, ſed ſemper fuiſſe & eſſe titularem civitatis Bahienſis, ejuſque Cathedralis; adeoque in poſterum pro titulari habendum, & co- 1293

colendum ſub eodem ritu, quem nunc habet & ſemper habuit quamdiu Patronus exiſtimabatur. Reſponſum fuit, audito prius voto ab Apoſtolicarum Cæremoniarum collegio ſcriptis enarrato, typiſque vulgato: Licere prout in dubio; *S. R. C.* 16. *Febr.* 1754. *in eadem Bahien. ad primum dubium*.

1294 An eidem ſupradicto Archiepiſcopo liceat declarare per litteras Paſtorales, S. Franciſcum Xaverium eſſe patronum principalem civitatis Bahienſis rite conſtitutum; adeoque impoſterum pro Patrono principali habendum & colendum ſub eo ritu, qui Patronis principalibus civitatum conceditur, ita ut infra annum in Officio divino, quando dicuntur Suffragia Sanctorum, de eo, ut Patrono principali, fieri debeat commemoratio loco competenti, & propterea in Miſſa, quando dicitur oratio *A Cunctis* ſub littera N. ejus nomen exprimi debeat? Reſponſum fuit; Licere prout in dubio, dummodo non omittatur in Metropolitana commemoratio Sanctiſſimi Salvatoris tamquam Titularis ejuſdem; *S. R. C.* 15. *Febr.* 1754. *in eadem Bahien. ad ſecundum dubium*. Hoc decretum eſt municipale. Vide *n.* 561. (Loco competenti: videlicet: ut in caſu, poſt Commemorationes, vel Suffragia de Myſteriis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, de S. Maria, & Angelis, de S. Michaele, S. Joanne Baptiſta, S. Joſeph, SS. Apoſtolis, & de cæteris aliis, ultimo loco de Pace; *Rubr. Brev. XI. num. & XXXV. n.* 1. Vide *n.* 1153.

1295 Feſtum duplex ſecundæ claſſis, habens octavam, ſi cadat in Dominica impedita officio altioris ritus, ſed ſine octava, quæritur utrum officium prædicti feſti poſſit reponi in ſubſequenti Dominica, cum alias ſit octava ejuſdem feſti, & tota hebdomada ſit impedita, vel potius debeat fieri de Dominica, & dictum officium reponi prima die non impedita poſt dictam Dominicam? Reſponſum fuit: Negative quoad primam partem, Affirmative quoad ſecundam: *S. R. C.* 16. *Februarii* 1754. *in una Ordinis Carmelit. Diſcalceat. Urbis*.

1296 Ubi erectæ ſunt Confraternitates S. Annæ, S. Franciſci, S. Antonii, & aliorum Sanctorum, non poſſunt cantari votivæ ſimplices de hujuſmodi Sanctis in feſto duplici minori & majori, etiamſi non ſint de præcepto ſeu feſtivo, licet antiqua conſuetudo vigeat, & populus concurrat, libenterque eas audiat, & cantari procuret; *S. R. C.* 11. *Maii* 1754. *in una Ordinis Minor. de Obſerv. S. Franc. Provinciæ majoris Poloniæ*. (Non poſſunt cantari votivæ de Sanctis: De Beata Virgine Maria an tali rigore ſit procedendum, Vide *n.* 259. & alios.

Miſſa de Requiem pro Parentibus Fratrum, 1297
quavis feria ſecunda in quolibet Conventu non poteſt cantari, expoſito Caſtro doloris, occurrente feſto duplici minori & majori, etiamſi non ſit de præcepto, ſeu feſtivo, S. R. C. 11. *Maii* 1754. *in una Ord. Min. de Obſerv. S. Franc. Provinciæ Majoris Poloniæ*. Vide *n.* 75.

Miſſæ de Requiem poſſunt cantari in iis Ec- 1298
cleſiis pro benefactoribus defunctis (qui apud illos non ſepeliuntur) in die obitus illorum, occurrente feſto duplici minori & majori, ſed non de præcepto, ſeu feſtivo; S. R. C. 11. *Maii* 1754. *in una Ordinis Minor. de Obſerv. S. Franc. Provinciæ Majoris Poloniæ*. Vide *n.* 75.

An Miſſæ de Requiem (ut populus ſemper 1299
prætendit, & non per applicationem Sacrificii) poſſint cantari pro Benefactoribus defunctis ad petitionem heredum quavis die, etiamſi non ſit dies obitus, vel anniverſarii, occurrente feſto duplici minori & majori, ſed non de præcepto, ſeu feſtivo? In omnibus ſupradictis quæſitis excluſa volumus feſta primæ & ſecundæ claſſis, Dominicas per annum, Dominicas, ac octavas privilegiatas. Reſponſum fuit: *Negative*: S. R. C. 11. *Maii* 1754. *in una Ordinis Minor. de Obſ. S. Franciſci Provinciæ Majoris Poloniæ*. (Ad petitionem heredum: ſecus autem pro adimplenda mente teſtatoris. Vide *num.* 29. In ruralibus vero Eccleſiis, cum agatur de die vera anniverſaria, tantum indulgetur in officio duplici minori pia conſanguineorum vota perſolvere. Vide 737.

Cum S. R. C. decreverit, in feſto duplici mi- 1300
nori & majori, ſed non de præcepto, poſſe cantari Miſſa de Requiem, cum accipitur nuntius de obitu alicujus in loco diſſito, ſub die 3. Maji 1686. & Anniverſaria, quæ ex diſpoſitione Teſtatorum cum cantu quotannis ſunt celebranda, poſſint cantari etiamſi eorum dies inciderint in feſtum duplex majus, non tamen de præcepto, ſub die 20. Julii 1669. annuente Sanctiſſimo Clemente IX. quæritur intelligendum duplex majus de præcepto, an quod ſit celebre ad populum, ſeu feſtivum, vel alio modo &c. Et S. Congr. audito prius voto unius ex Cæremoniarum Apoſtolicarum Magiſtris, ad relationem Eminentiſſimi Cardinalis Tamburini ejuſdem Congregationis Præfecti, reſcribendum cenſuit; Feſtum duplex majus de præcepto eſt illud, in quo occurrit Officium recitandum ſub ritu duplici majori, cuique a legitimo ſuperiore adnexum eſt præceptum audiendi ſacrum, & abſtinendi ab operibus ſervilibus; *S. R. C.* 11. *Maji* 1754. *in una Ordinis Min. de Obſer. S. Franc. Provinciæ Majoris Poloniæ*. Vide *n.* 601.

Quan-

1301 Quando adeſt onus celebrandi, v. g. duas Miſſas ſingulis diebus feſtivis duodecim Apoſtolorum, & pariter alias duas in feſtis Evangeliſtarum, non tenetur pro adimplendo teſtamento in feſtis SS. Joannis, & Matthæi ultra duas Miſſas, alias duas ſimiliter celebrare ex eo quia prædicti Sancti non ſolum Apoſtoli, ſed etiam ſunt Evangeliſtæ: *S. R. C. 7. Sept.* 1754. *in una Lisbon.*

1302 Onus celebrandi, v. g. duas Miſſas in feſtis Doctorum Sanctæ Matris Eccleſiæ, rite adimpletur, quando in officio Eccleſia utitur Antiphona: *O Doctor optime*; S. R. C. 7. *Septemb.* 1754. *in una Lisbon.*

1303 Patriarchas Religionum pro adimplendo onere, puta duarum Miſſarum in feſtis eorumdem, eos omnes intelligendos eſſe, de quibus Eccleſia Catholica celebrat Officium, & Miſſam declarat; Sac. Rit. Congreg. 7. *Septemb.* 1754. *in una Lisbonen.*

1304 An Fratres Provinciæ S. Mariæ de Arrabida in Regno Portugalliæ infra octavam omnium Sanctorum, Anniverſarium a Joanne V. Rege Fideliſſimo fel. rec. Cœnobii & Eccleſiæ fundatore inſtitutum pro animabus Regis Petri II. & Reginæ Mariæ parentum ſuorum; nec non alia tria anniverſaria pro omnibus defunctis Religioſis Provinciæ, eorumque parentibus, & provinciæ Patronis ſolemniter celebrare poſſint illis diebus ab officio ſub ritu duplici impeditis? Reſponſum fuit: Anniverſarium pro gratia, & in reliquis ſervetur decretum Alexandri VII. 4. Auguſti 1662. S. R. C. 11. *Januarii* 1755. *in una Ordinis Minorum Reformatorum S. Franciſci in Provincia S. Mariæ de Arrabida in Regno Portugalliæ*. (Anniverſarium pro gratia: non enim pro adimplenda mente teſtatoris celebratur; ſed ad pium inſtitutum, dum adhuc viveret Joannes Rex V. forte fuit ordinatum. Vide *n.* 19. *&* 1279.

1305 An Patres ſupradictæ Provinciæ debeant, vel poſſint continuare recitationem officiorum ſpecialium Calendarii Diœceſani, vel ab illa totaliter abſtinere? Reſponſum fuit: Negative ad primam partem, Affirmative ad ſecundam; & ſerventur Decreta Sacræ Congregationis, & Conſtitutiones Ordinis; *Sac. Rit. C.* 11. *Januar.* 1755. *in una Ordinis Minor. Reformatorum S. Franc. in Provincia S. Mariæ de Arrabida in Regno Portugalliæ*. Hoc decretum eſt generale pro omnibus Regularibus Calendario Religionis utentibus. Vide *n.* 550. *&* 1122.

1306 An ferenda ſit immemorabilis, aut antiqua conſuetudo Parochorum benedicentium ſacrum fontem de mane, aut in Veſperis dierum feſtorum juxta præſcriptum Rituale Romani, ubi agit de benedictione Fontis Baptiſmi extra Sabbatum Paſchæ & Pentecoſtes, cum aqua conſecrata non habetur? Reſponſum fuit: Parochos habentes facultatem benedicendi Fontem Baptiſmalem, Sabbatis diebus Paſchatis, aut Pentecoſtes dumtaxat, & non aliis diebus illum de mane benedicere debere. Qui vero hanc facultatem non habent, ab ejus benedictione ſe abſtinere tenentur; *S. R. C.* 12. *Aprilis* 1755. *in Lucana*. Vide *n. ſeqq. &* 673.

An Parochis, quibus in die Sabbati Sancti imminet onus adeundi Eccleſiam Matricem, aut plebanalem, ut functioni Fontis interſint, aquamque benedictam, atque olea ſacra recipiant, poſſint, aut teneantur idem onus in alium Sacerdotem ab iis deputandum, ac delegandum rejicere, ut qui habent Fontem Baptiſmalem illum benedicant, & cum quo numero miniſtrorum, aut ſaltem ſacrum faciant, pro commoditate, & devotione ſuorum Parochianorum? Reſponſum fuit: Parochis licere alium Sacerdotem delegare, qui benedictioni Fontis Baptiſmalis in Eccleſia Matrice pro iis aſſiſtat; ſicuti etiam poſſunt die Sabbati *Sancti alteri Sacerdoti Miſſæ* celebrationem *in propria* Eccleſia *committere*. Qui facultatem obtinent fontem benedicendi, quatuor ſaltem Clericos in miniſterio habebunt; *S. R. C.* 12. *Apr.* 1755. *in Lucana*. Vide *num. ant. & ſeq.* 13

An fas ſit Parochis uti in collatione Sacramenti Baptiſmatis aqua in Eccleſia Matrice, aut plebanali benedicta, cui privatim, & ſeparatim, & non in ipſo actu benedictionis Baptiſmalis infuſa fuerint olea ſacra? Reſponſum fuit: Parochi ex Matricis fonte aquam, cui ſacra olea jam fuerint commixta, ſuſcipere debent, quam adhibeant in Baptiſmi collatione. Qui vero ante Fontis benedictionem olea ſacra recipere non potuerunt, illa ſubinde privatim, ac ſeparatim in aquam mittere poterunt; *S. R. C.* 12. *Aprilis* 1755. *in Lucana*. (In Eccleſia Matrice, aut plebanali benedicta: numquam in Eccleſiis non habentibus fontem, licet ſacrum oleum non infundatur: Vide *n.* 673. 13

An Parochi in alienas Eccleſias convenientes poſſint, attenta conſuetudine immemorabili, aut ſaltem antiqua, ſacrum facere in die Sabbati Sancti cum cantu, aut ſine cantu in propriæ Eccleſia, prætermiſſis benedictionibus Ignis, Cerei, Prophetiis, aliiſque ritibus ipſa die præſcriptis, aut non obſtante eadem conſuetudine idem ſacrum omittere teneantur, & quatenus Negative quoad ſecundam partem, ſub qua pœna ſtatuenda contra Parochos, alioſque Sacerdotes 13

Rel-

Reſponſum fuit: Congruit, ut Miſſæ in Sabbato Sancto celebrandæ ignis ac cerei benedictiones præcedant, ante quam Miſſam Prophetiæ omitti non debent, & Archiepiſcopus Parochos ad ignis ac cerei benedictionem faciendam aliqua pœna pecuniaria adigere poterit. *S. R. C.* 12. *April*. 1755. *in Lucana*. (Prophetiæ omitti non debent: Miſſam enim ſemper incipiendam eſſe a Prophetiis, ſtatuit *S. R. C.* Vide etiam *n.* 672. *ſeq. & n.* 1165.

310 An Canonici cogi poſſint ad recitationem in choro ſtatutis diebus officii Beatæ Mariæ Virginis, & Defunctorum, Pſalmorum quoque Pœnitentialium, atque Gradualium juxta rubricas Breviarii Romani, Conſtitutiones Synodales, & conſuetudinem Firmanæ Diœceſis? & propoſito dubio per Eminent. Card. Tamburini Sacræ Rituum Congregationis Præfectum, & hujus inſtantiæ Ponentem, Eminentiſſimi Patres Sacræ Rituum Congregationi Præpoſiti unanimes fuerunt in ſenſu: Non eſſe cogendos; & ita *S. R. C.* decrevit, ac ſervari mandavit: *Die* 14. *Junii* 1755. *in eadem Firmana*. (In choro ſtatutis diebus: de quibus vide *n.* 196. 1112. *&* 1207.

311 Cum Capitulum & Canonici Eccleſiæ Cathedralis Angelopolitanæ in Indiis Occidentalibus Sacræ Rituum Congregationi humiliter expoſuerint, tam in eadem Cathedrali, quam in tota Diœceſi, adamuſſim obſervata fuiſſe Decreta, & ſignanter illud de anno 1735. præcipiens, quod Officia Sanctorum, quæ in fine anni ſupererunt, non ſint transferenda ad annum ſequentem, ſed quoties toto anni decurſu de illis celebrari non valeat, tunc in illo anno diebus eorum propriis conſideranda ſunt tamquam ſimplicia, faciendo illorum commemorationem, ut fit in ſemiduplicibus cum nona lectione ex omnibus lectionibus propriis ſecundi nocturni (ſi proprias habuerint) ad modum unius. Sed cum quidam Religioſus Matritenſis in Calendario typis dato, inter cœtera adnotaverit circa ſupradictum Decretum, quod principium anni in hoc caſu a die illius feſti, non vero a menſe Januario, computandum ſit; Ideo ad tollendum quodcumque dubium eidem Sacræ Rituum Congregationi enixe ſupplicarunt, quatenus benigne declarare dignaretur, quod intelligendum ſit de anno communi, qui incipit menſe Januario, & non aliter. Et Sacra eadem Congregatio ad relationem mei Secretarii, damnata Religioſi Matritenſis vana interpretatione, Capitulo & Canonicis præfatæ Eccleſiæ Metropolitanæ reſpondendum cenſuit: Decretum diei vigeſimæ ſextæ Novembris 1735. eſſe intelligendum de anno vulgari & communi, qui a Calendis incipit Januarii. Et ita declaravit *die* 30. *Auguſti* 1755. *in eadem Angelopolitana in Indiis Occidentalibus*. (Qui a Calendis incipit Januarii: ita ut neque Officium duplex die 31. Decembris occurrens & perpetuo impeditum transferri fas ſit ad annum ſequentem. Vide *num.* 1194. Decretum vero 26. Novembris 1735. hic citatum, habes quamplurimis copulatum ſub *numer.* 963.

Cum adſint Decreta Sacræ Rituum Congregationis aliquoties repetita; quod in Miſſa de Beatis, ideſt nondum Canonizatis, *Credo* dici non debeat, dubitatur, an in Feſtis B. Joannis Cantii, B. Joannis de Dukla, B. Ladiſlai de Gielniou, & B. Cunegundis Virginis, quorum Officium auctoritate Sedis Apoſtolicæ tamquam de Patronis Regni principalibus ritu duplici primæ claſſis in Polonia recitatur, *Credo* in Miſſa dicendum ſit? Et reſponſum fuit: Affirmative; *S. R. C.* 29. *Novemb.* 1755. *in Varmienſi*. (Auctoritate Sedis Apoſtolicæ: ſine qua Beati in patronos eligi non valent, & ubi forte aſſumpti fuerint, ſupprimi debent. Vide *n.* 1080. *ſeq.* 1312

Quamvis juxta rubricam generalem Breviarii, & Miſſalis Romani in feſtis ritus duplicis primæ claſſis nulla diei infra octavam fiat commemoratio; tamen hymni ad horas terminari debent, v. g. *Jeſu tibi ſit gloria*; Et in Miſſis Præfatio beatæ Mariæ Virginis erit dicenda, ut pro feſto S. Hyacinthi patroni principalis Poloniæ decrevit *S. R. C.* 29. *Novemb.* 1755. *in Varmienſi*. (Nulla diei infra octavam fiat commemoratio: *exceptis octavis Nativitatis, Epiphaniæ, & Corporis Chriſti, de quibus fit ſemper commemoratio, quocumque feſto in illis occurrente; Rubr. Brev. VII. de Octavis n.* 3. De die vero octava fit commemoratio etiam in feſtis ſolemnioribus; *Rubr. Brev. IX. de commem. n.* 5. *&* 10. *de Translatione Feſtorum n.* 2. 1313

Si Officium infra octavam feſti S. Joachimi Patris beatæ Mariæ Virginis in Polonia ex Indulto Sacræ Rituum Congregationis die 29. Januarii 1751. dato ad ritum duplicem primæ Claſſis cum octava elevati, & in Dominicam ſecundam poſt octavam feſti Aſſumptionis ejuſdem beatæ Mariæ Virginis tranſlati, cum octava feſti Nativitatis beatæ Mariæ Virginis concurrat, ut ſæpiſſime contingit, faciendum eſt Officium de die infra octavam S. Joachimi, an vero de die infra octavam Nativitatis &c.? Ratio dubitandi eſt, quod etſi feſtum primæ claſſis præcedat aliud ſecundæ claſſis, attamen octava beatæ Mariæ Virginis eſt pro univerſali Eccleſia, jam autem altera pro Polonia dumtaxat, ſitque devo- 1314

devotio fidelium ad Deiparam Virginem longe major. Reſponſum fuit: Recitandum eſſe Officium de infra octavam S. Joachim; *S. Rit. C. 19. Novembr. 1755. in Varmienſi.* (De infra octavam S. Joachim: ratione ritus primæ claſſis, qui habet præcedentiam a duplici ſecundæ claſſis; ſecus autem in paritate ritus, quia attendenda erit major dignitas: Vide *n.* 1239.

1315 Eccleſia Collegiata Loci Gutſtadt Diœceſis Varmienſis ſub titulo Sanctiſſimi Salvatoris, & omnium Sanctorum dedicata fuit, ſed cum potior titulus, nempe Sanctiſſimi Salvatoris, illic nullam feſtivitatem haberet, Epiſcopus ordinavit, ut feſtum Transfigurationis Domini, quod in Octavario Romano per Bartholomæum Gavantum concinnato a Sacra Rituum Congregatione die 19. *Februarii 1622.* approbato, & Venetiis impreſſo, *Salvatoris* appellatione venit, dignitatem Tituli Eccleſiæ habeat, & Officium de eadem Transfiguratione Domini ritu duplici primæ claſſis cum octava deinceps recitetur: Sacra Rituum Congregatio dignabitur declarare, an hæc ordinatio ſit obſervanda: nulla quidem ex parte Capituli & Cleri præfatæ Eccleſiæ eſt oppoſitio, Epiſcopus tamen deſiderat, ut omnia auctoritate Sedis Apoſtolicæ fiant. In toto Dominio Veneto Dominica tertia menſis Julii ritu duplici ſecundæ claſſis recitatur Officium Sanctiſſimi Redemptoris, quod quidem Salvatoris ſynonimum, ſed in Polonia præcitati Officii uſus nondum obtinuit. Et reſponſum fuit: Servandum eſſe decretum ejuſdem Reverendiſſimi Epiſcopi; *S. R. C. 29. Novemb. 1755. in Varmienſi.* Vide *n.* 185. 866.

1316 Pater Provincialis Ordinis Minorum Excalceatorum S. Franciſci Provinciæ S. Didaci Hiſpalenſis Sacræ Rituum Congreg. expoſuit, prohiberi ſuis Religioſis a quibuſdam peculiaribus Conſtitutionibus uſum pluvialis in proceſſionibus Sanctiſſimi Corporis Chriſti, quæ leges cum adverſentur Decretis hujus Sacræ Congregationis, humillime eidem ſupplicavit, ut præcipere dignaretur, ut ab omnibus ſuis Religioſis præfatæ Provinciæ eadem Decreta Sacræ Congregationis eſſent obſervanda. Et Sacra Congregatio reſcripſit, quod eidem Oratori darentur Decreta alias in hoc dubio emanata, videlicet: Congregationis Montis Coronæ: Supplicante humiliter Sacræ Rituum Congregationi P. Juvenale Viſitatore generali Congregationis Camaldulenſium Montis Coronæ infraſcriptum dubium declarari: An liceat non habentibus uſum pluvialis in die, & infra octavam Sanctiſſimi Corporis Chriſti peragere proceſſionem cum Sanctiſſimo Sacramento, & illud ſine pluviali exponere? Et Sacra eadem Rituum Congregatio cenſuit reſpondendum: Negative, quoad primam partem, & quoad ſecundam non poſſe cogi, ſed in expoſitione Sanctiſſimi Sacramenti. Et ita reſpondit & declaravit, die 22. Januarii 1701. Quod Decretum eadem Sacra Congregatio etiam a Religioſis Excalceatis S. Franciſci dictæ Provinciæ S. Didaci ſervari mandavit. *Die 15. Maii 1756. in eadem Hiſpalenſi.* Vide *num.* 744.

Cum Reverendiſſimus Epiſcopus Varmienſis Sacræ Rituum Congregationi expoſuerit, quod Fratres Minores S. Franciſci de Obſervantia nuncupati Conventuum, exiſtentium in ſua Diœceſi expunxerunt ab eorum Calendario feſtum Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis, ad cujus celebrationem tenentur ex præſcripto Decretorum; Sacra Rituum Congregatio reſcripſit: Ut Reverendiſſimus Epiſcopus cogat eoſdem Fratres ad celebrationem feſti Dedicationis ſuæ Eccleſiæ Cathedralis ad formam Decretorum, *Die 18. Decemb. 1756. in eadem Varmienſi.* (Ad formam Decretorum: juxta quæ obligantur ad celebrandum Anniverſarium Dedicationis Eccleſiæ Cathedralis *Regulares in urbe degentes, non vero in diœceſi. Vide n.* 419. & alios ibi notatos.

An civitas Calaguritana rigoroſe, prout ante 13
Indultum, ſervare teneatur feſtum Sanctorum Hemeterii & Celedonii fratrum Martyrum: & civitas Calceatenſis ſervare eodem modo teneatur feſtum S. Dominici, vel utraque civitas utrumque feſtum ſervare teneatur? Et reſponſum fuit; Affirmative ad primam, Negative ad ſecundam. *S. R. C. 26. Martii 1757. in eadem Calaguritana ad primum Dubium.*

An oppida, quæ non habent peculiarem Patronum, ſervare teneantur feſtum Patronorum principalium Eccleſiæ Calaguritanæ, cui ſubſunt, ſeu potius feſta Patronorum utriuſque Eccleſiæ, nempe Calaguritanæ, & Calceatenſis. Et reſponſum fuit: Negative ad utramque partem; *S. R. C. 26. Martii 1757. in eadem Calaguritana ad ſecundum Dubium.* Vide *n. ſeq.*

An oppida, quæ habent peculiarem Patronum, 13
ſervare teneantur feſtum illius dumtaxat, ſive potius omiſſo feſto ſui peculiaris Patroni, ſervare teneantur feſtum Patronorum Eccleſiæ Calaguritanæ, cui ſubſunt, vel Eccleſiæ Calceatenſis huic principaliter unitæ, vel potius Feſta Patronorum utriuſque, ſervato etiam feſto proprii Patroni? Reſponſum fuit: Teneri ſervare feſtum Patroni particularis loci dumtaxat; *S. R. C. 26. Martii 1757. in eadem Calaguritana ad tertium Dubium.* Vide *n.* 1319. *ſeq.*

An civitates Calaguritana, & Calceatenſis ſer- 13
vare

vare teneantur, ultra feſtum Patroni proprii, feſtum Patroni principalis Provinciæ, in qua ſitæ ſunt? Et in oppida particularia diœceſis Calaguritanæ, ſive habeant, ſive non habeant Patronum proprium, ſervare teneantur feſtum Patroni proprii Provinciæ, in qua ea reſpective exiſtunt, nempe S. Prudentii Epiſcopi & Confeſſoris Patroni Provinciæ Alaccæ, & S. Ignatii de Lojola Patroni Provinciæ Guipuzcoæ & Viſcajæ &c. Reſponſum fuit: Negative ad utramque partem; *S. R. C. 26. Martii 1757. in eadem Calaguritana ad quartum Dubium*. Vide *n. ant.*

322 Officium S. Stanislai Poloni Martyris, Epiſcopi Cracovienſis, Patroni principalis Regni Poloniæ, quod a Clero ſæculari, & aliis in Polonia recitatur ſub ritu duplicis primæ claſſis, a Patribus autem Carmelitis propter aliquod dubium ſive ſcrupulum tantum ſub ritu duplici minoris primæ Claſſis: Utrum iidem Patres Carmelitæ in Polonia idem Officium S. Stanislai teneantur recitare ſub ritu duplicis majoris primæ claſſis, qui ritus æquivalet, & correſpondet ritui duplicis primæ claſſis juxta Rubricas Breviarii Romani, nec ne? Idem eſt dubium de S. Caſimiro. Reſponſum fuit: Teneri ad ritum duplicis majoris primæ claſſis; *S. R. C. 26. Martii 1757. in una Ordinis Carmelitarum Regni Poloniæ ad primum Dubium*. Vide *n.* 552.

323 Officium proprium de eorum ſupradicto Sancto debet recitari cum ſuis antiphonis, lectionibus, reſponſoriis &c. a Patribus Carmelitis in Polonia, prout recitatur a clero ſæculari, *S. R. C. 26. Mar. 1757. in una ejuſdem Ordinis Carmelitarum Poloniæ ad ſecundum Dubium*.

324 Utrum feſtum Sancti Joachim cum ſuo Officio, quod per Decretum Sanctiſſimi Domini Noſtri Papæ Benedicti XIV. ex Dominica infra octavam Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virg. translatum eſt pro Dominica poſt octavam Aſſumptionis ejuſdem Beatæ Mariæ Virginis in Regno Poloniæ, ut ab omnibus hoc Decretum obſervetur in Polonia, utrum etiam Patres Carmelitæ teneantur ad illud obſervandum propter uniformitatem cum aliis, nec ne? Reſponſum fuit, Affirmative: *S. R. C. 26. Martii 1757. in una Ordinis Carmelitarum Poloniæ ad tertium Dubium*.

325 Magiſter Cæremoniarum Eccleſiæ Cathedralis Gadicenſis ſupplicavit, quatenus declarare dignaretur: an Officium Patrocinii S. Joſephi, quod privilegio & conceſſione particulari omnibus Hiſpaniarum Regnis indultum eſt celebrari ſub ritu duplici minori Dominica tertia poſt Paſcha, ſi concurrente in dicta Dominica, ſicut accidit hoc præſenti anno 1757. feſto Sanctorum Apoſtolorum Philippi & Jacobi ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, vel alterius Sancti ſub eodem ritu, dictum Officium Patrocinii S. Joſephi non tam celebrari, neque transferri, ſed omitti debeat, & quatenus affirmative; Supplicavit pariter pro declaratione, an licitum ſit, & poſſit Reverendiſſimus Epiſcopus Gadicenſis idem Officium transferre in aliam diem poſt citatam Dominicam tertiam, ut jam in ſimili ab hac Sacra Congregatione conceſſum fuit Archiepiſcopo & Capitulo Eccleſiæ Hiſpalenſi ſub die 26. Novemb. 1735. Et reſponſum fuit: In hujuſmodi caſu Officium Patrocinii eſſe omittendum ad formam rubricarum; *S. R. C. 16. Julii 1757. in una Gadicenſi*. (Omittendum: quia non ex præcepto, ſed ex privilegio, & conceſſione particulari recitatur. Vide *n.* 1238. Vide etiam *n.* 960.

Facultas conceſſa eſt Clero Regni Poloniæ transferendi Feſta nonnullorum Sanctorum ad Dominicas infra eorum octavas ob majorem populi concurſum; cum autem, ut ſæpe ſolet, aliquod ex dictis feſtis incidat die Dominico, quæritur; An hoc caſu feſta Sanctorum incidentia in diebus Dominicis celebrari debeant in iiſdem diebus propriis aſſignatis pro Eccleſia univerſali, ſive transferri ad Dominicas reſpective ſequentes? Et reſponſum fuit: Feſta prædicta celebranda eſſe in diebus propriis, non autem in Dominicis ſequentibus in caſu, de quo agitur, *S. R. C. 16. Julii 1757. in una totius Cleri Regni Poloniæ*. (Diebus propriis: cum Miſſa & Officio, ut patet: ſecus autem cum celebraretur in Dominica infra octavam, quo in caſu neque Miſſa ſolemnis conceditur. Vide *n.* 409. 1326

Singulis Dominicis diebus totius anni, quibus Præfationes propriæ per Rubricas non ſunt aſſignatæ, incipiendo a Dominica Sanctiſſimæ Trinitatis anni 1759. Sacerdotes omnes utriuſque Cleri Secularis atque Regularis, præfationem de Sanctiſſima Trinitate, quæ jam inde a vetuſtiſſimis temporibus in uſu fuiſſe dignoſcitur in Miſſa recitare teneantur; & inviolabiliter ſervari mandavit *S. R. C. 3. Januar. 1759. in* Decreto Urbis & Orbis *Sanctiſſimo D. N. Papa Clemente XIII. fel. rec. ipſo movente, & Confirmante*. 1327

Subnectuntur infraſcripta Decreta e variis Supplementis Auctoris.

Conſecrator Eccleſiæ poteſt in actu Conſecrationis ſtatuere aliam diem pro Anniverſario ejuſdem Conſecrationis; *S. R. C. 19. Febr.* 1587. Vide infra *n.* 1379. *Decretum hoc refertur a Gavanto*. 1328

Coadjutor Epiſcopi poteſt de licentia ejuſdem Epiſcopi benedicere populo, dum per Civitatem incedit: *S. Congr. Rit. 31. Januarii* 1591. 1329

Hoc,

Hoc, & ſequentia Decreta uſque ad n. 1615. partim referuntur a D. Joanne Baptiſta Pitono in ſuis Conſtitutionib. & Deciſionibus ad Sacros Ritus ſpectantibus; partim a Gavanto, Merati, Cavalieri &c.

1330 In Fer. v. in Cœna Domini fit Communio generalis in Miſſa per manus Celebrantis. Sacerdotes procedunt cum Stola de collo pendente, non autem in modum Crucis. Poſt Miſſam fit Proceſſio cum SS. Sacramento per Eccleſiam tantum; & ſimiliter in Fer. ſequenti; *S. R. C. 6. Auguſti* 1591.

1331 Non poteſt Epiſcopus cantare Miſſam in Eccleſiis Regularium ipſis invitis, ubi ſcilicet non eſt ſolitum: S. R. C. 6. *Julii* 1593. Ubi autem eſt ſolitum, poteſt & ibi Baldachinum erigere, ex Decreto edito ſub die 10. *Junii* 1603.

1332 Euchariſtia in Feſto Corporis Chriſti non eſt deferenda per vias Hebræorum: *S. R. C.* 22. *Februarii* 1593.

1333 In Tabernaculo ubi aſſervatur SS. Sacramentum, non ſunt retinendæ Reliquiæ, nec vaſa ſacrorum Oleorum: *S. R. Cong.* 22. *Febr.* 1593.

1334 Reliquiæ, quibus in Altaris conſecratione utitur Epiſcopus, debent eſſe Sanctorum ab Eccleſia approbatorum: S. Rit. C. 13. *Sept.* 1593.

1335 Tabernaculum SS. Sacramenti in Cathedralibus non debet eſſe in Altari majori propter functiones Pontificales, quæ fiunt verſis renibus ad Altare; *S. R. C.* 28. *Novemb.* 1594.

1336 Vicario Epiſcopi Miſſam cantanti ſolemnem, non miniſtrant Canonici, neque fit circulus ante ipſum: *S. R. C. Epiſc.* 8. *Martii* 1595.

1337 Ad Horas omnes, quæ recitantur in choro, ardeant in Altari duæ ſaltem candelæ. *S. R. C.* 7. *Aug.* 1595.

1338 Tempus præſcriptum ad recitandum in choro divinum Officium ab Ordinario cum duobus, vel tribus deputatis a Capitulo diverſimode fieri debet, ſecundum diverſa Anni tempora, & adnotari in tabella appendenda in Sacriſtia: S. R. C. *Epiſc. 7. Auguſti* 1595.

1339 Matutinum in Cathedrali recitandum eſt mane, non autem Veſperi pro die ſequenti: *S. R. C.* 18. *Octob.* 1595.

1340 Si conſuetudo deferendi proceſſionaliter SS. Sacramentum fer. vi. Paraſceves in Feretro nigris velleribus contecto non poteſt abſque graviori incommodo extirpari, eſt toleranda: *S. R. C.* 29. *Martii* 1596.

1341 Tolerari non debet, quod in locis publicis, & ſordidis ſtent depictæ diverſæ Cruces, ac Sanctorum imagines in deriſum Chriſtianæ Religionis. *S. R. C.* 22. *Maii* 1596.

1342 Non ſunt conſecranda ea Altaria, ſub quibus recondita ſunt defunctorum cadavera: *S. R. C.* 8. *Nov.* 1599.

Si ſub Altari, vel ſub ejus gradibus humata ſint defunctorum cadavera, non eſt ibi celebranda Miſſa, donec alio transferantur; *S. R. C.* 10. *Novemb.* 1599. Vide ſupra *n.* 236.

Moniales completo Officio poſſunt recitare aliquem Pſalmum, Orationem, vel Collectam: quia hoc non eſt Officio addere: *S. R. C.* 12. *Jan.* 1600.

Epiſcopo abſente, non poteſt Vicarius Miſ- 1
ſas celebrare Conventuales, nec Pontificales: *S. R. C.* 16. *Maii* 1600.

Hebdomadarius non debet celebrare valde diluculo: *S. R. C.* 20. *Febr.* 1601.

Nomine Proceſſionum generalium comprehenduntur Rogationes: *S. R. C.* 21. *Martii* 1601.

Muſica non decet in Officio quadrageſimali, præſertim cum inſtrumentis, & ſi eſt occaſio alicujus ſcandali: *S. R. C.* 27. *Martii* 1601.

Ubi Canonici ſunt pauci, Dignitates etiam accedere tenentur ad legile, & cantare ſicut alii; *S. R. C.* 20. *Aug.* 1610.

Sacerdoti Miſſam novam *celebranti licet ob-* 1
lationes accipere, modo non deſcendat ab Altari: S. R. C. 1. *Octob.* 1601.

Non ſunt ex Organo faciendæ Conciones, 13
maxime ubi habetur ſolitus Pulpitus: S. R. C. 25. *Octob.* 1601.

Dignitatibus hinc inde diſtributis in Choro, 1
incenſentur eæ cum Canonicis ab una parte, deinde aliæ cum aliis Canonicis ab altera parte, non vero Dignitates ſimul ante Canonicos: *S. R. C.* 1. *Decemb.* 1601.

Canonici in Dominicis ſigillatim aſpergendi ſunt aqua benedicta, non vero unico ictu in circulum: *S. R. C.* 20. *Decemb.* 1601.

Cum Antiphonæ præintonantur, omnes ab utroque latere Chori, etiam Canonici, ſurgere debent, juxta Cæremoniale, non obſtante conſuetudine: *S. R. C.* 23. *Martii* 1601.

Non eſt impedienda devotio ad Imagines ſan- 13
ctas: *S. R. C.* 17. *April.* 1602.

Canonici tenentur in Choro pſallere, alias non ſatisfaciunt obligationi ſuæ: *S. R. C.* 20. *April.* 1602. Vide *ſupra num.* 12. *& infra n.* 1425.

Miſſa Conventualis in Feſtis dicenda *eſt tem-* 13
pore æſtivo hora xiv. tempore vero *hyemali* hora xvii. in feriis autem poteſt dici paulo citius modo non valde diluculo: *S. R. C.* 27. *Julii* 1602.

Aſſiſtentia quæ fit ad Miſſam, & Veſperas, 13
fiat cum Pluviali: *Sac. Rit. Congregat.* 3. *Auguſti* 1602.

Qui

359. Qui ſunt de gremio alicujus Eccleſiæ, debent recitare Officium, quod in Choro dicitur, & licet extra Eccleſiam, vel diœceſim morentur, decet eos recitare Officium proprium Eccleſiæ ipſorum: *S. R. C.* 8. *Sept.* 1602.

360 Clerici licet adſcripti alicui Eccleſiæ, & ejuſdem ſervitio, non tamen obligati Choro, & quicumque alii Clerici Sæculares, Regulareſve in Civitate, vel Diœceſi commorantes, non tenentur recitare Officia propria Sanctorum illius Diœceſis, vel quæ de conſuetudine in eadem Eccleſia recitantur in Choro: *S. R. C.* 8. *Septemb.* 1602.

361 Statuta Eccleſiæ Collegiatæ quærenda ſunt a proprio Epiſcopo: S. R. C. *Septemb.* 1602.

362 Qui aſſiſtit in Choro Miſſæ Conventuali non poteſt portare pileolum per totum Canonem; in aliis vero divinis officiis uti poteſt: S. R. C. 5. *Novemb.* 1602.

363 In Eccleſia Collegiata poſſunt divina perſolvi citius quam in Cathedrali: *S. R. C.* 3. *Decemb.* 1602.

364 Infra Clauſuram omnino prohiberi debet celebratio Miſſæ, etiam ad communicandas infirmas, non obſtante antiquiſſima conſuetudine: *S. R. C.* 10. *Dec.* 1602.

365 Miſſa Conventualis canenda eſt quotidie in Collegiatis, quarum Clerus eſt numeroſus, & reditus non tenues; *S. R. C.* 14. *Januar.* 1603.

366 Altare portatile tunc conſecrationem amittit, quando frangitur, vel loco movetur repoſitorium Reliquiarum. *S. R. C.* 5. *Martii* 1603.

367 Ubi oratio quadraginta Horarum fuit ob tumultus bellicos intermiſſa, debet reſtitui: *S. R. C.* 15. *Apr.* 1603.

368 Abuſus antiqui in Proceſſionibus tollendi ſunt cum magna cautela, ne majora ſcandala ſequantur: *S. R. C.* 13. *Maii* 1603.

1369 In Dominicis & Feſtis poteſt celebrari Miſſa de *Requiem* pro defuncti inſepulto cadavere: *S. R. C.* 23. *Maii* 1603. *in Egitanien.*

Hoc Decretum intelligitur de Miſſa ſolemni, non vero de privatis; Vide ſupra *n.* 19. 328. 351. 423. 455. 643. 668. 688. *& ſeqq.*

1370 Cineres diſtribuendi in fer. IV. poſt Dominicam Quinquageſimæ debent eſſe aridi, non vero in modum luti; *S. R. C.* 23. *Maii* 1603. *in Egitanien.*

1371 Si Proceſſio Litaniarum majorum terminetur ad Eccleſiam S. Marci, cantatur ibi Miſſa de S. Marco, non vero de Rogationibus: *S. R. C.* 23. *Maii* 1603. *in Hiſpalenſi.*

1372 Veſperæ defunctorum pro prima die menſis dicuntur poſt Veſperas etiam Dominicæ, vel Feſti de præcepto ſi accidat: *S. R. C.* 23. *Maii* 1603.

Non poteſt Epiſcopus prohibere, ne Parochus 1373 celebret Mortuorum Officium ſine interventu Vicarii Foranei: S. C. Epiſcop. 10. *Junii* 1603.

Pſalmi Graduales, & Pœnitentiales dicuntur 1374 licite ubi eſt conſuetudo eos dicendi pridie Veſperi fer. IV. & VI. poſt Completor. *S. R. C.* 2. *Aug.* 1603. *in Lauden.*

Vicarius Generalis ſupra Dignitates, & Ca- 1375 nonicos paratos nullam habeat præcedentiam, ſed tantum aliis præcedat, quando ſunt in habitu Canonicali ordinario, & ſine Paramentis. *S. R. C.* 6. *Septemb.* 1603. *in Lauretana.* Vide ſupra *n.* 16. *& locis ibi indicatis.*

Non eſt relinquendum Officium Breviarii pro 1376 Officio devotionis; *S. R. C.* 29. *Nov.* 1603. *in Salamantina.*

In eodem Palatio non conceditur niſi unum 1377 Oratorium privatum; *Sac. Rit. Congregat.* 7. *Februar.* 1604.

Non poteſt uti Abbas extra ſuam Eccleſiam 1378 Mitra, & Baculo, neque ea ante ſe deferre: *S. R. C.* 7. *Julii* 1604. Vide infra *n.* 1459.

Dedicationis Feſtum extra actum Conſecra- 1379 tionis non poteſt amplius mutari ab Epiſcopo inconſulta Sede Apoſtolica: *S. R. C.* 16. *Octob.* 1604. *in Ariminen.* Vide ſupra *num.* 238. 426. 447. 1328.

Si Eccleſiæ dedicatio accidat in Feſto Nativi- 1380 tatis B. M. V. Officium fieri debet de Dedicatione, & duæ Miſſæ poſſunt eadem die cantari; infra Octavam vero fiat de digniori: *S. R. C.* 16. *Octob.* 1604. *in Ariminen.*

Corpora Sanctorum nondum canonizatorum 1381 non poſſunt poni ſub Altari: *S. R. C.* 16. *Octob.* 1604.

Titulus Antiquus Eccleſiæ mutari non poteſt 1382 a Confraternitate: S. R. C. 26. *Octobris* 1604.

Si Epiſcopus intereſſe voluerit Horis Cano- 1383 nicis, ſtatuere debet certam adventus ſui horam, qua elapſa, poterit incheari Officium: S. R. C. 16. *Januar.* 1605.

Epiſcopus Regularis debet recitare Officium 1384 juxta ritum ſuæ diœceſis, non vero ſui Ordinis: S. R. C. 11. *Jun.* 1605. *in una pro Regulari promoto ad Epiſcopatum.*

Capellani Epiſcopi, qui cum eo recitant Of- 1385 ficium, debent ſe illi conformare: S. R. C. 11. *Jun.* 1605. *in una pro Regulari promoto ad Epiſcopatum.*

Ubi viget conſuetudo immemorabilis, poteſt 1386 recitari Officium de Communi pro Sanctis jam non canonizatis; *S. R. C.* 11. *Jun.* 1605. *in Viſen. & reperitur in Rubricis Brev. Minor. Obſerv.* Vide ſupra *n.* 217. 227.

Miſſæ ad ſatisfaciendum eleemoſynis alicui 1387 Eccle-

Eccleſiæ tradit[illegible], non ſunt celebrandæ per exteros, ubi commode poſſunt ſatisfieri per Sacerdotes ejuſdem Eccleſiæ: S. R. C. 28. *Januar.* 1606.

1388 Non poteſt Epiſcopus extendere ad ſuam diœceſim Officium illud, quod fieri ſolet in Civitate: *S. R.* C. 16. *Januar.* 1607. *in Bojanen.*

1389 Res gravi pro licita votivæ ſolemnis decantatione ea eſt, pro qua convenit Epiſcopus cum Clero; vel apud Regulares in eorum Comitiis generalibus ſeu provincialibus, cum cantatur Miſſa pro re, eorum judicio, gravi; *S. R.C.* 19. *Maii* 160[illegible]. *in Placentina*. Vide ſupra n. 466. 563. 8[illegible].

1390 Cereus Paſchalis regulariter accendi debet ad Miſſas, & Veſperas Solemnes in triduo Paſchatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis uſque ad Aſcenſionem, quo die, cantato Evangelio, extinguitur. At Matutinum, & in aliis ſolemnitatibus, & diebus ſolemniter celebratis non accenditur, niſi adſit conſuetudo, quod durante tempore Paſchali accendatur; S. R. C. 19. Maii in Placent.

1391 [illegible] Epiſcopi [illegible] celebrans in Faldiſtorio, neque habet Diaconum aſſiſtentem, neque Canonici parantur, neque ponitur [illegible]: S. R. C. [illegible]. Vide ſupra n. [illegible].

1392 Præcedens Epiſcopi [illegible] non utitur Baculo, niſi in Ordinationibus: S. R. C. [illegible] Januarii 1607.

1393 In Altari privati Oratorii, cui conceditur celebratio Miſſæ, non poteſt tamen celebrari in Natali Domini, Epiphania, prima die Paſchatis, & prima Pentecoſtes, Annunciatione, & Aſſumptione B. V. M. in Feſto SS. Apoſtolorum Petri & Pauli, nec non in Solemnitate Omnium Sanctorum: *S. R. C.* [illegible]. *Novemb.* 1607.

His tamen diebus addatur Sabbatum Sanctum ex variis Decretis: Vide ſupra nn. 29[illegible]. & infra n. [illegible].

1394 [illegible] in Eccleſia [illegible] ſub nomine [illegible], ante quam [illegible] neque Regulares, neque Canonici poſſunt campanas pulſare in Sabbato Sancto; S. R. C. 9. Februarii 1608.

1395 [illegible] de Clero etiam Canonici Euchariſtiam ſumant de manu Celebrantis in Fer. v. in Cœna Domini: S. R. C. 17. Septemb. 1608. Vide ſupra n. 5[illegible].

1396 In Choro teneri non debent aliæ imagines quam Sanctorum: Sac. Rit. Congreg. 7. Auguſti 1609.

1397 Neque Abbates, neque Superiores poſſunt benedicere Paramenta Eccleſiarum non ſibi ſubjectarum; *S. R.* C. 24. *Auguſt.* 1609.

Clavis Hoſtiæ repoſitæ in Fer. v. Cœnæ Domini non debet dari laico, quantumvis nobili: *S. R. C.* 30. *Jan.* 1510. *in Placen.*

Canonici tenentur ad cantandam Miſſam Conventualem de Officio currenti, ut lucrentur diſtributiones, nec ad ſatisfactionem ſufficit Miſſa in Aurora; *S. R. C.* 25. *Jun.* 1712. *in Urbinaten.* Vide ſupra n. 120. 121. 128.

Domino loci, & Commendatario Religionis Hieroſolymitanæ, & multo minus ejus procuratori, non defertur liber oſculandus in Miſſa: *S. R.* C. 17. *Septem.* 1611. *in una nullius M[illegible]*. Vide infra n. 1403.

Epiſcopus tantum, & non alius, dum privatè celebrat, poteſt accipere Paramenta de ipſo Altari, & duos habere Miniſtros ſuperpelliceis indutos, præter alium Miniſtrum Clericum, ſive laicum communi veſte indutum: *S. R.* C. 7. *Julii* 1612. *in Cremonen.*

Poteſt Epiſcopus prohibere, ne campanæ nondum benedictæ pulſentur: *S. R.* C. 5. *Julii* 1614.

Diaconus non debet pacem dare laicis, neque Domino *loci*, *ſed ipſa ſpectat ad alium Miniſtrum Cotta indutum*, & cum *inſtrumento*, non vero cum oſculo; S. Rit. Cong. 5. *Julii* 1614.

Non debent Regulares in Canone nominare Superiores ſuos, ut Antiſtites: S. R. C. 12. Novemb. 1615.

Canonicus hebdomadarius Officium faciens debet habere locum ſuper omnes Dignitates, & Canonicos: S. R. C. 17. *Junii* 1616.

Regulares deferre debent Crucem in Proceſſionibus cum Velo pendente, ſeu pallio: S. R. C. [illegible] *Januar.* [illegible]. *in Neapolitana*.

Accenſis uno tempore candelis, non differatur Officium, [illegible] hebdomadarius, ſed [illegible]: S. R. C. 18. *Aprilis* 161[illegible].

Ad Magiſtrum in Choro ſpectat intonare initium Officii per *Pater noſter*, & idem eo finito, dare ſignum, ut incipiatur Hora: *S. R.* C. 18. *Aprilis* 161[illegible].

Item dicit: [illegible] *&c. Adjutorium &c. Dominus nos benedicat &c. Noctem quietam &c. Benedicat & cuſtodiat &c. Dominus det nobis ſuam pacem &c.* niſi alia ſit conſuetudo: *S. R.* C. 18. *April.* 161[illegible].

Nemo exeat de Choro, etiam expleto Officio, niſi dato a majore ſigno ſedis; *S. R.* C. 18. *Aprilis* 161[illegible].

Sub nomine Feſti novem leſſionum venit Dominica, ideoque non eſt feria prima, ut ſi in

in ea occurrerit Feſtum duplex, in Cathedralibus, & in Collegiatis canendæ ſint duæ Miſſæ: *S. R. C.* 12. *Martii* 1618.

2 Canonici non debent aſcendere ad ſtallum Dignitatum *Sac. Rituum Congregat.* 12. *Martii* 1618.

3 Capuccini in Proceſſionibus poſſunt erigere, & deferre propriam Crucem: *Sac. R. C.* 12. *Maji* 1618.

4 In Feſto Corporis Chriſti non eſt deferenda in Proceſſione Euchariſtia Sacerdotum humeris, ſed Celebrantis manibus: *Sac. Rit. Cong.* 2. *Jun.* 1618.

5 Capuccini poſt ſibi conceſſam propriæ Crucis erectionem, debent in Proceſſionibus locum cedere Regularibus illis, qui ſub propria Cruce, & in proprio loco incedebat, antequam ipſi Crucem propriam deferrent: *S. R. C.* 23. *Martii* 1619. Vide infra *n.* 1420.

16 Poteſt Epiſcopus cogere Canonicos ad diſcendum Cantum Gregorianum, etiam per ſubtractionem fructuum: *Sac. Rituum Congregat.* 9. *Maji* 1619.

17 Regulares in celebratione Miſſæ poſſunt annuntiare dies feſtos, & jejunia in ſuis Eccleſiis: *S. R. C.* 2. *Jul.* 1620.

18 In Oratione *A cunctis* nomina Patronorum, S. Michaelis Archangeli, & S. Joannis Baptiſtæ proponenda ſunt Apoſtolis: *Sac. Rit. Congregat.* 22. *Auguſti* 1620. *Prædicta diſpoſitio habetur etiam in Rub. Miſſal. poſt Orat.* A cunctis.

9 Si in communibus Sanctorum ſuffragiis facienda ſit commemoratio de Cruce, tamquam de Titulo Eccleſiæ, ſufficit ea ordinaria, quæ habetur in Pſalterio, quando ſcilicet Officium currat feriale: *S. Rit. C.* 30. *Mart.* 1621.

10 Erectio Crucis Capuccinis conceſſa fuit in illis tantum locis, in quibus ſub Cruce Minor. Conventualium incedebant, & ideo in locis, in quibus jam ſub propria Cruce, ſeu in proprio loco ſub Cruce Cleri in Proceſſionibus ante hujuſmodi conceſſionem incedebant, eumdem locum retinere debent; *Sac. Rit. Congregat.* 10. *Julii* 1621.

11 Feſtum S. Annæ eſt de præcepto ubique: *S. R. Congregat.* 24. *April.* 1622. *De mandato Gregorii XV. in Conſtitut. incip.* Honor laudis.

12 Moniales, quæ Breviario Romano uti conſueverunt, non ſunt compellendæ ad recipiendum Monaſticum: *Sac. Rituum Congregat.* 6. *Maji* 1622.

13 In Officio de Feſto Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis non aliud nomen adhibeatur, quam Conceptionis: *Sacra Rituum Congregatio* 24. *Maji* 1622.

Quædam Miſſa propria SS. Roſarii fuit con- 1424 ceſſa tantum Ordini Prædicatorum: *Sac. Rit. Congregat.* 25. *Jun.* 1622. *in una Ord. Prædicator.*

Miſſæ certis Regularibus conceſſæ non poſ- 1425 ſunt ab aliis dici, etiam in ipſorum Regularium Eccleſiis: *S. R. C.* 19. *Novemb.* 1622. *in una Conventualium Siciliæ.*

Annuli uſus in Miſſa prohibetur Protonota- 1426 riis non participantibus, & quibuſcumque Doctoribus: *Sacr. Rit. Congregat.* 11. *Februarii* 1623. *in Tropien.* Vide ſupra *n.* 443. 493. & infra *n.* 1454.

In Feſto Stigmatum S. Franciſci adhibetur 1427 color albus: *Sac. Rit. Congreg.* 1623. *in una Urbis.*

Symbolum S. Athanaſii, quod dicitur ad 1428 Primam, laudabilius in Choro recitatur ſtando: *S. R. C.* 23. *Decemb.* 1624.

Imagines illorum, qui cum Sanctitatis, ſeu 1429 Martyrii fama deceſſerunt, non ſunt apponendæ in Oratoriis, vel in Eccleſiis, tam ſæcularibus, quam Regularibus, antequam declarentur Beati, neque ad eorum ſepulcra accendendæ ſunt lampades aut tabellæ affigendæ ſine licentia Sedis Apoſtolicæ: S. R. C. 13. *Martii* 1625.

Non ideo præjudicandum erit in aliquo il- 1430 lis, qui aut per commumem Eccleſiæ conſenſum, aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, vel longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarii, coluntur: *S. R. C.* 13. *Martii* 1625.

Ad Invitatorium, Antiphonas, Reſponſoria, 1431 & Verſiculos in Officio parvo B. M. V. non additur *Alleluja* tempore Paſchali: S. R. C. 28. *Martii* 1626.

Facultas concedendi uſum Pileoli in Miſſa 1432 ſpectat ad Papam; *S. R. C.* 24. *April.* 1626. *in Veliterna.*

Non poteſt omitti altera ex duabus Miſſis 1433 cantandis de feſto, & de feria: *S. R. C.* 16. *Maji* 1626. *in Brugen.*

In Miſſa Fer. IV. Temporum occurrentis in 1434 die octava Nativitatis B. M. V. dicenda eſt Præfatio communis, non vero de B. V.: *Sac. Rituum Congregat.* 12. *Decemb.* 1626. *in una Urbis.*

Signum quod fit cum Patena a fronte ad pe- 1435 ctus, fit integre cum ſigno Crucis, poſt quod debet deoſculari: *S. R. C.* 13. *Mart.* 1627. *in Panormitana.*

Protonotarii non poſſunt benedicere Para- 1436 men-

menta pro Miſſa: *S. R. C.* 17. *Julii* 1627. *in una Caſtri Durantis*.

1437 Ad Miſſam Vicarii Generalis non debent accendi quatuor candelæ, neque aſſiſtere duo Capellani: S. R. C. 7. *Auguſti* 1627.

1438 Celebrans in Paraſceve mittat particulam in Calicem ſine aliquo Crucis ſigno, neque ſe ſignet cum Calice: *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1627. *in una Urbis*.

1439 Si Feſta SS. Apoſtolorum Philippi & Jacobi, ac Inventionis S. Crucis occurrerint infra Octavam Aſcenſionis, præfatio in Miſſa erit de Apoſtolis, vel de Cruce; at *Communicantes* de Aſcenſione: *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1627. *in una Urbis*.

Hic duo notanda occurrunt: *primum*, *quod idem dicendum de aliis Feſtis*, *ac de Miſſis votivis propriam habentibus præfationem*, & *infra eamdem octavam celebrandis*; *ſicuti* & *hoc prorſus ſervandum infra octavam Epiphaniæ*, *quoad Feſta duplicia primæ claſſis occurrentia*, *ſi propria gaudeant Præfatione*. *Alterum*, *quod infra octavam Nativitatis Dominicæ*, *non ſolum ſemper dicitur* Communicantes, *ſed etiam* Præfatio, *licet Miſſa*, *vel occurrens*, *vel votiva propriam habeat Præfationem*, *ut clare patet ex Miſſa S. Joannis Evangeliſtæ*, *in qua recitatur Præfatio Nativitatis*, *non vero Apoſtolorum*.

1440 Oratio imperata a Superiore, veluti *Deus refugium*, omittenda eſt in duplicibus 1. claſſis; Romæ vero omittitur etiam in duplicibus 2. claſſis: *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1627.

1441 In fine Miſſæ ad quodcumque Altare celebratæ, fit reverentia Cruci infra gradus, capite ſemper aperto: *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1627. *in una Urbis*.

1442 Infra octavam Epiphaniæ nequit fieri niſi de duplici 1. claſſis, cum commemoratione octavæ & prohibentur Miſſæ votivæ, excepta una ſolemni pro re gravi, & de *Requiem* præſente Cadavere. Et ſi occurrat, tam in hac, quam infra alias octavas privilegiatas Paſchatis, Pentecoſtes &c. celebrari Miſſa ſolemnis pro re gravi, dicitur unica Oratio, *Gloria*, *Credo*, & *Præfatio* propria ſi habeatur, ſed *Communicantes* ſemper de octava. *Sac. Rit. Cong.* 28. *Auguſti* 1627.

1443 Vicarius, ut Vicarius, non poteſt, abſente Epiſcopo, Miſſas cantare ſolemnes, SS. Sacramentum, aut Sacras Reliquias paratus deferre, nec aliis ſe immiſcere functionibus Eccleſiaſticis, ſed tantum præeſſe, ut omnia ſuo ordine fiant: *Sac. Rituum Congregat.* 19. *Septemb.* 1627.

1444 Litaniæ Majores, ſi occurrant in die Paſchatis, transferuntur in fer. 3. ſeq. *S. R. C.* 25. *Sep* 1627. *in una Urbis*.

Non in fer. 2. *S. R. C.* 19. *Sept.* 1665. *in una Galliar.*

Baldachinum Abbatis ſine auro ſit, & ter in anno ad ſummum adhiberi poteſt: *Sac. Ri Congreg.* 29. *Jan.* 1628. Vide verb. *Abbas ſu num.* 31.

Abbati celebranti una tantum Mitra conceditur. *S. R. C.* 29. *Jan.* 1628.

Miſſa ſolemnis Abbatialis ter in anno ad ſummum eſt canenda, non tamen cum ſeptem, ſed cum ſex candelabris, & cum abaco parvo: *S. R. C.* 29. *Jan.* 1628. Vide verb. *Abbas ſu num.* 31.

Miſſæ S. Gregorii pro vivis, & defunctis impreſſæ: xv. Auxiliorum; & de Patre Æterno, prohibitæ ſunt: *S. R. C.* 8. *April.* 1628. *in una Urbis*.

Officium defunctorum dici poteſt in Choro ſeparatim ab officio diei in diebus exceptis Breviario pro adimplenda Teſtatorum voluntate: *S. R. C.* 12. *Jun.* 1628.

Abrogatur omnis conſuetudo non canendi Miſſam de *die ultra Votivam*, *ſeu pro defunctis*: *S. R. C.* 28. *Aug.* 1628.

De Titulis Altarium, niſi ſint in Calendario Romano, nullum recitatur officium; *S. R. C.* 28. *Auguſti* 1628.

Triginta Miſſæ S. Gregorii pro defunctis non prohibentur: *S. R. C.* 28. *Octobris* 1628. *in una Urbis*. Vide ſupra *n.* 1448.

Annuli uſus in Miſſa prohibetur non ſolum Protonotariis, ſed etiam Canonicis Eccleſiarum Cathedralium: *S. R. C.* 20. *Novemb.* 1628. *in dubio circa delationem annuli*. Vide ſupra *nn.* 443. 493. 1426.

Capellani Sæculares in propriis Eccleſiis Monialium, quæ Romano non utuntur Breviario, dicere poſſunt Miſſam de Sancto Ordinis, de quo Moniales officium recitant, ſed cum Miſſali Romano, ut in proprio de Sanctis, vel de Communi: *S. R. C.* 10. *Novemb.* 1628. *in una Urbis*.

Solemniter conſueviſſe fieri officium ſignificatur Feſtum populi, aut Cleri cum apparatu: *S. R. C.* 9. *Decembris* 1628.

De Sancto canonizato non poteſt *fieri officium* extra propriam Eccleſiam ſine *novo* decreto: *S. R. C.* 9. *Decemb.* 1628.

Moniales in *Confiteor* ne dicant *tibi Mater*, nec *vobis Sorores*, ſed ut in Breviario: *S. R. C.* 18. *Auguſti* 1629.

Sæpius decretum eſt, Epiſcopos carere facultate delegandi aliis benedictionem Paramentorum,

rum, & earum rerum, in quibus unctio non adhibeatur: *Sac. Rit. Congregat.* 22. *Decembris* 1629.

59 De licentia Ordinarii poterit Abbas uti Mitra, & Baculo extra proprias Eccleſias: *Sac. R. C.* 6. *Decembris* 1631. Vide verb. *Abbas ſub num.* 31.

60 Pyxis, in qua aſſervata fuit Euchariſtia, non poteſt vendi vel oppignorari: *S. R. C.* 27. *Auguſti* 1632.

61 In Eccleſia SS. Nazarii & Celſi transferendum eſt feſtum SS. Victoris & Innocentii in primam diem non impeditam (poſt Feſtum SS. Nazarii & Celſi) ſub ritu ſemiduplici, ſed cum Evangelio, & Oratione eorumdem, in qua omittuntur Socii: *Sac. R. C.* 12. *Febr.* 1633. *in Mediolanen.* Vide ſupra *num.* 25. 717. 891. 927.

62 Canonici in Proceſſionibus, quibus Epiſcopus cum Mitra intervenit, intra Eccleſiam incedant capite detecto, & extra eam cum Birreto in capite: *Sac. Rit. Congregat.* 30. *Martii* 1633.

63 Moniales ipſæ tenentur legere, vel cantare cantu firmo divinum officium, non vero earum Capellani; *Sac. Rituum Congregat.* 11. *Maji* 1635.

64 In Calendariis Locorum fiat nota *ad libitum*, quando officia non ſunt de præcepto: *Sac. Rit. Congregat.* 6. *Februar.* 1638. Vide ſupra *n.* 537.

65 Ille idem, qui benedicit Cineres prima die Quadrageſimæ, vel Candelas in Feſto Purificationis, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Miſſam ſequentem: *S. R. C.* 12. *April.* 1640.

66 Tolerandum, quod Canonici tribus menſibus anni frigidioribus recitent diebus ferialibus Matutinum in Sacriſtia: *Sac. Rit. Congr.* 23. *Septemb.* 1641.

67 Magiſter Ceremoniarum tenetur perſonaliter ſignificare Epiſcopo quando debeat ad Eccleſiam accedere pro functionibus Epiſcopalibus: *S. R. C.* 3. *Octobis* 1643.

468 Regulares, qui ſunt in poſſeſſione præcedentiæ, præcedant in publicis functionibus; & ubi non conſtat de poſſeſſione, præcedant ii qui ſunt antiquiores in loco controverſiæ: *S. R. C.* 6. *Octob.* 1645.

469 Organum haberi debet etiam in Eccleſiis Collegiatis: *Sacra Rituum Congregat.* 27. *Julii* 1646.

470 In Miſſis votivis de Paſſione, vel de Cruce, quæ dicuntur infra hebdomadam Paſſionis, non eſt omittendus Pſalmus *Judica me Deus*, neque *Gloria Patri* ad Introitum, & Lavabo, licet hæc omnia omittantur in Miſſa de Tempore: *Sacra Rituum Congregat.* 10. *Februarii* 1647.

Candelæ, Cineres, Palmæ diſtribuuntur ſtando cum Mitra in capite ab eo, qui privilegium habet eam geſtandi: S. R. C. 28. *Februar.* 1649. 1471

Feſtum, quod in aliqua Eccleſia celebratur ratione Corporis, vel inſignis Reliquiæ, non habet octavam, niſi ſpecialiter concedatur a Sede Apoſtolica: *Sac. Rit. Congregat.* 12. *Auguſt.* 1653. 1472

Tam Minores Conventuales, quam Obſervantes Reformati S. Franciſci poſſunt in propriis ſuorum Ordinum Eccleſiis ſolemnizare Feſtum S. Antonii Patavini ea ipſa die, in quam inciderit; dummodo Reformati a Proceſſionibus abſtineant in eodem loco: *S. R. C.* 20. *Sept.* 1658. 1473

Nullo modo ſunt permittendæ duæ Proceſſiones de eodem Feſto in eodem loco: *S. R. C.* 9. *April.* 1662. 1474

Antiphona in Choro Cathedralis, poſtquam primo loco data fuerit Celebranti in cornu Epiſtolæ, danda eſt ſecundo loco primæ Dignitati ſive a cornu Evangelii, ſive a cornu Epiſtolæ exiſtenti, & ſive interveniat, ſive non prima Dignitas, quæ ſedet a dicta parte Evangelii, non obſtante allegata conſuetudine: *S. R. C.* 12. *Martii* 1665. *in Senogallien.* 1475

Ad octavam Benedictionem in Feſto Converſionis S. Pauli Apoſtoli, non dicitur: *Cujus Converſionem colimus*, ſed *Cujus Feſtum &c.* S. R. C. 23. *Febr.* 1666. 1476

Patet ex hoc quid faciendum ſit in Officiis Translationis, Apparitionis, Ordinationis, vel Inventionis, & ſimilium.

Si transferatur aliquod feſtum pro quo ſolent pulſari plures campanæ, pulſari debent propria die, & non in qua transfertur: S. R. C. 23. *Sept.* 1666. 1477

Ad Reſponſorium breve Completorii in Dominica Paſſionis, ne omittatur *Gloria Patri*, ſi die ſequenti fiat de Feſto ſemiduplici: S. R. C. 18. *Sept.* 1666. 1478

In Miſſis votivis privatis non eſt dicendus Hymnus Angelicus, niſi fuerit Miſſa Angelorum, in qua quotidie eſt recitandus; vel Miſſa de Beata Maria, in qua quolibet Sabbato dici debet: *Sac. Rituum Congregat.* 14. *Maji* 1672. 1479

Si Moniales non habeant Miſſale a Romano diverſum, Sacerdotes in earum Eccleſiis celebraturi poſſunt dicere proprias Miſſas ipſis 1480

Monialibus conceſſas: *S. R. C. 27. Auguſti* 1672. Vide infra *n.* 1494.

1481 Clauſula poſita in Brevibus Indulgentiarum, ſcilicet: *Volumus autem, ut ſi alias Chriſtifidelibus aſſiſtam Eccleſiam viſitantibus, aliqua alia Indulgentia perpetua, vel ad tempus nondum elapſum duratura conceſſa fuerit, præſentes Literæ nullæ ſint*, non comprehendit Altaria privilegiata pro defunctis: *S. R. C. 23. Jan.* 1676. Vide infra *n.* 149.

1482 Quando dicitur Oratio *A cunctis*, vel *Eccleſiæ*, non eſt dicenda Oratio contra Paganos, vel alia hujuſmodi, quia ſufficienter una continet quod & altera: Sac. Rit. Congreg. 16. *April.* 1658.

1483 AQUEN. *Inſtante Clero Aquen. pro declaratione infraſcriptorum dubiorum, videlicet:*

I. An attenta conceſſione recitationis officii SS. Sacramenti quolibet die Jovis non impedito, & excepto tempore Adventus, Quadrageſimæ, & Vigiliarum, Clero Sæculari diœceſis Mantuanæ, & Status Montisferrati, recitari poſſit a Clero Sæculari Aquen. quemadmodum practicatur a Clero Sæculari Mantuano propter verba decreti prædicti, vel eodem modo & forma quibus ibidem recitatur a Sæcularibus?

II. An cum Regulares varii ſint in aſſignando quolibet menſe lectiones 2. & 3. Nocturni pro hujuſmodi officio, conſtet de Decreto ejuſdem Sacr. Congregat. Rituum, quo utuntur PP. Barnabitæ, quod nimirum lectiones 2. & 3. Nocturni ſemper recitari debeant, prout in die Solemnitatis Corporis Chriſti?

III. An, quando recitatur officium prædictum, Miſſa dici debeat prout in Solemnitate Corporis Chriſti, & cum Sequentia *Lauda Sion &c.* vel ut Miſſa votiva de SS. Sacramento in fine Miſſalis; an 2. & 3. Oratio dici debeat ut infra octavam ejuſdem Solemnitatis, vel 2. & 3. ad libitum?

IV. An prædictum officium recitari poſſit etiam tempore Adventus, Quadrageſimæ, & Vigiliarum, prout etiam practicatur ea ratione, quod nullum tempus ſit in Decreto exceptum; & ratio dubitandi eſt, quia ſic ſequeretur, quod impoſterum ibidem amplius non recitaretur a Clero integrum Pſalterium per totum annum, nec officium fer. VI. nec in Choro Pſalmi Pœnitentiales.

Et Sac. Congreg. Reſpondit: Ad I. & IV. aſſerta conceſſio intelligenda eſt extra Adventum, Quadrageſimam, Quatuor tempora, & Vigilias, ac ita tam a Sæcularibus, quam a Regularibus ſervari debeat, prout alias decrevit Sac. Rit. Congreg. ſub die ... Novemb. 1612. & 11. Novemb. 1641. Ad II. Affirmative ex Decreto pro Ord. Minor. de Obſervan. emanato die 12. Julii 1664. Ad III. Miſſa votiva celebranda eſt ſine Sequentia, & cum Orationibus tempori congruentibus, ut eodem Decreto. & ita cenſuit, & ſervari mandavit Sac. Rit. Cong. *hac die* 13. *Junii* 1689.

Si primæ Veſperæ de S. Martina impeditæ fuerint Feſto duplici, vel Dominica, Hymnus proprius Veſperarum uniatur Hymno Matutini, & ex duobus fiat unus ſub unica concluſione. *S. R. C.* 26. *April.* 1693.

Et cum ſimilium eadem ſit ratio, idem cenſetur dicendum de aliis Feſtivitatibus propriis habentibus Hymnos, dummodo ſint ejuſdem metri, & ſucceſſivas contineant actiones.

Ubi die decima octava Decembris celebratur Officium de Expectatione B. M. V. omittendæ ſunt ad Laudes Antiphonæ illæ quæ occurrunt in illa feria in proprio de Tempore: *S. R. C.* 12. *Maji* 1692.

Si prædictum *Feſtum Expectationis venerit* in fer. *IV.* Quatuor temporum nec erit dicenda nona lectio in officio, nec legendum ejus evangelium in fine Miſſæ, ſed illud S. Joannis; ideoque de feria ſola fiat commemoratio in Officio, & Miſſa: Sac. Rit. Congreg. 12. *Maji* 1692. 14

Tranſlato feſto S. Confeſſoris ultra ſequentem diem, in Hymno *Iſte Confeſſor* facienda eſt mutatio verſiculi, dicendo: *meruit ſupremos &c.* *S. R. C.* 14. *Jan.* 1692. 14

Extenditur ad Eccleſiam univerſalem Feſtum B. M. V. de Mercede, celebrandum die 24. Septembris ſub ritu duplici de præcepto, cum Oratione propria ac lectionibus 2. Nocturni: *Sac. Rit. Congr.* 18. *Febr.* 1696. 14

Feſtum Tranſlationis, Ordinationis, Apparitionis, vel Inventionis, quod alicubi celebratur ratione corporis, vel inſignis Reliquiæ, celebrandum eſt ſub ritu ſemid. niſi ſit feſtum unicum, vel principale, & ſuppoſita conceſſione, ſi bis celebretur: *S. R. C.* 6. *Decembris* 1698. 148

Regulares, obtenta a locorum Ordinariis licentia oretenus, vel in ſcriptis, faciendi ſolemnes Proceſſiones extra limites Conventuum ſuæ Religionis cum Statua, aut Reliquiis alicujus Sancti, poſſunt uti Pluviali, licet ejus uſus non fuerit expreſſus in licentia obtenta: *S. R. C.* 21. *Mart.* 1699. 149

Sub generali Indulgentiarum ſuſpenſione, quæ 149 ſit

fit anno Jubilæi, non comprehenduntur Altaria privilegiata, nec aliæ Indulgentiæ pro ſolis defunctis conceſſæ: S. R. C. 24. *Jan.* 1700.

492 Officium S. Ubaldi habet Orationem propriam, ac tres lectiones 2. Nocturni: *S. R. C.* 14. *Februar.* 1702.

Ex ſemid. ad libit. erectum fuit poſtea ad ſemidupl. de præcepto.

493 Conceditur Officium ſimplex S. Liborii Epiſcopi & Confeſſoris, occurrentis die 23. Julii cum ſola commemoratione in Veſperis, & Laudibus, ac cum Oratione *Da quæſumus* ex ejus communi: *S. R. C.* 1. *Julii* 1702.

494 Conceditur omnibus Monialibus Ordinis Ciſtercienſis, quæ utuntur Breviario Romano, ut adaptare poſſint juxta Ritum prædicti Breviarii Romani plura Officia una cum Miſſis propriis anno proxime præterito ſub die 9. Decembris toti Ordini Ciſtercienſi conceſſa, eaque ſic accommodata faciant typis imprimi, nec non ſecundum eaſdem: Feſtivitates valeant celebrari facere Miſſas per Capellanos Eccleſiis eorumdem ſervitio addictos cum Miſſali Romano, & juxta illius Rubricas: *S. R. C.* 23. *Jun.* 1703.

1495 A Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive prohibetur Officium cujuſcumque Feſti. Item Miſſa votiva, & de Requiem, excepta una ſolemni præſente Cadavere, quæ tamen prohibetur triduo ante, & biduo poſt Paſcha: *S. R. C.* 1704. 23. *Aug.*

1496 In expoſitione, vel Repoſitione SS. Sacramenti pro Oratione 40. Horarum, ſi occurrat Feſtum 1. vel 2. claſſis, Fer. 4. Cinerum, 2. 3. & 4. majoris hebdomadæ, aut Dominica privilegiata, debet cantari Miſſa de Officio occurrente, addita Oratione SS. Sacramenti ſub una tantum concluſione cum paramentis tali officio convenientibus; Proceſſio tamen cum paramentis albis, in qua defertur Crux a Clerico ſuperpelliceo induto, non vero Tunicella; ſacræ autem Imagines, ſeu Reliquiæ Sanctorum in tali caſu non ſunt exponendæ ſuper Altare: *Ita SS. D. N.* Clemens XI. 1705. 20. *Januarii*.

1497 Nequit addi *Alleluja* in fine verſ. *Panem de Cœlo &c.* infra annum in expoſitione SS. Sacramenti. excepto tempore Paſchali, & diebus infra octavam Corporis Chriſti. *Ita SS. D. N.* Clemens XI. 1705. 20. *Januarii*.

1498 Parochi, Superiores Eccleſiarum, Sæcularium, & Regularium, Sacriſtæ, & alii, ad quos ſpectat, non permittere debent, quod Cadavera Eccleſiaſticorum Sæcularium, præſertim Sacerdotum, ſicut etiam Diaconorum, & Subdiaconorum, transferantur e propriis domibus ad Eccleſias, vel in iſtis exponantur quocumque alio habitu, ſive Confraternitatum, ſive Religionum, ſed cum ſacris veſtibus eorum Ordini convenientibus juxta diſpoſitionem Ritualis Romani *Tit. de exequiis*: Clemens XI. 1705. 8. *Dec. in ejus Bullario particul. p.* 2.

Officium S. Vincentii Ferrerii eſt ſemiduplex 1499
de præcepto cum Oratione propria. Sac. R. C. 1706. 6. *Mart.* At nunc ex Declaratione Benedicti XIII. die 5. Aprilis 1726. eſt duplex.

Officium S. Heduvigis Viduæ, nunc habet ri- 1500
tum ſemiduplicem de præcepto, cum Oratione propria: S. R. C. 1706. 20. *Martii*.

Sacræ Religioni Hieroſolymitanæ conceditur, 1501
ut in Navibus magnis, occaſione longæ navigationis in alto mari contra infideles (quibus Navibus rariſſime Terra attingitur, & ſunt magni ponderis, ac firmæ ſtructuræ, ut unaquæque ſuſtineat quinquaginta ænea tormenta bellica) celebrari poſſit Miſſa eo dumtaxat tempore, quo mare eſt tranquillum, & Cœlum eſt ſerenum, & cum aſſiſtentia alterius Sacerdotis, ſeu Diaconi, itaut adeſſe non poſſit periculum effuſionis Sanguinis in dicta celebratione: Clemens XI. *in diplomate incip.* Exponi nobis, *editum* 22. *Martii* 1706. *in ejus particulari Bullario p.* 1.

Cum in aliquibus Diœceſibus ſint aliqua lo- 1502
ca, aut Conventus in Dit. C. C. M. & alia ſub Dit. aliorum Principum, & cum aliqua Officia particularia ſint conceſſa pro Dit. tantum C. C. M. & alia ad inſtantiam aliorum Principum pro ſuis reſpective Statibus, & Dominiis; Advertant omnes, qui tenentur ad recitationem Divini Officii, non poſſe, qui degunt in una Dit. (quamvis ſit in eadem Diœceſis) recitare Offic. conceſſ. alteri Ditioni ex Decreto S. R. C. 16. *Dec.* 1679. ut in Rub. Brev. Seraph. *nu.* 162. 163. & 164. Nam talia Officia non ſunt conceſſa Diœc. ut celebr. in Diœc. (niſi eſſent conceſſa ad inſtantiam Epiſc. talium Diœc. pro tota Diœc. & cum ſpecificat. *Regularium*) ſed tantum ſunt conceſſa ad inſtantiam, & preces Principum pro ſuis tantum reſpective Statibus, & Dominis. Nec valet dicere, talia Officia celebr. in tota Diœceſi, prout ſunt poſita in Calend. Diœceſ. Nam *Regulares non poſſe uti Calendario Diœceſano reſpondit, & declaravit* S. R. C. 20. *Mart.* 1684. Neque valet dicere, privilegia ſunt amplianda, quia commutatio etiam ampliſſima Privilegiorum ſe minime extendi ad Officia Sanctorum ex Decreto ſupradicto S. R. C. 15. *Decembris* 1679. & ultim. ex Decreto ejuſdem S. R. C. 1707. 20. *Martii*.

Feſtum Immaculatæ Conceptionis B. M. V. 1503
ubique terrarum ab omnibus, & ſingulis utriuſ-

quæ ſexus Chriſtifidelibus, ſicut alia Feſta de Præcepto, ſervetur, & celebretur, ac ſub præcepto obſervationis Feſtorum comprehendatur: *Sac. Rit.* C. 1708. 28. *Januar.*

1504 Extenditur ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu ſemidul. de præcepto Officium S. Pii Papæ V. cum Oratione, & Lectionibus 2. Nocturni propriis pro die 5. Maii: *S. Rit. C.* 1710. 28. *Jan.*

1505 Officium S. Agathæ V. & M. die 5. Februar. ſub ritu ſemiduplici recitari conſuetum, ſub ritu duplici in poſterum recitetur ab omnibus Chriſtifidelibus, qui ad Horas Canonicas tenentur. *Sac. Rit. Congr.* 1712. 26. *Aug.*

1506 Confirmantur Decreta *S. Rit.* C. ſuper cultu immemorabilis S. Liberati de Lauro Ord. Min. Reg. Obſerv. S. Franciſci Provinciæ Marchiæ: *S. R. C.* 1713. 2. *Septemb.*

1507 Officium proprium S. Joannis de Deo Confeſſ. Ord. Fratrum Hoſpitalitatis Fundatoris extenditur ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu ſemiduplici de præcepto pro die 8. Martii: S. R. C. 1714. 21. *April.*

1508 Ad pias, enixaſque preces Cæſareæ Majeſt. SS. D. N. porrectas, & a Sanctitate ſua ad *S. R. C.* remiſſas, quibus ſupplicabatur, officia Expectationis Partus, de Mercede, & Patrocinii B. M. V. jam olim pro Regnis Hiſpaniarum ritu duplici maj. conceſſa, ad omnia Regna, & Dominia prædictæ Cæſareæ Majeſt. ſubjecta ſub eodem Ritu duplici majori in eiſdem Regnis, & Dominiis recitari, ac Miſſas reſpective celebrari poſſe indulſit, ſi SS. D. N. viſum fuerit die 23. *Sept. . . . Facto deinde per me infraſcriptum Pro Sec.* de prædictis SS. D. N. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit 1714. 18. *Nov.* F. Card. de Abdua Præf.

1509 Reſolvuntur ſequentia dubia a *Sac. R. C.* ſub die 11. *Maii* 1715. in Camerinen.

I. An Priori Collegiatæ Eccleſiæ S. Venantii occaſione acceſſus Capitulariter ad Eccleſiam Cathedralem debeatur locus in Presbyterio ejuſdem Cathedralis: Et quatenus affirmative.

II. An eidem Priori debeatur præcedentia ante Præpoſitum, ceteroſque Canonicos ejuſdem Cathedralis, tam præſente, quam abſente Archidiacono, prima dignitate dictæ Cathedralis?

III. An idem locus in dicto Presbyterio debeatur etiam Canonicis ejuſdem Collegiatæ, infra locum Canonicorum Cathedralis, in linea tamen æquali?

IV. An, & qui locus debeatur Priori S. Venantii abſente Archidiacono Cathedralis, in Proceſſionibus, aliiſque actibus, in quibus accedere ſolet utrumque Capitulum: & Prior S. Venantii incedit a ſiniſtris Archidiaconi ipſo præſente & intereſſente?

V. An Archidiaconus habeatur pro præſente quando aſſiſtit Epiſcopo celebranti, vel aſſiſtentiam præſtat eidem in Proceſſionibus etiam Sanctiſſimi Corporis Chriſti, itaut Prior S. Venantii debeat præcedere Præpoſitum Cathedralis?

VI. An miniſtrare naviculam Epiſcopo ponenti thus in thuribulo in Collegiata in Proceſſionibus, in quibus intervenit Capitulum Cathedralis, & Epiſcopus non aſſiſtit in Pontificalibus, ſpectet ad digniorem ex Capitulo Cathedralis, vel ad Priorem, aliumque digniorem ex Capitulo Collegiatæ?

VII. An Parochus Collegiatæ in Proceſſionibus, in quibus intervenit utrumque Capitulum, incedere debeat a ſiniſtris Parochi Cathedralis etiam cum ſtola?

Ad I. Negative.

Ad II. Affirmative præſente Archidiacono Negative vero abſente.

Ad III. Negative.

Ad IV. *Satis proviſum in ſecundo.*

Ad V. *Negative.*

Ad VI. Negative quoad primam partem, Affirmative quoad ſecundam.

Ad VII. Affirmative, & amplius in omnibus.

Feſtum & Officium SS. Roſarii B. M. V. Clemens XI. extendit ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu duplici majori de præcepto quolibet anno recitandum in prima Dominica Octobris, ut videre eſt in ejuſdem Pontificis Bulla, quæ incip. *Cum aliis*, & habetur ſub num. 25. in Bullario particulari dicti Pontificis. *Ita die* 3. *Octobris* 1716.

A Vig. Pent. uſque ad Feſt. SS. Trinit. incluſive prohibetur quodcumque Officium etiam 1. claſſ. Item prohibetur Vot. & de Req. excepta una Solemni præſente Cadavere, quæ tamen prohib. triduo ſeq. ex Decr. *S. R. C.* 1718. 10. *Decemb.*

Ex Decreto *S. R. C.* emanat. *die* 10. *Decemb.* 1718. annuente Clemente Papa XI. die 14. ejuſd. Menſis, & Anni in Elogio pronunciat. in Martyrologio pro S. Felice Confeſſ. Ord. Minor. Capucc. die 21. Maii addantur hæc verb. *Et a Clem. XI. Pont. Max. ſolemni ritu Sanctorum numero adſcriptus eſt.* Item ex ſupracitato Decreto in Martyr. 10. Nov. poſt Lectionem in Oppido Milleduno S. Leonis Confeſſoris &c. immediate legitur ... Neapoli in Campania S. Andreæ Avelini &c. ut ibi cum hac additione: *Quem miraculis clarum Clemens XI. Sanctorum Catalogo adſcripſit.*

In

1513 In Fer. quinta in Cœna Domini, & Sabb. Sanct. non poteſt ullo modo, & a quocumque dici Miſſa privata ex Decret. *S. R. C.* & Clem. XI. *die* 20. *Apr.* 1707. ac ejuſd. Pontificis vivæ vocis Oraculo 8. *Aug.* 1713. ac ultimo de mandato ejuſd. 1719.

1514 Confirmata a Sac. Rit. Congr. ſub die 15. Martii proxime præteriti 1721. ſententia a Reverediſs. Archiepiſc. Pragen. lata ſuper Cultu publico ab immemorabili tempore præſtito Beato Joanni Nepomuceno olim Eccleſiæ Metropolitanæ Pragen. Canonico cum ſubſecuto Aſſenſu SS. D. N. Innocentii Papæ XII. Ad pias modo, enixaſque preces Cæſ. Majeſt. Caroli VI. Roman. electi Imperatoris, Auguſtiſſimæ Domus Auſtriæ, Sereniſſimi Regis Poloniæ, ac etiam nonnullorum Emin. & Reverendiſs. S. R. E. Cardinalium, pluriumque Archiepiſcoporum, Epiſcop. aliorumque Germaniæ Principum a San. mem. Clemente Papa XI. ad Sac. Rit. Congregat. remiſſas, quibus ſupplicatum fuit, ut de Beato Joanne prædicto Officium, & Miſſam de Comm. Martyr. ſub ritu duplici pro Regno Bohemiæ, Germaniæ, & Statibus hereditariis Auguſtiſs. Domus Auſtriæ, cum facultate etiam collocandi in Altari eidem Sacro ſito in Metropolitana Eccleſia Pragen. Corpus dicti Beati, quod uſque adhuc ſub humo quievit, benigne concedere dignaretur, illaſque ab Eminent. & Reverendiſs. D. Card. ab Althan relatas, Sac. ead. Congregatio, inſtante Ludovico Stayr Canonico præfatæ Metropolitanæ, hujuſmodique Cauſæ Poſtulatore; & tam in voce, quam in ſcriptis R. P. D. Proſpero de Lambertinis Fidei Promotore prius audito, petitum Officium, & Miſſam de Com. Mart. ſub ritu dupl. pro Regno Bohemiæ, ſub ritu vero Semid. pro tota Germania, & Statibus hereditariis Auguſtiſs. Domus Auſtriæ ſingulis Annis pro die 16. Maii concedi, prædictumque Beati Corpus elevari, & intra Altaris menſam arbitrio Reverendiſs. Archiepiſcopi collocari poſſe cenſuit, ſi SS. D. N. viſum fuerit. *Die 7. Junii* 1721. *Factaque deinde per me Secret. de prædictis SS. D. N. Innocentio Papæ XIII. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit. Die* 25. *ejuſd. Menſis & Anni* 1721. Ita reperitur in Regeſtis Decret. *S. R. C.*

1515 Cum Sacr. Rit. Congreg. die 21. *Aprilis* 1714. annuente etiam San. mem. Clem. Papa XI. Officium S. Joannis de Deo Ordinis Fratrum Hoſpitalitatis Fundatoris pro Eccleſia univerſali ſub ritu ſemid. recitari conceſſerit; Cumque modo ex parte R. P. Bernardi Banſi Generalis, & Joachim Maggi Procuratoris Generalis Ordinis prædicti pro elevatione ritus a ſemid. ad Dupl. pro univerſali Eccleſia humillime ſupplicatum fuerit, Sac. ead. Rit. Congregatio hujuſmodi inſtantiæ benigne annuendo, ſupradictum Officium S. Joannis de Deo ab omnibus Chriſtifidelibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, ſub ritu dupl. in poſterum recitari poſſe cenſuit, ſi SS. D. N. viſum fuerit. *Die* 25. *Aprilis* 1722. *Factaque deinde de prædic. per me Secret. SS. D. N. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit die, & Anno ſuprad.*

1516 Ad pias preces Auguſtiſſimi Caroli VI. Roman. electi Imperatoris San. mem. Clementi Papæ XI. nec non Sereniſſimorum Poloniæ Regis, & Magni Ducis Etruriæ, ac Emin. & Reverendiſs. D. Chriſtiani Auguſti Card. de Saxonia D. N. Innoc. Papæ XIII. porrectas, & a Sanctitate ſua ad *Sac. Rit. Congr.* remiſſas, in eaque per Eminent. & Reverendiſ. D. Card. Salernum relatas; Sac. ead. Congregatio Rit. benigne indulſit, atque conceſſit, ut Officium S. Pauli Primi Eremitæ, quod hactenus ſub ritu ſemid. in Eccleſia univerſali celebratum fuit, in poſterum ſingulis annis die 15. Jan. ipſius Feſto ab omnibus Chriſtifidelibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, ſub ritu dupl. min. recitari poſſit, & debeat, ſi SS. D. N. viſum fuerit; 1722. *die* 13. *Jul. Factaque deinde per me Secret. de prædictis S. S. D. N. relatione; Sanctit. ſua benigne annuit die* 18. *ejuſd. Menſis, & An.*

1517 Sac. Rit. Congregatio ad humillimas preces P. F. Franciſci de Altamura Vice-Commiſſarii Generalis Ord. Min. Obſerv. benigne conceſſit, ut Officium omnium Sanctorum dicti Ordinis, quod hactenus ſub ritu dupl. min. recitatum fuit, in poſterum ſub ritu dupl. 2. Claſſis cum Præfatione, prout in Feſto S. Franciſci, a Religioſis præfati Ordinis recitari poſſit, & valeat; *Sac. R. C.* 1722. 22. *Auguſti.*

1518 Epiſcopi abuſus omnes, qui in Eccleſiis Sæcularibus, aut Regularibus, contra præſcriptum Cæremonialis Epiſcoporum, & Ritualis Romani, vel Rubricas Miſſalis, & Breviarii irrepſerint, debent omnino removere; & ſi adverſus ea, quæ in dicto Cæremoniali ſtatuta ſunt, conſuetudinem etiam immemorabilem allegari contingat, poſtquam recognoverint, aut eam non ſatis probari, aut etiam probatam ſuffragari, utpote irrationabilem, de jure non poſſe, executioni eorum, quæ in dicto Cæremoniali inſtituta ſunt, diligenter incumbere debent, nec

ulla ſuſpenſio, aut appellatio admittitur. Innocentius XIII. in Conſtitut. quæ incipit: *Apoſtolici Miniſterii* 13. Maii 1723. ſuper Eccleſiaſtica Diſciplina confirmata a Benedicto XII. in alia Conſtitutione, quæ incipit: *In ſupremo*, 23. Septembris 1724. Vide *n.* 41. *&* 55.

1519 Calaritana Canonizationis Beati Salvatoris ab Horta Laici profeſſi Ord. Min. S. Franciſci ab Obſervantia Provinciæ Cathaloniæ. Confirmata in Sac. Rit. Congregat. die 13. Sept. 1710. ſententia per cl. mem. Cardinalem Urbis Vicarium ſuper Cultu Beato Salvatori Ordinis prædicti præſtito, ſive ſuper caſu excepto a Decretis San. mem. Urbani Papæ VIII. lata, annuente poſtmodum San. mem. Clemente Papa XI. ſub die 29. Jan. 1711. P. F. Bernardinus de Nicea Ordinis Min. Obſerv. Reform. & omnium Cauſarum Beatificationum, & Canonizationum dicti Ordinis Poſtulator humiliter S. Rit. Congreg. ſupplicavit, ut in poſterum ſingulis annis 18. Martii die Anniverſaria ipſius Beati obdormitionis in Domino, non ſolum univerſo Ordini Min. verum etiam Civitati Calaritanæ, in qua Corpus dicti Beati veneratur, Oppidis S. Columbæ Diæc. Gerunden. ubi natus fuit, & Hortæ Diæc. Dertuſen. a quo idem Beatus cognomentum ſumpſit, illius Officium ſub ritu dupl. & Miſſam benigne concedere dignaretur. Et Sac. ead. Congregatio ad relationem Emin. & Reverendiſ. D. Card. Fabroni Ponentis tam in ſcriptis, quam in voce Reverendiſs. Proſpero de Lambertinis Archiepiſcop. Theodoſiæ Fidei Promotore prius audito, Offic. ſupradicti Beati ſub ritu dupl. de Comm. & Miſſam reſpective juxta petita poſſe concedi cenſuit, ſi SS. D. N. viſum fuerit; 1724. *die* 15. *Julii. Factaque deinde per me Secret. de prædictis SS. D. N. Benedicto Papæ XIII. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit. Die* 31. *ejuſdem Menſis, & Anni* 1724.

1520 Porrectis nuper San. mem. Innocentio Papæ XIII. litteris Cæſareæ Majeſt. Carol. VI. Roman. elect. Imperat. & Eliſabethæ Imperatricis, nec non Sereniſs. Poloniæ Regis, nonnullorum Emin. & Reverendiſs. S. R. E. Cardinalium, pluriumque Archiepiſcoporum, Epiſc. ac Principium, quibus non minus pie, quam enixe ſupplicatum fuit, ut Officium Sanctæ Birgittæ, quod in univerſali Eccleſiá ſub ritu ſemid. & in pluribus Regnis ſub ritu Duplici recitatur, in poſterum ad Eccleſiam univerſalem ſub ritu dupl. extendere dignaretur, illiſque ad Sac. Rit. Congregationem remiſſis, in eaque noviſſime per Emin. & Reverendiſs. D. Cardinalem Ptolomæum relatis, Sac. ead. Congregatio, inſtante P. Jacobo Schechk Priore Generali Ordinis S. Birgittæ in Bavaria; Reverendiſſimoque Proſpero de Lambertinis Archiepiſcopo Theodoſiæ Fidei Promotore etiam audito, cenſuit, ut ſingulis Annis die 8. Octob. ab omnibus tam Sæcularibus, quam Regularibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, Officium prædictum ſub ritu duplici recitari, & Miſſa reſpective celebrari poſſit, ſi SS. D. N. viſum fuerit; 1724. *die* 26. *Aug. Et facta per me Secret. S. S. D. N. de prædictis relatione, Sanctitas ſua benigne annuit, ejuſdem Anni* 1724. *die* 2. *Septembris*.

Sac. Rit. Congregatio, annuente Ss. D. N. Benedicto Papa XIII. benigne indulſit, atque conceſſit, ut Officium cum lectionibus 2. Noct. propriis, & Oratione S. Andreæ Avellini jam pro Clericis Regularibus Theatinis die 19. Auguſt. 1719. approbatum, in poſterum ab omnibus utriuſque ſexus Chriſtifidelibus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur die 10. Nov. ſub ritu *Semid.* recitari, & Miſſa reſpective celebrari *debeat*; 1724. 7. *Julii*, & ex Noviſſimo Decreto ſub die 12. Decembris 1761. *Officium hoc erectum* eſt ad *ritum dupl. pro Dom. Ven.* 1521

Ead. Sac. Rit. Congregatio ſub *die* 7. *Julii* 1724. ad ſupplicationem P. Procuratoris Generalis Ord. Min. Conventualium conceſſit, ut Fratres Min. S. Franciſci in Officio B. Cunegundis Virg. Ord. S. Claræ poſſint uti lectionibus 2. Noct. & Oratione propriis jam ſub die 10. Martii proxime præteriti approbatis pro Regno Poloniæ, & Ducatu Lithuaniæ. 1522

Ad humillimas preces P. Matthæi de Paſeta Procuratoris Generalis Ord. Min. Obſerv. S. Franciſci pro extenſione Officii proprii, & Miſſæ Expectationis Partus B. M. V. ad univerſum ſuum Ordinem S. R. Cong. porrectas, atque relatas, Sac. ead. Congregatio gratiam in ſimilibus factam extendendo petitum Officium ſingulis Annis die 18. Decemb. omnibus Religioſis, & Monialibus totius præfati Ordinis facultatem recitandi, & Miſſam reſpective celebrandi poſſe concedi cenſuit, ſi Ss. D. N. viſum fuerit; 1725. 18. *Aug. Factaque deinde per me Secret. de prædictis Ss. D. N. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit die* 23. *ejuſd. Menſis, & Anni* 1725. 1523

Pro Officio Ss. Roſarii B. M. V. habentur lect. 2. Noct. propr. & Oratio tam pro Officio, quam pro Miſſa ex Decret. *S. R. C.* 1725. 10. *Mart.* & confirm. a SS. D. N. Benedicto XIII. *die* 19. *ejuſdem Menſis, & Anni*. 1524

Pro Diœc. Cremonen. emanavit Decret. Sacr. Rit. 1525

Rit. Congreg. pro Officio, & Miſſa ſacræ Domus Lauretanæ; 1726. 27. *April.*

26 Sac. Rit. Congreg. ad humillimas preces P. Procuratoris Generalis Ord. Capucc. nomine etiam totius Religionis Orationem, & Lectiones, 2. & 3. Noct. proprias, nec non Miſſam S. Felicis Capucc. ab Emin. & Reverendiſs. D. Card. Barberino Ponente diligenter reviſas, & correctas, & in Sac. Rit. Congr. per Eminen. & Reverendiſs. D. Card. Picum loco ejuſdem Eminen. & Reverendiſs. Barberini abſentis relatas approbavit, ut in Feſto ipſius Sancti cum Offic. ſub ritu 2. Claſſ. ab univerſo præfato Ordine utriuſque ſexus in poſterum recitari, ac celebrari poſſit, benigne conceſſit; 1726. *die* 25. *Maii*.

527 Sanctiſſimus Dom. Noſt. Benedictus XIII. in Brevi ſub datum Romæ *die* 7. *Aug.* 1726. pro Beatificatione Beatæ Hyacinthæ de Mareſcottis Virginis Tertii Ordinis indulſit, ut in Terra Vignanelli Civitatis Caſtellan. Diœceſis, in qua prædicta Beata nata eſt, & in Civitate Viterbienſi ubi ejus Corpus requieſcit, & in univerſo Ordine Sancti Franciſci, tam Fratrum quam Monialium, quotannis die Anniverſaria felicis obitus ejuſdem Beatæ, ſeu alia die non impedita illam immediate ſequenti, recitetur Officium, & Miſſa celebretur de Virgine non Martyre juxta Rubricas Breviarii, & Miſſalis Romani, & quantum ad Miſſas attinet, etiam a Sacerdotibus confluentibus. Præterea conceſſit, ut in prædictis locis, & Ordine ſolemnia Beatificationis celebrentur cum Officio, & Miſſa ſub ritu duplici majori. Deinde *die* 21. ejuſdem Menſis approbavit ejuſdem Orationem propriam, eamque in ſolemni Beatificatione ejuſdem Beatæ recitari debere benigne indulſit, atque conceſſit; 1726. 7. *Aug.*

1528 Pro Feſto Beatæ Ludovicæ Albert. Tertii Ordinis 31. Januarii Sanctiſſim. Domin. noſter Benedictus Papa XIII. 1726. *die* 19. *Decembris* approbavit Lection. 2. Nocturni & Orationem propriam, & in univerſo Ordine Sancti Franciſci eas recitari indulſit: 1726. 19. *Decembris*.

1529 In Litaniis Sanctorum pro diverſitate functionum, & temporum aſſignatis, & in illis pro commendatione animarum, poſt nomen S. Joannis Baptiſtæ ſtatim adjungi debet illud S. Joſephi dicendo: *S. Joannes Baptiſta, ora pro nobis; S. Joſeph, ora pro nobis; Omnes Sancti Patriarchæ &c. Benedictus XIII.* 1726. 19. *Decemb. in decreto* Urbis & Orbis.

1530 Cum clericus Jo: Baptiſta Luppi in ordinatione, habita die 28. Decembris 1724. prius receperit Ordines minores, quam Clericus Jo: Franciſcus de Rubeis: Hic tamen occupaverit digniorem ſtallum in Choro; Epiſcopus nihil voluit definire. Re delata ad S. R. C. dicta die propoſito dubio, *An, & cui competat præcedentia?* S. R. C. Ponente Eminentiſſimo Domino Georgio Spinula, die 15. Febr. 1727. in Ventimil. reſcripſit; *Competere præcedentiam Clerico Jo: Baptiſtæ Luppi*.

1531 Sacra Rituum Congregatio conceſſit, ut ab omnibus Religioſis trium Ordinum Sancti Franciſci, & ab aliis, a quibus ex Indulto Sedis Apoſtolicæ Feſtum Sanctorum Jacobi de Marchia, & Franciſci Solani ſub ritu dupl. majoris hactenus celebratum fuit, in poſterum, ſervatis tamen Rubricis Breviarii, ac Miſſalis Romani, ſub ritu dupl. 2. Claſſis cum octava celebrari poſſit; 1727. 6. *Aprilis*.

1532 Aliud Decretum Sac. Rit. Cong. emanavit *die* 12. *Julii* 1727. annuente Sanctiſs. Dom. Noſt. Benedicto Papa XIII. die 23. ejuſdem Menſis, & Anni, quo conceditur Officium, & Miſſa Beat. Mart. Joannis de Peruſio, & Petri de Saxoferato Ordin. Minor. de Commun. Mart. ſub ritu dupl. minor. pro die 29. Auguſti in Univerſa Ordin. Minor. Religione, & pro Civitate, ac Diœceſi Valentina, ubi Martyrium prædicti BB. paſſi fuerunt, ac etiam pro Civitate, ac Diœceſi Terulenſi ubi ipſorum Corpora venerantur, nec non in Civitate ac Diœceſi Peruſina, & Oppido Saxiferrati, in quibus ortum habuerunt; *Huic Officio aſſignata tamquam propria dies 3. Septemb.* 1727. 12. *Julii*.

1533 Sanctiſſimus Domin. Noſt. Benedictus Papa XIII. *die* 28. *Julii* 1727. benigne indulſit, atque conceſſit, ut Officium S. Roſæ Virginis Limanæ Ordin. Prædicatorum jam pluries pro Regnis Hiſpan. aliiſque Dominiis, Civitatibus, & Diœceſibus approbatum, & extenſum, in poſterum die 30. Auguſt. ſub ritu dup. cum Oratione, & Lection. 2. Noctur. propriis, alias a S. Rituum Congreg. approbatis, ab omnibus Chriſtifidelibus utriuſque ſexus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, recitari poſſit, & debeat, & ita ſervari, ac in Breviario, & Miſſali Romano apponi mandavit; 1727. 28. *Julii*.

1534 In Dit. R. & Dom. Sabaudiæ qualibet Feria 6. etiam in Quadrageſima, non impedita Feſto duplici, vel Semidupl. fiet Officium Sanctiſſimæ Sindonis ritu ſemidup. ex Decreto Sanctiſs. Dom. Noſt. Benedicti XIII. 1727. 14. *Auguſti*.

1535 Idem Sanctiſs. Dom. Noſt. die 22. *Aug.* 1727. indulſit, ut Officium Septem Dolorum Beat. Mariæ Virg. pluribus Regnis, Dominiis, Civitatibus, ac Diœceſibus jam conceſſum, in poſterum Feria 6. poſt Dominic. Paſſionis ab om-

nibus

[illegible] Cr[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] Canonicas [illegible] Miſſa [illegible] & [illegible] Miſſa [illegible] & [illegible] Romano [illegible] 22. Aug.

[illegible] In [illegible] hactenus. *Quod numerus Canonicorum [illegible] ad [illegible], [illegible] ſervaretur in [illegible] Canonici Pre[illegible] aliqua, [illegible] & approbatam a majori parte Capituli in [illegible] ſuo.* Menſe Decembris 1697. cum vacaſſent duo Canonicatus, fuit de uno proviſus Canonicus Tornicellus, & de altero Canonicus Berciochus. Tornicellus prius cepit poſſeſſionem, ſed alter prius termi[illegible]avit ſuam [illegible], quam laudavit, & approbavit Capitulum, a quo fuit etiam decretum, quod quoad honorifica præcederet Tornicellus, & quo ad lucroſa Berciochus. Sunt in dicta Cathedrali aliæ præeminentiæ devotæ Antiariis, nempe quod celebrare valeant, dum recitatur Matutinum in choro; & quod aſſumantur ad Officia Theſaurarii, & Procuratoris, de quibus eſt orta diſputatio inter dd. Canonicos. Quare propoſita dubia.

1. An ſuſtineatur reſolutio Capitularis concedens Canonico Berciocho manutentionem in quaſi poſſeſſione antiquitatis quo ad omnia lucroſa, & Canonico Tornicello quo ad omnia honorifica?

2. An & cui competant jura præeminentialia noviter ſuperventa?

Sacra Congregatio Ponente Eminentiſſimo Pico die 6. Septemb. 1727. reſcripſit; Ad primum *Affirmative*. Ad ſecundum *Competere Torniello*.

1537 Die 5. Decembris 1716. in Sorana fuerunt propoſita ſequentia dubia. Primo, An Archipresbyter & canonici Eccleſiæ Collegiatæ S. Bartholomæi Civitatis Soræ intervenire, & aſſiſtere debeant omnibus functionibus Pontificalibus ab Epiſcopo celebrandis in Eccleſia Cathedrali? Secundo, An teneantur intervenire ad Proceſſiones publicas, & votivas dictæ Civitatis? S. R. C. dicta die reſcripſit; *Ad utrumque Affirmative*.

Die 15. Februarii 1727. fuit propoſitum dubium. An deciſa ſub die 5. Decembris 1716. contra Archipresbyterum, & Canonicos S. Bartholomæi Civitatis Soræ, militent etiam in omnibus contra Præpoſitum, & Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ S. Reſtitutæ ejuſdem Civitatis [illegible] reſcripſit. *Affirmative*. Et die [illegible] Januarii [illegible] Sacra Congregatio [illegible] [illegible] Decreti [illegible] Confirmationem [illegible] præ[illegible] [illegible] [illegible]. & [illegible] etiam [illegible].

[illegible] Civitatis [illegible] [illegible] Eminentiſſimo [illegible] Epiſcopo [illegible] in publicis Proceſſionibus, [illegible] Capitulum Cathedralis, [illegible]. [illegible] Capituli [illegible] Proceſſionibus. [illegible] & præcedunt [illegible] [illegible] Stola, & [illegible] Parochi [illegible] Cathedralis Crucem, [illegible] præfatis Parochis [illegible], non obſtante [illegible] pro Eminentiſſimo Ordinario, per [illegible] [illegible] die 31. [illegible] elapſi Menſis Auguſti ipſis fuit conceſſum [illegible] S. C. R. die 24. [illegible] 1728. Ponente Eminentiſſimo Origo reſcripſit: *Parochus Eccleſiæ Ariminenſis ferre [illegible] in Proceſſionibus generalibus, in quibus Capitulum procedit ſacris paramentis indutum.*

Die 20. Mart. 1728. in una Mileviatana fuerunt propoſita ſequentia dubia:

1. An liceat *Magiſtratui, & Capitaneo Virgæ* ſe introducere, ac reſpective permanere *intus aulam*, ſeu cubiculum, in quo Reverendiſs. Epiſcopus Functiones Epiſcopales peracturus recipit Capitulum habitu Chorali indutum, ut deinde cum illo ſe transferat ad Eccleſiam?

2. Uſque ad quem locum præciſe pervenire, ac permanere debeant, donec Epiſcopus, & Capitulum ex eadem aula, & cubiculo egrediantur, ut ad Eccleſiam procedant?

3. An Magiſtratui, & Capitaneo Virgæ, poſtquam aſſociaverint Epiſcopum uſque ad Altare SS. Sacramenti, liceat tranſire per Presbyterium ad effectum proſequendi aſſociationem uſque ad locum Baldachini?

4. An eidem in Functionibus Eccleſiaſticis uti liceat Clava, ſeu Mazza honorifica, quam de præſenti ante ſe deferri faciunt, tam extra, quam intus Eccleſiam?

5. An eadem Clava, ſeu Mazza uti valeant in præfatis Functionibus Eccleſiaſticis, tam præſentibus, quam abſentibus Epiſcopo, & Capitulo?

6. An liceat Capitulo ejuſdem Cathedralis, ſine Apoſtolicæ Sedis Indulto in Functionibus Eccleſiaſticis uti tam extra, quam intra Eccleſiam Clava, ſeu Mazza honorifica, quam de præſenti ante ſe deferri fecit?

Sacra Congregatio die 20. Martii 1728. reſcripſit; Ad Eminentiſſimum Ponentem juxta mentem. Mens eſt *Affirmative* in omnibus, niſi Epiſcopus aliquam ingerat difficultatem.

SS. D. N.

1540 SS. D. N. Benedictus PP. XIII. in Bulla Beatificationis Servi Dei Joannis de Prado M. Ord. Min. ſub die 14. *Maii* 1728. indulſit, ut in univerſo Ordine S. Franciſci quotannis celebretur de eodem Officium cum Miſſa de Com. unius Mart. ſub ritu dupl. maj. ſed cum dies propria, quæ eſt 24. Maii, impediatur in perpetuum ab Oct. die S. Paſchalis, aſſignatur dies 31. ejuſdem menſis ut prima non impedita, juxta quod conceditur in eadem Bulla, & Rub. Brev. *de Tranſlat. Feſt. n.* 31.

1541 Sub die 3. Julii 1728. reſoluta ſunt ſequentia dubia.

1. An Magiſter Cæremoniarum Capituli Eccleſiæ S. Antonini Placentiæ aſſociare valeat dictum Capitulum cum habitu violaceo, & cum geſtatione ferulæ in illis Proceſſionibus, in quibus intervenit Capitulum Eccleſiæ Cathedralis?

2. In quo loco incedere debeant Clerici Seminarii in dictis publicis, & ſolemnibus Proceſſionibus?

3. An in Calendario Eccleſiæ Placentinæ adnotari debeat tempus, in quo ſit mentio Capparum dictorum Canonicorum S. Antonini, ſicut adnotatur tempus mutationi Capparum dd. Canonicorum Cathedralis?

4. An Canonici dictæ Eccleſiæ S. Antonini peragere valeant in dicta eorum Eccleſia, occaſione Funerum Summorum Pontificum, propriorum Epiſcoporum, aliorumque Principum, exequias ſolemnes cum quinque abſolutionibus, juxta formam præſcriptam in Pontificali Romano, ſeu potius privative ſpectet ad Cathedralem?

Sacra Rit. Congregatio dicta die, Ponente Eminentiſſimo Salerno, reſcripſit, *Ad* 1. *Negative, & amplius. Ad* 2. *Dilata. Ad* 3. *Negative, & arbitrio Epiſcopi etiam quoad alias Collegiatas. Ad* 4. *Negative, & amplius.*

Quoad ſecundum dubium difficultatem ingeſſit, quia in Proceſſionibus præcedebant ante Confraternitates, & Regulares, Cruces Cathedralis, & Collegiatæ S. Antonini, ex quo deducebat Capitulum Cathedralis, Clericos Seminarii non debere ab ipſa ſeparari.

1542 SS. D. N. Benedictus XIII. ad humillimas preces Epiſcopi, Capituli, & Civium Civit. Vercellenſis benigne indulſit atque conceſſit, ut Officium S. Euſebii Ep. Vercellen. & Mart. cum Lect. 2. Noct. propriis ab Emin. & Reverendiſſ. D. Card. Pipia diligenter reviſis, atque correctis, *die* 16. *Decembr.* ab omnibus utriuſque ſexus chriſtifidelibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, ſub ritu ſemidup. recitari, & Miſſa reſpective celebrari debeat, & ita in Breviar. & Miſſali Romano apponi mandavit 1728. *die* 7. *Jul.*

Die 3. Auguſti 1726. inter Capitulum Cathedralis Camerinen. & Capitulum Inſignis Collegiatæ S. Venantii fuerunt propoſita ſequentia dubia. 1543

1. An Epiſcopo Pontificalia exercenti in Eccleſia S. Venantii debeatur aſſiſtentia a Dignitatibus, & Canonicis Eccleſiæ Cathedralis, ſeu potius a Priore ejuſdem Collegiatæ?

2. Ubi, & quomodo occaſione Synodi ſedere debeant Canonici, & Dignitates Eccleſiæ Cathedralis, & Prior, & Canonici d. Collegiatæ?

Ad 1. *Reſcriptum fuit Negative quoad primam partem, & Affirmative quoad ſecundam.*

Ad 2. Servetur Decretum Eminentiſſimi Caſini, nempe quod locus ſeſſionis in Synodo ſit extra Presbyterium, & Canonici Cathedralis ſtent a dextris Epiſcopi, & Capitulum Collegiatæ a ſiniſtris.

Repropoſita die 10. Aprilis 1728. Sacra Congregatio reſcripſit; *Inſpectis prærogativis competentibus Capitulo dictæ Collegiatæ, quæ in multis gaudent privilegio Cathedralitatis in vim Bullæ Pauli III. Sacra Congreg. ſtetit in Deciſis.* Referente Eminentiſs. Belluga in locum Eminentiſs. Zondadari Ponentis.

Sanctiſſimus Dom. Noſt. Benedictus XIII. ad 1544 humillimas preces Pat. Fr. Bernardini de Nicea Ordinis Minor. Obſervant. Reform. Sancti Franciſci, & Cauſarum Beatificationum, & Canonizationum totius ſui Ordinis Poſtulatoris benigne indulſit, atque conceſſit, ut die 28. Sept. Feſt. Beati Bernardini de Feltria Ordin. Minor. de Obſervantia in tota Religione Seraphica, cui nomen dedit, nec non in Civitate Papienſi, in qua Sacrum ejus Corpus requieſcit, & in Civitat. Feltrinen. ubi natus fuit, Officium ipſius de Communi Confeſ. non Pontificis ſub ritu dupl. & Miſſa reſpective celebrari poſſit, & debeat; 1728. *die* 3. *Auguſti.*

Sanctiſſimus Dom. Noſt. Benedictus XIII. 1545 benigne indulſit, atque conceſſit, ut Officium Sancti Gregorii Papæ VII. alias a Sac. Rituum Congreg. die 19. Auguſt. 1719. cum lection. 2. Nocturni & Oratione propriis pro univerſo Ordine Benedictino reviſum, & approbatum, in poſterum ab omnibus Chriſtifidelibus utriuſque ſexûs, tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, die 25. Maii ſub ritu duplici recitari, & Miſſa reſpective celebrari debeat, ac ita in Breviar. ac in Miſſali Romano apponi mandavit; 1728. *die* 25. *Sept.*

Cum Officium Septem Dolorum Beatæ Ma- 1546

riæ

[illegible] Eccleſiæ [illegible] per Feſta [illegible] aliquorum [illegible] Sanctis [illegible] Noſt. Benedictus Papa XIII. [illegible] Beatam Mariam Virginem [illegible] Officium [illegible] 1729. [illegible]

1547 Sanctiſſimus Dom. Noſt. Benedictus XIII. [illegible] Congregationis [illegible] Sancti [illegible] Officium [illegible] cum Lectionibus 2. Nocturni & Oratione propriis, [illegible] Ordinis [illegible] Horas Canonicas tenentur, [illegible] Miſſæ [illegible] in Breviario, & Miſſali Romano appo[illegible] mandavit, 1729. [illegible]

1548 Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIII. [illegible] benigne conceſſit [illegible] Officium Sancti [illegible] Congr. ſub die 16. Augusti [illegible] tam Sæcularibus, quam Regularibus [illegible] Horas Canonicas [illegible] Miſſale Romanum in poſterum [illegible] & ita in Breviario, & Miſſali Rom. apponi mandavit, [illegible]

1549 [illegible] Beati Seraphini [illegible] Minorum Capucin. [illegible] Benedictus XIII. [illegible] Beati [illegible] Franciſci [illegible] pro die [illegible]

1550 In [illegible] Capitulum [illegible]

ſentatur proinde [illegible] Sac. Congregat. reſcriptis [illegible] Capituli [illegible], & ad [illegible] ziam.

Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIII. ad humillimas preces Patris Magiſtri Fran. Xaverii Lopez Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini Procuratoris Generalis benigniſſime annuit, & conceſſit, ut Officium Sancti Thomæ a Villa [illegible] cum Lectionibus 2. Nocturni & Oratione propriis, quod pro univerſo prædicto Ordine Eremitarum Sancti Auguſtini approbatum, & ad omnia Regna, ac Dominia [illegible] Regi Catholico [illegible] extenſum, in poſterum ab omnibus Chriſtifidelibus utriuſque ſexus, tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, die 22. [illegible] ſub ritu duplici recitari, & Miſſa reſpective celebrari debeat, & ita in Breviariis, & Miſſalibus Romanis apponi mandavit 1729. 16. Novemb.

De mandato Sanctiſſimi Dom. Noſt. Benedicti Papæ XIII. extenſum fuit ad totum Seraphicum Ordinem utriuſque ſexus Officium Beati Fidelis a Sigmaringa Martyris Ordinis Capuccinorum pro die 24. Aprilis ſub ritu duplici majori; 1729. 2. Decembris.

Ad humillimas preces Patr. Fr. Joſephi *Mariæ* ab Ebora Commiſſarii Generalis in Curia Ordinis Minorum Obſervant. Sancti Franciſci Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto Papæ XIII. porrectas, Sanctitas ſua Orationem, & Lectiones ſecundi Nocturni proprias, & Antiphonas ad Benedictus, & ad Magnificat approbavit, & in Officio, ac Miſſa dicti Feſti Sanctæ Margaritæ de Cortona, tam ab omnibus Religioſis totius Ordinis Minor. quam a Monialibus, & Tertiariis, nec non etiam ab univerſo Clero Sæculari, & Regulari Civitatis, & Diœceſis Corton. ſub ritu dupl. 2. Claſſis cum Octava, ſervatis tamen Rubricis Breviar. & Miſſalis Roman. in poſterum recitari poſſe benigne conceſſit 1730. 6. Feb. 15

Epiſcopus Trivicanus conſuevit habitare in Terra Caſtelli, in qua adeſt Eccleſia Parochialis cum numero Presbyterorum, quam Epiſcopus refert eſſe Collegiatam; Sed Capitulum Cathedralis contendit contrarium, dicens eſſe mere Receptitiam; Quod comprobat, quia ejus prima Dignitas non eſt reſervata; quod ſecus foret, ſi eſſet Collegiata, ut notum eſt. Sed utrum ſit Collegiata, pendet lis in Sacra Congregatione Concilii: Epiſcopus propria auctoritate dedit eiſdem Presbyteris Canonicis nuncupatis uſum quorumdam Inſignium, nempe Rocheti ſine manicis, & Almutiæ cum Caputio ad inſtar ali-

[illegible]

rum Collegiatarum Diœceſis Beneventanæ; Adverſus quam conceſſionem recurrit Capitulum Cathedralis, & proponitur dubium:

1 An conceſſio Inſignium, de quibus agitur, facta ab Epiſcopo Trivicano RR. Presbyteris Vener. Eccleſiarum S. Joannis Baptiſtæ Canſi, & S. Mariæ de Fratta Caſtelli prætenſarum Collegiatarum, ſuſtineatur?

Sacra Rit. Congregatio die 18. Apr. 1730. Ponente Eminentiſſimo Pico, reſcripſit, *Ad primum Negative*.

Ad inſtantiam dictarum aſſ. Collegiatarum fuit propoſitum aliud dubium adverſus Capitulum Cathedralis, nempe:

2 An Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Trivicanæ ſit manutenendum in poſſeſſione, ſeu quaſi, deferendi Inſignia, de quibus agitur. Sacra Congregatio reſcripſit, *Negative quoad Inſignia conceſſa ab Epiſcopo Viglino, & moderno*.

Pro cujus intelligentia, Capitulum hujus Cathedralis, uſque ad annum 1704. non aliis Inſignibus uſum fuit, quam quadam Mozzetta violacei coloris lanea ſine caputio; Sed anno 1704. ſub Epiſcopatu dicti Epiſcopi Viglini obtinuerunt reintegrationem ad jus deferendi Rochettum, & Mozzettam cum Caputio, quod Decretum confirmatum fuit a moderno Epiſcopo, ut ipſe retulit in ſua informatione, aſſerens dictum Decretum ab Anteceſſore proceſſiſſe prorſus inſcio; & cum actis falſis, & ſe etiam deceptum fuiſſe: quibus documentis innititur relata reſolutio.

555 Ex Decreto Sac. Rit. Congreg. Officium S. Monicæ Vid. 4. Maii in poſterum celebratur ſub ritu dupl. 1730. 26. *Aug*.

556 Sacra Rit. Cong. conceſſit univerſo Ordini Sancti Franciſci Lect. 2. Nocturni pro Officio Beat. Fidelis a Sigmaringa Ordinis Minorum Capuccinorum; 1730. 20. *Septemb*.

557 Cum ex parte Par. Fr. Joſephi Mariæ ab Ebora Commiſſarii Generalis in Curia Ordin. Minor. Obſerv. Sancti Franciſci ſupplicatum fuerit pro extenſione Officii, & Miſſæ de Communi ſub ritu Semidup. Beati Simonis a Lipnica Sacerdotis Regularis Obſervantiæ Sancti Franciſci de Anno 1689. pro Regno Poloniæ jam elargitum, ad univerſum Ordinem, tam Fratrum, quam Monialium Sancti Franciſci; Sac. Rit. Cong. dictum Officium in univerſo præfato Ordine ſingulis Annis in Feſto ipſius Beati die 18. Julii Juxta petita recitari, & Miſſam reſpective celebrari poſſe benigne indulſit, atque conceſſit; 1730. 9. *Decemb*.

1558 In Loco Caſoriæ, quod eſt unum ex Suburbiis Civitatis Neapolis, ubi adeſt Collegiata Inſignis, inter cujus Præpoſitum & Canonicos ex una, & Parochos Civitatis ex alia parte, lite exorta circa præcedentiam, propoſitum fuit dubium:

An in Synodo Neapolitana, & aliis Functionibus publicis in dicta Civitate faciendis, debeatur præcedentia Præpoſito, & Canonicis Collegiatæ S. Mauri Caſalis Caſoriæ, vel potius Parochis Civitatis Neapolis? Sacra Congregatio Ponente Eminentiſſimo Belluga die 9. Decembris 1730. reſcripſit; *Ad primam partem Affirmative, & Negative ad ſecundam, & amplius*.

Ponente Eminentiſſimo Origo, Magiſtratus Terræ Plebis occaſione reædificationis Eccleſiæ Collegiatæ inivit concordiam cum Capitulo anno 1728. circa modum ſedendi in Concionibus, in qua cum daretur pars dextera Magiſtratui, & quia Canonicus, qui contraxit, non habebat ſpeciale mandatum, fuit impugnata a Capitulo & dicta die propoſita fuerunt ſequentia dubia: 1559

1 An aſſ. concordia die 10. Februar. 1728. ſit ſervanda?

2 An liceat Magiſtratui retinere ſcamnum æqualiter elevatum cum ſcamno Capituli e conſpectu Concionatoris, & an ſit licitum illud retinere a parte dextera?

3 An Capitulum occaſione Concionum, retinere debeat ſuum ſcamnum intra Presbyterium, vel potius ſervandus ſit ſtilus practicatus ante reſtaurationem Eccleſiæ?

4 An ſalutatio per Concionatorem Capitulo, & Magiſtratui ſit peragenda in confuſo, vel cum prælatione Capituli, vel potius ſit omittenda?

5 An danda ſit a Subdiacono Pax per amplexum Gubernatori, & duobus Conſulibus, reliquis vero Communiſtis a Manſionario, ſeu alio Sacerdote cum Pluviali per inſtrumentum?

6 An teneantur Canonici per ſe, vel per alium præſentare Aſperſorium Magiſtratui in ingreſſu Eccleſiæ? Reſcripſit Sacra Congregatio die 9. Decemb. 1730. *Ad 1. & 2. Negative. Ad 3. Affirmative quoad primam partem, & Negative quoad ſecundam, tranſportato Pulpito ſumptibus propriis Communitatis in ſitu commodo Capitulo. Ad 4. Eſſe faciendum cum prælatione Capituli. Ad 5. Eſſe dandam a Manſionario per inſtrument. Ad 6. Eſſe dandam concordiam. 1669. in qua convenitur, Aſperſorium eſſe præſentandum Magiſtratui a Magiſtro Cæremoniarum*.

Inter Promotorem Fiſcalem Curiæ Epiſcopalis, & Capitulum Cathedralis concordata fuerunt ſequentia dubia: 1560

1. An liceat apponi Tapetum cum Pulvinari ante pedes Præbendari celebrantis, etiam quando deſcendit vertendo terga ad Altare, pro impoſitione Cinerum, ac diſtributione Candelarum, & Palmarum, ac pro quacumque alia Functione?

2. An liceat, etiamſi ſequatur caſus, quod Magiſtratus Civitatis, vulgo Regidores, utatur eodem Tapeto, & Pulvinari in eiſdem Functionibus?

3. An liceat præſente Epiſcopo eiſdem Dignitatibus, & Canonicis intra, vel extra Eccleſiam Cathedralem adhibere in privatis Functionibus Eccleſiaſticis ſedes cum brachiis, & ſubſelliis? aut ſolum uti debeant ſcabellis, vel ſcamnis, quemadmodum utuntur, Epiſcopo Pontificalia exercente?

4. An liceat eiſdem Dignitatibus, & Canonicis occupare eaſdem Sedes cum brachiis, abſente Epiſcopo, in Functionibus Eccleſiaſticis intra Eccleſiam, non obſtante non uſu in Cathedralibus Hiſpaniæ?

5. An Epiſcopo Pontificalia exercenti competat retentio Baldachini etiam pretioſi, & aurati ſupra Sedem poſitam e latere Altaris Majoris?

6. An eadem retentio competat Epiſcopo, etiamſi Capitulum omiſerit apponere Baldachinum ſuper Altare Majus?

Sacra Congregat. *die* 20. *Aug.* 1729. ponente Eminen. Belluga, reſcripſit: *Ad* 1. *Non licere*. *Ad* 2. *Pro reformatione dubii*. *Ad* 3. *Negative quoad primam partem, Affirmative quoad ſecundam*. *Ad* 4. *Negative*. *Ad* 5. *Competere, dummodo non ſit pretioſum, nec auratum*. *Ad* 6. *Affirmative*; *Et Epiſcopus cogat Capitulum ut ponat Baldachinum ſuper Altare Majus*.

Repropoſito ſecundo dubio *die* 9. *Decembris* 1730. fuit reſcriptum, *Negative*.

1561 Officium S. Andreæ Corſini Epiſcopi & Confeſſoris, Semidupl. 4. Febr. deinceps duplex ex *decr. S. R. C.* 1731. 3. *Jun.*

1562 Anno 1706. Epiſcopus ob malam ſuam valetudinem confecit Oleum Sanctum in Eccleſia S. Mariæ Terræ Caſtelli, & Archipresbyter dictæ Eccleſiæ prætendit illud diſtribuere; quæ res dedit motivum Canonicis Cathedralis recurrendi, & propoſita fuerunt duo dubia:

I. An Epiſcopus Trivicanus ſolitam Conſecrationem Oleorum Sanctorum in Fer. V. in Cœna Domini teneatur facere in Cathedrali?

II. An dato quod Epiſcopus propter aliquam Canonicam neceſſitatem Oleorum Sanctorum Conſecrationem faciat in aliqua Eccleſia Diœceſis, dicta Olea Sancta diſpenſari debeant in Eccleſia Cathedrali Parochis totius Diœceſis? Sacra Congregatio die 19. Februar. 1707. reſcripſit: *Ad primum Affirmative ceſſante legitimo impedimento; Ad ſecundum Affirmative*.

Die vero 28. Aprilis 1731. ad inſtantiam promotoris Fiſcalis fuit propoſitum dubium:

An ſit ſtandum, vel recedendum a deciſis in Sacra Congregat. die 19. Februar. 1707. tam quoad Eccleſiam, in qua fieri debeat Conſecratio Olei Sancti in die Cœnæ Domini, quam quoad Eccleſiam, in qua fieri debeat illius diſtributio in caſu? Sacra Congregatio, Ponente Eminentiſſimo Pico, reſcripſit; *In deciſis in omnibus*, & *amplius*.

A Magiſtratu Provinciæ Guipuſcoæ cum mandatis procuræ omnium locorum fuit emiſſum Votum jejunandi in Vigilia S. Ignatii Loyolæ, tamquam Patroni Principalis illius. Quod cum ſervare renuerit Clerus; Propterea Epiſcopus tamquam Legiſlator Eccleſiaſticus illum obligavit ad ejus obſervantiam.; At reportavit Clerus Chirographum a fel. mem. Benedicto XIII. quo improbatum fuit illud factum Epiſcopi ſub die 21. Martii 1729. a quo cum petita fuiſſet *oris aperitio in Sac. Congreg. Rit.* die 3. Martii 1731. Ponente Eminentiſſimo Origo, fuit denegata.; Et iterum poſtulato receſſu a Deciſis die 15. Decembris; Sacra Congregatio ſtetit *in deciſis*. 15

Pro univerſo Ordine Minorum emanavit Decretum Sac. Rit. Congregat. cum approbatione Orationis, & Lection. 2. Nocturni propr. & elevation. ad Ritum dupl. Maj. Feſti Beati Joannis de Prado Ordinis Minorum; 1732. 17. *Maii*. 15

Lectiones proprias, & Orationem Beati Joannis de Prado ab Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Dom. Cardin. Origo diligenter reviſas, examinatas, & ad inſtantiam P. Fr. Petri Ivan. de Molina Secret. Generalis Curiæ Minor. Excalceat. eorumque Provinciæ San. Didaci in Bœtica Procuratoris, ac hujuſmodi Cauſæ Poſtulatoris in Sac. Rit. Congregat. relatas, Sac. ead. Congreg. approbavit, ac ſingulis Annis die 24. Maii pro 2. Nocturno in Officio diei Feſti ipſius Beati ab omnibus, quibus dictum Officium conceſſum fuit, una cum præfata Oratione etiam in Miſſa recitari, ac in univerſo Ordine Minor. illius Feſtum cum Officio, & Miſſa ſub ritu dup. maj. ſervatis tamen Rubricis celebrari poſſe indulſit, ſi Sanctiſſ. Dom. Noſt. viſum fuerit; 1732. 17. Maii. *Factaque deinde per me Secret. de prædictis SS.* D. N. *relatione*, *Sanctitas ſua benigne annuit*, *die* 31. *ejuſdem Menſis*, & *Anni*. 156

Sac.

566 Sac. Rit. Congregatio approbavit, & conceſſit Ordini Minor. Obſerv. Orationem, & lect. 2. Nocturni pro Feſto San. Helenæ Viduæ, 1732. 13. *Septemb.*

567 SS. D. N. Clemens Papa XII. prævio Decreto Sac. Rit. Congr. approbavit Cultum ab immemorabili tempore præſtitum Beato Joanni de Dukla Ord. Minor. Obſervant. Sancti Franciſci, & conceſſit *die* 19. *Maii* 1733. Officium, & Miſſam ejuſdem de Comm. Confeſſor. non Pont. dupl. pro tota Religione Ordin. Minor. San. Franciſci, nec non pro Clero Sæculari, & Regulari Civitat. Leopolien. aſſignata tamquam dies propria in perpet. pro Feſto illius die 19. Julii, cum dies propria illius obitus ſit perpetuo impedita ob Feſt. Sancti Michaelis Archangeli die 29. Sept.

1568 Sac. Rit. Congreg. ad humillimas preces PP. Procuratoris Generalis, Commiſſarii Generalis Curiæ, & Procuratoris Generalis reformat. Excalceator. & Recollect. San. Franciſci porrectas, ut in recitatione Divini Officii uniformitas in tota Religione ſervetur, benigne indulſit, ut ſingulis Annis Dom. 3. Poſt Paſch. Reſurrectionis Domini Feſt. Patrocinii Sancti Joſephi cum Officio & Miſſa alias approbatis in univerſo Ordine Min. Obſerv. Reformat. Excalceat. Recollect. Sancti Franciſci utriuſque ſexus ſub ritu dupl. ſervatis tamen Rubricis celebrari poſſit ; 1733. *die* 4. *Julii*. Vide *infra n.* 1579.

1569 Pia majorum Cæſarum exempla ſecutus Auguſtiſſimus Imperator Carolus VI. ut Beatiſſimæ Virginis Mariæ cultus ſub titulum Septem Dolor. jam per tot. fere Germaniam dilatatus, magis in dies augeretur, Sanctiſſ. Domino N. Clementi XII. per Eminen. & Reverendiſſimum D. Cardin. Cienfuegos preces ſuas obtulit, ut feſtum cum Officio & Miſſa eorumdem Septem dolorum ex forma, & modo, quibus a fratribus Ord. Servorum B. M. V. Dominica tertia Septemb. recitatur, ad illam extendere dignaretur; iiſdem vero precibus a Sanct. ſua ad Sacr. Rituum Congreg. remiſſis, atque relatis; Sacr. eadem Congreg. petitum Offic. & Miſſam in omnibus ſtatibus hereditariis præfatæ Cæſareæ Majeſtatis dicta Dominica tertia Septembris ſub ritu dupl. recitari, & Miſſam reſpective celebrari debere indulſit, *die* 28. *Auguſti* 1734.

1570 Ex Decreto ejuſdem *S. R. C. 6. Maii* 1736. Quando occurrit Vigil. & aliquod Feſt. haben. Officium ideſt Evangelium, tunc omitt. 9. Lect. & fit tantum Com. Vigil. in Laudib. & Miſſa privat. in cujus fine legitur Evangelium Sancti Joannis. Ideo corrigi debet error in recentioribus Breviariis, & Miſſal. impreſſ. in Vigil. omnium SS. occurren. cum Officium Sanct. Coſmæ & Damiani hab. idem Evangel. *Deſcendens &c.* Maxime cum extet aliud Decret. eman. 10. *Junii* 1690. prohibens mutare aliquid in Officio vel Miſſa ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ, & ut hab. etiam ex Bulla S. Pii V. &c.

Adveniente infra aliquam Octavam Fer. 4. Cinerum, vel Vigil. Pent. vel *die* 17. *Decem.* Officium de infra Octav. ceſſat poſt Completor. diei præced. Si autem prædictis tribus occurrat dies Oct. Offic. de infra Octav. ceſſat poſt Nonam præced. diei, nec amplius fit de ea die: 21. *Junii* 1736. 1571

Decretum emanatum ann. 1737. *occaſione proximæ Canonizationis, in quo ſtatuitur firma regula, quæ ſervari debet circa præcedentiam in proferendis Nominibus Servorum Dei, qui a Summis Pontificibus in Catalogo Sanctorum adſcribuntur.* 1572

Cum Sacrorum Rituum Congregatio ſub die 29. Decembris Anni 1670. annuente San. mem. Clemente X. demandaverit in expreſſione Nominum Beatorum, qui canonizandi ſunt, ſervandum eſſe Ordinem Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, nempe antecedere debere: primo illos ſtatus Clericalis; ſecundo illos ſtatus Regularis; & tertio inter plures ejuſdem Ordinis attendendum eſſe tempus mortis; prout clarius ſubinde declaravit alio ſimili Decreto die 14. Jan. ſubſequentis Anni 1671. ab eodem Pontifice ſimiliter approbato; Cumque occaſione proximæ futuræ Canonizationis dubitatum fuerit de ordine ſervando in exprimendis Nominibus B. Vincentii a Paulo Sacerdotis Fundatoris Congregationis Miſſionis, & Societatis Puellarum de Caritate, & B. Joannis Franciſci Regis Sacerdotis Profeſſi Societatis Jeſu, Congregatio particularis Sacrorum Rituum a Sanctiſſimo Domino Noſtro Deputata hoc ſuo Decreto ſtatuit, & mandat ſervari memorata Decreta, cum hac tamen declaratione, quod ſi inter plures ejuſdem ſtatus, & ordinis reperiatur unus, qui ſit Fundator alicujus Religionis, Congregationis, Societatis, aut alterius hujuſmodi Inſtituti, ſive Clericalis, ſive Regularis a S. Sede approbati, præferatur aliis, qui hanc qualitatem Fundatoris non habent, licet ante in Domino obdormierint, ideoque in caſu, de quo agitur, primo loco nominetur Vincentius a Paulo, ſecundo Joannes Franciſcus de Regis, ſi Sanctiſſimo &c. die 16. Apr. 1737.

Facta-

Factaque per me Fidei Promotorem de prædictis SS. Domino Noſtro Clementi XII. relatione, Sanctitas ſua Decretum iſtud prædictæ Sacræ Congregationis Particularis confirmavit, & approbavit, & in poſterum ſervari mandavit. Die 17. ejuſdem menſis April. 1737.

1573 Sanctiſſimus Dom. Noſt. Clemens Papa XII. Miſſam & Officium proprium Sancti Aloyſii Gonzagæ e Societate Jeſu pro Feſto ipſius die 21. Junii cujuslibet Anni Dominiis omnibus Sacr. Cæſareæ Majeſt. ſubjectis, nonnulliſque aliis Regnis, ac Provinciis, ac toti fere Italiæ ſub ritu dupl. min. conceſſum ad enixas, humillimaſque preces ab Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Dom. Card. Pico de Mirandula, & Columna tum proprias, tum aliarum quamplurium per eamdem Italiam Eccleſiarum ſibi hodierna die perlatas, Sanctitas ſua attenta tam utriuſque Cardin. cum Sancto Adoleſcente ſanguinis conjunctione, quam multitud. mirabil. gratiar. quas præfatæ Eccleſiæ a Deo, & meritis ejuſdem Sancti aſſidue ſe impetrare unanimiter fatentur; Dictum Officium, & Miſſam ad omnes utriuſque ſexus Chriſtifideles exiſtentes in tota Italia, & inſul. adjacent. qui ad Horas Canonicas tenentur, ſub eodem ritu in poſterum extendi mandavit, 1737. 18. *Maii*.

1574 Officium cum Oratione, & Lect. 2. Nocturni propr. Sancti Vincentii a Paulo Confeſſ. pro univerſ. Eccleſia approb. a Sac. Rituum Congregat. ex Decreto emanato 1737. 7. *Decembris*.

1575 Officia conceſſa alicui Regno, ſeu Ditioni poſſunt ad ſervandam uniformitatem Diœceſis recitari a Diœceſanis etiam exiſtentibus extra tale Regnum, ſeu talem Ditionem: dummodo ſua Cathedralis ſit intra ipſum Regnum, ſeu Ditionem. *Sac. Rit. Congr. in Brixien. 7. Decemb.* 1737.

1576 Item pro omnibus Chriſtifidelibus utriuſque ſexus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, emanat. eſt Decret. Sac. Rit. Congregat. approb. Officium cum Oratione, Hymn. ad Matutinum & Lection. 2. Noctur. propr. Sanctæ Julianæ de Falconeriis; 1738. *die* 8. *Martii*.

1577 *S. R. C.* approbavit, atque conceſſit Officium S. Joannis a Cruce Confeſſ. cum Lectionibus ſecundi Nocturni, ac Oratione propria, atque ad Univerſalem Eccleſiam ampliavit pro die 24. Novembris ſub ritu ſemiduplici, recitandum ab utroque Clero Sæculari, & Regulari, Anno 1638. *die* 3. Octobris.

1578 Officium S. Felicis a Cantalicio Confeſſ. Ord. Min. Capuccinorum cum Lectionibus ſecundi, & tertii Nocturni, ac Oratione propriis noviſſime emanatis, *S. R. C.* ad totam Italiam, Inſulaſque adjacentes ſub ritu ſemiduplici recitandum die 21. Maii ab utroque Clero Sæculari, & Regulari, Miſſamque propriam celebrari, extendit Anno 1739. die 21. *Martii*.

Anno itidem 1739. die 9. Maii *S. R. C.* decrevit, ut Officium S. Gertrudis Virg. Abbatiſſæ Ord. S. Benedicti cum lectionibus ſecundi Nocturni, ac Oratione propriis in Eccleſia Univerſali die 14. Nov. recitetur ſub ritu dup. min. ac ejuſdem Miſſa reſpective celebretur.

Ex Decret. Sac. Rit. Congreg. 20. Januarii 1741. Officium Patrocinii Sancti Joſeph Sponſi Beatæ Virg. M. Dupl. Dominica 3. poſt Paſcha, in poſterum celebrabitur ſub ritu Dupl. 2. claſſis.

In Ditionibus Sereniſſ. Dom. Auſtriac. officium Sancti Joannis Nepomuc. Martyris Semidupl. 16. Maii, in poſterum celebrabitur ſub ritu dup. ex Indulto Sanctiſs. Domin. Noſtri D. PP. Benedicti XIV. die 13. April. 1741.

Ex Decreto *S. R. C.* 16. *Septemb.* 1742. conceſſum eſt Officium proprium, & Miſſa Patrocinii B. M. V. *pro toto Ordine Minorum de* Obſervantia *pro Dominica ſecunda Novemb.*

Cum *Feſtum* S. Zenonis Martyris, quod *in* Civitate, & Diœceſi Veronenſi, uti illius Epiſcopi, & principalis Protectoris quotannis die 12. Aprilis de præcepto cum Octava celebratur, aliquoties incidat in feriam ſextam Paraſceves, vel in Sabbatum Sanctum: Clerus Sæcularis, ac Regularis ejuſdem Civitatis, & Diœceſis Sacræ Rituum Congregationi humillime ſupplicavit, quatenus in caſu talis occurrentiæ in poſterum dictum feſtum S. Zenonis ad feriam 2. poſt Dominicam in Albis cum Officio, & octava transferre, nec non Officium diei feſti S. Petri Martyris totius illius Diœceſis Protectoris minus principalis ad ritum duplicem ſecundæ Claſſis elevare dignaretur; & Sac. Cong. audita prius informatione Epiſcopi, hujuſmodi inſtantiis juxta petita benigne annuit. Die 15. Septembris 1742. in Veronen. *Ex Regeſtis ejuſdem S. C.*

Ex Decreto emanato ſub *die* 19. *Januarii* 1584
1743. SS. D. N. Benedictus XIV. conceſſit omnibus Religioſis & Monialibus Ordinis Minorum recitationem Officii, & Miſſæ de communi nec Virg. nec Mart. B. Joannæ Valeſiæ ſub ritu ſemiduplici pro *die* 4. *Febr.* anniverſaria ejus obdormitionis.

Ad ſatisfaciendum inſigni pietati, ac Sereniſ- 1585
ſimi Regis Sardiniæ devotioni erga S. Vincentium a Paulo Congregationis Miſſionis Fundatorem, nec non pio deſiderio nonnullorum Epiſco-

Epiſcoporum in ejus Dominiis exiſtentium, Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIV. ad inſtantiam ejuſdem Majeſtatis ſuæ benigne inclinatus indulſit, ut in cunctis Dominiis præfato Sereniſſimo Regi ſubjectis ab univerſo Clero ſæculari, qui ad Horas Canonicas tenetur, Officium proprium cum Miſſa ejuſdem Sancti ſub die 20. Aprilis 1731. approbatum, ſub ritu primæ claſſis recitari, ac reſpective celebrari poſſit, & valeat. Hac die 28. Martii 1745.

1586 Non obſtante alio Decreto emanato a *S. R. C.* 11. Maii 1743. in favorem Patrocinii S. Joſeph, quo Officium erat præferendum in concurſu cum Feſtis SS. Apoſtolorum, & Evangeliſtarum, denuo expoſito dubio in *S. R. C.* pro parte Eccleſiæ Metropol. Florentinæ, emanavit aliud Decretum declarationis dubii ſuper occurrentia Feſti SS. Apoſtolorum Philippi, & Jacobi, ac S. Marci cum altera feſtivitate Patrocinii S. Joſeph. S. R. C. *die 3. Julii* 1745. *Reſpondit præferendum eſſe Feſtum Apoſtolorum & Evangeliſtarum.*

1587 Cum ſub die 4. Maii nuper elapſi anni 1748. prodierit Decretum, per quod univerſo Ordini Minorum S. Franciſci, inſcio penitus Miniſtro Generali tum Minorum Obſervantium, cum Reformatorum ejuſd. S. Franciſci, a Sacra Rituum Congr. facultas impertiebatur recitandi Offic. S. Joſephi a Leoniſſa ſub ritu dupl. 2. Claſ. & aliud Offic. S. Fidelis a Sigmaringa a ritu duplicis maj. ad duplex 2. Claſſ. elevabatur, ideo ſupplicante nunc eidem Sac. Rit. C. F. Joſepho a Fano Procuratore Generali prædicti Ordinis Minorum Obſervantium, nomine etiam præfati Miniſtri Generalis, ut liceret in ſuo Ordine proſequi deinceps recitationem Officii S. Fidelis a Sigm. ſub ritu tantum duplicis maj. prout hactenus conſuevit, & facultatem faceret recitandi Offic. S. Joſephi a Leoniſſa ſub eodem ritu cum Oratione, & lectionibus 2. Noct. propriis die 7. Sept. prox. præteriti approbatis. Sacra ipſa Congreg. utrique petitioni benigne annuit; Hac die 11. Januarii 1749.

1588 Repropoſita in Sacrorum Rituum Congregatione Ordinaria habita ſub infraſcripta die nomine Patris Fratris Leopoldi a Roma Sacerdotis Profeſſi Ord. Min. Obſerv. Reformator S. Franciſci, ac Poſtulatoris generalis Cauſarum Beatificationis, & Canonizationis præfati ſui Ordinis inſtantia ſuper Conceſſione Officii, & Miſſæ de communi in honorem B. Jacobi prædicti, in cujus cauſa uſque, & ſub die 15. Julii anni 1700. approbationem conſecutus fuerat cultus immemorabilis eidem præſtitus; Sacra ipſa Congregat. ſupraccedentibus ſupplicationibus Reverendiſſimi Epiſcopi Biteſtenſis, Capituli Eccleſiæ Cathedralis, & Magiſtratus Urbis Biteſti, necnon audito R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, qui ſcripto, & voce ſuam ſententiam expoſuit, ejuſmodi gratiam licet alias denegatam ſub ritu duplici Ordini Min. Obſ. & Reform. S. Franciſci ac Diœc. Biteſtenſi pro die 20. Aprilis benigne largita eſt, atque conceſſit, ſi Sanctiſſimo Domino noſtro viſum fuerit. Hac die 19. Aprilis 1749.

Factaque deinde per R. P. D. Erbam Protonotarium Apoſtolicum, & Pro-Secretarium, de prædictis eidem Sanctiſſimo Domino noſtro relatione, Sanctitas ſua benigne annuit. Die 23. ejuſdem menſis, & anni 1749.

Poſtquam per *Sac. Rit. Cong.* Ordinariam 1589
habitam die 31. Januarii currentis anni 1750. approbatus fuerit Cultus immemorabilis B. Ladislai de Gielniovv, ac ſubinde fuerit die 11. Februarii ejuſdem anni per SS. Dominum Noſt. Benedictum XIV. confirmatus; ex parte P. Procuratoris Generalis Ord. Min. Obſerv. S. Franciſci, ac etiam P. Matthæi Rornerski Ex-Provincialis Provin. Majoris Poloniæ ejuſdem Ord. & hujus cauſæ Poſtulatoris promota fuit inſtantia pro conceſſione Officii, & Miſſæ de com. Conf. non Pont. cum or. propr. in honorem dicti Beati tam in oppido de Gielniovv. & in Civit. Varſaviæ, ac in toto Ducatu Maſoviæ ſub ritu dupl. major. quam in Ord. Minor. ſub ritu dupl. minor. Cumque hanc inſtantiam in præfata Sac. Congreg. per Celſitudinem Regiam Em. & Reverendiſſimi D. Card. Ducis Eboracenſis relata fuerit, Sac. eadem Cong. audito prius R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore, qui voce, & ſcripto ſuam ſententiam expoſuit, petitum Officium, & Miſſam de com. Conf. non Pont. cum orat. pariter de eodem commun. & recitandum & reſpective celebrandum quotannis die quarta Maii tam in Oppido Gielniovv, & in Civitate Varſaviæ, ac in toto Duc. Maſoviæ, ſub ritu dupl. maj. quam in toto Ord. Min. Obſerv. S. Franciſci ſub ritu dupl. min. conceſſit, ſi Sanctiſſ. Dom. Noſtro placuerit. Hac die 2. Maii 1750.

Et facta per me Secretarium de prædictis eidem Sanctiſſ. Domino Noſtro relatione, Sanctitas Sua benigne annuit, die 9. Maii 1750.

Jam alias Sacrorum Rituum Congregatio ha- 1590
bita die 2. Maii 1750. conceſſit Officium & Miſſam de commun. Conſeſſ. non Pont. in honorem Beati Ladiſlai de Gelniovv recitandum, & reſpective celebrandum ſub ritu duplici maj. quo-

quotannis die 4. Maii in Oppido Gielniovv; in Civitate Varſaviæ, & Ducatu Maſoviæ; in Ordine vero Minorum ſub ritu dupl. minori. At quoniam præfata dies 4. Maii in dictis locis: & in præfato Ord. Min. impedita reperitur ab Offic. S. Monicæ, jam pro Eccleſia univerſali conceſſo, & ab Offic. S. Floriani, quod in præfatis locis uti Patronus minus Principalis colitur; ideo ſupplicantibus Poſtulatoribus pro translatione feſti dicti B. Eadem S. Cong. ad relationem Celſitudinis Regiæ Eminentiſſ. ac Reverendiſſ. D. Cardinalis Ducis Eboracenſis reſcripſit: Quo ad Ord. Fratrum Min. Obſerv. recitatio dicti Officii fiat die 22. menſis Octob. quo vero ad loca Regni Poloniæ comprehenſa in Decreto, die per Nuntium Apoſtolicum, auditis Ordinariis, deſignanda, exceptis tamen Dominicis, ac Tempore Quadrageſimæ, Adventus, & Quatuor Temp. & Vigiliarum. Die 19. Septembris 1750.

1591 Cum ab antiquo, & immemorabili tempore Canonici Eccleſiæ Cathedralis Caſalenſis diebus Dominicis, aliiſque Feſtis infra annum occurrentibus, quando a Muſicis Veſperæ decantantur, conſueverint eo tempore in Choro bini, & bini Veſperas, & Completorium recitare, excitatum eſt Dubium, an per eum modum recitandi Completorium ſatisfaciant Canonici muneri ſuo, pro cujus declaratione Epiſcopus Caſalen. & Canonici prædicti ad Sacram Rituum Congregationem recurſum habuerunt. Et Sacra eadem Congregatio iis omnibus mature expenſis, quæ in hanc rem deducta ſunt, ad relationem Eminentiſſimi & Reverendiſſimi D. Cardinalis Tamburini Ponentis reſcripſit, *Canonicos non ſatisfacere obligationi Chori recitando modo prædicto Completorium, tempore, quo a Muſicis Veſperæ decantantur. Die tertia Aprilis* 1751.

1591 Sac. Rit. C. audito prius R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore Orationem, & Lectiones ſecundi Noctur. proprias B. Salomeæ approbavit, & quotannis die ejus feſto 17. Novemb. ab omnibus tam Sæcularibus quam Regularibus utriuſque ſexus, quibus ex indulto Sedis Apoſt. permiſſum eſt ipſius Beatæ Officium, de Com. Virg. impoſterum recitari poſſe benigne indulſit, atque conceſſit, ſi Sanctiſſimo Domino Noſtro placuerit. *Die* 3. *Apr.* 1751.

Et facta deinde de prædictis eidem Sanctiſſimo Domino Noſtro relatione, Sanctitas ſua benigne annuit, die 24. ejuſdem menſis & anni 1751.

1593 Sanctiſſ. D. N. Benedictus XIV. ad humillimas preces P. Procuratoris Gener. Ord. Min. S. Franciſci de Obſerv. Lectiones proprias 2. Nocturni, cum Oratione S. Franciſci Solani Conf. ejuſdem Ordinis, tam pro die feſto, quam pro die ejus octava accurate reviſas, & examinatas, audito prius R. P. D. Ludovico de Valentibus Fidei Promotore benigne approbavit; ac inſuper conceſſit, ut ſingulis annis die feſto, & reſpective Octava prædicti Sancti, ab omnibus Religioſis utriuſque ſexus, & aliis quibus ex Indulto Apoſtolico conceſſum eſt ipſius Sancti Officium de Communi, recitari poſſint, & valeant; die 26. Junii 1751.

Sanctiſſimus Dominus Noſter Benedictus XIV. 15
piis, enixiſque precibus nomine majeſtatis Regis Sardiniæ per Comitem de Rivera Sanctitati ſuæ porrectis benigne annuens, indulſit, ut Officium S. Camilli de Lellis ſub ritu duplici minori in omnibus Dominiis eidem Regi ſubjectis impoſterum recitari poſſit, & valeat. Die 8. Januar. 1752.

SS. Dominus Noſter Orat. & Lect. 2. noctur- 1
ni propr. nec non Lect. 3. noct. B. Ladiſlai de Gielnior benigne approbavit, & tam in Ord. Min. Obſerv. quam in Oppido Gielniovv & Civitate Varſaviæ, ac in toto Ducatu Maſoviæ pro die feſto 22. Octobris recitandas conceſſit. Die 11. Martii 1752.

Porrectis SS. *Domino Noſtro Benedicto Papæ* 15
XIV. *humillimis* precibus per Patrem *F. Bernardinum* a Terlitio Commiſſarium Generalem Curiæ Ord. Min. S. Franciſci de Obſerv. pro extenſione ad omnes Religioſos utriuſque ſexus Miniſtro Gen. totius Ord. ſubjectos, Officiorum & Miſſarum in memoriam ſcilicet B. Rogerii Conf. de Comm. non Pont. qui inter primos S. Franciſci diſcipulos numeratur, pro die quinta Martii ſub ritu dupl. min. nec non Sanctæ Agnetis, germanæ Sororis Sanctæ Claræ, de Comm. Virg. ſub ritu dupl. maj. pro die decima ſexta Novembris, Sanctitas ſua, attentis peculiaribus circumſtantiis, petitis benigne annuit. Die 15. April. 1752.

Ad preces Mariæ Tereſiæ Auguſtiſſimæ Ro- 1
manorum Imperatricis electæ, nec non Hungariæ Reginæ, idem SS. Dominus N. benigne annuens, indulſit, ut Officium cum Orat. & Lect. 2. nocturni prop. ac Miſſ. in honorem S. Camilli de Lellis Conf. ſub ritu dupl. min. in omnibus Regnis & Provinciis Hereditariis eidem Imperatrici ſubjectis, ab omnibus utriuſque ſexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, impoſterum recitari, ac Miſſa reſpective celebrari poſſit, & valeat. Die 29. Maii 1752.

I. An, & quomodo Præpoſitus, & Canonici 15
Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ Majoris de Platea Civitatis Caſalis intervenire poſſint Congregationibus habendis ante Synodi celebrationem in caſu &c.

II. An

II. An dictus Præpoſitus interveniendo Congregationibus præcedere poſſit Canonicos Cathedralis in caſu &c.

III. An, & quo habitu poſſint incedere Dignitates, & Canonici dictæ Collegiatæ in Synodo in caſu &c.

IV. An, & ubi occaſione dictæ Synodi ſedere debeant Canonici Cathedralis, & Canonici Collegiatæ in caſu &c.

V. An Canonici Eccleſiæ Cathedralis in Synodo poſſint uti ſedibus cum brachiis, vel potius debeant uti ſcamnis a pavimento elevatis per unum gradum aliquo panno coopertis, & poſſint etiam Canonici Collegiatæ uti eiſdem ſcamnis abſque tamen dicto gradu, bene vero aliquo panno coopertis in caſu &c.

VI. An prædictis ſcamnis tam Canonici Cathedralis, quam Canonici Collegiatæ debeant in Rogationibus, dum a Canonicis Cathedralis canitur Miſſa in Eccleſiis, Collegiata, vel Regularium, & ubi utriuſque Eccleſiæ Canonici ſedere debeant, quando Presbyterium non eſt capax: Seu potius ſit ſervandum aſſertum ſolitum in caſu &c.

VII. An convenientibus ſimul utroque Capitulo in Maſſis Rogationum, oſculum pacis, & thurificatio danda ſit Canonicis, & Dignitatibus etiam Collegiatæ: ſeu potius ſit ſervandum aſſertum ſolitum in caſu, & quatenus affirmative ad primam partem.

VIII. An, & a quo dictum oſculum, & thurificatio danda ſit Dignitatibus, & Canonicis Collegiatæ in caſu &c.

IX. An Magiſter Cæremoniarum dictæ Collegiatæ geſtare poſſit per Civitatem habitum violacei coloris cum ferula, & aſſociare Canonicos ejuſdem Collegiatæ in Proceſſionibus, in quibus non interveniunt Canonici Cathedralis in caſu &c.

X. An Epiſcopo Pontificalia celebranti in Eccleſia dictæ Collegiatæ præſtanda ſit aſſiſtentia a Canonicis Cathedralis, ſeu potius a Canonicis ejuſdem Collegiatæ in caſu &c.

XI. An, & a quibus Canonicis præſtanda ſit aſſiſtentia Epiſcopo celebranti Miſſam privatam, vel alias privatas functiones exercenti in dicta Collegiata in caſu &c.

Sac. Rit. Congregatio die 15. Julii 1752. reſpondit: *Ad* I. *Affirmative arbitrio Epiſcopi Ad* II. *Negative. Ad* III. *Incedere debere in habitu chorali, & amplius. Ad* IV. *Servetur ſolitum. Ad* V. *Negative quoad primam partem; Affirmative quoad ſecundam; Affirmative quoad tertiam, & quoad colorem arbitrio Epiſcopi, & amplius. Ad* VI. *Sedere debere in ſcamnis, & in reliquis ſervetur ſolitum, & amplius. Ad* VII. *affirmative ad primam partem; negative ad ſecundam, & amplius. Ad* VIII. *Dilata, & exquiratur votum Magiſtrorum Cæremoniarum; Ad* IX. *negative, & amplius. Ad* X. *affirm. ad primam partem, negative ad ſecundam, & amplius. Ad* XI. *poſſe præſtari aſſiſtentiam ab alterutris ex Canonicis non renuentibus utriuſque Capituli arbitrio Epiſcopi.*

Porrectis Sacra Rituum Congregat. humil- 1599
limis precibus per P. Fratrem Bernardinum a Terlitio Commiſſarium General. Curiæ Ord. Min. S. Franc. de Obſerv. pro approbatione Orationis, & Lectionum propriarum 2. Nocturni in honorem S. Jacobi de Marchia ejuſdem Ord. Sacra eadem Congreg. ſupradictas Orationem & Lect. per Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Cavalchini Ponentem, nec non per P. D. Ludovicum de Valentibus fidei Promotorem mature reviſas & examinatas approbavit, eaſque ab omnibus Religioſis utriuſque ſexus præfati Ord. recitari poſſe benigne conceſſit. Die 9. Decembris 1752.

Ex Decreto a S. R. Cong. edito die 16. De- 1600
cemb. 1752. conceditur Officium, & Miſſa pro ditione Auſtriac. in honorem B. M. de Soccos Virg. cum Antiph. ad Benedict. & ad Magnif. ac Lect. 2. nocturni, & Oratione prop. pro die 25. Septemb.

Pro conceſſ. Offic. & Miſſ. Beati Joſephi a 1601
Cupert. extant ſeq. deſumpta ex Brevi Beatificat. ejuſdem Beati a SS. Domino Noſtro Benedicto XIV. Fel. Rec. edito die 20. Febr. 1753. incipiente; *Æternus Dei Filius, &c.* ... ac de eo (ideſt B. Joſepho) quotannis die 18. Sept. quam diem pro ejus feſtivitate celebranda præſcribimus, ſub Ritu dupl. min. recitetur Offic. & Miſſ. de commu. Conf. non Pont. cum Orat. a Nobis approbata, juxta Rubr. Brev. & Miſſal. Rom. Recitationem autem Offic. & Miſſ. celebrat. hujuſmodi fieri concedimus, tum in proprio Min. S. Fr. Convent. Ordine, in quo ſolemni emiſſa Profeſſione uſque ad obitum permanſit; tum in ord. Fratr. Min. ejuſdem S. Franc. Capucc. (inter quos per aliquot annos commoratus eſt) ac de Obſerv. Reformator. Recollector. & Excalceator. ac Tertii Ord. nuncupator. &c.

Cum diſcuſſa, & approbata fuerit a Sac. Ri- 1602
tuum Congregatione ſub die 14. Aprilis currentis anni ad relationem Eminentiſſimi, & Reverendiſſimi Domini Cardinalis Alexandri Albani Cauſa Canonizationis Beati Angeli a Clavaſio Sacerdotis Profeſſi Ordinis Minorum de Obſervantia Sancti Franciſci, Sententia per Re-

verendiſſimum Epiſcopum Montis-Regalis lata ſuper cultu ab immemorabili tempore dicto Beato præſtito, ſive ſuper caſu excepto a Decretis San. Memoriæ Urbani VIII. editis ; P. Fr. Leopoldus a Roma ejuſdem Ordinis Minorum de Obſervantia Reformatorum Sancti Franciſci Cauſæ Poſtulator Sanctiſſimo Domino Noſtro Benedicto PP. XIV. humillime ſupplicavit, quatenus in memoriam ipſius Beati Officium, & Miſſam ſub ritu duplici de communi Confeſſoris non Pontif. primo loco, cum oratione *Adeſto* de eodem communi ſecundo loco, die duodecima menſis Aprilis ſingulis annis recitan. tam pro univerſo Ordine Minorum utriuſque ſexus Sancti Franciſci, quam pro Civitate nuncupata Cunei, & tota Diœceſi Montis-Regalis, ubi dictus Beatus obdormivit in Domino, prope Civitatem nuncupatam Clavaſii, quo natus eſt, totaque Diœceſi Ipporeg. ſub ſub eodem ritu benigne concedere dignaretur. Et Sanctitas ſua Oratoris inſtantiæ benigne annuit. Die 26. Mart. 1573.

1603 Cum Sacror. Rit. Congreg. die 7. Decembris 1737. approbante San. Mem. Clemente PP. XII. Offic. S. Vincentii a Paulo Congreg. Miſſionis fundator. cum orat. & Lect. 2. noct. propriis pro Eccſ. univerſ. ſub ritu ſemid. recitari concesserit, ſupplicantibus modo SS. Domino noſtro Benedict. XIV. Presbyteris ejuſdem Congreg. pro elevat. Ritus Officii prædicti a ſemidupl. ad dupl. min. accedentibus etiam piis precibus Sereniſſ. Caroli Regis utriuſq. Siciliæ per Ducem de Ceriſano ejus nomine humiliter porrectis, Sanctitas Sua ad relat. mei Secretarii hujuſmodi inſtantiæ benigne annuendo, petitum Offic. S. Vincentii a Paulo ab omnibus Chriſtifidel. tam Sæcularibus quam Regularibus utriuſq. ſexus, qui ad horas Canonic. tenentur, ſub ritu dupl. min. in poſterum recitari mandavit. Die 12. Maii 1753.

1604 Poſtquam a Sacror. Rit. Gongreg. die xv. Sep. elapſi anni, annuente Sanctiſs. D. N. Benedicto PP. XIV. die 19. ejuſdem menſis approbatus fuit caſus exceptus a Decretis San. Mem. Urbani VIII. ſeu cultus publicus præſtitus Beato Gabrieli Ferretti Religioſo Profeſſo Ord. Min. de Obſerv. S. Franciſci : Frater Joſeph Amadeus a Taurino Sacerdos ejuſdem Ordinis Poſtulator humillime eidem S. D. N. ſupplicavit, pro conceſſione Offic. & Miſſæ, in memoriam dicti B. Gabrielis, tam pro univerſo Ord. Min., quam pro Civitate & Diœceſi Anconitana, in qua dictus Beatus obdormivit in Domino, & Sacrum ejus Corpus requieſcit ; & Sanctitas Sua ad relationem mei Secretarii benigne conceſſit, annuendo ejuſdem inſtantiæ, ut ſingulis annis die, qua ejuſdem Beati commemoratio peragitur, in præfato Ord., & in Civitate, & Diœceſi Anconitana petitum Officium, & Miſſa de Comm. Conf. non Pont. primo loco, Orat. *Adeſto* de eodem Comm. 2. loco ſub ritu dupl. min. ab omnibus utriuſque Sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, recitari, & reſpective celebrari poſſit, & valeat. Die 18. Auguſti 1754.

Supplicante Fratre Carolo Maria a Peruſio 16
Commiſ. Gen. Curiæ Ord. Min. S. Franc. de Obſer. SS. Domino Noſtro Benedicto PP. XIV. pro facultate recitandi Offic. cum Miſſa B. Helenæ Enſelminæ Monialis Clariſſæ ejuſdem Ord. jam ſub die 8. Martii 1701. adnuente San. Mem. Clementis XI. Monialibus Monaſterii nuncupat. della Beata Elena in Diœceſi Patavina conceſſum, Sanctitas ſua ad relationem Eminentiſs. & Reverendiſs. D. Card. Tambarini S. R. C. Præf. Oratoris Inſtantiæ benigne annuit pro Commemorat. tantum prædictæ Beatæ in die ejus obitus ; ſeu ſub ritu ſimplicis, pro Fratribus, & *Monialibus Juriſdictioni Miniſtri Generalis totius Ord. Min. ſubjectis, Die* 16. Januarii 1755.

Porrecto SS. D. N. Benedicto XIV. ſupplici 16
libello, quo Rev. Alphonſus Mirolius Epiſcopus Alexandrinus, nomine etiam Cleri Sæcularis, & Regularis ſuæ Civitatis, & Diœceſis ad devotionem, & cultum erga S. Chriſtinam Virginem, & Martyrem augendum, confirmandumque humillime ſupplicavit, ut Officium, & Miſſam ejuſdem Sanctæ eo modo, & forma, quo Civitati, & Diœceſi Taurinen. die 5. Aprilis 1742. conceſſa reperiuntur, ad Clerum præfatæ ſuæ Civitatis, & Diœceſis extendere dignaretur ; Sanctitas Sua ad relationem mei Secretarii pro gratia benigne annuit : die 9. Aprilis 1755.

Porrectis humiliter precibus S. R. C. a Du- 16
ce Philippo Sfortia Ceſarini, quatenus Officium, & Miſſam de comm. non Virg. nec Mart. cum infraſcripta Oratione propria B. Seraphinæ Sfortiæ Monial. profeſſæ Monaſterii Corporis Domini Piſauri Ord. S. Claræ Civitati, & Diœceſi Piſaur. necnon univerſo Ordini Minorum S. Franciſci, ac inſuper Eccleſiis, & Oratoriis, quæ ſunt de Jure Patronatus præfati Ducis, ſub ritu dupl. min. concedere dignaretur : Sacr. Congreg. ad relationem Emin. & Reverendiſſ. D. Cardinalis Columnæ de Sciarra Ponentis, audito prius R. P. D. Benedicto Veterani Fidei Promotore, benigne reſcripſit, *Pro gratia* quoad Civitatem tantum ſub ritu dupl. min. quo vero ad Diœceſam Piſaurenſem, nec

non

non Ord. Minor. & Oratoria propria, & Eccleſias principaliores Feudorum Oratoris ſub ritu Semidupl. tantum ad primam diem non impeditam ab Ordinariis locorum deſignandam. Si SS. D. N. placuerit. Die 29. Novemb. 1755. Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem SS. D. N. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit. Die 10. Decembr. 1755. *Oratio*.

Deus, qui per Beatam Seraphinam eximium nobis patientiæ exemplum tribuiſti, præſta ſupplicibus tuis, ut & ipſius inſtruamur exemplis, & ab omnibus ejus patrocinio liberemur adverſis. Per Dominum &c.

1608 Ad magis excitandum cultum erga Auguſtiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, Clerus Sæcularis Civitatis Alexandriæ pro Indulto recitandi ſingulis feriis quintis minime impeditis Officium, & Miſſam ejuſdem Sanctiſſimi Sacramenti SS. Domino Noſtro Benedicto Papæ XIV. humillime ſupplicavit. Et Sanctitas Sua, attentis peculiaribus circumſtantiis, ad relationem mei Secretarii gratiam petitam ſub ritu Semiduplici Oratoribus benigne conceſſit, exceptis tamen Adventus, Quadrageſimæ, ac Vigiliarum temporibus, ſive cum jejunio, ſive abſque jejunio, atque illis feriis, in quibus ſecundum Rubricas ſit reponendum Officium de Feſto duplici, vel ſemiduplici translato; die 10. Decembr. 1755.

1609 Cum pervenerit in Urbem aſſertum Autographum Operis Myſticæ Civitatis Dei Ven. Servæ Dei Sororis Mariæ a Jeſu de Agreda, ex Monaſterio Agredano Tiraſonen. Diœceſis extractum, & ad SS. D. N. tranſmiſſum una cum aliis indubiis exemplaribus characteris Servæ Dei, nec non proceſſus ſuper ejuſdem characteris identitate, a Reverendiſs. Epiſcopo Tiraſon. confectus juxta ea, quæ SS. Dominus Noſter Benedictus XIV. pro ea, qua præditus eſt ſapientia, & doctrina præſcripſerat in Epiſtola ad P. Raphaelem a Lugagnano tunc Miniſtrum Generalem Ordinis Minorum, die 26. Januar. 1748. habita eſt Congreg. particularis Sacror. Rituum de mandato SS. in qua interfuerunt Eminentiſſimi, & Reverendiſs. Patres Cardinales Portocarrero, Cavalchini, Tamburini, & Galli, nec non R. P. D. Benedictus Veterani Promotor Fidei, & Ego Secretarius, in eaque, omnibus mature perpenſis, examinatiſque non minus Peritiis in Hiſpania accurate confectis, quam aliis tribus Peritiis in Urbe, prævia inſtructione dicti R. P. D. Promotoris Fidei, peractis, omnes fuerunt in ſenſu = *Conſtare Ven. Servam Dei Soror. Mariam a Jeſu de Agreda ſcripſiſſe Hiſpano idiomate Opus, de quo agitur, in octo Tomos diſtributum ſub titulo : La Miſtica Ciudad de Dios*, Nec non, ſi SS. placuerit, reſtitui poſſe Autographum memorati Operis, cum ejus Apographum, accuratiſſime compulſatum, exiſtat in Proceſſu informativo aſſervato in Actis Sacræ Congregationis. Die 7. Maii 1757.

Facta deinde per me Secretarium de prædictis relatione Sanctiſſimo, Sanctitas Sua benigne approbavit reſolutionem Sacræ Congregationis, nec non reſtitui mandavit Eminentiſſimo D. Cardinali Portocarrero Autographum dicti Operis Myſticæ Civitatis Dei, in Hiſpanias remittendum. Hac die 8. Maii 1757.

Sanctiſſimus D. N. Benedict. Papa XIV. ad 1610
humillimas preces Patris Mag. Fratr. Dominici Andreæ Roſſi Procuratoris Generalis Ordin. Minor. S. Franciſci Convent. benigne indulſit, ſupraſcriptas lectiones 2. Nocturni B. Michelinæ Vid. Tertii Ord. S. Franciſci, cum Oratione jam ſub die 6. April. 1742. ab eadem Sanctit. Sua approbata, ab Eminentiſſ. D. Card. Tamburino S. R. C. Præf. una cum R. P. Benedicto Veterani Fidei Promotore, meque Secret. accurate reviſas, benigne approbavit, ac inſuper conceſſit, ut ſingulis annis in memoriam ejuſdem Beatæ a Fratribus Minor. S. Franciſci Convent. & aliis, quibus ex Indulto Apoſtol. conceſſum eſt ipſius Beatæ Officium de communi, eædem lectiones, una cum Oratione, recitari poſſint, & valeant. Die 1. Septemb. 1757.

Ad preces P. F. Joſephi Torrubia Commiſſ. 1611
Generalis Curiæ Ord. Fratr. Minor. S. Franciſci de Obſervantia, Sanctiſſ. D. N. Benedicto Papæ XIV. humillime porrectas, eidemque relatas ab Eminentiſſ. & Reverendiſſ. Cardin. Tamburino S. R. C. Præfecto, auditis prius per dict. Eminentiſſ. R. P. D. Benedicto Veterani Fidei Promotore, meque infraſcripto Secretario. Sanctitas Sua benigne indulſit, ut in Feſto, & per octav. S. Franciſci Solani ab omnibus iis, qui ad Officium recitandum, Miſſamque in illius memoriam celebrandum tenentur, Evangelium *Euntes in Mundum univerſum* &c. tam in Miſſa, quam in Officio, ſimul cum Homilia S. Gregorii Papæ quæ incipit, *Poteſt omnis Creaturæ nomine* &c. quæ legitur in Feſtis SS. Cypriani, & ſocior. & S. Franciſci Xaverii, poſſit, & valeat. Hac die 26. Septemb. 1757.

Supplicante Eminentiſſimo & Reverendiſſi- 1612
mo Domino Cardinali Archiepiſcopo Taurinen. *S. R. C.* ut Feſtivitas Sanctiſſimæ Sindonis, quæ proximo anno 1758. occurret in die Aſcenſionis D. N. J. C. una cum Officio transferri poſſit ad diem ſubſequentem pro Dominiis Sereniſſimi Regis Sardiniæ, Sacra Cong. ad relatio-

tione mei Secretarii pro hoc anno tantum petitis annuit. Die 10. Decembris 1757.

1613 Porrectis Sanctiſſ. D. N. Benedicto Papæ XIV. humillimis precibus per P. Fr. Joſephum Amedeum a Taurino Ord. Minor. S. Franciſci de Obſervantia Poſtulatorem Generalem Cauſarum Servorum Dei dicti Ordinis pro approbatione Lectionum propriarum ſecundi Nocturni S. Joannis a Capiſtrano in diebus primo, ſeptimo, & octavo ejuſdem Sancti Octavæ recitan. Sanctitas Sua ſupraſcriptas Lectiones proprias, prout jacent, per Eminentiſſ. D. Cardinal. Tamburinum Sacrorum Rituum Congregationis Præfectum, una cum R. P. Benedicto Veterani Fidei Promotore, meque infraſcripto Secretario accurate reviſas, approbavit, eaſque a Fratribus, & Monialibus Breviario Ordinis Min. de Obſerv. utentibus recitari, ac imprimi poſſe conceſſit: Quæ tamen Lectiones ead. Sanctitas Sua, ne unquam ad Clerum Sæcularem extendantur, præcepit. Die 20. April. 1758.

1614 Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa XIII. inter multiplices Apoſtolatus ſui curas, Sacrorum Rituum amplitudinem præ oculis habere non prætermittens pia meditatione perpendit, quod quamvis compertum ſit feſtis quibuſvis diebus Eccleſiam jugi cultu Sacroſanctæ & individuæ Trinitatis ſolemnia colere, quum Deum ipſum, qui eſt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus rerum omnium opifex, & ad quem omnia referenda ſunt, in Feſtis quoque Deiparæ, & aliorum Sanctorum venerari, & glorificare profiteatur; maxime tamen deceat Dominica die, qua Deus ipſe lucem condidit, quo Jeſus Chriſtus a mortuis ſurrexit, quo ſedens ad dexteram Patris Paraclitum Spiritum miſit de cœlis, quo proinde ineffabile & incomprehenſibile Trinitatis Myſterium manifeſtum factum eſt nobis, quemadmodum in Divino Officio, tum ad Primam recitando Symbolum, *Quicumque*, tum plerumque in ultimo tertii Nocturni reſponſorio Auguſtiſſimæ Triadis ſit commemoratio, idem & in Miſſæ Sacrificio peragi, & in ea potiſſimum parte, qua conteſtamur dignum & juſtum eſſe Deo gratias agere, Eumque collaudare, benedicere, & prædicare; Idcirco ad majorem, ſplendidioremque tanti Myſteri gloriam, ut Fideles, quoque, qui die Dominico Miſſæ intereſſe debent, latius, atque apertius Sacroſancti ejuſdem Myſterii præconia audientes, debitum & ipſi ſervitutis obſequium ſupremæ impendant Majeſtati, ſtatuit, atque decernit, quod ſingulis Dominicis diebus totius anni quibus præfationes propriæ per rubricas non ſunt adſignatæ, incipiendo a Dominica Sanctiſſimæ Trinitatis currentis anni 1759. Sacerdotes omnes utriuſque Cleri, Sæcularis nempe, atque Regularis Præfationem de Sanctiſſima Trinitate, quæ jam inde a vetuſtiſſimis temporibus in uſu fuiſſe dignoſcitur, in Miſſa recitare teneantur, & ita inviolabiliter obſervari mandavit. Hac die 3. Januarii 1759.

Humillime Sac. Rituum Congregationi, ſupplicante R. P. Fratre Clemente a Panormo Miniſtro Gen. Ord. Min. Obſervant. ac Reformat. S. Franciſci pro conceſſione Officii & Miſſæ de Communi Conf. non Pont. in honorem Beati Petri a Moliano pro univerſo Ordine prædicto & Terra Moliani diœceſis Firmanæ, cujus ſacrum Corpus Camerti requieſcit, in ſequelam caſus excepti in vim temporis immemorabilis in cauſa dicti Beati approbati die 9. Auguſti 1760. Sacra Cong. ad relationem me infraſcripti Secretarii loco Eminentiſſ. ac Reverendiſſ. Dom. Card. Cavalchini Ponentis, audito R. D. Cajetano Forti Fidei Promotore, qui ſuam ſententiam voce expoſuit, petitum Officium, & Miſſam ſub ritu duplici minoris ab omnibus *utriuſque Sexus prædicti Ordinis*, qui ad *horas* Canonicas tenentur tantum *pro* die non impedita ac deſignanda per Superiorem Generalem Ordinis recitari, ac reſpective celebrari conceſſit, ſi SS. D. N. placuerit, die 3. Martii 1761.

Factaque deinde per me Secretarium de prædictis eidem SS. D. N. relatione, Sanctitas ſua benigne annuit, die 3. Martii 1761.

Tenore itaque hujus conceſſionis Reverendiſſ. P. N. Gener. Ord. diem 13. Auguſti ſancivit pro celebratione Officii & Miſſæ in honorem ſupradicti Beati: quod ſi in aliqua Provincia, vel Conventu præfata dies ſit aliquo Officio non impedita, poſt diem 13. Auguſti.

Nuova Taſſa, e Reforma delle Speſe per le Cauſe delle Beatificazioni, e Canonizzazioni, e delle altre Speſe per la Solennità delle medeſime Beatificazioni, e Canonizzazioni. 161

La Santità di Noſtro Signore Papa Benedetto XIV. volendo con ſtabile provedimento rimediare a qualche diſordine, o abuſo introdotto, e molto più prevenire quei maggiori, *che in* progreſſo di tempo potrebbero introdurſi circa le ſpeſe, che ſi fanno nelle Cauſe di Beatificazione, e Canonizzazione; e volendo altresì ſopire varie controverſie eccitare ſopra l' intelligenza, ed oſſervanza di altre taſſe fatte da' ſuoi Predeceſſori: dopo avere per lo ſpazio di più meſi,

meſi, e in molte conferenze con Perſone perite prudenti, e diſintereſſate eſaminata, e fatta eſaminare parte per parte tutta la materia, inerendo a ciò, che ſua Beatitudine nello ſcrivere della materia iſteſſa in più luoghi, ma particolarmente nel *Lib.* 1. *de Servor. Dei Beatificatione Cap.* 46. preventivamente aveva inſinuato, ha conſegnata a me infraſcritto Segretario della Congregazione de' Sagri Riti la ſeguente nuova Taſſa, e Riforma, con ordine preciſo alla ſteſſa Sagra Congregazione, che in avvenire la faccia inviolabilmente oſſervare da qualunque Perſona, a cui reſpettivamente ciò ſpetti: procedendo contra i traſgreſſori alle pene in eſſa contenute, ed altre a ſuo arbitrio, non oſtante qualunque altra Taſſa, e Conſuetudine, o Decreto, che vi foſſe in contrario, derogandovi, anco, quando faccia di biſogno. E prima in quanto al

Promotore della Fede.

1. Per la Copia delle Animavverſioni da lui ſottoſcritte, che chiamaſi copia Originale, ſopra la Commiſſione per introdurre, o riaſſumere la Cauſa, o ſopra il Culto, o non Culto, o ſopra la validità de' Miracoli *in genere*, gli ſi poſſano dare *ſcudi cinque di giulj dieci*, e non più.

2. Per la Copia Originale delle Animavverſioni ſopra le Virtù *in ſpecie*, o ſopra il Martirio, o ſopra i Miracoli, *ſcudi dieci*, e non più. E per quelle delle ſeconde, e terze Animavverſioni ſopra gl'iſteſſi Dubbj, ſe dopo la Congregazione Antepreparatoria, o Preparatoria gli occorrerà di doverle fare, *ſcudi cinque*, e non più.

3. Per la Copia Originale delle Animavverſioni, o Note, che la Sagra Congregazione impongagli di fare ſopra Conceſſione d'Uffizio, Deſcrizione nel Martirologio, Reviſione di Scritti, Ordinatori di Giudizio, ſpedizione di Lettere Remiſſoriali &c. ed anche ſopra l'ultimo Dubbio = *An tutò deveniri poſſit ad Beatificationem, vel Canonizationem* = *ſcudi tre*, e non più.

4. Per la copia Originale delle Iſtruzioni, che per la ricerca degli Scritti attribuiti a' Servi di Dio, o per altra ſimile occorrenza, d'ordine della Sagra Congregazione dovrà fare, *uno ſcudo d'oro*, e non più.

5. Per la Copia Originale degl' Interrogatorj, ſopra de' quali ſi debbano eſaminare i Teſtimonj de' Proceſſi del non Culto, o Culto, o Fama della Santità *in genere*, *ſcudi due*, e non più.

6. Dichiarando, che per ogni altra opera, o fatica, che per ragione dell'Uffizio nelle dette Cauſe egli faccia, o debba fare, come di Acceſſi ad Archivj, Librerie, Altari, Cappelle, Sepolcri, a riconoſcere Scritture, Iſcrizioni, Culto, non Culto, Cadaveri da eſaminarne l'incorruzione, e farne translazione &c. non gli ſi dee verun altro emolumento, o regalo: reſtando quelle a ſufficienza rimunerate colle rendite dell'Avvocatura Fiſcale, quando ad eſſa ſi trovi unito il Promotorato della Fede, e quando nò, colla Penſione annua di *ſcudi trecento*, ſolita aſſegnarſi sù le dette rendite, e colla parte di Palazzo, che in tal caſo dall'Avvocato Fiſcale ſuol transferirſi al Promotore.

7. Ed avverta il predetto Promotore di ſtendere le ſue Animavverſioni con la poſſibile brevità, che permetta la materia, di cui ſi tratti; aſtenendoſi dal ripetere quelle oppoſizioni, che ſiano ſtate già rigettate come irrilevanti, in altre ſimili Cauſe: ſiccome ancora riſtringendo le ſeconde, e terze Animavverſioni unicamente ai punti delle difficoltà eccitate da Conſultori nelle Congregazioni precedenti, ed all'indicazione di quelle, che eccitate nelle prime Animavverſioni, ſecondo il giudizio de' Conſultori, non hanno avuta ſufficiente riſpoſta.

Sottopromotore della Fede.

1. Per lo ſpoglio, ed eſame di quei Proceſſi, ſiano Ordinarj, o Apoſtolici, ſiano Remiſſoriali, o Compulſoriali, o pure Remiſſoriali, e Compulſoriali inſieme, che, per notare ciò, che vi ſia da opporre, egli dovrà diſtintamente fare tre, o quattro volte, cioè ora per la Segnatura ddlla Commiſſione introduttiva, o riaſſuntiva della Cauſa, ora per il Dubbio della validità de' Proceſſi, ora per quello delle Virtù *in ſpecie*, o del Martirio, ed ora per quello de' Miracoli, regolando l'emolumento ſuo di tre, o quattro volte a proporzione di quello dovuto al Procuratore, che ne fa lo ſpoglio univerſale per una ſola volta, e v'impiega maggior tempo, e fatica; gli ſi paghino *giulj quindici*, e non più, per ogni centinajo di carte, che ſiano di facciate due, e la facciata di linee ventiquattro, e la linea di ſillabe ſedici, in ciaſcheduno de' ſuddetti eſami.

2. Per gli Proceſſi ſopra la Fama della Santità, e de' Miracoli *in genere*, e ſopra il non Culto, dovendoſene fare una ſola volta lo ſpoglio,

glio, e l'eſame, per ogni cento carte ridotte, come ſopra, *ſcudi tre*, e non più.

3. L'iſteſſo, e non più, cioè *ſcudi tre*, ſe gli dia per lo ſpoglio ed eſame del Proceſſo particolare ſopra il Culto. Ma quando il Proceſſo ſia unitamente fatto ſopra la Fama &c. e ſopra il Culto, allora ſiccome per queſto Proceſſo ſi saranno dati al Sottopromotore *giulj quindici* per ogni cento carte, trattandoſi di ſegnare la Commiſſione; così non gli ſi dia per ogni cento carte del medeſimo Proceſſo più di *giulj* parimente *quindici*, e non più, trattandoſi di approvare il Culto.

4. Per li Proceſſi, che ſi formano ſopra i Miracoli ſeparatamente dal Proceſſo delle Virtù, facendoſene lo ſpoglio, e l'eſame diſtintamente due volte, cioè quando ſe ne diſputa la validità, e quando ſe ne eſamina la rilevanza, ſe gli paghino in ciaſcheduno di detti Eſami *ſcudi due*, e non più, per ogni centinajo di carte ridotte, come ſopra.

5. Per le note, o Copia Originale delle Note, o Difficoltà, che nello ſpoglio del Proceſſo avrà ricavato in apparecchio delle Animavverſioni (*che dee poi ſtendere il Promotore, e non eſſo Sottopromotore*) ſopra la fama della Santità *in genere*, o ſopra il non culto, *giulj quindici*, e non più: ſopra la Commiſſione per introdurre, o riaſſumere la Cauſa, o ſopra il Culto, o ſopra la validità di più Proceſſi, *ſcudi due*, e non più; ſopra le Virtù *in ſpecie*, o ſopra il Martirio, o ſopra i Miracoli, in qualunque numero eſſi ſiano, *ſcudi tre*, e non più. Nè oltre al detto emolumento poſſa egli pretendere altro ſotto qualſivoglia titolo, o preteſto. Ma quando a queſte Note vada unito Sommario obbiezionale, che il Promotore per avventura imponga gli di fare, gli ſe ne paghi la Copia a ragione di *bajocchi ſei il foglio* ridotto, come ſopra.

6. Per la Reviſione delle Scritture Stampate, e per la Reviſione, o Confronto de' Sommarj, o Documenti della Cauſa con i Proceſſi, o altri Originali, *un carlino*, e non più, per ogni foglio di Stampa, che ſia di quattro facciate.

7. Per la correzione de' Sommarj, che ſi ſtampano, gli ſi paghino dallo Stampatore *carlini due* per ogni foglio di Stampa come ſopra.

8. Ritrovandoſi Poſizioni ſtampate col *Reviſa* del Sottopromotore antecedente, e volendoſene la ſottoſcrizione dal Sottopromotore ſucceduto; non poſſa egli pretendere, nè il Poſtulatore per eſſa dargli verun emolumento: avendolo già dato al ſuo Anteceſſore, quando quelle ſi ſtamparono.

9. In caſo però di doverſi le dette Poſizioni, o Sommarj riſtampare, per la Reviſione, o Confronto della Stampa nuova coll'antica, il Poſtulatore gli dia *un carlino*, e non più, per ogni foglio di Stampa, come ſopra. E per la correzione lo Stampatore Camerale dovrà dargli *carlini due* per ogni foglio di Stampa, come ſopra.

10. Per le Seſſioni, o Aſſiſtenza ne' Proceſſi Apoſtolici, che ſi formino in Roma, gli ſi diano *bajocchi dodici, e mezzo*, per ogni foglio delle Teſtimonianze, *e bajocchi cinque* per ogni foglio degli Atti, e non più: con queſto, che il foglio ſia di due facciate, e la facciata di linee ventiquattro, e la linea di ſillabe ſedici; e che nel calcolo di detti fogli non vada compreſo il tenore de' Documenti prodotti, o compulſati, o regiſtrati nel Proceſſo, nè del Mandato di Procura, Privilegio de' Notaj, Articoli, Interrogatorj, Decreti della Sagra Congregazione, Surrogazioni de' Giudici, Proroghe di termini, e ſimili. Nè oltre al detto emolumento poſſa egli pretendere altro a qualſivoglia titolo.

11. In *dette Seſſioni, e in ciaſcheduna di eſſe*, non poſſa impedire al Procuratore *della* Cauſa d'indurre, e far giurare contemporaneamente quel numero de' Teſtimonj, che vorrà. Avvertendo a non moltiplicare Atti ſuperflui; mentre non ſaranno atteſi, ma la mercede ſi paghi ſolamente per quegli Atti, che ſono puramente neceſſarj per la validità del Proceſſo.

12. Per le Seſſioni, o Aſſiſtenza nell'aſcoltare, e confrontare le Copie de' Documenti inſeriti, e compulſati nel Proceſſo, co' loro Originali, e ſimilmente nell'aſcoltare, e confrontare la Copia del Proceſſo, (che alla Sagra Congregazione poi ſi preſenta) pure col ſuo Originale, gli ſi poſſa dare *uno ſcudo di giulj dieci*, e non più, per ogni cento carte, come ſopra.

13. Nè per verun'altra operazione, o fatica, quì non eſpreſſa, poſſa egli a qualunque titolo, e per qualſiſia ragione eſigere, o le Parti dargli mercede veruna.

14. E queſto regolamento, che ſi dà per il Sottopromotore della Fede, intendaſi pur anche dato per il Promotor Fiſcale del Cardinal Vicario in Roma, o de' Veſcovi fuori, nel far Proceſſi, o altro, che gli ſia comune col detto Sottopromotore: ſe non che, ove la Taſſa degli altri Tribunali ſia minore, quella debbaſi oſſervare.

15. Stampata queſta, dovrà il Sottopromotore nella Sagra Congregazione giurarne l'oſſer-

ſervanza nella forma, che più abbaſſo ſi troverà preſcritta per il Notajo.

Notajo.

1. Faccia tutti i Regiſtri, Copie, e Scritture in carta buona, con lettera, o carattere intelligibile, e ſecondo la Riforma, ed Ordini di Paolo V. al titolo de Regiſtri: altrimente ſia tenuto a farle copiare di nuovo ſenz' altra ſpeſa delle Parti.

2. Tenga due Manuali: uno degli Atti nelle cauſe di Beatificazione, e Canonizzazione; e l'altro delle Cauſe controverſe, o contenzioſe: in ciaſcun de' quali ſi regiſtrino tutte le comparſe, proteſte, citazioni, e intimazioni, colle ſue intitolazioni, e reſtino ſempre nell' uffizio; nè per queſti ſi paghi coſa alcuna; e poſſano ſempre da chi vi ha intereſſe eſſer veduti, e letti *gratis*; e il Notajo ſia ſempre obligato a moſtrarli.

3. In ogni cauſa faccia onninamente Regiſtro, ma ſolamente degli Atti giudiziarj, e non dell' eſame de' Teſtimonj, o di altro: ſenza eſtenzione di termini, o ripetizione di titoli, fuorchè nel primo Atto.

4. Non regiſtri negli Atti *per extenſum* le Iſtanze de' Principi, Religioni, Univerſità, ed altri, che il Segretario de' Riti dovrà conſegnargli: ma ſolo accennando il titolo della Beatificazione, e Canonizzazione, o altro più particolare dell' Introduzione, o Riaſſunzione, o ulterior proſeguimento della Cauſa, per cui ſono prodotte; ſotto il detto Titolo ponga i Nomi, o Catalogo degl' iſtanti, rimettendo gli Originali delle iſtanze a conſervarſi nell' Archivio de' Riti. Nè di eſſe richieſto dovrà darne Eſtratto *de verbo ad verbum*: ma un Riſtretto da cavarſi dal detto Regiſtro, o Manuale. E per le copie di tale Riſtretto, che i Poſtulatori dovranno dare al Cardinal Ponente della Cauſa, al Segretario, e al Promotore, paghiſi a ragion di Copia, come appreſſo ſi dirà. Nè per la Fede di ciaſcuna Copia ſi paghi più di *giulj due*.

5. Così neppure dovranno, ſecondo la detta Riforma, in conto alcuno regiſtrarſi i Proceſſi, che vengono *de Partibus*, o ſiano Ordinarj, o Apoſtolici, ancorchè non paſſaſſero fogli venti: ma ſolo poſſano rubricarſi, ſe non ſaranno rubricati, o non interamente: nel qual caſo potrà ſolo rubricarſi quello, che manca; e non altro.

6. Per la Rubricazione di qualſivoglia coſa, che ne habbia di biſogno, ridotto il Proceſſo a carte buone, conforme alla detta Riforma, oltre ad *un carlino* per ogni foglio di Scrittura, il quale ſia di facciate due, e la facciata di linee ventiquattro, e la linea di ſillabe ſedici, gli ſi paghino per ogni cento carte di Rubricatura *giulj dieci*, e non più. E la Rubricatura debba in ſoſtanza contenere quanto per diſteſo contiene il corpo della Scrittura.

7. Per ogni cento carte di Regiſtro ben fatto, e ſecondo la ſuddetta Riforma di Paolo V. non riceva più di *ſcudi quattro*, nè per confronto, nè per rubricatura, nè per qualunque altro preteſto.

8. Per qualſivoglia ſemplice Citazione da ſpedirſi ſolamente, come ſopra, e da eſeguirſi fuor di Roma, non ſi paghi più di *giulj tre*. E per quelle, che ſi ſpediſcono colle inibizioni in virtù delle Commiſſioni, non più di *giulj dieci*. Nell' andare però egli a leggere Citazioni, non poſſa pretendere alcuna coſa per viatico.

9. Per ogni eſame nell' Uffizio, ſe finiſce in una ſeſſione, non poſſa pigliare più di *giulj tre*; nè appreſſo più di *due*, ſe a finirlo ci vanno più ſeſſioni.

10. Per le Remiſſorie *in genere*, e (dove occorra) ſopra il culto, e non Culto, ed altre ſimili, non ſi paghi più *di ſcudi ſei*, e per le Remiſſorie *in ſpecie* non più *di ſcudi dieci* in tutto, e per tutto, compreſavi la Scrittura, ed ogni altra coſa ſpettante a tale ſpedizione. Che ſe occorrerà duplicare queſte Remiſſorie, allora ſi dimezzi la mercede. Nè per la Scrittura degl' Interrogatorj, che ſi mandano chiuſi, prenda il Notajo coſa alcuna: ma per gli Articoli, quel di più, che ſarà fogli quindici, ſe gli paghi a ragione di *un carlino*; e nel duplicato, a ragione di *bajocchi cinque* il foglio, come ſopra. Nelle Cauſe controverſe però per ciaſcuna ſpedizione di Remiſſorie, e Compulſorie, Proroghe di Termini, Surrogazioni di Giudici (da non farſi, ſe non per commando de' Cardinali Prefetto della Congregazione, e Ponente della Cauſa) non ſi paghi più di quello, che la ſuddetta Riforma preſcrive al Tribunale dell' A. C.

11. Per la Surrogazione de' Giudici, o nuovi Termini in Cauſe di Beatificazione, e Canonizzazione non ſi paghi più di *giulj quindici* in tutto.

12. Per le compulſorie non ſi paghi più di *giulj dodici*, come preſcrive la ſudetta Riforma di Paolo V. al Tribunale dell' A. C.

13. Dovendoſi compulſare Scritture fuori dell' Uffizio, per gli Atti di detta Compulſa ſi

paghino *bajocchi cinque* per foglio ridotto, come ſopra; e per la copia delle Scritture compulſate *bajocchi ſette, e mezzo*, e non più; nè per Acceſſo, o altro gli ſi debba alcun emolumento. E per la collazione di dette Scritture con il loro originale *bajocco uno* per foglio ridotto, come ſopra.

14. Nella compulſa di libri ſtampati, dandoſene dalle Parti un Sorto, ſia egli tenuto inſerirlo nel Proceſſo al fine, ſenza farne copia, o Regiſtro alcuno.

15. Per Aſcoltazione, e Confronto de Proceſſi non ſi paghi al Notajo più di *bajocco uno* per foglio ridotto come ſopra: gli ajutanti ſiano deputati dalle Parti a quel prezzo, che fra loro ſarà convenuto. Nè per la Fede dell' Aſcoltazione, o Confronto di tutto il Proceſſo col ſuo Originale ſi paghi più di *giulj cinque* per la prima Copia ſolamente. E quando le Parti ne voleſſero altre Copie autentiche, non poſſa il Notajo pretendere più di *bajocchi cinque* per foglio ridotto come ſopra, con tutta la Rubricatura. In oltre ſe gli debba la mercede del Confronto, e Aſcoltazione, come ſopra, e per la Fede di eſſa *bajocchi venticinque* per ciaſcuna delle dette Copie duplicate.

16. Non poſſa il Notajo eſtrarre dall' Uffizio i Proceſſi Originali: ma debba darne Copia autentica, o ſemplice, ſecondo che le Parti chiederanno.

17. Per la Copia degli Atti fatti in Curia, o fuori di eſſa, in forma di buon Originale, non ſi paghi più di *bajocchi cinque* il foglio, che ſia di pagine, o facciate due, e la facciata di linee ventiquattro, e la linea di ſillabe ſedici. Ed eſſendo ſcritto in forma di Regiſtro, paghiſi a ragione di Regiſtro, come ſopra.

18. Per la Copia pubblica di qualſivoglia Proceſſo Ordinario, o Apoſtolico non ſi dia più di *un carlino* il foglio ridotto, come ſopra, ſenza altro emolumento, o mercede per eſſa Copia, o Scrittura.

19. Portando il Poſtulatore al Notajo Copia di qualche Proceſſo Originale eſibito per gli Atti ſuoi, debba egli riceverla, e ſervirſene in luogo della Copia, che di quel Proceſſo far dovrebbe, con bonificare al Poſtulatore *bajocchi cinque* per ogni foglio ridotto, come ſopra.

20. Per il Duplicato di qualunque Scrittura pubblica, o privata, con ſottoſcrizione, ſigillo &c. non ſi debba pagar più di *bajocchi cinque* il foglio, ridotto, come ſopra.

21. Occorrendo dare altra Scrittura, o fare altra fatica qui non eſpreſſa, l' emolumento ſi taſſi dal Cardinal Prefetto della Sacra Congregazione; nè poſſa il Notajo prendere di più, benchè concorra la medeſima, o anche maggior ragione d' altre mercedi qui eſpreſſe.

22. Per la Reſtituzione di qualſivoglia Scrittura prodotta, *diverſa da* Copia, gli ſi diano *giulj tre*; e debba il Notajo far buoni due fogli: e da queſti due in ſu, ſe gli paghi a ragione di *un carlino* il foglio ridotto, come ſopra. Ma ſe ſi reſtituiſſero in una volta più Scritture prodotte in un ſolo Atto; gli ſi debbano per tutte inſieme ſolamente *giulj tre*, con quel di più, che porterà l' eccesſo della Copia ſopra i due fogli condonati, come ſopra.

23. Volendo le Parti vedere Proceſſi, e qualſivoglia Scrittura Originale dentro l' Uffizio, ſia tenuto il Notajo laſciarla loro vedere, ſenza mercede alcuna.

24. Sappiano le Parti, che nella Segreteria della Sacra Congregazione de' Riti tutto ſi ſpediſce *gratis*; e però non debbano al Notajo per ſigillo, ſottoſcrizione, o qualunque altra coſa, che ſi faccia nella detta Segreteria, pagare mercede, o emolumento alcuno.

25. Debba il Notajo tenere il Libro *Receptorum*, e fedelmente in eſſo notare quanto gli entra in mano de' ſuoi emolumenti, ſotto pena d' eſſere privato dell' Uffizio.

26. Ai Notaj del Tribunale del Cardinal Vicario, che ſi deputano per Attuarj de' Proceſſi tanto Ordinarj, che Apoſtolici, che ſi fanno in Roma, per ogni foglio ridotto, come ſopra, degli Eſami de' Teſtimonj, ſi paghi l' emolumento *di un giulio*, e non più, e per ogni ſimil foglio degli Atti di detti Proceſſi puramente neceſſarj per la validità de' medeſimi, *bajocchi cinque*, e non più.

Per l' intera Copia autentica di detti Proceſſi comprenſiva tanto delle Teſtimonianze, quanto de' Documenti prodotti, & compulſati, e degli Atti de' medeſimi Proceſſi, che ſi dee preſentare alla Sacra Congregazione de' Riti, ſi paghi *un giulio*, e non più, per ogni foglio di eſſa Copia, ridotto come ſopra.

Per il confronto, o aſcoltazione di detta Copia con i Proceſſi, e Documenti Originali, ſi paghi *un bajocco*, e non più, per ogni foglio ridotto, come ſopra. Nè poſſano eſſi Notaj pretendere altro emolumento, oltre il già ſoprataſſato, per qualſiſia altro titolo, o preteſto, o per ragione di viatico, o di farſi fuori del loro Uffizio i Proceſſi.

27. Quanto poi a' Notaj delle Curie Eccleſiaſti-

ſiaſtiche d'altre Dioceſi; oſſervisi la Taſſa locale di eſſe Curie, ſe ſarà minore di queſta: o debba oſſervarſi queſta, ſe quella ſarà maggiore.

28. Stampati che ſiano queſti ordini, e Taſſe, debba il Notajo della Sacra Congregazione tenerli ſempre patentemente affiſſi nell'Uffizio; affinchè a ciaſcuno poſſino apparire.

29. E il tutto ſia egli obbligato di oſſervare tanto nelle Cauſe di Beatificazione, o Canonizzazione, quando nelle altre appartenenti ad eſſa Congregazione, ſotto le pene contenute nel Giuramento, che egli dovrà fare in queſta forma nella Congregazione iſteſſa: *Ego N. Notarius ab hac Sacra Congregatione in Cauſis ad eam pertinentibus ſpecialiter deputatus, tactis Sacroſanctis Evangeliis, juro, & promitto, me fideliter exequuturum Officium mihi commiſſum; ac Taxam auctoritate Sedis Apoſtolicæ mihi conſtitutam omnino obſervaturum, ſub pœna perjurii, privationis Officii ipſo facto incurrendæ, ac reſtitutionis omnium contra, vel ultra dictam Taxam habitorum, aut acceptorum, aliiſque pœnis ipſius Sacræ Congregationis arbitrio imponendis.*

30. Ed a chiunque, per non oſſervarſi quanto ſopra ſi diſpone, ſi ſentiſſe gravato, ſia lecito ricorrere alla Sagra Congregazione de' Riti, che provederà.

Traduttore, e Reviſore.

Al Traduttore de' Proceſſi da lingua ſtraniera in Italiana, o Latina, e al Reviſore della Traduzione fatta, deputati dal Cardinal Ponente della Cauſa, per ogni foglio, che ſia di facciate due di linee ventiquattro, e la linea di ſillabe ſedici, paghiſi *un carlino*, e non più.

Stampatore Camerale.

Per ogni foglio di ſtampa, che ſia di pagine, o facciate quattro, e la facciata di linee cinquantaquattro e la linea di lettere ſeſſantacinque in circa, di Carattere *Silvio*, col ſuo corſivo corriſpondente, ma più piccolo nelle poſtille marginali, in carta della migliore, che ſi trovi, al numero di Copie ſeſſanta, gli ſi poſſano dare al più *giulj quindici*, ove ſiano, *e quatordici*, ove non ſiano poſtille: reſtando a ſuo carico tutta la ſpeſa pur anco della Correzione. Ma ſe per biſogno della cauſa il Segretario della Sagra Congregazione giudicherà, che ſe ne ſtampino in maggior numero; allora per ogni ſimil foglio d'altre *Copie cinquanta* gli ſi paghino *giulj tre* ſolamente; come più diffuſamente ſi ordina nel decreto di Aleſſandro VII. *a dì* 19. *Luglio* 1661. In caſo però, che lo Stampatore non oſſervi puntualmente, come dee, la Taſſa circa la Stampa; neppure i Poſtulatori ſiano tenuti ad oſſervarla circa il pagamento: ma gli diano tanto di meno, a proporzione della innoſſervanza.

Soſtituto della Segreteria.

1. Al Soſtituto della Segreteria de' Riti, e ſuo Compagno, non ſi dee ricognizione, o emolumento alcuno per i Decreti, o altro, dovendo ſpedire tutto *gratis*.

2. Volendo però i Poſtulatori il duplicato di qualche Decreto, ſi paghi al Soſtituto *teſtone*, e non più. Ma quando ſiano più, o molti Decreti inſieme in occaſione di ricavare lo ſtato di una Cauſa, o ſimile, gli ſi diano *bajocchi quindici*, e non più, per ogni decreto, non compreſi però quei Decreti, che concernono le proroghe de' termini, per gli quali non ſi paghi coſa alcuna.

3. E quando nelle Lettere, che la Sagra Congregazione ſcrive ſopra qualche punto, s'inſeriſcono Iſtruzioni, gli ſe ne paghi la Copia, per inſerirla ne' Regiſtri, a ragione di *bajocchi cinque* per carta.

Giudici.

Inerendo al decreto fatto della Sagra Congregazione de' Riti *a dì* 15. *Settembre* 1678. approvato dal Vener. Innocenzo XI. che in eſſo volle compreſo anche ſe ſteſſo, non ſia lecito a veruno di dare, nè di ricevere Propine, o Sportule per Decreti fatti, o da farſi in Cauſe di Beatificazione, e Canonizzazione. Nè da queſta proibizione reſtino in conto alcuno eſcluſi il Segretario di eſſa Congregazione, o il Promotore, o il Sottopromotore della Fede (a' quali per altro non manca, come più avanti ſi dirà, a titolo di Regaglia la debita ricognizione); e molto meno i Giudici Ordinarj, o Aggiunti, o Delegati, quando fanno Decreto, o danno Sentenza ſopra il Culto, o non Culto. Neppure poſſano i detti Giudici pretendere, o conſeguire alcun emolumento per l'aſſiſtenza alla formazione de' Proceſſi sì ordinarj, che Apoſtolici, e tanto in Roma, che fuori; ma ſolo nei giorni di tal aſſiſtenza, ſe ſiano obbligati al Coro, s'intendano diſpenſati dal medeſimo, e lucrino le Diſtribuzioni, come i preſenti. Quando poi doveſſero andare a Luogo diverſo da quello del loro Domicilio, ſi ſommi-

miniſtrino da Poſtulatori le ſpeſe neceſſarie pel viaggio, e per gli vittuali (moderati però, e frugali) in tutto il tempo, che la neceſſità del Proceſſo richiederà una tale aſſenza.

Avvocati, e Procuratori.

1. Per l'Iſtruzion e a formar un Proceſſo gli ſi poſſano dare *ſcudi quattro*, e non più; e la Copia ſi paghi a ragione di *bajocchi ſei il foglio*, che contenga due facciate, ed ogni facciata linee 24., e la linea ſillabe 16.

2. Per lo ſpoglio de' Documenti a formare gli Articoli da produrre ne' Proceſſi ad ogni cento carte *ſcudi quattro*, e non più. E per ciaſcuno Articolo, *giulio uno*, e non più.

3. Per ogni Memoriale grande, o piccolo, che ſia, e ſua Copia, *giulj dodici*, e non più.

4. Per la minuta di qualſiſia Commiſſione da ſegnarſi dal Papa, *giulj quindici*, e non più; e per le due Copie da darſi a tal effetto al Segretario della Congregazione *bajocchi ſei* ad ogni foglio ridotto, come ſopra, e non più.

5. Per le Citazioni, e Intimazioni, facendoſi dal Procuratore, o Sollecitatore, non ſi paghi coſa alcuna: e per l'eſecuzione di eſſe paghiſi a ragione della Taſſa de' Curſori.

6. Per lo ſpoglio univerſale, che il Procuratore fa tutto in una volta, del Proceſſo, ad ogni cento carte di eſſo ridotte, come ſopra, *ſcudi quattro*, e non più.

7. Per la Scrittura ne' ſoli Dubbj principali delle Virtù, o Martirio, o de' Miracoli *in ſpecie*, ſi poſſano dare *ſcudi venti*, e non più.

8. Per le Scritture ne' Dubbj ſopra l' Introduzione della Cauſa, o ſua Reaſſunzione, o ſopra la validità de' Proceſſi, o ſopra il non Culto, o ſopra la Fama della Santità, e Virtù *in genere*, ed altri conſimili, *ſcudi quindeci*, e non più.

9. Per le riſpoſte all' Animavverſioni del Promotore ne' Dubbj maggiori delle Virtù, o Martirio, o Miracoli, o alle Cenſure ſopra gli Scritti &c. *ſcudi dieci*. Ma dove in queſte, o altra Scrittura il punto, che ſi tratta, richiegga ſtudio, e fatica conſiderabile, entri l'arbitrio del Cardinale Ponente della Cauſa per l' aumento di detta mercede. Simile ſomma, e non più di *ſcudi dieci*, ſi poſſa dare, per le Riſpoſte all' Animavverſioni de' Dubbj dell' Introduzione, o Reaſſunzione della Cauſa, validità de' Proceſſi, e culto immemorabile; e per quelle della Fama della Santità *in genere*, e non Culto, ſi diano *ſcudi cinque*, e non più.

10. Per la Scrittura ſopra la Conceſſione d' Uffizj, Meſſe, Deſcrizione nel Martirologio, e ſimili, *ſcudi tre*; e per le Riſpoſte all' Animavverſioni del Promotore, quando ſi fanno d'ordine della Sagra Congregazione, *ſcudi tre*.

11. Per l'Originale di tutte le Scritture, e Riſpoſte ſopra enunziate, ſottoſcritte dal Procuratore, e Avvocato, ad ogni foglio ridotto, come ſopra, *carlini due*.

12. Per il Sommario de' Documenti, e Depoſizioni de' Teſtimonj ſopra ciaſcun Dubbio, ad ogni foglio ridotto, come ſopra, *bajocchi cinque*; e per la Copia Originale di eſſo Sommario ad ogni foglio ridotto, come ſopra, *bajocchi ſei*, e non più.

13. Per le Poſtille nel margine d' eſſo Sommario, o delle Scritture, ad ogni centinajo di eſſe, *ſcudi due*, e non più.

14. Per il Riſtretto degli Atti diſputandoſi della validità de' Proceſſi, *ſcudi tre*, e la Copia Originale ſi paghi a ragione di quella de' Sommarj, come ſopra.

15. Per la Tabella, o Catalogo de' Teſtimonj, che ſi dà nel medeſimo Dubbio, *giulio uno* per Teſtimonio, *e non più*.

16. Per l'*Informazione* in voce *alla Congregazione*, ove intervengono i Conſultori, ſi diano *ſcudi trenta* tra il Procuratore, e l' Avvocato, quando anch' eſſo informi; altrimenti ſpettino tutti al Procuratore. Per l' Informazione alla ſola Congregazione Ordinaria ſi diano *ſcudi quindici*, e quando s' informa per la conceſſione d' Uffizio, e Meſſa, Deſcrizione nel Martirologio &c. ſi dia *la metà*, e non più.

17. Per l' Informazione in voce al Papa, e al ſuo Uditore, *ſcudi tre* al Procuratore, ed altrettanti all' Avvocato, ſe anch' eſſo informerà.

18. Per l' Acceſſo del Procuratore al Cardinal Ponente, e al Promotore della Fede, e per la Minuta, e Copia Originale del Fatto concordato *giulj dodeci*, e non più.

19. L' iſteſſo, e non più, cioè *giulj dodici*, ſi dia per l' Acceſſo, e Informazione al Cardinal Prefetto, o al Cardinal Ponente, e al Promotore della Fede, o al Segretario, per Memoriali, ed Iſtanze, che ſi propongano *extra folium*, e per la ſollecitazione ancora de' Decreti.

20. Per Congreſſo co' Periti, e Poſtulatore circa gli Ordinatorj del Giudizio, o altro a ben condurre la Cauſa, ſi diano *teſtoni otto* al Procuratore, ed altrettanti all' Avvocato, ſe v' interverrà.

21. Per

21. Per qualſivoglia altra fatica, o Scrittura non eſpreſſa di ſopra rimettaſi la mercede al Cardinale Prefetto, o Cardinale Ponente della Cauſa, e non all' arbitrio de' Curiali.

22. E chi non oſſerva queſti Ordini, ſia privato del Patrocinio delle Cauſe appartenenti alla Sacra Congregazione de' Riti, e con altre pene ad arbitrio della medeſima.

Medici.

Non debbano i Medici, che ſono deputati a ſcrivere, *o ad opportunitatem*, *o pro veritate* ſopra i Miracoli, far diſtinte, e proliſſe Scritture: ma in una ſola Scrittura addurre ſtrettamente le ragioni ſopra ciaſcuno de' Miracoli propoſti. Nè tampoco debbano riſpondere a tutte le oppoſizioni del Promotore della Fede: ma ſolamente a quelle che ſpettano alla loro profeſſione. E per tali Scritture, e Riſpoſte, ſi poſſono dar loro *ſcudi trenta in tutto*, benchè più, o meno ſiano i Miracoli propoſti.

Mancie.

1. Sia in totale libertà ed arbitrio degli Agenti, Poſtulatori, e Procuratori delle Cauſe dare, o non dare Mancie alle Famiglie del Cardinale Prefetto, del Cardinale Ponente, del Segretario, e del Promotore per gli Reſcritti favorevoli, che portano. Ma volendo ſpontaneamente dar loro qualche ricognizione, ſi permette, che ſolamente in occaſione di Reſcritto favorevole ſopra la Reviſione delle Opere, la Segnatura della Commiſſione, il Culto, e non Culto, la Fama della Santità, e la validità de' Proceſſi, e Conceſſione d' Uffizio, e Meſſa per gli Beati dopo il Culto dichiarato, e non di altri Reſcritti, ad ogni Famiglia de' ſopranominati, e non di altri, poſſa darſi *teſtone uno*; e in occaſione del Reſcritto, o Decreto approvativo delle Virtù, o del Martirio, o de' Miracoli, e per il final Decreto della Beatificazione, o Canonizzazione, *teſtoni due*, e non più. Non vietando che al Soſtituto della Segreteria altresì poſſa darſi da chi voglia, per quelli primi Reſcritti, *teſtoni due*, o per queſti ſecondi *teſtoni quattro*, e non più.

2. Altrettanto, cioè *teſtoni quattro*, e non più, ſi permette, che dianſi ai Servitori del Segretario ſolamente, per la fatica di girare intimando ai Cardinali, e Conſultori ogni Congregazione ſtraordinaria, cioè Antepreparatoria, o Preparatoria, o Generale, per le Virtù, o il Martirio, o i Miracoli: ſiccome pure per la fatica di ſigillare le Poſizioni *teſtoni uno*.

3. E a quelli del Promotore ſi permette, che diaſi *teſtone uno*, e non più, per quando inſieme colle Animavverſioni riportino i Proceſſi a caſa del Poſtulatore, o Procuratore della Cauſa.

Regali.

A quelli che ſtudiano, o votano ſopra a queſte Cauſe, non poſſano i Poſtulatori, e Procuratori di eſſe, ſotto pena di privazione dell' Uffizio, ed altre più rigoroſe ad arbitrio della Sagra Congregazione de' Riti, dar verun Regalo, ancorchè ſia di ſoli Commeſtibili, tanto prima che le dette Cauſe ſi propongano nelle Congregazioni, quanto dopo propoſte, ed anco riſolute. Anzi neppure ſia loro permeſſo dare alcuna coſa per avere ſollecitamente o le Note dal Sottopromotore, o le Animavverſioni dal Promotore della Fede; ma ſolamente loro ſi permette di uſare qualche corteſia in piccola quantità di Commeſtibili nel Dicembre, e nell' Agoſto a quelli, che ſecondo il coſtume ſuole uſarſi, cioè al Segretario, Promotore, Avvocato, Procuratore, Sottopromotore, e Soſtituto della Segreteria, e queſto in tempo di Cauſa viva, che ſtiaſi agitando, e non quando per anni reſta ſoſpeſa, o per farſi i Proceſſi, o per altro motivo.

Quadri.

1. Per la Segnatura della Commiſſione poſſa darſi ſecondo il ſolito un Quadro rappreſentante il Servo di Dio al Cardinale Ponente della Cauſa, e al ſuo Uditore, al Segretario della Congregazione, e ſuo Soſtituto, al Promotore della Fede, e ſuo Sottopromotore, all' Avvocato, e al Procuratore; e per la formale Beatificazione, oltre a queſti, anco al Papa, e al Cardinale Prefetto, e non ad altri.

2. Per la Solenne Canonizzazione poi poſſa darſi al Papa, a i Cardinali, e Conſultori della Congregazione, al Maggiordomo, al Maeſtro di Camera, ai Maeſtri di Cerimonie, all' Avvocato Conciſtoriale, che fa l' Orazione, all' Uditore del Cardinale Ponente; al Soſtituto della Segreteria, all' Avvocato, e Procuratore della Cauſa, al Sottopromotore della Fede, al Notajo della Sagra Congregazione, e non ad altri: nè d' una miſura, o d' un iſteſſo prezzo a tutti: ma più, o meno, ſecondo la qualità della Perſona, a cui ſi dà.

Bea-

Beatificazione.

1. Per il Decreto della Beatificazione ſi paghino, ſecondo la diſpoſizione di Aleſſandro VII. alla Sacreſtia di S. Pietro per Suppellettili da provvederſi ad uſo di eſſa Baſilica, *ſcudi cinquecento d'oro*, che di moneta corrente ſono *ſcudi ottocento ventidinque*.

2. Per il Breve della Beatificazione alla Segreteria de Brevi *ſcudi quarantatre, e bajocchi ſettantacinque*: e per mancia alla Sala, o Famiglia del Cardinale Segretario *ſcudi tre*, e non più.

4. Ai Sagreſtani minori, ed altri Miniſtri di detta Baſilica *ſcudi ventuno, e bajocchi cinquanta*, da diſtribuirſi fra loro, ſecondo il ſolito dai Sagreſtani maggiori.

5. A chi legge dal Pulpito il Breve della Beatificazione, *giulj quindici*, e non più.

6. La ſpeſa per l' Apparato della Baſilica, Cera per la funzione, Quadro per l' Altare, Muſica per la Meſſa cantata, Immagine in ſeta, e carta, Compendio della Vita del Beato, e per tutto il reſto a decoro di tal ſolennità, potrà da' Poſtulatori regolarſi ſecondo il conſueto.

7. Al Notajo della Sag. Congregazione de' Riti per l' aſſiſtenza, e rogito dell' Atto *ſcudi tre*, e non più.

8. Alla Guardia degli Svizzeri *ſcudi dodici*.

9. Ai Bombardieri pure degli Svizzeri per lo ſparo del Cannone *ſcudi quattro*.

10. Ai Bombardieri di Caſtello per lo ſparo de' Mortaletti vicino alla Baſilica *ſcudi quattro*.

11. Ai Trombetti del Popolo Romano *ſcudi tre*.

12. Per Mancia, o Ricognizione al Soſtituto della Segreteria de' Riti, e ſuo Compagno, *ſcudi cinque* e non più. Alla Sala del Papa, del Cardinale Prefetto, del Cardinale Ponente, del Segretario de' Riti, e del Promotore della Fede, per ciaſcuna, *ſcudi tre*, e non più. Alla Sala del Prelato, che celebra la Meſſa, *giulj ſei*, ed altrettanto a quella dell' Uditore del Papa.

Canonizzazione.

1. Per il Decreto della Canonizzazione di ciaſcun Beato alla Sagreſtia di S. Pietro, come ſopra; *Scudi mille d'oro*, che di moneta corrente ſono *ſcudi mille ſeicento cinquanta*.

2. Gli ſcudi ſeimila di moneta corrente per la Canonizzazione di ciaſcun Beato, ſoliti contribuirſi dai Poſtulatori, e sborſarſi al Papa applicati già da Aleſſandro VII. ad eſtinguere il debito contratto per l' Apparato della Gran Baſilica di S. Pietro, ed eſtinto poi quello, rivolti dai Succeſſori ad altri uſi pii, e ridotti anche or a quattro, ed or a tremila; da qui avanti ſtabilmente ſi riducono a ſoli mille, e in perpetuo reſtino applicati *alla Congregazione di Propaganda Fide* per doverſi erogare in ſuſſidio delle graviſſime ſpeſe neceſſarie per le Miſſioni, e mantenimento de' Miſſionarj nelle Parti degl' Infedeli; ſperandoſi, che anco gli altri Pontefici Succeſſori approveranno un sì pio uſo per la propagazione della Fede Cattolica, e per la Converſione de' popoli, che vivono nelle tenebre dell' errore.

3. Le Ricognizioni, che con titolo di Calici, di Veſti, e di Regaglie *in queſta occaſione* dai Poſtulatori alle *Perſone della* Famiglia, Cappella Pontificia, e ad altri ſi davano, moltiplicandole ancora ſecondo *il numero* de' Beati, qualora più *inſieme ſi canonizzaſſero*; per l' avvenire reſtino ridotte al numero, norma, e quantità, che deſcritta, e taſſata ſi troverà nell' infraſcritta Liſta.

4. E quanto alle Veſti, o Calici, *inerendo* al riſoluto *il dì 27. Settembre* 1712. da una Congregazione di tredici Cardinali ſopra ciò da Clemente XI. particolarmente deputati, non ſi moltiplichino più; ma diaſi una ſola Veſte, o un ſolo Calice: quantunque più inſieme ſi canonizzino Beati, e taluno abbia inſieme più Uffizj, per ragione de' quali ſia ſtato conſueto darſi.

5. L' iſteſſo ſi oſſervi ancora quanto alle Regaglie, che in caſo di canonizzarſi più inſieme, non dovranno per ogni Beato moltiplicarſi con tutti univerſalmente: ma ſolo con quelli, che o nella precedente Cauſa di quel Beato, o ne' previ Conciſtori, o nella Canonizzazione ſteſſa avranno fatta qualche particolare operazione; ſiccome anche con quelli, che avranno a titolo oneroſo qualche Uffizio, per ragione di cui ſono ſtati delle dette Regaglie ſoliti partecipare; e ſono il Segretario de' Riti, e ſuo Suſtituto, e il Segretario de' Brevi a Prencipi, il Promotore della Fede, e ſuo Sottopromotore, l' Avvocato Conciſtoriale, che fa l' Orazione, e l' iſtanze, e il Procurator Generale del Fiſco, il Segretario del Sagro Collegio, l' Avvocato, e il Procuratore della Cauſa; i Mazzieri, e i Curſori del Papa; gli Oſtiarj, la Guardia del Governatore di Roma, i Cuſtodi della Catena, e della Porta Ferrea, i Mandatarj del Cardinal Vicario, e la Sala del Papa.

6. Nè

6. Nè verun altro, il quale non ſia nominato, nè deſcritto nell' infraſcritta Liſta, poſſa pretendere Ricognizione alcuna a titolo di Veſti, e Regaglie, ancorchè per ragione di carica, o uffizio, che abbia nel Palazzo Apoſtolico, e appreſſo al Papa, poteſſe allegare qualch' eſempio in favor ſuo, dichiarandoſi fin d' adeſſo abolita ogni conſuetudine in contrario, anche riſpetto alla quantità della Ricognizione aſſegnata a ciaſchedun deſcritto nella detta Liſta, volendoſi, che quella non ſia maggiore della notata, e taſſata in eſſa. E ſia ſolo in arbitrio del Papa il diſtribuire tra alcuni della ſua Famiglia non regiſtrati nella mentovata Liſta, ma altronde meritevoli per qualche riſleſſo, o pur farne altro uſo, che ſtimerà più conveniente, *ſcudi dugento* per ciaſcun Beato, da depoſitarſi dai Poſtulatori nelle mani del Maggiordomo a diſpoſizione di Sua Santità per queſt' effetto. In caſo però, che mutandoſi coll' andar del tempo le circoſtanze, non ſi giudicaſſe di ſtare a quello, che circa tali Ricognizioni quì ſi diſpone; reſtino ancora diſobbligati da tal Contribuzione, e Depoſito i Poſtulatori.

7. Gli Uffiziali della Foreria del Palazzo Apoſtolico debbano dare gli Strati di panno roſſi, e verdi, che ſervono per coprire i Banchi, il Pavimento, e i Gradini del gran Soglio Pontificio, ed anche gli Scabelli, che biſognano; e per gli detti Strati, ed altro, come ſopra, e per Paratura, gli ſi diano in tutto *ſcudi quattrocento*, e non più, oltre la ſolita Regaglia.

8. Per la Bolla della Canonizzazione di ciaſcun Santo, acciocchè ſollecitamente, come ſi dee, ſi ſpediſca, e non ſe ne differiſca, come talora è occorſo, per un Secolo e più la ſpedizione, prima della Canonizzazione ſteſſa ſiano depoſitati da ciaſcun Poſtulatore nel Monte della Pietà, o nel Banco di S. Spirito *ſcudi ſeicento quarantadue* di moneta corrente (e non più, come per avanti coſtumavaſi) da ripartirſi, come ſiegue. Al Prelato, che ſtende la Bolla, *ſcudi centocinquanta*. All' Uffizio dello Scrittor Segreto, Straordinario, e per le Majuſcole, *ſcudi cento ſettantacinque*. All' Uffizio del Piombo *ſcudi ottantaſette, e bajocchi cinquanta*. Alla Segreteria de' Brevi, e per il Regiſtro, *ſcudi cento ſettantaſei, e bajocchi cinquanta*. E allo Spedizionere *ſcudi ſeſſanta*: con che a carico, ed obbligo ſuo ſia di fare qualunque altra ſpeſa, e fatica per la compita ſpedizione della Bolla, e darne al Poſtulatore una Copia colle poſtille per la Stampa.

9. Le altre ſpeſe occorrenti per la Paratura della Baſilica in Funzione sì ſolenne, Cera per l' Illuminazione, e Proceſſione, Suppellettili Sagre sì per l' Altare, che per il Sommo Pontefice celebrante, e ſuoi Miniſtri alla gran Meſſa, Immagini del Santo in ſeta e carta, Compendj della ſua Vita da diſtribuirſi, ed altre coſe a sì gran Solennità neceſſarie e convenienti, potranno regolarſi ſecondo l' uſato nell' altre Canonizzazioni.

10. Ed affinchè quanto di ſopra intorno alle ſpeſe della ſolenne Canonizzazione ſi è preſcritto, eſattamente ſi eſeguiſca, la Sagra Congregazione de' Riti deputi Perſona di autorità, che abbia per tale affari e abilità, e inſieme le facoltà neceſſarie ed opportune.

11. Per ultimo ſi avverte, che quantunque ai Poſtulatori, e Agenti delle Cauſe, i quali amminiſtrano il denaro di chi le promove, non ſi faccia per ora quì alcuna nuova determinazione; ma ſi laſcino le coſe nello ſtato, in cui ſi trovano, e debbono trovarſi ſecondo la giuſtizia: potrà nondimeno la preſente nuova Taſſa, e Riforma ſervire di norma a chi ſomminiſtra il detto danaro da ſpenderſi nelle medeſime Cauſe, e di lume, a fine di riconoſcere l' amminiſtrazione, che ſe ne fa dagli Agenti, e Poſtulatori ſteſſi, confrontando le partite de' pagamenti con gli Ordini di queſta nuova Taſſa e Riforma.

Liſta delle Ricognizioni ſotto il titolo di Veſti, Regaglie, ed altro, da darſi ai ſeguenti nella ſomma, che ſi nota.

Al Maggiordomo per un Calice ſcudi ſeſſanta.

Al Maeſtro di Camera del Papa per un Calice ſcudi ſeſſanta.

Al Segretario della Congregazione de' Sagri Riti per la *Veſte* ſcudi cinquanta, e per *Regaglia* ſcudi centocinquanta.

Al Promotore della Fede per la *Veſte* ſcudi cinquanta, e per *Regaglia* ſcudi centocinquanta.

Al Segretario de' Brevi a' Principi per la *Veſte* ſcudi cinquanta, e per *Regaglia* ſcudi centocinquanta.

All' Avvocato Conciſtoriale, che fa l' iſtanze nelle Funzioni della Canonizzazione; per la *Veſte* ſcudi cinquanta, e per *Regaglia* ſcudi trentaſette, e baj. 50.

Al medeſimo per l' Orazione, o ſia Relazione, che fa in Conciſtoro, della Vita, Virtù, e Miracoli del Beato, ſcudi centocinquanta.

Al Primo Maeſtro di Cerimonie del Papa per

per la *Veſte* ſcudi cinquanta, e per *Regaglie* ſcudi centocinquanta.

Al Secondo Maeſtro di Ceremonie per la *Veſte* ſcudi cinquanta, e per *Regaglie* ſcudi centocinquanta.

Ai Maeſtri di Cerimonie non participanti, ſcudi ducentodue e baj. 20. cioè ſcudi novanta per le *Veſti*, & ſcudi centodocici, e baj. 50. per *Regaglie*.

Agli altri Maeſtri di Cerimonie Sopranumerarj ſcudi cinquanta in tutto, da dividerſi tra di loro.

Al Sagriſta del Papa per la *Veſte* ſcudi diciotto, e per *Regaglie* ſcudi quarantacinque.

A tre Prelati Aſſiſtenti ſcudi centonovantaſei in tutto da dividerſi tra di loro, cioè ſcudi centocinquanta per le *Veſti*, e ſcudi trentaſei per *Regaglie*.

Ai camerieri Segreti del Papa ſcudi novecento in tutto da dividerſi tra i ſoliti, cioè ſcudi quattrocentocinquanta per le *Veſti*, e ſcudi quattrocentocinquanta per *Regaglie*.

Al Maeſtro del Sagro Palazzo ſcudi trentaſette, baj. 50. per *Regaglia*.

Al Segretario del Sagro Collegio ſcudi diciotto per *Regaglia*.

Al Procuratore Generale del Fiſco ſcudi trentaſette, e baj. 50. per *Regaglia*.

Al Commiſſario della Camera Apoſtolica ſcudi cinquanta per la *Veſte*.

Al Foriere maggiore di Palazzo ſcudi cinquanta per la *Veſte*.

Ai Cappellani Segreti del Papa ſcudi ducentoquarantacinque in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito, cioè ſcudi ducento per le *Veſti*, e ſcudi quarantacinque per *Regaglia*.

Agli Ajutanti di Camera del Papa ſcudi centocinquantacinque in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito, cioè ſcudi centoventicinque per le *Veſti*, e ſcudi trenta per *Regaglie*.

Ai Cappellani communi per *Regaglie* ſcudi diciotto in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Agli Accoliti Ceroferarj per *Regaglie* ſcudi quindici in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Buſſolanti per *Regaglie* ſcudi trenta in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Al Sottoſagriſta per la *Veſte* ſcudi quattordici, e per *Regaglia* ſcudi trentacinque.

Ai Chierici di Cappella, per *Regaglia* ſcudi dodici in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Sottochierici per *Regaglie* ſcudi ſei in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Chierici Segreti per *Regaglie* ſcudi dodici in tutto da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Al Diacono, e Suddiacono Greci per *Regaglie* ſcudi ſei in tutto.

Ai Muſici di Cappella ſcudi ſettantacinque in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Muſici Sopranumerarii ſcudi ſei in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Cuſtodi de' libri di detta Cappella ſcudi ſei in tutto.

Ai Camerieri *extra muros* per *Regaglia* ſcudi trenta in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Agli Scudieri per *Regaglia* ſcudi trenta in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Alle Lancie Spezzate per *Regaglia* ſcudi dodici in tutto da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Agli Offiziali della Foreria *ſcudi cinquantadue*, e bajocchi 50. in tutto, cioè *ſcudi trenta* per le *Veſti*, e ſcudi ventidue, e bajocchi 50. per le *Regaglie*, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Al Cuſtode delle Oblazioni per *Regaglie* ſcudi dieci.

Agli Offiziali, e Serventi della Baſilica di S. Pietro per *Regaglia* ſcudi ſeſſantanove, e bajocchi 40. in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito, dai Canonici Sagreſtani Maggiori di detta Baſilica.

Al Segretario del Cardinale Vicario per *Regaglia* ſcudi dodici.

All' Avvocato della Cauſa per *Regaglia* ſcudi trenta.

Al Procuratore della cauſa per *Regaglia* ſcudi trenta.

Al Sottopromotore della Fede per *Regaglia* ſcudi trenta.

Al Soſtituto della Segreteria della Congregazione de' Sagri Riti per *Regaglia* ſcudi trenta.

Al Notajo della Congregazione de' Sagri Riti per *Regaglia* ſcudi diciotto.

Al Cuſtode di detta Congregazione per *Regaglia* ſcudi diciotto.

Al Cuſtode di detta Congregazione per *Regaglia* ſcudi tre.

Al Capitanio de' Cavalleggieri ſcudi cinquanta.

All' altro Capitano de' Cavalleggieri ſcudi cinquanta.

Alla Guardia de Cavalleggieri ſcudi ventidue, e bajocchi 50. in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Trombetti de' medeſimi ſcudi tre in tutto.

Alla Guardia de' medeſimi, Tamburini, e Piſſeri, ſcudi quarantatre, e bajocchi 50. da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Bombardieri de' medeſimi ſcudi tre in tutto.

Ai Bombardieri di Caſtello ſcudi tre in tutto.

Al Concerto de' Tromboni di Caſtello ſcudi cinque in tutto.

Ai Trombetti, e Tamburini del Popolo Romano ſcudi tre, e bajocchi 20. in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Mazzieri del Papa per *Regaglie* ſcudi ventidue, e bajocchi 50. in tutto, da diverſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Ai Curſori del Papa per *Regaglie* ſcudi ventidue, e bajocchi 58. in tutto da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Agli Oſtiarj ſcudi quindici in tutto per *Regaglie* da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Alla Guardia del Governatore di Roma per *Regaglia* ſcudi venti in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Al Cuſtode delle Catene per *Regaglia* ſcudi quindici.

Al Cuſtode della Porta Ferrea per *Regaglia* ſcudi quindici.

Ai Mandatarj del Cardin. Vicario per *Regaglia* ſcudi dieci in tutto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito.

Agli Scopatori Segreti, ed altra Famiglia baſſa del Papa per *Veſti*, e *Regaglie* ſcudi centoquarantotto, da dividerſi tra di loro, ſecondo il ſolito, a tenore della Nota, che ſi dà al Maggiordomo a tal effetto.

Al Decano, e Palafrenieri del Papa ſcudi ſeſſanta in tutto, cioè ſcudi quindici al Decano per la *Veſte*, e ſcudi quarantacinque al medeſimo, ed a detti Palafrenieri per le *Regaglie*.

A ciaſcheduna Sala de' Cardinali della Congregazione de' Sagri Riti ſcudi due, e bajocchi 40.

Alla Sala del Segretario di detta Congregazione ſcudo uno, e bajocchi 80. e l' iſteſſa ſomma alle Sale del Promotore della Fede, del Sagriſta, e delli due Maeſtri di Cerimonie Partecipanti.

Ed affinchè queſta nuova Taſſa, e Riforma ſia nota a tutti, e ſpecialmente a quelli, che debbono oſſervarla ſotto le pene eſpreſſe nella medeſima, Noſtro Signore coll' oracolo della ſua viva voce ha ordinato, che ſi regiſtri ne' Libri della Segretaria della Sagra Congregazione, e che ſottoſcritta, e munita del Sigillo, ſi pubblichi anche colle Stampe.

Queſto dì 14. Aprile 1741.

Loco ✠ Sigilli.

D. Patriarcha Hieroſolymitanus Secret.

Edito nuper in publicam lucem Libro, cujus 1617
inſcriptio eſt: *Decreta authentica Sacræ Rituum Congregationis notis illuſtrata. Prima editio Romana. Romæ 1761. apud Heredes Joannis Laurentii Barbiellini in Foro Paſquini*: cum non defuerint qui a Nobis uti Sac. Rituum Congregationis Præfecto ſciſcitarentur, an Decreta illa pro veris, & authenticis, quemadmodum ab Auctore nuncupantur, habenda eſſent? SS. D. N. cui rem omnem auditis prius RR. PP. Scipione Burgheſio ejuſdem Sacræ Congregationis Secretario, & Cajetano Forti Fidei Promotore, accurate retulimus, vehementer ſollicitus, ne in Sacris Cæremoniis, ac Ritibus, quibus Dei Cultus atque Religio ſervatur, & augetur, decipi unquam poſſit Fidelis aliquis ſpecioſa illius tituli nuncupatione, qua librum inſcripſit primus ejus Auctor *Spiridio Talù Sacerdos Venetus*, facultatem Nobis impertitus fuit declarandi, prout hoc præſenti Decreto decernimus, & declaramus, ea quæ illo in Libro primum Venetiis, mox in hac ipſa Urbe typis dato indicantur, vel exſcribuntur Decreta, non ita eſſe pro authenticis accipienda, ac ſi fuiſſent ab ejuſdem Sacræ Congregationis auctoritate profecta, ſed privati tantum Auctoris fidem habere, non ſolemnem, ac publicam, quæ ſolum, ubi res tulerit, ex publicis Sacræ Congregationis Actis peti debet. Atque hoc ſolemne Decretum, ne quis ejus ignorantiam prætexat, typis mandari, ac publicari juſſimus. Hac die 23. Julii 1762.

Joſeph Maria Card. Feroni Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

S. Burgheſius S. R. C. Secretarius.

FINIS TOMI NONI.

THIS BOOK IS DUE ON THE LAST DATE
STAMPED BELOW

RENEWED BOOKS ARE SUBJECT TO IMMEDIATE
RECALL

LIBRARY, UNIVERSITY OF CALIFORNIA, DAVIS

Book Slip-55m-10,'68(J4048s8)458—A-31, 5

Nº 616525

K561
Ferraris, L. F4
Prompta biblio- 1782
theca canonica. v.9

CONSERVATION & PRESERVATION
DEPARTMENT 1987

LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
DAVIS